Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

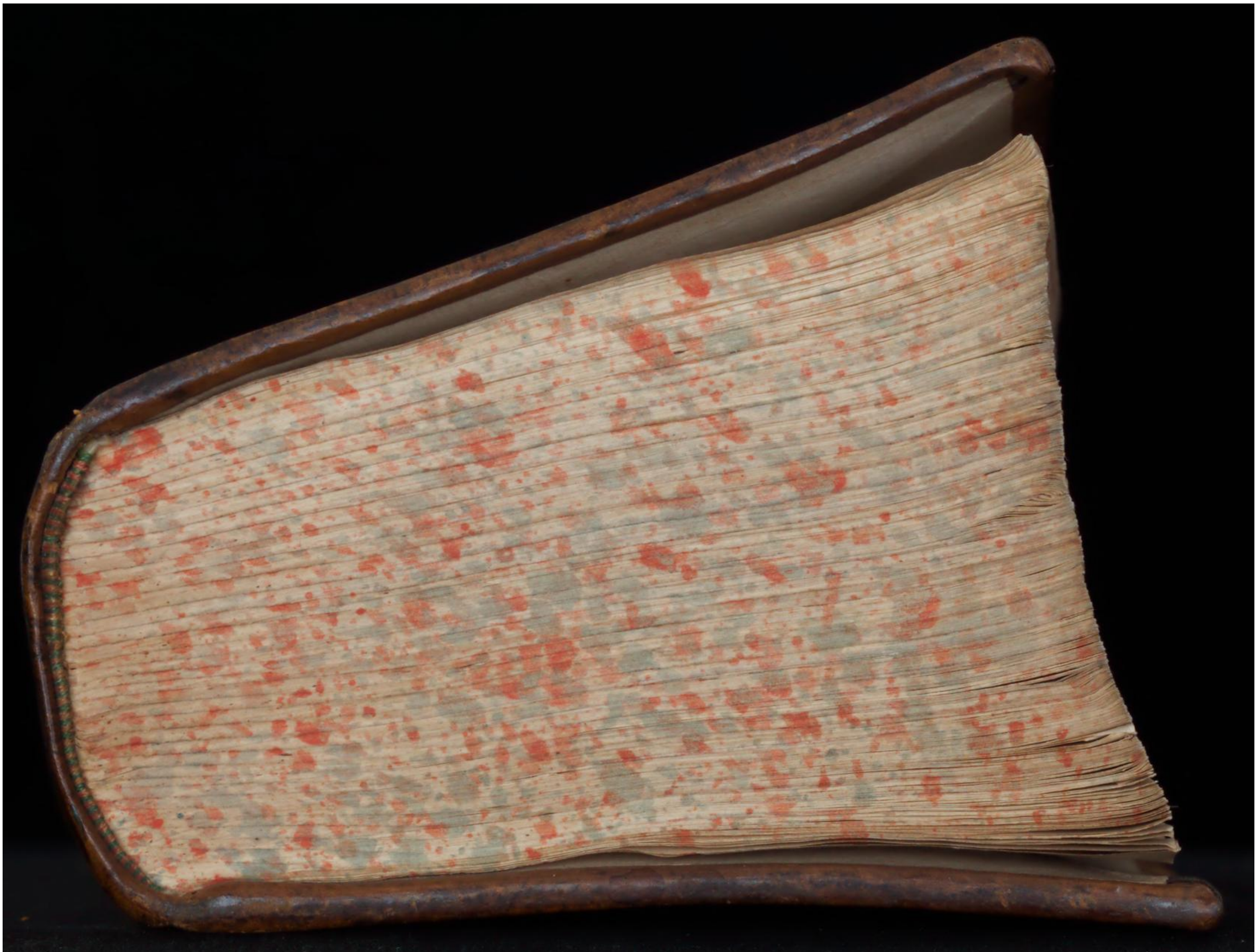

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

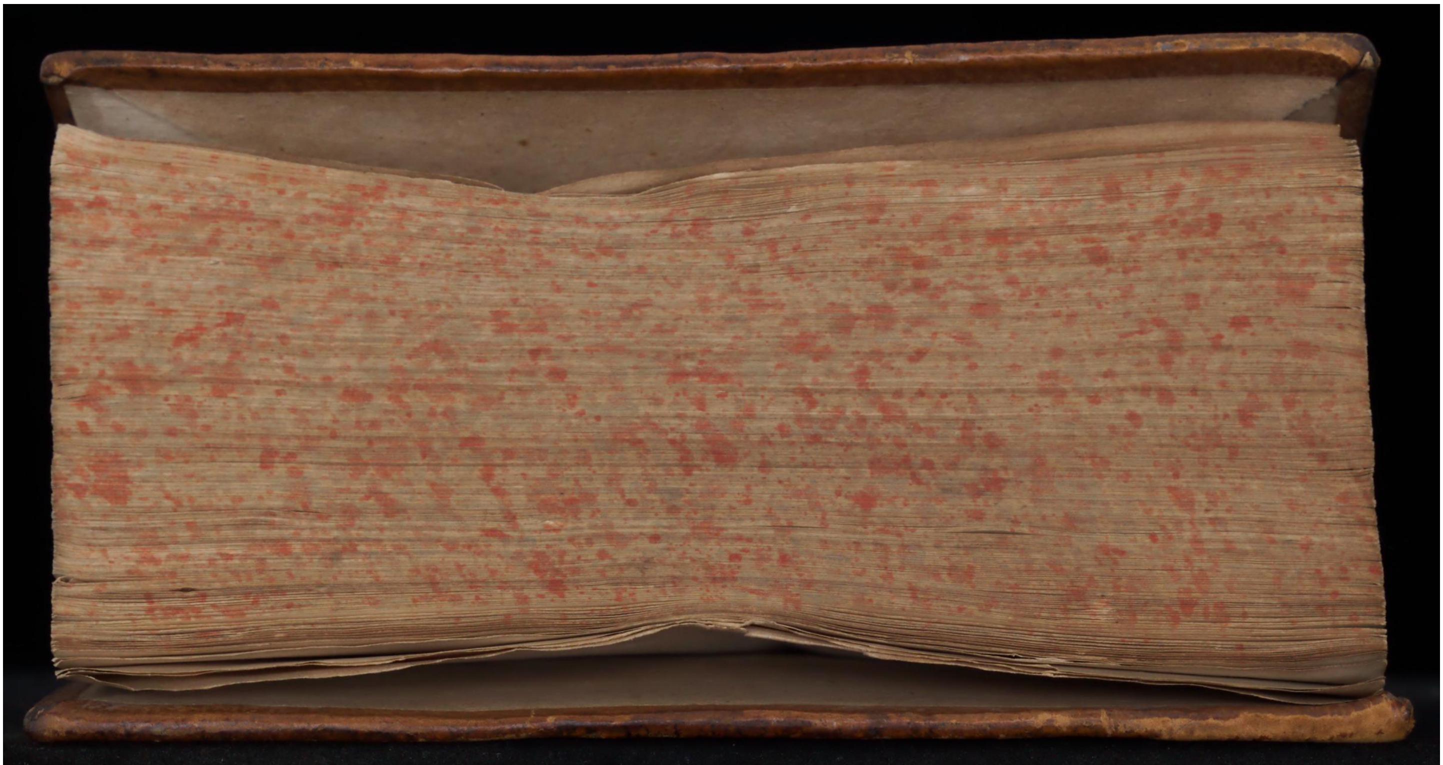
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

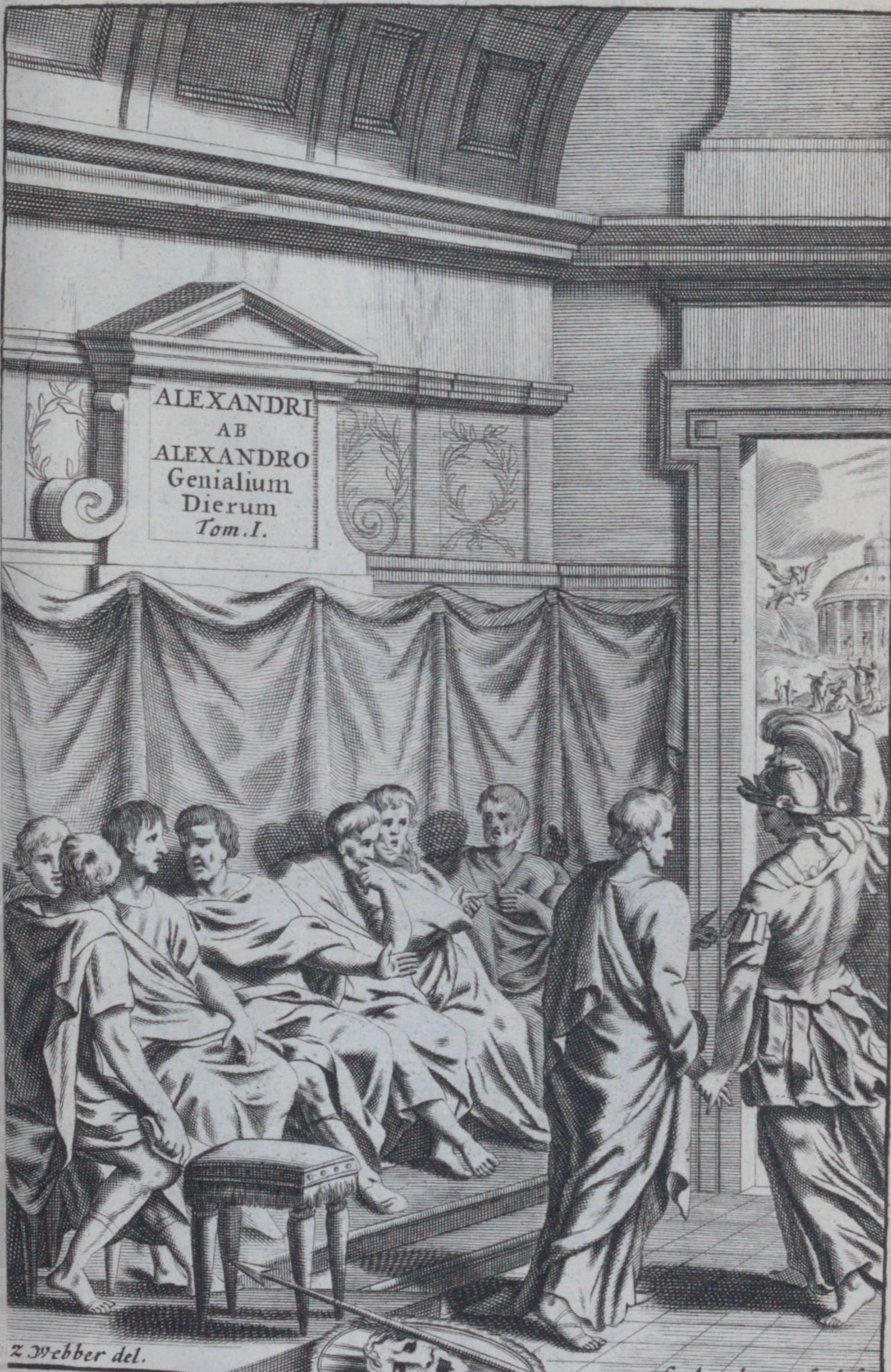
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

LUGD. BATAV Ex Officina HACKIANA. 1673.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

185 O 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

KW 185 O 23

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

Juriſperiti Neapolitani,

GENIALIUM DIERUM *LIBRI SEX*,

Cum integris Commentariis

ANDREÆ TIRAQUELLI, DIONYSII GOTHOFREDI, J.C. CHRISTOPHORI COLERI & NIC. MERCERI.

Acceſſere INDICES *Capitum, Rerum & Verborum locupletiſſimi.*

TOMUS PRIMUS.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officinâ HACKIANA,
cIↄ Iↄ c LXXIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

NOBILISSIMO & AMPLISSIMO VIRO

DIDERICO VAN LEIDEN VAN LEEUWEN,

CIVITATIS LEIDENSIS CONSULI, SUPREMI SENATUS RHENOLANDICI ET VORNANI ADSESSORI.

Nobiliſſime & Ampliſſime VIR,

CUM Geniales Dies ALEXANDRI ab ALEXANDRO in officinâ noſtrâ de novo curaſſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mus deſcribi & res ad exitum tenderet, incepimus cogitare, an aliquis poſſet criminari, ſi clariſſimum nomen Tuum in veſtibulo hujus libri conſpiceretur. Dubitabamus ideo, quia hęc officiorum ratio viris doctis librorumque auctoribus propria videtur longeque remota ab iis, qui ipſi libros ſcribere non poſſunt. Contra occurrebat jus dedicandi Alexandri ab Alexandro quodammodo nobis quæſitum, non modo quod ære noſtro illum comparavimus, ſed quod operæ non parum & ſtudii in illum impendimus. Nam præter typorum elegantiam & chartæ candorem

hæc

hæc editio ſola comprehendit quidquid Interpretum pluribus antea editionibus continebatur. Adeo ut, ſi ipſe Alexander reviviſceret, non modo non ægre laturus hanc ſui operis dedicationem, ſed ob eandem non mediocriter ſibi gratulaturus eſſe videatur. Nam, ut de operâ noſtrâ taceamus, nihil illi præſtare potuimus honorificentius, quam ut auctoritate & ſplendore nominis Tui ſitum & ſquallorem vetuſtatis illi detergeremus. In Te enim quidquid literis pereuntibus ſpei eſt reliquum docti habent collocatum, quoniam ipſe ex illorum numero es & illam ſtationem in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

republ. tenes, ut literas adflictas & tantum non perditas recreare & refocillare poſſis. Quid enim de Te illi ſibi non promittant, de cujus voluntate dubitare non poſſunt, quippe cujus pignora doctrinam habent non modo Tuam, ſed etiam majorum Tuorum. Adeo ut eruditio non tam labore Tibi adquiſita quam domi nata & à majoribus relicta poſſit videri. Quod ſi non aliunde conſtaret, literarum commercium, quod avo Tuo THEODORO cum Juſto Lipſio interceſſit abunde faceret fidem. Non male ergo de Alexandro meremur, ſi tantum patronum illi conciliamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Quamquam & alia ratio & quidem præcipue nos ad hoc conſilium impulerit. Videlicet, cum à longo tempore Te patronum elegerimus, Te unice coluerimus, à Te invicem omnia officia, quæ patroni clientibus pręſtare ſolent, acceperimus, avebamus cultus & obſequii noſtri ſpecimen aliquod publice edere: non quidem pro dignitate Tuâ, neque enim hoc perſonæ noſtræ permittunt, ſed quo in officio noſtro & pietate erga Te nobiſmet ipſi aliquatenus ſatisfaceremus. Huic deſiderio noſtro explendo commodum ſeſe obtulit Alexander ab Alexandro: cujus Geniales Dies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in hoc novi anni introitu, quo Tibi publice privatimque feliciter ominemur, ſtrenam mittimus. Nullo munuſculo id facere potuimus auſpicatius hoc tempore, quam libro, qui pacis & quietis eſt ſymbolum, quibus excidimus: ex omnibus libris nullus mitti poterat titulo magis appoſito, quam quo læti & geniales dies portenduntur. Meminimus, quibus fluctibus decumanis nuper fueris quaſſatus, cum ad civitatis noſtræ gubernacula in ſęviſſimâ tempeſtate cum paucis collegis ſedebas: dum foris petulans & crudelis hoſtis imminebat cervicibus, domi mucrones in viſcera noſtra

ipſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ipſi convertebamus. Tunc probaſti omnibus prudentiam Tuam, tunc conſtantiam, tunc fidem, tunc probitatem, quibus in republicâ ſemper ante fueras verſatus. Et niſi tales tunc clavum tenuiſſent, civitas hæc noſtra eodem ſubmerſa naufragio fuiſſet, quo tot inclytæ urbes tunc ſunt abſorptæ. Sed nos imprudentius delati ſumus in campum, in quo nunquam exercitati fuimus. Itaque melius eſt referre pedem, ne culpâ palæſtræ pariter & ingenii immortales laudes Tuas deteramus. Quod ſupereſt Deum Opt. Max. toto pectore veneramur, ut Te reipubl. noſtræ & domui

Tuæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Tuæ diu præſtet incolumem: & in hoc ſecundo magiſtratus Tui anno, dies atros & lugubres, quos hactenus vidiſti, in totidem candidos & geniales commutet. Vale. Lugd. Batavorum, Ipſis Kalend. Januar. anno Chriſti cIↃ IↃCLXXIII.

Amplitudini Tuæ

Omni cultu & obſequio addictiſſimi

FRATRES HACKII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

TYPOGRAPHI
CANDIDO LECTORI
S. P. D.

Upervacaneum ducimus, Candide Lector, Opera hæc ALEXANDRI AB ALEXANDRO *pluribus Tibi commendare, quippe quæ jam ſatis ſuperque, tum ob ſtyli elegantiam, tum ob materiæ & rerum ubertatem, Orbi literato innotuerunt, & quàm avidè ab omnibus arrepta fuerint, teſtes locupletes ſunt nonnullorum iteratæ editiones. Verùm cùm vulgari Doctorum Virorum monumenta in publicam lucem edentium conſuetudine receptum ſit, in limine Operis Lectorem monere, ſi quid in eo innovatum vel additum ſit, paucula ergo hæc habeto: Exhibemus Tibi Auctoris textum emaculatiſſimum, cum optimæ notæ editionibus fideliter collatum, & à fœdis mendis, quibus antehac ſquallebat, ſumma diligentia perpurgatum, cum Commentariis integris* Andreæ Tiraquelli, Dionyſii Gothofredi, J. C. Chriſtophori Coleri & Nicolai Merceri. *Acceſſerunt inſuper huic noſtræ editioni duo Indices novi, primus Capitum, alter Rerum & Verborum memorabilium, qui in hactenus impreſſis editionibus, propter multifarios in numeris commiſſos errores, nulli fuere uſui. De typorum elegantia, & chartæ nitore, utpote cuique hanc noſtram editionem cum antecedentibus conferenti abundè conſpicuis, impræſentiarum aliquid addere ſuperſedemus.*

Hiſce fruere ac vale Candide Lector, & nobis plura indies meditantibus & tuis ſtudiis inſervientibus fave.

QUÆ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

QUÆ DE
AUTORIS VITA
Ex hiſce commentariis colligere licuit.

DE ALEXANDRO hoc, nihil à recentioribus βιογεάφοις ſcriptum comperitur, cum tamen eorum tempore vixerit, quorum vitæ à diverſis conſcriptæ ſunt, nimirum Fran. Philelphi, Georg. Trapezuntii, Joan. Platinæ, Joviani Pontani, Theodori Gazæ, Nicol. Perotti, Do. Calderini, Hermolai Barbari, Pauli Corteſii, Raphaëlis Volaterrani, quos partim Romæ prælegentes audivit, partim officio ſibi devinxit, partim etiam quæſtionibus propoſitis (ut fieri ſolet inter doctos) exercuit. Philelphum juvenis ſenem obſervavit, illumque Romæ M.T. Ciceronis Tuſculanas quæſtiones ſummo artificio prælegentem audivit. Nicolaum Perottum & Do. Calderinum ſcribit ſua ætate Martialis apophoreta magna æmulatione Romæ in ſcholis eodem tempore prælegiſſe. Profeſſione fuit juriſconſultus, in qua eo uſque progreſſus eſt, ut & in agro Neapolitano, & Romæ cauſas ſæpe defenderit: ubi & ædes oſtentis umbrarumque illuſionibus infames ſe aliquando incoluiſſe ſcribit, ac in agro Vaticano prædiolum habuiſſe. Tandem ubi in judiciis gratia & corruptionibus omnia tranſigi videret, patroniſque contra vim potentiorum nihil amplius præſidii eſſe: relicto foro, & cauſarum actionibus, in mitioribus ſtudiis ætatem conſumpſit: ſatius eſſe ducens, ut ipſe de ſe inquit, modico civilique cultu contentum vivere, quàm bona animi turpi quæſtu peſſimo exemplo fœdare.

AD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

AD ILLUSTREM

ANDREAM AQUÆVIAM,

DUCEM ADRIÆ, VIRUM ELOQVENT.

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

JURISPERITI NEAPOLITANI, in ſuos GENIALES DIES,

PRÆFATIO.

GEniales meos, & à ſeveris ſtudiis lucubratiunculas, ſuccifivis temporibus excogitatas, an dicarem tibi, Dux inclyte, diu ancipiti cogitatione & dubia mente in utranque partem diſtractus ſum. Cum enim ætate noſtra te ingenio & facundia propè ſingulari videamus, quid dignum eruditione tua, aut ſatis exploratum probatumque, homo ego tumultuarius, in litibus & foro verſatus, apud te afferre poſſem, hæſitabam. Nunquid ex agro jejuno & exili, poma Alcinoo (ut ajunt) aut Floræ ſerta dare tentarem, ut quod Phormioni Hannibal, id tu mihi aliquando objectares? Rurſus commentatiunculas meas, qualeſcunque forent, cujus patrocinio tutò committerem potius, quam tuo, habebam neminem. Solus tu mihi occurrebas, cujus ingenii præſtantem vim, & dicendi facundiam noſcitabamus: cujuſque, præter familiæ genus inclytum, præterque avitam gloriam, fortunæque & animi dotes, etiam acre judicium examuſſim de ſtudiis bonarum artium, & omni antiquitate, ſæpenumero factum audieramus. Accipias ergo opuſculum & jocos meos, quibus quando à foro & negotiis otium & quies erat, quandoque ab incurſu calamitatum, & ſævientis fortunæ procellis reſpirare potuimus, cum amicis interdum ludere ſolebamus: quibuſque, mores & exempla omnis vetuſtatis, veterumque illa inſtitutio avorum, tam circa honores & magiſtratus, ſenatuſque conſulta, remque bellicam & militarem, quam circa ſacra, cæremonias, cultuſ-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

que deorum: quantumque à noſtra religione, qua recte imbuti ſumus quæque nobis ſanctiſſima & providentiſſima conſtituta eſt, illa diſcrepent, liquido tibi innoteſcere poſſit: opus ſane operoſum: non quo judicium cenſuramque tuam, quæ penſiculata nimis & acris eſt, quam nos ſubire formidamus, experiar: ſed quo patrocinium mihi adverſus cavillantes, ſi qui fortaſſe ſunt, paratum inveniam. Siquidem hæc aliquibus non probari, & fortaſſe non nimis docta aut exculta viſum iri, haud dubito. Id tamen qualecunque ſit, tu boni æquique conſules. Nam etſi tuo gravi & firmo judicio dignum opus non ſit, rudibus ſaltem ad capiendum majoris operis incrementum, & quandam vetuſtatis imaginem, vitandumque inquirendi laborem, cum omnia ex pluribus ſtudiis collecta, complecti memoria non ſit, fortaſſe proderit. Legentes tantum quæſo meminerint, homini in foro verſato, & tumultuariis judiciis fere peſſundato, qui nec curis, nec negotio vacat, animo etiam tam variis actionibus occupato & impedito, quæ maxime à quiete doctrinam avocant: ut quid dignum auribus, diligenterque exploratum, aut ſatis graviter penſitatum, in medium adferre poſſit, non facile dari. Adde quod antiquitatis omnis ratio cognitioque, & ſi quod eſt vetuſtatis exemplar apud autores multivagos, Græcos & Latinos, quos undique conquiſitos, quoad facere potui, evolvimus, ſparſim & interciſe detruſa, nec in promptu expoſita ſunt. Adde cauſarum & negotiorum, privatarum publicarumque rerum ſollicitam curam, quæ ſapientis quoque animum in diverſum trahit. Sed qualecunque hoc munuſculum futurum ſit, id à te peto, ut meum erga te ſincerum animum, fidemque, & ſedulum in omni fortuna obſequium, ſaltem teſtari videatur: quod ita acceptum iri à te, etiam atque etiam poſtulo. Vale.

INDEX

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

INDEX CAPITUM
LIBRI PRIMI
GENIALIUM DIERUM.

TOM. I.

CAPUT I.

Locus ex Tranquillo de teſtamento Cæſaris in natali Joviani Pontani invicem diſcuſſus. Pag. 1

Cap. 2. *Qui reges vel principes apud varias gentes cognomenta ex ſuo nomine poſteris reliquerint.* 7

Cap. 3. *Quæ poteſtas, quantumque jus adverſus reliquos magiſtratus tribunis plebis Romæ fuerit.* 19

Cap. 4. *Quid verbum, ſino, cum negandi adverbio apud jureconſultos deſignet, & quam vim habeat in edictis.* 25

Cap. 5. *Ex quot militibus decuria, centuria, manipulus, vexillum, turma, cohors & legio, à Romanis ſcribi conſueverint.* 27

Cap. 6. *Ex quibus cauſis dictator apud Rom. olim, & quare fieri conſuevit.* 39

Cap. 7. *Locus ex Terentii Phormione elucidatus, & vetus ſenatuſconſultum à Græcis ad Romanos deductum.* 44

Cap. 8. *Spero te amaturum fore, vel amandum fore, veterum auctoritatibus Latinè dici licere, contra opinionem quorundam Grammaticorum.* 50

Cap. 9. *Pleraque veterum Romanorum cognomenta quibus de cauſis indita & denominata fuerint.* 53

Cap. 10. *Quare partus ancillæ, cujus fructus legatus fuit, in fructu non ſit, cum reliquorum animalium contra fuerit.* 79

Cap. 11. *Miracula de ſomniis apud nonnullos cognita & comperta, & quæ ipſe expertus fuit.* 81

Cap. 12. *Quæ forma caſtrorum, qualiſque diſciplina olim fuit, & quot portæ in Romanis caſtris eſſe conſuevere.* 83

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 13. *Quot cognominibus Fortuna dea apud Romanos cognominata, & quibus templis donata fuerit.* 95

Cap. 14. *Quoties opima ſpolia, cæſis hoſtium ducibus, Romæ relata fuerint, & quoties Iani templum clauſum ſit.* 108

Cap. 15. *Verbum liberorum & parentum in edictis prætorum quos comprehendat, & an ad omnes in infinitum extendatur.* 118

Cap. 16. *Quæ & quot curiæ Romæ fuerint, & verbum Curia ſine adjectione nominis, quam curiam deſignavit.* 120

Cap. 17. *Quæ fuerint Romanarum tribuum nomina, & unde dictæ denominatæque ſint, & quæ apud exteros celebrentur.* 124

Cap. 18. *Hiſtoria de Scipione Aſiatico, & morte Æmyliani Scipionis, quæ incerto auctore fuit.* 135

Cap. 19. *Quanta & quam varia juriſconſultorum opinio fuit de ſupellectili, & quæ ſupellectilis nomine comprehendantur.* 137

Cap. 20. *In qua ætate milites à Romanis legi conſuevere, & quæ fuerit diſciplina militaris, quodve jusjurandum.* 141

Cap. 21. *Diſſenſio inter duos ludi profeſſores, ſuper verbo invenio & reperio, contra obſervationes grammatici cujuſpiam.* 162

Cap. 22. *Ex quibus victoriis olim COSS. deinde ſequuti duces triumphare conſueverint.* 165

Cap. 23. *Diſceptatio Franciſci Philelphi cum grammatico, an Cicero aliquando ludum aperuerit.* 177

Cap. 24. *In quo gradu cognationis apud pleraſque gentes matrimonia licuerint, & quam diverſi mores in contrahendis nuptiis fuerint.* 180

Cap. 25. *Quid ſit artemon apud jureconſultos: & quod dicatur plumbum in ripa poſitum, de quo ambigitur apud multos.* 194

Cap. 26. *Quod eſſet collegium fratrum Arvalium Romæ inſtitutum, quive Salii ſacerdotes, & quot ſocietatum genera fuerint.* 196

Cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 27. *Quot lictores apparitoreſque habebat dictator, quot* COSS. *aut prætores, quæſtoreſve, quive ſecures habebant.* 204
Cap. 28. *Quod regium diadema tam apud Romanos, quam apud exteras nationes genteſque fuerit, & quæ inſignia.* 217
Cap. 29. *Quæ fuerint auſpicia quæ è pullis emiſſis è cavea captarentur, & quæ ſecundos eventus, quæve infortunia afferrent.* 226
Cap. 30. *Pythagoras, Parmenides & Zeno philoſophi, tum Ennius & Nevius, Pacuvius, Accius poëtæ, unde originem duxere.* 232

LIBRI SECUNDI.

CAPUT I.

Locus ex Propertio ab Accio Sincero Neapolitano in convivio familiari commodè emendatus. 236
Cap. 2. *Qui quæſtores Romæ, quotque fuerint, qualiſque poteſtas & munus erat, aut juriſdictio.* 241
Cap. 3. *Quid reſponderit ſuper controverſo jure teſtamenti, in quo fundus ſeu ædes filiæ legatæ fuerant.* 256
Cap. 4. *Quæ deorum ædes extra urbis pomœrium ſitæ fuerint, & ex his quæ in urbem poſtea receptæ.* 257
Cap. 5. *Quæ ſolennes cæremoniæ more Romano in ſponſalibus olim & nuptiis eſſe conſuevere, & quæ apud exteros.* 263
Cap. 6. *Immane exemplum Tulliæ ſupra corpus patris ambulantis, & filii Eucratidis idem facinus admittentis.* 297
Cap. 7. *Tria errata interpretis epiſtolarum familiarium Ciceronis commode explanantur.* 299
Cap. 8. *Quot Romæ pontifices, quodve officium, & quæ fuerint inſignia, quibuſque legibus maximus pontifex aſtrictus erat, & quid apud exteros.* 303
Cap. 9. *Mira exempla à compluribus experta de umbrarum figuris, & falſis imaginibus, & quæ ipſe didicit atque expertus fuit.* 324

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 10. *Quæ ſint pedamenta apud juriſconſultos, cujuſve generis, & quid bupreſtis, & pityocampa.* 327

Cap. 11. *Qui Romani duces ex oppidis & provinciis vi ſubactis cognomenta deſumpſere; & de Scipionum familia, & quid apud exteros.* 332

Cap. 12. *Quid ſit triplex forum, de quo in Martiale ſit mentio, quæve fora olim Romæ fuerint, quæve apud exteros præcipua.* 345

Cap. 13. *Quæ mulctæ militares majores, & quæ minores militibus & ob quæ delicta inferri ſolebant.* 354

Cap. 14. *Quæ ſolennia in Herculis ſacro ad aram maximam ſervabantur, & quæ apud exteros, quæve aræ Herculis Romæ fuerint.* 369

Cap. 15. *Quo tempore primum prætores creari cœpere, & quod jus, quæve illorum poteſtas fuerit.* 381

Cap. 16. *Locus ex Ciceronis oratione pro Milone, quando delicta non conſummata, ac ſi perfecta fuiſſent, puniri debeant.* 395

Cap. 17. *Quod Theophraſtus ſenſit quibuſdam viperarum morſibus tibicines mederi, probatum experimentum.* 397

Cap. 18. *Qui vici, viæ, vel clivi præcipui Romæ fuerint, & unde nomina originis ſumpſerint.* 400

Cap. 19. *In quibus membris in homine inſit religio quædam, propter quam illa ſancte coli debeant & obſervari.* 412

Cap. 20. *Quibus finibus, quaque menſura, iter, actus, aut via conſtant, & quid pes, cubitus, palmus, jugum, dipletrum, ſtadiumve ſit.* 438

Cap. 21. *Miraculum de homine, qui plus in mari quam in terris degebat, maximaque æquora velociſsime tranabat.* 448

Cap. 22. *In quibus deorum ſacrificiis victimas aut hoſtias antiquo more cædere non licebat.* 453

Cap. 23. *Nunquid quod lege Falcidia cautum eſt de quarta bonorum hæredi debita, poſsit voluntate teſtatoris comminui vel tolli.* 468

Cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 24. *Loci ex Juvenale parum ab interpretibus diligenter habiti, contra nonnullorum opinionem explanantur.* 471
Cap. 25. *Variæ apud diverſas gentes puerorum inſtitutiones, & infantibus Romanis quæ documenta fuerint.* 475
Cap. 26. *An inter auguria ſternutamenta ſint, & offenſiones pedum, & quæ illorum prædictio fuerit.* 500
Cap. 27. *Quæ poteſtas proconſulis foret, quive erant proconſules, & an idem juris quod conſules haberent.* 502
Cap. 28. *Licere uti accuſativo caſu nonnunquam in verbis localibus contra regulas grammaticorum.* 513
Cap. 29. *Equeſter ordo quando primum cœptus fuit, quæque ipſius ordinis poteſtas & officium atque inſignia fuerint.* 516
Cap. 30. *Quid ſit charta opiſthographa apud jureconſultos, de qua Ulpianus mentionem fecit, & quot chartarum genera fuerint, & quid ciſtarius apud eundem Ulpianum.* 523
Cap. 31. *Solere magnos ſucceſſus ex infima fortuna, & futuras calamitates plerunque ſignis præmonſtrari.* 536
Cap. 32. *Par exemplum Tarquinii Superbi & Traſybuli Mileſiorum tyranni, ac Sexti Tarquinii & Zopyri Aſſyrii.* 540

LIBRI TERTII.

CAPUT I.

Quid dicatur idem apud philoſophos, & quid idem à jureconſultis, diſcuſſum cum Hermolao in convivio familiari. 544
Cap. 2. *Gentium diverſarum mores in condendis humandisque corporibus defunctorum, & qui Romanorum uſus fuerit.* 548
Cap. 3. *Conſularia comitia per quos fiebant, quæve poteſtas conſulis, quantumque jus & quæ dignitas foret.* 562
Cap. 4. *Quæ ſint ſigillaria, verbum ſæpius repetitum apud Scævolam jureconſultum, tertio de legatis.* 578

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 5. *Quæ delictorum pœnæ majorum criminum apud diverſas gentes more & legibus fuerint conſtitutæ, & quæ minorum.* 580
Cap 6. *Locus ex Ciceronis oratione pro Milone explanatur, & quæ regiæ, quæque atria Romæ fuerint.* 607
Cap. 7. *Quo apparatu, quibuſque cæremoniis apud veteres defuncta corpora igni tradebantur, qualiſque pompa exequiarum foret.* 614
Cap. 8. *Miraculum Tritonum & Nereidum, quæ variis in locis tempeſtate noſtra comperta fuere.* 656
Cap. 9. *Qui xyſtici, quive thymelici apud jureconſultos dicti ſint, quodve officium, & quid nomina deſignarint. Item qui intelligantur per aquæ aſperſores in ſacris certaminibus apud jureconſultum, & quid pancratiaſtes & pancratium.* 659
Cap. 10. *Locus ex Juvenale de trulla quid deſignet, ex authoritate juriſconſultorum & aliorum teſtimonio explanatur.* 663
Cap. 11. *Exempla frugalitatis priſcorum, & quam parco victu contenti fuerint, & quando luxus urbem invaſerit.* 671
Cap. 12. *Quæ ſint puræ & lectæ hoſtiæ in deorum ſacrificiis, & quæ victimæ quibus diis dicatæ fuerint.* 687
Cap. 13. *Quæ origo cenſorum, quæve poteſtas, & ex quam parvis initiis in quantum magnitudinis devenerit.* 713
Cap. 14. *Quid ſit apud jureconſultos cœnaculariam exercere, quid catadromus, quid cloaca, ſphæriſterium, & quid hypocauſta.* 728
Cap. 15. *Solere futuras calamitates multo ante ſignis præmonſtrari, & miraculum quo vaſtitas regni Neapolitani prædicta fuit.* 733
Cap. 16. *Qui duumviri, triumviri, quinqueviri, ſeptemviri, decemviri, quindecimviri, & centumviri fuerint.* 736
Cap. 17. *Quoties contra ambitum illorum qui appetunt magiſtratus, pluribus legibus à Romanis obviam itum ſit.* 755

Cap. 18. *Idus cujuſque menſis apud veteres Romanorum maxime feſtas & feriatas fuiſſe, & quid apud exteros.* 759

Cap. 19. *Defenſio Ulpiani definientis inſtratum quid eſſet, & quid differt pulſare à verberare, contra grammaticum illum falſo accuſantem.* 767

Cap. 20. *Quibus legibus Romano civi data immunitas fuerit, ne vapularet: & quæ jura competant dominis in ſervos & patronis in libertos. Item in exilium mittendi ratio apud diverſos.* 770

Cap. 21. *Qui ludi apud Romanos frequentes fuerint, qui apud exteros, quæve ſint nuces ocellatæ apud Tranquillum.* 788

Cap. 22. *Quæ vota olim ſolennia fuere apud Romanos, & quæ apud exteros, quive vota concipere, & quomodo ſoliti ſint.* 802

Cap. 23. *Conſueviſſe Romanos illorum bona quos maximis criminibus damnarant, publicare, & quæ porticus Romæ inſignes fuerint.* 820

Cap. 24. *Quam multiplex annus apud diverſas gentes fuerit, & qui annus Romanis, quodve principium anni ſit.* 825

Cap. 25. *Qui topiarii apud jureconſultos dicti ſint, & legato fundo inſtructo an veniant topiarii, & quæ ſervorum ſpecies apud eoſdem.* 837

Cap. 26. *Trium ſummorum virorum ſomnia pares exitus habuiſſe, quive ſomnia qualia viderant, vera fuiſſe experti ſunt.* 841

Cap. 27. *Qui rex ſacrificulus olim apud Romanos foret, quodve illis nomen, & quæ ſacra obiret.* 845

Cap. 28. *Thuſci unde duxerint originem, quæve duodecim urbes fuerint, quarum conſilio bella gerebantur.* 848

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

LIBRI QUARTI.

CAPUT I.

LOcus ex Martiale cum Joanne Veneto diſcuſſus, dum caloris incommoda ſub umbra fraxini propulſarent. 855

Cap. 2. Quæ apud Romanos fuerint militaria ſigna, quæ apud exteros, quove pacto educi conſueverint, & quid teſſera, quid vexillum ſit. 864

Cap. 3. Quæ fuerint Romanis comitia centuriata, quæ curiata, quæ tributa, & quæ calata. 889

Cap. 4. Quando primum ædilitas cœperit, & quot fuerint ædiles, & qui curules, & qui plebeji. 907

Cap. 5. Judicium ignavi judicis ſuper controverſo jure perperam judicantis, hauſtum aquæ per fundum alienum non deberi. 917

Cap. 6. Quanta ſeveritate à Romanis contra licentiam magiſtratuum, & quoties occurſum ſit. 920

Cap. 7. Qui ordo in diſponendis aciebus, & quæ norma militiæ apud Romanos olim ſervari ſolita fuerit, & quæ apud exteros. 928

Cap. 8. An ſapienti uxor ducenda ſit, & quæ ad propagandam ſobolem indulta commoda à Romanis fuerint. 946

Cap. 9. Ingens miraculum rerum quæ in Germania & Britannia tam ex vitibus quàm fluctu maris proveniunt. 961

Cap. 10. Locus ex Juvenale declaratur, & quotuplex apud veteres libertatis genus fuerit, qualiterque civitas amittebatur vel dabatur. 965

Cap. 11. Qui fuerit modus conſulendi ſenatus, & ubi haberi, & quo pacto ſuffragia ferri ſolerent, & quid apud exteros. 990

Cap. 12. Quæ origo ſacrorum Lupercalium fuerit, & quomodo celebrari, quandoque coli ſolerent, & quam variæ deorum effigies fuerint. 1020

Cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 13. *Quæ vitia ex loci natura, aut cæli climate, quibuſdam gentibus ita innata ſint, ut illa habeant propria & perpetua.* 1030
Cap. 14. *An ſit idem deprecari, quod recuſare, contra quorumdam grammaticorum opinionem.* 1044
Cap. 15. *Triplex quæſitum ſuper nonnullis verbis Juriſconſultorum ſubobſcuris, quis ſit illorum ſignificatus, quæve pecuniæ olim fuerint.* 1047
Cap. 16. *Quæ portæ urbis Romæ præcipuæ fuerint, unde nomina ſumpſerint, & ex quibus cauſis cognomenta.* 1059
Cap. 17. *Quo ritu, quibuſque cæremoniis hoſtia apud priſcos diis immolabatur, & quomodo fiebant ſacra, & quid apud exteros.* 1075
Cap. 18. *Quæ militibus operam in bello navantibus militaria dona ab imperatoribus olim dari ſolita fuerint.* 1118
Cap. 19. *Deluſiones dæmonum malorum à multis expertas fuiſſe, qui diverſis imaginibus homines deluſere.* 1133
Cap. 20. *Quando dies tam apud Romanos quam exteras gentes incipiat, & qui dies atri, quive fauſti ſint.* 1136
Cap. 21. *Locus Martialis in diſtichis elucidatur, in quo plerique interpretes grammatici lapſi ſunt.* 1157
Cap. 22. *Exempla legis Juliæ & Papiæ, quibus quæ lege Julia indulta erant, lege Papia fuere prohibita.* 1159
Cap. 23. *Quod jus quæve poteſtas dictatoris Romæ & exteris fuerit, & à quibus dici & quanto tempore debuerit.* 1165
Cap. 24. *Quid mina, quid drachma, quid aßis, denarius, ſeſtertium & talentum apud gentes diverſas valuerit.* 1182
Cap. 25. *Quæ theatra Romæ fuerint, & qui circi, quorumque extent veſtigia, & quæ penitus conciderint.* 1191
Cap. 26. *Qui fuerit medius unguis, & infamis digitus, quibuſque digitis quæ fuerint qualitates & nomina.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

LIBRI QUINTI

TOM. II.

CAPUT I.

Locus ex Martiale, apud Gabrielem Altilium in convivio familiari invicem diſcuſſus. 3

Cap. 2. *Quot plebis tribuni à primordio urbis fuerint, quæve poteſtas, & qui conſulari poteſtate, & qui tribuni ærarii.* 9

Cap. 3. *Quonam modo per feciales inirentur fœdera, aut bella indicerentur, & quid ab exteris ſervatum eſt.* 20

Cap. 4. *Pleraque veterum prænomina unde deducta fuerint, & denominata, & de Nonis Caprotinis quæ tradantur.* 37

Cap. 5. *Quid ſit apud Jureconſultos heliocaminus, quid Zeta, & unde deductum nomen & denominatum.* 44

Cap. 6. *Quando primum interregnum cœptum fuerit, & quibus de cauſis interreges Romæ creari conſueverint.* 45

Cap. 7. *Sacrificium Latinarum quomodo in Albano fiebat, & quæ erant feriæ, quive populi ad ſacrum convenirent.* 49

Cap. 8. *Qui ludi Olympici, qui Pythii, qui Iſthmii, & qui Nemei olim apud Græcos, & qui Circenſes Romæ fuerint.* 56

Cap. 9. *Mira exempla, quæ in montibus & lapidibus hodie viſuntur, unde originem & cauſas duxerint.* 78

Cap. 10. *Quam varium & multiplex jusjurandum apud diverſas gentes fuerit, & per quos deos jurare conſuerint.* 83

Cap. 11. *Quid ſit exedra, quid menianum, de quibus apud Jureconſultos mentio frequens, & quid embamma.* 101

Cap. 12. *Quot virgines Veſtales, quæve illarum diſciplina & inſtitutio fuerit, quave afficiatur pœna inceſti damnata.* 103

Cap. 13. *Ex quibus veteres captare auſpicia ſolerent, & auſpiciorum quæ proſpera, quæve piacularia ſint.* 120

Cap. 14. *Quid ſenſerit Hieronymus Porcarius de iniquo judice, quibuſque modis litigantes fruſtetur & deludat.* 152

Cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 15. *Quæ in ſermonibus quotidianis vulgata proverbia apud Romanos in uſu fuerint, & quæ apud exteros frequentia.* 155
Cap. 16. *Qui primus legem theatralem Romæ tulerit, & quot leges plebem ab optimatibus poſtea diſtinxerint.* 170
Cap. 17. *Quid apud Scævolam Jureconſultum ſit Hieroſiarchus, quid ſit calix diatretus.* 186
Cap. 18. *In quo diſcretus ordo plebejus à patricio fuerit, & in quo patricius à ſenatorio, quodve diſcrimen in veſtibus apud diverſas gentes.* 189
Cap. 19. *Qui numerus augurum, quæve poteſtas aut jus quondam fuerit, & quomodo auguria captarentur.* 257
Cap. 20. *Qui eſſent equi funales in Tranquillo, contra nonnullorum interpretationem probabilis opinio.* 271
Cap. 21. & 22. *Qui fuerit apud veteres cœnandi uſus, quæve hora prandii & cœnæ, quotque ſingulis lectis cœnitabant, & quid apud exteros.* 273
Cap. 23. *Quæ ipſe dictu admirabilia de umbrarum figuris noctibus fere ſingulis Romæ expertus fui.* 319
Cap. 24. *Qui cultus domorum quondam fuerit, & quare majorum imagines in poſtibus, & arma in atriis & veſtibulis haberent, & quid de exteris.* 321
Cap. 25. *In extis inſpiciendis quæ proſpera, quæve dira ſint, & quæ boni, quæve mali prænuncia.* 344
Cap. 26. *Conſualia, equitia, & ludi Apollinares quando à Romanis fierent, quove modo Diti ſacra fiant, & quo tempore.* 354
Cap. 27. *Quæ ſacra expiationis cauſa à Romanis ſervabantur, & quibus ex cauſis fierent, quæve apud exteros.* 366
Cap. 28. *Quæ affinitas cum Sex. Tarquinio Superbi filio, & quæ Collatino cum Bruto, & Lucretiæ cum utroque fuerit.* 387

LIBRI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

LIBRI SEXTI.

CAPUT I.

LOcus ex tertio Ciceronis de Officiis, quid venditor emptori præſtare teneatur, cum Sigiſmundo in ſuburbano diſcuſſus. 391
Cap. 2. *Quæ maxima fuerint oracula, quæve templa celebria apud pleraſque gentes in magna religione & cultu.* 396
Cap. 3. *Qui fuerint legati conſulum vel prætorum, quæve juriſdictio aut illorum poteſtas ſit.* 426
Cap. 4. *Qui magni dii, qui communes, aut indigetes dicti, quæve deorum cognomenta, & Junonis Romæ templa fuerint.* 433
Cap. 5. *Ex quibus oppidis quibuſque regionibus aut terrarum oris ingenio clari & præcipua doctrina viri plures evaſere.* 470
Cap. 6. *Quo apparatu, & qua pompa, quantoque omnium ſtudio olim Romani triumphos agerent, quis ordo ſervari & quæ in triumpho fieri conſuerant.* 476
Cap. 7. *Reſponſum Raphaëli Volaterrano, quare legum & cauſarum ſtudio intermiſſo, in his mitioribus ſtudiis oblectaremur.* 502
Cap. 8. *Quæ ſit Bona dea, & quæ à veteribus illi ſacra fierent, quidve Rubigalia, Floralia & Vinalia forent.* 504
Cap. 9. *Tantum & Quantum comparativo nonnunquam conjungi, ædemque pro domo ſæpe apud auctores inveniri.* 516
Cap. 10. *Quæ lege duodecim tabularum utiliter & commode, quæve parum conſulte, & nimis ſevere ſcripta videbantur.* 518
Cap. 11. *Sacrum ſeptimontium in quibus locis urbis fieret, quive ſeptem colles urbis ſint, quæve in illis præcipuæ dignationis loca forent.* 549
Cap. 12. *Qui flamines primi Romæ fuerint, quodve flaminis officium, quibuſque eſſent cæremoniis addicti.* 571
Cap. 13. *In quot cohortes, manipulos, centurias, decuriaſque phalanx dividatur, & quæ illius deſcriptio fuerit.* 586

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cap. 14. *Res ſacræ, religioſæ & ſanctæ quæ cenſerentur apud veteres, quibuſque ſacrum aut ſanctum facere licuit.* 591

Cap. 15. *Locus Ciceronis ex Catone Majore de lege Voconia, quæ eſſet, & quæ Furia & Falcidia, explanatur.* 612

Cap. 16. *Quid reſponderim Hieronymo Maſſaino, cur in eodem forem ſtatu ſemper, cum ad honores admitterentur alii.* 614

Cap. 17. *Quibus ex cauſis ovare ducibus licebat, & in quibus ovatio differt à triumpho.* 615

Cap. 18. *Qui erant tribuni militum in Romanis caſtris, quæve poteſtas & officium foret, aut juriſdictio.* 620

Cap. 19. *Qui ludi Scenici, qui Megalenſes, qui Taurii, Compitalitii, Juvenales & Honorarii fuerint.* 628

Cap. 20. *Qui eſſet urbis præfectus, quodve officium, quarumve rerum cognitionem animadverſionemque haberet.* 664

Cap. 21. *Miraculum de homine qui extruſus è carcere, rurſuſque in eum intruſus, inferna ſe loca adiviſſe enarravit.* 673

Cap. 22. *Quot militum ordines cujuſve generis milites in Romana militia olim militare conſuerant, & qui apud exteros.* 676

Cap. 23. *Quid ſit lex, quid plebiſcitum, ſenatuſve conſultum, prætorum edicta, vel reſponſa prudentum.* 723

Cap. 24. *Qui primi de plebe ad dictaturam, conſulatum, & præturam, alioſque magiſtratus evecti fuerint, & de ephoris quæ tradantur.* 731

Cap. 25. *Quas acies, quoſve exercitus, qui duces parva manu profligarint, quæve flumina Xerxis exercitus epotarit.* 736

Cap. 26. *Quid variæ gentes de diis ſenſerint, & quam impia & deteſtanda ſacra apud exteras gentes fuerint.* 742

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

INDEX AUCTORUM
AB
ALEXANDRO AB ALEXANDRO CITATORUM.

Monitum volumus Benevolum Lectorem literâ a *numeris adjectâ priorem*, b *poſteriorem Operis Tomum deſignari.*

A.

Acron notatus. 609,b
Alphenus J.C. 26.a. 138.a. 546.a. 1048.a
Apollonius. 1065.a
Ariſtophanes. 416.b.582.a
Ariſtoteles. 96.b. 257.b. 349.b. 421.a. 423.a. 479.a. 487.a. 501.a. 547.a. 963.a. 1024.a. 1041.a
Aſconius Pedianus. 122.a. 608.a
Atticilinus J.C. 919.a
Aulus Gellius. 579.a. 768.a. 1045.a

C.

Cæſaris Comment. 164.a. 514.a. 517.b
Cajus J.C. 968.a
Caſſiodorus. 77.b
Caſſius J.C. 118.a
Cato de R. R. 328.a. 329.a
Cicero. 5.b. 79.a. 102.b. 123.a. 178.a. 179.a. 299.a. 301.a. 302.a. 379.a. 391.b. 395.a. 407.a. 514.a. 515.a. 517.b. 531.a. 661.a. 612.b. 666.a. 1031.a. 1046.
Cujacius J.C. 549.b
Curtius. 51.a. 163.a. 517.b

D.

Demoſthenes. 7.b
Diomedes Grammaticus. 514.a
Dion. 1184.a
Dionyſius Halicarnaſſæus. 124.a. 170.a

E.

Euripides. 1079.a
Euſtathius. 1043.a

F.

Feſtus. 164.a. 188.b. 767.b
Florentinus J.C. 138.a. 139.a
Florus. 516.b

G.

Gratianus J.C. 241.a

H.

Hector Boëtius. 962.a
Hermolaus Barbarus. 544.a
Herodotus. 81.b. 149.a. 237.a. 527.a. 532.b. 1200.a
Homerus. 143.b. 153.a. 155.a. 365.b. 420.a. 496.a. 497.a. 500.a. 615.a. 621.a. 690.a. 960.a. 1050.a. 1058.a. 1129.a
Horatius. 666.a

I.

Jabolenus J.C. 194.a. 919.a
Jovianus Pontanus. 240.a
Juſtinianus. 1050.a
Juvenalis. 4.a. 153.a. 397.a. 663.a. 665.a. 1199.a

L.

Labeo J.C. 103.b. 139.a. 196.a. 344.b. 730.a. 767.a
Lampridius. 119.a. 732.a
Livius. 31.a. 51.a. 98.a. 130.a. 164.a. 201.a. 358.b. 406.a. 513.a. 516.b. 517.b. 560.b. 629.b. 767.a. 966.a. 1045.a

M.

Marcellus J.C. 918.a
Martialis. 345.a. 855.a. 1158.a. 1200.b
Martianus. J.C. 35.b
Maſurius Sabinus. 196.b. 494.b
Maximus Tyrius. 1042.a
Modeſtinus J.C. 139.a

N.

Neratius J.C. 918.a

O.

Ovidius. 162.a. 163.a. 387.b. 1045.a

P.

Papinianus J.C. 138.a. 470.a
Paulus J.C. 81.a. 138.a. 257.a. 331.a. 341.b. 730.a. 767.a. 839.a. 919.a
Pauſanias. 107.a. 280.a. 964.a. 1065.a
Plato. 291.a. 336.b. 424.a. 480.a. 494.a. 547.a. 580.a
Plinius major. 51.a. 117.a. 218.a. 330.a. 332.a. 348 a. 449.a. 500.a. 515.a. 517.a. 517.b. 526.a. 609.a. 656.a. 665.a.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

665.a. 731.a. 768.a. 963.a. 1187.a. 1193.a
Plinius nepos. 515.a. 517.b. 524.a
Plutarchus. 31.a. 217.a. 1184.a
Pollux (Julius) 798.a. 1189.a. 1205.a
Pomponius J.C. 17.b. 138.a. 141.a. 241.a. 343.b. 344.b. 546.a. 671.a
Procopius, auctor Græcus. 964.a
Propertius. 237.a. 240.a

S.

Scævola J.C. 186.b. 578.a. 665.a
Servius Sulpitius. 266.a
Socrates. 1100.a
Statius Papinius. 562.a
Suetonius. 2.a. 163.a. 271.b. 515.b. 579.a. 567.b. 637.b. 732.a. 738.a. 767.a. 769.a. 802.a. 1046.a. 1050.a. 1194.a
Suidas. 188.b

T.

Tacitus. 517.b
Terentius. 44.a. 301.a. 768.a. 1182.a
Theophraſtus. 397.a. 661.b
Theopompus hiſtoricus. 376.b
Thucydides. 607.b
Trebatius J.C. 591.b
Tubero J.C. 138.a

V.

Valerius Antias. 357.b
Valla (Laurentius) notatus. 51.a. 163.a. 515.a. 516.b. 767.a. 768.a. 1045.a
Varro. 77.a. 109.a. 115.a. 117.a. 120.a. 121.a. 122.a. 276.b. 280.b. 283.a. 322.b. 328.a. 379.a. 401.a. 413.a. 434.b. 436.b. 549.b. 559.b. 561.b. 570.b. 615.a. 648.b. 651.b. 667.a. 728.a. 1187.a
Virgilius. 240.a
Ulpianus. 44.b. 81.a. 102.b. 327.a. 331.a. 523.a. 525.a. 531.a. 535.a. 546.a. 661.a. 663.a. 671.a. 728.a. 732.a. 767.a. 838.a. 839.a. 918.a. 919.a. 985.a. 1047.a. 1050.a

X.

Xenophon. 87.a. 431.a 500.a

CATALOGUS AUCTORUM

Qui in hiſce Semeſtribus & Spicilegio paſſim citantur.

Acron.
Ælianus.
Æmilius.
Agathargides.
Agrætius.
Albertus Magnus.
Alexarchus.
Ambroſius.
Anacreon.
Ang. Politianus.
Antimachus.
Appollonius.
Appianus.
Apuleius.
Archiæ Poët. Epigramm.
Artemidorus.
Ariſtoteles.
Ariſtocles, Poëta.
Arnobius.
Arrianus.
Aſconius Pedianus.
Athenæus.
Attius.
Auctor, de viris Illuſtribus.
Auctor, de Ponderibus.
Auguſtinus.
Avicenna.
Auſonius.
Beroaldus.
Bocatius.
Bayfius.
Beatus Rhenanus.
Beroſus.
Blondus.
Boëtius.
Biblia.
Carolus Sigonius.
Catullus.
Chriſtophorus Landinus.
Cicero.
Claudianus.
Cœlius Rhodiginus.
Conſtantinus Imperator.
Cornelius Tacitus.
Cornelius Celſus.
Q. Curtius.
Dares Phrygius.
Demoſthenes.
Diodorus.
Dion.
Dionyſius.
Donatus.
Ennius.
Eraſmus Roterodamus.
Euſebius.
Euſtathius.
Eutropius.
Fabius Quinctilianus.
Fabius Pictor.
Feneſtella.
Feſtus Pompejus.
Feſtus Avienus.
Firmicus Maternus.
Florus.
Franciſcus Hotomannus.
Frontinus.

Furius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Furius Euenus.
Gellius.
Georgius Fabricius.
Georgius Agricola.
Gloſſarium.
Gracchanus Iunior.
Guilielmus Budæus.
Guilielmus Poſtellus.
Hadrianus Junius.
Harmonopulus.
Heraclides.
Hierocles.
Hermolaus Barbarus.
Herodotus.
Herodianus.
Hieronymus.
Homerus.
Horatius.
Jacobus Tuſanus.
Jacobus Micyllus.
Jacobus Cujacius.
Jamblichus.
Janus Palmerius.
Janus Guilielmus.
Janus Parrhaſius.
Interpres Euripidis.
Interpres Pindari.
Interpres Juvenalis.
Interpres Perſii.
Interpres Ariſtophanis.
Interpres Apollonii.
Johannes Grammaticus.
Johannes Brodæus.
Johannes Boëmus.
Johan. Maria Catanæus.
Joſephus.
Joſephus Scaliger.
Iſaacus Caſaubonus.
Iſidorus.
Julius Cæſar.
Julius Cæſar Scaliger.
Julius Capitolinus.
Julius Obſequens.
Juſtus Lipſius.
Juſtinus.
Juſtinus Martyr.
Juvenalis.
Lactantius.
Laërtius.
Lampridius.
Leonicenus.
Leonhardus Aretinus.
Livius.
Lucanus.
Luiſinus.
Lucius Sylla.
Luctatius.
Machareus.
Macrobius.
Marlianus.
Marſilius Ficinus.
Manilius.
Martialis.
Maximus Tyrius.
Mirſilus Lesbius.
Nazarius.
Nonius Marcellus.
Nonnus.
Onufrius Panuvinus.
Oroſius.
Orus Apollo.
Ovidius.
Palladius.
Paterculus.
Paulus J.C.
Pauſanias.
Paulus Manutius.
Perottus.
Petrus Victor.
Petrus Pithœus.
Petrus Nannius.
Philander.
Philoſtratus.
Phurnutus.
Phrynichus.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plinius, nepos.
Plutarchus.
Pollio.
Pollux.
Polybius.
Polyænus.
Polydorus.
Pompejus, J.C.
Pomponius, J.C.
Porphyrion.
Priſcianus.
Propertius.
Robertus Stephanus.
Ruellius.
Rufinus.
Sabellicus.
Sabinus, J.C.
Saluſtius.
Sedulius.
Seneca.
Seneca Poëta.
Servius.
Servii Schedæ.
Sidonius.
Silius.
Simplicius.
Sipontinus.
Solinus.
Stephanus.
Stobæus.
Strabo.
Suetonius.
Terentius.
Tertullianus.
Theodoritus.
Thedorus Gaza.
Thucydides.
Tibullus.
Torrentius.
Trebellius Pollio.
Turnebus.
Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Valerius Flaccus.
Valla.
Varro.
Vegetius.
Verrius Flaccus.
Virgilius.
Vitruvius.
Ulpianus.
Volateranus.
Volcatius Gallicanus.
Voluſius Metianus.
Victor.
Xenophon.
Zaſius, J.C.
Zenodotus.

ALE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

Jurisperiti Neapolitani,

GENIALIUM DIERUM LIBER PRIMUS.

Cap. I.

Locus ex Tranquillo de teſtamento Cæſaris, in natali Joviani Pontani invicem diſcuſſus, & quid ſit in ima cera inſtituere.

ACcerſebat plerunque nos in hortos amœniſſimos, ubi ædiculas habebat, Jovianus Pontanus in noſtra Parthenope, vir memoria quidem noſtra omnibus bonis artibus, atque omni doctrina præditus: cui præter ingenii manſuetudinem, quæ plurima in homine fuit, munditia verborum, & compoſitus ille ſermo, ad omnem ingenuitatem plurimum acceſſionis faciebant. Illoque conveniebamus compluſculi, quibus bonarum artium ſtudia, eædemque diſciplinæ, atque non abſimilis diſcendi facultas erat. Detinebat demulcebatque nos vir ille fandi dulciſſimus, egregia quadam & illuſtri oratione, ſermoneque perquam lepido & venuſto, totos plerunque dies: tanta in eo comitas, tantuſque lepos erat. Forte autem, cum natalis ſui diem annuum Decembrio menſe, ut ſolebat, cum amicis celebrare vult, evenit ut & nos una cum reliquis *Jovianus Pontanus.*

 mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mihi conjunctiſſimis, primis ab eo tenebris acciti, apud eum conveniremus. Quo cum venimus, benigne quidem & comiter accepti, ad focum conſedimus, feſtiviſſimiſque colloquiis noctis particulam cum mira ſuavitate traduximus: cum interim Jovianum florenti quadam facundia, & ſermone quam caſtiſſimo de litterarum diſciplinis diſſerentem, animo ſerio & aure attenta exciperemus: quo ſermone deſito, cum jam menſas & cœnam inſtrui juberet, cæteriſque nimis intempeſtivum cœnandi tempus eſſe videretur: Quin ergo, inquit, optimi juvenes, dum cœna apparatur, dumque obſonia eſui matura fiunt, aliquid per hoc otium legimus? Juſſitque mox adferri ſibi Suetonii Tranquilli Cæſarum vitas. Aderat inibi adoleſcens tunc quiſpiam lætæ indolis, atque à litterarum cultu non abhorrentis: huic demandat, ut divi Julii vitam, donec maturum cœnandi tempus foret, nec turbide, nec ambigue legat. Accipit ille cupidus & libens, atque diſerte admodum legere incipit: cum nos interea ea lectione demulſi, legentis verba, & compoſitam illam dicendi brevitatem, ſumma cum attentione captaremus: cumque ad calcem lectionis ventum foret, ancipiti ſententia, & operta verborum ſignificatione, de teſtamento Cæſaris in hæc verba ipſum loquutum offendimus: *Sed noviſſimo teſtamento tres inſtituit hæredes, ſororum nepotes, C. Octavium ex dodrante, L. Pinarium, & Q. Pedium ex quadrante, reliquos in ima cera, C. Octavium etiam in familiam nomenque adoptavit: pleroſque percuſſorum in tutoribus filii, ſi quis ſibi naſceretur, nominavit, D. Brutum etiam in ſecundis hæredibus. Populo hortos circa Tyberim publice, & viritim trecentos ſeſtertios legavit.* Quibus perlectis, puerum ſubſiſtere Jovianus jubet, & ad Dentatum converſus, juvenem, qui, ut mihi videbatur, in cognoſcendis rebus lectione multa exercitus erat: Quid tu, inquit, Dentate ſentis de hoc quadrante & dodrante, in quibus hos hæredes ſcriptos autor hîc memo-

memorat? Cumque ille hæreditatis quotam eſſe partem aſſeveraret, in qua illos inſtitutos à Cæſare arbitraretur: Proba, inquit Jovianus, hæc & vera ſententia eſt, ſed inops admodum & jejuna: plus ego deſidero. Et me intuitus, rogat, nunquid in noſtro jure civili (in quo multum operæ per id temporis impendere videbamur) aliquid de iſtiuſmodi partibus tradatur. Tum ego: Memini, inquam, traditum memoratumque apud nonnullos veteris diſciplinæ autores, præcipue apud noſtros Jureconſultos fuiſſe, omnem hæreditatem, quantacunque eſſet, ſi morientis ſupremo judicio non eſſet diviſa, tum ab ipſo jure in duodecim partes omne illud patrimonium partiri: quas quidem partes omnes in unum collatas, Aſſem pleraque antiquitas dixit, ſingulas vero disjunctim diviſas, Uncias appellavit. Itaque ſi te hæredem in uncia inſtituero, in duodecim partes diviſo prius toto aſſe, hoc eſt, omni patrimonio & fortunis meis, unica tantum pars tibi inſtitutionis jure debebitur: cum vero te hæredem in aſſem effecero, ſolidam hæreditatem & integrum patrimonium, nullis diminutis partibus, transferri volo. Hæ autem duodecim unciæ, quæ aſſis appellatione continentur, propria nomina à veteribus Jureconſultis ſingulæ nactæ ſunt: nam præter unciam & aſſem ea pars, quæ ſextans appellatur, duas totius aſſis partes, hoc eſt, duas uncias habet, quadrans vero tres. Cum ergo hîc in quadrante hæredes inſtitutos L. Pinarium & Q. Pedium videamus, quin ex duodecim unciis integro Cæſaris patrimonio diviſo, tres tantum unciæ, hoc eſt, quarta totius hæreditatis pars, his duobus debeatur, in dubium non venit. Deinceps eſt triens, id eſt, tertia pars totius aſſis: quatuor enim hæc continet uncias, quincunx vero quinque. Semis autem dimidium illius habet, quod aſſe continetur, quæ quidem pars, ſex uncias ex toto aſſe vendicavit: quippe cum totus as in duodecim uncias dividatur, quod dimidium illius eſt, ſex uncias, id eſt, ſemiſſem

Hæreditas omnis in 12. partes diviſa.

As.

Sextans. Quadrans.

Triens. Quincunx. Semis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Septunx. Bes. Dodrans. efficiet. Septunx autem ſeptem conſequitur uncias, bes octo, dodrans vero novem. Cum igitur in dodrante (ut Tranquillus hîc refert) C. Octavium Cæſar teſtamento hæredem fecerit, ex duodecim unciis, in quas Cæſaris hæreditas diviſa fuit, hic in dodrante inſtitutus, novem conſequetur: reliqui vero duo, L. ſcilicet Pinarius & Q. Pedius, quadrantem, id eſt, tres uncias ex integro aſſe, & quartam totius hæreditatis vendicabunt. Inter hos ergo & illum duodecim unciæ, & tota Cæſaris hæreditas diviſa fuit. *Dextans. Deunx.* Dextans autem decem ſignat uncias, deunx vero undecim. *Juvenalis locus Satyra I.* Quod à Juvenale non inſcite, ut arbitror, dictum eſt:

Unciolam Proculejus habet, ſed Gillo deuncem.

Totum enim aſſem diviſit, cum ex duodecim unciis alteri unicam, alteri undecim uncias patrimonii tribuit. Eſt quidem, inquit Jovianus, ita ut dicis, ſatiſque de quadrante & dodrante, deque uncia & aſſe, ut à juris ſtudioſo explicatum accepimus: ſed unum illud etiam me angit, in quo ancipitem cogitationem jam diu duxi, ſæpiuſque in hoc quærendo fui. Nam cum tres hæredes inſtitutos auctor hîc dicat, plures poſtea nominavit, Cajum ſcilicet Octavium, Quintum Pedium, & Lucium Pinarium. *Ima cera.* Demum adjicit, *reliquos in ima cera* hoc eſt, ultima teſtamenti parte, *ſcriptos fuiſſe.* Etenim ſi totus as, inter eos quos modo nominaſti, abſumptus eſt: quid reliqui ſit quod iſtis debeatur, non equidem video: totus enim as, ut modo dixiſti, totam abſumit hæreditatem, & dodrans cum novem ſignet uncias, quadrans vero tres, duodecim uncias & totum efficiunt aſſem. Neque eſt prætereà quod ex defuncti bonis amplius aſſe hæredi ſcripto debeatur. Ergo aut fruſtrabuntur peculio Cæſaris iſti reliqui in ima cera adjecti, aut alia quædam hæreditas obvenienda eſt, ut iſtis etiam ſatisfiat: quorum alterum ſi aſſeveras, profecto perperam & abſurde dixeris. *Tranquilli laus.* Neque ego Tranquillum vel ſinceriſſimum ſcriptorem tam inconſiderate

ſiderate loquutum arbitror, ut pluſquam oporteat aliquid in ſcribendo addiderit: ſiquidem tam circumciſus in explicandis adnotandiſque rebus fuit, ut arguta brevitate pleraque potius perſtrinxiſſe, quam aliquid plus juſto addidiſſe videatur. Tum ego, Eſt, inquam, quod dubitetur: neque abnuerim, quin locus hic perobſcurus forſan videatur pleriſque: qui tamen, probabili ratione reddita, clarus & expoſitus fiet. Tres enim Cæſar teſtamento ſuo hæredes fecit, ex toto videlicet aſſe. Siquidem dodrans & quadrans, duodecim uncias & totum efficiunt aſſem. Et quod aſſe diſtributo, reliquos in ima cera inſtituit, equidem denotat, non in nova quadam hæreditate hos admittendos fore, ſed poſtquam in univerſum bona ſua inter hæredes partitus fuit: in ima cera illos qui in ſingulas partes jure legati admittendi fuerant, nominaſſe: quæ quidem legata, quamvis toto aſſe diſtributo, non extra hæreditatem ſunt, ſed à ſcriptis hæredibus, atque ipſo aſſe debentur. Etenim ſcriptus hæres, qui aſſem aſſequitur pro quantitate bonorum in quibus inſtitutus eſt, legata quoque diſtribuet. Vetus enim eſt teſtantium mos, (quod ipſum apud Jureconſultos lege ſancitur) ut primo teſtamenti capite, hæredis fiat inſtitutio, ſive unus, ſive plures ſint, qui in univerſum bona ex defuncti voluntate capiant: ſequenti capite & in ima cera, ſecundi hæredes, legata, & reliqua teſtatoris voluntas, & diſpoſitio ponantur: ſive aliquos onere gravat, aut ſi quibus dari fierique oportere, teſtator pro ſua voluntate arbitratus eſt, qui non hæredes, ſed legatarii dicti. Siquidem non bona in univerſum, ſed legata & res ſingulares capiunt. Idque ex integro aſſe, atque ex toto patrimonio deducitur. Et hoc Tranquillum nunc dicere arbitror. Nam cum primo capite teſtamenti Cæſar tres feciſſet hæredes ex aſſe, in ima cera & ultimo capite reliqua poſuiſſe, quæ à ſcriptis hæredibus debentur, Cajumque Octavium in familiam nomenque adoptaſſe, ſecundos hæredes & tutores

Legata.

Vetus teſtantium mos.

Legatarii.

nominaſſe, populo hortos publice, & viritim trecentos ſeſtertios legaſſe. Quibus verbis ultro citroque ad multam noctem habitis, animadverſum eſt, obſonia jam præmatura & præcocta eſſe. Mox in aliud tempus dilatis ſermonibus, ad natalem Joviani diem celebrandum, cujus cauſa veneramus, ab ipſo admoniti divertimus.

TIRAQUELLI ANNOTATIONES IN CAP. I.

HOC primum caput nihil aliud, quam interpretatur locum Suetonii in Cæſare, cap. 83. Eamque interpretationem Alexander bona ex parte accepit ex Varrone illo togatorum doctiſſimo, l. 1. aut ut alii computant, 4. de lingua Latina, haud multo ante finem, ubi diſerte declarat aſſem & ejus partes, uti etiam noſter Juſtinianus *in §. hæreditas. Inſtit. de hæred. inſtit.* & ut noviſſime ita ſcientiſſime Budæus Galliæ noſtræ hujuſque ſeculi decus perpetuum, in libris de Aſſe & partibus ejus, ad quos te, amantiſſime Lector, relego, ne in re jam ſatis ab aliis tractata tempus fruſtra teramus.

Unum tamen aut alterum tantum non intactum prætereundum duximus, videlicet *imam ceram* quam hic vocat Suetonius, *extremam ceram* appellatam fuiſſe à Tullio in 3. in Verrem actio. ubi Aſconius illius interpres doctiſſimus interpretatur *ultimam tabulam, ultimam partem tabulæ.* Martialis autem, lib. 4. Epigr. 26. plurali numero *ultimas ceras* vocavit.

Nihil Amiano, præter aridam veſtem
Moriens reliquit ultimis pater ceris.

Plures vero *ceras* fuiſſe in teſtamentis, præter ea loca ſatis probat Horat. lib. Serm. 2. Satyr. 5.

Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum:
Abnuere: & tabulas à te removere memento:
*Sic tamen ut limis rapias, * quid prima ſecundo*
Cera velit verſu, ſolus multiſne cohæres
Veloci percurre oculo.

Quo in loco Acron. *Prima*, inquit, *cera ſecundo verſu hæredis continet nomen.* Porphyrion autem alter interpres, *bene ait hoc, & juxta ordinem, quia prius teſtatoris nomen, ſecundo hæredis.* Et ipſe Suetonius in Nerone, cap. 17. *Cautum ut in teſtamentis primæ duæ ceræ, teſtatorum modo nomine inſcripto vacuæ ſignaturis oſtenderentur.* Ex quibus intelligi poteſt non duas tantum fuiſſe ceras in teſtamentis, ſed & aliam tertiam, quæ *ima* ſive *extrema*, aut *ultima* dicebatur, in qua legata, & cæteræ teſtatorum diſpoſitiones continebantur.

Quod autem poſtea dictum eſt, veterem teſtamentorum morem fuiſſe, ut primo teſtamenti capite hæredis fiat inſtitutio, id depromptum eſt ex *l. 1. ff. de hæred. inſtit.* ubi ita ſcribitur, *eum qui teſtatur, ab hæredis inſtitutione debere initium facere teſtamenti.* Quod quemadmodum ſit intelligendum, diſces ex interpretibus ejus loci. Cætera vero hujus cap. notiora ſunt, quam ut aliorum teſtimoniis, vel authoritatibus fulciri debeant.

GOTHOFREDUS.

* *Quid prima ſecundo Cera velit verſu.*] Ibi vetus Commentator, *Prima cera* (inquit) *prima Tabula. Nam in primæ Tabulæ ſecundo verſu hæredis nomen continetur.* Apulejus Apolog. 2. *lege potius teſtamentum, ſi quid quaſi inſana ſcripſit, hoc reperies, & quidem à principio Sicinius Pudens filius meus hæres eſto.* in ima vero cera, ſecundi hæredes & ſubſtituti. *Cajus lib. 2. Inſt. tit. 4.* de ima cera ſeu ima parte teſtamenti dixi §. 3. *Inſt. de pupillari ſubſtit. & l. 34. §. 1. ff. de uſu fructu legato.*

CAP. II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT II.

Qui reges vel principes apud varias gentes cognomenta ex ſuo nomine poſteris reliquerint.

NON apud Romanos ſolùm, ſed apud exteros quoque obſervatum accepimus, ut ab eo qui de ſua republica bene meritus fuit, poſteri duces cognomenta accipere operæprecium ducerent. Nam de Romanis principibus nemo ambigit, quin à divo Julio & Octavio reliqui imperatores, [1] Cæſares & Auguſti dicti cognominatique ſint. *Cæſares Auguſti.* Credo equidem, quod deſiderio illorum poſt funera tenerentur, & tanquam in poſteris eadem indoles futuræ virtutis eniteret: ita eodem ſibi nomine adoptato, ipſi quoque ad præclara facinora obeunda invitarentur. Manſitque ſequutis imperatoribus cognomen Cæſaris & Auguſti: Quod non ipſis modò, [2] ſed uxoribus, ſororibus *Auguſtæ mulieres.* & fi-

TIRAQUELLUS.

1 *Cæſares & Auguſti.*] De his Cæſaris & Auguſti appellationibus, & quid inter eas differat, ſatis ſuperque diximus in noſtris Comment. de jure *Primigeniorum in* 17. *quæſt. in* 4. *opin. num.* 22. incipien. *Atqui licet videre*, & multis ſeq.

2 *Sed uxoribus, ſororibus, & filiabus.*] De uxoribus conſtabit ex iis quæ mox ſubduntur: ſed quibus addes, eo tandem decurſum fuiſſe, ut omnes paſſim uxores Auguſtæ vocarentur, ut patet ex *l. princeps, ff. de legib.* ubi Auguſta, licet non ſit legibus ſoluta, princeps tamen eadem illi privilegia tribuit quæ & ipſe habet. & *l. ſi Auguſtæ ff. de leg.* 3. loquente de Fauſtina, quam Auguſtam vocat. & *l. quoties C. ubi Senat. vel clariſſ. & l. cum hæredes. in princ. C. qui teſt. facere poſſ.* ubi ita ſcribitur, *cum hæredes Imperatores, ſive Auguſtæ.* & iterum poſtea: *& ſicut priſcis legibus cautum eſt, Imperatori quoque & Auguſtæ teſtamentum facere liceat, & mutare.* & *l. bene à Zenone,* verſ. *eodemque modo. C. de quadrien. præſcr.* ubi hæc verba ſunt, *eodemque modo ſi à sereniſſima Auguſta aliquid alienetur, quare & non eadem utatur prærogativa.* Julius autem Capitolinus in Pertinace, tradit *eadem die, qua ipſe Pertinax Auguſtus eſt appellatus, & Flaviam Titianam uxorem ejus Auguſtam quoque fuiſſe appellatam:* qui paulo poſt ſcribit, hanc uxoris Auguſtæ appellationem ipſum Pertinacem non recepiſſe. De ſororibus autem, vide infra in verbo, *Uxori, ſororique.* De filiabus vero Cornelius Tacitus lib. 15. ſcribit *Neronem filiam ſuam, quam ex Poppea ſuſceperat, & ipſam quoque Poppeam Auguſtas appellaſſe.* Et Suetonius in ipſo Nerone cap. 35. ſcribit *ex Poppea filiam tuliſſe Claudiam Auguſtam, eamque amiſiſſe admodum infantem.* Et Julius Capitolinus in vita Antonini Philoſophi, ſcribit *filiam ipſius Antonini fuiſſe Auguſtam vocatam.* Et de aliis quoque inferius dicetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& filiabus commune fuit. [1] Siquidem Livia poſtquam nupſit Octavio, [2] Auguſtæ nomen tulit, [3] & Agrippina poſtquam Claudio conjugata fuit. Senatus quoque frequenti curia [4] uxori ſororique Trajani, cognomen Auguſtarum dedit: [5] & Vitellius matri, [6] & Fauſtinæ uxori Antoninus: [7] ſic Juliani uxor & filia, Auguſtæ appellatæ ſunt: quibus hoc etiam honoris tributum eſt, ut illas quandoque [8] ſacer ignis præiret: [9] quem mox ſequuti Cæſares, pro majeſtate impe-

Ignis ſacer præcedebat.

1 *Siquidem Livia.*] Plinius lib. 15. cap. 30. eodemque ult. *Namque*, inquit, *Liviæ Druſillæ, quæ poſtea Auguſta matrimonii nomen accepit, cum pacta eſſet illa Cæſari, &c.* Nam & alibi eandem *Auguſtam* vocat ipſe Plinius, ſcilicet, lib. 37. eodemque ult. cap. 2. Et Dion in Auguſto ad fin. *Cum autem* (ait Græce quidem, ſed in hunc ſenſum) *Auguſto populus Romanus æternitatem immortalitatemque donaviſſet, ei Liviam, quæ tum Auguſta nominabatur, Sacerdotem creavit.* Cornelius autem Tacitus lib. 1. Hiſtoriæ Auguſtæ, ſcribit in teſtamento Auguſti Liviam ipſam in familiam Juliam nomenque Auguſtæ fuiſſe aſſumptam. At Suetonius in Claudio, cap. 13. tradit, *eandem Liviam id cognominis ſibi oblatum recuſaſſe.*

GOTHOFREDUS.

2 *Auguſtæ nomen tulit.*] Et reliquæ omnes principum uxores, quibus & Cæſarum ipſorum privilegia collata à maritis. *l.* 31. *ff. de legibus. l. ſi Auguſtæ.* 57. *ff. de legat.* 2. *l.* 6. *in fin. ff. de jure fiſci. l.* 3. *Cod. de quadr. præſcript.* & aliis innumeris locis.

TIRAQUELLUS.

3 *Et Agrippina.*] Tacitus lib. 12. *Augetur*, ait, *& Agrippina cognomine Auguſtæ.*

4 *Uxori ſororique Trajani.*] Plinius in Panegyrico ſcribit, *Senatum obtuliſſe cognomen Auguſtarum uxori ſororique Trajani, quod certatim deprecatæ ſunt, judicantes plus eſſe in eo, ſi uxor & ſoror Trajani Imperatoris, quam ſi Auguſtæ dicerentur.*

5 *Et Vitellius matri.*] Scilicet Sextiliæ, ex eodem Tacito, lib. 18. *Sic Capitolium*, inquit, *ingreſſus, atque ibi matrem complexus, Auguſtæ nomine honoravit.* Sed & Claudius (quod addendum eſt) Antoniæ matri apud Suetonium in vita illius, cap. 11. Et Alexand. Severus matri quoque Mammeæ apud Herodianum lib. 5. poſt princip.

6 *Et Fauſtinæ uxori Antoninus.*] Uterque & Pius & Philoſophus, ex Julio Capitolino in vita utriuſque. Nam & utriuſque uxores *Fauſtinæ* vocabantur, ut ibi videre licet. Et de alterutra loquitur, *l. ſi Auguſtæ. ff. de legat.* 2. à nobis ſupra citata.

7 *Sic Juliani uxor & filia.*] Ex Ælio Spartiano in vita illius.

8 *Sacer ignis præiret.*] Id enim tributum fuiſſe Lucillæ Antonini Philoſophi Imperatoris filiæ, uxori primum Veri & ipſius Imperatoris, & deinde Pompejæ tradit Herodianus lib. 1. Et Martiæ quoque ex concubinis Commodi, & quam prope uxoris loco habuit, idem eod. lib. 1. *

GOTHOFREDUS.

* His adde quæ de ſacri ignis prælatione ſcripſi ad *Edictum Juſtiniani* 8. *cap.* 4.

MERCERUS.

9 *Quem mox ſequuti Cæſares, &c.*] Quaſi vero Julianus id primus uſurparit: Imo ante eum Pertinax, ignem, & cætera principatus inſignia dicitur contem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

imperii, [1] more Perſarum regum & Indorum, ſibi vendicarunt: [2] tametſi Vitellius oblatum ſibi Cæſaris cognomen recuſarit, Auguſti verò diſtulerit: quod poſtea deploratis rebus, quum hoſtilibus armis premeretur, dimiſſum revocavit, & Cæſarem ſe dici voluit: [3] donec poſt ſeriem annorum, haud longo intervallo, Romani principes Antonini cognomenta ſumpſere. [4] Namque à Pio Antonino, Antoninus Philoſophus, vir omni laude dignus: deinde Commodus, Caracalla, Geta, Heliogabalus, & alii ex Cæſaribus fama illuſtres, Antonini nomen ſibi adoptarunt: [5] voluitque Severus Imperator, ut Romani imperatores, ſicut Cæſaris, ſic in poſterum Antonini nomen ferrent, hoc ſuæ poſteritati longe clariſſimum fore arbitratus.

Antonini.

contempſiſſe. Et ante Pertinacem, Commodus Lucillæ ſorori ſuæ natu maximæ reliquit principatus ornamenta, ut ſederet in theatris in ſella imperatoria, & ignis eam præcederet. Ea ergo ornamenta habuerat jam ab eo tempore, quo nupta erat L. Vero, aſſumpto in partem principatus, & Imperii Romani. Quæ omnia tradit Herodianus. Qui ſolus inter ſcriptores rerum Romanarum, videtur hujus moris meminiſſe. Hic ignis in lampade præferebatur.

TIRAQUELLUS.

9 *Quem mox ſequuti Cæſares.*] Ut videre licet ex Herodiano eodem lib. 1. non ſemel, ubi de Lucio Vero, & Commodo: & lib. 2. ubi de Pertinace, & de Macrino: & lib. 7. ubi de nece Alexandri Severi, & iterum ubi de inauguratione Gordiani.

1 *More Perſarum.*] Quorum reges ſacer quoque ignis præit, ut ſcriptum reliquit Q. Curt. lib. 3. non ſemel.

2 *Tametſi Vitellius, &c.*] Suetonius in vita illius, cap. 8. in fin. *Cognomen,* inquit, *Germanici delatum ab univerſis cupide recepit, Auguſti diſtulit, Cæſaris in perpetuum recuſavit.* Tacitus lib. 17. *Nomen Germanici Vitellio ſtatim additum, Cæſarem ſe appellari etiam victor prohibuit.* Et libro 18. *Præmiſit in urbem edictum, quo vocabulum Auguſti differret, Cæſaris non reciperet, cum de poteſtate nihil detraheret.* Et lib. 19. *Nec deerat ipſe vultu, voce, lachrymis miſericordiam elicere, largus promiſſis, & quæ natura trepidantium eſt, immodicus. Quin & Cæſarem ſe dici voluit, aſpernatus antea, ſed tunc ſuperſtitione nominis, &c.*

3 *Donec poſt ſeriem annorum.*] Id videre licet ex Julio Capitolino, Ælio Lampridio, Ælio Spartiano, Herodiano & aliis vitarum horum Imperatorum ſcriptoribus, præſertim vero ipſo Spartiano in vita Septimii Severi.

GOTHOFREDUS.

4 *Namque à Pio Antonino.*] De nominibus Antoninorum & vocis eorum differentiis vide Revardum 3. variorum 10.

TIRAQUELLUS.

5 *Voluitque Severus.*] Scilicet Septimius ex Herodiano qui id tradit, lib. 3. De qua re etiam loquens Ælius Spartianus in vita illius ſcribit, Antonini nomen Baſſiano & Getæ filiis impoſuiſſe, quod Severus ipſe in Marci Antonini familiam tranſire voluiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bitratus. Mox ſuccedenti ævo, collapſa re militari, [1] Ataulphus Gothorum rex, Roma debellata, eo veſaniæ proceſſit, ut quemadmodum Cæſares, ſic in poſterum Romanos principes Ataulphos cognominari deſtinarit: à quo inſtituto, ſicut à pluribus aliis, poſtea deſitum eſt. [2] Nomen verò imperatoris, prætoribus olim magnarum laudum titulus fuit: quippe hoc honore velut inſigni munere, milites ſummos duces honeſtabant iiſque præcipuus honos habebatur ſemper. Poſtea niſi illos, quorum ductu & auſpicio confectum fuiſſet bellum, [3] & ſub quibus decem hominum millia uno prælio cecidiſſent, [4] aut ſaltem duo millia, quæ poſtea conſuetudo increbuit, vel denique mille occubuiſſent, aut præcipua victoria potiti eſſent, nullos imperatoris nomine dignos putarunt. [5] Propterea Marco Craſſo,

Ataulphi. *Imperator.* *Imperatores qui vocati.*

1 *Ataulphus Gothorum rex.*] Id relatum eſt à Paulo Oroſio lib. Hiſtoriarum ad D. Auguſtinum, 7. cap. 29. eodemque ult. & alio Paulo Diacono de Geſtis Romanorum, lib. 13. ubi & illud tradunt, Placidiæ, aut ut alii vocant, Placidæ uxoris ſuaſu incœpto deſtitiſſe: quod & nos retulimus in noſtris *legibus connubialibus. libro* 11. *n.*12. incipiente *Ataulphus.* *

GOTHOFREDUS.

* Hujus Ataulphi res geſtas vide apud Procopium, 1. Vandalicorum, & Iornandem in rebus Gothicis. Wiſigothorum rex fuit, Romam tenuit poſt Alaricum, inde Galliæ partem.

TIRAQUELLUS.

2 *Nomen vero Imperatoris.*] Appianus Alexandrinus, lib.2. de bellis Civilibus, loquens de AttilioVaro, tradit, illum Imperatorem ſe nominari voluiſſe. Hanc enim appellationem Prætoribus non mediocris apud milites authoritatis: quaſi ipſis teſtificantibus eundem Imperatoris nomine non indignum eſſe. Hunc quippe honorem Prætores jampridem in maximis belli operibus ſibi vendicaſſe, obſervarunt poſt veteres, Alciatus & Ferretus ad CornTacit. lib.12.*

GOTHOFREDUS.

* De Imperiis V. Sigonium, 1. de antiquo jure civium Romanorum, cap. 21. vide eundem 3. de antiquo jure Provinciarum 6.

TIRAQUELLUS.

3 *Et ſub quibus decem millia hominum.*] Ipſe Appianus iis quæ clauſula præced. ex eo diximus, hæc ſubjecit: *Nunc autem ſub quibus decem millia in belloconcidiſſent, hac appellatione dignos haberi audio.*

4 *Aut ſaltem duo millia, &c.*] Cicero Philip. 14. *At ſi quis Hiſpanorum, aut Gallorum, aut Thracum mille, aut duo millia occidiſſet, non eum hac conſuetudine quæ increbuit, Imperatorem appellaret Senatus? tot legionibus cæſis, tanta multitudine hoſtium interfecta, Imperatorium nomen adimemus?*

5 *Propterea Marco Craſſo.*] Aliter Plutarchus in vita illius, ut ibi videre poteris. At illum Imperatorem vocat Cæſar, lib.3. belli Civilis. *Qui,* (inquit, de Parthis loquens) *paulo ante M. Craſſum Imperatorem interfecerant.*

1 *Pom-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Craſſo, quod urbem Zenodotium trans Euphraten, imbelli certamine & incruento Marte vicit, & ob id imperatoris nomen ſibi arrogavit, magnæ invidiæ fuit, quod non multo negocio tantum nomen vendicaſſet. [1] Pompejus, quod in Aphrica Domitium ſuperaſſet, quodque ex viginti millibus hoſtium, vix tria millia effugiſſent, toto conſpirante exercitu, imperatoris nomine fuit honeſtatus: qui licet ſe Imperatorem ſalutari permiſerit, nunquam tamen epiſtolis aut chirographis hoc nomen uſurpavit. [2] Julius Cæſar, C. Cæſaris pater, quod Syllanis temporibus, multa Samnitum & Lucanorum millia ad Eſerniam interfeciſſet, ab exercitu Imperator fuit appellatus. [3] Mox divus Cæſar, poſt pericula depulſa, prænomen Imperatoris ſibi arrogavit. [4] Deinde Auguſtus Tiberium [5] & Claudium Druſum privignos hoc nomine nobilitavit. Bello quoque Germanico fuſis fugatiſque hoſtibus, [6] Tiberio Cæſari [7] & Tito expugnatis Hieroſolymis, miles victor imperatoris nomen dedit, & trophæum poſuit. [8] Cicero quoque, quod

1 *Pompejus.*] Cæſar lib. 3. belli civilis, *Pompejus*, inquit, *eo prælio Imperator eſt appellatus, hoc nomen obtinuit, atque ita ſe poſtea ſalutari paſſus eſt, ſed neque in literis, quas ſcribere eſt ſolitus, neque in faſcibus inſignia laureæ prætulit.* Et Plutarchus id dicit in vita illius. At Plinius id illi teſtimonium præbuit, lib. 7. cap. 26. *Toties Imperator antequam miles.*

2 *Julius Cæſar, C. Cæſaris pater.*] Paulus Oroſius Hiſtoriarum lib. 5. cap. 17.

3 *Mox divus Cæſar.*] Apud Suetonium in vita illius, cap. 76. Sed & ante quoque in Hiſpania apud Hircium in bello Hiſpanienſi.

4 *Deinde Auguſtus Tiberium.*] Tradit tamen Suetonius in vita Tiberii, c. 26. eum hoc Imperatoris prænomen recuſaſſe. Nec alicubi legi eum ſic appellatum ab Auguſto. Vide ſequen. annotat.

5 *Et Claudium Druſum.*] Vereor ne hic & in præcedenti annot. Alexander fuerit deceptus, & utrumque ſcilicet Tiberium & Druſum filios Liviæ ex Nerone priore marito acceperit, pro Cajo & Lucio ejuſdem Auguſti nepotibus ex Julia filia, quæ illos Agrippæ pepererat, quos ipſe Imperatores appellarat & ſuos ſucceſſores deſignarat, ut tradit Dion in vita illius.

6 *Tiberio Cæſari.*] *Germanico*, ut credo, voluit & certe debuit dicere, qui, ut ſcribit Tacitus lib. 1. *victis Germanis Imperatoris nomen, auctore Tiberio accepit.*

7 *Et Tito.*] Suet. in vita illius, c. 6.

8 *Cicero quoque.*] Plutarchus in vita illius, & ipſemet Cicero lib. 2. Epiſt. famil. epiſt. ejuſdem lib. 9. totius autem voluminis 20. cujus initium eſt, *Tu vide*, ubi dicit ſe apud Iſſum devictis Amanenſibus *Imperatorem* appellatum. Ideoque & in capite illius epiſt. & multarum ſeq. ſe *Imperatorem* nuncupat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quod Parthos ad Amanum profligaſſet, [1] & Metellus quod Sertorium viciſſet, imperatoris nomina tulere. [2] Fertur tamen Curio ad Uticam, quod ejus opera conductis commeatibus, omnium rerum copia abundaret exercitus, imperatoris ſibi nomen aſciviſſe. [3] Et Scipio bello civili inter Pompejum & Cæſarem, ut pecuniam à provincialibus cogeret, ſe imperatorem dixiſſe. [4] Demum Cæſares, ne in crimen invidiamque inciderent, imperatoris nomen, tanquam titulum mitem & honeſtiorem, abrogato regis vocabulo, iterum & ſæpe deſumpſere. [5] Quare Auguſtus ſemel & vicies fuit Imperator dictus, & ſecuti principes hoc cognomento perſæpe nobilitati ſunt. Quod etiam [6] apud Græcos fuit uſurpatum: quippe † Phocion vigeſimum

Cæſares tandem imperatoris nomen ſibi aſſumpſerunt.

1 *Et Metellus.*] Plutarchus in vita Sertorii.

2 *Fertur tamen Curio.*] Ex Cæſare l. 2. de Bello civili: cujus hæc verba ſunt, *His rebus geſtis Curio ſe in caſtra ad Bagradam recepit, atque univerſi exercitus conclamatione Imperator appellatur.*

3 *Et Scipio.*] Ex Cæſare lib. 3. Belli Civilis, *His*, inquit, *temporibus Scipio detrimentis quibuſdam circa montem Amanum acceptis, Imperatorem ſeſe appellaverat: quo facto civitatibus Tyranniſque magnas imperaverat pecunias. Item à publicanis ſuæ provinciæ debitam biennii pecuniam exegerat, & ab eiſdem inſequentis anni mutuam acceperat, &c.* Quibus adde, & alium Scipionem antiquiorem, nempe eum, cui Africani cognomen fuit, ita quoque appellatum ex Livio 3. Decad. lib. 7. Et Tiberium Junio Bleſo tribuiſſe ut Imperator à legionibus ſalutaretur, devicto Tacfarniate, ut tradit Tacitus lib. 3. non multo ante fi. Idque *priſco erga duces honore*, ut ille dicit. De quo etiam Vellejus Paterculus lib. 2. Syllam quoque Imperatoris nomen adeptum fuiſſe ob multas victorias adverſus hoſtes adeptas, ut ſcriptum reliquit Plut. in vita illius. Et Brutum item & Caſſium ab exercitu Imperatores vocatos fuiſſe, teſtis eſt idem Plutarchus in vita Bruti. Et Q. Caſſium Longinum, quod in Luſitania Medobregam oppidum, montemque Herminium expugnaſſet, Imperatorem appellatum, tradit Hircius aut Oppius in bello Alexandrino.

4 *Demum Cæſares.*] Dion in Julio Cæſare, & cæteri vitarum Imperatorum ſcriptores. Ipſe autem Dion tradit Auguſto Cæſari decretum fuiſſe nomen Imperatoris, non tanquam maximæ alicujus pugnæ victori, neque ſumma dignitate prædito, ſed veluti omnium rerum domino, à quo cæteri Imperatores nomen traxere, & ab illo Imperatores Romanos connumerandos. Vide ibi cætera.

5 *Quare Auguſtus.*] Ex Tacito l. 1. ubi deſcribens pompam funeris ipſius Auguſti, inter titulos honorum ejuſdem hunc ponit, nomen Imperatoris ſemel atque vicies partum.

6 *Apud Græcos.*] Adde & Carthaginenſes ex Livio 3. Decadis lib. 1. non multo poſt princ. *In Aſdrubalis locum, haud dubia res fuit, quin prærogativam militarem, qua extemplo juvenis Annibal intra prætorium delatus, Imperator ingenti omnium clamore atque aſſenſu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num Imperator dictus eſt: [1] Aratus decimum & ſeptimum nperatorem geſſit, [2] Pelopidas ter & decies, [3] Philopœmenes octavum: quem apud Achæos intra annum bis gerere non licebat, ſicut [4] apud Spartanos bis eundem claſſis præfectum fieri lege vetabatur. Sola mulier [5] Zenobia [6] Palmyrenſium regia, quum orientis regnum tueretur, armata n virili veſte exercitui præfuiſſe, & Imperatoris nomen uliſſe dicitur, cujus auſpiciis pleraque egregie geſta in hostes fuere. Sed non ſolum Romanos, verum eos qui Albæ regnarunt, qui ante Romulum per annos trecentos uere, idem obſervaſſe proditum eſt. Conſtat enim à Sylio Aſcanii filio, qui ſecundus ab Aſcanio ſuſcepit Albæ egnum, reliquos Albanorum Reges per ordinem ſucceſſionis, [7] Sylvios cognominatos fuiſſe. Siquidem Æneas Alba-

Achæorum & Spartanorum mos.

Zenobia.

ſſenſu appellatus erat, favor etiam pleis ſequeretur.

† *Phocion.*] Plutarchus in vita illius uno in loco, ſed in alio tradit illum quintum ſupra quadrageſimum imperium geſſiſſe, quamvis nunquam ipſe comitiis interveniſſet.

1 *Aratus.*] Id ex Plutarcho eſt in vita illius, ad finem.

2 *Pelopidas.*] Et id quoque ex eodem Plutarcho in vita illius, etiam ad fin.

3 *Philopœmenes.*] Satis conſtat ex Plutarcho in ejus vita, & Livio 4. Decad. lib. 5. & alibi, hunc ſæpius Imperatorem Achæorum fuiſſe, ſed numerum certum non adſcribunt. At Pauſanias lib. 8. dicit octavo illum fuiſſe Ducem Achæorum deſignatum, cum ſeptuageſimum jam annum eſſet egreſſus.

4 *Apud Spartanos.*] Ex Plutarcho in Lyſandro. Alibi tamen idem Plutarchus, ſcilicet in Apophtheg. Laconicis inter inſtituta Lacedæmoniorum ſcribit illis interdictum fuiſſe nautis eſſe, & navali pugna decertare. Verum poſterius & in mari eos pugnaſſe, & cum mari potiti eſſent, rurſus deſtitiſſe, cum mores civium corrumpi animadvertiſſent. Sed iterum quoque ſuper hoc mutatos fuiſſe, quemadmodum & in omnibus aliis.

5 *Zenobia.*] Apud Trebellium, aut ut alii vocant, Trevellium Pollionem tum in vita illius, tum & in vita Aureliani. Sed his omnibus addes, & Reges quoque qui Duces exercitus deligebantur, *Imperatores* quoque vocatos. Sic enim Antiochus Ætolis Dux delectus adverſus Romanos, *Imperator* vocatus eſt apud Livium quartæ Decad. libro 5.

GOTHOFREDUS.

6 *Palmyrenſium regina.*] Hinc Palmyrenæ factionis dominatio. *lib.* 4. *Cod. de ingenuis manumiſſ.* ubi dixi.

TIRAQUELLUS.

7 *Sylvios cognominatos fuiſſe.*] Dionyſius Halicarn. lib. 1. Livius 1. Decad. lib. 1. non multo poſt princ. *Sylvius deinde regnat Aſcanii filius, caſu quodam in ſylvis natus. Is Æneam Sylvium creat: is deinde Latinum Sylvium, ab eo coloniæ aliquot deductæ Priſci Latini appellati. Manſit Sylvius poſtea omnibus cognomen, qui Albæ regnarunt. Latino Alba ortus, Albæ Atys, Aty Capys, Capi Capetus, Capeto Tyberi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Albanorum rex, & Latinus, & Capis, & Capenus, & Tiberinus, ac reliqui deinceps, quandiu regnum Albæ *Sylvii.* ſtetit, Sylvii cognomenta ab illo meruere. Sicut Latinis *Murani.* regibus [1] à Murano, qui in Latio regnavit, Murani cognomen inditum ferunt. Quæ quidem res ancipitem mihi animum ſæpe agit, cogitatioque ſubit, cur non exemplo Albanorum & Latinorum, idem quod in imperatoribus, etiam in regibus veteres Romani factitarunt, ut à conditore urbis Romulo, reliqui poſt illum reges, felix fauſtumque nomen acciperent: cum præſertim ipſe urbis conditor, bonis artibus partum firmatumque regnum, inter omnia inimica infeſtaque longe illud majus, auctiuſque reliquerit. Sed hanc quæſtiunculam relinquamus, quibus hujuſcemodi indagare, ingenium abunde & negocium eſt. Parthos quoque idem obſervaſſe, ut regum cognomenta ferrent, multi prodidere. [2] Etenim Arſaces Scytha, vir fortis & ſtrenuus, cum premente inopia, latrociniis obnoxiam juventam ageret, coacta exulum manu, quos Parthos nuncupant, devicto Seleuco & Mandrago- *Parthi.* ra, in regem Parthorum aſſumptus, illud ita inſtituit, formavit-

Tyberinus, &c. Servius enarrans eum locum lib. 6. Æneidos:

Ille (vides) pura juvenis qui nititur haſta.

Albani, inquit, *Reges dicti ſunt Sylvii ab hujus nomine, ſicut hodieque Romani Imperatores Auguſti vocantur: Ægyptii, Ptolemæi: Perſæ, Arſacidæ: Latini, Murrhani:* citatque illud ejuſdem Virgilii lib. 12. ejuſdem operis:

Murrhanum hic atavos, & avorum antiqua ſonantem
Nomina, per regeſque actum genus omne Latinos.

Quo etiam in loco idem Servius, *hoc eſt,* ait, *cujus nomine majores omnes Murrhani dicti ſunt & Reges fuerunt. Scimus enim plerunque ſolere fieri, ut primi Regis reliqui nomen etiam poſſideant, ut apud Romanos Auguſti vocantur, apud Albanos Sylvii, apud Perſas Arſacidæ, apud Ægyptios Ptolemæi, apud Athenienſes Cecropidæ.* Sed quantum ad Perſas vide infra in verbo, *Etenim Arſaces*, ex quo intelliges Servium lapſum fuiſſe, & pro Perſis Parthos debuiſſe dicere. Sed & illud de Sylviis voluit Feſtus Pompejus l. 17.

1 *A Murano.*] Totus hic locus Alexandri eſt.

2 *Etenim Arſaces.*] De hoc Juſtinus libro 41. à quo etiam hic locus ſumptus eſt, niſi quod is *Andragoram* vocat, quem hic *Mandragoram* appellat. Sed & de hoc Arſace quædam Strabo libro 15. non ſemel, & Dion in Pompejo, qui & addunt Reges Parthorum ita eſſe dictos. Et Euſebius in Chronicis Olympiade 133. Et vide quæ diximus in verbo, *Sylvios cognominatos fuiſſe.*

1 *Qu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

navitque, ut diem victoriæ tanquam natalem libertatis, multis poſt tempeſtatibus ſolemnem celebrarint: qui poſtquam fato functus eſt, tanto honori ipſius memoria fuit, ut celebre ad poſteros reges cognomen Arſacis ex ſuo nomine reliquerit. Nam & Parapatius, & Mithridates, & Pharnaces, & qui poſt illum regnarunt Parthorum reges, cognomen Arſacis ſibi poſteriſque illuſtri titulo propagatum adoptaverunt. [1] Quorum poſteros parum legitime regnare dixerunt, niſi [2] ex matris inceſto & filii concubitu editi forent. [3] Quinetiam apud Indos hunc aliquando morem inoleviſſe accepimus. Nanque Indorum Reges, alios Palibrotos, alios Sandracoctos, [4] nonnullos Taxiles, ſequente

Inceſtus Parthorum. *Palibroti.* *Sandracocti.* *Taxiles.*

1 *Quorum poſteros.*] Multi tradunt apud Parthos matrimonia parentum & filiorum eſſe legitima, & inter cæteros Bardeſanes in lib. de Fato, & D. Clemens lib. Recognitionum 9. & Euſeb. lib. præparationis Euangelicæ 3. & iterum 6. c. 8. & è Poëtis Lucanus lib. 4.

Parthorum dominus quoties ſic ſanguine mixto
Naſcitur Arſacides, cui fas implere parentem.

Et nos quoque diximus in noſtris *ll. connubialibus*, *l.* 7. *num.* 33.

GOTHOFREDUS.

2 *Ex matris inceſto.*] Sic Catullus de Gellio loquens:

Naſcatur Magus ex Gellii matriſque nefando
Conjugio, & diſcat Perſicum haruſpicium.
Nam magus ex matre & gnato gignatur oportet
Si vera eſt Perſarum impia religio.

Inceſtum hunc apud Perſas permiſſum fuiſſe, teſtis Auguſtinus in Leviticum cap. 18. eo alludit Mirrha apud Ovidium Met. 10.

—— Gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti,
Jungitur & pietas geminato creſcit amore.

Adde quæ notata cap. 24. hoc eodem libro infra.

TIRAQUELLUS.

3 *Quinetiam apud Indos.*] De his tribus Regum Indorum appellationibus Strabo, lib. 15. & præterea de tertia, Plutarchus in Apophthegmatis Alexandri: & Q. Curtius, lib. 8. Sed de *Palibrotis* alii aliter, nempe hos gentem eſſe Indorum: & inter hos Pomponius Mela, lib. 1. ubi de India loquitur: & Plinius, lib. 6. cap. 19. & Solinus cap. 65. aut aliorum computatione, 55. & Juſtinus, lib. 40. & Plutarchus in Lucullo, & in Pompejo. Maluit autem hic Alexander ſequi Strabonem. Cæterum Arrianus de geſtis Alexandri, lib. 8. poſt princ. meminit *Palimbothræ* Indorum urbis maximæ. Et poſtea quoque eodem libro tradit *Palimbothram* ampliſſimam Indicarum urbium eſſe in Gedroſorum finibus juxta Erranoboæ & Gangis fluminum concurſum. Sed & idem, illo ipſo libro ſcribit Sandrococtum maximum eſſe regnum Indiæ: & vide infra, lib. 2. cap. 31.

GOTHOFREDUS.

4 *Nonnullos Taxiles.*] Taxilen reperio regiam fuiſſe, Periregis, altitudine ab antiqua Nino non multum differentem, & Græco more ædificatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quente nomine in quemcunque imperium tranſiret, ob eximiam in bello virtutem denominatos ferunt. [1] Bithynos quoque ob prioris Nicomedis claritatem, qui militiæ & domi clarus fuit, Nicomedis cognomen regibus indidiſſe putant: ſicut à Cecrope, qui Athenis regnavit primus, Reges Athenienſium Cecropidas nuncupari. [2] Hic enim omnem multitudinem in oppida duodecim digeſtam, partitus fuit, quam Theſeus obviam eundo periculis, ne hoſtium præda forent, velut unius corporis alumnos, in unam urbem poſtea ſociavit & coëgit. [3] Et Paphlagonum Philomenes, [4] Theſſalorum Hellenes ab Hellena, [5] & Aſſyriorum Reges Tigranes dicti cognominatique ſunt. Cum enim Seleucidarum imperium ab Alexandro ad ſeptuaginta ſupra ducentos annos provectum fuerit, Tigranis cognomen à primo illo, qui Aſſyriis præfuit ſummæ juſtitiæ temperamento, poſteri deſumpſere, ita ut per ea tempora quatuor ſupra decem Tigranes Reges denominati ferantur. Quin etiam [6] à Neoptolemo Achillis filio, qui Pyr-

Nicomedes. *Cecropidæ.* *Philomenes.* *Hellenes.* *Tigranes.*

tam. Ad eam veniſſe Apollonium, regnante Pharaote rege, cujus rei teſtis eſt Philoſtratus libro 2.

TIRAQUELLUS.

1 *Bithynos.*] Strabo l. 12. *Nicomedia*, inquit, *dicta de nomine regis cujuſdam Bithyni, qui eam condidit: multi enim eodem nomine vocati fuerunt, veluti Ptolemæi, propter prioris calamitatem.*

2 *Hic enim omnem multitudinem.*] Plutarchus in vita Theſei.

3 *Et Paphlagonum Philomenes.*] Juſtinus, lib. 37. in fin. *Nicomedes*, ait, *quoniam ſe tueri jure non potuerat, juſto regi redditurum reſpondit: atque ita filium ſuum mutato nomine Philomenem Paphlagonum regum nomine appellat, & quaſi ſtirpi regiæ reddidiſſet regnum, falſo nomine tenet.*

4 *Theſſalorum Hellenes ab Hellena.*] Corrige *ex Hellene*, nam hic *Hellen* vocabatur, ex Solino, cujus verba hæc ſunt, c. 13. aut, ut alii computant, 14.

5 *Et Aſſyriorum Reges, Tigranes dicti.*] *Armeniorum* dicere, ut opinor, voluit, quorum multos Tigranes reges fuiſſe legimus, ut videre licet apud Xenophontem Pædiæ Cyri, l. 3. non multo poſt princ. Valerium Maximum, lib. 9. cap. 11. Plutarchum in Lucullo, & in Pompejo: Juſtinum, lib. 40. Luc. Florum lib. Epitome Livii 97. & 98. Dionem in Pompejo, ſtatim poſt princ. Nullum autem Aſſyriorum præter unum & ipſum Armeniæ regem qui Syriæ regno mutuis fratrum odiis & bello inexpiabili conſumpto, à populo aſcitus per 18. annos illo tranquilliſſimè potitus eſt, ſed tandem illo à Lucullo victo, rex Syriæ Antiochus Cyziceni filius ab eodem Lucullo appellatur, ut ait Juſtinus, lib. 40. Vide an alibi reperies quod Alexand. ab Alex. hic dicit.

6 *A Neoptolemo.*] Plutarchus in Pyrrho, in princ.

1 *Ponti*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pyrrhus dictus eſt, Reges Moloſſorum Pyrrhidæ, cum ea loca tenuiſſent, & [1] Ponti Mithridatis nomina ſumpſere. Is enim cum quo populus Romanus multiplex bellum geſſit, à primo Mithridate ſextus adnumeratur, [2] quem Eupatorem vocitarunt. Fuitque literis proditum, reges Perſarum, qui ſpadones in regnum aſciti fuere, [3] Bagojos nuncupari. Et in Meroë, quod [4] Candaces præcipua mulier regnum tenuiſſet, reginas in poſterum Candaces cognominari: eaque obſervatio conſtans & perdiu manſit. Nec me præterit, Ægyptios quoque Reges eandem conſuetudinem uſurpaſſe, ut in pleraque hiſtoria eſt. Siquidem cum antea [5] Pharaones dicerentur, [6] Ptolemæus Lagus gregarii militis filius, qui Ægyptum armis ſibi vendicarat, poſt res cum Antigono compoſitas, cum quo multiplici bello & immodica ſimultate conflictatus eſt, Ægypti regnum, quandiu vixit, moribus & diſciplinis mirifice inſtru-

Pyrrhidæ. Mithridates. Bagoji. Candaces. Pharaones. Ptolemæi.

1 *Ponti Mithridatis.*] Plutarchus in Demetrio ſcribit *Mithridaten* Ariobarzanis filium, genus regum qui deinde Ponto imperitarunt, poſt octavam ſucceſſionem, à Romanis deſtructam poſteris ſuis reliquiſſe. Hujus quoque primi *Mithridatis* meminit & Probus Æmylius in Datami. cap. 5.

2 *Quem Eupatorem vocitarunt.*] De quo Strabo, lib. 1. & lib. 6. ad fin. & lib. 7. & lib. 10. & 12. non ſemel.

3 *Bagojos nuncupari.*] Plinius, l. 13. cap. 4. *Clariſſimæ*, inquit, *omnium, quas regias appellavere ab honore, quoniam regibus tantum Perſidis ſervabantur, Babylone natæ uno in horto Bagou*, aut, ut alii legunt *Bagu*: & ſubdit, *ita enim vocant ſpadones qui apud eos etiam regnavere.* De *Bagoa* quoque Eunucho, rege Ægyptio, Ælianus, lib. 6. cap. 8. de varia Hiſtoria, ubi de Artaxerxis cognomento Ochi occidione loquitur. Et Plutarehus in l. 2. de fortuna Alexandri: *Bagoas*, inquit, *eunuchus Oorſæ & Doris Perſarum Imperium quaſi humeris ſublatum impoſuit.* Et Q. Curtius, l. 10. c. 1. de geſtis Alexandri mentionem facit *Bagoæ* Eunuchi ipſius Alexandri. Et Diodorus lib. 17. *eum mille militum præfectum ait.* Ovidius autem libro 2. Amor. Elegia 2. ſervum puellæ cuſtodem *Bagoum* vocat.

Quem penes eſt dominam ſervandi cura Bagoë,
Dum perago tecum pauca, ſed apta, vaca. *

GOTHOFRIDUS.

* Adde Suidam in βαγώας.

TIRAQUELLUS.

4 *Candaces.*] Strabo, lib. 17. Plinius libro 6. cap. 29. ad fin. Euſebius hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, libro 2. cap. 1. Divus Lucas in actis Apoſtolorum, cap. 8.

5 *Pharaones.*] Ex ſacris Bibliorum libris.

6 *Ptolemæus.*] Hanc Ptolemæorum ſeriem late deſcripſerunt Strabo, l. 17. & Pauſanias, libro primo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ptolemæi. Philadelphi bibliotheca. Ptol. Philomator & Philopator unde dicti. Ptol. Euergetes. Ptol. Auletes.

inſtruxit ornavitque. Is igitur jam grandis natu, morbo abſumptus eſt, magno de ſe, ut de tam bene merito principe, deſiderio relicto: cujus memoriam Alexandrini tanta charitate proſequuti fuere, ut Philadelpho qui poſt eum regnavit, & reliquis Ægypti regibus, ab illius nomine, [1] Ptolemæi cognomenta indiderint. Nam & Euergetes, qui Philadelpho ſucceſſit, & Philopator, qui [2] Tryphon, & Epiphanes, & Philomator, & alter Euergetes Phiton appellatus, & Lagus, & Auletes Ægyptiorum reges, ab illo Ptolemæi dicti cognominatique ſunt. Hic enim Philadelphus Stratonis diſcipulus fuit, omni doctrinæ genere clarus, [3] qui cum viribus attenuatis, infirma valetudine laboraret, miro diſcendi ſtudio affectus, nobilem illam [4] omnium ſermonibus celebratam bibliothecam, conquiſitis undique exemplaribus, omniumque linguarum voluminibus conſtruxit, pulcherrimum ſane regiæ opulentiæ monimentum, quæ ad primum Alexandrinum duravit bellum. Quem Philadelphum, [5] Philomatorem & [6] Philopatorem ob neces parentibus & Germanis fratribus illatas, per antiphraſin & irriſionem vocitarunt: ſicut [7] Euergeten quod deorum ſimulacra à Cambyſe disjecta reſtituerat, quaſi beneficum: & [8] Auleten diffamatiſſimum,

1 *Ptolemæi cognomenta indiderint.*] Id quod nos ex Servio & Strabone diximus, ſupra in verbo, *Sylvios cognominatos fuiſſe.*

2 *Tryphon.*] Ultra eos quos ſupra citavimus in verbo, *Ptolomæus.* Plinius, lib. 7. cap. 56.

3 *Qui cum viribus attenuatis, &c.*] Strabo, lib. 17.

4 *Omnium ſermonibus celebratam bibliothecam.*] Et inter cæteros Plinii, lib. 35. cap. 1. Gellii lib. 6. cap. 17. eodemque ult. Et Plutarchi in Cæſare, & Athenæi lib. Dipnoſophiſtarum, 1. cap. 1. ubi & alias celeberrimas bibliothecas commemorat.

5 *Philomatorem.*] Juſtinus libro 29.

6 *Philopatorem.*] Aliter Pauſanias l. 1.

7 *Euergeten.*] Ex Plutarcho in Coriolano, non multo poſt princ. Et in libro de fortuna Alexandri ſecundi.

8 *Auleten diffamatiſſimum.*] Strabo lib. 17. *Sed omnes*, inquit, *Ptolemæi poſt tertium male vixerunt, delitiis corrupti: omnium vero peſſime quartus, ſeptimus & ultimus Auletes, qui præter alia flagitia etiam choraulam exercuit, & adeo in ea gloriabatur, ut non cunctaretur certamina in regia celebrare, ad quæ & ipſe cum aliis certaturus prodibat. Hicque eſt quem Alexandrini exegerunt.* Et poſt pauca, *Interea Auleten Romam profectus Pompejus ſuſcipit, & Senatui commendat ac de reductione ejus agit:* & quibuſdam interjectis dicit illum fuiſſe à Gabinio reductum.

1 *Poſt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num, quod ſuper cætera flagitia & dedecora, choraulam & tibias exerceret. Hunc enim Auleten ob ſimultatem Ægyptii regno exegere: qui Romam exul cum veniſſet, à ſenatu populoque Romano benigne exceptus, in Ægypti regnum ab Aul. Gabinio reductus & reſtitutus fuit. [1] Poſt quem Alexandrini Cleopatram & Ptolemæum puerum regno præfecere, ſed mota ſeditione, à factione alterius partis, Cleopatra in Syria exulavit, atque ex illo Ægypti regnum penes puerum ſtetit. [2] Hic eſt enim Ptolemæus ille puer, qui Pompejum Magnum ex Pharſalo fugientem, miniſtro Achilla & Photino miſeranda nece affecit: exindeque Alexandrinorum res, urgente fato, in pejus magis ac magis ruere viſæ ſunt: [3] donec Auguſtus terra marique victor, Actiaco prælio ſuperatis Alexandrinis, Antonioque & Cleopatra, quam matrimonio ſibi devinxerat, victis necatisque, Ægyptum omnem ſtipendio ſuperimpoſito provinciam effecit, quam [4] primus Romanorum Cornelius Gallus præſes adminiſtravit. Tunc primum ſub præſidibus haberi cœpta eſt, atque ex illo finis regum Ægyptiorum fuit.

Ptol. Auletes. exul reſtitutus ab A. Gabinio. Ptol. Puer.

1 *Poſt quem Alexandrini.*] Strabo lib. 17.

2 *Hic eſt enim Ptolemæus.*] Plutarchus in vita Pompeji, ad fin. & Appianus Alexandrinus bellorum civilium, lib. 2.

3 *Donec Auguſtus.*] Strabo lib. 17. Euſebius in Chronicis, Olympiade 187. Suetonius in Auguſto, cap. 18.

4 *Primus Romanorum Cornel. Gallus.*] Idem Euſeb. ubi ſupra, Ægeſippus, lib. 2. & Dion in Auguſto.

CAPUT III.

Quæ poteſtas, quantumque jus adverſus reliquos magiſtratus, Tribunis plebis Romæ fuerit.

[1] TRibunos plebis, quos plebe à patribus diſcedente, & ad ſacrum montem ſecedente, ſacroſanctos ſibi plebs creavit, nec juri dicundo, nec poſtulatis civium noſcen-

Tribuni plebis quando creati primum.

TIRAQUELLUS.

1. *TRibunos plebis.*] Hæc ſunt ex Livio, 1. Decadis, lib. 2. & Plutarcho in vita Coriolani. *

GOTHOFRIDUS.

* De tribunis plebis adde *l.* 2. §. *iiſdem temporibus. ff. de origine juris.* Gellium. 13. cap. 12. & 15. c. 27.

B 2 1 *Ideo*

ſcendis, ſicut alios magiſtratus, ſed ut auxilii latio adverſus conſules eſſet, & illos qui inſolenter in plebem inſultarent, utque præſides libertatis cuſtodeſque forent, creatos accepimus. [1] Ideo nec in ſella curuli ſedere, nec purpuratos incedere, nec lictorem ut conſules prætoreſque, [2] ſed viatorem habere illos ſatis conſtat. Cauſa autem hæc eſt, quod tribunus plebis, populi Romani [3] magiſtratus non eſt: [4] propterea cum conſulum, prætorum, & ædilium, reliquorumque magiſtratuum, creato dictatore, juriſdictio ceſſet & conniveat, ſolos tribunos plebis in poteſtate eſſe liquet. [5] Ex reliquis præterea magiſtratibus, cum multi vocationem & cognitionem habeant, apud tribunos tantum prehenſionem eſſe abſque vocatione, memoriæ datum eſt. Prehendere enim tribuno plebis licet, & in carcerem mittere, [6] jure ſacroſanctæ poteſtatis, [7] etiam con-

Tribunus plebis viatorem habebat. Tribuni plebis poteſtas.

TIRAQUELLUS.

1 *Ideo nec in ſella, &c.*] Plutarchus Problem. cap. 81. *Quid eſt*, inquit, *quod Tribunus purpuram non portat, cum cæteri magiſtratus purpurati incedant? An quod Tribunus omnino magiſtratus non eſt? Nam nec lictores habet, nec in ſella curuli, ſed ſedens jus dicit, &c.* Nam poſtea alias rationes affert, quæ & huc pertinent, quas ibi videre poteris. Cicero autem Philip. 2. invehit in Antonium, quod *Tribunus lictores laureatos habuiſſet qui illum antecedebant.*

2 *Sed viatorem habere.*] Livius 1. Decadis lib. 2. *Ardens*, inquit, *ira Tribunus viatorem mittit ad Conſulem.* & A. Gellius, lib. 13. cap. 12.

3 *Magiſtratus non eſt.*] Sunt propria verba Livii 1. Decadis, lib. 2. *Conſul*, inquit, *negare jus eſſe Tribuno in quenquam, niſi in plebejum: non enim populi, ſed plebis eum magiſtratum eſſe.* Plutarchus autem cap. 81. Problem. *omnino magiſtratum non eſſe*, ut ſupra ex eo diximus.

4 *Propterea cum Conſulum, &c.*] Plutarchus ubi ſupra, ſcribit nec creato quidem Dictatore Tribunos poteſtatem deponere, ſed cum omnis poteſtas & imperium ad Dictatorem redeat, ſoli omnium magiſtratum retinent, quaſi imperium nullum gerentes, & alium quendam in republica locum obtinentes. Et idem propemodum tradit idem Plutarchus tum in vita Fabii Maximi, tum & Antonii. Ante hos Polybius, lib. 3. *Dictatoris*, inquit, *ſummum liberumque imperium, ſub quo mox cæteri magiſtratus ceſſant, exceptis Tribunis.*

5 *Ex reliquis præterea, &c.*] Gelliu[s] lib. 13. cap. 12. authoritate Atteji Capitonis & Varronis, & aliorum, mul[tis] oſtendit Tribunos plebis *prehenſionem* non etiam *vocationem* ha[bere].

6 *Jure ſacroſanctæ poteſtatis.*] Verba ſunt Livii 3. Decadis, lib. 9. *Quem* inquit, *comprehendere Tribuni juberent ac jure ſacroſanctæ poteſtatis reducerent.*

7 *Etiam Conſulem, Prætorem, Cenſorem.*] De Conſulibus mox ſubjici[am] exemplum, cui & alia addam. D[e] Cenſore habes teſtimonium ex Livi[o] 1. Decad[is]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

conſulem, prætorem, cenſoremque, [1] M. Druſi exemplo, qui tribunus plebis, Philippum conſulem, quia concionantem interpellarat, præcipitem egit in carcerem, ita ut non modica vis ſanguinis è naribus efflueret. Etiam ab injuria quæ coram fieret inhibere, [2] mulctamque indicere Conſuli, Dictatorique [3] & reliquis Magiſtratibus Tribunus pro imperio poterat. [4] Interceſſiones quoque adverſus reliquorum potentiam magiſtratuum, apud Tribunos plebis tantummodo ſunt. Contra vero Dictatoris imperium, [5] à quo non eſt provocatio, Tribunis intercedendi facul-

1. Decad. libro 9. ubi P. Sempronius Conſul Appium Claudium Cenſorem in vincula duci juſſit. Sed & de Tribunis militum conſulari poteſtate, teſtimonium habes Livii 1. Decad. lib. 5.

1 *M. Druſi exemplo.*] Id ex Valerio Maximo eſt, lib. 9. cap. 5. Verum & huic exemplo adde & aliud. Lucium Licinium Lucullum, & Aulum Poſthumium Albinum Conſules, cum delectum ſevere agerent, nec quenquam gratia dimitterent, à Tribunis plebis qui pro amicis ſuis vocationem impetrare non potuerant, in carcerem fuiſſe conjectos, ut tradit L. Florus Epitome Livii l. 48. Qui & ipſe lib. 55. ſcribit, Tribunos plebis, quia non impetrarant, ut ſibi denos quos vellent milites eximere liceret, Conſules in carcerem mitti juſſiſſe. Tiberius autem Gracchus in oratione quam habuit poſt abrogationem Octavii ſui collegæ à populo factam, inter cætera hæc dicebat, Eſſe vero pergrave ſi Conſul à Tribuno plebis in carcerem duci poſſit, ipſe autem Tribunus à plebe deponi & abrogari non poſſit, ut ſcribit Plutarchus in vita illius. Apud Livium autem 1. Decad. libro 4. *Trib. plebis pronunciaverunt placere Conſules Senatui dicto audientes eſſe: ſi adverſus conſenſum ampliſſimi ordinis ultra tendant, in vincula ſe duci eos juſſuros, idque ipſum fecerunt.* Apud Ciceronem in Oratione in Vatinium, ipſe Vatinius Trib. plebis M. Bibulum Conſulem in vincula duxit. Appianus lib. 4. Bellorum Civilium ſcribit nonnullos ex Conſulibus à Tribunis plebis fuiſſe cuſtodiæ incluſos.

2 *Mulctamque indicere Conſuli Dictatorique.*] Habebant enim ſummam coërcendi poteſtatem. cap. 12. lib. 3. A. Gellii. Ideoque de Tribunis & L. Menenio exconſule, Livius Decad. 1. lib. 2. inquit, *in mulcta temperarunt Tribuni: cum capitis antiquiſſent, duo millia æris damnato mulctam edixerunt.*

3 *Et reliquis magiſtratibus.*] Ut Cenſoribus ex Livio 1. Decad. lib. 9. ubi P. Sempronius Trib. plebis Appium Claudium Cenſorem, niſi Æmiliæ legi paruerit, in vincula illum duci jubere ſe minatur. Et 5. Decad. lib. 3. ubi Rutilius Tribunus plebis C. Claudium Pulchrum, & Tiberium Sempronium Gracchum Cenſores mulctavit.

4 *Interceſſiones quoque.*] Etiam adverſus Senatuſconſulta, Cornelius Tacitus, lib. 16. *Aderat conſilio Ruſticus Arulenus flagrans juvenis, & cupidine laudis efferebat ſe interceſſurum Senatuſconſulto: nam Plebis tribunus erat.*

5 *A quo non eſt provocatio.*] Ut videre licet ex Livio 1. Decad. lib. 2. in duobus locis, & iterum lib. 3. in Oratione L. Quintii: & ex noſtro Pomponio *in l. 2. §. populo. ff. de origine juris.*

facultas non eſt, quamvis plerique contra Dictatoris juſſum, Tribuni interceſſionem valuiſſe contendant, [1] Quinti Fabii exemplo, qui cum Magiſter equitum eſſet, & in eum, quod contra vetitum pugnaſſet, L. Papyrius Dictator animadvertere vellet, M. Fabius pater, qui ter Conſul Dictatorque fuerat, Tribunos plebis & populum appellavit, qui interceſſione ſua, etſi precariam præſtitiſſent opem, reum tamen ſupplicio exemere. [2] Ego autem cum id aliter compertum non habeam, Tribunitiam poteſtatem ſemper Dictatoris imperio ceſſiſſe auſim aſſeverare. [3] Ab uno quoque Tribunorum ad reliquos Tribunos provocare licere, ipſoſque intercedere poſſe, non eſt controverſia. Neque enim levis eſt unius Tribuni in prohibendo poteſtas. [4] Siquidem uno aliquid fieri negante, nihil cæteri, etiam ſi plures numero ſint, decernere valent. [5] Id tamen lege cautum erat, ne ultra mille paſſus ab urbe ad Tribunos provocatio foret. Ideo ſi quid ſublata interceſſione Tribunorum, per populum agi vellent, extra urbem ultra mille paſſus comitiis indictis, & ſenatu evocato, decernebant. Tunc enim ſine imperio Tribunus cenſebatur. Capitis etiam diem dicere [6] Dictatori vel [7] Conſulibus, poſtquam abiere magiſtratu, [8] & reliquis

Tribuni in prohibendo poteſtas.

1 *Q. Fabii exemplo.*] Ex Valerio Maximo, lib. 2. cap. item 2. & Livio, qui hanc rem elegantiſſime tractat, 1. Decad. lib. 8.

2 *Ego autem.*] Id authoris eſt: ſed vide tamen quod Plutarchus ſcripſit in Camillo. Nempe eum Dictatorem jus in foro dicentem lictores Tribunorum plebis nixos fuiſſe invitum ducere ad ipſos Tribunos.

3 *Ab uno quoque.*] Id enim videre licet ex Gellio lib. 7. cap. 19.

4 *Siquidem uno.*] Dionyſius Halicarnaſſeus, lib. 9. ſtatim poſt princ. Et id quidem Plutarchus etiam aperte declarat, tum in Gracchis, tum in Catone Uticenſi. Imo vero Polyblus, libro 6. *Si* (inquit) *ex Tribunis unus duntaxat reſiſtat, non poterit Senatus aliquid ad effectum perducere, imo ne conſiſtere quidem, aut omnino aliquo proficiſci.*

5 *Id tamen lege cautum erat.*] Livius 1. Decad. lib. 3. *Neque enim*, inquit, *provocationem eſſe longius ab urbe mille paſſuum, & Tribunos ſi eo veniant, in alia turba Quiritium ſubjectos fore conſulari imperio.*

6 *Dictatori.*] Livius Decad. 1. l. 7. de L. Manlio poſtquam dictatura abiit, ſic habet, *dies Manlio dicitur à M. Pomponio Tribuno plebis.*

7 *Conſulibus.*] Idem 1. Decad. l. 2. *Confidius & Genutius Tribuni plebis, diem dixere T. Menenio anni præcedentis Conſuli, illumque condemnarunt.* Et paulo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quis magiſtratibus dum in honore ſunt, Tribunorum poteſtatis eſt. [1] Illud certe ſatis conſtat, neque Tribuno plebis diem integrum ab urbe abeſſe licere, ne auxilii latio cum opus fuerit, civibus deſit: [2] ſicut Heduis in more fuit, ut qui ſummum gerit imperium, finibus excedere non poſſet. [3] Neque eum qui parentem ſuperſtitem habeat, Tribunum plebis eſſe oportere. Propterea Servilius, qui Tribunatum geſſerat, falſo Tribunus eſſe creditus eſt: quod patrem, quem obiiſſe mortem opinio invaluerat, vivere conſtabat. [4] Quin & illud animadvertimus, Tribunis quoties oportere viſum fuit, habendi & diſſolvendi ſenatus, [5] nonnunquam, ne conſularia comitia fiant, intercedendi jus poteſtatemque fuiſſe. Ipſis tamen cum frequens habetur ſenatus, [6] intra limites curiæ ad-

paulo, poſt alii Tribuni plebis diem quoque dixere Sp. Servilio, mox quam Conſulatu abiit. Et lib. 3. alii Trib. diem quoque dixere Sp. Tarpejo & Aulo Æternio, & aliis quibuſdam Conſulibus poſtquam magiſtratu abiere: & aliis ſæpe.

8 *Et reliquis magiſtratibus.*] Valerius Maximus lib. 6. cap. 5. tradit, Tiberio Graccho & C. Claudio, ob nimis ſevere geſtam Cenſuram diem M. Pompilium Trib. perduellionis ad populum dixiſſe: nec tamen aperit an tum etiamnum Cenſuram gererent, an vero ea deceſſiſſent. Sed & idem lib. 7. cap. 2. ſcribit, Claudium Neronem & L. Salinatorem reos actos à Cn. Bebio Trib. pleb. ob nimis etiam aſpere actam cenſuram.

1 *Illud certe ſatis conſtat.*] Ex Dionyſio Halicarnaſſeo, lib. 8. Gellio, lib. 3. cap. 2. Macrobio, libro Satur. 1. cap. 3. & Servio enarrante eum locum Virgilii lib. 5. Æneid. ÿſ. 739.
Et me ſævus equis Oriens afflavit anhelis.

2 *Sicut Heduis.*] Cæſar libro Commentariorum belli Gallici. 7. *Legibus*, inquit, *Heduorum iis qui ſummum magiſtratum obtinerent, excedere ex finibus non liceret.*

3 *Neque eum, &c.*] Livius 3. Decad. lib. 7. *Servilium*, inquit, *negabant jure aut Tribunum plebis fuiſſe, aut Ædilem eſſe, quod patrem ejus, quem Triumvirum agrarium occiſum à Bojis circa Mutinam eſſe, opinio per decem annos fuerat, vivere, atque in hoſtium poteſtate eſſe ſatis conſtabat.* Et ejuſdem Decad. lib. 10. de eadem re loquens, *Latum*, ait, *ad populum, ne Cn. Servilio fraudi eſſet, quod patre, qui ſellæ Curuli ſediſſet, vivo, cum id ignoraret, Tribunus plebis atque Ædilis plebis fuiſſet, contra quam legibus ſancitum erat.*

4 *Quin & illud.*] Appianus Alexandrinus libro 2. bellorum civilium, de Curione Tribuno plebis loquens, *cum nihil peregiſſet, imperfectis adhuc rebus Senatus diſſolvit: id enim Tribuno facere licebat.* Idque etiam videri poteſt ex Livio, 1. Decad. libro 4. non multo poſt princ.

5 *Nonnunquam ne comitia conſularia fiant.*] Livius 1. Decad. lib. 3.

6 *Intra limites Curiæ.*] Valerius Maximus libro 2. cap. 2. num. 7. quo tractat de inſtitutis antiquis: cujus hæc verba ſunt, *Illud quoque memoria repetendum eſt, quod Tribunis plebis intra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

adeſſe non licebat: ſed poſitis ante curiæ fores ſubſelliis quæ ad populum pertinerent, ſenatuſconſulta excipere quæ ſi probarent, T, litera ſubſcribere ſolebant. Si autem minime rata eſſe vellent, poterat ſenatuſconſultum per interceſſiones Tribunitias impediri. Tametſi ævo poſteriore, Tribunum frequenti curia, de his quæ ad populum pertinerent, ſenatum ſæpe conſuluiſſe, [1] ibique ſubſellia habuiſſe, inter exempla inveniamus: [2] donec Atinio plebiſcito Tribuni plebis ſenatores effici meruere. [3] Poſſe etiam plebem conſulere, & rogationes ad populum ferre, ac ſuper his leges promulgare, quæ plebiſcita dicta ſunt, Tribunitiæ poteſtatis eſſe nemo dubitavit: quod quidem concilium in æde Vulcani frequentes habuere, ibique, ſi qua turbulenta confuſio eſſet, in qua conſulto opus foret, plebejos advocare, & concionem frequentiſſimo concilio habere aſſueverant. In quo templo canes pro æditiuis eſſe, & ſacrilegis tantum adlatrare, fama ferebat: [4] ſicut apud Ætnam in Vulcani templo canes lucum & templum aſſervare dicunt: [5] & in Daunia, Achajæ Minervæ delubro, atque in Creta Dictææ matris æde canes enutriri traduntur, qui Græcis ſubblandiuntur, Barbaros vero inſectantur. [6] In ſinu quoque Adriatico Diomedeæ aves Græ-

Canes in templis pro ædituis.

Diomedeæ aves.

intrare Curiam non licebat, ante valvas autem poſitis ſubſelliis decreta patrum attentiſsima cura examinabant, ut ſi qua ex eis improbaſſent, rata eſſe non ſinerent. Itaque veteribus Senatuſconſultis, T, litera ſubſcribi ſolebat, eaque nota ſignificabatur illa Trib. quoque cenſuiſſe.

1 *Ibique ſubſellia habuiſſe.*] Nam & *ſubſellia Tribunorum, Triumvirorum, & Quæſtorum ſunt propria*, ut ſcribit Aſconius Pedianus in 1. act. in Verrem, Legimus autem apud Dionyſium Halicarnaſſeum, lib. 10. non longe à princ. *Tribunos plebis Senatui interfuiſſe.*

2 *Donec Atinio Plebiſcito.*] Sane ſcio duos Patritios & Conſulares viros Sp. Tarpejum & A. Æternium, Tribunos plebis, fuiſſe cooptatos, apud Livium 1. Decad. lib. 3.

3 *Poſſe etiam plebem conſulere.*] Vide infra lib. 6. cap. 23.

4 *Sicut apud Ætnam.*] Idem Gyraldus de diis gentium, & Cælius Rhodiginus lib. 23. cap. 29. nullo ab illis citato authore. Simile autem quippiam refert Plutarchus Aratum Sicyonium in vita illius feciſſe: nempe quinquaginta canes cum quibuſdam militibus, Acrocorinthi cuſtodiæ commiſiſſe.

5 *Et in Daunia.*] Ariſtoteles, ſi is eſt, περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων, id eſt, de mirabilibus auſcultationibus, c. 106.

6 *In ſinu quoque Adriatico.*] Ariſtoteles

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Græcis mites, Barbaris vero infeſtæ ſunt. [1] Hoc etiam notatum eſt, tribuni plebis domum cuivis patere, foresque illius per diem perque noctem recluſas eſſe oportere. Cujus rei cauſam quærentibus nobis, illud probabile viſum, quod congreſſus faciles ad ſe præbere, & neminem aditu arcere debet. Nam ſoli tribuno, noctu pariter & die cuivis opem imploranti præſto eſſe, & jus auxilii ſui expedire, atque à cujuſque magiſtratus nimia potentia plebem tueri fas eſt.

teles in illo eodem libro c. 73. & Servius l. 11. Æneid. in eum locum. *Nunc tiam horribili viſu portenta ſequuntur.*

1 *Hoc etiam notatum eſt.*]Plutarchus Probl. cap. 81. ſcribit, C. Curionem dicere ſolitum, Tribunum plebis abectum eſſe, nec aſpectu gravem, nec aditu difficilem, ſed facilem ac multitudini commodum & tractabilem. Unde nec domus Tribunitiæ januam claudi mos erat, ſed noctu & interdiu ſemper tanquam portus quidam & profugium, quibus opitulandum eſſet, patebat.

CAPUT IV.

Quid verbum, ſino, cum negandi adverbio apud Jureconſultos deſignet, & quam vim habeat in edictis.

ARguebat quiſpiam negligentię colonum ſuum, quem partiarium habebat, quod cum fundum ſuburbanum in agro Neapolitano, ut vetus illius regionis mos eſt, colendum locaviſſet, in lege locationis ita ſcriptum fuit: Ut colonus fundum bene coleret, bene irrigaret, bene ſtercoraret, neve quempiam injuſſu domini in fundum ingredi ſineret. Cum poſtea dominus poma & fructus arborum clam ſublatos, & ex his nihil ad juſtam magnitudinem creſcere, quin furto ſubtractum foret, reperiſſet: coloni negligentiam incuriamque acerbe atque acriter apud judices criminatus eſt: quantique ſua intereſſet, tanti litem æſtimari poſcebat. Cumque colonus ſecundum locationis legem, ſe neminem admiſiſſe, aut in fundum ingredi ſiviſſe contenderet, contra ſtabat fundi dominus, vehementique objurgatione colonum inceſſebat, cum non

 modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

modo non admittere quempiam, ſed etiam evigilare atque attenderere ne quis ingrederetur, debuiſſet. Quibus jurgiis ad multam diem protractis, tandem ſecundum domini poſtulata judices litem dedêre, quantique domini intereſſet, tanti litem contra colonum æſtimarunt. Sed cum poſt inmodicas altercationes ſedatæ res & compoſitæ viderentur, amboque & colonus & dominus diſceſſiſſent, percontatus ego ſum judices, quibus rationibus adducti, contra colonum litem æſtimaſſent: nam pacto ſtetiſſe videbatur, ſi neminem permiſſu ſuo in fundum ingredi ſiviſſet: atque ideo ſecundum pacti legem potius abſolvendus quam condemnandus fuit. Tum ex his unus literis homo multis præditus, comprobata quæſtione: Verbum, inquit, ſino, in conventione poſitum, ſi cum negandi adverbio ponatur, non ſolum hanc habet vim ut quis contra facientem prohibere debeat: ſed ut impenſe operam det, ne ob ſocordiam negligentiamque ſecus fiat: quod niſi factum fuerit, culpa commiſſa eſt: debuit ergo colonus juxta conventionem deductam in chirographo, non ſolum ingredi volentem prohibere: ſed enixe dare operam, & fundum ita cuſtodire, nequid ob ſocordiam furti damnive dominus pateretur: quod quia molliter fecit atque neglexit, jure mulctandus fuit. Et ne, inquit, me hoc tantum aſſeverare putes, poterit apud te multum fidei feciſſe Alphenus juris publici privatique peritus, qui de hac quæſtione, de qua tu modo quæris, conſultus, ita reſpondit: (tum ibi [1] libellum mirandæ vetuſtatis è ſinu depromit, corroſis jam & ſenio labentibus litteris. In eo ita ſcriptum fuit) *Redemptor ſylvam ne cædito, neve ſindito, neve deurito: neve quem ſindere, cædere, urere ſinito.* Reſpondit Alphenus, *locatorem potius id videri voluiſſe, ut redemptor non ſolum ſi quem caſu vidiſſet ſylvam cædere, prohiberet: ſed ut curaret dare operam, ne quis cæderet.* Quod cum legiſſemus, tum plane animadvertimus, gravitur ſimul & vere litem æſtimatam & judicatam fuiſſe.

Sino cum negatione.

Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

TIRAQUELLUS.

HOc caput nulla advocatione indiget, quippe quod tantum vim & naturam verbi ſinendi declarat ex Alpheno Juriſconſulto *in l. locationis*, 29. *ff. locat.* *

GOTHOFRIDUS.

* Porro quæ locata *ſinendi* modo dicerentur, vide §. 1. *Inſtitut. de teſtamentis. l.* 1. *Cod. comm. de legatis, Cajum* 2. *Inſtitut.* 5.

1 *Libellum mirandæ vetuſtatis.*] Phaleras ſuas hic author mirum in modum venditat: cum hic locus ſit in *Pandectis* (quæ omnium manibus teruntur) *ex* 7. *Digeſtorum Alpheni* depromptus.

CAPUT V.

*Ex * quot militibus decuria, centuria, ordo, manipulus, vexillum, turma, cohors & legio, à Romanis ſcribi conſueverint.*

IN antiquis annalibus illorum qui in re militari docti Romani moris & juris fuere, interciſe ſcriptum invenimus, militum ordines in acie inſtruenda, alios minores, nonnullos majores deſcriptos fuiſſe: quo facilius cujus ordinis quiſque miles, cujuſque manipuli eſſet, & ſub quo duce militaret, dignoſci animadvertique poſſet. Ideo Imperatores ſingulas centurias ex centum peditibus, decurias vero ex decem equitibus ſcribere ſolitavere, ut hac militum deſcriptione diſtinctior acies & inſtructior fieret. Ordo autem, minor centuria, majorque decuria, ex ſexaginta militibus conſtat, cui præerat vexillarius, plerunque centurio aut ordinis ductor. [1] Manipulus levis ex viginti militibus & turba ſcutatorum fit, Perſis ex vigintiquatuor, mili-

Centuria. Decuria.

Ordo.

Manipulus levis.

GOTHOFRIDUS.

* Adde Varronem 4. de lingua. num. 16. & Iſidorum 9. cap. 3.

TIRAQUELLUS.

PRincipium hujus cap. ferè totum eſt ex Livio 1. Decad. libro 8. Sed quod paulo poſt dicitur, *centurias peditum eſſe, decurias equitum:* Cicero tamen in 7. Philippica loquitur de *centuriis equitum:* uti etiam facit Livius 1. Decad. l. 1. in regno Tarquinii Priſci. Et quod non omittendum ducimus, Aſconius Pædianus in 3. actione in Verrem ad fi. ſcribit, *decurias honeſtiorum eſſe, centurias inferiorum.*

1 *Manipulus levis.*] Et hæc Livii eodem loco: ſed quod is dicit *manipulum levem eſſe* 20. *militum*, Xenophon Pædiæ Cyri lib. 6. ſimpliciter dicit *manipulum eſſe* 24. Cæterum Donatus enarrans eum locum l. 11. Æn.

Tu Voluſe armari Volſcorum edice maniplis.

Ajunt, inquit, *Manipulum dici ducentorum militum numerum ſub uno rectore conſtitutum.*

1 *Turma*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

militeſque manipulares appellati. Huic etiam centurio præerat, quem manipularem vocitarunt. Manipulos vero quindecim ſuis intervallis diſtinctos, in prima acie velut fortiſſimum robur plerunque Imperatores locarunt. Leviſque manipulus dictus, quod haſtis miles gæſiſque, non armis gravioribus muniretur. *Turma.* [1] Turma quaſi terma, triginta equites, hoc eſt, tres decurias, & decuriones tres vetuſto more recipit, qui honore præſtant & ordine. [2] Ex tribus enim centuriis, Ramnenſi, Titienſi, & Luceri, (quas à prima origine ad belli paciſque munia Romulus inſtituerat) triginta equites ſingulis conficiendis turmis ſcribere ſolitus fuit, exque ea lectione turmæ conſtitutæ. *Centuria.* [3] Sed turma ex equitibus, centuria fit ex peditibus. *Tribus.* Has quoque tribus veteres nuncuparunt, & qui his præſunt, *Tribuni.* [4] tribuni vocati. *Primipilus.* [5] Primipilus ex tribus vexillis conſtat, qui centurionem habet, [6] cui primipili nomen, qui ordine primus erat: ſiquidem centurio primus, & primipilus, ac primi ordinis ductor, idem fuit: poſt quem ductor popularium,

1 *Turma quaſi terma.*] Ex Varrone lib. 1. aut aliorum computatione 4. de lingua Latina: Sexto Pompejo in verbo, *turmam:* & Vegetio lib. 2. Rei militaris, cap. 14.

2 *Ex tribus enim, &c.*] Livius, 1. Decad. lib. 1. Aſconius Pædianus in 3. actione in Verrem: & Servius in l. 5. ℣ſ. 560. Æneid. Virgilii. ibi,

Tres equitum numero turmæ. ——

3 *Sed turma ex equitibus, &c.*] Hanc differentiam etiam poſuit Vegetius lib. 2. cap. 14. & Servius in eum locum, lib. 9. Æneid. ℣ſ. 368.

Cætera dum legio campis inſtructa moratur.

Hinc autem *equitum turmæ* Virgilio, lib. 5. Æneidos, eo loco quem nuper citavimus. Cæterum Livius 3. Decad. lib. 10. ut *turmas* etiam equitibus attribuit ut cæteri, ita peditibus *cohortes: Equites*, inquit, *in turmas, pedites in cohortes, ſicut quondam à Romanis Centurionatus didicerat, diſtribuit.* Jam autem diximus *centuriam* quoque de equitibus dici Tullio & Livio.

4 *Tribuni vocati.*] Aſconius ubi ſupra & Modeſtus in libro de vocabulis rei militaris.

5 *Primipilus ex tribus vexillis.*] Livius lib. 8. Decad. 1.

6 *Cui primipili.*] Idem Livius ejuſdem 1. Decad. lib. 7. paulo ante fi. *Qui*, inquit, *alternis prope annis, & Tribunus militum, & primus Centurio erat, quem nunc primipili appellant.* Sed & adde & hunc principem primum centurionem, ex eodem 3. Decad. lib. 5. *T.* inquit, *Pedanius princeps primus centurio, cum ſignifero ſignum ademiſſet, &c.* Cæſar autem belli Civilis lib. 1. *L.* inquit, *Puppius primipili centurio adducitur.* & alibi eodem lib. *Ex Afranianis interficiuntur T. Cecilius primipili centurio.*

1 *Vexil-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

arium, in Romanis caſtris ſæpe meruit, & ordines duxit. [1] Vexillum ex centum octoginta tribus hominibus fit. Horum primum [2] triarios habet veteranos, & ſummæ virtutis milites: ſecundum rorarios, fiduciæ paulo minoris: tertium vero [3] accenſos, qui minimi roboris, vel in fronte locati, primos congreſſus excipiebant, vel in poſtremam aciem rejiciebantur. [4] Cohors alia milliaria, ea mille quingentos pedites, equites vero centum triginta duos habet. Cujus generis cohortes, quod ex lecto milite conſtabant, ad ſubita belli, quo lapſam aciem repararent, ſervare ſoliti ſunt. [5] Aliæ quingentariæ, quas ex quingentis quinquaginta peditibus, equitibus vero ſexaginta ſex plerunque deſcripſere. Ex quibus nonnullæ conſulares,

Vexillum. Triarii. Rorarii. Accenſi. Cohors milliaria. Quingentaria cohors. Conſulares.

1 *Vexillum ex centum.*] Livius 1. Decad. lib. 8. *Primum*, ait, *vexillum Triarios ducebat, veteranum militem ſpectatæ virtutis: ſecundum Rorarios minus roboris ætate factiſque: tertium Accenſos minimæ fiduciæ manum, eo & in poſtremam aciem rejiciebantur.*

2 *Triarios.*] Livius iis quæ ſupra diximus ſubjungit, *Triarii ſub vexillis conſidebant, ſiniſtro crure porrecto, ſcuta innixa humeris, haſtas ſuberecta cuſpide in terra fixos, haud ſecus quam vallo ſepta inhorreret acies, tenentes. Si apud principes quoque haud ſatis proſpere eſſet pugnatum, à prima acie ad Triarios ſenſim referebantur. Inde rem ad Triarios rediiſſe, cum laboratur, proverbio increbuit.* Et Dionyſ. Halicar. lib. 8. *Triarii*, inquit, *ſunt veterani ſpectatæ virtutis, quibus tempore pugnæ credunt caſtrorum cuſtodiam: & non niſi neceſſitate coacti ad horum extremum ſubſidium refugiunt.* Varro lib. 4. de lingua Latina, ubi dicit hos ita dictos eſſe, *quod in acie tertio ordine extremis ſubſidio ponerentur.* Vegetius lib. 1. cap. 20. & lib. 2. cap. 2. ubi ſcribit & hos poſt omnes acies ſolere collocari, omni armorum genere inſtructos, qui genu poſito ſubſidebant, ut ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab iis integrato prælio victoria repararetur. Modeſtus in libello de vocabulis rei militaris: *Sextus ordo poſt omnes à firmiſſimis & ſcutatis, & omni genere armorum munitis bellatores tenebat, quos antiqui Triarios appellabant. Hi ut requieti & integri acrius invaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere conſueverunt: & ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorum viribus reparaturis ſpes tota pendebat.* Hæc ibi. Ex quibus ſatis intelligitur unde exiit illud proverbium, *Res ad Triarios rediit*, quod & à Livio ubi ſupra dictum eſt.

3 *Accenſos.*] Et tu de his etiam præter Livium & in hac & in alia ſignificatione vide Nonium Marcellum in doctorum indagine, Varronis authoritate de vita populi Romani, l. 3. Aſconium Pædianum in 3. actione in Verrem. Vegetium lib. 2. cap. 19. & lib. 3. cap. 14. & quæ diximus in noſtris Commentariis *Retractuum, lib. 1. §. 1. in gloſ.*

4 *Cohors alia milliaria.*] Modeſtus dicto libro dicit *pedites* 1105. Tu vide quæ ſcribentur infra, libro 6. cap. 13.

5 *Aliæ quingentariæ.*] Vide dict. cap. 13. & præterea Plutarchum in vita Pelopidæ.

1 *Aliæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Prætoriæ. Urbanæ. Legionariæ. Auxiliares. Quadragenariæ.

res, [1] aliæ prætoriæ, [2] aliæ urbanæ, [3] multæ legionariæ, [4] pleræque auxiliares dictæ. [5] Cujus generis cohortes numero decem, juſtam efficiunt legionem. Tametſi cohortes quinquagenarias apud Latinos, Samnites & [6] Hernicos, & [7] apud Camertes ſexcentorum militum quandoque deſcriptas legamus, [8] quas in centurias, centurias vero in contubernia, non nunquam duces diviſere, ut decem militibus uno tabernaculo degentibus præeſſet unus, qui contubernii caput foret, ipſaque cohabitatio [9] contubernium dicta. [10] Cyrus tamen contubernia pro numero centurionum diviſiſſe fertur, ſinguliſque tabernaculis centum milites cohabitare juſſiſſe, qui uno convictu viverent & ſub eodem Centurione militarent. [11] Lycurgus vero ad maximos conatus, turmam quadratam ex quinquaginta equitibus fecit, quam ὐλαμὸν vocitavit: [12] qui etiam equites ac pedites in ſex tribus diviſit, quarum quælibet tribunum militum, & quatuor præfectos manipulares habuit, quinquagenarios octo, duces turmarum ſedecim. Ex quibus tribubus aliquando tres, nonnunquam ſex turmæ pro neceſſitate conſtituebantur. Inter

Turma quadrata.

cæte-

1 *Aliæ prætoriæ.*] Apud Ciceronem in 2. Orat. adverſus Catilinam, & in Epiſt. ad Quintum fratrem. Tacitum lib. 3. & iterum lib. 11. Et Plinium, qui *prætorianas* vocat. l. 9. c. 6.

2 *Aliæ urbanæ.*] Ex Cornelio Tacito lib. 19.

3 *Multæ legionariæ.*] Ex Livio 4. Decad. lib. 4. & iterum 10.

4 *Pleræque auxiliares dictæ.*] Cæſari lib. 1. belli Civilis: & Modeſto ubi ſupra. Sed & tu his adde *tumultuarias* ex Cornelio Tacito lib. 20. ut tamen ſuper illis videas infra lib. 4. cap. 1. & lib. 6. cap. 22. Adde, inquam, *cohortes vigilum* ex ipſo Tacito lib. 19.

5 *Cujus generis.*] Ex Modeſto ubi ſupra.

6 *Hernicos.*] Horum quadringenariæ octo cohortes apud Livium Decad. 1. lib. 7.

7 *Apud Camertes.*] Id videre licet apud eundem 3. Decadis. lib. 8. non multo ante fi.

8 *Quas in centurias, &c.*] Vegetius libro ſecundo. cap. 13.

9 *Contubernium dicta eſt.*] Feſto Pompejo libro 3.

10 *Cyrus tamen.*] Vide Xenophontem.

11 *Lycurgus vero.*] Plutarchus in Lycurgo authoritate Philoſtephani, cujus in eam rem hæc verba ſunt, Φασὶ τ̃ ὐλαμὸν εἶναι ἱππέων πεντήκοντα πλῆθος ἐν τετραγώνῳ σχήματι τεταγμένον.

12 *Qui etiam equites.*] Scilicet Cyrus, Pædiæ Cyri libro 2. & expeditione Cyri junioris: vide tamen num ſit Lycurgus quem intelligit Alexander.

1 *Spart*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pitaneta cohors.

cæteras fuit [1] Spartæ cohors [2] Pitaneta præcipui roboris, quæ ultimo diſcrimini, & ad extremos caſus ſervabatur. Et tametſi centuriæ, decuriæ, turmæ, cohortes, equitatus, pro voluntate, proque arbitrio ſæpe auctæ & imminutæ, nonnunquam duplicatæ fuerint: idem tamen nominis, quamvis mutato militum numero, ſortitæ fuere. Legio autem non uno ſemper eodemque ex numero fit: ſed pro robore, proque militari miltitudine, modo major ampliorque, modo exilior eſſe conſuevit: ſæpiuſque numero & genere variavit.

Legio.

[3] Romulo primum regnante, legio ex peditum tribus millibus, equitibus vero trecentis fieri cœpta eſt: quam, quod ex lectis militibus confecerat, [4] legionem appellari maluit. Aucta mox civitate adventu Sabinorum, & creſcente imperio, ſex millium peditum, equitum ſexcentorum, legiones fieri cœptum [5] Plutarchus auctor eſt: cujus teſtimonio ampliſſimo moverer, niſi quod à C. Mario primum, cum adverſus Cimbros moliretur arma, ſex millium & ducentorum peditum, equitum vero trecentorum deſcriptas fuiſſe [6] T. Livius memorat.

1 *Spartæ cohors.*] De Lacedæmoniorum cohortibus hæc comperimus. Ephorus eam dicit fuiſſe *quingentorum virorum:* Calliſthenes *ſeptingentorum:* Polybius *nongentorum*, uti eos refert Plutarchus in Pelopida.

2 *Pitaneta.*] De qua Herodotus lib. 9. & Thucydides belli Peloponeſiaci l. 1. in præfatione.

3 *Romulo primum regnante.*] Ex Plutarcho in Romulo. Servius autem enarrans illud Vergilii lib. 7. Æneid.

Hæc effatus equos numero pater eligit omni.

In legione, inquit, *non niſi trecenti equites erant, quæ habebat ſex millia virorum.*

4 *Legionem appellari maluit.*] Varro lib. 3. de vita populi Romani, apud Nonium Marcellum in verbo, *legionum proprietatem:* & iterum libro 4. de lingua Latina. & Plutarchus in Romulo. Modeſtus in lib. de vocabulis rei militaris, poſt princ. & Vegetius lib. 2. cap. 1.

5 *Plutarchus auctor eſt.*] Prædicto loco.

6 *Livius memorat.*] Id nullibi (quod meminerim) ſcribit T. Livius, nec qui ejus Epitomen ſcripſit, L. Florus. Sed id quod hic dicit Alexander, Feſti Pompeji eſt lib. 17. Verum Feſtus Pompejus lib. 17. *Sex millium,* inquit, *& ducentorum hominum primus C. Marius deſcripſit legionem, cum antea quatuor millium fuiſſet:* unde etiam appellabatur *quadrata*, de qua Plutarchus in vita Marii. Cæterum ipſe Livius 5. Decad. lib. 3. tradit, in bello Macedonico adverſus Perſeum ſtatutum fuiſſe, ne plus *ſena millia peditum & 300. equites* in ſingulas Romanas legiones eſſent. Et paucis interjectis ſcribit, duas legiones ſcriptas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

In legionibus deſcribendis variatum.

morat. [1]Scipio deinde, cui Aphricano fuit cognomen, cum in Aphricam trajiceret, duas Cannenſis exercitus legiones ita ſupplevit, ut ſingulæ ſex millia & ducentos pedites, trecentos haberent equites: [2] ſæpiuſque in deſcribendis legio-

quæ *quina millia peditum & ducentos* haberent, & *equites trecentos.* Rurſumque paulo poſt ſubjungit, in Hiſpania finitum fuiſſe in legiones numerum, *peditum quina millia, trecentos & 30. equites.*

1 *Scipio deinde.*] Non deinde fuit, quia Scipio hic Africanus longo ante tempore præceſſit C. Marium. Sed quod de eo hîc tradit, Livii eſt 3. Dec. lib. 9.

2 *Sæpiuſque in deſcribendis legionibus.*] Legiones non uno eodemque numero ſemper fuiſſe peditum & equitum, ſed plerunque variaſſe jam ſatis liquet ex his quæ dicta ſunt: & præterea ex Livio 1. Decad. lib. 6. *quatuor legionibus quaternum millium ſcriptis.* Et lib. 7. *Decem legiones ſcriptæ dicuntur quaternum millium & ducentorum peditum, equitumque trecentorum.* Et libro 8. 3. Decad. lib. 1. *Sempronio datæ legiones duæ: eæ quaterna millia erant peditum, & trecenti equites.* l. 2. *Quantæ autem*, inquit, *peditum equitumque additæ ſunt copiæ, adeo & numero & genere copiarum variant auctores, ut vix quicquam ſatis certum affirmare auſim. Decem millia novorum militum alii ſcripta in ſupplementum, alii novas quatuor legiones quinque legionibus additas, ut novem legionibus rem gererent: numero quoque peditum equitumque legiones auctas millibus peditum, & centenis equitibus in ſingulas adjectis, ut quina millia peditum trecenti milites eſſent.* Et lib. 6. *Exercitus civium ſociorumque minui juſſus, ut ex duabus legionibus una legio quinque millia peditum & trecenti equites eſſent.* Et lib. 8. in oratione Scipionis Africani, *propter quod facinus tota legio, millia quatuor hominum, in foro Romæ ſecuri percuſſi ſunt.* Et 4. Decad. lib. 7. *Duæ legiones Romanæ, duæ ſociûm ac Latini nominis erant: quina millia & quadringentos*, aut, ut alii legunt *quadragenos, ſingulæ habebant.* Et libro decimo, in principio. *Ob ea novos exercitus conſcribi placuit, quatuor legiones in Ligures, ubi ſingulæ quina millia, ducenos pedites, trecentos haberent equites.* Et alibi eodem lib. *novam legionem ei quinque millium & ducentorum peditum cum equitibus quadringentis Conſules ſcribere juſſit.* Et 5. Decad. lib. 1. *Sed cum nova legione quam Conſules conſcripſerant, quinque millibus peditum, 300. equitibus in Corſicam juſſus eſt tranſire.* Et ejuſdem, 5. Decad. l. 4. *Id præſidii additum Anicio præter duas legiones, quas portare in Macedoniam eſt juſſus, quina millia peditum & ducenos habentes, trecentos equites*, quid ſimile ei quod ſupra in verbo, *Livius memorat*, ex eodem adduximus. Ut interim omittam Vegetium rei militaris lib. 2. cap. item 2. ſcribentem, ſingulas Romanas legiones habuiſſe *ſena millia armatorum*, interdum amplius. Cæterum Modeſtus in libello de vocabulis rei militaris tradit legionem habere *pedites 6. mil. 105. equites 726.* Polybius lib. 1. loquens de primo bello Punico, ſcribit tunc legionem fuiſſe *quinque millium & ducentorum peditum, & equitum ducentorum.* Et paulo poſt, *quatuor millium & ducentorum peditum, & equitum ducentorum.* Idem Polybius lib. 3. *Romani*, inquit, *quatuor legionibus exercitum complent. Singulæ quæque legiones quaternis millibus peditum conſtant, equitibus ducentis: aut ſi quando ingens aliqua neceſſitas urget, quinis millibus peditum, trecentis equitibus.* Et lib. 6. *Singulæ legiones quaternum millium & ducentorum peditum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gionibus variatum fuit, ut modo quatuor millium peditum, equitum vero trecentorum legiones fierent: modo quinque millia peditum, equites trecenti in ſingulas eſſent legiones. Quibus Romani duces ob varios eventus [1] nomina indidere. Siquidem [2] C. Cæſar Martiam [3] & Alaudam præcipuas nuncupavit, [4] decimam maximo in honore habuit: reli-

Legionum diverſa nomina.

ditum, modo quinque millium, ſi quando majus videretur periculum imminere. Servius enarrans illud Vergilii, lib. 7. Æneid.

——— equos numero pater eligit omni.

Id eſt, inquit, *tercentum: & perite dicit. Nam in legione non niſi trecenti equites erant, quæ habebat ſex millia virorum.* Idem libro 11. Æneidos in eum locum,

Tu Voluſe armari Volſcorum edice maniplis:

De hac ipſa re loquens, dicit, *in his rebus acceſſu temporis, ducum varietatem ſemper mutaſſe militiæ diſciplinam.* Apud Celtiberos autem, ut & id ſcias, juſta legio erat *quatuor millium ſcutatorum, & ducentorum equitum*, ut teſtatur Livius 3. Decad. lib.8. poſt prin.

GOTHOFRIDUS.

1 *Nomina indidere.*] Fulminatricis legionis hic author non meminit: quæ vel præcipua, vel inter præcipuas, M. Antonini fuit, teſte Tertulliano.

TIRAQUELLUS.

2 *Cajus Cæſar Martiam.*] Non eſt Cajus Cæſar, Caligula cognominatus, ſed C. Julius Cæſar, à quo cæteri Imperatores Cæſares nominati ſunt, qui legionem *Martiam* appellant, ex Appiano lib.3.iterumque 4. belli Civilis: Velleio Paterculo libro 2. in Auguſti hiſtoria: Valerio Maximo, lib. 3. cap. 2. L. Floro, epito. Livii lib. 117. Et de hac quoque in epiſtola Valeriani Imperatoris apud Trebellium Pollionem in vita Claudii ſecundi Imperatoris: cujus hæc verba ſunt, *Claudium Illyricanæ gentis virum, Tribunum Martiæ quintæ legionis fortiſſimæ dedimus.*

3 *Et Alaudam.*] Ex Suetonio in ipſo Cæſare, cap.24. *Qua fiducia*, inquit, *ad legiones quas à Republica acceperat, alias privato, alias publico ſumptu addidit, unam etiam ex tranſalpinis conſcriptam, vocabulo quoque Gallico. Alauda enim appellabatur.* Et de hac quoque Plinius, lib. 11. cap. 37. paulo poſt prin. *Præterea parvæ, quæ ab illo Gallerita appellata eſt quondam, poſtea Gallico vocabulo etiam legioni nomen dederat Alaudæ.* Et Cicero ad Atticum lib. 16. epiſt. 5. *Antonius cum legione Alaudarum ad urbem pergere, pecunias municipiis imperare.* Et Philippica 1. *Addo etiam judices manipulares ex legione Alaudarum.* & Philipp. 5. *Anteſignanos & manipulares & Alaudas judices ſe conſtituiſſe dicebat.* Et Philip. 13. *Huc accedant Alaudæ cæterique veterani judicum tertiæ decuriæ, &c.*

4 *Decimam maximo in honore habuit.*] Ut videre licet ex eo ipſo Cæſare lib. 1. belli Gallici, cujus hæc verba ſunt: *Quod ſi præterea nemo ſequatur, tamen ſe cum ſola decima legione iturum, de qua non dubitaret, ſibique eam prætoriam cohortem futuram. Huic Legioni Cæſar & indulſerat præcipue, & propter virtutem confidebat maxime.* Iterumque paulo poſt, & alibi ſæpe, idem ſcito ex Appiano lib. 2. bellorum Civilium, à quo hic Alexander id accepiſſe videtur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] reliquas vero à numero dixit. [2] Nero ad Caſpias portas ducturus, ſex millium militum legionem fecit, quam phalangem magni Alexandri appellavit. Otho præcipuæ legioni, [3] Auxiliatricis nomen dedit: [4] Vitellius, Rapacis: Varro, uni vernaculæ: [6] Pompejus, gemellæ, quod ex duabus

Legionis pręcipuæ variæ appellationes.

1 *Reliquas vero à numero dixit.*] Ut ſcilicet appellarentur prima, ſecunda, & deinceps: & milites etiam earum à numero primani, ſecundani, & deinceps, ut videbis infra lib. 6. cap. 29.

2 *Nero ad Caſpias portas.*] Suetonius in vita illius, cap. 19. *Parabat,* inquit, *& ad Caſpias portas expeditionem conſcripta ex Italicis ſenum pedum tyronibus nona legione, quam magni Alexandri Phalangem appellabat.*

3 *Auxiliatricis nomen.*] *Adjutricis* dicere debuit ex Cornelio Tacito l. 18. & 19. quibus locis eam *primam* * fuiſſe dicit. Cui concinit *& l. ult. de appar. præfec. præto. lib.* 12. † ubi ſcribitur, *cum in legione prima adjutrice militaret.* Spartianus item in Adriano poſt princ. dicit illum fuiſſe Tribunum *Adjutricis legionis*, quam *ſecundam* fuiſſe dicit. Scio autem *Adjutricis* & *Auxiliatricis* nomina idem ſignificare, ſed quia *Adjutricis* nomen ſive cognomen huic legioni datum eſt, non licet id alio etiam idem ſignificante appellare: non magis quam ſi quis Suetonium Tranquillum vocaret Suetonium Lenem, quanquam & ipſius Suetonii Tranquilli pater Suetonius Lenis vocabatur, ut ipſe tradit in Othone, cap. 10. Hæc tamen eadem in his vocabulis ſignificatio fecit, ut etiam ignotus interpres Plutarchi in vita ipſius Othonis, *Auxiliatrix*, verterit: quem ſequutus eſt noſter Alexander.

GOTHOFRIDUS.

* Fuit & ſecunda legio adjutrix. *l.* 1. *Cod. de profeſſorib. lib.* 12.

† Meminit & hujus legionis *adjutricis* lex ultima. *Cod. de caſtrenſi peculio militum & præfectianorum lib.* 12. ubi dixi plenius de legionibus.

TIRAQUELLUS.

4 *Vitellius Rapacis.*] Plutarchus in vita Othonis: & Cornelius Tacitus lib. 18. non ſemel, atque etiam l. 20. & ubique dicit eam fuiſſe unam & vigeſimam.

5 *Varro uni vernaculæ.*] Id ex Cæſare depromptum eſt, l. 2. belli Civilis, cujus hæc verba ſunt, *His cognitis rebus altera ex duabus legionibus, quæ vernacula appellatur, ex caſtris Varronis aſtante & inſpectante ipſo ſigna ſuſtulit.* Idem autem Cæſar lib. 6. Belli Civilis, *Pompejus,* inquit, *in conſpectu utrorunque oppidorum, neque ſuis auſus eſt ſubſidio venire. Aquilas & ſigna habuit tredecim legionum, ſed ex quibus aliquid firmamenti ſe exiſtimabat habere, duæ fuerunt vernaculæ quæ à Tribonio transfugerant: una facta erat ex coloniis quæ fuerunt in his regionibus: & quarta fuit Afraniana ex Africa, quam ſecum adduxerat.* Sed & Hircius in bello Alexandrino memorat milites vernaculos: *militibus,* inquit, *vernaculis & ſecundæ legionis gratulatur:* & paulo poſt, *Nemo enim aut in provincia natus, aut vernaculæ legionis miles, &c.* Et iterum poſtea, *permanſit in ſententia legio vernacula.* Rurſumque meminit L. Titii tribuni militum *legionis vernaculæ.* Et in bello Hiſpanienſi: *Sed ex quibus aliquid firmamenti ſe exiſtimabat habere, duæ fuerunt vernaculæ, quæ à Trebonio transfugerant,* & alibi ſæpe in eod. lib.

6 *Pompejus Gemellæ.*] Cæſar de Pompejo loquens, lib. 3. Belli Civilis, non longe poſt prin. *Legiones,* inquit, *effecerat civium Romanorum novem: quinque ex Italia, quas traduxerat, unam ex Sicilia veteranam, quam factam ex duabus Gemellam appellavit.*

bus unam effecerat: [1] Hadrianus Minerviam, alii primigeniam, [2] nonnulli claſſicam, [3] plerique Italicam [4] ſeptimam, [5] Galbianam, [6] geminam: [7] Vindemiſſam: [8] alii Claudianam vocitarunt: [9] Valerianus fœlicem, [10] Samnites linteatam. Græcis vero Hipparchia ala fertur præcipua, quæ ex quingentis duodecim conſtabat equitibus, & alia [11] Agema: Macedo- *Græcorum alæ ἱππαρχία, ἄγημα.*

1 *Hadrianus Minerviam.*] Id haud dubie ſumpſit à Spartiano in vita illius poſt princ. ubi ſcribit id nominis fuiſſe ab Hadriano impoſitum, ſecunda expeditione Dacica Trajanum ipſum Hadrianum primæ legioni *Minerviæ* præpoſuiſſe.

2 *Nonnulli Claſſicam.*] De hac Cornelius Tacitus lib. 18.

3 *Plerique Italicam.*] Et de hac quoque ipſe Tacitus lib. 17. & lib. 18. ad fin. ubi eam dicit fuiſſe *primam*, & rurſum lib. 19.

4 *Septimam.*] Hæc non ita cognominata, ſed à numero, ſcilicet quod inter alias *ſeptima* eſſet, vocata eſt, ut pleræque omnes, unde & *Septimani* dicti milites hujus legionis apud Cornelium Tacitum, lib. 19. de quibus & nos alibi dicemus. Sed hæc *Septima* multis aliis cognominibus vocata eſt, ut videbis in ſequentib. annotationibus, *Et Septimæ hujus.* ſine alio cognomine fit mentio a Cæſare, lib. 2. item 3. 4. & 5. Belli Gallici, & ſæpe etiam à Tacito.

5 *Galbianam.*] Tacitus hanc dicit fuiſſe *Septimam.* lib. 18. & 19. in duob. locis: ex quo forte legendum hîc eſt uno ſpiritu & ſine puncto *Septimam Galbianam.* Sed & eam *Galbiam* vocat idem Tacitus, dicto lib. 19. niſi & hæc alia, quod non opinor.

6 *Geminam.*] Hæc quoque memoratur Tacito, lib. 19. non multo poſt princ. ubi hanc dicit fuiſſe *decimam tertiam.* Et hujus item meminit Antoninus in Itinerario. Et hæc forte eſt quæ *Gemella* ſupra dicta eſt.

7 *Vindemiſſam.*] Vindemiſſam legendum ex Tacito libro 20. quam & *unam & vigeſimam* dicit fuiſſe: unde & hæc eadem videri poteſt cum *Rapace* illa, de qua ſupra diximus.

8 *Alii Claudianam.*] Tacitus, qui hanc dicit etiam fuiſſe *Septimam.* l. 18. & 19. poſt princ. & iterum poſtea eod. lib. & in hoc poſtremo loco aperte declarat, aliam fuiſſe *Septimam Galbianam*, de qua ſupra locuti ſumus, & hanc *Septimam Claudianam.*

9 *Valerianus Felicem.*] Ex Flavio Vopiſco in vita Probi Imperatoris, ubi dicit fuiſſe *tertiam.* Sed ſuperioribus adde *quartam* legionem *Macedonicam*, ex ipſo Tacito lib. 19. Adde inquam *Pelignam* ex Valerio Maximo, libro 3. cap. 2. ubi de Vibio loquitur: & Liv. 3. Decad. lib. 5. ubi de eodem loquitur, & ex eo intelliges eam ita vocatam, quod erat *ex Pelignis.* Nam & cohortes quoque videmus appellari ex oppidis aut nationibus ex quibus erant: ut *Marrucimiam, Ficinianam, Veſtiniam, Cremonenſem*, apud eundem Livium 5. Decad. libro 4. ubi & ipſam *Pelignam* inter cæteras nominat. Et pariter equitum turmam *Placentinam* & *Æſerninam* in eodem loco. Hircius autem in libro de bello Alexandrino *Ponticam* legionem memorat. Sed & idem in bello Africano ſæpe meminit legionum *Julianarum.*

10 *Samnites linteatam.*] Livius declarans quare ita vocaretur, 1. Decad. libr. 10. & Feſtus Pompejus aliam ejus appellationis cauſam afferens, lib. quoque 10.

11 *Agema.*] Hîc ita legendum eſt, & alia *Agema* Macedonibus, & *Etherica.* Nam de primo eſt illud Livii de Macedonibus loquentis, 5. Decad. l. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cedonibus Etherica, [1] Apud Romanos Scriboniana [2] & Singularium. [3] Antiochus Gemeam, [4] mille equitum alam vocitavit. Inter quas ala Campanorum, ex quingentis ferè equitibus multum [5] anteiſſe fertur. [6] Illud plane conſtat veteres Romanorum perraro, & niſi contra maximos conatus, plus quatuor legionum exercitus ſcripſiſſe, [7] atqu

Gemea ala.

in

Delecta deinde & viribus & robore ætatis ex omni cetratorum numero duo erant agemata, hanc ipſi legionem vocabant. Et iterum poſtea, *medicus omnium erat Rex* (is erat Perſeus Macedonum rex) *circa eum Agema quam vocant:* Et Polybius libro 5. *Vocatis*, inquit, *ad ſe ſcutatis & quos Macedones Agema vocant:* ſic enim legendum eſt, non *Agenia*, ut in codicibus qui circumferuntur, legitur. Sed & in alio loco ejuſdem lib. 5. *Eurylochus Magnes tribus millibus hominum præerat, quos reges Agema vocant:* nam & ſic quoque legendum eſt non *Agnema*, ut ibi corrupte legitur, vide tamen Græcum utrobique. Et Q. Curtius de rebus geſtis Alexandri libr. 4. ubi de acie Alexandri Macedonis, *In dextro cornu locati ſunt equites, quos Agema appellant.* Et iterum lib. 5. De *Etherica* autem & ipſorum Macedonum legione Probus Æmilius in Eumene. Sed & adde eorundem ſacras alas ex Livio 5. Decad. lib. 2. in duobus locis.

1 *Apud Romanos Scriboniana.*] De hac ala Tacitus lib. 19. poſt princip.

2 *Et ſingularium.*] Tacitus lib. 20. *Acceſſit*, inquit, *ala Singularium, excita olim à Vitellio.* Sed & his alis Romanorum adde *alam Taurinam* ex Tacito lib. 17. & *Aurariam* ex eodem, lib. 19. & *Picentiniam* ex eodem, lib. 20. quæ & ipſæ, ut puto, dictæ ſunt ex gentibus ex quibus erant, ut ſupra diximus de legionibus, & cohortibus.

3 *Antiochus Gemeam.*] Ex Livio 4. Decad. lib. 7. ubi ſic ſcriptum reperitur in quibuſdam codicibus, quos ſecutus eſt Alexander, *Addita his ala mille ferme equitum: Gemeam eam vocabant.* Nam ibi de Antiochi exercit
loquitur, verum in veteri codice legi
tur *Agema.*

GOTHOFRIDUS.

4 *Mille equitum alam vocitavit.*
Hinc *alares* dicti *lib. 4. Cod. Theodoſian*
de veteranis libro 7. Gloſſis: *Halæ &*
ἱππικαὶ *alæ. Halares* ἱππέων ταξίαρ-
χοι. Polybius ſic de alis: *Equitatus par*
tes decem dictæ ſunt alæ. Ex unaquaqu
autem Conſules, tres præfectos ſelegerun
iique ſibi tres οὐράγους, id eſt, *option*
adſciverunt. Enimvero primus alæ pra
fectus erat lectus, is alam ducebat: d
vero decuriones dicebantur. Abſente v
ro primo, rurſus ſecundus præfectus ala
vices ſuſtinebat.

TIRAQUELLUS.

5 *Anteiſſe fertur.*] Superioribus a
de, Cares *Alam* equitum appellaſſ
unde Alabandus Euhippi & Callirho
filius ab equeſtri pugna victor nome
adeptus eſt, ut teſtatur Stephanus
urbibus, & ex illo Volaterranus Ge
graphiæ lib. 10.

6 *Illud plane conſtat.*] Sic legion
ternæ datæ conſulibus: quatuor dict
tor uſus, apud Livium Decad. 1. lib.
fuit autem is tantus quantus nunqua
ante exercitus fuerat ex legionibus d
cem, ut idem ait: qui ejuſdem Deca
lib. 8. c. 8. pro exercitu, *Scribebantur,* i
quit, *quatuor fere legiones quinis mil*
bus peditum, equitibus in ſingulas leg
nes tricenis.

7 *Atque in juſta legione.*] Ex Gell
lib. 16. cap. 4. in fi. authoritate Cinc
lib. 3. de re militari: cujus hæc ver
ſunt, *In legione ſunt centuriæ ſexagin*
manipuli triginta, cohortes decem. Cui
nun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ı juſta legione centurias ſexaginta, manipulos triginta, *Juſta legio.*
ohortes decem ponere conſueviſſe. [1] Quodque jure mili-
ari præter deſcriptos ſingulis legionibus milites, qui Ro-
nani vel Latini nominis erant, ſemper auxiliares ex ſociis
ivitatibus finitimis, aut externis, peregrinæ juventutis ſub
iſciplina & cultu Romano, & auctum voluntariis agmen
ungi conſuevere. [2] In quo id ſervatum eſt, ne unquam
mplior numerus auxiliariorum ex peregrinis copiis, quam *Singularum*
ivium foret: [3] tametſi à prima origine Romani ſemper ſuo *legionum*
nilite, nullo externo adjuti militarint. [4] Quodque ſingulis *capita.*
qua-

umero cohortium conſentiunt Mode-
us in libello de vocabulis rei milita-
s, & Vegetius de re militari libro 2.
ıp. 6. ubi & ipſi ſigillatim declarant
umerum & ſigna ſingularum cohor-
um, & iiſdem prope verbis: ut hinc
oſſis intelligere unum ab altero mu-
uaſſe, ſcilicet, Vegetium; qui tempore
alentiniani Imperatoris vixit, & ei
os ſuos libros dedicavit, Modeſto qui
empore Taciti etiam Imperatoris
uum librum ſcripſit eique dedicavit.
ræceſſit autem Tacitus Valentinia-
um plus minus nonaginta annis. Sed
t idem ſcribit Servius, enarrans illud
b. 11. Æneidos:

*Tu Voluſè armari Volſcorum edice ma-
niplis.*

ræterquam quod dicit *ſex cohortes*, ubi
ii *decem* dicunt.

1 *Quodque jure militari.*] Modeſtus
bi ſupra, & Vegetius illius quoque
peris lib. 2. cap. item 2.

2 *In quo id ſervatum eſt.*] Livius 3.
ecad. lib. 5. *id quidem ſemper caven-
um Romanis ducibus monet, exempla-
ue hæc pro documentis habenda, ne ita
xternis credant auxiliis, ut non plus ſui
boris ſuarumque propriarum virium in
ſtris habeant.* Hæc ille. Exempla au-
em illa, de quibus loquitur, ea ſunt
uæ ante retulerat, P. ſcilicet & Lu.
cipiones fratres, & eorum exercitum
n Hiſpania periiſſe dolo auxiliario-
um qui multo majore numero erant
quam Romani. Sed & idem ejuſdem Decad. lib. 8. loquens de Scipione Africano filio illius Scipionis, & nepote alterius ex fratre; *Scipio*, inquit, *cum ad eum fama tanti comparati exercitus perlata eſſet, neque Romanis legionibus tantæ ſe parem multitudini ratus, ut non in ſpeciem ſaltem opponerentur Barbarorum auxilia: neque in iis tamen tantum virium ponendum, ut mutando fidem quæ cladis cauſa fuiſſet, patri patruoque magnum momentum faceret, præmiſſo Scyllano ad Colcam duodetriginta oppidis regnantem, ut equites pediteſque ab eo quos ſe per hyemem conſcripturum pollicitus erat, acciperet.* Polybius vero loquens de Romanorum caſtrametatione, l. 6. *Multitudo*, inquit, *univerſa auxiliariorum exiſtit: peditum æqualis plerunque Romanis legionibus: equites duplo plures ſunt Romanis.*

3 *Tametſi à prima origine.*] Id quidem videre licet ex Livio 1. Decad. prioribus lib.

4 *Quodque ſingulis quatuor legionibus.*] Id ex Livio eſt 1. Decad. libro 9. ubi ita ſcribit: *Et duo imperia eo anno dari cœpta per populum utraque pertinentia ad rem militarem. Unum ut Tribuni militum ſeni deni in quatuor legiones à populo crearentur, quæ antea perquam paucis ſuffragio populi relictis locis Dictatorum & Conſulum ferme fuere beneficia:* idque forte aliquandiu obſervatum fuit. Verum poſterioribus tem-

quatuor legionibus, tribuni militum ſeni ac deni præfecti, centuriones, decuriones & legati præeſſe conſuevere.

Ordo magiſtratuum in re militari.

[1] Eſt quoque illud animadvertere, lege militari ſancitum, ut miles ſubſit centurioni, centurio tribuno, tribunus præfecto caſtrorum, præfectus legato, legatus conſulis pareat imperio. Conſul autem, & magiſter equitum, ſicut reliqui magiſtratus, dictatoris juſſui & poteſtati ſubeſt. [2] Claudius vero Cæſar militiam ita ordinavit, ut poſt cohortem,

Militię ordo.

alam: poſt alam, tribunatum legionis daret: quam militarem inſtitutionem [3] à Lacedæmoniis fluxiſſe crediderim, [4] à quibus reliqua Græcia armorum duces, velut rei militaris peritiſſimos, petebat: quibus in more fuit, per gradus majores duces minoribus præeſſe: & ne turbatis imperiis confunderentur, munia diſtincta mandare multis. Nam cum rex apud eos ſummum gerat imperium, poſt regem fuere duces: proxima dignitate tribuni, poſt tribunos: centurio-

Lacedæmoniorum duces rei militaris peritiſſimi.

poribus, præſertim ſub Imperatoribus ſæpe aliter, nempe ut ſinguli Tribuni ſingulis legionibus darentur. Livius enim 5. Decad. lib. 5. loquitur de Servio Sulpitio Galba *Tribuno* militum ſecundæ legionis in Macedonia. Et Cæſar lib. 6. Belli Gallici de Victore ſeptimæ legionis *Tribuno*: Suetonius in Othone cap. 10. de Suetonio Leni *Tribuno* tertiæ decimæ legionis. Et Spartianus in Adriano poſt prin. quem dicit fuiſſe *Tribunum* ſecundæ legionis. Et Trebellius Pollio in vita Claudii ſecundi in epiſtola Valeriani Imperatoris: ubi ipſum Claudium creat *Tribunum* Martiæ legionis, ut & ſupra diximus ad aliud propoſitum.

1 *Eſt quoque illud, &c.*] Id quoque paucis interverſis Livii eſt 1. Decad. lib. 8. cujus hæc verba ſunt, *Quod ſi feciſſet non L. Papyrium, ſed Tribunos, ſed parvum populi judicium nequicquam poſteros accuſaturos: cum polluta ſemel militari diſciplina, non miles Centurionis, non Centurio Tribuni, non Tribunus legati, non legatus Conſulis, non magiſter equitum Dictatoris pareat imperio.* Sed & quod Centuriones Tribunis parerent, illis autem Decuriones, teſtis eſt Dionyſ. Halicarnaſ. lib. 2.

2 *Claudius vero Cæſar.*] Suetonius in vita illius, cap. 25. in prin. prope ad verbum.

3 *A Lacedæmoniis.*] Ex Thucydide libr. 5. ubi ſcribit, Apud Lacedæmonios ex lege Decani ſuberant Centurionibus, hi Tribunis, hi ducibus à rege præpoſitis, hi regibus. De eorum autem peritia in re militari omnes ubique, qui eorum mores & inſtituta deſcribunt, locupletiſſimum teſtimonium perhibuerunt.

4 *A quibus reliqua Græcia, &c.*] Sic enim Gylippum Lacedæmonium Syracuſani pro duce & Imperatore acceſſiverunt in bello Peloponneſiaco qui Niciam vicit, apud Thucydidem & Plutarchum in vita ipſius Niciæ. Sed & Carthaginenſes quoque Xantippum & ipſum Lacedæmonium adverſus Romanos qui Attilium Regulum Romanum imperatorem vicit, & vivum cepit, ut eſt apud Florum ex Livio Epitome lib. 18.

* Add

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

turiones: deinceps decani. Ita ut cum gerendarum rerum cura & procuratio multis incumberet, in exercitu vix quiſpiam mediocri prudentia vir, ſine honore aut imperio foret.

CAPUT VI.

*Ex quibus * cauſis dictator † apud Romanos olim, & quare fieri conſuevit.*

Dictatorem, à quo [1] provocare non licebat, quemque [2] ſummum Romæ imperium tenuiſſe certum eſt, non modo laborante repub. & [3] trepidis in rebus, cum aut de communi libertate ageretur, metuſque de ſumma rerum eſſet, quod ultimum erat conſilium: ſed ex variis eventis, diverſiſque rerum cauſis creari ſolitum accepimus. [4] Nam & clavi figendi, & ſenatus legendi, aut magiſtratus coërcendi cauſa, nonnunquam quæſtionibus exercendis, plerunque comitiis habendis, ſicut res tempuſque poſtulabant, etiam florente republica, & procul à belli tumultu, creatum fuiſſe liquet. [5] Conſtat enim civitate morbo laborante,

Dictatores cur crearentur.

Clavi figendi cauſa.

GOTHOFRIDUS.

* Adde *l. 2. §. 18. ff. de origine iuris. l. unicam. ff. de officio præfecti prætorio.* adde Sigonium 3. de antiquo iure provinciarum, 7. Plane rebus trepidis & ubi patres terror invaſerat Dictatorem dici primis Reipublicæ temporibus conſtat ex Livii 4. 6. 9. 22.

† Qui & Magiſter populi, Varro 5. de lingua. Feſtus in *Optima lex*: Seneca epiſtola 109.

TIRAQUELLUS.

1 *Provocare non licebat.*] De hoc ſupra c. 3. in verbo, *A quo non eſt provocatio.*

2 *Summum Romæ Imperium.*] Livius 3. Decad. lib. 2. *maximum* dicit, inquiens, *Ædem Q. Fabius Maximus dictator vovit, quia ita ex fatalibus libris editum erat, ut is voveret, cujus maximum imperium in civitate eſſet.* Pomponius autem noſter in *l. 2. §. pomponio. ff. de orig. juris.* dicit ſummam eum habuiſſe poteſtatem.

3 *Trepidis in rebus, &c.*] Id videre licet apud Livium 1. Decad. lib. 2. in creatione T. Largii primi dictatoris: iterumque paulo poſt in creatione A. Poſthumii. & libro 3. in creatione L. Quintii Cincinnati. & lib. 4. in creatione Mamerci Æmilii, ubi his iſtis verbis utitur: & alibi ſæpe in creationibus Dictatorum, & Plutarchum in Hannibale.

4 *Nam & clavi figendi, &c.*] De his poſtea ſigillatim dicetur.

5 *Conſtat enim, &c.*] Hæc ad cauſam clavi figendi pertinent, ſuntque Livii 1. Decad. lib. 7. poſt prin. ubi loquitur de creatione L. Manlii Imperioſi, cujus Alexander hic meminit. Et lib. 8. ubi de creatione M. Claudii Marcelli: Et iterum de creatione L. Æmilii Mamerci. Rurſumque lib. 9. de creatione C. Petilii, & alibi ſæpe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rante, cum vis peſtilentiæ, & inſanabilis pernicies, tabeſque civitatis ita per omnium capita pervagata eſſet, ut nec ope divina, nec humanis conſiliis levari poſſet, quotidieque variis morbis corpora affecta caderent: ex ſeniorum memoria repetitum peſtilentiam quondam fixo à dictatore clavo deceſſiſſe. Ideo C. Genutio, & L. Æmylio Mamerco conſulibus, & ſæpe alias, cum gravi morbo civitas affecta eſſet, ſenatus L. Manlium Imperioſum, dictatorem clavi figendi cauſa dici juſſit, qui dictator dictus, clavum panxit, iſque clavus dextro lateri ædis Jovis optimi maximi in Capitolio fixus fuit. [1] Poſt quem cum Romæ de veneficiis quærerent, & aliquot matronæ damnatæ forent, eaque res prodigii haberetur loco: ut mentes alienatæ, ſui compotes fierent, ſimili memoria ex annalibus repetita, clavi figendi cauſa dictator creatus Cneus Quintilius fuit, qui fixo item clavo, cum eo piaculo civium mentes ſui compotes feciſſet, diſcordeſque animos conciliaſſet, dictatura ſe abdicavit. [2] Eos autem clavos fuiſſe æneos, notaſque numeri annorum quibus tunc tempora deſignabant, habuiſſe, idque à Vulſiniis emanaſſe ferunt, quibus in uſu erat clavos indices numeri annorum habere, fixos in templo Nurciæ Hetruſcæ deæ. [3] Comitiorum verò cauſa, ſi quando neu-

L. Manlius clavo fixo peſtem ſedavit.

Cneus Quintilius clavo fixo mentes alienatas ſui compotes fecit.

Comitiorum cauſa

te

1 *Poſt quem cum Romæ de veneficiis, &c.*] Id ex Livio eſt 1. Decad. l. 8. ubi poſtquam tradidit 170. Matronas veneficii damnatas, ſubjungit, *Neque de veneficiis ante eam diem Romæ quæſitum eſt: prodigii ea res loco habita, captiſque magis mentibus quam conſceleratis ſimilis viſa. Itaque memoria ex Annalibus repetita, in ſeceſſionibus quondam plebis clavum à dictatore fixum, alienataſque diſcordia mentes hominum, eo piaculo compotes ſui feciſſe, dictatorem clavi figendi cauſa creari placuit, creatus eſt Cn. Quintilius.*

2 *Eos autem clavos fuiſſe æneos, &c.*] De iis clavis Livius, à quo hæc majori ex parte accepit, 1. Decad. libro 7. non multo poſt prin. *Eum clavum,* inquit, *quia raræ per ea tempora erant liter... notam numeri annorum fuiſſe ferunt, e... que Minervæ templo dicatam legem, qu... numerus Minervæ inventum ſit. Volſ... niis quoque clavos indices numeri ann... rum fixos in templo Nortiæ Hetruſ... comparere, diligens talium monument... rum author Cincius affirmat.* Hæc ill... Feſtus quoque Pompejus lib. 3. *Clav...* ait, *annalis appellatur, qui figebatur parietibus ſacrarum ædium annos ſing... los, ut per eos numerus colligeretur ann... rum.*

3 *Comitiorum vero cauſa.*] De dict... toribus creatis Comitiorum cauſa, L... vius 1. Decad. lib. 7. ubi ſcribit hac cauſa creatum fuiſſe ægris Conſulib... L. Furium Camillum: & paulo p...

T. Ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ter conſulum bello abeſſe poterat, vel morbo aut alia neceſſitate comitiis præeſſe nequirent, ſenatum abſentibus conſulibus dictatorem, qui comitiis præeſſet, dicere cenſuiſſe ſæpe compertum eſt. [1] Dicebat enim conſul dictatorem comitiorum cauſſa [2] in caſtris, vel ubi ubi terrarum erat, cum ipſe à bello avocari commodo Reipublicæ non poſſet. [3] Quæſtionibus quoque exercendis creari dictatorem, argumento eſt, quod Sp. Melio imperium populi Romani affectante, cum nullius imperio magiſtratus cogi poſſet, ſenatus ut nefarios ipſius conatus reprimeret, utque clandeſtinas inſidias à capite & cervicibus dimoveret, dictatorem creari exacta ætate Q. Cincinnatum voluit: qui re explorata, ſumpto de reo ſupplicio, dictatura ſe abdicavit. [4] Et cum occultas principum conjurationes, conſiliaque clandeſtina, Capuæ fieri percrebuiſſet, ſenatum quæſtiones veri inquirendi cauſa decreviſſe, dictatoremque quæſtionibus exercendis dici cenſuiſſe, multi adnotarunt. Nec me præterit, [5] legendi quoque ſenatus, cum patres in demortuorum loco ſuffici, ordinemque ſenatorium ſuppleri opus foret, ut eſſet qui novos legeret Senatores, quique ſenatum ſufficeret, plerumque dictatorem fuiſſe. Quo tempore illud evenit, [6] ut duo ſimul dictatores, quod nunquam

Legendi ſenatus gratia.

Dictatores duo ſimul creati.

T. Manlium Torquatum. Et 3. Decad. lib. 2. L. Veturium Philonem abſentibus Conſulibus. Et lib. 5. poſt princ. Q. Fulvium Flaccum, etiam conſulibus abſentibus. Et lib. 9. ob eandem cauſam Q. Cæcilium Metellum. Sed & Conſulibus præſentibus nec impeditis nonnunquam placuit Comitia per dictatorem haberi. Sic enim C. Claudius Nero M. Livium collegam dictatorem dixit Comitiorum cauſa, apud eundem Livium 3. Decad. l. 8. Et vide Livium in eo loco quem tibi adducam infra in verbo, *Atque in agro Romano.*

1 *Dicebat enim Conſul.*] Sic enim L. Cornelius Conſul, M. Claudium Marcellum dictatorem dixit apud Livium. 1. Decad. libro octavo, & alibi ſæpe.

GOTHOFRIDUS.

Dicebat enim Conſul.] Viva voce: nonnunquam per litteras, ſed rarius.

TIRAQUELLUS.

2 *In caſtris.*] Et ſic quoque C. Julius ejuſdem 1. Decad. lib. 7.

3 *Quæſtionibus quoque exercendis.*] Hæc ſunt ipſius Livii 1. Decad. lib. 4. ubi hanc Sp. Melii hiſtoriam concinne ſcribit.

4 *Et cum occultas, &c.*] Et hanc quoque hiſtoriam ſcripſit Livius ejuſdem 1. Decad.

5 *Legendi quoque Senatus.*] Ex eodem Livio 3. Decad. lib. 3.

6 *Ut duo ſimul Dictatores.*] Id quoque eſt ex Livio eodem illo lib. 3. Decadis, & Plutarcho tum in Hannibale, tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ferias indicendi cauſa. Contumaciam cohibendi cauſa. Prodendi flaminis gratia. Dictator quis creabatur, & quo tempore & loco, & quamdiu.

quam antea factum, crearentur, Marcus ſcilicet Junius, qui caſtris dictator tunc præerat, & M. Fabius Buteo, qui ordinem ſenatorum, eo quod multi bello ciciderant, ſufficeret legeretque. [1] Quanquam & feriarum cauſa, cum tetra prodigia nunciarentur: proptereaque feriæ indicendæ forent, ut eſſet qui ferias indiceret, [2] quique ludis Romanis, aut quadrigis mittendis præeſſet. [3] Nonnunquam ut illorum [4] contumaciam cohiberet, qui functi honoribus, magiſtratu abire, vel ſenatus dicto parere nollent. Interdum, qui flaminem proderet, dictatorem fuiſſe legimus: qui quidem magiſtratus non Romæ tantum, [5] ſed & Albæ, & Lanuvii, [6] & in toto fere Latio ſummus erat. Id quoque non prætereundum, quod ſive belli gerendi, ſive cujuſvis muneris exequendi cauſa, dictator dictus foret, niſi virum con-

tum in Fabio Maximo. Polybius autem l. 3. loquens de M. Minutio Ruffo magiſtro equitum ipſius Fabii Maximi, cui à populo Romano æquatum fuerat Imperium cum ipſo dictatore. *Iam duo*, inquit, *dictatores uno tempore, uno exercitu erant, res ante eum diem inaudita.*

1 *Quanquam & feriarum cauſa.*] Sic creatus eſt M. Valerius Publicola apud Livium 1. Decad. lib. 7.

2 *Quique ludis Romanis aut quadrigis.*] Livius 1. Decad. lib. 8. in fin. *Nec diſcrepat*, inquit, *quin dictator eo anno, A. Cornelius fuerit, id ambigitur belline gerendi cauſa ſit, an ut eſſet qui Ludis Romanis (quia L. Plautus Prætor gravi morbo forte implicitus erat) ſignum mittendis quadrigis daret.* Et l. 9. in oratione P. Sempronii Tribuni pleb. *Quem clavi*, inquit, *figendi, aut ludorum cauſa dictatorem crees.* Et 3. Decad. libro 7. *T. Quintius Conſul dictatore Comitiorum Ludorumque faciendorum cauſa dicto, L. Manlio Torquato ex vulnere mortuo.* Ex quo vides aliquando duabus illis cauſis ſimul dictatorem factum.

3 *Nonnunquam ut illorum contumaciam, &c.*] Apud Livium 1. Decad. libr. 4. L. Quinctius Cincinnatus dictator dictus ad comprimendam cohibendamque Sp. Melii viri ſeditioſi & regnum affectantis impotentiam ac contumaciam. Et 3. Decad. lib. 10. P. Sulpitius etiam dictator dictus, ut pro jure majoris Imperii Cn. Servilium Conſulem, qui juſſu Senatus trajecerat in Siciliam, inde in Africam tranſiturus, in Italiam revocaret.

GOTHOFRIDUS.

4 *Contumaciam cohiberet.*] Eſt hoc in dictatura Sp. Largii primi dictatoris admodum obſervandum: eum dictaturam (Latino bello confecto) depoſuiſſe, nemine à ſe civium occiſo nec multato gravius: quod exemplum poſtea dictatores ſecuti ad multas uſque ætates. Halicarnaſſ. 5.

TIRAQUELLUS.

5 *Sed & Albæ.*] Livius 1. Decad. lib. 1. in regno Tulli Hoſtilii, *dictatorem*, inquit, *Albani Metium Suffetium creant*: illorum vero potius an Græcorum exemplar ſequuti fuerint Romani, diſquirit Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 5. extremo.

6 *Et in toto fere Latio.*] Ælius Spartianus in Hadriano ſcribit, illum per Latina oppida fuiſſe dictatorem. Vide infra lib. 4. cap. 23.

1 *Es*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

conſularem, quique conſulatum antea geſſiſſet, [1] & nocte ſilente, [2] atque [3] in agro Romano (is autem Italia terminatur) dici licuiſſe: [4] nec ultra ſex menſes [5] ante Syllam, dictaturæ munus quempiam exercuiſſe, [6] præter Furium Camillum, cui jam exacto ſemeſtri, cum conſternata republica laborarent ancipiti metu, ne tumultus urbani fierent, neve urbe relicta, Romani Vejos migrarent, ſenatus in annum dictaturam invito prorogavit: [7] atque hic Camillus fuit, qui vindex majeſtatis Romanæ, dictatura quinquies, triumpho quater potitus eſt. [8] Conſulatum vero nunquam attigit, [9] tametſi lege veteri de dictatore creando primum lata, id ſancitum fuerit, ut niſi conſulares viri, quique conſulatum antea geſſiſſent, nulli dictatores haberentur aut fierent. *Furius Camillus.*

1 *Et nocte ſilente.*] Ex Livio 1. Decadis lib. 8. & 9.

2 *Atque in agro Romano.*] Ex eodem 3. Decad. lib. 7. Cujus hæc verba ſunt, *Hæc recitata à Conſule ita movere Senatum, ut non expectanda Comitia Conſulis cenſeret, ſed dictatore Comitiorum cauſa dicto exemplo in Provinciam redeundum. Illa diſceptatio tenebat, quod Conſul in Sicilia ſe M. Valerium Meſſalam, qui tum claſſi præeſſet, dictatorem dicturum eſſe ajebat: patres extra Romanum agrum (eum in Italia terminari) negabant dictatorem dici poſſe*, & cætera quæ ſequuntur. Sed & ibi alio loco, *Hi nunciare Conſuli juſſi, ut ſi ad Comitia ipſe Romam venire non poſſet, dictatorem in agro Romano diceret.*

GOTHOFRIDUS.

3 *In agro Romano.*] Hunc præcedebant ſecures 24. Conſulem vero duodecim. *Polyſt.* 3. Proconſulem ſex faſces *l. proconſules* 14. *ff. de officio proconſulis.* De numero faſcium & faſcibus ſcripſi pleniſſime *ad l.* 1. §. 5. *ff. de poſtulando.*

TIRAQUELLUS.

4 *Nec ultra ſex menſes.*] Livius 1. Dec. l. 6. poſt princ. & Pomponius *titul.* 2. §. *populo. ff. de origine juris.*

5 *Ante Syllam.*] Hic enim perpetuam dictaturam uſurpavit exercuitque per aliquot annos, & tandem ſe ea ſponte abdicavit. Plutarchus in vita illius. Julius Florus Epitome Livii lib. 99. Sed & poſt illum Julius Cæſar perpetuam & ipſam dictaturam ſibi decerni paſſus eſt: ex Suetonio in vita illius c. 77. & Plutarcho etiam in vita illius, & omnibus ubique. Unde & privatim Cæſar *dictator* vocatur ad differentiam aliorum. Ita enim illum ſimpliciter appellat Tacitus libro 5. & Plinius lib. 2. cap. 30.

6 *Præter Furium Camillum.*] Livius 1. Decad. l. 6. ad principium: & Plutarchus in vita illius.

7 *Atque hic Camillus fuit.*] Plutarchus ibi in prin. & ſatis liquet ex Livio 1. Decad. lib. 5. & 6.

8 *Conſulatum vero nunquam attigit.*] Plutarchus ubi ſupra.

9 *Tametſi lege veteri, &c.*] Id Livii eſt 1. Decad. l. 2. c. 18. *Apud veterrimos*, inquit, *authores T. Largium dictatorem primum, & Sp. Caſſium magiſtrum equitum creatos invenio. Conſulares legêre: ita lex jubebat de dictatore creando lata.* Hæc ibi. Alia autem multa de dictatoribus videbis infra libro 4. capite 23.

CAPUT VII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT VII.

Locus ex Terentii Phormione elucidatus, & vetus ſenatus-conſultum à Græcis ad Romanos deductum.

Legebamus aliquando, dum pueri eſſemus, Terent Phormionem, ubi adoleſcens filius virginis amore per ditus, mentitus ſe proximum genere, puellam abſente pa tre uxorem duxerat, lege coactus. Demum reverſus pater ſervum, cujus ſuaſu nuptias confecerat, quod indotatan duxiſſet atque ignobilem, jurgiis afficiebat, quum levi mer cede inhoneſtas nuptias effugere, & filium ab ignomini redimere potuiſſet. Hoc erat, ſi dotem virgini dediſſet, u dote contenta, alium puella virum quæreret, filium ver dimitteret: aut ſi pecunia deeſſet, mutuam ſumeret ve fœnore. Cui ſervus in hæc verba reſpondit, *Hui dixti pul chre, ſiquidem quiſquam crederet, Te vivo.* Quid ſibi vellet quod vivo patre neminem filio crediturum pecuniam ſer vus reſpondebat, non ſatis tunc acceperamus. Sed quun poſt aliquot dies, in eandem lectionem, ut fit, incidere mus, animadvertimus vetus olim ſenatuſconſultum fuiſſe

Solonis lex. quod primum [1] à Solone veteri lege ſancitum, inde ad no ſtros deductum fuiſſe arbitror, quo cautum fuit, Patre vi vente, [2] filio qui ſub patris jure eſt, credi pecuniam non li cere: & qui crediſſet, petitionem non habere: ne filius familias ære nexus alieno, ut creditum redderet, vel necen patri machinaretur, aut aliunde eam inhoneſtius quæreret Sed cum ipſius ſenatuſconſulti verba non haberemus, inci dimus forte ad id temporis cum hæc dictavi, in pluſcul legum commentaria, quæ ex naufragio erepta, nauta quiſ pian

TIRAQUELLUS.

1 *A Solone.*] Tu nullum apud βιογρά-φοις reperias hujus legis verbum.

MERCERUS.

2 *Filio qui ſub patris jure eſt.*] Videtur tamen huic rei tempus aliquod præfinitum, ita ut male quidem cre deretur, filii familias ante viceſimun quintum annum ætatis, poſt illum ve ro, non item. Colligi videtur poſſ ex Plauti Pſeud. A. 1. S. 3. CA. *Perii, a non tum lex me perdit quinavicennaria.* BA. *Eadem eſt mihi lex, metuo credere.*

1 *Impen*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

piam Romam advexerat: ea cum emendi ſtudio inſpiceremus, illud ipſum ſenatuſconſultum, quod diu [1] impenſa opera quæſieramus, caſu invenimus. [2] Verba vero ex eo ſenatuſconſulto hæc ſunt: Placere ne cui qui filiofamilias mutuam pecuniam dediſſet, etiam poſt mortem parentis, cujus in poteſtate fuiſſet, actio petitioque daretur: *Ut ſcirent, qui peſſimo exemplo fœnerarent, nullius poſſe filiifamilias bonum nomen, inde expectata patris ſui morte fieri*, & *infra*: Cum enim fœneratores magna licentia pro arbitrio fœnerarent, cautum fuit primo [3] duodecim tabulis de modo credendi,

Senatuſconſultum in fœneratores.

GOTHOFRIDUS.

1 *Impenſa opera quæſieramus.*] Aut hic author Pandectas nondum habuerat vel legerat, aut imperitis fucum ſe facturum putat, qui Pandectas mediocriter etiam legerunt.

TIRAQUELLUS.

2 *Verba vero ex eo ſenatuſconſulto, &c.*] Neſcio cur Alexander ſe ejus Senatuſconſulti verba inveniſſe dicat in commentariis quibuſdam è naufragio ereptis, cum ea ad verbum inſcripta ſint in *l. 1. ff. ad Senatuſconſultum. Macedo.* qui quidem titulus tam *ff.* quam *Codicis* non ob aliud editus eſt, quam ad interpretationem illius Senatuſconſulti.

3 *Duodecim tabulis, &c.*] Totus hic locus ex Corn. Taciti l. 6. c. 16. deprommptus eſt, cujus hæc verba ſunt, *Interea magna vis accuſatorum in eos irrupit, qui pecunias fœnore auctitabant, adverſus legem dictatoris Cæſaris, qua de modo credendi, poſſidendique intra Italiam cavetur, omiſſam olim, quia privato uſui bonũ publicum poſtponitur. Sane vetus urbi funebre malum, & ſeditionum diſcordiarumque creberrima cauſa: eoque cohibebatur antiquis quoque & minus corruptis moribus. Nam primo duodecim tabulis ſanctum, ne quis unciario fœnore amplius exerceret, cum antea ex libidine locupletium agitaretur. Dein rogatione Tribunitia ad ſemuncias redacta. Poſtremo vetita verſura, multiſque plebiſcitis obviam itum fraudibus, quæ toties repreſſæ miras per artes rurſum oriebantur. Sed tum Gracchus prætor, cui ea quæſtio evenerat, multitudine periclitantium ſubactus retulit ad Senatum, trepidique patres (neque enim quiſquam tali culpa vacuus) veniam à principe petivere: & concedente, annus in poſterum ſexque menſes dati, queis ſecundum juſſa legis, rationes familiares quiſque componeret. Hinc inopia rei nummariæ commoto ſimul omnium ære alieno: & quia tot damnatis, boniſque eorum divenditis, ſignatum argentum fiſco vel ærario attinebatur. Adhæc Senatus præſcripſerat, duas quiſque fœnoris partes in agris per Italiam collocaret. Sed creditores in ſolidum appellabant, nec decorum appellatis minuere fidem. Ita primo concurſatio, & preces, dein ſtrepere Prætoris Tribunal: eaque quæ remedio quæſita venditio & emptio, in contrarium mutari, quia fœneratores omnem pecuniam mercandis agris condiderant. Copiam vendendi ſecuta vilitate, quanto quis obæratior ægrius diſtrahebant, multique fortunis provolvebantur. Everſio rei familiaris dignitatem & famam præceps dabat, donec tulit opem Cæſar diſpoſito per menſas millies ſeſtertio, factaque mutuanda copia ſine uſuris per triennium, ſi debitor populo in duplum prædiis caviſſet. Sic refecta fides & paulatim privati quoque creditores reperti: neque emptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dendi, ne quis plus unciario fœnore fœneraret: mox tribunitia rogatione ad ſemuncias fœnus redactum, deinde ad ſemiſſem, poſtea ad trientem: [1] demum L. Genutius Tribunus plebis tulit ad populum, ne ullo modo fœnerari liceret. Poſt aliquod vero tempus, [2] Sulpitius Tribunus plebis, ut credendi modum præfiniret, legem tulit, ne quis ordinis ſenatorii, ultra duo millia drachmarum æs alienum conflaret: qui poſtea decedens, contra legem à ſe latam, trecentas myriadas æris alieni conflaſſe inventus eſt. [3] Divus deinde Cæſar etiam certum modum credendi præfinivit. Tiberius vero ut fœnus tolleretur omnino, diſpoſito per menſas millies ſeſtertio, cavit, ut ſingulis facultas creditum accipiendi fieret in triennium ſine uſuris, ſi debitor in duplum populo caviſſet. Poſtremo pluribus plebiſcitis, non modo fœnus, ſed vetita verſura fuit, cautumque perpetuo ſenatuſconſulto, ne filiosfamilias credere liceret. Cauſam ferunt fuiſſe, [4] quod Cælius Plotius fœnerator T. Veturium nexum & addictum, ob reliquum fœnoris non

Fœnus quo pacto paulatim abrogatum. Credebatur non ultra duo millia drachmarum.

Cælius Plotius fœnerator.

emptio agrorum exercita ad formam Senatuſconſulti, acribus, ut ferme talia, initiis, incurioſo fine. Sed & huc ſpectant verba Titi Livii 1. Decad. lib. 7. *Haud æque patribus læta inſequenti anno C. Martio Cn. Manlio Conſulibus de unciario fœnore à M. Duellio & L. Menenio Tribunis plebis rogatio eſt perlata: & plebs aliquanto eam cupidius ſcivit accepitque.* Et non multo poſt, *Non eadem domi quæ militiæ fortuna erat plebi Romanæ. Nam etſi unciario fœnore facto levata uſura eſſet, ſorte ipſa obruebantur inopes, noxamque inibant, &c.* Et alio loco ejuſdem libri, *Idem,* inquit, *otium manſit, Manlio Torquato, C. Plancio Conſulibus, ſemunciarium tantum ex unciario fœnus factum, & in penſiones æquas triennii, ita ut quarta præſens eſſet, ſolutio æris alieni diſpenſata eſt: & ſic quoque parte plebis affecta, fides tamen publica privatis difficultatibus potior ad curam Senatui fuit: levatæ maximæ res, quia tributo ac delectu ſuperſeſſum.* Hæc ibi. *Unciarium* autem *fœnus* cujuſmodi ſit, ut id in tranſcurſu dicam, diſces ex Budæo de Aſſe lib. 1. ubi de unciaria uſura loquitur: idque declarat ex *l. Titium* §. *præfectus. ff. de adminiſtr. tuto.*

1 *Demum L. Genutius.*] Ex Livio, 1. Decad. lib. 7. cap. 42.

2 *Sulpitius Tribunus plebis.*] Ex Plutarcho in vita Marii.

3 *Divus deinde Cæſar.*] Id totum uſque ad verſic. *(Cauſam ferunt)* eſt ex Cornelio Tacito lib. 5. ut jam ex eo diximus.

4 *Quod Cælius Plotius.*] Valerius Maximus lib. 6. cap. 1. *Titus,* inquit, *Veturius cum propter domeſticam ruinam & grave æs alienum Cælio Plotio nexum ſe dare adoleſcentulus admodum coactus eſſet, ſervilibus ab eo verberibus, quia ſtuprum pati noluerat, affectus, querelam ad Conſules detulit, à quibus hac de re certior factus Senatus, Plotium in carcerem duci juſſit.*

1 Sicu

on redditi, ſtuprare voluit, & verbere affecit. [1] Sicut de apyrio traditur, qui Publium nexum ad libidinem perliere conatus fuit, quæ cauſa traditur fuiſſe, ut nexi ſolventur, neve in poſterum quiſquam necteretur. In qua quiem re, adnotare ſuccurrit, apud Jureconſultos [2] reliquaores dici, qui integrum æs alienum cum fœnore non exolviſſent, ſed partem æris alieni & fœnoris deberent. Fuitue Athenis magiſtratus cui [3] Zeteta nomen, apud quem quis integrum æs debitum non ſolviſſet, conveniri lege pote-

Reliquatores.

Zeteta.

1 *Sicut de Papyrio.*] Livius 1. Ded. libr. 8. *Eo anno*, ait, *plebi Romanæ lut aliud initium libertatis factum eſt od necti deſierunt. Mutatum autem jus unius fœneratoris ſimul libidinem, ſiul crudelitatem inſignem. L. Papyrius fuit, cui cum ſe C. Publius ob æs aliem paternum nexum dediſſet: quæ as formaque miſericordiam elicere porat, ad libidinem & contumeliam anium accenderunt & florem ætatis ejus uctum adventitium crediti ratus, prio perlicere adoleſcentem ſermone inceſto conatus: deinde poſtquam aſpernabanr flagitium aures, minis territare, ate identidem admonere fortunæ: poemo cum ingenuitatis magis quam prætis conditionis memorem videret, nutri jubet verberaque afferri. Quibus laratus juvenis, cum ſe in publicum proiſſet, libidinem crudelitatemque conerens fœneratoris, ingens vis hominum m ætatis miſeratione, atque indignitainjuriæ accenſa, tum ſuæ conditionis erumque ſuorum reſpectu, in forum, ate inde agmine facto ad curiam concur-, & cum Conſules tumultu repentino cti Senatum vocarent, introeuntibus curiam patribus, laceratum juvenis rgum procumbentes ad ſingulorum pes oſtentabant. Victum eo die ob impoutem injuriam unius, ingens vinculum lei, juſſique Conſules ferre ad populum, quis niſi qui nexum meruiſſet, donec enam lueret, in compedibus aut in nerteneretur: pecuniæ creditæ bona deoris, non corpus obnoxium eſſet. Ita nexi ſoluti, cautumque in poſterum, ne necterentur.* Hæc ibi. At ante id tempus Servius Tullius Romanorum rex ita in fœneratores edixit, *Si qui in poſterum à fœneratoribus mutuum acceperunt, eos ob æs in nervum duci non ſinam, caveboque lege, ne fœneratoribus jus ſit in libera corpora, ſed contenti ſint debitorum facultatibus.* Author Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 4.

2 *Reliquatores.*] *Pomponius in l. locatio. §. reliquatores. ff. de public. & vect. & Scævola l. creditor. §. Valerius. ff. de ſolutio.* ex verbo *Reliquare*, quo uſus eſt *Paulus l. Lucius ff. de. admi. tuto. & Ulpianus l. reſcripto. §. debitores.* verſic. *ſed eos. ff. de muner. & honor.* Et vix apud alios autores reperias. *

GOTHOFRIDUS.

* Gloſſis: *Reliquatio* λοιπογραφία: *Reliquo*, λοιπογραφῶ. Caſſiodorus 5. Variorum 6. *Comperimus Thomatem 10. millia ſolidorum reliquatorem noſtris utilitatibus fuiſſe.* Tertullianus 56. de anima: *donec reliquatio compleatur ætatis*, & eodem libro, *donec reliquatio compleatur temporum.* & *Ulpianus l. 20. §. 6. ff. familiæ erciſcundæ, reliquatus eſt.*

TIRAQUELLUS.

3 *Zeteta.*] De Zetetis Athenienſium magiſtratibus loquitur Pollux Onomaſticῶn libr. 8. περὶ γυναικοκόσμων ἀρχῶν. Sed hi alii eſſe videntur quam quos Alexander hic deſignat.

1 *India*

Fœnus exoſum. poterat. Indis [1] vero & [2] Germanis fœnus ignotum fuit
& pleræque gentes odio illud inexpiabili proſequutæ, adeo
ut cum furem dupli, [3] fœneratorem quadrupli damnarent
[4] feruntque Ægyptios & [5] Athenienſes, cum hæc contagi
mali latius ſerperet, pluribus decretis caviſſe, ne ob fœnu
corpora adjudicari vel addici poſſent, neve ſuper corpori
bus fœnerari fas foret, nec citra debitoris facultatem ſævi
Lex Siſachthia & Chreocopia. re, quæ lex [6] Siſachthia & [7] Chreocopia dicta: adeo
[8] Lycurgus è tota Sparta fœnus & uſuras exterminaſſe d
catur: [9] cumque omnis Ægyptus eſſet obruta fœnore, fu
lege ſancitum, ut ita demum mutuam pecuniam acciper
liceret, ſi cadaver patris fœneratori daretur pignori, pene
quem eſſet poteſtas paterni ſepulchri debitoris oppignora
Agis. ti. Inter cæteros [10] fertur Agis Athenienſium dux ade
fœnus exoſum habuiſſe, ut omnium fœneratorum tabula
igne ſuppoſito in foro concremarit, quo igne nullum cla
riu

1 *Indis vero.*] Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 4. initio.

2 *Germanis.*] Tacitus de moribus Germanorum.

3 *Fœneratorem quadrupli damnarent.*] Ex Catone de re ruſtica, initio.

4 *Feruntque Ægyptios.*] Ex Diodoro Siculo lib. 2. cap. 3. cujus de Bocchoride Ægyptiorum legiſlatore hæc verba ſunt, Latine verſa, *Fœnus quod ex ſcripto contrahebatur, prohibebat ultra contracti mutui duplum exigi. Solutio ex bonis debitoris ſolum fiebat, corpus non poterat addici creditori. Putabat enim oportere bona tantum ſubdita eſſe debitis: corpora, quorum opera & bello & pace uterentur, civitatibus addicta eſſe. Non enim æquum videbatur, milites qui pro patriæ ſalute pericula ſubirent, pro uſuris in carcerem duci, aut ob unius avaritiam in periculum agi patriæ ſalutem.*

5 *Athenienſes.*] Idem Diodorus ibidem ſubdidit, *Hanc quoque legem videtur Solon ad Athenienſes tranſtuliſſe, quam Siſachthiam appellavit, decernens, ne ob uſuras civium corpora necterentur. Neque injuria queruntur quidam de nonnullis Græcis legumlatoribus, qui arm aut aratrum, aut aliud quidvis operi n ceſſarium prohibeant ob fœnus addici cr ditori: corpora vero quæ his utuntu tradi permittant.*

6 *Siſachthia.*] Jam de ea dictum Diodoro, de qua Plutarchus libro fortuna Alexandri, Politicis, & vi Solonis: in ſimilique Laërtius.

7 *Chreocopia.*] Plutarchus in vi Solonis. *

GOTHOFRIDUS.

* Gloſſis: χρεοκοπία deciſio, χρε κόπος decoctor, χρεοκόπτω decoro.

TIRAQUELLUS.

8 *Lycurgus.*] Plutarchus in Agid

9 *Cumque omnis Ægyptus.*] Hero tus l. 2. ubi de Aſycho rege Ægypti, Diod. Siculus, l. 2. c. 5. ad medium.

10 *Fertur Agis.*] Ex Plutarcho ipſo Agide: ſed in eo lapſus eſt Al ander, quod *Agidem* dicit Atheni ſem, cum fuerit Lacedæmonius, & cedæmonum rex, ut ibi & ubique dere licet.

1 *A*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ius lumen vidiſſe Ageſilaus dixit. Laudaturque [1] Antoninus Pius & [2] Alexander Severus, quod Romæ fœnus ientarium conſtituerint, cum nonnullos fœnoris cauſa gro paterno avitoque exutos comperiſſent: ſemiſſem veo induxerint, & abrogarint. [3] Lucullus quoque adeo fœeratorum licentiam cohibuit, ut omnem Aſiam fœnore emerſam liberarit: [4] Sicut Cato qui in fœnore coërceno aſperior & durior, ex tota Sicilia fœneratores exegit, lamque ære alieno obrutam in priſtinum decus reſtituit. Ioc quidem ſenatuſconſultum jam longo abuſu obliteraım, [5] divus Claudius fœneratorum licentiam coërcens, e filiisfamilias pecuniam fœnori darent, ſevero edicto ervari mandavit. [6] Divus deinde Veſpaſianus cum cenſuım ageret, ſaluti parentum & liberorum conſulens, illud enuo ex longo intervallo revocavit. [7] Non ergo inſcite ſer-

1 *Antoninus Pius.*] Capitolinus in ta illius.

2 *Alexander Severus.*] Ælius Lamidius in vita quoque illius.

3 *Lucullus.*] Plutar. in vita illius.

4 *Sicut Cato.*] Scilicet primus, ille *enſorius* dictus, ex Plutarcho in eoım, & ante ex Livio 4. Dec. l. 2. c. 27. ijus hæc ſunt, *Sardiniam M. Porcius ato obtinebat, ſanctus & innocens, aſpeor tamen in fœnore coërcendo habitus, gatique ex inſula fœneratores.*

5 *Divus Claudius.*] Cornel. Tacitus ɔ. 11.

6 *Divus deinde Veſpaſianus.*] Suenius in eodem, c. 11. *auctor,* inquit, *it Senatui decernendi, ne filiorumfamius fœneratoribus exigendi crediti jus quam eſſet: hoc eſt, ne poſt patrum quim mortem.*

7 *Non ergo inſcite.*] Tandem redit conclusionem interpretationis loci ius Terentiani. Sed vice auctarii adto & alia loca ad fœnoris reprobaonem: Livius 1. Dec. l. 7. c. 21. *Inclitis,* inquit, *ſemel in concordiam anis, novi Conſules fœnebrem quoque rem, æ diſtinere unamines videbatur, levaaggreſſi, ſolutionem æris alieni in publicam curam verterunt quinque viris creatis, quos Menſarios à diſpenſatione pecuniæ appellaverunt,* & rurſus eodem lib. *judicia eo anno populi triſtia in fœneratores facta, quibus ab ædilibus dicta eſſet, traduntur.* Idem ejus Decad. l. 10. cap. 23. *Eodem anno Cn. & Q. Ogulinii ædiles curules aliquot fœneratoribus diem dixerunt, quorum bonis mulctatis, ex eo quod in publicum redactum eſt, ænea in Capitolio limina, & trium menſarum argentea vaſa in cella Jovis, Jovemque in culmine, cum quadrigis, & ad ficum Ruminalem ſimulacra infantium conditorum urbis ſub uberibus Lupæ poſuerunt, ſemitamque ſaxo quadrato à Capena porta ad Martis ſtraverunt.* Ex quibus plane intelligis maximas eas mulctas fuiſſe, quæ tantis ſumptibus ſatis fuerunt. Idem 4. Dec. l. 5. c. 7. *Inſtabat cura alia, quod civitas fœnore laborabat, & cum multis fœnebribus legibus conſtricta avaritia eſſet, via fraudis inita erat, ut in ſocios qui non tenerentur his legibus, nomina tranſcriberent, ita libero fœnore obruebant debitores: cujus coërcendi cum ratio quæreretur, diem finiri placuit, Fœneralia quæ proxime fuiſſent, ut qui poſt eam diem ſocii civibus Romanis credidiſſent,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſervus ille reſpondebat, neminem fore, qui, vivo patre filio pecuniam crederet, cujus petitionem actionemque lege & ſenatuſconſulto non haberet.

pecunias profiterentur, & ex ea die pecuniæ creditæ, quibus debitor vellet legibus, jus creditori diceretur. Deinde poſtquam profeſſionibus detecta eſt magnitudo æris alieni per hanc fraudem contracti, M. Sempronius Trib. pleb. ex autoritate patrum plebem rogavit, plebeſque ſcivit, ut cum ſociis ac nomine Latino, pecuniæ creditæ jus idem quod cum civibus Romanis eſſet. Rurſus eod. lib. *judicia in fœneratores eo anno multa ſevere ſunt facta, accuſantibus primates Ædilibus curulibus M. Tuccio & P. Iunio Bruto. De mulcta damnatorum quadrigæ inauratæ in Capitolio poſitæ, in cella Jovis, ſupra faſtigium ædiculæ, & XII. clipea inaurata.* Et 5. Decad. lib. 2. *Erant autem non Ætoli modo in ſeditionibus propter ingentem vim æris alieni, ſed Theſſali etiam: ea contagione velut tabes in Perrhæbiam quoque id pervaſerat malum. Cum Theſſalos in armis eſſe nunciatum eſt, Appium Claudium legatum ad eas res aſpiciendas componendaſque Senatus miſit, qui utriuſque partis principibus caſtigatis, cum injuſto fœnore gravatum æs alienum, ipſis magna ex parte concedentibus qui oneraverant, levaſſet, juſti crediti ſolutionem in annorum penſiones diſtribuit.* Plinius lib. 33. cap. 1. *Flavius vovit ædem Concordiæ, ſi populo reconcilia[ſ]ſet ordines: & cum ad id pecunia publica non decerneretur, ex mulctatitia fœneratoribus condemnatis, ædiculam æream fecit in Græcoſtaſi.* Eſt Plutarchi libellus de vitanda uſura, qui omnibus obvius eſt. Denique locus eſt Horatii ad ſpeciem hujus capitis maxime pertinens, adverſus Fufidium fœneratorem qui filiisfamilias pecunias mutuaba[t] ſub gravibus uſuris, lib. 1. Satyr. 2. poſt prin.

Fufidius vappæ famam timet, ac ne[bulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnor[e] nummis,
Quinas hic capiti mercedes exigit atque
Quanto perditior quiſque eſt, tant[o] acrius urget.
Nomina ſectatur modo ſumpta veſt[e] virili
Sub patribus duris tironum. —

Appianus quoque libr. 1. Bellorum civilium de his ſcribit, *Per idem tempus,* inquit, *optimates in urbe contender[e] cœpere, cum quidam debita cum uſuri[s] emerent, lege quadam veteri vetante ſu[]pra fœnus fœnerari: contra illam qui fe[]ciſſet, mulctam ſubituro, &c.*

CAPUT VIII.

Spero te amaturum fore vel amandum fore, veterum autoritatibus Latine dici licere, contra opinionem quorundam Grammaticorum.

COmmentatiunculas ſuas non invenuſtas adoleſcen[s] quiſpiam ingenio & lingua præſtabili, dum poſteri[]tati & gloriæ ſervit, apud nonnullos ejuſdem diſciplin[æ] viros lectitabat, non equidem, ut videbatur, laudis indipi[]ſcendæ gratia, ſed ut gravi illorum judicio ſubnixus, libe[]rius conſultiuſque, ſi quod in eis delictum, ſi quodve men[]dum eſſet, caſtigaret, eorumque explorata ſententia, non[]

null

ılla in vulgus emittebat, multa vel tollebat è medio, vel
orrigebat. Aderat inibi familiaris meus quiſpiam, honeſti
rdinis, Latinæ eloquentiæ, & veterum literarum non
narus, qui cætera quidem minime viſus aſpernari, uno
erbo ſe offenſum dicebat, quod in poſterum nihil in eum
ripturum fore, ille dixerat. Minus Latine (inquit) dictum *Fore.*
t, ſcripturum fore, ſed aptius convenientiuſque dicendum
it, ſcripturum eſſe. Si quidem verbum fore, cum tempus
uod futurum eſt deſignet, cum participio in rus, vel in
us, quod pariter futurum tempus deſignat, minime con-
enire, perindeque haberi ac ſi dicas ſcripturum futurum
ſe: quæ oratio, ut probe noſti, nihil habet gratiæ vel di-
nitatis. Quoque minus dubites, inquit ille, hoc ſenſerunt *Laurentius*
ıulti eruditi: quorum ſententiam judiciumque minime *Valla*
pernaberis. Statimque ad nos attulit obſervationes *taxatus.*
rammatici hominis non incurioſi, in quibus ad hanc ſen- *lib. 1.*
ntiam ſcriptum, definitumque invenimus: Fore, cum *cap. 28.*
ım participii habeat, cum nomine, non cum participio
ıngi oportere, ne duo ſimul participia confundantur. Ita-
ue dicendum, ſpero te amatorem fore, vel amaturum
ſſe: non autem amaturum fore, vel amandum fore: ven-
ırum eſſe, non venturum fore. Et ita dici ſcribique opor-
ere maxime contendebat. Quod cum legiſſemus, tenuit
os admiratio iſtius doctoris, equidem diſerti, & tamen
ıconſiderati, qui præcipiti ductus ſententia, tam aſſeve-
ıte contendere auderet, id quod longe ſecus à doctiſſimis
epe uſurpatum memineramus. Siquidem T. Livius fa-
undiſſimus autor, ſecundi Punici belli octavo, & acturum
, inquit, per populum aperte fore, ſi ſenatus adverſare-
ır. Et alibi, libenter facturos fore, ut ludi maximi fierent.
t rurſus, eo quoque mittendos fore legatos, dixit. Et ſe-
timo de Macedonico, ſub pellibus habendos milites fore.
Q. Curtius, ſeneſcendum fore tantum terrarum vel ſine
nperio obeunti. Quibus ſtipulatur Plinius naturalis hiſto-
æ ſecundo. Quid fore putandum eſt? inquiens, & pluri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bus exemplis quibus omnis hiſtoria referta eſt, quæ trit & pervulgata in quæſtione minime dubia referre non ne ceſſe habeo. Præterque veterum autoritates, rationes ad duci poſſent, quibus ita dici convenire facile contenderi ex arbitratu eruditiſſimi viri. Cum enim ſubſtantivum olir verbum fuerit ſuo, atque ejus infinitivum fore, fuiſſe, futu rum eſſe, &c. ejuſdemque verbi nonnulla tempora retinue rimus, adeo ut forem antiquum, & eſſem recentius dica mus: quis prohibet etiam fore atque eſſe, ſimul cuſtodir perindeque amaturum fore dici, quod amaturum eſſe: Se cum nos autoritatibus veterum inniti debeamus, quib hæc comperta fuere, quæ pro ratione ſunt, fruſtra in confeſſa & explorata, rationem & adminicula non neceſſ ria inquirimus. Si qui tamen ſunt ita Latinæ linguæ curio aut animo tam agreſti & duro, quibus veterum autorit non ſatis ſit, poterunt ab his qui iſtiuſmodi res conquiſiti indagant, quibuſque iſta conſectari curæ fuit, hæc atq his ſimilia perſcrutari.

Fuo.

TIRAQUELLUS.

TOtum hoc caput, ut alia pleraque hujus operis, in Laurentii Vallæ obſervationes editum eſt, pro ea quæ cum illo inimicitia Alexandro fuit, nec ea quidem occulta, licet ejus nomen ubique hic noſter ſuppreſſerit, ſed ita, ut veluti digito illum oſtendat. Locus autem in quo eum taxat, in hoc capite, eſt in l. 1. Elegantiarum Vallæ cap. 28. Et ut fateor illum jure ab Alexandro hoc loco reprehendi, id tamen paulo acerbius factum nemo juſtus rerum æſtimator negaverit. Nullius autem claſſicorum autorum teſtimoniis ad illum convincendum innititur: ſed unius qui his in rebus inſtar omnium haberi debet, alia teſtimonia addam: hic eſt M. Tullius, quem merito linguæ Latinæ parentem plerique omnes fatentur. Qui in oratione pro Milone, *Spero*, inquit, *multa vos liberoſque veſtros in Republica bona eſſe* ſuros. *In his ſingulis ita ſemper exiſ mabitis, vivo P. Clodio nihil horum viſuros fore.* Et licet id teſtimonium nonnihil ambiguum, propterea qu in nonnullis codicibus alibi legit *viſuros fuiſſe:* tamen quod citra o nem dubitationem eſt, is lib. epiſ larum famil. 3. epiſt. 13. & in ult. i tio: *Quaſi divinarem tali in officio re mihi aliquando expetendum ſtudi tuum.* & epiſt. ad Atticum libro 5. princ. *Te ad me fore venturum.* Sed n tamen prætereeam quæ ſcribit Serv in lib. 3. Æneid. ibi:

— *Cum protinus utraque tellus*
Una foret. —

Foret, inquit, *ab infinitivo eſt, ſed do præteritum ſignificabat tempus, q rarum eſt: ſæpius enim futurum ſi ficat.*

CAPUT IX.

eraque veterum Romanorum [1] cognomenta, quibus de cauſis indita & denominata fuerint.

VErum profecto eſt, id quod à multis traditur, veteres illos non infimæ plebis homines, quorum bona forque opera populus Romanus uſus fuit, ex re ruſtica, in ca multum diuque verſati fuerant, clari nominis cognoenta ſumpſiſſe. Ex qua re conjectari licet, fortes illos que acri ingenio viros, quicquid à reipublicæ muneribus ii & laxamenti habebant, id plerunque in exercendis ris & colendis frugibus ponere conſueviſſe, neque ſeentes terræ jacere, neque vites amputare, aut agros ſtercrare, vel irrigare, faſtidio unquam duxiſſe: quæ nunc pbro ducimus, dedecorique & turpitudini damus. [2] Ejuſodi fuiſſe Piſones, quod in pinſendo frumento longo uſu *Piſone* ſrant exerciti, vel à piſo legumine: hi enim [3] Calphurorum proſapia à Numa originem duxiſſe feruntur. [4] Ci- *Cicerones.* crones & Lentuli, alteri ob ciceres, alteri ob lentes exi- *Lentuli.* re cultas, generoſum familiæ nomen invenere. [5] Fabios *Fabii.* coque à ſatione fabarum ſunt qui autument denominatos: 'ametſi ab Hercule prognatos, & ab fovea dictos nonnulli fe-

GOTHOFRIDUS.

1 *Cognomenta quibus de cauſis indit*] De nominibus impoſitivis, vide lellulum Titi Probi: & Sigonii lim de cognominibus Romanorum.

TIRAQUELLUS.

2 *Ejuſmodi fuiſſe Piſones.*] Plinius l 18. cap. 3. & vide ſeq. annotat.

3 *Calphurniorum proſapia à Numa.*] ſcribit in eo Plutarchus: qui tamen *pum* appellat Numæ filium, ſicuti npejus Feſtus lib. 3. Sed quod hic cit Piſones à Calphurniis Numæ npilii poſteris cognomen traxiſſe, probat Horat. in libro de arte poëti ad Piſones:

— *Vos ô Pompilius ſanguis.*

quo in loco Acron & Porphyrion interpretes tradunt, *Piſones à Pompilio deſcendiſſe: nam Calpus filius erat Numæ Pompilii, à quo Calpurnii Piſones nomen traxerunt.*

4 *Cicerones & Lentuli.*] De prioribus Plutarch. in Cicerone. de utriſque Plinius lib. 18. cap. 3.

5 *Fabios.*] Idem ubi ſupra, ſed alii aliter, ut mox ſubjiciam.

6 *Tametſi ab Hercule.*] Plutarchus in vita Fabii Maximi, *ferunt*, inquit, *Herculem cum muliere aut una nympharum concubuiſſe, & hinc Fabium Maximum natum eſſe, à quo Fabiorum familia Romæ initium habuit. Quidam autem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Antonii. li ferant. Sicut [1] Antoniorum familia, quæ Romæ imper
tavit, Antonem Herculis prognatum, autorem ſtirpis nu
Lactucini. cupat. [2] Lactucini, quod lactucas colerent, & [3] Horten
Hortenſii. quod hortorum ſtudio tenerentur. [4] Stolones quoque
Stolones. pampinatione & cura arborum, quod curarent, ne frutic
quos ſtolones vocant, ad caudices arborum naſcerentu
nobilia cognomenta invenere: Ex qua familia Licini
ille Stolo [5] primus de plebe conſul, quia filium emanc
pando, fraudem legi fecerat, qua vetabatur ultra quingen
Pilumni. agri jugera poſſidere, [6] ſua lege damnatus eſt. [7] Pilumno
quo

primos ejus generis viros, quod primum venandi per foveas morem induxerunt, à fodiendo Fodios olim appellatos dicunt: deinde mutatis literis, lapſam loquendi conſuetudinem Fabiis cognomen feciſſe. Cui nonnihil connivens Pompejus Feſtus libro 6. *Fovii*, inquit, *qui nunc Fabii dicuntur, quod princeps gentis ejus ex ea natus ſit, cum qua Hercules in fovea concubuit. Alii putant eum primum oſtendiſſe quemadmodum urſi & lupi foveis caperentur.*

1 *Antoniorum familia.*] Plutarchus in Antonio, in princ. Ex quo intelliges eum fuiſſe Marcum Antonium Triumvirum, qui nunquam Romæ imperavit, illi enim tantum Triumviratus in diviſione imperii ceſſit, quo reſpublica conſtitueretur. Antonihorum autem, qui poſtea Romæ imperarunt, familia, aliunde orta dicitur, ut videre licet apud Capitolinum in vita utriuſque Antonini, Pii ſcilicet & Philoſophi. Quod imperitaſſe dicuntur Antonii, putem vel ex eo quod M. Anton. conſ. impotenter dominaretur, teſte Floro ex Livii 117.

2 *Lactucini.*] Plinius lib. 19. cap. 4. Sane Diodorus Siculus meminit M. Valerii Lactucæ, lib. 2. Μάρκος, inquit, οὐαλέριος λακτοῦκας.

3 *Hortenſii.*] Familiam Hortenſiorum fuiſſe Romæ, haud dubium eſt: è quibus Hortenſius ille orator tempore Ciceronis fuit, & alter poëta apud Ovidium lib. 2. Triſtium:

Nec minus Hortensî, nec ſunt min
improba Servî
Carmina ——

Eos autem ab hortorum cultu dict
eſſe, Alexander conjectura probab
ponit.

4 *Stolones.*] Varro l. 1. de re ruſt
cap. 2. & Plinius lib. 17. cap. 1. C
autem Licinii Stolonis Conſulis m
minit Valer. Max. lib. 1. cap. 1. ubi
more ludorum loquitur.

5 *Primus de plebe Conſul.*] Hîc p
ſet videri lapſus Alexander; nam I
vius Decad. 1. libr. 6. ad fin. & lib. 1
in oratione P. Decii Muris, & Plut
chus in Camillo dicunt, *L. Sextium* p
mum de plebe Conſulem factum. V
rum Plinius Secundus, ſi is de Viris
luſtribus, cap. 20. hunc *Stolonem* di
primum è plebeis conſulem factu
ſed Plinium Alexander ſecutus eſt. S
quod non eſt controverſum, ipſe Li
nius Stolo primus è plebe magiſ
equitum factus eſt, ut legitur apud L
vium, citato lib. 10. Item ex ejuſd
Licinii lege conſules ex plebe cre
in urbe Roma cœperunt, teſte Gel
lib. 17. cap. 21. Collegam autem id
Licinius habuit in conſulatu L. Sul
tium Peticum, ut Livius tradit libr
initio Decad. 1.

6 *Sua lege damnatus eſt.*] Livius p
dicto loco ſic habet: *C. Licinius Sto*
M. Popilio Lenate ſua lege decem milli

uod pilum conterendo frumento idoneum commenti ınt, dictos accepimus. Et [1] Serranos, quod agros ſere- *Serrani.* ent, vel quod ſerenti fuerat delatus honos. [2] Cujus famiæ proprium erat, fœminas nullo tempore linea veſte uti, cut [3] Cethegis diſtincto amictu, & exerto brachio ince- *Suilli, Bubulci, Bupecii, Caprarii.* ere: & [4] Flaminiis, niſi ſacrorum cauſa è ſua domo ignem fferri. [5] Suilli vero, [6] Bubulci, [7] Bupecii, [8] Caprarii, & Por-

is eſt damnatus, quod mille jugerum ;rî cum filio poßideret, emancipandoque ium fraudem legi feciſſet. De quo Pliıus lib. 18. cap. 3. Columella libro 1. ıp. 3. & Plinius Nepos, aut quiſquis t, in libro illo elegantiſſimo de viris luſtribus, & Plutar. in Camillo.

7 *Pilumnos.*] Plin. dicto libro 18. ıp. 3. poſt princ. & Servius initio l. 9. Æneid.

1 *Serranos.*] Plinius ibidem, & Serius ad Vergil. 6. Quintilia. lib. 1. c. 8. Q. autem Serrani conſulis cum Q. Cæione meminit A. Gellius l. 15. c. 28.

2 *Cujus familiæ proprium erat.*] Pliius Varronis autoritate lib. 19. cap. 1. 1. inquit, *Varro tradit in Serranorum amilia gentilitium eſſe fœminas linea eſte non uti.*

3 *Cethegis diſtincto amictu.*] Porhirion interpres Horatii, in arte Poëica, ibi:

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis.

Omnes, inquit, *Cethegi morem ſervaveunt eundem: inter cætera deſcriptam omam retulerunt. Nunquam enim tunica ſi ſunt. Ideo cinctutos eos dicit, quoniam inctum eſt genus tunicæ infra pectus ptatæ. Alii autem intelligunt cinctuis, id eſt, militaribus viris, & ad militiam paratis: unde per contrarium dicit Poëta:*

—— *Diſcinctos Mulciber Afros,*

id eſt, imbecillos ad militiam, de qua re alibi dicam. Sed quod ad hunc locum pertinet, credo Alexandrum hîc voluiſſe dicere, *cinctuto amictu*; niſi potius voluerit dicere *diſcincto*; at id omnino contrarium eſſet iis, quæ ſupra diximus. Verum haud dubie, *cinctato* legendum eſt, ex Porphirione ubi ſupra, cui adſtipulatur illud Lucani l. 2.

—— *Exertique manus vaſana Cethegi.*

& Silii de eodem, aut alio ejuſdem nominis, loquentis libro 8. non adeo longe à fine:

Ipſe humero exertus gentili more parentum
Difficili gaudebat equo. ——

4 *Flaminis.*] Feſtus Pompejus l. 9. *Ignem,* inquit, *ex domo Flaminia efferri non licebat, niſi divinæ rei gratia:* ſed tamen vide num id intelligendum ſit de domo Flaminis, qui è ſacerdotibus erat non Flaminiorum.

5 *Suilli.*] Plutarchus tum in vita Publicolæ, tum Problematis cap. 40. autoritate Feneſtellæ.

6 *Bubulci.*] Plutarchus dictis in locis, & Plinius lib. 18. cap. 3. poſt prin. Cajus autem Junius Bubulcus Conſul, ſemel & iterum eſt, apud Livium 1. Decad. lib. 9. item & Cenſor, & poſtea Dictator, ejuſdem lib. 10. poſt princ. & C. Attilii Bubulci Conſulis, meminit Paulus Oroſius lib. 4. cap. 10. *

GOTHOFRIDUS.

* *Bubulci.*] *Bubulcus* Juniorum cognomen fuit, quod optime bubus uterentur.

TIRAQUELLUS.

7 *Bupecii.*] Nihil de his quod nunc recorder, legi.

8 *Caprarii.*] Capriliorum & Caprarum familias fuiſſe dicit à capris dictas, Varro de re ruſtica, lib. 2. cap. 1. interpres tamen Plutarchi in Publicola, Caprarios vertit eos, qui à capris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Porcii, Ovinii, Caprilii, Equitii, Tauri. [1] Porcii, [2] Ovinii quoque, [3] Caprilii, [4] Equitii, & Tauri, à pecudibus & armentis cognomenta familiæ tulere: ex quibus claros illuſtreſque viros militiæ domique multos fuiſſe, fama vulgavit. *Ex corporis vitio.* Rurſus [5] ex corporis vitio, aut membri jactura magis quam honeſtamento plures dicti cognominatique ſunt, quos recenſere, & brevi perſtringere, de quibus meminiſſe potuimus, non pigebit. *Strabones, Pæti, Cæci.* [6] Strabones, Pæti, [7] & [8] Cæci, ex oculorum vitio cognomenta invenere: tametſi [9] pætos habere oculos, laudi plerunque datum ſit

cognomina ſumpſerunt: & legimus C. Cæcilium Metellum Caprarium conſulem * fuiſſe cum C. aut ut alii legunt Cn. Papyrio Carbone, anno urbis 641. Scio autem Ciceronem de eo dicere, l. 3. de Orat. *matrem ipſius ſi quintum pareret, aſinum fuiſſe parituram.* Sunt & alias caprarii, cuſtodes caprarum, apud Var. de re Ruſt. lib. 2. c. 3. & Columel. lib. 3. cap. 10.

GOTHOFRIDUS.

* *Legimus Caprarium conſulem fuiſſe.*] Et Caprarii cognomen ex contumelia traxiſſe.

TIRAQUELLUS.

1 *Porcii.*] Idem Varro & Plutarch. ubi ſupra.

2 *Ovinii.*] Varro eodem loco. Lampridius autem in Alexandro Severo, mentionem facit Ovinii Camilli Senatoris antiquæ, ut dicit, familiæ. *

GOTHOFRIDUS.

* *Ovinii.*] Quod ſi legas *Oviculæ*: Fabius enim Maximus *Ovicula* dictus fuit, quia moribus fuit humilibus. Plutarchus in Fabio: author de viris illuſtrib. Niſi *Ovinios*, dicamus eos fuiſſe, qui & Junii. Hi autem dicti, à quodam Æneæ comite, teſte Dione. Nam hic author *Oviculæ* meminit.

TIRAQUELLUS.

3 *Caprilii.*] Jam de iis diximus, de quibus ut vides ita loquitur hic Alexander, tanquam diverſæ eſſent familiæ Caprariorum, & Capriliorum.

4 *Equitii & Tauri.*] De his duobus Varro, ubi ſupra: ibique ultra eos qu hic nominantur, Vitulos quoque à pecore dictos putat. Statilii autem Taur bis conſulis ac Triumphalis memini Suetonius in Nerone cap. 35. & Varro ubi ſupra, Dion lib. 49. Vellejus Paterculus lib. 2. Item Sex. Pacuvii Taur ædilis plebis, Plinius meminit lib. 34. cap. 5.

5 *Ex corporis vitio.*] Plutarch. in vita Coriolani.

6 *Strabones.*] Plutarchus ibi, & præterea, Plin. libro 7. cap. 12. & lib. 11. cap. 37. & Nonius Marcellus lib. 17. de quo vide infra in verbo, *Pætos.*

7 *Pæti.*] Plinius dicto lib. 11. c. 37. & Plutarch. ubi ſupra. Livius autem Decad. 1. libro 8. memorat P. Ælium Pætum conſulem, & ejuſdem lib. 10. de quo vide infra, ſub verbo, *Pætos.* refert Livius augurem, & paulo poſt conſulem M. Fulvium Pætum. Et plures Epiſt. Cic. ad C. Papyrium Pætum lib. fam. 9.

8 *Cæci.*] Plutarchus ibi.

9 *Pætos habere oculos.*] Venus enim oculis pætis fuiſſe dicitur Virg. ſi is eſt, in obſcæno carmine.

Notas habemus quiſque corporis formas,
Phœbus crinoſus, Hercules lacertoſus.
Trahit figuram virginis tener Bacchus,
Minerva flavo lumine, Venus, pæto.

Et Varro de numiſinatis apud Priſcianum lib. 6. *Non hæc res de Venere Pæta ſtrabam fecit* ἑτερόφθαλμον. De Pæto illud

it; ſunt enim ad laſciviam proniores. Sicut [1] Licinii & Limi, alteri quod parvis ocellis naſcerentur: alteri, quod limis oculis intuerentur. [3] Horatio illi qui Thuſcorum copias detinuit ſolus, quod alterum in bello amiſit oculum, Coclitis nomen fuit: quamvis quod eſſet unoculus, Cyclopem, mox lapſa conſuetudine, pro Cyclope Coclitem appellatum ferant. A ſimis vero naribus vel repandis, [4] Silos & Si- *Licinii. Limi. Cocles. Sili, Simi.*

illud Horatii lib. 1. Serm. Satyr. 3.

——— *Strabonem*
Appellat pætum pater ———

quo in loco Acron, *Pæti*, inquit, *proprie dicuntur, quorum huc atque illuc oculi velociter vertuntur.* Porphirion autem alter interpres, *Strabo*, inquit, *qui eſt detortis oculis, Pætus, leviter declinatis.*

1 *Licinii.*] *Luſcinii* ut puto, voluit aut debuit dicere ex Plinio libro 11. cap. 37. ubi tradit Ocellas Luſcinios injuriæ cognomen habuiſſe, qui parvis eſſent oculis. Nam quod Licinii ab oculorum vitio dicti ſint, nuſquam opinor, lectum eſt. Cicero autem in oratione legis Agrariæ, *Luſcinos* nominat honoribus & rebus geſtis ornatos: & A. Gellius lib. 17. cap. 21. memorat Q. Fabricium Luſcinum cum Q. Æmylio Pappo cenſorem.

2 *Limi.*] De limis oculis Plautus in Milite glorioſo, & Ovidius l. 3. Amor. Eleg. 1. & Plinius lib. 8. cap. 16. ſed an fecerint cognomen familiæ cuipiam, ignoro.

3 *Horatio.*] Plutarch. in Publicola, *Horatio*, inquit, *quod alterum oculum in bello amiſiſſet, cognomentum Cocles eſt inditum:* quod & ipſum ante ſcripſerat Dionyſius Halicarnaſ. l. 5. Subdit autem Plutarchus, *quoſdam id ex ſimitate naſi tractum autumaſſe, quia ſub ipſa fronte ita depreſſus demiſſuſque erat, ut nullum fere inter oculos diſcrimen extaret, ipſaque ſupercilia commiſta interim confuſaque eſſent. Idcirco volentibus eum pleriſque Cyclopem appellare, delapſa loquendi conſuetudo obtinuit, ut Cocles à plurimis diceretur.* Plinius autem l. 11. capite 37. *ab iiſdem qui altero lumine orbi naſcerentur, Coclites vocabantur.* At Varro de lingua Latina libro 3. aut aliorum computatione 6. *ab oculo* ait, *coc'es, ut ocles dictus, qui unum haberet oculum*, citatque illud Plauti in Curculione.

LY. *Une ocule ſalve.* CUR. *quæſo derides ne me?*
LY. *De Coclitum proſapia te eſſe arbitror.*
Nam hi ſunt unoculi.

Cujus loci autoritate Servius libro 8. Æneidos, ad id,

—— *Auderet qui vellere Cocles.*

Scribit *luſcos coclites dixiſſe antiquos: unde & Cyclopas dictos coclites, quod unum oculum haberent.*

4 *Silos.*] Cicero l. 1. de natura deorum. Plutarchus in Coriolano, Quintilianus lib. 1. cap. & Feſt. Pompejus l. 17. ubi ita ſcribit, * *Silus appellatur naſo ſurſum verſus repando: unde galeæ quoque à ſimilitudine Silæ dicebantur.* Valerius autem Maximus libr. 6. cap. 1. memorat Cn. Sergium Silum, & Seneca lib. 1. controverſ. contr. 2. Albutium Silum oratorem, & iterum libro 2. controverſ. 3. Fuere quoque & Silii, ex quibus P. Silius proprætor ad quem extant epiſtolæ Ciceronis 36. & ſeq. libro 13. Famil. & C. Silius apud Tacit. lib. 3.

GOTHOFRIDUS.

* *Silos.*] Gloſſis: *Silo* σιμὸς & *Cilico.* Arnob. 3. adverſus gentes: *Ergo eſſe dicendum eſt quoſdam capitones, ſilunculos, frontones, labeones, in his alios mentones, nanios atque naſicas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Silones, Chilones, Labeones, Nasones Flacci, Capitones, Frontones, Burri.

& [1] Simos : à ſuperciliis, [2] Silones : à labiorum magnitudine, [3] Chilones & [4] Labeones : à naſo, [5] Naſones : ab auribus mobilibus, [6] Flaccos : à capite [7] Capitones, à fronte [8] Frontones, dictos accepimus : ſicut à colore, [9] Burros, Ni-

TIRAQUELLUS.

1 *Simos.*] Plinius lib. 11. c. 37.

2 *Silones.*] *Cilones* hîc & ſtatim poſt dicendum eſſe videri poteſt ex Pompejo Feſto libro 3. ubi poſteaquam de Chilone dixit, uti mox dicemus, ſtatim ſubdit *Cilo, ſine aſpiratione, cui * frons eſt eminentior, ac dextra ſiniſtraque velut reſciſa videtur.* At Soſipater Chariſius artis Grammaticæ lib. 1. *Cilones*, inquit, *dicuntur, quorum capita oblonga, & compreſſa ſunt.* Verum Nonius Marcellus tradit *Silones dictos à ſuperciliis prominentibus, à Sileno, qui hirſutis ſuperciliis pingebatur*, idque autoritate Varronis in γνῶθι σεαυτὸν : *nonne non unum ſcribunt eſſe grandibus ſuperciliis Silonem Quadratum, &c.* Ex quibus potes intelligere corrigendum quod ſtatim habet Alexander, hos dici *qui ſunt præminentibus ſuperciliis, &* ſcribendum, *prominentibus* : differunt enim præminere & prominere. Seneca libro 2. controv. 1. meminit Pompeji Silonis oratoris.

GOTHOFRIDUS.

* *Cilo.*] Gloſſis: *Cillo* προκέφαλος, iiſdem etiam dicitur *capito.* Hinc Fabius *Cilo* dictus *l. 1. ff. de offic. præf. urbis. L. ultima ff. de offic. præf. urbis.*

TIRAQUELLUS.

3 *Chilones.*] Feſtus ubi ſupra, *Chilo*, inquit, *dicitur cognomento à magnitudine labrorum.*

4 *Labeones.*] Plinius lib. 11. cap. 37. & Donatus in Eunucho Terentii act. 2. ſc. 3. Verum Priſcianus tradit hos à *labe* dictos : fuere autem Antiſtii Labeones Juriſconſulti, de quibus in *l. poſteriore, ff. de orig. juris.* & Tacitus l. 3. ante fin. At Soſipater Chariſius artis Gramm. l. 1. Verrii Flacci autoritate dicit *à labris immodicis Labeones* dictos.

5 *Naſones.*] Ovidius Naſo cognominatus fuit, & Sextius Naſo inter conjuratores necis Cæſaris, apud Appianum lib. 2. bellorum civilium, & Cn. Otacilius Naſo Ciceroni epiſt. 34. Famil. lib. 13.

6 *Flaccos.*] Plinius l. 11. cap. 37. *aures*, ait, *homini tantum immobiles : ab his Flaccorum cognomina.* Cicero libro primo de natura deorum. Livius autem 3. Decad. lib. 5. memorat Q. Fulvium Flaccum conſulem cum Appio Claudio : & eundem ſive alium ejuſdem nominis cenſorem. Valerius Maximus lib. 2. cap. 2. & M. Furium Flaccum, ibidem : & C. Avianum Flaccum Cicero epiſt. 56. Famil. l. 13. Omnibus autem nota eſt hiſtoria Sulpitiæ, M. Fulvii Flacci uxoris, quæ cenſura omnium matronarum à centum probatiſſimis haud temere electa eſt, quæ ſimulachrum Veneris monitu librorum Sibyllinorum dedicaret, apud Plinium lib. 7. c. 35. Valerium Maximum lib. 8. cap. 16. & Solinum c. 7.

7 *Capitones.*] Cicero lib. 1. de natura deorum. Idem autem Epiſt. Familia. lib. 13. Epiſt. 30. C. Atteji Capitonis meminit : & alterius Atteji Capitonis, Tacitus lib. 3. & Iſtei Capitonis, idem lib. 13. & Aſinii Capitonis, A. Gellius libro primo cap. 20. & 21. & Fonteji Capitonis Tacitus lib. 4. & 17.

8 *Frontones.*] Cicero in Antonianis, & Lactantius libro de opificio Dei.

9 *Burros.*] Quintilianus lib. 1. c. 8. Sextus autem Pompejus l. 2. *Burrhum* cum aſpiratione ſcribit, dicitque antiquos *Burrhum* dicere, quod nunc dicimus *rufum* : unde ruſtici *Burrham* appellant buculam, quæ *roſtrum* habet *rufum* : pari modo rubens cibo ac potione ex prandio *Burrhus* appellatur.

Burri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Nigros, [2] Rufos, [3] Aquilios & [4] Rutilios. Dixere autem Silos, naribus ſurſum verſus repandis: Silones vero, qui præminenti ſupercilio forent. [5] Galbas quoque à colore gal-

Nigri, Ruffi, Aquilii, Rutilii, Sili, Galbæ.

Burri præfecti cohortium prætoriarum meminit Tacitus lib. 14. & Suetonius in Nerone 35.

1 *Nigros.*] Plutarchus in Coriolano, Spartianus in Peſcennio Nigro. Tacitus autem lib. 3. memorat Brutedium Nigrum ædilem: & C. Cæcilii Nigri Quæſtoris ſub Verre prætore, meminit Cicero in Verrem actio. 1. & ibi Aſconius Ciceronis interpres in argumento.

2 *Rufos.*] Plutarchus ibi, & Quintilianus dicto libro 1. cap. 8. Minutii Rufi meminit Cæſar lib. 3. belli civilis: & P. Sulpicii Rufi, idem lib. 4. belli Gallici. Seneca lib. 2. controv. 2. Vilii Rufi. Extatque epiſtola Ciceronis ad Sextilium Rufum Familia. libro 13. epiſt. 24. & ad Titum Rufum prætorem urbanum eodem libro epiſt. 34. Et Q. Minutii Rufi ædilis plebis, & L. Jubilii Rufi, & M. Cœlii Rufi prætoris meminit Livius 4. Decad. libr. 2.

3 *Aquilios.*] *Aquilum* colorem quendam eſſe liquet, ex Suetonii Auguſto, cap. 79. *colorem inter aquilum & candidum.* Quis autem qualiſve is fuerit, declarat Pompejus Feſtus libro 1. Satiſque conſtat Aquiliorum familiam Romæ fuiſſe: nam & de Aquiliis meminit Plinius ſecundus, ſi is eſt, de viris illuſtribus 10. & de Aquilio Regulo fit mentio in *l. Aquilius. ff. de donat.* quamquam nonnulli ibi legunt *Attilius*, ſed in Pandectis Florentinis legitur *Aquilius:* & de alio Aquilio trib. plebis, qui legem Aquiliam rogavit, *l. 1. ff. ad l. Aquil.* & de alio item Gallo Aquilio Juriſconſulto *l. 2.* §. Poſt hos Quintus, *ff. de orig. juris*, niſi idem fuerit: ſed de hoc etiam meminit Tullius libro de officiis 3. Fuit & alius C. Aquilius, his multo antiquior, qui conſul vigeſimus fuit cum T. Sicinio apud Livium Decad. 1. lib. 2.

4 *Rutilios.*] Sextus Pompejus Feſtus libr. 16. Rutiliorum autem familiam apud Romanos antiquam teſtimonio eſt C. Martius Rutilius, ter conſul, Dictator primus de plebe, & Cenſor apud Livium Decad. 1. libr. 7. Eſt & P. Rutilius conſul apud Valerium Maximum lib. 2. cap. 2. & P. Rutilius à M. Scauro repetundarum accuſatus, ut ſcribit Tacitus lib. 3.

5 *Galbas.*] Suetonius in Galba capite 3. *Qui primus*, inquit, *cognomen Galbæ tulit, cur, aut unde traxerit, ambigitur: quidam putant quod oppidum Hiſpaniæ fruſtra diu oppugnatum, illitis demum galbano facibus, ſuccenderit: alii quod in diuturna valetudine, galbeo, id eſt, remediis lana involutis aſſidue uteretur: nonnulli, quod præpinguis viſus fuerit, quem Galbam Galli dicunt: vel contra quod tam exilis, quam ſunt animalia quæ in æſculis naſcuntur, appellanturque galbæ.* Caſſiodorus autem ſcripſit *Galbam à lucido corpore* dici, quia *Galbeus*, ut dicit, *eſt paſſeris nomen luteis pennulis.* Quintilianus lib. 1. c. 8. inter alia cognomina, quæ ex ſecretiore quadam cauſa impoſita ſunt, ponit, nec aliter declarat, uti nec in aliis multis, in quibus illum in hac tractatione citavi. Eſt autem Sergii Galbæ epiſtola ad Ciceronem, inter hujus familiares l. 10. Fuit & alius multo antiquior ita cognominatus à Catone Cenſorio repetundarum accuſatus, ut ſcribit Tacitus lib. 3. cujus etiam meminit Paulus Oroſius lib. 4. cap. 20. & Eutropius lib. 4. c. 2. & Servius Galba memoratus Cæſari lib. 3. belli Gallici, initio, & Servilius Galba inter Cæſaris interfectores commemoratus Appiano, lib. 2. Bellorum civilium. & P. Servilius Galba, unus ex competitoribus Ciceronis in conſulatu, apud Aſconium Pædianum in argumento Orationis Ciceronis in toga candida contra C. Antonium & L. Catilinam.

1 *Lappas.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

galbulæ avis credunt denominari. Eſt enim paſſeris genu luteis pennis, tametſi à galbeo indumento aliqui dicto aſſeverent. Et [1] Lappas, ab inculto capite: & [2] Suras, ſurarum nervoſitate: & [3] Halas, [4] à fœdo oris halitu [5] Coſſoſque, quod rugoſi corporis forent: ſunt enim vermes ſeu teredines, quos in vetuſtis lignis cum cariem contraxere, genitos inſpicimus. Sicut [6] Ænobarbos ab æri ſimi-

Lappæ, Suræ, Halæ, Coßi.

Ænobarbi.

1 *Lappas.*] Quid ſit *Lappa* videris ex Plinio libr. 18. cap. 17. & plenius lib. 21. cap. 17. Sed quid ad hanc hominum appellationem pertineat, non video: idem tamen quod hic Alexander, ſcripſit Cælius Rhodiginus l. 24. cap. 5.

2 *Suras.*] Aliter Plutarchus in Cicerone, ubi de Cornelio Lentulo *Sura* loquitur: quem à *ſura* quidem cognominatum tradit, ſed alia de cauſa quam Alexander ſcripſerit. Cornelii *Suræ* meminit Martialis l. 6. Epigr. & Manlii *Suræ* cauſidici meminit Quintilianus.

3 *Halas.*] Eo cognomine quoſdam Romanos fuiſſe vocatos ſcimus, & inter alios laudatiſſimum illum C. Servilium *Halam*, magiſtrum equitum L. Quintii Cincinnati Dictatoris: qui ipſe *Hala* ſeditioſum illum Sp. Melium obtruncavit, apud Livium Decad. 1. libro 4. quique bis conſul fuit, apud eundem lib. 4. & 7. ejuſdem Decad. 1. Sed unde ita ſint vocati, non recordor me legiſſe, niſi apud Cælium Rhodig. lib. 1. cap. 5.

GOTHOFRIDUS.

4 *Halas à fœdo oris halitu.*] Iidem hircoſi & ſcabrones, in *l.* 12. *in fin. ff. de ædilitio: illi hircum olent, his ſcabræ & ſordidæ gingivæ ex abluendi negligentia.* De olente hircum vide Horatium & Senecam epiſt. 87. Iidem *Axillæ*, ab axillarum fœtore, & in Gloſſario, cap. de membris humanis, *Alæ* μασχάλαι, *Hircus* τράγος.

TIRAQUELLUS.

5 *Coſſos.*] Sex. Pompejus lib. 3. & de hujuſmodi vermibus præter illum Plinius * libro 11. cap. 33. & lib. 17 c. 14. & lib. 30. cap. 13. ubi hos Coſſo vocat. Quis autem ignorat Cornelium Coſſum, illum Tribunum militum qui de Larte Tolumnio rege Veientum occiſo, ſpolia opima retulit, apud Liv. Decad. 1. lib. 4. & Val. Maximum lib. 3. cap. 2. & Plutarch. in Marcello. De quo illud Virgilii 6. Æneid.

Quis te magne Cato tacitum, aut te
Coſſe relinquat.

Is idem conſul creatus fuit cum T. Quintio Pœno, iterumque cum L. Furio Medullino, & tertium cum eodem, ex citato Livii teſtimonio. Fuitque alter P. Cornelius Coſſus Tribunus militum conſulari poteſtate, eodem libro 4. Alius item Aulus Cornelius Coſſus cum M. Valerio Corvino Conſul, Livii ejus Decad. lib. 7. Alius præterea Coſſus præfectus urbis ſub Auguſto, de quo Seneca ad Lucilium epiſt. 1. Tacitus libro 15. loquitur de Cornelia Veſtali ex familia Coſſorum.

GOTHOFRIDUS.

* Præter hos autem authores Gloſſarii author: *Cuſus*, ξύλου σκώληξ. *teredines* iidem & *termites* dicti à *terendo*. Eſt igitur in ligno termes aut teredo quod vermis in carne, tinea in veſtimentis, eruca in olere, Tarmes in lardo. 12. Iſid. 5.

TIRAQUELLUS.

6 *Ænobarbos.*] Suetonius in Nerone, cap. 1. & Plutarch. in Paulo Æmylio.

1 C. Mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſimilimo capillo, multos dictos volunt. [1] C. Mutius vir clarus genere factiſque, cum Porſennam gladio impeteret, quod ſcribam pro rege obtruncarat, à clade dextræ manus, quam ſibi ad ignem deflagravit, Scævolæ nomen tulit. Inde cognomentum Scævolæ multis Romæ factum eſt. Scævum enim Græce lævum deſignavit. [3] Plautos etiam & Plotos, quod ſupra modum pedibus planis eſſent. [5] Planſis verò & [6] Panſis, à vola pedum pariter id nominis fuit: cujus familiæ numeratur [7] Numatius Plancus, vir prætorius & conſularis, qui ſub diſciplina Ciceronis evaſit orator ſummus. Sic [8] Valgi, [9] Vari, [10] Vatiæ, [11] Vatinii & Scau-

Plauti. Ploti. Planci. Panſæ. Valgi. Vari. Vatiæ. Vatinii

1 *C. Mutius.*] Livius hanc hiſtoriam & hinc nominis Scævolæ principium elegantiſſimè ſcribit, Decad. 1. lib. 2. & Dionyſius Halicarnaſſæus.

2 *Cognomentum Scævolæ.*] Feſtus Pompejus l. 10. ubi de *Læva* loquitur.

3 *Plautos.*] Plinius lib. 11. cap. 45. & Sex. Pompejus lib. 14. & Quintilianus lib. 1. cap. 8.

GOTHOFRIDUS.

Plautos.] Gloſſis: *Plautus* βαρύπους, qui nullam in medio pedis cavitatem habet.

TIRAQUELLUS.

4 *Plotos.*] Feſtus dicto libr. 14. ſed ad quos referes, ad hos, an ad Plautos illos, qui Plautii cognominati ſunt? nam C. Plautium conſulem cum C. Fabio, iterumque cum Manlio Torquato, memorat Livius Decad. 1. l. 7. Sed & Plautios Lucium, Cneum, & Publium legas 1. Decad. lib. 8. & Aulum Plautium in Nerone Suetonii cap. 35.

5 *Plancis.*] Plinius dicti l. 11. c. 45. & Quintilianus lib. 1. cap. 8. & Pompejus lib. 14. ubi docet *plancas* tabulas *planas* dici, atque ab hujuſmodi tabulis *Plancos* appellari, qui ſupra modum pedibus plani ſunt. Lucii autem Planci conſulis tempore Auguſti meminit Sueton. in Auguſto, & T. Munatii Planci Tribuni plebis Aſconius in orationem pro Milone. *

GOTHOFRIDUS.

* *Plancis.*] Gloſſis: *Plancus* πλατύπους.

TIRAQUELLUS.

6 *Panſis.*] Plinius & Quintilianus ubi ſupra: Caſſiodorus vero dicit, dictos ab *expanſis capillis.* Cæterum Livius 1. Decad. lib. 10. memorat Apulejum Panſam conſulem cum M. Valerio Maximo. Fuit & alius Panſa cum Hircio, qui ambo perierunt in bello Civili adverſus Antonium & Auguſtum.

7 *Numatius Plancus.*] Hujus ſunt, ut quidam putant, plurimæ epiſtolæ elegantiſſimæ ad Ciceronem & Ciceronis ad eum, familiarium libr. 10. & de hoc quoque loquitur Plutarchus in Catone Uticenſi. Sed illi Planco, ſive hic fuerit, ſive alius, prænomen Cneus fuit, ut videre eſt, ex illius ipſis epiſtolis. At hujus Numatii Planci haud dubie meminit in Auguſto Suetonius cap. 7. ubi ſcribit ex illius ſententia, *Octavium cognomen Auguſti aſſumpſiſſe: hic autem,* ut ſcribit Euſebius Chronographus, *cum Galliam comatam regeret, Lugdunum condidit.*

8 *Valgi.*] Sex. Pompejus lib. 19. in verbo, *Valgos.*

9 *Vari.*] Pompejus ibidem, verbo, *Vari.* Cicero de natura deorum lib. 1. Plinius libr. 11. cap. 45. Nonius Marcellus in verbo *Varri*, hos *Varros* appellat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Scauri. Scaurorum familia quando extincta. Vittatus. Celer. Pius. Falcones, Sedigiti. Tuditani.

[1] Scauri,quod varias haberent ſuras,aut crura pedum intor ta,vel quod talis præminentioribus forent. In Scauris enin adnumerantur præcipuæ nobilitatis viri: quorum familian in [2] Scauro Mamerco, qui majeſtatis reus cauſam dixit,ex tinctam fuiſſe volunt. Ex Metellis uni,quod frontem vitt ligatus ambularet, [3] Vittato: alteri, quod funebres ludo & viſcerationem ſine mora exolvendos curavit, [4] Celer nomen datum: tertius, quod à Furio tribuno patris redi tum exoravit, [5] Pius cognominatus eſt. [6] Falconum, quo pollices pedum introrſus curvatos Falconis inſtar habe rent. Et [7] Sedigiti, quod ſenis plerunque digitis: & [8] Tu ditani

pellat. Fuit & aliud cognomentum non longe ab hoc differens, ſcilicet *Varii*, pro his qui è ſemine vario, id eſt, è meretrice prodeunt. Sic enim appellatum Heliogabalum illum imperatorem diffamatiſſimum, tradit in illius vita Lampridius. Actium autem Varum memorat Cæſar belli civilis l. 1. & Q. Titanium Varum præfectum equitum Hircius, lib. 8. belli Gallici. & Lentulum Varum, Julius Paulus *l. Imperator. ff. ad municipalem.*

10 *Vatiæ.*]Plinius ubi ſupra. Seneca in epiſtolis ad Lucilium, loquitur de hortis Servilii Varii: & Varro de re ruſtica, ubi de canis forma, *Canis pedibus* ait, *potius varis quam vatiis.* *

GOTHOFRIDUS.

* *Vatiæ.*] *Varii* & *Vatii* meminit *lex* 10. *in fin. ff. de ædilitio edicto.*

TIRAQUELLUS.

11 *Vatinii.*]Plinius eodem loco:ubi & nonnulli legunt *Vatieni*, ut ſcribit Hermolaus Barbarus in ejus loci caſtigatione. Et ejus nomine eſt Narbonenſis Orator nobilis apud Martialem in epigram.

Docti patria Narbo Vatieni. —

& apud Euſebium Chronographum.

1 *Scauri.*] Quintil. & Plinius ibidem.

2 *Scauro Mamerco.*] E proſapia veteri fuit hic, vir conſularis, ſub Tib Cæſare, de quo Tacit. lib. 3.

3 *Vittato.*] Plutarchus in Corio lano.

4 *Celeri.*] Plutarchus ibidem, & i Romulo, Aſinii autem Celeris vi conſularis meminit Plinius l. 9. c. 17

5 *Pius.*] Ejus rei hiſtoriam recita Valerius Maximus libro 5. cap. 2. Si Antoninus primus hujus nominis Im perator, *Pius* cognominatus eſt, ut tra dit Julius Capitolinus, hujus cogno minis multas rationes ponens in vit ipſius Antonini poſt princip. Refer autem Suetonius in Tiberio cap. 17 quod cum Romani peterent, ut ipſ Tiberius *Pius* cognominaretur, Augu ſtus interceſſit. Seneca lib. 1. Suaſo riarum 1. contr. 2. & lib. 2. controv. 1 & 2. mentionem facit Ceſtii Pii ora toris.

6 *Falconum.*]Sext. Pompejus lib. 1 Livius autem 3. Decad. lib. 10. & De cad. 4. lib. 1. memorat Valerium Fal conem prætorem.

7 *Sedigiti.*] Ex Plinio l. 11. c. 43 Notus eſt autem omnibus Volcatiu Sedigitus, qui Jambis judicium ſuum de Latinis Comicis interpoſuit, a pud A. Gellium lib. 15. cap. 24.

8 *Tuditani.*] Feſtus lib. 18. *Tudites*, inquit, *mallei à tundendo dicti inde & cuidam cognomen Tuditano fuit quod malleo ſimile caput habuerit.*

1 *Malici.*]

tani, quod ma'leo ſimili capite naſcerentur, cognomen gentilitiæ ſtirpis invenere. Tudites enim mallei, à tundendo dicti ſunt. Sic [1] Malici & [2] Bronci, alteri quod magnis malis & buccis tumidioribus eſſent: alteri, quod ore ſine labiis naſcerentur. [3] Capellas quoque, à capillorum hirſutie dictos volunt. Et [4] Ceneſtellas, à calvitie: [5] Columellas, à proceritate: [6] Arvinas, à pinguedine: [7] Naſicas, ab adunco naſo: & [8] Mammulas quaſi papilloſos, ab ipſa re denominatos ferunt. [9] Leccæ quoque inexhauſta libido, & obſcœnus amor, gentilium nomen dedit. Quinetiam ex variis fortunæ caſibus multos clara nomina ſumpſiſſe inve-

Malici. Bronci. Capellæ. Ceneſtellæ. Columellæ. Arvinæ. Naſicæ. Mammulæ. Leccæ. Ex fortunæ caſibus.

1 *Malici.*] Idem Feſtus libro 12. *alici*, * ait, *cognominantur homines alarum magnarum, atque oribus late tentibus.*

GOTHOFREDUS.

* *Malici.*] Vide Feſtum in *Mallici*, bi alii legunt *Malici*: quod veteres γατύας, τὰς σιαγόνας appellarunt. gitur & *Mallici* ſunt guloſi, ut & ab adem ratione γναθῶνες guloſi.

TIRAQUELLUS.

2 *Bronci.*] *Broccos* dicit Plinius, libro 11. cap. 37. *Labra*, inquit, *à quius Brocci. Bruncos* autem Nonius Marellus: dum ſcribit, *Brunci ſunt proucto ore præ dentibus*, in idque citat llud Lucilii Satyr. lib. 3.

Bruncus novit lanius dente averſo, &c.

3 *Capellas.*] Nullibi hæc memini egere me, niſi apud Rhodiginum qui b hoc authore, ni fallor, acceperat, t alia pleraque in libro 24. cap. 5.)mnes autem norunt nomen Mariani Capellæ qui de Mercurii & Philologiæ nuptiis ſcripſit.

4 *Ceneſtellas.*] *Feneſtellam* ſcribit Cælius Rhodiginus prædicto loco. At Hadrianus Junius in commentario de Coma, cap. 11. ponit *Ceneſtellam*, ut nic autor quem ſolum ille citat.

5 *Columellas.*] Donatus in Phormionem Terentii ſcribit *columellas* pud veteres dictos *ſervos majores domus: ut columina familiæ.*

6 *Arvinas.*] Servius enarrans illud 7. Æneid.

Et ſpicula lucida tergunt —
Arvina pingui.

Arvina, inquit, *eſt durum pingue inter cutem & viſcus*: laudat ejus rei authorem Suetonium libro de vitiis corporalibus. Ego ſcio Arvinas quoſdam eſſe cognominatos, ut Aulum Cornelium Arvinam dictatorem apud Livium Decad. 1. lib. 8. ante finem. & P. Cornelium Arvinam conſulem cum Q. Martio Tremulo ejuſdem Decad. lib. 6. ſed an id illis cognomen à pinguedine, neſcio me legiſſe.

7 *Naſicas.*] Idem Cælius lib. 24. cap. 5. Inferius autem dicit hic non ab adunco naſo, ſed à majoribus naribus dictum Scipionem Naſicam, quod eſt diverſum: nec tamen ſcio unde utrunque acceperit. Scipionis autem Naſicæ multi meminerunt, & inter cæteros *Pomponius lege* 2. §. poſt hunc *Appius*, *ff. de orig. juris*, & Cicero lib. 1. Tuſcula.

8 *Mammulas.*] Idem Cælius habet ibidem. At Livius 3. Decad. l. 3. memorat A. Cornelium Mammulam proprætorem Sardiniæ.

9 *Leccæ.*] Idem & Cælius. Livius autem Decad. 4. libro 2. M. Porcii Leccæ tribuni plebis, & libro 3. P. Porcii Leccæ prætoris meminit.

1 *Coſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

invenimus. Valerio tribuno militum, cum ad ſingular
certamen à Gallo provocatus deſcendiſſet, quod pugnan
Corvini. in galea corvus inſediſſet, [1] Corvini nomen factum. E
T. Manlius, quod prævalidum hoſtem comminus truc
Torquati. daſſet, induviaſque hoſti torquem detraxiſſet, [2] Torqua
Druſi. nomen aſſumpſit. [3] Druſo quoque à duce Druſo pugn
ſingulari victo, clarum familiæ nomen datum. Rurſu
Buteones. [4] Buteones dicti, quod autori familiæ, cum claſſi præfectu
τριόρχης. à portu ſolveret, Buteo avis felici omine inſedit, quo au
gurio inſignem de hoſte victoriam tulit. Ea enim [5] trior
Lænati. ches, quod treis habeat teſtes, nuncupatur. Et [6] Lænato
quod eo veſtis genere utebantur, [7] quæ χλαῖναι dictæ. Quo
rum M. [8] Popilius Lænas princeps familiæ fuit, qui con
ſul & flamen, cum lænam indutus ſacrum faceret, ort
patrum & plebis tumultu, ut erat amictus, in forum proceſ
ſit, magnificaque oratione ſeditionem compreſſit, & ri

xan

1 *Corvini nomen.*] Ex Livio hanc hiſtoriam late deſcribente, Decad. 1. lib. 7. & Plinio de viris illuſtrib. 29. & Paulo Oroſio lib. 3. cap. 6.

2 *Torquati nomen.*] Ex eodem Livii libro, & ex Tullio lib. 1. de Finibus, & 4. Tuſcula. & 3. Officiorum, & Plinio lib. 33. cap. 1. & 11. & Suetonio in Caligula cap. 35. & A. Gellio libro 9. capite 14. Plutarchus autem in Mario, putat id cognomen ex forma & modo corporis impoſitum fuiſſe.

3 *Druſo quoque.*] Suetonius in Tiberio, cap. 3. *Druſus*, ait, *hoſtium duce Druſo comminus trucidato, ſibi poſteriſque cognomen fecit.* Livii autem Druſi ſeditioſi viri meminit Lucius Florus epitome rerum Romanarum lib. 3. & M. Livii Druſi, autor eſt Plinius de viris illuſtribus, 66.

4 *Buteones.*] Plinius lib. 10. cap. 8. memoratur autem inter cæteros cognomines M. Fabius Buteo dictator, & poſtea ædilis curulis 3. Decad. l. 3. & 10. & Plutarchus in Fabio. Sed & Buteonis oratoris meminit Senec
Controverſia 1. lib. 2.

5 *Triorches.*] Ibidem Plinius, 8
Ariſtoteles hiſtoriæ animalium lib. 9

6 *Lænatos.*] Quintilianus libro 1
cap. 8. Apud Livium Decad. 1. lib. 7
M. Popilius Lenas quater conſu
fuit: verum is *Lenas* ſine diphthongo
non *Lænas*, vocatur, ut inde ortum
dici non poſſit, quod hîc dicitur
quamquam ſcio plurima vocabul
nunc ſine nunc cum diphthongo ſcri
bi. fuit autem & Cajus Lænas poët
Lyricus, cujus meminit Donatianu
in Poëtica.

7 *Quæ χλαῖναι dictæ.*] Plutarchu
in Numa autoritate Jubæ ſcribit, *lænas* apud Romanos eas eſſe dictas, qua
Græcis χλαῖναι vocantur.

8 *Popilius Lænas.*] Cicero de claris
oratoribus de eo ſic ait: *Qui cum conſul eſſet, eodem tempore, ſacrificiumque
publicum cum læna faceret, quod era
Flamen Carmentalis, plebis contra patre
concitatione & ſeditione nuntiata, u
erat læna amictus venit in concionem.*

1 *Livi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

im ſedavit. [1] Livio Salinatori, quod in cenſura ex ſalaria *Salinator.*
nona novum vectigal ſtatuiſſet, ſal cognomentum dedit.
x Sabinis vero [2] Claudios, ab autore Appio Clauſo gen- *Claudii.*
s principe, qui cum multitudine clientum Romam com-
igravit. deductos ferunt: [3] ex qua familia multi inſignes
bilitate & honoribus; contra furores tribunitios; pro
tribus perpetui defenſores extitere. Hujus generis [4] Ap-
us Caudex cognomento fuit; quod primus claſſem ex- *Caudex.*
a Italiam duxerat; & navali prælio pugnare docuerat.
ixere autem caudicem; lignorum acervum compactum
conglutinatum; unde & codices. [5] Ea autem Appiorum
milia ab apii corona; quam L. Appius in Achaia ludis *Appii.*
Jemæis meruit, originem duxiſſe fertur, cui poſtea
Neronis dixere nomen, quod Sabina lingua fortem deſi- *Nero.*
gnavit

1 *Livio Salinatori.*] Livius 3. Decad. lib. 9.

2 *Claudios.*] Idem 1. Decad. lib. 2. Dionyſius Halicar. lib. 5. Suetonius in Tiberio, cap. 1. hinc illud rgilii 7. Æneidos,

— *Sabinorum priſco de ſanguine magnum*
Agmen agens Clauſus, magnique ipſe agminis inſtar.
Claudia nunc à quo diffunditur & tribus & gens.

3 *Ex qua familia.*] Id apud Livium rpetuo videre licet.

4 *Appius Caudex.*] Seneca lib. de evitate vitæ, *Quis*, inquit, *Romas prius perſuaſit navem aſcendere? audius, is fuit Caudex, ob hoc ipſum pellatus, quia plurium tabularum conctus, caudex apud antiquos vocatur: de tabulæ, codices vocantur, & naves nc quoque quæ ex antiqua conſuetudine nmeatus ſubeunt, caudicatæ appellatæ.* x quo intelligis caudicem & codim promiſcue eandem rem appellari. d & de eo Suetonius in Tiberio p. 2. *Claudius Caudex primus fretum iſſe transjecit, Pœnos Sicilia expulit.* e qua re etiam Polybius lib. 1. & de dem Appio Caudice Plinius de viris illuſtribus cap. 37. & A. Gellius l. 10. cap. 25. & lib. 17. cap. 21. Sed quod ad naves pertinet, eas *caudicarias* Feſtus libro ſexto dicit ex tabulis groſſioribus factas.

5 *Ea autem Appiorum familia.*] Signatam præſente nota impoſitionis rationem habet ab Apio herba, quamvis fuerint cum tempore literæ in cognomine Appiorum duplicatæ. Aliter autem Cajus Titus Probus in epitome lib. 10. Valerii Maximi, niſi liber ſubdititius, ejuſque titulus ſit, dicit *Appium ab Antæo rege Sabinorum prænomen eſſe*

6 *Neronis.*] Suetonius in Tiberio cap. 1. extremo, loquens de gente Claudia, *inter cognomina & Neronis nomen aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabina, fortis ac ſtrenuus.* Idem & A. Gellius l. 13. c. 21. *Id autem ſive Nerio, ſive Nerienes eſt, Sabinum verbum eſt, eoque ſignificatur virtus ac fortitudo. Itaque ex Claudiis, quos à Sabinis oriundos accepimus, qui erat egregia atque præſtanti fortitudine, Nero appellatus. Sed id Sabini à Græcis accepiſſe videntur, qui vincula & firmamenta membrorum* νεῦ-ρα *dicunt, unde nos quoque Latine nervos appellamus.*

gnavit & ſtrenuum: ex qua [1] nonnulli patricii, alii plebeii: plebeia Marcellorum, patricia vero Pulchrorum fuit. [2] Aurelios quoque ex Sabinis, quod publice his Romæ locus datus foret, ubi Soli ſacra facerent, à Sole nuncupatos ferunt, proque Auſeliis Aurelii dicti, ſicut Valeſii, Fuſii, & Papyſii quondam, nunc [3] Valerii Furii, & Papyrii, R, primum litera inventa. Is enim Claudius Centinianus, [4] ſeu Centimanus fuit, qui librum in jure civili conſcripſit, & primus R, literam Latinis dedit. Papyrius, à pedum pernicitate, qua victor omnium ſuæ ætatis æqualium fuit, [5] Curſoris nomen accepit alteri, ob loquendi tacendique in ætate prætextata prudentiam, [6] Prætextati nomen datum. Præter hos [7] Cati, qu & Cor

Marcelli. Pulchri. Aurelii.

R, literæ inventor.

Curſor.

Prætextatus, Catus,

1 *Nonnulli patricii.*] Id omnino eſt Aſconii Pædiani. Cui concinens Sueton. initio Tiberii ſcribit, *Patritia gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor, nec dignitate) orta eſt, &c.*

2 *Aurelios.*] Pompejus Feſtus l. 1. *Aureliorum*, inquit, *familiam ex Sabinis oriundam à Sole dictam putant, quod & publice à Populo Romano datus ſit locus, in quo ſacra facerent Soli: qui ex hoc Auſelii dicebantur, ut Valeſii, & Papyſii, pro eo quod eſt Valerii & Papyrii.*

3 *Valerii, Furii, Papyrii.*] De Valeriis & Papyriis diximus ex Pompejo: ſed & de Valeriis & Furiis idem ſcribunt Livius, 1. Decadis libro 3. non multo poſt princ. Macrobius, l. 3. Saturn. cap. 2. & de Papyriis quoque *Pomponius* Juriſconſultus *l. 2. §. poſt hunc Appius. ff. de orig. juris.* & Quintilianus lib. 1. cap. 6. Quo pertinent quæ Cicero lib. Familiarium epiſtolarum nono, ad Papyrium Pætum ſcribit, Lucium Papyrium Craſſum primum Papyſium vocari deſiiſſe.

4 *Seu Centimanus.*] Hoc acceptum ex dicta *l. 2. §. poſt hunc Appius.*

5 *Curſoris nomen.*] Livius 1. Dec. l. 9.

6 *Prætextati.*] A. Gellius l. 1. c. 13. & Macrobius 1. Saturnal. cap. 6.

7 *Cati.*] Quid *Catus* ſignificet ape te indicat Cicero lib. 1. de legibus *Quis igitur prudentem, & ut ita di cam catum, non ex ipſius habitu,* & apud eundem Thuſcul. lib. 1. *Enniu aut alius ex veteribus Latinis, dixit Egregie cordatus homo Catus Ælius Sextus.* Item Thuſcula. 2. *Sed homo Catu nunquam terminat, nec magnitudinis nec diuturnitatis modum:* quamvis non nulli legant ibi, *Cautus.* Plautus quo que in Moſtellaria,

Equidem Pol miror tam catum, tam do ctum te.

Et in Menæchmis: — *Cuſtodi cate.* Ex quibus ſatis oſtenditur *catum* ſigni ficare prudentem, cautum, callidum Nam & hinc Mercurius *Catus* dicitur Horatio lib. 1. Carminum Ode 1c & *catum conſilium* Plauto in Epidico Varro autem de lingua Latina lib. 6 interpretatur, *Cata*, apud Enniu *acuta: hoc enim*, inquit, *verbo Sabin dicunt: quare Catus Ælius Sextus, n ut ajunt ſapiens, ſed acutus.* At Donatus in Andriam Terentii ſcribit *catu dici callidum, doctum, & ardente* παρὰ τὸ καίειν, *unde & Cato dictu* Servius in primum Æneidos *catum e* ponit, *ingenioſum.* Igitur Plinius l. cap. 31. ſcribit apud Romanos *Cat*

fuiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

&[1] Corculi, quod uſu & ſapientia[2] præſtarent: nam ca- *& Corculus.*
um[3] Sabini acutum dixere. Et[4] Curiones à curis, quibus *Curiones.*
nacilentiores erant, denominati ſunt. [5] Ex qua gente tres
præcipui oratores, lumen totius ſenatus atque imperii fue-
e. [6] Dentatos quoque, [7] quod ſolido oſſe vice dentium *Dentati.*
rmarentur, dictos putant, quo modo [8] Pruſiæ regis Bithyniæ

uiſſe cognominatos, *qui animi bonis eteros mortales ſapientia præſtitiſſent:* t hinc intelligas ſapientes quoque *atos* dici, contra quam Varro ſupra xerat. A *Cato* autem quopiam dictus t *fons Cati*, ex quo aqua Petronia in iberim fluit, ex Feſto lib. 6. Porro irmii *Cati*, meminit Cornelius Tatus lib. 2. at Sexti illius Ælii *Cati*, ræter Varronem, Cicero in Topicis. b. 2. de orig. jur.

1 *Corculi.*] Cicero in Bruto, & in huſculanis. Plinius prædicto loco, em ejus nepos de viris illuſtribus ap. 44. ad id quod de *catis* diximus, ddit & *Corculum.* Sext. Pompejus b. 3. *Corculum*, inquit, *à corde dicent antiqui, ſolertem & acutum:* citque illud Plauti in Caſſina:

Ego ſum liber meum corculum.

ed id melius probat illud Ciceronis b. 1. Thuſcula. *Aliis cor ipſum anius videtur; ex quo excordes, væcordes, ncordeſque dicuntur:* & Naſica ille udens bis conſul, Corculum, ut ribit ipſe Cicero in Bruto, ſive de aris oratoribus.

GOTHOFRIDUS.

2 *Quod uſu & ſapientia.*] Hinc *Q. mius dicebat, ſe tria corda habere: od loqui Græce & Oſce & Latine ſci*. 17. Gellius. 17.

TIRAQUELLUS.

3 *Sabini.*] Hoc illud eſt, quod ſua de *Catis* ex Varrone diximus.

4 *Curiones.*] An à curis cognominaſint ignoro. Scio autem Sext. Pomjum l. 3. ſcripſiſſe *curionem agnum* à lauto pro macro poſitum fuiſſe, quaſi ra macruiſſet. Locus Plauti quem ille non deſignat eſt in Aulularia.

MEG. *Volo ex te ego ſcire qui ſit agnus curio.*

EUC. *Qui oſſa atque pellis totus eſt, ita cura macet.*

Curio autem Maximus, cujus frequens mentio eſt apud Livium, is eſt, cujus autoritate curiæ, omneſque curiones reguntur, ut tradit idem Pompejus lib. 11. Quaſi ſcilicet non à *cura*, ſed à *curia* dici videatur: quod & palam profitetur Varro de lingua Latina lib. 4. Cæterum Plinius lib. 7. cap. 41. *Una*, inquit, *familia Curionum, in qua tres continua ſerie oratores extiterunt.* Sunt præterea ad Curiones complures Ciceronis Epiſtolæ, familiarium l. 2.

5 *Ex qua gente.*] Solinus c. 7. ſcribit plurimos inter Romanos eloquentia floruiſſe, ſed hoc bonum hæreditarium nunquam fuiſſe, niſi in familia Curionum, in qua tres ſerie continua oratores fuere.

6 *Dentatos.*] Plinius lib. 7. cap. 16. & Solinus cap. 4. ſcribunt hos *Dentatos* dici, quod *cum dentibus nati eſſent.*

GOTHOFRIDUS.

7 *Quod ſolido, &c.*] Sunt & ita plerique qui conjunctis digitis naſcuntur. *l.* 14. §. 6. *ff. de ædilitio edicto.*

TIRAQUELLUS.

8 *Pruſiæ Regis Bithyniæ.*] Valerius Maximus libro 1. capite 8. Solinus d. cap. 4. Sext. Pompejus lib. 11. ubi hinc dicit illum appellatum fuiſſe *Monodon*, quod *unum os habuit dentium loco:* Subditque ſimiliter habuiſſe Pyrrhum Regem Epirotarum: quod & ipſum tradit Plutarchus in Pyrrho.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Clodii. Cluentii. Memmii. Sergii. Nautii. Geganii.

niæ filius fuiſſe fertur. [1] Quanquam plerique aliter ſen tiant, autorem ſcilicet gentis, cum primum in lucem edi tus fuit, dente nato prodiiſſe: ſicut [2] de M. Curio, & M Carbone traditur. Rurſus [3] Clodii & [4] Cluentii à Cloante & [5] Memmii à Mneſteo, à [6] Sergeſto autem Sergii, ſunt Naute [7] Nautii, & [8] Geganii à Gia, Trojanis ducibus, qu Æne

1 *Quanquam plerique aliter ſentian'.*] Quod nos jam diximus, ex Plinio & Solino.

2 *De M. Curio & M. Carbone.*] Ex Plinio dicti lib. 7. cap. 16. & Solino cap. 4.

3 *Clodii.*] Sunt qui *Clodii* legunt apud Plutarchum in Coriolano, ubi de nominis origine diſſerit.

4 *Cluentii.*] Ex Virgil. 5. Æneid.

—— Syllaque Cloanthus
Cærulea, genus unde tibi Romane Cluenti.

5 *Memmii.*] Ibidem Virgilius ait:

Mox Italus Mneſtheus, genus à quo nomine Memmi.

Sunt autem quædam epiſtolæ Ciceronis ad C. Memmium ſcriptæ lib. 13. familiarium, quem tamen alium putem, utpote minorem & poſteriorem Cajo Memmio, cui Lucretius libros ſex, de rerum natura dedicavit.

6 *Sergeſto.*] Idem Virgilius:

Sergeſtuſque, domus tenet à quo Sergia nomen.

Sergii Cornelii conſulis cum Q. Flacco meminit Livius Decad. 1. lib. 2. & alterius L. Sergii Fidenatis cum M. Geganio Macerino, ejuſdem Decad. 1. lib. 4. & cum Haſtro Lucretio Tricipitino, ut eſt apud eundem.

7 *Nautii.*] Servius Maurus ad 2. Æneidos, ibi:

Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo Palladium ——

Item & lib. 3. & lib. 5. Sextus quoque Pompejus lib. 12. Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 8. Livius Decad. 1. lib. 2. memorat Spurium Nautium & Sextum Furium conſules, & Cajum Nautium & P. Valerium. Item lib. 3. Lucios Nautium & Minutium: & alium C. Nautium Rutilium & M. P. pirium Atratinum ejuſdem decad lib. 4. Dionyſius quoque Halicarna ſæus lib. 6. meminit etiam S. P. Na tii: *familia*, inquit, *natus honeſtiſſim Nam autor ejus generis unus ex Æneæ ciis fuerat: qui ſacerdos Minervæ æde in arce Ilienſi conſecrata, Palladi ſecum tranſtulerat, cujus cuſtodia man penes ſucceſſores gentis Nautiæ.*

8 *Geganii à Gia.*] Ex eodem Serv in eum locum Æneidos lib. 5.

Ingentemque Gias ingenti mole chim ram.

Fuerêque ex antiquâ familia Gegani rum ut liquet T. Geganius & P. M nutius conſul, Livii Decad. 1. lib. & M. Geganius Macerinus C. Jul conſul. Decad. 1. lib. 3. Idemq iterum cum Tito Quintio Capitolir Livii dictæ Decad. lib. 4. Idem & t tium conſul fuit cum L. Sergio dennate, ut dixi proxime in ve *Sergeſto.* Fuitque idem ipſe Cenſ cum C. Furio, ut videre licet ex o tione P. Sempronii apud Livium I cad. 1. lib. 9. & alius Proculus Ge nius Macerinus cum L. Menen Lanato conſul. Decad. 1. lib. 4. D nyſius autem Halic. lib. 3. ſcribit, magiſtratus Romæ gerendos fu Geganiorum familiam. Idem lib. meminit T. Geganii Macerini con lis & L. Geganii ejus fratris. Ge nios autem ex Albanis ortos tra idem Dionyſius lib. 3. in oratio Metii Suffetii, & præterea Juli Servilios, Metilios, Curiatios, Qu tilios, & Clœlios, quorum Alexder non meminit.

Eneæ comites poſt everſum Ilium, huc applicuêre, illis ɔrogenitoribus gloriantur. fuitque [1] proprium Nautiorum amiliæ, ut ſacerdotes Palladis fierent, & ſacra tractarent, juod princeps familiæ Palladium Romam attuliſſe ferebaur. Sic [2] Manilios à Manilia Telegoni filia, quam Thuculi genuit, & [3] Cæcilios à Cæculo Præneſtis conditore. Et [4] Lamios à Lamo, qui Formiis imperavit, & [5] Calphurios à Calpho Numæ regis filio, oriundos ferunt. [6] Quauor enim Numa filios genuit, qui omnes honeſtarum faniliarum nomina dedere: Calphum, ex quo Calphurnios: omponem, unde Pomponios: à Pino autem Pinarios, & x Mamerco Mamercos fluxiſſe putant. Calphurniorum amiliam illuſtraſſe dicitur L. [7] Calphurnius Piſo Frugi, qui

Manilii. *Cæcilii.* *Lamii.* *Calphurnii.* *Pomponii.* *Pinarii.* *Mamerci.*

1 *Proprium Nautiorum.*] Ex Servio um lib. 2. Æneid. tum lib. 3. eodem, : ex Dionyſio Halicar. lib. 6.

2 *Manilios.*] Ex Feſto lib. 11.

3 *Cæcilios.*] Ex eodem lib. 3. Sed lem ipſe aliter lib. 11. ubi de Metels habet. Fuit autem Q. Cæcilius onſul cum L. Veturio, apud Livium Decad. 3. lib 8.

4 *Lamios.*] *Lamias* legendum eſt. uit enim *Lamiarum* Romæ nobilis amilia, à *Lamia* Formiarum rege or1: ex qua fuit Ælius Lamia, ad uem Horatius ſcripſit 26. Oden l. 1. arm. & od. 17. lib. 3.

Æli vetuſto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos ——

t ibi Acron & Porphyrion interpres. Fuit autem Lucius Lamia commemoratus Ciceroni familia. lib. 11. piſt. 16. & ſeq. ubi illum dicit *eſſe equeſtris ordinis principem.* & lib. 12. piſt. 29. & Aſconio Pædiano in oraonem Cicer. contra Piſonem. Item fuit alter ab illo Ælius Lamia, à 10 conjugem Domitiam Longinam uxorem duxit Domitianus, ipſumie Lamiam poſtea in exilium egit, ndemque necari juſſit, ut eſt apud uetonium Domitiani cap. 1. & 10. De quo Juvenalis Satyræ 4. extremo,

—— *Lamiarum cæde madenti.*

Sed & de familia *Lamiarum* idem Satyra 6.

Quædam de numero Lamiarum ac nominis alti.

Et utrobique interpretes. Lamii autem Cajetæ regis meminit Silius, ibi,

—— *& regnata Lamo Cajeta.*

5 *Calphurnios.*] De iis ad initium capitis dictum eſt, ſub verbo, *Calphurniorum proſapia.*

6 *Quatuor enim Numæ filios.*] Hæc ſunt Plutarchi in vita ipſius Numæ, non multo ante finem, niſi quod Plutarch. *Calpum* appellat, uti quoque Feſtus lib. 3. quem Alexander hîc *Calphum* vocat. Sed quod de *Pinariis* hîc eſt, aliter ſe habet Plutarcho, Proble. 60. ſcilicet eos ita appellatos fuiſſe, quod veſcentibus cæteris ex iis quæ ſuper ara magna Herculis immolarentur, dapibus prohibiti ſint. Sed & aliter de *Mamercis* Feſtus libro 11. ſcilicet id prænominis *Oſcum* eſſe, ab eo quod ii *Manertem* appellant.

7 *Calphurnius Piſo.*] Cicero de claris oratoribus lib. 2. de Officiis. & in Verrem actio. 5. & Valerius Maximus meminit ejuſdem lib. 2. cap. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Repetundarum lex. Æmylios. Æmylii. αἱμύλος. Lepidi. Cicurii. Naſica. Corculum. Cotæ. Inſani.

qui tribunus plebis, Repetundarum legem tulit primus, promulgavit. [1] Æmylia gens, Mamercum Pythagoreu autorem ſuæ ſtirpis nuncupat: cui propter eximiam hum nitatem, quodque animo eſſet æquiſſimo, cognomen Æ mylos inditum ferunt, ſicut à lepore [2] Lepidi, & [3] Cicu manſueti appellati. Scipio [4] Naſica, à majoribus natibu & ob morum temperantiam Corculum. Contra vero [5] T bonius, quod eſſet ingenio impotens, & moribus diffici mis, Aſper dictus eſt. Sic [6] Cotæ ab ira, & oris torvita quod acres forent & vehementes. & [7] Inſani, quod natu

1 *Æmylia gens.*] Plutarchus in Numa & in Paulo Æmylio. & Feſtus lib. 5. cap. 4.

2 *Lepidi.*] Quin Lepidus à lepôre dicatur, nemo dubitabit, quando lepidus is ſic dicatur, in quo lepôris eſt plurimum.

3 *Cicurii.*] Varro de lingua Latina lib. 6.

4 *Naſica.*] De Naſica, diximus ſupra ſub verbo, *Naſicas.* de Corculo, ſub verbo, *Corculi*

5 *Trebonius.*] Livius Decad. 1. l. 3. *Lucius*, inquit, *Trebonius Tribun. plebis infeſtus patribus, quod ſe ab iis in cooptandis Tribunis fraude captum proditumque à collegis aiebat, Rogationem tulit, ut qui plebem Romanam Tribunos plebis rogaret, is uſque eo rogaret, dum X. Tribunos plebis faceret. Inſectandiſque patribus, unde Aſpero etiam inditum eſt cognomen, Tribunatum geßit.*

6 *Cotæ ab ira.*] Quintilianus id tantum indicat lib. 1. cap. 8. Suidas autem tradit *Cotam* tam vehementes ictus tragula feciſſe ſolitum, ut non ſolum hoſtis pectus & latera trajiceret, verum etiam terræ adfigeret; dicitque Græca origine appellatum fuiſſe, quod Græci ictus vehementiores κόττους vocant. Livius ſane Decad. 4. lib. 10. memorat L. Aurelium Cotam Trib. militum, & Aſconius Pædianus Verrina 2. eundem prætorem, niſi de quo alio intelligat. & Valer. Maximus. lib. 2. cap. 2. Cajum Cotam Cicer 2. oratione legis Agra. & contr Piſonem, ubi Aſconius ejuſdem minisse Ciceronem Dialogis de O tore ſcribit, quod verum eſt ex lib de Oratore ad Q. Fratrem. Item Cotæ conſulis cum L. Torquato, i meminit & M. Cotæ cum L. Lu lo. 7. in Verrem. Cornelius Taci commemorat, lib. 3. Aurelium tam conſulem, atque etiam L. Cot quem dicit accuſatum fuiſſe repe darum à Scipione Africano; & L runculeium Cotam, Cæſar libr & 4. Belli Gallici. & Aurelium tam Suetonius in Cæſare cap. 1. nelium Cotam Appianus, lib. 1. lorum Civilium. & ad Maximum tam oratorem bis ſcripſit Ovidi exilio, lib. 3. de Ponto, epiſt. 2. &

7 *Inſani.*] Plato in Sympoſio, adeo longe à princip. ſcribit Apo dorum cognomine *Inſanum* fuiſſ pellatum, quod ſibi & aliis detr ret. Sed & Antiochum regem S ita vocatum ſcribit Polybius, & Athenæus, l. 2. c. 2. & l. 5. c. 4. & c. 12. At ex Latinis autoribus, ad Alexander, ni fallor, potius reſp Domitius doctus & celebris G maticus, Romæ cognomentum *I* ob id nactus eſt, quod eſſet natur tractabilis & moroſus, teſte A. lio, lib. 18. cap. 7. & certe de ho telligit Alexander.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

intractabiles: atque [1] Maſſæ, quaſi fures: & [2] Lamiæ, quaſi voraces, cognomenta invenere. Fabius vero Maximus ex morum clementia, & quod nihil illo eſſet placidius, [3] Oviculæ: idem, quod Hannibalem mora fregit, [4] Cunctatoris, & à verruca in labiis, [5] Verrucoſi nomen accepit. Eſt enim [6] verruca, præminens caro ſeu tuberculum. Alter, quoniam ſordidæ intemperantiæ foret, & profuſa largitione patrimonium prodegerat, [7] Gurgitis, ſicut [8] Nepotes, qui attri-

Maſſæ. *Lamiæ.* *Ovicula.* *Cunctator.* *Verrucoſus.* *Gurges.* *Nepotes.*

1 *Maſſæ.*] Idem & Rhodiginus lib. 24. cap. 5. ſed unde id ſumpſerint, neſcio. Nonnullos autem dictos *Maſſas*, ut Bæbium Maſſam legas apud Plinium Cæcilium epiſt. 4. lib. 3. & 29. lib. 6. & 33. lib. 7. & alios Maſſones, didici ex Cicerone famil. lib. 9. epiſt. 11. ubi Lucii Maſſonis meminit.

2 *Lamiæ.*] Idem Cælius ubi ſupra. Aliunde autem id nominis in quandam Romanorum familiam ortum eſſe, diximus in verbo *Lamios*. Scio autem *Lamias* alia ſignificatione, mulieres quaſdam ſive larvas aut lemures dici, quæ homines, præſertim pueros & infantes enecant & devorant, ut videre licet apud Philoſtratum de vita Apollonii, & Horatium l. 1. Ode 36. & Apuleium Metamorph. lib. 1.

3 *Oviculæ.*] Plutarchus in vita illius. Plinius Junior de viris illuſtribus 43. & Senior lib. 34. cap. 7.

4 *Cunctatoris.*] Livius Decad. 3. lib. 2. & 10. Plutarchus ubi ſupra; hincque illud Ennii à Cicerone de officiis, & Macrobio relatum:

Unus homo nobis cunctando reſtituit rem.

Ex quo Virgilius Æneid. 6. verſum confecit,

Unus qui nobis cunctando reſtituit rem.

5 *Verrucoſi.*] Plutarchus & Plinius Secundus ubi ſupra. Cicero de claris oratoribus, *Quintus etiam Maximus*, inquit, *Verrucoſus, orator habitus eſt, temporibus illis*: & Julius Obſequens Prodigiorum cap. 28. Plinius lib. 34. cap. 7.

6 *Verruca.*] Horatius lib. 1. Serm. Satyr. 3.

Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius, &c.

De iis Plinius locis infinitis, & ex libris Originum M. Catonis. Gellius lib. 3. cap. 7. habet, *Verruca eſt locus editus atque aſper.*

GOTHOFRIDUS.

6 *Verruca.*] Arnobius 5. adverſus gentes: *ſed concedamus Jovem in verrucula collis unius cum homunculo ſtantem, altercabilem conſeruiſſe ſermonem.*

TIRAQUELLUS.

7 *Gurgitis.*] Macrobius lib. Saturnal. 3. cap. 12. De hoc quoque Fabio Gurgite Livius Decad. 1. lib. 10. *Eo anno Q. Fabius Gurges conſulis filius, aliquot matronas ad populum ſtupri damnatas, pecunia mulctavit.* & poſtea, *Idem conſul cum D. Junio Bruto Scæva creatus eſt.* Plinius autem lib. 7. c. 40. *Familia Fabiorum quæ una*, inquit, *qua tres continui principes ſenatus, M. Fabius Ambuſtus, Fabius Rutilianus filius, Q. Fabius Gurges nepos.*

8 *Nepotes.*] Hi dicuntur luxurioſi, & ſuorum bonorum conſumptores, obliguritores, ut ſcribunt Diomedes Grammaticus & Sext. Pompejus l. 12. & Porphyrion in Horatii Epod. Od. 1. qui hujus appellationis cauſam ponit, quod *ſolutioris delicatioriſque victus ſo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

attritis facultatibus vino, alea & ſcortis, patrimonium e hauſere, appellati. Tertius: quod ſalutis ædem pinx [1] Pictoris. Alius [2] Ambuſtus, [3] cujus filia Licinio Stolc nupt-

Pictor. Ambuſtus.

*leant eſſe, * qui ſub avo nutriuntur.* Quod & ſatis probat illud ipſius Horatii eo loco,

Deſcinctus aut perdam ut nepos.

& lib. 2. Serm. Satyr. 3.

Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes.

Illudque Ciceronis in 1. Oratione legis Agrariæ, poſt princ. *Videte nunc proximo capite ut impurus helluo turbet rempublicam, ut à majoribus noſtris relictas poſſeſſiones diſperdat, & diſſipet, ut ſit non minus in patrimonio populi Romani nepos, quam in ſuo.* Et in 2. ejuſdem legis oratione, *ut in ſuis rebus ita in republica luxurioſus nepos.* Idem pro Quintio, *Quis tam perditus & profuſus Nepos? &c.* Fuitque id cognomentum familiæ honeſtæ: ex qua dictus Marcellus *Nepos*, cujus ſunt epiſt. ad Ciceronem, & Ciceronis ad eum: Familiarium l. 5. & Flavius *Nepos*, tribunatu à Nerone exutus apud Tacit. l. 15. & Pleterius *Nepos* vir ſenatorius apud Spartianum in vita Hadriani non ſemel. Sed an id cognomen contractum ſit à luxuria, alibi legiſſe non † memini. Inde vero dicuntur *Nepotini ‡ ſumptus*, Suetonii Caligula cap. 37. *Nepotinis ſumptibus omnium prodigorum ingenia ſuperavit.* & *nepotor*, pro luxurioſe & prodige vivere, apud Senecam de Beneficiis, lib. 1. cap. 15. *Veto liberalitatem nepotari.* & apud Tertullianum in Apologetico, *Ariſtippus in purpura nepotatur.* Inde & luxus, *nepotatus.* Apulejo lib. 2. Metamorph. ſic nepotatus nomen verbale, ut in illo Afranii verſu,

Scurrilitate ac nepotatu nobilis.

GOTHOFRIDUS.

* *Solutioris victus qui ſub avo.*] Magis veriſimilem profert Iſidorus in Etymologicis: *Nepos*, inquit, *dictus à genere quodam ſcorpionis, qui natos ſuos conſumit, excepto eo, qui dorſo ejus inſederit. Nam ipſe qui ſervatus fue, conſumit patrem. Unde homines, qui- na parentum per luxuriam conſumu, nepotes dicuntur. Hinc quoque nepot pro luxuria ponitur, qua arte quæque conſumuntur.*

† *Legiſſe non memini.*] Locus tam ille Iſidori ſatis evidenter probat, à me allatus eſt: & Gloſſis *Nepot* ἀσωτία, qui & iiſdem, luxus, luxu, ganeum: & ibidem ἄσωτος eſt nearius, laſcivus, luxurioſus, prø- gus, profuſus, ſumptuoſus, hel, exoletus, beletro.

‡ *Seneca. 1. de beneficiis. 15.* Ic epiſt. 95. *Quanta circa nepotis foco ventus premit.*

TIRAQUELLUS.

1 *Pictoris.*] Plinius lib. 35. cap. de pictura loquens, ait, *Apud Ro- nos quoque honos mature huic arti tingit. Siquidem cognomina ex ea p rum traxerunt Fabii, clariſſimæ ge- princepſque ejus cognominis ipſe a Salutis pinxit.* Hujus ſæpe memi Livius, & Decad. lib 1. appell- lum antiquiſſimum ſcriptorem. de Cicero in Bruto, *Fabius*, inquit *ctor, homo nobiliſſimus, juris & li- rum antiquitatis bene peritus.*

2 *Ambuſtus.*] De hoc attigi p me in verbo *Gurgitis.* Sed & l meminerunt Plinius de viris illu- bus 20. & Livius Decad. 1. lib. 4 eum dicit fuiſſe conſulem cum C rio Pacilio. & alias eodem libro, bunum, & lib. 7. ejuſdemque it cum C Pontio Balbo, & tertium T. Quintio, vel ut aliis placet, M. Papilio conſulem: Sed magi equitum P. Valerii Publicolæ di ris, & rurſum Cornelii Arvin- ctatoris lib. 8. ante finem & d Dictatorem, ejus Decadis lib. 9 & alius C. Munatius Ambuſtu gr-

upſerat. [1] Ex qua familia, quæ nulli contigit, uno velut enore tres principes ſenatus fuere, Fabius ſcilicet Ambuſtus, [2] Rutilianus, & Gurges, præcellenti ingenio viri. [3] Is autem Ambuſtus, quod adoleſcens ictus fulmine deflagravit: idemque Pullus, poſtea [4] Rullus nominatus. Fuit quoque Fabius cognomento Venox, [5] qui cenſor cum Appio Claudio, ob inquiſitas aquæ venas, Venocis nomen accepit.

Rutilianus.

Venox.

gnominatus ob eam cauſam quam declarat Aſconius Pædianus in Milonianam.

3 *Cujus filia Licinio.*] Livius 1. Decadis lib. 6. inquit, *M. Fabii Ambuſti filiæ duæ nuptæ, Servio Sulpitio major, minor C. Licinio Stoloni.*

1 *Ex qua familia.*] De quo diximus ex Plinio proxime in verbo, *Gurgitis.*

2 *Rutilianus.*] *Rullianum* vocat Plinius capite 40. libro 7. Plutarchus *Rullum* in vita Pompeii, & *Rhylaum* in vita Fabii Maximi. Sed *Rutilianum* Livius Decad. 1. lib. 8. ubi ſcribit illum fuiſſe dictum magiſtrum equitum à L. Papyrio Curſore. & aliâs. Item Valerius Maximus lib 2. cap. 2. & lib. 4. cap. 1. & ſcriptor de viris illuſtrib. 32.

3 *Is autem Ambuſtus.*] Pompejus Feſtus lib 14. *Pullus*, inquit, *Jovis dicebatur Fabius, cui Eburno cognomen erat, propter candorem, quod ejus natis fulmine icta eſſet. Antiqui puerum quem quis amabat, pullum ejus dicebant.* Arnobius contra Gentes libro 4 *& ut Jovis dicatur pullus, in partibus Fabius aduritur mollibus, obſignaturque poſticis.*

4 *Rullus.*] Ita cognominatus fuit Fabius Maximus avus illius Q. Fabii Maximi Cunctatoris, ut liquet ex Plutarcho in Pompejo, & Livio Decad 3. lib. 10. Fuere autem & alii cognomines: Plinius etenim lib. 8. cap. 50. ſcribit P. Servilium Rullum patrem ejus Rulli, qui conſule Cicerone legem Agrariam promulgavit, ſolidum aprum Romanorum primum in epulis appoſuiſſe. Extantque etiamnum tres orationes ipſius Ciceronis de lege Agraria contra P. Servilium Rullum Trib. plebis.

5 *Qui cenſor.*] Vereor ne hîc Alexand. memoria lapſus ſit: neque enim quiſpiam Fabius Venox aut alterius cognominis cenſor fuit cum Appio Claudio: ſed C. Plautius, ut tradit Livius lib. 9. cui quidem Plautio an cognomentum fuerit *Venox*, neſcio: At id cognominis fuiſſe alteri L. Plautio conſuli cum M. Follio Flaccina, videre eſt dicto libro 9. ut alteri L. Plautio conſuli cum L. Papyrio Craſſo ejuſdem Decad. 1. lib. 8. Poſt illos autem cenſores fuere Q. Fabius & P. Decius dicto lib. 9. in fine. Sed quod illi Fabio cognomen fuerit non reperio: niſi is fuerit Q. Fabius Maximus Rutillianus, qui annis 22. plus minuſve fuerat ante magiſter equitum L. Papyrii Curſoris, ſicuti ſupra diximus. Quanquam Cælius Rhodiginus idem quod hic habet, lib. 24. cap. 5. in fine. & addit præterea hos cenſores fuiſſe M. Valerio Maximo & P. Decio conſulibus. ego neque cenſores, neque conſules hos ſimul fuiſſe reperio. Cæterum Hermolaus Barbarus in Caſtig. ad Plin. lib. 7. cap. 9. ſcribit, antiquam tabulam Romæ repertam hoc ſcripto, *Cæſar Claudius C. F. Ap. N. Cæcus C. Plautius C. F. C. N. Qui in hoc DXXV. honore appellatus eſt:* & paulo poſt ſubdit; *Quamquam & Venox L. Plautius I. F. L. N. Vennocens in eadem tabula legitur.* Miror autem Hermolaum *Venocem* pro nobili accepiſſe, & interpretatum fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Maximi. pit. Et alter Rutilianus, cui primum [1] ob virtutem Maximi cognomen datum, qui [2] magiſter equitum à Papyrio dictatore pene ſecuri percuſſus eſt. [3] Duos enim Maximos populus Romanus præcipue cognominavit, Valerium, qui plebem patribus conciliavit, & hunc Rutilianum: poſt quem [4] Pompejus, aſtipulante Sylla, Magni nomen accepit. *Cæſones. Cæſares.* Nec me præterit, [5] Cæſones, quod cæſo matris utero in lucem prodiiſſent, ſicut [6] Cæſares, quod eſt Juliorum familiæ cognomentum, vel quod cum cæſarie naſcerentur, ſeu quod avus C. Cæſaris elephantem occiderat, qui Punica lingua Cæſar dicitur, nomina inveniſſe: cujus familiæ *Sacra Apollinis.* proprium dicunt fuiſſe, ut ſacra Apollinis curæ habeant, ejuſque miniſtri fiant. [7] Iulos vero, à prima barbæ lanugine plerique dictos autumant: [8] ἴουλον enim Græci primam in mento dixere lanuginem. *Agrippæ.* & [9] Agrippas, quod contra naſcentium legem, pedibus prius ex utero emerſis, nati eſſent, quaſi ægre partos nuncupari, quod omen infelicitatis fuit: ſicut [10] qui ex utero haud magno negocio & proniori partu effuſus foret, felix augurium affert. Et

Vo-

1 *Ob virtutem Maximi.*] Aliter Livius 1. Decad. lib. 9. *Extremo*, inquit, *Q. Fabius Cenſor ſimul concordiæ cauſa, ſimul ne humilimorum in manu comitia eſſent, omnem forenſem turbam excretam in quatuor tribus conjecit, urbanaſque eas appellavit: adeoque eam rem acceptam gratis animis ferunt, ut Maximi cognomen quod tot victoriis non pepererat, hac ordinum temperatione pareret.*

2 *Magiſter equitum.*] Livius Dec. 1. lib. 8. & Valer. Maximus lib. 2. cap. 2.

3 *Duos enim Maximos.*] Plutarch. in Pompejo.

4 *Pompejus.*] Ibidem Plutarch. & Livius Decad. 3. lib. 10. in fine. Caſſiodorus libro 4. Variarum lect. epiſt. ultim.

5 *Cæſones.*] Plinius lib. 7. cap. 9. & C. Titus Probus in epitome libri 10. Valerii Maximi, & Feſtus lib. 3. Cæſonis autem Fabii conſulis primum cum L. Æmylio, ſecundum cum Sp. Furio, tertium cum T. Virginio, meminit Livius Decad. 1. lib. 2.

6 *Cæſares.*] Plinius ubi ſupra, & Solinus cap. 4. Sed tu omnino vide quæ de hac re ſcripſi in noſtris Commentariis.

7 *Iulos vero.*] Servius ad eum locum Æneid. 1. Virgil.

At puer Aſcanius cui nunc cognomen Iulo.

8 Ἴουλον.] Idque non ſolum virorum, quod planum eſt, ſed & arborum & pomorum ex Plinio lib. 16. cap. 29.

9 *Agrippas.*] Plinius lib. 7. cap. 8. Quintilianus lib. 1. cap. 8. A. Gellius lib, 16. cap. 16. Solinus cap. 4. & Nonius Marcellus ad extremum operis ſui.

10 *Qui ex utero.*] Id quod tacite ſentiunt prædictis locis Plinius & Solinus.

1 *Vo-*

Vopiſcos, cum ex gemellis uno defuncto, alter ſuper- *Vopiſci.*
veret: & [2] Proculos, qui foris agente patre: ac [3] Poſt- *Proculi.*
humos, qui poſt patris obitum nati eſſent: & [4] Cordum, *Poſthumi.*
qui ſero & poſtremus: atque [5] Opiter, qui patre mortuo, *Cordus.*
avo *Opiter.*

1 *Vopiſcos.*] Plinius lib. 7. cap. 10. …intil. d. cap.8. Plutarch. in Corio-…o, Solinus & Nonius ubi ſupra: C. …tem Titus Probus in dicta epitome …lerii *Opiſcos* habet, ubi mendum pu-…n, cum ipſe idem Vopiſcum Julium …mmemoret.

GOTHOFRIDUS.

Vopiſcos.] Vopiſci, uno abortu ex-…ıſo. Nonius cap.19. uno abortivo ad …rtum legitimum deducitur.9. Iſido-…s 5.

TIRAQUELLUS.

2 *Proculos.*] Plutarchus prædicto lo-…, & Feſtus l. 14. Livius autem De-…d. 1. lib. 2. memorat Proculum Vir-…nium conſulem cum Sp. Caſſio; & …bro 8. P. Plautium Proculum etiam …nſulem cum P. Cornelio Scapula. & …acitus lib. 15. Cervarium Proculum …uitem.

GOTHOFRIDUS.

Proculos.] Gloſſis: *Proculus* τηλέγονος.

TIRAQUELLUS.

3 *Poſthumos.*] Ibidem Plutarchus, …t iterum in Sylla, in fin. Servius l. 6. …Æneid. ad illud,

— *Tua poſthuma proles.*

…uintilianus lib. 1. cap. 8. Gellius l. 2. …ap. 16. Euſebius in Chronicis: & …are probat illud Plauti in Aulularia, …ct. 1.

Poſt mediam ætatem qui duxit uxorem domum,
Si eam ſenex anum prægnantem fecerit fortuito,
Quid dubitas quin ſiet paratum nomen puero Poſthumus?

…eſtus lib. 15. Et de iis in noſtris legi-…bus connub.

4 *Cordum.*] Quintilianus prædicto loco, *Scrutabitur*, inquit, *mille præceptor acer atque ſubtilis origines nominum, ut quæ ex habitu corporis Rufos, Longoſque fecerunt. Ubi erit aliquid ſecretius, unde Syllæ, Burri, Galbæ, Planci, Panſæ, Scauri, taliaque: & ex caſu naſcentium, hinc Agrippa & Opiter, & Cordus, & Poſthumus erunt: & iis quæ poſt natis eveniunt, unde Vopiſcus, Cota, Scipiones, Lenates, Serani.* Sunt & ex variis cauſis, quibus oſtendit omnia hæc nomina hominibus impoſita ex variis cauſis, quas tamen aliter non declarat, ſed relinquit legentium conjecturæ. Quod ad *Cordum* pertinet, de quo hîc tractamus, facile poſſumus conjicere, ita eum nominari, qui ſero & veluti intempeſtive naſcitur, ut *fœnum cordum* appellatum, quod autumnale eſt, & ſic ſerotinum & poſtremum, ut ſcribit Columella lib. 2. c. 1. Plin. l. 18. c. 28. Pompejus lib. 3. ubi ait *frumenta corda* dici, quæ ſero matureſcunt. Sic & olus *cordum* appellat ipſe Columella lib. 12. cap. 13. & *Agnos Cordos*, Plinius l. 8. cap. 47. & ante illum Varro qui per aſpirationem ſcribit *Chordos*, de re ruſtica l. 2. cap. 1. à χοεῖν verbo Græco. Cordi Crexentii meminit Suetonius in Auguſto, cap. 25. & Julius Capitolinus in Gordianis alterius Cordi qui vitas Imperatorum ſcripſerat, meminit. Sed ſcriptor de viris illuſtribus cap. 12. ſcribit Mutium Scævolam, *Cordum* fuiſſe cognominatum, licet in quibuſdam libris *Codrus* eo loco legatur.

5 *Opiter.*] Quintilianus ubi ſupra. C. T. Probus in epitome 10. Valerii Maximi. Feſtus libro 13. Memoratur autem Opiter Virginius Conſul Rom. primum cum Sp. Caſſio, iterumque cum L. Æmilio, Livii Decad. 1. lib. 2. & Dionyſii Halicarn. libro 5. Atque

Cæſar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

avo vivo editi forent, dictos exiſtimarunt. Cornelius
Scipio. [1] Scipionum nomen propagavit, quod patrem lumine
bum, pro baculo regeret, velut haſtili nixum, Scipio
Cincinnatus. appellatus. Et [2] Cincinnatus, quod eſſet capillo inco
pto: & [3] Roſcius, quod exactæ virtutis & conſummati
Roſcius. mus foret. Cum enim Roſcius Gallus hiſtrio nulli ſecu
dus, ſupra omnem memoriam abſolutiſſime mimum ag
Pollus. ret, ſicut [4] Pollus apud Græcos, ſi quem virtute præcipu
& artibus præcellentem videbant, Roſcium, hoc eſt, mi
Piſo. & perfectæ probitatis nuncupabant. Sic Piſo, quod
Frugi. omni re commodus foret, utilis & fructuoſus, [5] Frugi
cogn

Cæſar Opiter Tito Probo ubi ſupra. Ex quo illud te ſcire oportet, multa prænomina, aut etiam nomina, in cognomina, & è diverſo ab antiquis verſa fuiſſe, ut vides in Opitris appellatione, & Poſthumi, Cepionis, Bruti, & aliis quamplurimis ipſi Probo memoratis.

1 *Scipio.*] Ibidem Quintilianus. Livius Decad. I. lib. 5. Macrobius I. Saturnal. cap. 6.

2 *Cincinnatus.*] Suetonius in Caligula cap. 35. Livius autem Decad. I. libr. 3. memorat L. Quintium Cincinnatum dictatorem, & lib. 4. conſulem: & eundem etiam dictatorem Valerius Maximus lib. 2. cap. 2.

3 *Roſcius.*] Cicero l. I. de Oratore, ſcribit *Roſcium Gallum Comœdum eo præſtantiæ veniſſe, ut cum de perfecto in arte aliqua loquimur, is in ſuo genere Roſcius à nobis dicatur.* Et Feſtus lib. 16. ad fin. *Roſcii*, inquit, *appellantur in omnibus perfecti, quod Roſcius quidam perfectus unus in arte, id eſt, comœdia judicatus ſit.* Ubi emendandi ſunt libri vulgares, qui ubi *Roſcii* deberent, *Roſii* habent. De illo eſt verſus Horatii epiſtola I. lib. 2.

Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit.

Macrobius quoque lib. 3. cap. 14 Saturnal. multa de illius excellentia ſcripſit, & nos quoque in commentariis Nobilitatis.

4 *Pollus apud Græcos.*] Neſcio hic intelligat de Pollo Agrigenti Sophiſta, Gorgiæ diſcipulo, qui mus in oratione inveniſſe dicitur titheta & ſimiliter deſinentia; qu Philoſtratus dicit minime verum e ſed jam inventis ſæpe uſum fuiſſe. S das autem ſcribit eum genealogi eorum qui ad Trojam profecti ſi ſcripſiſſe, ſimulque navium catalogu Sed hunc Pollum puto eum eſſe ſtrionem de quo loquitur Gellius l. c. 5. ubi eum dicit fuiſſe in terra Gr cia fama celebri, qui geſtu & vocis c ritudine & venuſtate cæteris anteſ bat.

5 *Frugi eſt cognominatus.*] Cicero oratione pro Fontejo inquit, *in or tione C. Gracchi permulta in L. Piſon turpia ac flagitioſa dicuntur, at in qu virum? qui tanta virtute atque integ tate fuit, ut etiam illis optimis tempo bus, cum hominem invenire nequiore neminem poſſet, ſolus tamen Frugi nom naretur.* Ejus quoque in Verrinis m minit Cicero, & in ejus Piſoniana Aſconius, ut ipſe Cic. Thuſculan. & ad Pætum Familiar. lib. 9. epiſt. 2 & Dionyſius Halicarn. lib. 4. ubi eu annales ſcripſiſſe dicit, ex quibus illu citat, niſi hic alius ſit, & alterius Piſ nis Frugi Liciniani. Suetonius Galb cap. 17.

1 *Scr*

-gnominatus. [1] Scrofæ vero & [2] Aſinæ unde ſint cogno- *Scrofæ, & Aſinæ.*
-nta, vulgo proditum eſt: ſiquidem alter cum vades da-
-r, aſinam onuſtam auro in forum duxit: alter ſuppoſita
-ore puerpera, quam depeculatus fuerat, ſcrofam ſe non
-bere mentitus fuit: ſeu quod [3] Varro tradit, qui primus
-nti nomen propagavit, cum quæſtor in Macedonia reli-
-s foret in caſtris, hoſteſque impreſſionem facerent, pa-
-la vociferatus eſt, celeriter ſe illos, ut ſcrofa porcos, diſ-
-turum, quod & fecit: unde nomen aſſequi meruit. Pro-
-cumque memoriæ eſt, Cornelium Rufum, quod ex præ-
-ſipto librorum Sibyllinorum ludos fecerat, Sibyllam pri-
-o, mox annis intercedentibus, [4] Syllam appellatum po- *Syllæ.*
-ris nomen propagaſſe. Et militem, quod fronde co-
-natus, militaria geſſit facinora, [5] Frondicii nomen de- *Frondicii.*
-ſe. Sed jam longius evecti ſumus, quam ſtatueramus.
-que ne longius legentes fatigemus, neve pluribus mo-
-mur ſtudioſos, de his hactenus dixiſſe ſatis ſit. Hoc quo- *Cognomina ex piſcibus.*
-e non fuerit ab re meminiſſe, pleraque cognomen-
Romanis ex piſcibus fuiſſe indita. Nam [6] Murænas & *Murænæ.*
Ora-

1 *Scrofæ.*] Ex Macrobio Saturnal. -. 1. cap. 6. ubi & ita cognominatum Tremellium.

2 *Aſinæ.*] Macrobius ibidem. Li-us autem Decad. 3. lib. 3. memorat -ornelium Aſinam interregem & P. -ornelium Aſinam, ſive illum, ſive al-rum. Aſconius Pædianus in Orat. -icer. contra L. Piſonem, & Cneum -ornelium Aſinam conſulem cum C. -uillio, Paulus Oroſius lib. 4. cap. 8. -ierunt autem & Aſinii vetuſtæ fami-æ, è quibus Aſinius Pollio orator ce-berrimus, & cujus perelegans exſtat -ratio adverſus Catilinam. Aſinius -uoque Sabinus memoratus Tacito, -b. 3. & Aſinius Capito, apud A. Gel-ium lib. 5. cap. 20. & 21. Fuere & -ſellæ cognominati, ut Lucretius A-ella apud Florum epitomes lib. 86. & -8. & ſcriptorem de viris illuſtribus -8. Fuere denique Aſelliones, ut Sem-pronius Aſellio ſcriptor Romanæ hi-ſtoriæ, apud A. Gellium lib. 1. cap. 13. & lib. 5. cap. 18.

3 *Varro tradit.*] Scilicet de re ruſtica lib. 2. cap. 4.

4 *Syllam.*] Plutarchus in Mario, initio. Macrobius Saturnal. libro 1. cap. 17. Quintilianus vero lib. 1. c. 8. ponit hoc nomen inter ea quorum origo ſecretior eſt. Ad illam autem ſententiam alludit Silius Italicus ibi,

— *Sibyllam vocant Syllam.*

5 *Frondicii.*] Plinius lib. 17. cap. 1. de arboribus loquens, *Fuere*, inquit, *& ab iis cognomina antiquis, Frondicio militi illi qui præclara facinora Vulturnum tranſnatans, fronde capiti impoſita adverſus Annibalem edidit.*

6 *Murænas.*] Varro de re ruſtica lib. 3. cap. 3. loquens de Lucio Muræna, quem tradunt fuiſſe ob eam cauſam ita appellatum: & Macrobius Satur-nal. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Oratæ. [1] Oratas, vel quod [2] piſcium ejus generis vivaria quam am-pliſſima haberent magno fœnore, vel quod eo edulio præ-cipuo veſcerentur, plerique dictos volunt. [3] Tametſi Mu-rænam à nervoſo corpore, ſicut [4] Nervam à fortitudi[ne] multi denominari dicant. [5] Fœminaſque Romanas d[...]

ta[...]

nal. 3. cap. 15. Lucii autem Murænæ meminit Plinius lib. 33. cap. 3. & D. Murænæ ſcriptor de viris illuſtribus cap. 30.

1 *Oratas.*] Iidem ibidem de Sergio Orata loquuntur, de quo & alia multa dicit Macrobius: Valerius item Maximus lib. 9. cap. 1. poſt princip. & Plinius lib. 9. cap. 54. Pompejus autem Feſtus inquit, *Orata genus piſcis appellatur à colore auri, quod ruſtici Orum dicebant, ut auriculas, oriculas: utque Sergium quendam prædivitem, quod duobus annulis aureis & grandibus uteretur, Oratam dicunt appellatum.* Quæ longe diverſa ſunt ab iis quæ Varro & Macrobius dicunt. Cæterum Martialis hunc piſcem *auratam* per diphthongum appellat, lib. 13. epigram. 90.

Non omnis laudem pretiumque aurata meretur,
Sed cui ſolus erat concha Lucrina cibus.

In iis autem cognominibus ſumptis à piſcibus adde Callimedontem Rhetorem, *Locuſtam* fuiſſe cognominatum, quod eo piſce delectaretur, ut videre licet apud Athenæum lib. 3. cap. 11. & 13. & lib. 8. cap. 6.

GOTHOFRIDUS.

2 *Piſcium vivaria.*] Murænarum piſcinam hujuſmodi Vedius Pollio habuit, quibus, ob cryſtallinum fractum, cum ſervum objici juſſiſſet, Cæſar ſervum dimitti & cryſtallina omnia coram ſe frangi juſſit, complerique piſcinam. 9. Plinius 23. Seneca 3. de ira 40. Tertullianus libro de pallio.

TIRAQUELLUS.

3 *Tametſi Murænam.*] Caſſiodorus hoc dicit in libris variarum.

4 *Nervam à fortitudine.*] Idem ex eo loco. Miror autem Alexandru[m] prætermiſiſſe Macrinum, Torquatu[m] Sylam: tu videbis apud Plutarchum[in] Mario, initio, videlicet ex figura[...] modo corporis. Longos etiam ex h[a]bitu corporis, ex Quintiliano libro[...] cap. 8. uti & jam ex eo diximus. F[...] autem C. Sulpicius Longus conſul ap[ud] Livium Decad. 1. l. 8. Gracchos, qu[...] eum qui ita primus vocatus eſt, ma[...] menſibus duodecim geſtaſſet in uter[o] quare quod legitimum partionis te[m]pus ſupergreſſa eſſet, eaque diuti[us] partum quam ſolerent gravidæ geſ[taſ]ſet, Gracchum à geſtando nominav[...] ut teſtis eſt Varro, & diximus in n[o]ſtris commentariis ad *l. ſi unquam. C. revocand. donatio.* in verbo *ſuſceperit liberos. num.* 210. Quamquam alii [...]ctum putent à Gracculo ave garru[...] *Senecas, quod is cui primo cognomen[...] impoſitum eſt, canus ſit natus*, ut trad[...] Caſſiodorus, ſicut de Numa Pompi[lio] dicitur: & ad illud alluſiſſe videt[ur] Virgilius lib. 6. Æneid.

— Noſco crines, incanaque ment[a]
Regis Romani. —

ubi Numam canum à prima ætate S[er]vius Maurus teſtatur fuiſſe. Pertinac[em] quod qui primus eo nomine dict[us] eſt, ſcilicet Pertinacis Imperatoris [pa]ter, negotiationi materiariæ conſta[nti] ac pertinaci ſtudio incumberet, ut [in] vita ipſius Imperatoris traditur. T[e]rentios à *tereno*, quod eſt, Sabinoru[m] lingua, molle, ut putat Varro ad Lib[...] nem primo, apud Macrobium lib[...] Saturnalio. cap. 13. ad finem. Sed a[...] hujuſcemodi multa videbis apud C[æ]lium Rhodiginum lib. 24. cap. 5. &[...]

5 *Fœminaſque Romanas.*] Plutarc[h] in Mario, initio, & Problem. 102. pr[æ]terea de maribus Pauſanias in Ach[...]

ci[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

..tum nomina ferre, mares vero tria, ſæpius quatuor, *Fœminæ duo, Mares autem tria aut quatuor nomina habebant.*
..ænomen, cognomen, agnomen, & nomen, idque no-
..bitatem generis monſtrare: quodque [1] rarenter mulieres
..prenominibus utebantur, mares vero frequentiſſime.
..umque cognomen & agnomen mulieri non dabatur.
..uod nobis, cum frequenti lectione id obſervaremus, ita
..e propemodum viſum fuit.

..c. & id videre licet apud autores ..uque. Nec tamen omnes mares tria ..mina habent, ſed tantum liberi & ..biles, ut legitur apud Quintilianum, .. reſpicit Juvenalis ibi,
..anquam habeas tria nomina.
..Auſonius in numero ternario,
— Tria nomina nobiliorum.

1 *Rarenter mulieres prænominibus.*] Bene dicit *rarenter*: nam *quandoque utebantur*, ut dicit Feſtus lib. 14. quod Cæcilia & Terracia Cajæ ſunt appellatæ; pari modo Lucia & Titia: & videto quæ dicam lib. 5. cap. 4. infra.

CAPUT X.

Quare partus ancillæ, cujus uſusfructus legatus fuit, in fructu non ſit, cum reliquorum animalium contra fuerit.

..Nter contentiones forenſes quondam ſumma diſſenſio fuit, an partus ancillæ, in qua uſusfructus legatus ..t, in fructu ſit habendus, ita ut in eo ſicut in ancilla ..uſfructus maneat. Vetus quæſtio fuit inter conſultiſ..nos viros P. Scævolam & M. Manilium, à quibus Bru..s ſummæ autoritatis vir, qui inter Juriſperitos multum ..ngeque præſtitit, & M. Cicero jure meritoquediſſentit. ..erba Ciceronis de finibus bonorum primo, ſi recenſere .. quis vellet adſcripſi: An partus ancillæ ſit in fructu ha..endus, diſſeretur inter principes civitatis, P. Scævolam .. M. Manilium: ab hiſque M. Brutus diſſentiet, quod .. acutum genus eſt, & ad uſus civium non inutile, noſ..ue ea, eorumque ſcripta, reliquaque ejuſdem generis, .. legimus libenter, & legemus: hæc quæ vitam conti..ent omnem, negligentur? Hactenus Cicero. Manilius .. Scævola, in fructu ancillæ partum eſſe dixere, ea de ..uſa, quod ſicut in cæteris animantibus, quæ in manu *Ciceronis locus.*

man-

mancipioque ſunt, illorum fœtus in fructu eſt. Siquider
pecudum legato uſufructu, ſoboles ex pecudibus poſte
natis ſuffecta, perinde accedit legato, & in fructu habetu
ac ſi una cum pecore legata fuiſſet. Ita ancillæ legato uſu
fructu, pari exemplo partum ancillæ in fructu eſſe voluer
pluresque jureconſulti in hanc ſententiam conceſſere,
quibus tamen Brutus gravis autor in primis, certioribus a
gumentis diſſentire haud immerito viſus fuit: cujus ſer
tentia poſtea obtinuit. Non enim ſicut in ſobole pecud
pecus enatum, nexu obligatur, & in fructu eſt, ita ancill
partum in fructu eſſe, aut in jus ditionemque venire cer
ſuit. Quippe pecore legato, ipſum pecus & ſobolem tar
quam pari nexu obligatam accedere, & in fructu eſſe co
ſentiunt omnes. Sed in fructu hominis, [1] homo, inqui
eſſe non poteſt, permagnique intereſſe an pecus ex pec
re, vel homo ex ſerva naſcantur. Cum enim ex ſerva n
tus, ſui potens non ſit, nec alieni juris aut ditionis fiat, ſe
in ſervitio & famulatu domino ita addictus, ut ſine domi
juſſu permiſſuve in jus alterius venire aut mancipio, nexuv
obligari non poſſit, ideo ancillæ partus in jus miniſterium
que uſufructuarii non venit, ſed velut mancipium domi
addicitur. Quod in pecore enato ſecus dici convenit. S
quidem pecus enatum, cum in manu & fructu ſit, u
cum pecore legato tanquam adjectum perinde manet,
ſi una legatum eſſet. Aptiſſime commodiſſimeque Brutu
magno ut fuit ingenio, ab homine pecus ſejunxit. Se
ſicut hoc peracri judicio non inepte ab altero diſcrevit,
dive

TIRAQUELLUS.

ID caput conſtat duobus membris, quæ ad jus noſtrum civile pertinent. Primum deciditur per legem *Vetus, ff. de uſufructu & quemadmodum*. Secundum ex l. *repeti.§.rei. & l.fundi*. & duabus ſeqq. *ff. Quib. mod. uſusfruct. amitt.*

GOTHOFRIDUS.

1 *Homo eſſe non poteſt.*] Cur non poteſt? pleriſque enim in locis ſervi qu
drupedibus exæquantur. *l.2.ff ad l..*
quiliam. Cajus 2. Aureorum, hanc
tionem adfert: *abſurdum*, inquit,
ſum eſt hominem in fructu eſſe, cum om
fructus rerum natura hominum gra
comparaverit. & hac ratione Cajus u
tur, ut probet, Partum ancillæ in fru
non eſſe: in *l.28.ff.de uſuris.* quæ ra
in *lib. 2. Inſtitutionum* repetita. §. 3
Inſtit. de rerum diviſ.

1 Ulp

erſum arbitratus fuit: ita cauſam ego tam variæ deciſnis, à veteribus Jureconſultis libenter quæſierim, Cur eæ uſufructu legato, ſi in ea inſula erecta foret, ea poſtea cmolita in eademmet area mihi uſumfructum manere Iulus [1] & Ulpianus cenſuerunt, non autem econtra: rnque ædium uſufructu legato, illis demolitis, licet altæ ſuffectæ ſint, in eis tamen mihi nullum [2] manere uſnfructum, conſtans omnium opinio fuit. Et tametſi rionis hujus dijudicandæ non prompta animadverſio for, conſtitit tamen grande diſcrimen ſubeſſe, quod [3] deolitis ædibus, ſolum & area quæ prius fuit, manet, in ca mihi uſusfructus incolumis & certus eſt: ædibus vero dnolitis, quamvis alteris inibi ſuffectis, non eaſdem eſeri convenit. Ideo cum aliæ, non eædem dicantur, umfructum propterea non deberi, jure meritoque putunt.

Ulpianus.] Aut potius *Africanus* *inqui uſumfructum areæ.36. ff. de uſufru. & Marcellus l.71. d.Titulo.*

Manere uſumfructum.] Dic potius. *æ uſufructu legato, ſi teſtator poſtea ina inſulam ædificavit & ea vivo eo dla fuerit vel deciderit, areæ uſumfrum non extingui ſed deberi, quod ncenſeatur area rediiſſe in priſtinam ſm formam, quam habuit tempore teſtenti, ut nihil plus vel minus ſit in hoc im illo caſu. Non idem receptum eſt in ædium legato. Nam Ædium uſufructu legato, ſi eas ad aream reductas poſtea ædificavi, non convaleſcit uſusfructus: quia res non ita poteſt ad formam ſuam priſtinam redire, vix eſt enim ut ea plane forma ſit in novo ædificio quæ fuit in vetere: aut certe fit id rarius. Et hæc cauſa eſt, ut in ſervitutibus urbanis eadem ſpecie & qualitate repoſitis, jus duret. l.20. §. 2. ff. urbanor.*

3 *Demolitis ædibus.*] *D. l. 36. & l.10. §. 1. ff. quibus modis uſufruct. amitt.*

CAPUT XI.

Miracula de ſomniis apud nonnullos cognita & comperta, & quæ ipſe expertus fui.

Junianus Majus conterraneus meus, vir bene literatus, in exquirendis adnotandiſque verborum & ſententiaru viribus, multi ſtudii fuit: & præterquam quod in erudndis juvenculorum animis, imbuendiſque doctrina pris, caſtigatiſſimæ diſciplinæ, ſomniorum quoque omngeneris ita verus conjector fuit, ut ipſius reſponſa, di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vina fere monita haberentur. Ad eum memini, cum pue
adhuc eſſem, & ad capiendum ingenii cultum frequen
apud eum ventitarem, quotidie ſomniantium turbam, ho
mineſque celebri fama & multi nominis, de ſomniis con
ſultum veniſſe. Declarabat definiebatque ille, non brevite
aut ſubobſcure, ut plerique, ſed expoſite atque apert
ænigmata ſomniorum, ſive boni, ſive mali prænuncia: i
apte, ut judicium factum à veridico diceres. Multi quoqu
illius monitu, vitæ interitum, nonnunquam animi ægrituc
nes vitarunt. Sed quod illi interprete Juniano aſſequebantu
animadverti quoſdam haudquaquam ſummæ nobilitat
ſed homines tenuiſſimos, & ſortis infimæ, abſque ul
interprete aſſecutos, & ſomnio tantum præmonitos, in
minentem cladem aut futurum exitium, & pleraque i
commoda vitaſſe; veriſſimaque, qualia futura videran
ſomnia extitiſſe: quod genus Græci ὅραμα, hoc eſt, viſ-
nem dicunt. Nuper in Veſuvino meo familiaris meus qu-
piam fuit, homo alioqui exiguæ ſortis, obſcurus & ege
ſed tamen ſpectatæ fidei, & exempli recti, qui ovin
greges cuſtodire ſolitus, cum eſſet gravior annis, & vale-
dine non bona, eam curam unico, quem habebat, fi
delegarat. Accidit, dum procul à ſtabulo ipſe & fi
ſub parvulo lare noctu decubarent, ovem quandam à lu
circumventam, ſibi in ſomniis obverſari, illiuſque den-
bus opprimi & lacerari viſam: quo ſomnio expergefac
ſenior, filium qui una decubabat, excitavit, utque d
gregem propere accederet, acclamavit: namque ove
cujus etiam nomen referebat, à lupo circumventam
laniari dixit. Qui cum illuc excitatus pergeret, eand
quam pater prædixerat ovem, à lupo lacerari atque op
mi invenit, veriſſimumque, & quale pater prædixe
inſomnium expertus fuit. Matrona inſignis, multi & c-
lebrati nominis, dum Neapoli degerem, referre mih
lita eſt, quamcunque in ſomniis imaginem vidiſſet,
dem ſibi poſtera luce repræſentari. Eaque magnæ adn

oni apud reliquas matronas fuit, quod ſæpius quæ ſibi die ventura erant, ſomnio monita, futura prædiceret. Sed ræ omnibus, quæ notaverim, res eſt memoria & admiıtione digna, quam ego nuper expertus ſum, & re proıavi. Jacebat in lectulo Marius alumnus & cliens meus, cuıs ego ingenium & animi indolem ſæpe demiratus ſum. s cum per quietem matrem defunctam efferri, & funus aparari vidiſſet, graviſſimos gemitus & lugubres querelas uamvis ſomnio confuſus, edebat: quem cum excitari ıſſiſſem, & cauſam tam luctuoſi gemitus requiſiſſem, reılit matrem vita functam, ſibi per quietem viſam efferri, c funerari. Obſervavi ego diem, & tempus, quo ſpecies æc obſervata fuerat, notavi. Haud multo poſt, nuncius efunctæ matris ad me venit: à quo cum diem requiſiſſem, onvenit, ipſo die quo mater per quietem efferri viſa fuit, ilım è vita exceſſiſſe. Quibus exemplis admonemur, ut eſſe ræſcita quieſcentis animi, & divinationes, humanæque ıentis præſagium, quaſi vaticinium futurorum divinitus ıortalibus datum per ſomnia credamus.

TIRAQUELLUS.

NArrat quædam vera ſui temporis ſomnia, ex eo ſomniorum genere, uæ ὅραμα, id eſt, viſionem Græci ocant: de quibus & aliis ſomniorum eneribus late Macrobius de Somnio cipionis, libr. 1. cap. 3. Sed & ſi alia plurima deſideras de Somniis, pete ex Ciceronis libro primo de Divinatione, & Valerio Maximo lib. 1. cap. 7. & ex hoc ipſo Alexandro infra libro 3. cap. 26. & de Somniis inſcripti ſunt Artemidori Daldiani libri ſex.

CAPUT XII.

Quæ forma caſtrorum, qualiſque diſciplina olim fuerit, & quot portæ in Romanis caſtris eſſe conſuevere.

QUibus caſtrametandi ſcientia, & idonea caſtris loca eligendi nota & perſpecta cognitio fuit, cujus rei gloa [1] Pyrrho Epirotæ præcipua fuiſſe traditur, quique militalita-

TIRAQUELLUS.

P*yrrho Epirotæ.*] De Pyrrhi in re militari & caſtris metandis peritia utarchus in vita illius. Apud Livium autem Decad. 4. lib. 5. Hannibal hac in re judex maxime idoneus, Pyrrho ſecundum locum poſt Alexandrum, in maximis Imperatoribus aſſignavit,

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

litaris diſciplinæ præcepta diligenter exequuti ſunt, ho
annotaſſe literis accepimus, ut pro loci qualitate ubi ca-
ſtra metanda forent, proque anguſtia & laxitudine, a
militari multitudine, ita ſe duces caſtris capiendis inſinuent
Sed neque eadem figura & habitu, neque eiſdem in locis
ſemper caſtrametari oportere, recte arbitrati ſunt: [1] Si
quidem modo quadrata, modo trigona, plerumque rotu
da, ex diſciplina Lycurgi, qui ita caſtrametari docuit
nonnunquam lunata, & hemicycla caſtra habere: inte
dum planis & patentibus campis, nunc arduis & accliv
in locis, plerunque demiſſa valle, [2] nunc in colle edito,
ſummo jugo caſtra communire: nonnunquam terræ ſi
difficili, & impedito ſaxis præruptiſſimis loco munito,
ſi qua major vis ingruat, [3] milites in tuto ſint: & ſicut lo
nat

Caſtrorum aliæ atque aliæ figuræ.

quod primus caſtra metari docuiſſet, neminemque elegantius loca cepiſſe, & præſidia diſpoſuiſſe. Sed & idem Livius eod. lib. 5. ſcribit Philopœmenem præcipue in ducendo agmine, lociſque capiendis ſolertiæ atque uſus, nec belli tantum temporibus, ſed etiam in pace ad id animum exercuiſſe. Subdit & mox alia, ex quibus multa Alexander in hoc capite ſcribit, & quæ ideo mox ſubſcribam: *Ubi*, inquit, *iter quopiam faceret, & ad difficilem tranſitu ſaltum veniſſet, contemplatus ab omni parte loci naturam, cum ſolus iret, ſecum ipſe agitabat animo: cum comites haberet, ab iis quærebat: ſi hoſtis eo loco apparuiſſet, quid ſi à fronte, quid ſi à latere, quid ſi à tergo adoriretur, capiendum conſilii foret: poſſe inſtructos recta acie, poſſe inconditum agmen, & tantummodo aptum viæ occurrere. Quem locum ipſe capturus eſſet cogitando aut quærendo exequebatur: aut quot armatis, aut quo genere armorum (plurimum enim intereſſe) uſurus: quo impedimenta, quo ſarcinas, quo turbam inermen rejiceret, quanto ea aut quali præſidio cuſtodiret: & utrum pergere qua cepiſſet ire via, an eam, qua veniſſet, repetere melius eſſet: caſtris quoque quem locum caperet; quantum munimento amplecterentur loci: qua opport
aquatio, qua pabuli, lignorumque copia
ſet: qua poſtera die caſtra moventi tut
maxime iter, quæ forma agminis fo*
Hæc ibi. Procles autem Carthagin-
ſis apud Pauſaniam lib. 4. ante fine
refert ipſum Pyrrhum fortuna, &
rum geſtarum ſplendore Alex. Mag
inferiorem fuiſſe. In diſponendis v
ſive inſtruendis in acie peditib
& equitibus, excogitandiſque c
tra hoſtes ſtratagematis, peritio
fuiſſe.

1 *Siquidem modo quadrata.*] Ve
tius de re militari lib. 1. cap. 3. ait
*terdum autem quadrata, interdum
gona, interdum ſemirotunda,
loci qualitas aut neceßitas poſtula
facienda ſunt.* & iterum l. 3. c. 8.

2 *Nunc in colle edito.*] Ideoque
ſar cum eſſent circum caſtra Pom
permulti editi & aſperi colles, hos
mum præſidiis tenuit, caſtellaqu
communiit, ut idem Cæſar ſcribi
Belli civilis.

3 *Milites in tuto.*] Vegetius lib
cap. 22. *Caſtra*, inquit, *præſertim
vicino, tuto ſemper facienda loco
ubi lignorum & pabuli, & aquæ ſ
tat copia.* & lib. 3. cap. 8.

1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıtura tempuſque patitur, caſtra & munitiones extendere: : opportuna aquatio, ne ſiti & laſſitudine conficiantur: t lignorum, ut pabuli copia ſit: ne commeatu,[1] neve re rumentaria prohibeantur, haud parvum munimentum ſſe putavere.[2] Præcipue cavendum, ne collis aut jugum nmineat, unde proſpectus caſtrorum, & ſubita incur-o fiat, neve ſylva denſa, aut latens foſſa, vel ſinus cculti jaceant, unde latebræ hoſtium & inſidiæ parari, aut ıcito ſpeculatu pericula oriri poſſint. Portæ quoque ca-rorum, ut pro amplitudine pauciores potius, quam plu-es conſtruantur, eſſe cum facilius, tum etiam utilius, idque ercommodum fuiſſe & ſalutare. Tametſi in Romanis ca-ris multiplices aliquando portas nonnulli exemplis adno-ırint: quod ideo ſervatum eſt, ne quid eruptionem ſu-itam in hoſtes demoretur, utque omnibus portis effuſus quitatus, uno impetu in hoſtes diverſi irrumpant. Sed ımen ubi ampliſſima erunt caſtra, & quamvis late fuſa,)i[3] quatuor ad ſummum portas conſtitui convenire: mi-ora vero & anguſta, duabus contenta eſſe debere, om-es ferme conſentiunt: Quarum ſicut nomina diſtin-ta, ita diſſimilia fuere munia.[4] Prima enim prætoria, quæ

Quid præcipue cavendum in caſtris locandis.

Portæ caſtrorum.

Quare multiplices portę in caſtris Romanis.

Diverſis caſtrorum portis, diverſa nomina tributa.

1 *Neve re frumentaria.*] Idem Vegetius lib. 3. cap. 8.

2 *Præcipue cavendum.*] Idem c. 22. *avendum etiam*, inquit, *ne mons ſit icinus altior, qui ab adverſariis captus ıſſit officere.*

3 *Quatuor ad ſummum portas.*] Liius Decad. 4. lib. 10. ita de portis loıitur, ut quatuor omnino eſſent, ſcicet porta extraordinaria, porta prinpalis dextera, principalis ſiniſtra, & Quæſtoria. Illius verba ſunt; *Æmylius d quatuor portas exercitum inſtruxit, t ſigno dato ſimul ex omnibus partibus ruptionem facerent. Quatuor extraorinariis cohortibus duas adjunxit, præoſito M. Valerio legato, erumpere exaordinaria porta juſſit, Ad dexteram incipalem haſtatos legionis primę inſtruxit: principes ex eadem legione in ſubſidiis poſuit. M. Servilius & L. Sulpitius Trib. militum his præpoſiti. Tertia legio adverſus principalem ſiniſtram portam inſtructa eſt: id tantum mutatum: principes primi & haſtati in ſubſidiis locati. Sext. Julius Cæſar & L. Aurelius Cottæ Trib. militum huic legioni præpoſiti ſunt. Q. Fulvius Flaccus legatus cum dextra ala ad Quæſtoriam portam poſitus.*

4 *Prima enim prætoria.*] Vegetius lib. 1. cap. 23. *Porta*, inquit, *quæ appellatur Prætoria, aut Orientem ſpectare debet, aut eum locum qui ad hoſtium caſtra reſpicit, aut ſi iter agitur illam partem debet attendere, ad quam eſt profecturus exercitus.* Sextus Pompejus l. 14. *Prætoria*, inquit, *porta in caſtris appellatur, qua exercitus in prælium educitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] quæ & quæſtoria dicta eſt: ſiquidem in Romanis caſtris, 8
[2] prætorium ducis, & quæſtorium fuit, prout prætor, au
quæſtor caſtris & legionibus præerat: quæ vel orienten
Caſtrorum locus. ſolem ſpectare, vel è conſpectu hoſtium dirigi conſuevit
Quod eo fit, ut ſiquando ad arma conclamatum foret, ſin
tumultu extra caſtra contrahi multitudo, & explicari or
dines, ſignaque educi poſſint. Etenim ubi acie decer
nendum erat, illinc cohortes educi, & copiæ admove
ſolebant. Ubi etiam militum ſtatio compoſita, inſtructa
Statio principalis. que ad ſubitos conatus eſſe debebat, cui etiam [3] Principa
nomen datum. Altera à tergo caſtrorum [4] Decumana, e
Decumana ſtatio. quod ampla & patens: ex qua deſertores, & facinoroſ
in quos jure militari animadvertendum erat, educuntu
& pœnis coërcentur. [5] Tertia principalis, [6] ex qua prin
cipes & ſummi duces velut ex poſtico, ſiquando uſui fore
Via principalis. opem ſuis laborantibus ferre, ordines tendere & milite
educere conſuerant. [7] Via quoque quæ ad portam fereba
Statio. Quintana. Principalis dicta eſt. Quarta poſt prætorium, [8] Quintan
dic

quia initio prætores erant, qui nunc conſules, & hi bella adminiſtrabant: quorum tabernaculum quoque dicebatur Prætorium. Sed & de hac porta Cæſar l. 3. Belli civilis, *quos in ſtatione ad prætoriam portam poſuerat.* ejuſdemque meminit Cornel. Tacitus lib 20.

1 *Quæ & quæſtoria.*] Pleriſque videtur eſſe diverſa, quibus ego aſſentior: & ſatis liquet ex Livio Decad. 5. lib. 1. poſt princip. ubi de nece Marci Livii Strabonis Tribuni militum.

2 *Prætorium ducis & quæſtorium*] Livius Decad. 1. lib. 10.

3 *Principali nomen datum.*] Ad hæc Feſtus lib. 14. habet, *Principalis*, inquit, *caſtrorum porta nominatur, quod in eo loco eſt in quo principes ordines tendunt.*

4 *Decumana.*] Vegetius libro 1. cap. 23. *Decumana*, ait, *porta quæ appellatur, poſt prætoriam eſt, per quam delinquentes milites educuntur ad pœnam.* Ejus meminit Livius Decad. 1. libr. 3. ubi de Sp. Furio conſ. loquitur. & l. 10. Item Tacitus lib. 1. *Ut cuncti ruere ad portas, quarum decumana maxi petebatur.* & Cæſar Belli civilis l. 3. 4. & 6. & Hircius de Bello Africano.

5 *Tertia principalis.*] Ex Feſto di mus ſupra in verbo *Principali.*

GOTHOFRIDUS.

6 *Ex qua principes.*] *Principalis* l porta à principiis: *Principia* por quod in his locis principes mili eſſent, ut mox dicam.

TIRAQUELLUS.

7 *Via quoque*] Livius Dec. 1. l.

8 *Quintana.*] Feſto l 15. *Quinta*, inquit, *appellatur porta in caſtris* *prætorium, ubi rerum utenſilium for ſit*, de qua loquitur Livius Decad. lib 1. poſt princip. Ad hujus ſimili dinem Suetonius in Nerone, cap. dicit ipſum Neronem domi *Quin nam* conſtituiſſe, ubi partæ & ad l tationem dividendæ prædæ preci aſſumeretur.

1 *Fin*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

citur : quippe per eam commeatus in caſtra conve- , & rerum utenſilium copia venalis exponi : inde am merces ad uſum militaris multitudinis, quæque llo uſui forent, importari & exportari ſolita. Hoc oque inter exempla relatum eſt, quod & [1] Fabius aximus, & [2] plerique imperatores præcipiebant, ex- citum itineribus, & locorum mutatione crebro fatiga- , potius quam uno in loco in caſtris ſedere, eſſe cum cius, tum ad diſciplinam militarem nobilius. Id od Cyrum [3] apud Xenophontem novimus factitaſſe. Quamvis nonnulli, caſtrorum crebram mutationem, æ ſe ferre turpem fugam, & exercitus alienationem, ixere. Fuitque [5] præcepto militari obſervatum, ut vi- liarum vices tubæ in caſtris per intervalla ſignificent : & ſiquando hoſtes in conſpectu ſint, pro portis caſtro- m ſingulæ ſtationes, & expeditæ cohortes, diſpoſitis cubiis, inſtratis equis, frenatiſque, pro vallo excubent, omnia militari cuſtodia vigiliiſque tuta firmaque ſint, paratis inſidiis, & omni aditu præſepto, nudata cuſto- is ſtationibusque caſtra, hoſtes adoriantur, & nec opi- antes invadant, cædibuſque & rapinis pateant. [7] Paulus vero

Exercitus crebro exercendus.

Vigiliæ in caſtris.

1 *Fabius Maximus.*] Livius Dec. 1. or. 10. *poſt terrorem Appio prætori fa- um à militibus, conſulis Q. Fabii juſſu, ſtra nuſquam ſtativa Romanis fuere. ebius etenim negabat*, inquit, *uno loco dere exercitum: itineribus ac muta- ne locorum nobiliorem ac ſalubriorem ſe.*

2 *Plerique Imperatores.*] Ut Metel- s, qui teſte Valerio Maximo, libr. 2. p. 2. *caſtrorum ſubinde loca mutabat, demque tanquam hoſtis ſemper adeſſet, llo foſſaque aptiſſime cingebat* : & ud Plutarchum in Apophth. Ly- rgi, ipſe Lycurgus jubebat fre- uenter caſtra mutari, ut hoſtibus ma- s noceret.

3 *Apud Xenophontem.*] Cyri pædiæ b. 1.

4 *Quamvis nonnulli.*] Eſt ſententia Curionis apud Cæſarem l. 2. de Bello civili. *Caſtrorum autem*, ait, *mutatio quid habet niſi turpem fugam, & deſpe- rationem omnium, & alienationem exer- citus?*

5 *Præcepto militari.*] Vegetius l. 3. cap. 8. *Quia*, inquit, *impoſſibile vide- batur in ſpeculis per totam noctem vigi- lantes ſingulos permanere, ideo in qua- tuor partes ad clepſydram ſunt diviſæ vi- giliæ, ut non amplius quam tribus horis nocturnis neceſſe ſit vigilare. A tubicine omnes vigiliæ committuntur, & finitis horis à cornicine revocantur.*

6 *Et ſi quando hoſtes.*] Vide infra in verbo, *Cajus vero Cæſar.*

7 *Paulus vero Æmylius.*] Plutarchus in illius vita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero Æmylius, ut attentius cuſtodiæ contra ſomnum re pugnarent, nocturnas vigilias ſine armis fieri, & inerme milites vigilare juſſit: quod multi poſtea duces exeq magno ſtudio curaverunt. Tametſi [1] veteri exemplo, ſta tiones vigiliæque, diurna nocturnaque munia ab armat in caſtris fierent: ita ut ferant militem, quia vallum no accinctus gladio, & alium, quia pugione tantum accinctu foderet, capite luiſſe. [2] Arma enim veteres membra m litum dixere. [3] Ferturque Epaminundas, cum cuſtodia ſtationeſque circuiret, ut diſciplinam exemplis ſtabilire ſopitum militem gladio transfixiſſe, aſſerens quod qualer invenerat, talem reliquerat, [4] Auguſtus quoque manipu lares milites [5] ſtatione deſerta, & centuriones morte mu ctavit. [6] Cajus vero Cæſar, ut ad ſubitos conatus diſpo ſita præſidia haberet, duas ſæpe legiones pro caſtris excu bare juſſit, utque in diſponendis caſtris, tendentium o dines, & deſcripta ſuis quæque partibus loca ac juſta it nerum intervalla diſtincta ſint: [7] utque tribuni militum principiis jura dent, indeque milites ſignum petant, ac ſt

Arma militum membra. Animadverſio in dormientes in ſtationibus. Alia diſciplina.

1 *Veteri exemplo.*] Hæc periodus uſque ad verſ. *ferturque*, fuit tranſcripta ex Cornel. Tacito lib. 11.

GOTHOFRIDUS.

2 *Arma membra militum.*] Hinc arma alienaſſe, militi grave crimen eſt: unde & hæc culpa deſertioni exæquatur, utique ſi tota alienavit? plura apud Paulum libro ſingulari de pœnis militum: adde de pœna militis, in bello arma ſua amittentis, aut aliena arma ſurripientis, *l.4.§.13.§.14.ff. de re militari.*

TIRAQUELLUS.

3 *Ferturque Epaminundas.*] Julius Frontinus lib. Stratagem. 3. cap. 12.

4 *Auguſtus.*] Suetonius de eodem, cap. 24.

GOTHOFRIDUS.

5 *Statione deſerta.*] De eo qui in exploratione, emanet, id eſt, fugit hoſtibus inſiſtentibus, de eo qui à foſſa recedit, aut ſtationis munus relinqu *v.l.3.ff. de re militari.*

TIRAQUELLUS.

6 *Cajus vero Cæſar.*] Ipſe Cæſar l Belli Gallici, *primam & ſecundam aci in armis eſſe, tertiam caſtra munire j ſit*, & paulo poſt, *Nihilo ſecius Cæſ ut ante conſtituerat, duas acies hoſt propulſare, tertiam opus perficere juſſ munitis caſtris duas ibi legiones re quit.*

7 *Utque tribuni militum.*] Hi p mum dicti quod *militibus præeſſent*, ait Modeſtus de vocabulis rei mili ris, jurejurando milites juſſu conſulu conventuros, adigebant, ut eſt ap Livium Decad. 3. libr. 2. ad quos ta dem honeſta miſſione milites dim ſos, arma retuliſſe Tacitus ait, lib. 1 & de iiſdem plura Vegetius, lib. 2. c & 12.

1 *Pi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtiones & vigilias eant: etiam ut in [1] prætorio Impera-
tis tabernaculum, [2] quod Auguſtale dicitur, tendant, *Auguſtale tabernaculum.*
ique pro tribunali ſedere, claſſicumque apud eos cani,
cotiesque dimicandum foret, pugnæ ſignum ab his tri-
lni petere debeant. [3] Cyri vero tabernaculum apud
enophontem hyeme pariter atque æſtu orientem verſus,
t [4] in caſtrorum medio, quod locus munitiſſimus foret, *Ducum ſummorum locus.*
tui conſuevit. Ea enim regio ſummis ducibus dabatur.
Alexandri Magni tabernaculum ſtatuæ circuncingebant:
i quo traditur mirum, cum [6] ad Oxum amnem ſtatue-
retur,

1 *Prætorio Imperatoris.*] Idem dic de prætorio conſulis & prætoris, ique enim habuerunt: unde ab Ap- Claudio & Q. Fulvio Coſſ. & Clau- Nerone, erecta tria prætoria circa puam, habet Livius Decad. 5. lib. 3. nè ſive conſulum, ſive prætorum, e Imperatorum, qui bella admini- arent, *tabernaculum* dictum fuiſſe *etorium*, ex Feſto lib. 14. ſupra poſi- m fuit.

MERCERUS.

2 *Quod Auguſtale dicitur.*] Id ſum- it Alex. ex Quinctiliani cap. 2. lib. 8. go tamen non cujuſlibet ducis, aut nperatoris tabernaculum, ſed ſolius uguſti, Auguſtale dictum puto; vel hæc appellatio ad omnia tabernacu- quorumcumque ducum pertinuerit, on proprie illi tabernaculo, in quo ix eſſe, dormire, cibari, & alia fa- iliaria agere ſolebat tributam; ſed duntaxat, in quo ſigna, Imagines, cætera ſacra militiæ reponebantur. uo ſenſu, non inepta erit Lectio ertranii in Annali 2. Cornelii Ta- ti, *Nocte cœpta eg. eſſus Auguſta-*, *&c.*

TIRAQUELLUS.

Auguſtale.] Quintilianus lib. 8. c. 2. uod de perſpicuitate eſt.

3 *Cyri vero tabernaculum.*] Xeno- hon Cyri pædiæ lib. ult.

4 *In caſtrorum medio.*] Idem, eodem b. ult.

5 *Alexandri Magni tabernaculum.*] Polyen. ſtratagematῶn lib. 4. Plinius lib. 34. cap. 8. poſt princ. *Alexandri*, inquit, *Magni tabernaculum ſuſtinere ſolitæ traduntur ſtatuæ.* Ælianus autem de varia hiſtoria libr. 9. cap. 3. ſcribit, Alexandro tabernaculum fuiſſe centum menſarum ſpacii capax, quinquaginta aureis columnis interſtinctum, quibus tectum ſuffulciebatur. Ipſum vero tectum erat inauratum, & magnifica arte, varietateque concinnatum.

6 *Ad Oxum amnem.*] Q. Curtius l. 7. Geſtorum Alexandri, paulo ante finem, tradit, in tabernaculo Alexandri ad flumen Oxum, turbidum & potu inſalubrem conſpectum fuiſſe fontem, quem quia tarde notaverant, ſubito extitiſſe finxerunt: Rexque ipſe credi voluit, donum id Dei fuiſſe. Quod vero ponit hic Alexander, oleum ex fonte manaſſe, non dixit Curtius, ſed potius aquæ potus ſuavis & ſalubris. Verum Plutarchus in vita Alexandri, ſcribit eum fontem fuiſſe pinguis liquoris, non guſtu quicquam ab oleo differentis. Strabo autem libro 11. refert Macedones qui in exercitu Alexandri erant, prope Ochum effodientes, olei fontem inveniſſe. *Nam veriſimile eſt*, inquit, *ut nitroſa quædam & aluminoſa, & ſulphurea & bituminoſa, terram perfluant, ita quoque pinguia inveniantur: raritas autem efficit admirationem.* Idem Athenæus l. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

retur, fontem manantis olei ſcaturiſſe. Philippus aut… pro vallo caſtrorum, nonnunquam in conſpecto maxi… *Tabernacula ex quibus apud diverſas gentes.* tumulo tabernaculum fixit. Quæ quidem [1] ex corio… pellibus, modo ex ſaccis aut ciliciis pilis contextis co… ſtruebantur. [2] Numidæ ex calamo & ſtramento, Nom… des centonum inſtar tectoria intexebant, multi ex [3]… bulis & cratibus: fuitque [4] more novitio ſervatum, ut… pr…

c.2. *Apud alios*, inquit, *ſunt fontes qui pingue neſcio quid habent, velut qui in Aſia, de quo Alexander ſcripſit, ſe olei fontem inveniſſe.*

1 *Ex corio & pellibus.*] Sic Cæſar lib.3. Belli civilis, *Ibique*, inquit, *reliquarum ex Italia legionum adventum expectare, & ſub pellibus hiemare conſtituit.* Livius Decad.1. lib.5. c.2. *Militem*, inquit, *Romanum in opere & labore, nivibus pruiniſque obrutum, ſub pellibus durare.* Idem 3. Decad. lib.3. *ubi primum ſub pellibus haberi cæpti ſunt.* & Decad.4. lib.7. *Inſtare hiemem, aut ſub pellibus habendos milites fore.* Tacitus lib. 13. cap.35. *Retentuſque omnis exercitus ſub pellibus quamvis hieme ſæva.* & lib. 14. *Contractus deinde omnis exercitus, ſub pellibus habitus eſt.* Ammianus Marcellinus libr. 23. *cum armigera gradiens manu, in ſtatione quadam ſub pellibus manſit.* Claudianus in Panegyrico 1. Stiliconis,

— Quoties ſub pellibus egit
Ædonias hiemes? —

& Sidonius in Panegyrico ad Majoranum,

Aut rex aut populus caſtris modo clauſus aprica
Vel ſub pelle jacet. —

Pompejus Feſtus lib.1. *Tecta*, inquit, *caſtrenſia quamvis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur.* Ex hoc autem *pelles tentoriæ* dicuntur apud Trebellium Pollionem in vita Claudii Secundi Imperatoris. cap. 14. Nam & *tentorium*, tabernaculum dicitur.

2 *Numidæ ex calamo.*] Livius Decad. 3. lib. 10. post princ. *Hibernacula Carthaginenſium, ex congeſta temere materia ex agris, exædificata, lignea fe… tuta erant. Numidæ præcipue harun… textis ſtoreaque pars maxima tectis, … ſim nullo ordine, quidam ut ſine imp… occupatis locis, extra foſſam etiam … lumq; habitabant.* Alexander autem … *calamum* vocat, quam Livius *harum… nem*: nam idem eſt calamus & har… do, niſi quod nonnulli graciliorem … nuioremque illum eſſe putant, h… vero majorem. Polybius l. 14. ini… *Numidæ*, inquit, *nec lignis, nec te…, ſed ſimpliciter cannis & calamis … ſtruenda tentoria utebantur.*

3 *Tabulis & cratibus.*] Livius … cad.4. libro 5. cap.27. *Cum ibi ſta… eſſent*, inquit, *& pauci tabernacula … berent, multitudo alia caſas ex aru… nibus textas, fronde quæ umbram no… præberet, texiſſent, &c.* Sicque Fla… apud Capuam *metuens ne ſuum exe… tum nimia urbis amœnitas emolliret … portis muriſque ſibimetipſos tecta mi… riter coëgerat ædificare: erant autem … raque ex cratibus aut tabulis facta, … arundine texta, ſtramento intecta om…* ut refert Livius Decad. 3. lib.7. ca… His autem adde, Antiochum Syria… gem *tabernacula textilibus ſigillis a… nata* ſtatuiſſe, teſte Valerio Maxi… lib. 9. c.1. Et in his tentoriorum … tabernaculorum differentiis, non … gebit huc adferre quod ſcribit C… dianus lib. 1. de Laudibus Stilicon…

— Fucataque Medus,
Hic gemmata niger tentoria fix…
Indus.

4 *More novitio ſervatum.*] Ne… quare dicat more novitio, qua… jamdudum & temporibus Cæſa… Ju-

ıncipiis caſtrorum, aut juxta tabernaculum ducis, tem- *Templum juxta tabernaculum ducis.*
ım vel ædiculam ſimili exemplo milites conſtruant, intra
ım [2] ſigna & aquilam venerarentur & ſervarent: unde
ın opus eſſet, extra caſtra educi poſſent. [3] Illud quoque
ıatum, per exploratores centurioneſque, Romanos
ı:es prius explorato & prævifo locum caſtris ante capere
ıſueſſe: quotieſque motis caſtris loca mutanda forent,
ılitari more vaſa prius conclamari, & colligi: utque *Vaſa conclamari.*
ıteri ſarcinas aptent, admoneri: ne quid ignari impru-
ıhteſque præpropera feſtinatione prætermittant. [5] Val- *Vallum caſtrorum.*
lum-

ıpeji & Craſſi, Aquila aurea, ſic
ın ea vocabatur, ſacellum habebat
ıexiguum, in quo collocata erat,
ıgiſſimæ haſtæ affixa, & geſtabatur
ıomnibus exercitibus ex delectu
ıparatis, cujus quidem haſtæ pars
ırior peracuta erat, ita ut in terram
ıgi poſſet. Hæc enim ſcribit Dion
ıPompejo.

GOTHOFREDIS.

ı *Principiis caſtrorum.*] *Principia*
ıa ubi *principes* milites ſtabant. §.3.
ı. *quæ ſit longa conſuetudo. l.* 12. *in*
ı*ff. de re militari.* Reperio in princi-
ıs iſtis Conſtantinum ſalutatum à
ıefectis & Tribunis & veteranis,
ıvilegia petentibus veteranis indul-
ıe. *l.* 1. *Cod. de veteranis:* qui locus
ıigne antiquitatis exemplum conti-
ıt: Ab his autem *principiis*, *Princi-*
ı*is porta*. Feſtus, de quo paulo ante
ıc author dixit.

2 *Signa & aquilam venerarentur.*]
ırtullianus in Apologetico, reſpon-
ıns gentilibus qui Chriſtianos accu-
ıant, ut crucis ſtudioſos: *ſed & vi-*
ı*rias*, inquit, *adoratis, cum in tropæis*
ı*ces ſint inteſtina tropæorum. Religio*
ı*manorum tota caſtrenſis, ſigna venera-*
ı*, ſigna jurat, ſigna omnibus Diis præpo-*
ı*. Omnes illi imaginum ſuggeſtus inſignes*
ı*milia crucium ſunt, ſypara illa vexillo-*
ı*n & Cantabrorum, ſtolæ crucium ſunt.*

TIRAQUELLUS.

3 *Illud quoque notatum.*] Vegetius de re militari lib. 3. cap. 13.

4 *Militari more vaſa prius conclamari.*] Cæſar lib. 1. Belli civilis, *Quo cognito*, inquit, *ſignum dari jubet, & vaſa militari more conclamari.* & lib. 3. *Scipio noctu, neque conclamatis quidem vaſis, flumen tranſit*; & paulo poſt, *Vaſiſque militari more conclamatis, progreſſus millia paſſuum tria, &c.* Livius Dec. 3. lib. 1. cap. 47. *proxima nocte juſsis militibus vaſa ſilentio colligere, caſtra ab Ticino mota.* & lib. 7. cap. 29. *tum quoque vallo egrediens ſignum dedit, ut ad locum miles eſſet paratus, ſi collis in quem ſpeculatum irent, placuiſſet, vaſa colligerent, & ſequerentur.* & eodem libro paulo ante finem, c. 49. *Vigilia prima, dato ſigno, ut taciti vaſa colligerent, ſigna ferri juſsit.* Item apud Frontinum l. 1. ſtratagemat. cap. 8. de Cajo Cæſare, inquit, *ut citra vexationem ſuorum hoſtilia impediret conſilia, in initio ſtatim noctis vaſa conclamare milites juſsit.*

5 *Vallumque caſtrorum.*] Livius Decad. 3. lib. 5. *circumſpectare atque agitare Dux cœpit, ſi quomodo poſſet vallum circum injicere, ſed erat adeo nudus tumulus, & aſperi ſoli, ut nec virgulta vallo cædendo nec terra ceſpiti faciundo, aut foſſæ ducendæ, &c.* Plinius libro 35. cap. 14. *Hinc & ceſpitum natura caſtrorum vallis accommodata, contra fluminum impetus aggeribus.* Ex quo maxime loco tranſcripſit, quæ hîc habet Alexander: ad hæc plura Vegetius libr. 3. cap. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lumque caſtrorum ex ceſpite aggeſta humo, aut mole aggere contra fluminum impetus: nonnunquam du ingenti foſſa, vel [1] lapidum congeſtis molibus: plerunq [2] arboribus objectis, prout materia ſuppetebat, à tyro bus, præfecti caſtrorum juſſu, communiri. Quæ q dem [3] foſſa perſæpe fuit duodecim pedum, & ſi detur caſio, latitudine quam ampliſſima, ne quis illam & mu tiones tranſcenderet. Vallum vero tantæ craſſitudin quod nullo telo, nulloque tormento trajici poſſit. Q quidem munimenta, ſiquando hoſtis propinquus fo firmis ſtationibus diſpoſitis, ut armati inermes & op intentos tuerentur, fieri ſolebant. Germani tamen, [4] Gallorum pleraque gens, pro vallo diſpoſitos habeb

Foſſa duodenum pedum. Valli craſſitudo. Germanor. & Gallorum vallum.

C-

1 *Lapidum congeſtis molibus.*] Sic Carthaginenſes *ſaxis undique circa ex propinquis vallibus congeſtis, vallum auxerunt*, apud Livium 3. Decad. l. 8. Philippus quoque Macedonum rex *lapidum congerie, ut pro muro eſſent, præmunivit.* apud eundem Decad. 4. lib. 1. & ſimiliter Antiochus ejuſdem Decad. libr. 6.

GOTHOFRIDUS.

Lapidum congeſtis molibus.] Hinc pœna conſtituta militi ſi per murum caſtra ingrediatur, aut ſi foſſam tranſiliit, aut à foſſa receſſit. *l.* 1. §. 4. §. 17. §. 18. *ff. de re militari.*

TIRAQUELLUS.

2 *Arboribus objectis.*] Ex Livio Decad. 1. lib 6. cap. 2. poſt princ. ubi de vallo Volſcorum. & Decad. 3. libr. 5. & Decad. 4. lib. 1. ubi de illo Philippo Macedonum rege.

3 *Foſſa.*] Vegetius de re militari, libro 1. cap. 24. Sicque Antiochus in bello contra Romanos circa Magneſiam geſto, *foſſam ſex cubitis altam, duodecim latam* duxit apud Livium Dec. 4. lib. 7. Cæſar autem l. 2. Belli Gallici, *caſtra in altitudinem pedum duodecim, vallo foſſaque duodeviginti pedum m vit.* Item lib. 7. Cæſar adverſus duos *foſſas quindecim pedes latas, ea altitudine perduxit.* & lib. 3. Bell vilis, *erat eo loco foſſa pedum qui cim & vallum contra hoſtem in tudinem pedum decem.* Homerus tem libro 12. Iliados deſcribit fo Græcorum adeo latam atque pro dam, ut difficile eſſet ſuperſilir tranſilire, ibi,

— ἀπὸ γὰρ δειδίσσετο τάφρος
Εὐρεῖ' οὔτ' ἂρ ὑπερθορέειν σχεδὸν,
περῆσαι
Ῥηϊδίη, κρημνοὶ γὰρ ἐπηρεφέες
πᾶσαν, &c.

Mira autem fuit ea foſſa quam xerxes Cyro fratri ſuo objecit, ne latitudine pedum quinquaginta altitudine totidem, ut in ejus vita bit Plutarchus.

4 *Gallorum pleraque gens.*] Na Cæſar libr. 1. de Bello Gallico ſcr *Bojos*, quæ Galliæ gens eſt, *pro carros objeciſſe.* Carrus autem ſp eſt vehiculi, ut currus, de quo & dicemus infra, libro 2. cap. 30. quod & Thraces curribus opp pro vallo utebantur, ut tradit A nus de rebus geſtis Alexandri, lil poſt princ.

1 R

...s mutuo nexu. [1] Romani in magno diſcrimine, no- *Vallum*
...unimenti genere, clitellas & conjectas ſarcinas, pro *Romanorum.*
...re oppoſuere. [2] Cæſar ad Mundam, cum materia de- *Vallum*
...cet, cæſorum hoſtium factis aggeribus, & humano- *ex humanis*
... corporum ſtrue caſtra vallavit. [3] Nicias vero dum ad *corpori-*
...ycuſas ſedet, cum eſſet pro vallo pugnandum, incen- *bus.*
...machinarum, quibus caſtra vallaverat, hoſtium vim
...pulſavit. Quodque in caſtris Romanis poſtquam val- *Alia*
...oſſaque communita ſunt, equo inſidentem militem, *diſci-*
...cum acie dimicandum foret haud facile perſpectum *plina.*
...ſ: neque longius à tubæ auditu, niſi Imperatoris
...ribuni juſſu, [4] militi extra munimenta abire licuiſ-
...e qui contra fecerat, in eum militaris animadverſio
...r. Idque ideo cautum, ne vagi milites ſolutiore cu-
...abambulantes, in hoſtili ſolo temere progreſſi, cæ-
...lis eſſent & periculis obnoxij. [5] Quodque mulieres in
ca-

Romani in magno.] Id enim fecit ...Scipio in Hiſpania cum à Cartha-...inſibus & Numidis obſiderentur, ...p Livium Decad. 3. libr. 5. Sed & ...doque fecere Samnites apud eun-...le, lib. 10. Decad. 1.

Cæſar ad Mundam.] Ipſe Cæſar ...Hircius Belli civilis libro 6. qui de ...o Hiſpanienſi eſt, *ex fuga hac, in-...q, cum oppidum Mundam ſibi præſi-...la conſtituiſſent, noſtri cogebantur ne-...erio eos circumvallare, ex hoſtium ar-...pro ceſpite cadavera collocabantur.* ...Parchus autem in Cæſare hanc pu-...gnam quæ ad Mundam fuit, deſcribit, ...ſ nihil hac de re dicit. Hic vero lo-...cin memoriam revocat, quod à Va-...lo Maximo ſcriptum eſt, lib. 9. c. 2. ...nibalem in flumine Vergello, cor-...ribus Romanis ponte facto exerci-...tu traduxiſſe, de quo Silius Italicus, ...l. 8. in fin.

Ceſſerit huic Trebia exitio: pons ecce cadentum
Corporibus ſtruitur. ——

3 *Nicias vero.*] Plutarchus in vita ...ius.

GOTHOFRIDUS.

4 *Militi extra, &c.*] Eo pertinet Patervi conſilium, *Qui ſe meminerit* (inquit) *armato præeſſe, parciſſime commeatum det; equum militarem extra provinciam Duci non permittat. Ad opus privatum, piſcatum, venatum, militem non mittere. Nam in diſciplina Auguſti ita cavetur. Etſi ſcio fabrilibus operibus exerceri milites non eſſe alienum, vereor tamen ſi quidquam permiſero quod in uſum meum aut tuum fiat, ne modus in ea re non adhibeatur, qui mihi ſit tolerandus.* Hæc Patervus apud Macrum. 1. *de re militari.* His addendum, eum qui ad diem commeatus non venit: non rediit: perinde punitum fuiſſe, ac ſi emanſiſſet vel deſeruiſſet. *l.* 3. §. 7. *ff. de re militari.* adde *l.* 1. 2. 3. *Cod. de commeatu.*

TIRAQUELLUS.

5 *Quodque mulieres.*] Quintilianus, ſi is eſt, in Milite Mariano, *meretrices,* inquit, *ab exercitu ſubmoventur; intrare noſtra caſtra fœminis non licet.* Item Ser-
vius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

caſtris intereſſe, aut cum militibus turpi conſuetu
verſari non decebat. Mulieres enim caſtra ſequi apud
jores magnæ turpitudinis erat, & ſeveriſſimæ animad
ſionis. Quare [1] Scipio Æmylianus maximus Imper
& qui imperatorias artes callebat, bello Numantino
lapſam militiæ diſciplinam, & diſſolutum morem in
ne licentiæ genus, ejectis multis millibus ſcortorum
ſtituiſſe fertur, ad opuſque milites traduxiſſe, ſtante
prandere coëgiſſe, & cocti nihil veſci. [2] Metell
Aphrica laſcivientem exercitum, & pravis moribus i
tutum, correpta caſtrorum diſciplina, emendavit. [3]
xander quoque Macedo, depulſis piſtoribus & cocis
prandia, itinera nocturna: ad cœnam, cibi vinique
citatem ſe habere dixit. Quibus diſciplinis imbuti mil
in fide & officio manſere, ſæpiſſimeque fuiſſe perſpec
quod in quibus locis hoſtes caſtra metati fuerant,
Romani exercitus eadem caſtra operibus ſepta habu
tunc præcipue, quum hoſtium veſtigiis inhærendo, lo

Alexand. apophthegma.

vius ad illud 3. Æneid. ✠ſ. 519.

— *Nos caſtra movemus,*

tradit *caſtra dicta, quaſi caſta, vel quod illic caſtraretur libido, nam nunquam his intererat mulier.* Propertius l. 4. eleg. 3. in epiſtola Arethuſæ ad Lycotam,

Romanis utinam patuiſſent caſtra puellis,
Eſſem militiæ ſarcina fida tuæ.

Hinc ad illud Virgilii 8. Æn. ✠ſ. 688.

— *Sequiturque (nefas) Ægyptia conjunx.*

Idem Servius ait, *exclamatio eſt Nefas non in eo tantum quod Cleopatram Romanus, ſcilicet Antonius, duxerat, ſed etiam quod mulier caſtra ſequebatur: quod in ingenti turpitudine apud majores fuit. Unde bellaturus Pompejus in Lesbo reliquit uxorem.* De quo nos latius diximus in noſtris *legibus Connubialibus. l. 15. num. 24.*

1 *Scipio Æmylianus.*] Valerius Maximus lib. 2. c. 7. in princ. Julius Frontinus ſtratagemat. lib. 4. cap. 1.
tius de re militari lib. 3. cap. 10.
Oroſius lib. 5. cap. 6. Eutropius
cap. 7. & nonnihil ſcriptor de
luſtribus, cap. 58.

2 *Metellus in Africa.*] Vale
Frontinus prædictis locis, & V
lib. 3. cap. 10.

3 *Alexander quoque Macedo*
tarchus tum in vita, tum in A
thegmatis ipſius, *Alexander*, i
cum Ada Cariæ regina bellaria
nia, à piſtoribus & cocis impendi
rata, ad ipſum quotidie mittere c
meliores dicebat ſibi eſſe cocos &
tores, ſcilicet, ad prandium, iter
num; ad cœnam vero prandii me
tatem. Idem autem quod Alex
ſecutis temporibus prohibuit P
nius Niger teſte Spartiano, ſcil
ſtores exercitum ſequi, ut om
cellato in locis panificis accept
tenti eſſent.

Quod

…al facile aſſequi poterant. [1] Quod ne fieret, ſalubri …ſilio proviſum fuit, ut abituri milites vetera tabernacula & munitiones incendant, nequando illa hoſtium receptus …ent. [2] Erat quoque vetus conſtitutum, ut quoties duo …ul conſules prætoreſve contra hoſtes, duos conſulares …rcitus, multaſque legiones ducerent, quo facilius tan… multitudini præeſſent, diviſa caſtra, copias & præſi… haberent, & munia belli partirentur, ne confuſa im…ia & decreta ambigua forent. Quod ævo ſuccedente, … Domitiano, vetitum fuit. Is enim geminari legionum …ra prohibuit, ſub unius imperio, & unis caſtris, ſatius …i milites arbitratus. [4] Horum caſtrorum formam in lo… compluribus etiam nunc extare, vallique & foſſarum …atudines, & egregias munitiones firmo munimento re…ias, nos recentiſſima memoria vidiſſe, & ſingulas por… adnotaſſe, quæ ſpecies illius veteris inſtituti, magnum …bis documentum fuit, libenter meminimus.

Abituri, tabernacula incendebant.

Domitianus geminari caſtra prohibuit.

[1] *Quod ne fieret.*] Apud Cæſarem …i civilis libr. 2. & 3. Sed & antea …to incendi caſtra imperaverat Q. …ius Maximus dictator. Livii De… 1. lib. 9. erant autem maxime ten…ia, ut dictum eſt, *ſtramento intecta …nia, velut de induſtria alimenta ignis,* …it Livius Decad. 3. lib. 7. cap. 3.

2 *Erat quoque vetus conſtitutum.*] Sic …te Capuam conſulum & prætoris …iſa diximus prætoria, ex Livio De… l. 3. l. 3. ſic duorum conſulum dicun… duo conſulares exercitus, ejuſdem …cad. l. 1. & caſtra alterius conſulis juncta caſtris alterius, ejus Decad. l. 7. Polybius l. 3. de conſulibus qui ſimul ad idem bellum mittebantur, *Conſulibus*, inquit, *mos erat, ut legiones inter ſe dividerent, ſuoque uterque arbitratu proprio exercitu uteretur.* Idemque poſtea loquens de L. Æmylio Paulo, & C. Terentio Varrone conſulibus, qui ambo adverſus Annibalem miſſi ſunt, *Copiæ,* ait, *omnes inter conſules dividuntur.*

3 *Domitiano.*] Suetonius in eodem cap. 7.

4 *Horum caſtrorum.*] Hæc ipſius authoris verba ſunt.

CAPUT XIII.

*Quot cognominibus * Fortuna dea apud Romanos cognominata, & quibus templis donata fuerit.*

INter numina pleraque quæ veteres habuere, olim à Romanis Fortunam eximie cultam, ſcriptum in anti-

qui-

GOTHOFRIDUS.

* Seneca 4. de beneficiis. 8. *Natura, fatum, fortuna, omnia ejuſdem Dei nomina ſunt, varie utentis ſua poteſtate.*

Augu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quitatibus & traditum eſt. Idque ex eo conjectari li
quod plures illi ædes fuiſſe, ac diverſis nominibus d
denominari, vulgo proditum eſt. Primus enim [1] An
Fortuna maſcula. Parva fortuna. Martius Fortunam virili cognomento dedicavit: ut v
plures certioreſque, [2] Servius Tullius Parvæ Fort
ædem conſecravit primus. In qua æde ſignum ſua præ
ta ornatum dedicaſſe, & longo tempore manſiſſe in
ruptum, autores tradunt. Cauſam fuiſſe crediderim, q
tenuis ipſe & parvi cultus, ut tum res erant, quodque
captiva natus, Fortunæ beneficio regnum aſſequutus ſ
propterea templo illam ſacraſſe, proque dea coluiſſe,
quam gratiam meriti ferret: quam quidem ita cumulat
me retulit, ut non una æde illam recepiſſe aut conſecr
ſatis fuerit: ſiquidem regnum aſſequutus, [4] Fortis Fo
næ, [5] Primigeniæ, & [6] Maſculæ, mox [7] Proſperæ,

Vi-

Auguſtinus 4. de Civitate 11. *Præſit fortuitis voceturque Fortuna.* & poſt: *Ipſa ſit Fortuna barbata, quæ adultos barba induit, &c.* De Fortunæ porro Epithetis variis, vide Briſſonium 1. de formulis.

TIRAQUELLUS.

1 *Ancus Martius.*] Ex Plutarcho de Fortuna Romanorum, non multo poſt princip.

2 *Servius Tullius.*] Ex eodem Problem. 74.

3 *Ex captiva natus.*] Id nos ample deduximus in noſtris commentariis de Nobilitate.

4 *Fortis Fortunæ.*] Plutarchus dicto Problem. 74. Livius quoque Decad. 1. libro 10. tradit Papyrium poſt triumphum, de reliquo ære quod in ærarium intulerat, ædem *Fortis Fortunæ* de manubiis faciendam locaſſe, prope ædem eidem deæ à rege Servio Tullio dedicatam.

5 *Primigeniæ.*] De eadem ſcripſimus in præfatione tractatus Primigeniorum. num. 76. de qua Cicero lib. 2. de legibus, & Livius Decad. 3. libr. 9. & 4. lib. 4. & 5. lib. 3. item & Pl
chus dicti Problem. 74. & 106.

6 *Maſculæ.*] Plutarch. probl. 7

7 *Proſperæ.*] Vereor ne hîc f
ſit Alexander, dum id nomen v
proprium tribuit Fortunæ, cu
non nomen ſed epitheton fœlicis
tunæ, ut alia plerumque dicuntur
ſpera, felicia, & ſecunda. Neque a
intellexiſſe videtur Dionyſius Hal
naſſæus, unde forte hic mutuatu
quæ de proſpera & virili fortuna
bit lib. 4. originum Romanarum
Græcis verbis hoc ſenſu inquit, *H
pace belloque geſtis, ac duobus extr
templis Fortunæ, qua per omne
tempus viſus erat uti proſpera, alt
foro Boario, alteroque ad ripas
ris ei, quam virilem appellavit,
& nunc à Romanis dicitur.* Se
alii quoque id epitheton trib
Fortunæ. Cicero lib. 3. de natura
rum, & in ea quam in ſenatu
buit poſt reditum. & Horatius li
Carmin. ode 14.

Fortuna luſtro proſpera tertio,

inquit: quam & ipſe Cicero Fortu
ſecundam in eundem ſenſum dic

vilis Fortunæ templa eundem erexiſſe fama vulgavit. Qod quidem [1] Fortis Fortunæ templum, extra pomœrin fuiſſe in hortis à divo Cæſare populo legatis juxta Tibrim, mox Tiberii tempore dicatum: [2] Primigeniæ vero icolle Quirinali auctores memorant: quam ædem Dorius prætor urbanus poſtea dedicavit, licet alteram Prigeniæ ædiculam Publius Sempronius conſul ſecundo Pnico bello voviſſe, & voti reus dedicaſſe feratur. Exque veterum monumentis, eundem Servium Primigenm & [3] Obſequentem Fortunam in Capitolio ſacraſſe, inque præcipua religione coluiſſe. Proſperæ vero in foBoario fuit: [4] Virilis autem Fortunæ templum extra urbn ad Tiberis ripam, [5] in quod mulieres quæ dabantur otui, frequentes ventitabant, & corpore invelato ſingumembra, ne quo morbo vitioque affectæ forent aut laliqua tenerentur, detegebant. [6] Aucto poſtea imperio, n de Vejentibus Carvilius Conſul triumphaſſet: æriſq gravis trecenta nonaginta millia in ærarium detuliſſet, de

Fortunæ diverſa cognomina.

Primigeniæ Fortunæ templum.

Obſequentis.

Proſperæ.

Virilis.

ione de Reſponſis aruſpicum. Fora tamen Alexander *Proſperam* popro *Bona*, de qua poſtea dicemus: s quidem *Bonæ Fortunæ* templum oro Boario (ut hic de *Proſpera* di-i conditum fuiſſe tradit Halicareus lib. 4.

Fortis Fortunæ templum.] Plutar- libro de fortuna Romanorum longe à principio, ſed & quantum d quod de ejus templo juxta Tibei locato ſcribit Alexander, vide n.

Primigeniæ vero in colle Quirina- ivius 3. Decad. lib. 9. & 4. Decad. 4. & Decad. 5. lib. 3. & Plutarch. lem. 74. & 106. & hanc eandem dam fuiſſe *Publicam fortunam*, Ovi- libro 4. Faſtorum docet ibi,

Qui dicit, quondam ſacrata eſt colle Quirini,
Hac fortuna die Publica, verus erit.

Obſequentem.] Plutarchus de fortuna Romanorum, & P. Victor in prima regione urbis Romæ.

4 *Virilis autem Fortunæ.*] Dionyſius Halicarnaſſæus libro quarto, & Plutarchus de fortuna Populi Romani.

5 *In quod mulieres.*] Ovidius libro quarto Faſtorum,

Diſcite nunc, quare fortunæ thura Virili
Detis eò, gelida qui locus humet aqua.
Accipit ille locus poſito velamine cunctas,
Et vitium nudi corporis omne videt.
Ut tegat hoc, celetque viros, fortuna Virilis
Præſtat, & hoc parvo thure rogata facit.

6 *Aucto poſtea imperio.*] Alexander hic, quod rariſſime facit, auctorem citat Livium loco non deſignato, qui eſt Decad. 1. lib. 10. & idem prope Varro de lingua Latina lib. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

de reliquo quod ex manubiis & omni præda exact[illegible] fuit, Fortis Fortunæ ædem, prope illam quæ à Se[illegible] Tullio dicata fuerat, faciendam locaſſe, T. Livius au[illegible] eſt. [1] Cujus dies annua octavo calendas Julias celebr[illegible] quo tempore Haſdrubal periit, & Maſſiniſſa Sipha[illegible] bello vicit. *Mulie-bris.* [2] Muliebris vero Fortunæ phanum Latina[illegible] IIII. ab urbe milliario, in quo loco Coriolanus matris [illegible] cibus ſive imperio adactus, ab urbis excidio temper[illegible] Romæ conſecratum dedicatumque, haud ferme quiſqu[illegible] eſt qui ignoret: [3] cujus ſimulacrum non ſemel huma[illegible] emiſiſſe vocem ferunt. *Viſcatæ.* Fuiſſe quoque [4] Viſcatæ Fortu[illegible] templum, quod ejus illecebris multi capiantur, deno[illegible] natæ: *Equeſtris.* [5] quinetiam Equeſtris, juxta lapideum theat[illegible] ad quod Q. Fulvius Flaccus ex Laciniæ Junonis te[illegible]

Il-

1 *Cujus dies annua*] Ex Ovidio libro 6. Faſtorum 767. qui menſi Junio dedicatus eſt, ibi,

Tempora ſi veteris quæris temeraria damni,
Quartus ab extremo menſe bis ille dies.
Poſtera lux melior: ſuperat Maſiniſſa Siphacem,
Et cecidit telis Haſdrubal ipſe ſuis.

& paulo poſt, ℣ſ. 773.

Quam cito venerunt Fortunæ fortis honores!
Poſt ſeptem luces Junius actus erit.

2 *Muliebris vero Fortunæ.*] Livius 1. Decad. l. 2. cap. 40. Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. & lib. 5. cap 2. * Plutarchus de Fortuna Romanorum. Divus Auguſtinus de civitate Dei, l. 4. c. 19.

GOTHOFRIDUS.

* *Plutarchus de fortuna.*] Et in Coriolano.

Muliebris fortunæ.] De hac Fortuna Muliebri ſic loquitur Tertullianus libro de Monogamia: *Fortunæ muliebri*, inquit, *coronam non imponit, niſi univira, ſicut nec Matri Matutæ.*

TIRAQUELLUS.

3 *Cujus ſimulacrum.*] Dionyſius Halicarnaſſ. l. 8. Valerius Maximus [illegible] cap. 8. libr. 1. & dicto lib. Plutar[illegible] loquens de muliebri Fortuna, [illegible] *tempore*, inquit, *Fortunæ fertur ſi*[illegible] *crum, hanc cum ſacraretur vocem* [illegible] *diſſe*, † *Sancte me legibuſque patr*[illegible] *minæ conſecratote.* & idem q[illegible] ſcribit in Coriolano, ad finem [illegible] præterea dicit, *eam ſecundo voc*[illegible] *ditam eſſe.* Lactantius item lib. [illegible] ſic habet, *Simulachrum Fortunæ* [illegible] *bris non ſemel locutum eſſe traditu*[illegible]

GOTHOFRIDUS.

† *Sancte me legibus.*] Paulo ite[illegible] Valerius d. loco. *Rite me matro*[illegible] *diſtis, riteque dedicaſtis.* Idem [illegible] ſtinus 4. de civitate 19.

TIRAQUELLUS.

4 *Viſcatæ Fortunæ.*] Plutarch[illegible] ſupra, eam ita vocatam ait, *quo*[illegible] *citer attrahat quicquid illi hæſer*[illegible] Problem. 74. *tum Fortunæ*, i[illegible] ἐξευλπείας *templum eſt, quam Vi*[illegible] *nominant.* Budæus in priore lo[illegible] *ſcatricem* vertit.

5 *Quinetiam Equeſtris.*] Ex [illegible] Decad. 4. lib. 10. cap. 40. & De[illegible] lib. 2. cap. 1. & Valer. Maximu[illegible] cap. 10. & Lactantius lib. 2. cap. [illegible]

I [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

armoreas tegulas detulit: quæ mox ob religionem eo-
m relatæ fuere. Ac [1] Bonæ, [2] Reduci, [3] Euelpidi, &
tropheæ, nec non [4] Convertenti, [5] Beneſperanti, Pro-
iæ, [6] Virgini, & [7] Seiæ Fortunæ templa, uno tempore *Seiæ.*
nſtructa multi aſſeverant. Tametſi [8] Equeſtris Fortunæ
lem Romæ nullam fuiſſe aliqui contendant, niſi apud
ntium. [9] Hanc ædem Fortunæ Seiæ, à Servio Tullio
antea

1 *Bonæ.*] De qua Cicero 6. in Ver-
n, non longe à princ. dicit inter
a alia C. Helii Mamertini fuiſſe
am Fortunam. & Dionyſius libr. 4.
tradit ei templum à Rege Servio
llio conditum. Item & Plinius li-
36. cap. 5. ubi ſcribit *Praxitelis
ulacrum Bonæ Fortunæ in Capitolio*
. & Pauſanias lib. 5. hujus aram in
ympia eſſe ſcribit. Dionyſius Hali-
naſſ. lib. 4. uti eum ſupra citavimus
verbo *Proſperæ.* Ea vero Græce vo-
ur εὐτύχη, Cebeti autem in Tabula
ἀγαθὴ τύχη. Cujus etiam ſtatua fuit
henis apud Prytaneum, quam ado-
lens quiſpiam adeo deperiit, ut
ore inſaniens, ſibi ipſi mortem in-
erit, de quo apud Pauſaniam. Fuit
em è contrario *Mala Fortuna*, Græ-
dicta κακὴ τύχη. de qua paulo poſt
etur.

2 *Reduci.*] De qua Martialis lib. 8.
ig. 64.

Hic ubi Fortunæ Reducis fulgentia late
Templa nitent, felix area nuper erat.

m & Claudianus,

Aurea Fortunæ Reduci ſi templa priores
b reditum vovere ducum. —

3 *Euelpidi.*] Plutarchus de Fortuna
manorum.

4 *Convertenti.*] Idem ibidem &
blem. 74. & forte de hac intelligit
ius Decad. 1. lib. 9. cap. 17. dum
bit, *longa vita Magnum modo Pom-
um Vertenti præbuit Fortunæ:* quam-
ea verba aliter accipi poſſint.

5 *Beneſperanti.*] Plutarchus dicto problem. 74. εὐελπίδος τύχης meminit, cujus ædem Romæ fuiſſe tradit, ubi interpres vertit, *Beneſperantis Fortunæ*, rectius tamen poſſet interpretari *Bonæſpei Fortunæ.*

6 *Virgini.*] Plutarcho de Fortuna Roman. eſt παρθένος, quæ *Virginalis* Arnobio, lib. 2. adverſus Gentes.

7 *Seiæ.*] Hujus meminit Plinius lib. 36. cap. 22. cujus verba ſub verbo, *Hanc ædem*, adſcribam. De *Seiana fortuna*, commentar. ad Suetonium in Tiberio, & A. Gellius libro 3. cap. 9. meminerunt. De *Seia* quoque dea ſive ea fuit, ſive alia, quod utique magis credo, Plinius lib. 18. cap. 2. *Hos enim*, inquit, *deos tunc maxime norant, Seiamque à ſerendo, Segeſtam à ſegetibus appellabant, quarum ſimulacra in Circo videmus.* Macrobius lib. 1. Saturn. c. 16. *Apud veteres qui nominaſſet ſalutem, Semoniam, Seiam, Segetiam, Tutilinam, ferias obſervabat.* Divus Auguſtinus de civitate Dei l. 4. cap. 8. *Sata frumenta quandiu ſub terra eſſent, præpoſitam voluerunt habere deam Seiam: cum vero jam eſſent ſuper terram, & ſegetem facerent, deam Segetiam: frumentis vero collectis atque reconditis, ut tuto ſervarentur, deam Tutilinam præpoſuerunt.*

8 *Equeſtris Fortunę.*] Cornelius Tacit. libro 3. Ann. cap. 71. ſcribit: quod cum equites Romani pro valetudine Auguſtæ donum voviſſent *equeſtri Fortunæ*, & ejus cognominis nullum tum Romæ delubrum eſſet, illud Antium miſerunt, ubi eo nomine colebatur.

9 *Hanc ædem fortunæ Seiæ.*] Ex Plinio lib. 36. cap. 22. ubi ſcribit. *Nerone principe in Cappadocia repertus eſt lapis,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

antea erectam ex phengite lapide mirifico opere No
princeps inſtauravit, ita ut foribus opertis diurna ibi l
videretur: in qua Servii Tullii ſimulacrum tecto vultu to
ſuperinjecta, diu manſiſſe dicitur, quaſi ut lateret Fortu
Convertens Fortuna. dedecus, quod ſerva natus imperitaret. Convertens aut
Fortuna, quod homines ludificatur, quodque per om
humana agitat, ac parvis momentis magnas facit mu-
tiones, in eodemque veſtigio nunquam diu ſtat, dicta
nominataque eſt, quæ [1] à Græcis τύχη εὔριπος, quaſi æſtu
Calva. dicta. [2] Legitur quoque Fortuna Calva, quam ſub
Reſpiciens. cto nominare, religio non ſinit: & [3] Fortuna Re-
Fors Fortuna. ciens, cujus ædes juxta templum Jovis Victoris e
Et Fors Fortuna, [4] quæ ædem trans Tiberim habuit:

F-

duritia marmoris, candidus atque tranſlucens, etiam qua parte fulvæ inciderant venæ, ex argumento Phengites appellatus. Hoc conſtruxerat ædem Fortunæ, quam Seiam appellant, à Servio rege ſacratam, aurea domo complexus. Quare etiam foribus apertis, interdiu claritas ibi diurna erat, haud alio quam ſpecularium modo, tanquam incluſa luce non tranſmiſſa.

1 *A Græcis τύχη εὔριπος, quaſi æſtuans.*] Alii *æſtuariam* ſive *volubilem* interpretantur: nam & ipſam *volubilem* dicit Plinius libr. 2. cap. 7. Sed tu de hoc omnino vide Eraſmum chil. 1. centur. 9. c. 62. & chil. 3. cent. 6. c. 69. ut tamen non omittam, quod Catullus id *Fortunæ* tribuit quod maris eſt proprium, *fluctus* ſcilicet, cujus quidem maris pars eſt Euripus, inter Aulidem Bœotiæ portam & Eubœam inſulam, cujus meminit Strabo lib. 9. & Plinius libr. 2. cap. 97. Carmen vero Catulli eſt ex epigramm. 63. ad Mallium:

Accipe quîs mergar Fortunæ fluctibus ipſe.

2 *Legitur quoque Fortuna Calva.*] *Occaſionem calvam* eſſe omnes norunt, vel ex Græco Poſſidonii in lib. 8. Epigrammatῶn, vel ex Auſonio, qui Latinum illud fecit; in quo inter cætera eſt,

Occipiti calvo ne tenear fugiens.

Sed à quibus (veteribus intelligo) *tuna* ipſa *Calva* dicta ſit, neſcio, quare ita dicenda ſit: niſi ſi quis tendat, ut occaſionem ita & fortun eſſe: ut ſi quæpiam bona offerat, protinus ſit arripienda, ne conti effluat atque prætervolet, eamque quicquam mox omiſſam quæratis dicebat Lucius ille Martius, apud vium 3. Decad. lib. 5. Neque enim dem bona Fortuna, nec ſæpe, nec eſt, ut de occaſione dicebat Ariſth apud eundem Livium Decad. 4. li Cælius vero Rhodiginus lib. 21. c in Plinii lib. 18. cap. 2. ubi poſt Se & Segeſtam alterius quoque ſin gnomine meminit, *Calvam* à qui dam intelligi, ſcribit. Magis tam ei placet *Tutilinam* intelligere, ex guſtino Civitatis lib. 4. cap. 8.

3 *Fortuna Reſpiciens.*] Hujus t plum P. Victor ait eſſe *in decima re urbis Romæ.*

4 *Quæ ædem trans Tiberim hab*] Varro de lingua Latina l. 5. Livi Decad. lib. 10. cap. 46. & Deca lib. 7. Tacitus lib. 2. ejus ædis j Tiberim meminit, in hortis quos ſar dictator populo Romano lega rat. Plutarch. de fortuna Romano

P i-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſortuna Propria, cujus delubrum in Palatio eſt.& ad por- *Propria.*
m Collinam fuiſſe [2] tres Fortunas, de quarum nominibus
nbigitur : ædem quoque Fortunæ [3] intra portam Car-
entalem, & [4] malæ Fortunæ, in Exquiliis, ubi ſacellum *Mala.*
arium fuit, ſub idem tempus dedicatas invenimus. Hanc,
ıæ intra portam Carmentalem ſita erat, quandoque in-
ndio abſumptam, triumviri reficiendis ædibus à ſolo
llapſam refecere : [5] illam vero quæ in Exquiliis, non ut
ɔem ferret, ſed ne obeſſet, [6] ſicut Febris phanum, &
eraque numina Romani perſanƈte coluere. [7] Ejus vero *Fortunæ ſimulacra diverſa.*
nulacrum manu altera cum cornu copiæ, altera guber-
nacu-

Victor in 14. urbis regione. Dona-
in Phormione. & Ovidius 4. Faſto-
n ait,

Ite deam læti Fortem celebrate Quirites,
In Tiberis ripa munera regis habet.

Fortuna Propria.] Plutarchus de
una Romanor. eam ἰδίαν Græce
at.

GOTHOFRIDUS.

Tres fortunas.] His addendum ex
enæi 8. Hadrianum imperatorem
uxiſſe ac dicaſſe *Fortunæ urbis Tem-
n.*

TIRAQUELLUS.

Intra portam Carmentalem.] Ex
io 3. Decad. lib. 5. poſt princ. *Al-*
, inquit, *reficiendis ædibus Fortunæ
matris Matutæ intra portam Car-
ntalem : ſed & Spei extra portam,
priore anno incendio conſumptæ fue-
r.*

Malæ Fortunæ in Exquiliis.] Id ex
io eſt, lib. 2. cap. 7. Sed quod hic
t Alexander, *ubi ſacellum Larium*
, male accipit apud Plinium : neque
quem ſequi auƈtor hic videtur, de
a Fortuna loquitur, ſed de *Orbona*
: ejus verba hæc ſunt : *Ideoque
em publice Febris phanum in Pa-
o dicatum eſt, Orbonæ ad ædem
um ara : & malæ Fortunæ in Ex-
iis.*

5 *Illam vero quæ in Exquiliis.*] Plin. lib. 2. cap. 7.

6 *Sicut Febris phanum.*] Plinius eodem loco, & Valerius Maximus lib. 2. cap. 5. & alii quos in id citavimus in commentariis Nobilitatis cap. 31. num. 539.

7 *Ejus vero ſimulacrum.*] Laƈtantius lib. 3. c. 29. *Simulacrum*, inquit, *Fortunæ cum copia & gubernaculo fingunt, tanquam hæc & opes tribuat, & humanarum rerum regimen obtineat. Cui*, inquit, *opinioni & Virgilius aſſentit, qui Fortunam omnipotentem vocat, & Hiſtoricus qui ait, Sed profeƈto fortuna in omni re dominatur.* Hæc ille. Locus autem Virgilii eſt ex oƈtavo Æneidos, ỽſ. 334.

Fortuna omnipotens & ineluƈtabile fatum.

Atque etiam ſi is eſt, in illo carmine Aſclepiadeo,

Fortuna omnipotens inſipientibus.

Ille autem Hiſtoricus eſt Saluſtius in Catilinario. Pauſanias autem lib. 7. quo Achaica deſcribit, tradit in ædicula Ægioæ *Fortunæ ſignum eſſe Amaltheæ cornu præ ſe ferens*, cui aſſiſtit volucer Cupido : quæ quidem Amoris cum Fortuna conjunƈtio, ſignificat plus fere in amore Fortunam poſſe quam pulchritudinem : qua de re infra ſub verbo, *Bupalus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

naculum geminum verſans effingebatur. [1] Nonnulli hab fœmineo furenti ſimilem, cæcam & exoculatam ſup volubile ſaxum effinxére, quod nullo delectu opes ad m los & indignos conferat, quodque vaga, inconſtans, inſtabilis foret. Quare Apelles Fortunam ſedentem finxiſſe dicitur, eo quod nunquam ſtaret: ſed quos viſſet indulgenter, mox de gradu dejiceret. [2] Aliqui ſi pedibus illam exſculpſere, ſed manus & pennas tantum hibuere: ut ſi manus porrigeret, pennas comprehend non ſineret. [3] Bupalus vero Fortunæ ſimulacrum fec

d-

1 *Nonnulli habitu fœmineo.*] Ex Cebete in Tabula, *Sed mulier*, inquit, *illa quænam eſt, quæ veluti cæca atque inſana ſuper lapide quodam rotundo conſiſtere videtur? Fortuna, inquit, vocatur, &c.* De qua ex Pacuvio antiquo poëta, auctor ad Herennium refert,

Fortunam inſanam eſſe & cæcam & brutam perhibent philoſophi,
Saxoque illam inſtare globoſo prædicant volubili.
Ideo, quo ſaxum impulerit fors, cadere eo Fortunam autumant.
Cæcam ob eam rem eſſe iterant, quia nihil cernat, quo ſeſe applicet.
Inſanam autem ajunt, quia atrox, incerta, inſtabiliſque ſit.
Brutam, quia dignum atque indignum nequeat internoſcere.

Plinius lib. 2. cap. 7. *A pleriſque vero & cæca etiam exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignorum fautrix.* Apulejus l. 7. Metam. poſt princip. *Subibatque me, non de nihilo veteris priſcæque doctrinæ viros finxiſſe ac pronuntiaſſe, cæcam & prorſus exoculatam eſſe Fortunam, quæ ſemper ſuas opes ad malos & indignos conferat, nec unquam judicio quemquam mortalium eligat.* Ex quibus Alexander hac de re plura mutuatus eſt. Ante hos Ariſtoteles Problem. libr. 8. cap. quærit, *cur divitiæ magna ex parte ab hominibus pravis, potius quam à bonis habeantur? An quia Fortuna cæca eſt*, inquit, *& diſcernere ſibi atque ſeligere quod m eſt non poteſt.* Tullius autem in libr Amicitia, ſic ait, *Non ipſa ſolum Fo na cæca eſt, ſed eos etiam plerunque cit cæcos, quos amplexa eſt.* Alia m de Fortunæ cæcitate, volubilitate inconſtantia, videbis in illo A piadeo apud Virgilium & Martia Capellam.

2 *Aliqui ſine pedibus.*] Hi ſunt thæ ex Q. Curtio lib. 7. in oratione gatorum è Scythia ad Alexand Sed ad id quod de pennis hic ait, dit quod & Euſebius *ipſam Fort* ſcribit, *veteres in pila ſedentem xiſſe, eique alas addidiſſe.* Ad alludit illud Horatii lib. 3. Carmi Ode 29.

Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertina
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem, ſi celeres qua
Pennas, reſigno, quæ dedit.

3 *Bupalus.*] Hic Pictor ex Hor Epod. Ode 6. & ipſius eo in loc terpretibus. & Pauſanias libro 9. Bœotica deſcribit. Apud eunde tem Pauſaniam lib. 4. quo de Me cis, *primus Smyrnæis ſimulachrum tunæ omnium primum finxit, cap illius polum impoſuit, & altera ma piæ cornu, quod Amalthea Græci tenentem fecit.* De quo ſupra in *Ejus vero ſimulachrum.*

I

citur primus, polum habens in capite, & altera manu ornu Amaltheæ. Alii vitream, quod puncto temporis ingitur, ſtatuere Fortunam. [1] Cujus ſimulacrum ex auro brefactum velut ſacratiſſimum in cubiculo imperatoris pni, & poſt obitum in ſucceſſoris tabernaculum transfer- Spartianus memorat. Fuitque obſervatum, illos qui ortunam religioſe colerent, magnis ſæpe incrementis ctos: qui vero minimo cultu, aut deſpectui habuiſſent, uribus incommodis fuiſſe dehoneſtatos. Propterea [2] Ti- otheus Cononis filius, quod Fortunæ ſucceſſus ſibi ad- ſiberet, neque illi ut par erat, gratiam ferret, licet ma- gus Imperator, de gradu dejectus, & infœlici pugna vi- us, atque in exilium actus fuit. [3] Galbæ quoque, qui For-

Fortunæ ſimulacrum in cubiculo Imperatoris.

Fortunæ cultores & deſpectores.

Cujus ſimulacrum ex auro.] Spar- tium hic auctor citat, cujus in vita Seri Imperatoris hæc ſunt verba, *tunam deinde regiam, quæ comitari cipes, & in cubiculis poni ſolebat, ge- mare ſtatuerat, ut ſacratiſſimum ſimu- lcum utrique relinqueret filiorum. Sed c videret ſe perurgeri, ſub hora mortis ſſe fertur, ut alternis diebus apud Imperatores in cubiculis Fortuna pretur.* Sed ex iis nondum apparet ea Fortunam *ex auro* fabricatam, ut xander ait, ſed id eſt ex Julio Ca- plino, cujus in extremo vitæ Anto- ni Pii hæc verba ſunt, *Fortunamque eam, quæ in cubiculo principum poni ſoat, transferri ad eum juſſit*, id eſt, Antoninum Philoſophum qui il- liſucceſſor fuit. Rurſus in vita ipſius Poſophi, *Statimque* inquit, *ſigno Æ- quimitatis Tribuno dato, fortunam au- rea quæ in cubiculo ſolebat eſſe, ad Mar- cubiculum tranſire juſſit.* Tacitus au- t l. 15. de Nerone loquens, inquit, juſſe eum ut *Fortunarum effigies au- rin ſolio Capitolini Iovis collocarentur.* S an ibi intelligat de aureis effigie- b, quæ in cubiculo principum eſſe ſbant, mihi perſpicuum non eſt.

2 *Timotheus Cononis filius.*] *Hic for- tutus Imperator exiſtimabatur, atque ideo ei quidam invidentes pingebant ur- bes naſſam illi dormienti ultro ingredien- tes, quibus hæc ipſe dicebat, Si tantas urbes dormiens capio, quid me vigilan- tem facturum putatis?* refert Plutarch. in Apophthegmatis Imperatorum. Attamen tam fœlix Imperator acce- ptam fortunæ tantam felicitatem non ferebat, ſed ſuæ ipſius virtuti. Ideo & is tandem centum talentis condemna- tus fuit, & in Chalcidem ſeceſſit, ut tradit Probus Æmylius in illius vita. Non ſic autem Nicias, & ipſe Athe- nienſium Imperator: nam ſi quid ei præclarum gerere contigiſſet, ejus gra- tiam non virtuti ac prudentiæ ſuæ, ſed Fortunæ magis ac deorum benignitati acceptum referebat, gloriam ſuam, quam minime poterat, invidiæ obno- xiam facere conabatur. In quo præ- clare illum ſibi conſuluiſſe aliorum ca- ſus edocuerunt, quod & in ipſius Ni- ciæ vita Plutarchus ſcriptum habet.

3 *Galbæ quoque.*] Suetonius in eod. c. 18. *Monile*, inquit, *margaritis gem- miſque conſertum ad ornandam Fortu- nam ſuam Thuſculanam, ex omni gaza ſecreverat; id repente, quaſi auguſtiore dignius loco, Capitolinæ Veneri dedica- vit: ac proxima nocte ſomniavit ſpeciem Fortunæ querentis fraudatam ſe dono de-*

 ſtina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Fortunam Thuſculanam torque fraudarat, illumque Capitolinæ Veneri dedicarat, in ſomnis Fortuna queri eſt, quod ſe promiſſo fraudaſſet, brevi ſe quoque ram quod dederat, interminata eſt: quod mox fuit morte ſubſequutum. Sed quod de Mala Fortuna & Fe idem de [1] Poſtverta & Proſa, quarum Romæ duæ fuere, ac [2] de Væjove, [3] Timore, & [4] Pallore, at [5] Averrunco & [6] Robigo diis, dictum accepimus. Si dem hujuſcemodi numina, [7] ne quid obeſſent, neve quid afferrent incommodi, Romani perſancte habue quos cane & ove placabant. Fuit enim [8] Væjovis a

Dii nocentes. Væjovis templum.

ſtinato, minantiſque erepturam & ipſam quæ dediſſet. Cumque exterritus luce prima, ad expiandum ſomnium præmiſſis qui rem divinam appararent, Tuſculum excucurriſſet, nihil invenit præter tepidam in ara favillam, atratumque juxta ſenem in catino vitreo thus tenentem, & in cado fictili merum.

1 *Poſtverta.*] A. Gellius l.16.c.16. & Macrobius Saturnal. lib. 1. cap.7. *Poſtvortam appellat, ut & Antevortam.*

2 *De Væjove.*] A. Gellius l.5. c.12. & de eo quoque meminit Cicero l. 3. de natura deorum.

3 *Timore.*] Imo *Pavore*, ex Livio Decad. 1. libr. 1. cap.27. & Lactantio lib. 1. cap. 20. & Divo Auguſtino de civitate Dei, libr.4. cap.23. & aliis à me citatis in commentario Nobilitatis cap. 31. n. 539. Licet enim *timor* & *pavor* idem ſignificent, non licet tamen propria nomina in alia ejuſdem ſignificationis mutare, ut alias diximus.

4 *Pallore.*] Ex Livio, Lactantio & Auguſtino, & aliis dicto loco relatis in ea Nobilitate.

5 *Averrunco.*] Varro de lingua Latina lib. 16. ex auctoritate Pacuvii.

6 *Robigo.*] Hunc nonnulli *Robigum* & *Rubigum*, alii *Robiginem* & *Rubiginem* vocant. De quo Varro lib. 1. de re ruſtica, cap. 1. loquens de Diis ruſticæ, *quarto*, inquit, *Robigum* & *ram, quibus propitiis neque rubig menta, atque arbores corrumpit, non tempeſtive florent*: itaque pu *Robigo* feriæ, *Robigalia*, Floræ ludi ralia, inſtituti. Ovidius libr. 4. rum, vſ.907.

Flamen in antiquum lucum Rob
ibat.

& Columella libr. 10.

Hinc mala Rubigo virides ne
herbas,
Sanguine lactantis catuli placat
extis.

De *Rubigalibus Feſtis* illi Deo d tis, præter Varronem, Plinius lib. cap.29. *Tria namque tempora fru metuebant, propter quod inſtituer rias, dieſque feſtos, Rubigalia, & Vinalia: Rubigalia Numa conſ anno regni ſui undecimo, quæ nunc tur ad ſeptimum Cal. Maji, quonia fere ſegetes rubigo occupat.*

7 *Ne quid obeſſent.*] Ex Valeri ximo, l.2. cap.5. Livio Decad. Plinio lib.2. cap.7. Lactantio, c.20. Divo Auguſtino de civitat lib.4. in multis locis.

8 *Væjovis ædes.*] A. Gellius li cap. 12. & Ovidius libr. 3. Faſt vſ. 430. & P. Victor in 8. regio bis.

ſter Capitolium & arcem inter duos lucos. [1] Febris vero phanum triplex: unum in capite vici longi, alterum in ...atio, tertium juxta Mariana monumenta, cujus adhuc ...care veſtigia plerique aſſerunt. Quæ numina à Græcis ...ginem duxiſſe crediderim: quippe [2] Athenienſes Contumeliæ & [3] Impudicitiæ aras ſacrarunt, ut à contumeliis ...probris averterent. [4] Lacedæmonii, Morti & [5] Timori atque aliis affectibus templa dicarunt. [6] Miſericordiæ ...coque, [7] Pudori, [8] Famæ & [9] Appetitioni Athenis viſuntur

Febris tem-pla.

Febris vero phanum.] Ex Valerio ...ximo lib. 2. cap. 5.

Athenienſes Contumeliæ.] Cicero ...2. de legibus. illud vitioſum Athe...r, quod Cylonio ſcelere expiato E...penide Crete ſuadente, fecerunt ...*tumeliæ* phanum & *Impudentiæ.* Pauſanias lib. 1. has appellat ὕβριν ...ναίδειαν. Et Theophraſtus in libro ...legibus ὕβρεως καὶ αἰδείας παρὰ τοῖς ...ναίοις εἶναι βωμοὺς, &c. Iſtrus li...4.

Impudicitiæ.] Aut Alexander aut ...arius hîc erravit, nam *Impudentiæ* ...ndum eſt, ex Cicerone & aliis ...ime relatis: & præterea Zenobio, Theophraſto lib. de legibus, & Dio...giano in collectaneis Adagiorum, ...narratione illius Θεὸς ἡ ἀναίδεια, ...ſt, dea Impudentia, & Menandro ...Gnomologiis, qui illam Dearum ...imam appellat.

— ὦ μεγίστη τῶν θεῶν
νῦν οὖσ᾽ ἀναίδεια. εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.
..., τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός.

...quo vide Eraſmum, qui & hos ci...Chiliad. 3. cent. 1. cap. 63. nullibi ...am legi *Impudicitiam* deam fuiſſe ...ſtimatam.

Lacedæmonii, Morti.] Plutarchus ...Cleomene. Eſtque hymnus Morti ...d Orpheum, qui ei thure ſacrum ...t. Sed & alii *Mortem deam* ſive ...*m* putaverunt: & inter cæteros Vir...gius lib. 11. Æneidos.

Multa boum circa mactantur corpora Morti,
Setigeroſque ſues, raptaſque ex omnibus agris
In flammam jugulant pecudes. ——

Ubi Servius ex Lucano & Statio Papinio. *Mortem* præterea unam è Parcis nominatam tradidit Ceſelius Vindex in ſuis Antiquis lectionibus referente A. Gellio lib. 3. cap. 16.

5 *Timori.*] Plutarchus in Cleomene, de quo dictum ſupra in verbo, *Timore.*

6 *Miſericordiæ.*] Pauſanias libro 1. Diod. Siculus lib. 13. Et è poëtis Statius illam magnificè deſcribit libr. 12. Thebaidos, illis verſibus,

Urbe fuit media nulli conceſſa potentum
Ara deûm. ——

& Claudianus in bello Gildonico,

—— *Flentibus aram*
Et proprium miſeris numen ſtatuiſtis Athenæ.

Id autem templum *Miſericordiæ* Athenis pro Aſylo fuit, ut tradit Servius Maurus ad Virgilium 8. Æneid. ibi,

Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Aſylum,
Retulit. ——

7 *Pudori.*] Xenophon in Sympoſio, & Pauſanias lib. 1. Heſiodus autem in ἔργοις καὶ ἡμέραις ſcribit Pudorem cum Nemeſi in cœlum rediſſe, mutato aureo ſeculo: & Heſychius refert *Pudoris* aram Athenis fuiſſe in Acropoli.

8 *Famæ.*] Pauſanias & Heſiodus prædictis in locis, & Plutarchus in Camillo, ubi & ei templum Romæ fuiſſe dedicatum tradit.

9 *Appetitioni.*] Ibidem Pauſanias: & vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Vitulina dea. Hercules. Conopius. Apollo culiciarius. Jupiter. Hippothonus. Apollo Erythibius, & Pronopion. Fortunæ cultus apud exteros.

tur aræ. Romani [1] Vitulinam deam, quod lætitiæ p… eſſet, magno cultu ſemper habuere. Etiam [2] Paupertis … & [3] Senectæ, apud Gades ſacella oſtenduntur. & [4] Oe… Herculem Conopium, ne provinciam infeſtam culicis … redderet, venerati ſunt. Nam culices Oetæi conopas … cant. Sicut de [5] Apolline Culiciario proditum eſt, qu… Attica colebatur, quod infeſtos culices ex agris propu… ret, & [6] Hippothonus Jupiter apud Erythræos, & [7] E… thibius Apollo apud Rhodios habentur maximi. Ery… bam enim Rhodii rubiginem dicunt. [8] Bœotii quo… Apollini Pornopioni ſacra facere dicuntur, ne muri… provinciam redderet obnoxiam. Apud eos enim mus p… nopios nuncupatur. Et tametſi Fortunæ præcipuum … men Romæ fuerit, non minus tamen apud alios culta… leb…

& videndus Cicero libro 2. de natura deorum.

1 *Vitulinam.*] *Vitulam* legendum eſt ex Macrobio, aliorum auctoritate ſcribente Saturnalior. lib. 3. cap. 2.

2 *Paupertatis.*] Ex Arriano de geſtis Alexandri, ubi rationem reddit, quod ea ad artes comminiſcendas induſtriam, & ingenium hominum exacuit. Ariſtophanes quoque in Pluto ejus deæ meminit.

3 *Senectæ.*] Ibidem Arrianus.

4 *Oetæi Herculem Conopium.*] Strabo l. 13. Sunt autem qui non *Conopium*, ſed *Carnopium* legant: quod ſcilicet, *Carnopas* fugaverit, id eſt, locuſtas, quas illi κάρνοπας, vel ἀκρίδας vocant,

5 *Apolline Culiciario.*] Ibidem Strabo.

6 *Hippothonus Jupiter.*] Hic eſt error manifeſtus Alexandri, qui dum Strabonem ex jam dicto loco ſequeretur, deflexit tamen ab Strabonis verbis, quæ Latine ſic redduntur: *Solent homines à parvis rebus nomina impoſita, quibuſdam lenimentis mitigare. Nam & à culicibus, quos Oetæi Conopas vocant, Hercules Conopius apud illos colitur, quoniam eos ab iis liberarit. Apud Erythræos quoque Miliuntem habitantes Ipoctonus colitur, quod ipſis vineis* … *ſtiſſimus ſit: nam ex Erythræis om*… *apud illos ſolum ea beſtiola non gig*… Hæc ille: ex quibus vides hîc no… mel erraſſe Alexandrum, tum … *Hippothonus* ſcripſit pro *Ipoctono*, … quod cognomen Jovi tribuit, … Herculis eſt.

7 *Erythibius Apollo.*] Et hæc … que ex Strabone: qui proxime … ſubjecit, *Rhodii autem Apollinis* … *thibii templum habent: hi Rubig*… *Erythibam vocant.*

8 *Bœotii quoque, &c.*] Aliter … bo, ubi ſupra, *Apud Æoles*, inqui… *in Aſia ſunt, mus quidem Pornopio*… *catur. Rhodii autem hoc modo culice*… *cant, & ſacrum faciunt * Apollin*… *nopio.*

GOTHOFRIDUS.

* *Apollini Pornopio.*] Quin P… nias notat libro 1. ſive Atticis, … Athenienſes, extra templum (… *Parthenona* appellabant) æneum … Apollinem (à Phidia factum) P… *piumque* appellatum à bruchis, qu… deus Bruchos, (qui totum agrum … gna afficiebant calamitate) extra … pulſurum dixiſſet.

In

ſecrataque eſt: Nam Ferentano in oppido, & [1] in Algido, ꝗue [2] Antii, Equeſtris Fortunæ templum & alterum ꝑræneſte ſatis vetuſtum, & multa religione inclytum viſatur, ubi ſub imagine [4] duarum ſororum colebatur, ex ꝗ conſulentibus certa edi oracula putabant: ubi [5] Sortes Sortes. ꝑnum à Numerio Suffucio ſitas fuiſſe fama fert, ſicut Lyciæ fons ſortes antiquiſſimis characteribus, quibus ꝑura prænoſcuntur, emittere traditur. In Eubœa quoꝗe Rhamnis urbs fuit, in qua Fortunæ templum habeba- Rhamnenſes. t maximum, & multis cæremoniis ſacrum. Præ cæteꝑi autem [7] Syri Fortunam impenſius coluiſſe feruntur, cu- Syri. ꝗ ſimulacrum ad Orontem ſummo ingenio & arte, ut Pauſanias ait, à Sicyonio Eutychide effictum erat: ſicut Athenis in Prytaneo ſimulacrum ἀγαθῆς τύχης ſupra omnium ſeculorum memoriam inſigne colebatur.

TIRAQUELLUS.

In Algido.] Nam & Livius Dec 3. libro 1. ſcribit *ſupplicationem* ꝑ*tunæ in Algido factam.*

Antii.] Cornelius Tacitus l. 3.

Præneſte.] Cicero libr. 2. cap. 41. divination. Plinius lib. 36. cap. 25. Strabo lib. 5. Valerius Max. lib. 1. c. 1. Suetonius in Domitiano c. 15. & Livius Decad. 5. libro 2. cap. 1. unde Silius ait,

— *Celſiſque dicatum*
Fortunæ Præneſte jugis —

Lucanus libr. 2.

— *Vidit Fortuna colonos*
Præneſtina ſuos. —

S & Capuæ templum *Fortunæ* fuit, ꝗd tactum de cœlo ſcribit Livius 3. Decad. libr. 7. cap. 25. & apud Megarenſes, ex Pauſania libro 1. & Corinthios & Argivos, ex eodem libr. 2. & apud Phæacas, ex eodem libro 4. Item & Eleos, ex eodem libr. 6. & Thebanos & Theſpienſes, ex eodem Pauſania libri noni diverſis locis. Item in urbe Siciliæ Tyche dicta, *quod ibi phanum Fortunæ vetus fuit*, ut refert Cicero in Verrem lib. 4. cap. 53.

4 *Duarum ſororum.*] Hinc Statius in Sylvarum libro primo.

Et Præneſtinæ poterant migrare ſorores.

5 *Sortes.*] Cicero lib. 2. cap. 41. de divinatione.

6 *Lyciæ.*] Vide in lib. Primigeniorum, quæſt. 17. in 1. oppoſ.

7 *Syri Fortunam.*] Pauſanias lib. 6. quo Eliaca deſcribit.

CA-

CAPUT XIV.

Quoties opima ſpolia cæſis hoſtium ducibus Romam relat... fuerint, & quoties Jani templum clauſum ſit, aliaque ſcitu non indigna.

OPima ſpolia, [1] quæ regibus ducibuſque hoſtium ... ſis, Jovi Feretrio in Capitolium ferebantur, te... lum à Romanis ducibus, qui fortem ſtrenuamque ope... reipublicæ navarunt, delata fuiſſe comperimus. [2] Pri... Romulus urbis auctor & parens, de Acrone Ceninenſ... duce poſt raptas Sabinas detuliſſe fertur, quo tempore ... vis Feretrii templum dicavit. Fuere enim Ceninenſe... Sabinis, Latio propinqui, qui una cum Cruſtumini... Antennatibus ob raptarum contumeliam contra Roma... primi ſumpſere arma. Jovis vero Feretrii templum fuit ... vertice Capitolini montis, exiguum ſane & anguſtum, ... religione ſanctum, & propter vetuſtatem longe prim... Neque magno poſt intervallo [3] Cornelius Coſſus du... tempeſtate inclytus, ſecunda detulit ſpolia de Larte ... lumnio, rege Vejentum, quem acie vicit, & manu ... fecit. [4] Vejentes enim gens Hetruſca fuere, cum qui... & Romanis multiplici bello, & prope aſſiduis cladi... de imperio ſæpe dimicatum eſt. Tertia [5] Claudius M...

Prima ſpolia opima.

Jovis Feretrii templum.

Secunda ſpolia opima.

Tertia ſpolia opima.

TIRAQUELLUS.

1 *Opima ſpolia.*] Hoc ex Dionyſio Halicarnaſ. lib. 2. Livio Decad. 1. l. 1. cap. 10. & 4. cap. 19. 20. & Sexto Pompejo lib. 13. & Propertio lib. 4. Eleg. 11.

2 *Prima Romulus.*] Livius dicto libro 1. Valerius Maximus libr. 3. cap. 2. Plutarchus & in Romulo & in Marcello. Plinius de viris illuſtribus cap. 2. Solinus cap. 2. Hinc Ovidius lib. 5. Faſtorum, ab Ilia natum Romulum vocat,

— *Iliaden humeris ducis arma ferentem.*

3 *Cornelius Coſſus.*] Livius dicto libr. 4. & Valerius ubi ſupra. Pl... aut ſcriptor de viris illuſtribus ca... Plutarchus dictis in locis. Servius ... Æneid. ad illa ℣ſ. 841.

Quis te magne Cato, tacitum ... Coſſe relinquat?

Ovidius præterea in Epigramm... apud Priſcianum lib. 5.

Larte ferox cæſo Coſſus opima tu...

4 *Vejentes.*] Livius ubi nupe... libr. 5. ejuſdem Decad. 1. & Val... Maximus lib. 1. cap. 8.

5 *Claudius Marcellus.*] Virgil... Æneid. ℣ſ. 855.

Aſpice ut inſignis ſpoliis Ma... opimis

pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

..us manu ſtrenuus & bonus Imperator, de Viridomaro ..llorum Duce, ſeu Britomarto apud Claſtidium victo, ..ma ſpolia reportavit. Cum Gallis enim & Romanis ..internecionem, & ſæpe Marte atrociſſimo diſſenſum ..e. Sed hi Inſubres, fuere accolæ Alpium, qui poſt Se..nes arma contra Romanos tūnc & ſæpe alias moliti ..t. [1] Feretrius vero Jupiter vel à ferendo ſeu feriendo ..tus, quaſi ut ducem dux feriret, ſe propitio & juvante ..ctum ſit. [2] Ex cujus æde, ſiquando fœdus ferire, aut ..em Feciales inire vellent, ſicut ex Capitolina arce ver..am & gramen cum terra evulſum, ita lituum & lapi..n ſilicem, quo fœdus percuterent, ſumere mos erat. ..pima vero, vel ab opibus, ut ait Varro, vel ab invicto ..re, cum victoribus tantum laudis acceſſerit, nomina ..pſere: ſeu quod fidei propius eſt, opima ampla dici, ..t [4] opimam prædam, & [5] opimum bovem dicimus. ..c niſi duces, regeſque, [6] quorum auſpicio res gerun-tur,

Feretrius Jupiter unde.

Opima ſpolia unde dicta.

..greditur, victorque viros ſuperemi-net omnes.
..ic rem Romanam magno turbante tumultu
..ſtet eques, ſternet Pœnos, Gallumque rebellem:
..rtiaque arma patri ſuſpendet capta Quirino.
..uus adde Plutarchum ubi ſupra, & ..um Epitome Livii lib. 20. *

GOTHOFRIDUS.

Auſonius Eidyllio XII.
..tia opima dedit Spoliatus Aremori-cus Lars.
..t Florus 2. cap. 4. *Viridomarum* ..llat. Propertius loco hic citato *..omarum.*

TIRAQUELLUS.

Feretrius vero Iupiter.] Plutarchus ..omulo. Feſtus lib. 6. & Propertius ..I. 11. lib. 3. in fin. ait,
..unc ſpolia in templo tria condita, cauſa Feretrî,
Omine quod certo dux ferit ante du-cem:
Seu quia victa ſuis humeris hæc arma ferebant,
Hinc Feretrî dicta eſt ara ſuperba Jovis.

2 *Ex cujus æde.*] Livius 1. Decad. lib. 1. & 3. Decad. lib. 10. ad finem.

3 *Opima vero.*] Feſtus lib. 13.

4 *Opimam prædam.*] Cicero in orat. pro Roſcio Amerino, Horatius Epodon ode 10.

5 *Opimum bovem.*] Varro rei ruſticæ lib. 2. cap. 1. & Cicero lib. 5. Tuſculan. quæſtionum.

6 *Quorum auſpicio res geruntur.*] Neque enim alii opima ſpolia Jovi Feretrio ponebant, ex Livio Decad. 1. l. 4. ubi, *Cæterum,* inquit, *præterquam quod ea rite opima ſpolia habentur, quæ dux duci detraxerit, nec ducem nomines, niſi cujus auſpicio bellum geritur.* Valerius Maximus lib. 3. cap. 2. de T. Manlio Torquato, & aliis ſequ. Plutarchus in Marcello, *Obtinebat,* ait, *tum opinio, ea tantum opima eſſe ſpolia, quæ primo in agmine dux duci detraxiſſet.* Dio. libr. 51. de M. Licinio Craſſo, *Baſtar-nas,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tur, ſuiſmet corporibus dimicantes, hoſtium ducibus [illegible] traxerint, necemque & exitium intulerint, haudquaqu[illegible] opima dici voluere.[1] Fuere qui crederent Jovi Fere[illegible] ſpolia opima, prima trecentis aſſibus: ſecunda M[illegible] octoginta: tertia Quirino, aſſibus centum, ex comme[illegible] riis Numæ præmio conſtituto, fuiſſe conſecrata. Sed[illegible] monuit me hujus rei mentio, venitque mihi in ment[illegible] id quod veterum monumentis extat, ter quoque t[illegible] plum Jani, pacatis undique populis, ocioque & p[illegible] compoſitis, quamdiu Romana res ſtetit, clauſum fu[illegible] Ex qua re conjectari licet, Romanos à gerendis bellis [illegible] ſtrepitu armorum, parum ocii & laxamenti habuiſſe, at[illegible] ideo militari uſu aſſiduo, manu promptos, forteſque [illegible] latores evaſiſſe.[2] Semel à Numa[3] templum Jani clau[illegible] fuit, per id tempus quo Romæ regnavit, annis fere [illegible] & XL. quo tempore Janum ad infimum Argileti indi[illegible] belli paciſque conſecravit, cum populus Romanus t[illegible] quillam pacem ageret, & à belli tumultu homines ad [illegible] rum cultum curamque revocarentur.[4] Iterum poſt pri[illegible] Punicum bellum, cum ad Ægades inſulas navali pr[illegible] contra Carthaginenſes fœlici victoria pugnatum eſt [illegible] urbe condita anno fere quingenteſimo, icto cum Ca[illegible] ginenſibus fœdere à Luctatio, Marco Attilio & [illegible] Manlio conſulibus. Quo tempore diutino bello fr[illegible] animis, vectigalis & ſtipendiaria populo Romano Ca[illegible]

Jani templum quoties clauſum.

Carthago vectigalis pop. Rom.

Templa Jani.

nas, inquit, *cæcidit, ac regem eorum Deldovem interfecit, Iovi Feretrio opima ſpolia relaturus, ſi ipſe ſuis auſpiciis non Cæſaris rem geſſiſſet.*

1 *Fuere qui crederent.*] De cæteris Plutarchus, paulo tamen aliter, qui ſic in Marcello ſcribit, *Numam Pompilium in commentariis prima, ſecunda & tertia nominaſſe opima traditum eſſe: primaque capta, Iovi Feretrio: Secunda, Marti: Tertia, Quirino conſecrari juſſit · primo aſſes trecentos, ſecundo, octoginta, tertio centum præmium eſſe conſtituit.* Servius autem ad 6. Æneidos tradit, *Numam præcepiſſe prima opima ſpolia [illegible] Feretrio debere ſuſpendi, quod ja[illegible] mulus fecerat. Secunda, Marti [illegible] Coſſus fecit. Tertia, Quirino: quæ [illegible] Marcellus.*

2 *Semel à Numa.*] Ex Livio Dec. I. [illegible]

3 *Templum Iani.*] Ex Varron[illegible] de lingua Latina. Plutarcho de f[illegible] Romanorum. L. Floro libr. 4. [illegible] marum, ad fin. Servio, ad illud [illegible]

Aſpera tum poſitis miteſcent [illegible]
bellis.

4 *Iterum poſt.*] Paulus Oroſi[illegible] cap. 10.

I ope-

facta eſt, ſed brevi tempore tertio[1] imperante Cæſare ...guſto, poſt bellum Actiacum, Antonio & Cleopatra ...ctis profligatiſque, [2] pace terra marique parta, cum tot ...donas gentes nationeſque ſocietate & fœdere junxiſſet: ... à civili diſſenſione, aſſiduiſque cladibus populus reſpi...rſe, & quietis imaginem ſumpſiſſe viſus foret. [3] Qui ta...n ter Janum clauſiſſe dicitur poſt Actiacam victoriam: ...mo, quo tempore Auguſtus fuit conſalutatus: ſecun...c, poſt Cantabricam: tertio, cum à cunctis orbis parti...s res pace compoſuiſſet. [4] Poſt quos Nero princeps, & ...nde [5] Titus Cæſar, everſa Hieroſolyma, & bellis con...ſtis, Jani templum clauſiſſe feruntur. Quod quidem [6]...mplum ad infimum Argileti, medium circa forum, ...citra Capitolium fuit, forma quadrata, haud multæ am...pudinis. Siquidem cum Jani ſimulacrum & aram tecto ...uſiſſet, non multum ultra ſpatii occupavit. Et ſicut [7] duplici

Imperante Cæſare Auguſto.] Idem ...Cſius libro 6. cap. 20. & Suetonius ...Auſto, cap. 22.

GOTHOFRIDUS.

Pace terra marique parta.] Hoc ...elio, *Pace terra marique parta* Ja...m clauſit. Imperatores Janum à ſe ...lſum teſtatum relinquebant. Li... 1. cap. 19. *Noſtra ætate Dii dede...*, *ut videremus poſt bellum Actiacum ...mperatore Cæſare Auguſto Janum ...lſum, pace terra, marique parta.* Suet. ...Auſto 22. *Auguſtus Ianum Quiri...* *...terra marique parta pace ter clau...* Idem ex veteribus Neronis num... & inſcriptione quadam, quæ E...ntæ exſtat probari ſatis poteſt.

MERCERUS.

Qui tamen ter Janum clauſiſſe.] De ...multi noſtris temporibus inter ſe ...dadiati ſunt. Omnium optime rem ...n totam explicavit Juſtus Lipſius ...ca 20. Elect. & cap. 8. libr. 2. Antiq. ...le

TIRAQUELLUS.

Poſt quos Nero.] Suetonius in eod. ...cap 3.

5 *Titus Cæſar.*] Nihil de hoc Suetonius, Aurelius Victor, Eutropiuſve tradunt, tu amplius videris. Ego reperio poſt Maxentii exitum Conſtantium Iani quoque templum clauſiſſe, apud Ammianum Marcellinum lib. 16.

6 *Templum ad infimum Argileti.*] Livius Decad. 1. lib. 1. de Numa, *mitigandum ferocem populum armorum deſuetudine ratus, Ianum,* inquit, *ad infimum Argiletum indicem pacis bellique fecit, apertus, ut in armis eſſe civitatem: clauſus, pacatos circa omnes populos, ſignificaret. Bis deinde poſt Numæ regnum clauſus fuit: ſemel T. Manlio conſule, poſt Punicum primum perfectum bellum: iterum (quod noſtræ ætati Dii dederunt ut videremus) poſt bellum Actiacum, ab Imperatore Cæſare Auguſto pace terra marique parta.*

7 *Duplici facie & bifrons.*] Sic & Janum *bifrontem* dixit Virgilius Æn. lib. 7. ubi,

Janique bifrontis imago.

& libro 12.

Latonæque genus duplex, Janumque bifrontem.

Quare

Templi Jani binæ fores.

plici facie & bifrons effingebatur, ſic [1] binis utrinque fo- ribus munitum erat, ut alteris orientem Solem, alt occidentem proſpectaret. Ipſum deinde [2] ad forum tra torium tranſlatum memorant, [3] captiſque Faleriis, q- tuor portarum fuiſſe extructum, quod Jani ſimulacr cum frontibus quatuor, multo ævo vetuſtum, ibi eru fuiſſe dicerent. Aliud quoque Iani templum [4] ad for olitorium conſpicuum fuit: quod Cn. Duillius, qui tri phum navalem egit, primus extruxiſſe fertur. [5] Ad t-

Quare autem ita dictus ſit, diſces ex Macrobio libro 1. Saturnal. cap. 7. & Plutarcho in Numa Pompilio.

1 *Binis utrinque foribus.*] Quod Janum diei dominum putarent, in quo ortus & occaſus, unde Horatius dicebat,

Matutine pater, ſeu Iane libentius audis.

in ejus templo binas portas fecerunt, ut Servius refert, ad illud Virgilii l. 7. Æneidos, quod alia binorum forium conſtitutionem trahit,

Sunt geminæ belli portæ (ſic nomine dicunt)
Relligione ſacræ & ſævi formidine Martis.

2 *Ad forum tranſitorium.*] Captis Faliſcis, civitate Thuſciæ, inventum eſt ſimulacrum Iani cum frontibus quatuor. Unde quod Numa templum inſtituerat, tranſlatum eſt ad forum tranſitorium, & quatuor portarum unum templum eſt inſtitutum, ait Servius, prædicto loco. Dictum autem fuit forum tranſitorium, ex quo ad forum Romanum primo, deinde & ad forum Cæſaris & Auguſti, tranſitus pateret: habuit autem cum tempore, pro Tranſitorio, *fori Nervæ* appellationem.

3 *Captiſque Faleriis.*] Servius meus *Faliſcos* appellat; illis tamen utraque appellatio convenit, apud Livium Decad. 1. libr. 5. ubi promiſcue *Faliſcos*, quos & alibi *Phaliſcos*, *Falerios* nuncupat. Sed idem lib. 10. Faliſcum vocat agrum, & Falerios oppidum in Inde vero hoc loco velim *Faleri* pro Etruſcis ſic dictis. Neque exaudiendi ſunt Falerii à Phalera in ſinu Maliaco fuit, ut eſt apu vium Decad. 3. libr. 7. ab eodem lara nominata. Decad. 4. lib. 5. N item Falerii à Faleria Theſſaliæ qua idem Livius Decad. 4. lib. 2.

4 *Ad Forum olitorium.*] Iani plum hoc loco dedicatum à Cn. lio hic ait, & Cn. tribuit, quod C buit adſcribere: *qui quidem Conſ verſus claſſem Pœnorum proſpere p vit, primuſque omnium Romanorum cum navalis victoriæ duxit triump* ait L. Florus Epitome Livii lib. 1 D. Hieronymus in Jovinianum l

5 *Ad hoc templum.*] Vereor n verum ſit, quod Alexander hîc ai enim Virgilius habet libro 7.

Sunt geminæ belli portæ (ſic n dicunt)
Relligione ſacræ, & ſævi form Martis:
Centum ærei claudunt vectes, æ que ferri
Robora, nec cuſtos abſiſtit limi nus.
Has, ubi certa ſedet patribus ſe tia pugnæ,
Ipſe Quirinali trabea, cinctuq bino
Inſignis, reſerat ſtridentia Conſul,
Ipſe vocat pugnas, ſequitur c tera pubes.

Qua

..plum, bellum ſuſcepturus conſul, frequenti ſenatu, pri-..ribus patrum ac militibus comitatus, accedebat. Ipſe ..cinctus ritu Gabino, ſolemni more fores templi reclu..bat. Is vero amictus erat toga ſuper tergum ſic rejecta, ..lacinia revocata hominem cingeret. Qui habitus veſti..que ex eo ſumpſit ortum, quod Gabini cum operaren..u ſacris, repentino hoſtium incurſu, ut erant incincti ..is, ab aris ad prælium profecti, inſignem de hoſte ..re victoriam. Quod compar fuit cum eo, quod de Pau..a auctores produnt, qui cum extra militum ſtationem ..um faceret, Lydos repente incurriſſe, & ſacrificii ap..atum disjeciſſe: ipſumque & comites, ut erant iner.., loris proſecutos Lydos fugaſſe: inde inſtitutum man.., ut [2] Lacedæmonii in ephebos flagris deſævirent. ..lle è columella, quæ pro Bellonæ templo ſita erat, haſtam

Belli ſuſcipiendi initium.

Toga Gabina.

..templo Iani, de quo ſupra in ver.. *Ad forum tranſitorium*, diximus ..commodata, illique ad forum tranſi..m, huic aptari minime poſſunt, ..igitur legi, *ad illud templum.*

Incinctus ritu Gabino.] Fortaſſe ..t dicere, *cinctu*: neque enim Ga..m mos quod fuerit cinctos pu.., dicitur cinctus Gabinus: ſed ..od cum Gabii civitas Campaniæ .. operaretur, bellumque ſubito .., tunc cives accincti togis ſuis, ..ris ad bella profecti ſunt, & ..a victoriam. Unde hic ortus eſt ..pud Romanos conſules cingen..bino cinctu, toga ſcilicet in ter..ejecta, ut una ejus lacinia à ter..ocata hominem cingat, ſicut re..t Servius ad Virgilium. Incin..autem cinctu Gabino conſulem ..gturum Livius libro 8. Decad. 1. ..eſt, de Decio loquens ibi, *Ipſe ..ctus cinctu Gabino, armatus in ..inſiluit, ac ſe in medios hoſtes im..iſ.* **

GOTHOFRIDUS.

..llo verſu: *Ipſe Quirinali trabea, ..ctque Gabino.*

** Et Valerius 1. c. de religione 1. *Fabius Gabino ritu cinctus, manibus humeriſque ſacra gerens ex Capitolio deſcendit.* Iſidorus vero 19. cap. 24. *Cinctus Gabinus*, inquit, *eſt, cum ita imponitur toga, ut togæ lacinia, quæ poſt ſecus rejicitur, attrahitur ad pectus, ita ut ex utroque latere ex humeris penderet, &c.* Adde Vellejum Paterculum.

TIRAQUELLUS.

2 *Lacedæmonii in ephebos.*] Ex Lycurgi legibus Lacedæmones à pueritia paſſim verberibus aſſueſcebant, ut vitæ duritate utiles publicis rebus redderentur: ſicque Flagratorum è ingenuis Lacedæmoniis meminit. Et Tertullianus in epiſtola ad Martyres. Eodem pertinent quæ Seneca in libro de Divina providentia ſcribit, *Nunquid tu inviſos eſſe Lacedæmoniis liberos ſuos credis, quorum experiuntur indolem publice verberibus admotis? Ipſi illos patres adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros ac ſemianimes rogant, perſeverent vulnera præbere vulneribus, &c.*

3 *Inde è columella.*] Feſtus Pompejus lib. 2. ubi de Bellona loquitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Belli indicendi cæremoniæ. Jani ſimulacrum. Numerare geſtu manus.

ſtam conſul jaciebat: ſicque acerrima bella & maxi[illegible] pro aris focisque proque imperio indicebat. [1] Ejus v[illegible] ſimulacrum [2] cum clavi effingebatur & virga: dex[illegible] trecentenarii: ſiniſtra, ſexagenarii quinarii numeri f[illegible] ram, quot diebus annus terminabatur, manu ſignific[illegible] quippe [3] veteres geſtu manus modo dextræ, nunc ſini[illegible] & digitorum depreſſione, aut circumflexione, ſæpe[illegible] nos dinumerarunt. Siquidem digitus minimo proxi[illegible] complicatus, ſenarium oſtendit numerum: circulare di[illegible] ſiniſtra, [4] modo decem, nunc triginta: palma porr[illegible]

1 *Ejus vero ſimulacrum.*] Id eſt, Iani; ad illum enim Tacitus revertitur: eſtque id ex Plinio lib. 34. cap. 7. poſt princip. & Macrobio lib. 1. cap. 5.

GOTHOFRIDUS.

2 *Cum clavi effingebatur.*] Arnobius 5. adverſ. gentes: *Fronte Ianus ancipiti, aut dentata illa, qua inſignitus eſt, clavis, quid in ſe habet magnum?* Albricus libello de deorum imaginibus paulo aliter: *Ianus*, inquit, *in deorum numerum acceptus eſt, cui omnium rerum initium tribuebant. Hic taliter figurabatur. Erat rex homo, ſedens in throno fulgenti, radiis circumquaque, qui duas facies habebat, quarum una ante ſe, altera poſt ſe reſpiciebat. Juxta illum quoque erat templum, & in manu dextra habebat clavem, qua templum ipſum aperire ſe monſtrabat. In ſiniſtra vero habebat baculum, quo ſaxum percutere, & ex illo aquam producere videbatur.* Hæc Albricus. *Clavim* Portumno etiam tribuebant. Feſtus: *Claudere & clavis ex Græco deſcendit: cujus rei tutelam penes Portumnum eſſe putabant, qui clavim manu tenere pingebatur, & deus fingebatur Portarum.* Sunt tamen, in illo Feſti loco, qui *clavum* legant.

TIRAQUELLUS.

3 *Veteres geſtu manus.*] De hujuſmodi computatione digitorum Plautus in Milite, Act. 2. ſc. 2.

Dextra digitis rationem computat.——

Item & Cicero lib. 5. ad Atticum. Plinius lib. 34. cap. 7. ubi de Iani ſim[illegible] Juvenalis Satyr. 10. ubi de Neſtore loquitur, quem ferunt tres ætates v[illegible]

Fœlix nimirum qui per tot ſecu[illegible] tem

Diſtulit, atque ſuos jam dextr[illegible] putat annos.

Item & Plutarchus in Apophth[illegible] tis, ubi de Oronte Regis Art[illegible] genero. Quintilianus lib. 1. & [illegible] cap. 3. quod eſt de pronunci[illegible] Tertullianus in Apologetico. M[illegible] libr. 1. Saturnal. cap. 5. & Hor[illegible] eundem Saturnal. libr. 7. Apul[illegible] 2. Apolog. Boëtius in Porphyri[illegible] Caſſiodorus in quadam ad ipſu[illegible] tium epiſtola. Donatus in A[illegible] Terentii. D. Hieronymus in J[illegible] num, libro 1. non longè ab in[illegible] nonnihil in epiſtola ad Geront[illegible] Monogamia. Præterea & Beda[illegible] ſidorus † & Julius Firmicus Ma[illegible] quædam de his tractaverunt: [illegible] Nicander in Græcorum Epigr[illegible] tis, in Cocyttarim anum, [illegible] computationis meminit. Ex o[illegible] Cælius Rhodiginus lib. 23. cap[illegible]

GOTHOFRIDUS.

* Exſtat ejuſdem Bedæ fr[illegible] tum de computo vel loquela [illegible] ſtum digitorum.

† Vide 1. Iſidori 21.22.23.

MERCERUS.

4 *Modo decem, nunc trigint[illegible]* repugnat Apulejus Apol. 2. *Si[illegible]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

..: ſuperiore vero digito depreſſo, LX ſignificari tra-
..: Centenarium vero numerum de ſiniſtra transferri in
..eram: & iiſdem digitis quibus in læva, ſed non eun-
..a numerum deſignari. Aliuſque geſtus alios numeros
..gravit. [1] Nonnulli Ianum ita effinxere, ut in dextra T
..um haberet CCC. in ſiniſtra vero, ZE, LXV. denota-
..e. Cui etiam duodecim aras (quot menſibus annus clau-
..tatur) Romæ dicatas [2] Varro ſignificat: ſicut [3] in agro
..iſſæo juxta Magneſiam portus Achivorum duodecim
..aiſſe aras: & [4] juxta Ilium Lecti ara XII. diis dicata fere-
..ar. [5] Dionyſius Tyrannus junior, ut notam dierum totius
.. traderet, in Prytaneo Tarentino fixit candelabrum,
..uo tot ſuccendebantur lychni, quot anni dies erant.
..ici quoque reges, trecentos ſexaginta quinque juvenes
..iceis velatos amiculis, pro numero dierum totius anni,
..lateri aſtarent, promptos & expeditos habuere. [6] Ipſe
..m cum ſolemnia exhibentur, [7] in præfatione ſacro-
rum,

Jani diverſa nomina.

.. *pro decem dixiſſes, poſſes videri ..omputationis geſtu erraſſe, quos ..are debueris digitos, aperuiſſe.* ..e circulati digiti ut decem: aperti ..ginta ſignificarentur.

TIRAQUELLUS.

.. *Nonnulli Ianum.*] Id reprehendit ..s Gregorius Gyraldus, hiſtoriæ ..um Syntagmate 4. ex auctoritate ..æ. Sed vide Plinium libr. 34. c. 7. ..acrob. lib. 1. Saturnal. cap. 5.

.. *Varro.*] In lib. 5. rerum humana- ..apud Macrobium d. c. 9. Sed ali- ..t Fabius Pictor, ſi is eſt auctor ..qui ejus nomine circumfertur.

.. *In agro Lariſſæo.*] Ex Strabone ..b.

.. *Juxta Ilium.*] Ibidem Strabo, ..a, inquit, *Amagiæum ara quoque .. deorum, quam Agamemnon con- ..t, Lecti oſtenditur.* De altera autem ..an, ni fallor, loquitur Herodotus ..b.

.. *Dionyſius Tyrannus.*] Euphorion ..a ſtoricis commentariis, & ex eo Athenæus lib. 15. c. ult.

6 *Ipſe autem.*] Id eſt Ianus: nam ad eum revertitur, ut ex inferioribus liquet.

GOTHOFRIDUS.

7 *In præfatione ſacrorum.*] A Iano precationes ſuas auſpicabantur, etiam ante Jovem, hoc modo: *Iane, Iuppiter, Marſpater, Quirine, Lares.* Martial. 10. epigr. 28.

Annorum nitidique ſator pulcherrime mundi,
Publica quem primum vota preceſque canunt.

Feſtus in *Chaos. Iano primo ſupplicabatur velut parenti & à quo rerum omnium factum initium putabant.* Arnobius 3. adverſ. gentes. *Ianum in cunctis anteponitis precibus, & viam vobis pandere ad deorum audientiam creditis.* Idem Aurelius Victor in Breviario. Ovid. 1. Faſtorum. Macrob. 1. Saturnal. 9. Servius 5. & 7. Æn. Auguſt. 7. de civitate 2. & 3. Cato 1. de re ruſtica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rum, variis nominatur nominibus. Nam & [1] Gemin[us], [2] Pater, Iunonius, [3] Conſivius Quirinus, [4] Patutius & [5] Fluſius pro multiplici poteſtate dicebatur. Cujus in foro ſtatua triplex fertur fuiſſe: ad unam convenire cr[edi]tores,

Jani triplex ſtatua in foro Romano.

TIRAQUELLUS.

1 *Geminus.*] Macrobius l. 1. c. 5. hujus appellationis & cæterarum rationem reddit, & Lampridius in vita Commodi. *

GOTHOFRIDUS.

* Jani Gemini mentio fit à Varr. 4. de lingua. Velleio 2. Plin. 34. 5. 7. Suet. Ner. 13. auctore de viris illuſtribus 3. Vocabatur & *Bifrons* Virgil. 7. & 12. Æneid. Ovid. 1. Faſtor. & 4. de Ponto 4. *biceps* Ovid. 5. Faſtorum, *biformis* διπρόσωπος Plutarchus in Cauſis. ἀμφιπρόσωπος Plutarchus in Numa, *Quadrifrons* Fab. Pictor libro de aureo ſeculo. Auguſt. 7. de Civitate 8. Iſidor. 11. *Quadriformis* Macrob. 1. Saturnal. 19. *Quirinus*, Feſtus in Opima. Horat. 4. Odar. 15. Suet. Auguſto 22.

TIRAQUELLUS.

2 *Pater.*] *Pater* cum generale ſit omnium deorum, ut ait Servius ad 2. Georgic. Virgilii in princ. & cujuſque proprium Epitheton, ut idem ait ad 1. Æneid. ibi,

Jam pater Æneas ——

Et ad ejuſdem, lib. 3. ibi,

Da pater augurium ——

ſolitum eſt in votis Iano accommodari, ut ex Livii lib. 8. Decad. 1. ſciri poteſt, ibi, *Iane, Iupiter, Mars pater.* ſed extra vota, ut apud Virgilium,

Hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit urbem. *

GOTHOFRIDUS.

* Aurelius Victor in breviario hiſtoriæ Romanæ. *In ſacris omnibus primum locum Iano detulerunt, uſque eo, ut etiam cum aliis Diis ſacrificium fit, dato thure in altaria, Ianus prior nominetur, cognomento quoque addito Pater.*

TIRAQUELLUS.

3 *Conſivius.*] Macrobius lib. 1. c. 11. ubi & cætera cognomina Iani explicat, de hoc ſic habet, *Conſivius, [a con]ſerendo, id eſt, à propagine gener[is hu]mani, quæ Iano auctore conſeritur.*

4 *Patutius.*] *Patulcius* legend[um ex] Ovidio lib. 1. Faſtorum, ibi,

*Nomina ridebis, modo namque [Patul]cius * idem,*
Et modo ſacrifico Cluſius ore [vocatur].

Ad idemque Macrobius ubi ſup[ra]

GOTHOFRIDUS.

* *Patulcius* à patendo & ape[rien]do: *Cluſius* à claudendo videt[ur ap]pellatus.

TIRAQUELLUS.

5 *Fluſius.*] Legendum *Cluſius* [ex O]vidio & Macrobio, niſi & ibi [legen]dum ſit.

6 *In foro ſtatua triplex.*] Livi[us De]cad. 5. lib. 1. non longe à fine, [...] inquit, *porticibus taberniſque c[...] dum, & Ianos tres faciendos.* P. [...] Victor, in 8. Regione urbis, q[...] rum Romanum eſt, *Iani*, inq[uit ...] *celebris mercatorum locus.* Quo[...] illud Horatii,

Poſtquam omnis res mea Ianu[m]
Ad medium fracta eſt. ——

Ubi Acron, *Iani*, inquit, *ſta[tuæ ...] erant, ad unam illarum ſoleban[t conve]nire creditores, & fœneratores, [...] reddendum, alii ad locandum f[...]* quo ut vides, Alexander hun[c lo]cum accepit. Sed & Porphyrion ibi [...] ait, *ad Ianum in Baſilica ſtaba[nt fœne]ratores.* Sed eodem reſpicit ill[ud ejuſ]dem Horatii lib. 1. epiſtola 1.

Hæc Ianus ſummus ab i[mo]
Perdocet. ——

ubi Acron, *duo Iani ante [Baſi]licam Pauli ſteterunt, ubi locus erat f[œnerato]rum.* Quibus Porphyrion in [...] ſcribit: & ad eundem Horati[i ...] Sermo. Satyra 3. haud multum [à prin]cipio.

os, ad alteram qui fœnus redderent, ad tertiam qui lo-
ant. Sed præter Iani templum, quod pacatis undique
culis claudebatur, fuit [1] Romuli templum in Quirinali,
nni tempore clauſum, quod patefieri non decebat: quaſi
rnum haberi vellent, an humo tectus, an inter divos
ctus fuerit. tametſi Varro poſt Roſtra Romuli ſepul-
hm fuiſſe dicat, quod inter antiquiſſima urbis monu-
nita adnumeratur. Ante cujus ædem, [2] teſtante Plinio,
myrti fuere: una patricia, altera plebeja: quæ pro
mento vel damno ſenatorii ordinis vel plebeji, mo-
fœcunde redundabant, nunc detrimento languebant.
pud Heleos Plutonis templum ſemel annis ſingulis a-
ctur, & quamvis patens, nulli ingredi fas erat. [4] Corin-
quoque Neceſſitatis & Violentiæ phanum fuiſſe ferunt,
jus limine arcentur omnes. Contra vero, [5] ædem Ho-
perpetuo apertam Romani voluere, illiuſque aditum pa-
omnibus. [6] Cur autem indicem belli paciſque Ianum
ſſimum ferant, variata memoria eſt. Sed tametſi in
rſum autores trahant, illa nobis ratio potior & præſta-
r viſa, quod cum ſub præſide Iano temporum ratio
ſque habeantur, ideoque & bifrontem fingi, & tam
principium, quam finem Iano dicari convenerit. Sic
porum qualitas, ſive bellum, ſive pax futura eſſet,
ipſius præſidio & tutela foret. Apertus, ut omnia
ilia eſſe, & cuncta bello ardere, velut contra hoſtes
ecto deo: clauſus vero, tranquilla pace vigere, & ab
rum ſtrepitu procul eſſe deſignaret.

Romuli templum ſemper clauſum.

Myrti duæ ante Romuli templum.

Plutonis templum.

Neceſſitatis & violentiæ templum.

Horæ templum.

Janus cur & belli & pacis index.

1 *Romuli templum.*] Dion Halicarn. & Plutarchus in vita Romuli.

2 *Teſtante Plinio.*] Lib. 15. cap. 19. a infit, *In delubro Romuli ſacræ myrti duæ, ante ædem ipſam per tempus, altera Patricia appella- era Plebeia. Patricia multis annis uit, flacceſcente Plebeia, exuberans le, quandiu ſenatus quoque floruit, gens, Plebeia retorrida ac ſquali- uæ poſteaquam evaluit flacceſcente ia Marſico bello, languida auctoritas patrum facta eſt, ac paulatim in ſterilitatem emarcuit majeſtas.*

3 *Apud Heleos.*] *Eleos* legendum eſt; neque enim ulli *Helei* ſunt: & id quoq; retulit Livius. Gyraldus de diis Gentium, Synt. 17. ubi nec ullum auctorem citat, tu apud Pauſaniam videas.

4 *Corinthi quoque.*] Pauſanias lib. 2. qui de Corinthiacis eſt.

5 *Ædem Horæ.*] Plutarch. Probl. 45.

6 *Cur autem indicem.*] Idem in Romulo, & Servius ad 7. Æneid. Virgil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XV.

Verbum Liberorum & Parentum, in edictis prætori quos comprehendat, & an ad omnes in infinitum extendatur.

IN edicto prætoris de in jus vocando, ſcriptum eſt: [1] Prætor ait, *parentem, patronum, liberos, parenteſq; patroni næve, in jus ſine permiſſu meo ne quis vocet.* Quærebatu juris ſtudioſos, qui tunc animo vacuo & ſoluto in foro venerant, cum prætor coërceat hoc edicto illos, prius non adito, parentem aut patronum, parenteſv liberos patroni, in forum vel judicium traxerint: qui avum paternum, qui ſupra parentem eſt, vel q potes patroni, aut pronepotes, qui inferiores ſunt permiſſu prætoris, in judicium vocarit, pariter in ed committat, perindeque mulctandus & coërcendus ſit. Quod eſt dicere, num parentis nomine, aut liber ſuperiores ſupra patrem, aut inferiores ultra filios prehendantur edicto. Anceps quæſtio fuit inter v juris peritos, & diu in utramque partem agitata, ple arbitrantibus in conſularibus edictis, & tribunitiis ro nibus tanquam diverſa dici, liberos, nepoteſque. Multi tra opinantibus, maximeque antiquorum opinioner bantibus, qui cenſuerunt parentis nomen ad tritavu que extendi: liberos vero, ad trinepotes: ultra hos riores nuncupari: ex aſcendentibus vero, majores. poſtea, cum in legum controverſiis verſaremur, dum eleganter in [2] Caſſii commentariis in hanc ſente ſcriptum definitumque invenimus: qui legem duo tabularum interpretatus, tam in ſenatusconſulti,

TIRAQUELLUS.

1 *Prætor ait.*] Sunt verba *l.* 4. §. *prætor. ff. de in jus vocan.*

2 *Caſſii commentariis.*] Caji Caſſii mentio eſt d. *l.* 4. §. *parentes. l. appellatione parentis. ff. de verb. ſignif. l. Juriſc.* §. *parentes. de grad. affinit.* Pompejus Feſtus l. 14. *parens, vulgo pater aut mater appella Juriſprudentes avos & proavos & proavias, parentum nomine dicunt.*

rorum edictis nomen parentis ad [1] ſuperiores, & [2] liberorum ad inferiores, [3] ad utrumque ſexum, & in infinitum extendit. Nec modo liberorum, ſed [4] natorum nomen idem produci: [5] liberoſque habere non eum dici ſolum, qui plures, ſed qui unicum habeat filium. In cujus ſententiam reliquorum Juriſperitorum opiniones poſtea concurrere. Cajus tamen [6] Caligula, cum nullum rapinis modum faceret, [7] poſteros non ultra filios extendi, nequiter fallatus eſt, [8] Lampridius vero in Alexandri vita à vulgi ſermone non diverſus, parentis nomine non ſuperiores modo, ſed [9] cognatos affineſque comprehendi cenſuit. Ex quibus ſine controverſia liquet id, de quo verbis diſceptatur, pari mulcta afficiendum, qui avum paternum, qui ultra parentem eſt, vel patroni nepotes, qui inferiores ſunt, in forum vel judicium traxerit, quam qui parentem, vel patronum, vel patroni filios, inconſulto prætore, in judicium vocaverit.

Liberos habere qui dicantur.

GOTHOFRIDUS.

Parentis ad ſuperiores.] In Infi... in *l.4.§.2.ff.de in jus vocando.*

Liberorum ad inferiores.] Idem Cajus in *l. 10. §. 9. ff. de in jus vocando.*

Ad utrumque ſexum.] Hæc ſententia eſt Ulpiani, in d. *l. 10. §. 5. &* ... *lib.23. ad edictum provinciale*, hoc ... in *l. 51. ff. de verb. ſignificat.*

TIRAQUELLUS.

Natorum nomen.] Ex Modeſtino ... *natorum* 104. *de verb. ſignif.* cui non... nil adverſatur illud Virgilii 3. Æn.

...t nati natorum, & qui naſcentur ab illis.

Liberoſque habere.] *L. non eſt ſine ...tris. & l. ſeq. dicto tit.* cum ſimili..., quas collegi in comment. *l. ſi un...m.* verbo, *ſuſceperit liberos. n.* 241. *...de revocand. donat.*

6 *Caligula.*] Suetonius in illius vita ... 38. *Negabat*, inquit, *jure civita... Romanam uſurpare eos, quorum ma...es ſibi poſteriſque eam impetraſſent, ... filii eſſent; neque enim debere intel... poſteros ultra hunc gradum.*

GOTHOFRIDUS.

7 *Poſteros non ultra filios.*] *Poſterorum* tamen nomine omnes omnino deſcendentes continentur. §. *ult. Inſt. qui teſtamento tutores dari. l. 4. ff. de jure immunitatis.* qua de re dixi plenius ad *l. 1. in fin. ff. de jure immunitatis.*

TIRAQUELLUS.

8 *Lampridius.*] Ejus verba ſunt, *Amicos & parentes, ſi malos reperit, aut punivit, aut ſi vetus amicitia, vel neceſſitudo non ſivit puniri, dimiſit à ſe, dicens, His charior eſt mihi reſpublica.* Sed tu adde alios multos in eadem ſignificatione hac appellatione uſos, quos videbis in noſtris commentariis *Retractuum, tit. 1. §. 1. gloſſ.* 8. in verbo, *Le parent.*

MERCERUS.

9 *Cognatos affineſque.*] Certe patrui, amitæ, vitrici, noverca, ſocrus, proſoceri, proſocrus, abſoceri, abſocrus, parentum: & deorſum verſum fratris filii, privigni, nurus, pronurus, generi, progeneri liberorum nomine honeſtantur, apud nonnullos auctores ut probat Cuja. cap. 18. lib. 9. Obſerv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XVI.

Quæ & quot curiæ Romæ fuerint, & verbum Curia, ſin ad-jectione nominis, quam curiam deſignarit.

DEambulabam aliquando Romæ cum Pomponi[o Læ]-
to, viro literarum & locorum veterum [1] exequ[enti]ſ-
ſimo. Cumque antiquitatis ſtudio ruinas urbis & vet[eru]m
monumenta, quicquid viſendum eſſet & memora[bi]le,
ſcrutaremur: in ruinis templi Pacis, grandioribus l[iter]is
extantibus, effractum ibi marmor legimus, hac in[ſcri]-
ptione: [2] IN CVRIA HOSTILIA: Quærebat à me Pom[po]-
nius, ubinam curiam Hoſtiliam quondam fuiſſe crede[re]m.
Cumque me arbitrari, apud Roſtra Hoſtiliam curiam [fuiſ]-
ſe, ibique [3] Tullum Hoſtilium regem curiam juxta R[o]ſ[tra]
conſtruxiſſe (autore Varrone) reſpondiſſem, [4] Roſt[ra au]-
tem in [5] foro eſſe Romano: ſiquidem ex roſtris nav[ium]
Antiatum, ſuggeſtum in foro extructum legimus: in [qui]-
bus [6] clarorum virorum imagines, qui reipublicæ nav[ârant]
operam, pro immortali gloria ſæpe ſtatui & coli ſole[re]nt.
Curiæ duorum generum. Fuiſſeque [7] duorum generum curias; unum in quo ſa[cer]-
dotes res divinas, ſacra, & cæremonias, cultusque dec[entes]

(ra-

TIRAQUELLUS.

SUper hoc capite vide Varronem libro 4. linguæ Latinæ, & Plutarchum in Romulo, & Pompejum Feſtum lib. 3. in verbo, *Curiæ.* & lib. 12. in verbo *Novæ curiæ:* & ex recentioribus Laſium in commentariis Reipublicæ Romanæ lib. 12. cap. 3.

1 *Exequentiſſimo.*] Nomen è Participio: & Gellianum eſt, lib. 10. c. 12.

2 *In curia Hoſtilia.*] De hac Livius Decad. 1. lib. 1. & iterum lib. 5. & Valerius Maximus lib. 9. cap. 5.

3 *Tullum Hoſtilium.*] Idem Valerius ubi ſupra, & Livius lib. 1. & 8. Decad. 1. Varro libr. 4. de lingua Latina. Nam & Aſconius Pædianus in Milonianam ſcribit, *roſtra ante ſua tempora fuiſſe ad Comitium, prope juncta curiæ.*

4 *Roſtra autem.*] Livius libr. [...] Plin. lib. 3. cap. 5.

GOTHOFRIDUS.

5 *Roſtra autem in foro eſſe Rom[ano].*] Hoc & eodem loco leges XII. [Tabu]larum in Tabulis eboreis perſc[riptæ] compoſitæ, i.e. poſitæ, ut poſſen[t] apertius percipi. Pomponius lib[ro] [ſin]gulari Enchiridii. *in l. 2. §. 4. ff. [de ori]gine juris.*

TIRAQUELLUS.

6 *Clarorum virorum imagines.*] [Li]vius Decad. 1. lib. 4. ſcribit, *Legatorum qui Fidenis cæſi erant, ſtatuas pu[blice] pro Roſtris poſitas fuiſſe.*

7 *Duorum generum curias.*] [Varro] dicto l. 4. & Feſtus d. lib. 12. in v[erbo] *Novæ curiæ.*

[Ita-]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ırarent: alterum, ubi ſenatum de rebus publicis, & ad po-
ılum pertinentibus, conſulerent. Quid tu, inquit Pom-
ɔnius, cum ſimpliciter curiam nulla cognominis adjectio-
: apud auctores legimus nominari, de qua intelligi opor-
re cenſes? [1]Statuam enim Porſennæ accepimus juxta cu-
ım fuiſſe: ſed de qua intelligi debeat, non ſane definitum
t. Nam & [2]Calabram curiam legimus juxta Capitolium, *Calabra curia.*
æ caſæ Romuli fuit proxima, quam ſine calatione ape-
ri non licuiſſe ſcribit Varro. Et [3] veteres curias, ubi pon-
ices de ſacris ſacerdotiiſque, & religione deorum, deque
eremoniis conſulebant. Et [4] Pompeii curiam, [5] in qua
natus frequens eſt haberi ſolitus, ibique [6] Julius Cæſar
ibus Martiis conjuratorum manibus oppreſſus interiit. Et
am cognomento [7] Pompilianam, novitia denominatio-
ı: & Divi Julii, quæ [8] Julia dicta eſt: & Auguſti curiam,
am in comitio ipſum conſecraſſe memorant: in quibus
tem-

Statuam enim Porſennæ.] Servius lib. Æneidos ad illud:

ec non Tarquinium ejectum Porſenna jubebat
Accipere. ——

. Porſenna miratus Clœliam vir-
gım, *rogavit per literas Pop. Roma-*
, ut ei aliquid virile decerneretur:
lata eſt ſtatua equeſtris, quam in Sa-
via hodieque conſpicimus, ait ille.
e quidem verba non Porſennæ, ſed
e poſtulatione Clœliæ datam ſta-
m intelligenti ſignificabunt: ſicuti
Lus lib. 2. & auctor de viris illuſtri-
b ſcribunt. Aut igitur conniventi-
b oculis Servium noſtrum Alexan-
d hic ſecutus, offendit: aut aliunde
trſcripſit hæc de Porſenna, quæ vix
reries.

Calabram curiam.] Plinius l. 34.
c. 6. Idem Servius ad illud 8. Æn.

Romuleoque recens horrebat regia culmo.

Sbit *Romulum culmis texiſſe curiam,*
quam calabatur, id eſt, vocabatur Se-
nus & populus, à rege ſacrificulo, ut
ludorum & ſacrificiorum prænoſcerent dies. Idem fere Macrobius libr. 1. Satur. cap. 15. & Feſtus lib. 3. verbo, *Calabra.*

3 *Veteres curias.*] Varro lib. 4. & Feſtus lib. 3. *Curiæ*, inquit, *nominantur in quibus uniuſcujuſque partis populi Romani quid geritur, quales ſunt hæ, in quas populum Romulus diſtribuit, numero triginta, quibus poſtea additæ ſunt quinque*: de quibus idem Pompejus lib. 12. ibi, *Novæ curiæ. Veteris* autem *curiæ* & Tacitus lib. 12. meminit.

4 *Pompeii curiam.*] Suetonius in Julio Cæſare, cap. 80.

5 *In qua ſenatus.*] A. Gellius l. 14. cap. 7.

6 *Julius Cæſar.*] Cicero libr. 2. de divinat. Plutarchus in vita Bruti. L. Florus ex Livio, Epitome 116. Appianus autem, ſcribit libro 2. Bellorum civilium, illum cecidiſſe mortuum in conſpectu ſtatuæ Pompeji.

7 *Pompilianam.*] Flavius Vopiſcus in vita Aureliani.

8 *Julia dicta.*] A. Gellius 14. cap. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] templa per augures, ne prophana eſſent loca, neve e-
cta ſenatuſconſulta irrita forent, inaugurata fuere.
[2] Geruſiam, quæ ſeniorum dicta, & [3] Octaviæ, ſicut Le-
cadiam ac Saliorum: ſiquidem Salii propriam habuere c-
riam. Atque omnes denique curias ſuis [4] nominibus no-
tas definitaſque videmus. Sed quia nullo nominis cog-
mento frequenter Curiam apud auctores legimus, de q-
intelligi conveniat, equidem dubito. Tamen, ſi me o-
nio non fallit, inquit Pomponius, memini [5] Aſconiu-
Pædianum dicere, Roſtra ad comitium, prope juncta c-
riæ fuiſſe: nulla propria denominatione exprimens curia,
licet alio tranſlata, & nova poſtmodum facta ſit. Ex l-
arbitror, inquit, id quod neceſſario redundat, cum in F-
ſtris olim curia Hoſtilia fuerit, ut Varro & autores t-
dunt: cum ſimplici nomine curiam abſque cognome-
enunciari videmus, antequam alio tranſlata foret, de H-
ſtilia, quam ibi legimus fuiſſe, intelligi oportere. Ad h-
curiam ad dextram ſupra comitium [6] Græcoſtaſis e-
[7] ſtatio legatorum exterarum gentium [8] & nationum.
quam ſi injuriam queſti venirent, aut mandata habere-
accedentes præſtolabantur, & ſubſiſtebant. [9] Athenis m-
tiplices fuere curiæ, inter quas Cholargea præcipuæ
mi-

Curia per ſe quid ſibi velit.

Græcoſtaſis.

Curiæ multiplices Athenis.

1 *Templa per augures.*] Idem ex Varronis epiſtola ad Oppianum ſcripſit, *niſi in loco per Augures conſtituto, quod templum appellaretur, Senatuſconſultum factum eſſet, juſtum id non fuiſſe, &c.*

2 *Geruſiam.*] Varro lib.4. de lingua Latina, Feſtus libro 7.

3 *Octaviæ.*] Plinius lib.35. cap.5.

4 *Nominibus notatas.*] Inter cæteras Syllæ curia Plinio l.34. cap.6. Tifata, & Titia, Feſto Pompejo, libro 18. *& novæ curiæ*, lib.12. ejuſdem.

5 *Aſconium.*] In Ciceronis orationem pro Milone.

6 *Græcoſtaſis.*] Varro lib.4. Cicero ad Quintum Fratrem, Epiſtola 5. l.2. * Plinius lib.33, c.1.

GOTHOFRIDUS.

* Et 2. ad Atticum 1.

7 *Statio legatorum.*] *Græcoſtaſi-*
cta, à parte multa exterorum, p-
Græcis, quorum legationes freq-
tiores, adde Aſconium Pædianu-
Verrina. Cæterum in hac Co-
parte, Romani legatis exterorum
tium, locum, lautia & ſenatum
bant. Liv. 29. & 45.

TIRAQUELLUS.

8 *Et nationum.*] Varro ubi ſi-
Ante Curiam Hoſtiliam roſtra, cu- id
vocabulum, ex hoſtibus capta fix-
roſtra. Dextra à Comitio locus ſu-
ctus, ubi legati nationum ſubſiſtere-
ad Senatum eſſent miſſi.

9 *Athenis.*] Plutarchus in Pe-

1 *Pli-*

ınationis, quod inde Pericles oriundus foret: & [1] Phy-
ldarum, ex qua Piſiſtratus: & alia magiſtratuum curia,
ıi jura dabant, quod [2] Prytaneon dictum eſt. [3] Megaren- *Prytaneon.*
s vero cum eorum curiam, in qua Timalci tumulus fuit,
ter mira & memoranda ducerent, tanquam quid viſen-
ım & mirificum, propter maximas ſubſtructiones, Mar-
ı Antonio oſtendiſſe dicuntur. Mox ſciſcitantes quid de
a ſentiret, arbitrati miris illam laudibus ejus teſtimonio
lebrari, futilem & nullius penſi judicavit. Cui haud ab-
nile eſt quod [4] de Chiis proditur: qui cum ex Chio
armore verſicoloribus maculis, urbis muros tanquam
ıid mirum Ciceroni oſtentarent: magis mirum fuiſ- *Ciceronis dictum.*
, ſi ex Tiburtino marmore illos conſtruxiſſent, allega-
ſ.

ı *Phylaidarum.*] Idem in Solo-

ı *Prytaneon.*] Idem in Theſeo. Sed n eodem loco, aut alio cognomine, bantur publico ſumptu, qui bene republica meriti erant. Cic. libr. 1. Orato. de quo & Livius Dec. 5. l. 1. t autem & *Prytaneum* Siphniis ex io lapide conſtructum, apud Herocum lib. 2. & aliud in Acradina, ciate Siciliæ. Sed & aliam curiam ſſe Athenis, reperies apud Pauſaım lib. 1.

3 *Megarenſes.*] Plutarchus in vita ıtonii.

4 *De Chiis proditur.*] Ex Plin. l. 36. c. 6. cujus verba ſunt; *Primum, ut arbitror, verſicolores iſtas maculas Chiorum lapidicinæ oſtenderunt, cum extruerent muros, faceto in id M. Ciceronis ſale, omnibus enim oſtentabant, ut magnificum; Multo*, inquit, *magis mirarer, ſi Tiburtino lapide feciſſetis.* Illud denique vice auctarii ſuperioribus addito, quod habet Andreas Fulvius Antiquitatum urbis lib. 4. cap. 38.

GOTHOFRIDUS.

De Chiis.] De Chiorum lapidicinis ſic Cicero 1. de divinatione. *Fingebat Cameades in Chiorum lapidicinis ſaxo diffiſo, caput extitiſſe Paniſci.*

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XVII.

*Quæ fuerint Romanarum * Tribuum nomina, & unde dictæ denominatæque ſint: & quæ apud exteros celebrentur.*

Rom. populus in tres tribus diviſus. Curiæ. Decuriæ. Decuriones. Juno Menſalis & Quiritia.

TRibus Romanas,[1] quas quinque & triginta fuiſſe c… ſtat,[2] unde dictæ, quæque ſingulis nomina fueri… quia ſubobſcura quæſtio eſt, nec ſatis obvia, in Veſuvo meo, dum ruri agerem, indagare viſum fuit.[3] Romulu… urbis conditorem, in tres tribus populum diviſiſſe, Titi… ſem à Titio, Ramnenſem à Romulo, & Lucerem[4] à l… cumone: ſinguliſque illarum Tribunos præfeciſſe, … quamque tribum in[5] decem curias partitum eſſe, illiſ… curiones præpoſuiſſe, ita ut triginta eſſent curiæ,[6] D… nyſius auctor eſt. Rurſuſque ſingulas curias in decur… præfectos illarum decuriones dixiſſe, ut in ſua quiſque … ria ſacra facerent, ſuamque aram haberent, ubi[7] Ju… Menſalis, quæ[8] Quiritia dicta eſt, colebatur: feriaſ… obſ-

GOTHOFRIDUS.

* De Tribubus & Curiis, vide Sigonium 1. de antiquo jure civium Romanorum 3.

TIRAQUELLUS.

1 *Quas quinque & triginta fuiſſe.*] Ex Cicerone in 2. oratio. de lege Agraria. In Verrem 3. & ibi Pædiano, & Livio Decad. 1. libr. 1. & 6. & Decad. 3. lib. 9. & Decad. 5. lib. 5. Valerio Maximo lib. 2. cap. 4. Aſconio in 2. in Verrem, Appiano lib. 1. Bellorum civilium, Plutarcho in Tiberio Graccho, Pompejo Feſto lib. 3.

2 *Unde dictæ.*] Livius Decad. 1. l. 1.

3 *Romulum.*] Idem Dionyſius Halicarnaſſæus dixit, lib. 2. & Varro l. 4. de lingua Latina. Livius lib. 1. & 10. Aſconius in 3. in Verrem. Plutarchus in Romulo. *

GOTHOFRIDUS.

* Idem Pomponius in *l.* 2. §. 1. *ff. de origine juris.*

4 *A Lucumone.*] Imo à Lucero A… rege, qui auxilio fuit Romulo, ad… ſus Tatium bellanti. Feſtus in *Luce…*

TIRAQUELLUS.

5 *In decem curias.*] Plutarchus … dem.

6 *Dionyſius auctor eſt.*] Lib. 3. Id… que habet Livius libr. 1. & Serviu… Virgil. 9. Æneidos, ibi,

Tercentum, ſcutati omnes, Volſc…
magiſtro.

7 *Juno Menſalis.*] Videndi Dio… ſius & Plutarchus in dictis locis.

8 *Quiritia dicta.*] Quid hic … Alexander neſcio: * Illud ſcio Q… nam tribum à Curenſibus Sabinis … pellationem traxiſſe videri Pomp… Feſto, libr. 15. & Quirinæ tribus … minit Aſconius, in oratione Cice… nis pro L. Cornelio, ad finem.

GOTHOFRIDUS.

Quiritia dicta.] Aut potius … *ris*, ut mox dicam.

* I…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

(ſervarent, ac ex raptarum nominibus decuriis nomina iſe, multi aſſeverant. [2] Tullus vero Hoſtilius in honoiis & magiſtratibus dandis feciſſe dicitur turmas, ſicut nt [3] Athenis curiæ, quæ vice tribuum rogarentur. uċta mox civitate, & latius propagato imperio, tribus ıal conſtitutas, & numero auċtas, ut poſtremo quinque &riginta fuerint. Ac ex locis quibus duxere originem, aut onditoribus, nomina tuliſſe auċtores tradunt: ita ut ɔſt pugnam cum Latinis ad Regillum lacum, tunc priım triginta unam tribus Romæ factas inveniamus. Ad-‌ǀis deinde novis civibus, ad quinque & triginta illas ɔpagaſſe facile crediderim. [6] Romilia ergo tribus, quæ Quirinalis dicta, quod à Romulo inſtituta, ex his quos ivitatem aſciverat, ex agro quem de Vejentibus cepe-, & ex Sabinis: & [7] Titienſis ſive Titia, à Tito Tatio, ıæ nominatæque ſunt. Procedente mox tempore, quum Tar-

Romilia tribus ſive Quirinalis.

Illud autem ſciri poteſt ex Feſto. ales (inquit) *menſæ, in quibus immbatur Junoni, quæ Curis eſt appel-* Idem in Celibari haſta. *Matronæ onis Curitis in tutela ſunt, quæ ita llabatur, à ferenda haſta, quæ linSabinorum Curis dicitur.* Curitidis onis meminit Halicarnaſſæus l. 2. ervius 1. & 8. Æneidos.

TIRAQUELLIS.

Feriaſque obſervarent.] Vide Dion Halicarnaſſ. & Plutarch. in Ro-‌no.

Tullus vero Hoſtilius.] Livius l. 1.

Athenis curiæ.] Plutarchus in Pere.

Aucta mox civitate.] Ad Roma- redit, & de hoc jam dictum eſt, in hc. hujus cap.

5 *Poſt pugnam.*] Livius Decad. 1. l 02.

6 *Romilia.*] Alexander hic 35. tri- fuiſſe ſcribit, ut toto capite liquet. *bus* olim Romæ, ratione triplici re diſtinctæ, in *Urbanas* & *Suburbanas*, quæ Libertinorum, & *Ruſticanas*, quæ Ingenuorum fuerunt. *Urbanæ*, ex Varronis ſententia, quatuor erant: Collina, Eſquilina, Palatina & Suburrana. *Suburbana*, una tantum, Romulia. Ruſticanæ autem 30. Æmylia, Anienſis, Claudia, Cornelia, Cruſtumina, Fabia, Falerina, Galeria, Lemonia, Metia, Narnienſis, Oriculana, Oufentina, Papyria, Pollia, Pontina, Popilia, Publicia, Pupinia, Quirina, Sabatina, Scaptia, Sergia, Stellatina, Terentina, Tromentina, Veientana, Velina, Veturia, Volitina. Sic enim Paulus Manutius, paulo aliter, quam Alexander noſter, has tribus nominat, ut videre eſt in Scholiis, quæ in M. T. Ciceronis Epiſtolas edidit, appoſitis ſcriptoribus, quæ de iis meminerunt. Poterit etiam hac de re conſuli Varro, libr. 4. Cic. 2. in Verrem, & ad eum Aſconius. Feſtus Pompejus libr. 16. ubi *Romuliam* non *Romiliam* ſcriptum eſt.

7 *Titienſis ſive Titia.*] Feſtus l. 18. *Titienſis tribus à prænomine Tatii regis appellata videtur.*

1 *Tar-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Suburrana. Palatina. Exquilina. Collina. Urbanæ tribus. Fabius unde Maximi cognomen adeptus In 35. tribus Latinus pop. diviſus.

[1] Tarquinius Priſcus tres adjicere tribus veteribus vel[...] augurio detentus eſt quo minus faceret. [2] Servio Tu[...] poſt claſſes centuriaſque conſtitutas, [3] Suburranam, Pa[...]tinam, Exquilinam, Collinam, quas urbanas appellat, [...] & à parte cœptæ urbis nominavit, additas fuiſſe mem[...]rant. [4] In quas manumiſſos, ſi reipublicæ Romanæ parti[...]pes eſſe vellent, ut una cum civibus cenſerentur, diſtrib[...] In has quatuor urbanas, [5] Quintus Fabius Rullus omn[...] forenſem factionem poſtea excretam, cenſor coëgit: q[...] adeo populo gratum dicunt fuiſſe, ut ex hoc Maximi [...]men aſſequi meruerit. Proditum tamen memoriæ eſt, [6] t[...]poribus Syllæ, libertinos ex factione Carbonis, & b[...] ſociali, Latinos populos in quinque & triginta tribus [...]viſos, jus ſuffragii habuiſſe. Lapſis inde temporibus, [...] [7] Cn. Manlius tribunus plebis, homo ſumma temeri[...] perniciosiſſimas leges ferre vellet, ut libertinis in omn[...] tribubus aſſcribi & ſuffragari liceret: ita à Cn. Domitio [...]tore truci oratione confractus fuit, ut ſublata rogati[...] turpiſſime deſtiterit. Demum [8] Clodius tribunus pl[...] dum infenſis animis patricios inſectatur, ut libertini, [...]

1 *Tarquinius Priſcus.*] Livius Decad. 1. lib. 1.

2 *Servio Tullio.*] Livius l. 1. Dionyſius Halicarn. lib. 4. Feſtus lib. ult.

3 *Suburranam, &c.*] Plinius l. 18. c. 3. *Rusticæ*, inquit, *tribus laudatiſſimæ eorum qui rura haberent. Urbanæ vero in quas transferri ignominiæ eſſet, deſidiæ, probro. Itaque quatuor ſolæ erant, à partibus urbis in queis habitabant, Suburrana, Palatina, Collina, Exquilina.* Hæc ille. At primam illam *Suburbanam* vocat Varro lib. 4. de lingua Latina, quam Feſtus *Suburranam* appellat, lib. ult. ibi, *Urbanas tribus appellabant in quas urbs erat diſpertita à Servio Tullio rege, id eſt, Suburrana, Palatina, Exquilina, & Collina.* Sed & de his Lucius Florus Epito. Livii lib. 29. *Libertini*, inquit, *in quatuor tribus redacti ſunt, cum antea diſperſi fuiſſent, Exquilinam, Palatinam, Suburr[...] Collinam.*

4 *In quas manumiſſos.*] Hæc [...] Florus, citato loco; & ad idem [...] Decad. 5. lib. 5. *In quatuor*, ait, [...] *nas tribus deſcripti erant libertini* [...] *ter eos, quibus filius quinquenni*[...] *ex S. C. eſſet.*

5 *Quintus Fabius Rullus.*] Ex [...] Decad. 1. libr. 9. extremo, & V[...] Maximo lib. 2. c. 1.

6 *Temporibus Syllæ.*] Hæc q[...] Flori ſunt, Epitom. Livii libro [...] Appiani de bellis civilib. lib. 1.

7 *Cn. Manlius tribunus plebis.*] [...]nius Pædianus, in Ciceronis ora[...] Milone, hunc non *Cn.* ſed [...] Manlium vocat: tu videto Appi[...] ubi ſupra, & Plutarchum in Gr[...]

8 *Clodius tribunus plebis.*] [...] Decad. 5. lib. 5.

I

nibus ſolum tribubus ſuffragia ferebant, in urbanis quo-
q, quæ ingenuorum ſunt, ſuffragari poſſent, legem tu-
& promulgavit: quod aliquandiu manſit. Præterque
urbanas reliquæ ruſticæ dictæ, à quibus [1] tranſire ad
anas, Romano civi fuit probro datum. Eſi tamen lite-
roditum, Scipionem Naſicam, licet moribus ſpecta-
imum, à ruſticis tribubus ædilitatis repulſam tuliſſe,
d candidatus dum obviis manus daret, & ſuffragia am-
it, ruſtico opere duratas manus illis objectaret. Ab Ap-
vero Claudio, cum ex Sabinis magno clientum manu
nam commigraret, [2] Claudiam tribum, & [3] Lemo-
in à pago Lemonio, qui extra Capenam via Latina fuit,
ias memorant. Sic [4] Pontia, [5] Cruſtuminia, & [6] Scaptia
ppidis quorum cives in urbem aſciti fuerant, dictæ no-
atæque ſunt. Ea enim urbs Scaptia in agro Campano
Cruſtuminium in Sabinis. Poſt vero incenſam à Gal-
rbem, cum Camilli opera civitas reſtituta foret, [7] qua-
r ex novis civibus, qui in civitatem aſciti erant, tribus
itæ ſunt, quas ex locis nominatas facile crediderim. Hæ
re [8] Stellatina, Sabatina, † Tromentina & Armenſis:
quas

Libertini in urbanis ſuffragabantur. *Tribus ruſticæ.* *Scipio Naſica repulſam à ruſticis tribubus tulit.* *Tribus Claudia & Lemonia, Pontia, Cruſtuminia, Scaptia. Stellatina. Sabatina. Tromentina. Armenſis.*

Tranſire ad urbanas.] Ex Plinio
3. lib. 18.

Claudiam tribum.] Halicarnaſſæus
. Livius Decad. 1. lib. 2. Servius
b. 7. Æneidos ibi:
*ce Sabinorum priſco de ſanguine
magnum.*

Lemoniam.] Pompejus Feſtus li-
10. *Lemonia*, inquit, *tribus à pago
nio appellata, qui eſt à porta Cape-
via Latina.*

Pontia.] Idem Feſtus l. 14. *Pon-
m* vocat *tribum, quæ à Pontia urbe
ſicta.*

Cruſtuminia.] Idem libr. 3. hanc
um *à Cruſtumena Tuſcorum urbe* di-
n ſcribit. Inde Cicero pro Corne-
Balbo, dixit, *objectum eſt etiam quod
ribum Cruſtuminam pervenerit.* Li-
Decad. 5. lib. 2. *Spurius Liguſtinus
us Cruſtuminæ, ex Sabinis oriundus.*

6 *Scaptia.*] Livius Decad. 1. libr. 8. *Eodem anno cenſus actus, novique cives cenſi: tribus propter eos additæ, Metia & Scaptia.* Pompejus autem Feſtus lib. 17. *Scaptia tribus*, inquit, *à nomine urbis Scaptiæ appellatur:* & inde *Scaptienſes tribules* dicti Suetonio in Auguſto cap. 40.

7 *Quatuor ex novis civibus.*] Livius Decad. 1. lib. 6. haud multum à principio, *Tribus quatuor*, inquit, *ex novis civibus additæ, Stellatina, Pomatina, Sabatina, Arnienſis: eæque 35. tribuum numerum explevere.* Ex quo intelligis hic mendum fuiſſe in dictione, *Armenſis*, quam in *Arnienſis* mutavimus.

GOTHOFRIDUS.

8 *Stellatina.*] *Stellatina* tribus dicta, non à campo eo qui in Campania eſt, ſed eo qui parum abeſt ab urbe Cape-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quas etiam urbanas appellari audio. ſed hæc [1] Scapti
[2] Sabatina, quæ & Fabiana dicta eſt, peculiares quon
divo Auguſto fuere; atque ideo cum in campum deſ
derent, ne quid à quoquam deſiderarent, pluribus a
muneribus donatæ ſunt. [3] Arnienſis, ſeu Narnienſis
tribus fuit, in qua cum Livius cenſor nomen ferret, C
dius Nero, cum quo cenſuram frequentem jurgiis
quod non ſincera fide ſecum rediiſſet in gratiam: eun
Livium equum vendere juſſit, reddens talionem: qu
Livius citato nomine Claudii in Pollia tribu, ob vete
ſimultatem prius equum vendere coëgerat. [4] Sabati
vero, à lacu Sabate nuncupatam volunt. [5] Papyria quo
[6] Pupinia & [7] Pupilla, ex ſuis progenitoribus vocan
Quanvis Pupiniam ab agro Pupino dictam, eſt non im
rito exiſtimatum. [8] Metiam à Metio oppido claro &
vetuſto, cujus memoria intermortua eſt, quidam dici

Arnienſis. ſeu Narnienſis. *Sabatina.* *Papyria.* *Pupinia.* *Pupilla.* *Metia.*

Capena, ex quo Thuſci profecti, Stellatinum eum campum appellaverunt. Feſtus.

TIRAQUELLUS.

† *Tromentina.*] Feſtus lib. 18. *Hæc tribus à Campo Tromento ſic dicta eſt.* Sed vide num error ſit Pompeji Feſti & Alexandri qui illum ſecutus eſt; dum *Tromentinam* ajunt, quam Livius tribum *Pomatinam* appellat, ubi ſupra. *

GOTHOFRIDUS.

* Sed in Livii Epitomatore libr. 6. hæc appellatur *Promentina.*

1 *Scaptia.*] *A nomine urbis Scaptiæ.* Feſtus.

TIRAQUELLUS.

2 *Sabatina quæ & Fabiana.*] Ex Suetonio Auguſti cap. 40. cujus verba ſunt, *Comitiorum quoque priſtinum jus reduxit, ac multiplici pœna coërcito ambitu, Fabianis & Scaptienſibus tribulibus ſuis, die comitiorum, ne quid à quoquam candidato deſiderarent, ſingula millia nummum à ſe dividebat.* Hujus *Fabiæ* meminit & Horatius lib. stola 6.

— *Hic multum in Fabia val Velina.*

GOTHOFRIDUS.

Sabatina.] *Hæc à Lacu Sab cta Sabatina.* Feſtus. Livius 6. Liv. 6.

TIRAQUELLUS.

3 *Arnienſis ſeu Narnienſis.*] ſunt omnino Livii Decad. 3. lib fin. & Valerii Maximi lib. 2. c. 4.

4 *Sabatinam.*] Feſtus lib. 17.

5 *Papyria.*] Feſtus lib. 14. ea cit *à Papyrio* vocatam.

6 *Pupinia.*] Idem ab agro P hujus tribus nomen putat.

7 *Pupilla.*] Idem hanc Pop appellat, quam à progenitrice n traxiſſe ſcribit.

8 *Metiam.*] Idem lib. 11. ſic *Metia tribus à quodam caſtro ſic latur.* *

GOTHOFRIDUS.

* Alias *Mœcia.*

I

..ſunt. Hanc Metiam Marcus Livius [1] Salinator in cen-
..u cum cæteras tribus ærarias feciſſet, quod ſe ut nocen-
..a condemnaſſent, & poſtea conſulem cenſoremque
..eſſent, ſolam mulcta exemit, & ſine noxa reliquit. [2] Pha- *Phale-*
..inam, & Ophentinam, Lucio Flacco & Lucio Plau- *rina. Ophen-*
..i conſulibus additas tribus accepimus. Sed Ophentina *tina.*
.. Ophente fluvio dicta eſt. Sic [4] Volſcinia, [5] Teren- *Volſci-nia.*
..., & Faucia: quarum ſicut loca originis ob vetuſtatem *Teren-*
..rciderunt, ita nomina originum abolita, memoria ob- *tina. Faucia.*
..rata ſunt. Sed [6] Fauciam pluribus cladibus inſignem, ſi
..ndo in comitiis prima rogabatur, velut triſti omine in-
..aem & deteſtabilem, omnes abominandam putaſſe, *Faucia*
..tores memorant. Conſtat enim hanc Fauciam tempore *in comi-*
..tæ urbis, quo ad Alliam fœde pugnatum eſt, & Cau- *tiis pri-mum*
..æ pacis, & ad Cremeram infelicis pugnæ, quo pericu- *rogata,*
..z terrores reſpublica perpeſſa eſt maximos, primam ro- *exitiale omen*
gatam *afferebat.*

TIRAQUELLUS.

Salinator.] Ex Livio, Decad. 3. ..., ad fin. & Valerio Maximo, l. 2. .. & auctore de viris illuſt. cap. 50.

Phalerinam & Ophentinam.] Li- .. Decad. 1. lib. 9. de iis diverſa ſeri- ..a ſic habet, *& duæ Romæ additæ* ..*rs, Uphentina & Phalerina.*

Ab Ophente fluvio.] Feſtus l. 15. ..nit: *Oufentinæ tribus initio cauſa* ..*nomen fluminis Oufens, quod eſt in* ..*Privernate intra mare & Tarraci-* ..*na.* Lucretius: *

..riverno Oufentina venit, fluvioque
Oufente.

..tamen verſus non eſt in ſex libris ..Lucretii Cari de rerum natura. *U-* ..*ſes* autem *fluvii* meminit Livius ..ad. 1. lib. 5. *Tum Senones recentiſſi-* ..*m advenarum, ab Uſente flumine, uſque* ..*a Atheſim fines habuere.* Plinius item ..l. 3. cap. 5. ſcribit, *Dein flumen Uſens,* ..*ſta quod Tarracina oppidum, lingua* ..*Volſcorum Anxur dictum.*

GOTHOFRIDUS.

Legendum *Lucillius*, ut apud Var-rem.

TIRAQUELLUS.

4 *Volſcinia.*] Hanc *Volſciniam* dicit Volaterranus: ego contendo *Voltiniam* appellatam fuiſſe *tribum*: idque aſſevero ex antiqua ſpectatione quam Lugduni ſcio in hæc verba: L. HELVIO L. F. VOLTIN. FRUGI CURATORI NAUTARUM. quamquam ſi quis velit à *Volſiniis* Hetruriæ nobili oppido, illam dicere *Volſiniam*, ubi auctorem aſſiduum ad eam rem attulerit, non impediam.

5 *Terentina.*] Livius Decad. 1. l. 10. ſcribit, *additas fuiſſe tribus Anienſem & Terentinam.*

6 *Fauciam pluribus cladibus.*] Hæc ſunt ex Livio Decad. 1. libro 9. ubi ſic habet, *Papyrius C. Iunium Bubulum magiſtrum equitum dixit, atque ei legem Curiatam de imperio ferenti, triſte omen diem diffidit, quod Fauciæ curiæ fuit principium duabus inſignibus cladibus, captæ urbis, & Caudinæ pacis, quod utroque anno ejuſdem curiæ fuerat principium.* Macer Licinius tertia etiam clade quæ ad Cremeram accepta eſt, abominandam eam curiam facit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gatam fuiſſe. Ideo ſiquando rogabatur prima, triſtitia & calamitates, exitialeque omen adferre credita eſt. N *Mentina. Pollia. Galeria.* ignoro Mentinam, [1] Polliam & Galeriam, haud lo poſt additas tribus, cæteris adnumerari: quas ex loci mina ſumpſiſſe, haud dubie exiſtimarim. [2] Hæc enim lia tribus fuit, quæ cum Flaviam rogationem de p Thuſculanis irroganda, quorum conſilio defectio populo Romano fiebant aſſidue, omnes tribus antiq ſent, ſola verberandos necandoſque, eorumque b jure belli publicanda cenſuit: quod tam ægre [3] Pa tribus tulit, ut neminem ex Pollia candidatum, Pa quæ Thuſculanis pronior erat, ad honores evehi paſſa rit. Quo autem tempore lex de ambitu à Caio Petili *Pomptina. Publicia. Velina. Anthesis.* eſt, [4] Pomptinam & Publiciam, mox Antheſim & [5] nam adjectas tribus fuiſſe conſtat. Hæc enim à Velia to urbis loco, ſeu à Velino lacu, cujus incolæ in ci tem aſciti fuerant, denominata fertur: quamvis Vel cum Exquilina in urbem uno tempore aſcitas [6] Liviu dat. Sed Antheſis juniorum plerunque fuit: cujus in dis nominibus ſors prærogativæ plurimum valuit. P *Anienſis. Æmylia. Sergia. Cornelia.* quas fuere Anienſis, Æmylia, [7] Sergia & Cornelia, ex Corneliorum & Æmyliorum familiis ductæ, quorum ctores nomina familiarum dando Tribubus, ad po famam nominis tranſmiſere. Sed Anienſem Marco F Pæto & Tito Manlio Torquato conſulibus tribum t ribus additam invenimus. [8] In Æmylia autem, ut

1 *Polliam.*] De qua Livius Dec. 3. l.9. & Valer. Maxim. l.2.c.4. de Claudio Nerone, & l.6. c.3. de M. Curio.

2 *Hæc enim Pollia.*] Ex Livio Decad. 1. libro 8. non multo ante fin. & Valerio lib.9. c.10.

3 *Papyria.*] Ibidem Valerius hoc de *Popilia* dicit.

4 *Pomptinam & Publiciam.*] Ex Livio Decad. 1. libro 7. ubi poſteriorem non *Publiciam*, ſed *Publiliam* vocat.

5 *Velinam.*] De qua Horat. l. 1. epiſt. 6. *Hic multum in Fabia valet, i*

lina.

6 *Livius.*] Quantum ex Ep Flori conſtat 19.

7 *Sergia.*] De hac Aſconius ceronis Cornelianam, ad finen

8 *In Æmylia autem.*] Ex Liv cad. 4. lib. 8. *Rogatio*, inquit, *u mylia tribu Formiani & Funda Cornelia Arpinates ferrent: atqu tribubus tum primum ex Valerii p to cenſi ſunt.*

rani & Fundani: in Cornelia, ut Arpinates nomina fer-
rit, quandoque rogatione promulgata cautum fuit. Præ-
te quas erat [1] prærogativa juniorum & ſeniorum, quibus
turiæ & Galeriæ nomen. Namque ex ipſis centuriis, *Veturia. Galeria.*
ſo iterum delectu ex junioribus & ſenioribus, præſtan-
tes ætate & dignitate, in proprias centurias ſeligebant:
rum in ferendis ſuffragiis erat prærogativa & primus ho-
. Hoc tamen dicere auſim, [2] actores Atellanarum hoc *Atellanarum actorum privilegium.*
ilegio datos, ne tribu in qua aſſcripti erant, à cenſo-
is amoverentur: [3] ſicut Auguſtus hiſtriones immunes
erum fecit, & ne flagellis cæderentur, edicto inhi-
. [4] Quodque ex quinque & triginta tribubus in Comi- *Hiſtrionum privilegium.*
iiſquando rogarentur, quæ plures in eamdem ſenten-
a irent, cæteris prævaluiſſe: eamque tribum, cujus in
ndis ſuffragiis prærogativæ favor inclinavit, & quæ pri-
ſuffragabatur, cum ipſius auctoritatem omnes tribus fa-
ſequantur, tantum roboris habuiſſe, ut pro quo can-
to ſuffragium tulerit, eum aut ipſis Comitiis, aut in
imum annum ad honores provexerit. Illud quoque
non

Prærogativa juniorum & ſenio-
Livius 3. Decad. lib. 6. *Fulvius,*
, *Romam comitiorum cauſa accer-*
cum comitia conſulibus rogandis
t, prærogativa centuria juniorum
avit, T. Manlium Torquatum, &
acilium. Et paulo poſt, loquens
em, habet, *Tum centuria & au-*
te mota viri, & admirantium cir-
itu, petit à conſule, ut centuriam
m citaret; velle ſeſe cum majori-
u colloqui, & ex auctoritate eorum
s dicere, citatis centuriæ ſeniori-
t infra, *ita de tribus conſultatione*
ſenioribus dimiſſis, juniores ſuffra-
neunt. M. Claudium Marcellum
gem tum Sicilia domita, M. Vale-
bſentes conſules dixerunt: auctori-
e prærogativæ, omnes centuriæ ſecu-
t. Ejuſdemque Decad. libro 7.
o multo poſt initium. *Ipſe comitia*
in quam diem primum potuit, edixit: quæ certamine, inter Tribunos plebis dictatoremque injecto, perfici non potuerant. Galeria juniorum, quæ ſorte prærogativa erat, Q. Fulvium & Q. Fabium Conſules dixerat, eodemque jure vocatæ reliquæ, &c. Quibus adde Aſconium ad 2. Ciceronis in Verrem.

2 *Actores Atellanarum.*] Livius Decad. 1. libr. 7. & Valerius Maximus lib. 2. cap. 4.

3 *Sicut Auguſtus.*] Suetonius in eod. cap. 46.

4 *Quodque ex quinque.*] Ex Aſconio enarrante eum locum Ciceronis ſecunda actione in Verrem, *Dedit enim prærogativam ſuæ voluntatis ejuſmodi.* Superioribus autem Romæ tribubus adde quoque *Sappiniam* fuiſſe, teſte Livio libr. 1. Decad. 4. initio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Tribus decem Athenienſium.

non eſt abs re dixiſſe, [1] Athenis decem tribus, qu
ſuffragiis, pacis bellique temporibus reſpublica ſte
regibus qui imperitarunt, nomina ſumpſiſſe: ſingul
tribus in decem genera diſtinctas fuiſſe. [2] Ex quatuor
tribubus, in quas olim civitas diviſa fuit, [3] Cliſthen
cem effecit. Namque à Cecrope, qui primus regnav
bus Cecropis dicta, ſicut [4] Ægis altera, tertia Eric
Pandionis, [5] Athamantis, [6] Antiochis, [7] Leontis, [8] (
Themiſtocles fuit) [9] Oenis, Eantis, [10] Hippoco
quibus per ſubſequentes reges duæ additæ, [11] Antig
Demetrias ab Antigono & Demetrio: qui ex ſuis
nibus, decem veteribus illas adjecere. Hanc Ea
ferunt, quum fortiter contra Mardonium & Per
gnaſſet, illoſque turpi fugaſſet fuga, ab Athenie
hoc proprium tuliſſe, ut ſoli illius tribules Spargitici
phis ſacrum victoriæ faciant quotannis impenſa p
Poſt quas fuere [12] Alopecia, Athononea, [13] Pæ

Eantidis tribus prærogativum.

1 *Athenis decem tribus.*] De quibus late Pauſanias libro primo, & Pollux libro octavo Onomaſticon, ubi de *Trittyarchis*, Plutarchus in Solone.

GOTHOERIDUS.

Athenis decem tribus.] De Tribubus, Curiis, Gentibus & populis Athenienſium v. Sigonium 2. de Republica Athenienſium 2. Harum creberrima fit mentio apud Stephanum libro de urbibus.

TIRAQUELLUS.

2 *Ex quatuor enim.*] Strabo libro 8. ait *Jovem Athenienſium multitudinem in quatuor tribus diviſiſſe.*

3 *Cliſthenes.*] Herodotus lib. 5. *Cliſthenes*, inquit, *cum vinceretur, populum amplectendo ex quatuor tribubus decem effecit; cognominibus Jovis filiorum, Peleoneis, Ægicoris, Arcadei, & Hopletis, in alia commutatis, quæ ipſe invenit.* Adde Ariſtotelem Politicorum lib. 3. c. 3.

4 *Ægis.*] Scribendum fuit *Ægeis*, ab Ægeo, ſecundum Pauſaniam lib. 1. ubi & ſequentium hic tribuum meminit.

5 *Athamantis.*] Sive *Aca*
Plutarcho in Pericle, Diogen
in Zenone Cittieo, & Pauſa
primo. Sive etiam *Acantis*,
Plutarcho in Ariſtide, niſi
ſit.

6 *Antiochis.*] Plutarchus
de, eum ex hac tribu fuiſſe
idem Pauſanias.

7 *Leontis.*] Plutarchus &
prædictis locis, & ante eos
lib. 5.

8 *Ex qua Themiſtocles.*] P
in eodem & in Ariſtide.

9 *Oenis.*] Plutarchus in
eundem ex hac tribu dixit.

10 *Hippocoontis.*] Stepha
bibus, ubi de Pireæo:
nias dicto lib. 1. hanc *Hi*
appellat.

11 *Antigonis.*] Plutarch
metrio.

12 *Alopecia.*] Idem in
cle & in Pericle.

13 *Pæanica.*] Herodotus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[D]ecelenſis, [2] Specia, Acharnas, [3] Agraleuta [4] Alimuſos (ex qua Thucydides) & [5] Lacyas (unde Milciades) mox illis [tri]bubus adjectæ, ex quibus judices, qui jura darent in foro, [e]ligebantur. Eratque conſtitutum, ut niſi Cypriorum prin[cipe]s, tribus Athenienſium nemo ſorte educeret. [6] Thurio[ru]m quoque urbs in decem pariter tribus diviſa fuit, quas [a] gentibus quæ in civitatem aſcitæ fuerant, denominarunt. [Qu]idem ex Arcadibus tres Arcadicæ: reliquæ vero, Bœo[ti]a, Amphictyonida, Dorida, Lyda, Athenaida, Euboida, Neſyotis, nomina tulere. Ferturque [7] idem Cliſthenes [trib]us Dorienſium, ne forent eædem Sicyoniis, quæ Ar[givi]s, diverſis nominibus notaviſſe. Nam præter tribum [ſua]m, cui Archæ nomen erat, reliquas ludibrio habitas, [a] brutis appellavit. Quippe Hyatas, id eſt ſuales, ali[is vero] bus Oneatas, hoc eſt aſinales, reliquis Chœreatas, hoc [eſt] porcales, nomina indidit: quibus mox aliud dixere no[me]n, hoc eſt Hyleas, Pamphilos, Diamantes, & Egy[ale]s. [8] Helei vero, cum XII. tribus forent, poſtea bello [Ar]cadico parte agri amiſſa, in octo relapſi ſunt: rurſus re[cep]to agro, eo venere, ut X. fierent. Traditum quo[que] eſt, Corinthios, poſtquam in unam civitatem aſciti [fuer]e, in octo tribus diſtinctos fuiſſe, quarum [9] nomina prodita

Tribus decem Thuriorum.

Tribus duodecim Helei.

Tribus octo Corinthiorum.

[1] *Deſelenſis.*] Idem libr. 9. declarat [ur]e ea dicta ſit. Strabo autem lib. 9. [ſcrib]it *Deceleam fuiſſe ex XII. civita[tibu]s, quas Cecrops Athenienſium rex [hab]andas digeſſit, Theſeuſque poſtea in [un]am Athenarum civitatem congregaſſe [dic]itur.*

[2] *Specia.*] *Sphettica* legendum ex [Plut]archo in Demetrio.

[3] *Agraleuta.*] Plutarchus in The[miſt]ocle.

[4] *Alimuſos, ex qua Thucydides.*] [Sic] Plutarchus in Cimone: qui ta[me]n in Pericle dicit *ipſum Thucydidem [fui]ſſe ex Tribu Alopecia.*

[5] *Lacyas, unde Milciades.*] Idem in [Ci]mone. Supradictis autem adde & [ali]as Athenienſium tribus, ſcilicet, *Butadem* ex Plutarcho in vitis decem oratorum, ubi de Lycurgo, *Naucariam* ex Polluce libro 9. ubi de Demarchis. Adde & tribum διομεῶν, à Diomo Colytti filio, ex Hæſichio, & *Pranienſem*, & alias quatuor ex Plutarcho in Solone. Strabo vero lib. 9 tradit *Athenis fuiſſe centum & ſeptuaginta tribus*; ſed & nonnullos addere quatuor Pauſanias lib. 1. ſcribit.

6 *Thuriorum.*] Ex Diodoro Siculo lib. 12.

7 *Idem Cliſthenes.*] Herodotus l. 5.

8 *Helei.*] *Elei* ſcribendum & hic & alibi fuit, ex Pauſania lib. 5.

9 *Nomina prodita non ſunt.*] Imo unam Petram nominat Herodotus libro 5. in oratione Soſiclis Corinthii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dita non ſunt. Et Pyrenſes, inita cum Attalo ſocie[illegible] de nova tribu [1] Attalida X. veteribus adjicienda conve[illegible] ſe, quod poſtea ſubſequutum eſt. [2] Spartæ vero Æ[illegible] & [3] Pitana præcipuæ tribus fuere, ex qua Menelau[illegible] riundus fuit. Sicut [4] apud Bojos tribus Sappinia. [5] P[illegible] autem urbes in quatuor ſæpe curias diviſere: Unam p[illegible] tenebant, & qui erant ætate imbelli, ad primam uſqu[illegible] nuginem: Alteram adoleſcentes primo flore ætatis, [illegible] bus ad militare munus ſatis erat virium & roboris: T[illegible] tiam ætate matura viri: Quartam ſenio affecti, qui n[illegible] impliciti negocio, militiæ muneribus vacabant, vitam [illegible] ocio exigebant. [6] Hiberos quoque apud Albanos in [illegible] tuor genera diviſos comperimus: unum ex quibus deli[illegible] tur reges, ſecundum ex ſacerdotibus, tertium ex agri[illegible] & militibus, quartum ex plebejis & popularibus. [illegible] [7] Megarenſibus vero traditum eſt, olim in quinque tri[illegible] omnem regionem diviſiſſe, ut diſtinctio ordinis fieret [illegible] quibus alii Heraci, nonnulli Piraci, alii Megarenſes, [illegible] rique Traſpodicei, ultimi Cynoſurci dicti. [8] Indi au[illegible] non per ætates & tempora, ſicut Perſæ, ſed per mu[illegible]

Tribus Spartiatarum. *Tribus Bojorum.* *Curiæ urbium Perſarum.* *Tribus Hyberorum.* *Tribus Megarenſium.* *Tribus Indorum.*

1 *Attalida.*] Livius Decad. 4. lib. 1. *Honores regi primum Attalo immodici, deinde & Rhodiis habiti, tum primum mentio illata de tribu, quam Attalida appellarent, ad decem veteres tribus addenda.* Neſcio autem unde hic accepit quod de Pyrenſibus prodidit.

2 *Spartæ vero Ægida.*] Herodotus l. 4. *ab Ægeo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus.*

3 *Pitana.*] Herodotus libro 3. dicit *ex ea tribu fuiſſe Archiam.*

4 *Apud Bojos tribus Sappinia.*] Plinius autem libro 3. cap. 15. ad finem, ſcribit *eorum fuiſſe CXII. Tribus, idque ex Catonis auctoritate.* Sed & apud Samias fuiſſe tribum *Æſcreonam*, habet Herodotus lib. 3. ad fin.

5 *Perſæ.*] Xenophon Cyripædiæ libro 1.

6 *Hiberos.*] Sine aſpiratione *Iberos* ſcribendum eſt ex Strabone li[illegible]

7 *De Megarenſibus.*] Pluta[illegible] Problem. 130.

8 *Indi.*] Strabo libr. 15. & D[illegible]rus Siculus libr. 3. cap. 10. paulo [illegible] fin. Arrianus Nicomedienſis de [illegible] geſtis Alexandri libr. 8. Superio[illegible] adde, Ægyptios in ſeptem omnin[illegible] nera diviſos fuiſſe, ex Herodoto l[illegible] ſcilicet, *ſacerdotes, pugnatores, bub[illegible] ſubulcos, inſtitores, interpretes, gub[illegible]tores navales.* Quamquam Dio[illegible] libr. 2. cap. 3. ſcribat eorum poli[illegible] in tria hominum genera inſtitu[illegible] *Agricolarum, paſtorum, opificum.* I[illegible]que lib. 1. cap. 2. haud multum à [illegible] tradit Athenienſes ab ipſis Æg[illegible] illud deſumpſiſſe, ut tripartitam [illegible] politiam facerent: & primum gra[illegible] fuiſſe *nobilium*, ſecundum *militum* [illegible]tium *plebis* & *opificum.*

8[illegible] 1 *A*[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rtes ſingulos populos in ſeptem tribus partiti fuere : Philoſophos, agricolas, paſtores, artifices, milites : pros & conſiliarios : qui licet eſſent pauci, & ſeveriſſi- n moribus aſtricti, tamen examuſſim facta regum pen- ibant & certa lege examinabant.

Caput XVIII.

toria de Scipione Aſiatico, & morte Æmyliani Scipionis, quæ incerto auctore fuit: item de Gracchis.

Cipio cognomento [1] Aſiaticus, ſuperioris Aphricani rater, poſt ſuperatum Antiochum, & Aſiam bello iam, peculatus crimine accuſatus à tribunis plebis quan- lue fuit: cumque in carcerem duceretur, Tiberius Grac- s tribunus plebis (qui antea, quod de republica cum ricano diſſentiret, infenſus Corneliorum genti fuerat) rceſſit, eumque ne in carcerem mitteretur, inhibuit: cus rei beneficio amicitia inter eos conciliata & affinitas Siquidem ſolenni die, quum Iovi epulum in Capito- ibaretur, Corneliam filiam maturam viro ei deſpon- m dedit: quam ille [3] tam cupide dilexit, ut duobus ibus deprehenſis in cubiculo, quum haruſpices re- diſſent, mare angue dimiſſo fore ut Cornelia mortem tet: fœmina autem, ſe occaſurum: maluerit Titus pronius marem potius extinguere, quam illa morte a ſupereſſe. Ex hac Cornelia Sempronius duodecim is ſuſtulit: qui omnes mortem obiere immaturam. Ip- e haud multo poſt duobus conſulatibus & triumphis ter clarus, ac cenſuræ honore inſignis, moritur ſuper- ibus Tiberio & Caio Gracchis, ſummis oratoribus, cellenti ingenio & ſuorum temporum eloquentiſſimis: ac

Scipio Aſiaticus peculatus accuſatus.

Amor erga uxorem.

TIRAQUELLUS.

1 *Aſiaticus.*] Plutarchus in Scipione Valerius Maximus libr. 4. cap. 1. lib. cap. 3. & libr. 8. c. 1. A. Gellius lib. c. 19. adde Livium 38.

2 *Cujus rei beneficio.*] Valerius l. 4. cap. 2.

3 *Tam cupide dilexit.*] Cicero de divinatio. libr. 1. cap. 18. & 2. Idem Valerius libro 4. cap. 6. Plutarchus in Gracchis, poſt princ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ac Sempronia filia : quos ex Cornelia genuerat. Sed
berius, cum legem Agrariam turbulentiſſimam, invi
patribus, contra ſenatus decreta tuliſſet, novaſque a
haud minus pernicioſas ferre contenderet, duce Scipi
Tiberii Gracchi mors. Naſica, concurſu hominum interficitur. Cajus vero Gr
chus tribunus plebis, dum improbis concionibus rem
blicam vexat, actaque ſua tueri vult, neque abrogari
titur, duce Opimio conſule, ſervi manu cæſus occub
Semproniæ cum Scip. Æmyl. conjugium. [1] Sempronia autem Scipionis Æmyliani (cujus ſumma
gnitas, magnæque res geſtæ fuere, qui ob Carthagin
& Numantiam funditus everſas, minor Africanus, & N
mantinus cognominatus eſt) conjugium ſortita fuit:
qua non modica ſimultate & pene diſſidio, quod eam
morum pravitatem exoſam haberet, aliquandiu vi
venitque in ſuſpicionem, ipſius necis, quæ fuit auctore [2]
certo, non minimam cauſam præbuiſſe. [3] Quanquam
Caio Graccho, & Fulvio Flacco ejus familiari, par
Scipionis Æmyl. abſtinentia & frugalitas. ambigi dubitarique videamus. [4] Hic enim Scipio,
maximus Imperator, tantæ fuiſſe traditur abſtinen
ut annis quatuor & quinquaginta, quibus in hum
egit, nihil dicatur emiſſe, nihil vendidiſſe, nihil æ
caſſe: atque in tanta rerum affluentia & opibus, qu
Carthaginem & Numantiam delevit funditus, [5]
plus tribus & triginta argenti libris, auri vero dua
Catonis de Scipione elogium. reliquiſſe. [6] Qui Tribunus adhuc militum, dum ſtipe
faceret, magnum Catonis, futuræ magnitudinis, t
mon

1 *Sempronia autem.*] Ex Valerio l. 3. c. 8. Appiano libro primo. Bellorum civilium, & Floro epitome Livii l. 59. & Oroſio libro quinto, cap. 8.

GOTHOFRIDUS.

2 *Incerto auctore.*] Sic tamen Valerius 5. c. 3. *raptorem ſpiritus domi invenit: mortis punitorem in foro non reperit.* Adde Livium 59. Vellejum, Plutarchum in Gracchis.

TIRAQUELLUS.

3 *Quanquam de Cajo Graccho.*] Plutarchus ubi ſupra.

4 *Hic enim Scipio.*] Plutar. in dem vita & Apophthegmatis.

5 *Haud plus tribus & triginta* nius lib. 33. cap. 11. de *XXXII* *argenti* duntaxat loquitur, & P junior, ſi is eſt, de viris illuſt cap. 58. de *totidem libris argenti*, & terea *duabus & ſe libra auri.*

6 *Qui tribunus.*] Plutarchus dem Apoph. & in Politicis. & dict. Epitome 59.

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num tulit. Siquidem interrogatus, qualis inter primores iuvenum videretur Scipio: hunc ſolum ſapere, cæteros vero velut umbras ferri, reſpondit. Quod compar fuit Antigoni dicto de Pyrrho: quem magnum futurum, ſi ſeneſceret: & Scipionis [1] de Mario, quem proprium poſt ſe imperatorem, profeſſi fuerunt. [2] Is quoque cum ab Appio Claudio competitore in cenſura contra jactaretur, quod civium nomina ignoraret: curæ ſibi potius, ne à quoquam ignoraretur, quam multos noſſe reſpondit. Illud plane conſtitit, poſt Æmyliani mortem, homines de Sempronia uxore, quoquo modo meruit: nec minus de Cornelia ſocru, tanquam eum veneno interceperint, propalam loqui ſolitaviſſe: idque non incertis auctoribus probari. Hæc nos de Gracchis, propter harum rerum ſtudioſos, quo facilius innoteſcerent, non ontenda putavimus. *Scipionis apophthegma.*

GOTHOFRIDUS.

1 *Scipionis de Mario.*] Et Syllæ de Cæſare, Suet. Julio cap. 1.

TIRAQUELLUS.

2 *Is quoque cum ab Appio.*] Plutarchus in Apophthegmatis ipſius.

CAPUT XIX.

Quanta & quam varia Juriſconſultorum opinio fuerit de ſupellectili, & quæ ſupellectilis nomine comprehendantur.

QUid ſit ſupellex, quidve ſupellectilis nomine comprehendatur, varie inter Iuriſconſultos diſſenſum, repugnantiaque ſtudia inter eos opinioneſque fuere, aliis pares ſupellectilis appellatione deſignantibus: omnes autem *Supellex.*

TIRAQUELLUS.

Quid ſit ſupellex.] Loca Juriſconſultorum hic nominatorum non minus adjecimus, quod deſignata fuerint primum in margine hujus capitis à Joanne Ferrerio Pedemontano viro & probo & docto: cui multum debet res literaria eo nomine, quod non hunc librum tantum, ſed & alios multos, & eos quidem optimos, multis ac variis mendis deterſit: atque etiam locupletiſſimam omnium ſcriptorum Bibliothecam parturit, quam pariet propediem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

autem ita definiere, [1] ut domeſticum patris familias i
ſtrumentum rerum ad quotidianum uſum paratarum,
pellectilem eſſe dicant. Quæ autem res hujuſcemodi ſ
quotidiani uſus, quas in ſupellectili adnumerari conveni
ſententiæ variarunt, magnaque inter eruditos, & perp
tua diſſenſio fuit. [2] Pomponius vir, ut in illa quiſquis
tate, conſultiſſimus, domeſticum patris familias inſt
mentum, quod neque auro, argentove facto, aut ve
annumeretur, ſupellectilem definivit. [3] Florentinus
ter Iuriſperitos auctoritate non minori, præter hæc, a
malia excepit: itaque equi, boves, gallinæ, anſeres,
cætera hoc genus, quæ pecorum numero habentur, qua
vis in quotidiano uſu forent, in ſupellectili non hab
cenſuit. [4] Paulus autem juris æque peritiſſimus, vaſa æ
vulgaria, quæ proprio ſunt loco ſita, capſaſque vel arn
ria, quibus veſtes librive continentur, etſi quotidiani u
cauſa parata, in ſupellectili adnumerari negavit. [5] Alp
nus, qui Servii Sulpitii diſcipulus fuit, illa quæ ad artif
aliquod genus ſeorſum pertinerent, & nomen ſui gen
ſeparatum haberent, in ſupellectili non haberi dixit:
que pugillares & codices, tum fabrilia arma & milita,
juxta Alpheni ſententiam, in ſupellectili non ſunt. [6]
bero negavit, ea quæ in penu forent, præterea argent
veſtem, mundum muliebrem, & alia ornamenta, inſt-
mentum agri vel domus, ſupellectilis appellatione co
neri: reliqua vero quæ in quotidiano eſſent uſu in ſupe
ctili adnumeravit. [7] Papinianus autem Scævolæ diſcipu
cui in advocatione fiſci ſucceſſit, magnæ apud Sever
auctoritatis, menſas argenteas vel eburneas, argenteo
leos

GOTHOFRIDUS.

1 *Ut domeſticum patrisfamilias, &c.*] Pomponius 6. ad Sabinum in *l.* 1. *ff. de ſupellectili legata*, *Alfenus l.*6. Celſus, Labeo, Tubero, lib. 7. ibid.

TIRAQUELLUS.

2 *Pomponius.*] *L.* 1. *ff. de ſupell. leg.*

3 *Florentinus.*] L. 2. eod.

4 *Paulus.*] L. 3. eod.

5 *Alphenus qui Servii.*] Lege cunda §. *ab hoc*, *ff. de origine* Loquitur de ſupellectili. *l.* 6. *de ſup. leg.*

6 *Tubero.*] *L.* 7. §. 1. eod.

7 *Papinianus.*] *L. legata.* eod.

..os & argentea candelabra, legata ſupellectile deberi ..it: argentum tamen eſcale vel potorium, in ſupellectili ..[1] Modeſtinus negavit: fuitque ſententia [2] Labeonis, ..qu deliciarum magis, quam uſus cauſa parantur, quæque inximio cultu forent, inter ſupellectilia non cenſeri. Myr..rhi vero, quæ veſcendi cauſa parata ſunt, licet in deliciis ..ſont, in ſupellectili tamen adnumerari. Sed in hac quæ..ſtiuncula, quia vulgaris fere & protrita eſt, nimium im..rari, nullum operæ precium fuerit. Illud certe [3] dixiſſe ..ad piget, in ſupellectili contineri, menſas, trapezopho..ra, delphica, ſubſellia, ſcamna, lectos etiam excultos ..gemis & auro, culcitras, ſtragula, & toralia, quibus ..ci torive inſternuntur, non autem vehicula: nam illa ..rumenti viatorii eſſe [4] Florianus ait. Præterea pelves, ..quanvis argenteas, candelabra, & craterem etiam argen..en, myrrhina, cryſtallina aut vitrea eſcaria, vel poto..ia lucernam quoque, & trullam. Adde vaſa ænea vul..ga, quæ proprio non eſſent loco affixa, & ſi quid pa..am foret quotidiani uſus cauſa, præter illa quæ modo ..xepta fuere. Ex quibus datur intelligi id, de quo diſſen..ierat, quid verbo ſupellectilis dici comprehendique o..rteat. Sed quia de eſcario argento & Delphicis mentio ..ei, non omittendum, literis proditum eſſe, [5] Delphica dici *Delphica vaſa.*

Modeſtinus.] *L. cum quidam.* eod.

Labeonis.] *L.* 10. & 11. eod.

GOTHOFRIDUS.

Dixiſſe haud piget.] Poſt Paulum 3. *de ſupellectile legata.*

TIRAQUELLUS.

Florianus.] Quæ huic conniven..tribuit Alexander, Pauli fuere, ex .. eod. cujus in Epigraphe habuit ..foſſe *Flor.* pro *Florentino*, ubi *Floria-nus* explicuit: ſed neque hujus * inter ..auctores nomen lectum eſt, neque ..ill d.l. 5. dicitur fuiſſe in libris Thu-ſci, quorum receptiſſima auctoritas ..eſto fidiſſimo teſtimonio.

GOTHOFRIDUS.

* *Floriani* ſcilicet. Nam *Florentinus* non infrequens.

TIRAQUELLUS.

5 *Delphica dici vaſa.*] Apud Paulum 3. *ff. de ſupell. le.* Sic legendum fuit, *menſæ, trapezophoræ, Delphicæ*, & ita hoc ultimum ſcriptum eſt nomen in libris Thuſcis: unde *menſas Delphicas* intelligo dici à Paulo nomine ſupellectilis contineri. Erant autem *Delphicæ menſæ*, quas Servius gentilis meus *Tripodas menſas* appellat; ita dictæ, *quod in templo Apollinis Delphici eis ſuperpoſitæ Phœbades vaticinarentur.*

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dici [1] vaſa, quorum nulla mutata forma, varius & m[ul]tiplex uſus foret. Namque ita erant fabrefacta, ut d[u]ci facie diverſis uſibus inſervirent: ſiquidem Delphis [...] elaboratæ artis habuere, ita ut poculorum vicem præ[ſta]rent, & clypeorum loco uſui eſſent. [2] Trapezoph[oras] vero menſas fuiſſe ornatu magno, quæ effictis imagi[nibus] ſuſtinebantur, quales hodie in vetuſtis marmoribus [...] viſuntur: quippe menſarum ſpecies apud veteres [...]tifarias legimus, ſcilicet [3] trapezas, quas magidas G[ræ]ci vocant, & [4] tripodes, & [5] micotrapezas, in qu[ibus] modica parabatur cœna, & [6] epidorpias, [7] urnariu[m] [...]

Trapezophoræ.

Micotrapezæ.

Sic ille ad 3. Æneid. verſ. 360. ibi,

Qui tripodas, Clarii lauros, qui ſydera ſentis.

Ad hæc Valerius Maximus lib. 4. tit. 1. & Plinius lib. 34. c. 3. nonnulla pertinentia ſcribunt, de quibus latius in noſtris Σωλαγμάτοις. add. l. 3. de ſup. le.

Malim autem legi, DELIACA DICI VASA; quod ea ſint vaſa præſtantiſſima, quæ *Deliaca* vocantur. Plinius lib. 34. *Antiquiſſima æris gloria Deliaco fuit, mercatus in Delo concelebrante toto orbe.*

GOTHOFRIDUS.

1 *Vaſa, quorum nulla mutata forma, &c.*] Imo Delfica abaci ſunt, ex quibus vina miniſtrantur, οἱ τὰς τραπέζας ἔχοντες δελφῖνες. licet & hi inter vaſa ponantur à Plinio, 33. cap. 11. Martialis: *Aurum non ſimplex, Delfica portat.* Agretius, *in Delfica comparia ſemper vaſa ſunt.* Idem Procopius de bello Vandalico. & hac motus ratione in Gloſſario, ita legendum puto *Delfica* μινιςέριον, cum tamen legatur *Deluca*: & in eodem, Abaci Delfica μινιςέριον, ὡς τυνευάλιον, dixi, & dicam plenius, *leg. 3. ff. de ſupellectile legata.*

TIRAQUELLUS.

2 *Trapezophoras.*] Cicero ad Familiares libro 7. epiſt. 24. *Trapezophorum, inquit, ſi te delectat, habebis.* Pollux lib. 10. c. 16. hunc in ſenſum ait, *Licet menſam in qua pocula reponuntu[r] [...]pum dicere, aut etiam monopam [...] quis ambitioſe ne novis quidem ab[...] trapezophorum, velut qui menſam [...]* De quo amplius videris apud C[...]num, Cotam & Alciatum: ſed [...] Rhodiginum lib. 7. cap. 12.

GOTHOFRIDUS.

Trapezophoras.] Gloſſis: [...]ζοφόρον, *Caliceare.*

TIRAQUELLUS.

3 *Trapezas, quas Græci m[...]* Ita Sophocles dixit, & videre [...] Julium Pollucem libro 8. cap[...] lib. 10. c. 16. eoque vocabulo [...] Plinius lib. 33. cap. 11. & Paul[...] *vus cujuſdam. ff. de condit. ind[...]*

4 *Tripodes.*] Ita dicebantu[r] [...] menſæ ſuperponebantur: ſe[...] podem menſam quandam eſſe [...] Athenæus libr. 2. cap. 7. & P[...] bro 6. ſcribit fuiſſe quaſdam [...] primas, ſecundas & tertias, [...] des quibus ſubjacebant.

5 *Micotrapezas.*] Legend[...] *Microtrapezas* ex Antiphane, [...] vocat qui in deliciarum veluti [...] ſeſe demerſerunt, apud Athen[...]

6 *Epidorpias.*] Hæ menſæ er[...] nium poſtremæ, quibus bella[...] rebantur, ut etiam Cælius Rh[odiginus] annotavit lib. 8. c. 15.

7 *Urnarium.*] Menſa erat q[...] vaſis modo deſtinata, ita dict[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cibantum, & alia menſarum genera, ſi cui illa proſequi libeat. Inter eſcarium vero argentum etiam aquæ manalia, id eſt, vaſa abluendis manibus accommodata, quæ Lini Gutturnia vocant, [2] Pomponius in auro & argento leto contineri putavit.

… cum aqua poſitas ibi in culina … ant. Varro in Ταφῇ Μενίππε, … Nonium Marcellum in generi… vaſorum; inquit: *Sed quæ neceſſi… juvet aquam effundere domi tuæ, … habes pertuſa, plumbum non ha… ad quam rem nobis eſt confluvium? … dam rem urnarium?*

1 *Cylibantum.*] Id apud Romanos erat menſa vinaria rotunda, à poculis, quæ κύλικας Græci vocant: ex Varrone de lingua Latina libr. 4.

2 *Pomponius.*] *L. in argento. §. ult. ff. de auro & arg.* leg. de Cylica Feſtus lib. 3.

CAPUT XX.

In qua ætate milites apud Romanos legi conſuevere, & quæ fuerit diſciplina militaris, quodve jusjurandum.

QUI de militari diſciplina libros poſteris reliquêre, eos haud fere quenquam [1] minorem [2] ſeptem & decem annis, [3] aut ſex & quadraginta majorem, militiæ & tyro- *Tyronum ætas.*

Minorem decem & ſeptem.] Li… Decad. 3. lib. 2. *Dictator*, inquit, *… auctoritate patrum dictus M. Iunius, … Sempronius magiſter equitum, de… edicto, juniores ab annis XVII. & … dam prætextatos ſcribunt*, & deinde … poſt initium: *Tribuni plebis ſi iis … retur ad populum ferrent, uti qui … res ſeptem & decem annis ſacra… nto dixiſſent, iis proinde ſtipendia … pederent, ac ſi ſeptem & viginti an… aut majores, milites facti eſſent.* … ibi. Tamen aliquando poſt Can… ſem cladem, ii qui ſexdecim annos … fuerant, nec militaverant, omnes … arii facti fuerunt, ut idem Livius … dit ejuſdem Decad. lib. 7. quod pu… re cum eo videtur, quod dicto l. 2. … obis prolatum dixerat.

GOTHOFRIDUS.

2 *Septem & decem annis.*] Conſtantius *ab anno decimo & nono ad militiam eligi jubet, l. 1. Cod. Theodoſ. de Tyron.*

TIRAQUELLUS.

3 *Aut ſex & quadraginta majorem.*] Livius Decad. 5. lib. 3. *Cenſores ut eam rem adjuvarent, ita in concione edixerunt, legem cenſui cenſendo dicturos eſſe, ut præter commune omnium civium jusjurandum hæc adjurarent: Tu minor annis ſex & quadraginta es, &c.* Polybius lib. 6. tradit pedites qui ſextum & quadrageſimum annum attigerant, niſi in neceſſitate reipublicæ, ſtipendia facere non cogi: nec equites qui decem ſtipendia feciſſent. Vix tamen intelligo quod Servius ad illud 2. Æn.

Fas mihi Grajorum ſacrata reſolvere jura.

ſcribit, *quod qui habent plenam militiam, quinque & viginti annis tenentur.* Et rur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tyrocinio adſcribi voluiſſe conſtat, idque à Servio Tu
vetere [1] cenſione cautum fuiſſe primum, quod ævo ſu
quente [2] à Cajo Graccho lege ſacrata ſancitum fuit. C
autem hæc eſt, quod citra eam ætatem, aut ſupra, v
immaturos, aut præduros & effœtos, militiæ rudime
minime idoneos putarunt. Ideo vetus conſtitutum e
juvenes niſi poſt pubertatem, & [3] primo flore ætatis, q
per ætatem laborem militarem ferre poſſent, flore
viribus, & eos ex urbana, [4] ſæpius agreſti juventute r
cis operibus duratos, militari ſacramento & muneri
gere, ſingulosque militiæ per numerum in juniorum t
lis adſcribere, [5] qui Catalogi dicti, illoſque [6] ex corp
habitudine, ſi apti militiæ, [7] ſi lato pectore, ſi cer
erecta, ſi fortis & ſtrenuus: quæ ſpecies, qualiſque vi
& quod robur virium foret, internoſcere, ut illorum
fidelique opera, reſpublica uti poſſit. Nam [8] nimis

Catalogi. Habitudo corporis in militiam adſcribendorum.

gu

Et rurſum lib. 7. ibi:

Ipſe vocat pugnas. ——

Tradit *completa ſtipendia & militiæ tempora viginti quinque annis.*

1 *Cenſione.*] Improprie dixit, *Cenſione*: nam pro Arbitrio hic capitur. *Cenſio* enim proprie caſtigatio eſt. Eadem voce utitur infra libro tertio, cap. 13. in ſimili quoque ſignificatione.

2 *A Cajo Graccho.*] Plutarch. in illius vita.

3 *Primo flore ætatis.*] Sic Virgil. 7. Æneid.

—— *Et primævo flore juventus.*

& ibi Servius.

4 *Sæpius agreſti.*] Ab opere ruſtico ad militiam tranſitum ſuadet Vegetius lib. 1. c. 3. Eoque Livius ait Decad. 3. libro 5. *Ex S.C. creati Triumviri bini conquiſitionem ingenuorum per agros habuerunt. Fortiſſimi enim viri, & milites ſtrenuiſſimi ex agricolis gignuntur, minimeque male cogitantes*, ut ait Plinius lib. 18. cap. 5.

5 *Qui Catalogi dicti.*] Idem Cælius Rhodig. lib. 21. c. 32. ſe à Græcis obſervaſſe dicit. Varro autem in deſcriptione graduum ætatis huma
annos XV. horum qui ſunt in
qui ad XV. annos perveniunt, *ex*
logo, ait, eſſe dicuntur: ſicuti *ul*
talogum qui jam militiæ apti nor

6 *Ex corporis habitudine.*] Qu
Tirones deligendi ſint, docet Ve
rei militaris lib. 1. c. 5. & 6. &
c. 19. Ubi inter cætera compe
his requiri magnitudinem co
quamquam ego magis animi
rem. Tu videris Beroaldum ad
ni. Neron. cap. 19. *

GOTHOFRIDUS.

* Proceritatem vero in mil
plurimum exigebant ſenum ve
quinum pedum. Hinc Valenti
& Valens in *l. 3. Cod. Theodoſ. d*
nibus. In quinque pedibus & ſept
ciis uſualibus delectus habeatur. I
vero in adæratione, fuit 30. au
Novel. 3. Theodoſii, titulo de *Ty*

TIRAQUELLUS.

7 *Si lato pectore.*] Ex Vegetio
cap. 6.

8 *Nimis pinguem.*] Gell. 1
cap. 22. eodemque ult.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rea, deformem aut mancum, deſidem aut vecor-
er, tanquam minus utiles, militiæ non adſcribebant : *Militiæ vincula.*
ube [1] Cato Cenſorius pinguem militem, velut reipu-
lic incommodum, jure inceſſuit : cujus inter guttur &
gen, cuncta ſub ventris dominio forent. [2] In qua ſemel
ſcriptus, niſi propter [3] demerita exauctoratus foret, ipſo
onte, deleri nequibat. In quo id ſedulo cavebatur, ut
rium militiæ vinculum putarent, [4] ſacramenti religio-
em: ſecundum, [5] ſingulorum amorem, velut inexplica-
lin nexum, cum his qui una mererent : tertium, [6] deſe-
ri nefas. Quibus ad militiam admiſſis [7] primo anno cu-
ſtos

...rto Cenſorius.] Gellius ubi ſupra.
...n qua ſemel adſcriptus.] Livius
...c. 1. lib. 7. ad fin. *Lex quoque ſa-
...militaris lata eſt, ne cujus militis
...nomen, niſi ipſo volente, deleretur.*
...Demerita.] *Demerita* dixit, vul-
...ic non ſatis Latina voce, in hac
...ſignificatione, pro qua hoc loco
...deberet. Eandem vocem ſimi-
...urpat infra, lib. 3. cap. 13.
...acramenti religionem.] Milites
...cti, ubi nomen dediſſent, ſin-
...abant, pro Rep. ſe eſſe factu-
...que, niſi completis ſtipendiis diſ-
...ſis, ut Servius refert init. 8. Æn.
...ngulorum amorem.] Alias non
...us erat exercitus inter ſe inco-
...em ex multis generibus homi-
...t eſt apud Liv. Decad. 4. libr. 5.
...eſerendi nefas.] Nam qui in pa-
...euit, eques gradu pellendus eſt,
...militiam mutat. in bello idem
...am capite puniendum eſt, *l. non
...§. qui in pace. ff. de re milita.* Sed
...de eandem legem in princ. *&
...i deſertioni. & §. deſertor. &
...n deſertione : & l. deſertorem* in
...*& §. ſi plures, eod. tit.* & alibi
...od. tit.

GOTHOFRIDUS.

...ſerendi nefas.] Adde *Titulum
...d. deſertoribus.*

TIRAQUELLUS.

...imo anno cuſtos.] Ex Virg. lib. 5.
Æneid.

*At pater Æneas nondum certamine
miſſo,
Cuſtodem ad ſeſe, comitemque impubis
Iuli,
Æpitydem vocat.* ———

Et ibi Servius interpres, qui & in id citat illud ejuſdem libr. 8. de Pallante loquentis.

*—— Sub te tolerare magiſtro
Militiam & grave Martis opus, tua
cernere facta
Aſſueſcat : primis & te miretur ab
annis.*

Sed & idem Servius in illud l. 7. Æn.

*Ante urbem pueri & primævo flore
juventus
Exercentur equis, domitantque in pul-
vere currus.*

Bene, inquit, *Romanæ militiæ morem exprimit : nam poſt pubertatem armis exercebantur, & 16. anno militabant, quo etiam ſolo ſub cuſtodibus agebant.* Alexander autem Severus apud Herodianum l. 6. ad fin. Maximinum tyronibus præfecit, ut eos ad militiæ munera exerceret, & ad bellandum idoneos redderet. Quod ipſum retulit Jul. Capitol. in vita ipſius Maximini : ubi epiſtolam ejuſdem Alexandri in eam rem adſcripſit, *Veteres milites tibi, Maximine mi chariſſime atque amantiſſime, idcirco non credidi, quod veritus ſum, ne vitia eorum ſub aliis inoleſcentia,
emendare*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Tyrunculorum custos & magister.

ſtos ſub quo diſciplinam ediſcerent, & magiſter, ſi
jus imperio tyrunculi acuerentur, publice dabatur, r
pertes operum militarium, arma tractarent. [1] Divus
Iulius equites Romanos, aut ſenatores armorum pe
ſub quibus militiæ neſcii erudirentur, magiſtros
quorum præceptis imbuti, præſtando & pervigil
militare rudimentum deponerent, legeſque pugna
Publ. Rutilii præcepta pugnandi.
prælii normam ac dictata internoſcerent. Primuſqu
blius Rutilius conſul, collega Cnei Manlii, è ludo
nelii Scauri doctoribus accerſitis, plagas vitandi & in
di militibus præcepta dedit. Inde ne temere & ſu
pugnarent, utque tyrones ſub diſciplina eſſent, &
Tribunorum munus.
ribus imbuerentur præceptis, [3] tribunis datum neg
fuit. Quos optimis diſciplinis inſtitutos, tandem mili
Magiſtri militiæ.
ſcribebant. [4] Apud Perſas vero magiſtri rei militaris
diori ætate fuere, nec citra annum quinquageſimum
Apud Perſas grandævi.
quibus parata inſtructaque acie, parce primum & m
mox exactiſſima cura militiam ediſcebant: apud q
ventus à vigeſimo ad 50. annum militare cogitur
vero arma tractare vetitum. [5] Siquidem lex militari

emendare non poſſes. Habes tyrones ad tuos mores, ad tuam virtutem, ad tuum laborem, eos fac militiam addiſcere.

1 *Divus vero Julius.*] Sueto. in vita illius cap. 26.

2 *P. Rutilius conſul.*] Valer. Max. libr. 2. cap. 1.

GOTHOFRIDUS.

3 *Tribunis datum negocium fuit.*] De officio & poteſtate Tribuni militum dicetur infra lib. 6. cap. 18.

TIRAQUELLUS.

4 *Apud Perſas.*] Strabo lib. 15. ad fin. Xenophon Pœdiæ Cyri lib. 1.

5 *Siquidem lex militaris.*] Seneca libr. 2. de Brevitate vitæ, *Lex*, inquit, *à quinquageſimo anno militem non cogit;* ex quo legendum hic puto, *cogebat*, non *tangebat*. Livius 4. Decad. l. 10. *Imperatum à Senatu Q. Petilio Prætori,*
ut omnes minores quinquaginta
cramento ligarentur. Et 5. Dec
Illud præcipuum datum ſorti
cæ, ut centuriones militeſque ve
beret, quos vellet Conſul, uſqu
quaginta annos. Et paulo po
nius Conſul S. C. recitari juſſit
quod bellum Senatus Perſeo
deinde quod veteres centurio
plurimum ad id bellum ſcribi
nec ulli, qui non major anni
ginta eſſet vacationem militiæ
nelius autem Nepos, aut qu
vitam Pomponii Attici ele
ſcripſit, de ipſo loquens, *I*
quit, *Cæſarianum civile bellu*
beret annos circiter ſexagint
ætatis vacatione, neque ſe q
vit ex Urbe. Quæ loca viden
re invicem atque etiam cu
dictum eſt in princ. hujus c

Rmanis à quinquageſimo anno militem non tangebat. ¹ pud alios inolevit mos, ut poſt annum quadrageſimum ntiæ tyrocinio neminem adſcriberent: poſt quinquageſiım vero militare deſinerent, hiſque, velut perfunctis ıtia, miſſio daretur. ² Quod Scytharum legibus caveba-ı, ne hominem ſexagenarium militiæ admitterent. Æ-ytiis in more fuit, ³ ut Calaſiries, qui præcipui haben-ımilites, à nullo doctore, ſed à patre ſolum militiæ præ-eis erudirentur. ⁴ Phocion vero, ut Athenienſes nimis icoſos à belli furore delectu acerbo cohiberet, quod ntes & cupidi appetebant, lecta juventute, etiam octo-arios, emeritis ſtipendiis, coëgit dare nomina. ⁵ Ca-ıus contra Latinos & Volſcos magna mole dimicatu-ſeniores quibus aliquid virium ſupereſſet, in ſua verba ıos centuriavit. ⁶ Romani quoque bello Hetruſco, & alias, ſeniorum cohortes, poſt emerita ſtipendia, n etiam libertinorum ad militiam excivere. ⁸ Et Ma-magnæ partis milites ſeniores, qui multa ſtipendia uiſſent, & capite cenſos, ſacramento adſcivit. ⁹ Quod Alexan-

Ætas tyronum & rudiariorum apud diverſos.

Calaſiries.

Senes in militiam adſcripti.

n Sed hos 46. annos fuiſſe tem-rdinarium vacationis militiæ, qua urgens neceſſitas cogeret es deligi, ut in locis Livii ſupra ne citatis: at neque tunc majo-nis quinquaginta cogebantur. autem Cornelius Nepos loqui-ſexaginta annis, non eo perti-vacatio non niſi huic ætati da-ſed haud dubie eam ipſam æta-cationem præbere.

1 *Apud alios.*] Scilicet Lacedæmo-x Plutarcho in vita Ageſilai.

2 *Quod Scytharum legibus.*] Supe-ıs illud adde: Acarnanes, ab bello laceſſitos *à* 15. *ad* 40. *an-pus militiæ præſcripſiſſe*, ut tra-ius 3. Decad. lib. 6.

3 *Et Calaſiries.*] Herod. lib. 2. non lante finem, & iterum lib. 9.

4 *Phocion vero.*] Plutarch. in vita ubi tamen non *octogenarios*, ſed *ſeptuagenarios* dicit: ipſe autem Phocion octogenarius erat.

5 *Camillus contra Latinos.*] Plutar. in vita illius.

6 *Romani quoque.*] Ex Livio Dec. 1. lib. 10. *His nunciis Senatus conterritus juſtitium indicit, delectum omnis generis hominum haberi juſſit, nec ingenui modo aut juniores ſacramento addicti ſunt, ſed ſeniorum etiam cohortes factæ, libertinique ſuccenturiati.*

7 *Quin etiam libertinorum.*] Quod jam diximus ex Livio ſupra: & præterea 3. Decad. libr. 2. *Libertini etiam, quibus liberi eſſent, & ætas militaris, in verba juraverant.* Et 5. Decad. lib. 2. *Dimiſſiſque, qui parum idonei eſſent, ſupplementum legeret ex libertinis.*

8 *Et Marius.*] Valer. Max. libro 2. cap. 1. & Plutarch. in vita illius.

9 *Quod Alexander Macedo.*] Juſtinus libr. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Alexander Macedo feciſſe dicitur, ut ducturus contra h
rium, veteranos peritos belli, militiæ adſcriberet. N
ſic Conon, qui ut exercitum ſuppleret Athenienſium, p
ros immaturos annis, quibus vires non ſuppetebant &
ſenes legit. [1] Milites vero in caſtris, niſi Romanos ci
vel Latini nominis, levium tamen armorum auxilia
æternos, ſacramento Romani adigere ſolitavere. [2] C
tra vero Cyri conſilium fuit, non modo ex civibus ſupe
ri milites, ſed velut optimos equos è longinquo q
oportere. [3] Idem apud Alexandrinos vetuſto more
vatum eſt, ut nullos milites, niſi peregrinos, militiad
mittant. [4] Proditumque memoriæ eſt, in fœdere,
cum Romanis & Antiocho ictum eſt, caveri, ne me
ſub ditione populi Romani conducere, aut voluntario
bere liceret. [5] Inter auxilia tamen minori in legionibus l
major numerus adſcribi aſſuevit. Sed tamen legionari
& arma graviora, & diſciplina fuit ſeverior: auxiliari
vero minor, nec tam exactæ diligentiæ: quibus in pra
euntibus, preter ſaga togaſque & rectam tunicam, albu
rubrum paludamentum, quo ſocios ab hoſtibus intern
rent publice, dabatur, Aphris vero, Cauniis, Numidis,
cedæmoniis, & Maſſagetis, in bellum profecturis, [7] ru
vel

Romani externum militem in caſtris non admittebant.

Aliæ atque aliæ veſtes habituſque in militiam proficiſcentium.

1 *Milites vero in caſtris.*] Legati ad Senatum ajunt, *Milite atque equite ſcire niſi Romano, Latinique nominis, non uti Pop. Romanum: levium armatorum auxilia, etiam externa vidiſſe in caſtris Romanis.* Livius Decad. 3. lib. 2.

2 *Contra vero Cyri conſilium.*] Xenophon Pædiæ Cyri lib. 2.

3 *Idem apud Alexandrinos.*] Strabo libr. 17.

4 *Proditumque memoriæ eſt.*] Alias pacis conditiones Antiocho dictas apud Livium lib. 5. Decad. 4. & ejuſdem lib. 7. reperias: ſed ſequenti lib. 8. ſic ex fœdere relatum, *Milites mercede conducendi ex iis gentibus, quæ ſub ditione Pop. Romani ſunt, Antiocho regi jus ne eſto: ne voluntarios quid* ... *piendi.*

5 *Inter auxilia.*] Hic vide ... quæ diximus ſupra cap. 5. in ve... *gema.*

6 *Lacedæmoniis.*] Val. Ma... c. 1. Ælianus de Varia Hiſtori... c. item 6. & Plutarch. in inſtit... tiquis Lacedæmoniorum.

7 *Ruſſatas.*] *Ruſſas* nonnul... lant, & in his Fla. Vopiſcus & ... lius Pollio in vita Claudii ... *Ruſſatum* autem quendam ... vocat Juvenalis Satyra 7.

Parte alia ſolum Ruſſati pon...

Imo vero de agitatore factio... *ſatæ* debet Juvenalis verſus a...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

v puniceas ferre veſtes moris erat: ut eo argumento vnera & ſanguis effuſus non innoteſcerent, confidentiuue & ſine pavore dimicarent: [1] id quod apud Perſas in u fuit. Namque Artaxerxes ducturus contra Cyrum, nites rubro ſagulo ornavit, [2] Cyrus albo, [3] Ageſilaus ɔque ita copias inſtruxit armis, ut omnia ærea punicea verentur. [4] Thraces pullas induti tunicas in acies prodeu: contra [5] Mybæ & [6] Æthiopes candido amictu, [7] Samtes diſcolori veſte præliantur, nonnunquam candida, Boii Inſubres auratis ſagulis, [8] Galli virgatis [9] cum torque aeo, [10] Britanni glaſto infecti. † Eſt enim fullonia herba, quæ *Glaſtum.*

Id quod apud Perſas.] Plutarchus taxerxe, & ante illum Xenophon æ Cyri lib. 6.

Cyrus albo.] Intellige de Cyro ire ipſius Artaxerxis fratre, ex eo-Plutarch. ubi ſupra. Nam major *niceo* utebatur, ut tradit Xeno-in Pædia illius lib. 7. in princip. ir autem albo colore uſus eſt, non ilites ſanguinem non expave-t: ſed quia juvabat pugnaturos rtem, aut certe ad cædem ſpe-ncedere. *Qua contemplatione ut tanta varietate ſubit antiquita-mirari*, ut ait Plinius lib. 35. cap. 7.

Ageſilaus.] Tranſlata hæc ad ver-Græco, Xenophon de Ageſil. u.

Thraces pullas.] Plutarch. in vita Æmilii.

Mybæ.] Illi Æthiopiæ populi ſunt, bus Sil. Italicus lib. 3.

ſimul immitem teſtantes corpore ſolem
ſto venere Mybæ: non ærea caßis,
c lorica riget ferro, nec tenditur armis,
pora multiplici mos eſt defendere lino,
lino munire latus, ſcelerataque ſuccis
ula dirigere, & ferrum infamare veneno.

Æthiopes.] Plinius lib. 33. cap. 7.

7 *Samnites diſcolori veſte.*] Livius de utroque 1. Decad. l. 9. & iterum 10. & præterea de priore Lucius Florus Epit. 1. in bello Samnitico.

8 *Galli virgatis*] Virgilius de Gallis loquens lib. 8. Æneid. non adeo longe à fine:

Virgatis lucent ſagulis. ——

Virgatæ veſtes quæ dicantur, vide apud Cælium Antiquarum lectionum l. 16. c. 7. ubi hunc Virgilii locum citat.

9 *Cum torque aureo.*] Strabo libr. 4. & Plinius lib. 33. cap. 1. *Ubi Gallos* inquit, *cum auro pugnare ſolitos, Torquatus indicio eſt.* Hanc autem Torquati hiſtoriam, qui ita à torque aureo, quem Gallo à ſe devicto, detraxit, late deſcribit Livius 1. Decad. l. 7. & ex Quadrigario A. Gellius lib. 9. c. 13.

10 *Britanni glaſto infecti.*] Cæſar l. 5. Commentariorum, & Plin. libro 22. cap. 1. Super quo & tu vide, quæ ſcripſi in noſtris *ll. Connubialibus l. 3. num.* 11. ſed ut redeamus.

GOTHOFRIDUS.

Britanni infecti.] Solinus cap. 35. in f. *Britannis per artifices plagarum figuras jam inde à pueris variæ animalium figuræ incorporantur, inſcriptiſque viſceribus, (hominis incremento) pigmenti notæ creſcunt. Nec quicquam magis patientiæ loco nationes fere ducunt, quam ut per memores cicatrices plurimum fuci*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quæ atro colore inficit, & hominem decolorem facit. [1] C
loni hoſtium cutibus ornati, quo truculentiores viſu
aſpectu formidabiliori eſſent. [2] Æthiopes dimidiatum c
pus minio, dimidiatum gypſo ſolent illinire. [3] Fertur Ca
Cæſar, ut in conflictu bellorum cunctis innoteſceret, d
prima ſigna novo colore amictus, & diverſo armorum
bitu inſignis prodiiſſe. [4] Et Lucullus cum thorace ſo
moſo, & amictu purpureo præliari. [5] Gylippus vero m
mus Imperator, ſordida veſte & ſemilacera, ac cultu
glecto conſpicuus erat. [6] Agis quoque Lacedæmonio
Dux, à gregario milite nihil differebat: [7] ſicut Ageſil
qui cultu corporis vili exultabat, exercitu autem orn
[8] Contra, Alexandrum Macedonem, inſignem cum
habitu, tum Siculo amiculo, & lineo thorace, duplica
fi

Imperatorum & ducum alii atque alii ornatus in bello.

artus bibant. Hinc Propertius 2. El. 19. *infectos Britannos* vocat. Martialis vero 11. *cæruleos*, & 2. diſtichorum: *pictos*. & in Claudiani Panegyrico 2. de laudibus Stiliconis, *Britannio ditibus ferro picta genas*. Tertullianus libro de velandis virginibus, *Debebunt etiam & ipſi aliqua inſignia ſibi defendere, aut pennas Garamantum, aut ſtrobulos Barbarorum, aut cicadas Athenienſium, aut circos Germanorum, aut ſtigmata Britonum.* Iſidor. 19. cap. 13. *Nonnullæ gentes non ſolum in veſtibus, ſed in corpore, aliqua ſoli propria quaſi inſignia vindicant, ut videmus circos Germanorum, granos & cinnabas Gothorum, Pigmata Britonum. Circuncidunt Iudæi præputia: pertundunt Arabes aures, & poſt inde abeſt gens Pictorum, nomen à corpore, quod minutis opifex acus punctis & expreſſos nativi graminis ſuccos includit, has ad ſui ſpecimen cicatrices ferat pictis artubus maculoſa nobilitas.*

TIRAQUELLUS.

† *Eſt enim fullonia herba.*] Vide omnino *d num.* 11. *l.* 3. *Connubial.*

1 *Geloni hoſtium cutibus ornati.*] Herodo. lib 4. Pomponius Mela lib. 2. cap. 1. & Solinus cap. 25. Sed idem de quibuſdam Scythis tradit Plin. l. 7. c. 2.

2 *Æthiopes.*] Sed & ſcribit
dotus lib. 8. Phocenſes aliquan
centos viros gypſo & eorum a
liniviſſe.

3 *Fertur Cajus Cæſar.*] Id
Cæſare libr. 7. Commentario
bello Gallico, paulo ante finem
cognoſces, cujus hæc verba ſun
*celerat Cæſar, ut prælio interſ
adventu ex colore veſtis cognito,
ſigni in præliis uti conſueverat, tr
equitum & cohortibus viſis, qua*

4 *Et Lucullus.*] Plutarch. in
lius.

5 *Gylippus vero.*] Plutarchu
Niciæ non ſemel.

6 *Agis quoque.*] Idem a
vita illius. Sic legas Veſpaſian
fortuito, veſte habituque vix
rio milite diſcrepantem, apu
tum lib. 18. initio.

7 *Sicut Ageſilaus.*] Plutarc
pophtheg Lacon. Xenophon
bus Ageſilai, ante extremum
tatem illius multis argument
nit: ſed hujus non meminit e
tu amplius quæſieris.

8 *Contra, Alexandrum.*]
in vita illius & nonnihil Ar
geſtis ipſius, lib. 1.

feea caſſide, auro & gemmis arma honeſtabant. [1] In quo illd traditur mirum, dum in India præliatur, concuſſis ar-mr, viſum barbaris lumen infundere, & monſtrum ante ſe aere. Quod compar fuit [2] cum Epizelo Athenienſi, qui (itradit Herodotus) in pugna Marathonia dum præliatur, vum monſtrum, quod ante ſe conſpiciebat, occidere ni-ſi, luminibus captus perpetuo manſit. [3] Etiam Tiberii equs in conflictu belli ore flammas interdum emittere vebatur. [4] Cajus tamen Gracchus legem tulit ad popu-lu de veſtibus publice militibus dandis, ſine ſtipendio-rn diminutione. [5] Inde inſtitutum, ut ſingulis militibus ſaatogæque in hybernis dentur: prævaluitque mos, ut bellum profecturi Romani milites, ſinguli in tabulis ſcribantur: ut illorum qui prælio ceciderant, nomina erſis innoteſcerent: utque in delectu conſcribendo, nus miles bono omine tanquam inde fauſtum felixque uicium futurum ſit, conſcribatur. Id enim boni ominis & proſperos eventus facere putabant. Apud Perſas aluit mos, ut profecturi in bellum, in ciſtam ante re-itribunal ſinguli ſingulas ſagittas immitterent, mox erſi, quiſque repeteret ſuam: ut ex remanentibus, lum qui prælio cecidiſſent numerum internoſcerent. [6] Hi ergo in caſtris militiam edocti, hyeme pariter at-[?]i æſtu diebus ſingulis mane & poſt meridiem, lo-u tenere, ſigna ſequi, ordinem ſervare, [7] foſſam fo-e, figere vallum, militari gradu incedere & alia mili-taria

Lex de veſtibus publice militibus dandis.

In bellum profecturi.

Tyronum inſtitutio.

In quo illud traditur.] Cælius Higinus lib. 15. cap. 5.

Cum Epizelo Athenienſi.] Herod. b. At Plutarchus Parell. l. 1. ſcri-it *olyzelum unum ex ducibus Athe-iebus in ea pugna Marathonia, con-he quodam humana ſpecie auguſtiore ea factum fuiſſe.*

Etiam Tiberii equus.] Idem Cæ-iu hodig. lib. 15. cap. 5.

Cajus tamen Gracchus.] Plutarchus n. a illius.

5 *Inde inſtitutum.*] Legimus tamen, & antea dictum, Grave tributum, quod togæ quingentæ imperatæ erant, cum quingentis tunicis, cum milites in hybernis agerent. Livius Decad. 4. libr. 7.

6 *Hi ergo.*] Ad Romanos redit. De his autem militiæ exercitiis, videbis apud Livium 3. Decadis lib. 6. ad fin.

GOTHOFRIDUS.

7 *Foſſam fodere, &c.*] *Cogendi ſunt* (inquit Vegetius 3. c. 4.) *omnes ſylvam cædere,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

taria facere quotidiano uſu ediſcebant. Nam ducibus, cen- rionibus & tribunis, præcipue curandum erat, in locis ſtativa habebant, cogere tyrones milites, cum primum rere cœpiſſent ſtipendia, ne ſine conſilio, ſine imperio in ſtes tenderent, per turmas hinc inde crebro concurrere, currere, clamare, locum tenere, imperium ſervare, juſſa equi, ſeque in orbem colligere, cuneum facere & phal- gem, ut ſequi ſigna, & pati tedium, æſtus ac vigilias aſſuet- rent, pulſi loco cederent, & in acie quiſque agnoſceret o- nes ſuos: ita ut uſu quotidiano non minus ipſi ſibi præſ- berent quid facto opus foret, nec incitante ullo, nec im- rante, quam ab aliis ediſcerent. [1] Quæ diſciplina præci- *Iphicrates.* Iphicrati traditur, ut ſine ducis opera milites ita inſtitue- conſiſtere in acie, ut peritiſſimè diſpoſiti viderentur. [2] ctu quoque diſci, curſu, ſaltu, jaculatione, & [3] lucta i- cem contendere, mos erat. [4] Nandi quoque poſt ſols

exe-

cædere, iter per dumoſa & abrupta facere, materiam dedolare, aperire foſſam, ita exercitati atque eruditi in ſedibus, prælium magis neceſſe habeant optare quam otium.

TIRAQUELLUS.

1 *Quæ diſciplina præcipua Iphicrati.*] Probus Æmilius in vita illius. Juſtinus lib.6. Hujus milites ob militaris rei peritiam *Iphicratenſes* dicebantur, quemadmodum Romani *Fabiani*. Hic primus omnium ſpoliis bello captis nomen ſuum inſcripſit, cum antea ſolius civitatis nomen inſcriberetur. Auctor Suidas.

2 *Jactu quoque diſci.*] Hos quinque ludos honeſtos eſſe & permiſſos, præſertim militibus, ſatis conſtat ex *l.2. ff. de aleæ uſu & aleat.* & de jactu diſci & jaculatione, ſatis conſtat ex Homero loquente de ludis militaribus Achivorum l.2. Iliados in Catalogo.

— Λαοὶ δὲ παρὰ ῥηγμῖνι θαλάσσης
Δίσκοισιν τέρποντο, καὶ αἰγανέῃσιν ἱέντες.

Et libr. 8. Odyſſeæ de his quoque duobus, & præterea de ſaltatione, p- & curſu.

— ὅσσον περιγιγνόμεθ' ἄλλων.
Πύξ τε παλαισμοσύνῃ τε καὶ ἅλμασιν, ἠδὲ πόδεσσιν.

Et de duobus quoque illis prio- Horat. Carminum lib. 1. Ode 8.

— *Sæpe diſco,*
Sæpe trans finem jaculo nobilis e- dito.

Quo in loco Acron dicit, *Diſcum* - *eſſe ludi certi ponderis, quo juven- agone contendebant.*

GOTHOFRIDUS.

3 *Lucta invicem contendere.*] (n *alearum* uſus extra operas pugnat- militibus permiſſus, ut Juſtinianu- fert in *l.3. C. de aleatoribus.* Ubi Ludi quoque *taxillorum* fit menti- *l.16. §.7. ff. de pœnis.*

TIRAQUELLUS.

4 *Nandi quoque.*] Vegetius li- rei militaris cap. 17. Sed & Horat. Ode lib. 1. Carm. id ponit inter h- ſta exercitia militaria.

Cur neque militaris
Inter æqualeis equitat,

G-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

excitationes juventutis Romanæ ſummum ſtudium in mitari rudimento fuit, aliaque juſta militaria, quibus quaſi ſimulacris pugnæ, animos corporaque tanquam ad verum bellum acuebant. [1] Ad palum quoque exerceri, aut jaculis atque ſagittis ferire, nonnunquam fundis & lapidibus, diſciplinæ militaris erat. [2] Fuit enim palus cubitorum trium, quem tyrones ſcuto & clavo velut hoſtem petere, in eumque ictus & plagas inferre ſolebant. In quo cavebatur in primis, ne dum ad palum ictus intendunt, hoſtium telis pateant: proinde oportebat animo eos & corpore intentos eſſe non magis ad inferendos, quam ad cavendos declinandoſque ictus: cui ludo Palaria nomen. Arcu quoque & ſagittis plerunque [3] Cretenſibus & Cydo-

Ad Palum exerceri. *Palus.*

Palaria ludus. *Sagittandi exercitium.*

Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tyberim tangere?
Id, ut interpretatur Acron, *natare quod adoleſcentibus inter ſumma erat virtutum exercitationis ſtudia.* Porphyrion autem ibi dicit, *id neceſſarium militi eſſe.* Unde Sueton. in Auguſto ca.64. ſcribit illum nepotes docuiſſe nare. Silius autem Italicus libro 8. inter bellica exercitia, quibus juventutem inſtruebat, id quoque ponit:
— Undoſum frangere nando
Indutus thoraca vadum, ſpectacula tanta
Ante acies virtutis erant.
Hoc autem proverbium, *Neque natare, neque literas:* ſubaudi, *novit.* de quo Eraſmus Chil.1. cent.4. c.13. Alexander autem Macedo apud Plutar. in vita illius, *O deterrimus,* inquit, *ego, qui nare non didici: moxque rapto incumbens clypeo tranat.*

1 *Ad palum quoque exerceri.*] Vegetius lib.2. cap.23.

2 *Fuit enim palus cubitorum trium.*] Vide Vegetium lib.1. cap.11. & alios, quibus Palus dicitur imago lignea, ſuper terram fixa, quem haſta ſive enſe petebant: & tanquam cum hoſte certatim congrediebantur: ſcuto vimineo, & interdum clava graviore, ut in vera pugna poſtea ſolutiores aptioreſque eſſent: aut ſcopo præfixo, id eſt, aliquo faſce vimineo, vel aliquo ſigno arcu exercebantur. De hujuſmodi autem palis Polybius lib.17. *Græci palum hunc optimum eſſe putant, qui plurimas habeat & maximas circa ſtipitem excreſcentias. Apud Roman. vero pali duas, aut tres, aut ad ſummum quatuor virgulas habent, & tales uſurpant: unde accidit, ut facile portari queant: unus enim vir tres vel quatuor invicem compoſitas geſtat.* *

GOTHOFRIDUS.

* Seneca 2. epiſtol. 18. *Exercemur ad palum:* Adde Lucianum Demonante.

TIRAQUELLUS.

3 *Cretenſibus.*] Strabo libr. 10. Livius 4. Decad.lib.8. Diod. Siculus l.6. c.15. ubi & ipſos Cretenſes ſagittandi modum induxiſſe tradit. Apulejus autem libr. 11. Metamorph. non multo poſt princ. *Cretes,* peculiari epitheto *ſagittarios* vocat. & alii multi, quos tibi citabo infra lib.6. c.22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Cydoniis exactiſſima cura milites inſtruebantur, [2] ſic
Cyri diſciplina militaris. apud Græcos palæſtra. Cyri vero diſciplina fuit, ut mi
tes ſemper opus facerent, & nunquam exercita juvent
niſi ſudore prævio cibum ſumerent. [3] Qui etiam neq
prandebat, neque cœnabat unquam, niſi ſudaſſet primu
Ageſilaus. & militaria obiviſſet munera. [4] Ageſilaus quoque in gy
naſio, ne ocio ſeneſcerent milites, exercitationis & v
tutis cujuſque præmia propoſuit, levibuſque præliis exp
Perſarum regum mos. riundo aſſuefecit. Qui etiam Perſarum regum mos tradit
ut curſus & pugnæ dona militibus proponant. [5] Alexa
der vero Macedo, ne ocio milites laſcivirent, certantib
Alexandri Maced. virtutis præmia Chiliarchas dedit. Præ cæteris [6] Aureli
nus Cæſar nullum reliquit vacuum diem, quin ſe pilo, ſ
Aureliani. gittis, ac militaribus armis exerceret. [7] Et Maximinus ſ
Maximini nior, quamvis grandis natu, campeſtrium exercitationu
ſupra modum labores ſubiit. [8] Antoninus quoque Baſſian
Antonini Caracallæ. Caracalla, præterquam quod ſe cum militibus exerceba
iter ſemper onuſtus armis pedes fecit. [9] Id quod de Seve
Severi. ro ſcriptum accepimus, ut hyeme ſæva & gelida, apert
capite per nives & pruinas, per montes ſylvaſque curſita
ret, in patientia laboris, & victus abſtinentia, ſupra f
dem aſſuetus. Quibus documentis redacto in diſciplina
milite, poſito rudimento, & continuo uſu firmato, le
giones conſcribebant. Præterque milites peregrinæ mil
tia

1 *Cydoniis.*] Strabo dicto lib. 10. Hi autem & Cretenſes ſunt, ut tradit Servius l. 10. Æneidos, enarrans eum locum

— *Infelix nova gaudia Cydon.*

& probat illud Homeri lib. 3. Odyſſ.

Ἔνθα διατμήξας τὰς μὲν Κρήτῃ ἐπέλασσεν,
Ἧχι Κύδωνες ἔναιον —

Quod nos latius dicemus infra libr. 6. cap. 22.

2 *Sicut apud Græcos palæſtra.*] Id ubique videre licet, & præcipue apud Cæl. Rhodig. l. 13. c. 17. Ubi etiam traditur de initiis Olympici certaminis. & l. 13. c. 30. de palæſtræ inventor

3 *Qui etiam neque prandebat.*] Ibi

4 *Ageſilaus quoque.*] Xenophon oratione de laudibus ipſius Ageſila poſt initium.

5 *Alexander vero.*] Q. Curtius r rum geſtarum Alexandri lib. 5.

6 *Aurelianus Cæſar.*] Flavius V piſcus in vita illius.

7 *Et Maximinus ſenior.*] Herodian lib. 7. & Jul. Capitolinus in vita illiu

8 *Antoninus quoque Baßianus* Dion in vita illius.

9 *Id quod de Severo.*] Intellige S ptimio: ex Herodiano lib. 3.

1 *Int*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...it:, [1] inter auxilia Cretenſes ſæpe militaſſe accepimus. ...i enim terreſtri navalique prælio, ad inſidias, furta & ra-...nas populando aſſueti, excurſiones maximas facere prom-...iſſimi ſunt, in prælio vero ſegnes: [2] Cydones vero for-...ſſimi, ſicut Homerus inquit, illorumque arcus caprinis ...ellibus ornari, plerique literis adnotarunt. Idque [3] à Juve-...ale verſibus mundis ſignificari crediderim, dum inquit:

Cretenſes milites ſæpe inter auxilia Romanorum.
Cydones.
Juvenalis locus.

Tu fruere ſcabie mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma & galea: metuenſque flagelli,
Diſcit ab hirſuta jaculum torquere capella.

...otat enim illa veteris diſciplinæ rudimenta, quibus tyro ...iles in emittendis jaculis apud ſuum centurionem inſtrui ...lebat. [4] Quinetiam Romanæ militiæ fuit, levis armaturæ

1 *Inter auxilia Cretenſes.*] Nam in ...ello Macedonico inter *auxiliares mi-...es* Romanorum fuere *Cretenſes*, apud ...ivium 4. Decad. libro 1. Et in bello ...chæorum adverſus Nabidem tyran-...um Lacedæmoniorum, apud eundem ... Decad. lib. 5.

2 *Cydones vero fortiſſimi, ſicut Ho-...erus inquit.*] Cydones è Cretenſibus ...unt mediterranei, ut ſupra diximus ...n verbo *& Cydoniis.* Sed credo hîc ...egendum eſſe *Cicones*, quos bellico-...os, veluti peculiari epitheto, vocat ...pſe Homerus l. 2. Iliad. in Catalogo,

Εὔφημ𝈀 δ' ἀρχὸς κικόνων ἦν αἰχ-μητάων.

...t alibi de eorum fortitudine & viri-...us in bello videbis apud eundem O-...yſſeæ lib. 9. poſt princ.

3 *A Iuvenale.*] Satyra ſcilicet 5.

4 *Quinetiam Romanæ militiæ.*] *Le-...is armaturæ erat promptiſſimum genus ...d laceſſendum certamen*, ait Livius De-...ad. 5. lib. 4. poſt princ. *Habebant au-...em è loris de corio crudo pectoralia, quæ ...rimum loricas dicebant: poſtea*, ut ait Varro de ling. Lat. libr 4. *ſucciderunt Galli è ferro, ſub id vocabulum ferream ...unicam appellabant.* Unde Virg. lib. 3. Æneidos.

Loricam conſertam hamis, auroque trilicem.

Ubi Landinus. *Levis autem armaturæ fuit galea, à galero, quo multi antiqui uſi*, ait Varro: id eſt, non ſolum galea, ſed & galero aſſerit uſos veteres. De hoc Virg. 7. Æneid.

— *Fulvoſque lupi de pelle galeros,*
Tegmen habent capiti. —

De galea Servius eam duplicis generis fuiſſe prodidit ad Virg. Æn. 9. ibi.

— *Galeam fidus permutat Alethes.*

Aliæ enim fuere explorantium, aliæ bellantium. Illiuſmodi meminit Homer. Iliad. 6. cum Diomedes exploratum ivit,

— Κεφαλῆφιν ἔθηκε
ταυρείην ἄφαλόν τε καὶ ἄλοφον.

quæ Καταῖτυξ ibi dicitur, quia ſine corio humilis fabricata ſit. Diverſæ vero formæ fuerunt galeæ bellantium, ut idem Servius obſervavit. Sic accipiendus ille Virgil. verſus, Æn. 3.

Et conum inſignis galeæ, criſtaſque comantes.

de quibus tractavit Vegetius rei Militaris lib. 2. cap 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

turæ milites atque equites, [1] loricas & [2] galeas urſinis pe
libus tectas, quo truculentiores viſu forent, in aciem d
ferre: ſicut Græcorum veteres, pelles fluviatilis canis pr
capitis tegumento vice galeæ detulere, [3] equinaſque jub
& caudas in galeis, aut pennas ſtruthiocameli: [4] nonnu
quam leonis pellem pro conis apud Romanos fuiſſe co
ſtat, [5] more Æthiopum, qui pelles equorum capitum cu
ipſis auribus & jubis deferentes, nonnunquam [6] pardoru
pellibus [7] leonumque amicti acies ſubeunt & præliantu
[8] Thracibus in more fuit, è pelle vulpina caſſides ferre, [9] ſic
ut Albanis & Hiberis cum ferinis galeis pugnare. [10] Rh
xa

Galeorum & loricarum inſignia apud diverſas gentes.

GOTHOFRIDUS.

1 *Loricas.*] Erant in eum uſum Romanis Imperatoribus ſuæ certis in urbibus fabricæ, in quibus ſingulis barbaricarii quoquo triceſimo die ſenas caſſides & bucculas tegebant auro argentoque *l. 1. C. Theodoſ. de fabricenſib.* Unde & buccularum ſtructores inter militares refert Tarruntenus Patervus *1. Militarium in l. 6. ff de jure immunitatis.* Porro *lorica* quod è *loreis* fieret primum: quippe de crudo corio pectoralia faciebant, Varro 4. de lingua. Poſtea ex ferro lorica facta eſt à Gallis. Inde Loricam dictam putat Iſidorus 18. c. 13. *quod loris careat & ſolis nimbis ferreis contexta ſit.* Fiebat interdum ſquamata ex laminis æreis aut ferreis concatenatis in modum ſquamarum piſcis, poliebantur autem & tegebantur ciliciis.

2 *Galeas.*] *Galea* ab galero, quo multi uſi antiqui. Varro d. loco. Ex corio fiebat. Unde ſi Iſidoro credendum 18. c. 14. *dicta eſt galea, quod veteribus galeros corium diceretur.* Caſſis vero fiebat ex lamina, ducta voce à Tuſcis, qui galeam, caſſim appellabant, forte à capite. *Caßitam* tamen appellatam fuiſſe tradit Feſtus.

TIRAQUELLUS.

3 *Equinaſque jubas.*] De quibus paulo poſt dicemus.

4 *Nonnunquam leonis pellem.*] Vi infra ſub verbo *Leonumque.*

5 *More Æthiopum*] Non omniun ſed eorum, qui ex Aſia ſunt, ex Her doto libr. 7. in deſcriptione exercit Xerxis.

6 *Pardorum pellibus.*] Apud Hom rum libr. 3. Iliados poſt princ. Par pugnans adverſus Græcos pellem pa di indutus, fortiſſimum quenque i certamen provocat:

Τρωσὶν μὲν προμάχιζεν Ἀλέξανδρ-
Παρδαλεὶν ὤμοισιν ἔχων. —

Diodorus quoque Siculus lib. 5. cap. 2 ſcribit *Bacchum in præliis pardorum pe libus uſum fuiſſe.* Vide ſeq. annotat.

7 *Leonumq;*] Nam & ipſi Æthiope qui ab ortu ſolis ſunt in exercitu Xe xis, adverſus Græciam, leonum ac pa dorum pellibus amicti erant, teſte H rodoto lib. 7.

8 *Thracibus.*] Herod. libr. 7.

9 *Sicut Albanis & Hiberis.*] De h duobus Strabo libr. 11. ubi hos ſcrib ferinas galeas habere, nec aliter decla rat cujuſmodi hæ fuerint. Intellig autem de Hiberis Orientalibus, no de Hiſpanis, quibus galeas æreas, cr ſtatas palmis, tribuit Diod. Sicul libr. 6. cap 9.

10 *Rhoxani.*] Strabo lib. 7. ſic ill vocat, quos Ptolemæus *Roxolanos*, V laterranus *Rutenos* ex eo nomine i telligit.

1 *Home*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

-ni non modo galeis, ſed thoracibus & ſcutis ex crudis -boum coriis uti ſolebant. Apud Græcos autem, [1] Homeri teſtimonio, equinæ jubæ pro criſtis fuere. [2] Pyrrho & Philippo hircina cornua, Hammoniis arietis caput, [3] Achæis pennæ variis diſtinctæ coloribus. [4] Alii rubras criſtas ſupra caſſidem deferebant. [5] Cimbri & Theutones horrendum hiatibus animalium contexere galeas. [6] Abradatæ Perſarum duci conus hyacinthinus erat. [7] Cyrus caſſidibus æreis & conis albis milites ornavit. [8] Cares gallos gallinaceos pro conis habent. [9] Alexandri caſſidem criſtata juba & pennæ candidiſſimæ circumcingebant. Nonnunquam inſigne

1 *Homeri teſtimonio*]Libro 3. Iliad.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκλον
ἔθηκεν,
Ἵππουριν. ——
t paulo poſt:
Ἠ, καὶ ἐπαΐξας, κόρυθος λάβεν ἱπποδασείης.
t iterum lib. 4. ejuſdem operis, atque erum lib. 6.
Τὸν ῥ' ἔβαλεν πρῶτος κόρυθος φάλον ἱπποδασείης.
t iterum eodem lib. 6. ante finem in uobus locis. Sed & apud alios quoue Virgilii teſtimonio de Mezentio oquens lib. 10. Æneidos,

—— *Criſtaque hirſutus equina.*

t Silii lib. 8. de Curione.

Horridus & ſquamis & equina Curio criſta.

2 *Pyrrho.*] Plutarch in vita illius. *yrrhus*, inquit, *ſtabat detracta caſſide, rurſus eam capiti imponebat, ut inſie hircinorum cornuum noſceretur.*

3 *Achæis.*] Plutarch. in Philopœmene. Sed & quod huic addas, Plinius b. 10. cap. 1. tradit *conos bellicos & gaas pennis ſtruthiocameli olim adornari litas.* Claudianus quoque in ſextum onſulatum Honorii, oſtendit antiuiores illos galeas ornaſſe pennis avis unoniæ, id eſt pavonis.

Quod picturatas galeæ Iunonia criſtas Ornet avis. ——

4 *Alii rubras.*] Ad quas alludit Virgil. 9. Æneid.

—— *Tremunt in vertice criſtæ Sanguineæ.* ——

Et ante,

—— *Illum ipſum clypeum, criſtaſque rubenteis Excipiam ſorte.*

& ibidem:

Purpurei criſtis juvenes auroque corruſci.

5 *Cimbri & Theutones.*] De his duobus Plutarch. in Mario.

6 *Abradatæ.*] Xenophon Pædiæ Cyri lib. 6. non longe ante finem. Hic autem fuit Suſorum rex, eique Panthea uxor conum ipſi fecerat, ut idem tradit.

7 *Cyrus.*] Idem auctor ejuſdem operis lib. 7. ad princ.

8 *Cares.*] Plutarch. in Artaxerxe. Herodotus autem lib. 1. ſcribit *eos primos galeis criſtas impoſuiſſe, & clypeis ſigna adjunxiſſe, & lora ſcutorum excogitaſſe.*

9 *Alexandri caſſidem.*] Plutarch in vita illius. Apulejus autem (quod noſtro auctori addes) lib. 10. c. 9. deſcribit Caſtorem & Pollucem caſſidibus ſtellariis orbatis ſtellarum apicibus libro 10. cap. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

inſigne fuit [1] Epiporpoma. [2] Galli non modo ſcuta, ſed c
rallio ornabant galeas. [3] Galatæ partim cornua, partim q
drupedum habuere effigies. [4] Samnites cum pinnis mur
bus digladiantur, in prælio vero [5] criſtatis galeis: ſicut [6] L
ſitani, & Sacæ Scythica gens, quibus nervatis criſtatiſq
galeis pugnare in uſu eſt. [7] Teucri, [8] Myſi, & [9] Thraces ſup
æneas galeas bovis aures & cornua apponunt. Inter cæ
ros [10] Conidus centurio, bello contra Myſos fertur mi
culo fuiſſe, quod poculum ſupra caſſidem, modo ſul
Militiæ Romanæ vetus conſtitutum. tans flammam modo remittens deferebat. Eratque R
manæ militiæ vetus conſtitutum, ne [11] miles ſine comm
tu ab ſignis abeat, [12] neve præſidio decedat, neve loc
relinquat, aut è caſtris effugiat, neu diſcedat longius: ſ
explorato, & ſub ſignis atque ſubſidiis poſitis non mo
in acies prodeat, ſed lignatum & pabulatum vadat: o
nia denique velut ſi coram hoſte, cauta prævisaque ſi
Utque milites die ſimul ac noctu, juxta parati inſtructiq

1 *Epiporpoma.*] Πόρπη Græcis eſt fibula ſive ſpinther connectendis vel ornandis veſtibus, unde ἐπιπορπεῖσθαι, & ἐπιπορπᾶσθαι, fibulis connectere, adornare: & verbalia ἐπιπόρπημα & ἐπιπόρπωμα, infibulatio, fibula pendens è chlamyde, vel è manica, vel è pileo, ornatus gratia.

2 *Galli.*] Plinius lib. 32. cap. 2.

3 *Galatæ.*] Diodorus Siculus l. 6, c. 9.

4 *Samnites.*] Varro lib. 4. de lingua Latina.

5 *Criſtatis galeis.*] Livius 1. Decad. lib. 9. & iterum 10.

6 *Luſitani.*] Strabo lib. 3. Nervatas tamen non galeas, ſed peltas habuiſſe Luſitanos, & galeas, more Celtiberorum, ferreas, criſtatas palmis, ſcripſit Diod. Siculus lib. 6. cap. 9.

7 *Teucri.*] Herodotus lib. 7.

8 *Myſi.*] Herodotus lib. 7.

9 *Thraces.*] Et ibi quoque. Ex quo loco intelliges eoſdem eſſe Myſos & Thraces. Quibus addes, *Parthis plumatas loricas fuiſſe, quæ eos toto corpore tegebant*, ex Juſtino lib. 41. cap. 2.
ſubdit, apud eos nullum auri & arge
ti uſum fuiſſe, niſi in armis. Cujuſm
di autem erant loricæ Sarmataru
ſive Nomadum, videbis apud Pau
niam lib. 1.

10 *Conidus Centurio.*] Lucius Flo
Epitom. 4. cap. ultim.

11 *Ne miles ſine commeatu ab ſig
abeat.*] Liv. 1. Decad. lib. 5. poſt pri
in oratione Appii Claudii ad fin. *N
& noſtris legibus miles ſine pericul
ſignis diſcedere non poteſt. l. pen. ff.
quibus cauſ. ma.* idem & nos alibi di
mus. *

GOTHOFRIDUS.

* Adde *l. 3. §. ſi ad diem commea
& l. qui commeatus ſpatium exceſſit.
ff. de re militari.* quæ eſt ex Pauli lib
ſingulari *de pœnis militum. l. 1. 2. 3.
Theodoſ. de commeatu.*

TIRAQUELLUS.

12 *Neve præſidio decedat.*] In eod
loco Livii, & præterea 3. Decad. lib

I

d nutum imperiumque præſto ſint:[2] qui contra fecerat, æ ignominia notaque afficiebatur, aut ſevera correptione œite luebat: tametſi nonnulli delicta hujuſmodi lenius ndicarint. Nanque[3] Æmylianus Scipio, licet graviſſi- ius exactor diſciplinæ, quem militem extra ordinem de- pehenderat, fuſtuario plectebat, eumque vulgato ad rem ilitarem exemplo,[4] ſi Romanus civis eſſet, vitibus, ſi ro externus, fuſtibus cædebat.[5] Eſt quoque lege mili- ri ſancitum, ne lixæ permixti cum equitibus vagentur: eve frumentum publice datum miles vendat:[7] aut præ- s pecorum vel mancipiorum vino commutet:[8] neve egarius miles in acie vel caſtris ſervum aut jumentum beat: neu quis, ubi tribunus militum fuiſſet, poſtea dinum ductor eſſet:[9] nec qui ordines duxiſſet, miles ſtea fieret. Utque milites manipulares, qui ſub diſci- plina

Scipionis animadverſio in milites extra ordinem deprehenſos.

1 *Ad nutum.*] Q. Curtius lib. 3. ubi quitur de militibus Alexandri.

2 *Qui contra fecerat.*] Vide infra li- o 2. cap. 13.

3 *Æmylianus Scipio.*] Luc. Florus itom. Liv. 57.

4 *Si Romanus civis eſſet, vitibus.*] ſe Florus eod. lib. Idque quod hic cit de vitibus, deſumptum videtur Plinio lib. 14. cap. 1. ad fin. & Cor. acito l. 1. & 5. & Juvenale loquente Mario, Satyra 8.

Nodoſam poſthæc frangebat vertice vitem.

ura de fuſtis & vitis caſtigatione adidi ad Macrum, qui de hac loqui- r *l. milites agrum. §. irreverens. ff. de milit.*

5 *Eſt quoque lege militari.*] Hujus & quentium legum militarium fons t, ratio diſciplinæ, quæ omnia deli- arum inſtrumenta militibus reſcidit, ud Florum ex Livio epito. 57. Sed od hic de lixis ait, adeo ſanctum it, ne extraordinarii, quibus licebat æ libuiſſet, ut de lixis ait Feſtus ompejus lib. 10. equitum diſciplinam rrumperent.

6 *Neve frumentum.*] De tribus enim quæ miles curare debet, hoc unum eſt, *ut habeat cibum paratum ad ſubita imperia:* quod tradit Livius Decad. 5. l. 4.

7 *Aut prædas pecorum.*] *Cum vino permutatio vetita eſt, ne vinum ſequentibus voluptatibus*, ut ait Livius 4. Dec. libr. 6. *à diſciplinæ rigore milites deſciſcerent.* Unde Peſcenninus Niger, teſte Spartiano, cum in Ægypto limitanei milites vinum ab Imperatore peterent, *Nilum*, inquit, *vicinum habetis, & vinum quæritis?* Vide Eraſmum in Apophth.

8 *Neve gregarius miles.*] Jumenta omnia, quo milites oneri ferundo aſſuefaceret, Scipio Aphricanus vendi juſſit, dum exercitum ad ſeveriſſimam militiæ diſciplinam revocavit. Ex L. Floro dicta Epitom.

9 *Nec qui ordines.*] Dionyſius Halicar. lib. 9. *P.* inquit, *Volero ex plebe vir fortis, qui ſuperioribus expeditionibus ordines duxerat, tunc inter gregarios adſcriptus, negabat ſe militem fieri debere, nullam ignominiam in militia meritum.* Quod & ipſe ſcribit Livius 1. Decad. lib. 2. non adeo longe à fine.

1 *Sem-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

plina militant [1] ſemper cincti [2] caligatique ſint, quæ qu

Diſcincti. dem caligæ multiplicibus [3] clavis munitæ erant: [4] diſci

ctos enim, velut ignavos & militiæ minime aptos put

Macedonum lex militaris. runt: præcinctos vero, fortes & ſtrenuos. Quare Mac

donum lex erat militaris, ut qui miles hoſtem non occ

diſſet, non militari cingulo, ſed capiſtro cingeretur: quo

apud Carthaginenſes ſervatum legimus, ut diſcinctos, p

Aphri diſcincti. ſtremos homines ducerent: [5] tametſi Aphrorum peculi

ris feratur mos, fluxa tunica & diſcinctos incedere. [6] Qui

etiam ut in expeditionem ituri milites, arma & vallun

ne

1 *Semper cincti.*] Vide paulo poſt in verbo *Diſcinctos enim.*

2 *Caligatique.*] Nam & *caligati* dicebantur milites manipulares. *l. de militibus. ff. de cuſt. reo. & l. 2. §. quod ait. ff. de his qui not. infam. & l. à caligato. C. de nupt.*

3 *Clavis.*] Juvenalis Satyr. 15. eademque ult.

Offendere tot caligatos
Millia clavorum. ———

Et Valerius Max. lib. 9. c. 1. ubi de Antigono: & Joſephus libro 7. belli Judaici, ubi de nece Juliani Hecatontarchi. Indeque etiam *caligares clavi* dicti Plinio lib. 9. cap. 18. & libro 22. cap. item 22. & *caligarii* eidem Plinio libro 34. cap. 14.

4 *Diſcinctos enim.*] Horat. in Epodo, ode 1. in fin.

Diſcinctus aut perdam, ut nepos.

Quo loco Acron & Porphyrion interpretantur, *diſcinctus*, id eſt, *diſſolutus, negligens, omni luxuria diffluens.* Et Perſius Satyr. 3.

Non pudet ad morem diſcincti vivere
Natte?

Et Satyr. 4.

Cum bene diſcincto cantaverit ocyma
Vernæ.

Et Suet. in Auguſto c. 24. in fin. *Pro cætero delictorum genere variis ignominiis affecit, ut ſtare per totum diem juberet diſcinctos.* Trebellius Pollio in Salonino Galieno. Spartianus in Severo. Servius enarrans eum locum libro Æneid.

Illi ſe prædæ accingunt. ———

Et eum locum lib. 8. ad finem.

——— *Diſcinctos Mulciber Aphros.*

Vbi *Diſcinctos* ait, *inhabiles militi. Omnes enim qui militant cincti ſunt, a certe inefficaces & ignavi: ut contr Præcinctos ſtrenuos dicimus.* Horat.

Altius & nos ———
Præcinctis unum. ———

Vnde & Græce εὔζωνος appellatu non qui bonam zonam habet, ſed q eſt ſtrenuus. & vide Feſtum Pomp jum lib. 5. paulo poſt princ.

5 *Tametſi Aphrorum.*] Virgilius c loco, quem nuper citavimus:

——— *Diſcinctos Mulciber Aphros.*

Vbi Servius ſic ſcribit, *vel habitum e rum oſtendit, qui uſque ad talos flueba* quod Plautus in Pænulo tetigit Act. Scena 5.

Quis hic homo cum tunicis longis, qua
puer cauponius?

eodemque illud Juvenalis Satyra c ctava:

Cum tenues nuper Marius diſcinxer
Aphros.

6 *Quinetiam.*] Ad Romanos redi Eſt Ciceronis libro 2. Tuſcul. Quæſ *Noſtri exercitus primum unde nomen ha beant, vides: deinde qui labor, quant que agminis: ferre plus dimidiati men ſis cibaria: ferre ſi quid ad uſum velin ferre vallum. Nam ſcutum, gladium, ga*

lean

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rc non utrem, follem, ſcutum, gladium, tum ſiquid uſum velint, interdum plus dimidiati menſis cibaria, ſque ſervorum aut jumentorum miniſterio humeris fe- nt, antiqui moris & exempli fuiſſe. [1] Illud quoque anim- lvertimus, nemini in Romana militia extra ordinem, iam in provocantem, [2] contra imperium pugnare licuiſſe: lem Macedonibus, quibus injuſſu ducis aut arma capere, it in ordines ire vetabatur. Quodque, [3] niſi militari ſa- ramento miles adſcriptus foret, hoſtem gladio petere, it militare minime fas erat: perindeque in eum militaris nimadverſio fuit, qui hoſtem militiæ ſacramento non ad- riptus occideret, [4] aut qui claſſico revocatus, tardius pa- ēret, quam qui civem aut ſocium injuria occidiſſet. Ideo laudaſſe Cyrus dicitur militem, [5] qui cum hoſtem terfecturus gladium eduxiſſet, claſſico receptui audito, ictus

Suâ quiq; onera ferebant. *Pugnare extra ordinem injuſſu ducis non licebat.* *Sacramento militari non adſcriptis hoſtem ferire aut militare fas non erat.*

am in onere noſtri milites non plus nuerant, quam humeros, lacertos, manus. 'ametſi imperator Alexander expedi- onis tempore melius putavit, ut an- onam milites in expeditionibus ac- iperent: nec cibum ſeptemdecim ierum portarent, uti ſolebant.

1 *Illud quoque animadvertimus.*] Livius 1. Decad. lib. 7. ubi loquitur de Manlio Torquato, qui adverſus Gal- um provocantem, non prius ſe obtu- it, quam ejus rei poteſtatem à Tito Quintio Pœno Dictatore impetraſſet. Et rurſum eodem libro dum loquitur le M. Valerio Corvino, qui & idem ecit. Et 3. Decad. libro 3. ubi idem quoque fecit Claudius Aſellus, pro- ocatus à Jubellio Taurea Campano. Quam hiſtoriam quoque recenſens Si- ius Italicus libr. 13. hæc ſcribit:

Prævetitum capitis pœna committere
Martem
Sponte viris. —

Et Livius dictæ Decad. 3. libro 5. ubi T. Quintius Criſpinus provocatus à Badio, & ipſo quoque Campano, à Conſulibus ejus rei facultatem peti- rit.

GOTHOFRIDUS.

2 *Contra imperium pugnare licuiſſe.*] Hinc Modeſtinus *l.* 3. §. 15. *ff. de re militari. In bello* (inquit) *qui rem prohibitam fecit aut mandata non ſervavit, capite privatur, etiamſi res bene geſſerit.*

TIRAQUELLUS.

3 *Niſi militari ſacramento.*] Apud Romanos, qui ſacramento non tene- rentur, licet in caſtris verſarentur: tamen nec hoſtes prælio laceſſere, nec ferire fas erat, ut auctoritate Catonis junioris ſcribit Plutarch. ejus rei mul- tas rationes adferens problemate 38. Cic. de Officiis lib. primo.

4 *Aut qui claſſico revocatus.*] Plu- tarch. in Apophthegmatis Laconum ignobilium, *Lacon,* inquit, *in acie cum enſem foret in hoſtem illaturus, ſigno receptui dato non intulit: ſed quodam percunctante, Cur hoſtem, quem ceperat, non occidiſſet? Quia parere,* inquit, *Imperatori melius eſt, quam hoſtem necare.*

5 *Ideo laudaſſe Cyrus.*] Plutarch. problem. 38. & ante eum Xenophon Pædiæ Cyri libr. 4. ad princ. ubi illum militem *Chryſantem* nuncupant.

1 *Sed*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ictus cohibuit, & hoſtem dimiſit. [1] Sed prius ſua ſpo
decuriati equites, centuriati pedites, ſacramenta mu
præſtabant. [2] Paulo deinde Æmylio, & Terentio V
rone conſulibus, tunc primum, quod nunquam antea
ctum, per tribunos militum à voluntario ſacramento
legitimum jusjurandum milites adacti fuere. [3] Qu
quidem imperator præſtare tenebatur primus, ſuo m
ordine [4] ſubſequebantur legati, deinde tribuni, de
de centuriones, poſtea decuriones, mox præfecti caſt
rum, demum milites: quod ſingulis annis Calendis
nuariis denuo præſtabatur. [5] Jurabant enim per deos ſole
ne jusjurandum: poſtea in acta principum, ſe juſſu con
lum conventuros, [6] neque è caſtris, eorum injuſſu, qua
tis occaſionibus abituros, non fugæ formidiniſve cauſa e
tra ordinem receſſuros, niſi [7] teli ſumendi, hoſtis ferien
aut civis ſervandi cauſa. [8] Neque in excercitu propève d
cem paſſuum millia, pluris argentei nummi furtum fact
ros: extraque haſtam, ligna, pabulum, utrem, foller
ſiquid quod pluris eſſet, nacti fuiſſent [9] id omne ad conſ

Juramentum legitimũ militare.

Juramenti militaris forma.

1 *Sed prius ſua ſponte.*] Ex Livio 3. Decad. lib. 2. & vide præterea Julium Frontinum Stratagematῶn lib. 4. c. 1.

2 *Paulo deinde Æmylio.*] Ex eodem Livio ubi ſupra.

3 *Quod quidem Imperator.*] Magnam partem hujus ordinis accepit à Cæſare lib. 3. belli Civilis, cujus hæc verba ſunt, *Princeps Labienus procedit, juratque ſe eum non deſerturum* (de Pompejo loquitur) *eundemque caſum ſubiturum, quencunque ei fortuna tribuiſſet. Hoc idem reliqui jurant legati. Hos Tribuni militum, Centurioneſque ſequuntur, atque idem omnis exercitus jurat.*

GOTHOFRIDUS.

4 *Subſequebantur legati.*] Polyb. 6.

TIRAQUELLUS.

5 *Iurabant enim.*] Livius 1. Decad. libr. 3. & iterum 3. Decad. libro 2. & Servius lib. 8. Æneid. in princ.

6 *Neque è caſtris.*] Livius 3. Dec lib. 2. & Julius Frontinus lib. 4. St tagematῶn cap. 1.*

GOTHOFRIDUS.

* Adde Halicarnaſſæum lib. 10. *Conſules ſecuturos in quodcunque bell ducerent, neque ſigna deſerturos, ne in detrimentum populi quid facturo* adde alias formulas ex Polyb. 6. Ha carnaſ. 11. Liv. 22.

7 *Teli ſumendi.*] Al. *cibi petendi.*

TIRAQUELLUS.

8 *Neque in exercitu.*] Ex Gellio l bro 16. cap. 4. auctoritate Cintii lib. 3. de re militari.

GOTHOFRIDUS.

9 *Id omne ad conſules delaturo* Polyb. 6. jurabant quoque ſeſe nil quidquam ex præda parta averſur interverſuroſve eſſe. Polyb. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

l delaturos, aut dominis reddituros. [1] Nonnunquam
o ſacramento milites adactos comperimus, tunc cum
gens ſubeunda dimicatio foret, & in extremum diſcri- *Forti-*
en res venit, [2] ut niſi victis, debellatis, fuſiſque hoſti- *ter.*
ls victores forent, ſe ad caſtra nunquam redituros jura-
nt. [3] Tum illud notatum eſt, quod ſi ab univerſo exer-
cu jusjurandum conſuli præſtandum eſſet, ſatis fuiſſe, ſi
nturio vel tribunus exercitus nomine, conceptis verbis,
blimi voce juraret, omniſque multitudo & ſinguli mili-
s communi conſpiratione & conſenſu in eadem verba
entio in ſe quiſque juret. Hocque jusjurandum, ac ſi
ncepta verba ſinguli expreſſiſſent, perinde tenere, ac
ſanctum

TIRAQUELLUS.

1 *Nonnunquam alio ſacramento.*]Li-
is 1. Decad. l. 2. in M. Fabio & Cn.
nlio Coſſ. Idem autem 3. Decad.
. 6. tradit Acarnanes in bello adver-
Aetolos conjuraſſe, *niſi victores ſe*
redituros, qui victus exceſſiſſet, eum
quis urbe, tecto, menſa, lare reciperet.
d & 4. Decad. libro 1. ſcribit, Aby-
nos jurejurando à ſacerdotibus ad-
tos fuiſſe, *neminem vivum, niſi victo-*
n acie exceſſurum. Sed & apud Cæ-
rem libr. 3. Belli Civilis, Labienus
imum, deinde Pompejus & cæteri
rarunt, *ſe, non niſi victores in caſtra*
dituros. Pauſanias lib. 2. ſcribit Ar-
vos dum ad bellum Trojanum pro-
iſcerentur, juraſſe *ſe in bello perman-*
os, donec vel Ilium cepiſſent, aut ipſi
er pugnandum occubuiſſent. Superio-
us autem adde inter cætera, quæ
lites jurabant, id fuiſſe, ſcilicet, *ſe*
emperaturos ducibus, atque eorum
ndata pro viribus executuros, ut tra-
t Polybius libr. 6. ubi id præterea di-
, unum omnium primum in id Sa-
mentum ſpeciatim deligere ſolitos,
m reliquos ſingulatim procedentes,
nnia ſe facturos, ut primus ille.

GOTHOFRIDUS.

2 *Ut niſi victis, debellatis, &c.*]Secundo bello Punico jurabant, ſtrenuam ſe fortemque operam daturos, quoad Pœni in Italia eſſent. 7. Val. 6. Livius 22.

TIRAQUELLUS.

3 *Tum illud notatum eſt.*] Paulo aliter Servius in libr. 8. Æneid. in princ. Nempe, *quod ſi eſſet tumultus, id eſt, bellum Italicum, vel Gallicum, in quibus ex periculi vicinitate, erat timor multus, unde nomen tumultus derivatum, tunc ſingulos interrogare non vacabat. Qui erat ducturus exercitum, ibat ad Capitolium: & exinde proferens duo vexilla, unum roſeum, quod pedites evocabat: & unum cæruleum, quod erat equitum (nam cæruleus color eſt maris, à cujus Deo equum conſtat inventum.)* Qui vult Rempublicam ſalvam eſſe, me ſequatur. *Et qui conveniſſent, ſimul jurabant.*

GOTHOFRIDUS.

Tum illud notatum eſt.] Eſt & illud notandum, duplex jusjurandum exactum fuiſſe: unum ab adigendis, alterum ab exactis. Senec. 15. epiſt. 96. Primæ militiæ vinculum eſt religio & ſignorum amor & deſerendi nefas. Deinde facile cætera exiguntur, mandanturque ad jusjurandum adactis.

L 1 *Apud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Lacedæmonii.

ſanctum & illibatum haberi. [1] Apud Lacedæmonios vero milites hoc etiam juramentum præſtare ſoliti ſunt, eoſdem cum imperatore amicos inimicoſque habituros, utque bonorum malorumque firma conſenſio inter eos & fœderatio eſſet. [2] Neque omittendum, quod de Athenienſibus memoriæ proditum eſt, qui cum propter quotidianas contentiones, & violatum jus gentium, infenſi Megarenſibus & animo hoſtili eſſent, quoties milites ſolito militari ſacramento adigebant, hoc etiam jusjurandum illos ſubire coëgiſſe, ſe intra militiæ tempus quotannis quoquo modo poſſent, Megarenſium agros fineſque infeſto exercitu invaſuros, & pervaſtatis agris, nihil intactum relicturos, atque in eos omni clade belli graſſaturos.

Athenienſium militum in Megarenſes conſuetum juramentum.

TIRAQUELLUS.

1 *Apud Lacedæmonios.*] Id ſi apud illos moris fuit, inde ortum conjicio, quod cum in urbanarum tribuum qualibet quinquagenarii octo eſſent, duces militis peregrini, ut teſtatur Xenophon de Rep. Lacedæmoniorum extraneum vel mercenarium militem jurejurando adigere ad eorum fidem oportuit, & religione juramenti in officio continere.

2 *Neque omittendum.*] Id ex Plutarcho in Pericle.

CAPUT XXI.

Diſſenſio inter duos ludi profeſſores ſuper verbo, Invenio & Reperio, contra obſervationes Grammatici cujuſpiam.

AMbulabamus in littore dum Neapoli eſſemus, æſtivi anni tempore, cum jam adveſperaſſet, ego & Iunius Antonius, & plerique ſtudioſi paribus diſciplinis dediti, qui illuc ociandi cauſa advenerant. Cumque duos ludi literarii profeſſores, ſuper verbo Reperio & Invenio, gravi contentione inter ſe jurgantes diſceptanteſque videremus, libuit eorum diſceptationi intereſſe. Atque ex his alter, cum Invenire diceret eſſe, impenſo labore rem diu quæſitam aſſequi: reperire vero, rem non quæſitam, ſed forte oblatam, nanciſci, idque Ovidii auctoritate, qui in ſuo majori carmine dum Inachum natam Io quærentem fac

cit, poſt longos & irritos labores his verbis illam affatur, 'u non inventa, reperta es. Quos ipſe verſus ſic explica-at, ut diceret, te ego cum diu quæſierim, non inveni, :d caſu oblatam comperi. Ovidium ergo de ſignificatu erbi contra illum dijudicare aſſerebat, qui verbum Repe-o caſus facit, non operæ. Quoque minus dubites, in-uit ille, habes Latinæ linguæ doctorem non ignobilem. Iec mora, commentatiunculas quaſdam Grammatici ho-ninis non incurioſi, quas ſecum adduxerat, è ſinu togæ epromit, in quibus ita ſcriptum erat: Excogitare conſi-i eſt, reperire vero fortunæ. Unde Ovidius: Tu non nventa, reperta es. Hæc cum ille & pleraque legiſſet, eclamabat alter, Doctorem iſtum nec verba nec mentem Ovidii intelligere quîſſe, labique errore manifeſto. Siqui-em reperire, eſt cum labore aliquid quæſitum aſſequi, eductum ex re & pario. parere enim eſt cum labore quæ-ere: unde pecunia parta, cum labore quæſita dicitur: no eundem Ovidium, quem in medium ille adduxerat, odem verſu ſignificantius contra demonſtrare: Tu non nventa, ſed reperta es, inquit, quaſi, ego te non ca-u & fortuna nactus ſum, ſed ſtudio & labore quæſitam eperi. Quod & alio verſu eundem exploratius ſignifi-are ajebat: Examinanſque artus primo, mox oſſa re-quirens, Reperit oſſa tamen. Præterque hanc Ovidii uctoritatem, idem apud auctores probatiſſimos uſu con-inuo obſervari. Q. Curtius: Quippe Euphrates, in-uit, altum limum vehit, quo penitus egeſto, vix ſufficien-o operi firmo reperiunt ſolum. Et idem: Quia duces ſervati profugerant, miſit qui conquirerent, nec reper-. Suetonius in Cæſare: Idque eo ſtudioſius facerent, uod aliquantum vaſculorum operis antiqui ſcrutantes, re-eriebant. Vides, inquit ille, reperire eſſe operæ & con-lii, non autem fortunæ: Atque alter cum contra tende-et, & voce immodica obſtreperet, eadem ſæpius & quæ-am nugalia repetendo, cupidus ego iſtius doctoris men-

Laurentium Vallam notat Elegantiarum ſuarum, lib. 3. cap. 2.

Reperio unde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tem plane perſpicere, accipio libellum à manibus magi
ſtri, atque in eo lego pleraque nimium audacis doctrinæ &
confidentis. Namque eo proceſſit, ut ſingulos ferme ve
terum probatiſſimos, quorum veſtigiis nobis inniti oper
precium eſt, à præſcripta à ſe lege & dicendi norma diſſ
dentes, taxare non fuerit veritus. Præter quæ in eo adm
Offendo, & Nanciſcor. ratus ſum, Offendo & Nanciſcor fere idem eſſe, quo
procul à vero eſſe aperte liquet. Etenim ſi reperire eſt al
quid impenſo ſtudio invenire, ut eſt modo oſtenſum: n
mo fere quiſquam id in verbo nanciſcor & offendo inv
niet. Siquidem verba hæc haud dubie ſub caſu & fortu
ſunt. Præterea qui rem exquiſitius penſabit, inveniet na
ciſci id frequentius notare, rem ſcilicet forte oblatam, d
ta occaſione aſſequi & habere. T. Livius tertio ab ur
condita: Pacuvius, inquit, Calanus malis artibus nact
opes. Idem, caſtris ponendi diſperſos nactus. Cæſar, id
neam tempeſtatem nactus dixit, id eſt, aſſequutus. Id quo
Feſto Pompejo auctore ſcientiſſime probatur, qui verb
nanciſcor, ſignificatum aſſequendi potius, quam invenie
di, in ſuis commentariis tribuit, & pleriſque veterum a
ctoritatibus, in quibus ſi nanciſci invenire dixeris, profe
abſurde & imperite loqueris. Hæc & pleraque in eo cu
legiſſem, cum me jam tæderet, librum reſtituo, atq
illos invicem altercantes diſceptanteſque relinquo.

CAPU

TIRAQUELLUS.

ID caput ex his eſt, quibus Laurentium Vallam innominatim, ut ſemper alias, taxat. Cujus locus eſt Elegantiarum lib. 3. cap. 2. quo ipſe Valla contendit intereſſe inter hæc verba *invenio* & *reperio*, ut illud ſit rei *perquiſitæ*, hoc *oblatæ*: Alexander autem, multis antiquorum ſcriptorum teſtimoniis, probat reperire de re *perquiſita* dici. Quibus * addes Plautum in Ciſtellaria:

Requirens ſervus reperit, quem projecerat.

Et in Trinummo:

Non monſtrare poſſim iſtos homin
quos tu quæritas, quod ad exe
plum eſt,
Conjectura ſi reperire poſſumus.

Terent. in Phor.

Sed ubi Antiphonem reperiam:
qua quærere inſiſtam via?

Vbi Donatus interpres id non obſ
re animadvertit. Et rurſus in Hecy

Perpol quam paucos reperias mere
cibus fideles evenire amatores.

Quo etiam in loco ipſe Donat

Ap

ptum, inquit, *verbum ad raritatem, ideo non dicit, pauci ſunt, ſed paucos perias quærens: non autem reperitur, ſi quod quæritur: non quæritur, niſi od præſto non ſit.* Et Sueton. in Auſto cap. 94. *Et diu quæſitus tandem altiſſima turri repertus eſt.* De verbo item *invenire*, quod etiam dicatur de non quæſita, probat apertiſſime ild Senecæ in l.6. de beneficiis, *Tranſintem Platonem, quem non quæſierat, venit.* Illud autem Ovidii:

Tu non inventa, reperta es.

t ex lib. 1. Metamor.

GOTHOFRIDUS.

* *Quibus addes Plautum.*] Et his rurſus addes: *Inveniri* ea proprie dici, quæ fortuna dedit, tametſi iſti rei inventæ operam non dedimus. Sic Tryphonius, *Theſaurum inveniri* dicit *l.63. §.3. ff. de acquir. rerum dominio.* Et Juſtinianus §. 37. *Inſtit. de rerum diviſ. caſu fortuito theſaurum inveniri.* Interdum tamen *theſaurus repertus* dicitur, tametſi caſu, ut *l. unica. Cod. de Theſaur.*

CAPUT XXII.

*Ex quibus victoriis olim conſules, & deinde ſequuti duces * triumphare conſuerint.*

VEteres Romanos olim [1] non ex quibuſcunque victoriis triumphare conſueviſſe, ſed cum bellorum & ictoriarum cauſæ eo munere dignæ viderentur, triumphos giſſe accepimus. Cauſæ triumphorum licet à prima origine exiles fuerint atque tenues, quippe quia exiguis viribus & parva manu rem agebant: poſtea, aucto dilatoque imperio, majores certioreſque fuere, ut ad triumphi munus quiſquam aſpiraret.[2] Cum Vejentes olim Tarquinienſeſque pro Tarquiniis contra Romanos moviſſent arma, & velut æquo Marte utrinque pugnatum foret, quod uno olus Hetruſcorum in acie cecidiſſet, nec hoſtium quiſquam poſtera die in conſpectu erat, digna res triumpho viſa fuit. Itaque

Cauſæ triumphorum à prima origine exiles.

GOTHOFRIDUS.

* *Triumphare conſuerint.*] Quod tamen victores expetebant: Verum hac ege occurſum fuit potentium cupidiati, hoc conſtituto, ut ne quis triumharet, niſi qui quinque millia hoſtium una acie cæcidiſſet. 2. Valer. 8. Dio. 37. Cæterum quoniam & adverſus hanc legem victores plerumque de numero hoſtium cæſorum mentiebantur, lex ſuperior alterius legis adutorio fulta eſt, hoc addito: *ut quam primum victores Imperatores urbem intraſſent, apud Quæſtores urbanos jurarent, de utroque numero* (hoſtium nimirum cæſorum, & amiſſorum civium) *vere ab his ſenatui eſſe ſcriptum.* Valerius illo loco de Triumphis. Alia quædam v. apud Iſid. 18. cap. 2.

1 *Non ex quibuſcunque victoriis.*] Triumpho adfinis *Ovatio*, de qua vide Gell. 5. c. 5. & lib. 6. cap. 17. infr. apud hunc auctorem.

TIRAQUELLUS.

1 *Non ex quibuſcunque victoriis.*] Vide Valer. Max. lib. 2. c. 3. in princ.

2 *Cum Vejentes.*] Livius 1. Decad. lib. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Itaque Valerius conſul, quamvis collega morte ſublatc
de Vejentibus Tarquinienſibuſque triumphum egit. [1] E
P. Valerius, & T. Lucretius conſules cum infeſto exerc
tu in agrum Sabinum profecti, primo vaſtatione, mo
prælio ita hoſtium opes afflixiſſent, ut nihil inde rebellic
nis timeri poſſet, triumphantes urbem iniere. [2] Quinetiar
ex deditis & non captis urbibus, aut hoſtibus fuſis 8
averſis, ſtante dictatore, à conſulibus ſæpe triumphatu
eſt. [3] De Priverno [4] & Pometia, [5] deque Sabinis & Samn
tibus, etſi non vi captis, ſed in deditionem acceptis, trium
phare licuit: propterque averſos & palatos hoſtes, [6] C
Petilius conſul, dictatore Q. Servilio Hala, de Tiburtibu
& Gallis triumphavit. [7] Et Cornelius & Bebius conſule
quod Ligures Apuanos, non expectantes bellum, in de
ditionem acceperunt, & [8] ad duodecim millia in alias te
ras traduxerunt, de Liguribus velut acie victis, triumpha
runt. Procedente mox tempore, cum propagato imperic
cum hoſtibus validioribus, magnis utrinque viribus bell
agerentur, [9] cautum fuit, ne cui triumphum, niſi quir
que hoſtium millia cecidiſſet, & juſta acie magnas copia
fudit

Triumphorum cauſæ exiles abrogatæ.

1 *Et P. Valerius.*] Hæc prope ad verbum ſunt Livii eodem lib. 2. Decad. 1.

2 *Quinetiam ex deditis.*] Vt patet ex his quæ ſequuntur.

3 *De Priverno.*] Ex Livio 1. Decad. libr. 7.

4 *Ex Pometia.*] Ex eodem ejuſdem Decad. lib. 2.

5 *Deque Sabinis.*] Poſteaquam ſe Collatia Sabinorum urbs per legatos dedidit, bello Sabino perfecto, Tarquinius triumphans Romam rediit. Livius lib. 1. Decad. 1.

6 *C. Petilius.*] Livius 1. Decad. l. 7. docet hîc legendum *C. Petilius Balbus*, qui cum M. Fabio Ambuſto conſul fuit. Claudius enim Petilius Marci Valerii Corvini in conſulatu collega, nihil quidquam memorabile refertur edidiſſe, quo triumphum adipiſceretur.

7 *Et Cornelius & Bebius.*] Livius 4. Decad. l. 10. ubi dicit hos omniu primos nullo bello geſto triumphaſſ

8 *Ad duodecim millia.*] Legendu *quadraginta millia* ex Livio ubi ſupr & adde ſuperioribus Sp. CaſſiumCo ſulem, Volſcis & Herminis dediti petiiſſe, & obtinuiſſe triumphun gratia magis uſurpantem eum hon rem, quam jure poſtulante: quip qui nec urbes ullas expugnaverat, n hoſtem acie fuderat, nec triumphi o namentum, captivos ullos habeba aut ſpolia, quæ in pompa traducere Hæc enim de eo ſcripſit Dionyſius H licar. lib. 8.

9 *Cautum fuit ne cui triumphum* Valerius Max. libr. 2. cap. 3. in prir At Paulus Oroſius lib. 5. cap. 2. di *legem fuiſſe Romæ, ut quiſquis quinq millia hoſtium peremiſſet, triumphan haberet poteſtatem.*

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıdiſſet, decernere liceret. Cujus rei fidem apud quæſtores, t quid laboris exhauſtum, quidve cædis, noſcerent, ampliſimo teſtimonio facere oportebat. Idque non ab re viſum. [1] Erat enim triumphus ingens bonorum cumulus, quem nulti duxerunt maximum vitę bonum, quo niſi magnis conatibus devictis perduellibus, victores bello duces honeſtabant. [2] Utque niſi pro aucto imperio, non pro recuperatis ıis, quæ bello amiſſa erant, triumphus cuiquam decerneretur. [3] Quinetiam niſi ſuo ductu & auſpicio, ac in ſua & non aliena provincia, eaque pacata, & nullo manente bello, imperatores hoſtes profligaſſent & viciſſent, triumphare nemini licuit. [4] Ideo Livio & Nerone conſulibus [5] devicto ad Metaurum Haſdrubale, Livius qui in ſua provincia rem geſſerat, de Haſdrubale & Pœnis juſtiſſime triumphavit. Nero autem, qui potior victoriæ cauſa fuit, quod in aliena provincia ſuppetias collegæ dederat, ovans in urbem vectus eſt. [6] Exque duobus conſulibus eandem pro-

Triumphus quibus admittebatur.

1 *Erat enim triumphus.*] Nam & Scipio Africanus apud Livium 3. Dec. lib. 10. dicit, *Nihil magnificentius quicquam triumpho apud Romanos eſſe.*

2 *Utque niſi pro aucto imperio.*] Valerius Max. l. 2. cap. 3. ubi de Q. Fulvio & M. Marcello loquitur, & Plutar. in Pompejo.

3 *Quinetiam niſi ſuo ductu.*] Valerius Max. ubi ſupra poſt princ. & Livius 4. Decad. libro 1. ad finem. ubi cum L. Furius Prætor triumphum ex Gallis peteret, majores natu Senatores negabant, quod alieno exercitu & aliena provincia rem geſſiſſet, magnaque pars Senatus nihil præter res geſtas, & an in magiſtratu, ſuiſque auſpiciis geſſiſſet, cenſebant ſpectare Senatum debere: evicit tamen Furius ut triumpharet. Idem ejuſdem Decad. libr. 4. refert Appium Claudium Prætorem ob rem feliciter geſtam adverſus Celtiberos, ovantem fuiſſe Vrbem ingreſſum. Cauſam autem triumphi negandi Senatui fuiſſe, quod alieno auſpicio, & in aliena provincia pugnaſſet. Vellejus Paterculus lib. 2. *Lepidus*, inquit, *cum difficultate locorum, & cum vi hoſtium luctatus, magna cum clade obſiſtentium, exciſis agris, exuſtis ædificiis, cæſis viris, lætus victoria, prædaque onuſtus pervenit ad Cæſarem, & ob ea, quæ ſi propriis geſſiſſet auſpiciis, triumphare debuerat, ornamentis Conſularibus, conſentiente cum judicio principum voluntate Senatus, donatus eſt.*

4 *Ideo Livio & Nerone Coſſ.*] Valer. Max. lib. 4. cap. 1. & Livius 3. Decad. lib. 8. ubi tamen ipſum quoque Neronem triumphaſſe dicit: ſed equo invectum, & ſine militibus. Alterum autem quadrigis invectum & cum militibus.

GOTHOFRIDUS.

5 *Devicto ad Metaurum Haſdrubale.*] Horatius: *Teſtis Metaurum flumen & Haſdrubal devictus.*

TIRAQUELLUS.

6 *Exque duobus Coſſ.*] Hæc omnia ad ſeq. clauſulam ſunt Livii 1. Dec. l. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

provinciam ſortitis, contraque eoſdem militantibus, u triumphum decretum, quod hoſtes fuſius egerat, ejuſq ductu & auſpicio parta victoria fuerat, alteri negatum l gimus. L. Valerio Potito & M. Manlio conſulibus, quo contra Æquos in Algido proſpere rem geſſiſſent, Valer triumphus, quod perſeverantior in hoſte perſequend inſtando, urgendoque fuerat: Manlio vero, ut ovans urbe iniret, à ſenatu datum eſt. [1] Fuitque animadverſum, quo tametſi victis, fugatiſque hoſtibus, res triumpho digna imperatores geſſiſſent: ſi tamen neque dictator, neq conſul aut prætor excercitui præfuiſſent, neque legitimu haberent magiſtratum, cujus ductu & imperio victi eſſe & profligati, triumphare nemini fas erat. Propterea [2] L Cornelio Lentulo, magnis rebus geſtis, negatus trium phus fuit, quod proconſul Hiſpaniam provinciam, no conſul obtinuiſſet. Tametſi [3] Scipionem proconſulem, cui ſæpe prorogatum imperium fuerat, de Hannibale Pœnis: [4] & Cneum Manlium de Gallogræcis, [5] Paulumqu Æmylium de [6] Ingaunis [7] Liguribus, [8] & Pompejum Ma gnum de Sertorio, proconſules egiſſe triumphos legamus

Per

1 *Fuitque animadverſum.*] Plutarch. in vita Scipionis. Livius 3. Decad. l. 8. & alio loco, quem mox citabimus.

2 *L. Cornelio Lentulo.*] Livius 4. Decad. lib. 1.

3 *Scipionem proconſulem.*] Livius 3. Decad. lib. 8. & alibi ſæpe duobus libris ſequentibus. & Plutarchus in vita illius. Atque alterum Scipionem Proconſulem: ſcilicet, P. Cornelium Scipionem & de Liguribus triumphaſſe tradit Livius 4. Decad. libro 6.

4 *Et Cn. Manlium de Gallogræcis.*] L. Florus Epit. 2. in Bello Gallogræco ſcribit negatum fuiſſe triumphum ob victoriam Gallogræcorum, deque ea contentione refert complura Livius Dec. 4. lib. 8. & demum lib. ſequ. poſt princ. ſic ait, *Ad tertium Nonas Mart. Cn. Manlius Volſo de Gallis qui Aſiam incolunt triumphavit.*

5 *Paulumque Æmylium.*] Livius 4 Decad. libro 10.

GOTHOFRIDUS.

6 *Ingaunis.*] Ab his *Albingaunu* Liguriæ oppidum, Melæ libro 2.

7 *Liguribus.*] Etſi Livius libro 40 ſcribat fuiſſe eo die 15000. Ligurum cæſa, Triumphi tamen non meminit ſed ſupplicationis ad omnia pulvinari per triduum decretæ.

TIRAQUELLUS.

8 *Et Pompejum Magnum de Sertorio.*] Plutarchus in vita illius, & Valer Max. libr. 8. cap. 16. Et adde M. Aci lium etiam Proconſulem de rege An tiocho & Ætolis triumphaſſe, apu Livium 4. Decad. libr. 7.

1 *Per*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

erraro enim alicui triumphare permiſſum fuit, qui ſine ito imperio rem geſſiſſet: [2] præter Pompejum Magnum, i tametſi in ſenatum per ætatem admiſſus non fuiſſet, e-ces Romanus adhuc, id quod contigit nulli, devicto in phrica Domitio, triumphavit: [3] cui hoc ferunt præci-ium contigiſſe, quod è tribus orbis partibus ſpecioſos erit triumphos: [4] ſicut Camillo, qui tres triumphos una it, triplici victoria ovans. [5] Sed nec eum, qui magnis rpeſſis cladibus, & nimium cruenta victoria eſſet poti-s, tanquam lugubri, & parvi compendii, quod multis neribus, non multis commodis rempublicam affeciſſet. [6] Propterea Valerio conſuli, victori contra Gallos, ob cla-em exercitus, negatus triumphus fuit: cum magis dolor vibus amiſſis, quàm victoria hoſtibus fuſis prævaluiſſet. Nec eum qui exercitus Romam non deportaſſet, niſi per-mitam pacatamque provinciam ſucceſſori dediſſet, mo-majorum. [8] Eſt tamen memoriæ proditum, nonnun-am ſtantibus conſulibus prætorem, qui in ſua provincia s geſſerat, hoſteſque fuderat, etiam ſine conſulibus umphaſſe: [9] duoſque conſules de eiſdem hoſtibus parta victo-

Pompejus Magnus eques adhuc triumphavit.

Camillus tres triumphos una egit.

1 *Perraro enim.*] Livius 3. Decad. ro 8. ubi de triumpho P. Scipionis. ler. Max. lib. 2. cap. 3. ubi de eodem pione loquitur.

2 *Præter Pompejum Magnum.*] Pli-us libro 7. cap. 26. & Lucius Florus itome Livii lib. 89. Valerius Maxi-s lib. 8. cap. 16. Plutarchus in Ma-non ſemel. & de eo quoque Hir-s in Bello Africano, *Adoleſcentulus,* uit, *atq; eques Romanus triumphavit.*

3 *Cui ferunt præcipuum.*] Vide Pli-m lib. 7. cap. 26.

4 *Sicut Camillo.*] Plutarchus in vita us. Livius 1. Decad. l. 6. poſt princ.

5 *Sed nec eum.*] Valer. Max. libr. 3. .2. & 3. ubi de P. Scipione.

6 *Propterea Valerio Conſ.*] Paulus oſius hiſtoriarum libro 4. cap. 9. in nc. Sed & ob eandem cauſam de-gatus eſt M. Attilio Regulo, Conſuli, ob amiſſa multa millia militum adverſus Samnites, apud Livium 1. Decad. libr. 10.

7 *Nec eum, qui exercitus.*] Livius 4. Decad. libro 9. ubi de L. Manlio Proconſule petente ſibi decerni Hiſpaniam. *Rerum,* inquit, *geſtarum magnitudo impetrabilem faciebat, exemplum obſtabat, quod ita comparatum more majorum erat, ne quis, qui exercitum non deportaſſet, triumpharet, niſi perdomitam pacatamque provinciam tradidiſſet ſucceſſori: medius tamen honos Manlio habitus ut ovans Urbem iniret.*

8 *Eſt tamen memoriæ proditum.*] Id ſatis conſtat ex iis, quæ diximus ſupra in verbo, *Quinetiam.*

9 *Duoſque conſules.*] Nam & C. Claudius Nero & M. Livius Coſſ. ſimul triumpharunt, ex Livio 3. Dec. libro 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

victoria triumphantes urbem iniſſe. [1] Neque negaveri
non ſemel, ſed pluries in eodem magiſtratu, & contra e
dem hoſtes, propter res feliciter geſtas, magnis ſæpe d
cibus triumphare permiſſum, quodque à principio urb
non curru triumphali, nec equo vehi triumphantes, ſed p
dibus incedere aſſueverant. Poſtea equo vecti, [2] dem
curru [3] quadrijugo triumpharunt. [4] Tametſi Romulum
Acrone Ceninenſium duce, curru quatuor equorum triu
phaſſe Dionyſius aſſeverat. [5] Ac ex duobus imperatori
in magiſtratu poſitis, illi qui in ſupremo gradu eſt, ſ
triumphare permiſſum. Ideo conſul cum dictatore
prætore non triumphat, ne minor poteſtas majori æqu
videatur, neve auſpicia quæ majoris magiſtratus ſunt, cu
minoribus confundantur, [6] licet dictatorem & magiſtr
equitum una triumphaſſe ſæpe legamus. [7] illud denique
annalibus conſtat, Romanum civem, quamvis reipu
pernicioſum & infeſtum, ſi bello victus foret, in triump
defe

Triumphantes initio urbis pedibus incedebant.

Rom. civem in triumphũ ducere non licebat.

1 *Neque negaverim.*] Ego reperio Petilium conſulem de Gallis Tyburtibuſque geminum triumphum egiſſe, apud Livium Decad. 1. l. 7. & C. Mario duos triumphos ex geſtis in eodem magiſtratu oblatos fuiſſe. Florus ex Livio Epit. lib. 68.

2 *Demum curru quadrijugo.*] *Camillus Dictator primus curru equis albis juncto, Urbem invectus triumphans ingreſſus eſt.* Livius Decad. 1. lib. 5.

GOTHOFRIDUS.

2 *Demum curru.*] Dux vero ſuperatus ferculo imponebatur, & ante currum triumphantis agebatur. Seneca ad Martiam 13. Paulus in triumpho victum ante currum egit Perſen. Idem de vita beata. 25. *In alienum imponat ferculum exornaturus victoris ſuperbi ac feri victoriam.*

3 *Quadrijugo triumpharunt.*] Is vero qui currum triumphantis ſequebatur à tergo, Triumphanti ſuggerebat, *Reſpice poſt te, Hominem memento* Tertullianus Apologetico. Arria 43. Epicteti 24. Plin. 28. c. 4. *Car cem* eum fuiſſe colligas ex Iſidori cap. 2.

TIRAQUELLUS.

4 *Tametſi Romulum.*] Dionyſius H licarn. libro 2. *triumphaſſe* Romul ait, quem tamen *duplici victoria o tem* Livius appellat Decad. 1. lib. 1.

5 *Ac ex duobus imperatoribus.*] ler. Maximus libr. 2. cap. 3. non mu poſt princ. ubi loquitur de Lucta conſule & Valerio prætore.

6 *Licet Dictatorem.*] Fuere certe diſparis poteſtatis, ut edocet Liv Decad. 3. lib. 2. & 8.

7 *Illud denique.*] Ideo *cum A. C nelius Coſſus Dictator triumphavit in dioſo magis triumpho quam glorioſo, mebat populus uni defuiſſe tantum ſu biæ, quod M. Manlius ante curru ductus*, inquit Livius 1. Decad. l. 6.

1 Q-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

derri non licuiſſe: [1] quodque ſi contra piratas, ſervos
a fugitivos, vel aliud genus hominum Romano nomine
iignum, bellatum foret, tanquam belli cauſa erubeſ-
cida, quamuis parta victoria, aut hoſtibus fuſis, aver-
ſque, nemini triumphare licere. [2] Contra vero cives bel-
lvictos, quia lugubris victoria eſt, ipſeque dux minime
Iperator cenſetur, licet bene gerendæ rei occaſione da-
t, neque ovare, neque triumphare, vel ſupplicationes
cquam decernere, dum reſpubl. ſtetit, unquam permiſ-
ſn fuit, niſi poſt aliquot ætates, cum [3] Aurelianus Augu-
ſs de Tetrico viro ſenatorio (quem in oriente vicerat)
Zenobia muliere triumphavit. [4] Apud Græcos vero ſer- *Græcorum triumphi.*
tum diu eſt, ut qui imperator hoſtem fugaſſet, trophæo
naretur: qui occidiſſet, aut ſunditus evertiſſet, trium-
jo, vel encomio & peplo. [5] Fuiſſe autem peplum, ve- *Peplum*
lum

1 *Quodque ſi contra piratas, ſervos, fugitivos.*] Neque enim illi hoſtes nt populi Romani. *l. hoſtes ſunt. ff. capt. & poſtlimin. rever.* Leges ta-n M. Craſſum divitem cum Pom-o & Cæſare Triumvirum, quod odecim millia gladiatorum fugaſ-, qui in Campania duce Spartaco ſurrexerant, ovantem Vrbem in-eſſum fuiſſe.

2 *Contra vero cives.*] Ex Val. Maxi-o lib. 2. cap. 3. ubi loquitur de P. Sci-one & M. Marcello. Sed Herodianus .3. ſcribit Septimium Severum Im-ratorem, recuſaſſe triumphum ex ili victoria Juliani, Nigri, & Albini victorum, quod & ipſum dicit Æ-s Spartianus in vita illius, *Ne*, ut ebat, *videretur de civili triumphare toria.* Scribit tamen Tacitus lib. 20. n multo poſt princ. *Mutiano data umphalia de Civili bello, idque cum lto honore verborum.*

3 *Aurelianus Auguſtus.*] Flavius opiſcus in vita illius, & Trebellius llio in vita Zenobiæ.

4 *Apud Græcos.*] Id probatur ex iis æ ſequuntur: ſed non omittam id magna ex parte ſumptum fuiſſe ex Ser-vio libro 10. Æneid. in eum locum:

— Voveo prædonis corpore raptis
Indutum ſpoliis, ipſum te Lauſe tro-phæum
Æneæ. —

Dictum eſt, inquit, *troph.cum* ἀπὸ τοῦ τρέπεσθαι, *id eſt, ab hoſtium converſione. Unde qui hoſtem fugaſſet, merebatur trophæum: qui autem occidiſſet, triumphum,* ἀπὸ τοῦ θριαμβεύειν, *id eſt, ab exultatione.* Idem quoque Servius in lib. 11. Æneid. quo loco citabimus infra, in verbo, *Vel inſignem arborem. Plenæ* (ait) *victoriæ triumphus debetur.*

5 *Fuiſſe autem peplum.*] Id quoque ex eo probatur, quod ſtatim ex Plutarcho dicetur, de Athenienſibus, & quod Virgilius ſcribit in Cyri poſt princip.

Sed magno intexens (ſi fas eſt dicere) peplo,
Qualis Erichtheis olim portatur Athenis,
Debita cum caſtæ ſolvuntur dona Minervæ.

Et paulo poſt,

Ergo Palladiæ texuntur in ordine pugnæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lum in quo qui facinora geſſerant fortia, ſingula egr[e]gie geſta, atque accerrima prælia & maxima effingere, il[lu]dque pro immortali memoria exponere palam, & tem[plis] dicare aſſueverant, ſcriptores produnt: [1] in quo Deo[rum] imagines, ſæpe clariſſimorum virorum geſta effingeb[ant]. [2] Quare Athenienſes Antigoni & Demetrii imagines c[um] Jove & Pallade effinxere in peplo. [3] Nonnulli pep[lum] eximii candoris veſtem ſine manicis, aureis diſtinctam [a]-vis, fuiſſe autumant: [4] quam quinto quoque anno a[d] Hylen mulieres ſex & decem Junoni contexebant. [5] [En]-comion vero carmen in victoris laudem editum ad imm[or]-talitatem, quo ipſius res geſtæ magnificæ, illuſtri pra[co]-nio canebantur, quod [6] epinicion vocant: [7] trophæum [ve]-ro monumentum dixere nunc marmoreum, modo [æ]-neum, cum inſcriptione & titulis ævo perpetuo duratis. Nonnunquam, ſi materia non ſuppetebat, [8] lapides in-genn

Encomion.

Epinicion.

Trophæum.

Magna giganteis ornantur pepla trophæis:
Horrida ſanguineo pinguntur prælia ſucco.

1 *In quo deorum imagines.*] Et hoc quoque ex ipſo Plutarcho.

2 *Quare Athenienſes.*] Plutarchus in Demetrio.

3 *Nonnulli peplum.*] Scilicet Lactantius Placidus interpres Statii libr. 10. Thebaidos, non adeo longe à princ. Sed tu de hujuſmodi vocabuli ſignificatione, vide omnino noſtras leges Connubiales l. 3. inter ornamenta muliebria.

4 *Quam quinto quoque anno.*] Vide ipſum Lactantium.

5 *Encomion.*] Menander in Artibus. Et ea voce in hac ſignificatione uſus eſt Plutarchus in Fabio Maximo.

6 *Epinicion.*] De hoc Suetonius in Nerone cap. 43. *Revocatiſque ad pœnitentiam defectoribus, ſequenti die lætum inter lætos cantaturum epinicia, quæ jam nunc ſibi componi oporteret.* Et lib. Machabæorum 2. cap. 8. *Et cum epinicia cantarent in Hieroſolymis.* Vbi Nicolaus Lyrenſis non male interp[re]tus eſt, *ſolennitates pro victoriis.* E[o] apud Græcos uſus eſt Plutarchu[s in] Romulo. Hincque Demoſthene[s] ἐπινίκια θύειν, pro, victimas ob pa[rtam] victoriam immolare. Aliter autem [ac]cepiſſe videtur Plato in Sympoſio, [qui] ita facit loqui Socratem: χθὲς γὰρ [αὐ]τὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις φοβηθεὶς τὸν ὄχλον.

7 *Trophæum vero monumentum [dixe]re.*] Cicero, aut quiſquis is eſt, ad [He]rennium lib. 4. Ad id autem quo[d di]cit hîc, *cum inſcriptione & ti[tulis]*, ſpectat illud Virgilii lib. 11.

— Inimicaque nomina figi.

Vbi Servius, *Dicit*, ait, *affixos tro[p]is titulos cum nominibus occiſorum.* Eg[o] ruderibus trophæi, quod C. Mari[us a]d aquas Seſtias erexit. Amplius didi[ci] ex opere teſtaceo conſtructa trop[hæ]a, quibus affigi exuvias promptius, [quam] marmoreis, faciliuſque fuit.

8 *Lapides in ingentem cumul[um].*] Herodotus libro 7. Quem locum [u]bi tenuere Barbari, lapideum illic [tu]mulum impoſuerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...geem cumulum aggerendo,[1] vel inſignem arborem ex-...iſ ramis,[2] ubique hoſtium ſpolia ſtatuendo in memo-...ia poſteritatis, bonis & fortibus viris pro trophæis erige-...bæ.[3] Tametſi qui primi ex Græcis æneum aut lapideum ...taere trophæum, non magnopere probati fuerint, quod ...eum tantum nomina illis inſcriberent, nec militum ope-...a aut fortitudinem, quibus victoria parta fuerat, anno-...tant.[4] Fuitque moris in locis quibus cum hoſtibus de-cer-

Thophæa quibus ſtatuerentur, & quo loco.

Vel inſignem arborem exciſis ra- Ex Virgilio lib. 11. Æn. ad princ. ...hi verſus ſunt:

...entem quercum, deciſis undiq; ramis,
...ſtituit tumulo: fulgentiaque induit arma,
...ezenti ducis exuvias, tibi magne trophæum
...llipotens: aptat vorantes ſanguine criſtas,
...laque trunca viri, & bis ſex thoraca petitum,
...erfoſſumque locis: clypeumque ex ære ſiniſtræ
...bligat, atque enſem collo ſuſpendit eburnum.

...uvenalis Satyra 10.

...ellorum exuviæ, truncis affixa trophæis
...orica, & fracta de caſſide buccula pendens.

...quæ ſequuntur. Et Suetonius in ...gula cap. 45. *Truncatiſque arboribus ...n modum trophæorum adornatis.* Et ...archus in Romulo, ubi ipſius tro-...pum de Acrone, Ceninenſium re-...g deſcribit. & in Marcello, ubi de ...mpho Geſſatarum. & in Nicia non ...nto ante fin. Et Claudianus libr. 1. ...uffinum,

...eſtinas ärgete manus, meus ecce paratur
Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
Ditat, & hoſtiles ſuſpendit in arbore criſtas.

...Prudentius lib. 2. in Symmachum,

...t ſuſpenſa gravi telorum fragmina trunco.

Et Sidonius Apollinaris in Panegyrico Majorani, poſt principium.

Iſta micant clypeo, cuſpis trabe ſurgit eburna
Ebria cæde virûm, propter Bellonæ trophæum
Extruit, ut quercum captivo pondere curvet.

GOTHOFRIDUS.

Vel inſignem arborem.] Picturæ trophæorum plerunque etiam tales. Nam ſpolia capta in ſtipitibus fixa, trophæa dicebantur, teſte Nonio. Hinc Minutius Felix in Octavio: *Trophæa veſtra victricia, non tantum ſimplicis crucis faciem, verum & adfixi hominis imitantur.* Tertullianus Apologetico: *ſed & victorias adoratis, cum in tropæis cruces ſint inteſtina tropæorum.*

2 *Ubique hoſtium ſpolia ſtatuendo.*] Adjectis Titulis hoſtium devictorum aut gentium ſuperatarum. Plutarchus libro de Fortuna Romanorum, ubi de Sylla loquitur. Tacitus 11. Dion. 37. cap. 3. Plinius 20.

TIRAQUELLUS.

3 *Tametſi qui primi ex Græcis.*] Plutarchus in Problem. cap. 36. Diodorus autem Siculus libr. 3. in oratione Nicolai Syracuſii, ſcribit priſcos Græcos in victoriis bello partis curaviſſe, ne lapidea, ſed lignea potius trophæa erigerentur, ut his brevi tempore conſumptis, quam celerrime auferrentur è medio monumenta diſcordiæ.

4 *Fuitque moris.*] Id probatur ex iis exemplis, quæ mox ſubjiciuntur.

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

certaſſent & viciſſent, aut aliqua inſigni clade affeciſſ ibi victores duces pro monumento laudis cum ampl ſcriptione trophæum ponere, & fortium factorum po ris dare memoriam. Quare Pericles novies patria vic trophæum poſuit: [1] & aliud Ageſilaus inter Anthra Nartheriumque erexit. Lacones, quod Perſas parva nu viciſſent, porticum Perſicam de manubiis trophæ co extruxere. Idem contigit [2] Fabio Æmyliano, qu Rhodanum devictis Gallis, ex candido lapide velut numentum magnæ laudis trophæum tulit. [3] Sylla c tra Archelaum potitus victoria, fixit ſtemma, in Martem, Victoriam, & Venerem, & ſe venuſtum ſcripſit. [4] Marius vero de Jugurtha & Cimbris duplic trophæo donatus. [5] Metellus autem devicto Sertorio reum ſibi poni juſſit. [6] Quod & Flaminius de torquibus G lorum aureum ſtatuit, cum elogiis monumentorum cl illatæ. [7] Claudius quoque devictis Boiis, ex torquis Gallorum unum magni ponderis in Capitolio donum ſuit, index victoriæ & triumphi. [8] Sicut Octavius, ex auro roſtratæ columnæ in foro trophæum fi.

Trophæa diverſa variarum gentium, ex diverſis cauſis.

G-

1 *Et aliud Ageſilaus.*] Xenophon in oratione de laudibus ipſius Ageſilai, & Plutarch. in Apophth. Laconicis, & in vita illius. ubi etiam non multo poſt tradit Bœotios juxta Itoniæ Minervæ ſacrum trophæum erexiſſe, Athenienſibus ibi prælio victis.

2 *Fabio Æmyliano.*] Strabo libro 4. Vbi præterea dicit, ipſum Fabium ob eam victoriam duo templa extruxiſſe, Marti quidem unum, Herculi vero alterum.

3 *Sylla contra Archelaum.*] Plutar. in vita illius.

4 *Marius vero.*] Suetonius in Cæſare, & c. 11. & Plut. in vita ipſius Marii.

5 *Metellus.*] Plut. in vita Sertorii.

6 *Quod & Flaminius.*] Lucius Florus Epitome 20. in bello Gallico.

7 *Claudius quoque devictis Bojis.*] Is fuit *M. Claudius Marcellus* Conſul, ex Livio qui id tradit 4. Decad. libro tio, auctoritate Valerii Antiatis.

8 *Sicut Octavius.*] Hic, ni fallo ceptus eſt Alexander: qui ex aur columnas roſtratas fuiſſe dicit. Na ære dicit Virg. de his loquens l. 3. G

Atque hic undantem bello, magnaque fluentem
Nilum, ac navali ſurgentes ære columnas.

Vbi Servius ſcribit, *Auguſtum*, de Virgilius ibi loquitur, *victorem Ægypti, ſuſtuliſſe de navali roſtra quibus conflatis, quatuor effecit colum quæ poſtea à Domitiano in Capitolio poſitæ*, *quas*, inquit, *hodieque vide*. De Auguſti autem trophæo vide Plinium lib. 3. cap. 20. Appianum bellorum Civilium loquentem de phæo Victoriæ adverſus Pompe Magni filium.

I

[1] ermanicus vero devictis nationibus inter Rhenum & Abim, congeriem marmorum, ſtructis molibus, Tiberio ſacravit. Proditumque memoriæ eſt,[2] Artemiſiam, devicta Rodo, trophæi loco duas ſtatuiſſe imagines æneas, unam Rodiæ civitatis, alteram illi ſtigmata inurentem pro æterna memoria dedecoris, ignominiæque acceptæ. Mirumque prodi[3] de Numenio Antiochi duce, qui cum in Arabia, æſtuante vadoſo & reciproco mari, prælio navali contra Perſas victor fuiſſet: mox æſtu reverſo, pedeſtri certamine ibidem victor, gemina trophæa Jovi & Neptuno poſuit. [4] Sicut de Neoptolemo Mithridatis duce traditur, circa Mæotim, æſtate navali pugna, hyeme vero equeſtri, glacie concreto mari, iiſdem in locis victoriam tuliſſe.[5] Convenitque inter peritos rei militaris, quod etſi duces fœliciter rem geſſiſſent, & inſigni victoria potiti eſſent, ſi tamen precario ab hoſte aliquid petiiſſent, non trophæo donarentur, nec encomio. *Qui precario ab hoſtibus aliquid petiiſſent.* [6] Viriatus autem Luſitanus hanc temeritatis laudem tulit, ut potitus victoria contra Romanos, trabeas & conſulares faſces triumphi loco

1 *Germanicus.*] Corn. Tacitus lib. 2. ude ea re loquens, *Miles*, inquit, *in loco prælii Tiberium Imperatorem ſalutavit, ſtruxitque aggerem, & in modum trophæorum arma ſubſcriptis victarum gentium nominibus impoſuit.* Et paulo poſt, *Laudatis*, ait, *pro concione victoribus, Cæſar (is Germanicus erat) congeriem armorum ſtruxit, ſuperbo cum titulo: Debellatis inter Rhenum Albimque nationibus, exercitum Tiberii Cæſaris ea monimenta Marti & Jovi & Auguſto ſacraviſſe.* Qui locus, ſi perpendatur, videbit, aut Alexandri, aut ſcriptoris hoc eſſe vitium, ubi legitur, *congeriem marmorum*, pro *congeriem armorum*, ut legitur apud Tacitum. Quod, ſi cui magis placet ex hujus authoritate verba Taciti emendare, non impendeam.

2 *Artemiſiam.*] Id ex Vitruvio eſt libro ſecundo cap. 8.

3 *De Numenio.*] Plinius lib. 6. c. 28.

4 *Sicut de Neoptolemo.*] Strabo l. 17.

5 *Convenitque inter peritos.*] Ex Plut. in Nicia, ubi ſcribit ipſum Niciam nihil veritum illam ſeu legem, ſeu conſuetudinem, qua paſſim ab omnibus judicatur, illos hoſtibus victoriam tacito conſenſu tribuere, qui corpora ad ſepulturam repetere coguntur. Itaque trophæi ſtatuendi, quibus id evenerit, imperatoribus facultatem adimi. Qui enim vicerint, potentiores eſſe judicantur. Ideoque ut precario quidquam ab inferioribus petere abſurdum videtur: ſic nihil Niciam eam legem veritum, victoriæ ac gloriæ opinionem negligere maluiſſe, quam civium ſuorum corpora inhumata relinquere.

6 *Viriatus autem Luſitanus.*] Paulus Oroſius lib. 5. cap. 2. Florus lib. 2. Epit. de rebus in Hiſpania geſtis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

loco [1] in montibus figeret. [2] Sic Pompejus, deviƈtis i-ſpanis & Alpinis gentibus, trophæa in Pyrenæis jugis, ra in Hiſpaniam iter eſt, excitavit. [3] Et Domitius Ænob-bus, [4] ac Fabius Maximus contra Allobroges, [5] turres, fis hoſtilibus armis, erexere. Inter cæteros memoriæ pro-

Seſo-ſtris tro-phæum.

tur [6] Seſoſtris Ægypti rex, ſi cum hoſtibus qui magno ce-tamine dimicaſſent, & præſenti animo reſtitiſſent, rem ſi-ſiſſet: ibi trophæum cum coleis & virili membro erige; ſi vero remiſſo & languido animo, per ignaviam ſegner victi, aut nullo negotio pulſi eſſent, contra eos muli genitali conſtituto, tanquam in deſides & ignavos, o-phæum ponere conſueviſſe. [7] Apud Lacedæmonios vo,

cora

1 *In montibus.*] Nam & alias hujuſmodi trophæa figebantur in locis eminentioribus, ſive editioribus, de quibus videas apud Virg. lib. 11. Æneid. ubi trophæum de Mezentio tumulo conſtituit. & ibi Servius id annotavit quod diximus: qui & ſubdit, *quod ex eo more trophæa in urbibus figebantur, in arcubus exædificatis.* Et vide verſu ſequen. ubi de *jugis Pyrenæis.* Id autem ita fiebat, ut trophæa eſſent conſpicuiora, poſſentque à longinquo conſpici.

2 *Sic Pompejus.*] Plinius lib. 3. cap. item 3. in princip. & lib. 7. cap. 26. & lib. 37. cap. 2. & Servius in 11. Æneid. ad princip. auctoritate Saluſtii, cujus hæc verba adfert, *Domitis Hiſpaniis trophæa in Pyrenæis jugis conſtituit.* Et ante hos Strabo libr. 3. non ſemel, & iterum lib. 4.

3 *Et Domitius Ænobarbus.*] Lucius Florus libr. 3. Epit. in bello Allobrogico. *

GOTHOFRIDUS.

* De hoc bello, adi Florum abbreviatorem libro 61. Juſtin. 37. Eutropium, Oroſium.

TIRAQUELLUS.

4 *Ac Fabius Maximus.*] Strabo l. 4. *Quo in loco*, inquit, *Iſar & Rhodanus ad Cemmenum montem confluunt, ubi Q. Fabius Maximus Æmylianus tria vix militum millibus, ducenta Gal m millia ad internecionem dedit, & le lapide candido ibidem trophæum e it, Marti quidem unum, Herculi vere rum.* Et Lucius Florus ubi ſupra

GOTHOFRIDUS.

5 *Turres, fixis hoſtilibus armis e-xere.*] Qui mos inuſitatus fuit Ra-nis. Nunquam enim populus Ra-nus hoſtibus domitis victoriam m exprobravit. 3. Florus 2. quod pe-mum Flori confirmat Claudianuo-quens de Roma:

Matris non dominæ ritu civeſq-
cavit,
Quos domuit, nexuque pio longua
revinxit.

TIRAQUELLUS.

6 *Seſoſtris Ægypti rex.*] Hero us lib. 2. & Diod. Siculus libr. 2. c. 1. Et ante hunc Hiſimandius, & ipſe Æ-gypti rex, parientem ſculpere fec a-ptivis abſque pudendis, manibuſ à rege ductis: quæ nota erat illos ſe animo viles, & corpore imbecs. Diod. ibi.

7 *Apud Lacedæmonios.*] Plutaus in Marcello. Theriades autem ce-dæmonius in bello quodam adſus Argivos, cum ejus exercitus ja vi-

tor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıntra. Nam qui dux fortiter dimicaſſet, & cruento Mar-ı, magnaque hoſtium clade, viciſſet, trophæi loco gallum ıs immolabat: qui vero deditione & pacto, nec nimium uenta victoria potitus, belli mala vitaſſet, bovem: ut ȝnarent, magis decere imperatorem (juxta Periclis ſen-ntiam) conſilio & aſtu, quam gladio aut multo ſanguine ſo, victoria potiri. Neque prætereundum, quod tametſi ɔnendi trophæa, rebus proſpere geſtis apud Græcos fre-ıens uſus foret: [1] regibus tamen Macedonum fuiſſe veti-ın, ne illa erigerent: quippe cum Caranus devicto Ciſ-ɔ rege, trophæum poſuiſſet, noctu veniens leo, illud ever-ı & disjecit: inde velut fœdi oſtenti malique ominis veti-ın eſt, ne in poſterum reges Macedonum quæſitis victo-s [2] trophæa ponerent.

Lacedæmonii victoriam incruentam laudabant. *Periclis ſententia.* *Macedonibus trophæum erigere vetitum.*

ɛ eſſet, tamen gravi vulnere jace-ı, antequam animam exhalaret, ex-cto ſuo ſanguine trophæum juſſit ıi, quod digito ſanguine oblito in-pſit. Ad quod reſpiciens Statius li-b 4. Thebaid. ſtatim poſt princ. ait:

Et Lacedæmonium thyre lectura cruorem.

i Lactantius interpres id refert ɔd diximus.

1 *Regibus tamen Macedonum.*] Hæc ıue ad fin. ſunt Pauſaniæ libro 9. perio tamen Philippum Alexandri ıgni patrem, Macedonum regem, Illyriis devictis, trophæum erexiſſe, apud Diod. Siculum lib. 16. cap. 2. Alexander autem Magnus ejus filius, nec de Dario, nec de victoriis Indorum trophæum ſtatuit, ut dicit Pauſanias, ubi ſupra.

2 *Trophæa ponerent.*] De aliis autem trophæis vide Ciceronem de Oratore, ad Herennium libro quarto, Plinium lib. 3. cap. 20. Plutarchum in Parallelis cap. 5. & 6. Herodianum libro tertio, tum in vita Baſſiani, ubi de Alexandri Magni trophæo, tum etiam in triumpho Septimii Severi.

CAPUT XXIII.

Diſceptatio Franciſci Philelphi cum Grammatico, an Cicero aliquando ludum aperuerit.

FRanciſcus Philelphus, ætatis ſuæ homo doctus & fortunatus, inter ſui ævi poëtas famam carmine primum ıſpicatus eſt: à principibuſque qui eo tempore floruerunt ıagnis honoribus & re familiari auctus & honeſtatus fuit. ıjus vitia ineuntis adoleſcentiæ, poſtquam deferbuere ıpiditates, cum jam ætate matura ſeneſceret, magnis poſt-

ea vir-

ea virtutibus emendavit. Is cum ævo ingraveſcente cel bris famæ haberetur, & optimatum rogatu accerſituq Romam adventaſſet, experiri, credo, volens quantum d cendo valeret, Tuſculanas quæſtiones Ciceronis publice ſcholis legere aggreſſus eſt. Ad eum quotidie concurſ ſtudioſorum juvenum, & clari nominis profeſſorum fr quens fiebat. Ipſeque inter legendum firma etiam tur voce & latere, novis & exquiſitis eloquentiæ generibu præceptiſque diſcipulos imbuebat, exploratoque judici ſingula dicendi genera, & philoſophorum ſcita multo cu nitore & cultu penſitabat & rimabatur. Eum ego adol ſcentulus ſenem inter cæteros coævos meos colui & obſe vavi: cumque ad eum nos quoque ventitaremus, memi ipſum inter legendum dicere, Ciceronem cum ejuſmo quæſtiones ſcriberet conventum ſuæ ætatis ſtudioſoru habuiſſe, ludumque literarium quaſi aperuiſſe: & plera que hoc genus ſatis ſcite & eleganter, ut mos ingeniumqu ejus fuit non ſine multo ornatu in ſcholis recenſere. Cum que peroraſſet, & à lectione, ut fit, diſcipuli apud eun ſe colligerent & fabularentur, ipſeque illa eadem ſæpiu repeteret: animadverti quempiam grammaticum florent facundiæ, cujus nomen libens prætereo, ejus doctrin æmulum, qui ipſum perniciali odio proſequebatur, ſæpe que apud ſtudioſos illum in invidiam crimenque vocaba ſingulaque non modo dicta factaque, ſed verba & nutu obſervabat, contradicere: quæque ille dixerat, vera eſ pernegare, neque apud auctores inveniri, Ciceroner ludum aperuiſſe aut ſcholas ſtudioſorum habuiſſe, aſſeve rare. Cumque Philelphus, mitis ut erat & placidus, no rhetorum ſcholas, in quas homines paſſim ventitarent, ſe tamen aliquos præſtantis ingenii viros ſtudioſos diſciplina rum Ciceronem edocuiſſe, & quaſi ludum aperuiſſe dice ret, idque teſtimonio probari [1] illius ad Pætum epiſtol qu

Ludus Ciceronis.

1 *Illius ad Pætum epiſtola.*] Quæ eſt lib. 9. epiſt. fam. epiſt. 18. quæ incipi *Cum eſſem otioſus.*

ıa ſe Dionyſium ſuperiorem imitari dicit, qui cum Syraıſis expulſus, Athenas commigraſſet, ludum inibi apeıit: ſe pariter habere diſcipulos aſſeveravit. Hæc & pleıque cum ille diceret: contraque eum alter inſectaretur, : jam non contentione, ſed clamoribus & prope dimicaone rem agerent, nec res ſiſti videretur poſſe: excanefcens Philelphus, tanta indignatione exarſit, ut illum ıdoctiſſimum omnium indoctorum vocitaret. Tandem ommuni diſcipulorum amicorumque intercurſu, deſita a & ardore illo animorum, compoſita controverſia, & s dirempta eſt. Sed cum poſtea in ipſius Ciceronis mulplici lectione verſaremur, invenimus id ab eo apertius gnificari. Namque [1] ad Volumnium Caſſium ſcribens, Caſſium & Dolabellam ſuis auribus frui aſſeverat. [2] Ad ætum quoque: Veniunt qui me audiunt quaſi doctum ominem, quia paulo ſum quam illi doctior. [3] Et ad Payrium Pætum: Hircium ego habeo, inquit, & Dolaellam, dicendi diſcipulos, cœnandi magiſtros: puto te ıdiſſe, illos apud me declamitare. [4] Vatinius quoque ad Ciceronem de Catillo inquit: Defenditur à Q. Voluſio ıo diſcipulo. [5] Quod & M. Fabius de Cælio & Panſa teſtatur: qui omnes à primo ætatis gradu Ciceronem in diciplinis bonarum artium ſectati fuere. Sed quod de Cicerone, idem nimirum [6] de Socrate, Platone, & Ariſtoele, aliiſque doctiſſimis viris, qui ſcientia præcelluere, ccepimus, qui bonis diſciplinis juvenum animos imbueno, æternam ſibi gloriam peperêre, ſuiſque diſcertatioibus & documentis diverſarum opinionum ſectas invenere.

1 *Ad Volumnium Caßium.*] Epiſt. mil. lib. 7. epiſt. ejus libri omnium oſtrema.

2 *Ad Pætum quoque.*] Lib. 9. Epiſt. mil. epiſt. 16. & 20.

3 *Et ad Papyrium Pætum.*] Epiſt. mil. lib. 9. epiſt. 16. omnium totius peris 167. ejus initium eſt: *Delectant tuæ literæ.*

4 *Vatinius quoque ad Ciceronem.*] Inter epiſtolas ad familiares ipſius Ciceronis libro 5. epiſtola 10. omnium 67.

5 *Quod & M. Fabius.*] Quintilianus ſcilicet, lib. oratoriarum Inſtitutionum.

6 *De Socrate, Platone.*] Hoc videre licet apud Laërtium in vitis eorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nere. Ante omnes [1] Pythagoras Samius juvenum æmulantium ſtudia ſcholaſque ſophiſtarum in Italia habuiſſe fertur: pluresque diſcipulos reliquiſſe magnæ & experta virtutis. [2] Sic Thebanum Epaminundam Lyſias Pythagoreus, [3] Ariſtoteles Theophraſtum, [4] & Syracuſanum Dionyſium Plato erudivit. Perraroque eximius aliquis ingenio & doctrina inventus eſt vir, cujus non aliqua monumenta ſtudiorum mandata literis, aut aliqui diſcipuli ſapientiæ præceptis aucti & imbuti, velut hæreditaria munera poſteritati [5] relicti fuerint.

1 *Pythagoras.*] Idem Laërtius in vita illius.

2 *Sic Thebanum Epaminundam.*] Plutarchus in vita illius.

3 *Ariſtoteles Theophraſtum.*] Laërtius in vita utriuſque.

4 *Et Syracuſanum Dionyſium.*] Plutarchus in vita Dionis: & Laërtius in vita ipſius Platonis.

5 *Relicti ſuerint.*] Addo ſuperioribus quæ de Cicerone dicta ſunt, quæ & ipſe libr. 1. de Divinatione ſcribit, *Nuper cum eſſem cum Q. Fratre, in Tuſculano diſputatum eſt. Nam cum ambulandi cauſa in Lycium veniſſemus (i... enim ſuperiori gymnaſio nomen eſt) Per... legi, ille inquit, tuum paulo ante tertium librum de natura deorum.* Ex quibus pla... ne conſtat *Lycium* fuiſſe gymnaſium in Tuſculano Ciceronis à nomine A... riſtotelicæ ſcholæ dictum. De qu... etiam per ipſum Cicer. libro Acade... micarum quæſtionum. Et quod ſcri... bit Plutarch. in vita ipſius Ciceronis *eum Rempublicam in monarchiam pe... Cæſarem mutatam aſpicientem, public... miſiſſe, ac operam junioribus præbuiſſe qui philoſophiæ adorti ſtudium forent.*

CAPUT XXIV.

In quo gradu cognationis apud pleraſque gentes matrimonia licuerint, & quam diverſi mores in contrahendis nuptiis fuerint.

INter [1] omneis conſtare video, licuiſſe quondam paſſim & nullo delectu aut modo, veteres conjugiis affinium cognatorumque copulari: quod tamen non æque apu... omnes ſervatum eſt. Nam etſi apud nonnullas [2] Indorum gentes

Indorũ gentes.

TIRAQUELLUS.

1 *Inter omnes.*] De hac re ſcripſimus in noſtris legibus Connubialibus in lib. 7. num. 30. 32. & multis ſeq. in quibus videbis auctorum de hac re teſtimonia, quorum nos verſu ſequ. no... nulla afferemus.

2 *Indorum gentes.*] Hieronymus li... bro 2. adverſus Jovinianum, quod v... alibi reperies.

1 *Ar...*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

entes, [1] Arabas, [2] Perſas, [3] Mauroſque, qui juxta Bactrianos ſunt, ac [4] Magos, [5] & Babylonios, quorum hoc iſtitutum fuit, cum quibus [6] Chryſippus ſentire viſus eſt, ilios matres ducere uxores, & cum parentibus ſtupro oïre, atque ex eis ſobolem gignere paſſim licuerit, idque nter eos conjugium nullis fuerit legibus vetitum: [7] tamen pud reliquas ubique gentes, tam immane ſcelus, lege & noribus ſub gravi documento interdictum fuit: nefas ſciicet exiſtimantes, filios cum matribus turpi amore comniſceri, ferarum ritu: quod dictu audituque fœdum & udendum eſt. [8] Ægyptii vero ſororum amoribus conjuiiſque implicari, & cum his paſſim matrimonia inire ſotavere. [9] Quippe Ptolemæus, ut ſororis, quam miro amore

Arabes. Perſæ. Mauri. Babylonii.

Ægyptii.

1 *Arabas.*] Strabo lib. 16. ubi ſcriit: *apud Arabas, qui in Aromatifera* *gione ſunt, omnibus conſanguineis unam* *xorem eſſe.*

2 *Perſas.*] Idem Strabo libro 5. ad in. Catullus quo loco ſtatim citabinus. Curtius lib. 7. & alii multi à noois citati l. 7. connubiali. n. 32. *

GOTHOFRIDUS.

* Idem Harmenopulus 1. *Titulo* 1. *Gentium*, inquit, *jus eſt, quo gens genteſ-* *e utuntur, ut non miſceri matribus apud* *armatas & Græcos, contraque iis mi-* *ſceri apud Perſas.*

TIRAQUELLUS.

3 *Mauroſque.*] Legendum *Nauros* ex Curtio lib. 8. non multo poſt princ.

4 *Magos.*] Laërt. in proœmio, autoritate Socionis. Catullus in Gellium,

Naſcatur Magus ex Gellì matriſque
nefando
Concubitu, & diſcat Perſicum aru-
ſpicium.
Nam Magus ex matre & nato gigna-
tur oportet;
Si vera eſt Perſarum impia relligio. *

GOTHOFRIDUS.

* Idem Auguſtinus in Levitici 18. dde quæ ſcripſi cap. 2. hoc eodem l. 1.

TIRAQUELLUS.

5 *Et Babylonios.*] Adde & alias multas gentes, ut Parthorum, Medorum, Phrygum, Galatarum, Æthiopum, Scytharum, Hyberorum, Nomadum, ut & nos diximus & probavimus ex illis noſtris legibus Connubialibus l. 7. numero 33.

6 *Chryſippus.*] Ἐν τῷ περὶ πολιτικῶν, ut tradit Laërtius in vita illius, & Epiphanius libro Hæreſeon 3. cap. ultimo: & alii, quos videbis l. 7. Connub. n. 38.

7 *Tamen apud reliquas.*] Vt & nos late ſcripſimus in eadem l. 7.

8 *Ægyptii.*] Diodorus Sicul. lib. 1. & alii, ibi à me citati.

GOTHOFRIDUS.

Ægyptii vero ſororum amoribus.] Iiſdem lex fuit, mortuorum fratrum conjuges ſibi matrimonio copulare, quod poſt illorum mortem manſiſſe virgines ducebantur, arbitrantibus (cum corpore non convenerint) nuptias non videri re eſſe contractas. Zeno ut refert. *l. 8. Cod. de inceſtis Nuptiis.*

TIRAQUELLUS.

9 *Quippe Ptolemæus.*] Juſtinus libro 14. Pauſanias in Atticis. Herodianus libr. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

amore deperibat, conjugium ſortiretur, & ſuam libidine
expleret, paſſim id licere permiſit. Itaque ut dirum fa
nus, & notam turpitudinis nefariæ, velamento matrim
nii obnubilaret, omnibus id permitti voluit. [1] Id quo
Perſæ. Perſis quoque licuit. [2] Nam Cambyſes duas ſorores cu
deſiderium ferre non poſſet, [3] Darius Satyram iiſdem g
Epirotæ. nitam parentibus connubio ſibi devinxere. [4] Idem Epirot
Macedones. [5] & Macedones: ſiquidem & [6] Ptolemæus Ceraunic
Græci. Arſinoën duxit, [7] & Olympias Pyrrhi filia, fratris co
jugio potita fuit. Contra vero [8] omnis fere Græcia, q
inter privatas neceſſitudines cum ſororibus commiſceri i
terdictum habuere: nefandumque putavere eodem p
rente genitos invicem inceſtis nuptiis detineri. Tame
Athenienſes. [9] Athenienſibus germanas ducere uxores, crimini datu
non fuerit: [10] quippe [11] Cymon Elpinicen duxit: & ex il
trad

1 *Id quod Perſis.*] Vt & ſupra dictum eſt in verbo, *Perſas.*

2 *Nam Cambyſes.*] Herodotus in Thalia.

3 *Et Darius.*] Juſtinus lib. 11.

4 *Idem Epirotæ.*] Quod probatur ex eo quod ſtatim dicetur de Pyrrhi filio.

5 *Et Macedones.*] Contra Herodianus libro 1. dum ſcribit, *Ptolemæum, contra Macedonum leges, ſororiis amoribus ſeſe implicaſſe.*

6 *Ptolemæus Ceraunicus.*] Plutarch. in lib. de educatione liberorum. Juſtinus lib. 24. Pauſanias lib. 1.

7 *Et Olympias.*] Juſtinus lib. 28. in princ. *Olympias*, inquit, *Pyrrhi Epirotæ regis filia, amiſſo marito, eodemque germano fratre Alexandro, &c.*

8 *Omnis fere Græcia.*] Herodianus, ubi nuper citavimus.

9 *Athenienſibus.*] Arnobius lib. 8. contra Gentes. Sed tu tamen vide noſtras ll. Connubiales in 7. l. num. 37.

10 *Quippe Cymon.*] Probus Æmylius in proœmio, & iterum in vita ipſius Cymonis.

MERCERUS.

11 *Cimon Elpenicem duxit.*] Mure
cap. 7. lib. 1. Variar. ex Andocide vet
ſtiſſimo oratore, contendit idipſu
apud Athenienſes non licuiſſe per l
ges, & mores, cum Cimon propter
dicatur actus fuiſſe in exilium. Sed
Ariſt. talia matrimonia videtur in
probare, cap. 2. l. 2. Polit. Plutarchu
Ammianus & alii manifeſte tradu
Cimonem inſimulatum fuiſſe inceſt
Quare hoc loco Alexander ſibi cave
cum tradit ex Cimone licuiſſe cum ſ
roribus copulari: quaſi ante Cimone
ea connubia non licuiſſent. Quæ t
men licuiſſe tradunt Demoſthenes
Philo, Seneca, Æmilius Probus. E
præterea annotat Æmil. Probus, Ci
moni turpe non fuiſſe, ſororem ge
manam in connubio habere. Græci
vero parum verecunde de diis ſuis ſe
ſiſſet, ſi in more hominum non fui
ſent ea connubia, quæ ipſa inter Deo
agnoviſſet. Nam *Saturnus Opem jun
ctam ſibi ſanguine duxit, Oceanus The
tyn, Junonem rector Olympi.*

1 *Perſ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aditum, impune cum ſororibus conjugari. [1] Perſis quo- *Perſæ.*
æ legitimum fuit, neque pudendum viſum eſt, non mo-
o ſororibus, ſed & filiabus commiſceri. [2] Namque Arta-
rxes Athoſim atque Meſtrim filias juſtæ uxoris loco ha-
ùit: & alii impune id factitarunt, [3] quod Græci & ple-
que gens improbum nefandumque exiſtimarunt. Præ
nnibus vero [4] Lesbii fœdiſſimæ Veneris fuiſſe tradun- *Lesbii.*
r: apud quos nihil ſinceri erat aut incontaminati: adeo
ne capiti quidem parcerent, & omni fœda libidine ſe
quinarent. [5] Apud Romanos vero tam informia conju- *Romani.*
a, lege & moribus interdicta fuere: apud quos licet cum
finibus, cum quibus ſumma erat neceſſitudo, conjugalem
ire copulam eſſet lege vetitum, ea de cauſa, ut novos
fines agnationibus familiarum, multaſque propinquitates
clientelas mutuis affinitatibus ſibi adſciſcerent cogna-
onis jure: tamen [6] cum ſobrinis, aut defunctæ uxoris
rore, vel [7] mortui fratris uxore copulari non vetabatur.
æcilius enim Metellus, uxore defuncta, illius ſororem
ſponſam tulit. [8] Et Brutus Porciam ſobrinam, nulla
rohibente lege, deſponſavit. L. quoque Craſſus ex de-
ncti fratris uxore filios eduxit, & propagavit. [9] Ex de-
endentibus vero, ad neptes uſque, conjugia Romani ve-
iere, id quod etiam plebiſcito cautum fuit. [10] Sed fratris
filiam

TIRAQUELLUS.

1 *Perſis quoque.*] Sed de iis jam di-
um eſt.

2 *Namque Artaxerxes.*] Vide l.7.
onnubialem, num.32.

3 *Quod Græci.*] Ut dictum eſt ſupra.

4 *Lesbii.*] Ex Ariſtophanis inter-
ete in Veſpis, eum locum interpre-
nte Μέλλουσιν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμ-
ται, idque teſtimonio Theopompi
Ulyſſe, & Heraclidis in Troilo.

5 *Apud Romanos.*] Ex Plutarcho
roblem.6.108. ubi reddit multas ra-
ones, & vide l. 7. Connubial. n.41.
multis ſeq.

GOTHOFRIDUS.

6 *Cum ſobrinis, aut defunctæ, &c.*]
V. *l. celebrandis* 17. *Cod. de Nuptiis.*

7 *Mortui fratris uxore.*] V. *l.*8. *Cod. de inceſtis Nuptiis.* Fratris filiam ducere licebat Romanis & Græcis.

TIRAQUELLUS.

8 *Et Brutus Porciam ſobrinam.*] Plutarch. in vita illius. Et alii plerique ſuas conſobrinas in uxores duxere, ut videbis in 7. l. Connubiali n.44. Neque enim id legibus noſtris prohibitum eſt, ut ibi dicitur.

9 *Ex deſcendentibus.*] Ut videre licet ex *l. nuptiæ conſiſtere. & l.ult.ff. de ritu nupt. & §.ergo non omnes. Inſt.de nupt.*

10 *Sed fratris filiam.*] Ex *l.qui in provincia. §. divus.ff. de ritu nupt.* & aliis multis citatis in l. 7. n.42.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Fratris filiam ducere licebat Romanis & Græcis. filiam ducere uxorem, licet antea lege vetaretur, ſubſequutis inde temporibus, [1] paſſim id licere principes vol-re, poſtquam [2] Claudius Cæſar rem deſuetam uſurpa ut Agrippinam, cujus amore deperibat, ſibi uxorem ſponſaret. Idem apud Græcos licuiſſe comperimus. Na-que [3] Alexandrides ſororis filiam ſponſam duxit: ex q Doryeum, Leonidem, & Cleombrotum genuit: qu ſuccedente ævo [4] à Nerva fuit ſevera conſtitutione inhi-tum. *Novercam ducere.* Proditus tamen memoriæ eſt [5] Antoninus Caraca, præter inſtituta majorum, novercam Juliam uxor duxiſſe, nuptiaſque inceſto primus polluiſſe: cauſat, *Sobrini filiam ducere.* principi, quodcunque liberet, impune licere. [6] Et lic ſocrus genero copulari nullis auſpiciis poſſet, [7] ſobrini-

m

MERCERUS.

1 *Paßim id licere, &c.*] Verum eſt id quidem uſque ad Nervam. Qui (ut eſt apud Dionem) vetuit, ne ſororum filiæ ducerentur. Quem Dionis locum etſi graviſſimi, ac doctiſſimi viri de filiabus ſororum ſolum interpretentur, mihi videtur intelligendus etiam de fratrum filiabus. Etenim quid fuerit opus lege vetare, quod nec ulla lege licebat, nec videtur à populi conſuetudine admiſſum? Suetonius, & Cornelius Tacitus temporibus Nervæ vixerunt. Vterque vero diſertim ſcripſit, Populum Romanum ita horruiſſe Claudii nuptias cum fratris filia, ut non ſint reperti præter Primipilarem unum, & libertinum alterum, qui Claudii exemplum ſequerentur. Multo ergo magis horruerit nuptias cum filia ſororis, quæ permiſſæ nunquam fuerant. Poſt Nervæ vero principatum populi vitia legem Claudii renovarunt: ſaltem tales nuptias uſitatas fecerunt. Quare Diocletianus, & Maximianus iterum repreſſerunt: & poſt eos Conſtantius & Conſtans, addita etiam pœna capitis. Quod poſtremum Sozomenus tribuit Conſtantino eorum patri. Revocavit poſtea Baſiliſcus arrepta tyrannide: Inhibuitque poſtremo Zeno Imp. recuperato In rio, & reſciſſis actis Baſiliſci.

TIRAQUELLUS.

2 *Claudius Cæſar.*] Suetonius in ta illius cap. 7. & Cornelius Taci lib. 12.

3 *Alexandrides.*] Legendum naxandrides ex Herodoto, id de eo ferente lib. 5.

4 *A Nerva.*] Ut tradit Dion cæus in vita illius. Sed tu ſuper vide omnino l. 7. Connubialem n. ubi videbis & ante tempora Ne fuiſſe prohibitum.

5 *Antoninus Caracalla.*] Æl Spartianus in vita illius.

6 *Et licet ſocrus.*] Quod videre teris ex noſtra l. Connubiali 9. n. 1

7 *Sobrini tamen filiam.*] Neſcio qu nam pacto hæc clauſula præcede conjungatur, cum nihil cum ea co mune habeat. Eſt tamen verum qu hic dicitur. Nam ſi ſobrinam licet d cere uxorem, ut dictum eſt ſupra verbo, *Et Brutus*, multo magis e filiam.

MERCERUS.

Sobrini tamen filiam.] Imo ve & ſobrinam ipſam ducere leges p miſerunt. Sic M. Marcellus Julia Augu

[..]n filiam uxorem ducere nullæ leges vetuere. Scipio [..]im Naſica Africani majorem filiam nullo prohibente [..]e ſibi deſponſavit: quod alii frequentes factitarunt. [..]ocedente mox tempore, [1] Valentinianus Cæſar, ut [..]boles paſſim propagaretur, genteſque affatim redunda[..]nt, [2] duas ſimul uxores ducere licere, duobuſque impu[..] conjugiis commiſceri lege ſacrata ſancivit: [3] quam le[..]m Julius Cæſar decreviſſe dicitur, ut [4] liberorum quæ[..]ndorum cauſa, [5] quot vellet quiſque uxores ducere, facultas

Uxores quot quiſque voluit, ducebat.

[..]guſti filiam ſibi ſobrinam duxit: [..]c M. Cicero vitio vertit Antonio, [..]od patrui filiam in matrimonio ha[..]ret. Hæ nuptiæ permiſſæ ſunt, flo[..]nte, Imo vero adoleſcente repub. ob [..]n caſum quem narrat Plutarchus, [..]eſt. Rom. Quamquam ut loquitur [..] Auguſt. tales nuptiæ propter vicini[..]em horrebantur illicitæ, & ut loqui[..] Cornel. Tacit. Annali. 12. longo [..]mpore Romæ fuerunt ignoratæ. Per[..]ſſæ tamen uſque ad principatum [..]eodoſii. Qui ut ſcribit Aurel. vi[..]or, *Tantum pudori tribuit & continen[..], ut ſobrinarum nuptias vetuerit, [..]quam ſororum*. Permiſerunt tamen [..]am poſtea Arcadius, & Honorius [..]pp.

TIRAQUELLUS.

1 *Valentinianus Cæſar.*] Aliam hu[..]s l. cauſam affert Socrates Conſtan[..]nopolitanus in hiſtoria tripartita [..]aſſiodori lib. 8. cap. 11. Nempe quod [..]ſt Senertiam priorem uxorem, Ju[..]nam quoque, quam deperibat, du[..]ret. De quo etiam Paulus Diaconus [..] vita Valentis ipſius Valentiniani [..]i.

MERCERUS.

Valentinianus Cæſar.] Ante hunc [..]nperatorem certe tales nuptiæ per[..]iſſæ non leguntur. Sed revera tamen [..]itatæ fuerunt, circa tempora Vale[..]ni, Diocletiani, & Maximiani. Hi [..]im neceſſe habuerunt vetare lege [..]ta, ne quis plures uxores duceret. Quod fruſtra factum eſſet, niſi Pop. magna obſtinatione in id vitium incidiſſet. Videtur porro irrepſiſſe in rempub. Romanam à Judæis. Qui ſibi Moyſis lege permiſſum ajebant plures uxores ducere.

GOTHOFRIDUS.

2 *Duas ſimul uxores ducere licere.*] Id Judæos ipſos quoque obſervaſſe, refert Theodoſius, Arcadius & Honorius. l. *Nemo Judæorum. C. de Judæis.*

TIRAQUELLUS.

3 *Quam legem Iulius Cæſar.*] Suetonius in vita illius cap. 52.

MERCERUS.

4 *Liberorum quærendorum.*] Etſi hoc ultra Cenſuram noſtram eſt, velim tamen notes, hanc legitimam fuiſſe formulam uxoris habendæ. Quod niſi nimis longum foret, pluribus teſtimoniis confirmarem. Hoc ſolum dicam, Apud Valerium, Auguſtum injuſtum pronunciaſſe ſenile quoddam conjugium, quia non eſſet initum liberorum quærendorum cauſſa. Et apud Plut. Antonium dici contra leges patrias Cleopatram duxiſſe, quia eam libidinis tantum cauſſa duxerat, non liberorum quærendorum.

5 *Quot vellet, &c.*] Habet hæc Alex. ex Suet. Incidit vero in codices Suet. male ſanos. Cæſar enim eam legem ad ſe ſolum pertinere voluit. Quare emendandus locus ille Suet. eo modo quo Lipſius emendavit & Torrentius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cultas foret. [1] Id quod apud Siculos & [2] Athenienſ in uſu fuiſſe quandoque invenimus. Siquidem [3] Dion uno ſimul tempore cum Doride Locrenſi, & Ariſtom Syracuſana nuptias celebravit. [4] Et Demetrius Anti filius, atque [5] Euripides poëta duobus ſimul conjugiis veriti ſunt copulari.[6] Socratem quoque tradunt ſimul tippen & Myrtonem Ariſtidis neptem habuiſſe uxo

Demetrii libido. [7] Ipſe vero Demetrius tam inexhauſtæ libidinis fuiſſe tur, ut poſtpoſitis armis & omni apparatu belli co Megarenſes, Lamiæ proſtitutæ amore accenſus, inſi ret: ut haud immerito Lyſimacho oſtentanti vulnera, cum leone miræ magnitudinis pugnans, paſſus fuerat ſius legati reſpondiſſe ferantur, quaſi alludentes, De trium quoque meretricis Lamiæ in collo notas & vul dentibus inflicta, exhibere potuiſſe. Proditum vero

Athenienſes urbanam ducebant uxorem. Spartani. moriæ eſt, Athenienſes, ut exhauſtam juventutem cladibus repararent decreto caviſſe, ut urbanam cives cerent, & ex altera liberos tollere non vetarentur. A Spartanos duas ſimul duxiſſe, crimini fuiſſe datum conſtat (licet aliqui contra vetitum peſſimo id exemplo ctitari)

tius. Primus ergo Romanorum Antonius, duas uxores eodem tempore habuerat. Quod tradit Plut. in Comparat. Antonii cum Demetrio. Porro autem quod hic traditur de multitudine uxorum, de legitimis uxoribus intellige. Nam Concubinam uxori legitimæ ſuperducere, fortaſſe Romæ licuit. Quod pluribus probat Hotomanus, contra multorum opinionem. Sed & Cicero id videtur docere, 1. de Orat. Ubi Craſſus de eo loquens, qui duas uxores eodem tempore habebat, Romæ unam, in Hiſpania alteram: poſteriorem dicit ſaltem in Concubinæ locum habendam fuiſſe, ſi judicaretur divortium cum priore factum non eſſe novis nuptiis, ſed faciendum fuiſſe verbis ſolemnibus, & certa formula.

TIRAQUELLUS.

1 *Id quod apud Siculos.*] Quod probat ex eo quod poſtea dicit de Dio ſio.

2 *Et Athenienſes.*] Gellius lib cap. 10. vide l. 7. Connub. cap. 23.

3 *Dionyſius.*] Cicer. lib. 5. Tu quæſt. Valerius Max. lib. 9. cap. 14. tarch. in Dione, poſt princ. Ælias de Varia hiſtoria lib. 13. ubi tamen ſteriorem illam uxorem vocat Ari netam.

4 *Et Demetrius.*] Plut. in vita ill.

5 *Euripides.*] Gellius lib. 15. c. Sed tu omnino vide l. 7. Connub lem, num. 23. 25. & 26.

6 *Socratem quoque.*] Athenæus Laërtius in vita illius, auctoritate H ronymi & Satyri.

7 *Ipſe vero Demetrius.*] Plutarc in vita illius, Athenæus in Dipno phiſtis. & vide Ælianum l. 12. Va hiſtoriæ.

1 *Ly-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtarint) [1] Lycurgi lege, qua binas uxores unas ædes incole, atque in eadem domo habitare non permiſit. [2] Brachmes, [3] Numidæ, & [4] Mauri, pro modo facultatum uxorehabent: itaque multis denas, pleriſque vigenas habere pmiſſum eſt. [5] Reges quoque Perſarum & Aſſyriorum, pres, quibus civitates pro redimiculis & muliebri mundo lgiuntur, habent uxores. [6] Sed ſicut apud diverſas gent, nationeſque diſpares gradus affinitatis cognationiſque, qbus cum jungerentur, definiti fuere: ita mores obſcœrs & ſordidos ritus, ac fœda quædam ſolennia in contrahdis nuptiis, pleræque gentes diſpari obſervarunt modo. [7] Quippe Thraces mulieres nupturæ, non parentum arbirtu, ſed præmiis nubunt. Virgines enim quæ forma præclebant, à viris precio exhibito, & certa ſubtaxata pecurrum ſumma, emebantur. Contra vero deformes & mirs decoræ, preciis mercabantur viros quibus nuberent. [8] Babyloniis [9] & Aſſyriis peculiare fuit, nubiles virgines ad ſum in unum cogere, circunſtanteque virorum turba, per pconem ſingulas auctionari: ut quæ complacita foret, ptio exhibito, aut datis vadibus, ſponſa duceretur. Apud [10] Taxilos, Brachmaneſque ſi qua propter inopiam virum ncisci non poſſet, in forum virgo producebatur: & claſſo evocata turba, pudibundiſque oſtenſis & revelatis, cui com-

Brachmanes. Numidæ. Mauri. Perſarum & Aſſyriorum reges. Ritus diverſi in contrahendis nuptiis. Thraces. Babylonii & Aſſyrii. Taxili & Brachmanes.

1 *Lycurgi lege.*] Xenophon in Repl. Lacedæmoniorum.

2 *Brachmanes.*] Strabo lib. 15.

3 *Numidæ.*] Saluſtius in Iugurtha.

4 *Et Mauri.*] Idem auctor ibi, & copius de bello Vandalico libro 4. le & Indos, Thraces, Catheos, ſive Cheros, Venedos, Iudæos, Ægyptios, amones, Parthos, Cyrenaicos: Perſ, Syros, Pœones, Gelones, Germas ex multis auctoribus à me citatis l. 7. Connubiali, n. 20. 21. & 22. de nonnullis quoque infra dicet.

5 *Reges quoque Perſarum & Aſſyrum.*] Ex Cicerone in quinta in Verrem actio. & Strabone libro 5.

6 *Sed ſicut.*] Id patet ex ſeq.

7 *Quippe Thraces.*] De his Herodotus, & Pomponius Mela libro ſecundo, capite item ſecundo & Solinus cap. 15.

8 *Babyloniis.*] Herodotus lib. 1.

9 *Et Aſſyriis.*] Ælianus de Varia hiſtoria lib. 4. Et Stobæus ex Nicolao, Sermone 42. & ante hos Strabo lib. 16.

10 *Taxilos.*] Strabo l. 15. auctoritate Ariſtobuli. Hi autem, ut ibi videre licet, ſunt Indiæ populi, ex quibus & Brachmanes ſunt, ut dicetur infra l. 4. cap. 13.

1 *Bœotiis.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Bœotii & Locri. *Eucliæ ara.* *Romani.* *Futinus.* *Indi.* *Phaſis fluvius.* *Athenienſes.*

complacita erat, nuptui dabatur. [1] Bœotiis [2] & Locr ni-
hil erat in ſponſalibus firmum, niſi ſponſus & ſponſa i ra,
Eucliæ virgini dicata, prius libarent : haud aliter, niſi re
ſolenni antea libaſſent, matrimonium eſſe rati. [3] Qui os
Romæ quandoque invaluit : ſiquidem olim nuptura in
ſinu Futini dei ſedere cogebatur. [5] At apud Indos, niſ u-
bentes unguento quod ex arboribus Phaſis fluminis d il-
lat, delibuti forent : neque matrimonium, neque cogn o-
nis jura legitime contrahi putarunt. [6] Sicut Athenient us
 illa

1 *Bœotiis.*] Plutarchus in Ariſtide.

2 *Et Locris.*] Idem ibi.

3 *Qui mos Romæ.*] Lactantius lib. 1. c. 20. ſunt qui hunc Deum non Futinum, ſed Mutinum vocat, *in cujus*, inquit, *ſinu pudendo nubentes primum ſedebant, ut illorum pudicitiam prior deus delibaſſe videretur.* Et ut *Mutinus* legendum ſit, facit illud carmen Priapejum.

Furi rubricato minare Mutino.

At *Mutunus* * legitur apud Tertullianum in Apologetico, & Arnobium libro quarto adverſus gentes, Auguſtinum lib. 4. cap. 11. ubi tamen in nonnullis codicibus ita legitur, *Ipſe eſt Motunus, vel Turinus, qui eſt apud Græcos Priapus.* Sunt tamen & qui apud Lactantium, ubi ſupra, *Futinum* legant.

GOTHOFRIDUS.

* Qui apud Feſtum legitur, Mutinus: *Mutini* (inquit) *Titini ſacellum fuit Romæ, cui mulieres velatæ togis prætextatis ſolebant ſacrificare :* Mutunum vero vel Motunum dictum putant, quod vim movendi ſe viro & uxori adderet. Sunt qui apud Tertullianum illo loco Apologetici legunt *Mucunum*, à Mucore, ineptiſſimè.

MERCERUS.

4 *In ſinu Futini.*] Lege *Mutuni*, vel *Tutuni*, vel *Tutini*. Certe Mutunus hic Deus vocatur apud Arnob. libr. 4. adverſus Gent. & Apud D. Auguſt. c. 9. libr. 6. de Civitate Dei. Sic etiam reponendum cenſuit Ianus Guliel. apud Lactantium lib. 1. Inſtitut. In quibus omnibus locis, hic mos deducendi novam nuptam ad Mutunum, & sta n-
di illam in illius Dei ſinu deſcri r.
Exiſtimavi porro olim Virgines il-
lius Dei templum deductas, prid u-
ptiarum, quo veſtem muliebrer i-
mum induebant : tum quod eju ei
templum Feſtus extra urbem eo io
collocet, ut eo Virgines nuptiaru e
commode deduci, & inde reduc m
poſſent : tum quod ſicut mares b-
cinii die in Capitolium, Indeq n
forum deducebantur, ut ibi ger æ
reip. facerent auſpicium, ſic dece i-
debatur, ut virgines tyrocinii die ui
pridie erat nuptiarum, deducer ur
ad Mutunum, ut ibi prior Deus e n
virginitatem delibaret, ipſæque p a-
gandæ civitatis auſpicium facerer e
qua mea conjectura aliorum ſit i-
cium.

TIRAQUELLUS.

5 *At apud Indos.*] Philoſtrat n
vita Apollonii libr. 3. ubi tamen n
fluvium non *Phaſidem* appellat d
Hyphaſidem. In cujus ripis, inqui r-
*bores naſcuntur ſimiles his, quæ s
Iſtrum naſcuntur, à quibus ungue m
diſtillat, quo in nuptiis Indi perung u-
ſueverunt, tantique ab illis æſtimat ut
niſi tali unguento perun ti nubentes e-
rint, imperfectæ nuptiæ, & Vener i-
nime gratæ putentur.*

6 *Sicut Athenienſibus.*] Lyſias is
eſt, in oratione pro Phrynichi fili &
Libanius in oratione de Dianæ l li-
bus : & vide omnino Cœlium Rh i-
ginum lib. 26. cap. 19.

1 Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...ni dabatur nuptui, nî prius Dianæ ſacra obîſſet. Nam ...tem induebat, cui crocoton dixere nomen: [1] neque *Crocoton.* ...niri poterat decennio major, vel quinquennio minor. Snnitum inſtitutio talis erat, non cuivis homini nuptui *Samnites.* ...re filias, ſed decem deligebantur quotannis virgines ex ...ni turba: quæ totidem magnæ indolis juvenibus daren... compare voluntate, ut ſi à ſuſcepta vitæ inſtitutione, ...à bono honeſtoque decederent, per ignominiam illi ...go adimeretur, alterique locaretur. Proditum quoque ...moriæ eſt, [3] Phœnices virgines in luſtris & lupanari *Phœnices.* ...go quæſtum facere in phano Veneris in [4] oppido Sica: *Sica.* ...ue eo quæſtu meretricio dotem parare, & ita virum ...ciſci: de reliquo vero donum Veneri exhibere. [5] Quod ...d Cyprios uſurpatum fuit. Nam virgines nupturæ, ad *Cyprii.* ...ora deſcendere, & cum hoſpitibus commiſceri, vulga...ue corpore quæſtum facere ſolebant, donec dotes, qui...b virum nanciſcerentur, ſibi compararent. [6] Harmeniis *Harmenii.* ...e eſt, ut virgines in phano vetuſtiſſimo & ſanctiſſimo ...etidis deæ proſtituantur: ubi ipſius ſtatua ex ſolido au...ta erat, [7] quam Antonius expilavit, quibus emeritis, *Anetis.* ...uſvis præcipui hominis conjugium ſortiri fas erat, nemi...abnuente, aut tale conjugium detrectante. [8] Indi vero *Indi.* ...ximum decus arbitrati ſunt, ſi qua virgo eleganti mu...re, aut inſigni dono priſcæ artis digna foret. Quibus in more

Neque initiari poterat.] Neſcio ...re huic tractationi hæc inſeruit, ...il omnino ad eam pertinentia, ſed ...eſtales tantum: quæ neque decem ...is majores, neque V. minores, *capi*...perant, ut videre eſt apud A. Gel...lii libr. I. cap. 14.

Samnitum.] Ex Strabone libr. 5. ...ai.

Phœnices.]Lucianus in Icarome...ppo, Athanaſius contra Gentiles, ...ebius præparationis Euangelicæ li...b. 4. Divus Auguſtinus de Civitate ...i libr. 4. cap. 10.

4 *In oppido Sica.*]Hic lapſus eſt memoria Alexander: neque enim id *Phœnicibus* tribuunt ſcriptores, quod de *Sica* hic dicit, ſed *Punicis*, ut tradit Valerius Max. lib. 2. cap. I. quod de Inſtitutis antiquis eſt.

5 *Quod apud Cyprios.*] Juſtinus libro 18.

6 *Harmeniis.*] Strabo libro II. ad finem.

7 *Quam Antonius expilavit.*] Plinius lib. 33. cap. 4.

8 *Indi vero.*] Arrianus de geſtis Alexandri Magni lib. 8. Ex quo intelliges hic legendum, *elephanti*, non *eleganti*: errore quidem lubrico.

I *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

more fuit, ut parentes nubiles filias in cœtu præſtantiſſi-
morum juvenum producant: exque illis virum ſibi eli-
gat, qui fortitudine, curſu, pugna, aut ſpecie corporis cæ-
teris antiſtaret, nullaque dote exhibita, quem ſibi illa vi-
rum delegerat, ſponſum abducebat: quippe cum non ge-
nere aut nobilitate, ſed libentes cum viris inſigni corpo-
ris forma jungantur, ut ſpecies manaret ad poſteros. [1] Quod
Cathei. & Catheorum dicunt proprium fuiſſe, ut ſponſa ſibi virum
deligat: ſed ut eo fœdere jungatur, ut viro defuncto ea-
Segoregii. dem pyra oppetere cogatur. [2] Segoregiorum vetus erat
mos, ut paratis inſtructiſque menſis, inter epulas virgo in-
troducatur: & cui ex convivis aquam dederat, eum ſibi vi-
Talcheæ. rum delegiſſe videbatur. Sicut [3] apud Talcheas Libym
gentem, ubi multi unam expetunt: apud futurum ſocerum
inſtructis epulis, coram ſponſa ſcommata jactitant, fabulas
& jocos, cuique arridet mulier, illum ſibi delegiſſe cen-
tur. [4] Nonnunquam poſita virgine, in victoris præmium
Indi. decernebant Indi, luctatione & pugnis, victorque præ-
Sacæ. mium ſponſam abducebat. [5] Idem apud Sacas extra
Scythiæ gentes: namque hi ſolebant pro ſponſa cum a-
li pugnis decernere, victuſque velut deformatus igno-
nia, pudibundus & mœrens, in latebra degere, & alteris
Laxamatæ. aſpectum lucemque vitare. Circa Mæotim gens eſt, [6] I-

xa-

1 *Quod & Catheorum.*] Strabo libro 15.

2 *Segoregiorum.*] Juſtinus libr. 43.

3 *Apud Talcheas.*] Ialcheves, ſive ἰαλχβεῖς, Lybios id ipſum facere, quod hic traditur, ſcribit Nicolaus περὶ ἐθῶν, & ex eo Stobæus Sermone 44. Credoque hos eſſe, quos Alexander hic *Talcheas*, paucis literis immutatis, appellat.

4 *Nonnunquam poſita virgine.*] Strabo lib. 15.

5 *Idem apud Sacas.*] Ælianus de Varia hiſtoria lib. 12. Diodorus Siculus lib. 1. cap. 9.

6 *Laxamatas.*] Pomponius Mela lib. 1. cap. 21. quo Chalybes deſcribit. Idemque de Amazonibus Herodotus libro 4. Et idem quoque de Sarmatis ipſe Pomponius Mela libro 3. De Sauromatis Nicolaus lib. nuper cit., & ejus auctoritate Stobæus Serm. .

GOTHOFRIDUS.

Laxamatas.] Videtur legendum *Iaxamathas* ut apud Melam, vel *Iaxabatas*. Sunt enim Stephano *Iaxabatæ*, populi circa Maræotin οὓς Σαυρομάτας φησὶν ἔφορος. quin & idem tribuitur Amazonibus apud Herodotum libro 4. quæ & ipſæ Scythicæ. Sed omnium maxime Melæ locus ille evincit, qui de *Iaxamathis* loquens hunc eundem modum refert.

It

ænatas vocant, apud quos virgo niſi qui hoſtem confe-
cet, nuptui dabatur nulli. [1] Et ex Carmanis uxorem *Carmani.*
icebat nemo, niſi qui hoſtis caput ad regem detuliſſet.
pud Syginnos Perſicam gentem, mulier, aurigandi pe- *Syginni.*
ii, quemcumque vult virum ducere, jus habet. [3] Tro- *Troglodytæ.*
glytæ vero, fœminas viris deſponſas, primis noctibus
cnati affineſque producunt, illaſque promiſcuis adulte-
ri patere ſinunt, poſtea perpetuæ pudicitiæ adſcriptæ, ſe-
viſſimis pœnis, vel minima conjectatione, ſi deliquiſſent,
cercebantur. Quem morem [4] Gymneſiarum incolis, *Gymneſiæ.*
[5] alearibus, [6] & Lydis invaluiſſe legimus. Tradunt qui- *Baleares.*
dn [7] Andrimachidis in Aphrica populis, uſum multa ſe- *Lydi.*
ca viguiſſe, ut virgines nupturas regi in primis offerant, *Andrimachidæ.*
ullarum pudicitiam ante ſolemnia nuptiarum delibaret.
[8] Quod à Volſinienſibus quandoque ſervatum legimus, ut *Volſinienſes.*
ſervili preſſi dominatu, ingenuas filias ſervis delibandas
dent. [9] Ebulibus vero inſulis rex imperare dicitur, qui ſi- *Ebules inſulæ.*
n ſpe conjugii, in quamcunque commotus fuerit, uſua-
riam

TIRAQUELLUS.

1 *Et ex Carmanis.*] Strabo lib. 15.

2 *Apud Syginnos.*] Strabo libr. 11. *Sinni*, inquit, *in cæteris rebus Perſice unt. Equis vero utuntur puſillis & hidis, qui equitem vehere non poſſunt, qdrigis jungunt, quarum mulieres ſunt aigæ, à pueritia exercitatæ, & quæ ome ducere quadrigas judicatur, cuicque vult nubit.*

3 *Troglodytæ.*] Non recordor me iegiſſe de *Troglodytis*, ſed de *Angy-* idem propemodum tradunt Pomnius Mela libro primo, cap. 8. & Solus cap. 44.

4 *Gymneſiarum incolis.*] Diodorus ulus lib. 6. cap. item 6.

5 *Balearibus.*] Idem eodem loco. em autem ſunt *Gymneſiæ & Baleai*, ut ſcribit Strabo libr. 3. & Plinius ro 3. cap. 5. non longe à fin. Nam *eares*, inquit, *Gymneſias dixere.* & s quoque alibi dicemus.

6 *Et Lydis.*] Herodotus l. 5. Strabo libr. 11. ad fin. Ælianus variæ hiſtoriæ libr. 4. initio.

7 *Andrimachidis.*] Idem auctor libro 4.

8 *Quod à Volſinienſibus.*] Valerius lib. 9. cap. 1.

9 *Ebulibus.*] Non memini me legiſſe inſulas eo nomine vocatas. *Ebuſum* autem è Balearibus inſulis eſſe vidimus apud Strabonem l. 3. Plinium l. 3. cap. 5. non longe à fin. non ſemel & alibi ſæpe. & Pomponium Melam l. 2. cap. ult. *Ebudes* * autem legimus eſſe in Oceano Britannico apud Solinum cap. 35. ubi id dicitur de rege eorum.

GOTHOFRIDUS.

* Quæ & Αἰβοῦδαι Stephano. quinque ſunt numero: & ita prorſus hic legendum *Hæbudes*, ut apud Solinum: vel *Æbudæ* ut apud Stephanum.

1 *Apud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Æthiopes. riam capit. [1] Apud Æthiopes pleraque gens ſolennes nu[p]tias non novit, quia paſſim & indiſcreto concubitu miſce[n]tur. [2] *Garamantes.* Garamantes quoque nuptias non novere, ſed fer[a]rum ritu paſſim in Venerem ruere licebat. Quod quide[m] à barbaris frequens uſurpatum eſt, qui turpi coitu ſe imm[i]ſcentes, expertes tori genialis fuere. Inter quos [3] Lym[i]rini populi traduntur, vulgato concubitu, connubia hab[e]re promiſcua, filioſque editos poſt quinquennium in unu[m] coactos, ſuum quemque ſimilem agnoſcere, & pro fili[is] educare. *Reges Perſarum & Medorum.* Neque omiſerim quod traditum eſt, [4] apud Per[ſ]ſas [5] Medoſque, reges quamplures habere uxores, muli[e]res vero quam pluribus nubere: quæ autem paucioribu[s] quinque viris nupſiſſet, agreſtis habebatur & ſordid[a]. *Thraces.* [6] Thraces quoque honori ducunt, multiplici conjugio [&] numero uxorum gloriari, ſicut [7] *Germani.* Germani, qui licet ſin[]gulis uxoribus contenti ſint, nobiliores tamen plures ha[]bere uxores pro decore familiæ & majeſtate putant. Apu[d] *Arabes. Nabathæi. Britanni.* [8] Arabas, [9] Nabathæos & [10] Britannos, in uſu fuit, ut co[n]ſanguineis cognatiſque omnibus una uxor ſit, ad qua[m] per vices quiſque ſuo ordine admittitur: ingreſſuruſq[ue] ad ea[m]

TIRAQUELLUS.

1 *Apud Æthiopes.*] Plinius l. 5. c. 8. & Solinus cap. 39.

2 *Garamantes.*] Pomponius Mela libro 1.

GOTHOFRIDUS.

Garamantes.] Adde quæ de *Hunnis* ſcribit Ammianus.

TIRAQUELLUS.

3 *Lymirini.*] Stobæus ex Nicolao Sermon. 42.

4 *Apud Perſas.*] Non memini me id legiſſe de Perſarum regibus nuncupatim, ſed de Perſis ſimpliciter, ut multas uxores ducerent, apud Herodot. libro 1. & Ammianum Marcellinum libro 23.

5 *Medoſque.*] Strabo l. 11. *Medorum eſt*, inquit, *reges multas uxores habere, pauciores autem quam ſeptem non licet.* Eodem modo proditum eſt, mulie[res] pulchrum ſibi exiſtimare, ut viros h[a]beant quam plurimos, pauciores qui[n]que calamitoſum ducere. De quo [e]tiam Æneas in deſcriptione Aſiæ c. 3[.]

6 *Thraces.*] Pomponius Mela lib. [] cap. 2. & Solinus l. 2. cap. 16. Herac[li]des in Politicis. Herodotus ante h[os] tradidit, id tantum tribuens Thrac[i]bus, qui ſupra Creſtonas ſunt, libr. [] poſt princ.

7 *Germani.*] Corn. Tacitus de m[o]ribus Germanorum. & Cæſar ad [] lib. 1. Commentariorum belli Galli[ci] dum loquitur de Arioviſto German[o].

8 *Arabas.*] Strabo l. 16. ad fi.

9 *Nabathæos.*] In eodem loco.

10 *Britannicos.*] D. Clemens, [] eſt, l. 9. Recognitionum c. 7. Et E[u]ſebius præparationis Euangelicæ l. [] cap. 8. Aliter Cæſar l. 5. belli Galli[ci]

1 *Ill*

aeam baculum pro foribus ponit: alterius vero congreſ-
ſu pro adulterio luit. Ac ne nimium multa complectar,
ve ulterius barbaros ritus moreſque recenſeam, de his
tenus dixiſſe abunde fuerit. [1] Illud utique verum eſt,
od à Græcis & Romanis pariter factitatum novimus, ut
orem quam quis duxiſſet, etiam ſublatis liberis [2] alii dare
uariam, ex qua liberi gignantur, mox illam vendicare
gibus & moribus permiſſum fuiſſe. [3] Sic Cato Martiam
orem amico dedit, & [4] Socrates Xantippem. Atque
i id ſæpe factitarunt: quem morem apud Lacedæmo-
os, [5] Lycurgi lege, [6] Tapyraſque, & pleraſque gentes
valuiſſe, documenta ſunt: qua cavetur, ut ad ſenioris
orem juvenis florenti ætate, tollendæ prolis cauſa ad-
ittatur: [7] legibus vero Solonis ſancitur, ut orbæ puellæ
i ſunt genere proximi, nubant, utque, ſi maritus ad ra-
onem veneream minus potens foret, mariti propinquus
ius uxorem nanciſcatur. Quare [8] Attalus Aſiæ rex, cum
falſus

Græci & Romani uxorem aliis uſuariam dabant.

Solonis lex.

1 *Illud utique verum eſt.*] Quod
mplis ſeq. patebit.

MERCERUS.

2 *Alii dare uſuariam, &c.*] Hoc de
omanis quidem ſcribunt Suidas,
ertul. Zephyrus, S. Salvianus, & alii
ulti auctores fide digni. Sed tamen
ediderim, debuiſſe intervenire di-
ortium. Certe Cato apud Lucanum,
alios auctores Rom. notatur, quod
ſt obitum Q. Hortenſii, cui Martiam
orem utendam dederat, illam ſine
ova ſolemnitate nuptiarum recepe-
t, ac ſi nullum cum ea divortium fe-
ſſet.

TIRAQUELLUS.

3 *Sic Cato.*] Uticenſis, ex Plutarch.
vita illius, auctoritate Thraſeæ
rabone lib. 11. Appiano lib. 2. Bel-
rum civilium, Lucano lib. 2. Tertul-
ano in Apologetico cap. 39. D. Au-
ſtino in lib. de Fide & operibus &
lib. de Bono conjugii.

4 *Socrates Xantippem.*] Vt refert
ertullian. Apologe. c. 39. duas uxo-
res habuit Xantippem ſcilicet & Myr-
tonem. Laert. in ipſius vita. Rhodig.
lib. 25. cap. 4.

5 *Lycurgi lege.*] Xenophon in Rep.
Lacedæmon. & Plut. in vita Lycurgi.

6 *Tapyraſque.*] Strabo lib. 11.

7 *Legibus vero Solonis.*] Plutarch. in
vita illius.

8 *Attalus Aſiæ rex.*] Plutarch. in
apophtheg. Eumenis, & nonnihil Li-
vius 5. Decad. libro 2. Ad hos autem
mores gentium in hac re uxoria, adde,
Sunitas quotannis & adoleſcentes &
virgines publice judicare ſolitos. Et
qui optimus ex adoleſcentibus judica-
tus fuiſſet, eligere ex virginibus, quam
uxorem ducere mallet: & poſt eum
ſecundum, & ſic deinceps. Nicolaus
de Moribus gentium, & ex eo Stobæus
Sermo. 44. Adde inquam & aliarum
plurimarum gentium diverſos hac in
re mores à nobis latiſſime deſcriptos,
& optimorum ſcriptorum teſtimonio
comprobatos in d. noſtra l. Connubia-
li, quæ in hoc ipſum præcipue facta eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

falſus rumor invaſiſſet, Eumenem fratrem morte ſublatu fuiſſe, protinus illius conjugem una cum regno ſibi vend cavit: deinde Eumene ſuperſtite, uxorem illi ſimul & re gnum reſtituit.

CAPUT XXV.

Quid ſit Artemon apud Jureconſultos, & quod dicatur plumbum in ripa poſitum, de quo ambigitur apud multos.

MAlum, navis eſſe partem, licet pleræque naves ſin malo ſint: Artemonem vero non eſſe navis partem [1] Jabolenus ex auctoritate Labeonis, in primis magni & docti viri, de verborum ſignificatione notavit. Quæſiv ego à Jureconſulto maximo temporum noſtrorum, clar in judiciis & foro, [2] quid eſſet Artemon, qui quaſi addi tamentum, non pars navis à Jureconſulto cenſeretur cumque ille ex opinione interpretis, Artemonem guber naculum, ſeu clavum navis diceret eſſe: rurſus quæſivi a eo rationem tam variæ deciſionis, cur malus navis pa ſit, cum pleræque naves ſine malo ſint: gubernaculur vero pars navis cenſeri non debeat, cum extorto guber naculo, navis haud dubie fluitaret, & incommoda fieret arbitriumque moderandi deperiret. Quippe, ſicut guber naculun

TIRAQUELLUS.

1 *Iabolenus.*] In *l. malum*, in princ. *ff. de verb. ſigni.* Eſt autem *malus*, ut recte interpretatur Accurſius, *arbor navis.* De quo Plautus in Trinummo, act.4. ſc.1.

Frangere malum, ruere antennas, ſcindere vela.

Et Lucretius lib.2.

Antennas, proram, malum, tonſaſque natantes.

Et Cæſar lib.3. belli Gallici. & Cicer. in Verrem, act.7. & lib.3. de Orat. & in lib. de Senect. Plinius lib. 7. c. 56. paulo ante fi. ubi dicit, *Vela Icarum, malum & antennam Dædalum reperiſſe.* & alii ſcriptores ſæpiſſime. Sed quod arborem navis ſignificet, indicat illud Ovid. in Epiſtola Oenonis Paridi,

Aura levis rigido pendentia linte malo
Suſcitat. ———

Et ipſum malum *veliferum* vocant Lu canus lib. 1. & Valerius lib. 1. Argo nauticωn. Cæterum Vitruvius lib. 10 cap. 8. *Ejuſque vela cum ſunt per altitu dinem mediam mali pendentia, non poteſ habere navis celerem curſum.* Et iterun c. 21. *Quemadmodum,* inquit, *navis malu à puppi ad proram continetur, eiq; fune præcinctoriis tranſverſis erant religati.*

2 *Quid eſſet Artemon.*] Accurſiu in ea *l. malum*, erravit, dum guberna culum eſſe putavit, ut & hic noſter au ctor dicit. Sed tu omnino vide Alcia tum in ead. l. Et Pollucem lib. 8. c. 6

1 S

culum, ſic malus navi facile demi & addi, figique & figi poteſt: pluſque operæ & negocii gubernaculum na-, quam malus præſtet. Cumque ille ſubdubitare ali-iandiu viſus non facile objecta dilueret, tandem dixi, à oſtris interpretibus pleraque minus commode & vere efiniri: ob quæ non ſolum imperiti legum & rudes, ſed doƈti in diſſonos ſenſus dilabuntur: Multiplicique af-ecti errore, veros ſignificatus non plane percipiunt. Non nim gubernaculum navis Artemon fuit, ut falſo illi opinati int: quippe gubernaculum non eſſe navis partem, dicere, ſt improbiſſimę inſipientiæ:[1] ſed Artemon trochleę genus *Artemon quid verè ſignificet.* actorium eſt, quod ἐπάγωγος Græci vocant, quo fune du-torio per orbiculos trajecto, & acto in gyrum, ut noſtri ioris eſt, facili ductu importantur onera vel exportantur: ulgoque, quantum conjectura aſſequimur, organum di-itur. Is autem Artemon, navis pars non erat: cum non avigationi, ſed oneri inferendo machina commode con-tructa fuerit. [2] Iterum idem Iabolenus plumbum quod ro tegulis tecto appoſitum foret, ædium partem eſſe, ex uctoritate ejuſdem Labeonis aſſeverat. [3] Quod vero in ipa tegendi cauſa locaretur, contra eſſe dixit: quo fit, ut endita domo vel legata, plumbum quod eſſet in ripa, enditioni aut legato non accedat. Quid eſſet plumbum in ripa,

1 *Sed Artemon trochleæ genus.*] Id x Vitruvio l. 10. c. 5.

2 *Iterum idem Iabolenus.*] In d. *l. alum. §. plumbum.*

3 *Quod vero in ripa tegendi cauſa.*] lic Alexander ſecutus eſt depravatam ujus l. dictionem. Nam ut admonet lciatus, in eo loco non ita legen-lum, ſed hoc modo, *quid hypethrii auſa*, ut eſt in libris Florentinis: & uid ſit *hypethrium* declarat ipſe Al-iatus eodem loco. Vide Vitruvium ib. 5. cap. 9.

GOTHOFRIDUS.

Quod vero in ripa tegendi cauſa.] Le-endum: *Quod vero hypethri tegendi cauſa poneretur*: hoc ſenſu. Plumbum, quod pro tegulis poſitum eſt, perpetui uſus cauſa poſitum intelligitur: nullus enim ædium uſus, ſine tegulis, aut his, quæ tegularum vicem præſtant. Et ideo domo vendita aut legata, plumbum id ædibus cedit. In plumbo, hypethri (id eſt, ſubdialis loci, aut ſolarii) tegendi cauſa poſito, diverſum jus ſtatutum eſt. Quoniam non perpetui uſus cauſa poſitum intelligitur, ſed ad tempus. Nam hypethra æſtate velis tegebantur: hyeme plumbo, vel ſimili genere, ne frigore ac gelu pavimentum obduceretur. *l. 12. §. de velis, ff. de fundo inſtructo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in ripa, ſæpe à juris profeſſoribus quæſivi. Et tametſi non nulli inani opinione ferantur, ipſeque legum interpres alio qui facundiſſimus, ingenue ſe id ignorare fateatur: anim adverti tandem, plumbum quod eſſet in ripa tegendi cauſa illud dici convenire, quod tecto deſtinatum, necdun appoſitum, aliquo in loco relictum, donec tecto ap poneretur, commendatumve fuiſſet: eſſeque in ripa i commode dici, quod parieti inhærens erectum, ita ſubſi det, ne humi jaceat penitus, unde vulgo arripare dicunt Id autem plumbi, quod ita hæſit, & ſubſidet, in ripa eſſ dictum eſt. Fuit ergo opinio Labeonis, quod tametſi te gulæ plumbeæ, quæ in tecto ſitæ erant, ædificii pars fo rent: illas tamen quæ ſepoſitæ muro adhæſerant, ut paul poſt apponerentur, ædificii partem non eſſe, licet ad eun uſum deſtinatæ, ut pro tegulis tecto inſervirent. Itaqu legata domo aut vendita, plumbum quod in ripa ita ſi tum erat, venditioni aut legato non accedere, legitim putarunt.

CAPUT XXVI.

Quod eſſet collegium fratrum Arvalium Romæ inſti-tutum, quive Salii ſacerdotes, & quot ſo-cietatum genera fuerint.

Primũ collegium Romanum.

PRimum [1] ſacerdotum Romæ collegium, fratrum Arv lium fuiſſe multi aſſerunt. Hoc enim ſacrum à pri cipio originum Romulus inſtituit primus. Nam cum l gibus armiſque urbem munivisſet, ne religio in bene inſt tuta civitate deeſſet, undecim [2] fratres Arvales conſtitu ſacerdotes, ſeque duodecimum. Fratresque ideo apell vit, quaſi mutua charitate & fœdere nexi forent. Refe tamen [3] Maſurius Sabinus, [4] Accam Larentiam Romu nutr

Fratres Arvales cur dicti.

TIRAQUELLUS.

1 *Primum ſacerdotum Romæ collegium.*] Ex Plinio lib. 18. cap. 2. & Fulgentio de vocibus antiquis auctoritate Rutilii Gemini in libris Pontificalibus. & Gellio lib. 6. cap. 7.

2 *Fratres Arvales.*] De quibus p ter illos Varro lib. 4. linguæ Latina

3 *Maſurius Sabinus.*] Apud A. G lium lib. 6. cap. 7.

4 *Accam Larentiam Romuli nut cem.*] Plinius, Gellius & Fulgent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nricem, duodecim eduxiſſe filios, & cum unum fato aiſiſſet, in defuncti locum Romulum aſciviſſe: ipſumce & cæteros Arvales appellaſſe fratres, quod ſocii eſſ.t & fere pares, agreſti & paſtoritia ſodalitate conjun-ɛ. [1] Horum inſigne fuit ſpicea corona alba, inſula alligat, quam, dum operarentur ſacris, ſingulos geſtare ſolini more decebat: quo inſigni ab Acca Larentia donati imum fuere: iſque honor perennis illis perpetuo man-i, ita ut nullo ſucceſſu vel caſu tanta ſocietas, niſi vita iretur: tantæque fuit amplitudinis, ut etiam ab hoſtils captos & in extrema fortuna, aut exules, quamvis illo poſtliminio redemptos, honor hic comitaretur. [2] A-id Aquitanos vero Solduni dicti ſunt, quorum ſocietas at, ut iiſdem vitæ commodis, opibuſque promiſcuo uſu *Solduni.*

ſupra. De hac præterea multa Var- libr. 5. ling. Latinæ Plutarch. Pro-m. cap 34. & Macrobius lib. 1. Sa-n. c. 10.

GOTHOFRIDUS.

Larentiam.] Al. *Laurentiam.*

TIRAQUELLUS.

1 *Horum inſigne.*] Plinius & Gel-ıs ubi ſupra.

2 *Apud Aquitanos vero Solduni.*] *ldurii* legendum eſt ex Cæſare lib. 3. lli Gallici. cujus hæc verba ſunt, *ldcantuannus, qui ſummam imperii te-bat, cum ſexcentis devotis, quos illi ldurios appellant. Quorum hæc eſt con-tio, ut omnibus in vita commodis una m his fruantur, quorum ſe amicitiæ de-derint; ſi quid iis per vim accidat, aut ndem caſum una ferant, aut ſibi mor-m conſciſcant. Neque adhuc hominum emoria repertus eſt quiſquam, qui eo in-rfecto, cujus ſe amicitiæ devoviſſet, ori recuſaret.* Nicolaus autem Dama-enus, Peripateticus, lib. 116. & ex eo thenæus Dipnoſop. l. 6. c item 6. non ulto poſt princ. tradit Adiatomum otianorum regem (quæ gens inter eltas eſt) ſexcentos delectos cives ud ſe habere, qui patrio eorum idiomate Siloduni dicuntur. (Nam Græci vocant Σιλοδȣ́νȣς, quos Latini, vota exequentes) totidemque reliquos etiam ejus gentis reges ſemper habere ſolitos, vitæ neciſque ſocios, qui ſimul cum rege viverent, communiaque negocia gubernarent, & ſimul etiam cum dies mortis illi adveniſſet, commorerentur, & ſive is in belli diſcrimine diem ultimum clauſiſſet, ſive ſenio morboque conſumptus deceſſiſſet, ſive alia quavis de cauſa, eadem mortis ratio illos ſemper ſequebatur, neminemque ex illorum numero unquam repertum fuiſſe, qui rege vita functo, contra patrios ritus debitam ſibi mortem ſubterfugere tentarit. Et ſimile quippiam tradit Servius Saluſtii auctoritate l. 4. Georg. in eum locum,

— *Pulchramque petunt per vulnera mortem.*

De Celtiberis, qui ſe regibus devovent, & poſt eos vitam refutant: in quo Celtas imitati ſunt eorum auctores, ex quibus oriundi in Hiſpaniam, quæ hodie Biſcaia dicitur, tranſierunt. Luc. lib. 4.

— *Profugique à gente vetuſta*
Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

uſu fruantur, ſiquid autem adverſi contingeret, eoſd
caſus eandemque fortunam, ac etiam vitæ interitum, u
ſubire cogerentur. [1] Quod ab Ægyptiis uſurpatum le
mus, quibus amicitiæ genus & ſodalitium fuit, cui nom
συναποθνήσκοντες. *συναποθνησκόντων*, quaſi commorientium, qua nulla ſa
ctior firmiorque fuit: quo genere Antonius & Cleopat
cui plus nimio ſe addixit, mutuo affectu devincti fue
hac lege copulati, ut ſi fatale quippiam aut diri caſus alt
contigiſſet, alter tanquam pœnæ ſocius, eundem for
næ exitum eſſet laturus, ſociique & comites eſſent for
Hunnorum fœdus. narum & calamitatum. Apud Hunnos tale fœdus ine
plicabili nexu contrahebatur, ut viginti viri generoſi ſp
tus, eiſdem ſacris initiati, una comites eſſent conſilior
& voluntatum: eo vinculo, ut in convictu frequenti,
contubernio maneant, & ne punctum quidem tempo
vacuum relinquant: proſperaque & incommoda mut
officiis ferant ad ſupremum diem: morte autem obi
Hiberi. ſuperſtites defunctum efferant & comitentur. Hiberor
vero mos fuit, ut amici in familiaria jura aſſueti, princ
ſe devoveant, vitæ mortiſque ultores: quique ita in
horte amicorum devoti erant, omnium conſiliorum ſec
torumque participes fiant, & ſi quid timendum accidiſ
omnes caſus, & fortunæ minas, atque una mortem
Cantabri. petere cogantur. [2] Qui mos Cantabris fuiſſe traditur,
pro amicis & fœderatis, ſociali fide ſe immolare, at
interire non dubitarent, inſigni teſtimonio mutuæ ch
Sociani. Solduni. tatis & perpetui amoris. [3] Ex Socianis quoque Gallor
gente, ſexcenti ex primoribus Solduni vocati, unà c
rege vivunt & commoriuntur: nefas putantes, ſuperſtit
principi ſuo eſſe. Apud alios vero intimi familiares,
manus, mens, lingua, & oculus, atque aures princi
voc-

1 *Quod ab Ægyptiis.*] Plutarch. in vita Antonii, cujus in eam rem hæc verba ſunt, Ετέραν ἢ συνέταξαν ἐδὲν τι λειπομένlω ἐκείνης ἁβρότητι καὶ τρυφαῖς καὶ πολυτελείαις. ἀπεγράφοντο γδ οἱ φίλοι συναποθανεμένες ἑαυτ δίηγον ἐυπαθεντες ἐν δειπνῶν περιό

2 *Qui mos Cantabris.*] Strabo li

3 *Ex Socianis.*] Supra in verbo *pud Aquitanos.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vcantur, in eodem cultu & convictu ſunt, rei nullius iiari, & amici principis, qui arcana conſilia & abditos iſus ſoli cognoverunt. [1] Ab Æthiopibus ſervatum eſt, *Æthiopes.* familiares in regis ſocietate per omne obſequium inſiati, unà cum rege ad ſupremos annos vivant conſociati fœderati, qui ſummum inter amicos locum tenent, & qua corporis parte rex mancus fieret, eodem membro deforment, eoque morte ſublato, ſponte intereant. Tauris apud Scythas cum regibus præcipue gratos, & *Tauri.* i magno in honore fuiſſent, ex amicis ſepelire in uſu fuit, i rex tanquam pignus amoris aurem abſcindere ſolebat. pud Græcos uſurpatum eſt, ut cum aliqui inexplicabili *Græci.* exu copulantur, uno pallio invicem ſe operiant, & morte bita eodem tumulentur: quo ſignificabant, duo ſimul rpora concordibus animis, & una mente teneri. Priſcis item [3] Longobardis maximum fuit amoris vinculum, *Longobardi.* pud aliquem ponere barbam. Is enim intimo fœdere ſtrictus erat, apud quem lanuginem quiſpiam depoſuiſſet, cut apud Perſas donari annulo à rege, fœdus inexplica- *Perſæ.* ile, & ſummi amoris vinculum putabatur. [4] Huic ergo arentiæ, quæ Flavia dicta eſt, menſe Aprili, ſolennes ies & ſacra ab Anco inſtituta, Romani aſſidue celebrant: uæ [5] Larentalia dicta ſunt, & decimo Calendas Janua- *Larentalia.* ias, qui dies Jovi feriatus erat. Cui Martis flamen pleunque Pontifices in Velabro, ubi Larentiæ ara & ſtatua erat,

1 *Ab Æthiopibus.*] Ex Diodoro l. 4. ap. 1. *Turpe*, ait, *exiſtimabant rege clauo non & omnes claudos amicos eſſe. Feunt quoque conſuetudinis eſſe, amicos ltro in regia morte vita defungi, exiſtiuantes eum interitum glorioſum, veræue amicitiæ teſtem.*

2 *Tauris apud Scythas.*] Legendum *Tauricis*, ex Plinio lib. 4. cap. 11. Sed quod de eorum more refert Alex. amplius quæro.

GOTHOFRIDUS.

3 *Longobardis maximum fuit, &c.*] Longobardi per comam & capillos adoptabant. Paulus Monachus lib. 6. de geſtis Longobardorum. *Circa hæc tempora Carolus Francorum Princeps, filium ſuum ad Luithprandum miſit, ut ejus (juxta morem) capillum ſuſciperet.*

TIRAQUELLUS.

4 *Huic ergo Larentiæ.*] Ad Romanos redit. & id quidem eſt ex Lactantio lib. 1. cap 20.

5 *Larentalia.*] *Larentinalia* vocat Lactantius ubi ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

erat, ſacrum anniverſarium facere, ad ejuſque ſepulchru
Decembri menſe convenire frequentes, & dare inferi
ſolebant, quod populum Romanum decedens hærede
fecerat. Cujus rei cauſa, ejus dies inter faſtos relatus fu
Stataque die flamen Quirinalis illi quotannis ſacrum fac
Hujus poſtea exemplo inter Romulum & Tatium ini
Sodales Titii, Titii aves. ſocietate, retinendis Sabinorum ſacris, [1] ſodales Titii
T. [2] Tatio, vel à titiis avibus, quas obſervant augure
denominati ſunt. Poſt quæ, ſodalitates, [3] ſacris Idæis m
Sodales auguſtales. gnæ matris receptis, Romæ ſub idem tempus invent
veluti publica munera habita ſunt, ſicut ſub Tiberio [4] A
guſtales, qui numero quinque & viginti ex primoribus u
bis, ſorte ducebantur: quos Tiberius Juliæ genti ſacr
Sodales Antoniniani. vit. Et Antonini temporibus [5] Antoniniani ſodales, [6] mo
Æliani, & [7] Aureliani, & demum [8] Fauſtidianæ puellæ a
imaginem antiquitatis nuncupatæ, qui in principis com
tatu, inexplicabili fœdere vincti erant, & poſt funera il
flamines & ſacerdotes conſecrati. Sed cum à Romu
hoc ſacerdotium primum inſtitutum ferant, quin reliq
ſac

1 *Sodales Titii.*] Varro l.4. de ling. Latin. De hiſque Lucanus lib. 1.

Septemvirque epulis feſtis, Titiique ſodales.

Et Suetonius in Galba cap. 8.

2 *Tatio.*] Corn, Tacitus lib. 1. iterumque lib. 18. ad finem.

3 *Sacris Idæis.*] *Idæa mater accepta fuit à Romanis, pridie Idus Aprilis, M. Cornelio Cethego & P. Sempronio Tuditano Coſſ. dieſque feſtus Megaleſia dictus,* ut ait Livius lib. 9. Decad. 3. & Varro de ling. Lat. lib. 5. Eidem vero magnæ matri, quando locata dicataque fuerit ædes, refert idem Livius libro 6. Decad. 4. De cujus ſacerdotibus ſic ait Plinius lib. 35. cap. 12. *Samia teſta Matris Deûm ſacerdotes, qui Galli vocantur, virilitatem amputant.*

4 *Auguſtales.*] Cor. Tacitus lib. 1. & iterum 3. & Suet. in Claudio c. 6. & in Galba cap. 8.

5 *Antoniniani.*] Julius Capitolin in Antonino Pio, & in Antoni Philoſopho non ſemel, & Spartian in Caracalla in fin.

6 *Mox Æliani.*] *Helviani* legendu ex Jul. Capitol. in vita Pertinacis, pa lo ante fin. ubi & hos Martianos ctos dicit à Marco Antonino: *H vianos* autem ab ipſo Helvio Pertin ce, & Spartiano in vita Severi.

7 *Aureliani.*] Capitolinus in vi Antonini Philoſophi. Quibus & adde *Alexandrinos* ex Lampridio Alexandro Severo.

8 *Fauſtidianæ.*] *Fauſtinianæ* lege dum eſt ex Capitolino in Antoni Pio. *Puellas,* inquit, *alimentarias honorem Fauſtinæ, Fauſtinianas conſ tuit.* & in vita Antonini Philoſoph *Novas puellas Fauſtinianas inſtituit honorem uxoris mortuæ.*

1 *Numa*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſra [1] Numa ſummus religionum cultor obiverit, nulla ntroverſia eſt. Nam & Pontifices, flamines, Salios, que augures ab ipſo inventos tradunt. [2] Fuere enim Salii *Salii.* artis ſacerdotes numero duodecim ex patriciis, liberi & ves, & qui neutro parente orbati eſſent, à Numa ſeu ullo Hoſtilio bello contra Fidenates (ut Livius auctor t) voti cauſa nuncupati, qui poſtea numerum Saliorum plicaſſe fertur, ita ut quatuor & viginti belli paciſque mporibus collegio cooptarentur: cujus ſacri cauſa hæc : origo fertur: [3] Cum enim regnante Numa, morbo & flatu noxio civitas affecta eſſet, eaque lues nullis ſacrifi-is aut piaculis ſedari videretur poſſe, peltam æneam è *Pelta cælitus delapſa.* elo, in qua Romanorum fata ſita erant, in manus Numæ ecidiſſe ferunt. In qua cum urbis ſalutem ſitam crede-ent, ne inventu facilis, & ob id furto expoſita eſſet, alias ndecim elaboratæ artis eadem facie menſuraque à Ma-nurrio fabro, ne dignoſci poſset, conſtructas dicunt fuiſ-e: illaſque in Martis ſacrario aſſervaſſe, illarumque cu-todes, Salios vocaſſe: quorum princeps præſul, alter ates, alius magiſter, qui præſidebant, dicti: [4] illorumque nſigne tunica erat punicea, & æneum in pectore tegmen, *Inſigne Saliorum.* quod

1 *Numa.*] Livius 1. Decad. lib. 1.

2 *Fuere enim Salii.*] Livius eodem ib. 1. & iterum lib. 4. dictæ Decad. & Dionyſius Halicar. lib. 3. Cicero lib. 3. le Oratore. Plin. lib. 11. cap. 3.

3 *Cum enim regnante Numa.*] Ex ſupradictis & præterea Plutarcho in Numa, Feſto Pompejo lib. 11. ubi de Mamurrio, & Servio enarrante illum ocum Virgil. lib. 8. Æneid.

——— Lapſa ancylia cœlo.

Et huc quoque ſpectat illud Ovid. l. 3. Faſtorum,

Quis mihi nunc dicat, quare cœleſtia Martis
Arma ferant Salii, Mamuriumque canant?

Et multis verſibus ſeq. ubi multa videbis ad hunc locum pertinentia. Ex quibus intelliges illud Propertii lib. 4. eleg. 2.

At tibi Mamurri formæ cælator ahenæ
Tellus artifices ne terat Oſca manus.

Et de hoc quoque Mamurrio Dionyſius Halicar. libro 2. & vide Valerium Maximum l. 1. c. 1. Livium 1. Decad. lib. 1.

4 *Illorumque inſigne tunica erat punicea.*] *Picta*, legendum eſt ex Livio 1. Decad. l. 1. cujus hæc ſunt verba: *Salios duodecim Marti Gradivo, tunicæque pictæ inſigne dedit, & ſuper tunicam æneum pectori tegumen, cœleſtiaque arma, quæ Ancylia appellantur, ferre, ac per urbem ire canentes carmina cum tripudiis, ſolemnique ſaltatu juſſit.*

quod ſupra tunicam verſicolorem induebant: [1] tum balthei, & æneæ galeæ, quibus ornati Martio menſe, cum tripudiis ad tibiam, ſolennique ſaltatu cæleſtia ancilia ejuſmodi ferentes, culti ornatique prodibant: ipſique gladiolis illa percutientes cum greſſu & gradu compoſito, pulſu pedum ad ſonum vocis modulato, per Capitolium & forum, perque urbem incedebant. Inque eo tripudio Mamurrium fabrum, qui tam exacte illa molitus eſſet, nominis memoriam ſempiternam, ac pennatas impennatasque agnas pro ſpicis & ariſtis, & Lucretium Jovem, Janumque deorum deum, alioſque deos, excepta Venere, quam in [2] carminibus ſaliaribus nominare nefas erat, verbis ſubobſcuris, Marti conſecratis, quæ nec mutare licebat, ritu priſcæ religionis, in fine carminum referebant. Poſt aliquot vero ætates, imperatorum nomina ſuis carminibus Salios adnotare conſtitutum fuit, ut illorum quoque memoriam ſempiternæ gloriæ mandarent. Quin [3] Germanici nomen ſaliari carmine, & mox aliorum principum, intercurſu temporum celebrata fuere, quo tempore flaminica dialis uxor capillum pectere, antequam ancylia conderentur, vetabatur: quorum ſacra & feſti dies [4] cœnis ſumptuoſis, & comeſſationibus cum cantu ſy-

Tripudia Saliorum & carmina.

Venerem in carminibus ſaliaribus nominare nefas erat.

Saliorum Sacra & feſti dies ſumptuoſi.

1 *Tum balthei & æneæ galeæ.*] Dionyſ. Halicar. lib. 2.

2 *Carminibus Saliaribus.*] De quibus vide Feſt. Pompejum lib. 1. ubi de Apamentis loquitur.

3 *Germanici nomen.*] Corn. Tacitus lib. 3. ait, *Ad Germanici memoriam meditata virtutis carmina, & laudationes & lachrymas: at nihil præterea.* Germanici nomen Saliari carmini adhibitum. Idem Tacit. lib. 2. ante fin.

4 *Cœnis ſumptuoſis.*] Feſtus Pompejus lib. 17. ubi de *Saliis.* Et hinc Horat. *epulas,* ſive *dapes Saliares* pro opiparis & ſplendidis poſuit lib. 1. Carm. Ode 37.

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erit dapibus, ſodales.

Quo in loco Acron & Porphyrion interpretes ſcribunt, *Saliares cœnas fi[...]* *ampliſſimi apparatus. Unde,* inquiu[...], *proverbium, Saliares cœnas dici opipa[...]* *& copioſas.* Quo etiam ſpectat il[...] Apuleji lib. 4. Metamorph. *Ut eq[...]* *quidem meus tanta copia, & qui[...]* *ſolus potitus, Saliares cœnaſſe cœnas [...]* *deret.* De Pontificalibus autem cœn[...] & ipſis quoque ſumptuoſis & magn[...] cis, ipſe Horatius lib. quoque Carm[...] Ode 14.

Abſumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, & mer[...]
Tinget pavimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœna.

1 S[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſyphonia opipare celebrare ſoliti ſunt: in quibus [1] ſutiles coronas & alia conviviis oblectamenta adhibebant. Hique religioſi & ſacri manſere in poſterum. Quod ſacer- *Sacerdotii Saliorum dignitas.* cs religioſi & ſacri manſere in poſterum. Quod ſacerdotium quanti fuerit, licet æſtimare, [2] quod niſi ex patriciis ad hunc honorem admittebatur nemo: [3] & niſi liber civis, [4] patrimus & matrimus foret. Quodque Appius Claudius triumphalis, [5] Scipio Aphricanus, & L. Bibaculus inter Salios eſſe, & hæc ſacra attrectare, gloriæ duxere. Et Titus Veſpaſianus, quod numero Saliorum fuiſſet cooptatus, gratias egit. [6] Antoninus quoque Philoſophus, natus octo annos, ab Adriano Cæſare inter Salios adnumerari, laudi duxit, velut magni ſplendoris munus. ...rret. Eratque conſtitutum, ut qui conſulatum aut præturam, aliumve magiſtratum gereret, ancylia ferre, & inter Salios eſſe cogi nequiret. Præter quæ, etiam [7] apud Larinates, Salios Martis ſacerdotes fuiſſe: & in ſacris Herculis ad magnam aram, Salios ſacrorum miniſtros, cum cantu pſallere conſueſſe comperimus. [8] Et tametſi Martio menſe ancylia deprompta è Martis ſacrario prodirent, ſiquando tamen gentibus nationibuſque juſtum piumque bellum per feciales indicebatur, ancylia in eodem ſacrario, *Belli indictio.*

1 *Sutiles coronas.*] Plinius l.21.c.3. *Sutiles*, inquit, *Saliorum ſacris inventæ mus, & ſolemnibus cœnis coronas.*

2 *Quod niſi ex patriciis.*] Dionyſ. Halicarn. libro 2. & id videre licet ex Juvenale Satyr.6. adverſus uxores nobilium, ſive patriciorum, qui ex adulteris ignobilibus liberos edebant futuros Salios, propterea quod putabantur filii maritorum nobilium,

Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, votaque ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. ——

3 *Et niſi liber & civis.*] Vide quod citavi in verbo, *Fuere enim Salii.*

4 *Patrimus & Matrimus foret.*] Iidem ibidem.

5 *Scipio Africanus.*] Ex Livio 4. Decad. libro 7. cujus hæc verba ſunt: *Iidem dies P. Scipione propriore etiam religione, quia Salius erat, disjunxerant ab exercitu.*

6 *Antoninus quoque Philoſophus.*] Jul. Capitolinus in vita illius.

7 *Apud Larinates.*] Hi dicuntur municipes Latini oppidi Apuliæ, quod à mari parum diſtat, cujus quidem meminit Cicero in orat. pro Flacco: an autem apud eos Salii eſſent, nondum comperi.

8 *Et tametſi.*] Ex Servio lib.7. Æn. in eum locum,

——*Cum prima movent in prælia Martẽ.*

& iterum lib.8. in princ.

crario, aut in curia Saliorum commovere, moris e[illegible] quaſi eo motu Martem è ſua ſede excitum, eoque pr[illegible] tio & volente, arma expediri, legiones conſcribi, e[illegible] citus apparari, atque omnia hoſtilia eſſe deſignarent: [1] [illegible] dies religioſi, & infames habiti ſunt, quibus antequ[illegible] conderentur, ſponſalia inire, peregre proficiſci, aut [illegible] cis fœdera tractare, vel aliquid publicæ privatæve rei [illegible] ceptare, velut mali auſpicii, triſtiſque maneret exi[illegible], [2] ominoſum fuit.

1 *Qui dies religioſi.*] Hos dies religioſos eſſe conſtat ex Livio 4. Decad. lib. 7. *Stativa*, inquit, *deinde ad Helleſpontum aliquandiu habuerunt, quia dies forte, quibus Ancylia moventur, religioſi ad iter inciderant*,

2 *Ominoſum fuit.*] Præter auten[illegible] los ſodales ab Alexandro memora[illegible], fuere & *ſodales Mercuriales*, in ho[illegible] rem ſcilicet Mercurii, ut videre [illegible] ex Tullio ad Q. Fratrem lib. 2.

Caput XXVII.

Quot Lictores apparitoreſque habebat Dictator, quot Con[illegible] ſules aut Prætores, Quæſtoreſve, quive ſecures habebant, & qui non.

Quod [1] Romulus parto regno, cum ſella curuli trab[illegible] que, & reliquo ornatu ſe auguſtiorem feciſſet, tu[illegible] maxime duodecim lictoribus inſignem fecerit, qui faſ[illegible] ſecureſque velut inſignia majeſtatis præferrent, à mul[illegible] eſt memoriæ mandatum. [2] Nonnulli Tullum Hoſtiliu[illegible] Romanum Regem, primo purpuratum cum lictoribus [illegible] faſ[illegible]

TIRAQUELLUS.

1 *Quod Romulus.*] Livius 1. Decad. lib. 1. & quod de trabea dicitur, etiam Plinius lib. 9. cap. 39. in princ.

2 *Nonnulli Tullum Hoſtilium.*] Vide Plinium ibi, & ab eo paululum diſſentit Alexander, neſcio quos ſecutus auctores. Ille enim Plinius *toga prætexta & lato clavo è regibus primum Hoſtilium uſum ait.* Non erant autem è purpura, cum tamen ea, qua uſus eſt Romulus, trabea, regia toga, auro & purpura intexta eſſet, ut quidam ajunt, ſeu p[illegible] purea albi quidpiam haberet, ut Su[illegible] lib. de genere veſtium ſcripſit, te[illegible] Servio ad 7. Æneі. ibi,

Ipſe Quirinali lituo, parvaque ſedeb[illegible]
Succinctus trabea. ——

Unde liquet non Hoſtilium prin[illegible] purpuratum fuiſſe, cum Romulo p[illegible] pureæ togæ epitheton antiquitas d[illegible] derit, de qua Virgilii verſus eſt l. 11[illegible]

Et ſellam regni trabeamque inſig[illegible]
noſtri.

1 Fu[illegible]

aſbus in publicum prodiiſſe ferunt. Sed perpendimus, ac lictores modo cum faſcibus & ſecuribus, ſed appari- *Lictores.* tos quoque regem præire conſueviſſe. [1] Fuere enim ap- *Apparitores.* ætores miniſtri regii, qui adſtabant lateri, & corporis ſtatores erant: ut ſi quando opus eſſet, ad imperium numque regis præſto forent. Præter quos fuere [2] viato- *Viatores.* rein regio comitatu, qui quoties ſenatus cogendus eſ- ſe ex agris ſenatores advocarent, contumaceſque ci- tant & arriperent. Quippe cum priſcis temporibus p ceres civitatis morarentur in agris, ſi quando conſilium plicum cogendum erat, à villis arcerſebantur in ſena- tm: ex quo, qui eos evocabant, viatores dicti: quique e viatoribus ligandi, cædendique jus habebant, [3] Licto- *Lictoris munus.* r nominati ſunt: quibus juſſu Regis delinquentes [4] vin- cire,

Fuere enim apparitores.] De his Lus 1. Decad. lib. 1. & Cicero in 5. Verrem act. & in 2. Philip. & Ju- ronſ. in *l. divus. ff. de ſervis fugit. &* i. *ſi pignora. ff. de evictio.* Quod au- n ſic vocentur intelliges ex Servio errante hunc locum lib. 12. Æneid.

—— Sævique in limine regis
Apparent. ——

i loco ſimilis eſt & ille ejuſdem li- 8.

Quam Turno regi, aut regi apparere
Latino.

d & de his ſunt plurimi tit. lib. 12. ſtinianei Codicis, videlicet, *de appar. efecti anno. & de appar. præf. ur.* & *par. præf. præt.* & *appar. proconſ.* & g. & leges quoque, ut *l. nullus appa- tor. & l. quicunque. C. de diver. offic. l. divus. ff. de ſer. fug.* & *l. ſi pignora. de evict.* & *l. ne diu apparitorum. C. pœnis.*

2 *Viatores.*] Cicero de Senectute, *villa,* inquit, *ad ſenatum arcerſeban- r Curius & cæteri ſenes: ex quo, qui s arcerſebant, viatores nominati ſunt.* Columel. lib. 1. in præfatio. *Illis enim mporibus proceres civitatis in agris mo- abantur, & cum conſilium publicum de- derabatur, à villis arcerſebantur in Se- natum: ex quo, qui eos evocabant, viato- res nominati ſunt.* Plin. l. 18. c. 3. *Tales tum etiam viatores erant, quod ipſum no- men inditum eſt, ſubinde, & ex agris Senatum, duceſque arcerſentibus.* Quibus accedit Sextus Pompejus lib. ultimo initio. Generaliter tamen viatores dicti ſunt, qui juſſa Magiſtratuum exe- cutioni mandabant, ut ſatis patet ex *l. magis puto. §. ne tamen. ff. de reb. eor.* Et Cicerone in Vatinium, *Miſeriſne viatorem, qui M. Bibulum domo vi extra- heret.* Et Livio 4. Decad. lib. 9. *In cen- ſum referre viatores juſſi, & omnes ubi- que.* Illud autem non prætermiſerim, me ex Livio deprehendiſſe ut *lictores Conſulum* eſſent, *viatores Trib. Plebis.* Hujus enim hæc verba ſunt 1. Decad. lib. 2. *Ardens igitur ira Tribunus via- torem mittit ad Conſulem, Conſul licto- rem ad Tribunum.*

3 *Lictores nominati ſunt.*] Qui licto- res & quare dicti ſint, videbis apud A. Gellium aliorum auctoritate lib. 12. cap. 3. Feſt. Pomp. l. 10. Nonium Mar- cel. Plutarch. Problem. cap. 67.

4 *Vincire, nudatoſque.*] Livius 3. De- cad. lib. 5. *In Campanos lictoris munus perſequitur pluribus, ut ad palum deliga- ret, virgis cæderet, ac ſecuri percuteret.*

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cire, nudatoſque virgis cædere, & ſi crimen expoſce[illegible] ſecuri percutere negocium erat. Ideo lora in ſinu geſt[illegible] tes, Regi apparebant: quibuſque mandatum erat, faci[illegible] roſis & delinquentibus crura & manus ligabant, ut p[illegible] verbera noviſſimo exemplo afficerent. Præter quos i[illegible] [1] accenſus & præco, qui dicto Conſulis alteriuſve mi[illegible] ſtratus ad imperium nutumque præſto eſſent. Accens[illegible] ut ad concionem: [2] præco, ut ad comitia Quirites ad[illegible] caret. Quod munus ut eſſet expeditius, [3] libertis dari c[illegible] ſuevit, ſicut miniſtrorum & apparitorum, [4] Brutia[illegible] coactis ſervilia exhibere, pro eo quod bello Punico ſec[illegible] do poſt cladem Cannenſem ad Hannibalem defeciſſ[illegible] pri[illegible]

Accenſus. *Præco.* *Brutiarii.*

Sic apud eundem legas Decad. 1. l. 2. *Conſules ſpoliari hominem, & virgas expediri jubent.* Idem alibi, *Miſſi lictores ad ſumendum ſupplicium, nudatos virgis cædunt, ſecurique feriunt.*

1 *Accenſus.*] Hac in ſignificatione Livius 5. Dec. lib. 5. *Aſſuetis regio imperio, tamen novam formam terribilem præbuit tribunal, ſummotor aditus, præco, Accenſus, inſueta omnia oculis auribuſque, quæ vel ſocios, nedum hoſtes victos terrere poſſent.* Et Sueton. in Cæſare cap. 20. *Antiquum etiam retulit morem, ut quo menſe faſces non haberet, accenſus ante eum iret, lictores pone ſequerentur.* Et Plin. lib. 7. cap. ult. *Poſt aliquot annos adjectus eſt & meridies accenſo Conſulum id pronunciante.* Sed tu hic omnino vide Varronem l. 5. de ling. Lat. Aſconium Pædianum in 3. in Ver. act. Nonium Marcellum de doctorum indagine. Vegetium lib. 2. c. 19. & l. 3. cap. 14. & quæ ſcribemus infra lib. 6. c. 22. Et quod accenſi à lictoribus differrent, aperte oſtendit Livius 1. Decad. l. 3. *Collegis,* inquit, *novem ſinguli accenſi apparebant, penes præfectum juris faſces 12. erant, faſces enim à lictoribus deferebantur.*

2 *Præco, ut ad comitia.*] Atque etiam ut ſilentium indiceret, ex Livio 3. Decad. lib. 7. *Tum Scipio ſilentio per præconem facto.* & Plauto in Pœnulo:

Exurge præco, fac populo audienti[illegible]

Et Appiano lib. 4. bellorum Civil[illegible] non ſemel. Et ad quævis alia pron[illegible] cianda, ut ex multis auctoribus ubi[illegible] videre licet.

3 *Libertis dari conſuevit.*] Q[illegible] conſtat ex epiſtola 1. Ciceronis a[illegible] Fratrem Proconſulem Aſiæ libro[illegible] mo, cujus hæc verba ſubjunximus, [illegible] *cenſus ſit eo etiam numero, quo eum[illegible] jores noſtri eſſe voluerunt, qui hoc n[illegible] beneficii loco, ſed in laboris ac mu[illegible] non temere niſi libertis ſuis defereb[illegible] quibus illi quidem non multo ſecus ac[illegible] vis imperabant.* Sic intellige licto[illegible] qui principibus apparerent, plebis[illegible] mines eſſe, apud Livium l. 2. Deca[illegible]

MERCERUS.

Libertis conſuevit.] Id verum eſt [illegible] tempora Tiberii Gracchi. Qui a[illegible] Plutarchum novo more dicitur è [illegible] priis libertis apparitores habuiſſe, [illegible] eo nomine male audiviſſe. Quod v[illegible] Cicer. nobili illa epiſt. ad Q. frat[illegible] ſcribit, à majoribus eos lectos eſſ[illegible] libertis, vix fero an pertineat ad ap[illegible] ritores magiſtratuum Urbanorum[illegible]

TIRAQUELLUS.

4 *Brutiariis.*] Ex feſto Pomp. li[illegible] ubi ſunt qui legunt *Brutiani,* non [illegible] *tiarii.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pni. [1] Sed cum poſt exactos Reges, Coſs. creatis, omnia ingnia quæ apud Reges erant, populus Conſulibus concta voluerit, Brutus & Valerius Publicola, qui aſſertor& vindices Romanæ majeſtatis fuere, cum ſtatuiſſent m formidoloſum & ferum, ſed mitem & plebi percharm efficere conſulatum, utque offenſionem & invidiam virent, in publicum prodeuntes cum eiſdem quibus reg inſigniis, ſecures à faſcibus dimoverunt: & cum ſolis fcibus ad populum concionati ſunt: inde manſit in poſtrum, ut cum duodecim faſcibus, [2] totidem lictores ſine ſcuribus Conſuli præirent. Hæc enim fuere inſignia ſumn honoris & imperii conſularis. Illis ergo magiſtratibus ſcures cum faſcibus in urbe præferebantur, qui ſine provcatione ſummam imperii tenebant, ut Dictatori, & Icemviris, à quibus ad majus tribunal provocatio non et. [3] Dictatori ergo pro honore ſummi imperii, quod ps juris & majeſtatis haberet, [4] quatuor & viginti lictor cum faſcibus [5] & ſecuribus, viatoreſque & apparitores,

Secures abjectæ poſt exactos reges.

Secures cum faſcibus præferebantur poſt exactos reges.

Sed cum poſt exactos reges.] Hæc ſt Dionyſii Halicarn. libro quinto, Plutarch. in Val. Publicola.

Totidem lictores.] Intellige ſinguliConſulibus: nam duobus erant 24. e.ivio 1. Decad. lib. 2. & alibi dicem latius.

Dictatori.] Plutar. in Fab. Maxin, & Dion in Auguſto, Appianus Aandrinus l. 1. bellorum Civilium, uloquitur de Sylla, & ante eos Polyus lib. 3.

MERCERUS.

Quatuor & viginti lictores.] Id qem confirmant Dio. Caſſius, initlib. 54. Appianus 1. Bel. Civil. ubi dylla loquitur: Plutarch. in Fabio. Itamen non bene ſcio an fidem habe debeas. Repugnat Epitome Livia, libro 79. Tradit enim Syllam proceſſiſſe cum totidem lictoribus, & ſubjicit hæc verba *quod nemo quidem unquam fecerat.* Appiano vero hac in parte vix habenda fides. Falli enim potuit in dictatoribus, ſicut & in regibus, quos præceſſiſſe viginti quatuor lictores tradit, contra meliorum ſcriptorum auctoritatem. Quod Plutarchus ſcribit, Fabium proceſſiſſe cum 24. lictoribus, quo dictatoris auctoritatem oſtentaret, innuit id minime factum eſſe more majorum. Dio tamen quomodo refelli poſſit non video, niſi dicas Pop. Romanum in eo Auguſto adulari voluiſſe, & 24. lictores cum dictatura ibidem obtuliſſe, ne quid omitteret, quod ad hujus magiſtratus amplitudinem pertinere videretur.

5 *Et ſecuribus.*] Nondum bene ſcio, An dictatorem ſecures præceſſerint, quando non creabatur optima lege.

1 *Qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Conſulibus quot lictores. res, [1] qui ſummoverent turbas, præibant: [2] Conſulib in urbe duodecim lictores cum faſcibus tantum, demp ſecuribus: foris vero, ut in decreta ſibi provincia, quum caſtris & legionibus præeſſent, faſces cum ſecu bus, unaque lictores apparitoreſque præcedebant: Idq ideo cautum, ut provinciam pernicioſis hominibus purg re, illorumque audaciæ & temeritati obviam ire, fla tiaque & dedecora pœnis & damno mulctare valere In urbe enim Conſuli cum ſecuribus eſſe jus non era [3] quippe ſuprema poteſtas, & jus de nece civis Conſuli i tra pomœrium non datur. [4] Obſervatumque fuit, ut int Conſulem & proximum lictorem, nemini officii ca niſi Conſulis filio aditus eſſet: [5] Prætori vero in urbe n duodecim ut Conſuli, ſed [6] ſex tantummodo lictores a parere ſolent: extra vero urbem aliquando cum ſecuri apparuiſſe invenimus. [7] Paulo tamen Æmylio in præt privilegio honoris duodecim ſecures apparuiſſe ferunt,

Jus necis intra pomœria conſuli non dabatur.

Prętori in urbe quot lictores.

con-

TIRAQUELLUS.

1 *Qui ſummoverent turbas.*] Livius 1. Decad. lib. 8. *Repente ſtrepitus ante curiam lictorum ſummoventium auditur.*

2 *Conſulibus in urbe.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quippe &c.* ſunt Dionyſii Halicarn. lib. 5. atque iterum lib. 10. ad finem.

GOTHOFRIDUS.

Conſulibus in urbe duodecim lictores.] Vide de hac re infra l. 2. c. 27.

TIRAQUELLUS.

3 *Quippe ſuprema poteſtas.*] Injuſſu populi, intellige ex Pomponio *l. 2. §. Exactis deinde, de orig. jur.* Fuit enim cum provocatione ad populum Conſul creatus, deque ea lex lata, teſte Livio libro tertio, Decad. 1. Sicque debet intelligi habuiſſe imperium majus apud A. Gellium lib. 13. cap. 14. Amplius putem nec extra pomœrium in civem Conſuli aut Proconſuli quidquam licuiſſe, cum eos, qui ſe dicer cives, in urbem veteres remitter ut in actis Apoſt. de Divo Paulo c & 3. in Ver. acti. & ex Plinio epi Trajanum, in promptu eſt. Quæ nia ex fonte legis illius prodier quæ, niſi Centuriatis comitiis, de pite civis Roman. rogari vetavit, Cicer. in ea orat. pro Rabirio. U quoque leges emanarunt *Portia* & *leria*, de quibus Liv. Decad. 1. libro cimo.

4 *Obſervatumque fuit.*] Inter reg & lictores incedere nemini licuit Romuli lege. Diony. Halicar. l. 2.

5 *Prætori vero.*] Vide ſupra lib cap. 15.

GOTHOFRIDUS.

6 *Sex tantummodo lictores.*] V *l. 14. ff. de officio proconſulis.*

TIRAQUELLUS.

7 *Paulo tamen Æmylio.*] Plut in vita illius, & vide d. cap. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nſularem majeſtatem in provincia præ ſe ferret. [1] Tribni autem plebis ſolum viatorem, apparitoremque à pma origine ſine lictore habuere: qui etiam libertiierant, quippe cum Tiberius Gracchus in Tribunatu lertis apparitoribus primus uſus fuiſſe dicatur. [2] Poſtea vro quam provincias ſortiri cœpere, & illis cum imperio peeſſe, etiam lictores habendi tribuno facultas data eſt. [3] Quæſtores vero, ædiles, duumviri, & minores magiſatus, qui prehenſionem & vocationem non habebant, iurbe nec lictore utebantur, nec viatore: [4] tametſi prætem duodecim ſecures cum faſcibus, & quæſtorem, ltorem & faſces quandoque habuiſſe legamus: quod in pvinciis, quas ſortiti Prætores Quæſtoreſque fuerant, m autem intra pomœrium id licuiſſe apparet. [5] Extra bem enim his uti faſcibus & lictoribus interdum cum ſecibus licebat, ut ſceleris & perfidiæ pœnas à facinoroſis peterent: in urbe vero minime, niſi [6] quæſtores parrici ſent, quibus pro imperio & majeſtate cum crimina vincarent, in urbe lictores cum ſecuribus ſæpe prælati ſit: [7] Marcus tamen Livius Druſus, dum quæſtor Aſiam tineret, nullo lictore, aut alio inſigni honorum uti volt, ne quid ſeipſo inſignius provincia haberet. [8] His ergo corum erat majus imperium, & maxima auſpicia, quique

Tribunis plebis viator & apparitor.

Quæſtor parricus, qui & Parricidius.

Lictores cum faſcibus in urbe habere quibus permiſſum.

1 *Tribuni autem plebis.*] Plutarch. ita Tib. Gracchi, ubi tamen non a primum, ſed ſimpliciter feciſſe ſpſit. & vide Gel. libro decimo tertap. 12.

2 *Poſtea vero quam.*] Confundit hoc lo Alexander Tribunos plebejos & itares, cum poteſtate conſulari: s diſtinctos legas apud Liv. libro tio, Décad. 1. ubi primum militares ati: cum ante libro ſecundo ejuſa Decad. plebeji creati referantur. nuſquam eſt, quod ſciam, Tribun provincias adminiſtraſſe.

3 *Quæſtores vero.*] Gellius lib. 13. cap. 12. & 13.

4 *Tametſi prætorem.*] Ut de Paulo Æmylio dictum eſt.

5 *Extra Urbem.*] Dionyſius Halic. libro quinto.

6 *Quæſtores parrici.*] De quibus Pomponius in *l.* 2. §. *deinde cum ærarium. ff. de orig. jur.* & Feſtus Pompejus lib. 14. & alibi dicemus. Cæterum legati lictoribus utebantur, ut patet ex 3. in Ver. act. non uno in loco, ubi loquitur de Cornelio lictore ipſius Verris legati.

7 *Marcus tamen Livius Druſus.*] Plinius Secundus, aut quiſquis is eſt, libro de Viris illuſtribus cap. 72.

8 *His ergo quorum.*] Dionyſ. d. l. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

que cum adeunt magiſtratus, Veſtæ & Penatibus rem... vinam faciunt, [1] ut Dictatori, Conſuli, & Prætori, paſſi... lictores cum faſcibus in urbe habere licuit: [2] Dictato... etiam cum ſecuribus. [3] Cæteris vero, qui minima auſpi... habebant, lictore uti non licuit, niſi quæſtori parrico... percenſuimus. Fuitque vetus conſtitutum, ut præfe... Provinciarum & præſides, ſenatoribus ex claris ma... ribus & inclytæ familiæ, peregre agentibus, quo conſp... ctior dignitas & honoratior foret, plerunque in prov... cia lictores cum bacillis darent: [4] utque, ſi reges exte... aut fœderati in provincias populi Romani venirent, ma... ſtratus Romanus aut præſes illi cum lictoribus & faſcib... præiret. [5] Mario enim prætore Aſiam obtinente, &... eam profecto Mithridate, ſemper cum faſcibus Mar... præceſſit Mithridatem. Qui quidem lictores non his m... do magiſtratibus, [6] ſed & Veſtalibus [7] & ſacerdotibus, m... Cæ...

Lictores cum bacillis.

Regibus externis præſes cum lictoribus & faſcibus præibat.

MERCERUS.

1 *Ut dictatori, Conſuli, &c.*] Omittit magiſtros equitum, quibus 6. lictores apparuerunt, ut ſcribit Dio. lib. 42. Ubi agit de M. Antonio. Et legatos provinciarum: Quibus tamen lictores ademiſſe videtur Severus apud Spartianum. Et præter illos, Magiſtris virorum apparuerunt lictores, ſaltem ex Inſtitutione Auguſti, apud Dionem lib. 55.

TIRAQUELLUS.

2 *Dictatori etiam.*] Romæ ſecures præferri Dictatori viſos refert Liv. l. 2. Decad. 1.

3 *Cæteris vero.*] Nam Conſules, regia poteſtas, aut prætores iiſdem auſpiciis, quibus Conſules, creati; qui minores ſunt Dictatore, ut eſt apud Livium Decad. 1. lib. 8. ſed reliqui magiſtratus, exceptis Conſulibus, minora intelligendi ſunt auſpicia habere. De quibus A. Gellius lib. 13. cap. 14.

4 *Utque ſi Reges externi.*] Hoc probat exemplo ſequ. Sed cui adde quod cum Juba Rex primo adventu Catonis Uticenſis thronum ſuum medium poſuiſſet inter ipſum & Scipione... id animadvertens Cato, ſublata ... ad aliam partem ſe contulit, & Sci... nem inter ſe & Jubam medium fe..., quanquam ſibi infenſum & ini... cum, ut ſcribit Plutarch. in vita ip... Catonis. Alibi autem docuimus ... dium locum eſſe honoratiorem.

5 *Mario enim Prætore.*] Plutarc... vita illius.

MERCERUS.

6 *Sed & Veſtalibus.*] Ut Veſtali... lictor appareret inſtituiſſe dicun... Triumviri Octavius, Antonius, L... dus, apud Dionem lib. 56. Plutarc... vero in Numa, id ad Numam ref... Utri magis credas? An Inſtitutio ... mæ, longo tempore deſita.

TIRAQUELLUS.

7 *Et ſacerdotibus.*] Plutarch. Prob... matūn cap. 13. & Feſt. Pomp. l. 5. ... ſcribit Flaminium lictorem dici, ... Flamini Diali, ſacrorum cauſa, ... ſto eſt.

MERCERUS.

Et ſacerdotibus.] Saltem pri... pibus, ut flaminibus, Pontifici m...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſaribus & ſummis imperatoribus [1] cum virgis laureatis, *Lictores cum virgis laureati.*
[2] Auguſtis mulieribus pro muliebri faſtigio præceſſere.
uare [3] Agrippinæ matri Neronis, perpetuo ſenatuſcon-
ſto lictores duo tributi fuere, & flaminium Claudiale.
ontra Tiberius Druſillæ matri decerni lictorem minime
ſſus fuit, [4] licet Auguſtus illam in familiam nomenque
uguſtæ teſtamento aſciviſſet. [5] Illud quoque obſerva-
m eſt, ut cum lictores juſſu conſulum aliquem è domo *Lictores fores virga percutiebant.*
ocarent, fores ædium virga percuterent, quaſi eo ſigno
blicam adeſſe perſonam innoteſceret. [6] Si cui tamen
claritatem dignitatemque deferebant, virga fores per-
ti vetabant. Cum enim Pompejus Magnus Poſſidonii
omum ſummi ſapientiæ profeſſoris eſſet ingreſſurus, fo-
s virga percuti vetuit, & faſces ſummiſit. Et ſi quando *Lictorum munus.*
dicta-

o, Curioni maximo. Nam minori-
s lictores datos vix eſt ut credam.
c interpretor Feſtum, cum meminit
toris Flaminii, & Curiati.

1 *Cum virgis laureatis.*] Dubito an
rgæ illæ laureatæ, ſolis Imperatori-
s prælatæ ſint, an etiam cæteris ma-
ſtratibus. Seneca c. 1. l. 1. de Tran-
uil. *Placet honores, faſceſque non pur-
ura, vel laureis virgis adductum cape-
ere, ſed ut amicis, propinquiſque, &
nnibus civibus paratior, utiliorque ſim.*
Ibi faſces, & virgas laureas conjungi
ides pro inſigni magiſtratuum. Lau-
us tamen, vel in ſignum honoris, vel
n auſpicium triumphi Cæſaribus quaſi
eculiaris tandem facta eſt. Utut ſit
ave putes virgas illas eaſdem fuiſſe
um faſcibus. Lictores enim illas ge-
tabant cum ſuis illis faſcibus, vel ad
ummovendam turbam, vel ad percu-
iendas januas quas intraret magiſtra-
us, vel indicendo ſilentio. Unde lictor
veteribus gloſſis, eſt Ῥαβδοῦχος: &
ſummus ſeu primus lictor, ἀρχιραβ-
δοῦχος. Cicero 11. epiſt. ad At. virgas
llas appellat *bacillos*: quo certe nomi-
ne faſces non vocaret.

TIRAQUELLUS.

2 *Auguſtis mulieribus.*] Ut in ſe-
quentibus patebit.

3 *Agrippinæ matri Neronis.*] Cor. Tacitus lib. 1. *Cæterum*, inquit, *anxius invidia, & muliebre faſtigium in diminutionem ſui accipiens, ne lictorem quidem ei decerni paſſus eſt.*

4 *Licet Auguſtus.*] Idem Tacitus eod. lib. 1. ſed alio loco ubi de teſtamento ipſius Auguſti *Fuit*, inquit, *teſtamentum inlatum per virgines Veſtæ, Tiberium & Liviam hæredes habuit, Livia in familiam nomenque Auguſtæ aſſumebatur.* Et ne in hoc dubites quod Alexander hic *Druſillam* vocat, Tacitus *Liviam*, eadem fuit *Livia Druſilla* appellata, teſte Plinio libro 15. cap. ult.

5 *Illud quoque obſervatum.*] Sic quoque de Tribuno militum Livius 1. Decad. l. 6. *Forte*, inquit, *ita incidit, ut in Ser. Sulpitii Trib. militum domo ſorores Fabiæ, cum inter ſe, ut fit, ſermonibus tempus tererent, lictor Sulpitii, cum is de foro ſe domum reciperet, forem (ut mos eſt) virga percuteret.* Unde eſt quod Fabius Maximus Dictator, Conſulem ad ſe ſine lictoribus venire juſſit. Livius Decad. 3. l. 3.

6 *Si cui tamen.*] Plinius l. 7. cap. 30. & Solinus cap. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] dictatori, [2] conſuli aut prætori præirent, pro impe
majeſtate obvium quemque ſemita cedere, denudare c
put, & obſequii honoriſque cauſa equo deſcendere jub
rent, obviamque turbam virga ſubſiſterent, & ſummov
rent. Apud Athenienſes, & omnem fere Græciam,
diſcrimen perſonarum notaretur, magiſtratus non lict
res, ſed lixas ſimul & virgas habuerunt vice lictoru
[3] quos λειτȣ́ργȣς nuncupant. [4] Fertur vero Germanic
Athenienſes ſocios & fœderatos, uno lictore velut præ
puo munere donaſſe. [5] Neque prætereundum, in occu
majoris magiſtratus, minores [6] ſummittere faſces conſu
viſſe: ut ſignarent honori deferre, & imperio parere. Qu
re [7] Valerius Publicola in ſuſpicionem affectati regni a
ductu

Athenienſes lixas & virgas loco lictorum habebant. Summißio faſcium.

1 *Dictatori.*] Plutarch. in Fabio Maximo.

2 *Conſuli.*] Scriptor de Viris illuſtribus cap. 72. inquit: M. *Æmylius Scaurus Conſul, P. Decium, Prætorem, tranſeunte ipſo, ſedentem juſsit aſſurgere, eique veſtem ſcidit, ſellam concidit, ne quis ad eum in jus iret, edixit.* Adde & in partem idem licuiſſe Conſuli, ex Livio Decad. 3. l. 4.

3 *Quos* Λειτȣ́ργȣς.] Unde id Alexander acceperit, neſcio. Omnes autem ſciunt, λειτȣ́ργον appellari miniſtrum, ſive operatorem publicum, ſive etiam ſacrorum miniſtrum, ut λειτȣργίαν, miniſterium, ſive munus quoppiam publicum, & λειτȣργεῖν, miniſtro, publicum munus obeo. Hæcque paſſim apud auctores Græcos.

4 *Fertur vero Germanicus.*] Cornel. Tacitus Annal. libro ſecundo, de ipſo Germanico loquens: *Hinc*, inquit, *ventum Athenas, fœderique ſociæ & vetuſtæ urbi datum, ut uno lictore uteretur.*

5 *Neque prætereundum.*] Quod probat exemplo ſequenti, & præterea ex Tullio. *Nam ſimul*, inquit, *ac me Dyrrachium attigiſſe audivit Plancius, ſtatim ad me, lictoribus dimiſsis, inſignibus abjectis, veſte mutata profectus eſt.* Et ex Appiano l. 5. bello. civilium. de
vibus Antonii & Ænobardi loquen
*Jam in conſpectum venerant & in
præcedentes ex ſignorum vexillis ap
rebant, & ad curſum ut ſe invicem
irent hortabantur, cum lictor Ant
ante proram aſsidens, ut mos fuit,
quod ambiguum virum illum ignora
qui tanto exercitu proprioque ad eos
vigaret, ſive à generoſitate animi id
promeret, ut inferioribus dignitate vi
ſignum è navi deponere imperavit. Q
ab illis factum eſt.* Et huc ſpectat q
ſcribit Livius 3. Decad. l. 2. *Conſul
ad Dictatorem venire cum lictoribus
licuiſſe.*

MERCERUS.

6 *Summittere faſces conſueviſſe.*]
deponere etiam ſecures, ſi talis occ
ſus extra urbem fieret, ut auctor
Dionyſ. lib. 8 Sed & in mari, Na
magiſtratuum minorum, Imperi
gna ſummittebant occurrente na
in qua major erat poteſtas. Licto
vero, ſtabant parati obtemperare ju
majoris magiſtratus. Appian. 5. b
Civil. Ne putes lictores abire juſſo

TIRAQUELLUS.

7 *Valerius Publicola.*] Livius 1. 1
cad. lib. 2. Scriptor de Viris illuſt
lib. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ctus, dum concionatur, faſces populo ſummiſit: ſcili-
c populi quam conſulis majeſtatem & jura potiora arbi-
ttus.[1] Lictoreſque cum faſcibus ſæpe paludatos, conſuli
tam paludato in provinciam profecturo præire ſolere:
tæ quidem paludamenta tunc ſumebant, cum in expe-
cionem aut decretam ſibi provinciam conſul iturus eſſet.
[2]aulo tamen Æmylio prætori in Hiberiam profecturo,
aum paludamentum, ac lictores miniſtroſque albatos
cn modico comitatu tributos comperimus.[3] Sine autem
ltoribus proficiſci in provinciam aut conſulibus profectis
ltores in urbe manſiſſe, religioni eſt & prodigii loco ha-
tum. Fuit quoque receptus mos, ut quoties inſigni vi-
oria conſules potiti eſſent, ob res proſpere geſtas[4] lau-
reatis

1 *Lictoreſque.*] Nam apud Livium
Decad. lib. 1. C. Claudius Pulcher,
nſul arguitur, quod in ſuam pro-
ciam Hiſtriam ſine lictoribus palu-
ás abiiſſet, quod tamen poſtea Ro-
um rediens fecit. Et iterum lib. 5.
oratione Servilii, *Conſul*, ait, *profi-
ens, Prætorve paludatis lictoribus in
vinciam & ad bellum vota in Capito-
uncupat.* De quo nos dicemus la-
s infra l. 3. c. 3.

2 *Paulo tamen Æmylio.*] Eidem in
eriorem Hiſpaniam, quæ Iberia di-
ur profecturo, præter eum exerci-
n, quem à M. Fulvio Proprætore
cepturus eſſet, decretum, ut novo-
n militum tria millia duceret, &
centos equites. Liv. l. 6. Dec. 4. poſt
nc. Et neſcio quare modicum Paulo
ſſe comitatum, ſcribat Alexander.

3 *Sine autem Lictoribus.*] Vide infra
l. 3. cap. 3.

4 *Laureatis faſcibus.*] Cicero in lib.
Divinatione, ubi dicit, *C. Marium
a faſcibus laureatis inceſſiſſe.* Cicer.
t. lib. 8. *Age jam has compedes, fa-
s, inquam, hos laureatos, hæc ex Ita-
ferre quam moleſtum eſt.* Idem Att.
l. epiſt. 7. *Subito conſilium cepi, ut
e, quam luceret, exirem, ne qui con-
ctus fieret aut ſermo, lictoribus præ-
fertim laureatis.* Et Phil. 2. de Antonio
loquens, *Vehebatur in eſſedo Tribunus
plebis, lictores laureati antecedebant.*
Cæſar libro tertio belli Civilis, cujus
verba mox adferemus. Tacitus l. 13.
Nero, inquit, *ob res à Quadrato & Cor-
bulone proſpere geſtas, laurum faſcibus
imperatoriis addi juſſerat.* Plutarch. in
Lucullo, Jul. Obſequens in lib. Prodi-
giorum, Jul. Capitolinus in vita Ma-
ximini, ubi ſcribit *Gordianum ſeniorem
per Carthaginem veniſſe cum faſcibus
laureatis*: quod & ipſum talem reperit
in vita Gordianorum. Caſſiodorus va-
riarum l. 9 epiſt. incip. *Quid P. C.* ubi
de conſulatu loquens, ſcribit, *Hunc
honorem Deciorum familia non miratur:
quia eorum plena ſunt atria faſcibus lau-
reatis.* Et è poëtis Martial. l. 7. epig. 5.

*Publica victrices teſtantur gaudia
chartæ,*
Martia laurigera cuſpide tela virent.

Et lib. 10. Epig. 10.

*Cum tu laurigeris annum qui faſcibus
intras,*
Mane ſalutator limina mille teras.

Claudianus in quartum conſulatum
Honorii.

*Nec te laurigeras pudeat Gradive ſe-
cures*
Secura geſtare manu. ———

Faſces laureati. *Literæ laureatæ.* *Tabellariorum diverſa nomina.*

reatis faſcibus prælatis incederent, [1] literaſque laureat Romam mitti, aut nuncios, [2] cum jaculis laureatis, adv nire, [3] navemque laureatam aut vittatam, felicis victor nuntium eſſe: ac læta & magna ſignificare tunc, quum d pulſis & diſſipatis copiis hoſtes victi eſſent & profliga animadverſum eſt. [4] Victo enim Mithridate, & fuga duplici prælio, lauro ornatam navem, & bellico appara inſtructam, ut in victoria mos erat, Lucullus Romam m ſiſſe dicitur. Ipſis vero nuntiis tabellariis [5] Græci πτεροφό dixere nomen, quoniam erectas pinnulas geſtarent, qu [6] Ælius Verus feciſſe dicitur, ut curſoribus alas pennat imponeret, illoſque ventorum nominibus appellare qua

Hincque virgæ laureatæ apud Herodianum lib. 7. *Sequebantur*, ait, *ipſum* (de Gordiano ſeniore loquitur) *principalis pompa omnis, militeſque quicunque aderant, junioreſque urbani procera ſtatura ad eorum ſimilitudinem, qui Romæ Imperatorem comitantur. Virgæ etiam laureatæ, quo inſigni principes à privatis dignoſcuntur.*

1 *Literaſque laureatas.*] Liv. 1. Decad. lib 5. *Literæ* inquit, *à Poſthumio laureatæ ſequuntur victoriam Populi Romani.* Et 5. Decad. lib. quoque 5. poſt princ. ubi de Licinio conſule loquitur. *Tabularius, qui ſe ex Macedonia venire diceret, laureatas literas attuliſſe dicitur.* Plin. lib. 15. cap. ult. *Laurus Romanis præcipuæ lætitiæ, victoriarumque nuncia additur literis.* Jul. Capitolinus in Maximino, *Statim Romam laureatas literas miſit, quæ in Urbe ingentem lætitiam fecerunt.* Lampridius in Alexandro, *Laureatas tabulas* vocat. Am. Marcellinus l. 16. ubi de Conſtantino Cæſare. Corn. Tacitus l. 19 *Ipſe lauream proſpere geſtæ rei ad fratrem miſit, id eſt, laureatam epiſtolam.* Ante hos Cæſar lib. 3. belli Civilis. *Sed neque*, inquit, *in literis, quas ſcribere eſt ſolitus, neque in faſcibus inſignia lauri prætulit.* Ex Poëtis Perſius Satyra 6.

—— Miſſa eſt à Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis.

Martialis l. 7. epig. 5. ad Domitianu

Sed jam lætitiæ, quo ſit fiducia ma
Sarmaticæ, laurus nuncius ipſe ve

Claudianus in bello Gildonico.

Iam domitus Gildo nullis victoria no
Hæſit, non ſpatio terræ, non obice Pe
Congreſſum profugum, captum vox n
ciat una,
Rumoremque ſui prævenit laurea b

2 *Cum jaculis laureatis.*] Plutar in Pompejo tradit *tabellarios liter Ponto ad Pompejum afferentes de m Mithridatis, habuiſſe jaculorum cuſp lauri frondibus coronatas.*

3 *Navemque laureatam.*] Quod p bat exemplo mox ſequente.

4 *Victo enim Mithridate.*] Plutar in Lucullo. Sed adde laureatos lega ex Herodiano lib. 7.

5 *Græci πτεροφόρους.*] Dionyſius l licarnaſſæus & Plutarchus in Othor καὶ πτεροφόροι συνεχῶς ἐφοίτων ἀεὶ προσχωρεῖν φράζοντες. Et ad id ref cere Juvenalem quidam putant Sat ad finem.

Quanquam de Catis aliquid torviſ
Sicambris
Dicturus, tanquam diverſis parti
orbis,
Anxia præcipiti veniſſet epiſtola p
na.

6 *Ælius Verus.*] Spartianus in v illius.

qndoque φανιώνας [1] & γραμματοφόρους, [2] Perſæ ἀγγάρους & | Columbarum & hirundinum ars.
ἀσάνδας. Proditumque memoriæ eſt, columbas tabellio-
nn vice apud majores ſæpe fungi ſolitas: quippe [3] Ce-
cna Volaterranus hirundines victoriæ nuncias habuit.
[4] Cyrus vero per intervalla locorum tabellarios ita diſpo- | Tabellarii Cyri per intervalla locorum.
ſt, ut fatigatis recentes, & nocturni diurnis ſuccederent:
æo ut volantes grues ſuperarent. [5] Quod & Xerxes fe-
ſe dicitur, ut curſores invicem ſuccedentes haberet diſ-
ſitos, quos neque imber, neque noxa à curſu dimove-
r. Inter alios [6] Marrhes, Ægypti rex, proditur cornicem | Cornix literas perferens.
buiſſe, cui curſoris vice literas perferendas dabat. [7] Nec
re fuerit meminiſſe, ex viridi lauro faſcium Luculli,
mpeii faſces languentibus foliis lictores exornare, con-
ſſa mox victoriæ omen feciſſe. [8] Sicut Superbus Tar-
qui-

1 *Et γραμματοφόρους.*] Γραμματι-ους in hac ipſa ſignificatione poſuit tarchus in Galba: τῶν δὲ ὑπάτων οἰ-τας δημοσίους προκεχειρισμένων τὰ γματα νομίζοντας τῷ αὐτοκράτορι, τὰ καλούμενα διπλώματα σεσημασμένα δόντων, ἃ γνωρίζοντες οἱ κατὰ πό- ἄρχοντες ἐν ταῖς τῶν ὀχημάτων ἀμοι-ῖς ἐπιταχύνουσι τὰς προπομπὰς τῶν αμματοφόρων.

2 *Perſæ ἀγγάρους & ἀσάνδας.*] He-dotus lib. 8. & Suidas ſcribunt, *apud erſas ita vocari regios nuntios ſive ta-llarios, qui certis intervallis itinerum rmutabantur*. Plutarch. autem in lib. e fortuna Alexan. poſt princ. ſcribit *Darium Perſarum regem fuiſſe regem* σάνδην.

3 *Cecinna Volaterranus.*] Plinius od. lib. 20. cap. 24.

4 *Cyrus.*] Xenophon libro quarto, ædiæ ipſius Cyri.

5 *Quod & Xerxes.*] Herodotus di-to lib. 8.

6 *Marrhes Ægypti rex.*] Id ex Ælia-no l. de Animal. 6. c. 7. cujus in eam rem hæc verba ſunt, ἐν τῇ Αἰγύπτῳ περὶ τὴν λίμνην τὴν καλουμένην Μύ-ριδος, ὅπου κροκοδείλων πόλις, κορώνης τάφος δείκνυται, καὶ τὴν αἰτίαν ἐκεί-νην Αἰγύπτιοί φασι τῷ βασιλεῖ τῷ τῶν Αἰγυπτίων, Μάρρης δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, ἦν κορώνης θρέμμα παντήμερον καὶ τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἐβούλετο οἱ κομισθῆναί ποι, θᾶττον ἐκόμιζεν αὕτη, καὶ ἦν ἀγγέλων ὠκίστη, καὶ ἀκούσασα, ἤδη ἔνθα ἰθῦναι δεῖ τὸ πτερὸν καὶ τίνα χρὴ διαδραμεῖν χῶρον, καὶ ὅπου ἥκουσαν ἀναπαύσασθαι. ἀνθ' ὧν ἀποθανοῦσαν ὁ Μάρρης ἐτίμησεν αὐτὴν καὶ στήλῃ καὶ τάφῳ. *In Ægypto ad eam Paludem, quæ Myris vocatur, ubi crocodilorum civitas erat, oſtenditur Cornicis ſepulchrum; & hujus quidem cauſam Ægyptii reddunt: Marrhæ, inquiunt, Ægyptiorum regi cornix fuit, animal oppido manſuetum & cicur, ita ut epiſtolas, quo ille vellet, facile perferret, eſſetque omnium nunciorum multo celerrima, ſi modo quo tendendum, & quæ prætervolanda eſſet regio, & ubi quieſcendum audiiſſet. Eam itaque pro hujuſmodi officiis, defunctam Marrhes & columna & ſepulchro honoravit.* Vide Suidam.

7 *Nec ab re fuerit.*] Id Plutarchi eſt in vita Pompeji.

8 *Sicut Superbus Tarquinius.*] Livius 1. Dec. lib. 1. *Qui ubi ad edictum Romani Regis ex omnibus populis convenere, ne ducem ſuum, neve ſecretum imperium, propriave ſigna haberent, miſcuit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quinius, ne ſuum ducem Latini agnoſcerent, neve ſcreta inſignia haberent, ex Latinis Romaniſque faſcib, manipulos miſcuit, ſinguloſque ex binis fecit. [1] Ipſe men Pompejus, licet ſe imperatorem ſiverit appell nunquam tamen in faſcibus inſignia laureæ coronæ de liſſe legitur: quo exemplo arguitur, imperatorum faſcib laureas apponi conſueſſe, quo juſtum imperium & legi mus triumphus notaretur. Apud Græcos vero vetu more receptum eſt, ut ſi quid fauſte & feliciter nun afferrent, coronati adventarent: ipſique cives felici acc pto nuncio, in communis ſignum lætitiæ coronati inc derent, ovantes, gratanteſque. Carthaginenſes, reb feliciter geſtis, præcipuum lætitiæ genus habent, vict mas cædere, ludos celebrare, munera mittere. Quodq faſcibus, quos præferebant lictores, [2] betulas virgas max me commodas duxere. Itaque ex illarum virgis, tu propter candorem, tum propter tenuitatem publicos f ſces, qui magiſtratibus præirent, effecêre. [3] Atque illu animadverſum eſt, quod, tametſi ad reliquas provinci præſides & magiſtratus cum lictore & faſcibus irent: t men [4] Alexandriam conſulares faſces accedere, aut urbe inire vetabatur: quod divinis carminibus & vaticinio pr dictu

Græcorum mos audito fauſto nuncio.

Carthaginenſes.

Betulæ virgæ.

Alexandriam faſces non ingrediebantur.

manipulos ex Latinis, Romaniſque, ut ex binis ſingulos faceret, binoſque ex ſingulis. ita geminatis manipulis, centuriones impoſuit.

1 *Ipſe tamen Pompejus.*] Plutarch. in vita illius: qui accepiſſe videtur ex Cæſare lib. 3. belli Civilis. ubi de ipſo Pompejo loquens. *Sed neque*, inquit, *literis, quas ſcribere eſt ſolitus, neque in faſcibus inſignia lauri prætulit.*

2 *Betulas virgas.*] Plinius lib. 16. cap. 18.

3 *Atque illud animadverſum.*] Vide num id voluit dicere, quod Corn. Tacitus lib. Annalium 2. ſcribit, *Tiberium imperatorem increpuiſſe Germanicum, quod contra inſtituta Auguſti non ſponte principis, Alexandriam introiſſet. Nam Auguſtus inter alia dominationis* (n *divinationis* legere malis) *arcana, ve tis, niſi permiſſu ingredi Senatoribus, a equitibus Romanis illuſtribus, ſepoſi Ægyptum; ne fame urgeret Italiam, qu quis eam provinciam, clauſtraque ter ac maris, quamvis levi præſidio adve ſum ingentes exercitus inſediſſet.*

GOTHOFRIDUS.

4 *Alexandriam, &c.*] V. Trebel lium Pollionem. Fuit hæc Alexan dria ſedes præfecti Auguſtalis: q ideo præfectus, non proconſul aut pro conſularis dictus, ne ſi alterutro no mine fuiſſet appellatus, faſces conſ lares Alexandriam acceſſiſſe videren tur.

1 *Fœder*

dum eſſet, tunc demum Ægyptum fore liberam, cum aeam Romani faſces adventarent. Tametſi Romani ngiſtratus libera & [1] fœderata oppida, velut ſociali fide copulata, plerunque ſine lictore aut faſcibus adirent.

Fœderata oppida.] De fœderatis populis. vid. *l. 7. ff. de captivis & poſtliminio reverſis.*

CAPUT XXVIII.

Quod regium diadema tam apud Romanos, quam apud exteras nationes genteſque fuerit, & quæ inſignia.*

APud Paulum Corteſium virum doctum, & mihi perfamiliarem, legebatur Luculli vita ex Plutarcho: in q. expeditionem & prælia contra Mithridatem à Sylla pmum, mox à Lucullo ſuſcepta, multa cum facundia vborum refert, cum quo multiplex, varium & inexpiabe bellum fuit: quoque modo fuſus & profligatus, quum d. conſciſcenda morte cogitaret, repentinæ incurſionis tu, ac ſubito malo perterritus, eunuchum è cubiculo a ſororem, & duas uxores, Monymam & Veronicam, in tanto diſcrimine, ne cunctarentur ſibi vel honeſta orte conſulere, ante quam victor hoſtis adveniret, miſe dicit: & dum alii alio letho abſumerentur, illarum aram animo conſternatam diademate detracto, quod cite geſtabat, & collo circundato, ſuſpendio vitam fine voluiſſe: alteram veneno mortem ſibi conſciviſſe: & qlia in magnis diſcriminibus & ſummæ fortunæ caſibus enire ſolent, in eandem ſententiam multa commodiſſi n aptiſſimeque enarrat. Atque hæc cum legerentur, qdam vir curioſus & haud illiteratus, qui una aderat, quom modo potuiſſet quiſpiam diademate quod capite geſtetur ſuſpendio vitam finere, demirabatur: quippe diadema

Paulus Corteſius.

Plutarchi locus in vita Luculli.

GOTHOFRIDUS.

Diadema.] Iſidorus lib. 19. c. 31. *ornamentum muliebre fuiſſe. Poſtea id inſigne regum factum.* Diademate primus Romanorum principum uſus eſt Aurelianus, ut Victor in ejus vita.

Diadema quid.

dema regium ex auro gemmiſque conſtare dicebat, ne illo efficere potuiſſe quenquam, ut laqueo deperiret. Cæ cum dixiſſet, multique idem ſentirent, dixi aliud fu ſententiæ & opinionis meæ, diademaque regium, ta Romanis quam exteris gentibus, candidam faſciam e reſpondi: quod inſigne à Libero patre inventum [1] Plin notavit: ideo crimini datum [2] Pompejo fuiſſe, quod ceris velandi cauſa crus faſcia circumcingeret, tanqu regium ſibi diadema vendicaret, nihilque referre, q in parte geſtaretur, illi objectum eſſe: tametſi feran veteres, quod caligis non uterentur, [3] crura faſciis a-gaſſe, [4] femoraliaque & [5] tibialia habuiſſe. Et [6] Luc [7] Metellus, quod ulceris cauſa frontem faſcia circu-dediſſet, Vittati ſeu Diademati cognomen tuli. [8] Tigranes quoque Armenius candidam faſciam inſig regium ante Pompeii pedes abjeciſſe dicitur, velut do-nationi cederet, & omni publico munere ſe abdica. Quin [9] Alexander memoratur, cum deſiliens equo, c Lyſimachum vulneraſſet, medendi vulneris cauſa, dema ſibi detraxiſſe, (nam candida faſcia erat) illo Lyſimachi vulnus alligaſſe. Quod omen illum futur regem deſignavit, ſicut eventus docuit. Idque apud auc-res aſſiduis exemplis patere. [10] Medis vero, [11] Perſi

Pompejus taxatus.

Metellus taxatus.

Ar-

TIRAQUELLUS.

1 *Plinius notavit.*] Lib. 7. cap. 56.

2 *Pompejo.*] Ex Valerio Maximo libro 6. c. 2. & Ammiano Marcellino, & diximus in noſtris legibus Connubialibus l. 3. inter ornamenta muliebria.

3 *Crura * faſciis alligaſſe.*] Quintil. l. 2. c. 3. *Faſcias*, inquit, *quibus crura veſtiuntur.* Et vide noſtras ll. ubi ſupra.

GOTHOFRIDUS.

* Gloſſæ interpretantur *Faſciam* διάδημα.

TIRAQUELLUS.

4 *Femoralia.*] De quibus Sueton. in Auguſto cap. 82. & Exod. c. 28. & Levit. 6. & 16. & 44.

5 *Tibialia.*] De quibus Sueto eodem loco. apud noſtros pro ar-rum genere in *l. qui commeatus.* §. *de re milit.*

6 *L. Metellus.*] Plutarch. in Co-lano.

7 *Metellus.*] Sigonius, lib. de-minib. Roman.

8 *Tigranes.*] Plutarch. & Dion i-que in vita Pompeji.

9 *Alexander.*] Hæc Juſtini ſur-bro 15.

10 *Medis.*] Plutarch. in Anto. Strabo lib. 11. Pollux lib. 7. cap. 1 & Maximus Tyrius Sermo 34. Arri gestorum Alexandri lib. 6.

11 *Perſis.*] Plutarch. in Anton &

A-

rmeniis regibus, [2] cidaris [3] quadrangulari figura, cum *Cidaris.*
culea faſcia albo deſtincta, [4] vel tiara, amictuſque pur- *Tiara.*
peus, [5] interdum candys, quod Perſarum Lydorum- *Candys.*
que inſigne regium erat, pro diademate fuit. [6] Quos qui- *Regni*
dn reges antequam ſceptra inirent, ſacris initiari opor- *inauguratio.*
tbat: qui modus erat, ut veſtem quam geſtavit Cyrus,
rimum induerent, mox terebinthum & caricas guſtarent,
rculumque lactis ebiberent: [7] ſicut initiatos ſacris Iſidis, *Sacrorum*
res ædis aperire arcanoſque libros evolvere, aqua ablui, *Iſidis*
ſacraria deduci, duodecimque ſtolis primo, mox ipſius *inauguratio.*
deæ

taxerxe: & Arrianus ubi ſupra, & rtius lib. 3. Athenæus lib. 12. cap. 3. *que*, ait, *inſignia ſane, quæ Perſarum rs capiti impoſuerunt, delitiis carere ſueverunt: ſiquidem ex myrrha, voque labyzo conficiebantur*, ut ait on. Marcellinus autem l. 19. ſcribit, *vorem Perſarum regem aureum capitis etini figmentum interſtinctum lapillis, diademate geſtaſſe, multiplici vertice nitatum.* *

GOTHOFRIDUS.

* Iſidorus ad veſtem ſacerdotalem fert: ut & *Cidarim*, qua Hebræorum ontifices uti ſolitos fuiſſe & D. Hienymus teſtatur.

TIRAQUELLUS.

1 *Armeniis.*] Ut quantum ad tiam, teſtes ſunt Strabo lib. 11. Suetoius in Nerone c. 13. & Dion in Pomejo, poſt princ. ſed & quantum ad nc, adde Aſſyriis ex Juſtino lib. 1. ſt princ. & Trojanis ex Juvenal. loente de Priamo, Satyra 10.

Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara.

2 *Cidaris.*] Et hæc quoque Ponti gibus ex Plutarcho in Pompejo, ubi ribit, *Cidarim Mithridatis regis Pon- Cajum regis commenſalem clam Syllæ lio petenti dediſſe, quæ*, ut dicit, *erat dmirandi & incredibilis operis.* *

GOTHOFRIDUS.

* Q. Curtius libro 3.

TIRAQUELLUS.

3 *Quadrangulari figura.*] Dion. Halicarnaſ. lib. 3. ſcribit, *Diademata regum Perſarum & Lydorum fuiſſe quadrata: Hetruſcorum vero & Romanorum fuiſſe figura ſemicirculi.*

4 *Vel tiara.*] Nam & hanc Medorum fuiſſe, teſtis eſt Plutarch. in vita Alexandri, & Maximus Tyrius ſerm. 34. & Perſarum, Xenophon Pædiæ Cyri lib. 8. ſed adde & Parthorum ex Anacreonte. κὴ παρθίοις τις ἄνδρας ἐγνώρισεν τιάραις. & Trojanorum, ut ſupra in verbo, *Armeniis*, ex Juvenale. Sed & quod Perſarum ſit, probat illud Claudiani in 6. Honorii conſulatum,

— *Perſarum proceres cum patre ſedentem*
Hac quondam videre domo, poſitaque tiara
Submiſere genu.

5 *Interdum Candys.*] Diodorus libro 17. cap. 7. *Præter feminalia & velamen, quod Candyn vocant, omnem prorſus habitum peregrinum adſumpſit.* Plutarch. in vita Alexandri, & lib. de fortuna illius. Pollux lib. 7. cap. 13. Arrianus autem l. 6. Geſtorum Alexandri, ubi de ſepulchro Cyri loquitur, tradit *Candyn eſſe veſtem regiam Perſarum.*

6 *Quod quidem reges.*] Scilicet Perſarum ex Plutarch. in Artaxerxe.

7 *Sicut initiatos ſacris Iſidis.*] Hæc ſunt excerpta ex Apulejo libro 11. Metam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Tiara deæ picta veſte indui decebat. [1] Quæ quidem tiara pileus erat, ex qua redimicula, quibus maxillæ velantur, de-bant, [2] qua Phryges in ſolennibus utebantur ſæpe. C quidem diadema, [3] Armeniorum reges niſi à Romani ſumere non poterant. Nanque experimento cogni erat, barbaros malle Roma petere reges, quam habe. *Perſæ* [4] Perſici reges obſervarunt ex myrrha & labizo odora, capiti inſigne regium ferre, palamque picturatam & o diſtinctam induere. *Numidæ.* [5] Numidis regibus ſceptrum in ſtra, & candida in fronte vitta, inſigne eſt regale habit. *Macedones.* [6] Macedonum regum chlamys cauſia, & crepida, ac dema: *Aſſyrii.* [7] Aſſyriorum vero, tiara diademate obvoluta &

tu:a

1 *Quæ quidem tiara.*]Vide omnino quæ ſcripſi in legibus Connubialibus inter ornamenta muliebria, ubi de *tiara.*

GOTHOFRIDUS.

2 *Quæ quidem tiara pileus erat.*] Sic Hieronymus Tiaram deſcripſit. Epiſt. ad Felbiolam: *Quartum eſt genus veſtimenti rotundum pileolum, quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars altera ponatur in capite.*

TIRAQUELLUS.

Qua Phryges.] Hinc enim *tiara Phrygia* Juvenali Satyra 6.

—— *Et Phrygia veſtitur bucca tiara.*

Et Servius enarrans illud Virgilii l. 7. Æneid.

—— *Sceptrumque ſacerque tiaras:*

Pileum, inquit, *Phrygum dicit.* Et ante illum Donatus ibi, *Pileum,* ait, *eſt quo Phryges utuntur, cum celebrant ſacra.* Unde Virgil. *ſacrum* appellat.

3 *Armeniorum reges.*]Legitur enim apud Tacitum lib. 2. *Germanicum inſigne regium capiti Artaxiæ Armeniorum regis impoſuiſſe.* Et lib. 55. *Tyridatem & ipſius Armeniæ Regem accepturum diadema in Urbem veniſſe.* Sic & Nero Mithridati, aut, ut alii legunt, Tyridati * Armeniorum quoque regi petenti diadema impoſuit. apud Suetonium in Nerone cap. 13. Sed & Parthorum quoque regibus Rom. Ieratores diadema dediſſe, ſatis eo videtur, quod ſcribit Dion. Trajan diadema Parthenaſpati, Regi Pa-rum impoſuiſſe.

GOTHOFRIDUS.

* Et recte legunt. Nam & à Xilino Τυϱιδάτης appellatur.

TIRAQUELLUS.

4 *Perſici Reges.*] Dion, & ao Athenæus lib. 12. cap. 3. poſt p *Perſæ ſtolam Medicam induunt.* X-phon l. 8. *Perſicum diadema capi-duxit Alexander, & alba tunicam cingulo, Perſarum more, uſus eſt.* Id. lib. 17. cap. 7.

5 *Numidis regibus.*] Ad id quo-citur de candida vitta illud prope -petuum fuit, ut candida vitta ſive-ſcia in capite eſſet inſigne regiun colligi poteſt ex Suetonio in Cae cap. 79. & Val. Maximo lib. 6. ca quo loco loquitur de Pompejo & -vonio.

6 *Macedonum Regum.*]Herodias l. 4. in Baſſiano, & Valerius Maxi lib. 5. cap. 1. *Quemadmodum,* inc *Antigonus caput Pyrrhi texit cau qua velatum caput ſuum, more Mac-num habebat.* Ex quibus intelligi *cauſia,* non *chauſia* legendum.

7 *Aſſyriorum vero.*] Hos tiara

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

uica purpurea, & partim alba, quam niſi rex induere mno poterat. Sardis quoque curru vehi, & rectam ferre *Sardæ.* tiam ſolis regibus dabatur. [1] Apud Siculos purpurea ve- *Siculi.* ſt, argenteus baculus, & purpura gemmis extructa cum dilemate. Phœnicibus, Syris, & Cilicibus, chlamys *Phœnices.* cu crepidis, & candicans diadema. [2] Ægyptiis autem *Syri.* ribus, nunc leonis, nunc tauri, aut draconis effićti ima- *Cilices.* gem, aut ignem, arboremve effictam ſupra caput ferre, *Ægyptii.* ıncipatus & regii dominatus inſignia fuere. [3] Tametſi *Reginarum* rni cura & procuratio illis penes regias uxores fuerit, *honos* qbus plus quam regii honoris, obſequiique tributum eſt. *apud* Ɒnnunquam [4] diadema aſpidis imagine diſtinctum, Ægy- *Ægyptios.* ɒrum regum ſpectatiſſimum inſigne fuit. [5] Parthis du- px diadema ampliſſimum decus regium dicunt eſ- ſı quippe quorum [6] reges magni, & [7] regum reges habe-

tes eſt Juſtinus lib. 1. poſt princ. ubi dabitu Semiramidis. Diodorus ta- m lib. 3. cap. 7. ſcribit *Aſſyrios Ar- bem regia ſtola indutum regem appel- l.*

Apud Siculos.] Siciliæ rex habuit ıpuram, diadema, ac ſatellites arma- t Livius Decad. 3. lib. 4.

: *Ægyptiis autem regibus.*] Hæc uſ- e ad verſic. *Tametſi*, ſunt Diodori. u. lib. 2. cap. item 2. poſt princ.

3 *Tametſi regni cura.*] A quo mu- itus fuerit hæc Alexander, non equi- m ſcio: tu diverſum ex Diodori præ- to loco colligas, ubi Ægyptiis ſin- gis major regis, quam uxorum, filio- mque, aut aliorum principum, ſalu- tcura eſt: unde multo minus hono- as liquet Regum uxores, ab iis, qui gum ſtudioſiores eſſent.

4 *Diadema aſpidis.*] Ælianus de imalibus lib. 6. cap. 38.

5 *Parthis duplex diadema.*] Ex He- diano lib. 6. non multo poſt princ. us hæc ſunt verba, *Igitur cum ad ac modum tredecim annis (quod qui- n ad ſe attineret) ſine querela cujuſ- am imperium gubernaſſet, ecce ſibi haud opinato literæ ex Syria Meſopota- miaque redditæ à ducibus, in quibus ſcri- ptum eſſet: Artaxerxem, Perſarum Re- gem, Parthis jam devictis atque Arta- bano, qui Rex magnus primus appellatus eſt, duplicique diademate utebatur, non ſolum Orientis regno, ſed vita quoque ex- pulſo, ſubigere vicinos Barbaros, ac ſibi vectigales facere.*

6 *Reges magni.*] Ex prædicto loco Herodiani, & Plutarch. in Pompejo. Sicuti etiam Perſarum Reges. Unde illud Ageſilai, Aſiaticis ex conſuetudi- ne Regem Perſarum magnum vocan- tibus, *Ecquid ille*, inquit, *me eſt major, niſi & juſtior & modeſtior?* Auctor Plutarchus in Apophthegmatis Laco- nicis.

7 *Regum Reges.*] In eodem loco Plutarch. in Pompejo, ubi tradit Pom- pejum noluiſſe Parthorum Regem ap- pellare *Regem Regum*, ut à cæteris ap- pellabatur. Suetonius in Caligula c. 5. *Parthorum Regem Regum appellat.* Et Phruates Parthorum Rex ad Augu- ſtum ſcribens, *Regem ſe Regum* appel- lavit apud Dionem in Auguſto. Quin & Jul. Capitolinus Saporem Perſarum Regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Phrygum reges maximi. Darii & Alexandri diademata. Syrii. Sceptrum. Scirpus latior loco diadematis. Batavi & Germani.

habebantur: [1] ſicut Phrygum reges adeo proceſſere, u... gum maximi nomina ferrent. Darii diadema fuit p... pureum albo diſtinctum, quod mox Alexander u... pavit ferre. [2] Syrii quoque ſtolam & ſceptrum pro re... diademate habuerunt. Apud prius vero ſeculum re... tenuiſſe haſtas, quas ſceptra nuncupant, pro majeſt... proque diademate fuiſſe proditum eſt. Ferunt militen... exercitu Pharnacis, tumultuaria coacta manu, latiom... illi ſcirpum, dum ipſum in regem aſſumunt, pro dia... mate dediſſe. Sicut Amaſi, dum concionatur, pro re... ornamento galea data eſt. Batavi & Germani, reg..., quem delegere, attollere humeris, & ſcuto except... ſubcollare per vices pro regio faſtigio obſervarunt. [3] I... m...s

Regem appellat *Regem regum*. De quo etiam Marcellinus lib. 17. ſcribit eum ad Conſtantium Imperatorem ſcripſiſſe hoc titulo, *Rex regum Sapor, particeps ſyderum, & Frater Solis & Lunæ, Conſtantio fratri meo ſalutem plurimam dico*. Plinius lib. 30. c. 1. tradit *Magicam in Oriente Regum regibus imperare*. Plutarch. autem in Lucullo Tigranem Armeniorum Regem, *Regum regem* appellat. In Cyri autem ſepulchro hoc Epitaphium inſcriptum erat,

* *Cyrus ego Rex olim regum conditus hic ſum.*

Cicero in epiſt. familia l. 9. Dolabellæ, *Agamemnonem Regem regum* appellat. *Agamemnoni*, inquit, *Regum regi fuit honeſtum habere aliquem in conſiliis capiundis Neſtorem*. Sic autem ait, Homerum imitatus, qui eo epitheto Agamemnonem donat, licet ἄναξ ἀνδρῶν familiarius appelletur. Similiter *Regis regum* titulus eſt apud Trebellium Pollionem, ubi de Sapore Perſarum rege loquitur. Sed & Simandium & Seſoſtrem Ægyptiorum reges, ſe *Regum reges* inſcripſiſſe: illum in ſuo monumento, hunc in quadam columna: auctor eſt Diodorus lib. 2. c. 1.

GOTHOFRIDUS.

* Verſus Græcus talis eſt:

ἐνθάδ᾽ ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασι... βασιλήων. Strabo lib. 15.

TIRAQUELLUS.

1 *Sicut Phrygum reges.*] *Troa...gum reges* dictos ſcribit Strabo lib... Nam & lib. 13. dicit *Priamum I...m regum factum fuiſſe*. Erant auten...i... noris Phrygiæ, qua Troas contin...r, reges: quamvis Homerus in Cat...go navium ab ea abducere videatur E... ſchylus autem & omnes, qui poſt m... fuerunt, & eandem eſſe gente...li... cant, cui Priamus dominabatur le... cujus regno Strabo lib. 9.

2 *Syrii quoque ſtolam.*] Temer...e... appoſita ſunt hoc loco: etſi *ſtola* ...e... neraliter accipias pro omni veſte ...æ corpus tegeret. Dictum eſt auten...y... rios reges chlamyde uſos fuiſſe, ...æ nihil aliud eſt quam paludamen...a, ſi quid Nonio Marcello fidei da...s. Sane reges Medi, cum Aſiæ im...a... rent, Perſæque ſtola ad Semira...is exemplum, uſi dicuntur, Diodor...i... culo lib. 3. cap. 2. & deinde cap. 3 ...e... ptrum regni ſtolamque regiam S...i... ramidem refert ſtruxiſſe.

3 *Romanis autem Regibus diad...*] His verbis ſubnecti debent, non ...a... drangulare, ſed ſemicirculare, q...ad diadema referantur. Etenim ſu... in ... v...o,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mis autem regibus diadema, [1] trabea, & purpureus arctus, non quadrangulare, ſed ſemicirculare, inſignia rei dominatus fuere. Sequutoſque poſtea Cæſares,[2] diadnate minime uſos comperimus: imo omne decus regim, ut invidioſum, devitaſſe, quippe nomen regium ali magnum, [3] Romæ vero intolerabile fuit. Frequens em apud eos [4] laurea capitis decorum, & [5] diſtincta rad corona ac purpurea chlamys, inſignia imperii fuere: taetſi poſt temporum intervalla ex Cæſaribus [6] Aurelianum

Romani reges.

Regis nomen Romæ intolerabile.

veo, *Quadrangulari figura*, ex Dyon Halicarnaſſ. lib. 3. Regum Romorum diadema fuiſſe ſemicircularectum fuit. Hæc vero ita pono, ne pureum amictum ſemcircularem riule dicamus. Sane de regio diadate Servii Tulli eſt verſus Juvenaliatyra 8.

Ancilla natus trabeam, & diadema
Quirini,
t faſces meruit regum ultimus ille bonorum.

1 *Trabea.*] De quo eſt illud Virg. 7. eid.

pſe Quirinali lituo, parvaque ſedebat
uccinctus trabea, lævaque ancyle gerebat,
icus equûm domitor. —
rurſus,
pſe Quirinali trabea, cinctuque Gabino
nſignis. ———

hcque Romulus *trabea decorus* Ovi in libris Faſtorum, & *Trabeatus* mulus eodem l. 1. ejuſdem operis:

oc igitur vidit trabeati cura Quirini,
Cum rudibus populis annua jura daret.

hius autem lib. 8. cap. 48. *Trabeis accipio reges.* & lib. 9. cap. 39. *Purjæ uſum Romæ fuiſſe video*, ſed de mulo in *trabea*, & alibi quoque imus.

3 *Diademate minime uſos.*] Nam & ſar diadema, illi ab Antonio oblan repulit, ut videre licet ex Cicer. ilip. 2. Suetonio in vita ipſius Cæis cap. 79. & Plutarch. etiam in vi illius.

GOTHOFRIDUS.

Diademate minime uſus.] Quæ initio hujus capitis notavi, vide.

TIRAQUELLUS.

3 *Romæ vero intolerabile fuit.*] Hæc ex Livio 3. Decad. lib. 7. de Scipione Africano loquente: *Circumfuſa*, inquit, *inde multitudo Hiſpanorum & ante deditorum, & pridie captorum, regem eum ingenti conſenſu appellavit. Tum Scipio ſilentio per præconem facto, ſibi maximum nomen Imperatoris eſſe dixit, quo ſe milites ſui appellaſſent. Regium nomen alibi magnum, Romæ intolerandum eſſe, regalem animum in ſe eſſe, ſi id in hominis ingenio ampliſſimum ducerent, tacite indicarent, vocis uſurpatione abſtinerent.* Et idem propemodum ſcribit Polybius lib. 10.

4 *Laurea.*] *Ex Laureto, quod in villa Cæſarum ad Gallinas crevit, triumphans Octavius Cæſar coronam in capite geſſit, ac deinde Imperatores Cæſares cuncti*, ut ait Plinius lib. 15. cap. ult.

5 *Diſtincta radiis corona.*] Alii eam *radiatam*, alii *roſtratam* dicunt, qualem poſt Hadrianum plures ex Cæſaribus habuerunt, ut ex veteribus numiſmatis obſervatum fuit.

6 *Aurelianum Cæſarem.*] Aurelius Victor in vita illius, *Iſte*, inquit, *primus apud Romanos diadema capiti innexuit, gemmiſque & aurata omni veſte uſus eſt, quod adhuc fere incognitum Romanis moribus videtur.* Et idem iiſdem omnino verbis ſcribit Eutropius in vita quoque illius.

1 *Secuti*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num Cæſarem, præter mores inſtitutaque majorum, ia- dema uſurpaſſe, eoque inſigni primum uſum fuiſſe le- gamus. Demum eo veſaniæ proceſſum fuit, ut [1] ſecuti *Ignis ſacer.* Cæſares, [2] ſacrum ignem, qui tantum [3] regibus Perſa- rum mos erat, velut imaginem imperii ſibi præferri ſe- rent, eoque præcipuo inſigni & ſingulari ornatu uteren- *Clearchi faſtus.* tur. [4] Fertur Clearchus Heracleenſium tyrannus, cum effluxè fluerent opes, eo proceſſiſſe, ut ſucceſſu continuæ felicitatis, ſupra ſpem humanam inſolens, ſe Jovis fi- lium diceret: ſuperque cætera flagitia & dedecora, au- ream aquilam ſibi præferri ſineret: purpureamque ve- ſtem, auream coronam, & cothurnos excellenti cultu inſtar tragicorum regum pro inſigni haberet, hanc rega- lem exiſtimans palmam, velut eo ornatu, argumentum *Antigoni inſolentia.* generis non ambigua fide demonſtraret: [5] & Antigonus, quo Liberum patrem referret, inſolenti dominatu eo va- nitatis exceſſiſſe, ut hederam capiti ſuo pro diademe, *Indi.* pro ſceptro thyrſum geſtaret. [6] Indi vero reges, pro regio ornatu habent, ut cum foras prodeunt, aurea mitra pluribus gemmis diſtincta, & ſindone amicti, tympaniſque & ti-

nalis

1 *Secuti Cæſares, ſacrum ignem.*] Id enim colligere potes ex Herodiano libro 1. non ſemel, ubi de L. Vero, & de Commodo loquitur. & lib. 2. ubi de Pertinace, atque etiam ubi de Macrino, & lib. 7. ubi de Alexandri nece, iterumque ubi de inauguratione Gordiani.

GOTHOFRIDUS.

2 *Sacrum ignem.*] Vide quæ notavit Juſtus Lipſius ad 2. lib. Taciti.

TIRAQUELLUS.

3 *Regibus Perſarum.*] Ex Xenoph. Pædiæ Cyri lib. 8. Q. Curtio l. 3. non ſemel. Procopio lib. 2. belli Perſici. Agathio Hiſt. lib. 2. Ammiano Marcellino lib. 23.

4 *Fertur Clearchus.*] Hæc ſunt ex Juſtino lib. 16. uſque ad eam clauſulam, *& Antigonus.* De eo autem ſcribit Plutarch. de fortuna Alexandri libro 2. *quod fulmen geſtavit, unumque liberorum Tonitrum appellavit.* Sed ad id quod ſcribitur de aurea aquila, addendum eſt, apud Romanos in omnibus exercitibus, ex delectu comparatis, aquilam auream præferri ſolitam, ex Dione, ubi de Craſſi exercitu dicit verſus Parthos. Et à regibus quoque Perſarum, ut dicetur infra l. 4. c.

5 *Et Antigonus.*] Ex Plinio lib. 5. cap. 4. & Herodiano lib. 1. poſt prin. Sed & adde M. Antonium habitu ſe Liberum quoque Bacchum appellaſſe, teſte Paterculo lib. 2. Socrate Rhodio apud Athenæum lib. 4. Senecaque l. Suaſoriarum, & Dione lib. 48. Adde etiam C. Caligulam apud ipſum Athenæum l. 4. & Dionem lib. 58.

6 *Indi vero reges.*] Strabo lib. 15. in diverſis locis, & Philoſtratus in vita Apollonii lib. 2.

P ...

naulis præcedentibus, conſpicui fiant. Quod autem de cidari diximus, non abnuerim illam ab tiara haud multum abſſe, ſed ſpecie fere pari, neque invenuſta fuiſſe. Præter quæ fuere capitis inſignia [1] Athenienſibus, quod crobylum vocant, Cypriis, quod cordilen, Perſis Nidarion, Ægyptiis faſciolum non regium, ſed clarorum virorum & principum. De regali autem ſceptro illud memoriæ proditum eſt, externorum regum ſceptra in ſummo ciconiam, in imo hippopotamum habere effictum: quo argumento regem juſtitiæ obſequi oportere, atque feritatem & indomitas libidines, ne ira deſæviat, emollire ſignificabat: quod ciconia ſummæ pietatis, hippopotamus violentiſſimum animal foret. [2] Lydiæ vero reges ſceptri loco ſecurim habuiſſe feruntur, ſicut [3] Labradeus Jupiter in Cariæ pro ſceptro & fulmine ſecurim ferebat. Romanis vero regibus, [4] lituus cuſpide incurva, qui etiam virga [5] auguralis erat, [6] ſceptri loco eſt habitus. [7] Tarquinio Priſco ſce-

Cidaris & tiaræ affinitas. *Crobylum.* *Cordile.* *Nidarion.* *Ciconia & Hippopotamus inſigne regum externorum.* *Securis Jovis Labradei.* *Lituus.*

Athenienſibus.] Hæc uſque ad vocc. *Ægyptiis*, ſunt auctoris Etymologici. Eſt autem *Crobylus*, crinium utrinque in acumen intortorum plexus, de quo etiam Thucydides lib. 1. Ælianus in Navigio. Tertullianus in libro de velandis virginibus. & alii, quos citat vir utique doctus lib. Animadverſorum 2. cap. 1. & in commentario de Cornu. lib. 1. cap. item 1. Sed tamen interim vide quæ ſcripſi de *Cylo*, in noſtris legibus Connubialis inter ornamenta muliebria.

Lydiæ vero reges.] Plutarch. Problem. cap. 158.

Labradeus Iupiter.] Plutarch. eodem loco & his adde ſucceſſores Andreli Codri regis Athenienſium filii, ſiconem pro ſceptro geſtaſſe, ut ſcribit Strabo lib. 14. poſt princ.

Lituus cuſpide incurva.] Cicer. lib. de Divinat. Livius 1. Decad. l. 1. Gellius lib. 5. cap. 8. Macrobius Satur. lib. cap. 8.

Auguralis erat.] Cicer. & Gell. ut nuper citavimus.

6 *Sceptri loco habitus.*] Plutarch. in Romulo.

7 *Tarquinio Priſco.*] De hoc nihil Livius. Sed, ni fallor, id accepit à Dionyſio Halicarnaſſæo lib. 3. ubi refert, *Hetruſcos pace facta cum Tarquinio Priſco ad illum miſiſſe inſignia, quibus ſuos reges ornare erant ſoliti, coronam auream, & ſellam eburneam, ſceptrumque in ſummitate habens aquilam, & tunicam auro diſtinctam, ac purpuram togamque puram.* Quibus ipſe Tarquinius, conſenſu Senatus, poſtea uſus eſt.

GOTHOFRIDUS.

Tarquinio Priſco ſceptrum fuit eburneum.] Juſtinus l. 43. ait, *reges Priſcos Latinos, haſtas pro diademate habuiſſe, quas Græci ſceptra dicunt.* Quod verum eſt. Unde haſtas pro diis colebant. Virgil. —— *nunc ô nunquam fruſtrata vocatus. Haſta meos.* Homerus reges Σκηπτοῦχους vocat. Nolo ſilentio hic præterire, quod legi apud Ariſtophanis interpretem in Avibus. Is inquit: *In ſceptris ſummis olim expreſſas fuiſſe aves: in regum vero aquilam.*

P   1 *Indis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Aquila in ſummo ſceptri. ſceptrum fuit eburneum, in ſummo aquilæ figuram h- bens, & corona aurea, quam uſque ad extremum tu- [1] Indis autem niſi ex ebeno ſceptra ſumere non licet. *Indi.* Quorum reges cum jura dabant, aut exteros legatos - mittebant, tunc capillum pectere, atque ornari ſolebat eximie. [2] Babylonii vero tanto ſtudio ſceptra proſequi *Babylonii.* ſunt, ut extra domum ſine ſceptro prodire, aut conſpi- nefas ducerent: in quibus diverſas effictas ſpecies figu- *Figuræ aliæ atque aliæ in ſceptris.* que habebant, quippe mali, roſæ vel lilii, aut aquilæ, - teriuſve avis in ſummo inſignia ferebant. [3] Hoc diadema apud exteros hodie videmus in uſu frequens, ut imagin- præ ſe ferant antiquitatis; nam candida faſcia velut re- inſigni caput obvoluti, regalem præ ſe ferunt majeſtate. [4] Non ergo mirum, ubi in ſumma deſperatione & di- dentia, Mithridatis uxor nihil prolatandum rata, cu- mortem oppeteret, ſi arrepto diademate & inſigni reg- quæ faſcia erat, eodem collo alligato, vitam finire v- luiſſet.

TIRAQUELLUS.

1 *Indis autem.*] Solinus cap. 65.
2 *Babylonii vero.*] Herodotus lib. 1.
3 *Hoc diadema.*] Ipſius auctoris eſt.
4 *Non ergo mirum.*] Concluſio- jus cap. ad declarationem loci Plu- chi ſupra in princ. citati.

CAPUT XXIX.

Quæ fuerint auſpicia quæ è pullis emiſſis è cavea captarentur, & quæ ſecundos eventus, quæve infortunia afferunt.

INter [1] auſpicia, quæ veteres maxima cura cultuque - ſervarunt, annotavere annales, non parvæ æſtima-

TIRAQUELLUS.

1 *Inter auſpicia.*] Omnia quæ hic & alibi dicuntur de hujuſmodi auſpiciis & auguriis, ſunt omnino ſuperſtitioſa, ab ipſis Romanis tandem poſt multa ſecula repudiata, ut videre licet apud Ciceronem in lib. de Divinatione, præterquam quod legibus divinis & noſtris canonibus ſunt damnata, ut patet ex *cauſa* 25. *quæſt.* 5. Ut intim omittam illud Accii, aut, ut alii dicant, Actii antiqui Poëtæ,

Nil credo auguribus, qui aures verbis divitant
Alienas, ſuas ut auro locupletent domos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

r fuiſſe pullos, quibus è cavea emiſſis puls dabatur. Et tnetſi antiquo augurum decreto, omnis avis tripudium facc poſſit, tamen inter eas præcipui fuere [1] pulli Melici & Chalcidici, [2] quibus tantum honoris tributum eſt, tantnque fabuloſa vetuſtas religionis adſcripſit, ut niſi his pemonentibus [3] comitia non haberent: [4] nullos ad honor proveherent: [5] nulli provincias demandarent: non ſerum conſulerent: [6] non bella vel paces inirent: [7] nihil cnique domi foriſque agerent, quod ab his non prædicm, velut deorum monitu, magna cura penſitarent. Ie enim quaſi [8] internunciæ Iovis & interpretes, futura præmo-

Pulli Melici & Chalcidici.

Gd & à Gellio relatum eſt lib. 14. c primo. Hincque Valer. Flaccus, lir. Argonauticω̃n, *exta lubrica* appat, veluti incerta, inconſtantia & frilia. Totum autem propemodum hcaput, nec hoc auctore, nec aliis ctis, Caſparus Peucerus in ſuos cimentarios de præcipuis divinatium generibus tranſpoſuit, quo loce auguriis & haruſpicina diſſeruit.

Pulli Melici & Chalcidici.] Id Id dubie ſumpſit ex Plinio lib. 10. c. 21. ubi tamen aliter intelligere vetur.

Quibus.]Scilicet auguribus, quamv& ad aves referri poſſit.

Comitia non haberent.] Servius enrans illud 6. Æneid.

ſervans quæ ſigna ferant, quo tendere pergant
ſcentes. ——

Nullos ad honores proveherent.] Lius 1. Decad. lib. 6. paulo ante fin. iratione Appii Claudii Craſſi.

Nulli provincias demandarent.] Pius lib. 10. cap. 21.

Non bella vel paces inirent.]Livius &ervius ubi ſupra. Plin. l. 10. c. 21. ci dicit, *Jubent acies aut prohibent.* Io Fabius auſpicatus legitur, priuſqm ab Tarento egrederetur. Livius Iad. 3. lib. 7.

Nihil denique.] Livius ibi. & Servi lib. 1. Æneidos, ibi,

—— *Primiſque jugarat*
Ominibus. ——

id eſt, auguriis : ait, *ſecundum Romanos, qui nihil ſine auguriis agebant, etiam domi.* Unde nuptiis * adhibitus *auſpex.* Juvenal. Satyra 10.

—— *Veniet cum ſignatoribus auſpex.*

Idemque Servius l. 4. Æneid. in eum locum :

Me ſi fata meis paterentur ducere vitam
Auſpiciis.

Majores, inquit, *omnia auſpicato gerebant.* Idemque Livius 3. Decad. lib. 1. *Auguriis*, inquit, *ſacerdotioque augurum tantus honos acceſsit, ut nihil belli domique, niſi auſpicato gereretur, concilia populi, exercitus vocati, ubi aves non admiſiſſent, dirimerentur.* Similiaque in oratione Cn. Manlii Decad. 4. l. 8.

GOTHOFRIDUS.

* *Nuptiis adhibitus auſpex.*] *Auſpicalis Veneris* meminit Cicero pro Cælio, ut obſervavit doctiſſimus Janus Palmerius in Spicilegiis ſuis. Vide & Val. Max. capite de auſpiciis & ominibus.

TIRAQUELLUS.

8 *Internunciæ Jovis.*]Cicero lib. 1. de Divinatione, *Idem cum tripudio auſpicaretur pullarius, diem prælii committendi differebat.* Et l. 2. ejuſdem operis, *Attulit in cavea pullos, is, qui ex eo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ritus auſpicii capiendi à pullis. Signa mali ominis.

præmonere dicebantur, quibus pullarius præerat: q[1]tieſque de promovendo negotio, aut re exequenda pu[2]s conſultum ibat, [1] imperato de more ſilentio, [2] pultem [3]s ante caveam [3] aut offam objiciebat: [4] eratque tempus c[4]ſulendi ſummo mane & primo diluculo. Quod ſi ob[5]a eſca, è cavea [5] pulli non exirent, aut ſero progreſſi [6] eſcn non attingerent, retrove cederent, [7] vel occinerent, [8] [9]t non veſcerentur, [9] ſeu planctu alarum alimenta refu-re,

nominatur pullarius. Et epiſtolarum familiarium l. 10. epiſt. 12. ad Plancum, *Recitatis literis, oblata religio Cornuto eſt, pullariorum admonitu, non ſatis diligenter eum auſpiciis operam dediſſe.* Ejuſdem in 2. orat. pro lege Agraria meminit, & Livius Decad. 1. l. 8. *Namque Papyrius Dictator à pullario monitus, cum ad auſpicium repetendum Romam proficiſceretur.* Et 5. Decad. lib. 1. *Super tam evidentem triſtis ominis eventum, etiam ex pullario auditum eſt, vitium in auſpicia fuiſſe.* Valerius Maximus l. 7. c. 2. de illo ipſo Papyrio loquens, *Papyrius*, inquit, *Curſor, Conſul, cum Aquiloniam oppugnans, prælium vellet committere, pullariuſque non proſperantibus avibus, optimum ei auſpicium renunciaſſet, de fallacia illius factus certior, ſibi quidem & exercitui bonum omen datum credidit ac pugnam iniit.*

1 *Imperato de more ſilentio.*] *Hic apud majores noſtros adhibebatur peritus, nunc quilibet. peritum autem eſſe neceſſe eſt eum, qui, ſilentium quid ſit, intelligat. id enim* ſilentium *dicimus in auſpiciis, quod omni vitio caret. hoc intelligere, perfecti auguris eſt. illi autem, qui in auſpicium adhibetur, cum ita imperavit is, qui auſpicatur,* dicito, ſi ſilentium eſſe videbitur, *nec ſuſpicit, nec circumſpicit: ſtatim reſpondet,* ſilentium eſſe videri. *Tum ille,* dicito, ſi paſcuntur. Paſcuntur. *Quæ aves, aut, ubi? Attulit, inquit, in cavea pullos is, qui ex eo ipſo nominatur pullarius. Hæ ſunt igitur* aves internuntiæ Jovis: *quæ paſcuntur, nec ne, quid refert? nihil ad auſpicia: ſed quia, cum paſcuntur, neceſſe eſt aliquid e[x] cadere, & terram pavire,* terripav[ium] *primo, poſt* terripudium *dictum eſt* [h]*oc quidem jam* tripudium *dicitur.* l[ib]. Ciceronis de divinatione. Hab[et &] Nicolaus Perottus ad 2. Epigram. [Mar]tialis lib. 1.

2 *Pultem.*] Feſtus Pompejus lib[.] ubi de *pulte* loquitur.

3 *Aut offam.*] Cicero lib. 1. de [di]vinatione.

4 *Eratque tempus.*] Obſervatum [ha]beo ex Livio, *Tertia vigilia noctis* [pul]*larium in auſpicium à Papyrio mi*[ſſum]. Decad. 1. lib. 1.

5 *Pulli non exirent.*] Valerius M[axi]mus lib. 1. cap. 4. ubi de Publio C[lau]dio loquens, *qui pullos, quod cavea* [exi]*re nollent, abjici in mare juſſit:* di[cen]s, *Quia eſſe nolunt, bibant.*

6 *Eſcam non attingerent.*] Liviu[s pri]mæ Decadis lib. 6. paulo ante fin[em, in] oratione Appii Claudii Craſſi.

7 *Vel occinerent.*] Idem Liv. 1. [De]c. lib. 6. ubi ſupra.

8 *Aut non veſcerentur.*] Liv. i[bi]& iterum ejuſdem Dec. l. 10. Silius [Ital]icus inter prodigia, quæ Flaminu[m ea]dem denunciabant, hæc quoque po[nit].

—— Tunc ales præſcia luctus
Damnavit veſci, planctuque alim[en]ta
refugit.

De quo etiam Cic. lib. 1. de Divi[n. F]eſtus Pompejus lib. 14. Servius i[n] 6. Æneid. ubi ſupra. & nonnihil [V]er. Max. lib. 8. cap. 1.

9 *Seu planctu alarum.*] Id ex [Li]vio eſt loco citato.

ſunt

rer, [1]aut evolarent penitus, omen magni terroris & ſolici-
tuois, triſtiſſimoſque eventus adnotabant. Tunc enim
pıarius, quaſi monitu, fatorum exitus animo præſumens,
dio prælii aut rei exequendæ tempus diffundebat. Quod
niparitum fuiſſet, extremum exitium & pernitiem plerun-
qı attulere. [2]Tiberio Graccho, qua die in turba cæſus oc-
cuit, pulli non addixere, ſed emiſſi è cavea, retro ceſſere,
eıntu triſtiſſimo, qui mox conſequutus eſt. Et Claudius
[3] ılcher mortuus adverſus hoſtes, non paſcentibus in au-
ſpando pullis, per contemptum religionis inito navali præ-
licerribili ſtrage cum omni claſſe profligatus, pœnas dedit
inſignes.

Aut evolarent penitus.] Valerius M mus lib. 1. cap. 6. *Flaminii autem pr pitem audaciam C. Hoſtilius Man-ci vesana perſeverantia ſubſequitur : cuonſuli in Hiſpaniam ituro hæc pro-du acciderunt. Cum Lanuvii ſacrifi-ci facere vellet, pulli cavea emiſſi in primam ſylvam fugerunt, ſummaque d.entia quæſiti, reperiri nequiverunt,* & Suetonius in Galba cap. 18. inter oıia mortis ipſius Galbæ auſpicia id e memorat, *Auſpicanti pullos evo-l.* L. Florus & illud Hoſtilii Man-e refert Epit. Livii l. 55. Et Divus Auguſtinus de Civitate Dei l. 3. c. 21.

Tiberio Graccho.] Plut. in vita illius.

Claudius Pulcher.] Sueton. in Ti-rio cap. 2. *Claudius,* inquit, *Pulcher ad Siciliam non paſcentibus in auſpi-cdo pullis, ac per contemptum religionis ri demerſis, ut biberent, quando eſſe rent, prælium navale iniit, ſuperatuſ-q, cum Dictatorem dicere à Senatu ju-btur, velut iterum illudens, diſcrimini plico, Iliciam viatorem ſuum dixit.* Irus Epit. Livii l. 19. *Claudius Pul-er, Conſul, qui contra auſpicia profectus ſit immergi pullos, qui cibari nolebant, iliciter adverſus Carthaginenſes claſſe gnavit, & revocatus à Senatu, juſſuſ-e Dictatorem dicere, C. Glauciam dixit ſis ultimæ hominem, qui coactus abdi-e ſe magiſtratu, poſtea ludos prætexta-ſpectavit.* Idem aut alius ejuſdem minis geſtorum Romanorum Epitomate 2. in primo bello Punico, *Claudius,* inquit, *Conſul non ab hoſtibus, ſed à diis ipſis ſuperatus eſt, quorum auſpicia contempſerat, ubi ille præcipitari pullos juſſerat, quod pugnare ab his vetaretur.* Ante hos Cicero lib. 2. de natura Deorum, *Nihil nos P. Clodii bello Punico temeritas movebit? qui etiam per jocum Deos irridens, cum cavea liberati pulli non paſcerentur, mergi eos in aquam juſſit, ut biberent, quando eſſe nollent: qui riſus claſſe devicta, multas ipſi lachrymas, magnam Reipublicæ cladem attulit.* Subditque hunc à populo ob eam cladem condemnatum. Verum Val. l. 8. cap. 1. ſcribit, quod cum ob eam rem infeſto populo objectus, effugere debitam pœnam nullo modo poſſe crederetur, ſubito coorti imbris beneficio, tutus à damnatione fuit. Et hoc modo intelligit Servius in l. 6. Æn. eo loco,

— Sic effatus veſtigia preſſit,
Obſervans quæ ſigna ferant, quo tendere pergant Paſcentes.

cum quidam, inquit, *cupidus belli gerendi, à Tribuno plebis prohiberetur ne iret, pullos juſſit afferri, qui cum miſſas fruges non ederent, irridens Conſul augurium: ait,* Vel bibant. *& eos præcipitavit in Tyberim. Inde navibus victor ex Aphrica revertens, in mari cum omnibus, quos ducebat, extinctus eſt.* Hæc ille, qui ejus rei Livium auctorem laudat, qui tamen aliter eam rem narrat, ut ex Epitome illius patet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

inſignes. Sunt tamen exempla, deluſam religionem, a contempta auſpicia, felices eventus & ſucceſſus plerunq habuiſſe fortunatos. [1] Papyrius enim Curſor, cum à p. lario admoneretur, ne cum Samnitibus prælio decerne, pullis non addicentibus, feliciter dimicavit. [2] Et Fla. nius conſul moturus adverſus hoſtes, contemptis auſpi fortiter pugnavit & vicit. Si autem pulli è cavea egre, objectam pultem aut offam volenti animo depaſti eſſe, ita ut illis veſcentibus [3] fruſtum ab ore decideret, & t ram paviret, quod [4] tripudium faceret ſoliſtimum, r haud dubie fortunari, & auſpicia ſecunda eſſe, lætoſ ſucceſſus & ſpem mirificam præſignarunt. Sed quod pullis apud Romanos proditum eſt, [5] idem in Lycia Apollinis fonte, & in Medorum lacu ad Neptuni aqu Lymiræ piſces facere tradunt, ubi à conſulentibus evo ti, ad auditum veniunt: qui ſi objectas carnes diriper & paſcerentur, felicia portendere, & præſens auſpiciu facere, imperiumque brevi futurum interpretabant. Contra ſi caudis abegiſſent, aut aſpernati cibum refuſ ſent, tunc luctus graves & dira ac peſtifera augurati fue. In Epiro quoque in templo Apollinis draco colebat: & [6] in Ægypto Apis bos in phano antiquiſſimo & ſanc-

Indicia boni ominis.

Auſpicia ex piſcibus.

Alia ex aliis animantibus auſpicia.

ſii,

1 *Papyrius enim Curſor.*] Aliter retulerunt Livius 1. Decad. lib. 8. & 10. & Val. Max. lib. 7. c. 2.

2 *Et Flaminius.*] Livius 3. Decad. lib. 1. & 2. & Plutarch. in vita Fabii Max.

3 *Fruſtum ab ore decideret.*] Cicer. l. 1. & 2. de Divinatione. Feſtus Pompejus lib. 14. in Pul.

4 *Tripudium faceret ſoliſtimum.*] De tripudio ſoliſtimo * Cicero in d. locis, & iterum epiſtol. famil. lib. 6. ad Cecinnam epiſt. 6. Livius 1. Decad. lib. 10. c. 21. Feſtus Pomp. d. lib. 14.

GOTHOFRIDUS.

* Idem Cicero ad Cecinnam meminit alterius tripudii, quod vocatur *Sonivium*, his verbis: *Neque ex tripudiis ſoliſtimis, aut ſoniviis tibi aug* Vide quæ eruditiſſimus Scalig. not ad Feſtum, in voce *Sonivium.*

TIRAQUELLUS.

5 *Idem in Lycia.*] Hæc Plutarc lib. de induſtria animalium. & P lib. 32. cap. 2. & Athenæi lib. 8. ca auctoritate Polycharmi lib. 2. re Lyciæ. & vide Ælianum de Animbus lib. 8. c. 5. & infra lib. 5. c. 13.

6 *In Ægypto Apis bos.*] Apis a Memphim colebatur, Diodor. li c. 4. ubi quondam Ægypti regia. bos à ſacerdotibus deductus, ut ai nius lib. 8. cap. 46. dubitationem an & vacca ibidem fuerit & Dea hic Alexander ſubjungit. Sane in norem Oſiridis & Iſidis conjugu be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſio, intra ſepta magnæ religionis, in quibus conjectura dinæ mentis & prædictiones futurorum putabantur. Sicun Memphi vacca, & in Heliopoli [1] Mnevis bos, atque [2] Arſinoë crocodilus. Hiſque porrectam eſcam accipntibus aut averſantibus, fœlicia auguria & exitus fortati, nonnunquam magna infortunia & repentinum incnmodum prædici & præmonſtrari. Fuitque obſervanin omni augurum reſponſo, ut ſi pullarius, ſeu quivis agur qui auſpicatur, cuique monita deorum prædicere, de augurio reſpondere, ac portenta interpretari curæ ſt, tacitum ferret quod dii vulgari voluiſſent: haud alir contraheretur nefas, quam ſi occulenda divulgaret, & [3] bdita palam faceret. [4] Si vero augurio fallaci mentiri aui fuiſſet, ſiniſtrumque pro dextro, vel quod prodigii ret, contra denuntiaſſet: non id illi qui de auſpicio conſit, ſed in ipſius pullarii vel auguris caput, qui tam impbe mentiri auſus eſſet, quicquid fuiſſet infortunii, reurum.

Augures in religionem delinquentes.

neficium monſtratæ agriculturæ, alum ſub tauri, alterum ſub vaccæ cie, ut ſolem & lunam, ut ait Pluch. Ægyptii coluerunt.

1 *Mnevis bos.*] Strabo in eo lib. in obus locis & Diod. Siculus lib. 2. pite 4. Euſebius Præparationis angelicæ lib. 2. *Mnevium bovem* unt, non ut antea legebatur hoc o *Mneum*.

2 *In Arſinoë crocodilus.*] Strabo ubi pra. Euſebius autem dicit *in palude*, od hic dicit *in Arſinoë*. Tu vide an em ſit.

3 *Abdita palam faceret.*] Neque im omnia indicare debet, ſed quæm occulere, ut oſtendit Virgilius . 6. Æneid. loquens de vate,

— *Fingitque premendo.*

Ubi Servius trahit ad ſacerdotes, in idque refert illud Lucani,

— *Nec tantum prodere vati*
Quantum ſcire licet. —

4 *Si vero augurio fallaci.*] Liv. 1. Decad. lib. 10. & Valerius Maximus l. 7. cap. 2. ubi de Papyrio Curſore. Gellius autem lib. 4. cap. 5. refert hiſtoriam Aruſpicum, qui ob fulgur (nam ſtatua Romæ in Comitio poſita Horatii Coclitis, fortiſſimi viri, de cœlo tacta fuerat) piaculis luendum Aruſpices ex Hetruria acciti, inimico atque hoſtili in populum Rom. animo, inſtituerant eam rem contrariis religionibus procurare. Ob id, cum de perfidia confeſſi eſſent, necati ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXX.

Pythagoras, Parmenides & Zeno philoſophi, tum Ennius, Pacuvius, Accius & Nevius poëtæ, unde originem duxêre.

Pythagoras.

QUod [1] de Pythagora Samio veteribus monument memoriæ & literis proditum eſt, his etiam Genialib adjicere non dubitavi. Siquidem hic Samo relicta, ex p trio & natali ſolo, primo in Ægyptum, mox Babyloniam Perſarum magos, contemplandoſque ſiderum motus, or ginemque mundi ſpectandam profectus eſt. Inde Creta Lacedæmonemque ad cognoſcendas Minois & Lycur inclytas ea tempeſtate leges, contendit: quibus inſtructu tanquam ex mercatura bonarum artium Metapontum Crotonem venit: ubi ſuis monitis præceptiſque tantu proceſſit, ut populum in vitia lapſum, ad frugales more modeſtiamque revocarit. Ibique Architam primo & [2] E picharmum, mox [3] Philolaum & [4] Alcmeonem, deind [5] Zenonem, [6] Parmenidem, ac [7] Lyſidem ſuæ diſciplinæ ſ ctatores habuit: qui ejus monitis doctrinaque imbuti, div na mente & conſilio viri evaſere, lumenque & ornamentu ſuæ reipublicæ fuere. [8] Sed Archytas [9] & Lyſis ex Tare to, Alcmeon & Philolaus Crotoniatæ, ubi quondam [10] m gr

TIRAQUELLUS.

1 *Quod de Pythagora Samio.*] Hæc ex Strabone l. 14. & Valerio Maximo lib. 8. cap. 7. Laërtio in vita ipſius Pythagoræ. Juſtino lib. 2. & Apulejo l. 2. Floridorum. Adde Ovid. l. 15. Metam.

2 *Et Epicharmum.*] Idem Laërtius in vita ipſius Epicharmi.

3 *Philolaum.*] Idem in vita ejuſdem Philolai,

4 *Et Alcmeonem.*] Idem Laërtius in Alcmeone.

5 *Zenonem.*] Idem in vita ipſius Zenonis & Strabo lib. 6. poſt princ.

6 *Parmenidem.*] Idem in vita Parmenidis. & Strabo ubi ſupra.

7 *Lyſiam.*] *Lyſidem* legendum e neque enim Lyſias vocatur, ſed *Ly* ex eodem Laërtio in vita Pythago non ſemel.

8 *Architas.*] Laërtius in vita P thagoræ & ipſius Architæ, & Strab lib. 6.

9 *Et Lyſias.*] Laërtius in vita P thagoræ. ex quo intelliges *Lyſis* lege dum eſſe, ut ſupra diximus.

10 *Magna Græcia.*] *A Locris incip frons Italiæ, quæ Magna Græcia appe lata eſt.* Plin. l. 3. c. 10. & tam Loc quam Crotonienſes in Brutiis eran nunc vero Calabriæ regioni nome eſt.

1 *Parm*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gt Græcia fuit. [1] Parmenides vero & Zeno [2] ex Elea *Parmenides & Zeno.*
Lcaniæ urbe, [3] quæ poſt [4] Silarum juxta ſinum Poſſi-
cniatem ſita eſt, oriundi fuere. Eam plerique [5] Eleam
ccere, alii Ileam, quæ à Phocenſibus colonia deducta fer-
r. Hic enim ille Zeno fuit dialecticæ primus inventor,
jus pleraque extant egregie dicta factaque, qui Pytha- *Pythagoræ diſcipuli.*
præ præceptis imbutus, [6] cum Phalaridi tyranno homini
vo & ſanguinario, ob crudelem dominatum necem ma-
inaretur, ut cives ab impotenti ſervitio tolleret, & arca-
o conſilio detecto, captus ab eo in omnes cruciatus la-
raretur acerbis quæſtionibus, quod conſcios conjuratio-
s non detegeret, nullis terroribus adduci potuit, ut aſ-
nes culpæ & conſcios facinoris palam faceret: ſed vultu
territo, & quadam ſublimi conſtantia, ea præſentia ani-
i fuit, ut ſingulos tyranno intimos familiares, quanquam *Zenonis conſtantia.*
ſontes, conjurationis capita eſſe diceret: quibus ſubla-
;, multitudinem ſævientem magnifica oratione ita im-
lit, ut facto impetu lapidibus eum obruerint. Sed quod *Theodori conſtantia.*
e Zenone, [7] idem de Theodoro, qui in [8] Hieronymum
Hiero-

1 *Parmenides.*] Laërtius in vita
ius.

2 *Zeno.*] Idem in ejuſdem vita. *

GOTHOFRIDUS.

* Cic. 2. Tuſculan.

TIRAQUELLUS.

3 *Quæ poſt Silarim.*] Legendum *Si-
rum* ex Strabone & Plinio, quos Vo-
terranus ſequitur, ut ſit Elea, quæ
ic dicitur, poſt oppidum Peſtum, à
uo ſinus Peſtanus, alias ab Græco no-
nine urbis Poſſidonia dictus Poſſido-
iates. Hæc ita, niſi malis legere *Sy-
arim*, quæ à Crotone non longe di-
tat ex Plinio lib. 3. c. 11. & Livio De-
ad. 3. lib. 6.

GOTHOFRIDUS.

4 *Silarum.*] Alias ſi malis, *Sybarim.*

TIRAQUELLUS.

5 *Eleam.*] *Elea* urbs eſt Lucaniæ, ex
qua dicti *Eleates* Volaterrano. Plinio
vero lib. 3. cap. 5. *Helea* dicitur oppi-
dum, poſtea *Velia* dictum. Neſcio ve-
ro unde hic Ileæ nomen tranſcripſe-
rit. Illud convenit, Eos, qui ab Har-
palo regis Cyri præfecto ex terra Pho-
cide fugati ſunt, alios Veliam, partim
Maſſiliam condidiſſe, teſte A. Gellio
lib. 10. cap. 16. Unde magis eſt, ut hoc
loco pro *Ilea*, *Veliam* legendum pu-
tem.

6 *Cum Phalaridi.*] Valer. Maximus
lib. 3. cap. item 3. At Laërtius in vita
ipſius Zenonis, hunc non *Phalaridem*
fuiſſe dicit, ſed *Nearchum*: aut, ut alii
volunt, *Diomedontem.* Sed & de hoc
Tertullianus in Apologetico cap.
ult.

7 *Idem de Theodoro.*] Hæc uſque ad
eam clauſulam, *Leæna quoque*, ſunt Va-
lerii Max. ubi ſupra.

8 *Hieronymum Hieronis filium.*] Li-
vius non *filium*, ſed *nepotem* dicit
3. Decad. lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Hieronis filium juvenem omnibus flagitiis coinquinat[um], propter turpitudinem ſordeſque vitæ conjuraverat, ſc[rip]tum accepimus. Is enim quum tormentis per omnia ex[em]pla cruciaretur, quæ fortiſſimi cujuſque patientiam vi[nce]rent, ea fuit conſtantia animi, adeoque fortis & mag[nus], ut omnes ſocios facinoris ſupprimeret: tyranni vero al[um]nos & familiares, velut ſceleris miniſtros & eodem cri[mi]ne pollutos, per carnifices & tortores ad ſupplicium t[ra]fecerit. *Leænæ conſtantia.* [1] Leæna quoque quamvis mulier, cum per om[nes] cruciatus vexaretur à tyrannis, nunquam adduci potui[t ut] conſilia Harmodii & Ariſtogitonis tyrannicidarum d[ete]geret. Ob quod meritum ſimulacrum illi Athenienſe[s e]rexere leænam æneam cui ob taciturnitatem linguam a[d]i[mi] vetuerunt: *Beroſus aſtronomus.* ſicut Beroſo aſtronomo, ob vera quæ præ[di]xerat vaticinia, in gymnaſio ſtatuam lingua aurata ef[fin]xere. *Epicharis libertina.* Cui non abſimilis [2] Epicharis libertina fertur, qu[æ] in conjuratione Piſoniana juſſu Neronis per omnia f[œ]da exempla cruciatam, non verbera, non ignes, non [in]quentium ira pervincere potuit, ut ſe conſciam fat[e]tur. Fuit quoque [3] alter Zeno philoſophus inſignis, & ii nominis ejuſdem, fama illuſtres. Sed quia Tarenti m[en]tio & Ileæ facta eſt, admoneor etiam [4] Rudiarum in [A]pulis ſitæ urbis, quæ multi nominis & famæ non min[us] *Ennius.* habitæ ſunt. Ex his enim [5] Ennius poëta oriundus fuit: ta-

1 *Leæna quoque.*] Plinius l. 7. c. 23. & l. 34. c. 8. Pauſanias l. 1. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 13. cap. 24. Polyænus Stratagematῶn lib. 8. Tertullianus in Apologetico cap. ult. & in libello ad Martyres. Lactantius libro 1. cap. 20. Euſebius in Chronicis, & diximus in noſtris legibus Connubialibus n. 135. *

GOTHOFRIDUS.

* Idem pene de puella quadam Pythagorica refert Ambroſius lib. 1. de Virginibus.

TIRAQUELLUS.

2 *Epicharis.*] Tacitus lib. 18. & Polyænus l. 8. Stratagematῶn.

3 *Alter Zeno.*] Hic Citticus fu[it] Strabone lib. 14. prope fin. ubi [...] dicit fuiſſe ſectæ Stoicæ auctorem [...] Laërtio in vita illius, de quo non [...] ſimilem hiſtoriam refert Val. M[axi]mus lib. 3. cap. 3.

GOTHOFRIDUS.

4 *Rudiarum.*] Vnde *Rudinus* v[oca]tur ab Auſonio. Ptolemæus v[oca]t Ῥοδίαν. Strabo Ρωδαίων πόλιν. [Ste]phanus Ῥόδας.

TIRAQUELLUS.

5 *Ennius Poëta.*] Strabo libro [...] vide Servium enarrantem illud V[ir]lii [...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

etſex Tarento ortum nonnulli credant. Ea enim urbs à Tarento haud multum diſtans, citra Brunduſium in meditraneo ſita eſt, [1] ubi Lupiæ & Salapia oppida fuere. [2] Sentini autem hi ſunt, qui extimam oram Italiæ, & *Salentini.* Crſoneſſum circa Iapygiam incolunt, qui Meſapii, Calat, Iapyges, Peucecii, & Appuli communi nomine apellantur. Fuit iiſdem temporibus [3] Pacuvius tragœdiarum ſcriptor, Brunduſii in agro Salentino [4] Ennii ſororeenitus, *Pacuvius.* [5] & Accius tragicus libertinis parentibus, haud mtum ætate diſtantes: ſimul & [6] Nevius poëta, qui ex *Accius.* Cnpania, ut frequens opinio eſt, originem ſibi vindicat. *Nevius.*

lii .7. Æneidos:

Meſſapus equûm domitor, Neptunia proles.

Ubi Lupiæ, & Salapia.] Strabo, ubi ſupra.

Salentini autem.] Hæc uſque ad ve. *Fuit iiſdem*, Strabonis ſunt l.6.

Pacuvius.] Euſebius chronographi Olympiade 156.

Ennii ſorore genitus.] Vt ſcribit Plinius lib. 35. c. 4. Verum Euſebius ubi ſupra, tradit eum fuiſſe ipſius Ennii ex filio nepotem.

5 *Et Accius.*] Euſebius in Chronicis Olymp. 160.

6 *Nevius poëta.*] Hunc enim Campanum fuiſſe ſatis oſtendit A. Gellius lib. 1. cap. 24. dum dicit: *Epigramma ipſius à ſe compoſitum eſſe plenum ſuperbiæ Campanæ.* De hujus vero & ſuperiorum temporibus idem A. Gellius lib. 17. cap. ultim.

ALEXAN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

JURISPERITI NEAPOLITANI,

GENIALIUM DIERUM LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Locus ex Propertio, ab Accio Syncero Neapolitano in convivio familiari commode emendatus.

SAturnalibus cum ego & familiares mei c[...] pluſculi ſub idem tempus Neapoli conv[...] remus, cumque à forenſibus negociis fu[...] rum cauſa aliquando quies foret: ad Acc[...] Syncerum, virum ingenii cultu, & facu[...] ſingulari, cum quo mihi pervetus conſuetudo fuit à pu[...] nonnunquam ventitabamus: cum eoque vel hon[...] deambulatiunculis, vel ſermonibus lepidiſſimis, id q[...] erat temporis, ad multam ſæpe diem conferebamus, q[...] tidianoque ejus congreſſu & aſſiduo comitatu perfru[...] mur. Accipiebatque nos homo ille ſuavitate inſigni [...] runque novo epigrammate, aut elegia, verſibus mu[...] & graphice factis, multo cum nitore & cultu, nonn[...] quam feſtiviſſimis epulis, & lætiore convictu, cœna[...] non vulgari nec protrita, ſed aut veteris cucurbitæ fer[...] cum lactucæ thyrſo minutim cæſo, & acino uvæ paſſa[...] ſperſo: aut olentibus pomis, anni frigore ſervatis, & [...] ſicca ſinueſſana cum roſaceo ex Petrino ſuo, quæ ipſ[...] pellabat Petrinia. Velut fuit illa die, cum mihi & pl[...] que doctis viris cœna exhibita, Sanazario ex Æthi[...]

Accius Syncerus.

Sanazarius ex Æthiopia.

bıæ

bor frugis liberto, ſcitiſſimo adoleſcenti, quem liber-tat & gentili cognomento donaverat, liberalibuſque di-ſci nis inſtruxerat, ita ut cuivis ingenuo non impar vide-ret, demandavit, ut Propertii elegias à ſe pluribus in lo castigatas, ſummiſſim leniterque cantaret. Quod cu ille cupide faceret, verſuſque ad tibiam modulis dul-ciſſ nis ſcita & canora voce canere inceptaret, noſque & prerentis verba, & concentum, numeroſque admodum ſu es, ſumma cum voluptate captaremus: & jam mil-lib modulatis verſibus, ventum eſſet ubi Cynthiam Bajis de orantem, diu abfuiſſe conqueritur, his verbis:

Ecquid te medius ceſſantem Cynthia Bajis,
Quà jacet Herculeis ſemita littoribus:
Et modo Theſproti mirantem ſubdita regno
[1] *Proxima Miſenis æquora nobilibus?*

A ius carminibus pauſam fieri juſſit, & ad me converſus: Qd tu, inquit, qui orbis ſitum tam diu legendo perſcru-tas, Miſenum aut Bajas [2] cum Theſproti regno commu-nhabere vidiſti? Nunquid in memoriam venit, [3] The-ſptium agrum in Epiro juxta Chaones & Acarnanes, a (ſicut [4] Herodotus ait) Ambraciis & Leucadiis proxi-mum, *Propertii locus diſcuſſus.*

TIRAQUELLUS.

1 caput totum eſt in enarrandis obus locis Propertii: priorem ex li r. elegia 11. in princ. alterum ex li. eleg. 25.

GOTHOFRIDUS.

Proxima Miſenis.] Scalig. legit, *Eodo Miſenis.* Ex Veteri libro. Sic am hunc locum præclare explicat. *Illigit*, inquit, *duo maria, alterum* Peolis, *alterum* Miſenis *ſubjectum.* Dion. lib. 48. ἐν τῇ Κύμῃ τῇ Καμ-πίδι χωρίον τι μεταξὺ Μισηνοῦ καὶ Πεόλων μηνοειδές ἐστιν. ὄρεσί τε γὰρ μικροῖς καὶ ψιλοῖς πλὴν βραχέων περι-είργεται, καὶ θάλασσαν τριπλῆν κολ-πώδη ἔχει. *Deinceps ponit quæ ſint ea* λασσα. *In medio mari erant Bajæ,* ppe prope *Lucrinum. Quum igitur Cynthia eſſet Bajis, ſiniſtra* Puteolos, *quæ eſt ora Theſprotia, dextra* Miſenos *habe-bat. In ora Cumarum, quæ Græcis Colo-niis Abantum prætexta erat, ſunt* Pu-teoli: *quam oram propterea vocat regnum Theſproti, quia Theſprotus nomen fecit Theſprotiæ Epiri, à qua Ambraciotæ A-bantes profecti occuparunt eam oram, ubi fuerunt Cumæ.* Tantum de hoc loco doctiſſ. Joſeph. Scalig.

MERCERUS.

2 *Cum Theſproti regno.*] Hunc Proper-tii locum multo melius, & accommo-datius explicavit Scaliger, ſuis in illum poëtam Caſtigationibus. Hunc adire poteris.

TIRAQUELLUS.

3 *Theſprotium.*] Vide Strab. lib. 6. iterumque 7.

4 *Herodotus ait.*] Libro 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mum, longe à Cumano abeſſe? Quid enim iſto in lo
hic poëta ſenſerit, qui regno Theſproti æquora Miſe
proxima ſubdita eſſe dixit, quum tanto maris terrarumq
receſſu diſcreta ſint, non equidem intelligo. Neque en
Theſprotios in Cumanum veniſſe, aut in Italiam colon
deduxiſſe, vel armis novas ſedes conquiſiſſe, unqua
quod meminerim, legi: niſi tu forte, qui meliore memo
es, aliter ſentis. Cumque me id arbitrari reſpondiſſe
quod plerique ſtudioſi ſenſere, ut poëta loci confinio
quaſi commercio ductus, cum ex Chalcide & Eubœa pr
fecti, multum in ora maris poſſediſſent, lateque fines pr
pagaſſent, illoſque Cumanum tenuiſſe, & illuc colon
deduxiſſe, auctores tradant: ſiquidem Hypocles Cumæ
& Megaſthenes Chalcidenſis, multo emenſo mari, h
colonias deduxere, moniti oraculo, quippe cum nulla
coloniam ſine conſilio deorum Græci tranſmitterent: v
ut multi ferunt, duce Parthenope Eumeli filia, quæ ſolu
Neapolitanum delegit, columbæ augurium ſequuta:
Apollinis ſtatua Neapoli erecta. cujus rei monumentum, Apollini ſtatuam Neapolit
erexere, columba humero inſidente, quam ipſa inſpic
& adorare videbatur: Theſprotiumque agrum ab Eub
haud multum diſtare certum ſit, quaſi ad hoc alludens p
ta, ſubdita regno Theſproti æquora Miſeno proxima
firmârit: ſcilicet quia ex Chalcide Theſprotis proxima
Cumæis profecti, agrum Miſeno finitimum, hoc eſt, ip
Cumas tenuerunt, propterea loca ſubdita videri: ſo
reque non ignobiles poëtas loca & receſſus circumſcrib
re, illaque non expoſite & aperte, ſed quaſi per tegmen
& figuras obliquis orationibus denotare: idque ſenſi
doctos viros: itaque verſus interpretatos fuiſſe dixi. Nu
quam, inquit Accius, quod ego ſcio, tam hiſpida & agr
ſti aure Propertius fuit, ut cum Chalcidem aut Cumæ
dicere contenderet, Theſprotium agrum quaſi finitimu
illorum loco nuncuparit, quum præſertim nulla ſocie
aut communio cum Theſprotiis agro Cumano fuer

co

cſtetque, ſi omnes ſinus, promontoria, litora, inſulas, urbes maritimas, ac maria vaſta, & terræ infuſa, ex ni antiquitate percenſere velis, Theſprotios magno orum flexu & multiplici ſinu, longe à Chalcide, Eubœa Cumæis abeſſe: nec ita finitimos, ut forſan arbitraris. eque ego hujus poëtæ præſtantis ingenii vim, hos nitiſſimos & mundiſſimos verſus optime editos, tam abſo & recondito ſignificatu verborum conculcaſſe putim. Etenim ſi Chalcidenſes & Heretrienſes ex Eubœa, claſſe huc advectos Cumas condidiſſe, & pulchernam Campaniæ oram, ac loca Miſeno proxima tenuiſſe ma fert, ſicut Japygiam, Phaliſcos, Nolam & Abellam nuere, cur loca Miſeno finitima potius Theſprotiis quam halcidenſibus, quam Heretrienſibus ſubdita dixerit, uidem ignoro: cum & hi veri incolæ ſint, & longe apts convenientiuſque fuit, iſtos, quam illos, cum quibus llum erat commercium, nominaſſe. Verum, inquit cius, ſi verſus iſtos bene penſitare, & verba ac ſenſus re attenta rimari volumus, non Theſproti, ut commu- error habet, ſed Prochytæ à poëta ſcriptum fuiſſe facile ntenderim. Idque ita eſſe, in quodvis pignus vocarim, n aliter ſcriptum carmen ab eo editumve fuiſſe. Sed hic or ita aliquibus inſedit penitus, ut divelli haud facile eat. Quod tamen ita eſſe, inclinat animus probabili gumento, cum [1] Prochytam & Pithecuſas à continente tu marino avulſas, quandoque circumfluum mare inſul feciſſe, liquido conſtet, ſicut Capreas, Leucoſiam, renes, & [2] Oenotrias: ſeu quod multi tradunt, Inarin montem fuiſſe, qui motu terræ diſcluſus à continent Prochytam fecit inſulam, anguſto freto interfluente, *Prochytæ inſula.* æ Græcis ab effuſione dicta eſt. Ipſamque & Pithecuſ diſcluſas montis partes, proximas Cumanorum finibus quam moles objectas ante agrum Cumanum & Miſenum

Prochytam & Pithecuſas.] Strabo lio primo & ſexto.

2 *Oenotrias.*] De iis omnibus Strabo d. lib. 6.

1 *Ut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num exiſtere, antiqua monumenta annalium prodidêre
quod & nunc videre licet. Subdita ergo Prochytæ regn
Miſeni proxima æquora poëtam dixiſſe crediderim, cu
ipſa litora facili trajectu apta & cohærentia ſint: quipp
cum ante ipſam parvo freto diſtincta jaceant, propter
ſubdita videri potius, quam Theſprotios, cum quib
nullum commercium fuit, extimos & remotiſſimos inte
lexiſſe. Inſulas quoque regna nuncupari, Virgilii teſt
monio probatum eſt 7. Æneidos, dum inquit:

Inſulæ regna ſubinde nuncupantur.

Fertur Theleboum Capreas dum regna teneret.

Hujuſque erroris illud quoque ſpecimen eſt, quod alio
loco communi opinione, pudendo errore, receptum e
navitam hunc poëtam fuiſſe: quod quidem ita fuit in co
feſſo, ut in ejus vitæ commentariis plerique id pro cer
poſteris tradere non dubitarint, ut altero verſiculo co
ſtare videbatur:

Propertius falſo nautam fuiſſe exiſtimatus.

—— *quamvis navita dives eram.*

Quo imperitius dici profecto nihil potuit, cum neq
hoc uſquam gentium tradatur, ut elegantiſſimus p
ta & honeſtiſſimus, vitæ genus, poëtarum ſtudiis piacu-
re, & portentoſum nautæ munus concupiverit. Et p-
tenti ac prodigii ſimile eſt, hæc commenta in tanti-
genii viro opinari. Sed quod à vero minime abeſt, m-
dum etiam in hoc verſiculo facile, inquit, oſtendimus:
quidem ubi legebatur perperam, *quamvis navita di*
eram, non ita dives eram dicendum fuit. Hujus quo
rei haud improbabile documentum videri, quod Jovia
Pontanus vir multæ eruditionis, antiquiſſimo firma
teſtimonio, Propertii elegias patrum noſtrorum ætate
ſe adoleſcentulo primum in lucem prodiiſſe, cum an
inſcitia temporum incompertæ forent & incognitæ: op-
que obliteratum, & longiſſimo ævo abſumptum, corr
& labentibus literis in cella vinaria ſub doliis invent
apparuiſſe, & cum libelli vetuſtate, verbis & nomini
abſumptis longo ſitu & ſenio, quod in diuturna obſcur-

Locus alius Propertii.

Propertii elegiæ quando & ubi repertæ.

te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

atuerat, veram lectionem aſſequi nequirent, effectum mendoſi inde codices prodirent: paulatimque diſcuti eores, & corrigi cœpti ſunt: nec tamen effici quîſſe, ut ſteris omnino integri inoffenſique darentur. Ad hunc odum Accius Syncerus noſter, ſcite admodum apud mpluſculos qui aderamus, ſermocinabatur. Itaque ndaces libellos deprehendebat, erroreſque dijudica-, ac perpenſo judicio vitia rimababatur.

CAPUT II.

i quæſtores Romæ, quotque fuerint, qualisque poteſtas & munus erat, aut jurisdictio. Item de ærariis.

ORigo quæſtorum antiquiſſima eſt, [1] ut Pomponius [2] & Gratianus ſcribunt: quippe à conditore urbis mulo, deinde Numa Pompilio, ut nonnulli putant: vero plures certioreſque, à Tullo Hoſtilio quæſturam no inventam fuiſſe autumant. Sed ſicut hoc incertis ctoribus traditur, ita exploratum eſt, [3] Valerium Publolam, qui cum Bruto conſul fuit, cum Saturni ædem rarium condidiſſet, duos quæſtores, qui publicæ pecuni præeſſent, ſuffragiis populi creari voluiſſe. Fuere aute hi P. Veturius & M. Minutius, qui primi ex patribus qſturæ munus curiatis comitiis cepere. [4] Quæ res cum bene

Quæſtorum origo.

Primi bini quæſtores creati.

TIRAQUELLUS.

Ut Pomponius.] Imo vero *Ulpianu* l. 1. ff. *de offic. Quæſt.* Quamvis ſcia ipſum Pomponium in *l.* 2. §. *populſ. de orig. jur.* de eorum origine alid ſcripſiſſe.

Et Gratianus.] Imo *Gracchanus Jus* l. 7. de Poteſtatibus, referente Ulno ubi ſupra. Cujus etiam mention fecit Plinius l. 33. c. 2.

Valerium Publicolam.] Vt tradit Plu. in vita illius. Sed aliter Corn. Tas lib. XI. Ann. 22. cujus hæc verba t, *Sed Quæſtores, regibus etiam tumperantibus, inſtituti ſunt: quod lex viata oſtendit ab L. Bruto repetita. Manque Conſulibus poteſtas deligendi, donec eum quoque honorem populus mandaret, creatique primum * Valerius † Poſthumius, Æmylius Mamercus ſexageſimo tertio anno poſt Tarquinios exactos, ut rem militarem comitarentur.*

GOTHOFRIDUS.

* Plutarchus diſſentit. Nominat enim ille P. Veturium & M. Minutium. Imo & Livius & Dionyſius pro Mam. Æmylio habent Cæſonem Fabium. Lipſ. comment. ad Tacitum.

† Val. Potitus, quod Valeriæ gentis cognomen eſt. Lipſ.

TIRAQUELLUS.

4 *Quæ res.*] Ex Livio I. Decad. l. 4. in 2. locis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bene & proſpere reipublicæ ceſſiſſet, & plebs cum pat
bus tumultuata, quæſturæ ſe participem fore contend
Deinde quatuor. ret, eo deducta eſt, ut ex duobus quatuor quæſtores fi
rent: duo, qui urbanis negotiis [1] & ærario præeſſent: du
qui conſulibus ad belli miniſteria præſto forent: liberu
que eſſet ut hi poſſent populi ſuffragio ex plebe vel pat
bus creari: quo tempore tanto certamine in quæſtura
plebs invaſit, ut ex quatuor vix uni patricio, [2] Fabio ſcilic
Ambuſto, locus relictus foret. [3] Interjecto deinde te
pore, quo Picentes aſſiduis cladibus fatigati, in pop
Romani ſocietatem aſciti ſunt, quæſtorum numerus a
Mox seni. ctus fertur, [4] ut ſeni crearentur. Conjectari licet, [5] auc
populi Romani vectigalibus, & quæſtu uberrimo
provinciis proveniente, illorum numerum, qui id n
nus exequerentur, quibuſque curatio hæc demanda
tur, augeri oportuiſſe: [6] donec Syllana lege intercu
Tandem ultra viginti. temporum, [7] ultra viginti excreviſſe dicuntur. Quid a
tem quæſtorio muneri conveniat, ſeparatim & interc
[8] auctores tradunt. [9] Nam Conſules [10] Prætoreſque
p-

1 *Et ærario præeſſent.*] Aſconius Pædianus in 3. in Verrem act. poſt princ. Pomponius Juriſconſultus *l. 2. §. deinde cum ærarium. ff. de orig. jur.* & probatur ex multis ſequen.

2 *Fabio ſcilicet Ambuſto.*] Livius ubi nuper citavimus.

3 *Interjecto deinde tempore.*] L. Florus Livii Epit. lib. 15.

GOTHOFRIDUS.

4 *Ut ſeni crearentur.*] Tacitus & Epitome Livii affirmant, ex quatuor, numero duplicato, mox octo fuiſſe creatos. Quod accidit circa annum urbis CDLXXXVIII.

TIRAQUELLUS.

5 *Auctis populi Romani vectigalibus.*] Corn. Tacitus l. 11. poſt ea verba, quæ ſupra ex eo citavimus.

6 *Donec Syllana * lege.*] In eodem loco.

GOTHOFRIDUS.

* *Supplendo Senatui*, ut ſcribit T

7 *Ultra viginti excreviſſe dicun*] Nec ſatis id quoque, Jul. Cæſar c tor quadraginta creavit. Vide Dio lib. XLIII.

TIRAQUELLUS.

8 *Auctores tradunt.*] Vt Plut in Gracchis.

9 *Nam Conſules.*] Livius 3. D lib. 8. ad finem.

10 *Prætoreſque.*] Livius 3. Dec bro 3. ubi de Quæſtore Marcelli C dii Prætoris. & Plutarch. in vita ſaris, ubi dicit illum fuiſſe Qu rem Tuberonis Prætoris in Iberi ipſum quoque Prætorem cre Quæſtorem filium ejuſdem Tu nis. Aſconius Pædianus in 1. ac in Verrem ſcribit Ciceronem Quæſtorem ſub Sexto Peducæo tore, & Q. Cecilium Nigrum ſu re etiam Prætore.

x Q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rovincias profecturi, ſingulos Quæſtores, [1] quorum curæ
ıptiva præda, & quicquid auri argentique inde adveni-
:t, appenſum adnumeratumque demandaretur, apud ſe
ıbebant. Quorum munus erat, [2] vectigalia populi Ro-
ıani in provincia exigere, [3] ſtipendia præbere militibus,
ngulaque accepta expenſaque rationibus inferre: [4] mul-
:as quoque pecuniarias tam Romæ quam in provinciis
xigere & in publicas tabulas notare: [5] omniumque rerum
ecuniarumque notas & illuſtres rationes dare: illaſque
onfectas & conſolidatas abſolutaſque [6] per ſuos ſcribas
in

Quæſtorum officium.

Scribæ quæſtorum.

1 *Quorum curæ captiva præda.*] Li-
ıs 1. Decad. lib. 5. *Ingentique præda*
potitus, cujus pars maxima ad Quæ-
rem redacta eſt. Rurſumque, *Caſtra*
ta, præda ad Quæſtores redacta. Et
Decad. lib. 6. loquens de bonis ca-
ivorum Campanorum, *Juſſique*, in-
t, *ad Quæſtores deferre quod auri ar-*
tique haberent. Et alibi eodem li-
), ubi de præda Carthaginis novæ.
c omnia, inquit, *C. Flaminio Quæſtori*
enſa adnumerataque ſunt. Et paulo
ita loquens de obſidibus captis. *Le-*
is, inquit, *præſentibus ſuos reſtituit.*
terorum curam benigne tuendorum C.
minio attribuit. Et l. 7. *Scipio Afros*
tivos vendere Quæſtorem juſſit. Et de
: quoque loquens Valer. Maximus
1 5. c. 1. ubi de Scipione Africano.
ic, inquit, *facto par ejuſdem viri hu-*
nitas: à Quæſtore ſuo haſtæ ſubjectos
tivos vendente, puer eximiæ formæ
liberalis habitus miſſus eſt. Sed ut
r:amus ad Livium, idem Decad. 4.
li4. de M. Catone loquens, *Verge-*
ſtos cæteros Quæſtori ut venderet im-
pevit. Dionyſius Halicarnaſſæus li-
b8. *Conſul, tota præda ſpoliiſque &*
c:ivis per Quæſtorem venditis, in ur-
b deferri juſſit pecuniam. Idem de
a;s ex hoſte captis, qui ob id *Quæſto-*
*ri*icebantur, ſcribit Siculus Flaccus
ıibro de conditionibus agrorum.

Vectigalia.]Et *tributa* ex Apulejo
Alogia 2. *Pro eo*, inquit, *agello tri-*
bum dependi, præſens eſt Quæſtor pu-
blicus, cui depenſum eſt.

3 *Stipendia præbere militibus.*]Nam & Aſinius Pollio inter epiſtolas fam. Ciceronis libro 10. epiſt. 31. queritur quod Balbus Quæſtor, magno pondere auri & argenti coacto de publicis exactionibus, ex Hiſpania fugerit, ne ſtipendio quidem militibus reddito. Et adde, Quæſtores ea quoque ſtipendia, quæ à regibus aut nationibus pendebantur, accepiſſe, ex Livio 5. Dec. l. 2.

4 *Mulctas quoque pecuniarias.*] Id ſumptum ex Corn. Tacito l. 13. *Neve*, inquit, *mulctam ab eis dictam Quæſtores ærarii in publicas tabulas ante quatuor menſes referrent.* Et Aſconio Pædiano in 3. in Verrem act. *Quæſtores urbani ærarium curabant, ejuſque pecunias expenſas & acceptas in tabulas publicas referre conſueverunt.* Sed hi, ut vides, loquuntur de Quæſtoribus ærariis & urbanis. Et adde, bona publicata vendere, & in publicum redigere, ex Livio 1. Decad. lib. 4. ubi loquitur de bonis Sp. Melii. Et 3. Decad. l. 8. ad finem, ubi loquitur de agro Campano. Et Dionyſio Halicarnaſſæo l. 7. ubi de accuſatione M. Coriolani.

5 *Omniumque rerum.*] Cicero in 3. in Verrem act. & ibi Aſconius Pæd.

6 *Per ſuos ſcribas.*] Nam & ſcribas habuiſſe Quæſtores, præter illum Ciceronis locum, aperte colligitur ex eodem Cicerone in 1. in Verrem actione, ubi loquitur de Potamone Quæſtoris ipſius Verris ſcriba & familiari.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in ærarium deponere: quos quidem ſcribas maximæ pro
bitatis, ne quid fraudis dolive admitteretur, huic mune
[1] adſcribebant: tametſi ſcribæ officium [2] Romanis merce
narium fuerit, nec magni teſtimonii aut precii: [3] Macedo
nibus contra, apud quos niſi viri expertæ virtutis, ma
gniſque rebus geſtis, & pro cumulo magnæ gloriæ ad
mittebantur. [4] Siquidem Eumenes Cardianus ſcriba Ph
lippi regis fuit: & alii viri illuſtres, hoc munere velut am
Cato in ſcribas infideles. plo honore honeſtati fuere. [5] Cato vero in quæſtura mini
ſtros & ſcribas rationibus obnoxios, graviter increpito
quod parum integra fide æra perſolviſſent, fœdum in mo
dum vexaſſe, & magiſtratu dejeciſſe dicitur: qui tam a
curatè quæſturam geſſit, ut unus ex quæſtoribus quotid
ad ærarium veniret primus, & rationibus confectis rec
Quæſtores à quibus eligebantur. deret poſtremus. Hos enim quæſtores à principio [6] con
ſules eligebant, [7] nonnunquam ſorte ductos accipere co
cti ſunt: donec eum quoque honorem populus ſuffrag
tribunitiis, quibus libitum eſt, demandavit. In qua re
obſ-

GOTHOFRIDUS.

* Fuerunt & Ædilitii ſcribæ, Prætorii, ærarii, Portorii. Solebant & alii cum conſulibus mitti in provincias, qui vocabantur *Quæſtores Conſulum*, ut colligo ex Tacito lib. 16. Annal.

TIRAQUELLUS.

1 *Adſcribebant.*] Scilicet ipſi Quæſtores. Nam, ut ſcribit Livius 4. Dec. lib. 10. *Q. Petilius Quæſtor L. Petilium ſcribam in decuriam legit.* Plinius tamen lib. 4. epiſt. 12. ita de ea re loquitur, ut ſcriba à Quæſtore non deligeretur, ſed ei ſorte eveniret. *Cum in provinciam*, inquit, *Quæſtor exiſſet, ſcribamque, qui ſorte obtigerat, ante legitimum ſalarii tempus amiſiſſet, &c.*

2 *Romanis.*] Paulus Æmylius in vita Eumenis.

GOTHOFRIDUS.

Românis mercenarium.] Certe poſtea factus ſatis honeſtus *ſcribarum ordo*: quippe in quem multi ſæpe liberti precio adſciſcebantur. Tandem etiam ita ampliatus, ut per decu
tribueretur.

TIRAQUELLUS.

3 *Macedonibus contra.*] Ibi, & v
quæ ſcripſi in Commentariis Nob
tatis cap. 34. num. 5. incip. *Scriba*
multis ſeq.

4 *Siquidem Eumenes.*] Paulus
mylius, Plutarch. uterque in vita i
Eumenis.

5 *Cato vero.*] Vticenſis ſcilicet
Plutarcho in vita illius. Quanquam
Cato Cenſorius Quæſtor quoque
ſub Scipione Africano, apud Liv.
3. Decad. lib. 9.

6 *Conſules eligebant.*] Corn. Tac
lib. 11. & iterum lib. 13.

7 *Nonnunquam ſorte.*] Idem eo
illo libro 13. & in vita Agricolæ.
& nonnunquam etiam extra ſo
ex Senatuſconſulto Quæſtor dab
ex Livio 3. Decad. l. 10. *Lælium*, in
cujus ante legati eo anno Quæſtores
ſortem ex S. C. opera utebantur, &

ɔſervari meminimus, ut antequam conſul provincia de-
deret, quæſtori magiſtratu abeſſe non liceret. [1] Alii ve- *Aliud*
ɔ quæſtores dicti, qui provincias decreto ſenatus ſortie- *quæſto-*
ıntur: qui etiam jus dicere, lictores habere, & munera *rum ge-*
ılli obire, ac magiſtratus [2] inſignia in provincia ferre po- *nus.*
rant: quibus & mandata imperia & exercitus commiſ-
s, illorumque ductu & auſpicio egregie bella geſta, pro-
ncias adminiſtratas & perdomitas, hoſtes victos & pro-
gatos, atque exercitus fuſos & multiplici clade affectos
gimus. Præter quos [3] urbani quæſtores fuere: qui etſi *Quæ-*
ıllo imperio fungerentur, quippe qui [4] nec vocationem, *ſtores*
ıc prehenſionem haberent, nec ſella curuli, ut plerique *urbani.*
ıgiſtratus, neque lictoribus aut viatoribus inſignes fo-
ıt, & apud prætorem poſſent à privato in jus vocari:
ıgocioſa tamen & plena ſolicitudinis adminiſtratio fuit:
[5]Nam & ærarii, & vectigalium populi Romæ curam geſ-
ſe: [6] tum ſi quid pecuniarum publice vel privatim ero-
gri, [7] vel in ærarium condi deberet, quæſtorum curæ *Quæ-*
ɛmandabatur. [8] Cumque exercitus ſcribi, & in campum *ſtorum*
legio- *urbanorum munus.*

Alii vero Quæſtores dicti.] Ex
ɛbone libro 13. diſces, Fimbriam
ɛæſtorem miſſum cum Val. Flacco,
ɛaſule, bellum adverſum Mithrida-
ɛ aggrediente.

Inſignia in provincia ferre pote-
ɛ.] Quod ex eo ſatis conſtat, quod
M. Livius Druſus, Quæſtor in Aſia
ɛis inſignibus uti voluit, ne quid
iɛ eſſet inſignius, ut Plinius ſecun-
dɛ ſi is eſt, Virorum illuſtrium c. 66.

Urbani Quæſtores.] Vide Cicero-
nɛ ad Atticum lib. 2. epiſt. 6. ad fin.
Lɛum 1. Decad. l. 7. Valerium Maxi-
mɛ lib. 2. cap. 3. & Aſconium Pæ-
dium in Verrem act. 3. ubi & ipſe
Cɛro mentionem facit hujuſmodi
Qɛſtorum urbanorum.

Nec vocationem, nec prehenſionem.]
Hɛ & quæ ſequuntur tranſcripta ſunt
ex ɛrrone apud A. Gellium l. 13. c. 13.

Nam & Ærarii.] Dictum eſt ſu-
pra verbo, *Et ærario præeſſent.*

6 *Tum ſi quid.*] Livius 4. Decad. l. 9. non ita longe poſt princip. tradit *vicenos quinos & ſemiſſes in millia æris Quæſtores urbanos cum fide & cura ſolviſſe pro ſtipendio collato à populo in publicum, quod ei ſolutum antea non eſſet.* Et in eodem libro: *S. C. factum eſt, ut ſingulis his centena millia æris Quæſtores Urbani ex ærario darent.*

7 *Vel in ærarium condi.*] Inde captis à Marcello Syracuſis, Quæſtor cum præſidio ad Naſſum ad accipiendam pecuniam regiam cuſtodiendamque miſſus eſt, apud Livium 3. Decad. l. 5.

8 *Cumque exercitus ſcribi.*] Livius 1. Dec. lib. 3. *Hæc omnia,* inquit, *adeo mature perfecta accepimus, ut ſigna eo ipſo à Quæſtoribus ex ærario prompta delataque in campum.* Et lib. 7. *Is impigre exercitu ſcripto, cum omnes extra portam Capenam ad Martis ædem convenire armatos juniores juſſiſſet, ſignaque eodem Quæſtores ex ærario deferre, &c.* Sed

 his

legiones educi oporteret, ſigna militaria à quæſtorib ex ærario promebantur: eaque ad conſules in expedit nem ituros mittebantur. Quinetiam regibus & legat ex ultimis oris terrarum Romam profectis, [1] public hoſpitium & munera, quæ [2] lautia dicta ſunt, [3] ſæpe co meatus large & hoſpitaliter, [4] & veſtimenta per quæſ rem urbanum publico nomine præſtabantur: ipſisque comitibus, ne quid rerum deeſſet, urbani quæſtoris cu

m-

his adde, quod & ipſi Quæſtores catenas, quibus noxii vincirentur, aſſervabant: ex eodem Livio 5. Decad. lib. 1. cujus hæc ſunt verba, *Furens ira, vocatum qui pro Quæſtore Manlii erat, catenas popoſcit, vinctos ſe Junium Manliumque minitans Romam miſſurum.*

1 *Publicum auſpicium.*] Vt ſatis patet ex locis Livii, quæ mox adducemus: & præterea ex eodem 5. Decad. lib. 5. ubi de Pruſia Romam adventante, *Datus*, inquit, *qui circumduceret eum, L. Cornelius Scipio, Quæſtor, qui & Capuam ei obviam miſſus fuerat: & ædes, quæ ipſum comiteſque ejus benigne reciperent, conductæ.* De quo etiam Valerius Maximus lib. 5. cap. 1. *Idem Senatus*, inquit, *cum ad gratulandum ſibi Pruſiam Bithyniæ Regem, Perſe devicto, venire audiſſet, obviam illi P. Corn. Scipionem Quæſtorem, Capuam miſit, cenſuitque ut ei domus Romæ quam optima conduceretur, & copiæ non ſolum ipſi, ſed etiam comitibus ejus publice præberentur.* Et continuo poſt ſcribit, *quod, cum Rex Ptolemæus à minore fratre regno ſpoliatus, petendi auxilii gratia cum paucis admodum ſervis, ſqualore obſitus, Romam veniſſet, ac ſe in hoſpitium Alexandrini pictoris contuliſſet. Id poſtquam Senatui relatum eſt, arcerſito juvene, quam potuit accurata excuſatione uſus eſt, quod nec Quæſtorem illi more majorum miſiſſet, nec publico hoſpitio eum excepiſſet: eaque non ſua negligentia, ſed ipſius ſubito & clandeſtino adventu facta dixit, & illum è curia ſubito ad publicos penates deduxit, hortatuſque eſt, ut depoſitis ſordibus, adeundi ip diem peteret: quinetiam curæ habu munera ei per Quæſtorem quotidi rentur.*

2 *Lautia dicta ſunt.*] Livius 3. lib. 8. *Locus*, inquit, *inde lautiaq gatis præberi juſſa, & muneris ei ſingulos dari ne minus dena millia* & lib. 10. quo loco mox citabimu 4. Decad. lib. 3. *Brevi poſt legati T. Quintio & ab rege venerunt. dones deducti extra urbem in villa blicam, ibique iis locus & lautia pra & ad ædem Bellonæ Senatus eſt ha* Et lib. 5. ubi tradit *Attalo & E fratris legato, datas ædes liberas, tia decreta: & munera equos duos equeſtria arma, & vaſa argentea c pondo.* Et 5. Decad. lib. 5. *Stanti Comitio legatis, an locum lautiaq rent, nullum hoſpitale jus in iis ſe dum cenſuerunt.* Plutarch. Pro cap. 42. *Quæſtores*, inquit, *legati nera mittebant, quæ Lautia diceb*

3 *Sæpe commeatus.*] Livius 5. lib. 5. ſcribit, *legato Antiochi regi liberas hoſpitio datas, ſumptumq cretum, donec in Italia eſſet.*

4 *Et veſtimenta.*] Livius 3. D lib. 10. de legatis Maſiniſſæ loq *Prætor legatis in ſingulos dona ne quinûm millium, comitibus eorum bus æris, & veſtimenta bina legat gula comitibus, Numidiſque qui ex dia miſſi redderentur regi, ad ho libera loca, lautia legatis decre* 4. Dec. l. 1. *Munera deinde legatis gulos quinûm millium æris ex S. C*

ndabatur. Qui tamen non omnium gentium legatis hc munera præbere ſolitaverunt : [1] nam ſi quæ incognitlegationes adventarent, antequam admitterentur, expratores minoreſque magiſtratus profecti obviam, qui & quæ petentes venirent, in primis inquirebant : [2] inque æ Apollinis extra urbem ſenatu evocato, poſtulata nſcebant: quos, ſi videbatur, admitti jubebant. [3] Et ſocii eſſent fœderati, aut bene de republica meriti, cp honoratius exciperentur, his obviam prodire, illoſq liberali & largo viatico, ac comi hoſpitio juvare, benne invitare, comitatuque & copia rerum omnium cunlare, nonnunquam apparatis excipere epulis per oppidperque municipia ſolebant. [4] Sed quum lapſis poſt tuporibus, propagato latè imperio, legati ſociorum ab eeris & ultimis gentibus urbem quotidie adirent: quum v tot commeatibus populus ſufficeret, cautum fuit, ut ſilato ſumptu & viatico, legati regum, municipiorum & colo-

Nam ſi quæ incognitæ.] Servius li. Æneid. enarrans eum locum,

— Ille intra tecta vocari nperat. ———

dintit hoc loco à Romana conſuetne : Nam legati, ſi quando incogi venire nunciarentur, primo quid vent, ab exploratoribus requirebant postea ad eos egrediebantur magiatus minores, & tunc demum Senas extra urbem poſtulata noſcebat: &a, ſi viſum fuiſſet, admittebantur.

Inque æde Apollinis.] Livius 4. Dd. lib. 4. ubi legati Nabidis Tyrai cum Romam veniſſent, extra urm in æde Apollinis Senatus habitut. Sed & nonnunquam in æde Bonæ habebatur, ut ex eodem videreet 3. Decad. lib. 10. ubi loquitur degatis Carthaginenſium, & Maſſini. Et 4. Decad. lib. 3. ubi loquitur degatis Philippi Macedonum Regi Nonnunquam item in æde Saturnt tradit Plutarch. Problem. 42. Sed omiſerim, legatos quoque Magiſtratuum Romanorum, in æde ipſius Apollinis aliquando receptos & auditos fuiſſe, ex ipſo Livio 5. Decad. l. 1. ubi loquitur de legatis P. Sempronii.

3 *Et ſi ſocii eſſent fœderati.*] Nam apud Livium 5. Decad. libro item 5. non multo ante finem. *Lucius Cornelius Scipio, Quæſtor, miſſus eſt obviam Pruſiæ Regi amico, ſocioque P. Rom. quo deos, qui Romam incolerent, Senatumque & Pop. Rom. ſalutaret.* Sed hoc in loco non prætermiſerim Perſarum Reges legatis hæc munera dare ſolitos, ſcilicet, unicuique talentum Babylonicum argenti præſtantiſſimi. Talenta vero fuiſſe duas argenteas phialas, item armillas, & acinacem & torquem. Hæc autem univerſa mille Daricis æſtimata, & præterea ſtolam Medicam, quam Dorophoricam appellant. Auctor Ælianus libro Variæ hiſtoriæ 1.

4 *Sed cum lapſis poſt temporibus.*] Totus hic locus, uſque ad eam clauſulam, *Quinetiam abſentibus*, eſt Plutarchi Problem. cap. 42.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& coloniarum, undecunque Romam profecti, ædem-turni petant in primis, ibique apud præfectos ærarii-mina dare, & literis aſſcribi debeant: ut quum com-dum foret, noſcendis ſingulorum poſtulatis ſenatus de-, & poſt mandata ſingulis in provincias profecturis conſ-tur. [1] Quinetiam abſentibus conſulibus comitia quæ-rem urbanum habere poſſe, non eſt controverſia. Præ-hos fuiſſe [2] quæſtores parricos, qui & [3] parricidii dicti ſi-, apud multos comperimus: tantæ dignationis, ut ca-reos agere, & majeſtatis poſtulare, diemque perduelli-ad populum dicere, capitales res quærere, & de ſont-quæſtiones habere poſſent. [4] A quæſtoribus Cæſone-bio & Lucio Valerio dies dicta perduellionis Caſſio-. Et ab Aulo Cornelio [5] & Servilio quæſtoribus M. Vo-, quod falſus haud dubie teſtis in Cæſonem fuerat, diem-ctam accepimus: qui poſtea ſevera correctione dam-, ſuorum facinorum pœnas dedere. [6] Hos etiam lictor-

&a-

Quæſtores parrici, ſive parricidii.

1 *Quinetiam abſentibus Coſſ.*] Habita Comitia à Quæſtoribus Urbanis non eſſe controverſum hic ait: in quo neſcio quos ſit ſequutus auctores. Sane cum ſint Comitia aut tributa, aut calata: hæc vero aut centuriata, aut curiata, nunquam calatis, ſive Centuriata, ſive curiata fuerint, legas Quæſtores habuiſſe Comitia, tum quod vocandi populi jus, tum quod auſpicia non habuerint. Ne dicam Conſules comitia abſentes edixiſſe, ut obſervatur ex Livio Decad. 3. lib. 4. Gruchius habet Comitiis lib. 1. cap. 3. & 4. & lib. 3. cap. 3. Supereſt igitur duntaxat, ut Tributa Comitia habere potuerint Quæſtores, eo jure quo & cæteri minores magiſtratus uſi ſunt.

2 *Quæſtores parricos.*] Pompejus Juriſconſultus in *l. 2. §. deinde cum ærarium. ff. de origi. jur.* & Feſtus Pompejus libro 14. *

GOTHOFRIDUS.

* Feſtus ſic ait: *Quæſtores creabantur, qui cognoſcerent de rebus capitalibus. Unde & Quæſtores paricidi -lantur.*

Quæſtores parricos.] Hanc -vocem eſſe, & pro ea ſubſtitue-, *Paricidos*, ajo cum Joſeph. Sca-. Quare cum corrupto Feſto erra-Alexandrum non eſt mirum.

3 *Parricidii.*] Nam de capit-Romani, injuſſu populi, non er-permiſſum conſulibus jus dicer-pterea quæſtores conſtitueban-pop. ut *ff. de orig. Juris*, §. 23.

TIRAQUELLUS.

4 *A Quæſtoribus.*] Ex Livio -cad. lib. 2.

5 *Ex Servilio.*] Ex eodem ej-1. Decad. lib. 3.

6 *Hos etiam lictorem.*] Ex ill-ejuſdem Decad. lib. 4. ubi de P-Quæſtore loquitur, & Cicero-Plancio Quæſtore. *Nam ſimul-quit, me Dyrrachium attigiſſe -Plancius, ſtatim ad me, lictoribu-ſis, inſignibus abjectis, veſte mut-fectus eſt.*

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

&iatorem habere, & jus dicere liquet: qui & quæſitores dti: quam juriſdictionem [1] triumviri capitales poſtea ſibi vndicarunt. Quos quidem parricos [2] Syllæ temporibus ad vinti numerum propagatos, ut de fontibus pœnas exigert, auctores memorant. Per quos jus quotidie dici, & fatum ſuppleri voluit. Eſt quoque illud animadvertere, qpd licet quæſtura [3] ex minoribus magiſtratibus in urbe fet, ejus tamen dignationis erat, ut quiſque egregius & bnæ indolis adoleſcens, ex illa gradum ad reliquos honor faceret. namque hinc aditum reliquis adeundis magiſtatibus auſpicabantur: ſiquidem primis experimentis, cæſturæ initiati, qui nullis ante honoribus uſi erant, incpatæ vitæ teſtimonio, ad ædilitatem, mox præturam,& dnum conſulatum, evehebantur. [4] Quinetiam tanto honri quæſtura fuit olim, ut viri conſulares, magniſque honribus functi, illam gerere indecorum non putarent. (m Marco Valerio Voleſi nepote, Titus Quintius Capolinus, qui ter conſul antea fuerat, quique ampliſſimis rgiſtratibus inſignis erat, quæſturam gerere non dubitav. [5] Cato quoque triumphalis ſenex, quæſturam ita geſſ, ut conſularis poteſtas quæſtorio muneri adjuncta videtur. Quod & lege Pompeja cautum fuit, ut deinceps qeſtores niſi viri conſulares ſuffragio populi crearentur. Fuit-

Quæſtores parrici ad numerum vigenarium.

Quæſtura primus gradus honoris.

Quæſturæ honos & dignitas.

Lex Pompeja de quæſturæ munere.

Triumviri capitales.] Vide infra li. cap. 16.

Syllæ temporibus.] Corn. Tacitus li. 1.

GOTHOFRIDUS.

llæ temporibus.] Supra notavi.

TIRAQUELLUS.

Ex minoribus.] Is enim primus horis gradus erat, ut videre eſt ex Crone in 2. in Verrem actio. & videfra lib. 3. cap. 3. *Quæſtura non hono ipſius finis: ſed patefactus ad conſulum ac triumphos locus novis hominibuidebatur.* Livius 1. Decad. lib. 4.

Quinetiam.] Idem Livius 1. Dec. l. jujus hæc verba ſunt, *Cum Marc. Valerio, Valerii filio, Voleſi nepote Quæſtor erat T. Quintius Capitolinus qui ter Conſul fuerat.*

5 *Cato quoque.*] Vereor ne non verum ſit quod hic dicit: Siquidem M. Portius Cato ſub duce Scipione, Quæſtor fuiſſe dicitur, anno antequam fieret Conſul octavo, ut extat apud Livium Decad. 3. l. 9. Quod de auctore familiæ Portiæ conſtitit, Collega L. Valerio Flacco. Cavendum autem à Volaterrano, qui lib. 14. Catonem è Cypro Quæſtorem 7. millia talenta aſportaſſe ſcribit. In quo Strabonem habet repugnantem, qui Prætori Catoni illud tribuit, illi inquam, qui Prætorius ſe bello civili Uticæ interemit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Fuitque inde ſervatum in exercitu, cum pro re conſili capiendum erat, vel acie duces congredi parant, ut qu ſtores una cum legatis & ſenatorii ordinis militibus, tri nis militaribus, & primorum ordinum centurionibus, c ſilio advocentur. [1] Cumque antea quæſtores deſign gladiatoria munera exhiberent, quod illis erat hoc mu à principibus datum, poſtea [2] Neronis tempore ſenat conſulto cautum fuit, ne deinceps quæſtores exhibe gladiatores ad ferrum, [3] neceſſitate polluerentur. N prætererim, quæſtores [4] principis candidatos ultra p ſcriptos, cæteris adnumerari: quorum munus erat, a ſenatus & principis perſcribere: orationes imperatoru & libellos ad ſenatum miſſos cum poſtulatis recitare, mandare literis: dictandiſque epiſtolis & legendis aſſi vacare. Quare orationes principum, ſenatuſque edi ac militum conciones [5] per quæſtores ſæpe perſcripta, cta, & audita fuiſſe legimus. [6] Tametſi Nero princ miſſas ad ſenatum orationes, pręterito quęſtoris officio, conſules recitaſſe pro concione: [7] & Veſpaſianus, ora-

Quæſtores initio gladiatoria munera exhibebant.

Quæſtores principis candidati: & quod illorum munus.

1 *Cumque antea.*] *Ab initio Quæſtura ex dignitate Candidatorum, aut facilitate tribuentium gratuito concedebatur, donec ſententia P. Dolabellæ velut venum daretur. A. Vitellio, L. Lipſano Coſſ. introductum eſt ſpectaculum gladiatorum per omnes annos celebrandum pecunia eorum, qui Quæſturam adipiſcerentur*, ut refert Tacitus lib. 11.

2 *Neronis tempore.*] Tacitus lib. 13.

GOTHOFRIDUS.

3 *Neceßitate polluerentur.*] Tacitus l. 11. & 13. Sed quod Nero prohibuerat, induxit iterum poſt Domitianus, teſte Suetonio c. 4. Quem vide etiam in Claudio cap. 24. Tertullianus quoque alludit alicubi.

TIRAQUELLUS.

4 *Principis Candidatos.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Tametſi Nero*, ſunt noſtri Ulpiani in *l. 1. §. 1. ff. de off. quæſt.* Sed & ex Sueton. in * Auguſto cap. 65. intelliges imperatores per Quæſtores recitari feciſſe vel orationes vel lib Ad hæc vide Lampridium in Al dro.

GOTHOFRIDUS.

* Vide eundem Suetonium i rone c. 15. Tito c. 6. Vellejus P culus l. 11. ſe fratremque ſuum officio functum ſcribit. Dio. l. 5 55. communi nomine ταμίας a lat. Adde Lævinum Torrentium ctiſſ. Commentario in Suetoniu

5 *Per quæſtores ſæpe perſcripta.* vocabantur *Quæſtores principis*, u nuit Tacitus lib. 16.

TIRAQUELLUS.

6 *Tametſi Nero.*] Sueton. in vi lius c. 15. Vide tamen Corn. Tac l. 16. circa fin. ubi ita ſcribitur, *E tio principis* (de ipſo Nerone loqu *per Quæſtorem ejus audita eſt.*

7 *Et Veſpaſianus.*] Imo vero ipſius Veſpaſiani filius ex Sueton vita illius cap. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nin ſenatu quæſtoris vice, frequenti curia retuliſſe dica-
ru [1] Sed cum quæſtura annuus magiſtratus foret (quippe
firo anno, ex legis præſcripto, reditus quæſtori permit-
teatur) quoſdam tamen prorogato imperio, continuo
trnnio ærarii curam, & quæſturæ munus geſſiſſe com-
pimus: [2] donec lapſis temporibus, deſito quæſtoris of-
fio, cura ærarii à quæſtoribus urbanis ad prætorios præto-
reque, ac præfectos ærarii, lege promulgata ab Auguſto
trſlata fuit. Is enim ex numero ſenatorum præfectos æra-
ri elegit primus: deinde ſorte ducti fuere ex numero præ-
tcm: quam [3] Claudius Cæſar à præfectis ad quæſtores
ſus devolvi juſſit. [4] Deinde Nero curam tabularum pu-
blarum à quæſtoribus ad præfectos transferri voluit:
dec [5] ad Veſpaſiani tempora perventum eſt, quibus
rus à prætoribus cura ærarii gerebatur.

Quæſtura annuus magiſtratus.

Ærarii cura à quæſtoribus ablata.

Apud Athe-
niſes vero ampliſſimus magiſtratus quæſtura fuit: quam
cu gereret [6] Periander, graviſſimam contraxit offenſam,
qd parcius frumentum populo impartiret, proptereaque
acuſatus, & à plebe pro concione lapidibus obrutus fuit.
C autem [7] in æde Saturni ærarium eſſe voluerint, licet
via opinio diſſentiat, illorum ſententiæ accedo magis, qui
cſuerunt, id quod nonnulli tradunt, & ad fidem pro-
n; eſt, Valerium Publicolam, qui Saturni ædem con-
ſtruxit,

Quæſtura apud Athenienſes.

Periander lapidatus.

Ærariū in æde Saturni & quare.

Sed cum Quæſtura annuus.] Ex Plrch. in vita C. Gracchi.

Donec lapſis temporibus.]Hæc ſunt Suin vita Auguſti cap. 36. & Taciti lib3. Sed & quantum ad Prætores eſtud ipſius Taciti lib. 1. *Reſiſtentibusrarii Prætoribus ſubvenit Cæſar.* Et. 13. idem dicit *ſub Veſpaſiano Prres ærarios ærarium tractaſſe.* Et quattinet ad Præfectos ærarii, vide Plim Juniorem lib. epiſt. 1. epiſt. 9. & Panegyrico ad fin. & Gell. l. 13. ca13. *

GOTHOFRIDUS.

His inſuper adde, quæ doctiſſimuLipſius Commentario ad 13. Anl. Taciti congeſſit.

TIRAQUELLUS.

3 *Claudius Cæſar.*] Tacitus d. l. 13. & Sueton. in Claudio cap. 13.

4 *Deinde Nero.*] Tacitus ubi ſupra.

5 *Ad Veſpaſiani tempora.*] Idem Tacitus lib. 13.

6 *Periander.*] *Pyrander* legendum eſt ex Plutarch. qui idem in Opuſculis ſcribit auctoritate Caliſthenis. Quod autem apud Athenienſes eſſent Quæſtores, videbis ex Livio 3. Decad. l. 8, uti & apud Carthaginenſes ex eodem Liv. 4. Decad. lib. 3.

7 *In æde Saturni.*] Plutarch. in vita Publicolæ & Problem. Rom. cap. 42. & Macrob. l. 1. Sat. c. 8. vide in noſtris retractibus *l. 1. §. 4. gloſ. 7. num.* 12.

1 *Tabula-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Nemis & Tibure etiam fuit ærarium. Ærarium ſanctius. Viceſimarium aurum, Viceſimarium, Cimiliarchium.

ſtruxit, loci opportunitate ductum: quum omni a[…] perſepto, undique præruptus & ab acceſſu munitus lo[…] foret, eandem Saturni ædem æris publici, legumqu[e] ſenatuſconſultorum, [1] tabularumque publicarum, & [ſi]gnorum militarium ſacrarium eſſe voluiſſe. Præter q[uo]d Saturni ærarium, [2] Nemis quoque & Tibure, ſacra[rum] pecuniarum theſauros ad incertos belli eventus, ſi exte[r]a vis ingrueret, longo tempore ſervari accepimus. I[d] quoque non ab re fuerit meminiſſe, in eadem Saturni [æde] fuiſſe ſanctius ærarium intentioris curæ: in quo [3] aur[um] viceſimarium, quod ex viceſimis exigebatur, ad ulti[mos] caſus & in extrema fortuna populi Romani ſervabat: quod viceſimarium, ab aliis [4] cimiliarchium dictum [e]ſt,

X

1 *Tabularumque publicarum.*] Servius enarrans illud Virgilii l. 2. Georg.

— *Aut populi tabularia vidit.*

Ubi, inquit, *actus publici continentur. Significat autem templum Saturni, in quo * ærarium fuerat, & ubi reponebantur acta, quæ ſuſceptis liberis faciebant parentes*, citatque illud Juvenalis Sat. 6.

Tollis enim & titulis actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri. —

Quibus adde quod & in æde Caſtoris nonnunquam pacta & fœdera figebantur, ut videre licet ex Livio 1. Dec. lib. 8. dum mentionem facit civitatis datæ Campanis.

GOTHOFRIDUS.

* Fuiſſe alia *acta* neceſſe eſt, ab illis, quæ in atrio libertatis adſervabantur. Livius l. 43. Græci vocant γράμματα δημόσια.

Tabularumque publicarum.] Vnde & Saturnus *tabularium* inventor fuit dictus, opinor. Tertullianus Apologet. & Auguſt. de civit. Dei.

TIRAQUELLUS.

2 *Nemis quoque & Tibure.*] Appianus Alexandrinus bellorum civilium lib. 5. *Nemis*, ait, *ac Tybure, theſauri nunc vel maxime ſacrarum pecuniarum adſervantur copioſiſſimi.*

3 *Aurum viceſimarium.*] Liv[ius] Decad. l. 7. *Cætera*, inquit, *expe[ten]tibus quæ ad bellum opus erant Co[nſuli]bus, aurum viceſimarium, quod in [ſan]ctiore ærario ad ultimos caſus ſerva[retu]r, promi placuit.* Et de hoc ſanctiore ærario Cæſar lib. 1. belli Civilis, *Len[tulus]*, ait, *aperto ſanctiore ærario ex Ur[be] fugit.* Cic. in 6. in Verrem actio[ne … pri]mum mihi literas publicas, quas in æ[ra]rio ſanctiore conditas habebant, prof[erunt].* Ad Attic. lib. 7. epiſt. 20. *Attulit m[an]data ad Conſules, ut Romam ven[irent] pecuniam de ſanctiore ærario profe[rrent].*

4 *Cimiliarchium.*] *Cimeliarchi[um le]gendum.* Eſt enim κειμήλιον, [the]ſaurus, aut aliud reconditum quip[pia]m ac ſepoſitum. Homerus l. 15. Od[yſſ]. non adeo longe à princip.

Βούλομαι ἤδη νεῖσθ' ἐφ' ἡμέτερ', [οὐ γὰρ] ὄπισθεν
Οὖρον ἰὼν κατέλειπον, ἐπὶ κτεάτ[εσσ]ιν ἐμοῖσι,
Μὴ πατέρ' ἀντίθεον διζήμενος [αὐτ]ὸς ὄλωμαι.
Ἤ τί μοι ἐκ μεγάρων κειμήλιον [ἐσθ]λὸν ὄληται.

Et Nonnus:

Ὄφρα φυλοίξῃ σώματος ἡμέτερον κειμήλιον.

Hincque *Cimiliarcha. l. jubemus de* […]

E quo [1] C. Cæſar primo ingreſſu civilis belli, laterum aurorum ſex & viginti millia, percuſſæ vero monetæ, podo trecenta millia, quod erat tot triumphis partum cogeſtumque, [2] & laſerpitii pondo centum & undecim pruliſſe fertur. [3] Poſt quæ legimus ærarium militare cu vectigalibus novis ab Auguſto editum: unde promptpecunia ſtipendiis ſufficeret. [4] Ædem vero Saturni in faibus Capitolii fuiſſe conſtat, [5] qui mons Saturnius dict, [6] ubi Carmentis phanum, à quo [7] Carmentali portæ noen datum: ibi quoque [8] Saturnia porta, quæ Panda, eo quod ſemper pateret, dicta eſt: in qua æde ſenalum fuiſſe auctores memorant. Apud Græcos illud fu notatum, [9] Minyam Chryſæ filium, qui Minyis impetavit, condendis pecuniis theſauri locum muniviſſe prium. Tum ſi quando conſpirante Græcia, communi cſilio bellum gerendum foret, [10] in Delo inſula, quam ſem bello delegerant, collatas pecunias ad belli opus taquam ærarium deponere conſueſſe: idque quantum opione auguror, ideo viſum quod difficilis aditu, & arcis in

Ærarium militare. *Saturni ædes ubi ſita.* *Carmentis phanum,* *Portæ Carmentalis.* *Saturnia porta.* *Pandana.* *Delus belli ſedes.*

ſac. eccl. & *chimiliarchium, l.ult.* §. *ſin aun. C. de agric. & cenſ.* Rhodiginus lib. cap. 9. quo ſignificatur rerum proſarum reconditorium. Et κειμιαρχος tanquam dicas *Theſaurarius*

C. Cæſar.] Plinius lib. 33. cap. 3. *Car*, inquit, *primo introitu urbis in Ci bello ſuo ex ærario protulit laterum* 261. *& in numerato pondo* 300.

Et laſerpitii.] Plinius l. 19. cap. 3. *Cæem*, ait, *Dictatorem initio belli Civilnter aurum argentumque protuliſſe ex ario laſerpitii pondo* 111.

Poſt quæ legimus.] Sueton. in Augu cap. 44. *Ærarium*, inquit, *militare cu vectigalibus novis conſtituit.*

Ædem vero Saturni.] P. Victor ponit eadem regione, ſcilicet ſeptima, tellum Saturni, Capitolium, & templi Carmentæ. Servius ad 2. Æneid. ait eodem, *Eſt ante clivum Capitolii, juxta Concordiæ templum.*

5 *Qui mons Saturnius.*] Varro l. 4. de lingua Latina. Juſtinus lib. 43.

6 *Ubi Carmentis phanum.*] P. Victor ubi ſupra. Halicarnaſſæus Antiq. Rom. lib. 1.

7 *Carmentali portæ.*] Ut infra l. 4. cap. 16. Ovid. Faſtor. 2.

Carmentis portæ dextra eſt via proxima Iano.

8 *Saturnia porta.*] Varro lib. 4. ling. Latin. Solinus cap. 2. Feſtus Pomp. lib. 14. ubi de Pandana porta. Et vide infra lib. 4. cap. 16.

9 *Myniam.*] Pauſanias l. 9. Ex quo intelliges *Minyam* & *Minyis* hîc eſſe legendum.

10 *In Delo inſula.*] Hæc uſque ad verſiculum, *nonnunquam*, ſunt Thucydidis lib. 1. Belli Peloponneſiaci, tum alibi, tum in ea oratione Corinthiorum, quam ſtatim citabimus.

1 *Nonnun-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Athenienſiũ theſauri, Lacedæmoniorum, Macedonum, Syracuſanorum, Aſſyriorum, Cambyſis. Gaza Dejotari, Lyſimachi, Jugurthæ.

cis in modum munitiſſimus locus foret. Cœtus quo & belli conſilia, in ejuſdem inſulæ templo [1] nonnunq apud Olympia habebant: deque rebus maximis de co lii ſententia decernebant. [2] Athenienſes vero Delphis ſauros omni ætate intactos habuerunt. [3] Lacedæmonii cunias publicas in theſauris non coëgere, veriti ne vio tiores cuſtodes nacti, illas expilarent. [4] Macedones in pido Quinta juxta Tarſum, omnem gazam & pecun ad belli opus deponebant. [5] Syracuſani in Labdalo caſt munito, [6] Aſſyrii autem Suſis. [7] Cambyſis ærarium, o dum Gaza in Palæſtina fuit. [8] Nam Perſæ gazam æra vocant. [9] Dejotari vero in Pejo Phrygiæ, [10] Lyſim theſaurus Pergami ſervabatur: [11] aliquando in Cetzi promontorio. [12] Jugurthæ in Thala & Capſa Numi.

1 *Nonnunquam apud Olympia.*] Vt patet ex oratione Corinthiorum ad Lacedæmonios apud eundem Thucydidem lib. 1. belli Peloponneſiaci, tum ad fin. in oratione Periclis apud Athenienſes.

2 *Athenienſes vero.*] Diodorus Siculus l. 11. & Probus Æmyl. in Ariſtide. Sed & adde, & in ipſis Delphis Spinenſes ſuos theſauros habuiſſe, ut tradit Strab. l. 5. non longe poſt princ.

3 *Lacedæmonii.*] Plutarch. in vita Lycurgi.

4 *Macedones.*] Strabo l. 14. Tamen Perſeus & ipſe Macedonum Rex à Rom. devictus, & in triumphum ductus, pecuniam ſuam in *Pelta* depoſuerat, ut ſcribit Livius 5. Decad. lib. 4. tum alibi, tum ad fin.

5 *Syracuſani in Labdalo.*] Ubi caſtellum illud fuerit non ſatis ſcio: Hoc equidem comperio, Leontini Syracuſii regis fuiſſe pecuniam, ex teſtimonio Livii lib. 4. ſed in Naſſo l. 5. Decad. 3. Steph. *Labdalon promontorium Epipolæorum, prope Syracuſanos eſſe,* dicit.

6 *Aſſyrii autem Suſis.*] Herodotus lib. 5. Strabo lib. 15.

7 *Cambyſis.*] Volaterranus lib. 11. ait ex Stephano *Gazam à Syriis* *vocari & Gazam, quam Perſæ* * *the rum dicunt in ea conſtituiſſe,* *quinque civitatibus Philiſtinorum in Palæſtina.*

GOTHOFRIDUS.

* Gloſſæ: Gaza χρήματα, I ἀργαλέκτῳ.

TIRAQUELLUS.

8 *Nam Perſæ gazam.*] Pomius Mela lib. 1. cap. 11. Q. Curtius non multo ante finem. Serv in 1. Æneid. eum locum enarrans,

— *Et Troïa gaza per undas.*

& lib. 2. ibi,

— *Huc undique Troïa gaza.*

D. Hieronymus in Eſaiam cap. in Ezechielem cap. 40. Iſidorus Etymologiarum cap. 9.

9 *Dejotari vero.*] Strabo lib.

10 *Lyſimachi.*] Idem Strabo

11 *Cetirizi.*] Idem quoque l. inquit, *in littore Cetirizis promon prominet, locus munimine validu aliquando Lyſimachus opum ſuar ſauro & ærario uſus eſt.*

12 *Iugurthæ.*] Rurſus idem & Salluſt. in Iugurt. in diverſ & præterea de Capſa. Paulus lib. 5. cap. 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] ɩerſarum reges barbaras opulentias [2] in montibus ponunt, [3] Hebræi in Thrace & Tauro Hiericuntis: nam ſacrum theſaurum [4] corbanam vocant. [5] Tigranis in Babyrſa & Olana, [6] Mithridatis in Petra Armeniæ. [7] Babyloniorum autem regum in Zeugma urbe juxta Euphratem, velut arce tutiſſima, tributorum theſaurus & ærarium eſſe conſuevit.

Perſarum regum, Hebræorum, Tigranis, Mithridatis, Babyloniorum.

Perſarum Reges.] Ipſe Strabo libr 5. ad fin. Verum idem eodem libro ante ſcribit, *Gazam theſauros & monumenta Perſarum fuiſſe in Perſepoli & Paſagardis.* Et iterum paulo poſt trit *Cyrum ſuos theſauros Suſis & Babylone condidiſſe.* Sed adde, quod Bocchus Numidiæ Rex theſauros quoque ſui in monte Saxeo, qui ad fluvium Mucham erat, reponebat, ex Saluſtio Jugurtha.

GOTHOFRIDUS.

In montibus ponunt.] Unde in vete Poëtæ verſiculo:

Perſarum montes atque atria diviti' Craſſi.

P divitiis Perſarum.

TIRAQUELLUS.

Hebræi.] Strabo lib. 16. fol. 503. *Eca ubi gaza recondita erat, quorum d Thrax, atque Taurus, in Hiericuntis juſſu, ſita erant.*

Corbanam vocant.] Joſephus l. 2. de bello Judaico cap. 8. Euſebius lib. Chronicorum, ubi de Pilato: & probatur Matth. cap. 27.

GOTHOFRIDUS.

Corbanam vocant.] Sic etiam præter cæteros aliquoties Hieronymus in Epiſtolis.

TIRAQUELLUS.

Tigranis in Bambinſa, & Olena.] Legendum eſt *Babyrſa & Olana* ex Strabone lib. 11. cujus hæc verba ſunt, *Non procul ab urbe ſunt caſtella quædam munitiſſima * Babyrſa & Olana, ubi Tigris Artabaſdæ theſauri ſervabantur.*

GOTHOFRIDUS.

Libri manuſcripti habent Βάϐυρσα, ut notat vindex Strabonis optimus Caſaubonus.

TIRAQUELLUS.

6 *Mithridatis in Petra Armeniæ.*] Strabo lib. 12. dicit *in Cabiri.* At Plutarchus in Pompejo dicit in *Ivera caſtello.*

7 *Babyloniorum.*] Strabo lib. 11. & Statius libro Syl. 3. ſyl. 2.

Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma Latinæ
Pacis iter. ——

His autem omnibus adde, *Decebali Dacorum Regis theſauros fuiſſe in Sargetia flumine*, ex Dione in vita Trajani: *Crœſi, Lydorum Regis, in templo, quod erat in Branchidis*, ex Herodo. lib. 5. *Sardanapali in locis ſubterraneis*, ex eodem lib. 2. *Siſini, qui Cappadocum imperium adortus eſt, in Nora, quæ nunc Neroaſſus dicitur*, ex Strabone lib. 12. non adeo longe à princip. *Athamanum in Tetraphilia*, ex Livio 4. Decad. lib. 8. poſt princip. *Darii in Damaſco*, ex Q. Curtio lib. 3. *Populi Romani in templo Pacis*, ex † Herodiano libro 1. In quo non convenit ſupra dictis de templo Saturni, Carthaginienſium pro Sicyonum, ex Pauſania lib. ſexto.

GOTHOFRIDUS.

† Refert ibi Herodianus quædam prodigia, quæ poſt pericula iſta Commodi acciderant. Inter quæ fuerat etiam arſura templi Pacis, in quod Romæ divitias magnas congeſtas fuiſſe. Cæterum quod Tiraquellus movet, nihil ad Pacis templum pertinere puto, ærarium Saturni. De qua re alibi dicam.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT III.

Quid reſponderit ſuper controverſo jure teſtamenti, in qu fundus ſeu ædes filiæ legatæ fuerant.

APud tribunalia judicum, cum in foro & judiciis v. ſaremur, ibique aſſideremus ut poſtulata cognoſ- rem: teſtamentum exhibitum eſt in hæc verba: T. Se- pronium filium honeſtiſſimum, ex aſſe mihi hæredem lo: Septiciæ vero filiæ meæ impuberi, cum viri pot erit, fundum ſuburbanum, ſeu ædes meas, quæ in via h ſunt, do, lego, ut hac dote contenta, Ælio Campano bat. Cumque filia potens viri, dotem ſibi à Sempro apud judices dari poſtularet, & lege ageret, tamque fundum ſuburbanum, quam ædes admitti peteret ex le- to, ideoque ad judices conteſtandæ litis gratia veniſ, Sempronius contra renitens reclamabat, & Septiciæ al- rum tantum deberi ex teſtamento, ut ſive ad fundum, ad ædes admiſſa fuiſſet, amplius ex legato peti non pe ajebat: cum teſtamenti verba non utrumque dari, ſed alterum admitti deſignarent, illamque ſi alterum fu aſſequuta, ad aliud jure legati admitti non decere: C- que ad multam diem jurgiis clamoribuſque obſtrepen, & infinita contentio, atque inexplicabilis difficultas pa- norum eſſet: tandem poſt immodicas altercationes, c- ſultus ego à judicibus, ſuper hoc jure controverſo qd ſentirem, teſtamentum & tabulas mihi exhiberi juſſi: o prolato, cum poſtulata cognoviſſem diſcuſſo jure quo controverſiam venit, & teſtamenti verbis mature pen- tis: utrumque Septiciæ deberi, & tam ad ſuburban fundum, quam ædes jure legati admitti poſſe reſpon: quippe cum parentis arbitrium tam ſuper fundo quam mo Septiciæ conſuluiſſe appareat, & hoc ex teſtam verbis liquere. Dictio enim Seu, ultimæ diſpoſition- poſita, in qua omne momentum rei eſt, & teſtatoris- luntas ſita apparuit, non disjunctiva, ſed coaugment va

Dictio Seu, ultimæ diſpoſitioni appoſita.

e: illamque copulare verius quam disjungere: propterea utrunque ſimul comprehendere dixi. Et hoc habere rationem explicatam ex perpetua legis diſpoſitione, quam Paulus jureconſultus, libro juris civilis [1] tertio de legatis, aiſſime proſequutus fuit: qui de hac controverſia conſultus, ita reſpondit. Verba Pauli ex eo libro hæc ſunt: Lori meæ mundum, ornamenta, ſeu quæ ejus cauſa pari, do, lego, placuit omnia deberi: hoc enim verbum S, ampliandi legati cauſa poſitum eſt. Quibus perlectis, judices ſecundum ipſius poſtulata Septiciæ litem dedere.

TIRAQUELLUS.

Caput nil aliud quam controverſiam, ex teſtamento quopiam ortam, continet, Pauli Juriſconſulti reſponſo in *ſi quis ita legaverit. ff. de auro & argento legato.* Sed id quomodo accipiendum ſit intelliges ex Accurſio & cæteris interpretibus in eam legem.

1 *Tertio de legatis.*] In hoc Alexander falſus eſt, dum non profert Paulum ex debito loco: an vero à jure reſponſum ejus ſtet, amplius videris.

CAPUT IV.

Quæ deorum ædes extra urbis pomœrium ſitæ fuerint, & ex his quæ in urbem poſtea receptæ.

QUod [2] ædes Vulcani à Romulo primum extra pomœrium conſtructa, in urbem diu admiſſa non fuit, cauſam hanc ferunt fuiſſe, ut is deus procul incendia arceret, neve confinio & quaſi contagio, urbi quæ incendi expoſita erat, diſcrimini aut noxæ foret. quos enim deos [3] vi ſua veteres obeſſe ſunt arbitrati, in urbem diutius non admiſere. Hac de cauſa ædem Bellonæ [4] & Martis extra

Ædes Vulcani cur diu in urbem non admiſſa. Ædes Bellonæ & Martis.

TIRAQUELLUS.

2 *Quod ædes Vulcani.*] Id totum uſque ad clauſulam, *Hac de cauſa*, Plutarchi eſt, Problem. cap. 46. Sed & Vitruvius lib. 1. cap. 7. eodemque ult. *Vulcani*, inquit, *fanum extra murum collocat, ut è mœnibus, religionibus & ſacrificiis evocata, ab timore incendiorum ædificia videbantur liberari.* *

COLERUS.

Ibidem ait Vitruvius, Veneris quoque & Martis fana extra murum fuiſſe. Vulcani templum in circo Flaminio collocat Dionyſius.

3 *Vi ſua veteres obeſſe ſunt arbitrati, &c.*] Atqui contra nonnunquam factum. Nam *Febris* templum in Palatio fuiſſe, quis neſcit? *Martis Ultoris* in foro Auguſti? *Veneris* in foro Cæſaris?

TIRAQUELLUS.

4 *Et Martis extra Capenam.*] Livius 1. Decad. l. 7. *Cum omnes extra portam Capenam ad Martis ædem convenire armatos juniores juſſiſſet.* de quo dicam paulo poſt.

R   1 Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

extra Capenam, quarto ab urbe miliario conſtructam ruunt, [1] ut à Civium mentibus inteſtinas clades, ardoremq conſerendæ manus, à civili cruore ad hoſtiles pugnas av carent, utque domi jugi concordia quietè viverent, il veluti fomenta præliorum intra urbem eſſe nolue, [2] In hac æde Bellonæ ſummis ducibus, qui fortem ſt nuamque operam reipublicæ navarunt, poſt res geſtas n gnifice, ſenatus ſæpe dari, ibique de triumphis, dec victoria conſuli mos erat. [3] Martis vero ædem, qui G divus dicitur, Appia via quindecim ſtadiis ab urbe, & teram Quirini cognomento, quaſi ſedati & tranquilli, tra pomœrium fuiſſe, multi meminerunt. [4] Sic Ven Er

Veneris Erycinæ.

1 *Ut à Civium mentibus.*] Vitruvius lib. 1. cap. 7. ſcribit *Martis ædem extra murum ideo collocari, ut non ſit inter cives armigera diſſenſio; ſed ab hoſtibus ea defenſa à belli periculo conſervetur.*

2 *In hac æde Bellonæ.*] Livius 3. Decad. l. 8. & aliis multis locis, quæ tibi citabo infra lib. 6. cap. 6. poſt princ. P. autem Victor eam ponit in 9. regione urbis ante portam Carmentalem.

3 *Martis vero ædem.*] Servius lib. 1. Æneid. enarrans eum locum:

Canafides & Veſta, Remo cum fratre Quirinus,
Jura dabunt. ———

Mars, inquit, *cum ſævit, Gradivus; cum tranquillus,* * *Quirinus dicitur. Unde habet duo templa, alterum in Urbe, quod Quirini eſt: alterum extra Urbem in via Appia, prope portam, quaſi bellatoris, & Gradivi.* Et lib. 6. ejuſdem operis in eum locum,

Tertiaque arma patri ſuſpendet capta Quirino.

Quirinus, ait, *eſt Mars, qui præeſt paci, & intra civitatem colitur. Nam belli Mars extra civitatem templum habuit.* Cur autem *Gradivus* dicatur, declarat Feſtus Pompejus lib. 7. *Gradivus Mars appellatus eſt à gradiendo in bella ultro citroque, ſive à vibratione haſtæ, quod Græci dicunt κραδαίνειν, vel ut alii dicunt quia gramine ſit † ortus, quod interpre-tantur, quia graminea corona in re mi-tari maximæ eſt honorationis.*

COLERUS.

* Sed *Quirinum* alii dicunt ap latum Romulum.

† Ex flore eum concepiſſe ma Ovidius quoque meminit lib. 5. I.

TIRAQUELLUS.

4 *Sic Veneris Erycinæ.*] Strabo 6. *Eſt,* inquit, *Romæ ante portam Co ædificium, quod Veneris Erycin plum dictant, cui cum æde ſacra i adjacet porticus.* Livius 3. Deca *Tum ædes vota Veneri Erycinæ; Q. Fabius Maximus Dictator vo* 4. Decad. lib. 10. *Ædes duæ eo a dicatæ ſunt, una Veneris Eryci portam Collinam.* * Sed quod h prætereundum fuit, aliud ten ipſius Veneris Erycinæ in Cap ante 30. annos plus minuſve d tum apud eundem Livium 3. I libro item 3.

COLERUS.

* Meminit hujus templi C quoque lib. 4. Faſtorum. Sed in quoque fuit in ipſo monte Eryc vetuſtate aliquando collapſum ravit Claudius Imperator, teſte nio cap. 25.

Itque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lycinæ templum extra Collinam magna mole conſtru-
ćm ferunt, cum porticu inſigni, quod devicta Sici-
li Marcellus fundaſſe dicitur, ne libido invaleſceret.
[1] tque luxuria à matribusfamiliâs abeſſet procul, ideo
a urbe ſemotum extra pomœrium locavere. [2] Ad hanc
æm ſiquando circus maximus Tiberis alluvione inun-
det, ludos Apollinares ſæpe celebratos comperimus:
[3] quam virgines ætate adoleſcente Veneri puppas, velut
prilia rudimenta, offerre tradunt. In ea quoque inter-
cſu temporum, [4] Veneris Verticordæ ſimulacrum,
qd homines ab effuſa libidine averteret, dedicatum
f. Sed quæ fuerint ædes deorum extra urbis mœnia,
pcipuæ traduntur, [5] Jovis [6] & Fauni, [7] atque Æſculapii
phanum

Ludi Apollinares. *Puppæ Veneri offerebantur.* *Venus verticorda.*

TIRAQUELLUS.

Utque luxuria.] Vitruvius lib. 1. ca7. *Extra murum*, inquit, *Veneris fan ideo collocavit, uti non inſueſcat irbe adoleſcentibus, ſeu matribus fanarum, Venerea libido.*

Ad hanc ædem.] Livius 3. Decad. lio.

In quam virgines.] Perſius Sat. 2. *empe hoc quod Veneri donatæ à virgine puppæ.* u vide interpretes.

Veneris Verticordæ.] Val. Maxi- m l. 8. cap. ult. * Lactantius Gramicus interpres Statii lib. 5. Thebaid in eum locum, non adeo longe à picip.

ſton & Idalias procul ablegaſſe volucres
rtur. ——

Inque etiam trahit illud Virgilii li- br. Æneid.

e mibi reddat eum, vel eo me ſolvat
amantem.

Sed clarius indicat Ovidius l. 4. Faſtm,

ma pudicitiâ proavorum tempore
lapſa eſt,
Cumæam veteres conſuluiſtis anum.
mpla jubet Veneri fieri, quibus or-
dine factis,
Inde Venus verſo nomina corde te-
net.

COLERUS.

* Imo vero Lutatium Grammaticum fuiſſe puto.

TIRAQUELLUS.

5 *Jovis.*] Livius 4. Decad. lib. 4. non longe à fin. *In inſula*, inquit, *Jovis ædem C. Servilius Duumvir dedicavit.*

6 *Et Fauni.*] Livius 4. Decad. lib. 3. *Ex eorum mulctatitia pecunia ædem in inſula Fauni fecerunt.*

7 *Atque Æſculapii.*] Plutarch. Problem. cap. 94. *Cur Æſculapii ædes extra urbem poſita eſt? An quod foris ſalubrius quam in urbe habitare crediderint? Nam Græci quoque in excelſis ac puris locis Æſculapii templa plane collocant. An quod Deum ex Epidauro arcerſitum in urbem veniſſe opinantur? In Græcia enim non in urbe, ſed procul ab Epidauro Æſculapii templum eſt. An quod dum draco ex navi in inſulam deſcendiſſet, & ex oculis evanuiſſet, ipſum eo in loco ædis ponendæ auctorem ac præmonſtratorem fuiſſe putaverunt?* Lucius Florus Epitome Livii lib. 11. *Cum civitas peſtilentia laboraret, miſſis legatis ut Æſculapii ſignum Romam ab Epidauro transferrent, an-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

phanum in inſula Tiberis, quam ab Epidauro advecti, ſedem ſibi delegerat: cum ægra valetudine urbs oppre, & late vis morbi pervagata foret: ſeu quod fervente m- bo foris habitare ſalubrius ducerent. [1] Næniæ quoque - cellum, [2] quod cantu querulo ſuneribus præeſſet, pari - emplo ab urbe ſemotum, extra portam Viminalem ſtat- runt: [3] ſicut phanum Quietis via Lavicana, [4] & Redi extra portam Capenam, quod ſecundo Punico bello c- ſtructum fuiſſe conſtat. Cum enim Hannibal urbem - pugnaturus, inter Anienem & mœnia Romana caſtra- tatus foret, quod nulla bene gerendæ rei occaſione d, & ſpe urbis potiundæ abſciſſa, fatum urbis & propiti illius mentem ab oppugnanda urbe avertiſſent, & i parum feliciter rediiſſet, Rediculo deo phanum ibi c- ſtructum ferunt: dictumque eſt Rediculi, quod viſis - buſdam & oſtentis inde deterritus, nullo edito nego rec-

Næniæ ſacellum. Quietis & Rediculi phanum.

COLERUS.

guem, qui ſe in navem eorum contulerat, in quo ipſum numen eſſe conſtabat, deportavere: eoque in inſulam Tyberis egreſſo, eodem loco ſedes Æſculapii conſtituta eſt. P. Victor in 14. regione Vrbis. Et Plinius l. 29. cap. 1. *Maxime vero antiqui medicinæ quæſtum eſſe immani precio uitæ recuſabant. Ideo templum Æſculapii, etiam cum reciperetur is Deus, extra Urbem feciſſe, iterumque in inſula tradunt.* Et Ovid. lib. 1. Faſtorum,

Accepit Phœbo nymphaque Coronide natum
Inſula, dividua quam premit amnis aqua.

Feſtus Pompejus lib. 9. *Æſculapio ædes facta fuit in inſula, quod ægroti à medicis aqua maxime ſuſtentantur.*

1 *Næniæ quoque ſacellum.*] Feſtus Pompejus lib. 12. ſtatim à princ. *Næniæ*, inquit, *deæ ſacellum extra portam viminalem fuerat dedicatum.*

2 *Quod cantu querulo.*] Idem Pompejus in ipſo princip. libro 12. *Nænia*, * ait, *eſt carmen, quod in funere, laudandi gratia, cantatur ad tibiam. Sunt qui eo verbo finem ſignificari putant. Quidam volunt Næniam ideò dici, quod voeſimilior quorimonia flentium ſit. Quidam ajunt Neniæ ductum nomen ab extremi inteſtini vocabulo. Græci enim extremum dicunt: ſive quod chorda ultima vatn dicitur, extrtmam cantus vocem næniam appellarunt.* Et videterea quæ dicam infra lib. 3. cap

COLERUS.

* Hæc Feſti verba parum ſanctaque eſſe, oſtendit Joſeph. Scal in ſuis Caſtigationibus. De etymo Næniæ, adi Scalig. Julium, lib. de re poetica. lib. 1. C. 50.

TIRAQUELLUS.

3 *Sicut phanum Quietis.*] Livi Decad. libro primo, Divus Auguſtinus de Civitate Dei lib. 4. cap. 16.

4 *Et Rediculi.*] Feſtus Pompei libro 16. non multo ante fin. *Rediculi phanum extra portam Capenam fuit: quia accedens ad urbem Hannibal eo loco redierit quibuſdam perterritus.* Hæc ille. Cætera hujus clauſulæ compendium ſunt Livii 3. Decad. 1.

Campus Rediculum. Ædes Apollinis. Herculis templum. Fortunæ muliebris. Virilis, & fortis Fortunæ templum. Spei ædes.

ilierit. Ultra quod campum Rediculi extra Appiam ad tundum lapidem fuiſſe dicunt, in quo Hannibal caſtra-etatus fuerat. [1] Ædem quoque Apollinis extra portam rmentalem, [2] ſicut ædem Honoris cum ara, quam Maximus dedicavit, & collapſam M. Marcellus reſti-it, [3] atque Herculis templum diu manſiſſe extra Colli-m plerique aſſerunt. [4] Sed hæc Apollinis ædes inter fo-m Olitorium & Circum Flaminium fuit. [5] Namque in era extra pomœrium, legatis exterarum gentium, an-quam admitterentur, ſenatus dari conſuevit. Templum oque [6] muliebris Fortunæ, Latinâ viâ, quarto ab urbe liario ad foſſas Cluillas, quod inde Coriolanum urbi cidium minitantem maternæ preces avocavere, quod-e mulier urbi laboranti præſidio fuit, [7] & Virilis ac For-t Fortunæ templa juxta Tyberim pariter extra pomœ-m fuiſſe liquet: in quo muliebris Fortunæ templo, ſolas ulieres litare aut ſacrificio admitti ſervatum eſt. [8] Ædes præ-

Ædem quoque Apollinis.] Aſco-r Pædianus in invect. Cicer. contra Antonium & Catilinam.

Sicut ædem Honoris.] Apud Cicer. li2. de Legib. *Ad portam Collinam en Honoris & aram in eo loco fuiſſe moriæ proditum eſt.* M. autem Mar-cum *Honorem* conſecraſſe, tradit La-ctius lib. 1. cap. 20. Idemque Livius Dad. 3. lib. 7.

Atque Herculis templum.] Livius li. Decad. 3. ſcribit *Annibalem cum duus millibus equitum ad portam Col-lina uſque ad Herculis templum pro-grum fuiſſe.* Diodorus autem Siculus lib. cap. 2. *templum Herculis à Roma-ni juxta Tyberim conditum* ait. Plinius lib4. cap. 7. Statuam vetuſtam Her-cuacratam ab Euandro in foro Boa-riubi templum Herculis. Dionyſius Hcarn. l. 1. Liv. 1. Decad. l. 10. Pli-nil. 10. cap. 19. fuiſſe autem initio exve eximia capta de grege ob bo-veepertos inibi ſacra facta Herculi, nc nis Boarii origo ſatis arguit. De quibus quidem ſacris Livius refert l. 1. Dec. 1. ut inde potius forum Boarium dictum à priſcis placeat, quam quod ibi ſecutis temporibus boves, ut ait Feſtus l. 2. venderentur: vel quod ibi æreum tauri ſimulacrum eſſet, quod vidiſſe ſe Tacitus ait lib. 12.

4 *Sed hæc Apollinis ædes.*] Aſconius Pædianus ubi nuper citavimus.

5 *Namque in altera.*] Scilicet in æde Apollinis ex Livio 4. Decad. lib. 4. ubi de legatis Nabidis, & dictum eſt ſupra eodem l. 2. cap. 2.

6 *Muliebris Fortunæ.*] Livius 1. Decad. lib. 2. Valerius Maximus l. 1. c. 8. Plutarch. in libro de fortuna Romanorum. D. Auguſtinus de Civitate Dei, lib. 4. cap. 19. & alibi quoque diximus.

7 *Et virilis ac fortis Fortunæ.*] Ex Dionyſio Halicarnaſſæo l. 4. Plutarch. in d. lib. in variis locis & alibi quoque diximus. Ovidius l. 4. Faſtor.

8 *Ædes præterea Spei.*] Livius 3. Decad. lib. 5. *Comitia,* inquit, *habita, quibus creati ſunt Triumviri bini, uni*

prætera Spei extra portam Carmentalem fuit, [1] & alte in foro Olitorio. [2] Hanc ædem extra Carmentalem, ſecu do Punico bello incendio deflagraſſe, à triumviris poſt reſtitutam: illam vero in foro Olitorio, ſub idem temp fulmine ictam fuiſſe, quo tempore Hannibale Italiam p vaſtante, Reſpublica inteſtino malo laborabat, & cun bello ardebant, multi prodidêre. Quæ res vaſtitatem taliæ, & imminens excidium, quo terra marique im rium agebatur & fluctuabat, haud dubie deſignavit. Ap Athenas vero [3] Cynoſarges Herculis templum, [4] gy naſium & lucus, extra urbis mœnia viſebantur. [5] Ap alios Timorem, Pallorem, Paupertatem, & Senecta, tanquam noxia numina, procul à civitate arcuere, quod Spartæ Timoris templum juxta eorum tribunal phori locarunt, cum rempubl. nulla re magis quam m corrigi putarent. [6] Alii Æſculapii templa extra urbis m nia ſtatuêre, quod foris degere ſalubrius ducerent. [7] Ægyptiis autem perpetua conſtitutione ſervatum eſt, nunquam Saturni templa aut Serapis intra oppida adr tant: ſed velut pervigiles & excubitores deos, extra mœrium & in ſuburbiis ſedes habere ſinant, tanquan lorum numine & favore, validis ſepti præſidiis forent: p que aris fociſque & deorum templis, ac ſolo in quo eſſent, excubarent: illorumque miniſterio & opera, ab ſtili incurſu & clandeſtinis inſidiis ſe tutos adnotarent.

Athenienſium templa extra mœnia. Timoris. Palloris. Paupertatis. Saturni & Serapis templa.

ſacris conquirendis, doniſque perſignandis: alteri reficiendis ædibus Fortunæ, & matris Matutæ intra portam Carmentalem, ſed & Spei extra portam.

1 *Et altera in foro olitorio.*] Livius 3. Decad. lib. 1.

2 *Hanc ædem.*] Livius præallegatis locis.

3 *Cynoſarges Herculis templum.*] Herodot. l. 6. Livius 4. Decad. l. 1. Plutar. in Themiſtocle, Stephanus, Suidas, Heſychius. Et vide, quæ ſcripſi in commentariis de Nobilitate c. 5. n. 31 & apud Athenienſes gymnaſium κυνόσαργες appellatur, non lo portis civitatis apud Laërtium in tiſthene.

4 *Gymnaſium & lucus.*] Liviu proxime.

5 *Apud Alios.*] Plutarch. in mene.

6 *Alii Æſculapii.*] Jam de ho mus ſupra.

7 *Ab Ægyptiis.*] Macrob. Sat lib. 1. cap. 7.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT V.

Quæ ſolemnes cæremoniæ more Romano in ſponſalibus olim & nuptiis eſſe conſuevere, & quæ apud exteros.

NUptiarum ſolemnes cæremonias, quæ ritu Romano in ſponſalibus adhiberi ſolent, quas noſtri majes feſto conjugii die ſervare conſueviſſent, quaſque vuſto more prætermittere non licebat, has ferme acoimus. Ubi enim virgo neceſſitudinis cauſa, futuro vo ſpondebatur, ipſo ſponſaliorum die, [1] ſignatoribus & auſpi-

Signatoribus & auſpicibus.] Juvalis Satyr. 10.

— *Veniet cum ſignatoribus auſpex.*

S & de hujuſmodi nuptiarum auſpicis Cicer. l. 1. de Divina. & in oratie pro A. Cluentio habita, *Nubit,* iuit, *genero ſocrus, nullis auſpicibus, ns actoribus.* Virg. lib. 4. Æneid.

)iis equidem auſpicibus reor, & Junone ſecunda.

Servius: *Nuptiæ*, inquit, *captatis auriis fiebant*, citatque etiam illud ani lib. 2.

— *Contentique auſpice Bruto.*

quod etiam tradit ipſe Servius, errans illud ipſius Virgilii ejuſdem eris libro primo.

— *Primiſque jugarat.*

)minibus. —

erius Maximus l. 2. c. 1. poſt princ. rnel. Tacit. loquens de nuptiis Silii Meſſalinæ, l. 11. & de nuptiis Nero-, & Pythagoræ lib. 15. *Paucos poſt uni ex illo contaminatorum grege, cui nen Pythagoræ fuit, in modum ſolemn conjugiorum denupſit: Inditum impitori flammeum, miſit auſpices duos,* Sueton. in Claudio, c. 26. Lucan. uloquitur de Catonis & Martiæ nups.

MERCERUS.

Signatoribus.] His locus erat & *ſponſalibus*, & in *nuptiis*: in *nupt* quidem, ut intereſſent cum legentur tabulæ nuptiales, ſtatim poſt deductam virginem: ut fit apud Martianum Capellam ìn nuptiis Philolog. *Sponſalibus* vero, ut ſubſignarent, Et nuptias contractas eſſe liberûm quærendorum cauſſa, uti colligas ex Ann. 11. Tacit. Et hunc dotis modum factum eſſe: (debebat enim dos ſolennì modo à parente, vel tutore ſponſæ dici, & à marito accipi, quo plene dos eſſet, ſicut annotat Donatus, in Andriam Terent.) Et tabulas iis verbis ſcriptas fuiſſe. Tum vero ut opinor debebant ipſi intereſſe, & ſubſignare relationi in acta. Solebant enim Romani, ſimul ac ſibi uxorem vel deſponderant, vel duxerant, vel dimiſerant, in acta referre, ut ſic in numero eſſent maritorum, & eorum præmia ferrent: vel contra, ab eo numero eximerentur, & uxorium penderent. Vt enim uxorium pendebant dimiſſa uxore, vel mortua: ſic præmia maritorum ferebant, uxore ſibi deſponſa, ut auctor eſt Dio. Hi porro *ſignatores*, non quærebantur è plebe. Alicujus erant dignationis, pro re in cujus teſtimonium appellabantur. Seneca, *In quid iſti viri ornati adhibiti ſunt? in quid imprimunt ſigna? Hos incorruptos viros, & vindices libertatis exiſtimas?* Ita tabulæ conficiebantur. Quibus ſignatis, ſine dubio à populo circumſtante acclamabatur: *Fœliciter.* Juven. *Signatæ tabulæ, dictum fœliciter*, & cæt. Poſt quod tempus, tabulæ illæ tantæ erant

[1] & auſpicibus duobus nuptias caſtas & legitimas auſpi bantur noctu, nonnunquam die luce prima: in quo[2] id cav batur in primis, ne motus cæli aut terræ fieret, neve turb

tio

auctoritatis, ut illis integris, integrum quoque matrimonium: Ruptis vero, diſparatum crederetur. Juven. *Tabulas quoque ruperat.* Tacit Ann. 11. *Ne domum, ſervitia, & cæteros fortunæ paratus repoſceret, frueretur imo is, & redderet uxorem, rumperetque tabulas nuptiales.*

1 *Et auſpicibus duobus.*] De Numero Auſpicum in nuptiis nihil unquam legi. Arbitror auctorem hunc duos conſtituiſſe, ex eo quod apud Tacitum legeretur olim. *Miſsi auſpices duo, & genialis thorus.* Pro quo, nunc viri docti monuerunt legendum eſſe. *Miſsi auſpices duos & genialis thorus.* Adeo ut nunc, ex eo loco numerus auſpicum colligi non poſſit, neque etiam tuto credi Alexandro. Auſpicum vero munera in nuptiis, quando hic agitur de ſolemnitatibus nuptiarum breviter perſtringere lubet, & huic capiti pleniorem explicationem attexere rituum nuptialium. Non dicam de primo auſpicum munere, quod erat auſpicari, & videre ut uxor auſpicato duceretur. Nam hoc viguit florente ſolum repub. Labente vero libertate, reomiſſa, nomen duntaxat auſpices retinuerunt: ut Cic. 1. de divinat. & Valer. c. 1. l. 2. tradunt. Opinione vero nonnullorum, auſpices iiſdem conciliatores erant nuptiarum, & ob id *Proxenetæ* vocabantur, & præmia maxima accipiebant, uſque ad viceſimam partem dotis. Quæ ſumma, pro maxima illis præſcripta fuit conſtitutionibus imperatoriis. Ipſi etiam dotem ferebant, & in divortio à marito recipiebant, ut colligas ex Claudio Suetonii. Dicitur enim is imperator, dotem inter auſpices conſignaſſe, cum Meſſalinam dimittere vellet. Certe etiam apud auctores, ſæpe fere mentio fit auſpicum, ubicumque dotis mentio fit. Mittebantur porro auſpices à ſponſa ad maritum: ſicut viciſſim Pronubæ à m to ad ſponſam. Vt vero hæ ſpon cubitum deducebant ad lectum ſu genialem: ita & hi maritum eo perducebant. D. Auguſt. cap. 9. l. 6 Civit. *Quid impletur cubiculum t numinum, quando & paranymphi diſcedunt?* Imo, & in eo cubiculo rum honeſto officio fungebantur taſſis. Colligas ex Lampridii Helio *Nupſit, & coiit, ut & pronubum h ret, & clamaret, Concide Magire.* F lumen præminiſtrabant conjug conjugalia ſecreta miſcentibus. munere functa dicitur in terris Mi va, cælo ad tempus exulans apud lib. 4. adverſus gentes, ſolebant pr ea auſpices, neſcio quod incondi carmen immurmurare inter ipſas lennitates nuptiarum. Ideo Ta ubi Nuptias Meſſallinæ cum Mili ſcribit. *Audita*, inquit, *Auſpicum ba.* Nec admodum placet quod nulli cenſuerunt, pronunciaſſe e cis cauſſa. *Aves addicere*, vel quo pulo Rom. familiarius erat, in re quam fauſtam, fœlicemque v *Fœliciter.* Hæc enim vox, non pec ris auſpicum, ſed totius populi c munis erat.

TIRAQVELLVS.

2 *Id cævebatur in primis.*] Se enarrans illud Virgilii lib. 4. Ænei

—— Prima & tellus, & pronuba
Dant ſignum. ——

Nam ſecundum Etruſcam diſciplin inquit, *nihil tam incongruum nubent quam motus terræ & cœli.* Tu adde men nuptiis boni ominis eſſe, nuit Claudianus lib. 2. de Raptu ſerpinæ, de Jove loquens,

Confeſſus generum nimbis Him
biulcis
Intonat, & teſtes firmant con
flammæ.

I

...ic cœlo, & die inquieto fœdus inirent. Hæc enim præ- *Cære-*
...cipue nuptiis adverſari putabant. Auſpicatiſſimum vero ſi- *moniæ*
...gnum eſſe [2] cornicem, maximæque fidei & inviolati fœde- *nuptia-*
...ris indicium facere. ea enim cornicum ſocietas eſt, ut ex *rum.*
...duobus ſociis altera extincta, vidua altera perpetuo maneat: *Cor-*
...quod de Lyncibus proditur, ut poſt amiſſam conjugem *nix.*
...alii non jungantur. Qui tum pro marito auſpicabatur, *Au-*
...auſpex, idemque paranymphus: qui pro uxore, [4] Pronu- *ſpex.*
...ba dicebatur. [5] Tunc qui ſponſam ducturus erat illam ſibi *Para-*
...conjugem dari ſolenni ſtipulatione poſtulabat: qui vero *nym-*
daturus, *phus.* *Pro-* *nuba.*

...n c cum Servio multis minime ...omit, quod is omne fulmen nu- ...tii adverſum putet.

...2 *Cornicem.*] Plutarch. in dialogo, *...bruta animalia ratione utantur.* ...*l*ano lib. 3. de Animalibus. Orus ...po in notis Hieroglyphicis. Et ...rer. Nazianzenus. Et vide in no- ...ris ...gibus Connubialibus l. 3. n. 5. ...d autem & accipitrem Circon al- ...ro de claudum, proſperrimi augu- ...i ...ptialibus negociis, & pecuariæ ...i ...ſſe. Plinius lib. 10. cap. 8.

MERCERVS.

2 ...*ſſe Cornicem.*] Auſpicia uti dixi- ...uſpeti deſierant tempore Cicero- ...is, ...are nec tunc forte *Cornicum* ad- ...ent ſpectabatur. In Græcia porro, ...te...odulos nuptiales hic erat. *ἐκ-...ορ... ἰὴ κορώνην.* De quo Ælianus 2. ...ni... l. Pindarus Pithiis. Hic modu- ...is, ...Romam tranſlatus ſit, neſcio: ...d t...en *Cornicibus* ſacratus eſt locus ...ans ...iberim, apud Feſtum. Et *Cor-...ces* tutela Junonis eſſe creditæ, ...uæ ...ptiarum præſes erat.

...TIRAQVELLVS.

3 ...*uod de Lyncibus.*] Hæc Servius ...b. 4. ...Æneidos in eum locum.

...Nocuit thalami expertem ſine cri-
mine vitam
...De more feræ? ——

4 ...*uſpex.*] Idem Laurent. Valla ...b. 6. ...elegant. & alii recentiores. Sed ...nde ...nc differentiam auſpicis & ...ronu...æ acceperint non video. * Scio autem Donatum ad 7. Æneid. ibi,

Et Bellona manet te pronuba. ——

ſcripſiſſe, *pronubas dici quæ in obſequio nubentis ſunt, quæ ſcilicet nubentes domum mariti deducunt & comitantur.* Et *Pronubam* Junonem dici Virgilio l. 4. Æneid. eo loco, quem ſupra in verbo. *Id cavebatur*, citavimus.

COLERVS.

* Varro, teſte Servio in ſchedis, *pronubam* dicit, *quæ ante nupſerit, & quæ uni tantum nupſerit.*

5 *Pronuba dicebatur.*] Tertul. lib. adhortatorio ad Caſtitat. *Monogamia apud Ethnicos in ſummo honore eſt, ut & Virginibus legitime nubentibus univira pronuba adhibeatur. & ſic auſpicii initium eſt.*

TIRAQVELLVS.

6 *Tunc qui ſponſam ducturus.*] Id quod videre licet ex Plauto in Aulularia,

MEG. *Quid? nunc etiam mihi deſpondes filiam?*
EVG. *Illis legibus.*
Cum illa dote, quam tibi dixi.
MEG. *Sponden' ergo?*
EVG. *Spondeo.* †

Ex Gellio, auctoritate Servii Sulpitii lib. 4. cap. 4. & noſtris quoque legibus Connubialib. Vide Servium in l. 10. Æneid. eo loco,

Et gremiis abducere pactas?

COLERVS.

† Vide Hotomannum de ritu nuptiali cap. 9. de ſponſalibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Sponſa. daturus, illi uxorem futuram ſpondebat. Qua de cauſa u- lier, ſponſa ([1] auctore Servio Sulpitio) & ipſa conve o, *Sponſalia.* [2] ſponſalia dicta ſunt.[3] In qua ſponſione nec propria no na ſponſi ſponſæve exprimere fas erat: [4] ſed vir Cajus, v go vero Caja dicebatur. Caſtum Cajæ Cæciliæ conjugi n, quæ Tanaquil dicta, Tarquinium Priſcum conjugem ſc ita tuit, felici nomine uſurpantes. [5] Idque ſacrificio perfec &

n-

1 *Auctore Servio Sulpitio.*] Agellius lib. 4. cap. 4.

MERCERUS.

2 *Sponſalia dicta ſunt.*] Hæc notatio ſatis conſentanea eſt. Tamen non minus recte deduceretur à ſponſoribus, qui more priſco dabantur utrinque, ad majorem confirmationem ſtipulationis illius nuptialis. Qui mos, etiam retentus eſt in Latio, uſque dum totum lege Julia civitate donatum eſſet. Alioqui ratione illius nudæ ſtipulationis, *ſponſalia* dicuntur *mentio, & promiſsio futurarum nuptiarum*, ut à Florent. J.Cto. Verrius Flaccus, aliam hujus vocis ethymologiam tradidit, aliam Varro, qui ſpondeo derivat à ſpero, & ſponſam ſperatam interpretatur. Illas vero ex illorum auctorum libris repete. Solum moneo nunc, Sponſalia non ſolum ſignificare ſtipulationem illam, ſed etiam cœnam, quæ illius ſtipulationis gratia, præberi ſolebat à ſponſa. Cic. Epiſt. 5. lib. 2. ad Qu. Fratrem *Sponſalia Craſsipedi præbui.* Et Seneca. *Surgam ad ſponſalia, quia promiſi: quamvis non concoxerim.*

TIRAQUELLUS.

3 *In qua ſponſione.*] Id ex Plutarch. in Problemat. 29. Feſto Pompejo l. 7. & diximus in noſtris legibus Connubial.

COLERUS.

4 *Sed vir Cajus.*] Valerius quoque libello nominibus impoſitivis, ſic ſcribit: *Caterum Caja uſu ſuper omnes celebrata eſt. Fertur enim Cajam Cæciliam, Tarquinii Priſci regis uxorem, optimam lanificam fuiſſe, & ideo inſtitutum fuit, ut novæ nuptæ, ante januam ma in- terrogatæ, quænam vocarentur, am eſſe ſe dicerent.*

TIRAQUELLUS.

5 *Idque ſacrificio perfecto.*] E rg. lib. 3. Æneid.

Connubiis armiſque novis oper. ju- ventus.

Quo loco Servius, *Perfecit*, inq *ſa- crificia propter connubia, & nova les: quia apud veteres neque uxor duc que ager arari, ſine ſacrificiis poterat*

MERCERUS.

Idque ſacrificio perfecto.] D cre non dubito: ſolum moneo, V ium Flaccum hujus ſacrificii habita ne, ſponſalia deduxiſſe à Græco ... Inter hæc vero ſacrificia, ſ ant ſponſi ſe mutuo oſculari, & tras jungere. Tertul. de Velandis gini- bus. *Si autem ad deſponſatione lan- tur, quia & corpore, & ſpirit ſcula miſtæ ſunt, per oſculum, & dext s, per quæ primum reſignarunt pudore* Sole- bat præterea maritus, pronubo nulo ſponſam oppignorare ſibi. Ce Ter- tul. oblationem illam annuli, hanc ſponſaliorum ſolennitatem p nere docet clariſſimis verbis. Cu nim lib. de Idololatria inter priva , & communes ſolennitates, nu aſſet togam puram, ſponſalia, nu alia: ſubjicit: *Quia neque veſtitu irilis, neque annulus, aut conjunctio n italis,* &c. Quæ tria, videntur tri s illis prioribus reſpondere. Scio n ullos arbitrari, annulum poſt ſpon a mit- ti ſolitum à marito, ad ſponſ . Qui ſi omnia diſcuſſerint diligent facile muta-

cſulto deorum numine, primo diluculo & matutino.[1] Siqidem prima & ſecunda hora ſponſalibus olim & nuptiis datur.[2] Nonnunquam per coëmptionem nuptias contrahant, ita ut mulier, an ei materfamiliâs eſſe vellet, à viro: incemque vir, an ei paterfamilias eſſet futurus, à muliere rcaretur: quo genere ſponſaliorum, vir & uxor invicem ionis & fortunis omnibus ſuccedebant.[3] Mulierque in mriti familiam ut filia, & ſui hæredis loco admittebatur.[4] uippe cum tribus modis contraherentur nuptiæ, uſu, coëm-

Prima & ſecunda hora ſponſalibus accommodatæ.

Nuptiæ tribus modis contrahebantur.

m bunt ſententiam, & in illa ſponſa celebritate datum putabunt. Quod vepaulo poſt Alexander tradet, annun illum, more majorum ferreum fui, intellige de priſcis & moribus, & ulis. Nam Tertul. in Apologet. u m fuiſſe teſtatur: Imo etiam è neſtia priſca Romana ait eſſe, quod ronis Romanis. *Nulla aurum noatræter uno digito, quem ſponſus opigaſſet pronubo annulo.*

TIRAQUELLUS.

Siquidem prima & ſecunda hora.] Efeſt. Pompejo l. 4. ubi de *pronubis* loitur.

Nonnunquam per coëmptionem.] Eoëtio lib. 2. in Topica Ciceronis, ac vio l. 4. Æneid. in eum locum,

– *Ac dominum Æneam in regna recepi.*

Etximus in noſtris legibus Connubia. 4. n. 5. & ſeq. & vide infra c. 8.

Mulier in mariti familiam.] Mulie quod materfamilias facta fuiſſet nuptiis contrahendis, erat in mai manu, mancipioque, aut in eju in cujus maritus manu mancipioe eſſet: quoniam non in matrimoum tantum, ſed in familiam quoqumariti, & in ſui hæredis locum verſet. A. Gellius lib. 18. cap. 6. & ſui æredibus uxorem adnumerat Ulpias in fragmentis, tit. *Qui hæredes inſti poſſunt.* *

COLERUS.

*ide doctiſſimum libellum de hac tota re Communionis inter virum & uxorem, Franc. Hotomanni J.C.

MERCERUS.

4 *Quippe cum tribus.*] Hæc quidem eſt communis, & recepta opinio à Boëtio, Arnobio, Servio, & recentioribus. Mihi paulo aliter ſemper viſum eſt: florente libertate, non fuiſſe illos tres modos uxoris habendæ: & *coëmptionem* ac *confarreationem* unum prorſus modum conſtituiſſe: licet oppreſſa libertate, diſtinctæ fuerint, eo ſolo nomine, quod in *coëmptione* difficiliores multæ cerimoniæ negligerentur, & conſulto prætermitterentur, quæ in *confarreatione* ob religionem ſervabantur: etſi tam arcta per *coëmptionem*, quam per *confarreationem* conjunctio fieret. Quæ ſingula niſi bonis argumentis confirmo, nec dius fidius prætereat. Priſcis Romanis ſola *confarreatio* cognita fuit, ex inſtituto Romuli: ut auctor eſt Dionyſ. Halicarnaſ. l. 2. Poſtquam autem increbuit divortiorum conſuetudo, Romanorum ſingulos piguit, & forte etiam puduit, toties nuptialem illam confarreationem repetere, quoties uxor ducenda erat. Itaque *incuria virorum, fœminarumque* (ut loquitur Tacit Annali 4.) *Nuptiarum Cerimoniæ difficiliores conſulto vitatæ, Retentæ ſunt faciliores.* Priſca vero nubendi ratio, *confarreatio* proprio nomine: nova illa, *coëmptio* diſtinctionis gratia cognominata eſt. Idque poſt oppreſſam libertatem. Nam Cic. in Topicis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

coëmptione, & [1] confarratione: per coëmptionem u in viri familiam tranſit, quare materfamilias dicta, qu mariti manu & mancipio ſit: uſu vero & confarrati mim

Cære-monia.

Topicis, duobus tantum modis haberi uxorem docet, *Uſu & conventione in manum*, coëmptionis vero apud auctores illos priſcos nulla mentio, ejus ſaltem quæ diſtinctum uxoris habendæ modum conſtituat. Sed & in coëmptione videas plures cerimonias eſſe ſervatas, quæ propriæ Confarreationis dicantur. Servii fragmenta Confarreationi propriam faciunt, quod ſellæ duæ jugatæ tegerentur pelle ejus ovis, quæ mactata erat, & ibi nubentes reſiderent. *Mos* inquit *fuit flamini ac flaminiæ, ut per farreationem in nuptias convenirent, ſellas duas jugatas ovili pelle ſuperinjecta poni, ejus ovis quæ hoſtia fuiſſet, & ibi nubentes velatis capitibus Confarreatione flamen, ac flaminica reſiderent.* Id ipſum in vulgata ducendæ uxoris ratione alii auctores agnoſcunt. Feſtus. *In pelle lavata nova nupta conſidere ſolet, vel propter morem vetuſtum, vel ut teſtetur lanificii operam ſe præſtaturam viro.* Idem Servius *confarreationi* quaſi proprium, & peculiare tribuit, quod conjuges per fruges, & molam ſalſam jungerentur, & quod in manum convenirent. Ejus verba infra ſcripta habes. Idipſum in *coëmptione* ſervabatur. Obſervat Plinius cap. 3. lib. 18. Novas nuptas dantes ad maritum ſolitas præferre farreum: Feſtus vero *diffarreationem* etiam appellari monet divortium, quod adhibito *farreo* fieret. Divortium aut inter flamines ac flaminicas nullum erat. junctas vero ſponſorum dextras, multa docent. Seneca Controverſ. 6. lib. 7. *Ita iſte dextram ſororis meæ, niſi dum manumittitur non contigit.* Apud Trebellium Pollionem, Gallienus Imp. dicitur in celebritate nuptiali filio fratrum ſuorum jungere, ſponſorumque manus tenere, & jungere. Hoc ſolum diſcriminis erat inter *Confarreationem*, & *Coëmptionum*, in illa ſaltem conjunctione dextrarum, quod in *Confar-tione* per Pontificem Max. in *Coem-ne* per alium fieri deberet. Finis erit, ſi ſingula velim percenſere, coëmptionem à Confarreatione deant non eſſe diſtinguendam, n ratione qua diximus. Quod auten dit Alex. *Confarreatione muliere manum viri non conveniſſe*, mini rendum puto. Servius fragm. *Qu aliud dextræ, quam in manum con re? Quæ conventio, eo ritu perficitu igni & aqua adhibitis duobus ma elementis, natura conjuncta hab. Quæ res ad farreatas nuptias per quibus flaminem, ac flaminicam eſt jure pontificio convenire.* Qui l interim probat quod nos ſupra mus tam arctam in *coëmptione*, in *Confarreatione* conjunctionem ſe: cum in utraque conjuges i num convenirent, adhibitis ign & aqua.

TIRAQUELLUS.

1 *Confarratione.*] Imo vero per conferreationem nuptias fac cuit, quod non dicerem, niſi, err qui me poſt multos auctores t Taciti verba oſtenderent lib. 4. inquit, *Patritios, confarreatis pare genitos, tres ſimul nominari, ex unus legeretur vetuſto more: neque a ut olim, eam copiam, omiſſa conferr adſuetudine, aut inter paucos re pluresque ejus rei cauſas adferebat tiſſimam penes incuriam virorum narumque. Accedere ipſius cere difficultates, quæ conſulto vitarentu* quibus ſupereſt quidpiam reliqu Plin. l. 18. 1. & 3. in fragmen piani tit. 9. reliquos vero contra modos amplius, vide lib. de ju cap. 30. *

COLERUS.

* Arnobius lib. 4.

I 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mine. quæ quidem confarratio ſolis pontificibus dabatur.[1] Tametſi ſortitione nonnunquam uxores ductas, & ſponſalia inita inveniamus. Stipulatione ergo facta, & ſponſione ſequuta,[2] ignem & aquam in limine appoſitam atque tangere jubebatur, qua etiam nova nupta aſpergitur: quaſi eo fœdere inexplicabili vinculo, & mutuo nexu

TIRAQUELLUS.

Tametſi ſortitione.] Ex Plauto in Caſina, & Suetonio in Tiberio c. 35. & [illegible] diximus in commentariis Primigeniorum quæſt. 17.

Ignem & aquam.] Ex Varrone libro aut aliorum computatione 4. de [illegible]gitina Plutarch Prob. cap. 1. ubi ejus rationem reddit. & Servio 4. Æn. in eum locum,

– Fulſere ignes & conſcius æther
Connubii. ——

[illegible] Fe[st.] Pomp. l. 2. poſt princip. cujus [h]æc ba ſunt, *Aqua dicatur, à qua [illegible]. Aqua & igni interdici ſolet [damn]atis, contra accipiunt nuptæ: videlicet [qu]ia hæ duæ res humanam vitam [m]axime continent.* Et l. 6. *Facem, inquit in nuptiis in honorem Cereris præferebant, aquaque ſpargebatur nova nupta, e ut caſta, puraque ad virum veniret, ſive ut ignem atque aquam cum viro communicet.* Idque dicit Ovidius [l]oquens de his l. 4. Faſt.

[N]ova fit conjux. ——

MERCERUS.

Ign. & aquam in limine.] Cautelæ dum nova nupta raperetur, & ad virum traheretur, vir qui eam [d]omi præſtolabatur, *ignem*, & [aquam i]n limine domus ſuæ conſtituebat, [u]t ex Plutarcho colligas. Ea forte [u]xor [e]grediendo contingebat, quo [d]iceretur accepta *igni, & aqua.* Sunt [qui] [pu]tent, aquam ſolum paratam à viro [in] limine domus ſuæ, & facem [qu]a [ill]æ nuptæ præluxerat, demerſam in aqua, & eo ritu uxorem dici acceptam *igni, & aqua.* Quod non omnino improbandum. Vterque tamen ſponſus, non tam in ingreſſu illo, quam inter ſacra nuptialia *ignem & aquam* videtur contigiſſe. Et eo ſe ritu obligaſſe ad copulam nuptialem. Certe *ignis, & aqua* ad illud ſacrificium deferebantur. Valer. Flaccus.

Inde ubi ſacrificas cum conjuge venit ad aras,
—— ignem Pollux undamque jugalem
Prætulit ——

Quo loco forte verius uxor dicetur *igni & aqua* accepta. Servii fragmentum ſupra ſcriptum id confirmat. Potuit tamen nova nupta pluries illum *ignem, & aquam* contingere: ſicut & pluries lavabatur. Nam & antequam egrederetur domo paterna, *aqua* ſpargebatur. Et cum ad virum perveniſſet, ejus pedes lavabant Pronubæ. Auctor mihi Varro. *Mariti uxores accipiebant igni & aqua de puro fonte, per puerum fœliciſſimum, & puellam quæ intereſt nuptiis, de qua ſolebant novæ nuptæ pedes lavari.* Quibus verbis admonet Varro, ignem illum, & aquam petita è puro tum foco, tum fonte. Quod religioſe certe ſervabatur. Admonet vero Plutarchus, ignem illum quo accendebantur faces nuptiales, petitum fuiſſe è foco Ædilium. Inde forte etiam hic ignis petitus erit. Religio certe erat, in ea feſtivitate uti igne, & aqua non puris. Colligas ex his Propertii lib. 4. Eleg. 3.

Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
Traxit ab everſo lumina nigro rogo.
Et Stygio ſum ſparſa lacu, nec recta capillis
Vitta data eſt, nupſi non comitante deo.

1 Et

nexu forent copulati. Hæc enim elementa ſunt primæ na-
turæ, quibus vita victuſque communis conſtat, [1] & c[…]
bus, qui extorres ab hominum cœtu futuri ſunt, interd[…]
Græci. legibus ſolet. Apud Græcos vero [2] & Macedones pan[…]
Mace-dones. gladio diviſum, ſponſum & ſponſam cum ineunt ſpon[…]
Galatæ. lia guſtare ſolenne fuit. [3] Apud Galatas, ut ex eodem p[…]
culo vir & uxor bibant. Quare Cama Galata cum [...]
mortem illatam à Sinorige ulciſci vellet, diſſimulato d[…]
lore, ſponſalia cum eo inire finxit, venenatumque po[…]
lum illi propinavit, quo hauſto, Sinorix, & ipſa læta qu[…]
Coii. ulta virum eſſet, mortem obivere. [4] Cojis autem in m[…]
fuit, ut ſponſi cum ineunt ſponſalia muliebri veſte indu-
tur. [5] Romulus quoque in communione panis & ac[…]
Alii. matrimonii fœdus iniſſe traditur. Ab aliis eſt uſurpat[…]
ut vitta purpurea candido diſtincta, aut veſte verſicol[…]
ſicut apud Latinos uſus erat, nova nupta ſponſuſque a[…]
Juno jugalis. ciantur, [6] aut jugum pariter ſubeant: quare [7] Juno jug[…]
di,

TIRAQUELLUS.

1 *Et quibus qui extorres.*] Ovid. l. 4. Faſtorum loquens de igne & aqua.

An quod in his vitæ cauſa eſt, hæc perdidit exul.

2 *Et Macedones.*] Q. Curtius lib. 8. ubi de matrimonio Alexandri & Roxanes. ibique dicit eos, qui hunc morem condiderunt, parco ac parabili victu oſtendere voluiſſe jungentibus opes, quantulo contenti eſſe deberent.

3 *Apud Galatas.*] Ex Plutarcho in libr. de claris mulieribus.

4 *Cojis.*] Plutar. Problem. c. 171.

5 *Romulus quoque.*] Dionyſ. Halic. l. 2. & Plutarch. in vita Romuli. & in noſtris conſuetud. ubi de contractu viri & uxoris.

6 *Aut jugum pariter ſubeant.*] Ad quod alludit illud Virg. l. 4. Æn. poſt princip.

Ne cui me vinclo vellem ſociare jugali.

Vbi Servius *propter jugum*, inquit, *quod imponebatur matrimonio conjungendis.*

7 *Juno jugalis dicta.*] Servius in eundem locum Virgilii. Ex quo idem Virg. lib. eodem,

Junoni ante omnes cui vincla j[…] curæ.

Et ea quoque ratione juga diceba[…] nam Feſtus Pompejus lib. 9. *Jug[…]* inquit, *vicus dicitur Romæ, quia i[…] rat ara Junonis jugæ, quam pu[…] matrimonia jungere.* Sed & ipſa [...] *Zygia* dicta eſt. Hujus appella[…] meminit Apulejus l. 6. Metamor[…] nuptiis Pſyches. *Quam*, inquit, *c[…] Oriens Zygiam veneratur.* & inte[…] Pindari in Nemeis in hymno ad [...] num Vlcæ filium Argitum, de [...] Junone, Juno, ait, ipſa eſt γαμη[…] ζυγία. Hincque eſt illud Ovidii [...] piſtola Phyllidis ad Demophoo[…]

Junonemque toris quæ præſidet [...] maritis.

Quo pertinent illa Dionyſ. Ha[…] libello, Quomodo fiant epithal[…] hoc ſenſu, *Jupiter & Juno prin[…] jungentes Dei ſunt & copulantes: [...] hic quidem pater omnium vocatur [...] vero Zygia, quod fœminam mari c[…] geret.* Et vide quæ infra dicam l. [...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ice quaſi æquiſſimo jure & concordibus animis invicem
ecrentur, ſocietaſque & communicatio vitæ coita fo-
et. Vel caput obnubant, ut veteribus mos erat, [1] unde
upæ. [2] Perſæ autem & Aſſyrii, accepta invicemque da-
a extra, fœdus matrimonii ineunt. Nihil enim apud
lo ide antiquius erat. [3] Apud Hetruſcos in conjunctione
upali, viri ſublimes [4] porcam immolant, quaſi diis teſti-
us lud bene ceſſurum, & futurum inviolabile. Quod
uim [5] dirimere non licebat, niſi divortio, morte, ca-
ptivitate,

Nuptiæ unde. Perſæ & Aſſyrii. Hetruſci.

1 *de nuptiæ.*] Feſtus Pomp. l. 12. Det. in Hecyram Terentii.

COLERUS.

Un nuptiæ.] Feſtus etiam nu- am ἀπὸ τῆς νύμφης deducit. Cor- fici Nuptias dictas eſſe putat, *quod* *… jutur conjugia.* Curiatius, *quo* *… ptio fiat.* Idem Feſtus: Nuptias … *quod Græci dixerunt νυμφεῖα.* … nen qui dicerent, appellatas … uod appellat uxorem νυὸν Ho- … onſuetudine Græcorum anti- … m ait, ἐξ ἀπίης γαίης νυὸν ἀν- … χμητάων.

IRAQUELLUS.

2 *… ſæ.*] Arrianus de geſtis Ale- … 3. tradit Perſarum & Medo- … re nuptias celebrari uxoribus … exte & oſculo acceptis. Adde au- … apud alios quoque, vel ex Virg. … 4. Æneid. ubi Dido Æneam ita al- … oquit.

… oſter amor, nec te data dextera
… ondam,
… ritura tenet crudeli funere Dido.

… poſt:

… bis lacrymas, dextramque tuam
… ,
Per connubia noſtra, per inceptos hyme-
… eos.

Quam Servius illam datam dex- … ſimpliciter tradit ad fœdus ami- … Amplius quoque reperias, Age- … Lacedæmoniorum & Otym … onium Reges, junctis dextris, … duceret, alterum ut puellam daret ſpopondiſſe, apud Xenophontem rerum Græcarum lib. 4. initio. ſic Gobryam Aſſyrium manum dediſſe, & Hyſtaſpæ accepiſſe ut filiam ſponderet, extat apud eundem Cyropædiæ lib. 8.

3 *Apud Hetruſcos.*] Varro 2. Rei ruſticæ cap. 4. ubi tamen non *porcam*, ſed *porcum* dicit.

COLERUS.

4 *Porcam immolant.*] Sumſit ex Varrone lib. 2. de re ruſt. cap. 4. qui ſic ait: *Ab ſuillo genere pecoris immolandi initium primum ſumtum videtur: cujus veſtigia, quod initiis Cereris porci immolantur, & quod initiis, pacis fœdus cum feritur, porcus occiditur: & quod nuptiarum initio antiqui reges ac ſublimes viri in Hetruria in conjunctione nuptiali, nova nupta & novus maritus primum porcum immolant. Priſci quoque Latini & etiam Græci in Italia idem factitaſſe videntur. Nam & noſtræ mulieres, maxime nutrices, naturam, qua fœminæ ſunt, in virginibus appellant porcum, & Græce χοῖρον: ſignificantes eſſe dignum inſigne nuptiarum.* Hæc Varro. Cur autem initio nuptiarum porca immoletur, putant hanc eſſe rationem viri docti, ut in ſuſcipiendis liberis adeo fœcunda eſſet nupta, ut olim ſcrofa, quæ porcos triginta pepererat.

TIRAQUELLUS.

5 *Dirimere non licebat, niſi.*] Quæ ſequuntur in hac clauſula, ſunt verba Pauli *l. 1. ff. de divor.*

ſ *Dona*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Matrimonii ſolutio. Dona uxori dare prohibitum. Annulus pronubus. Germani.

ptivitate, vel ſervitute. [1] Dona vero & munuſcula vi
ab uxore, vel contra accipere, legibus erat & ſcrio
jure vetitum: nefas exiſtimantes, quos legitimus
mor conjunxiſſet, donis videri potius allici quam c
jugali amore conciliari. [2] Annulus tamen ſponſæ do
mittebatur à viro, qui pronubus dictus: is enim erat
reus, & ſine gemma, priſca videlicet ſecula, & ant
victus parſimoniam, ac frugales mores deſignans. [3] G
manorum fertur mos non improbandus, ut ſponſus co
placitæ mulieri, quam ducere animo deſtinavit, do
det: qua exhibita, frenatum equum & boves, ſcut
gladium & arma tanquam pignus amoris uxori mi
[4] Cum vero ſponſa ad virum ire parat, in ipſo nuptia
celebri officio ſervatum eſt, [5] ut rectam tunicam & pu

tog

1 *Dona vero.*] Ex Plutarch. in præceptis Connubialibus cap. 36. & Problem. cap. 7. ubi ejus rei multas rationes reddit, ut & Juriſconſ. in *ll.* 1. 2. *& 3. ff. de donat. inter vir. & uxor.*

2 *Annulus tamen ſponſæ.*] Ex Plin. lib. 33. cap. 1. Tertullianus tamen, Apolog cap. 6. tradit hunc annulum *aureum* fuiſſe: *Aurum*, inquit, *de matronis nulla norat, præter unico digito, quem ſponſus oppignoraſſet pronubo annulo.*

3 *Germanorum.*] Corn. Tacitus in lib. de Moribus Germanorum.

4 *Cum vero ſponſa.*] Plinius lib. 8. cap. 48. *Tanaquil*, inquit, *texuit rectam tunicam, quales cum toga pura tyrones induuntur, novæque nuptæ.*

MERCERUS.

5 *Ut rectam tunicam.*] Non omnino bene hic vel ſentit, vel loquitur Alex. Virgo pridie nuptiarum illa veſtimenta tum primum veſtiebatur. Id tamen non ad nuptialem, ſed ad aliam privatam, & communem ſolennitatem pertinebat. Quam Tertul. *Togæ* diceret. Vnde ea veſtimenta non ſumebantur ſolenniter, ab iis quæ ſecundo nubebant, vel tertio. Sed, & ipſum mares ſervabant Tyrocinii die, quo ſæpe fere uxorem non ducebant. Feſtus porro, ea veſtimenta modo
pliciter *recta*: modo *Regillas* app
Recta dicta ſunt à ratione tex
Regillæ vero, vel quia ut à tecto
lum apud Plautum, & Apuleſum
vatur: ſic à *recta regilla*: Vel quo
dunt Iſidorus, & Nonius, *quia*
ſtimenta primum dari ſolebant
beris. Dicitur enim Tanaquil,
mum texuiſſe, & Servio Tullio,
ipſa educabat dediſſe. Plinio c.
Virgines ergo (ut de hoc more
mur, quem nobis proponit Alex
die nuptiarum veſtimenta rec
ducbant: & in iis cubitum iban
nis gratia. Feſtus. *Regillis tunici*
& reticulis luteis, utriſque text
ſum verſum à ſtantibus pridie nup
diem virgines indutæ cubitum iban
nis cauſſa, ut etiam in togis vi
dandis obſervari ſolet. Id faciebar
mi ante deos familiares. Proper
Mox ubi bulla levi demiſſa eſt aure

Matris & ante deos libera ſump
eſt.

Ideo Tertul. Hanc ſolennitate
vatam appellat, quia privatim
ædes: Et *communem*, quia ab o
ſervabatur. Itaque Virgines i
tum primum prætextam poneb

tgam veſtiat, [1] verbenaque, quæ Veneri dicata eſt, & tribus herbiſque à ſe lectis [2] corollam texat, eamque ſub aiculo deferat. [3] Id quod Locrenſibus in uſu erat, ut Locrenſes. ntronæ ex lectis floribus nectant coronas. Nam empta gtaret ſerta, vitio dabatur. [4] In Bœotia uſurpatum eſt, Bœoti. uponſam obtegens, aſparago coroneunt: [5] apud Græcos Græci. aem ſiſymbrio [6] caputque haſta gladiatoris, quæ in corpore

oia puerilia veſtimenta. Quæ ideo dintur cedere facibus maritis apud Prert. lib. 4.

ox ubi jam facibus ceſſit prætexta maritis,
Pxit & acceptas altera vitta comas.

Prætam vero illam diis ſuis conſecrant, ut Fortunæ Virginali. Arnob. lib *Quum in matrimonia convenitis, vinum togulas fortunam defertis ad viralem.* Bullas autem, ſtrophia, & æn ornamenta puerilia dicabant aus, vel etiam Veneri. Varro: *Suſ-ger Laribus marinas molles pilas, retimla, ac ſtrophia.* Huic ſolennitati meus intererat (vocari quippe ſoleba amici omnes, & propinqui) & ea cte erat apud ſocerum. Ab ſponſa nen ſecubabat.

TIRAQUELLUS.

Verbenaque.] Feſtus Pompejus libro *Corollam,* inquit, *nova nupta de floris, verbenis, herbiſque à ſe lectis ſub iculo ferebat.*

COLERUS.

2 *orollam texat.*] Quam coronam fort eſtus alludit, cum inquit: *Panarp dicuntur coronæ, ex vario genere lorufactæ.*

MERCERUS.

Cdam texat.] Ea coronabat ſponam ter ſacra nuptialia. Vnde fatum *Coronari* ſæpe dicatur pro *nuere.* larmenopulus l. 4. tit. 4. de nuotiis andeſt. μηδεὶς μυστικῶς στεφανούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων. id eſt, *nemo em coronetur, ſed præſentibus multi*

TIRAQUELLUS.

3 *quod de Locrenſibus.*] Id ex Strabone eſt lib. 6. qui de his loquens, *Ad hæc*, inquit, *vero loca Proſerpinam è Sicilia adventaſſe, legendos ad flores, credidere veteres: quoniam florentiſſimæ regionis amœniſſima prata eſſe conſtat. Hinc matronis uſus invaluit, ut collectis ex floribus coronas texant, cum per dies feſtos empta geſtare ſerta, vitio illis detur.*

4 *In Bœotia.*] Plutarch. in eo libro, cui titulum fecit, γαμικὰ παραγγέλματα cap. 2. *In Bœotia*, inquit, *ſponſam obtectam aſpharagine coronant: nam ut ea ſuavem ex aſperrima ſpina fructum fundit, ſic nova nupta primam aſperitatem difficultatemque ſuam non defugienti, nec indignanti marito, urbanam, jucundamque vitæ ſocietatem præſtabit.* Ubi cum aſpiratione *aſpharagi* fit mentio ſicut ex Ariſtophane obſervavit Athenæus l. 2. cap. 23. Sicut paſſim licet in *Calpurnio*, pro *Calphurnio*: *Tropæo*, pro *Trophæo*: *Pœnice*, *Phœnice*: *Stropium*, pro *Strophium*: *Epeſtio*, *Epheſtio* ex Herodoto & Homero: *Pano*, pro *Phano* ex Athenæo, & ſimilibus.

5 *Apud Græcos autem ſiſymbrio.*] Ex Ariſtophane, cui ſiſymbria vocantur folia, quibus coronantur ſponſi, quos Græci, *Nymphios* vocant: ideoque apud eundem eſt proverbiale illud.

Ὑμεῖς μὲν ἄρα γε ζῆτε νυμφίων βίον.
id eſt,
Vos igitur ſponſorum vitam vivitis.

6 *Caputque haſta.*] Feſt. Pompejus libro 3. ubi de celibari haſta. unde & Ovid. lib. 2. Faſtor.

Nec tibi quæ cupidæ matura videbere matri,
Comat virgineas haſta recurva comas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pore mortui ſtetiſſet ([1] quæ celibaris dicta eſt) comat, frontem [2] & comam diſcriminet. Opinari licet, quaſi f... tes ea de cauſa viros ſe genituram ominetur: aut qu... ſponſi diſciplinæ ſe ſubditam fateatur. [3] Debere enim u... res ſub viri diſciplina eſſe & corrigi, ſeveriſſimis exe- plis veteres voluere. [4] Flammeo etiam caput velab, pu-

Flammeum.

MERCERUS.

1 *Quæ celibaris dicta eſt.*] Nonnulli volunt hanc diſcretionem à marito factam fuiſſe. Forte tamen non fuerit tum maritus apud ſponſam. Satis enim erat ſollicitus, ut ipſe pecteretur, ungeretur, ſacrificaret, & alia multa ſolennia præſtaret. Tamen de eo nil pronuncio. Hæc haſta incurva erat. Ovid.

Nec tibi quæ cupidæ matura videbere matri
Comat virgineas haſta recurva comas.

Aliis diebus mulieres Romanæ diſcernebant capillos acu, quæ propterea *diſcerniculum* Lucilio, Feſto *Cnaſon* dicitur. Quod acus genus grandius erat. (Erat enim aliud minus, quo utebantur retinendis & colligandis ſtrophiis, orbibus crinium & cæteris) quod *Laſcivum* Tertul. & Martialis cognominant, quia laſciviæ erat talis comæ diſcriminatio, & peculiaris matronarum.

COLERUS.

2 *Et comam diſcriminet.*] Vide præter Feſtum & Ovidium, Plutarch. Problemat.

TIRAQUELLUS.

3 *Debere enim uxores.*] De hoc late diximus in 1. l. Connubiali ubi videre poteris.

4 *Flammeo.*] Ex Feſto Pompejo l.6. & lib. 13. ubi de nuptiis loquitur. Quo etiam ſpectat illud Suetonii in Nerone cap. 28. *Puerum Sporum exectis teſtibus, etiam in muliebrem naturam transfigurare conatus, cum dote & flammeo perſolemni nuptiarum celeberrimo officio, deductum ad ſe pro uxore habuit.* Et Corn. Taciti de eadem re loquentis l. 15. quo loco ſupra * citavimus. ... Apuleji l. 4. Metamor. *Puella nup... deterget lacrymas ipſa ſuo flammeo* ... in Apologia 2. ubi loquitur de fili... juſpiam (ni fallor) Herennii R..., *Venit igitur ad eum nova nupta ſ... & intrepida, pudore diſpoliato, flor... oleto, flammeo obſito.* Et Catul. in ... thalam. Juliæ & Mallii,

Cinge tempora floribus
Suaveolentis amaraci.
Flammeum cape. ——

Et poſtea,

Flammeum videor videre.

Et Lucanus lib. 2.

Non timidum nuptæ leviter te... pudorem
Lutea demiſſos velarunt flamme... tus.

Et Juvenalis Satyra 10. loque... Meſſalina volente nubere Silio,

—— *Dudum ſedet illa parato*
Flammeolo. ——

Martialis lib. 11. Epigram. 79.

Flammea texuntur ſponſæ, jam... parata eſt,
Tondebit pueros jam nova ... tuos.

Et lib. 12. Epigram. 42.

Barbatus rigido nupſit Callis... Aphro:
Hac, qua lege viro nubere virgo ...
Præluxere faces, velarunt fla... vultus,
Nec tua defuerant verba T... tibi.

Huc pertinet illud Ovidii lib. 3. ... rum,

Anna tegens vultus, ut nova ... ſuos.

Vt tamen non omittam quod ... tur in c. fœminæ. 3. quæſt. 5. *Fa...*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pudoris cauſa)[2] quod lutei coloris erat,[3] quo matronæ ſpe-
atę pudicitiæ tegebantur. Quodque eo[4] flaminica uteba-
r, cui divertere à viro non licet, ideo ſine diſſidio matri-
onium fore opinati ſunt. Id tamen[5] apud Spartanos in *Spartani.*
ore fuit, ut virgines innuptæ, & quæ nullo conjugii fœ-
ere junctæ eſſent, facie invelata & aperta: nuptæ vero, niſi
lata parte oris, & operto capite, foras non prodirent.
Chelidoniis quoque mulieres, quæ ſe alienis viris collo- *Chelidonii.*
ſſent, dimidium faciei invelare jus erat, ultra revelare
titum. [7] Seque cingulo cingebat ex lana ovis contexto,
quod

n nubunt, ideo flammeo velari, ut ſe erint ſemper maritis ſuis eſſe ſubdi-. Et vide noſtras leges Connubial. 3. inter ornamenta muliebria, in bo, *flammeum.*

COLERUS.

* Quæ Taciti verba Lipſius ſic edi: *Inditum Imperatori flameum, miſſi pices duo, & genialis torus, & faces tiales: cuncta denique ſpectata, quæ um in fœmina nox operit.* Vbi tamen *auſpices duo* ex Sulp. Severo legit vinus Torrentius *auſpices, dos & ialis torus.*

MERCERUS.

1 *Pudoris cauſſa.*] Hujus moris aliæ, multo meliores cauſæ afferuntur à tarcho, & aliis auctoribus Roma-. Quibus aliam addiderim: nempe aſcinum arceretur, & ne novæ nu- mala lingua noceret. Tertul. de land. Virginib. *Virgo prudens confu- ad velamen capitis, ut ad galeam, qua rotegat adverſus faſcinum.* Quod etſi tur de virgine Chriſtiana, alludit en ad morem Romæ receptum. porro mos à Græcis ortus eſt. A- Homerum, Helena donat Thele- chum peplo, quod det uxori nuptia- tempore. Quod autem Alex. poſt- radit, matronas ſpectatæ pudicitiæ neo velatas prodiiſſe, non temere piendum puto. Etenim flameo fuerit opus iis quæ ſtola uteban- Stola enim eo munere fungeba- Iſid. *Stola matronale operimentum, quod cooperto capite, & ſcapula, à dextro latere in lævum mittitur.* Ita velatæ ſine flameo matronæ prodierunt. Erat enim nefas integris moribus, matronam in publico vel ſine ſtola, vel aperta facie conſpici. Vnde Sulpitius Gallus apud Valer. Vxori repudium dixit, quod in publico aperta facie conſpecta eſſet.

TIRAQUELLUS.

2 *Quod lutei coloris erat.*] Plinius lib. 21. c. 8. & Lucanus ubi nuper citavimus.

3 *Quo matronæ.*] Nonius Marcellus de genere veſtimentorum ait, *flammeum eſſe, quo matronæ capita tegant.*

4 *Flaminica.*] Feſtus Pompejus in duobus locis lib. 6.

COLERUS.

Flaminica utebatur.] Feſtus: *Flameo amicitur nubens, boni ominis cauſſa: quod aſſidue eo utebatur Flaminica, id eſt, flaminis uxor, cui non licebat facere divortium.*

TIRAQUELLUS.

5 *Apud Spartanos.*] Plutarch. in Apophthegmatis Laconicis, ubi de Charilao.

6 *Chelidoniis.*] Idem auctor Probl. cap. 162.

7 *Seque cingulo.*] Ad Romanos redit, idque uſque ad clauſulam, *Zona*, eſt ex Feſt. Pompejo l. 3. ubi de *cingulo* loquitur.

MERCERUS.

Seque cingulo cingebat.] Hoc faciebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quod Herculaneo nodo vinctum, nemini, niſi in geni
toro, & dum ſacrum nuptiale fit, ſolvere permittitur,
minis cauſa ſcilicet, ut in ſobole gignenda, educendiſq
liberis, ſicut Hercules, fœcundus foret, eo argument
quod illum eximiæ fœcunditatis (quippe qui ſeptuagi
Zonæ ſolutio. ta ex ſe liberos reliquit) fuiſſe dicunt. [1] Zona quoque n
vam nuptam circumcingi, quæ nuptiarum die à viro ſ
vebatur, nonnulli ferunt. [2] Mox nuptiali mundo compt

in pe

bat pridie nuptiarum. Quod addit id factum ut virgo fœlix eſſet in ſuſcipiendis liberis, vulgaris opinio eſt. Fortaſſe etiam factum erit ad omen facilitatis in partu. Certe refert Suidas, parturientes ejuſmodi cingulo præcingi ſolitas, ut omen illis eſſet, tam facilem eſſe futuram liberationem à partu, quam facilis erat ſolutio iſtius cinguli. Poſt nuptiarum diem, id cingulum Dianæ conſecrari ſolitum tradit idem Suidas. Quod autem Herculano nodo cingulum illud ligaretur poteſt factum videri, vel ob eam cauſſam quam tradit Feſtus, nempe ut tam fœlix eſſet maritus in ſuſcipiendis liberis, quam fuerat olim Hercules: vel quia is nodus vim quandam ad multa utilem habere crederetur, & ſolennis eſſet zonis, & cingulis quibuſlibet ligandis. ut eſt apud Plinium c. 6. l. 28.

COLERUS.

Seque cingulo cingebat.] Vnde Junoni *Cinxiæ* nomen. De qua Virg. 4.

Junoni ante omnes cui vincla jugalia curæ.

Statius: *dat Juno verecunda vincula.* Varro tamen apud Auguſt. de civit. lib. 4. cap. 11. ait: *Virginenſem deam fuiſſe, cui virgines ſolvebant zonam.* Quam Arnobius *Virginalem Fortunam appellat.*

TIRAQUELLUS.

1 *Zona quoque.*] Varro * in Geruntodidaſcalo apud Nonium Marcellum, quo loco de cingulo loquitur. Hincque *Cinxiæ Iunonis nomen ſanctum habebatur in nuptiis, quod inito conjugio ſolutio erat cinguli, quo nova nupta cincta erat*, ut ait Feſt. Pomp. lib. 3. De ſo
tione vero *zonæ* multa videbis in n
ſtris ll. Connubial. l. 3. num. 31.

COLERUS.

* Varronis in γεροντοδιδασκάλῳ v
ba hæc ſunt: *Novos maritos tacitus*
xim uxoris ſolvebat cingulum.

MERCERUS.

2 *Mox nuptiali mundo, &c.*] Mu
dus nuptialis erat in cultu, & orn
Ornatus erat in auro, gemmis, &
ſtibus. Quibus munditer & nitide
nari ſolebat nova nupta. Propert.
Nec minus, Eois pectus variare lapill
Quam formoſa novo quæ parat ire
Cultus vero, in cura capilli, vultus
cutis. Comebatur vero virgo nub
diligenter, pectebatur, ungeba
Crines digerebantur in ſex orbes,
annulos gradatim, hoc eſt ita ut ſ-
rior quiſque annulus inferiore mi
eſſet. Qualis ornatus tribuitur D-
cticæ, apud Martianum Capellam-
ratque proprius matronarum, u
Plauto, Tertul. & aliis docemus a-
His orbibus reticulum imponeba-
Reticulo & flammeolum, & Coro
quam Sidon. Apollinaris ex oliv-
cit, in Epithalamio Polemmii & A-
neolæ. neſcio an in hoc à more vi
receſſerit. Ornabatur vero nova n a
à matre, vel ſi ea deeſſet, à proxima-
ceſſitudine; ut colligas ex 4 Mileſ-
puleji. Ad ornatum porro novæ n æ
pertinet ſoccus luteus, cujus non e-
minit Alex. & faſciæ quibus tin es
ſuperflui humerorum corrigeren
& alia multa, quæ non eſt animu ic
perſtringere.

1rb

n pêlle lanata ſedere jubebatur: eique pellem ſub pedibus ravere, ſane vetuſtum morem, [2] quo pellibus veteres uſi int, ſignificantes. [3] Luſitanis vero, in roſeis tantum orna- *Luſitani.* ientis ſponſas locare permittitur, quibus omnes utuntur ariter, alterius generis non licuit. [4] Cumque ad virum pro- *Cæremoniæ dum ſponſa ad virum proficiſceretur.* ctura nova nupta egredi vult, ipſum limen tranſcendere a ſponte: aut veſtibulum tangere non ſinunt: [5] ſed quaſi ptam & invitam [7] è gremio & ſinu matris, tranſcendere nina volunt, videlicet niſi coacta, ſuos relictura, aut proios lares exitura non fuiſſet: vel quia ubi delibandus flos aritalis erat, invitam ingredi videri volunt. Ipſa vero domum

TIRAQUELLUS.

1 *In pelle lanata.*] Hæc uſque ad ſic. *Luſitanis*, ſunt Plutarch. Probl. .30. & Feſti Pompeji lib. 9. in fin.

COLERUS.

2 *Quo pellibus veteres uſi ſunt.*] Pelin uſus antiquiſſimus, unde & *pel-* Hercules habere fingebatur, teſte lo.

TIRAQUELLUS.

3 *Luſitanis vero.*] Strabo loquens vatim de Baſtetanis Luſitaniæ pois lib. 3.

4 *Cumque ad virum.*] Ad Romanos it, eſtque id ex Plutarcho, Probl. 42. & Servio, qui ex Varrone aliam dit rationem in Virg. Eclo. 8. enarte eum verſum,

Mopſe novas incide faces, tibi ducitur uxor.

Lib. 2. Æneid. in eum locum,

Veſtibulum ante ipſum. ——

Hinc quoque illud Lucani lib. 6.

Tranſlata vetuit contingere limina planta.

Sed quaſi raptam.] *Rapi virgo ſimulatur ex gremio matris, aut, ſi illa neſt, ex proxima neceſſitudine, tum videbatur: quod ea res Romulo feliciceſſiſſet*, ut refert Sextus Pompeju b. 16. ad quæ reſpexit Virgil. ubi, no præeunte exemplo, inquit lib. 8. Æid. —— *Raptas ſine more Sabinas.*

MERCERUS.

E gremio & ſinu matris.] Eleganter hoc, contra quam ſententiam, nonnulli, & inter eos Nicolaus Hotomanus, qui docet virginem, poſtquam ad maritum eſſet perducta, in ſinu matris, vel proximæ neceſſitudinis collocatam & inde dicis cauſſa raptam. Inde autem factum eſt, ut *Rapere* pro *nubere* dicatur, & *Rapina* pro *nuptiis*: ut apud Propertium:

Nec mea de ſterili facta rapina domo.

Ex quo verſu, ſatis refellitur error Nicolai Hotomani, ſi accurate conſideretur. Quod vero hic Alex. dicit de utroque limine, verum id certe eſt. De limine mariti nemo dubitat. de limine autem domus paternæ, poſſet aliquis dubitare. Profero vero teſtimonium Plaut. Caſin. *Senſim ſuper attolle limen pedes nova nupta, ſoſpes iter incipe hoc, ut viro tuo ſemper ſis ſuperſtes.* Hujus moris multas cauſſas profert Plutarch. His adde quod limen quodammodo ſceleratum haberetur utpote quod à neſcio quo poëta *ſcelerata ſedes* appelletur: & in quo Furia, & Helena (quæ Græciæ, atque Aſiæ communis Erynnis) ſedeat, & in quo mortui collocentur: & quod denique ſagæ ſæpe ſoleant incantare: in limine enim ſolebant exuvias eorum defodere, quod perditos volebant. Adde etiam, quod limen opinione nonnullorum ſit amori dicatum. Certe apud Petronium neſcio quis Amori ſupplicaturus, in limine genu ponit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

domum egreſſa, [1] præcedente tibicine, & eo qui car
[2] hymenæum, officio frequenti affinium ſtipata, [3] colu
comptam ſecum defert, & fuſum cum ſtamine: [4] duo v
ro [5] patrimi & matrimi pueri, eam tenentes deferunt, [6] te
ti

TIRAQUELLUS.

1 *Præcedente tibicine.*] Tibicinem adhiberi in nuptiis teſtimonio eſt illud Plauti in Aulularia loquentis de nuptiis Megadori & filiæ Euclionis,

— Præterea tibicinem,
Quæ mihi interbibere ſola, ſi vino ſcateat,
Corinthienſem fontem Pirenem poteſt.

Idque non ſolum apud Romanos, ſed & apud alios. Nam cum Philippus Macedo, Alexandri Magni pater, nuptias ageret, acciti tibicines carmen Cyclopeum, quaſi de colludio, concinuiſſe traduntur, quod omen ei fuit oculi dextri apud Methonem amiſſi, ut tradit Solinus c. 14. aut, ut alii dividunt, 15. Cyclopes enim unoculi eſſe traduntur, ut videre licet apud Homerum lib. 9. Odyſſeæ, & nos alibi diximus.

2 *Hymenæum.*] Plutarch. Problem. cap. 30. in fin. Hincque illud Apuleji Metam. 4. loquentis de nuptiis Cupidinis & Pſyches, *Domus tota lauris obſita, tedis lucida, conſtrepebat Hymenæum.* Et hic omnino vide Servium in eum locum Virg. lib. 1. Æneid.

— Inconceſſoſque Hymenæos.

3 *Colum comptam.*] Plinius l. 7. c. 4. *Lanam*, inquit, *cum colo & fuſo Tanaquilis, quæ eadem Caja Cæcilia vocata eſt, in templo M. Anci duraſſe prodente ſe, auctor eſt Varro, factamque ab ea togam regiam undulatam in æde Fortunæ, qua Ser. Tullius fuerat uſus. Inde factum, ut nubentes virgines comitaretur colus compta, & fuſus cum ſtamine.* Et Plutar. Problem. cap. 30.

4 *Duo vero patrimi.*] Feſtus Pomp. lib. 14. *Patrimi*, inquit, *& matrimi pueri prætextati tres nubentem deducunt: unus qui facem præfert ex ſpina alba, quia noctu nubebant: duo qui tenent nubentem.* Plutarch. autem Problem. 2. ſcribit, *nec plures nec pauciores quin facibus in nuptiis præferri*, hujuſque meri rationes reddit ex Varrone aliter, ut ibi videre poteris. Et hæ dem *faces nuptiales* memoratæ Ciceroni in oratione pro Cluen habita, Catullo in epithalamio J & Mallii.

Clauſtra pandite januæ
Virgo adeſt, vides ut faces
Splendidas quatiunt comas.

Et rurſum poſtea,

Tollite pueri faces.

Virgilio ecloga 8. cum dicit,

Mopſe novas incide faces, tibi duc
uxor.

Vbi Servius; *Quæ ſolent*, inquit, *pr nubentes puellas.* & lib. 4. Æneid.

— Nec conjugis unquam
Prætendi tædas, aut hæc in fæ
veni.

Et Horatio lib. 3. Carminum, Od Livio 4. Decad. l. 10. & Apulejo Metam. & Corn. Tac. lib. 15.

COLERUS.

5 *Patrimi & matrimi.*] Feſtu terpretatur *pueros, quorum uterq rens in vivis eſt.* Alii vero, *qui dem patre & matre nati ſunt.* ἀμφιθαλῆ vertunt. Vocantur & *res*, & *Camilli*, & *Ingenui*: de qu Plutarch. in Numa. Dionyſius li Talem puerum intellexit Ovidius *puer, & manibus lata caniſtra tene*

MERCERUS.

6 *Tertius vero anteit.*] Quarto p patrimo erat etiam locus, qui c ram deferret, in qua utenſilia novæ nuptæ, hoc eſt ea inſtrum quibus ad faciendam lanam hal erat opus, vel certe quibus in or & in balneis uſura erat, ut ſpec volſellæ, forcipes, ſtrigiles, acus, nes, calamiſtra, ampullæ, & c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ti vero anteit, qui facem accenſam præfert [1] ex ſpina alba,

Q: (ut tradit Varro) extrinſecus in ctera depicta erant. Quod vero atti: ad hunc tertium puerum, de quo hi Alex. ſunt qui putant, illum cogminari *lautum*, apud Plautum. *Tute ipſi ibi puer es lautus, luces cereum.* ſed nuntur. Vel enim ibi vitium eſt in ſcɾtura ut opinatur Scaliger, vel de puis meritoriis ſermo eſt, qui dominoctu euntibus ad amicas vel ad coivia hoc officio fungebantur. Mis placet quod alii admonent, omſum fuiſſe facem prælucere novæ nuæ eunti ad maritum. Ita ut qui hopræſtaret poſtea improbus habere. Plaut. *Primum omnium, huic lucebis væ nuptæ facem, Poſt illa ut ſemper imbus, nihilique ſis.* Porro ſequenti lir voluit Alex. admonere, facem ill: ex *ſpina a ba* fuiſſe, ſed erravit tygraphus. Alexandro vero repugnit Scaliger, qui faces illas ex *pinu* fa: ſibi parum conſtans, ſed ne credeic in parte Scaligero. Nam quod haax aliquando dicitur *pinus*, id fit ol m cauſſam, ob quam etiam dicitu *æda*, nempe, quia & *tæda*, & *pinu*cile concipiunt ignem, faceſque quis vulgo utebantur, commode fient ex his lignis. Nec refert quod *ſpi alba* dicatur non potuiſſe ignem fae fovere. Faces enim quo facilius ardent illinebantur cera, ſulphure, bitmine. Quid? quod aliquando ex coi fiebant, ut ſcribit Plin. Spina vealba, præterquam quod ſubminiſtrat faces raptoribus Sabinarum, vab etiam dicitur ad avertenda mala. vid.

fatus, ſpinam qua triſtes pellere poſſet,
foribus noxas, hæc erat alba, dedit.

TIRAQUELLUS.

Ex ſpina alba.] Quoniam inter pi generis arbores, albam pinum mine dici comperies, adjectio *albæ*, ſuat hoc loco *ſpina* ſcriptum ab aucto, & ita legendum fuiſſe ex Feſto Poeejo ubi ſupra, & Plinio lib. 16. c. 18. auctoritate Maſſurii, & Catullo in illo epithalamio Juliæ & Mallii.

Pelle humum pedibus, manu
Spineam quate tedam.

Plinius, ubi ſupra, tradit *carpinum & corylum hiſce facibus eſſe familiariſſimas.* Qui ſpinæ albæ meminit lib. 15. c. 28. & l. 24. c. 12. & Ovidius l. 6. Faſtor.

Sic fatus ſpinam, qua triſtes pellere poſſes
A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.
Sunt avidæ volucres, quæ non Phineia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt.

Quanquam ſcio apud Nonium Marcellum ubi de *face* loquitur, aliter legi, ex Varrone in Geruntodidaſcalo, *Confluere*, inquit, *mulierum tota Roma, quæ noctu nubere ſolita, etiam nunc pinea fax indicat.* Et de vita populi Romani lib. 2. *Cum à nova nupta ignis in face afferretur, de foco ejus ſumtus, cum fax ex pino ablata eſſet, ut eam puer ingenuus afferret.* Item Ovidius Faſtor. 2. de teda nuptiali,

Dum tamen hæc fiunt, viduæ ceſſate puellæ,
Exoptat puros pinea teda dies.

Niſi in his locis *ſpinea* legendum ſit, ut apud Catullum, ubi ſupra. Sed quod haud dubie de *pinea* intelligi debeat, facit illud Virgilii in Cyri,

Pronuba nec caſtos accendet pinus odores.

Neque enim metri ratio pateretur, ut *ſpina* legi poſſet.

COLERUS.

Ex ſpina alba.] Scalig. apud Catullum contendit eſſe legendum, *pineam tedam.* neque enim eſſe tedam in ſpina, quæ propria eſt reſiniferarum arborum, affertque teſtimonium aliud ex Senecæ Medea. Facit præterea huic rei, quod pinus *alba* dicebatur, ut populus alba; quicquid Tiraquellus ſentiat. Sed & ſpinam *albam* dici conſtat, quæ Græcis Ῥάμνος.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

alba, qua prælucente ad virum nupta deducitur. [1] Apud
Græci. Græcos vero (ut Pauſanias ait) media locatur [2] in nuptiali
curru, [3] ſponſo & neceſſario affini juxta comitante, quem
parochum vocant, cujus axem pro foribus incendebant, ut
ſignarent illam ibi perpetuo manſuram, neque ulla tempeſtate inde receſſuram. Quod ſi curru ſponſa non subvehitur, ſed pedibus mariti domum peteret, Chamæpus dicebatur. [4] Apud Rhodios nova nupta per præconem in mariti domum advocatur, & eo proclamante in thalamum admittitur. Eam vero facem ideo accenſam ferunt, [5] quia niſi ſub noctem & in tenebris, priſcis ſeculis ire

Chamæpus. Rhodii nocte inibant conjugia.

TIRAQUELLUS.

1 *Apud Græcos, ut Pauſanias ait.*] Nihil tale comperi apud Pauſaniam. Pollux autem lib. Onomaſticῶn 3. c. 3. ubi tractat περὶ μνηστείας γάμων, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. In eam rem hæc verba ſunt: ὁ δὲ καλούμενος παρανύμφιος. νυμφευτὴς ὀνομάζεται, καὶ πάροχος, ἐπὶ ζεύγους δὲ αἱ νύμφαι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετῄεσαν, εἰ δὲ πεζῇ ἀφικνεῖτο ἡ νύμφη χαμαίπους ἐλέγετο. Idem autem ſcripſerat & ex Pauſania Cælius Rhodiginus l. 28. lectionum Antiquarum cap. 15. ubi de parocho. & cap. 24. ubi de Chamæpo. Et Alciatus Prætermiſſorum lib. 1. in verbo, *parochus*. nullus autem Pollucis mentionem facit. Sed ipſe idem Alciatus Suidam citat, qui ſcripſit parochum eum nominari, qui currum uti paranymphus aſcendit. Eam autem dictionem *Chamæpus*, ſi quis ad verbum repræſentare vellet, *Humipes* transferret, ἀπὸ χαμαὶ adverbio, quod humi ſive ad terram, ut vulgo loquimur, ſignificat, ut ſatis patet ex Homero Iliados 1. & 3. & aliis. unde & illud proverbium χαμαὶ ἀντλεῖν, id eſt humi haurire, apud Zenodotum in Collectan. proverbiorum: ποῦς autem pedem ſignificat.

MERCERUS.

2 *In nuptiali curru.*] Hic mos videtur tandem tranſiiſſe ad Latinos. Apul. Apolog. 2. & Optatus Milevitanus 6. contra Donatiſtas. Sed & Martianus Capella, *Lectica*, ait, *moris eſſe nubentes deas in cæleſtis thalami cir-tia pervenire.* Quamquam, ſunt quos auctores putant mores externos iis locis attigiſſe.

COLERUS.

3 *Sponſo & neceſſario affini juxta comitante.*] Qui ſponſam comitabatur χαμαίπους. Qui vero vecturam ducebat πάροχος. Vtroſque Græci παράγους vocabant.

TIRAQUELLUS.

4 *Apud Rhodios.*] Plutarchus Problematum cap. 140.

5 *Quia niſi ſub noctem.*] Id jam diximus ex FeſtoPomp. l. 14. quod & traditum eſt ex Varrone à Servio in ecl. 8. loco nuper allegato. Plutarchus autem Probl. c. 65. *Quid eſt, inquit, quod maritus primo ſponſæ non in luce, in tenebris jungitur? An quia eum det quod, antequam coëat, alienam putet? An & ad propriam verecunde accedere meditans & aſſuefaciens? An, quemadmodum Solon ſcripſit, malo Cydonio degustato, thalamum ingredi ſolitam, ut primus complexus nihil triſte aut iniucundum haberet: ſic Romanus legiſlator, ſi quid abſurdum ac deforme corpori erat occultavit? An calumnia quædam accuſatio illicitæ Veneris erat, quod hat, cum legitimis ac juſtis connubiis dor quidem & verecundia non adhibitur.*

Alio

cojugium non licebat. [1] Alio deinceps far toſtum præfe-rre, ſcilicet quia nihil confarreationis fœdere in ſponſa-libus religioſius fuit. Ideo in dirimendis nuptiis, & ſi quan-do vir ab uxore divertere contendit, [2] diffarreationem fieri accepimus. [3] Eandem vero facem ſub lecto viri poſuiſſe, at in ſepulchro comburendam curaſſe, fœdum erat auſpium, & omen exitiale: maximaque facere infortunia creditum. Fuit quoque [4] Græcorum mos, ut cum ſponſa ad viri domum traducitur, puer ſpinis & glande querna obſitis, caniſtrum panibus onuſtum deferat, ſponſæque præcedens paſſim clamitet, ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον, quod eſt dicere, effugi malum inveni bonum, quaſi poſt fruges mores, re & honoribus auctior ſit. [5] Dumque ad virum

Con-farrea-tio.

Diffar-reatio.

Græci.

Alio deinceps.] Id jungitur ei qu ſupra dictum eſt de patrimis & n..mis, idque ex Plinio l. 18. c. 3.

COLERUS.

Diffarreationem fieri.]*Diffarreatio* ge. *erat ſacrificii, quo inter virum & ..rem fiebat diſſolutio. Dicta diffar-rea, quod fiebat farreo libo adhibito.* Fe.s lib. 4.

TIRAQUELLUS.

Eandem vero facem. *] Idem auct. lib. 16. *Rapi*, inquit, *ſolet fax, qua præcente nova nupta deducta eſt, ne ..xor eam ſub lecto viri ea nocte po-n.. aut vir in ſepulchro comburendam cu.: quo utroque mors propinqua alter-utr captari putatur.*

COLERUS.

Aliam rationem præſtantiſſimus Jo..hus Scaliger affert ex Servio Da-niē ſui apud Feſtum. Ea talis eſt: *Q..lent præire nubentes puellas, cor-ne..t faces, quæ quaſi diutiſſime lu-ce.. quas rapiunt tanquam vitæ præſi-dia ..amque his qui ſunt potiti, diutius fer..r vixiſſe.*

TIRAQUELLUS.

Græcorum mos.] Zenodotus in Co..taneis proverb. & Eraſ. Chil. 3. Ce..r. cap. 2. Tu vide Demoſthenem in ..tione pro Cteſiphonte.

5 *Dumque ad virum vadit.*] Feſt. Pompejus lib. 12. *Nuces*, ait, *flagitantur nuptiis, & jaciuntur pueris, ut novæ nuptæ intranti domum novi mariti, fauſtum eſſet auſpicium.* Plinius l. 15. c. 22. ſcribit, *Nuces juglandes, quanquam & ipſæ nuptialium Feſcenninorum comites*, & poſtea eas dicit nuptiis eſſe religioſas. Hucque ſpectat illud Catulli in Epithalamio Juliæ & Mallii,

Non nuces pueris neget.

Et paulo poſt,

Da nuces pueris iners
Concubine, ſatis diu
Luſiſti nucibus, lubet
Jam ſervire Thalaſſio,
Concubine nuces da.

Et illud Virgilii Ecl. 8.

Sparge marite nuces. —

Vbi Servius, *Varro*, inquit, *ſpargendarum nucum cauſam dicit, ut Jovis omine matrimonium celebretur, ut nupta matrona ſit, ſicut Juno. Nam nuces in tutela ſunt Iovis, & juglandes quaſi Iovis glandes vocantur: nam id vulgare eſt, ideo ſpargi nuces, ut à rapientibus pueris fiat ſtrepitus, ne puellæ, virginitatem amittentis, vox audiatur.* *

COLERUS.

* Plinius l. 15. cap. 22. de nucibus loquens: *Nec non & honor*, inquit, *natura*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Nuces ſpargebantur. Sponſæ. Thalaſſius.

rum vadit, intranti domum nuces juglandes flagitant, [1] c
que pueris jaciunt, & paſſim feliciter dicunt, [2] Thal
ſiumque modulatis carminibus clamitant, [3] ſicut Gr
ὑμὴν ὦ ὑμέναι ὦ ὑμήν, qui felices conjugio fuere: [4] quem n
ri

turæ his peculiaris, gemino protectis operimento, pulvinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quæ cauſſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito: quod veriſimilius, quam quia cadendo tripudium ſonumque faciant.

MERCERUS.

1 *Eaſque pueri jaciunt.*] Jaci pueris à ſponſo, tradit Paulus abbreviator Feſti. Cui favere videtur hoc Virgilii,

Sparge marite nuces, tibi deſerit Heſperus Oetan.

Sed & à more Græco videbitur hic mos derivatus. Apud Græcos enim ſponſus nuptiarum die nuces juglandes, amygdala, & ſimilia jaciebat: quæ ipſi καταχύσματα vocabant. Nolim tamen reprehendere hunc auctorem. Qui ſciam viſum eſſe doctiſſimo viro, nuces in nuptiis ſpargi ſolitas à pueris meritoriis, quibus ante maritus indulſerat. Catullus,

Neu nuces pueris neget
Deſertum domini audiens
Concubinus amorem.

Et rurſum, *Da nuces pueris iners concubine.* Sed & vir ille cenſebat, *Ludere nucibus & ſpargere nuces* aliquando proverbialiter dici, & obſcœnum neſcio quid ſignificare. Adeo ut jocetur qui apud Virgil. novum maritum invitat ad ſpargendas nuces. Quamquam eam ſententiam gratis probare non poſſum. Etſi enim concedo libenter, *ludere nucibus*, apud Catul. obſcœnum officium ſignificare, non puto tamen ad nuptiales ritus pertinuiſſe, quod concubini illi cum à domino dimitterentur, nuces ſpargerent, Id enim fortaſſe faciebant, quicunque à dominis ſuis transferebantur, ab opera illa ſecretiore, ad alia miniſteria. Eodem modo falſus eſt vir doctus, qui ad nuptiales ritus pertinere arbitratus, quod nova uxor tonderet pueros ritorios mariti ſui, ex hoc Martial

Tondebit pueros jam nova nupta

Cum tamen nihil tale velit Marti ſed ſolum facturam novam nup ut maritus ſuus non amplius indul amori puerorum, quos propterea deri patiatur, & ablegari ad ſor miniſteria. Servi enim qui aſſi bantur in officium Domini ſui, mam alebant: Cum vero amove tur ab illo officio, tondebant: ſiv te, ſive poſt nuptias amovere Quod vero addit Alex. intrante nupta jaci nuces ſolitas, auctores dem multi confirmant: ſed tame qui tradunt jaci ſolitas nuces, cun go primos conflictus exciperet ćto geniali, ut iis colligendis ſtrepitus, qui impediret ne clamo ginis ponentis virginitatem exau tur.

TIRAQUELLUS.

2 *Thalaſſiumque.*] Plinius, aut quis is eſt, in lib. de viris illuſt cap. 2. ubi de Romulo. Plutarch in Romulo, tum in Pompejo, tu nique Problem. c. 30. & Feſtus P lib. 18.

COLERUS.

3 *Sicut Græci.*] In Menandri apud Ariſtoph. in quibus repetit

MERCERUS.

Sicut Græci.] Non dubium eſt illa cantio à Latinis etiam ſit uſ ta. In Hymenæo autem, & cant nuptiali multa alia canebantur. dabantur ſponſi, & jocularia qu in eos ſpargebantur, licentia f nina, avertendi faſcini cauſſa.

TIRAQUELLUS.

4 *Quem morem.*] Ex Livio 1 lib. 1.

Varro

eninoleviſſe opinati ſunt, quaſi felicem ut Thalaſſium, uibina virgo honeſtæ formæ in raptu contigit, ſponſum itum ominentur, dignamque eſſe quæ Thalaſſio viro dudum fortunato nubat, his vocibus ſignificari. [1] Varro am perhibet, [2] ſignum lanificii eſſe thalaſſionem, quem etres quaſillum ſeu calathum lanificiis aptum nuncupa- ur [3] Nuces verò ſpargunt, vel quia jactu tripudium ex- ita, vel quod gemino protectæ operimento, fœtus ſuos upliciter muniunt, ſimilia in fœtibus novæ nuptæ au- uri. Athenis vero invaluit uſus, ut ſponſi caput caricis lmarum fructibus, legumine & colybiis inſpergant: u & ſervis novitiis, cum primum dominorum ædes in- oent, fieri uſurpatum eſt. [4] Sponſus vero illam domi pens, in qua ſedes erat conjugii futura, paratu magno nm lana cingit & coronat, [5] multaque lauro exornat, pteſque vittis laneis primum à nova nupta attingi & or- nari,

Thalaſſius.

Nuces quare ſpargebantur.

Athenienſes.

Januæ ſponſæ ornatus.

1 *Varro.*] Apud Feſtum Pomp. d. b.

COLERUS.

2 *ignum lanificii eſſe thalaſſionem.*] ar ἀλαρον, id eſt, quaſillum ſolitum ppri thalaſſionem. Atilius hiſto- ar ſcriptor: *Talaſſium nomine vi- umpta virgine unicæ pulchritudinis, uoaid conjugium fuerit felix, ominis rat nunc redintegrari.* Scalig. apud eſt

3 *uces vero ſpargunt.*] Vide, quæ amodo notavimus ex Plinio.

TIRAQUELLUS.

Nes vero ſpargunt.] De hoc jam atis illud, *Dumque ad virum.*

4 *onſus vero.*] Ex Plinio lib. 29. ap. in princ. *Lanis auctoritatem ve- eres omani etiam religioſam habuere, oſte nubentibus attingi* (aut, ut ego malegere, *accingi*) *jubentes.* Vide am Donatum in Hecyram Teren- tii, m *uxoris* etymologiam deſcri- bit.

MERCERUS.

5 *ultaque lauro.*] Non ſolum po- ſtes ed tota domus interius & exte- rius ita ornabatur. Apulejus 4. Mileſ. *Domus tota lauris obſita, tædis lucida, conſtrepebat Hymenæum.* Sed & apud Catullum in nuptiis Pelei Chiron af- ferens variarum arborum ramos, illos collocat circum ſedes, & menſam cui dii aſſidebant.

TIRAQUELLUS.

6 *Poſteſque vittis laneis.*] Virgilius lib. 4. Æneid.

Præterea fuit in tectis de marmore tem-
plum
Conjugis antiqui, miro quod honore co-
lebat
Velleribus niveis, & feſta fronde re-
vinctum.

Quo loco Servius, *Moris fuerat ut nu- bentes puellæ ſimul cum veniſſent ad li- men mariti, poſtes, antequam ingrede- rentur, propter auſpicium caſtitatis or- narent laneis vittis, unde dicit,* Vel- leribus niveis, *& oleo ungerent, unde uxores, quaſi unxores dicebantur.* Vide tamen Beroaldum in erroribus Servii. & Lucan. lib. 2.

Inſulaque in geminos diſcurrit candida
poſtes.

1 Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nari, oleoque [1] & adipe ſuillo [2] vel lupino inungi jubet ne quid pernicioſæ peſtis in domum irrepat: quod magorum commentum fuiſſe dicunt, ut felle nigri canis ſuffita lo-mos, & genitale ſub limine defoſſum habeant, [3] contra mala medicamenta & amatoria maleficia maxime proce-re arbitrati. [4] In foribus vero villarum, lupi roſtrum ne quid deperiret, neve mala faſcinatio in domum irrepet, Alii ſtellam marinam vulpino ſanguine illitam, ne id periculo foret aut noxæ, defixere. [5] Ipſa autem cum viro congreſſa [6] primum, treis ferebat aſſes, ex quibus unum viro dabat, velut imaginaria emptione ſibi ſponſum prio quæſiverit: alterum quem in pede haberet, in foco larium ponebat, quem accenſum, pluribus ornabant coronis: tertium, quem in ſacciperio, in compito vicinali ſplo poſt reſignabat. Dixere autem veteres ſacciperium, ja-

Magorum commentum.

Cum viro congreſſa.

Sacciperium.

1 *Et adipe ſuillo.*] Plinius lib. 28. cap. 9. *Proximum in communibus adipis laus eſt, ſed maxime ſuilli: apud antiquos etiam religioſi. Certe novæ nuptæ intrantes, etiamnum ſolemne habent poſtes eo attingere.* *

COLERUS.

* Videat Tiraquellus, cur ſuperiore loco Plinii legere maluerit, *accingi* pro *attingi*.

TIRAQUELLUS.

2 *Vel lupino.*] Idem eodem c. ſed alio loco: *Maſſurius palmam lupino adipi dediſſe antiquos tradit. Ideo novas nuptas eo perungere poſtes ſolitas, ne quid mali medicamenti inferretur.*

3 *Contra mala medicamenta.*] Quod hic de felle & genitali canis ait, ex quo habeat auctor id non ſatis ſcio: equidem Pythagoras ſcyllam in limine januæ ſuſpenſam, malorum medicamentorum introitum pellere, tradit Plinius lib. 20. cap. 9.

4 *In foribus vero.*] Plinius lib. 28. cap 10. Suntque qui huc trahunt iſtud Horat. Sermonum 1. Satyr. 8.

Atque lupi barbam variæ cum dente colubræ, &c.

Quæ de villarum foribus accidunt ſunt: ut de januis domorum urbanarum intelligatur, quod ait Plin. 29. cap. 4. *Caput draconis limini januarum ſubditum, propitiatis oratione diis fortunatam facere domum ex Magorum promiſſione.*

5 *Ipſa autem cum viro congreſſa.*] Hæc omnia uſque ad verſic. *Actis*, ſunt Nonii Marcelli in doctorum indagine, auctoritate Varronis, vide & nos quæ diximus, in ll. Connubialibus.

6 *Primum tres ferebat aſſes.*] Ut ſponſa virum, ſic vir ſponſam emebat, liquet ex formula profeſſionis nuptiarum, quam erutam è lapide Patavino, multi propoſuerunt. COS. TIT. D. V. KAL. OCTOB. PUB. CLAUDIUS TULLIAM VIRGINEM VOLENTEM AUSPICATO E PARENTIBUS COEMIT. Dubito tamen an maritus uxorem coëmerit inter ſacra nuptialia, ſicut ſponſa maritum coëmebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ora crumenam,& nummorum receptaculum. [1] Ac epu-
s itructis, [2] ut porcum mactarent ſponſaliorum die, de-
uó ex Hetruria more: [3] utque ſponſo bulbi cum nucleis
ins, erucæ ſucco, & pipere [4] in nuptiali cœna dentur ob-
on, ſervatum eſt. [5] Plerique papaveris ſuccum lacte &
melle

Sponſi obſonia.

1 ſc *epulis inſtructis.*] *Qui porcum*
nmrent diis teſtibus matrimonii, quo
eli cederet, ut ſupra dictum eſt ex
arre Rei ruſticæ lib. 2. cap. 4. de
rtaoſtiæ epulabantur, quod tum
Iner. & Vergil. tum ex aliis do-
riivulgaris eſt.

MERCERUS.

2 t *porcum mactarent.*] Vnde hoc
unrit Alex. nondum ſcio, ſed vi-
orihi colligere, ex 2. lib. Varro-
s de Ruſt. porcum mactatum in
nijctione nuptiali. *Nuptiarum ini-*
, quit Varro, *antiqui reges ac ſubli-*
es i, in Hetruria, in conjunctione nu-
ialva nupta, & novus maritus pri-
nmrcum immolabant. Priſci quoque
atiin Italia idem factitaſſe viden-
r, &c.

TIRAQUELLUS.

3 *tque ſponſo bulbi.*] Incitamenta
ens quod ſunt bulbi, erucæ, pi-
er ſimilia, quodque multum præ-
eanutrimentum & renes nuclei
obent, eorum fuit inductus uſus.
De ibus Athenæus l. 2. c. 16. & 25.
Plin lib. 20. cap. 13. & l. 23. c. 8.
& al ſæpe. *

COLERUS.

*Iartialis Xeniis:

Cuit anus conjux, & ſint tibi mor-
a membra:
Nliud bulbis quam ſatur eſſe potes.

MERCERUS.

4 *nuptiali cœna.*] Vellem dixiſſet
pudiem, maritum, an ſponſam id
ervan ſit. Duplex enim *cœna nu-*
ptiali. Vna apud ſponſam, ante de-
ducthem, altera apud maritum,
poſt ductionem, & conjunctionem
nuptem. De priore cœna loquitur
Catus his verſibus. *Veſper adeſt Ju-*
venes &c. Surgere, jam pingues lin-
quere menſas: Jam veniet virgo, jam
dicetur Hymenæus. Et Plautinus Euclio, dum in filiæ nuptiis obſonat, & coquos habet, & Chremes apud Terent. Andria. Et ab tali cœna fortaſſe Venus remeat vino madens, & balſama fragrans, ſub noctis initium, apud Apul. 6. Mileſ. de Cœna illa intellige virum doctiſſimum, cum cœnæ tempus legitimum præventum monet nuptiarum cauſſa: ex Apul. 1. Apologia. De altera cœna loquitur Cicer. ad Q. fratrem. *Eo die apud Pomponium in ejus nuptiis eram cœnaturus.* & Catullus *Aſpice ut accubans. Vir tu Tyrio in thoro totus immineat tibi.*

Vir enim uxori dicitur *imminere*, cum in eam quaſi procumbit. Procumbebat autem, quia infra ſe uxorem habebat in ſuo gremio. Juvenal.

Gremio jacuit nova nupta mariti.

Quod etiam ſervatur in nuptiis Pſyches apud Apulejum. De illa etiam Cæna, idem Catul. in Ariadna ubi de nuptiis Pelei. fortaſſe in illa cœna maritus uxori porrigebat, poculum quale deſcribit Ovid.

Ne pigeat miſto tritum cum melle papaver
Sumere, & expreſſis mella liquata fanis.
Cum primum cupido Venus eſt deducta marito.
Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.

Niſi mavis ſponſam id bibiſſe inter ſacra nuptialia.

TIRAQUELLUS.

5 *Plerique papaveris ſuccum.*] Ovidius lib. 4. Faſtorum.

Nec pigeat tritum niveo cum lacte papaver
Sumere, & expreſſis mella liquata favis.

Cum

Perſæ. melle dilutum exhibuere. [1] Apud Perſas niſi adeſo mo,
aut cameli medulla, ingredi ad novam nuptam non le-
bat, neque alio veſci cibo illa die fas erat. [2] Babylonii ir
Babylonii. & uxor non miſcentur niſi thimiamate præguſtato. [3] So-
Solonis inſtitutum. lon vero niſi malo Cydonio epulis adhibito, viri thalam
ſponſam ingredi vetuit. [4] Repotia autem poſtridie nu-
Repotia. ptias, apud novum maritum propiores affines lætiore n-
victu percolebant, qua die nova nupta in viri domu i-
bertatem auſpicari, & dominam agere ſimul & rem ci-
m

Cum primum cupido Venus eſt deducta marito,
Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.

Hæc enim robur addere ad res Venereas tradit Avicenna.

1 *Apud Perſas.*] Strabo lib. 15. ad fin.

2 *Babyloniis.*] Herodot. lib. 1. non adeo longe à fin. ubi dicit *idem Arabes facere.*

3 *Solon vero.*] Plutarch. in vita ipſius, & in præceptis Connubialibus poſt princ. & Problem. cap. 55. quibus locis ejus rei rationem reddit.

4 *Repotia.*] A. Gellius lib. 2. c. 24. Feſtus Pompejus lib. 16. Acron & Porphyrion interpretes Horatii lib. 2. Serm. Satyr. 2. & nonnihil Apulejus apolog. 1. & vide infra.

COLERUS.

Repotia autem.] Gloſſæ: veteres interpretantur τὴν τρίτην τῶν ἀγάμων ποδοσεφίαν, Alibi: ἡ μετὰ τὴν ἡμέραν ποδοσεφία. Et rurſum: ἐπίβδα, ἡ μετὰ τὴν ἑορτήν.

MERCERUS.

Repotia autem.] In hoc variant auctores. Repotia alii interpretantur convivia, quæ fierent inter vicinos liberis alicui natis, & matre puerpera, quam partus gravius afflixerat ſanitati reddita, poſt præſcriptos vel à natura, vel à religione dies. Nituntur verſu Auſonii, *Convivioque dapes, & ſacra repotia patrum Audivi, &c.*

Vetus commentator Horatii, ſat. 2.
lib. 2. Repotia pro quibuſvis bus
feſtis interpretatur. Unde Cro-
phorus Landinus, apud Horat. eco
Reportia à reportando legit. Ita in
veteribus Auſonii codicibus ſcrim
fuiſſe teſtatur Elias Vinetus, vi pi-
nione, & fama ſua major, Suide-
portia ſunt, *μετὰ αἰδέος, ἡ γ*
ἀλληλοκλητώεια mutitatio, ceu
convivium cum viro, & uxore. re-
potia quaſi *repodia*, ceu *repedi* li-
cant.

Veteres Gloſſæ *Repotia.* ἡ
γαμῶν ποδοσεφία. Feſtus ver ip-
ſum tradit, quod hic Alexand In
qua opinionum varietate quid c as?
Arbitror tamen, per Repotia (tia-
lia dico) intelligi non ſolum vi-
via, quæ poſtridie, ſed etiam ter-
tio, forte etiam ſeptimo, & in ne-
diis diebus inter amicos fiebar iam
ut annotant multi, poſtridie tia-
rum grande convivium pa atur
apud maritum, nova nupta m na-
libus ornamentis omnino uteb r, &
auſpicabatur dominium in do ma-
riti. Tertio die, ut tradunt eres
gloſſæ, reficiebatur potatio. S imo
vero ut annotat Donatus Co ien-
tar. in Phormionem Terentii nea-
bat virgo & parentes, à quib exci-
piebatur lautiſſime, ſicque c leba-
tur nuptialis feſtivitas. Int ediis
vero diebus, quis à conviviis atum
putet? licet facile credide non
celebrata cum tanta frequen ami-
corum.

1 *Quo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nn facere aſſuerat, [1] quo tempore [2] clavem ſponſæ dari ad ſnandum partus facilitatem, in more fuit. In cœnis vero ntialibus [3] Naucratitæ, obſervatum eſt, ne quis ovum a mellita inferret. Apud Carthaginenſes ut thynnorum cicifis carnibus veſcantur. [4] Et Lepti Libyæ, ut poſtridie ntias ollam ſponſa ad ſponſi matrem petitum mittat, qm illa aſperius abneget, eo exemplo jurgiorum auſpicm augurati. [5] Apud Græcos, ut poſtera die à nuptiis, per mittat ſponſæ nuptiale munus, quæ ἐπαύλια δῶρα vocibant. Namque [6] ingenuus puer, ſpecie liberali, canda amictus toga, cum ardenti face præibat: longo mox oine ſuccedebant, qui mundum muliebrem, deinde qui aum & gemmas, deinde qui vaſa & pelves, qui pectines &labaſtros, qui ſandalia, & demum reliquam ſuppellectile ferebant. Parcius tamen apud Athenienſes. Nam [7] lon treis modo veſtes, & quædam modici precii vaſa ne elaboratæ artis, ſponſam ad virum ferre juſſit. Præter qt fuere dona quæ domeſtici conferebant, & amici, cu primum ſponſa revelata facie viſendam ſe præberet,

Naucraticæ.
Carthaginenſes.
Athenienſes frugaliores.

ἀνακα-

TIRAQUELLUS.

Quo tempore clavem.] Sextus Pompe lib. 3.

MERCERUS.

Clavem ſponſæ dari.] Arbitror facn, cum maritus uxorem *domina* illa virum *dominum* ſalutaret. Nepe inter ſacra nuptialia, ut annotatervius. Certe clavium traditio, ad enum dominium ſpectare videtur. Debuitque clavium traditio ſolenetiam modo fieri in nuptiis, ſicut vium ademptio ſolenni etiam mo fiebat in divortiis: uti colligas ex loco Ciceronis in Antonium: *Mim exegit, claves ademit, res ſuas ſibibere juſſit.*

TIRAQUELLUS.

Naucraticarum.] Idem Cælius Rhiginus lib. 27. cap. 16. ſed & nul auctore citato: Verum id eſt Athenæi lib. Dipnoſophiſt. 4. cap. 9. ad fin.

4 *Et in Lepti Libyæ.*] Plutarch. in præceptis Connubialibus cap. 37.

5 *Apud Græcos.*] Idem Cælius Rhodiginus lib. Antiquarum lectio. 28. cap. 18. Et Eraſmus Adag. 4. Chil. cent. 2. cap. 8. & ii quidem ex Polluce, quem nullus eorum citat, Onomaſticῶn lib. 3. ubi ſupra citavimus: cujus hæc verba ſunt: Προαύλια δὲ ἡ πρὸ τῶν γάμων ἡμέρα. ἐπαύλια δὲ ἡ μετὰ αὐτήν. Eam autem vocem ἐπαύλια plerique omnes pro repotiis intelligunt, de quibus ſupra diximus.

COLERUS.

6 *Ingenuus puer.*] Supra ſatis de his pueris.

TIRAQUELLUS.

7 *Nam Solon.*] Plutarch. in vita illius.

1 Ava-

[1] ἀνακαλυπτήρια dicta. [2] Romani obſervarunt, ut nup ilia munera ſoceri generis non mittant, quod erat lege ti- tum: [3] ſed vas artis eximiæ, [4] quod Camillum dicun ubi mundus & jocolia uxoris erant, opertum in nuptiis fe nt. [5] Genialis præterea lectus, duabus culcitris in Genii h o- m

1 Αιακαλυπτήρια.] Ex Polluce quo loco ſupra ſæpe citavimus: Τὰ δὲ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς διδόμενα δῶρα, ἕδρα καὶ ὀπτήρια καὶ ἀιακαλυπτήρια. οὐ γὰρ μόνον ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐκκαλύπτει τὴν νύμφην οὕτω, καλοῖτ᾽ ἂν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπ᾽ αὐτῇ δῶρα, τὰ δὲ ἀνακαλυπτήρια καὶ προσφθεκτήρια ἐκάλει. Ea autem dictio, ἀνακαλυπτήρια, peræque eſt ſiguificare, ac ſi dicas *revelatoria*.

2 *Romani obſervarunt.*] Plutarchus Problemat. cap. 28.

3 *Sed vas.*] Feſtus Pompejus libro tertio, * *Cumeram*, inquit, *vocabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utenſilia, quod ſacrorum miniſtrum κάμιλλον appellabant.*

COLERUS.

* *Cumera* legitur apud Feſtum, Mulier quæ hoc vas portabat, vocabatur *canephora*, teſte eodem Feſto. Nam, ut idem auctor inquit, *Cana dicunt Græci; nos Caniſtra, & per diminutionem caniſtella.*

MERCERUS.

4 *Quod Camillum, &c.*] Videtur falſus Alexander, & vaſi tribuiſſe nomen, quod erat tribuendum puero vas illud ferenti in pompa nuptiali. Vas enim illud *Cumerum* dicitur Feſto, & Varroni. Puer qui illud geſtabat, *Camillus*. Quia vero hic de munere nuptiali agitur, non erit ab re monere, ſolitum fuiſſe maritum, in primo congreſſu nuptiali, uxori pro ſua virginitate dare munus aliquod, quod proprie *munus nuptiale* nuncupatur. Apul. 6. Mileſ. *Venus jubet conſtrui currum, quem ei Vulcanus ſtudioſe poliverat, & ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat.* Juvenal. *Nec illud quod prima pro nocte datur, &c.*

TIRAQUELLUS.

5 *Genialis.*] Ex eodem lib. 7

COLERUS.

Genialis præterea lectus.] G x: *Genialis lectus* κλίνη Συμποσι ſed hic eſt alius lectus; & ni fall lle Horatius:

— *lectus Genialis in aula eſt.*

Verum Alexander noſter, loqui de illo, qui ſternebatur *Genio* & *J*ni. Quem deſcribit Catullus, de N iis Pelei & Thetidis. Vide prætere æ de *adverſo lecto* Scaliger apud F un in voce *Parilia* differit.

MERCERUS.

Genialis præterea lectus, &c.] d hic de duabus Culcitis ſcribit, v ur Alex. traxiſſe ex quodam frag to Varronis, apud Nonium, verbo ta: quod ſic habet: *Qui primus* m *ducebat, duabus culcitis, ac duobus* ris *plagulis cum ſtraſſet.* Ex quo nil ta ol- ligi poteſt. Vir enim ibi dicitu ra- viſſe duas illas culcitas. Genia au- tem lectus totus erat à virgine, te- baturque in pompa nuptiali, cu lo- te. Vnde dicitur ſterni à matre p læ, apud Cicer. Orat. pro Cluent. tur etiam proprius matronarum, ap in- numeros auctores. Hic porro us, ut de eo interim paulo plura m a- mus, apud maritum ſternebatur u- la. Horat. *Lectus genialis in aula* nil *ait eſſe prius melius nil cælibe vita* a- tul. *Pulvinar vero divæ geniale* l ur *Sedibus in mediis*, nec te turbet od in cubiculo dicatur ſtratus, apud ul. & D. Auguſt. & alios auctores. bi- culum enim aliquando id omne, in quo cubatur, & dormitur. Hic em lectus, ad uſum nocturnum con um ſternebatur. Quamquam non it de- tur doctiſſimo Lipſio. Nam c di- ctus

re parabatur eximie, ad quem nova nupta [1] quinque facibus noctu admittebatur: quas ab ædilibus accendi, & [2] ex pino arbore fieri erat auſpicatiſſimum, & fortunati eventu cum ex hac arbore [3] in raptu Sabinarum paſtores faces accen-

...Genialis à Genio, qui generationi ...erorum præeſſe credebatur, qui... quam Junone dicitur pædagogus ...ominibus, apud Sen. Epiſt. 111. ...ec is Genius mariti, cui quodam...no ſacer hic lectus, non ob aliam ...am à Virgine diſcedente cubi...tque à pronubis Virgini aſtanti...us vocabatur coram eo lecto, quam ...go poſtridie gravida ex eo lecto ...ſieret. Deinde cur adoptiones vul...bant coram lecto Geniali? (quod ...is ex Panegyr. Plinii ad Traja...nisi quia qui adoptabatur, ha...ers erat eo loco in illa familia, ac ...et ortus & ſatus, in eo lecto ge...ia. Præterea. Geniales lecti dicun...r quibus liberis datur opera. Ar...ol, Apulejo, & aliis auctoribus ſa...is nis. Non nego tamen in illo lecto ...erdiu ſedere ſolitas matronas, ...lum facere cum ancillis, & libe...os am inſtituere. Unde Catul. de ...rina.

Qu. ſuaves exſpirans caſtus odores ...ecus, in molli complexu matris alebat.

...ro...reaque circumcingebatur ima...inis majorum.

TIRAQVELLVS.

1 *Quinque facibus.*] Jam de hoc di...im ſupra ex Plutarcho.

MERCERVS.

...*inque facibus.*] Formula pro...ſſi...s matrimonii, cujus partem ſu...ra ...pſimus, quatuor tantum faces ...rem adhibet. Ea tota ſic habet. ...OTIT. AD V. KAL. OCT. PUB. ...DIUS TULLIAM VIRGINE... VOLENTEM AUSPICATO E... PRENTIBUS COEMIT ET QU...TUOR FACIBUS IN DOMU... DUXIT. Fortaſſe non habuerit ...onem ejus, quæ peculiaris novæ nuptæ præferebatur. Nam certe auctores omnes quinque faces agnoſcunt. Faces vero illæ, parabantur ad deducendam virginem ad maritum, potius quam ad deducendam illam ad lectum, nec fortaſſe tot fuit opus, ut illa cubitum deduceretur. Faces porro illæ non ſolum ex ſpina alba, ſicuti præmonuimus, fiebant, ſed etiam ex Carpino, ex Corylo, & aliis arboribus: ut Plinius obſervavit. Ut autem *Pronubæ* Virginem, ſic *Auſpices* maritum, ad lectum deducebant. Ut jam ante ex D. Auguſt. & Lampridio monuimus. Hæc vero ideo repeto, ut appareat error Plutarchi, Qui maritum ad uxorem acceſſiſſe ſcribit, extinctis omnibus luminibus. Quem tamen ſatis refellit Catul. *Juverit te Venus, quoniam palam quod cupis capis, & bonum non abſcondis amorem.* In illo porro primo congreſſu, nova nupta ſolemni illa formula utebatur. *Cæde, concîde.* Vel *Concîde Magire.* Vt ex Lamprid. Heliog. & Cicerone Verrina. 3. colligere potes. Quibus verbis quid ſignificetur explicare me non patitur pudor meus.

TIRAQUELLUS.

2 *Ex pino arbore.*] Sed & jam docuimus ſupra *ex ſpina*, non *ex pino* legendum eſſe. *

COLERVS.

* Satin' perite docueris, dubito.

TIRAQVELLVS.

3 *In raptu Sabinarum.*] Quiſquis ſit quem Alexander ſequatur hoc loco, is certe Livio repugnat. Siquidem libro primo, Decad. 1. *Raptas Sabinas* ait, *ubi ſpectaculi tempus venit, deditaque eo mentes cum oculis erant.* Unde ſi interdiu ludi celebrandi erant, quis faces à paſtoribus accenſas crediderit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Spartani. accendiſſe ferantur. [1] Spartanis, Lycurgi lege, ſpon n rasis crinibus in veſte virili, pronuba patente cubiculo c ſtituit ſolam, cui ſponſus [2] exolvens zonam [3] in tene is primos congreſſus capit. *Zonæ ſolutio.* Quas quidem faces pronubæ & [4] quæ uni ſemel nupſerant, ante congreſſus conjugales o- væ nuptæ deferebant. *Græci.* Græcis vero nubentium matr us tenere faces in nuptiis negocium datur, quod [5] δᾳδουχεῖν li- xere. Simulque carmina & [6] Feſcenninos verſus, a ue ſacrum hymnum, [7] quem epithalamium vocant, de - tare, [8] atque in his [9] quinque deos precari ſolebant, u o- væ nuptæ volentes & propitii adeſſent, prolemque ſe - darent, Jovem adultum, Junonem adultam, Vene , *Dii conjugii præſides.* Dianam, & Suadelam. Namque hæc numina conj iis præeſſe putabant: [10] quas etiam pronubas novam nu m ad

1 *Spartanis, Lycurgi lege.*] Plutarch. in vita illius.

2 *Exolvens zonam.*] Vide omnino noſtras leges Connubiales in lib. 3. nu. 31. incip. *quare autem.*

3 *In tenebris.*] Plutarchus in vita illius, ſed omnino hîc vide noſtras ll. Connubiales lib. 15. nu. 155. incip. *novum id erit.* & ſeq.

4 *Et quæ uni ſemel nupſerant.*] Feſt. Pomp. l. 14. ubi de *pronubis* loquitur.

5 Δᾳδουχεῖν.] Euripides in Phœnicis. Ἐγὼ δ' οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει μητέρι μακαρίᾳ. *Ego autem neque tibi lumen ſuccendi legitimum in nuptiis, ſicut addecet matrem beatam*, (vide interpretem Latinum) Apollonius in Argonauticis lib. 4. verſ. 808.

——— αὐτὴ δὲ σέλας χείρεσσιν ἀνέσχον
Νυμφίδιον, κείνης ἀγανόφρονος εἵνεκα τιμῆς.

Ubi Scholiaſtes. ὅτι τὸ παλαιὸν τὰς μητέρας τῶν γαμούντων ἐν τοῖς γάμοις δᾳδουχεῖν, ἔθος ἦν. ἥρα οὖν φησὶ δᾳδουχῆσαι τῇ Θέτιδι, διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν εὔνοιαν μητρὸς ἔργον ἐπιτελοῦσα. id eſt, *facem prætuliſſe Thetidi ob benevolentiam, dum matris officio fungitur.*

6 *Feſcenninos verſus.*] Catullus in Epithalamio Juliæ & Mallii.

Ne diu te teneat procax
Feſcennina locutio.

7 *Quem Epithalamium vocan* int multa antiquorum poëtarum ha- lamia, ut Catulli, Claudiani Au- ſonii.

8 *Atque in his quinque deos p ri.*] Id ex Plutarcho eſt Problem. ca ad fin. qui, quos *adultos* hic Ale der, ille appellat τελείους. nam Græci vo- cant deos eadem prope ſignifi one qua γαμηλίους & ζυγίους. id eſt n ales & *conjugales*, ipſas enim nuptia uos τέλειον appellant διὰ τὸ τελειοῦ ... κατασκευάζειν, ut ſcribit interp in- dari Nemeorum ode 10.

MERCERUS.

9 *Quinque Deos precari.*] Mu ræ- ter illos Dii erant, quorum nen penetrabat uſque ad illud inlin cu- biculum: imo quibus in ipſo cu- biculo fiebat: ut Subigus, Pren Per- tunda, Perfica, Venus, Priapus Quos cognoſce ex D. Auguſt. cap. 9. 16. de Civit. Arnob. & aliis.

TIRAQUELLU

10 *Quas etiam pronubas.*] natus in 7. Æneid. ibi,

Et Bellona manet te pronuba. —

1 ſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

avirum comitari, & domum deducere nonnulli tradunt. Ixere autem [1] Feſcenninos à Feſcennio Campaniæ, vel Sinorum, ubi carmina nuptialia inventa, & poſteris mmoriæ data ſunt primum: [2] ea quidem fuerunt procacia &aſcivia, licentia conjugali, in nuptiis dacantari ſolita per lum jocumque, amores, gratias, & miſtos leporibus lus continentia: [3] quos Auguſtus in Pollionem ſcripſiſſe, enque mordaciter taxaſſe fertur: quibus quod non reſpnderet, increpatus Pollio, ſe non facile dixit in eum ſcbere, qui poſſet proſcribere. [4] Græcis vero amœbæum cmen in nuptiis modulatis vocibus canere, ſolenne fuit: qd feſto nuptiarum die Thetidis & Pelei, deos decantæ ferunt. [5] Plato in Gorgia cantilenam in conviviis dectari prodidit hoc tenore: Formoſum eſſe & divitem, abene valere, ſummum exiſtimare bonum. [6] Athenis vo inconditum carmen canebatur: Bonos ama, timidos nelle, ſciens timidorum parvam eſſe gratiam. [7] Illud autem

Feſcennini verſus.

Auguſti in Pollionem Feſcennini verſus.

Pollionis apophthegma.

Amœbæum carmen.

Cantilena in conviviis.

Feſcenninos.] Vide Livium 1. Decalibro 7. poſt princip. Servium in 7neid. in eum locum,

i feſcenninas acies. —

Fam Pompejum lib. 6. Acronem & Pohyrionem in Horatium l. 2. epiſt. acuguſtum illis verſibus.

eſcennina per hunc inventa licentia morem.

Cerum Catullus in Epithalamio Julie Mallii ſatis declarat hujuſmodi ves ad nuptias pertinere, cùm ſcribi

ec diu te teneat procax
ſcennina locutio.

COLERUS.

Ea quidem.] Feſtus: *Feſcenini verſus qui canebantur in nuptiis, ex urbe Fepina dicuntur allati, ſive ideo dicti, quaſcinum putabantur arcere.*

TIRAQUELLUS.

Quos Auguſtus.] Macrobius libro San. 2. cap. 4.

Græcis vero amœbæum carmen.] Plutarchus in Arato. Sed & de hujuſmodi carmine Servius in 3. Eclog. Virgilii, ubi declarat cujuſmodi id eſſet. *Amœbæi* autem citharœdi meminit Athenæus lib. 14. cap. 9.

5 *Plato in Gorgia.*] Itemque lib. 2. de Legibus & alii, quos videbis in noſtris legibus Connubialibus l. 2. n. 42.

6 *Athenis vero.*] Vide Athenæum lib. 15. Dipnoſoph. cap. 21.

7 *Illud autem non præterierim.*] Vide quæ dicam infra. Sed ut non omittam quod à Boëtio ſcriptum eſt in Comment. Topic. libro quinto, *Nuptias non eſſe jure contractas, quæ non aut inter civem Romanum civemque Romanam jungebantur, aut cui princeps populuſve civitatem vel connubium non permiſiſſet, & ex impari matrimonio ſuſcepti non patrem, ſed matrem ſequebantur.* Hincque in Topicis id exemplum eſt. *Quædam Romana, vel cum Latino, vel cum peregrino, vel cum ſervo, vel cum quo jus connubii non erat, nuptias fecit; dotem contulit, factoque inter eos divortio,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Nuptiæ legitimæ. tem non præterierim, nuptias legitimas illas haberi, quæ inter Romanos cives, aut cum eo cui princeps populu e civitatem aut connubia dediſſet, contrahuntur: quo je nati liberi, in familia & poteſtate ſunt: cum impare vo, aut ſi Romanus cum peregrina, [1] vel Latini nominis m liere, [2] aut ſerva vel barbara jungeretur, nullum fuiſſe s

nupt-

contenditur an nuptæ mulieris cum eo, cum quo jus connubii non erat, apud virum dotis pars poſt divortium remanere debeat. Et huc pertinet quod Livius ait 5. Decad. libro 3. haud longe poſt princ. *Et alia novi generis hominum ex Hiſpania legatio venit. Ex militibus Romanis, & ex Hiſpanis mulieribus cum quibus connubium non eſſet, natos ſe memorantes, ſupra 4. millia hominum, orabant, ut ſibi oppidum, in quo habitarent, daretur. Senatus decrevit, uti nomina ſua apud L. Canulejum profiterentur: eorumque, ſi quos manumiſiſſet, eos Cartejam ad Oceanum deduci placeret. Qui Cartejenſium domi manere vellent, poteſtatem fore, uti numero colonorum eſſent, agro aſſignato. Latinam eam coloniam fuiſſe, libertinorumque appellari.* Sed & adde apud Athenienſes quoque non niſi inter ſeſe juſtas nuptias fuiſſe, ut conſtat ex Demoſthene in oratione contra Neæram, & dicemus infra lib. 4. cap. 8.

MERCERVS.

1 *Vel Latini nominis muliere.*] Hæc eſt Juriſconſultorum ſententia. In ea tamen re diſtinguenda tempora. Ante bellum ſociale, Latini ut ſuffragiorum, ſic jura connubiorum uſurparunt longa conſuetudine, & ultro citroque cum Romanis ſanguinem, & cognationem miſcebant. Quare graviſſime tulerunt, ſe per legem Liciniam Mutiam ut externos, alienoſque faſtidiri. Vt eſt apud Paterculum. Vbi etiam dicuntur ejuſdem gentis & ſanguinis. Sed & ante ea tempora, non videntur Romani affinitatem Latinorum contempſiſſe. Apud Livium Pacuvius Calavius nobilis Campanus Romæ filiam nuptam dedit M. Livio viro triumphali, & ſuſcepit liberos ex Appii Cl ii filia. Apud Feſtum, Fabius ille i ex 306. ad Cremeram interfecti perfuit, duxit filiam Numerii Ot li Maleventani. Apud Dionyſ. Bell tino quod geſtum eſt ad lacum R lum, nullæ mulieres Romanæ d Latinos, & viciſſim multæ Læ apud Romanos fuerunt: & fact gulis poteſtate, ut ad ſuos revertu tur, multæ Romanæ à Latinis, næ Latinæ à Romanis defecerunt. Sic apud Livium Canulejus Trib. ps jus connubii communicat etiam externis, quales non erant Latini tera, inquit, *Connubium petimus,* d *finitimis externiſque dari ſolet.* Ie jus manſit penes Latinos, per na ſæcula. Adeo ut qui ex Latino & mana natus eſſet, civis Romanus ſeretur. Lex enim Menſia, cujus minit Ulpianus, cavit ut qui ex grino & Romano parente natus deterioris partem ſequeretur. At ſt bellum Sociale, forte hoc jus neg n fuit Latinis populis, uſque quo e Julia civitate donarentur. Scio tra ſuperiora objici, quod apud Li n Campani dicuntur anno poſt cn cenſi ſunt inter cives Romanos p ſe, ut ſibi cives Romanas ducer ceret. Verum oportuit illos don s fuiſſe civitate, ſine jure connubio Quo modo multæ civitates Latii, nabantur civitate, ſive Jure ſuffr rum. Adimi certe potuit illis ho s, in pœnam levitatis ſuæ, quia fre n ter deficiebant à Romanis.

2 *Aut ſerva.*] Temporibus I æ naſcentis, non videtur prohibitu ne Romani ſervas ducerent. Seneca n troverſ. 6. lib. 1. *Multi duxere ſi*

mtiarum neceſſitudiniſque. Itaque nati liberi, ſub patris je aut familia non erant, ſed matrem ſequebantur: tame tradatur, in [1] Græcia, Apulia, & Carthagine, ſerviles ſoe nuptias curari. [2] Quod quidem connubium ut manarad poſteros, ſociis & bene meritis, ac finitimis, nonnquam externis [3] dare ſolitaverunt. Siquidem [4] Campis ut Romanas ducere liceret uxores, natique liberi ut jui hæredes forent, fuit olim pro magno munere datum: ſit [5] Alatrinati, Verulano, & Ferentinati. Neque enim cum

tiluxores. Quidam dictas non accepert dotes: Quidam autem emptis comti fuere mancipiis, & quibus libertaa darent emere maluerunt, quam ſu vendere. Poſterioribus temporibu non ſolum vetitum erat ducere *ſers*: ſed ne libertinas cuidam uxoreabere licebat. Niſi forte patronis ccedas, ut libertinas ſuas ducere pent. Id ſatis declarat SC. quo Hiſp Feceniæ conceſſum eſt, ut ab ingeo duci poſſet, neque id ei fraudi eſ, à quo duceretur: ut loquitur Livi Poſtmodum leges Juliæ conceſſent omnibus, præter ſenatores, & ſetorum liberos, ut libertinas ducepoſſent. Quod etiam tandem neglum fuiſſe videtur, cum privilegio ran principis.

TIRAQUELLUS.

Græcia & Apulia, & Carthagine.] Hmihi videntur tranſcripta ex prolo Caſſinæ Plauti, ibi,

Ecle quid iſthuc eſt? ſerviles nuptiæ?
Sine uxorem ducent? aut poſcent ſibi?
Trum attulerunt, quod fit nuſquam gentium.
ego ajo, hoc fieri in Græcia & Carthagini,
Hic in noſtra terra, atque in Apulia.

Et inde,

Ii fit, merum pignus ſiquis volt, dato
Irnam mulſi: Pœnus dum judex ſiet
Græcus adeo, vel mea cauſa Apulus.

Quæ tamen potius ex Comica licentia conficta poſtremis iis verbis arguuntur, quam quod pro hiſtoriæ teſtimonio poſſint hoc loco recitari.

2 *Quod quidem connubium.*] Id quidem patet exemplis, quæ mox ſubjicit.

3 *Dare ſolitaverunt.*] Gelliano more loquitur, lib. 7. cap. 1.

4 *Campanis.*] Livius 3. Decad. l. 3. non multo poſt princip. *Acceſſit poſt Cannenſem cladem, ut cujus aliqua erat verecundia, Romanum quoque Imperium ſpernerent: id modo erat in mora, ne id extemplo efficerent, quod connubium vetuſtum multas familias claras ac potentes Romanis miſcuerat.* Et 4. Decad. lib. 1. in oratione L. Furii Purpurionis Legati. *Hi homines* (de Campanis loquitur) *cum pro iis bellum adverſus Samnites per annos prope ſeptuaginta cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus: ipſos fœdere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtremo civitate nobis conjunxiſſemus: tempore noſtro adverſo, primi omnium Italiæ populorum, præſidio noſtro fœde interfecto ad Hannibalem defecerunt.* Rurſuſque l. 8. *Campani, cum eo ex Senatuſconſulto, quod priore anno factum erat, cenſores Romæ cenſeri coëgiſſent (nam antea incertum fuerat, ubi cenſerentur) petierunt, ut ſibi cives Romanas ducere uxores liceret: & ſi qui prius duxiſſent, ut habere eas: & ante eam diem nati, uti ſibi juſti liberi hæredeſque eſſent: utraque res impetrata.*

5 *Alatrinati, Verulano & Ferentinati.*] De his tribus Livius 1. Decad. lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cum Romano peregrino connubium eſſe cenſuere. Na-que [1] impares nuptiæ, aut [2] ſine teſtibus ac patre non -bente, legitimæ non ſunt. [3] Idque ſenatuſconſulto Ro cautum fuit, ut ſi Romanis Latinas uxores ducere conti ſet, aut Latinis Romanas, ſui eſſent juris & arbitrii Romæ degere, vel in patriam redire vellent: atque nuptæ puellæ ut matrem ſequantur. [4] Quodque virgi publicis feſtis non dabantur nuptui, viduas vero nube fas erat. [5] Ac menſe Majo, quo [6] Lemuria, ut occiſi l-

lib. 9. non longe ante finem. *Hernicorum tribus populis, Alatrinati, Verulano, Ferentinati, quia maluerunt, quàm civitatem, ſuæ leges redditæ: connubiumque inter ipſos, quod aliquandiu ſoli Hernicorum habuerunt, permiſſum.* Hæc ille. Sed an id voluit dicere, quod hic Alexander ſcribit, cæteri judicent.

1 *Impares nuptiæ.*] Ex Apulejo l. 6. Metamorph. *Impares*, ait, *nuptiæ, & præterea in villa ſine teſtibus, & patre non conſentiente, factæ, legitimæ non poſſunt videri, ac per hoc ſpurius iſte naſcetur.* Et iterum poſtea, *Iam faxo nuptias non impares ſed legitimas, & jure civili congruas.* Et vide quæ ſcripſi in Commentariis Nobilitatis cap. 20. n. 167. & in noſtris ll. Connubialibus.

MERCERUS.

2 *Sine teſtibus.*] Omnino Clandeſtinæ nuptiæ legitimæ habitæ non ſunt. Clandeſtinæ autem dicebantur, quæ vel ſine conſenſu parentum, ſi ſponſi adhuc in eorum forent poteſtate, vel ſine teſtibus ſeptem fiebant. Vel certe inibantur eo loco, quo commode parentes venire non poſſent. His nominibus Venus culpat nuptias Cupidinis filii ſui cum Pſyche: & Æmilianus, Apuleji cum Pudentila apud ipſummet Apulejum.

TIRAQUELLUS.

3 *Idque ex Senatuſconſulto Romæ.*] Dionyſ. Halicarnaſſæus l. 6. in princ. nec id quidem novum apud Romanos. Nam & apud Hebræos ex lege Moyſis, cum 12. tribus eſſent, non licebat uxorem ex alia tribu ducere ſcribitur Numerorum cap. 36. & i- mo. Sed nec apud Indos, qui in ſe genera hominum, ſive tribus di- bantur, connubia promiſcua e neque enim agricolæ ex opificum -nere uxorem capere licebat, & ſimilibus, ut tradit Arrianus Nic- denſis, de rebus geſtis Alexand & ante illum Strabo lib. 15. Cæ Livius 5. Decad. lib. 5. tradit Pa Æmylium, devictam Macedoni quatuor partes ſive regiones div ſcilicet captæ primæ regiones A polim, ſecundæ Theſſalonicam, Pellam, quartæ Pelagoniam fecit nunciaſſeque neque connubium que commercium agrorum æd rumque inter ſe placere cuiquam fines regionis ſuæ eſſe. Vide Plu in vita illius.

4 *Quodque virgines publicis.* tarch. Problematum c. 105. & M bius Verrii Flacci & Varronis a tate lib. 1. Saturnal. cap. 15 & al

5 *Ac menſe Majo.*] Porphyri terpres Horatii Epiſtolarum li epiſt. 2. ad finem, tradit *religion nubere menſe Majo, & item M quo nuptiis habita certamina: hoc menſe à Minerva Mars victu obtenta virginitate Minerva, N appellata.* Ante eum Ovidius Faſtorum.

Hac quoque de cauſa, (ſi te pr tangunt,)
Menſe malum Majo nubere, vu

Sed

nimbra placaretur, inſtituta ſunt. [1] Et dum feralia ſeu parentalia fiunt, ac diebus impuris, & quibus ancylia in templo Martis nondum condita ſunt, [2] vel feſtis diebus, & menſe Iunio, niſi poſt Idus, quenquam nuptiis copulari religioſum erat. [4] Quinetiam animadverſum eſt, [5] poſtera die

Nuptiis quando copulari fas erat. Lemuria.

...ed Plutarchus Problem. c. 86. *Cur, ...q, menſe Majo uxores non ducant?* ...quemque rationes affert, quæ illuc ...mptu ſunt omnibus.

Lemuria.] De quibus ipſe Ovid. ...b. Faſt.

...mulus obſequitur, lucemque Remuria dixit
...llam, qua poſitis juſta feruntur avis.
...pera mutata eſt in lenem tempore longo
...ittera, quæ toto nomine prima fuit.
...x etiam Lemures animas dixere ſilentum:
...lic verbi ſenſus, vis ea vocis erat.

...phyrion ubi ſupra.

...Et dum feralia.] Ovidius lib. 5. ...de parentalibus ſive ferentalibus ...oquens.

...um tamen hæc fiunt, viduæ ceſſate puellæ,
...Exoptat puras pinea teda faces.

...quæ ſequuntur in hanc ſententiam. In quo & illud tibi animadvertendum, hæc *feralia* eadem eſſe quæ & ...*feria*, ut dicit Porphyrion ubi ſupra

COLERUS.

...*dum feralia.*] *Feralia* Feſtus ait ...*diis manibus ſacrata feſta. à ferendis ...dis, vel à feriendis pecudibus, appell...* Ovid. Faſtis.

...c quia juſta ferunt, dixere Feralia, lucem.

...hinc *Inferiæ*, & *Arferia aqua.*

TIRAQUELLUS.

Vel feſtis diebus.] Feſtis diebus & ...*ſervim cuiquam fieri piaculare eſt: ...ideo nunc vitantur nuptiæ, in quibus fieri ...virginibus videtur*, ait Macrob. l. 1. Saturnal. c. 15.

3 *Et menſe Junio.*] Ovid. lib. 6. Faſtorum.

Tunc mihi poſt ſacras monſtratur Iunius Idus
Utilis & nuptis, utilis eſſe viris.
Primaque pars hujus thalamis aliena reperta eſt, &c.

Sed iis adde quod apud Macrobium ait Varro, *Mundus cum patet, Deorum triſtium & inferûm quaſi janua patet, & tunc uxorem liberorum quærendorum cauſa ducere religioſum eſt.* At quo anni tempore terra patere & Manes libere vagari crederentur, Sextus Pompejus ex Catone & Capitone retulit lib. 11. *ſcilicet* 3. *Calend. Septembris*, 4. *Nonas Octobris &* 3. *Idus Novembris.*

4 *Quinetiam animadverſum.*] Ex Ovidio lib. 1. Faſtorum.

Nonarum tutela deo caret: omnibus iſtis
(Ne fallare cave) proximus ater erit.
Omen ab eventu eſt: illis nam Roma diebus
Marte ſub adverſo triſtia damna tulit.

Et cum dicit, *Omnibus iſtis*, intellige de Calendis, Idibus & Nonis, de quibus ante loquutus fuerat. Idem Gellius libro quinto, cap. 17. Macrobius libr. Saturnal. 1. c. 15. in fin. ubi nuncupatim de nuptiis loquitur. Nonius Marcel. quo loco de *atris diebus* loquitur. Feſtus Pompejus lib. 11. ubi de mundo. & lib. 12. ubi de *Nonis* loquitur. Liv. Decad. 1. lib. 6. initio. Et vide Plutarchum in Lucullo, & in Problem.

MERCERUS.

5 *Poſtera die à Nonis.*] Imo etiam ipſis Nonis, Calendis, Idibus, ut ex Macrobio liquet. Adde duos dies poſt ferias Latinas. Qui *religioſi* dicuntur nuptiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

die à Nonis, Idibus, vel Calendis, uxorem ſponſa-ve ducere Romanis non licere: ſed eos dies velut tri-

Dies atri. omine infames & deteſtabiles cenſeri: quoniam hi dies atri decreto pontificum habentur: [1] quibus legiones edu-cere, aut acies cum hoſte committere, vel quicquam pu-

Perſæ. blicæ rei agere, religio non ſinit. [2] Perſis vero nuptias contrahere, aut maritale conjugium inire, initio verni æquinoctii tantummodo permittitur: reliquo anni tem-re [3] non licet.

ptiis celebrandis, apud Cic. epiſt. quadam ad Q. fratrem. Adde dies aliquot circa Veſtalia, ex Feſto. Dies item quibus mundus patebat, ex eodem auctore. Dies item Allienſis, & Biſſextilis. Sed & privatim multi dies nonnullos *religioſos* habebant. Sic Auguſtus pridie nundinarum nil ſerium agebat, ut obſervat Suet. Providebant vero diligenter Romani, ut die fœlici nuptias celebrarent. Quare diligenter ſciſcitabantur à Vatibus, qui dies copulam nuptialem affirmarent. Et vates iis prædicendis magnum quæſtum faciebant, ut videre poteris apud Apul.

TIRAQUELLUS.

1 *Quibus legiones educere.*] De quo vide infra lib. 4. c. 20.

2 *Perſis vero.*] Id Strabonis eſt libro 15. ante fin.

3 *Non licet.*] Adde & alias multas cæremonias nuptiarum. Nam coronis floreis larem adornabant, ut nuptias fortunarent, ex Plauto in Aulularia,

Nunc Thuſculum emi, & haſce coronas floreas,
Hæc imponentur in foco noſtro lari,
Ut fortunatas faciat gnatæ nuptias.

Prætereaque acclamare ſolebant, *feliciter*, ut ſcilicet feliciter nuptiæ ſecundarent, ex Suetonio in Domitiano c. 13. *In reducenda poſt divortium uxore acclamari etiam libenter audivit, Domino & Dominæ feliciter.* Et Juven. Satyr. 2.

Signatæ tabulæ, dictum feliciter.

Eorum autem, qui uxores ducebant, comam haſtæ cuſpide diſcernebant, ac diſcriminabant: multis rationibus, quas ſigillatim deſcribit Plutarcho. blemat. c. 87. Nova quoque nuptu- per Priapi faſcinum ſedere jubebatur, ut videre eſt apud D. Auguſtinum 6. de Civitate Dei cap. 9. & Lactantium divin. Inſtit. lib. 1. *Et Titinus*, in t, *in cujus ſinu pudendo nubentes* ſedent, *ut earum pudicitiam prius prælibaſſe videatur.* Apud eoſdem [illegible] manos more antiquo, nubentes [illegible] ſenum crinibus ornabantur, ut [illegible] les virgines caſtitatis vitæque in [illegible] tatis exemplo, ut ſcribit Feſtus [illegible] pejus lib. 17. Tam autem apud [illegible] s, quam apud Græcos moris fuit, [illegible] las ante novorum conjugum thalam à veſperi ad mediam uſque noctem concinere carmina, quæ κοιμητικά, quaſi ſomni conciliatoria dicunt: ne quid interea, quod intus fieret [illegible] o- ris audiretur. Rurſus ab iiſdem [illegible] ie- bantur carmina matutina, qu[illegible] s- γερτικά quaſi excitatoria dicta re. Hujus generis exemplum habes I- dylio Theocriti, cui nomen eſt le- nes Epithalamium, ut obſerva P. Nannius Miſcella. lib. 7. Apud C[illegible] os piſtillum ante thalamum ſpon[illegible] um alligabant, & famula cribrum [illegible] bat ſigna induſtriæ ad opera, ex J[illegible] uce lib. 3. c. 4. Apud Megarenſes [illegible] llæ ante nuptias libamenta ad Ip[illegible] oës monumentum proferebant [illegible] cri- nium primitias deponebant, ex [illegible] uſa- nia lib. 1. In Theſſalia is, qui [illegible] rem ductus erat, pro nuptiis ſacr[illegible] ans, equum bellatorem inducebat [illegible] ena- tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT VI.

Imane exemplum Tulliæ ſupra corpus patris ambulantis, & filii Eucratidis idem facinus admittentis.

DE [1]Tullia Servii Tullii filia, nequiſſima fœmina, quæ Tarquinio Superbo nupta fuit, inhumanæ crudelitatis morandum facinus, & poſt homines natos inauditum ac-enus. Cum enim furiis ejus Tarquinius æque ferox agi-at, regni cupiditate improba Servium Tullium ſocerum, t gno potiretur interficiendum curaſſet, prætervehens p carpento infeſtis furiis agitata & muliebri ſpiritu infla-a, ıpra patris deſuncti corpus, vulneribus & plagis affecti uentati, incedere non dubitavit. Ob cujus inhumanum res & rei fœditatem, loco tanquam nefario & conſcele-at Scelerati nomen factum. Sane deteſtabile facinus diri-atexecrantes. Fuerat enim [2] Cyprio nomen vico in quo gesta ſunt, poſtea Sceleratus dictus: Cypriuſque nuncupatus *Scele-ratus vicus.*

unc omnibus armis inſtructum: eie ſacrificatione facta, equum xchabenis ducendum tradebat. cu-is teſtis eſt Ælianus lib. de Natura ni lium 12. cap. 34. Apud Maſſi-en: proci ad convivium vocaban-ur Oportebat puellam poſt cœnam ngli, phialam miſcere, ac cuicun-que præſentibus procis mallet por-igc Cui ea porrexiſſet, is erat ſpon-us, ſcripſit Ariſtoteles, & ex eo A-heus Dipnoſophiſtarum libro 13. ap. . *

COLERUS.

*ibet addere & hos ritus. Velatæ uelfaciebant ſacra Mutino Titino, nd uptæ dicuntur. Sponſæ ſponſi ui cnatis veſtes muneri mittebant. Euſth. Odyſſ. ζ. Matres ſponſi præ-ferent tedas. Euripidis Scholiaſt. in Phœſſ. Item Eurip. Iphigenia. In-terp. Apollonii lib. 4.

TIRAQVELLVS.

1 *De Tullia.*] Hæc ſunt Livii 1. Decad. lib. 1. & Ovid. lib. 6. Faſtorum.

Tullia, conjugio ſceleris mercede peracto,
His ſolita eſt dictis extimulare virum.
Quid juvat eſſe pares, te noſtræ cæde ſororis,
Meque tui patris, ſi pia vita placet?

Et infra,

Filia carpento patrios initura penates,
Ibat per medias alta feroxque vias.
Corpus ut aſpexit, lachrymis auriga profuſis
Reſtitit. hunc tali corripit illa ſono:
Vadis? an expectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, invitas ipſa per ora rotas.
Certa fides facti eſt, dictus Sceleratus ab illa
Vicus, & æterna res ea preſſa nota eſt.

Et Feſti Pompeji lib. 17. & Plinii, aut quiſquis is eſt, de Viris illuſtribus c. 7. & Valer. Maxim. lib. 9. c. 11.

2 *Cyprio nomen vico.*] Varro lib. 4. de ling. Lat. Dionyſ. Halicarn. lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

De hoc, cap. 18. hujus libri.

patus quod cum locum eum Sabini inſediſſent, boni oi- nis cauſa Cyprium, hoc eſt, bonum appellarent. [1] S- lerata quoque porta, [2] quæ Carmentalis olim fuit, ſul- de dicta eſt. Cum enim CCC. & VI. Fabii uno agne inde egreſſi contra Vejentes ad Cremeram acriter di- cantes, ad unum procubuiſſent, portæ unde egreſſi ſit,

Scelerata porta.

Scelaratæ nomen indidere: ſcilicet memoria deteſt di facinoris indignitatem rei poſteris relinquentes. Ca quoque in quibus Claudii pater Druſus gravi morbo a- ctus, & triſti fato ſublatus fuit, quia intempeſtiva me

Scelerata caſtra.

præventus, acerbo funere deceſſit, Scelerata etiam- xere, quanta eum charitate milites proſequuti fuerint, r- pi convitio, & infando nomine ſignificantes. Fuie

Sceleratus campus.

[3] Sceleratus campus juxta Collinam portam, in quo- ſtales inceſti damnatæ vivæ defodi conſuevere. Sed d de Tullia eſt modo dictum, haud abſimile facinus in-

Eucratis.

cratidem, qui Bactris imperitavit, admiſſum accepi, ſiquidem cum Demetrii ingentes copias parva manu fi- ſet, Indiamque exterminato hoſte, magno conſilio ſe- giſſet: dum Bactra peteret, à filio impuro & flagitio, quem ſocium regno aſciverat, ut ſolus potiretur re, imprudens ex inſidiis occupatur, turpique nece in via- cidatur: qui patris cæde non contentus, pari ſcele & audacia per corpus vulneribus affecti currum agere, & a- guine inſperſus paterno, inſepultum abjicere non dua- it,

1 *Scelerata quoque porta.*] Ovid. 2. Faſtorum.

Hæc fuit illa dies, in qua Vejentibus armis
Ter centum Fabii, ter cecidêre duo.
Una domus vires & onus ſuſceperat urbis:
Sumunt gentiles arma profeſſa manus.
Egreditur caſtris miles generoſus ab iſdem,
E quîs dux fieri quilibet aptus erat.
Carmentis portæ dextra eſt via proxima Iano:
Ire per hanc noli, quiſquis es: omen habet.
Illâ fama refert Fabios exiſſe trecentos,
Porta vacat culpa: ſed tamen omen habet.

Et Livius 1. Dec. l. 2. & Feſtus lib. 17.

COLERUS.

2 *Quæ Carmentalis olim fuit.*] Quia ei proximum *Carmentæ* ſacellum fuit.

TIRAQUELLUS.

3 *Sceleratus campus.*] Livius Decad. lib. 8.

rit auſus facinus quod in nulla unquam Scythia tyrannus
udiſit. Tantis ſceleribus mortales veſana regni cupido
ſter, ut effrenato furore cœci, ad cædem & cruorem
ngatur præcipites. [1] Fuere autem Bractriani, juxta Sogdianos & Hircanos, horridis ingeniis, haud procul à Scytharum gente: quippe Tanais ab Scythis illos dividebat, ferocisſimi, & rapto vivere aſſueti. *Bactriani.*

Fuere autem Bactriani,] Q. Curtius lib. 4. Ptolemæus lib. 6. c. 2.

CAPUT VII.

...ia errata interpretis epiſtolarum familiarium Ciceronis commode explanantur.

TRibus erratis lapſum offendimus virum ſane eruditum, epiſtolarum familiarium Ciceronis interpretem ...o infacundum, cujus ſcripta vulgo innotuere. [1] Primo ...ad M. Cælium epiſtola, in qua verba ſunt Ciceronis: ...pugnavi quinque & viginti diebus, aggeribus, vineis, ...ibus, oppidum Pindeniſſum munitiſſimum, tantis operis, ut mihi ad ſummam gloriam nihil deſit, niſi nomen oppidi. Quid ſibi Cicero vellet his verbis, non ſatis aſſequi videbatur: cum nomen oppidi nihil cenſeret aliud, quam ...n oppidum, acſi diceret, ad ſummam mihi gloriam nihil eeſt, niſi ut oppidum, quod oppugnare adortus ſum, deque expugnem. Quod tamen longe abeſſe à vero intelleu apparet. Quid quæſo nomen oppidi cum ipſo oppido commune habuit? aut quid tam inſolens, aut à Ciceros facundia tantum abeſſe potuit, quam verba plane exqſita, poëtico ſenſu, & quaſi figuris circumſcribere, aut coloribus infucare? Quod tamen aliter intelligi oportere *Ciceronis locus.*

TIRAQUELLUS.

1 [Pr]imo illa ad M. Cælium epiſtola.] [Hæc] a eſt famil. lib. 2. epiſt. 9. & toti operis 20. cujus initium eſt, *Tu vid...uam timide.*

COLERUS.

Oppugnavi quinque & viginti diebus, &c.] Satis quidem munitum eſſe oppidum vult, ſed non ſatis clarum, & nullo pene nomine. Cæterum cum hac interpretatione Alexandri facit quoque Sigonius, libello de Nominibus Romanis.

1 Martius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tere ex contextu verborum liquere arbitror. Cum ins ex oppidis vi expugnatis, imperatores plerunque nomina ferrent, quippe cum ex Coriolis [1] M. Coriolanus, ex Fidenis [2] Sergius Fidenas, atque ex Creta victa [3] Metellus Creticus dicti ſunt: quæ ſibi cognomenta in teſtimonium maximæ & expertæ virtutis, rerumque geſtarum gloriæ adoptarunt: ſic Cicero cum ſpem haud dubiam potiundi haberet oppidi, nihil deeſſe ad ſummam gloriam niſi nomen oppidi, [4] & cognomentum ex Pindeniſſo ſperaverat: videlicet ſicut Aphricani, Numantini, & Cretici illi nomina tulere, ſic ex Pindeniſſo ipſe [5] cognomentum ferat.

TIRAQUELLUS.

1 *Martius Coriolanus.*] Liv. 1. Dec. lib. 2. Plutarchus in vita ipſius Coriolani.

2 *Sergius.*] Livius ejuſdem 1. Decadis lib. 4.

3 *Metellus Creticus.*] Florus lib. 3. Epit. in bello Cretico. Dion in principio ſuæ hiſtoriæ. Sextus Rufus in hiſtoria Romanorum cap. 9. Ex quo illud Martialis lib. 1. epigr. 2.

Creta dedit magnum, majus dedit Africa nomen,
Scipio quod victor, quodque Metellus habet.

Sed & ita cognominatus eſt M. Antonius pater Triumviri, quod Cretæ mortuus eſt, ut ſcribit Plutarchus in vita Antonii.

MERCERUS.

4 *Et cognomentum ex Pindeniſſo.*] Paulo aliter Manutius, & fortaſſe aptius, & melius. Eo ſenſu ut Cic. doleat, quod hujus oppidi nomen ſibi deſit, hoc eſt, quod hoc oppidum Romæ incognitum, & nullius nominis. Hinc enim futurum erat, ut ejus expugnatio tam glorioſa non foret, quam fuiſſet oppidi celebris & notiſſimi. Confirmat Manutius ſuam explicationem, ex epiſt. 20. lib. 5. ad Atticum.

TIRAQUELLUS.

5 *Cognomentum ferat.*] Ego * vero eum locum Ciceronis aliter intelligendum puto, cum dicit, *Ut ad ſummam gloriam nihil deſit, nomen oppidi:* ut ſcilicet *nomen* pro fama & celebritate hujus oppidi, quod licet munitiſſimum eſſet, & expugnatu difficillimum, ut ipſe Cicero ad Atticum lib. 5. epiſt. 21. tamen ignobile, & veluti ignotum, nullius nominis aut famæ apud ſcriptores & cæteras gentes eſſet. Quis enim inter claras urbes uſquam Pindeniſſum recenſuit?

* Atqui idem ſentit Alexander.

COLERUS.

Id autem *ſine nomine* eſſe dicitur quod obſcurum eſt & ignotum, nec nomen habeat. Et ſæpe *nomen* pro fama & dignitate accipitur. Cicero lib. 1. epiſt. famil. epiſt. 7. *Curaſti, plus additum ad memoriam nominis noſtri, quam ademptum de fortuna videtur.* Pro Dejotaro, *Quantum nomen ejus fuerit.* Virgil. lib. 2. Æneidos

—— Et nos aliquod nomenque decuſque
Geſſimus. ——

Ubi Servius *nomen* interpretatur, *gloriam.* Et libro 9.

—— Multam in medio ſine nomine plebem.

Ubi & ipſe Servius interpretatur, *ſine nomine, ſine gloria, quorum humilitatem non ſunt nota nomina.* & iterum ſecundo libro.

—— Et ſine nomine corpus.

Ubi

Alius locus Ciceronis.

ra ¹ Rurſus alia ad eundem Cælium epiſtola, his uti-
ur erbis. Mea vero officia ei non defuiſſe tu es teſtis,
uiam, ut opinor comicus accidit Phannia. Quod ille
Terentiano Phannia non poſſe accomodari ajebat: ſed
iu quendam fuiſſe Phanniam, de quo ſentiret Cicero,
um notitiam nomenque non venit. Quæ verba ſi pen-
ta quis volet, atque ingenii acie non obtuſa rimari,
ia ad Terentianum Phanniam ſalvo ſenſu accomoda-
t. Cum enim Phannia ille Terentianus, Chremetis frater
ei, & Crito Andrius inopino adventu opportune intro-
ucur adveniſſe: quo ſignificante de Phannia Chremetis
it & filia Glycerio, in notitiam venit, ipſamque filiam
i ſe compertum habuit: pariter Cicero peropportune
num Phanniam adveniſſe dicit, hoc eſt, aliquid ſe-
et conſilii, quod nondum emerſerat, prodiiſſe in lu-
m quo, ſicut in Phannia Terentiano, Glycerium
rmetis filia, & Phanniæ neptis apparuit: ſic ipſius
opera

i Ipſe Servius, *id eſt ſine agnitio-*
&c. II.
on men indecorem tua te regina re-
nquet:
ctra jam in morte, neque hoc ſine
mine lethum
er ntes erit, aut famam patieris
ulta.
Servius interpretatur *ſine glo-*
ſi fama. Et Horatius carminum
3. de 9.
Mi Lydia nominis.
eſt gnæ famæ & claræ, ut inter-
tan Acron & Porphyrion. Et
ius Decad. lib. 1. non adeo lon-
pr. *Urbes quoque, ut cætera ex*
no ſci: deinde, quas ſua virtus
li ent, magnas opes magnumque
en fecere: & iterum, *Quod*
xim Tatii nomen in his regionibus
t. 8. Decad. lib. 8. *Domus tibi*
patruuſque intra 30. dies cum
rcitis cæſi documento ſunt, ubi per
quot nos maximis rebus terra ma-
ue gadis ampliſſimum nomen apud
eras ntes populi Romani veſtræque
familiæ fecerant. Quintilianus lib. 12. cap. 6. *Uſus eſt & hac ratione M. Tullius, & cum jam clarum meruiſſet inter patronos, qui tunc erant, nomen, in Aſiam navigavit.* Hanc autem interpretationem meam adjuvat & alia ejuſdem ad Atticum, illa l. 5. epiſt. 20. de eadem re loquentis, *Saturnalibus mane ſe mihi Pindeniſſæ dediderunt ſeptimo & quinquageſimo die, poſtquam oppugnare eos cœpimus. Qui, malum, iſti Pindeniſſæ? qui ſunt? inquies, Nomen audivi nunquam.*

1 *Rurſus alia.*] Ea eſt ejuſdem libro 12. & totius voluminis 23. cujus hæc verba ſunt, *Mea vero officia ei non defuiſſe tu es teſtis, quoniam* κωμικὸς μάρτυρ *(ut opinor) accidit Phania.* Sed animadvertendum eſt, in omnibus codicibus Ciceronis *Phania*, ut jam ex eo diximus, ſcriptum eſſe. Apud Terentium autem *Phannia* recognoſcendæ Glycerii teſtis advenit in Andria. Alio tamen trahit verba Ciceronis Rhodiginus libro 6. capite 17.

1 *Tertio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

opera opportune ſit intellectum, Ciceronis officia il… defuiſſe, & ſe de Appio benemeritum ſignificari. … tio ad eundem Cælium Ciceronis verba ſunt: Vt or… vitio, velim ita ſit: ſed tamen togam prætextam tex… puto te audiſſe. Quid verba ſignarent, haud peri… capere viſus fuit. Dicebat enim his verbis id notari … meam togam mœrore circundedi, cum apium amar… conſtet, quod animo afflicto & jacenti eſſet. Id … aliter intelligi convenire, qui ſenſum eruere vole… dubie animadverterit. Cum enim apium funeralis … fuerit, exque apii corona defunctorum tumulos … atque in ludis funebribus apio coronari victores pr… ſit, merito inquit, cum tot calamitatibus reſpub. … matur, ob immodicas ſimultates & ingruentia bell… in atrociſſimos fluctus reipub. inciderim, ipſique … nihil opis afferre valeam: meam, inquit, togam p… tam, quæ magiſtratum decet, [2] texi apio, hoc eſt … re: quaſi eo indignationis venerit, ut cum ulterius … tem rempubl. ferre nequeat, deque illius interitu … & ſolicitus ſit, ſibi jam in extremo vitæ curriculo … propoſuerit, quam pro repub. libenter ſubitur… quod eſt dicere, ſi reſpubl. morietur, ſe nolle vivere. Sic-ut Aſinius Pollio ad Ciceronem: Nam nec reipub…

Ciceronis locus alius.

Apium funeralis herba.

1 *Tertio ad eundem.*] Hæc eſt epiſtola ejuſdem lib. 2. ep. 14. & totius vol. 26. cujus initium eſt, *Magno dolore, &c.* Sed vereor ne Alexander nactus ſit exemplar corruptum. Nam & in codicibus Aldi & pleriſque omnibus non *Apio*, ſed *Oppio* * priore litera majuſcula, legitur, tanquam id proprium nomen ſit cujuſpiam, cui Cicero ipſe texebat togam prætextam, id eſt præparabat gradum ad magiſtratum quempiam, cui jus togæ prætextæ eſſet. Super eo quod de *apio* hîc dicit, vide Plinium lib. 20. cap. 11. Plutarchus in Timoleone, & quæ dicentur infra libro quinto, cap. 8. & cap. 21.

COLERUS.

* Veram omnino lectio… *Oppio*, patet ex ſequentibus.

MERCERUS.

2 *Texi Apio, hoc eſt, funere* … & inepte: Ibi enim recenti… me monent legendum *Opp*… vir erat nobiliſſimus, & cui … niſtratione Ciliciæ, Cicero … rat. Quod vero de *Apio* her… Alexander, parum conſent… probamus eſſe.

TIRAQUELLU…

3 *Sicut Aſinius Pollio ad C…*] Lib. famil. 10. epiſt. 33. e… bri, omnium autem 211. ad…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſeolo nec ſupereſſe, inquit. Ideo togam prætextam, uoprætoria & conſularis eſt, apio, hoc eſt, funere texue- t quod etiam Græco eſt proverbio uſurpatum, ut in na valetudine & rebus accifis, & deploratis, [1] apio opus ſidicant. Quos intellectus, qui rem aſſequi volet, ex orum contextu plane redundare perſpiciet. *Paræmia.*

COLERUS.

Sic Aſinius Pollio ad Ciceronem.] us hunc locum Agellius quoque lib. 1. cap. 22.

1 *Apio opus eſſe dicant.*] Plutarch. in Timoleone & in Sympoſiacis.

CAPUT VIII.

Romæ pontifices, quodve officium, & quæ fuerint inſignia, quibuſque legibus maximus pontifex aſtrictus erat, & quid apud exteros.

On ſordidum neque obſcurum apud veteres olim nomen pontificum fuiſſe traditur. Nam quum inter cdotia à Numa inſtituta, [1] ipſe ſe pontificem in pri- [2] ut vero alii Marcium M. filium ex patribus legiſſet, pcea interjectis temporibus, collegium pontificum ad uaor, mox à tribunis plebis rogatione promulgata, ad ct auctum fuit: manſitque hic numerus longo ævo in- orus, [4] donec Sylla ad quindecim collegium ampliavit. it quos [5] maximus pontifex, genere & dignitate præcipuus *Pontificii collegii numerus diverſus.* *Pont. Max. Pontificum munus.*

TIRAQUELLUS.

1 *ſe pontificem.*] De quo videndi ali naſſæus lib. 2. & Plutarch. in um

2 *vero alii.*] Scilicet Livius 1. Decad. 1. & Plutarch. in Numa.

3 *oſtea interjectis temporibus.*] Livius Decad. lib. 10.

4 *onec Sylla.*] Vide Appianum & Plutarch. Plinius ſecundus, ſi is eſt, de Viris illuſtribus, c. 75. ſcribit *illum numerum ſacerdotum auxiſſe.*

5 *Maximus Pontifex.*] Feſtus Pompejus lib. 11. *Maximus*, inquit, *pontifex*, *d maximus rerum, quæ ad ſacra pertinent, judex ſit.* * Valerius Maximus lib. 1. c. 1. in princ.

COLERUS.

* Idem Feſtus, *Pontifex Maximus*, inquit, *quod judex atque arbiter habetur, rerum divinarum humanarumque.*

Inter quos maximus pontifex.] *Erat Pontifex Max. etiam vindex contumaciæ privatorum magiſtratuumque*, ut ait Feſtus. Macrobius: *Regem ſacrorum*, inquit, *Flamineſque non licebat videre feriis opus fieri, & ideo per præconem denunciabant, ne quid tale ageretur: & præcepti negligens mulctabatur. Nam ſi flaminibus licuit, quid ni & Pontifici?* Vide quæ ibi monet Joſ. Scalig.

1 *Horum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cipuus erat, & aliorum longe princeps.[1] Horum igitur fuit, religiones & cæremonias publicas privataſque, ſacra res divinas ſanctiſſime tueri & interpretari, illaque omn ex- ſcripta ſignataque habere, ut quibus artis, quibus diis qui- buſq; hoſtiis, quibus diebus, & ad quæ templa ſacra fient, perſpectum haberent, ne qui Romana ſacra neglig ent, peregrinoſque ritus adſciſcerent, aut deorum cæren nias turbarent. Ad quos tam de cœleſtium deorum ſacr iis, quam de funeribus juſtiſque exhibendis, placandiſq ma- nibus, ac ſupernis inferniſque diis, de ſepulchris & otis rite exolvendis, de feriis, de religione, pietate, ſanita- te, cæremoniis deorum, deque fide & jurejurand ſa- crificiiſque ſolennibus, plebs quoties videbatur an- quam ad antiſtitem deorum immortalium, cæremon um & ſacrorum, conſultum ibat. Ipſeque maximus po fex precationes ſupplicationeſque deorum, cum [2] pont ali carmine præire, [3] comitia habere, [4] dieſque feriat n- dicere, [5] quo quiſque deus ritu, quove die colatur, ui- buſque precibus advocetur, & quid quaque die operie-

Pontificis maximi munus.

vel

TIRAQUELLUS.

1 *Horum igitur fuit.*] Dionyſius Halic. lib. 2. Livius 1. Decad. lib. 1. Porro Cicero ad Atticum lib. 4. epiſt. 2. ſcribit Pontifices eſſe religionis judices.

2 *Pontificali carmine.*] Ex quo quidem Servius ad 2. Æneid. ibi,

Quiſquis es amiſſos hinc jam obliviſcere Grajos.

Inquit, &

Vigilaſne Deûm gens. —

Verba ſunt, quibus Pontifex Maximus utitur in pulvinaribus: quia variam ſcientiam ſuo inſerit carmini.

3 *Comitia habere.*] Livius 3. Decad. lib. 5. *Comitia Pontifici Maximo creanda novus Pontifex M. Cornelius Cethegus habuit.* Ex quo etiam intelligis non ſolum Pontificem Maximum, ſed & alium comitia habere, ſi quando Pont. Maximus creandus eſſet. Gellius autem lib. 5. c. 19. ſcribit, *Comi bis tris Pontificibus præberi ſolita, Curiata appellantur,* quod & nos diximus.

4 *Dieſque feriatos indicere.* tel- lige de conceptivis, qui à Po ice, vel ex ejus permiſſu, à ſacerdo s in dies certos, vel etiam incerto ot- annis concipiebantur. *Feriæ que ſtativæ univerſo populo commune rtis & conſtitutis diebus ac menſibus in faſtis, ſtatis obſervationibus a atæ fuere,* ut Macrobius ait l. 1. Satu 16. Idem & imperativæ à Conſuli vel Prætoribus pro arbitrio poteſt in- dicebantur. Vnde eſt quod mus *Dictatorem feriarum conſtitue rum cauſa creatum.* Livius 1. Decad. 7.

5 *Quo quiſque Deus ritu.*] Livio d. Decad. lib. 1.

6 *Quibuſque precibus advoc.*] Ex eodem.

I *Idem*

i, el non fieri publicis feriis conveniret, docebat. [1] Eundeque pontificem maximum ſingulorum annorum res eis & memoratu dignas, diurnis actis mandare literis, lque non ſolum monumentis tradere, ſed in albo proore & referre, ut populo exſcribendi poteſtas fieret, olum eſſe traditum eſt. [2] Quod album non apud pontiecmodo, [3] ſed penes ſenatores, [4] judices, prætores, decu- *Album.*

1 *undemque pontificem.*] Cicero lio de Oratore. *Erat*, inquit, *hiſto- nl aliud, quam annalium confectio, uoi memoriæque publicæ retinendæ ſ ab initio rerum Romanarum uſque Plutium Pontificem Maximum res neſingulorum annorum literis manbant. Max. efferebatque in album, ponebat tabulam domi, poteſtas ut pulo cognoſcendi: etiam inter anes ximi nominantur.* Et liber de gi 1. loquitur *de Annalibus Pon- maximorum.* Livius autem 1. calib. 1. *Ancus*, inquit, *Martius ge iquiſſimum ratus ſacra publica, a ma inſtituta erant, facere: omnia exmmentariis Regis per Pontificem ax album relata, proponere in puco et.* Et lib. 6. in princ. *Tum quod raper eadem tempora literæ fuere, codia fidelis memoriæ rerum gerur & quod etiam ſi quæ in commenis atificum, aliiſque publicis privaque ant monumentis, incenſa urbe req interiere.* Macrobius libro 3. turl. cap. 2. in fin. *Pontificem*, ait, *ea vel ex nomine referendorum labon eoſtendit. Pontificibus enim perſa poteſtas, memoriam rerum geſta- n inbulas conferendi, & hos annaappent equidem maximos, quaſi à tifeus Maximis factos.* Vnde ex ſon Æneæ ait,

Et ſet annales noſtrorum audire labem.

ui qem locus eſt lib. 1. Æneid. ubi de Seium.

2 *Qd album.*] *Album* in hac ſignicatio, ſcilicet, pro tabula albo inucta ore, Græci λεύκωμα appellant, apud Demoſthenem κατὰ Τιμοκράτ. citantem verba Solonis: ὁ δὲ τιθεὶς τὸν κοινὸν νόμον ἀναγράψας εἰς λεύκωμα, ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων ὁσημέραι αὐτ᾽ ἐν πυξίῳ, in tabula, quod & repetit noſter Budæus in commentariis linguæ Græcæ. Sed id videtur eſſe quod *pittacium* appellat Ælius Lampridius in Alexandro Severo. Quanquam aliud ſignificat *pittacium* apud Cornelium Celſum lib. 3. c. 10. ſcilicet pro panno illito quopiam medicamento, qui præcordiis, vel capiti dolenti imponi ſolet ad dolorem mitigandum. Et aliud quoque in decretis canonicis in cap. *pittacium.* 30. quæſtio. 2. pro libello ſcilicet, ſeu charta epiſtolari. Sed (ut redeamus) id noſtrum album vulgus *matriculam* appellare ſolet, qua dictione etiam uſi ſunt Vegetius & Ammianus Marcellinus. Fuiſſe autem *album pontificium* videre eſt apud Livium 1. Decad. l. 1. in Anco Martio poſt princ. Cavendum autem, ne quis idem album apud magiſtratus omnes hic annumeratos, Alexandrum ſenſiſſe putet: fuit enim alia ejus & vera cogitatio, ſcriptum ſcilicet omnium horum ex ſorte officii diverſum fuiſſe.

3 *Sed penes Senatores.*] Corn. Tacitus lib. 4. *Apidium Merulam quod in Acta divi Auguſti non juraverat, albo ſenatorio eraſit.*

4 *Judices.*] Suetonius in Claudio cap. 16. *Splendidum virum Græciæque provinciæ principem, verùm Latini ſermonis ignarum, non modo albo judicum eraſit, ſed etiam in peregrinitatem redegit.* Et in Domitiano cap. 8. *Equitem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] decuriones, [2] ac citharœdos, [3] & centurias fuiſſe con[illegible]
[4] Denique apud Cæſares & omnes magiſtratus qui [illegible]citionem habebant, album fuiſſe apparet: in quo ſin[illegible] conſtituta, decreta, & mandata publice edita prop[illegible]bantur. Quare [5] Alexandrum Severum imperatorem [illegible]lorum, quibus magiſtratus delegabat, [6] nomina in albo [illegible]ponere accepimus, ut vitia virtuteſque innoteſceren[illegible] quo quiſque honore dignus foret, populi judicio expla[illegible]ret. [7] Ac non ſolum reipubl. ſacra cæremoniaſque cu[illegible], ſed de rebus quæ ad religionem pertinent, judicia f[illegible] [8] contumaciæque minorum magiſtratuum vindex eſſe [illegible]crificantes obſervare, [9] piaculaque iræ deûm conqui[illegible]

Rom. ob reductam in matrimonium uxorem, cui dimiſſæ adulterii crimen intenderat, eraſit judicum albo. De albo loquitur, quo ſcil. nomina judicum ſcribebantur: non de eo, quod judices ipſi proponebant. At de hoc Vlpia. in *l. ſi quis id quod. ff. de juriſd. omn. judic.* Magis tamen placebit ei, qui Vlpiani ſcriptum ad edictum prætoris expendet dictam legem, *ſi quis id quod*, & ſimil. de Prætoris albo intelligit, de quo Theophilus §. *pœnales. Inſtit. de actio.* Vnde conſequitur, non probari judices album propoſuiſſe, in quo Alexandri diligentiam perſpicacem, & legentium judicium deſidero.

COLERUS.

Judices, prætores.] Erat & album Prætoris, Album Decurionum. Hoc Tertullianus imitatus, dixit *album Apoſtolorum.*

TIRAQUELLUS.

Prætores.] Idem Vlpianus in *l. 1. ff. de eden. & d. l. ſi quis id quod.* & alibi ſæpe.

1 *Decuriones.*] Idem Ulpianus in *l. 1. ff. de albo ſcrib.* & Symmachus l. 1. Epiſtolarum ad Theodoſium Auguſtum, *Sed cum Venerem Stratonis illicitam, uſurpatamque militiam Marcellus argueret, quod Decurionum aſcriptus albo, ut geſta docuerunt, adverſum leges & Palatina caſtra tranſiſſet, &c.*

2 *Ac citharœdos.*] Suetonius [illegible]rone cap. 21. *Sine mora nomen [illegible] albo profitentium citharœdorum [illegible] aſcribi.*

3 *Et centurias.*] Vide num[illegible]dum & *Decurias* ex Suetonio [illegible]berio cap. 51. *Inſtanti ſæpius ut [illegible] donatum in decurias allegeret, [illegible] alia ſe conditione allecturum, qua[illegible]teretur adſcribi albo, extortum [illegible] matre.* Et de hujuſmodi *albo* acci[illegible] ſunt loca ejuſdem Suetonii i[illegible]dio cap. 16. & in Domitia. c. 8. [illegible]tur autem judicum decuriæ ab [illegible] Sueton. in Auguſto cap. 32.

4 *Denique apud Cæſares.*] [illegible]ſtat ex ſequentibus exemplis.

5 *Alexandrum Severum.*] [illegible] Lampridius in vita illius.

COLERUS.

6 *Nomina in albo proponere [illegible]mus.*] Primus Senatorum albu[illegible]tuit Auguſtus, anno *DCCXLV* [illegible] quotannis renovatum in Cur[illegible] ponebatur. De qua re Dion.

TIRAQUELLUS.

7 *Ac non ſolum.*] Ad ponti[illegible]dit, idque eſt Feſti Pompeji li[illegible]

8 *Contumaciæque.*] Idem i[illegible]

9 *Piaculaque.*] *Locris expil[illegible]* bit Livius Dec. 3. l. 9. *petitu[illegible] ad collegium pontificum referret [illegible] ſacri theſauri moti &c. eſſent, [illegible]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nœecus quam præſcriptum eſſet, ſacra fierent, neve in-
cea auſpicia, aut turbatæ religiones adverſus mores in-
ſtitaque Majorum obſervarentur. Utque ſuper impe-
trada venia, venerandiſque diis juſta ſolennia exhibean-
tu cavere debebat. [1] Tum religionis arcana, & divinas
traitiones cognoſcere, & ſi quid religioni minus vere ad-
ſcotum eſſet, religione liberare, aut numinibus obliga-
re [2] de Veſtalium capite decernere, & ferre ſenten-
ia, quæ ſacra, quæve prophana eſſent, dijudicare, [3] ne-
veuis prava religione populum alligaret, maximi ponti-
ic officium & munus erat. [4] In quo fuit obſervatum, ut
nuquam infauſta die & ominoſa collegium conſulat, quod
lirn foret, & auſpicii mali. [5] Quare Vitellio principi,
qui Pontificatum maximum adeptus, decimoquinto ca-
ens Auguſti, die cladibus inſigni, collegium conſulue-
atnagno exitio fuit. [6] Tum ſi pons ſublicius collabere-
ur illum reficere, unde illis nomen factum. Is enim li-
gnis erat, & [7] nullo ære aut ferro compactus, quem ſa-
ru illi æſtimarunt: ita ut in aliqua parte labantem, niſi
cæſa

*Ponti-
fices
unde
dicti.*

*ela uibus diis, quibus hoſtiis fieri pla-
ret* acitus lib. 12. *Addidit Claudius
ucræ legibus Tulli Regis, piaculaque
d lim Dianæ per Pontifices danda.*

1 *um religionis arcana.*] De quibus
onſi ſæpe relata cauſa à Senatu ad
onces, reſponderent, quid fieri
lacet, ut multis refert Macrobius
b. aturnal. c. 16. vel aliis 18.

2 *e Veſtalium capite.*] Quod hinc
tis tet quod ſcribit Livius 1. Dec.
4. *ſthumia virgo Veſtalis de inceſtu
uſa dixit, crimine innoxia. Amplia-
tm, inde abſolutam pro collegii ſen-
ti ontifex Maximus abſtinere jocis,
loquincte potius quam ſcite juſſit.*

COLERUS.

Dieſtalium capite decernere.] *Ince-
ſtum tifices ſupremo ſupplicio ſantiun-
o.* Ciro lib. 2. de legib.

IRAQUELLUS.

3 *ve quis prava religione.*] *Ea vos
religione innumerabilia decreta Pontifi-
cum liberant*, ut ait Livius in oratione
Conſulis, Decad. 4. lib. 9.

4 *In quo fuit obſervatum.*] Vt patet
ex ſequ. exemplo.

5 *Quare Vitellio principi.*] Cornel.
Tacitus l. 18. *Apud Civitatem cuncta
interpretantem, funeſti ominis loco acce-
ptum eſt, quod Maximum Pontificatum
adeptus Vitellius, de cæremoniis publicis*
25. *Calend. Auguſt. edixiſſet, antiquitus
infauſto die Cremerenſi Allienſique cla-
dibus. Adeo omnis humani divini-
que juris expers, pari libertorum ami-
corumque ſocordia, velut inter turbulen-
tos agebat.*

6 *Tum ſi pons ſublicius.*] Varro l. 1.
de ling. Latina. de quo vide Plutarch.
in Numa.

7 *Nullo ære aut ferro compactus.*]
Dionyſi. Halicarn. lib. 3. & 5. & Plin.
lib. 36. c. 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cæſa victima & ſacrificio perfecto, reficere non licer diuque Romæ lignei pontes fuere, donec poſt interval temporum [1] ab Æmylio quæſtore lapideus conſtruct fuit. [2] Vota etiam ſolennia quibus verbis concipi, quibu que pecuniis exolvi deberent, pontificum decretis cav batur, illorumque arbitratu vel exolvebantur, aut non ri emiſſa denuo concipiebantur. [3] Quod ſi quis ſui juris a rogandus foret, quæ cauſa adoptionis, quæ ratio gener quæ dignitas, quæve eſſent ſacra, apud pontifices leg quærebatur, quæ [4] lex Curiata dicta eſt. [5] Idque ideo ca tum, ne qua calumnia, ſeu quis dolus compoſitus in arr gando ſui juris homine adhiberetur: ita ut adoptiones co tra jus pontificum factæ, aut ſine collegii decreto nullæ pro irritis forent. Et quamvis proprium ſacerdotis eſſe nec imperia, [6] nec magiſtratus gerere, [7] nec equo ve [8] aut trinoctio ab urbe abeſſe: poterat tamen [9] idem co

lex Curiata.

ſu

1 *Ab Æmylio Quæſtore.*] Marlianus in Topographia veteris Romæ.

2 *Vota etiam ſolemnia.*] Vt apud Livium Decad. 1. libro quarto, *Dictator, præeunte A. Cornelio, Pontifice Maximo, ludos magnos tumultus cauſa vovit.* & idem Decad. 4. lib. 6. initio: *Votum præeunte P. Licinio, Pontifice Maximo, Conſul nuncupavit.* De quo amplius vide infra lib. 3. c. 22.

3 *Quod ſi quis.*] Gellius l. 5. c. 19. & Tacitus ubi mox citabo.

4 *Lex Curiata dicta eſt.*] Tacitus libro 17. in oratione Galbæ pro adoptione Piſonis. *Igitur*, inquit, *Galba apprehenſa Piſonis manu, in hunc modum locutus fertur, Si te privatus lege Curiata apud Pontifices, ut moris eſt, adoptarem, &c.* Et vide Appianum l. 3. Bello. civil. Eo quoque illud Suet. Auguſt. 65. *Nepotem Agrippam & privignum Tiberium adoptavit in foro lege Curiata.*

5 *Idque ideo cautum.*] Gellius ubi nuper citavimus.

6 *Nec magiſtratus gerere.*] Plutarch. Problem. cap. 113.

7 *Nec equo vehi.*] Idem ejuſde operis cap. 39. Gellius libro decim cap. 15. Feſtus Pomp. libro quinto.

8 *Aut trinoctio.*] Plutarch. d. c. 3 Problem.

9 *Idem Conſul.*] Paulus Oroſius l. cap. 10. in princip. *P. Licinius Craſſ Conſul, & Pontifex Maximus, adverſ Ariſtonicum, Attali fratrem, qui trad tam per teſtamentum Romanis Aſia pervaſerat, cum inſtructiſſimo miſſus ex ercitu.* Florus Epitome Livii lib. 5 *Adverſus Ariſtonicum P. Licinius Cra ſus, Conſul, cum idem Pontifex Maxim eſſet, quod nunquam antea factum era extra Italiam profectus, prælio victus & interemptus eſt.* Quanquam Livius 3 Decad. lib. 8. alterius meminit P. Licinii Craſſi, neque eundem eſſe tem pora patiuntur, qui & ipſe Pontife Maximus & Conſul cum P. Scipion fuit: niſi dicas id (quod nunquam an tea factum erat) referri non ad præce dentia, ſed ad ſequentia, ſcilicet ext Italiam &c. Sed & M. Marcellus Co ſul & Pontifex Max. fuit, apud eu dem Livium 4. Decad. lib. 3.

1 *Ve*

[1] vel cenſor eſſe & pontifex, pariter religioni & reipubl.
æeſſe, ab vrbe trinoctio abeſſe, equo vehi, vel pedibus
e. [2] Craſſus Licinius pontificatum maximum & conſula-
m, [3] mox cenſuram præturamque ſimul geſſiſſe, [4] & Li-
us pontifex pro prætore ordinibus præfuiſſe traditur. [5] Ip-
m tamen qui ſimul conſul foret & pontifex, ne reipubl.
t ſacrorum deſeratur cura, neve longius ablegaretur,
tra Italiam ſortiri provinciam non decebat ex ſenatus
ecreto, [6] poſtquam idem Craſſus prætor & pontifex, cui
elli ſumma commiſſa erat, quod nunquam antea factum,
ortitus Aſiam, ab Ariſtonico Attali fratre prælio victus
ccubuit, donec poſt intervalla temporum, extra Italiam
rtiri provincias cœpere. In tantumque honoris culmen
ontificatus, & eo excellentiæ crevit, ut [7] Cn. Cornelio
ętori, quod Marco Æmilio Lepido pontifici maximo con-
vicium

Conſul & cenſor poterant & ſimul eſſe pontifices.

Culmen honoris pontificii.

1 *Vel Cenſor eſſe.*] Sic prior ille P. cinius Craſſus Cenſor ſimul & Pon- Max. fuit apud Livium 3. Decad. li- o ſeptimo, & M. Æmylius Lepidus ıd eundem 4. Decad. libro decimo, Q. Fulvius Flaccus 5. Decad. lib. 2. ıo vero Cn. Domitius ſimul Conſul Cenſor & Pontif. Maximus fuit ex lerio Maximo lib. 6. c. 5.

2 *Craſſus Licinius.*] De quo diximus præced. in verbo, *Idem Conſul.*

3 *Præturamque.*] Livius 3. Decad. . *Poſtero*, inquit, *die Prætores creati, Licinius Craſſus dives Pont. Maximus.* ıinetiam idem Pontif. Maximus & ıgiſter equitum fuit, ut idem tradit dem l. Sed & T. Sempronius Tudi- ıus Prætor in Hiſpania fuit eod. l. 7.

4 *Et Livius Pontifex.*] M. Livius enter hic eſt de quo Livius 1. Decad. .10. inquit, *Ex parte altera Pontifex vius, cui lictores Decius tradiderat, ſſeratque Proprætorem eſſe, &c.* Ad- rtendum tamen hunc non maxi- um, ſed minorem Pontificem fuiſſe, ıi religionis cauſa Conſulem comi- batur, ut Maximus Valerius fuit P. ecio patri, à quo *Pontifex publicus puli Romani* vocatur apud eundem Livium Decad. 1. libro 8. Diſcrimen autem inter minorem & maximum Pontificem nemo eſt qui neſciat, & in ſequentibus apparebit.

5 *Ipſum tamen.*] Livius 3. Decad. lib. 8. *Quartodecimo*, inquit, *anno belli Punici P. Corn. Scipio, & P. Licinius Craſſus, Pont. Maximus Conſulatum inierunt, nominatæ Conſulibus Provinciæ ſunt, Sicilia Scipioni extra ſortem concedente collega, quia cura ſacrorum Pontificem Maximum in Italia retinebat.* Et iterum poſtea in oratione Scipionis, *Hoc vide ne contumelioſum ſit concuſſo jam & pene fracto Annibale, negare poſſe P. Licinium Conſulem, virum fortiſſimum præſtare, qui ne à ſacris abſit Pontifex Max. ideo in ſortem, tanquam longinquæ provinciæ non venit.*

6 *Poſtquam idem Craſſus.*] Hic tum *Prætor* non erat, ut Alexander hic dicit, ſed *Conſul*, ut diximus ſupra ex Floro in verbo, *Idem Conſul.*

7 *Cn. Cornelio Prætori.*] Emenda hunc locum ex L. Floro Epit. Livii libro 47. in princ. cujus hæc verba ſunt, *Cn. Tremellio Trib. Pleb. mulcta dicta eſt, quod cum M. Æmylio Lepido Pontifice Maximo injurioſe contenderat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vicium feciſſet, mulcta dicta fuerit, [1] ipſumque regiæ d
gnitati proximum crederent. [2] Nam & lictor appareba
[3] & curuli regia ſella, ac lectica inſignis erat, quam an
veſtibulum conſpicuam habere aſſuêrat. [4] ad cujus for
pro ſplendore dignitatis, viridis laurus affixa videbatu
[5] Cumque cæteri honoribus functi, rationem adminiſtra
muneris reddere cogerentur, pontifex tamen maxim
pro majeſtate geſti honoris rationem dare minime co
poterat, ipſique pro imperio & poteſtate, quoque plus d
gnitatis ferret, [6] cum galero eſſe, [7] & carpento, ut reliqu
Pontificis inſigne. ſacerdotibus, ingredi licebat. [8] Quippe pontifici propriu
inſigne erat galerus, ſicut [9] lituus auguribus, [10] paludamen
tum imperatoribus, diadema regibus. [11] Et cum in Cap
tolium nulli fas foret carpento vehi, ſolis pontificibus ſa
cerdo

1 *Ipſumque regiæ dignitati.*] Plutar. Problem. cap. 113.

2 *Nam & lictor apparebat.*] Plutar. ibi.

3 *Et curuli regia ſella.*] In eodem loco. *Curulis* autem *regia* dicitur: quia Hetruſcorum exemplo illa Romulus uſus eſt, teſte Livio Decad. 1. libro 1. Vix autem fuit ut Max. Pontif. crearetur, qui ſella curuli non ſediſſet, licet illud non ſemper obſervatum fuerit, de quo idem Livius Decad. 3. lib. 5. Quod vero de *lectica* hic ait, illud ſcitum eſt, Conſulares omnes nobiliores, viros & mulieres lectica olim uſos fuiſſe, * teſte Dione lib. 60.

COLERUS.

* Vide lectiſſima Juſti Lipſii Electa.

TIRAQUELLUS.

4 *Ad cujus fores.*] Plinius lib. 15. c. 30. in princ. *Laurus*, inquit, *triumphis proprie dicatur, vel gratiſſima domibus janitrix Cæſarum Pontificumque: quæ ſola & domos exornat, & ante limina excubat.*

5 *Cumque cæteri homines.*] Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 2.

6 *Cum galero eſſe.*] Vide infra ad verbum, *quippe Pontifici.*

7 *Et Carpento.*] Corn. Tacitus l. 12. *Sacerdotibus & ſacris Druidibus carpen to Capitolium ingredi conceſſum* ſcribi Deinde lecticæ uſum Romanos Pon tifices poſteriores uſurpaſſe à ſecul jam multis innotuit, cum vehiculo & ſella curuli ab imperatoribus conceſſ poſt Conſtantium ex aliis ſcribat Be tus Rhenanus ad Tert. 1. ad uxorem.

8 *Quippe Pontifici.*] Hæc omnia galero, lituo, paludamento, & diad mate ſunt Apul. apol. 1. & ſigillati aliorum, quos ſtatim citabimus.

9 *Lituus auguribus.*] Cicero lib. de divinatione, Plutarch. in Romul Gellius lib. 5. cap. 8. Macrobius lib. Saturn. cap. 8. Servius enarrans illu Æneid. lib. 7.

Ipſe Quirinali lituo. ———

10 *Paludamentum imperatoribus.* Varro lib. 6. ling. Latin. Cornel. Tac tus lib. 18. ubi de Vitellio. Plutarch. i Craſſo. Sed & aliis quoque, ut Con ſulibus, ex Livio 3. Decad. lib. 1. a fin. & 5. Decad. lib. 2. ubi de P. Licini Coſſ. & Prætoribus ex Valerio Ma lib. 5. cap. 6. ubi de Genutio Cippo. vide infra lib. 3. cap. item 3. & lib. cap. 18.

11 *Et cum in Capitolium.*] Corneli Tacitus lib. 12.

1 A

cdotibuſque Tarpejum aſcendere carpento licuit [1] Ad enque ſi qui noxii confugiſſent, ea die à pœna immunes ent. [2] Ideo non vulgares, neque obſcuros, ſed qui nobitate generis & multo ſplendore illuſtres forent, quique aċtoritate [3] & opibus anteirent cæteris, ad pontificatum aniſere. [4] Diuque Romæ pontifex qui antea curuli ſella in ſediſſet, nemo creatus fuit: donec lapſis temporibus, iam qui nullos curules geſſerant magiſtratus, ad pontiſatum admiſere. Primus enim [5] T. Coruncanus ex ple- homo pontificatum maximum meruit, quo tempore . Attilius Regulus primo Punico bello gravi ſupplicio cruciatus, pœnas dedit. Et deinde M. Druſus, quod tea contigit nulli, tribunus plebis ſimul & pontifex crea- meruit. [6] Poſtea ex plebe & patribus nullo delectu aut ſcrimine admitti cœpere. [7] Cumque ad collegium ponicum pertineret, in demortui locum alium cooptare, Cn. men Domitius Trib. pleb. offenſus collegio, quod ſe in mero pontificum non cooptaſſent, jus ſubrogandorum ntificum ſacerdotumque à collegiis ad populum transliſſe fertur. [8] Ipſeque pontifex maximus primus populi ſuffra-

Qui pontifices creentur initio.

1 *Ad eumque ſi qui noxii.*] Plutar. oblem. cap. 111.

2 *Ideo non vulgares.*] Dionyſius Haarnaſſ. lib. 1. & Plutarch. Problem. p. 113. Ad hæc vide quæ ſcripſimus noſtris commentariis de Nobilitacap. 20. n. 10. incip. *neque ſolum.* multis ſequentibus.

3 *Et opibus anteirent cæteris.*] Ibiem cap. 3. num. 19. incip. *nam & hæ.* multis ſeq.

4 *Diuque Romæ.*] Livius 3. Decad. b. 5. ubi de pontificatu Livii Craſſi.

5 *T. Coruncanus.*] Lucius Florus Eit. Livii 18.

6 *Poſtea ex plebe.*] Livius 1. Decad. b. 10. *Sed & Curio Maximus primus plebe creatus eſt & C. Manilius Atteus, cum primum id Patricii negaſſent lebere fieri, de qua re Trib. Pleb. appelati ad Senatum rejecerunt, qui ejus rei populo poteſtatem fecit*, apud Livium 3. Decad. lib. 7.

7 *Cumque ad collegium Pontificum.*] Cicero in 2. oratione de L. Agraria. & de Amicitia. Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. Paterculus lib. 2. Sueton. in Nerone cap. 2. cujus hæc verba ſunt, *Domitius in Tribunatu Pontificibus offenſior, quod alium, quam ſe, in patris ſui locum cooptaſſent, jus ſacerdotum ſubrogandorum à collegiis ad populum tranſtulit.*

MERCERUS.

8 *Ipſeque Pontifex max.*] Egregie falſum hoc eſt. Nam ante hanc legem, Pontifices maximi ipſi fiebant à Populo tributis comitiis, ut plurimum. Teſtis ille ipſe Cic. Orat. in Rullum. *Ne hoc quidem vidit majores noſtros tam fuiſſe populares, ut quod per populum creari fas non erat propter religionem ſa-*

 crorum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſuffragio, aliique deinceps creari cœpere. [1] Sunt vero q
credant, Licinium Craſſum de cooptatione collegaru
ad populi beneficium transferenda, legem tuliſſe primu
[2] Inde comitia à populo pontificibus creandis ſæpe indic
fuere. Id tamen in admittendo pontifice ſedulo caveb
tur, ne eligerent, qui cuiquam ex collegio inimicus fore
[3] hique per collegium admiſſi, capi dicebantur. [4] Atq
licet vetus fuerit conſtitutum, in demortui pontificis l
cum alium nominari, ſi tamen exacto anno pontifex mo
tem obiiſſet, in ejus locum alterius nominatio non era
lic

Cautio in admittendo pontifice.

Pontificis nominatio quando fiebat.

crorum, in eo tamen propter amplitudinem ſacerdotii, voluerint populo ſupplicari. Vnde apud Livium tam frequenter fit mentio comitiorum, ubicumque habetur ſermo de creatione Pontificis maximi. Quare de hac re ſic ſentio. Pontifices minores ante legem Domitiam à collegio ſolitos cooptari, in locum demortuorum. Ita ut cum pontifex ſive Maximus, ſive è minoribus aliquis mortuus eſſet, ſtatim à collegio aliquis cooptaretur. Ex quorum numero, unus poſtea Maximus crearetur, qui toti collegio præeſſet. Nemo autem ad eum apicem dignitatis pervenire poterat, niſi qui electus eſſet populi ſuffragiis. Itaque pontifices minores à collegio cooptabantur. Maximus autem à populo creabatur. Dico ante legem Domitiam. Ea enim lex effecit ut nemo in collegium pontificum cooptari poſſet, niſi ita populus cenſuiſſet. Domitius ergo potuit quidem primus pontifex fieri: ſed tamen non pontifex Maximus. Quamquam fortaſſe iiſdem comitiis, & Pontifex, & Maximus pontifex factus ſit: quia tunc erat in Populi poteſtate declarare pontifices Maximos, & minores.

TIRAQVELLVS.

1 *Sunt vero qui credant, Licinium Craſſum.*] Cic. in lib. de Amicit. *Quam popularis lex de ſacerdotiis C. Licinii Craſſi videbatur. Cooptatio enim collegiorum ad populi beneficium transferebatur.*

2 *Inde comitia.*] *Comitia Pont. M ximo creando novus Pontifex M. Cor. C thegus habuit*, inquit Livius Decad. & alibi ſimiliter.

3 *Hique per collegium admiſſi.*] Ge lius lib. 1. c. 12. *Sed Flamines quoq Diales, item Pontifices & Augures ca dicebantur.* citatque L. Syllam libro rerum geſtarum ita ſcripſiſſe, *P. Corn lius cui primum cognomen Syllæ impoſ tum eſt, Flamen Dialis captus.* citatqu item M. Catonem, unde illic vide poteris. Quibus addes Livium de Fl minibus quoque loquentem, 3. De lib. 7. ubi ſcribit *C. Flaccum Flamine à P. Licinio Pontifice Max. captum fuiſ* Servius autem enarrans illum locu lib. 7. Æneidos,

— *Optato conduntur Tybridis alve*

Sunt (ait) *propria verba, quæ nulla r tione mutantur, ut ſacerdotes creari, vi gines capi dicantur.*

COLERVS.

* *Amata inter capiendum à Ponti ce Max. appellatur: quoniam quæ prim capta eſt, hoc fuiſſe nomine traditum e* Agellius lib. 1. cap. 12.

TIRAQVELLVS.

4 *Atque licet.*] Hæc omnia uſq ad eam clauſulam: *Claudius vero C ſar,* ſunt Livii 3. Decad. lib. 6. cujus in ter cætera hæc verba ſunt, *T. Otacili Craſſus Pontifex, quia exacto anno mo tuus erat, ideo nominatio in locum ej non eſt facta.*

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lit alterum ſuffici cooptarique oporteret. Tunc enim pitificis nominationem fieri neceſſe putarunt, quum ndum exacto anno mortem obiiſſe conſtaret, poſtea vo non licebat. In locum enim T. Octacilii Craſſi pon-ticis maximi, quia exacto anno mortuus fuerat, alterius nminatio non fuit. [1] Tametſi in locum viventis pontifi-c alium ſubſtitutum legamus. [2] Claudius vero Cæſar titi ſacerdotium fecit, ut in cooptandis ſacerdotibus ne-mem niſi juratus nominaret. Eſt tamen memoriæ pro-cum, ut ſi quid ad religionem pertinens inter pontifices dcreparet variatis ſententiis, ubi aliud alii ſentiunt, id ſis fuiſſe crederent, ſtabilique ſententia eſſe ratum, quod ts pontifices communi decreto ſtatuiſſent. [3] Et licet à dlationibus multi ferant ſacerdotes immunes, ſunt ta-en exempla, pontifices & ſacerdotes, pecuniam per llum conferri ſolitam in ſtipendium contuliſſe, illamque æſtores ſæpe exegiſſe, fruſtraque pontifices tribunos pellaſſe, quum ſe ob ſacerdotium immunes dicerent. d præter hos qui collegio cooptabantur, fuere [4] ponti-fices

Subſtitutus pontifex in locum viventis.

Sacerdotii æſtimatio.

Decretum ratum pontificum.

Pontifices & Sacerdotes collectionibus pecuniariis contribuebant.

MERCERUS.

1 *Etſi in locum viventis, &c.*] Id fas n fuiſſe contendit Dio. lib. 49. Fa-m tamen eſt fortaſſe, ut hic ſcribit ex. in L. Cæcilio Metello, cui vi-nti ſubrogatus fuerit L. Caſſius, eo nſilio ut damnaret inceſti Martiam, Liciniam Veſtales, quæ à Metello rant abſolutæ. Onuphrius pluri-m laborat in eo nodo explicando, proficit hilum.

TIRAQUELLUS.

2 *Claudius vero Cæſar.*] Sueton. in a illius capite 22.

3 *Et licet à collationibus.*] Livius 4. ecad. lib. 3. *Magnum*, inquit, *certa-n cum omnibus ſacerdotibus eo anno t. Quæſtoribus urbanis pecunia opus t, quod ultimam penſionem pecuniæ, bellum collatæ, perſolvere placuerit pri-tis. Quæſtores ab Auguribus, Ponti-bus, quod ſtipendium per bellum non contuliſſent, petebant: ab ſacerdotibus Tribuni nequicquam appellati, omnium-que annorum per quos non dederant, ex-actum eſt.* Cæterum Plutarch. in Ca-millo tradit, apud Romanos lege cau-tum fuiſſe, ut ſacerdotes immunes eſſent à militia, niſi urgeret tumultus Gallicus. Dionyſius Halicar. lib. 2. te-ſtatur, Romulum ſacerdotes militari-bus officiis ſolviſſe, atque civilibus moleſtiis. Diod. autem Siculus lib. 2. cap. 3. ſcribit apud Ægyptios ſacerdo-tes omnes immunes fuiſſe. Denique Arrianus l. 8. de geſtis Alex. prodidit apud Indos Sophiſtas (hi etenim ſacer-dotes erant, quibus ſacrarum cura erat) nullis corporis muneribus fungi, vi-vendi gratia, neque aliquid in publi-cum conferre, neque alii cuiquam ne-gotio aut operi, præterquam deorum ſacris pro rebus publicis intendere.

4 *Pontifices minores.*] Julius Capi-tolinus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pontifices minores. Pontificum minorum munus.

fices minores. Nam ſcribæ pontificum, qui faſtos & commentarios habebant, fidelem cuſtodiam rerum geſtarum, [1] qui annales maximi dicebantur, quique illis miniſtri erant, quod omnis ævi geſta mandabant literis, [2] minores pontifices dicti ſunt: à quibus [3] in curia Calabra Junii ſingulis calendis ſacra fiunt: [4] novamque lunam obſervare, [5] & quot dies à calend. ad Nonas ſupereſſent, referre ſolent, ut populo cauſas feriarum à rege ſacrorum recipiendi facultas foret: Ad quorum collegium etiam [6] interpretandi juris, & an poſſet lege agi, quæque competeret actio in judiciis, declarandi jus ſpectavit & pertinet. Quippe jus civile inter ſacra ceremoniaſque multa ſecla abditum, ſolis pontificibus patebat. Ex his quoque minoribus diſtinctio gradus fiebat. [7] Nam qui primus collegio aſcitus erat, maximus: qui vero ultimus, minimus dicebatur pontifex. Illud quoque verum eſt, ſolos pontifices

no

tolinus in Macrino circa medium. *Primum*, inquit, *in patricios allegit novum hominem, & qui paulo ante procurator privatæ rei fuiſſet. Eundem, cum ſcriba Pontificum eſſet, quos hodie Pontifices minores vocant, Pontificem Maximum appellavit.*

1 *Qui annales maximi dicebantur.*] Vide Macrobium lib. 3. Satur. in fine. & Feſtum Pompejum lib. 11.

COLERUS.

Qui annales maximi dicebantur.] Ita vocabantur, non magnitudine ſua, ſed quod eos Pontifex Maximus conſecraſſet. Feſtus. Cicer. lib. 1. de legib. *Pontificis Maximi Annales* vocat.

TIRAQUELLUS.

2 *Minores Pontifices.*] Vt patet ex eo loco Capitolini, quem proxime citavimus.

3 *In Curia Calabra.*] Macrob. lib. 1. Satur. c. 16. *

COLERVS.

* Feſt. *Calabra*, inquit, *curia dicebatur, ubi tantum ratio ſacrorum gerebatur.* Gloſſæ tamen ἱερῶν etiam interpretantur.

TIRAQUELLUS.

4 *Novamque lunam.*] Idem ibi

5 *Et quot dies.*] In eodem loco

6 *Interpretandi juris.*] Nam & d Cic. l. 2. de Leg. Q. Mutius Scævola dicit ſe ſæpe à P. Mutio Scævola patre audiviſſe, Pontificem neminem bonum eſſe, niſi qui jus civile cognoſcet.

7 *Nam qui primus.*] Id non ita ſimpliciter verum eſt, ut dicit Alexander. Nam in locum Pont. Maximi non alius creabatur, qui & Pont. Max. eſſet, ut videre licet ex infinitis Livii locis: quod eſſe non poterat, ſi id verum fuiſſet: nempe ſi is qui loco Pont. Maximi deligebatur, fuiſſet minimus: ut qui collegio ultimo loco aſcitus. Sed inter minores Pontifices id ita obtinet, ut maximus omnium diceretur, qui primus in collegium venit: item minimus, qui noviſſimus, ut ſcribit Feſtus Pomp. libro 11. A quo tamen ſumpſiſſe videtur Alexander, quæ ſcripſit.

I S o

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

no more conjugalem copulam [1] ſacro confarrationis jure iire ſolitos. Quippe quum matrimonia apud majores trus modis fierent, uſu, coëmptione, & confarratione, cfarrationem ſolis pontificibus dederunt, quum aliis mdis per cæteros contrahantur. Animadverſum quoque et, pontificis uxorem, ſingularis exempli & magni docuenti eſſe oportere, ut ſicut ab omni noxa & libidinipſe mundus erat, ita uxor caſta & innocens maneat. Codque pontifici maximo [2] cadaver videre nefas fuit, nquid triſte aut lugubre oculis acciperet, multo magis ſi hninem inſepultum reliquiſſet. Si tamen in occurſum caveris imprudens incidiſſet, interpoſito velamento, nviſum offenderet, ſalvis cæremoniis prodire poterat. [3] ui etiam per liberos jurare non licebat, per deos autem per-

Pontificis uxor caſta & innocens. Quæ pontifici videre nefas. Pontificum juramentum.

Sacro confarrationis jure.] Hæc ex Bio in Topica Cicer. lib. 2. & dixim in noſtris legibus Connubialibus l. 1. 6. Verum ut revertamur. Addendi hic autem duo: *Pont. Maximo iterematrimonia licuiſſe*, ut ait Tertull. dehortatione caſtitatis: qui idem aicorem lib. 1. ſcribit, *Regem, ſicuti P. Maxim. rurſus nubere, nefas eſt.* *

COLERUS.

Idem Tertull. in Præſcript. Quid ql & ſummum Pontificem in unis mtiis ſtatuit?

TIRAQUELLUS.

Cadaver videre.] Ex Servio enarrte illud Virgilii lib. 6. Æneidos,

Præcipue pius Æneas.

a nefas, inquit, *eſſet Pontificibus caaer videre, magis tamen nefas erat, m inſepultum relinquere.* Idem & Jephus lib. Antiquitatum 3. cap. 10.

MERCERUS.

Cadaver videre nefas fuit.] Id falh contendit expreſſis verbis Dio. l 54. Vbi de funere Agrippæ loquit. Cujus etiam moris cauſſam nulh ſubeſſe videt. Certe, nec ego vio quomodo libera repub. Pontificis Maximis licuerit bella gerere, & prælijs intereſſe: ſimul vero non fuerit fas videre cadavera. Nihilominus Seneca Conſolat. ad Martiam confirmat hanc Alexandri noſtri ſententiam. Quin & ipſe Dio, libro ultimo auctor eſt *Claudium tranſtuliſſe ſtatuam Auguſti, quæ in foro erat, ne aut ſemper ſpectaret cædes, aut ſemper velata eſſet.* Quaſi indignum fuiſſet ſtatuam Auguſti, qui Pontifex Maximus fuerat, cædes ſpectare, eo ſolo nomine quia Pontifex fuerat. Quid definiam in hac re non habeo, cum hinc auctoritas Senecæ propendeat: illinc vero Dionis etiam auctoritas, & nonnulla ratio. Quid? Quod ipſi Auguſtus, Tiberius, Caligula, Claudius, uſque adeo delectati ſunt gladiatoribus? ex quibus multi ſemper in arena ſternebantur, & ſpectante Populo cadavera fiebant? Claudius vero ipſe meridianis, qui in mortem proniores erant, ſupra modum ſit delectatus? Ipſi autem pontifices maximi erant, nec arguuntur ſpectaſſe cadavera, contra vetuſtiſſimas, & ſanctiſſimas Pontificum cerimonias.

TIRAQUELLUS.

3 *Cui etiam per liberos.*] Servius l. 9. Æneid. enarrans in idque referens illud

Pont. Max. quibus præ-rat.

permiſſum fuit. [1] Quodque ex octo pontificibus pon... Maximus reliquis præeſt & prope dominatur, cui reſa-crorum, augures, & omnes flamines, ac Veſtales vi-nes parent, quibus mulctam indicere, & pœnam irro...re poterat. Cujus arbitratu publica & privata ſacra gere-ntur, [2] Veſtaleſque virgines ad ſacri & æterni ignis cu-diam, qui in penetralibus Veſtæ colebatur, eligeban... ipſiuſque curæ cuſtodiæque mandabantur. [3] Atque ex de-creto pontificum enuntiata prodigia ſæpius procurata e-re, [4] licet augurum proprium munus foret. [5] Nanque au-gures auſpiciis, pontifices vero ſacris præfuere. [6] Cum enim C. Servilius pontifex maximus L. Cornelium Do-bellam inaugurare vellet, nec ſe magiſtratu abdicaret & propterea comitiis indictis illum populi juſſu cogeret, ita fœda tempeſtate comitia turbata fuere, religio fuit ex illo pontificibus inaugurandi, indeque inaugurare deſie... [7] Neque ſolum ab omni ſanguine puras manus pontific... ſen-

Per pontificem enunciata prodigia.

Pontifex à ſanguine purus.

lud Virgilii,

Per caput hoc juro, per quod pater ante ſolebat.

1 *Quodque ex octo.*] Quod videre licet ex Livio 4. Decad. lib. 7. eo loco quem tibi integrum adducemus lib. 6. c. 12. & ex alio loco, quem infra nos citabimus.

2 *Veſtaleſque virgines.*] Gellius l. 1. c. 2. Ideoque apud Livium Decad. 3. lib. 8. *quod ignis in æde Veſtæ extinctus eſſet, cæſa flagris eſt Veſtalis, cujus cuſtodia noctis ejus fuerat, juſſu P. Licinii, Pontificis.*

3 *Atque ex decreto Pontificum.*] Livius Decad. 3. lib. 4. ait de prodigiis, *His procuratis ex decreto Pontificum, profecti Coſſ. Sempronius, &c.* & lib. 7. *Hæc prodigia hoſtiis majoribus procurata, decreto Pontificum.* & alibi ſæpe.

4 *Licet Augurum proprie.*] Livius Decad. 3. lib 4. ait, *Prodigia hoſtiis majoribus procurata ſunt, ex Aruſpicum reſponſo.* & lib. 5. ibid. *Id cum Aruſpicum monitu ſacrificium inſtauraretur, &c.*

5 *Nanque augures.*] Cicer. 1. di-vinatione.

6 *Cum enim C. Servilius.*] Apud Li-vium 4. Decad. lib. 10. cujus hæc ve... ſunt, *De rege ſacrifico ſufficiendo ...cum C. Cornelii Dolabellæ contentio ...er C. Servilium Ponti. Maximum & L. Dolabellam, quem ut inauguraret ...fex, magiſtratu ſeſe abdicare jubeba... cuſantique id facere, ob eam rem m... Duumviro dicta à Pontifice, de... cum provocaſſet, certatum ad popu...: cum plures jam tribus intro vocatæ ... eſſe audiendum Pontifici, duum... juberent, mulctamque remitti, ſi ... ſtratu ſe abdicaſſet. Ultimum de... quod comitia turbavit, intervenit, ... inde fuit Pontificibus inaugurandi ... bellæ.*

7 *Neque ſolum.*] Juris antiq... quod dicitur Pontifices non ferre ... guinis ſententiam. Cum enim L. ... tilius, ſcriba Pontificum, quos ... minores Pontifices appellant, qui ... Florentia ſtuprum fecerat, à ... Maximo eo uſque virgis in co... ...us

ſenre decuit, ſed ne participem quidem aut conſcium alijus necis fieri. [1] Eundem duplici ſacerdotio functum ſæ animadverſum eſſe: [2] ſiquidem Q. Fabius Maximus, &ontificatum & auguratum una geſſit: aliique utrique ſiul ſacerdotio præfuere. [3] Ex Cæſaribus vero, C. Cæſar auratum ſimul & pontificatum, [4] Galba autem ſacerdotin triplex geſſiſſe dicitur. [5] id quod à regibus Spartanorn uſurpatum fuit. Nam quum primum in eam aſſumpti ſit dignitatem, privilegio honoris præcipui, Jovis cæleſt & Lacedæmonii ſacerdotio funguntur: [6] quibus ex oni ſcrofarum fœtu porcus debebatur, ut ſi diis immole vellent, nunquam victima deeſſet. [7] Eſt quoque literis

Pontifex & augur ſimul.

Sacerdotium triplex.

Porcus ex omni ſcrofarum fœtu ſacerdotibus debebatur.

cis eſſet, ut inter verbera expiraret, ns id prodigii loco refert habitum Lus 3. Decad. lib. 2. Neque tamen icſum execratur Halicarnaſſæus l. 9. qcæſo & necato illo peſtilentiam diſſe ſcriptum reliquit.

1 *Eundemque duplici ſacerdotio.*] Od ſequentibus exemplis probat. Cbus adde quod apud Liv. 4. Decad. l 10. Servilius Geminus Pontifex Ix. & Decemvir ſacrorum fuit.

2 *Siquidem Q. Fabius Maximus.*] Id eodem Livio eſt 3. Decad. lib. 10. ius hæc verba ſunt, *Q. Fabius Maxi- moritur, exactæ ætatis, Augur in lm ejus inauguratus Q. Fabius Maxi- filius. In ejuſdem locum Pontifex (m duo ſacerdotia habuit) Ser. Sulpi- Galba.* Cautione tamen hic opus cum nihil diſtinguit Alexand. Nee enim Q. Fab. Maximus qui cum Cæcilio Metello & Q. Fulvio Flac- creatus fuit Pontifex Livio teſte, tæ Decad. lib. 3. aut Ser. Sulpitius lba Maximi Pontifices fuère.

3 *Ex Cæſaribus C. Cæſar.*] Ad hunc nt. Maximum M. Terentius Varro . Rerum divinarum ſcripſit, teſte rvio ad 1. 3. & 6. Æneid. ejuſdem- e Pontificis meminit Suetonius in dem c. 13. Qui eundem fuiſſe Dian flaminem & mulctatum flaminio ſcripſit, initio, de cætero Plutarch. in eodem.

4 *Galba autem.*] Suet. in vita illius cap. 8.

5 *Id quod à regibus Spartanorum.*] Non intelligendum eſt dictum de Galba his accommodari, ſed quod de Cæſare proditur. *Lacedæmoniorum enim rex erga homines ducem, & ſacerdotem divinis in rebus gerit*, ut ait Xenophon de Rep. Laced.

6 *Quibus ex omni ſcropharum fœtu.*] Idem ibidem.

7 *Eſt quoque literis proditum.*] Diod. Siculus lib. 2. cap. 3. Nam & apud Athenienſes, fœminas ſacerdotes fuiſſe, ſatis conſtat ex Plutar. Problem. c. 43. & in vita Alcibiadis, dum loquitur de ſacerdote illa, quæ Alcibiadem execrari noluit. Item apud Meſſenios Junonis ſacerdotem fuiſſe mulierem, legas Pauſaniæ lib. 4. Idemque lib. 3. refert in Sparta Thetidis fuiſſe templum, cujus fœmina ſacerdos fuit, nominata Cleo. Item Patris Laphriæ & Triclariæ, Dianæ ſacerdos virgo fuit, apud eundem libro 7. Theſpienſes quoque Herculis ſacerdotem puellam habent, apud eundem lib. 9. Verum apud Ægyptios mulier neque Dei, neque Deæ ulla ſacerdos eſt: ſed viri deorum omnium & dearum, ut tradit Herod. l. 2.

1 Apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Indi. Ægyptii. Pont. apud exteros. Archieroſynes. Grammateas. Mithras. Charnius.

ris proditum. Apud Græcos unum virum aut fœmin
nonnunquam ſacris præfuiſſe: [1] apud Opuntios du
quorum alter deorum, alter dæmonum ſacrificia cu
[2] Indis vero Solis ſacerdotes numero diverſi ſunt, & nu
plures, nunc pauciores cooptantur. [3] Ægyptiis plures, q
eaſdem traditiones atque avita & paterna ſacerdotia
imperia filiis tradunt, qui poſt regem ſecundi ſunt. Ap
alios autem pontifices diverſo jure & nomine cenſent
Nam Græci pontificem ſummum [4] Archieroſynem v
cant, ad quem jus & moderatio ſacrorum pertinet. B
bylonii Chaldæum Iſidis ſacerdotem [5] Grammate
[6] alium Mithram; [7] Sicyonii Charnium, quorum collegiu
[8] paſtophorium nuncupant. [9] Delphis quinque pontific

P

1 *Apud Opuntios.*] Plutarch. Problem. 119.

2 *Indis vero Solis.*] Brachmæ Indorum Philoſophorum genus diis amicum eſſe, & eos Soli deſponſos, Hierocles ſcripſit, ut eſt apud Cælium Rhodig. lib. 18. c. 31.

3 *Ægyptiis plures.*] Diodorus lib. 2. cap. 3.

4 *Archieroſynem.*] Græcis ἀρχιερεὺς ſummus ſive primus ſacerdos dicitur, & ἀρχιερωσύνη, ſummum ipſum ſacerdotium.

5 *Grammatea.*] Apulejus l. 11. Metamor. tradit unum ex comitibus ſacerdotis Maximi Iſidis *Grammatea* à cunctis vocatum fuiſſe. quæ vox non ſacerdotem ſignificat, ſed ſcribam, ut *archigrammateus*, principem ſive primum ſcribam ſcribarum, cujuſmodi Eumonem Alexandri Magni fuiſſe ſcribit Plutarchus in vita illius, poſt princ.

6 *Alium Mithram.**] Apul. d. l. 11. in duobus locis, & ante eum Strabo lib. 18.

COLERVS.

* Non temere eſt quod ita ſacerdotem appellarunt. Nam ita quoque Solem appellabant Babylonii ſive Perſæ. Strab. lib. 15. de Perſis: τιμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. Claud
nus: *Et vaga teſtatur volventem ſid
ra Mithram.* Sic Statius vocat ſolen
teſte ejus interprete Lutatio. Juſtin
l. 4. Curtius l. 5. Plutarch. Artaxer
Sic apud Iſidorum Mithrax gemma
Perſarum, contra ſolem varie refi
gens.

TIRAQVELLVS.

7 *Sicyonii Charnium.*] Vide Plut
in Arato, ex Euſebio Rhodiginu
lib. 9. cap. 8.

8 *Paſtophorium.**] Apul. d. lib. 1
in duobus locis. *Paſtophorii* autem m
minit Eſdra ille divinus ſcriptor lib.
cap. 8. & lib. 1. Machabæor. c. 4. Di
dorus Siculus lib. 1. cap. 12. Joſeph
lib. 5. belli Judaici, Euſebius l. 11. H
ſtoriæ Eccle. Hieronymus in Eſaian
Paſtophorium eſt, inquit, *thalamus in q
habitat præpoſitus templi.*

COLERVS.

* Venus etiam παστοφόρος appell
tur, id eſt, *thalamifera.*

TIRAQVELLVS.

9 *Delphis.*] Eadem ſcribit Ca
Rhodig. lib. 12. cap. 1. nec auctore
citat, ut nec Alexander. Hæc aute
magna ex parte ſunt Plutarchi Prob
cap. 122.

1 *Aph*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

r omnem vitam ſacri erant, qui Hoſii dicti, quorum *Hoſii.*
pinus qui hoſtiam immolabat, Hoſiter: qui vero edebat *Hoſiter.*
aculum, [1] Aphetor nuncupati ſunt: qui una cum pro- *Aphetor.*
jetis ſacra obibant, divinaſque prædictiones & cære-
onias, & quo cultu, quibuſque exemplis fierent ſacra,
ædicebant. [2] Apud Athenienſes Daduchus maximus *Daduchus.*
at ſacerdos: [3] Herculis Stephanophorus: [4] Palladis E- *Stephanophorus.*
obutades, à Bute propagati, ex qua familia longo tem- *Eteobutades.*
ore ſacerdotio præfuere: ſicut [5] Buzigia familia à Buzige *Buzigia familia.*
eroë, qui Athenis diu ſacerdotium tenuit. Et poſteri ex
Cinara & Thamyra in Paphiæ Veneris templo ſacris
eremoniis præfuere. [7] Quod de Vejentana Junone pro-
tur, quam niſi certi generis ſacerdos attrectare nemo *Juno Vejentana.*
pote-

1 *Aphetor.*] Id aliud eſt apud Stra-
nem lib. 9. Heſichius autem ita dicit
pollinem cognominatum ab emit-
ndis & edendis oraculis, vel ſagittis
radiis. Porro ἀφετοὶ dicuntur Deo
cati, ut γυναῖκες & κόραι ἀφετοί. Et
a Athenæus vocare videtur ſacra
nimalia diis dicata, & quæ in deorum
ntum tutela erant & ſine paſtore.

COLERVS.

Aphetor nuncupati ſunt.] Alexan-
er ſcripſerat ſine dubio, ἄφετορ. Alii
nim ſunt Ἀφέτορες Homeri, hoc eſt,
heſauri, vide Strabonem lib. 9.

TIRAQVELLVS.

2 *Apud Athenienſes Daduchus.*] Id
ccepiſſe videtur ex Plutarch. in Ari-
tide & Franc. Barbaro ejus interpre-
e. Nam Plutarchus ibi Calliam δᾳ-
δοῦχον vocat. Barbarus *antiſtitem* ver-
it: cum tamen ea vox ſignificet *lam-
adem* ſive *facem ferens*: hincque δᾳ-
δουχία, *lampadis* ſive *facis geſtatio*: l. 2.
Machab. cap. 4.

3 *Herculis Stephanophorus.*] Nam &
apud Tarſum Herculis ſacerdos ita vo-
cabatur, dignitate præcipua, qua ho-
neſtatus à cunctis civibus Lyſias phi-
loſophus tyrannidem arripuit. Cælius
Rhodiginus lib. 22. cap. 21. ex Athe-
næo, ut opinor, lib. 5. cap. 11.

4 *Palladis Eteobutades.*] Vetus eſt
proverbium ἐξ Ἐτεοβουταδῶν ἕλκει τὸ
γένος. id eſt *ab Eteobutadis ducit genus.*
De his qui antiqua nobilitate ſunt,
oriundi videlicet à Buto quodam qui
ſacerdotes Athenis inſtituit. Et ab ejus
poſteris ſacerdotes & ſummi magi-
ſtratus poſtea Athenis creabantur. De
quo Eraſmus chil. 3. cent. 3. c. 85. &
Cæl. Rhodigi. lib. 14. cap. 13.

5 *Buzigia.*] Idem Cælius libro 28.
cap. 23. nullum tamen auctorem pro-
fert.

6 *Ex Cirta & Myrta.*] Legendum
Cinara & Thamyra ex Corn. Tacito,
cujus hæc verba ſunt l. 18. poſt princ.
*Fama recentior tradit à Cinara templum
ſacratum, deamque ipſam conceptam ma-
ri, huc appulſam. Sed ſcientiam artemque
aruſpicum accitam & Cilicem Thamy-
ram intuliſſe. Atque ita pactum, ut fa-
miliæ utriuſque poſteri cæremoniis præſi-
derent. Mox ne honore nullo regium genus
peregrinam ſtirpem antecelleret, ipſa,
quam intulerant ſcientia hoſpites ceſſere.
Tantum Cinarades ſacerdos conſulitur.*

7 *Quod de Vejentana Junone.*] *Ju-
nonis reginæ, quod Vejis colebatur ſignum,
more Hetruſco, niſi certæ gentis ſacerdos
attrectare non eſt ſolitus*, ait Livius 1.
Decad. lib. 5.

I *Bacchi*

Iſichias. Thyas. Buphonus. Hippolytus. Meliſſa. Megalobyzus. Phæcaſii. Dodonei. Iſiaci.

poterat. Clazomenis Palladis ſacerdos, Iſichias: [1] B… chi vero, Thyas nomen habet. [2] Poliei Jovis ſacerd… Buphonus, [3] in Troëzene Hippolytus nuncupatur. [4] Ap… Cretenſes, Matris magnæ ſacerdos, Meliſſa: Ephe… Dianæ, [5] Megalobyzus, qui eunchus erat. [6] Alexand… norum atque Athenienſium Phæcaſii, quibus candida … lum ferre calceamenta licet, ex quibus antiſtes ſacerdotu… purpuram induit. Dodonei vero oraculi pontifices, pe… bus ſemper illotis erant, qui tanquam ſacroſancti ſup… nudam humum cubare coguntur. [7] Iſiaci, linea ſtola an…

1 *Bacchi vero, Thyas.*] Apud Catullum in Argonauticis, Virg. lib. 3. Æn. Horat. lib. 2. Carminum, ode 19. & lib. 3. ode 15. Statium lib. 12. Thebaidos.

2 *Poliei Jovis ſacerdos, Buphonus.*] Pauſanias lib. 1. qui de Atticis eſt, *Ordeum*, inquit, *tritico mixtum ad Jovis Poliei aram ut poſuerunt, nulla plane cuſtodia obſervant. Bos autem, quem ſacrificiis deſtinatum cuſtodiunt, aram accedens fruges attingit, unum ex ſacerdotibus, Buphonum appellant, id eſt, bovicidam.* Et iterum poſtea eodem lib. *Regnante Athenis Erichtheo bovem primum ad Iovis Poliei aram Buphonus mactavit.*

3 *In Troëzene Hippolytus nuncupatur.*] Vereor ne hic deceptus fuerit Alexander ex eo, quod ſcripſit Pauſanias in Corinthiacis, apud Troëzenos Hippolyto ſacerdotem ſacra facere, qui eo honore quandiu vivit, fungitur. Idque acceperit, tanquam Hippolytus apud Troëzenos ſacerdos fuerit, quod nullibi, ut puto, legitur.

4 *Apud Cretenſes.*] Didymus in libris ἐξηγήσεως πινδαρικῆς, & ex eo Lactantius lib. 1. c. 22. tradunt: *Melliſſea Cretenſium regem primum diis ſacrificaſſe, hujuſque filiam Meliſſam à patre primam ſacerdotem Matri Magnæ conſtitutam. Unde adhuc ejuſdem Matris antiſtites Melliſſæ nuncupantur.*

5 *Megalobyzus.*] Imo *Megabyzus* ex Quintiliano lib. 5. cap. 12. & Plinio lib. 35. cap. 10. quo loco Apellis pic… ras recenſet. & Laërtio in Xenoph… te poſt princ. Quanquam Strabo l. … *Megalobyzum* appellat.

6 *Alexandrinorum.*] Hæc ſunt … Appiano lib. 5. bello. Civil. ubi de … Antonio ita ſcribit, *Calciamenta ca… dida, qualia Athenienſium & Alexa… drinorum ſacerdotes, quos Phacaſios a… pellant, deferre conſueverunt, ſibi aſſu… pſit.* Et de hujuſmodi ſacerdotibus calceorum ab illis denominatoru… meminit Seneca libro 7. de Benefic… c. 21. *Pythagoricus,* inquit, *quidam em… rat à ſutore phæcaſia.* Et ad Luciliu… in epiſtolis,* *Si quem Phæcaſiatum c… ſpexeris.* Et Juvenal. Satyr. 3.

Phæcaſianorum vetera ornamenta d…
rum.

Et D. Hieronymus adverſus Jovin… num, *Bactrianis ad hoc ipſum nutri… objiciunt ſenes, quod cum Alexan… præfectus Phæcaſianum emendare volu… ſet, pene amiſit provinciam.* Pollux a… tem lib. 7. cap. 22. inter genera calce… rum *phæcaſium* enumerat ex Eratoſt… ne in Mercurio. Adde autem ſupr… dictis Sabinos *Cupencum* ſacerdote… vocare, ut ſcribit ex Ser. Perottus … Martial. epigram. 8.

Dædaleo Lucano.

COLERUS.

* Lib. 20. Epiſt. 114.

TIRAQUELLUS.

7 *Iſiaci, linea ſtola.*] Apulejus l. … Metam. in diverſis locis, ut & ill…
Mart…

ƐſUnt, [1] capite raſo, [2] calceis papyraceis, [3] ſiſtrum te-
ntes, [4] aut ramum abſynthii marini, vel nuces pineas,
[5] Anubim ſupra caput deferentes. [6] Sicut Indi vates, *Indi vates.*
t:quam religioſum, corallium ferebant. Et Cybelis ſa- *Cybelis*
cdotes flagrum, [7] & matrem deûm colentes juxta Sue- *ſacerdotes.*
v:, formas aprum, quo inſigni ab hoſtibus tuti ſunt: [8] Pan- *Panthei.*
tli ſacerdotes omnium duces fiunt, quibus cauſarum ju-
cia & publicarum rerum arbitria tribuuntur. [9] Apud He- *Pontifex apud Hebræos.*
bꝛos pontifex feſtis diebus mitram geſtat, cum nebride
dtincta, aut tunicam talarem, & cothurnos cum tinti-
nulis. Quem majeſtate decorum, tanti Alexander fe-
c ut venerabundus venienti occurreret, & velut ſanctiſ-
ſium numen adoraret. [10] Fuitque animadverſum, Bel-
læ, Cybelis, & Iſidis ſacerdotes eadem ſacra obire, *Cyb. ſacer. ornatus.*
iiem pro cæremoniis teneri. [11] Sed Cybelis ſacerdos va-
riis

ꝛtialis lib. 12. epig. 29. loquentis dujuſmodi ſacerdotibus,

inigeri fugiunt calvi, ſiſtrataque turba.

1 *Capite raſo.*] Martialis & Apul. 1 ſupra, & vide in noſtris conſuetu-cibus.

2 *Calceis papyraceis.*] Herod. lib. 1.

3 *Siſtrum tenentes.*] Apul. d. lib. 11. n ſemel, & vide omnino quæ dicam ira lib. 4. cap. 2.

4 *Aut ramum abſynthii.*] Plinius li-b 27. cap. 7. ad fin.

5 *Et Anubim, &c.*] Et id quoque ꝛetur ſumptum ex Apulejo d. l. 11. n ſcribit, *Hic horrendum: ille ſupe-n commeator & inferum, nunc atra, nc aurea facie ſublimis, attollens canis cices arduas Anubis.*

6 *Sicut Indi vates.*] Plinius lib. 23. c. 2.

7 *Et Matrem Deûm colentes.*] Vnde h de Suevis tranſcripſerit Alexan-, incompertum habeo: magiſque ror, quod cum ampliſſime de Sue-um religione tractet Corn. Tacitus moribus Germanorum, hujus non minerit.

8 *Panthei ſacerdotes.*] Diodorus Siculus lib. 6. cap. 10.

9 *Apud Hebræos.*] De his & Alexandro quod hic ait, eſt Joſephi Antiquitatum lib. 11. cap. 9. & lib. 20. c. 8. quod vero de tintinabulis hic dicitur, poſuit quoque Tacitus initio l. 21. & ex Ægeſippo Rhodiginus l. 16. c. 6.

10 *Fuitque animadverſum.*] Hæc enim, ſcilicet Bellona, Cybele, & Iſis una dea eſt, his nominibus & aliis multis vocata, ut videbis infra lib. 6. c. 4.

11 *Sed Cybelis Sacerdos.*] Vereor cum matris deûm ſacerdotes Galli dicti fuerint à Gallo flumine Gallatiæ, Plin. l. 5. c. ult. ne fucum & pigmentum ad inſtar coloris Gallarum fœminarum faciei obduxerint: de quo pigmento Tertullianus, in lib. de Cultu fœminarum ſcribit. At de Gallis ſacerdotibus quos hæc nominatim prodiderit, non ſatis ſcio. Adde vero ex Servio ad 3. & ad 10. Æneidos, Gallos ſacerdotes, qui & Corybantes, cum gladiis per furorem motu capitis comam rotantes ululatu futura prædixiſſe: inter quos ſummus ſacerdos Archigallus dicitur à Tertulliano Apologetici c. 24.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

riis coloribus fucatus, & faciem pigmento delitus, oculoque obunctus, cum mitella & crocoto, lineo calceamento ante ſimulacrum deæ incedebat, [1] cui erat proprium tinnitu cymbalorum & ſonitu tympanorum ſacrum facere. [2] Arabum vero pontifices lineas veſtes induunt, mitras geſtant cum ſandalio. [3] Apud Pedaſios Palladis ſacerdos ſacram barbam nutrire cogitur, neque eraſa incedere fas erat. [4] Albanis cæremoniarum antiſtes ea fulgebat dignitate, ut poſt regem haberetur ſecundus. [5] In Aritia [6] Arte- miſiæ

Arabum Pontifices. *Palladis ſacerdos.* *Sacerdotum dignitas.*

1 *Cui erat proprium.*] Tinnitum æris Servius prædicto loco ad 3. Æneidos, conſentit quidem ſacrificiis Cybeles additum: ſed alia de cauſa, quam Diodor. Siculus, qui multis verbis initia honoris matri deûm dari perſequitur, lib. 4. c. 5. & lib. 6. c. 11.

2 *Arabum vero Pontifices.*] In Panchæa vicina Arabiæ inſula, ſacerdotum primus eſt in politia locus, qui ultra reliquos deliciis vacant, vitam ducentes mundam & ſumptuoſam. Stolas lineas maxime tenues ac delicatas, quandoque vero veſtes ex molliori lana contextas induuntur. Mitras quoque geſtant auro intextas. Sandaliis pro calceamentis varii coloris utuntur, ut refert Diodor. Siculus l. 6. c. 10. Quem auctorem ſecutus Alexander, dum non ſubveretur furta ſua detectum iri, ab inſula in continentem ſtylo traducit ſuo.

3 *Apud Pedaſios.*] Ex Herod. Strabo lib. 13.

4 *Albanis.*] Strabo lib. 11.

5 *In Aritia.*] Ovid. l. 3. Faſtorum,

Nympha mone nemori ſtagnoque operata Dianæ, &c. Et paulo poſt,
Regna tenent fortes manibus, pedibuſque fugaces,
Et perit exemplo poſtmodo quiſque ſuo, &c.

Et iterum de Arte amandi lib. 1.

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu.

Et Lucanus lib. 3.

Qua ſublime nemus, Scythicæ q re- gna Dianæ.

Et Val. Flaccus lib. 2. Argonaut...

—— Et ſoli non mitis Aritia r...

Et Martialis in epig. lib. 9. epig.

Qua Triviæ nemoroſa petit dum... viator
Octavum domina marmor a... legit.

Et Sueton. in Caligula c. 35. *Nemorenſi regi, quod multos jam annos po... ſacerdotio, validiorem adverſariu... ornavit.* Quæ loca ut intelligas, de omnino Strabonem lib. 5. ubi de ... Aritia loquitur, & Servium in l. 6 ... *Aureus & foliis & lento vimine ...* Et de hac quoque Aritia eſt illu... cani lib. 6.

Parva Mycenææ quantum ſ... ta Dianæ
Diſtat ab excelſa nemoralis ...tia Roma.

COLERUS.

In Aritia.] Vide & Pauſaniam ... rinthiacis. Et Gregorium Gyra... ſyntagmate 12.

6 *Artemiſiæ Dianæ.*] De *Ar... Diana* ſic Servius ſcribit: *In hujus ... plo, poſt mutatum ritum ſacrificio... fuit arbor quædam, de qua infrin... mum non licebat: dabatur autem ... vis poteſtas, ut ſi quis exinde ram... tuiſſet auferre, monomachia cum fu... templi ſacerdote dimicaret.* Vide qu... plura ad Strabonem ſuum notavi... elegantiſſimus Iſaacus Caſaubon...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rſiæ Dianæ ſacerdos rex vocatur. [1] Idem in Cappado-
c Bellonæ phanum obtinuit: [2] & in Comanis Ponticis
ıtæ dignationis erat, ut annis ſingulis bis diadema ge-
ſret. [3] In Zela quoque tanti imperii fuit, ut ſuprema
ſgeret dignitate. Traditumque eſt, in Meroë Jovis ſa- *Sacerdotes Jovis in Meroë.*
cdotes adeo ſuperſtitione impleſſe animos, ut nonnun-
cam miſſo nuncio, necem regi Æthiopiæ demandarent,
ıllo detrectante, aut mandatum juſſionemve abnegante: *Sacerd. apud Germanos.*
ınec [4] ad Ergamenem regem perventum eſt, qui omnes
ıcidit, & ſacerdotium ſuſtulit. [5] Apud Germanos nul-
lverberare aut vincire vel animadvertere, niſi ſacerdoti *Pont. apud Narvales.*
ırmiſſum. [6] Narvalis juxta Suevos præſidet pontifex,
ı muliebri ornatu ingreditur ſemper. Fuitque memoriæ
pditum, [7] Trallibus regiam regibus deſtinatam, illi quo- *Trallium. mos.*
ıe qui ſummum gerebat ſacerdotium privilegio honoris
ıri. [8] Sicut in Tyro Herculis ſacerdos, qui cum infula & *Sacerd. Herculis Tyrii.*
rpura incedit, poſt regem proxima dignitate fungitur.
Apud

TIRAQUELLUS.

1 *Idem in Cappadocia.*] Intellige ıd Albanos, de quibus paulo ante ːutus eſt ex Hirtio, in bello Alexanıno, *Vetuſtißimum*, inquit, *& ſanßimum in Cappadocia Bellonæ temım, quod tanta religione colitur, ut ſados ejus deæ majeſtate, imperio & poıtia ſecundus à rege conſenſu gentis ils habeatur.*

2 *Et in Comanis Ponticis.*] Strabo .12. de his loquens, *Bis*, inquit, *in ıo in feſtis, quæ deæ Exitus appellan-, ſacerdos diadema geſtabat, & ſecun- erat in honore poſt regem.*

3 *In Zela.*] Strabo eodem lib. 12. ı ſcribit in ea ſacerdotes rerum omım poteſtatem habere.

4 *Ad Erganem.*] *Ergamenem* legenm eſt ex Diodoro ubi ſupra.

5 *Apud Germanos.*] Corn. Tacitus libro de Moribus Germanorum. *

COLERUS.

* Cæſar lib. 6. *Cum bellum civitas illatum defendit aut infert, magiſtratus qui ei bello præſint, ut vitæ neciſque habeant poteſtatem deliguntur.* Magiſtratus, inquit, non ſacerdotes. Sed Tacitus de pacis tempore; Cæſar de belli tempore intelligendus.

TIRAQUELLUS.

6 *Narvalis.*] *Naharvalis* legendum ex eodem Tacito illo libro non multo ante fin.

7 *Trallibus.*] Ex Vitruvio libro 2. cap. 8.

8 *Sicut in Tyro.*] Herculi, qui de Idæis Dactylis unus fuit, Tyrii templum erexerunt, ut ait Pauſanias in Bœoticis, ſive lib. 9. Lucianus in Syria dea, Diod. Siculus lib. 17. cap. 4. Quod vero de Herculis ſacerdotibus Tyriis hic dicitur, ego reperio colonos eſſe eorum, ab eiſque profectos Carthaginenſes, qui fere majorum inſtituta conſervant, ejuſmodi ſacerdotes habuiſſe, cum Mazeus filium ſuum Carthalonem ſacerdotem Herculis, in crucem cum purpuris infuliſque ſuſpendiſſe, apud Oroſium lib. 4. c. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ægypt. ſacerd. [1] Apud Ægyptios qui ſacra miniſtrant ſacerdotes, capite raſi ſunt, quum apud alios comati incedant: à quibus eſt uſurpatum, [2] ex philoſophis ſacerdotes, & ex ſacerdotibus probatiſſimum in regem eligere. [3] Unde Mercurius Triſ- *Mercurius triſmegiſtus unde.* megiſtus, id eſt, ter maximus, nomen tulit, quod philoſophus maximus, ſacerdos & rex maximus eſſet. [4] Apud *Phœnices.* Phœnices Solis ſacerdos, veſte auro & purpura varia manuleata, ad imos pedes fluxa incedebat, & tanquam ſplendoris ſignum, & ampliſſimi honoris prærogativam, coronam ex auro gemmiſque ferebat.

1 *Apud Ægyptios.*] Herodotus l. 2. *Deorum*, inquit, *ſacerdotes alibi comati ſunt, in Ægypto deraſi.* & nos alibi ſupra plenius diximus. Tu videto Diodorum lib. 4. c. 1.

2 *Ex Philoſophis ſacerdotes.*] Idem ex Platone Marcilius Ficinus in argumento libelli Mercurii Triſmegiſti. & Severus apud Stob. ſerm. 41.

3 *Unde Mercurius Triſmegiſtus.*] Mercurii Jovis & Majæ filii nepos, *magiſter omnium phyſicorum*, ſive *philoſophorum* dicitur à Tertulliano adverſus Valentinianos: qui ab Ægyptiis *Tenot*, & à Græcis *Triſmegiſtus* dictus, utranque linguam probe tenens, & ab utriſque in maxima veneratione fuit, adeo ut ab Ægyptiis & in deorum numerum relatus, divinos honores adeptus fuerit. De quo plura Lactantius Inſtitutionum lib. 1. cap. 5. Sed & Suidas eundem ſcribit Triſmegiſtum fuiſſe dictum, quod fere conſentanea trinitati ſenſerit de Deo.

4 *Apud Phœnices Solis ſacerdos.*] Hæc fortaſſe ex Herodiano, qui lib. 5. ſcribit, Baſſianum & Alexianum ambos fuiſſe ſacerdotes Solis, quem maxime Phœnices colunt, templumque illi maximum conſtructum habent auro argentoque plurimo, ac lapidum eleganti magnificentia exornatum.

CAPUT IX.

Mira exempla à compluribus experta, de umbrarum figuris & falſis imaginibus, & quæ ipſe didici atque expertus fui.

PRofecto rem mirificam, & dictu æſtimatuque admirabilem, de umbrarum figuris & falſis imaginibus, quæ homines varia ſpecie & aſpectu vano plerunque illudunt, familiaris meus quiſpiam modo mihi enarravit: quod equidem fabuloſum aut commentitium videri poſſet, niſi gravioris eſſet ingenii, & præſtabilis homo doctrinæ ipſiuſque virtutis & non ambiguæ fidei pleriſque in rebus multa & magna documenta forent. Refert enim, quod Romæ quondam

am ipſius amicus diutino & gravì morbo ægrotabat, cum uo conjunctiſſime vixerat: & quia corpore invalido affe-toque eſſet, valetudineque minus proſpera uteretur, vi-um eſt ad illa apparatiſſima balnea, quæ Cumis ſunt ve-etandi corporis & animi levandi cauſa proficiſci: cum ere conſtet, homines ex ancipiti morbo, locorum mu-atione & ſereniore cœlo, plerunque levari. Hic ergo um fidis aliquot comitibus Cumas quum iter intenderet, c aliquantulum viæ emenſi forent, æger quum eſſet & vi-a & ſpe tenui, vi morbi coaleſcente, & labore viæ, in oſpitium in quod forte diverterant, ſuum obiit diem. Is rgo amicus qui una acceſſerat, quantum provideri homi-is diligentia potuit, pro loco funere ſatis amplo illum fferri, rem divinam fieri, atque in honorato urbis loco epulchro condi curavit: ibique cum mœſtos aliquot ha-uiſſet dies, curatis rebus omnibus, ipſe & comites Ro-nam, unde digreſſi fuerant, reverti cœpere. Sed cum liquantum viæ remenſi eſſent, & nocte appetente in u-ıum, quod viæ proximum fuit hoſpitium divertiſſent, ibi e animo & corpore fatigatum quieti dediſſe. Cumque ſo-lus degeret, & adhuc vigilans foret, fert, repente amici nuper defuncti imaginem ſummo pallore & macie, ac eo ferme habitu oris, quali illum, cum ægrotaret, dimiſerat, ad ſe acceſſiſſe: quem quum fuiſſet intuitus, & præ timore, nec animo nec mente ſatis conſtaret, quisnam eſſet, in-terrogavit. Ille autem cum nihil reſpondiſſet, exutis, ut videbatur, veſtibus, in eodem quo ipſe jacebat lectulo, ſe collocavit, ac prope acceſſit, quaſi eum amplexibus petiturus foret. Alter vero cum prope jam metu exani-mis videretur, , ad lectuli ſpondam ſeceſſit, illumque prope accedentem abegit: qui cum ſe abigi expellique vidiſſet, fert in eum torvo & minus familiari vultu inſpe-xiſſe, reſumptiſque mox veſtibus illum è lectulo ſurrexiſ-ſe cinctumque & calceatum inde abeuntem nunquam apparuiſſe. Quo timore familiaris ille percitus, ſubita vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

morbi correptus, ac prope ad internecionem graviſſim: valetudine oppreſſus fuit: Ferebat etiam, dum in lectulo cum illo luctaretur, nudum illius pedem uſque adeo gelidum ac rigentem attrectaſſe, ut nulla glacies illius frigor comparari potuerit. Equidem memorabile hoc, & cuivi mirum videri poſſet, niſi pervulgata res eſſet, ædes quaſdam Romæ evidentiſſimis oſtentis ita infames, ut nemo illas incolere auſus fuerit, quin variis umbrarum illuſionibus & tetris imaginibus, noctibus fere ſingulis inquietentur. Gordianus amicus meus ſpectatæ fidei homo, mih retulit, cum Aretium ipſe & familiaris ſuus iter una intenderent, & à ſemita, ut fit, longe deviaſſent, loco infami & devio, ubi ne veſtigium quidem apparebat humanum, per ardua & prope invia diverſis tramitibus aberrare cœpiſſe: ibique cum nec oppida aut vicos, neque aliquid culti viderent, ſed nemora tantum ſaltuſque invios & inacceſſos, omniaque vaſta, muta, & deſerta ab humano cultu peragrarent, in quibus ipſa ſolitudo terrebat animos, vergente jam ad occaſum die feſſos labore ac via conſediſſe. Cumque hominis vocem audire procul viſi fuiſſent, ad illam propius acceſſiſſe homines obvios, quos de via interrogarent, dari ſibi arbitrati. Nec mora, in proximo jugo trium hominum imagines immanes & formidabiles ultra humanum modum, nigris & demiſſis tunicis, in veſte lugubri funeſtaque, barba capilloque ſummiſſo, horribili facie conſpexiſſe: qui quum voce geſtuque ad ſe ipſos advocarent, ac jam prope eſſet ut illuc accederent, illos interim ingenti mole corporis longe humana majores apparuiſſe, atque alium ſpecie non abſimili nudum & nullo amictum veſtitu, mirificos edentem ſaltus geſtuſque indecoros conſpexiſſe. Quo timore conſternati, propere fugam cepere: viamque arduam & præcipitem emenſi, vix ruſtici cujuſpiam vile hoſpitium ubi reciperentur, invenere. Sed quod ego certum habeo, & ſatis certa probatione tradiderim, profecto haud minus eſt. Cum Romæ

ægra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gra valetudine oppreſſus forem, jaceremque in lectulo, ſpeciem mulieris eleganti forma mihi plane vigilanti obverſatam fuiſſe, quam cum inſpicerem, diu cogitabundus tacitus fui, reputans nunquid ego falſa imagine captus, iter atque res eſſet aſpicerem. Cumque meos ſenſus gere, & figuram illam nuſquam à me dilabi viderem, quænam illa eſſet interrogavi: quæ tum ſubridens, & ea quæ acceperat verba reſpondens, quaſi me plane deridet, cum diu me fuiſſet intuita, diſceſſit.

TIRAQUELLUS.

HOc capite umbras quaſdam imaginum hominum ſui temporis narrat. Similes quoque nonnullas refert Plinius epiſt. lib. 7. epiſt. 27. ad Suram. Sed hæc ſemper mera ſomnia eſſe putavi.

CAPUT X.

Quæ ſunt pedamenta apud Jureconſultos, cujuſve generis, & quid bupreſtis, & pytiocampa.

CUM in legum commentariis verſaremur, & ruſticorum prædiorum ſervitutes ſcrutaremur, invenimus Ulpianum ex Neratii ſententia cenſuiſſe, ruſticam ſervitutem poſſe conſtitui, ut pedamenta ad vineam fulciendam, ex vicini prædio mihi ſumere liceat. Quæſivi ego à Jureconſulto, qui omiſſa modeſtia, multa ſibi inepte arrogabat, quid pedamenta eſſent, quibus ſumendis ex alieno, ſervitus conſtitui poterat. Atque ille in re vulgari cum diu cogitabundus hæſitaſſet, haut multo poſt, neſcio quæ involucra verborum, & falſarum opinionum ineptias, ambiguos magis quam veros ſenſus denotantia profudit, quibus nihil veri animadverti cognoſcique potuit. Et tametſi pedamen muninen eſſe & palum, quo vitis caduca fulcitur,

TIRAQUELLUS.

1 *Ulpianum.*] In *l. item ſic.* verſ. idem Neratius. *ff. de ſer. ruſt. præd.* atque in *l. veluti.* verſ. *item filius* eod. tit. Sed & ipſe Vlpianus in *l.* 1. verſ. *ſed & ff. de tig. injunct.* hac voce *pedamenti*, de qua hic tractatur, uſus eſt in eadem ſignificatione. Ejus verba ſunt, *Sed & in vineis tigni appellatione, omnia vineis neceſſaria continentur, ut puta pertica, pedamenta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pedatio. citur, neminem fallit, unde [1] pedatio dicta: tamen id t
Pedamen. plicis generis fuiſſe animadvertimus. Nam & pedame
& ridicam, & ſtatumen ejuſmodi fulcimenta nuncupa
Ridica. [2] Cato aſſeverat, [3] Græce charax: quare pedamento fu
Statumen. tæ vites, [4] characatæ dictæ. Sed pedamen quodlibet fu
cimen eſſe cui vitis inhæret, [5] ridicam ex querna arbor
aut ex junipero, olea, vel cupreſſu plerunque fieri: t
metſi nullo diſcrimine ex his quoque componi pedame
Arundinetum. opinio fuerit, [6] ſtatumen è palis & pertica: quod vero e
arundinibus pedamentum fit, [7] arundinetum. Quod a
te

1 *Pedatio dicta.*] A Columella l. 4. c. 12. in fin. cujus hæc verba ſunt, *Idque jugum intra quartum pedem conveniet allevari, dum ſe vinea corroboret in pedationem.* Idque à verbo *pedandi*, quo & ipſe Columella uſus eſt lib. 4. cap. 12. *Putationem ſequitur jam pedandæ vineæ cura.* Plin. lib. 17. c. 2. *Aut pedatæ vineæ ſimplici jugo.* Vnde etiam *impedandi* verbum compoſitum apud ipſum Columellam lib. 4. cap. 16.

2 *Cato aſſeverat.*] Vbi id Cato dixerit neſcio. In ſua autem Re ruſtica *ridicæ* tantum mentionem facit c. 17. aliorum autem nullum.

3 *Græce charax.*] Χάραξ atque etiam χαράκιον.

COLERUS.

Græce charax.] Libet & Varronis verba apponere, ex lib. 1. de re ruſtic. *Pedamentum,* inquit, *item fere quatuor generum: unum robuſtum, quo ſolet optimum afferri in vineam, è quercu ac junipero, & vocatur ridica: alterum, palus è pertica, melior è dura, quo diuturnior, quem cum infimum terra voluit, puter evertitur, & fit ſolum ſummum: tertium, quod horum inopiæ ſubſidio miſit arundinetum. Inde enim aliquot colligatas libris dimittunt in tubulos fictiles, cum fundo pertuſo, quos cuſpides appellant, qua humor adventitius tranſire poſſit. Quartum eſt pedamentum nativum ejus generis, ubi ex arboribus in arbores traductis vitibus vinea fit: quos traduces, quidam rumpos appellant.*

TIRAQUELLUS.

4 *Characatæ.*] Apud Columella
lib. 5. cap. 4. & 5.

5 *Ridicam.*] Varro de Re ruſt. l.
cap. 8. *Pedamentum,* inquit, *fere qu
tuor generum, unum robuſtum, quod op
mum ſolet afferri in vineam è quercu,
junipero, & vocatur Ridica.* Colume
lib. 11. cap. 2. *Ridicas querneas, ſi
oleaginas findere.* Plinius autem lib. 1
cap. 22. *Pedamenta optima, quæ dix
mus, aut ridicæ robore oleaque, aut ſi n
ſint, pali è junipero, cupreſſo, labur
ſambuco.*

6 *Statumen.*] Statuminum mul
& frequens eſt mentio apud Colume
ut lib. 4. cap. 2. & cap. 2
& lib. 5. cap. 4. & 5. & alibi. & apu
Plin. lib. 8. cap. 12. Hincque *ſtatum
nandi* verbum apud ipſum Plin. lib. 1
cap. 12. *

COLERUS.

* *Statumen* etiam in architectoni
cis celebre. Plinius & Columell. l. 6
cap. 18. Sic Vitruvius lib. 7. cap. 1. *Tun
inſuper ſtatuminetur, ne minore ſaxo
quam quod poſſit manum implere, ſtatu
minibus inductis ruderetur.* Verbo *ſta
tuminandi*, utitur Plinius quoque l. 18
cap. 6.

TIRAQUELLUS.

7 *Arundinetum.*] Non memini m
legiſſe id verbum in hac ſignificatio
ne, ſed pro agro arundinibus conſit
apud Catonem cap. 6. & Columella
lib. 11. cap. 2. Plin. lib. 10. cap. 32.

lib. 1

tn nativum ex arboribus in arbores traductis vitibus,
ınnulli [1] traduces, [2] quidam romphos, plerique [3] arbuſta *Traduces.*
œere, quas [4] in tranſpadana Italia ex cornu, populo, tilia, *Romphi.*
œre, orno, carpino, & quercu frequenter arbuſtari tra- *Arbuſta.*
ınt. Quare multi in eadem atque in Campano agro ha-
m plantaria inſtituunt: quæ ſi recto ordine digeſta fue-
ıt per æqua intervalla quaquaverſum, in quincuncem
etata dicuntur. Interque vites ſimplici jugo porrectum
dinem, [5] cantherium: tranſverſamque haſtam inter pe- *Cantherius.*
menta, qua vitis innititur, [6] Cato & [7] Varro jugum: qua- *Jugum.*
dru-

. 17. cap. 20. & in ſacris literis Jo-
: 16. & 17. & Sapien. 3. Nec tamen
garim pedamen arundineum * dici
ſſe ex arundine factum. Nam &
ndines canales dicit Virg. libro 4.
:org. & *frondem arundineam* Plin.
. 10. c. 29. Et *baculum arundineum*
erpres Eſaiæ c. 36. & repetitur in
nma 23. quæſt. 3. & Ezechiel c. 29.
lib. 4. Reg. c. 18. Ea autem forma
citur *Arundinetum*, qua olivetum,
lınetum, &c.

COLERUS.

* Neque certe putandum, aliter
ipſiſſe Alexandrum. Sed pronæ ty-
graphorum manus in ejuſmodi er-
ta. Niſi tamen fallor, illa verba Varr.
. c. 8. Alexandrum fefellerunt: *Pri-
um genus*, inquit, *quod dixi, maxime
ærit ſalicta: ſecundum, arundineta:
rtium, junceta, aut ejus generis rem
quam: quartum arbuſta, ubi traduces
ri poßint.* Vt iſta verba obiter liba-
rit ſaltem oculis Alexander noſter.

TIRAQUELLUS.

1 *Traduces.*] Varro de Re ruſt. l. 1.
p. 8. Cic. de Senect. Columel. lib. 5.
p. 7. ad fin.

2 *Quidam Romphos.*] *Rumpos* le-
endum eſt ex Varrone ubi ſupra. Ex
ıo forte *Rompotinum* apud Columel.
lib. 5. cap. 7. in princ. & *Rumpotine-
um* eod. cap.

COLERUS.

Quidam romphos.] Ita ſcribit more
tius, ſeculi librariorum, pro *rompos.*

TIRAQUELLUS.

3 *Arbuſta.*] *Arbuſta* non memini
me legiſſe pro genere pedamentorum,
ſed pro locis arboribus conſitis, ut
apud Catonem de Re ruſt. c. 7. & Co-
lu. lib. de arboribus c. 16. cujus titulus
eſt *de arbuſtis*: ibique docet quemad-
modum conſtituenda ſunt, & ex qui-
bus: uti etiam facit Plinius l. 17. c. 23.
Et de arbuſto à noſtris Jureconſ. fit
mentio in *l. ult. §. ult. ff. de ter. mo.* & in
ſacris quoque literis Pſal. 79. & Ezech.
cap. 31. non ſemel. Hincque *arbuſtare*
verbum deductum, id eſt, agrum arbo-
ribus conſerere apud eund. Plinium
eod. cap.

4 *In tranſpadana Italia.*] Id totum
ex Plin. eſt illo eod. cap. 23. lib. 17.

5 *Cantherium.*] Columel. libro 4.
cap. 12. & Plin. lib. 17. c. 21. non longe
à fin. Hincque *cantheriolum* diminu-
tivum apud eundem Colu. lib. 11. c. 3.

6 *Cato.*] Auſim ſanctiſſime dejera-
re, Catonem id nunquam dixiſſe. *

COLERUS.

* Sed Varro lib. 1. cap. 8. Hinc *ju-
gatæ vineæ dicuntur.* Notum & Archi-
tectis, quid ſit jugum, indeque *jugmen-
tare.* Vitruvius lib. 2. cap. 1.

TIRAQUELLUS.

7 *Varro.*] Lib. Rei ruſt. 1. cap. 8.
Et ita quoque uſus eſt Columell. l. 4.
cap. 12. & lib. 5. c. 5. & lib. 12. c. 15.
& Plinius lib. 7. cap. 21. Et hinc quo-
que *jugatæ vineæ* Varroni ubi ſupra &
Columel. lib. 5. cap. 5. non ſemel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Draco. Focaneus. Emiſſarius. Sagitta. Spado. Cantherius. Majales. Capi.

druplex vero jugum à cavis ædium [1] compluvium, unde [2] compluviatas vites dixere: palmitem vero pluribus annis duratum, & quaſi emeritum, [3] draconem: qui in biſulco medius inter duo naſcitur, [4] focaneum: qui vero per tabulata ſcandit ad ſuperiora, [5] emiſſarius dictus eſt: ſuperior pars [6] malleoli, [7] ſagitta: ſurculum autem qui nihil affert fructus, appellant [8] ſpadonem, quaſi ſterilem. Ea vero juga in agro bene culto, plano, & minus ventoſo, altiora: in arido & gracili, ac ventis expoſito, humiliora fieri oportere Plinius notavit. cap. 23. lib. 17. Tametſi [9] cantherium equum dici cui teſtes adempti ſunt neminem præterit: ſicut verres caſtrati, [10] majales fiunt, & galli, [11] capi. Ex quo licet

1 *Compluvium.*] Varro lib. 1. aut, ut alii computant, 4. de ling. Latina.

2 *Compluviatas.*] Varro lib. 1. Rei ruſt. cap. 8. & Plinius lib. 17. cap. 21.

COLERUS.

Compluviatas vites dixere.] Quæ in longitudinem & latitudinem jugatæ ſunt. Iis contrariæ, vites *Canteriatæ*, id eſt, ſimplici tantum jugo ſubnixæ. Sic enim Plinius & Columella *canterios* & *canteriolos* vocant.

TIRAQUELLUS.

3 *Draconem.*] Plinius lib. 17. c. 23.

4 *Focaneum.*] Colum. lib. 4. c. 24. & lib. 5. c. 26.

5 *Emiſſarius.*] Plinius d. l. 17. c. 23.

6 *Malleoli.*] Aliter *Malleoli* dicuntur Plinio lib. 17. cap. 21. *Solebat*, inquit, *capitulatus utrinque è duro ſurculus fieri, eoque argumento malleolus vocatur etiam nunc.* Columella autem l. 3. c. 6. *Malleolus*, ait, *novellus eſt palmes innatus prioris anni flagello, cognominatuſque à ſimilitudine rei, quod in ea parte, quæ deciditur ex vetere ſermento, prominens utrinque malleoli ſpeciem præbet.* Et de hujuſmodi malleolis Cicero in Catone. Hincque *virga malleolaris* Columellæ lib. de arboribus cap. 3.

7 *Sagitta.*] Columel. lib. 3. cap. 10. paulo ante fin. *Nam ſi ſagittam*, inquit, *id eſt, ſuperiorem partem malleoli vituperandam cenſebant, cum eſſet eadem pars ſurculi frugiferi*, &c. & c. 17. *Sagittam*, ait, *ruſtici vocant noviſſimam partem ſurculi: ſive quia longius receſſit à matre, & quaſi emicuit, atque proſiluit: ſeu quia cacumine attenuata, prædicti teli ſpeciem gerit.* Plin. lib. 17. c. 21. *Tertium genus adjectum etiamnum expeditius ſine calce, propter quod ſagittæ vocantur, cum intorti panguntur.* Et paulo poſt, *Sagittas ſerere minus utile: quoniam in transferendo facile rumpitur quod intortum eſt.*

8 *Spadonem.*] Colum. lib. 3. c. 10. *Ejuſmodi*, ait, *ſurculos, qui nihil attulerunt, Spadones appellat.*

9 *Cantherium equum.*] Varro Rei ruſt. l. 2. c. 7. Et Feſtus Pompejus l. 3. & de hujuſmodi equo loquitur Cicero epiſt. famil. l. 9. epiſt. 18. ad finem. *Potes mulo iſto, quem tibi reliquum eſſe dicis, quando cantherium comediſti, Romam pervehi.* Et l. 3. de Nat. deorum.

10 *Majales.*] Varro ubi ſupra & iterum ejuſdem lib. 2. c. 4. Et Feſt. Pomp. ubi etiam ſupra.

11 *Capi.*] Varro & Feſtus Pompejus prædictis in locis. & rurſum Varro lib. 3. cap. 9. Et hi quoque dicuntur Martiali lib. 13. epigram. 63. cujus titulus eſt Capo,

Ne nimis exhauſto marceſceret inguine gallus,
Amiſit teſtes: nunc mihi Gallus erit.

1 *Ulpia-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

let intelligere, ut ex tuo fundo pedamenta ad vineam ciendam mihi ſumere liceat, poſſe conſtitui ſervitum. Cenſuitque Paulus Jureconſultus, quod tametſi ex o fundo pedamenta ſumere licere, in fructu ſit, tamen oc jus capiendi, apud legum peritos ſervitutem non uſufructum putari. Rurſus alium celebri fama jura Romę rofitentem, in auditorio profeſſorum interrogavi, quid let quod [1] Ulpianus legem Corneliam de ſicariis interretatus ſcripſit, [2] pigmentarios ſi cui temere dederint ytiocampas aut bupreſtim, legis Corneliæ de veneficiis nctione teneri. Quid eſſent pytiocampæ, & quid bureſtis, ut me doceret, quæſivi. Cumque ille portenta erborum longe à fide devia effudiſſet, quæ quum puden ſint erroris, referre non neceſſe habeo, paulo poſt dicti ertæſus, ſe hoc ignorare ingenue aſſeveravit. Nos auem perſcrutati verbi ſignificatum, animadvertimus [3] Piocampas erucas eſſe, ſeu teredines virulentas, viru exiali, quæ in pinis ſæpe naſcuntur arboribus, unde illis omen factum. Nam πίτυς pinus eſt, κάμπη eruca: quippe rucas Græci κάμπας dicunt, veneni præſentiſſimi. [4] Bureſtis vero animal inventu rarum in Italia, ſimillimum carabæo, qui inter herbas fallit ſæpe boves: quo devorato ita

1 *Ulpianus.*] In *l. ejuſdem* §. *alio ff. e leg. Corn. de ſic.* *

COLERUS.

* Paragraphum Alexander mutiim citat. Sic autem ibi Martianus, on Vlpianus (ut Alexander & Tirauell.) inquit: Alio S. C. effectum eſt, t pigmentarii, ſi cui temere cicutam, alamandram, aconitum, pytiocamas aut bupreſtrin, mandragoram, & d, quod luſtramenti cauſſa, dederint Cantharidas: pœna teneantur hujus egis.

2 *Pigmentarios.*] Gloſſis eſt Pigmenarius Μιεϱοπώλης, φαρμακοπώλης καὶ Μυροψός. Eclog. 39. c. 4. vocat. *Pharnacopolam*, medicamentorum venditorem. Pityocampæ. Bupreſtis.

TIRAQUELLUS.

3 *Pityocampas.*] Plin. lib. 23. cap. 2. *Uſus contra cantharidas, bupreſtin, pinorum erucas, quas pityocampas vocant.* Idem ejuſdem lib. c. 4. *Omphacium contra cantharidas, bupreſtin, ſalamandras, pityocampas per ſe potum laudatiſſimum.* & lib. 29. c. 4. ad ſin. *Eadem pytiocampis, in picea naſcentibus, eadem bupreſti, ſimiliterque parantur.* *

COLERUS.

* Vide Actuarium 5. de methodo 12. Oribaſium 14. cap. 57. Æginetam 5. cap. 33. & 23.

4 *Bupreſtis.*] Vide Cujacium 15. Obſervat. cap. 27. dictum hoc animal ἀπὸ τοῦ ἐμπιπρᾶν τὰς βόας.

1 *Plinius*

to ita concitantur rabie, ut actæ in furorem, terrorem ferant, pauloque poſt rumpantur, ex quo perniciale vi confici dicunt, quod fœdiſſime vexat: contra cujus e tium præſentaneo remedio Græci ſuccurri prodidere, [1] Plinius auctor eſt. Qui ergo tanti facinoris conſcius, bupreſtim, vel pytiocampas, aut monſtrifici quid ven ad necem properandam dederit, eum judicio capitali pœna legis Corneliæ teneri, jura & leges voluere.

TIRAQUELLUS.

1 *Plinius auctor eſt.*] Lib. ſcilicet 30. cap. 4. multaque adverſus hujus animalis venenum tradit ipſe Plinius multis in locis, videlicet lib. 23. cap & 4. non ſemel. & lib. 28. cap. 8. & 10. & lib. 29. cap. 4.

CAPUT XI.

Qui Romani duces ex oppidis & provinciis vi ſubactis cognomenta deſumpſere, & de Scipionum familia, & quid apud exteros.

CONſueviſſe Romanos ex oppidis vel provinciis cap aut vi ſubactis plerunque [1] cognomenta ferre, m moriæ datum eſt. [2] Martium Coriolanum quod forte ſtrenuamque operam reipubl. navaſſet, capto Volſcoru oppido Coriolis, Coriolani nomen ſumpſiſſe ferunt. Sergium Fidenatis, ex bello quod ad Fidenas geſſit. tribus vero Metellis, unus, devicto Jugurtha, & vi ſub cta [3] Numidia, [4] Numidici: alter Q. Cæcilius, L. Mete li filius, ex Macedonia, [5] Macedonici: tertius ex Cret Creti

Coriolanus *Fidenas.* *Numidicus.* *Macedonicus.*

COLERUS.

1 *Cognomenta ferre.*] Vide Sigonii libellum de nominibus Romanorum, cui hoc capite Alexandrum multum profuiſſe video.

TIRAQUELLUS.

2 *Martium Coriolanum.*] Plutarch. in vita illius. Livius 1. Decad. lib. 2.

COLERUS.

3 *Numidia.*] Saluſtius de bello Jugurthino.

TIRAQUELLUS.

4 *Numidici.*] Plutarch. in vita Ma rii in princip. Plinius Secundus, ſi eſt auctor virorum illuſtrium cap. 6 & de eo quoque loquitur Gell. lib. cap. 6. & lib. 6. cap. 11. Et huc ſpect illud Ovidii lib. 1. Faſtorum,

Hunc Numidæ faciunt, illum Meſſan ſuperbum.

5 *Macedonici.*] De quo Aſcon. Pa dianus in orat. pro C. Cornel. in initi expoſitionis. & L. Florus lib. 2. in r bus i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cretici cognomenta ſumpſere. Fuit & Metellus [2] Ba-*Creticus.* aricus, ex devictis Balearibus cognominatus. Sed Nu-*Balearicus.* idicus, L. Luculli [3] avunculus fuit: Macedonici, Me- llum Balearicum [4] plerique filium, [5] nonnulli fratrem icunt. [6] Creticum vero, & alium [7] Dalmaticum, ejuſ- em Macedonici filios fuiſſe nulla controverſia eſt. [8] L. uoque Mummius deleta Achaja & Corintho, Achaici *Achaicus.* ognomen tulit. [9] Sed Corinthi ſuperatæ prima laus Ma- edonici fuit. Is enim omnem Achajam ita bello afflixit, : rebus accifis Mummius ſuperveniens, levi certamine xpugnatam Corinthum victoriæ ſuæ adſcripſerit. [10] Meſ- na quoque in Sicilia, & Iſauria in Cilicia bello domitæ, *Meſſala.* 1. Valerio & P. Servilio, Meſſalæ [11] & Iſaurici cogno- *Iſauricus.* menta

is in Hiſpania geſtis. Plin. l. 7. c. 44. : lib. 34. cap. 8. Alius Plin. Secundus, it quiſquis is eſt, de Viris illuſt. c. 61.

1 *Cretici.*] Vide quæ ſcripſi ſupra od. cap. 7.

2 *Balearicus.*] Strabo lib. 3. Et de ac victoria Paul. Oroſius lib. 5. c. 13. alearicum Plutarch. de Fortuna Ro- nana Q. Cæc. Metelli cenſoris filium cribit.

3 *Avunculus fuit.*] Plutarch. in Lu- ullo.

4 *Plerique filium.*] Vt Aſcon. Pædia- ius, ubi nuper citavimus, & L. Florus pit. 3. in bello Balearico.

5 *Nonnulli fratrem.*] Qui fuerint lli, mihi non liquet: diſputat tamen hac de re Rhodiginus lib. 17. cap. 22.

6 *Creticum vero.*] Cavendum hic ab Alexandro, cum Plutarch. de For- una Rom. Macedonici quatuor filios ſcripſerit: Q. qui fuit Balearicus, L. Diadematum, ſive Vittatum, Marcum & Cajum, qui deinde Caprarius di- ctus eſt. Adeo ut Creticus, ejuſdem licet gentis fuerit, alterius tamen fa- miliæ videri debeat: de quo L. Florus epit. 2. in bello Balearico, & ex Livio Epit. lib. 98. cap. 99.

7 *Dalmaticum.*] Hic fuit L. Cæcilius Metellus Q. filius, ut ſcribit Plutarch. qui Dalmatas obſedit, uti eſt apud L. Florum ex Liv. epit. l. 62. tandemque devicit. de quo Aſcon. Pædianus in 3. in Verrem actio. & Plinius l. 7. c. 44. ſi vera eſt lectio quam Beroaldus aſtruit, ſed Herm. Barbarus contendit legen- dum eſſe *Diadematis.* uti etiam Cælius Rhodiginus lib. 17. cap. 22. auctorita- te Plutarchi in libro de Fortuna Ro- manorum.

8 *L. quoque Mummius.*] Plin. lib. 35. cap. 4. & alter Plinius, ſi is eſt, de Viris illuſtribus cap. 60. & Plutarch. in vita Marii in princ. vide Juſtinum lib. 34. Paulum Oroſium lib. 5. cap. 3. Eutro- pium lib. 4. cap. 6. & Valer. Maximum lib. 7. cap. 5.

9 *Sed Corinthi.*] L. Florus epit. Li- vii lib. 52. in princ. Alter ejuſdem no- minis, niſi idem ſit, lib. 2. in bello A- chaico. Oroſius lib. 5. cap. 1.

10 *Meſſana.*] Seneca in lib. de Bre- vitate vitæ, *Valerius*, inquit, *Corvinus primus Meſſanam vicit, & primus, ex familia Valeriorum, urbis captæ in ſe tranſlato nomine Meſſana appellatus eſt, paulatimque vulgo permutante literas Meſſalla dictus eſt.* Et Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 6. Hincque illud Ovidii lib. 1. Faſtorum ſupra à nobis relatum.

11 *Et Iſaurici.*] Strabo l. 12. Velle- jus lib. 2. Florus epito. lib. 2. in bello Piratico Sextus Ruffus. in hiſtoria Ro.

ubi de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

menta dedere. Is enim Servilius vir acer fuit & ſtrenu, qui in Ciliciam cum imperio profectus, illam collatis gnis, vi atque armis domuit: Lyciæque urbes clariſſin juſto prælio vicit. Iſauros primum bello aggreſſus imp rio adegit. Victor denique triumphum ex hoſtibus, & ſaurici cognomen reportavit. Ex Allobrogibus quoq [1] Fabius Allobrox, [2] & ex Caucis Germanica gente C binus [3] ſecundus Caucius, atque ex [4] Callaicis Brutus c gnomento Callaicus, [5] & ex Getulis Coſſus Getulici n mina ſumpſere. [6] Callaici enim ulterioris Hiſpaniæ popi ſunt, duri & agreſtes, qui extima & montana inculta difficiles ſaltus & impeditos ad Oceanum incolunt. Id bellaciſſimi & ſubactu difficillimi fuere. Fertur tam [7] C. Turmius qui Garamantas ultra Æthiopes horridos

Allobrox. Caucius. Callaicus. Getulicus.

inc

ubi de Cilicia & *Iſauria*, & P. Oroſius lib. hiſtoriarum 5. c. 23. Cicero epiſt. famil. l. 13. epiſt. 44. & ad Atticum l. 5. epiſt. 11. Suet. in vita Cæſaris cap. 13. & Plutarch. in vita ejuſdem. Hunc tamen non *Servilium*, ſed *Cornelium* appellat Appianus lib. 1. Idem autem lib. 2. bellorum Civil. memorat Pompejum *Iſauricum*, quem ſcribit Cæſarem ſibi in Conſulatu collegam aſſumpſiſſe.

1 *Fabius Allobrox.*] Aſc. Pædianus in 2. in Ver. act. & Seneca qui illum *Allobrogem* vocant lib. 4. de Beneficiis.

2 *Et ex Caucis.*] Suet. in Claudio cap. 24. in fin. *

COLERUS.

* Sic autem Suetonius: *Gabinio ſecundo, Caucis gente Germanica ſuperatis, Caucius cognomen uſurpare conceßit.*

3 *Secundus Caucius.*] *Caucorum* meminere Plinius, Tacitus, Dion, Claudianus: ſed haud ferme aliter, quam *Chaucos* appellitant. Quæ vero heic de Gabinii ſecundi geſtis ſcribuntur, ea volunt aliqui Cn. Domitio Corbuloni attribuere.

TIRAQUELLUS.

4 *Callecis.*] *Callaicis* legendum eſt, & Brutus cognomento *Callaicus* Strabone lib. 3. P. Victore in 9. reg ne Vrbis. Plinio lib. 3. cap. 5. & Ov Faſt. lib. 6.

Tum ſibi Callaico Brutus cognomen hoſte.
Fecit, & Hiſpanam ſanguine tin humum.

Quanquam ſcio hos à Bruto devict *Callecos* vocatos ab Eutropio lib. 4. c. & Callecios à L. Floro epit. Li lib. 56. in princip. De *Callecis* qu que, Hiſpaniæ populis, mentione facit Juſtinus lib. 44.

5 *Et ex Getulis.*] Juvenalis Satyr. non longe à principio,

Agnoſco procerem, ſalve Getulice. —

Non paulo ante de Craſſo locutus fu rat.

6 *Calleci.*] Hic quoque *Callaici* l gendum: & id Strabonis eſt, ubi ſ pra.

7 *Q. Turmius.*] Ego vero *C. Tu mium* repoſui, qui primus Roman rum Garamantas domuit, & cogn mento abſtinuit, ut L. Florus ait, ap quem jamdiu ita Volaterranus leg Reperies autem poſt Turmium eo dem à Cornelio Balbo victos & triun phatos apud Plin. lib. 5. cap. 5.

1 *Scipi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıultos bello vicit, ob modeſtiam, & vitandæ invidiæ
ıſa, Garamantici cognomento abſtinuiſſe. [1] Scipionem *Scipionum*
ræterea Aphricanum, qui dux fatalis contra Hannibalem *familia.*
ſt, Aphrica ſuperata, & Carthaginenſibus bello victis,
phricani cognomen tuliſſe, & alterum ex devicto An- *Aphricanus.*
ocho & Aſia ſubacta, [2] Aſiaticum cognominatum inve-
ınus. Sed hic Aſiaticus [3] frater Aphricani fuit, quorum *Aſiaticus.*
er P. Scipio, nomine à ſe victæ gentis Aphricanus:
er L. Scipio frater, Aſiaticus dictus eſt, qui conſul ad-
rſus Antiochum primus Romanorum in Aſiam ſigna in-
lit: cum eoque conſule Aphricanus frater legatum ſe
rens, pariter profectus eſt: illiuſque ductu & auſpicio
raque egregie geſta in hoſtes fuere. Victo deinde An-
ocho, & pace Eumeni conceſſa, ob Aſiam victam Aſia-
i cognomen reportavit. His enim duobus fratribus,
phricano ſcilicet & Aſiatico, pater fuit P. Scipio ex Cor-
liorum gente, cum quo primum Hannibal Pœnus ſigna
Italia contulit: cujus fuit Cn. Scipio frater, ſummi am-
ɔ Imperatores, viri ornatiſſimi, qui paucorum dierum
tervallo in Hiſpania cæſi occubuere. Sed ex Publio hi
duo,

1 *Scipionem præterea Aphricanum.*] ıvius 3. Decad. lib. 10. in fin. Cujus ec verba ſunt de eo loquentis, *Afrinum cognomen militaris prius favor, an pularis aura celebraverit, an ſicuti Feıs Syllæ, Magnique Pompeji patrum emoria cœptum ab aſſentatione familiaſit, parum compertum habeo. Primus rte hic imperator nomine victæ à ſe gen- eſt nobilitatus: exemplo deinde hujus quaquam victoria pares, inſignes imanum titulos, claraque cognomina famiæ fecere.* Et Plutarch. in vita ipſius cipionis. Martial. lib. 1. epigram. 2.

Creta dedit magnum, majus dedit Africa nomen,
Scipio, quod victor, quodque Metellus habet.

ed miror, quod dixit Livius ubi ſuıra, Scipionem primum nobilitatum uiſſe nomine gentis à ſe victæ, cum longis ante temporibus L. Sergius *Fidenas* * eadem ratione cognominatus eſt, quod *Fidenates* vicerat, ut & ſupra dictum. Inter Fidenas autem captas & Carthaginem à Scipione victam interceſſerunt anni plus minus CC.

COLERUS.

* Quod tamen idem Livius fatetur.

TIRAQUELLUS.

2 *Aſiaticum.*] Livius 4. Decad. l. 7. ad fin. & Plutarch. in Scip. Africano poſt princ. Plin. Secundus ſi is eſt, de Viris illuſtribus c. 53. Valerius Maximus lib. 3. cap. 5. & Eutrop. de geſtis Roman. lib. 4. cap. 1. ubi hunc dicit *Aſianum* vocatum: niſi dicas ibi mendum, quamvis inter hæc nihil intereſt.

3 *Frater Africani fuit.*] Hæc omnia ſunt Livii 3. Decad. lib. 6. & 4. Decad. lib. 7. Et Plutarch. ubi ſupra. & vide Gellium lib. 7. cap. 19.

1 *P. Corn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

duo, quos dixi, Scipiones, Aphricanus ſcilicet & Aſia
cus, filii extitere: ex Cn. autem [1] P. Cornelius Naſ
ortus fuit, qui unus vir optimus à ſenatu judicatus, n
trem Cybelem ex Peſſinunte ſuſcepit, [2] Tyberiumq
Gracchum ſeditiones in urbe molientem interemit. F
quoque & alius Scipio cognomento Æmylianus, prio
Aphricani nepos adoptivus, qui ob Aphricam & Numa
tiam bello domitas, [3] minor Aphricanus & Numantin
appellatus eſt. Sed hic Æmylianus quem dico, minin
ex Corneliorum gente propagatus, ſed adoptivus in n
men & familiam venit. Siquidem cum Scipio major
phricanus filium haberet natura admodum tenui & imb
li, unde & valetudinarius vocatus, quod non ea vis anin
foret, vigorque, nulloſque liberos ſuſtuliſſet, ne deced
ret ſine liberis, hunc Æmylianum Lucii Pauli filium,
multi credunt, ex filia nepotem, in familiam nomenq
adoptavit. [4] Fuerat enim Scipioni Aphricano uxor fil
Pauli Æmylii, qui conſul ad Cannas, ne tantæ cladi ſ
pereſſet, in conflictu belli cæſus occubuit, ex qua unicu
filium tulit, filias vero duas, quarum altera Scipioni Na
cæ, altera Tyberio Graccho nuptæ fuere. Æmylio ve
Paulo quatuor filii extitere: duo in adoptionem alteri
familiæ dati, Scipio videlicet & Fabius: duo in poteſtat
retenti, quos ex altera conjuge ſuſtulerat. Horum alt
quinque diebus ante triumphum, quem ſpecioſiſſimu
de rege Perſe & omni Macedonia habuit: alter tertia po
triumphum die, adhuc impuberes mortem obiere imm
turam. Hic ergo Æmylianus ex reliquis Pauli Æmylii f
li

Æmylianus. Aphricanus minor & Numantinus.

1 *P. Corn. Naſica.*] Livius 3. Decad. lib. 9. & Plin. lib. 7. cap. 34. L. Florus epit. Livii libro 49. Plutarchus ubi ſupra.

2 *Tyberiumque Gracchum.*] Plutar. in vita Gracchorum. Paul. Oroſius l. 5. cap. 7. L. Florus lib. epit. 3. & 58. dicitur auctor fuiſſe primatibus Gracchi occidendi.

3 *Minor Africanus & Numant*
nus.] Eutropius lib. 4. cap. 3. Vellej
l. 2. & præterea de agnomine *Numa*
tini Plinius Secundus, ſi is eſt, de Vi
illuſtribus cap. 58.

4 *Fuerat enim.*] Hæc uſque ad cla
ſulam, *Horum poſtea.* ſunt Plutarchi
Paulo Æmylio. Livius de L. Æmy
morte ſcribit lib. 2. Decad. 3.

1 *Hor*

s junior fuit, gloria militari illuſtris: qui Aphricani ne-
os adoptivus, avitæ virtutis memor, provocatorem bar-
arum tribunus adhuc militum occidit. Cum patre adver-
s Perſen acriter pugnans, egregia facinora geſſit. In
phricam deinde cum exercitu profectus, tertium Puni-
um bellum confecit. Carthaginem & Numantiam ſun-
tus evertit. Parta deinde victoria, & rebus confectis,
gnomentum Numantino & minori Aphricano inditum
it. [1] Horum poſtea exempla ſequuti Cæſares, ex pro- *Cæſares ex provinciis à ſeſe ſubactis cognominati.*
nciis, quas vi & armis ſubegere, illuſtria cognomenta
 immortalem gloriam tulerunt: ſæpe populi decreto,
onnunquam acclamatione ſenatus. Siquidem [2] Severus
nperator, & reliqui poſt eum Cæſares, ex Arabia, Adiabe-
, Parthia, Armenia & Germania, aliiſque bello domitis
entibus nationibusque, quas ſuo ductu & auſpicio conqui-
vere, Arabici, Adiabenici, Parthici, [3] Armenici & [4] Ger-
manici,

1 *Horum poſtea.*] Id probat exem-
s ſeq.

2 *Severus Imperator.*] Spartianus
vita illius. Eutropius lib. 9. cap. 10.
Sex. Ruffus in hiſtoria Roma. ubi
Septimio Severo. Sed & idem Ger-
anici nomen accepit ex Spartiano
i ſupra. Sane ejuſdem Severi prin-
pis arcus ſub radicibus Capitolii ſic
ſcriptus eſt, *Imp. Cæſ. Septimio M. filio*
vero, Pertinaci Aug. PP. Parthico,
rabico & Adiabenico Pont. Max.

3 *Armenici.*] L. Antoninus Verus
nperator per Statium & Priſcum
rtaxata capta, quæ Armeniæ metro-
lis eſt, *Armeniaci* nomen adeptum
ſucceſſores tranſtulit, ut ex Capito-
no obſervatum habeo, & in antiquis
ectationibus in mole Adriani legi-
r Romæ IMP. CÆS. L. AURELIO
ERO AUG. ARMENICO ME-
IC. PARTHICO PON. MAX. &c.

TIRAQUELLUS.

4 *Germanici.*] Ut Domitiano ex
rontino libro 1. Stratagematôn. Et
artiali lib. 1. epigram. 2. qui ad ea,
quæ ſupra diximus hæc addit Domi-
tianum ipſum alloquens,

Nobilius domito tribuit Germania Rheno,
Et puer hoc dignus nomine Cæſar eras.

Et Trajano ex Plinio in Panegyrico
ipſius & Juvenale de eo loquente Sa-
tyra 6.

Dacicus & ſcripto radiat Germanicus auro.

Quanquam ſint, qui hunc locum de
Domitiano intelligunt, & quidem
perperam, cum hunc ubique inſecte-
tur *: Trajanum vero perpetuo lau-
det, præſertim Satyra 10.

COLERUS.

* Fruſtra es, Tiraquelle. Prior *Da-
cici* cognomen tulit Domitianus, &
iſte etiam Juvenalis locus de nullo
alio capiendus, quam de Domitiano.
Sic Martialis alludit:

Verba ducis Daci chartis mandata reſignas,
Victricem laurum, quam venit, ante vides.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

manici, [1] ſicut [2] Sarmatici, [3] Aphrici, diverſis titulis co
gnomenta cepere. [4] Fertur tamen Valeriano Cæſar
quod promptus ad arma & bellicoſior eſſet, milites m
litari ſtudio manu ad ferrum nomen indidiſſe: qui poſt
Carpicus. ea in imperio delatum Carpici cognomentum refutavi
[5] Alexander vero Severus Imperator, licet Imperatori
patris patriæ, & magni cognomenta renuerit, aſſeren
magnis rebus geſtis ea ſibi nomina parare oportere: ta
Azavenicus. men ob deletos Azavenos, Azavenici cognomen ſumer
non dubitavit. [6] Trajanus autem contra Parthos victo
Pa

Ad Philomuſum loquitur, qui adeo garrulus erat, ut etiam Principum ex Dacia litteras ad Domitianum allatas reſignare, credi vellet. Priorem verſum Martialis debemus Iano Guilhelmio, opt. & doctiſſ. Juveni.

1 *Sicut Sarmatici, Aphrici.*] Recte notat heic Alexandrum Tiraquellus. Puto incidiſſe in talem aliquem titulum poſteriorum Imperat. qualis eſt Juſtiniani Præfat. Inſtit. ubi pro *Anticus* nuſquam non legebatur olim *Africus*. Quod facile Alexandrum abducere potuit.

TIRAQUELLUS.

2 *Sarmatici.*] Romæ ſic in mole Adriani legitur majuſculis literis compoſitum: *Imp. Cæſ. D. M. Antonini Pii, Germanici, Sarmatici filio, divi Pii nepoti, divi Hadriani pronepoti, divi Trajani abnepoti, divi Nervæ atnepoti, L. Ælio Aurelio Commodo Aug. Sarmatico, Germanico, Maximo, Britannico, &c.* Similiter Conſtantius militari conſenſu ſecundo *Sarmaticus* ex vocabulo ſubactorum appellatus eſt, ait Marcellinus lib. 17.

3 *Aphrici.*] Perinde eſt ac ſi dicas *Africani*, quo cognomine decorati ſunt duo illi Africani domita Africa. Et forte hic legendum eſt *Africani*, neque memini me legiſſe cognomen *Africi* cuipiam datum: ſed rebus aliis datum ſcio, ut *Africæ procellæ* Horatio lib. 3. Car. ode 19. Et *Africa bella* Silio lib. 17. Eſt & *Africus* propriu nomen venti apud ipſum Horat. lib. Car. ode 1. & 3. & Epod. ode 16. Virgil. lib. 1. Æneid. & Plinium lib. cap. 47. & lib. 18. cap. 34.

4 *Fertur tamen Valeriano.* *] H memoria lapſus eſt Alexander, nequ enim hic *Valerianus* fuit, ſed *Aureli nus*, ut in ejus vita ſcripſit Flavius Vo piſcus.

COLERUS.

* Poteſt & hoc vitium typographi cum eſſe, tranſpoſitis tantum litteri

TIRAQUELLUS.

5 *Alexander vero Severus.*] Hi quantum ex Lampridio conſtat, quo nihil adhuc geſſiſſet egregii, cogno men *Magni* recuſavit: *Severi* duntaxa accepit: collata ei tamen fuere ſimul quæ antea nulli, *Jus proconſulare, Tr bunitia poteſtas, jus quintæ relationi pater patriæ & Pont. Maximus.* Se quod hic de *Azamenis* prodit, ampliu quæro.

6 *Trajanus.*] Dion Nicæus in vit illius. & Vlpianus in *l. item veniunt.* § *præter hæc. ff. de pet. hæred.* Sed & A lexander Severus *Parthici* quoque ap pellatione à Senatu donatus, ut in eju vita ſcribit Ælius Lampridius. Ipſ autem Dion ſcribit eundem Traja num *Dacicum* cognominatum fuiſſ devictis Dacis. Quod & probatur ill Juvenalis verſu à nobis ſupra citat & ex veteribus nummis.

1 *Opti*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ırthici appellationem non accepit. Cui cum multi de-
rrerentur honores, reliquis poſthabitis, ſola [1] Optimi *Optimus.*
nominatione gaviſus fuit. [2] Commodus vero eo vecor- *Commodi*
æ proceſſit, ut pro Commodo, Hercules Jovis filius dici *vecordia.*
aluerit, quod ſibi poſtea in invidiam perniciemque ceſ-
. Apud Græcos non ab oppidis & provinciis, ſed à re- *Externa.*
ıs geſtis magnifice, [3] Soter & [4] Callineos dicti: à forma *Græci.*
ſpecie corporis, [5] Phyſcon & [6] Cyrippus: ab excellen-
tia

1 *Optimi agnominatione.*] Plinius in negyrico, *Iuſtiſne de cauſis S.P.Q.R. timi tibi cognomen adjecit? Paratum quidem & in medio poſitum, novum nen ſcias neminem adhuc meruiſſe.*

2 *Commodus.*] Lampridius in vita ius. & Athenæus lib. 12. cap. 8. & erodianus lib. 1. Sed hic lege, *Hercules Iovis filius*, ſine conjunctione ex ſo Herodiano.

3 *Soter.*] Plutarch. in Coriolano, in lib. de Fort. Alexandri 2. Eſt au-m σωτὴρ, quaſi dicas ſalutaris, ſer-tor, ſive conſervator, quo & cogno-ine vocatus eſt Jupiter Euripidi in ercule furente, Sophocli in Nauplio, raboni lib. 9. Diodoro Siculo lib. 5. rriano lib. 8. geſtorum Alexandri. & eſychio, Laërtio in Ariſtotele. Ex uo etiam intelliges & Minervam *Soteram* dictam ex ipſo Heſychio, & Pro-rpinam *Soteram*, id eſt, ſoſpitam, auſaniæ lib. 8. & aliis. Sed & ita co-nominatus eſt Hercules Thaſiis, qui c ejus nomine publicam monetam aſcribebant ἡρακλέους σωτῆρας Θασίων, ualem ſe vidiſſe teſtatur Reuchlinus. imiliter dictus eſt Antiochus Mace-doniæ rex, in Appiani Syrio, ubi & a primum fuiſſe cognominatum di-t Seleucum Nicanoris filium.

4 *Callineos.*] *Callinicos* legendum ex Plut. in Mario, in princip. Quæ dictio ſignificat victor egregius **: ujuſmodi dictus eſt Hercules Archi-ocho, teſte Pindaro, Olympiorum ode 9. in princ.

Τὸ μὲν Ἀρχιλόχου μέλος
Φωνᾶεν Ὀλυμπίᾳ,
Καλλίνικος ὁ τριπλόος κεχλα-
δώς, &c.

Quo in loco interpres affert verſum integrum ipſius Archilochi in hymno in Herculem:

Χαῖρε Καλλίνικε τήνελλα ἄναξ Ἡρά-
κλεις.

Sed & Seleuco, filio Antiochi Dei, & patri Antiochi junioris cognomentum *Callicus* fuit, ut tradit Polybius lib. 5. & Appianus in Syrio. *Callinici* autem cujuſdam ſophiſtæ Syrii, ſive Arabis, qui ſcripſit de cacozelia, de Rhetorica ad Cleopatram, & rebus geſtis Alexandri, meminit Suidas.

COLERUS.

* Tale nomen eſt Καλλίμαχος. Καλλίστρατος.

** In Gloſſis tamen veteribus illis: *Pulchritudine vincens* (eſt) καλλίνικος.

TIRAQUELLUS.

5 *Phiſtos.*] Hic quoque corrigendum *Phyſcon* ex Plutarcho illo eodem loco. Eſt autem φύσκων ventricoſus, obeſus, corpulentus, apud Joſephum nomen filii Ptolemæi Epiphanis, Antiqui. lib. 12. c. 5. Nam φύσκη, unde φύσκων deductum eſt, dicitur craſſum illud ventris inteſtinum in quod farina ſubacta & caro infercitur, fiuntque allantapoles, qui dicuntur παρὰ τὴν ἀόλλησιν τῶν κρεῶν à carnium congeſtione. De quibus Ariſtophanes in equitibus. Hoc autem *Phyſconis* nomen datum eſt uni ex Ptolemæis regibus Ægypti, de quo Val. Maximus lib. 9. cap. 1. & iterum cap. 2. & Strabo l. 18. non ſemel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Abha-bitu, fortuna, & rebus geſtis.

tia crurum, [1] Eucnemos: à virtute, [2] Euergetes & [3] Philadelphus: à fortunæ felicitate, [4] Eudæmos: à multiplici victo-

COLERUS.

Phyſcon.] Sic *Craßi* quoque apud Romanos, & *Macri*. Vnde Martialis joci occaſionem arripuit l. 5. epigr. 22.

Quintum pro decimo, pro Craſſo, Regule, Macrum,
Ante ſalutabat Rhetor Apollonius.
Nunc utrumque ſuo reſalutat nomine quantum
Cura laborque poteſt, ſcripſit & edidicit.

TIRAQUELLUS.

6 *Cyrippus.*] Ita etiam legitur apud Plutar. ubi ſupra. Sed putarim legendum *Cirrhipum*, cum Cœlio Rhodigino lib. 24. cap. 5. ab equis & *cirrho* colore, id eſt, fulvo, gilvo, rufo. Nam & hinc κίῤῥος οἶνος dicitur Dioſcoridi lib. 5. cap. 9. quem locum Ruellius vertit *vinum vermiculatum*, Hermolaus, *rubrum*, Marcellus, Virgilius, medium inter album & rubrum.

1 *Eucnemos.*] Hæc ex Plinio lib. 34. cap. 8. ubi Sillanion fecit. Strongylion Amazonem, quam ab excellentia crurum Eucnemon appellant, tanquam dicas belle ſuratum, ſi ita licet loqui, cui ſcilicet, bellæ ac pulchræ ſunt ſuræ, vulgo loquimur, *belles greues*, ab εὖ notæ ſignificationis dictione, & κνήμη, ſura, crus. Ex quo proverbium illud, Γόνυ κνήμης ἔγγυον, id eſt, genu ſura, ſive crure propius. de quo Eraſm. Chil. 1. cent. 3. cap. 90. *

COLERUS.

* Εὐκνημίδες in proverbio fortes dicuntur, ut Ἀχαιοὺς appellat Homerus. Sic Pſalmus ait, *Non bene placitum eſſe domino in tibiis virorum robuſtis.*

TIRAQUELLUS.

2 *Euergetes.*] Et hoc quoque cognomen inter ea, quæ à virtute data ſunt, ponit Plutarch. in Coriolano, & in lib. 2. de fortuna Alexandri, quo inſignitus fuit Ptolemæus alterius Philadelphi cognomento filius, & ſucceſſor in regno Ægypti, de quo Strabo l. 17. non ſemel. Id autem ſignificat beneficus, benefactor, benemeritus: qui fuit dictus per illuſionem ab Alexandrinis, pro Euergete, *Cacergetes*, id eſt, maleficus, apud Athenæum l. 12. c. 27. εὐεργέτης ἡμῶν apud Lucianum in Anacharſi, id eſt, *beneficus in nos*, ſive *de nobis bene meritus*: quo ſenſu uſurpat Diod. Siculus libro 17. capite 7. ante finem.

3 *Philadelphus.*] Plutarch. ubi ſupra. & id agnomen tributum eſt Ptolemæo patri ejus, quem nuper diximus fuiſſe Euergetem cognominatum apud Strabonem d. l. 17. filioque Ptolemæi, qui verbo, Lagi, re vero filius fuit Philippi Macedonum regis. Diſcrepat autem ab ſcripta hoc loco ſententia Pauſanias lib. 1. cum Philadelphi nomen Ptolemæo ob amorem in mulieres uſque ad inſaniam intemperanti datum innuit, quod Arſinoës Germanæ ſororis amore victus, eam ſibi matrimonio adjunxerit. Sunt tamen qui per contrariam ſignificationem dicant inditum nomen Philadelphum Ptolemæo, quod Argæum fratrem minorem interfecerit, & Magæ uterino fratri bellum indixerit. Ego ſuperiori magis applaudo conjecturæ.

4 *Eudæmos.*] Sicut, inquit Plutar. in eodem loco, Batius ſecundus, aut, ut alii legunt, Baſſus vocatus eſt. Eſt autem εὐδαίμων, tanquam dicas fortunatus, felix, unde & Platoni libro de legibus εὐδαίμονες τύχαι, *fortunati ſucceſſus*. Ex quibus intelligis hic legendum, *Eudæmon* eſſe, uti etiam legitur apud Plutarchum in Coriolano. Niſi quis velit *Eudæmum* dicere, ut *Eudæmus* dictus fuit, εὐδαίμος ille, qui cum Achelao in Academia plurimum verſatus præceptor fuit Philopœmenis Megalopolitæ ducis, ut in ejus vita idem Plutarchus ſcribit.

1 *Nica-*

ctoria, [1] Nicanor: ab urbium expugnatione, [2] Polyates: à fortitudine, [3] Acherſites, aut [4] Aquilæ vel [5] fulinis nomina fuere: quare Pyrrho ab Epirotis Aquilæ nomen

1 *Nicanor.*] Νίκη Græcis victoria apud Plutarchum in Nicia, ubi c dicit pleroſque putaſſe Niciæ copmen illi datum fuiſſe. Sed & hinc *anor* & *Nicator* cognomina tracta, c. victorem ſive victorioſum ſignifict, quo cognomine Seleucus, primus eleucorum familia vir maximus, ignitus fuit, ut ajunt Strabo lib. 14. pianus in Syriacis, & Marcellinus l. 23. Et ita quoque vocatus eſt ger Ariſtotelis apud Laërtium in vita is. & Alexandrinus quiſpiam gramticus, qui tempore Adriani Imp. t apud Suidam.

Polycrates.] Scio id nomen pleue inditum fuiſſe, & inter cæteros lycrati illi Samio de quo Cicero li5. de Finibus. Strabo lib. 14. Et ſuli Epheſiorum, qui vixit tempori Severi Imperatoris. Sed cum id men non conveniat urbium expugtori: ſed potius viro magnæ potiæ, roboris, virium, dominationis. m κράτος hæc ſignificat: verum o illum ſcripſiſſe * *Poliorcetes*, id , urbium expugnator, ſive deſtrur, cujuſmodi cognominatus fuit metrius propter animi pertinaciam expugnandis urbibus, ut ſcribit Vivius lib. 10. cap. 22. Plutarch. in Detrio, & Marcellinus lib. 23.

COLERUS.

* A πόλις & ὀρκέω, id eſt, deſtruo.

TIRAQUELLUS.

Acherſites.] Quid id ſit nondum nperi, & forte *Alcetes* dicere vo: quo nomine vocatus fuit Pyrrhi avus. Plutarch. in vita ipſius Pyr in princip. Id nomen autem dici ab ἀλκὴ quod ſignificat robur, virtem, præſtantem animi fortitudim. Et de Alceta Pauſanias in Atti& Athenæus lib. 10. c. 12. Et Xenophon rerum Græcarum lib. 5. & 6.

4 *Aquilæ.*] Nam, ut continuo poſt dicit, id nomen Pyrrho inditum eſt, quod ipſum tradit Ælianus lib. de Animalibus 7. cap. 45. & Plutarch. in vita illius: *Poſt hanc*, inquit, *pugnam Pyrrhus cum magna gloria & celebritate nominis ac lætitia in Epirum reverſus, cum ἀετὸς, id eſt, Aquila, ſalutaretur, Per vos, inquit, ἀετὸς ſum, qui me veſtris armis, tanquam alis, in altum extuliſtis.* Tradit autem Plutarch. in Ariſtide, Reges quoſdam & tyrannos ſe urbium expugnatores, fulmina, victores, aquilas, accipitres appellari ingenti cum voluptate voluiſſe, quos tamen non nominat.

5 *Fulminis.*] Primum neſciebam quis eo cognomine dictus * fuiſſet: niſi ſiquis huc traheret quod ſcribit Cicero in oratio. pro Cornelio Balbo, *imperii noſtri fulmina Cn. & P. Scipiones.* De quibus etiam eſt illud Virg. lib. 6. Æneid.

—— Duo fulmina belli
Scipiadas, cladem Lybiæ?

Illudque Silii Italici lib. 7.

—— Aut ubi ſunt nunc fulmina gentis
Scipiadæ? ——

Verum tandem memoriæ occurrit unum ex Ptolemæis regibus Ægypti, κεραυνὸν, id eſt, *fulmen*, fuiſſe cognominatum ex alacritate in rebus gerendis & audacia, ut ſcribit Pauſanias l. 1. qui de Atticis eſt. Cujus etiam meminit Appianus in Syrio: & alterum quoque, ſcilicet Damippum ita cognominatum, cujus meminit Anaxippus in Cerauno Dramate ab ipſo Damippo denominato apud Athenæum in Dipnoſophiſtis lib. 10. cap. 1.

COLERUS.

* Sed hoc nihil ad rem. Neque enim ſermo ullus de Romanorum aut Italorum nominibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nomen inditum : à multiplici doctrina, [1] Polyhiſtor : optimo conſilio, [2] Ariſtobulos dicti. Quibuſdam regib livor & vitium, nonnunquam ignavia & nequitia cogn mentum dedit : quippe Antiocho regi Macedoniæ, quo multa promitteret, parum efficeret, [3] Doſo : [4] Ptolemæ Lamyro, ob vitæ turpitudinem nomen fuit. Antigon quoque à rapacitate [5] Hierax, & à genuum magnitudi [6] Gonatus. Alii à verborum obſcuritate, [7] Scotini, & amentia [8] Coalemi, atque ob fictos mores [9] Laconiſt

A vitiis.

nota

TIRAQUELLUS.

1 *Polyhiſtor.*] Ea dictio idem ſignificat quod *multiſcius* à πολὺ, multum & ἱςορέω, *ſcio*, *inquio*. Eoque nomine vocati ſunt Appion & Alexander Mileſius.

2 *Ariſtobulos.*] Multos eo nomine vocatos fuiſſe comperimus, ſcilicet unum ex ſeptuaginta interpretibus miſſis ad Ptolemæum, ut libros ſacros in linguam Græcam verterent, quique commentarios in legem Hebræorum edidit. Cujus meminit Euſebius. Alter etiam Judæus, qui ſcripſit res geſtas Alexandri, cujus peregrinationis comes fuit, ſæpeque citatur Ariano in rebus geſtis Alexandri, ut & obſervavit Volaterranus. Alius pictor Syrus Plinio memorante lib. 35. cap. 11. Legimuſque apud Plutarch. in vita Themiſtoclis, ipſum Themiſtoclem templum Dianæ dedicaſſe, quam Ariſtobulam, id eſt, optime conſulentem appellavit. Et hujus quoque Deæ Ariſtobulæ meminit Artemidorus Daldianus lib. 2.

3 *Doſo.*] Ex Plutarcho in Coriolano, & in Paulo Æmylio : quibus tamen locis non Antiochum hunc fuiſſe, ſed Antigonum dicit ita fuiſſe appellatum, quod multa promitteret, pauca impleret. δώσω enim futurum eſt verbi δίδωμαι, tanquam diceretur Antiochus, *Dabo*.

4 *Ptolemæo, Lamyro.*] Plutarch. ubi ſupra. & hujus quoque meminit Strabo lib. 17. Ob id autem ita dictus quod mendax eſſet, garrulus & loqu Hæc enim Græce λαμυροὶ ſignificat

5 *Hierax.*] Ælianus de Anim lib. 7. c. 45. ἱέραξ autem Græcis di tur accipiter, milvus ἀπὸ τοῦ ἱέναι ῥα ἤγουν φέρεσθαι, proindeque & de rapto dici.

6 *Gonatus.*] Γόνας enim genu ſign ficat. Xenophon lib. 1. Pædiæ Cyri. autem cognominatum fuiſſe Antig num Demetrii filium ſcribit Plutar in Paulo Æmylio.

7 *Scotini.*] Σκοτεινοὶ, id eſt, *teneb coſi*, *obſcuri* : nam ſic vocatus eſt He clitus Epheſius ob ſcriptorum obſ ritatem, ut tradit Ariſtot. in libro mundo. & Strabo lib. 14. *

COLERUS.

* Cic. Acad. & de finib. lib. 5.

TIRAQUELLUS.

8 *Coalemi.*] Qui multa meditan & cogitant, *Coalemi* vocantur : κο eſt cogitare, ἠλέματα vero *fatua* cuntur : quale cognomen ob ame tiam fuiſſe inditum cuidam Cimo Plutarch. ſcripſit, teſte Rhodigino bro 17. cap. 4.

9 *Laconiſtæ.*] Fuere potius dicti *coniſtæ*, à breviore ſermone, qui co pendioſius & ſubinde obſcurius quebantur. Sed non memini me giſſe quoſdam *Laconiſtas* fuiſſe nun patos. Corn. autem Tacitus libro ſæpius memorat Cornelium *Laco* præfectum prætorii tempore Galba

1 *Xen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ram nominis tulere: ſicut [1] Xenarchus Rhodius à bi-
bacitate, [2] Metretes: & Athenienſis [3] Diotinus, Chone,
lc eſt, infundibulum, quod illo appoſito affatim hauri-
r. [4] Demochares vero ob procacem linguam, Parrhe-
iſtes: & [5] Demoſthenes, ob morum feritatem, Arges
rpentis nomine appellati ſunt. Inter quos [6] Varo ſo-
iſtæ à forma naſi ciconiæ comparis, Pelargus nomen
ctum. Nonnullis vero ob claritudinem, [7] Lychni dixere
men, ſicut Artaxerxi, [8] Mnemoni, quod memoria va-
ret. Pericles ſummus orator ob dicendi elegantiam &
rmonis magnitudinem, [9] Olympius: Dion, [10] Chryſoſto-
os: Phocion, ob frugalitatem, [11] Chreſtus ſeu bonus:
Cleomenes [13] & Ptolemæus, Benefactor nuncupati.
Ariſti-

1 *Xenarchus.*] Athenæus libro 10.
. 12. auctoritate Euphorionis poë-
in Chiliadibus.

COLERUS.

2 *Metretes.*] Sicut apud Latinos *Bi-
li*, & Cic. filius *Tricongius*. Itemque
baculi.

TIRAQUELLUS.

3 *Diotinus, Chone.*] Idem auctor
dem loco auctoritate Polemonis,
i & idem dicit de Alceta Macedo-
e, auctoritate Ariſti Salaminii.

4 *Demochares.*] Seneca l. 3. de Ira,
*l Philippum Macedonem, Demochares
Parrheſiaſtes ob nimiam & procacem
guam appellatus, inter alios Athe-
enſium legatos venerat. Audita lega-
ne Philippus, Dicite, inquit, mihi, fa-
re quid poßim, quod ſit Athenienſibus
atum. Excepit Demochares, Te, inquit,
ſpende.* Ex quo intelligis, hic non
arrhaſiades, ſed Parrheſiaſtes, παῤῥη-
ιάςης, id eſt, qui procaciter, libere,
c audacter loquitur, legendum.

5 *Demoſthenes.*] Plutarch. in vita
lius.

6 *Varo.*] Scilicet, *Pergæo* (fuere
nim alii eo nomine) quem à forma
aſi, *Pelargum*, id eſt, *Ciconiam* voca-
ant: de quo eſt apud Philoſtratum.

7 *Lychni.*] Inditum hoc Cadmo,
qui à Phœnicia in Græciam literarum
lumen attulit, ut inde *Lychnus Helico-
nius* dictus fuerit. Quod obſervavit ex
Chreſtodoro Cæl. Rhodig. lib. 6. c. 18.

8 *Mnemoni.*] Plutarch. in vita ipſius
Artaxerxis in princ. & iterum in vita
Marii. Eſt autem μνήμων, idem quod
memor.

9 *Olympius.*] Plutarch. in vita ipſius
Periclis.

10 *Chryſoſtomus.*] Id eſt, cui eſt os
aureum. Atque ita dictus Dion Pruſi-
cus Sophiſta & philoſophus, ut tradit
Suidas.

11 *Chreſtus ſeu bonus.*] Probus Æmy-
lius in vita Phocionis. Pertinax autem
Imperator χρηςόλογος dictus eſt, ut
ſcribit Aurelius Victor in vita illius,
quod blandus eſſet magis quam bene-
ficus. Lucianus in Philopatre.

12 *Cleomenes.*] Hic Lacedæmonius
rex frugaliſſimus Athenæo lib. 4. c. 4.
fuit: eique cognomentum fuit, *Bene-
factor*: ut ſcribit Polybius lib. 2.

12 *Et Ptolemæus.*] Et huic quoque
ejuſmodi cognomentum fuiſſe, tradit
Polybius eo ipſo l. 5. ſed alio in loco.
Eſt autem Græca dictio hujus cogno-
menti apud Polybium utroque in loco
εὐεργέτης, euergetes, quam Perottus,
interpres equidem doctiſſimus, etiam

 utrobi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Ariſtides ob morum ſanctitatem, Juſti: [2] Callimach propter ſtudium miræ artis, Calotechnos, ſicut alter c artis calumniam [3] Cacotechnos ſumpſere nomen. [4] Alcæ tamen Pittacum Sarapodam, quod latos haberet pede cognominavit. [5] Antiochus vero Syriæ rex elatus ſup modum hominis, cum vanum titulum vendicaret, cogn mento Deus dici voluit: ſicut apud Romanos [6] Domiti nus, [7] & Cajus princeps, qui Optimum Maximum, Latialem Jovem ſe dici juſſit. Proditus tamen eſt [8] M ricus quidam è plebe Bojorum, cum Dei nomen ſibi a rogaſſet, & non ſpernendam manum perditiſſimoru aſciviſſet, quos ingentibus promiſſis corruperat, ita in Romanos ferret arma, poſtea captus & occiſus, fal inditi nominis graviſſimas pœnas dediſſe. Sicut Selvu ignotus homo, qui ſe Ætnæ filium mentitus erat, quun loca circa Ætnam cum perditiſſimis & facinoroſis præda retur, à Romanis captus, in ludo gladiatorio ictibus be ſtiarum occiſus fuit. Cui haud abſimile eſt, quod de [9] Eun Syr

utrobique vertit *Benefactor*, quem ſecutus eſt Alexander noſter. Sed maluiſſem Græcam ipſam dictionem exprimere, ut plerunque facimus in nominibus & cognominibus. De Ptolemæo *Euergete* ſæpe apud ſcriptores & alibi in hoc opere ſcriptum eſt. At de Cleomene vix alibi reperies.

1 *Ariſtides.*] Probus Æmylius & Plutarchus, uterque in vita illius.

2 *Callimachus.*] Plinius lib. 34. c. 8. *Ex omnibus autem*, ait, *maxime cognomine inſignis eſt Callimachus ſemper calumniator ſui, nec finem habens diligentiæ, ob id Cacizotechnos appellatus.* quæ quidem dictio ita vocata eſt ἀπὸ τοῦ κακίζειν τὴν τέχνην. Ex quo vides hic erratum eſſe in dictione *Calotechnos.*

3 *Cacotechnos.*] Κακότεχνος, id eſt, malignus, maleficus, malevolus. Nam & *cacotechniam* artis pravitatem nominant, ut etiam ſcribit Quint. lib. 2. cap. 20. Sed quis ita cognominatus ſit, nunc non memini.

4 *Alcæus.*] Diog. Laërtius in vit Pittaci ad fin.

5 *Antiochus.*] Appianus in Syrio, ub dicit hunc Antiochum ſecundum fuiſſ

6 *Domitianus.*] Sueton. in vita il lius, cap. 13. Aurel. Victor in vita quo que ipſius. Euſeb. in Chronicis. Hinc que illud Martialis lib. 5. epigr. 8.

Edictum domini deique noſtri.

Et lib. 8. epigr. 2.

Terrarum domino deoque rerum.

7 *Et Cajus princeps.*] Scilicet Caligula ex eod. Suet. in vita ipſius cap. 22. Et vide Philonem Judæum in libro de legatione ad Cajum.

8 *Maricus.*] Hujus Galliarum aſſertoris hiſtoria tranſcripta eſt ex lib. 18. Taciti.

9 *Euno Syro.*] L. Florus epit. 3. in bello Servili. & nonnihil epitome Livii lib. 56. & Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 6. in fin. & de hoc quoque bello Paulus Oroſius lib. 5. cap. 5. & Eutropius lib. 4. c. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſo proditur, qui quum nuce jnglande in os incluſa, igem evomeret, ſimulans ſe deæ Syriæ numine afflatum, ad ſervos & infimam plebem divinus habitus, primo ∞ hominum millia in Sicilia ſpe rapinarum aſcivit, mox effractis carceribus ad ſexaginta millia coëgit, Manlium-que & Lentulum prætores juſto prælio vicit & profliga-vit. Denique à Romanis coërcitus, poſt multiplices cla-des ſuæ temeritatis meritas pœnas dedit.

CAPUT XII.

*Quid ſit triplex forum, * de quo in Martiale ſit mentio: quæve fora olim Romæ fuerint, quæve apud exteros præcipua.*

DOmitium Calderinum virum diſertum & ſtudio-ſum, vidimus aliquando dum Romæ ageret. In-terpretabatur tunc Martialis epigrammata, in quibus hos verſus meminimus [1] legiſſe: *Martialis locus à Domitio depravatus.*

Cauſas, inquis, agam Cicerone diſertius ipſo,
Atque erit in triplici par mihi nemo foro.

Quos ille in ſcholis cum ſuis ſectatoribus ſic definiebat, ut tria fora Romæ eſſe diceret, in quibus judicia redde-rentur, [2] Latinum ſcilicet, [3] Romanum, & vetus: quod in com-

COLERUS.

* *Triplex forum.*] Alii *Romanum*, *Caſaris* & *Auguſti* intelligunt.

TIRAQUELLUS.

1 *Legiſſe.*] Scilicet lib. 5. epig. 85. Simileque eſt illud ejuſdem Martialis l. 8. epig. 44.

Foroque triplici ſparſus ante equos om-neis.

Idque Statii Sylvarum lib. 4. Syl. 9. ad Julium Plotium,

Nec ſaltem tua dicta continentem,
Quæ trino juvenis foro tonabas.

2 *Latinum.*] Nihil de *Latino foro* me legiſſe memini: niſi quod *Latinum* vo-cat Ovidius l. 4. Faſtorum, quod idem lib. 3. *Magnum* appellavit. * Item Sta-tius Sylva 1. de equo Domitiani.

Stat Latium complexa forum.

Et ſcio Martialem alibi dixiſſe lib. 9. epig. 4.

Addita quid Latio Flavia templa foro?

COLERUS.

* Herodianus in Antonino vocat Vetus, hoc forum.

TIRAQUELLUS.

3 *Romanum.*] *Hujus ſæpe fit men-tio apud auctores ut Plinium lib. 4. cap. 5. & lib. 12. cap. 4. & lib. 19. c. 1. & Virgilium lib. 8. Æneid.

Romanoque foro.

 Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in commentariis à ſe editis referre non dubitavit. Sed cu legiſſemus fora multiplicia Romæ, in quibus forenſia ne gocia & judicia actitarentur, Romanumque forum, Lat num quoque & vetus dici, tenuit nos admiratio, quo vir ille, ingenio alioqui exculto, ſtrictim & inexplorat rem non prætereundam, pertranſierit. Nam & Roma num forum [1] in Comitio legimus inter Capitolium & Pa latium, [2] ubi Roſtra, [3] ædes Saturni, [4] Caſtoris & Polluci templa fuere, quod Latinum forum dictum eſt. In qu Romani magiſtratus, finito honoris tempore, imper inſignia dimittere aſſuêrant: [5] ad quod populus frequen conveniebat, ſicut [6] ad Comitium ſenatores, ibiqu [7] Pauli baſilica mille & quingentis talentis taxata, quæ mo Fulvia

Forum Romanum.

Comitium. Baſilica Opimia, Julia, Porcia.

Et Propert. lib. 4. eleg. 2.

Romanum ſatis eſt poſſe videre forum.

Et Martial. lib. 1. epig. 44.

Romanum propius divitiuſque forum.

Et Suet. in Auguſto cap. 72. & vide infra.

COLERUS.

* Hoc, quoties abſolute dicitur, intelligimus.

TIRAQUELLUS.

In Comitio.] Forum quodpiam ſive id, ſive aliud, in *Comitio* fuiſſe ſatis conſtat ex Plinio lib. 15. cap. 18.

2 *Ubi Roſtra.*] Servius in lib. 8. Æneid. ubi ſupra.

3 *Ædes Saturni.*] Quod ſatis innuit Plinius lib. 15. cap. 18.

4 *Caſtoris & Pollucis.*] Dionyſius Halicarn. libro 6. Strabo lib. 5. Plin. lib. 34. cap. 6. in princ.

5 *Ad quod populus.*] Quod hic de foro dicitur, verum quidem eſt: ſed quod de Comitio, non item, ut arguunt verba Dionyſ. Halicarnaſſæi libro 7. hoc ſenſu, *Brutus comparata plebeorum manu non modica, deſcendit cum eis in forum, ante claram lucem æde Vulcani occupata, qui locus deſtinatus erat concionibus, vocabatque plebem in Comitium: mox referto foro, neque enim antea tanta turba convenerat, progreſſus in medium illius, &c.*

6 *Ad Comitium Senatores.*] Varro lib. 4. de ling. Lat. inquit, *Comitium ab eo, quod coibant eo comitiis curiatis & litium cauſa:* ergo non ibi *Senatores* tantum, ſed & *populus* veniebat, ut Feſtus ait lib. 3. ſi comitia haberentur, vel ad jus audiendum, quod ibi reddebatur, ut & Cælius Rhodiginus animadvertit lib. 20. c. 17. Quare & intra ipſum Comitium forum fuit: de quo accipias locum Plinii lib. 15. c. 18. ubi ait, *colitur Ficus arbor in foro ipſo ac Comitio Romæ nata, ſacra fulguribus ibi conditis.* Mirabitur autem ingenioſus quod de Marcello Octavia Auguſti ſorore genito prodit Plinius lib. 19. cap. 1. à quo in ædilitate ſua forum velis umbratum ajunt, ut ſalubrius litigantes conſiſterent, cum antea multo, vel ab illo anno quo primum Annibal in Italiam veniſſet, Comitium tectum fuiſſe, ex veteri memoria referat Liv. Decad. 3. lib. 7. Quo forte referenda ſunt, quæ de tecto æneo fori Romani quidam ſcripſerunt.

7 *Pauli baſilica.*] Cicero in epiſto. ad Atticum lib. 4. & Philip. 6. Plin. lib. 36. cap. 15. Corn. Tacitus lib. 3. Plutarch. in Cæſare. Acron & Porphyrion ad Horat.

1 *Lice*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

viæ dicata fuit: [1] licet aliam Opimiam, in qua [2] ſenacum erat, quod in ea ſeniores aſſidebant: [3] & aliam Jliam, cujus conſtruendæ præfectus [4] Vitruvius fuit: & am [5] Porciam, quam Cato Cenſorius magna mole nſtruxit, baſilicas fuiſſe legamus. Alterum vero [6] Cæris forum dictum eſt, ubi Veneris templum ab eo exuctum ferunt. Et [7] Auguſti forum, quod cum æde Martis

Forum Cæſaris.

Forum Auguſti.

TIRAQUELLUS.

1 *Licet aliam Opimiam.*] Sic ibi reſui, licet antea *Opima* legeretur: it autem mihi auctor Varro, qui ſuit Græcoſtaſim Senaculum, & ædis oncordiæ baſilicam opimam fuiſſe ibit lib. 4. de ling. Latina.

2 *Senaculum.*] Valerius Maximus .2. cap. 1. & Feſtus Pompejus l. 17. *naculi* meminerunt. Sic enim ubinque eſt ejus mentio, neceſſe legenm putem: eſt enim à Senatus loco minutivum. Sum autem in hoc ab lexandro diſcrepans, quod ipſe putet *naculum* (ſic vocat) fuiſſe in baſilica pimia, cum tamen apertiſſime Varro iverſum quid abfuiſſe dicat, licet amo ſupra Græcoſtaſim eſſent: dictum *enaculum*, ubi Senatus aut ubi Senioes conſiſterent, γερουσία apud Græcos. Neque vero ſolum eo in loco Senacum fuit, ſed alia tria recenſet P. Victor n regionibus urbis Romæ.

3 *Juliam.*] Hujus meminit Suet. n Caligula c. 37. Plin. epiſt. lib. 5. ep. lt. in princ. Quint. lib. 12. c. 5.

COLERUS.

Et aliam Juliam.] Hujus baſilicæ, quam Cæſar dictator anno imperii ſui ertio dedicavit, meminit Euſebius. Errant igitur illi, qui vel Pauli, vel Caji, vel etiam Lucii baſilicam intelligunt, quas nepotum nomine Auguſtus exſtruxerit. Sed & Alexander noſter hic errat, qui conſtruendæ huic baſilicæ Juliæ præfectum fuiſſe putet Vitruvium: cum iſte Juliæ Faneſtri, non Romæ, fuerit; ut vides ex ejus libro 5. cap. 1. In eodem errore deprehendo, Philipp. Beroaldum.

4 *Vitruvius.*] Lib. 5. cap. 1.

5 *Porciam.*] Plinius Secundus, ſi is eſt, de Viris Illuſtrib. cap. 47. Plutarch. in Cat. Cenſorio. & ante eum Livius 4. Decad. lib. 9. ubi ita ſcribitur, *Cato atria duo Mevium & Titium in Latomiis, & quatuor tabernas in publicum emit, baſilicamque ibi fecit, quæ Porcia appellata eſt.* Et in hac Tribun. Pleb. jus dicere ſolebant, ut ſcribit Plutar. in Catone Vticenſi. Fuit & alia baſilica (ut id addas) Sempronia apud Livium 5. Decad. lib. 4. Alia Æmilia apud Plinium lib. 31. cap. 15. & alia apud eundem Liv. 4. Decad. l. 10. poſt argentarias novas.

6 *Cæſaris.*] De hoc foro Cæſaris Vitruvius lib. 3. cap. 3. & Ovid. in 3. de Triſtib. eleg. 1.

— Hæc ſunt fora Cæſaris, inquit,
Hæc eſt à ſacris quæ via nomen habet.

Et Stat. lib. 1. Syl.

Cæſarei ſtat ſede fori.

Et de hoc intelligit Appianus lib. 2. bellorum Civilium, cum ſcribit de ipſo Cæſare loquens, *Erexit Veneri Genitrici templum, ut prius ad Pharſalum voverat, bellum initurus. Atrium quoque templo circumduxit, quod Romanorum forum eſſe voluit: non verum quidem venalium, ſed eorum qui ad jura convenirent.* Fuit autem id forum haud procul à Comitio poſt ædem nunc Divorum Coſinæ & Damiani, ut inter omnes convenit.

7 *Auguſti forum.*] Sueton. in vita illius cap. 29. Tacitus lib. 4. Plinius lib. 36. cap. 15. Dion in vita Trajani. Et de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Forum vetus. Forum boarium. Forum olitorium. Columna lactaria. Forum Cupedinis.

tis Ultoris Auguſtus ſua impenſa inſtruxit, ornavitqu Vetus quoque forum [1] boarium legimus, in quo æd [2] Herculis rotunda, [3] matris Matutæ, & [4] pudicitiæ p tritiæ ſacella. Ibi etiam bos [5] ex ære Æginetico fabref ctus. Quintum fuit [6] olitorium, juxta quod [7] æd Spei & [8] Pietatis quam Marcus Acilius [9] Glabrio duun vir dedicavit. Inibi & [10] Junonis Matutæ & [11] Fauni ten pla fuere: ubi lactariam columnam fuiſſe [12] Pomp jus memorat, in qua infantes lacte alendos depon bant. Forum quoque [13] Cupedinis macellum appella quo

Et de hoc quoque Plin. lib. 6. c. 39. & l. 35. c. 4. Corn. Tacitus lib. 4. Sueton. in Auguſto, c. 55. Ovid. l. 4. de Ponto eleg. 5. & 5. Faſtorum,

Templaque in Auguſto conſpicienda foro.

& Plutarchus in Coriolano.

1 *Boarium.*] In quo boves vendebantur. Varro lib. 4. ling. Latin. & Feſtus Pompejus lib. 2. Hujus etiam meminit Livius 3. Decad. lib. 9. & Plin. lib. 28. cap. 2. non multo poſt princip. & alii multi, quos poſtea citabimus. Hincque *arva boaria* dicta, in quibus ſcilicet, forum boarium ſitum erat. Propert. lib. 4. eleg. 10. de Hercule,

Arvaque mugitu ſancite Boaria longo,
Nobile erit Romæ paſcua noſtra forum.

2 *Herculis rotunda.*] Licet Blondus inibi ædem Veſtæ figura circulari ædificatam fuiſſe contendat: Pomponius Lætus *Matutæ*, Albertinus *Dianæ*, quidam *Auroræ*: Volaterranus tamen libro 6. Herculis exiſtimavit fuiſſe templum, & Ovid. lib. 1. Faſt.

Conſtituitque ſibi, quæ Maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de bove nomen habet, &c.

Plin. lib. 10. c. 18. lib. 34. c. 7. & l. 35. c. 4. Liv. 4. Decad. lib. 10. Corn. Tacit. lib. 12. Solinus c. 2.

3 *Matris Matutæ.*] Livius 4. Decad. lib. 3.

4 *Pudicitiæ patritiæ.*] Livius 1. D cad. lib. 10. & 4. Decad. lib. 3.

5 *Ex ære Æginetico.*] Plin. lib. 3 c. 2. ad fin. Cor. Tacitus lib. 12.

6 *Olitorium.*] Varro lib. 4. ling. La ubi id dicit fuiſſe antiquum macellu ubi erat olerum copia.

7 *Ædes Spei.*] Livius 3. Dec. lib. ad fin.

8 *Pietatis.*] Idem Livius 4. Deca lib. 10. & P. Victor in 11. regione u bis Romæ.

9 *Glabrio.*] Livius ubi ſupra.

10 *Junonis Matutæ.*] Livius 4. D cadis libro 4. *Ædes eo anno aliqu dedicatæ ſunt, una Junonis Matu in foro olitorio.* P. Victor in 11. regi ne urbis.

11 *Et Fauni.*] Non memini legiſ me, *Fauni* templum hoc in foro fuiſſ ſed in inſula Tyberis apud Ovidiu lib. 2. Faſtorum,

Idibus agreſtis fumant altaria Fauni
Hic ubi diſcretas inſula rump aquas.

Et Vitruvius lib. 3. cap. 1. dicam infr lib. 4. c. 12.

12 *Pompejus.*] Scilicet Feſtus l. 1 *Lactaria*, inquit, *columna in foro olitor dicta, quod ibi infantes lacte alendos d ferebant.*

13 *Cupedinis.*] Feſtus Pompejus l. *Cupes & Cupedia antiqui lautiores cib nominabant. inde & macellum & foru cupedinis appellabant.* Cupedia aute à cupiditate dicta, vel, ſicut Varro vul

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

qıd [1] Cupedinarium dicunt, cujus generis [2] in Theſſa-
li& omni Græcia frequentia fuere. Præter quæ [3] Pi- *Piſca-*
ſcium [4] & forum Nervæ, cui [5] Tranſitorio nomen *rium.*
et, [6] Piſtorium in Aventino, & [7] Ulpium, & [8] Pal- *Piſto-* *rium.*
laum. Sed Piſcarium junctum Boario dicunt fuiſſe ſe- *Ul-*
cıdum Tyberim, [9] juxta Jani templum ad Janiculum, *pium.* *Palla-*
quod *dium.*

qıd ibi fuerit *Cupedinis* equitis do-
m, qui fuerat ob latrocinium damnas. Ipſe autem Varro lib.4. de lingı Latina illud tantum ſcribit, id fore ita appellatum à cupiditate. Donas autem in Eunuchum Terentii, *Sbit*, inquit, *Varro, in libris rerum bımanarum hoc modo, Numerius Equiti, Cupes & Macellus Romanus, ſingri latrocinio multa loca habuerunt inſe. His in exilium actis, publicata ſunt b, & ædes, ubi habitabant, dirutæ: e ea pecunia ſcalæ deum Penatium æicatæ ſunt, & locus, in quo vendebur ea, quæ veſcendi cauſa in urbem et allata, ædificatus. Itaque ab altero ?ellum, ab altero forum Cupedinis appatum eſt.*

Cupedinarium.] Ita eum appellat Smmachus: *coëmpta ex foro Cupedirio.* Et hinc quoque *Cupedinarius* rerı eſculentarum venditor apud Terrium in Eunucho,

Ad macellum ubi venimus
Conveniunt læti mî obviam Cupedina-
rii omnes.

li Donatus ita interpretatur.

2 *In Theſſalia.*] Id conſtat ex Apub lib. 1. Metamorph. non longe à 1 qui de ipſa Theſſalia loquens; *Perg*, inquit, *ipſe ad balneas, ut prius nis aliquid cibatui proſpicerem, forum bedinis peto.*

3 *Piſcarium.*] Plautus in Curculio ıact.4. ſc.1. *Apud forum piſcarium.* ex eo Varro in d. lib.4. de ling.Lat. P.Victor, qui id ponit in 8. regione. *ſcatoria* autem appellat Livius 3. Ded. lib. 6. & 4. Decad. lib. 10. Sunt *Piſcariam* in fœminino genere voct, in idque citatur illud Varronis, *llus in piſcaria piſcis eſt.* illudque Ulpiani in *l. inter publica.* §. *publica. ff. de verb.ſig.* Publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal fiſcus capit: quale eſt vectigal portus, vel venalium rerum, item ſalinarum & metallorum & piſcariarum. Sed hic puto *piſcarias* accipi pro loco in quo vivi piſces aſſervabantur. Nam in loco poſtremo primum nuncupat res venales: deinde ſalinas & piſcarias. Hæ autem & *Piſcinæ* quoque vocantur Varroni lib.3. de Re ruſt. c.3. *Piſcinas dico eas quæ in aqua dulci aut ſalſa incluſos habent piſces ad villam*, & cæteris. Nec tamen omiſerim in foro illo Cupedinis, de quo locuti ſumus, piſces quoque venundari ſolitos, quod conſtat ex Apulejo lib. 1. Metam. ubi loquens de eo foro, ut ſupra diximus, ſubdit, *Inque eo piſcatum opiparum expoſitum video.*

4 *Et forum Nervæ.*] Sueton. in Domitiano cap.5. *Et forum*, inquit, *quod nunc Nervæ vocatur.*

5 *Tranſitorio.*] Ælius Lampr. in vita Alexandri Severi. Euſeb. in Chronicis dicit id factum fuiſſe Domitiano imperante, quo ad tria tranſitus pateret.

6 *Piſtorium.*] P. Victor in 13. regione.

7 *Ulpium.*] Jul. Capitolinus in Antonino Philoſopho. Et id quidem eſſe puto, quod & *Trajani* dicitur, de quo ſtatim poſtea. Nam is Vlpius Trajanus dictus eſt.

8 *Palladium.*] Fuit *Palladium* forum in quo de percuſſoribus cognoſcebatur, &c. apud Rhodiginum l. 28. cap.9.

9 *Juxta Jani templum.*] Varro, *Secundum Tyberim*, inquit, *ad Janum, forum Piſcarium vocant.*

1 *Juno-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quod quidam [1] Junonium vocant: ſicut & fora publ juxta Veneris phanum alia, ut [2] Trajani, ubi colun integra mirabili ſtructura hodie ſupereſt, juxtaque [3] rum Nervæ, & forum [4] ſuarium, à ſequutis princi bus præcipuis operibus ornata. [5] De foro autem vete quod in eo cauſæ actitarentur, quantum commemi nec reperitur quicquam, nec traditur, niſi unum idemo Romanum, vetus & Latinum forum dicant fuiſſe. S quod nos ſentimus, quodque probabilius putamus, triplici foro, profecto ſic eſt: primum forum Roman juxta comitium fuiſſe, in quo de jure controverſo reſpo deri ſolebat: ipſumque [6] Cato Cenſorius, ne populus- til

Forum vetus.

Quid per triplex forum apud Martialem intelligendum.

1 *Junonium.*] Qui ſint qui ita vocent, in promptu non eſt, niſi quis legendum *Junonium* apud Varronem lib. 4. linguæ Latinæ aſſerat eo loco, Secundum Tyberim ad Junium forum *Piſcarium* vocant. Magis tamen eſt, ut fori nomen ad piſcarium, non ad *Junonium* referri debeat, ut intelligas ad *Junonium*, id eſt, ad templum Jani Junonii, & ſic Junonium dictum, teſtis eſt Macrob. lib. 1. cap. 15. *quod huic deo Jano menſium omnium ingreſſus eſt dicatus, ut omnes calendæ Junoni.*

2 *Trajani.*] De hoc Spartianus in Adriano. Capitolinus in vita Antonini Philoſophi non ſemel, & Lampridius in Alexandro Severo, & P. Victor in 8. regione. ubi dicit hanc columnam fuiſſe altam pedes 128. habuiſſeque intus gradus 185. feneſtellas 45. Adhucque integra cernitur, quæ res geſtas ejus principis inſculptas exprimit.

COLERUS.

3 *Forum Nervæ.*] Hoc forum *Tranſitorium* ab aliis appellatur. Ut ab Eutropio, Lampridio in Alexandro, & Suetonio.

TIRAQUELLUS.

4 *Suarium.*] In quo ſcilicet ſues, ſive ſuillæ, aut, ut alii vocant, ſuinæ carnes vendebantur, de quo Varro l. 4. de lingua Latina, & Ulpianus noſter *l. 1. §. cura. de off. præfect. ur.*

5 *De foro autem veteri.*] Herodia in Antonino, *Vetus* forum uſurp pro *Romano*: & ita quoque Philan obſervavit ad Vitruvium lib. 6. ca

6 *Cato Cenſorius.*] Hæc uſque clauſulam, *Conſtatque*: ſunt Plinii l. cap. 1. paulo ante fin. Sed hic illud notandum eſt, quod Alexander *a lapidibus* hic dicit, quod Plinius *m cibus* dixerat. Nam & *muricem* d bant ſaxi acumen. Virg. lib. 5. Æn

Concuſſæ cautes, & acuto murice
Obnixi crepuere, illæſaque prora
pendit.

Vbi annotat Servius. Et illius quo loci auctoritate Nonius Marcel *Murices*, inquit, *vetuſtas etiam ſaxo aſperitates tela omnia poſſe dici vo* Quanquam & murices quoque ſi ficant tribulos, ſive, ut Græci loqu tur, τριβόλους, machinulas ferreas loſas unum aut plures aculeos prot dentes (vulgo *chauſſe-trapes* vocam Val. lib. 3. cap. 7. ubi loquitur de pione Æmiliano. *Suadentibus*, inc *quibuſdam, ut circa mœnia urbis, q obſideret, ferreos murices ſpargeret.* Q. Curtius lib. 4. *Bion quidam tra ga nunciat regi murices ferreos in te defodiſſe Darium.* Hincque *mur cacumina.* Plinio lib. 10. cap. 13. *que folia pauca ſpinoſa, muricatis ca*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tiis aſſueſceret, acutis lapidibus ſternendum putavit: qm poſtea Marcellus Octavia Auguſti ſorore genitus, co ſalubrius diſceptantes operam forenſi labori darent, vis inumbravit. Conſtatque Julium Cæſarem, cum jus cotidie [1] ſeveriſſime diceret, [2] alterum de manubiis una cn æde Veneris genitricis magnifica impenſa & profuſis ſnptibus conſtruxiſſe, [3] cujus aream ſupra ſeſtertium illies & immenſo conſtitiſſe auctores tradunt: ipſumque ſi nomine impoſito, [4] Cæſaris appellaſſe, in quo judicia eam reddebantur. [5] Tertium divus Auguſtus inter publica opera præcipue forum [6] cum æde Martis Ultoris conſtruxiſſe fertur, cum porticu duplici, ubi [7] Apollo eboreus videbatur: forique extruendi cauſam fuiſſe, hominum judiciorumque multitudinem, quæ videbatur (ut [8] Tranquilli verbis utar) non ſufficientibus duobus foris, tertio

indi-

us. Et in hac ſignificatione puto ad Plinium in illa Catonis ſententia ielligi, licet altera quoque non ipta ſit. Cenſebat enim ipſe Cato, fora litigioſa (ita enim ea vocat id. lib. 4. Faſtorum) muricibus eſſe rnenda, ut litigantes ea non tam quenter adirent.

1 *Severiſſime diceret.*] Suet. in vita ius Cæſaris c. 43. in princ.

2 *Alterum de manubiis.*] Suet. ibid. c. 16.

3 *Cujus aream.*] Scilicet, *fori*, ut pat ex Suetonio ubi nuper citavimus.

4 *Cæſaris.*] De foro Cæſaris Plinius lib. 16. c. 44.

5 *Tertium Divus Auguſtus.*] De hoc id. lib. 4. de Ponto, eleg. 5. Plin. l. 16. cap. 39. & lib. 35. c. 4. & l. 36. c. 36. Cornelius Tacitus lib. 4. Suet. Auguſto, c. 55. Dion in Trajano, artianus in Adriano, Caſſiodorus Coſſ. Romanis, & vide Plutarch. in oriolano.

6 *Cum æde Martis.*] Sueton. in Auguſto cap. 29. Ovid. lib. 5. Faſtor. de arte, inquit,

Ultor ad ipſe ſuos cœlo deſcendit honores,
Templaque in Auguſto conſpicienda foro.

Et infra,

Spectat & Auguſto prætextum nomine templum:
Et viſum lecto Cæſare majus opus.
Voverat hoc juvenis tunc, cum pia ſuſtulit arma:
A tantis princeps inſpiciendus erat.

7 *Apollo eboreus.*] Plin. lib. 7. c. 53.

8 *Tranquilli.*] In Auguſto cap. 29. *Fuere quoque*, ut id addas, Romæ alia fora, ut *forum Metodæum* * apud Dionem in Trajano. *Forum Græcum* Plutarcho in libro, cui titulus eſt τῶν ζώων φρονιμώτερον χερσαῖα ἢ θαλάσσα. Et *forum Saluſtii* P. Victori in 6. regione urbis. & *Archimorium*, *Ceditianum*, *Argentarium*, *Jugarium*, *Suburanum*, & *Equilinum*, ut alii quoque obſervaverunt. Item *forum Clodii* Plinio l. 3. cap. 15. ubi & alia memorat: ſed illa erant oppida.

COLERUS.

* *Odeum* legendum eſt, non *Metodæum*. Græci enim ὠδεῖον ſcribunt. Obſervavit Lævinus Torrentius, apud Suetonium, in Domitiano. Gloſſæ: *Odivum* ὠδεῖον.

1 *Clarium.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

indigere, quod Auguſti nuncupatur. Ex quibus ſine co- troverſia liquet, triplex de quo quærimus forum, de R- mano, deque Cæſaris & Auguſti foro, in quibus lites ac- tari, & judicia reddi conſuerant, non de aliis intelligi op- tere. Succurrit tamen in hac re notare, Spartæ foru [1] Clarium vocari: apud Iones [2] Panionium, Argis gy- naſium, quod [3] Cyllaravium dixere: Athenis aliud qu [4] Ptolemæum, & apud Samios & Alexandrinos duo fo Larva nuncupari, [5] Athenis quoque Diphilum & [6] Ce- micum, atque [7] Heliæum, quod erat omnium maximu & [8] Delphinium, [9] & Palladium pro foris fuiſſe, [10] aliaq ignobiliora, ut Parabiſton majus, quaſi abſconditum, [11] Trigonum. Fuit quoque Parabiſton majus, in quo u

Fora apud extraneos.

deci

TIRAQUELLUS.

1 *Clarium.*] Apud Plutarchum in Agide.

2 *Panium.*] *Panionium* legendum ex Herodoto lib. 1. ubi dicit: *Iones, audito quopiam Cyri reſponſo, in Panionio ſe congregaſſe.* De *Pania* autem Pallade videbis ſeq. verſu.

3 *Cyllaravium.*] Livius 4. Decad. lib. 4. ubi id *Cylarabim* uti etiam Plutarchus in Pyrrho non multo ante fin. & Pauſanias in Corinthiacis in duobus locis, ubi & id vocat *Cylarabim*, dicitque ita nominatum à Stheneli filio, in eoque Palladem eſſe, quæ Pania cognominatur.

4 *Ptolemæum.*] Hic, ni fallor, lapſus eſt Alexander: neque enim forum ullum Athenis ita dictum eſt, ſed *Gymnaſium*, quod ab foro non longe aberat, ut ſcribit Pauſanias lib. 1.

5 *Athenis quoque.*] De his omnibus Athenarum foris Pollux l. 8. c. 38. cap. 7. περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι δικαστηρείων. Præter hæc, quæ ſtatim ſigillatim citabimus. Sed & ultra ea, quæ Alexander hic recenſet, alia plura ponit ipſe Pollux, ſcilicet forum in *Prytanæo*, forum *Putei*, forum in *Lyco*, forum *Metichi*, forum *Ardetum*.

6 *Ceramicum.*] De hoc quoque præter Pollucem mentionem fecit P tarchus in Cimone.

7 *Helicum.*] *Heliæum*, ſive *Hel* ſcribendum ex Pauſania, qui id di lib. 1. Et de hoc item Lucianus in moribus.

8 *Delphinium.*] Et de hoc Ælian de Varia Hiſtoria lib. 5. Hoc autem Ægeo conſtitutum fuiſſe, ibique p mum Theſeum judicatum, tradit P lux ubi ſupra Pauſanias d. lib. 1. tra judicium ibi de his exerceri ſolitu qui juſtam ſe cædis cauſam habu contendebant, atque inibi Theſe abſolutum fuiſſe, cum Pallantem ſeditionem moverat, & ejus filios cidiſſet.

9 *Palladium.*] Ælianus quoque u ſupra. In eo autem judicabantur des, quæ ab invitis, aut ignorantib ſive fortuito commiſſæ erant, ut ſc bit Pollux ubi ſupra. Pauſanias aute d. lib. 1. Danophontem primum cauſam dixiſſe.

10 *Aliaque ignobiliora, ut Parabiſto* Pauſanias lib. 1. ait, *Ab obſcuro ur loco in quo ſitum erat, ſic nuncupatum quo leviſſimæ prorſus cauſæ cognoſceb tur.*

11 *Et Trigonum.*] Pauſanias ibi, à f ma dictum refert.

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ecim conſidebant judices: & aliud forum, ubi [1] Olæ ara, eam præcipue Athenienſes colunt, & [2] Batrachium, & aud [3] Puniceum, à coloribus: & [4] in Theſſalia liberum, que in Pyræo [5] Hippodromia, & [6] Capuæ Albanum. elebratur inter cætera [7] Argivum forum ſepulchro Dobi qui inſigni prudentia & aſtu præcedentes reges anſſe fertur: in quo lupus æreus cum tauro pugnans, fatum rrho regi prædixere: & Magnetum ſepulchro [8] Theiſtoclis: ſicut forum Antiochiæ, [9] Germanici funere igne fuit: [10] & Megarenſium, ſepulchro Corœbi: in o mirum proditur, ut oleaſter longo ævo ſuſpenſa diu na intra corticem admiſerit: mox inciſa, ocreas & gas peperit. [11] Et Celenarum, ubi Marſyæ pellis detracta Apolline, appenſa videbatur. Mirumque prodi de Ariciæ foro ingenti chaſmate in profundo hauſto, magno & exi-

Eleos ara. *Donabi ſepulchrum.* *Themiſtoclis ſepulchrum.* *Corœbi ſepulchrum.* *Oleaſter peperit.*

1 *Olæ ara.*] Quæ ſit hæc *Ola* non ſa mihi conſtat: reperio tamen apud aſaniam in Atticis, in foro Athenis ſſe *Miſericordiæ* aram, cujus Numi, quod magna habeat in tota homim vita & caſuum varietate maxima omenta, ſoli ex omnibus Græcis ſinlarem quendam honorem habent henienſes. Quamobrem legendum nſuerim hoc loco, *Eleos*, pro Miſerirdia. Neque enim *Olea* ponendum : quia in arce, non in foro *Oleam* thenienſes coluerunt.

2 *Batrachium.*] Pauſanias d. lib. I.

3 *Puniceum.*] Pauſanias ibi.

4 *In Theſſalia.*] Sed & apud Perſas at forum, quod *Liberum* dicebatur, ut oſtea dicetur.

5 *Hippodromia.*] ἱπποδρομία, idem curſus equorum, ludi Circenſes, cus ubi equis concurritur. Nam & πόδρομος circus eſt, & certamen at Athenis in honorem Theſei, de o vide Plutarchum in Theſeo. Cuſmodi etiam erat apud Cyrrham in o Pythiorum equeſtre certamen cebrabatur, apud Pauſaniam lib. 10.

6 *Capuæ Albanum.*] Ex Cicerone 2. Oratione de lege Agraria, & Valerio Maximo lib. 9. c. 1. ubi de Hannibale.

7 *Argivum forum.*] Hæc uſque ad clauſulam, *& Magnetum*, ſunt Plutar. in vita Pyrrhi.

8 *Themiſtoclis.*] Probus Æmylius in vita illius & Diodorus Siculus l. 2. & Plutarchus eod.

9 *Germanici.*] Cor. Tacitus lib. 2.

10 *Et Megarenſium.*] Plin. l. 16. c. 39. in fin. ubi tamen nihil dicit de *Corœbo*, ſed Pauſanias lib. 1. ſcribit apud Megarenſes fuiſſe *Corœbi* ſepulchrum.

11 *Et Celenarum, ubi Marſiæ.*] De hoc inter nos non convenit. Ovidius enim in Fabulis & Strabo in Phrygia. Plinius lib. 5. cap. 29. & Xenophon de Cyri minoris expedit. lib. 1. ajunt una voce, Apollinem à ſe in tibiarum certamine victo, Marſiæ cutem detraxiſſe, eamque in antro, ubi Marſiæ fluminis fontes ſunt, ex nympharum lachrymis, ſuſpendiſſe, atque ex ea re flumini nomen inditum. Quod verum eſt: non autem in foro Celenarum Marſiæ pellis appenſa, ut Alexander poſuit.

12 *Ariciæ foro.*] Livius Decad. 3. lib. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Thaletis ſepulchrum. *Fora duplicia apud Perſas.* *Fora Capuæ.*

& exitiali portento calamitatis futuræ. Tradunt [1] Tha-letem in loco Mileſii agri vili & contempto ſepeliri voluiſ-ſe, prædivinantem animo, in illo Mileſiorum forum cele-bre quandoque futurum. [2] Apud Perſas vero fora dupli-cia fuere: unum, quod Liberum vocant, in quo ho-rati & præcipuæ nobilitatis viri principem locum te-nebant, ubi regia erat: alterum, in quo mercenarii & ne-gotiatores, aliaque humilis turba divertebant. [3] Capuæ quoque fora diſtincta fuere, alia plebejorum, quum p[le]bs à patribus diſſentiret: alia nobilium. In quibus enim no-biles erant, ne eſſent in contubernio ſordidiſſimorum d[e] illa infimo ordini accedere non licebat.

1 *Thaletem.*] Plutarch. in vita Solonis.

2 *Apud Perſas.*] Xenophon lib. 1. Pædiæ Cyri, non multo poſt princ.

3 *Capuæ quoque fora.*] Hæc uſque ad finem ſunt Valerii Maximi lib. 9. c. 5. in fine. Fuitque, ut id addas, Capuæ aliud forum *Seplaſia* nuncupatum apud eundem eod. lib. c. 1. ubi de Anniba. & Ciceronem in 2. Oratione de[l]ege Agraria. Fuere & apud Thurios [. . .]ta fora, quæ Diod. Siculus l. 12. n[om]i-nat *Heira*, *Thuria*, *Thurinam*. He[c] præterea Syracuſis forum *Aeraee*, apud Livium 3. Decadis libro 4. [. . .]re & alia plura, de quibus vide[. . .]s Rhodiginus libro 18. capite 37. [. . .]bro 28. capite 9.

CAPUT XIII.

Quæ mulctæ militares majores, & quæ minores militibu[s] & ob quæ delicta inferri ſolebant.

MUlctæ [1] militares nonnullæ majores, quæ capi[tis] ſupplicio luebantur, pleræque minores, prout [gra]-viter aut leviter delictum eſſet, facinoroſis & delinque[nti]-bus militibus, neceſſario ad rem militarem exemplo à [du]-cibus inferri ſolitæ ſunt: quibus ſanciverunt militaris [im]-perii diſciplinam, ut ignavus & contumax miles, pr[æt]ſegnis, negligenſque, aut affinis culpæ fuiſſet, ita acr[i &] ſevero judicio, vel leviori pœna notaretur. Nam [2] der-

tos,

TIRAQUELLUS.

1 *Mulctæ militares.*] De his multa videbis in tit. *ff. de re milit.*

2 *Deſertores.*] De pœna deſert[oru]m *l. non omnes* in princ. & multis § q. d. tit.

1 Se[. . .]

ores, [1] ſeditioſos & [2] fugitivos, aut ſi [3] loco, [4] ſtatione el [5] præſidio ceſſiſſent, tergave dediſſent, aut [6] è caſtris ffugiſſent, tanquam peſſimo facinore adſtrictos, capitali œna plectere ſolebant. Nonnumquam ubi multitudo bnoxia foret auctores turbarum [7] ad palum deligare, aut ecuri percutere: [8] reliquæ vero multitudinis decimum quem-

Capitalia crimina militum. Punitio ubi multitudo peccaſſet.

1 *Seditioſos.*] Modeſtinus in *l.* 3. §. *ui ſeditionem.* d. tit. *Qui*, inquit, *ſe-itionem atrocem militum concitavit, ca-ite punitur: Si intra vociferationem, ut levem querelam ſeditio mota eſt, tunc radu militiæ dejicitur.*

2 *Fugitivos.*] Non eſt hoc verbum nilitare, ſed potius ſervilium litera-um, ut Senecæ verbis utar. Per hoc ortaſſe, deſertoribus jam expreſſis, lios vult hic dicere. Tamen *fugitivo-um* nomine intellexit Alexander per-ugas, transfugas & ſimiles, quibus elictum capitale eſt. *d. l.* 3. §. *is, qui d hoſtem.* Quod ſi de militibus, qui ugam in acie fecerint, auctor loquu-us, non eſt verum fuga capitale eos dmittere: prior enim duntaxat, qui æteris ſpectantibus fugam fecit, * propter exemplum capite punitur, alii non item, quod æquius eſt, ut pluribus oſtendit ad Menandrum. *l. omne deli-ctum* §. *qui acie. ff. de re milit.* Licet M. Furius Camillus in eos, qui à Vejis, pavore fugerant, more militari anim-dverterit, teſte Liv. Dec. 1. l. 5. Remiſ-ior vero diſciplina cum tempore facta, ſolum fugæ principem, quique primus erga dediſſet, puniendum exegit.

COLERUS.

* Imo ſenſus illius paragraphi ta-is eſt: Eum, qui prior in acie fugam ecerit, propter exemplum, inſpectan-ibus militibus, capite puniendum. Petrus Fab. 1. Semeſt. c. 18. Sic enim & Plutarchus in Lucullo, & Craſſo ἱπάντων θεωμένων ἐφεστώτων, καὶ θεω-μένων ἄλλων στρατιωτῶν. Et ſic Fronti-nus, Cæſar aliquot locis, & alii.

TIRAQUELLUS.

3 *Loco.*] Sueton. in Auguſto c. 24. & Polybius l. 6.

4 *Statione.*] Sueton. ibid. *Centurio-nes ſtatione deſerta itidem, ut manipula-res capitali animadverſione punivit.* Et Modeſtinus in *l.* 3. §. *qui ſtationis.* eod. tit. *Qui ſtationis munus relinquit, plus quam emanſor eſt. Itaque pro modo de-licti, aut caſtigatur, aut gradu militiæ dejicitur.*

5 *Præſidio.*] Livius 1. Decad. lib. 5. poſt princ. in oratione Appii Claudii ad fin. & iterum 3. Decad. lib. 5. Poly-bius lib. 6. M. autem Æmylius Scaurus filium ſuum, quia præſidium deſerue-rat, in conſpectum ſuum vetuit acce-dere: illeque ad hoc dedecus mortem ſibi conſcivit, ut ſcribit Plinius Secun-dus, ſi is eſt, Virorum illuſtrium c. 72. Vide Valerium Maximum lib. 5. c. 8. 9. & Frontinum Stratagematum lib. 19. cap. 3.

6 *E caſtris effugiſſent.*] Polybius l. 1. *Apud Romanos*, inquit, *mors pœna eſt iis, qui in bello locum, in quo conſtituti ſunt, reliquerint, aut aliquo modo è ca-ſtris fugerint.*

7 *Ad palum.*] Sic enim Scipio, cui poſtea Africano cognomen datum eſt, in ſeditione à militibus in caſtris ad Sucronem facta, auctores ejus ſeditio-nis ad palum deligari, virgiſque cædi & ſecuri percuti juſſit, ut ſcribit Li-vius 3. Decad. lib. 8.

8 *Reliquæ vero multitudinis.*] Cicer. in orat. pro Cluentio Habito. *Statue-runt*, inquit, *ita majores noſtri, ut ſi à multis eſſet flagitium rei militaris admiſ-ſum, ſortitione in quoſdam animadver-teretur, ut metus videlicet ad omnes, pœ-na ad paucos perveniret.* Liv. 1. Decad. lib. 2. *Cætera*, inquit, *multitudo ſorte decimus quiſque ad ſupplicium lecti.* Et Polybius l. 6. Et de hoc quoque dice-

 mus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quemque ſorte ductum ad ſupplicium petere, pervulga
Cæſar. pœna fuit. [1] Cæſar vero quum conniveret in cæteris, ſe
ditioſorum & deſertorum acerrimus inquiſitor, & punito
Alexander. dicitur fuiſſe maximus. Traditur [2] Alexander Maced
quendam caſtelli cuſtodiæ præpoſitum, ob deſertam ſta
tionem nece mulctaviſſe, alterum deſciſcentem ſagitt
Appius Claudius. confixiſſe. [3] Appius tamen Claudius humanius agens, e
his quos loco ceſſiſſe noverat, decimum quemque in con
ſpectu exercitus fuſte percuti juſſit. [4] Juba rex aſperio
Juba. & durior, deſertores qui loco amiſſo in caſtra aufugeran
Avidius Caſſius. cruci affixit. Inter cæteros [5] Avidius Caſſius memori
proditur novo exemplo multis deſertoribus manus de
truncaſſe & pedes, aſſerens majori diſciplinæ fore, miſe
rabiliter crimonoſum vivere, quam occidere. [6] Severu
autem imperator, exactor alioqui gravis, urbanas cohor
tes, quod neci Pertinacis conſenſerant, ſatis habuit, mi
Antiqui moris punitiones. litaribus inſignibus exutos, nudos deſtituere & dimittere
[7] Antiqui tamen moris erat, ut qui aciem reliquiſſent, au
infre

mus in noſtro Tractatu, cui titulus eſt, *Quibus ex cauſis pœnæ legum temperandæ ſint.*

1 *Cæſar vero.*] Id ex Hircio, aut, ut alii putant, Oppio in bello Africano, & Suetonio in vita ipſius Cæſaris cap. 67.

2 *Alexander Macedo.*] Plutarch. in vita ipſius, ubi primum *Menandrum* vocat, alterum *Orſodatem.*

3 *Appius tamen Claudius.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 9. cujus hæc verba ſunt, *Centuriones, quorum cohortes fugerant, & anteſignani, quorum ſigna amiſſa fuerant, partim ſecuri percuſſi ſunt, partim occiſi fuſtibus, reliquæ copiæ decimatæ ſunt. Quæ pœna ſolemnis apud Romanos eſt eorum, qui ordines deſeruiſſent, ſignave amiſiſſent.* Livius 1. Decad. lib. 2. Julius Frontinus libro Stratagematῶn 4. cap. 1. Sed & hic adde id ipſum feciſſe alios multos, quos tibi ſigillatim recenſebimus in noſtris Commentariis primigenio-
rum in 17. q. in 1. opin. n. 52. incip
Tullius.

4 *Juba.*] Id ex Hircio in bello Africano.

5 *Aufidius.*] Legendum eſt *Avidius* ex Volcatio in vita ipſius Avid
Caſſii, cujus hæc verba ſunt, *Idem mu
tis deſertoribus manus excidit, aliis cru
ra incidit & poplites, dicens, Majus ex
emplum viventis miſerabiliter criminoſ
quam occiſi ſemel.*

6 *Severus.*] Herodianus lib. 2. de e
loquens, *Militibus*, inquit, *meis præc
pio, recingant vos, ac veſtimentis exuto
militaribus nudos dimittant.* Et paul
poſt, *His imperatis è veſtigio milites I
lyrici concurrunt, breveſque illos gladi
los detrahunt, quos auro argentoque o
natos in uſum pompæ ſuſpenſos habeban
tum zonis veſtituque & cæteris milit
inſignibus per vim ablatis, nudos a
unum exautoratoſque dimiſerunt.*

7 *Antiqui tamen moris.*] Livius
Decad. l. 5. poſt princ. in orat. App
Claud

frequentes ad ſigna convenirent, fuſtuario plecterentur. Præſidio vero deceſſiſſe, ſemper capitale fuit. Si quæ ero cohortes [2] ſigna fœde amiſiſſent, niſi noxam cujus rguebantur, purgaſſent, in eas, more majorum, quanoque capitali ſupplicio, plerumque leviori pœna ſævium eſt. Quare pro frumento [3] hordeum dare, vel [4] exa vallum ſine tentoriis relinquere, nonnunquam milites in prima acie inducere, [6] aut diſtrictis gladiis diſcinctos eſtituere, variiſque ignominiis afficere ſolebant: ut his ontumeliis coërciti, intentius mandata exequerentur, eincepſque ad ſubeunda pericula paratiores forent. [7] Eos ero qui pugnam detrectaſſent, aut ſeceſſionem feciſſent, uique erant fugæ & pavoris inſimulati, quique ſegnes & unctabundi arma cepiſſent, leviſſima nota erat jurejurando

laudii ad fin. *noſtris autem legibus mi- à ſignis diſcedere ſine periculo non poſt.* l. penult. ff. ex quibus cau. majo.

1 *Præſidio vero.*] Dictum eſt ſupra, ib verbo, *Præſidio.*

2 *Signa fœde amiſiſſent.*] Vide infra l verbum, *Aut diſtrictis gladiis.* Aut a reliquiſſent: nam & hos vel inemnatos & indicta cauſa occidendi x poteſtatem dabat, ut ſcribit Dioyſius Halicarnaſſæus lib. 11.

3 *Hordeum.*] Livius 3. Decad. l. 7. ibi Marcellus militibus, qui male punaverant, hordeum dari juſſit. quod t idem de eodem ſcribit Plutarch. in ita ipſius Marcelli. Sed & Sueton. in Auguſto cap. 24. *Cohortes*, inquit, *ſi uæ ceſſiſſent loco, decimatas hordeo pait.* * Et Polybius in libello de caſtraetatione Ro. lib. 6. *Hos ex omnibus lis, qui timide ſe geſſerint, ſorte eximit, r fuſte cædit, nulla deprecatione adiſſa: reliquos hordeo eis pro tritico deenſo.* Et Vegetius libro Rei milit. 1. ap. 13.

COLERUS.

* Quod bello Dalmatico feciſſe Auguſtum legimus apud Dionem.

Pro frumento hordeum dare.] Horeum dabatur pro tritico, vide hic præter citatos à Tiraquel. Dionem libro 49. de Antonino, & Plutarch. ejus vita. Livium quoque lib. 38.

TIRAQUELLUS.

4 *Extra vallum.*] Id quod Otacilium Craſſum Conſulem & Domitium Corbulonem feciſſe tradit Jul. Frontinus lib. 4. Stratagematῶn c. 1. & M. Æmylium Paulum, Magiſtrum equitum adverſus cohortes, quæ ſigna amiſerant, Livius 1. Dec. l. 10. Nam & Polybius ad ea, quæ jam ex eo adduximus, illud ſubjungit, *Extra vallum munimentaque tendere jubet.* Et Frontinus quo loco citabimus infra, ubi & Otacilium Craſſum Conſulem & Domit. Corbulonem idem feciſſe tradit.

5 *In prima acie inducere.*] Vide infra ad verbum, *Marcellus.*

6 *Aut diſtrictis gladiis.*] Livius 3. Decad. l. 7. Frontinus lib. 4. c. item 4. ubi de M. Curio loquitur. Herodianus lib. 7. *Centurioneſque manipulorum quorum ſigna amiſſa fuerant, diſtrictis gladiis diſcinctos deſtituit.* Sed & eos, qui ſigna reliquerant, Corbulo capite puniebat, apud Tacitum lib. 13.

7 *Eos vero.*] Livius 3. Decad. lib. 4. ut T. Sempronius Gracchus ita nonnullos milites punivit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

do adigere, non aliter quam ſtantes, quoad ſtipendia f
cerent, cibum potumque capturos: [1] aut traditio pugill
rium, quos taciti ſtatim legerent: quæ levior cenſebat
Minorum criminum punitio. nota. [2] Auguſtus tamen decimam legionem contumaci
parentem, [3] cum ignominia totam dimiſit. Ob mino
vero, & levioris noxæ crimina, vel locum & ordine
[4] in acie mutare, [5] vel ſtipendium anni differre militibus, [6] n
Ære diruti. que his æra procedere, qui [7] ære diruti dicebantur, [8] a
inp

1 *Aut traditio pugillarium.*] Suet. in Auguſto cap. 39. *Leniſſimum*, inquit, *genus admonitionis fuit, traditio coram pugillarium, quos taciti & ibidem ſtatim legerent.*

2 *Auguſtus.*] Sueton. in vita ipſius cap. 24.

COLERUS.

3 *Cum ignominia totam dimiſit.*] Ut olim nonam legionem Julius Cæſar apud Placentiam. Vide & *l. 2. ff. de his qui notantur infamia.*

TIRAQUELLUS.

4 *In acie mutare.*] Juriſconſultus in *l. 3. §. 1. ff. de re milit.* inter pœnas militares *militiæ mutationem* & gradus dejectionem repoſuit. Sed in §. *in bello* ejuſdem c. *Qui*, inquit, *agmen exceſſerit: ex cauſa, vel fuſtibus cæditur, vel mutare militiam ſolet.* itemque in *l. non omnes. §. qui in pace.* eod. tit. *Qui in pace deſeruit, eques gradu pellendus eſt, pedes militiam amittat*, & in *l. milites. §. Salvio. ff. de cuſt. reo.* ibi, *caſtigandum eum & in deteriorem militiam dandum*, & in l. ult. ibi, *Pro modo culpæ vel caſtigantur, vel militiam mutant.* & iterum paulo poſt, *vel capite punitur, vel in extremum gradum militiæ datur.* Jul. autem Frontinus lib. 4. Stratag. cap. 1. ſcribit, *Senatum, ex Appii Claudii ſententia, eos qui à Pyrrho capti & poſtea remiſſi erant, equites ad peditem redegiſſe, pedites ad levem armaturam, omnibus extra vallum tendere juſſis, donec bina hoſtium ſpolia ſinguli retuliſſent.*

5 *Vel ſtipendium.*] Livius 3. Decad. lib. 7. Val. Maximus lib. 2. cap. item 2. ubi de L. Martio, & Q. Petilio loquitur, & Jul. Frontinus lib. 4. cap. 1. fin. Et quod de anno hic dicitur, i terdum de ſemeſtri legitur, ut ſcilic ſemeſtre ſtipendium in annum diff retur, apud Liv. 4. Decad. lib. 10. H que ſpectat illud Feſti Pomp. lib. 1 *Reſignatum æs dicitur militi, cum delictum aliquod juſſu Tribuni militu ne ſtipendium ei detur in tabulas refe batur*, & vide Jul. Frontinum, quo l co citabimus infra.

6 *Neque his æra procedere.*] Valeri Maximus ubi nuper citavimus, & L vius 3. Decad. lib. 7. & Frontinus e dem loco.

7 *Ære diruti.*] Feſtus Pompej l. 4. *Dirutum ære militem dicebant a tiqui, cui ſtipendium, ignominiæ cau non eſt datum, quod æs diruebatur fiſcum, non in militis ſacculum.* De a autem Cicero in 7. in Verrem action

COLERUS.

Ære diruti dicebantur.] His ad Varronem l. 4. de ling. Lat. & Auſ nium Grat. act. ad Gratianum. Sid nium Epiſtolis. *ff. de jure immunitat. ult.*

TIRAQVELLUS.

8 *Aut in politia.*] Diſpeream, n Alexander hic, & paulo poſt in eade dictione erraverit, ſitque legendu una dictione, *impolitia*: ex A. Gell lib. 4. cap. 12. cujus hæc verba ſunt, *quis eques Romanus, equum habere g cilentum aut parum nitidum viſus er impolitiæ notabatur.* Erat autem *im litia*, ut ipſe ſcribit, *quaſi tu dicas curia*, citatque in id M. Catonem, Feſto Pom. lib. 9. cum ſcribit, *Im lit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

iolitia [1] vel infrequentia notare, vel [2] citra commo- d ſtipendiorum exauctorare, [3] vel locum in quo ten- dent in caſtris, adimere: illoſque [4] ſine pellibus taber- ula habere, [5] ut humi & ſub divo accubarent, [6] vel ne i oppidis hybernarent, inhibere ſolebant. Inpolitia au- tem

lis facere dicebantur Cenſores, cum eiti æs abnegabant ob equum male cu- rum.

Vel in frequentia.] Sic quoque le- paulo mox tanquam ſint duo vo- ula, ut *in politia* utrobique legit, n legendum, *Infrequentia:* una di- one compoſita, ut videri poteſt ex imis auctoribus, qui *infrequentem* uliari appellatione vocant, qui ab- à ſignis, ut etiam dicit Feſtus lib. 9. de Plautus in Truculento act. 2. na 1.

unquam amatoris meretricem oportet
cauſſam dicere,
uin ubi nil det, pro infrequente eum
mittat militia domum.

Livius 1. Decad. lib. 8. *Sine commea- vagi milites in pacato in hoſtico erant, memores ſacramenti, licentia ſola ſe i velint exauctorent: infrequentia de- ant ſigna.* Plinius de Viris illuſtrib. i de Q. Fabio ait: *Manlium Statilium anſfugere ad hoſtes volentem, equo & mis donatis retinuit, & Lucano cui- m fortiſſimo ob amorem mulieris infre- enti eandem emptam dono dedit.* Cin- us de Re militari apud Gellium li- ro 16. cap. 4. *Miles cum die, qui præ- ictus erat, aberat, neque excuſatus erat, frequens damnabatur.* Jul. Frontinus b. 4. Stratagemat. cap. 1. in fin. *Cum Liguribus* (ait) *in prælio Q. Petilius oſ. interfectus eſſet, decrevit Senatus, i ea legio, in cujus acie Coſ. erat occi- s, tota infrequens referretur, ſtipendium annuum non daretur, æraque reſcin- erentur.*

COLERUS.

* Huc illud Horatianum quoque pponi meretur:

Parcus Deorum cultor, & infrequens
Miles. ——

TIRAQUELLUS.

2 *Citra commoda ſtipendiorum.*] Ex Sueton. in Aug. c. 24. *Item*, ait, *alias immodeſte miſſionem poſtulantes, citra commoda emeritorum ſtipendiorum ex- auctoravit.*

3 *Vel in locum in quo tenderent.*] Val. Maximus lib. 2. ubi de Marcello.

4 *Sine pellibus.*] In eod. loco.

5 *Ut humi, vel ſub divo accubarent.*] Non ſatis ſcio, ubi ſtramenta militi intra tentoria vetita ſunt. Quod autem ſub divo accubuerint, prædictus Va- lerii locus arguit, ubi tegere taberna- cula pellibus prohibitum fuit. * Sunt autem contraria, *in hyberna concedere, & ſub pellibus eſſe:* & item contraria, *ſub pellibus durare*, & *ſub divo.* Veget. l. 1. c. 3. Legendum autem cenſeo eſſe, *Sub dio.* Quamvis *Sub divo*, alicubi, apud Horat. & Plinium lib. 14 c. 21. legatur. Sed, meo judicio, male.

COLERVS.

* Tacitus lib. 13. Livius lib. 10. *co- hortes quæ ſigna amiſerant, extra vallum ſine tentoriis deſtituit.* Val. Max. lib. 2. cap. 7. *Neve quis eorum intra caſtra ten- deret, neve locum extra aſſignatum vallo aut foſſa cingeret, neve tentorium ex pel- libus haberet.* Polyb. lib. 6. Animad- vertendum tamen priſtinum locum & dignitatem eis reſtitui ſolitam, bona opera Reip navata, ut Livius ſcribit lib. 5. Decad. 3.

TIRAQUELLUS.

6 *Vel ne in oppidis hybernarent.*] Li- vius 3. Decad. lib. 6. poſt princ. ubi & illud quoque addit, *Neve hyberna pro- pius ullam urbem decem millibus paſ- ſuum, ædificarent*, & rurſus alibi in eo- dem lib. *Exercitus, quod in oppidis hy- bernare vetiti erant, ſegni fungebantur militia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Notati inpolitia. tem & infrequentia notabantur hi, qui rudibus & parn nitidis armis, [1] vel ſtrigoſiori equo & macie affecto u- bantur, [2] quique prædicto ad pugnam die, occaſionis quæſitis, contumacius parent: [3] quæ mora excuſabat ſi funeris paterni, vel ſacrificii gentilis auſpiciive, aut m- bi ſontici, vel feriarum cauſa, ad conſtitutam diem n adeſſent. [4] Qui vero arma alienaſſet, aut illa amiſiſſet, p- pter inertiæ turpitudinem, æque ac deſertor morte l- bat. *Græci.* [5] Apud Græcos vero militari erat jure cautum, t qui miles ſcutum in acie amiſiſſet, capite lueret: qui vo gladium, leviori pœna notaretur: quia majoris diſcipli, ſe ab hoſte tueri & præſtare incolumem, quam cum pernicie hoſtem perdere, ſemper ſummi duces puta- runt. Quod [6] Scipionis Æmiliani verbum fuit, malle:

civ

1 *Vel ſtrigoſiori equo.*] Vide ſupra in verbo, *aut impolitia.*

2 *Quique prædicto.*] Gell. lib. 16. cap. 4. ex auctoritate Cincii in libro de Re milit.

3 *Quæ mora excuſabat.*] Hæ omnes excuſationes ſunt illius ejuſdem loci his verbis, *His additis exceptionibus, Niſi harunce quæ cauſa erit, funus familiare, feriæ vindemiales,* & paucis interjectis, *morbus ſonticus, auſpiciumve, quod ſine piaculo præterire non liceat, ſacrificiumve anniverſarium, quod recte fieri non poſſet, niſi ipſus eo die ibi ſit, jus, &c.* Ex quibus intelligis, non omnes ferias ejus rei excuſationem habuiſſe, ut Alexander hic ſimpliciter ſcribit, ſed ſolas *vindemiales* Sed & ei quoque quod de morbo dictum eſt, adſtipulatur Livius 3. Decad. lib. 4. *Nomina,* inquit, *omnium ex juniorum tabulis excerpſerunt, qui quadriennio non militaſſent, quibus neque vocatio juſta militiæ neque morbus cauſa fuiſſet.* Quod de *morbo ſontico* intelligi debet ex illa Cincii ſententia. Nam nec alias morbus, niſi *ſonticus*, excuſationem habet noſtris legibus, ut ſcribitur in *l. quæſitum eſt ff. de re jud.* quæ declarat quis dicatur *morbus ſonticus.* Atque valetudinem militiæ laboribus ſolvere, hinc cauſariam miſſionem fieri, cavetu *l. 2. §. eſt cauſaria ff. de his qui not. in*

4 *Qui vero arma.*] Ex *l. deſertor §. miles. & l. qui commeatus. §. arma de re milit.*

5 *Apud Græcos.*] Plutarch. in v Pelopidæ. *Græcorum,* inquit, *leges, qui enſem, aut lanceam, ſed qui clype amiſiſſent mulcta damnabant.* Idem Prob. Laconicis, ubi de Demarato quitur. *Apud Lacedæmonios,* ait, *ſcutum abjiciunt, ignominia afficiunt qui vero galeas thoraceſve, minime.* I crates in oratione de pace ſcribit, *fames olim habitos fuiſſe, qui clypeum a jeciſſent.* Et Ariſtot. lib. Moralium agens de injuſtis, qui tamen πλεονέκ dici non poſſunt, quod nihil inde lu capiant. Exempli loco ponit τὰς ῥίψαντας ἀσπίδας διὰ δειλίας. id eſt, *ob metum & ignaviam clypeos abje runt.*

6 *Scipionis Æmyliani.*] In ejus pophthegmatis ubi de incruenta ctoria. Nec abſimiliter Lucullus di bat, *Se malle vel unum civem ab hoſti Romanorum eripere, quam omnes ſibi hoſtium vendicare:* auctore Plutarc in vita illius.

1 *Ar-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ciem ſervare, quam multos hoſtes perdere. Quare La- *Archilochus à Lacedæmoniis ejectus.*
cæmonii [1] Archilochum poëtam urbe exegêre, quod
cmen ſcripſerat, in quo ſuadere viſus fuit, ſatius eſſe
ana quam vitam in acie amittere. [2] Germanis quoque *Germani.*
q ſcutum amiſiſſet in bello, à publico concilio & ſacris
aebatur. [3] In transfugas vero, velut majori crimini ob-
noxios, & patriæ ac civium proditores, capitali pœna ple-
rique ſævitum eſt. Hi enim ſemper venia indigni fuere,
ſit proditionis inſimulati. [4] Quamvis Q. Fabius Maxi- *F. Maximus.*
mus illorum, qui contra religionem jurisjurandi ad hoſtes
transfugerant, dextras amputari mandavit, hoc animad-
verſionis metu ſub diſciplina & in officio fore arbitratus.
[5] A. Publio tamen Scipione in perfugas & fugitivos fuit *P. Scipio.*
acerbè conſultum. Siquidem ex Romanis qui rupto im-
perio ad hoſtes transfugerant, in crucem efferri: nominis
vero

Archilochum poëtam.] Plutarch. in apophthegmatis Laconicis, ubi & men ipſius in eam rem aſſcripſit, etiam Ariſtophanes in ea fabula, titulus eſt εἰρήνη, & Strabo lib. 12. tus Empiricus l. 3. Pyrrhoniorum, od hujuſmodi eſt.

Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
Ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων.

od ſic traduxit Eraſmus Chiliad. 2. nt. 2. cap. 97.

cuto aliquis gaudet Sajorum, ego quod bene pulchrum
Deſerui nolens inter opaca rubi.

autem interpres Strabonis,

minis expertem clypeum, non ſponte reliqui,
em bene Thamneos dimico apud Saïos.

ius item Giraldus ſic in hiſtoria etarum dialogo 9.

Atque aliquis Saïon clypeo nunc lætus abibit,
Quem liqui nolens in loca plena rubis.

iloſtratus autem lib. 2. de vita Apllonii hanc fuiſſe ſententiam Arlochi dicit, quod abjicienti clypeum alius dari rurſum poteſt nihil priore deterior.

2 *Germanis.*] Corn. Tacitus in libr. de Moribus Germanorum non multo poſt princ.

3 *In transfugas.*] Livius 3. Decad. lib. 4. *Recepti*, inquit, *perfugæ, quos cum Romam miſiſſet Conſul, virgis in comitio cæſi omnes ac de ſaxo dejecti.* Et hi quoque noſtris legibus capite puniri debent. *l. proditores. ff. de re milit.* Et alibi dicitur eos vivos exurendos in *l. aut damnum. §. hoſtes. ff. de pœnis.* Eoſque, ubicunque inventi fuerint, quaſi hoſtes interficere licet. *l. ejuſdem. §. ult. ff. ad l. Cornel. de ſica.* De quo Plutar. in Catone Cenſore. Sed & is, qui volens transfugere, apprehenſus eſt, capite punitur. *l. 3. §. & is, qui ff. de re milit.*

4 *Quamvis Q. Fabius Maximus.*] Valerius Maximus lib. 2. c. item 2. & Frontinus Stratagematũn lib. 4. cap. 1. Plutarch. in vita illius.

5 *A. P. tamen Scipione.*] Scilicet Africano priore, ex Livio 3. Decad. l. 10. ad fin. & Val. Maximo ubi nuper citavimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Aphricanus poſterior. vero Latini, ſecuri percuti juſſit. [1] Poſterior Aphricanus
transfugas beſtiis objecit, [2] Paulus Æmylius elephan-
Paulus Æmylius. [3] Germani arboribus ſuſpendunt, ignavos & imbelles
lude mergunt. [4] Qui vero captivi in hoſtium poteſtate
deſidia veniſſent, his arma & ordo militandi mutatus it,
ut equites in peditum, pedites in funditorum alas tranſi-
berent, [5] utque locum extra caſtra aſſignatum, vallo & foſſa
Domitius Corbulo. non communirent. Quare Domitius Corbulo à Nerone
in Armeniam miſſus, duas alas & tres cohortes, quod ho-
ſti ceſſerant, extra vallum ſine munimento tendere juſſit.
Artaxerxes. [6] Artaxerxes Medum qui transfugerat, & rurſus rebellat,
pro inſigni ignomina juſſit ſcortum capite circumferre [...]
dum. [7] Qui etiam ſummis ducibus ſiquid deliquiſſent, [...]
nominiæ loco detractas veſtes flagellari, & pro capite [...]
T. Veſpaſianus. pilando tiaram depilari juſſit. Titus Veſpaſianus tam
veræ diſciplinæ fuit, ut militem ab hoſtibus captum qui [...]
lutis vinclis ad caſtra refugerat, ultra militare non ſive[...],
nec illi arma crediderit, quod vivus ab hoſtibus capi p[...]
Sertorius. miſerit. [8] Sertorius vero, ut diſciplinam exemplis ſtabiliret,
cohortem propter obſcœnitatem morum & immodis
Daci. rapinas ad unum interfecit. Daci cum male pugnaſſe[nt],
hac fuere ignominia notati, ut cubantes capita loco pedum
Xerxes. ponere, & miniſteria uxoribus præbere cogerentur. [9] Xer-
xes quoque ut Babylonios, quorum ductu defectiones [...]
hoſtes fiebant aſſidue, reprimeret, cavit edicto uti arma [...]

1 *Poſterior Africanus.*] Valer. ubi ſupra, & L. Florus Epit. Livii l. 51.

2 *Paulus Æmylius.*] Idem ibidem.

3 *Germani arboribus.*] Corn. Tacitus, de Moribus Germanorum, cujus hæc verba ſunt, *Proditores & transfugas arboribus ſuſpendunt, ignavos & imbecilles & corpore infames cœno ac palude, injecta inſuper crate, mergunt.*

4 *Qui vero captivi.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 2. tum ubi loquitur de Calphurnio, tum ubi de L. Martio, dum denique ubi de Cotta. Frontinus lib. 4. cap. 1. ubi de ipſo Cotta, & Livius 3. Decad. lib. 5. eod. loco, qu[...] adjiciemus infra eod. cap. paulo [...]e fin.

5 *Utque locum.*] Hæc uſque ad c[...]ſulam, *Artaxerxes*, ſunt Corn. Taci[ti] lib. 13. & Julii Frontini lib. Strategemat. 4. cap. 1.

6 *Artaxerxes.*] Plut. in vita i[...]s.

7 *Qui etiam.*] Idem auctor in apophthegmatis ipſius Artaxerxis.

8 *Sertorius vero.*] Plutarchus in [vi]ta illius.

9 *Xerxes.*] Ex Plutarcho Cus[...] Rhod. lib. 8. cap. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ferent, ſed cauponæ indulgerent, tibiis pſallerent, ſcorta alent. Sicut [1] Leontini, ne res novas molirentur à Pha- *Phalaris.* laile conviviis & vinolentiæ relicti ſunt. [2] Cyrus quoque Lis ſuperatis, cum eſſent infidi & damnoſi, imperaſſe *Cyrus.* feur ut dimiſſis armis, jocis & nequitiæ vacarent, talareque tunicas ferrent. Ideo [3] Lydius ornatus, mollis & *Lydius ornatus.* pam virilis habitus: quod [4] de Ariſtodemo tyranno prodir, qui optimatum filios, nequid contra ſe moliri poſſe, calamiſtratos incedere, & tortis crinibus ornari, tares pictaſque tunicas induere juſſit. Severius Romani: nn Cato [5] in Hiſpania contra continuas defectiones ſalu- *Cato.* bremedio providit ne deſciſcerent, ut oppidorum mœnſub idem tempus dirui juberet. [6] Legionem autem licitia corruptam, quod Rhegium, in cujus præſidio erant, oupaſſent, Genutius conſul millia hominum quatuor ex- *Genutius conſul.* abravit totam, & in foro percuſſit. [7] Sæpius vero exilium, urelegati, & capite minuti procul à lare ſeneſcerent, & ita

Leontini.] Diogenianus in Colleaneis enarrans illud adagium ἀεὶ Λ πιοι περὶ τοὺς κρατῆρας. id eſt, *Semp Leontini juxta crateres*, vide & Eraum Chil. 1. cent. 3. c. 22. & Rhodnum lib. 7. cap. 10.

Cyrus.] Herodotus l. 1. Hincque Slas refert natum adagium Λυδὸς καπηλεύει, id eſt, *Lydus cauponatur:* cniam etiam illis devictis ex Crœſi cſilio Cyrus imperaverat, ut cauporm exercerent, neque tractarent ar1, de quo Eraſmus Chil. 2. cent. 6. c5. idemque Rhodiginus l. 20. c. 14.

Lydius ornatus.] Nonius Marcel1 de doctorum indagine auctoritate luti & Varronis.

4 *De Ariſtodemo.*] Dion. Halicarn. l. non adeo longe à principio. Plut. em in lib. de Claris mulieribus, tdit hunc Ariſtodemum ſuaſiſſe cinus Cumanis ut optimates & potenres omnes ex civitate pellerent.

5 *Cato.*] Jul. Frontinus lib. 1. Strarem. cap. 1. in princ.

6 *Legionem autem.*] Livius 3. Decad. lib. 8. in Oratione Scipionis, *Rhegium,* inquit, *quondam in præſidium miſſa legio, interfectis per ſcelus principibus civitatis, urbem opulentam per decem annos tenuit: propter quod facinus tota legio millia hominum quatuor in foro Romæ ſecuri percuſſi ſunt.* Valerius Maximus lib. 2. c. 2. *Sed cum aliquoties Senatus pro militari diſciplina ſevere excubuerit, neſcio an tunc præcipue, cum milites, qui Rhegium injuſto bello occupaverant, martuoque duce Bubelio, M. Cæſium, ſcribam ejus, ſua ſponte imperatorem delegerant, carcere incluſit, ac M. Furio Flacco Trib. plebis denunciante, ne in cives Romanos adverſus morem majorum animadverteret, nihilominus propoſitum executus eſt. Cæterum, minore cum invidia ut id perageretur, quinquagenos per ſingulos dies virgis cæſos, ſecuri percuti juſſit, eorumque nullum ſepulturæ mandari, mortemque lugeri vetuit.* Florus Epitome Livii lib. 15. *Legio Romana, quæ Rhegium occupaverat, obſeſſa, deditione facta ſecuri percuſſa eſt.*

7 *Sæpius tamen exilium.*] Ut de militibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ita ignominiam finirent, ignavis & contumacibus dum comperimus. [1] Marcellus autem, milites, à quibus orta ſet fuga, quique pavore ſigna reliquiſſent, ſequenti pugna inter primas acies frequenter induxit, ut quod ignominiam ceperant, aliis prælìis periculo expiarent. Fuit illa etiam nota ignominiæ non parva, quali [2] Calphurnius Piſo conſul & demum [3] Octavius Auguſtus affecit milites, ut tunicatos diſcinctoſque per totum diem cum decempedis plerumque ceſpitem portantes, ante prætorium ſtare, vel obſoleta toga & tunica diſcincta, nudis pedibus ante principia adeſſe juberent, vel ut [4] foſſam fodere diſcincti cogerentur: ideo habitu & ſpecie deformi in omnium conſpectu præ ſe ferrent inſignem memoriam flagitii ignominiæque acceptæ. Eſt autem [5] decempeda, lignum quo latifundia metiuntur, & in partes dividunt, oblongum pedibus decem. Tamen diverſo quiſque more agros metiri ſoleat: quippe [6] in Ægypto æſtuaria & foſſas funibus metiuntur, aut paſſibus, [7] in Hiſpania jugis, [8] in Campania verſibus, [9] circa Perſidem ſchœnis & [10] paraſangis: alibi pertica, cui nomen [11] Acænæ agro-

Marcellus.

Ignominia.

Decempeda. Agrorum apud alios alia dimenſio.

litibus, qui cladi Cannenſi ſuperfuerant, iiſque in Siciliam relegatis extat apud Livium Decad. 3. lib. 5. Idemque de exercitu Cn. Fulvii, qui in Apulia fœde cæſus fugatuſque erat, ejuſdem Decad. lib. 6.

1 *Marcellus.*] Livius 3. Dec. lib. 7. cujus hæc verba ſunt, *Imperator* (de Marcello loquitur) *pronunciat eos, à quibus orta pridie fuga eſſet, cohorteſque, qui ſigna amiſiſſent, ſe in primam aciem inducturum.* Plutarchus autem in vita illius, ita de hac re loquitur, ut illi ipſi milites, qui fugerant, in primam educi aciem ab ipſo Marcello impetrarunt.

2 *Calphurnius Piſo.*] Val. Maximus lib. 2. cap. 2.

3 *Octavius Auguſtus.*] Suet. in vita illius c. 24.

4 *Foſſam fodere.*] Nam & Plutarch. in Lucullo tradit, *Conſueta quadam eos, qui fugerant, ignominia affecit. Illos enim interioribus tunicis ſolutis indutos, ſub oculis militum duodecim pedum ſcrobem cavare juſſit.*

5 *Decempeda.*] De hac Cicero Philipp. 14. & Acad. 4. & in Orat. pro Milone: Acron ad Horat. Carmin. l. 2. Ode 15. *Decempeda*, inquit, *regula eſt decem pedum ad quos ab artificibus fabricæ menſura colligitur.* Hincque decempedator, qui ſcilicet *decempeda* utitur apud Ciceronem Philipp. 13.

6 *In Ægypto.*] Herodotus lib. 2.

7 *In Hiſpania.*] Varro lib. 1. de re ruſtica, cap. 10. in princip.

8 *In Campania.*] In eodem loco ibi declarat quantum verſus contineat.

9 *Circa Perſidem.*] Plin. lib. 6. c. 26. apud quem (ut & hoc loco) Schœnos funem, quo viam metimur ſignificat, ut habet Athenæus lib. 3. cap. 21.

10 *Paraſangis.*] Ut ipſi Perſæ: ad eundem, & Herod. lib. 6. & Feſtum Pomp. lib. 14.

11 *Acæna.*] *Acæna* agros metiun- Æg.

agcolæ jugeribus, nonnulli ſtadiis metiri ſolent agros, capoſque. Lucius vero [2] Calphurnius Conſul, haud abſimi exemplo præfectum equitum, [3] quod arma hoſti tradidiſſet, laciniis abſciſſis, diſcincta tunica, & nudis pedibus ad principia per omne tempus militiæ adeſſe juſſit. Fer [4] Peſcennius Niger, ob ſubtractum gallinaceum [5] commanipulones hac affeciſſe ignominia, ne focum facerer, neve cocti quid obſonii ſumerent, ſed pane & frigid veſcerentur. [6] Tiberius vero nimis ſevere: nam prorianum militem ob ſubtractum pavonem capite puni. Militem vero militiæ gradu dejicere, aut [7] exauctare, vel [8] equum illi adimere, ipſumque [9] vitibus aut virgis

L. Calphurnius.

Peſcennius Niger in furta militum.

Tiberius.

Ægo incœpit primum Theſſalus quim, nomine ab re indito, quia cogſcentibus ſingulis agri ſui modumublatæ ſunt cædes, unde nuncupata cæna quaſi στερῦσα αὐτῦς τ̃ καίνειν. Hinc & Pelaſgida vocavit *Acæ-nan* pollonius Argonauticῶn tertio, vel ab Pelaſgis repertam, id eſt à Thilis. Cælius Rhodigin. l. 7. c. 29.

Agricolæ.] Intellige Romani ex Varne l. 1. de Re ruſt. c. 10. ubi etiam decat quid jugerum continet.

Calphurnius.] Valerius Maximus lib. ſecundo, cap. 2.

COLERUS.

Quod arma hoſti tradidiſſet.] Vide ff. 3. *Miles qui in bello.* Seneca lib. 4. *An ſua perdidit. Hoc excuſari non potest niſi rapuiſſet aliena.*

TIRAQUELLUS.

Peſcennius Niger.] Spartianus in vitlius.

Commanipulones.] Hac voce utitur artianus, pro militibus ejuſdem mapuli.

Tyberius.] Ex Sueton. in vita ipſ. cap. 60. Sed & Avidius Caſſiule quo ſupra eodem c. locuti ſumu, milites qui per vim aliquid provi alibus abstuliſſent, in illis ipſis lo, in quibus peccaverant, in cruce ſuſtulit, ut tradit Volcatius Gallicus in vita ipſius. Polybius autem de Romana militia ſcribit eum fuſte cædi, qui furto quippiam è caſtris ſuſtulerit. M. Cato memoriæ prodidit in furto comprehenſis inter commilitones dextras eſſe præciſas: aut ſi lentius animadvertere voluiſſent in principes, ſanguinem miſſum. Quod & ex eo repetit Jul. Frontinus Stratagematωn lib. 4. cap. 1. Noſtris legib. qui aliena arma ſurripuit gradu militiæ pellendus eſt, *l.* 3. §. 1. *&* §. *qui aliena. ff. de re milit.*

7 *Exauctorare.*] Sueton. in Auguſto cap. 24. Vlpianus in *l.* 2. §. *ignominiæ. ff. de his qui not. infa.* & alii ſcriptores ubique.

8 *Equum adimere.*] Livius 3. Decad. lib. 7. *In equeſtribus quoque notis eadem ſervata cauſa: ſed erant perpauci, quos ea infamia attingeret. Illis omnibus (& multi erant) adempti equi, qui Cannenſium legionum equites in Sicilia erant.* Et 4. Decad. lib. 9. Catonis & aliæ quidem acerbæ orationes extant in eos, quos aut ſenatorio loco movit, aut quibus equos ademit.

9 *Vitibus aut virgis cædere.*] Romanos milites *vitibus*, extraneos *virgis* cædebant ex militari diſciplina, ut obſervavit Africanus minor. Florus Epito. Livii 57. de quo & Plutar. in Galba. Tacitus lib. 1. & lib. 5. Plinius lib. 14. c. 1.

1 *Vel*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

virgis cædere, [1] vel equo detrahere, [2] vel haſtas re
jubere, quæ [3] cenſio haſtaria dicta eſt, hæc & ejuſmodi,
non pro levi noxa, ſed pro acri delicto magnæ animad-
verſionis loco à ducibus inferri ſolita ſunt. Haſtas re
jubebantur milites, quibus propter probra ignaviæ & lu-
xuriæ haſta adimebatur. Etenim, ſicut gloriæ cauſa for-
tes viri donabantur haſta pura, hi qui primum victor in
prælio fuiſſent: ita ignavis & contumacibus adimebatur.
Hoc notabat, tanquam ſpes merendi ſtipendia illis ad-
empta foret. Quinetiam [4] militi obeſo & præpingui,
quod cutem nimis bene curaſſet, & nimia ſagina gravis
eſſet, aliquando equum duces ademere: id quod magnum
[5] Ageſilaum feciſſe legimus. [6] Auguſtus tamen his qui
majores [7] quinque & quadraginta annis equum retinere
nollent, reddendi equi gratiam fecit, illoſque velut eme-
rita militia dimiſit. [7] Apud Thurios lex erat militaris
(l-

Cenſio haſtaria. Haſtam dare vel adimere. Milites obeſi. Ageſilaus. Auguſtus. Emeritorum ætas. Thurii.

1 *Vel equo detrahere.*] Supra in verbo, *Equum adimere.*

2 *Vel haſtas dare.*] Ex Feſto Pompejo lib. 3. ubi de Cenſione haſtaria. Adde: *vel etiam illorum haſtas diffringere*: ex Ammiano Marcellino lib. 25. loquente de Juliano puniente Tertianos equites, quod legiones deſeruiſſent prælio adverſus Perſas, cujus hæc verba ſunt, *Ad indignationem juſtam imperator erectus, ademptis ſignis haſtiſque diffractis, omnes eos, qui fugiſſe arguebantur, inter impedimenta & ſarcinas & captivos agere iter impoſuit, ductore eorum, qui ſolus fortiter decertarat, aliæ turmæ appoſito, cujus tribunus turpiter prælium deſeruiſſe convincebatur.*

3 *Cenſio haſtaria*] Feſt. Pompejus ubi ſupra.

4 *Militi obeſo.*] Gellius lib. 7. cap. ult. *Nimis*, inquit, *pingui homini & corpulento Cenſores equum adimere ſolitos, ſcilicet minus idoneum ratos eſſe, cum tanti corporis pondere ad faciendum equitis munus.* * Et adde, à Gallis omnes qui juvenis zonæ menſuram ventre excederent mulctari, ſcribit Strabo lib. 4.

COLERUS.

* Huc refero, quod Feſtus ſcribit: *Cenſionem facere dicebatur Cenſor cum mulctam equiti irrogabat.*

TIRAQUELLUS.

5 *Ageſilaum.*] Agememnon primum feciſſe dicitur. Plut. in Ageſilao.

6 *Auguſtus.*] Sueton. in vita us cap. 38. in fin. ubi tamen in codicibus, qui circumferuntur, *quinque & triginta* legitur.

COLERUS.

7 *Quinque & quadraginta.*] In omnibus libris legitur: *Quinque & triginta.* De qua ætate non male cogitandum eſſe, monet Beroaldus. In ad uſque annum 45. aut ut alii volunt, 47. *juniores* vocabantur.

TIRAQVELLVS.

8 *Apud Thurios.*] Diod. Siculus lib. 12. ubi recenſet leges Charondæ, eorum legiſlatoris, & diximus in noſtris ll. Connubialibus libro 3. capite 62.

I omo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

co·umax miles, deſertor vel transfuga, muliebri veſte ar·ctus, ob ignominiam vinctus teneretur. Spartanis *Spartani.* ta ſevera militiæ diſciplina fuit, ut miles qui in acie ſcutu amiſiſſet, capite lueret. Iidem probro milites aut igominia notabant. Qui probro notabatur, eum nemo ig·, [1] nemo alloquio impartivit. [2] Ignominia notabatur, *Ignominia notati.* qifugax eſſet, deſertor aut transfuga. [3] Apud Ægyptios q milites ordines reliquiſſent, aut dicto non parerent, *Ægyptii.* vc injuſſi in caſtra rediiſſent, de gradu dejecti, ad inferiem redibant ſtatum. [4] Si vero ducis conſilium hoſtib palam feciſſent, lingua mulctabantur. Fuitque moris [5] ud Syracuſanos, ut hipparchi, hoc eſt, equitum præ- *Syracuſani.* fei, militum nomina in tabulis ſcriberent, illorum, qui ircie ordines deſeruiſſent, ut poſt prælium pœna notarcur. [6] Quod & Xerxes feciſſe dicitur, ut virtutis & *Xerxes.* igviæ cujuſque teſtis & ſpectator eſſet. [7] Cyrus autem *Cyrus.* qm militem extra ordinem invenit, quique proditionis cſa dediſſet terga, capite punivit. Nec prætermittend eſt [8] Ageſilaus: qui quum in bello Peloponneſiaco *Ageſilaus.* qſdam Aſiaticos in veſte munda & nitida, corpore ver deſides videret & ignavos, ea affecit ignominia, ut vtibus nudatos per caſtra incedere cogeret, illorumque aicula fortibus viris, quorum in bello virtus enituit, don daret. [9] Hoc quoque loco pœnæ militaris fuiſſe traditur,

Nemo alloquio.] Valerius Maxim libro 2. capite 2. ubi de L. Calpnio.

Ignominia.] Hæc & ſuperiora pıime poſita ſunt Plutarc. in Ageſi.

Apud Ægyptios.] Diod. Siculibro ſecundo, cap. 3.

Si vero ducis.] Ibidem paulo p.

Apud Syracuſanos.] Vide Thucidem in bello Peloponneſiaco & Itarch. in Niſia.

6 *Quod & Xerxes.*] Herod. lib. 7.

7 *Cyrus autem.*] Cyrum quidem ad Xenophontem Pædiæ libro quinto, legas, milites laudaſſe, qui ſe in ordine continerent: at illos qui ſeſe gradu dejecerant punientem, non reperio. Sane idem libro ſexto, inquit, *Si quis avertatur volens excedere, morte plectatur.*

8 *Ageſilaus.*] Agatharchides lib. rerum Europicarum 27. & ex eo Athenæus lib. 12. cap. 28. Xenophon libro tertio Rerum Græcarum. & in ea de laudibus Ageſilai. & Plutarch. in ejuſdem vita.

9 *Hoc quoque loco.*] Gellius lib. 10. cap. 8. Sed & apud Julium Frontinum lib. 4. Stratagematωn cap. 1. memoriæ traditur, in furto comprehenſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Militibus præter modum audacibus vena ſolvebatur.

ditur, jubere ignominiæ cauſa militibus audaciorib, qui nec animi nec conſilii ſatis haberent, venam ſo, quæ non tam pœna, quam medicina fuit, ut ſuperſ ſanguinis parte defluxa, ſe magis intra gyrum ratio continerent. [1] Illud quoque notandum, quod inter ani adverſiones militares leviſſima eſt admonitio, caſtiga minor, deprenſa major, [2] ignominia maxima. Ideo m lites in quos lege militari, caſtigatione aut admonitic animadverſum eſt, non propterea ignominia notati era [3] Quodque milites quamvis gravi ignominia affecti eſſe, ſi-

Ordo animadverſionum in milites.

Ignominiæ ſolutio.

henſis inter commilitones dextras eſſe præciſas: aut ſi *lentius*, ſive, ut ego lego, *lenius* animadvertere voluiſſent in principes, ſanguinem miſſum, de quo vide Plutarch. in Lucullo. Hincque alludit illud Ciceronis lib. I. epiſt. ad Attic. epiſtol. II. *Nam & illud non nobis obeſt, videri noſtrum teſtimonium non valuiſſe: miſſus eſt ſanguis invidiæ ſine dolore.* Et rurſus lib. 6. epiſtol. III. totius operis, *hic Appius, cum ἐξ ἀφαιρέσεως provinciam curarit, ſanguinem miſerit, quicquid potuit detraxerit.*

1 *Illud quoque notandum.*] Feſtus Pomp. libro quarto. *Deprenhenſa*, inquit, *dicitur genus militaris animadverſionis caſtigatione major: ignominia minor.* * De *admonitione* autem Cicer. lib. 2. de Orat. *Tum objurgatio, ſi eſt auctoritatis, tum admonitio, quaſi lenior objurgatio.* Et Sueton. in Aug. c. 38. *Atque ex improbatis alios pœna, alios ignominia notavit: plures admonitione, ſed varia.* Et huc referri poteſt quod idem ſcribit in Claudio c. 16. ipſum Claudium in Cenſura, quam geſſit, quempiam corruptelis adulteriiſque famoſum nihil amplius, quam monuiſſe, ut aut parcius ætatulæ indulgeret, aut certe cautius.

COLERVS.

* Miror, hujus pœnæ non fieri alibi mentionem, præcipue *ff. l.* 3. §. I. *de Pœnis.* Neque etiam ibi (apud Feſtum) auſim cum JC. viro doct multæ lectionis, legere *Depenſa.* I enim illa multa ſpecialis, & min huc referenda.

2 *Ignominia maxima.*] *Ignomi*, inquit Nonius, *nominis tantum eſt.* Vid. & Iſidorum lib. 5. cap. Cicero apud Nonium: *Cenſoris ju cium nihil fere damnato adfert pr ruborem: itaque ut omnis ea judic verſatur tantummodo in nomine, an adverſio illa ignominia dicta eſt.* V *& ff. l.* 131. *&* 244. *de verb. ſigni*

TIRAQUELLUS.

3 *Quodque milites.*] Livius 3. I libro quinto non multo poſt prin in oratione ejus qui pro milit Cannenſis cladis reliquiis, *Nunc teriore conditione ſumus, quam a patres noſtros fuerant captivi: qu illis arma tantum, atque ordo milita, locuſque in quo tenderent in caſtri mutatus, quæ tamen ſemel navata publicæ opera, & uno felici prælio perarunt.* Valerius Maximus libro cundo, cap. item 2. ſcribit, *Roma decreviſſe, ut ex captivis, qui à P rho rege remiſſi fuerant, qui equo ruerant, peditum numero milita qui pedites fuerant, in funditorum xilia tranſcriberentur: neve quis e intra caſtra tenderet, neve locum e aſſignatum, vallo aut foſſa cing neve tentorium ex pellibus haberet curſum autem iis ad priſtinum mi ordi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſi men ad officium redeuntes, ſemel atque iterum bene n atam reipublicæ operam præſtitiſſent, ſingulaque aut ba ex hoſtibus ſpolia retuliſſent, aut digno aliquo faci- re flagitii labem aboleviſſent, tunc demum uno atque alro felici prælio priori culpa correcta, & obliterata nmoria dedecoris, noxa atque ignominia ſoluti, & in equo prius erant gradu reſtituti, priſtinam dignitatem, & honoris gradum, quibus antea functi erant, quando- qe reciperent. [1] Notatumque & illud eſt, perraro bis dictum imperatores venia dignum putaſſe: quia juxta vbum [2] Lamachi ſummi ducis, non eſt in bello bis eare, ubi ſi quid offenditur perperam temeritate vel in- ſtia, emendari non poteſt: parvaque in bello offenſa, ngnarum ſæpe rerum momenta facit. *Lamachi dictum.*

or em propoſuerunt, ſi quis bina ſpolia exoſtibus tuliſſet. Et quod de binis haum ſpoliis hîc dicitur, probatur eiul. Frontino Stratagematῶν l. 4. c. 2. cujus verba attulimus ſupra.

Notatumque.] Noſtris legibus li- c yroni adhuc diſciplinam ignoran- tgnoſcatur *l. 3. §. ſi plures ff. de re nta.* tamen ſi bis peccaverit, pœna cipetenti afficitur. Item deſertor, ſi urbe inveniatur, capite puniri ſt: alibi apprehenſus ex prima de- ſione reſtitui poteſt: iterum deſe- rdo capite puniendus eſt. *l. non om- n §. deſertor. eod.*

Lamachi.] Plutarch. in Apoph- thegmatis imperatorum, *Lamachus,* inquit, *quendam turmæ ducem in er- rorem lapſum objurgabat, qui cum di- xiſſet, Se poſtea, nunquam id eſſe fa- cturum. Atqui non eſt in bello, inquit, bis peccare.* ἁμαρτεῖν οὐκ ἔστιν δὶς ἐν πολέμῳ. Sed & Catonis ſententia eſt apud Vegetium de re milit. lib. 1. c. 3. *In aliis rebus, ſi quid erratum eſt, po- teſt poſtmodum corrigi. Præliorum deli- cta emendationem non recipiunt, cum ſtatim pœna ſequatur errorem. Aut enim confeſtim pereunt, qui ignave im- periteque pugnaverunt, aut in fugam verſi, victoribus ultra pares eſſe non audent.*

CAP. XIV.

ææ ſolennia in Herculis ſacro ad aram Maximam ſerva- bantur, & quæ apud exteros, quæve aræ Her- culis Romæ fuerint.

[1] POST urbem conditam [2] Romulum urbis auctorem ſacra Græco Herculi ara illi erecta, quæ Maxima dicta *Ara Maxima Herculis.*

TIRAQUELLUS.

[1] *Poſt urbem conditam.*] De hoc cap. 14. lib. 2. vide L. Gyraldi judicium, Syntagmate 17. hiſtoriæ Deorum gen- tilium, fol. 450.

2 *Romulum.*] Livius 1. Decad. l. 1. & de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dicta eſt, ut ab Evandro conſtituta erant, feciſſe, ea g poſteris manſiſſe, literis proditum eſt. Quæ ara ante R mulum religioſiſſima fuiſſe traditur, eamque ipſum H culem [1] Jovi Inventori, ſi amiſſas boves reperiſſet, dicaſſe fama vulgavit. Hoc enim ſacrum [2] Evander ſtituit primus poſt Marathonios, qui primi divinos ho res Herculi dedere: Potitiis & Pinariis, qui ex clariſſi familiis ea loca incolebant, ad ſacrum adhibitis. Tr tumque memoriæ eſt, Potitios ſacris præſto fuiſſe: propitiato Deo, extis ſolennibus depaſtos: Pinarios v extis adeſis ad reliquam dapem veniſſe, inde inſtitut manſiſſe, ne extis ſolennibus veſcerentur in poſteru ipſique Potitii, eorumque poſteri, ab Evandro edo multis poſt tempeſtatibus antiſtites templi ſacris & c remoniis præfuere: [3] donec ſublata Potitia gente, ſer publicis tradita ſunt: [4] Appius enim Claudius cenſor, ſ lato Potitiorum genere, cui ad aram maximam famili id ſacerdotium fuit, ſervis quos docuerat, ſacra dele vit. In quo id traditur mirum, ut triginta puberes, reliqui Potitiæ familiæ manſerant cum omni ſtirpe in annum extincti fuerint. Ipſeque Appius hujus auctor cinoris, ob hoc admiſſum in extremum vitæ exitium ne lapſus ſit: & ſive caſu, ſive conſilio deorum imm talium, luminibus orbatus, calamitoſam vitam ege

Jupiter Inventor. Marathonii. Potitii. Pinarii.

App. Claudii facinus.

F

& de hac Ara Maxima Herculis Virgilius lib. 8. Æneid.

Et domus Herculei cuſtos Pinaria ſacri,
Hanc aram luco ſtatuit, quæ Maxima ſemper
Dicetur nobis, & erit quæ Maxima ſemper.

1 *Jovi Inventori.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 1. & Lactantius l. 1. cap. 2. eundem ex Ennio, ut puto, *Deûm hominumque repertorem vocat.*

2 *Evander.*] Hæc uſque ad verſic. *Donec*, ſunt Livii 1. Decad. lib. 1. Valerii Maximi lib. 1. cap. 2. Ma bii lib. 3. Saturnal. cap. 6. Feſt. Po peii lib. 24. ubi de Potitio loquitu

3 *Donec ſublata.*] Livius ubi ſu & rurſus ejuſdem Decad. 1. lib. 9 Lactan. lib. 2. c. 8.

4 *Appius enim Claudius.*] Hæc que ad verſic. *Fuit autem*, ſunt L d. lib. 9. Valerii Maximi lib. 1. ca ſtatim poſt princip. Lactantii ub pra, & Servii in lib. 8. Æneid. e rantis eum locum,

Tum lecti juvenes certatim, ar ſacerdos
Viſcera toſta ferunt taurorum.

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] lit autem hæc ara in Capitolii faucibus, juxta Carmentam portam, & forum boarium: in qua proprium erat, ut juvencus indomitus ſua Herculi victima mactaretur: [3] i, & Fauno, viam profecturi, ſacrum facerent. [4] In q propria quædam huic aræ debita ſolennia, præter alrum inſtituta manſere, quæ præterire non erat fas. Siidem in ea prætor, aut pontifex qui rem divinam faci [5] ſola lauro, nec alia coronatur fronde. Cumque mulie-

Sacrificium. Cæremoniæ ſolennes in ara Maxima Herculis obſervari ſolitæ.

Fuit autem hæc ara.] Scilicet Hercu, de qua dictum eſt ſupra eod. l. c. & 12.

Juvencus indomitus.] Virgil. quo lo mox citabitur auctor. lib. 8. Æne. promiſcue *tauri* & *bovis* meniit, ubi factum Herculi ab Evandrege ſacrificium indicat. Ego repo apud Livium Decad. 1. libro pro *bove eximia capta de grege ſacri Herculi ab Evandro rege inſtitutu* eam vero Servius *quinquennalem* ai id eſt, perfectæ ætatis: robur en bovi in *quimatu* aſſerit Plinius li 8. cap. 45. Igitur cum hîc ait, juncum indomitum victimam fuiſſe vide an ſatis recte poſitum ſit. Etur enim *juvencus qui jam ad am colendum juvare poteſt*, ut Varro ſotum reliquit. Nihil tamen in hoc epericuli, poſtquam ex lib. linguæ Lnæ 5. idem Varro auctor fuit Alendro *juvencum* ſcribendi: etſi qiquennis bos capi ſolita eſt, ab ea jencæ non abhorret appellatio, cujiin fœmineo ſexu mentio eſt apud Vronem de emendatione: ibi conrdo: Eſt enim Gentium ritibus obſeatum, marem hoſtiam Deo maſo & fœminam Deæ fœminæ ſacn facere.

Cui & Fauno.] Feſtus lib. 14. ſic here viſus eſt quibuſdam, *Profecturiam, Herculi aut Jano ſacrificabant:* u tamen ſic alias legitur, * *Propter vm fit ſacrificium quod eſt proficiſcendi gia Herculi aut Fauno, qui ſcilicet io eſt Deus.* Verum ex priori ſcripto fſe de *Jano Fauno* videtur Alexander: quod ſi non eſt, neſcio quem in eo ſequatur auctorem. Sane, quod de Hercule proditur, ex eo eſt, quod cum equos nobiliſſimos haberet, pedes ſemper inceſſerit, ut ait Servius ad illud Æneid. 7.

Ipſe pedes tegmen torquens immane leonis
Terribili impexum ſeta cum dentibus albis,
Indutus capiti. ——

COLERUS.

* Hæc ſcilicet eſt ſalva & inviolata lectio, adteſtante etiam Macrobio. De illo ſacrificio *propter viam*, dixi aliquid, in Curis noſtris Juvenilibus. Tu, ſi libet, adito.

TIRAQVELLVS.

4 *In qua propria.*] Vt patet ex ſeq.

5 *Sola lauro.*] Lilius Gyraldus 17. Syntagmate ſic ait, *Ad aram Maximam Herculi ſacra qui faciebant, ſola lauro ſoliti coronari à quibuſdam traduntur, qui tamen Virgilii auctoritate convincuntur*, ubi ſic ait l. 8. Æneid.

—— Herculea bicolor cum populus umbra
Velavitque comas, foliiſque innexa pependit.

Et paulo poſt,

Populeis adſunt evincti tempora ramis.

Solenne etenim in ſacris omnibus erat, ſe frondibus, numini, cui fiebant, ſacris, ornare. Populum autem ſacram Herculi pueri ſciunt. Verum quod hîc Alexander poſuit non ſine auctore ſcriptum eſt poſt Macrob. l. Saturnal. tertio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mulieribus adeſſe ſacris & rem divinam ſacere omnib
fere liceat: [1] Herculis tamen ſacrificio adeſſe, vel e
tangere, aut veſci, aræve admovere manus, aut ſolen
videre, religio non ſinebat. Et quum in ſacrificiis de
rum, qui rem divinam facit, [2] capite operto numina a
ire, adorantesque veſte ad caput obducta ſacris intere
debeant: [3] apud Aram Herculis Maximam, dum ſa
fiunt, dumque litatur, omnes capite aperto & invelat
eſſe decet. [4] In qua præter aliorum morem, nec lec
ſternium fieri, nec pulvinar ſuſcipi poterat: [5] quibus qu
que ſacris ſervatum legitur, ut ſedentes epulis veſcant
ſole

De hoc cap. 19. & 22. hujus lib.

1 *Herculis.*] Silius Italicus lib. 3. Punicorum deſcribens ſacra & templum Herculis Gaditani ſic cecinit.

Tum queîs fas & honos adyti penetralia noſſe
Fœmineos prohibent greſſus, ac limine curant
Setigeros arcere ſues. —

Vide Plut. Problem. cap. 60. Propertius lib. 4. Elegiarum ad Herculem.

Maxima quæ gregibus devota eſt ara repertis,
Ara per has, inquit, Maxima facta manus:
Hæc nullis unquam pateat veneranda puellis,
Herculis eximii ne ſit inulta ſitis.

2 *Capite operto.*] Macrob. lib. 3. Saturnal. cap. 12. ex Cornelio Balbo, Varrone & C. Baſſo ritus rationem excutit. Virgil. lib. 3. Æneidos.

Et capita ante aras Phrygio velamus amictu.

Servius in eundem eodem lib. 3.

Ne qua inter ſanctos ignes in honore deorum
Hoſtilis facies occurrat, & omia turbet.

Sacrificantes, inquit, *omnibus diis ſoliti ſunt caput velare, ne ſe inter religionem vagis aliquid offerret obtutibus, excepto tantum Saturno, ne numinis imitatio eſſe videretur.* Et lib. 2. in eum locum.

Fatale aggreſſi ſacrato avellere templo
Palladium. —

Plutarch. Problem. cap. 10. hujus multas rationes affert, & c. ſeque. a quoque multas, cur Saturno cap aperto immolabant, & iterum cur H nori capite quoque aperto rem di nam faciunt. Feſt. Pomp. lib. 17. de Saturnia Italia. *Saturni inq dicebantur, qui caſtrum in uno clivo C pitolino incolebant, ubi ara dicata ei ante bellum Trojanum videtur: quia a eum ſupplicant apertis capitibus.* N Italici, auctore Ænea, velabant pita, &c. Fulgentius ad Chalcidi ait: *pallium quo ſacerdotes caput t bantur, ut ſacrificium acceſſiſſent, tulum fuiſſe dictum:* unde *Tutulati* cti fuere, de quibus Varro lib. 6. lingua Latina.

3 *Apud aram Herculis Maximam* Macrobius Balbi & Varronis aucto tate lib. 3. Satur. cap. 12. Quare tem *Maxima* dicebatur diſces ex D nyſio Halicarnaſſæo l. 1. Et Servio l Æneid. ibi, — *Aræque ſacerdos*
Viſcera toſta ferunt taurorum, —
Et hanc quoque ita vocatam ſcri Livius 1. Dec. lib. 9.

4 *In qua præter.*] Servius ad 8. A ibi, - *Gramineoque viros locat ipſe ſe* Ait, *in templo Herculis lectiſtern eſſe non licuiſſe.* Idemque Macrob. l ex Cor. Balbo.

5 *In quibus quoque ſacris.*] Plut in Probl. & Virg. ubi ſupra proxi

1 *Veſt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſolnibus, quum in cæteris ſtantes & ſaltabundi veſci ſolnt. Cumque in omni precatione qui vota effundit ſacdos, [1] Veſtam & Janum, alioſque deos Præſcriptis veis, & compoſito carmine advocare ſoleat: illos tame qui ad Aram Maximam ſacrum faciunt, [2] alium quam Hculem deum advocare non decebat: [3] quippe cum in Hculis templum deorum nemo admittatur, neque alteris dei aram [4] effigiemve, ſicut in cæteris phanis, vide fas eſt, [5] ita more tradito, ut mane ſimul & veſpere adram Maximam ſacrum fiat, quum in cæteris matutinu tantummodo tempus hoſtiis immolandis dicatum ſit [6] Fuitque obſervatum, ut ab ejuſmodi ſacris nedum ſervi *Canis ſacris ejectus.*

Veſtam & Janum.] Ex Cicerone de Natu. deorum. Zenone lib. I. Ren Italicarum, & ex eo Macrob. lib. Saturnal. cap. 9. poſt princ. & Sen lib. I. Æneid. enarrante hunc loca.

na fides & Veſta, Remo cum fratre Qnirinus
ira dabunt. ——

Alium quam Herculem.] Plut. ejtrei rationem reddit Problem. ca). *Quippe cum in Herculis templum.*] Seus quo loco infra citabimus.

Effigiemve ſicut.] *Patras transfer in aream Dianæ Limnatidis ſign, quod Meſoæ reliquo tempore ſerva ipſo ejus feſto die. Sunt autem in eata & aliæ ſacræ ædes in aperto, ad qu per porticus quaſdam eſt aditus: liciDianæ locus ſacer ſit:* ut ſcribit Paınias lib. 7. Item in æde Portuni ſigna ſunt tam ipſius quam Murii & Matutæ. Pauſan. lib. 2. Eti eodem lib. Templum Dianæ Oiæ, ſigna Apollinis Latonæ & Dæ habuit. Romæ in Junonis æde fu Æſculapius & Diana. In delubıApollinis Diana, Muſæ, Latona. Prerea in Junonis æde cultus fuit, qıovis eſſe debuit, ſignumque Jovinibi, ut ad hujus templum Junoniſignum, quod geruli dum inferre quodque deberent, in ædem propriam dicantur, non ſine religione, ſedem ſignorum permutaſſe, ut habet Plinius lib. 36. c. 5.

5 *Ita more tradito.*] Hercules Potitium & Pinarium ſenes qualiter ſe coli velit docuit, ſcilicet ut mane ei & veſpere ſacrificaretur, teſte Servio ad 8. Æn. ibi,

Et domus Herculei cuſtos Pinaria ſacri.

Quæ verba ſi docent familiam dictam *Pinariam*, non ſatis ſcio, cum ἀπὸ τῆς πείνης, id eſt, à fame dictos *Pinarios*, & alio prius nomine nuncupatos fuiſſe, Gyraldus aſſeruit Syntag. 17. adverſus Diodori & Livii auctoritatem.

6 *Fuitque obſervatum.*] Servius enarrans eum locum Virgilii lib. 8. Æneid.

Tunc lecti juvenes certatim. ——

Non vacat, inquit, *lecti. In ſacris enim Herculis liberi, nec ſervi intererant, nec liberti: adeo, ut Appius, qui ſacra hæc tranſtulit in libertos, & caruerit oculis, & intra annum omnem familiam perdiderit Potitiorum*, ut habet quoque Livius Decad. I. lib. 9. & Macrob. lib. I. Satur. ubi de menſe Majo. Sed & (ut id addas) ab æde Matutæ ſervi, ſervæque arcebantur, ut tradidit Plutarch. probl. c. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſervi & liberti, [1] ſed & canis arceatur, ſicut [2] ab arce Athenienſium, ubi Minervæ, [3] & à Delo, ubi Dianæ templum fuit, arcebatur, quod impurum & procax animal eſſet. [4] Neque fas viſum, ſacra Herculis qui libertatem impartivit, quique ex ſervitute gentes exemit, niſi liberos attrectare. Quod [5] Plateenſibus in uſu erat ut dum manibus illorum, qui pro Græciæ libertate ceciderant, parentant, & ſupremum exhibent officium, mancipia procul arceant. [6] Cujus exemplo Coi rem divinam Junoni exhibentes, à ſolenni epulo ſervos abegere. [7] Traditum vero eſt Rhodi, Lindi incolas, novo ritu Herculi immolare: nam maledictis ludibriiſque verborum Herculi litant, junctis bobus. Si quid vero honeſti pr[illegible]que in ſacrificio prolatum dictumve fuiſſet, tanquam ominoſum ſpretæ religionis crimen erat. [8] Idem in ſacris Eleuſinis, quæ Magna dicta ſunt, factitatum comperimus, in quibus mulieres mutuis probris conviciiſque ſe ince[illegible]

Plateenſes in parentationibus mancipia arcebant.

Coi.

Lindorum ſacra maledica.

Sacra Eleuſina & Lenæa maledica.

1 *Sed & canis.*] Plutarch. problem. capite 90. Plinius libro 10. capite 29. Non æditui alteriuſve diligentiæ, ſed religioni tribuit, quod canis & muſca Herculis templum non intrarent.

2 *Ab arce Athenienſium.*] Plutarchus ejuſdem operis cap. 111. Pauſanias lib. 1.

3 *Et à Delo.*] Strabo lib. 10.

4 *Neque fas viſum.*] Supra ad verbum fuit obſervatum.

5 *Plateenſibus.*] Siquidem bellum inituri vota publice diis nuncupaverant, ſi viciſſent Græci pro libertate, certamen liberum, ludoſque libertatis in plateis edituros, teſte Diod. Siculo lib. 11. Unde nulli ſervo fas erat quicquam contrectare quod ad hujuſmodi ſacrum pertineret, ut refert Plutarchus in Ariſtide.

6 *Cujus exemplum Coi.*] Phylarchus antiquus poëta verſibus quos ſic Latine converſos habes,

Surii ſoli quidem liberi ſacrificant
Homines apud illos liberum die[illegible]bentes.
Servorum nullus prorſus ingrea[illegible],
vel paulum.

Idem Machareus rerum Coaru[illegible] & illorum auctoritate Athenæ li[illegible]bro 14. capite 17. qui & idem [illegible]que ſcripſerat libro ſexto, cap[illegible] poſt princip. Sed & Æginæ M[illegible]phagi Neptuno ſacra facientes ſ[illegible] non admittebant ex Plutarchi [illegible]blem. capite 157.

7 *Traditum vero.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Idem in ſacris*, ſun[illegible]ctantii lib. 1. cap. 21. Philoſtrat[illegible] Imaginum. Zenodoti in Collect[illegible] Adagiorum, in illo adagio, λι[illegible] τῶν θυσίαν. Gregorii Nazienzen[illegible]ma στηλιτευτικῇ, & nonnihil ad [illegible]meſium.

8 *Idem in ſacris Eleuſinis.*] H[illegible] Diodoro Siculo lib. 6. cap. 2. [illegible] ab Eleuſinis ſacris profani & per[illegible]ni arcebantur, ut Lilius annota[illegible] Callimacho Syntagmate 14.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

, & maledictis ſolent convitiari. Et in [1] feſto quod Lerum Athenienſes vocant, fœda convicia per riſum & cum invicem poëtæ jactitant, & contumeliis ſe laceſnt. [2] Apud Coos autem ſacerdos muliebri veſte amius, & mitra caput ornatus, Herculi ſacrum facit, & viimam cædit: ſicut [3] in Attide viri ornatu muliebri, mueres virili, Veneri rem divinam faciunt. Cui perſimile t, quod [4] in Mutinini ſacello, mulieres togis prætextis velatæ, Romæ ſacrificant. Nonnulli coturnice, [5] ut hœnices, plerique humana victima, ut [6] Carthaginens, Herculi litant. [7] In pantheo quoque ſtatis diebus in cris Herculis mactabatur homo, fœdo facinore & perniali exemplo. Fuitque literis proditum, ab ignavis vota lerculi & preces effuſas non exaudiri, quod ſoli ſtrenuo pervigili proſperos ſucceſſus faceret, & propitius foret. ed præter hanc aram fuit alia [8] Victoris Herculis in foro oario, qui Triumphalis dictus eſt, cujus ſtatua ab Evandro crata triumphi die habitu triumphali ornabatur. Alia [9] ad circum

Veneris ſacrum in Attide.

Sacra alia & diverſa Herculis.

Carthaginenſes.

Ara victoris Herculis.

1 *Et in feſto quod Lenæum.*] Ex aliis lem Lilius ſyntagma. 17. ubi de Anhiſteria celebritate.

2 *Apud Coos.*] Plut. Probl. c. 171.

3 *In Attide.*] Macrob. lib. 3. Saurnal. cap. 8.

4 *In Mutinini ſacello.*] Nullibi, ut rat hic ante, legitur *Mutininos:* ſed bique *Mutinios*, ſive *Mutinos*, ut eſt pud Virgilium (ſi is eſt) in obſcœno armine,

Furi rubricato minare Mutino. * Tertullianum in Apologetico cap. 24. Arnobium adverſus gentes lib. 4. D. Auguſtinum de Civitate Dei, lib. 4. cap. 11. Sed unde id acceperit Alexander non meminit.

COLERUS.

* *Mutinus* idem eſt cum Priapo, Auguſtin. lib. 7. cap. 24. Et quid in celebratione nuptiarum ſuper Priapi ſcapum nova nupta ſedere jubebatur. Idem enim Lactantius lib. 1. cap. 20. de *Mutino* affirmat, & Arnobius. Mirum vero Tiraquellum non meminiſſe, hæc à Feſto ſumſiſſe Alexandrum. A *Mutino* dicuntur, *Mutoniati*, id eſt, bene vaſati: & *Mutonium*, illa ipſa corporis obſcœna pars, qua viri ſumus.

TIRAQUELLUS.

5 *Ut Phœnices.*] Arrianus lib. 2. de Rebus geſtis Alexandri.

6 *Carthaginenſes.*] Plinius l. 36. c. 5.

7 *In Pantheo.*] Plinius ſcribit prædicto loco, *Pœnos in Pantheo humana victima omnibus annis ſacrificaſſe.*

8 *Victoris Herculis.*] Plinius l. 34. cap. 7. in prin. & lib. 35. cap. 4. & Macrobius lib. 3. Satur. c. 6.

9 *Ad circum maximum.*] Plinius lib. 34. c. 8. meminit quidem Herculis, qui fuit in æde Pomp. Magni: ſed fuit alia ædes ipſius Herculis Magni cuſtodi circi Flaminii, dedicata à L. Sylla in nona urbis regione, ut teſtis eſt P. Victor. Quo verſus Ovid. in Faſt.

Altera pars circi cuſtode ſub Hercule tuta eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ara Herculis cuſtodis. Herculis templum. Hercules victor. Herculis ædes rotunda. Ædes Achillis. Hercules olivarius & cubans. Herculis & Muſarum ara communis.

circum maximum Cereris, & Herculis qui cuſtos cog- minatur à Sylla, ex prædicto Sibyllinorum carminum it multi autumant, erecta & conſtructa. Templum quoe Herculi [1] juxta Tiberim mirabili ſtructura olim fuiſſe- gimus, [2] in quo ex decimis ſacrum fit, ubi duæ [3] aræ, exe earum altera mulieres deguſtare, ex altera viros tant veſci fas erat. Ad portam quoque [4] trigeminam Hercu s Victoris cognomento fuit, atque in eodem [5] boario fo ædes Herculis rotunda præcipuæ admirationis, [6] ad qu nec canes nec muſcas ingredi opinio eſt, ſicut [7] Achis ædem ante Boryſthenem nulla ales ingreditur. Fuit p- terea Hercules cognomento [8] Olivarius, & Hercus [9] Cubans. [10] Fuiſſeque Herculi & Muſis communem ar

1 *Juxta Tiberim.*] Diod. Siculus lib. 5. c. 2.

2 *In quo ex decimis.*] Idem ibid. refert Herculem dixiſſe eos, qui ſibi ad deos tranſlato, decimam bonorum dicarent, vitam felicem victuros. Decima vero ejuſmodi quod juxta legem fani Herculei daretur, *Profanata* dicta fuit Varroni lib. 5. de ling. Latina. Macrob. lib. 3. Saturnal. cap. 12. Quibus addito Marlianum in Topographia urbis Romæ lib. 4. cap. 6.

3 *Duæ aræ.*] Plut. in Problem. cap. 60.

4 *Trigeminam.*] Solinus cap. 2. poſt princ.

5 *Boario foro.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 1. Plinius lib. 16. cap. 29. & lib. 34. cap. 7. & lib. 35. cap. 4. Tacitus lib. 12. & Livius 1. Decad. l. 10. Ovid. Faſtor. 1.

Conſtituitque ſibi, quæ Maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de bove nomen habet.

COLERUS.

Boario foro.] Propertius:

Herculis ite boves, noſtræ labor ultima clavæ,
Bis mihi quæſitæ, bis mea præda boves:
Arvaque mugitu ſancite boaria lon
Nobile erit Romæ paſcua noſtra for

TIRAQUELLUS.

6 *Ad quam.*] Plin. dicto cap. lib. 10. & Solinus cap. 2.

7 *Sicut Achillis.*] Plin. dicto c. lib. 10. Solinus cap. 29. *Græci loca tibus carentia ἄορνα vocant, id eſt avibus.* Lucretius autem lib. 6. ea *verna* vocat, redditque ejus rei ra nem,

Principio quod Averna vocantur,
men id ab re
Impoſitum eſt: quia ſunt avibus c
traria cunctis, &c.

8 *Olivarius.*] Petrus Victor in urbis regione.

9 *Cubans.*] Idem auctor in 14. gione.

10 *Fuiſſeque Herculi & Muſis.*] Pl Proble. cap. 59. ubi ejus rei ratione reddit, & Eumenius in Oratione Galliæ Belgicæ Præſidem de Scho inſtaurandis. *

COLERUS.

* Græci vocabant Herculem M σταγέτην. Quod autem Alexander hujus ara, id de æde potius Hercu Muſarum intelligendum. Quanqu reſpexiſſe potuit Alexander Plut chum, cujus verba Probl. LIX. ſur

icirco Flaminio, à Fulvio Nobiliore ex cenſoria pecunia
nſtructam, mox à Martio Philippo Auguſti tempore ſa-
atam, fama vulgavit. Sed præter hæc templa, quæ in
mma religione & cultu maximo fuere, fuit [1] Hercules
onopios apud Octæos, ab Erythræis [2] Hippotonos, à
eltis [3] Ogmyos, ab aliis [4] Alexicacos, quaſi depulſor ma-
lrum cognominatus. Feruntque templum [5] Jolao nepoti
Hercule conſtructum, tantæ majeſtatis incolis fuiſſe, ut
à ſolitis deficerent ſacris, muti evaderent: rurſus ſi ſacra
perfecturos voverent, in priſtinam reſtitui ſanitatem.
ræcipuæ vero admirationis [6] apud Perſas colitur Hercu-
s in monte cui nomen Sambulos, qui per quietem ſacer-
otes monere dicitur, ut equos venatui ſiſtant ornatos: qui
um per nemora & ſaltus diu vagati fuerint, nullo rectore
octe redeunt ad ſtabula vacuis pharetris, mox omnes ſal-
s feris confoſſis conſtratos reperiunt, ita ut multo venatu
colæ ditentur. Apud Athenas vero [7] Cynoſarges tem-
um Herculis, [8] Gymnaſium & Lucus, maximi nominis
ant, quæ Philippus impotenti ira devaſtavit, & incendit.
loc etiam licet animadvertere, [9] ab Ilienſibus Herculi ſa-
cra

Templum Herculis à Jolao conſtructum.

Hercules apud Perſas.

Apud Athenienſes.

Hercules Ilienſibus invifus.

nt: ἀλλ' ἔτι κοινὸς ἦν βωμὸς Ηρακλέους
μουσῶν. Sed τὸ βωμὸς quid ni e-
m ædem ipſam ſignificet? Sed vi-
, quæ doctiſſ. vir Lævinus Torren-
ıs habet, apud Sueton. in Auguſto
p. 29.

TIRAQUELLUS.

1 *Hercules Conopios.*] Strabo lib. 13.
liis tamen *Cornopios* dicitur, ut ha-
t Lylius Gyraldus Syntagmate 10.

2 *Hippotonos.*] Alii legunt *Ipoctonos* à
ſtiola vineis infeſta, quam Erythræi
m vocant, quia eos ab hac beſtiola
erarit. Rhodiginus lib. 6. c. 7. ad fin.

3 *Ogmyos.*] Lucianus in Hercule
allico. Rhodigin. ubi ſupra.

4 *Alexicacos.*] Lactantius l. 5. c. 3.
anc Heſychius in inſula Melita ho-
ratum ſcribit.

5 *Iolao.*] Diod. Siculus l. 5. c. 2. ait,
*pud Agrenæos templum ſacratum ab
Hercule, qui præter cætera hic relata,
omnes eam incolentes urbem ab ipſorum
ortu, Iolao ſacras nutrire comas docuit:
quoad ampliſſimis victimis eum ſibi
Deum propitium reddant.* Fuerat autem
Herculis voluntarius comes & auriga
Iolaus, qui curru dicitur in Olympiis
ludis viciſſe. Pauſanias lib. 5.

6 *Apud Perſas.*] Ejus vero cogno-
men eſt *Sandes*, ut Agathius ex Beroſo
& Athenocle ſcribit Hiſtoriarum l. 2.
Monti vero nomen *Sambulos* teſtatur
Tacitus lib. 12.

7 *Cynoſarges.*] Livius 4. Decad l. 1.
in Themiſtocle in princip. Pauſanias
lib. 1. ubi ita dicit vocatum ab alba
cane. Stephanus, Suidas, Heſychius,
& diximus ſupra ejuſdem lib. cap. 4.

8 *Gymnaſium & Lucus, maximi.*]
Vide eodem cap. 4.

9 *Ab Ilienſibus.*] Strabo lib. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Mulieres apud Thraces odiosæ viris. Sic Venus apud Lemnios. Et Achilles apud Tenedios. Syracuſani. Caucaſii.

cra celebrari vetitum, quod Ilium Hercules olim depo-latus eſſet, eum propterea odio proſequuti perniciali. Sic [1] apud Thraces, mulieres tanto flagrarunt odio, quod O-pheum diſcerptum à mulieribus dicerent, ut viri uxoris ſtigmata inurerent, in Orphei ultionem. [2] Et Lemnii cu Vulcanum colant, quod apud eos enutritus foret, [3] Ve-rem quod Marti ſe miſcuiſſet, velut adulteram, adeo co-tempſerunt, ut nemo illi ſacrum faceret. [4] Tenedii quoq Achillem, quod Tenedum devaſtaſſet, ita infenſum hab-re, ut ſupplicio afficeretur, ſi quis reſtituto templo Ach-lem nominaſſet. Contra vero Syracuſanis Hercul promptum numen, & maximi cultus fuiſſe, quod ope P-ſerpinæ [5] Cerberum ex inferis eduxiſſe dicerent. [6] Cau-ſii etiam produntur Herculem ſummis percolere hono-bus, quod Prometheum vinculis exolviſſet: Jovi & M-nervæ infenſi, pleni perſuaſionis, tanquam Prometheo -tisfaciant, quod igniferis ſagittis aquilas & illorum nid incendant, fœtuſque evaſtent & depopulentur. Fer

Sibæ.

[7] Sibas circa Indum, adeo Herculem velut gentis auctor coluiſſe, ut pellibus amicirentur ut Hercules, clavas ge-rent, illaſque bobus & equis inurerent. Sicut [8] Tyri

Tyrii.

Gadi-

1 *Apud Thraces.*] Plutarch. in lib. de Sera numinis vindicta.

2 *Et Lemnii cum Vulcanum colant.*] Unde & *Lemnius* dictus eſt Virgilio libro Æneid. 8.

Hoc pater Æoliis properat dum Lemnius oris.

Et *Vulcania Lemnos* Val. Flacco l. 2. Argonauticω̃n, & vide infra lib. 6. c 4.

3 *Venerem quod Marti ſe miſcuiſſet.*] Quod fuit, ut cum ſpreta Venus à maritis tetrum odorem uxoribus immiſiſſet, illæ eam ob rem viris infenſæ, cum pellicibus conjuraverunt, uti eos è Thracio bello redeuntes ad unum omnes interficerent: quæ dicta, facta ſunt, niſi quod Hypſipyle Regis filia Thoanti patri pepercit. Hæc cum alii, tum Apollodorus in Argonauticis prodidit.

4 *Tenedii.*] Plutarchus Problem. c. 141. & ante eum Diod. Siculus l. cap. 16.

5 *Cerberum ex inferis.*] Servius l. 6. Æneid. ibi,

Tartareum ille manu cuſtodem in vi-petivit.

6 *Caucaſii.*] Ex Duridis Samii ſtoriis Rhodiginus lib. 7. c. 20.

7 *Sibas.*] Arrianus qui hos *Sibas* appellat lib. 8. de giſtis Alexandri. & poſtea eodem lib. ſcribit *Suraſe* & ipſos quoque gentem Indicam, -xime Herculem colere.

8 *Tyrii.*] Cicero de Natura deorum libro 3. & Diodorus Siculus lib. capite 4. *Herculis* autem *Tyrii* me-nit Quintus Curtius lib. 4. & A-nus lib. 2.

1 *Gad-*

Gaditani Herculem magni numinis inſtar habuere. Fuit-e memoriæ proditum, Herculem non unum fuiſſe, ſed ures. Nam præter [2] Tirynthium, etiam [3] Argivum, Thebanum, [5] Libycum, Cretenſem & [6] Ægyptium legi-us. Denique [7] Varro Hercules tres & quadraginta, ac oves trecentos enumerat, [9] Cicero ſex fuiſſe dicit. Græci vero Orpheos quinque fecere, & [11] Veneres quatuor.

Gaditani. Hercules plures. Joves 300. Orphei 5. Veneres quatuor.

1 *Gaditani.*] Pomponius Mela li-b 3. eo capite, quo deſcribit Hiſpa-æ & Septentrionis inſulas, poſt inc. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 24. Silius lib. 3. Punicorum, inter cæ-a æditui & ſacerdotes ab ejus tem-,

œmineos prohibent greſſus, ac limine curant
etigeros arcere ſues. ———

2 *Tirynthium.*] De quo Virgilius li-b 7. Æneid.

——— *Poſtquam Laurentia victor,*
Geryone extincto, Tirynthius attigit arva.

bi Servius, *A Tirynthe*, inquit, *civi-te Argis vicina, ubi nutritus eſt*, & em Virgilius l. 8. de eodem loquens,

Ecce furens animis aderat Tirynthius. -

bi & ipſe Servius, *à Tirynthe, in qua tritus eſt civitate.* Idem Servius l. 8. uſdem operis in eum locum,

Naſcenti cui treîs animas Feronia mater,
Horrendum dictu, dederat: terna arma movenda.

ivenalis Satyra 11.

Nam cum ſis conviva mihi promiſſus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes. ———

atius lib. 4. Thebaidos,

——— *Suus exit in arma*
Antiquam Tiryntha Deus, non fortibus illa
Infœcunda viris, famaque immanis alumni
Degenerat. ———

Jam, ut ibi ſcribit Lactantius interpres, *in urbe Tirynthe natus eſt Hercules, unde & Tirynthius dicitur.* Vide tamen Herodotum lib. 2. & Arrianum d. lib. 8. ex quibus poſſet videri hic *Tyrium* legendum eſſe: niſi cæteri auctores repugnarent.

3 *Argivum.*] Varro de ling. Latina lib. 4. Cornelius Tacitus lib. 2. Arrianus lib. 1. illius ipſius operis. Servius d. lib. 9.

4 *Thebanum.*] Herod. lib. 2. Arnobius adverſus Gentes lib. 2. Servius ubi ſupra. Philoſtratus in vita Apollonii lib. 2. Arrianus l. 8. non ſemel. Nam & hinc Theocritus in Idylliis illum Βοιώτιον appellat, quod eſſet ex Thebis Bœotiæ.

5 *Lybicum.*] Servius ubi ſupra.

6 *Ægyptium.*] Cicero de Natura deorum lib. 3. Diod. l. 1. cap. 2. Pomponius Mela lib. 3. Arrianus l. 3. & 8. Philoſtratus ubi ſupra, atque etiam libro 2. Herod. l. 2.

7 *Varro.*] Servius ubi ſupra, in verbo, *Tirynthium*, ubique tamen Lilius Gyraldus legit *quatuor & quadraginta.*

8 *Joves trecentos.*] Tertullianus Apolog. cap. 14. *Romanus*, inquit, *Cynicus Varro trecentos Joves, ſive Jupiteres dicendum, ſine capitibus introduxit.*

9 *Cicero.*] Lib. 3. de Nat. deorum.

10 *Græci vero Orpheos quinque.*] Auctor Suidas.

11 *Veneres quatuor.*] Cicero de Nat. deorum, *Venus*, inquit, *prima Cœlo & Die nata, cujus in Elide delubrum videmus. Altera ſpuma procreata, ex qua & Mercurio Cupidinem ſecundum natum accepimus. Tertia Iove nata & Dione, quæ nupſit Vulcano. Sed ex ea & Marte natus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tuor. [1] Sicut enim præſtantiſſimos & ſumma prudentia v
ros Jovis filios, ut Æacum & [3] Minoa, & [4] ſemideos, q
à Jove genus ducunt: ferociſſimos, Neptuni tanquam
mari genitos, ut [5] Cyclopes & Læſtrygones: monſtroſ
vero & ignobiles, è terra editos vetuſtas nuncupavit, u
[6] Tityum & [7] Antæum: [8] ita omnes qui vario & ſolerti in
genio, fortiſſimum aliquod facinus geſſere, vel pericul
ſublevandis hominibus profuere, aut alicujus ingenuæ art
aucto

Jovis filii. Neptuni. Monſtroſi.

natus Anteros dicitur. Quarta Syria, Tiroque concepta, quæ Aſtarte vocatur, quam Adonidi nupſiſſe traditum eſt.

COLERUS.

Et Veneres quatuor.] Plato in ſympoſio, *duas Veneres facit*, τὴν οὐρανίαν, id eſt, *cœleſtem*, ſeu potius, cum Cicerone, *Cœligenam*: Alteram, τὴν πάνδημον *volgivagam*. Pauſanias his addit tertiam Ἀποστροφίαν ἵνα, inquit, ἐπιθυμίας τε ἀνόμου καὶ ἔργων ἀνοσίων ἀποστρέφῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Hanc Latine *verticordiam* appoſite poſſis nuncupare.

TIRAQUELLUS.

1 *Sicut enim.*] Idem Rhodiginus l.3. cap. & l.20. cap.28.

2 *Æacum.*] Is fuit Jovis & Europæ filius, ut ſcribit Diodorus. Alii ex ipſo Jove & Ægina, ut Pindarus.

3 *Minoa.*] Diodorus ubi ſupra.

4 *Semideos.*] De quibus Ovidius lib.1. Metam. ubi ita facit Jovem loquentem,

Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Semideumque pecus.

5 *Cyclopes & Læſtrigonas.*] De quibus ipſis duobus Strabo lib.1. & Phurnutus addens *Aloidas*, quos omnes Neptuni filios vocatos fuiſſe tradit: quod violenti & audacioris animi eſſent. Vide Plinium lib.7. cap.2. poſt princ.

6 *Tytium.*] Homerus l.7. Odyſſeæ,
Ἥρων ἐποψόμενον Τιτυὸν γαιήϊον υἱόν.
Et l.11. ejuſdem operis,
Καὶ Τιτυὸν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱ
Et Virgilius lib.6. Æneidos.

Necnon & Tityum terræ omniparen alumnum.

Id eſt, *filium*, ut interpretatur Serviu aliter Nonius Marcellus, & diximus nostris commentariis in *l. ſi unquam* in verbo *& ſuſceperit liberos.* num. 5 mox è diverſo.

7 *Antæum.*] Nam & hunc *terrigenam Libyæ* vocat Statius lib.7. Th baidos.

Terrigenam ſudaſſe Libys. ——

Sed tu vide Euſebium Chronogr phum, qui id fictum eſſe arbitratur.

8 *Ita omnes.*] Cornelius Tacitus l bro 2. Annal. ubi de Canopo loqu tur, ſcribit ejus indigenas Herculer apud ſe ortum & antiquiſſimum pe hibere, eoſque qui poſtea pari virtu fuerint, in cognomentum ejus adſc tos. Idemque de Moribus Germano de eodem Hercule ſic ait, *Quidqu ubique magnificum eſt, in claritatem ej referre conſenſimus.* Servius enarra eum locum lib.8. Æneid.

Naſcenti cui treis animas Feronia m ter,
Horrendum dictu dederat.

Mos, inquit, *Herculis fuit, ut etiam n rogatus laborantibus ſubveniret.* Tu *enim*, ſicut Varro inquit, *omnes qui fo titer fecerant, Hercules vocabant* Itemque l.11. in eum locum,

Atride Protei Menelaus ad uſque lumnas
Exulat. ——

inquit, *omnes fortes Hercules diceba tur.*

ctor vel princeps foret, à majoribus Herculis nomina tu-re. Sed quod de Libyco Hercule dictum eſt, meminiſſe portet, quod hic Libycus, Ægyptius nuncupatur, [1] qui ilo natus, Phrygias literas primus inveniſſe, & per ma-us poſteris dediſſe traditur. *Hercules qui appellati. Hercules Libycus.*

1 *Qui Nilo natus.*] Cicero lib. 3. de tura deorum enumerans ſex Her-les, *Alter*, inquit, *traditur Nilo natus gyptius, quem ajunt Phrygias literas ſcripſiſſe.* *

COLERUS.

* Illud quoque ex Feſto annotatum oportuit, hoc capite: *Hercules Aſtrologus dictus, quod eo die ſe flammis injecit, quo futura erat obſcuratio Solis.*

CAPUT XV.

Quo tempore primum prætores creari cœpere, & quod jus, quæve illorum poteſtas fuerit.

PRoditum [1] memoriæ eſt, ab ortu Urbis, ad annum fere trecenteſimum & nonageſimum, prætorem, qui jus in Urbe diceret, nullum Romæ extitiſſe. Fuerat enim hoc onſulis munus, & illorum qui in ſummo erant magiſtratu, per jure controverſo reſpondere. Sed quia à jure dicen-o, ingruente bellorum tumultu, perſæpe eos avocari portebat, prætore ac proprio magiſtratu, qui jus in urbe iceret, opus eſſe viſum fuit. Igitur quo tempore tribuni ilitum conſulari poteſtate eſſe deſiere, quum jam de con-libus ex plebe creandis magnis contentionibus agitari œptum eſſet, eaque res inviſa patribus infamiſque habere-ur, neque aliter ſedari videretur poſſe: tum primum le-iendæ multitudinis cauſa, ut conſul etiam de plebe fieret, patribus eſt impetratum, invicemque ipſa plebs ut præ-or unus ex patribus crearetur, [2] qui jus in urbe redderet, haud

TIRAQUELLUS.

1 *Proditum memoriæ eſt.*] Id initium ſque ad eam clauſulam, *Fuit enim is urius.* eſt Livii 1. Decad. lib. 6. in fin. lib. 7. in princip. & Pomponii Juſconſulti in *l.* 2. §. *cumque conſules. ff. e Origine jur.*

COLERUS.

2 *Qui jus in urbe redderet.*] ff. de orig. Jur. §. 27. *Cumque conſules avocarentur bellis finitimis, neque eſſet, qui in civitate Ius reddere poſſet: factum eſt, ut prætor quoque crearetur, qui urbanus appellatus eſt, quod in urbe Ius redderet.* Vide & Feſtum.

1 *Prætor*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Spur. Furius primus prætor.

haud dubie aſſenſit. Fuit enim is Spurius Furius M.
filius primum [1] prætor ex patribus, eique ut aliquibus l.
noris inſignibus conſpicuus foret, curulem ſellam, ut co
ſuli dictatorique, & eadem auſpicia eſſe voluere. Nec
apud patritios honos iſte manſit. Nanque haud diu p
[2] Quintus Publius Philo primus de plebe, adverſante ſe
tu prætor factus eſt: communicataque tam prætura, qu
conſulatus cum plebe fuit. [3] Sed cum prætores magis
uſu reipublicæ viderentur, ita brevi illorum numerus
ctus fertur, profecto ut mirum ſit quam facile coalueri
Quippe latius propagato & aucto imperio, quo temp
Attilius Calatinus primo Punico bello dictator, extra I
liam duxit exercitum, cum obire tantum munus ſolus n
poſſet, duo prætores creati, exque his alter urbanam, [4] al
peregrinam juriſdictionem ſortiti fuere. Et quia pleru
que uſu veniebat, ut urgentibus hinc inde hoſtibus, & m
tiplici bello ingruente, ferro & armis decernendum for
[5] prætores, ſicut conſules, [6] provincias ſortiri, hiſque & ex
citibus [7] cum imperio præeſſe cœpere, ibique non ſol
jus dicendo, ſed armis imperitando imperium exercue
[8] Ipſis enim licet ad jus dicendum creatis, non tame
be

Prætorum numerus auctus.

l. 2. §. deinde ff. de orig. jur.

Prætor urbanus & peregrinus.

Prætores provincias ſortiti.

TIRAQUELLUS.

1 *Prætor ex patribus.*] Livius d. l. 7. in princ. *

COLERUS.

* Vide & Suidam in voce πραίτωρ.

TIRAQUELLUS.

2 *Q. Publius Philo.*] Livius ejuſdem Decad. lib. 8.

3 *Sed cum Prætores.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Et quia plerumque.* ſunt L. Flori Epito. Livii lib. 19.

COLERUS.

4 *Alter peregrinam.*] Qui dictus ideo fuit *peregrinus* cognomine. Pompon. *ff. de orig. jur.* §. 28. Et *l.* 9. §. 4. inf. de dolo, citatur 30. liber Prætoris *Peregrini* à Labeone compoſitus.

5 *Prætores, ſicut conſules.*] Feſtus: *Initio Prætores erant, ſicut Conſules, & ii bella adminiſtrabant: quorum tabernaculum quoque dicebatur Prætorium.*

TIRAQUELLUS.

6 *Provincias ſortiri.*] Tullius in
in Verrem Act. & alii plurimi, q
videbis in noſtris commentariis I
migeniorum in 17. quæſt. in 1. op
num. 44.

7 *Cum imperio.*] Apud Livium
Decad. lib. 5. Minio Antiochi Re
Rom. legatis. *Cur*, inquit, *Syracu*
atque in alias Græcas Siciliæ urbes Pr
torem quotannis cum imperio, & vir
& ſecuribus mittitis?

8 *Ipſis enim licet.*] Livius 3. Dec
lib. 3. *Ne Prætoribus quidem* (ait)
ad jus dicendum creati erant, vacat
belli adminiſtratione data eſt. Valeri
Prætorem in Apuliam ire placuit,
exercitum à Terentio accipiendum
ex Sicilia legiones veniſſent.

1 Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lli cura vacatio dabatur. Qui tametſi in imperio eſſent, a tamen provinciæ ſine decreto ſenatus aut populi juſſu utare non poterant. [1] Neque diu poſt, primo Punico acto bello, cum Galli tranſalpini in Italiam irrumperent, [2] uatuor prætores creati lege Bebia fuere: quæ jubebat, ernis ad quaternos creari licere. [3] Manſitque hic numeis ad primum fere Macedonicum bellum, quibus & belli mma commiſſa fuit, illorumque auſpiciis egregiæ res ſtæ plerunque ſunt. Tunc quoque additis provinciis, & gno incremento rebus auctis, cum M. Cato Sardiniam tineret, Siciliaque & Hiſpania imperio accreviſſent, maque indies prætores ex uſu forent, illorum numerus aus fertur, [4] ut ſeni crearentur. Poſt temporum vero curula, quibus [5] Cornelius Sylla Rempublicam in dominationem

Prætores 4. Lex Bebia.

Prætores 6.

Neque diu poſt.]Livius 4. Dec. l. 3. L. Florus ejuſdem Livii Epitome l. Ipſe autem Liv. 4. Dec. l. 10. *Præte*, inquit, *quatuor poſt multos annos Bebia creati, quæ alterius quaternos bat creari.* Ex quo loco haud dubie epit Alexander quod hîc ſcribit: ita, ut quod Liv. dicit *alterius quaos*, hic *à ternis ad quaternos* dicat.

MERCERUS.

2 *Quatuor Prætores lege Bœbia.*]Hulegis ſenſum non eſt aſſequutus Ander, ſicut Paulus Manutius, lib. Legibus Rom. Jubebat vero hæc l, alternis annis quaternos Prætores ari, cum antea quotannis ſeni creatur. Idque probare poſſumus intione. Apud Livium certe, ſi evol Prætores ſingulorum annorum, nperies alternis annis ſenos, alterquaternos Prætores factos. Præter non videtur conſentaneum quod bit Alex. *lege Bæbia cautum, ut Præs crearentur à ternis ad quaternos.* tatum enim Romæ nunquam fuiſſe letur, ut tres eſſent Prætores. Epime Liviana, lib. 20. tradit *numerum etorum ampliatum fuiſſe, ut quatuor ent.* Idque multo ante legem Bæm quidem.

TIRAQUELLUS.

3 *Manſitque hic numerus.*]Livius 4. Decad. lib. 2. *Sardiniam*, inquit, *M. Portius Cato obtinebat, ſanctus & innocens, &c.* Et paucis interjectis, *Sex Prætores illo anno primum creati, creſcentibus jam provinciis, & latius pateſcente imperio.* Et Pomponius in *l.* 2. §. *capta. ff. de orig. jur.*

COLERUS.

4 *Ut ſeni crearentur.*] Jam igitur in univerſum *ſex* erant. Ex his duo Juri dicundo præerant, reliqui in provincias mittebantur expertes Judiciorum. Id manſit donec Quæſtiones perpetuæ conſtitutæ, anno urbis DCV. Lucio Cenſorino. NV. Manilio Coſſ. patribuſque tunc viſum, ut in totum magiſtratus ſui annum, prætores in urbe manerent, è quibus duo, more priſco, Jus dicerent: reliqui quatuor publicis Judiciis præeſſent. Iidem omnes exacto anno, ſorte in provincias Prætorias mitterentur. Lipſ, ad 1. Annal. Taciti.

TIRAQUELLUS.

5 *Cornelius Sylla.*] D. *l.* 2. §. *deinde Cornelius.*

COLERUS.

Cornelius Sylla.] Errare hoc loco Pompo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tionem vertit, cum plures de parricidiis, de ſicariis de ſis leges tuliſſet, ut eſſent qui eas tuerentur, quatuor qui d ri-
Prætores 10. minibus inquirerent, veteri numero adiecere, [1] ita ut dem crearentur. [2] mox Iulius Cæſar numerum ampliavit. *Prætores 12.* un præter hos annonæ & rei frumentariæ præfecit duos, an- vehendos commeatus, qui frumentarii ſeu Cereales ti: quibus ut ne quid commeatus, frumentique vrbi de et, prævidere præcavereque negocium erat. [3] Et mox os, qui

Pomponium I.C. qui putat publ. Quæſtorum numerum eundem fuiſſe cum Prætoribus (cum tantum duos Prætores addiderit Sylla) doctiſſ. idem Lipſius monet. Igitur uſque ad Jul. Cæſarem non amplius octo Prætores Roma vidit.

MERCERUS.

1 *Ita ut decem crearentur.*] Locus hic explicatu difficilis. Utrinque enim firmæ auctoritates, & rationes. Pro Alexandro ſtat Pomponius JC. Deinde uno & eodem anno, Nempe quo Cic. Prætor fuit, colligas decem Prætores fuiſſe, partim ex Orat. pro Cluentio: partim ex Aſcon. Nempe ipſum M. Ciceronem, repetundarum: C. Aquilium Gallum, ambitus: C. Orchnium, peculatus, Q. Naſonem, de falſo: M. Pletorium, & C. Flaminium, inter ſicarios: Qui omnino ſunt ſex. Quibus ſi addas ex Aſconio P. Caſſium, majeſtatis: Et C. Antonium, ex eodem Aſcon. in Orat. contra C. Antonium, & Catil. competit, erunt octo. Quibus denique ſi addas Urbanum, & Peregrinum, manifeſto ſunt decem Prætores. CONTRA Alexandrum tamen, & Pomponium multa faciunt. Diod. lib. 42. ſcribit. *C. Cæſarem quo pluribus gratificaretur, poſt oppreſſam jam libertatem decem Prætores creaſſe.* Quod non obſervaſſet, ſi ante ea tempora receptum id fuiſſet. Deinde, eo anno quo Cic. revocatus eſt ab exilio, videntur tantum octo Prætores fuiſſe. Nam in Orat. pro Milone: ſcribit, *Septem Prætores conſenſiſſe, ut lex ferretur ſuo reditu;* eoſque nec plures numerat Orat. Poſt reditum in S tu. Oratione autem pro Sextio. & Piſonem ſcribit, *Omnes Prætores tr unum legem de ſuo reditu promuſſe.* Tertio, Cælius epiſt. 8. lib. 8. hil. Octo tantum Provincias Pra ias conſtituit, eaſque tantum octo me- rat Paulus Manutius, Comme in illum locum. Quare non ſine ua ratione vir doctiſſimus pronun it, Pomponium illum graviter erra & multos etiam inter quos hic Ale t, in errorem induxiſſe: in eo ſ m quod tradit de hoc numero Præt n.

TIRAQUELLUS.

2 *Mox Iulius Cæſar.*] Hæc uſ ad clauſulam, *Et mox alios.* ſunt ex 2. §. *deinde Cajus.* *

COLERUS.

* Cæſar Dictator primus in uit decem, quo pluribus bellorum iis honorem eum gratificaretur. I libro XLII. Ἵνα πλείες αὐτῶν (α- γωνιςῶν intelligo) ἀμείψῃ, ςρα νὲς τε δέκα ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀποδεῖξ κ ἱερέας ὑπὲρ τὸ νενομισμένον; quod m- ponius refellit diſertim. Sed ne eo numero ſtetit Cæſar, creavitque n- nio poſt XIV. iterumque ann oſt XVI. idque ut Dio idem ait, in al- tos annos. Lipſius inibi.

TIRAQUELLUS.

3 *Et mox alios.*] Tranſpoſit unt hæc Alexandri verba, quæ C. ſari tribuunt, quod ille nuſquam, ſ pri- mum Divus Auguſtus fecit: i im auctor fuit, ut cura ærarii à Qu ori- bus urbanis, ad Prætorios, Præt ſve tranſiret: uti refert Suetonius Au- guſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

qiærarii curam agerent, adjecit. Divus deinde [1] Augu-ſt ſedecim explevit numerum, tametſi præturæ candidos duodecim [2] ab Auguſto editos, auctores ſint: quem nnerum non exceſſurum Tyberius jurejurando firmavit. Imum [3] divus Claudius alios conſtituit, qui deficientium

gu cap. 36. Prætorum autem ærarii ininit Tacitus lib. 1. 13. & 20.

MERCERUS.

t mox alios qui ærarii.] Hæc etiam ex mponio, Alex. eſt mutuatus. Scriptes vero rerum Romanarum, Prætem Ærarii quod ſciam non meminnt. Dio. lib. 43. expreſſis verbis trt *Ædilibus*, non *Prætoribus* attribim ærarii curam. Nec in ea re quicqin videtur mutatum, uſque ad princiium Auguſti. Qui eam curam Prætos viris demandavit. niſi forte eam cm dicas reſtitutam Quæſtoribus, ex quod Sueton. Aug. 36. ſcribit, *uſtum auctorem fuiſſe ut Ærarii curaquæſtoribus ad Prætorios viros tranſir* Quod tamen negat Dio. Quod at Alex. *Auguſtum ſedecim Prætornnumerum explevisse*, verum id quid eſt, ſed nec Auguſtus id fecit prim, nec is numerus diuturnus fuit. Qd ut facilius intelligas, hæc habe d Prætorum numero, poſt everſam li tatem, à C. Cæſare. C. Julius Cæſa primus *decem* Prætores fecit, aut ſam ut *decem* Prætores ordinarii eſſe. Auctor Dio. lib. 43. Deinde ien Cæſar, anno urbis 709. *quatuordm* fecit. Auctor idem Dio. l. 43. Tı anno ſequenti, *ſedecim*: ut idem D tradit. Suetonius ſolum hoc tradi *Prætorum numerum à Cæſare amplum fuiſſe*. Non addit quis numerus iserit. Poſt Cæſarem Auguſtus prima quidem *decem* tantum Prætores fe, idque pluribus annis: ut auctor e Dio. lib. 53. Poſtea Anno 764. Idem Dio lib. 56. tradit, *ſedecim* Ptores fecit, quia tot Præturam petiant, quorum nullum offendere volet. Poſterioribus autem annis *duodm* tantum fecit. Quare hic numerus dicitur à Cornelio Tacito Ann. 1. *ab Auguſtu traditus*. Ex quibus etiam aliqui forte curam Ærarii geſſerunt. Nam *Ærario præfectos* Sueton. vocat *Prætorios*, & *Prætores*. Aug. 36. Claud. 24. & Tacitus 4. hiſt. Poſt Auguſtum etiam varie habitus eſt Prætorum numerus: nam Tiberius modo *duodecim* modo *quindecim* creavit, ut auctores ſunt Dio. lib. 58. & Cornelius Tacitus. Claudius vero alias *quatuordecim*, alias *octodecim*, alias etiam medio inter hos numero. ut auctor eſt Dio. lib. 60.

TIRAQUELLUS.

1 *Auguſtus.*] In d. *l.* 2. ubi ſupra, verſic. *D. deinde Auguſtus*, & Suet. in Auguſto, cap. 37. *

COLERUS.

* Anno urbis D.CCXXXI. minuit Auguſtus Cæſarianum numerum retraxitque ad decem. Dio lib. 53. An. D.CCLXIV. creavit XVI. propter turbam Competitorum; *ita tamen* (ait Dio lib. 56.) *ut poſterioribus deinceps multis annis XII. duntaxat crearet.*

TIRAQUELLUS.

2 *Ab Auguſto.*] Cornelius Tacitus lib. 1. *Candidatos* (ait) *præturæ duodecim nominavit, numerum ab Auguſto traditum, & hortante ſenatu, ut augeret, jurejurando obſtrinxit, ſe non exceſſurum.*

3 *D. Claudius.*] In d. *l.* 2. ubi ſup. verſ. *poſt deinde D. Claudius*. Nam & noſtris legibus Prætores agnoviſſe de fideicommiſſis ſatis conſtat ex *l. ſi etiam ſervum.* §. *ſi quis. ff. de fideicommiſſ. liber.* Sueton. autem de ipſo Claudio in vita ipſius c. 23. *Iuriſdictionem*, inquit, *de fideicommiſſis quotannis, & tantum in urbe delegari magiſtratibus ſo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tium voluntates tuerentur, & de fidei commiſſis jus re-
rent, quos fideicommiſſarios vocavit: [1] quo tempo ad
decem & octo prætores, quod nunquam antea factum,
excrevit numerus. Et quum pupillis tutores[2] à conſulibus
ante poſcerentur, [3] Marcus Antoninus philoſophus, omni
doctrina homo eruditus, cujus pleraque extant egregia fa-
cinora militaria, ut diligenti diſquiſitione tutores pupillis
darentur, proprio magiſtratui eam curam demandavit, qui
tutelaris dictus eſt. [4] Denique nullo præfinito numero tot
fuere, quot expedire reipublicæ viſi ſunt: quod lege præ-
toria cavebatur, cujus verba ſubjeci: JURIS diſceptator
qui privata judicet, judicarive jubeat, prætor eſto: juris ci-
vilis cuſtos eſto: huic poteſtati parento: quotcunque ſe-
natus creverit, populuſque juſſerit, tot ſunto. & infra. Quam
lata autem in jure dicundo prætorum juriſdictio fuit,
multis documentis oſtenditur. Nam & [5] bonorum poſ-
ſeſſionem dare, & ad defuncti bona hæredem admitte,
in-

Prætores decem & octo.

Magiſtratus tutelaris.

Prætorum in jure dicundo juriſdictio, quam lata fuerit.

litum in perpetuum, atque etiam per provincias poteſtatibus demandavit. *

COLERUS.

* Ulpianus J.C. Inſt. tit. 25. *Fideicommiſſa non per formulam petuntur, ut legata: Sed cognitio eſt, Romæ quidem conſulum, aut Prætoris, qui Fideicommiſſarius vocatur, in Provinciis vero Præſidum Provinciarum.* Vide & l. 178. de V. S.

TIRAQUELLUS.

1 *Quo tempore.*] Nam ut ſcribitur in d. l. ubi ſupra, *D. Claudius duos Prætores adjecit, qui de fideicommiſſis jus dicerent, ex quibus unum D. Titus detraxit, & adjecit unum D. Nerva, qui inter fiſcum & privatos jus diceret. Ita decem & octo prætores in civitate jus dicunt.* Hæc ibi.

2 *A conſulibus.*] Claudius, teſte Sueton. cap. 23. ſanxit ut pupillis extra ordinem tutores à Coſſ. darentur. Modeſtinus quoque *l. 1. ff. de confir. tutor.* meminit conſularis poteſtatis in ſupplendo quod deficit tutori to. Plinius quoque ad Quadratum 9. Epiſtol. ſcribit, Cornutum à Coſſ. tutorem datum. cujus juris procm expoſui in libello, de jure Liberorum, cap. 1.

3 *M. Antoninus Philoſophus.*] ius Capitolinus in vita illius.

4 *Denique.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quam lata.* ſunt Ciceronis 3. de Legibus. Cavendum autem ab Alexandro, qui legem Ciceronis ti- tiam de Prætoris imperio viguiſſe ex- iſtimat, ubi lege Prætoria cautum ir, quam ſcilicet ipſe Cicero de imperio prætoris ſuæ Reip. ut alias comp es ad inſtar Platonis confinxerat.

5 *Bonorum poſſeſſionem.*] Ex ris ll. in l. *ſed cum patrono*, in princ & *l. bonorum, & l. ſeq. ff. de bon. p* & alibi ſæpe eod. tit. & in tit. *de bon. poſſ. ſecund. tab.* & ex Cicerone in 3. in Ver- rem act. & Vale. Maximo lib. 7. 7. ubi de Genutio quodam & Veti le- none loquitur.

I on-

[2] nnunquam jus conſtituere, & vetus abrogare poterat: ſervos manumittere, [3] judices delegare, [4] tutores pupillis mime inviſos conſtituere: [5] dolo vel metu lapſis, aut vi dectis ſubvenire, [6] de fide, [7] deque jurejurando: [8] tutela mandati, pro ſocio, fiduciæ [9] deque empto, vendito, [10] locato, conducto jus dicere, ſuæ cognitionis erat. [11] Læſos quoque immatura ætate [12] vel ſexu, in integrum reſtituere:

Nonnunquam jus conſtituere.] Sic Lus, *Penes quem* (de Prætore loquiti *magiſtratum omnis publici privatiq juris poteſtas, ut & novum jus conſtere, & vetera abrogare facultas eſſe* Ex quo Feneſtella, ſi is eſt auctor, d magiſtratibus Romanorum c. 19. Tophil. l. 1. Inſt. de bonor. poſſeſſ.

Servos manumittere.] Ex *l. 1. ff. de o prœt. l. non eſt. & l. ego. & l. pater. ff manu. vindic.*

Iudices delegare.] Ex *l. mandato. ff offi. ejus, cui mand. eſt juriſd. & l. ſ. & l. prætor. ff. de juriſdict. omn. jud.*

Tutores, &c.] Jul. Capitolinus i M. Antonino Philoſopho, tradit illi prætorem primum tutelarem fece, cum ante tutores à Conſulibus jcerentur. Verum longis ante temjibus id munus prætorum quoque iſſe, conſtat ex eo, quod ſcribit Lis 4. Decad. lib. 9. *Tutore*, ait, *à Triis & prætore petito, &c.* Ex quibus um verbis intelligis id quoque mu: Tribunorum olim fuiſſe. Id quod o alibi reperies. Noſtris autem legus & Proconſul & Præſes, & magratus municipalis tutores dare poſſt. * *l. 1. & 3.* & aliis multis, *ff. de t. & curat. dat. ab his.* De Prætore aem minime dubitatur *l. prætor. & lc mandante.* §. 1. & 2. eod. tit. & *l C. de offic. præto.*

COLERUS.

[a] Legatus quoque Proconſulis po. *l.* eadem §. 1. Adde *l. 8. l. 9. de offic. oconſulis.*

TIRAQUELLUS.

5 *Dolo, vel metu lapſis.*] Nam quod ad dolum pertinet, peculiare edictum eſt prætoris, ut videre eſt ex *l. 1.* in princip. & per totum *tit. ff. de eo quod me. cau. De vi* in *l. 1. ff. de vi & vi arm.* & apud Ciceronem in Orat. pro Cecinna, ubi loquens de Piſone prætore, *Aut vim*, inquit, *fieri vetat, aut reſtitui factum jubet.*

6 *De fide.*] Ex *l. 1. & l. juriſgentium. §. prætor. ff. de pac.*

7 *Deque jurejurando.*] In *l. ait prætor ſi is.* & *ait prætor ejus rei. ff. de jurejur.*

8 *Tutelæ, &c.*] De *tutela* jam dictum eſt, ſed & hujus, & mandati, & pro ſocio, & depoſiti cognitionem, prætoris eſſe, ſatis conſtat ex *l. 1. §. qui pro ſocio. ff. de his, qui not an. infa. & l. 1. §. 1. ff. depoſ.* Hic autem fiduciæ Alex. appellat, quam noſtri depoſiti vocant. De quo tu vide omnino quæ ſcripſimus in Comment. retractuum nu. 2. in præfatione.

9 *Deque empto.*] Id edocent vel inſcriptiones in *l. 1. & 9. 30. & 34. ff. de contrah. empt. l. 5. & 11. & 13. cum ſimil. de action. empt.* quæ ex lib. Pauli & Ulpiani ad edictum arguunt, etiam de contractibus juriſgentium prætorem edicta propoſuiſſe.

10 *Locato.*] Ex Gellio lib. 11. cap. 17. adde epigraphes *l. 1. 5. 7. 9. 11. 13.* & ſeq. *ff. loc.*

11 *Læſos quoque.*] Ex *l. 1. ff. de in integ. reſtit. & l. 1.* & per totum *tit. ff. de minor.*

12 *Vel ſexu.*] Quod prætor de hac re ſe intermiſerit, non conſtat ex *tit. ff. & C. ad S. C. Maced.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tuere : [1] edicta proponere, [2] legem ad populum fe : [3] neve probitas aut innocentia fraudi cuiquam eſſet, cave debebat. Quinetiam [4] ferias concipere, [5] ludis præeſſe, q- dis

1 *Edicta proponere.*] Ex *l.* 1. in princ. *ff. ne quis eum, qui in jus voc. eſt. & l.* 1. *juncta. l. juriſgentium.* §. *prætor. ff. de pactis.* & alibi ſæpe. & ex Plin. lib. ep. 5. epiſt. ult. Idque fiebat in tabulis dealbatis, quæ *album prætoris* dicebantur. In authent. de litigioſis. §. *jubemus.* col. 8. quorſum etiam ſpectat locus, *ſi quis album prætoris corrupiſſet, &c.* Sed & alii quoque edicta proponebant, ut Cenſores ex Suetonio in Claudio cap. 16. ad fin.

COLERUS.

* Ibi enim Claudium in Cenſura ſua, uno die 20. Edicta propoſuiſſe refert.

TIRAQUELLUS.

2 *Legem ad populum ferre.*] Scripſit forſan Alexander, *legenda ad populum ferre.* de edictis locutus, quæ in tabulis proponeret, & id erat *Album prætoris.* §. *jubemus. Nove. de litigioſis.* de quo dictum ſupra eod. lib. c. 8.

3 *Neve probitas.*] Alias, ut ſcriptum legitur, Scitum à majoribus magiſtratibus: quales fuere Conſul, Prætor, Dictator & Interrex, leges in veteri republica latas eſſe, ut obſervavit Paulus Manutius in lib. de Legibus.

4 *Ferias concipere.*] Id patet ex toto tit. præſertim in *l.* 1. §. 1. *& l.* 2. in princip. *ff. de feri.* & ex Suetonio in Claudio c. 22. & Gel. lib. 10. c. 24.

COLERUS.

* Macrob. lib. 1. Satur. c. 4. & 16. Prætor Urbanus pro arbitrio poteſtatis ferias indicebat, eas maxime, quas *Imperativas* vocat Macrobius. Quin etiam Dictator idem Juris aliquando habebat. Varro de ling. Lat. lib. 5. Livius lib. 7.

TIRAQUELLUS.

5 *Ludis præeſſe.*] Quod plane inſinuat Livius 1. Dec. l. 8. & 3. Dec. l. 5. ubi de ludis Apollinaribus. Juv. Sat. 8.

Nec dubitant celſi prætores vendere ludis.

Et Satyr. 10. poſt princ.

Quid ſi vidiſſet prætorem in curr altis
Extantem, & medio ſublimem in- vere circi
In tunica Iovis. ——

Et Satyra 11. ad fin.

Interea Megaleſiacæ ſpectacula m
Idæum ſolenne colunt, ſimiliſque tr- pho
Prædo caballorum prætor ſedet. —

Et Satyra 14.

Monſtro voluptatem egregiam, cui theatra,
Nulla æquare queas prætoris pu lauti.

Et Martialis lib. 12. Epigram. 29.

Cretatam prætor cum vellet mi mappam
Prætori mappam ſurripit Hermog.

Mappa enim ſignum erat, quod - tor, qui ludis præerat, ut quad emitterentur, ut conſtat ex Suet in Nerone cap. 22. * & Quintil lib. 1. cap. 9. & Juvenale d. Satyr. ubi ſupra. vide in authent. de Co. §. *quantuncunque.* Et huc quoque - ctat, quod ſcribit Ulpianus in *l.* *certo.* §. *interdum ff. commodati.* v *quis ludos edens prætor ſcenicis con- davit.* Quo in loco Budæus tamen - ter intelligi voluit, ad id minim - ſpiciens quid ſit proprium prætori

COLERUS.

* Signum fuiſſe committendo ludorum Mappam, ajunt. Quod - vius quoque innuere videtur l. 8. *L. Plautius Prætor, gravi morbo forte - plicitus erat, ſignum mittendis quad daret.* Ennius:

Exſpectant veluti conſul cum m ſignum
Vult, omnes avidi ſpectant ad ce- ris oras
Qua mox emittat pictis è fau currus.

I Al-

d;is emittendis ſignum dare, [1] aquæductuum curam ge-
re, [2] ædem dedicare, de geſtis cujuſque magiſtratus diſ-
qrere, [3] duumviros & decemviros creare, [4] bonis inter-
dere: quæque ad diſciplinam publicam pertinerent, cu-
re & proſpicere: [5] tum criminoſos reos facere, officii
pætoris erat. [6] Rei autem criminis fiebant, ut accuſator
cninoſum in jus ducat, & apud prætorem reum agat, his
vbis: Aio te provinciam depeculatum fuiſſe, aut crimen
aquod admiſiſſe. Tunc ſi reus tacuiſſet, tanquam in con-
vtum lis dabatur. Si vero eſſet inficiatus, inquirendo cri-
mi præfixo die, à prætore accuſatio conſtituebatur, &
tunc

Rei criminis quomodo fiebant.
Prætoris poteſtas abſentibus conſulibus.

TIRAQUELLUS.

Aquæductuum.] Unde hæc tran-
ſcta conjectave ſint, non ſatis ſcio:
aublicis aquis reperio præfectos
fiſe S. C. qui cum ejus rei cauſa ex-
turbem forent, lictores binos, &
ſcos publicos ternos, architectos &
ſoas & librarios, accenſos, præco-
nſingulos haberent. Equidem hoſce
cndoque dici aquarum curatores,
irdum aquarios apud Frontinum
d Aquæductibus annotavit Cæl.
Ibdig. lib. 18. cap. 40.

2 *Ædem dedicare.*] Confundit hoc
lb Alexander munera prætorum,
cn antea de majore & urbano age-
r Quod autem ponit de ædis dedi-
cone, ejus exemplum dedit Æmy-
l Regilius prætor è minoribus, qui,
blo in Antiochia confecto, quam vo-
vit ædem Laribus in Campo Mar-
t dedicavit. Macrob. Saturnal. lib. 1.
c. 10.

3 *Duumviros & decemviros.*] Nam
a Æmylio prætore urbis Cn. Pupius,
& Cæſius Quintius Flaminius, apud
Iium 3. Decad. lib. 2. duumviri, ad
æm Concordiæ in arce faciendam
cati ſunt. Duumviros autem eos
fſſe, quos & poſtea decemviros ap-
parunt, videbis infra lib. 3. cap. 16.
princ. Sed & privatim quod prætor
decemviros creaverit ex S. C. teſtis eſt
i: Livius 5. Decad. lib. 2. ubi loqui-
tur de diviſione agri Liguſtici & Gal-
lici, ad quam rem prætor decemviros
creavit. Adde & Triumviros à præto-
ribus creatos ad colonos ex S. C. dedu-
cendos ex eod. Livio 4. Decad. lib. 9.
Hincque illud Horatii lib. 1. Sermo-
num, Satyr. 3.

—— *Interdicto huic omne adimat jus*
Prætor, & ad ſanos abeat tutela pro-
pinquos.

4 *Bonis interdicere.*] Paulus lib. 3.
Sententiarum, tit. 5. *Maritis*, inquit,
per prætorem bonis interdicitur hoc modo,
Quando bona paterna tua nequitia di-
ſperdis, liberoſque tuos ad egeſtatem per-
ducis, ob eam rem tibi commercio inter-
dico.

5 *Tum criminoſos.*] Ut videre licet
apud Val. Maximum lib. 8. cap. 1. ubi
de M. Pompilio prætore loquitur, &
Gellium recitantem pœnas furum ex
legibus 12. Tabul. l. 11. cap. 18. Adde
autem ſuperioribus *adoptionem reci-*
pere ex Gellio lib. 5. c. 19. non ſemel.

6 *Rei autem criminis.*] Aſconius in
2. in Ver. act. non multo poſt princ.
Quid eſt, inquit, *reum fieri, niſi apud*
prætorem legibus interrogari? Cum enim
in jus ventum eſſet, dicebat accuſator
apud prætorem reo, Aio te Siculos ſpo-
liaſſe. ſi tacuiſſet, lis ei æſtimabatur, ut
victo: ſi negaſſet, petebatur à magiſtratu
dies inquirendorum ejus criminum, &
inſtituebatur accuſatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tunc in reum, ut noxam, cujus arguebatur, dilueret, re
agebatur. [1] Denique illud receptum eſt, abſentibus co-
ſulibus, & in provinciam profectis, habendi ſenatus p-
tori Romæ jus fuiſſe, [2] comitiiſque præſidendi, de rus
quæ ad Rempublicam pertinent, conſultandi, urbi p-
eſſendi: atque idem fere juris quod conſules habere, nla
controverſia eſt. [3] Nec me præterit, memoriæ datum e,
non modo ſuper privatorum cauſis, ſed inferiorum quoe
magiſtratuum, videlicet quæſtorum & ædilium, præri
more priſco jus dicere licere. Itaque tam plebeios & -
miles, quam ædiles & quæſtores, reliquoſque magiſtras,
qui nec vocationem, nec prehenſionem habent, apud p-
torem in jus vocare cuivis poteſtas eſt: quos in vina
duci jubere, pro imperio & poteſtate & legitimis pos
afficere poterat. Fertur quoque [4] Octavius Auguſtus lc
munus prætori urbano dediſſe, ut popularium litigatori
appellationes cognoſceret, provincialium vero cognit-
nem conſularibus viris ipſe delegaret. Si tamen ipſi p-
tores prave quid deliquiſſent, ex conſulto ſenatus nonn-
quam prætura dejecti fuere. Nam & [5] P. Lentulus prær
& i,

Prætor etiam minoribus magiſtratibus jus dicebat.

Prætores de gradu dejecti.

1 *Denique illud receptum eſt.*] Livius 1. Decad. lib. 8. poſt princ. & lib. 10. ubi de P. Sempronio prætore creato loquitur. & 3. Decad. lib. 2. ubi de ſenatu à prætoribus vocato poſt Cannenſem cladem. & iterum lib. 3. ubi de ſenatu vocato à M. Æmylio prætore. & 4. Decad. lib. 2. ubi de L. Corn. Lentulo prætore. & ejuſdem Decad. l. 6. ubi de M. Catone, *Is*, inquit, *ante lucem ingreſſus, à porta ad prætorem M. Iunium iter intendit. Is prima luce ſenatum vocavit.* & l. 8. ubi de ſenatu dato ab Servio Sulpitio. Et 5. Decad. lib. 1. & iterum lib. 5. ad fin. Et Cornelius Tacitus lib. 17. ubi prætor urbanus, quem non nominat, ſenatum vocavit. Nam & Varro lib. 4. Epiſtolicarum quæſtionum apud Gell. l. 14. c. 7. inter eos, per quos, more majorum, ſenatus haberi ſoleret, *prætores* ponit.

2 *Comitiiſque præſidendi.*] Nac apud Livium 4. Decad. lib. 4. Cn. -mitius, prætor urbanus, bina coma in Capitolio habuit. Sed & ante d eundem 3. Decad. lib. 5. Comi à prætore urbano de Senatus ſenten, plebiſque ſcito, ſunt habita, quis creati ſunt quinqueviri muris t- buſque reficiendis.

3 *Nec me præterit.*] Hæc uſqud verſi. *Fertur quoque.* colliguntur ex - lio lib. 13. c. item 13.

4 *Octavius Auguſtus.*] Sueton vita illius c. 33.

5 *P. Lentulus.*] Forte intellig le Corn. Lentulo Sura prætore, cm convictum conjurationis Catilin o magiſtratu ſe abdicare coactum, r- pureamque veſtem, qua amictus t, deponere & atram fortunæ ſuæ a- gruam induere, tradunt Plutarc in ta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

&ii, magnis criminibus circumventi, abdicato magiſtra-
tude gradu exturbati, male adminiſtrati muneris pœnas
dere. Moris præterea fuit, [1] ut ſicut dictatores magi-
ſtis equitum, [2] conſules ſub ſe legatos habebant, qui eo-
ru vices gerere, & quoties oporteret, munia obire poſ-
ſe: [3] ſic prætores [4] quæſtorum ope niterentur. [5] Itaque
ptores quæſtoribus parentis affectu, & conjunctiſſimo-
ru loco eſſe, vetuſti juris fuit. Tametſi prætores, ſicut
cſules non modo quæſtorem, [6] ſed legatum unum [7] plu-
rve in provincia habuiſſe, [8] ipſiſque quoties abeſſent, le-
gionum

Ordo magiſtratuum Rom.

Quæſtores prætorum vicarii.

v Ciceronis, & ipſe Cicero in 3. in Clinam Orat. iterumque in 4. Et a: quod C. Bebius Tamphilus præ- t quod male & temere rem in Gal- li eſſerat, à C. Aurelio, Cos. multis poris increpitus provincia decedere, a Romam abire juſſus eſt. apud Li- vn 4. Decad. lib. 2. & M. Furius ptor, cum inſontibus Cænomanis aa ademiſſet, Conſul, ad quem ejus i cognitio rejecta fuerat, arma illis di ſtatuit, & prætorem è provin- decedere juſſit, apud eundem ejuſ- n 4. Dec. lib. 9. poſt princ.

1 *Ut ſicut dictatores.*] De quo ali- , ſcil. lib. 4. c. 23.

2 *Conſules ſub ſe legatos.*] De quo am infra lib. 3. c. 3.

3 *Sic prætores Quæſtorum ope.*] Nam Cicero Quæſtor in Sicilia fuit, ſub xt. Peduceo prætore, ut tradit Aſco- us in 1. Ciceronis in Ver. actio. in gumento ipſius. Et Q. Cæcilius Ni- t Verris prætoris, ut etiam inibi di- ur. Strabo autem lib. 3. *Ad Beti- n*, inquit, *prætor mittitur, qui lega- n habet & Quæſtorem.*

MERCERUS.

4 *Quæſtorum ope niterentur.*] Hic nnia perturbat. Hæc enim intelli- nda ſunt de Prætoribus provinciali- is, non iis qui in urbe jus dicerent, l quæſtiones exercerent.

TIRAQUELLUS.

5 *Itaque prætores.*] Cic. in cap. 1. in Ver. act. *Sic enim*, ait, *à majoribus noſtris accepimus Prætorem Quæſtori ſuo parentis loco eſſe oportere, nullam neque juſtiorem, neque graviorem cauſam neceſſitudinis poſſe reperiri, quam conjunctionem ſortis.* Quod & nos annotavimus in noſtris Com. Primig. q. 17. in 1. opi. n. 47. incip. *hinc ſortis.*

6 *Sed legatum unum.*] Id patet ex Strab. dicto lib. 3.

7 *Pluresve.*] Nam L. Corn. Lentulus prætor urbanus cum quinque legatis profectus eſt ad opprimendam conjurationem ſervorum Setiæ, apud Livium 4. decad. lib. 2.

8 *Ipſiſque non duodecim.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Fuitque animadverſum*, ſunt Plutarch. in vita Pauli Æmilii. Et idem ex eo auctore, cujus liber eſt de Magiſtratibus Romanis, ſub nomine Feneſtellæ. Sed hic non omittendum quod ſcribit Cicero in 2. Orat. de lege Agraria. *Deinde ibant lictores non cum bacillis: ſed ut hîc prætoribus anteibat cum faſcibus duobus.* & quod ſcribit Cenſorinus de die natali cap. 19. M. Plectorium Trib. pl. ſcitum tuliſſe, quo ſcriptum erat, *Prætor urbanus, qui nunc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto.* Et quod Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. tradit *Furium Bibaculum prætorem juſſum à patre ſuo, collegii Saliorum magiſtro, ſex lictoribus præcedentibus arma ancylia tuliſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Prætori urbano plus decem diebus urbe abeſſe non licebat. Lictores prætoris.

gionum & exercitus curam demandaſſe compertum ; Illud quoque non ab re fuerit meminiſſe, prætorem ur- num plus decem continuis diebus Roma abeſſe non lice- ipſiſque non duodecim, ſicut conſuli, ſed ut inferior ma- ſtratus notaretur, ſex tantummodo lictores cum faſci- Romæ : in provincia vero ſibi decreta pro majeſtate i- perii, etiam cum ſecuribus præire. Paulum tamen Æ- lium cum prætor in Hiberos duceret, cum duodecim - ctoribus præturam geſſiſſe auctores tradunt. Credo eo- dem, ut dignitas conſularis adjuncta prætoriæ videret, utque plus majeſtatis ineſſet, ideo duodecim lictores, p- ter præſcriptum, Æmylium in provincia habere ſenat- voluiſſe. Fuitque animadverſum, prætorio viro, & i- fuiſſet prætura functus, [1] toga prætexta uti licere : [2] e- demque Æmylium non in purpura modo prætexta, ſed t- bea candida & miniſtris dealbatis, atque in equo albo p- turam geſſiſſe. Neque præterierim, nomen præto- & munus [3] non Romæ tantum, ſed apud [4] Latinos p- pulos [5] & Siculos, atque [6] in Samnio, & [7] Campan- ex-

Toga prætexta prætorum.

1 *Toga prætexta.*] Cicero in Orat. quam habuit poſt reditum ſuum.

2 *Eundemque Æmilium.*] Plut. in vita illius.

3 *Non Romæ tantum.*] Verendum hoc loco ne prætoris appellatio exteris ab Alexandro communicata periculoſe videatur, qui ſecutus eos, qui de Græcis Latina facientes pro duce & militum præfecto ϛρατηγὸν prætorem converterunt, vel qui propria nomina ad magiſtratus alienos accommodarunt, ut nomen Romanum aliis eſſe commune crevit, ita & munus non Romæ tantum : ſed & exteris idem fuiſſe exiſtimavit. Sane ut Lucilius apud Varronem ait, *Prætorum eſt ante præire, & à præeundo, quaſi præitor, nomen datum eſt illi, qui præiret jure & exercitu*, inquit ille de lingua Latina lib. 4. Sed quod jus præfecto militum exterorum eſſet in ſuos, & an juris dicendi facultas, id non fuit literis proditum, ut minus aſſeverari poſſit.

4 *Latinos.*] Livius 1. Decad. lib

5 *Et Siculos.*] Idem auctor 3. D- cad. lib. 4. ubi de Syracuſanis loq- tur, & Diod. Sicul. lib. 13. ubi de- dem Syracuſis.

6 *In Samnio.*] Idem 1. Dec. lib. ubi de Nymphio Prætore Samnitu- & iterum alibi ad fin. ejus lib.

7 *Campanos.*] Livius 1. Dec- lib. 9. ubi de Mario Blaſio præt- Campanorum. Adde & *Marſos* ex - neca lib. 3. de Beneficiis cap. 23. du- mentionem facit Atteni illorum pr- toris. Et *Lavinios* ex Livio 1. Dec- lib. 8. ubi de Milonio eorum præto- Et *Præneſtinos* ex eodem 1. Decad. l- & iterum 3. Decad. lib. 3. ubi loq- tur de Mamilio eorum prætore. *I- nos* ex eodem 3. Decad. lib. 4. *Luca-* ejuſdem Decad. lib. 5. *Novocome-* ex Appiano lib. 2. bellorum C- lium.

1 E-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

teraſque gentes præcipuum fuiſſe. [2] Nanque Ægy-
pti loco cenſoris erat, cui portoria exigendi munus im-
pedebat. [3] Achæis bini prætores longo tempore im-
petarunt, mox unum acceperunt. Apud [4] Macedones,
Sagun-

Prætoris dignitas apud exteras gentes.

Exteraſque gentes.] Ut *Athenienses*, teſte Diodoro lib. 13. Livio 4. Dec. lib. 1. & Plutarch. in Pericle semel, & iterum in Solone, iterumque in Demoſthene, ubi de Charcta & Ariſtophante eorum prætoris. Probo Æmilio in Miltiade & in Atide, & in Thraſybulo, & in Cone, & in Timotheo. & Valerio Maximo lib. 3. cap. 8. ubi de Socrate loquitur. Paulo Oroſio lib. 5. c. 9. ubi memorat Heraclitum eorundem prætorem. Scribitque ipſe Plutarch. in Pticis hunc magiſtratum apud Athenienſes ſummum fuiſſe. *Lacedæmonii* quoque prætores habuiſſe, teſtimonio eſt Probus Æmylius in Alcibiade, dum loquitur de Lyſandro eorum prætore. Reperias tamen apud Paniam lib. 9. militum Lacedæmoniorum præfectos *Harmoſtas* ab illis dictos fuiſſe. Item & *Epirotas* Liv. 3. Dec. lib. 9. ubi loquitur de Eropo, & Darda & Philippo eorum prætoribus. Et *Rhodios* idem Liv. 4. Dec. l. 3. p princ. ubi de Pauſiſtrato eorum prætore, & ex eo loco intelliges ſummam fuiſſe poteſtatem eorum prætoris quanquam alius eſſet, qui princeps eorum dicebatur. Adde quoque *Ænios* ejuſdem Dec. l. 9. ubi de Dinocrate eorum prætore. Item *Theſſalos* ex Cæſare lib. 3. bell. Civilis ubi de Arophane prætore Theſſaliæ, & Liv. 4. Decad. lib 5. ubi de Eumeno eorum prætore. & 5. Dec. lib. 2. ubi de lippia eorum quoque prætore. *Carthaginenſes* ex eodem 3. Decad. lib. 8. ubi de Adherbale eorum prætore, & Decad. lib. 3. non procul ante fin. ubi de Annibale eorum item prætore. & L. Floro Epitom. ejuſd. Livii lib. 5 *Perſas* ex Cicerone de Finibus l. 5. paulo ante fin. ubi de Oronte prætore Darei. Q. Curtio lib. 3. ubi de Nabarzanne prætore Darii. & iterum poſtea, dum ſimpliciter loquitur de conjugibus & liberis prætorum ipſius Darii. & lib. 4. ubi de ejuſdem prætoribus loquitur. Et *Bactrianos* ex eodem Curtio lib. 9. ubi de Oxiarte eorum prætore. Et in Meſopotamia ex ipſo eodem lib. 10. Et *Marrucinos* Marſorum gentem ex L. Floro Epit. Livii lib. 73. Et alios de quibus infra dicemus nu. ſeq.

2 *Nanque Ægyptiis.*] His prætores fuiſſe conſtat ex Curtio lib. 3. ubi loquitur de Siſene Perſa miſſo à Prætore Ægypti ad Philippum, & iterum eodem libro ubi de Sabace eorum quoque prætore. & lib. 4. ubi de eod.

3 *Achæis.*] Achæis prætores fuiſſe ſatis conſtat ex Livio 3. Dec. lib. 8. ubi loquitur de Nicia prætore Achæorum. & 4. Decad. lib. 1. ubi loquitur de Cycliade Ætolorum prætore. & lib. 2. de Ariſthone & de Nicoſtrate. & lib. 4. ubi de ipſo Ariſthone, aut alio ejuſdem nominis, illorum quoque prætore. Et lib. 6. ubi de Diophane. Simul autem duos habuiſſe colligi poteſt ex ipſo Livio 4. Decad. lib. 9. ubi ſcribit, *quod, cum Philopœmenon, eorum prætor, captus fuiſſet à Meſſeniis, illique miſſum & oblatum fuiſſet venenum, accepto poculo nihil aliud locutus fertur, quam quæſiſſe, ſi incolumis Lycortas alter Achæorum imperator eſſet: quod cum audiſſet incolumem eſſe, Bene, inquit, habet, & poculum impavide exhauſit.*

4 *Macedones.*] Apud eos prætores fuiſſe liquet ex Curtio lib. 3. loquente de Amynta prætore Alexandri Macedonis. Et lib. 4. de Antigono ejuſdem prætore. Et Livio 4. Decad. lib. 10. dum meminit Didæ unius ex ipſius prætoribus qui Pœoniæ præerat. & Dec. 5. lib. 1. ubi de Xeuarcho prætore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Saguntinos & [2] Syracuſanos, domi foriſque jura daban[...]
quo magiſtratu cum eſſet [3] Dionyſius, gradum ad tyra[...]
dem fecit. [4] apud Thebanos ſummam imperii tenebant[...]
ut fuit [5] Epaminundas: &, niſi præſente eo, magiſtratus [...]
nequibant. Sardium prætor de bellis conſultabat, & fœ[...]
inibat. [6] Ætolis, cum de bello aut quovis negocio ſena[...]
conſuluiſſet, dicendæ ſententiæ jus non habebat. [7] Ep[...]
tis & [8] Athenienſibus prætor, theſmotheta, & belli d[...]
ſingulis annis ſortito creabantur. Is autem ſiquando b[...]
movenda, & armis decernendum foret, militum dele[...]
habere, legioneſque & turmas conſcribere ſolebat. q[...]
præturam [9] Nicias cum Pericle aliquando geſſiſſe fer[...]
Nonnunquam Athenienſes [10] decem prætores militiæ p[...]
fecere, qui per vices caſtris & legionibus imperitarunt. [...]

1 *Saguntinos.*] Ex Livio 3. Dec. lib. 1. & 2.

2 *Syracuſanos.*] De his diximus ſupra, ubi de Siculis dictum eſt. Quibus adde Plutarchum in Nicia id idem aſtruentem, utpote qui memorat Euryclem eorum prætorem. Et Livium 3. Decad. lib. 5. ubi de Syracuſanis loquens, *Prætores*, inquit, *prius creari, quam legatos nominari placuit. Ex ipſorum deinde prætorum numero miſſi oratores ad Marcellum.*

3 *Dionyſius.*] Videndus eſt Juſtinus ex Trogo libro 21.

4 *Apud Thebanos.*] Hos prætores habuiſſe videri poteſt ex Livio 5. Dec. lib. 2. ubi de Iſmenia eorum prætore.

5 *Epaminundas.*] Hunc Thebanorum fuiſſe ducem nemo neſcit, quem στρατηγὸν tam Pauſanias lib. 1. quam Xenophon Ἑλληνικῶν lib. 7. dicunt. De quo ſic auctor ad Herennium, *Epaminundas Thebanus Imperator, ei qui ſibi ex lege ſucceſſerat prætor, exercitum non tradidit.* qua de re & ut imperium retinuit, conſule Pauſaniam lib. 9.

6 *Ætolis.*] Et his prætores fuiſſe conſtat ex Livio 3. Decad. lib. 6. ubi de Scopa eorum prætore. & lib. 7. & 4. Decad. lib. 1. ubi de Damocrito. & lib. 2. ubi de Phania, quem primo[...] co principem Ætolorum, mox p[...] *rem* vocat. & libro 4. ubi de T[...] & lib. 5. ubi iterum de Damoc[...] & 5. Decad. lib. 2. ubi de Lyciſt[...] pud eundem quoque 4. Decadis li[...] Philopœmenes dicit, *Bene compar[...] apud Ætolos eſſe, ne prætor eum de [...] conſuluiſſet, ipſe ſententiam diceret.* [...] que eſt quod noſter Alexander h[...] cit.

7 *Epirotis.*] Livius 3. Decad. l[...]

8 *Athenienſibus.*] De quibus [...] ſatis ſuperque. Hos autem & T[...] mothetas, & belli duces capi [...] tradit Plutarchus in Pericle. Et [...] terea de ipſis Theſmothetis & [...] chontis idem auctor in libro de [...] Alexandri. & Pollux lib. 8. ἀρχ[...] ἀθλιώτ[...] ὀνόματα. De quo & tu [...] quæ nos ſcripſimus in comment[...] Primigeniorum in 17. q. 1. opi. [...] 60. incip. *& apud Athenienſ*[...] ſeq.

9 *Nicias cum Pericle.*] Plutar[...] Nicia.

10 *Decem prætores.*] Probus A[...] lius in Miltiade & in Thraſibu[...] Valer. Maximus lib. 3. cap. 8. d[...] Socrate loquitur.

1 Ati-

q magiſtratu cum eſſet [1] Ariſtides, Milciadi ceſſit: ne ipugna Marathonia adverſus Datym Darii præfectum ı diſſidium veniret, quum multitudine prætorum, patriæ ccrimen impendêret.

Ariſtides.] Hæc uſque ad fin. ſt Plutarchi in vita Ariſtidis. Nec c ſerim hæc, in fin. hujus cap. Vete- omnem magiſtratum, cui pareret ercitus, *prætorem* appellaſſe; unde & p orium, tabernaculum ejus dicitur, & in caſtris Porta *prætoria.* *

COLERUS.

* Qua de re, Feſtus. Idem Feſtus ait: *Prætoria cohors eſt dicta, quod à Prætore non diſcedebat.*

CAPUT XVI.

Locus ex Ciceronis oratione pro Milone, quando delicta non conſummata, ac ſi perfecta fuiſſent, puniri debeant.

CUm Ciceronis Orationem, quam pro Milone magna cura & ſummo ingenio elaboratam, in foro dixit mul- t cum verborum pondere & nitore, quandoque legere- us, in qua ad exaggerandam invidiam, Clodii ſervum in le Caſtoris cum ſica, ut Pompeium trucidaret, depre- nſum dicit, in hæc verba ipſum locutum offendimus: iſi quia res perfecta non eſt, ideo punienda non fuit: quaſi itus rerum, non hominum conſilia, legibus vindicen- r. Minus dolendum fuit, re non perfecta: ſed tamen niendum certe nihilominus. Hactenus Cicero. An mper, inque omni negocio, prava hominum conſilia, æ exitum ſortita non ſunt, perinde legibus vindicanda t, ac ſi cogitatum facinus eſſet admiſſum, in congreſſu qualium, tunc me præſente, quærebatur: ut ſiquis cum lo hominis occidendi cauſa deprehenſus, ipſum non oc- derit: vel qui venenum paravit, hominem non necave- : an tanquam necem intulerit, perinde mulctandus & ërcendus pœna ſit. Rurſus, ſi extra cogitationis fines ccatum non exceſſit, ut quia mente conſcelerata quis itat facinus, illudque adhuc opere non inceptavit, neque tu executus eſt, an nihilominus pari ſupplicio afficiendus fuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

fuerit. Et quantum intelligi ex veterum monumentis batur, diſtingui oportere putant: ut ſi homo magn aliquod ſcelus, aut extremum facinus patrare inceptat quia deorum templa funeſtis facibus incendere, phana peculari, ſacra prophanare, patriam, parentes, La focoſque hoſtibus prodere, necem parenti aut principi rat, aut ejuſmodi damnata crimina, in quibus magna lamitas, aut fœdum exitium futurum eſt, procul dub leges inceptum facinus, ac ſi conſummatum eſſet, pun voluerunt: nec ſolum auctores ſceleris, ſed facinoris co ſcios. Non enim ſecus cenſuere eum qui tam atrox diru ve facinus moliri auſus fuit, quique ad tam exitiale ſce animum induxit, perinde affici oportere, ac ſi illud op conſummaſſet. Idque exemplis patere, quod lex Iulia mœchos animadvertit ac fures & proditores æque pun qui adulterium furtúmve patrarunt, quam qui id incept runt, etſi crimen non perfecerunt. Ideo Græcis lege c vetur, ut tyrannorum filii velut facinoris conſcii, pare tum crimina luant, & haud ſecus morte exilioque mu ctentur, fœdaque in eos exempla iræ invidiæque exe ceantur, tametſi Romana lege caveatur ſecus. Quod in l vioris noxæ criminibus, & ubi non eſt tanta ſceleris m gnitudo, aliter ſtatutum eſt. Tunc enim delinquentes pe cato nondum abſoluto, non uſque adeo criminibus ol noxii fiunt, nec ſceleri ita ſe obligant, ac ſi opere exequ tum eſſet. Sed prætoris arbitratu pœna modo majore, m do minore, pro noxa, & quoad uſque ad facinus progreſſu fuerit, puniri oportet: ut nec à pœna immunes fiant, n tam ſevera legum diſciplina, quam qui effecere, puniantu Idque Ciceronem ſentire nunc arbitrari, quum legibus h minum conſilia, non eventa rerum, vindicari dicit: quia immaniſſimo reatu obnoxius fuit, qui cum ſica, Pon peji trucidandi cauſa deprenſus fuerat, in quo totius r publicæ ſalus, & majeſtas imperii periclitabatur, haud d bie pœna deteſtabili dignus erat, tametſi illud non co

Græcorum lex.

ſun

ſumaſſet, tanquam eo caſu foret, quo hominum conſi-
li incepta, ac ſi exitum ſortita fuiſſent, pœna coërcentur.
Non ſic autem ubi cogitationis fines crimen non exceſſit.
Tunc enim cogitato, necdum incepto facinore, quia intra
cordis arcanum facinus retinetur, neque ſatis apparet ne-
quitia, quoad uſque deducta eſt, etſi Deo obnoxius fiat,
qui ſcelus quamvis minimum animo præſumit: tamen cri-
men conceptum aut cogitatum facinus, legibus pœnam
non meretur: quippe voluntates (ut Cato inquit) neque
legibus, neque pœnis fiunt obnoxiæ. Huc pertinet illud
Juvenalis: *Satyra 13.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. ———

Scilicet Deo obnoxium inviſumque fieri, qui læſa con-
ſcientia infandum facinus animo agitavit.

TIRAQUELLUS.

Totum id caput hoc tractat, An ſcelera vel cogitata tantum vel etiam incœpta, nondum tamen perfecta ſint punienda: aut æque ac ſi perfecta fuiſſent, aut aliter. De qua re nos latiſſime id exequuti ſumus in noſtris commentariis, An & quibus, aut ex quibus pœnæ legum temperandæ ſint. Ideo hic aliter tractandum non duximus.

CAPUT XVII.

Quod Theophraſtus ſenſit, quibuſdam viperarum morſibus tibicines mederi, probatum experimentum.

THeophraſtus Philoſophus præſtabili vir ſapientia, Academiæ poſt Ariſtotelem ſucceſſor, in rebus phyſicis & mathematicis magna doctrina & æſtimatione fuit. Eum literis mandaſſe [1] accepimus quibuſdam viperarum morſibus cantus tibiarum aut fidicinum, atque alia organa quis muſicæ modulate adhibita, aptiſſime mederi: quod & [2] Aſclepiades medicus literis prodidit, qui phreneticos mente im-

TIRAQUELLUS.

[1] *Accepimus.*] Ex Plinio id referre lib. 28. cap. 2. & Gellio. lib. 4. c. 13.

[2] *Aſclepiades.*] Ut prodit Cælius Aurelianus Chronicôn 1. cap. 5. & Mart. Capella lib. 9. Tu omnino vide in noſtris Commentariis de Nobilitate cap. 13. num. 299. incip. *Hincque Pythagoras.* cum 7. ſeqq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Phrenetici vocum concentu reſipiſcunt. te imminuta & valetudine animi affectos, nulla re mag quam ſymphonia & vocum concentu ac modulis reſipiſ re, & ſanitati reſtitui cenſuit. Fertur quoque Iſmen Thebanus plures Bœotiorum iſchiadicos, & coxendic dolore laborantes incentione tibiæ bonæ valetudini re tuiſſe. Tanta hominis naturæ cum harmonia conſenſio. Quod cum credi vix poſſet, nuper id nobis quum caſu id incideremus, pro explorato & comperto fuit. Siquid à [1] tarantula, id eſt, phalangio percuſſos, quos vulgo T rantatos dicunt, haud aliter ex ancipiti morbo conva ſcere vidimus quam ſi tibicen vel cithariſta juxta eos div ſos modulos incinat, ut pro veneni qualitate, ita h monia & audiendi illecebra capti, venenum illud vel intimo corpore dilapſum effundant, aut ſenſim per ve diffuſum dilabatur. *Tarantati.* *Tarantula.* Tarantula enim aranei genus eſt, rum animal, tactu peſtilens. Eam, ſi caſu ſpectes, fu lem & ſine noxa putabis, & ſane reliquo anni tempore m nime pernicioſa aut exitialis, vix aliquid nervorum aut rium ad nocendum habet. Cum vero æſtu anni flagranti mo, aſſiduo ſole Apuliæ campos, ubi peculiare hoc m lum exiſtit, torreri cœptum eſt, tum maxime ſeu affl noxio, ſeu æſtu accenſa, morſu virulento peſtiferam per ciem affert: cui tanta malo vis eſt, ut quemcunque m ſu percuſſerit, niſi celeri remedio ſuccurratur, aut ſtup exitialis primo, deinde certa nex ſubſequatur neceſſe e aut ſi qui forte vitæ damnum evaſerint, veluti abalien mente & ſemivivi, continuo ſtupore & hebeti ſenſu o lorum auriumque affecti, vitam miſerabilem ægerri ducant. Huic peſti & tam præſenti malo quantum pro deri humana diligentia valuit, unum hoc ſalubri remed eſſe compertum eſt, ſi protinus tibicen aut cithariſta var concinat modos. tunc enim morbo ejuſmodi percuſſ, qui moribundus, & ſermonis & oculorum ſenſus amiſe, quic

1 *Tarantula.*] Conſimilia ſcripſit Nic. Perottus ad Martialis epigramma 1. Ælianus de Animal. libr cap. 35.

quue nec ingredi, nec fari, neque aliquo ſenſu frui va-
luat, mox ubi tibiam aut citharam admotam propius au-
di illo miti ſono & concentu captus & demulſus, velut
è avi ſomno excitus, oculos attollit parumper, mox ſe
imedes erigit, ac ſeſe recipiens, paulatim pro modulo
&ulſu ſonorum, ſervata pſallendi lege ingreditur. tunc
em inaugeſcente ſono, quaſi permulſis animis & confir-
mis, exultabundus maximo niſu atque impetu in ſaltus
geuſque, nec indecoros, neque à pulſu citharæ diſſonos
empit: ita ut etiam rudes & ignari, pſallendi modos
dti in ludo videantur. Memoria repeto, dum per loca
il diutino ſitu ſqualida, & ardore ſolis ferventia, cum
aluot comitibus iter intenderem, undique oppida & vi-
c, alia tympanis, nonnulla fiſtulis, pleraque tibicine cir-
cuſonantia audiſſe: cujus rei cauſam quærentibus nobis
retum eſt, tarantulæ morbo affectos undique per oppida
curi. Cumque ejus rei gratia in pagum quendam diverte-
reus, invenimus adoleſcentem morbo ejuſmodi affectum,
q velut repentino furore ictus, & mente abalienatus, cor-
pis motu non indecoro, & manuum pedumque geſtibus
atympanum pſallebat non inconcinniter, utque vehe-
matius modos acciperet, quaſi illo pulſu demulceri ani-
ms & leniri dolor videretur, ſenſim & placide aures tym-
po admovere, mox caput, manus & pedes crebro mo-
troncutere, & demum in ſaltum ſe attollere videbamus.
Cæ res quum ludo & riſu prorſus digna viſa foret, interim
isqui tympanum pulſabat, ſonitu parumper intermiſſo,
pſam fecit. Atque illum morbo affectum, ubi præcen-
ti illa quievit, veluti attonitum, ſtupentique ſimilem,
rente animo linqui, & omni ſenſu deſtitui cernimus.
Rrſus reſumpto tympano, ubi primum modulos audivit,
pſtinas illum vires reſumere, & acrius in choreas inſurge-
rſpectabamus. Creditum eſt, quod à vero non abhorret,
va illam veneni virulento morſu & ſanie conceptam, har-
monia & vocum concentu per totum corpus diffundi, at-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Araneæ & ſcorpiones apud Albanos & Hiberos. *Viperæ in Arabia.* *In Phœnicia. & Aphrica tractu.* *In Syria.* *In Altenio monte.*

que inde, fato neſcio quo, dilabi & exinaniri. Ideo ...s qui morbo ejuſmodi laborarunt, ſi quid reliquiarum ... duum fuit, quod penitus curatum non ſit, ſi quando ſ... extrinſecus vel concentu illorum aures affici contig..., veluti mente conſternatos, toto corpore & animo co... ti, ac manibus pedibuſque geſtire compertum eſt, do... vis illa tabifica penitus extincta fuerit. Nos etiam quæ... aranearum genera & ſcorpionum, præcipue apud Alba...s & Hiberos gigni, literis mandatum legimus, letiferi m... ſus, quibus affectos homines tam dira inficiunt tabe ... quoſdam ridendo, nonnullos flendo, alios diverſo ani... rum habitu mortem oppetere compellant. Illud ta... proditum memoriæ eſt, [1] in Arabia viperas minus ... letales, nec morſus letiferi, quod odoratis depaſtæ, ... rulentæ non ſunt. [2] In Phœnicia vero, & omni Aphr... tractu, truculentiores, & vel ſolo halitu afferre necem ... [3] in Syria angues ne laceſſitos quidem, Syros attingere... peregrinos autem, ictu perniciali iras acuere. [4] Contra... ro in Altenio Cariæ monte ſcorpiones advenis innoc...s eſſe: incolis vero, pernicioſos & infeſtos.

1 *In Arabia.*] Ælianus libro 9. cap. 34.

2 *In Phœnicia.*] Idem ibid.

3 *In Syria.*] Plinius lib. 8. cap. 59. eodemque ult. *In Syria*, inquit, *angues, circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt: aut etiam ſi calcati momordere, non ſentiuntur maleficia: aliis cujuſque gentis infeſti, avide & cum cruciatu exanimantes: quamobrem & Syri non necant eos.* Idem Ælianus lib. 9. cap. 6.

4 *Contra in Altenio.*] Legen... *Latino* ex Plinio ubi ſupra, cujus... verba ſunt, quæ ſubdidit iis, qu... ex eo adduximus. Contra in *L...* Cariæ monte Ariſtoteles tradit à ... pionibus hoſpites non lædi, indig...s interimi. Hujus autem montis *L...* meminit & ipſe Plinius lib. 5. cap... & Pauſanias libro priore Eliaco... poſt princ.

CAPUT XVIII.

Qui vici, viæ, vel clivi præcipui Romæ fuerint, & unde nomina originis ſumpſerint.

ADverti ſæpe animum, ſicut fora, ita & vicos U...is præcipuos, partim à conditoribus, nonnunquam ...x variis eventis nomina ſumpſiſſe: plerunque qui loca ...is in-

Induere, ad poſteros denominationes ex ſuis nominibus traſmiſere. [1] Thuſcum vicum ideo dictum ferunt, quod cu Porſena rex urbi caſtra admoviſſet hoſtiliter, & recpeinas incurſiones faceret, neque ut admitteretur efficequiſſet, re infecta inde diſcedens, contra Aricinos admit copias: unoque prælio fuſi Hetruſci, laſſitudine & vulneribus ſaucii, Romam petiere: ubi majore cura habiti &culti in calamitate, amore urbis locum quem incolerent petere: quibus in urbe datus eſt, quem Thuſcum vicum apellarunt. Sunt qui credant [2] Cælium Jubenium Hetruſcu, bello egregium, cum expedita manu Romulo contr Latinos præſidio veniſſe: cumque in monte Cælio locaditiora tenuiſſet, poſt Cælii obitum, ne quid moliri pcent, in æqua deducti, infima urbis coluiſſe, à quibus Tuſco vico, ut ait Varro, nomen datum. [3] Ea autem fuere ter Capitolium & palatium loca juxta comitium ſtadium ferme quatuor, prope Velabrum, quantum à foro acircum maximum latitudinis eſt. [4] Ex vico enim Thuſc& Velabro per boarium forum [5] in clivum publicium flecte-

Thuſcus vicus.

TIRAQUELLUS.

Thuſcum vicum.] Varro libro 4. deigua Latina. Livius 1. Decad. libr. Feſtus in verbo, *Thuſcus.* & de hequoque vico Plautus in Curcilionect. 4. ſcena 1. Propertius lib. 4. el 2.

tu Roma meis tribuiſti præmia Thuſcis,
nde hodie vicus nomina Thuſcus habet.

Diyſius Halicarn. lib. 5. Corn. Tacitlibro 8. Servius in lib. 5. Æneid. inm locum,

Is equitum numero turmæ, ternique vagantur
Itores. —

U aliam ejus nominis rationem ret. Sed quod Alexander paulo poſt morat *Cælium Jubenium*, legendu eſt *Vibennium*, ex majori parte aurum, quos retuli.

COLERUS.

2 *Cælium Jubenium.*] Legendum, *Cælem & Vibennium.* Sic enim Feſtus: *Thuſcum vicum coluerunt Thuſci, à quibus eum ſcriptores dictum ajunt: ab eo, quod hi Porſena diſcedente ab obſidione, remanſerint Romæ, locoque his dato novis rebus ſtudentes fratres Cæles & Vibenna reducere Tarquinium Romam ſecum maturaverint.* Marcus Varro, *quod ex Cæle Thuſco orti ſint.* Hæc Feſtus.

TIRAQUELLUS.

3 *Ea autem fuere.*] Idem citati auctores.

4 *Ex vico enim Thuſco.*] Livius 4. Decad. libro 7.

5 *In clivum publicum.*] *Publicium* vocat Liv. ubi ſupra, & Ovid. l. 5. Faſt.

Parte locant clivum, qui tunc erat ardua rupes:
Utile nunc iter eſt, Publiciumque vocant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Vertumni Ædes. flectebatur, atque in ædem Junonis reginæ, ibique [1] æ
Vertumni fuiſſe auctores tradunt, qui Deus inſtar m ni
numinis apud Thuſcos, & multo in honore fuit. In ca te
enim vici Thuſci, inter circum maximum & Aventin ,
[2] Argiletum & [3] ſepulchrum Argi viſebatur. [4] Patrici -
Argiletum. *Vicus patricius.* tem vici nomen dictum accepimus, quod regnante Se o
Tullio, quum timor inceſſiſſet patres, ne quid Roma
nobilitas moliretur, locus in urbe ſemotus, quem inco-
rent, datus fuit, quem patricium, quod ea loca patricii-
Angiportus patricius. nerent, vocatum ferunt. Præter quem fuit [5] angipo s
patricius ad ædem Dianæ: ad quem viros ingredi rel o
Cyprius vicus. non ſinit. [6] Cyprium vero dictum autumant, quod qu
Sabini locum inſediſſent, boni ominis cauſa Cyprium, c
eſt, bonum nuncuparunt, cui poſtea, propter Tulliæ -
De hoc cap. 6. hujus lib. humanum ſcelus, quod infando facinore carpentum ſua
defuncti patris corpus egerat, [7] Scelerati dixere nom.

Neque enim *Publicum* carmen patitur. * Verum Livius 3. Decad. libro 10. eum appellat *Publicum*, quem ibi dicit ad ſolum exuſtum fuiſſe. Et Plutarch. in Publicola & Varr. lib. 2. de lingua Latina. ubi tamen nonnulli legunt *Publicium.*

COLERUS.

* Atqui non à *Publico*, ſed à *Publicio* ſic dictus ille vicus. Vide Feſtum.

TIRAQUELLUS.

1 *Ædem Vertumni.*] Fabius Pictor, ſi is eſt, in libro 1. de Aureo ſeculo. & P. Victor 8. regione urbis Romæ.

2 *Argiletum.*] De hoc Fabius Pictor, Varro lib. 4. de ling. Latina, Virgil. lib. 8. Æneid.

Nec non & ſacri monſtrat nemus Argileti.

Et ibi Servius, & Livius 1. Decad. libro 1. Martialis lib. 1. epigr. 162.

Argi nempe ſoles ſubire letum.

& lib. 2. epig. 17.

Argique letum multus obſidet ſutor.

3 *Sepulchrum Argi.*] Varro dicto libro de lingua Latina, & Virg. eod. lib. 8.

— Et letum docet hoſpitis Argi

4 *Patricii autem vici.*] Feſt. P -pejus libro 14. & de hoc vico Co -lius Tacitus lib. 4. & Martialis li . epig. 72.

Eſquiliis domus eſt, domus eſt tibi le Dianæ,
Et tua Patricius culmina vicu -bet.

& Frontinus lib. 1.

5 *Angiportus patricius.*] Plut . Probl. cap. 3.

6 *Cyprium.*] Varro d. lib. 4. de . Latina, *Vicus*, ait, *Cyprius à Cypro,* *ibi cives Sabini additi conſederant,* *bono omine id appellarunt. Nam Cy Sabinè bonum.* *

COLERUS.

* Livius libro primo.

TIRAQUELLUS.

7 *Scelerati.*] Varro ubi ſupra. C . lib. 6. Faſtor. ubi, poſt relatum h s Tulliæ facinus, tandem hæc ſub

Certa fides facti eſt, dictus Scele s ab illa
Vicus, & æterna res ea preſſa eſt.

E ſummo enim Cyprio vico eunti dextra in Urbicum ſitebatur: inde ad exquilias iter erat. Sic [1] vicus Aphricu, quod in eo ex Aphrica divertebant hoſpites, quique obdes dati erant, denominari cœpit. [2] Et Fregellæ, quod ea oca Fregeæ civitatis hoſpites incolerent. [3] Jugarium vo dixere ab ara Junonis jugæ, quæ præcipuo ibi honore ccbatur. Junonem enim jugam vocant, quod jungere mrimonia & nuptiis præeſſe putarunt. [4] Hunc jugarium infimo Capitolini montis prope Æquimelium & templn Fortunæ fuiſſe, juxta ædes Matris Magnæ, indubia armenta ſunt: quibus in locis etiam [5] Opis & Minervæ æs erant. [6] Sobrium autem vicum, vel quod nulla ibi caona foret, aut vinaria officina: ubi quia lacte, non vinc Mercurio litabatur, nomen vendicaſſe Pompejus auct eſt. [7] Vicus vero longus, ſicut via lata à latitudine, ſic à lon-

Vicus Urbicus. *Vicus Aphricus.* *Vicus Fregellæ.* *Vicus jugarius.* *Vicus ſobrius.* *Longus vicus.*

Et Ibim,

Immemque locum ſceleris, quæ nomine fecit,
eßit & inductis membra paterna rotis.

Dionyſ. Halicarn. lib. 4. * Livius 1. Decad. lib. 1. & Feſtus Pomp. lib. 17 Plin. Secundus, ſi is eſt, de Viris illuſtribus cap. 7.

COLERUS.

Ubi Dionyſius ait, vicum iſtum pro ὄλβιον dictum fuiſſe. Sic autem habet: ὅτε ὁ στενωπὸς ὄλβιος καλούμενος πρότερον, ἐξ ἐκείνου τοῦ δεινοῦ, καὶ μυσαροῦ πάθους ἀσεβὴς ὑπὸ Ῥωμαίων, κατὰ τὴν πάτριον γλῶτταν καλεῖται.

TIRAQUELLUS.

Vicus Aphricus.] Varro, ubi ſupra: *Vicus,* inquit, *Aphricus, quod ibi obſides ex Aphrica bello Punico dicuntur ſtoditi.*

Et Fregellæ.] Strabo lib. 5.

Jugarium.] Feſtus Pompejus libro. *Jugarius,* inquit, *vicus dicitur Romæ, quia ibi fuerat ara Junonis Jugariæ, quam putabant matrimonia jungere.* Huc ſpectat illud Virgil. lib. 4. Æn.

Junoni ante omnes cui vincla jugalia curæ.

Et vide ſupra lib. 1. cap. 5. Et de hoc quoque *vico Jugario* Livius 3. Decad. lib. 7. & 4. Decad. lib. 5. & eo loco, quem ſtatim citabimus.

4 *Hunc Jugarium.*] Hæc ſumpta ſunt ex Livio 3. Decadis lib. 4. cujus hæc verba ſunt, *Romæ fœdum incendium per duas noctes & diem unum tenuit. Solo æquata omnia inter Salinas ac portam Carmentalem cum Æquimelio Jugarioque vico. In templis Fortunæ ac Matris Matutæ & Spei extra portam late vagatus ignis ſacra profanaque multa abſumpſit.*

5 *Opis & Minervæ.*] Imo *Opis & Saturni* ex P. Victore in 8. regione urbis Romæ.

6 *Sobrium autem vicum.*] Feſtus Pomp. lib. 17. *

COLERUS.

* Feſti locum ſic legit Scaliger: *Sobrium vicum ſic dictum eſſe teſtatur Ælius, quod in eo neque tabernæ locus, neque cauponæ fuerit. Alii, quod in eo Mercurio, non vino, ſed lacte ſolitum erat ſupplicari.*

TIRAQUELLUS.

7 *Vicus vero longus.*] Valer. Maximus lib. 2. c. 1. & Livius 1. Dec. l. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Febris phanum. Ara pudicitiæ plebejæ, & patriciæ.

à longitudine nomen fecit. In eo enim [1] Febris phanu,
& ara [2] Pudicitiæ plebejæ, quam Virginia Auli filia nu
plebejo, templo ſacravit, eſſe traduntur. Namque ali
[3] patriciæ Pudicitiæ ad ædem Herculis rotundam in f
boario fuiſſe vulgatiſſimum eſt. [4] Cujus Pudicitiæ sign
P-

1 *Febris phanum.*] Val. ubi ſupra, Plinius lib. 2. cap. 7. Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 12.

2 *Pudicitiæ plebejæ.*] Livius 1. Decad. lib. 7.

3 *Patriciæ Pudicitiæ.*] Idem ibid.

4 *Cujus Pudicitiæ ſignum.*] Livius ubi ſupra, & Feſtus Pompejus lib. 14. * Sed ut id addas, fuere & alii vici hic non memorati, videlicet *Thurarius*, Aſconio Pædiano in 3. in Ver. act. & P. Victori in 8. regione urbis Romæ: & *Melius* Livio 4. Decad. lib. 3. Et *Sulpitius* Lampridio in Heliogabalo. Et is cui *Malum punicum* nomen erat, Sueton. in Domitiano cap. 1. & P. Victori in 6. regione urbis. † Et *Unguentarius* vicus eid. Victori in 8. regione, vicus *Carinarum*, vicus *Druſianus*, vicus *Sulpici ulterioris*, vicus *Sulpici citerioris*, vicus *Fortunæ obſequentis*, vicus *pulverarius*, vicus *Honoris*, & *virtutis*, vicus *trium ararum*, vicus *Fabrici* eid. Victori in 1. Regione. vicus *Bellonæ*, vicus *Mamuri* eidem in 6. regione. vicus *Ligurum*, vicus *Padi*, vicus *Curtarum*, vicus *Fortunæ reſpicientis*, vicus *Apollinis*, vicus *Diei* eid. in 10. regione, vicus *Veneris almæ*, vicus *piſcinæ publicæ*, vicus *Dianæ*, vicus *Ceios*, vicus *Triarii*, vicus *aquæ ſalientis*, vicus *laci tecti*, vicus *Fortunæ Mammoſæ*, vicus *Colafiti paſtoris*, vicus *portæ Ruduſculanæ*, vicus *portæ Neviæ*, vicus *Victoris* eidem in 12. regione. vicus *fidii*, vicus *frumentarius*, vicus *trium viarum*, vicus *Caſeti*, vicus *Valerii*, vicus *laci miliarii*, vicus *fortunati*, vicus *capitis Canteri*, vicus *trium alitum*, vicus *novus*, vicus *Loreti minoris*, vicus *Armiluſtri*, vicus *columnæ ligneæ*, vicus *Materiarius*, vicus *mundiciei*, vicus *Loreti majoris*, in quo erat Vortumnus, vicus *Fortunæ dubiæ*
eid. in 13. regione, vicus *Cenſorii*
cus *Gemini*, vicus *Roſtrati*, vicus l
aquilæ, vicus *ſtatuæ Sincianæ*,
Quadrati, vicus *Raciliani majoris*,
Raciliani minoris, vicus *Janicul*
vicus *Bructianus*, vicus *larum rural*
vicus *ſtatuæ Valerianæ*, vicus *Salut*
vicus *Paulli*, vicus *Sex. Lucii*, vicu
mi Publicii, vicus *Patratilli*, vicu
reſtituti, vicus *Sauſei*, vicus *Sergii*
cus *Plotii*, vicus *Viberini* eid. in 14
gione, ut interim omittam alio
ptem vicos quos non nominat i
regione. & 8. in 3. regione,
etiam non nominat, ut nec alios i
regione. nec 15. in 5. regione. nec
præter duos, quos ſolum nomin
6. regione, nec 10. in 7. regione.
10. præter alios duos, quos etiam
minat. Nec 30. in 9. regione. nec
11. regione. Sunt & qui vicum, P
vocatum volunt ex Martiali lib.
pig. 162.

Longum eſt, ſi velit ad Pyrum ven
Et ſcalis habito tribus, ſed alt

Arbores enim vicis & regionibus
mina dediſſe videntur ex eo quod
diximus de malo Punico. Et ali
Seneca ad *Pinum* pro regione dici

COLERUS.

* Locus Feſti ex doctiſſ. Scali
mendatione ſic ſe habet: *Pudi*
ſignum in foro boario eſt, ubi Æmi
ædis eſt Herculis. eam quidem For
eſſe exiſtimant. Item ubi Latina ac
liarium IV. Fortunæ muliebris ne
attingi, niſi ab ea quæ ſemel nupſit.

† De quo initio operis ſui V
Flaccus.

Ille tibi cultuſque deûm, delub
gentis
Inſtituet.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

præerquam ab ea quæ uni nupſiſſet, caſtiſſima matrona attgi, aut in æde litari nulli permiſſum fuit. [1] In via vero lat lacus Ganymedis, Soliſque & Spei ac Fortunæ templa magno fuere cultu. Præter quos erat [2] clivus Capitolus, ex quo ad æqua urbis ex Capitolio [3] deſcenſus patui juxta quem [4] Saturni [5] & Concordiæ templa, haud lore ab æde Junonis Monetæ: & [6] alter Publicus ſeu Puicius [7] à Publiciis ædilibus, qui locum ſtatuerunt, vel qul publica impenſa conſtratus foret, ſicut via publica, ſitapparent. [8] Perque hunc clivum publicum ad Velabru, & boarium ac piſcarium forum ex Capitolio atque arc deſcenſum patuiſſe, & inde in exquilias iter eſſe tradu. Nam [9] clivum Urbicum, juxta quem Servius Tullius habi-

Via lata.

Clivus Capitolinus.

Clivus Publicius.

Clivus Urbicus.

TIRAQUELLUS.

In via vero lata.] P. Victor in 7. regicui nomen indidit *viæ latæ*, primo co ponit lacum *Ganymedis*, & poſ templum *Solis*, & templum novu pei, & templum novum *Fortunæ*.

Clivus Capitolinus.] De quo Alphes in *l. ſi ex plagis* §. *in clivo Capitoli ff. ad leg. Aquil.* & Liv. 1. Decadb. 3. & 5. Decad. lib. 1. & Cic. in ſt. ad Attic. lib. 2. epiſt. omnium 16. Philip. 2. & in Orat. pro C. Raio, in fin. eorum, quæ ex ea oratie extant.

Deſcenſus patuit.] Nam clivus eſt illa vertice montis proclivitas, qua in ima deſcenditur. Virgil. ecloga 8.

— Qua ſe ſubducere colles
Iniunt, mollique jugum demittere clivo.

Et nc *deſcendere per clivum* Ovidus lib. Faſtor.

Invelut nunc eſt, per quem deſcenditis, inquit,
duus in valles per fora clivus erat.

Saturni.] Servius Æneid. lib. 1. Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 8.

Et Concordiæ.] Servius ibi & longe te Liv. 3. Decad. lib. 2. Ovid. lib. etam. 1.

Clida te niveo poſuit lux proxima templo,
Qua fert ſublimes alta Moneta gradus.
Nunc bene proſpicies Latiam Concordia turbam:
Nunc te ſacratæ conſtituere manus.

6 *Alter Publicus ſive Publicius.*] Utroque enim nomine vocabatur ut diximus ſupra num. 4.

7 *A Publiciis ædilibus.*] Ovid. de ea re loquens lib. 5. Faſtorum,

Plebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios, animus defuit ante viris.

Varro autem lib. 4. de lingua Latina hos *Publicos* appellat, niſi *Publicios* legendum ſit, quod multi putant.

8 *Perque hunc.*] Livius 3. Decad. lib. 6. & 7.

9 *Clivum urbicum.*] *Virbium* vocat Livius 1. Decad. lib. 1. *Olbium* autem Solinus cap. 2. *Habitavit*, inquit, *Servius Tullius Exquiliis ſupra clivum Olbium.* Sed quod addas fuit Romæ *clivus ſuburbanus* Martiali lib. 5. epig. 23.

Alta ſuburbani vincenda eſt ſemita clivi,
Et nunquam ſicco ſordida ſaxa gradu.

Et *clivus ſacer* Horatio & Martiali lib. 1. epig. 38.

Inde ſacro veneranda petes palatia clivo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

habitavit, & Publicum vicum, ad quem lacus [1] Fag alis
Fagutal. [2] Fagutalque Jovis ſacellum, in quo [3] fagus arbor ſac vi-
ſebatur, pariter in exquiliis fuiſſe proditum eſt. [4] Fuit uo-
que clivus proximus non incelebris, ad quem florale udi
Vicus Coſconius & Hiſtrius. celebrati plerunque ſunt, & [5] vicus Coſconius [6] & Hi-
ſtrius, qui, ut multi autumant, à conditoribus nomen en-
dicarunt. In hoc vico Hiſtrio, ſecundo Punico bello ua-
rum magnam vim erupiſſe [7] T. Livius memorat. Le nus
Vicus ſandaliarius. quoque [8] Sandaliarium vicum ab [9] Apolline Sandal rio,
cujus effigiem ornatam ſandalio, quod eſt [10] calcea nti
genus, [11] in quarta urbis regione auctores ponunt: cut
in ſexta regione [12] Malum Punicum fuiſſe memorant, ad
[13] Capita bubula, ad [14] Pirum & [15] Scalas anularias. Sed od
de

1 *Lacus Fagutalis.*] Solinus c. 2. *Tarquinius Superbus*, inquit, *Exquiliis ſupra clivum Pullum ad Fagutalem lacum.*

2 *Fagutalque Iovis ſacellum.*] Varro lib. 4. de ling. Latina, quo loco ſtatim citabimus, & Feſtus Pomp. lib. 6. & vide infra lib. 6. cap. 11.

3 *Fagus arbor ſacra.*] Plin. l. 16. c. 10.

4 *Fuit quoque clivus proximus.*] Varro lib. 4. de lingua Latina. *Clivus*, inquit, *proximus ad Florales uſus* (*luſus* forte legendum eſt pro *uſus*) *verſus Capitolium vetus, quod ibi ſacellum Iovis, Iunonis, Minervæ.*

5 *Vicus Coſconius.*] Varro, ubi ſupra, *Coſconium* vocat, niſi ibi mendum ſit.

6 *Et Hiſtrius.*] Vide ſeq. verſu.

7 *T. Livius.*] Scilicet 3. Decad. l. 4. ubi tamen hunc vicum *Iſtriticum* vocat. Hujus verba ſunt, *Et in vico Iſtritico fontem ſub terra tanta vi aquarum fluxiſſe, ut ſerias doliaque, quæ in eo loco erant, provoluta, velut impetus torrentis, tulerit.*

8 *Sandaliarium vicum.*] Gell. l. 18. cap. 4. *In Sandaliario*, ait, *forte apud librarios fuimus.*

9 *Apolline Sandaliario*] Sueton. in Aug. c. 57. *Ex qua*, inquit, *ſumma pretioſiſſima deorum ſimulachra mercatus, vicatim dedicabat: ut Apollinem Sandaliarium, & Iovem Tragœdum, &c.* & P. Victor in 4. regione urbis na.

10 *Calciamenti genus.*] Ex Do in Eunuchum Terent. & late dixi s in noſtris ll. Connub. lib. 3. inte na- menta muliebria.

11 *In quarta urbis regione.*] P. . in d. 4. regione.

COLERUS.

Quarta urbis regione auctores p nt.] Sex. Rufus, regione templi Pa vi- cum Sandaliarium, & regione ui- lina, vicum Tragœdum comme rat. hinc Apollinis Joviſque cogn ina.

TIRAQUELLUS.

12 *Malum Punicum.*] Ex Sue . in Domitiano cap. 1. *Regione*, inq *ur- bis ſexta, ad Malum Punicum, mo, poſtea in templum gentis Flaviæ ver- tit.* * P. Victor in ea 6. regio icit *Domitianum in eo templum gentis viæ dedicaſſe.* & de eo ſupra diximu

COLERUS.

* Quo referendus verſus Ma l. 9.
Addita quid Latio Flavia temp olo?

TIRAQUELLUS.

13 *Capita bubula.*] Suet. in A c. 5.

14 *Ad Pirum.*] Nam & is vic rat, ut ſupra diximus ex Martiali.

15 *Scalas anularias.**] Suet. i Aug. cap. 72.

COLERUS.

* Quas Suetonius juxta for Ro- n um,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

de cis, idem de viis dictum accepimus. Nam [1] Carinas à Cerone dictas Varro ſignificat, juxta quas [2] templum Telluris, & [3] Pompeji domus. Hæ enim & [4] Suburra celebres & primæ viarum habitæ. Hanc vero ab agro Succuſano, vel quod ſub muro Carinarum foret, denominari tradunt. Poſt quas [5] via ſacra non minoris celebritatis & fama adnominatur: ſiquidem per eam frequens in Capitolium iter erat, per quam triumphalis pompa, captiva præda & hoſtium ſpolia, ſubactis gentibus & nationibus domitis, ſolemni apparatu triumphi die procedebant: [6] eamque ſacram nuncupari, quod inter Romulum & Tatium ictum

Viæ Carinæ. Via Suburra. Via ſacra. Sacra cur dicta.

nam, ut & Onufrius Panuvinus, colat.

TIRAQUELLUS.

Carinas.] Varro lib. 4. de lingua Lat. & de his Virgil. lib. 8. Æneid.

nanoque foro, & lautis mugire Carinis.

Suet. in Tiberio cap. 15. Cic. in Paradoxis, *Manlius habuit ædiculas in Carinis.* & ad Q. Frat. lib. 2. epiſt. 7. de Ar. reſp. Cum diceret: *Velle ſe in Carinis ædificare alteram porticum, quæ palatio reſponderet.* P. Victor, qui eas ponit in 4. regione. *

COLERUS.

Via ea ad Telluris ædem erat, in qua regione & Pompejorum domus fuit. Vide Plutarch. Antonio. & Dionem lib. 48.

TIRAQUELLUS.

Templum Telluris.] Serv. in eum locum Virg. l. 8. Æneid.

— Et lautis mugire Carinis.

Carinæ ſunt ædificia facta in carinarum modum, quæ erant intra templum Telluris.

Et Pompeji domus.] Sueton. aut quiſquis eſt in lib. de Claris Grammaticis ſcribit *Lenæum Pompeji libertum docuiſſe Grammaticam in Carinis, in qua regione erat domus Pompeji.* Idem in Tiberio c. 15. *Romam reverſus, deducto forum filio Druſo, ſtatim è Carinis, ac Pompejana domo Exquilias in hortos Mecenianos tranſmigravit.*

4 *Suburra.*] Varro lib. 4. de lingua Latina, ubi & eum dicit *Succuſam* appellatum à pago *Succuſano.* Et de hac Livius 1. Decad. lib. 3. Martialis lib. 6. epig. 65.

Quales in media ſedent Suburra.

Et lib. 10. epig. 19.

Altum vincere tramitem Suburræ.

Plutarch. Problem. cap. 97. Sueton. in Cæſar. cap. 36. Feſtus Pomp. lib. 17. *

COLERUS.

* Quintilianus lib. 1.

TIRAQUELLUS.

5 *Via ſacra.*] De hac Varro rei ruſt. cap. 2. Dionyſius Halicarnaſſæus l. 5. Cic. in Orat. pro Plancio. Horat. Epod. Ode 4. & lib. 1. Ser. Satyr. 9. in princ. Ovid. lib. 3. Triſtium eleg. 1. & Livius 1. Decad. l. 2. & 5. Decad. lib. 3. Aſcon. Pædianus in 2. in Verrem act. Appianus lib. 2. bel. Civilium. Plin. lib. 19. cap. 1. Suet. in Cæſare cap. 46. Jul. Capitolinus in Salonino. Dion in Adriano. P. Victor, qui eam ponit in 4. regione. & alii, quos poſtea citabimus.

6 *Eamque ſacram.*] Dionyſ. Halic. lib. 2. Antiquitatum. Feſtus Pomp. lib. 17. non multo poſt princ.

COLERUS.

Eamque ſacram nuncupari.] Imitatur Verrium, qui apud Feſtum vult *ſacram* dicendum eſſe, non *ſacram viam.* Idem Feſtus, *Saburnanenſes & Sacravienſes* vocat, qui in iis viis habitant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Comitium. Via ſacra apud Athenienſes & Mylaſas. Via Melita. Via Colonides. Clœliæ ſtatua. Cluacinæ Veneris templum.

ictum in ea fœdus fuiſſe tradunt. Quamvis in comitio i er Romanos & Sabinos percuſſum fœdus, atque ideo à n- ventu Comitium veteres appellaſſe [1] contendant. [2] Nn- nulli quod per eam ſacra in arcem quot menſibus de ri, indeque augures captare auguria ſolerent, dici opinati nt. Cujus cognomenti etiam [3] Athenis viam fuiſſe legi us, quod Eleuſina ſacra in ea peragerent. Et alia [4] Myla in Caria ejuſdem nominis proditur, ab urbe ad Jovis tem m ſtadiis ſexaginta, per quam ſacrorum pompa fereb ır. Inter vicos autem Athenis præcipuæ dignationis [5] M a, ubi Phocionis ædes erant, & [6] Achæis Colonides me o- rantur. [7] Hæc quidem ſacra Romæ à Carinis oritur, ab Streniæ ſacello, [8] ubi ſtatua Clœliæ virginis inſidens e o, ibique ad [9] ædes Larium, & demum ad Scauri ædes ɔ- cedebant, ubi templum [10] Cluacinæ Veneris ſitum me ɔ- ɪt

TIRAQUELLUS.

1 *Contendant.*] Varro lib. 4 de ling. Latina. Aſconius in 3. in Verr. act. & vide Plutarchum in Romulo.

2 *Nonnulli.*] Ovid. lib. 3. Triſtium eleg. 1.

Hæc eſt à ſacris, quæ via nomen habet.

Adde autem & in hac *ſacra via* fructus & poma vendi ſolita, ex Ovidio libro de Arte amandi,

Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa
Illa, vel in ſacra ſint licet empta via. *

COLERUS.

* Huc adde aliud Epigramma:

Quæque tibi poſui tanquam vernacula poma,
De ſacra nulli dixeris eſſe via.

TIRAQUELLUS.

3 *Athenis.*] Nam & de *ſancta* Athenarum *via* Herodotus lib. 6. Pauſanias lib. 1. & Iſæus in Apologia, & Harpocration, & Dicæarchus in iis, quæ ſcripſit de Deſcenſu ad Trophonium, & ex eo Athenæus lib. 13. cap. 23.

4 *Mylaſæ.*] Apud Strabonem l. 14.

5 *Melita.*] Ex Plutarcho in Phocione. Hujus quoque meminit ipſe Plutarchus in Themiſtocle. De alia *li- ta* vide Cælium Rhodiginum lil o. cap. 5. Fuit & apud ipſos Athen es via, quam *Tripodas* vocabant ud Pauſaniam lib. 1. ubi hujus appel o- nis cauſam reddit. Fuit & ap a- mios vicus anguſtus, *Laura* vo us, mulierum artificum; ut ex Cle ho tradit Athenæus lib. 12. cap. 1 bi ſubdit fuiſſe & apud ſuos Alex ri- nos vicum hujus nominis in qu n- debantur omnia, quæ ſpectant le- licias.

6 *Achæis Colonides.*] Plutar in Philopœmene. Fuere & *Colonid* bs Coroneorum oppido finitima ud Pauſaniam lib. 4.

7 *Hæc quidem ſacra.*] Redit a- *cram* Romæ *viam*, idque eſt ex V o- ne lib. 4. de lingua Latina.

8 *Ubi ſtatua.*] Scilicet in ipſa v à- cra ex Livio 1. Decad. lib. 1. & Seca lib. de Conſolatione ad Martia

9 *Ædes Larium.*] Ex Solino c. 2. *Ancus*, inquit, *Martius in ſumm cra via, ubi ædes Larium eſt.*

10 *Cluacinæ Veneris.*] Hæc uſ ad clauſulam, *In ea quoque.* ſunt inii lib. 15. cap. 29.

In

ranfuiſſe, quod inibi Sabinæ mulieres infeſtas acies, &
uſce accenſum prælium inter Romanos Sabinoſque dire-
mient. Cluere enim antiqui pugnare dixerunt. [1] In ea *Cluo.*
quque regia fuit, ubi Ancus Martius primo & poſt ali- *Fabius*
qu tempeſtates Iulius Cæſar habitaſſe fertur. Ibique *fornix.*
[2] Ibius fornix arcus marmoreus, à Fabio cenſore extru- *Cal-*
ct, qui quondam de victis Allobrogibus triumphavit. *phur-nius*
Eaud procul [3] Calphurnius fornix, apud quem C.Grac- *fornix*
ch fragmento ſubſellii ictus occubuit. Præter quas fuit *Via forni-*
[4] . fornicata in campo, ubi flaminia & ſepta fuere. [5] Ex- *cata.*
quinam vero & Cælimontanam, quod in Cælium & Ex- *Exqui-lina.*
quinum montem ferrent, denominari fere vulgatiſſimum *Cæli-*
e [6] Septa vero frequentia fuere in Martio campo loca, *monta-na.*
quibus *Septa.*

In ea quoque.] Solinus in loco ſu-pr ſub verbo, *Ædes Larium.*

Fabius fornix.] Aſcon. Pædianus in in Verr. act. ubi Cicero *Fabia-n* vocat. Sed & ipſe lib. de Oratore 2 *rnices Fabii* meminit.

Calphurnius fornix.] Plutarch. in vi Gracchorum, ex quo intelliges n *C. Gracchum*, ſed *Tiberium* ipſius frem illic fuiſſe interemptum.

Via Fornicata.] Livius 3. Decad. li.

Exquilinam.] Nicol. Perottus ad eramm. 19. Martialis ſcribit vicum Euilium, quo de agimus, dictum iln: de quo Varro lib. 4. linguæ La-ti ſcribit, *Ab exquiliis vicus Afri-c, quod ibi obſides ex Aphrica bello Fico, dicantur cuſtoditi.*

Septa vero.] Servius in Virgil. eg. 1. enarrans illud,

Quamvis multa meis exiret victima
ſeptis.

Sa, inquit, *ſunt loca in campo Martio inſa tabulatis, in quibus pop. Romanus fragia fert: & quia ſunt ſimilia ovi-li, duo hæc invicem ponuntur, ut hic ſit pro ovilibus.* Contra Lucanus,

— Et miſeræ maculavit ovilia Romæ.

Iſt, *ſepta.* Et Juvenalis Satyr. 6.

Antiquo, quæ proxima ſurgit, ovili.

Hæc ille. Sed tu adde Ovidium lib. 1. Faſtorum,

Eſt quoque, quo populum jus eſt include-
re ſeptis.

Et Martialem lib. 9. epig. 60: in princ.

In ſeptis Mamurra diu, multumque
vagatus
Hîc, ubi Roma ſuas aurea vexat
opes.

Et Strabonem ſcribentem lib. 5. non procul à fine, Syllam Dictatorem Marianos ad tria, vel, ut alii, quatuor millia, qui arma projecerant, in campo Martio ad *Ovilia* coactos, immiſſis militibus triduo jugulaſſe. Et Livius 3. Decad. lib. 6. ubi, *Citatis*, inquit, *centuriæ ſenioribus, datum ſecreto in Ovili cum his colloquendi tempus.* Et Plinium lib. 16. cap. 4. *Trabs fuit in porticibus ſeptorum à M. Agrippa relicta.* Et * Sueton. in Auguſto c. 43. *Fecitque nonnunquam vicatim, ac pluribus ſcenis per omnium linguarum hiſtriones: non in foro modo, nec in amphitheatro, ſed in circo & in ſeptis.* Et Auſonius in Panegyrico, *Non paſſus ſepta, non campum, non ſuffragia.* Verum generaliter *ſepta* ſunt omnia loca munita & quodam ſepimento vallata. Nam Varro Rei ruſticæ libris, vocat omnia *ſepta, quibus ſunt incluſa animalia.* Inde-

Ovilia. quibus olim Ovilia nomen, tabulatis cincta, ævo m
ſuccedente, ſumptu magnifico & excellenti cultu marm
rea facta, quæ [1] excelſas porticus & ingentes ambulati
nes accepere: [2] in quibus populus ad comitia freque
convenire, & de dandis honoribus deque Republ. d
cernere ſolebant, ibique res cenſu & æſtimatione digna
Via nova. & quæ magno parantur, venales exponi. [3] De nova a
tem via, quod ſupra ædem Veſtæ, [4] juncta Romano f
ro & Velabro fuerit, quodque ex Velabro ad eam iter e
ſet, ibique, ante adventum Gallorum, Gallos primu
Aji ara. adventare auditum ſit. [5] Proptereaque Aji dei aram & A
loqu

que ab eo laudantur *ſepta* Fulvii Hirpini & Pompeji, quibus ſcilicet feræ concluſæ paſcebantur. Idemque l. 1. cap. 11. *In villa*, inquit, *ædificanda hoc potiſſimum, ut intra ſepta villæ habeas aquam.* Eſt & apud eum eod. l. 1. c. 14. inſcriptio de *ſeptis*, quæ tutandi fundi cauſa fieri deberent, & qualiter, quo in loco oſtendit eſſe quatuor horum genera. Ex quibus Beroaldus in notis Servii arguit Servium, ubi ſupra, quod *ovilia* pro *ſeptis* & contra ponerentur. Sed tu de ea re ferto judicium. Illud autem conſtat apud Ulpianum in *l.* 1. *ff.* de rivis. *Septa ſunt, quæ ad incile opponuntur aquæ derivandæ compellendæve ex flumine cauſa: ſive ea lignea ſunt, ſive lapidea, ſive ex alia qualibet materia, ad continendam tranſmittendamque aquam excogitata.*

COLERUS.

* Sed Suetonii verba ſic legit Torrentius: *ſed & in circo, in ſeptis nihil unquam præter venationes edidit.*

TIRAQUELLUS.

1 *Excelſas porticus.*] Quod conſtat ex loco Plinii nuper citato.

2 *In quibus populus ad.*] Ex Livio, loco ſupra citato.

3 *De nova autem via.*] Valer. lib. 4. de lingua Latina. *Cujus*, inquit, *veſtigia, quod ea, qua tum itur Velabrum, & unde aſcendebant ad Romam nova via locus ſacellum.* Livius 1. Dec. l. 1. & 5. *M. Cæditius de plebe nunciavit Trib nis, ſe in Nova via ubi nunc ſacellum e ſupra ædem Veſtæ, vocem noctis ſilent audiſſe, &c.* Hujus quoque memin Plutarch. in Camillo. Frontinus l. 1 de Aquæductibus. Spartianus in Ca racalla. *

COLERUS.

* Feſt. in *ſacra via.*

TIRAQUELLUS.

4 *Juncta Rom. foro.*] Ovid. 6. Faſt
Qua via Romano nunc nova junct
foro eſt.

5 *Proptereaque.*] Livius 1. Decad lib. 5. ante fin. *Iuſſumque*, inquit, *tem plum in nova via Locutio fieri.* Et iterum poſtea in oratione Camilli, *Locuti templum propter cœleſtem vocem exaudi tam in Nova via juſſimus fieri.* Plutarch in Camillo & lib. de fortuna Romanorum. Gell. lib. 16. cap. 17. & ante hos Cicero lib. 1. iterumque 2. de Divinatione. Sed his viis, ab Alexandro memoratis, adde & alias plurimas vias: ſcilicet *Æmyliam* Straboni lib. 5. * ubi duas vias *Æmylias* eſſe dicit. & lib. 15. & Plinio lib. 2. cap. 83. & l. 19. cap. 1. Martiali lib. 3. epig. 4. & lib. 6. epig. 84. & Julio Frontino Stratagem. lib. 2. cap. 5. ubi de Antonio loquitur. Et *Appiam* Strab. lib. 5. non ſemel. & iterum lib. 6. Ciceroni in Orat. pro Milo. Horatio lib. epiſt. 1. epiſt. 6. & rurſus 9. Statio lib. Sylv. 1. Sylv. 3. &

lib. 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lib.. ſylva 3. Corn. Nepoti in vita Pomponii Attici. & noſtro Scævolæ in *uxorem. §.concubinæ.ff.de leg.3.* Et *Reatinam* Feſto Pompejo lib. 16. ubi de Retricibus loquitur. Et *Aſinariam* eod. loco. & *Aureliam* Ciceroni in 12. Philip. & Suet. in Galba c.20. & *Campanam* Vitruvio lib.8. cap.3. & *Ciam* à Coſſ. ſtratam Feſt. Pomp. lib. & de hac etiam Cicero Phil.12. & *Claudianam* Julio Frontino lib. 1. de Aquæductibus. & *Claudiam*, ſive *Ciam* (niſi eadem ſit) Jul. Capitolinus in Ælio Vero. Et *Collatiam* Jul. Frontino d. lib. 1. de Aquæduct. & *Cnam* Tacito libro 19. & *Domitianam* Statio lib. Sylv.4. ſyl.3. & *Faventinam* Plinio lib. 19. cap. 1. & *Flaminiam* Ovid.lib.1. de Ponto eleg.9.

Nec quos pomiferis poſitos in collibus hortos,
Spectat Flaminiæ Claudia juncta viæ.

Plinio lib. 15. cap.3.& c.ult. Cicer. Philipp.12. & lib. 1. ad Attic. & Straboni lib. 5. & Livio 3. Decad. lib. 2. Suet. in Auguſto cap.30. Corn. Tacito lib. 3. & lib. 13. & lib. 19. Martial. lib. 10. epig.6.

Totaque Flaminia Roma videnda via.

Feſto Pomp. lib.1.3.6. & 17. Juvenal. ſatyra 1. in fin.

Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

Fornicatam Livio 3. Decad. lib.2. Et *Ginam* eid. 1. Decad. lib.2.3.& 5. Et *Gicam*, quæ Gallis, per Pomptinum agrum fugientibus data eſt, ob idque *Gica* dicta Jul. Frontino Stratagem. lib. 2. cap.6. in princip. Et *Hoſtienſem* Cornelio Tacito l. 11. & Feſto Pompejo lib. 14. non ſemel. Et *Latinam* Straboni l. 5. Juvenali ubi ſupra. Livio Decad. lib. 10. Valerio Maximo l. 1. c. 1. ubi de Fortuna muliebri. Suet. in Domitiano c. 18. Feſt. Pomp. l. 14. ubi de Pudicitiæ ſigno. & lib. 16. ubi de Retricibus. & lib. 17. Eutropio de Regis Roman. lib.3. & 5. Et *Lavicanam* Livio 1. Decad. lib.4. & Frontino eod. illo libro de Aquæd. & Spartiano in Juliano. Hanc, ni fallor, *Labicanam* vocat Strabo lib.5. hac ſcilicet ratione quod Græci V. literam non habeant, ſed vice illius B. litera utuntur. Et *Laurentinam* Val. Maximo lib. 8. tit. 5. ad fin. A. Gell. lib. 10. cap.2. Eſtque de ea illud Ovidii lib. 2. Faſtorum,

Eſt via quæ populum Laurentis ducit in agros,
Quondam Dardanio regna petita duci.

Ex quo intelligis quare ita vocabatur. & *Nomentanam* Straboni lib. 5. Livio 1. Decad. lib. 3. ubi & hanc olim *ficulenſem* vocatam dicit. & Columellæ lib. 3. cap. 2. & Euſebio Chronographo ubi de fuga Neronis loquitur. & *Poſthumiam* Tacito lib. 19. & *Præneſtinam* Plinio lib. 31. cap. 3. & Julio Capitolino in Gordianis, & Julio Frontino de Aquæd. lib. 1. & *Publicam* Livio 3. Decad. lib. 4. & *Sabinam* Plut. in Camillo. Et *Salinariam*, quæ à ſale dicta eſt, quod illa ſal in Sabinos deferre conſueverat. Plinio lib. 31. c. 7. Videtur tamen *Salaria* potius dicenda, † ut in 19. Tacit. & 17. Feſti lego. & ita quoque Varro lib. Rei ruſt. 1. & lib. 3. cap. 1. & Strabo lib. 5. Livius 1. Decad. lib. 1. Suet. in Nerone c. 48. & in Veſpaſiano c. 12. & Feſtus Pompejus lib. 17. & *Sublacenſem* Frontino lib. 1. de Aquæductibus. Et *Tuſculanam* Dionyſ. Halicarnaſſ. l. 8. *Valeriam* eid. Frontino ibi. & Straboni lib. 5. Et *Vitelliam* Suet. in Vitellio c. 1. ‡

COLERUS.

* Quam dicit ibi Strabo Scaurum ſtraviſſe. Quod & auctor de Viris Illuſtribus confirmat. Altera *Æmyliæ* eſt, quæ *Flaminiam* excipit. Sic præter Strabonem Livius, de Æmylio: *Pacatis Liguribus, in agrum Gallicum exercitum duxit: viamque ab Placentia, ut Flaminiæ committeret Ariminam perduxit.*

† Alibi Feſtus, *Salariam* viam incipere ait à porta, quæ nunc Collina à colle Quirinali dicitur.

‡ De qua equidem via, nihil alibi exſtare puto. Præter hæc Cicero ad Q. Fratrem Epiſt. 1. libro 4. meminit viæ *Vitulariæ*.

I *Capi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Allocutionis templum. loquutionis templum illic à Furio Camillo extructum manſiſſe, à multis ſcriptum & memoratum eſt.

CAPUT XIX.

In quibus membris in homine inſit religio quædam, propte quam illa ſancte coli debeant & obſervari.

QUibuſdam membris in homine religionem ineſ eaque ſancte obſervari & coli decere, multi arbit ti ſunt. *Religio in capite.* Siquidem in [1] capite hominis tanquam in arce, mens & ſedes animæ creditur eſſe, quæ pars longe ſa ctiſſima homini eſt, quod inde originem ſumunt ſenſus nervi, religio & quoddam numen ineſſe fertur. *Capite revelato aſſurgere, & de via decedere.* Ideo quem reverebantur veteres, aut honore dignum putaba ad omnem occurſum [2] caput revelare & aſſurgere, ac via decedere ſolebant, ſcilicet exiſtimantes, nudo & ape to capite in exhibendis honoribus eſſe oportere, vel omn

TIRAQUELLUS.

1 *Capite.*] *Caput* ut tradit Plato in Timæo, *eſt membrum corporis diviniſſimum, reliquorumque membrorum princeps, cui totum corpus connexum dii ſubeſſe & parere juſſerunt.* Hinc ipſe Plato, Democritus, Hippocrates, Straton, Eraſiſtratus & Herophilus apud Plut. in lib. de Placitis Philoſophorum. & Theodoretum Cyrenſem, libro 5. de Curatione Græcarum affectionum, animæ principatum alii in toto capite, alii in parte ipſius eſſe cenſuerunt. Quibus & aſſentitur Galenus lib. 1. de Regimine morborum acutorum. Sed & his adſtipulatur Ariſtoteles lib. Problem. 33. cap. 1. alias 7. *Cur*, inquit, *ſternutamentum pro omine ſive ſacro augurio habetur, non tuſſis, non gravedo? An quia de capite membrorum, præcipue divino, unde cogitatio eſt, ſuum ducit principium.* & iterum cap. 9. *Cur*, ait, *ſternutamenti eruptio ſacra habita eſt, non etiam cæterorum, ut flatus * aut ructus? Quoniam tres ſunt partes principes noſtri corporis, caput, thorax & alvus. Flatus alvi reſpiratio eſt, ructus ven culi, ſternutamentum capitis, quæ p ſacra præcipue eſt. Ideo ſpiritum h exeuntem ut ſacrum veneramur & oramus.* Hucque ſpectat quod Heb Roſch, id eſt, caput, pro potentia, pr cipatu & tyrannide accipiant. Ex illud Geneſis 3. *Ipſa conteret ca tuum.* Et quod divus Paulus ſæpe i culcat *Chriſtum eſſe viri & Eccleſiæ put: virum autem mulieris*, ut 1. ad C rinth. 11. & ad Eph. 5. & ad Coloſſ Sed & de excellentia & principatu *pitis*, vide Lactantium de Opifi Dei cap. 5. Paulum Æginetam lib.

COLERUS.

* Immo etiam *ventris flatus* ap Romanos religioni fuiſſe legimus.

TIRAQUELLUS.

2 *Caput revelare.*] Plutarch. Pro cap. 10. *Cur*, inquit, *deos ſalutantes put operiunt, viris autem dignitate p ditis & honore dignis, ſi etiam velati currerint, caput aperiunt*? Cujus multas rationes adfert, quæ ad h locum pertinent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...nia noſtra patefaciamus: credo etiam valetudinis c...ſa, [1] ut Varro ſignificat, quod ad fidem proxime ac-c...it. detecta enim capita, contra vim algoris caloriſve h...d dubie firmiora eſſe, & ad valetudinem mire pro-f...ere multi cenſuere. [2] Ideo Ægyptii, quod detecto ſunt c...ite, habentur firmiores: Perſæ vero, quod cum mi-t... & pileo, debiliores, adeo ut levi ictu offendantur c...ita. Hinc Hannibal, [3] divus Julius, [4] & alii ſummi d...es detecto ſemper capite, ſeu ſol, ſeu imber eſſet, v...t contra frigora tempeſtateſque obdurato, inceſſere. [5] ...aſiniſſa quoque Numidiæ rex, nullo frigore aut imbre a...uci potuit, ut caput tegeret. Quod de [6] Hadriano [7] & S...ero principe traditur, tantæ firmitatis fuiſſe, ut hyeme ſ...a & gelida per nives & frigora aperto capite inceſſerit ſ...per. [8] In quo quidem id longe præſtantiſſimum fuit, ſ... nominibus quemque venerari & ſalutare, ſalutanti-b...que reddere ſalutem. [9] Ideo nomenclatorem, qui no-...ina ſuggereret, juxta veteres habuere. [10] Si autem no-men

Capite aperto eſſe, ſalubre.

Suo nomine ſalutare. Nomenclator.

1 *Ut Varro ſignificat.*] Apud Pli-...m lib. 28. cap. 6. ubi ita ſcribit, *Ca-p... aperiri aſpectu magiſtratuum, non ...erationis cauſa juſſere*: ſed (ut Var-...uctor eſt) valetudinis quo firmio-...onſuetudine ea fierent.

2 *Ideo Ægyptii.*] Herod. lib. 3. non l...ge à princ.

3 *D. Julius.*] Suet. in eodem c. 45. ...pertinentia quædam, ſed non ex-p...ſſim ponit.

4 *Et alii ſummi duces.*] Ut Cato U-t...nſis ex Plutarch. in vita illius.

5 *Maſiniſſa quoque.*] *Maſaniſſam* ...uque illum appellat Livius. Id autem q...d hic de eo dicitur eſt Ciceronis li... de Senectute.

6 *Hadriano.*] Spartianus in vita il-li. *Adrianus*, inquit, *nudo capite per-...avit omnes orbis partes, & in ſummis p...umque imbribus & frigoribus.*

7 *Et Severo.*] Herodianus de eo-d...

8 *In quo quidem.*] Vide princ. Con-ſuetudinum Picta.

9 *Ideo nomenclatorem.*] De his mul-ta Cicero in Orat. pro Murena. & ad Atticum lib. 4. epiſt. omnium 70. & vide Feſtum Pompejum lib. 6. ubi eos *Fartores* dictos ſcribit, *quod clam, vel-uti infarcirent nomina ſalutandorum in aurem candidati* *.

COLERUS.

* Nuſquam tamen hoc legitur. Gloſſæ veteres, *Fartorem* Σιλβωτὴν & Σιλιςὴν vocant: Et ſic Terentius Eu-nucho.

TIRAQUELLUS.

10 *Si autem nomen.*] Seneca in 3. ad Lucilium epiſtola, *Obvios*, inquit, *ſa-lutari à nobis dominos ſolere, ſi nomen non ſuccurrit.* Ex quo doctis quibuſdam videtur ſenſus Martialis, cum ſcribit lib. 1. epig. 157. ad Priſcum:

Cum te non noſſem, dominum regemque vocabam,
Cum bene te novi, jam mihi Priſcus eris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Officii aut muneris nomine ſalutare. Defunctorum corpus aut urnam tangere.

men non ſuccurreret, illum honoris cauſa dominum ap[illegible]labant. [1] Græci vero non proprio, ſed officii nomine ut muneris quod gerebat, ſalutare, religioſius putant. [2] Defuncti vero corpus exanime, aut urnam tangere, venerationis ſignum erat. [3] Si qui tamen præcipua dignitate &o-

Et lib. 5. epig. 58. ad Cinnam:

Cum voco te dominum, noli tibi, Cinna, placere,
Sæpe etiam ſervum ſic reſaluto meum.

1 *Græci vero.*] Alicubi Plinius, à quo hæc accepiſſe videtur, *Et aliqui,* inquit, *nomine quoque conſalutare religioſius putant.*

2 *Defuncti.*] Neque vero tangere ſolum, ſed & ſalutare, ſpecies fuit venerationis & cultus, cujus index Virgilius lib. 5.

Salve ſancte parens: iterum ſalvete recepti
Nequicquam cineres, animæque umbræque paternæ.

3 *Si qui tamen.*] Id quidem aliter atque aliter obſervatum eſt. Nam & apud Ciceronem in ea Oratione, quam habuit ad Pontifices pro domo ſua, P. Claudius argumentatus eſt amoris fuiſſe ſignum, quod cum Cæſar ad eum ſcripſiſſet, nominibus tantum uſus eſſet, neque adſcripſiſſet Proconſuli aut Tribuno plebis: ſed in hæc verba, *Cæſar P. Clodio ſalutem.* Plutarchus quoque in Craſſo illud humanitati aſſignat, quod ipſe Craſſus nemini occurrebat, cui ſalutatus ipſe ſalutem non redderet, ac proprio nomine compellaret. Quo etiam pertinet illud Ovidii lib. 2. de Arte amandi,

Nomine quenque ſuo (nulla eſt jactura) ſaluta,
Junge tuas humiles ambitioſe manus.

Nam & Donatus enarrans illud Terentii in Hecyra act. 3. ſcena 5.

Phidippe ades, audi paucis,

Nomine, inquit, *appellat, quod facere ſolemus, iratos mitigare volentes.* Verum contra eſt, quod ſcribit Cornelius Tacitus lib. 12. quod cum Germanicus & Nero obvii inter ſe facti eſſent, *Nero Britannicum nomine, ille Domitium ſalutavere.* Quod ut diſcordiæ ſi[illegible]um Agrippina, Neronis mater, multo queſtu ad Claudium, Rom. Imperatorem detulit. At Tranquillus in Nerone cap. 7. *Nero,* ait, *Britannicum fratrem, quod ſe poſt adoptionem Ænobarbi ex conſuetudine ſalutaſſet, ut ſubditum apud patrem arguere conatus eſt.* [illegible] & Seneca lib. 2. ejus operis, cui titulum fecit, *Quomodo in ſapientem non lit injuria.* tradit C. Cæſarem Here[illegible]io Marco iratum fuiſſe, quod eum [illegible] ſalutaverat, nec impune id ceſſiſſe. Et Donat. in Virg. l. 1. Æn. in eum locum,

Æole (nanque tibi divûm pater atque hominem Rex,
Et mulcere dedit fluctus, & [illegible]ere ventos.)

Incœpit, inquit, *à nomine, quod [illegible]u-nonem humilem facit, & Æolo g[illegible]m eſt. Potior quippe ſi inferiorem [illegible]nomine vocet, & ſe benevolum monſtr[illegible] & illi unde gaudeat ſubminiſtrat. Pul[illegible]um eſt enim ſi inferiore in loco poſitus [illegible]ni-tus ſit potiori.* Ex eod. l. in eum locum,

Nate dea, quæ nunc animo ſententia ſurgit?

Achates licet, inquit, *ſit ſocius, [illegible]en quia fuit inferior, non nomine ſ[illegible]m appellavit: ſed cum omni honorificentia, omiſſo vero nomine, natum dicit e[illegible]a.* Et lib. 7. illud interpretans Juno,

Vincor ab Ænea. ——

Nomen (inquit Donatus) *propri[illegible] pro convitio poſuit: quaſi dicat, ab [illegible] eo-demque vitioſiſſimo.* quod adm[illegible]um diverſum eſt ab eo quod ſupra [illegible] eo diximus. Et lib. 11. in eum locum,

Hactenus Acca ſoror potui, nu[illegible]nc vul-nus acerbum
Conficit, & tenebris nigreſcun[illegible]t omnia circum.

[illegible]uid,

&honoribus fulgerent, illos propriis ſalutare nominibus *Salutationes.* hıd decorum videbatur. [1] Fertur tamen Alexander Maco, poſtquam profligato Dario Magnus eſt cognominus, nulli niſi Antipatro & Phocioni literis dediſſe ſalutem. [2] Et Demetrius præter ſe & Antigonum patrem, *Demetrius.* regem nec nominaſſe quenquam, nec ſalutaſſe. [3] Nero quoque *Nero.* Cæſar nedum ſalute, [4] ſed ne reſalutatione quidem aliquem impertivit. [5] Craſſus contra. Nam infimi ordinis *Craſſus.* ſingulos propriis nominibus reſalutavit. [6] Reges Numidarum *Reges Numidarum.* pro majeſtate habent, nulli mortalium impartiri oſculum, nec ſalutem. [7] Pyrrhus vero in ſalutatione literarum, adulterinas Lyſimachi literas deprehendit. nam quum Ptolemæus Pyrrhum epiſtolis filium ſalutaret, in *Pyrrhus.* adulterinis quas Ptolemæi nomine Lyſimachus deſtinarat, rem nuncupavit. [8] Tigranes autem, quod à Lucullo *Tigranes.* non rex regum ſalutaretur, quaſi coarguens imperitiam ſuam,

Ql, inquit, *benignius? quid his dictis dius? quam ut in ſalutis fine poſita nore ſuo appellaret, quam chariſſimam prr cæteras habuit.* Sueton. in Veſpano cap. 15. volens ipſius Veſpaſii clementiam oſtendere, *Helvidio,* irit, *Priſco, qui reverſus ex Syria ſolurivato nomine Veſpaſianum ſalutavit, & in pretura omnibus edictis ſine hre ac mentione ulla tranſmiſerat, non aſuccenſuit, quam altercationibus inſotiſſimis pene in ordinem redactis,* &c.

Fertur tamen Alexander.] De lite ad Phocionem Ælianus Variæ hiſtæ lib. 1. c. 25. de Antipatro nondum inveni.

Et Demetrius.] Plutarch. in vita ill.

Nero.] Suetonius in vita illius ca. 7. *Certe neque adveniens,* inquit, *nec proficiſcens quenquam oſculo impevit, ac ne reſalutatione quidem* *.

COLERUS.

Scribit Dio, *Cajum, cum hiſtrioni & multis è populo palam quotidie ſe daret; pleriſque Senatorum manum tantum aut pedem porrexiſſe.* Quem fortaſſis alludit Plinius Panegyrico: *Non tu civium amplexus ad pedes tuos deprimis, nec oſculum manu reddis.* Unde Veteres Gloſſæ, *Labratum* vocant ἄσπασμα βασιλικόν.

4 *Sed ne reſalutatione quidem, &c.*] Quod & Tiberius feciſſe ſcribitur. Nam &, cum Rhodium iturus eſſet, paucos admodum oſculatus eſſe dicitur. Idem Tiberius aliquando oſcula, quæ paſſim ab obviis dabantur, omnino prohibuit.

TIRAQUELLUS.

5 *Craſſus contra.*] Plutarchus in vita illius, ut ſupra diximus in verbo, *Si qui tamen.*

6 *Reges Numidarum.*] Valer. Maximus lib. 2. cap. 1. in fin. *Ne Numidæ,* inquit, *Reges vituperandi, qui more gentis ſuæ, nulli mortalium oſculum ferebant. Quicquid enim in excelſo faſtigio poſitum eſt, humili & trita conſuetudine, quo ſit venerabilius, vacuum eſſe convenit.*

7 *Pyrrhus.*] Ex Plutarcho in vita ipſius.

8 *Tigranes.*] Plutarchus in Lucullo.

I *Mene-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſuam, ipſum pari modo retaxavit. namque ad eum ut i-
peratorem ſcribere contumaci epiſtola recuſavit. Cui hd
Menecrates. abſimile eſt, quod [1] Menecrates Iupiter cognomina ,
cum literas ab Ageſilao hoc tenore accepiſſet, Menecti
Rex Ageſilaus felicitatem: quaſi convicio affectus fo ,
Darius. reſcripſit, Menecrates Rex Ageſilao ſanitatem. [2] Do
quoque, quum ſe regem aſcripſiſſet, neque idem no-
nis Alexandro impartiſſet, Alexander reſcripſit, ut de-
tero meminiſſet ſe non tantum regi, ſed & ſuo ſcribe.
Caſſander. Caſſander vero quum omnibus libellis & epiſtolis Rex-
lutaretur, tantæ moderationis fuit, ut nunquam ſibi-
Porus. gium uſurparit nomen: ſicut [3] Porus Indorum Rex, ab-
lexandro victus, in poſterum nunquam ſe Regem appeli
ſuſtinuit. Contra [4] Perſes Philippi filius, quum rebus-
Perſes. ploratis & everſo regno ſupplex ad conſulem ſcribe,
tanquam in altiore faſtigio poſitus, ſe Regem aſcribe
Hannibal. non dubitavit. Inter cæteros proditur Hannibal eo in-
lentiæ proceſſiſſe poſt victoriam ad Cannas, ut nulli-
vium ſuorum niſi per interpretem reſponſum aut ſalutn
Pallas. dederit. Et [5] Pallas Claudii libertus, ejus proterviæ fui,
ut non modo nulli miniſtrorum ſalutem impartiverit, d
ne vocem quidem cum familiari communicarit. Fe r

tam

1 *Menecrates.*] Id aliter referunt Plutarchus tum in vita Ageſilai, tum in Apophthegmatis Imperatorum, tum in Laconicis: & Ælianus Variæ hiſtoriæ libro 12. Sed tu vide quæ de hac re ſcripſerim in noſtris Commentariis Nobilit. c. 31. in nomenclatura medicorum, ubi de ipſo *Menecrate.*

2 *Dario quoque.*] Q. Curtius lib. 4. poſt princ.

3 *Porus.*] Ex Philoſtrato in vita Apollonii lib. 2. c. 9. in fin. *Poſtquam,* ait, *ex India deceſſit Alexander Macedo, nunquam ſe regem Porus appellavit: quanquam id ſibi permiſiſſet Alexander: neque ſicut Rex, ſed tanquam ſatrapa dominabatur, modeſte cuncta in honorem Alexandri & loquens ac faciens.*

4 *Perſes.*] Livius 5. Decadi-bro 2. Plutarchus in vita Pauli-mylii.

5 *Pallas Claudii libertus.*] Hic i-tur Tacito lib. 13. initio, *triſti arr tia modum liberti egreſſus tædium moviſſe.* Qui poſtea à Pæto del s, nominatis libertis ejus quos con s haberet, reſpondit, *Nihil unqu e domi, niſi nutu aut manu ſignificaſſe ſi plura demonſtranda eſſent, ſcripto n, ne vocem conſociaret.* De quo vi e-necam in ludo de morte Claudi æ-ſaris, cum ad inferos Claudio ve nti Pallantem cum Narciſſo & Feli oc-curriſſe fingit. Hi vero omnes ſu Ne-rone, non ſub Claudio vitan um morte commutaverunt.

1 por

taen [1] Sapor Perſarum Rex, cum ad Conſtantium ſcri- *Sapor.*
bet Imperatorem, Solis & Lunæ ſe fratrem dixiſſe. Et
[2] Artaxerxes cum minacibus literis urbium excidia, vaſta- *Artaxerxes.*
tiιes agrorum, cædes & incendia Lacedæmoniis inter-
maretur: Spartanos Laconico more unico verbo re- *Laconum breviloquentia.*
ſpndiſſe, ſcilicet, ut faceret. Cui haud abſimile eſt, quod
cu [3] Lyſander poſt multiplicia bella ad Ephoros ſcripſiſ-
ſe, Captæ ſunt Athenæ, Ephori ſuo more pauciſſimis
reonderunt, Sat eſt capi. Philippo quoque Macedo-
nu regi, iniqua poſtulanti, Lacedæmonii reſcripſerunt,
hitantum verbis: περὶ οὗ ἡμῖν ἔγραψας, οὐκ. De eo quod ad
nι ſcripſiſti, non. [4] Sicut iterum quum Spartanos fines
inrеſſus quæſiviſſet, utrum vellent amicum an hoſtem ſe
vere: iidem reſcripſerunt, οὐδέτερον, id eſt, neutrum. In
qι quidem re [5] Athenienſium moderatio adnotanda ſuc-
cuit, qui quum Philippi hoſtis literas, quas ad Olym-
piem ſcripſerat, intercepiſſent, eas inviolatas reddide-
rι, ne tori genialis & ſecreta conjugii panderent. [6] Ve-
rι aliter quum diis immortalibus honores dabant, fieri *Honos in deos. De hoc ſup. ca. 14. hujus lib. & ca. 22.*
ſeatum eſt. Tunc enim capite operto & velato ſacra fa-
ce & numina adire mos erat: ut deorum honores longe
diares ab his qui dantur hominibus, magnamque in eo
vι divinitatis oſtenderent, quum ſemoto viſu à rerum
cſpectu, religioſe & venerabundi divina peragerent.
Ιc in ſacris velare caput, & veſte operiri, antiqui moris *Caput ſanctior pars in homine.*
fu. [7] Regum quoque capita inſigni faſcia ornari, ſicut
Ιoeratorum aurea corona vel lauro: quoniam ea pars
cooris ſanctior in homine eſt, propterea ibi inſigne ho-
norum

Sapor Perſarum Rex.] Ammianus Maellinus lib. 17. *Rex regum*, inquit, *Sap. particeps ſiderum, frater Solis & Lu., Conſtantio, Cæſari, fratri meo ſalut. plurimam dico.*

Artaxerxes.] Plut. in vita illius.

Lyſander.] Plutarch. in Apophthenatis ejuſdem, nec non in vita ipſ.

4 *Sicut iterum.*] Idem in Apophtheg. Laconum ignotorum.

5 *Athenienſium.*] Idem auctor in Demetrio atque etiam in Politicis & Apulejus in 2. Magiæ apologia.

6 *Verum aliter.*] Supra eod. libro cap. 14. & infra cap. 21.

7 *Regum quoque capita.*] Idem ſupra libro 1. cap. 28.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

norum & diadema eſſe voluerunt. [1] Perſarum mos eſt, ut ſi pares eſſent, oſculo impartirent, quos honorabant: inferiores vero ſalutando potentiorum genas manu tangerent. [2] Cognatos tamen, reliquoſque neceſſarios, ſi diutius abfuiſſent, aut longius eſſent abfuturi, ſe invicem oſculari frequens uſus erat: [3] quod à Romanis uſurpatum invenimus, [4] ut cognatis obviam factis [5] frontem ſuavientur. [6] Apud Perſas, [7] Medos [8] & Indos, Reges adorari, & in ſalutando homines toto corpore [9] procidere, invenimus. Quare Thebanus [10] Iſmenias juſſus Artaxerxem adorare, ne contra decus faceret, prolapſum annulum ſuſtuliſſe, & ita adorantis ſpeciem præbuiſſe dicitur. Id quod Romanis longe eſt habitum nefas, niſi quod [11] C. Caligula, cum Cæſares ſalutarentur prius, adorari ſe juſſit capite velato ut deum. Mox [12] Diocletianus ſecordia intolerabilis, contra inſtituta majorum, idem exequi auſus eſt.

Oſcula impartiri.

Adorati reges.

Ad

1 *Perſarum.*] Zenodotus in proverbio νόμος καὶ χώρα. & ante eum Xenophon in Oratione de laudibus Ageſilai, Patrium morem Perſis fuiſſe dicit, *eos oſculari, quos honoribus proſequi vellent.* & Herodot. lib. 1. Ex quo intelliges non hîc *genas*, ſed *genua* legendum.

2 *Cognatos tamen.*] Sic Cyrus diſceſſurus dicitur cognatos per *oſculum* oris admiſiſſe, lege Perſarum. Xenophon. libr. 1. Pædiæ. Idemque Cyrus pro more *oſculatus eſt* Cyaxarem, cum ad ſe veniſſet. lib. 5. Pædiæ.

3 *Quod à Romanis.*] Plinius lib. 14. cap. 14.

COLERUS.

4 *Ut cognatis obviam factis, &c.*] Quem morem multis explicat in Electis ſuis lectiſſimus Lipſius.

TIRAQUELLUS.

5 *Frontem ſuavientur.*] Plutarch. in Probl.

6 *Apud Perſas.*] Herodotus lib. 7. Plutarch. in Alcibiade. Valerius Maximus lib. 7. cap. 3. ubi de Dario Rege loquitur. *Candidati (ut eſt mos Perſarum) humi proſtratis corporibus,* [illegible]*rium regem ſalutaverunt.* Et cæt exemplo, quod ſtatim ſubjicitur. Idem Juſtinus libro 6.

7 *Medos.*] De *Perſis* & *Medis* etc dicta Arriani ſunt. Ex quo Rhodiginus lib. 2. cap. 33. *Cyro,* inquit, *mortalium primo adorationis cultum eſſe delatum ſcribit Arrianus, quam* [illegible]*litatem Perſæ poſtea ſervaverunt &* *Medi.*

8 *Et ludos.*] Philoſtratus in vita Apollonii.

COLERUS.

9 *Procidere, invenimus.*] Quod *venerari* Latini, Græci προσκυνεῖν dicunt.

TIRAQUELLUS.

10 *Iſmenias.*] Plutarchus in Artaxerxe. & Ælianus de Varia hiſtoria lib. 1.

11 *C. Caligula.*] Suetonius in vita ipſius c. 22. Dion quoque in ejus vita, ubi plura de ipſo ridiculoſa. & Paulus Oroſius lib. 7. c. 5.

12 *Diocletianus.*] Eutropius geſtis Romanorum lib. 7. c. 12.

A[p]d exteros vero [1] Cyro Perſarum Regi, adorandi cultu[s] primum delatum comperimus, cui proximum diis im[m]ortalibus honorem decrevere. [2] Quod mox Indi & po[st]eri Reges exequi magno ſtudio curaverunt. [3] Id quod O[ct]avius Auguſtus [4] & Alexander Severus præcipue dete[sta]ti ſunt. Nam ſi quis inter ſalutandum flexiſſet caput, au[t] aſſentaretur blandius, foras detrudi atque exigi juſſere. Frontem vero ſacram Genio nonnulli tradunt. Sicut en[im] [6] Junoni brachia, [7] pectus Neptuno, [8] cingulum M[ar]ti, [9] renes Veneri, [10] pedes Mercurio, [11] digitos Mi[ner]væ conſecravit antiquitas, ita frons Genio dicata fuit: [12] [Qu]ippe Deum venerantes, frontem tangere, & indita ad fr[on]tem manu, numina adire ſolebant. Quare [13] Pompejo Magno

Octav. Aug. & Alexander Severus adorationem repudiarunt. Frons.

[1 C]*yro.*] Rhodiginus ex Arriano ubi [ſu]pra in verbo, *Medos*. Sane ubi pri[mu]m fuerit Cyrus adoratus à Per[ſ]is, ibit Xenophon Pædiæ lib. 8.

[2] *Quod mox Indi.*] De quibus jam ſup[ra] diximus.

MERCERUS.

[3 I]*d quod Octavius Auguſtus.*] Certe [a]d Ammianum Marcellinum libr[o] 5. Imperatores ante Conſtantiu[m] dicuntur *ſalutari* ſoliti, eo more qu[o] judices ſalutabantur. Conſtantius ve[ro] novo more paſſus eſt, ut qui admi[tte]rentur ad Imperatorem, ante pe[d]es ejus ſtatuerentur ſupplices, hoc eſt [cu]rvatum cervice humi prope affixi. Qui ritus videtur fuiſſe adorandæ pu[rpu]ræ, apud eundem auctorem. Is aut[em] expreſſus eſt à regibus externis qui[bus] modo ſalutabantur.

TIRAQUELLUS.

[3 A]*uguſtus.*] Suet. in vita illius c. 53.

[4] *Alexander Severus.*] Ælius Lampri[di]us in vita illius.

[5 F]*rontem.*] Servius in 6. Eclog. po[ſt p]rinc. ibi,

— Cynthius aurem
[Vel]lit & admonuit. ——

Et [in] 3. Æneid. in eum locum,

[Or]at, & genua amplexus, genibuſque volutans
H[ære]bat. ——

Frontem, inquit, Genio conſecratam Phyſici dicunt: unde Deum venerantes tangimus frontem.

6 *Junoni brachia.*] Democritus in lib. Phyſiologumenω̃n, & ex eo Fulgentius Mythologicω̃n libro 3. ubi de Peleo & Thetide loquitur.

7 *Pectus Neptuno.*] Homerus lib. 2. Iliados paulo ante Catalogum:

Ἄρεϊ δὲ ζώναν, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.

id eſt:

Marti autem cingulum, pectus vero
Neptuno.

Et Fulgentius ubi ſupra ex ipſo Homero. Sed adde, *fel* quoque ipſi Neptuno dicari ex Plinio libro 11. capite 37.

8 *Cingulum Marti.*] Hoc & ipſum patet ex Homero & Fulgentio dictis locis.

9 *Renes Veneri.*] Fulgentius ubi ſupra, & vide in noſtris legibus connubialibus lib. 15. num. 40. incip. *Ex his quoque.*

10 *Pedes Mercurio.*] Fulgentius ibi.

11 *Digitos Minervæ.*] Servius d. eclog. 6. ad princ.

12 *Quippe Deum venerantes.*] Ex Servio ad 3. Æneid. ubi ſupra in verbo, *Frontem.*

13 *Pompejo Magno.*] Plutarchus in eodem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Magno [1] frontis honorem, & os probum, velut maximur
naturæ munus, tribuerunt. Ipſa enim [2] ſeveritatis & cl
Frons minor. mentiæ index eſt. Ideo minorem frontem venuſtum face
re & mitem, remiſſum & quietum, multi cenſuerun
Frons magna. [3] Contra frons magna, ſegnes: parva, mobiles: rotur
Frons parva. da, iracundos: lata, mente flexibiles deſignavit. Quo
Frons rotunda. etiam carmine Homerus proſecutus fuit, ut ſingulos mem
bris honeſtaret deos. [4] Namque Iunonem facit candid
ulnas habere, [5] Auroram roſeos lacertos, [6] Minervan
oculos glaucos, [7] Thetidem argenteos pedes, [8] Hebe
Oculorum religio. vero talos pulcherrimos. [9] In oculis quoque religio fui
in quibus imago & natura hominis, ac tacitus ſerm
mentis

COLERUS.

1 *Frontis honorem.*] Contra: *Perfrictæ frontis* homines, & *nullius frontis*, ſolemus appellare, gnaviter impudentes.

TIRAQUELLUS.

2 *Severitatis.*] Plinius lib. 11 c. 37.

3 *Contra frons magna.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quod etiam.* ſunt Ariſtotelis lib. 1. Animalium c. 8. & Plinii auctoritate Trogi lib. 11. c. 52.

4 *Namque Junonem.*] Homerus libro 1. Iliados,

Τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος
ἥρη.

Et alibi ſæpe, ut videre poteris in noſtris legibus Connubialibus in 2. l. n. 34. incip. *idem Homerus.*

5 *Auroram roſeos lacertos.*] Homerus non *lacertis* dicit, ſed *digitis* ſcilicet ῥοδοδάκτυλος. ita enim illam vocat l. 2. 4. non ſemel 5. 8. 9. & 7. Odyſſeæ & lib. 1. & ult. & Iliados, & alibi ſæpe,

Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυ-
λος ἠώς.

Quod nos annotavimus in d. legibus l. 2. n. 37. incip. *Idem quoque.* Sunt autem *lacerti* aliud quam *digiti*, videlicet totum brachium à cubito uſque ad manus vertebram, quæ carpus dicitur, ut omnibus notum.

6 *Minervam oculos glaucos.*] Nam eam γλαυκώπιδα ubique appellat, lib. 1. Iliados,

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶ-
πις Ἀθήνη.

Et ſæpe alibi, ut & diximus ubi ſupr num. 35.

7 *Thetidem argenteos pedes.*] Id eſ ἀργυρόπεζαν: ut lib. 1. Iliados:

Μήτηρ γάρ τε μέ φησι θεὰ Θέτις ἀργυ-
ρόπεζα.

Et aliis locis, quæ videbis ubi ſupr num. 37. idem quoque.

8 *Heben vero talos pulcherrimos.*] I eſt, καλλίσφυρον, tanquam dicas pu chritalum, l. 11. Odyſſeæ, & in hym no Herculis leonini animi,

Καὶ καλλίσφυρον Ἥβην.

9 *In oculis.*] Plinius lib. 11. c. 3 de oculis loquens, *Neque ulla*, inqui *ex parte majora animi indicia cunc animalibus, ſed homini maxime, id e moderationis, clementiæ, miſericordi odii, amoris, triſtitiæ, lætitiæ. Contui quoque multiformes, truces, torvi, fl grantes, graves, tranſverſi, limi, ſun miſſi, blandi. Profecto in oculis anim inhabitat. Ardent, intenduntur, hum ctant, connivent. Hinc illæ miſericordi lachrimæ. Hos cum oſculamur, anim ipſum videmur attingere. Hinc fletus rigantes ora rivi. Quis ille humor eſt dolore tam fœcundus & paratus, aut reliquo tempore? Animo autem videm*

ani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıntis, maxime exprimitur. Vt enim [1] cauda leonibus, [2] ıres equis animorum indicia præſtant: ſic oculis hominm,mentis imago apparet. Nam cordis nuncii ſunt. Ex his em virtutes vitiaque agnoſcimus, iratum vel propitium amum, lætum, aut affectum perpendimus. Dignitatemçe oris exhibere conſueverunt, vitamque à morte diſtinxunt. Hos oſculari & amplecti, ac præcipua charitate pſequi ſolemus. [3] Refert vero Ariſtoteles, caprinos ocul, & modice conniventes, aut parvos, morum præſtare iıicium optimorum: contra oblongos, peſſimos notare: cdidos & protentos, impudentes: carnoſos, verſipelles, nbiles, inconſtantes. [4] Naſum quoque morum facere iıicium multi arbitrantur. [5] Ideo Perſæ adunco naſo[6] (quos gpos vocant) præcipue honorant, quod talem fuiſſe Crum crederent. Simos vero, mites facere & gratioſc. [7] In eo enim irriſionis ſedes eſt: quare [8] naſuti, & habere

Phyſiognomia ex oculis.

Ex naſo.

aro cernimus. Oculi, ceu vaſa quædam, vilem ejus partem accipiunt atque trſmittunt. Philoſtrat. in vita Apoll. l..12. *Oculi* (ait) *mores hominum plerœe indicant.* Quod ſi plura requiris aCælium Rhodiginum, l.3.c.28.

Cauda leonibus.] Plinius l.8.c.16. *Leum*, inquit, *animi index cauda.*

Aures equis.] Plinius ad id quod prime diximus, addit, *Sunt & equoruaures.* Namque & has notas generoſimo cuique natura tribuit.

Rfert vero Ariſtoteles.] Lib. 1. de Horia animalium cap. 10. & Plinius Tgi auctoritate lib. 11. cap. 52. *Oculi quſcunque ſunt longi, maleficos eſſe indict. Qui carnoſos à naribus angu'os bait, malitiæ notam præbent.* Candidi paextenta, notam impudentiæ habe Qui identidem operire ſolent, innſtantiæ. Servius enarrans illud Vilii lib.4. Æneidos,

– Ille Iovis monitis immota tenebat lnina. —

Plcum, inquit, *eſt, ut qualitatem animr oculorum, aut corporis ſtabilitate anobilitate oſtendamus: Ergo modo vult oſtendere, Æneam à propoſito non eſſe deviatum.*

4 *Naſum quoque.*] Id patet ex ſeq.

5 *Ideo Perſæ.*] Plutarch. in Politicis, *Perſæ ad hanc uſque diem homines unco naſo & amant & pulchritudine præditos arbitrantur, in honorem Cyri, qui ejuſmodi naſo fuiſſe traditur.* Idem in Apophthegm. Regum & Imperat. Vide Xenophontem in Pædia Cyri.

6 *Quos grypos vocant.*] Plutarch. in Mario. Antiochus autem Syriæ Rex, *Grypus* cognominatus fuit, teſte Poſſidonio Apameo lib. 23. hiſtoriarum. & ex eo Athenæus lib.6. cap.5. & alibi ex eodem Poſſidonio l. 4. c.4. &14.

7 *In eo enim irriſionis ſedes.*] Plin. lib. 11. c. 37. *Et altior homini tantum, quem novi mores ſubdolæ irriſioni dicavere, naſus.* Perſius Satyra 3.

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

8 *Naſuti.*] Martialis l.13. epigr.2.

Naſutus ſis uſque licet, ſis denique naſus,
Quantum noluerit ferre rogatus Atlas.

Hinc *naſutulus* diminut. Apulejo, *naſutula mulier & dicacula* dicitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ex ſuperciliis. [1] habere naſum irriſores dicti.[2] In ſuperciliis autem [3] notatu faſtus, qua parte negamus vel annuimus. [4] Ea quidem por recta, molles ſignificant: nimis deflexa, auſteros: inflexa deriſores: demiſſa, malevolos: nam ſi quem faſtidimus truci ſupercilio deſignamus: [5] Ideo Romanæ mulieres ſupercilia Lucinæ conſecrarunt, quia inde lux ad oculos fluit *Ex genis.* [6] In genis autem eſt ſedes pudoris. Has enim quum pudet primum rubore ſuffundi videmus, pudibundumque animum ex illis penſitamus. [7] Quare in pueris rubere genas & in

1 *Habere naſum.*] Mart. l. 1, ep. 98.
Non cuivis datum eſt habere naſum.
Et Epigram. 3.
Majores nuſquam rhonchi, juveneſque ſeneſque,
Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

2 *In ſuperciliis.*] Plinius l. 11. c. 37. *In aſcenſu* (inquit) *ejus ſupercilia homini & pariter & alterne mobilia, & in iis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant faſtum.* Philoſtratus in vita Apollinii lib. 2. cap. 12. *Multa etiam in ſuperciliis geniſque poſita ſunt, ex quibus ſapientes & natura periti homines imagines, velut in ſpeculo aſpicientes, quæ mens illis, quodque ſit ingenium contemplantur.* Quintil. Inſtit. Orat. lib. 11. cap. 3. *Multum,* inquit, *& ſuperciliis agitur. Nam & oculos formant aliquatenus & fronti imperant. His contrahitur, attollitur, demittitur: ut una res in ea plus valeat.* Et paulo poſt: *Vitium in ſuperciliis: ſi aut immota ſunt omnino, aut nimium mobilia, aut inæqualitate diſſident: aut contra id quod dicimus finguntur. Ira enim contractis, triſtitia diductis, hilaritas remiſſis oſtenditur.*

COLERUS.

3 *Notatur faſtus.*] Illis & majeſtas quædam ineſſe videtur. Unde illud: *Cuncta ſupercilio moventis.*

TIRAQUELLUS.

4 *Ea quidem porrecta.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Ideo Romanæ mulieres.* ſunt Ariſtotelis lib. de hiſtoria animalium 9. & Plinii ex Trogo lib. 11. c. 52. *Supercilia quibus porriguntur in rectum molles ſignificant: quibus juxta naſum flexa ſunt, auſteros: quibus juxta tempora inflexa, deriſores: quibus in totum demiſſa, malevolos & invidos.* Cæterum Cicero in Orat. pro Q. Roſcio Comœdo ſcribit, *Supercilia penitus abraſa olere malitiam & clamitare calliditatem:* verum id artis eſt, non naturæ.

5 *Ideo Romanæ mulieres.*] Feſtus Pompejus libro 17. ubi de ſuperciliis ſcribit ea eſſe in Junonis tutela, quod iis protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam tribuere putabant Junonem, unde & *Lucina* dicta eſt. Ante illum Varr. lib. 4. de ling. Lat. *Lucina* (inquit) *naſcentium dux, quod menſe hujus hoc vidiſſe, antiquos apparet, quod mulieres potiſſimum, ſupercilia ſua attribuerunt ei deæ.* *

COLERUS.

* Adde Plinium lib. 16. cap. 44.

TIRAQUELLUS.

6 *In genis autem.*] Plin. l. 11. c. 37. *Infra oculos* (inquit) *malæ, homini tantum quas priſci genas vocabant, 12. tabularum interdicto radi à fœminis eas vetantes.* * *Pudoris hæc ſedes. Ibi maxime oſtenditur rubor. Infra eas hilaritatem riſumque indicantes, buccæ.*

COLERUS.

* Plinius innuit legem 12. de luctu, quæ eſt apud Cicer lib. 2. de legib

TIRAQUELLUS.

7 *Quare in pueris.*] Cato Cenſoriu dicebat, ſibi placere magis juvenes qui rubeſcerent, quam qui palleſcerent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ingenuo pudore affici, probitatis ſignum eſt: in his nim pudor, integritas, & virtus oſtenditur. [1] In quo roditum memoriæ fuit, populum Romanum tantum puori tribuiſſe, ut Philippo Regi Macedoniæ pluribus crininibus impetito, nihil æque profuerit, quam Demetrii lii pudor, in ſenatu objecta minime diluere valentis. [2] Donitiano vero Cæſari crebra oris confuſio pro modeſtia puabatur, quum eſſet ſumma immanitas. Ideo qui pudoem abiecêre, [3] perfricuiſſe faciem dicti. Contra [4] in auriculis

Ex auriculis.

ent, quod rubor arguat probam inolem, pallor non item. Plutarch. in Apophthegm. & in libello, *Quomodo porteat audire poëmata.* Et ex eo Eaſm. in Apoph. Catonis ſenioris. Sciumque eſt illud Terentii in Adelphis ctu 4. ſcena 5. *Erubuit, ſalva res eſt.* Et in Andria act. 5. ſcen. 3. *Vide, num jus color pudoris ſignum uſquam indicat?* Vide in noſtro Repertorio in verbo, *Verecundia.* vel in verbo, *Pudor.* Pudori etiam mulierum natura ipſa conſultum voluit, ut teſtatur Plin. l. 7. c. 17.

1 *In quo proditum eſt.*] Id Liv. eſt Dec. 4. l. 9. Nonnihil hic variat Juſtin. l. 32.

2 *Domitiano vero Cæſari.*] Sueton. in vita illius cap. 18. *Vultu*, ait, *fuit modeſto ruboriſque pleno.* Et paulo poſt, *Commendari ſe verecundia oris adeo ſentiebat, ut apud Senatum ſic quædam jactaverit, Uſque adhuc certe animum meum probaſtis & vultum.* * Cornelius Tacitus lib. Annalium 20. *Domitianus*, inquit, *decorus habitu & ignotis adhuc moribus, crebra oris confuſio pro modeſtia accipiebatur*, & alibi in Julii Agricolæ vita ad fin. ait, *Cum denotandis tot hominum palloribus ſufficeret ſævus ille vultus & rubor, à quo ſe contra pudorem muniebat.* Plin. quoque in Panegyr. de eodem ſic loquitur, *Superbia in fronte, ira in oculis, fœmineus pallor in corpore, in ore impudentia multo rubore ſuffuſa.*

COLERUS.

* Tacitus & Plinius de modeſtia & verecundia Domitiani non conſentiunt, ut vides.

TIRAQUELLUS.

3 *Perfricuiſſe faciem.*] Aut, ut alii, *frontem*: alii item *os*. Quintilian. l. 11 cap. 3. paulo ante fin. *Vitioſa*, ait, *ſunt illa intueri lacunaria, perfricare faciem, & quaſi improbam facere.* Plinius in præfatione Nat. hiſtoriæ, *Perfricui faciem, nec tamen profeci.* Idem lib. 9. c. 2. *Ut Calvus Vatinio perfrica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres, quam Catonem.* Seneca ad Lucilium lib. 5. epiſt. 40. *Perfrices frontem oportet, & ipſe te non audias.* De *ore*, Cicero Tuſcul. Quæſt. lib. 3. *Quid tergiverſamur Epicure? nec fatemur eam nos dicere voluptatem, quam tu idem, cum os perfricuiſti, ſoles dicere?* Plura Eraſ. Chiliadis 1. cent. 8. c. 47.

4 *In auriculis rubor.*] Auriculæ in fœmina rubentes & capilli vexati & incompti indicio ſunt recentioris concubitus, quod Suetonius in Auguſto notavit cap. 69. his verbis, *M. Antonius ſuper feſtinatas Liviæ nuptias objecit, & fœminam conſularem è triclinio viro coram in cubiculum abductam, rurſus in convivium rubentibus auriculis, incomptiore capillo reductam.* Hoc idem indicat Juvenalis ſatyr. 11. paulo ante fin. inter ſigna & veſtigia peractæ libidinis:

— Tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida ſuſpectis referens multicia rugis,
Vexataſque comas, & vultum, auremque calentem.

COLERUS.

In auriculis rubor.] Nam in deli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

riculis rubor : nam læſæ conſcientiæ & admiſſæ turpitudinis ſignum eſt. [1] Magnas tamen auriculas, ſtultum deſignare voluerunt, & loquacem : [2] mediocres vero, mores optimos præmonſtrare.[3] In auribus mulieres binos ternoſque uniones aut elenchos ferre, nobilitatis ſignum fuit: ſicut in [4] Oriente viris geſtare aurum. [5] Sylla tamen tunc maxime truculentus fuiſſe dicitur, & aſpectu minaci, quum ejus faciem rubor infeſtaret. [6] Plato vero homines rubicundos dixit animoſos: nigriores, viriles: albos, Deo devotos: mellei coloris & decoloris vultus, nimium amatores. [7] Tametſi communi feratur adagio, iracundiſſimos eſſe flavos, rubenteſque. [8] In pectore autem ſedem eſſe conſilii, ea propter prætextatis [9] bullam

Platonis ex coloribus phyſiognomia. Pectus ſedes conſilii.

ciis Venereis amatores infimam auriculam identidem terebant. Ut ex multis locis apud Plautum liquet. In auribus etiam memoriæ ſedes reputabatur, ut Plinius teſtatur lib. 11. Unde mos anteſtandi, ubi alter alteri aurem pervellebat. Et *aurem vellere*, eſt admonere.

TIRAQUELLUS.

1 *Magnas tamen auriculas.*] Ut ſunt aſininæ. Cujuſmodi Midas Rex Phrygiæ fertur habuiſſe, proverbioque locum feciſſe, quod dicitur in ſtolidos & craſſis auribus. De quo Eraſm. Chiliad. 1. cent. 3. cap. 67. Plato autem lib. 12. de Republ. τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, id eſt, auriculas ſuper humeros habentes, proindeque magnas, de his dicit, qui ſunt dejecto ac demiſſo animo. Has autem magnas auriculas indices eſſe ſtultitiæ & loquacitatis teſtis eſt Plinius, Trogi auctoritate l. 11. c. 52. Idem Ariſt. hiſt. animal. l. 1. c. 11.

2 *Mediocres vero.*] Ariſtot. lib 1. Hiſt. animal. c. 11. *Aurium* (ait) *aliæ læves, aliæ piloſæ, aliæ medium tenent, quæ quidem ad audiendum aptiſſimæ ſunt.* Hujuſmodi Auguſtum habuiſſe tradit Sueton. in vita illius c. 79.

3 *In auribus.*] Plin. l. 9. c. 35. & 11. c. 37.

4 *In Oriente.*] Plin. poſtremo illo loco.

5 *Sylla.*] Seneca ad Lucilium epiſt. 11. *Sylla* (inquit) *tunc erat violentiſſimus, cum faciem ejus ſanguis invaſerat.* Nam paulo ante dixerat, *Quidam nunquam magis quam cum erubuerint, timendi ſunt, quaſi omnem verecundiam effuderint.*

6 *Plato.*] Lib. qui Timæus, vel de natura, inſcribitur. Aliter tamen Ariſt. in libro Phyſiognomicôn, ſi is liber ejus eſt.

7 *Tametſi.*] Ariſtot. in libello de Phyſiognomia.

8 *In pectore.*] Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 6. Hincque illud Plauti in Milite glorioſo act. 3. ſc. 1.

Quique ſapit pectus.

Et in Epidico act. 2. ſc. 2.

Sapit hic pleno pectore.

Illudque Horatii epiſt. lib. 1. epiſt. 4.

Non tu corpus eras ſine pectore.

9 *Bullam pendere pro pectore.*] Macrob. ubi ſupra, *Nonnulli* (inquit) *credunt ingenuis pueris attributum ut cordis figuram in bulla ante pectus annecterent: quam inſpicientes ita ſe demum homines eſſe cogitarent, ſi corde præſtarent.* Feſtus Pompejus lib. 2. paulo ante fin. *Bulla aurea inſigne erat puerorum prætextatorum, quæ dependebat eis à pectore, ut ſignificaretur eam ætatem alterius regendam conſilio. Dicta eſt autem bulla à Græco ſermone βουλὴ, quod conſilium dicitur*

m pendere pro pectore, quod ubi ſedes erat conſilii, ibi cordis inſigne maneret, multi prodidere. Hominis præterea [2] genibus quandam eſſe religionem & pietatem novimus. Etenim ſupplicantes, & qui pie exorare aliquid volunt, deorum hominumque genua amplectuntur, manus apprehendunt, ad genua procumbunt, illaque tanquam ſacra

Genua. Supplicum geſtus apud diverſos.

er Latine. * *Vel, quia eam partem corporis bulla contingat, id eſt, pectus in quo naturale manet conſilium.* Primus Tarquinii Priſci filius, quod in prætextæ annis hoſtem occidiſſet, aurea bulla donatus eſt, teſte Plinio lib. 33. cap. 1.

COLERUS.

* Quod forte à Paulo. Imo Tarentine βυλὴ, βόλλα. & ἀναβολὴ, ἀμβήλλα. Inde *Abolla*. Quod Æoliſmum reſipit. Scal.

1 *Ibi cordis inſigne maneret.*] Ad cor referebant ſapientiam; unde & *Cordati* dicuntur ſapientes. Et *Corculum* dicebant, teſte Feſto, antiqui *ſolertem & catum.* Unde & Cicero de Scipione Naſica ait, eum falſo fuiſſe *Corculum* appellatum.

TIRAQUELLUS.

2 *Genibus.*] Homerus lib. 1. Iliados,

Τῶν νῦν μιν μνήσασα, παρέζεο, ϗ λάβε γούνων.

Et lib. 6. non multo poſt princ.

Ἄδρηστος δ' ἄρ' ἔπειτα λαβὼν ἐλίσσετο γούνων.

Et lib. Ω, ſive ult.

Γούνων ἁψάμενοι λιτανεύσομεν αἴκ' ἐλεήσῃ.

Et iterum poſtea,

Χερσὶν ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, ϗ κύσε χεῖρας.

Et lib. 7. Odyſſeæ,

Αμφὶ δ' ἄρ' Αρήτης βάλε γούνασι χεῖρας ὀδυσσεύς.

Et paulo poſt in ſupplicatione Ulyſſis ad reginam Areten Alcinoi uxorem,

Σόν τε πόσιν, σά τε γούναθ' ἱκάνω, πολλὰ μογήσας.

Et Virgil. lib. 3. Æneidos, ubi de Achemenide:

Dixerat & genua amplexus, genibuſque volutans
Hærebat.

Ubi Servius ſcribit, *Phyſicos genua miſericordiæ conſecraviſſe.* Plinius à quo maxima ex parte Alexander hunc locum accepit, lib. 11. cap. 45. *Hominis* (ait) *genibus religio quædam ineſt, obſervatione gentium: hæc ſupplices attingunt, ad hæc manus tendunt, hæc ut aras adorant, fortaſſis quia ineſt iis vitalitas.* Ovid. 3. Metamorph.

Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſque roganti.

Claudianus de Raptu Proſerpinæ l. 1.

—— Genibuſque ſuas cum ſupplice fletu
Admovere manus.

Diodorus Siculus lib. 17. cap. 1. *Thebanus*, inquit, *repertus eſt, qui Macedoni alicui, quo vitæ ſuæ parceretur, ſupplicaret, aut qui victoris genua humiliter amplecteretur.* Livius 3. Decad. lib. 6. de legatis Syracuſanorum loquens, *Ad genua ſe Marcelli conſulis projecerunt, obſecrantes.* Et lib. 10. *Sophonisba, Syphacis Regis uxor, Maſaniſſam alloquens, Si genua, ſi victricem attingere manum dextram, precor quæſoque per majeſtatem regiam, hanc veniam ſupplici des, &c.* Et 4. Decad. lib. 4. *Legati ubi hæc audierunt, flentes ad genua Conſulis provolvuntur.* Et iterum eod. lib. *Deinde ſuppliciter orantem advolutumque genibus audivit.* Apulejus 2. Metamor. *Hujus diu manus deoſculatus eſt, & ipſa genua contingens, Miſerere (ait) ſacerdos.* & lib. 8. *Viſiſque nobis cum fletu maximo ſingulorum juvenum genua contingens ſic adorabat, Per fortunas, veſtroſque genios, &c.* Et lib. 9. *Ad commovendam miſerationem genua ejus velle contingere ſummiſſus atque incurvatus, &c.*

ſacra ſuppliciter venerantur & colunt, in his numen & ſedem miſerationis eſſe arbitrati. [1] Quamvis apud Græcorum antiquiſſimos, [2] in ſupplicando mentum attingi, & altera manu genua apprehendere, [3] aut oleæ ramum velamenta

Mentum attingere.

1 *Quamvis apud Græcorum.*] Ex Homero lib. 1. Iliados,

Καὶ ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δ' ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἑλοῦσα. Id eſt:

Et ante ipſum ſedit, & apprehendit genibus
Siniſtra, dextra autem mento apprehendens.

Apud Euripidem in Hecuba, ipſa Hecuba objecit Ulyſſi, tanquam inexorabili, quod vultum averterat ὡς μὴ προσθιγγάνοι γενειάδος. ne mentum ejus mulcere poſſet, reflexo capite, neve ſupplicem admittere cogeretur. Ex quo Plinius lib. 11. c. 45. *Antiquis Græciæ in ſupplicando mentum attingere mos erat.*

COLERUS.

2 *In ſupplicando mentum attingi.*] Plinius ex quo ſumpſit Alexand. l. 11. *Antiquis Græciæ,* inquit, *in ſupplicando mentum attingere mos erat.* Euripides is Oreſte: πολλὰς γενειὰς τὰς δ' ἂν ἐκλείνας λιτάς. In Hecuba idem expreſſit & *mentum* & *dextram* & *genua*: ἱκετεύω σε τῶνδε, γονάτων, καὶ τῆς γενειὰς, δεξιᾶς τ' εὐδαίμονος. Ubi vide Interpretes Euripidis, & Homeri ad illum verſum Iliad. ω.

Χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, καὶ κύσε χεῖρας.

TIRAQUELLUS.

3 *Aut oleæ ramum.*] Livius 3. Dec. lib. 4. à quo totus hic locus Alexandri deſumptus eſt, tradit Hippocratem & Epicidem *ramos oleæ* porrigentes, hoſtes orare, ut ſe reciperent ac tutarentur. Et ejuſdem Decad. lib. 9. *Decem legatos Locrenſium obſitos ſqualore & ſordibus in comitio ſedentibus Coſſ. velamenta ſupplicum, ramos oleæ, ut Græcis mos eſt, porrigentes ante tribunal cum flebili vociferatione humi procubuiſſe.* Et 5. Decad. lib. 5. de legatis Rhodiorum loquens, *Secundum talem orationem univerſi rurſus prociderunt, ramoſque oleæ ſupplices jactaverunt, tandem excitati curia exceſſerunt.* Et huc alludens Virgil. 7. Æneid.

Centum oratores auguſta ad mœnia Regis
Ire jubet, ramis velatos Palladis omnes;
Donaque ferre jubet, pacemque expoſcere Teucris,

Et lib. 8. ejuſdem operis,

Paciferæque manu ramum prætendit olivæ.

Et lib. 11.

Jamque oratores aderant ex urbe Latini
Velati ramis oleæ veniamque rogantes.

Et Lucanus lib. 3.

— Duramque viri deflectere mentem
Pacifico ſermone parant, hoſtemque propinquum
Orant, Cecropiæ prolata fronde Minervæ.

Diodorus Siculus lib. 16. cap. 10. de Sidoniis loquens, *Advenerant ex urbe quingenti primarii viri, ramis oleæ prætenſis ei ſupplicantes.* Hinc Statius 12. Thebaidos, *Olivam ſupplicem* vocat his verbis,

— Et ſupplicis arbor olivæ.

Lactantius interpres ita dicit vocatam, *quod per eam ſupplicando pax fieri ſoleat.* Et hinc quoque Æſchylo ἱκετήριοι κλάδοι, ſupplices rami dicti. Nam Græci ἱκετηρίαν, ramum olivæ à ſupplicando, vocant. Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 1. *Adventantibus autem cum magno exercitu Aboriginibus occurrunt Pelaſgi cum oleæ ramis, inermes & ſupplices.* Et iterum de ſupplicis navis habitu loquens Livius 3. Decad. l. 10. *Haud procul aberat, cum velata infulis ramiſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

menta ſupplicum offerre, uſurpatum ſit. [1] Et apud Moloſſos cum regis prole ad ſacrarium confugiſſe, eumque ſedentem erexiſſe: [2] Spartanis, cruda exta in manus obtuliſſe: [3] Perſis, per Solis jubar obteſtari, vel manu ignem excipere, & ſi voto caderet, ſe in aquam injecturum interminari: [4] apud Scythas [5] & Latinos populos ſupplicem in Lare ſedere tacitum, abjurationis & maximum ſupplicandi genus notabatur: ſicut [6] Græcis humi, inter cineres conſidere ad ignem. [7] Eratque Macedonum mos, ſi quid ſuppliciter expoſcerent, ſeminudos, & interiori tantum amictos tunica, obteſtari: quod à Romanis quoque uſurpatum meminimus, ut nudo pectore, & dejecta toga

ramiſque oleæ Carthaginenſium occurrit navis. Idem paulo poſt: *Qui cum ad puppim prætoriæ navis acceßiſſent, velamenta ſupplicum porrigentes, &c.* Nonnunquam tamen oleæ ramus *lana* in ſupplicationibus coronabatur, auctore Plutarcho in Theſeo. Vide Rhodiginum lib. 12. c. 19.

1 *Et apud Moloſſos.*] Thucydides de Themiſtocle loquens lib. 1. belli Peloponneſiaci non adeo longe à fin. & Plutarchus in Themiſtocle.

2 *Spartanis.*] Herodotus in Clio.

3 *Perſis.*] Plutarch. in Commentario περὶ πρώτου ψυχροῦ. id eſt, de Primo frigido, ſcribit, *apud Perſas ſupplicandi modum graviſſimum fuiſſe, & quem rejeciſſe maximum nefas haberetur, ſi ignem ſupplex excepiſſet: ac ſi voto excideret, in aquam ſe conjecturum interminatus fuiſſet. Proinde*, ut ſubdit, *quod petiiſſet, conſequebatur quidem: ſed interminationis nomine repoſcebatur ad pœnam, quod præter legem & naturæ rationem eſſet intentata.* Vide etiam de his ſupplicandi modis Cælium Rhodigin. lib. antiquit. 15. cap. 18.

4 *Apud Scythas.*] Suidas autem ſcribit quod apud Scythas maximum ſupplicandi genus erat, *extenſo humi corio bubulo, rejectis in dorſum manibus, deſidere.*

5 *Et Latinos.*] Dionyſ. Halicarn. libro 8. in princ. dum loquitur de Martio Coriolano, & Plutarch. in eodem, tradunt Coriolanum exilio à populo mulctatum, Tulli Actii Volſcorum principis domum ingreſſum, *ſupplicis modo in foro tacitum aperto capite conſediſſe.*

6 *Sicut Græcis.*] Homerus libro 7. Odyſſeæ de Ulyſſe loquens, ſic ait,

Ὣς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἕζετ' ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν κονίῃσι
Πὰρ πυρί. ——

Et Apollonius Rhodius Argonauticôn lib. 4.

Τὼ δ' ἄνεῳ καὶ ἄναυδοι ἐφ' ἑστίῃ ἀΐξαντες
Ἵζανον, ἥτε δίκη λυγροῖς ἱκέτῃσι τέτυκται.

Ubi interpretes dicunt ſancitum fuiſſe, ut ſupplices apud larem ſederent taciti. Hucque pertinet illud quod Plutarch. Problemat. cap. 150. 505. Hos ſupplices ἐφεστίους vocat, veluti in Veſta, hoc eſt, lare ſedentes. Rhodiginus lib. 15. cap. 18. Supplicationis hujus meminit.

7 *Eratque Macedonum mos.*] Idem & Adrianus Junius Animadverſionum libro 2. capite 11. verum ipſe nullum auctorem citat, præter ejus morem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

toga ab humeris, deprecentur genu nixi, [1] nonnunquam humi dejecti, quæ infima obteſtatio putabatur. [2] Siculorum vero & Græcorum invaluit mos, ſqualida veſte, capillo & barba promiſſa, illuvie & ſqualore obſitos ad miſerationem adducere: [3] pedibus quoque obvolvi, [4] & humum verrere crinibus, [5] aut paſſis [6] protenſiſque manibus obteſtari, præcipuum ſupplicandi genus fuiſſe multi prodiderunt: [7] Sicut manus in cœlum tendere, à diis opem expoſci, [8] vel pulverem crinibus ſpargere, intimum doloris ſignum

1 *Nonnunquam humi dejecti.*] Id luctus magnum ſignum erat, ut dicetur poſtea lib. 3. cap. 3.

2 *Siculorum vero.*] Juſtinus lib. 4. de his loquens, *Denuo legatos Athenas mittunt, qui ſordida veſte, capillo, barbaque prolixis & omnis ſqualoris habitu ad miſericordiam commovendam acquiſito, concionem deformes adeunt.*

3 *Pedibus quoque obvolvi.*] Apulejus libro 6. Metamorph. non multo poſt princip. *Tunc Pſyche pedes ejus advoluta, & uberi fletu rigans deæ veſtigia, humumque verrens crinibus ſuis, multijugis precibus editis veniam poſtulabat.* Et huc quoque reſpicit illud Ciceronis in Oratione ad Pop. & Equites Ro. antequam iret in exilium, *Oro atque obſecro, quibus ſigillatim ſæpe ſupplex ad pedes jacui, ut eum, quem ſinguli ſtratum atque abjectum ſublevaſtis, nunc univerſi conſervatum velitis.* Et apud Curtium libro 3. mater & uxor Darii provolutæ ad pedes Alexandri, orant, ut ſibi liceat patrio ritu Darium ſepelire, quem rebantur in acie cecidiſſe. Cæſar lib. 2. belli Civil. de Maſſilienſibus loquens, *Univerſi*, ait, *ſe ad pedes projiciunt, orant, &c.*

4 *Et humum verrere crinibus.*] Apulejus ubi ſupra. Livius 1. Decad. lib. 3. non adeo longe à princ. *Stant paſſim matres crinibus templa verrentes, veniam irarum cæleſtium finemque peſtis expoſcunt.* Et 3. Decad. lib. 6. *Undique matronæ in publicum effuſæ circa deûm delubra diſcurrunt, crinibus paſſis aras verrentes, nixæ genibus, ſupinas manus ad cælum ac deos tendentes, oranteſque, ut urbem è manibus hoſtium eriperent, matreſque Romanas & liberos parvos inviolatos ſervarent.* Et Silius lib. 13.

— Nunc perplexis pectora barbis
Verrere humum. —

Et Claudianus in laudem Serenæ paulo ante fin.

— Votiſque vacas & ſupplice crine
Verris humum. —

5 *Aut paſſis.*] Virgil. 3. Æneid.

At pater Anchiſes paſſis de littore palmis
Numina magna vocat.

6 *Protenſis manibus.*] Cæſar lib. 2. belli Civilis de Maſſilienſibus loquens, *ad legatos atque exercitum ſupplices manus tendunt.*

7 *Sicut manus in cœlum tendere.*] Livius in loco poſtremo, & præterea Decad. 1. lib. 4. *Alii manus ad cælum tendere.* Et iterum, *Supinas manus ad cælum ac deos tendentes.* Virgil. lib. 3. Æneidos,

— Tendoque ſupinas
Ad cælum cum voce manus. —

Et alibi ſæpe apud auctores.

8 *Vel pulverem crinibus ſpargere.*] Catullus in argonauticis.

Sed primum multas expromam mente querelas,
Caniciem terra, atque infuſo pulvere fœdans.

Vide omnino infra lib. 3. cap. 7. Et adde ſuperioribus quod apud Aſſyrios ſupplicantes membris incurvatis humum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſignum notabatur.[1] Eſt quoque in dextris religio. Eam porrigimus, ſi quid data fide futurum pollicemur: in ipſa enim fidem ſacratam [2] Numa Pompilius voluit, ſacrumque *Dextræ religio.*

mum pene vultu contingebant, manibus poſt terga rejectis connexiſque, apud Ammianum Marcellinum l. 18. Et apud Judæos ſupplices manum ſubjiciebant femori ejus, cui ſupplicabatur. Quodque apud Sybaritas & Crotoniatas ad aras in foro erectas, ſupplicum more confugere ex Diodoro Siculo lib. 12.

1 *Eſt quoque in dextris religio.*] Ex Plinio lib. 11. c. 45. *Ineſt & aliis partibus quædam religio, ſicut dextra oſculis averſa appetitur, in fide porrigitur.* Ex quibus intelligitur hinc locum Alexandri depromptum. Ex quo & illud Virgil. lib. 1. Æneid.

—— Cur dextræ jungere dextram
Non datur? ——

Ubi Servius, *Majorum fuit hæc ſalutatio, cujus cauſam dicit Varro, Callimachum ſequutus, aſſerens omnem eorum honorem dexterarum conſtitiſſe virtute, ob quam rem hac ſe venerabantur corporis parte.* Hæc ille. Et idem Virg. l. 3. Æn.

Jungimus hoſpitio dextras ac tecta ſubimus.

Et iterum eodem libro haud procul à fin. ubi de Achæmenide.

Ipſe pater dextram Anchiſes, haud multa moratus
Dat juveni, atque animum præſenti pignore firmat.

Id eſt, ut ibi dicit Servius *manuum conjunctione, qua firmatur amicitia:* Et libro 4.

Nec te noſter amor, nec te data dextera quondam,
Nec moritura tenet crudeli funere Dido.

Et eod. lib. 4.

Tum decuit cum ſceptra dabas, en dextra fideſque,
Quem ſecum patrios ajunt portare penates.

Et lib. 6. de Palinuro.

Da dextram miſero, & tecum me tolle per undas:
Sedibus ut ſaltem placidis in morte quieſcam.

Et lib. 8.

Accepitque manu, dextramque amplexus inhæſit.

Et iterum,

—— Mihi mens juvenili ardebat amore
Compellare virum & dextræ conjungere dextram.

Et paulo poſt.

—— Iuncta eſt mihi fœdere dextra.

Et Plautus in Mercatore.

Uxor tibi placita & placata eſt, date dextras nunc jam.

Ovidius in epiſt. Phyllidis ad Demophoontem,

Iura, fides, ubi nunc? commiſſaque dextera dextræ,
Quique erat in falſo plurimus ore Deus.

Livius 1. Decad. l. 1. ſtatim poſt princ. *Dextra fidem futuræ amicitiæ ſanxiſſe.* Et 3. Decadis lib. 5. *Præſentiſque conjungere dextram, id pignus fidei ſecum ferre.* Et lib. 6. *Inde dimiſſo convivio dextris inter ſe datis, &c.* Et lib. 10. *Data dextra in id quod petebatur obligandæ fidei.* Et paulo poſt, *Et Scipionem recordatio hoſpitii dextræque datæ.* Et Statius lib. 1. Thebaidos.

Iam pariter coëant animorum in fœdera dextræ.

Ubi & id Lactantius interpres annotat. Probus Æmylius in Themiſtocle. & Plutarch. in Scipione. Cicero, Antoniana 11. *Dextræ, inquit, quæ fidei teſtes eſſe ſolebant, perfidia ſunt & ſcelere violatæ.*

2 *Numa Pompilius.*] Livius 1. Dec. lib. 1. ſcribit *Numam ſoli fidei ſolenne inſtituiſſe. Ad id ſacrarium flamines bigis curru arcuato vehi juſſiſſe, manuque ad digitos uſque involuta, rem divinam facere: ſignificantes fidem tutandam, ſedemque ejus etiam in dextris ſacratam eſſe.* Dionyſius autem Halicarnaſſæus lib. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

que Fidei inſtituit, ad quod flamines curru arcuato manu ad digitos involuta, ſolemni pompa vehi juſſit, magno argumento illam in dextris ſanctam ſacratamque, & propterea minime violandam ratus. [1] Apud Perſas quoque, ſi quid firmum illibatumque volebant, illud dextræ & fidei pignore ſanciebant: itaque nihil apud eos fide antiquius fuit. Ad dextram vero locari, præcipue [2] apud Ægyptios, magnus eſt honos habitus: [3] in medio vero, maximus. Quod æque [4] apud Romanos ſervatum eſt. Idem apud Aphros [5] Numidaſque. [6] Etiam in dextra magnam viro ineſſe auctoritatem majeſtatemque, hoc argumento notari, quum

Ad dextram locari.

Dextræ auctoritas.

lib. 2. & Plutarch. in vita Numæ tradiderunt *fidei* templum à Numa conditum fuiſſe: ſed de reliquo nihil dicunt. At Servius enarrans illud Virg. lib. 3. Æneid. ſupra citatum.

Dixerat & genua amplexus. ——

ſcribit *dextram fidei conſecratam eſſe.*

1 *Apud Perſas.*] Diodorus Siculus lib. 16. cap. 10. Probus Æmylius in vita Datamis non longe à fine *Fidemque*, inquit, *de ea re more Perſarum dextra dediſſet. Admonitionem eam*, ait, *Rex ſecum volvens reſipuit: apparitoribuſque revocatis, dimiſſo Theſſalioni dexteram porrexit: quæ res apud Perſas pro firmiſſima fide habetur.* *

COLERUS.

* Vide & Lipſii lectiſſimos Electorum libros. Huc adde Cornel. Tacitum l. 15. Et inſignem locum Joſephi Ο' ιη': inquit, Ἀρτάβανος τούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιᾶσδε ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων.

TIRAQUELLUS.

2 *Apud Ægyptios.*] Qui id, ut alia plurima, acceperunt ab Hebræis, quibus ad dexteram locari honoratius erat, ut late probamus in noſtris Commentariis Primigeniorum in præfatione num. 12. & multis ſeq.

3 *In medio vero maximus.*] Vide omnino quæ nos ſcripſimus in d. illa præfatione n. 116. incip. *hoc intellige* & ſeq.

4 *Apud Romanos.*] De quo & nos late diximus d. n. 116. & ſeq.

5 *Numidaſque.*] Saluſtius in Jugurtha tradit *Hiempſalem dextra ad Adherbalem aſſediſſe, ne medius ex tribus, quod * apud Numidas honori ducitur, Jugurtha foret.*

COLERUS.

* Lipſius legit, *Quod & apud Numidas.* Cum ſciverit Saluſtius Romæ maxime id honorificum fuiſſe.

TIRAQUELLUS.

6 *Etiam in dextra.*] Statius lib. 1. Sylvarum de equo Domitiani.

Dextra vetat pugnas, lævam Tritonia virgo
Non gravat.

Ovidius lib. 1. Met. de Jove loquens.

—— *Qui poſtquam voce manuque*
Murmura compreſſit, tenuere ſilentia cuncti.

Lucanus de Cæſare lib. 1.

Compoſuit vultum, dextraque ſilentia juſſit.

Perſius ſatyra 4.

Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manus. ——

1 *Inde*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

uum tumultuantem multitudinem dextra compeſcimus, ut indicere ſilentium, pacemque manu protenta afferre ſi-nificamus. [1] Inde nos principum ſtatuas pedeſtres eque-treſque ad hoc ævi dextra porrecta inſpicimus. [2] Marius uoque, quum in Romanos maxima clade ſæviret, quos ſer-are voluit, dextra porrecta, aut ſalute data, incolumes fe-it. Refert tamen [3] Xenophon, Cyrum ſingulari prudentia iros adhibitos convivas, quo honoratius exciperentur in ſi-iiſtra locare ſolitum, eamque partem, velut cordi affinem, ligniorem duxiſſe. [4] Legimus quoque victrices dextras mperatorum, ob fortia facinora milites deoſculari, apud Romanos patrii moris fuiſſe: pedes vero nunquam, niſi quod de [5] Maximino proditur, [6] tantæ perfidiæ regnaſſe, ut in ſalutationibus ſibi pedes oſculari ſiverit. [7] Tametſi Ju-ius Cæſar Pompejo Pœno agenti gratias, pedem cum ſoc-ulo aurato oſculandum dediſſe legatur. Fuitque [8] apud Lingones ſervatum, ut dextræ effigies hoſpitii ſymbolum ferret, & incolumitatis teſſeram. [9] Siniſtram vero attigiſ-ſe, ominoſum erat, & infortunii loco habitum. [10] In ima vero

Ad ſiniſtram locabat Cyrum.

Manuum deoſculatio.

Pedum oſculatio.

1 *Inde nos.*] Inde eſt quod Dionyſius Syracuſanus victorias aureas & pateras, & coronas, quæ ſimulacrorum porrectis manibus ſuſtinebantur, tollebat. Val. Max. lib. c. 2.

2 *Marius.*] Vide Plut. in vita ipſius & Appianum.

3 *Xenophon.*] In Pædia Cyri l. 8.

4 *Legimus quoque.*] Plutarchus in Catone Uticenſi.

5 *Maximino.*] Juniore ſcilicet (duo enim fuere, pater & filius) ex Julio Capitolino in ejus vita.

6 *Tantæ perfidiæ.*] Superbiæ, aut aliud ſimile dicendum eſt: neque enim nomen *perfidiæ* hic convenit.

MERCERUS.

7 *Tametſi Julius Cæſar.*] Falſus eſt hoc loco librarius. Scribere debuit *C. Cæſar* pro *Julius Cæſar.* Hæc enim de Caligula ſunt intelligenda: qui apud Senecam vituperatur pluribus locis, eo quod hoc facto libertatem Romanam infra ſervitutem deprimeret. Certe pedes oſculari ſervile fuit, multis etiam poſt Caligulam ſæculis, S. Salvianus epiſt. 4. ad ſororem. *Oſculare pedes parentum tuorum, quaſi ancilla, manus quaſi alumna, ora quaſi filia.*

TIRAQUELLUS.

8 *Apud Lingones.*] Cornelius Tacitus lib. 17. *Miſerat*, inquit, *civitas Lingonum vetere inſtituto dona legionibus dextras hoſpitii inſigne.* Sed & aliis gentibus id moris eſſe, ſatis declarat illud Virgilii lib. 3. Æneidos à nobis ſupra citatum,

Jungimus hoſpitio dextras.

9 *Siniſtram vero.*] Eadem ſcribit Cælius Rhodiginus lib. 15. cap. 19. ſed nullum, more ſuo, citat auctorem.

10 *In ima vero aure.*] Plinius lib. 11. c. 45. Servius autem in Virg. Eclog. 6. in princ. & lib. 3. Æneidos ibi,

Dixerat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero aure memoriæ ſedes locabatur: Ideo ſi quem fac alicujus admonebant, aut atteſtari in judicio voleban imam aurem veteres tangebant: propterea tinnitu ferun aurium, abſentium de nobis ſermones præſentiri. Quar [1] Ægyptii qui per notas & figuras ſenſus effingunt, [2] quem memorem ſignificabant, leporem aut vulpem au ritis auribus, quod ſummi eſſent auditus & inſignis memo riæ, effingebant: [3] ſi vero malum, crocodylum: [4] ſi ve locem, accipitrem: [5] ſi invidum, anguillam, quod cun piſcibus eſſet inſociabilis: [6] ſi juſtum, oculum: [7] ſi libe ralem, dextram manum digitis paſſis: ſi avarum iiſden compreſſis marmori inſculpebant. Etiam cum venian ſermonis à diis poſcimus, proximo à minimo digito ſecu aurem locum Nemeſeos tangere, & os obſignare ſole- mus.

Digitus à minimo proximus.

Dixerat, & genua amplexus, &c. Scribit aures memoriæ conſecratas. Hinc autem proverbium, *Aurem vellere.* de quo Eraſmus chil. 1. centu. 7. c.40. Cui adde illud Senecæ de morte Claudii Cæſaris, *Ad hoc velle acceſſit Hercules & aurem ei tetigit.*

1 *Ægyptii.*] Cornel. Tacitus l. 11. alias 14. *Primi per figuras animalium Ægyptii ſenſus mentis effingebant, & antiquiſſima monumenta memoriæ humanæ impreſſa ſaxis cernuntur, & literarum ſemet inventores perhibent.* Et Lucanus lib. 3.

Nondum flumineas Memphis contexere byblos
Noverat: & ſaxis tantum, volucreſque feræque,
Sculptaque ſervabant magicas animalia linguas.

Plinius lib. 36. cap. 8. *Etenim ſculpturæ,* aut, ut alii legunt, *ſcalpturæ illæ effigieſque, quas videmus, Ægyptiæ ſunt literæ.* Apulejus lib. Metamorph. 11. eodemque ultimo, *De opertis adytis profert quoſdam libros literis ignorabilibus prænotatos: partim figuris hujuſcemodi animalium concepti ſermonis compendioſa verba ſuggerentes: partim nodoſis & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condenſis apicibus, à curioſitate prophanorum lectione munita.*

2 *Si quem memorem.*] Orus autem Apollo ſcribit, *Ægyptios, ſi quod paten ſignificare volunt, leporem pingere: id enim animal oculos ſemper apertos habet.*

3 *Si vero malum.*] Diodorus Siculus Ægyptios id ab Æthiopibus accepiſſe ſcribit lib. 4. cap. 1.

4 *Si velocem.*] Diodorus ubi ſupra.

5 *Si invidum, anguillam.*] Idem propemodum Pierius in Hieroglyphicis lib. 29. ſed nullo quoque auctore comprobante.

6 *Si juſtum, oculum.*] Diodorus ubi ſupra.

7 *Si liberalem, dextram.*] Hic, *ſi liberum*, videtur legendum ex Diodoro, ubi ſupra, cum ſcribit, *Reliquarum corporis partium dextra manus, digitis paſſis libertatem deſignat*, niſi ibi, *liberalitatem* legendum ſit.* Subdit autem, *Siniſtra vero compreſſis tenacitatem atque avaritiam.* Ex quo intelligis non recte Alexandrum accepiſſe ſenſum Diodori.

COLERUS.

* Quodque mihi omnino verum videtur. Unde & Alexandrum recte accepiſſe *liberalem* pro *largo* conſtat.

1 *In*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıus, [1] in eo venam quandam tenuiſſimam uſque ad ima ɔrdis penetrantem, pervagata opinione arbitrati. [2] Ideo ı ſponſalibus & ſolemni die nuptiarum; digitum minimo roximum annulo excolebant, & velut pignus amoris ræcipuum ducebant, ut is in ſummo honore foret, quo uce mutuus amor uſque ad cordis ima penetraret. Sed ıeminiſſe par eſt, [3] hunc annulum nuptialem, non ex ıro, ſed ferro veteres conjugibus dono dare conſueſſe: uem quidem prior ætas [4] in ſiniſtra ferebat, crediderim, e uſu attereretur, quod erat proprium nuptialis annuli: re-quos vero, ſive ex ferro, ſive auro, quacunque manu eferre licuiſſe, eiſque veteres non ornatus, ſed ſignandi ıuſa uſos fuiſſe, [5] populumque Romanum ſine hoc inſig-i longo tempore ſtetiſſe: ſolitumque primo legatis ad ex-ɪras gentes profecturis annulum aureum velut inſigne ıunus dari: hique foris aureo, domi ferreo utebantur. oſtea judicibus & equeſtri ordini, [6] hiſque quibus & avo aterno ſeſtertia CCCC. cenſus fuiſſet, ferreos [7] primum ınulos, deinde aureos dari cœptum: quo inſigni eque-ſer ordo [8] à ſenatorio diſcretus noſcebatur. Idemque ,acedæmoniis in uſu fuit: quibus ferrei annuli frequentes fuere.

Annulus nuptialis.

Annulos qui initio geſtabant.

De hac re infra ca. 29. hujus libri.

TIRAQUELLUS.

1 *In eo venam.*] Gellius l. 10. c. 10. ſacrobius lib. 7. cap. 13.

2 *Ideo in ſponſalibus.*] Ambroſius in bro de Patriarchis. & in can. fœmi-æ 30. quæſt. 5. ad fin. *Unde*, inquit, *r quarto annulus digito inſeritur, ideo uia in eo vena quædam (ut fertur) ſan-inis ad cor uſque perveniat.* Alia iam ibidem datur ratio quare & ve-ntur fœminæ dum maritantur, & ır annulus à ſponſo ſponſæ detur.

3 *Hunc annulum nuptialem.*] Plinius b. 33. cap. 1.

4 *In ſiniſtra.*] Plin. ubi ſupra, non ɔnge à princ. *Manus & prorſus ſini-ræ maximam auctoritatem conciliavere uro, non quidem Romanæ, quorum more rreum id erat bellicæ virtutis inſigne.*

5 *Populumque Rom.*] Idem Plinius eod. cap. non uno in loco.

6 *Hiſque quibus.*] Plinius lib. 33. cap. 2. cujus hæc verba ſunt, *Hac de cauſa conſtitutum, ne cui jus id eſſet, niſi cui ingenuo ipſi patri, avoque paterno ſeſtertia CCCC. cenſus fuiſſet & lege Iulia theatrali in 14. ordinibus ſedendi.*

7 *Ferreos primum annulos.*] Ex Plinio dicto lib. 33. cap. 1.

MERCERUS.

8 *A Senatorio.*] Excidit hoc verbum Alexandro imprudenti. Quippe ſenatores etiam annulum geſtabant. Voluit ergo dicere *à plebejo*. Invenio porro, & ſervis ſuos fuiſſe annulos ſignatorios. Sed hi longe diverſi fuerunt ab annulis nobilium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

fuere. [1] Moriſque fuit aureos annulos in luctu & funeribus, funeſtiſque caſibus reipub. deponi, & [2] ferreos ſumi. Scilicet arbitrati, ſine auro in luctu eſſe oportere, in quibus Imperatorum & Principum, aliorumque quos colebant, & præcipuo honore proſequebantur, aut majorum imagines effictas excultaſque habebant. [3] Primi enim, ſaxi fragmentum ferro incluſum gemmæ loco geſtaſſe feruntur: [4] ſuperior Aphricanus ſardonychem, quod ſola gemmarum ceram non auferret, [5] Polycratis annulo celebratam Lentulus avi figuram, Aphricani filius patris effigiem inſculpſit annulo. [6] Auguſtus Octavius Sphingis, mox imagine Magni Alexandri, [7] nonnulli Harpocrate & Ægyptiis diis uſi ſunt. Notaque eſt [8] Pyrrhi gemma, in qua Apollo & Muſæ cum ſuis inſignibus, non effictæ, ſed nativa ſpecie viſebantur. Et [9] annulus Syllæ, in quo traditus Jugurtha inſculptus erat. Celebratur quoque rana [10] Mecœnatis,

Gemmarum uſus in annulis unde.

TIRAQUELLUS.

1 *Moriſque fuit.*] Suetonius in Auguſto c. 100. *Alii*, inquit, *exequiarum die ponendos annulos aureos ferreoſque ſumendos.* Livius 1. Decad. lib. 9. tradit Romanos audito Caudinæ pacis nuncio aureos annulos poſuiſſe.

COLERUS.

2 *Ferreos ſumi.*] Cujus moris multa veſtigia ſunt apud Livium, non pauciora apud Ciceronem paſſim.

TIRAQUELLUS.

3 *Primi enim.*] Lege, *Primum enim.* Idque Plinii eſt in fin. prooemii, cujus hæc ſunt verba, *Primumque ſaxi hujus fragmentum incluſum ferro ac digito circumdatum, hoc fuiſſe annulum & hoc gemmam.*

4 *Superior Aphricanus.*] Plinius libro 37. cap. 6.

5 *Polycratis.*] De quo Herodotus lib. 3. & Plinius lib. 33. cap. 1. & 37. cap. 1. non ſemel.

6 *Auguſtus Octavius.*] Plinius l. 37. cap. 1. Suet. in Auguſto c. 50. *

COLERUS.

* Adde Dionem initio lib. 51. Habes quoque numum apud Commentatorem doctum Suetonii Torrentium, qui Sphingem præfert, cum nomine T. Cariſii, qui ſub Auguſto IIIvir monetalis fuit.

TIRAQUELLUS.

7 *Nonnulli Harpocrate.*] Plinius libro 33. c. 3. *Jam vero* (inquit) *etiam Harpocratem, ſtatuaſque Ægyptiorum numinum, in digitis viri quoque portare incipiunt.*

8 *Pyrrhi gemma.*] Plinius l. 37. c. 1. & Solinus c. 11. Marbodæus Solinum imitatus, ſic ait,

Rex Pyrrhus digito geſſiſſe refertur Achatem,
Cujus plena novem ſignabat pagina Muſas,
Et ſtans in medio cytharam tangebat Apollo,
Naturæ non artis opus, mirabile dictu.

9 *Annulus Syllæ.*] Plinius d. lib. 37. c. 1. Plutarch. in vita Syllæ & Marii & Val. Max. lib. 8. c. 15.

10 *Mecœnatis.*] Plin. ubi ſupra. Vide Leonicum Variæ hiſtoriæ lib. 2. c. 20.

1 *Magni*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

natis, & enſifer leo [1] Magni Pompeji in gemma, & [2] Se-
euci annulus fatalis, in quo ancora effiƈta viſebatur, cujus imago in femore poſteris familiæ nativa apparuit: [3] ſicut Thebis habere lanceam genitivis notis Satorum nomini & familiæ datum erat: inter quos fertur in brachio [4] Dacorum, notam originis quarto quoque partu regenerari. [5] Et Auguſtus corpore maculoſo in modum & ordinem cæleſtis urſæ notas habuiſſe. Præ cæteris autem magnis effertur laudibus, [6] Nonii ſenatoris annulus gemma XX. millibus ſeſtertiis taxata, propter quam ab Antonio proſcriptus fuit. Proditumque memoriæ eſt, [7] Macrianorum familiam hoc habuiſſe proprium, ut Magni Alexandri imagines tam viri quam fœminæ in annulis deferant, & reliqua ſupelleƈtile effiƈtas. [8] Ipſe tamen, deviƈto Dario quas deſtinabat in Aſiam literas, Darii annulo imprimebat: quas vero in Europam, ſuo. Quibuſdam vero

Notæ genitivæ.

Nonii ſenatoris annulus.

1 *Magni Pompeji.*] Plutarch. in vita illius in fine ubi Machærophorum hunc, qua diƈtione Græca uſus eſt Cicero, Epiſtol. ad Q. Fratrem libro 2. epiſt. 8. cum dicit Machærophoris centum ſequentibus, miros riſus nos edere.

2 *Seleuci.*] Clemens Alexandrinus Pædago. c. 11. Juſtinus l. 15. Auſonius in urbium catalogo ubi de Antiochia & Alexandria. *Vide & noſtros Commentarios Nobilitatis c. 6. n. 20. inc. *nec illud.*

COLERUS.

* Auſonii verſus

—— *Illa Seleucum*
Nuncupat, ingenuum cujus fuit ancora ſignum:
Qualis muſta ſolet generis nota certa, per omnem
Nam ſubolis ſeriem nativa cucurrit imago.

Vide & Appianum in hiſtoriâ Syriacâ.

TIRAQUELLUS.

3 *Sicut Thebis.*] Juſtinus d. lib. 15.
4 *Dacorum.*] Plinius lib. 7. c. 11.

5 *Et Auguſtus.*] Sueton. in vita illius cap. 80.

6 *Nonii ſenatoris.*] Plinius lib. 37. cap. 6. *Siquidem extat hodieque hujus generis gemma, propter quam ab Antonio proſcriptus Nonius ſenator eſt, filius Strumæ Nonii ejus, quem Catullus poëta in ſella curuli viſum indigne tulit: avuſque Servilii Noniani, quem conſulem vidimus: illeque proſcriptus fugiens, hunc è fortunis ſuis omnibus annulum abſtulit ſecum, quem certum eſt ſeſtertiis viginti millibus æſtimatum. Sed mira Antonii feritas atque luxuria, propter gemmam proſcribentis. Nec minor Nonii contumacia proſcriptionem ſuam amantis, cum etiam feræ abroſas partes corporis relinquant, propter quas ſe periclitari ſciant.* Quæ poſtrema verba dixit propter Caſtorem, qui urgente periculo teſtes ſibi ipſi amputat, non ignarus ob hoc ſe peti. idem Plin. lib. 8. c. 30.

7 *Macrianorum.*] Trebellius Pollio in vitis triginta tyrannorum, ubi Quieti vitam deſcribit.

8 *Ipſe tamen, &c.*] Hæc ſuperius ſunt diƈta fuſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Epicuri imago in annulis

vero [1] Epicuri imagines non in annulis modo, ſed & poculis habere, magnæ curæ fuit, hoc fauſti ominis generi & nomini ſuo eſſe arbitrati. [2] Claudii vero Cæſaris principatu compertum eſt, non gemma ſignare, ſed auro: [3] quod violare ſignis gemmas nefas ducerent. Quomodo [4] Commodus Imperator ſigno Amazoniæ ſignaſſe dicitur, donec ſecutis temporibus paſſim id inſigne appeti cœpit. Annulorumque frequens uſus fuit & promiſcuus, ita ut [5] Romani milites ſine delectu, & demum [6] libertinæ conditionis homines, [7] quinetiam fœminæ & extrema mancipia, quod antea non licuit, anuulorum aureorum jure donarentur. [8] Qui enim libertus eo munere donatus erat, velut ingenuus cenſebatur vivens, ita ut haud ſecus quam quivis liber, [9] magiſtratus & honores gerere, & reliqua ingenuorum munia obire poſſet: [10] morte autem obita, hæreditatis & bonorum partem, ut quilibet libertus & ſervitute exemptus patrono dare cogebatur. Eratque conſtitutum, ut

Annulorum aureorum jure donatus libertus, habebatur ingenuus, ac nomen mutabat.

1 *Epicuri.*] Plinius lib. 35. cap. 2. *Idem* (ait) *paleſtras athletarum imaginibus & ceromata ſua exornant & vultus Epicuri per cubicula geſtant ac circumferunt ſecum.* Adde autem ſupradictis Clearchi Lacedæmonii ſigno inciſas fuiſſe Cariatides ſaltantes, ut tradit Plutarchus in Artaxerxe. Et Athenionis Athenienſis tyranni annulo Mithridatis apud Athenæum lib. 5. cap. 11.

2 *Claudii.*] Plinius lib. 33. c. 1.

3 *Quod violare.*] Idem Plinius ibid.

4 *Commodus.*] Julius Capitolinus in vita Clodii Albini poſt princip. ubi inſerit literas quibus ad ipſum Albinum Clodius ſcripſit, *Amazonis*, ut dicit, *ſigno ſignatas.* Ante hunc tamen Nero, Amazoneum ſignum detulit, & paulo ante C. Seſtius, conſularis ut refert Plinius lib. 34. c. 8. poſt princip. Superioribus autem adde Ptolomæum, tertium Ægypti Regem, Ulyſſis imaginem in ſigillo geſſiſſe, ut tradit Euphantes lib. 4. Hiſtoriarum, & ex eo Athenæus lib. 6. cap. item 6. Et Ariſtomenem Agathoclis imaginem in annulo apud Polybium geſſiſſe, l. 15.

5 *Romani milites.*] Herodianus tamen lib. 3. tradit *Septimium Severum Imperatorem omnium primum militibus permiſiſſe aureis annulis uti.*

6 *Libertinæ conditionis.*] Papinianus in *l.* 1. *ff. de jure aureor. annulorum.* *

COLERUS.

* Olim enim Jus aureorum annulorum dabatur lautioribus tantum libertinis. Arnobius lib. 4. *Pecunia donat annulos & priora loca in ſpectaculis.* Sed vide Cujacium 7. Obſervat. 14. Et 6. Cod. 8. Novell. 78.

TIRAQUELLUS.

7 *Quinetiam fœminæ.*] Ulpianus in *l. etiam fœminæ.* eod. tit.

8 *Qui enim libertus.*] Paulus in *l. qui jus.* eod. tit. & Ulpian. in *l.* ult. eod. quoque tit. Vide tamen *l.* 2. *Cod.* eod. tit.

9 *Magiſtratus & honores.*] Ut ſcribitur in *leg.* 1. in princ. *C. ad leg. Viſcel.*

10 *Morte autem obita.*] Ut cavetur in d. *l. qui jus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

: qui libertus annulo donaretur, exploſo veteri nomine, queſtre aſſumeret. [1] Apud Perſas vero donari annulo à ege amicitiæ ſignum erat, eo argumento illos in intimam odalitatem, & vinculum maximi fœderis admittere ſigificantes. Athenienſibus autem, etiam ſervis nequiſſiis ferreo annulo ſignare permittitur: ſicut [2] Babyloniis, ui annulo ſignatorio utuntur omnes. [3] Apud Cattos licet ortiſſimus quiſque annulum ferret, ignominiæ hoc duceatur loco, tanquam vinculo nexus foret, niſi aliqua hotili cæde eo ſe exolviſſet. [4] Carthaginenſes, pro numero xpeditionum milites donabant annulis pluribus. Nec fueit alienum meminiſſe, [5] Heliogabalum ſingulis diebus ovos variaſſe annulos, eundemque nunquam bis induiſſe. [6] Atque Apollonium Tyaneum annulos ab Iarcha dono latos, inſtar numinis habuiſſe, ita ut ſingulis diebus per ices variatis, maximorum ſecretorum particeps fieret. Sed quia [7] de Harpocrate mentio facta eſt, non omittendum, hunc Deum inter numina Ægyptiorum reputari, qui ex Iſi & Oſiride natus, quoniam præmaturo partu editus erat, tanquam mutus & elinguis, præſul ſilentii & taciturnitatis habitus eſt: ideo digito obſignante ora effingebatur.

Apud Perſas à rege donari annulo.

Heliogabali in annulorum uſu luxus.

Harpocrates.

1 *Apud Perſas.*] De hoc dictum eſt ſupra lib. 1. cap. 26.

2 *Babyloniis.*] Herod. lib. 1. qui Clio inſcribitur.

3 *Apud Cattos.*] Tacitus in lib. de Moribus Germanorum.

4 *Carthaginenſes.*] Ariſtot. lib. 7. Politicω̃n cap. 2.

5 *Heliogabalum.*] Lampridius in vita illius.

6 *Apollonium Tyaneum.*] Philoſtratus in vita Apollonii libro 3. capite 13.

7 *De Harpocrate.*] De hoc Catullus epigr. 59. & alibi Ovid. lib. 9. Metam. loquens de Ægyptiorum diis:

Quique premit vocem digitoque ſilentia ſuadet.

Plutar. in lib. de Iſide & Oſiride, cujus maxima ex parte hæc ſunt. Auſonius epiſtol. 9. ad Paulinum, *Harpocrates Deus ita apud veteres fingebatur, ut digito admoto ori ſilentium indiceret, qualis & apud Romanos dea Angerona.* *

COLERUS.

* Eundem Auſonius vocat *Sigalionem*, illo verſu: *Aut tua Sigalion Ægyptius oſcula ſignat.* Varro lib. 4. de L. L. ſic ſcribit: *Hi Dei iidem, qui in Ægypto Serapis & Iſis. At'ſt Harpocrates digito ſignificat.* Colebatur autem plerumque cum Serapide & Iſide tertius Harpocrates, ut docet Auguſtin. lib. 18. cap. 5. de Civitat. Dei. Hæc Joſeph. Scalig. lib. 1. cap 29. Auſon. lect. Idem de hac re aliquid monuit Conjectaneis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gebatur. [1] Fuitque animadverſum, hunc Harpocratem, Serapidem & Iſim, Piſone & Gabinio conſulibus, quum reliquos in Capitolium admiſiſſent Deos, everſis illorum aris Romanos exegiſſe, illoſque divinis coli honoribus vetuiſſe: ſæpeque actum in ſenatu fuiſſe, de [2] Ægyptiorum & [3] Iudæorum ſacris cæremoniisque urbe pellendis, quod turpium religionum & novarum ſuperſtitionum cauſa & ſeminarium forent. [4] Athenienſes vero Serapidem à Ptolomæo acceptum non ſolum in urbem introduxere, ſed magnis percoluere honoribus, cujus [5] templa in Memphi vetuſtiſſima viſuntur, ad quæ nec peregrino, nec ſacerdoti, prius quam Apim ſepeliſſent, ingredi fas erat

TIRAQUELLUS.

1 *Fuitque animadverſum.*] Ex Tertulliano in Apologetico c. 6.

2 *Ægyptiorum.*] Servius in illud Virgil. lib. 7. Æneid.

Necdum etiam geminos à tergo reſpicit angues,
Omnigenumque deûm monſtra.

Ideo, inquit, *monſtra dicit, quia ſub Auguſto necdum Romani Ægyptia ſacra ſuſceperant.* Et vide verſu ſeq.

3 *Et Judæorum.*] Idem Servius ſuper eum locum Virgil. lib. 8.

— *Veterumne ignota deorum.*

Cautum (ait) *fuerat apud Athenienſes & Romanos, ne quis novas introduceret religiones, nam & ideo Socrates damnatus eſt Athenis, & Chaldæi & Judæi urbe expulſi ſunt.*

4 *Athenienſes vero.*] Pauſanias l. 1. qui de Atticis eſt.

5 *Cujus templa.*] Totum id Pauſaniæ eſt ubi ſupra.

CAPUT XX.

Quibus finibus, quaque menſura iter, actus, aut via conſtent, & quid pes, cubitus, palmus, jugum, diplethrum, ſtadiumve ſit.

PRædiorum ruſticorum ſervitutes apud jureconſultos, qui jura finium, poſſeſſionum, aquarum, itinerumque nota-

TIRAQUELLUS.

ID initium uſque ad clauſulam, *Sed qua menſura.* eſt ex §. 1. *inſtit. de ſervit. ruſt. præd.* Servius autem in libro quarto Æneid. enarrans eum locum.

Caſtigatque moras, opera omnis ſemita fervet.

Semita (inquit) *eſt ſemis via, via autem actus dimidius, qua poteſt ire vehiculum, nam actus duos capit, prætereuntium & venientium & vehiculorum occurſus.* Vide Varron. lib. 4. de ling. Lat. *Qua* (inquit) *agebant, actus: qua vehebant, viæ dictæ: quo fructus convehebant, villæ: qua ibant, ab itu iter appellarunt: qua anguſtè, ſemita, ut ſemiter dictum,* & *l. ſi ex plagis. 55. tabernarius ff. ad leg. Aquil.* & *l. 1. & inter actum ff. de ſer. ruſt. præd. & l. 2. ff. ne quid in lo. pub.* & Alciatum noſtrum in *l. quantum, ff. de verb. ſig.*

1 *Iter.*]

otaverunt, has eſſe novimus: [1] Iter, Actum, Viam & *Iter.*
quæductum. Iter eſſe conſtitit jus eundi per fundum
lienum hominis tantum: Actum, hominis & jumenti:
Viam vero, hominis, jumenti, & vehiculi. Sed qua men-
ura, quaque finitione iter, actus, aut via conſtet, nec *Actus.*
xpoſite, nec ſatis aperte illorum documentis traditur. *Via.*
Quumvero in nonnullorum auctorum lectioneverſaremur, *Alc. in*
qui hæc compertius tradiderunt: invenimus lege duode- *l. Mille*
im tabularum, viam in porrecto, octo, in anfractu, pe- *paſſus*
lum ſexdecim conſtitui: illiuſque dimidium, hoc eſt, pe- *& l. quantum. ff.*
les quatuor, actui tribui debere: ſiquidem actus latitudi- *de verbor. ſig.*
nis [2] pedum quatuor. longitudinis pedum [3] viginti ſupra
centum definitus eſt: [4] iter vero, dimidium quod actus, *Actus.*
hoc eſt, pedes duos tantum latitudinis habet: etenim *Iter.*
quum [5] palmus ex quatuor digitis conſtet, prout [6] Sido- *Palmus.*
nius & alii metiti fuere: iſque quater multiplicatus, pedem
efficiat, ex quatuor palmis, hoc eſt digitis ſedecim, pedem
conſtare nemo dubitavit. Nonnulli [7] licham quatuor digi- *Lichas.*
torum, palmum vero (qui ſpithama dicitur) duodecim
effece-

COLERUS.

1 *Iter.*] Eo licet jure etiam vehi ſella vel lectica *leg. 7. ff. de ſerv. præd. Ruſt.* Inſt. *de ſervitu* in princ.

TIRAQUELLUS.

2 *Pedum quatuor.*] Feſt. Pompejus lib. 1.*

COLERUS.

* Feſtus: *Actus, inter vicinos quatuor pedum latum.*

TIRAQUELLUS.

3 *Viginti ſupra centum.*] Idem in eod. loco & ante eum Plinius lib. 18. c 3. ſtatim poſt princ.

4 *Iter vero.*] Recte quidem ſecundum hanc computationem. Verum hoc pacto *via*, non tam ex præſumpta mente paciſcentium quam ex vi & proprietate verbi ſeſe latius extendit *actu*: quod non tantum definitioni Ulpiani repugnat, ſed & Modeſtino in *l. inter actum de ſer. ruſt. præd.*

COLERUS.

Iter vero.] Iter eſt Jus eundi, ambulandi homini, vehendi ſella vel lectica, ut l. 7.

TIRAQUELLUS.

5 *Palmus.*] Loquitur de *minori*, quem Græci παλαιστίδα appellant. In menſuris vero hoc modo progredi ſolemus, ut omnium menſurarum minimam faciamus latitudinem grani hordei: hoc autem quater ſumptum conficiat digitum: tres digiti, unciam: quatuor palmum minorem, de quo hic agitur.

COLERUS.

6 *Sidonius.*] An forte *Poſſidonius*, ſcripſerat Alexander?

TIRAQUELLUS.

7 *Licham.*] Pollux Onomaſticôn lib. 2. περὶ τῶν ἀλλ χεδὸς μέτρων.

effecerunt. [1] Eſt autem [2] ſpithama menſura manus expan
Palma. ſæ à magno digito ad minimum quantum protenditur pal
Lichas. ma. Sed ſi pollicem tantum explices & indicem, licha
Spithama major. nuncupatur. Major vero ſpithama in duodecim partes di
viſa, duos efficit pedes & quadrantem. [3] Paſſum vero non
Paſſus. nulli quinque, alii ſex pedum, ſive quatuor cubitorum
Pes. deſcripſere. Pes autem cum dimidio, cubitum facit: il
Cubitus. lum namque ex ſex palmis, hoc eſt, quatuor & viginti di
Cubitus Ægyptius gitis confici, [4] Ægyptiumque cubitum Samio parem eſſe
conſentiunt omnes. [5] Regius vero cubitus, quam com
Cubit. Regius. munis, tribus digitis habetur major. Si autem ambas ex
plices manus, & in longum protrahas à pectore linea de
Ulna. ducta, [6] ulna dicitur. Rurſus qui menſuras & intervalla
Jugerum. ſcrutati ſunt, duos actus quadratos, [7] jugerum efficere
Juga. volunt. Jugerum enim dixerunt, quod jugo boum una
die exarari poſſet: qui jugeri modus in longitudinem 40.
& 200. pedibus: in latitudine vero, centum viginti de
Actus quadratus. finitur. [8] Actus vero quadratus ita præfinitus eſt, ut ex quo
quo latere pedes centum viginti efficiat. Hunc nonnulli
ple-

1 *Eſt autem ſpithama.*] Plinius l. 7. cap. 2. hanc *dodrantem* appellat. *Supra hos*, inquit, *extrema in parte montium ſpithamæi Pygmæi narrantur, ternas ſpithamas longitudine, hoc eſt ternos dodrantes non excedentes.* Vide Pollucem ubi ſupra. Budæum de Aſſe lib. 5. Eraſmum Chil. 2. centur. 2. c. 69. Marcellum Virg. in Dioſcor. lib. 3.

COLERUS.

2 *Spithama.*] Vocatur & *major palmus.* D. tamen Hieronymus ſcribit cap. Ezechiel. XL. σπιθαμὴν vero palmam, παλαιστὴν vero palmum. Græci alterum pro altero uſurpant, ut manifeſtum eſt multis ex locis.

TIRAQUELLUS.

3 *Paſſum.*] Herod. lib. 2.

4 *Ægyptiumque cubitum.*] Herodot. ibi non multò ante fin.

5 *Regius vero cubitus.*] Idem Herod. lib. 1. in deſcriptione Babylonis.

6 *Ulna dicitur.*] Servius in 3. Eclo. Virg. Alii tamen aliter apud eundem lib. 3. Georg. ibi,

—— *Septemque aſſurgit in ulnas.*

7 *Jugerum.*] Varro de re ruſt. l. 1. cap. 10. & de ling. Lat. lib. 4. Columella l. 5. c. 1. Plinius l. 18. c. 3. in princ. ut tamen non omittas, Varronem ubi ſupra primo loco non *jugerum*, ſed *jugum* vocare.

8 *Actus vero.*] Plin. ubi ſupra proxime & Varr. l. 4. Actus finem minimum in latitudinem ſcribit eſſe *pedum quatuor.* Vide latius Franc. Hotomanum Juriſcon. in tit. 3. lib. 2. inſtitut. §. 1.

COLERUS.

Actus vero quadratus.] *Actus quadratus undique finitur pedibus centum viginti. Hunc Betici arapennem vocant, ab arando ſcilicet.* Iſidorus.

1 *Plethrum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

plethrum, nam duo plethra ſingulis jugeribus tributa ſunt: *Plethrum.*
ıo jugera, [2] diplethrum: diplethrumque, ſtadii tertiam *Diplethrum.*
artem eſſe, atque ex ſex jugeribus [3] ſtadium effici volue- *Stadium.*
ınt. Quod quidem plethrum nonnulli longitudinis pedum
entum definiere. Jugerique partem minimam, [4] ſcrupulum *Scrupulus.*
ici, [5] qui decem pedum longitudinis ſimul & latitudinis ha-
ɔet. Communi tamen dimenſione, [6] ſtadium paſſibus cen-
um vigintiquinque: [7] diaulon vero mille & ducentis pe- *Diaulus.*
libus longitudinis metiri ſolent. Græci tamen curricula
ſtadiorum, ducentis paſſibus in terris Græciæ communi- *Hippicum.*
er fecere. Sunt qui tradant, ſtadium quater multiplica- *Mille*
um [8] hippicum: octies vero, [9] mille paſſus efficere. Tam- *paſſus.*
ɛtſi hippicum, menſuræ genus eſſe multi contendant:
quippe quum omnis fere Attica ſiticuloſa ſit, & effoſſis *Attica ſiticuloſa.*
ıtatur puteis, [10] Solon lege ſanxit, ut ex publico puteo,
ne homines ſitirent, ad hippicum haurire liceret. In ſpa-
iis vero, ſicut quatuor hippicum, ſic duodecim ſtadia [11] do- *Dolichus.*
lichum efficere haud dubie liquet. Ex hoc igitur tanquam
ex

TIRAQUELLUS.

1 *Plethrum.*] Suidas id dicit eſſe menſuram centum pedum, quod ſtatim dicit Alexand. Laurentius autem Valla apud Herodotum lib. 2. *Plethrum* vertit *jugerum.*

2 *Diplethrum.*] Strabo lib. 7.

3 *Stadium.*] Herodotus lib. 1. & 4. dicit *ducena ſtadia eſſe iter unius diei.* & lib. 2. *Centum autem* (inquit) *juſti paſſus ſunt ſtadium unum.* Vide Plinium lib. 2. c. 23. in princ. & Gellium l. 1. cap. 1.

4 *Scrupulum.*] Varro lib. 1. cap. 10. Columella lib. 5. cap. 1.

5 *Qui decem.*] Id eſt, ut nos interpretamur, *qui denis pedibus omnifariam clauditur.*

COLERUS.

6 *Stadium paſſibus centum.*] *Stadium octava pars milliarium eſt, conſtans paſſibus CXXV.* Iſidorus.

TIRAQUELLUS.

7 *Diaulon vero.*] Vitruvius lib. 5. cap. 11. in princ. dicit διαυλὸν *habere duorum ſtadiorum ambulationis circuitum.* Interpres Ariſtophanis διαύλου nomine locum intelligit *duo ſtadia continentem* aut *ducentorum cubitorum* menſuram. Vide Pauſaniam l. 2. & 4. & Pollucem l. 3. περὶ δρόμου γυμνικοῦ, & infra lib. 3. cap. 21. Budæum in annotat. in Pand.

8 *Hippicum.*] Plutarch. in Solone & in Fab. Max.

9 *Mille paſſus efficere.*] Plutarch. in Gracchis dicit paulo minus.

10 *Solon.*] Idem Plut. in vita illius.

11 *Dolichum.*] Suidas 24. *ſtadiorum* eſſe dicit. Budæus in annot. in Pand. in tit. *de iis qui not. infa.* & *ſi menſor fal. mod. dix.* dicit *dolichum longiſſimum curſum eſſe ſtadiorum* 12. unde *dolichodromi*, qui ſexies, ut quidam putant, ſtadium curriculo obibant. Vide Marc. Virgilium in Dioſcoridem lib. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ex fonte ſi quis metiri volet, & ulterius progredi continu ſpatia addendo, in infinitum uſque procedet. Siquidem ex ſcrupulo ad ſextulam, & à ſextula, ad ſiciliquum, & inde ad ſemunciam, & demum ad unciam, & ultra progredi poſſet. Etenim decem pedes quum undique quadrant, [1] ſcrupulum efficiunt. Ex tribus vero ſcrupulis, hoc eſt, pedibus triginta, [2] ſextulam effici: eam vero ſextam partem opinantur unciæ, eſt enim æris minima pars Sex autem ſcrupulos [3] ſiciliquum conficere, qui unciæ quartam efficit partem, drachmas ſcilicet duas: & ex duobus ſiciliquis, id eſt duodecim ſcrupulis, ſemunciam: necnon ex quatuor & viginti ſcrupulis unciam effici volunt. Sed præter hæc fuerunt [4] paraſanga & [5] ſtathmus. Hanc paraſangam multi ex triginta conficiunt ſtadiis. Stathmum vero, quatuor paraſangas pene conficere, haud dubium eſſe, ita ut ex centum viginti ſtadiis ſtathmum efficí dicerent, & hunc quindecim miliarium ſpatii efficere. Perſæ vero ſchœnos & paraſangas diverſis efficiunt modis: quippe Perſicam paraſangam alii ſexaginta ſtadiorum, nonnulli ex trecentis quadraginta effecere, prout cuique commodum fuit, & pro voluntate. Menſurarum vero alius

Scrupulus. Sextula.

Siciliquum. Semuncia. Uncia. Paraſanga. Stathmus.

1 *Scrupulum efficiunt.*] Varro rei ruſt. lib. 1. cap. 10.

2 *Sextulam.*] Cicero in oratione pro Cecinna non obſcure oſtendit *ſextulam eſſe tertiam partem ſemunciæ & ſextam unciæ*, cum dividit hæreditatem, id eſt, aſſem in deuncem, ſemunciam & tres ſextulas. *Facit*, inquit, *hæredem ex deunce & ſemuncia Cecinnam, ex duabus ſextulis M. Fulcinium libertum ſuperioris viri. Ebutio ſextulam aſpergit*, hoc eſt hæreditatis totius partem 82. Columella lib. 5. c. 1. *Pars 72. pedes 400. hoc eſt ſextula in qua ſunt ſcrupula quatuor.*

3 *Siciliquum.*]Vide Plinium lib. 13. cap. 15. Budæus in de Aſſe lib. 1. *Poſt hæc*, ait, *ſequitur drachma, octava pars unciæ, quæ ipſa geminata ſiciliquum efficit.* Scævola in *l. liberto ſuo* §. *filium ff. de annuis leg. Cum noverca*, ait, *univerſæ hæreditatis habeat dodrantem, ſemiunciam & ſiliquam.*

4 *Paraſanga.*]Budæus Herodoti teſtimonio l. 2. poſt princ. probat fuiſſe *triginta ſtadiorum*. Vide Xenophon. Pædiæ Cyri lib. 2. & eundem Herod. l. 5. iterumque 6.

COLERUS.

Paraſanga & ſtathmus.] *Menſuras viarum nos milliaria dicimus: Græci ſtadia, Galli leucas; Ægyptii ſignes; Perſæ paraſangas.* Iſidorus lib. 15. cap. 16.

TIRAQUELLUS.

5 *Stathmus.*] Menſuræ Geometricæ genus, apud Perſas maxime uſitatum, ut videre eſt apud Herodot. lib 5. Plin. lib. 6. c. 25. non multo ante fin. Strab. lib. 11. Feſt. Pomp. lib. 14.

1 *Chœ-*

us modus eſt. Nam quatuor [1] chœnices modium faunt, chœnica [2] ſemodium. [3] Medimnus autem ex ſex modiis conſtat. [4] Athenienſis vero ex ſeptem, qui duas nphoras & nonaginta ſextarios parit: [5] Modius duo & ginti ſextertia: [6] modiolus, quartam modii habet. [7] Culus viginti amphorarum capax eſt: [8] urnarium, quadraginta: *Chœnix. Medimnus. Modius. Modiolus. Culleus. Urnarium.*

1 *Chœnices.*] Budæus in de Aſſe libro 5. *Chœnix ſeſtarios quatuor continet, de quo eſt illud Pythagoricum ænigma, Super chœnice non ſedendum, quo ſignificatur de craſtino cogitandum eſſe, & ocioſam vitam eſſe eliminandam.*

2 *Semodium.*] Herod. lib. 6. & 7. Columel. lib. 2 cap. 11. Quod eadem quatuor modiis, nonnunquam & tribus, interdum etiam duobus ac ſemodio jugerum occupat. Juvenal. ſat. 14.

Semodio ſcobis hæc emundat ſervulus unus.

3 *Medimnus.*] Budæo teſte *ſenos capit modios.* Herodot. ubi ſupra. Priſcianus, ſive is eſt Rhemnius Fannius Palæmon, ſive alius, in libello de Menſuris,

Amphora fit cubus, quam ne violare liceret,
Sacravere Iovi Tarpejo in monte Quirites.
Hujus dimidium fert urna, ut & ipſa medimnum.

COLERUS.

Medimnus.] Iſidorus: *Medimna eſt menſura quinque modiorum. Medimna autem Latina lingua vocatur, id eſt, dimidia, eo quod quinque modiis metiatur, qui eſt dimidius numerus à perfecto denario.*

TIRAQUELLUS.

4 *Athenienſis.*] Cornelius Nepos in vita Pomp. Attici.

5 *Modius.*] Varro l. 2. de Re ruſtica, & Budæus in Aſſe.

COLERUS.

* Adde Iſidorum lib. 16. cap. 25. de menſuris. Modius eſt etiam titulus libri cujuſdam Varroniani, ubi forte reprehendit Varro τὸ πλέοντε κ̀ τὸ ἔλαττον. Et modium quidem ibi nihil aliud appellat, quam quod Cicero & alii mediocritatem. Græci τὸ μέσον.

TIRAQUELLUS.

6 *Modiolus.*] Pro vaſe potorio poſuit Plautus in Ciſtellaria act. 6.

Quia ei promiſi modiolum vini dare.

Et Scævola noſter in *l. Sejæ. ff. de auro & arg. lega.* Interdum etiam ponitur pro vaſculo ad hauriendam aquam ex puteo, aut lacu, aut flumine, ut in. *l. damni infecti. 2. ff. de damno infecto.*

7 *Culleus.*] Plinius lib. 14. cap. 14. Priſcianus in libello de menſuris,

Eſt & bis decies quem conficit amphora noſtris
Culleus, hoc nulla eſt major menſura liquoris.

Ulpianus de fun. inſt. *l. quæſitum.* & Scævo. in *l. legatum. ff. de an. leg.* Eſt præterea culleus menſura frumentaria tantundem capiens. Scævola *ff. de pignoribus*, l. ultim. vide Budæum de Aſſe lib. 5.

8 *Urnarium.*] De *urnario* Varro ταφῆ Μενίππε apud Nonium Marcellum. Idque eſt, ut nonnullis placet, quam alii urnam vocant, * quæ amphoræ dimidium facit, ut ſupra diximus ex Priſciano. Ab *urnis* autem *vaſa urnalia* dicta Catoni de Re ruſti. cap. 13. Plinio lib. 9. cap. 30. Labeo in *l. ult. ff. de trit. vino & oleo leg.* Aliter autem accipitur *Urnarium* à Varrone libro 4. de ling. Lat.

COLERUS.

* *Urna menſura eſt: quam quidam quartarium dicunt.* Iſidorus.

1 *Oct.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Amphora. ginta : [1] octo autem congii, amphoram efficiunt. Sed tamen [2] amphorarum aliæ minoris menſuræ, ut Italicæ aliæ duplo majoris, ut Antiochicæ cenſentur. Italica enim urnarum duarum fuit, Attica trium, quę [3] cadus & [4] metreta dicitur. *Cadus. Metreta.* Cadum tamen à Græcis pro amphora ſæpe accipi legimus. Namque Antiochius cadus amphoram capiebat Italicam. [5] Artabarum vero una Medica eſt, altera Ægyptiaca, capiens modios tres Italos & tertium alterius. *Artaba. Congii. Sextarius.* Singuli tamen congii [6] ſex ſextarios habent, heminas ſcilicet duodecim, quippe [7] duæ heminę ſextarium complent. [8] Quadrantal autem octo & quadraginta ſextarios capit, quod *Quadrantal.* ampho

TIRAQUELLUS.

1 *Octo congii.*] Plin. lib. 14. cap. 10. *Libram & quadrantem in congios duos muſti macerant. Menſuræ liquidæ genus eſt capiens ſex ſextarios.* Rhodigin. libro 29. c. 1. Lect. antiq. dicit *Congium decem libras capere.* *

COLERUS.

* *Congium à congiendo*, inquit Iſidorus, *id eſt, per augmentum creſcendo vocatur.* Ubi quid dicat Iſidorus non intelligo.

TIRAQUELLUS.

2 *Amphorarum.**] Priſcianus in d. libello de Menſuris, & vide Budæum l. 5. de Aſſe. non tamen interim omittamus Julium Capitolinum in vita Maximini non adeo longe à princip. mentionem feciſſe *amphorę Capitolinę.* Notum eſt autem illud quod de Bonoſo illo bibaciſſimo, qui cum à Probo ſuperatus, laqueo vitam finiviſſet, jocus extitit, *Amphoram pendere non hominem*, ut Fl. Vopiſcus in vita illius.

COLERUS.

* *Amphora vocata quod hinc & inde levetur. Hæc Græce à figura ſui dicitur: quod ejus anſæ geminatæ videantur aures imitari. Recipit autem vini vel aquæ pedem quadratam: Frumenti vero modios Italicos tres.* Iſidorus.

TIRAQUELLUS.

3 *Cadus.*] De hoc Dioſcorides l. 5.

4 *Metreta.*] *Quod* (inquit Budæus lib. 5. de Aſſe) *Dioſcorides metretam dixit, Plinius cadum tranſtulit.* Eſt autem congiorum decem, ut eſt auctor Dioſcorid. eod. lib. 5. his verbis ἐςι ἡ μέτρητὴ χόες δέκα. & Columella libro 12. cap. 22. & Cajus Jureconſultus in *l. quod ſæpe* §. pen. ad fin. *ff. de contrah. emptio.* Illud autem non prætermiſerim, Xenarchum Rhodium ob bibacitatem *Metretam* fuiſſe nuncupatum, apud Athenæum lib. 10. cap. 12. ubi de bibacibus.

5 *Artabarum vero.*] Herod. lib. 1. dicit *Artabam menſuram eſſe Perſicam* * *& capaciorem Attico medimno tribus chœnicibus Atticis.* Polybius vero libro 5. dicit *menſuram eſſe modicam.* Vid. Rhodig. lib. 8. cap. 9. & Georgium Agricol. in lib. de Menſuris & ponderibus.

COLERUS.

* Iſidorus vero *Ægyptiacam facit ſextariorum LXXII.*

TIRAQUELLUS.

6 *Sex Sextarios habent.*] Columella libro quinto cap. 9.

7 *Duæ heminæ.*] Vide paulo infra.

8 *Quadrantal.**] Feſtus Pompejus lib. 15. Vide Budæum in d. lib. de Aſſe, & Alciatum in *l. vinaria vaſa ff. de verb. ſignifi.*

COLERUS.

* Plautus Curculione: *Anus hæc ſitit, quantillum ſitit modica eſt, capit*

Qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aphoram Italicam nonnulli dicunt eſſe, cujus dimidium
na dicitur, quæ ex quatuor & viginti ſextariis fit. [2] Ita- *Urna.*
l vero ſextarius, viginti unciarum fuit, cotylarum ſcili- *Cotyla.*
c duarum: [3] quippe decem unciæ [4] cotylam efficiebant.
pud Arabes vero ſextarius medium continet unciæ: eſt
tim nomen ponderis, qui à Græcis ſtater dicitur: is enim *Stater.*
tinis ſemunciam facit. [5] Scutula ſeptem habet uncias, *Scutula.*
tula quandoque ſex, ea enim ſex recipit cyathos, ſiqui- *Cotula.*
m uncia & cyathus ejuſdem extimationis fuere. [6] Cya- *Uncia.*
us vero Atticus, decem drachmis appendebat: commu- *Cyathus.*
s, duodecim, qui efficit unciam & ſemiſſem, quæ eſt
xtarii pars duodecima. Alii ſextam partem ſextarii, cya- *Chus.*
um capere dixerunt. [7] Chus vero qui Græce χοῦς cotu- *Pondera.*
l octo habet. In ponderibus autem [8] drachma ſex obo- *Drachma.*
los

adrantal. Adi Feſtum in *Publica dera*, ubi egregium antiquitatis numentum, ad hanc rem unicum, pinabit tibi Joſeph. Scaliger.

TIRAQUELLUS.

1 *Urna.*] De quo jam ſupra diximus Priſciano.

2 *Italus vero ſextarius.*] De *ſextario* univerſum vide Budæum in lib. 5. Aſſe. & Priſcianum num. ſeq.

3 *Quippe decem unciæ.*] Hunc locum, de Græcorum menſuris, diligens explicat Georgius Agricola, l. 2.

4 *Cotylam.*] *Cotylæ* meminit Ariphanes in Cocalo. *Aliæ*, inquit, *tulæ ſeniores in ſuum corpus nulla ex rte in ornatum vinum Thaſuum ex nis miſtis cotylis effuderunt, vini nigri ri amore coactæ.* Et ex eo Athenæus pnoſophiſta. l. 11. c. 8. Priſcianus in lib. de Menſuris.

At cotylas, quas (ſi placeat) dixiſſe licebit,
Heminas recipit geminas ſextarius unus,
Qui quater aſſumptus fit Grajo nomine chœnix.
Adde duos, chus fit, vulgo qui eſt congius idem,
A quo ſextarii nomen feciſſe priores
Crediderim.

De *Cotyla* Plutarch. in vita Niciæ in fin. & Georgius Agricola in libro de Menſuris & ponderibus.

5 *Scutula.*] *Beſſalem ſcutulam* vocat Martialis lib. 8. epig. 71.

Beſſalem ad ſcutulam ſexto pervenimus anno,
Poſt hunc in cotylæ raſa ſelibra data eſt.

Ubi Domitius interpres *Beſſalem ſcutulam, id eſt, octo unciarum. Scutula enim vaſculum eſt, quod menſurâ par eſt octo unciis.* Palladius lib. 1. cap. 19. Teſſeras & ſcutulas in pavimento dixit, pro fruſtis quadratis & rotundis à ſcuti figura, à qua etiam *ſcutulatum equum* appellant auctores, qui vulgo, *pomulatus* vocatur: & *ſcutulatum aranearum rete* nominatur Plinio lib. 11. cap. 23. Nam *ſcutulas* idem auctor lib. 17. c. 16. intelligit *cortices qui in emplaſtratione ex arboribus ſcuti figura eximuntur & qui eadem forma ponuntur.*

6 *Cyathus.*] Plinius lib. 21. c. 34.

7 *Chus.*] Plinius ſupra.

8 *Drachma.*] Vitruvius lib. 3. c. 1. *Illa*, inquit, *æreos ſignatos uti aſſes, ex æquo ſex, quos obolos appellant, quadranteſque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Obolus. Siliquæ. Scrupulus. Drachma. Nummus argenteus Denarius. Unciæ. Libra. Hemina.

los facit, obolus ſex ſiliquas. [1] Siliqua vero [2] & ſcrupu lus idem æſtimatur. Ea enim apud Romanos minimun habuit. Drachma ex tribus ſcrupulis, hoc eſt, decen & octo ſiliquis conſtat. Poſt drachmam nummus era argenteus, qui fit ex ſcrupulis quatuor, hoc eſt drach ma & ſcrupulo, qui etiam [3] denarius dicitur. Poſt hun uncia ex octo drachmis vel ſex denariis prodiit. Et poſ unciam libra Italica, quæ ex duodecim unciis, hoc eſt denariis duobus & ſeptuaginta, ſive drachmis nonagint ſex conſtare dicitur. [4] Heminam vero ex ſexaginta drach mi

teſque obolorum, quæ alii dichalca, nonnulli trichalca dicunt, pro digitis viginti quatuor in drachma conſtituerunt. Julius Pollux l. 9. ſcribit *drachmam obolos ſex habere, dichalcon vero oboli eſſe quadrantem, id eſt quartam partem.* Idem *obolum octo chalcos habere vult.* Plinius autem lib. 21. cap. ult. dicit *decem,* Diodorus apud Suidam *ſex:* Cleopatra in fragmento, quod extat, *octo:* Dioſcorides quidem *ſex.* ſed puto *chalcos* apud eos diverſi fuiſſe ponderis.

1 *Siliqua.**] Budæus in libro de Aſſe. *Conſtat autem ſiliquam grana quatuor pendere, granum lentem unam & ſemiſſem.* Vide Philandri annotationes in Vitruvium.

COLERUS.

* *Siliqua vigeſima quarta pars ſolidi eſt, ab arboris ſemine vocabulum tenens.* Iſid. lib. 16. cap. 24.

TIRAQUELLUS.

2 *Et ſcrupulus.*] *Scrupulum,* ſive *ſcrupulus,* qui & *ſcripulus* dicitur à Frontino lib. 1. de Aquæductibus, *eſt drachmæ tertia pars,* ut docet Priſcianus in d. lib. de Ponderibus. Voluſius Metianus *ſcrupulum* ſcribit, ſeu ſi à Græco γράμμα. * nam idem ſignificare Priſcianus indicat hoc verſu.

Gramma vocat, noſtri ſcripulum dixere priores.

Scrupulus etiam menſura eſt in metiendis agris Colum. lib. 5. cap. 1.

COLERUS.

* Iſidorus non γράμμα ſed δράμμα vocat lib. 16. cap. 24. Sed legendum ibi videtur γράμμα. Lexicon vetus: *γράμμα Scripulum.*

TIRAQUELLUS.

3 *Denarius.*] *Ante Pyrrhum Regem Epirotarum devictum,* ut ſcribit Plinius lib. 33. cap. 3. *libralis æs & dupondius appendebatur aſſis. Poſtea ſignatum argentum, & placuit denarius pro decem libris æreis, quinarius pro quinque, ſeſtertius pro dupondio & ſemiſſe.* Flaviu Soſipater Chariſius l. 1. Inſtitutionun Grammaticarum prodit, *ſeſtertium quod de tribus aſſibus ſemis deficiat, denariique quartam partem depondiun eſſe, quod denarius decem aſſes habuerit* Vitruvius lib. 3. cap. 1. *Noſtri autem* ait, *primo decem fecerunt antiquum numerum & in denario denos aſſes conſtituerunt, & ea re compoſitio nummi a hodiernum diem denarii nomen retine etiamque quartam ejus partem, quod efficiebatur ex duobus aſſibus & tertio ſemiſſe, ſeſtertium vocitaverunt.* Budæu in lib. de Aſſe ſcribit *denarium ad Gallicam pecuniæ æſtimationem redactum valuiſſe ſolidos Turonenſes tres cum dimidio.*

4 *Heminam.*] Plinius lib. 21. c. 3 Priſcianus ubi ſupra. Feſtus Pompeju lib. 8. Athenæus lib. 11. cap. 9. ſcribu *heminam,* quæ & *cotyla* dicitur, *cape quartarios duos,* id eſt, uncias decem quartarius acetabula duo, id eſt unci quinque: acetabulum ſeſquicyathu & uncias duas cum dimidia: Cyath ligu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıs fieri voluere: eſt enim dimidium ſextarii: habet ım cyathos ſex, ſicut cotula. Acetabuli autem [1] menſa, heminæ quartam efficit partem, hoc eſt drachmas ındecim. Communis tamen habet opinio, heminam midium ſextarii eſſe, & acetabulum ex octo & decem achmis conſtare. Sed tametſi menſurarum & ponderum o gentibus & nationibus varia dimenſio ſit, eaque nec efiniri, nec explicari ſatis valeat: tamen ſextarium inoris menſuræ fuiſſe, argumento eſt, quod [2] Hannilem Italia pulſum, poſt accisas Carthaginenſium res, ntæ abſtinentiæ dicunt fuiſſe, ut nunquam ſextario vini dulſerit, parciſſimo enim vini poculo contentus erat. Et ıia ſingulas menſurarum ſpecies exequi longum eſſet, ne uribus morer, de his hactenus dixiſſe abunde fuerit. [3] Illd tamen annotare ſuccurrit, quod licet ſchœnum ex duoıs & viginti ſtadiis, nonnulli ex triginta, varia opinione ɔnſtare dicant: & Herodotus ſchœnum ſexaginta ſtadioım ſcribat, & ex dimidio paraſangam: tamen ex ſtadiis uadraginta, hoc eſt, paſſibus quinque millibus, ſchœım verum confici, communi opinione, quæ longe præantior fuit, receptum eſt.

Sextarius.

Schœnus.

gulas quatuor, id eſt, ſeſcunciam rachmam & ſcrupulum. Rhodiginus b. 13. c. 32. acceptabula vocat. Gelıs lib. 3. cap. 14. Contra autem, ſi è xtario hemina fuſa eſt, dimidium on dimidiatum ſextarium fuſum diendum eſt.

COLERUS.

1 *Menſura.*] *Acetabulus quarta pars eminæ eſt, XII. drachmas appendens.* ſidor.

TIRAQUELLUS.

2 *Annibalem.*] Plutarchus in vita lius.

3 *Illud autem.*] Hæc uſque ad fin. ſunt Herodoti libr. ſecundo, poſt princip. Plinii lib. 12. cap. 14. Vide tamen Strabonem lib. 11. dum citat Teophanem, & l. 15. non multo poſt princ. & Plinium libro ſexto, cap. 26. Sed & poſtremo de illis omnibus & aliis ponderum & menſurarum generibus, vide Vegetium in Veterinaria cap. Priſcianum, Pollucem d. lib. 9. cap. 6. Et ex recentioribus Angelum Politianum Epiſtol. lib. 11. epiſt. 13. Budæum in toto illo nobili opere de Aſſe, præſertim lib. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXI.

Miraculum de homine, qui plus in mari quàm in terris degebat, maximaque æquora velociſsime tranabat.

QUI ſiderum motus, ſtatuſque & intervalla ac certos conſtitutoſque curſus & recurſus, illorumque vires & qualitates, menſuraſque ſolis ac terræ animo metati ſunt: inter quos apud Græcos Beroſus, Eudoxus Gnidius, Ariſtoteles, & Empedocles: apud noſtros, Aratus, Julius Firmicus, M. Manilius, & alii clari ſapientiæ auctores, quos fama vulgavit, periti cæleſtium, qui divinas prædictiones, decreta ſtellarum, ac vim fati, poteſtatemque ſubtili inquiſitione collegere, [1] hoc inter cætera adnotarunt, illos, qui ſub delphini ſidere in lucem editi fuiſſent, petaminarios eſſe, hoc eſt, præcipua pedum pernicitate valere: prorſus ut admirabile videatur, quam pernici curſu, & quam volucri meatu magna ſpatia terrarum brevi intervallo emenſi fuerint. Quamvis plerique phyſici rerum non ignari, quod his [2] ſplen deficiat, propterea curſu valere, contendant. Conſtat enim quanto minor in corporibus ſplen foret, tanto perniciores homines eſſe. Hinc [3] Ladas ille curſor apud auctores tantopere celebratus, memoria dignus

Nati ſub Delphino.

Ladas.

TIRAQUELLUS.

1 *Hoc inter cætera.*] Vide Julium Firmicum lib. 8. Matheſeos cap. 15.

2 *Splen deficiat.*] *Pulmo* dicere debuit ex Plinio lib. 11. cap. 37. Plutarchus autem in Demoſthene, tradit *Orchomenium Laomedonta ob vitandum ſplenis morbum conſilio medicorum longiſsimis curſibus uti ſolitum.*

3 *Ladas.*] Solinus cap. 6. in princ. Juvenalis Satyr. 13. ex perſona avari de *Lada* hoc,

Et phthiſis & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat, & eſuriens Piſææ ramus olivæ?

Meminerunt non ſolum Catullus ad Camerum,

Non Ladas ego, pennipeſve Perſeus,
Non Rhœſi niveæ, citæque bigæ.

Pauſanias in Corinthiacis & in Arcadicis, ſed & Martialis lib. 10. Epigramm. 100.

Habeas licebit, alterum pedem Ladæ,
Inepte, fruſtra crure ligneo curres.

Et lib. Epigramm. 86.

Quid ſi per graciles vias Petauri
Invitum jubeas ſubire Ladam.

Nominat eum & Cornificius lib. 4. ad Herennium. Ex *Ladæ* pernicitate non

ignus fuit: qui longum itineris ſpatium curſu tam citatiſſi-
io emenſus eſt, ut nulla pedum veſtigia extarent, ita ut
ępe viſum falleret. Quod verum falſumne fuerit, [1] non-
ullis ambiguum eſt. [2] Philonides quoque Alexandri Ma- *Philonides.*
ni curſor, qui [3] ἡμεροδρόμος dictus eſt, pernici curſu valuiſ-
: fertur: cui adnumeratus eſt [4] Laſthenes Thebanus per- *Laſthenes.*
icitatis eximiæ, ita ut ab Choromo Thebas uſque cum e-
uo curſore contenderit, & victor fuerit. Inter quæ ni-
iirum majori miraculo viſum eſt, quod [5] Plinius notavit,
nnos novem genitum puerum, à meridie ad veſperam *Pueri novem annorum miraculoſa celeritas.*
uinque & ſeptuaginta paſſuum millia præcipiti celeritate
onfeciſſe. Quod pene à fide devium, & dictu mirabile,
uantum vix credi dicique poſſit, pleriſque viſum eſt. Inter
ęteros produntur Marſi populi, ſingulari ſidere ſeu fato *Marſi.*
eniti, ut præcipua pedum levitate cæteris præſtent, in-
entiaque ſpatia vix credibili celeritate peragerent. Tra- *Troglodytæ.*
unt quoque [6] Troglodytas & extimos Æthiopes nativa *Æthiopes.*
quadam

on inelegans ſumetur adagium, *Lada rnicior.*

1 *Nonnullis ambiguum.*] Simile ta-en refert Heſiodus de *Iphiclo*, Phi-ci & Climenes, aut, ut alii vocant, ericlymenes filio, quod tantæ perni-tatis erat, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων: hoc eſt, *ſuper triticeas ariſtas*, s non oblædens: Hujus Iphicli Hi-nus meminit poëticôn aſtronomi-n libro ſecundo, quo loco de Orio-: differit: ſed dictione depravata. *uemadmodum*, inquit, *Phyclo datum citur, ut ſupra ariſtas curreret, nec eas mminueret.* Hæc Cælius Rhodiginus ect. anti. lib. 5. cap. 5.

2 *Philonides.*] Plinius lib. 2. c. 17. lib. 7. cap. 20. & Solinus lib. 6.

3 Ἡμεροδρόμος.] Ea vox ſignifi-t *diurnum curſorem*, qui ſcilicet tota e currit. Solis epitheton, tabella-ıs. Ariſtoteles in lib. de Mundo μεροδρόμοι, καὶ σκοποὶ, καὶ ἀγγελια-φόροι, &c. id eſt, *curſores, exploratores, ncii & ſtatores.* ἡμεροδρόμος καὶ τοῦτο μελετῶν, *tabellariam operam factitans.* Herodot. 8.

4 *Laſthenes.*] Vide Athenæum. Fit etiam *Laſthenis* cujuſdam proditoris mentio apud Cælium Rhod. lib. 8. cap. 3. verum an is fuerit de quo hîc, non ſatis mihi conſtat.

5 *Plinius.*] Lib. 7. cap. 20. His adde *Polymeſtorem Mileſium* puerum, qui cum à matre locatus eſſet ad caprarios paſtus, ludens leporem conſecutus eſt, & ob id ſtatim productus à gregis domino Olympiade ſexta & quadrageſima. (ut Bocchus auctor eſt) victor in ſtadio meruit coronam. Compoſitum nomen, ut videtur, ex πολὺ multum & μήστωρ valens vel bellicoſus. Adde & ex eod. Solino & Plinio ubi nuper citavimus, & iterum lib. 2. cap. 72. *Aniſtium*, aut, ut alii legunt, ſi mavis, *Caniſtium Lacedæmonium*, qui à Sycione Elin uſque mille ducenta ſtadia uno die tranſiit.

6 *Troglodytas & extimos Æthiopes.*] Herodot. lib. 4. Plinius lib. 6. c. 29. ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quadam pernicitate tantum valuiſſe, ut fugaciſſimas feras rapido curſu aſſequi non dubitarent. [1] Eos quoque qui ſub piſcis aſtro, certo curſu ſtationibuſque ſideribus conſtitutis editi eſſent, nando plurimum valuiſſe, & præcipuos natatu nonnulli tradunt. In his quoque [2] lienis defectus multum profuiſſe creditur. Nam, quibus deeſſet lien, natatu plurimum valere contendunt. Horum præcipui ſunt [3] Ichthyophagi, Troglodytis proximi, ceu maris beluæ, immenſos tractus natatu peragrantes. Inter quos [4] Scillis quidam Sicyonius proditur apud Græcos, omnium ea tempeſtate maximus [5] urinator, qui ex Aphetis Artemiſium uſque octoginta fere ſtadia, natatu brevi ſpatio peregit. [6] Noſtra vero

Nati ſub piſcibus.

Ichthyophagi.

Scillis Sicyonius.

ubi idem dicit de Therothois, & libro 7. cap. 2. idem dicit de Pandoris. Solinus cap. 60. aut aliorum computatione 70. ſcribit ita, *Habitari etiam Æthiopiæ aduſta Troglodytarum & Ichthyophagorum nationibus, quorum Troglodytæ tanta pernicitate pollent, ut feras quas ſagittant, ipſi curſibus perſequantur.* Martianus Capella lib. 6. & Juvenal. Satyr. 11. *(Indus.*

Et Mauri celeres & Mauro obſcurior

Mauri autem pro Æthiopibus, & Æthiopes pro Mauris à Poëtis indifferenter nominantur, nec mirum, cum Æthiopes ad Occidentem verſi Mauritaniam attingant. De his etiam ſcripſimus in lib. 2. Connubiali num. 60. incip. *quid Plura.* Sed his adde *Autololes*, de quibus Silius lib. 3.

Nec non Autololes levibus gens ignea plantis,
Cui ſonipes curſu, cui ceſſerit incitus amnis,
Tanta fuga eſt, certant pennæ, campumque volatu
Cum rapuere, pedum fruſtra veſtigia quæras.

Adde & *Ocypodes*, gentem Indicam, equos curſu prævertentes, unde & nomen illis inditum. Strabo lib. 15.

1 *Eos quoque.*] Jul. Firmicus lib. 8.

2 *Lienis.*] Imo *pulmonis* ex Plinio lib. 11. c. 37. ut & nos ſupra diximus.

3 *Ichthyophagi.*] Plinius libro ſexto, cap. 29. Solinus ubi ſupra, ſcribit *Ichthyophagos non ſecus quam marinas belluas in aquis valere.* Hieronymus ad Jovinianum *eos eſſe accolas maris Rubri*, ſcribit. Diodorus Siculus libro quarto, *eos littus Carmanium Gedroſiumque habitare* tradit. Addit Strabo l. 15. non ſolum ipſos veſci piſcibus, ſed etiam eorum pecora, aquaſque pluviales & foſſiles potare, & pecorum carnes piſcibus præbere. De *Ichthyophagorum* origine Arrianus l. 8. fabellam quandam, non illepidam narrat.

4 *Scillis quidam Sicyonius.*] Herodotus lib. 8. poſt princ. *Scilliam* hunc vocat, & *Scionæum.*

5 *Urinator.*] Is ita dicitur qui ſubtus aquam natans tempore multo continet ſpiritum, ex Varr. libro quarto de lingua Latin. à verbo *urinandi*, quod ſignificat in aquam mergi & natando emergere. Plinius lib. 11. cap. 37. *Eadem eſt cauſa quare ſub aqua diu ranæ & phocæ urinantur*, & lib. 13. cap. 15. eodemque ult. *Naufragis hæc deprehenſa urinatoribuſque.* Et hujuſmodi urinatorum meminit Calliſtratus in leg. *navis onuſtæ. §. nam ſi navis. ff. ad legem Rhodiam de jactu.*

6 *Noſtra vero ætate.*] Hæc omnia uſque ad fin. hujus c. ſunt ipſius Alexandri auctoris.

1 *Siqui*

ero ætate nonnulli extitere memorandi & multi nominis, ui nando ingens maris intervallum & maxima æquora nenſi fuere. Ex omnibus autem quos noſtra vidit ætas, ecentiore memoria novimus quempiam haud ſane ingetæ nobilitatis, ſed extremæ ſortis hominem, qui naucam operam exigua ſtipe locare ſolitus, ſæpiſſime piſitu victum quæritabat, qui ab Enaria (quæ inter Pitheuſas è conſpectu Neapolis inſula ſita eſt) Prochytam uſue, quod intermedii pelagi eſt ſtadiorum ferme quinquainta, naufrago nonnunquam & fluctuante pelago, ac empore anni difficilimo, eadem die nando meaſſe, & onnunquam remeaſſe inventus eſt. Quod quum vix credibile videretur, eundem pluribus ad ſpectaculum effuſ, quo res teſtatior eſſet, promptiſſimum ſui periculum eciſſe: & quum in Enaria ſe præcipitem in mare dediſſet, embum poſt ſequentem longius ipſum nantem obſervaſſe, onec terræ appulſus, ad Prochytam incolumis elapſus eſt. ed ſuper omnia quæ poſt hominum memoriam unquam udita, quæque ab auctoribus prodita ſunt, quod à Joviano 'ontano relatum audivimus, dictu mirabile, & ſupra mne miraculum fuit: ſiquidem patrum noſtrorum menoria, Catanæ homo fuiſſe traditur, cui nomen Colan *Colan urinator.* nditum ferunt, cognomento piſcis, ſingulari fato ſeu ortuna genitus, qui plus in aquis degere, quam in terris ictitare ſolebat, eumque diebus ſingulis mare & aquas peere neceſſum habuiſſe: ibique naturæ vi & neceſſitate coctum diutius degere conſueſſe: alioqui dicebat fore, ut ab aquis abeſſet diu, quaſi reſpirare, & ducere vitam equiret, idque ſui exitii mox cauſam fore aſſeveraret. Quod illi quo fato aut ſidere evenerit, in ambiguo plerique omnes reliquere, eumque tantum nando profeciſſe, it haud ſecus quam marina belua, maxima pelagi interalla, ſpatiaque immenſa quingentorum & ultrà ſtadioum, fœda tempeſtate & reluctantibus aquis, excellenti vi velocitate, natatu peragraret. Notumque & illud eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dictu mirabile, quum medio curſu naves plenis velis per æquora ferrentur, violentiſſimis interdum tempeſtatibus, per vaſtum & apertum mare, interque agitationes fluctuum & turbines, huic natanti obviam fuiſſe: ipſumque nantem ab undis nautas ſuis nominibus advocare ſolitum: & quia omnibus notus erat, nautas ſubitæ rei miraculo percitos, lætiſſimis animis illum in navi excipientes, unde veniret, quove iter intenderet, & quantum pelagi nando emenſus foret, quantaſque tempeſtates tulerit, ſciſcitari conſueſſe, ipſumque Colan ſingulis omnia ſignificaſſe: mox cum ſociis in navi pranſum aut potum, poſtquam acquieviſſet, mandata ad ſuos, quid faciundum arbitrarentur, à ſingulis accepiſſe, nudumque ut erat, è navi medio jam pelago curſum tenente, ſe præcipitem in mare dediſſe: mox Cajetam, modo in Salentina, Brutia & Lucana littora, modo in Siculos fines, & natale ſolum, ad quod frequens ventitabat, incolumem nando perveniſſe: mandata quæ à nautis acceperat, ſingulis neceſſariis & affinibus ſignificaſſe. Idque non ſemel facere conſueſſe, donec feſto annua ſolennique die in Siculo freto effuſa multitudine ad ſpectaculum, in portu Meſſanæ, ut ajunt, experiri credo volens, quantum præ cæteris urinando valeret: dum pateram auream munus natantibus tunc à rege in mare dejectam, ab imo eripere conatur, quum ſe in mare merſiſſet, dum illius ſtudio profunda exquirit vada, diu expectatus, ab imo maris fundo in quod ſe dejecerat, nunquam emerſit, neque poſtea inventus apparuit. Creditur in concavas illius pelagi cavernas, quibus totus ille ſinus refertus eſt, incidiſſe: ipſumque in imas voragines vorticibus rapidis ſemel delapſum, quum ſe recipere vellet, & ad ſuperiora niti, reverti nequiſſe: cumque diutius, reluctatus reſpirare nequiret, inter occurſantes ſcopulos undique inundantibus aquis oppreſſum, vitam exuiſſe.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXII.

In quibus deorum ſacrificiis victimas aut hoſtias antiquo more cædere non licebat.

IN deorum ſacrificiis ſervatum eſt, ut non omnibus diis victimas aut hoſtias cæderent. Nam in quibuſdam ſacris cæde victimarum abſtinetur. [1] Siquidem in Termini ſacro nihil animatum ſacrificari olim mos habuit, quia eum deum veluti pacis cuſtodem, à cæde immunem eſſe voluere. Primus enim Numa Pompilius Terminum & [2] Fidem templo ſacravit, incruentumque ſacrum inſtituit, [3] ac lege ſanxit, ut qui Terminum exaraſſet, ipſe & boves deo ſacri fierent. [4] Libo ergo, & farina, ac fruge, & mola ſalſa, ut fere omnia [5] Numæ ſacra fuere, Termino apud priſcos litabatur ſub divo. Fuit enim Numæ inſtitutum, ut ſine farina, quæ [6] horna eſſet, id eſt, hujus anni, ſacrum nullum fieret. [7] Apud prius vero ſeculum, herbas aut fructus manu excerptos, pro holocauſto diis conſecrabant: illarumque exhalatione & fumo ſuperis litabant. Quo exemplo [8] Pythagoras nihil animatum diis immolandum cen-

Sacra ſine cæde.

Termini ſacrum incruentum.

Numæ inſtitutum.

Farina horna.

Sacra ex herbis apud ſeculum prius.

TIRAQUELLUS.

1 *Siquidem.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. Plutarch. in Numa & Probl. cap. 14. quibus locis ejus rei rationem reddit, ut inibi videre potes.

2 *Fidem.*] Ex eodem Plutarch. in Numa.

3 *Ac lege ſanxit.*] Feſtus Pompejus lib. 18. de Termino loquens. *

COLERUS.

* Lex hæc eſt: QUEI TERMINOM EXARASSIT IPSUS ET BOVES SACREI SUNTO.

TIRAQUELLUS.

4 *Libo ergo.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. non procul à fin. *Deos*, inquit, *putant terminos, eiſque ſacra faciunt, non hoſtias cædentes, quod nefas ſit cruentari hos lapides, ſed liba Cerealia frugumque offerentes primitias.* additque paulo poſt rationem.

5 *Numæ ſacra.*] Plutarchus in vita illius. Halicar. d. lib. 2. Plinius lib. 18. cap. 2.

6 *Horna eſſet.*] *Horna*, id eſt, unius anni. Nam & hac utebantur in ſacrificiis. Horatius Carminum l. 3. Ode 23.

Si thure placaris & horna
Fruge lares.

7 *Apud prius vero ſeculum.*] Ut patet ex exemplis, quæ ſubjungit.

8 *Pythagoras.*] Laërtius in vita illius, non uno in loco, & Philoſtratus in vita Apollonii l. 1. cap. 1. in princ. ita ſcribit, *Veſtitum præterea ex morticina materia confectum renuiſſe Pythagoram dicunt: & ab animalium omnium eſu abſtinuiſſe: nec tale quicquam omnino ſacrificandum putaſſe, quod nefas eſſe diceret, deorum aras ſanguine fœdari: ſed libaminibus, thureque & laudationibus magis erga deos utendum eſſe putabat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cenſuit : ſed uſque ad farinam & mel, terræque fructus & flores offerendum. [1] Quod etiam Lycurgum feciſſe legimus, qui tenuiſſima & nullo paratu Lacedæmoniis ſacrificia inſtituit, ex herbis & his quæ parabilia in promptu ſunt, ne quando difficultate parandi omitterentur ſacra. [2] Nullaque ficta apud eum vel picta imago fuit, quippe hominum aut animalium ſpecies diis tribui vetuit. [3] Templum vero in quo colebatur, deſuper patens foramen habuit, [4] quia nefas duxerunt, Terminum deum pacis & juſtitiæ cuſtodem, ſub tecto conſpici. [5] Sic Jovi, Soli, Lunæ & Dio-

Lycurgi ſacra frugalia.

Imagines à Lycurgo prohibitæ.

Termini Templum apertum.

bat. Talia enim ab hominibus in deorum conſpectum pervenire. Vide Ovid. Metamorphoſeôn lib. 15. ubi Pythagoræ dogma deſcribit.

1 *Quod etiam Lycurgum.*] Plutarch. in vita illius, ubi Lycurgus interrogatus à quopiam, Cur in ſacrificiis adeo parva ac vilia ſtatuiſſet: *Ne unquam,* inquit, *deficiat nos, quo numen honoremus.* Quod & ipſum recipit in Apophthegmatis. Significabat, numen magis delectari frugalitate, quam opimis victimis, ne ſub religionis obtentu luxus irreperet, aut certe rerum penuria. Eraſmus in Apoph. ejuſdem Lycurgi.

2 *Nullaque apud eum.*] Intellige Numam Pompilium, de quo nuper locutus erat, ex Plutarcho in vita illius: neque enim quicquam tale de Lycurgo legitur. Et idem propemodum de Moyſe ſcribit Strabo lib. 16. cujus hæc fere verba ſunt, uti tranſlata ſunt, *Moyſes unus ex Ægyptiis ſacerdotibus, cum partem quandam regionis haberet, ac moleſte ferret eorum inſtituta, hinc eo commigravit. Diſceſſere cum eo multi, quibus divina curæ erant. Docebat enim ille, quomodo Ægyptii non recte ſentirent, qui ferarum ac pecorum imagines Deo tribuerent, nec Libyes, nec Græci, qui Deos hominum figuris inſignirent. Et quod id ſolum Deus eſſet, quod nos contineret, terram ac mare, quod cœlum & mundum & rerum omnium naturam appellamus, cujus profecto imaginem nemo ſanæ mentis noſtræ ſimilem audeat effingere. Oportere itaque relicta omni ſimulachrorum effigie & digno ei fano ac templo conſtituto ſine forma colere, & vel pro ſe quiſque indormire, vel alios, qui boni inſomniatores eſſent pro aliis, ac ſemper bonum aliquod & donum & ſignum à Deo expectare: eos præſertim qui caſte integreque & cum juſtitia viverent, cæteros vero nequaquam. Ille hæc dicens hominibus bonis non ſane paucis id perſuaſit, & in eum locum deduxit ubi nunc condita ſunt Hieroſolyma, quem facile obtinuit, cum maxime eſſet invidioſus, nec pro quo quiſque ſtudioſius contenderet.* Hæc partim vera, partim falſa, ut videre licet ex ſacris Bibliorum libris. Id autem quod de imaginibus dictum eſt, poſſet videri depromptum, ex eo quod ſcribitur Exodi cap. 20. *Ne feceris tibi ſtatuam, nec ullum ſimulachrum ejus quod eſt in cælis ſuperne, nec quod eſt in terra ſubtus, nec quod in aquis eſt ſub terra, non adorabis ea, neque coles ea.* Sed quomodo is locus intelligendus ſit, diſces ex Theologis.

3 *Templum.*] Intelligit de templo *Termini*, de quo ſupra paulo ante.

COLERUS.

4 *Quia nefas duxerunt.*] Feſtus: *Terminus, quo loco colebatur, ſuper eum foramen patebat in tecto, quod nefas eſſe putarent terminum intra tectum conſpici.* Vide P. Pitheum in 13. Moſaic. p. 104.

TIRAQUELLUS.

5 *Sic Jovi.*] Varro *Jovis templa,* quod

Iofidio, in aperto mundo templa hypæthra & [2] ſub divo veres extruxere. Quod à Græcis ſæpe factitatum novi-ns, ut his diis hypæthra templa conſtituant, ſicut ædes Jvis Pulverii in Attica ſemper ſine tecto erigebatur. Græ-crero Minervæ in ſumma parte ædium ſine victima ſacri-fant, [3] Æſculapio in montibus. [4] Apud Perſas nulla di-oantur templa diis, quia cum Solem [5] præcipuum numen deorum maximum colant, mundum vniverſum illi tem-pum eſſe dixerunt. [6] A Bithynis uſurpatum legimus, ut oraturi, montium cacumina conſcendant, & ſine tem-ps Jovem Pappam ſalutent, ſicut [7] Scythæ Papæum, quæ etiam

Templum Jovis Pulverii. Minervæ & Æſcul. ſacra. Apud Perſas nulla templa. Bithyni. Jupiter Pappa.

d omnium rerum ſemina is Deus pa-acere crederetur, tecto eſſe perforato rtere dicit. Vitruvius lib. 1. cap. 2. *vi*, inquit, *fulguri & cælo & ſoli & æ ædificia ſub divo hypætraque conſti-ntur. Horum enim deorum & ſpecies effectum in aperto mundo, atque lu-ti præſentes videmus.* & lib. 3. cap. 1. fin. *Medium autem ſub divo eſt ſine cto, aditusque valvarum ex utraque rte in pronao & poſtico. Hujus autem templar Romæ eſt, ſed Athenis octa-ylos, in templo Jovis Olympii.*

1 *Diofidio.*] Varro lib. 4. de lingua atina. *Unde*, ait, *ſubdio & Diusfidius. taque inde ejus perforatum tectum, ut ideatur divum, id eſt cælum.* Qui negat ub tecto per hunc dejerare oportere.*

COLERUS.

* Meminit Plutarchus Quæſtioni-bus Roman. cap. 28. Idem Varro, de ib. educandis: *Itaque domi rituis no-ſtri, qui per Dium fidium jurare vult, rodire ſolet in publicum.*

TIRAQUELLUS.

2 *Sub divo.*] Feſtus Pompejus l. 18. & Servius in l. 9. Æn. in eum locum,

Dum domus Æneæ Capitolî mmo-
bile ſaxum
Accolet, imperiumque pater Romanus
habebit.

Terminus Dei loco habitus eſt, quod poſt Saturnum exactum cædes ac lites ruſti-corum de dividendis agris ſuſtuliſſet. Sa-crificabant ei menſe Februario ad octa-vum Calendas Mart. in æde, qua ſuper eum foramen in tecto patebat, quod nefas eſſe putarent, Terminum intra tecta con-ſiſtere & ut quia ſolus non ceſſerat Jovi, reliquis diis cedentibus, libero cælo frueretur, Lactantius Divinarum Inſtit. l. 1. cap. 20. ad fin. Ovid. Faſt. 2.

Nunc quoque ſe ſupra, ne quid niſi ſy-
dera cernat,
Exiguum templi tecta foramen habent.

De *Termino* extat lepidum ænigma apud Gellium lib. 12. cap. 6. & Poli-tianum in Miſcellaneis cap. 36. quod Jovi ſolus omnium deorum cedere noluerit. De *Termino* deo & *Termina-libus* meminit divus Auguſtinus lib. 7. c. 7. de Civitate Dei.

3 *Æſculapio.*] Plutar. Prob. c. 94.

4 *Apud Perſas.*] Herodotus lib. 1. Strabo lib. 15. Aſconius in 3. in Ver-rem act.

5 *Præcipuum.*] Strabo d. lib. 15. dicit eos *ſolum ipſum ſolem colere.* Sed poſtea eodem lib. ſcribit *eoſdem colere cælum, quem Jovem putant: Lunam, Venerem, ignem, Tellurem, ventos.* Adde & *Veſtam* ex Xenophonte lib. 1. Pædiæ Cyri.

6 *A Bithynis.*] Arrianus in Bithy-niacis.

7 *Scythæ Papæum.*] Herodotus l. 4. ita ſcribit, *Sed qui regii Scythæ vocan-tur, etiam Neptuno ſacrificant, appellan-tes Veſtam lingua ſua Tabiti, Jovem Pa-pæum, mea ſententia rectiſſime.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Diogenes. Deorum imagines ridiculæ apud Ægyptios. Festa Terminalia. Ægyptiorum ſacra incruenta.

etiam [1] Diogenis opinio fuit, qui mundum phanum de ſanctiſſimum exiſtimavit. [2] Ægyptiis vero, licet templ marmore & auro eſſent elaborata, luxu ingenti & mira ar te, tamen deorum imago erat deridicula. Nam [3] Simia [4] Ibis, vel Crocodilus, aut aliæ id genus peſtes magorum & Ægyptiorum portenta, pro diis colebantur. Fuere au tem [5] Termini [6] & Fidei templa juxta ædem Jovis optim maximi, in Capitolio primum à Numa conſtructa, cu ſacrum feſtis [7] Terminalibus in agris, ſexto ab urbe milia rio ſub patenti cœlo fieri ſolebat: [8] cui feſti nomen: in qui bus [9] ex lapide ſilice vel molari, [10] nonnunquam ex truncis oleagineis ſacrificalibus Terminus erigebatur. [11] Ægyptio- rum

1 *Diogenis.*] Laërtius in vita ejuſdem.

2 *Ægyptiis.*] Herodotus lib. 2. Plinius lib. 19. cap. 5. & alibi Juvenalis ſatyr. 15. in princ.

Quis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pavet ſaturam ſerpentibus ibim.
Effigies ſacri nitet aurea Cercopitheci.

Strabo lib. 18. Apulejus lib. 11. & ibi Beroaldus. Lactant. Firmianus. Inſtit. divin. lib. 1. cap. 20. lib. 2. cap. 14. & 5. cap. 21. Virgilius lib. 8. Æneidos ad fin. de diis Ægyptiorum loquens, ait:

Omnigenumque deûm monſtra & latrator Anubis.

Vide Cælium Rhodiginum libro 16. Lect. antiq. cap. 5. & lib. 2. c. 17.

3 *Simia.*] Lucianus in lib. de ſacrificiis ad fin.

4 *Ibis.*] Diodorus lib. 2. cap. 4. & Strabo lib. 17. Juvenal. & Lucianus ubi ſupra.

5 *Termini.*] Plut. in Numa, & paulo ante diximus.

6 *Et Fidei.*] Hujus templum in Capitolio fuiſſe, teſtes etiam ſunt Cicero lib. 3. Offic. Plinius lib. 35. cap. 10. Dion. Halicar. lib. 2. *

COLERUS.

* Vide Fr. Modii notas ad Livium & Sigonium.

TIRAQUELLUS.

7 *Terminalibus.*] Cicero horum meminit Phil. 12. Horat. epod. 2. Ode 9. Livius 5. Decad. lib. 3. & 5. Varro de ling. Latin. lib. 5. Ovid. Faſt. 2.

8 *Cui feſti nomen.*] Hic locus, prout erat, incaſtigatus à me relictus eſt.

9 *Ex lapide.*] Tibullus l. 1. Eleg. 1.

Nam veneror ſeu ſtipes habet deſertus in agris?
Seu vetus in ſcrinio florida ſerta lapis.

Et Ovid. lib. 2. Faſt.

Termine, ſive lapis, ſive es defoſſus in agris,
Stipes ab antiquis tu quoque nomen habes.

COLERUS.

10 *Nonnunquam ex truncis.*] Unde *ſtipes* ab Ovidio & Tibullo dicitur. Prudentius,

Ignoſco fatuis hæc tamen vulgaribus,
Quos lana terret diſcolor in ſtipite.

Stipites illi vocabantur *Atiniæ*. Lapides ipſi inſcripti erant literis quadratis uncialibus. Unde *Gammati* dicebantur, qui Gamma inſculptum habebant. Scalig. ad Tibull.

TIRAQUELLUS.

11 *Ægyptiorum.*] Macrob. lib. 1. c. 7.

1 *Idea*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ru quoque erat iſte mos, non pecudibus & ſanguine vi-ctuarum, ſed precibus & thure placare deos. [1] Ideo Se-ran non cæde animalium, ſed verbenis, coroniſque & pificiis placabant. Quod Numam Pythagoræa præce-pſequentem, in ſuis ſacris inſtituiſſe non ab re fuit, quam-vi procedente tempore [2] agnam aut [3] ſuem, intermiſſo nre priſco, in ſacris Terminalibus cædi ſervatum ſit. [4] alilibus quoque intentiori cura cuſtoditur, ne qua ma-ctur hoſtia: quod eum diem qui patriæ [5] natalis erat, à cde & ſanguine decet eſſe purum. [6] Fuit enim in dies 1. Kal. Maji, quo fauſto & felici omine urbis fundamenta jta ſunt primum: [7] quo die mos erat ovilia purgare, tranſi- *Pali-lia.*

Ideo Serapin.] Apulejus lib. Me-tor. 11. & ibi Beroaldus. Diodorus lir. c. 2. *Apis rex Argivorum tranſ-vus in Ægyptum, cum ibi mortuus e, factus eſt Serapis omnium maximus ptiorum deus.* Cur autem non *A-* poſt mortem, ſed *Serapis* appella-tſit, M. Varro, Auguſt. & Euſebius lc reddiderunt rationem, nam quia a, in qua mortuus ponitur σορὸς ræce dicitur, primo *Soros* Apis: de-ie litera una, ut fieri ſolet, commu-u *Serapis* dictus eſt. Idem M. Varro apin & *Iſim* Ægypti deos eoſdem e cenſet, cælum & terram, qui & nothracum initia docent, ſunt dei gni, multiſque nominibus nuncu-ptur.

2 *Agnam.*] Horat. Epod. Ode 2.

Vel agna feſtis cæſa Terminalibus.

3 *Aut ſuem.*] Prægnantem ex Ovid. ſtorum libro 2.

Spargitur & cæſo communis terminus agno:
Nec queritur, lactens cum tibi porca datur.

4 *Palilibus.*] Plutarchus in Romu-lubi tamen non omnino idem dicit. Solinus c. 2. *Et obſervatum,* inquit, *nceps, ne qua hoſtia Parilibus cædere-, ut dies iſte purus à ſanguine eſſet. lilia, vel Parilia l. in r. mutata, Palis c feſta erant, quæ paſtoribus in agris fiebant* 11. *Cal. Maji, quo die Romulus urbem fundavit ad lupos arcendos mor-boſque à pecore pellendos, ſeu pro partu pecoris.* Feſtus Pompejus lib. 14. Pro-pertius lib. 4. eleg. 4. ad fin.

Urbi Feſtus erat dixere Palilia Patres:
Hic primus cœpit mœnibus eſſe dies.

Cenſorinus libro 1. de die Natali, & Euſebius de Temporibus.

5 *Natalis erat.*] Varro de Re ruſt. lib. 2. cap. 1. Cic. 2. de Divin. Ovid. lib. 14. Metamor.

——— *Feſtiſque Palilibus Urbis*
Mœnia conduntur.

Et lib. 4. Faſtor.

Per flammas ſaliiſſe pecus, ſaliiſſe colo-nos:
Quod fit natali nunc quoque Roma tuo.

& quæ ſequuntur. Sueton. in Cali-gula cap. 16. in fin. Probus interpres Virgilii lib. 3. Æneid. in princ. Flavius Vopiſcus in Aureliano.

6 *Fuit enim is dies.*] Servius lib. 3. Georg. in princ.

7 *Quo die mos erat.*] Scilicet *Palilio-rum* ex Pompejo ſupra & Ovidio Fa-ſtorum 4.

Paſtor oves ſaturas ad prima crepuſcula luſtret,
Unda prius ſpargat, virgaque verrat humum.

& quæ ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] tranſilire flammas, [2] ſapa & milio ſacrum facere, [3] Geniales dies agere, [4] cœnas apparare, à litibus abſtinere: quæ proſperos ſucceſſus decernebant. [5] Deum vero, in cujus tutela urbs foret, nec nominare, nec quærere licebat: eumque nominaſſe, aut quæſiviſſe, noxæ futurum erat. Ideo Valerius Soranus mortis ſupplicio pœnas dedit, quod numinis nomen, in cujus præſidio urbs eſſet, efferre in publicum auſus fuiſſet. [6] Idque ideo cautum, ne evocationes quæ ab hoſtibus ad placandos deos qui urbibus præſunt, fieri ſolent, contra deos præſides urbis Romæ fierent. Feſta tamen Palilia etiam [7] ante urbem conditam, à paſtoribus qui proxima urbis incolebant, celebrari ſolita invenimus.

Deum urbis nominare nefas.

1 *Tranſilire flammas.*] Ovidius de ipſis *Palilibus* loquens lib. 4. Faſtorum,

Certe ego tranſilii poſitas ter in ordine flammas,
Virgaque rorales laurea miſit aquas.

& non adeo longe poſt,

Moxque per ardentes ſtipulæ crepitantis acervos
Trajicias celeri ſtrenua membra pede.

Et Tibullus de eiſdem lib. 2. eleg. 6.

At madidus Baccho ſua feſta Palilia paſtor
Concinet, à ſtabulis tunc procul eſte lupi.
Ille levis ſtipulæ ſolenneis potus acervos
Accendet flammas, tranſilietque ſacras.

Propert. l. 4. eleg. 4. de fabula Tarpejæ,

Cumque ſuper raros fœni flammantis acervos
Trajicit immundas ebria turba dapes.

Palilia ideo *fumoſa* à Perſio ſatyra prima appellantur: quia eo die ſub noctem ignes à ruſticis ex ſtipula ſolerent excitari. *Paliliorum* etiam meminit Dionyſius Halicar. lib. 1. paulo ante fin.

2 *Sapa & milio.*] Ovid. eodem l. 4. Faſt.

Libaque de milio milii fiſcella ſequatur,
Ruſtica præcipue eſt hoc dea læta cibo.

3 *Geniales dies agere.*] Id forte dicit, quod is dies genialis ſive natalis fuit urbis Romæ, ut dictum eſt.

4 *Cœnas apparare.*] Ovidius ibid. verſu ſeq.

Adde dapes, mulctramque ſuas: dapibuſque refectus
Sylvicolam tepido lacte precare Palem.

5 *Deum vero.*] Plinius lib. 3. cap. 5. & lib. 28. cap. 2. Plutarchus Problem. cap. 61. Servius lib. 1. Æneid. in eum locum,

——— *Mavortia condet*
Mœnia, Romanoſque ſuo de nomine dicet.

Romanos, *inquit, non* Romam. *Urbis enim illius verum nomen nemo, vel in ſacris enunciat. Unde Trib. pleb. ut ait Varro, id auſus nominare in crucem ſublatus eſt.* Hoc nec Hyginius de ſitu urbis loquens, exprimit. Et lib. 1. Georgic. ad fin. idem dicit, ibi:

Dii patrii, Indigites & Romula, Veſtaque mater,

Solinus c. 2. non multo poſt princ.

6 *Idque ideo cautum.*] Macrobius lib. 3. cap. 9.

7 *Ante urbem conditam.*] Id enim feſtum paſtorum erat. Dionyſius Halicarn. lib. 1. non procul à fin. & omnes ubique.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

imus. [1] Pales enim dea pabuli & paſtorum eſt, [2] quam *Pales.*
lerique Veſtam, alii matrem deûm nuncupant, cui pro
artu & proventu pecorum, lacte & libo ſine victima lita-
atur, eique Palilia dicavere, [3] qua die urbem à Romulo
onditam fuiſſe tradunt. Nec ſolum urbis natalem, ſed
ingulorum [4] dies natalitios, pulte, fritillo, mero, libis, *Natalitia feſta.*
loribus & thure, ſacra à [5] Genio, ſine animali hoſtia, læti
ibentesque concelebrarunt: quibus diebus effudiſſe cruo-
em, aut animal mactaſſe, mali portenti erat, & fœdi au-
picii: namque erant hilaritatis & lætitiæ pleni dies. [6] Ter- *Terræ ſacrum.*
ræ

1 *Pales.*] Nam & hanc invocat Virgil. de pecoribus, dicturus ſtatim initio lib. 3. Georg.

Te quoque magna Pales. ——

Et Ovid. 4. Faſtor.

Alma Pales faveas paſtorum ſacra canenti,
Proſequor officio ſi tua facta pio.

Nam & eam *paſtorum deam* vocat idem Ovid. eod. lib.

Quæ precor, eveniant: & nos faciamus ad annum
Paſtorum dominæ grandia liba Pali.

Quod & nos nuper ad aliud adduximus. Sed & eam *paſtoriam* appellat Lucius Florus geſtorum Romanorum lib. 1. c. 20. in bello Salentino.

2 *Quam plerique Veſtam.*] Servius in Virg. lib. 3. Georg.

3 *Qua die.*] De qua vide, quæ ſupra diximus, & Plutarch. in Romulo.

4 *Dies natalitios.*] Plinius lib. 18. cap. 8. *Hodie*, inquit, *ſacra priſca, atque natalium pulte fritilla conficiuntur.* Ante autem Varro in eo libro cui titulus eſt *Articulus*, ſive de *Numeris.* & ex eo Cenſorinus de Die natali, *Id moris*, inquit, *inſtitutique majores noſtri tenuerunt, ut cum die natali munus annale Genio ſolverent, manum à cæde & ſanguine abſtinerent; ne die, qua ipſi lucem accepiſſent, aliis demerent.* Sed & lacte ei libari tradit Probus in princ. libro 3. Georg. vide num. ſeq.

5 *Genio.*] Jam de eo diximus num. præced. ſed præterea Tibullus lib. 2. eleg. 2.

Ipſe ſuos adſit Genius viſurus honores,
Cui decorent ſanctas florea ſerta comas.
Illius è puro diſtillent tempora nardo:
Atque ſatur libo ſit madeatque mero.

Horatius lib. Epiſtol. 2. epiſt. 1.

Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.

Ante hos Plautus in Aulularia introducit Genium hæc dicentem,

Huic filia una eſt, ea mihi quotidie thure aut vino ſupplicat.

Quanquam Horat. lib. 3. Car. Ode 17.

—— *Cras Genium mero*
Curabis & porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

6 *Terræ quoque.*] Horatius lib. Epiſtol. 2. epiſt. 1. ſcribit, *Telluri* (eadem autem eſt ac *terra*, ut plerique volunt) *porcam immolari,*

Tellurem porco, Sylvanum lacte placabant.

Ubi Porphyrion interpres, ſcribit *porcum pro porca* poſitum, ut è contrario Virg. lib. Æneidos octavo, ibi,

—— *Et cæſa jungebant fœdera porca.*

De quo Virgilii loco dicemus infra libro 3. cap. 3. Servius quoque enarrans eum locum ejuſdem lib. 8.

—— *Viridique in littore conſpicitur ſus,*
Quam pius Æneas, tibi enim tibi maxima Juno

Mactat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ræ quoque ſacrum fieri non victima, ſed frugibus, flori & lacte, plerique decere putant. [1] Etiam ſolenne Fidei crum, ſine cæde & ſanguine victimarum idem Numa in tuit, [2] eique albo panno velatos ſacra facere, & ad id crum [3] flamines curru arcuato, manu ad digitos involu vehi juſſit ſolenni pompa, magno argumento, quo fide tutandam & in dextris ſacratam ſanctamque oſtenderen idque propterea aſſerunt, quod [4] dextra juncta, denariu numerum, [5] qui ſacratiſſimus eſt, efficiat. [6] Suffimen quoque ex faba milioque aſperſa mulſo diis offerri abſq victima, quo tempore uvæ calente prælo premunt ſæpe notatum eſt. [7] Et Carnæ deæ, quæ viſceribus h manis præeſſe, & vitalia fovere credebatur, ſacrum Bruto inſtitutum poſteri ſervaverunt, ut pulte fabacea lardo abſque victima ſacrificetur. hic enim quum exco putaretur, latentem animum nimium diu reconditum, ſi

Fidei ſacrum.

Decem.

Carna.

ten

Mactat ſacra ferens, & cum grege ſiſtit
ad aram.

Scribit *Junonem eſſe matrem deûm, quæ Terra dicitur. Unde etiam ei porca ſacrificatur.*

1 *Etiam Fidei ſolenne ſacrum.*] Liv. 1. Decad. lib. 1.

2 *Eique albo panno.*] Horatius lib. 1. Carmin. Ode 35.

Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat.

Ubi Acron, *Poſſet*, inquit, *videri vili verbo uſus, panno: niſi hoc ſermone intelligi voluiſſet à pauperibus magis coli Fidem. Aut certe quia albo panno caput velabant fidei ſacrificantes: ſive propter ipſam Fidem, quod pura eſt & alba: vel quod in canis hominibus invenitur*, ut Virgil. lib. 1.

Cana Fides, & Veſta, Remo cum fratre
Quirinus.

3 *Flamines.*] Livius 1. Decad. lib. 1.

4 *Dextra juncta.*] Cælius Rhodiginus Antiq. lect. lib. 22. cap. 14. Lilius Gyraldus Syntagmate primo de Diis Gentium eadem dicunt: ſed nullum citant auctorem.

5 *Qui ſacratiſſimus eſt.*] Vide n ſtras Conſuetudines in tit. de p ſcript.

—

6 *Suffimenta quoque.*] Feſtus Po pejus lib. 17. ubi & de *ſuffimentis* l quitur, quo in loco non *prælo* legit ſed *pilo*: niſi ibi mendum ſit. *

COLERUS.

* Vide Scaligeri conjectanea, vocem *Vinalia.*

TIRAQUELLUS.

7 *Et Carnæ deæ.*] Macrobius Sat nal. libro 1. cap. 12. non procul à f in tractatione menſis Maji. Et de h quoque *Carna* Ovid. * lib. 6. Faſt.

Prima dies tibi Carna datur: dea c
dinis hæc eſt,
Numine clauſa aperit, claudit aper
ſuo.

Vide Lilium Greg. Gyraldum Sy tagmate 7.

COLERUS.

* Atqui *Carda* cardinum eſt de Tu Tiraquelle, debebas de *Carna* c cere *Cardam*. Auguſtinus *Cardeam* v cat. Et Tertull. libro de Corona m litis.

1 *Qu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tepore detexit. Quas [1] quidem fabas, niſi poſt Julias Cend. adultæ forent, ſacris adhibere non licebat: vires naque corporis his maxime augeri confirmarique opinati [2] Quam deam in monte Cælio ſedem habere, illique Clend. Julii ſacrum fieri voluere. [3] Saturno quoque & [4] Ianiæ humanis victimis, quod licuit antea, poſtea [5] adnitu Herculis, animali hoſtia ſacrificari deſitum eſt: io ad [6] aram Saturni accenſis luminibus ſacrum fieri cepit, unde cereris miſſitandis in Saturnalibus mos inolvit, qui apud [7] Cyrenenſes aliter ſervabatur. Nam Satno rem divinam facturi ficis ornantur: placentaſque iſſitant, quod mellis repertorem eſſe ducerent. [8] Maniæ ro, quæ mater Larium fuit, in Compitalibus à Bruto initutis, ut omnis antiquitas fabulata eſt, non humana viima ut olim, (nam pro familiæ incolumitate antea pueros actabant) ſed alliorum & papaverum capitibus ſupplicari eptum fuit: [9] in quibus ſacris ſervi intereſſe, & exæquato

Saturni & Maniæ.

Cerei in Saturnalibus miſſi.

Cyrenenſes.

TIRAQUELLUS.

1 *Quas quidem fabas.*] Macrobius i nuper citavimus.

2 *Quam deam.*] Scilicet *Carnam* ex acrobio in eod. loco.

3 *Saturno quoque.*] Lactantius l. 1. 12. auctoritate Varronis & Ovidii, Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 7. & ictum eſt alibi plenius.

4 *Et Maniæ.*] Lactantius ubi ſupra. Macrobius lib. Saturn. 1. cap. 7. *Reituti,* inquit, *ludi, à Tarquinio Superbo, tribus & Maniæ, ex reſponſo Apollinis o præceptum eſt, ut capitibus pro capibus ſupplicaretur, idque aliquandiu obrvatum, ut pro familiarium ſoſpitate ueri mactarentur Maniæ deæ matri Laium. Quod ſacrificii genus Junius Brus Conſul Tarquinio pulſo, aliter conſtiuit celebrandum. Nam capitibus allii & papaveris ſupplicari juſſit: ut reſponſo Apollinis ſatisfieret de nomine capium: remoto ſcilicet ſcelere infauſtæ ſarificationis. Factumque eſt, ut effigies Maniæ ſuſpenſæ pro ſingulorum foribus periculum, ſi quod immineret familiis, expiarent: ludoſque ipſos ex viis compitorum, in quibus agitabantur, Compitalia appellitaverunt.* Arnobius lib. 3. adverſus Gentes.

5 *Admonitu Herculis.*] Macrob. d. c. 7. l. 1. Saturn.

6 *Ad aram Saturni.*] Idem in eo loco & præterea c. 11. ad fin. & nonnihil Feſt. Pompejus lib. 3. ubi de *Circis* loquitur.

7 *Cyrenenſes.*] Macrob. d. c. 7. l. 1. Saturn.

8 *Maniæ vero.*] Diximus paulo ante, in verbo, *Et Maniæ.* ex eodem Macrobius. Sed vide Feſtum Pompejum lib. 12.

COLERUS.

Maniæ vero.] Quæ vocabatur & *Larunda*, teſte Lactantio.

TIRAQUELLUS.

9 *In quibus ſacris.*] Horatius Sermonum lib. 2. ſatyr. 7. in princ.

Jamdudum auſculto, & cupiens tibi
dicere ſervus

Pauca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quato omnium jure, ſublato diſcrimine, liber an ſervu
Servi in Saturnalibus. eſſet, ut in Saturnalibus unà cum liberis ſacrificia in com
pitis facere, & comeſſari, ac largiori potui indulgere aſſue
verant, ut hac comitate obſtricti, in dominorum obſequii
paratiores forent, odiaque invicem offenſioneſque dimit
terent. Quippe feſtis Saturni diebus, ſervos ingenuorur
miniſteria occupare, pileos ſumere, & à liberis nullo di
crimine differre, ſtipeſque invicem dare, & munera miſſi
tare, ſervatum eſt. [1] Regna quoque ſortiri inter æquales
& tanquam Reges imperitare, magiſtratus purpuram in
duere, reliquos in veſte candida diem concelebrare. Qu
etiam mos cum Græcis & exteris communis fuit. Nam
Sacea feſta. que [2] apud Babylonios Sacea appellantur feſta, quibu
quinque dies ſervi dominis imperitabant: ex quibus unus
Peloria. ſtola ſumpta dominabatur. [3] Apud Theſſalos Peloria
Cre-

Pauca, reformido. Davuſne? ita, Davus, amicum
Mancipium domino, & frugi, quod ſit ſatis. hoc eſt,
Ut vitale putes. age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere, narra.

Id eſt, ut interpretatur Acron, *Habeas licentiam & libertatem dicendi, quæ velis: quia Saturnalibus libertas ſervis concedebatur, & omnes exæquebantur, ut ſeculi aurei, quo Saturnus regnavit, fieret imitatio. Decembri autem menſe Saturnalia celebrabantur, & immutatio fit conditionis: nam & liberi ex ſervis, & ſervi ex liberis fiunt.* Solinus cap. 3. *Menſe Martio matronæ ſervis ſuis cœnas ponebant, ſicut Saturnalibus domini. Illæ ut honore promptius obſequium provocarent: hi quaſi gratiam rependerent perfecti laboris.* Quæ iiſdem prope verbis repetiit Macrob. lib. 1. Satur. cap. 12. Sed & de hac quoque re nonnihil Plutarchus in comparatione Numæ & Lycurgi. & Lucianus in Cronoſolo, ſive Saturnalibus. & Athenæus l. 14. cap. 17. in princip. ubi ſcribit morem eſſe apud Romanos, ut in Saturnali bus domini ſervis convivium exhi beant, ipſique ſervorum officio fun gantur. Et huc quoque ſpectant verſ L. Attii, antiqui poëtæ, relati à M crob. lib. 1. Saturnal. cap. 7. in fin.

Maxima pars Grajûm Saturno: c
maximè Athenæ
Conficiunt ſacra, quæ Cronia eſſe it
rantur ab illis,
Cumque diem celebrant, per agros, u
beſque fere omnes
Exercent epulis læti, famuloſque pr
curant
Quiſque ſuos: noſtrique itidem & m
traditus illinc
Iſte, ut cum dominis famuli tum ep
lentur ibidem.

1 *Regna quoque ſortiri.*] Athenæ d. libro 14. cap. 17.

2 *Apud Babylonios Sacea.*] Beroſ lib. 1. rerum Babylonicarum. & C ſias lib. 2. rerum Perſicarum, & ej auctoritate Athenæus lib. 14. cap. 1 de ſacris autem ſolennibus Perſaru Strabo lib. 11.

3 *Apud Theſſalos Peloria.*] Bat Sinopæus orator in oratione de Th ſa

Cretenſes Hermea, anniverſarios dies feſtos habent, *Hermea.*
quus exæquato jure ſervi dominique ſocii & pene pares,
comuni libertate fruuntur. Sicut [2] Troëzenis panagyra, *Panagyra.*
in ibus ſervi cum dominis pari exemplo vivunt. [3] The- *Thebanorum*
bas vero ludi muſici Saturno dicati erant Saturnaliorum *Saturnalibus.*
lo. [4] Ideo in Compitalibus manet conſtitutum, ne hu-
mo ſanguine ſacra polluerent, utque pilas & effigies vi-
ri & muliebres ex lana in compitis ſuſpenderent. [5] Lari-
bque tot pilas, quot eſſent ſervorum capita, & tot effi-
gi quot eſſent liberi, noctu pro victimis darent: ut ſi
qd periculum familiæ immineret, aut triſte fatum, hoc
ſaificii genere expiarent. [6] Sicut menſe Majo, quum prius
de

ſa ac Hammonia, & ejus auctoritate Aenæus ubi nuper citavimus.

Cretenſes Hermea.] Caryſtius in Horicis Commentariis & ejus auctitate Athenæus, ubi ſupra in principic ſcribit: Eſt autem Græca hæc ccuetudo. nam per Mercurialis feſta hipſum fit in Creta, Convivantibus ſeis domini illis ſerviunt atque miniſtrant. *Hermeorum* meminit Cælius Rod. Antiq. lect. lib. 13. c. 23. in fin.

Troëzenis Panagyra.] Idem Athenæus dicto lib. 14. cap. 17. *In Troëzene,* inquit, *Geræſtiones menſe per multos dies ſconventus, quorum in uno ſervi cum cibus una ludunt aſtragalis: & ſervis ciini convivium præbent, ut aſſerit Caſius.* Cælius ubi ſupra.

3 *Thebanis vero.*] Plutarchus in Homero, *Longo,* inquit, *tempore poſt, The- ad Saturnalia, qui ludi apud Theba- muſici erant, profectus eſt.*

4 *Ideo in Compitalibus.*] Id totum que ad verſi. *Sicut menſe Majo.* eſt ſti Pompeji lib. 14. ubi de *pilis* loitur, & nonnihil Macrobii lib. 1. turn. cap. 8.

COLERUS.

5 *Laribuſque tot pilas.*] Eæ *pilæ* vobantur, ut ait Macrobius, *Maniæ.* d earum inſtar, ſtramentitiæ effies, quibus objectis tauri irritarenr, vocatæ ſunt *Pilæ.* De quibus Martialis libro Spectaculorum. Gloſſæ: τωνειδέοι, τωνεσγαθάπτ) Pilæ.

TIRAQUELLUS.

6 *Sicut menſe Majo.*] Dionyſius Halicarnaſſæus Originum Rom. libro 1. horum ſacrificiorum meminit in hæc verba, *Nunc quoque Romani idem factitant, paulo poſt vernum æquinoctium, Idibus Majis, quo die lunam volunt eſſe dimidiam, tunc enim peractis ſacris Pontifices (id ſummum eſt ſacerdotium) & cum his cuſtodes immortalis ignis virgines, prætoreſque & alii cives, quos fas eſt intereſſe illi ſacrificio, ſimulachra hominum 30. numero de ſacro ponte mittunt in Tyberim fluvium, quæ Argeos nominant.* Gellius lib. 10. cap. 15. ad fin. de Flaminicæ ceremoniis loquens, ita ſcribit, *Atque etiam cum id ad Argeos, quod neque comit caput, neque capillum depectit.* * Varro lib. 6. de ling. Latin. *Argei,* inquit, *fiunt è ſcirpeis virgultis, ſimulachra ſunt hominum triginta: ea quotannis à ponte ſublicio à ſacerdotibus publice jaci ſolent in Tyberim.*

COLERUS.

* Lex Flaminica ſic ſe habet: CUM EAT AD ARGEOS, NEQUE CAPUT COMITO NEQUE CAPILLUM DEPECTITO. Facitne autem huc lex illa? minime. *Archei* enim *loca ſunt,* ut ait Feſtus, *Romæ, ita appellata, quod in his ſepulti eſſent quidam*
Archi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

de ponte ſublicio in Tyberim homines mitterent, qua
cauſa flaminicam triſtem eſſe, & animo afflicto conven
quæ nec eo menſe lavat, nec aliquo cultu utitur: poſtea
Hercule admonitas, non homines, ſed hominum effigi
Veſtales abjicere cœpiſſe, quæ triginta numero fuere. C
ſta quoque mola, & ſale tuſo, & in ollam fictilem cu
aqua immiſſo, eædem virgines ſine victima ſacrum face
ſolebant, cæteri farre & vino, [1] in quibus ſacris aſellum p
Laris. nibus coronatum adhibuere. [2] Lari quoque familiari Cale
dis, Idibus, & Nonis, corona in foco indita, pro aris foci
que proque familia non ſanguine victimarum ſupplicatu
Quæ [3] quidem ſacra ex hordeacea pulte, [4] libo, farre, [5] vin
& thur

Archivorum illuſtres viri. Ad illa igitur loca cum talibus ceremoniis ire ſolebant Flamines. De his Argeis lege Varron. lib. 4. de ling. Lat. Ovid. Faſt. & Plutarch. Porro quem Varronis locum ex 6. libro laudat Tiraquellus, eum apud Varronem legere me non memini, ſed apud Feſtum.

TIRAQUELLUS.

1 *In quibus ſacris.*] Ovid. lib. 6. Faſtorum, ubi de Veſtæ ſacrificiis:

Ecce coronatis panis dependet aſellis,
Et velant ſcabras florida ſerta molas.

Coronabantur aſini Veſtalibus: quia Veſta focorum domina eſt, ubi olim panes cineri ſuppoſiti coquebantur, cum in furnis tantum farra torrerent. Et nos quoque alibi diximus.

2 *Lari quoque familiari.*] Laribus coronas impoſitas fuiſſe, teſtis eſt Tibullus lib. 2. eleg. 1.

Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit, & antiquis impoſuit Laribus.

Plin. l. 21. c. 3. *Coronæ,* inquit, *deorum honos erant, & Larium publicorum privatorumque ac ſepulchrorum ac Manium.*

3 *Quæ quidem ſacra ex hordeacea pulte.*] Dionyſ. Halicarn. l. 2. *Vidi ego in ſacris Laribus hordeaceas pultes, &c.*

4 *Libo.*] Dionyſius ubi ſupra, ubi frugalitatem ſacrificiorum deſcribit, ſic inquit: *Ipſe certe ſpectavi in ſacris ædibus cœnas diis appoſitas in men ligneis antiqui operis, pultemque in can ſtris, far item & liba, fructuumque qu rundam primitias, & hujuſmodi cæter exilia, paratuque facilia, omnique moro curioſitate carentia, &c.* & Tibullus li bro 1. eleg. 10. eademque ult. de *Lari bus* loquens:

Atque aliquis voti compos liba ipſa f rebat,
Poſtque comes purum filia parva favum

4 *Farre.*] Virgilius lib. 5. Æneid.

Pergameumque larem & canæ penetr lia Veſtæ
Farre pio & plena ſupplex venerat acerra.

5 *Vino & thure.*] Plautus in prolo go Aululariæ,

Huic filia una eſt: ea mihi quotidie
Aut thure, aut vino, aut aliquo ſem per ſupplicat.

Juvenalis Satyr. 9. ad fin.

O parvi noſtrique lares, quos thure m nuto,
Aut farre & tenui ſoleo exornare c rona.

Et idem ſatyra 12. cujus verba citab mus infra lib. 3. cap. 12. Tibullus l. eleg. 3. ad Meſſalam,

At mihi contingat patrios celebrare p nates,
Reddereque antiquo menſtrua th lari.

I

ꝉthure, cum [1] ſale & ſalino ſunt fieri ſolita: cui etiam partulas cœnarum [2] & ſingulorum fructuum primitias ſacrant. [3] Ignem enim familiarem favilla & cineribus excitum, ſanctiſſimis cæremoniis taciti adorabant. Fuitque tiquorum mos, ut profecturi viam, ſimulacrum Dei, nquam Larem familiarem & fortunæ comitem ſecum rant, [4] cui feſtis diebus thure & melle vota effunderent ſupplicarent. [5] Etiam in Quinquatriis Minervæ, prima dies *Minervæ.*

1 *Et ſale & ſalino.*] Dionyſius ubi ꝛra.

COLERUS.

Sale & ſalino ſunt fieri ſolita.] Sal poſitus apud veteres menſam conſeꝛre videbatur. Unde Arnobius, *Sa-s*, inquit, *facite menſas ſalinorum ap-ſtu, & ſimulacris deorum.* Turneb. l 10. cap. 22.

TIRAQUELLUS.

2 *Et ſingulorum fructuum primitias.*] ferebantur & Laribus frugum priꝛtiæ, quod Horatius (Epod. lib. Od. 2. ꝛ ruſticæ vitæ laudes & commoda ſcribit) aliique poëtæ ſignificant: ꝛ ante alios Tibullus lib. 1. eleg. 1. ꝛs carminibus, cum inquit:

ꝛos quoque felicis quondam, nunc pauperis agri
Cuſtodes, fertis munera veſtra Lares.

ꝛn maxime ſeq Dionyſius d. lib. 2. ꝛt *quorundam fructuum.* Ariſtoꝛnis autem interpres in σφηξὶν auꝛtitate Ariſtocratis dicit *frugum & ꝛrum.*

3 *Ignem enim familiarem.*] De ignis ꝛu apud diverſas gentes, vide Cæꝛin Rhodiginum lib. 15. cap. 15. & ꝛum Gyraldum de Diis Gentium Stagmate 4.

4 *Cui feſtis diebus thure & melle.*] ꝛ thure ſupra dictum eſt. de melle ꝛem eſt illud Tibulli d. lib. eleg. 10. ꝛuentis, ut jam diximus, de Laribus.

ꝛſtque comes purum filia parva favum.

5 *Etiam in Quinquatriis Minervæ.*] ꝛm dicit Lilius Gyraldus de Diis ꝛntium Syntagmate 17. ſed nullo ciꝛo auctore. Eſt autem Ovid. l. 3. Faſt.

Una dies media eſt, fiunt cum ſacra Minervæ,
Nomina, quæ à junctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro:
Cauſa, quod eſt illa nata Minerva die.
Altera treſque ſuper ſtrata celebrantur arena,
Enſibus exertis bellica læta dea eſt.

A quo haud dubie id illi acceperunt, quamvis ex victoria non intelligat Ovidius, ut patet ex verbis ſequentibus. Idem Ovidius Triſtium lib. 4. eleg. 9. eademque ul:.

Hæc eſt armigeræ feſtis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta ſolet.

De his autem Horatius libro Epiſt. 2. epiſt. item 2.

Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus, olim
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

Quem verſum enarrans Porphyrius, ſic inquit, *Quinquatrus à quinque diebus, qui dies ad ferias Minervæ pertinent, propterea quod feſtæ ſolennitates ejus deæ per hoc ſpatium temporis celebrabantur.* Fuerunt & alteræ *Quinquatrus*, ut ſcribit Varro lib. 4. de ling. Latin. *Minuſculæ dictæ Juniæ Eidus, ad ſimilitudinem majorum: quia tibicines tum feriati per urbem vagantur, & conveniunt ad ædem Minervæ.* & Ovid. d. l. 3. Faſt. his verſibus:

Jam ſteterant acies ferro mortique paratæ,
Jam lituus pugnæ ſigna daturus erat, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dies ſine victima aut cæde fuit, quod illa in lucem primu editam fuiſſe putant: [1] quinquatrumque ideo dixere, qu diem quintum poſt Idus feſtum haberent, [2] ſicut Tri trum, Sexatrum, Septematrum, & Decematrum. [3] Qu dam, quod quum quinque diebus operarentur ſacris, reliquis omnibus victimas cæderent, atque exertis enſib pugnas committerent & digladiarentur: prima die vel pacata & feſta, à victimarum cæde abſtinerent. Ultin vero [4] Tubiluſtrium dicta, qua in atrio Sutorio tubæ l ſtr

Tubi-luſtriũ.

Ubi deſcribit horum originem. Minorum feſtorum etiam meminit idem Ovid. 6. Faſtor.

Et jam Quinquatrus jubeor narrare minores,
Nunc ades, ô cœptis flava Minerva meis:
Cur vagus incedit tota tibicen in urbe?
Quid ſibi perſonæ, quid toga longa volunt?

Livius 5. Decad. lib. 4. Sueton. in Auguſto, cap. 71. in Nerone cap. 34. & in Domitiano cap. 4. Celebrabantur hæc feſta 13. Calend. Aprilis, hoc eſt 20. die Martii.

1 *Quinquatrumque ideo.*] Varro libro 5. de ling. Latin. ita ſcribit, *Quinquatrus hic dies unus à nominis errore obſervatur, proinde ut ſint quinque quartus ſive quintus, dictus ab Tuſculaneis poſt diem ſextum Eidus ſimiliter vocatus Sexatrus: & poſt diem ſeptimum, Septimatrus: ſic ait, quod erat poſt diem quintum Eidus, Quinquatrus. Atrus vero nihil ſignificat, eſtque tantum nominis ſupplementum.* Ovid. ubi nuper. Gellius l. 2. cap. 21. Feſtus Pompejus lib. 15. *Quinquatria,* inquit, *dicta ſunt à Quinquatro die, quod poſt diem quintum celebrentur: ut Triatrus, Sexatrus & ſimilia. Primus enim dies Quinquatruum quintus poſt Idus invenitur.*

COLERUS.

* Hæc ex Feſto parum integre citavit.

TIRAQUELLUS.

2 *Sicut Triatrum.*] De *Sexatro* & *Septimatro* Varro ubi ſupra. Ex quo telligis hic legendum eſſe *Septimatr* & de duobus illis prioribus Fe Pompejus, ubi ſupra. Et de *Decim* idem Varro lib. 4. ejuſdem operis, idem Pompejus eodem lib. alio lo ubi & *Decumatrum* appellatum tradit. Et de his omnibus vide in lib. 3. cap. 18.

3 *Quidam, quod cum.*] Ovid. ubi pra, in verbo, *Etiam in Quinquatr* ubi tamen nihil de victima dicit, de gladiatoriis certaminibus.

4 *Tubiluſtrium.*] Varro illo lib. 5 ling. Latin. *Tubiluſtrium,* inquit, *ap latur, quod eo die in atrio Sutorio ſa rum tubæ luſtrantur.* Feſtus Pomp libro 18. ait, *Tubiluſtria dies vocar quibus agna tubas luſtrabant.* Et l quoque Ovid. lib. 3. Faſtor.

Summa dies è quinque tubam luſt canoram
Admonet, & forti ſacrificare d

& lib. 5. ejuſdem operis ad fin.

Proxima Vulcani lux eſt, quam Lu dicunt:
Luſtrantur puræ, quas facit ille, t

Quanquam hic poſterior locus ſpectare videtur. * Sed hîc vide, dicam infra lib. 3. cap. 22. & lib cap. 6.

COLERUS.

* Ex corrupto verſu hoc Ovidi mirum ſi aliud ſuſpicatur Tiraque Sic enim legendus eſt:

Proxima Volcani lux eſt, Tubilu dicunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſabantur agna. [1] Jano quoque libo & placenta, ac mola ſſa, [2] nonnunquam thure & mero: [3] Cereri autem lacte, no & melle, ſine victima ſæpe litatum eſt. [4] Hoc quoce adnotare non pigebit, quod quum in reliquis ſacris, ci rem divinam facit, veteri inſtituto capite velato imblet & adorantes veſtem ad aures uſque attollant, ut ſe tmiliores exhibeant diis, vel ne quid inter ſacrificandum tte auribus aut oculis accipiant: [5] Saturno tamen ſacra fientes, velut veritatis cultori, capite aperto immolant & invelato. [6] Honori quoque & Opi ex vetere inſtituto cn ſacrum fit, ſemper aperto capite & ſine velamento ſit. [7] Apud aram quoque Herculis maximam, omnes aperto

Jani. *Cereris.* *Caput in ſacris velare.* *Sacrificia capite aperto.* *Honoris & Opis.*

TIRAQUELLUS.

Jano quoque.]Idem propemodum Gildus de Diis Gentium Syntagm. 1. Neuter autem dicit unde id accepc. Id autem ex Catone de Re ruſt. cap. 134. in princip. *Priuſquam hæ fruges condantur far, &c. Thure, Iano, Iovi, Iunoni præfato.* & ad fim ejuſdem cap. *Item Iano vinum d.* Et Ovidio lib. 1. Faſtorum,

le vocor Ianus, cui cum cereale ſacerdos
Imponit libum, farraque mixta ſale,
omina ridebis, modo namque Patulcius idem,
Et modo ſacrifico Cluſius ore vocor.

COLERUS.

ano quoque.] Operæ pretium eſt Fe locum ex Joſ. Scalig. emendationeubſcribere: *Tubiluſtria dies, quibus dis adſcriptum, in atrio ſutorio agna tuut luſtrentur, ab eis tubos appellant. qugenus luſtrationis ex Arcadia, Pallai eo transferente, veniſſe dicunt.*

TIRAQUELLUS.

Nonnunquam thure & mero.] Ide Ovid. lib. 1. Faſtorum, ubi majorumorem & inſtitutum ſcribit, qui diam rem diis immortalibus facturi, num & Jovem præfari ſolebant,

—— *Cur quamvis aliorum numina placem*
Iane tibi primum thura merumque fero?

3 *Cereri.*] Idem Gyraldus d. 17. ſyntag.

4 *Hoc quoque adnotare.*]Moris fuiſſe apud veteres in ſacris velare caput, teſtatur ex Virgilio & Plutarcho Problem. cap. 11. Cælius Rhodiginus Lectio. antiq. lib. 20. cap. 12. & Livius lib. 1. Decad. 1. his verbis, *Legatus ubi ad fines eorum venit unde res repetuntur capite velato (filum lanæ velamen eſt) Audi Iupiter, inquit, audite fines (cujuſcunque gentis nominat) audiat fas.*

5 *Saturno tamen.*] Plutarchus Problematum cap. 11. ubi ejus rei rationem reddit. Verum Macrob. lib. Saturnal. 1. c. 8. poſt princip. dicit, *Illic Græco ritu capite operto res divina fit.* niſi ibi ſit mendum, quod magis puto. Nam idem ejuſdem lib. c. 10. ad finem. *Hinc eſt*, inquit, *quod ex inſtituto peregrino, huic Deo* (Saturno ſcilicet) *ſacrum aperto capite facimus.*

6 *Honori.*] Idem Plutarch. ejuſdem operis cap. 12. ubi item rationem reddit.

7 *Apud aram Herculis.*]Plutarchus Problemat. cap. 10. & dictum eſt ſupra hoc eodem lib. cap. 14. ubi alia quoque adduximus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aperto capite ſupplicare vetuſto more ſervatum eſt: ve quia ipſius dei, qui capite aperto eſt, habitum imitari no liceat: vel quod magis adducor ut credam, ut ante Æ neam, qui ritum velandi capitis invenit primus, ara maximam fuiſſe, vetuſtiſſimaſque illius cæremonias ſigna rent.

CAPUT XXIII.

*Nunquid, quod * lege Falcidia cautum eſt, de quarta bono rum hæredi debita, poſſit voluntate teſtatoris comminui vel tolli.*

Tex. ex l. 1. §. quicunque ff. ad l. Falcidiam.

VErba [1] legis Falcidiæ, quibus modus legatorum præ finitus eſt, hæc fuere: [2] Quicunque civis Roman

po

COLERUS.

* *Lege Falcidia cautum eſt.*] *Si aliquod dividuum ſit legatum, de ipſo detrahitur, Falcidia, non de æſtimatione ipſius: ſed æſtimatur, ut ſciatur an Falcidia locum habeat.* Bartolus.

Verba legis Falcidiæ.] Recte ibi Tiraquellus de *Falcidio* trib. Plebis. & ridenda merito ætas Harmenopuli, quæ legis hujus etymon deducebat à *falce.* Sed tamen illud etiam obſervandum, legem hanc *Falcidiam* ab Auguſto ſancitam, ut quidam doctiſſimi viri monent.

TIRAQUELLUS.

1 *Legis Falcidiæ.*] De hac lege *Falcidia*, & quid à lege Voconia & Furia differat, pulchre infra traditur ab ipſo eodem auctore lib. 6. cap. 15. Cæterum Euſebius in Chronicis ſcribit, Latam ita fuiſſe legem, *ut quarta pars tum demum hæreditatis ſupereſſet, ſi quatuor aut minus eſſent.* Quod equidem in Juriſconſultorum libris nuſquam legitur. Tulit autem hanc legem C. Falcidius Tribunus plebis, iis temporibus, quibus Triumviri reipublicæ conſtituendæ Auguſtus Cæſar, M. Antonius & Lepidus dominabantur, auctore eodem Euſebio & Iſidoro cap. 15. lib. 5. & ſecunda diſt. c. quædam etiam leg in princ. decret. ubi tractatur de ju Quiritum & partibus ejuſdem. Huj etiam legis meminit Dion lib. 48. verbis, *Lex Falcidia à P. Falcidio Tr plebis lata, quæ nunc quoque plurim valet in hæreditatibus adeundis: ea tem permittit, ut hæres, ſi adire reditatem gravetur, quadrante acce reliquum dimittat.*

2 *Quicunque.*] Quatuor fuerunt gis *Falcidiæ* capita. *Primum* libe legandi facultatem dat. quo abrog tur leges Furia & Voconia, quæ permittebant civibus quicquid vel legare, ut ex Theophilo & Ulp inſtit. lib. 1. & tit. de leg. Falc. quvis lex 12. tabu. utraque longe aquior, liberam legandi poteſta concederet. *Secundum* caput mo legatis præfinit, de quo hic agitur. *tium* tranſlatitium eſt, & ad confi tionem ſecundi pertinet in his ve *Eis, quibus, &c. Quartum* (licet in dectis deſideretur) ita conceptur detur, Si quis aliter, quam hac le ceat, pecuniam dederit legave hæredi quartam partem ejus pe quæ data legata erit, ex eo teſtan retinere liceto. Quod confirm jus lib. 2. inſtit. de lege *Falcidia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pit hanc legem rogatam, teſtamentum faciet: is quanta cuique civi Romano pecuniam jure publico, dare lege volet, jus poteſtaſque eſto, [1] dum ita detur legatum, n minus quam [2] quartam partem hæreditatis eo teſtamnto hæredes capiant, eis quibus ita datum, legatumve er, eam pecuniam [3] ſine fraude ſua capere liceto: iſque hres qui eam pecuniam dare juſſus, damnatus erit, eam puniam debeto dare, quam damnatus eſt infra. Cum ea kis verba in conventu Juriſperitorum legerentur, præſite me, quærebatur, nunquid quod hac lege ſancitum e, ut non minus quarta hæreditatis parte, teſtamento hres capiat, poſſit voluntate teſtantis ita comminui vel tdi, ut ſi omne patrimonium & totum aſſem legatis diſtoui juſſerit, ita ut nihil, aut minus quarta parte ſcriptus hres ex bonis capiat, an id contra legem factum, jus ratnque foret. Cumque nonnulli è grege patronorum aſerent ex Scævolæ ſententia licere cuivis non inſano, peter legum ſolennitatem, ita ut volet teſtari, ſi modo id

COLERUS.

Dum ita detur legatum.] Jure, ut p legem Falcidiam delibari poſſit heditas, onerari vel exhauriri non pſit. Legata hæreditatem delibant, q non excedunt dodrantem: onerā, quæ excedunt: exhauriunt, quæ am abſumunt. Tu vide doct. Cuja. ad Paul. 3. Senten. 8. §. 1.

TIRAQUELLUS.

Quartam partem hæreditatis.] His vis datur intelligi quid interſit intoas quatuor leges, ſcilicet 12. tabu. Fam, Voconiam & Falcidiam Nam l12. tabul. neque modum, neque fm legatis imponebat. Furia * & Vonia modum quidem faciebant, fm non faciebant. Falcidia vero modum & finem impoſuit. quod cſtat ex §. *supereſt. inſtit. ad legem Fid.*

COLERUS.

* Lex Furia plus mille aſſibus legatarium vetabat capere: donec Voconia vetaret, quemquam plus alteri legare, quam ad hæredes legantis perveniret. Falcidia quartam hæreditatis partem penes hæredem eſſe voluit, quovis prohibito legare ultra dodrantem bonorum. *Novell.* 1. in princip. *Novell.* 22. cap. 2. & *ff. ad leg. Falcid. tit.* 2.

TIRAQUELLUS.

3 *Sine fraude.**] Quod magis interpretandum videtur de pœna quadrupli legis Furiæ. Ulpia. inſtit. l. 1. & Theophilus inſtitut. tit. *de adim. leg.* quamvis quidam non ineruditi de periculo æris alieni hæc verba intelligant.

COLERUS.

* Sentit Tiraquell. cum Duareno 2. diſp. 10. Cujacius interpretatur *ſine fraude*, id eſt, ſine ulla dodrantis diminutione ex lege Voconia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

id vellet haberi legitime factum, palamque id antea teſta
tus eſſet, plurimumque in eo momenti fore: quippe quun
ipſa decedentis voluntas, lex plane cenſeatur: & hc
Pomponium Jureconſultum, hanc legem interpretatun
cenſuiſſe, contenderent, decernentem teſtatoris volun
tatem, [1] qualiſcunque foret, ad omnem ſucceſſionis ſpe
ciem extendi oportere: multique in ejus ſententiam iren
& velut cunctis obvium id palam faterentur, nos contr
ſentire viſi fuimus. Nam Papiniani reſponſa relegente
hoc ipſum improbaſſe animadvertimus, atque reſpondiſ
in hæc verba: [2] Privatorum pactionibus, legi refraga
l. quod de bonis. §. 1. ff. ad leg. Falcid. non decere. Itaque trienti quæ per legem ex defuncti bo
nis debetur, neque per teſtatorem æſtimationem minu
neque jus quod debetur, auferri poſſe, ne videlicet teſta
tor ſcriptos hæredes aditione ludificatus foret. Quæ ſen
tentia quum diu nobis inſediſſet, tamen refutari & dilu
potuit: quippe quum in eandem lectionem, ut fit, incide
remus, animadvertimus, minus probabili nec vero judi
cio, ſed falſa nos duci opinione, noviſſimoque jur
multis poſt ſeculis edito, contra priſcorum decreta ſec
cautum fuiſſe: atque abrogata Papiniani ſententia, c
Auth. ſed cum teſtator. C. ad leg. Falcid. placito principum lege edita ſancitum eſſe, ut ſi teſtat
trientem dari hæredi inhibeat, totumque aſſem legatis a
ſumi volet, ut pro voluntate de bonis diſponere, illaq
ſicut libitum eſt, & quantam partem volet, cuivis lega
jus poteſtaſque foret: liberum eſſet hæredi ſcripto, ſi n
mium tenuiter ſibi conſultum eſſet, minuſque commo
tot legatis diſtribuendis, hæreditatem allaturam putare
aditione abſtinere, & jus ſuccedendi abnuere. In qua
ſententiam, quæ notior & probabilior fuit, noviſſimæ ju
riſconſultorum opiniones poſtea conceſſere.

TIRAQUELLUS.

1 *Qualiſcunque.*] Modo cautum non ſit, ne leges in teſtamento locum habeant. idem Pomponius in *l. nemo. de leg. 1.* Vide Platonem dial. 11. legibus.

2 *Privatorum pactionibus.*] Idem Papinia. in *l. jus publicum.* & Ulp. in *l. ... riſgent. §. ſi paciſcar, ff. de pact.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXIV.

...ici ex Juvenale parum ab interpretibus diligenter habiti, contra nonnullorum opinionem explanantur.

DEfeſſus ego à forenſium cauſarum contentione, & judiciorum ſtrepitu, aliquando vacuus cura & labo...ı, ad hæc mitiora ſtudia noſtratia, velut in aliquod op...ɪrtunum diverſorium, me recipiebam: & quoſcunque, ...t veteres, aut noſtri ævi libellos nactus eram, in his le...ɪndis perſcrutandiſque, aut verborum & ſententiarum ...ribus penſitandis, exercebar. Cumque, ut fit, in cu...ſpiam non equidem indocti, nec ſpernendi auctoris com...entarios ſuper Juvenalis Satyris, quos nuper ediderat, & ...oſteritati tradendos curaverat, forte incidiſſem, ſuper ...s verſibus ſeptimæ:

Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat: ———

...ı hanc ſententiam ipſum locutum offendimus, ut diceret, ...ɔud tribunos plebis agi neceſſe fore, & poſt impenſos la...ores erudiendis pueris ludimagiſtrum in judicio experiri ...portere, ut mercedem laboris & impenſæ doctrinæ aſſe...uatur, idque Juvenalem in fine Satyræ apertius ſentire, ...um inquit: *Juvenal. locus in fine Satyræ ſeptimæ.*

——— *Et quum ſe verterit annus,*
Accipe victori populus quod poſtulat aurum.

...Tanquam poſt lites in judicio à tribuno plebis diffinitas, ...ındem populus aurum quod petebatur, victori magiſtro ...t mercedem tradi poſtularet. Qui ſenſus etſi à multis ...ıira perſuaſione receptus, quam abſonus ſit, quamque ...udendo errore coarguat imperitiam interpretis, nemo ...nediocris ſolertiæ vir ignorarit. [1] Ubi enim, quæſo apud ...uctores compertum fuit, tribunum plebis juris cognitio...ıem, aut in jus vocationem, apud ſuum tribunal Romæ habuiſ-

TIRAQUELLUS.

1 *Ubi enim, quæſo.*] Hic omnino vide Gellium lib. 13. cap. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

habuiſſe, ita ut an ſtipendium magiſtro debeatur, ſuæ cognitionis & arbitrii fuerit? Non enim ut de controverſ jure cognoſceret aut ſuper eo dijudicaret: ſed ut à majorum magiſtratuum injuria tenuem plebem defendere in re præſenti, tribunitiam poteſtatem inventam vetere voluere. Prehendere enim licebat tribuno, & in carcerem mittere, non autem ſuper controverſo jure dijudicare, quod omnes annales & omnia monumenta vetuſtati percalluere. Præterea quid imperitius dici potuit aut tan præpoſterum, quam ut in exactione vilis ſtipendii populus, tanquam ſi plebs aut plebiſcitum aliquod rogaretur intereſſe debeat ita ut rogatione promulgata, an ſtipendium magiſtro debeatur, decernat? Sed quod eſt ver propius, quodque ab auctoris ſenſu non abſonum putamus, profecto ſic eſt, ut poëta de tribuno plebis, qui juris non habet cognitionem, ſed de [1] tribuno ærario, [2] apud quem leviores expenduntur cauſæ, intellexiſſe credatur Etenim liquere arbitror, leves & nummarios judices, tribunos fuiſſe ærarios, cauſarumque cognitionem habuiſſ in minimis: quippe ab [3] Aurelio tribuno plebis rogation promulgata, judicia in tres ordines diviſa fuere: ſenato

re

1 *Tribuno ærario.*]Hunc enim fuiſſe ex judicibus conſtat ex Aſconio Pædiano in oratione Ciceronis pro M. Scauro & C. Cornelio, & dicetur poſtea lib. 5. c. 2.

MERCERUS.

2 *Apud quem leviores cauſſæ expenduntur.*]Tribuni Ærarii ante principatum Auguſti de iiſdem cauſſis judicabant, de quibus ſenatores, & equites. Judicabant enim lege Aurelia, cum ſenatoribus, & equitibus. Horum vero ordinem auxerunt, immutarunt poſtea Imperatores. Nondum tamen bene ſcio an judicia ita ſint partiti, ut leviores cauſſæ ad Tribunos ærarii rejectæ ſint.

TIRAQUELLUS.

3 *Aurelio tribuno plebis.*] Idem Aſconius pro Cornelio, majeſtatis re ſcribit, Aurelia lege communicata ju dicia inter ſenatores & equeſtrem o dinem & tribunos ærarios. & paul ante ſcribit L. Cottam lege ſua judic inter tres ordines communicaſſe, S natum, Equites, Tribunos ærario Ex quo facile intelligis hunc vocatu fuiſſe L. Aurelium Cottam. Suetoni autem in Cæſare c. 41. Judicia ad du genera judicum redegit, Equeſtris o dinis, ac Senatorii: Tribunos ærario quod erat tertium, ſubſtulit. Vnde Cicerone in epiſtolis ad Atticum, p quandam annominationem, non ta *ærarii Tribuni* quam *ærati* nuncupa tur: quoniam pecunia corrupti Cl dium abſolverunt.

1 *Stipe*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re, equeſtrem ordinem, & tribunos ærarios, quorum cgnitio in minoribus fuit cauſis, ideo in ſubſelliis, non p tribunali jus dicebant. Raram dicit ergo mercedem, cæ cognitione non egeat tribuni, non plebis, apud quem illa erat juris cognitio: ſed ærarii, qui de minoribus caſis jus reddebat, intellexiſſe probabile eſt: quod & is ſentire ſalva fide poſſumus. Rurſus quod dicitur in le Satyræ:

Accipe victori populus quod poſtulat aurum:

Verſus poſtremus ejuſdem Satyræ.

ıque de rogatione populi aut ſcito plebis, quod illi aſſerant, intelligi arbitramur, ſed vetuſtum potius morem æſignari, qui apud Romanos in ſacris certaminibus inobit frequens. Fuit enim antiqui moris, ut qui in theatro æſtabant munera, multitudini effuſæ ad ſpectaculum [1]tipem ſpargerent, victoreſque certaminum, & multam palmarum gladiatores, ære collato & ſtipe donant. Quinetiam non ludiones modo, ſed elephantos, & os qui in certaminibus fortiter quid aut dignum laude eſſiſſent, à populo collatione ſtipis & aſſibus donari lemus. [2] Conſtatque populum Romanum Spurio Poſtumio, & Quinto Martio conſulibus, primum ſtipem in dis ſpargere cœpiſſe. Nam drachma grandinis in mom, atque odorati imbres inſtar pluviæ, & alia miſſilia fuſe ſpargebantur. Quod ſequuti Cæſares opulentius eriuſque ad leniendam multitudinem factitarunt. Siidem [3] C. Cæſar, nummos non mediocris ſummæ effut in populum. [4] Nero teſſeras frumentarias, aurum, argen-

Stipis ſparſio in populum.

Populi in ludiones.

Cæſar. in pop. pecunias ſparſerunt.

1 *Stipem ſpargerent.*] Hic vide quæ pſimus in tractatu Nobilitatis cap. . num. 44. incip. *hucque ſpectant.* c præterea ſunt Britannici intertis Juvenalis.

2 *Conſtatque pop. Romanum.*] Id nii eſt lib. 33. cap. 10. ad fin. ubi ita ibit, *populus Romanus ſtipem ſpargere vit, Spurio Poſthumio, Q. Marcio Coſſ. ta abundantia pecuniæ erat, ut eam ferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit.*

3 *C. Cæſar.*] Id eſt Calig. ex Suet. in vita illius c. 38. & Joſepho l. 19. c. 1.

4 *Nero.*] Suetonius in vita illius cap. 11. ad fin. *Sparſa,* inquit, *& populo miſſilia omnium rerum per omnes dies, ſingula quotidie millia avium cujuſque generis, multiplex penus, teſſeræ frumentariæ, veſtis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, jumenta, atque etiam manſuetæ feræ, noviſſime naves, inſulæ, agri.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

gentum, gemmas, margaritas, naves, inſulas, agro veſtes, tabulas pictas, mancipia & jumenta miſſilia dedi [1] Domitianus cum omne genus rerum in theatro ſparſi ſet, & pars major inter popularia decidiſſet: ne indona abirent ſenatorius & equeſter ordo, per ſingulos cune quinquagenas teſſeras pronunciavit. [2] Heliogabalus ve aurea & argentea pocula, ac veſtes magni cenſus in pl bem ſparſit munuſcula. Multi quoque ex theatro miſſ è ſinu columbas fecere, quæ cum per caveam diu vola ſent, revertebantur ad dominos. Fertur tamen [3] Scipi infamiæ notam ſubiiſſe, quod pecuniam in populum lud publicis jeciſſet, velut iſtis muneribus auram populare aucuparetur: quæ quidem cum in diripientium manu mittebantur, non ſine diſcrimine & rixa in concurſation & tumultu aſſequi poterant. Itaque optimus quiſque cu primum miſſilia induci viderent, ne quid diſcriminis i conflictu turbæ eliſi paterentur, è ludis excedebant, [4] qu apud auctores monumentis teſtata clariſſimis compert ſunt. Poſt emenſum ergo annum, & edocendis puer labores impenſos, Accipe, poëta inquit, mercedem, qua lem victori in ludis populus poſtulare ſolet: ac ſi dica vilem aſſem, & nimis tenuem mercedem, qualis eſt ſtip exigua quæ à populo in ludis poſtulatur, cum ære collat victor à plebe donatur, conſequeris. Quod nos qua tum ingenii captu aſſequi poſſumus, lectioni magis co venire, & vero ſenſui congruere putamus.

Scipio infamia notatus.

1 *Domitianus.*] Suetonius in vita illius cap. 4.

2 *Heliogabalus.*] Lampridius in vita illius. Sic etiam Herodianus ſcribit, Heliogabalus ſacris jam celebritatibuſque peractis, maximas, altiſſimaſque turres, ad id ipſum extructas conſcendit. Indeque ſcilicet in plebem miſſilia ſparſurus, aurea videlicet argenteaque pocula, veſteſque & lint omne genus: beſtias præterea cicu omnes, exceptis ſuibus, quibus ip (ut mos eſt Phœnicibus) abſtinebat.

3 *Scipio.*] *Tuditanum* avum M. A tonii (ut opinor) dicere voluit ex C cerone in 3. Philip. & Valer. Maxi lib. 7. c. 8.

4 *Quæ.*] Hîc videtur aliquid dee

CAPU

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXV.

Viæ apud diverſas gentes puerorum inſtitutiones, & infantibus Romanis quæ documenta fuerint.

QUam varie apud nationes exteras & gentes ultimas pueri poſtquam in lucem editi eſſent, educarentur, qæque inſtitutio fuerit, à nonnullis literis memoriæ prodım eſt. Siquidem apud [1] Thraces [2] Trauſosque ac *Thraces.* [3] ꞉eſias & [4] Cauſianos, aſſuetum erat, ut puero in lucem *Trauſi.* eto circuındati cognati affineſque, puerum lamententur, *Ceſiæ.* ꜹfflicti jaceant, ac recenſentes calamitates & vitæ incom- *Cauſiani.* ɒda, cui tantum reſtet malorum, quæ mox ille paſſurus a⁄venit, pectora plangant. Iidem in funere exultantes jubant, ſcilicet cui defuncto omnibus incommodis & infortıiis, quæ vita fert, ex hac luce & imminentibus malis, que omni ſævitia fortunæ tandem excedere datum ſit. [5] Quod ab Indis quoque ſervari meminimus. Nam [6] Gymnoſo- *Indi.*

TIRAQUELLUS.

1 *Thraces.*] Ex Herodoto in Therp- hore. Pomponio Mela lib. 2. Vale- ı Maximo lib. 2. cap. 1. Quintiliano ꞉. 5. cap. 11. quo de exemplis tract. ꞉chia poëta in epigrammatis Græ- . Hunc ipſum morem explicat Soliıs cap. 15. his verbis, *Apud plurimos* *ꝉuoſa ſunt puerperia. Denique recen-* *ꞃ natum fletu parens excipit. Contro-* *rſum læta ſunt funera, adeo ut exem-* *ꞩ gaudio proſequantur.* Et late dixi- us in tractatu Nobilitatis cap. 31. 468. incip. *Nec ſi quidem.* ubi ipſius ꞉chiæ epigramma Græcum adſcripſi- us.

2 *Trauſoſque.*] Herodotus l. 5. paulo ꞉ſt princ. *Trauſi populi ſunt, quos Græci* *ꞁgathyrſos nominant.* Steph.

3 *Ac Ceſias.*] Xenodotus in colle- ꞉aneis proverbiorum in eo proverbio ꞉όμ⊛ ϗ χώρας. ubi & idem dicit de ꞉eniochis.

4 *Cauſianos.*] Plutarchus & ex eo ꞉tobæus Sermone 119.

5 *Quod ab Indis.*] Pompon. Mela. lib. 3. Joannes Boëmus lib. 2. de Moribus, legibus & ritibus gentium.

6 *Gymnoſophiſtæ.*] Cælius Rhodiginus lib. 13. cap. 25. ex Porphyrio, ſic ſcribit, *Gymnoſophiſtarum apud Indos duo produntur genera, auctore Porphyrio: alterum Brachmanas dicunt. Samaneos alterum: quos adeo continentiæ ſtudioſos prædicant, ut pomis modo, modo oryza aut farina tantum alantur. Additur rei miraculum, ubi eos adierit Rex, venerantur ut Deos, illorum precibus pacem regno conciliari opinantes.* Digna porro relatu quæ inſuper de Samaneis idem ſcribit Porphyrius, eos hujus vitæ tempus, tanquam neceſſariam quandam ſervitutem naturæ miniſtrantem, invitos tuliſſe, ſtuduiſſeque animas à corporibus ſolvere: ac cum proſpere corpus ſe habere ſentirent, ſæpe nihilo ad hoc urgente, è vita ſolitos egredi. Hos domeſtici obitu beatos exiſtimabant: quique illis ſupereſſent, deflebant, ut infelices. Q. Curtius lib. 8. *Apud hos,* inquit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

noſophiſtæ & [1] Brachmanes, caſte & pie viventibus mo
Spartani. tis diem natalem vitæ ducebant. [2] Spartanos Lycur
legibus inſtitutos, infantes primum editos, ut labore fir
mentur, rigidiſſima aqua fovere, nudoſque in patienti
laboris enutrire, nihilque ſomni cauſa ſternere, proditur
eſt: nec non cibi potioniſque modo præfinito, cum æqua
libus in ſobrio convictu, inque eodem ſodalitio & ſocie
tate ſtudiorum, humili cultu educare, duraque & horrid
diſciplina ſeveriſſimis moribus aſſuefacere, ne qua viti
mentem adhuc rudem inficerent, neve moribus incom
Proverbium. poſiti evaderent, illis magnæ curæ fuit. Quare proverbi
increbuit, [3] ſolas Lacænas viros parere. [4] Quod à Creten-
Cretenſes & Germani. ſibus & [5] Germanis uſurpatum fuit, ut pueri ab ineunte
adoleſcentia calores & frigora pati aſſueſcerent, utque vi-
libus tecti amiculis, hyeme pariter atque æſtu eodem cul-
tu incederent: & poſtquam ſatis virium aſſequuti videban-
tur, ut militiæ per ætatem patientes forent, non in mun-
ditiis,

inquit, *occupare diem fati, pulchrum: & vivos ſe cremari jubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, expectatam mortem pro dedecore habent. Nec ullis corporibus, quæ ſenectus ſolvit, honos redditur. Inquinari putant ignem, niſi qui ſpirantes recipit, &c.*

1 *Brachmanes.*] Strabo lib. 15. de ipſis Brachmanis loquens. *Item*, inquit, *multa eos de morte dicere & hanc vitam putandam eſſe, quaſi quendam vividum hominum conceptum: mortem vero nativitatem ad veram illam & felicem vitam, iis, qui recte philoſophati ſunt. Idcirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationem.* De quo & tu vide quæ ſcripſimus in noſtris commentariis Nobilitatis c. 31. n. 469. incip. *ex noſtris.*

2 *Spartanos.*] Hæc ſunt Plutarchi in antiquis Lacedæmoniorum inſtitutis, quæ inter Apophthegmata poſuit, & in vita Lycurgi.

3 *Solas Lacænas viros parere.*] Plutarchus tum in Apophthegmatis Laconicis, non ſemel, tum in vita Lycurgi. Nam, ut ibi refert, cum peregrina quædam fœmina Gorgoni Leonidæ uxori dixiſſet, μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε ὦ Λάκαιναι. id eſt, *Solæ viris imperatis ô Lacænæ*: illa reſpondit, μόναι γὰρ τίκτομεν ἄνδρας. id eſt, *Solæ enim viros parimus.* Refert Eraſmus Chiliadis 4. centuria 3. cap. 17. Quod nos retulimus in legibus Connubialibus lib. 1. n. 11. incip. *quanquam illud.*

4 *Quod à Cretenſibus.*] Strabo l. 10. Cicero lib. 2. Thuſcul. quæſt. *Cretum*, inquit, *leges laboribus erudiunt juventutem, venando, currendo, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando, ex quo Alexander ſumpſit magnam horum partem.* Ephorus & reliqui prodiderunt, Cretenſes ab ineunte pueritia armis ac laboribus exerceri ſolitos, calorem & frigus & aſpera viarum facile contemnentes, in pugnis plagas toleranter ferre, ab arcu ſagittas excutere, ſaltationem armatam (quæ imago erat rei bellicæ) frequenter ſaltare, quam *Pyrrhicam* vocant.

5 *Et Germanis.*] Cornelius Tacitus in libro de Moribus Germanorum.

1 *Lacedæ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

itiis, ne langueret animus, ſed in laborioſis exercitatio-
ibus, currendo, algendo, æſtuando, famem ſitimque
olerando, arduaſque & perdifficiles vias peragrando, ex-
rcerent: ac pugnæ ſimulacris, in quibus verbera & pla-
;as dare & accipere cogebant. Quinetiam fuit [1] Lacedæ- *Lacedæmonii.*
noniorum mos ſolennis, ut agreſtes quos [2] Hilotas vo-
ant, quam maxime poſſent vino ingurgitent, ad potumque *Hilotę.*
& crapulam appellent, illoſque vino madidos & diſtentos,
n cœtum adoleſcentium juvenum introducant, ut juxta
Anacharſis [4] & Platonis conſilium, temulentiæ turpitu-
linem intuentes, quaſi pertæſi ignaviam, à vino & luxu
promptius abſtinerent: ac tam tetri aſpectus, tamque de-
lecoris, non ſolum pigeret, ſed puderet. Tantaque di-
ciplina fuit, ut juvenum corpora, ne laſcivirent, ſtatis
liebus apud Ephoros exhiberent, nudoſque inſpicerent,
it ſi quid inſolitæ pinguedinis contraxiſſent, parſimonia
& victus abſtinentia emendarent. [5] Ad aram vero ſic ver-
bere

1 *Lacedæmoniorum mos.*] Plutarchus n Lycurgo & Demetrio, & in libro le cohibenda iracundia. & in Laconi- is inter vetera eorum inſtituta.

2 *Hilotas.*] De quibus, præter ea oca Plutarchi, Xenophon Pædiæ Cyri ib.4. Ariſtoteles lib.2. Politic. cap.7. Dionyſius Halicarnaſſæus lib.2. Hera- lides in Politicis, ubi de Lacedæmo- iis tradit. Herodotus lib.8. non lon- ;e poſt princip. ubi prò Hilotis Valla ertit ſervos. Liv.4. Decad. lib.4. ubi os *agreſte genus* vocat. Strabo libro exto, 8.12. & 15. Pollux lib.5. cap.8. d fin. Plutarchus in Lycurgo.

3 *Anacharſis.*] Laërtius in vita il- ius; *Interrogatus*, inquit, *Anarcharſis, quo pacto quis abſtemius fieret, Si quis urpes*, inquit, *ebrioſorum motus ſibi ante culos ponat.*

4 *Et Platonis.*] In libro de Legibus primo & ſexto.

5 *Ad aram vero.*] Cicero Tuſcul. quæſt. lib.2. *Spartæ*, inquit, *pueri ad ram ſic verberibus accipiuntur, ut mul- us è viſceribus ſanguis excat, nonnun- quam etiam, ut cum ibi eſſem, audiebam ad necem: quorum non modo nemo excla- mavit unquam, ſed ne ingemuit quidem.* Plutarchus in Apophthegmatis Laco- nicis, *Pueri*, ait, *apud Lacedæmonios cæſi ſcuticis per totum diem in ara Orthiæ Dianæ uſque ad mortem ſæpe verbera tolerant hilares ac geſtientes, invicemque de victoria contendentes, quiſnam ipſo- rum diutius ac magis toleret dum verbe- ratur, & qui ſuperior fuerit inter præ- claros habetur.* Certamen autem ipſum *Flagellatio* vocatur, quæ per ſingulos annos celebratur. De puerorum ver- beratione copioſiſſime ſcribit Pauſa- nias his verbis, *Sacris præeſt fœmina, ea tantiſper dum cæduntur pueri, ſignum præfert, quod eſt alioqui propter brevita- tem leviſſimum. Verum ſi quibus cæden- di negotium datum eſt, cum quopiam eo- rum, qui cæduntur ephe borum, vel ob ſpe- ciem, vel ob natalium claritatem agant parcius, tunc eo uſque ſignum ajunt grave fieri, ut ſacerdos illud ſuſtinere nequeat. Quod ubi animadvertit, in cædentes ſci- licet cauſam confert, ſeque eorum culpa queritur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bere afficiebantur, ut pleriſque ſanguis manaret ad necem. [1] Apud Gallos quoque & Iberos zonæ menſuram habent magiſtratus, quam ſi capere non poſſet mulier ſucci plena, aut puer obeſus, magno afficitur probro. [2] Quibus amatores, imitatoreſque virtutum & adoleſcentium bonæ indolis permiſſi fuere, ut laudati & donati, facilius ad res magnas & magno viro dignas ſe accingerent: [3] qui etiam Cretenſium fuit mos, quibus non fuiſſe amatos juvenes, eſt ignominiæ datum: ex quibus amantem φιλήτορα dixere, amatum vero κλεινόν. Quorum exemplo [4] Lucani liberos à prima infantia ſine veſte aut miniſterio ſervili, in duritie & parſimonia educabant in ſylvis, quibus præda venatica erat cibus, potus vero fontium liquor: [5] Colchis, [6] Æthiopibus & [7] Troglodytis atque [8] Ægyptiis, [9] Syris & [10] Phœnicibus, pudenda editorum infantium circumcidere in

Galli. *Iberi.* *Cretenſes.* *Lucani.* *Colchi.* *Æthiopes.* *Troglodytæ.* *Ægyptii.* *Syri.* *Phœnices.*

queritur onere opprimi. Ita retinet ſimulachrum Tauricæ deæ ſanguinis cupiditatem. Vocatur autem illa non *Orthia* tantum, ſed & *Iygodeſma*, quod in Lygorum (viticis id genus) fruticeto reperta ſit.

1 *Apud Gallos.*] Idem ſcribit Joannes Boëmus Aubanus lib. 3. de Moribus, legibus & ritibus omnium gentium, ſed nullum citat auctorem.

2 *Quibus amatores.*] De Lacedæmoniis intelligit, de quibus paulo ante locutus fuerat. Nam & Plutarchus, in antiquis eorum inſtitutis, *Proborum*, inquit, *puerorum ingenium amare permiſſum erat, ſed coire cum ipſis, ut turpiſſimum, lege prohibebatur, tanquam corpus non animus amaretur.* Qui ergo foret accuſatus, tanquam ad dedecus congrediens, per totam vitam infamis habebatur.

3 *Qui etiam Cretenſium.*] Hæc ſunt Strabonis lib. 10. ubi ea multis verbis exequitur. Et id quoque in univerſa Græcia obſervatum fuiſſe videri poteſt ex Cic. lib. 5. Tuſc. quæſt. loquente de Dionyſio Syracuſano, *Haberetque*, inquit, *etiam more Græciæ quoſdam adoleſcentes amore conjunctos.*

4 *Lucani.*] Juſtinus l. 23. poſt princip. *Lucani*, inquit, *iiſdem legibus liberos ſuos, quibus & Spartani, inſtituere ſoliti erant. Quippe ab initio pubertatis, in ſylvis inter paſtores habebantur, ſine miniſterio ſervili, ſine veſte, quam induerent, vel cui incubarent; ut à primis annis duritiæ parſimoniæque, ſine ullo uſu urbis, aſſueſcerent. Cibus his præda venatica, potus mellis & lactis & fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur.*

5 *Colchis.*] Herod. lib. 2. Diodorus Siculus lib. 2. cap. 1. & iterum lib. 4. cap. 3.

6 *Æthiopibus.*] Herodotus d. lib. 2.

7 *Troglodytis.*] Diodor. lib. 4. c. 3. & Strabo lib. 16.

8 *Ægyptiis.*] Herodotus d. lib. 2. Diodorus lib. 2. c. 1. & l. 4. c. 3. Strabo lib. 17. Philo Judæus in libello de Circumciſione, ubi & hujus circumciſionis quatuor cauſas reddit non contemnendas, quas inibi videre potes.

9 *Syris.*] Non de omnibus, ſed de his qui ſunt in Palæſtina, id tradit Herodotus d. lib. 2.

10 *Phœnicibus.*] Idem eodem libro ſed & ex eo ibi adde *Macrones* & *Lyg* de

iuſu erat, hoc non mediocriter vitæ commodis condu-
ce arbitrati: quo commento labes corporum & eluvio-
rs dilui putabant, ſeu quod multi putant, ut diverſitate
rti fierent, velut omne arcanum & pudendum facinus
i·elatum fieri oſtenderent. In Arabia genus eſt [1] Cre- *Arabes.*
chagos vocant, quibus nondum viri, ſed mulieres Iu-
cce excindi ſolebant, [2] ſicut de Andramite Lydorum *Andramis Lydorum rex caſtravit mulieres.*
lege, qui primus eunuchas fecit mulieres, ſermo prodi-
t: eſt: quo exemplo [3] in Ægypto aliquando mulieres ex-
cdebantur. [4] Arcades vero pueri tum [5] Lacedæmonii & *Arcades. Lacedæmonii. Thraces.*
hraces, quanquam ferum genus, à teneris inſueſcunt in-
t prima rudimenta in modulis & cantibus verſari, muſi-
cque artes & vocum concentus ediſcere ad annum trige-
ſium: velut hoc ampliſſimum juventuti munus darent,
ci non didiciſſet, rudis & ignavus, atque infamiæ nota
iſtus putabatur. Græci vero adoleſcentes, muſicæ & *Græci.*
pëticæ, liberalibuſque potius vacabant diſciplinis: in
cibus excellere pulchrum putabant. In his enim tribus
ribus, quas liberales vocant, literis, palæſtra, & muſica, *Artes liberales.*
pis operæ & ſtudii conterebant. Nec minore ſtudio pri-
iæ adoleſcentiæ juvenes imbuebant, ut præter literas & *Gymnaſticæ diſciplinæ.*
ymnaſticas diſciplinas, juxta Ariſtotelis præceptum, quo
r reliqua munia firmiores eſſent, etiam [6] natare diſcerent. *Natare.*
t tametſi canendi ad tibiam ars, libero homine indigna
ius viſa foret, ad eamque ſola mancipia admitterentur: *Canere ad tibiam.*
ro mox ſuccedente, tanti fuit honoris, ut ad illam niſi
ler & ingenuus admitteretur nemo. [7] Sicut pingendi ars *Pingendi ars.*
primum

aex Martiale libro ſexto epig 39.
uartus cinæda fronte, candido vultu
t concubino natus eſt tibi Lygdo:
acide, ſi vis, filium: nefas non eſt.

1 *Creophagos.*] Strabo lib. 16. ubi
e eadem verba ſcribuntur.

2 *Sicut de Andramite.*] Xanthus
l 1. rerum Lydarum, & ex eo vide
henæum lib. 12. cap. 4. & Polydorus
gilius Urbinas de Inventoribus re-
m lib. 1. c. 4.

3 *In Ægypto.*] Strabo lib. 17.

4 *Arcades.*] Polybius lib. 4.

5 *Lacedæmonii.*] Plutarchus in vita Lycurgi.

6 *Natare.*] Vide ſupra lib. 1. c. 20.

7 *Sicut pingendi ars.*] Plinius l. 35. c. 10. *Hujus*, ait, *auctoritate effectum eſt Sicyone primum: deinde & in tota Græcia, ut pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc eſt picturam, in Buxo docerentur, reciperetur que ars ea in primum gradum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

primum Sicyone, mox per omnem Græciam tanti fui ſtudii, ut pueros ingenuos picturam tanquam præcipuan liberalium artium, in primis edocerent magiſtri, perpetuo interdicto, ne ad illam mancipia admitterentur: indoctuſq; & omnium poſtremus habebatur, quiſquis hujus artis neſcius aut expers foret. [1]Platonis quoque, inſtitutum erat, ut juventus muſicæ diſciplinis inter primas artes inſtruatur, ut graviora ſtudia honeſta voluptate lenirent. Id quod [2]Pythag. cenſuit, qui repentinos motus animi & mentis perturbationes, nulla re magis, quam vocum concentu mulceri putavit. [3]Cujus tanto ſtudio Greci affecti fuere, ut etiam ad myrtū canerent, cantorque cantorem myrto tradito, invitaret, quod poſtea proverbio increbuit. In qua [4]Timotheus tibicen multum floruiſſe proditur, qui duplicem mercedem exigebat ab his quos ab aliis magiſtris male inſtitutos acciperet, quod hi prius dedocendi quam erudiendi erant: à rudibus vero & ignaris, ſimplicem. [5]Pœnorum vero mos patrius erat, editorum infantium venas capitis lana ſuccida inurere, defluentemque pituitam hoc modo ſiſtere, quod ſalutare experti adverſus morbos, hoc tanquam peculiari remedio ſe munivere. Æthiopes quoque ab ipſo na tali die, editos infantes in fronte inurunt, & ſtigmate notant, quo capitis & oculorum humor exiccetur. Quine tiam in [6]Hibernia, quæ in penitiſſimo Oceano extra ter ra

Muſica. *Ad myrtum canere.* *Timotheus tibicen.* *Pœni.* *Æthiopes.* *Hyberni.*

dum liberalium. Semper quidem honos ei fuit, ut ingenui eam exercerent, mox ut honeſti perpetuo interdicto ne ſervitia docerentur.

1 *Platonis quoque.*] De legibus, dialogo 7.

2 *Pythagoras.*] Ex Quintiliano Orator. inſtit. lib. 1. cap. 17. ubi laudat cognitionem rationis Muſicæ, quæ ad movendos leniendoſque affectus plurimum valet. *Nam & Pythagoram,* inquit, *accepimus concitatos ad vim pudicæ domui afferendam juvenes, juſſa mutare in ſpondeum modos tibicina compoſuiſſe.*

3 *Cujus tanto ſtudio.*] Id Plutarchi eſt libro 1. Sympoſiacôn, de quo vid Eraſmum Chiliadis 2. cent. 6. c. 21.

4 *Timotheus.*] Quintil. lib. 3. c. 3.

5 *Pœnorum vero mos.*] Herodot. l. ubi & illud addit, *Quod ſi pueris inuren dis ſpaſmus exiſtat, inventa eſt ab e medicina, urina enim hirci aſpera eos l berant.*

6 *Hibernia.*] Solinus cap. 35. de h loquens, *Puerpura,* inquit, *ſi quan marem edidit, primos cibos gladio imp nit mariti, inque os parvuli ſummo m crone auſpicium alimentorum leviter i fert, & gentilibus votis optat, non ali quam in bello & inter arma mortem petat.*

1 *Ap*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıs inſula ſita eſt, cultu indomito & fero, pueri ita aliti
ducatiqne ſunt, ut inter arma, & cædes verſentur aſſi-
ıe, matreſque natura immites, ingenio barbaro, primos
bos edito infanti gladio admovere ferantur. Tenet fama,
apud Baleares matres infantes pueros ab ipſis vitæ incu- *Balea-*
ıbulis his diſciplinis aſſuefacere, ut niſi oblatum cibum *res.*
ıculo aut funda petierint prius, cibo veſci prohibeant.
Quem uſum vetuſtiſſimum apud [2] Cadurcos, [3] Acarnanes, *Cadur-*
que Æthiopes invaluiſſe legimus, ut ſaxa ingentia fundis *ci.* *Acar-*
torquere aut ſagittas & jacula ingentis ponderis vibrare *nanes.*
teneris ediſcant. Idoneos auctores habeo, [4] Ægyptios *Æthio-* *pes.*
ıpuberes filios apud ſe alitos & educatos, his diſciplinis *Ægy-*
ıercere, ut niſi centum octoginta ſtadia prius confece- *ptii.*
ıt curſu, veſci cibo nullo modo ſinerent: quos à pueri-
ı & primis annis, nudis pedibus ingredi jubebant, ne
dicatior cultus corpora emolliret, enervaretque. [5] Indi *Indi.*
Brachmanes edito infanti curatorem & vitæ magiſtrum *Brach-*
ſtodemque adhibent, ut ſub legibus & magiſtratibus, *manes.*
ınis diſciplinis formatus, ſalutaribus exemplis erudiatur.
Apud quos infans in lucem editus, poſt menſes duos in
ıedium producitur: & cujus indolis & formæ ſit, publico
ıncilio decernitur: ut ex faciei & corporis ſpecie, ſi pace
ıl bello bonus, & an vita ſit vel morte dignus, judice-
ır. & ſi cujus indoles probaretur, bonis ille formabatur
octrinis: qui vero minus, morte afficiebatur. Id quod
[7]pud Spartanos erat Lycurgi lege ſancitum, ut ſpecioſus *Spar-*
puer *tani.*

1 *Apud Baleares.*] Strabo libro ter-
tı de *Balearibus* loquens ſic ſcribit, *A*
pılibus hoc pacto ad fundas exerce-
bıur annis, ut alioqui ne panis quidem
pıs exhiberetur, niſi funda quicquam
pıs attingerent, & Vegetius de Re
ıitari lib. 1. c. 16.

Cadurcos.] Legendum *Cadurchos*
e Xenophonte expeditionis Cyri Mi-
nıs lib. 4.

Acarnanes.] Hos in hoc armo-
rı genere excellere tradidit Thucy-
dıs lib. 2. bel. Pelopo.

4 *Ægyptios impuberes.*] Diodorus
Siculus lib. 2. cap. 1.

5 *Indi & Brachmanes.*] De utriſque
promiſcue ſcribit: nam & Brachma-
nes ſunt Indorum philoſophi, id quod
Alexander hîc ſcribit, tradit Strabo
lib. 15.

6 *Apud quos infans.*] Strabo eo-
dem lib.

7 *Apud Spartanos.*] Plutarchus in
vita Lycurgi. & vide Ælianum Varia-
rum hiſtoriarum libro 14. cap. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

puer & forma liberali, publice educari: mancus vero &
deformis in loca vaſta & præerupta exponi, vel in ultima
Romulus. terrarum oras ablegari deberet. [1] Idem legibus Romuli à
primo ortu Urbis conſtitutum ferunt, ut ſi mancum qui
editum, aut monſtrificum fuiſſet, ſtatim à partu in flumen
Æthiopes. aut mare exponatur. [2] Produnt Æthiopes editos pueros
quum paulum proceſſere, ſuper aves, quas diverſi generi
educant, ſublimes imponere, eoſque cujus ſpei futuri ſint
periculo internoſcere: nam ſi volantes intrepidi manent
velut generoſos & ſe dignos, magna educant cura: ſi vero
conſternantur animo, & trepidi pavent, tanquam dege
neres in loca deſerta exponunt & abjiciunt. [3] Quod d
Pſylli. Pſyllis quoque proditum eſt, qui partus objiciendo ſerpen
tibus, ſi illæſi manent, an ſuæ originis ſint, experimen
Indi. to internoſcunt. [4] Nonnullæ Indorum gentes pueris ado
leſcentibus etiam ſi magnæ fortunæ & amplis opibus fo
rent, pro ſervis utebantur: ut eam ſortem experti, quan
Cretenſes. tum decus libertatis foret, agnoſcerent. Quod cum Cre
Lacones. tenſibus [5] & Laconibus commune aſſeverant fuiſſe, ut in
Phryges. genuos filios ſervilia exhibere cogerent. Phrygibus ver
familiare fuit, proprios vendere filios in eximio ætatis flo
re, &

1 *Idem legibus Romuli.*] Dionyſ. Halic. lib. 2. & Bald. in ll. Romuli in 18. l. in princip. & per totam eam legem.

2 *Produnt Æthiopes.*] Diod. Siculus lib. 3. cap. 13. ubi de inſulis verſus meridiem in Oceano inventis.

3 *Quod de Pſyllis.*] Plin. lib. 7. c. 2. de illis loquens, inquit, *Mos liberos genitos protinus objiciendi ſævißimis ſerpentibus, eoque genere pudicitiam conjugum experiendi, non profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus.* Solinus capite 40. de iiſdem quoque loquens, *Recens*, ait, *etiam editos ſerpentibus offerebant. Si eſſent partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu parvulorum: Si pudici probos ortus à morte paterni ſanguinis privilegium tuebatur. Sic originis fidem venenis probabant.* Et hoc quoque ipſu carminibus cecinit Lucanus lib. 9.

——— *Fiducia tanta eſt*
Sanguinis, in terram parvus cum de
dit infans,
Ne qua ſit externæ Veneris mixt
timentes,
Letifica dubios explorant aſpide p
tus.

Silius Italicus lib. 1.

Necnon ſerpentes diro exarmare
neno
Doctus Atyr, tactuque graves ſo
chelydros,
Ac dubiam admoto ſobolem explo
ceraſte.

4 *Nonnullæ Indorum gentes.*] Str
d. libro decimo quinto.

5 *Et Laconibus.*] Strabo ibid.

1 N

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ı, & ſervilem in modum educare. [1] Nabathæis quoque *Nabathæi.*
olеſcentes ingenuos, ſervilia præſtare officia conſan-
gineis, aſſidua exempla ſunt. [2] Perſæ autem editum in- *Perſæ.*
ntem, ante ſeptennium in conſpectu parentum non ad-
cunt. [3] Alii, niſi poſt pubertatem filios à parentibus
nſpici non ſinunt: qui mos apud Heduos, plurimaſque *Hedui.*
allorum & Germanorum gentes frequens fuiſſe traditur. *Galli.*
Quod ita inſtitutum non ab re fuit: ſcilicet, ut ſi quid gra- *Germani.*
us accidiſſet, aut ſi qua calamitas & adverſi caſus puero
enturi forent, illos parentes qui ipſorum conſpectu tam
u caruerunt, facilius ferant. [5] Eoſdemque Perſæ apud *Perſæ.*
educatos tam ſanctis moribus imbuebant, ut illorum
ſciplinæ nihil addi videretur poſſe: ſiquidem per omnes
atis gradus hæc illis rudimenta fuere, juſtitiam colere,
æquum ab iniquo dignoſcere: tum jaculari, equitare,
cu & curſu contendere, & præcipue vera loqui. [6] Ci-
us vero tam frugalis & modeſtus, adverſus famem &
im tantummodo paratus, ut juventus naſturtio, pane,
qua & ſale, velut exquiſitis valde obſoniis veſceretur.
Tantique pudoris fuere, ut pro lege ſervarent, ne in
publico

1 *Nabathæis.*] Strabo lib. 10. non ulto ante fin.

2 *Perſæ.*] Valerius Maximus lib. 2. p. 1. hujus rei rationem reddens, ut ilicet patres parvulorum amiſſio- em æquiore animo ſuſtinerent. Stra- o autem lib. 15. paulo ante fin. dicit *te quartum annum.* Ante hos Hero- otus lib. 1. tradit *ante quinquennium erum in conſpectum patris non venire, l apud fœminas degere:* eamque tra- t rationem quam Valerius.

3 *Alii, niſi pubertatem.*] Cæſar in iverſum de Gallis loquens, libro xto belli Gallici, *In reliquis,* inquit, *tæ inſtitutis hoc fere à reliquis diffe- nt, quod ſuos liberos, niſi cum adoleve- nt, ut munus militiæ ſuſtinere poſſint, lam ad ſe venire non patiuntur: filium- e puerili ætate in publico in conſpectu tris aſſiſtere turpe ducunt.*

4 *Quod ita inſtitutum.*] Ex Valerio Maximo, & Herodoto quo loco ſupra proxime citavimus in verbo, *Perſæ.*

5 *Eoſdemque Perſæ.*] Strabo lib. 14. non multo ante fin. Et ante illum Hero- do. lib. 1.

6 *Cibus vero.*] Xenophon in Pædia Cyri lib. 1. & Strabo ubi ſupra.

7 *Tantique pudoris.*] Xenophon d. libro primo, ſed alio in loco. Sed & ejuſdem operis libro octavo, ſcribit ipſum *Cyrum Majorem ita Perſas ipſos exercuiſſe, ut apud eos neque ſpuere, neque mucum emittere apparerent.* Et alibi poſtea eodem libro: *Lex erat apud eos, neque ſpuere, neque mucum facere.* Eſt autem manifeſtum hæc eos lege ſanxiſſe, non quia parcerent corporis humori: ſed quoniam vellent per labores ac ſudorem reddere corpora ſolidiora. Herodotus lib 1. ſcribit, *eiſdem nec vomere coram, nec urinam facere licuiſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

publico aut ſpuerent, aut naſum emungerent: neve in conſpectu parentum, niſi juſſi conſiderent. [1] Et quum natalem diem feſtum ſinguli & præcipuum habeant, illis tamen etiam indulgentiſſimi parentes vino abſtinere velut immani ſcelere præcipiebant. [2] Utque nullis errorum maculis notarentur, nudos conſpici ullos, nec fas, nec jus eſſe dicebant. Itaque nudum conſpicere hominem, ac ſi immane ſcelus admiſſum foret, capite luebatur. Scythis vero à patribus traditur mos non improbandus, ut juvenes ephebos plurimos ſibi amicos comparare, velut firmiſſima vitæ præſidia, juberent. Is enim habebatur affluens & beatus, qui pluribus familiaritatibus fultus foret, pro certo arbitrati, in rebus deploratis & afflictis, nulli unquam ſatis fuiſſe amicorum. [3] Romanis vero prævaluit uſus, ut quæ uterum ferunt, antequam edatur partus, Poſtvertæ & Proſæ, quibus duæ aræ dicatæ erant, ne partus perverſi fierent, neve fœtus præpoſtere exiret, immolarent, [4] Egeriæque nymphæ, & [5] Fluoniæ Junoni ſacra facerent: quia putabant illarum ope conceptum egerere, & fluorem ſanguinis cohibere. Cujus rei cauſa [6] apud Tibarenos inolevit mos, ut mariti poſt uxoris puerperium, capite obvoluto tanquam ipſi enixi fuiſſent, in lectulo decumbant, ea accubatione uxoris labores & ventris profluvia cohiberi arbitrati. Fuere autem Tibareni juxta Cappadoces, qui in riſu & jocis atque indulgentia fortunæ verſari ſolebant. Idem [7] Thracibus & Scythis, Cantabris & Cel-

Vini abſtinentia. *Nudum vidiſſe hominem capitale.* *Scythę. Amici.* *Romani.* *Poſtverta. Proſa.* *Egeria. Juno Fluonia.* *Tibarenorum maritorum mos.* *Thraces. Scythę. Cantabri.*

1 *Et cum natalem.*] Idem Herod. d. lib. 1.

2 *Utque nullis.*] Herod. lib 4.

3 *Romanis vero.*] Id eſt ex Gellio lib. 16. cap. item 16. *Hujus*, inquit, *periculi deprecandi gratia aræ ſtatutæ ſunt Romæ duabus Carmentibus: quarum altera Poſtverta nominata eſt, Proſa altera, à recti perverſique partus & poteſtate & nomine.*

4 *Egeriæque.*] Feſtus Pomp. l. 15.

5 *Et Fluoniæ Junoni.**] Idem lib. 6. & Bocatius in genealogia Deorum.

COLERUS.

* Hujus *Fluoniæ* meminit & Macrob. & D. Auguſtinus: idem etiam *Menam* vocat lib. 7. cap. 2. De civitate Dei, & lib. 4. cap. 11.

TIRAQUELLUS.

6 *Apud Tibarenos.*] Apollon. Rhodius lib. 2. Argonauticôn, Nymphodorus & Xenodotus in collectaneis.

7 *Thracibus.*] Idem de his atqu Scythis, Cantabris, & Celtiberis tra dit Cælius l. 18. cap. 22. & idem Dio dorus Siculus lib. 6. de Corſicis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& Celtiberis proprium, ut puerperæ viris ipſarum vice decumbentibus miniſtrent & famulentur. Apud Athenienſes præcipuum edulium puerperæ braſſica dabatur, velut parturienti commodiſſimum: mox ſtolis initiatorum infantem obvolvere, ad valetudinem mire proficere putantes. [1] In Cyrno mulier puerpera editæ prolis nullam curam gerit, ſed vir domi abditus, infantilis educationis curam atque onus fert. In Lyguria quoque & Illyrico mulieres tam patientes laborum ſunt, ut poſt puerperium minime decumbant: prægnanteſque inter opus enixas pueros domum referre tradunt: quos non peperiſſe, ſed inveniſſe credas. [2] Cumque infans editus primam lucem hauſiſſet, Romanis erat in uſu, ut ab obſtetrice exceptus, humi ſterneretur, quaſi divinationem futuri exitus inde auſpicati: lectoque Pilumno & Picumno in ædibus parato, ita augurabantur, ut his præſidibus diis vitalis foret: [3] neve Sylvanus in domum irrepere valeat, quem vexare pueros opinio erat, ad fores ædium tres viros qui pervigiles domum circuirent, advocabant, quorum primus limen ſecuri, alter pilo feriebat, tertius vero ſcopis everrebat: [4] mox nomen & tempus editorum filiorum apud præfectos ærarii publicis actis teſtarentur & ſcriberent. Quæ quidem [5] in Saturni æde tanquam publica monumenta ſervari proditum eſt. Deinde cum cibo & potu eum initiarent, [6] Eduſæ & Potinæ ſacra facerent, Eodemque adole-

Celtiberi. Athenienſes. Cyrnæi. Ligures. Illyrici. Romanorum mos & ceremoniæ poſt editum infantem. Sylvanus pueris infeſtus.

1 *In Cyrno.*] Ea Corſica eſt, ut videre licet ex Strabone lib. 5.

2 *Cumque infans.*] Varro l. 2. de vita populi Rom. & ab eo Nonius de doctorum indagine, & diximus in Commentariis *l. ſi unquam.* in verb. *ſuſcepert liberos.* n. 154. incip. *cui adde, &c.*

3 *Neve Sylvanus.*] Varro, & ejus auctoritate D. Auguſtinus de civitate Dei lib. 6. c. 9.

4 *Mox nomen.*] Vide Budæum in prior. annot. in Pandectas in *l. cum de ætate. ff. de probat.* in dict. *profeſſio liberorum.*

5 *In Saturni æde.*] Plutarch. probl. cap. 41.

6 *Eduſæ & Potinæ.*] Varro, * & ex eo Nonius Marcellus & Donatus in Phormionem Terentii, ubi has *Eduliam* & *Poticam* vocat. Arnobius contra Gentes lib. 3. *Victam* & *Potuam*, niſi ibi *Victuam* legendum ſit. Divus Auguſtinus de Civitate Dei lib. 6. c. 9. poſt princip. *Educam Potinam* Lilius Gyraldus Hiſtoriæ Deorum Syntag. 1.

COLERUS.

* Varro Catone, ſeu de lib. educand. *Cum pro cibo*, inquit, *& potione*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

adoleſcente [1] Majæ, quæ fatua dicta eſt, ac [2] Statano 8 Fabulino more patrio immolarent. Fuitque receptus mos ut in teſtudineis alveis, aut ex tergore marinarum teſtu dinum factis calda pueros abluerent, mox oleo & butyr perungerent. [3] Spartani quandoque mero abluebant, quo vino admoto reſolvi ægritudines putarent. [4] Nonnul ſale & aqua. [5] Galli prægelido amne, ut à teneris calore & frigora pati ediſcerent. [6] Idem Thraces [7] Scythæque Fertur tamen [8] Cato Cenſorius tam accurate procurandi liberis ſtuduiſſe, ut niſi ſe ſpectante nunquam infanten ablui, aut velamentis obvolvi ſiverit: neve pueri recen editi è cunis forte deciderent, & terra corpuſcula afflicta rentur, culcitras juxta cunas undique ſternerent, ut ind excepti innoxii fierent. [9] Maribuſque nono die poſtquan in lucem editi fuiſſent, fœminis vero octavo, nomin imponerent, nonnunquam ſeptimo, [10] qui dies luſtricu nomen

Spartani. Galli. Thraces. Scythæ. Cato Cenſorius. Quoto die infanti nomen dabant Romani. Dies luſtricus.

initiarent pueros, ſacrificabantur ab edulibus Eduſæ & à potione Potinæ nutrici. Hunc locum affabre conjunxit cum illo de *Statano* & *Fabulino* ejuſdem Varronis apud Nonium, Janus Gulielmius. Vide & Auguſtinum lib.4.c.11. de civit. Dei.

TIRAQUELLUS.

1 *Majæ, quæ fatua dicta eſt.*] Macrobius lib.1. Saturnal.cap.12.

2 *Statano & Fabulino.*] Var. lib. 1. de pueris educand. & ejus auctoritate Nonius Marcellus de doctorum indagine in fin. Lactantius.

MERCERUS.

Ac Scatano.] Lege *Statano*, vel *Statanæ*, vel *Statinæ*. His enim modis ſcriptum reperio nomen hujus ſive Dei, ſive Deæ, & refert hæc quæ ſcribit hic Alex. ad puerperium. Nam ſimul ac infans natus erat, ſtatuebatur in terra, & Statano auſpicabatur. Tertul. de anima. *Prima Conſtitutio infantis ſuper terram, Statanæ Deæ ſacrum eſt.* Varro hunc Deum *Statanum* nominat. D. Auguſt.cap.21.lib.4. de Civit. *Statilinum.* Eo porro ritu infans ſtatue batur in terra, ut quaſi ipſi ſibi relin queretur, quo per ſe ſtare diceretur Cadens autem excipiebatur ab obſt trice, vel matre. Quem ritum notar potes apud Papinium Statium Sylva rum lib.1.2. & 5.

TIRAQUELLUS.

3 *Spartani quandoque.*] Plutarch in vita Lycurgi.

4 *Nonnulli ſale & aqua.*] Cæli Rhodiginus Lect.antiq. lib.6.c.2.

5 *Galli.*] Galenus περὶ ὑγιείας lib.

6 *Idem Thraces.*] Vide ibi.

7 *Scythæque.*] Vide ibi.

8 *Cato Cenſorius.*] Plut.in vit. illiu

9 *Maribuſque.*] Plutarchus Probl mat.102. Macrob.libro primo, Satu nal.cap.16. Feſtus Pompejus libro d cimo, ubi de Luſtricis diebus loquitu

MERCERUS.

10 *Qui dies Luſtricus nomen habe* Tertulliano dicitur *Nominalia.* C aſtipulantur etiam veteres Gloſſæ. N*ominalia.* ὀνομαλοθεσία. Græcis ἀμ δρόμια. Quamquam Amphidrom il

ɔmen habet. Quod teſte [1] Ariſtotele ideo cautum, quod ꞇte ſeptimum pluribus infans caſibus expoſitus manet. Ab Athenienſibus vero & omni fere Græcia, decima à ꞇtali die infanti nomen indere ſervatum eſt. Apud Tro-odytas fuit patrii moris, ut non hominum, ſed arietis, ecoris aut ovis imponant infanti nomina, quod bruta, ıorum ope victitabant, ſuos genitores ducerent. [3] Atlan-s vero Aphricæ populi, nulla infantibus indere nomina ɔnſuevere, ſed velut Bruta anonymi fuere: Divus autem Antoninus philoſophus, natos liberos [5] apud præfectos rarii profiteri, & tertio die à partu nomina ferre juſſit. Nono vero die nomina infantibus indere, antiqui moris uiſſe, illud exemplo eſt, quod [6] Nundina dea apud Romanos

Athenienſes. *Troglodytæ.* *Atlantes.* *Nundina.*

is Græcorum non ſit impoſitum no-en, ut volunt illæ veteres Gloſſæ ci-tæ, ſed die decima, ut hic tradit A-t. ex Suida.

TIRAQUELLUS.

1 *Ariſtotele.*] Libro ſeptimo de na-ra animalium.

2 *Ab Athenienſibus.*] Vide noſtros ommentarios in *l. ſi unquam.* in ver-is *ſuſceperit liberos.* n. 168. nec hinc ɔnge.

3 *Atlantes.*] Herodotus l. 4. Pom-onius Mela lib. 1. Plinius lib. 5. c. 8. olinus c. 44.

4 *Antoninus Philoſophus.*] Julius Capitolinus in vita illius.

MERCERUS.

5 *Apud præfectos ærarii profiteri.*] Hoc ipſum traxit Alex. ex Capitolino n vita Antonini. Tamen in ea re non atis bene Capitolinus. Quare nec tiam Alex. Res ſic habet. Antoninus mp. circa eam rem nonnulla immu-avit. Forte ut die tertio nomen im-oneretur, quod ante ſervis fiebat. Profeſſionem tamen non inſtituit. Hujus origo eſt à Servio Tullio. Qui prole nata juſſit propinquos num-mum inferre in ædem Junonis Luci-næ. Illam vero deſitam vitio tempo-rum, dicitur Auguſtus revocaſſe. Quo ure tamen neſcio. Nam ſi par ratio fuit profeſſionis quæ fiebat prole nata, & ejus quæ fiebat uxore vel dicta, vel dimiſſa, vel mortua: profitendi con-ſuetudo non eſt ſublata vitio tempo-rum. Ante Auguſtum ſervabatur, ut poſt divortia fieret. Cælius ad Cicer. *Paula Valeria Triarii ſoror divortium ſine cauſſa fecit. Nuptura eſt D. Bruto.* Nondum retulerat. Neque vero eſt quod dicat Alex. M. Aurelium inſti-tuiſſe, ut hæc profeſſio fieret apud præ-fectos Ærarii. Nam cura tabularum publicarum in quibus ſine dubio hæc profeſſio deſcripta, multo ante erat penes præfectos. Id enim inſtituit Claudius, apud Tacit. Annal. 13. Hæ vero tabulæ, in ærario tum aſſervaban-tur. Hæcque cura fuerat & Quæſto-rum, & Prætorum uti jam diximus. Hæ ergo tabulæ primum in Atrio li-bertatis, à Curatoribus, & ſervis pu-blicis aſſervatæ: deinde à Quæſtoribus in ærario. Tum ab Ædilibus, quibus Ærarii curam commiſit C. Julius Cæ-ſar. Tum à Prætoribus, ex Inſtituto Auguſti: poſtmodum ad Quæſtores rediit ea cura ſub Claudio, & poſt il-lius principatum ad Præfectos, cum in-terim eæ tabulæ in Ærario haberentur.

TIRAQUELLUS.

6 *Nundina dea.*] Macrob. lib. 1. Satur. c. 16. Feſtus Pompejus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Matres ipſæ nutrices ſuorum infantum. *Laconicæ nurrices.* *Germani.* *Græci.*

manos magnæ religionis erat, [1] ipſumque infantem e… tum, in gremio & ſinu matris, ac ipſius lacte educari p… tius, quam apud coëmptas nutrices alii permitterent, cu… ingenuitas à matre ſola, non patre proficiſcatur: aut… permiſiſſent, magna cura præcipuas illi [2] nutrices Lac… nicas, velut educationis magiſtras admoverent: cum pr… pter lactis & educationis vitia ſæpe infantes degenerat… compertum ſit. Quod æque [3] Germanis eſt habitum n… fas, apud quos mater filium ſuo lacte alit, nec nutrici ed… candum delegare licet. Græcorum vero invaluit mos, … quinto die à partu, mulieres comites purperii, man… abluant, & puerum laribus circunferant, polypoſque … ſepias munuſcula à cognatis ferant: deinde cum puer pa… lulum proceſſiſſet, [4] prætexta illum donabant Roman… [5] & bulla, ea enim erat aurea, inſigne nobilitatis, figuran… cordis habens, ut ſignarent, eam ætatem alterius conſili… regendam, qua primum à Priſco Tarquinio donatum eju… filium tradunt, quem in prætextæ annis hoſtem dicun… occidiſſe. Hac Romani pueri honeſte geniti & liberalite… educati patricii aut illorum qui equo meruiſſent filii, poſte… uſi fuere. [6] Lorum vero erat inſigne libertorum, plebejorum & pauperum. [7] Propius vero eſt, quod fœdere icto cum Sabinis & Tatio, cautum fuit, ut bulla prætextaque per eas tempeſtates Sabinorum ornatu, raptarum fili… uterentur. Fuitque antiqui moris, ut parentes bonis exemplis artibuſque honeſtiſſimis liberos educarent [8] plerunque apud patruos, ne nimia parentum indulgentia laſcivi-

Romani pueros bulla donabant & prætexta. *Bulla qualis, & quorum inſigne.*

Educatio.

1 *Ipſumque infantem.*] Vide hîc omnino quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Nobilitatis c. 20. n. 78. inc. *licet mater.* cum multis ſeq.

2 *Nutrices Laconicas.*] De hujuſmodi Laconicis nutricibus vide Plutarchum in vita Licurgi.

3 *Germanis.*] Cornelius Tacitus in lib. de moribus Germanorum.

4 *Prætexta.*] Macrobius libro primo, Saturnal. cap. 6.

5 *Et bulla.*] Aſconius in 3. in Verrem act. Plutarchus in Problemat. cap. 101. Macrobius d. c. 6. lib. 1.

6 *Lorum vero.*] Aſconius & Macrobius ubi ſupra, & præterea Plinius libro 33. cap. 1. & diximus in noſtri… Commentariis Nobilitatis c. 37.

7 *Propius vero eſt.*] Vide Macrob… ubi ſupra.

8 *Plerunque apud patruos.*] Vide noſtrum Repertorium in verbo, *Patruus*

1 *Mag…*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſcirent. Maximaque dabatur opera, ne quid inſolens at perniciofum, neve quicquam quod minus eſſet decum, coram infante pater faceret aut diceret: neve vi mali exempli, qui ſervilibus vitiis imbueret animos, inconvictu eſſet: [1] magni enim intereſt, quos quiſque aiat domi, quibuscum loquatur puer. [2] Quare Cato Cnſor tanti exempli fuit, ut Manlium ſenatu moverit, qod interdiu præſente filia uxorem ſuaviaſſet: aſſeres ſe à ſua nunquam niſi cum tonaret præ timore compxum eſſe. [3] Et Hieron Epicharmum comicum mulcſſe & pœna affeciſſe dicitur, quod coram filia laſcivos edidiſſet verſus. [4] Tum ut ſocii conſiliorum, magiſtrique &comites puero probatiſſimi darentur, qui acuerent juvtutem ad ſtudia & bonas artes. Nam pravis impulſorib multos degeneraſſe compertum eſt. Quod etiam à Cæcis ſummo ſtudio ſervatum meminimus, ut dum pueri ætas prona eſſet ad vitia, magiſtros adhiberent probatimos, magnæ & expertæ virtutis, quorum convictu &domeſticis diſciplinis exempliſque formarentur. [5] Sic Achil-

Exempla parentum coram pueris.

Cato cenſor.

Hieron.

Magiſtri & conſortia puerorum.

Magni enim intereſt.] Plato nutricedmonuit, ut ne frivolas ac turpes pris fabulas mandent, ne illorum anos ab initio ſtultitia & corruptis inuant moribus: quod & ex eo rept Plutarchus in libro de liberis ecand. ubi & illud citat Phocylidis,

)um tener eſt natus, generoſos inſtrue mores.

Eide quæ ſcripſimus in ll. Connubi.l.16.n.26.incip. *tertium.* cum 3. ſe

Quare Cato cenſor.] Plut. in vita ips, & in præceptis Connub. c.12.

Et Hieron Epicharmum.] Plutarcl in Apophtheg. Imperatorum.

Tum ut ſocii conſiliorum.] Hæc pare ex exemplis quæ ſequuntur.

Sic Achilles Chirona.] Homerus lio 11. Iliad. in fin. de Achille loqns,

ὃν Χείρων ἐδίδαξε δικαιότατος Κενταύρων.

Et Claudianus in panegyrico de tertio conſulatu Honorii,

—— Non ocyus hauſit Achilles
Semiferi præcepta ſenis. ——

Et Sidonius Apollinaris de eodem loquens,

Venatu, fidibus, palæſtra & herbis
Sub Saturnigena ſene inſtitutus.

Et Vindicianus,

Quod natum Phœbum docuit, quod Chiron Achillem.

Et diximus in noſtris Commentariis de Nobilitate cap. 31. n. 113. incip. *de Achille.* *

COLERUS.

* Huc refer & Auſonianum illud ad nepotem:

Sic neque Peliden Chiron terrebat Achillem
Theſſalico permixtus equo: nec pinifer Atlas
Amphitryoniaden puerum. ——

Achilles Chirona [1] & Phœnicem, [2] Agamemnon N ſtorem, [3] Hector Polydamanta, [4] Telemachus Men laum, [5] Alexander Ariſtotelem, [6] Antigonus Zenonem atque alii vitæ magiſtros habuere non pœnitendos, [7] ſi ut Auguſtus Apollodorum Pergamenum, Tiberi [8] Theodorum Gadareum, [9] Homerus Prognopider Virg

TIRAQUELLUS.

1 *Et Phœnicem.*]Homer. l.9. Iliad. ubi introducit ipſum Phœnicem hæc de ipſo Achille pronunciantem,

Τοὔνεκά με προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα,
Μύθων τε ῥητῆρ ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Cujus loci auctoritate Cicero lib.3.de Oratore. *Iidem*, inquit, *erant vivendi præceptores atque dicendi, ut ille apud Homerum Phœnix, qui ſe à Peleo patre Achilli juveni comitem eſſe datum dicit ad bellum, ut illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum.* Et Quintilianus libro ſecundo orator. inſtitut. cap.1. in fin. ejuſdem loci Homeri auctoritate ſuadet dandum eſſe junioribus præceptorem, qui tam eloquentia quam moribus ſit præſtantiſſimus, qui ad Phœnicis Homeri exemplum dicere ac facere doceat. Et Plutarchus de liberis educandis, *Frugi pædagogum talem natura eſſe oportet, qualis Achillis pædagogus Phœnix erat, quem idcirco Peleus, ut eſt apud Homerum, Achillis curæ præfeciſſe dicitur, ut ei dicendi pariter ac faciendi ductor & magiſter ſoret.*

2 *Agamemnon Neſtorem.*] Ex Homero libro Iliad. 13. Et Cicer. epiſt. famil. libro 9. epiſt. 14. ad Dolabellam.

3 *Hector Polydamanta.*] Ex eodem lib.13. Iliad. & alibi.

4 *Telemachus Menelaum.*] Unde id acceperit neſcio, niſi forte ex ipſo Homero Odyſ. l.4. Ubi Menelaus multa docet & admonet Telemachum. vide Philoſtratum de Iconibus.

5 *Alexander Ariſtotelem.*] Plutarchus in vita ipſius Alexandri. Gell lib.20. cap.4. Adde & Anaximen ex Valerio lib.7. cap.3.

6 *Antigonus Zenonem.*] Scilicet C ticum ex Laërtio in vita illius, F enim & alter Zeno Eleotes, de quo ipſe Laërtius. Sed adde & Cleanth ex eodem in vita ipſius Cleanthis.

7 *Sicut Auguſtus Apollodorum* Suetonius in vita illius cap.89. Stra lib.13. Lucianus in Macrobiis, & Su das & Quintilianus lib. 3. cap. 1. Euſebius Chronographus. Sed & ad Arrium Philoſophum Alexandrinu cujus opera uſus eſt ipſe Auguſtus ſtudio philoſophiæ, ut tradit Di Nicæus in hiſtoria illius. Et Athen dorum Tharſenſem auctore ipſo L ciano.

8 *Tiberius Theodorum.*] Suetoni in Tiberio, cap.57. * Adde & Traſ lum ex Cornelio Tacito lib.5. & N ſtorem Tharſenſem Stoicum ex Luci no in Macrobiis.

COLERUS.

* De hoc ſic Quintil. lib.3. *Præ pue in ſe converterunt ſtudia Apollo rus Pergamenus, qui præceptor Apol niæ Cæſaris Auguſti fuit: & Theodo Gadaræus, qui ſe dici maluit Rhodiu quem ſtudioſe audiſſe, cum in eam inſ lam ſeceſſiſſet, dicitur Tiberius Cæſar*

TIRAQUELLUS.

9 *Homerus Prognopidem.*] Quida autem tradunt *Creophylum* Hom magiſtrum, alii *Ariſteum* Procon ſium tradunt, apud Strabonem lib. Herodotus vero in vita illius illi p ceptorem fuiſſe *Phemium* Smyrnæ ipſius vitricum ſcribit. cujus & i

Home

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] irgilius Silonem, [2] Cicero Diodorum, qui illos egregiis
abus inſtructos, ad bonam frugem provexere: quo-
rn doctrina, integritate & fide, magni poſtea viri e-
vere. Primus enim Carbilius proditur, qui juventuti
mæ ludum aperuit: ejus Carbilii libertus, qui uxorem
[3] epudiavit primus. [4] Cato vero Cenſorius tam ſancte
fium edocuit, ut non alium quæſiverit magiſtrum, ſed
ſoſum, quia pater erat, filiis exhibuerit præceptorem.
[5] uguſtus quoque Octavius, Cajum & Lucium quos ſibi
fos aſciverat, non alterius, ſed ſua ipſius doctrina imbuit:
itaque

Carbilius primus ludi magiſter Romæ.
Cato Cenſorius filium inſtruxit.
Auguſtus Octavius filios aſcititios edocuit.

merus mentionem fecit l. 1. Odyſ.

> οὐξ δ' ἐν χερσὶ κίθαριν περικαλλέα θῆκε
> μίῳ, ὅς τε πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδων.

E e hac re nonnihil apud Plutarch. in ta ipſius Homeri poſt princ.

Virgilius Silonem.] Donatus in vi ipſius Virgilii. At hunc *Sironem* vat Servius tum eclog. 6. in ipſum Vilium, tum lib. 6. Æneid. in eum lcm,

i quibus imperium eſt animarum.—

Cicero Diodorum.] Scilicet in Dialicis, teſte item Cicerone in Bruto, ve eundem lib. 1. de natura deorum. Ie & eundem præceptorem habſe *Antiochum Aſcalonitam*, ex Pluttho in vita ipſius. Et *M. Pupium Piſon*, ex Aſconio Pediano, in orat. C. contra L. Piſonem, & *Philonem*, epſo Cicerone lib. 2. Tuſcul. quæſt. p princip. Et *Apollonium Milonem*, eQuintiliano lib. 12. cap. 6. Adde, inam, quod Theſeus *Conidam* præceorem habuit, ex Plutarcho in vita ills. Zoroaſtes *Azonacem*, ex Plinio li 30. cap. 1. Pompejus *Ariſtodemum*, etrabone lib. 14. Cæſar *Antenodori*, Sandonis filium, ex eod. eo ipſo li 14. Cato Uticenſis *Sarpedonem*, ex Vrio Maximo lib. 3. cap. 1. Et *Antipum* (vide Ciceronem in libro de fibon. & mal. Et Plutarchum in vita ils) Germanicus *Caßium Syllanum*, avunculum ſuum, Plinio lib. 34. c. 7. Hannibal *Silam* & *Saſilam* Lacedæmonios. (Vide Silium Italicum & Plutarchum) Themiſtocles *Anaxagoram Mileſium*. (Vide Plutarchum & Laertium in vita utriuſque.) Marcus Antoninus Philoſophus Imperator *Heredem Atticum*, Frontonem Cornelius, & alios plurimos, recenſitos à Julio Capitolino in vita illius poſt princip. Et Gordianus Junior Imperator *Serenum Sammonicum*, ex Julio Capitolino in vita illius. & Alcibiades *Zopyrum*, apud Plutarchum in vita ipſius. & Scipio Africanus Junior, qui Carthaginem evertit, *Polybium*, ex Appiano de bello Libyco. Et Ptolemæus Euergetes *Ariſtarchum* Grammaticum, ex Athenæo lib. 2. c. 33. Et Attalus Rex *Symmachum*, ex eodem lib. 6. cap. item 6. Demoſthenes *Platonem* & *Calliſtratum*, ex Gellio lib. cap. 3.

3 *Repudiavit primus.*] Valer. Max. lib. 2. cap. 1. & Gellius lib. 4. cap. 3.

4 *Cato vero Cenſorius.*] Plutarch. in vita illius.

5 *Auguſtus quoque Octavius.*] Suet. in vita ipſius Auguſti cap. 64. *Nepotes*, (loquitur de Cajo & Lucio ſuis nepotibus ex Julia ipſius filia & Agrippa) *& literas, & natare, & alia rudimenta per ſe plerumque docuit.* De his autem Tacitus lib. 1. poſt princip. & iterum poſtea. Dion in vita ipſius Auguſti. Et Tacitus lib. 1.

1 *Chrias.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Virgines ludum literarium adibant. Ordo inſtituendi in literis apud Romanos. Quo inſtrumento vapularunt negligentiores.

itaque literas & natare illos ſcientiſſime docuit. Ut in ludum literarium non ſolum ingenui pueri, ſed & v-gines nondum adultæ, literis & bonis diſciplinis form-dæ ventitarent. Eligebaturque alia matrona inſig-, ſpectatæ virtutis, toto generi propinqua, aut vir gravi-mæ diſciplinæ, cujus ſanctitate & moribus tota fam-& infantilis cognatio, bonarum artium cupiens imbue-tur. Apud eumque in domo honeſtiſſima Hetruſcas i-mum literas, mox Græcas, & haud multo poſt circ-ſcriptas ſententias, quas [1] chrias Græci vocant, (-ſcebat: deinde ſtudia liberalia, & animi cultum. A quis ſi quid eſſet offenſum, [2] prætextati anguillarum tergo, [3] pueri ferula, à parentibus vero levioribus flagris plagis, aut puerili verbere plectebantur, quibus exciti-ſciplinis, ad virtutem vegetabant animos corporaq. Quod [4] apud Thurios & omnem fere Græciam lege vel-

1 *Chrias.*] Quintilianus lib. 1. c. 9. & lib. 2. cap. 4. Seneca ad Lucilium Epiſt. 1. lib. 5. epiſt. omnium 33. Priſcianus libro quo loco de Rhetoricæ præexercitamentis tractat.

2 *Prætextati anguillarum tergore.*] Plinius Varronis auctoritate libro 9. cap. 23. in fin.

3 *Pueri ferula.*] Horatius lib. 1. Sermo. ſatyr. 3.

Nam ut ferula cædas meritum majora ſubire
Verbera non verear.

Et Columella lib. 10. poſt princ.

Nec manibus mites ferulas.

Et rurſus eodem lib.

Capparis & triſtes inulæ, ferulæque minaces.

Juvenalis ſatyr. 1. poſt princip.

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus.

Martialis lib. 10. epigram. 62.

Ferulæque triſtes ſceptra pædagogorum.

Et l. 14. ep. 85. de his quoque loquens,

Inviſæ nimium pueris, grataque magiſtris.

Et Ulpianus noſter in *l. 1. §. impuberes. ff. de Senatuſcon. Silla.* * Ariſtoteles autem probl. lib. cap. 15. ſcribit iſt ferulæ dolorem majorem move quam ullum aliud duriorum, cum-men acrius feriat quod eſt durius. -jus rationem reddit, quoniam fe-propter ponderis levitatem percuti repercutit, ita ut ictus duplicet.

COLERUS.

* Adde Auſonianum illud Protrepticon ad nepotem:

Tu quoque ne metuas, quamvis ſc- verbere multo
Increpet, & truculenta ſenex gera- magiſter,
Degeneres animos timor arguit, at- conſta
Intrepidus. nec te clamor plagæque -nantes,
Nec matutinis agitet formido ſub ho-
Quod ſceptrum vibrat: ferulæ q- multa ſupellex
Virgea: quod fallax ſcuticam præt- aluta.

TIRAQUELLUS.

4 *Apud Thurios.*] Diodorus Sic- lib. 12. in recenſione legum Char-dæ Thuriorum legiſlatoris.

1 Se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

v[illegible]atur, ut pueris cum primum adoleſcerent, magiſtros *Stipendia profeſſoribus conſtituta.*
ftliorum, doctos ætate & uſu in primo tyrocinio publi-
campenſa præficerent. Utque plures unius curæ & diſ-
c[illegible]linæ mandarentur, qui magiſter eſſet & comes, ſicut
dThuſcis & Maſſilienſibus traditur. Idem apud Iberos *Thuſci. Maſſilienſes. Iberi.*
[1] [illegible]rtorius fecit, ut magiſtris ſcientiſſimis, qui artes doce- *Sertorius.*
rat liberales, ingenuoſque educarent, ſtipendium de pu-
b[illegible]co daret. [2] Alexander Macedo multis millibus puero- *Alexander.*
rn ex Perſide magiſtros dedit, qui Græca inſtituta, mo-
ri, militaremque diſciplinam præciperent. Quod [3] de *Veſpaſianus.*
Vſpaſiano proditum eſt, ut Græcis Latiniſque rhetori-
b[illegible] annua centena daret: & de [4] Antonino Pio, qui rhe- *Antoninus Pius.*
tribus per omnes provincias annua ſalaria conſtituit.
[5] [illegible]rajanus quoque adoleſcentes ad quinque millia bonæ *Trajanus.*
irolis, ex omni imperio ſelectos, publice ali, & parentis
a[illegible]ctu paribus diſciplinis erudiri curavit, [6] ex præcepto
L[illegible]curgi, qui ingenuis adoleſcentibus virum præeſſe vo-
l[illegible]t peritum ac vigilantem, ex his qui ſummi eliguntur
[illegible]giſtratus, quem pædonomum nuncupavit. Perſarum *Pædonomus.*
vo pueri non literas, quemadmodum conſuetudo fert, *Perſæ.*
ſc juſtum ab iniquo ſecernere, & qua pœna improbus *Regum pueri apud Ægyptios.*
hno dignus, qui pace vel bello bonus, & quæ ſit turpis
&honeſti diſtinctio, in ſcholis ediſcebant. [7] Ægyptii geo-
ntriam & arithmeticam: puerum vero regium magicas *Magica ars.*
ars edocebant in primis, tanquam ſtudia ſanctiora. Ea
em erat divinorum ſcientia, qua imbui regum filios vo-
luere,

Sertorius.] Plutarchus in vita illi[illegible]

Alexander Macedo.] Plutarch. in vi[illegible]llius. *Triginta*, inquit, *puerorum Perum millibus delectis, eos Græca-rudiſciplina inſtrui, Et Macedonico m armorum uſibus verſari præcepta, coluribus ad eam rem magiſtris inſtru-ct.* Quod & poſtea iterum repetit.

De Veſpaſiano.] Suetonius in vita ill[illegible] cap. 18.

Antonino Pio.] Julius Capitol. in viillius.

5 *Trajanus.*] Id ubi ſcriptum ſit neſcio, neque enim Aurelius Victor, neque Eutropius, neque Paulus Oroſius quicquam dicunt. Dion autem ſtatim poſt principium vitæ illius ſcribit *illum civitatibus Italiæ multa largitum fuiſſe ad educationem liberorum, in quos magna beneficia contulit*, nec aliter declarat.

6 *Ex præcepto Lycurgi.*] Plutarch. in Lycurgo.

7 *Ægyptii.*] Diodorus Siculus l. 2. cap. 3. paulo ante fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

luere, quoniam ad magnæ Fortunæ cultum ingenia ci-
Reges Perſarum. taret. [1] Qui mos Perſarum regum frequens fuit, ut m[a]gi-
cis artibus imbuerentur. [2] Spartanæ vero virgines in-
Spartanæ virgines. dum adultæ, in diſcorum jactu, curſibus & palæſtra e[xer]-
centur omnes nudæ: quod ſtudium à Laconibus, qui ſu-
Gymnaſia. mi palæſtritæ fuerunt, excolebatur in primis: [3] id quod
Plato non improbavit, cenſuitque ut non modo pueræ,
ſed & anus luctarentur cum viris, ut patientes labori,
facile res arduas ſubirent: quorum ſtudio in poſterum i-
Palæſtræ. Græci. eo affecti ſunt, ut gymnaſia & palæſtras, quibus tota Græ-
cia dedita erat, ita occupaſſe animos tradant, ut pro fo[rti]-
Pythagoræorum diſcipulorum ſilentium bus militibus ſe bonos palæſtritas & athletas dici po[tius]
exoptarint. [4] Apud Pythagoræos diſcipuli, licet diſcip[lin]is
imbuantur bonis, illis tamen annis quinque obſtinat[o ſi]-
lentio tacendum erat: quippe primum rudimentum [er]at
tacere & meditari. [5] Cretenſium pueros cogebant m[agi]-
Cretenſes. ſtri in primis leges, mox deorum hymnos, atque egre[gia]
ducum facta modulatis vocibus mandare memoriæ. [6] Ad
Siginni. Siginnos, qui Perſice vivunt, quadrigas agitare, erat p[opu]-
Romanorum pudor. lare ſtudium. Nondum enim adulta virgo quadrigas [re]-
ctere & circumagere magna facilitate callebat, qui[bus]
Arithmeticam diſcebant pueri Romani, & quare. hoc erat privilegio datum, ut quem vellet ex juventut[e]
virum deligere liceret. [7] Tanta porro Romanæ verec[un]-
diæ obſervatio & morum exempla fuere, ut nec pa[ter]
cum filio pubere, nec ſocer cum genero lavaret: nud[os]-
que conſpicere parentes, ducerent nefas. Hoc tamen [in]
memoriam inſigne eſt, quod quamvis pueri tam caſtig[atæ]
diſciplinæ forent, ut omnis eſſet vita plena gravitatis: [o]-
culi

1 *Qui mos Perſarum.*] Plato lib. de repub. & ex eo Apulejus Apol. 1.

2 *Spartanæ vero virgines.*] Xenophon in republ. Lacedæmoniorum. Plutarch. in vita Lycurgi. & in Apoph. Laconicis. Propertius libro Elegiar. 3. Et Ovidius in epiſtola Paridis ad Helenam, & late diximus in ll. Connubialib. lib. l. 4. n. 29. incip. *ego vero.*

3 *Id quod Plato.*] Scilicet lib. 6 ll. & lib. 3. de rep.

4 *Apud Pythagoræos.*] Laërtius vita illius. Plutarchus in libro de [cu]rioſitate Philoſtratus in vita Apo[llo]nii lib. 1.

5 *Cretenſium.*] Strabo lib. 10. & [Æ]lianus de varia hiſtoria, lib. 2.

6 *Apud Siginnos.*] Strabo lib. 11

7 *Tanta.*] Valerius Max. lib. 2. c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cum tamen ediſcere, & computationibus dare operam, in ſu fuit Romæ non improbando, tanquam inde redundet ingenii ratio exactiſſima. In quo id fuit animadverſu, ſolos [1] Thraces ad quatuor uſque numerare didiciſſe, [2] Græcos & Barbaros ad decem. [3] Albani vero ultra centu computare non noverunt. Mirumque prodi, [4] Meletiam adeo vecordem fuiſſe, ut vix toto ingenii captu ad qnque numerare diſceret. [5] Veteres vero Romanorum ulh centum millia numerare neſciviſſe, multi aſſeverant. Tm ſaltationis genera, [6] & motus Ionicos Romanam juvetutem ediſcere, quandoque in uſu fuiſſe. [7] Siquidem Ices pſallendi normam, & molles ſaltus primi inveniſſe truntur. [8] Itaque ingenuos pueros, etiam ſenatorum fis, ſchola egreſſos, ad ludum ſaltatorium frequentes cmeare, & cum crotalis nervorumque & tibiarum cantils ad numerum [9] certo motu pſallere, antiquæ diſciplinæ

Thracum numerus. Græcorum. Barbarorum. Albanorum. Meletidis ſtupiditas. Romani. Iones. Ludus ſaltatorius.

Thraces.] Ariſtoteles problem. lib 5. cap. 3. in fine.

Græcos & Barbaros ad decem.] Videſum Ariſtotelem in eod. loco.

Albani.] Strabo lib. 11.

Meletidem.] *Melitidem* legendum exenodoto in Collectaneis, quo locraſtat illud Proverb. μωρότερος Μιτίδου, de quo Eraſmus Chiliad. 4. cc. 4. cap. 69.

Veteres vero Romanorum.] Plinius lib 3. cap. 10. in princ. *Non erant*, init, *apud antiquos* (de Romanis loqus) *ultra centum millia. Itaque & ho multiplicantur hæc, ut decies centemillia aut ſæpius dicantur.*

Et motus Ionicos.] Horat. lib. 3. Cminum Ode 6.

lotus doceri gaudet Ionicos
latura virgo. ——

COLERUS.

t motus Ionicos.] Id eſt, molles: t quod Ionum mores & ſaltationlaſciviores & teneriores petulantieſque erant: tum quod, ſi id è propinqua placet, nec in Aſiam navigari, Siculi ſaltationem quandam ut reor, blandam & voluptuariam, in honorem Dianæ celebrabant, Ionicam vocatam. Pollux: τὸ δὲ Ἰωνικὸν ἀρτέμιδι ὠρχοῦντο Σικελιῶται μάλιστα. Turneb. lib. 4. Adverſ. cap. 21.

TIRAQUELLUS.

7 *Siquidem Iones.*] Acron & Porphyrion interpretes Horatii in eum locum.

8 *Itaque ingenuos pueros.*] Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 14. ex oratione Scipionis Africani contra legem Judiciariam Tiberii Gracchi.

COLERUS.

9 *Certo motu pſallere.*] Salluſt. de bello Catilin. & Macrob. alicubi illud de Sempronia explicat. De *Saltationibus* ſcripſerunt Plato, Homerus, Xenophon, Strabo, Herodotus, Plutarchus, Galenus, Lucianus, Pylades, Pollux, Athenæus, Jul. Scaliger lib. 1. de re poët. & alii.

1 *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

næ fuit. [1] Quod apud Græcos, [2] Perſas [3] atque Indos, dig[n]
laude & exquiſitæ artis fuiſſe, Homero teſte probatur, qui
inter cætera ludicra liberalia ſaltationem ponit. [4] Quip[pe]
Perſæ. ſaltare habent Perſæ & equitare præcipuum. [5] Lacedæmo-
Lacedæmonii. nii quoque ſaltationem tanquam ad bella utilem, ut g[ra]du
compoſito incederent, inter quotidianas diſciplinas hu[bu]-
ere. Et ut concinna fieret motio in congrediendis h[ostibus]-
Epaminundas. bus, pueri nudi ſaltare didicerunt. Quare [6] Epaminu[nd]as
& ſaltaſſe & cantaſſe dicitur probe. Quas etiam per ge[ne]-
Modi & ſaltandi genera. ra & modos diſtinxere: [7] ut podiſmus, & [8] Xiphiſmus [...]-
dus, [9] comus & [10] tetracomus in hoſtium congreſſu fier[ent].
[11] Aſcoliaſmus vero Baccho dicatus erat, ubi in the[atro]
ſier

TIRAQUELLUS.

1 *Quod apud Græcos.*] Homeri teſtimonio quem hic citat, loco tamen non deſignato, ſed is locus eſt Odyſ. lib. 8.

Ἀλλ᾽ ἄγε Φαιήκων βητάρμονες ὅσοι ἄρισοι
Παίσατε, ὥς χ᾽ ὁ ξεῖνος ἐνίσπῃ οἷσι φίλοισιν
Οἴκαδε νοστήσας, ὅσον περιγινόμεθ᾽ ἄλλων
Ναυτιλίῃ καὶ ποσὶ, καὶ ὀρχέστυϊ, καὶ ἀοιδῇ.

Et id quoque videre poteris in Xenophonte in convivio.

2 *Perſas.*] Vide Lucianum in lib. de ſaltatione, & Athenæum libro 14. cap. 12. & alibi.

3 *Atque Indos.*] Lucianus in libro περὶ ὀρχήσεως, id eſt, de ſaltat. ſcribit *Indos poſteaquam mane è ſtrato ſurrexerint, Solem, non ut alii, verum ad Orientem converſos ſaltatione tunc conſalutare & venerari.* Hos autem Dionyſius Bacchus ſaltationem docuit, quæ apud Græcos *Cordaca* ſive κόρδαξ appellatur, ut ſcribit Arrianus Geſtorum Alexandri lib. 8.

4 *Quippe ſaltare.*] Vide Lucianum ubi ſupra.

5 *Lacedæmonii.*] Quintil. l. 1. c. 19. Et Lucianus in libro περὶ ὀρχήσεως de ſaltatione. Athenæus l. 14. cap. 13.

6 *Epaminundas.*] Probus Æmilius in vita illius. Et vide Athenæum [...] c. 15. eodemque ultimo. Adde [...] & Socrates ſaltaſſe legitur apud Xe[no]phontem in convivio, & Athen[æum] lib. 1. cap. 16.

7 *Ut podiſmus.*] Vide Pollucem [A]thenæum, Lucianum. Aliud ta[men] eſſe *Podiſmum*, tradit Vegetius [de re] militari lib. 3. cap. 15.

8 *Siphiſmus.*] Legendum eſt *Xi[phiſ]mus* ex Athenæo lib. 14. cap. 12. & [Pol]luce lib. 4. cap. 14. ubi hunc dici[-] ctum quod gladiis perageretur, [...] hujuſmodi ſaltatione, & quom[odo] fieret, declarat Xenophon l. 6. de [...] minoris expeditione poſt princ.

9 *Comus.*] Pollux ubi ſupra. ub[i di]cit hanc delicatam quandam ſalta[tio]nem corpus emollientem. & Ph[ilo]ſtratus in 3. Imagine.

10 *Tetracomus.*] Pollux in eoden[...] co, ubi dicit hunc Herculi eſſe ſacr[um]. Sed miror cur Alexander omiſerit [...] *comum*, cujus & ipſe Pollux memi[nit], dicitque eam ſuaviorem eſſe.

11 *Aſcoliaſmus.*] Pollux lib. 9. ca[p.] *In Aſcoliaſmo*, inquit, (Græce quid[...], ſed in hanc ſententiam) *uno ſuble[vato] pede ſaltare oportet, quod* ἀσκολιασ[μὸν] *vocaverunt.* Et paulo poſt ἀσκολια[σμὸς] *quoque vocatur, utri vacuo, ſed ſp[iritu] inflato, & inuncto inſilire, ut propte[r] guen[...]*

ſuer utres obunctos uno pede ſaltant: [1] Colabriſmus, [2] halicus, [3] Bactriaſmus, Strobilus, Apocinus, & Apoſi, aliaque ſaltationum genera, diverſo quæque geſtu & modo erant in quotidiano magis uſu frequentia. Ea tam ſaltatio non ubique & paſſim, ſed in tempeſtivo convio deliciarum cauſa ſiquando præſtabatur, laudi fuit. Cippe cantus & ſaltatio, [4] Homero teſte, convivii appdices ſunt, modeſta tamen, non impudens, qualis fuit [5] ippoclidis, qui apud Cliſthenem futurum ſocerum, dn intempeſtive ſaltat & geſticulatur, illum deſaltaſſe mrimonium Cliſthenes dixit. [6] Appius quoque Claudius vitriumphalis, & [7] Gabinius, [8] M. Cæcilius & Licinius Craſ-

Hippoclidis deſaltatio.

guum laberentur. Et ad hoc genus ſaitionis alludens Virgilius libro 2. Geg.

ollibus in pratis unctos ſaliere per utres.

Qn locum omnes interpretes non inlexiſſe videntur. * Sed & de hoc quue Heſiodi interpres in opere cui titus eſt Ἔργα κὴ ἡμέραι. Et interpretetriſtophanis, Suidas & Theophilu

COLERUS.

De quo, ni fallor, aliquid habes ap Scaligerum Annotat. in Feſt.

TIRAQUELLUS.

Colabriſmus.] Pollux dicto lib. 4. ca 14. poſt princip. ubi dicit, hanc ſationem eſſe *Thraciam* & *Caricam*. Anæus autem lib. 14. cap. 12. hunc vo *Calabriſmum.*

Phalicus.] In eodem loco Pollucisbi dicit & hanc in honorem Bacchieri.

Bactriaſmus.] Idem Pollux inibi, ube hanc & *Apocinum* & *Apoſiſim*, deibus continenter loquitur Alexanr, dicit eſſe *laſcivas ſaltationum ſpes per lumborum circumvolutionem.* Anæus autem lib. 14. cap. 12. auctate Nemeſis Cephiſodori in Amonibus & Ariſtophanis in Centa tradit *Apocinum* poſtea *Mactrocina* fuiſſe vocatum. Idque genus ſaltationis mulieres ſaltaſſe. Poſteaque hanc ipſam ſaltationem inter ridiculas poſuit. De *Strobilo* autem Pollux & Athenæus ubi ſupra. Sed & in illis locis alias multas ſaltationum ſpecies videbis, ex quibus & Cælius Rhodiginus multas accepit lib. 5. cap. 4. Quibus adde & *Tytium*, cujus meminit Quintilianus lib. 11. c. 3. ubi de pronunciatione tradit. Et nos multa de ſaltationis laude ac vituperio diximus in Commentariis Nobilitatis cap. 34. num. 22. incip. *quod autem de ſaltatoribus*, & multis ſeq. Sed & tu vide Lucianum in libro de ſaltatione.

4 *Homero teſte.*] Libro 8. Odyſſeæ, loco ſupra citato.

5 *Hippoclidis.*] Id Herodoti eſt in Erato, & diximus d. cap. 34. num. 30. incip. id quod etiam.

6 *Appius quoque Claudius.*] Macrobius lib. 3. Satur. cap. 14. ad fin.

7 *Gabinius.*] Macrob. eodem loco.

8 *M. Cæcilius.*] Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 14. qui & ob id ſcribit Catonem Cenſorium Spatiatorem & Feſcennium vocaſſe, niſi potius hic ſcribendum ſit *M. Cælius* *, quod magis credo ex eod. cap. ad finem.

COLERUS.

* Quod apud Gellium quoque & alios non raro accidit, ut pro Cælio Cæcilius ſcriberetur, & è contra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Fidibus diſcebant veteres. [1] Craſſus optime ſaltare gloriæ duxerunt: ſicut fidibus ſo re. [2] Diſcebant enim fidibus antiqui apud magiſtros & tifices. Nam Decius Sylla optime cantaſſe dicitur, & [3] C to Cenſorius ſimpliciter cantare, non ſervile duxit op

Muſicæ honos. [4] In tantumque honoris culmen apud veteres muſica p ceſſit, ut illam ſacris & publicis cæremoniis adhibere, cum in deorum pulvinaribus & epulis magiſtratuum fi præcinerent. [5] Et apud Græcos iidem muſici vates & ſa

Lyra poſt cœnam. entes erant. Apud quos poſt cœnam circumferebatur ly, quam cum recuſaſſet [6] Themiſtocles, eſt indoctior ha

Themiſtocles. Cimon. Epaminundas. tus, [7] Cimonque & [8] Epaminundas, quod fidibus ſcire, antelati fuere. [9] Canebant enim veteres ad tibiam claror virorum laudes & virtutes, tametſi principibus hoc fu probro datum. Quare verbum [10] Philippi fertur in Alex drum, debere ipſum pudere, quod tam pulchre cane

Muſica vituperata à quibus. [11] Et Pyrrhus, an Caphias vel Python melior muſicus deretur, interrogatus, Polyperconta meliorem duc reſpondiſſe fertur. [12] Scipio tamen Æmylianus Romanæ

venti

TIRAQUELLUS.

1 *Licinius Craſſus.*] Macrobius ibid. in fin.

2 *Diſcebant enim fidibus.*] Quintilianus lib. 1. c. 17. de Muſica loquens. Ariſtophanes autem non uno lib. ſic inſtitui pueros antiquitus ſolitos eſſe demonſtrat. Et apud Menandrum in Hypobolimæo, ſenex qui repoſcenti filium patri, rationem impendiorum, quam in educationem contulerat, opponens, ſe pſaltis & Geometris multa dicit dediſſe.

3 *Cato Cenſorius.*] Vide Plutarchum in vita ipſius, & ipſum Catonem de re Ruſtica.

4 *In tantumque.*] Multi de laudibus Muſices ſcripſerunt, & inter cæteros Polybius lib. 4. Quintilianus lib. 1. cap. 17. Athenæus lib. 14. cap. 10. & ſeq. & alii multi, quos tibi congeſſi in noſtris commentariis Nobilitatis cap. 34. n. 10. incip. *non quod Muſicam.*

5 *Et apud Græcos.*] Quintilian. d. l. 1. cap. 17. in princip.

6 *Themiſtocles.*] Cicero, & Quintilianus lib. 1. cap. 17. Vid noſtro Repertorio.

7 *Cimonque.*] Probus Æmyliu ejus vita nihil de hac re dicit. Plut autem in vita ejuſdem ſcribit Ste broti Thaſii auctoritate, cum n muſicam didiciſſe, neque aliam beralibus diſciplinam, quibus C navare operam conſueverant.

8 *Epaminundas.*] Probus Æm in vita ipſius, & dictum eſt ſupr verbo, *Epaminundas.*

9 *Canebant.*] Quintilianus d cap. 17. non longe à princ. vide alios.

10 *Philippi.*] Vide quæ ſcri Commentariis noſtris Nobilita 34. num. 11. incip. *ſed in hac re,*

11 *Et Pyrrhus.*] Plutarchus i ipſius Pyrrhi.

12 *Scipio tamen Æmylianus.*] Macrobium lib. Satur. 3. cap. 14.

1 C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

v.tuti, quod in ludum hiſtrionum ingenui pueri venirent, &cum ſambuco & pſalterio canerent & pſallerent: & [3] icero Gabinio conſulari ſtudium ſaltandi ut probrum o'ectavit. [2] Domitianus quoque in cenſura civem Romanm ſenatu movit, quod choreis plus nimio indulgeret. I.quod [3] Ægyptiis ſevera fuit lege inhibitum, apud quos p.ri nec palæſtræ vacant, nec muſicæ. [4] Quod de Alcib.de proditur, qui muſicam tanquam ingenuo indignam, oo proſequutus fuit. [5] Contra Pythagoræi, nam tanti muſim fecere, ut excitarentur ad lyram, & quietem capturi, ſo invitarentur. Inter puerilia vero rudimenta, haſtilia j.ere, ſudem torquere, equum agitare, arma tractare, Imanæ juventutis peculiare fuit. [6] Cur autem citius fœmis, ſerius vero maſculis inderent nomina, credo propea viſum, quia fœminas cito pubertatem aſſequi comptum eſt. Ideo veteri lege cavetur, ut mulieres duodecio, mares vero quartodecimo anno ætatis, pubertatem a:qui cenſerentur. Eo enim tempore jura publica maſculipubertatem definiere.

Muſica laudata.

Exercitamenta puerorum.

Fœminis cur citius quam maſculis inderentur nomina.

Cicero.] In Oratione contra Piſem.

Domitianus.] Suet. in vita illius c.13.

Ægyptiis.] Diodorus Siculus de Hoquens lib.2. cap.3. *Palæſtræ,* ait, *a Muſicæ non vacant, exiſtimantes qidianum illius exercitium inutile eſſe Oericuloſum, ex eoque breviores viros ej. Muſicam autem non ſolum inutile ſed nocivam dicebant, tanquam viron animos effœminantem.*

Quod de Alcibiade.] Gellius lib. I cap.17. *Alcibiades,* inquit, *Athemſis, cum apud avunculum Periclem p. artibus ac diſciplinis liberalibus e.iretur, & arcerſi Pericles Antigenid tibicinem juſſiſſet, ut eum canere tib., quod honeſtiſſimum tum videbatur, d.ret, traditas ſibi tibias cum ad os adhibuiſſet, inflaſſetque, pudefactus oris deformitate, abjecit infregitque. Ea res cum increbuiſſet, omnium Athenienſium conſenſu, diſciplina tibiis canendi deſerta eſt.* Id quod dicit ſcriptum eſſe in Commentario Pamphilæ 29. Quamquam Duris in libro de Euripide & Sophocle apud Athenæum l.4. & ultimo, dicit ipſum Alcibiadem tibiarum artem non ex vulgari quovis magiſtro, ſed ex Panoſino, qui celeberrimus tunc erat, didiciſſe. Vide Plutarchum in vita illius.

5 *Contra Pythagoræi.*] Quintilianus lib.9. cap.4. quod de compoſitione eſt non adeo longe à princip.

6 *Cur autem citius.*] Hic omnino vide quæ ſcripſimus in noſtris ll. Connubialib. l. 6. num. 38. incip. *& ideo quamvis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXVI.

An inter auguria ſternutamenta ſint, & offenſiones pedum, & quæ illorum prædictio fuerit.

ESSE inter auguria ſternutamenta & offenſiones p[1]edum, in naturali hiſtoria [1] Plinius notavit, quæ ſyn bola dicta ſunt. Plerique contra: nam ſturnutamenta no facere auſpicium cenſent: ſed cum captatis auguriis ſupe veniunt, illa rata facere, ſive boni prænuncia ſint, ſiv mali: qualiaque prædicta, prævisaque fuerant, affirma & probare ſermonis veritatem putaverunt, [2] Homeri e: emplo, qui Penelope malum procis futurum ab Ulyſ referente, Telemachum facit ſternutaſſe. [3] Et Xen phonte ad milites concionante, ſub idem tempus ſtern tans quidam, omen fecit feliciſſimum, ita ut tòtius du militiæ crearetur. [4] Themiſtocle vero ad aras ſacrificant à dextra ſternutans homo augurium fecit, quo præcip captivi immolarentur. [5] Hippiæ quoque dum ſternuta excuſſus dens, magnum augurium fecit calamitatis futura Inde [6] apud veteres incuſſa fuit religio in ſternutament bonu

TIRAQUELLUS.

1 *Plinius.*] Libro ſecundo, cap.7. & iterum lib.28. cap.2.

2 *Homeri exemplo.*] Lib.17. Odyſ. cujus in eam rem hi verſus ſunt non longe à fine ejus libri.

Ὥς φάτο, Τηλέμαχος δὲ μέγ' ἔπταρεν. ἀμφὶ δὲ δῶμα
Σμερδαλέον κανάχησε. γέλασσε δὲ Πηνελόπεια
Αἶψα δ' ἄρ Εὔμαιον. ἔπεα πτερόεντα προσηύδα,
Ἔρχεό μοι τὸν ξεῖνον ἐναντίον ὧδε κάλεσον
Οὐχ ὁράᾳς ὅ μοι υἱὸς ἐπέπταρε πᾶσιν ἔπεσιν.

3 *Et Xenophonte.*] Ex ipſo Xenophonte, vide lib.6.

4 *Themiſtocle.*] Plutarchus in vita illius. Sed tu interim vide illud Catulli epigr.42. de Acme & Septimio.

Hoc ut dixit, amor ſiniſtra, ut ante
Dextra, ſternuit approbatione.

Quos verſus alii ſic diſtinguunt,

—— *Amor ſiniſtra, ut ante*
Dextram ſternuit approbationem.

Et ſequitur,

Nunc ab auſpicio bono profecti
Mutuis animis amant, amantur.

5 *Hippiæ quoque.*] Herodotus l.6

6 *Apud veteres.*] Plinius lib. 2 cap. 2. Et Apulejus Metam. lib. A de & veteres ipſos exiſtimaſſe ſtern tamentum medium quoddam ome eſſe, quo ſcilicet nunc boni aliqui nunc mali portenderetur, ut annot runt interpretes Theocriti in eum l cum ex Talyſiis,

Σιμιχίδᾳ μὲν ἔρωτες ἐπέπταρον, ἦ
ὁ δειλὸς
Τόσσον ἐρῇ Μυρτοῦς, ὅσον εἴαρος αἴ
ἔραντι

Hucq

bnum omen & ſalutem precari: quod [1] Tiberium Cæ-rem mirifice exegiſſe dicunt, ut ſi quid infandi dirique, mineat, ea precatione & ſalute avertatur. [2] Ariſtoteles tem, quod è capite hominis tanquam ex arce ducunt o-ginem, quæ pars divina, & ſanctior homini eſt, pro-erea prodeuntem inde ſpiritum, tanquam ſignum augu-le & divinum numen nos venerari decere cenſuit. [3] Ea idem apud eos qui iſta perveſtigare adorti ſunt, miræ ſervationis fuere. nam ſi eſſent matutina, nefanda o-inari, & rei inceptandæ irritos conatus facere: ſi vero eridiana, firmiſſimi auſpicii eſſe, præcipue à dextris, ar-trati ſunt. Sæpe tamen [4] ſymbolum veritatis, & pro-oſticum liberationis facere ab inſidiarum metu voluere. Fuitque animadverſum, inter epulas medio accubitu, ernutamento revocari ferculum: ſi non poſtea guſtetur quid, inter dira, & certiſſimo exitio haberi. Sed tametſi le ſternutamento variata opinio ſit, [7] offenſiones tamen pedum

Salutem precari in ſternutamentis.

Obſervatio ominis ex ſternutatione.

cque etiam ſpectat illud ipſius Theo-ti in Epitha. Helenes.

Ὄλβιε γάμβρ' ἀγαθός τις ἐπέπταρεν ἐρχομένω τοι
Ἐς σπάρτην.

illud quoque Propertii l. 2. eleg. 3. l 2. ſecundum edit. Scaligeri:

Nunc tibi naſcenti primis (mea vita) diebus
Aridus argutum ſternuit omen amor.

1 *Tyberium Cæſarem.*] Plinius d. . 28. cap. 2.

2 *Ariſtoteles.*] Problem. ſectio. 33. p. 7. & 9.

3 *Ea quidem.*] Hæc & ipſius Ariſto-is ſunt ejuſdem ſectionis cap. 11. ejus rei rationem reddit.

4 *Symbolum veritatis.*] Albertus gnus ubi tradit, *Augurum ſcientia tineri, ſternutamentum eſſe veritatis num, & liberationis Prognoſticon ab ſidiarum diſcriminibus.*

5 *Fuitque animadverſum.*] Plinius to lib. 28. cap. 2.

6 *De ſternutamento.*] Vide Cicero-m lib. 2. de Divinatione. Cujus hæc verba ſunt, *Quæ ſi ſuſcipiamus, pedis offenſio nobis, & abruptio corrigiæ, & ſternumenta erunt obſervanda.* & Plin. lib. 2. cap. 7. *Ecce fulgurum monitus, oraculorum præſcita, aruſpicum prædicta, atque etiam parva dicta in auguriis ſternutamenta, & offenſiones pedum.*

7 *Offenſiones tamen pedum.*] Cicero & Plinius locis proxime citatis, & præterea Plutarchus in Demetrio & in Craſſo, & in Tiberio Graccho. Et Val. Max. l. 1. c. 4. ubi de ipſo Graccho loquitur. Et Tibullus lib. 1. eleg. 3.

O quoties ingreſſus iter, mihi triſtia dixi
Offenſum in porta ſigna dediſſe pedem.

Et Ovidius in epiſtol. Laodamiæ ad Proteſilaum,

Hunc fateor volui revocare, animuſque ferebat:
Subſtitit auſpicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis
Pes tuus offenſo limine ſigna dedit.
Ut vidi, ingemui, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Omen ex pedum offenſione.

pedum infauſti ſemper ominis fuiſſe, ac portenti & prodigii mali, vulgo proditum eſt. [1] C. Gracchus qua die civili ſeditione oppreſſus fuit, domo egrediens, ita pedem limen offendit, ut non parva vis ſanguinis efflueret. [2] Neroni quoque in expeditionem Alexandrinam profectu, lacinia ſurgenti adhæſit.[3] Craſſi etiam filius contra Parthos proditurus in aciem, ita pedem offendit, ut humi proſtratus concideret: quos omnes vehementi diſcrimine, immani ſtrage oppreſſos, atque indigniſſimam fortunam expertos, ſatis conſtat. Patentque abunde exempla, quæ ſingula exequi longum eſſet. Illud tamen annotare ſuccurrit, adeo Romanos olim in magnis minimiſque rebus auſpiciorum eventus atque omina obſervare ſolitos, ut ab inceptandis proſequendiſque negociis levi ſuſpicione auguriorum, velut triſtia portenderent & magna infortunia facerent, avocarentur. Nec modo auſpicia, ſed ſacrificia, ludoſque ſolemnes ita obſervarunt, ut ob minimas ſæpe cauſas illos inſtaurarent & reficerent. Sacrorum vero cæremonias tam ſancte coluerunt, ut ex levi offenſione idem ſacrificium trigeſies inſtauratum, & denuo ſæpius procuratum fuerit.

1 *C. Gracchus.*] Imo Tiberius ejus frater ex Plutarcho & Valerio ubi ſupra.

2 *Neroni.*] Suet. in vita ipſius c.

3 *Craſſi.*] Plutarch. in Craſſo, qu & ſupra citavimus.

CAPUT XXVII.

Quæ poteſtas proconſulis foret, quive erant proconſules, & idem juris quod conſules haberent.

QUoties inſtantibus curis mihi animus laxatus fuit, ſæpenumero quæſivi quæ poteſtas proconſulum foret, illorum quibus finito conſulatu, prorogatum eſſet imperium. Et dum quæro, ab auctoribus traditum memoratumque inveni, quod ubi [1] finito magiſtratu annuo, ni ex-

TIRAQUELLUS.

1 *Finito magiſtratu annuo.*] Livius 1. Decadis libro 8. & ſæpe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

expliret conſulem provincia decedere: illi, ne ſine honoreſſet, imperium ſæpe prorogari, ut eam provinciam proconſul, non ut conſul adminiſtraret. Continuabat pro- *Proconſul.* rogatque illi ſenatus imperium, nonnunquam populus ſin ſenatu, ex auctoritate tribunorum plebis. Nam ſi in decernenda provincia ſenatus averſaretur, [1] tribunus ad populum ferebat, plebsque ſciſcebat, & ex ſcitu plebis & ſuffragatione populi proconſulatum decernebat, idque qud à populo ſcitum erat, ratum firmumque manebat. H ergo à populo vel ſenatu prorogabatur ſæpe imperiu ad ſex menſes, modo ad annum, aut donec debellati hces, vel revocati à ſenatu forent, prout ex republica eſ videbatur. [2] Publius enim Philo conſul narratur prim cui prorogatum imperium fuiſſet, & ex eo proconſure officium cœpit pro munere dari. [3] Scipioni deinde Aricano in Aphricam profecto, ne finito conſulatu, inmmodo reipublicæ provincia decederet, imperium cſulare, donec debellatum eſſet, prorogatum fuit. Nnunquam ſtantibus conſulibus, ſi qui in provincia tuultus aut motus orirentur, pluresque provinciæ oportet præeſſe: novos proconſules ſenatus, nunc iiſdem mc aliis decretis provinciis creavit, ipſiſque plerunque leiones & exercitus commiſit & mandavit: [4] poteratque nn modo conſuli, ſed prætori proconſulare munus dari: ſit exemplis pluribus extat. Sempronio enim Gracccho, & Quinto Fabio Maximo conſulibus, quum Hannibal Ita-

Tribunus.]Nam & Sulpitius Tribus plebis Marium proconſulem ccra Mithridatem declaravit apud Parchum in vita ipſius Marii.

Publius enim Philo.]Livius 1. Dec lib. 8.

MERCERUS.

P. enim Philo, &c.] Cave putes P. llonem primum proconſulem fuiſſ Is fuit *T. Quintius.* Livius lib. 3. *um Conſulem* (A. Poſthumium) *Ros manere ad conſcribendos omnes qui na ferre poſſent optimum viſum eſt, Proconſulem T. Quinctium ſubſidio caſtris cum ſociali exercitu mitti.* Tameu à Philone quaſi ordinarius cœpit eſſe Proconſulatus. Certe frequentior ab eo cœpit eſſe.

TIRAQUELLUS.

3 *Scipioni.*] Idem 3. Decad. lib. 10. poſt princ. P. (inquit) *Scipioni non temporis, ſed rei gerendæ fine, donec debellatum in Africa foret, prorogatum imperium eſt.*

4 *Poteratque non modo.*]Quod patet exemplo ſequenti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Italiam omni clade belli pervaſtaſſet, [1] Claudius Marce lus ex prætore proconſul deſignatus, vires Hannibal multis præliis ita fregit, & comminuit ut facile vinci poſ documentum daret. Quin & illud animadverſum eſt, ea dem legiones atque exercitus quibus antea conſules pra fuiſſent, ipſis proconſulibus prorogato imperio demandar vel novos comparari contra repentinos motus, quibu hoſtibus obviam ire, & magnis opibus rem gerere po ſent. [2] Habebatque proconſul proconſulatus inſignia ea dem, quæ & conſulatus. Nam & lictores, faſces, ſecu res, prætextam, curulemque ſellam in provincia ſibi de creta velut conſul retinebat, quibus inſignibus pro imper majeſtate, proque ſplendore dignitatis conſpicuus erat [3] niſi eam adiret provinciam, in qua conſul præſens fore aut è provincia decedens, Romam adventaret. Tun enim finito honore, ſine imperio aut inſignibus erat. Pro conſuli enim [4] portam Romæ ingreſſo, minuebatur hono privatuſque [5] & ſine imperio cenſebatur. [6] Neque enin proconſulem habere imperium, ubi una eſſet conſul, con ſentaneum erat, [7] niſi par illi imperium delegatum fuiſſet Tunc enim & conſularia ornamenta, & poteſtas utriqu erat par. Hoc tamen intererat, quod proconſules au [8] proprætores auſpicia non habebant: quippe inauſpicat erant

Proconſulis inſignia.

Proconſul & proprætor auſpicia non habebant.

1 *Claudius Marcellus.*] Livius 3. Decadis libro item 3.

2 *Habebatque Proconſul.*] Vide tamen infra per totum hoc cap.

3 *Niſi eam adiret provinciam.*] Vide infra.

4 *Portam Romæ ingreſſo.*] Id eſt, ex *l. ult. ff. de offic. proconſ.*

COLERUS.

5 *Et ſine imperio cenſebatur.*] Id eſt, Inſignibus magiſtratus privatur, & voluntaria Juriſdictione. Cujac. Novell. 95.

TIRAQUELLUS.

6 *Neque enim proconſulem.*] Ubi ſupra.

7 *Niſi par illi imperium.*] Vide infra.

MERCERUS.

8 *Proprætores auſpicia non habebant.*] Non ſatis bene hic Alex. Hæc res controverſa eſt inter Gruchium, qui omnes Proconſules, & Proprætores quibus bella gerenda committerentur, auſpicia habuiſſe contendit: & Sigonium, Qui non omnino quidem Gruchio repugnat, ſed ſolum negat auſpicia habuiſſe eos, qui ex privatis, ho eſt qui ante nec Prætores, nec Conſu les fuerant, adminiſtrationem tamen alicujus provinciæ, vel belli, decretam ſibi Tributis tantum comitiis accipie bant

ent, quum conſules prætoreſque auſpicia haberent nxima. Si tamen conſul in provinciam veniret, in qua pconſul degeret: ipſe ſine lictoribus & faſcibus conſuli cviam ire, & velut privatus equo deſcendere, & obſe-ɑium præbere debebat. [1] Quod vero æquatum imperium pconſuli una cum conſule fuerit, pluribus patet exemplis. Nam & cum T. Claudio conſule, qui Aphricam pro-ıciam ſortitus erat, P. Cornelii Scipionis, qui illam joconſul adminiſtrabat, æquatum imperium fuit. Et [3] quum urbs ab Hannibale admotis hoſtiliter legionibus jemeretur, metuſque de ſumma rerum eſſet, Q. Ful-ım proconſulem Capua profectum, ne ei minueretur nperium, quod urbem iniſſet, exæquato cum conſulibus nperio, urbi præfuiſſe legimus. In urbem tamen rever-ıs proconſul, poterat abſentibus conſulibus eorum vices rere, urbi præeſſe, ſenatum habere, comitia futuris con-libus indicere, [4] & ſi in provincia ſibi decreta quid umpho dignum geſſerat, etiam de victis hoſtibus trium-jare. [5] P. Philo proconſul, & cui prorogatum imperium ıpe fuit, Græcis in Campania debellatis, qui rupto im-rio deſciverant, de Palæpolitanis ſimul & Græcis trium-ıum egit. [6] Et Servilius proconſul de Cilicibus & Iſau-ı quod indomita ingenia debellaſſet, triumphaſſe fertur: ametſi proconſulem non gerere magiſtratum legiti-ıum, & ideo triumphare minimè poſſe, plerique aſſe-verent.

Æquatum imperium proconſuli cum conſule.

Proconſulum poteſtas in urbe conſulibus abſentibus.

Proconſulum triumphus.

ht. Itaque Proprætorum genus eddam conſtituit, eorum qui au-ſpicia non haberent, hoc eſt qui extra dinem in provinciam mitterentur ibutis comitiis.

TIRAQUELLUS.

1 *Quod vero æquatum.*] Probat ex-plis ſequent.

2 *Nam & cum T. Claudio.*] Livius 3. ecad. lib. 10.

3 *Et quum urbs ab Hannibale.*] Idem ſdem 3. Decad. lib. 6.

4 *Et ſi in provincia.*] Hoc patet ex-plis ſeq.

COLERUS.

Si in provincia ſibi decreta.] Sub Au-guſto tamen Provinciarum diviſio du-plex facta eſt. Aliæ populo datæ ſunt, aliæ Cæſari. In Provincias populi Pro-conſules mittebantur.

TIRAQUELLUS.

5 *P. Philo.*] Livius Decad. 1. lib. 8.

6 *Et Servilius.*] Sextus Ruffus in hiſtoria Romanorum, ubi de Silicia & Iſauria loquitur.

7 *Tametſi proconſulem.*] Vide alibi ſupra lib. 1. cap. 22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Proconſul ſine provincia.

verent. Fuit tamen animadverſum proconſulem ſine pro vincia nonnunquam, ut milites in officio haberet, & obſe quentes imperio, à ſenatu creatum, exercitui præfuiſſe [1] Qui etiam legatum & quæſtorem, quorum conſilio nit quibuſque adjutoribus & miniſtris tam in adminiſtrand provincia, quam gerendo bello uti poſſet, ſicut con ſul habebat.

Faſces proconſulum ſex tantum.

[2] Illud etiam non prætermiſerim, [3] proconſu ſex tantummodo faſcium inſignia præire, apud nonnullo ſcriptis mandatum fuiſſe, licet alii duodecim faſces licto reſque, & eadem inſignia honorum proconſuli ſicut con ſuli apparere argumentis aſſeverent. Quæ quidem inſ gnia [4] ſtatim atque urbem ingreſſus eſt, proconſul accipit

l. 1. & 2. ff. de off. præt. & legat. & l. obſervare. *eod. titul.*

[5] contentioſam vero juriſdictionem, niſi in decreta pro vincia non exercet: voluntariam autem, ubique: quipp manumitti apud eos tam liberi quam ſervi ubique poſſunt [6] apud legatum vero proconſulis, non poſſunt. [7] Hoc ta men intereſt, quod proconſul in decreta ſtatutaque ſi provincia jus tantum dicit: conſul vero, etiam extra pro

Conſul in quo à proconſule differat.

vinciam & ubique dicit: [8] quodque ante ſucceſſoris adve tum

1 *Qui etiam legatum.**] Proconſulem habuiſſe legatum, ut conſulem, intelligas ex infinitis locis Livii & præterea ex Cicerone in Oratio. in Vatini. Et Cornelio Tacito libro 12. ubi loquitur de Tarquinio Priſco legato Tauri proconſulis Africæ, & ex *l.* 2. & *l. obſervans.* §. *poſt hæc*, & *l. aliquando.* & *l. ſolet.* in princ. & §. *legatos.* & *l. meminiſſe.* §. 1. & *l. ſi quid erit.* & *l.* & *legati. ff. de offic. proconſ.* & *legat.* & *l. ſi quis forte.* §. *ſi quis comitum. ff. de pœnis.* & *l. cum prætor.* §. *is quoque. ff. de judic.*

COLERUS.

* Legatus in Provincias Cæſaris mittebatur: non populi, ut Proconſul.

TIRAQUELLUS.

2 *Illud etiam non prætermiſerim.*] Id eſt, ex *l. proconſ. ff. de offic. proconſ.*

MERCERUS.

3 *Proconſuli ſex tantummodo Faſcium.*] Hoc ex Appiano deſcripſit Alex. ig rus fortaſſe parum in ea re credend eſſe Appiano. Alii ex recentiori Proconſuli duodecim faſces, Prop tori tantum ſex tribuunt. Habita tem ratione temporum liberta Nam Auguſtus id aliqua ex parte i mutavit.

TIRAQUELLUS.

4 *Statim atque urbem ingreſſus.*] *egreſſus ex l.* 1. & 2. *ff.* eod. tit. vide Fl rentinum.

COLERUS.

Atque urbem ingreſſus eſt.] Quod gatus non poteſt, niſi in ipſa provi cia.

TIRAQUELLUS.

5 *Contentioſam vero.*] Ex *d. l.* 1. &

6 *Apud legatum vero proconſ.*] D.

7 *Hoc tamen intereſt.*] D. *l.* 1. eod.

8 *Quodque ante ſucceſſoris adv tum.*] *D. l. meminiſſe.* §. 1. eod. tit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tn, legatum dimittere non decebat proconſulem. Id dim, lege Julia repetundarum, vetabatur. Fuitque meoriæ proditum non conſulibus modo prorogato imperio tra tempus finiti honoris, proconſularem juriſdictionem iſſe: ſed & conſulem deſignatum, ante conſulatum pronſulare imperium geſſiſſe. Siquidem Nero Cæſar & i deſignati conſules ante initum honorem ſæpe proconlare imperium geſſere. [1] Et prætores prætura functi, & quæſtores poſt quæſturæ munus ex ſenatus decreto rovinciæ præfuere ultra præſcriptum, qui non prætores, it quæſtores, [3] ſed proprætores proquæſtoreſque dicti ominatique ſunt. Eundemque proprætorem & conſulis gatum fuiſſe ſimul: [4] quæſtoremque conſulis, pro præore provinciæ præfuiſſe, ibique inſignia prætoria, aut uæſtoria habuiſſe, multiplici exemplo probatum eſt. Illud

Proprætores.
Proquæſtores.

1 *Et prætores.*] Livius 3. Decad. l. 6. *Hetruriam*, inquit, *C. Calphurnius ſt Præturam prorogato in annum Impe- missus.* Et 4. Decad. lib. 1. *M. Vale- o Falconi, qui prætor priore anno fuerat, ampaniam provinciam habuerat, pro- gatum in annum imperium, uti propræ- r in Sardiniam trajiceret.*

2 *Et quæſtores.*] Vide infra, in ver- o, *proquæſtores.*

COLERUS.

3 *Sed proprætores proquæſtoreſque di- i.*] Interdum conjunctim etiam Pro- prætores legati dicebantur. Item, Præ- ores tantum.

TIRAQUELLUS.

Proprætores.] Ut patet ex illo Li- ii 4. Decad. lib. 1. & præterea ex Ci- erone lib. 2. de Divinat. Quam multi nni ſunt, cum bella à proconſulibus, x proprætoribus adminiſtrantur. Et n orat. de provinciis Conſul. *Res in Sardinia cum maſtrucatis Latrunculis à roprætore una cohorte auxiliaria geſta.* & Philip. 5. de Auguſto loquens, *Proprætorem facimus*, & in Epiſtolis ad Atticum lib. 8. & ipſo quoque Livio 3. Decad. lib. 3. ubi de Octavio *proprætore* Siciliæ, & de Cornelio Mammula *Proprætore* Sardiniæ, loquitur, & C. item Terentio *proprætore* Hetruriæ. & lib. 9. ubi de *proprætoribus* Tarenti, & Capuæ, & rurſum ubi de Cn. Octavio *proprætore* Sardiniæ. & Suetonio in Auguſto cap. 25. & Tacitus lib. 2. ubi de Latinio Paude *proprætore* Mœſiæ dicit.

Proquæſtoreſque.] Cæſar libro 5. belli Civilis. *Ipſe ait omnibus rebus diligentiſſime conſtitutis, liberis ſuis L. Cæſari, qui tum proquæſtor fuerat, commendatis, &c.* Et Cic. lib. 4. Acad. quæſt. *Cum Alexandriæ proquæſtor eſſem.* & in 2. in Verrem actio. *eum cui legatus & proquæſtor fuiſſet, & in invidiam ſuis maleficiis adduxit, &c.* Extantque ejuſdem Cic. epiſt. ad Apulejum *proquæſtorem* lib. epiſt. famil. 13. epiſt. 21. & ſeq. Sed & adde prolegatos ex Cornelio Tacito lib. 1. ubi loquitur de Viniano Annio *prolegato* quintæ legionis.

MERCERUS.

4 *Prætoremque Conſulis, &c.*] Quid hoc loco ſibi velit Alex. non ſatis aſſequor. niſi librarius erraverit ſcripſeritque *Prætorem* pro *Quæſtorem.* Et tunc verum id quidem erit. Quæſtores ali-

Provinciæ proconſulares, conſulares, præſidiales & prætoriæ.

Illud quoque admonitu non inutile duxerim, [1] quaſd provincias proconſulares fuiſſe, ad quas ſoli mitteban proconſules: quaſdam conſulares, nonnullas præſidia pleraſque prætorias, quibus conſules, præſides, prætoreſ præfecti erant. Nam [2] Carthago proconſularis erat p vincia. [3] Numidia, Libya, & [4] Aſia citra Taurum,

aliquando præfuiſſe provinciis Conſularibus, & Prætoriis. Poterant enim Proconſules, & Proprætores accepta provincia, in eam Quæſtorem ſuum mittere, ejuſque curæ totam provinciam committere. Idque permulti fecerunt. Quod vero addit, habuiſſe inſignia Prætoria, nondum ſcio an ſatis verum ſit. Etſi ſcio habuiſſe imperium tantum, quantum habuiſſet in ea provincia is, cujus vices gerebant.

TIRAQUELLUS.

1 *Quaſdam provincias.*] Id Strabonis eſt libro ult ad fin. & Ruffi in epitomate. Sed hic illud eſt notandum, nihil in hac re certi fuiſſe, neque enim provincias perpetuo eaſdem manſiſſe, ſed quæ primo conſulares erant, poſtea factas fuiſſe proconſulares aut prætorias, & è diverſo, ut patebit ex multis quæ mox dicemus, & ex infinitis ſcriptorum locis, præſertim Livii, & Corn. Taciti: & videbis ampliſſime apud Vulgangum Lazium virum miræ diligentiæ, Commentariorum Reipub. Romanæ lib. 2. cap. 5. Ut interim non omittam, M. Antoninum Imperatorem provincias, ex proconſularibus conſulares aut prætorias pro belli neceſſitate feciſſe, ut in ejus vita ſcribit Julius Capitolinus. *

COLERUS.

* Vide & Juſti Lipſii Commentarium in Tacitum.

MERCERUS.

Quaſdam provincias, &c.] Id intelligi debet de temporibus quibus Romæ præfuerunt Imperatores. Certe Capitol. quaſi novum annotat in M. Aurelio, quod Provincias è Con ribus Proconſulares, è Proconſu bus Conſulares, vel Prætorias, belli neceſſitate fecerit. Alioquin t poribus libertatis, in ſenatus era bitrio, Provincias Conſulares, Prætorias facere. Cic. de Provin Conſular. *Faciam illas Prætorias Piſoni, & Gabinio ſuccedatur ſtatim,* Id etiam liquet ex aliis auctor multis.

TIRAQUELLUS.

2 *Carthago.*] Sextus Ruffus in l de hiſtoria Romanorum. Tacitus Annalium: ubi in Africam tradit lectum fuiſſe *proconſulem.* & paulo p *Nominati ſunt M. Lepidus, Junius ſus ex quîs proconſul Africæ legere* & lib. 12. memorat *Taurum Afri imperio conſulari regentem.* & libro memorat *Galbam proconſulem Afr* Sed & Macedonia *proconſularis* fuit Adriano. Junius Ruffus ex Calliſti Juriſconſulto. Quanquam & *propr* ejus quoque fuit. M. Valerius Levi apud Lucianum 4. Decad. lib. 1.

3 *Numidia.*] Hanc enim *conſula* fuiſſe tradit Ruffus ubi ſupra.

4 *Aſia.*] Et hanc quoque Tac lib. 2. verum idem lib. 13. in prin memorat *Iunium Syllanum proconſu Aſiæ.* & l. 12. *Servium & ipſius proconſulem.* & lib. 19. ſcribit *Fonte Agrippam proconſulem eam annuo i rio tenuiſſe.* Et Seneca libro 12. d cap. 1. in fin. *Voſeſium ſub Auguſto conſulem Aſiæ.* Sed aliquando *præt* fuiſſe videri poteſt ex Suetonio in ſare cap. 2.

I

[1]Cyrenæ, [2]conſulares: [3] Tripolis, & [4] utraque Mauritania, atque [5]Ægyptus, ſub præſidibus fuere. [6] Cyprus, [7] Iberia, [8] Sardinia, [9] Sicilia, [10] Illyricus, Achaia, Creta, & [11] Bithynia,

Cyrenæ.] Eam tamen *proconſula-* tradit Tacitus lib. 1.

Conſulares.] Adde & *Hiſtriam* ex Livio 5. Decad. lib. 1. ubi eam provinciam ſortitus eſt C. Claudius Pulcher, conſul. & *Syriam* ex Suetonio in Veſpaſiano cap. 4.

Tripolis.] Sextus Ruffus ubi ſupra.

Utraque Mauritania.] Ibidem. Utramque fuit aliquando ſub procuratoris, ut ex Tacito videre licet lib. 17. ubi de aliis etiam loquitur.

Ægyptus.] Ea tamen aliquando ſub Equitibus Romanis fuit ex D. Auguſti inſtituto, ut colligi poteſt ex Tacito lib. 12. in parvis, & clarius lib. 17. in parvis, quod & dicetur infra eodem lib. cap. 29. Adde & *Galliam*, hoc argumento, quod Valerianus Imperator Poſthumum & Galliæ præſidem fecit, auctore Trebellio Pollione in vita ipſius Poſthumi. Et *Dalmatiam* ex Flavio Vopiſco in Carino ubi ita ſcribit: *Tu autem Præſidatum Dalmatiæ administrabat*, &c.

Cyprus.] Hanc prætoriam fuiſſe tradit Strabo lib. 14. ad fin.

Iberia.] Id eſt Hiſpania, ita dicta ab Ibero amne, ob quem univerſam Hiſpaniam Græci appellavere *Iberiam*, teſte Plinio lib. 3. cap. 3. Solino c. 36. Nam ex ipſa Hiſpania Romani duas fecere provincias, ſcilicet Hiſpaniam citeriorem, & ulteriorem, & utramque prætoriam *, ut patet ex infinitis locis Livii & maxime 4. Decad. lib. 2. & lib. 3. & lib. 9. & ex Strabone lib. 3. Et ſimpliciter Hiſpaniam *prætoriam* fuiſſe tradit Juriſconſultus Pomponius in l. 2. §. *capta. ff. de origin. jur.* Appianus autem lib. 2. bellorum Civilium meminit Q. Caſſii prætoris Iberiæ.

COLERUS.

Poſtea tamen ſub Cæſaribus facta ulterior tantum *Prætoria*, eamque Prætor ſive legatus Cæſaris adminiſtrabat, teſte Dione & Strabone.

TIRAQUELLUS.

8 *Sardinia.*] Et hanc quoque *Prætoriam* fuiſſe teſtatur Livius 3. Decad. lib. 5. in fin. & lib. 6. & 7. & 4. Dec. lib. 1. & 4. & 8. & Pomponius Juriſconſultus in *l. 2. §. capta. ff. de orig. jur.*

9 *Sicilia.*] Sed hanc prætoriam tradit Cicero in omnibus prope actionibus in Verr. & Liv. 3. Dec. lib. 5. poſt principium, & iterum in fine. & lib. 7. & alibi ſæpe, & 4. Decad. lib. 8. & 9. Et Pomponius ubi ſupra, verum Sextus Ruffus in d. lib. de hiſtoria Romanorum ſcribit eam primum Marcellum conſulem obtinuiſſe, deinde à prætoribus rectam eſſe, poſtea commiſſam fuiſſe præſidibus. Sed & eam aliquando fuiſſe proconſularem ex eo conſtat, quod ſcribit Ælius Spartianus in vita Septimii Severi *eum Siciliam proconſularem ſorte meruiſſe.*

10 *Illyricus.*] Ex Liv. 5. Decad. lib. item 5. Ex quo etiam intelliges *Macedoniam* fuiſſe *prætoriam*. Eam tamen *proconſularem* dicit Tacitus lib. 1. Sed eam etiam *præſidialem* fuiſſe argumento eſt, quod Decius Imperator ſcripſit Meſſalæ præſidi Achajæ, apud Trebellium Pollionem in vita Claudii Secundi. *Proconſularem* tamen aliquando fuiſſe conſtat ex eod. Tacito lib. 3. ubi Cæſius Cordus proconſul Cretæ fuit. & Seneca lib. declam. 9. decl. 4. ubi loquitur de Appio *proconſule* Cretæ.

11 *Bithynia.**] Catullus, Appianus lib. 4. bellorum Civilium, dum loquitur de Apulejo *prætore* in Bithynia ſub Bruto. Idque etiam videre licet ex Catulli epig. 10. de Varo. Sed & ea aliquando ſub præſidibus fuit, ut patet ex *l. generaliter. §. ſpurios. de pecun.*

COLERUS.

* Catullus Epigrammate ad Varum illo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nia, [1] prætoriæ. [2] Sardiniam & Corſicam, olim prætoria poſtea [3] ſub præſidibus fuiſſe comperimus. Soli vero Ma ſilienſes & Nemauſenſes ab onere provincialis prætori feruntur immunes. Cumque omnis [4] Hiſpania in ſex pro vincias dividatur, [5] ex his Bœthica & Luſitania conſular fuerunt, [6] reliquæ ſub præſidibus. [7] Ea vero in quatu

Hiſpaniæ provinciæ.

co

illo, facete *comites Prætoris*, Prætores vocat. Cicero tales quaſi *Prætorianos* dici innuit, Epiſtola ad Q. Fratr.

TIRAQUELLUS.

1 *Prætoriæ.*] Adde & *Hetruriam*, quæ & ipſa prætoria fuit, ex Livio 3. Decad. lib. 6. poſt princip. & lib. 7. ubi dicit C. Calphurnum *præprætorem* eam provinciam obtinuiſſe. Nam & ibi præturam egit Hadrianus, ut tradit Spartianus in vita illius. Et *Apuliam* ex Livio 3. Dec. lib. 5. in fin. & 4. Decad. lib. 10. Et *Africam* ex Aſconio in 3. in Verrem act. ubi meminit C. Fabii Hadriani prætoris Africæ. Et Syriam ex Appiano libro 4. bellorum Civilium in duobus locis. Et primo quidem dum loquitur de Eubulo Syriæ prætore ſub Antonio ſecundo, ubi loquitur de Cicerone Ciceronis illius filio Syriæ etiam prætore. Et lib. 5. ubi loquitur de Scauro etiam ejus gentis prætore. Et Narbonenſem provinciam Pomponius Juriſconſultus in d. *l.* 2. §. *capta. ff. de orig. jur.* Et *Galliam* ex eodem ejuſdem 3. Decad. l. 6. poſt princip. & lib. 7. Ex quo facile intelligis verum eſſe, quod ſupra diximus, provincias non ſemper eaſdem fuiſſe, modo enim *conſulares*, modo *proconſulares*, modo *prætorias*, modo *præſidiales*. Supra enim docuimus Galliam aliquando ſub præſidibus eſſe, quæ nunc prætoria eſt.

2 *Sardiniam & Corſicam.*] Sextus Ruffus in hiſtoria Romanorum dicit quod primum ſuos prætores habuerint, nunc vero ſingulæ à ſuis præſidibus reguntur. Sed & ipſam *Sardiniam* ex prætoria conſularem factam propter belli magnitudinem ſcribit L vius 5. Decad. lib. 1.

COLERUS.

3 *Sub præſidibus fuiſſe comperimu* Apud Tacitum lib. 1. Annal. *Præ diale* imperium aliquando præfert *Proconſulari.*

TIRAQUELLUS.

4 *Hiſpania in ſex provincias.*] Se tus Ruffus ubi ſupra, verum Livius Strabo in *duas*, ut ſupra diximus. Pomponius Mela lib. 3. Solinus c. 3 poſt princ. & Ptolemæus lib. 2. cap. in *tres* provincias dividunt, ut ap ipſos videre poteris.

5 *Ex his Bœthica & Luſitania.*] I utraque Sextus Ruffus ubi ſupra. V rum Strabo lib. 3. ita de *Bœthica* l quitur, tanquam ſit *prætoria*, cum cit, *Ad Bœthicam prætorem mitti* *legatum habet*, & *quæſtorem*. quod nos alibi diximus.

COLERUS.

Ex his Bœthica.] Quæ & *ulterior H ſpania* dicebatur. Ideo autem *Proc ſularis*, quia populi, ut ſupra indica Illud quoque ſcire oportet, uſitat Hiſpaniam fuiſſe diviſam, in *anter rem* & *ulteriorem.* Minus uſitate tres partes.

TIRAQUELLUS.

6 *Reliquæ ſub præſidibus.*] Ruffus eod. lib.

7 *Ea vero.*] Scilicet *Bœthica.* Plin lib. 3. cap. 1. Idem tamen ejuſem l cap. 3. poſt princip. dicit univerſ Hiſpaniæ provinciam dividi in *ſep* conventus, quos & ipſe nominat, etiam facit Martianus Capella lib. De *Gaditano* autem conventu loqu etiam Suetonius in Cæſare cap. 7.

I

conventus diviſa fuit, in quibus dabantur jura: Gaditanum, Cordubenſem, Actiſatanum, & Hiſpalenſem. [1] Luſitania vero, in Emeritenſem, Pacenſem, & Scalobitanum. [2] Norici & Pannonii in quatuor provincias, Valeriam, Sawiam, Dalmaticam, & Mœſiam. [3] Cappadocia in decem præturas, poſtea in ſatrapeas diviſa fuit. Armeniæ magna pars in duodecim gubernationes. [4] Chatramotitæ qui juxta ſinum Arabicum incolunt, in quatuor monades. [5] Paphlagonia in tetrarchias, Myſia in adminiſtrationem, [6] Ægyptus in præfecturas & regiones, Syria in toparchias, [7] Thracia in ſtrategias, Troas in novem principatus: Indi in ſex quinterniones, ſingulas præfecturas diviſe. [8] Nonnulli in ſatrapeas, ſicut Laodiceam. [9] Alii in ethnarchias, [10] multi in tribus, plerique in claſſes aut centurias partiti fuere. [11] Gallia, Aquitania, & Britannia, provinciæ decem & octo numerantur, ad quas præſides mittebantur, quas Cæſar in provincæ formam redegit primus. [12] Macedonia ſeptem provincias habuit, [13] totidem Illyricus,

Norici. & Pannonii. Cappadocia. Armenia. Chatramotitæ. Paphlagonia. Myſia. Syria. Troas. Indi. Gallia. Aquitania. Britannia. Macedonia. Illyrici.

Luſitania vero.] Plinius lib. 4. &c. Infra quoque lib. 4. cap. 10. inter quos Pacenſes & Emeritenſes, Luſitania, juris Italici fuerunt.

Norici & Pannonii.] Sextus Ruffus ubi ſupra. Hîc autem *Mœſiam* non *Mam* ſcribendum eſt, cujus proptorem fuiſſe Latinium Pandum ſupra diximus ex Tacito.

Cappadocia.] Strabo lib. 12. poſt pic.

Chatramotitæ.] De his Plinius l. 6. c. 28. non ſemel, ſed nihil tale de hdicit.

Paphlagonia.] Strabo lib. 12.

Ægyptus.] Strabo lib. 17.

7 *Thracia.*] Plinius lib. 4. cap. 2. in princ. ubi dicit *Thraciam in Strategias quinquaginta diviſam.* Adde & Armeniam in eod. Plinio lib. 6. cap. 9.

8 *Nonnulli in Satrapeas.*] Herodotus lib. 1. ubi loquitur de Babyloniis. lib. 3. ubi ſcribit *Darium illum primum Perſarum Regem, regnum in 20. ſatrapeas conſtituiſſe.* Et Plinius lib. 6. cap. 20. in fi. Q. Curtius lib. 5. ubi dicit *Alexandrum donaſſe Mazæum ſatrapea Babyloniæ*, & iterum eod. lib.

9 *Alii in ethnarchias.*] Ut videre licet ex Epiſtola Claudii Imperatoris apud Joſephum lib. Antiquitatum Judaicarum 19. cap. 4. & lib. 2. de bello Judaico cap. 5. & 8. in princ.

10 *Multi in tribus.*] Ut Romani, & Athenienſes, & alii de quibus ſupra lib. 1. cap. 17.

11 *Gallia, Aquitania, & Britannia.*] Id enim de his tribus dicit Sextus Ruffus in lib. ſupra ſæpius citato.

12 *Macedonia.*] Sextus Ruffus in d. lib. Verum Livius 5. Decad. l. 5. ſcribit *Paulum Æmylium diviſiſſe in 4. partes*, quas inibi declarat.

13 *Totidem Illyricus.*] Imo *Septem & decem* ex Ruffo cap. 2. quo de Trajano loquitur.

I *Thra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Thracia.
cus, [1]Thracia ſex. Auguſtus Galliam [2]& Ægyptum,[3] Cla
dius Cappadociam, [4] Cæſar Archelao vita functo, m
jorem Cappadociam Romanorum provincias fecit. Pr
ditur tamen [5] Ciaxares primus Aſiæ populos in provinci
diſtribuiſſe, & in ſuum quemque ordinem diſtinxiſſe, h
ſtatos, ſagittarios, & equites. [6] Nero Cæſar pontum P
lemoniacum & alpes Coctias, Polemone rege vita fu
cto, provincias fecit: [7] & nationes alpium maritimas
Cappadoces libertatem deprecati.
jus Latii transtulit. Fertur vero [8] de Cappadocia mirum
quod cum liberi eſſent, libertatem à Romanis depreca
ſunt: aſſerentes illam ſe ferre non poſſe, & ſub regib
eſſe maluere. [9] Veſpaſianus Achaiam, Lyciam, Thr
ciam, Ciliciam, Comagenem, Rhodum, Byzantium
& Samum libertate adempta provincias fecit: [10] Trajan
Daciam, Meſoptamiam, Aſſyriam, Arabiam, & A
Proconſulum dignitas quando deſiit.
meniam. [11] Fuitque hæc dignitas apud Romanos in u
frequens, maximique ſplendoris: donec temporis inter
vallo, [12] poſt Hadrianum imperatorem, & ordo & hono
pro

1 *Thracia ſex.*] Sextus Ruffus d. cap. 2.

2 *Et Ægyptum.*] Suetonius in vita ipſius Auguſti cap. 18. * vide Sextum Ruffum ubi ſupra, ubi de Cyrenaica regione.

COLERUS.

* Conſtituto ibi præfecto, quem primum fuiſſe Cornelium Gallum Poëtam exiſtimo. Vide Strab. lib. 7. Ulpian. *lib. 1. ff. de off. præf. Auguſt.* & Cornel. Tacit. lib. 2. Annal.

TIRAQUELLUS.

3 *Claudius Cappadociam.*] Cornelius autem Tacitus lib. 2. ſcribit *ſub Tyberio Cappadoces in formam provinciæ redactos.*

4 *Cæſar Archelao.*] Strabo lib. 10. non multo poſt princ. & vide Hegeſippum lib. 2. Hiſtoriarum.

5 *Ciaxares.*] Herodotus lib. 1.

6 *Nero Cæſar.*] Suetonius in vita illius cap. 18. Sextus Aurelius Victor in vita quoque ipſius. Eutropius de geſtis Romanorum lib. 7. cap. 6. Euſebiu
in Chronicis Olympi. Et Caſſiodoru
in Conſulibus Romanis.

7 *Et nationes alpium.*] Corneliu
Tacitus lib. 19.

8 *De Cappadocia.*] Strabo lib. 1
& Juſtinus lib. 38.

9 *Veſpaſianus.*] Suetonius in vit
illius cap. 8. Eutropius de geſtis Ro
ma. lib. 7. cap. 10. & Paulus Oroſiu
lib. 7. cap. 6.

10 *Trajanus.*] Dion in vita illius
Eutropius lib. 8. cap. 2. Sextus Ruffu
in d. lib. cap. 2. & cap. 16. Euſebiu
in Chronicis. Sed quantum ad Aſſy
riam privatim pertinet, Plutarchus i
vita Pompeji, tradit eum Syriam, qu
& ipſa Aſſyria eſt, in provinciam re
degiſſe.

11 *Fuitque hæc dignitas.*] Scilicet *pr
conſulis*, ut paulo poſt declarat, nan
ad eam longo veluti poſtliminio r
vertitur.

12 *Poſt Hadrianum Imperatorem.*
Appi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pconſularis deſiere. Siquidem [1] M. Antoninus Impera-t, provincias ex proconſularibus, conſulares aut præ-tias, pro belli neceſſitate fecit: [2] ipſe Auguſtus, paca-t imperii provincias & ab hoſtili tumultu ocioſas, popu-l Romano regendas dedit, [3] ſibique tumultuantes & ceroſas, aut hoſtium incurſionibus inquietas deſumpſit: a quas modo proconſules, præſides, aut præfectos cum i perio, modo præſidia, & exercitus, nonnunquam le-gnes & auxilia deſtinavit. [4] Tiberius quoque Achajam, Macedoniam onera deprecantes, proconſulari imperio emit, ſibique illas regendas aſcivit.

pianus lib. 1. bellorum Civilium. int Italiæ proconſules per partes ſidentes, quos multo deinde tem-e Hadrianus cum Imperator exti-t Romanis innovare inſtituit, qui co poſt illum parvo tempore per-nſit.

M. *Antoninus.*] Julius Capitoli. ita illius.

Ipſe Auguſtus.] Suetonius in vita us cap. 47. ante illum Strabo, lib. u in fin.

4 *Tiberius.*] Suetonius in Claudio c.25. Sed hic non omittendum, præter provincias Conſulares, proconſulares, prætorias, & præſidiales, de quibus Alexander locutus eſt, fuiſſe *Quæſtorias* & *equeſtres*. De *Quæſtoriis* videbis apud Viulgangum lib. 2. cap. 3. De *equeſtribus* videbis infra eodem libro hoc noſtro c. 29.

COLERUS.

3 *Sibique.*] De qua re initio hujus capitis dixi.

CAPUT XXVIII.

cere uti accuſativo caſu nonnunquam in verbis localibus, contra regulas Grammaticorum.

ADhibitus ſum in conſilium, magis quam in con-ſilio: & in cauſam diſcendi potius, quam in cauſa, di cum frequentius tum ornatius ſæpenumero videmus: ſique hic ſermo veteribus non frequens modo, ſed con-nus & elegans. Titus Livius de Macedonico bello: Si equo trajecimus in Græciam, adhibitus eſſem in conſi-lin. Idem: Si ſemel, inquit, in cauſam deſcenderit, nil integrum futurum ſit. Et alibi: In eventum ejus nis poſitum, ſperni ab univerſa gente Theſſalorum, aut tieri. Et rurſus: In quæ conſilium dedi. Et de Mace-dhico octavo: In ædem Herculis ſignum ipſius dei poſi-

 tum,

tum, & ſejuges equi. Quem dicendi modum habui
Verba localia cum accuſativo. proprium & perpetuum auſim contendere. Quinetiam
lud animadvertimus, verbis localibus per accuſandi caſu
eundem frequenter uſum: contraque grammaticas regul
novo exemplo multa uſurpaſſe, ubi minime conven
putaretur, quæ oratio à regula Latinitatis procul abe
viſa eſt: ſed tamen recte & probabiliter dici, in eaq
magnum fuiſſe orationis ornatum cuivis patere pote
Quippe de Macedonico bello: Lucius Cornelius conſ
inquit, relicto ad exercitum Claudio legato, Roma
venit. Idem: Quæ pro Chalcidenſibus ad Euripi fretu
dicta erant. Cæſar commentario quinto: Allobrog
inquit, crebro ad Rhodanum diſpoſitis præſidiis. Cic
ro ad Catonem: Cum ad Cibiſtra quinque dies eſſe
commoratus, & pleraque quæ frequenti lectione ob
ſunt, ex quibus ſatis exemplorum colligi poteſt: cum
exercitu, in caſtris, Cibiſtris, Grammatici omnes dice
dum conſentirent. Quod tamen non ineleganter dici ſ
penumero videmus. Nam præter euphoniæ ſonum, c
aptior convenientiorque fuit, cum præpoſitionem Ad, a
cuſandi caſui adjicimus, ejus eam vim virtutemque ani
advertimus, ut prope locum rem agi, certiſſima obſ
vatione deſignet, ut proximis modo auctoritatibus oſte
ſum eſt. Quod enim Cæſar ad Rhodanum diſpoſita præ
dia habuit, aut Cicero ad Cibiſtra fuit commoratus,
quod T. Livius ad exercitum dicit legatum reliquiſſe:
ſigna, juxta Rhodanum, exercitum, vel Cibiſtra:
per ſolœciſmi modum dici Grammatici volunt, & in p
mis Diomedes, ut è cœlo deſcendere in terris. Aut qua
dam magis intentionem, ac vim, & penitus atque alte fu
ſe penetratum in rem de qua agimus, exprimere conte
dimus, & tunc In præpoſitio, accuſativo appoſita, expr
ſius id ſignificavit, ut ſuperiore exordio & primis proba
rum auctoritatibus percenſuimus. Hujus rei admonuit
liber obſervationum Grammatici cujuſpiam, quæ in m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...ras meas venere, in quibus ita ſcriptum legimus: In mar- *Laurentius Valla taxatus l.3. c.18.*
...or, gemmam, lapidem, vel lignum: contra vero,
...æs inciſas literas dicimus, non in ære: cum longe ſecus,
...ntra iſtius Grammatici opinionem, crebro apud auctores
...urpatum inveniamus. Nam in lapide vel ligno, aut lapi-
...m vel lignum, & in ære vel in æs inciſas literas paſſim
...ci licere, pluſculis exemplis apparet, majoremque vim
...r accuſandi caſum exprimi, & penitus atque alte fuiſſe
...netratum, demonſtrari. Plinius junior ad Trajanum:
...uæ vos, inquit, patres conſcripti, ne qua interciperet
...livio, & in publica acta mittenda, & incidenda in ære
...nſuiſtis. Plinius item naturalis hiſtoriæ quarto & trige-
...ſimo: Uſus, inquit, æris ad perpetuitatem monumento-
...rum jampridem tranſlatus eſt tabulis æreis, in quibus publi-
...cæ conſtitutiones inciduntur. Cicero quoque actione ſex-
...ta in Verrem: Id non modò tunc ſcripſerunt, inquit, ve-
...rum etiam in ære inciſum nobis reliquerunt. Ex quibus
...paret, per accuſandi & auferendi caſum in marmor & in
...æs, ac in marmore & ære inciſas eſſe literas, Latinè dici
...licere: ſed quum accuſandi caſum ponimus, videri ex-
...preſſius atque altius rem fixam deſignari: quum vero ab-
...lativo utimur, leviter & in ſuperficie, & non penetrari
...funditus, ſignificari.

TIRAQUELLUS.

I... caput ex iis eſt, quæ adverſus Lau...ntium Vallam ex compoſito pro...d ſunt. Locus autem illius eſt Elegiarum lib.3.cap.18. Quod autem citat Plinium Juniorem ad Trajanum, id eſt in Panegyrico ipſius Plinii ad Trajanum. Et his addere potes illud Taciti lib. 12. *Et fixum eſt ære publico Senatusconſultum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXIX.

Equeſtris ordo quando primum cœptus fuit, quæque ipſi ordinis poteſtas & officium atque inſignia fuerint.

REcte [1] & condigne quidam exiſtimaverunt, qui duo ordines, plebis ſcilicet & ſenatorius, Roma principio editi fuiſſent: equeſtrem ordinem, [2] qui mediu teneret locum, poſtea adjici cœptum eſſe: quibus pu pura, ut patriciis & ſenatoriis, uti non licebat: jus tam annulorum aureorum, quo inſigni à plebe ſecernebant & medius ordo notabatur, publice tributum ferunt. Qu quidem jus non equitibus modo, tanquam bellicæ virtu inſigne, ſed & ſenatoribus & militiæ primoribus datu fuit. Is tamen ordo etſi ſenatorio minor, magnæ tam amplitudinis vigoriſque habitus eſt: quippe erat auct ampliſſimis honoribus & ſenatorio penè par. Nam cun principio originum, ejecto Tarquinio, & depulſo me regio, in libertatem ſe urbs vendicaſſet, [3] Brutus primus equeſtri ordine ſenatum ſupplevit, trecentoſque dele ſenatores, quorum conſilio & auctoritate niterent Lapſis deinde temporibus, [4] Cajus Gracchus Tiberii f ter, & haud multo poſt [5] Livius Druſus tribunus pleb uberiori compendio eum aliquando ordinem cum ſena rio confundere decreverunt: [6] utque plus dignitatis ferr ut in ſenatum venire, & ſententiam dicere liceret, lege crata, deinde plebiſcito ſanxerunt. [7] Quibus etiam equitib tributum eſt, ut tametſi à cenſoribus in ſenatum allecti n eſſe,

Ius annulorum quibus initio conceſſum.

Amplitudo ordinis equeſtris.

Senatus ex equeſtri ordine à Bruto ſuppletus.

TIRAQUELLUS.

1 *Recte & condigne.*] In hoc princ. vide omnino Plinium lib. 33. c. 1. & 2.

2 *Qui medium teneret locum.*] Appianus lib. 2. bellor. Civil.

3 *Brutus.*] Livius 1. Decad. libro ſecundo, ſtatim poſt princ.

4 *Cajus Gracchus.*] Plutarchus in vita illius, & L. Florus Epit. Livii l. 60.

5 *Livius Druſus.*] Idem Florus ejuſdem operis lib. 70. & ſeq.

6 *Utque plus dignitatis.*] Plutarc in vita C. Gracchi.

7 *Quibus etiam equitibus.*] Ge lib. 3. cap. 18. ex Varronis ſentent Satyra Menippea quæ ὑποκύω ſcripta eſt. Quo etiam in loco a declarat ex aliis qui *Pedarii* dice tur. De quo etiam Feſtus Pomp lib. 14. De quibus etiam fit me Ciceroni ad Atticum lib. 1. epiſt & 15. & Tacito lib. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eſſit, pro eo tamen quod magiſtratus & honores geſ- ſent, in ſenatum venire, & ſuffragari, ac ſententiæ jus hære poſſent, qui ſunt [1] Pedarii appellati. [2] Quinetiam eqtes ſupra ſenatores extulerunt, & velut longe prin- ci s plerunque antelati ſunt. Neve judicia quæ penes ſe- nores erant, illius tantum ordinis forent, idem M. Li- vi, ut æqua parte penes ſenatum & equeſtrem ordinem dderentur, legem promulgaſſe fertur: quæ diu ſancta &ncorrupta manſit: quæ res magnarum ſæpe diſſenſio- m & dimicationis pernicioſæ cauſa & ſeminarium fuit: [3] ıſæque decuriæ judicum, quæ ex ordine equeſtri deli- gantur, mox pluribus diſcretæ nominibus fuere. Quip- palii tribuni æris, alii ſelecti, nonnulli appellati ſunt ju- des: [4] quibus poſtea * nongenti additi, ab omnibus ſe- cti: [5] quibus ſcita ſuffragiorum in comitiis cuſtodire ne- gium erat: qui tametſi judicum, non equitum nomina ſcent, tamen equeſtris fuiſſe ordinis, & inter equites ad- nnerari haud dubium eſt. Namque & annulo ut equites ubantur, & eadem habebant honoris inſignia, iiſdem- e fungebantur muneribus. Ad quos aliquem ex novis cibus, & cui haud multo tempore civitas data eſſet, ad- ıtti non decebat, quia nefas duxere civem novitium in- r equites adnumerari. [6] Tametſi Hannibalis tempore, o Italiam omni clade belli pervaſtabat, jus annulorum reorum fuiſſe promiſcui uſus Plinius aſſeveret. Hic am ordo quandoque diviſus in plures ſpecies fuit, no- minibus

Senatores pedarii.

Equites antelati ſenatoribus.

Decuriæ judicum variis modis nominatæ.

** Al. decem. Liv.*

Ius annulorum promiſcuum.

COLERUS.

1 *Pedarii appellati.*] *Pedarius* dici, n *Pedaneus*, Gellius vult. Græcis eſt μαιδικαςής. Eum ſenatorem Lu- ius *Agipedem* dicere ſolebat, uti ſtus obſervavit.

TIRAQUELLUS.

2 *Quinetiam equites.*] Florus Epit. vii lib. 71.

3 *Ipſæque decuriæ.*] Hæc ſunt Plin. 33. cap. 2. in princ.

4 *Quibus.*] Vide, quid hic tantus numerus faciat. Delenda etiam cenſeo in margine hæc verba (al. *decem*, Liv.) Nam Livius cum *decem* ſcribit, de tribunis plebis loquitur.

5 *Quibus ſcita ſuffragiorum.*] Legendum *ciſtas* ex Plinio ubi ſupra.

6 *Tametſi Hannibalis.*] Plin. lib. 33. cap. 1. verum quod alibi retulimus, ſcribit Herodianus lib. 3. Septimium Severum Imperat. primum militibus uti aureis annulis permiſiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Equeſter ordo diviſus.

minibus variis, ex quibus qui ampliori prærogativa illuſtres [1] erant, Petræ cognomentum tulere, plerique Fabiani, aliique alio nomine cenſi. [2] Denique Nero Cæſar ordinem Auguſtanorum equitum inſtituit primus, reliquis per eum ordinibus offenſis, & fere deſtitutis, quoque plus dignitatis ferrent, ſervatum eſt, ut multæ provinciæ per ſolos equites Romanos præſidum loco regerentur. [3] Nam & Cappadociæ, [4] & Ægypto, & aliis pluribus diu equites Romani præfuere. Inter quas Ægyptus hoc proprium tulit & peculiare, ut ad eam nemo ſenatorii, ſed equeſtris tantum ordinis præſes accederet: [5] quorum decreta divus Auguſtus perinde haberi juſſit, ac ſi Romæ magiſtratus, aut reges, conſules prætoreſve illa cenſuiſſent. Cumque imperatores jus populo dicerent, fuit conſtitutum, ut equites cum ſenatoribus una dijudicandis cauſis conſilio adeſſent, ita ut eorum arbitratu jura & controverſias diffinirent. [6] Tantique ſplendoris fuere, ut præfecturam prætorii ampliſſimum munus continua ſerie ad Titum uſque ab ordine equeſtri adminiſtratam legamus: quinetiam res Cæſarum & negotia procurare, jam diu equeſtris nobilitas cenſebatur. [7] Et quum defluxis moribus, equites Romani magno abuſu pantomimis aggregarentur, illorumque latera cingerent: Tiberius

COLERUS.

1 *Prærogativa illuſtres erant.*] An hi iſti, qui peculiari nomine *Illuſtres* vocabantur; quos & alibi *Inſignes*, alibi quoque *Splendidos* vocatos legimus?

TIRAQUELLUS.

2 *Denique Nero.*] Cornelius Tacitus lib. 14. Dion autem in vita ipſius Neronis tradit illum quinque millia militum, qui Auguſtales nominabantur, inſtituiſſe.

3 *Nam & Cappadociæ.*] Corn. Tacitus lib. 12. & iterum lib. 7. Et Suet. in Veſpaſiano c. 8.

4 *Et Ægypto.*] Tacitus in illis locis.

5 *Quorum decreta.*] Ibidem.

6 *Tantique ſplendoris.*] Suetonius in Tito cap. 6. *Præfecturam quoque præto rii ſuſcepit, nunquam ad id tempus niſi ab equite Romano adminiſtratam.* E Plinius in præfatione Naturalis Hiſto riæ, non longe à princ. *Et quod his no bilius feciſti, dum illud patri pariter & equeſtri ordini præſtas, præfectus præto rio ejus.* Ex quibus intelligis eam præ fationem non Veſpaſiano patri, quo quidam tamen contendunt, ſed Tit Veſpaſiano ejus filio nuncupatam fui ſe: nam & paulo ante in eadem præ fatione alia multa ei tribuit, quæ Tit aſſignavit Suetonius ubi ſupra.

7 *Et quum defluxis moribus.*] Cor Tacitus lib. 18. & Suetonius quo loc ſtatim citabimus.

I A

berius Cæſar equeſtrem ſplendorem illorum contagio pollui arbitratus, ne equites Romani prodeuntes eorum latera tegerent, edicto vetuit. Tametſi legamus [1] Augusti tempore equites Romanos ad ſcenicas operas prodiiſſe, [2] & Neronem equites, ut operas arenæ promitterent, præmiis doniſque adegiſſe. Contra vero [3] Caligulam, nam equeſtrem ordinem, ut ſcenæ devotum aſſidue proſcidit, & convitiis affecit. [4] Cœpitque mox in ſenatuſconſultis poſt populum Romanum equeſter ordo adjici, ita ut ſenatus populuſque Romanus & equeſter ordo, publica decreta edictaque teſtarentur. Eoque dignationis ordo proceſſit, [5] ut Mæcenas equeſtri gradu velut ampliſſimo faſtigio contentus, ad ſenatorium tranſire non curarit. [6] Cui poſtea ſequuti Cæſares, laticlavum, diſtinctum tamen à ſenatorio, velut honoris ornamentum tradidere. [7] Cautumque fuit, ne quis huic ordini aſciſceretur, *Laticlavus.*

COLERUS.

1 *Auguſti tempore.*] Immo etiam ſub Cæſare: noti ſunt Laberii verſus, apud Macrobium, qui cum eques ſplendidus eſſet, tamen ſuos mimos recitare à Cæſare coactus fuit.

TIRAQUELLUS.

Auguſti tempore.] Suetonius in vita ipſius Auguſti cap. 43. *Ad ſcenicas quoque & gladiatorias operas etiam equitibus Romanis aliquando uſus eſt: verum priuſquam Senatuſconſulto interdiceretur.* Et vide quæ ſcripſi in tractatu Nobilitatis c. 34. incip. *Aſinius.*

2 *Et Neronem.*] Cornelius Tacitus libro decimo octavo.

3 *Caligulam.*] Suetonius in vita illius cap. 30.

4 *Cœpitque mox.*] Plinius l. 33. c. 2.

5 *Ut Mæcenas.*] Hinc enim illud Propertii lib. 3. eleg. 8.

Mæcenas eques Hetruſco de ſanguine regum,
Intra fortunam qui cupis eſſe tuam.

Et paulo poſt.

Cum tibi Romano dominas in honore ſecures,
Et liceat medio ponere jura foro.
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hoſtes
Atque onerare tuam fixa per arma domum.
Et tibi ad effectum vires det Cæſar, & omni
Tempore, tam faciles inſinuentur opes.
Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras,
Velorum plenos ſubtrahis ipſe ſinus.

Et Martialis lib. 11. epig. ad Priſcum.

Quod Flacco, Varioque fuit, ſummoque Maroni
Mæcenas atavis, regibus ortus eques.

Et lib. 10. epiſt. 37.

Qua non Fabricius, ſed vellet Apitius uti
Vellet Mæcenas Cæſarianus eques.

6 *Cui poſtea ſequuti Cæſares.*] Cui igitur, id eſt ordini equeſtri. Nam ei ordini Laticlavum tribuiſſe.

7 *Cautumque fuit.*] Plinius lib. 33. cap. 21. Suetonius in Cæſare cap. 33. ubi ſcribit *millia quadringentis*, quod idem ſignificat, ut ſextertia quadringenta; qui cenſus erat equeſtris. Unde & illud Horatii epiſt. lib. 1. epiſt. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

retur, neve jus annulorum aureorum daretur, niſi ipſe ingenuus, pater & avus ingenui forent, cuique ſeſtertia quadringenta, quod peculium equeſtre habitum eſt, cenſus fuiſſet: quod etiam Tiberii edicto cavebatur. Fuere qui crederent, auri ornamenta fœminis medium quandoque ordinem feciſſe, ſtolaſque à plebejis diviſiſſe, ut ſicut annulus equitibus, ita auri cultus fœminis medium ordinem deſignaret. Apud Romanos vero flos ordinis equeſtris [1] Fabius Rutilianus inter ornatiſſimos fuiſſe proditur, qui magiſter equitum cum Papyrio Curſore adverſus Samnites militavit. Quo tempore, perpetuo ſenatuſconſulto cautum fuit, ne cui pater, avus, aut maritus eques Romanus fuiſſet, quæſtum ſui corporis faceret, aut indignis artibus ſe pollueret. [2] Et tametſi publicani antea huic ordini aſciti eſſent (ſiquidem principes equeſtris ordinis olim publicani fuere: [3] floſque equitum Romanorum, publicanorum ordine continebatur) poſtea depravatis moribus, paulatim mancipes & ſcribæ pro concione ab imperatoribus, velut præcipuo munere, aureis annulis donari cœpere: deinde libertinos hoc jure donari, & ordini advocari cœptum: [4] Fuere enim mancipes, qui prærogativam inter publicanos habebant. [5] Qui vero vectigalia redimebant, publicani dicti. Demum viliſſima mancipia, ſervitute exempta, in hunc ordinem aſciſcere, & equeſtri dignitate ac prætoriis ornamentis

Quadringenta ſeſtertia peculium equeſtre.

Fœminis auri ornamenta, quod equitibus annuli.

Fab. Rutilianus.

Publicani equeſtris ordinis.

Plura cap. 19. hujus libri.

Mancipes. Publicani.

Si quadringentis ſex, ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores & lingua fideſque,
Plebs eris, &c.

Et Martialis lib. 5. epig. 26.

Quadringenta tibi non ſunt, Chereſtrate, ſurge.

1 *Fabius Rutilianus.*] Livius 1. Decad. lib. 8. Valer. Maximus lib. 2. c. 2.

2 *Et tametſi publicani.*] Ex Tullio in oratione de Provinciis Conſularibus, & in 3. in Verrem act.

3 *Floſque equitum Romanorum.*] Verba ſunt Ciceronis in Oratione pro Cn. Planco.

4 *Fuere enim mancipes.*] Aſconius Pædianus in 1. in Verrem act.

5 *Qui vero vectigalia.*] Id patet ex toto titu. præſertim ex *l. quantæ.* §. *ult. ff. de publ. & vectig.* & ex Cicerone ad Q. Fratrem lib. 1. epiſt. 1. non ſemel. Tu autem vide quæ dixi de laude & vituperio horum publicanorum in tractatu Nobilitatis cap. trigeſimo quarto, num. 32. incip. *Publicani.* & ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mentis honeſtare, uſus invaluit. In qua re ſervatum eſt, ut ſublatis exploſiſque veteribus nominibus, quos ad equeſtrem ſplendorem advocabant, ingenuorum veterumque Romanorum nominibus nuncuparent, ne quid nota nominis obſoleti, collato honori officeret. [1] Apud Chalcidenſes vero tanta ratio peculii habita eſt, ut qui eſſent locupletes, equitum nomina ferrent. Cretenſes quoque equitum ordinem, & vetuſtate & dignitate longe præcipuum, in magno precio habuere. Achæis equeſter honor, velut præcipuo ſemper munere præcelluit, ſicut Germanis, [2] qui Batavi dicuntur. [3] Et Capuæ equitibus plerunque eſt honos habitus, quibus civitas data eſt, quod bello Latino à Romanis non deſciviſſent. Maximæ vero celebritatis apud Gaditanos hic ordo fuiſſe traditur. Siquidem uno cenſu quadringenti Gaditani bello egregii hujus ordinis cenſi traduntur. Qui etiam numerus in equeſtri dignitate Patavii fuiſſe proditus eſt: Illud tamen præcipiendum non negaverim, non cuicunque militi annulos aureos paſſim deferre licuiſſe: quia niſi ex primoribus militum, aut re magna & æſtimatione forent, aut præfectus, centurio, decurio, aut tribunus, exercitui præeſſent, vel à principe aut prætore aureo annulo donati fuiſſent, illis impune uti non licebat. [4] Ferreo enim militibus paſſim uti permittitur. Quem morem Perſæ uſurparunt, quibus neque aurum zonamve, aut monile, neque annulum niſi regis munere collatum, deferre licet. [5] Poſt temporum vero intervalla non modo annuli aurei, ſed diverſi generis munera velut ampla precia, militibus dari

Nominis mutatio. Chalcidenſes. Cretenſes. Achæi. Germani. Capuenſes. Gaditani. Patavienſes. Quibus militibus annulos aureos geſtare conceſſum. Perſæ.

1 *Apud Chalcidenſes.*] Herodotus libro 5.

2 *Batavi dicuntur.*] Plutarchus in Othone hos inter Germanos eſſe optimos equites dicit.

COLERUS.

Qui Batavi dicuntur.] Præter Plutarchum in Othone, de Germanis ſeu Batavis equitibus & Satellitibus Imperatorum, vide Suetonium Calig. cap. 43. & Dionem lib. 55.

TIRAQUELLUS.

3 *Et Capuæ equitibus.*] Livius 1. Decad. lib. 8.

4 *Ferreo enim.*] Vide Plinium l. 33. cap. 1.

5 *Poſt temporum vero intervalla.*] Quod ex ſeq. oſtendetur.

dari cœpere. Quippe [1] Aurelianus Imperator gregarii militibus, ut per omne tempus militiæ fibulas haberent aureas, privilegium dedit. [2] Severus ultra aureos annulos, etiam domeſticas concubinas largitus fuit: quibus delinimentis militum animos emollivit & enervavit. Apud Macedones chlamys & apex aureus munera regia fuere. [3] Sertorius pictas chlamydes militi dona impartivit. Alexander Macedo uſum Perſicæ ſtolæ. [4] Vetuſto tamen more, in Romanis legionibus, ſolis tribunis aureas fibulas habere: gregario vero, aut manipulari, [5] baltheos aut phaleras argento decoras ferre permittitur. Ferturque [6] Iulius Cæſar milites tam cultos habuiſſe, ut etiam auro & argento politis armis ornaret. Tametſi [7] Brutus in Philippis, tribunis fibulas aureas & probrum objectavit. [8] Non ſic Spartacus, qui cum contra Romanos molitur arma omnem auri argentique uſum militi interdixit. [9] Præ cæteris Fabricius cenſor tantæ abſtinentiæ, & tam caſtigatæ diſciplinæ fuit, ut ſummos duces plus quam pateram & ſalinum ex argento in caſtris habere, edicto inhibuerit & [10] Peſcennius Niger tantæ ſeveritatis, ut ſummotc

Macedonum regum munera.

Fibulæ aureæ.

Julii prodigalitas.

Bruti. Spartaci.

Fabricii, & Peſcennii frugalitas.

omn

1 *Aurelianus.*] Flavius Vopiſcus in vita illius paulo ante fin.

2 *Severus ultra.*] Non quidem Septimius ille Severus, qui ſine alia adjectione appellari ſolet *Severus*, ſed Alexander Severus. Nam id quod dicit Alexander auctor noſter, de eo refert Ælius Lampridius in vita illius. Nam poſt alia multa quæ is præſidibus provinciarum largiebatur (de his enim, non ſimpliciter de militibus loquitur.) *Et ſi*, ait, *uxores non haberent, ſingulas concubinas, quod ſine his eſſe non poſſent.*

3 *Sertorius pictas.*] Plutarchus in vita illius.

4 *Vetuſto tamen more.*] At Livius 4. Decad. libro ſeptimo. *Tum puero*, inquit, *annulum aureum, tunicam lato clavo, cum Hiſpano ſagulo, & aurea fibula equumque donat ornatum:* & Flavius Vopiſcus in vita Aureliani ſcribit eum conceſſiſſe gregariis militibus fibula aureas habere, & vide noſtras lege Connubiales lib. 3. inter ornament muliebria.

5 *Baltheos.*] Teucro Telamonii cu jus tam ſæpe meminit Homerus in I liade, baltheus aureus erat, & vider licet apud Philoſtratum in vita Apol lonii lib. 5.

6 *Julius Cæſar.*] Plutarchus in vit illius, quo loco loquitur de Aleſiæ, au ut alii volunt, Alexiæ urbis obſidion

7 *Brutus in Philippis.*] Plutarchu in vita illius.

8 *Non ſic Spartacus.*] Plinius l. 3 cap. item 33.

9 *Præ cæteris Fabricius.*] Plin. eo lib. 33. cap. 12.

10 *Peſcennius Niger.*] Spartianus i vita ipſius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

omni argento, in vaſis ligneis milites veſci juſſerit. Contra vero de [1] Antiocho proditum eſt, qui tam prodigæ luxuriæ exercitum duxit, ut præter frena & monilia, phaleras & armillas atque ephippia, galeas & arma, etiam clavos aureos crepidis ſubjectos, & argentea vaſa ad ſpurciſſimos uſus, reliquamque ſupellectilem ex argento auroque intertextam, militibus ferre permiſerit.

Antiochi luxus.

CAP. XXX.

Quid ſit charta opiſthographa apud Jureconſultos, de qua Ulpianus mentionem fecit, & quot chartarum genera fuerint, & quid ciſtarius apud eundem Ulpianum.

QUidam inter cauſidicos patronus diſertiſſimus, & in literis non poſtremi nominis adivit me, atque alterum cum quo in foro deambulabam, juriſperitum, non parvæ æſtimationis virum, natura triſti admodum & recondita, cujus nomen libens prætereo, ne quem videar inceſſere: & petiit ab eo edoceri, quid ſibi vellet [2] Ulpianus de bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas, ubi inquit, chartæ appellationem etiam ad novam chartam referri, & ad deletitiam: proinde ſi in opiſthographo quiſpiam teſtatus ſit, poſſe hinc peti bonorum poſſeſſionem. Quid eſſet opiſthographum, ſignificari ſibi poſtulabat. Cumque ille reſpondere cunctaretur, & incertus animo fluctuaret, putare ſe nihilominus dixit, ex interpretis auctoritate, opiſthographam dici chartam, in qua deſcriptæ impenſæ ad calculos referuntur, una cum tributis & debitis: afferens quandam verbi derivationem deridiculam, & alia nugalia, quæ quum ſint perſpicuæ falſitatis referre non neceſſe habeo. Nec multo poſt, quæſtione depoſita, quum ad alios ſer-

l. Chartæ. ff. de bono. poſſeſ. ſecund. tabul.

Opiſthographum.

1 *De Antiocho.*] Vide, ubi Annibal ei dicit ſatis eſſe, etiam ſi Romani multum avari eſſent, Valerium Max. lib. 9. c. 1. & Gellium lib. 5. cap. 5. & vide præterea Plutarchum in Hannibale.

2 *Ulpianus de bonorum.*] In *l. chartæ ff. de bono. poſ. ſecun. tab.*

1 *Plinius*

ſermones divertiſſet, quaſi tacita confeſſione victus, non ſine pudore digreſſus eſt. Quo digreſſo: quid ego ſentirem de opiſthographo, petiit à me ille ſerio explanari. Dixi ego ſatis liquere, verbi originem è Græco deductam, & quantum aſſequi poteram, opiſthographam dic chartam, quæ utraque facie & diverſo latere ſcripturæ admovebatur, hoc eſt, intus & à tergo: quæ plerunque non ſpecie libelli erat, ſed voluminis inſtar torquebatur, quo more priſci ſcripta edidiſſe feruntur, deductum nomen ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν, quod poſt & retro ſignificat, καὶ γραφὴ quod eſt ſcriptura. Qui igitur tam à facie quam à tergo ſcripta exarabant, in opiſthographo ſcripſiſſe ferebantur. [1] Plinius junior, Electorum commentarios centum ſexaginta mihi reliquit opiſthographos, hoc eſt, etiam [2] à tergo ſcriptos, unde morbum [3] opiſthotonicum dic volunt illorum, qui cervicem retro flexam habuere: ſicu opiſthocomæ, qui comas retro ferre conſuevere, qua lis Hectoris coma dicitur fuiſſe. Fuere enim apud ve

Opiſthocomæ.

tere

1 *Plinius Junior.*] Lib. Epiſt. 3. ad Marcum epiſt. ejuſdem l. 5. cujus initium eſt, *pergratum eſt mihi.*

2 *A tergo ſcriptos.*] De quibus nî fallor, intelligit Juvenalis Satyr. 1. ſtatim poſt princ.

Scriptus & in tergo, necdum finitus
Oreſtes.

De quo loco Sidonius Apollinaris ad Conſtantinum epiſt. l. 7. ult. *Jam*, inquit, *copioſum, nî fallor, pulſat exemplar. Iam venitur ad margines umbilicorum. Jam tempus eſt, ut Satyrus ait, Oreſtem noſtrum vel ſupra terga finiri.* Et de hujuſmodi quoque opiſthographis loquitur Lucianus in vitis Philoſophorum. Hucque etiam ſpectat illud Martialis lib. 4. epig. 42.

Inverſæ pueris aranda chartæ.

Et lib. 8. epig. 61.

Scribit in averſa Picens epigrammata
charta,
Et dolet, averſo quod facit illa Deo.

Quaſi diceret Picentem adeo mult epigrammata conſcribere, ut utram que paginam chartæ impleret, ſe *averſo*, id eſt non aſpirante Deo Apolline. *

COLERUS.

* Theodorus Hermopolites ad *notionem de verb. ſign.* λύσιν ὀπισθόγραφον vocat. *Apocham* ſcriptam à terg chirographi, Cujacius lib. 8. obſer cap. 15.

TIRAQUELLUS.

3 *Opiſthotonicum.*] Plinius lib. 2 c. 12. ubi eum morbum vocat *dolore inflexibilem*: & de hoc morbo ide ſæpius ſcilicet lib. 20. cap. 5. in duob locis, & iterum cap. 9. & 14. & 18. 2 22. & lib. 21. cap. 18. & lib. 22. cap. & 23. & lib. 24. c. 7. & 12. item l. 2 cap. 11. & cap. 12. in duobus locis, lib. 27. cap. 10. lib. 31. cap. 10. in fi & lib. 32. cap. 8. Et cæteri Medici ul que.

1 S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

teres chartarum diverſa genera. Nam & ſyngrapha, & opiſtographa edebantur ſcripta. [1] Syngrapha enim uno, opiſthographa utroque exarantur latere. Quod vero teſtatoris manu ſcriptum erat, [2] holographum: quod privatim, [3] Chirographum: quod autem quiſque ſua manu ſcripſit, [4] autographum. Præter quæ fuit [5] hieratica ex biblo in Ægypto frequens, ſacris tantum voluminibus dicata. Hæ fuere à principio ex cortice platani, fraxini, aceris, populi albæ: item fagi & ulmi, aut (ſicut [6] Ulpianus cenſuit) ex tilia, philyra, & papyro. [7] Liber enim, interior pars eſt corticis quæ ligno cohæret, in quo ante uſum chartarum exarabantur ſcripta, vel in palmarum foliis,

Chartarum genera. Syngrapha. Holographum. Chirographum. Autographum. Hieratica papyrus. Liber. l. librorum. ff. de legat. 3.

1 *Syngrapha enim uno.*] Unde & cur id dixerit Alexander non video. Ea enim dicta ſunt ἀπὸ τῆ σιυὼ, id eſt *ſimul*, καὶ γϱάφω, id eſt *ſcribo*, quod ſcilicet ſimul ſcripta ſunt à pluribus, vel etiam quod manu eorum qui ſimul contrahunt ſcripta ſint vel ſubſcripta: quod & videre licet apud Aſconium in 3. in Verrem act. Cujus hæc verba ſunt, *Cæteræ tabulæ ab una parte ſervari ſolent. Syngraphæ ſignatæ utrinſque manu, utrique parti ſervandæ traduntur.* Vide quæ infra in verb. *Chirographum.*

2 *Holographum.*] Ego potius dixerim id dici quod per integras dictiones ſine notis, aut, ut vulgo loquimur, abbreviationibus ſcriptum eſt. Id enim ſignificat ὁλογϱαφεῖν, id eſt, *literis integris ſcribere*, ut ait Budæus noſter in commentariis ling. Græcæ.

3 *Chirographum.*] Id eſſe putamus quod propria manu ſcriptum eſt. χεῖρ enim manus dicitur. Et de hoc ſæpe fit mentio Ciceroni & noſtris Juriſconſultis. De his autem Aſconius in 3. in Verrem actio. *Inter ſyngraphas & cætera chirographa hoc intereſt, quod in cæteris tantum quæ geſta ſunt, ſcribi ſolent, in ſyngraphis etiam contra fidem veritatis pactio venit, & non numerata quoque pecunia, aut non integre numerata, pro temporaria voluntate hominum ſcribi ſolent, more inſtitutoque Græcorum.*

4 *Autographum.*] Idem dicit Nicolaus Sipontinus, in ſuis in Martialem Commentariis, à quo hic accepiſſe videtur, & plerique omnes. *Autographæ* epiſtolæ fit mentio Suetonio in Auguſto cap. 71. Licet in nonnullis codicibus *antigrapha* legatur. Sed Sabellicus & Beroaldus interpretes priorem lectionem agnoſcunt, fit & mentio quoque in Appiano bellorum Civilium lib. 5. *Has enim jam pridem per Cecinnam ſcripſi, quarum ſi cupis antigrapha ultro accipe.*

5 *Hieratica.*] Plinius lib. 13. c. 12. in princ. Et de *papyro Ægyptia* Apulejus lib. 1. Aſini aurei in princ. *Modo*, inquit, *ſi papyrum Ægyptiam argutia Nilotici calami inſcriptam non ſpreveris.*

6 *Ulpianus.*] In *l. librorum.* in princ. *ff. de leg. 3.*

7 *Liber enim.*] Servius in Virgilium ecloga 10. ad fin. & lib. 2. Georg. non admodum longe à prin. & l. 11. enarrans eum locum.

Huic natam, libro & ſylveſtri ſubere clauſam.

Unde, inquit, *liber dicitur in quo ſcribitur, quia ante uſum chartæ vel membranæ de libris arborum volumina compaginabantur.*

1 Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

liis, [1] ut Plinius notat. [2] Fuitque antiquiſſimi moris, publica monumenta plumbeis voluminibus, privata auten linteis deſcribi: in quibus nonnunquam publica. In papyro autem perraro publica, frequentius privata edebantur. Is enim in paluſtribus Ægypti frequens erat, qui in textus farina glutinabatur. [3] Erant quoque tabellæ cera il-

Tabellę cereæ.

litæ, in quibus monumenta literis nonnunquam mandar legimus, aliquando duplices, plerunque triplices, au quincuplices colore diverſæ. Nam & luteæ erant, virides croceæ, purpureæ. In triplicibus epiſtolas, in quincuplicibus honores & magiſtratus: in duplicibus ſi quid eſſe arcanum & ſubticendum, interioreſque animi notas mag adnotabant. Philyram vero corticem eſſe tiliæ [4] Græc aſſeverant, in qua notas verborum & ſenſa mandari literi ſæpe proditum eſt. [5] Poſt quas chartæ hœdinæ (quas pergamenas vocant) fuere, Pergami urbe Troadis primun inventæ: ubi quum Attalus & Eumenes imperitarent nobilem illam omnium ſermone celebratam bibliothecam, conquiſitis undique exemplaribus, hœdinis charti conſtruxiſſe feruntur. Nam aliam Ptolemæus [6] Philadelphus, plus ducentorum millium voluminum in Alexandri diſpoſuit. Quam [7] M. Antonium Cleopatræ largitun fuiſſe, nonnulli ad primum duraſſe bellum cum Auguſto aſſeverant: quæ mox [8] incendio abſumpta fuit. Roma autem

Philyræ.

Chartę hœdinæ.

Attali & Eumenis bibliotheca.

Ptole. bibliotheca.

1 *Ut Plinius notat.*] Lib.13.c.11.

2 *Fuitque antiquiſsimi moris.*] Quod & ipſum dicit Plinius d. c.11. & c.12.

3 *Erant quoque tabellæ.*] Vide ſupra lib.1. cap. item 1.

4 *Græci.*] Et Plinius lib.16.cap.14. Tu autem omnino vide Politianum Miſcellaneorum cap.72.

5 *Poſt quas.*] Plinius lib.13.cap.11. *Mox*, ait, *æmulatione circa bibliothecas Regum Ptolemæi & Eumenis, ſupprimente chartas Ptolemæo.* Idem Varro membranas Pergami tradidit repertas. Sed quod ad has Bibliothecas attinet, vide eundem Plinium lib.3 cap.2. Strabonem lib.13. non ſeme & Plutarchum in Antonio.

6 *Ptolemæus Philadelphus.*] Strab lib.17. Sed vide Gellium lib.6. c.1 eodemque ult.

7 *M. Antonium.*] Plutarchus in vi illius.

8 *Incendio abſumpta fuit.*] Gelli ubi ſupra. Plutarchus in Cæſare ea dicit abſumptam fuiſſe à Cæſare c acto periculum igne propulſare. Or ſius ſcribit ex bibliotheca abſump fuiſſe incendio librorum 400. mill

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

autem [1] Aſinius Pollio vatum libris conſervandis bibliothecam dicavit primus: in qua M. Varronis imaginem adhuc viventis, pro cumulo magnæ gloriæ poſuiſſe fertur: ſicut [2] Victorino ob doctrinæ magnitudinem, viventi ſtatuam populus in foro poſuit. Apud Athenas [3] Piſiſtratus illius exemplo bibliothecam fecit. Meminitque [4] Herodotus, priſca conſuetudine, hœdinas pelles biblos nuncupaſſe veteres, quod aliquando biblorum inopia ejuſmodi pelles ſcripturæ admoverent. Brachmanes literas non ceris, nec libris, ſed in ſindonibus fullatis coloribus effinxere. [5] Babylonii vero coctilibus laterculis mores, leges, atque inſtituta tradidere. Quare Cleantes quod à Zenone audierat, in tegula oſſe adnotavit. [7] Phœnices animalium figuras literarum loco inſcalpebant lapidibus. Ab his enim profectus [8] Cadmus literas Græciæ intulit, quæ eædem man-

Aſinii Pollionis bibliotheca.

Piſiſtratus.

Brachmanum ſcripturæ.

Babyloniorum.

Literarum inventores.

1 *Aſinius Pollio.*] Plinius l. 7. c. 30. & lib. 35. cap. 2. Nam moris fuit antiquorum ſuas bibliothecas adornare imaginibus doctorum virorum, quod ſatis colligitur ex eo quod Cicero lib. epiſt. fam. epiſt. ad Fabium ſive Fabianum Gallium, ſcribit, ut is emat ſtatuas quas in ſua bibliotheca ponat. Martialis in epiſtola liminari lib. 9. ad Toranum, ſcribit Stertinium Avitum, virum clariſſimum, imaginem ſuam in ſua bibliotheca ponere voluiſſe. Cui quidem imagini dedicavit primum illius libri epig.

2 *Victorino.*] Divus Hieronymus in adjectione Chronicôn Euſebii Olymp. 284. *Victorinus etiam ſtatuam in foro Trajani meruit.*

3 *Piſiſtratus.*] Gellius d. lib. 6. cap. ult. & Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. non multo poſt princip. ubi & alias multas bibliothecas celebres memorat.

4 *Herodotus.*] In Terpſichore, qui eſt lib. 5. Et de his biblis Lucanus l. 3. Pharſaliæ,

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Noverat, &c.

5 *Babylonii.*] Plinius lib. 7. c. 56.

6 *Quare Cleantes.*] Diogenes Laërtius in vita ipſius Cleantis: Τοῦτον φασὶν εἰς ὄστρακα καὶ βόων ὠμοπλάτας γράφειν ἅπερ ἤκουεν, ἀπ᾽ αὐτοῦ Ζήνωνος ἀπορίᾳ κερμάτων ὥς τε ὠνήσασθαι χαρτία.

7 *Phœnices.*] Lucanus de figuris ſimpliciter loquens,

Phœnices primi (famæ ſi credimus) auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

Vide Cornelium Tacitum libro 11. & quod de his ſcribit Plinius lib. 5. c. 12. *Ipſa gens Phœnicum in gloria magna literarum inventionis, &c.* Sed vide Diodorum quibus locis citabimus num. ſeq. & in verbo, *proditumque eſt memoriæ.*

8 *Cadmus.*] Plinius lib. 7. cap. 56. & Tacitus dicto l. 11. & ante illos Diodorus Siculus lib. 6. cap. 15. quem tu ſuper hæc omnino vide. *Sunt tamen,* ut refert Servius, Lib. 2. Æneid. in eum locum, *Belidæ nomen Palamedis: qui dicunt, ipſum Palamedem Græcas literas inveniſſe. Certum eſt autem* (inquit) *literam χ.* Plinius autem dicto lib. 7.

cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

manſere ſemper, & cum literis ſermo, licet Pelaſgic: lingua ſæpe mutata & abſciſſa fuerit. [1] Sicut Aſſyriis Rhadamanthus, [2] Ægyptiis Memnon & Anubis, Phrygibu: Hercules, Latinis vero Carmenta [3] & Pelaſgi, aut ab Corinthio Demaratho profecti, vel (ut putant alii) [4] Simonides & Beroſus primos characteres edidere. [5] Quamvis Ægyptios per animalium figuras primum ſenſus menti effinxiſſe, & antiquiſſima monumenta mandaſſe literis nonnulli ferant. [6] Alii Aſſyrios, qui notas literarum docuerint, arbitrantur primos. [7] Nonnulli Ionum characteres à primis originibus editos, omnis vetuſtatis nuncio fuiſſe putant: ſicut [8] Pherecydem Syrum proſam oratio nem

Ægyptii animalium figuris ſenſa exprimebant.

cap. 56. tradit eum Trojano bello has reperiſſe θ.ξ.φ.χ. Philoſtratus, in vita Apollonii, l. 4. dicit ſimpliciter illum *literas inveniſſe*, non ſcribendi tantum cauſa, ſed ut cognoſcere etiam quiſque poſſet, quæ ſcribenda non eſſent. Herodotus lib. 5. ſcribit *Phœnices, qui cum Cadmo advenerant, literas in Græciam introduxiſſe.* Quod ipſum tradit Diodorus Siculus lib. 6. c. 18. Eupolemius, & ex eo Euſebius præparationis Euangelicæ lib. 10. cap. 1. & iterum lib. 18. ſcribit Moſen literas Judæis primum tradidiſſe, & à Judæis Phœnices accepiſſe, Græcos vero poſtremos à Phœnicibus accepiſſe. *

COLERUS.

* His omnibus adde Polydorum & Iſidorum.

TIRAQUELLUS.

1 *Sicut Aſſyriis Rhadamanthus.*] Plinius dicto lib. 7. c. 56. ſtatim poſt princ. *Ceres prima leges dedit, ut alii putant Rhadamanthus, literas ſemper arbitror Aſſyrias fuiſſe.* Ex quo loco, ſed male diſtincto, videtur Alexander accepiſſe quod hic dicit.

2 *Ægyptiis Memnon.*] Sed ut alii tradunt, *Mercurius*, ut etiam ſcribit Plinius ubi ſupra, Gellium auctorem laudans. Et Diodorus Siculus lib. 1. cap. 2. Lactantius qui hunc *Quintum Memnonem* fuiſſe dicit. Ipſe auter Diodorus alibi libro ſcilicet 4. ſcrib nonnullos hujus eſſe ſententiæ, ut Æthiopes omnium primi uſi ſint literi & ab illis Ægyptios didiciſſe.

3 *Et Pelaſgi.*] Plinius d. lib. 7. c. 5(& Solinus cap. 8. Item Dionyſius H: licar. lib. 1.

4 *Simonides.*] Ipſe Plinius ubi ſup: ſcribit, Simonidem Melicum 4. lit ras inveniſſe ζ.η.ψ.ω.

5 *Quamvis Ægyptios.*] Diodor Siculus lib. 4. cap. 1. & Tacitus lib. 1 ubi ita ſcribit: *Primi per figuras animalium Ægyptii ſenſus mentis effing bant, & antiquiſſima monumenta m moriæ humanæ, impreſſa ſaxis cernu tur.* Ex quo loco hæc deprompſit Ale ander.

6 *Alii Aſſyrios.*] Plinius l. 7. c. 5

7 *Nonnulli Ionum characteres.*] N ſcio an id velit dicere quod ſcribit Pl nius lib. 7. c. 57. *Gentium conſenſus t citus primus omnium conſpiravit, ut I num literis uterentur.*

8 *Pherecydem Syrum.*] Plinius cap. 56. & Apulejus l. 2. Floridoru Sed quem *Syrum* Alexander dicit, Syrium fuiſſe tradit Plinius, ubi ſup atque etiam ejuſdem lib. 7. c. 51. ite que Diogenes Laërtius in vita ill in princ. auctoritate Alexandri in ſ ceſſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nem inveniſſe. [1] Proditumque memoriæ eſt, Ægyptios literas habuiſſe uſitatiſſimas, quas ſinguli diſcunt: quas vero dicunt ſacras, interiores & reconditas, ſoli ſacerdotes norunt à parentibus traditas, qui etiam ex omni æternitate rerum geſtarum ſenſa effinxere. Atque Æthiopes perplexo ſcripturæ genere uſos, ut non ex lateribus digeſtis ordinibus, (ut mos communis habet) ſed à ſummo ad imum literarum ductus exararent, quod [2] tæpocon Græci appellant, qui cum ſeptem characteres habeant, illorum ſinguli quatuor recipiunt ſignificatus. [3] Atque Ægyptios à dextra in ſiniſtram, contra Græcorum morem, ductus diſponere. [4] Atque Indos abſque uſu literarum, omnis ævi res geſtas & memoratu dignas, Pythagorico more, memoria tenuiſſe: illaſque à parentibus traditas per manus poſteris dediſſe, qui tamen haud multo poſt in ſindonibus ſcribere inceptarunt, totaſque paginas monumentis rerum geſtarum impleverunt. Fuitque apud [5] Carthaginenſes vetus conſtitutum, ne quis Græcas literas, aut idioma ediſceret, cum arcana illorum conſilia, & abditos ſenſus linguæ commercio, & per occulta colloquia Dionyſio prodita intelligerent. [6] Romanis quoque per ſigna ac parvas

Pherecydes proſæ inventor.

Ægyptiis duo genera literarum.

Æthiopes.

Indi.

Carthag. Græcas literas diſcere prohibitum.

ceſſionibus. Quæ quidem appellationes nihil differre videntur. Sed *Scyrum* eſſe legendum ubique videtur, quod is ex *Scyra* Inſula oriundus erat, ut tradit Apulejus ubi ſupra. Cujus quidem inſulæ meminit Strabo lib. 9. Aſſyria autem non inſula, ſed continens eſt, quam deſcribit idem Strabo lib. 16. & Solinus c. 48. & Plin. l. 5. c. 12. & Pomponius Mela lib. 1. c. 11.

1 *Proditumque eſt memoriæ.*] Herodotus l. 2. & Diodorus Siculus l. 4. c. 1.

2 *Quod Tæpocon Græci.*] Scribit Sextus Pompejus lib. 18. *Tæpocon*, inquit, *appellant Græci genus ſcribendi ſiniſtrorſum verſus, ut nunc dextrorſum verſus ſcribimus.* Reliqua vide apud L. Gregorium, Dialog. 1. fol. 19. De poëtica & Poëtarum hiſtoria.

COLERUS.

Quod tæpocon Græci appellant.] Illud tamen verbi quid ſit, neque Alexander, neque Tiraquellus intellexere. Ego quoque me neſcire, fateor lubens.

TIRAQUELLUS.

3 *Atque Ægyptios à dextra.*] Herodotus lib. 2. *Ægyptii*, inquit, *à dextra in ſiniſtram ſcribunt, & hoc facientes, ajunt ſe in dextram, Græcos facere in ſiniſtram.* Pomponius Mela lib. 1. c. 9. tradit eos ſuis literis *perverſe uti.*

4 *Atque Indos.*] Vide Philoſtratum in vita Apollonii, alicubi & alios.

5 *Carthaginenſes.*] Juſt. l. 20. ad fin.

6 *Romanis quoque.*] Plutarchus in vita Catonis Uticenſis ſcribit orationem ipſius Catonis, & eam quidem ſolam exſcriptam ſervatamque fuiſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Lectores apud Romanos. Latini ſermonis uſus pro munere datus.

parvas breveſque notas, multarum literarum ſenſa colligere per Notarios uſus invaluit, adeo ut quamvis citato ſermone, editas in foro orationes per notas facile actuarii exciperent, ac ſenſa & verba intelligerent. [2] Quinetiam Romani principes lectores apud ſe habebant, quos ἀναγνώστας dixere, cum ipſi occupati, lectioni vacare non valerent, qui etiam uſum Latini ſermonis nonnullis coloniis pro munere impartiverunt. [3] Quippe Cumanis à populo Rom. tributum fuit, ut publice Latine loqui liceret, utque

Cicerone Conſule velociſſimos ſcriptores deponente atque docente, ut per ſigna quædam & parvas breveſque notas multarum literarum vim habentes, ita quidem ut literæ (ſicuti etiam ſcribit Seneca) dictiones referrent, Catoniana dicta colligerent. *Nondum enim* (ut ſubjungit Plutarch.) *reperti erant hi qui Notarii appellantur, ſed tunc primum hujus rei veſtigium ferunt extitiſſe.* Verum Euſebius Chronographus hujus rei inventum tribuit Tyroni Tullio ipſius Ciceronis liberto. Dion autem Nizæus in hiſtoria Auguſti ſcribit Mœcenatem primum quaſdam notas literarum inveniſſe ad celeriter ſcribendum, eoſque complures per Aquilam libertum tum docuiſſe. Sed utcumque ſit, conſtat Notarios ab ipſis notis fuiſſe dictos, quod & Ammonius tradit, & D. Auguſtin. l. 2. de doctrina Chriſtiana c. 26. & non obſcure innuit Paulus Juriſconſultus in *l. Lucius ff. de milit. teſt.* cujus hæc ſunt verba: *Lucius Titius miles, notario ſuo teſtamentum ſcribendum notis, dictavit.* Et de hujuſmodi quoque notis Modeſtinus in *l. inter eos §. 1. ff. ex quibus cauſis majo. Eos qui notis ſcribunt acta præſidum.* & Senec. lib. 14. epiſt. *Quid verborum notas, quibus quævis excipitur citata oratio & celeritas manus linguæ ſequitur:* & Suetonius in Cæſare cap. 56. Extant & ad Ciceronem, item ad familiares domeſticis de rebus, in quibus, ſi quæ occultius perferenda erant, per notas ſcripſit. * Et in Tito c. 3. *E compluribus comper notis quoque excipere velociſſime ſolitum.* Et è poëtis Manilius, vel ut alii Manlius, poëta Aſtronomicus ad Auguſt. lib. 4. cap. 4.

Ille ſcriptor erit fœlix, cui litera verbum eſt,
Quique notis linguam ſuperet curſumque loquentis
Excipiet longas nova per compendia voces.

Et Auſonius epig. 150.

Puer notarum præpetum
Solers miniſter advola:
Bipatens pugillar expedi.

COLERUS.

* Cicer. 13. ad Attic. *Et quod ad t de decem legatis ſcripſi, parum intellext credo: quid* διὰ σημείων *ſcripſeram* Hinc σημειογράφοι apud Plutarch. i *Notarii.*

TIRAQUELLUS.

2 *Qui etiam Romani principes.*]Cicero epiſt. ad Atticum lib. 1. epiſt. 7 ad finem. *Quid præterea ad te ſcribam non habeo, & me Hercule eram contu batior, nam puer feſtivus anagnoſtes no ſter Soſithenes deceſſerat.* Et Vatiniu inter epiſtolas familiares ipſius Cice ronis epiſt. ejuſdem lib. 9. *Dicitur mi hi ſervus tuus anagnoſtes fugitivus Va daci eſſe.* Et Gellius lib. 18. cap. 5. *A que ibi tunc nunciatur* ἀναγνώστην *que dam non indoctum hominem voce adm dum ſcita & canora Ennii annales leg re, &c.*

3 *Quippe Cumanis.*]Liv. 4. Dec. l. 1

1 Ap

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

utque præconibus Latine vendendi auctionandique facultas foret. Rurſus quæſivit ſibi explanari, qui eſſet ciſiarius, de quo[1] apud Ulpianum & legum peritos frequens mentio fit. Dixi ego, ciſiarium dici, qui vehiculum duceret, & quaſi aurigaret. [2] Ciſium enim vehiculi genus eſſe, aperte liquet. Cicero in Antonium ſecunda Philippica: Inde ciſio celeriter ad urbem venit, capite involuto. Etenim vehiculorum curruumque diverſa fuiſſe genera, non una facie, apud auctores legimus. [3] Nam & eſſedum & [4] petoritum, ciſium, [5] carruca, [6] carpentum, [7] pilentum, [8] arcera,

l. item quæritur. in princ. ff. locati.

Ciſiarius.

Vehiculorum genera diverſa.

1 *Apud Ulpianum.*] In *l. item quæritur.* in princ. *ff. locat.*

2 *Ciſium enim vehiculi genus.*] Nonius Marcellus auctoritate Ciceronis hic citati, cujus locus in id eſt apertiſſimus, ut & ille apud eundem in Oratione pro S. Roſcio, *decem horis nocturnis ſex & quinquaginta millia paſſuum ciſio pervolavit.* & Plinius lib. 28.

3 *Nam & eſſedum.*] Cicero Philippi. 2. *Vehebatur in eſſedo Tribunus plebis.* & in epiſt. ad Atticum lib. 6. epiſt. ejuſdem l. 2. *Hic Vedius venit mihi obviam cum duobus eſſedis & rheda equis juncta.* Horatius epiſt. lib. 2. epiſt. 1. ad Auguſtum,

Eſſeda feſtinant, pilenta, petorita, naves.

Martialis lib. 12. epig. 24.

O Iucunda, Covinne, ſolitudo,
Carruca magis, eſſèdoque gratum.

Hincque *eſſedarii*, qui ſcilicet *eſſeda* regunt, uti *Ciſiarii*, quia *Ciſia*. Cæſar lib. 2. belli Gallici *Equites hoſtium, eſſedariique acriter prælio cum equitatu noſtro in itinere conflixerunt.* Et Cicero epiſt. famil. lib. 7. epiſt. 6. *Tu qui cæteris cavere didiciſti in Britannia, ne ab eſſedariis capiaris caveto.* Et rurſum epiſt. 10. *Qui neque in Oceano natare volueris, ſtudioſiſſimus homo natandi, neque expectare eſſedarios, &c.* & Plinius lib. 34. cap. 17. *Cœpere deinde & eſſeda & vehicula & petorita exornare.* Et vide ſupra.

4 *Petoritum.*] Ex Horatio ubi ſupra, & vide infra, in verbo, *Potoritum enim Gallicum.*

5 *Carruca.*] Diminutivum à *Carro*, quod & vehiculi genus eſt. Cæſar l. 1. belli Gallici. *Alteri ad impedimenta & carros ſuos ſe contulerunt.* Et alibi eodem libro *pro vallo carros objecerant*, quod & nos alibi ad aliud adduximus. Idemque eodem lib. *Vix qua ſinguli carri ducerent.* Rurſumque: *jumentorum & carrorum quam maximum numerum coëmere.* & Hirtius lib. 6. ſive de bello Hiſpanienſi. *Ea die per viarum anguſtias carra complura, multoſque laniſtas retraxit.* & lib. 8. belli Gallici. *Magna enim multitudo carrorum etiam expeditos ſequi Gallos conſuevit.* Livius 1. Decad. lib. 10. Hinc igitur *carruca* dicta eſt, veluti parvus carrus. Martialis lib. 5. epig. 94.

Nec feriatus ibat ante carrucam.

Et libro 12. quod citavimus ſupra in verbo, *Nam & eſſedum.* Plinius l. 33. cap. 11. *At nos carrucas ex argento cælare invenimus.* Suetonius in Nerone cap. 30. *Nunquam carrucis minus mille feciſſe iter traditur.* & Paulus Juriſconſultus in *l. in commodato §. duabus ff. commo. Nam eum qui carrucam vel lecticam commodavit.* Iterumque in *l. ſi id quod §. ſi ex decem ff. de donat. inter vir. & uxor. Quemadmodum ſi una res empta deterior facta eſſet, vel carruca, & aliqua pars inde periiſſet.* Et Scævola in *l. uxori ff. de auro & argento leg. Quæſitum eſt, an carruca dormitoria*

ra, [1] plauſtrum, [2] rheda & [3] ſarracum, [4] epiredium, quod barba-

cum mulis, qua ſemper uxor uſa ſit, ei debeatur. Et Imperator in *l.* 1. *C. de hono. vehic.* lib. 11. *Omnes Honorarii vehiculis dignitatis ſuæ, id eſt, carrucis intra urbem Sacratiſſimi nominis utantur.* Et interpres Bibliorum Eſa. 66. eodemque ult. *Et adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentibus domum Domino, in equis, & quadrigis, & in lecticis, & mulis, & in carrucis ad montem ſanctum meum Jeruſalem.* Hinc autem *carrucarius* qui carrucam ducit, in *l. item quæritur.* in princ. ff. loca. *Si Ciſtarius, id eſt, Carrucarius, dum cæteros tranſire contendit, ciſium evertit,* quæ verba, *id eſt, Carrucarius,* nonnulli abundare contendunt, veluti ab aliis addita expoſitionis gratia, ideo nonnulli in ſuis impreſſionibus ea eraſerunt, tamen ea ſunt in Pandectis Florentinis inſcripta. De *mulis* autem *carrucariis* fit mentio in *l. Ædiles ajunt.* §. *jumentorum ff. de ædil. edict.*

6 *Carpentum.*] Ovidius lib. 1. Faſt.

Nam prius Auſonias matres carpenta vehebant.

Livius 1. Decad. lib. 1. de Tullia loquens: *Carpento certe in forum evecta.* & paulo poſt, *Flectente carpentum dextra in virbium clivum, reſtitit pavidus is, qui jumenta agebat.* Itemque paulo poſt, *Tullia per patris corpus carpentum egiſſe fertur.* Et Plinius in viris illuſtribus c. 7. de eadem re loquens: *Cum domum rediret, viſo patris corpore, mulionem evitantem ſuper ipſum corpus carpentum agere præcepit.* Cornelius autem Tacitus l. 1. ſcribit *Agrippam carpento in Capitolium vehi voluiſſe.* Hincque *velox carpentum* dicitur Juven. Satyr. 8.

Præter majorum cineres atque oſſa, veloci
Carpento rapitur pinguis Damaſippus.

Nam & illud fuiſſe velox vehiculum ſatis declarat illud Apuleji l. 11. Met. *Ac hinc carpento pervolavi.* Id autem fuiſſe Gallorum proprium, videre eſt ex Liv. 4. Decad. lib. 1. & 3. ac. 6. Et vide infra, ubi de pilentis.

7 *Pilentum.*] Vide infra, in verbo, *Pilentum.*

8 *Arcera.*] Vide & tu inf. in verb. *Arcera Britann.*

1 *Plauſtrum.*] Varro l. 4. ling. Lat. *Plauſtrum ab eo, quod non, ut in iis, qua ſupra dixi, ſed ex omni parte palam eſt, quæ in eo vehuntur, quod perlucet, ut lapides, aſſeres.* Virgilius lib. 1. Georg.

Tardaque Eleuſinæ matris volventi plauſtra.

Ubi Probus interpres, *Plauſtra,* ait, *ſun vehicula, quorum rotæ non ſunt radiatæ, ſed tympana cohærentia axi, & juncta cantho ferreo. Axis autem cum rota volvitur, nam rotæ circa ejuſdem cardinem adhibentur.* Ovidius lib. 2. Metam

Quamvis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.

Quintilianus lib. 5. cap. 13. *Nam cum Scauri columnas per urbem plauſtris vectas eſſe dixit.* Et alibi ſæpe apud probatiſſimos ſcriptores.

2 *Rheda.*] Nonius Marcellus *Rhedam* vehiculum eſſe dicit, citatque illud Ciceronis in epiſt. ad Varronem *Quod ſi heri tuam rhedam non habuiſſem, varices haberem.* Sed in id ſententia eſt clarior ejuſdem Cicer. ad Atticum epiſt. lib. 5. epiſt. 17. poſt princip *Hanc epiſtolam dictavi ſedens in rheda cum in caſtra proficiſcerer, à quibus abe ram bidui.* Et iterum lib. 6. loco ſupr allegato in verbo, *Ciſium enim vehicu genus.* & in Oratione pro Milone, *Obviam ei fit Clodius, expeditus in (qu nulla rheda, nullis impedimentis.* Ma tialis lib. 5. epig. 94.

Fauſtina plena Baſſus ibat in rheda.

Quintilianus lib. 1. cap. 5. *Plurima Gal lica voluerunt, ut rheda & petoritum* Ejuſque etiam fit mentio in noſtr legibus videlicet in *l. cum in plures.* § *vehiculum. ff. locat. vehiculum condux ſti, ut onus tuum portaret, & ſecum it faceres, & cum pontem tranſiret, reden ptor ejus pontis portorium ab eo exigeba quærebatur an etiam pro ipſa ſola rhe portorium daturus fuerat.* Vides eni

i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

barbarum eſt, [1] carri, [2] covinum, & [3] arcirma, licet diverſi generis, omnes tamen vehiculorum numero fuere. [4] Petoritum enim Gallicum fuit, rotarum quatuor. [5] Pilentum veneti

Petoritum. *Pilentum.*

ibi aperte *rhedam* vehiculum eſſe. Atque etiam in *l.4.ff. de ſupel.leg.* Hincque etiam *Rhedarius* ipſius rhedæ ductor, Ciceroni pro Milone. Et *Rhedarius mulus* lib.3. de re ruſt.c.17.

3 *Sarracum.*] Juvenalis Satyr. 3.

—— Longa coruſcat
Sarraco veniente abies.

Et Satyr. 5.

Frigida circumagunt pigri Sarraca Boötæ.

Et Quintilianus lib.8. cap.3. *An cum dicit in Piſonem Cicero, Cum tibi tota cognatio in ſarraco advehatur, incidiſſe videtur in ſordidum nomen.* Is autem locus Ciceronis eſt in Oratione adverſus Piſonem ipſum. Sidonius Apollinaris, *Mille graves ſarcinæ ad prædium ex oppido ductæ, nulla ſarraca, nullaque eſſeda, ſubvehendis oneribus attrahebantur.* Et Vitruvius ante hos. Feſtus autem Pompejus lib. 17. ſcribit, *Sarracum eſſe quo ornamenta ſcenicorum portantur.*

4 *Epiredium.*] *Epirhedum* ſcribendum ex Quintiliano lib. 1.cap.10. ubi dicit compoſitum ab ἐπὶ præpoſitione Græca, & *Rheda* dictione Gallica, nec tamen Græcum nec Gallum uti hoc compoſito. Romanos ſuum ex utroque feciſſe. Nam & hac dictione uſus eſt Juvenalis Satyr.8.

Tritoque trahunt epirhedia collo. ——

1 *Carri.*] Vide ſupra in *Carrus.*

2 *Covinum.*] Vide paulo infra in verbo, *Covinum Britannorum.*

3 *Arcirma.*] *Arcirma*, inquit Feſtus Pompejus lib. 1. *genus eſt plauſtri modici, quod homo geſtare poſſit*, aut ut alii legunt, *quo homo geſtari poſſit.* Nec recordor me alibi de his legiſſe. *

COLERUS.

* Videtur fuiſſe genus Plauſtri modici, quo homo tantum geſtari poterat, & à ſervis non à mannis trahebatur. Unde vocabatur *Chiramaxium.* Petronius Arbiter: *Hinc involutus coccina gauſapa lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus quatuor, & Chiramaxio, in quo delitiæ ejus ferebantur.* Joſephus Scaliger.

TIRAQUELLUS.

4 *Petoritum enim Gallicum.*] Ut auctoritate Varronis lib. 14. rerum divinarum ſcribit Gellius lib. 17.c.30. Et de hoc Horatius, quem jam ſupra citavimus, ſed hic quoque citandus fuit epiſt. lib.2. epiſt. 1.

Eſſeda feſtinant, pilenta, petorita, naves, &c.

Quo in loco Acron interpres ſcribit *petori a eſſe vehicula famularum captivarum.* Porphyrion autem alter interpres dicit ea eſſe, quibus vehitur familia regum. Sed & idem Horatius Ser.lib.1.Sat.6.

—— Uti ne ſolus ruſve peregreve
Exirem, plures calones atque caballi
Paſcendi, ducenda petorita.

Ubi Acron ipſe, *Petorita*, inquit, *genus vehiculi, alii carpenta intelligunt, nonnulli carrucas.* Porphyrion autem: *Petoritum*, ait, *genus vehiculi, quod vulgo carrum dicitur.* Et Feſtus Pompejus lib.14. *Petoritum*, inquit, *& Gallicum vehiculum eſſe, & nomen ejus dictum exiſtimant ad numerum quatuor rotarum.* *

COLERUS.

* Æolice enim πέτορες quatuor.

TIRAQUELLUS.

5 *Pilentum.*] Virgilius lib.8.Æn.

—— Caſtæ ducebant ſacra per urbem
Pilentis matres in mollibus. ——

Ubi Servius, à quo Alexander id accepit, quod hic dicit. *Pilenta*, inquit, *ſunt vehicula, ſicut nunc Baſternas videmus. erant etiam tunc veneti coloris, non ut ruſcati, quibus niſi caſtæ utebantur.* Ejuſque loci Virgiliani idem Servius li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

veneti coloris, quo matronæ vectabantur caſtæ, qua
Covi- poſtea baſternas dixere, [1] covinum Britannorum, [2] eſ
num. ſeda Belgarum, [3] thenſa deorum ex argento, [4] carruca
Then-
ſa.
Ger

bro 11. ejuſdem operis in eum locum,

Necnon ad templum ſummaſque ad Palladis arces,
Subvehitur magna matrum comitante caterva.

Subvehitur, inquit, *proprie: matronæ enim pilentis utebantur ad templa pergentes*, ut,

Pilentis matres in mollibus.

Cæterum Livius 1. Decad. lib. 5. *Grata*, inquit, *ea res, ut quæ maxime ſenatui unquam fuit, honoremque ob eam beneficentiam ferunt matronis habitum, ut pilento ad ſacra ludoſque, carpentis feſto profeſtoque uterentur.* Et Claudianus de nuptiis Honorii & Mariæ,

Ante fores jam pompa ſonat, pilentaque ſacra
Præradiant ductura nurum. —

Porphyrius autem in eum locum Horatii citatum num. præced. dicit *pilenta vehicula eſſe, quibus regina capta duceretur.* Feſtus Pompejus lib. 14. de eodem is loquens, de qua Livius nuper citatus. *Pilentis & carpentis per urbem vehi à matronis conceſſum eſt, quod cum aurum non reperiretur ex voto quod Camillus voverat Apollini Delphico contulere.* Sed & idem eodem lib. *Pilentum*, inquit, *vehiculi genus, quo matronæ ferebantur.*

1 *Covinum Britannorum.*] *Covini* fit mentio à Martiale loco ſupra citato de Eſſedo. Et Sil. * lib. 17.

Agmina falcifero circumvenit arcta covino.

Et Sidonio Apollinari in laude urbis Narbonenſ.

Jamque & pectora prona de covino
Extenſi rapiuntur, &c.

Id autem eſſe proprium vehiculum Britannorum atque etiam Gallorum oſtendit Pomponius Mela lib. 3. c. 4. de Britannis loquens: *Dimicant non equitatu modo aut pedite, verum & bigis, & curribus Gallice armati, covinos vocant, quorum falcatis axibus utuntu*
Et Diodorus Siculus lib. 6. Et Luca
nus lib. 3. Pharſ.

Et dociles rector monſtrati Belga covin

Hincque *Covinarius* rector *covini* T
cito in vita Agricolæ non ſemel.
covinarius eques in eodem lib. qui ſc
licet ex *covino* pugnabat.

COLERUS.

* Gloſſis eſt κάῤῥιον καθεδρωτόν.

TIRAQUELLUS.

2 *Eſſeda Belgarum.*] Virgilius lib.
Georg.

Belgica vel molli melius foret eſſe
collo.

Et Claudianus de mulis Gallicis.

Eſſeda concordes multiſonora trahunt

Nam & Acron & Porphyrion in H
rat. lib. 2. epiſt. 1. loco à nobis ſup
citato hæc dicunt Gallorum eſſe. S
& adde Britannorum ex Propertio
bro 2. eleg. 1.

Eſſeda cælatis ſiſte Britanna jugis.

Et Cicerone quo loco ſupra citavim
cum de eſſedis locuti ſumus (vide co
mentaria in Perſium fol. 154. Et p
terea ejuſdem l. 7. epiſt. famil. epiſt
In Britannia nihil eſſe audio neque a
neque argenti. Id ſi ita eſt, eſſedum
quod ſuadeo rapias, & ad nos quamp
mum recurras.

3 *Thenſa Deorum.*] Aſconius Ped
nus in 3. in Verrem act. *Thenſæ*,
quit, *ſunt ſacra vehicula, pompa ordin*
& hoſtiarum. Subditque Thenſas a
à divinitate dici putare alios, quod
te ipſas lora tenduntur, quæ gaud
manu tenere & tangere qui eas de
cunt. Servius in lib. 1. Æneid.

Hic illius arma,
Hic currus fuit.

Aut vere, ait, currus, quo ipſa in
utitur, vel Thenſa, quæ dicitur
θεῖ, id eſt, à re divina, & ea eſt,
Deorum ſimulachra portantur. hæc
Quæ confirmantur teſtimonio C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Germanorum & Gallorum, [1] arcera infirmorum: erat *Arcera.* enim plauſtrum tectum undique. Eas quidem carrucas etiam in Italia frequentes fuiſſe comperimus: quippe [2] Nero Cæſar nunquam minus mille carrucis iter feciſſe proditur, longo ſemper agmine impedimentorum incedente. Cenſuitque Jureconſultus titulo locati, quod ſi *Ulpianus loco præſcripto.* ciſiarius, dum præterire contendit cæteros, ciſium evertit, & ſervum quaſſavit vel occidit, culpa non liberari, ſed in eum ex locato jus dari & agi licere.

ronis in Oratione de Aruſpicum reſponſis, *Te appello Lentule, cujus ſacerdotii ſunt Thenſæ*, & in 7. eademque ultim. in Verrem act. *Omnes dii qui vehiculis Thenſarum ſolennes cœtus Ludorum initis*. Et Suetonii in Cæſare c. 76. *Sed & ampliora etiam humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt, ſedem auream in curia, & pro tribunali Thenſam.* Et rurſum in Veſpaſiano cap. 5. *Nunciabantur & ex urbe præſagia, Neronem diebus ultimis monitum per quietem, ut Thenſam Jovis O. M. è ſacrario in domum Veſpaſiani in circum deduceret.* Et huc quoque pertinet illud Livii 1. Decad. lib. 5. *Quæ anguſtiſſima veſtis eſt Thenſas ducentibus triumphantibuſve, ea veſtiti medio ædium eburneis ſellis ſedent.* Sed & alias Thenſarum mentio eſt apud Ciceronem, præter illam in Verrem act. 3. Ubi Aſconius id ſcribit quod ſupra ex eo diximus, etiam in 5. in eundem Verrem act. & in Oratione pro Plancio. & Suetonius in Auguſtum. Nec interim omiſerim quod à Feſto Pompejo ſcriptum eſt lib. 18. *Thenſa*, inquit, *vehiculum argenteum, quo exuviæ deorum ludis Circenſibus per circum ad pulvinar vehebantur.*

4 *Carrucæ Germanorum & Gallorum.*] Unde id acceperit ignoro, niſi forte ex Cæſare lib. 1. belli Gallici, ubi loquens modo de Gallis, modo de Germanis, eos *carris* uſos fuiſſe ſcribit in multis locis, à quibus, ut jam ſupra diximus, diminutive *Carrucæ* dictæ ſunt.

1 *Arcera infirmorum.*] Gellius l. 20. cap. 1. *Arcera vocabatur Plauſtrum tectum undique & munitum, quaſi arca quædam magna, veſtimentis inſtructa, qua nimis ægri, aut ſenes portari cubantes ſolebant.* Nonius Marcellus, *Arcera plauſtrum eſt ruſticum tectum undique, quaſi arca, ut apud Varronem & M. Tullium invenitur. Hoc autem vehiculi genere ſenes & ægroti vectari ſolent. Varro* γέροντος διδασκάλου, *vehebatur enim cum uxore vehiculo ſemel aut bis in anno cum arcera, ſi non vellet, ſi non ſterteret.* Idem tamen Varro libro 4. de lingua Latina. *Vehiculum*, ait, *in quo faba aliudve quid vehitur, quod eſt ex viminibus, vehiculum dictum eſt, ab aliis dictum arcera, quæ etiam ex 12. tabulis appellatur, quod ex tabulis vehiculum erat factum, ut arca arcera dictum.* hæc ille. Verba autem 12. tabularum reperies apud Gellium dicto libro 20. capite 1. *Si in jus vocat, ſi morbus ævitaſve vitium extitit, qui in jus vocabit, jumentum dato. Sit nolet, arceram ne ſternito.* Hincque occaſione ſumpta Gellius exponit quid ſit *arcera*, uti ſupra citavimus. Vide Bald. in 12. tabularum.

2 *Quippe Nero.*] Suetonius in vita ipſius cap. 30. Verum Ælius Lampridius in vita Heliogabali tradit ipſum Heliogabalum *ſexcenta* vehicula duxiſſe, aſſerentem, decem millibus Camelorum Perſarum regem iter facere. Et *quingentis* carrucis iter iniiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAP. XXXI.

Solere magnos ſucceſſus ex infima fortuna, & futuras calamitates plerunque ſignis præmonſtrari.

Fabuloſæ antiquorum hiſtoriæ.

UT omnis antiquitas fabuloſa eſt, his qui in magni
diſcriminibus poſiti, admirabiles exitus habuere, au
ex inopi calamitoſaque fortuna, regium faſtigium & im
peria quæſivere, quo res admirabilior videretur, com
menta miraculi non ſemel effinxit, ut qui ex gravibus pe
riculis poſtea erepti forent, majeſtate & cura numinum
non caſu aut fortuna, ſervati viderentur. [1] Romulum &
Remum ex Rhea Sylvia & Marte genitos, cum expon
in profluentem Amulius juſſiſſet, à lupa diſtentis uberibu
alitos plerique omnes tradiderunt. Quod commentun
fabulæ ab exteris noſtri mutuati ſunt. [2] Nam Cyro Per
ſarum Regi, cujus late imperium valuit, cum ab Aſtyag
expoſitus & pulſus infans foret, canem ubera præbentem
illumque à feris defendentem paſtor gregis inveniſſe tra
ditur: quæ res futuram ipſius magnitudinem haud dubi
portendere viſa eſt. Nec vana prædictio fuit: quippe qu
rerum geſtarum magnitudine parvo imperii ſpatio omne
Reges anteceſſerit. [3] Hieronem Syracuſanum, quod e
ancill

Romulus & Remus à lupa nutriti.

Cyrus à cane.

Hiero ab apibus.

TIRAQUELLUS.

1 *Romulum.*] Virgilius lib. 8. Æneidos his verſibus,

Fecerat & viridi fœtam Mavortis in antro
Procubuiſſe lupam, &c.

Strabo lib. 5. Livius 1. Decad. lib. 1. Plinius lib. 8. cap. 17. ubi hæc & ſimilia arbitratur. *Fatorum magnitudini accepta ferri æquius, quam ferarum naturæ.* Juſtinus lib. 43. poſt princ. Plutarchus in vita Romuli, & in libro de fortuna Romanorum, & plerique qui de origine urbis Romæ locuti ſunt.

2 *Nam Cyro.*] Juſtinus lib. 1. & iterum lib. 44. & Lucianus in lib. de ſacrificiis. Ælianus de varia hiſtoria libro 12. Aliter Herodotus lib. 1. ul
dicit illum fuiſſe educatum à Mithrid
tis uxore *nomine Cyno, Græca lingua i*
eſt Canis: Medica Spaco: nam cane
Medi Spaca vocant, eo quod parent
ipſius, ut divinitus magis videret
Perſis eorum filius fuiſſe ſervatus, di
vulgarunt à cane Cyrum, cum eſſet ex
poſitus, fuiſſe educatum, hincque ear
fabulam emanaſſe.

3 *Hieronem Syracuſanum.*] Juſtin
lib. 23. Longo quoque tempore (ut i
addam) Jupiter ab apibus quoque nu
tritus fuiſſe dicitur. Ut tradit Servi
enarrans illud Virgilii lib. 3. Æne
dos.

Creta Jovis magni, &c.

1 H

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ancilla editus fuerat, in ſylvis expoſitum, apes congeſto in os melle aliquandiu aluere: qui mox omnes aſperitates ſupervadens, tantum ingenio & virtute valuit, ut ob multa rei militaris facinora, regnum Syracuſis, & omnia ornamenta virtutum paulo poſt aſſecutus ſit. [1] Hic eſt enim ille Hiero, qui præcipua & conſtanti fide rem Romanam juvit, unoque tenore amicus populi Romani & fidiſſimus cultor perpetuo manſit. Pari exemplo traditur [2] Semiramis circa Syriæ ſtagnum infans expoſita, ab avibus diu alita & educata, magno præſagio futuræ felicitatis, quæ mox ſublata à paſtoribus, poſt varios caſus, regia conjunx fieri, & late imperitare meruit. [3] Midæ quoque regi Phrygiæ quum obdormiſceret, formicæ, quæ tritici grana in os congeſſere, divitias & opes immodicas illi futuras evidentiſſimis oſtentis adnotarunt. [4] Habis Tarteſſiorum Rex, magnis difficultatibus infans agitatus, tandem inter feras à cerva alitus, & haud multo poſt laqueo captus, poſt ſubactas gentes & domitas, ſævientis fortunæ minas experiri deſiit: qui deinde regnum aſſequutus, documenta egregii principis dedit, ſummoque juſtitiæ temperamento illis gentibus præfuit. Quod commentum [5] de Telepho Herculis filio, qui avi juſſu in ſylvis expoſitus fuerat, veteres prodidere: [6] Sicut Peliam ab equa, Paridem

Semiramis ab avibus.

Midas.

Habis à cerva.

Telephus.

Pelias ab equa.

1 *Hic eſt enim ille Hiero.*] Livius 3. Decad. lib. 2. & 4. & alibi ſæpe.

2 *Semiramis.*] Diodorus Siculus libro 3. c. 2. qui de *columbis* dicit quod hic Alexander de *avibus* dicit.

3 *Midæ quoque.*] Cicero lib. 1. de Divinat. Valerius Maximus lib. 1. c. 6. Ælianus de varia hiſtoria lib. 12. c. 45. Idem autem Animalium lib. 13. c. 1. ſcribit. *Gordium ex aquilæ ſignificatione filium ſuum Midam Regem fore conjeciſſe, cum ſupra caput ipſius arantis primo volaſſet, deinde totum in diem in jugo ſeſſitare non prius deſtitiſſet, quam is ad veſperam arationem dimiſiſſet.*

4 *Habis.*] Juſtinus lib. 44. eodemque ult.

5 *De Telepho.*] Ælianus ubi nuper citavimus. Et Lucianus in d. libello de Sacrificiis.

6 *Sicut Peliam.*] De his tribus ſcilicet, *Pelia*, *Paride*, *Ægyſtho*, Ælianus ubi ſupra. Sed & idem libro 13. poſt princ. Atalantam ab urſa quoque nutritam tradit. Ut & Strabo lib. 8. Diodorus Siculus lib. 6. cap. 15. Et Lucianus ubi ſupra. Jovem à capra, quæ ut dicit idem Diodorus Amalthea nuncupata eſt. Et Ovidius lib. 3. Faſt.

Stat quoque capra ſimul, nymphæ paviſſe feruntur
Cretides, infanti dat, dedit illa Jovi.

Et hinc Heſiodus in Theogonia in fin. illum vocat αἰγίοχον, id eſt, *à capra nutritum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Paris ab urſa. Ægyſthus à capra. Sandrocottus.

dem ab urſa, Ægyſthum à capra enutritos fabulati ſun Adeo ex gravibus periculis ereptis, futuræ ſigna felicitat quandoque fuere prænuncia. Rurſus [1] Sandrocotto, qu haud multo poſt Indorum Rex fuit, quum Alexandro in viſus infeſtuſque, ſævitiam fugiens, per vaſtas ſolitudine curis & inſomniis fatigatus, languente corpore jaceret affli ctus, ſoluſque obdormiſceret, leo horribilis & pertimeſ cendus, ſudorem dormienti deterſit lingua: quod oſtentun ex omni ſævitia fortunæ illum emerſurum, & mox imper præpotentem deſignavit. [2] Sicut Gordium dum condu ctis bobus agrum coleret, aves omnis generis circum volantes, illum ex infima fortuna ad ſummum honor culmen proceſſurum oſtenderunt. [3] Mitto Lyſimachum & alios quos referre multum operæ eſſet, qui ſæviente fortunæ minas & miſerabiles caſus, ac vim fati poteſta temque mira virtute ſuperarunt. Sed ſicut poſt calamita tes magnis præſagiis multi fœlices eventus ſortiti fuere ita ancipitem fortunam, & infandas ſtrages ac præſen excidium veluti magna ſortis humanæ documenta, non nullis præmonſtrare fata voluerunt. Quo tempor [4] Crœſus Lydorum rex à Cyro ſubactus, regno pulſu fuit, ſemeſtris filius in crepundiis articulate loquutus fe tur, magno oſtento & pernicioſo, [5] Xerxe expeditione in Græciam parante, equa leporem enixa, & mula qu incertæ naturæ partum edidit, cruenta bella ſtrageſque & me

Gordius.

Lyſimachus.

Portenta infelicitatis futuræ.

tritum, uti etiam Pauſanias lib. 3. (ubi de Phlegia loquitur) ſcribit Æſculapium à capra quoque nutritum. Et ipſe Diodorus Siculus lib. 4. cap. 5. Cybelem à pardis & aliis feris.

1 *Sandrocotto.*] Juſtinus lib. 15. *

COLERUS.

* Hunc veteres libri & Arrianus lib. 5. vocant Σανδρόκοττον. Plutarchus in Alexandro Α'νδρόκοττον. Oroſius *Andracotum.* Vide & Strabonem libro 15.

TIRAQUELLUS.

2 *Sicut Gordium.*] Idem auctor l. 1

3 *Mitto Lyſimachum.*] Vid. eun. l. 1

4 *Crœſus Lydorum Rex.*] Plinius l bro 11. cap. 51. & libro 15. Similit quoque Livius 3. Decad. lib. 1. pau ante fin. tradit Romæ infantem ſem ſtrem in foro olitorio triumphum cl maſſe. Quin & ipſe ejuſdem Deca libro 4. infantem in utero matris triumphe clamaſſe.

5 *Xerxe.*] Herodotus l. 7. Valeri Maximus, lib. 1. cap. 6.

1 *Sagu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& memorandum illud excidium, quæ poſtea præcipitantibus fatis ſecuta ſunt, præmonſtrarunt. [1] Sagunti quoque, quo tempore Hannibalis excidium paſſa eſt, inter magna & aſſidua monſtra, ſatis conſtat, infantem è matris utero pene editum, in ipſum matris alvum revertiſſe. Quod prodigium, quaſi divinatio futuri eſſet, teterrimum bellum & fatale excidium, ac imminens fatum, quo ad internecionem funditus everſa eſt, haud dubie oſtendit. Eſt quoque in exemplis, exciſos panes [2] Syllæ temporibus, manantis ſanguinis guttas ſudiſſe, caneſque & alia id genus animalia rugitu miſerabili lugubres voces dediſſe, bellum civile & inteſtinas clades, tantumque cædis, quantum poſtea effuſum eſt, denotaſſe. [3] Inter quæ ancilla, quæ ſerpentem enixa eſt, Marſicum portendiſſe bellum dicitur. Multaque ejuſmodi in medium afferri poſſent, ut taceam Tarquinium, alioſque innumerabiles, ac mille portenta, quibus maxima & cruenta bella, ac invidentis fortunæ caſus, eventuſque triſtiſſimi variis prodigiis prædictionibuſque præſcita fuere. Ita profecto eſt, ut quæ futura quandoque ſunt, multis ſignis, quaſi multo ante præviſa, monitu impulſuque Dei declarentur. Et quod fatis debetur, ſive anceps malum, & aliqua temporis atrocitas, ſive certa ſpes & indubia ſalus futura ſit, nobis portentis ſigniſque denuntietur: quibus fata imminentia & tempeſtates ſedulo vitari poſſunt & caveri. [4] Sed quod de Gordio legimus, cui aves circumvolantes auſpicium fecere, id nimirum [5] Vitellio principi exitio fuit. Nam Viennæ pro tribunali ſedenti, ſupra caput & humeros reſidens gallinaceus, tantumque fœdarum avium ſupervolans, ut tenebras pene afferrent, præſens periculum

1 *Sagunti quoque.*] Plinius l. 7. c. 3. in fin. & Eutropius de geſtis Romanorum lib. 3.

2 *Syllæ temporibus.*] Paulus Oroſius Hiſtoriarum lib. 5. cap. 17. Julius Obſequens Prodigiorum cap. 114.

3 *Inter quæ ancilla.*] Julius Obſequens de Prodigiis cap. 118.

4 *Sed quod de Gordio.*] Juſtinus libro 11.

5 *Vitellio principi.*] Suetonius in vita illius cap. 9. & iterum cap. omnium poſtremo. Et Cornelius Tacitus libro 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lum & futuras calamitates quibus ad internecionem di hominibuſque infenſus redditus eſt, non cæca exiſtima tione præmonſtravit.

CAP. XXXIII.

Par exemplum Tarquinii Superbi, & Thraſybuli Mileſiorum tyranni, ac Sexti Tarquinii, & Zopyri Aſſyrii.

QUod [1] de Tarquinio Superbo ſcriptum legimus ali quando, qui odio inexpiabili diis hominibuſqu infenſus, regno pulſus fuit, quum Gabios olim opprime re vellet dolis, quia nuncius filii dubiæ fidei videbatur, n ſecreta ſui conſilii panderet, in hortos quibus deambula bat, illum adduxiſſe. Et quum nihil reſponderet, ſumm papaverum capita baculo decuſſiſſe: quo ænigmate qui vellet pater, filius intellexit. Idem de [2] Thraſybulo Mi leſiorum tyranno, non minoris perfidiæ, ſcriptum acc pimus. Quum enim à Periandro Corinthio nuncio con ſultus foret, quid ſibi agendum putaret, ut omni ſuſp cione procul & metu vacuus imperitaret, quaſi elingu foret, nihil aliud retuliſſe fertur, præterquam quod nun cium Periandri haud exploratæ fidei virum, in ſegeten meſſi maturam adduxit, ſummaſque frumenti ariſtas ba culo decuſſit, nullo verbo reddito, eodem nuncio anxi proſequente, & quid vellet Periandro referri expectante Quo facto intellexit ſagacis vir ingenii, ut ſi civibus do minari, & tyrannide potiri cuperet, principes civitatis & ſumma capita rerum, quibuſcunque modis poſſet, è me di

TIRAQUELLUS.

1 *Quod de Tarquinio Superbo.*] Dionyſius Halicarnaſ. lib. 4. Livius 1. Decad. lib. 1. Valerius Maximus l. 7. c. 4. Plinius lib. 19. cap 4. poſt princ. & iterum c. 8. paulo ante fin. Julius Frontinus Stratagematum lib. 1. cap. 1. Servius in libro 6. Æneid. enarrans eum locum,

Vos & Tarquinios Reges animamq
ſuperbam,
Victoris Regis, &c.

2 *De Thraſybulo,*] Ariſtoteles Poli lib. 3. cap. 9. & lib. 5. cap. 10. & Her dotus lib. 5. & Dionyſius Halicarn. lib. 4. & Laërtius in vita Periandri, u aſſcribit epiſtolam ipſius Thraſybu in eam rem.

1 *Atq*

lio tolleret, tacitiſque ambagibus ſublatis potentioribus, illum regno potiturum depulſo metu, affirmavit. [1] Atque hic Periander fuit, qui tyrannos, ſi divitibus dominari cuperent, amore potius civium & charitate, quam armis ſtiparentur, monuit & ſuaſit. Non enim parva dixit munimenta, beneficentiam & ſtudia hominum ad perpetuitatem. [2] Sed in hoc ſtratagemate, quod de Sexto Tarquinio legitur, cujus fœda vitia, & fœdiores libidines fuere, quod odio & diſſidio patris ſimulato, ob ſuorum morum difficultatem, ſuperbumque ac immodicum imperium, fugam feciſſet, Gabioſque infeſtam Tarquinio gentem petiiſſet, ab illiſque exercitu præfectus fuiſſet, uno atque altero prælio proſpere rem egiſſet: tunc demum creditam ſibi univerſam rem Gabinam, ſublatis de medio primoribus patrum, haud difficulter nec magno certamine in manus Tarquinii tradidiſſe. Haud abſimile factum, ſed pari exemplo, eiſdemque confictis dolis, rem geſtam apud Perſas invenimus. [3] Nanque Aſſyrii, quum à Dario deſciviſſent, Babyloniamque urbem prævalidam occupaſſent, difficiliſque expugnatio foret, in magna rerum difficultate Zopyrus quidam ex optimatibus, homo callidus & veterator, ex omni barbarie ad omne facinus promptiſſimus, animo inverecundo & aſtu barbarico truncis auribus & naſo, lacero corpore, & facie deformata fœdum in modum, ſingulare genus fraudis commentus fuit. Quippe ſimulans ſe à Dario tam fœde cæſum, quum illo oris dehoneſtamento conſpicuus foret, Aſſyrios & Babyloniam petiit, aſſerens ſibi nullum niſi apud Darii hoſtes receptum tutum putaſſe. Inde ab Aſſyriis benigne exceptum, turmis equitum præfectum dicunt fuiſſe, uno atque altero prælio contra Darium proſpere rem geſſiſſe: & cum ex compoſito victor fuiſſet, tunc

Imperium ſtabile.

Tarquinii junioris techna.

Zopyri facinus.

1 *Atque hic Periander.*] Laërtius in vita illius.

2 *Sed in hoc ſtratagemate.*] Hæc ſunt Livii 1. Decad. lib. 1.

3 *Nanque Aſſyrii.*] Herod. lib. 3. non longe à fin.

1 *Piſiſtra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tunc poſtquam dux totius militiæ conſtitutus fuit, un verſum ſibi creditum exercitum, ipſamque Babylonia valido præſidio munitam, in Darii manus haud multo ne gocio dediſſe. [1] Piſiſtratus quoque memoratur callid aſtu & vafro ingenio, ut Athenarum dominio potiretu lacero & deformato corpore, pluribus ſibi illatis vulner bus & plagis, in forum prodiiſſe, & clamore querul magniſque fletibus, incenſam multitudinem advocaſſ ea ſibi vulnera ab inimicis illata palam vociferatus: & cu cuſtodes corporis, manus juvenum audaciſſimorum a cepiſſet, tyrannidem Athenis magno ſcelere & perfid invaſiſſe. [2] Neque abſimili exemplo Dionyſium, qui Sy racuſas flagitioſius occupavit, pari audacia & aſtu ide factitaſſe accepimus. Nanque doloſis conſiliis ſe mult rum inſidiis appeti aſſeverans, prope concionantis in m dum per infimas obteſtationes apud populum, perveni ut ſexcentos circa latera armatos ſumeret: quo agmi ſtipatus, gravi & ſuperbo dominatu patriam occupavi Adeo pernicioſis exemplis & veſana cupidine movent homines, ut quod virtute nequeunt, callido aſtu & mal facinore aſſequantur. [3] Proditur memoriæ juvenis int cæteros non ignavi ſpiritus, ex optimatibus quos Ariſt demus tyrannus extorres fecerat, hoc conſilio uſus, patriam ab impotenti ſervitute liberaret. Nam corpo plagis afflicto, ut fides haberetur, ad Ariſtodemum veni & quos fidiſſimos habebat, excivit, illoſque in ſaltus i vios & inacceſſos, ubi diſpoſitæ erant inſidiæ, adduxi quibus debellatis, & tyranno occiſo, Cumas ſervili jug libera

Piſiſtrati dolus.

Dionyſii in occupanda tyrannide ars.

1 *Piſiſtratus quoque.*] Herodotus libro 1. Juſtinus l. 2. Laërtius in Solone in epiſtola ipſius ad Epimenidem. Plutarchus in eodem Solone, ubi hos Satellites dicit fuiſſe vocatos *Corynephoros*, ab armis quibus utebantur ſic dictos. Et vide Ælianum de varia hiſtoria lib. 8.

2 *Neque abſimili exemplo Dionyſium.*] Vide Ariſtotelem lib. 3. Politic. cap. in fi. & iterum in libro 5. capite Et Iſocratem in Oratione ad Phili pum 1.

3 *Proditur memoriæ juvenis.*] H Dionyſius Halicarn. lib. 7. ſed ipſi Ariſtodemi necem aliter deſcri Plutarchus in libro de claris mulie bus cap. 25.

1 Soſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

iberavit. [1] Soſſis vero Syracuſanus, homo verſuti ingenii, *Soſſis.* novandi res occaſionem nactus, quum ſimilibus dolis ſanguine fœdatus, & veſte lacera, lamentabili voce contra Dionem multitudinem exciret, conſilio parum celato, poſtquam delicuit fraus, tanquam molitor novarum rerum, & vulgi turbator, Athenis judicium ſubiit, & inteſtinæ fraudis pœnas luit.

1 *Soſſis vero Syracuſanus.*] Plutarchus in vita Arati.

Libri ſecundi Genialium Dierum Finis.

ALEXAN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

JURISPERITI NEAPOLITANI,

GENIALIUM DIERUM LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Quid dicatur Idem apud Philoſophos, & quid Idem à Jureconſultis, diſcuſſum cum Hermolao in convivio familiari.

Hermolai Barbari laus.

HErmolaus Barbarus amicus meus ſummus, p- quam fuit literis homo ornatiſſimus, boniſc- diſciplinis & ingenuis artibus excultus, ac pr- ter ingenii amœnitatem, quæ plurima in h- mine fuit, doctrina quoque curioſa & eleganti. Ad e- quotidie, dum Romæ ageret, complures viri bene liter-, atque in ſtudiis doctrinarum magiſtri ſapientiæque doc- res facundiſſimi, exercendi animi cauſa frequentes ve- tabant. Accipiebatque ſingulos ille, aut nova lectione - ctoris non vulgaris, nonnunquam quæſtiunculis ex phi- ſophia minime procacibus, & petulantibus, ſed placidi- ingenioſis, ac pro æſtimatu cujuſque feſtiva quadam ar- tia animum laceſſentibus: ita ut ipſius conſuetudine & ſ- mone quotidiano ſemper quiſque doctior & lepidior - ret. Forte vero cum feſta ſolennique die ad cœnam ab- invitati nonnulli ex noſtratibus boni adoleſcentes ſtu- humanitatis profeſſi, & nos una tranſactis negociis c- veniremus, excepit nos ille cœnula admodum lauta- frugi, non prodigis epulis, & paratu magno, ſed - co, brevi, & parabili cibo, & ut tenui convictu, ita ſu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıa voluptate comitateque mutuos ipſe ſermones, miſtos onvivalibus jocis, in longum protrahebat. Cumque inter œnandum, ſicut ſolebat in convivio familiari, juvenis quiſiam lætæ indolis, & haud illiteratus, Theſei res geſtas uper è Plutarcho in Latinum verſas, ſcite admodum & enuſte lectitaret, quoque pacto in Cretam delatus, Layrinthi errores, & Minotauri monſtra ſuperarit, reverıque ut Athenienſes, ob res fortiter geſtas, dies feſtos edicarint: & alia permulta, ut ingenium facundiaque jus fuit in extollendis vendicandiſque Græcorum rebus, luſquam ſatis eſt, profuſi: Hoc quoque legebat, navim ua in Cretam Theſeus delatus fuerat, ad Demetrii 'halerei tempora Athenis ſervatam cuſtodiri. Et quia ongo ævo abſumpta materia fuit, lignis antiquioribus etractis, noviſque coaptatis, diu manſiſſe. Eaque cum adem Theſei navis diceretur, apud Philoſophos alioſue phyſicæ ſtudioſos, an eadem eſſet navis, an vero altea, ancipitem quæſtionem incidiſſe. Cumque hæc & pleaque ex Plutarcho in hanc ſententiam ille legiſſet. Mooſa, inquit Hermolaus, & quæ nihil habeat controveriæ, quæſtio hæc inter philoſophos agitari cœpta fuit. Cui nim non explicatum eſt, ubi materia non eadem ſubeſt, uæ prius erat, & ſi loco illius altera ſuffecta ſit, minime andem rem dici oportere? Conſtat enim, navim quæ lemptis tabulatis & tignis, ex nova materia coaptata eſt, ıon eandem eſſe. Siquidem cum quid idem eſſe dico, ilud ita demum eſſe idem putandum eſt, ſi nihil ei additum etractumve ſit. Navis ergo, quæ veteri dempta, & noa coaptata materia, facta eſt, quia non eadem materia ıunc eſt, quæ olim fuit, eadem omnino dicenda non eſt. Cumque me, qui una aderam, quid de iſtiuſmodi re juicii haberem, potiſſime interrogaret: reſpondi, memiiſſe me, in complurium Juriſconſultorum libris, ſecus onge atque ipſe cenſeret, ſcriptum legiſſe, quos omnes ontra ſentire, atque iſti opinioni adverſari, haud dubium fuit.

Idem.

Idem apud jureconſultos l. mortuo. ff. de judiciis. & eſt textus Pauli.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

fuit. Nanque [1] Alphenus, juris civilis & veterum litte-
rum impenſe doctus, haud immerito exiſtimavit, ubi
dicium coram uno pluribuſve agitari cœptum fuit, ſi ill
fato perfunctis, alii ſuffecti ſint, idem judicium cenſe
& populum eundem eſſe, qui nunc eſt, & qui abhinc ce-
tum annis fuit. Navim quoque, quæ mutata veteri ma-
ria, nova ſuffecta eſt, non aliam, ſed eandem decere e-
ſtimari. Quod ſi aliter dicimus, utique foret, ut nos
immutamur quotidie, iidem non eſſemus, qui abhinc
no fuiſſemus. Quin etiam, ſi longius evagari libet, in-
niemus [2] Ulpianum magna virum auctoritate, qui ob
cellentem doctrinam, Aurelii Alexandri Imperatoris
cri [3] ſcriniorum magiſter fuit, [4] & Pomponium pariter ju
ſcientem & peritum, literis prodidiſſe: Si grex mihi
ſtamento legatus eſſet, iſque adeo immutatus eſſet, ut
ovis quidem, quæ ſcripti legati tempore fuit, hodie ſup-
ſit, ſed omnis ex ſobole poſtea nata ſuffectus ſit, eund
gregem dici, atque ideo legatum teſtamento deb
quia cum quid loco alterius ſufficitur, idem exiſtimari h
dubium eſt. Atque hoc, inquam, apud veteres juriſper
ita in confeſſo fuit, ut exploratius nihil eſſe poſſit. Cu-
que Hermolaus me fuiſſet intuitus, veluti fateretur q
aſſerebam: Eſſe, inquit, arbitror ut dicis, etſi mihi
ſententia omnino non probatur, cui prorſus non acce
& cum iſta ſit veterum juriſperitorum opinio, ut m
dixti, aliquid obniti non auderem, ſi penitus vera fo
Nam quod aſſeveras, Ulpianum & jureconſultos ſen
facilis eſt & expedita diſtinctio, id quod aſſerunt cer
in caſibus per te modo explicatis, non tamen ut in omn
omnique negocio idem ſtatuendum cenſeam. Nam al-
tius rem intueri volumus, profecto referre arbitror, m
quid idem eſſe dicimus, an illud ejuſdem ſubſtantiæ & -

l. grege. & l. ſi grege. ff. de legat. I.

TIRAQUELLUS.

1 *Alphenus.*] In *l. proponebatur. ff. de judiciis.*

2 *Ulpianum.*] In *l. grege. ff. de legat.*

3 *Scriniorum magiſter.*] Ælius Lampridius in vita ipſius Alexandri.

4 *Et Pomponium.*] In *l. ſi grege. ff. de legat. I.*

næ, an vero alterius dicamus. Formam vero à ſubſtantia ıbeſſe non ignoras, quas à veſtris jureconſultis materiam & ſpeciem appellari audio, quam Ariſtoteles Eidos nuncupat,[1] Plato Eideam: nonnulli materiam, plerique cauſam & formam. Cum ergo aliquid idem eſſe dico, hoc apud Phyſicos ita receptum eſt, quod eſt vero propius: tunc denum illud idem dici oportere, ſi eadem materia ſubeſt, quæ prius fuit, & forma ſeu ſpecies immutata non eſt: idque poſſe internoſci, quod mutatio formæ vel ſubſtantiæ liverſam, non eandem rem facit. Navis ergo quæ tignis letractis ex alia materia coaptata eſt, & grex nova ſobo-e ſuffectus, ſic populus & alia hoc genus, quia materia, ſeu mavis ſubſtantia, non eadem eſt, quæ olim fuit: quippe quia illa dempta, alia ſuffecta eſt: licet forma vel ſpecies navis, gregis, populi, eadem ſubſit, eandem rem non eſſe, haud dubie efficit: quum diverſa materia vel forna diſſimilem rem, non eandem efficiat: alioqui dicenlum foret, eaſdem nunc Athenas eſſe, quæ quondam uere, eandem Carthaginem, eandem denique Romam, ırbes prævalidas olim & populos præpotentes: nunc (ut vides) ita incendiis & ruinis deformatas, vaſtas, & infrequentes, ut illarum vix memoria aut veſtigium extet. Veſtri vero jureconſulti rem aliter intuentes, licet materia rei nutata, ſi altera illius loco ſuffecta ſit, dummodo eadem pecies maneat, eandem rem dici putant: credo quia nihil officit aut repugnat, quare illud ex conſtitutione juris dem cenſeri non debeat. Etenim ſi in demortui loco ſufectus eſt judex, vel ſi teſtamento quiſpiam gregem legavit, ſeu quid aliud arbitrere, licet quod prius erat muatum ſit, & aliud illius loco ſuffectum: quia non propter-a mutata teſtantis voluntas probatur, ex qua juris conſtitutio

Idem apud Philoſophos & Phyſicos.

1 *Plato Eideam.*] Ipſe Plato lib. 6. le Republ. & in Timæo, & alibi ſæpe. Et ex eo Cicero lib. 1. Tuſcul. Quæſt. temque libro 1. Academicarum quæſtionum, & in libro de Orat. & Diogenes Laërtius in vita ipſius Platonis non ſemel. Tu autem de hujuſmodi Eideis vide D. Auguſtinum in libro octoginta trium quæſtionum. & D. Thomam quæſt. 15. art. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtitutio pendet, eandem rem cenſeri procul dubio faci
Ubi enim ratio legis ineſt, ibi idem eſſe judicium, bonu
& æquum eſt. Quod apud Phyſicos, qui rem acutius ir
tuentur, & magis hæc ad vivum reſecant, cum ſint r
rum ſcientiſſimi, & artium periti, non ita receptum e
Leges enim quod probabile eſt, quantumque æquitas
jus ſuadet ſequuntur: phyſici vero, quantum veritas & r
tio neceſſariò convincit, efficiunt. Ex hoc igitur effici c
gique poteſt id, de quo diſceptabatur, navim quæ mut
ta veteri materia, ex altera coaptata eſt, quia non eade
ſubſtantia ſubeſt quæ pridem fuit, licet veſtri juriſconſu
aliter ſentiant, tamen ſecundum phyſicas rationes eande
non eſſe, nec cenſeri: quia mutata materia vel ſubſta
tia, diverſam, ut dixi non eandem rem facit. Hæc He
molaus admodum facundo, ut erat, ingenio, multaq
cum elegantia verborum, apud compluſculos qui ade
mus, dum cœnulam nobis daret, ſcitè ſubtiliterque d
ſerebat.

CAPUT II.

Gentium diverſarum mores in condendis humandiſque corp ribus defunctorum, & qui Romanorum uſus fuerit.

Romani initio humi condebant, non cremabant corpora.

ROmanos olim ab ortu urbis defuncta corpora [1] hu condere, neque cremare conſuevisſe, [2] illud arg men

TIRAQUELLUS.

1 *Humi condere.*] Quod & Græci quoque faciebant, unde ſepulchra illis ἠρία dicebantur παρὰ τὴν ἐπιχεομένην τοῖς νεκροῖς ἔραν. Id eſt, *ab ea quæ mortuis injiciebatur terra*, ut ſcribit Theocriti interpres in Pharmaceutria.

MERCERUS.

2 *Illud argumento eſt.*]Parum caute hic Alex. Dicitur enim Numa apud Plut. vetuiſſe, ne corpus ſuum cremaretur: ſed & leges 12. tabularum, morem cremandorum corporum agnoſcunt. Et lex illa Poſthumia Numæ, de qua Plin. c. 12. l. 14. *Vino rogum ne ſpergito.* videtur ad hunc morem tinuiſſe. Quare uterque mos & mandi, & ſepeliendi corpora mor rum, cognitus jam ab initio naſce reipub. Romanæ: contra quam hoc loco Alexander. Quod vero dicitur ab Alexand. *Decreto ſancitu corpora mortuorum cremarentur*, pa etiam rectum videtur. Si enim ita cretum, quare non ex æquo on familiæ corpora mortuorum ſuo cremaverunt? Lex enim æque ad nes pertinet. At ex familia Corn rum, nemo ante Syllam dictato crem

ıento eſt, quod [1] Numæ Pompilii corpus in arca lapidea oſt multa ſecula à Cneo Terentio in Ianiculo inventum, ɛtuſtiſſimi auctores tradunt. [2] Poſtea quum longinquis ɛllis defunctos erui cognoviſſent: ut igni cremarentur, ɛcreto ſanxerunt. Primus ex patriciis Cornelius Sylla aditur, qui decedens igni ſe cremari voluit, veritus taonem. Nam ipſe corpus Marii & eruta oſſa ſubvertit, & Anienem miſit. Inde manſit diu defunctos cremandi ɔnſuetudo: à qua ſequutis temporibus [3] dum Antonini æſares imperitarent, deſitum fuit. Tunc enim illo mo abrogato, denuo corpora humi condere cœpere, [4] ex ſtituto Thaletis, qui cum omnia ex aquis conſtare dicat,

Cornelius Sylla primus crematus Romæ.

Thaletis mos ſepeliendi.

ɛmatus eſt, vel auctore Cicerone 1. legibus. Fuit ergo liberum cuique niliæ cremare, vel ſepelire corpora ɔrum mortuorum.

TIRAQUELLUS.

1 *Numæ Pompilii.*]Livius 4. Decad. . 10. ubi non in *Ianiculo* inventum ſſe dicit, ſed in *agro* L. Petilii ſcribæ ɔ Ianiculo. Valerius Maximus qui ɛm dicit lib. 1. cap. 1. ubi de P. Corlio loquitur, & Plinius auctoritate ſſii Heminæ vetuſtiſſimi auctoris .13. capite item 13.

2 *Poſtea quum longinquis.*] Hæc uſɛ ad clauſulam, *à qua ſequutis, &c.* ıt ex Tullio, libro ſecundo de legib. & ex Plinio lib. 7. cap. 54. Sed & rrho Elienſis apud Laërtium in ejus , dicit, Romanos ſuorum corpora iendere ſolitos.

MERCERUS.

3 *Dum Antonini Cæſares.*] Nihil legi in tota hiſtoria Romana. Leſcerte Antoninos condidiſſe leges nullas, circa rationem ſepulchron: non tamen eos vetuiſſe cremari pora. Sed & is mos poſt Antoniɔrum tempora permanſit integer aſl eos ſaltem, qui deos colebant, & la: quod liquet ex ſerie hiſtoriæ manæ. Narratque Pomponius Læex Zonara, hiſtoriam Eudoxiæ, quæ nifeſto evincit morem cremandorum corporum, etiam tum uſitatum fuiſſe. Quod ſi is mos dicendus ſit deſiiſſe à temporibus Antoninorum, id intelligendum erit apud Chriſtianos, qui maxime tum cœperunt propagari. Chriſtiani enim corpora ſuorum terra condebant. Unde Tertul. lib. de Reſurrect. carnis, crudelitatis eos accuſat, qui corpora mortuorum cremarent. Et libro de Corona militis, eum quidem morem in Romana militia agnoſcit, reprehendit tamen in Chriſtiano. *Et cremabitur ex diſciplina caſtrenſi Chriſtianus, cui cremare non licet: cui Chriſtus merita ignis indulſit.* Alexander vero videtur in errorem inductus, eo quod ſcribat Macrobius cap. 7. lib. 7. Saturnal. hunc morem cremandi ſublatum fuiſſe, & minus uſitatum ſuo tempore. Debuiſſet Alex. animadvertere, Macrobium vixiſſe circa tempora Juliani Apoſtatæ, Valentiniani, & Gratiani.

TIRAQUELLUS.

4 *Ex inſtituto Thaletis.*]Tullius l. 1. de natura Deorum, & Vitruvius l. 2. cap. 2. & alii plurimi quos tibi congeſſi in Commentariis Nobilitatis cap. 31. num. 586. incip. *fuerunt enim.*

MERCERUS.

Ex inſtituto Thaletis.] Hoc ex Servio ſumpſit Alex. ſed ſine judicio; Hiſtoriæ enim ſacræ docent, morem ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cat, defunctos terræ mandare juſſit, ut humore diſſolva-tur. [1] Heraclitus verò igni, tanquam ad originem ſuam revertantur, quippe cum omnia ex igne conſtare dice... [2] Carthaginenſes vero cum prius terra obruerent fato ... functos, poſtea à Dario admoniti, mutato conſilio, ... tradidere. [3] Apud Syros [4] & Ægyptios condendi & ... cremandi corpora, medicataque cadavera aſſervandi in ... culis, vetuſtum morem invaluiſſe accepimus. Condieba... enim cadavera myrrha, aloë, cedro, melle, ſale, cera ... tumine & reſina, odoribus & unguentis delibuta. [5] Ex ... ſuo

Heracliti. Carthaginenſium. Syrorum & Ægyptiorum. Condita corpora.

peliendorum corporum diu ante Thaletis Mileſii tempora uſitatum inter homines fuiſſe. Sed & Cic. l. 2. de Legibus docere videtur hunc morem terra condendi cadavera antiquiſſimum fuiſſe, & à Cecrope Athenis inſtitutum.

TIRAQUELLUS.

1 *Heraclitus.*] Uterque tam Epheſinus quam Metapontinus, ut videbis in dictis noſtris Commentariis ubi ſupra, n. 571. incip. *fueruntque plurimi.*

2 *Carthaginenſes vero.*] Juſt. l. 19.

3 *Apud Syros.*] Strabo de Aſſyriis loquens qui iidem ſunt lib. 16.

4 *Et Ægyptios.*] Herodotus libro 2. alias 3. Diodorus Siculus lib. 2. cap. 5. Strabo lib. ult. Pomponius Mela l. 1. cap. 9. ubi de his. *Mortuos,* inquit, *nec cremare, nec fodere fas putant, verum arte medicatos intra penetralia collocant.* Plinius lib. 11. cap. 37. ubi dicit *eos aſſervare cadavera medicata.* Lucianus item in libello de Luctu. Stobæus ſermon. 120. aut aliorum computatione 122. Servius enarrans illud Virgilii libro 3. Æneid.

Sanguinis & ſacri pateras, &c.

Et de his etiam illud eſt Silii Italici lib. 13.

——— Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & à menſis exanguem haud ſeparat umbram.

De illis quoque tradit Nicolaus in Collectaneis de moribus gentium, & poſt eum Stobæus Ser. 120. vel o...rum computatione 122. Quod ...as eſſe putant homines mortuos co...rere, nam perſuaſum habent ig... animatam quandam eſſe beluam ... quæcunque nanciſcitur, devor... conſumit. At cum eſt expleta, i... & quæ ab ipſa vorata ſunt, una e... & propterea nec cremare, nec b... offerre corpora, ut aliæ pleræque ... tiones, Ægyptii ſtatuerunt, ſed ea... dire, ne à vermibus conſumi po... Sed & tradunt uterque, Perſas qu... nefas ducere mortuos crema... gnem enim Deum eſſe exiſtim... quare non juſtum eſſe humanu... daver Deo offerre.

5 *Ex ſucco enim cedri.*] Vitr... lib. 2. cap. 9. *Nam reliquæ res, cum ... unctæ, uti etiam libri, oleo cedreo, à ... & à carie non læduntur.* Et antea ... rat *opera quæ ex cedro conſtruuntur ... manere ad æternam diuturnitatem ...* & Plinius d. lib. 13. cap. 13. in pr... ſcribit *illos Numæ libros tam diu d... quod cedrati eſſent.* Sed & idem l... cap. 5. ſcribit *æternitatem ineſſe ... riæ cedrinæ. Itaque & ſimulacr... rum ex ea veteres factitaſſe.* Ant... autem Theophraſtus de hiſtoria ... tarum ſcribit *cedri naturam eſſe ... tuam.* Ex poëtis autem lege Vir... lib. 7. Æneid.

Quin etiam veterum effigies ex ... avorum
Antiqua ex cedro, &c.

Ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ucco enim cedri exanimum corpus ſervari, ſicut viventia *Succus cedri.* orrumpi, haud dubie perſpectum eſt. Sudore quoque li-ni tedæ conciſæ & furnis adactæ, apud eoſdem mortuos *Teda.* elibutos, ſervari prodiderunt, ita lineamentis integris, ut ivi apparerent: quod ab exteris regibus uſurpatum acce-imus, ut eorum corpora non cremarent, ſed differta doribus tumulo inferrent, aut humi conderent. In tan-imque odores ad defunctos pertinere creditum eſt, ut uanvis cremarentur, [1] unguenta tamen [2] & odores flam-næ injicerent. [3] Pythagoræi non unguentis, ſed foliis po- *Pythagoræorum ſepeliendi mos.* uli, myrti, & aloës ſtipati, humi mandabant, ſicut M. Cato

bi Servius, *Quod lignum,* inquit, *non i'e conſumitur vetuſtate. Hoc genus ni tineæ neſcit corruptionem, quod ex tiquitate non ſentit, ut cedria perun-, ligna cuſtodit ac ſervat.* Unde Per-s ſatyr. 1.

Et cedro digna locutus.

ate illum autem Donatus ibi, *Aut,* quit, *ex cedro factæ: quia hoc genus ni tineam neſcit, corruptionemque ex tiquitate non ſentit, aut cedri oleo per-ctæ: quoniam ligna cuſtodit ac ſervat.* de Codices emendatiores. Et Ovi-is lib. 3. Triſtium eleg. 1.

Quod neque ſum cedro flavus.

: libro enim loquitur. Et iterum,

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

Horatius in arte poëtica,

—— Speramus carmina fingi
Poſſe, linenda cedro, & levi ſervanda cupreſſo.

o in loco Acron & Porphyrion in-rpretes ſcribunt *hanc arborem tineas ſnovere.*

1 *Unguenta tamen.*] Plinius de un-ntis loquens lib. 13. cap. 1. *honoſque & ad defunctos pertinere cœpit.* In m etiam ſententiam & illud Vir-i lib. 6. Æneid.

—— Et ahena undantia flammis
Expediunt, corpuſque lavant frigentis & ungunt.

o loco Servius illud ſimile Ennii adducit,

Tarquinii corpus bona fœmina lavit & unxit.

Sed & Homerus loquens de funere Achillis libro 24. Odyſſ. non multo poſt princ.

Καίεο δ' ἔν τ' ἐσθῆτι θεῶν, ϗ ἀλείφατι πολλῷ, &c.

2 *Et odores.*] Unde illud Propertii, lib. eleg.

Cur nardo flammæ non oluere meæ.

Et Juvenalis ſatyr. 4.

Et matutino ſudans Criſpinus amomo
Quantum vix redolent duo funera.

Et Perſius ſatyr. 3.

Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis.

Et ſatyr. 6.

—— Sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris, urnæ
Oſſa inodora dabit.

Et Statius,

Ver Arabum Cilicumque fluit floreſque Sabæi.

Hinc Juriſconſultus in *l. & ideo.* §. 1. *ff. de in rem verſ.* ſcribit, *quod ſi ſervus odores emerit & ad funus erogaverit, quod ad dominum ſuum pertinebat, videri in dominum verſum.* Et vide infra eod. lib. cap. 7. ubi de Sylla agimus.

3 *Pythagoræi non.*] Plinius lib. 35. cap. 12. ubi tamen non *aloës* dicit, ſed *oleæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Lycurgi ſententia de ſepultura. M. Cato condi & humari, voluit.[1] Lycurgum legimus nih cum mortuis ſepeliri mandaſſe, ſed puniceo amictu vel tum, & oleæ fronde circundatum, terræ mandari volui ſe. *Albanorum.* [2] Albanis pecuniam cum mortuis ſepelire in locul mos erat. *Taxilorum. Brachmanũ. Iberorum.* [3] Taxilis, Brachmanis, [4] & Iberis, vulturib defuncta corpora objicere. *Barchæorum.* [5] Barchæis, quæ apud Co chos & Iberos gens eſt, agnatos morbo extinctos, vel ignavos & degeneres, igni tradere: in bello autem ab ſumptos, tanquam fortes & ſtrenuos, objicere vulturibu *Parthorum. Magorum.* [6] Parthi [7] & Magi procul à noſtro orbe ſiti, honeſtiſſima ſepulturam vulgò avium aut canum laniatus putavere, n daque tantum oſſa quæ ſupererant, terræ mandare aſſu rant. [8] Sicut apud Hyrcanos, quorum horrida & incul vi

1 *Lycurgum.*] Plut. in vita illius.
2 *Albanis.*] Strabo lib. 11.
3 *Taxilis.*] Idem lib. 15.
4 *Et Iberis.*] Silius Italicus lib. 13.

Tellure (ut perhibent, is mos antiquus) Ibera
Exanima obſcœnus conſumit corpora vultur.

Propterea dicebat Diogenes ſi *vultures* ſuum cadaver lacerarent, *Iberam* fore ſepulturam: teſtis eſt Stobæus Serm. 120. aut aliorum computatione 122.

MERCERUS.

Et Iberis, vulturibus.] Repugnare videtur Procopius, 1. de bello Perſico. Scribit enim Cabadem Regem Perſarum, conatum fuiſſe facere, ne Iberi more ſuo corpora mortuorum terra conderent: ſed potius more Perſarum, vulturibus & canibus exponerent. Quæ ſine dubio oſtendunt, Iberos non probaſſe eam ſepulturæ rationem, quam eis tribuit Alex. Veruntamen vereor ne parum fide dignus ſit Procopius. Videtur pro certo ponere Perſas ſolitos vulgo corpora mortuorum feris exponere, cum tamen hæc ſepulturæ ratio vulgo Perſarum non fuerit familiaris. Licet magni fieret à magis: ut colligere poteris ex Cicerone, Tuſcul. 1. & Strabone, l. 15. & Herod. l. 1.

TIRAQUELLUS.

5 *Barchæis.*] Ælianus de Anima bus lib. 10. cap. 22. ubi tamen non e *Barchæos*, ſed *Barcæos* appellat.

6 *Parthi.*] Juſtinus lib. 41.

7 *Et Magi.*] Cicero lib. 1. Tuſcu rum Quæſt. Strabo lib. 15. ad fin. Ag thius de bello Gothorum l. 2. Adde in univerſum Perſas apud quos m tuus non prius humatur quam ab a te, aut à cane trahatur, ut tradit He dotus lib. 1. & D. Hieronymus lib. & Agathius lib. 2. Hiſtoriarum, de ſepultura Mermerces Regis Per rum differit. Et quod de avibus hic citur, idem Bactrianos factitaſſe lege, ut ſcilicet mortuorum cadav volucribus devoranda traderent, t dit Plutarchus in libello quo diffe num improbitas ſufficiat ad infœli tatem. Et Divus Hieronymus in viniantum libro 2. *Quod cum*, inqu *Alexandri præfectus emendare volu ſet, pene amiſit provinciam.* Strabo tem lib. 11. dicit ab Oneſicrito ſcri ſed minime verum eſſe ſe putare.

8 *Sicut apud Hyrcanos.*] Cicero cto lib. 1. Tuſcul. Quæſt. Plutarchu D. Hieronymus ubi ſupra. & Se Empiricus, & Silius Italicus dicto bro 13. id tamen Regum cadaver priva

ita eſt, aliaſque gentes indomitas, canes pro ſepulchro *Hyrcanorum canes ſepulchrales.* ...uere,[1] qui ſepulchrales dicti. Hos affluenti cibo nutriebant, & ſuos quiſque canes parabant in vita, à quibus mortuus ...aceraretur, atque hoc eximium & ſolenne putabatur fu...nus. [2] Perſæ fato defunctos, cera circumlitos, ut maxi- *Perſarum.* ...me diuturni eſſent, domi condebant. [3] Aſſyrii in melle, *Aſſyriorum.* ...egum vero in paludibus. [4] Humi vero tradere, aut igne ...remare, capitale fuit. [5] Eſſedonum traditur mos, ut pa- *Eſſedonum.* ...entum funera cantibus proſequantur, mox cœtibus pro...pinquorum advocatis, quod dictu audituque fœdum eſt, ...pſis cadaveribus immiſtis ovillis carnibus veſcantur. Id quod

privatim tribuens,

Regia cum lucem poſuerunt membra, probatum eſt

Hyrcanis adhibere canes, &c.

Diogenes dicebat, ſi canes ſuum cadaver laniarent, Hyrcaniam ſepulturam fore, ὑρκανία ἔςαι ἡ ταφή. Apud Stobæum d. Serm. 120. quem alii 122. faciunt. Sed & adde apud Caſpios idem obſervari quoque, ut ſcribit Euſebius lib. 1. præparat. Euangelicæ, c. 3. Vide item infra hac de re.

1 *Qui ſepulchrales dicti.*] Strabo libro 11.

2 *Perſæ.*] Cicer. d. l. 1. Tuſc. quæſt. & Herodotus lib. 1. Strabo lib. 15. ubi poſtea ſubdit eos dimittere magos inſepultos vulturibus comedendos.

3. *Aſſyrii in melle.*] Herodotus l. 1. non longe à fin.

4 *Humi vero tradere.*] Procopius ubi ſupra. *Neque enim*, ait, *aut urna condere, aut terra obruere defunctorum cadavera fas eſt Perſis.* Et Diogenes Laërtius in prœmio ſcribit: *Magos Perſarum Philoſophos impium ducere in igne ſepelire*, nam & ignem vice numinis colebant, quod & ipſum ante tradiderat, de Perſis in univerſum loquens Herodotus libro 3. ubi & idem dicit de Ægyptiis. Et nos quoque de Perſis diximus in noſtris commentariis Nobilitatis cap. 31. n. 576. incip. *unde & Apollo.* Sed & quod ad eorum funera & ſepulturas pertinet, Sextus Empiricus ſcribit Perſarum morem eſſe vita functos, in crucem tollere, nitro ſalire, & poſtmodum corio contegere.

MERCERUS.

Humi vero tradere.] Ninus apud Diodorum Siculum lib. 3. conditus eſt ſepulcro alto novem ſtadia, & longo decem. Belus apud Ælianum, lib. 13. conditus eſt urna vitrea plena oleo, quam poſtea explere ſtuduit Xerxes, nec potuit. Poſt illos Sardanapalus crematus eſt, opinione multorum: vel certe conditus terra, ut eſt apud Athenæum, lib. 12. Juxta Ninivem urbem. Ergo non fuit tantum piaculum humi tradere, vel igne cremare Regum Aſſyriorum.

TIRAQUELLUS.

5 *Eſſedonum.*] Herodotus in Melpomene, qui eſt lib. 4. Strabo lib. 22. Pomponius Mela lib. 2. ad princ. Solinus cap. 25. Sed & Sidones quoque parentes devorabant, excepto capite quod inaurabant. Ut teſtis eſt Zenodotus in Collectaneis in proverbio, νόμῳ ᾗ χώρᾳ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Indorum. Maſſagetarum. Derbicum & Hybernorum.

quod [1] ab Indis & [2] Maſſagetis uſurpatum ferunt, quorur prodigioſa immaniſque natura eſt: nam ſenio confecto in fruſta cædere, illorumque carnibus, immiſtis pecudibu veſci aſſuevere. Id quoque apud [3] Derbices Perſicam gen tem, & cum [4] Hybernis efferatis hominibus commun fuit, ut parentes & affines qui ſuccubuere comeſſe pietati maximæque honeſtatis munus putarent: quod [5] Chryſip pus philoſophus probavit, & literis prodere non dubita vit. Fuitque proditum, [6] eoſdem Derbices in more ha buiſſe, viros [7] etiam progreſſos ætate, more hoſtiarun immolare ad aras, mulieres vero ſeneſcentes præfocare

Hyperboreorum.

Tradunt [8] Hyperboreos illos penitiſſimos, qui in extim orbis tractu ſiti ſunt, homines rigentis barbariæ, & omn humano generi inſociales, eos qui longo ævo vixerunt poſt epulas & familiare convivium ſertis redimitos, e rupe abrupta in mare dare præcipites: quæ lex [9] in Co in ſula ad Helleſpontum fuiſſe traditur, ut ſupra 60. anno nati, aconito vitam finire cogantur, ne ipſi deſides & ig navi, fortium virorum cibaria abſumerent, locumque & partes aliorum occuparent. [10] Quod de Caſpiis quoque memoriæ proditum eſt: nam filii parentes ſeptuagenarios do-

Lex in Co de morte erroganda ſenibus.

Caſpiorum.

m

1 *Ab Indis.*] Herodotus in Thalia non ſemel loquens privatim de *Indis* qui Callatiæ vocantur, & qui item Padæi, & in Melpomene. Strabo l. 15. Pomponius Mela l. 3. c. 7. Solin. c. 65.

2 *Maſſagetis.*] Herodotus l. 1. Strabo lib. 11. Chryſoſtomus in D. Matthæum homilia 10. Euſebius de præparatione Euangelica lib. 1. cap. 3. D. Hieronymus in Jovinianum libro 2. Tertullianus quoque adverſus Marcionem. idemque dicit gentem Ponticam facere.

3 *Derbices.*] Strabo, Chryſoſtomus, Euſebius, Hieronymus, ubi ſupra citavimus.

4 *Cum Hybernis.*] Strabo lib. 4.

5 *Chryſippus.*] In lib. de Jure apud Laërtium in vita illius.

6 *Eoſdem Derbices.*] Strabo lib. 11 & Ælian. var. hiſtor. lib. 2. poſt princ

7 *Etiam progreſſos ætate.*] Al. Edit *certam progreſſos ætatem.*

8 *Hyperboreos.*] Pomponius Mela lib. 3. c. 5. ubi de Scythia. Plinius l. 4. cap. 12. Solin. c. 26. Sed & Tybarenos viros ſuos ſeniores præcipitaſſe tradit Euſeb. d. l. 1. præparationis Euang. c. 3.

9 *In Co inſula.*] Strabo lib. 10. Ælianus variæ Hiſtoriæ libro de Politiis. Sed & apud Sardos ex lege filii patres ſenio confectos fuſtibus cædebant, & una cum eo interemptorem ſepeliebant. Ex Æliano de varia Hiſtoria libro 4. poſt princ.

10 *Quod de Caſpiis.*] Strabo lib. 10. non ſemel. Euſebius & D. Hieronymus ubi ſupra.

1 In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mi clauſos, aut in loca inculta & deſerta intimaſque ſolitudines expoſitos, vel fame enectos, ſiti & inopia conficere, celebre funus putarunt.

Scythiæ mos.

[1] In Scythia gens eſt, quæ parentum cadavera inter nives & glaciem truncis affixa arboribus detineant, illa terræ mandare, pro ſcelere proque flagitio arbitrati.

Phrygiæ.

[2] In Phrygia mortuos ſacerdotes non defodiunt, ſed ſuper lapidibus decem cubitis erectos, ſublimes conſtituunt:

Naſamonum.

[3] ſicut Naſamones, qui ſedentes mortuos ſtatuebant.

Thracum. Indorum.

Thraces quoque fama eſt [4] & Indos, ætate confectos, illos præcipue quibus ſtudium ſapientiæ fuit, incenſis rogis mortem oppetere, & ſine aliquo funerum apparatu, lætos ſe in flammas injicere non refugere nec formidare.

Aliorum quorundam. Æthiopum.

[5] Alios inibi homines in alio tractu orbis intonſos & incultos ultra Arabes [6] & Æthiopes, parentes & ſibi conjunctiſſimos, in littoribus, ita ut fluctibus operiantur, ſepelire: [7] ipſoſque Æthiopes ad certos annos vitam

1 *In Scythia.*] Silius lib. 13.

At gente in Scythica ſuffixa cadavera truncis
Lenta dies ſepelit putri liquentia tabo.

Lucianus autem in libello de lucta, ſcribit *Scythas mortuos devorare.*

2 *In Phrygia.*] Nicolaus Damaſcenus περὶ ἐθῶν apud Stobæum Serm. 120. aut aliorum comput. 122.

3 *Sicut Naſamones.*] Herodotus in Melpomene. Sed aliter Silius d. l. 13.

—— *Quid? qui ſævo ſepelire profundo*
Exanimes mandant Libycis Naſamones in oris?

4 *Et Indos.*] Herodotus in Thalia, Pomponius Mela lib. 3. cap. 7. Q. Curtius lib. 8. cujus verba hæc ſunt: *Unum agreſte & horridum genus eſt, quos ſapientes vocant, apud hos occupare fati diem, pulchrum, & vivos ſe cremari jubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, expectatam mortem pro dedecore habent vitæ. Nec ullus corporibus quæ ſenectus ſolvit, honos redditur.* Ex quo intelligis non omnes Indos id facere, ſed genus eorum quos ſapientes vocant, quod quidem genus quintum erit. *Primum* enim tellurem exornat. *Secundum* militiam capeſſit. *Tertium* merces ſuas evehunt, & res externas invehunt. *Quartum* reſpubl. temperant, judicia reddunt, regibus aſſident. *Quintum* celebratæ illic & prope in religionem verſæ ſapientiæ deditum, voluntaria ſemper morte vitam accenſo prius rogo, finit. Hæc enim propemodum ſunt verba Plinii l. 6. c. 19. quæ uſurpavit Solin. c. 65. aut ut alii computant, 55. ubi tamen corrupte legitur, *quietum genus* pro *quinto.* Philo autem Judæus, in libro de Abrahamo, ſcribit Indorum Gymnoſophiſtas, ſenectutis, morbi longi & incurabilis, priuſquam invaleſcat, accenſo rogo ſeipſos exurere, quamvis poſſent ad tempus forte diuturnum reſiſtere.

5 *Alios inibi homines.*] Vide an loquatur de aliis Indis.

6 *Et Æthiopes.*] Diodorus Siculus lib. 4. c. 1. Strabo l. 16. ubi tamen non de omnibus Æthiopibus loquitur.

7 *Ipſoſque Æthiopes.*] Herodotus libro 3. Diodorus Siculus lib. 3. cap. 5.

ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vitam producere, qua exacta, diverſo quiſque fungatu fato, exanimaque corpora vel in flumen dejicere, vel vi- tro operta ita ut integra ſpectentur, & poſteris ſpecta- culo ſint, aſſervare. [1] Pæones in ſtagna, [2] Ichthyophag in mare defunctos abjiciunt. [3] Troglodytæ paliuri virgis mortui cervicem cum pedibus alligantes, efferunt: dein- de cadaveri lapides aggerentes, cornu capræ inibi ridente apponunt, hoc pro exequiali pompa, proque funere exi- ſtimantes. Quod à [4] Gymneſiarum incolis uſurpatum legi- mus, ut inciſa & deſecta cadavera in urnam imponant, de- ſuperque ingentia ſaxa accumulent. [5] Arabum vero mo proditus eſt, ut Regum & ſummorum ducum elata cada- vera, in loca tetra & inculta ſtercore obruant, ac cœno & fimo aggeſto, terræ imponant. Panebii, ſi quando rex moritur, corpus quidem defodiunt, caput vero aura- tum in templo auguſtiſſimo conſecrant dicantque. Sicut Saitanis Reges qui imperitarunt, intra ſepta templi ſepe- lire aſſuetum erat, hoc ſepulturæ genus optimum, & pie- tatis ultimum officium æſtimantes. [6] Lotophagis nulla ſepulchrorum habetur cura, ſed defunctos in mare deji- ciunt, parum referre arbitrati, igni, terra, vel aqua diſ- ſolvantur. [7] Apud Athenienſes [8] & omnem fere Græciam corpora non cremare, ſed terræ condere, & ſepelire cum funebri veſte, Phrygibus vero igni imponere, antiquiſſi- mus mos fuiſſe proditur. Sed in humandis corporibus Athe-

Pæonum. Ichthyophagorum. Troglodytarum. Gymneſiarum incolarum mos. Arabum. Panebiorum. Saitanorum. Lotophagorum. Athenienſium. Phrygum.

ubi auctoritate Cteſiæ Cnidii reprehendit ipſum Herodotum. & l.4. c.1.

1 *Pæones.*] Diogenes Laërtius in Pyrrhone.

2 *Ichthyophagi.*] Diodorus libro 4. cap.3. Strabo lib.16.

3 *Troglodytæ.*] Diodorus libro 4. Strabo item d. lib.16. Sextus Pyrrho, qui tamen de ramis Paliuri non loquitur.

4 *Gymneſiarum.*] Diodorus Siculus lib.6. cap.5.

5 *Arabum.*] Scilicet Nabathæorum ex Strabone lib.16. ante fin.

6 *Lotophagis.*] Idem Gregorius Gyraldus in libro de ſepulchris, ubi tamen nullum auctorem citat.

7 *Apud Athenienſes.*] Lucretius lib.6. ad fin. Cicer.lib.2. de Legibus. Laërtius in Solone. Verum de illis hæc ſcribit Silius Italicus lib.13.

Cecropidæ ob patriam Mavortis ſorte peremptos,
Decrevere ſimul communibus urere flammis.

8 *Et omnem fere Græciam.*] Plutarchus in Solone, & Ælianus variæ hiſtoriæ lib.5. & lib.7. paulo ante fin.

1 *Athe-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Athenienſes orientem verſus, [2] Megarenſes & Phœ- ices ad occidentem vertere ſolebant. [3] Aphri vero ut Græci ſepeliunt. Maxima autem ſepeliendorum cadave- um cura [4] Athenienſibus fuiſſe fertur, [5] præcipue bello eremptorum, ita ut qui illos inhumatos relinquerent, uovis ſupplicio dignos putarent. [6] Idcirco ſummos du- es quia cæſos navali pugna in mare dejecerant, gravi- us pœnis & capitis ſupplicio affecere: [7] quibus cum per- mptorum corpora aſſequi nequirent, illorum oſſa & iſjecta membra paſſim ſtrata exquirere, & humo tege- e, defunctoſque in acie, tumulo publice extructo, quo- nnis pro concione laudare, magnæ curæ fuit: [8] adeo ut Nicias cum exercitu iter faciens, ne duorum militum in- umata cadavera relinqueret, totum ſubſiſtere agmen, lonec humarentur, juſſerit. [9] Et Cimon Milciadis filius, t pater ſepulcro conderetur, captivum ſe præbere non lubitavit. Traditum quoque eſt, [10] Cares morte ſublatos mili-

Megarenſium. Phœnicum. Aphrorum. Athenienſium in ſepeliendis corporibus cura.

Nicias.

Cimon.

Carum mos.

1 *Athenienſes orientem verſus.*] Plutarchus in Solone, & Laërtius in Thalete Mileſio, verum Ælianus d. lib. 5. dicit *ad occaſum*.

2 *Megarenſes & Phœnices.*] Plutarchus ubi ſupra. Sed Ælianus ubi etiam ſupra dicit ipſos Megarenſes temere ac ſine diſcrimine mortuos ſepelire.

3 *Aphri vero.*] Herodotus lib. 4.

4 *Athenienſibus.*] Lex enim apud eos erat: *Si quis in inſepultum cadaver hominis incidat, omni parte id terra obruat*, apud Ælianum d. lib. 5.

5 *Præcipue bello peremptorum.*] Ut patebit ex iis quæ mox dicentur.

6 *Idcirco ſummos duces.*] Valerius Maximus lib. 9. cap. 8.

7 *Quibus cum peremptorum.*] Nam ipſi Athenienſes oſſa illorum qui in Cheronia ceciderant, tumularunt, & publica oratione per Demoſthenem laudarunt, ut tradit Plutarchus in vita ipſius Demoſthenis.

8 *Adeo ut Nicias.*] Idem Gyraldus in ſuis ſepulcris, ſed nullo quoque auctore citato. At id eſt, Plut. in vita illius. Cujus in eam rem hæc ſunt verba in Latinum verſa. *Cumque illuc diſcedens & jam aliquantum itineris progreſſus, amicorum duo cadavera inſepulta reliquiſſe meminiſſet, agmen univerſum ſiſtere juſſit, atque ad hoſtes præconem miſit, qui mortuorum cadavera ad ſepulturam repeteret, neque illam ſeu legem, ſeu conſuetudinem veritus eſt, qua communiter ab omnibus judicatur illos hoſtibus victoriam tacito conſenſu tribuere qui corpora ad ſepulturam repetere coguntur.* Vide Thucydidem & Plutarchum in vita illius.

9 *Et Cimon.*] Idem Gyraldus ubi ſupra nullo item auctore citato. Id autem eſt Probi Æmylii in vita ipſius Cimonis, & Valerii Max.

10 *Cares morte.*] Thucydides lib. 1. belli Peloponneſiaci in præfatione. *Siquidem*, inquit, *cum expiaretur ab Athenienſibus hoc bello Delos, deſtructis ſepulcris eorum, quicunque in ea Inſula deceſſiſſent, ſupra dimidium Cares agniti ſunt genere armorum, cum quibus ſepulti erant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Sindorum. *Iberorum.* *Corpora quo condebantur.*

milites, armatos ſepelire: [1] & Sindos tot piſces in ſepu- chris mittere, quot hoſtes confeciſſet, qui humaretu Sicut Iberi pro hoſtium interfectorum numero tot ob liſcos apponunt, hoc inſigne teſtimonium virtutis & e pertiſſimum decus arbitrati. Condebant enim pri corpora [2] vel arcis lapideis, [3] vel fictilibus cum funeb tunica: quia nudum jacere cadaver, pro flagitio er

Reg

1 *Et Sindos.*] Nicolaus de moribus Gentium, & Stobæus ubi ſupra. Adde autem ſupradictis ex ipſo Nicolao & Stobæo ubi ſupra. Quod Chii combuſtis cadaveribus & oſſibus collectis in mortario ea contundunt, deinde navigio imponentes in altum navigant, eaque per cribrum ad ventorum flatus diſpergunt, donec omnino diſſipentur & aboleantur. Et Tauri gens Scythica cum regibus extinctis gratiſſimos eorum amicos una ſepeliunt. Si vero amicus quiſpiam regis interierit, pro illius dignitate & merito auriculam, vel totam, vel ejus partem amputat. Colchi defunctos non ſepeliunt, ſed ex arboribus ſuſpendunt. *

Quod & poſtremum ſcribit Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 4. poſt princip. ubi eos dicit in pellibus ſepelire, & ita inſutos ex arboribus ſuſpendere. Vide in noſtris Commentariis Conſuetudinum, & Lilium Gyraldum de ſepulchralibus. Garamantes nuda corpora mortuorum in arena infodiunt. Ex Silio Italico lib. 13.

Quid qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt, &c.

Et de Celtis ſtatim poſtea,

At Celtæ vacui capitis circumdare gaudent
Oſſa (nefas) auro & menſis ea pocula ſervant.

Et de Ponticis,

Exhauſto inſtituit Pontus vacuare cerebro
Ora virûm, & longum myrrhata repoſnit in ævum.

Et de Naſamonibus,

— *Quid qui ſævo ſepelire profuna*
Exanimes mandant Libycis Naſamo
in oris.

Eruli qui ac Danubii ſunt accolæ, nibus & morbo male affectis, fas n æſtimabant eſſe diutius vivere, ſe propinquos rogare cogebantur, u quam citiſſime interimerent, qui gentem pyram ſtruebant, & ſuper e tanquam faſtigium quoddam hon nem morti deſtinatum collocaba tum quiſpiam nulla ei neceſſitudi conjunctus, pugione illum confic bat, cognati autem ignem rogo in cere, cremati oſſa legere, terra conc re legibus obligabantur. Defuncti a tem uxor ſi non multo poſt juxta v ſepulchrum laqueo vitam finiiſſet, p petuæ ignominiæ nota inurebatur, tradit Procopius. Tibareni gens Sc thica, quos ſenes diligebant patibu affigebant. Id quod etiam Perſas t cere ſcribit Sextus Empiricus. Vi quoque Stobæum ſerm. 120. alias 12

COLERUS.

* Idem de Colchis, ex Nymphod ro prodit interpres Apollonii, his v bis: οὐ θέμις οὔτε καίειν, οὔτε θάπτε βύρσαις δὲ νεαραῖς, εἱλοῦντες, ἐκρέμων ἀρσένων τὰ σώματα, τὰ δὲ θήλεια τῇ ἐδίδοσαν, ὥς φησιν Νυμφόδωρος.

TIRAQUELLUS.

2 *Vel arcis lapideis.*] Plinius lib. 1 cap. 13. ubi de Numa loquitur.

3 *Vel fictilibus.*] Idem Plinius l. cap. 12. Ubi dicit M. Varronem ſ ita condi juſſiſſe.

1 *Re*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Reges vero externis differtos odoribus,in montibus ſepe-
iunt: unde deductum,ut illorum ſepulchris pyramides ap-
ponant,aut columnas. [2] Romani vero in domibus quas ſin-
guli incolebant, doliis aut vaſculis: qua ex cauſa lares,
quos domeſticos vocant deos, colere cœperunt. [3] Poſtea
ege duodecim tabularum, ne in urbe ſepelirentur, neve
ırerentur, gravi fuit documento ſancitum, cujus verba
unt: In urbe ne ſepelito, neve urito. [4] Cineres tamen
ejus qui triumphaſſet, [5] aut imperatoris qui hoſtes bello
domuiſ-

Romanorum.

Lex de mortuis in urbe non ſepeliendis.

1 *Reges vero.*] Virgilius l. 11. Æn.

—— *Fuit ingens monte ſub alto*
Regis Dercenni terreno ex aggere buſtum, &c.

Ibi Servius. *Apud majores*, inquit, *nobiles, aut ſub montibus, aut in montibus, ſepeliebantur. Unde natum eſt, ut ſupra cadavera, aut pyramides fierent, aut ingentes collocarentur columnæ* *, citatque illud Lucani,

Et Regum cineres extructo monte quieſcunt,
Cui Ptolemæorum matres ſeriemque pudendum
Pyramides claudant.

COLERUS.

* *Columellas* impoſitas fuiſſe ſepulcris, diſcas quoque ex Cicerone Tuſcul. ult. & 2. de legibus.

TIRAQUELLUS.

2 *Romani vero.*] Servius enarrans illum locum lib. 5. Æneid.

Præterea ſi nona diem mortalibus almum
Extulerit, &c.

Et rurſus in eum locum lib. 6. ejuſdem operis,

Ædibus hunc refer ante ſuis, & conde ſepulchro.

Ut, inquit, *ſupra diximus omnes homines in ſuis domibus ſepeliebantur, unde ortum eſt, ut Lares colerentur in domibus, unde etiam umbras larvas vocamus.*

3 *Poſtea lege duodecim tabularum.*] Tullius l. 2. de legibus. ubi verba ipſa legis aſcribit. Idque etiam poſtea noſtris legibus cautum eſt. *l. mortuorum. ff. de relig. & ſumpti. fune. & l. prætor. §.* D. Adrianus. *ff. de ſepul. vio.* Ex quo etiam Paulus lib. 1. ſententiarum. *Corpus in civitatem inferri non licet, ne funeſtentur ſacra civitatis. At qui contra ea fecerit, extra ordinem punitor.* Verum Tullius ubi ſupra ſubdit. In urbe ſepultos fuiſſe claros viros, aut eos quibus hoc ante eam legem virtutis cauſa tributum eſt, ut Publicolæ, ut Tuberto, aut eos, ſi qui hoc, ut Fabritius, virtutis cauſa ſolum legibus conſecuti ſunt. Sed quod ad Publicolam attinet, Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 5. ſenatum illi decreviſſe in ſepulturam impenſas operariis locumque rogo & ſepulchro intra urbem prope forum, *qui honor*, inquit, *huic ſoli ex illuſtribus viris ad hanc diem contigit.* Id quaſi ſacrarium gentis patet ad ſepulturam ejus poſteris. Sed adde quod etiam apud Sicyonios lege neminem intra mœnia humari licebat, ut tradit Plutarchus in vita Arati in fin.

4 *Cineres tamen ejus.*] Plutarchus Probl. cap. 79.

5 *Aut Imperatoris.*] Ex Servio lib. 11. Æneid. in eum locum,

—— *Avectaque partim*
Finitimos tollunt in agros, urbique remittunt.

Eutropius l. 8. de geſtis Romanorum ſcribit, *Trajanum ſolum Imperatorum omnium intra urbem fuiſſe ſepultum, oſſaque ejus collocata in urna aurea in foro quod ſibi ædificavit, columna ibi poſita,* quod & poſt eum tradit Aurelius Victor in vita illius. Adde autem Veſta-

les

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

domuiſſet, vel armis remp. auxiſſet in urbem ferre lic[e]bat: quibus hoc honoris cauſa, ut in foro conderentu[r], tributum eſt. [1] licet apud Spartanos ſecus longe ſervatu[m] ſit Lycurgi lege, quibus & in urbe, & ſecus deorum tem[-]pla ſepelire permiſſum. [2] Non ſic Athenis: nam in camp[o] extra urbem tumulus erat, in quo columnæ extabant, [in] quibus defunctorum nomina per ſingulas tribus, qui ill[ic] conditi erant, continebantur. [3] Corinthi quoque ext[ra] urbem maximorum virorum monumenta fuere. Int[er] quæ [4] Diogenis Synopenſis, quem canem Græci cogn[o]minarunt, ſepulchrum viſebatur. [5] Reliqui vero [6] in ag[ris] quiſque ſuis, [7] aut in fundo ſuburbano, ſeu avito & patr[io] ſolo [8] ex Senatuſconſulto Cneo Duillio conſule, Rom[æ] humari conſuevere. [9] In quibus ſepeliendi licet toto g[e]neri & familiæ jus eſſet à principio, poſtea ut in familia[m] jus ſepulchri non deſcenderet, recentiore cura proviſu[m] fu[it]

Spartanorum. *Athenienſium.* *Corinthiorum.* *Diog. Cynici ſepulchrum.*

---

les in urbe habuiſſe ſepulchra, quia legibus non tenerentur, ut tradit Servius in d. lib. 11. in locum antea citatum. Ubi & illud addit, eas quoque nocentes licet vivas tamen intra urbem in campo ſcelerato obrutas fuiſſe.

1 *Licet apud Spartanos.*] Plutarchus in vita Lycurgi, & in antiquis inſtitutis Lacedæmoniorum.

2 *Non ſic Athenis.*] Thucydides libro 2. belli Peloponneſiaci, ubi tamen areis dicit fuiſſe diſtinctas tribus: lege autem Solonis prohibitum erat, ne intra urbem ſepelirentur, ut ſcribit Cicero 2. de legibus. Ex quo Servius inter epiſtolas familia. Ciceronis l. 4. epiſt. *Ab Athenienſibus locum ſepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui, quod religione impediri ſe dicerent; neque tamen id cuiquam antea conceſſerant.* De his autem Silius lib. 13.

Cecropidæ ob patriam Mavortis ſorte peremptos
Decrevere ſimul communibus urere flammis.

Sed adde quod ipſis Athenienſi[bus] ſingulis ſingula erant ſepulchra; Me[ga]renſes autem tres & quatuor uno [ſe]pulchro ſepeliebant, auctore Plutar[cho] in Solone.

3 *Corinthi.*] Quod probat exe[m]plo, quod ſequitur.

4 *Diogenis Synopenſis.*] Pauſan[ias] lib. 2. *Corinthum* (ait Græce quide[m], ſed in hunc ſenſum) *proficiſcenti[bus] monumenta in itinere cum alia appare[nt], tum ad portam Diogenes Synopen[ſis], quem Græci canem cognomento appel[la]runt, ad portam ſepultus.*

5 *Reliqui vero.*] Ad Romanos [...] dit.

6 *In agris quiſque ſuis.*] Vide qu[æ] in eam rem cito infra lib. 6. cap. 19.

7 *Aut in fundo ſuburbano.*] In qu[...] rem, vide locum Suetonii citatum [...] fra in verbo, *aut Latina via.*

8 *Ex Senatuſconſulto.*] Cujus m[e]minit Servius in lib. 11. Æneid. l[oco] ſupra citato in verbo, *aut Imperato[...]*

9 *In quibus.*] Vide infra libro [...] capite 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

it. Frequentius [1] in Flaminia, [2] aut Latina via, ac ſub-
rbiis & anfractibus viarum, Romanorum gentilitia ſe-
ulchra fuere. [3] Ibique Calatini, Scipiones, Servilii, &
Ietelli, aliorumque honeſtiſſimæ familiæ condebantur:
ad quæ vaſa figulini operis, nonnunquam arma militaria,
nſeſque & libellos, aliaque quæ defuncto cordi in vita
erant, quorumque efficaci ſtudio tenebatur, ferre, &
eodem

Loca gentilitiorum ſepulchrorum Romanorum.

1 *In Flaminia.*] Strabo lib. 5. Unde
artialis lib. 6. epig. 28.
Ioc ſub marmore Glaucias humatus
Juncto Flaminiæ jacet ſepulchro.
lib. 11. epig. 14. in Epitaphio Pari-
s,
Quiſquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.
Juvenalis Satyr. 1. in fin.
— *Experiar quid concedatur in illos,*
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque
Latina.
2 *Aut Latina via.*] Juvenalis ubi
ulo ante. Et rurſum Sat. 5.
livoſæ veheris dum per monumenta
Latinæ.
Suetonius in Domitiano cap. 17.
daver ejus populari ſandapila per ve-
lones exportatum; Philix nutrix in
urbano ſuo Latina via, loco à Pontifice
to funeravit. Ex quo & illud vides,
ere Pontifices locum ſepulturæ da-
, quod & Strabo inſinuat lib. 5. Cæ-
um Abdias ille qui Apoſtolorum
as deſcripſit, tradit *corpora D. Petri*
D. Pauli in via Latina fuiſſe ſepulta.
3 *Ibique Calatini.*] Cicero libro 1.
ſcul. quæſt. non longe à princip. *An*
, inquit, *egreſſus porta Capena, cum*
latini, Scipionum, Serviliorum, Me-
lorum ſepulchra vides, miſeros putas
s? Sed & de ſepulchro & monu-
ento Scipionum Livius 4. Dec. l. 8.
n multo ante fin. Sed adde, in
mpo quoque Martio: Corpora ma-
atum & Imperatorum, qui de re-
b. bene meriti fuerant, Populi Ro-
ani beneficio in campo Martio tu-
ulabantur, quod hinc videre licet,
od cum Pompejus funus Juliæ uxo-
ris ſuæ ejuſdemque filiæ Cæſaris apud Albanum tumulare appararet, à plebe coactus eſt, in Campum Martium efferre, ut tradit Plutarchus in vita ipſius Pompeji, ubi & ipſe quoque ſcribit, quod cum Lepidus, & alii nonnulli, obſtarent ne in Campo ipſo Martio Sylla tumularetur: Pompejus præſidio ſuo gloriam defenſionemque attulit. Et Appianus l. 1. bellorum Civilium, funus Syllæ deſcribens. *Iidemque*, inquit, *campo Martio intulere, quo in loco Reges duntaxat humari conſueverant.* Suetonius in Cæſare cap. 84. ſcribit ipſius Cæſaris corpus in *campo Martio* juxta Juliæ tumulum fuiſſe crematum. Et in Auguſto cap. 101. Corpus item ipſius Auguſti fuiſſe delatum in *campum Martium* & crematum. Sed & quod ad cæteras gentes pertinet, adde ſuperioribus, quod apud Sicyonios intra mœnia neminem humari licebat. Ex Plutarcho in vita Arati ad fin. Apud Trojanos autem corpora ſepeliebantur *ante portas* civitatis, ut tradit Dares Phrygius, ſi is eſt, in libro de excidio Trojæ, dum dicit *Priamum ſuorum more Herculem & Hectorem ante portas ſepeliviſſe.* Contra Tarentini mortuos omnes juxta vetus quoddam oraculum *intra mœnia* ſepeliebant. Nam Deum illis per oraculum ſignificaſſe, ſatius illis fore, ſi cum pluribus habitarent: illos vero ſic ſe quam optime juxta oraculum habitaturos putaſſe, ſi mortuos quoque intra mœnia ſecum retinerent.

4 *Ad quæ.*] Vide hic omnino quæ dicentur infra cap. 7. incip. *quæque defuncto, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eodem ſepulchro tegere aſſuerant, ut ea quæ vivi dilexe rant, una conderentur. Memini dum Romæ agerem, i vetuſtis ſepulchris, quæ in via Appia plurima viſuntu inter ædificia hortoſque, interque coagmenta lapidum erutum cadaver fuiſſe, multo ævo vetuſtum, adoleſcen tulæ mulieris, facie, capillo, oculis, naribus, & reliqui lineamentis prorſus integris & incorruptis: niſi quod ve ſtigia liquaminum & unguentorum quibus delibutum fue rat, apparebant: recenti ſpecie, inſcriptione nulla, qu nomen defunctæ innoteſceret. Pomponius tamen vir, u in ea ætate, veterum literarum impenſe doctus, Tullio lam Marci Tullii Ciceronis filiam, de cujus obitu ad Ser vium Sulpitium ſunt epiſtolæ, aut Priſcillam Abaſcantii de qua Sylva Papinii extat, fuiſſe augurabatur. Id quibu argumentis aſſeveraret, cum nulla inſcriptionis veſtigia extarent, prorſus neſcimus.

Tulliolæ corpus inventum.

CAPUT III.

Conſularia comitia per quos fiebant, quæve poteſtas conſulis, quantumque jus & quæ dignitas foret.*

COmitia [1] conſularia novis conſulibus creandis, [2] no modo per conſules haberi, ſed [3] per interregem non

Comitia conſularia per quos fiebant.

COLERUS.

* *Per quos fiebant.*] Primus Cæſar Comitia Conſularia è campo ad patres tranſtulit: non tamen omne jus creandi magiſtratus populo ademit, ut Suetonius oſtendit cap. 41. At Tiberius Imper. omne jus ſibi & ſenatui ſumpſit, populo repulſo. Talis Comitiorum facies, ſerva jam urbe.

TIRAQUELLUS.

1 *Comitia conſularia.*] De *Comitiis conſularibus* Cicero in Orat. pro Murena, non uno in loco. & in epiſtol. ad Atticum lib. 6. & Suetonius in Domitiano cap. 10. & Cornelius Tacitus libro 1. in fin.

2 *Non modo per conſules.*] Id pr pe perpetuum eſt apud Livium & ca teros.

3 *Per interregem.*] Livius 1. Deca lib. 3. In creatione Lucretii Tricipit ni, & T. Veturii Gemini conſulum, l. 4. in creatione L. Papyrii Mugilan & L. Sempronii Atratini conſulum & iterum eodem libro in creation A. Cornelii Coſſi, & L. Furii Medu lini conſulum, & lib. 6. non ſemel, i creatione Tribunorum militum. & l bro 7. in creatione C. Sulpitii Petic & M. Valerii Publicolæ conſulum, iterum in creatione M. Valerii Corv ni, & A. Cornelii Coſſi, & libro 8. i creatione Manlii Torquati, & P. D cii M

onnunquam abſentibus conſulibus, alterum conſulem, ujus erat ſors, ut comitiis præeſſet, ex provincia evocari, ut ſi morbo vel neceſſitate impediti, commodo reipublicæ avocari non poſſent, [1] dictatorem dici, qui comitiis ræeſſet, ſæpe reſcriptum eſt. Dicebat enim dictator conulem ex patrum decreto, nonnunquam ex opinione ſua, lum, cui militares & civiles artes, ac imperatoria conſilia orent, quique è republica magis eſſe videbatur. Tametſi ictatorem comitiorum cauſa [2] aliquando ſe conſulem reaſſe, & in magiſtratu fuiſſe legamus, qui comitiis habiis dictatura ſe abdicabat. Eadem vero comitia conſularia, ion ſolum cum utrunque conſulem fieri, ſed cum altero efuncto collegam cooptari oporteret, ſæpe indici haud lubium eſt. Ipſiſque comitiis plebem intereſſe, ac centuias & tribus in campum advocari frequenter invenimus. Quamvis ſine plebe per patres clienteſque patrum pleumque habita legamus. [4] In quibus etiam abſentes non nodo patricios, [5] ſed plebejos conſules nominari licuit. Tametſi

ii Muris conſulum: turſumque in reatione C. Petilii & L. Papyrii Mugillani conſulum, & alibi ſæpe.

1 *Dictatorem.*] Livius 1. Decad. l. 8. & aliis multis locis citatis ſupra lib. 1. ap. 6. in duobus locis.

2 *Aliquando ſe conſulem creaſſe.*] *Cæſar dictator & Conſulem ſe & P. Servilium Iſauricum deſignavit, & intra 11. diem Dictaturam depoſuit*, ut perhibet ipſe Cæſar lib. 3. belli Civilis in princ. Et Plutarchus in vita illius. Sæpe autem alias Dictatores ipſi ſunt creati conſules. Cujuſmodi fuit Q. Fulvius, apud Livium 5. Decad. lib. 7.

3 *Quamvis ſine plebe.*] Nam & ſic creati ſunt conſules T. Quintius, & Q. Servilius per patres Clienteſque patrum, cum plebs irata voluiſſet conſularibus comitiis intereſſe, ut tradit Livius 1. Decadis libro 2. non longe à fin.

4 *In quibus etiam abſentes.*] Nam & M. Claudius Marcellus, & M. Valerius *abſentes* dicti ſunt conſules apud Livium 3. Decad. lib. 6. Et alii ſæpe apud eundem. Plut. tamen tum in Cæſare, tum in Catone Uticenſi ſcribit legem fuiſſe apud Romanos, *ut qui magiſtratus peterent* (loquitur autem de conſulatu) *comitiis præſentes adeſſent.* Ideo cum Cæſar petiviſſet, ut ſibi per alium petere conſulatum liceret, non id obtinuit. Ob idque omiſſa petitione triumphi urbem intravit.

MERCERUS.

In quibus etiam abſentes.] Ex Suet. & Plutarcho in Cæſare, liquet legem fuiſſe Romæ, ne in comitiis abſentium ratio haberetur. Ergo ſi qui abſentes magiſtratum obtinuerunt, ſoluti ſunt legibus: ut ſic eorum ratio haberetur in comitiis.

TIRAQUELLUS.

5 *Sed plebejos conſules.*] Vide infra lib. 6. cap. 24. Et Plutarchum in Camillo ad fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Nobilium conſulatus. Ambitio atque invaſio. Conſulatus ad plebem revolutio. Conſules ſine magiſtratu alio præcedente creati.

[1] Tametſi ævo ſuccedente ex longo intervallo nobilitas adeo conſulatum invaſit, ut ſoli patricii, penes quos maximæ divitiæ fuere, ejecta plebe, ad conſulatum aſſumerentur. Adeoque plebs obnoxios ſummiſit animos, ut nulli plebejo ad capeſſendos conſulatus, & intermiſſum honorem vendicandum animus fuerit, à qua impotentia nobilitatis poſt aliquot annos, urgente belli diſcrimine, patrici deſivere, tunc quum perculſa nobilitate, Cajus Marius novus homo, bello Iugurthino conſul factus, plebi Romanæ intermiſſum diu conſulatum reſtituit. [2] Et tametſi niſi quæſturam, ædilitatem, & præturam per gradus antea geſſiſſent, ad conſulatum nulli admitterentur: plerumque tamen eos [3] qui nullos antea curules geſſerant magiſtratus, quibuſque mandatus honor non fuiſſet, conſule creato

1 *Tametſi ævo ſuccedente.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Et tametſi*, ſunt ex Plutarcho in vita Marii.

2 *Et tametſi.*] Livius 4. Decad. l. 2. tradit, *quod cum M. Fulvius & M. Curius, tribuni plebis impedirent T. Quintium Flaminium ex quæſtura conſulatum petere; jam enim Ædilitatem, Præturamque faſtidire, nec per honorum gradus documentum ſui dantes, nobiles homines tendere ad Conſulatum, ſed tranſcendendo media, ſumma imis continuare. Cum autem ea res ex Campeſtri certamine in ſenatum veniſſet, patres cenſuerunt, qui honorem quem ſibi capere per leges liceret, peteret: in eo populo creandi, quem velit, poteſtatem fieri æquum eſſe. In auctoritate patrum fuere Tribuni.* Hæc ibi. Appianus Alexandrinus lib. 1. bellorum Civilium. *Sylla*, inquit, *neque aliquem prius Prætorem quam quæſtorem eſſe voluit, nec conſulatum antequam attingere.* Et rurſus eodem libro ad fin. *Pompejus & Craſſus ad conſulatum petendum deſcenderunt. Craſſus quidem jam prætura functus, juxta Syllæ legem. Pompejus vero neque præturam, neque quæſturam adeptus. Noſtris autem legibus, ut gradatim honores deferantur, edicto, & ut à minoribus ad majores perve niatur, epiſtola D. Pii ad Titianum ex primitur.* Hæc enim ſunt verba *l.* n gradatim. in princip. *ff. de munerib. &* *honor.* Et alibi in *l. ſcilicet, honor. §. ge rendorum.* cod. tit. ita ſcribitur: *Gerendorum honorum non promiſcua faculta eſt, ſed ordo certus huic adhibitus eſt. Nam neque prius majorem magiſtratum quiſquam, niſi minorem ſuſceperit, gerere non poteſt.* Et huc pertinet *l.* 1. *C.* eod tit. & vide ſupra lib. 2. cap. 2.

MERCERUS.

3 *Qui nullos antea curules.*] Scrib Appianus 1. Bel. Civ. Hoc caput fuiſ inter leges Cornelias L. Syllæ. Q hanc legem non primus inſtituit, ſe veterem reduxit. Nam apud Liviu lib. 32. extat contentio tribunoru plebis, impedientium ne T. Quincti Flaminius Conſul fieret, qui peteb conſulatum ex Quæſtura, eo quod l gitimis gradibus ad eum honore non aſcenderat. Et Cic. C. Julii pe tionem *extraordinariam* appellat, qu tantum Ædilis fuerat: ut ex Aſco liquet.

1 *Ca*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

reatos invenimus. [1] Cajus Claudius Cento comitiorum auſa dictator dictus, Publium Servilium Quinti filium Galbam, [2] qui nullum antea honorem geſſerat, conſulem reavit. [3] Et Pompejus Magnus ex Senatuſconſulto legius ſolutus, priuſquam alicui magiſtratui præfuiſſet, conil factus eſt. Quorum nomina, poſtquam comitiis relati rant conſules, in faſtis & annalibus (unde tempora & anos Romani deſignabant) in primis annotare ſoliti ſunt, ex uibus turpiſſimorum conſulum propter flagitia & dedeora ſæpe nomina inducebantur: id quod actis teſtabatur. Is vero qui conſul dictus deſignatuſque fuerat, antequam nagiſtratum iniret, [5] collegam ſibi ſæpe nominabat, quod *Collega conſulis.* republica videbatur, ut poſitis ſimultatibus, una mente, onſilio ac virtute, nec fœdo certamine, & per diſſidium, uod prava ambitio ſolet, reſpublica ageretur, utque ex *Conſules bini apud Romanos.* oluntate ſua conſul, quem maxime appeteret, collegam aberet. Nonnunquam ſenatus collegam dixit. [6] Sæpius ero ipſis comitiis duo fuere creati conſules communi ſtuio votoque. Erant ergo Romæ bini conſules poteſtate *Reges bini apud Iberos & Carthag.* ari, ſicut apud Iberos bini deliguntur reges: alter qui jua daret, alter qui populis præeſſet: & Carthaginenſibus duo

TIRAQUELLUS.

1 *Cajus Claudius Cento.*] Livius 3. ecad. l. 5. in fin. Sed ut ibi videre eſt, on hic fuit *C. Claudius*, ſed *Appius laudius Pulcher.*

2 *Qui nullum antea honorem.*] Et ut quitur Livius ubi ſupra, *nullum curun magiſtratum.*

3 *Et Pompejus Magnus.*] Appianus co ſupra citato in verbo, *Et tametſi*, : Plutarch. in vita illius.

4 *Is vero qui conſul.*] Nam apud Liium 4. Decad. lib. 7. *M. Fulvius Nolior conſul creatus, cum cæteri candida- Centurias non expleſſent, poſtero die n. Manlium collegam dixit.*

MERCERUS.

5 *Collegam ſibi ſæpe nominabat.*] Caute hoc accipiendum. Id enim ſolum locum habuit, cum iiſdem comitiis duo Conſules creari non potuerant, ſed uno creato, alii qui petebant non expleverant numerum centuriarum, quo opus erat ut quis Coſ. deſignaretur. Eo modo apud Livium libro 37. M. Fulvius Nobilior, Cn. Manlium *collegam* dixit, cum cæteri centurias non expleſſent. Neque id ſolum in Conſulibus locum habuit, ſed etiam in Tribunis plebis, ut apud Livium libro 4. videre eſt.

TIRAQUELLUS.

6 *Sæpius vero.*] Id videre licet apud Livium, & Dionyſium Halic. ubique, & cæteros rerum Romanarum ſcriptores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

duo annui reges præfuere, [1] qui Suffetes dicti. Aliquanc judicum ordo præfuit, qui rerum & perſonarum jus hab bant. [2] Et Lacedæmoniis bini præfecti, mox bini reg nomine magis quam imperio, ex Procli & Heriſthenis milia primo, poſtea ex Eurytionis & Agidis: demum Heraclidarum genere, pari jure, & imperio non diſſim imperitarunt, tametſi Lycurgus reipublicæ curam per dines diviſerit: [3] quod apud Achæos ſimile accepimus, binos prætores annuos ſibi præficerent, qui publicas ſimul & judicia curarent: aliquando decem, [4] quos δ μιυργὺς vocabant. Athenienſes vero poſt ejectos t ginta tyrannos, qui plures quam mille quingentos i demnatos necaverunt, neque ſinebant cognatos fune bus adeſſe: decem qui præeſſent, [5] per Thraſybulu accepere: mox ipſis à Pauſania ejectis, [6] Prytanes num ro quinquaginta præfuere: quæ pars decima ſenatus er quorum numerus quingentorum fuit. In quo obſervatu eſt, ut nemo ex genere Athamantis natu maximus pry nes fieret: qui etiam [7] Rhodi ſummus erat magiſtrat

Præfecti & reges bini apud Lacæd.

Lycurg. per ordines reip. curam diviſit.

Achæi.

Athenienſes.

Prytanes.

Ap

1 *Qui Suffetes dicti.**]Livius 3. Decad. lib. 8. & iterum l. 10. non multo poſt princ. & 4. Decad. l. 4. ad fin. quibus locis non reges eos appellat, ſed primo loco dicit illos ſummum Pœnis fuiſſe magiſtratum, ſecundo dicit eos fuiſſe velut conſulare Imperium apud Carthaginenſes. Tertio ſimpliciter eos nominat ſine alio ullo titulo.

COLERUS.

* Joſeph. Scaliger ait: *Sufes idem eſt Pœnis, quod Græcis* ἔφορ℘, ἐπόπ]ης, ἐπίσκοπ℘.

Qui Suffetes dicti.]Feſtus: *Sufes dictus eſt Pœnorum lingua ſummus magiſtratus, ut Oſcorum Medix.* Calidius in Orat. in Cæcilium: *ſenatus cenſuit referentibus Sufetis.*.

TIRAQUELLUS.

2 *Et Lacedæmoniis.*] Hæc, uſque ad clauſulam, *Quod apud Achæos*, ſunt Plutarchi in vita Agidis & Cleomenis. Et vide infra lib. 4. cap. 23.

3 *Quod apud Achæos.*] Vide ſi lib. 2. cap. 15.

4 *Quos δημιυργὺς vocabant.*]Li 4. Decad. lib. 2. & lib. 8.

5 *Per Thraſybulum.*] Probus Æ lius in vita illius. Et vide Xenoph tem.

6 *Prytanes.*] De hiſce magiſtr bus vide Suidam & Pollucem lib. περὶ ἱππάρχων, φυλάρχων, νομοφυ κων, καὶ πρυλανέων. & Demoſtheni terpretem, & noviſſime Buda noſtrum in commentariis lin Græcæ.

7 *Rhodi.*]Livius 5. Decad. lib. Plutarchus in Politicis. & Appi Alexandrinus bellorum Civilium bro 4. *

COLERUS.

* Et Seneca libro de tranquill cap. 3.

1 *Arm*

Apud Chaones autem annui magiſtratus ex primoribus civium deliguntur. [1] Armeniorum Megiſtanes, [2] Cretenſium Coſmi dicti ſunt: [3] ſicut Perſarum, Magi & Caramanges, qui loco prætoris erant. [4] Bœotiis undecim ſummæ rerum præerant, qui pacis bellique temporibus jus dicebant. [5] Qui quidem conſules, etſi pari honore eſſent, non tamen ſimul inſignia conſulatus aut imperium habebant. Nam poſtquam Junius Brutus, ejecto Tarquinio, & regibus exterminatis, cum Collatino conſul creatus eſt, licet omnia jura & inſignia, quæ apud reges erant, populus conſulibus conceſſa voluerit, tamen ne duplicatus terror videretur, ſi apud utrumque conſulares faſces videret, cautum fuit ut apud alterum, eum videlicet qui imperium haberet, faſces eſſent. [6] Ideo alternis menſibus, modo ad unum, modo ad alterum conſulem faſces tranſire voluere. Idemque ſequutis temporibus, dum imperium & reſpublica ſtetit, ſervatum eſt. [7] Sed tamen quo menſe faſces non habebat, accenſus apparebat conſuli, lictores vero ſequebantur: quod intermiſſum diu, poſtea Cæſar revocavit denuo. Et quamvis [8] conſuli antiquiori faſces darentur prius, veluti caniciem & annos venerantes: poſtea [9] lege Julia cautum fuit, ut ei qui plures liberos quam collega haberet: aut ſi numero pares eſſent, qui

Chaones. Megiſtanes. Coſmi. Magi. Caramanges.

Faſces viciſſim apud alterum duntaxat conſulem.

Utri prius darentur faſces.

TIRAQUELLUS.

1 *Armeniorum Megiſtanes.*] Cornelius Tacitus libro 15. & vide etiam in noſtris Commentariis Nobilitatis cap. 37. n. 31.

2 *Cretenſium Coſmi.*] Ariſtoteles libro 2. Politicôn cap. 8.

3 *Sicut Perſarum.*] Vide infra l. 4. cap. 13.

4 *Bœotiis.*] Vide Pauſaniam.

COLERUS.

Bœotiis undecim.] Erat & *Bœotarches*, cujus meminit Livius & Plutarchus.

TIRAQUELLUS.

5 *Qui quidem conſules.*] Ad Romanos redit. Id autem eſt ex Liv. 1. Dec. l. 2.

6 *Ideo alternis menſibus.*] Hic omnino vide quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Primigeniorum, in 17. quæſt. n. 10. & 11.

7 *Sed tamen quo menſe.*] Suetonius in Cæſare cap. 20. *Antiquum*, inquit, *retulit morem, ut quo menſe faſces non haberet, accenſus ante illum iret, lictores pone ſequerentur.*

8 *Conſuli antiquiori.*] Plutarchus in Publicola, & Gellius lib. 2. cap. 15. Valerius Max. lib. 4. cap. 1. poſt princ.

9 *Lege Julia.*] Gellius ubi ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] qui maritus foret, præferretur: aut ſi omnia eſſent pari
antiquior faſces acciperet: eos tamen qui ſecundum ge
rerent conſulatum, alteri novum ineunti, præferri hau
Conſulatus inſignia. dubium eſt. Erant ergo conſulatus inſignia, [2] duodecin
faſces, lictores totidem, [3] purpurea prætexta, [4] curuliſqu
ſella. [5] Quin etiam eum, qui antea conſul fuiſſet, iterun
& ſæpius conſulem creari: [6] & qui dictaturam geſſiſſet
Lex à Fabio lata. in conſulem aſſumi poſſe, nemo dubitavit. [7] Quintus ta
men Fabius Maximus legem tulit ad populum, [8] ne intr
anno

MERCERUS.

1 *Qui maritus.*] Adde, *Vel in numero maritorum.* Propter ſponſos, qui re vera mariti non erant: in maritorum tamen numero erant, uxorium non pendebant, & præmia ferebant maritorum, ut liquet ex Dione, & Sueton. Sed & Gellius, ex quo hæc ſumpſit Alex. hanc clauſulam non omiſit.

TIRAQUELLUS.

2 *Duodecim faſces.*] Valerius Max. lib. 2. cap. item 2. ubi de Lucio Quintio Cincinnato. & lib. 6. cap. 11. poſt principium. ubi de Cn. Cornelio Scipione. Livius 1. Decad. lib. 3. ubi loquitur de decemviris. Plutarchus in Paulo Æmylio, & Martial. ex quo intelliges & id quoque fuiſſe obſervatum tempore Imperatorum lib. 8. epig. 66. quo loco loquitur de Silio conſule,

Auguſto pia thura victimaſque
Pro noſtro date Silio Camœnæ,
Biſſinos jubet en redire faſces
Nato conſule, &c.

MERCERUS.

Duodecim faſces.] His inſignibus adde ſcipionem eburneum, calceos auratos, ſellam curulem aliquot gradibus altiorem. Quæ fortaſſe addita ab imperatoribus. Caſſiod. 6. Variar. in formula conſulat.

TIRAQUELLUS.

3 *Purpurea prætexta.*] Nam & ad L. Quintium Cincinnatum conſulem abſentem citatum, in agro arantem repertum, purpurea miſſa eſt, apud Dionyſium Halicarnaſſæum libro 10. Idque etiam tempore Imperatorum,
ut etiam diximus de 12. faſcibus. Nar
ut Martialis ad id, quod nuper ex e
adduximus, paucis interjectis ſubdit
Gaudenti ſupereſt adhuc quod optet.
Et vide num. ſeq.

4 *Curuliſque ſella.*] Dionyſ. Halicar
naſſæus l. 3. inter inſignia regum Ro
manorum fuit eburnea ſella, & ali
pleraque, quibus poſt reges exactos u
ſunt conſules, præter coronam au
ream, togamque pictam. Poſtea tame
triumphantibus ex S. C. permiſſu
auro uti, & togis pictis purpureis.

5 *Quin etiam eum.*] Id ex infinit
locis Livii, & cæterorum ſcriptoru
intelligitur cum dicitur iterum, &
& 4. conſul, &c. Nam & fuere qui
& 6. Conſules fuere. M. autem Cra
ſus, quod nemini alteri contigit (pra
ter Cæſares) 7. conſul fuit, ut omn
teſtantur.

6 *Et qui dictaturam.*] Quod & n
ſupra diximus.

7 *Quintus tamen Fabius.*] At no
eam legem tulit Fabius, ſed eam no
latam recitari juſſit, cum illum conſ
lem nominaſſet apud Liv. 1. Dec. l. 1

MERCERUS.

Quintus tamen Fabius.] Livius lib.
hoc refert ad quoddam plebiſcitun
Alii, inquit, *plebiſcitis cautum ne qu*
magiſtratum eundem, intra decem an
caperet. Vide Manut. legib. Rom.
Sigon.

TIRAQUELLUS.

8 *Ne intra annos decem.*] Hic omn
no vide quæ ſcripſi in *l. ſi unquam.*
præfatione num. 24. *Et hæc ſane.*

1 *Syll*

annos decem eundem conſulem refici liceret. quam legem conſenſu tacito abrogatam, [1] Sylla iterum promulgavit. Creatis ergo conſulibus provinciæ nominabantur, ut eas vel ipſi [2] inter ſe compararent, [3] ſortirenturve: quos ire ad bellum, quos præeſſe exercitibus oporteret: vel ſi in deligendis provinciis non convenirent, [4] extra ſortem ſenatus decerneret. [5] Quod lege curiata cavebatur, ut ſenatus contra legem curiatam ſine ſorte provincias deſignaret: aut ſi ſenatus averſaretur, per populum agi poterat, [6] ut extra ordinem conſuli provincia daretur: [7] tametſi utrunque conſulem in eandem provinciam cum exercitu

Provinciarum ſortitio inter conſules.

Lex curiata.

1 *Sylla.*] Appianus lib. 1. bellorum Civilium.

2 *Inter ſe compararent.*] Id ſæpe faciebant, ut videre poteris apud Livium. Sed unum tantum locum citabo, qui & ad num. ſeq. pertinet, qui eſt 3. Decad. lib. 10. in princ. *Cn. Servilius Cepio, & Cn. Servilius Geminus conſules, cum de repub. belloque & provinciis ad ſenatum retuliſſent, cenſuerunt patres, ut conſules inter ſe compararent ſortirenturque, uter Brutios adverſus Hannibalem, uter Hetruriam ac Ligures haberet provinciam.*

3 *Sortirenturve.*] Quod & ſæpiſſime obſervabant apud eundem. Et vide in noſtris Commentariis Primigeniorum quæſt. 17. in 1. epiſt.

4 *Extra ſortem ſenatus.*] Apud Livium 3. Decad. lib. 8. *Cum P. Cornelius Scipio, & P. Licinius Craſſus conſules creati eſſent, Sicilia extra ſortem concedente collega Scipioni delegata eſt.* Et id quoque ſæpiſſime apud eum factitatum eſt.

5 *Quod lege curiata.*] Cicero lib. 1. epiſtol. famil. epiſt. 10. incip. *quod rogas, &c.*

MERCERUS.

Quod lege curiata cavebatur.] Quid hoc loco velit Alex. non bene capio. Si enim velit lege curiata ſenatum decreviſſe provincias conſulibus, falſum. Provinciæ videntur fuiſſe in arbitrio ſenatus, ut in eas mitteret quos vellet, conſules, vel Prætores. Lex curiata videtur eo ſolum fuiſſe neceſſaria, ut imperium, & auſpicia haberent, in ea provincia quæ ſibi decreta eſſet. Sin autem velit lege curiata datum negotium ſenatui, ut mandaret provincias conſularibus, aut Prætoriis, cum primum commodum viſum eſſet: neſcio an id ſit conſentaneum. Certe nihil tale legi in tota hiſtoria Romana.

TIRAQUELLUS.

6 *Ut extra ordinem.*] Sic Q. Fabio *extra ordinem* Volſcorum provincia data eſt, apud Livium 1. Decad. l. 13. poſt princip. Sic M. Popilio Lænati ejuſdem Decad. lib. 7. Et M. Valerio Corvino lib. 8. & Fabio Maximo l. 10. & Cn. Piſoni Hiſpania, apud Suetonium in Cæſare, cap. 19.

7 *Tametſi utrumque conſulem.*] Sic enim idem Q. Fabius, & T. Quintius conſules ambo adverſus Æquos cum ſuis exercitibus proceſſere. ibi paulo poſt. Et ſimiliter T. Romulius, & Q. Veturius cum exercitu miſſi adverſus eoſdem, in eod. lib. 3. Item T. Quintius Capitolinus, & Agrippa Furius in eoſdem, alio loco ejuſdem lib. 3. & Publ. Sulpitius Averrio, & P. Sempronius Sophus conſules miſſi adverſus Æquos, ejuſdem 1. Decad lib. 9. paulo ante fin. Et Fabius Maximus, & P. Decius Mus conſules adverſus Samnites,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

citu profectum quandoque legamus. Optionem tame deligendæ provinciæ extra ordinem collegæ dari, [1] au ſuam ſortem permutare cum collega abſque decreto ſe natus, antiquo more non licebat. [2] Ad quas profectu ri conſules, ſi cæſis hoſtiis & ſacrificio perfecto, no facile litarent, ſæpe diffuſo tempore ire ſuperſeſſum eſ

Provinciæ minores.

Inter quas fuere minores provinciæ, pauci momen ti, & fere defamatiſſimæ, [3] ut ſylvarum [4] colliumqu ne compingendis navibus materia deeſſet, & frequens a omne genus operum materia ſuppeteret.

Conſules ſtatim à creatione quid agerent.

Conſules ver nominatos, ab ipſo inito magiſtratu legiones cum colleg partiri, ac [5] Jovis optim. max. templum adire, [6] ſenatu habe

ejuſdem 1. Decad. lib. 10. & Q. Fabio Max. & Q. Fulvio Flacco decreta eſt eadem provincia, Italia ſcilicet, 3. Decad. lib. 7. Atque etiam M. Marcello, & T. Quintio Criſpino eadem provincia, in eodem libro. Et L. Veturio Philoni, & Q. Cecilio Metello conſulibus eadem quoque provincia adverſus Hannibalem decreta ejuſdem 3. Decad. lib. 8. Et M. Æmylio Lepido, & C. Flaminio conſulibus, Senatus utrique Ligures provinciam decrevit. Cui S.C. cum Lepidus intercederet ob ea quæ illic ſunt declarata. His auditis ſenatus in ſententia perſeveravit, ut conſulibus ambobus Ligures provincia eſſet, apud eundem 4. Dec. lib. 8.

1 *Aut ſuam ſortem permutare.*] Id videre licet apud Livium 3. Decad. l. 7. *Senatus*, inquit, *liberam poteſtatem fecit conſulibus, & ſupplendi ubi vellent, & eligendi de omnibus exercitibus quos vellent, permutandique, & ex provinciis quos è republica conſerent eſſe traducendi.* Et 4. Decad. lib. 5. *Sed his*, inquit, *duobus primum S. C. Plebis etiam ſcito permutatæ provinciæ ſunt.*

2 *Ad quas profecturi conſules.*] Neque enim in provincias ire ſolebant, niſi prius factis ſacrificiis. Livius Decad. 5. l. 4. de Paulo Æmylio loquens: *Ab hac concione, Latinis, quæ pridie Calendas Aprilis fuerunt, in monte ſacrificio rite perpetrato, protinus inde & Co & Prætor Cn. Octavius in Macedonia profecti ſunt.*

3 *Ut ſylvarum colliumque.*] Ex Sue in Cæſare cap. 9. ubi interpres id m nime intellexiſſe videtur, quantum bet oculatiſſimus. Hincque illud Vi gilii eclog. 4. *Si canimus ſylvas, ſ væ ſunt conſule dignæ.*

MERCERUS.

4 *Colliumque.*] Lege *Calliumqu* Calles, & ſylvæ provincia fuit in It lia. Quæ provincia cur *defamatiſſim* dicatur non video. Erat forte mino negotii. Ad quam tamen ſæpe Qu ſtores mitterentur, potius quam co ſules, eo quod eſſet in Italia.

TIRAQUELLUS.

5 *Jovis optimi max. templum adire* Livius 3. Decad. lib. 1. ad fin.

6 *Senatum habere.*] Livius 3. De lib. 6. in princ. *Cn. Fulvius Centimalu P. Sulpitius Galba conſules, cum idib Martiis magiſtratum iniſſent, ſenatu Capitolium vocato, de repub. de admin ſtratione belli, de provinciis exercitibu que patres conſuluerunt*, & ejuſdem D cad. lib. 10. in princ. *Cn. Servilius (pio, & Cn. Servilius Geminus conſul cum de republ. belloque, & provinciis ſenatum retuliſſent:* quod nos alibi ſ pra ad aliud retulimus. Et hujuſmo multa ſimilia leges apud eundem.

1 *La*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

abere, eumque de provinciis, deque omni ſtatu reipubl. onſulere, [1] Latinas ferias indicere, Junonique Soſpitæ, & Jovi Latiali ſolenne ſacrum in Albano facere, [3] in quo carnem Latinis populis dividere mos erat, ſæpe perſpectum eſt, [4] indeque auſpicato ad vota nuncupanda [5] in Capitolium ire, [6] votiſque nuncupatis, [7] paludatos vel [8] trabeatos in veſte regia, proſequentibus primoribus patrum, in provincias quaſque ſuas proficiſci: [9] & prius quam ad hoſtes ducerent legiones, ad populum concionari de provinciis, de adminiſtratione belli, & quam ſpem de ſe polliceri poſſint, referre ſolitos invenimus. Ex omnibus quoque magiſtratibus ſolos conſules, dictatores, prætoreſque, conſularibus auſpiciis creatos, antequam adeant magiſtratus, Lanuvii Veſtæ & penatibus rem

Paludamentum & trabeæ veſtes conſulares. Conſules, dictatores & prætores in bellum profecturi.

1 *Latinas ferias indicere.*] Livius 3. Decadis libro 1. paulo ante fin. & etiam ejuſdem Decadis libro 2. poſt princ.

2 *Et Jovi Latiali.*] Livius in utroque loco citato ſupra in verbo, *Latinas ferias.*

3 *In quo carnem.*] Cicer. in Oratione pro Plancio. *Quibus in municipiis vix jam qui carnem Latinis petant inveniuntur.*

4 *Indeque auſpicato.*] Livius 3. Dec. lib. 2. poſt princ. & alias ſæpe.

5 *In Capitolium ire.*] Livius ejuſdem 3. Decad. lib. 7. in princ.

6 *Votiſque nuncupatis.*] Livius 4. Decad. lib. 1. *Tum,* inquit, *P. Sulpitius ſecundum vota in Capitolio nuncupata paludatus cum lictoribus, &c. Et ipſe in Capitolium deſcenderem, unde votis rite nuncupatis profectus ſum.* Et 5. Decad. lib. 1. Increpat C. Claudium Pulchrum conſulem, cui Hiſtria provincia ſorte obtigerat, quod votis non nuncupatis, non paludatis lictoribus, in eam provinciam abiiſſet, ob quod milites ei parere noluiſſent, coactus eſt Romam redire. Indeque *votis ex more nuncupatis, & paludatis lictoribus in provinciam ire.* Et ejuſdem 5. Decad. lib. 2. *Per hos forte dies P. Licinius conſul votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab urbe profectus eſt.* Et Cæſar lib. 1. belli Civilis non multo poſt princip. *Paludatique votis nuncupatis exeunt.*

7 *Paludatos.*] Livius 1. Decad. l. 9. dum dicit Conſulibus in pace Caudina *paludamenta* fuiſſe detracta. & 4. Decad. lib. 1. ubi ſupra num. præced. & lib. 7. ubi loquitur de L. Cornelio conſule. & 5. Decad. lib. 2. ubi etiam ſupra. Et Cæſar ubi item ſupra. Et adde quod non ſolum ipſi, ſed & ipſorum lictores *paludati* erant, ut vides ex ipſo Livio 5. Decad. lib. 1. ubi ſupra, & num. etiam præced. Et ejuſdem 5. Decad. lib. 5. in Oratione M. Servilii. *Conſul,* inquit, *proficiſcens prætorve paludatis lictoribus in provinciam & ad bellum vota in Capitolio nuncupat.*

8 *Vel trabeatos.*] *Trabeam* enim fuiſſe etiam conſulum, patet ex Dionyſio Halicarnaſſæo l. 5. & Marcellino l. 25. haud dubie autem regum Romanorum fuiſſe intelliges infra libro 5. cap. 18.

9 *Et prius quam ad hoſtes.*] Vide ſupra in verbo, *Votiſque nuncupatis.*

1 *Quibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rem divinam facere tradunt. [1] Quibus in bellum profe cturis, militaris ſupellex conſulari majeſtate digna, ſcriba librarii, præcones, apparitores, muli & tabernacula public dabantur. Quæ quidem paludamenta mox ſequuti Cæſare ſibi deſumpſere.[2] Divus vero Auguſtus proconſulibus pro fecturis in provincias, pro mulis & tabernaculis certam pe cuniam ſubtaxari juſſit.[3] Alexander vero Severus ituris præ ſidibus in provincias, mulos, equos, veſtes & coquos publi ce dabat: [4] in quadruplum illa redditturis depoſita admini ſtratione, ubi male ſe geſſiſſent. *Athenienſes duces in bellum prodituri.* Athenienſes vero duces i bellum prodituri, ſertum ex olea ſacra ſumere, & vas a quæ ferre jubebantur. [5] Erat igitur conſulis officium, do mi foriſque, ac belli paciſque temporibus toti reipublic. conſulere, inque cuſtodienda regendaque republica toti incumbere viribus, omni denique ſtudio, conſilio, fide *Conſulis officium.* gravitate, & robore animi, pro commodis reipubl. pugna re. Itaque in exercitu ſi quæ obeundæ eſſent expeditio nes, legionibus præerant, & ſummi Imperatoris offici fungebantur. Et in urbe tam de provinciis quàm de ma giſtratibus, de fœdere, pactionibus, gerendiſque bellis militibus ſcribendis, comparandiſve: deque ſtatu, digni tate, commodiſque reipub. de communi ſalute civium, & ſpe bonorum, deque legatorum poſtulatis, ſenatum con ſulere debebat: deque omnibus his ſingulorum ſententia

roga

1 *Quibus in bellum profecturis.*] Cic. in 7. in Verrem act. *ubi muli, ubi tabernacula, ubi tot, & tanta ornamenta magiſtratibus, & legatis à ſenatu, populoque Ro. permiſſa & data.* Et vide infra in verbo, *Divus vero Auguſtus.*

2 *Divus vero Auguſtus.*] Sueton. in vita ipſius cap. 36. *ut proconſulibus ad mulos & tabernacula quæ publice locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur.*

COLERUS.

Divus vero Auguſtus.] Quod tamen Auguſtus non primus inſtituit: ſed id ipſum diu jam uſurpatum & obſervatum, ratum & perpetuum eſſe voluit.

TIRAQUELLUS.

3 *Alexander vero Severus.*] Ælii Lampridius in vita illius.

COLERUS.

4 *In quadruplum illa reddituris.* Unde & Labeo originem ſupellectil fuiſſe ait, quod olim his, qui in lega tionem proficiſcerentur, locari ſole rent, quæ ſub pellibus uſui forent *l.* *de ſupell. l.*

TIRAQUELLUS.

5 *Erat igitur conſulis officium.*] Ha fere omnia uſque ad clauſulam, *No nunquam ſine conſulto ſenatus*, Cicer nis libro tertio de legibus ſunt.

1 *Dict.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ogare. Sed citra ſenatus aut populi auctoritatem, ſoli decernere non licebat. Ipſorum tamen conſilio, magiſtratu movere poterat, & de gradu dejicere etiam prætorem enſoremque: vel aqua & igni interdicere, aut exulem ſſe jubere, bella ſuſcipere, ſupremum jus habere. Quod ge magiſtrali cavebatur in hæc verba: Conſules regio præſunto imperio, hisque præeunto, judicando, conſulento, prætores, judices apparento, militiæ ſummum jus habento, nemini parento, juſſa his populi ſuprema lex eſto, undemque magiſtratum, ni interfuerint decem anni, ne uis capito, civitatem annali lege ſervanto, duella juſta iſte gerunto, ſociis parento, ſe & ſervos continento, populique ſui gloriam augento, domum cum laude redeunto. t infra: Nonnunquam, ſine conſulto ſenatus, conſulem nagiſtratu amoviſſe compertum eſt: ſiquidem Flaccus onſul Thermum prætorem inconſulto ſenatu honore privavit & faſcibus. [1] Dictatorem quoque dicere tribuno lebis & reliquis magiſtratibus pro imperio poterat. Eunemque ab omnibus magiſtratibus comitia, tum & conionem habere, deque conſilio ſenatuſconſultum facere, ne fierent inhibere, atque ſi è republica videbatur, dictarem dicere poſſe, nulla controverſia eſt. [2] Cumque honorum finis ſit conſulatus, totiuſque imperii majeſtatem erat, legatis undecunque in curiam admiſſis, ſolus ex uctoritate ſenatus reſponſa dabat, legemque ad populum erebat. [3] Is tamen quum de capite civis agebatur, pœnam, apitalemve noxam inferendi jus non habebat, lege edita, qua

Conſulum poteſtas.

Conſulum de capite civis nullum jus.

1 *Dictatorem dicere.*] Plutarchus in Iarcelli vita, Livius 1. Decad. libro ctavo, de L. Æmylio Mamerco dictatore loquens. Et paulo poſt de L. apyrio Curſore. Sed tamen aliquano non à conſule ſed à populo *dictator* ligebatur. Vide Plutarchum in vita Camilli, & Livium Decad. 3. libro ſeundo, ubi de Q. Fabio Maximo dictaore loquitur.

2 *Cumque honorum finis.*] Exactis enim regibus Romani eorum loco conſules inſtituerunt, qui faſces & cætera regiæ majeſtatis inſignia haberent, in eo tantum differentes, quod conſulum annua erat poteſtas, regis autem perpetua. Livius 1. Decad. libro ſecundo, & Feneſtella de Magiſt. Rom. & L. Florus libro primo cap. 9.

3 *Is tamen cum de capite civis agebatur.*] Vide infra in verbo, *Neve in caput civis.*

1 *Impune*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

qua cavebatur, ut à conſulibus (ne per omnia regiam p
teſtatem ſibi vendicarent) [1] impune provocatio eſſet, [2] n
ve in caput civis Romani niſi populi juſſu, animadverte
poſſent. Tunc enim qui noxæ capitis reus, ſceleris coa
guitur, ad populum produci debebat, & dicta cauſa,
populi judicio de capite civis cognitio dabatur. [3] Na
ſoli dictatori & populo jus de nece civium datum eſt. T
metſi legamus [4] Opimium conſulem, contra inſtituta m
jorum primum dictatoriam ſibi vim uſurpaſſe, Cajumq
Gracchum & Fulvium Flaccum alioſque cives, abſq
judicio populi necaſſe. Si tamen conſuli ſenatus permi
teret (quod in ſummis reipublicæ caſibus, & magna mo
periculorum fiebat) ut caveretur, [5] ne quid reſpublica d
trimenti caperet, tunc de nece civium decernendi, ill
que omnibus modis coërcendi, belli gerendi, domi for
que ſummum imperium habendi jus dari cenſebatur: [6] I
tamen conſuli Romanum civem, etiam ſenatorem, in c
cerem duci jubere, & mulctam irrogare facultas er
Quod ſi quis parum juſto judicio mulctam irrogatam, a
indigno injuriam factam querebatur, alterius conſulis
pe

1 *Impune provocatio eſſet.*]Plutarch. in Publicola, & vide Plinium, ſi is eſt, in libro de viris illuſtribus, cap. decimo quinto, ubi de eod. Publicola.

2 *Neve in caput civis Romani.*]Vide Plutarchum in vita Cæſaris, & Catonis Uticenſis, in quibus locis loquitur de his qui cum Catilina conjuraverant. Vide Saluſtium in Catilina.

3 *Nam ſoli dictatori & populo.*] Livius 1. Dec. libro ſecundo, Dionyſius Halicarn. libro quinto circa finem. Feneſtella de Magiſtratu Rom.

4 *Opimium conſulem.*]Plutarchus in Gracchis ad fin. Appianus lib. 1. bell. Civil.

5 *Ne quid reſpublica detrimenti caperet.*] Livius 1. Decad. lib. 3. *Ubi Hernici,* inquit, *& male pugnatum, & conſulem exercitumque obſideri, annunciaverunt, tantumque terrorem incuſſere patribus, ut (quæ forma ſenatuſcon*
ultimæ ſemper neceßitatis habita
Poſthumio alteri conſulum negotium
retur, videret ne quid detrimenti r
caperet. Et ejuſdem Decad. lib. 6.
de ſeditione Manlii Capitolini
quens, decretum fuiſſe dicit, *ut vid*
magiſtratus, ne quid ex pernicioſis co
liis M. Manlii reſpub. detrimenti cap
Cæſar libro 1. belli Civil. non m
poſt princ. Plutarchus in Cicerone

COLERUS.

* Salluſt. de conjurat. Catil.

TIRAQUELLUS.

6 *Ipſi tamen conſuli.*] Suetonius
Cæſare cap. 20. *M. Catonem interpel*
tem extrahi curia per lictorem, duc
in carcerem. Salluſt. in bello Catil
rio. Plutarchus in Cicerone, & in
tone minore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

em implorare, ad eumque provocare licebat, ipſique ollegæ intercedendi, inhibendique ne quid ſecus fieret, is erat atque poteſtas. Quod ſi quæ cauſæ prætoriam exederent cognitionem, de his quoque apud conſulem juicium eſſe perſpicuum eſt. [1] Et quamvis tanta poteſtas onſuli foret, eoque excellentiæ & felicitatis creverit, ut otius reipublicæ & imperii ſummam gereret: ſi quid taen impotenti animo contra rempublicam molitus fuiſſet, oterat ei ante tempus finiti honoris conſulatus abrogari, : de gradu dejici, ſicut multis exemplis perſpicuum extat. Q. Cincinnatus dictator, L. Minutium conſulatu abire iſſit, & imperium illi abrogavit, quod ejus ignavia caſtra oſtes obſederant, & pene expugnarant. Fuitque literis emoriæ proditum, quod in provinciam profectus conl cum exercitu, inde decedere aut præſidium dimittere, el in aliam provinciam ducere injuſſu ſenatus minime porat, idque lege Iulia ſub gravi documento vetabatur, ne onſul ſua ſponte bella gerere aut in regionem provinciamie ſibi non decretam, ſine auctoritate patrum & juſſu poili accedere liceret. [2] Quod tamen apud Spartanos rees ſecus fuiſſe conſtat. Illis enim in quamcunque proinciam regnumve ſuo arbitratu bellum gerere, copiaſque educere permittitur, etiam ſine conſultu ſenatus. [3] Hoc uoque memoriæ datum eſt, poſt binos conſules, quos initio exactis regibus continua ſerie creatos novimus, mel apud unum imperium conſulare ſtetiſſe, tunc cum gente diſſidio Pompeii & Cæſaris ſenatus ne quid reſublica detrimenti caperet, unicum conſulem Cneum ompeium dicere coactus fuit: [4] Iterum Syllæ temporibus, Cinna

Conſules in ordinem redacti, atque de gradu dejecti.

Conſulibus injuſſu ſenatus provincia diſcedere non licebat.

Spartanorum reges.

Penes unum conſulem imperium conſulare.

1 *Et quamvis tanta poteſtas.*] Id obat exemplo ſequ. Q. Cincinnati ictatoris, & L. Minutii conſulis, uod eſt Livii 1. Decad. lib. 3. & Valei Max. lib. 2. cap. item 2.

2 *Quod tamen apud Spartanos reges.*] lutarch. in Ageſilao, & in Agide.

3 *Hoc quoque memoriæ datum eſt.*] Valerius Maximus libro octavo, c. 17. Plutarchus, tum in Pompejo, tum in Catone Uticenſi. L. Florus epitome Livii lib. 107. Appianus lib. 2. bell. Civil.

4 *Iterum Syllæ temporibus.*] Appianus lib. 1. bellorum Civilium. Et L. Florus epitome Livii lib. 83. Sed & adde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cinna interempto, ſolus Carbo geſſit conſulatum. Qui etiam illud proditum eſt, [1] conſulem initio creatum, i magiſtratum iniret, præterquam religione, etiam ſen tuſconſulto vetari, & ſi iniſſet, vi atque imperio ſe co ſulatu abdicare, donec alter rite ſuffectus eſſet, jubeb tur: quodque conſul abiturus magiſtratu, peracto hon ris tempore concionatus ad populum, ſolenniſſimum ju jurandum ſe in magiſtratu contra leges nihil egiſſe, quantum ratione provideri potuit, ex ſui animi ſe tentia nihil deliquiſſe, conceptis verbis publice præſt bat. Quod quidem ne quid præpoſtere dicatur, aliq præeunte ſæpe exhibebatur: concioneque demiſſa, cu ingenti comitatu & gratulatione civium, ſtipatus patru frequentia domum deducebatur. Illud quoque non omi tendum, quod licet imperium conſulare annuum eſſet, nu lique niſi exacto quadrageſimo & tertio ætatis anno co ſulatum capere antea licuerit: [2] pluribus tamen citra ea ætatem, ſi quod dignum operæ precium reipublicæ pr ſtitiſſent, conſulatum gerere permiſſum fuit. Nam & [3] V lerium Corvinum in tertio & vigeſimo ætatis anno, an legitimum tempus ad conſulatum promotum legimus: [4] Mario juniori, [5] Scipioni Aphricano, [6] Pompejo Magn

Jusjurandum conſulis quum magiſtratu defungeretur.

Ætas conſulum.

& Oct

adde ejuſdem quoque temporibus Rutilio conſuli interempto in bello ſociali, neminem fuiſſe ſubſtitutum, ſed ſolum Sextum Cæſarem illius collegam reliquo anni tempore permanſiſſe, ut tradit Appianus lib. I. bellorum Civilium.

1 *Conſulem initio creatum.*] Hic legendum eſt, *vitio creatum*, idque ex infinitis locis Livii probatur. *

COLERUS.

* Recte Tiraquellus emendat. *Vitio creari* dicuntur qui non legitimo modo creantur, aut (ut cum Plauto loquar) *mala ſcæva.* Ejuſmodi magiſtratum Salluſtius *Vitimagiſtratum* vocat in Hiſtor.

TIRAQUELLUS.

2 *Pluribus tamen.*] Ut patet exemplis ſequent.

3 *Valerium Corvinum.*] Liv. I. D libro 7. non uno in loco, & Valer Max. lib. 8. c. 16.

4 *Et Mario juniori.*] Marii ſcili filio. Plinius Secundus, ſi is eſt, de ris illuſtribus cap. 68. ubi illum d *viginti annorum* conſulatum invaſi eumque honorem tam immatur matrem fleviſſe. Florus autem Epi me Livii lib. 86. dicit eum ante 20. *num* per vim creatum fuiſſe. Vide P tarchum in Mario & Sylla, & Ap num ubi loquitur de bello Civil. ip Syllæ & Marii.

5 *Scipioni Africano.*] Cicero Phi ubi de aliis. Valerius Max. l. 8. c. poſt princ. & Plutarchus in Politic

6 *Pompejo Magno.*] Plut. in vita il

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& Octavio Auguſto aliiſque ducibus, ob ſingularem rei nilitaris diſciplinam & ob candorem ingenii, [2] ante tem- ɔus, conſulatus, alioſque honores delatos comperimus. Neque enim ætatis magnam habebant rationem Romani, quo minus ſuffragantibus meritis, dictaturas & conſulatus, lioſque honores meritis civibus demandarent. Quos enim mpliſſimis ornamentis dignos putarunt, ſatis annorum & etatis habere duxerunt: tametſi [3] L. Julius tribunus ple- ɔis, Q. Fulvio Flacco & Manlio Acidino conſulibus ro- ;ationem ad populum tulerit, qua declaravit, qui & quibus nnis nati, quemque magiſtratum peterent caperentque. Fuit præterea literis proditum, eos qui ſuo anno conſula- um peterent, perraro ſine repulſa ad præſcriptos honores dmiſſos. Qui verò ſerius quam per ætatem liceret, ſine re- ulſa plerunque ad conſulatum promotos. [4] Conſulibuſ- ue in provinciam profectis, & cum hoſtibus bella ge- entibus, etiam ultra annum, & donec debellatum cum oſtibus, aut à ſenatu revocati forent, imperium ſæpe rorogari, quos tamen non eſſe conſules, ſed velut per- unctos magiſtratu, proconſules nominari, ipſoſque in- erim faſces & lictores habere, quoad ſibi, proconſulare uraret imperium, ſatis compertum & cognitum eſt.

Notandum hoc.

Conſulare imperium prorogatum.

1 *Et Octavio Auguſto.*] Suetonius vita illius cap. 26. ubi de 20. *annis* quitur, ſed ita ut vi conſulatum in- ſerit. Plutarchus in vita Bruti, ubi illum dicit 20. *annum* agentem con- lem factum, ut ipſemet Auguſtus ipſit in ſuis commentariis. & Soli- s cap. 2. & L. Florus Epitome Livii ro 119. Adde quod & Neroni 20. oque ætatis anno conſulatus dela- s eſt apud Cornelium Tacitum li- o 12. item Suetonium conſule hac re.

2 *Ante tempus conſulatus.*] Nam & lpianus in *l. 1. ff. de offi. conſ. Si evenerit*, inquit, *ut minor* 20. *annis conſul ſit, apud ſe manumittere non poteſt, &c.* Quorſum igitur Vlpianus hæc dixiſſet, niſi etiam minor 20. *annis* conſul fieri poſſet? Et vide alicubi in præfatione Primigeniorum.

3 *L. Iulius.*] Livius 4. Decad. lib. 10. *Eo*, inquit, *anno rogatio primum lata eſt, ab L. Iulio tribuno plebis, quot annos nati quenque magiſtratum peterent caperentque.* Inde cognomen familiæ, ut *Annales* appellarentur. Vide in d. præfatione Primigeniorum.

4 *Conſulibuſque in provinciam profectis.*] Vide ſupra lib. 2. cap. 27.

CAPUT IV.

Quæ ſint Sigillaria, verbum ſæpius repetitum apud Scævolam Jureconſultum, tertio de legatis.

l. penul. §. pater- ff. de leg. 3.

VErba [1] Scævolæ Jureconſulti, libro juris civilis re
ſponſorum tertio de legatis, hæc fuere: Paterfamili
ita legavit: Lances numero duas [2] leves, quas de Sigill
ribus emam, dari volo. Is de Sigillaribus leves quiden
non emerat: lances autem emptas habebat, & dictaver
teſtamentum ante triduum quam moreretur. Quæſitur
eſt, an hæ lances quas emptas de Sigillaribus habuit, l
gato cederent, quum nullas alias de Sigillaribus emer
nec legaverit. Reſpondi ſecundum ea quæ proponerer
tur, deberi eas quas de Sigillaribus emiſſet. Hactenus Sca
vola. Quæſivi ego à viro docto, multi nominis inter ca
ſidicos, quid eſſet dicere, lances quas de Sigillaribus
mam, dari volo: iſque de Sigillaribus leves quidem no
emerat, ac ſæpius repetitum nomen de Sigillaribus, qu
deſignaret. Atque ille quum [3] Sigillaria, vaſa eſſe dic
ret, ad uſum neſcio quem præparata, informia & imp
lita, & quædam nugalia ex auctoritate interpretis, d
mum poſt multa deblatterata verba, quum ſe quoq
in contextu verborum, & eruendo ſenſu abſtruſo dubita
diceret, haud multo poſt nactus neſcio quam occaſione
& cauſatus ſibi negocium eſſe, non aliter explicato dub
quod quærebam, diſceſſit atque abiit. Cujus illecet
admoneor, ut peſſime cum his actum magnopere ce
ſeam, qui prætermiſſo Latinæ linguæ nitore, & cultu v
borum, ſe protinus ad legum interpretamenta præcipi
tradunt, magno errore nimis properæ feſtinationis. Siq

d 1

TIRAQUELLUS.

1 *Verba Scævolæ.*] Ea ſunt in *l.* penult. §. *paterfamilias. ff. de leg,* 3.

COLERUS.

2 *Leves.*] Id eſt, puras, non aſperas.

3 *Sigillaria.*] *Sigillaria* etiam a
ſigna & Sigilla dicuntur ab Arno
libro 8. *Quinimo deos eſſe Sigil
ipſa cenſetis.* Legum ſtudioſi,
cto linguæ Latinæ nitore, inepti
runque.

1 *Sig-*

lem hoc primum docendi ſunt, quonam modo vim ac ſenſa verborum, & Juriſconſultorum mentem plane perſipiant, ut ſi quid in controverſiam venit, non præpoſteos ſenſus, ſed proprios aſſequantur ſignificatus. [1] Sigillaria enim vicum eſſe Romæ celebrem, ubi venum res venales exponebantur, ibique vaſa præcipua, ſignaque exquiſitæ artis ex ære argentoque fabrefieri ſolebant, unde nomen factum loco, notum fere & pervulgatum eſt. Suetonius in Claudio: Eſſedum argenteum, inquit, ſumptuoſe fabrefactum, & venale ad Sigillaria redimi, conſidique coram imperavit. Idem in Nerone: Sporum Romæ circa Sigillaria comitatus eſt. Aulus Gellius lib. 5. Noctium Atticarum: Apud Sigillaria forte in libraria ego & Julius Paulus poëta [2] conſedebamus. & pleraque eo pertinentia exempla, ne exequar ſingula, quæ omnium ſermonibus celebrata ſunt. [3] Huc pertinet, quod dies Sigillariorum Saturnalibus adjectos legimus, quibus imagunculæ & ſimulacra venalia [4] in Sigillaribus proponebantur: quæ pro ſuis capitibus in ſacellum Ditis Romani deferebant. Fuit ergo Scævolæ opinio, teſtatorem qui lances, quas leves de Sigillaribus ſe empturum promiſerat, legaſſet, & morte præventus non emiſſet, ſed emptas de Sigillaribus antea habuiſſet, licet leves ſe empturum promiſiſſet: tamen ne teſtatoris voluntas irrita fiat, illas quas de Sigillaribus prius emiſſet, qualeſcunque foent, legato accedere voluiſſe.

Cap. 4.

Dies Sigillariorum.

TIRAQUELLUS.

1 *Sigillaria enim vicum.*] Id intelliges ex Gellio lib. 2. c. 3. & iterum l. 5. cap. 4. in princ.

COLERUS.

2 *Conſedebamus.*] Sic etiam Auſonius Eidyl. 12. Epiſt. ad Paulum.

TIRAQUELLUS.

3 *Huc pertinet quod dies Sigillariorum.*] Ex Macrobio lib. 1. Satur. c. 7. & cap. 10. in fin. & cap. 11. Et huc pernet illud Suetonii in Claudio cap. 5. Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria miſiſſet ei, vide interpretes: & Senecæ lib. 1. epiſtol. 1. epiſt. *Ego ſum felicior, cui ſoles Sigillaria afferre.* Spartiani in Hadriano, *Saturnalicia & Sigillaria amicis inopinantibus miſit, & ab his libenter accepit.* Et rurſum in Caracalla, *Quæ à parentibus gratia Sigillariorum acceperat, ea vel clientibus, vel magiſtris ſponte donavit.* Flavii autem Vopiſci in Aureliano dum ſcribit illum inſtituiſſe uxori & filiæ annuum *ſigillariorum.*

COLERUS.

4 *In Sigillaribus.*] Sic enim *Sigillaria* dicta, quod ibi *Sigilla* venderentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT V.

Quæ delictorum pœnæ majorum criminum apud diverſas gentes more & legibus fuerint conſtitutæ, & quæ minorum.

Duplex puniendi peccati cauſa. Commonitio.

PLato[1] in Gorgia, & philoſophi plerique non ignobiles duplicem puniendis peccatis putant eſſe cauſam, unan commonitionis, alteram animadverſionis. [2] Commoniti delinquentis cauſa fit, quum ei qui peccavit, vel pecunia, ve levi coërcitione mulcta dicta eſt: quod eo fit, ut deincep qui deliquit, ad bene honeſteque vivendum promptior & emendatior fiat. Ea pœna per leges inferri ſolet, quun leviter delictum fuit: ut ſi judici aliquid præcipienti con tumacius paritum eſt, vel ſi prætoris dicto quis audien non fuit. Animadverſio vero, non ipſius qui pœna affi citur, ſed reliquorum qui ſuperſunt, gratia adhibetur: u metu pœnæ ne ſimili exemplo fiant, reliqui eadem nox deterreantur. Nam delictum quo impunitius, eo effrena tius fit, quia niſi fuerit vindicatum in noxios, propoſit impunitatis ſpes mortalium animos criminibus invita Ea animadverſio infertur in viros facinoroſos, & magn criminibus obnoxios, ut in reos ſacrilegii, majeſtatis parricidii, peculatus, alioſque nefarios & conſcelerato qui propter aliquod inauditum facinus pœnas ſcelerum ju re & lege perſolvunt. [3] Hinc eſt quod pro exceſſu, pœn à legibus conſtitutæ ſunt, aliæ bonorum, pleræque cap tales: ut pro criminis qualitate, legum judiciorumqu pœnis coërceantur: aliquando exquiſitis tormentoru ſuppliciis in aliquos publice ſævitum eſt. Etenim qui Deum aut principem, parentes aut patriam delinquit,

Animadverſio.

Aliæ atque aliæ pœnæ pro facinoris magnitudine.

q

TIRAQUELLUS.

1 *Plato in Gorgia.*] Hic omnino vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connubialibus, in leg. 9. num. 224. incipien. *Propterea cum Plato.*

2 *Commonitio.*] Vide ſupra l. 2. c. ubi de *admonitione.*

COLERUS.

3 *Hinc eſt quod.*] Gloſſæ vete *Animadvertit:* θάνατον σιωεψηφίσ

1 *Sec*

qui patrios Lares focoſque, & deos penates, quique deorum delubra, ſepulchra majorum prodere, phana peculari, parentes occidere non verentur, non vulgari pœna, ſed novis exemplorum modis afficiendos, jura divina & humana volvere, poſteris documento futuros, ut qui ita affectos viderint, ne ipſi pari crimine obnoxii fiant, deterreantur. Indicant hoc Romanorum [1] ſecures faſcibus alligatæ: quippe qui leviter peccantes, flagris & fuſtibus, qui vero gravius deliquere, capitali pœna plectere ſoleant. Hæc enim Romanis pervulgata pœna fuit, ut leviter delinquentes, nudatos virgis cæderent, aut [2] in latomias darent, qui locus erat cuſtodiæ deſtinatus juxta Tullianum & forum Piſcarium, à Tarquinio Superbo primum inſtitutæ. Vel ſi gravioribus criminibus obnoxii, capitalia auſi fuiſſent, tergo & capite luerent, vel [3] de ſaxo [4] robore dejicerent. *Romani Latomiæ.*

TIRAQUELLUS.

1 *Secures faſcibus alligatæ.*] Plutar. Probl. c.82.

2 *Latomias.*] De quibus Plautus in Captivis. Varro de lingua Latina l. 1. aut aliorum computatione 4. Cicero in Oratore, & in Oratione de Suppliciis. Saluſtius in Catilina. Livius 3. Decad. lib. 6. *Comprehenſæ Latomiæ forumque piſcatorium*, & 4. Decad. lib. 2. & 6. Cujus hæc verba ſunt: *Triumviri carceris Latomiarum cuſtodiam habere juſſi.* & lib. 7. poſt princip. *Per eos dies principes Ætolorum tres & 40. à duobus cohortibus miſſis à M. Acilio Romam deducti, & inter Latomias conjecti ſunt.* Et Suetonius in Tiberio. Juriſconſultus *ff. de pœnis.* Seneca lib. 9. declamationum. Feſtus Pompejus l. 10. Plutarch. in Nicia, & in Dione. Vide item infra in verbo, *Syracuſis quoque.* *

COLERUS.

* His adde Cujac. lib. 5. obſervat. cap. 7. Sidonius Apoll. lib. 1. epiſt. 7. *Quis enim ſuper ſtatu ejus nimis inflecteretur, quem videret accuratum delibatumque latomiis aut ergaſtulo inferri.*

TIRAQUELLUS.

3 *Vel de ſaxo.*] Qua pœna ll. 12. tabularum puniebantur, qui falſum teſtimonium dixiſſe convicti eſſent, ut videre eſt apud Gellium lib. 20. cap. 1. ad fin. Sed & ea punitus eſt Manlius Capitolinus apud Livium 1. Dec. l. 6. Et Plinius Secundus, ſi is eſt, de viris illuſtribus cap. 24. Et Pituanius apud Cornelium Tacitum libro annalium 2. Sp. Caſſius apud Dionyſium Halic. lib. 8. ubi dicit hoc tum vulgare fuiſſe apud Romanos ſupplicium. Et transfugæ quidam apud ipſum 3. Dec. lib. 4. Et Phileas Tarentinus, & obſides Tarentini qui aufugerant, ejuſdem 3. Decad. lib. 5. Ubi tradit hujus pœnæ atrocitatem quorundam animos irritaſſe. Nam & hoc genus ſupplicii horribile vocat Lucretius lib. 3.

Carcer & horribilis de ſaxo jactu deorſum
Verbera, carnifices, robur, pix, lamina, tædæ.

Ut non abs re è noſtris legibus, ea pœna ſit ſublata *l. ſi diutino. §. ult. ff. de pœnis.* Inter leges autem declamatorias illa eſt, *Inceſta ſaxo dejiciatur*, apud Senecam libro Declamat. 1. Decl. 3. & de hac quoque pœna Horatius lib. 1. Ser. ſatyr. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Rupes in foro Tarpejo. jicerent. Erat enim rupes vaſta in Tarpejo foro ſuper ſtans. Aut ſi ita eſſent nefarii & conſcelerati, [1] reſolut plumbo necarent, vel unco [2] tractos in ſcalas [3] Gemonia darent præcipites, exemplo [4] Theſſalorum, qubus locu *Corvus.* ſupplicio deſtinatus erat, cui nomen corvi, ex quo noxii a gebantur in præceps: unde frequens illud apud Ariſtopha *Lethe.* num, ἐς κόρακας. Perſis vero carcer fuit nomine Lethes & domicilium cineribus refertum, ad quod niſi morituru *Latomiæ.* accedebat nemo. [5] Syracuſis quoque Latomiæ, opus e ſolid

Tune Syro Damæ aut Dionyſi filius audes
Dejicere è ſaxo cives, &c.

4 *Et robore.*] De hoc genere pœnæ Lucretius ubi nuper citavimus. Plautus in Curculione act. 5. ſcæna 5.

At ego vos ambos in robuſto carcere,
Ut pereatis, &c.

Et in Pœnulo.

—— Ego jam detrudam ad molas,
Inde porro ad puteum atque robuſtum codicem.

Nam *codex*, vide Pompejum: & Livius 4. Decad. lib. 8. in fin. *Ut in carcere inter fures nocturnos vir clariſſimus Scipio includatur, & in robore, & in tenebris expiret.* & Apulejus Apologia, *Scelus dignum robore & carcere.* Erat autem *robur*, ut tradit Feſtus Pompejus lib. 16. *locus in carcere, quo præcipitabatur quoddam maleficorum genus, quod antea arcis robuſtis*, aut ut alii legunt, *areis robuſtis includebatur.*

COLERUS.

* Oroſius: *Flaccus in robore necatus eſt*, Horat. l. 2. Od. 13. *Robur Italicum.* Plautus aliter, *ligneam cuſtodiam* vocat.

TIRAQUELLUS.

1 *Reſoluto plumbo.*] Horat. carm. l. 1. Ode 35.

—— Nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumve plumbum.

Quia, ut ibi dicit Acron interpres, *reſoluto plumbo rei puniri conſueverunt.* *

COLERUS.

* Adde interpretationem Turnebi lib. 9. cap. 14. & lib. 13. cap. 27.

Reſoluto plumbo necarent.] De ho pœnæ genere vide Cujacium libro 7 obſ. cap. 13.

TIRAQUELLUS.

2 *Vel unco tractos.*] Horatius ubi ſu pra. Seneca in libro de Tranquillitat vitæ, ubi de Sejano loquitur. Et Juve nalis de eodem ſatyr. 10.

—— Sejanus ducitur unco
Spectandus. ——

Et multi ex his quos ſtatim citabimus

3 *In ſcalas Gemonias.*] Val. Maximu lib. 6. cap. 3. Cornelius Tacitus lib. 5 & lib. 19. ad fin. Suetonius in Augu ſto, cap. 75. & in Tiberio, cap. 53. & cap. 61. & in Vitellio, cap. 17. Pliniu lib. 7. ubi de Sabino, Aurelius Victo in vita ipſius Vitellii. Vide Rhodig lib. 20. cap. 5. in princ.

4 *Exemplo Theſſalorum.*] Zenodotu in Collectaneis auctoritate Menan dri. Vide item Eraſmum Adagiorun Chil. 2. cent. 1. c. 96.

5 *Syracuſis quoque Latomiæ.*] Cicer in 7. in Verrem act. *Carcer ille qui e à crudeliſſimo tyranno Dionyſio factu Syracuſiſque Latomiæ vocantur, in iſti imperio domicilium Romanorum fit.* A ſconius Pedianus in 3. in Verrem a ctio. *Latomiæ*, inquit, *carcer Syracuſ &c.* ſubdit autem: *Latomiæ autem li gua Siculorum Lapidicinæ dicuntur, eſt loca cæſis lapidibus exacta.* Plutarc in libro de fortuna & virtute Alexa dri, ubi refert Dionyſium conjeci Philoxenum poëtam εἰς τὰς λατομία vide ſupra in verbo, *Latomias.*

1 *Ap*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lido ſaxo in mirandam altitudinem depreſſum, & omni litu obſepto munitiſſimum. [1] Apud Meſſenios carcer hesaurus nomine, locus ſub terra quadrato ſaxo, in quo *Theſaurus.* hilopœmenes necatus fertur, tam immanis fuit & ſævus, t neque ventum, neque auram acciperet. [2] Romæ ba- *Barathrum.* athrum dixere noxiorum cuſtodiam. [3] Athenienſes ſæ- iſſimum carcerem, Domum nuncuparunt, [4] ſicut tribu- *Domus.* orum exactionem civitatis regimen, miti nomine indi- nitatem rei temperantes: [5] quo exemplo Appius de- emvir carcerem quem conſtituit, domicilium plebis uncupavit: [6] alii promptuariam cellam, [7] nonnulli publicum

1 *Apud Meſſenios.*] Plutarchus in hilopœmene, & Livius 4. Decad. l. 9. bi non ſimpliciter *theſaurum* appelt, ſed *theſaurum publicum*, & ita de eo oquitur, ut poſſit videri eum locum uiſſe, in quo aſſervabatur theſaurus ublicus.

2 *Romæ barathrum.**] Plutarchus n Mario, ubi dicit, *Iugurtham captium poſt triumphum Marii in barathrum etruſum, ibique fame interemptum* (vile Saluſtium in Jugurtha.) Hammonius autem dicit *barathrum* maſculino enere eum ſignificare qui digna baathro perpetrarit. Neutro genere locum in quem noxii conjiciebantur. Et ita quoque carcerem vocabant Ahenienſes, ut ſcribit Diomedes Grammaticus. Et videre licet ex Plutarcho n Ariſtide, quod cum Themiſtocle uctore commodum & neceſſarium uippiam deliberatum eſſet, & Ariſtides fruſtra contradixiſſet, non ſibi temperavit, qui cum ex concione diſcederet, clara voce teſtatus ſit, niſi Themiſtoclem & ſeipſum in barathrum conjicerent, rem Athenienſium ſalvam eſſe non poſſe. Et ex Herodoto lib. 7. dum ſcribit, Legatos Darii, qui ab Athenienſibus aquam & terram peterent, fuiſſe in barathrum conjectos, ubi vide Græcum textum. Et Xenophon de rebus Græcanicis l. 1. dicit apud Athenienſes legem eſſe jubentem, ſi quis populum Athenienſem injuria affecerit, vinctum coram populo in *barathrum* projici, ac interfici. Vide item Pollucem. Aliud autem eſt Ægyptiis apud Diodorum Siculum libro primo, cap. 3. poſt princ.

COLERUS.

* Feſtus: *Barathrum Græci appellant locum præcipitem, unde emergi non poſſit; dictum ab eo, quod eſt* βαρύς. Idem Iſidorus lib. 13. cap. 9.

TIRAQUELLUS.

3 *Athenienſes.*] Plutarchus in Solone, & Pollux l. 9. cap. περὶ τῶν κατὰ θάλατταν μερῶν. Plato vero de legibus carcerem *publicum domicilium* appellavit, ut & ex eo annotavit Pollux ubi ſupra. Et huc alludit locus Ciceronis in 7. in Verrem actione à nobis adductus ſupra in verbo, *Syracuſis.*

4 *Sicut tributorum exactionem.*] Plutarchus in Solone.

5 *Quo exemplo Appius.*] Livius 1. Decad. lib. 3.

6 *Alii promptuariam cellam.*] Ut Plautus in Amphitryone, act. 1. ſc. 1. poſt princ.

Quid faciam nunc ſi tres viri me in carcerem compegerint.
Inde cras è promptuaria cella depromar ad flagrum?

Ex quo intelligis ita vocatam, quod ex ea vincti depromerentur ad pœnam.

7 *Nonnulli publicum hoſpitium.*] Nam

Decas. blicum hoſpitium dixerunt. [1] Spartæ Decas erat locus
Cea- carcere ad pœnam ædificatus, ubi damnatos mortem c
des. petere cogebant. [2] Et ſpelunca quam Ceadas vocaru
Tullia- quaſi pallorem & lachrymas, tetræ caliginis & diri aſp
num. *Ancon.* ctus, ſicut apud Romanos [3] Tullianum, [4] Carthaginenſib
Cera- vero Ancon teterrimum fuit domicilium, [5] & apud C
mon. *Helio-* prios Ceramon: ſicut Æthiopibus Macrobiis Helioti
trape- peza noxiorum locus erat. [6] Fuere autem Scalæ Gemon
za. *Scalæ* in Aventino juxta templum Junonis reginæ, quod Ve
Gemo- captis [7] Camillus dedicavit. Unde autem damnatos ſu
niæ. *Sextri-* pliciis afficiebant, [8] Sextricium vocarunt: præter qu
cium. Lat

& Græci carcerem δεσμωτήριον, id eſt, *ligaculum ac vinculum* vocant, à verbo, δεσμόω, quod ſignificat *ligo*, Latini autem *publicam cuſtodiam*. Cic. lib. 1. de Divinat. *Socrates*, inquit, *cum eſſet in publica cuſtodia*, *&c.* Apulejus lib. 7. Metamor. poſt princip. *Per Magiſtratus in publicam cuſtodiam receptum.* Vide Tacitum lib. 3.

1 *Spartæ Decas erat.*] Plutarchus in Agide.

2 *Et ſpelunca quam Ceadas.*] Strabo autem lib. 8. *Spelunca*, inquit, *quædam pro carcere apud Lacedæmonios eſt, quam Cætam nominant.* Lexicon vero Græcum. κοάς, άδος, ὁ, *locus eſt apud Lacedæmonios quo noxii atque malefici conjiciuntur.* Alii κεάδας dicunt locum profundum fuiſſe apud Athenienſes, in quem conjici ſolebant noxii, & extremo ſupplicio afficiendi. Vide Lexicon, Pollucem, Rhodiginum, Commentarios Græcæ ling. Budæi.

3 *Tullianum.*] Varro lib. 4. ling. Lat. ubi dicit ita vocari, *quod à Tullo rege Romanorum additum fuerit carceri.* Saluſtius in Catilinam: *Eſt locus in carcere, quod Tullianum appellatur.* Livius 3. Decad lib. 9. *patefacto deinde ſcelere delegatum in Tullianum*, *&c.*

4 *Carthaginenſibus vero Ancon.*] Suidas ſcribit Anconem præter alias ejus ſignificationes Carthaginenſibus vocari domicilium obſcurum & profundum, in quo conjici ſolebant, c bus tyranni indignarentur.

5 *Et apud Cyprios Ceramon.*] quam ſententiam nonnulli trahun lud Homeri Iliados lib. 5.

Χαλκέῳ δ' ἐν κεράμῳ δέδετο τρ
καίδεκα μῆνας.

Id eſt, *Æneo ſive robuſto autem in Ce mo ligatus eſt tredecim menſes.* Loq tur autem de Marte, quem Othus Ephialtes ligaverunt forti vinculo carcere. Sunt tamen qui eo verbo lam ſignificari volunt.

6 *Fuere autem ſcalæ Gemoniæ.*] quibus Suetonius in Auguſto, cap. & in Tiberio, cap. 53. & in Vitell cap. 17.

7 *Camillus dedicavit.*] Livius 1. D cad. lib. 5. Pub. Victor in 13. regio urbis, & Plutarchus in vita ipſius C milli.

8 *Sextricium.*] Plutarchus in v Galbæ, ita enim reperitur in Lati traductione. In Græcis tamen Co cibus σεστέρτιον ſcribitur.

MERCERUS.

Sextricium.] Lege *ſeſtertium*, hunc locum prudenter cape. Etſi en *Seſtertium* fuit locus, ubi damnati p na afficiebantur. Non omnes tan pœnam ſubibant in eo loco. Mult Comitio. Sen. Controverſia. libr *Triumviris opus eſt*, *Comitio*, *Carni* Multi in alia parte urbis. *Seſtertium*

atomias, [1] Albæ quoque cuſtodiri noxios tanquam loco unitiſſimo, ſæpe notatum eſt. Et quamvis à principio iginum ſeveriſſimum [2] de Metio Suffetio ſumptum ſupicium legamus, qui quadrigis diſtentus, in diverſa diſrptus fuit, tamen illud velut immite præterque legum umanitatem, in exemplum deductum non eſt. [3] Quiniam mulctæ pecuniariæ certus fuit modus præfinitus, uem tranſcendere minime fas erat: quippe de mulctarum

Mulctæ pecuniariæ ſumma apud Romanos.

n videtur diſtaſſe ab urbe aliquot liaribus, & ab ea diſtantia nomen buiſſe. Tradit Plutarchus in Galba, loco occidi ſolitos, qui à Cæſaribus mnati eſſent. Quod præbuit occaonem viris doctis exiſtimandi eum cum ſervilibus pœnis ſepoſitum: ique cruces, ac patibula defixa, & davera abjecta fuiſſe. Quod vero qui ex Acrone tradunt, *Puticulos*, & *ſtertium* idem fuiſſe, neſcio an vere cant. Fuit quidem *ſeſtertium* extra rtam Eſquilinam: *Puticulos* vero rro 4. de lingua Latina dicit etiam ſe locum publicum ultra Eſquilias, i putreſcerent cadavera projecta. d tamen *Puticuli* non videntur tanm abfuiſſe ab urbe, quantum aberat *ſtertium.*

TIRAQUELLUS.

1 *Albæ quoque.*] Strabo lib. 5. Et perioribus adde, apud Cretenſes carrem fuiſſe *Labyrinthum* nomine, qui hil aliud incommodi haberet, niſi od ex eo effugere, qui aſſervarentur, on poſſent, ut Philocori auctoritate adit Plutarch. in Theſeo. Apud anquos autem una è januis carceris haron appellabatur, unde proverum, χαρώνειος θύρα. Apud Zenootum in Collectaneis, Heſychium, & uidam, de quo Eraſmus chil. 2. cent. . cap. 210. Sed & adde *Spoliarium* à uibuſdam vocari locum in quo noxii ecabantur. Senec. lib. epiſt. ad Lucium 14. *Nunquid*, ait, *aliquem tam cudum vitæ eſſe putes, ut jugulari in Spoliario quam in arena malit?* Lampridius item in vita Commodi. Forte ita dictum quod ibi vita ſpoliabantur, ſive quod ibi ſpoliati laniarentur. Alias autem dicitur *ſpoliarium* locus ubi ſpolia civium vel hoſtium reſervarentur, eadem forma qua dicimus armarium. Plinius in Panegyrico: *Quam juvat cernere ærarium ſilens & quietum, & quale ante delatores erat, nunc templum illud* (de templo enim Saturni in quo ærarium ſervabatur) *nunc vero Deus, non ſpoliarium civium, cruentarumque prædarum ſævum receptaculum.*

2 *De Metio Suffetio.*] Dionyſius Halic. l. 3. Livius 1. Decad. l. 1. ubi dicit primum ultimumque illud ſupplicium apud Romanos exempli parum memoris legum humanarum fuiſſe. Alexarchus lib. 3. rerum Italicarum, & ab eo Plutarchus paral. l. 1. c. 14. Plinius Secundus, aut quiſquis eſt de viris illuſtr. cap. 4. in fin. Gellius lib. 20. c. 1. in fin. Paulus Oroſius lib. 2. cap. 5. Ex Poëtis Virgilius lib. 8. Æneidos.

Non procul inde citæ Metium in diverſa quadrigæ
Diſtulerant.

Et ibi Servius. Et Claudianus in bello Gildonico,

Etſi non cupidis eſſem præreptus ab aſtris
Exemplum ſequerer Tulli, laniandaque dumis
Impia diverſis aptarem membra quadrigis.

3 *Quin etiam mulctæ pecuniariæ.*] Livius 1. Decad. lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rum æſtimatione, tam à conſulibus quam à tribunis plebi
ſæpe Senatuſconſulto, ſæpe populi rogatione cautum fui
[1] quibus maxima erat mulcta trium millium & viginti a
ſium, quia plus triginta bobus & duabus ovibus quempia
mulctari non decebat: æſtimabaturque bos centuſſibu
ovis vero decuſſibus minima vero, ove taxabatur un

Homicidii mulcta.

[2] Sæpius vero Romani reges, homicidii conſcios, arie
damno mulctabant, quem in ſacrificiis deorum expend
re conſuevere. Siquidem priſca paupertas ex noxioru
bonis ſacra diis exhibuiſſe fertur: quare ſupplicia dict
[3] cautumque fuit, ne quis mulctam indicendo, bove
prius quam ovem nominaret: ut innoteſceret, Roma
mitiores ſemper placuiſſe pœnas.

Mulcta apud Athenienſes.

[4] Apud Athenienſes v
ro ſervatum invenimus, ut mulctas in aram Jovis Serv
toris dedicarent: [5] quam ſemel illatam remittere non d
cebat, [6] licet pœnas jure debitas, pecunia redimere
foret,

Platonis de mulcta conſtitutum.

[7] Platonis exemplo, qui ſingulis delictis denaria
mulctam conſtituit, ut pro criminis exceſſu decuplu
pœnæ penderetur.

Germani.

[8] Germanis quoque homicidium ce
pec

1 *Quibus maxima erat.*] Hæc uſque ad verſi. *Sæpius vero Romani, &c.* ſunt Dionyſii Halicarn. lib. 10. Feſti Pompeji lib. 11. ubi de mulcta loquitur, * & Servii in 3. Georg. Virgilii in eum locum,

Continuoque greges villis lege mollibus albos.

Vide item noſtras conſuetudines, & Gellii lib. 11. cap. 1. Et ipſius Dionyſii Halicarn. lib. 9. ubi dicit Menenium Agrippæ Menenii filium, ob parum feliciter adminiſtratum imperium, damnatum fuiſſe in duo millia æreorum aſſium, & ſubjungit id nummiſma librale fuiſſe, ut tota mulcta ſedecim talenta æris conficeret. Invidioſum hoc viſum eo ſeculo, ac proinde mitigatum fuiſſe abrogatis mulctis pecuniariis, & tranſlatis ad boves pecoraque, taxato numero, ultra quem non liceret magiſtratui à privatis mulctam exigere.

COLERUS.

* Vide eundem Feſtum in voce
vibus, & ibi neceſſario Scaligeri an
tationem.

TIRAQUELLUS.

2 *Sæpius vero Romani.*] Servius
ſupra, & in eum locum 1. Æneid.
Simul Divûm templis indicit hono
3 *Cautumque fuit.*] Plinius l. 18.
4 *Apud Athenienſes.*] Plutarch
Demoſthenem.
5 *Quam ſemel illatam.*] Idem
loco.
6 *Licet pœnas.*] Jure noſtro id c
non licet. Vide tamen Gellium l.
cap. 1.
7 *Platonis exemplo.*] In libris de
publica.
8 *Germanis quoque homicidium.*]
citus in libro de moribus Germ
rum. *Levioribus*, inquit, *delictis*
modo pœnarum, equorum, pecorumqu
norum convicti mulctantur, *pars m*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

corum numero luebatur: leviora crimina, pecoris vel ui damno. [1] In metallum vel ad inſulas in perpetuum, l præfinito [2] relegare, [3] aut aqua & igni interdicere, [4] ſeu beſtias damnare, frequens etiam Romanis pœna fuit. llis enim aqua & igni interdicebatur, quibus commerum ſocietaſque hominum, ne quis eos urbe, menſa, cto aut lare reciperet, vetabatur. Ad beſtias damnaantur nequiſſimi ſervi, aut hoſtes infeſtiſſimi, plerunque omines pernicioſi & immanes, qui ob multiplicia crimi defectioneſque indigni venia fuere: quibus in theatro, cum immaniſſimis beluis depugnarent, negocium dam eſt: [6] qui beſtiarii dicti. Nonnunquam ob crimen mnatos. [7] auro effodiendo [8] aut lapidicinis veteres denarunt, ut vincti opus facerent perpetuo, vel præfinito: Illi

Aqua & igni interdicere quid. Beſtiis objecti. Ad aurifodinas & lapidicinas condemnati.

gi vel civitati, pars ipſi qui vendica-, vel propinquis ejus exolvitur.

1 *In metallum.*] §. 1. verſ. *capitalia.* ſtitut. de publ. jud.

2 *Relegare.*] De qua pœna in §. *cum tem. Inſtit. quib. mod. jus patr. pot. ſol.* i videbis quid interſit inter deportanem & relegationem. Et vid. etiam r totum *tit. ff. de interd. & releg.*

3 *Aut aqua & igni interdicere.**] . verſ. *Capitalia,* & *l.* 1. in fin. *ff. de no poſſ. contra tab.* Et hac quidem ena punitam fuiſſe Lepidam ſuppoi partus, adulterii ac veneficii conſtam, tradit Tacitus l. 3. Annalium Antiſtium Veterem, Glutorium iſcum. Et de hac pœna eſt illud Odii lib. 4. Faſtor.

Junxerunt elementa patres, aptumque putarunt
Ignibus & ſparſa tingere corpus aqua.
An quod in his vitæ cauſa eſt, hæc perdidit exul?

COLERUS.

* Vide & Feſtum in voce *Aqua.*

TIRAQUELLUS.

4 *Seu ad beſtias damnare.*] Vide leg. enul. ff. de pœn. alias de pub. judic.

5 *Illis enim aqua.*] Cujuſmodi pœa irrogata eſt.

6 *Qui beſtiarii dicti.*] Cicero in Epiſtola ad Q. Fratrem lib. 2. epiſt. 6. *Nam ille vindex gladiatorum & beſtiariorum emerat à Coſconio & Pompejo beſtiarios,* & in Orat. pro Seſtio. *Præclara ædilitas, unus leo, ducenti beſtiarii, &c.* Seneca epiſt. lib. 10. *Nuper in ludo beſtiariorum unus ex Germanis cum ad matutina ſpectacula pararetur, ſeceſſit ad exonerandum corpus, &c.* Suetonius in Claudio, cap. 34. *Beſtiariis, meridianiſque adeo delectabatur, ut jam prima luce ad ſpectaculum deſcenderet,* vide Beroaldum. Tertullianus in Apologetico tradit morem eſſe beſtiariis, ut in ſupremam cœnam cœnantes liberalius epulentur. *

COLERUS.

* Vide omnino Lipſium de Amphitheatro & Saturnalia ejuſdem.

TIRAQUELLUS.

7 *Auro effodiendo.*] Vide apud Juriſconſultos tit. de pœnis. & C. de metall.

8 *Aut lapidicinis.*] Varro lib. 4. de lingua Latina. *Vocantur Latomiæ, & de Latomia tranſlatum, quod hic quoque in eo loco lapidicinæ fuerunt.* Ibi autem loquitur de carcere. Plautus in Capt.

In lapidicinas facite deductus ſiet.

1 *Illi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Parricidium commiſſum Rom.

[1] Illi vero qui flagitiis, vel tam efferis moribus cooperti fue,
quique eam capitalem noxam auſi, ut his legum vulga
pœna non ſatis foret, vel [2] ad beſtias damnabantur, vel
quiſitis tormentorum ſuppliciis, & ultimis cruciatibus p
niebantur. [3] M. Maleolus, matre interempta, Romanor
primus parricidii damnatus, inſutus culeo, in mare præci
tatus fuit. [4] L. deinde Hoſtius, poſt ſecundum Punicu
bellum, parricidii inſimulatus pari ſupplicio necatus & co
cruciatus, pœnas dedit. [5] Manſitque hæc pœna in parri
das ad hæc tempora. Culeo enim gallus gallinaceus, ſim
& vipera cum homine inſuitur, & in flumen vel mare
truditur: ut in rixa infenſorum animalium, & fœda
ceratione corporis, ob tanti ſceleris immanitatem d
cruciatus vulnere interimatur: utque ab omni elemen
repudiatum cadaver, irrequieto labore & perpetuis fluc

b

1 *Illi vero.*] Id probat exemplis ſequentibus.

2 *Ad beſtias damnabantur.*] De hoc ſupra dictum eſt.

3 *M. Maleolus.*] Lucius Florus epitome Livii lib. 68. ubi non prænomen *M.* ſed *P.* tribuit. Paulus Oroſius eum *Publicium Maleolum* vocat lib. 5. c. 16. in princ.

4 *L. deinde Hoſtius.*] Errat hic Alexander in tempore, & in modo pœnæ. Nam hic Hoſtius omnium primus apud Romanos poſt Annibalis bellum, ſexcentis poſt annis ab urbe condita patrem interemit, ut ſcribit Plutarchus in vita Romuli, nec tamen hanc pœnam paſſus, utpote nondum repertam, ſed primus omnium ea punitus fuit ille Maleolus longo poſt tempore, ſcilicet poſt bellum Cimbricum & Marii victoriam, ut videre eſt ex Floro & Oroſio ubi ſupra.

5 *Manſitque hæc pœna.*] Ut videbis in *l.* 1. & *l. ult. ff. de pœn. & l.* 1. *C.* eod. tit. & §. *alia. Inſtit. de pub. judi.* Et hinc illud Juvenalis de Nerone, qui matrem occiderat: ſatyr. 6.

Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus u

Et rurſum ſatyr. 13.

Et deducendum corio bovis in mare,
quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fa

Cicero autem, ſi is eſt, Rhetoricor
ad Herennium lib. 2. *Lex eſt, qui*
rentem necaſſe judicatus erit, ut is ol
lutus & obligatus corio devehatu
fluentem, & in Orat. pro Roſcio A
rino, *ut optet, ut utrum malit cer*
Roſcio dare, an inſutus in culeum ſup
cium parricidarum per ſummum ded
vitam amittere. Et Apulejus libro
Meta. de quopiam qui fratrem vene
interemiſſe dicebatur. *Nec quiſqu*
inquit, *Decurionum tam æquus rem*
ferat juveni, qui eum evidenter n
compertum inſui culeo pronunciaret. V
catalogum legum antiquarum fo. 1
pag. parvo rubeo qui eſt in 16. Et
hac pœna Ovidius libro 8. Metam.
quens de Scylla, quæ Niſum patr
detracto illi capillo purpureo occid
dum Minoi præbuerat,

Dii te ſubmoveant ô noſtri infamia ſ
Orbe ſuo, telluſque tibi, pontuſque
getur.

1 Æg

ts agitetur. [1] Ægyptii adeo parricidas inſectati ſunt, ut *Ægyptii.*
ıs per ſingula membra acutis calamis impeterent, mox
inutiſſimis ictibus conſauciatos, ſuper ſpinarum acer-
s comburerent. [2] Si vero pater filium occidiſſet, ut con- *Ubi pater filium occidiſſet.*
uo triduo circa defuncti corpus genitor aſſiduus filii ſpe-
ator eſſet, ſanciverunt: nulla juſtiore pœna, quam fa-
noris conſcientia ipſum puniri arbitrati. [3] Luſitani par- *Luſitani.*
idas finibus ejectos ſaxis opprimunt. [4] Perſæ patris oc- *Perſæ.*
ſorem nothum putant. [5] Julius vero Cæſar præter præ-
riptas legibus pœnas parricidas bonorum omnium dam-
mulctavit. [6] Solon & [7] Romulus nullam in parricidas
atuere pœnam, quod neminem tam nefarium & con-
eleratum æſtimarunt, qui tantum facinoris admitteret.
pud Græcos pœna in ſacrilegos ſtatuta fuit ſeveriſſima, *In ſacrilegos. Græci.*
præcipitati vel immerſi aut combuſti pœnas darent.
Macedones vero parricidas & majeſtatis reos, qui in *Macedones.*
incipem aliquid moliti eſſent, obruunt ſaxis, [9] nec mo-
facinoris reos, ſed omnium ſunt devota capita, qui *Qui in rempub. hoſtilia moliti eſſent.*
os quovis gradu contigiſſent. [10] Quod ſi quis in rempub.
ſtilia molitus eſſet, vetus erat mos ut furca cervici inſer-
, [11] nudum per compita & vicos ducerent, virgiſque ad
necem

1 *Ægyptii adeo.*] Diodorus Siculus
ro ſecundo, cap. 3.

2 *Si vero pater.*] Idem auctor ubi
pra.

3 *Luſitani.*] Strabo lib. 3.

4 *Perſæ.*] Herodotus lib. 1. & Ni-
laus περὶ ἐθῶν. Cujus hæc verba ſunt
ud Stobæum cap. 42. ἐὰν δέ τις πα-
ρα κτείνᾳ ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται).

5 *Julius vero Cæſar.*] Suet. in vita
lius cap. 42.

6 *Solon.*] Plutarchus in vita illius,
tem Laërtius, & Paulus Oroſius l. 5.
ap. 16.

7 *Romulus.*] Plutarchus in vita il-
ius, & Cicero in Orat. pro S. Roſcio,
Paulus ubi ſupra. Aliam autem vi-
ebis ſacrilegii pœnam infra. Sed qui-
us addes ex communi Græcorum le-
ge, *Sacrilegos inſepultos abjici ſolere*, te-
ſte Diodoro Siculo libr. decimo ſexto,
cap. 6. quod & nos alibi diximus, Le-
gem quoque eſſe Declamatorum. *Sa-
crilego manus præcidatur*, apud Sene-
cam declam. 8. decl. 2.

8 *Macedones.*] Quintus Curtius.
lib. 6.

9 *Nec modo facinoris reos.*] Ibi non
multo poſt, & iterum l. 8. non ſemel,
ſed in poſtremo loco ſcribit Alexan-
drum hunc morem ſolviſſe.

10 *Quod ſi quis in rempub.*] Vid. Sue-
tonium in Vitellio, cap. 17. & vide ibi
interpretem.

COLERUS.

11 *Nudum per, &c.*] Vide Juſtum
Lipſium lib. de cruce.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

necem cæderent, [1] mox de ſaxo præcipitem agerent, a… unco tractum in Gemonias dejicerent. Apud exteros a… tem in animadvertendis facinoribus diſpares mores rit… que fuere. Nam quos Areopagitæ capitis agebant, [2] t… centes ipſi & nulla truci oratione aut efferati odio ſente… tiis afficiebant: ipſique litium controverſias [3] noctu & o… ſcura luce, nunquam die judicabant, ut procul ab om… affectu, qui animos in diverſum agit, tantummodo fac… cognoſcerent, perſonas non viderent. [4] Quare Th… bani ut incorruptam juſtitiam ſignarent, nec vari… gratia, judicum imagines ſine manibus: principis ve… ſine oculis in foro propoſuere: ut ſignis oſtenderent, ju… ces affectibus capi non oportere, [5] cauſaque definita, da… natos undecim-viris pœnis afficiendos tradebant, [6] quib… publica pœna frequens, cicuta erat, aut venenum. [7] Is ve…

Externa.

Areopagitæ.

Judicum & principis imago apud Thebanos.

Are…

TIRAQUELLUS.

1 *Mox de ſaxo.*] Sic enim punitum fuiſſe Manlium Capitolinum ſupra diximus, & Sex. Marium quod filiam interfeciſſet, ſcribit Tacitus lib. 5.

2 *Tacentes ipſi.*] Macrobius libro ſeptimo, Satur. cap. 1. *Apud Athenas,* inquit, *Atticas Areopagitæ tacentes judicant.* Hincque illud Juven. Sat. 9.

Ergo occulta teges ut curia Martis Athenis.

Nam *curia Martis* idem eſt quod *Areopagus*, ut paulo poſt dicemus.

3 *Noctu & obſcura luce.*] Quod ipſum tradit Lucianus in Hermotimo, οἱ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν, ὡς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας ἀλλ' τὰ λεγόμενα ἀποβλέποιεν. id eſt: Qui in nocte & obſcuro judicant, ut non ad dicentes, ſed ad ea quæ dicerentur, reſpicerent.

4 *Quare Thebani.*] Plutarchus in libro de Iſide, cujus in eam rem hæc verba ſunt, ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν. Id eſt: *Apud Thebas judicum imagines viſuntur ſine oculis, & principis oculi connivent, ob id quod juſtitia, nec muneribus capiatur, nec ho… num vultu flectatur.* Ante hunc Dio… rus Siculus loquens de Thebis Æ… ptiis, lib. 2. cap. 1. *In ea,* inquit, *ſta… ligneæ poſitæ haud parvo numero rep… ſentantes, tum eos qui de re dubia di… ptarent, tum reſpicientes eos qui in ju… ciis ſententias ferrent. Hi ab una … parte ſculpti, triginta numero erant, … in medio judicandi princeps, cujus à … ſuſpenſa veritas penderet, & oculis … ſubclauſis, librorum cumulo circumſta… Hæ imagines præſeferebant judices i… gros eſſe debere, Prætorem ſolam in… cere veritatem.*

5 *Cauſaque definita.*] Ad Areo… gitas ſive Athenienſes revertitur (… to Areopagitas) quibus undecim … ri, &c.

6 *Quibus publica pœna.*] Scilicet i… Athenienſibus, ex Pl. l. 25. c. 13. La… tio in Socrate, & pleriſque omnibus…

7 *Is vero Areopagus.*] Nam *A…pagus* peræque eſt, ac ſi dicas, *Ma… Clivus,* ſive pagus aut curia, ἄρης en… *Mars* eſt, πάγος *locus eminens.* Pau… nias autem libro 1. dicit, Areopag… inde nomen accepiſſe, quod ibi … initio Mars capitis cauſam dixerit.

1 A…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eopagus, Athenis vicus cum templo Martis, in quo pmum capitis judicium latum fuiſſe dicitur. [1] Apud quos ſt lege cautum, ut qui cauſam dicit, nec prooemio utat, nec ad miſerationem aut invidiam adducat: quippe novere affectus per præconem prohibebatur orator: ne i plus in miſericordia, quam in cauſa ſpei eſſet. Bithynis conſpectu Solis tribunal erat, quod illum tanquam ſaoſanctum, cauſæ dijudicandæ præeſſe dicerent. Apud bylonios ubi reges jura dabant, quatuor aves è tecti dmine pendere dicunt: quæ fortunæ varietatem, & ne ſupra hominem efferret, admonerent. [2] Cambyſes vero i ſede ubi judex per ſordes injuſte judicarat, ipſius deactum corium in lora concidit, & tribunal ornavit. [3] Ferr Darius Sandocem Æolidis præfectum, quod pecunia rruptus injuſte judicarat, cruce affeciſſe. [4] Nero quoque licto cavit, ne patroni cauſarum mercede aut muneribus atrociniis adeſſent. [6] Tantique Areopagus fuit, ut Heroas & ſemi-

Areopagus.

Bithyni.

Babylonii.

Animadverſio in corruptos judices.

Areopagi æſtimatio.

1 *Apud quos.*] Apulejus libro 10. etamor. *Tunc demum clamatus*, ait, *troducitur reus, & exemplo legis Attæ, Martiique Iudicii cauſæ patronis nunciat præco, neque principia dicere, que miſerationem commovere.* Marum enim judicium eſt Areopagus, ut his patet quæ diximus. Et ante illm Quintilianus lib. 2. cap. 17. *Eoque*, quit, *& Lacedæmoniorum civitate exlſam eloquentiam, & Athenis quoque bi actor movere affectus vetabatur.* Et b. 6. cap. 1. *Id ſenſiſſe Atticos credo, uia Athenis affectus movere etiam per æconem prohibebatur orator.* Et Paunias lib. 1. cap. 22. Cujus verba in atinum verſa hæc ſunt. *Ubi Hyperiles oraret pro Phyrne, nihilque ſe profiere intelligeret, quia clariſsimum videatur, quod judices in eam calculos eſſent laturi, eam in medium adducens, veſtes laceravit illius, pectuſque nudum oſtendit, poſtea cum epilogi commiſerationem ex aſpectu oravit: ita ut omnes judices in Hypophetis & Zachori ſuperſtitionem induxerit. Et cum dimiſſa hæc fuiſſet, lex poſtea lata eſt, ne quiſpiam dum diceretur, de aliquo miſereatur, aut accuſatum accuſatamve aſpiciens judicaret.*

2 *Cambyſes vero.*] Herodotus lib. 5. & Valerius Max. lib. 6. cap. 3.

3 *Fertur Darius.*] Herodotus lib. 7. ubi tamen ſubdit eum in cruce ſuſpenſum ſolviſſe, reputantem plura peccatis beneficia ab eo fuiſſe in domum regiam collata. Sed & ll. 12. tab. Judicem arbitrumve, qui ob rem judicatam pecuniam accepiſſe eſſet convictus, capite puniverunt, ut tradit Gellius lib. 20. cap. 1.

4 *Nero.*] Suetonius in ejus vita, cap. 17. Et vide quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Nobilita.

COLERUS.

5 *Patrociniis adeſſent.*] Immo ad juſtam uſque mercedem prohibuit tantum, ut ait Suetonius. Licitum autem honorarium definit uſque ad centum aureos Ulpianus *l. 1. de extraord. cognit.* Tacitus lib. 11. Claudium poſuiſſe modum ſcribit *uſque ad dena ſeſtertia.*

6 *Tantique*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& ſemideos illuc in judicium advocatos dicerent, [1]& P
ſtratus in eo judicium ſubire non dubitarit. [2] Qui poſt
quot ætates quum propter continuas clades & belli m
fere deſtitutus eſſet, Cimon Athenienſis in priſtinum
lum ſplendorem lucemque reſtituit. [3] Lacedæmonii q
que quos mortis ſupplicio dignos putarunt, noctu, n
die plectere conſueverunt. [4] Cauſas vero judices occ
neminem videntes, ex clamore concionis judicaba
Quod æque apud Romanos fere comperimus, quibus
te horam decimam de abſente judicare jus non erat, nec
intra trigeſimum diem ſortiri dicam, quod lege Rup
vetabatur: Tametſi noctu ſumere ſupplicium de noce
non liceret, quia nota eſſe ſupplicia ad aliorum emendat
nem publice cenſuere. [5] Macedonibus ſaxis opprimere
linquentem, antiqui moris erat. Apud Memphitas homi
dii reus, ab oppidis & commercio hominum exterminab
tur: donec à Gymnoſophiſtis expiatus, in patrium ſolum
Lares proprios reſtitui merebatur. [6] In Meroë vero ſi qu
rex deliquit, nulla afficitur pœna, ſed cunctis averſan
bus, & quotidianum congreſſum negantibus, mœro
& tabe conficitur. [7] Ægyptiis fuit in more, ut hi, de quib
ſumendum erat ſupplicium, cervices fune innexas ten
rent, & frenata ora, ut eo inſigni pœnas luituri notare
tu

Lacedæmonii noctu ſontes plectebant.

Roma. conſtitutum.

Macedones.

Homicidium apud Memphitas.

In Meroë rex.

Supplicio afficiendi apud Ægyptios.

TIRAQUELLUS.

6 *Tantique Areopagus fuit.*] Imo Deos ipſos, ut patet ex iis quæ ſupra diximus in verbo, *Is vero Areopagus.*

1 *Et Piſiſtratus.*] Plutarchus in Solone, ubi tradit ipſum Piſiſtratum cædis in Areopagum accerſitum, modeſte & temperate in jus veniſſe, ut ſe defenderet.

2 *Qui poſt aliquot ætates.*] Plutarch. in Cimone.

3 *Lacædemonii quoque.*] Herodotus lib. 4. *Quoſcunque*, inquit, *Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem.* Et Valerius Max. lib. 4. c. 6. in fin. vide Polyænu lib. 7. Stratagematum.

4 *Cauſas vero judices occluſi.*] H jam dictum eſt de Athenienſibus, quibus forſan hæc intelligit.

5 *Macedonibus.*] Q. Curtius.

6 *In Meroë vero.*] Id non in *Mer* ſed in *Taprobane* ex Plinio lib. 6. c. 2 Solino cap. 66. aut aliorum compu tione 56. & Martianus Capella lib. Hic autem auctor noſter, non hic ta tum ſed & alibi, *Meroëm* pro *Tapro ne* poſuit, cum tamen ſint diverſæ I ſulæ.

7 *Ægyptiis fuit in more.*] Vide P tarchum in Cleomene.

1 *Pridie*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

hir[1] pridieque quam darentur neci, munuſcula & cœnam
:xegis menſa acciperent. Quem uſum[2] Cæſarum tempo-
ribs invaluiſſe legimus, ut quos morte afficere volebant,
illiexquiſita obſonia, & partem cœnæ mitterent.[3] Si vero
incta cauſa ſupplicium ſumendum foret, tradito libello,
ſuplicium cædemque demandarent, ut hoc imperatæ ne-
cisrætextus & ſignum foret.[4] Æthiopum traditur mos, ut Æthiopes.
deiquentes aureis catenis vinciant:[5] & quos morti de-
ſtiuſſent, per lictorem ſignum mortis illis rex mitteret:
ipque accepto ſigno, protinus mortem ſibi conſciſerent
ecenere lethi, quod quiſque delegerat: quod apud Ro-
mos quandoque inolevit, ut in capitis judicio,[6] per θ
ſeu

Pridieque quam darentur.] Plutarchin vita Cleomenis.

Cæſarum temporibus.] Suetonius in)mitiano cap. 11. *Auctorem ſummun pridie quam crucifigeret, in cubicm vocavit: aſſidere in toro juxta eu, ſecurum bilaremque dimiſit, partibetiam de cœna dignatus eſt.*

COLERUS.

Si vero indicta cauſa.] Quod adhuapud noſtros Germanos diligenteibſervatur.

TIRAQUELLUS.

Æthiopum traditur mos.] Pomponi Mela lib. 3. cap. 10. de illis loqus. *Apud hos plus auri quam Perſis eſtdeo quod minus eſt, precioſius cenſe: Ære exornantur, auro vincula ſontisfabricant.* Solinus cap. 33. de Macriis loquens, qui & ipſi Æthiopes ſu *Ornantur,* inquit, *ære, auro vineufaciunt noxiorum.*

Et quos morti deſtinaſſent.] Diodes Siculus lib. 4. cap. 1. de ipſis Æthoibus loquens: *Mos eſt illis,* inquit, *nincm ſubditum etiam damnatum me punire, ſed quidam ex lictoribus pierens mortis ſignum ad reum mittiti, quo accepto, reus domum abiens ſibi mem conſciſcit.*

Per θ.] Perſius ſatyr. 4.

potis es vitio nigrum præfigere theta.

Martial. l. 7. epig. 36. ad Caſtricum.

Noſti mortiferum quæſtoris Caſtrice ſignum,
Eſt operæ precium diſcere theta novum.

Ex quo etiam eſt illud Auſonii in Pædagogum liguritorem carmine Choliambico.

Miſelle doctor κ * *tibi ſit obſcœno,*
Tuumque nomen theta ** *ſectilis ſignet.*

COLERUS.

* κ Erat ſignum ſuſpendii. Refert enim laqueum collo involutum.

** Litera condemnatoria, quæ præcipiebat θανατοῦν. Quin & in caſtris militem ex cohorte morte diſpunctum hæc nota ſignificabat. Scalig.

TIRAQUELLUS.

At Aſconius Pedianus in 3. in Verrem act. ſcribit, ut nonnulli legunt, θ *notam fuiſſe condemnationis. T. abſolutionis. N. L. ampliationis, quo ſignificabatur non liquere.* Verum in Codicibus quos hactenus vidimus, ſcribitur *A. fuiſſe notam abſolutionis. C. condemnationis.* Id quod voluit dicere noſter auctor hic in verbis ſequentibus, cum dicit (ſeu κ.) Nam κ Græcorum, eſt *C.* Latinorum. Sed ſive θ ſive κ ſignum condemnationis fuerit. Tullius in Orat. pro Milone utramvis *triſtem* vocat, & *T.* ſive *A. ſalutarem.* Livius autem illam *triſtiorem.* Porro apud Hebræos littera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſeu χ in urnam conjectas literas, ſignum mortis & capit
ſupplicio afficiendum notarent: per τ & α, abſolutionis, p
λ vero & ν, prolationis, & diem diffundi, quum paru
ſibi liquere de cauſa ſignificarent, quæ ampliationis tabe
la dicta eſt. [1] Z quoque in ſortibus inauſpicata fuit, & m
li eventus, [2] Nonnulli in nomenclatura militum per τ ſ
perſtites, per θ defunctos in acie, tribunos annotare pr
diderunt. [3] Alii calculo cretæ, abſolutionis: carbone ver
co

Z. in ſortibus.

Per cretam & carbonem.

Thau ſignum erat ſalvationis, ut patet Ezech. cap. 9. *Signa Thau ſuper frontes virorum gementium, &c.* Et paulo poſt, *Omnem autem ſuper quem videritis Thau, ne occidatis*, ubi D. Hieronymus ejus rei rationem reddit. De quo & eundem vide, cap. 59. eodemque ult. Nec omiſerim Juriſconſultum Ulpianum, ſine ulla nota, ſed extenſis literis in illa ampliatione, de qua ex Pediano locuti ſumus, uſum fuiſſe. In *l. idem Pomponius. ff. de arb. proinde ſi forte urgetur à Prætore ad ſententiam, æquiſſimum erit, ſi juret ſibi de cauſa nondum liquere, ſpacium ei ad pronunciandum dari*, & Paulus in *l. Pomponius. ff. de re judica. Si uni ex pluribus judicibus, de liberali cauſa cognoſcenti, ſi is juraverit ſibi non liquere, &c.* Et Cicero pro Aulo Cluentio Habito. *Deinde homines ſapientes ex veteri illa diſciplina Judiciorum, qui neque abſolvere hominem nocentiſſimum poſſent, neque eum de quo eſſet orta ſuſpitio, pecunia oppugnatum, re illa cognita primo condemnare vellent, non liquere dixerunt.* Et rurſus, *Eorum vero qui non liquere dixerunt, ſapientiam laudo, qui abſolvere eum quem nocentiſſimum cognorant, & quem ipſi jam bis antea condemnarant, nullo modo poterant condemnare, cum tanta conſilii infamia, & tam atrocis rei ſuſpitio eſſet injecta, paulo poſterius patefacta re maluerunt.*

1 *Z. quoque in ſortibus.*] Suidas auctoritate Menandri ex Meſonia. At Martianus Capella in nuptiis Philologiæ & Mercurii, ſcribit hanc literam inviſam fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, in
tetur.

2 *Nonnulli.*] Videlicet Iſidorus l.
etymol.

3 *Alii calculo cretæ.*] Horatius l
ſer. ſatyr. 3.

Quorſum abeant ſani? an creta,
carbone notandi?

Et Perſius ſatyr. 5.

Quæque ſequenda forent, & quæ
tanda viciſſim,
Illa prius creta, mox hæc carbone
taſti.

Ubi vide interpretes. Hincque eti
illud Ovidii l. 15. Met.

Mos erat antiquis, niveis atriſque
pillis
Hos damnare reos, illos abſolvere cu

Antiqui enim per cretam album
candidum ſignificant, ut per carl
nem atrum & nigrum. Ex quo *cret*
ambitio candidatorum Perſio ſat. 5.

Jus habet ille ſui palpo, quem d
biantem
Cretata ambitio, &c.

Et *cretatus bos*, pro albo. Juvenalis
tyr. 10.

—— Duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem. ——

Et *cretata Mappa* pro alba. Marti
lib. 12. epig. 20.

Cretatam prætor cum vellet mit
mappam,
Prætori mappam ſurpuit Herm
nes.

Huc quoque pertinet quod de Alcil
de ſcribit Plutarch. tum in vita, t
in Apohthegm. illius, quod cum
judicium capitale ab Athenienſi
è Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

condemnationis ſymbolum indicarunt: tametſi judices [1] Romæ per tabellas plerunque ferre judicia inveniamus, [2] quę ſemel definita revocare non licebat.[3] Apud Gręcos autem, alba faba in ſortibus auſpicata fuit, & boni eventus: nigra vero mali. [4] Luſitani deſtinatos neci lapidibus obruunt. Nonnullæ [5] circa Caucaſum gentes, etiam pro criminibus maximis, nullum morte afficiunt, ſed exilio mulctant, urbeque & agro exterminant: quod in Seripho inſula fieri adnotatum eſt. [6] Apud Indos qui maximi criminis reus agitur, hanc luit noxam, ut à rege tonderi jubeatur, qua pœna nulla inſignior fuit: ſicut Hebræis vino abſtinere, maxima cenſebatur mulcta: [7] fuitque Athenienſibus quandoque

Græci per fabam albam & nigram. Luſitani. Seriphii. Indi. Hebræi. Athenienſes.

è Sicilia vocaretur, ſeipſum abſcondit, quod diceret eum ſtultum eſſe, qui accuſatus, cum liceat fugere, quærat abſolvi & liberari. Et cum quidam dixiſſet, Non credis patriæ de teipſo judicium? Ego quidem, ait, ne matri quidem, ne forte ignorans pro calculo albo nigrum ferat. Denique Ariſtoteles Probl. tradit hunc morem fuiſſe, ut reos *albis* calculis abſolverent, *nigris* condemnarent. Et vide infra lib. 4. cap. 20.

1 *Romæ per tabellas.*] Id quoque videre licet ex Cicerone in 1. in Verrem act, & ibi Aſconio Pediano, & iterum act. 4. & 6. *De quo vos ſententiam per tabellam fertis*, & alibi ſæpe, & Suetonio in Auguſto, cap. 33. *Non tantum duas tabellas damnatoriam & abſolutoriam ſimul cognoſcentibus dedit, ſed tertiam quoque, &c.* Et Propertio l. 4. eleg. 12. eodemque ult.

Mi natura dedit leges à ſanguine ductas,
Nec poſſum melior Iudicis eſſe metu.
Quælibet auſteras de me fert urna tabellas,
Turpior aſſenſu non erit ulla meo.

2 *Quæ ſemel definita.*] Apulejus libro 10. Aſini aurei. *Cum jam ſententiæ pares cunctorum ſtylis ad unum ſermonem congruentibus, ex more perpetuo in urnam æream deberent conjici, quo ſemel conditis calculis jam cum rei fortuna tranſacta, nihil poſtea commutari licebat, ſed mancipabatur poteſtas capitis in manum carnificis.* Vide & apud Dionyſium Halicarnaſſæum. Cum Martius Coriolanus exilio perpetuo mulctatus fuiſſet reſiſtente ſenatu, tamen cum poſtea Tribuni parati eſſent de mutanda mulcta referre ad populum, Patricii noluerunt quicquam de re ſemel judicata mutari. Et noſtris legibus ſententiam definitivam revocare non licet *l. quod juſſit. ff. de re judic.*

3 *Apud Græcos autem.*] Plutarch. in Pericle.

4 *Luſitani.*] Strabo lib. 3.

5 *Circa Caucaſum.*] Idem lib. 11.

6 *Apud Indos.*] Nicolaus περὶ ἐθῶν, cujus in eam rem hæc verba ſunt. τῷ δὲ μέγιστα ἀδικήσαντι, ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρεσθαι ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας, quæ à Stobæo repetita ſunt, Collectaneorum ſer. 42. Et Iſiodorus Etymologiarum lib. 1.

7 *Fuitque Athenienſibus.*] Plutarchus in Alcibiade, ubi ſcribit ejus legis profugio Andocidem qui Mercurii ſtatuam fregerat, liberatum eſſe. Et vide noſtrum tractatum in & quibus ex cauſis pœnæ temperatæ ſint: in 30. cauſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

doque lege ſancitum, ut qui maximi criminis reus agitu ſi fateretur admiſſum, impunitate donaretur. [1] Atqu Trallianis, ut qui Minyam aut Lelegem occidiſſet, ſi le guminis modium defuncti cognatis exolviſſet, è cæde ex piatus foret. [2] Alii pro levi exceſſu mortis pœnam infere bant. Quare occidiſſe [3] ciconiam in Theſſalia, [4] aut ibi vel accipitrem in Ægypto, capitale fuit. [5] In Cyrenai lex erat, ut deſertoris pœna teneretur, qui ingentem vi locuſtarum, aut earum fœtus non debellaret. Nam plc rumque illarum tanta exoritur vis, ut quicquid herbidu eſt, abſumant. Vaccæis quoque ſi quis vel minimu ex alterius agro eripuiſſet, capite luebat: [6] ſicut Phrygib raſtrum aut vomerem ſubtrahere. [7] Et Indis qui vectig furatus eſſet, capite plectebatur. [8] Derbices quoque Pe ſarum gens, in rebus dijudicandis adeo ſeveriſſimi fuer ut pro minimis ſæpe cauſis jugularent: apud quos fœda ſu plicia & inhumana delinquentibus ſunt dari ſolita, præſe tim ſupplicii genus quod [9] diſphendomena vocant, ut pro ceris curvatis arboribus, & criminoſo in deflexis cacum nibus alligato, illis repente laxatis, lacerum corpus i diver

Tralliani. Ob leve crimen capitis ſupplicium. Cyrenæi.

Vaccæi. Phryges. Indi. Derbices.

Diſphendomena.

1 *Atque Trallianis.*] Plutarchus probl. c. 159.

2 *Alii pro levi.*] Ut conſtat ex ſequentibus.

3 *Ciconiam in Theſſalia.*] Ariſtoteles, ſi is eſt, libro Mirabilium auſcultationum c. 23. & Plinius l. 10. c. 23.

4 *Aut ibim, vel accipitrem.*] Herodotus lib. 2. Diodorus Siculus lib. 2. cap. 4. Quanto autem in honore eſſent apud Ægyptios accipitres, videre eſt apud Ælianum libro de Animal. 7. cap. 9.

5 *In Cyrenaica.*] Plinius l. 11. c. 29.

6 *Sicut Phrygibus.*] Nicolaus περὶ ἐθῶν: & ex eo Stobæus cap. 42. ubi addunt & bovem aratorem.

7 *Et Indis.*] Strabo lib. 15. An autem noſtris legibus liceat fraudare vectigal, & qua pœna qui id fecerint puniendi ſint, vide eos quos tibi lo go ordine recenſuimus in noſtr Commentariis, utriuſque retract cap. 1. præfatione n. 68.

8 *Derbices.*] Strabo lib. 11.

9 *Diſphendomena vocant.*] Leg *Diaſphendomenem*, ex Plutarcho in A lexandro, ubi tradit Beſſum qui D rium interfecerat, ita ab Alexandr necatum, ut proceris in unum curva tis arboribus, cum utriſque corpor Beſſi partes fuiſſent alligatæ, eas ta to impetu remiſſas, ut laniata paſſi membra disjecerint. Ejus enim i eam rem hæc verba ſunt: διεσφενδ νησ' ὀρθίων δένδρων εἰς ταυτὸ καμ φθέντων, ἑκάτερον μέρος προσαρτήσ τοῦ σώματος, εἶτα μεθεὶς ἑκατέρου ὥρμητο ῥύμῃ φερόμενον τὸ προσῆκ αὐτῷ μέρος νείμασθ.

I *Aliudq*

verſa diſtraherent.[1] Aliudque non minus calamitoſum ultimum humanorum, ut duabus ſcaphis fabrefactis, ique homine occluſo, ita ut manus & caput extarent, tro odore & immunda tabe, ac longo cruciatu hominem nficerent. Apud Græcos quoque in noxios ſæpe fœde :vitum eſt.[2] Nam ignis & rota, noviſſima fuere exema, & frequens ſupplicium noxiorum.[3] Leges etiam Dranis tam ſeveræ diſciplinæ fuere, ut pro leviſſimis cauſis, ortis pœnam inferrent.[4] Quare verbum Demadis protur, Draconem non atramento ſcripſiſſe leges Lacedæmoniis,

Græci.

Leges Draconis ſæviſſimæ.

1 *Aliudque non minus.*] Idem Pluchus in Artaxerxe, ubi tradit, Miidatem quempiam ea pœna affeim fuiſſe.

2 *Nam ignis & rota.*] Hæ erant id Græcos tormentorum ſpecies. ulejus lib. 3. Metam. *& res ad hoc ducta eſt, ut per quæſtionem ſceleris ſui ticipes indicet, ut tam diræ factionis nido funditus perimatur. Nec mora s ritu Græcienſi ignis & rota tum ne flagitiorum genus inferuntur.* & li) 10. *Nec rota vel aculeus more Græum tormentis ejus apparatu jam dent, ſed obſirmatus mira præſumptio, nullis verberibus, ac ne ipſi quidem i.* Et de *rota* quoque eſt illud Junalis Satyr. 13.

lec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut vulturis atri

œna, &c.

i vide interpretes. Et Ammianus rcellinus lib. 21. *Alii,* inquit, *rotan pœna conſumpti ſunt.* Hæc pœna æcis τροχὸς dicitur, quo ſcilicet ſerrotis illigati flagris verberabantur. iſtophanes ἐπὶ τροχοῦ γ' ἕλκοιτο ιστρούμενος. Id eſt, *in rota trahatur gellandus,* idem & alibi, ἐπὶ τοῦ τροχοῦ εβλούμενον δεῖ σ' εἰπεῖν ἃ πεπανούργηκς, id eſt, *oportet te rota extortum flaia tua profiteri.* Cujus loci auctorie, Suidas rotam ponit pro fidiculis t aculeo, quo ſontes extenſi in quæone habebantur. τρόχος, ait, ὄργανον βασανιστικὸν καὶ διατεῖνον τὰ σώματα, &c. Cujuſmodi autem fuerit id ignis tormentum, vix poſſum dicere, niſi de *tunica* illa *moleſta* intelligatur, de qua & nos infra eodem cap. dicemus. Scio autem pœnam ignis, ut ſcilicet noxius igni tradatur cremandus, quibuſdam noſtris ll. irrogari.

COLERUS.

Nam ignis & rota.] Vide & Ciceronem lib. 5. Tuſc. Sed & D. Panteëlemonem, rotam qua membra comminuuntur, ſine damno pertuliſſe, Nicephorus ſcribit lib. 7. c. 14. In epiſtol. quadam Luciani ad Steſichorum ſic legitur: τινὲς δὲ ἄκρα περιεκόπησαν καὶ κατὰ τροχῶν ἐλυγίσθησαν. Suidas: ξύλινόν τι ἦν ὁ τρόχος ἐν ᾧ δεσμούμενοι οἱ οἰκέται ἐκολάζοντο. Demoſthenes 3. in Aphah. Δῶμεν γὰρ δὴ τὴν μιλύαν ἐπὶ τοῦ τροχοῦ στρεβλοῦσθαι. Notat Cujacius l. 3. Obſer. cap. 28.

TIRAQUELLUS.

3 *Leges etiam Draconis.*] Plutarchus in vita Solonis: τοὺς λάχανα κλέψαντας ἢ ὀπώρας ὁμοίως κολάζεσθαι τοῖς ἱεροσύλοις καὶ ἀνδροφόνοις. Et Gellius lib. 11. cap. 18. eodemque ult.

4 *Quare verbum Demadis.*] Plutarchus in vita Solonis. ſed quod paulo poſt *Lacedæmoniis* dicit, ſcribendum eſt *Athenienſibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

moniis, ſed ſanguine: [1] qua ſeveritate tantum contrax
invidiæ, ut in theatro apud Æginam, populari tumul
omnium conſpiratione injectu multæ veſtis, præfocaretu

Athenienſes.

Athenienſes quoque olim damnabant reos, non ſi tota
ſimul legem, ſed vel ſi unam ſyllabam trangreſſi fuiſſen
Neque prætereundum, [2] quod quidam Æthiopum rex f
ciſſe proditur, ut delinquentium crimina non mortis pœ
na, ſed naſi mutilatione puniret, ut eam oris turpitud
nem veriti, circumſpectius à criminibus abſtinerent. In
ter cæteros proditus eſt [3] Perſarum rex quidam, qui cu
civili tumultu, fœdo eſſet convicio jactatus, adeo exarſ
ut totius populi nares reſcinderet. [4] Apud Druidas ve
[5] & Cercetes Galliarum populos, ſacrificio interdicer
graviſſima pœna notabatur. Eos enim quibus ita inte
dictum erat, inter impios conſceleratoſque habeban
Ferturque [6] in Elephantina Æthiopia ſacrilegos h
pœna mulctari, ut ophiuſam herbam bibere cogantu
qua pota, ita terroribus & falſis imaginibus afficiebantu
ut mortem ſibi conſciſcerent. [7] Et in Perſide venefic
pleć

Druidæ & Cercetes. Æthiopes elephantini. Ophiuſa herba. Venefici in Perſide.

1 *Quaſeveritatr.*] Idem Rhodiginus lib. 10. c. 6.

2 *Quod quidam Æthiopum.*] Diodorus Siculus lib. 2. cap. 1. in fin. *Actiſanes*, inquit, (aut ut alii legunt, *Artiſanes*,) *Æthiopum Rex latrocinia more novo compeſcuit, ſontes neque morte plectens, neque linquens impunitos. Eorum judicio conſtituto, reos omnes in unum cogens, miti ſententia damnavit: amputatis enim naribus in ultima deſerti ire compulit, ibique civitatem ab exciſis naribus Rhinoceram appellatam condidit.* Strabo lib. 16. *Poſtea*, ait, *ſunt Rhinocolura, ab his dicta, qui Rhinas habitavere. Nam Æthiopum quidam Ægyptum invadens, non interitu, ſed naſi mutilatione maleficia coërcens, ut propter oris deformitatem peccare deinceps non auderent, in his locis habitavit.* Hæc ille, à quo Alexander hunc locum haud dubie accepit. Seneca autem de Ira l. 3. Hunc Regem Perſarum fuiſſe vult, dum ſcribit, *Sicut Rex Perſarum toti populi nares recidit in Syria, inde Rhinocolura nomen loci eſt. Pepercisse illi credas, quod non tota capita præcidit no genere pœnæ delectatus eſt.*

3 *Perſarum Rex quidam.*] Id cer eſt, quod ex Seneca diximus in præc dentibus.

4 *Apud Druidas.*] Cæſar l. 6. Commentariorum belli Gallici. Et vi noſtros Commentarios Retract tuum, tit. 1. §. 1. glo. num. 271. inci *Eſt & aliud.* & ſeq.

5 *Et Cercetes.*] Hoc unde Alexan der deſumpſerit, incertum eſt. Cæt rum *Cercetas* populos eſſe ad Pontu Euxinum, Heniochis & Colchis fi timos, teſtantur Plinius lib. 6. c. 5. Strabo lib. 11.

6 *In Elephantina Æthiopia.*] Plini lib. 24. cap. 17.

7 *Et in Perſide.*] Plutarchus in A taxerxe.

1 *Sabat*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſecti, ut in amplo lapide caput impingerent, rurſuſ- ſe alio ſuperinducto illud effringerent. Apud quos fa- ta eſt, delinquentes ante regiam expectare judicium, ique pro criminis exceſſu ſupplicium pati. Neque præ- rmittendus [1] Sabatus Æthiops, qui criminis reos non orte, ſed vinctos compedibus operi delegando plecte- it: [2] aut Mezentius, qui vivum corpus putido cada- eri colligando, immaniſſimo cruciatu necabat homi- es. [3] Apud priſcos vero Romanorum, ubi quis noxium exitiale crimen admiſiſſet, niſi die ad populum dicta, reo de crimine accuſato & convicto, dieque con- ituta cauſa dictionis, cauſaque populi judicio probata gitime, ſupplicium capitis de Romano cive ſumere non cebat. [4] Dicebatur enim dies ad populum à magiſtratibus it à tribunis plebis, quibus jus dicendi diem data facultas it: [5] nonnunquam à privatis. [6] Siquidem Lucullus, quum ullum magiſtratum geſſiſſet antea, Servilio auguri pecu- tus diem dixit: [7] & M. Cotta, virili toga aſſumpta, Cn. Carbo-

Sabatus.

Mezentius.

Rom. civium prærogativum.

Diem dicere aliis quibus conceſſum.

1 *Sabatus Æthiops.*] Herodotus li- ro 2. ubi illum *Sabacum* vocat, & iodorus Siculus qui *Sabaicum.* appel- t, lib. 2. cap. 2. ubi illum dicit fuiſſe gyptiorum Regem, tametſi genere thiops eſſet.

2 *Aut Mezentius.*] Virgilius lib. 8. Eneid. de eo loquens,

Quid memorem infandas cædes? quid facta tyranni
Effera? Dii capiti ipſius, generique reſervent.
Mortua quin etiam jungebat corpora vivis,
Componens manibuſque manus, atque oribus ora:
Tormenti genus: & ſanie, taboque fluenteis
Complexu in miſero, longa ſic morte necabat.

Adde autem ſuperioribus apud Thu- ios ex legibus Charondæ, ſi qui illatæ ſe calumniæ crimine doloque con- icti in manus veniſſent, per urbem miryca circumvectari coronatos, & cunctis ſic circum civibus paſſim palam oſtentatos innoteſcere, vulgato ſupplicii probro, veluti pernicioſiſſimo ſupplicii genere contaminatos mores gererent exagitati: fuiſſeque nonnullos hac culpa tum judicatos, quibus manus ſibimetipſis ſponte adferre, quam in tanta probri ignominia uſquam conſpici jucundius viſum eſt.

3 *Apud priſcos vero Romanorum.*] Plutarchus in vita Gracchorum. & vide infra eod. lib. cap. 20. in princ.

4 *Dicebatur enim dies.*] Id minime dubium, ſunt enim ejus rei exempla infinita apud Livium & cæteros auctores.

5 *Nonnunquam à privatis.*] Quod probat exemplis ſeq.

6 *Siquidem Lucullus.*] Plutarch. in vita Luculli.

7 *Et M. Cotta.*] Valerius Maximus lib. 5. cap. 4. *M.* (inquit) *Cotta eo ipſo die, quo togam ſumpſit virilem, protinus ut è*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Carbonem reum poſtulavit. Eoque producto ad populum accuſatoribus teſtibuſque adductis, ſi noxæ capitali & ve ro crimini locus erat, de reo ſupplicium ſumebatur judici populi.[1] In qua re mos erat, ut tam ipſe reus qui capiti accerſitur, quum ad populum producitur ad judicii dien quam amici & neceſſarii quique proximi aderant priu quam in ſuffragia tribus irent, ſqualida obſoletaque veſt flentes & ſordidati,[2] barbam capillumque ſummittant, & pœnam deprecentur, ut eo ſqualore & habitu deform populum ad miſerationem, pietatemque adducerent. Le gimus in judicio[3] M. Manlii, quum cauſam ad populun diceret, ne conjunctos quidem ſanguine in capitis dimica tione & dubiis rebus veſtem mutaſſe. Et inter clara nomi na reorum,[4] Appium Claudium, quum à tribunis plebi dicta illi dies eſſet, non modo facie reorum non fuiſſe, se tanto ſpiritu & tam contumaci vultu cauſam egiſſe, ut ma nente ferocia animi, tribunos perterrefaceret. Contra ve ro, quum in exilium[5] Cicero ageretur, præter ſenatun univerſum, ultra viginti millia hominum ſordidas veſtes, &

Reorum ſordes.

M. Manlius.

App. Claudius.

Cicero reus.

fœ

ut è Capitolio deſcendit, C. Carbonem, à quo pater ejus damnatus fuerat, poſtulavit, damnatumque reum judicio afflixit, & ingenium & adoleſcentiam præclaro opere auſpicatus.

1 *In qua re mos erat.*] Tacitus lib. 2. de Libone accuſato loquens: *Libo*, inquit, *interim veſte mutata cum primoribus fœminis circumire domos, orare affines, vocem adverſum pericula poſcere.* Et Plutarchus in Cicerone, tradit illum à Clodio accuſa um *veſtem atram* ſumpſiſſe. Et vide Dionyſium Halicarnaſſæum lib. 7. in accuſatione Martii Coriolani, & infra in verbo, *Cicero.*

2 *Barbam capillumque ſummittunt.*] Plutarchus ubi ſupra.

3 *M. Manlii.*] Cognomento Capitolini ex Livio 1. Decad. lib. 6.

4 *Appium Claudium.*] Liv. 1. Dec. lib. 2. non multo ante fin. Et Dionyſius Halicarn. lib. 9.

5 *Cicero.*] Plutarchus in vita illius *Cum Cicerone*, inquit, *quamplurimi, omnis fere multitudo equeſtris ordinis, veſtes commutavit, præterea viginti propemodum millia juventutis Romanæ præmiſſis etiam comis paſſim per urbem preces effudere. Senatus erat frequens, ut decerneret, populum veſtem veluti ex publica mæſtitia mutare, ſed conſules cum diverſa ſentirent, præterea Clodius cum circa Curiam armatis ſatellitibus omnia terrore repleret, à ſenatu nonnulli ordinis ſenatorii prorupere, qui laceris veſtimentis tumultus ſpeciem præbuere.* Sed & ipſe Cicero in jus vocatus à Clodio videlicet, in judicio apparuit, nam *ſordidam veſtem* indutus, ſqualore & ſorde obſita, ad quoſque obvios etiam ſibi ignotos ſe proſternebat, quod ei vicio tribuit Appianus lib. 2. bellorum Civilium. Vide Plutarchum in vita illius.

1 E

ædum corporis habitum induiſſe, ut ob illius calamitatem
: quoque funeſtos, & in ignavo dolore eſſe oſtenderent.
ertur tamen Scipio Æmylianus, quum eſſet ſibi dies dicta *Scipio Æmylianus.*
d populum à Claudio Aſſellio tribuno plebis, & reus cau-
ım diceret, in diſcrimine mortis præter reorum morem,
arbam raſitaviſſe, & nitida veſte fuiſſe: [1] & Cato Cenſo- *Cato Cenſorius.*
us ampliſſimum innocentiæ teſtimonium tuliſſe, quod ab
nimicis quinquagies criminis poſtulatus in foro cauſam
ixit, & judicum votis abſolutus ſemper. [2] Sicut Ariſto- *Ariſtophontes.*
hontes Athenis nonagies & quinquies cauſam dixit, &
ictor fuit. [3] Herodes vero quum apud Hyrcanum accu- *Herodes.*
ıretur, ad cauſam dicendam purpuratus, & armatorum
:ptus præſidio in forum venit, & judicium evaſit. Pri- *Primum pop. Rom. judicium.*
mumque populi Romani judicium poſt exactos reges
de Martio Coriolano fuiſſe traditur, [5] & C. Galba, qui
uum in collegio ſacerdotum eſſet, judicio populi con-
emnatus fuit. [6] Inde ut judicio populi de capite Roma-
i civis decerneretur, conſuetudo manſit. Quinetiam non
olum de civis Romani capite, ſed nec de bonis, niſi ex
ecreto ſenatus, & populi placito, aut eorum qui jus di-
unt, omnibus ſententiis ſtatutum fuiſſet, dicerni lege
hil poterat. [7] Ipſi tamen, qui reus agebatur, ne imparatus *Reus præmonitus.*
: inſciens accederet ad cauſam, cuncta quæ ab accuſatore
ıovenda erant, per cuſtodem debent innoteſcere & ſi-
nificari, ut diluendi criminis & objecta purgandi facultas
foret.

1 *Et Cato Cenſorius.*] Plutarchus in
a illius, & Plinius lib. 7. cap. 27. ubi
ıdragies ter. Alter Plinius Secun-
s, ſi is eſt, de viris illuſtribus, c. 47.
ı dicit 44. ubi etiam Solinus cap. 7.
vide Valerium Max. lib. 3. c. 7. qui
it *ſæpius.*

2 *Sicut Ariſtophontes.*] Vide Æſchi-
m in Oratione contra Demoſthe-
m.

3 *Herodes vero.*] Joſephus de bello
daico lib. 1. cap. 8. Et vide Ægeſip-
m belli quoque Judaici lib. 1. c. 32.

4 *De Martio Coriolano.*] De quo Li-
vius 1. Dec. lib. 2.

5 *Et C. Galba.*] Tacitus lib. 5. tradit
C. Galbam conſularem virum accuſa-
tum, voluntario exitu cecidiſſe. Sed
hic non eſt, ut puto, de quo loquitur
Alexander.

6 *Inde ut judicio populi.*] Vide *l.* 2. §.
exactis. ff. de orig. jur.

7 *Ipſi tamen, qui reus agebatur.*]
Plutarchus in Catone Uticenſi, ubi
loquitur de accuſatione ipſius in Mu-
renam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Subſcriptores. *Laudatio judicialis rei.*

foret. [1] Accuſatori vero ſubſcriptores aderant, qui ea qu accuſationi conferrent, ſummiſſius ſuggerebant, & præ bant. [2] Reo quoque laudatio judicialis ſervabatur, ut crimen objectum dilueret, aut merita prævalerent, ami ad miſerationem populum flecterent & circumageren [3] Quod deinde Pompejus lege lata fieri vetuit, laudatic neſque ſolitas pro reis uſurpari prohibuit: qui quum N matium Plancum in judicio laudaturus poſtea acceſſiſſe [4] Cato qui judex aderat, aures manibus obſeraſſe fertu dicens laudationem quam lege à ſe lata fieri prohibuera lege averſante audire nolle, quod legum ipſe lator & eve ſor eſſet. [5] Lacedæmoniis quoque Lycurgi lege cavetu ut niſi in convictum, & prætoris judicio condemnatu nulli pœna noxæ merita inferatur. Quam legem Age laus, cum de reo omnium nequiſſimo ſumendum ſuppl cium foret, quod in patriam conjurarat, abrogavit: diu negocium diſcutiendo, pœnam jure debitam fruſtr

Lacedæmonii.

retu

1 *Accuſatori vero.*] Aſconius Pedian. in 1. in Verr. act. ubi *ſubſcriptores*, ait, *dicuntur qui adjuvare accuſatorem cauſidici ſolent, quos oportet ſubmiſſius agere quam dicat ille quem ſequuntur.* de his ſæpe Cicero, ut in ea 1. act. in Verrem non ſemel, & in Orat. pro Fontejo, & epiſt. ad Q. F. l. 3. epiſt. 1. non ſemel, & Cælius inter epiſt. fam. ipſius Ciceronis libro 8. epiſt. quoque 8.

2 *Reo quoque laudatio.*] De laudatione judiciali aliquid F. Quintilianus lib. 11. cap. 3. & Cicero in 7. in Verrem actio. ubi ita de ea re loquitur, ut poſſit videri decem laudatores ex conſuetudine fuiſſe in id adhibitos. Ejuſque hæc ſunt verba; *Primum ut in judiciis qui decem laudatores dare non poteſt, honeſtius eſt ei nullum dare, quam illum quaſi legitimum numerum conſuetudinis non explere.*

3 *Quod deinde Pompejus.*] Plutarchus in vita illius, iterumque in vita Catonis Uticenſis.

4 *Cato.*] Scilicet Uticenſis, ex i ipſis locis quæ nunc citavimus.

5 *Lacedæmoniis quoque.*] Plutarc in Ageſilao, *Detecta*, inquit, *eſt major etiam conjuratio conciliabulum hominum Spartiatarum, qui de rebus vis quandam in domum clam conve rant, quos judicio ſiſtere in tanta rer perturbatione aut inſidiis diſſimul difficile fuit. Igitur habito primo c Ephoris conſilio, & hos Ageſilaus in cta cauſa necavit, cum nemo prius Sp tiata mulctatus fuiſſet.* Valerius aut Maximus lib. 7. cap. 2. *Nihil etiam,* quit, *Ageſilai facto ſapientius, ſiquia cum adverſus rempubl. Lacedæmonior conſpirationem ortam noctu comperiſ leges Lycurgi continuo abrogavit, qu indemnatis ſupplicium ſumi vetab Deprehenſis autem & interfectis ſo bus, eaſdem è veſtigio reſtituit, a utrumque ſimul prævidit, ne ſalut animadverſio, vel injuſta eſſet, vel impediretur. Itaque ut ſemper eſſe ſent, aliquando non fuerunt.*

1 Fui

tur. [1] Fuitque conſtitutum, ut æqualibus votis ſuper ndicando facinore in diverſa trahentibus, pro reo judi- um ſtaret, quod videbatur æquiſſimum: [2] id quod ſæpe Athenienſibus factitatum eſt. Nam quum de extin- uendis Mitylenis ſuffragatores paribus votis diſſentirent, Diodoti ſententia pervicit, quia lenior. Et quamvis ve- ribus Romanorum mitiſſimas placuiſſe pœnas legamus, bſis poſtea temporibus, à principibus quos nulla ſatietas enarum cepit, multa iræ atque invidiæ fœda exempla ita inveniuntur, ultimiſque cruciatibus & crudelibus ſup- iciis ſæpe in noxios vindicatum. [4] Nam & tunica fomen- igneis illita, ad palum deligati adurebantur, [5] vel gran- ſtipite à ſummo ad imum adigebantur, ut igne accenſo, udeli cruciatu excarnificati interirent, præterque [6] equu- leos,

Ubi adæquarent ſuffragia, reus abſolbatur. Thycydides in tertio.

Romanorum ſupplicia crudelia.

1 *Fuitque conſtitutum.*] Ariſtoteles Probl. 30. cap. 13. & 15. ubi hujus rationes reddit. Et ita quoque no- s legibus conſtitutum eſt. *l. inter jes. ff. de re jud. cum ſimil.*

2 *Id quod ſæpe ab Athenienſibus.*] vus Auguſtinus de Civitate Dei li- b 18. cap. 26. ſcribit quod cum Mars ad Athenienſes homicidii reus eſ- , judicantibus 12. Diis in eo pago, poſtea Areopagus dictus eſt, ſex tentiis abſolutus eſt, ubi enim pa- eſſent ſententiæ abſolutio con- nnationi præferebatur.

3 *Diodoti ſententia.*] Vide eundem ſtotelem eodem loco.

4 *Nam & tunica.*] De hac pœna eca ad Lucilium epiſt. l. 2. epiſt. 14. *ita hoc loco illam tunicam alimentis ium & illitam & contextam, & cquid aliud præter hæc commenta ſe- um eſt.* Et de ea intelligi poteſt il- Juvenalis Satyr. 1. paulo ante fin.

one Tigillinum, tæda lucebis in illa.

Satyr. 8. paulo etiam ante fin.

ʼuſi quod liceat tunica punire moleſta.

Martialis lib. 4. epig. 42.

ec ſcombris tunicas dabis moleſtas.

libro 10. epigramm. 25. de Mutio evola,

Nam cum dicatur tunica præſente mo- leſta

Ure manum, plus eſt dicere, non facio.

5 *Vel grandi ſtipite.*] Vulcatius Gal- licanus in vita Avidii Caſſii. *Primus etiam id genus ſupplicii invenit, ut ſtipi- tem grandem ponerent pedum octoginta & centum, id eſt materiam, & à ſummo uſque ad imum damnatos ligarent, & ab imo focum apponerent, incenſiſque aliis alios fumi cruciatu, timore etiam alios necarent*, & Seneca lib. 3. de Ira, & li- bro de conſolatione ad Martiam. *In- ter genera cruciatuum, alii*, inquit, *per obſcœna ſtipitem egerunt, alii brachia pa- tibulo explicuerunt*, & d. epiſt. 14. *Et adactum per medium hominem, qui per omnes artus emergere poßit, ſtipitem.* *

COLERUS.

* Vide Lipſium ut ſupra de Cruce.

TIRAQUELLUS.

6 *Equuleos.*] De quibus Seneca l. 3. de Ira, ubi de C. Caligula Cæſare lo- quitur: *Torſerat*, ait, *per omnia, quæ in rerum natura triſtißima ſunt, fidiculis, tabularibus, equuleo, igne, vultu ſuo.* & dicta epiſt. 14. & Apulejus lib. 10. Me- tam. ubi dicit id genus tormenti è more Græcorum. Ante hos Cicero lib. 4. de finibus. *Nec ſi ille ſapiens ad*

tortoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

leos, [1] ſidiculas, ergaſtula, & cruces, [2] circumdat- que corporibus ignes, [3] lacerationes membrorum, inc-

tortoris equuleum à tyranno ire cogatur, ſimilem habeat vultum, ac ſi ampullam perdidiſſet. & lib. 5. Tuſc. quæſt. *Hæc etiam in equuleum conjiciuntur, quo vita non aſpirat beata.*

1 *Fidiculas, ergaſtula, & cruces.*] De his tribus Seneca lib. 3. de Ira & præterea de *fidiculis* idem Seneca libr. de conſolatione ad Martiam. Suetonius Tiberio cap. 62. *Excogitaverat autem inter genera cruciatus, etiam ut largà meri potione per fallaciam oneratos repente veretris deligatis, fidicularum ſimul urinæque tormento diſtenderet.* Et Valerius Maximus lib. 3. cap. item 3. ubi de Theodoro loquitur. & Quintilianus lib. 6. cap. 2. & in noſtris legibus in *l. nullus. C. ad leg. Jul. ma.* Suetonius in Caligula, cap. 33. *Quin & ſubinde jactabat, exquiſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantopere diligeret.* & de Ergaſtulis Juvenalis Sat. 8.

Quid facias talem ſortitus Pontice ſervum,
Nempe in Lucanos, aut Thuſca ergaſtula mittas.

Cicero in Oratio. pro Aulo Cluentio Habito. M. *Aurius adoleſcentulus bello Italico captus apud Aſculum, in Q. Sergii Senatoris ejus, qui inter ſicarios damnatus eſt, manus incidit, & apud eum fuit in ergaſtulo.* Et de crucibus Seneca in d. conſolatione ad Martiam, ubi dicit eas non fuiſſe unius quidem generis, ſed aliter ab aliis fabricatas, capite converſas in terram ſuſpendere. Vulcatius Gallicanus tradit *Avidium Caſſium in cruces ſuſtuliſſe eos, qui aliquid provincialibus per vim tuliſſent, & eo inſcio hoſtes Sarmatas deviciſſent,* quod & nos alibi retulimus.

2 *Circumdatoſque corporibus ignes.*] Apulejus lib. 10. Aſini aurei, & vide ſupra alibi.

3 *Lacerationes membrorum.*] Cujus pœnæ exemplum præbuit Marius Junior, frater ſcilicet Marii majoris: quo Julius Firmicus lib. 1. cap. 1. *P- torio, inquit, viro, minori ſcilicet Ma- Syllana juſſione eliſa ſunt prius cr- deinde dejecta de ſtatu corporis brac- humerum tenus diſſoluta reciderunt, - tio amputata lingua necem reliquit in- cibus: ad poſtremum omni parte corp- mutilata, oculi qui fuerant ſpectatore- ſuperſtites eruuntur, & vix anima ta- vulneribus erogata eſt, cum hinc - membris fluentibus minutatim ſpir- carperetur.* Et de hoc quoque loqu- Valerius lib. 9. cap. 2. *Quin porro - deliter ſe in M. Mario prætore ge- quem per ora vulgi ad ſepulchrum Lu- tiæ gentis pertractum non prius vita - vavit, quam oculos infelicis erueret, ſingulas corporis partes confringeret.* Florus lib. 3. cap. 21. *Marium ip- ducis fratrem apud Catuli ſepulch- oculis, cruribus manibuſque defoſſis vatum aliquandiu, ut per ſingula mem- moreretur.* & Seneca lib. 3. de Ira (inquit) *Mario cui vetanti populus - tuas poſuerat, cui thure & vino P. ſupplicabat, P. Sylla perfringi crura, - oculos, amputari manus juſſit, & q- toties occideret, quoties vulnerabat, p- latim & per ſingulos artus laceravit.* - dem de conſolatione ad Martiam, - *deo verbera, & membris & ſingulis - ticulis ſingula docuerunt machinamen-* Et ex Poëtis Lucanus lib. 1.

—— *Quid ſanguine manes*
Placatos Catuli referam? cum victi- triſtis
Inferias Marius, forſan nolentibus - bris
Pendet inexpleto non fanda pia- buſto?
Cum laceros artus, æquataque vul- membris
Vidimus, & toto quamvis in cor- caſo
Nil animæ letale datum, moremque - fandæ

D.

ncurſus beſtiarum, alioſque enectos veneno & fame, dictu [2] fœdiora exempla, quæ exequi longum eſſet. onſpectius ſumptum fuiſſe ſupplicium de regibus, auores memorant: namque Antigonum Judæorum regem [3] Antonius indicta cauſa, quod ante id tempus nulli regum ntigit, ſecuri percuſſit: [4] & Agrippa Bogum Mauruſiorn regem, Antonii partes ſequutum, ſupplicio affecit. litque propterea magiſtratus apud [5] Cumæos, quem Iylactum vocant, cujus erat munus, in frequentem ſenatum *Supplicium de regibus ſumptum. Phylactus.*

rum ſævitiæ, pereuntis parcere morti.
vulſæ cecidere manus, exectaque lingua
lpitat, & muto vacuum ferit aëra motu.
c aures, alius ſpiramina naris aduncæ
nputat, ille cavis evolvit ſedibus orbes,
imaque effodit ſpectatis lumina membris.

Incurſus beſtiarum.] Vide ſupra de dnatis ad beſtias, & huc quoque ſtat illud Senecæ d. epiſt. 14. *Et turbæ ferarum quam in viſcera immittat hana.*

Fœdiora exempla.] Ut illud quod à neca ubi ſupra poſitum eſt, & quo hie quoque (ut ferunt) Turcæ utuntſcilicet adactum ſtipitem per medn hominem, qui per omnes artus ergere poſſit. Et illud quoque de q Cato, loquens de Carthaginenſib apud Gellium lib. 3. cap. 14. *Homi defoderunt in terram dimidiatum, ignque circumpoſuerunt, & ita interfeunt.* Atque etiam illud quo uſi ſu Carthaginenſes in Attilium Regim deſcriptum à Tuberone in lib. Horiarum apud Gellium lib. 6. c. 1. *tras*, inquit, *& profundiſſimas tenas eum claudebant, ac diu poſt ubi ſt at viſus ardentiſſimus, repente addbant & adverſus ictus ſolis oppoſitcontinebant, atque intendere in cælu oculos cogebant, palpebras quoque ne connivere poſſet, ſurſum ac deorſum diductas inſuebant.* Tuditanus autem, ut ſcribit Gellius ſomno diu prohibitum, atque ita vita privatum refert. Eam rem ita refert Cicero, lib. 3. Offic. *Itaque tum cum vigilando necabatur, erat in meliore cauſa, quam ſi domi ſenex captivus, perjurus & conſularis remanſiſſet.* Alii autem dicunt eum alio novo ac crudeli ſupplicio interemptum, videlicet clauſum fuiſſe in dolio ligneo ferreis clavis confixo. Et de his quoque & aliis tormentorum generibus videbis apud Tertullianum in Apolog. & libro de coron. mil. & Cyprianum libro de duplic. martyrio. & Euſebium hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro 8. c. 3. 6. 7. 8. & 9. 10. & 17. Valerium Maximum lib. 3. cap. item 3. ubi de Theodoro loquitur. Eutropium de geſtis Romanorum, cap. 10. & Rhodiginum lib. 10. cap. 5.

3 *Antonius.*] Plutarchus in vita illius.

4 *Et Agrippa.*] Strabo lib. 8. Sed quem *Bogum* hic appellat, *Bogudem* Livius vocavit lib. 112. ab urbe condita apud Priſcianum lib. 6. *Caſtra quoque diverſis partibus Caſſius & Bogud adorti.* Item, *Quo tempore firmandi regni Bogudis cauſa exercitum in Africam velociter trajicere conatus ſit*, uti etiam Aſinius Pollio inter epiſt. fam. Cicero lib. 10. epiſt. 31. poſt princ. *Trajecit ſeſe in regnum Bogudis.* Eum vero *Bochum* vocat Appianus lib. 5. bel. Civil.

5 *Apud Cumæos.*] Plutarchus Problem. cap. 115.

1 *Quod*

natum venire, regeſque manu apprehenſos, de quoru judicio agebatur, detinere: donec de illorum præmio a pœna patrum decreto ſtatueretur. [1] Quod ſi is qui re agitur, & capitis accerſitur, prædicta die in judicium no venit, vel domo abeſt, mos Romanus erat, ut ante f res ædium nomenclator tuba illum ad cauſam dicenda quatuor diffinitis in locis citaret: neque ante fas erat eum capitis judicium dari, aut de noxio ſupplicium ſu quam diſcuſſa cauſa, crimine probato, & reo convicto, inauditi & indefenſi perirent. [2] Judices vero, qui pro e ceſſu criminis litem daturi erant, conceptis verbis ſe nil habere, nihil precibus dare, ſolenniſſimum jusjurandu præſtare cogebantur, quod mox depravatis judiciis fi deſitum eſt. Hoc quidem jusjurandum apud Ægypti ſanctius præſtabatur, in hæc verba: Ut ne regis quide minæ, aut juſſa, à recto bonoque illos deducerent, a tranſverſos agerent. [3] Apud Athenienſes jusjurandum j dices præſtant, ſe ſecundum leges ſententiam daturos, cauſam diffinituros. [4] Judicium vero de nocente ſic f bat, ut prætor tribunal in primis aſcenderet, [5] noxio p ten

Reus non comparens in judicio.

Judicum juramentum ſolenne ante ſententiam definitivam.

Judicium de nocente quo pacto fiebat.

1 *Quod ſi is qui reus agitur.*] Plutarchus in vita C. Gracchi. verum dein in vita Bruti dicit morem fuiſſe Romanis, accuſatos abſentes per præconem è tribunali ad judicium vocari ſolitos. Dionyſius autem Halicar. lib. 4. tradit Servium Tullium juſſiſſe inſidiatores vitæ tantum vocari in populi judicium, & ſi comparerent, eos capite plecti, ſin cauſam deſererent, bonis mulctari, & exilio perpetuo, quod & factum fuit.

2 *Judices vero.*] Aſconius Pedianus in 2. in Verrem act. ſcribit judices jurare ſolitos in leges antequam judicarent, vide *l. providendum. ff. de judic.* Verum ſi id non fuiſſet factum, nemini unquam fraudi fuit, ut ſcribit Cic. in Orat. pro Aulo Cluentio.

3 *Apud Athenienſes.*] Pollux l. 8. c. 6. c. 7. & Heraclides in Polit. poſt princ.

4 *Judicium vero de nocte ſic fieb* Sic enim Pilatus ut Chriſtum t quam nocentem, qui tamen omni innocentiſſimus erat, condemnatu ſedit pro tribunali, ut ſcribitur a Joan. cap. 19.

5 *Noxio poſt terga.*] Inde eſt qu cum Horatius propter ſororis cæd perduellionis reus damnandus e Duumvir dixit, *Lictor, colliga ma* Livius 1. Decad. lib. 1. Cicero in O pro C. Rabirio: *I lictor*, inquit, *col* *manus.* *

COLERUS.

* Lubet pro Corollario addere quædam ſuppliciorum genera. 1. gitivi, ſtigmate in fronte notaban 2. Perjuris lingua præciditur. 3. A antiquos cædes ſponte perpetrata, piabatur exſilio, ut ſcholiaſtes Il 4. Conſanguinea quoque cædes ctab

rga ligarentur manus, miſſo præconio ſilentium fieret, gitima deinde prætoris proferrentur verba: claſſicum d ſpectaculum poſtea canerent, ſuppliciumque de noxio imerent. Quod plerunque non ſtatim ſumebatur: quippe Senatuſconſulto Tiberii tempore, & per alias conſtitiones actum fuit, ut damnatorum pœna in decimum mper differretur diem.

ıbatur exſilio annuo, ut Euripidis terpres notat in Hippolyto. 5. Duom talentorum auri pœna antiquitas alicujus cædes redimebat, eaque ad cognatos occiſi pertinebat. Euſtathius 18. Iliad.

CAPUT VI.

Locus ex Ciceronis oratione pro Milone explanatus, & quæ regiæ, quæque atria Romæ fuerint.

CUM Romæ in gymnaſium literarium, quo plerique eruditorum convenerant, nos quoque laxandi animi uſa quandoque ventitaremus: doctor ibi quiſpiam, Tullanæ lectionis, ut ipſe aiebat, profeſſor, ingenio alioqui eculto, ſed ſuæ laudis, plus quam ſatis eſſet, vendicaor, multo auditore circundatus, Ciceronis orationem uam pro Milone inſcripſit, magno ingenio elaboratam, ıblice apud compluſculos lectitabat: ejuſque diſpoſitioem & conſtitutionem, communeſque locos, ſingulaſue partes & colores, aliaque oratoriæ artis documenta, iſciplinaſque rhetorum, per numeros novis & exquiſitis ıodis ex intimo artificio adnotabat. Cumque verba ex ea ction percenſeret, quibus Cicero, quantum poteſt ıaxime Clodium in invidiam crimenque adducit, eumue infeſta oratione inſectatur, his verbis: Hæc ſica lono intervallo converſa rurſus in me eſt: nuper me quidem, t ſcitis, ad regiam pene confecit. Sic ipſe explicabat, ut iceret, hanc regiam fuiſſe in colle Quirinali, ubi Nunam Pompilium habitaſſe [1] auctores tradunt, quodque in eo ſe-

TIRAQUELLUS.

1 *Auctores tradunt.*] Scilicet Solinus capite 2.

1 *Tullus*

eo ſedem habuerat, ideo regiam & atrium Numæ ibi fuiſ ſe, & de hac Ciceronem intelligere aſſerebat. Atque hæ & pleraque in hanc ſententiam quum ille dixiſſet, tenu nos admiratio iſtius doctoris, tam inconſiderate & perpe ram loquentis, id quod errore manifeſto procul a ver eſſe liquido conſtat: ſiquidem non ubicumque Romar reges belli paciſque temporibus habitarunt, illic regias au atria conſtruxerunt. [1] Tullus Hoſtilius primo in Velia mox in Exquiliis ædes habuit: & [2] Tarquinius Priſcus ſu pra Novam viam, [3] Servius Tullius etiam Exquilias inco luit: & tamen nullas iiſdem in locis regias habuiſſe ferun tur. Sex enim aut ad ſummum ſeptem Romæ fuiſſe regias compertum habemus: unam [4] ad ædem Veſtæ juxta fo rum, quam Numa incoluit, ibique [5] atrium regium fui eamque regiam longo tempore præcipuam fuiſſe, quun religione, tum antiquitate, multi prodiderunt: [6] quæ po ſtea incendio Neronis una cum æde Veſtæ deflagravit. Al teram in Cælio monte, ubi [7] Tullus Hoſtilius, quo fre quentius incoleretur, regiam ædificavit. Tertiam in Sa cra via, in qua [8] Ancus Martius ſedem habuiſſe fertur: d qua Ciceronem nunc intelligere [9] Aſconius ſentit: quip pe inter ſervos Hipſei & Milonis pugnam inibi commi ſam, & Ciceronem opera Clodii vitæ periculum adiiſ tradunt

Regiæ 6. aut 7. Romæ.

Cicero explicatus.

1 *Tullus Hoſtilius.*] Livius 1. Decad. lib. 1. & Solinus cap. 2.

2 *Tarquinius Priſcus.*] Solinus c. 2.

3 *Servius Tullius.*] Ibidem.

4 *Ad ædem Veſtæ.*] Ovidius lib. 6. Faſtorum,

Hic locus exiguus qui ſuſtinet atria Veſtæ,
Tunc erat intonſo regia magna Numæ.

Et de Triſtibus lib. 3. eleg. 1.

Hic locus eſt Veſtæ qui Pallada ſervat, & ignem,
Hic fuit antiqui regia parva Numæ.

Horatius lib. 1. Carm. Ode 2.

Vidimus flavum Tyberim retortis
Littore Hetruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis
Templaque Veſtæ.

Quo in loco Acron & Porphyrion verba, *monumenta Regis*, intelligun de *Numæ Pompilii regia.* Solinus c. *Numa*, inquit, *primum in colle Quirin habitavit, deinde propter ædem Veſtæ regia, quæ adhuc ita appellatur.*

5 *Atrium regium.*] De quo Liv. Decad. lib. 6.

6 *Quæ poſtea incendio Neronis.*] Co nelius Tacitus lib. 15.

7 *Tullus Hoſtilius.*] Livius 1. Deca libro 1.

8 *Ancus Martius.*] Solinus d. c.

9 *Aſconius.*] In illam Cicero pro Milone orationem, in expoſitio ejus loci, de quo hic agitur:

1 *Alia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ꝛdunt: quamvis Acron perperam aliter ſentire viſus ſit. *Acronis error.* Aliamque in Pompeji theatro, quod in campo fuit, fuiſ-ſe memorant. Iuxta theatra enim regias ſitas perſæpe in-nimus, ſicut Marcelli theatrum quod regiam habuit, ad ꝗam quatuor columnas magnitudinis miræ ex theatro ꝗauri tranſlatas [2] Plinius notavit: [3] & Pauli regiam ad urtium lacum, & aliam in Sacrario. Fuit enim theatrum larcelli [4] ab Auguſto, ſed alieno nomine conditum, quo mpore à M. Agrippa plura & egregia Romæ conſtructa ꝛre. Hic enim fuit ille Marcellus Auguſti nepos, ex ctavia ſorore & Marcello genitus: cui filiam Auguſtus ꝛcis ante diebus quam morte ſublatus eſſet, deſponſa-ꝛ. Neque aſſentior his qui atrium in colle Quirinali una ꝛn regia conditum fuiſſe dicunt: ſiquidem omnes [5] ab Aſi-o Pollione atrium Libertatis in primis conſtructum *Atrium Libertatis.* olunt, quod in templo Libertatis, conſpicuæ magnitudi-s erat. Poſtea interjecto tempore, Gracchorum [6] pater iAventino ex mulctaticia pecunia, illud amplius erexit: n quo bibliotheca Græca Latinaque viſebatur: quod in-tercurſu

1 *Aliamque in Pompeji theatro.*] De ꝛnpeji theatro P. Victor in nona re-gne urbis.

2 *Plinius notavit.*] Lib 36. cap. 2.

3 *Et Pauli regiam.*] P. Victor in 7. ꝛione urbis.

4 *Ab Auguſto.*] Hæc uſque ad clau-ſum, *Neque aſſentior*, ſunt Plutarchi iMarcello in fin. & Sueton. in Au-gto, cap. 29. Et de hoc quoque Mar-ci theatro Plin. lib. 8. c. 17. ad fin. P. Victor in 19. regione urbis.

5 *Ab Aſinio Pollione.*] Suetonius ꝛ ſupra. Verum Livius 3. Dec. l. 4. ꝛbit, ipſum atrium Libertatis à ꝛto Ælio Pæto, & C. Cornelio Ce-ꝛgo Cenſoribus refectum amplia-ꝛnque fuiſſe, ut hinc intelligas, non ꝛum ante Auguſti & Aſinii Pollio-ꝛ tempora, ſed & ante illos Cenſo-ꝛ, qui eos præceſſerunt annis prope ꝛ5. id atrium conſtructum fuiſſe, ſed ejuſdem 3. Decad. lib. 5. non adeo longe à princ. tradit quod obſides Ta-rentini in atrio Libertatis cuſtodie-bantur. De hoc *atrio* ſæpe alias fit mentio apud auctores, ut Tacitum li-bro 17.

6 *Gracchorum pater.*] Livius 3. De-cad. lib. 4. ſed id non fuit *poſtea*, ut hic dicit Alexander, ſed longe ante, videlicet tempore 2. belli Punici, quod fuit ante Imperium Auguſti, & æta-tem ipſius Pollionis annis plus mi-nus 170.

7 *In quo bibliotheca.*] Neſcio unde id ſumpſerit Alexander. Scio autem Auguſtum templum Apollinis ea par-te Palatinæ domus excitaſſe, quam fulmine ictam deſiderari à Deo Aru-ſpices pronunciaverant, addita porti-cu cum bibliotheca Latina Græcaque: ex quo loco, ni me conjectura fallit, Alexander id accepit, ut magnam par-tem eorum quæ ſcripſit in verbo, *Ab Auguſto.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Atria quod genus ædificiorum. Atria diverſa Romæ.

tercurſu temporum pene collapſum, [1] Sex. Ælius Pæt & C. Cornelius cenſores reſtaurarunt. [2] Ea quidem atr ædificii genus fuere, continens mediam aream, in qua ex omni tecto pluvia recipitur, columnis quadrifariam p ſingulos angulos diſpoſitis, & epiſtyliis. [3] Fuit quoq atrium publicum in Capitolio, [4] & atrium Scauri, in q maximæ columnæ ex præruptiſſimis ſaxis collocatæ feru tur: [5] & aliud Pompeji, quæ poſtea ipſius curia facta e [6] Legimus quoque atrium regium juxta forum piſcariu [7] & duo atria, Mevium & Titium: quæ Porcius Cato Latomiis fecit. [8] Et atrium Veſtæ: [9] & Saturium, in q ſacrorum tubæ agna luſtrabantur. [10] In colle vero Quiri li, quod regia aut atrium fuerit, nec traditur quicqua nec invenitur. Neque omittendum, plures regias ve

Regiæ apud exteras gentes.

reg

1 *Sex. Ælius Pætus.*] Livius 4. Dec. lib. 4.

2 *Ea quidem atria.*] Gellius lib. 16. cap. 5. Feſtus Pompejus l. 1. Sed vide & Servium in l. 1. Æn. in eum locum,

Fit ſtrepitus tectis, vocemque per ampla volutant
Atria. ——

3 *Fuit quoque atrium publicum.*] Livius 3. Decad. lib. 4. *Tactum*, inquit, *de cælo atrium publicum in Capitolio, &c.*

4 *Et atrium Scauri.*] Plinius lib. 36. cap. 2. & cap. 15.

5 *Et aliud Pompeji.*] P. Victor in 4. regione Urbis.

6 *Legimus quoque atrium regium.*] Livius 3. Decad. lib. 6. *Comprehenſæ latomiæ, forumque piſcatorium, & atrium regium*, & de eo quoque mentionem facit ejuſdem Decad. 3. lib. 7. ubi de cenſura Cornelii Cethegi, & Sempronii Tuditani, & Spartianus in vita Septimii Severi in fin.

7 *Et duo atria, Mevium & Titium.*] Livius 4. Decad. lib. 9. *Cato*, ait, *duo atria Mevium & Titium in latomiis, & quatuor tabernas in publicum emit.*

8 *Et atrium Veſtæ.*] De quo Ovidius lib. 6. Faſtorum quo loco citavimus ſupra à princip. capitis in verbo *Ad ædem Veſtæ.*

9 *Et Sutorium.*] Varro lib. 2. a alii ſupputant 5. *Tubuluſtrium*, in *appellatur quod eo die in atrio Su* ſive ut alii legunt, *Suturio, ſacroru bæ luſtrantur.* Feſtus Pompejus lil *Tubuluſtria appellabant, quibus agn bas luſtrabant.* Ex quibus duobus ſimul junctis Alexander id co quod hic ſcripſit, niſi quod *Saturi* atrium appellat, quod nuſquam lor reperies. De hujuſmodi aute ſtratione tubarum videbis ſupra cap. 22. ad fin. & infra lib. 5. cap quibus etiam locis Alexander trium *Saturium* vocat, ſui in hoc per ſimilis.

10 *In colle vero Quirinali.*] Vid huic adverſetur quod ſupra ex cap. 2. diximus: Numam Pom in colle Quirinali habitaſſe. Fu tem & præter ea atria hic comn rata, *atria Licinia*, apud Cicero Orat. pro P. Quintio, in quibu cet, ut ex eo conjectare licet, auctiones, unde & ipſa *auctiona* cta apud eundem in Oratione Agraria, *ut in atriis auctionari quam in triviis aut in compitis nentur.*

Nam

gâlis opulentiæ monumenta, apud pleraſque gentes lau-ous celebrari: [1] nam Cirtha [2] & Utica Maſſæſylorum gum regiæ fuere: ſicut [3] Sybaris Colchorum, [4] Libs An-ti: [5] Jol Jubæ & Zama, [6] Pergamus Eumenis, [7] Cynaræ blus, Gnoſos Minois, [8] Dejotari Blutium, [9] Hali-cnaſſus Cariæ principum, [10] Eleuſa Archelai. Napatia Candacis, regiæ fuere: Darii [12] vero regia fertur Sadracæ i Aſſyria. [13] Parthorum Suſa, ubi hyemem agunt: Ec-batana

1 *Nam Cirtha.*] Livius 3. Dec. l. 10. de Syphace loquitur. Pomponius la lib. 1. p. 6. ubi hanc dicit regiam ſſe Jubæ & ipſius Syphacis. Appia-s l. 2. bellorum Civilium ubi ipſius bæ. Paulus Oroſius lib. 5. cap. 14. i Maſaniſſæ. Strabo lib. 7. ubi hanc it Sanaſſæ & ſucceſſorum regiam ſſe. Hanc authem *Cyrham* vocat tarchus in Scipione, vide item Sa-tium in Jugurtha.

2 *Et Utica.*] Strabo lib. 17.

3 *Sybaris Colchorum.*] Diodorus Si-lus lib. 7. cap. 4.

4 *Libs Antæi.*] Plinius lib. 5. cap. 1. linus cap. 37.

5 *Jol Jubæ & Zama.*] Strabo utri-que teſtis l. 17. & præterea de priore mponius Mela l. 1. c. 6. ubi eam dicit nc vocari *Cæſaream*, & Plin. l. 5. c. 2.

6 *Pergamus Eumenis.*] Strabo l. 13. ivius 4. Decad. lib. 5. & iterum lib. 7. 5. Decad. lib. 2.

7 *Cynaræ Biblus.*] Strab. l. 16. ubi ta-en non *Cynaram*, ſed *Cinyram* vocat.

8 *Deiotari Blutium.*] Strabo lib. 12. de item Ciceronem in Oratio. pro eiotaro.

9 *Halicarnaſſus Cariæ principum.*] rabo lib. 14. & 15. Diodorus Siculus . 17. cap. 2. Plinius lib. 35. cap. 14. m inter regias ponit *Halicarnaſſum.* auſoli fuit, ejus Mauſolus Cariæ Rex l teſte Herodoto lib. 7. Plinio l. 36. p. 15. & aliis qui de eo loquuntur.

10 *Eleuſa Archelai.*] Strabo lib. 14.

11 *Napatia Candacis.*] Strabo l. 17. Dion in Auguſto, ubi eam *Tenapen* ocat.

12 *Darii vero regia.*] Strabo lib. 16. poſt princip. & Plinius lib. 35. cap. 14. dum loquitur de Mauſolo, qui fuit Ca-riæ Rex. Sed & Darii poſtremi qui ab Alexandro victus fuit, Macedoniæ, re-gia urbs Hioconiæ fuit, apud Q. Cur-tium lib. 6.

13 *Parthorum Suſa.*] Strabo lib. 11. *Mediæ*, ait, *metropolis ſunt Ecbatana ma-gna civitas, & Medii imperii caput, qua nunc etiam Parthi regia utuntur, nam reges ibi æſtatem agunt, frigida enim eſt Media, hyemem vero Seleuciæ, quæ ſecus Tigrim eſt prope Babylonem*, & paulo poſt dicit, *eorum quoque regiam æſtiva-lem eſſe Gazam.* Verum idem lib. 16. ſcribit Parthorum Reges in Cteſi-phonte vico maximo Seleuciæ degere ſolere in hyeme propter aëris tempe-riem. Æſtatem vero in Hiocania & Ecbatana agere. Q. Curtius lib. 5. dicit Ecbatana caput Mediæ, eamque ur-bem nunc tenere Parthos, eamque æſtiva agentibus ſedem eſſe. Diodorus Siculus lib. 2. cap. 1. ita de Perſæpolis & Suſis loquitur, ut videatur dicere eas regias fuiſſe. Juſtinus lib. 11. ſcri-bit *Perſæpolim fuiſſe caput regni Perſici*, uti & ipſe Curtius lib. 4. ſed & lib. 5. dicit fuiſſe regiam totius orientis. He-rodianus lib. 3. tradit Cteſiphontem regiam fuiſſe Parthorum. Polybius li-bro 10. ſcribit Ecbatanam primum fuiſſe regiam Medorum, deinde Perſa-rum. Et ſane Athenæus lib. 12. cap. 3. ſcribit ipſos Perſarum Reges in Suſis hyemare, æſtatemque in Ecbatanis, & per autumnum in Perſæpoli, ac reli-quam totius anni partem in Babylo-

Qq 2 nia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

batana & Perſæpolis, ubi æſtatem: quam Alexander in jectis facibus incendit. [1] Indorum regum Taxila. [2] In Æ gypto Abydus. [3] Tigranis Artaxata olim Medorum nunc Parthorum. [4] Memnonis regia Suſis, [5] Attali Tra libus, & [6] Sardis Crœſi regia viſebatur, [7] quam Geruſiam fecere. [8] Cyri autem regia Babylon fuit, quam Suſis a teferre ſtatuerat. [9] Tametſi Perſarum mos foret, in mon tibus regias facere, [10] in quibus theſauros & antiquiſſim gazas congerebant: ut illas velut ampliſſimum virtutu monumentum poſteris relinquerent. [11] Mithridatis aute erat Gabiis, [12] & Oenotriorum Regum Pandoſiæ: [13] M cedonu

Perſarum regiæ in montibus. Vide ſup. lib. 2. c. 2.

nia. Parthorum vero Reges in Flyagis vere commorari, hyeme in Babylonia.

1 *Indorum Regum Taxila.*] Philoſtratus lib. 2. de vita Apollonii, ubi hanc dicit fuiſſe regiam Mandri tunc regnum Indiæ obtinentis quod olim Porus obtinuerat.

2 *In Ægypto Abydus.*] Nam & ea Memnonis Regis, ut multi dicunt, Ægyptii regia fuit, ut tradit Strabo lib. 17. Plinius lib. 5. cap. 9. & Solinus cap. 45. Hunc autem alii Æthiopiæ Regem fuiſſe tradunt, ut ipſe Plinius lib. 6. cap. 29. & lib. 10. cap. 26. vide infra in verbo, *Memnonis regia.*

3 *Tigranis Artaxata.**] Cornelius Tacitus lib. 13. & Plutarchus in vita Luculli.

COLERUS.

* Sidonius Apollinaris:

Non hic antipodes, ſalumque rubrum,
Non hic Memnonios canemus Indos
Auroræ face civica peruſtos.
Non Artaxata, Suſa, Bactra, Carrhas,
Non Cyrtham Babylone perſonabo.

TIRAQUELLUS.

4 *Memnonis regia Suſis.*] Diodorus Siculus l. 3. cap. 6. tradit Memnonem in Suſis loco excelſiori ædificaſſe regiam, quæ uſque ad Perſarum Imperium permanſit, *Memnoniam* ab eo denominatam. Vide ſupra in verbo, *In Ægypto.* Plinius lib. 6. cap. 27. ſcribit veterem regiam Perſarum fuiſſe S ſam à Dario Hyſtaſpis filio condita

5 *Attali Trallibus.*] Plinius lib. 5 cap. 14.

6 *Sardis Crœſi regia.*] Herodo lib. 1. Strabo lib. 13. Plinius lib. 5 cap. 14. Plutarchus in Solone.

7 *Quam Geruſiam fecere.*] Plin ubi nuper citavimus.

8 *Cyri autem.*] Strabo lib. 15. So nus autem cap. 50. & iterum 70. princ. ſcribit Babylonem fuiſſe Ch dæorum caput.

9 *Tametſi Perſarum mos foret.*] St bo lib. 15. ad finem.

10 *In quibus theſauros.*] Idem Stra auctoritate Scepſii lib. 13.

11 *Mithridatis autem erat Gabii* *Cabiris* legendum ex Strabone id cenſente lib. 12. Sed & ejuſdem q que regia fuit, ut ex Diodoro tr Euſtatius Dionyſii Alexandrini terpres in libro de Situ orbis.

12 *Et Oenotriorum Regum Pandoſi* Strabo lib. 6.

13 *Macedonum Demetrias.*] Str lib. 9. & Livius 4. Decad. lib. 5. ſe Pella quoque aliquando eorum r fuit, ex eodem 5. Decad. l. 2. & 4. de & Pomponius Mela lib. 2. ca in princ. *Pellam*, inquit, *maxime ſtrem alumni efficiunt. Philippus Gr domitor. Alexander etiam Aſiæ.* M & hinc uterque Pellæi dicti ſunt. qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

edonum Demetrias, [1] Ilion Priami, [2] Scepſis Æneæ, Tolgus Pyrrhi. [4] Alexandria vero tres habuit regias, nam Lochian promontorium, alteram Timoniam appelıvit Antonius. Muſæum quoque pars regiarum erat. Etiam in Antiochia Aſſyriorum Regum regia ferebatur: icut [6] Sogdianæ gentis in Maracanda: [7] Sami, Polycratis. Alexander autem Macedo præcipue Arabiam, quam ſeem imperio delegerat, totius imperii regiam deſtinavit.

ıidem Lucano lib. 10.

Illic Pellæi proles veſana Philippi.

ıic Juvenali ſatyr. 7.

Unus Pellæo juveni non ſufficit orbis.

1 *Ilion Priami.*] Nicolaus Perottus 13. Martialis, Ilium regia fuit Priaıi. Ennius,

Tu ut Hector ab Ilio nunquam recedis.

irgil. lib. 3. Æneid.

Poſtquam res Aſiæ, Priamique evertere gentem
Immeritam viſum ſuperis, ceciditque ſuperbum
Ilium. —

2 *Scepſis Æneæ.*] Strabo auctoritate cepſii lib. 13.

3 *Tolgus Pyrrhi.*] Strabo lib. 7. Sed : Ambraſia quoque ex Livio 4. Dec. 7. & Lucius Florus, qui Ambatriam ppellat epit. 2. in bello Ætholico.

4 *Alexandria vero.*] Strabo lib. 17.

5 *Etiam in Antiochia.*] Tacitus liıro 18. & Herodianus lib. 2. & vide trabonem lib. 15.

6 *Sagdianæ gentis in Maracanda.*] Q. Curtius lib. 7.

7 *Sami, Polycratis.*] Nam & is Saniorum rex, ſive mavis tyrannus erat, t videre licet in Herodoto lib. 3. & liis.

8 *Alexander autem Macedo.*] His utem adde Syphacis regiam *Sigam* fuiſſe apud Strabonem lib. 17. & Plinium lib. 5. cap. 2. Malcoti Pelaſgi Regis *villam* apud Strabonem lib. 5. Et Cocali filii Minois *Camicem* apud eundem lib. 6. Marobudi *Bubienum*, apud eundem lib. 7. poſt princ. Siſini, qui imperium Cappadocum adortus eſt, *Cadenam* apud eundem lib. 12. Et Reginæ Pythoridis *Cabiram* ſive *Diopolim*, quam Auguſtam appellavit eod. lib. 12. Et Caſtoris, Saocondarii, *Gorbeum*, eod. quoque lib. 12. Amyntæ *Iſauram*, ibidem. Aſii *Arisbam* eod. lib. 13. *Theram* primum Lydorum, poſtea Perſarum regiam, eod. lib. 13. *Lyſimachiam* Seleuci, apud Livium 4. Decad. lib. 5. *Cæſariam* Bochi apud Solinum, c. 38. *Saim* Apriis primum, mox Amaſis Regum Ægyptii, apud Herodotum lib. 2. Midæ antiqui *Gordium* ex Plutarcho in vita Alexandri, & Q. Curtio lib. 3. poſt princ. *Laurentum* Pici Regis, ex Virgilio lib. 7. Æn.

— *Laurenti regia Pici.*

Scodram Regum Illyricorum. Livio 5. Decad. lib. 5. *Sabam* Sabæorum Diodoro Siculo l. 4. cap. 3. non adeo longe à fin. *Pylon* Neſtoris. Pauſaniæ l. 4. *Syringem* Hircaniæ Polybio libro 10. *Ambranam* Pyrrho. Vide autem Florum lib. 2. epit. cap. 9. epitome Livii lib. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT VII.

Quo apparatu, quibuſque cæremoniis apud veteres defuncti corpora igni tradebantur, qualiſque pompa exequiarum foret.

QUO ritu, quibuſque cæremoniis defuncta corpor efferri conſuevissent, qualiſque funerum apparatu & exequiarum pompa fuerit, à multis ſæpe auctoribus in tercise perſcriptum eſt. [1] In primis obſervatum fuit, u proximus ſanguine, morientis corpus dum trahit animam amplexus, exhalantis ſpiritum oſculo exciperet, flatumqu hauriret: [2] mox decedentis oculos & ora clauderet, uſqu ab Ho

TIRAQUELLUS.

1 *In primis obſervatum fuit.*] Tullius in 7. in Verrem act. *Matreſque*, inquit, *miſeræ pernoctabant ad oſtium carceris ab extremo complexu liberûm excluſæ, quæ nihil aliud orabant, niſi ut filiorum extremum ſpiritum excipere ſibi liceret.* & Virgilius lib. 4. Æneid. ad fin. ubi Anna plangens mortem Didonis ſororis ſic loquitur,

— Et extremus ſi quis ſuper halitus errat, Ore legam. —

Ubi Servius illum quoque Tullii locum citat in ultimis verbis. Et huc quoque reſpicit illud Ovidii in conſolatione ad Liviam,

Soſpite te ſaltem moriar Nero, tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.

Illudque Statii lib. 12. Thebaidos,

— Ignem miſeræ poſt ultima quærunt Oſcula. —

2 *Mox decedentis oculos.*] Plinius libro 11. cap. 37. *Morientibus*, inquit, *oculos operire, rurſuſque in rogo patefacere, Quiritium magno ritu ſacrum eſt, ita more condito, ut neque ab homine ſupremum eos ſpectari fas ſit, & cælo non oſtendi nefas*, hæc Plinius, & eo ſpectat illud Virgilii de matre Euryali ipſius cædem deplorantis lib. 9. Æneid,

— Nec te tua funera mater
Produxi, preſſive oculos, aut vulner lavi.

Ubi Donatus interpres dicit id mor fuiſſe. Illudque Ovidii in epiſtola Pe nelopes ad Ulyſſem Deos rogantis, Telemachus utriuſque filius, utriuſqu oculos claudat,

Dii precor hoc jubeant, ut euntibus o dine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Et in epiſtola Ariadnæ ad Theſeum,

Ergo ego nec lachrimas matris moritu videbo,
Nec mea qui digitis lumina conda erit.

Et in ea conſolatione ad Liviam, ill verbis,

Tu mea condas lumina, &c.

Quibus poſt ea omnia, quæ ſupra ex adduximus, ſubdit,

Atque utinam Druſi manus altera, altera fratris
Formarent oculos, comprimerentq meos.

Scribitque Plutarchus eos vulgo *inſ ces* * vocari, quorum oculos prop abſentiam non potuerunt paren obtegere.

COLERUS.

* Unde apud Horatium: *omnes c poſui felices.*

1 *Ab H*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

b Homeri temporibus uſitatum: nefas exiſtimantes, à ventibus decedentium oculos ſpectari, [2] tametſi lege levia (ut Varro ſignificat) ne filii parentibus oculos ſilarent, cautum fuerit. [3] Naſamones vero præcipue *Naſamones.* rant, ut morituros, cum agere incipiunt animam, dentes conſtituant, ne cubantes ſpiritum exhalent. oſt quæ defuncti corpus [4] per intervalla conclamatum, pro-

TIRAQUELLUS.

Ab Homeri temporibus.] Ex l. 24. Od.

ὐδ' ἄλοχος πολύδωρος ἐχέφρων πηνελόπεια

ώρυσ' ἐν λεχέεσσι φίλον πόσιν ὡς ἐπέοικεν

Ὀφθαλμοὺς καθελοῦσα, τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

iterum lib. 11. Iliad.

Ἆ δείλ' οὐ μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

Ὄσσε καθαιρήσουσι θανόντι περ, &c.

2 *Tametſi lege Mevia, ut Varro.*] In eminis apud Nonium Marcellum in rbo, Sugillare, *Contra*, inquit, *lex levia eſt in pietate, ne filii patribus luci ro ſugillent oculos*, id eſt, *occludant*, ut terpretatur ipſe Marcellus. Alii aum *Manlia* legunt apud Varronem, & his Antonius Volſcus in ſuis Commentariis in eum locum Ovidii nuper tatum. Alii *Mania*, ut Gregorius yraldus in ſepulchralibus.

MERCERUS.

Lege Mævia.] Legis hujus hæc int verba, apud Nonium. *Contra lex Iænia, (quæ vel mania, vel minia, vel ænia dicitur apud alios auctores), eſt pietate, ne filii patribus luci claro ſuillent oculos.* Qua lege non videtur veari, ne filii præſtent hoc ſupremum fficium parentibus: ſed ne id prætent luci claro, verum potius in teneoris, vel obſcuro lumine, vel januis, & feneſtris clauſis. Quare non ſatis bene Alex. hic, & Pet. Crinitus, c. 12. lib. 18. de honeſta diſcipl. & Gyral. de ſepult. & alii.

TIRAQUELLUS.

3 *Naſamones vero.*] Herodotus in Melpomene. Silius autem de eorum ſepultura quoque hæc ſcribit lib. 13.

—— *Quid qui ſævo ſepelire profundo*
Exanimes mandant Libycis Naſamones in oris.

4 *Per intervalla conclamatum.*] Id ſumptum eſt ex Servio, enarrante eum locum Virgilii lib. 6. Æneid.

Pars calidos latices. ——

Cujus verba huc integra adferam, quoniam ad multas hujus cap. clauſulas pertinet. *Plinius*, inquit, *in naturali hiſtoria, hanc dicit cauſam eſſe, ut mortui aqua calida abluantur, & per intervalla conclamentur, quod ſolet plerunque vitalis ſpiritus excluſus putari, & homines fallere:* & ſubdit, *Denique refert quendam ſuppoſitum pyræ adhibitis ignibus erectum eſſe, nec potuiſſe liberari: unde & ſervabantur cadavera ſeptem diebus, & calida abluebantur aqua, & poſt ultimam conclamationem comburebantur.* Unde traxit Terentius,

Deſine, jam conclamatum eſt.

Hæc ille ex Plinio, ut dicit, ſed nihil tale reperitur in noſtris Codicibus Plinii. Locus autem ejus rei dicendæ, ſi dicere voluiſſet, erat lib. 7. cap. 52. ubi loquitur de Aviola conſulari, qui, ut dicit, in rogo revixit: & quoniam ſubveniri non potuerat prævalente flamma, vivus crematus eſt. Illud autem Terentii in Eunucho eſt, ubi Donatus in id quoque eum locum expendit, atque etiam illum Lucani lib. 2. non multo poſt princ.

—— *Sic funere primo*
Attonitæ tacuere domus, cum corpora nondum
Conclamata jacent. ——

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] propiores affines [2] calida abluere, deinde unguentis unge- re, [3] candidoque amictu induere, [4] ac diebus ſeptem ſerv- re ſolo

MERCERUS.

1 *Propiores affines, &c.*] Hoc non videtur affinibus commiſſum munus, ſed Pollinctoribus. Nonius verbo *Pollinctores*. Multa in ejus rei confirmationem citat. Ulpianus *lege funeris* 37. *D. de relig. & ſumpt. fun.*

TIRAQUELLUS.

2 *Calida abluere, deinde unguentis ungere.*] Homerus 24. Odyſſeæ poſt princip. loquens de corpore Achillis mortui,

Κάτθεμεν ἐν λεχέεσσι, καθήραντες χρόα καλὸν
Υ῾δατί τε λιαρῷ καὶ ἀλείφατι.

Id eſt,

Depoſuimus in lectis, purgantes corpus pulchrum,
Aquaque calida, & unguento.

Et lib. 18. Iliad. de funere Patrocli loquens:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ ζέσεν ὕδωρ ἐνὶ ἤνοπι χαλκῷ,
Καὶ τότε δὴ λοῦσαν τε καὶ ἤλειψαν λίπ᾽ ἐλαίῳ.

Id eſt,

At poſtquam calefacta eſt aqua in ſonante lebete
Et tunc jam lavarunt, & unxerunt pingui oleo.

Et Ennius in hoc citatus Servio lib. 6. Æneid. in eum locum quem ſtatim adducemus, & Donato in Hecyra Terentii,

Tarquinii corpus bona fœmina lavit, & unxit.

Virgilius d. lib. 6. Æneid. loquens de funere Miſeni,

Pars calidos latices & ahena undantia flammis
Expediunt, corpuſque lavant frigentis, & ungunt.

Ubi Servius ipſe rationem reddit cur *calida aqua* abluerentur, ut jam ſupra diximus in præcedentibus. Et de hac quoque lotione idem Servius l. 4. Æn. in eum locum,

Date vulnera lymphis
Abluam. —

Lavare, inquit, *cadavera dabatur p- ximis.* Citatque etiam illud ejuſde- Virgilii ſupra in verbo, *Per interva-* adductum. *Nec vulnera lavi.* Et Ap- lejus lib. 8. Metam. *Tunc propere fa- liares miſeræ Charites accuratiſſime c- pus ablutum, munita ſepultura ibid- marito perpetuam conjugem reddide-* Et de his quoque Lucianus in lib. Lucta. Sed & de unguentis & ill- ejuſdem Apuleji libro 4. Floridoru- *Jam miſeri membra omnia aroma- aſperſa, jam & ipſius unguine odoro - libutum.* Cur autem ungerentur do- Donatus in locum eum Æneid. *ut ſ- licet celerius arderent*, nec tamen pr- termittendum legibus 12. tabul. pr- hibitum cadavera ungi, ut ſcriptu- eſt à Cicerone lib. 2. de legibus.

3 *Candidoque amictu induere.*] H- merus lib. 18. Iliad. de cadavere P- trocli loquens,

Ε᾽ν λεχέεσσι δὲ θέντες ἑανῷ λιτὶ κ- λυψαν,
Ε᾽ς πόδας ἐκ κεφαλῆς, καθύπερθε - φάρει λευκῷ.

Id eſt,

In lectis autem ponentes tenui pa- operuerunt
In pedes ex capite, deſuper amictu al-

Plutarchus in Arato ad fin. *Contin- inquit, ex Ægeo cadaver veſte alba co- niſque exornantes, cum Pæana & Ch- in urbem intulerunt.* Suetonius in N- rone, cap. 50. *Funeratus eſt impe- ducentorum millium ſtragulis albis a- intextis, quibus uſus Calendis Janua- fuerat.* Hujus autem rei rationem quis ſcire cupit, legat eundem Plut- chum problem. cap. 25.

4 *Ac diebus ſeptem.*] Id jam di- mus ex Servio ſupra in verbo, *Per- tervalla.* Sed & idem lib. 5. dicit, - jus verba infra adducemus.

1 -

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

r ſolebant, ara conſtituta, ubi odores incenderent, [1] quæ ærra dicta eſt. [2] Græcis vero ſeptemdecim diebus corpora æquam cremarentur, totidemque noctibus ſervare mos at. [3] Qui quidem amictus non ex lana, ſed lino intexeltur, Ægyptiorum exemplo, apud quos laneæ veſtes, ıc cum cadavere ſepeliuntur, neque in ædes deorum importurium...

por-

1 *Quæ acerra dicta eſt.*] Id eſt ex ſto Pompejo, lib. 1. *Acerra*, inquit, *quæ ante mortuum poni ſolebat, in odores incendebant.* Et ſubdit alios ere, *acerram eſſe arculam thurariam, ſcilicet thus reponebant.* Hujus aun acerræ, ſive in priore ſive in poriore ſignificatione, mentio eſt al Ciceronem in legibus funebribus 2. de legibus. *Ne longæ coronæ, nec rræ prætereant.* In poſteriore autem rat. lib. Car. 3. Ode 8. in princ.

Martiis celebs quid agam calendis,
Quid velut flores, & acerra thuris
Plena miraris, &c.

i Acron interpres ſcribit, *Acerram ribulum* dici, & lib. 5. Æneid.

— *Et plena ſupplex veneratur acerra.*

eſt, ut ſcribit Servius, *arca thurali Metonymiam, id quod continet pro eo d continetur.* Et Ovidius libro 8. etam.

Iuneribuſque datis, & acerris thuris honorant.

lib. 13. ejuſdem operis,

Dantque ſacerdoti cuſtodem thuris acerram.

lib. 4. Faſtorum,

umque meri patera thuris acerra fuit.

Plinius lib. 35. cap. 10. *Pinxit ſacertem, aſtante puero cum acerra & coro-* Et Martialis lib. 10. epigr. 14.

— *Septimamque*
Veſtris addimus hanc focis acerram.

COLERUS.

Quæ acerra.] Græcis Λιβανωτρίς.

TIRAQUELLUS.

2 *Græcis vero.*] Id eſt ex Homero i lib. 24. Odyſſ. tradit Achillis mori corpus 17. diebus & noctibus detum, & 18. die crematum.

Ἑπτὰ καὶ δέκα μὲν σε ὁμῶς νύκτας τε
καὶ ἦμαρ
Κλαίομεν, ἀθάνατοί τε θεοί, θνητοί
τ' ἄνθρωποι
Ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἔδομεν πυρί. —

MERCERUS.

Græcis vero ſeptemdecim.] Fallitur Alex. inductus in errorem quod Homerus ultimo Odyſſ. ſcripſerit totidem diebus Græcos Achillem luxiſſe, antequam ſepelirent. Illud vero Homerus notat, ut quid novum, & more vulgari non receptum, in exaggerationem doloris totius Græciæ, ob mortem tanti herois. Cæterum, ultimo item Iliados, luctui illi præſcribit ad ſummum novem dies; ita ut decimo exequiæ fierent, & cadaver cremaretur, & ſepulchrum clauderetur. Quod etiam obſervat in ſepultura filiorum Niobes, eodem lib.

TIRAQUELLUS.

3 *Qui quidem amictus.*] Quo ſcilicet corpora mortuorum operiebantur. Et id quidem Herodoti lib. 2. ubi ſcribit de Ægyptiis loquens, *veſtibus amiciuntur lineis.* Et paulo poſt, *Laneæ veſtes neque in ædes ſacras geſtantur, neque una cum cadavere ſepeliuntur, prophanum enim eſt.* Quæ conſentanea ſunt his quæ Orphica & Barchica appellantur, ab Ægypto & Pythagora ortum ducentibus *. Nam his cæremoniis participantem laneis indutum veſtibus humari religioſum. De quibus ſacra redditur ratio. Et vide infra lib. 4. cap. 17.

COLERUS.

* Apulejus Apolog. 2. *Quippe lana ſegniſſimi corporis excrementum pecori detracta, jam inde Orphei & Pythagoræ ſcitis, prophanus veſtitus eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Græci.

portantur. Id quoque à Græcis uſurpatum fuit, [1] ut ve alba cadaver [2] coroniſque ornarent, [3] pæana canentes, pulcro inferrent. [4] Die vero octavo per præconem in cto funere, ne fraudarentur ſolemni honore ſupremi di ut homines ad honeſtandas exequias convenirent, his v bis, [5] OLLUS letho datus eſt, proclamabatur. [6] Ap Spartanos erat conſtitutum, ut rege defuncto, equi obitum regis enunciantes curſitent, fœminæque cri bus paſſis & libero conqueſtu, tinnitu ollas pulſ æneas, quibus nec nocte nec die quies. Tunc audito gis obitu, in omnem formam luctus concedi permiſſ erat: mulieresque proxima affinitate, [7] in veſte cand [8] & capite aperto, ritu Romano ejulantes, funus celebra [9] Filii vero [10] tecto capite, [11] in veſte pulla, parentes effe

Spartanorum ritus rege defuncto.

Filii parentes efferebant.

C-

TIRAQUELLUS.

1 *Ut veſte alba.*] Ut jam dictum eſt ſupra in verbo, *Candidoque amictu.*

2 *Coroniſque ornarent.*] Plinius loquens de coronis lib. 21. cap. 3. *Quis ergo honos, ut ipſi mortuo parentibuſque ejus, dum intus poſitus eſſet foriſve ferretur, ſine fraude eſſet impoſita.* Et Plutarchus in Arato, quo loco ſupra citavimus in verbo, *Candidoque, &c.* & Lucianus in libello de luctu.

3 *Et pæana canentes.*] Plutarchus in eod. loco.

4 *Die vero octavo.*] Varro lib. 3. aut aliorum computatione 6. de ling. Lat. *Olli*, inquit, *valet dictum illi ab olia & ollo, quod alterum comitiis, cum recitatur à præcone, dicitur olla centuria, non illa. Alterum apparet in funeribus indictivis, quo dicitur ollus letho datus eſt, quod Græcus dicit lithi, id eſt, oblivioni.* Sed ad id quod hic dicit de *die octavo* vide infra.

COLERUS.

5 *OLLUS letho datus eſt.*] Hiſce verbis indicebatur ferme funus: *Exequias. L. Titio L. Filio. Quibus eſt commodum ire. jam tempus eſt. ollus ex ædibus ecfertur.*

TIRAQUELLUS.

6 *Apud Spartanos.*] Herodotu- bro 6.

7 *In veſte candida.*] Plutarch. p cap. 25. ubi ejus rei rationem red

8 *Et capite aperto.*] Idem a ejuſdem operis cap. 13.

9 *Filii vero.*] Nam & Q. Mete Macedonicum quatuor ejus filii intulerunt, ut tradit Plinius l. 7. in princ. Et ad hunc morem reſpi Juvenalis ſatyr. 10. ſcribit,

Incolumi Troja Priamus veniſſ
umbras
Aſſaraci magnis ſolemnibus, H
ſimul
Portante, ac reliquis fratrum ce
bus.

10 *Tecto capite.*] Plutarch. Pr cap. 13. ubi rationem reddit cu capite aperto, filii tecto id facere

11 *In veſte pulla.*] Magna ex lugentium, & aliorum qui fun quebantur veſtitus pullus, id eſt, erat. Varro de vita patrum, *A nigello, capillo demiſſo ſequerent ctum**. Homerus lib. 18. tradit tim adituram Jovem, cum Ac filium brevi ad Trojam perituru ploraret ſeſe velo nigerrimo ope

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eoſuevere. Apud Græcos fœminæ virique in candida veſtcum coronis, ampliſſimi viri exequias proſequuntur, & vat in publico luctu complorant promiſcue. [1] Quod fu in more Syracuſanis, qui candido amictu velati, & fnde coronati, Timoleonem extulere, cui perpetuos hores, atque in foro ſepulcrum decrevere: [2] ſicut Sicnii Aratum in veſte alba & coronis ſepulcro intulere. [3] givi quoque in luctu albas veſtes aqua ablutas induunt, &n candido amictu funus comitantur. [4] Ægyptii atque [5] ſſyrii funera, obſiti ſqualore & ſordibus, ac cœno obli, capillum ſummittentes, & barba detonſa: [6] Mileſii vero,

Alba veſtis lugubris apud quos.

Luctus indicia, comæ detonſio & barbæ.

Craſſus ille dives murenam in piſca domus mortuam atratus tanqn filiam luxit, ut ſcribit Macrob lib. 3. Satur. cap. 15. De quo & tde Ælianum de natu. animalium liap.4. Apud Apulejum lib.3. Met. *Quædam mulier per medium theatn lachrimoſa & flebilis, atra veſte cocta, &c.* Et lib.7. *Mater pueri mortdeplorans fletu & lachrimoſa, fuſcaqveſte contecta.*

COLERUS.

[1] Hunc locum cum alio Varronis ad Nonium ſic aliquando conglutiri: ut dum ſupra terram eſſent, riciis lugerent: funere ipſo pullis aictæ. Propinquæ adoleſcentulæ em anthracinis, amiculo nigello, cillo demiſſo, ſequerentur luctum.

TIRAQUELLUS.

1 *Syracuſanis.*] Plutarchus in vita noleonis.

MERCERUS.

Quod fuit in more Syracuſanis.] Hæc Plutarch. Timoleonte ſumpta ſunt, d mala fide. Plutarch. enim ut pomm funeris Timoleontis extraordiriam, & præter vulgatum morem ceret eſſe, eo amictu & ornatu ſcriit Syracuſanos proceſſiſſe, debuerat ro animum advertere Alex. ad Plurchi verba, quibus ait hanc pompam iſſe quaſi ſolennem, & feſtam quandam ſupplicationem. Quæ ſatis indicant habitum illum, & ornatum non fuiſſe funebrem. Sed & quod ſequitur de Sicyoniis, detortum eſt etiam, ex ejuſdem auctoris Arato. Ubi Plutarchus ait, Sicyonios luctum ſuum mutaſſe in publicam lætitiam. Quam ob rem veſte alba, & coronis uſi ſunt, contra quam mos funebris pateretur. Ut in errore perſtaret Alex. debebat quoque annotare, in funeribus eorum populorum cantica, ſaltationes & ſimilia adhibita fuiſſe. Horum enim etiam meminit Plutarchus, in deſcriptione Pompæ funebris, tum Timoleontis, tum Arati.

TIRAQUELLUS.

2 *Sicut Sicyonii Aratum.*] Idem in vita Arati ad fin.

3 *Argivi quoque.*] Plutarchus auctoritate Socratis, aut ut alii legunt, Iſocratis, probl. cap. 25. in fin.

4 *Ægyptii.*] Herodotus lib. 2. *Ægyptii*, inquit, *in funeribus ſinunt capitis crines augeſcere, barbam tamen tondent.* Vide Diodorum Siculum lib. 2. cap. 3. & cap. 5. Pomponius Mela lib. 1. c. 9. *Mortuos*, inquit, *fimo obliti plangunt.* & Cicero lib. 1. Tuſc. quæſt. & Plinius lib. 11. cap. 37.

5 *Aſſyrii.*] Strabo lib. 16.

6 *Mileſii vero.*] Herodotus lib. 6. ubi tamen de puberibus tantum loquitur.

1 *Qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero, eraſis capitibus, plangere conſueverunt: [1] Q
mos apud barbaros inolevit frequens, ut in funere & c
bus adverſis juvenes tonderent comam, barbam
ponerent, & uxorum capita deglabrarent. [2] Perſæ q
que detonſis conjugibus & liberis, lacera veſte, [3] lu
bri ululatu, corpora efferebant: [4] qui etiam in funere c
rorum virorum ſeipſos, equos, & jumenta tondeba
[5] Apud Græcos convenit, in luctu viros comas ale,
barb

1 *Qui mos apud Barbaros.*] Id procul dubio eſt Suetonii in Caligula c. 5. Cujus hæc verba ſunt de morte Germanici loquentis, *Quin & Barbaros ferunt, quibus inteſtinum, quibuſque adverſus nos bellum eſſet, velut in domeſtico communique mœrore conſenſiſſe ad inducias. Regulos quoſdam barbam poſuiſſe, & uxorum capita raſiſſe ad indicium maximi luctus.*

2 *Perſæ quoque.*] Q. Curtius lib. 10. *Perſæ*, inquit, *commiſſo more detonſis in veſte lugubri conjugibus ac liberis, non ut victorem & modo hoſtem, ſed ut gentis ſuæ juſtiſſimum regem lugebant.* Et quod de liberis hic tradit, apud alios quoque ſervatum eſt, ut in luctu filios tonderent, ut intelliges ex Seneca lib. 5. de beneficiis, ubi de Archelao loquitur.

3 *Lugubri ululatu.*] Nec hi quidem ſoli. Nam & idem Virgilius teſtatur de funere Pallantis lib. 11. ubi ait:

— *Ululatuſque ore dedere, &c.*

4 *Qui etiam in funere.*] Hoc certe eſt Herodoti lib. 9. ubi de morte Maſiſtii, quem Græci Macifium vocabant, loquitur, cujus hæc ſunt verba: *Ubi in caſtra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cœpit extincti Maſiſtii, viri ſecundum Mardonium honoratiſſimi, tam apud Perſas, quam apud Regem, ita ut ejulatus eorum omnem Bœotiam pervaderet, & ſeipſos & equos & jumenta totonderint.* Plutarchus in vita Alexandri, tradit eum in luctu Hephæſtionis mortui, equos muloſque totondiſſe, & finitimarum urbium pinnacula diruiſſe.

5 *Apud Græcos.*] Plutarchus pr
cap. 13. Apud Græcos ſi quid ad
acciderit, ut mulieres tonderi: ſic
comas alere conſueverunt, & h
rei rationem reddit, quam inibi v
re poteris. quod & hoc exemplo c
probatur. Nam cum Athenienſe
Æginam exercitum miſiſſent, qu
cidione deletus ab Æginetis uſis-
conum auxilio, viri ob eam cau
comam alere juſſi, mulieres vero t
deri contra naturæ leges, ut prodi
eſt ab Euripidis interprete. Ro
in aliis luctibus quam funerum, c
lum barbamque promittebant, e
vio 1. Decad. lib. 6. ubi de Manlii
pitolini vinculis loquitur. Et 3.
l. 7. ubi de M. Lucio. *Sed erat*, in
veſte obſoleta capilloque & barba
miſſa, præferens in vultu habituqu
ſignem memoriam ignominiæ acc
Varro ille qui cædis Cannenſis c
fuit, poſt eam barbam capillum
ſubmiſit, honoribuſque, cum ei d
rentur, renunciavit, ut ſcribit J
Frontinus Stratagematôn lib. 4.
Apud Statium lib. 6. Thebaidos,
curgus in funere Archemori fi
mam & barbam totondit,

— *Tergoque & pectore fuſam*
Cæſariem ferro minuit. —

Quo loco interpres intelligit C
riem pro barba & coma, ut ſc
coma ad tergum, & barba ad p
reſpiciat. Siſenna lib. 4. apud No
Marcellum, quo loco de diction
catim loquitur. *Cum complures m*
barba immiſſa, intonſo capillo, lu
veſtitu populum vicatim flens una
lib

bæam capillumque ſummittere, mulieres vero tonſis
eribus eſſe: quem morem à Romanis uſurpatum legimus,
ut ſorores defunctis fratribus, & matres filiis orbatæ,
acerbo funeris luctu, cum flebili vociferatione [1] de-
tonſos crines corpori imponerent: qui mos antiquiſſi-
mis uſque [2] ab Homero traditur: apud quem Patro- *Iliad.* N.
cli cadaver opertum amicorum capillis ſuperjectis fuit:
& Achilles flavam comam in defuncti Patrocli fune-
re manibus ſecuit. [3] Quippe ea lugenti aptiſſima putan-
tur,

…lis circuiret. Apud Virgilium l. 9. Æneid. Euryali mater audita morte ſi comam ſibi ſcidit:

Evolat infœlix, & fœmineo ululatu
…ſſa comas, &c.

Detonſos crines corpori imponerent.] Propertius lib. 1. eleg. 17.

…i meo charos donaſſet funere crines.

Catullus in Argonauticis,

…ius egregias virtutes, claraque facta
…pe fatebuntur gnatorum in funere matres.
…m in cinerem canos ſolvent à vertice crines.

Ovidius lib. 3. Metam. de ſororibus Narciſci,

— Planxere ſorores
…ïades, & ſectos fratri impoſuere capillos.

In epiſt. Canaces ad Macraeum,

…on mihi te licuit lachrymis perfundere juſtis,
In tua non tonſas ferre ſepulchra comas.

Seneca in Phœdra act. 5. ſcen. 1.

…acemus umbras, capitis exuvias cape,
…ceræque frontis accipe abſciſſam comam.

Statius lib. 7. Thebaidos.

— Tergoque & pectore fuſam
…æſariem ferro minuit, ſectiſque jacentis Obnubit. —

…onyſius Halicarnaſſeus loquens de …nere Virginio. *Exiliebant ex ædibus …ulieres & virgines, deflentes hunc ca…n, floreſque aliæ & coronas, adverſus …ulum injicientes, aliæ zonas & baltheos, aliæque vittas virginalis comæ, & quædam etiam retortos crinium detondentes capillos.*

2 *Ab Homero.*] Scilicet l. 23. Iliad. loquens de Myrmidonibus,

Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον, ἃς ἐπέβαλλον
Κειρόμενοι, &c.

Et paulo poſt de Achille,

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην
Τὴν ῥα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν.

Et hunc morem exemplo Achillis obſervavit Antonius Baſſianus Caracalla in funere Feſti, apud Herodianum l. 4. Sed & idem Homerus lib. 4. Odyſſ. de morte Antiochi,

Τοῦτό νυ καὶ γέρας οἶον ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι
Κείρασθαί τε κόμην βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν.

Et ejuſdem operis lib. 24. ſtatim poſt princ. de funere ipſius Achillis,

Δάκρυα θερμὰ χέον Δαναοὶ, κείροντό τε χαίτας, &c.

Quem locum imitatus eſt Q. Calaber, facit etiam Myrmidones in funere ipſius Achillis comas circum tondere,

Ἀμφὶ δὲ χαίτας μυρμιδόνες κείροντο.

Et Briſeidum quoque κειραμένη πλοκάμους. id eſt, tonſis crinibus eodem officii genere proſequi. hic vide Hadrianum Junium in Commentario de Coma cap. 5.

3 *Quippe ea lugenti.*] Plutarchus probl. cap. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tur, quæ indecora nec uſitata ſunt. Cujus rei cau,
Lycii. [1] in Lycia affines & propinqui in funere muliebres veſ
induunt, ut eam veſtitus deformitatem pertæſi, citius à
Macedones. crymis abſtineant. [2] Macedonibus aſſuetum erat, ut cri
tonſi, defunctos lugeant. Namque Archelaus Ma
doniæ Rex, Euripidem tragicum intimum familiare,
Bionis dictum. crinem tonſus luxit. In quo facetiſſimum [3] illud Bio
proditur, perinde lugentes capillum evellere, quaſi ca
Carthaginenſes & Greci. tio mœror levaretur. [4] Carthaginenſes in luctu coma
ora lacerant, & ubera plangunt. Idem Græcis in uſu f,
ut in luctu capillum manu diſcindant, & comam vella,
utque defuncti uxor in fletu oculos corrumpat, quaſi l
Ægyptii in obitu regis. munus morientis foret. [5] Ægyptiis quoque traditur m,
ut in obitu Regis ſinguli capita luto deturpent, & nud
mamillis mulieres, virique pectora plangant: atque
deformi illuvie, ſeptuaginta duos dies cibis animanti,

V)

1 *In Lycia.*] Idem Gregorius Gyraldus in libro de ſepulcris nullo quoque auctore citato, ſed, id eſt, Valerii Max. lib. 2. c. de inſtitutis antiquis, & Plutarchi in Oratione conſolatoria ad Apollonium.

2 *Macedonibus.*] Cicero ubi ſtatim citabimus nu. ſeq. Solinus cap. 14. aut aliorum computatione 15. ubi & illud de Archelao tradit. Sed & id quoque fecit Alexander Macedo in funere Ephæſtionis apud Arrianum lib. 7. Et aliis quoque. Nam apud Theocritum Idyllio, Cupidines mortem Adonidis lugent κεράμενοι χαίτας, detonſis crinibus. Et Job quoque cap. 1. nunciata nece liberorum caput totondit, quo in loco Divus Hieronymus dicit eum morem fuiſſe lugentium, licet adverſetur Origenes non admodum probabiliter. Nam & Jeremiæ 7. ſcribitur, *Tonde capillum tuum & projice, & ſume in directum planctum: quia projecit Dominus, &c.* Apud Plutarchum in Lyſandro. *Barchiadæ Corintho exules ſqualidi detonſo capillitio Lacedæmona profugerunt.* Herodotus lib. 1. tradit Argivos ob amiſſam victoriam in ca Thyreaticis lege caviſſe, ne qui mam nutriret ante priſtinæ gloriacus recuperatum. Lacones vero vires contra ſanxiſſe, ne quis co tonderet contra morem eorum. C rei etiam nonnihil meminit Plat Phœdone.

3 *Illud Bionis proditur.*] Apud ceronem lib. 3. Tuſcul. quæſt.

4 *Carthaginenſes in luctu.*] Virg lib. 4. Æneid. loquens de Anna D nis ſororis mortem deplorante,

Unguibus ora ſoror fœdans, & pe
pugnis,

Ubi *pectora* ille vocat, quæ hic appellat, ſunt enim *ubera* in pec bus. Apud Q. Curtium lib. 10. *L mater audita morte Alexandri lace crinibus humi corpus abjecit.*

5 *Ægyptiis quoque.*] Herodotus Diodorus lib. 2. cap. 3. & Pompo Mela libro 1. cap. 9. quo Ægyp deſcribit. Sed & his adde ignem extinguebant, donec funu ſet abſolutum ex eodem Diodor bro 17.

1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vi & omni paratu abſtineant: ac recenſentes Regis virtus, crebris ejulatibus luctum renovent. [1] Si vero feles miatur, in luctus & mœroris ſignum, ſola ſupercilia eriant. [2] Apud Lacedæmonios obitu Regis enunciato, Lacedæmonii. Sptiatæ ſervi & mulieres, ingenti coacta manu, laceratisrinibus, abſciſſa veſte, cum vocibus & ululatu frontes mu plangunt, & capite converberato, interitum miſeræes, eum fuiſſe optimum regum voce ſignificant: quem rte ſublatum, omni genere honorum velut divinum cuulari Lycurgus lege ſanxit. Ideo prævaluit mos regu & optimatum in funebri pompa, ubi dolore inteſtinpremuntur, ut decoris immemores, [3] cinere caput aſrgant, faciem [4] deturpent, [5] tunicam diſcindant, humi

Si vero feles moriatur.] Herodotus d.. 1.

Apud Lacedæmonios.] Herod. l. 6. Se& de his præterea tradit Heraclidn Politicis, quod Lacedæmoniom Rege mortuo per totum triduum nl venditur, atque forum paleis cpergitur.

Cinere caput aſpergant.] Lucianus inbello de luctu, & probatur teſtimio Homeri, apud quem Achilles ata morte Patrocli, cinere caput arſit, lib. 18. Iliad. poſt princ.

ιφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν αἰθαλόεσσαν
ύατο κακκεφαλῆς,

Etiam ſatyr. lib. 13.

— *Nunc propexis in pectore barbis*
rrere humum, nunc fœdantes in pulvere crinem
nentem, &c.

lue ſolemne erat Judæis, ut in luctu ere & pulvere capita ſpargerent, ut ere licet 2. Regum 13. *Quæ aſperſs cinerem capiti ſuo*, &c. & Judin 4. *Et erat cinis ſupra capita ipſo. &* Eſther 4. in princ. *Quæ cum diſſet Mardochæus, ſcidit veſtimenta & indutus eſt ſacco, ſpargens cinerem iti*, & Jeremiæ 6. *Filia populi mei ingere cilicio, & conſpergere cinere, luctum unigeniti fac tibi amarum, &c.* & rurſum cap. 5. *Ululate paſtores, & clamate, & aſpergite vos cinere, &c.* & Machab. 1. cap. 3. *Et induerunt ſe ciliciis & cineres impoſuerunt capiti, & diſruperunt veſtimenta ſua.* Id autem alibi *pulvere* faciebant. Joſue 7. *Miſeruntque pulverem ſuper capita ſua.* & 1. Reg. 4. *Currens autem vir de Benjamim ex acie, venit in Silo in die illa, ſciſſa veſte, & conſperſus pulvere caput.* & 2. Reg. 1. in princ. *In die autem tertia apparuit homo veniens in caſtris Saul veſte conſciſſa, & pulvere conſperſus caput.* & Job. 2. ad fin. *Et exclamantes ploraverunt, ſciſſiſque veſtibus ſparſerunt pulverem ſuper caput ſuum.* Apud Catullum autem in Argonauticis,

Caniciem terra, atque infuſo pulvere fœdans.

Et Virgilium lib. 10. Æneid.

Caniciem multo deformat pulvere.

In Cyri Charme,

——— *Clade exterrita triſti*
Intonſos multo deturpat pulvere crines.

Et aliquid etiam diximus ſupra lib. 2. cap. 19.

4 *Faciem deturpent.*] Lucian. in d. libello de luctu.

5 *Tunicam diſcindant.*] Lucianus ibi. Hincque illud Juvenalis ſatyr. 10.

--- *Ut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Thraces. [1] humi jaceant, [2] comam vellant. [3] Contra vero Thrace[s]
nam defunctos cum cantu & luxu, laſcivaque geſticulati[o-]
Maſſilienſes. ne, patrium carmen canentes, efferre ſoliti ſunt. [4] Maſſilie[n-]
ſes quoque nullo dolori indulgentes, funera cum neceſſ[a-]
Cimbri. riis adjecto convivio celebrant. [5] Cimbri & Celtiberi, ſi[c]
Celtiberi. in acie mortem oppetunt, gaudio exultant: ſi autem morb[o]
affecti decedunt, in ſqualore & luctu ſunt. [6] Pellibus qu[o-]
Romani. que veſtiri Romanos diebus luctus, & qui funus facere[n]
Qui magiſtratus aut honores geſſerant. cujuſque cura & procuratio funeris erat, [7] prætexta[m]
pullam induere, apud multos invenio. [1] Solitos etiam i[l-]
lorum corpora, qui magiſtratus & honores geſſerant, i[n]
prætexta purpura, togaque conſulari vel ſenatoria, [2] viro[s]

qu

— *Ut primos edere planctus*
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena
palla.

Idque in omni luctu & dolore fieri conſuevit. Suetonius in Nerone, c. 42. *Utque reſipuit veſte diſciſſa, capite converberato, actum de ſe pronunciavit*, & Job cap. 1. *audita filiorum nece ſcidit veſtimenta.* & 2. Reg. 3. *Sciſſa talari tunica, &c.* 1. Reg. 4. 2. Reg. 1. Jud. 4. Job. 2. 1. Machab. 3. quibus locis nuper citavimus, & Joſue 7. *Joſue vero ſcidit veſtimenta ſua, &c.* Ex quo & illud Virgilii lib. 5. Æneid.

Tum pius Æneas humeris abſcindere
veſtem.

Ubi Donatus dicit id ſignum fuiſſe maximi doloris. Apud Dionyſium Halicarnaſſeum lib. 7. Mater & uxor Martii Coriolani ob ipſius condemnationem laceratis veſtibus pectora plangebant.

1 *Humi jaceant.*] Lucianus ubi antea citatus, & Q. Curtius lib. 10. ubi eum citavimus ſupra in verbo, *Carthaginenſes.*

2 *Comam vellant.*] Lucianus in eod. loco, hæc autem omnia Alexander ab eo accepiſſe videtur.

3 *Contra vero Thraces.*] Herodotus lib. 5. Pomponius Mela lib. 2. cap. 2. Quintilianus lib. 5. cap. de exemplis. Solinus cap. 16. aut aliorum comput[a-]tione 17. Valerius Maximus l. 2. c. Sed præterea ipſe Herodotus d. lib. ſcribit apud eoſdem Thraces tales ſ[e-]pulturas optimatibus fuiſſe, *prolato tr[i-]duum cadavere, mactatiſque omniſari[is] hoſtiis convivantur, illudque defletu[m] prius, deinde combuſtum ſepeliunt, a[ut] aliter humo contegunt, aggeſtoque tumul[o] cum alia omnis generis certamina prop[o-]nunt, tum præcipue, cum certa ration[e] monomachiam, id eſt, ſingulare certame[n]*

4 *Maſſilienſes quoque.*] Val. Maximus d. lib. 2. cap. 1.

5 *Cimbri & Celtiberi.*] Utrorumque teſtis Valerius eodem loco. Vid autem an ſit de antiquis inſtitutis.

MERCERUS.

6 *Pellibus quoque.*] Nimium auda[-]cter Alex. Feſtus qui ſolus hujus mori[s] videtur meminiſſe, hoc tantum ſcri[-]bit. *Lugentes quoque diebus luctus in pel[-]libus ſunt.* At *in pellibus eſſe*, non eſt *veſtiri pellibus*: ſed vel *in pellibus ſedere*, ut interpretabatur Blondus: ve[l] aliquid tale.

TIRAQUELLUS.

7 *Prætextam pullam induere.*] Feſtus Pompejus lib. 14. *Prætexta*, in[-]quit, *pulla nulli alii licebat uti, quam e[i] qui funus faciebat.*

1 *Solito*

que triumphales in tunica Jovis, [3] plebejorum vero in toga plebeja aut pallio efferre, [4] & cum eiſdem illa cremare, ſæpe compertum eſt. [5] Lecto igitur [6] conſtrato purpura [7] aut linteis ſplendentibus, & in eo defuncti corpore locato, [8] poſt ultimam conclamationem; [9] tibicine præ-

1 *Solitos etiam.*] 2 *Viroſq́; triumphales.*] 3 *Plebejorum vero.*] 4 *Et cum eiſdem.*] De his quatuor locis vide infra in verbo, *Conſtrato.*

5 *Lecto igitur.*] * Antiquum eſt in *lecto* funera ponere & deferre, ut patet ex iis locis quæ tibi ex Homero citavimus ſupra annot. 3. 7. & 8. Et ex eo ſcribit Virgilius de funere Miſeni loquens lib. 6. Æneid.

Tum membra toro defleta reponunt, &c.

Et Appianus l. 2. belli Civi. de funere Cæſaris loquente. *Hæc*, inquit, *referens, veſtem à pectore quaſi lymphatus quidam abſcidit, ſeque ea accingens manuum dexteritate lectum ſub tentorio poſuit.* Et Valerius Max. lib. 4. de moderatione animi loquens de Metello Macedonico, qui filios ſuos monuit, ut funebri ejus lecto humeros ſubjicerent. Et Suetonius de funere quoque in vita ipſius, cap. 85. *Intraque lectus eburneus auro & purpura ſtratus.* Et paulo poſt. *Lectum pro roſtris in forum, magiſtratus & honoribus functi detulerunt.* Plinius quo loco citabimus infra in verbo, *Tibicine præcedente.*

COLERUS.

* Græci vocant λέκτρον ἐπιτάφιον. Catullus, *ſepulchralem lectum.*

TIRAQUELLUS.

6 *Conſtrato purpura.*] Ex Suetonio nuper citato, & hinc illud Tullii loquentis de funeribus, lib. 2. de legibus. *Extenuato ſumptu tribus riciniis, & tunicula purpurea, &c.* Et Valerius Tribunus plebis in illa eleganti Oratione apud Livium 4. Decad. libro 4. *Purpura viri utentur, magiſtratibus in coloniis municipiiſque togæ prætextæ habendæ jus eſt: nec id ut vivi ſolum habeant tantum inſigne, ſed etiam ut cum eo crementur mortui.* Ante hos Virgilius lib. 6. Æneid. in funere Miſeni,

Tum membra toro defleta reponunt
Purpureaſque ſuper veſtes, &c.

7 *Aut linteis ſplendentibus.*] Vide ſupra in verbo, *Candidoque amictu.*

8 *Poſt ultimam conclamationem.*] De qua ſupra in verbo, *Per intervalla conclamatum.*

9 *Tibicine præcedente.*] Sive etiam *Tibicinibus.* Nam Tullius ad ea quæ ex eo nuper adduximus 2. de legibus, addit *& decem Tibicinibus.* Ovid. lib. 6. Faſt. de his loquens ait,

Adde quod ædilis pompa qui funeris irent,
Artifices ſolos juſſerat eſſe decem.

Nam & paulo ante dixerat:

Cantabat mœſtis tibia funeribus.

Appianus lib. 1. bellorum Civilium, ſcribit *tibicinum copiam adfuiſſe funeri Syllæ.* Plinius lib. 10. cap. 43. loquens de corvi exequiis, qui more hominum tumulatus eſt. *Funuſque*, ait, *innumeris aliti celebratum exequiis, conſtratumque lectum ſuper Æthiopum duorum humeros præcedente tibicine* (ſunt verba Alexandri noſtri) *ad rogum uſque, &c.* Feſtus autem Pompejus lib. 6. non longe à fin. *Funebres*, inquit, *tibiæ * dicuntur, cum quibus in funere canitur.* & vide infra num. ſeq. Sed non omiſerim, apud Judæos id quoque obſervatum fuiſſe, ut in funeribus *tibicines* canerent, ut videre licet ex D. Matthæo cap. 9. in reſuſcitatione filiæ mortuæ cujuſdam Principis.

COLERUS.

* Θρηνητικοὶ αὐλοὶ Græcis dicuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Næ-nia. præcedente, [1] qui næniam funebrem, qua laudes defunc & facta recenſebat, tum pudorem, integritatem & fider non ſaltabundus, ut olim, ſed ſtans [2] Phrygio modulo c neret, funus procedebat. Is enim modus erat ad mœrore accommodatior: quod ideo inſtitutum ferunt, quaſi illas æternas amœnitates, ac in ſedes & concilia prioru poſt funera recepti videantur: [3] tametſi multi hoc fun ris ſolenne, & omnem apparatum prætermitti juſſeri Quippe [4] M. Æmylius Lepidus princeps ſenatus dec dens, præcepit filiis, ut ſine linteis, ſine purpura & til

ci

TIRAQUELLUS.

1 *Qui næniam funebrem.*] Feſtus Pompejus lib. 12. in princ. *Nænia*, inquit, *eſt carmen quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam.* Diomedes Grammaticus, *Apud Romanos*, ait, *id carmen, quod cum lamentatione extremum atque ultimum mortuo adcanitur, nænia dicitur.* Nonius Marcellus. *Nænia ineptum & inconditum carmen, quod adducta mulier, quæ præſica dicitur, iis, quibus propinqui non eſſent, mortuis exhiberet*, citatque illud Varronis lib. 4. de vita populi Rom. *Ibique à muliere, quæ optuma voce eſſet, per quam laudari, deinde næniam cantari ſolitam ad tibias & fides.* Acron & Porphyrion interpretes Horatii lib. 2. Car. Ode 1. enarrantes eum locum,

Ceæ retractes munera næniæ, &c.

Scribunt autem næniam eſſe carmen lugubre, quod in mortuos cantabatur, quod nunc, ut addit Acron, Græcis Epitaphium appellatur, quod Simonides Græcus poëta Lyricus primus inſtituit à Cæa Inſula oriundus, unde & Horatius *Ceam næniam* eo loco vocat. Et alibi Carm. lib. 3. Ode 28. hunc enarrans verſum,

Dicetur merito nox quoque nænia.

Nænia, ait, *carmen eſt, quod mortuis cantabatur, in honorem Inferorum. Sed bene nocti hoc carmen accommodat propter tenebras & ſomnum, quæ morti ſunt proxima.* At Cicero 2. lib. de legibus: *Honoratorum virorum laudes in concione memorentur, eaſque etiam cantus ad bicinem proſequatur, cui nomen nen quo vocabulo etiam Graccho cantus lu bres vocantur.* Quintilianus lib. 8. c *Tertius hinc eſt diverſus tranſlatio modus, cum res communis pluribus in aliquo habet nomen eximium, ut carm funebre, proprie nænia.* Hucque eti illud Ovidii Faſt. 6.

Ducit ſupremos nænia nulla choros.

De puerorum * autem *næniis* Ho tius libro epiſt. 1. epiſt. 1.

Roſcia dic ſodes melior lex an pueror
Nænia, quæ regnum recte facienti
offert.

Ubi & Acron ſcribit næniam eſſe la dem mortuorum, ſed ibi quoque ca tilenam eſſe. Sed & de *Nænia* I diximus ſupra lib. 2. cap. 4.

COLERUS.

* Heſychius: Νηνίατος, παιδ ειώδης νόμος: Unde & pro inep ſive nugis uſurpatur.

Qui næniam.] *Neniam* ſcribi op tet, non per *æ*. Pollux: νηνίατον, ἐς φρύγιον, Ἱππῶναξ δὲ αὐτοῦ μνημονε Eſt autem Phrygium vocabulum, l tine *leſſus*.

TIRAQUELLUS.

2 *Phrygio modulo caneret.*] De h vide infra lib. 4. cap. 1. ubi intelli & hunc ad religionem ſpectare.

3 *Tametſi multi.*] Hoc probat exe plis ſeq.

4 *M. Æmylius Lepidus.*] Lucius I rus epitome Livii lib. 48.

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cine funus ſibi facerent. [1] Et Atticus Pomponius, multique clari viri ſine pompa funeris efferri voluere: [2] præficaſque quæ luctui præeſſent, advocare, vel precio conducere ſolebant, quæ cantu & funebri carmine lamentarentur, vitamque, & præclara geſta, ſummaſque virtutes non ſine miſeratione laudarent. Nonnunquam mimos qui perſonas effingerent, ac facta dictaque repræſentarent, adhibebant. [3] Quas quidem nænias Græcis in luctu ſæpe decan-

Qui funeris pompam contempſerint. *Præficæ.* *Næniæ.*

1 *Et Atticus Pomponius.*] Cornelius Nepos in vita ipſius in fin. Et id quoque noſtris temporibus teſtamento uo fieri prohibuit Budæus ille Gallorum decus.

2 *Præficaſque.*] Quod ſatis patet ex is quæ ſupra dicta ſunt in verbo, *Qui eniam funebrem.* Sed quibus addes Nonium Marcellum, cujus hæc verba unt. *Præficæ dicebantur apud veteres uæ adhiberi ſolent funeri, mercede conductæ, ut & flerent, & fortia facta laudarent*, utiturque in eam rem teſtimonio Plauti in duobus locis, Lucilii libro 22. & Varro. de vita patrum, l. 4. t inibi videre poteris, & Feſt. Pompejus. *Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ ant cæteris modum plangendi, quaſi in oc ipſum præfectæ*, citatque Nævium oëtam. Servius enarrans illud Virgii lib. 6. Æneid.

Et ferales ante cupreſſos.

ppellat *præficam planctuum principem.* t alibi lib. 9. in eum locum,

Nec te tua funera mater
Produxi.

ræficæ, inquit, ut ſupra diximus, *ſunt anctus principes, non doloris.* Ante hos arro lib. 4. de ling. Lat. idem propeiodum fere ſcribit, ubi item laudat uctorem Ariſtotelem in libro qui inribitur, *nomina Barbarica* *, ipſum Nevium, Aurelium neſcio quem, & Claudium uti videbis.

COLERUS.

* *Νόμιμα βαρβαρικὰ* legendum ſe, jamdudum Scaliger monuit. Sic citatur ἐν Τυῤῥηνικοῖς νομίμοις ab Athenæo.

Præficaſque.] Præficæ quoque Phrygum inventum. Varro lib. 4. De vita pop. Rom. *Ibi à muliere, quæ optima voce eſſet, Pergama laudari: deinde næniam cantari ſolitam ad tibias & fides eorum, qui ludis Troicis curſitaſſent. Hæc mulier olim vocata fuit Præfica, uſque ad ſecundum bellum Punicum.* Quæ verba ſupra Tiraquellus lacera & mutila citavit.

TIRAQUELLUS.

3 *Quas quidem nænias Græcis.*] Id accepiſſe videtur ex depravata lectione Tullii lib. 2. de legibus, ubi ſic olim legebatur in eo loco quem ſupra in verbo, *Qui næniam*, citavimus. *Honoratorum virorum laudes memorentur, eaſque etiam cantus ad tibicinem proſequatur, cui nomen næniæ, quo vocabulo etiam Græci cantus lugubres nominant.* Verum Adrianus Turnebus lector regius, vir utique literarum Græcarum & Latinarum ſcientiſſimus, in ſuis, in eum librum, Commentariis admonuit, legendum eſſe ut ſupra adduximus. Hi enim lugubres cantus apud Græcos *ἰάλεμοι* dicuntur, non næniæ, quæ dictio mere Latina eſt. Scio autem Joannem Grammaticum ſcripſiſſe Ialemum & Hymenæum creditos fuiſſe Clius filios, quoniam ille flebiles cantus excogitaſſet, hic Epithalamium & Jambicos. Porro *ἰάλεμον* pro ejulatione & cantu poſuit Euripides in Troid.

Οἷος ἰάλεμος, οἷά τε πένθη

ἰάλεμος. *Senatores.*

decantari invenimus, qui apio coronati, defuncti laude
recenſere carmine, [1] quod Ialemon vocant, & res memo
ratu dignas, claro præconio celebrare aſſuerant. [2] Senato
ribu

Δακρύα τ᾽ ἐν δακρύων καταλείβεται
Ἡμετέροισι δόμοισι.

Et Ariſtophanes apud Athenæum Grammaticum, ut nonnulli putant in dictionibus Atticis,

Ἐν γάμοις ὑμέναιος, ἐν δὲ πένθεσιν
ἰάλεμος.

1 *Quod Ialemon vocant.*] Ut jam diximus, in præcedentibus.

2 *Senatoribus vero.*] Ex Lactantio Grammatico Statii interprete lib. 6. Thebaidos in enarratione ejus loci,

Cum ſignum luctus cornu grave mugit
adunco
Tibia, &c.

Ad id quoque referens illud Perſii ſatyr. 3.

Hinc tuba candelæ, tandemque Beatu-
lus alto
Componitur lecto, &c.

Hucque etiam ſpectat illud Virgilii loquentis de funere Pallantis Regis Euandri filii, lib. 11. Æneid.

It cælo clamorque virum, clangorque
tubarum.

Ubi Servius ſimpliciter dicit, *mortuos ad tubam deduci ſolitos*, citatque Perſium ubi ſupra. Spectat item illud Ovidii lib. 5. de Triſtibus eleg. 1.

Tibia funeribus convenit iſta meis.

Servius autem in eum locum libro 5. Æneid.

Laudumque immenſa cupido.

Aliter de hac re loquitur, ita ſcilicet ut majoris ætatis funera ad *tubam* proferre ſolerent, ex eod. illo loco Perſii. Minoris vero ætatis ad *tibias* ex alio Statii loco loquentis de Archemoro,

Tibia cui teneros ſolitum deducere ma-
nes.

Illud autem minime dubium, in cujuſcunque ordinis & ætatis funeribus *tibicines*, vel *tubicines* canere ſolitos, quod vel conſtat ex illis locis Propertii lib. 2. eleg. 7. ad fin.

Ah mea tum quales caneret, tibi Cy
thia cantus
Tibia, funeſta triſtior illa tuba.

Et iterum eleg. 14.

Nec mea tunc longa ſpacietur imagi
pompa,
Nec tuba ſit fati vana querela mei

Et lib. 4. eleg. 12. eademque ult.

Sic mœſtæ cecinere tubæ, cum ſubd
noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput.

Atque etiam ex eo quod ſcribit Pl
tarchus in libro de induſtria anim
lium. *Tonſor*, inquit, *quidam offici*
Romæ habens, picam habebat admod
loquacem, humana verba, ferarum ſo
reddere. Inſtrumentorum omnium g
ritus, & ſtrepitus effingere, nullo cogen
ſed ſponte ſua aſſueſacientem ſeſe, ac
hil indictum, inimitatumque relinqu
geſtientem. Accidit autem ut illac di
quiſpiam ingenti tibicinum ſtrepitu eff
retur. Pica poſtridie muta elinguiſ
fuit, adeo ut nec, quam inter quotidian
neceſſitates vocem emittere ſolita eſ
mitteret, unde ſuſpicati ſunt alii per e
dem opificii homines venenum ei datu
alii tubarum voce auditum ſtupefactu
ſed neutrum fuiſſe poſtea conſtitit: ver
eam interim omni ingenii ſtudio mire
vocato, vocem ſic ut organum aptaſſe
que inſtituiſſe. Subito enim rediiſſe,
conſueta veteraque imitamenta, ſed
barum cantum iiſdem prorſus periodi
nantem tranſitus omnes, omneſque nu
ros eodem pacto ſervantem. Hæc i
quæ mihi non indigna viſa ſunt, c
hoc loco adſcriberem. Et vide eti
infra in verbo, *Et Syllæ*. Macrob
autem lib. 2. cap. 3. in Somnium
pionis. Scribit ideo mortuos ad ſe
turam cum cantu proſequi ſolere, q
niam animæ ipſæ poſt corporis vi
la ad originem dulcedinis muſicæ
eſt, ad cælum ipſum redire credi
antiquis fuiſſe, quamquam alii ide
fac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ibus vero & patriciis, atque ſummis ducibus, tubâ: mi- *Patricii.*
ıoribus & plebejis, exequiali tibia canebant ſiticines. *Plebeii.*
Quam tibiam non in funeribus modo, [1] ſed in ſacris,
n ludis, [2] & conviviis adhibebant. Imperatoribus etiam *Imperatores.*
pluribus tubis mœſtum plangentibus, quod à Caribus &
Phœnicibus deductum autumant, qui in funebri pompa
ɔrevibus tibiis lugubre canentibus, uti conſuevere. [3] De-
erendi vero feretrum, propinquioribus virilis ſexus daba- *Feretrum qui ferebant.*
ur munus. [4] Itaque filii parentes, & fratres ſorores elatas
unere deferebant: [5] nonnunquam ſervi libertate donati,
[6] plerunque ſenatorii, prætorii & conſulares, quique am-
pliſſi-

actum putant, quod anima ipſa à ple-
iſque harmonia exiſtimata eſt, quod
c ipſum credidit imprimis Herophi-
ıs. Et qui ejus fuerint opinionis tra-
it Cicero lib. 1. Tuſcul. quæſt.

MERCERUS.

Senatoribus vero.] Id ſervatum eſt
tiam in funeribus militum. Auctor
'ertul. libro de Corona milit. *Certe
uba neſcio quid bellicum intonat, & vi-
etur honoris ergo tributa bellicoſis homi-
ibus, in funere.* Virg. 11. Æneid. & in
ım lib. Servius. & Appian. 1. bel. Ci-
l.

TIRAQUELLUS.

1 *Sed in ſacris, in ludis.*] Ovidius
b. 4. Faſtor.

*Temporibus veterum tibicinis uſus avo-
rum*
*Magnus, & in magno ſemper honore
fuit.*
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
Cantabat mœſtis tibia funeribus.

c paulo poſt,

*Quæritur in cœna cantus tibi, quæritur
aris.*

ed & quod ſacris adhiberentur tibi-
ınes, notiſſimum eſt ex ea hiſtoria,
uam de illis narrat Livius 1. Decad.
b. 9. & Valerius Maximus lib. 2. c. 1.
c Seneca quo loco infra citabimus,
bi de Xenophonte loquemur. Ludis
uoque idem Livius 1. Dec. l. 7. poſt
rinc. Sed & ipſis ludis tubarum uſum
fuiſſe probat illud Virgilii lib. 5. Æn.

*Et tuba commiſſos medio canit aggere
ludos.*

Ubi Servius dicit id Romano more
fuiſſe.

2 *Et conviviis.*] Cytharam, & alia
inſtrumenta muſica adhibita fuiſſe
conviviis, docebimus infra l. 5. c. 21.

3 *Deferendi vero.*] Ex Servio lib. 6.
Æneid. in eum locum,

—— *Pars ingenti ſubiere feretro*
Triſte miniſterium. ——

Vbi ſcribit propinquorum virilis ſexus
hoc dari officium.

4 *Itaque filii parentes.*] Quod pro-
bat exemplis, quæ paulo poſt ſubjiciet.

MERCERUS.

Itaque filii parentes.] Interdum
cadavera vehebantur in curru ab equis
albis. Id velle videtur Cornelia, apud
Propert. lib. 4.

—— *Sim digna merendo,*
Cujus honoratis oſſa vehantur equis.

TIRAQUELLUS.

5 *Nonnunquam ſervi libertate dona-
ti.*] Vide interpretes in eum locum
Perſii ſatyr. 3.

—— *At illum*
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.

Vide etiam quæ dicemus infra in ver-
bo, *Nonnunquam illos.*

6 *Plerumque ſenatorii.*] Suetonius
in Cæſare, cap. 85. *lectum pro roſtris in
forum, magiſtratus & honoribus functi*

 detule-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Imperatorum & conſularium virorum feretrum à quibus ferebatur. Pompa funebris.

pliſſimis honoribus functi erant, imperatorum & conſula rium virorum feretrum detulere. [1] Quare Pauli Æmyli qui de Macedonia triumphavit, legati Macedonum: [2] Syllæ dictatoris feretrum, ſenatores & ſacræ virgine extulerunt. [3] Et Metello filii tres conſulares, duo trium phales, unus cenſorius, & alter prætor lectum ſubier Dumque effertur, inſignia honorum quos geſſiſſet, [4] faſces, ſecures, lictores, [5] armaque & [6] dona militari [7] coronaſque omnis generis quas in vita meruiſſet, vexi la, [8] atque urbium dona [9] & legionum, [10] ſpoliaque hoſt um, ac munera quæ quis daturus erat, [11] expreſſosqu cei

detulerunt. & in Auguſto, c. 100. *Ac ſenatorum humeris delatus in campum crematuſque.* Appianus Alexandrinus lib. 1. belli Civilis funus Syllæ deſcribens, *Lecticam*, inquit, *ſubiere potentiores ex omni ſenatu.*

1 *Quare Pauli Æmylii.*] Val. Max. lib. 2. c. 5. Vide item Plutarchum in vita illius in fin.

2 *Et Syllæ.*] Appianus lib. 1. bellorum Civilium de funere ejus loquens. *Corpus denique accurrente exercitu ſacerdotes, ſacræque virgines per vices detulere.* Ex quo intelligis non *ſenatores* hic legendum ſed *ſacerdotes.* Quanquam etiam *ſenatores* idipſum quoque ſubiere, ut idem paulo poſt ſcribit: *Lecticam*, inquit, *ſubiere potentiores ex omni ſenatu*, &c.

3 *Et Metello.*] Valerius Max. l. 2. c. 5. & Plinius lib. 7. c. 44. in princ. & Plutarchus in libro de fortuna Romanorum.

4 *Faſces, ſecures, lictores.*] Appianus l. 1. belli Civil. ubi deſcribit pompam funeris Syllæ. *Præcedebant ſigna, ſecureſque, quibus cum eſſet Dictator, utebatur.*

5 *Armaque.*] Ut dictum eſt. Et vide Servium in eum locum Virgilii libro 11. Æneid.

Hinc alii ſpolia occiſis direpta Latinis
Conjiciunt igni, galeas, enſeſque decoros.

Et lib. 6. Æneid. in funere Miſeni,

— Decorantque ſuper fulgentibus a
mis.

Ubi Donatus ſic ait: *Fortium*, inqu *virorum cum ipſis funeribus arma ap veteres conſumebantur.*

6 *Dona militaria.*] Virgilius lib. 1 Æneid. in funere Pallantis,

— Pars munera nota
Ipſorum clypeos, &c.

7 *Coronaſque omnis generis.*] Appi nus ubi ſupra de funere Syllæ. *Coro ex auro ad duum millium nummum p reſque ſumma cura fabricatæ.*

8 *Atque urbium dona.*] Ex eod. eo loco.

9 *Et legionum.*] Ibidem.

10 *Spoliaque hoſtium.*] Virg. l. 11. Æ

Hinc alii ſpolia occiſis direpta Latinis
Conjiciunt igni, &c.

11 *Expreſſoſque cera vultus.*] Plini lib. 35. cap. 2. *Expreſſi cera vultus ſi gulis diſponebantur armariis, ut eſſ imagines, quæ comitarentur gentilitia nera. Semperque defuncto aliquo to aderat familiæ ejus, qui unquam fuer populus. Stemmata vero lineis diſcur bant ad imagines pictas. Tablina codi bus implebantur, & monumentis re in magiſtratu geſtarum.* Ex quo & S tius,

Exin magnanimum ſeries antiqua
rentum,
Invehitur, &c.

1 Qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

era vultus, & decora majorum totiuſque familiæ longo ordine ſimulacra, & gentile ſtemma præferebant ab ultima origine, quanto cum poterant apparatu: [1] Quare C. Cæſar in amitæ funere, Marii ſtatuas pro decore familiæ detuliſſe fertur. [2] Et Tiberius in Druſi funere originem Iuliæ gentis, Æneam, omneſque Albanorum reges, Romulum, & Appium Clauſum, cæteraſque Appiorum effigies longo ordine produxit. [3] Ferunt quoque Iuniam, quæ Caſſio nupta fuit, viginti clariſſimarum familiarum imagines, velut indicium ſplendoris & vetuſtatis familiæ, in funere præceſſiſſe: inter quos Manlios & Quinctios, Caſſiumque & Brutum. [4] Nonnunquam, ut ampliore efferrentur funere, plures defuncto ſtravere lectos, qui inſtrati in pompa funeris anteibant: ſicut de Sylla, cui ſex millia, & Marcello, cui ſexcentos prælatos legimus. [5] Tum ſi qui ab eo ſervi manumiſſi & libertate donati fuerant, illi præcipue, qui fide inſignes à domino cogniti forent, herilem interitum miſerantes, pleni lachrymarum, elatum corpus præcedebant pileati, aut alba lana capitibus velatis: qui quanto plures erant, tanto plus nominis laudiſque dedere, quod familiam totam decedens dominus, tantis muneribus cumulaſſet, ac libertatis precio affeciſſet. [6] Nonnunquam illos qui raſis capitibus trium-

Lecti defuncto ſtrati.

Liberti in funere herili.

1 *Quare C. Cæſar.*] Plutarchus in vita illius.

2 *Et Tiberius.*] Corn. Tacitus l. 4.

3 *Ferunt quoque Juniam.*] Idem Auctor lib. 3. quo in libro non multo poſt principium ſcribit. In funere quoque Germanici circumfuſas fuiſſe lecto ipſius Claudiorum Juliorumque imagines. Et vide hic quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Nobilitatis.

4 *Nonnunquam, ut ampliore.*] Hæc ſunt Servii enarrantis eum locum Virgilii ad fin. lib. 6. Æneid.

Egregium forma juvenem.

Ad funeris, ait, *hujus* (de Marcello filio Octaviæ ſororis Auguſti loquitur) *honorem Auguſtus ſexcentos lectos intra civitatem ire juſſit. Hoc autem apud majores glorioſum fuerat: etiam dabatur pro conditione fortunæ: nam & Sylla ſex millia habuit.*

5 *Tum ſi qui ab eo ſervi manumiſſi.*] Id quod ſignificat Perſius Sat. 3. ad fin.

—— *At illum*
Heſterni capite induto ſubiere Quirites,
&c.

Ubi vide interpretes.

6 *Nonnunquam illos.*] Quod probat exemplo ſeq. Nam & hic illud ſciendum & ſervos pileatos funus domini antecedere ſolitos, idque facientes voluntate teſtatoris vel heredis libertatem conſequi, ut ſcribitur in *l.* 1. §. *ſed & qui*, *C. de lat. libert. tol.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

triumphantis currum fuerant proſequuti: ejuſdem defuncti corpus pileatos in pompa funeris præceſſiſſe invenimus. [1] Q. Terentium Culleonem, quem Scipio Aphricanus ſervitio exemerat, [2] quique triumphantis currum capite raſo fuerat proſequutus, ejuſdem elatum corpus pileatum præiſſe memorant: [3] poſt ſequente proximiorum affinium & amicorum turba, lugentis habitu, capillo demiſſo, [4] in veſte pulla [5] aut cærulea, ut Cato ſignificat. Quum enim adoleſcentis funus facerent, cæruleum frequentes induebant. [6] Apud exteros vero phæus color ſumebatur in luctu. Namque Antiochus, audito fratris obitu, purpura depoſita, phæum induit, qui inter album & nigrum fuiſſe color traditur. [7] Nonnunquam ſenatu univerſo & magiſtratibus cum vexillis, interdum equitum turmis, ſiquando regum aut imperatorum funus efferrent, comitantibus. [8] Funeris enim lex erat, ut præcedente pomp[a]

Veſtium lugubrium color. Apud exteros. Phæus color.

Lex funeralis.

1 *Q. Terentium Culleonem.*] Livius 4. Decad. lib. 8. Valerius Maximus l. 5. cap. 2. Plutarchus in Scipione.

2 *Quique triumphantis currum.*] Livius 3. Decad. lib. 10. in fin. & vide infra lib. 6. cap. item 6.

3 *Poſt ſequente proximiorum.*] Vide infra in verbo, *Funeris enim, &c.*

4 *In veſte pulla.*] Vide ſupra in verbo, *In veſte pulla.*

MERCERUS.

In veſte pulla.] De colore veſtium lugubrium vide auctorem libro de funeribus & Lipſium Comment. in 2. Annal. Taciti. Nam in ea re variatum eſt Romæ.

TIRAQUELLUS.

5 *Aut cærulea.*] Hic Catonem in hac re citat, uti etiam Cælius Rhodiginus, qui & Varronem quoque adducit lib. 17. Loca tamen eorum aut libros non deſignant.

6 *Apud exteros.*] Vide Plutarchum in Hannibale, ubi de Antiocho loquitur.

7 *Nonnunquam ſenatu univerſo.*] Vide Herodianum libro 3. ad finem. ubi de funere Septimii Severi, & Appianum in funere Syllæ lib. 1. bellorum Civil.

8 *Funeris enim hæc lex erat.*] Id ſumptum videtur ex Terentio in Andria,

Funus interim procedit, ſequimur.

Ubi Donatus. *Bene*, inquit, *funus procedit, nos ſequimur, dixit, quaſi poſtea morituri, unde exequiæ dicuntur.* Et huc quoque ſpectat illud Apuleji l. 8. Met. *Funus vero, toto feralem pompam proſequente populo, deducitur ad ſepulturam.* Et quod ſcribit Calliſtratus Juriſconſultus in *l. 3. ff. in jus vocati. eos ſcilicet qui funus proſequuntur, in jus vocare non oportet.* Quamquam id poſtea deſitum eſſe è diverſo pompam præcedere, & funus ſequi videri poteſt ex D. Hieronymo ad Paulam de dormitione Bleſillæ, ubi ita ſcribit. *Ex more parantur exequiæ, & nobilium ordine præeunte aureum pheretro velamen obtenditur*, ubi vide ſcholia.

I *Pleri*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pompa funebri, vivi ſequantur, tanquam haud multo poſt morituri. Interim lectulo [1] plerique flores & corollas jacere, [2] nonnulli unguenta & odores, alii dona cumulare, [3] idque noctu & obſcura luce: ideo ardentes faces adhibebant. Nam die funus efferre, vetuſto more non licuit: [4] quod Demetrius rex cavit edicto, ut ante lucem vel poſt crepuſculum efferantur corpora: die vero non liceret. [5] Sæpe tamen imperatoris aut ducis, qui occubuiſſet in acie, funus, milites quantum poterant militaribus ſtudiis celebrarunt. Ea pompa fuit, ut armatæ inſtructæque legiones in turmas & centurias cum vexillis militaribus inverſis, aut abjectis militiæ inſignibus, defunctum comitentur: [6] phaleraſque equis detrahant, [7] enſium mucrones, & lan-

Interdiu non efferebant mortuum.

Pompa funebris.

Imperatoris aut ducis qui in bello occubuiſſet.

1 *Plerique flores.*] Id quod oſtendit Virgil. lib. 6. Æneid. ad fin. de Morte Marcelli,

—— Manibus date lilia plenis,
Purpureos ſpargam flores, animamque nepotis
His ſaltem accumulem donis. ——

Quem locum in id expendit Lactantius Grammaticus interpres Statii in eum locum lib. 6. Thebaidos,

Si pariter virides nati libare dediſſet
Ad tua templa genas. ——

2 *Nonnulli unguenta & odores.*] Vide ſup. eod. lib. 3. c. 2. ℣ſ. 10. & 11.

3 *Idque noctu & obſcura.*] Virgilius l. 6. Æneid. de funere Miſeni,

—— Et ſubjectam more parentum
Averſi tenuere facem. ——

Ubi Servius. *De fune*, ait, *ut Varro dicit, unde & funus dictum. Per noctem autem urebatur, unde permanſit ut mortuos faces antecedant.* Et iterum l. 11.

—— Et de more vetuſto
Funereas rapuere faces, lucet via longo
Ordine flammarum, &c.

Ubi & ipſe Servius, *Quia*, inquit, *ante per noctem cadavera perfunerabant cum facibus.* Et Tacitus lib. 3. poſt princ. de funere Germanici, *Dies quo reliquiæ tumulo Auguſti, modo per ſilentium vaſtus, modo ploratibus inquies, plena urbis itinera, comburentes poſt campum Martis faces.*

4 *Quod Demetrius Rex.*] Idem dicit Cælius Rhodiginus lib. 17. cap. 19. ubi nullum quoque citat auctorem.

5 *Sed tamen.*] Cornelius Tacitus lib. 3. ad princ. de funere Germanici. *Igitur Tribunorum Centurionumque humeris cineres portabantur, præcedebant incompta ſigna, verſi faſces, &c.* * Et paulo poſt. *Illic miles cum armis, ſine inſignibus magiſtratus.* Et vide Appia. lib. 1. bell. Civil. in funere Syllæ.

COLERUS.

* Ubi vide doctiſſimi Lipſii Commentarium, qui in loco multa ad hunc ritum facientia eruit.

TIRAQUELLUS.

6 *Phaleraſque equis detrahant.*] Virgilius lib. 11. de funere Pallantis,

Poſt bellator equus, poſitis inſignibus.

Id eſt, *ſine phaleris*, ut bene annotat Servius ibid. Sed & in luctu publico, id nonnunquam fiebat, quod videre licet ex Livio 1. Dec. lib. 9. ad fin.

7 *Enſium mucrones.*] Virgilius eod. lib. 11. ſtatim poſt ea, quæ proxime ex eo adduximus,

—— Et verſis Arcades armis.

Ubi ipſe Servius, *Lugentium*, ait, *more mucro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& lancearum cuſpides humi dejectos ferant, [1] & rogum luſtrent. [2] Id quod apud Græcos etiam ſervari meminimus. [3] Rogo igitur extructo, & pyra cupreſſo circundata, propter gravem cremati corporis nidorem, ne tetro odore abigerentur proximantes, ac deſuper defuncto corpore locato, [4] illius oculos antequam cremaretur patefacere, & cœlo oſtendere mos erat. [5] Apud alios trientem in os defuncti, tanquam naulum imponere: quem apud inferos dari pro portorio opinio fuit, & vana ſuperſtitione creditum: [6] quod apud Hermionenſes vetabatur, quia pronus inde ad inferos deſcenſus erat, quaſi naulo non indigerent obituri: ſicut circa exitum Syrtium fuit Lethe [7] amnis, & in Epiro atque [8] Heraclea pontica [9] Acheruſius ſpecus, quem uſque ad inferna patere dixerunt, & contra [10] Laodiceam os Plutoniuḿ, [11] in quo omne animatum mori-

Cremandi corpora mos & cæremoniæ.

Triens in os impoſitus.

Lethe.

Acheruſius ſpecus.

Os Plutonium.

mucronem haſtæ non cuſpidem contra terram tenentes, ſcuta etiam invertentes propter numina illic depicta, ne eorum ſimulachra cadaveris pollnerentur aſpectu ut nonnullis fruſtra placet. Nam lugentium mos eſt prioris habitus immutatio.

1 *Et rogum luſtrent.*] Virgilius in illo ipſo lib. de funere Trojanorum,

Ter circum accenſos cincti fulgentibus armi
Decurrere rogos, ter mœſtum funeris ignem
Luſtravere in equis, &c.

Quod & alibi quoque dicitur.

2 *Id quod apud Græcos.*] Homerus l. 23. Il. loquens de funere Patrocli.

3 *Rogo igitur extructo.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Illius oculos*, ſunt Servii Varronis auctoritate, enarrantis illud Virgilii lib. 6. Æneid.

Ferales ante cupreſſos
Conſtituit, &c.

4 *Illius oculos.*] Plinius lib. 11. c. 37. Cujus verba citavimus ſupra initio hujus cap. in verbo, *Mox decedentis oculos.*

5 *Apud alios trientem.*] Juv. Sat. 3.

— *Nec habet quem porrigat ore trientem.*

Ubi vide interpretes. Græci auten nummum quempiam quem δανάκ vocabant dentibus mortui indebant ut Charonti porrigeret pro Stygiæ pa ludis tranſmiſſione, apud Ariſto phanem in Pſyches fabula. Plutarchun in Collectaneis, & Apulejum Metam lib. 6. Lucianum in Charonte, & lib de luctu. Diodorum Siculum circa fin lib. 2. & Plautum in Truculento.

6 *Quod apud Hermionenſes.*] Strab lib. 8. *Rumor eſt*, inquit, *apud Hermio nenſes compendioſum eſſe inferorum de ſcenſum, quocirca nullum ibidem mortu naulum imponunt.*

7 *Lethe amnis.*] Plinius lib. 5. c. 5

8 *Heraclea pontica.*] Plin. l. 27. c. 2

9 *Acheruſius ſpecus.*] De quo etiar Pomponius Mela libro 1. Et Solinu cap. 45. aut aliorum computatione 5 Ammianus Marcellinus lib. 22. Vale rius Flaccus lib. Argonauticôn 4.

Inde premente noto triſtes Acheruſid (or.
Præterit, &c.

10 *Contra Laodiceam os Plutonium* Strabo lib. 13. non adeo longe à fin

11 *In quo omne animatum moritur* Strabo eodem loco jam citato.

I

moritur, [1] & in Tænaro Laconiæ inferni oſtia, & ſpelunca, per quam Cerberum eductum, & Furiarum templum eſſe ferebatur. [2] Gallis vero mutuam invicem pecuniam dare, quam apud inferos poſt obitum redderent, in uſu erat: [3] Præfica aſſiſtente, & lamentabili carmine populum rogo circumdatum ad complorationes & lachrymas provocante, populo etiam largis fletibus, & pari comploratione reſpondente. [4] In quo luctu quædam ad miſerationem canebantur carmina, & verſus ad tibiam cum laudi- *Inferni oſtia.*

1 *Et in Tænaro Laconiæ.*] Strabo libro 8. de Laconia loquens: *In ipſo littoris inflexu Tænarus ripa ejecta eſt, propinquaque ſpelunca eſt, per quam Cerberum ab infernis ſuperius reductum ab Herculeferunt.* Apulejus l.6. Met. *Lacedæmon Achajæ nobilis civitas non longe ſita eſt, hujus conterminam deviis abditam locis: quære Tænarum, inibi ſpiraculum Ditis, & per portas hiantes monſtrant iter invium, cujus te limine transmeatam ſimul commiſeris, jam canale directe pergis ad ipſam Orci regiam.* Ex Poëtis Virg. lib. 4. Georg.

Tænarias etiam fauces, alta oſtia Ditis.

Ubi Probus. *Tænarus,* ait, *eſt Laconiæ littus, in quo ſpecus eſt, per quem Hercules exiſtimatur deſcendiſſe ad inferos, & Orpheus*: & Servius alter interpres, *Tænarus Laconiæ promontorium, ubi inferorum dicitur eſſe deſcenſus.* Ovidius lib. 10. Metam. poſt princ. de Orpheo loquens:

Ad Styga Tænaria eſt auſus deſcendere porta.

Et Statius lib. 2. de eod. loquens:

Hoc, ut fama, loco pallentis devius umbras
Trames agit, nigrique Jovis vacua atria ditat
Mortibus. Arcadii perhibent ſi vera coloni,
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, &c.

Seneca item in Herc. Furente. & Valerius Flaccus lib. 1. Argonauticon. & Palephatus fabuloſarum narrationum lib. 1. ubi de Cerbero loquitur. Vide item Luctatium Grammaticum in Statium libro 1. Thebaid. ibique Statium: ſed & adde ſuperioribus, in Sicilia, juxta Ætnam, ſpeluncam eſſe prægrandem, quæ hiatum ſub terra habeat ad arctum ſpectantem, per quem Plutonem cum curru raptam Proſerpinam ad inferos deduxit, ut auctor eſt Diodorus Siculus lib. 6. c. 2. poſt princ. Cicero in 6. Verrem act. Et aliam quoque ſpeluncam inter Lucrinum & Avernum per quam ad inferos deſcendebatur, ut dicit Servius enarrans illud Virg. 6. Æneid.

Infernique lacus, &c.

2 *Gallis vero mutuam.*] Valer. Maximus lib. 2. cap. 1. *vetus ille mos Gallorum occurrit quos memoria proditum eſt pecunias mutuas, quæ his apud miſeros redderentur, dare, quia perſuaſum habuerunt, animos hominum immortales eſſe.* Sed & de his Pomponius Mela lib. 3. cap. 2. *Ex his unum, quæ præcipiunt in vulgus effluit, videlicet ut forent ad bella meliores, æternas eſſe animas, vitamque alteram ad manes. Itaque cum mortuos cremant ac defodiunt, apta viventibus olim negotiorum ratio, etiam & exactio crediti deferebatur apud inferos.*

3 *Præfica aſſiſtente.*] Ad Romanos redit, ſed de hoc ſatis dictum eſt ſupra.

4 *In quo luctu quædam ad miſerationem.*] Suetonius in Cæſare, cap. 84. ubi de funere ipſius Cæſaris. *Cantata ſunt quædam ad miſerationem, & invidiam cædis ejus accommodata.*

1 *Eam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

laudibus & lachrymis, pietatem, humanitatemque, & defuncti interitum miſerantes. [1] Eam vero pyram pro di gnitate & honoribus, quibus in vita functus erat, & prou ampliſſimos magiſtratus & imperia geſſerat, modo majo rem, modo minorem extruxere. [2] Fuitque lege duodecin tabularum cautum, ne de lignis politis extrueretur: do

Pollinctores.

nec per funerum miniſtros, qui [3] pollinctores dicti ſunt corpus [4] igne ſuppoſito cremabatur. In qua extruenda i ſervatum eſt, ut præter arida ligna, papyrum quoque quo facilius crementur, [5] nonnunquam crocum [6] & vinun affatin

1 *Eam vero pyram.*] Virgilius lib. 4. Æneid. de morte Didonis,

Sic fata, gradus evaſerat altos.

Ubi Servius. *Aſcenderat*, inquit, *rogum, qui pro qualitate fortunarum fiebat*, unde in 6.

Congerere arboribus cæloque educere certant.

Sed & huc quoque ſpectat illud ejuſd. eod. lib. loquentis de funere Miſeni,

Ingentem ſtruxere pyram.

Et paulo poſt.

Poſtquam collapſi cineres, & flamma quievit.

Ubi & ipſe Servius. *Quaſi*, inquit, *pyræ ingentes, quia (ut in 4. diximus) pro qualitate perſonæ pyræ fiebant, ſepulchra etiam vel majora vel minora fiebant.*

2 *Fuitque lege duodecim tabularum cautum.*] Verba ejus legis ſunt apud Ciceronem lib. 2. de legibus, *Rogum aſcia ne polito.*

3 *Pollinctores.*] Nonius Marcellus Plauti & Varronis auctoritate, & Fulgentius ad Calcidium de vocum antiquarum interpretatione, ejuſdem Plauti & Apuleji auctoritate. Sed quibus adde ipſum Plautum in prologo Penuli. Martialem lib. 10. epig. 95. & Julium Firmicum lib. 2. 5. ubi ſic ſcribit, *In tertio loco Mercurius cum Saturno ab horoſcopo partiliter conſtitutus, pollinctores faciet ac funerarios, mortuorum cadaverum cuſtodes, aut ſepulchrorum janitores.* Et Ulpian. in *l. quicunque* §. *idem an. ff. de inſt. act.* Item Ezech. c. 39.

COLERUS.

* Gloſſæ: Pollingo περιστέλλω νε κρὸν, ἐνταφιάζω. ταρχεύω. Et Pollin ctor ἐνταφιαστής.

MERCERUS.

4 *Igne ſuppoſito.*] Malim ignem ſup poſitum Pyræ, non à Pollinctore, u vult hic Alex. ſed ab eo qui proxim ſanguine contingebat defunctum. Au ctores habeo Virgil. 6. Æneid.

—— *Subjectam more parentum*
Averſi tenuere facem. ——

Et Servium, ac Donatum in eunden locum.

TIRAQUELLUS.

5 *Nonnunquam crocum.*] Scilicet ir funere nobiliorum ex Papinio,

Ver arabum, Cilicumque fluit, floreſqu Sabæi
Coriciæque comæ, &c.

Nam Coriciæ comæ crocum ſignificant, quod in Corico Ciliciæ monte erat laudatiſſimum, ut tradit Pliniu lib. 21. cap. 6. Ex quo etiam illud Martialis lib. 3. epig. 23.

Quod de Coricio quæ venit aura croco.

6 *Et vinum.*] Virg. lib. 6. in funer quoque Miſeni,

Reliquias vino, & bibulam lavere fa villam.

Et Lucianus in libro de luctu, de fune ribus loquens. *Aut quid valet, quo merum infunditis?* *

COLERUS.

* Illud vinum vocabatur *inferium*

1 *Germa*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

affatim apponant. [1] Germanis ſtruem rogi, nec veſte, nec odoribus cumulare licet, ſed ſua cuique arma, & ſuus equus adjicitur rogo. Corpora vero clariſſimorum virorum, niſi ex lectiſſimis lignis certi generis, concremari ſine ullo funeris ſolenni permittitur, [2] Dumque igne accenſo corpus ardebat, pro dignitate, proque opibus, quibus quiſque potens erat, ita amici, & affines, quique conjunctiſſimi aderant, quæ chara habebant, & præcipui cultus, cum gemitu & queſtu miſerabili, in luctus & graviſſimi doloris ſignum, ignibus jaciebant. [3] Itaque multi veſtes triumphales [4] enſeſque & balteos, nonnulli [5] arma militaria: mulieres vero, ne ſtudio vincerentur, ornamenta ſua, armillas, zonas, mundumque muliebrem, vittaſque virginalis comæ: alii retortos cincinnos & torques, ac bullas prætextaſque liberorum flammæ indidere: [6] thuraque, [7] unguenta, & [8] odores omnium generum, [9] quos lancibus ferebant. Quare multos copia odorum ad pyram exanimatos, & præter infinita odoramenta, in fu-

Pyra apud Germanos. Cum corpus ardcret.

Odoramenta igni injecta.

TIRAQUELLUS.

1 *Germanis.*] Hæc uſque ad verſiculum, *Dumque igne*, ſunt Cornelii Taciti in lib. de moribus Germanorum.

2 *Dum igne accenſo.*] Ut ex multis conſtat quæ ſequuntur, atque etiam ex Statio libro 6. Thebaidos, ubi Lycurgus ſacerdos ſceptrum, quo ſacerdotes utebantur, & infulas ſacerdotales in rogum filii Archemori injecit,

At genitor ſceptrique decus, cultuſque tonantis,
Injicit ipſe rogis. ——

3 *Itaque multi veſtes triumphales.*] Nam & Virgilius lib. 6. Æneid. in funere Miſeni,

Purpureaſque ſuper veſtes velamina nota
Conjiciunt, &c.

4 *Enſeſque & balteos.*] Virgilius libro 11. Æneid. in funere Pallantis,

Conjiciunt igni galeas, enſeſque decoros,
Frenaque, ferventeſque rotas, pars munera nota
Ipſorum clypeos, & non fœlicia tela.

5 *Arma militaria.*] Quod patet ex eo loco Virgilii nuper citato, atque ex lib. 6. in funere Miſeni,

Decorantque ſuper fulgentibus armis.

Ubi & Donatus expendit. *Fortium*, inquit, *cum ipſis funeribus arma apud veteres conſumebantur.*

6 *Thuraque.*] Virgilius lib. 6. Æn. de funere Miſeni,

—— *Congeſta cremantur*
Thurea dona. ——

7 *Unguenta.*] Vide ſupra hoc eod. lib. 3. cap. 2. ℣ſ. 10.

8 *Et odores.*] Vide quoque ibi. ℣ſ. 11. & quod dicam in ſeq.

9 *Quos lancibus ferebant.*] Quod plane indicat illud Propertii de ſuo funere loquens lib. 2. eleg. 14.

Deſit odoriferis ordo mihi lancibus, adſint
Plebei parvæ funeris exequiæ.

1 In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] in funere Syllæ, ſtatuam juſtæ magnitudinis ex odoribus abſumptam comperimus. [2] Quæque defuncto chariſſima, & cordi fuiſſe arbitrabantur in vita, quarumque rerum mirum & efficax ſtudium fuerat, [3] ut ſcuta, [4] gladios [5] & arma, [6] canes, [7] dilectos equos, [8] luſcinias, aveſque ad eundem rogum trucidatos, ut una cum defuncto cremarentur, igni tradebant: [9] plerique vero ſeipſos.

Unde

1 *In funere Syllæ.*] Plutarchus in vita illius ad fin. Ubi ſcribit in hujus funere tantam à matronis vim odorum oblatam fuiſſe, ut præter eos, qui in lecticis decem & ducentis comportabantur, quædam juſtæ magnitudinis imago formaretur, & thure cinnamomoque ingentis precii lictor formaretur.

2 *Quæque defuncto chariſſima.*] Ut tradit Donatus enarrans illud Virgilii lib. 6. Æneid.

Decorantque ſuper fulgentibus armis.

Virorum, ait, *fortium cum ipſis funeribus arma apud veteres conſumebantur: nec ſolum hæc, ſed & cætera, quæ habuiſſent chariſſima.*

3 *Ut ſcuta.*] 4 *Gladios.*] 5 *Et arma.*] De his jam diximus ex Virgilio ſupra in verbo, *Arma militaria.*

6 *Canes.*] Servius enarrans illud l. 6. Æneid.

Oſſaque lecta cado texit, &c.

Ideo, ait, *quia nobiles nunquam ſoli comburebantur, ſed cum dilectis equis, vel canibus, vel famulo.* Et vide infra in verbo, *Dilectos equos:* & iterum in verbo, *Equoſque & canes.*

7 *Dilectos equos.*] Ex Servio ubi ſupra, & præterea lib. 5. Æneid. in eum locum,

Famulumne parentis
Eſſe putet. —

Ubi ita ſcribit, *Conſueverant priſci, ut quoties Reges moriebantur, cum his dilecti equi, vel ſervi incendebantur.* Et de hoc quoque Lucianus in libello de luctu. Et vide etiam in ſeq. & in verbo, *Equoſque & canes.*

8 *Luſcinias.*] Plinius lib. Epiſtolarum 4. epiſt. 2. ubi de funere filii Reguli. *Habebat*, ait, *puer mannulos multos, habebat canes majores minoreſque, habebat luſcinias, pſittacos, merulas, omnes Regulus circa rogum trucidavit.* Mannuli autem ſive etiam Manni, equi puſilli qui ſunt pueris & adoleſcentibus in deliciis. De quibus Horatius lib. 3. Car. Ode 27.

Si per obliquum ſimilis ſagitta
Terruit mannos.

Ubi Acron interpretatur *mannos*, id eſt, *burdos. Manni ideo dicti, quod manſuetudine manum familiarius ſequantur.* Porphyrion autem alter interpres. *Manni equi dicuntur puſilli, quos vulgo burdos vocant.* Et idem Horatius epo. Ode 4.

Et Appiam mannis terit.

Vbi Porphyrius ipſe, *Mannos*, inquit, *equos vulgo burrichos appellant, quos habere nimiarum divitiarum affluentia eſt.* Sed & idem Horatius Epiſt. libro 1. epiſt. 7.

Mane cliens, etiam certus conviva: jubetur
Rara ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, &c.

Et Propertius lib. 4. eleg. 4.

Huc mea detonſis evecta eſt Cynthia mannis.

Et Martialis lib. 12. epig. 24.

Nuſquam eſt mulio, mannuli tacebunt.

Et ante hos omnes Lucretius lib. 3. de rerum natura ad fin.

Currit agens mannis ad villam præcipitanter.

9 *Plerique vero ſeipſos.*] Nam id aliquando factum fuiſſe memorat Plinius

[1] Unde exemplis palam factum novimus, multos accenſis dominorum rogis, doloris impatientes, vel violentas ſibi manus intuliſſe, aut igni pariter abſumtos eſſe. Quod etiam de canibus qui charitate dominorum in flammas ſe injecere memoriæ proditum eſt. Nam [2] Hieronis [3] & Lyſimachi canes, accenſis rogis dominorum, in flammas ſe injeciſſe, & uno incendio arſiſſe tradunt. [4] Qui etiam erat Græcorum [5] & Æthiopum præcipuus mos ut comas ad rogum diſſecent, corporique & igni imponant: [6] boves & pecora, [7] equoſque & canes in ignem mittant, vinum-

Comæ rogo injectæ.

nius lib. 7. cap. 53. paulo ante fin. Sed & D. Hieronymus in Jovinianum l. 2. tradit Scythas, eos qui à defunctis amarentur vivos infodi cum oſſibus mortuorum.

1 *Unde exemplis.*] Apud Plinium lib. 7. c. 36. ubi de Philotimo, Suetonium in Othone cap. 10. & ultim. & Plutarchum in vita ejuſdem, atque etiam Dionem in vita item ipſius. Et ſcribit Xenophon Pædiæ Cyri libro 7. Mortuo Atradata Suſiorum rege, non ſolum Pantheam ejus uxorem, ſed & Spadones ſeipſos jugulaſſe.

2 *Hieronis.*] Plinius libro 8. capite 40.

3 *Et Lyſimachi.*] Plinius ibi. & præterea Plutarchus in politicis. Iterumque in lib. de induſtria animalium. & Solinus cap. 25. & Ælianus de animalibus lib. 6. cap. 25. ubi & de aliis quoque loquitur, quem & tu vide loquentem de cane *Erigones* qui dominæ ſuperſtes eſſe noluit, ejuſdem operis l. 7. cap. 28. & rurſus cap. 40. ejuſdem lib. loquentem de canibus *Poli* tragœdi & *Mantoris* & *Theodoti* pſaltes qui in ignes & ſepulchrum dominorum ſe injecerunt. Et *Melitenſem* quoque catellum qui ultro ſeipſum in cadaveris domini thecam injiciens pariter cum eo humatione & ſepultura affici voluit, & quod idem ſcribit Ælianus ejuſdem operis lib. 10. 41. loquens de *Eupolidis* poëtæ comici cane nomine Antia, qui poſt mortem domini mœrore ac inedia extabuit. & l. 11. c. 13. ubi loquitur de quinque canibus *Daphnidis* Syracuſani qui propter domini calamitatem mori voluerunt.

4 *Qui etiam erat Græcorum.*] Vt ſupra de coma probavimus Homeri teſtimonio lib. 23. Iliad.

5 *Et Æthiopum.*] Diodorus Siculus lib. 4. cap. 1. paulo ante medium.

6 *Boves & pecora.*] Ex Homero d. lib. 23. Iliad. in funere Patrocli,

Ἐν δ' πυρῇ ὑπάτῃ, νεκρὸν θέσαν
ἀχνύμενοι κῆρ.
Πολλὰ δὲ ἴφια μῆλα καὶ εἰλίποδας
ἕλικας βοῦς
Πρόσθε πυρῆς.

Et lib. 24. Odyſ. in funere Achillis,

—— Πολλὰ δ' ἐπ' αὐτῷ
Μῆλα κατεκτάνομεν μάλα πίονα καὶ
ἕλικας βοῦς.

Et Virgilio lib. 11. Æneid.

Multa boum circa mactantur corpora
morti,
Setigeraſque ſues, raptaſque ex omnibus
agris
In flammam jugulant pecudes, &c.

7 *Equoſque & canes.*] De his ſupra diximus, quod autem ad Græcos attinet, de quibus hic privatim loquitur, adde illud ipſius Homeri d. l. 23. paulo poſt ea, quæ antea ex eo adduximus,

—— Πίσυρας δ' ἐριαύχενας ἵππους
Ἐσσυμένως ἐνέβαλε πυρῇ μεγάλα στε-
ναχίζων

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] vinumque [2] & oleum fundant. [3] Utque rege morte ſubl
to, familiares, & qui cum eo conjunctiſſime vixerant, char
tate principis vim vitæ ſibi ad rogum afferant, unaqu
Indi. morte intereant. [4] Indorum pervulgata hiſtoria eſt ut vir
defuncto, quæ chariſſima conjunx in vita fuerat, eoder
Thraces. igne abſumatur, unaque concremetur. [5] Thracibus [6] &
Getis erat iſte mos, ut viro defuncto, præcipue dilect
conjunx, maximo cultu ornata, ad tumulum duci, &
propinquiore mactari, eodemque tumulo humari debea
Galli. [7] Gallis vero ut ſervi clienteſque cum dominis patroniſv
un

Ἐννέα τῷ γε ἄνακτι τραπεζῆες κύνες ἦσαν·
Καὶ μὲν τῶν ἐνέβαλε πυρῇ δύο δειροτομήσας.

1 *Vinumque.*] De hoc dictum eſt ſupra in verbo, *Nonnunquam crocum.*

2 *Et oleum.*] Homerus d. lib. 23. in funere ipſius Patrocli.

Ἐν δὲ τίθει μέλιθος, καὶ ἀλείφατος ἀμφιφορῆας.

Et Virgilius lib. 6. in funere Miſeni,

— Congeſta cremantur
Thurea dona, dapes, fuſo crateres olivo.

3 *Utque rege morte ſublato.*] Intelligit de Æthiopibus, id enim de illis dicit Diodorus Siculus lib. 4. cap. 1. paulo ante medium. Idque etiam facere *Taviros* gentem Scythicam diximus ſupra eodem l. 3. c. 2 in fin. Et alios quoque feciſſe conſtat ex his, quos citavimus ſupra in verbo, *Plerique vero ſe-ipſos.*

4 *Indorum.*] Cicero lib. 5. Tuſcula. quæſt. Strabo l. 15. Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Philo Judæus in libro de Abrahamo. Solinus c. 65. Plutarchus in eo libro cui titulus eſt. *Cum improbitas ſufficiat ad infelicitatem.* Euſebius præparationis Euangelicæ lib. 6. c. 8. & alii quos citavimus in noſtris legibus Connubialibus l. 7. n. 20. incipit. ſed ut ad inſtitutum, ex quibus tamen nolui hic prætermittere Propertium id graphice deſcribentem l. 3. eleg. 7.

Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos Aurora ſuis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero jacta eſt fax
tima lecto,
Uxorum fuſis ſtat pia turba comis.
Et certamen habent leti, quæ viva ſ
quatur
Conjugium; pudor eſt non licuiſſe mo
Ardent victrices, & flammæ pecto
præbent,
Imponuntque ſuis ora peruſta viris.

Et de his, ut opinor intelligit Senec cum ſcribit declamationum lib. 2. d clam. 2. *Quædam ſe maritorum am rogis ardentibus miſcuerunt.*

5 *Thracibus.*] Herodotus id tantu tribuens Thracibus qui ſupra Creſt neos incolunt, lib. 5. poſt princ. Por ponius Mela lib. 2. c. 2. Solinus c. 1

6 *Et Getis.*] Nuſquam, quod m minerim, legi tale quid de Getis. forte de *Catheis* loqui voluit, de qu bus idem ſcribit Strabo l. 15. Et Di dorus Siculus qui hos *Catheros* voc (niſi & hi alii ſunt) lib. 17. quo res lexandri Magni deſcribit. Sed his ad & alios qui idem facere conſueveru ſcilicet Erulos ex Procopio libro 2. bello Gothorum, & Venedos Gern norum populos, ex Vunnefredo Ang Bonifacio vocato, in epiſt. ad Edu dum Principem Anglorum.

7 *Gallis vero.*] Id Cæſaris libro belli Gallici, cui adſtipulatur Pom nius Mela lib. 3. cap. 2. ubi de his quens. *Erant*, ait, *qui ſe in rogos ſuo velut una victuri libenter immitteren*

1 *Ger*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

una crementur viventes, eademque pyra intereant. [1] Gerri Scythica gens, defuncto rege, in tumulo, ubi cadaver odoribus delibutum erat, præcipuam concubinarum, pincernam, coquum, agaſonem, ac miniſtrum, una tumulare, equoſque & 50. ex miniſtris ad rogum præfocare aſſuerant. [2] Græcis vero uſurpatur, ut imperatore aut duce fato perfunctis, funus efferatur ſolenni pompa, & apparatu regio: [3] captivique & milites circa rogum digladientur, [4] oveſque & boves mactentur. Utque in omnem formam luctus concedatur, [5] equi virique tondeantur, [6] propugnacula è mœnibus diruantur, [7] templa lapidentur, [8] aræ ſubvertantur, [9] Lares abjiciantur, [10] partus exponantur, cibo abſtineant, ignis extinguatur, [11] atque in pompa funeris magiſtratus, ſacerdotes, pueri, atque juvenes cum trophæis, coroniſque, & armis militaribus funus proſequantur. [12] Cœnas quoque ferales apparari, [13] & crateres lacte,

Gerri.

Græci in funere ducis aut Imperatoris.

1 *Gerri.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Græci vero*, ſunt Herodoti lib. 4.

2 *Græcis vero.*] Hoc videre licet apud Homerum in funere Achillis libro 24. Odyſſ. & Patrocli libro 23. Iliad.

3 *Captivique.*] Spartacus ille trecentos ex captivis Romanos, Craſſo ni ex ipſius ducibus, ab ipſis Romanis interempto, mactavit, ut tradit Appianus Alexandrinus bellorum Civil. lib. 1.

4 *Oveſque & boves.*] De his diximus ſupra in verbo, *Boves & pecora.*

5 *Equi virique tondeantur.*] Id ſumtum eſt ex Herodoto libro 9. ubi ob mortem Maſiſtii viri apud Perſas honoratiſſimi, Perſæ ipſi ſeipſos, & equos & jumenta totonderunt, & alibi etiam diximus.

6 *Propugnacula è mœnibus diruantur.*] Hoc feciſſe Alexandrum in funere Hepheſtionis, auctor eſt Plutarchus in Alexandri vita.

7 *Templa lapidentur.*] 8 *Aræ ſubvertantur.*] 9 *Lares abjiciantur.*] 10 *Partus exponantur.*] De his Suetonius, loquens de morte & funere Germanici in Caligula cap. 5.

11 *Atque in pompa funeris.*] Herodianus lib. 4. non multo poſt princip. loquens de funere Severi Imperatoris. *

COLERUS.

* Ea cœna *Silicernium* appellata fuit, teſte Nonio, Feſto, Tertulliano.

TIRAQUELLUS.

12 *Cœnas quoque ferales.*] Juvenalis ſatyr. 5.

Ponitur exigua feralis cœna patella.

Ubi vide interpretes, & Apulejum libro 4. Floridorum, & Perſius ſatyr. 3. hanc vocat *cœnam funeris*,

——— *Sed cœnam funeris heres*
Negliget, iratus quod rem curtaveris.

Vide interpretes, & Apulejum lib. 4. Floridorum. *

COLERUS.

* Fuiſſe in hac cœna ferali certos quoſdam cibos proprios docet Lipſ. Commentario ad Tacitum lib. 5.

TIRAQUELLUS.

13 *Et crateres.*] Ex Virgilio libro 6. Æneid. ſupra citato in verbo, *Et oleum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lacte, [1] vino & ſanguine: [2] nec non mella, & [3] crocun ad rogum inferri ſolita invenimus, ut vna cum defunct cremententur. Fuitque moris [4] Galatarum, ut defuncti fa miliares & affines, inſcriptas epiſtolas ad rogum conjic ant, velut apud inferos mortui illas mox lecturi foren [5] Funebremque laudationem, optimates & grandes nati aut proximi neceſſarii in honore poſiti, de laudibus defun cti habere, ac ſolenni laudatione illius facta dictaque a totius vitæ curſum, majorumque laudes recenſere aſſu rant. Primus enim [6] Valerius Publicola, mortuo Brut ſupremas ipſius laudes accurata oratione proſequutus fui Inde inſtitutum, ut clarorum virorum in funeribus ſoler nis laudatio eſſet. Nam & [7] Appii decemviri defunc laudationem ſequutis temporibus plebs æquis auribus au divit. Et Scipionem in funere ſupremo, ut hominem d vinum Maximus commendavit. Fuitque in uſu [8] apu Ægyptios, rege defuncto, antequam juſta dentur, p ſacerdotem qui proximam tenebat dignitatem, omne vitæ ſeriem, & ipſius dicta factaque, & an fuerit fortiſſin prælatus, an vero ſegnis & deſes ex alto ſuggeſtu, maximo omnium conventu perlegi & recenſeri: & ſi vit

Ad rogum adferri ſolita.

Galatæ.

Funebris laudatio.

Valerius Publicola primus oratione funebri uſus.

Ægyptii rege defuncto.

pra

1 *Vino.*] De hoc etiam vide ſupra in verbo, *Et vinum.*

2 *Nec non mella.*] Ex Homero l.23. Iliad. & Odyſſ. lib.24. poſt princ. ubi de funere Achillis,

Καίεο δ' ἔντ' ἐσθῆτι θεῶν, καὶ ἀλεί-
φατι πολλῷ
Καὶ μέλιτι γλυκερῷ.

3 *Crocum.*] Ubi ſupra in verbo, *Nonnunquam crocum.*

4 *Galatarum.*] Diodorus Siculus libro 6. cap. 9.

5 *Funebremque laudationem.*] Plutarchus in vita Fabii Maximi. Nam & Q. Metellus orationem funebrem habuit in ſupremis laudibus L. Metelli patris ſui apud Plinium l. 7. c.43. Tiberiuſque ac Druſus Auguſtum mortuum laudarunt, ille pro æde Divi Julii, hic pro roſtris veteribus, ut ſcril Suetonius in ipſo Auguſto, cap. 10 Idem Tiberius novem annos na defunctum patrem pro roſtris quoq laudavit, ut tradit idem Suetonius ejus vita, cap.6.

6 *Valerius Publicola.*] Dionyſius H licarn. lib. 5. Plutarchus in vita ipſ Publicolæ.

7 *Appii decemviri.*] Non hic q dem decemvir, ſed alter ſuperior Livio 1. Decad. lib.2. non multo a fin. & Dionyſio Halicarnaſſ. libro Appius & alii Decemviri fuere poſ creati, ut eſt apud Livium 1. Dec lib. 3. & ipſum Dionyſ. Halic.lib.

8 *Apud Ægyptios.*] Hæc uſque clauſulam, *Apud Indos*, ſunt Diod Siculi lib.2. cap.3.

1 *Feri*

prævalebant, honore funeris privari, atque inſepultum cadaver abjici. Si vero virtutes præcellerent, omni honore cumulari, unguentis deliniri, & laudibus celebrari. Reliquos vero cujuſque ſortis homines, ita laudari, ut ſine ulla opum fortunarumve mentione, ſolam religionem, juſtitiam, pietatemque commendarent. Apud Indos *Indi.* vero multa ſecula viguit mos ut quum moritur quiſpiam, pro foribus domus, magiſtratus cui hoc munus impendebat, anteactam vitam moreſque deſcribit, ut vitia laudeſque innoteſcant omnibus, & palam fiant. [1] Ferturque Fabius Maximus præ cæteris unus, qui in funere filii inteſtino dolore affectus, oratione non infracta ad populum ipſius laudes magno ſpiritu diſſeruit. [2] Quod à Græcis *Laudatio funebris apud Græcos.* ſimile quoddam accepimus, ut defuncti laudes ſolenni oratione & longe petito proœmio proſequantur. Proditurque [3] primus Pericles fuiſſe, qui carmine & laudibus eos qui in bello Peloponneſiaco pro patria occubuerant, *Orationem funebrem quis primum habuerit apud Græcos.* proſequutus fuit. [4] Alii vero Solonem Græcis funebrem orationem primum inveniſſe ferunt. [5] Et quamvis à principio, virorum tantum geſta, nec mulieres laudare conſueſſent: quia tamen Camilli tempore collatum aurum, ut ſe populus Romanus à Gallis redimeret, dederunt: cautum fuit, ut in earum funeribus ſicut in virorum, ſolennis laudatio eſſet. [6] Nono vero die reliquias defuncti & crema-

1 *Ferturque Fabius Maximus.*] Plutarchus in vita illius.

2 *Quod à Græcis.*] Dionyſius Halic. libro 2.

3 *Primus Pericles.*] Plutarchus in vita illius. Et ante illum Thucydides lib. 2. belli Peloponneſiaci.

4 *Alii vero Solonem.*] Scilicet Anaximenes orator apud Plutarchum in vita Publicolæ.

5 *Et quamvis.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Nono vero die*, Livii ſunt 1. Decad. lib. 5. Plutarchi in Camillo, & in lib. de virtutibus mulierum, in princ. At idem Plutarchus in Cæſare ſcribit grandiores natu matronas defunctas laudare morem patrium Romanis fuiſſe, qui in junioribus obſervari non ſolebat. Primum autem Cæſarem mortuæ uxoris laudes edidiſſe.

6 *Nono vero die.*] Vnde Virgilius lib. 5. Æneid.

Præterea ſi nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit, &c.

Vbi Servius. *Eſt*, inquit, *ſciendum, quia apud majores ubicunque quis fuiſſet extinctus, ad domum ſuam referebatur, & illic ſeptem reſervabatur diebus, octavo die incendebatur, nono ſepeliebatur. Unde,* ut ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cineres colligendi mos. cremati cineres, mater, ſoror & propinqui, affineſque[1] nigra in veſte & effuſis comis, aut pontifices & ſacerdotes,[2] nonnunquam primores patrum perfuncti honoribus tunicati & diſcincti, lotis manibus & nudis pedibus[3] oſſa à cinere ſeparare & colligere, eaque lacte[4] & vino lavare, & deos manes advocare: [5] Græci vino & unguento inſpergere ſolebant cumque odoribus effuſi in lachrymas, in urna condere, [6] & linteo

ut ſubdit, *Horatius.*

Novendiales diſsipare pulveres.

Qui locus eſt in Epodi Ode 17. Ubi Porphyrion, *Cineres*, ait, *reliquiarum vult intelligi, nam novendiale dicitur ſacrificium, quod mortuo fit nono die quam ſepultus eſt.* Addit autem Servius ludos, qui in mortuorum honorem celebrabantur, *novendiales* dici, apud Cornelium Tacitum lib. 5. *Cotta Meſſalinus cum celebrarentur natalitia Auguſtæ, novendialem eam cœnam appellavit, tanquam pernicioſa reipubl.* De alio *novendiali ſacro* videbis infra libro 5. cap. 27.

COLERUS.

* Feſtus in voce *Novendiales feriæ:* Gloſſæ: *Novemdialia* ἔννατα ἐπὶ νεκρῷ ἀγόμενα. Donatus Phormione: *In nuptiis ſeptimus dies inſtaurationem voti habet, ut in funere nonus, quo parentalia concluduntur.* Auguſtinus in Geneſin: *Neſcio utrum inveniatur, alicui ſanctorum in ſcripturis celebratum eſſe luctum novem dies, quod apud Latinos Novendial appellant.*

TIRAQUELLUS.

1 *Nigra in veſte.*] Vide ſupra hoc eod. cap. non longe à principio, in verbo, *In veſte pulla.*

2 *Nonnunquam primores.*] Id ex Suetonio deſumptum eſt in Auguſto, cap. 100. quo de exequiis ejus loquitur. *Reliquias*, ait, *legerunt primores equeſtris ordinis tunicati & diſcincti, pedibuſque nudis:* unde autem Alexander illud accepit, *lotis manibus*, ignoro.

3 *Oſſa à cinere ſeparare.*] Hinc illud Homeri lib. 23. Iliad. de funere Patrocli.

Κλαίοντες δ' ἑτάροιο ἐνηέος ὀστέα λευκὰ,
Ἄλλεγον ἐς χρυσέην φιάλην, καὶ δίπλακα δημόν.

Et libro 24. ejuſdem operis de funere Hectoris,

Ὀστέα λευκὰ λέγοντο κασίγνητοι ἕταροί τε

Et libro 24. Odyſſ. in funere Achillis non adeo longe à princ.

Ἠῶθεν δή τοι λέγομεν λεύκ' ὀστέ' Ἀχιλλεῦ.

Atque etiam illud Virgilii l. 6. Æneid de funere Miſeni,

Oſſaque lecta cado texit Chorynens aheno.

4 *Et vino lavare.*] Supra in verbo *Et vinum.*

5 *Græci vino & unguento.*] Nam & Homerus d. lib. 24. Odyſſ. paulo ant illud quod ex eo ſupra in verbo, *Oſſ à cinere*, citavimus,

Οἴνῳ ἐν ἀκρήτῳ καὶ ἀλείφατι, &c.

6 *Et linteo ventilare.*] Quid velit hi dicere neſcio, auſimque ſancte deje rare, mendum eſſe, & pro *ventilare* le gendum eſſe *velare*. Nam Homerus i illis duobus locis Iliad. ſupra citat docet, oſſa Patrocli & Hectoris, d quibus in illis locis loquitur, conf ſtim quam in urnam, ſive phialam fuerunt collecta, velis operta fuiſſ ſive velata. Sic enim priore loco,

Ἐν κλισίῃσι καὶ θέντες ἑανῷ λιτὶ κάλυψαν.

Poſteriore autem ſic,

Πορφυρέοις πέπλοισι καλύψαν μαλακοῖσιν.

1 Fuitq

linteo ventilare. [1] Fuitque ſervatum apud Indos & Ægyptios, regum funebres tunicas, quo cineres cremati à reliqua favilla diſtincti jaceant, ex licio, quod igni non abſumitur, conficere, eiſque ad rogum defunctum corpus induere. [2] Quippe in Caryſto lapis naſcebatur, qui velut lana intextus, nullo igne adurebatur. Tunc poſtquam defuncto conclamato, & nomine deplorato, ſatis lachrymarum luctuſque fuerat, [3] ipſique ter aqua aſperſi & luſtrati erant: omni munere abſoluto, [4] ſupremum Salve

Tunicæ funebres regum Indorum & Ægyptiorum. Licium.

1 *Fuitque ſervatum.*] Hæc uſque ad clauſulam *Quippe in Caryſto*, ſunt Plinii lib. 19. cap. 1. ſed quod hic dicitur, *ex licio*, corrige, *ex lino*, ut videbis in eo loco Plinii, qui in toto illo cap. ſcribit de lino, generibus, & natura ipſius.

2 *Quippe in Caryſto.*] Strabo l. 10. & Solinus c. 17.

3 *Ipſique ter aqua aſperſi & luſtrati.*] Virgilius lib. 6. Æneid. in funere Miſeni.

Idem ter ſocios pura circumtulit unda,
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ,
Luſtravitque viros.

4 *Supremum Salve & Vale.*] Nam & Virgilius ad ea quæ ſupra proxime ex eo adduximus confeſtim ſubjungit.

—— *Dixitque noviſſima verba.*

Id eſt, ut dicit Servius, *Ilicet, nam vale dicebatur poſt tumuli peracta ſolennia.* Qui & ipſe libro 2. ejuſdem operis in eum locum,

Sic ô, ſic poſitum, &c.

Tradit mortuis dicere ſolitum, *Vale, Vale, Vale.* Alibi autem eod. lib. enarrans illud.

Jamque vale, & nati ſerva communis amorem.

Vale, ait, *de mortuis dicitur.* Sed & libro 5. in eum locum,

Salve ſancte parens.

*Salve & Vale ſecundum Varronem in Logiſtoricis ſynonyma ſunt. * Unde his & in ſalutationibus & in execrationibus utimur.* Terentius,

Valeant qui inter nos diſſidium volunt.

Qui locus eſt in Andria. Vbi & ipſe Donatus ſcribens, quod diſcedentibus & mortuis, *Vale* dicitur. & ſubdit Servius ex ipſo Varrone, *Unde hæc etiam mortuis dicimus, non quod eis optemus ſalutem, in quibus nulla eſſe poteſt, ſed ut ſignificemus: ita nos digredi, ut oſtendamus illos nunquam in noſtram communionem eſſe venturos, ſed & rurſus addit, Diſtingue etiam, nam quo tempore ſepeliit, dixit ſalve & vale.* Quo etiam reſpicit illud ipſius Virgilii lib. 3. Æneid. de funere Polydori,

—— *Animamque ſepulchro*
Condimus, & magna ſupremum voce ciemus.

Nam ut ibi dicit Servius, *Dicebant vale, nos te omnes eo ordine quo natura permiſerit, cuncti ſequemur.* Et illud l. 11. Æneid.

—— *Salve æternum mihi maxime Palla*
Æternumque vale, &c.

Ubi & idem Servius ex Varrone repetit, quæ ſcripſerat, d. lib. 5. Sed & huc alludit illud Ovidii lib. 10. Metam.

Jamque iterum moriens, non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo, quid enim niſi ſe quereretur amatam,
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit.

Illudque etiam Catulli epig. 102.

Accipe, fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater ave, atque vale.

Salve & Vale, tanquam nunquam eos viſuri ultra, conclamabant: [1] & à præfica feralibus officiis juſtiſque perſolutis, poſt lamenta & conclamationes, [2] ILICET dicebatur, [3] qua voce miſſum populum faciebat. [4] Quique funus proſequuti, quique comites fuerant, velut ſupremo functi officio, ad proprios lares reverſi, [5] aqua aſperſi ignem ſupergradiebantur, hoc ſe piaculo ex funere expiari arbitrati, quod expiationis genus [6] ſuffitionem dixere: cujus rei cauſa ferias ſæpe indixerunt, quæ [7] Denicales dictæ. Græci vero

Ilicet. Luſtratio poſt juſta funeris abſoluta. Suffitio. Denicales feriæ.

In quo notandum, quod *ave* poſuit pro *ſalve*, forte metri cauſa. Ex Græcis autem Artemidorus Daldianus libro I. ὀνειροκριτικῶν. cap. περὶ τοῦ ἔῤῥωσε καὶ ὑγίαινε, quod eſt ejus libro ult. ἔῤῥωσε δὲ καὶ ὑγίαινε, οὔτε λέγειν, οὔτε ἀκούειν ἀγαθὸν, οὐ γὰρ προσιόντες ἀλλήλοις, οὔτε μέλλοντές τι πράττειν, ταῦτα λέγουσιν ἄνθρωποι. ἀλλὰ ἀπαλλαττόμενοι ἀλλήλων, καὶ πρὸς ὕπνον τρεπόμενοι. διὸ καὶ κοινωνίας διΐστησι, καὶ τοὺς νοσοῦντας ἀναιρεῖ. Quorum hic ſenſus eſt: *Vale autem & ſalve, neque dicere, neque audire bonum, non enim ſe invicem accedentes neque quicquam facturi, hæc dicunt homines, ſed ab invicem diſcedentes, & ad ſomnum ſe convertentes. Quare & nuptias & ſocietates dirimunt, & ægrotantes perimunt.*

COLERUS.

* *Have* quoque cum his Synonimon eſt. Salluſt. Epiſtolæ fine poſuit, ut alias *Vale* ſolet.

TIRAQUELLUS.

1 *Et à præfica.*] Hæc ſunt Servii libro 6. Æneid. in eum locum Virgilii de funere Miſeni loquentis:

Et ferales ante cupreſſos
Conſtituunt.

Corona populi circumſtantium tandem ſtabat reſpondens fletibus præficæ, quamdiu conſumpto cadavere & collectis cineribus dicebat noviſſimum verbum, Ilicet, quod ire licet ſignificat. Vnde & illud,

Dixitque noviſſima verba.

Quod eſt ejuſdem libro 6. ubi & ipſe Servius idem prope dixit.

2 *Ilicet.*] Vide ſupra in verbo, *Supremum ſalve & vale.*

3 *Qua voce.*] Sæpe eam vocem uſurpavit Terentius cum finem rei ſignificare vellet, proinde abire licere, re omnino peracta. Ut in Eunucho,

Actum eſt, ilicet.

& in Phormione.

Hoc nihil eſt, ilicet.
Quid conterimus operam fruſtra? quin abeam.

Vbi Donatus *Ilicet*, inquit, *ſemper finem rei ſignificat*. Sed & idem in Andriam enarrans eum locum,

Quid ego audio? actum eſt.

In ſumma, ait, *rerum deſperatione ponitur, actum eſt, ilicet.*

4 *Quique funus proſequuti.*] Feſtus Pompejus l. I. non multo poſt princ. *Funus*, inquit, *proſequuti redeuntes ignem ſupergrediebantur aqua aſperſi, quod purgationis genus ſuffitionem vocabant.*

5 *Aqua aſperſi.*] Ex quo etiam illud Virgilii lib. 6. poſt peractum funus Miſeni,

Idem ter ſocios pura circumtulit unda
Spargens rore levi.

6 *Suffitionem dixere.*] Feſtus ubi ſupra in verbo, *Quique funus*, & de ea ſuffitione Columella lib. I. c. 6. l. 12. cap. 50. Plinius lib. 25. cap. 2. & nonnihil etiam diximus in Commentariis Nobilitatis cap. 31. num. 289.

7 *Denicales dictæ.*] Feſtus Pompejus lib. 4. *Denicales*, * inquit, *feriæ dicebantur, cum hominis mortui cauſa familia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ci vero aqua luſtrantur pura, eademque expurgantur, in qua torrem ex altari extinxiſſent prius. [1] Scythæ poſt funus amicos excipientes, epulum præbebant cadaver comitantibus. Peracto igitur funere, ubi à lucto quievit animus, [2] viſcerationem [3] & ludos funebres, [4] plerumque gladiatorios, muneraque, Græcis [5] Gymnica certamina & equeſtria, in defuncti memoriam, populo dari ſervatum eſt: nonnunquam navium curſus, & naumachiam. In qua viſceratione fuit inſtitutum, ut omnia carius venirent:

Viſcerationes & ludi funebres.

milia purgabatur. Græci νεκρὸν mortuum dicunt. De his autem Cicero in hac ſignificatione lib. 2. de legibus. *Nec vero tam Denicales, quæ à nece appellatæ ſunt, quia reſidunt mortui quam cæterorum, &c.* Columella libro 2. cap. 22. & ult. & Gellius libro 16. cap. 4. ubi etiam in nonnullis codicibus legitur *Vindenicales.*

COLERUS.

* Vide & Macrobium lib. Sat. 16.

TIRAQUELLUS.

1 *Scythæ.*] Herodotus lib. 4. *Alios autem Scythas,* (à regibus ſub.) *cum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. Eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam cæteris.*

2 *Viſcerationem.*] Livius 1. Decad. libro 8. *Populo viſceratio data à Marco Flavio in funere matris,* & 4. Dec. lib. 9. *P. Lucinii funeris cauſa viſceratio data eſt,* & 5. Decad. lib. 1. in fin. ut videbis infra in verbo, *Plerunque gladiatorios.* Dionyſius Halicarn. lib. 5. Plinius de viris illuſtribus cap. 32. *Mortuo huic tantum æris populi liberalitate congeſtum, ut inde filius viſcerationem & epulas publice daret.* Sed & de viſceratione loquitur Cicero lib. 2. Officiorum. Tertullianus in libro adverſus Judæos & Gentiles. Juriſconſultus in ff. de leg. 3. Quid autem eſſet *viſceratio* videbis infra lib. 5. c. 7. poſt princ.

3 *Et ludos funebres.* *] Livius d. 4. Decad. l. 9. ubi ad ea quæ ex illo proxime adduximus ſubjungit, *Et ludi funebres per triduum facti,* & ejuſdem Dec. lib. 1. ad fin. *Ludi funebres eo anno per quatriduum in foro matris M. Valerii Levini cauſa à P. & M. filiis ejus facti,* & 5. Decad. lib. 8. Poſtquam locutus eſt de munere gladiatorio quod Scipio cauſa mortis patris & patrui edidit, non multo poſt ſubdit, *Huic gladiatorum ſpectaculo ludi funebres additi.* & vide verſ. ſeq.

COLERUS.

* Vide Saturnalia Lipſii.

TIRAQUELLUS.

4 *Plerumque gladiatorios.*] Liv. d. 4. Decad. lib. 1. & 9. quibus locis ſupra citavimus, & præterea 5. Dec. libro 1. in fin. *Munera gladiatorum eo anno aliquot parva alia data, unum ante cætera inſigne fuit T. Flaminii quod mortis cauſa patris ſui cum viſceratione & ludis ſcenicis dedit quatriduum.* Et L. Florus epitome Livii lib. 16. *D. Junius Brutus munus gladiatorium in honorem defuncti patris edidit primus,* quod & ipſum tradit Valerius Max. lib. 2. c. 1. ubi de Claudio Pulchro. Apud Suetonium in Tiberio cap. 37. cum Potentina plebs funus cujuſdam primipilaris non prius ex foro miſiſſet, quam extorta pecunia per vim heredibus ad gladiatorium munus, eam graviſſime punivit, veluti id munus gratuitum foret, non neceſſarium.

5 *Græcis Gymnica certamina.*] Vide Plutarchum in Theſeo, paulo poſt princ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Emere ad pollinctum. rent: quare [1] ad pollinctum emere, ſermo percrebuit. [2] Ferturque Numæ edictum, ne piſces qui ſquamoſi non eſſent, ad pollinctum emere fas foret: ſcilicet ne nimis magno in funeralibus cœnis mercarentur obſonia: quam *Pollinctura.* cœnam pollincturam dixere: In qua, etſi nihil deeſſet, omniaque affatim ſuppeterent lætari tamen minime decebat. [3] Fuitque inſtitutum, ut per vini cibique lenimen, defuncti deſiderium levaretur. Præter quam erat [4] cœna exequialis, quæ ſenibus, & his qui multum ætate proceſſerant, dabatur: in qua pranſi, diſcedentes poſt ſupremum officium, alter alteri vale dicebat: [5] quam Silicer- *Silicernium.* nium

1 *Ad Pollinctum emere.*] Legendum *Polluctum emerent*, ex Plinio quo loco ſtatim citabimus, & Macrobio lib. 3. Saturn. cap. 16. à *polluceo* verbo quod ad ſacra pertinet, apud Catonem de re Ruſtica, cap. 132. *Jovi dapali culignam vini quantumvis polluceto*, & ſæpe alias eod. cap. Plautus in Sticho,

Hæc veniſſe mihi jam eſt opus, quantum poteſt
Vt decumam partem ex voto Herculi polluceam.

Hincque *pollucibilis cœna* pro lauta, ſplendida, opipara, Macrobio lib. 3. cap. 17. Vide Budæum alicubi. Et *obſonare pollucibiliter*, Plauto in Moſtellaria. *

COLERUS.

* Vide Feſtum in *Pollucere*. Varro: *Hinc profanatum, quod in ſacrario polluctum, atque Herculi decuma data ab eo eſt, quod ſacrificio quodam fanatur, id eſt, ut fani lege ſit, id dicitur. Polluctum, quod à porricundo eſt fictum. Cum enim ex mercibus libamenta porrecta ſunt Herculi in ara, tum polluctum eſt.*

TIRAQUELLUS.

2 *Ferturque Numæ edictum.*] Plinius auctoritate Caſſii Heminæ lib. 32. c. 2. *Numa conſtituit piſces qui ſquamoſi non eſſent, niſi pollucerent patrimonia, commentus, ut convivia publica & privata, cœnaque ad pulvinaria facilius compararentur, ne qui ad polluctum emerent, pretio minus parcerent, eaque præmercarentur.*

MERCERUS.

3 *Fuitque inſtitutum.*] Hic viſcerationem cum Epulo videtur confundere, & male. Hæc enim duo, inter ſe differunt. *Viſceratio* videtur fuiſſe largitio, quædam partium carnis, facta plebi infimæ & jejunæ. De qua Livius lib. 8. & 39. in fine. *Epulum* autem erat ſolemnior quædam cæna, præberi ſolita civibus honeſtioribus. Viſcerationem præbere multo fuit frequentius, quam epulo populum excipere. Sueton. in Julio videtur docere, Julium Cæſarem primum inter Rom. in obitu filiæ epulum dediſſe Populo. Cum ſi qui ante Cæſarem in funeribus epulo Populum exceperint, id feciſſe dicantur, in funeribus parentum, ut Fauſtus Sylla, apud Cic. & Diod. & Q. Tubero & alii.

TIRAQUELLUS.

4 *Cœna exequialis.*] Vide ſupra in verbo, *Cœnas quoque ferales*, ubi de cœna ferali ex Juvenali loquimur.

5 *Quam Silicernium vocant.*] Varro in Meleagris apud Nonium Marcellum, *funus exequiati, laute ad ſepulchrum antiquo more ſilicernium confecimus. Id eſt convivium, in quo pranſi diſcedentes dicimus aliis alii, Vale.* Nam ut dicit ipſe Marcellus, *Silicernium eſt proprie convivium funebre quod ſenibus exhibetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nium vocant. [1] Athenis per funeri præfectos epulum apud defuncti maxime neceſſarium dari conſuevit. [2] Argivorum vero inſtitutum fuit, ut defuncti affines ſtatim ab exceſſu Apollini ſacrificent, & trigeſimo poſt die Mercurio, Apolliniſque ſacerdoti hordeum dent, ignemque extinguant, & rurſus accendant, carneſque victimarum percoquant, quibus poſtea veſcuntur. [3] Eos quidem ludos apparatu magnifico, [4] continuis IX. diebus, in hiſque gladiatorum paria, qui venalem ſanguinem habebant, Romani exhibuere: [5] ad quos intromitti matronas nefas habitum. Idque adeo uſu & moribus interdictum fuit, ut [6] P. Sempronius uxori, quod ludis funebribus interfuiſſet, repudium dederit. Domi quoque & in loco celebri, defuncti imagines

Athenienſes.

Argivi.

Ludorum funebrium apparatus.

tur. Feſtus autem Pompejus libro 17. dicit id fuiſſe genus farciminis, quo familia in luctu à fletu purgatur, ita dictum, quia cujus nomine ea res inſtituebatur, is jam *ſilicem*, aut ut alii legunt, *ſilentium* cerneret. Citatque illud Cæcilii. *Credidit Silicernium me ejus eſſe.* At Donatus enarrans illud Terentii in Adelphis,

I ſane, ego te exercebo hodie,
Ut dignus es, Silicernium.

Eſt, inquit, *Silicernium cœna, quæ infertur Diis Manibus, quod eam ſilentes cernant umbræ. Id eſt umbræ poſſideant, vel quod qui hæc inferant, cernant, neque deguſtant.* Nam de his quæ libantur inferis, quiſquis comederit aut biberit, funeſtatur. Aut erit Silicernium ſenex qui jam jamque ſilentibus umbriſque cernendus ſit. Fulgentius in vocum antiquarum interpretatione ad Calcidium. *Silicernios dici voluerunt ſenes jam incurvos, quaſi jam ſepulchrorum ſuorum ſilices aſpicientes.* Unde & Cincius Alimetus in hiſtoria de Gorgia Leontino ſcribit. *Qui dum jam ſilicernius ſui finem temporis expectaret, ſi mori non potuit, tamen infirmitatibus exultat.* *

COLERUS.

* De *Silicernio* Tertullianus quoque: *Quo differt ab epulo Jovis ſilicernium? à ſimpavio obba? ab aruſpice pollinctor.* Gloſſæ: *Silicernium* περίδειπνον. λύχνες γὰρ ἅπτειν ἐν πένθει οὐ θέμις. Quaſi diceret ἀλυχνίαν: quam Gloſſarum mentem erudite explicat Scaliger apud Feſtum.

MERCERUS.

Silicernium.] Multæ ſunt hujus vocabuli acceptiones, quas vide apud innumeros auctores.

TIRAQUELLUS.

1 *Athenis per funeris præfectos.*] Vide Pollucem.

2 *Argivorum vero.*] Plutarchus problem. cap. 137.

3 *Eos quidem ludos.*] Ad Romanos redit.

4 *Continuis IX. diebus.*] At id tempus non ſemper idem fuit, ut patet ex his quæ ſupra diximus in verbo, *Denicales dictæ.*

5 *Ad quos intromitti matronas.*] Id quod dicit propter exemplum ſequens, & vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connubialibus l. 16. n. 37. incip. *Et ob hæc.*

6 *P. Sempronius.*] Valerius Maximus lib. 6. cap. 3. Plutarchus probl. c. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Imagines & columnæ in memoriam defunctis erectæ.

gines in memoriam poſteritatis, [1] plerunque cereas, aut marmoreas, vel æneas [2] columnas quoque cum trophæis & titulis, ac magnificentiſſimis decretis, publico conſilio erigere, & res geſtas monumentis inſcalpere, levandi deſiderii cauſa antiquo more ſervatum eſt. [3] Quas etiam injuria cæſis civibus ſempiterno ævo duraturas, publico decreto erexerunt, ut gratiam bene meritis ferrent. [4] Apud

Lacedæmonii.

Lacedæmonios, his qui in re militari facinora geſſerant fortia, ſtatuas & columnas pariter cum elogiis poſt obitum dedere. Rege vero defuncto, ipſius ſimulacrum, ita ut vivus appareret, in toro purpura & auro inſtrato effinxere.

Tempus luctus, & qua ætate defuncti indefleti erant, aut contra.

[5] Tempus vero luctus, ut erat à Numa conſtitutum poſteri ſervavere: qui puerum trimo minorem, nec lugeri, nec plangi voluit. Id quod in Thera una ex Cycladibus ſervatum legimus: in qua pueri citra ſeptennium, aut homines ultra quinquageſimum annum indefleti fuere: quod illi rapti immaturo funere, vix primum vitæ limen attigiſſent, iſti autem ſatis diu vixiſſent. [6] Neque ultra menſes decem,

1 *Plerumque cereas.*] Ad quod alludens Laodamia ad Proteſilaum apud Ovidium.

Quæ referat vultus eſt mihi cera tuos, &c.

2 *Columnas quoque.*] Suetonius in Galba, cap. 23. eodemque ult. *Senatus ut primum licitum fuit, ſtatuam ei decreverat roſtratæ columnæ ſuperſtantem in parte fori qua trucidatus eſt.* Sed & Plinius lib. 34. cap. 5. ſcribit Cajo Mevio qui priſcos Latinos devicerat ſtatuam ſupra columnam fuiſſe dicatam. Trebellius Pollio in vita Claudii Secundi refert ipſi Claudio totius orbis judicio poſitam fuiſſe columnam palmatam, ſtatuam ſuperfixam librarum argenti mille quingentarum.

3 *Quas etiam injuria.*] Vide ubi de Socrate, Milciade, &c. Ex Cicerone Philipp. 9. videre eſt ſtatuæ honorem fuiſſe decretum his qui in legatione cæſi eſſent. Cumque Lar Tolumnius Rex Vejentum, quatuor legatos popul. Ro. Fidenis interemiſſet, ſtatuas illi in roſtris fuiſſe poſitas. Eundemque honorem præſtitum iis, qui ob remp. obiiſſent, uti Cn. Octavio Laodiceæ in Gymnaſio à quodam Leptine interfecto, & Tullo Clinio, & L. Roſcio, & Sp. Antio, & C. Fulcinio, qui ut modo dictum eſt, à Vejentum Rege cæſi fuiſſent.

4 *Apud Lacedæmonios.*] Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 6.

5 *Tempus vero luctus.*] Plutarchus in vita ipſius Numæ. Sed & his in conſolatoria ad uxorem in fin. ſcribit, *leges vetare infantes lugere.*

6 *Neque ultra menſes decem.*] De Numa intelligit ex Plutarcho ubi ſupra. Aliquando tamen ſcilicet poſt Cannenſem cladem cenſuit Senatus ne fœminæ ultra *triginta dies* in luctu eſſent. Ut ſcribit Livius 3. Decad. l. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 1.

1 *Quo*

cem, filios parentum, aut uxores virorum mortem de-
ere ſtatuit. [1] Quod lugendi tempus, patri & filio, æque
atri & ſorori commune eſſe voluit. [2] Ultra vero non
uit, ne luctu infeſſo, & lacrymis nunquam deſinentibus
omus & familia funeſtarentur: itaque poſt annum paren-
s filiorum, & fratres ſororum funera deflere vetuit: ab
enim tempore lamentis parcere juſſum eſt. [3] Tametſi
ullum lugendi tempus viris legitimum fuiſſe nonnulli
edant, annumque fœminis tantum præfinitum ad de-
lorandum: maſculis non item, intra quem alteri nubere
on licebat, & concepto necdum edito partu, vetabantur.
Marcus tamen Antonius Philoſophus, ne ultra quinque
ies lugerent Romani filium ſibi morte ſublatum, ſummæ
ei adoleſcentem, edicto inhibuit. [5] Quintus vero Ma-
imus filio conſulari, [6] & Lucius Paulus duobus paucis
iebus amiſſis, & [7] Marcus Cato, mortuo prætore deſi-
nato filio, non luxerunt. [8] Marcus quoque Bibulus con-
ul, quum toto conſulatu domi delituiſſet, quo die de o-
itu duorum filiorum certior fuit, in ſenatum venit, &
munus

Qui non luxerint filios vita defunctos.

1 *Quod lugendi tempus.*] Ibid. Sed os non neceſſario lugendos eſſe ſcri-itur in *l. parentes. ff. de his qui not.* ıfa.

2 *Ultra vero non licuit.*] Id quoque x legibus Numæ, ut tradit Plutarchus bi ſupra.

3 *Tametſi nullum.*] Seneca ad Luci-um epiſt. 64. & vide infra in verbo, *ed nec uxores.*

4 *Marcus tamen Antoninus.*] Julius Capitolinus in vita illius.

5 *Quintus vero Maximus.*] Plutar-hus in vita illius. Sed & Cicero de hoc & duobus ſeq. epiſtol. fam. lib. 4. epiſt. 6. ad Servium Sulpitium loquens de morte Tulliæ filiæ ſuæ. *Sed opprimor*, inquit, *interdum, & vix reſiſto dolori, quod ea ſolatia me deficiunt, quæ cæteris quorum mihi exempla propono ſimili in fortuna non defuerunt. Nam & Q. Maximus qui filium conſularem clarum virum & magnis rebus geſtis amiſit, & L. Paulus qui duos ſeptem diebus, & Marcus Cato, qui ſummo ingenio, ſumma virtute filium perdidit, iis temporibus fuerunt, ut eos tum ipſorum dignitas conſolaretur, quam ex repub.* Et cætera quæ ſequuntur.

6 *Et Lucius Paulus.*] Imo *Paulus* Æmylius illius filius ex Plutarcho in vita illius. Verum hunc defendit Cicero citatus in præcedenti loco. Et de hoc quoque Seneca in libro de Conſolatione ad Martiam.

7 *Marcus Cato.*] Scilicet Cenſorius ex Plutarcho in vita illius.

8 *Marcus quoque Bibulus.*] Seneca in d. libro de Conſolatione. *Bibulus*, inquit, *qui toto honoris ſui anno ob invidiam collegæ* (is erat Julius Cæſar) *domi latuerat, poſtero die quam geminum filiorum funus renunciatum eſt, proceſſit ad ſolita in publicum officia.*

1 *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Periclis luctus de filio.

munus conſulare obivit. [1] Quod de Anaxagora [2] & X nophonte traditur, [3] & Aſinio Pollione, qui quo die lium amiſit, in convivio luxit. [4] Contra Pericles, quu anim

1 *Quod de Anaxagora.*]Laërtius in vita illius. Ælianus de varia hiſtoria libro 3. ubi & idem de Antigono Secundo ſcribit.

2 *Et Xenophonte.*]Laërtius & Ælianus, ubi ſupra, & præterea Laërtius, in vita ipſius Xenophontis. Et de eo intelligit Seneca ſcribens de Conſolatione ad Martiam. *Nec nimis admiretur Græcia illum patrem, qui in ipſo ſacrificio nunciata filii morte tibicinem tantum tacere juſſit, & coronam capite detraxit, cætera rite perfecit.*

3 *Et Aſinio Pollione.*] Hic puto mendum eſſe in verbo *luxit*, ejuſque loco ſubſtituendum, *vixit*, aut aliud ſimile, neque enim aliter conveniret præcedentibus neque ſequentibus, & quod id certum, facit Seneca in lib.4. Declamationum poſt princ. hæc de illo ſcripſit. *Memini intra quartum diem, quam Herinum filium amiſerat, declamare eum nobis, ſed tanto vehementius quam nunquam, ut appareret hominum naturam contumacem cum fortuna ſua rixari: nec quicquam ex ordine remiſit vitæ ſolito. Itaque cum mortuo in Syria Cæſare, per codicillos queſtus eſſet divus Auguſtus, ut erat illi mos, illi clementiſſimo viro, non civiliter tantum, ſed etiam familiariter, quod in tam magno & recenti luctu ſuo homo chariſſimus ſibi pleno convivio cœnaſſet, reſcripſit Pollio, eo die cœnam quo Herinum meum amiſi.* Superioribus autem adde Demoſthenem, qui ſeptimo die poſt filiæ mortem proceſſit corona & ſplendida veſte ad ſacra quæ Diis fiebant ob mortem Philippi Macedonis, ob quod reprehenſus ab Æſchine veluti duritiem & odium filiorum accuſante. Contra vero à Plutarcho id recenſente in ejus vita laudatus. Et Tynnichum Lacedæmonium qui Thraſibuli filii ſui mortem fortiter tulit, in quem, ut ſcribit idem Plutarchus in Apophthegm. Laconicis, hujuſmodi epigramma ſcriptum fui traditur, quod Raphaël ita in Latinu convertit:

Exanimis Pitanen clypeo Thraſybu
in acri,
Confoſſus ſeptem vulneribus rediit.
Paſſus ab Argivis, quæ tergo nulla
rebat,
Tynnichus hunc igni cum daret, h
loquitur.
Flere decet timidos, oculis te nate
pulchro
Condo meum ſiccis ac Lacedæmoniu

Ex his autem quæ dicta ſunt, oſtenc tur verum eſſe, quod Seneca ſcrip l. 6. epiſt. ad Lucilium epiſt. omniu 93. *Innumerabilia exempla ſunt eoru qui liberos juvenes ſine lachrimis extu runt. Qui in Senatum, aut in aliqu officium à rogo redierunt, & ſtatim ali egerunt.*

4 *Contra vero Pericles.*] Plutarch in vita illius ad finem. Aliter aute Ælianus lib.9. variæ hiſtoriæ, nem quod cum graſſante peſtilentia liber amiſiſſet, fortiſſime tulit. Sed ad quod & Solon ille ex ſeptem ſapient bus viris filium ſuum defunctum lux cumque à quopiam ei diceretur, *Ni proficis*, reſpondit, *At propter idipſu lachrymor, quia nihil proficio*, ut ſcrib Laërtius in vita illius ad fin. Sed & c eo illud tradit Plutarch. in vita ipſiu Hermippi auctoritate, quod cum ip ad Thaletem in Miletum veniſſet, a miratuſque fuiſſet, quod ille nupti & liberorum procreationem penit contempſiſſet. Thales autem tunc qu dem tacuiſſet, ſed paucis diebus inte poſitis, peregrinum quendam ſubo naſſet, qui ſe Athenis nuper decin poſt diſceſſum die adveniſſe dicere qui rogatus à Solone, num quid no Athenis eſſet: is (ut doctus erat) n hil aliud reſpondiſſet, niſi quod ad leſcentis cujuſpiam funus efferretu ac civit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ımo infracto ſemper fuiſſet, amiſſo Paralo filio, magitudine doloris victus, lachrymas uberes dedit: & ejulus nunquam deſinentes. [1] Filios vero minores decen-o, tot menſibus quot annis vixiſſent, à parentibus luge-ſtatuit. [2] Sed nec uxores à viris, nec ſponſas lugeri fas ſtavit. Tempore vero luctus, matronæ purpuram au-mque deponunt, [3] atraſque veſtes induunt, & in pellibus ɛgunt: nec illa reſumere, donec eluxerunt, licet. Viri tem ſenatorii laticlavum & annulos aureos exuentes, pullas veſtes ſumunt, [5] barbam capillumque ſummittunt. Piceas quoque [7] & cupreſſos, veluti ferales arbores, & Diti

Luctus tempore ornatus omnis abjiciebatur.

Picea & cupreſſus arbores ferales.

civitas tota conſecuta eſſet, quod ıs pater in virtute & exiſtimatione imas inter cives obtineret, quem ıc jam diu ab urbe abfuiſſe dicerent. e illi miſero, Solonem dixiſſe. Sed omodo ille vocabatur? Audivi in-it, nomen, ſed memoria excidit, niſi od ob ejus juſtitiam ac ſapientiam nnibus in ore eſſet. Poſtremo jam rbato animo ac ſollicito, ipſum pere-ino nomen ſubjeciſſe, contendiſſe-ıe ab eo num illi civi Soloni nomen ſet. Annuente autem homine, cæ-ſſe Solonem caput cædere, atque alia cere & dicere, quæ ab hominibus flictis fieri ſolent. Tum Thaletem dentem his hominem dictis aggreſ-ım eſſe; Hæc me ô Solon à nuptiis t procreandis liberis dehortantur, uæ te hominem fortiſſimum infrin-unt. Hæc ille. Miror autem eam rem ɛcidiſſe Laërtio in utriuſque deſcri-tione vitæ.

1 *Filios vero minores.*] Idque Numæ ompilii eſt, apud Plutarchum in vita llius.

2 *Sed nec uxores.*] Ibid. Sed & id noſtris legibus receptum eſt, *l. uxores à viris ff. de his qui not a. infam.*

3 *Atraſque veſtes.*] De hoc ſupra dictum eſt in verbo, *In veſte pulla.*

4 *Veſtes pullas.*] Vide ſupra in verbo, *In veſte pulla.*

5 *Barbam capillumque ſummittunt.*] Vide Varronem citatum in dict. verbo, *In veſte pulla.*

6 *Piceas quoque.*] Plinius l. 16. c. 10. Hinc illud Virgilii l. 6. Æneid. Miſeni funus deſcribentis:

Procumbunt piceæ, &c.

Ubi Servius dicit has ad funus pertinere.

7 *Et cupreſſos.*] Plinius lib. 16. c. 31. Vnde etiam illud Virgilii eod. loco,

Ingentem ſtruxere pyram, cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales ante cupreſſos
Conſtituunt. ———

Vbi Servius ejus rationem reddit, quam & nos alibi adduximus. Illudque ipſius Virgilii lib. 3. Æneid. de funere Polydori,

Aggeritur tumulo tellus, ſtant Manibus aræ
Cœruleis mœſtæ vittis, atraque cupreſſo.

Ubi & ipſe Servius interpretatur, *atra, id eſt nigra, funeſta: nam inferis conſecrata eſt, quæ cæſa nunquam revireſcit. Moris autem Romani fuerat, ramum cupreſſi ante domum funeſtam poni, ne quiſquam Pontifex per ignorantiam pollueretur ingreſſus.* Illud item Ovidii idem Epitheton illis tribuentis lib. 3. Triſt. eleg. 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Diti ſacras, in lugubri domo [2] patriciorum, amiſſis fra
Græci. tribus, liberis & propinquis, apponere mos erat. [3] Græci
vero funeſti, & qui exequias duxiſſent, ut lapide Lesbi
extructas domos incolant, quod ſubtriſti eſſet aſpectu
Athenienſes. [4] Athenienſibus Solon flebiles lamentationes, & cæter
dolorem teſtantia, velut inania, & nihil vitæ proficientia
Lacedæmonii. ſuſtulit. [5] Lycurgus vero Lacedæmoniis undecim dierum
ſpati

Et Horatii Epod. Ode 5.

Jubet ſepulchris caprificos erutas,
Jubet cupreſſos funebres, &c.

Et lib. 2. Car. Ode. 14.

Neque harum quas colis arborum
Te præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.

Inviſas (inquit Acron) *id eſt, rogis & luctibus conſecratas.* Et ut dicit Porphyrion: *quia funeribus cupreſſus adhibetur.* Illud item Statii lib. 4. Thebaidos,

—— Superat tamen agger in arvis,
Pineus hunc juxta cumulo minor, ara profundæ
Erigitur Cereri, frondes atque omne cupreſſus
Intexit plorata latus, &c.

Et ipſe Servius enarrans illud Virgilii lib. 2. Æneid.

Juxtaque antiqua cupreſſus.

Cupreſſum, ait, *arborem funebrem bene ante templum Deæ lugentis eſſe confirmat.* Et illud lib. 4. Æneid.

Et fronde coronat ——
Funera.

Id eſt, cupreſſu, inquit, *nam & ſuperiora ligna ad funus pertinent.* Hucque pertinet fabula Cypariſſi filii Thelephi in cupreſſum arborem luctibus aptam converſi. De qua Servius enarrans illud Virgilii lib. 3. Æneid.

—— Quales cum vertice celſo
Aëriæ quercus, aut coniferæ Cypariſſi
Conſtiterant.

Et paulo poſt ipſe Servius tradit, hanc arborem Proſerpinæ dicatam propter luctus morientium, de quo & tu vide quæ dicam infra lib. 4. cap. 17. Quare autem hæc arbor ſit, & dicatur luctuoſa, diſces ex Probo Virgilii interprete lib. 2. Georg. in eum locum,

Nec ſalici lotoque nec Idæis Cypariſſi

Vide etiam numero ſeq.

1 *Diti ſacras.*] Plinius lib. 16. c. 3
Et Feſtus Pompejus lib. 3. Cujus ha
verba ſunt: *Cupreſſi mortuorum dom*
bus ponebantur. Ideo, quia hujus gener
arbor exciſa non renaſcitur, ſicut ex mo
tuo jam nihil eſt ſperandum: quam &
cauſam in tutela Ditis patris eſſe put
tur. Aliam tamen rationem, qua
ante domum funeſtam poneretur, a
dunt. Servius in lib. 3. Æneid. in eu
locum ſupra citatum,

Atraque cupreſſo, &c.

2 *Patriciorum.*] Lucanus lib. 3.

Et non plebejos luctus teſtata cupreſſu

Ex quo id annotat Luctatius Placid
Statii interpres lib. 4. Thebaidos. Se
vius autem tum lib. 3. Æneid. in eu
locum ſupra citatum,

Atraque cupreſſo.

Moris, inquit, *Romanis fuerat, ramu*
cupreſſi ante domum funeſtam poni,
quiſquam Pontifex per ignorantiam p
lueretur ingreſſus. Citatque illud H
ratii lib. Car. 2. Ode 14.

—— Neque harum, quas colis, arboru
Te, præter inviſas cupreſſos.

3 *Græcis Funeſti.*] De his jam dix
mus ſupra.

4 *Athenienſibus Solon.*] Plutarch
in vita illius, vide tamen quæ de e
dicta ſunt ſupra in verbo, *Contra ve*
Pericles.

5 *Lycurgus.*] Plutarchus etiam i
vita illius. Idem autem in Apop
thegmatis Laconicis, quo loco antiq
eorum inſtituta deſcribit, tradit L
curgum ipſum ſuſtuliſſe & luctus
lamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſatio luctum terminavit. [1] Quod à Thracibus [2] & Maſſi- *Thraces. Maſſilienſes.*
enſibus uſurpatum legimus: qui quotidianas lachrymas
: funeſta omnia, ac ſordes lugubres in funere inhibuere.
Luctus autem & mœror patrius intra lugendi tempora *Luctus patrii minuendi cauſæ.*
b plurimas minuitur cauſas: ut ſi liberi naſcerentur, ſi
ater aut filius, frater aut vir, ab hoſtibus capti revertiſ-
ent: aut cum proprior affinis, quam qui lugeretur, domi
atus foret: vel ſi puella dabatur nuptui. [4] Publicus vero, *Publici.*
luſtrum fieret, [5] aut vota ſolverentur, [6] vel ſacra Cereris
ſtarent. His enim caſibus domum aut familiam in ſqua-
ore & ſordibus eſſe non decebat. Hoc quoque notare *Notandum hoc.*
ontentus ſum, neque [7] puerum minorem ſeptennio, priuſ-
quam

mentationes & inſcriptiones monumentorum, præterquam eorum qui bello cecidiſſent.

1 *Quod à Thracibus.*] Herodotus in erpſichore, id eſt, l. 5. Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Pomponius Mela b. 2. cap. 2. Quintilianus lib. 5. cap. e exemplis.

2 *Et Maſsilienſibus.*] Valerius Maximus lib. 2. c. 1. ubi de ipſis Maſſilienſius loquitur. Adde & Locris, apud uos etiam luctu mortuos proſequi etitum erat, ut prodit Heraclides in oliticis.

3 *Luctus autem & mœror.*] Feſtus ompejus lib. 11. *Minuebatur*, inquit, *luctus privatis, cum liberi naſcerentur, um honos in familiam veniret, cum pater ut liberi, vir aut frater ab hoſte capti lomum redirent, cum puella deſponſaretur, cum propior quis cognatione, quam is ui lugeretur, natus eſſet.*

4 *Publicus vero, ſi luſtrum.*] Feſtus Pompejus libro undecimo. *Minuebatur*, inquit, *populo luctus, ædis dedicatione, cum à Cenſoribus luſtrum condebatur.*

5 *Aut vota ſolverentur.*] Feſtus ubi ſupra, ad id addens, quod proxime ex eo adduximus, *cum votum publice ſuſceptum ſolvebatur.*

6 *Vel ſacra Cereris inſtarent.*] Liv. 3. Decad. lib. 2. *Tum privatæ quoque per domum clades vulgatæ ſunt: adeoque totam urbem implevit luctus, ut ſacrum anniverſarium Cereris intermiſſum ſit, quia nec lugentibus fas eſt id facere, nec ulla in illa tempeſtate* (loquitur autem de clade Cannenſi) *matrona expers luctus fuerat. Itaque ne ob eandem cauſam alia quoque ſacra publica aut privata deſererentur, Senatuſconſulto diebus 30. luctus eſt finitus.* Quod & ipſum repetit 4. Decad. l. 4. in Oratione Valerii Trib. pleb. pro lege Oppia abroganda. *Cum quia Cereris ſacrificium lugentibus omnibus matronis intermiſſum erat, Senatus finiri luctum 30. diebus juſsit.* De qua re etiam Valerius Maximus lib. 1. c. 1. *Quanto*, ait, *noſtræ civitatis Senatus venerabilior in Deos? qui poſt Cannenſem cladem decrevit, ne matronæ ultra trigeſimum diem luctus ſuos extenderent, ut ab his ſacra Cereris peragi poſſent.*

7 *Puerum minorem ſeptennio.*] Hæc accepiſſe videtur à Plinio lib. 7. c. 16. qui id tamen non ita dicit, ſed ſic. *Hominem priuſquam genito dente cremari mos gentium non eſt.* Ad quod referendum eſt illud Juvenalis ſatyr. 15.

—— Vel terra clauditur infans
Et minor igne rogi. ——

Quem locum interpretes non intellexiſſe videntur.

1 *Neque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quam omnes geniti dentes forent : [1] neque fulmine icto
qui vita functi eſſent, rogis imponere, [2] aut corpora cre
mare : neque hominem vita ſublatum, feriis publiciis e
ferre licuiſſe. [3] Quodque quoties plura cadavera & acer
vata corpora urerent, aut incendi curarent, ſolitos eſſ
funerum miniſtros, denis virorum corporibus ſingul
muliebria adjicere, ut unius adjumento cætera facilius de
flagrarent.

1 *Neque fulmine ictos.*] Erat autem lex Numæ. *Hominem fulmine occiſum, ne ſupra genua tollito.* Et alibi : *Homo ſi fulmine occiſus eſt, ei juſta nulla fieri oportet.* Teſtis utriuſque Feſtus Pomp. libro 12.

2 *Aut corpora cremare.*] Quod nos nuper ex Plinio diximus.

3 *Quodque quoties plura.*] Macrobius lib. Satur. 7. cap. 7.

CAPUT VIII.

Miraculum Tritonum & Nereïdum, quæ variis in locis tempeſtate noſtra comperta fuere.

TRitonem & Nereïdas, hominesque mari genitos quos marinos appellant, præter quam quod apu Plinium Naturalis Hiſtoriæ nono legeramus, noſtra quo que tempeſtate conſpicuos fuiſſe, multa documenta ſunt In memoria mihi eſt, cum adoleſcentulus ego in portic noſtra Portanovenſi Neapoli quandoque diverterem Draconettum Bonifacium Neapolitanum, patriciæ genti & inclitæ familiæ virum, ut in homine militari, facundia florentis, & multarum rerum cognitione clarum, tun ſenecta venerabilem, & debilitate pedum invalidum, i conventu maximo, præſente atque audiente me, referr ſolitaviſſe, ſe dum in Hiſpania militaret, marinum ho minem vultu & corpore prorſus humano, abſoluta ſimi litudine pubetenus, poſtremis vero in piſcem deſinentibu vidiſſe, in melle ex ultima Mauritania & Oceani finibu ad regulos ſub quibus ſtipendia faciebat, & honeſtum or dinem duxerat, pro monſtro allatum. Fuiſſe autem faci hominis vetuſti, capillo & barba hiſpido atque hirto, co

Homo marinus.

lon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ore cæruleo, ſtatura procera, & majore humana. Alis quoque tenui cartilagine, quibus marinos fluctus ſecabat, & membrana paſſim interlucente munitum. Et hanc rem non ſibi tantum, ſed pleriſque ſummæ nobilitatis viris, notam & conſpicuam fuiſſe, dicere. Sed ne quis hoc vanum aut commentitium fortaſſe putet, Theodorus Gaza vir Græca facundia clarus, & philoſophiæ præceptis imbutus egregie, apud Jovianum Pontanum, ad quem frequens ventitabat, compluresſque noſtrates, ſcite admodum & luculenter ratiocinabatur, ſe dum in Peloponneſſo ageret, & fœda maris tempeſtate oborta, duriſſimo tempore anni, nonnulla piſcium monſtra procella ad littus illiſiſſent, inter cætera vidiſſe Nereïdem in littore, fluctibus expoſitam, viventem jam & ſpirantem, vultu haud abſimili humano, facie quoque decora, neque invenuſta ſpecie, corpore ſquammis hirto, ad pubem uſque, niſi quod cætera in locuſtæ caudam deſinebant: ad quam propere viſendam cum frequens concurſus fieret, ipſeque & nonnulli è propinquis oppidis vicini affineſque eo ſe contuliſſent, illam frequenti turba circundatam, mœſtam & animo conſternatam, ut ex vultu conjectari erat, in littore jacentem, crebroque ſuſpirio fatigatam conſpexiſſe: mox cum à tam frequenti corona inſpiceretur, ſeque in ſicco deſtitutam videret, præ dolore gemitus ſpirantes, & lachrymas uberes dediſſe: cujus miſericordia motus ipſe, ut erat mitis placiduſque, cum turbam decedere de via juſſiſſet, ipſam interim † brachiis & cauda, quo maxime modo poterat, humi reptantem, paulatim ad aquas perveniſſe. Cumque ſe præcipitem magno nixu in mare dediſſet, ingenti impetu fluctus ſecare cœpiſſe, momentoque temporis elapſam ex oculis, nuſquam apparuiſſe. Georgius quoque Trapezuntius vir multi nominis, & magnæ eruditionis, aperta profeſſione referebat amicis, ſe, cum haud procul à littore in fonte quodam ſpatiaretur, puellam conſpexiſſe eleganti forma undis extantem pube-

Nereïs à Theodoro Gaza viſa.

† Branchis.

Georg. Trapezuntius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tenus, & quaſi laſciviret, ſubinde emergentem ſummei gentemque ſe, quoadusque ſe conſpectam intelligens haud amplius apparuit. Sed ſuper omnia in noſtro æv haud abſimile factum accepimus in Epiro, profecto exem plum inter pauca memorabile, quod nonnulli prodendui poſteris putarunt, & actis quoque publicis teſtatum eſ ad fontem jugis aquæ, ad quem mulieres ex oppidul
Triton. aquatum ventitabant, Tritonem ſeu marinum hominen è ſpelunca, quam forte ibi nactus fuerat, obſervare ſoli tum, ſi quando ſolam ad aquas accedentem, aut per littu obambulantem mulierem videret, ipſum ex undis & ſpe lunca leni greſſu tacitiſque veſtigiis deſilire, & à terg accedere, ac vi compreſſam mulierem ex inſidiis adorir & ad mare concubitus cauſa arripere, arreptamque ſu undis deferre conſueviſſe. Quod cum apud loci incol percrebuiſſet, diligentius marinum monſtrum obſervaſſ & cum diutule laqueos illi intendiſſent, haud multo po dolo captum, & laqueis vinctum cœpiſſe: cumque cib abſtineret, extra aquas diutius vivere nequiſſe, ſqualor que tandem & tædio ad extremam tabem veniſſe. Ten fama, Venereos eos & flagrantiſſime mulierum amaſi eſſe: propterea oppidi incolas edicto inhibuiſſe, ne qu deinceps ad fontem mulier, niſi viris comitata, accedere Hæc nos & ejuſmodi ab his qui diverſa maria penetr rant, & eadem monſtra placidis aquis colludentia vidiſſen & in occurſum nautis, exertis capitibus ab undis, occu riſſe, & voces audiſſe referebant, plerunque accepimus.

TIRAQUELLUS.

DE Tritonibus & Nereidibus viſis loquitur Alexander hoc cap. Locus autem Plinii hic citatus eſt lib. 9. cap. 5. ubi de Nereidibus quoque l quitur. De quibus etiam Ovidius l. 1 Metam. Et de utriſque idem Plini lib. 34. cap. 11. eodemque ult.

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT IX.

Qui Xyſtici, quive Thymelici apud Jureconſultos dicti ſint, quodve officium, & quid nomina deſignarint. Item, qui intelligantur per aquæ aſperſores, in ſacris certaminibus, apud Juriſconſultum, & quid Pancratiaſtes & Pancratium.

CUM Johanne Platina viro docto & antiquitatum ſtudioſo, pro familiari conſuetudine ſæpe deambuıbamus, & omnes antiquitates, veterumque monuıenta, atque ruinas urbis explorabamus. Dumque in veeri ſepulchro inter ſemiruta veſtigia in Quirinali, literis nirandæ vetuſtatis ſitu & ſenio obliteratis, epitaphium egeremus inſcalptum his verbis. [1] L. THENODORUS XYSTICUS, PARIDI THYMELICO BENE IERENTI FECIT. Quærebat Platina [2] qui xyſtici ſſent, quive thymelici, nunquid artis nomina vel cognoıenta forent. Cumque meminiſſem, me apud auctores, ui xyſtici dicerentur, legiſſe, quodque in xyſtis velut in ymnaſiis nudi exercebantur, athletas xyſticos dici reſponiſſem: [3] xyſtos autem longas fuiſſe porticus ampla latiudine, & gymnaſium ubi ambulationes eſſent, & arbores lerunque digeſtæ: in quibus Athletæ hybernis ſæpe temoribus luctabantur: quas [4] Græci hypæthras ſeu [5] paralromidas dicunt, inſtar illorum quæ in Attica fuere gymıaſia: quæ tria vel maxime memorantur, [6] Lyceum, Cyno-

Joh. Platina.

Xyſtici. Xyſtius Hypæthræ. Paradromidæ. Gymnaſia tria in Attica.

COLERUS.

1 *L. THENODORUS.*] Hanc marmoris inſcriptionem Gulielmus quoque Philander citat apud Vitruvium.

TIRAQUELLUS.

2 *Qui xyſtici, quive thymelici.*] De utriſque fit mentio, in *l. Athletas*, in princ. *ff. de his qui not. infa.* Vide ibi Florentin. Pandect. Ubi Budæus omnium optime declarat qui ii ſunt. *

COLERUS.

* *Xyſtus* & *Xyſtum* dicebatur. Tertullianus ad Martyres vocat *Xyſtarchem*, qui Xyſto præeſt.

TIRAQUELLUS.

3 *Xyſtos autem.*] Vitruvius lib. 5. cap. 11. & lib. 6. cap. 9.

4 *Græci Hypæthras.*] Idem Vitruvius in illis locis.

COLERUS.

5 *Paradromidas.*] Sic recte non ut quidam περιδρόμιδας.

TIRAQUELLUS.

6 *Lyceum.*] De quo Livius 4. Dec. lib. 1. Xenodotus, Suidas, & Pauſanias lib. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Cynoſarges, & [2] Academia: qui autem thymelici eſſent, mihi non ſuccurrere, neque in mentem venire aſſeverarem: tum Platina quaſi admirans, ait: nunquid noſtro civili jure aliquam de thymelicis mentionem fieri adnotaſſem. Nam de xyſticis ſatis ſibi liquere, pugiles fuiſſe, vel ex eo quod in xyſtis & longis porticibus exercebantur: vel quod haſtis decernerent, à Græco verbo ξυςὸ quod eſt haſta: quare xyſticos ludiones, quod haſtis depugnarent, velut gladiatores, & xyſtarchum qui gymnaſi præeſſet, nuncuparunt: thymelicos vero, ejuſdem generis pugiones ſeu hiſtriones fuiſſe ſe arbitrari. Siquidem Græci hiſtrionicam, thymelen nuncupant: θυμέλη enim ſcenam dixerunt: θυμελικὸς, ſcenicos & hiſtriones: & niſi quid ſe fallat, de his apud Jureconſultos in edictis prætorum mentionem fieri ajebat. Fuere, inquit, athletarum & hiſtrionum ſpecies multifariæ: nam & gladiatores, & pugiles, & thymelici, & pancratiaſtæ, xyſtici, pantomimi, palæſtritæ & arenarii, ſicut Thraces, mirmillones, ſequutores & retiarii: omnes athletarum hiſtrionum, & comœdorum numero habentur: licet pantomimos [3] à Domitiano ſublatos, [4] mox à Nerva reſtitutos, [5] demum à Trajano ejectos: hiſtrioneſque à [6] Tiberio, & deinde [7] Nerone, ob plurima flagitia Italia pulſos legamus, thymelicum vero [8] choragium apparatum eſ

Thymelici.

Athletarum & hiſtrionũ ſpecies variæ.

Thymelicum choragium.

1 *Cynoſarges.*] Livius eod. libro 1. Plutarchus in Themiſtocle in princ. & Laërtius in Antiſthene, Stephanus, Suidas, Heſychius, Didymi, aut ut nonnulli appellant Diomi Athenienſis, & diximus in noſtris Commentariis Nobili. c. 15. num. 31.

2 *Academia.*] Laërtius in Platone, Pauſan. l. 1. & omnes ubique. Sed adde fuiſſe quoque Athenis aliud Gymnaſium non procul à foro, quod à conditore *Ptolemæum* vocabatur, apud Pauſaniam l. 1. cujus etiam meminit Cic. Tuſc. quæſt. l. 5. in princ. Item aliud quod *Adriani* nominatur eod. l. 1.

3 *A Domitiano ſublatos.*] Suetoni in ejus vita cap. 7.

4 *Mox à Nerva reſtitutos.*] Plini in Panegyrico ad Trajanum.

5 *Demum à Trajano ejectos.*] In eo loco, & nos quoque de iis diximus noſtris Commentar. Nobilitatis c. 3 & 17. incip. *Quamquam*, ubi vide poteris.

6 *Tiberio.*] Tacitus lib. 4.

7 *Nerone.*] Idem lib. 13. & Suet. ejus vita, cap. 16.

8 *Choragium.*] Feſtus Pompej *Choragium*, inquit, *inſtrumentum ſcenarum*. Sed tu vide omnino Budæum l. ſt

ſe ſcenarum & hiſtrionum, quos omnes inter artifices
anumerari, neminem fugit. Et pleraque hoc genus me-
oriter & expeditè, ut ſuus mos erat, veterum teſtimo-
is exempliſque referebat. Cum vero nos hac admoni-
one attentiores facti, in legum commentariis verſare-
ur, deprehendimus apud Ulpianum titulo de infamibus,
hymelicorum, xyſticorum & athletharum, quod nunc
on commemineramus, mentionem haud dubiam fieri:
ymelicoſque & xyſticos inter athletas & eos qui in thea-
um prodirent ad edendas in ſcena operas, adnumerari:
quod Platina fuerat præclare arbitratus, cenſuiſſeque
reconſultos qui pugnandi cauſa in arenam prodirent, &
dicram facerent, non propterea infamiæ crimen aut no-
m incurrere. Cujus verbis admoneor, ut verum eſſe
nſeam, quod [2] apud Ciceronem refert Æmylianus, ar- *Ciceronis locus.*
m ludicram & ſcenas quandoque Romanos probro du-
ſſe, genuſque hoc hominum, tanquam ſcurras impro- *Scenici infames apud Romanos.*
ſſimos, tribu amovere voluiſſe. Quare ſub Tiberio, in
era ſcenæ prodiiſſe, famoſa nota cenſebatur. [3] Quod
iam ſenatuſconſulto fuit vetitum, cautumque ſevere, ne
equites

ut certo.§.interdum.ff.commod. Sed
Choragii & Choragi præter eos
os ille citat, mentionem facit Vale-
s Maximus lib. 2. cap. 1. ubi de In-
tutis antiquis, & Plinius l.36. c.35.
de Theatro M.Scauri, aliàs autem
lgentius de vocibus antiquis ſcribit
horagium dici *virginale funus* aucto-
ate Apuleji l. 1. Metamorphoſeôn,
jus hæc verba adfert, *Choragio itaque
fecto, omnes dormitionem parant.* Vide
cubi, & ibi Beroaldum.

COLERUS.

1 *Thymelicorum.*] Thymelicorum
omine intelliguntur Citharœdi, tibi-
nes, & id genus Symphoniaci. Ita-
ue ſeparabantur à reliquis ſcenicis,
omicis & Tragicis. Vide Vitruvium
b. 5.cap.8. de his vid. leg.10. de Pol-
citat.

TIRAQUELLUS.

2 *Apud Ciceronem.*] Uti refert Divus Auguſtinus de Civitate Dei, libro ſecundo, cap.13. neque enim nunc extat liber Ciceronis tale quid dicens: Idque credo fuiſſe in libris de Republ. qui magno reipub. damno interierunt, ex quibus ſæpe illum citat ipſe Auguſtinus. Sed & idem prope recenſuit Probus Æmylius in præfatione vitarum illuſtrium virorum.

3 *Quod etiam ſenatuſconſulto.*] Apud Cornelium Tacitum lib.18. cujus hæc verba ſunt, *Cautum ſevere, ne equites Romani ludo & arena polluerentur.* Cujus etiam ſenatuſconſulti mentionem fecit Suetonius in Auguſto, cap. 43. his verbis: *Ad ſcenicas quoque & gladiatorias operas, & equitibus Romanis aliquando uſus eſt, verum priuſquam ſenatuſconſulto interdiceretur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

equites Romani ludo & arena polluerentur. [1] Tametſi f ratur Auguſtus athletis conſervaſſe privilegia & ampliaſ [2] coërcitionemque in hiſtriones magiſtratibus inhibuiſſe, ut in eos animadverſionem non haberent. [3] Græcis ve prodiiſſe in ſcena inter athletas, honori fuit, nec prob datum eſt: [4] quippe cum Plato ſummus fuiſſet athle poſt multiplices victorias ſe philoſophiæ dedit. [5] Ver vero Ulpiani ex reſponſis Sabini & Caſſii hæc fuer Athletas omnino artem ludicram non facere: virtutis nim gratia hoc facere, & utile videtur: ut neque thym lici, neque xyſtici, [6] neque agitatores, neque qui aqua equis ſpargunt, cæteraque eorum miniſteria, qui cert minibus præſunt ſacris, aut deſerviunt, [7] ignominioſi. I quibus liquet, thymelicos & xyſticos à jureconſulto int athletas adnumerari. Sed quia [8] de Pancratiaſte, & l qui in ſacris certaminibus [9] aquam equis ſpargunt, ment f

Sceni- corum honos apud Gręcos. *l. Athletas ff. de his qui not. infa.* *Qui in ſacris certaminibus aquam aſpergerent.* *Pancratiaſtes.*

1 *Tametſi feratur Auguſtus.*] Suetonius in vita ipſius, cap. 45. *Athletis,* ait, *& conſervavit privilegia & ampliavit.*

2 *Coërcitionemque in hiſtriones.*] Suetonius ibi paucis verbis interjectis: *coërcitionem in hiſtriones magiſtratibus in omni tempore & loco lege vetere permiſſum ademit.* Et Tacitus lib. 1. non multo ante fin. *Dum,* inquit, *Auguſtus immunes verberum hiſtriones quondam reſponderat.* Sed tu vide de his quæ ſcripſimus pleniſſime in tractatu Nobilitatis c. 34. n. 13. incip. *Igitur ad eos,* & multis ſeq.

3 *Græcis vero.*] Probus Æmylius in ea præfatione vitarum excellentium Imperatorum, & D. Auguſtinus de Civitate Dei, lib. 1. cap. 12.

4 *Quippe cum Plato.*] Laërtius in vita illius, Apulejus lib. 1. de dogmate Platonis, poſt princ. & Servius lib. 6. Æneid. in eum locum,

— *Atque humeris extantem ſuſcipit altis.*

5 *Verba vero Ulpiani.*] In d. l. Athletas. ff. de his qui not. infam.

COLERUS.

6 *Neque agitatores.*] Et leg. uni Cod. de Athlet.

7 *Ignominioſi.*] Sed tamen agita res & Pantomimi inhoneſtæ perſo vocantur *l. 4. Cod. de ſpectac.*

TIRAQUELLUS.

8 *De pancratiaſte.*] Vide Rob. Step & Budæum in annotat. in duobus cis, & Cælium l. 13. c. 30. in princ.

9 *Aquam equis ſpargunt.*] Acc ſius ibi. *Frigidam,* inquit, *ut citius c rant: fiebat enim olim Romæ ludus quo hoc fiebat, & adhuc fit Conſtanti poli.* Hæc ille. Verum nonnullis plac ludis Circenſibus & aliis, quibus e currebant, cum ii cucurriſſent ac ſpargebantur, ut membris refocilla alacrius curſum repeterent. In idc trahunt quod Feſtus Pompejus lib. ſcribit: *Naſiternam genus vaſis an & patentis, quale eſt quo equi perfu ſolent.* * Cujus quoque vaſis memi Fulgentius de obſcuris veterum ver rum ſignificationibus ad Calcidium

COLERUS.

* Vide ibi Joſeph. Scaliger.

1 *Ulſ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

t, qui fuerint hi, & an inter ludiones recepti, adhuc ambigi ubitarique potuit: cum præſertim nullam de his qui a-uam in certaminibus ſpargunt, mentionem fieri apud eteres, quod meminerim, ſciam: niſi eos dicamus fuiſ-e, qui in ſtadio diſpoſiti, equis ſponte currentibus, quo elocius metam contingerent, aquam per vices ſpargere, cque illos ad curſum impellere ſolerent. Pancratiaſten ero eum dici volunt, qui luctator ſimul & pugil foret: uippe cum alii luctatores forent, is qui utroque teneretur tudio, pugna ſcilicet & lucta, pancratiaſticus nuncupa-ur: & ubi exercentur, pancratium. Cenſuitque [1] Ulpia-nus ad legem Aquiliam, illum qui, dum exercetur, in colluctatione vel pancratio aut pugillatu aliquem oppreſ-it vel occidit, Aquilia teneri. Verba vero Ulpiani ex a lege, hæc ſunt: Si quis in colluctatione, vel pancra-io, aut pugillatu, dum exercentur, alius alium occiderit, Aquilia tenetur.

Pancratium. *l. qua actione. §. ſi quis ff. ad leg. Aquil.*

TIRAQUELLUS.

1 *Ulpianus.*] In *l. qua actione. §. ſi quis ff. ad l. Aquil.*

CAPUT X.

Locus ex Juvenale de Trulla, quid deſignet, ex auctoritate Juriſconſultorum, & aliorum teſtimonio explanatur.

TRullas pocula eſſe & vaſa potoria cenſeri, haud im-merito [1] plerique exiſtimarunt. Idque quod [2] à Juve-nale *Trullæ.*

MERCERUS.

DE Trulla nihil hic. Quia fuſe eam deſcribimus in Convivio Roma-no, quod propediem emittimus.

TIRAQUELLUS.

1 *Plerique.*] Ex quibus nonnullos poſtea citat, ſed quibus adde Catonem de re Ruſtica c. 10. ubi ſcribit *Villicum habere oportere urnam quinquagenariam unam, trullas tres, &c.* & c. 13. ubi etiam ſcribit in Torcularium uſu opus eſſe *Trullas æneas tres, amphoras olearias duas.* Et paulo poſt eod. cap. *Urceos fictiles urnales duos, trullas li-gneas duas.* Plautum in Amphitryone act. 4. ſcen. 4.

Interea dum illi certant, in popinam di-vertendum eſt mihi.

Lances detergam omnes, omneſque trul-las hauriam.

Ciceronem in 6. in Verrem act. *E-rat etiam vas vinarium ex una gemma præ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nale dictum eſt de trulla, de quo apud eruditos contro
verſia eſt: non id credi decere, quod vulgo putarunt: u
de vaſe, in quo alvi proluvies effunditur, intelligatur, cur
Sca-phium. Laſa-num. id aliud ſortitum nomen ſit, & à doctiſſimis [1] ſcaphium
[2] & laſanum dicatur, veroque auctoris ſenſui non ſatis con
veniat

prægrandi, trulla excavata, cum manubrio aureo. Varronem lib. 4. de ling. Lat. Plinium lib. 34. cap. 2. *Sunt ergo vaſa tantum Corinthia, quæ iſti elegantiores nunc æs ſculpendo transferunt modo in lucernas, modo in trullas, modo munditiarum reſpectu.* Et Paulum in *l. 3. ff. de ſupel. lega.* & l. Pomponium. *ff. de auro & arg. leg. in l. & ſi non ſunt. §. argento. ff. de aur. & arg. lega.* Et ut id verum ſit, trullam ſcilicet eſſe vas potorium: tamen negari non poteſt, quin & id pro vaſe, in quod alvi proluvies aut lotium dejicitur, apud bonos auctores quoque reperiatur. Ita enim uſus eſt Martialis libro 9. epigram. 98. *

COLERUS.

* *Trullam* alio nomine vocari *Barionem* ſeu *Bacarionem* Feſtus ſcribit. Idem vas vocatur *Baccar*, & *Baccarium*. Iſidorus in Gloſſ. *Baccarium, vas aquarium*. Et iterum: *Bacario*, urceoli genus.

TIRAQUELLUS.

2 *A Juvenale.*] Satyr. 3. cujus carmen poſtea relatum eſt. Ubi conſule interpretes.

1 *Scaphium.*] Apud Ulpianum in *l. Quintus. §. ult. ff. de aur. & arg. leg.* Cujus hæc verba ſunt: *Argento legato, non puto ventris cauſa habita ſcapha contineri.* Suntque qui ad hanc ſignificationem trahunt illud Juvenalis Satyr. 6.

Et ride ſcaphium, poſitis cum ſumitur
armis.

Sed Baiſius tradit illic ſignificari inſtrumentum ruſticum ἀπὸ τοῦ σκάφειν, id eſt, fodiendo. Eraſmus *ligonem* intelligit. Sed quod magis ad hanc Alexandri ſignificationem Pollux lib. 10. cap. 9. dicit id eſſe matulam in quam mejunt mulieres, verum & id eſſe v
potorium, ſatis indicat Plautus i
Sticho,

Quibus divitiæ domi ſunt, ſcaphio, can
tharis, batiocis
Bibunt. ——

Et in Perſa,

Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſocco
pallium
Marſupium habent. ——

Cicero in 6. in Verrem actione.
pupillo Hero, cui Marcellus tutor eſt,
quo pecuniam grandem eripueras, ſcaph
cum emblematis Lilybei utrum empta eſ
dicis, an confiteris erepta? Nam & han
quoque ſignificationem vaſis potor
atque etiam eſcarii ſcaphio tribuit A
thenæus. Cæterum Plutarchus in vit
Numæ Pompilii σκάφιον appellat, qu
Veſtæ ignis ſacer extinctus, ſolis tan
tum radiis accendebatur, ut etiam an
notat Hermolaus in Plinium. Sed &
apud Ariſtophanem in Veſpis, eſt cal
va ſive cranium, à ſcaphæ figura. E
apud Suidam tonſuræ genus. Ex Vi
truvio quoque lib. 8. ſatis intelligitur
ſcaphium non ſolum ad uſum ventri
eſſe, ſed & ad alios uſus aptum, cum
ita ſcribit: *Scaphium æreum aut plum*
beum, aut pelvis, ex his quod erat para
tum idque intrinſecus oleo unguatur. De
nique Martianus Capella in libro de
Geometria 4. c. 1. ſcribit *ſcaphia eſſe*
rotunda ex ære vaſa, quæ horarum ductus
ſtylo in fundo poſito diſcriminant. Vide
autem Alciatum in Parergis libro 6.
cap. 26.

2 *Et laſanum.*] Horatius lib. 1. Sermon. Satyr. 7.

Te pueri laſanum portantes, œnopho-
rumque.

Et ibi Acron interpres & Pollux l. 10. cap. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eniat: ſed de vaſe potui parato, intelligi oportere con-at, illudque quam ſinceriſſime à poëta dictum fuiſſe:

—— Laudare paratus, *Locus Juvenalis Sat. 3.*
Si bene ructavit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.

n quo illum ſignificare haud dubie putamus, qui poſt-uam calicem exhauſit, in ipſo fundo, ructu aut ſibilo repitum facere more deteſtabili non fuit veritus, ubi idem rimen bis arguere Satyricæ dignitatis fuit. Vel de eo, qui oſtquam vini calicem hauſit, id quod remanſit, ita elidit 1 pavimento, ut reſonaret. Quod inſolentiſſimi animi, udacis & petulantis, nimiæque ſecuritatis fuiſſe liquet: uem abuſum apud compotores & helluones impuros, qui cortis vinoque madidi & epulis diſtenti erant, Græcis in-aluiſſe multi adnotarunt: ita ut ludus inde convivalis fo-et, quem [1] cottabiſim appellarunt, cum reſiduum potum *Cottabiſis.* 1 æneas phialas jactarent: qui ſi ſonantior creperet, ſe b amica redamari, & mutuo affectu teneri putabant. Quod eſſe probabile, & ab auctoris ſenſu non alienum, ex ontextu verborum liquere putamus. Id vero quod de trulla liximus, inter pocula cenſeri, ſcite admodum [2] à Scævola ibro III. de legatis definitum eſt in hæc verba: Seiæ dulciſ-imæ poculum aureum quod elegerit, fidei hæredum com-niſſo ut darent: quæro cum in hæreditate non ſint niſi trul-æ, ſcyphi, modioli, phialæ, an Seia de his ſpeciebus eligere oſſit. Reſpondi, cum omnia potui parata, pocula dican-ur, poſſe. [3] Plinius ſeptimo & trigeſimo hiſtoriæ naturalis:

Titus

1 *Cottabiſin.*] Vide Cælium Rhodi-ginum lib. 27. c. 27. item lib. 28. c. 5. Eraſmum Chil. 4. cent. 6. cap. 66. Ro-bertum Stephanum in verbo κότταβος, Dictionarium Græcum in verbo κότταβος, Athenæum lib. 10. cap. 8. in princ.

2 *A Scævola.*] In *l. Sejæ. ff. de aur. & arg. leg.* *

COLERUS.

* Non ſumatur vinum, funditur ta-men in pocula. Trullæ manubrium longum erat, & cavum, fundendo vi-no aptum potius, quam bibendo. Scy-phis etiam & Phialis raro utebantur ad bibendum, quod eſſent capacia ni-mis & magna vaſa: eis ornabantur abaci. Hæc Cujac. ad illa verba Juriſ-conſulti.

TIRAQUELLUS.

3 *Plinius libro ſeptimo & trigeſimo.*] Cap. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Titus Petronius, inquit, vir conſularis, invidia Neronis, myrrhinam trullam CCC. ſeſtertiis emptam fregit, u menſam ejus exhæredaret. Cicero in Verrem ſexta actio ne: Erat, inquit, vas vinarium ex una gemma prægrandi trulla excavata. [1] Horatius quoque in Satyris:

Qui Vejentanum feſtis potare diebus:
Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis.

Ex quibus licet æſtimare, trullam inter pocula & vaſa po tui deſtinata cenſeri: [2] ſicut ſcyphus, [3] modiolus, [4] & phia la, 8

1 *Horatius.*] Lib. 2. Sermo. Sat. 3. Ubi Acron dicit hanc eſſe deformem calicem vel ruſticanum. Sed & his Alexandri exemplis adde Plautum in Amphitryone,

Lances detergam omnes, omneſque trullas hauriam.

2 *Sicut ſcyphus.*] Nam & hic reponitur inter vaſa potoria à Scævola in *l. Sejæ ff. de aur. & arg. lega.* & Polluce lib. 6. cap. 2. & 16. ut hinc intelligas eſſe Græcam dictionem, qua etiam utitur Homer. Odyſ. lib. 14.

Καὶ οἱ πλησάμενος δῶκε σκύφος ᾧπερ ἔπινον
Οἴνου ἐνίπλειον, &c.

Latini autem ſæpiſſime, ut Plautus in Aſinaria,

Scyphos quos utendos dedi Philodamo, retulitne?

Cicero in 6. in Verrem actio. *Hinc illa Verrea nata ſunt, hinc in convivium Sextum Comminium protrahi juſſit, in quem ſcyphum de manu jacere conatus eſt.* Virgilius lib. 8. Æneid.

Et ſacer implevit dextram ſcyphus.

Et Tibullus lib. 1. eleg. 10.

Divitis hoc vitium eſt auri, nec bella fuerunt,
Faginus aſtabat cum ſcyphus ante dapes.

Et Horatius libro 1. Ode 27. in princ.

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt.

Et Epod. Ode 9.

Capaciores adfer huc puer ſcyphos
Et Chia vina aut Leſbia.

Et Valerius Flaccus libro Argonaut. 2 & Martialis quo loco citabimus infr in verbo, *Sicut Neſtorida.* Suetoniu in Nerone, cap. 47. *Duos ſcyphos gra tiſſimi uſus, quos Homericos à cæla tura carminum Homeri vocabat, ſo eliſit.* In quo id notandum, quod quo Suetonius ibi vocat *ſcyphos*, Piniu lib. 37. cap. 2. *Calices* appellat. *Nero* inquit, *amiſſarum rerum nuncio accept duos calices cryſtallinos in ſuprema ir fregit illiſos. Hæc fuit ratio ſeculum ſum punientis, ne quis alius ex his biberet* Tu autem de ſcypho vide omnino Athenæum lib. 11. cap. 17.

3 *Modiolus.*] Et hic quoque ponitu inter pocula potoria à Juriſconſult in d. *l. Sejæ.* Et ita accipit Plautus i Ciſtellaria,

— Vix exculpſi ut diceret
Quia ei promiſi modiolum vini dare.

Celſus autem poſuit pro inſtrument chirurgico libro rei medicæ 8. cap. 3 Sed & aliter Plinius lib. 9. cap. 4. i princ.

4 *Et phiala.*] Quæ etiam inter ea dem pocula annumerata eſt, in d. *l. Sejæ.* & in *l. etſi non ſint. §. perveniamu ff.* eod. tit. *de auro & argen. leg.* & Pollux d. lib. 6. cap. 16. Ex quo item intel ligis eſſe dictionem Græcam, qua ta men paſſim utuntur auctores Latin ut præter Juriſconſultos in dictis loc videre licet apud Juvenalem Sat. 5.

Virgo tenet phialas, tibi non committ tur aurum.

Et Martialem lib. 8. epig. 45.

Quis labor in phiala, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

a, [1] & quam Varro dixit depeſtam. Tametſi [2] ſcyphum Herculis, [3] cantharum Liberi poculum legamus: [4] quo Marius poſt Cimbricam victoriam potaſſe aſſidue dici-ur. Fuit quoque [5] heracleum, Herculis poculum, ſicut

Depeſta.

Heracleum.

1 *Et quam Varro dixit depeſtam.*] n lib. 1. aut ut alii numerant, 4. Sed ereor ne hic in hac dictione mendum it: atque etiam in Varrone, à quo A-exander accepit, ubi ita vulgo ſcribi-ur: *Apud antiquos ſcriptores Græcos nveni appellari poculi genus depeſtam.* Et forte utrobique legendum eſt, *de-aſtrum.* Eſt enim δέπαςρον apud A-henæum lib. 11. cap. 5. auctoritate Si-eni, & Clitarchi in linguis Antima-chi Colophonii lib. 5. Thebaidos, po-uli genus, vel etiam depaſtum, ſive δέπαςον, eſt enim Græcis δέπας po-culum. Homerus lib. 1. Iliad.

Νώμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι
δεπάεσσιν.

Et libro 4.

—— Σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
Ἕστηχ' ὥσπερ ἐμοὶ πιέειν ὅτε θυμὸς
ἀνώγοι.

Et alibi ſæpe. Pollux autem l. 6. c. 16. dicit Poëticum eſſe.

2 *Scyphum Herculis.*] Plutarchus in vita Alexandri ſub fin. Q. Curtius libro 10. de ipſo Alexandro loquens: *Nondum*, inquit, *Herculis ſcypho epoto, &c.* Seneca ad Lucilium epiſt. lib. 12. epiſt. omnium 84. *Alexandrum*, inquit, *intemperantia bibendi, & ille Herculaneus ac fatalis ſcyphus condidit.* Macrobius lib. 5. Satur. cap. 21. & vide infra in verbo, *Heracleum.*

3 *Cantharum Liberi.*] Macrobius ibi. & ante eum Plinius lib. 33. cap. 11. in fin. Ideoque ut ſubdit Macrobius, *Maro aptiſſime id poculum Sileno aſſignat*, nec etiam locum Virgilii aſſignat qui eſt eclog. 6. Ubi de ipſo Sileno loquens:

Et gravis attrita pendebat cantharus
anſa.

De eo autem Pollux lib. 6. cap. 16. Et Nonius Marcellus inter genera poculorum, & Athenæus lib. 11. cap. 7. teſtimonio Amipſiæ, Alexidis in Cratia, Eubuli in Pamphilo, Xenarchi in Priapo, Epigenis in Heraine, Soſicratis in Philadelphis, & aliorum.

4 *Quo Marius.*] Plinius ibi. Vide item Plutarchum in vita illius, & Valerium Maximum lib. 3. cap. 2. & 16.

5 *Heracleum, Herculis poculum.*] De hoc volunt intelligi illud Virgilii ſupra à nobis relatum,

Et ſacer implevit dextram ſcyphus. ——

Nam ibi de Hercule loquitur. Ideo Servius enarrans eundem locum. *Legitur*, inquit, *in libris antiquis, Herculem ad Italiam magnum ligneum poculum attuliſſe, quo utebatur in ſacris, quod ne carie conſumeretur, pice oblitum conſervabatur, cujus magnitudinem ſignificat dicendo,*

—— *Implevit dextram ſcyphus.*

Cicero in 6. in Verrem act. meminit duorum poculorum Heracliorum Mentoris manu ſummo artificio factorum. Statius quoque Herculei crateris quem duo juvenes vix portabant. Et de hoc Juvenalis, ut plerique intelligunt, Satyr. 12.

—— *Urnæ cratera capacem*
Et dignum ſitiente Pholo.

Nam & hunc Pholum hoſpitem Herculis dicit Lucanus lib. 6. dum ſcribit,

—— *Hoſpes & Alcide magni Pholo.*

Traditque Steſichorus poëta Lyricus in Centaurorum & Lapitharum convivio impleviſſe Herculi craterem trium lagenarum capacem,

Σκύφον δὲ λαβὼν δέπας ἔμμετρον ὡς
τριλάγυνον
Πῖεν ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε
Φόλος κεράσας.

Ubi vide interpretem Juvenalis ſupra citatum, ſed omnino hic vide Athenæum lib. 11. cap. 6.

1 Sicut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Neſtorida. [1] ſicut neſtorida, quo Neſtor utebatur: [2] & Grammaticum *Grammaticum poculum.* Homeri carmine celebratum: quæ in Dianæ templo affix: Capuæ viſebantur. [3] Notatumque fuit, inter ſcyphos *Heracleotici ſcyphi.* Bœotios palmam tuliſſe, qui Heracleotici dicti, [4] & Alexandrinas cucurbitas, cum exaruerint, ad uſum vaſorum *Cucurbitæ Alexandrinæ.* præcipuas fuiſſe. Fertur [5] L. Craſſus orator duos habuiſſe cyathos Mentoris manu, C. ſeſtertiis emptos, quibus ob pudorem nunquam uſus fuit. [6] Et Cornelius Macrus in ſacris propinare electrina patera, quæ in medio Alexandri

1 *Sicut neſtorida, quo Neſtor utebatur.*] Quod ab Homero deſcriptum eſt lib. 11. Iliad.

Πὰρ δὲ δέπας περικαλλὲς, ὁ οἴκοθεν ἦγ' ὁ γεραιὸς

Χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον. οὔατα δ' αὐτοῦ

Τέσσαρ' ἔσαν, δοιαὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον

Χρύσειαι νεμέθοντο, δύω δ' ὑπὸ πυθμένες ἦσαν.

Quibus ſignificatur fuiſſe pulchrum poculum quod ſenex Neſtor è domo attulerat, aureis quidem clavis transfixum, auribus quatuor, ad quarum ſingulas duæ columbæ aureæ paſci videbantur, erantque illi duo fundi. Et ſubjungit:

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,

Πλεῖον ἐόν. Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν.

Quo item ſignificatur, alium illum vix plenum ſubmovere potuiſſe, ipſum autem Neſtorem nullo negocio elevaſſe. Quo in loco Euſtathius multa de eo ſcripſit, uti & Athenæus qui id ipſum ex Myrliano Aſclepiade libro Dipno. 11. cap. 13. Et ad id Martialis alludens lib. 8. epig. 6.

Hi duo longævo cenſentur Neſtore fundi
Pollice de Pylio trita columba nitet.
Hic ſcyphus eſt, &c.

Vide in ſeq.

2 *Et Grammaticum Homeri carmine.*] Poſidonius lib. 16. de Reditibus, tradit fuiſſe poculum argenteum (vide Græcum) literarum, quod ipſe in Capua Campaniæ Palladi depoſitum vidit, quod Homericis Carminibus erat inſignitum, quod & ex eo repetit Athenæus lib. 11. cap. 4. ubi & citat Achæum Tragicum, & Eubulum in Neottide, hujuſce poculi mentionem facientes. Suetonius autem in Nerone, cap. 47. mentionem facit de ſcyphis, quos Homericos ipſe Nero à cælatura Homeri vocabat, * ut ſup. in verbo, *Sicut & ſcyphus*, dictum eſt. Et de eo forte intelligit, de quo diximus in præce.

COLERUS.

* Cryſtallinos fuiſſe, Plinius refert, lib. 37. cap. 2.

TIRAQUELLUS.

3 *Notatumque fuit.*] Idem Cælius Rhodiginus lib. 27. cap. item 27. qui nec ejus rei auctorem laudat, ſed id eſt ex Hieronymi Rhodii in libro de Ebrietate, ut retulit Athenæus lib. 11. cap. 17.

4 *Alexandrinas cucurbitas.*] Plinius libro 19. cap. 3. ſcribit cucurbitas in univerſum nuper in balnearum uſum veniſſe urceorum vice, jampridem vero etiam cadorum ad vina condenda, nihilque de Alexandrinis loquitur. Vide item Dioſcoridem, Theophraſtum & alios.

5 *L. Craſſus orator.*] Plinius lib. 33. cap. 11.

6 *Cornelius Macrus.*] Idem Plinius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ri vultum, in circuitu vero brevibus ſignis omnem hiſtoriam & bella continebat. Præter quæ vinaria vaſa à Græcis celebrantur, [1] croſſus, [2] bicus, [3] gaſter, [4] gaſterium, [5] bicarium, [6] cypellum, [7] amphicypellum, [8] Cyphela, &, quod hodie ſervat nomen, [9] baucalium, diverſorum generum: & [10] cymbium navis inſtar: propterea dacty-

1 *Croſſus.*] Plutarcho in Ariſtide, & Polluci lib. 10. cap. 5.

2 *Bicus.*] Eidem Polluci lib. 6. c. 2. in princip. & eo pro poculo utitur Xenophon lib. 1. ἀναβάσεως, & Herodotus lib. 1. ubi Laurentius Valla vertit dolium, ſed eum incognitum fuiſſe Homero tradit Euſtathius.

3 *Gaſter.*] Vide Rhodiginum l. 28. cap. 6. in fin. & Lexicon Græcum. Hæc autem vox ubique apud Græcos pro *ventre* capitur.

4 *Gaſterium.*] Et id quoque inter hujuſmodi vaſa nominat Cælius Rhodiginus lib. 28. cap. 6. ex Ariſtophane. Verum Pollux lib. 6. cap. 16. & iterum lib. 10. cap. 20. ex eodem Ariſtophane γαστρεῖον appellat.

5 *Bicarium.*] Diminutivum more Græcorum à *Bico*, de quo ſupra diximus, ſed nunc non memini me legiſſe apud antiquos ſcriptores.

6 *Cypellum.*] Pollux d. lib. 6. c. 16. ubi dicit id eſſe Poëticum, nullum tamen auctorem citat, verum comperies apud Homerum lib. 1. Iliad. in fin.

Μειδήσασα δὲ, παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον.

De quo etiam vide Athenæum d. l. 11. cap. 10. & in ſeq.

7 *Amphicypellum.*] Homerus libro Odyſſ. 3.

Δῶκε δὲ Τηλεμάχῳ καλὸν δέπας ἀμφικύπελλον.

Et lib. 16. ejuſdem operis,

Ἀτρείδης μετὰ ἔπειτα δέπας λάβεν ἀμφικύπελλον.

Et paulo poſt,

Ὣς εἰπὼν, ἐν χερσὶ τίθει δέπας ἀμφικύπελλον.

Et lib. 13.

Ἀρήτῃ δ᾽ ἐν χερσὶ τίθει δέπας ἀμφικύπελλον.

Et lib. item Iliad. 1. ad fin.

Ὣς ἄρ᾽ ἔφη, καὶ ἀναΐξας, δέπας ἀμφικύπελλον

Μητρὶ φίλῃ ἐν χερσὶ τίθει, &c.

In qua re notandum & *amphicypellum* vocare Homerum, quod paulo poſt *cypellum* appellat in loco allegato in præced. nam utrobique de eodem poculo loquitur: ſed & hac dictione ſæpe alias utitur idem Homerus, ut libro ejuſdem operis 6. & libro Odyſſ. 13. non multo poſt princ. Ita autem vocatur veluti undique intro inflexum, nam ἀμφὶ præpoſitio *circulariter* ſignificat, unde & inſula quandoque legitur ἀμφίαλος, mari undique cincta, circumflua, & tonitru ἀμφίπυρον undique ardens, & τρίπους ἀμφίπυρος, id eſt, tripus, ſive olla tripes utrinque ignem capiens, apud Sophoclem. de qua re vide Lexicon Græcum.

8 *Cyphela.*] Græcis κύπελλα *nubes* dicuntur. Athenæus lib. 11. cap. 10.

9 *Baucalium.*] Ita ſcilicet dictum, quod cum aqua repletur ſonum quendam ſibi proprium edit, ut ſcribit Alexander Aphrodiſæus problematum cap. 84. quamquam in nonnullis codicibus legatur καυκάλιον, ſed id nomen βαυκάλιον pro vaſe vinario legitur apud Homerum, ſed & βαύκαλις pro vaſe refrigeratorio (ut ita dicam) in Græcis epigram. Et de *Baucalio* fit mentio ab Andrea Alciato in lib. 1. prætermiſſorum, & vide alicubi de ſupell. legat.

10 *Cymbium navis inſtar.*] Macrobius lib. 5. Satur. cap. 21. Feſtus Pompejus lib. 3. & Pollux lib. 6. c. 16. & Athenæus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] dactylotum, ex projecturis digitorum nuncupatum, [2] gyala, [3] dienos, [4] ciborium, [5] cotyle, [6] encotyle, [7] cadus, [8] & cadiſcus, [9] & theryclia non incelebres, quibus

næus lib. 11. cap. 10. ubi multorum antiquorum auctoritate probat ac declarat cujuſmodi id ſit poculi genus. Et Iſidorum libro Etymologiarum 20. cap. 5. Et de hoc Virgilius lib. 5. Æn.

Cymbiaque argento perfecta atque aſpera ſignis.

Ubi Servius, *pocula*, inquit, *in formam cymbæ*. Et Varro apud Nonium Marcellum, in generibus vaſorum & poculorum. *Item*, inquit, *erant vaſa vinaria ſicut cymbia.*

1 *Dactylotum.*] Vereor primum ne Alexander deceptus hic fuerit ex eo, quod ſcribit Pollux lib. 6. cap. 16. poſt princ. καὶ τὰς φιάλας ἐπὶ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐχέτωσαν, προσφέροντες τοῖς συμπόταις εὐλαβῶς. Id eſt, & phialas ſummis digitis ſuſtineant, offerentes compotoribus commode. Tametſi Cælius Rhodiginus lib. 27. cap. item 27. inter poculorum genera etiam *Dactylotum* ponat, Alexandrum puto ſecutus, ut ſæpe alias, dicitque id intelligi digitorum formis per ambitum inſigne, nullumque citat auctorem. Verum Athenæus d. lib. 11. cap. 5. ſcribit *Dactylotum* poculi genus eſſe apud Jovem in Agamemnonem & Philemonem in Atticis nominibus, refertque Epimonem intelligere auritum utrinque poculum, in quod ex utraque parte digitos dividere poſſumus. Alios tamen arbitrari, quod formas habeat in circulum tanquam in digitos diviſas, vel quia quandam eminentiam habeat & cætera quæ ſunt illis omnibus obvia.

2 *Gyala.*] De his *Gyalis* poculis Philetas in Inordinatis, Parthenius lib. 1. dictionum apud hiſtoricos quæſitarum apud Athenæum lib. 11. cap. 5. Euripides ἐν κρατήρων γυάλοις. Alias γύαλον ſignificat concavitatem ſive profunditatem apud Etym.

3 *Dynos.*] *Dienos* legendum eſt. Is enim & inter pocula recenſetur apud Athenæum, ubi ſupra auctoritate Dionyſii Sinopei in Hemante, Cleantis Philoſophi in libro tranſſumptionum Seleuci ex Medea Strattidis, Archedici in errante Philote in Atticis.

4 *Cyborium.*] *Ciborium* legendum eſt. Horat. Car. lib. 2. Ode 7.

Oblivioſo lævia Maſſico
Ciboria exple. ———

Ubi Acron & Porphyrion interprete[s] ſcribunt hæc eſſe folia colocaſiorum, in quorum ſimilitudinem facta pocul[a] Ciboria eod. nomine dicuntur. Ali[i] tamen aliter. Porro Athenæus lib. [1]3 poſt princ. dicit *Ciborium genus pocul[i] eſſe*. Aliud autem eſt apud Dioſcori[-] dem lib. 2. cap. 96. quo de faba Ægyptia loquitur, & Plinium lib. 21. c. 15 & aliud item apud ipſum Dioſcori[-] dem lib. 3.

5 *Cotyle.*] Pollux libro 6. cap. 16 Athenæus d. lib. 11. cap. 8. ubi declara[t] cujuſmodi id fuerit, & cap. 9. ac 10 Idque apud Homerum reperitur l. 15 Odyſſ.

Πλάγξομαι, αἴκεν τίς κοτύλην κα[ὶ]
πύρνον ὀρέξῃ.

Vide autem Rhodiginum, & Lexico[n] Græcum. Ita autem dictum videtur [à] concavitate, nam *cotyle* dicitur quic[-] quid cavum eſt. Et hinc Palladius re[i] ruſticæ, *thecas cotulas* vocat.

6 *Encotyle.*] Vide hic Lexicon Græcum. Alias autem *Encotyle* luſus e[ſt] genus, de quo infra eod. lib. cap. 21.

7 *Cadus.*] Pollux d. lib. 6. cap. 16 & Athenæus d. lib. 11. cap. 7. auctoritate Simmiæ, Epigenis, Hedyli in Epigrammatibus, Clitarchi in linguis.

8 *Cadiſcus.*] Pollux ibi. & Athenæus d. cap. 7. auctoritate Philemonis Anticlidis, & Stratonis Comici, vid[e] item Commentaria Budæi.

9 *Thericlia.*] Pollux ibi, & Athenæus lib. 11. cap. 6. non ſemel, ubi de[-] clara[t]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quibus Dionyſius libaſſe fertur. Id autem quod populari ermone de trulla ſecus dictum eſt, ab eruditis haud immerito perperam judicari. Succurrit tamen in hac re notae, quod [2] Pomponius Jureconſultus de auro & argento leato, memoriæ prodidit, legatis vaſis etiam ſcutellas & promulſidaria contineri, in quo animadvertimus, promulſidaria, aſa quibus mulſum continetur, nuncupari. [3] Et licet Græci οἰνομέλι & μελίκρατον mulſum vocent, [5] Ulpianus tanem de vino & oleo legato, vini appellatione putat mulum non contineri, οἰνομέλι vero contineri. *Promulſidaria vaſa. Οἰνομέλι. Μελίκρατον.*

larat, quid & unde dicitur, idque mulorum teſtimoniis. Cui adde Theohraſtum in Plantarum hiſtoria, ſcrientem *Thericlia* pocula ex termintho ornari, ut à figulinis diſcernere non it, eorumque primum videri auctoem Corinthium Thericlem figulum. De aliis autem multis poculorum generibus vide Athenæum & Pollucem upra locis hoc c. citatis, & præterea undem Athenæum d. lib. 11. cap. 9. 1. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 20. Macroium lib. 5. Satur. cap. 21. ex recentioibus Cælium Rhodiginum lib. 27. c. tem 27.

1 *Quibus Dionyſius.*] Athenæus d. cap. 6. auctoritate Pamphili Alexandrini.

2 *Pomponius.*] In *l. et ſi non ſunt.* §. *argento. ff. de aur. & arg. leg.*

3 *Et licet Græci.*] Vide Pollucem ubi ſupra libro ſcilicet 6. c. 16.

COLERUS.

4 *Οἰνομέλι vero contineri.*] Imo οἰνομέλι non continetur. in pr. ſup. Mulſum autem & οἰνομέλι eadem eſſe, probant Dioſcorides & Plinius. Niſi tamen aliud genus œnomeli reſpexit Ulpianus: non id de quo Plinius & Dioſcor.

TIRAQUELLUS.

5 *Ulpianus.*] In *l. ſi quis vinum. ff.* eod. tit. *de vino & oleo leg.* *

COLERUS.

* His omnibus de poculis adjice Martialis Epigrammata aliquot, ex Apophoretis.

CAPUT XI.

Exempla frugalitatis priſcorum, & quam parco victu contenti fuerint, & quando luxus primum urbem invaſerit.

PRiſcæ frugalitatis & abſtinentiæ, qua veteres uſi fuere, multa & magna nobis documenta ſunt. Siquidem & vini uſus adeo [1] mulieribus interdictus fuit, ut vinum bibiſſe *Vini uſus mulieribus interdictus.*

TIRAQUELLUS.

1 *Mulieribus interdictus fuit.*] Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. Polybius lib. 6. Cicero in libro de natura Deorum, & alii quos infra citabimus, & etiam diximus in noſtris legibus Connubialibus lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſe perinde eſſet, ac ſi in adulterio aut gravi crimine deprehenſa, capitali judicio plectenda foret. Inolevitque uſus ut cognati affineſque mulieribus oſculum ferrent: ſcilicet an vinum bibiſſent, ut [1] ore explorarent. Idem [2] Maſſilienſibus & Mileſiis, pluribuſque Græcorum & Barbarorum gentibus, apud quos hydropotæ fuere mulieres: nec mulieres modo, ſed & viri abſtemii. Apud [3] Troglodytas licet Reges mulſum bibant privilegio honoris, vulgu tamen abſtemium eſt, & aquam potat cum paliuro. [4] Quod & viris æque Romæ criminoſum fuit, ad annum uſque trigeſimum: [5] ſervo vero interdictum penitus, niſi ſacrorum cauſa ſolennibus feſtiſque diebus. Quem oſculandi quotidianum uſum poſtea [6] Tiberius Cæſar edicto inhibuit. [7] Legimus Romulum urbis conditorem, quod in convivio vinum non biberet, à convivis increpitum. [8] Et Quintum Coponium, quod vini amphoram ei, cujus ſuffragio magiſtratum petebat, dono dediſſet, ambitus fuiſſe condemnatum. Proditurque memoriæ [9] Egnatius Metellu

Troglodytæ.

uxo

1 *Ore explorarent.*] Plinius Catonis auctoritate lib. 14. cap. 13. Plutarchus in Probl.

2 *Maſſilienſibus & Mileſiis.*] Theophraſtus & ejus auctoritate Ælianus de varia hiſtoria lib. 10. c. 9. & Athenæus lib. 10. c. 9.

3 *Troglodytas.*] Strabo libro 16. & Diodorus Siculus lib. 4. c. 6.

4 *Quod & viris.*] Ælianus & Athenæus locis nuper citatis.

5 *Servo vero.*] Vide rei ruſticæ ſcriptores. Vereor autem ne hic fuerit Alexander memoria lapſus: neque enim tale quippiam de ſervis comperimus, ſed de mulieribus idem, quod hic de ſervis, tradit Servius enarrans illud Virgilii loquentis de Didone libro 1. Æneid. ad fin.

Dixit, & in menſa laticum libavit honorem,
Primaque libato ſummo tenus attigit ore.

Et verecundiam, inquit, *Reginæ oſtendit & morem Romanum, nam apud majore noſtros fœminæ non utebantur vino, niſi ſacrorum cauſa, certis diebus.* Et iden iiſdem verbis repetit Hieronymus d virginitate conſervanda, & ex eo Iſi dorus Etymologiarum lib. 20. cap. 3 Illud autem reperi apud Athenæun lib. 10. cap. 9. Servos apud Romano non bibiſſe vinum.

COLERUS.

Servo vero interdictum penitus.] Nor enim idem moris apud Græcos. Cun videamus apud Comicos ſæpiſſim introduci ſervos ebrios.

TIRAQUELLUS.

6 *Tiberius Cæſar.*] Suetonius in vit ipſius, capit. 34.

7 *Legimus Romulum.*] Vide Gellium lib. 11. cap. 14. & Macrobium alicubi

8 *Et Quintum Coponium.*] Pliniu lib. 35. capit. 12.

9 *Egnatius Metellus.*] Idem Pliniu lib. 14. cap. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

xorem, quod vinum biberat, fuſte necaſſe. [1] Et Cneus Domitius mulierem, quæ viſa eſt plus vini bibiſſe; quam valetudinis cauſa deceret, dote mulctaſſe. [2] Et matrona magna natu, quod claves cellæ vinariæ reſignaſſet, inedia mori coacta. [3] Lucius quoque Papyrius Imperator, adverſus Samnites dimicaturus, victori Jovi pocillum mulſi pro re magna votum feciſſe dicitur. [4] Bibebant enim mulinum aut paſſum, ſapam aut defrutum, aliaque ejus generis potu dulcia. [5] Adeoque eos qui ſe vino ingurgitarent, exoſos habebant, ut ſequutis temporibus cenſores, tanquam indignos qui honores & publica munera gererent, ſenatu amoverent, notaque & ignominia perſtringerent. Indignum enim videbatur, illos qui ingenio temulento & marcido forent, quique libidinum maculis notarentur, ad rempublicam accedere, aut de publicis conſultare. Quod etiam [6] Cretenſes, Lacedæmonios, & Carthaginenſes factitaſſe novimus, qui militibus, ne efferos militia animos inſolentiæ aſſueſcerent, in omni militia vini potum interdixere, [7] ex inſtituto Platonis, qui etiam magiſtratibus, donec in honore eſſent, vinum inhibuit. [8] Id quod penes Athe-

Uxores necatæ ob vinum potum.

Ebrii exoſi.

1 *Et Cneus Domitius.*] In eodem loco.

2 *Et Matrona magna natu.*] Ibi auctoritate Fabii Pictoris.

3 *Lucius quoque Papyrius.*] Idem Plinius ubi ſupra, & Livius 1. Decad. lib. 3.

MERCERUS.

4 *Bibebant enim.*] De his, ut & de loco cœnandi de quo infra, vide etiam convivium illud noſtrum Romanum.

TIRAQUELLUS.

5 *Adeoque eos.*] Hæc uſque ad verſiculum, *Quod etiam Cretenſes*, ſunt Plutarchi in vita Ciceronis.

6 *Cretenſes, Lacedæmonios, &c.*] Hic, ni fallor, falſus eſt Alexander, exiſtimans Platonem libro 2. de legibus ad fin. id de his tribus dixiſſe, quod de poſtremis tantum Carthaginenſibus ſcilicet dixit, contrarium autem de prioribus, nempe, ſe multo magis Carthaginenſium legem, quam Cretenſium & Lacedæmoniorum morem, probare, ut ſcilicet nunquam in caſtris Carthaginenſis quiſpiam vinum guſtare audeat, ſed toto illo tempore aquam bibat: neque uſquam alibi id apud Cretenſes aut Lacedæmonios obſervatum fuiſſe. At Carthaginenſium eam legem fuiſſe, præter Platonem tradidit Ariſtoteles Oeconomicorum lib. 1. cap. 5. Galenus & Euſebius præparationis Euangelicæ lib. 2. alias c. 17. Vide item in noſtro repertorio in verbo, *vinum*, & etiam in verbo, *Aqua*.

7 *Ex inſtituto Platonis.*] Ubi nuper citavimus. Et id quoque Salomon ſtatuit Proverb. cap. 31.

8 *Id quod penes Athenienſes.*] Diogenes Laërtius in Solone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ægyptiorum lex. Moſſynœci. Seleucus. Indorum conſtitutum. Perſarum milites abſtemii. Inebriandi ratio abſque potu apud Scythas,

Athenienſes criminoſum erat, quibus ebrius princeps morte mulctabatur. [1] Et Pittacus temulentos, ſi quid deliquiſſent, duplici pœna puniri curavit, ut formidine ſupplicii à vino promptius abſtinerent. Quinetiam [2] Ægyptiorum lex erat, ut certa vini ſubtaxata menſura Regi quotidianis ferculis daretur, ultra quam excedere non licebat, ne ſui impos, per occaſionem & licentiam turpitudini & ſordibus vacaret, ſicut proditur [3] de Moſſynœcis ultra Carambin flumen, qui regem quem delegere, ſiquid prave deliquiſſet totius diei inedia mulctabant. [4] Apud Locrenſes Seleucus vinum uſque adeo averſatus fuit, ut etiam morbo affecti dari inhibuerit, cavitque utqui vinum biberet, capite lueret. [5] Indi adeo abſtemii fuere, ut niſi ſacrorum cauſa, vinum bibere nulli fas foret: [6] quibus erat conſtitutum, ut ſi temulentum Regem mulier occidiſſet, hoc donaretur munere, ut ſucceſſori nuberet. [7] Perſarum quoque milites adeo abſtemii traduntur, ut pane & aqua ſæpius victitarint, panis condimentum & obſonium, famem eſſe dictitantes: quibus tamen ſemel annis ſingulis inebriari permiſſum erat. [8] Proditumque eſt, Scythas, cum inebriari

gau

1 *Et Pittacus.*] Idem Laërtius in vita ipſius Pittaci, & longe ante Ariſtoteles lib. 2. polit. c. 10.

2 *Ægyptiorum lex erat.*] Apud Diodorum Siculum lib. 2. c. 3. uti & idem dicit de ſacerdotibus.

3 *De Moſſynœcis.*] Pomponius Mela lib. 1. cap. 21. ubi Chalybes deſcribit. At Nicolaus περὶ ἐθῶν apud Stobæum c. 42. tradit illos Regem ſuum, ſi quid male conſuluiſſet, fame necare.

4 *Apud Locrenſes.*] Ælianus de varia hiſtoria lib. 2. cap. 33. Scilicet eum qui vinum injuſſu medici bibiſſet, capitali pœna plectendum. Cujus hæc verba ſunt: Εἴ τις Λοκρῶν τῶν ἐπιζεφυρίων νοσῶν ἔπιεν οἶνον ἄκρατον μὴ προστάξαντος τοῦ θεραπεύοντος, εἰ καὶ περιεσώθη θάνατος ἦν ζημία αὐτῶν. quam legem tulerat Zeleucus. Ac idem quoque retulit Athenæus lib. 10. c 9.

5 *Indi adeo.*] Strabo Oneſieriti auctoritate lib. 15. & Philoſtratus in vit Apollonii lib 3. Contra autem Moſ ſacerdotibus ſacrificii tempore vin interdixit. Lev. 10. & Num. 6.

6 *Quibus erat conſtitutum.*] Strab d. l. 15. ſed alio loco. Neque enim li cebat apud Indos Regem fieri ebrium ut auctoritate Cteſiæ ſcribit Athenæu lib. 10. cap. 11.

7 *Perſarum quoque milites.*] Xeno phon lib. 1. Pædiæ Cyri.

8 *Proditumque eſt, Scythas.*] Max mus Tyrius ſer. 11. At Ariſtoteles li bro politi. 3. cap. 7. ſcribit Scythas v noſos eſſe, quod & videri poteſt Platone lib. 11. de legibus. ubi & illu dicit, illis ſtudium eſſe, idque felix pulchrum arbitrantur, ſi vinum p veſtes effuderint, quod & ex eo rep tit Athenæus lib. 10. cap. 10. qui & eorum vinoſitate loquitur etiam d. l bro 10. cap. 8. & iterum lib. 11. c. 17.

1 *Qu*

gaudeant, & abſtemii ſint, ſiquando ebrietatis dulcedine capi vellent, ne contra conſtitutum facerent, in ignem conjectis herbis & fumo hauſto, haud aliter quam vino epoto, madidos fieri. [1] Quod de Thracibus traditur, qui epulantes, focos ambiunt, herbarum ſemine ignibus injecto, cujus nidore capti, ebrios imitantur, & tanquam vino affecti temulenti jacent, [2] ſicut Nepenthes ſucco delibutis triſtitiam diſcuti putarunt. [3] Babylonii quoque incenſo arborum fructu, & fumo hauſto, ita ebrii redduntur, ut tripudiis & cantibus exultent. [4] Indos ferunt ex fructu arundinum, quæ mel gignunt, aut vino ex dactylis, [5] atque Ægyptios potu è frugibus inebriari. Quinetiam [6] populum Romanum multa ſecula non pane, ſed pulte victitaſſe: [7] piſtoreſque per annos fere ſexcentos, uſque ad Perſicum bellum, nullos Romæ fuiſſe ſatis conſtat. [8] Fiebat enim puls ex aqua, frumenti & fabarum aut hordei farina, [9] quam in ſacris & oblationibus deorum pro victima adhibuere: [10] qui quidem piſtores toſtum panem lautioribus coquere ſolebant, reliquæ multitudini far, ideo quod far pinſebant, piſtores dicti. Quippe cum veteribus [11] molarum nullus uſus foret, ſed fruges igne toſtas

Thraces & Babylonios.

Romanorum frugalitas.

Piſtores.

1 *Quod de Thracibus traditur.*] Pomponius Mela lib. 2. c. item 2. ubi vide interpretem. Solinus c. 15.

2 *Sicut Nepenthes ſucco.*] Plinius libro 25. cap. 1. & Homerus Odyſſ. l. 2.

3 *Babylonii.*] Herodotus lib. 1. non multo ante fin.

4 *Indos ferunt.*] Strabo lib. 15.

5 *Atque Ægyptios.*] Plinius lib. 14. cap. 22. eodemque ultimo Athenæus Dipno. lib. 1. cap. 30. eodemque ult. ſcribit Dionis Academici auctoritate Ægyptios vinum ex hordeo factum bibere: ſic autem eos hoc bibentes oblectari, ut canant, ſaltent & omnia faciant quæ temulenti facere ſolent. Et adde quod Leontius refert, Barbaricum potum inebriandi vim habentem, è tritico & hordeo, atque etiam ex avena & olyris. Et hordeum inebriare ſatis affirmat Ariſtoteles in libello de Ebrietate, & Tacitus de moribus Germanorum.

6 *Populum Romanum.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Plinius lib. 18. cap. 8.

7 *Piſtoreſque.*] Idem Plinius eod. lib. 18. cap. 11.

8 *Fiebat enim puls.*] Idem Plinius lib 18. cap. 8.

9 *Quam in ſacris.*] Plinius d. l. 18. cap. 8.

10 *Qui quidem piſtores.*] Plinius d. lib. 18. cap. 11. Et vide quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Nobilitatis cap. 34.

11 *Molarum nullus uſus foret.*] De huiuſmodi tamen molis verſatilibus, tru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Piſones unde dicti. Panes mulierum. Glandes. Argæi. Tirinthii. Athenienſes. Cares. Mæotici.

toſtas in pilas conjectas pinſerent: [1] unde & Piſones di ctos volunt: id enim molarum inſtar erat. [2] Fuitque ve tus mos, [3] ut iidem eſſent coci & piſtores. Lapſis mo temporibus haud longo intervallo, panes facere, [4] opus fui mulierum. Ante vero fruges cognitas, [5] gentibus plurimi glandes fuere frumenti loco: [6] ſicut pyra Argæis [7] & Ti rynthiis, [8] ficus Athenienſibus, quibus [9] Cares adeo abun dant, ut illis enutriant pecora: [10] milium Mæoticis & [11] lo tometra

ſatilibus, Ovidius lib. 6. Faſtor. & l. 3. de arte amandi, & Juvenalis ſatyr. 8. & Plinius lib. 15. cap. 6. & l. 36. c. 18. & Gellius lib. ;. cap. 3. ubi loquitur de tempore Plauti.

1 *Unde & Piſones.*] Plinius d. l. 18. cap. 3. Et vide ſupra lib. 1. cap. 9. in princ.

2 *Fuitque vetus mos.*] Feſtus Pompejus lib. 3. *Cocum,* inquit, *& piſtorem apud antiquos eundem fuiſſe accepimus*: citatque in eam rem Nevium antiquum poëtam.

COLERUS.

3 *Ut iidem eſſent coci & piſtores.*] Quanquam poſtea, augente indies luxuria Romana, ne piſtorum quidem unum & ſimplex genus fuerit. Varro: *Nec piſtorem ullum noſſent, niſi eum, qui in piſtrino pinſeret farinam.* Idem l. 1. De vita Popul. Rom. *Nec piſtoris,* inquit, *nomen erat, niſi ejus, qui ruri far pinſebat.*

TIRAQUELLUS.

4 *Opus fuit mulierum.*] Plinius d. libro 18. cap. 3.

5 *Gentibus plurimis glandes.*] Ut Arcadibus ex Æliano de varia hiſtoria libro 3. cap. 39. & Pauſanias lib. 8. & in univerſum priſcis hominibus, ut ait Plinius lib. 7. cap. 56. ad princ & l. 16. in proœmio. cap. 5. & Plutarchus in Coriolano, & Servius in lib. 6. Æn. in eum locum,

Atque umbrata gerunt civili tempora
quercu.

Ubi hanc reddit rationem cur corona civilis quercea erat, uti & nos alib quoque diximus. Hincque illud etiar ipſius Virgilii lib. 1. Georg.

— Cum jam glandes, atque arbu
ſacræ
Deficerent ſylvæ. —

Ubi vide Servium interpretem un cum aliis, & eundem in eclog. 1. Vi gilii in princ. Atque etiam Juvenal ſatyr. 6. in princ. loquentis de priſc ipſis hominibus,

Et ſæpe horridior glandem ructante ma
rito.

6 *Sicut pyra Argæis.*] Imo Appi ex Æliano ubi ſupra.

7 *Et Tirynthiis.*] Idem Ælianus il dicit ſylveſtria pyra.

8 *Ficus Athenienſibus.*] In eoder loco. Nam ut & ipſe ſcribit cap. pra ced. *Athenis primum reperta eſt ficus.*

9 *Cares.*] De quibus illud epigram Græcum Palladis lib. epigr. 2. cap. 1 quo indicatur Cyprios ficubus porco alere. Id hujuſmodi eſt,

Βρώματά μοι χοίρων σηκιζομένα
προὔθηκας
Ξηρῶν, δισφαλέων, κυπρόθεν ἐρχομέ
νων.

Et cætera quæ ſequuntur. De Caribu autem vide Galenum & reliquos me dicos.

10 *Milium Mæoticis.*] Ælianus eo cap. 39. ubi & idem dicit de Saurom tis.

11 *Lotometra.*] Herodotus lib. 2. Plinius in univerſum loquens de Ægy ptiis lib. 22. cap. 21. vide an & Her dotus etiam de omnibus loquatur.

1 *Conj*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

:oınetra, ex cujus ſemine [1] conficiunt panes: [2] Medis amygdalæ, [3] Ichthyophagis piſces, [4] Æthiopibus locuſtæ [5] & arundinum fructus, [6] Getulis ferina caro & pabulum pro pulmentario ceſſere, [7] Chelonophagis teſtudines, [8] cardamum vero Perſis, [9] palmulæ autem Carmanis [10] & Babyloniis. [11] Ægyptii ex loto diu victitarunt: Alani carnibus,

Medi. Ichthyophagi. Æthiopes. Getuli. Chelonophagi. Perſæ. Carmani. Babylonii. Ægyptii. Alani.

1 *Conficiunt panes.*] Plinius ubi ſupra, & vide an Herodotus etiam dicat de Ægyptiis lib. 2.

2 *Medis amygdalæ.*] Strabo lib. 12. *Ex malis ſiccis ac tritis maſſas conficiunt, ex amygdalis toſtis panes.* Hoc autem de iis, qui ſeptentrionalem & montanam Mediæ partem incolunt, accipiendum eſt, cum cætera Mediæ regio ſumme opulenta ſit.

3 *Ichthyophagis piſces.*] Herodotus lib. 3. Diodorus Siculus lib. 4. Strabo lib. 2. Divus Hieronymus in Jovinianum lib. 2. Arrianus rerum geſtarum Alexandri lib. 8. Nam & hinc ita dicti ſunt quod piſcibus veſcantur, tanquam dicas piſcivori. At eos Alexander vetuit piſcibus vivere, ut ſcribit Plinius lib. 6. cap. 23. & Solinus cap. 67. Sed & his qui in Mæotide habitant, caro magnorum piſcium ſole ſiccata, & in pulverem uſque contuſa pro farre eſt, ut ſcribit Pomponius Mela lib. 2. c. 7. quo de mediterranei maris inſulis diſſerit. Et idem propemodum de tribus Babyloniorum familiis tradit Herodotus lib. 1. & de Oricis Plinius Clitarchi auctoritate lib. 7. cap. 2.

4 *Æthiopibus locuſtæ.*] Plinius ubi ſupra proxime, & rurſus lib. 6. cap. 30. Strabo qui non generaliter de omnibus, ſed de his qui Silli vocantur, l. 16. & Solinus c. 43. Sed & his adde Parthos iiſdem veſcentes ex Plinio l. 11. cap. 29. & Pandoros ex eod. d. lib. 7. cap. 2. Et Orientales & Libyæ populos ex Divo Hieronymo d. lib. 2. in Jovinianum. Cæterum Divus Matthæus cap. 3. & Divus Marcus cap. 1. ſcribunt Joannem Baptiſtam locuſtis veſci ſolitum.

5 *Et arundinum fructus.*] Vide auctores ſupradictos. Sicut etiam Indi, ut prodit Ælianus ubi ſupra. Sed adde Æthiopum Macrobiorum cibum eſſe carnem coctam, & lac potum, ex Herodoto lib. 3.

6 *Getulis.*] Saluſtius in Jugurtha: *Africam initio habuere Getuli, & Libyes aſperi incultique, queis cibus erat caro ferina, atque humi pabulum, uti pecoribus.*

7 *Chelonophagis teſtudines.*] Nam & hinc illis nomen inditum eſt, Chelonophagus enim idem eſt, ac ſi dicas teſtudinum comeſtor ſive vorator. De his autem vide Strabonem lib. 16.

8 *Cardamum vero Perſis.*] Ælianus lib. 3. c. 30. dicit *Therebinthum* & *Naſturtium.* Videndum autem num idem ſit; numque hic legendum potius ſit *Cardamomum.*

9 *Palmulæ autem Carmanis.*] Ælianus quoque ubi ſupra.

10 *Et Babyloniis.*] Strabo lib. 15. qui & ipſe eodem loco non multo poſt princip. tradit eoſdem Babylonios veſpertilionibus veſci, uti & Borſippeos.

11 *Ægyptii ex loto.*] Herodotus l. 2. & Diodorus Siculus cap. 3. poſt princ. Verum idem lib. 2. cap. 1. etiam poſt princip. tradit ipſis Ægyptiis victum fuiſſe herbas, ac paluſtres caules, radiceſque quas guſtu experti comprobaſſent, inprimiſque herbam agroſim dictam. Et non multo poſt dicit, Poſt quædam ſæcula aliis fructibus uſos fuiſſe, in quibus panis erat ex loto factus. At Hecatæus, & ex eo Athenæus l. 10. c. 2. ſcribunt Ægyptios panis eſſe voraces, quippe qui cyllaſtas edant, hordeumque in potum conterant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Nomades. Indi. nibus,non pane veſcuntur. [1] Nomades [2] & Getarum pars, lacte. [3] Indis autem caliſtiæ ſemen cibarium fuit: [4] quorum reges oleribus & palmulis plerunque victum quæſiverunt,ciborum affluentiam velut invitamenta ignaviæ averſati.

1 *Nomades.*] Columella l.7. cap.2. Plinius libro 6. cap. 28. & cap. 30. & Pomponius Mela lib.1. cap.8. Sed & ipſi equinis carnibus veſcebantur ex Pauſania lib.1.

2 *Et Getarum pars.*] Columella ubi ſupra. Cujus hæc verba ſunt, *Ex lacte Nomadum Getarumque plurimi γαλακτοπόται dicuntur.* *

COLERUS.

* —— Sidonius:

Sauromatem taceo,ac Moſcum,ſolitoſque cruentum
Lac potare Getas, ac pocula tingere venis.

Martialis:

Venit & epoto Sarmata paſtus equo.

TIRAQUELLUS.

3 *Indis autem.*] Herodotus lib. 3. non *Caliſtiæ* ſed *Calandiæ* ſemine (vide Græcum, item Philoſtratum & Dioſcoridem.) Sed & hi harundinum fructibus veſcebantur, ut ſupra etiam ex Æliano. Arrianus autem lib.8. Geſtorum Alexandri ſcribit antiquos Indos arborum foliis veſci ſolitos, Talaque id genus arboris vocare, circa ſummitates pingue quiddam in palmarum modum gignere. Carnes quarundam ferarum iis cibum fuiſſe, & eas quidem crudas, antequam eorum fines fuiſſet ingreſſus. Sed & poſtea tradit Sophiſtas Indorum veſci foliis, & fructibus quarundam arborum,quæ prædulcia ſunt,& multum nutrimenti non ſecus ac palmarum caricæ afferunt. Et quod de carnibus crudis dicit, idem ante dixerat de Indis quos Padæos vocat. Herodotus lib. 3. illos crudis piſcibus veſci ſcribit. At Strabo lib. 15. tradit cibum Indorum magna ex parte Orizam eſſe ſorbilem: Herodotus quoque ubi ſupra de his in univerſum loquens, dicit eos herba victitare,eſſeque eis ſemen quoddam milii inſtar, ſua ſponte naſcens è terra in ſuo calyce, quod cum ipſo calyce lectum coquunt & edunt.

4 *Quorum Reges.*] Vide Philoſtratum. Sed & his adde Troglodytas veſci ſanguine admixto lacte, Straboni lib.15. & ſerpentibus, Plinio libro 5. c.8. ubi & Candacas, qui ob id *Ophiophagi* dicuntur Pomponio Melæ lib.3 cap.9. & Plinio lib.6. cap.29. Et aliquando Lacedæmonios, quos & ob id Pythia vocavit ὀφιοδείρυς, Ariſtoteli, ſi is eſt, in mirabilibus auſcultationibus cap. 24. Borſippeos veſpertilionibus, ut jam diximus, atque etiam Chalibes Straboni lib. 16. poſt princ Hos qui Rhinoceram civitatem habitant, coturnicibus Diodoro Siculo libro 2. cap. 1. in fin. Scythas carnibu humanis, qui ob id ἀνδροφάγοι dicuntur Straboni lib.4.& Pomponio Mela lib.3.cap.6. ubi Britanniam deſcribit Uti etiam Scotos Divo Hieronymo libro 2.in Jovinianum,quo loco ſcribi etiam Arabes & Sarracenos Camelorum lacte & carnibus vivere. Phryge & Ponticos vermibus albis & obeſis qui nigello capite ſunt, & naſcuntu in lignorum carie, quos Coſſos appellant. Syros Crocodilis terrenis. Afro lacertis viridibus. Nomades, Troglodytas, Scythas, Hunnos ſemicrudi carnibus, Quados, Vuandalos equorum ac vulpium carnibus. Hæc ib Thraces qui Strymona habitant, tribulorum nucleo, quo panem conficie bant prædulcem,& qui contrahit ver trem, Plinio lib.4. cap.13. Parthos c cadis eidem lib.11. cap.26.

1 *Epic*

ati. [1] Epicurus quoque ſummus voluptatis aſſertor, victu frugali & modeſto contentus, aqua & polenta, aut pane hordeaceo victum quæſivit, contraque paupertatem invictum animum geſſit, non quod voluptates averſaretur, ſed quod in tenui victu ſe plus voluptatis experiri aiebat: cujus rei argumentum eſt, quod oleribus & pomis ac vilibus cibis, quibus vivendum cenſuit, libros refarſit. Inter quos proditur [2] Philinus quidam tantæ abſtinentiæ, ut nullo cibo niſi lacte victitarit, & [3] Moſchus Antimolus ſophiſta ſolis caricis veſci ſolitus. [4] Pueris quoque & juvenibus, ut verecundiores eſſent, in magiſtrorum & affinium conſpectu foris cœnitare: [5] viris autem, ut frugalitatis & parſimoniæ documenta darent, propalam cibum capere, conſuetudo fuit, [6] toruſque illis ex ulva paluſtri fiebat, aut ſtramento: hyemeque ad focum, æſtate vero in propatulo & ſub dio: [7] neque ultra novem ſingulis lectis cœnitabant, illoſque lautioribus veſci cibis non ſinebant. [8] Nam carnis aridæ, aut lardi pondo tria, & ſalſamentorum libram quotidianis ferculis apponere criminoſum erat. Si quis ultra apponeret, lege plectebatur. [9] C. Fannii conſulis lege,

Epicuri frugalitas.

Lex Fannia.

1 *Epicurus.*] Laërtius in vita illius, Dioclis & aliorum auctoritate, Ælianus de varia hiſtoria lib. 4. Hincque illud Juvenalis ſatyr. 14.

Quantum Epicure tibi parvis ſuffecit in hortis.

2 *Philinus.*] Ariſtoteles & Philoſtratus, & eorum auctoritate Athenæus lib. 2. cap. item 2.

3 *Moſchus.*] Hic aberravit Alexander. Nam Moſchus & Anchimolus (ſic enim ſcribendum eſt) diverſi fuere, quos Hegeſander Delphus, & ex eo Athenæus, quo loco nuper citavimus, dicunt, ſemper dum vixerunt aquam bibiſſe, ſolaſque ficus ediſſe, fuiſſe tamen robuſtis corporibus. Adde Protogenem, dum Jalyſum pingeret, madidis lupinis vixiſſe, quoniam ſimul famem ſuſtinerent & ſitim, ne ſenſus nimia dulcedine obſtruerent, ex Plinio lib. 35. cap. 10.

4 *Pueris quoque & juvenibus.*] Plutarchus problem. cap. 32.

5 *Viris autem.*] Valerius Max. l. 2. cap. 1.

6 *Toruſque illis, &c.*] Plutarchus in vita Lycurgi.

7 *Neque ultra novem.*] Gellius l. 13. cap. 11. Macrobius lib. 1. Satur. cap. 7. ambo Varronis auctoritate, & dicemus quoque infra lib. 5. cap. 22.

8 *Nam carnis aridæ.*] Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 17. & nonnihil Gellius lib. 2. cap. 24.

9 *C. Fannii.*] Plinius lib. 10. cap. 50. Gellius lib. 2. cap. 24. *Legis* autem *Fanniæ* meminit Athenæus lib. 6. cap. 8. eodemque ult. quæ prohibebat ne plures convivæ externi quam tres adhiberentur, idque quinquies tantum ſingulis menſibus facere licebat. Prohibe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lege, ante tertium Punicum bellum, introductum eſt,
quid volucrum præter unam gallinam, quæ altilis non e
ſet, apponeretur: [1] utque modus cœnarum luxuria nc
Saturnalia. diffluerret, ſingulis diebus præterquam Saturnalibus,
Romanorum ludis vel plebeiis, denos aſſes, qui domeſt
cis cœnis impenderentur, præfinivit. [2] Tantæque fru
galitatis fuere, ut menſam quamvis parcam, omnino va
cuam tolli non ſinerent: ſed ad cohibendum appetitur
ſemper aliquid reliquiarum, quod poſtera die cœnam ju
Ratio adminiſtandæ menſæ. varet, ſupereſſe voluerunt. Ovumque & mel initio con
vivii miniſtrari, [3] in ſecundis vero menſis poma ſimul &
mel dari couſuevere. Quam victus parſimoniam [4] Athe
Dioſcuri. nis quoque ſervari tradiderunt. [5] Nam Dioſcuris in Pry
taneo prandium parabatur, in quo niſi olivæ, caſeus &
Cœnæ Platonicæ. porrum dabatur obſonium: [6] & à Platone in lautiſſim
cœnis, ſal, olivæ, caſeus, porrum, atque olera tantun
ex agris jubentur apponi. [7] Ac feſtis diebus pueri mode
ſti, cum verecunda gravitate, majorum laudes carmin
decantare, grandioreſque natu ſummo obſequio vereri
illoſque à conviviis domum reducere ſolebant, militiæ &
Agricultura apud veteres. colendis agris adeo intenti, ut [8] illuſtria inde cognoment
ferrent: [9] agrumque male colere, aut minus arare quan
verrere, cenſoria nota putabatur. Cumque octo dies cul
tura

batque obſonium pluris emere duabus drachmis cum dimidia. Atque carnis fumigatæ quindecim talenta abſumere conceſſit, tum quæcunque olera fert tellus.

1 *Utque modus.*] Gellius dicto libro ſecundo, cap. 24.

2 *Tantæque frugalitatis fuere.*] Hæc ſunt Plutarchi problem. cap. 64.

3 *In ſecundis vero menſis.*] Et hic quoque eodem loco.

4 *Athenis.*] Quod probat exemplis ſeq.

5 *Nam Dioſcuris.*] Erant autem Dioſcuri Caſtor & Pollux, quibus tale prandium parabatur. Athenæus Dipnoſ. lib. 4. cap. 3.

6 *Et à Platone.*] Libro 2. de Rep hoc etiam refert Athenæus lib. 4. c. 3

7 *Ac feſtis diebus.*] Ad Romano redit. Id autem eſt Catonis in Originibus, & ex eo Ciceronis l. 1. Tuſcul. quæſt. poſt princ. *Solitos*, inquit, *eſſe in epulis canere convivas ad tibicinem de clarorum virorum virtutibus.*

8 *Illuſtria cognomenta inde ferrent.*] Id videre potes lib. 1. c. 9. poſt princ. Sed neſcio quid hæc res, & aliæ non paucæ quæ ſequuntur, ad id caput pertineant.

9 *Agrumque male colere.*] Pliniu lib. 18. cap. 3. & cap. 6. ex quo intelliges hic non *vertere*, ſed *verrere* legendum eſſe. & Gellius lib. 4. cap. 12.

1 *Nund.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

iræ agrorum impenderent, nonum urbanis rebus & nundinis deſtinarunt: tametſi priori ævo, frequentiores ɼomanis nundinas, & tertio quoque die [2] mercatu frequenti nonnulli conveniſſe dicant. [3] Q. Cincinnatus ab ratro ad dictaturam vocatus, poſtquam domitis hoſtibus riumphans urbem iniit, licet non ex imperii majeſtate, ratrum tamen ſumere, & agrum colere non dubitavit. Curius Dentatus cum à Samnitum legatis adiretur, rapa bi parare obſonium inventus eſt, [5] cui duos calones in caſtris fuiſſe aſſerunt, cum ſummam imperii gereret. [6] M. vero Antonio conſulari VIII. ſervos, [7] Carboni VII. [8] & M. Catoni cum in Hiſpaniam conſul duceret, III. ſolum mini- *Frugalitatis exempla apud Romanos.*

1 *Nundinis.*] Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. & iterum l. 7. & Plutarchus ı Coriolano, & probl. cap. 40. & Maɼobius lib. 1. Satur. cap. 16. & Columella in præfa. l. 1. Cujus verba, quia ıaxime huc ſpectant, duximus ſubɼribenda: *Nundinarum etiam conventus manifeſtum eſt propterea uſurpatos, t novis tantummodo diebus urbanæ res gerentur, reliquis adminiſtrarentur ruſticæ.*

2 *Mercatu frequenti.*] Livius 1. Decad. lib. 1. Tullus ad Feroniæ fanum nercatu frequenti negotiatores Ronanos comprehenſos querebatur.

3 *Q. Cincinnatus.*] Livius 1. Decad. ib. 3. & Columella ubi ſupra, & Dioıyſius Halicarnaſſæus lib. 10. Plinius, ut quiſquis is eſt, de viris illuſtribus ap. 17.

4 *Curius Dentatus.*] Plinius lib. 19. ap. 5. & Plutarchus in Catone Cenſorio, non longe à princ. Megacles in ibro de viris illuſtribus. & ex eo Athenæus lib. 10. c. 3. ubi pro Samnitiɔus *Sabinis* dicit, & vide Valerium Maximum lib. 4. cap. 3. ubi de M. Cuɼio, & Senecam in libro de conſolatione ad Albinam matrem. Et huc quoque pertinet illud Juvenal. ſat. 11.

Hæc olim noſtri jam luxurioſa ſenatus
Cœna fuit, Curius parvo quæ legerat horto
Ipſe focis brevibus ponebat oluſcula, &c.

5 *Cui duos calones.*] Apulejus Apologia 1. ubi ſubdit pauciores eum ſervos habuiſſe quam triumphos. Is enim de Sabinis, Samnitibus & Pyrrho triumphavit.

6 *M. vero Antonio.*] Apulejus in eod. loco.

7 *Carboni.*] Idem in eodem loco.

8 *Et M. Catoni.*] Idem ibi. Et prætera Valerius Maximus lib. 4. cap. 3. Plutarchus autem in vita illius ſcribit, eum in caſtris 5. ſervos habuiſſe. Is autem fuit ille Cenſorius omnium primus. At Catonem Uticenſem tunc Tribunum militum proficiſcentem in Macedoniam XV. ſervi ſecuti ſunt, ut tradit ipſe Plutarchus in vita illius. Sed adde quod Scipio Africanus à ſenatu miſſus, ut res, imperiaque totius orbis componeret, quinque domeſticos tantum ſecum duxit, ac uno mortuo in itinere, domum ſcripſit, ut alius ſibi in locum illius mitteretur, ut auctoritate Polybii & Poſidonii teſtatur Athenæus, & ubi ſubdit auctoritate etiam Cotæ, qui tunc ſecundum locum in caſtris obtinebat, in ſuo Commentario de Republ. Rom. quod Julius Cæſar, qui primus omnium in inſulas Britannicas cum mille ſcaphis penetravit, tres domeſticos ſecum

 duxit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

miniſtraſſe. [1] Fertur quoque Ælius Catus conſul, cum i fictilibus cœnaret, legatos Ætolorum vaſa aurea offeren tes repuliſſe. [2] Atque Epitus poëta, qui primus Lati norum heroïca attigit, adeo victu fuiſſe tenui, ut i Aventino domuncula & unius ancillæ miniſterio conten tus fuerit: nec tamen id ſibi turpe quiſquam aut dedecoı putavit: ſiquidem paupertas tunc ſolida laus cenſebatuı & vera virtus. Quam rem æſtimare licet, [3] quod Ælio rum familiam, [4] & Tuberonum, quum decem & ſepten ejuſdem cognominis forent, modicis ædibus cum uxori bus & liberis eoſdem lares incoluiſſe, eundemque agrum Vejentanum araſſe, exque ejus fructu victitaſſe legimus Modumque agrorum [5] ultra ſeptem jugera excedere, [6] au denas argenti libras viro triumphali in ſupellectili eſſe pernicioſum erat. [7] Intra bina enim jugera poſſidere ſati viſum

duxit. Sed quod ad Scipionem pertinet, Plinius Secundus, ſi is eſt, de viris illuſtribus ſcribit P. Scipionem Æmylium (is eſt qui & Africanus inferior dictus eſt) ad Reges adeundos miſſum duos ſecum præter eum ſervos duxiſſe.

1 *Fertur quoque Ælius Catus.*] Plinius lib. 33. cap. 11. & Valerius Maximus, qui hunc vocat Q. Tuberonem Catelium lib. 4. cap. 3.

2 *Atque Epitus poëta.*] Hic manifeſtus error eſt vel Alexandri, vel Librarii, quod magis crediderim; nam *Ennius* legendum eſt, non *Epitus* ex Euſebio Chronographo in Olymp. 134. ubi ita ſcribitur ex interpretatione Divi Hieronymi, *Q. Ennius poëta naſcitur, qui à Catone Quæſtore Romam tranſlatus, habitavit in monte Aventino, parco admodum ſumptu contentus & unius ancillæ miniſterio.* Et idem propemodum ſcribit Eutropius de geſtis Roma. lib. 2. cap. 3. ad fin. Vide autem Paulum Oroſium ubi de Scipione vel Catone loquitur.

3 *Quod Æliorum familiam.*] Valerius Maximus lib. 4. cap. item 4. & Plutarchus in vita Pauli Æmylii.

4 *Et Tuberonum.*] Vide num Pluta chus de his quoque dicat, Valerius ul ſupra loquens de Ælio Tuberone g nero Pauli Æmylii. & Seneca epiſt. Lucilium lib. 15. epiſt. ult. in fin. *T beronis ligneos lectos cum in publicu ſternerentur, hædinaſque pro ſtragu pelles, & ante ipſius Jovis cellam pr poſita comminus vaſa fictilia.* Et iteru lib. 16. epiſt. ejuſdem 3. *Tubero pa pertatem ſe dignam & Capitolio indic vit, cum fictilibus in publica cœna uſu oſtendit hominem his debere eſſe conte tum, quibus Dii etiam nunc uterentur.*

5 *Ultra ſeptem jugera.*] Illud aute certum eſt Curium illum Dentatu domitis Sabinis accepiſſe ex capti agro qui viritim dividebatur, ſepte tantum jugera: ex Columella in præf tione lib. 1.

6 *Aut denas argenti libras.*] Plini lib. 18. cap. 3. *Præcipiebant*, ait, *iſta, q triumphali denas argenti libras in ſup lectili crimini dabant.*

7 *Intra bina enim jugera.*] Id int ligendum ſecundum ea quæ ſcribit I vius 1. Decad. lib. 6. ut ſcilicet bina j gera ſingulis ex plebe, patriciis ve n

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

iſum, ita ut [1] decem millia gravis æris, maximas putaent divitias. Quinetiam adeo parci fuere & tenues, ut ıon minus crimini darent, indomitas cupiditates non refrenaſſe, aut paternam non ſervaſſe paupertatem, quam ngentes majorum facultates largitionibus abliguriſſe: [2] multique oleribus leguminibuſque contenti, abſque eſu carnium ſæpe victitarint, documenta frugalitatis & abſtiıentiæ inſignem memoriam poſteritati exhibentes. [3] Quam etiam Græcis ſolidæ laudis & veræ commendationis fuiſſe multi adnotarunt. Legimus [4] Thebanum Epaminundam tot victoriis clarum Imperatorem, adeo divitiarum abſtiıentiſſimum, ut unica veſte contentus, ſiquando vetuſtate collapſam reſarcire opus foret, domi clauſum ſe teneret, [5] quem Thebani publica impenſa & ære collato ob inopiam extulerunt. [6] Ariſtides ſe magis gloriari paupertate publice teſtabatur, quam reliqui divitiis. [7] Hippias

Paternæ paupertatis conſervatio.

Exempla frugalitatis apud Græcos.

non niſi quingenta habere liceret. Et de quingentis vide etiam Valerium Maximum lib. 8. cap. 6. Columellam lib. 1. rei ruſticæ cap. 3. Plinium l. 18. cap. 3. & alterum Plinium, aut quiſquis is fuit, in libro de viris illuſtr. ubi de Licinio Stolone. Plutarchum in Camillo, atque etiam in Tiberio Graccho, & quæ nos ſcripſimus in *l. ſi unquam.* in præfatione, num. 22. incip. *Cæterum*, ad fin.

1 *Decem millia gravis æris.*] Vide Plinium & alios loquentes de *ære gravi.* & Budæum de Aſſe. Ut mirum videri poſſit quod M. Poſthumus tribunus militum ob rem male geſtam in Vejos, decem millibus æris gravis damnatus fuit, ut tradit Livius 1. Decad. lib. 4. & alii plerique, quos tibi deſignabo lib. 4. cap. 15.

2 *Multique oleribus.*] Apponebantur Heroibus comedentibus olera etiam, auctore Athenæo Dipnoſoph. lib. 1. cap. 21. qui ait etiam harum rerum uſum antiquiorem quam res Trojanas fuiſſe.

3 *Quam etiam Græcis.*] Quod probat exemplis ſequentibus.

4 *Thebanum Epaminundam.*] Ælianus de varia hiſtoria lib. 2. cap. 5. & lib. 5. cap. item 5. & lib. 12. Apulejus autem Apologia 1. dicit paupertatem in Epaminunda fuiſſe ſtrenuam. Vide item Athenæum libro 10. cap. 3. poſt princ.

5 *Quem Thebani.*] Plutarchus in Fabio Max. ad fin. Juſtinus lib. 6. Idemque de Valerio Publicola Regum exactore, & Menenio Agrippa populi reconciliatore tradit Apulejus d. Apologia 1. Vide item Valerium Max.

6 *Ariſtides.*] Et de ejus paupertate Apulejus ubi ſupra, ubi dicit paupertatem in eo juſtam fuiſſe. Philoſtratus in vita Apollonii lib. 6. Ælianus variæ hiſtoriæ libro 2. & 11. Athenæus lib. 10. cap. 3. poſt princ.

7 *Hippias.*] Cicero lib. 3. de Orat. Quintilianus lib. 8. cap. 6. Apulejus lib 2. Floridorum, ubi id non paupertati, ſed ingenio ipſius aſſcribit. Alter vero Hippias purpureis utebatur veſtibus, apud Ælianum de varia hiſtoria lib. 12.

1 *De*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pias quoque philoſophus Elæus, ad id inopiæ dev[e]nit, ut veſtem, annulum, crepidas & ſoccos, quæq[ue] cultui erant neceſſaria, nequid temporis deperire[t,] ſuis manibus elaboraret. [1] De Lamacho fertur, quo[…] ties ab Athenienſibus dux creabatur, pro pallio & cre[…] pidis mutuam ab amicis pecuniam ſumere, quum und[e] compararet non eſſet. [2] Crates, [3] Diogenes & Ant[i]ſthenes, aliique produntur philoſophi, abjectis divitii[s,] [4] pera & baculo contenti vixiſſe. [5] Phocion, [6] Pelopida[s,] [7] Socrates atque [8] Ephialtes, pauperrimi & in cultu tenui[…] ſimo vixere, omnium tamen optimi atque juſtiſſim[i.] Adeoque luxuriam & molliorem cultum deteſtati fuere[,] [9] ut Thebis columna in templo ſtatuta fuerit, in qua dir[æ] execrationes in Regem Menin, qui molliorem vitæ cultu[m] invenit, continebantur. [10] Poſtea paulatim frugales more[s] defluxere, paupertaſque probro haberi cœpit: luxuria

qu[…]

1 *De Lamacho.*] Plutarchus in vita Niciæ, & in Politicis. Ælianus item lib. 2.

2 *Crates.*] Laërtius in vita illius.

3 *Diogenes.*] Idem quoque in vita illius.

4 *Pera & baculo.*] Ea enim erant inſignia eorum ex Æliano ubi ſupra.

5 *Phocion.*] Probus Æmylius & Plutarchus uterque in vita illius. Ælianus de varia hiſtoria libro 2. & 11. Apulejus d. Apolog. 1. ubi dicit ejus paupertatem fuiſſe benignam.

6 *Pelopidas.*] Ælianus d. lib. 2. 11. & 13.

7 *Socrates.*] Ælianus d. lib. 2. Plutarchus in commentario, quo pacto ſe quiſpiam circa virtutem ſentiat profeciſſe, non multo ante fin. Apulejus d. Apolo. ubi ipſius paupertatem ſapientem appellat. Gellius autem lib. 2. c. 1. ſcribit ipſum Socratem temperantia tanta fuiſſe, ut per omnia fere vitæ ſuæ tempora valetudine inoffenſa fuerit, neque in illa magna Athenienſium peſtilentia communi omnium clade obnoxius fuerit.

8 *Ephialtes.*] Ælianus d. l. 2. & 1[…] Sed adde ſuperioribus C. Fabriciu[m] C. Scipionem, Manium, de quo ſupr[a …] adeo pauperes fuiſſe, ut eorum fili[æ] de publico ob paupertatem dotib[us] dotatæ fuerint, ferentes ad marit[os] gloriam domeſticam, & pecuniam p[u]blicam, ut ſcribit Apulejus d. Apol. & præterea Valerius Maximus lib. [… …] cap. 4. ubi de paupertate agit. Et A[…] tilium Regulum, cujus agellus c[…] ſimilem penuriam pecunia publi[…] cultus, ut & ipſe Apulejus ſubdit (u[…] conſule Græcum.) Et Paulum Æm[y]lium, qui Hiſpaniam & Macedonia[m] ſubegit, quo mortuo vix ex auction[e] bonorum ejus redactum eſt, unde ux[o]ri dos redderetur, teſte Julio Flor[o] epit. Livio lib. 46.

9 *Ut Thebis.*] Sed paulo aliter Di[o]dorus Siculus cap. 1.

10 *Poſtea paulatim.*] Plinius lib. 3[…] cap. 11. & lib. 34. cap. 7. & ante illu[m] Livius 4. Decad. lib. 9. non multo po[…] princ.

1 *Prim[…]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ue peregrinæ invictum malum ad effœminandos animos, b exercitu Aſiatico in urbem primum invectæ, mores in-ecerunt: ſicut aurum Perſicum, fugato Mardonio, A-henienſium animos labefactavit, & dira tabe infecit. Inde llecebræ libidinum, & rerum ſecundarum luxus, in o-nnem licentiam graſſati. [1] Primique Iones, unguenti coro-iarumque & ſecundæ menſæ conſuetudinem invenere. Tum veſtis ſtragula, [2] menſæque ac citharæ eburneis pe-libus inſidentes, inæſtimabili cenſu comparatæ: epulæque autiores, & præter epulas pſalteriæ, ludiones, & alia con-viviis oblectamenta inventa ſunt. [3] Hinc peregrina obſo-nia, remotorumque litorum piſces, & magno cenſu com-paratæ dapes, ferculaque ſeſtertium millies æſtimata, & gulæ noviſſima irritamenta, aliaque exquiſitiſſima condi-nenta, & ventris prodigia inventa ſunt, ut niſi quis illa ap-poneret, ſordidus & parum lautus haberetur. Adeoque uxus excrevit, & eò proceſſit luxuria, affluentibus divitia-rum copiis, ut obſonia lautiora, majoreſque epularum ſumptus, & magnas effuſiones edicto coërcere, & luxu-rioſos apparatus pluribus legibus inhibere neceſſe fuerit. *Unde corrupti mores primum.* [4] Hinc Fannia, Orchia, Didia, Oppia, Cornelia, Ancia & [5] Julia, leges ad cohibendam luxuriam victus veſtituſque, & cœnarum immodicos ſumptus, latæ ſunt. [6] Hinc cen-ſorum edictis, vulva, verrina, abdomina, [7] & glires, *Leges ad cohibendam luxuriam.*

epulis

1 *Primique Iones.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 1.

2 *Menſæque ac citharæ eburneis.*] Juvenalis ſatyr. 11.

— Putere videntur
Unguenta atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur. —

Et infra lib. 5. cap. 21. num. 17.

3 *Hinc peregrina obſonia.*] Quod ex ſequentibus ſatis probat.

4 *Hinc Fannia, Orchia, &c.*] De his legibus Gellius lib. 2. cap. 24. & Macrobius lib. 3. Satur. cap. 17. Præterea de *Fannia* Athenæus lib. 6. cap. ult. ubi ſupra diximus.

COLERUS.

5 *Julia.*] Tacitus de hac lege meminit lib. 3. Gellius l. 2. Cujus verba corrupta, Lipſius apud Tacitum ſanat. Et non nihil etiam ad hanc rem dicit.

TIRAQUELLUS.

6 *Hinc cenſorum edictis, vulva.*] De his tribus prohibitis teſtis eſt Plinius lib. 8. cap. 51. ubi & ipſe addit glandia, teſticulos, ſyncipita. Sed & de glandiis idem auctor lib. 36. cap. 1.

7 *Et glires.*] Idem Plinius lib. 8. cap. 57. ubi & idem dicit de conchyliis, & avibus ex alio orbe convectis. Sed & de ipſis gliribus idem quoque Plinius lib. 36. cap. 1.

1 *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

epulis & conviviis inhibita. [1] Quod & Lycurgum factitaſ
novimus, qui conviviorum apparatus & menſas lautiore
velut cupiditatum invitamenta ſanctionibus inhibuit: ſa
piusque abrogatis legibus novæ poſtea editæ fuere. [2] E
quamvis Antiocho Rege victo, P. Licinius Craſſus
Unguentarii Lacedæmoniis ejecti.
Julius Cæſar cenſores, ne quis unguenta exotica vendere
pœnis inhibuerint, exemplo [3] Lacedæmoniorum qui un
guentarios urbe exegere: [4] & quamvis M. Antonius,
L. Flaccus, quod legem de coërcendis epularum ſumpt
bus antea latam, Duronius tribunus plebis abrogaſſet, ſe
natu eum amoverint: tamen [5] Q. Ælius Tubero prætu
dejectus fuit, & deſpectui habitus, quod in funere Aphr
cani populum Romanum publico epulo hœdinis pellib
& teſtis Samiis, ac lectis ligneis excepiſſet, quod incu
tam parſimoniam in rebus publicis non exhorruiſſet. [6] Si
ut de Cleomene fertur, qui amicorum cuidam ſubirat
fuit, quod hoſpites jure nigro & pane igni durato, Lac
nico more ad epulas admiſiſſet. [7] Licet Cato ſenior, quo
pellibus hœdinis in publico epulo pro ſtragulis uſus eſſe
non mediocrem laudem tulerit, quod frugales mores
continentiſſimos exemplo juvaret. [8] Fertur tamen Tib
rius Cæſar, quum de coërcendo luxu legem ferre velle
nec coërceri immodicos ſumptus videret poſſe: ſatius d
Leges ſumptuariæ paulatim abrogatæ.
xiſſe omittere quod aſſequi nequiret, quam tentare tu
piter quod poſtea non efficeret. Siſti deinde res non p
tuit, quo minus tacito conſenſu deſtitutis moribus, ſun
ptuariæ omnes [9] leges abrogatæ fuerint, quum nullus eſſ
ſun

1 *Quod & Lycurgum.*] Plutarchus in vita illius.

2 *Et quamvis Antiocho.*] Id ex Plinio eſt lib. 13. cap. 3. & Solino c. 48. aut aliorum computatione 58.

3 *Lacedæmoniorum.*] Seneca l. 4. Natural. quæſtionum non longe ante fin.

4 *Et quamvis M. Antonius.*] Valerius Maximus lib. 3. cap. 4.

5 *Q. Ælius Tubero.*] Idem Valerius lib. 7. cap. 5. poſt princ.

6 *Sicut de Cleomene.*] Plutarchus vita illius.

7 *Licet Cato ſenior.*] Vide Plut chum in vita illius.

8 *Fertur Tiberius.*] Tacitus lib. Vide item Suetonium.

9 *Leges abrogatæ fuerint.*] Amm nus Marcellinus. Plinius lib. 10. c. 5 ſuper iſtis legibus ſumptuariis. *

COLERUS.

* Vide eundem Plinium l. 32. c. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mptibus modus, luxuſque & ignavia nullis præſcriptis nibus, in voraginem & gurgitem vitiorum ad nefas o- ne uſqueadeo proceſſerint, ut divina & humana propha- rint, populoque ſimul & plebi gravem perniciem attu- rint.

CAPUT XII.

Quæ ſint puræ & lectæ hoſtiæ in deorum ſacrificiis, & quæ victimæ quibus diis dicatæ fuerint.

IN [1] ſacrificiis deorum fuit pontificalis obſervatio, ut duobus hoſtiarum generibus diis ſacra fiant: uno, in uo cum litabatur, voluntas Dei per exta exquirebatur: ltero, in quo ſola anima Deo conſecrabatur, quæ hoſtia nimalis dicta. [2] Hæ frequentes fuere: ovis, ſus, capra, os, gallina, & anſer: [3] quas cum immolabant, niſi puræ ſſent & lectæ, ad rem divinam non proficere putabant. uitque opinio, potius ex hœdis & agnis, quia mites ſunt x gallinaceis, ſuibus & tauris, quam, quoniam animo abun- ant, deos conſuli, & futura prænoſci. Ideo ovilli pe- oris hoſtiam non ab amplitudine, ſed quia animi eſt pla- idioris, pontifices maximam duxerunt. [4] Lectæ autem icuntur hoſtiæ, majores & uberius depaſtæ, [5] quæ clau- æ, morboſæ, aut vitioſæ non ſunt, (quia pernoſci, niſi x ſana victima, futura non poſſunt) [6] quæve fixam aurem, el caudam aculeatam, aut linguam nigram non habent.

Duo hoſtiarum genera.

Lectæ hoſtiæ.

Numa

TIRAQUELLUS.

1 *In ſacrificiis.*] Hæc uſque ad clau- ulam, *Hæ frequentes*, ſunt Macrobii b. 3. cap. 5. ubi ea probat ex Virgilio vide loca Virgilii & ibi Servium.) lutarchus autem in Romulo loquens le Natali die urbis Romæ, quem fe- tum agebant Romani, tradit ab ini- io nihil animatum ad ſacrificia adhi- ere ſolitos, æſtimantes diem ipſum atriæ origini conſecratum, purum & ine ſanguine conſervari debere.

2 *Hæ frequentes fuere.*] Gyraldus ullo quoque auctore citato Synt. 17.

3 *Quas cum immolabant.*] *Fuitque opinio.*] *Ideo ovili pecoris.*] Idem quo- que Gyraldus eod. loco.

4 *Lectæ autem dicuntur hoſtiæ.*] Do- natus in Hecyram Terentii.

5 *Quæ claudæ.*] Plinius lib. 8. c. 45. ad fin.

6 *Quæve fixam aurem.*] *Vel cau- dam aculeatam.*] *Aut linguam nigram.*] De his tribus Servius in eum locum 6. Æneid. *Lectas de more bidentes.*

COLERUS.

Quæve fixam.] Legendum *fiſſam au- rem.*

1 Numa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Sacrificium à Numa constitutum. Fornacalia. Græci.

[1] Numa Pompilius deos fruge coli, & mola ſalſa ſupplica
inſtituit, [2] quam molam ex farre, ſale & aqua compoſu
[3] ſine qua nullum ſacrificium ratum fieri cenſuit. [4] Atq
id far, niſi toſtum eſſet, ad rem divinam non eſſe puru
ſtatuit. [5] Ideo Fornacalia & religioſos dies, ac ferias qu
bus far in fornacibus torrebant, ſervari juſſit. [6] Græci ve
non far, ſed hordei primitias, libumque & placentas ex ho
deo diis offerri, hordeumque ſale inſperſum in prim

Crithologus. Quirinalia. Suæ cuique deorum victimæ & ſacra.

aræ infundi ſatius duxere: ſine quo, ſalvis cæremoni
nullum ſacrum fieri poterat, illique, qui primitias eju
modi colligebat, crithologo dixere nomen. [7] In quib
Fornacalibus qui non fuerant feriati, quique in ſua trib
ut erat conſtitutum, ſacrum non feciſſet, in Quirinalib
ſacrificio expiare cogebatur: idcirco Quirinalia [8] ſtult
rum ferias dixere. [9] Atque omnibus fere diis ſuæ victim
& ſ

TIRAQUELLUS.

1 *Numa Pompilius.*] Plinius l.28. cap. 2. Sed & eundem vide in prologo, & lib. 31. cap. 7. & ad id quod de ſale dicitur, ſpectat illud Virgilii quod ſtatim citabimus in ſeq.

2 *Quam molam.*] Plinius d.lib.18. cap.2. Valerius Maximus lib.2.cap.1. Servius 4. Æneid. in eum locum,

Ipſa mola manibuſque piis. ——

Hincque illud Ovidii lib. 1. Faſtorum de eo loquentis:

Ante deos homini quod conciliare valeret,
Far erat, & puri lucida mica ſalis.

Et illud quoque Tibulli lib. 3. eleg. 4. non longe à princip.

—— *Omina noctis*
Farre pio placant, & ſaliente ſale. ——

Hucque ſpectat illud Virgilii libro 2. Æneid.

Jamque dies infanda aderat, mihi ſacra parari
Et ſalſæ fruges. ——

Ubi Servius. *Sal*, inquit, *& far quod dicitur mola ſalſa, qua & frons victimæ & foci aſpergebantur, & cultri, fit autem de horna fruge & horno ſale.*

3 *Sine qua nullum.*] Scilicet aqua
Plinio d.lib.31.cap.7.

4 *Atque id far, niſi toſtum eſſe*
Plinius d.lib.18.cap.2.& Feſtus Po
pejus lib.6. Hincque etiam illud O
dii lib.2. Faſtorum,

—— *Torrida cum mica farra.*

5 *Ideo Fornacalia.*] Plinius lib.
cap.2. Feſtus Pompejus lib.6. Ovid
item lib 2. & 6. Faſtor.

6 *Græci vero non far.*] Vide Plut
problem. cap. 119.

7 *In quibus Fornacalibus.*] Ad R
manos redit. Hæcque ſunt Plutar
ejuſdem operis cap.89.

8 *Stultorum ferias.*] Plutarchus i
Feſtus Pompejus lib. 15. ubi de Qui
nalibus * & lib. 17. in verbo, *Stu
rum.* Varro lib. 5. de ling. Lat.

COLERUS.

* Quem locum Feſti ſic reſtit
Scalig. *Quirinalia menſe Februario d
quo Quirino fiunt ſacra. Idem Stulto
feriæ appellatur, quod quidam, qui
rum Fornacalium ſacra Romæ ignor
rant, eo potiſſimum rem divinam faci*

TIRAQUELLUS.

9 *Atque omnibus fere diis.*] Q
ind

& ſua ſacra conſtituta ſunt, quæ præterire & tranſgredi non erat fas. [1] Namque aliena hoſtia dii non placantur. Quippe Jovi tauro, verre & ariete ſacra facere non licet: quia ſoli [2] Neptuno, Apollini & Marti taurus immolatur. [3] Tametſi flaminis uxor omnibus nundinis Jovi arietem mactet [4] & triumphi die Jovi taurus hoſtia dicata ſit. Et apud Homerum Ulyſſes immolavit Jovi arietem. [5] Jupiter vero prodigialis mola ſalſa & thure placatur. [6] Neptuno *Jup. prodigialis.* plera-

ndicat illud Virgilii lib.9. Æneid.

Ipſe tibi ad tua templa feram ſolemnia dona.

Ubi Servius tradit ſingulis numinibus certa eſſe dona quæ offerantur. Unde eſt & illud lib.1.

Strueremque ſuis altaria donis.

Id eſt, inquit, *congruis*. Sed & idem in .lib. Æneid. in eum locum,

Solemnes taurum ingentem mactabat ad aras.

In ſacrificiis, ait, *certis numinibus certæ ætatis animalia mactantur.*

1 *Namque aliena hoſtia.*] Plinius lib.8. cap.45. ad finem.

2 *Neptuno, Apollini.*] Nam de his duobus Virgilius lib.3. Æneid.

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Nam & ipſi Neptuno taurum immolari ſolitum, videre licet ex Homero lib.11. Iliad. ubi ſic ait,

Ταῦρον δ' Ἀλφειῷ, ταῦρον δὲ Ποσειδάωνι. Id eſt,

Taurum autem Alphæo, taurum & Apollini.

Quod & ipſum aſtruit Arrianus lib.1. Geſtorum Alexandri. Quod vero Apollini taurus immolatur, teſtis eſt Homerus lib.1. Iliad.

Ἤ εἰ δή ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα
Ταύρων, ἠδ' αἰγῶν, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ. Id eſt,

Vel ſi quando tibi peregrina crura cremavi
Taurorum, & caprarum, hoc tu mihi perfice votum.

Verba ſunt Chryſis ſacerdotis ad Apollinem. Et iterum eodem libro:

Ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τεληέσσας ἑκατόμβας
Ταύρων, ἠδ' αἰγῶν. Id eſt,

Sacrificabat autem Apollini perfectas Hecatombas
Taurorum & caprarum. —

Vide etiam infra in verbo, *Græci de cruribus*. Sed adde Neptuno Thunnum piſcem mactari, ut tradit Antigonus Caryſtius in libro de Dictione, & ex eo Athenæus lib.7. c. 20.

3 *Tametſi flaminis uxor.*] Macrobius lib.1. cap.16. *Siquidem Flaminica omnibus nundinis in regia Jovi arietem ſolcat immolare, &c.*

4 *Et triumphi die.*] Virgilius lib.2. Georg.

— *Et maxima taurus*
Victima, ſæpe tuo perfuſi flumine ſacro
Romanos ad templa Deûm duxere triumphos.

Ubi Servius. *Quia triumphantes*, inquit, *de albis tauris ſacrificabant.*

5 *Jupiter vero prodigialis.*] Plautus in Amphitryone act.2. ſcen.2.

Sed mulier poſtquam experrecta es, prodigiali Jovi
Aut mola ſalſa hodie, aut thure comprecatum oportuit.

Quis autem *Prodigialis Jupiter* eſſet, diſces ex Gyraldo & Rhodigino.

6 *Neptuno pleraque gens.*] Nam Homerus lib.3. Odyſ. in princ.

-- Ἐπὶ θινὶ θαλάσσης ἱερὰ ῥέζον
Ταύρους παμμέλανας Ἐνοσίχθονι κυανοχαίτῃ. Id eſt,

— *Hi in littore maris ſacra faciebant,*
Tauros totos nigros Neptuno cæruleo capillicio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pleraque gens de nigro tauro,[1] Troëzenii de fructuum pri mitiis ſacrificant, [2]Græci de cruribus taurorum: [3] Ulyſſe ariete, apro & tauro litavit. Athenis autem licet octav *Sacra Neptuni.* die menſis cujuſque Neptuno ſacrum fiat, non tamen d tauro ſemper. Neque Apollini ſemper Græci tauro, ſe multiplicis generis victima ſacrificant. [4] Namque Home ro teſte, alius tauro, alter ariete, aliquis hirco ſacrur fecit. [5] Ex bobus vero, vitulis & pecudibus, laudatiſſim vitulæ ad deorum placamenta habentur. [6] Ideo Jovi à fla mine omnibus Idibus bos candidus, & ex agro Faliſc *Vitulæ. Bos jugalis.* vel Mevania immolatur. Namque illos ad victimas fa ciunt, & deorum ſervant ſupplicio. [7] Bos tamen jug ſub

1 *Troëzenii.*] Plutarch. in vita Theſei.

2 *Græci de cruribus taurorum.*] Homerus lib. 1. Iliad. loco ſupra citato in verbo, *Neptuno*, *Apollini*. præterea lib. Iliad. 3. poſt princ.

Ἐ'νθ' οἱ σπλάγχν' ἐπάσαντο, θεῷ ἐπὶ
μηρία καῖον.

Et iterum poſtea,

-- Ποσειδάωνι δὲ ταύρων
Πόλλ' ἐπὶ μῆρ' ἔθεμεν. --

3 *Ulyſſes.*] Apud Homerum libro Odyſſ. 23.

4 *Namque Homero teſte.*] Quod ſatis ſupra probatum eſt ex ipſo Homero.

5 *Ex bobus vero.*] Plinius lib. 8. c. 45. de bobus & tauris loquens. *Hinc*, inquit, *victimæ opimæ & laudatiſſima Deorum placatio.*

6 *Ideo Jovi.*] Ovidius lib. 1. Faſtor.

Colla rudes operum præbent ferienda juvenci,
Quos aluit campis herba Faliſca ſuis.

Ubi vide ejus interpretem. Et de Ponto libro 4. epiſtol. item 4. ad Sextum Pompejum,

Colla boves niveos certæ præbuere ſecuri,
Quos aluit campis herba Faliſca ſuis.

Et Lucanus lib. 1.

Eſt qui, turrigeris ubi ſe Mevania campis
Explicat.

Et Claudianus in 6. Conſul. Honor

Quin & Clitumni ſacras victorib undas,
Candida quæ Latiis præbent armen triumphis,
Viſere cura fuit. ———

Plinius autem lib. 2. cap. 103. *In F liſco*, inquit, *omnis aqua potata candi boves facit.* Mevania enim erat in ag Faliſco: ubi & fons Clitumnus er Sed quod Alexander hic dicit, Jov flamine omnibus Idibus bovem i molari, à vero aberravit, neque en bos, ſed ovis Jovi omnibus Idib immolabatur, ut tradit Macrobius bro 1. Saturn. cap. 15. Ante hos v Virgilius lib. 2. Georg.

Hinc albi Clitumne greges, & maxi taurus
Victima, ſæpe tuo perfuſi flumine ſac
Romanos ad templa Deûm dux triumphos.

Ubi vide interpretes.

7 *Bos tamen jugo ſubactus.*] Virg lib. 6. Æneid.

Nunc grege de intacto ſeptem mact juvencos.

Cujus loci auctoritate Macrobius l Satur. cap. 5. *Quædam ſunt*, inquit, *ſtiæ, quæ injuges vocantur, id eſt, numquam domitæ ac jugo ſubditæ ſ* Harum meminit ſic Virgilius,

Nunc grege, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſubactus, ſacrificio non eſt purus. [1] Fœtus vero bovis trigeſimo die, pecoris ſeptimo, ſuis vero niſi decimo à partu die puri habentur: [2] ideo ſacris dicti. Creditumque eſt, [3] bovem quinquennalem inſignem Jovi victimam: [4] & pecudes cum bimæ ſunt, ſacrificio maturas fieri. Lege

Victimæ tempeſtivæ.

Et ſubdit, & ut injuges evidentius exprimeret, adjecit,

— Et intacta totidem cervice juvencos.

Verum nulla talis adjectio eſt in d. libro 6. Æneid. ſed verba ea ſunt ejuſdem lib. 4. Georg. ex quo integrum ſenſum huc repetam,

Sed modus orandi qui ſit, prius ordine dicam,
Quattuor eximios præſtanti corpore tauros
Qui tibi nunc viridis depaſcunt ſumma Lycæi,
Delige, & intacta totidem cervice juvencos.

Quo in loco Servius, *Intacta, id eſt, indomita.* Sed & huc ſpectat quod ſcribit Ovidius lib. 3. Metam.

Bos tibi Phœbus, ait, ſolis occurret in arvis
Nullum paſſa jugum. —

Et quod Manilius Oreſtes in libro de Deorum hymnis, & ab eo Fulgentius in vocum antiquarum interpretatione ad Calcidium, ſcribunt, *Minervæ injuges boves ſacrificari*, id eſt, jugum nunquam ferentes, illa videlicet de cauſa, quod & virginitas jugum neſcit maritale, & virtus nunquam ſit jugo prementi ſubjecta. Sed & Feſtus lib. 9. tradit *injuges boves dici, qui ſub jugo non fuerunt.* Vide infra.

1 *Fœtus vero bovis.*] Hæc ſunt Plinii lib. 8. cap. 5.

2 *Ideo ſacris dicti.*] Varro de re ruſtica l. 2. c. 1. & 4.

3 *Bovem quinquennalem.*] Homerus lib. 2. Iliad.

Αὐτὰρ ὁ βοῦν ἱέρευσεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
Πίονα, πενταέτηρον ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.

Id eſt,

Sed hic bovem ſacrificavit rex virorum Agamemnon
Pinguem, quinquennem, valde potenti Saturnidæ.

Et iterum lib. 7. ejuſdem operis, verbis nonnihil immutatis,

Τοῖσι δὲ βοῦν ἱέρευσεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
Ἄρσενα πενταέτηρον ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.

Id eſt,

His autem bovem ſacrificavit Rex virorum Agamemnon
Marem quinquennem, valde potenti Saturnidæ.

Quos verſus non deſignato tamen lib. citat Servius lib. 8. Æneid. in eum locum,

Perpetui tergo bovis, & luſtralibus extis.

Quem locum intelligit ipſe Servius de bove quinquennali, id eſt, perfectæ ætatis. Et præterea lib. 14. Odyſſ. loquens de ſacrificio,

Οἱ δ' ὗν εἰσῆγον μάλα πίονα πενταέτηρον.

Id eſt:

Hi autem duxere valde pinguem quinquennem.

4 *Et pecudes cum bimæ ſunt.*] Quas ſcilicet *bidentes* vocant, quaſi biennes, ut auctoritate P. Nigidii in libro quem de extis compoſuit, voluerunt Gellius lib. 16. cap. 7. & Macrobius l. 6. Satur. cap. 9. eodemque ult. Bidentes ſacrificiis maturas eſſe. quod autem Alexander hic dicit, probat Virgilius libro 4. Æneid.

Principio delubra adeunt, pacemque per aras
Exquirunt, mactant lectas de more bidentes.

Ubi & Servius. *Bidentes*, ait, *dictæ*

ſunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Lex Solonis de bove non ſacriſicando. Heroïbus quibus animalibus litabatur.

[1] Lege autem Solonis de bove nulli Deo ſacrificari licet quia cum animal ſit innocuum, & agrorum cultui dedi tum, in ſacris mactari vetuit: quippe veteribus tant venerationis erat, ut [2] æque capitale eſſet bovem quar civem necaſſe. [3] Ægyptii boves ruffas Typhoni mactan Arabes pingues camelos in ara ignoti Dei: [4] ſicut nuptu ræ virginibus camelis ſacrificant, Heroïbus vero taur capro & ariete litant. [5] Fertur tamen Pythagoras præter ſe ir

ſunt, quaſi biennes, quia neque majores neque minores licebat hoſtias dare, ſunt enim in ovibus duo eminentiores dentes inter octo, qui non niſi circa bimatum apparent, nec in omnibus, ſed in his quæ aptæ ſacrificio inveniuntur Et idem Virgilius libro 6. Æneid.

Nunc grege de intacto ſeptem mactare juvencos
Præſtiterit: totidem lectas de more bidentes.

Ubi & ipſe Servius, *Bidentes oves ſunt circa bimatum habentes duos dentes eminentiores: quæ erant aptæ ſacrificiis.* * Cæterum de bidentibus vide præter illos Nonium Marcellum de proprietatibus rerum. Et infra in verbo, *Ruminales.*

COLERUS.

* Vide Feſtum, in verbo, Bidens ovis. Et Bovis bidens. *Bidentes ſunt, quas μετάσας Homerus vocat, quæ neque agnæ ſunt, quia illæ nondum dentes ediderunt: neque adaſiæ, quia jam ejecerunt. A quo λειπογνώμονας oves vetulas vocant Græci.* Sed Gloſſarium: Bidentis διετὴς ὄϊς διόδοντα πρόβατα. Sed vide eruditiſſimi Scaligeri Conjectanea, & ejuſdem ad Feſtum annotat.

TIRAQUELLUS.

1 *Lege autem Solonis.*] Plutarchus in vita illius. Sed ea lex, ut tradit Ælianus, l. 5. variæ hiſtoriæ, non de omni bove loquebatur, ſed de bove aratore, qui jugum trahit in aratro vel in plauſtro *quoniam*, inquiebat, *ille etiam agricola eſt, & humano generi laborum ſocius.* Idem quoque Ælianus de animalib lib. 12. c. 34. ſcribit, quod apud Phr ges, ſi quis aratorem occiderit, mor moriatur. Philochorus autem ap Athenæum lib. 9. cap. 5. ſcribit, quo cum per tempus quoddam boves d feciſſent, lege ſancitum fuit, ut omn à bobus abſtinerent propter eoru penuriam.

2 *Æque capitale.*] Varro rei ruſti lib. 2. cap. 50. Columella lib. 6. in pr fatione. Plinius lib. 8. cap. 45. Neq tamen omiſerim id quod retulit I Hieronymus, Valentem Imperatore legem per Orientem dediſſe, *ne q vitulorum carnibus veſceretur, utilit agriculturæ providentem.*

3 *Ægyptii.*] Diodorus Siculus bro 2. 4. & 6.

4 *Sicut nupturæ.*] Illud quoque v dere poteris apud Servium enarra tem, & ad id referentem illum locu Virgilii lib. 4. Æneid.

Legiferæ Cereri, Phœboque patri Lyæo.

5 *Fertur tamen Pythagoras.*] rithmeticus, & ex eo Athenæus l. 1 cap. 3. in princip. ſcribit ipſum Pyth goram bovem mactaſſe, cum reperi ſet, quod trianguli latus, quod rect angulo ſubtenditur, æquivalet line reliquis triangulum comprehenden bus, adfertque carmen ipſius Arit metici in eam rem,

Inclyta Pythagoræ cum primum inve ta figura eſt,
Inclyta propter quam victima bos cidit.

Conſule autem Græcum Athenæu Alteru

ſe inſtituta & præſcripta quandoque bovem Muſis, Jovi autem gallum albis plumis immolaſſe. [1] Solida utilia, niſi *Hoſtiæ ſolidæ.* cæſis tribus hoſtiis, tauro, ariete & verre, pura non habentur: ſed tamen, ut hi omnes ſolidi firmique ſint: [3] nam vitulos ad aras humeris hominum allatos, [4] & claudicantes, [5] & cujus cauda ad articulum ſuffraginis non pertingit, non litare animadverſum eſt. [6] Idque apud Ægyptios ſervari tantis cæremoniis, ut linguam bovi exerendo, & caudæ pilos explorando, ſi vel unum pilum nigrum repererint, hoſtiam tanquam impuram non admittant. Græcis autem tauri an puri ſint, farina explorantur, caper ciceribus, capra frigida aqua. [7] Ruminales quoque hoſtias niſi bidentes fiant, non eſſe puras conſentiunt omnes. [8] Ambarvale vero ſacrum, niſi de porca fœcunda *Ambarvale ſacrum.* & gravida, aut vitula, fieri non conſuevit. [9] Eſt autem ſacrum

Alterum de albo gallo magis mirandum, quia inter ipſius Pythagoræ ſymbola illud eſt, ἀλεκτρυόνος μὴ ἅπτεσθαι λευκοῦ. *Albo gallo ne manum admoviaris.* Vide item Laërtium.

1 *Solida utilia.*] Non dubito, quin id Alexander deprompſerit ex eo quod ſcribit Feſtus Pompejus lib. 17. *Solitaurilia hoſtiarum trium diverſi generis immolationem ſignificant. Tauri, arietis, verris, quod omnes eæ ſolidi integrique corporis ſint:* & paucis interjectis dicit, *ſolum Oſcè ſignificare totum & ſolidum.* Sed neſcio, quo pacto id totum obſcurum reddidit Alexander. Cæterum de hujuſmodi *Solitaurilibus* videbis infra lib. 5. cap. 27.

COLERUS.

Solida utilia.] *Sollitaurilia* legendum. quæ Gloſſis ſunt θυσία ἐκ σὺος, κριοῦ, καὶ ταύρου.

2 *Cæſis tribus hoſtiis.*] Apparet locum Feſti, ut corruptum non intellexiſſe Alexandrum. Sed & ibi Feſtus agit de Caſtratione, quæ fiebat in ſacris. Verres enim, aries, taurus, cum admovebantur aræ mactati, prius quam corio exuerentur, caſtrabantur.

TIRAQUELLUS.

3 *Nam vitulos.*] Eadem dicit Gyraldus de Diis Gentium ſyntagm. 17. nullum tamen, ut nec hic, auctorem ejus rei laudat. Sed id eſt Plinii lib. 8. cap. 45. ad fin.

4 *Et claudicantes.*] Dictum eſt ſupra in verbo, *Quæ claudæ,* in princ.

5 *Et cujus cauda.*] Plinius d. libro cap. 45. ad fin.

6 *Idque apud Ægyptios.*] Herodotus lib. 2.

7 *Ruminales.*] Verba ſunt Plinii ex Coruncano lib. 8. cap. 51. Sed & de bidentibus ſatis diximus ſupra in verbo, *Et pecudes cum bimæ ſunt.*

8 *Ambarvale vero.*] Servius in l. 1. Georg. illud enarrans,

Terque novas circum fœlix eat hoſtia fruges.

Fœlix, inquit, *id eſt, fœcunda, & dicit Ambarvale ſacrificium, quod ſæpe de porca fœcunda & gravida fieri conſueverat.* Vide etiam in ſeq.

9 *Eſt autem ſacrum ambarvale.*] Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 5. *Ambarvalis*, inquit, *hoſtia, ut ait Pompejus Feſtus, eſt quæ rei divinæ cauſa circum arva duci-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

crum ambarvale, cum arva & ſegetes ſolemni victim
luſtrantur.[1] Eam victimam maturis frugibus ter circum a
va ducere convenit, omneſque poſt eam clamantes ſequi
ex quibus querna ornatus fronde, cum ſolemni ſaltatı
compoſito carmine Cereri decantabat laudes: ac poſ
quam lacte, vino & favo libaſſent, [2] antequam frug
meterent, porcam Cereri immolabant: quæ [3] præcidan
dicta eſt. [4] Fuitque memoriæ proditum, à ſuilli pecor
genere immolandi initium Romæ primum factum, eo a
gumento, quod ſus fœderibus & ſponſalibus adhibetu
& in initiis Cereri mactatur. [5] Et quamvis in ſacris Ceren
vinu

Porca præcidanea. Immolandi initium Rom. à genere ſuillo.

va ducitur ab his qui pro frugibus faciunt. Hujus ſacrificii mentio fit in Bucolicis, ubi de Apotheoſi Daphnidis loquitur, ea autem eſt in 5. ecloga:

Hæc tibi ſemper erunt, & cum ſolemnia vota
Reddemus Nymphis, & cum luſtrabimus agros.

Ubi *luſtrare* ſignificat *circuire*. Hinc enim nomen hoſtiæ acquiſitum eſt ab ambiendis arvis. Feſtus autem Pompejus, ſive ille quem citat Macrobius, ſive alius, quod facile crediderim, l. 1. *Ambarvales*, ait, *hoſtiæ appellabantur, quæ pro arvis à duobus fratribus ſacrificabantur*; Servius autem eclog. 3. in eum locum,

Cum faciam vitula pro frugibus, ipſe venito.

Dicitur, inquit, *hoc ſacrificium ambarvale quod arva ambiat victima. Amburbium in quo victima ambit urbem.* De hoc autem ambarvali ſacro, aliquid per Strabonem lib. 5. & vide præced. De Amburbio alibi diximus.

1 *Eam victimam.*] Id probat illud Virgilii ſupra citatum in verbo, *Eſt autem ſacrum.*

2 *Antequam fruges meterent.*] Cato rei ruſticæ cap. 134. *Priuſquam meſſem facias, porcam præcidaneam hoc modo fieri oportet, Cereri porca præcidanea, &c.* quæ ſeq. Varro de vita populi Romani lib. 3. apud Nonium Marcellum in verbo, Præcidaneum. *Quod hum tus non ſit, heredi porca ſuſcipienda T luri & Cereri, aliter familia pura non e* Gellius lib. 3. cap. 6. *Præcidaneæ h ſtiæ dicuntur, quæ ante ſacrificia ſolen nia pridie cæduntur, porca etiam præ danea appellata, quam piaculi gratia a te fruges fieri cœptas immolari Cereri n fuit.* * Feſtus lib. 14. *Præcidaneam,* i quit, *porcam dicebant, quam immola erant ſoliti antequam novam frugem i ciderent.* Et rurſum alio loco ejuſde lib. *Præcidanea porca vocabatur, q Cereri mactabatur ab eo qui mortuo ju non feciſſet, id eſt, glebam non objeciſ quia mos erat eis facere, priuſquam no fruges guſtarent.*

COLERUS.

* Gellius putat Præcidaneam d à *præcidendo*, quod falſum: cum ſi *Præcedendo*, ſicut Succedaneum di tur.

3 *Præcidanea dicta eſt.*] Præcidan hoſtia dicta, ut Græcorum προτέλει

TIRAQUELLUS.

4 *Fuitque memoriæ proditum.*] Varrone ſcilicet lib. 2. rei ruſticæ c.

5 *Et quamvis in ſacris Cereris.*] S vius enarrans eum locum libro Georg.

Cui tu lacte favos, & miti dilue B cho.

1 *Qu*

inum adhibere, nefas ſit, in hoc tamen ſacro de vino libaſſe pontificales libri non vetarunt: [1] quam quidem immolari ab eo qui mortuo juſta feciſſet, crimen admitti putabatur. [2] Deorum quoque matri nullum ſacrum, niſi de porca, fieri permiſſum. [3] Et luſtrari exercitum niſi ſue, ove & tauris qui puri eſſent non erat fas: qui poſtquam ter circum inſtructas acies ducti erant, præcedente pompa, & greſſu compoſito, Marti immolabantur. In ſacris deæ Phrygiæ quæ Matuta & mater deûm dicta eſt, [4] cui Galli execti [5] membra ſecabant, cymbala pulſantes, porcam tanquam impuram hoſtiam Romani non admiſere: apud cujus ædem ſupplicantes, filiis bona exoptare vetantur matres, nepotibus non utique. [6] Bellonæ ſacerdotes non animali hoſtia, nec victima, ſed ſuo cruore ſacrificant. Gladios enim diſtrictos utraque manu tenentes, humeros ſibi & lacertos tanquam phanatici diſſecant: hoc ſanguine litari & crimina expiari putantes, ita ut pro vulneribus ſtipes recipiant. [7] Ægyptii Lunæ tantum & Libero ſuem, reliquis diis boves mares, vituloſque & anſeres immolant:

Cybeli porca immolabatur. *Exercitus luſtratio.* *Galli.* *Sacerd. Bellonæ.* *Ægyptii.*

1 *Quam quidem immolari.*] Vide ſupra in verbo, *Antequam fruges.* ubi Feſtum citavi in poſteriore loco.

2 *Deorum quoque matri.*] Servius in eum locum lib. 8. Æneid.

Tibi enim tibi maxima Juno.

Et Macrobius loquens de porca prægnante, lib. 1. cap. 12. Sat.

3 *Et luſtrari exercitum.*] Livius 1. Decad. lib. 1. & vide infra lib. 5. capite 27.

4 *Cui Galli execti.*] Vide Plinium lib. 11. cap. 49. & lib. 35. cap. 12.

COLERUS.

5 *Membra ſecabant.*] Herodianus univerſos ritus & ceremonias ſacri Matris deûm egregie deſcribit lib. 1.

TIRAQUELLUS.

6 *Bellonæ ſacerdotes*] Lactantius lib. 1. cap. 21. Lucanus lib. 1.

Diraque per populum Cumanæ carmina vatis
Vulgantur, tum quos ſectis Bellona lacertis
Sæva movet. ——

Vide Beroaldum hac de re. Hincque illud, quod de Commodo Imperatore ſcribit Ælius Lampridius: *Bellonæ ſervientes vere exſecare brachium præcepit ſtudio crudelitatis.* Et de his quoque intelligitur illud Senecæ, in lib. de vita beata: *Cum aliquis ſecando lacertos ſuos artifex brachia atque humeros ſuſpenſa manu cruentat.* Et forte de his ſacris aut aliis non abſimilibus intelligit Prudentius in vita Romani Martyris,

Sunt ſacra quando voſmet ipſi exciditis.
Votivus & cum membra detruncat dolor,
Cultrum in lacertos exerit phanaticus,
Sectiſq; matrem brachiis placat Deam, &c.

7 *Ægyptii.*] Herodotus lib. 2. ſed vide tamen Ælianum de varia hiſtor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lant: capram tamen aut hircum nullo modo.[1] Contra v
Britanni. ro Britanni, quibus leporem, gallinam & anſerem in c
nis apponere, aut diis offerre lege vetabatur.[2] In My
Jupiter Abretanus. Abretani Jovis templum eſt, in quo ſuem comeſſe
mactaſſe, ſcelus erat infandum & piaculare.[3] Idem ap
Phœnices, quibus per omne tempus ſuibus abſtinere pr
cipitur.[4] Fertur vero in Theſſalia Caſtnienſis Veneris ph
num fuiſſe, & aliud in Sida Pamphyliæ, & in Aſpen
Hyſteria. Argivorum, & Argis, in feſto quod Hyſteria dicitur:
quibus præter inſtituta moreſque aliorum, ſues macta
licet, cum in cæteris nullo modo fas ſit.[5] Solum ap
Tuſſas in Ægypto, ubi Venus cornuta colebatur, vac
Veneri immolabatur,[6] & in Nitriotica præfectura, ovis.[7]
Æſc

1 *Contra vero Britanni.*] Cæſar de his loquens lib. 5. de bello Gallico. *Leporem*, inquit, *gallinam & anſerem guſtare fas non putant. Hæc tamen alunt animi, voluptatiſque cauſa.*

2 *In Myſia Abretani Jovis.*] Strabo libro 12. non longe à fin.

3 *Idem apud Phœnices.*] Scythæ quoque (ut id addas) ſues pro nihilo putant, neque omnino alere in ſua regione volunt, teſtis Herodotus lib. 4. Et Ægyptii ſuem non guſtant, ut idem tradit libro 4. ſed & legibus Moyſis interdicebatur Judæis eſu ſuis, ut ſcribitur Levit. 11. Deuter. 14. Cujus rationem ſi ſcire cupis, lege Ariſteam.

4 *Fertur vero in Theſſalia.*] Hæc omnia uſque ad clauſulam, *Solum apud Tuſſas*, ſunt Strabonis lib. 9. Vide inſuper num hæc omnia ſint ipſius:

5 *Solum apud Tuſſas.*] Idem Lilius Gyraldus ſyntag. 13. & iterum 17. ſed nullo auctore citato, ut nec hic quoque. Verùm id eſt ex Æliano de Animalibus lib. 10. cap. 27. ubi tamen hos non *Tuſſas* vocat, ſed *Chuſas* *. Sed & hanc Venerem non cornutam κεράστην vocat, ſed οὐρανίαν, id eſt, *Uraniam*, ſive cæleſtem, nec alicubi reperies Venerem cornutam niſi apud ipſos Alexandrum & Gyraldum. Cæleſtem autem ſive Uraniam ſæpiſſin

COLERUS.

* Niſi tamen potius Alexan ſumpſit hæc ab Athenæo lib. 3. δ πνοσοφιςῶν, ubi iſta omnia Athena auctoritate veterum, confirmat.

TIRAQUELLUS.

6 *Et in Nitriotica præfectura.*] Ide Gyraldus in iiſdem locis, ſed ipſi V neri Cypriæ thure tantum & florib ſacrificabant, ut tradit Servius lib. Æneid. ibi,

Tum Venus, Haud equidem tali me
gnor honore.

Et probat illud ipſius Virgilii eod. li 1. de Venere loquentis,

Ipſa Paphum ſublimis abit, ſedeſq
reviſit
Læta ſuas, ubi templum illi, centum
Sabæo
Thure calent aræ, ſertiſque recentib
halant.

Paphus enim eſt Cypri civitas.

7 *In Æſculapii ſacris niſi capra.*] Servius in 2. lib. Georg. in eum l cum,

Non aliam ob culpam. —

Ubi rationem reddit, quod Æſculapi eſt Deus ſalutis: cum capra nunqua ſine febre ſit.

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſculapii ſacris niſi capræ [1] & gallinæ immolantur: *Æſcu-*
næque ad rem divinam luteo roſtro & pedibus, puræ *lapio.*
on ſunt: [3] nigræ vero & imparibus digitis, idoneæ. *Ani-*
Aſtris & ſtellis volucres dicatæ fuerunt, [5] Iſidi anſer, [6] gal- *malia*
s Nocti [7] & Laribus, [8] nonnunquam porcus: [9] ſicut *aliis*
quus Soli [10] & Marti, [11] Lunæ taurus, [12] Junoni agna, *diis dicata.*
Veneri

1 *Et gallinæ.*] Adde & gallum, andoquidem Socrates moriens ipſi ſculapio gallum vovit apud Platom in Phædone, de quo tu omnino de noſtros Commentarios Nobilit. p. 31. num. 26. incip. *Plato*, &c.

2 *Hæque ad rem divinam.*] Scilicet llinæ, ex Plinio lib. 10. cap. 56.

3 *Nigræ vero & imparibus digitis.*] æc quoque videtur accepiſſe ex Plio in illo eod. cap. ubi tamen id non xit, hujus enim hæc verba ſunt: *Galarum generoſitas ſpectatur criſta ere-, interdum & gemina, pennis nigris, rubicundo & digitis imparibus.*

4 *Aſtris & ſtellis.*] Et id quoque petit Gyraldus eod. loco nuper cito.

5 *Iſidi anſer.*] Herodotus lib. 2. actantius lib. 1. Sed adde & Inacho ioque immolari ex Ovidio lib. 1. aſtor.

Nec defenſa juvant Capitolia, quo minus anſer
Det Jano in lances Inache laute tuas.

t Marti, ex Martiali lib. 9. epigramat. 32.

Dum comes Arctois hæreret Cæſaris armis
Vibius, hanc Marti pro duce vovit avem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poſcebat jam ſibi vota Deus.
Ipſe ſuas anſer lætus properavit ad aras,
Et cecidit ſanctis hoſtia parva focis.

6 *Gallus Nocti.*] Ovidius libro 1. aſtor. ejus rei rationem reddens,

Nocte Deæ Noctis criſtatus caditur ales,
Quod tepidum vigili provocet ore diem.

7 *Et Laribus.*] Ex quo illud Juvenalis ſatyr. 13. paulo ante fin.

Et Laribus criſtam promittere galli
Non audent.

Ubi omnino vide interpretes.

8 *Nonnunquam porcus.*] Horatius lib. Ser. 2. ſat. 3.

—— Immolet æquis
Hic porcum Laribus. ——

Hic conſule Adrianum Junium Animadverſorum lib. 4. cap. 7.

9 *Sicut equus Soli.*] Xenophon Pædiæ Cyri lib. 8. non ſemel, & Strabo lib. 15.

10 *Et Marti.*] Strabo lib. 3. Plutarchus problem. cap. 97. Feſtus Pompejus lib. 5. * & 13. ubi de Octobri loquitur. Idque maxime Perſæ faciunt. & Ovidio lib. 1. Faſtor.

Placat equo Perſis radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.

Et Maſſagetæ Herodoto lib. 1. Sed adde quod eidem Lacedæmonii gallum ſacrificabant, cum aperta vi hoſtes viciſſent, & bovem, cum arte, ut tradit ipſe Plutarch. in antiquis inſtitutis Laced.

COLERUS.

* Is equus *October* appellabatur teſte eodem Feſto, quod in campo Martio, menſe Octobri Marti immolabatur. Quanquam Plutarchus Idibus Decembribus id fieri ſolitum velit.

TIRAQUELLUS.

11 *Lunæ taurus.*] Lactantius lib. 1. cap. 21.

12 *Junoni agna.*] Atque etiam porca, ut Virgilius teſtatur lib. 8. Æneid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1]Veneri columba, & capra Pani [2]& Minervæ, [3]Dianæ vo
Libero. cerva. [4] Quanquam Libero vino, melle & lacte, [5] int-
Minervæ. dum capro [6] & hirco ſacrum fieri novimus. [7] Minervę
1,

Candida per ſylvam cum fœtu concolor albo
Procubuit, viridique in littore conſpicitur ſus:
Quam pius Æneas, tibi enim, tibi maxima Juno
Mactat ſacra ferens. ——

Et ibi Servius rationem reddit. Et etiam ovis, ut idem Virgilius lib. 4. Æneid. affirmat,

—— *Mactare lectas de more bidentes*
Legiferæ Cereri, Phœboque patrique Lyæo,
Junoni ante omnes. ——

1 *Veneri columba.*] Virgilius lib. 6. Æneid. de Ænéa loquens,

Vix ea fatus erat, geminæ cum forte columbæ
Ipſa ſub ora viri cælo venere volantes,
Et viridi ſedere loco, tum maximus heros
Maternas agnoſcit aves. ——

Ubi Servius, *Sunt enim*, inquit, *Veneri ſacræ, propter frequentem fœtum & coitum.* Et Propertius,

Sed cape torquatæ genus ô regina columbæ,
Ob meritum ante tuos guttura ſecta focos.

Et Martialis lib. 13. epig. 66.

Ne violes teneras præduro dente columbas,
Tradita ſed Gnidiæ ſint tibi ſacra Deæ.

Et huc quoque trahi poteſt illud Ovidii lib. 1. Faſt.

Ergo ſæpe ſuo conjunx abducta marito
Uritur in calidis alba columba focis.

Sed & adde Argivos Veneri ſuem mactare. Idque feſtum quo fiebant, *Hiſteria* vocari, quod ex Xenodoto in ſuis Commentariis tradit Athenæus lib. 3. cap. 9.

2 *Et Minervæ.*] Vide inf. in verbo, *Minervæ vero.*

3 *Dianæ vero cerva.*] Ovid. l. 1. Faſt.

Quod ſemel eſt triplici pro virgine
Dianæ,
Nunc quoque pro nulla virgine ce
datur.

4 *Quanquam Libero.*] Hæc uſqu
verſiculum, *interdum capra*, ſunt Se
enarrantis illud Virgilii lib. 1. Ge

Cui tu lacte favos, & miti dilue
cho.

5 *Interdum capro.*] Virgilius h
rei rationem reddens lib. 2. Ge
ſic ait:

Quantum illi nocuere greges, dur
venenum
Dentis, & admorſo ſignata in ſt
cicatrix,
Non aliam ob culpam Baccho cape
mnibus aris
Cæditur. ——

Ubi Servius, *Victimæ*, inquit, *num*
bus, aut per ſimilitudinem, aut per
trarietatem immolantur. Per ſimilitu-
nem, *ut nigrum pecus Plutoni.* Per c-
trarietatem, *ut porca quæ obeſt frugi*
Cereri: & caper qui obeſt vitibus, L-
ro. Item capra Æſculapio, qui eſt L
ſalutis: cum capra nunquam ſine f
ſit. Quod autem hic de febre ca
ſcribit, idem dicit Plinius lib. 8.
50. Sed & idem Servius enarrans e
locum jam ſupra citatum lib. 2.

Taurum Neptuno, &c.

Hoſtiæ, ait, *immolantur pro qualitate*
minis, nigra pecus hyemi, Zephyris a
Aut per contrarium, *ut porcus Cer*
quia nocet frugibus. Caper Baccho q
nocet vitibus. Vide autem noſtras Co
ſuetudines, & in ſeq.

6 *Et hirco*] Varro lib. 1. rei ru-
cæ cap. 2. *Capræ*, inquit, *omnia nov*
ſata carpendo corrumpunt, non minim
vites atque oleas. Itaque propterea in-
tutum diverſa de cauſa, ut ex caprino
nere, ad alii Dei aram hoſtia adduc-
tur, ad alii non ſacrificaretur, cum
eodem odio alter videre nollet, alter et
vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

r, nihil caprini generis, ſed vaccam, [1] aut boves injugs: [2] & Junoni apud Lacedæmonios capram immolari, care & αἰγοφάγος dicta. [3] Græci vero Minervæ juncam ſæpe indomitam auratis cornibus mactarunt. Pyrrhus tamen dum ſplene laborantibus medetur, albo mper gallo ſacrificavit. [5] Soli vero in Apollonia ove, Pani Soli.

ere pereuntem vellet. Sicque factum, Libero patri repertori vitis hirci immarentur, proinde ut capite darent pœ. Contra ut Minervæ caprini generis il immolarent, propter oleam, quod quam læſerit, fieri dicunt ſterilem. gilius lib. 2. Georg.

rgo rite ſuum Baccho dicemus honorem
arminibus patriis, lanceſque & liba feremus,
t ductus cornu ſtabit ſacer hircus ad aram.

Ovidius lib. 1. Faſt.

Rode caper vitem, tamen hinc cum ſtabis ad aram,
In tua quod ſpargi cornua poſſit erit.

uod ab Eueno poëta Græco accepiſvidetur, cujus in eam rem verſus de apud Politianum in Miſcellaneis. artialis item lib. 5. epig. 71.

Vite nocens roſa ſtabat moriturus ad aras,
Hircus Bacche tuis victima grata ſacris.

rudentius contra Symmachum,

His nunc pro meritis Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & virides diſcindunt ore chelydros.

em & hi verſus incerti auctoris,

Vite caper morſa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultores, &c.

ide in noſtris Conſuetudinibus. Sed t ſuperioribus adde & ipſi Baccho uoque ovem immolari, ex Juvenali Virgilio lib. 4. Æneid.

— Mactant lectas de more bidentes
Legiferæ Cereri, Phœboque patrique Lyæo.

7 *Minervæ vero.*] Varro ubi ſupra, & Plinius lib. 8. cap. 50. in fin. ubi de capris loquens: *Olivam*, inquit, *lambendo ſterilem faciunt, eaque ex cauſa Minervæ non immolantur*, & Athenæus lib. 13. cap. 19. Et in noſtris Conſuetudinibus, ubi de *capris*.

1 *Aut boves injuges.*] Fulgentius ſupra à nobis relatus in verbo, *Bos tamen jugo ſubactus*, & præterea Homerus lib. 6. Iliad.

Θεῖναι Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο,
Καί οἱ ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ,
Ἤνις ἠκέστας ἱερευσέμεν. —

Id eſt,

Ponere Minervæ in genibus pulchricomæ:
Et ei promittere duodecim boves in templo,
Juvencos indomitos. —

Quos verſus poſtea eod. libro repetit primo tantum vocabulo immutato. Et lib. 11. ejuſdem operis,

Αὐτὰρ Ἀθηναίῃ γλαυκώπιδι βοῦν ἀγέλαιον.

Sed Minervæ glaucocutæ bovem indomitam.

2 *Et Junoni apud Lacedæmonios.*] Pauſanias in Laconicis. Eſt autem αἰγοφάγος, tanquam dicas *caprivora*.

3 *Græci vero.*] Jam diximus ſupra, Aut boves injuges, de juvenca indomita, ſed quod hic præterea dicit de auratis cornibus.

4 *Pyrrhus tamen.*] Plutarchus in vita illius non longe poſt princ.

5 *Soli vero in Apollonia.*] Adde & Cereri, Apollini, Baccho, Junoni ex Virgilio lib. 4. Æneid.

— Mactant lectas de more bidentes

Legi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pani. Sylvano. Fauno. Priapo. Maſſagetæ. Sauromatæ. Athenienſes. Perſicæ Dianę. Minervæ. Aphricæ Minervæ.

Pani [1] & Sylvano porco, [2] nonnunquam lacte litaba[...] [3] Fauno agna [4] vel hœdo, [5] Priapo aſino. Obſervat[...] que [6] à Maſſagetis eſt, ut reliquis diis poſthabitis, [...] equum immolent: ſicut à Sauromatis, ut equas diis [...] triis mactent. C. tamen [7] Caligula eo veſaniæ proce[...] ut ſibi tanquam numini ſacro, faſianos, phœnicopt[...] & pavones mactari juſſerit. [8] Athenienſes tamen an[...] ſolennia Minervæ, non capra, nec bove, ſed tauri[...] agnis exhibere ſolent: [9] Perſicæ vero Dianæ bove lam[...] dis charactere notata: Tempeſtati autem, pulla. T[...] dunt quoque in parte Aphricæ Minervæ ſacrum fieri, [...]

Legiferæ Cereri, Phœboque patrique Lyæo,
Junoni ante omnes. ——

Adde item *Jovi* lib. 2. Faſt.

Inque Jovis ſumma cæditur arce bidens.

Sed quod de Cerere diximus adſtruit Porphyrius in lib. Reſponſorum, & ab eo Euſebius de præparatione Euangelica lib. 4. cap. item 4.

1 *Et Sylvano porco.*] Juvenalis Satyr. 6.

Cædere Sylvano porcum. ——

Cato autem de re ruſtica. *Marti*, inquit, *Sylvano in ſylva interdiu in capita ſingula boum votum faciebant, &c.*

2 *Nonnunquam lacte.*] Intelligit de Sylvano, cujus teſtis eſt Horatius lib. epiſt. 2. epiſt. 1.

Tellurem porco: Sylvanum lacte piabant.

Vide item Apulejum lib. 6. Metam.

3 *Fauno agna.*] De hoc infra dicetur.

4 *Vel hœdo.*] Horatius lib. Carm. 3. Ode 13. ad Faunum,

Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina cratere, vetus ara multo
Fumat odore.

Quibus oſtendit ipſi Fauno hœdo & vino ſacrificari.

5 *Priapo aſino.*] Unde Ovidius libro 1. Faſtorum,

Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſ[...]

Cujus rei cauſam verſibus ſequ[...]bus declarat. Et Arnobius c[...] Gentes libro 4. Lactantius item li[...] cap. 21.

6 *A Maſſagetis.*] Herodotus li[...] in fin. Strabo lib. 11.

7 *Caligula.*] Suetonius in vita i[...] cap. 22. Nam & is templum Hier[...]lymitanum repleri ſtatuis ſimula[...]que juſſit, ſeque ibi, ut Deum coli [...]cepit, ut ſcribit Paulus Oroſius li[...] cap. 3.

8 *Athenienſes.*] Id ex Homer[...] lib. 2. Iliad. in Catalogo poſt prin[...]

Ἔνθα δέ μιν ταύροισι, καὶ ἀρνειο-
λέοντ)
Κῦροι Ἀθηναίων περιτελλομένων ἐ-
νιαυτῶν.

Id eſt:

Illic enim ipſam (de Minerva loq[...]tur) *tauris & agnis placant,*
Pueri Athenienſium circumvolve[...]bus annis.

Quod autem apud ipſos Athenien[...] capra Palladi non immolabatur, t[...]dit Athenæus lib. 13. c. 19. Sed qu[...] hic dicitur de agnis, idem Athen[...] lib. 9. cap. 5. ſcribit, ſuo tempore [...]ter Palladis ſacra (ea & Minerva d[...]tur) neque agnam mactari, neque [...]ſeum guſtari.

9 *Perſicæ vero Dianæ bove.*] Plut[...]chus in Lucullo.

1 *Pe[...]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ne victima puellæ invicem fuſtibus decernant. [1] Perſæ quoque equum Marti, [2] Carmani aſinum, [3] Luſitani hircum, [4] Latini picum, [5] Lacedæmonii equum, frequentius canem, Sabelli taurum immolabant, [6] Romani equum dexteriorem bigæ, [7] Galli ciſalpini verrem, diverſo quiſque conſilio rituque: [8] ita ut à Phaſelitis, quæ in Pamphylia gens eſt, piſcibus ſalſis Marti & diis immoletur, [9] & à Bœotiis copaide coronata, [10] ab aliis thynno. [11] Ad Opertanea vero ſacra, nigræ gallinæ non videntur puræ. [12] Fuere autem ſacra Opertanea, quæ ſeorſum ab hominum conſpectu in operto fiunt. Cereri, [13] Apollini [14] & Baccho capris

Opertanea ſacra.

Baccho.

1 *Perſæ quoque equum Marti.*] Herodotus lib. 1. & Ovidius ut diximus ſupra in verbo, *Et Marti.* Arnobius item libro 4. adverſus Gentes tradit Marti à Caribus canes, & à Scythis aſinos immolari.

2 *Carmani aſinum.*] Strabo lib. 15. Vide num hi ſint è Scythis, propter ea quæ dixi in præcedenti verſicul.

3 *Luſitani hircum.*] Strabo lib. 3. ubi addit captivos hoſtes & equos.

4 *Latini picum.*] Strabo lib. 5. Nonius Marcellus de doctorum indagine, ubi de Picunno loquitur, aliorum auctoritate, Plutarchus in Romulo, & problem. cap. 20. & Porphyrion in Horatium.

5 *Lacedæmonii equum.*] *Frequentius canem.*] *Sabelli taurum immolabant.*] De his vide libro de animalibus.

6 *Romani equum dexteriorem bigæ.*] De his ſuperius.

7 *Galli ciſalpini verrem.*] *Tranſalpini* dicere debuit ex Pomponio Atellanarum poëta apud Gellium lib. 16. c. 6. & Macrobium lib. 7. Saturn. cap. 9. *Mars,* inquit, *tibi voveo facturum ſi unquam rediero bidente verre, &c.*

8 *Ita ut à Phaſelitis.*] Athenæus lib. 7. cap. 17. non ſemel auctoritate Dorionis in lib. de Piſcibus, & Hiropythi in Montibus Colophoniorum & Philoſtephani lib. de Civitatibus, præterea Suidas & Xenodotus in Collectaneis, qui hinc natum adagium ſcribit φασηλιτῶν θῦμα.

9 *Et à Bœotiis copaide.*] Idem Athenæus libro 7. cap. 17. in princip. auctoritate Dorionis in libr. de Piſcibus.

10 *Ab aliis thynno.*] Idem ſcribit, apud ipſos Bœotios piſcatores ſub thynnorum piſcationem, quo ſibi eo fœlicius ſuccederet, Neptuno ex thynnis, quem maximum cepiſſent immolare conſueviſſe, eaque ſacra à Græcis *Thynnea* fuiſſe cognominata. Vide autem hac de re Lexicon Græcum.

11 *Ad Opertanea.*] Plinius lib. 10. cap. 56.

12 *Fuere autem ſacra Opertanea.*] Ut verbum ipſum ſatis declarat. Et de his Apulejus lib. 9. Metam. loquens de ſolemnibus quæ in *operto* ſunt.

13 *Apollini.*] Ut patet ex Homero in duobus locis ſupra in verbo, *Athenienſes.* Et lib. 1. Iliad. ubi de ipſo Apolline loquens:

Αἴκέν πως ἀρνῶν κνίσσης, αἰγῶν τε τελείων
Βούλεται ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Id eſt,
Si forte ovium nidorem caprarumque perfectarum
Vult aſſecutus, nobis peſtem avertere.

Ex quo intelligis & ei quoque oves immolari.

14 *Et Baccho.*] Servius lib. 3. Æneid. in eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Vejovi. pris ſacrum fieri decere nonnulli putant: [1] ſicut Vej
quem Apollinem dicunt, ritu Romano capra immola
Her-culi. [2] Herculi [3] & Cereri duodecim. Calend. Jannuarias,
panibus, & mulſo ſacrum fit: ſi tamen ſus prægnans
Fordi-cidia. aliter non habetur pura. [4] Et in Fordicidiis, niſi prægn
te bove pontifices litare non ſolent, qui etiam dies in f
Ordi-calia. [5] Ordicalia dicuntur. [6] Lares canum pellibus ideo ornan
Lares. quia domus fidi cuſtodes ſunt, & alienis formidoloſi,
meſticis vero blandi, atque ad nocturnos ſtrepitus ſoli
ſicut canes, [7] qui floribus & ſertis, thure & fruge colun

co-

in eum locum,

— *Taurum Neptuno.*

1 *Sicut Vejovi.*] Gellius lib. 5. c. 12. Sed adde & capram Ditis patris propriam eſſe hoſtiam: quia ſemper febriculoſa ſit, ut Servius ſcribit enarrans eum locum Virgilii lib. 7. Æneid.

Tum vero ad vocem celeres, &c.

2 *Herculi.*] Macrobius lib. 3. Satur. cap. 11. in fin.

3 *Et Cereri.*] Macrobius in eod. loco. Plinius lib. 14. Servius de ſue l. 2. Georg. ibi,

Non aliam ob culpam. ——

4 *Et in Fordicidiis.*] Varro libro 5. Ling. Lat. & Feſtus Pompejus lib. 5.

COLERUS.

Fordicidiis.] Vetus Gloſſarium interpretatur *Fordas* ἐγκυμονούσας. Ut & Feſtus ſentit. In Faſtis etiam XVII. Kal. MAI. FORD. ſcriptum eſt.

TIRAQUELLUS.

5 *Ordicalia.*] Varro lib. 2. rei ruſticæ cap. 5. *Quæ prægnans eſt vacca, horda appellatur. Ab eo enim feſti dies hordicalia nominantur: quod tunc hordæ boves immolantur.*

COLERUS.

Ordicalia.] Imo *Hordicalia.* Sicut & Hoſtis, Foſtis: Hœdus, Fœdus dicebatur.

TIRAQUELLUS.

6 *Lares.*] Ovidius lib. 5. Faſt.

Et canis ante pedes ſaxo fabricatus eodem
Stabat, quæ ſtandi cum Lare cauſa fuit?
Servat uterque domum, domino que
fidus uterque eſt,
Compita grata Deo, compita
Lari.
Exagitant & Lar, & turba Dia
fures,
Pervigilantque Lares, pervigila
canes.

Plutarchus Problem. cap. 51. Laris, quos proprie præſides vocant, es aſſiſtere, & ipſos canum pellibus i ciri, quoniam qui præſides ſunt os alienis formiduloſos eſſe oportet canes videmus: domeſticis vero i tes ac manſuetos. Vel quod Lares i dam furiales ſunt, & exactores noſtræ, atque operationum ſpeculo res, quibus aſſidet canis, quem ri mus ad inveſtigandum ſagacem Et Apulejus in libro de dæmonio cratis.

7 *Qui floribus.*] Scilicet Lare Plauto in Aulularia in prologo, ita larem familiarem loquentem f

Huic filia una eſt, ea mihi quotidie
Aut thure, aut vino, aut aliquo ſe
ſupplicat,
Dat mihi coronas. ——

Et alibi in eadem fabula,

Nunc Tuſculum emi, & haſce cor
floreas,
Hæc imponentur in foco noſtro, Lar

Et Tibullo lib. 1. eleg. 10. loquen Laribus,

His placatus erat, ſeu quis liba
unam,

ıorum ædes in campo Martio ab Æmylio Regillo præto-
: dicata fuit. In quorum ſacris id cuſtoditur, ut libertini *Sacra*
cerdotes ſint, [1] qui Auguſtales dicti, nihilque de ſacrifi- *Larium.*
io extra ædes mittatur foras, ſed intra domeſticos Lares
ımnia abſumant: ſicut cum ſacrum Vulcano fit, [2] quod
roterviam dixerunt, niſi victima, & quodcunque ſuper- *Protervia.*
ſt, igni detur, ſacrificium pollui putabant. Domeſticis *Domeſticis*
ero Laribus rerum dabantur [3] primitiæ, [4] ſæpe etiam *Laribus.*
orcus, [5] tametſi hoſtilibus Laribus, quod ab his hoſtes
cerentur, ſæpe immolavit antiquitas: [6] Gynæciæ Ro- *Gynæciæ.*
ıani pro his qui domi naſcuntur, canem immolant: [7] ſic-
t Græci Proſerpinæ, [8] & Dianæ Sabæi. Eſt autem Gy-
næcia,

Seu dederat ſanctæ ſpicea ſerta comæ.
t Juvenali Satyr. 9. ad fin.
O parvi noſtrique Lares, quos thure minuto
Aut farre, & tenui ſoleo exornare corona.
t Satyr. 12.
— Laribuſque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.

1 *Qui Auguſtales dicti.*] De his Tacitus libro 1. 2. 3. & 18. Suetonius in Claudio, cap. 6. & in Galba, cap. 8. & ibi de his dictum eſt.

2 *Quod Proterviam * dixerunt.*] *Sacrificium*, inquit, *apud veteres fuit, quod vocabatur Protervia: in eo mos erat, ut ſi quid ex epulis ſuperfuiſſet, igne conſumeretur.* Hinc Catonis jocus eſt. Namque Albidium quendam, qui ſua bona comediſſet, & noviſſime domum, quæ i reliqua erat, incendio perdidiſſet, Proterviam feciſſe dicebat, quia quod comedere non potuiſſet, id combuſſiſſet. Simile autem ſacrificium in agno Paſchali erat ex Moyſis legibus, ne ſcilicet quid ex ſacris epulis relinqueretur, & ſi quid reliqui eſſet, id igni traderetur, ut ſcribitur Exod. 12. Proterviæ quoque mentionem facit Auſonius in Moſella,

Capripedes agitat cum læta Protervia Panes. **

COLERUS.

* Miror & Alexandrum & Tiraquellum *Proterviam* legere, & non *propter viam*, duabus vocibus.

** Sed hæc *Protervia* huc nil pertinet.

TIRAQUELLUS.

3 *Primitiæ.*] Ariſtophanis interpres in σφηξὶν Ariſtocriti auctoritate, ſuntque qui huc trahunt illud Tibulli l. 1. eleg. 1.

Vos quoque felices quondam, nunc pauperis agri
Cuſtodes, fertis munera veſtra lares.

4 *Sæpe etiam porcus.*] Quod & jam ſupra dictum eſt ex Horatio lib. ſer. 2. Satyr. 3.

5 *Tametſi hoſtilibus, &c.*] Feſtus Pomp. lib. 14.

6 *Gynæciæ.*] Plutarch. cap. 52. probl. ubi corrupte legitur *Genatæ* pro *Gynæciæ*, & iterum cap. 68.

7 *Sicut Græci Proſerpinæ.*] Plutarchus d. cap. 52. verum cap. 68. dicit *catulos*.

8 *Et Dianæ Sabæi.*] Id accepit ex Ovidio lib. 1. Faſtor.

Exta canum Triviæ vidi libare Sabæos.

Nam & Diana dicta eſt *Trivia* Varroni, Phurnuto, & aliis. Verum ſunt qui eo loco non *Sabæos* legunt, ſed *Saphæos*, ut illic videre licet apud Paulum Marſum unum ex interpretibus Ovidii.

1 *Roma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

næcia, quam [1] Romani Bonam deam vocant, [2] quæ corruptibilibus generationes facit: cui quum res di fit, optant nemini bonum evenire qui domi naſcatur. In

Lupercalia. Lupercalibus canem immolari menſe Februario, quia ho canis infenſus eſt, & in expiationibus cane litari legi

Caniculæ ſideri. [4] atque ad placandum caniculæ ſidus frugibus inimic etiam mactari canes: quas, ſi ruffæ non ſunt, puras putarunt: quod ſacrum, canarium augurium nuncup

Pro frugibus. [5] Pro frugibus quoque & pecoribus, ut rubigo avertar lactenti catulo ſacrum fieri convenit. [6] Idque Rubigal [7] per Quirinalem flaminem ſacrum extra urbem fieri quo ſuper exta canis thus & merum infundere erat: [8] quos etiam catulos recens editos tam in a cialibus quam deorum cœnis ſæpe adhibuere. [9] A

Marti. Lacedæmonios Marti immolabatur canis. [10] Et Bœo

Bœotii. cane in duas partes diſſecto per medium, iræ expiatio f

icn

1 *Romani Bonam Deam vocant.*] Ut videbis in noſtris legibus Connubialibus, lib. 10. n. 26. incip. *Et huc quoque*, & præterea apud Plutarchum problem. c. 19. ubi tamen corrupte *Flora* legitur pro *Gynæcia* in Latino Codice, ut etiam videre poteris ex Græco Plutarchi Codice.

2 *Quæ ex corruptibilibus.*] Hæc uſque ad verſiculum, *In Lupercalibus*, ſunt ejuſdem Plutarchi probl. cap. 52.

3 *In Lupercalibus.*] Plutarchus in Romulo, & probl. 68. & c. 111. in fin.

4 *Atque ad placandum.*] Feſtus Pompejus lib. 3. ubi de *Catularia porta* loquitur, & lib. 16. ubi de Rutulis canibus loquitur auctoritate Atteji Capitonis.

5 *Pro frugibus quoque.*] Columella lib. 10. rei ruſticæ,

Hinc mala rubigo virides ne torreat herbas,
Sanguine lactantis catuli placatur & extis.

6 *Idque Rubigalibus.*] De his Plinius lib. 18. cap. 29.

7 *Per Quirinalem flaminem.*] tum id depromptum eſt ex Ovidi Faſtor. non longe à fine:

Flamen in antiquæ lucum Rub ibat,
Exta canis flammis, exta da ovis.

Et cætera quæ multis verſibus ſeq tur. Ex quibus hos non prætermit dos duximus ad hunc locum ma pertinentes,

Dixerat, à dextra villis mantile tis,
Cumque meri patera thuris acerra
Thura focis, vinumque dedit, fibr bidentis
Turpiaque obſcœnæ vidimus exta nis.

Ejuſque rei cauſam reddit verſibu quentibus, ut inibi videre poteri

8 *Quos etiam catulos.*] Plinius l cap. 4. poſt princ.

9 *Apud Lacedæmonios.*] Pauſa in Laconicis, Plutarchus probl. c. ante fin.

10 *Et Bœotiis.*] Plutarchus ibid

I

idem & Caribus, ut exta canis, diis offerre in uſu habe- *Cares.*
ent. [2] Vivas etiam canes cruci affigi, atque inter ædes Ju-
entutis & Sumani, ſingulis annis anſere inſidente, deferri
ulgo proditum eſt: quæ crux niſi ex ſambuco fieret, ſacrum *Iſidi.*
tè fieri minime putarunt. [3] Iſidi anſer propria victima di- *Plutoni.*
ıta eſt, [4] Plutoni taurus, [5] Proſerpinæ juvenca, & bos fulvus *Proſerpinæ.*
verno. Ulyſſes vero apud Homerum ariete & ove nigra *Averno.*
rebo ſacrificavit. [6] Sed nec ſementem adminiſtrari, nec
ves tondere, niſi catulitio prius fieret, ullo modo licuit. *Erebo.*
Vinum in ſacris Cereris adhibere nefas eſt. [8] Primitias *Sacra abſque vino.*
vero

1 *Idem & Caribus.*] Arnobius con- ı Gentes, lib. 4. & Heſychius, hinc- ıe natum adagium καρικὸν θῦμα. ıricum ſacrificium, de quo Eraſmus hil. 3. cent. 2. cap. 31.

2 *Vivas etiam canes.*] Id uſque ad ıuſulam, *Iſidi anſer*, eſt Plinii l. 29. p. 4. in princ.

3 *Iſidi anſer.*] Id ſupra dictum eſt d. c. in verbo, *Iſidi anſer.*

4 *Plutoni taurus.*] Horatius Carm. ı. 2. Ode 14.

Non ſi tricenis quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris. ——

5 *Proſerpinæ juvenca.*] Et ea quidem tili ex Virgilio lib. 6. Æneid.

— Sterilemq; tibi Proſerpina vaccam.

nigra ut etiam dicetur infra lib. 4. . 17.

6 *Sed nec ſementem.*] Columella 2. cap. 22. *Sed ne ſementem quidem miniſtrare, niſi prius catulo feceris, nec ıum ſecare, aut vincire, aut vehere. Ac vindemiam quidem cogi per religiones ıtificum feriis licet: nec oves tondere, i ſi catulo feceris.* Ex quo loco aperte les Alexandrum hunc locum acce- ſe: & *catulo facere* pro *catulitione* in- ligere, ſed vereor ne is deceptus ſit, id enim *catulitio* *ſit, declarat Plin. l 16. cap. 25. *Catulitionem*, inquit, *ici vocant geſtiente natura ſemina ac- ere, eoque animam inferente omnibus ıs.* Nam & catulire proprie dicitur canibus, Venerem expetentibus, Varro de illis loquens lib. 2. de re ruſtica, cap. 9. *De fœtura, principium admittendi, faciunt veris principio: tunc enim dicuntur catulire*, id eſt, ut ille ſubdit, *oſtendere ſe velle maritari*, quod & ad cætera bruta trahitur. Nam Laberius *catulientem lupam*, ** id eſt, coitus appetentem dicit. Catulo autem facere plerique omnes intelligunt pro ſacrificare caniculæ.

COLERUS.

* Quod Plinio & Varroni *Catulire*, id eſt Ariſtoteli σκυζᾶν, lib. 6. περὶ ζώων Iϛορίας.

** Ex Nonio, in verbo *Catullire*: Ubi tamen mihi videtur confudiſſe *Catullire*, cum verbo *Catillare*, quod ſignificat avide devorare. Nam & Catillones antiqui vocabant guloſos, teſte Feſto.

TIRAQUELLUS.

7 *Vinum in ſacris Cereris.*] Plautus in Aulularia.

STA. Cererin' Strobile has facturi nuptias?
STRO. Qui? STA. quia temeti nihil allatum intelligo.

Macrobius libro 3. Saturn. cap. 11. in princ. facit alium ſciſcitantem, quod cum Cereri vino libati omnibus vetitum ſit ex ſententia Plauti, ubi ſupra, quem ille citat: cur Virgilius ſcripſerit lib. 1. Georg.

Cui tu lacte favos, & miti dilue Baccho.

Cui rei ita reſpondet in fin. ejuſdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero frugum Cereri, [1] vinum vero novum Baccho dare co-
venit: quibus veſci, priuſquam ſacerdotes illa libaſſe,
Ruminæ. minime fas erat. [2] In ſacris deæ Ruminæ inferre vinu
expiatione dignum fuit: quippe illi ſacrum facient,
Floræ. hoſtiæ lac, non vinum inſpargebant. [3] Et in ſacris Flo
quam Bonam deam nuncupant, cum vinum libant, c
Veſtæ. fuiſſe dicunt. [4] Veſtæ quoque non vino, ſed de Numi
flui-

…ap. *Poëta*, inquit, *ſciens Cereri mulſo libari, adjecit, miti Baccho dilue, miteſcere ſcilicet vinum dicens, cum mulſum cœperit fieri.* Nam mite vinum hic ita dixit, ut alibi (lib. ſcilicet 4. ejuſdem operis) ait domitum,

Et durum Bacchi domitura ſaporem.

Verum Servius enarrans eum locum,

Cui tu lacte favos. ——

aliter id diluit, *Cui*, inquit, *tu liba de lacte, melle & vino. Nam ſuperfluum eſt, quod quidam dicunt contra religionem dixiſſe Virgilium, licere Cereri de vino ſacrificari, pontificales namque hoc non vetant libri.* Subditque, illud Plauti non eſſe ei loco contrarium: nam aliud eſt ſacrificium, aliud nuptias Cereri celebrare, in quibus revera vinum adhibere nefas erat, quæ Orci nuptiæ dicebantur, quas præſentia ſui pontifices ingenti ſolemnitate celebrabant. *Alii*, ut ſubjicit, *hunc locum aliter accipiunt, ut miti Baccho ſit dativi caſus, & duo numina intelligamus Liberi & Cereris: nam ſupra quoque ait*, Imprimis venerare deos, *ut ſit ſenſus, Cui Cereri, & miti Baccho favos lacte dilue, id eſt, eis ſacrifica melle & vino permixtis.*

8 *Primitias vero frugum Cereri.*] Ovidius lib. 10. Metam.

Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa quibus nivea velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant. ——

Et lib. 2. Faſt.

Farra tamen veteres jaciebant, farra metebant,
Primitias Cereri farra reſecta dabant.

Et Calphurnius eclog. 4.

Ille dat, ut primas Cereri dare c…
ariſtas
Poßit. ——

Et è Græcis Theocritus Idyll. 7.

—— Ἦ γδ᾽ ἑταῖροι
Ἀνέρες οἱ πέπλῳ δαμάτερι δα…
τελεῦντι
Ὄλβω ἀπαρχόμενοι. ——

1 *Vinum vero novum* * *Baccho.*] I…
lib. 18. cap. 2.

COLERUS.

* Feſtus: Meditrinalia dicta … de cauſſa. Mos erat Latinis pop… quo die quis primum guſtaret … ſtum, diceret ominis gratia: V… novum vinum bibo: Veteri novo … bo medeor. A quibus verbis e… Meditrinæ deæ nomen ceptum, … que ſacra Meditrinalia dicta ſunt…

TIRAQUELLUS.

2 *In ſacris deæ Ruminæ.*] Varr… ruſticæ libro 2. cap. 11. ubi eam d… Rumam vocat, & Plutarchus p… cap. 57. qui Ruminam illam app…

3 *Et in ſacris Floræ.*] Id utique … pit ex Latino Plutarchi codice p… cap. 19. ſed ibi non *Floræ* verten… erat, ſed potius *Gynetiæ* ex Græc… dice, ut diximus ſup. Adhibe ta… Græcum textum.

4 *Veſtæ quoque non vino, ſed de Numico flumine.*] Servius lib. 7. Æneid… eum locum,

Hæc fontis ſtagna Numici. ——

Verum Juvenalis Satyr. 6.

Quædam de numero Lamiarum … minis alti,
Cum farre & vino Ianum Veſta…
rogabat.

1 Quus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lumine libatur, [1] quibus diebus menſe Junio molæ frumentariæ & aſini ſertis & pane coronantur: [2] ad cujus templum juxta forum niſi nudo pede accedere non̄ convenit: [3] ſicut in ædem Dianæ apud Cretenſes, quam Britomartem nominant. Proditumque memoriæ eſt, [4] Romulum nunquam vino in ſacris, ſed lacte libaſſe. [5] Athenienſes quoque Mnemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ & Uraniæ, non vino, ſed aqua melle diluta ſacrificant. Ibi vero in ſacris vina libare diis neceſſum erat, [6] ex Græca & imputata vite, ſeu fulmine tacta, aut quæ vulneratis pedibus calcata vel immunditie polluta fuerat, aut juxta quam homo laqueo pependerat, quæque circumciſis vinaceis profluxerat, vina libare diis, infauſtum erat. [7] Thaſiis vero niſi vino libaneo odore thuris diis prolibabatur, & in Aſopo [8] in æde Eumenidum niſi mulſo libare, & pro coronis floribus uti permiſſum. [9] Victimæ majores dum

Qualia vina libabantur diis.

Thaſii. Eumenides. Majores & minores victimæ.

1 *Quibus diebus.*] Ovidius libro 6. Faſtorum,

Ecce coronatis panis dependet aſellis,
Et velant ſcabras florida ſerta molas.

2 *Ad cujus templum.*] Scilicet Veſtæ.

3 *Sicut in ædem Dianæ.*] Solinus cap. 17. *Cretes*, inquit, *Dianam religioſiſsime colunt*, βριθομάρτιν *gentiliter nominantes, quod ſermone noſtro ſonat virginem dulcem. Ædem numinis prætерquam nudus veſtigia nullus licite ingreditur.* ibi vide interpretes. Strabo item lib. 10. Diodorus Siculus lib. 6. cap. 15. Pauſanias lib. 9. Phavorinus teſtimonio Callimachi, ἐλλάφονον βριθομάρτιν εὐσκόπτον.

4 *Romulum.*] Plinius lib. 14. c. 12. Plutarchus in ejus vita.

5 *Athenienſes.*] Sed his adde *Nephalia* Bacchi ſacra, memorata Plutarcho in præceptis bonæ valetudinis, ubi ſcribit ea ſic appellata à ſobrietate, quod in his vinum bibere nefas eſſet.

6 *Ex Græca.*] Hæc omnia uſque ad verſ. *Thaſiis*, ſunt Plinii lib. 14. c. 19. Sed huic, quod de imputata vite dicitur, addas quod Servius in Virgilium eclog. 2. ad fin. ſcribit, quod qui de vino ex vite imputata ſacrificabant furore corripiebantur.

7 *Thaſiis vero.*] Plinius eod lib. 14. cap. 18.

8 *In æde Eumenidum.*] Pauſanias lib. 2. *Et templum*, inquit, *Dearum quas Sicyonii Eumenides appellant. His ſingulis annis unum diem feſtum agunt, & gravidas oves ſacrificant, libamine, mulſo, & floribus coronarum loco uti conſueverunt.* Sophocles autem in Oedipo Epicolono, id ſacrum Eumenidibus fieri tradit, ut manus ac digitos ex aqua profluente ablueret, qui ſacra facturus erat, & in cratere aſſato ovis novellæ vellere obtecto, aquam mellitam ad choas & libamina reponeret, quæ prima aurora ſobriis humi ter fundebat, terque inſuper novem ramos olivæ ibi deponeret, tum demum preces verbis conceptis ipſis Eumenidibus effunderet.

9 *Victimæ majores.*] Plinius lib. 33. c. 3. in princip. *Deorum verò honori in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dum immolantur, auratis cornibus procedunt: [1] minor, coronatæ offeruntur. Eſt quoque obſervatum, ut ſi cu vinum hoſtiæ [2] fundendum foret, potius molam aut fru in caput ſpargerent ordine præpoſtero: [3] aut ſi cum ho ad aras ducitur, vehementius fuiſſet reluctata, oſtendiſſ que ſe invitam altaribus admoveri, vel ab ara aufugiſ, [4] vel percuſſa mugitum dediſſet, [5] aut in aliam corpo partem quam oporteret, cecidiſſet, piaculare ſacrum triſte auſpicium faceret, quaſi invitis diis offerri videre In qua re animadvertere licet, [6] apud Hermionenſes bo

Signa triſtis auſpicii. Hermionenſes.

P-

ſacris nihil aliud excogitatum eſt, quam ut auratis cornibus hoſtiæ majores duntaxat immolarentur. & Athenæus lib. 9. Hincque illud Juvenalis Sat. 6.

Et auratam Junoni cæde juvencam.

Ubi vide interpretes. Et Martialis lib. 9. epig. 43. ad Apollinem,

Felix tunc ego debitorque voti,
Caſurum tibi ruſticas ad aras,
Ducam cornibus aureis juvencum.

Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 5. Hucque etiam ſpectat illud Virgilii lib. 9. Æneid.

Et ſtatuam ante aras aurata fronte juvencum.

Ubi Donatus, *Conſuetudo*, inquit, *permanſit, ut vacca & taurus auratis fronte & cornibus Jovi Capitolino mactentur.* Servius autem, *Ita enim*, ait, *ornari conſueverat.*

1 *Minores, coronatæ.*] Ex quo & illud ejuſdem Juvenalis Sat. 13.

Quæque coronata luſtrari debeat agna.

Ubi vide interpretes. *Semper autem victimæ coronari ſolebant*, ut dicit Plinius lib. 16. c. 4.

2 *Fundendum foret.*] Quod quomodo faciendum erat, videbis inferius lib. 4. cap. 17.

3 *Aut ſi cum hoſtia.*] Hæc uſque ad verſ. *Vel percuſſa*, ſunt Livii 3. Decad. lib. 1. ad finem. Plinii lib. 18. cap. 45. Suetonii in Galba, cap. 18. Cornelii Taciti lib. 19. cujus hæc verba ſunt: *Acceſſit dirum omen, profugus altaribus taurus disjecto ſacrificii apparatu, longe quam ubi feriri hoſtias mos eſt, conf* Feſtus Pompejus lib. 14. ubi de p laribus auſpiciis loquitur. Servi narrans illud Virgilii lib. 9. Ænei

Et ſtatuam ante aras.

Quoties, inquit, *victima reluctab oſtendebat ſe improbari.* Lucanus,

— Diſcuſſa fugit ab ara
Taurus. —

Et vide infra lib. 3. cap. 17.

4 *Vel percuſſa mugitum dedi*.] Virgilius lib. 2. Æneid.

Qualis mugitus fugit cum ſaucius
Taurus & incertam excuſſit cer
curim.

Ubi vide Servium. & Ovidius l Metam.

— Mugitus victima diros
Edidit. —

Vide item Senecam in Hercule O 7. 12. & Feſtum Pompejum loc per citato.

5 *Aut in aliam.*] Feſtus Pom in eod. loco.

6 *Apud Hermionenſes.*] Ariſ poëta in epigrammate tradit, qu ſacrificio Chthoniæ Hermionen vetula imbecilli ad aram ex arm bos immolandus cornibus addu tur, quem quidem bovem quantumvis robuſti ac fortes v trahere non poterant, & idem Ælianus lib. de Animalibus 11. ex Ariſtocle, cujus & ipſe carm eam rem adſcribit. Sed inter vide hac de re Pauſaniam lib. 2.

I

ɔræferoces facili ductu à miniſtra ſacrorum pervetuſta
nuliere, ſponte ad ſacrificium duci & immolari. Iones *Iones.*
amen contra inſtituta moreſque ſacrorum, tunc maxime
hoſtiam litare, & diis gratam fieri putabant, cum inter
immolandum taurus mugitus daret. [1] Funeſtamque fami-
iam, aut hominem funere pollutum, nec ædes deorum
ledicare, nec publica ſacra facere poſſe liquet, niſi in
Lemuralibus & Parentalibus: in quibus inferis diis dare
nferias uſus obtinuit: quo tempore ædes deorum clauſæ
acent. [2] In Lemuralibus fabam noctu jacere uſurpatum *Lemuralia.*
eſt,

1 *Funeſtamque familiam.*] Livius 1. Decad. lib. 2. non longe à princip. *Nondum dedicata erat in Capitolio Jo-is ædes, Valerius Horatiuſque Conſſ. rtiti uter dedicaret: Horatio ſorte eve-it. Ægrius quam dignum erat tulere Valerii neceſſarii dedicationem tam in-lyti templi Horatio dari: Id omni-us modis impedire conati, poſteaquam lia fruſtra erant tentata, poſtem jam te-enti conſuli, fœdum inter precationem eûm nuncium incutiunt, mortuum enim ilium eſſe funeſtaque familia eum tem-lum dedicare non poſſe. Num crediderit ctum, an tantum animo roboris fuerit, ec traditur certum, nec interpretatio ſt facilis. Nihil aliud ad eum nuncium à ropoſito averſus, quam ut cadaver effer-i juberet, tenens poſtem, precationem eragit, templumque dedicat.* Hincque llud Virgilii lib. 11. Æneid. in princ.

Æneas quanquam ſociis dare tempus humandi
Præcipitant curæ, turbataque funere mens eſt,
Vota deûm primo victor ſolvebat Eoo.

Quo in loco Servius, *Conſuetudo*, in-uit, *Romana fuit, ut polluti funere mi-ime ſacrificarent, ſi tamen contingeret, t uno eodemque tempore & funeſtaretur uis, & cogeretur operam dare ſacrificiis, borabat, ut ante ſacra compleret quam nus agnoſcêret.* Subditque illud exem-lum Horatii Pulvilli ſupra citatum. t tandem ſubjungit, *Secundum quem ritum Æneas hic inducitur ante operam dare ſacrificiis, & ſic ad ſociorum & Pallantis ſepulturam reverti.*

2 *In Lemuralibus fabam.*] Idem Gyraldus de Diis Gentium ſyntag. 17. nullo quoque auctore citato, ſed hæc ſunt Varronis de vita populi Romani lib. 1. apud Nonium Marcellum loquentem de Lemuralibus, *Quibus*, ait, *temporibus in ſacris fabam jactant, noctu, & dicunt ſe Lemures domo extra januam ejicere.* Et Feſti Pompeji lib. 6. *Faba*, ait, *Lemuralibus jacitur larvis, & parentalibus adhibetur ſacrificiis, & in flore ejus luctus literæ apparere videntur.* Ante illum Plin. lib. 18. cap. 12. *Mortuorum*, inquit, *animæ in ea ſunt, qua de cauſa parentando utique aſſumitur.* Et paulo poſt, *In flore ejus literæ lugubres reperiuntur.* Ex Poëtis autem Ovidius lib. 2. Faſt. de his loquens:

Tum cantata tenet cum plumbo licia fuſco,
Et ſeptem nigras verſat in ore fabas. *

COLERUS.

* Idem Ovidius clarius:

Cumque manus pure fontana perluit unda
Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
Averſuſque jacit: ſed, dum jacit, Hæc ego mitto,
His, inquit, redimo meque, meoſque fabis.
Hæc novies dicit, nec reſpicit, umbra paratur
Colligere, & nullo terga vidente ſequi.

eſt, Lemures ſe ex domo ejicere clamantes: quam nigra eſſe convenit: [1] ipſamque lotis manibus, & pede nu per ora verſare, & poſt terga rejicere, æriſque tinnitu facere, utque Lemures fabis redempti, domo abire, novies orare. [2] Idque Majo menſe tribus noctibus fi, donec ſolutis religione animis, manes expiatos ducere. In Parentalibus aſſumere fabas uſus obtinuit, ſicut [3] i pervigiliis cicer. [4] Ac ferales cœnas lenteſque & offas f ſepulchra illorum ferre, quibus parentare jus erat: q etiam [5] Feralia à ferendis epulis dicta ſunt, quas in def ctorum ſepulchris ſuper nudam ſilicem apponebant. [6] N tatumque fuit in omnibus ſacris fœminini generis victim eſſe potiores: itaque ſi per marem litari non poterat, fœ mina ſuccidanea dabatur, non econtra. Nam ſi per fœ minam hoſtiam minime perlitatum foret, ſuccidanea adhiberi non licebat: [7] Apud Ægyptios ſecus, quibus fœ minam hoſtiam immolare eſt habitum nefas. [8] Barba quoque circa montem Caucaſum, & apud Derbices P ſicam gentem fœmininum animal victimam dare, aut e carnibus veſci, ſub gravi documento vetabatur. [9] Si tam primis hoſtiis non litaſſent, aut ſi primum negligentia casu non recte initum aut curatum ſacrum foret, illas c-

Parentalia. Cœnæ ferales.

Fœminini generis victimæ potiores. Ægyptii.

n

TIRAQUELLUS.

1 *Ipſamque lotis manibus.*] Idem Gyraldus ubi ſupra.

2 *Idque Majo menſe.*] Idem quoque Gyraldus ibi, ſed id eſt Porphyrionis interpretis Horatii lib. epiſt. 2. epiſt. 2. ad fin.

3 *In pervigiliis cicer.*] Idem Gyraldus in eod. loco. Eſt autem Plinii lib. 18. c. 12. ante fin.

4 *Ac ferales cœnas.*] Vide ſupra hoc libr. eod. cap. 7.

5 *Feralia à ferendis epulis.*] Varro de ling. Lat. lib. 5. Ovidius lib. 1. Faſt.

Hanc quia juſta ferunt, dixere Feralia lucem,
Ultimo placandis Manibus iſta dies.

Feſtus Pompejus, lib. 6.

6 *Notatumque fuit.*] Hæc uſqu clauſulam, *Apud Ægyptios*, ſunt Se in libro 8. Æneid. in hunc locum.

Et cæſa jungebant fœdera porca.

7 *Apud Ægyptios.*] Herodotu bro 2.

8 *Barbaris quoque.*] Et hæc Strabonis lib. 11.

9 *Si tamen primis hoſtiis.*] Tul lib. 2. de Divinatione, Suetoniu Cæſare cap. 81. & in Auguſto cap. Servius lib. 2. aliàs 3. Æneid. in e locum,

Rurſum in receſſu —

Et late diximus in noſtris Comm tariis, ad *l. boves* §. *hoc ſermone. ff.* *verb. ſign.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

io augeri & ſæpius, ad expianda numina permittitur, do-ec rite perlitatum animadverterent. [1] Illud quoque non mittendum, conſueviſſe Romanos, pro rebus quas cito xpediri cuperent, ætate grandioribus hoſtiis: ubi vero em augere vellent & produci, juniori victima ſacrificare. *Romanorum mos.* Unamque hoſtiam nunquam duobus diis aut incertis, ſed erto numini immolare, [3] ſuperiſque impares, inferis vero ares. [4] Quotieſque aliquid inventu rarum aut difficile ſacri-

1 *Illud quoque, &c.*] Idem Gyral-us de diis Gentium, ſyntag. 17. ſed l Servii eſt lib. 12. Æn. in eum lo-um,

Setigeræ fœtum ſuis. ——

2 *Unam hoſtiam.*] Livius 3. Dec. ib. 7.

3 *Superiſque.*] Idem Gyraldus ſyn-ag. 17. nullo item auctore citato, ſed d Servii eſt enarrantis illud Virgilii clog. 8.

Numero Deus impare gaudet. ——

Et lib. 3. Æneid. in eum locum,

Et geminas, cauſam lachrimis, ſacraverat aras.

Et lib. 6. ibi.

Idem ter ſocios pura circumtulit unda.

Solinus autem c. 3. tradit propter dies impares Diis ſuperis Januarium dicari, & propter pares Februarium, quaſi abominoſum, Diis inferis deputari, ubi vide interpretes.

4 *Quoties aliquid inventu rarum.*] Servius lib. 2. Æneid. in eum locum,

Sanguine placaſtis ventos & virgine cæſa.

Non vere, inquit, *ſed ut videbatur, nam ut paulo ante dixerat, Iphigenia, quæ immolanda venerat, numinis miſeratione ſubrepta eſt, & cerva ſuppoſita.* Ex quo illud Ovidii lib. 1. Faſt.

Quod ſemel eſt triplici pro virgine cæſa Dianæ,
Nunc quoque pro nulla virgine cerva datur.

Illudque item Martialis lib. 3. epigram. 49.

Suppoſitam fama eſt quondam pro virgine cervam,
At nunc pro puero mentula ſuppoſita eſt.

Subditque Servius ut ad eum redeamus, ad ea quæ nuper ex eo adduximus, *quod ſimulatio in ſacris pro veris accipitur. Unde cum de animalibus quæ difficile inveniuntur, eſt ſacrificandum, de pane vel cera fiunt, & pro veris accipiuntur.* In idque etiam refert illud ejuſdem Virgilii lib. 4. Æneid.

Sparſerat & latices ſimulatos fontis Averni.

Quo etiam in loco idem Servius annotavit, qui & ipſe in priori loco ſubdit, *quod in templo Iſidis aqua ſparſa eſſe dicebatur.* Cui & tu adde illud Virgilii (ſi ejus ſit) in Priapeis,

Lætus Ariſtagoras natis bene villicus uvis,
De cera facta dat tibi poma Deus.
At tu ſacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ilie, Priape, ferat.

Feſtus Pompejus lib. 3. ſcribit quod ſi aliquando cerva immolari deberet, ſi nulla inveniri poterat, ejus loco ovem immolabant, quæ ideo cervaria dicebatur. Suidas autem tradit, quod cum ruſtici quidam Herculi bovem eſſent immolaturi, iſque rupto fune profugiſſet, nihilque eſſet quo res ſacra fieret, malum ſuppoſitis quatuor ramis, pro pedibus & duobus loco cornuum, bovem utcunque imitati ſunt, idque ridiculum fictitiumque ſimulachrum pro victima obtulerunt. Unde natum ſit adagium μήλιος Ἡρακλῆς, id eſt, *pecuarius Hercules.* Cujus etiam ex Apollodoro Xenodotus in Collectaneis meminit, ſed eam hiſtoriam

Victimæ fictitiæ. ſacrificio adhiberi oporteret, illud cera vel pane effictu
apponere ſatis, ſimulacraque ejuſmodi ficta & comme
titia, ac ſi ipſa res repræſentaretur, eandem vim vigore
que habuiſſe: id quod à Græcis obſervatum comperim
Thucydides lib. 1. Cum enim [1] Cyziceni nigram bovem Palladi quotan
immolarent, & preſſi obſidione, bovem comparare r
quirent, ex frumento illam effinxere, eoque pacto pe
ſoluto voto, numen expiarunt. [2] Athenienſes quoque
feſ

paulo aliter recenſuit Pollux lib. Onomaſticôn 1. cap. 1. ſub hoc tit. περὶ τῶν προσταζομένων ἱερείων, hoc quidem ſenſu. Circa Bœotiam μῆλα Herculi ſacrificant (non autem ut poëtæ per μῆλα oves, ſed fructus arboris) hac de cauſa. Stata quædam erat publica ipſius Dei ſolemnitas, inſtabatque ſacrificandi tempus, victima autem aries erat, quem adducebant, qui cum ſerius adduceretur ob id quod Aſopus fluvius ita repentinis exundationibus excreviſſet, ut tranſiri non poſſet, pueri qui ſacris intererant, nihilominus ſacrificii ritum peregerunt: maturum enim malum accipientes, quatuor ſtipulas vice pedum ſubdiderunt, & alias duas vice cornuum appoſuerunt, nec Herculi ingratam fuiſſe victimam. Proptereaque manſiſſe apud Thebanos, Bœotioſque hunc ſacrificandi ritum. Hucque pertinet alia Herculis hiſtoria. Nam cum olim in Italia Saturno homines ſacrificarent, Hercules ex Hiſpania rediens primus eum ritum revocavit, & ne quaſi patrio ritu neglecto, ſuperſtitione incolæ turbarentur, ſimulachra pro vivis hominibus, quos ante in Tyberim è ponte Milvio, aut ut alii dicunt Sublicio, projiciebant, hoſtiarum modo ornata in Tyberim projicere docuit, quæ res quoque à Romanis idibus Majis fieri cœpra eſt. Cujus rei teſtes ſunt Dionyſius Halicarn. lib. 1. Plutarchus probl. Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 7. Euſebius præparationis Euangelicæ libro 4. Lactantius libro 1. cap. 21. qui & in id citat Ovidium libro 5. Faſtorum:

Tum quoque priſcorum virgo ſimulac
virorum,
Mittere roboreo ſcirpea ponte ſolet.

Et cætera quæ ſequuntur multis ve
bus.

1 *Cum enim Cyziceni.*] Appianus
Mithridatico de urbe Cyzico loque
Dicitur (inquit Græce, ſed in h
ſenſum) *ea urbs dotalis eſſe, & à J*
Palladi filiæ attributa, quam Cyzic
ſummo honore præ cæteris Diis vener
tur. Solemnibus itaque inſtantibus,
quibus bovem nigram ſacrificare mos fu
cum ea carerent, ex frumento ſacrifi
fecerunt. Sed continuo ſubdit: *Inter*
bos nigra è pelago ad eos occurrit, q
clauſtra aditus ingreſſa & in urbem d
lata, ultro in templum venit, ibique
altare conſtitit, quam Cyziceni ſumm
ſpe Deæ immolarunt.

2 *Athenienſes quoque.*] Thucydid
lib. 1. belli Peloponneſiaci, quo lo
de Cylone Athenienſi loquitur, ut
Valla tranſlatus eſt in hæc verba, *S*
quidem ſunt apud Athenienſes Diali
maximus dies feſtus, quæ Jovis Milich
vocantur, extra urbem, ubi totius pop
conventu plerique non veras victimas im
molant, ſed commode aſſimulatas. Quan
quam in antiquo Græco Thucydid
codice ita legatur, ἐν ᾗ πανδημεὶ θύ
σι πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ θ
ματα ἐπιχώρια. id eſt, *in qua totius p*
puli celebritate multi non victimas ta
tum ſacrificant, ſed & ſacrificia ſine l
dibrio indigenarum. Sed & his addequ
Pythagoræ in Olymp. βοῦς ὃν λέγει
πέμμα ποιησάμενος θῦσαι, id eſt, *b*
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtis Jovis Milichii, quæ Dialia vocant, extra urbem ſæ- non veras victimas, ſed commode effictas obtulere. Itque ſi pro infantibus immolandum foret, non grandis d minor hoſtia mactetur. [2] Notatumque & illud eſt, in eorum Manium ſacris averſa & triſtia auſpicia, aut dira nefanda, magis fauſta & felicia eſſe, itaque in his ſacris otius eſt non litare, quam litare. *Dii Manes.*

m ex melle & farina confecerat im- latus eſt, ut à Philoſtrato in vita Apllonii lib. 1. poſt princ. relatum eſt. de item Laërtium.

1 *Utque ſi pro infantibus.*] Idem Gyraldus ſyntagm. 17.

2 *Notatumque & illud eſt.*] Idem quoque Gyraldus ibi.

CAPUT XIII.

uæ origo cenſorum, quæve poteſtas, & ex quam parvis initiis in quantum magnitudinis devenerit.

CEnſorum [1] origo, licet à parvis initiis orta, eo tamen crevit, ad tantumque faſtigium devenit, ut morum ſciplinæque Romanæ, decoris dedecoriſque diſcrimen, ectigaliaque, & publicorum locorum privatorumque artrium ſub illius cura & poteſtate foret: totiuſque reipulicæ circa morum diſciplinam ſupremum jus haberet. uere enim M. Geganio Macerio iterum, & T. Quintio Capitolino quintum conſulibus, primi cenſores ſuffragiis opuli creati Papyrius Semproniuſque, [2] tametſi Servium Tullium, à quo jura militiæ conſtituta ſunt, primum enſorem fuiſſe nonnulli credant, quod populum Romanum *Cenſores primi.*

TIRAQUELLUS.

1 *Cenſorum origo.*] Hæc uſque ad auſulam, *Tametſi Servium*, ſunt Livii Decad. lib. 4. & auctoris libri (quiſnis eſt) cui titulus eſt, Feneſtella de agiſtratibus.

2 *Tametſi Servium Tullium.*] Hunc enſum primum omnium egiſſe ſcriit Livius 1. Decad. lib. 1. Vide autem alicarnaſſæum.

MERCERUS.

Tametſi Servium Tullium.] Re vera Servius Tullius Pop. Rom. primus cenſuit, & poſt eum cæteri reges, & poſtea Conſules, ut P. Valerius, & T. Lucretius: & poſt T. Lartius dictator. Sed & Dionyſ. cenſores inſtitutos tradit, quia cenſus erat neceſſarius civitati. Quem conſules bellis gerendis occupati, non poterant agere. Adeo ut 17. annis, nullus cenſus factus ſit, poſt conſulatum L. Cornelii, & Q. Fabii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cenſura initio quinquennalis, poſtea annua.

num primus cenſuiſſet. [1] Qui magiſtratus etſi à princi quinquennalis, poſtea à Mamerco Æmylio dictatore tum fuit, ut annua & ſemeſtris cenſura foret. Cuju cauſa ipſe Æmylius, quod veterem cenſuræ ſtatum præfinitum minuiſſet, à proximis cenſoribus tribu mo & ærarius factus eſt. Ad quam licet à principio adm rentur patricii ſolum, poſtea [2] P. Philone dictatore cenſorum, [3] deinde Q. Pompejo & Metello conſuli uterque ex plebe cenſores creati. [4] Demum eo digna nis venit, ut niſi clari illuſtreſque, poſt triumphos & ſulatus illam expeterent. Hi ergo cenſendi populi & l faciendi cauſa ab initio creati, eo proceſſere, ut maxi rum minimarumque rerum, præcipue [5] circa morum ciplinam, cognitionem, animadverſionemque habere [6] Nam de juramento cognoſcere, & in perjuros anim

Cenſorum munus.

ti-

TIRAQUELLUS.

1 *Qui magiſtratus.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Ad quam licet*, ſunt Livii 1. Decad. l. 4. ubi dicit ipſum Mamercum ob id poſtea tribu motum, quod magiſtratum pop. Romani minuiſſet, & rurſum lib. 9. ubi loquitur de creatione P. Sempronii Tribuni plebis.

2 *P. Philone dictatore.*] Diſpeream, niſi hic Alexander lapſus ſit: quod ut intelligas, Livius 1. Decad. l. 7. ſcribit C. Martium Rutilium, primum de plebe dictatorem dictum fuiſſe. Poſtea autem eodem libro tradit eundem qui primus dictator de plebe fuerat, cum Manlio Nævio cenſorem fuiſſe creatum. Deinde lib. 8. ejuſdem Decad. ſcribit Q. Pub. Philonem Dictatorem legem tuliſſe, ut alter ex plebe cenſor crearetur, vides igitur ante eam legem ex plebe Cenſorem creatum fuiſſe C. Martium illum Rutilium: ſed poſtea ea lege cautum fuiſſe, ut alter ex cenſoribus ex plebe crearetur. De quo & nos dicemus infra l. 6. cap. 26. Verum Lucius Florus epitome Livii lib. 13. tradit P. Domitium primum ex plebe luſtrum condidiſſe.

3 *Deinde Q. Pompejo.*] Lucius rus epitom. Livii lib. 59.

4 *Demum eo dignationis.*] Plut in Catone Cenſorio. Propterea Livium 4. Decad. lib. 2. *multis clari ris petentibus Cenſuram, citati Ce fuere P. Cornelius Scipio Africanus P. Ælius Pætus, qui ipſi conſules ant rant.* Scribit tamen Livius 3. D lib. 7. M. Cornelium Cethegum P. Sempronium Tuditanum, qui dum conſules fuerant, Cenſores tos fuiſſe.

5 *Circa morum diſciplinam.*] prium id munus Cenſorum fuit ex vio 4. Decad. lib. 10. in Oration Cæcilii Metelli alloquentis Cenſo *Non obliti ſumus Cenſores, vos ab un ſo populo Rom. moribus noſtris præpo eſſe.* Aſconio Pediano in 1. in Ver act. Plutarcho in vita Pauli Æm & Catonis Cenſorii, ac proble. c. & Trebellio Pollione in vita Vale ni, & ante hos, Cicerone in Orati in Piſonem, & in Oratione pro A Cluentio.

6 *Nam de juramento.*] Gellius cap. 18.

1 *Epula*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rtere, [1] epularum ſumptus cohibere, [2] ſenatores legere cooptare, ſummotis indigniſſimis, & honeſtiſſimis alctis: [3] principem ſenatus conſtituere, immeritoſque ropter turpitudinem ſordeſque vitæ [4] ſenatu [5] vel tribu amo-

1 *Epularum ſumptus cohibere.*] Plin. 4.c. item 14. Val. Max. l.2.c.4. ubi ibit M. Antonium, & L. Flaccum enſores Duronium ſenatu amoviſſe, iod legem de coërcendis convivium ſumptibus latam Tribunus ples abrogaſſet, & C. Fabricius Cenſor natu movit P. Cornelium Rufinum, iod in convivio habuiſſet decem litas argenti. Vide Ciceron. in Orat. ro Cluentio, & Feneſtellam.

2 *Senatores legere.*] Cicer. in Orat. ro Aulo Cluentio. *Hoc tu idem facies enſor in Senatu legendo.* Livius in d. ratio. *Q. Cæcilii Metelli, uno conſilio gam ſenatum, equites recenſeatis, agas cenſum, luſtrum condatis.* Auctor us libri qui vulgo circunfertur noiine Feneſtellæ de Magiſtratibus Ro. ip. 1. & 17. Trebellius Pollio in vita aleriani. Nam ut alios plurimos mittam, M. Sempronius Sophus, & alerius Maximus Cenſores cum ſeatum legerent, 13. ſenatu moverunt, t ſcribit Florus epitome Livii l. 18. Et vide infra in clauſula ſequenti.

3 *Principem Senatus conſtituere.*] Livius 3. Decad. lib. 7. ubi & iterum 9. bi & 4. Decad. lib. item 4. *Ubi Cenſores*, inquit, *principem ſenatus P. Scipioem conſulem, quem & priores Cenſores egerant, legerunt.* & libro 8. ejuſdem Decad. ubi & eundem tertium delegeunt, in qua re notandum, ipſos Cenores potuiſſe alterum ipſorummet rincipem ſenatus legere. Nam apud undem Livium ejuſdem 4. Dec. l. 10. *M. Æmylius Lepidus, & M. Fulvius Nobilior Cenſores, ipſum Æmylium Principem ſenatus elegerunt.* & 5. Decad. libro 3. tradit eundem Æmylium tertio Cenſoribus Principem lectum fuiſſe. Et Lucius Florus epitome Livii l. 48. M. (inquit) *Æmylius qui Princeps ſenatus ſæpius jam à Cenſoribus erat lectus.* Ex quibus intelligis, eam dignitatem non fuiſſe perpetuam, ſed in nova quaque cenſura novum Principem, aut electum, aut continuatum, ut ipſis Cenſoribus videbatur. Sed adde præcedentibus Cenſores in patritios adſciſcere ſolere, ex Julio Capitolino in M. Antonino Philoſopho, in princ. *Avus aſcitus in patritios à Principibus Veſpaſiano, & Tito Cenſoribus.*

4 *Senatu.*] Dictum eſt ſupra in verbo, *Senatores.* Et præterea videre licet ex Ciceronis Oratione pro Aulo Cluentio, Aſconio Pediano in 1. in Verrem actione. Plutarch. in Catone Cenſorio, ubi illum dicit ſenatu amoviſſe L. Quintium Flaminium, quod & ipſum retulit Valerius Maximus libro 2. cap. 4. Livius 4. Decad. lib. 9. ubi dicit eum cum collega ſenatu moviſſe 7. & ex iis Flaminium ipſum. Nec prætermittendum unum, ex aliis multis notatu dignum, C. ſcilicet Fabritium Cenſorem ſenatu moviſſe P. Cornelium Rufinum ante conſulatu & dictatura functum, ob luxuriæ notam, quod decem pondo argenti perfecerat, ut ſcribit auctor libro de Magiſtratibus Rom. pop. qui Feneſtellæ vulgo tribuitur cap. 17. Gellius autem libro 17. cap. 21. tradit C. Fabritium Lucinium & Q. Æmylium Cenſores, ipſum P. Cornelium Rufinum qui bis conſul & Dictator fuerat, ſenatu moviſſe, quod argenti facti cœnæ gratia 10. pondo haberet.

5 *Vel tribu amovere.*] Cicero in Oratio. pro Aulo Cluentio. Nam M. Attilius Regulus, & P. Furius Philus Cenſores eos tribu amovere, qui poſt Cannenſem cladem Italia excedere voluerunt, & alios apud Livium 3. Decad. lib. 4.

1 *Notiſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

amovere, [1] notiſque & [2] ignominiis afficere, [3] aut in [...] ritum tabulas referre, etiam ædilem quæſtoremque, [...] illos [4] qui agrum male colerent, aut incurioſe haberent, perditoſque & profuſos nepotes, parumque honeſtis [...] ribus viventes, [5] aut verbis incivilibus loquentes, æra[...] facere, cenſoriæ poteſtatis erat. In quo id fuit obſer[...] tum, [6] ut motis è ſenatu [7] notas aſſcriberent, & deme[...] notarent, quod lege cenſoria cavebatur, [8] cujus ve[...] aſſcripſi. Cenſores populi ſoboles familiaſque cenſen[...] pecuniaſque urbis, templa, vias, ærarium, vectig[...] tuento, populique partes in tribus diſtribuunto, & [9] [...] cunias, ævitates ordines partiunto, equitum peditum[...] prolem diſtribuunto, cœlibes eſſe prohibento, mos [...] populi regunto, probrum in ſenatu ne relinquunto, bi[...] ſunto, magiſtratum quinquennium habento, reliqui m[...] giſtratus annui ſunto, eaque poteſtas ſemper eſto. Et i[...]

fr

1 *Notiſque.*] Livius 4. Decad. lib. 9. *Patrum memoria inſtitutum fertur, ut Cenſores motis à ſenatu notas adſcriberent.*

2 *Ignominiis afficere.*] Id proprium Cenſorum erat, ut ignominiam irrogarent. Cicero lib. 4. de Repub. apud Nonium Marcellum, ubi de ignominia loquitur, *Cenſoris*, inquit, *judicium nihil ferre damnato, niſi ruborem. Itaque ut omnis ea judicatio verſatur tantummodo in nomine, animadverſio illa ignominia eſt.* Ex quo ipſe Nonius dicit *ignominiam dici, quaſi nominis notam.*

3 *Aut in Ceritum tabulas referre.*] Gellius lib. 16. cap. 13. *Tabulæ*, inquit, *Cerites appellatæ in quas Cenſores referri jubebant, quos notæ cauſa ſuffragiis privabant.* Et vide infra.

4 *Qui agrum male colerent.*] Plinius l. 18. c. 3. non longe à princ. *Agrum*, inquit, *male colere Cenſorium probrum judicabatur.* Gellius lib. 4. cap. 12. *Si quis agrum ſuum paſſus fuerat ſordeſcere, eumque indiligenter curabat, ac neque araverat, neque purgaverat, ſive quis arborem ſuam vineamque habuerat derelictui, non is ſine pœna fuit, ſed erat [...] Cenſorum, Cenſoreſque ærarium fa[...]bant.* Sed hic adde Cenſoriam ca[...]gationem fuiſſe minus arare qu[...] verrere, ex ipſo Plinio eod. lib. 18. c[...] poſt princ.

5 *Aut verbis incivilibus.*] Gell[...] lib. 4. c. 20. auctor illius libri de M[...]giſtratibus Romanis.

6 *Ut motis è ſenatu.*] Supra in ve[...]bo *Senatu.*

MERCERUS.

7 *Notas adſcriberent.*] Livius l. 3[...] *Patrum memoria inſtitutum fertur, [...] Cenſores motis è ſenatu aſcriberent n[...]tas.* Id debuerat Alex. admonere[...] ne quis in ea re falleretur. Floru[...] enim T. Livius ſub Auguſto, & Ti[...]berio.

TIRAQUELLUS.

8 *Cujus verba.*] Ex Cicerone lib. 3[...] de Legibus.

9 *Pecunias in civitatis ordines.*] Lege *pecunias, ævitates ordines partiunto* ex Cicerone ubi ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

a: Referebant enim cenſores [1] in Ceritum tabulas illos ıos ignominiæ cauſa ſuffragiis privabant: [2] qui quidem enſores cives ſic notabant, ut qui ſenator eſſet, ob criıen ejiceretur ſenatu: qui eques, [3] equum publicum vendeet: qui vero plebejus, in Ceritum tabulas referretur. Obſervatumque, ut quem cenſores ſenatu amoverent, ota quoque & ignominia perſtringerent: eaque quæ ad ublicam diſciplinam pertinerent, lege edita ſtatuerent. Denique eò dignationis venere, ut omnium magiſtraıum principem locum tenerent, ad eamque [6] niſi viri onſulares & maximis functi honoribus, admitterentur ulli. Quinetiam vitam ſingulorum & [7] mores inquirere, exceptiſque conſulibus, præfecto urbis, rege ſacrorum & Veſtalibus virginibus circa diſciplinam morum in omnes nagiſtratus cenſere & animadvertere poterant. Quæ cenıra apud Siculos quoque magni nominis fuit: nam quum mnes Siculi ex cenſu tributa conferant, omnis poteſtas eſtimationis faciundæ cenſori permittitur. Hanc etiam nſtitutionem [9] Carthaginenſibus fuiſſe accepimus, ut illi ræfectum morum & vitæ magiſtrum habeant: quem feunt in Hamilcarem animadvertiſſe: congreſſumque cum Haſdrubale tunc in primo flore ætatis vetuiſſe, quia multi oblo-

Cenſores in quos magiſtratus cenſebant.

Siculi.

Carthaginenſes.

1 *In Ceritum tabulas.*] Supra in verbo, *Aut in Ceritum tabulas.*

2 *Qui quidem cenſores.*] Id totum ſque ad clauſul. *Obſervatumque*, eſt Aſconii in 1. in Verrem actione, niſi quod ibi ſcribitur, *equum publicum perderet*, quod hic dicitur *venderet*, verum tiam *venderet* dicit Livius 3. Decad. lib. 9. item 5. Decad. lib. 5.

COLERUS.

3 *Equum publicum venderet.*] Feſtus: *Cenſionem facere dicebatur Cenſor, cum mulctam equiti irrogabat.* Vide & Gellium 7. cap. ultimo.

TIRAQUELLUS.

4 *Obſervatumque.*] Vide ſupra in verbo, *Notiſque.*

5 *Denique eo dignationis.*] Plutarch. in Catone Cenſorio, & in T. Q. Flaminio.

6 *Niſi viri conſulares.*] Dictum eſt ſupra in verbo, *Demum eo dignationis.*

7 *Mores inquirere.*] Supra in verbo, *Circa morum diſciplinam.*

8 *Exceptiſque conſulibus.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quæ cenſura*, ſunt Trebellii Pollionis in vita Valeriani; ubi tamen non ſimpliciter de Conſulibus, ſed de Conſulibus ordinariis, nec item ſimpliciter de Veſtalibus, ſed de maxima virgine Veſtalium.

9 *Carthaginenſibus.*] Id uſque ad clauſulam *Apud Argos*, eſt Probi Æmylii in vita Hamilcaris.

1 *Apud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

obloquebantur, quod parum integra fama eſſent. [1] A
Argi. Argos verò, ſi quis in re quærenda negligens foret &
miſſus, aut ſi deſidioſum & ſegnem viderent, ration
unde victum quæreret, apud magiſtrum qui loco cenſ
erat, reddere cogebatur. [2] Quod Areopagitæ Athenis
pe exequuti ſunt, ut quid quiſquis Athenienſium age
& quo quæſtu viveret, magna cura inquirerent. [3] A N
Negligens mulctatus. bathæis ſervatum legimus, ut negligens & remiſſus,
opes paternas minuiſſet, pœna mulctaretur: cui vero
eſſet auctior, daretur præmio. Id quod [4] Draconis le
cavebatur, ut qui ocii damnatus eſſet, capite lueret. [5] Am
ſis quoque Ægypti Rex, inter cætera conſtituta, præcip
lege cavit, ut vitæ rationem prætor à quocunque exquir
Sacrificuli à Maßilienſibus ejecti. ut ſi quis turpi quæſtu viveret, velut facinoroſus nox
lueret. [6] Quam legem Solon imitatus fertur, præcipue
vendo, ut qui malis artibus degeret, cuique ocio peri
dies, pœna afficeretur. Cujus rei cauſa [7] Maſſilienſes, v

t

1 *Apud Argos.*] Vide in noſtris Repertoriis in verbo, *Ocium.*

2 *Quod Areopagitæ Athenis.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Laërtius autem in Solone tradit ipſum Solonem hanc inter alias legem edidiſſe. Ut eum, qui ſectatur ocium omnibus accuſare volentibus jus eſſet, ut ſcribit Plutarchus in vita illius. Subdit tamen Lyſiam in Oratione, quam contra Niciam ſcripſit, Draconem eam legem ſcripſiſſe, Solonem autem tuliſſe.

3 *A Nabathæis.*] Strabo lib. 16.

4 *Draconis lege.*] Plutar. in Solone.

5 *Amaſis.*] Herodotus in Euterpe. Diodorus autem Siculus libro ſecundo, cap. 3. tradit Ægyptios omnes ex lege, ſcripta ſua nomina ad præſides regionum, & ſimul quo exercitio viverent, deferre debere: qua in re ſi quis mentiretur, aut ſi injuſto quæſtu viveret, in mortis pœnam incidebat, ſubditque eam legem à Solone, cum ad Ægyptios penetraſſet, ad Athenienſes traductam fuiſſe.

6 *Quam legem Solon.*] Herodotus
Diodorus ubi ſupra. Plutarch. aut
in Solone tradit Theophraſtum ſc
pſiſſe hanc legem, non Solonis, ſed
ſiſtrati fuiſſe (vide Diodorum libro
c. 2.) Sed hic addes, quod Lucani o
quoque cauſas agunt ut Athenienſ
ut tradit Nicolaus περὶ ἐθῶν, & ex
Stobæus Ser. 42. Et Lacedæmonii ad
ocium devitandum putarunt, ut
quidem deambulationes illis permi
terentur. Cujus teſtimonium præt
alia etiam illud eſt, quod cum nunci
tum eſſet eorum Ephoris, eos qui De
celejam tenebant, deambulationibu
pomeridianis uti, miſerunt ad eos qu
dicerent, *Ne deambuletis, ut genio in
dulgeatis potius quam ut corpus exercea
tis.* Nam oportere Lacedæmonios non
deambulationibus, ſed exercitiis bonam valetudinem comparare & tueri
ut eſt auctor Ælianus de varia hiſtoria
lib. 2.

7 *Maßilienſes.*] Valerius Maximus
lib. 2. cap. 1. *Maßilia*, inquit, *omnibus*

qui

ſacrificulos, qui quæſtus cauſa ſacra circumferebant, s oppidis exegere, ne religionis prætextu ocium ſectantur & luxum. [1] Quinetiam de paupertate, orbitate, & cœlibatu quærere & contumaces plectere, cenſom munus erat. [3] Furius Camillus quum cenſuram ageret, ut exhauſtæ civitati propter aſſiduas bellorum clades, ves ſuppeterent, legem de maritandis ordinibus tulit, ua inter cætera, pœnis coërcuit illos, qui viduarum nuias, quarum viri bello ceciderant, devitarent. [4] Eos ve- qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant, æra pœnæ noine ad ærarium ferre juſſit. Quam legem Q. etiam [5] Mellus Numidicus iterum in cenſura promulgavit. [6] Ædes uoque ſacras, [7] vias, [8] aquæductus, [9] & loca publica facienda

Lex Camilli de maritandis ordinibus.

Cœlibatus mulctatus.

i per aliquam religionis ſimulationem mentainertiæ quærunt, clauſas portas bet, & mendacem & fucoſam ſuperionem ſubmovendam eſſe exiſtimans.

1 *Quinetiam.*] Ad Cenſores Romas redit.

2 *Et cœlibatu.*] De quo paulo poſt, l vide quæ de cœlibatu dicentur in lib. 4. cap. 8.

COLERUS.

Cœlibatu quærere.] Iſidor. lib. 8. c. 4. em Cenſores patrimoniorum judis, à cenſu æris appellati.

TIRAQUELLUS.

3 *Furius Camillus.*] Plutarchus in ta illius poſt princ.

4 *Eos vero qui ad ſenectutem.*] Valeus Maximus lib. 2. cap. 4.

5 *Metellus Numidicus.*] Gellius l. 1. p. 6. & L. Florus epit. Livii lib. 59.

6 *Ædes quoque ſacras.*] Livius 1. ecad. lib. 9. paulo ante fin. ubi loquir de C. Junio Cenſore, & 3. Decad.). ad fin. ubi de M. Livio & C. Clauo cenſoribus loquitur, & 4. Decad.). 4. & 6. Plutarchus item problem. ip. 98.

7 *Vias.*] Livius d. 1. Decad. lib. 9. l finem, ubi de Appii Claudii, & C. antii cenſura loquitur, & iterum od. libro non multo ante fin. ubi de C. Junio Bubulco Cenſore loquitur, & 3. Decad. lib. 9. ad fin. & 4. Decad. l. 8. ubi T. Quintius Flaminius, & M. Claudius Marcellus Cenſores viam ſilice ſternendam à porta Capena ad templum Martis locaverunt. Et 5. Decad. lib. 1. ubi etiam Q. Fulvius Flaccus, & Aulus Poſthumius Albinus Cenſores vias quoque ſilice ſternendas in urbe, & glarea extra urbem ſubſtruendas marginandaſque primi omnium locaverunt, & alia multa quæ inibi videbis.

8 *Aquæductus.*] Livius eodem illo priori loco. Et vide infra in verbo, *De jurejurando.* Adde quoque Cloacas ex Dionyſio Halicarnaſſ. lib. 3.

9 *Loca publica.*] Livius 3. Decad. libro 7. ſcribit Cornelium Cethegum, & Sempronium Tuditanum Cenſores, locaſſe reficienda, quæ circa forum incendio conſumpta erant, 7. tabernas, macellum, atrium regium. Et l. 9. ad fin. ubi M. Livius, & C. Claudius Cenſores multa loca publica facienda locaverunt. Et 4. Decad. lib. 8. ubi T. Quintius Flaminius, & M. Claudius ſubſtructionem ſuper Æquimelium in Capitolio locaverunt. Et ejuſdem libro 10. Q. Æmylius Lepidus, & M. Fulvius Nobilior Cenſores poſtulant, ut pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cienda locare, aut aquarum fluxus dare & inhibere po-rant. [1] Siquidem Cato Cenſorius aquam publicam, q- in privatas domos & hortos derivabatur, inhibuit, [2] & p- recta in publicum ædificia demolitus fuit.[3] Vectigalia qu-que [4] & portoria nova ſtatuere, [5] & vetera exigenda ma-dare, [6] illaque publicanis & [7] conductoribus locare m- vetabantur. [8] Ea tamen proſcribere, niſi Romæ & tac- populo, ejuſque placito & aſſenſu, ac publico præco- conſulto, [9] & niſi Kalend. Martiis, quibus vectigalia - cantur, cenſori facultas non erat. In quo fuit animadv-ſum [10] poſt Pauli Æmylii triumphum, quem de omni M-cedonia habuit Perſe devicto, uſque ad Hircium & P-ſam conſules, populum Romanum vectigalium collatio- & t-

ut pecuniæ ſumma ſibi, qua in publica opera uterentur, attribueretur, vectigal annuum decretum eſt. Et 5. Dec. libro 4. Tiberius Sempronius cenſor Tabernas conjunctas in publicum emit, baſilicamque faciendam curavit, quæ poſtea Sempronia appellata eſt.

1 *Siquidem Cato Cenſorius.*] Plutar. in vita illius. Et Livius 4. Decad. lib. 9. *Aquam*, inquit, *publicam omnem in privatum ædificium, aut agrum fluentem ademerunt.* Loquitur autem de ipſo Catone, & L. Valerio ejus collega.

2 *Et porrecta in publicum.*] Livius enim ubi ſupra proxime ad ea quæ ex eo diximus ſubdidit. *Et quæ in loca publica inædificata, immolitave privati habebant, intra dies 30. demoliti ſunt.*

3 *Vectigalia quoque.*] Livius 3. Dec. l. 9. ad fin. ubi de M. Livio, & C. Claudio Cenſoribus loquens: *Vectigal novum ex Salaria annona ſtatuerunt. Id vectigal commentum alterum ex Cenſoribus ſatis credebant populo iratum, quod iniquo judicio quondam damnatus eſſet.*

4 *Et portoria.*] Quod ſatis conſtat ex *l. in lege cenſoria, ff. de verb. ſig.*

COLERUS.

5 *Et vetera exigenda mandare.*] De hoc Cenſu, doctiſſime ſcribit Lipſius, ad Tacit. Annal. 1.

TIRAQUELLUS.

6 *Illaque publicanis.*] Livius 4. -cadis libro nono, *Vectigalia ſum- preciis ultro tributa infimis locaver-, quas locationes cum ſenatus prec- & lachrymis victus induci, & de- tegro locari juſſiſſet, Cenſores edicto - motis ab haſta, qui ludificati prio- locationem erant, omnino eadem, pa-lum imminutis preciis, locaverunt.*

7 *Et conductoribus.*] Apud Livi- 4. Decadis libro 2. non adeo lo- à princip. *Scipio Africanus & P. Æ- Petus quædam portoria fruenda locarunt.*

8 *Ea tamen proſcribere, niſi Rom-* Cicero in 1. Orat. pro l. Agraria. *C-ſoribus*, ait, *vectigalia locare, niſ- conſpectu pop. Ro.*

9 *Et niſi Calendis Martiis.*] His en- Kal. Martiis penſiones rerum lo-tarum inferri ſolebant, ut indic- Scævola in *l. defuncta. in princ. ff. de u-fruct.* Macrobius autem libro Sat- tradit menſe Majo vectigalia lo- ſolita, ſed & Idibus quoque Junii- Cicer. in Oratione pro Sext. Ro- Amerino. Vide item Solinum c. 1-

10 *Poſt Pauli Æmylii triumphu-*] Plutarch. in vita illius. Valerius M-mus lib. 4. cap. 3. Plinius l. 33. c. 3-

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ꝛ tributo vacaſſe. Is enim tantum auri & argenti ex ma- ubiis in ærarium tulit, ut tributorum collationem & o- era levarit. [1] Etiam de ære alieno cognoſcere, cenſoriæ otestatis erat. Animadverſum tamen eſt, de nulla re cen- ores, quam [2] de jurejurando ſeverius judicare conſueſſe, quodque poſteriores priorum decretis plerunque non tetere, ſæpiuſque illa reſciderunt & antiquarunt. [4] Poſt liquot vero ætates Romani nimiam poteſtatem eſſe rati, nucronem cenſorium multis remediis retuderunt, & ne mpune inſoleſcerent, cenſuræ extenuatis viribus, gravi- ous edictis coërciti ſunt. [5] Quare P. Clodius in tribunatu olebiſcito ſanxit, ne quem cenſores notarent, niſi antea legitime accuſatus, & utriuſque cenſoris judicio damnatus oret: in tantum, ut Metello cenſori, quod minus juſte pœnam irrogaſſet, aqua & igni interdictum fuerit. [6] Divus vero Claudius, dum cenſuram ageret, illum niſi ſua voce & ſine patrocinio vitæ rationem reddere paſſus fuit. Cla- ra quoque cenſura fertur [7] Appii Claudii, & Claudii Plan- cii,

De ære alieno.

De jurejurando.

Cenſorum poteſtas diminuta.

Cenſuræ clari.

1 *Etiam de ære alieno.*] Valer. Max. lib. 2. cap. 4.

2 *De jurejurando.*] Supra in verbo, *Aquæductus.* Sed adde ſuperioribus ſartorum tectorum exigendorum munus quoque proprium Cenſorum fuiſſe ex Cicerone, & Aſconio Pediano in 1. in Verrem act. & Livio 3. Decad. lib. 9. ad fin. ubi de cenſura M. Livii, & C. Claudii loquitur.

3 *Quodque poſteriores.*] Cicero pro Aulo Cluentio, *Cenſores*, inquit, *ipſi ſæpenumero ſuperiorum cenſorum judiciis (ſi iſta judicia appellari vultis) non ſteterunt. Atque etiam ipſi inter ſe cenſores tanti eſſe arbitrantur, ut alter alterius judicium non modo reprehendat, ſed etiam reſcindat, ut alter de ſenatu movere velit, alter retineat, & ordine ampliſſimo digniſſimum exiſtimet: ut alter in ærarios referri, aut tribu moveri jubeat, alter vetet. Quare qui nobis in mentem venit, hæc appellare judicia, quæ à pop. Rom. reſcindi, ab juratis judicibus repudiari, à magiſtratibus negligi, ab his qui eandem poteſtatem adepti ſunt commutari, inter collegas diſcrepare videatis?* Sed & paulo ante in eadem Oratione: *Itaque non ſolum (judices) illud oſtendam quod jam videtis, populi Romani ſuffragiis ſæpenumero cenſorum deſcriptiones eſſe deletas, verum etiam judiciis eorum qui jurati ſtatuere majore cum religione & diligentia debuerunt.* Et alia quoque multa in eam ſententiam in ea Oratione ſcripta reperies.

4 *Poſt aliquot vero ætates.*] Id ipſius Ciceronis eſt, in d. Orat. pro Cluentio: *Ne cenſorium ſtylum, cujus mucronem multis remediis majores noſtri retuderunt, æque poſthac ac illum gladium Dictatorium pertimeſcamus.*

5 *Quare P. Clodius.*] Aſconius Pedianus in Orat. Ciceronis in Piſonem.

6 *Divus vero Claudius.*] Suetonius in vita ipſius cap. 17.

7 *Appii Claudii.*] Livii hæc verba ſunt 1. Decad. l. 9. Et vide Ciceronem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cii, qui viam Appiam è Roma Brunduſium ſtravit, &- quam, quæ Appia dicta eſt,[1] invehendam curavit. Tamſi [2] C. Gracchum in tribunatu vias perpurgaſſe, & itinera i- pervia muniviſſe, ſingulisque miliaribus lapideas co- mellas ſtatuiſſe, [3] & Scaurum Æmylium uſque Sabati, [4] M. que Lepidum, & C. Flaminium in conſulatu Ari- num uſque, & deinde in Aquileiam ſtraviſſe legamus. [5] - lius quoque Cæſar commiſſa ſibi Appiæ cura, dum illi refectioni vacat, magnas opes effudiſſe fertur: quam po- ea collapſam [6] Auguſtus ſibi muniendam deſumpſit, - liquis triumphalibus viris delegatis, quas præcipuis o- ribus ornarunt. [7] M. vero Æmylius conſul pacatis Ligu- bus, viam à Placentia, ut Flaminiæ committeretur, Ari- num uſque ſtatuit: [8] & Flaccus in cenſura viam per Fi- miann

in Oratione pro Milone, & Horatium epiſtol. lib. 1. epiſt. 6. & 19. & Plinium Secundum de viris illuſtribus, cap. 34. (Sed hic non *Plantii*, verum *Plautii* ſcribendum eſt ex Livio ibi, & ubique.) & Pomponium in *l.* 2. §. poſt hunc Appius. *ff. orig. jur.*

COLERUS.

1 *Invehendam curavit.*] *Appia via, & aqua ab Appio Claudio eſt appellata.* Feſtus: & idem quoque Plinius.

TIRAQUELLUS.

2 *C. Gracchum.*] Plutarchus in vita illius.

3 *Et Scaurum Æmylium.*] Strabo libro 5. ubi & hinc eam viam dictam Æmyliam ſcribit. Nam & Plinius Secundus, ſi is eſt, virorum illuſtrium, cap. 72. ſcribit ipſum Scaurum cenſorem viam Æmyliam ſtraviſſe.

4 *M. que Lepidum, & Flaminium.*] Strabo lib. 5. non adeo longe à princ. Livius 4. Decad. lib. 9. poſt princ. ſcribit C. Flaminium conſulem, ne in ocio militem haberet, viam à Bononia perduxiſſe Aretium. Et paulo poſt, M. Æmylium Lepidum ejus collegam pacatis Liguribus in agrum Gallicum exercitum duxiſſe, viamque à Placentia, ut Flaminiæ committeret, Ari- num perduxiſſe.

MERCERUS.

5 *Julius quoque Cæſar.*] Non deb numerari inter Cenſores, non e egit cenſum, ſed recenſum pop qui longi diverſus eſt à cenſu. In opes, facultates, liberi, familia cu que cenſetur, in illo, videtur quam- ſte quiſque frumentum è publico piat, vel alia præmia, &c. Vide Lipſi cap. 27. Electorum.

TIRAQUELLUS.

6 *Auguſtus.*] Suetonius in vita lius, c. 30. ſcribit eum ſibi Flamini viam deſumpſiſſe. Arimino tenus m niendam, reliquas triumphalibus v ex manubiali pecunia ſternendas tribuiſſe. Ex quo intelligis Alex drum hic memoria lapſum, & Appi pro Flaminia Auguſto tribuiſſe.

7 *M. vero Æmylius.*] Jam id di mus ſupra in verbo, *M. q. Lepidum.*

8 *Et Flaccus.*] Livius 4. Decad. l *Flaccus*, inquit, *molem ad Neptunia aquas, ut iter populo eſſet, & viam Firmianum montem faciendam loca* Hic autem fuit L. Valerius Flacc collega Catonis in cenſura.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ianum montem perduxit. [1] Fuit quoque inter celebres
atina & Valeria, altera uſque Sinueſſam, altera ad Mar-
s. [2] Nam Salaria & Nomentana haud multæ longitudinis
er Sabinos conſtratæ ſunt. [3] Indis fuit in uſu ut per conſi- *Indi.*
urios purgentur viæ, quibus per dena ſtadia ſingulos lapi-
es locare, & diverticula ac diſtantias adnotare negocium
at. Athenis vero viarum curatores univerſæ fere civi- *Athe-*
tis adminiſtrationem habebant. Magni quoque exempli *nien-ſes.*
nſura fuit [4] Fabii Gurgitis, qui licet defamatiſſimus,
oſtea ætate gravis, cenſuram ſeveriſſimis moribus egit:
cut [5] L. Lentuli, qui repetundarum accuſatus, haud mul-
poſt cenſor ſanctiſſimus evaſit. [6] Præ cæteris M. Cato-
is cenſura apud omnes ordines plus nimio triſtis & vehe-
iens habita eſt: quare præcipua flagravit invidia, quod in-
cto animo eſſet, & inflexibili. [7] Illud quoque notatum
t, ſolere cenſores novos milites, & eos qui ſupra ſepti- *Cen-*
ium & decimum annum equo merere debuiſſent, nec mi- *ſorum*
taſſent, [8] ærarios facere. [9] Quare M. Attilii Reguli, & *munus & po-*
P. Curii *teſtas.*

1 *Fuit autem inter celebres Latina & leria.*] Strabo libro quinto, *Praclaßimæ*, inquit, *ſunt viæ, Appia, Lati-, Valeria: una quidem ad mare Lati- partes ſeparans, uſque Sinueſſam pro-nditur, altera in Sabinam, uſque ad larſos. Inter has media Latina eſt, quæ Callium oppidum conjungitur Appiæ, c.* Ex quibus intelliges hic Alexan-um nonnihil aberraſſe.

2 *Nam Salaria.*] De his duabus Stra- eodem libro quinto, ſed alibi. *Per os via Salaria, non magnæ longitudinis ata eſt, in quam & Nomentana inci-t, apud Heretum Sabinorum vicum.* Et his quoque diximus ſupra libro ſe-ndo, cap. 18.

3 *Indis fuit in uſu.*] Strabo l. 15.

4 *Fabii Gurgitis.*] Macrobius libro rtio Saturn. cap. decimo tertio.

5 *L. Lentuli.*] Valerius Maximus li-o ſexto cap. 11. in princip. ubi illum n accuſatum ſolum, ſed condemna-m dicit. Sed his adde Getam à Lucio Metello, & Cn. Domitio cenſoribus ſenatu motum, poſtea cenſorem factum, & M. Valerium Meſſalam cenſoria nota perſtrictum, poſtea cenſoria poteſtate imperaſſe, ut utriuſque teſtis eſt Valerius Maximus libro ſecundo, cap 4. in fin.

6 *Præ cæteris M. Catonis.*] Plutarchus in vita illius, & Livius 4. Decad. lib. 9.

7 *Illud quoque notatum eſt.*] Id probat exemplis ſequentibus.

COLERUS.

8 *Ærarios facere.*] Illud quoque Feſti huc appono: *Cenſio*, inquit, *haſtaria dicebatur, cum militi, mulctæ nomine, ob delictum militare indicebatur, quod haſtas daret.*

TIRAQUELLUS.

9 *Quare M. Attilii Reguli.*] Livius 3. Decad. libro quarto, ſed aliter Valerius Maximus lib. 2. cap. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

P. Curii Philonis præclara cenſura numeratur, quod juv
De hoc num Romanorum duo millia, qui Hannibale Italiam p
item vaſtante, quadriennio militiam detrectaſſent, inter ærar
lib. 2. retulerunt, ſuffragioque & comitiis privarunt: Eis quoq
c. 13. qui parum idoneè militarent, munuſve facerent, [1] equu
adimere, [2] illiuſque arma & equum vendere: alios ætate
viribus habiles ad militiam cogere, & ſacramento adig
re, [3] aut equum publicum dare, officii cenſoris erat: [4] quo
à Solone olim conſtitutum ferunt, qui eadem pœna af
ciendum putavit eum, qui militare nollet, & qui aciem d
ſereret, quive in acie timidus & ignavus eſſet. [5] Etia
equitatum recenſere, alios qui legitima ſtipendia fec
ſent, militia miſſos facere, aut numeratis ſtipendiis cu
laude miſſionem dare, [6] vel equum deferre illis qui mi
taria munera obiviſſent: nonnunquam ſi crimen exp
ſceret, [7] reum capitis agere poterant: quippe [8] M. Fabi
cenſor ſeverior & durior, Fabium Buteonem filium fu
ti inſimulatum capitis reum egit, [9] & ultimo affecit ſu
plici

1 *Equum adimere.*] Livius 3. Dec. l. 4. & 9. circa fin. 4. item Decad. l. 4. & lib. 9. Plutarchus in Paulo Æmylio, Gellius lib. 7. cap. ult. & Valerius Max. lib. 2. cap. 4. ubi de M. Attilio Regulo, & L. Furio loquitur.

2 *Illiuſque arma & equum vendere.*] Livius 3. Decad. lib. 9. ad fin. & ſupra etiam dictum eſt.

3 *Aut equum publicum dare.*] Livius 4. Decad. l. b. 9. *Ut ad plebem primo quoque tempore ferrent, ut P. Ebutio emerita ſtipendia eſſent, ne invitus militaret, neve cenſor ei equum publicum aßignaret.*

4 *Quod à Solone.*] Plutarchus nihil tale in ejus vita refert.

5 *Etiam equitatum recenſere.*] Supra in verbo, *Senatores legere*, ex Livio. Vide Cicer. lib. 3. de legibus.

6 *Vel equum deferre.*] Vide quæ diximus ſupra ex Livii auctoritate in verbo, *Aut equum publicum dare.*

7 *Reum capitis agere.*] Quod demonſtrat exemplo ſequenti.

8 *M. Fabius.*] Paulus Hiſtoriaru lib. 4. cap. 12. in fin. *Emergit, inqu hic paululum antiquius ille Romanor improbæ laudis etiam de Parricidiis a petitus. Nam Fabius cenſor Fabium B teonem filium ſuum furti inſimulatum i terfecit, dignum ſe facinus, quod pater parricidium plectendum duceret, quod leges quidem, niſi mulcta pecuniæ, aut ſummum exilii circa quemlibet hominu cenſuerunt.*

COLERUS.

9 *Et ultimo affecit ſupplicio.*] Ac dendum quoque hoc ex Feſto: *Cen cenſendo agri proprie appellantur, qui emi & venire jure civili poſſunt.* De agr autem, de quibus Feſtus, ſic intellige dum. Prædia cenſui cenſendo diceba tur ea, quæ eſſent mancupi: quæ h bebant jus civile, quæ ſubſignari ap ærarium, apud Cenſorem poſſent, auctor eſt etiam Cicero, in Orat. p Cæcinna.

1 *Plerum*

icio. Et quamvis qui conſulatus, dictaturas, & alios geſ- rant magiſtratus, ad cenſuram admitti ſolerent, [1] ple- nque tamen ex ædilitare, qui nec prætor, nec conſul iſſet, gradum ad cenſuram feciſſe comperimus, præci- ne quum anteacta vita plena gravitatis foret. [2] Craſſus icinius, qui nec præturam antea nec conſulatum geſſe- t, ad cenſuræ honorem ex ædilitate evectus fuit, quam ıa cum pontificatu geſſit. Ac licet ex duobus conſuli- ıs altero defuncto, collegæ ſubrogando haberentur co- itia, alterque conſul in defuncti locum cooptaretur: amen ex duobus cenſoribus, altero deſito, alium ſubro- ıri non licebat. [4] Quod C. Julio cenſore mortuo, L. Pa- vrius Curſor, ne abiret magiſtratu, M. Cornelium Malu- nenſem collegam ſibi ſubrogaret, religio invaſit, & pia- lare fuit, quia eo luſtro à Gallis urbs capta eſt, ne in emortui locum cenſor ſubrogaretur. Itaque cenſore vi- functo, collegam magiſtratu abire oportebat. [5] Quamvis ppius Claudius Cæcus, contra mores inſtitutaque majo- m, collega ſe magiſtratu abdicante, ſolus cenſuram gere- non dubitavit. Hoc quoque adnotaſſe non pigebit, od licet omnibus magiſtratibus circa morum diſcipli- m cenſura præemineat, [6] tamen tribunatui plebis & dilitati illam quandoque ceſſiſſe conſtat. [7] Ideo P. Furio & M.

Cenſores ante conſulatum.

Notandum hoc.

Appius Claudius ſolus cenſuram egit.

Tribunorum pleb. & ædilium in cenſores poteſtas.

TIRAQUELLUS.

1 *Plerumque tamen.*] Quod conſta- ſatis ex ſequenti exemplo.

2 *Craſſus Licinius.*] Livius 3. Dec. ro ſeptimo. Apud quem etiam re- ties eodemque libro M. Cornelium thegum, & Publ. Sempronium Tu- anum, qui nondum conſules fue- nt, cenſores fuiſſe creatos.

3 *Tamen ex duobus cenſoribus.*] Li- us 1. Decad. libro tertio, & iterum bro quinto, rurſumque libro ſexto & bro nono, in Oratione Publ. Sem- onii Tribuni plebis. Plutarchus au- m probl. cap. 50. tradit, quod altero cenſoribus mortuo alterum ſe à magiſtratu abdicare oportebat. Mortuo enim Livio Druſo collega ejus Scaurus Æmylius magiſtratu ſe abdicare minime volebat, donec Tribunorum juſſu in carcerem ductus eſt.

4 *Quod C. Julio.*] Id uſque ad clauſulam, *Quamvis Appius*, eſt Livii 1. Decad. l. 9. in Oratione P. Sempronii.

5 *Quamvis Appius Claudius.*] Livius eod. libro nono.

6 *Tamen tribunatui plebis.*] Hæc duo confirmat exemplis ſeq.

7 *Ideo P. Furio.*] Livius 3. Decad. libro 4. & vide Valerium Maximus libro ſecundo, cap. 4. ubi de his loquitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& M. Attilio cenſoribus, ab Appio Metello tribuno p… bis, quod quæſtorem eum proximo anno tribu amov… rant, & ærarium fecerant, diem dictam, ipſoſque in vi… cula duci juſſiſſe comperimus. [1] Nec minus de P. Se… pronio plebis tribuno, qui Appium Claudium cenſore… niſi collega interceſſiſſet, in vincla duci juſſerat, co… pertum eſt: quod profecto non feciſſet, ſi id ſibi jure … croſanctæ poteſtatis facere non liceret. [2] Quamvis poſt… conſenſu ſenatus res diſcuſſa fuerit, ne tribunitio fur… cenſura obnoxia foret. Fertur tamen [3] Domitius Ne… Neronis avus, dum ædilitatem gereret, adeo proc… & animi immodicus fuiſſe, ut L. Plancum cenſorem … ſibi cedere coëgerit. Illud quoque non præterierim, qu… inter opera cenſoria in primis [4] cibaria anſerum, qui pe… vigilem curam gerunt in Capitolio, quod olim fuere … bis cuſtodes & imperii, [5] Jovemque [6] miniandum: ex vec… galibus vero [7] lacus Lucrinus eruendus boni ominis ca… ſa, locari conſuevit: quibus cenſoribus incumbebat l… cationis leges dicere. [8] Sicut Athenis Apodectæ, qui co… lationibus & vectigalibus præerant, quorum judici… quicquid controverſiæ erat in publicis collationibus, d… cernebatur. [9] Quodque cura horologii inter opera ce… ſoria non in poſtremis erat: [10] atque in delectu, cenſion… ve…

Domitii Neronis in ædilitate procacitas.

Cenſorum munera præcipua.

Apodectæ.

1 *Nec minus.*] Livius 1. Dec. l. 9.

2 *Quamvis poſtea.*] Ibid. eod. loco.

3 *Domitius Nero, &c.*] Suetonius in Nerone, cap. 4.

COLERUS.

Domitius Nero, &c.] Sumſit ex Suetonio; apud quem tamen Torrentius, vir doctiſſ. *Cenſorium* malit legere, quam *Cenſorem*.

TIRAQUELLUS.

4 *Cibaria anſerum.*] Plinius lib. 10. cap. 22. Plutarchus probl. c. 98.

5 *Jovemque.*] Plinius lib. 33. cap. 7. Plutarchus probl. d. c. 98.

6 *Miniandum.*] Id eſt, minio illinendum. Vide Plinium natural. hiſtor. lib. 13. cap. 7.

7 *Lacus Lucrinus.*] Feſtus Pom… lib. 10. ante fin.

8 *Sicut Athenis.*] Pollux libro … nomaſticôn 8.

9 *Quodque cura.*] Plin. lib. 7. c. 6… Sed & inter opera cenſoria erat, ſi qu… ſenatuſconſultum curaſſet fieri an… exortum aut poſt occaſum ſolis, … ſcribit Gellius lib. 14. cap. 7.

10 *Atque in delectu.*] Pompejus l. 1… ad fin. ſed pro *Silirini* illic ſcribit… *Salvini* in quibuſdam codicibus, … aliis *Salvii*. * Fuiſſe autem Romæ S… linos teſtimonio eſt Cicero epiſtol. … mil. lib. 10. epiſt. 10. ad Dolabella… ubi meminit Salini cujuſpiam. Pomponius Juriſconſultus in *l.* 2. … ſi…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re, primi Valerii Silirini, & Statorii privilegio honoris nominantur. [1] Quodque hi, qui cenſoria nota antea notati fuere, licet cenſores poſſent creari, & quo minus crearentur, cenſoria nota minus officiat: tamen hi qui cenſuram geſſiſſent, quamvis laudabiliter, [2] iterum cenſores creari, aut ad munus conſorium admitti nullo modo poterant. [3] Idque exemplo C. Getæ, qui à L. Metello & Cn. Domitio cenſoribus ſenatu motus, & ignominia notatus, haud longo poſt intervallo, oblita memoria dedecoris, & permulſis civium animis, ad cenſuram evectus fuit. Illud quoque non ab re fuerit dixiſſe, [4] Tiberii tempore magnis contentionibus actum in ſenatu, ut non modo cenſura, ſed reliqui magiſtratus quinquennales forent,

Cenſorem bis eundem creare non fas erat.

in. ff. de orig. jur. dum etiam meminit Salvii Juliani Juriſconſulti, de quo item Spartianus in vita Didii Juliani in princ. Et Eutropius lib. 8. cap. 9. & Salvii cujuſpiam Tribuni plebis Appianus lib. 4. bellorum Civ.

COLERUS.

* In Feſto hodie legitur, *Salvius*.

Abque in delectu.] Legendum vero, *dilectum*: ex Feſto, ibi. Et alibi dicit: dilectus militum & is, qui ſignificatur amatus, à legendo dicti ſunt. Et ſic Gloſſæ veteres, dilectus ἀγαπηθεὶς ϛεχτολογία.

TIRAQUELLUS.

1 *Quod hi qui, &c.*] Quod ſtatim probat exemplo Getæ, ſed cui adde alterum exemplum M. Valerii Meſſalæ, qui cenſoria primum nota perſtrictus, tamen cenſoria poteſtate poſtea imperavit, ut teſtatur Valerius Maximus lib. 2. cap. 4. in fin. Sed adde, non hos tantum cenſores creari, ſed & Dictatores, qui omnium ſummus magiſtratus. Nihil enim Mamerco Æmylio obfuit cenſoria animadverſio, qua ante mulctatus fuerat, quin dictator crearetur apud Livium 1. Decadis libro 4.

2 *Iterum cenſores.*] Nam apud ipſum Val. libro quarto, capit. 1. *M. Rutilius iterum cenſor creatus ad concionem populum vocatum, graviſſima oratione corripuit, quod eam poteſtatem ſibi bis contuliſſet, cujus majores, quia nimis magna videretur, tempus coarctandum judicaſſent.* Sed & de eod. Plinius Secundus de viris illuſtribus, cap. 32. *Iterum*, ait, *cenſor fieri noluit, dicens: Non eſſe ex uſu Reip. eoſdem cenſores ſæpius fieri.*

3 *Idque exemplo C. Getæ.*] Valerius Max. lib. 2. cap. 4. ad fin. & ante illum Cicero in Orat. pro Aulo Cluentio.

4 *Tiberii tempore.*] Cornelius Tacitus. Adde autem, quod apud Corinthios erat quiſpiam magiſtratus quinquennalis apud Apulejum l. 10. Met. Sed & idem lib. 11. in fin. loquitur de Decurionibus quinquennalibus, & illud adde ad id caput, fuiſſe & cenſores in coloniis Romanorum, ut videre eſt ex Livio 3. Decad. lib. 9. ubi loquitur de 12. coloniis Latinis, & apud Bithynios ex Plinio libro epiſt. 10. epiſt. 48. quæ incipit, *Cautum eſt.* Et quod tradit Servius libro 8. Æneid. in eum locum,

Et luſtralibus extis. ——

morem fuiſſe, ut cenſores completo luſtro, pingues victimas offerrent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rent, & niſi quinquennio ſingulo comitia magiſtratuu
fierent: quæ res primum dilata, mox perpetuo ſilent
obliterata fuit.

CAPUT XIV.

Quid ſit apud Jureconſultos cœnaculariam exercere, quic catadromus, quid cloaca, quid ſphæriſterium, quid hypocauſta.

IN circulo Juriſperitorum mutuo ſermocinantium, pra
ſente me, quæſitum eſt à notæ facundiæ viro, quid ſ
cœnaculariam exercere. Siquidem [1] ab Ulpiano, titulo d
l. ſi vero §. ſed ſi quis. ff. de his qui dejecerunt. his qui dejecerunt, dictum fuit: Siquis cœnaculariam exe
cens, modicum ſibi hoſpitium retinuerit, reſiduum ver
pluribus locaverit, ſi ex eo cœnaculo dejectum effuſumv
quid fuerit, omnes teneri, quum ex mediano cœnaculo de
jectum probaretur. Et tametſi nonnulli diverſa ſentiren
ancipiti contentione diſtracti, dixi ego, quantum commi
Cœnaculum. niſci potui ex [2] Varronis auctoritate, cœnaculum, ſuperior
ædium, [3] ad quæ ſcalis aſcenderetur, dici: [4] quæ pars in
qui

TIRAQUELLUS.

1 *Ab Ulpiano.*] In *l. ſi vero. §. ſed ſi quis. ff. de his qui dejec. vel effud.*

2 *Varronis auctoritate.*] Libro 5. de ling. Lat. cujus hæc verba ſunt, *Ubi cubabant, cubiculum: ubi cœnabant, cœnaculum vocitabant:* & ſtatim poſt, *Poſteaquam in ſuperiore parte cœnitare cœperunt, ſuperioris domus univerſa cœnacula dicta.* Plautus quoque in Amphitryone. *In ſuperiore qui habito cœnaculo*, & Paulus Juriſconſultus in l. ſi duo §. ſed ſi ſupra ff. uti poſſid. *Sed ſi ſupra*, inquit, *ædes quas poßideo, cœnaculum ſit.* Sed & cœnaculum fuiſſe in editiore loco ædium, intelliges ex hiſtoria relata à Macrobio lib. 1. Saturn. c. 6. ex Verrio Flacco.

3 *Ad quæ ſcalis aſcenderetur.*] Id Feſti Pompeji eſt libro 3. Idque ſatis probatur ex Vitruvio lib. 2. cap. 8. & Cicerone in Orat. de l. Agraria, & ſpecialius ex Livio 4. Decad. libro 9 *Cœnaculum ſuper ædes datum eſt ſcali ferentibus in publicum obſeratis*, & Apulejo Metam. libro 9. *Meque per ſcala complicitis pedibus in ſuperius cœnaculum attracto, &c.* *

COLERUS.

* His adde Ennianum illud apud Tertullianum: *Cœnacula maxima cœli.* Et Martialem: *Et ſcalis habito tribus, ſed altis.* Gloſſarium quoque vetus, quod interpretatur *Cœnaculum* δίαιταν, ὑπερῷον. Et Horatium Epiſt. 1. *Quid pauper? ride. mutat cœnacula.*

TIRAQUELLUS.

4 *Quæ pars inquilinis.*] Ut noſter Paulus docet in l. nam ſalutem. §. ult. de offic. præf. vigil. ubi ita ſcribitur, *Præterea, ut aquam unuſquiſque inquilinus in cœnaculo ſuo habeat, jubetur admovere.* Et Juvenalis ſatyr. 10. poſt princ.

— *Obſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ilinis, & his qui domos conducerent, locabatur. Fuit-
ce moris priſci, ut plerique ex ædibus modicum quid ſibi
ciperent, ſuperiora vero domus inquilinis locarent. Fuiſ-
enim Romæ ædificia frequentia, pluribus cœnaculis
nſtructa, edita in altum, quæ poſtea [1] ab Auguſto cer-
taxata menſura cohibita ſunt, multis teſtimoniis proba-
r. Cœnaculariamque exercere eum dici, qui ejuſmodi
gocium ageret, locareque inquilinis domorum cœnacu-
conſueſſet. Græcis vero contrà: nam ſuperiora domus
alta penetralia ſibi recipiebant: ad inferiora autem ve-
bula, & ſub porticu, Homero teſte, hoſpites diver-
bant. Cenſuit ergo Ulpianus, ſi cœnaculariam exercens,
oc eſt, curam gerens ejuſmodi cœnacula locandi, mo-
cum quid ex hoſpitio ſibi retinuerit, reſiduumque plu-
bus locaverit, ſi ex cujus cœnaculo dejectum quid eſſet,
notitiam non venit, omnes qui incolerent, una actio-
e teneri, contraque ſingulos agere licere: dicique cœ-
acularian à cœnaculis, ſicut ſagariam à ſagis, [2] de qua
reconſultus ſexto & decimo digeſtorum libro mentio-
em fecit, quando ſcilicet ſaga & id genus veſtimenti
ercatur quiſpiam, quo pluris diſtrahendo lucrum faciat.
Sic camelariam dixere camelorum curationem, & came-
larios

Cœnaculariam exercere quid. *Cœnacularia.* *Sagaria Lib. 17 ff. pro ſocio. l. cum duobus. §. quidam ſagariam.* *Camelaria.*

— *Obſidet ædes*
Tota cohors, rarus venit ad cœnacula
miles.
uo quidem ſignificat raro mitti à
incipibus milites interfectores ad
quilinos & pauperes, qui in cœna-
lis conductis habitare ſolebant.
incque etiam *meritorium cœnaculum*,
od ſcilicet quæſtus gratia meretrici
catur, apud Suetonium in Vitellio
p. 7. qui & ipſe in Auguſto, cap. 45.
princip. ſcribit, ipſum Auguſtum
x Libertorum cœnaculis Circen-
s ſpectaſſe. De cœnaculis autem fit
entio à noſtris juriſconſultis ſæ-
, præter ea quæ jam citavimus, ut in
ſi vero ff. de his qui dejec. vel effud. &
l. æquiſſimum. §. item ſi domus. ff. de uſufr. & quemadmodum quis nota. & in *l. ſi merces. §. ſi vicino.* & in *l. habitatores. in princ.* & in *l. qui inſulam. in princ. ff. locati.* & in *l. ſaccularii. ff. de extraord. crim.* & in *l. ſi duo. §. ſed ſi ſupra. ff. uti poſſ.* & in aliis quamplurimis locis. Ab hoc autem fit *cœnacularius*, apud Ulpianum in *l. ſolu um. §. plane ff. de pigno. act.*

1 *Ab Auguſto.*] Strabo l. 5. Quod & ipſum poſtea fecit Nero, ut refert Sueton. in Neron. cap. 39.

2 *De qua juriſconſultus.*] In *l. procuratoris. § ſi plures. ff. de tribut. action.* & in *l. cum duobus. §. quidam ſagariam. ff. pro ſocio.*

3 *Sic camelariam.*] In *l. munerum. §. camelaria.* aut ut alii legunt *camelaſia*,

alii

Camelarii. larios camelorum curatores, quod munus perſonale [illegible] de quibus apud Iureconſultos de muneribus fit mentio [illegible] *Velaturam facere.* quens: & qui vecturis victum quæritabant, [1] vecturam [illegible] cere dixerunt. Rurſus quærebatur, quid ſignent [2] illa [illegible] beonis verba, de actionibus empti, dum inquit: Quoſi periculoſam rem antea ſervus facere conſuerat, ut ſi [illegible] catadromum curreret, vel in cloacam ſe demitteret, tu[illegible] vendito à te ſervo id imperaſti, quod ſine periculo exe[illegible] nequibat, cenſuit Paulus teneri venditorem ob nec[illegible] damnumve, ſi quam in perniciem ſervus incurriſſet. Q[illegible] catadromus & quid eſſet cloaca, quærebatur. [3] Reſpon[illegible] catadromum decurſionem dici, ſpatiumve in quo agi[illegible] rentur præcipiti curſu, ἀπὸ τοῦ δρόμου, per quem ſerv[illegible] currendo, vel in cloacam ſe demittendo, nimirum vi[illegible] periculum adibat. Quippe curru vel equi impetu, dum i[illegible] caut[illegible]

l. munerum. §. Camelaria ff. de muner. & honor. Sunt verba Pauli, allegata per Iabole. in l. penulti. ff. de actio. furti. Catadromus.

alii vero *camelelaſia*. ff. de mune. & honor. Nebriſſenſis in Lexico juris Civilis, utrumque agnoſcit, *Camelaſiam* ſcilicet, & *camelariam*. Budæus in Annotationibus ejus in *camelelaſiam*. Vide etiam Alciat. & Catel. Cottum. *

COLERUS.

* Cum his facit quoque Apulejus lib. 7. de aur. Aſin. Sed aliter Cujacius lib. 9. Obſervat. c. 9. Quem cum fructu leges.

TIRAQUELLUS.

1 *Vecturam facere.*] Iiſdem verbis uſus eſt Quintilianus, ſi is eſt, in Declamat. 12. cui tit. eſt, Paſti cadaveris. *Claſſis noſtra vecturam facit, & vicinarum civitatum copias introducit.* His autem adde *Lintеariam exercere*, id eſt, ex linteis quæſtum facere in *d. l. procuratoris. §. ſi plures. ff. de tributaria actio.* Et *Furnariam*, apud Suetonium in Vitellio, cap. 2. & *naviculariam facere*, apud Tullium in Verrem act. 7. & *argentariam facere* in ead. act. non ſemel, & apud Plinium Secundum, ſi is eſt, de viris illuſtribus, cap. 71.

2 *Illa Labeonis verba.*] In *l. ſi ſerv[illegible]* quæ eſt penult. *ff. de act. empt.* Cu[illegible] verba hæc ſunt, *Nam ſi periculoſam r[illegible] ante venditionem facere ſolitus eſt, cu[illegible] tua id factum eſſe videbitur, puta en[illegible] eum ſervum fuiſſe qui per catadrom[illegible] deſcendere, aut in cloacam dimitti ſolit[illegible] eſſet, &c.*

3 *Reſpondi catadromum.*] Hæc dict[illegible] peræque valet, ac ſi dicas *decurſoriu[illegible]* De quo & tu vide Budæum, in anno[illegible] tationibus in *d. l. ſi ſervus*, & Alciatu[illegible] (vide an de ea re loquatur) Suetoniu[illegible] item in Nerone, & ibi Beroaldum.

COLERUS.

* Errant in expoſitione hujus vo[illegible] cabuli, Alciatus, Budæus, Beroaldus Sed Torrentius & Turnebus lib. 27 Adverſ. rectiſſime *funem* interpreta[illegible] tur, apud Suetonium, qui ſummo thea[illegible] tro alligatus, declivis, ad imum theatr[illegible] pertinebat ſolum, defigebaturque: pe[illegible] quem deſcendere maximi periculi & artis, atque adeo miraculi erat.

1 *Fuiſſe*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

utius ſubit, obteri, vel in cloacam mergi poterat. [1] Fuiſſe ıim cloacas Romæ in ingentem altitudinem depreſſas, ceptaculum omnium purgamentorum urbis, à Priſco 'arquinio primum, mox à Superbo, & demum interjecto mpore [2] à M. Agrippa profuſis ſumptibus, & magna ıole conſtructas, auctores tradunt: per quas ſeptem ames quaſi ſub urbe penſili ſolida ſtructura raperent omnia, auferrent: ad quas non ſine vitæ periculo deſcenſus erat. Jeque dubium quin ſervus vix ſine noxa per catadromum urrere, vel in cloacas deſcendere poterat. Tertia fuit uæſtio, quid ſignent [3] illa Ulpiani verba, titulo mandati, uibus Aurelium hoſpiti ſuo medico mandaſſe dicit, ut in ortis ſuis ſphæriſterium & hypocauſta, ſuæ valetudinis auſa, Ravennæ conſtruat. Quid eſſet ſphæriſterium, & uid hypocauſta ambigebatur. Cumque cenſerent ex inerpretis auctoritate, locum amœnum dici ſphæriſterium, ypocauſta vero ſubterraneum, & alia imperitiſſime: tanem quum certaretur ſententiis, ex [4] Plinii & aliorum auctori-

Cloacæ Romanæ.

l. ſi quis mihi. ff. manda.

TIRAQUELLUS.

1 *Fuiſſe enim cloacas Romæ, &c.*] ivius primæ Decad. libro primo, non emel, & Plinius lib. 36. cap. 15.

2 *A M. Agrippa.*] Strabo lib. 5. & 'linius ubi ſupra, item Livius ubi ſura.

3 *Illa Ulpiani verba.*] In *l. ſi quis mihi*, in fin. *ff. manda.*

4 *Plinii.*] Is in epiſtolis utriuſque ocabuli mentionem facit. Primum ib. 2. epiſtol. ejus lib. 17. ad Gallum. *Adjacet*, inquit, *unctuarium hypocauum.* Et paucis interjectis, *Nec procul phæriſterium quod calidiſſimo ſoli, incliıata jam die occurrit.* Rurſumque l. 5. piſt. ejus lib. 6. ad Apollinarem: *Coæret hypocauſtum, & ſi dies nubilus, mmiſſo vapore, ſolis vicem ſupplet*: Inde Apodyterium. Et paulo poſt, *Apodyerio ſuperpoſitum eſt ſphæriſterium, quod plura genera exercitationis, pluresque cirulos capit.* Et de ſphæriſterio eſt quoque illud Suetonii in Veſpaſiano, c. 20. *Valetudine proſperrima uſus eſt, quamvis ad tuendam eam nihil amplius quam fauces cæteraque membra ſibimet ad numerum in ſphæriſterio defricaret.* Satis autem conſtat ex illis locis, præſertim Plinii, locum fuiſſe in balneis, & eum quidem rotundum variis exercitationibus accommodatum, præſertim vero ludo pilæ, quam Græci σφαῖραν vocant, unde σφαίρισις ludus pilæ, σφαιρίζειν, &, σφαιροπαικτεῖν pila ludere, apud Suidam, & σφαιριστὴς ejus ludi peritus, vel ſtudioſus, cujuſmodi tradit Athenæus Lyconem Philoſophum peripateticum fuiſſe, qua etiam dictione uſus eſt Sidonius Apollinaris libro 5. epiſt. 17. *Ecce ſphæriſtarum contraſtantium paria.* Rurſus, *Et Sphæriſtarum ſe turmalibus conſtanter immiſcuit.* Lampridius autem in vita Alexandri non pro loco quo pila luditur, ſed pro ipſo ludo uſus eſſe videtur, cum dicit: *Poſt lectionem paleſtræ, aut ſphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus operam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Sphæriſterium. ctoritatibus compertum eſt, ſphæriſterium locum fuiſſe [...]cularem, qui plures capiebat circulos, & ſpatia variis l[...]bus diſtincta, à ſphærica figura dictum, demulcend[...]xandique corporis, & animi remittendi cauſa, à ſumm[...] viris & magnis honoribus functis, intra ædes, nonn[...]quam in thermis extructum. Erant enim loca deambu[...]tioni, quieti & curſui, tum luctæ, jaculationi & paleſ[...] *Trigon.* accommoda: [1] Sicut trigon locus triquetro ſimilis, [...] pila exercebantur & ludo, Græcis frequens erat. In h[...] enim ad valetudinem tuendam divum Veſpaſianum rem[...]ſo à negociis animo membra defricare ſolitum [2] Sue[...]nius memorat: & Alexandrum Severum, [3] teſte Lamp[...]dio, in ſphæriſterio luctari & currere, ac molliter exerc[...]ri accepimus. [4] Hypocauſta vero cubiculum dici undiq[...] *Hypocauſta.* occluſum, in quod aër non admittitur, ſed igne accen[...] fervore atque æſtu vaporat intus, nec foras diffunditur c[...]lor, dictum ἀπὸ τοῦ ὑποκαίειν quod eſt ſuccendere, qu[...] vaporarium, quod caloris aſſervandi cauſa fit. Cenſuitq[...] [5] Ulpianus tertio de legatis, quicquid comburendi cau[...] ſive ad balnei calefactionem, ſive ad diætarum hypocau[...] paratum foret, ligni appellatione contineri. His enim h[...]pocauſtis propter frigora, quibus maxime obnoxii ſun[...] Germanos, & eos qui gelidiſſimam plagam incolunt, a[...] loca aſſiduo nivis caſu inacceſſa, uti frequenter inſpic[...]mus: in illiſque verſari duro tempore anni, ibique epu[...]lar[...]

l. ligni. §. lignis. ff. de lega. 3.

ram dabat. Et de eo quoque mentionem facit ipſe Sidonius, epiſtolarum libro ſecundo, epiſtola item ſecunda.

1 *Sicut trigon.*] Apud Martialem lib. 4. epig. 19.

Seu lentum ceroma teris, tepidumve trigona,

Sive harpaſta manu pulverulenta rapis.

Et lib. 12. epig. 83.

Captabis tepidum dextra, lævaque trigonem,

Imputet exceptas ut tibi ſæpe pilas.

Hincque *pila trigonalis*, de qua extat ejuſdem Martialis apophoretum l. 14[...]

Si me mobilibus ſcis expulſare ſiniſtri[...]

Sum tua: ſi neſcis, ruſtice redde pilam[...]

2 *Suetonius memorat.*] Loco allega[...]to ſupra in verbo, *Plinii.*

3 *Teſte Lampridio.*] In eo quoqu[...] loco allegato.

4 *Hypocauſta vero.*] Jam diximu[...] de hypocauſtis illo quoque loco. Se[...] & Cicero in epiſtolis ad Q. Fratren[...] lib. 3. epiſt. 17. & Vitruvius l. 5. c. 10[...] Papinius Statius, ſyl. lib. 1. ſyl. 5.

5 *Ulpianus.*] In *l. ligni. §. lignis. ff. de leg. 3.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ri, ac ſeria & jocos agere, Hodieque hujuſmodi hypo-
auſta in noſtro orbe, Germanorum more, in difficul-
ite hyemis, ac gelida & nivali die à multis incoli vide-
nus.

CAPUT XV.

olere futuras calamitates multo ante ſignis præmonſtrari, & miraculum, quo vaſtitas regni Neapolitani prædicta fuit.

SOlere Deum immortalem, quum aliquid diri vel adverſi immineat, id portentis & prodigiis futurum oſtendere, venturaſque calamitates ſignis miniſque cœleſtibus præmonſtrare, & ipſi novimus, & à non contemnendis auctoribus relatum accepimus. Quo tempore [1] Tarquinius regno pulſus fuit, ſatis conſtat, imminens exitium canem loquutum fuiſſe, ſerpentemque latraſſe: quo portento perniciem & exilium ſibi mox futurum oſtenſum eſt. [2] Crœſo Lydorum regi, quando id concidit regnum, natum filium ſemeſtrem articulate loquutum, diro & prodigioſo eventu, fatalem calamitatem quæ poſtea ſequuta eſt, præſignaſſe dicitur. [3] Gallis etiam Senonibus ad urbem properantibus, in nova via ubi [4] Allocutionis poſtea templum ſit, vocem auditam, quæ Gallos adventare diceret, inter exempla relatum eſt. [5] Sed ne infinitas ſpecies, & nimis vetera ab ultima origine percenſere videar, patrum noſtrorum memoria evidentiſſimis oſtentis, autequam in Ponto Byzantium ab immaniſſimis Turcis terra marique oppu- *Viſio belli Turcici.*

TIRAQUELLUS.

1 *Tarquinius.*] Livius 1. Decad. l. 1. ibit tantum anguem ex columna ;nea elapſum, nec aliud quicquam. Julius Obſequens prodigiorum 17. illud quoque Livii, & præterea hæc æ Alexander hic dicit, retulit.

2 *Crœſo Lydorum Regi.*] Plinius lio 11. cap. 51.

3 *Gallis.*] Livius 1. Decad. lib. 5. & alibi dictum eſt, libro ſcilicet 2. c. 18. ad fin.

COLERUS.

4 *Allocutionis.*] Puto legendum eſſe: *Aji Locutii.* Sic enim dictus fuit, teſte Livio & aliis.

TIRAQUELLUS.

5 *Sed ne infinitas ſpecies.*] Hæc omnia uſque ad fin. ſunt prodigia, quæ circa tempora Alexandri facta ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

oppugnaretur, quo excidio quanta calamitas, quantu
que vulnus Chriſtianæ reipublicæ illata fuerit, nemo i
noravit: compertum eſt, apud Comum citerioris Gall
urbem, vergente ad occaſum die, ingentem canum mu
titudinem per aëra ferri: poſtque diverſorum pecoru
armenta, ſpecies peditum primo levis armaturæ, dein
haſtatos ſcutatoſque ſubſequi, equiteſque in turmas div
ſos ingenti inſtructa acie proſequutos, horis ferme trib
imaginem adventantis exercitus præbuiſſe. Demum co
pore procero immanem & formidabilem hominem ſup
quam dici poſſit, veluti exercitus ductorem, terribili eq
inſidentem, proceſſiſſe, aliaque ludibria oculorum p
inane apparuiſſe, ingentium malorum prænuncia: don
nocte appetente viſio omnis illa dilapſa eſt. Quæ oſten
futurum excidium, cædem & calamitatem, quæ poſt
urgentibus fatis ſequuta ſunt, præſignaſſe nemo dubitav
Sed quod nos recenti exemplo experti vidimus, profec
haud minus eſt. Quum florente fortuna Ferdinandi pri
Regis Arragonii, urbs Neapolitana & regnum, nullis a
S. Cataldus. huc belli calamitatibus premeretur, ſatis conſtat, Cata
dum ſanctum virum, qui abhinc annis mille pontifex u
Tarentinæ præfuit, quemque patronum Tarentini c
ves venerantur & colunt, nocte intempeſta, miniſt
ſacrorum cuipiam tunc ſacris initiato, & in caſta religio
educato, ſemel atque iterum in ſomniis apparuiſſe, ac m
nuiſſe, ut libellum à ſe conſcriptum, quem in abdito lo
vivens abdiderat, in quo divina arcana ſcripta erant, eff
dere, & protinus ad Regem deferri curaret. Qui qu
parum fidei ſomnio dediſſet, eadem ſibi per quietem ſa
pius obverſata ſpecie, quum primo diluculo ſolus mor
retur in templo, ipſum Cataldum, qualis erat olim du
in vita ageret, pontificia veſte & infula amictum, eide
miniſtro plane vigilanti apparuiſſe, & prædixiſſe, ut p
ſtera luce quum primum poſſet, libellum à ſe conſcriptu
in abdito loco quem in ſomniis prædixerat, conditum

effo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

odere, & Regi deferre ne cunctaretur, pœnam, niſi fret, graviter comminatus. Poſtera luce ſolemni pompa niſtrum cum populi comitatu ad latebram, in qua lonſimo ævo libellus latuerat, proceſſiſſe: eumque plumlis tabellis obſignatum, & clavis obſeratum inveniſſe, is conſtat. In eo certum eſt, futurum regni excidium, ſerias, calamitates, & luctuoſa tempora, atque inſtant mala, quæ poſtea ſequuta ſunt, Regi prædixiſſe. Id quod perimento docti, magna mercede perſolutum vidimus. quidem tanta vis divinæ prædictionis fuit, ut haud mulpoſt, ipſum Ferdinandum, ſeu deûm ira, ſeu fato inperabili, quod vitari non potuit, in primo belli apparatu vita conſtet exceſſiſſe, Carolumque Gallorum Regem genti coacta manu, innumeris copiis Neapolitanum nne regnum invaſiſſe: Alfonſumque Ferdinandi prigenitum, poſt patris obitum vix regno aſſumptum, gno orbatum, turpi fuga velut in exilio diem ſuum obe. Mox ipſius filium Ferdinandum juniorem, ſummæ ei adoleſcentem, miri erga omnes ſtudii & favoris, cui rſus regnum debebatur, miſero & fatali bello implicim, in ipſo ætatis flore immatura morte præventum, ocbuiſſe. Poſtea Gallos & Hiſpanos communicato impeo, & æquato regni jure, fugato Frederico altero prioris erdinandi filio, qui mox regno ſucceſſerat: admotis hoiliter legionibus, & ampliore exercitu, denuo regnum vaſiſſe, ſacra prophanaque occupaſſe, bonorum direptioes feciſſe: urbes, villas, vicoſque omni belli clade perſtatos, multa fœda & indigna paſſos. Oppida quoque municipia cædibus & rapinis plena, provinciaſque holem in modum conquaſſatas, & in extremum diſcrimen lductas, incendiis & ſtupris, ac ſi quid ultra malorum t, patuiſſe, eundemque Regem nondum functum falibus malis, poſt everſam domum, & tot urbium claes, cum conjuge & liberis regno depulſum, domo & fornis relictis, in inimicorum manu ſupplicem veniſſe, ibique

que morbo & tabe confectum, è vita tandem exceſſe
donec ad hæc tempora, in quibus formidare non de
mus, & an ſatis piamenti & pœnarum adhuc penſu
ignoramus, perventum eſt.

CAPUT XVI.

Qui duumviri, triumviri, quartumviri, quinquev, ſeptemviri, decemviri, quindecimviri, & centumviri fuerint.

Duumviri. DUumviros [1] ſacris faciundis, qui carminum Sib & fatorum populi Romani, placandæque & a tendæ deûm iræ, antiſtites erant: quique quoties prod nunciarentur, adiri ſolebant: à principio binos fuiſſe a pimus, à Tarquinio inſtitutos, quorum alterum [2] M. tilium, quod arcana Sibyllæ promulgare & palam fac auſus fuerat, velut parricidam inſutum culeo, projec mare. Lapſis deinde temporibus, [3] à Sextio & Lic *Decemviri.* tribunis plebis cautum fuit, ut pro duumviris ſacro decemviri crearentur, quinque patrum, quinque ple

m-

TIRAQUELLUS.

1 *Duumviros ſacris faciundis.*] Id principium eſt Livii 1. Decad. lib. 10. in Oratione P. Decii Muris, ſed qui loquitur de decemviris, his verbis, *Decemviros ſacris faciundis, carminum Sibyllæ, ac fatorum populi hujus interpretes, antiſtites eoſdem Apollinaris ſacri, cæremoniarumque aliarum plebejos vidimus, nec tum patriciis ulla injuria facta eſt, cum duumviris ſacris faciundis adjectus eſt propter plebejos numerus.* Sed & præterea quantum ad libros Sibyllinos Livius ejuſdem 1. Decad. lib. 3. ubi poſt multa prodigia relata, *Libri,* inquit, *per Duumviros ſacrorum aditi,* & lib. 5. in Tribunatu Militum, T. Titinii, & P. Menenii Rutilii & collegarum, & Dionyſius Halicarnaſſæus libro 4.

2 *M. Attilium.*] *Tullium* legen videtur ex Valerio Maximo lib. 1. Cujus hæc verba ſunt: *Tarquinius M. Tullium Duumvirum, quod lib, ſecreta civilium ſacrorum continen, cuſtodiæ ſuæ commiſſum, corruptus trono Sabino deſcribendum dediſſet, inſutum in mare abjici juſſit. Idque plicii genus nec multo poſt parricidi irrogatum eſt, juſtiſſime quidem, qui ri vindicta parentum & Deorum tio expianda eſt.* Verum Dionyſius licarnaſſæus eandem hiſtoriam rens lib. 4. illum M. *Attilium* ap lat.

3 *A Sexto, &c.*] Livius 1. De lib. 6. non uno in loco, & de hi cemviris idem Livius ejuſdem 1. lib. 10. in Oratione P. Decii Muri 3. Decad. lib. 2. poſt princ. & ite lib. 5. 6. & alibi ſæpe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mſitque hic numerus [1] ad Cornelium fere Syllam, quo tepore quindecimviri, qui [2] ſacris faciundis, [3] ſupplicatio- nus [4] & lectiſterniis præeſſent, [5] quique placamenta dun [6] & expiationes ediſcerent, [7] officiaque cæremo- nrum exequerentur, [8] librorumque & carminum Sibyllæ cam agerent, primum creati ſunt. Qui quidem libri [9] Tarquinio Superbo ære magno coëmpti, ad Corne- lin uſque Syllam manſere incolumes. Tunc enim [10] in- ceſo Capitolio, quum omnia perflagrarent, ipſi pariter aſumpti fuere. Siti enim erant in Capitolini Jovis templo, [11] h arca lapidea, loco ſubterraneo, magna cura ſtudioque ſerva-

Quindecimviri.

Sibyllæ libri.

Ad Cornelium.] Servius aliter lib 6. Æneid. in eo loco,

— *Lectoſque ſacrabo*
Alma viros. ——

Ilpe duos fuiſſe primum horum librum Sibyllinorum cuſtodes, deindecem, inde quindecim uſque ad tpora Syllana, poſtea crevit numer Nam ſexaginta fuerunt, ſed remſit in his quindecimvirorum voculum. Et de his quindecimviris Fatius loquitur de ludis ſecularibus,

uæque Aventinum tenet, Algidumque
uindecim Diana preces virorum
uret. ——

Papinius,

lemni prece quindecimvirorum.

Auſonius in Grypho ternarii nuri,

uos Terquinorum ſervat cultura virorum.

lius 5. Dec. lib. 1. ubi de Tib. Sempnio, *E longo quindecimviro ſacrorum.* lerius Max. lib. 1. cap. 1. non multo ſt princip. Cornelius Tacitus l. 3. lib. 5. ubi de Caninio Gallo quincimviro. item lib. 11. cap. 15. Suetois in Cæſare, cap. 79. Plinius l. 28. p. 2. Gellius lib. 1. c. 19. in fin. Ælius mpridius in vita Alexandri Severi, ctantius ex Feneſtella lib. 1. cap. 6. hinc quindecimvirale ſacerdotium cito d. lib. 11. 15. & 16. De aliis autem (ni fallor) quindecimviris Plinius lib. 7. cap. 43. ubi loquitur de L. Metello pontifice quindecimviro agris dandis.

2 *Sacris faciundis.*] Apulejus Apolog. 1. Quindecimviri ſacris faciundis creati, & alii ſæpe, quorum multos in hoc capite citabimus.

3 *Supplicationibus.*] Plinius lib. 28. cap. 2.

4 *Et lectiſterniis.*] Livius 1. Decad. lib. 5. cujus verba adferemus infra in verbo, *Et obſecrationes.*

5 *Quique placamenta deûm.*] } Ibid.
6 *Et expiationes.*]

7 *Officiaque cæremoniarum.*] Tacitus lib. 11.

8 *Librorumque.*] Tacitus libro 5. & Suetonius in Julio Cæſare, dum de L. Cotta quindecimviro loquitur, Lactantius auctoritate Varronis libro 1. cap. 6.

9 *A Tarquinio.*] Plinius l. 13. c. 13. Gellius lib. 1. cap. 19. Solinus cap. 8. Lactantius lib. 1. cap. 6. qui id tamen non tribuit Tarquinio Superbo, ſed Priſco. Servius lib. 6. Æneid. in eum locum,

Hic ego namque tuas ſorteis. ——

10 *Incenſo Capitolio.*] Plinius & Solinus ubi ſupra citati.

11 *In arca lapidea.*] Credo hic lapſum fuiſſe Alexandrum, neque enim aliquid tale reperitur de libris Sibyllinis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſervati. Tametſi ad Auguſti tempora ſuperfuiſſe, eoque ſub Palatini Apollinis baſi conditos ſtetiſſe, [1] Suetonius auctor ſit, [2] ubi una cum [3] Martiorum carminibus & [4] Bagoës nymphæ, quæ Thuſcis artem ſcripſerat ful ri- tatum, ſervabantur. Eam vero Sibyllam putant ry- thræam, cui nomen Herophila. Alii poſt Herchi- lam [5] Erythræam vixiſſe arbitrati ſunt, quæ mulicum prima cecinit oracula. Fuit enim Alexandri tempre. Nam Delphicam ante Trojana bella vaticinatam, & e- raque Homerum operi ſuo carmina [6] accommodaſſe- runt. Alii Cumanam, quæ [7] Amalthæa dicta eſt, dine fuiſſe. Præter quas fuere vaticinio inſignes mulieres, na [8] Athenais nomine: [9] apud Hebræos Sabba, [10] apud Co- nes Phaënnis, [11] Dodoneis Pellæ, licet Sibyllarum no en non aſſequutæ. [12] Nam Sibyllarum [13] quatuor præcipueo- en

Athenais. Sabba. Phaënnis. Dodoneis.

verum de libris Numæ Pompilii apud Livium 4. Decad. lib. 10. & Plinium lib. 13. cap. item 13. Et de oſſibus Sibyllæ Cumææ, quæ in lapidea urna in templo Apollinis recondita demonſtrant Cumani, ut ſcribit Pauſanias lib. 10. qui de Phocaicis eſt.

1 *Suetonius.*] In vita ipſius Aug. c. 31.

2 *Ubi una, &c.*] Servius in lib. 6. Æn. ubi ſupra.

3 *Martiorum.*] De quibus omnino vide Livium 3. Decad. 5. & de his quoque Servius in eo loco.

4 *Bagoës.*] Lege *Begoës* ex Servio lib. 6. Æn. ubi ſupra, à quo hic locus eſt depromptus.

5 *Erythræam.*] Vide Servium ibid. Et Varronem in libris rerum divinarum, ubi hanc inter decem Sibyllas recenſet.

COLERUS.

6 *Accommodaſſe ferunt.*] Teſte Iſidoro lib. 8. cap. 8.

TIRAQUELLUS.

7 *Amalthæa.*] Vide Servium ubi ſupra. hanc enim Tarquinio obtuliſſe hos libros, ac ingentem ſummam pecuniæ poſtulaſſe pro ipſis libris, teſtatur in eod. loco Servius. *

COLERUS.

* Et Val. Maximus. Iſidorus 8.

TIRAQUELLUS.

8 *Athenais.*] Strabo lib. 14. 7.

9 *Apud Hebræos Sabba.*] Pau ias lib. 10. Juſtinus l. 36. 3 Reg. 10. a- lip. 2. c. 9. Matt. 12. Luc. 11.

10 *Apud Chaones Phaënnis.*] I a- nias libro 10. & Tzetzes Hiſtori m Chil. 9. cap. 288. Ejuſque memin o- litianus.

11 *Dodoneis Pellæ.*] Id quoque u- ſaniæ eſt lib. 10. ubi tradit Peleas ud Dodoneos fuiſſe, quas columbas ſſe fabulati ſunt, & eas quoque vati a- tas eſſe: nec tamen Sibyllas vo as fuiſſe.

12 *Nam Sibyllarum.*] Vide om 10 quæ ſcripſimus in noſtris legibus n- nubial. de Sibyllis, l. 11. inter d as fœminas, & quæ ibi à nobis ta ſunt.

13 *Quatuor.*] Id habet Alexan ex Æliano, variæ hiſtoriæ lib. 12. fo 98. Sed de Sybillis, & numero earur er- tiſſimo, plenius habet L. Greg us, dialogo 2. hiſtoriæ Poëtarum, fol 5. Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

m vendicarunt, Erythræa, Samia, Ægyptia, & Sardia- n: quibus poſtea adjectæ, Judæa Cumæaque, quæ men- tconcita & numine afflatæ, eventorum conſequentiam cminibus prædixere. Eratque mos vaticinandi, [1] ut ex pnis literis cujuſque verſus vaticinium contexerent: qd Plautum & Ennium in quibuſdam verſibus feciſſe nmorant. [2] Quibus poſtea libris Gabinius, M. Octa- cus, & Lucius Valerius legati ex conſulto ſenatus Ery- tas profecti, mille verſus ejuſdem Erythrææ ſum- n cura conquiſitos, in eodem ſacrario collocarunt: q una religioſe culti concelebratique ſunt. [3] Mox Au- gtus, incenſo Capitolio, bello ſociali, dato ſacer- cibus negocio, per omnem Samum, Ilium, & Ery- tas, Aphricam, Siciliam & Italiam conquiri omnia Si- blæ carmina, & quantum humana ope fieri poſſet, vera cerni & interpretari juſſit. Et demum quum de libro Syllæ relatum ad patres fuiſſet, quem [4] Caninius Gallus ripi inter cæteros ejuſdem vatis juſſerat, ſumma ope berius reſtitit, & ne reciperetur effecit. [5] Et quamvis cemviris ſacrorum alii ſuperadditi ſint, ita ut ad ſexa- gta excreviſſe dicantur, ſemper tamen quindecimviri cti nominatique ſunt. Creabat enim eos ſenatus, [6] vel, ando oportere videbatur, conſul. Quinetiam ex ſcito pbis, duumviros populum creaſſe, plerumque comper- tum

Duumvirorum munus.

1 *Ut ex, &c.*] Hæc ſunt Ciceronis li. de Divinatione, cujus hæc verba ſt, *Tum vero quæ acroſtichus dicitur, e deinceps ex primis verſuum literis aid connectitur, ut in quibuſdam En- nis quos Ennius fecit, id ſane magis ati animi quam furentis. Atqui in Slinis ex primo verſu cujuſque ſen- tæ primis literis illius ſententiæ car- omne prætexitur.* Vide autem Gy- rum in hiſtoria poëtarum, pagi- n 41.

2 *Quibus poſtea libris.*] Ex Lactan- ti b.1. cap. 6. & iterum in libro de iDei, cap. 22. auctoritate Varronis & aliorum. Item Feneſtella.

3 *Mox Auguſtus.*] Suetonius in vita illius, cap. 31. & Cornelius Tacitus lib. 5.

4 *Caninius Gallus.*] Cornelius Ta- citus eodem lib. 5.

5 *Et quamvis.*] Id jam ſupra dictum eſt in verbo, *Ad Cornelium fere Syllam*, ex Servio lib. 6. Æneidos.

6 *Vel quando.*] Notandum tamen quod juſſu ſenatus M. Junius prætor urbis, decemviros creavit, ut veteranis Scipionis militibus agrum metirentur ac dividerent. teſte Livio 4. Decad. li- bro 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tum eſt : [1] qui niſi patricii eſſent, in numero eligi n[on] ſi-bant, & niſi poſt obitum, alium mutari aut cooptari on decebat, ab omnique urbano munere & belli cura immunes erant. [2] Hi ergo & [3] ſacras ædes dedicabant, [4] & ob-ſecrationes expiationeſque ad placandas avertendaſque deorum iras procurabant. [5] Tum ſi tetra prodigia nuntiarentur, aut monſtra in dubiis reip. caſibus, juſſu ſenatu ad libros tanquam adytum adibant, illorumque juſſu quæ decreta erant aut præſcripta, velut ex oraculo monita fiebant. [6] Etiam lectiſternia curare, & ex præſcripto librorum ludis Apollinaribus aut ſecularibus præeſſe, templa dedicare, ludos celebrare, vota concipere, ſupplicationibus ſacrificiiſque ſolennibus præfici ſolebant. Præter quos ſre

Duumviri electi.

duumviri, quibus hoc munus incumbebat, [7] ut ſacras ædes dicarent auctore ſenatu, [8] aut facerent, [9] faciendaſve locarent, aut reficerent. Hos quoque ex ſcito plebis, nonnun-

A plebe.

qu[am]

1 *Qui niſi, &c.*] Servius ubi ſupra ſæpiſſime, & colligi etiam poteſt ex Paulo Juriſconſulto in *l. honores. §. is qui. ff. de Decurio. Is qui non ſit Decurio, Duumviratu vel aliis honoribus fungi non poteſt : quia Decurionum honoribus plebeji fungi prohibentur.*

2 *Hi ergo, &c.*] Scilicet Duumviri, ut conſtat ex ſequentibus.

3 *Sacras ædes dedicabant.*] Livius 1. Decad. lib. 5. *Eodem anno ædes Martis Gallico bello vota dedicata eſt, à T. Quintio Duumviro ſacris faciundis.* Et 3. Decad. libro 2. *In religionem etiam venit ædem Concordiæ, quam per ſeditionem militarem biennio ante L. Manilius prætor in Gallia voviſſet, locatam ad id tempus non eſſe. Itaque Duumviri ad eam rem creati ab Æmylio prætore urbis.* Et poſtea ejuſdem 3. Decad. libro item 3. *Duumviri creati ædem Concordiæ dedicaverunt.* Et ſæpe alias, ut dicetur infra in verbo, *Ut ſacras ædes dicarent.*

4 *Et obſecrationes.*] Livius 1. Decad. lib. 5. *Gravis peſtilenſque omnibus æſtas excepit, cujus inſanabili pernicie, quando nec cauſa, nec finis inveniebatur, libri Sibyllini ex S. C. aditi ſunt, Duumviris ſacris faciundis lectiſternio tum primum in urbe Romana facto per dies octo, c*

5 *Tum ſi tetra prodigia.*] Id initium eſt apud Livium, ex quo un[um] aut alterum locum demonſtraſſe ſufficiet, ut 1. Decad. lib. 5. ſub L. T[itin]io & P. Menenio Rutilio, & aliis [tribu]nis militum, item 3. Dec. lib. 1. [ſub fin]do ante fin.

6 *Etiam lectiſternia curare.*] Livio ſupra in verbo, *Et obſecration[es]*

7 *Ut ſacras.*] Supra id dictum in verbo, *Sacras ædes.* ſed quibus a[d]re potes Livium 1. Decad. libro 2. de dedicatione ædis Caſtoris, & 3. Decad. lib. 3 ubi de ædibus Mentis & Veneris Erycinæ, & 4. Decad. lib. 4. ubi de dedicatione Fortunæ Primigeniæ loquitur.

8 *Aut facerent.*] Livius 1. Decad. l. 7. ubi creati ſunt Duumviri ad [ædem] Junoni Monetæ faciendam.

9 *Faciendaſve locarent.*] Liv[ius] 3. Decad. lib. 2. cujus verba adducta ſunt ſupra in verbo, *Sacras ædes dicabant.*

I ſpe

qui à conſule, [1] ſæpe à prætore creatos comperimus: ecie abſoluto negocio, ab injuncti muneris cura quieſcent. Et [2] duumviri municipiorum, [3] & alii navales, quibus navalium populi Romani, quotieſque inſtrui claſſem vel refici oportebat, utque navalibus ſociis implerentur, commeatuque & armamentis inſtruerentur, negocium datur, nec non aquæductuum, derivandarumque aquarum, [4] coloniæque deducendæ qui curam agerent, quique id muneris exequerentur, ſæpe duumviros fuiſſe comperimus. [5] Et alios capitales, qui perduellionis diem ad populum dicerent, & in facinoroſos animadverterent, à principio originum creatos. [6] Diem vero perduellionis ad populum

A conſule. A prætore. Duumviri municipiorum & navales. Capitales duumviri. Diem perduellionis dicere ad populum.

1 *Sæpe à prætore.*] Jam ſupra dictum eſt ex Livio 3. Dec. lib. 2. Duumviros Æmylio prætore urbis creatos.

2 *Duumviri municipiorum.*] Nam & hfuiſſe per Latina oppida, conſtat Ælio Spartiano in Adriano. Apuus autem Apolog. 1. dicit, patrenum in ſuo oppido Duumviralem nctis honoribus loco principis fuiſſe functum. Et hoc quoque colligi eſt ex loco Pauli Juriſconſulti in l. ores. §. *is qui non ſit. ff. de Decur.* queſupra citavimus, & in l. in honoris. §. ult. ff. de actio. & oblig. *In Duuviros & in rempub. etiam poſt annum tio datur ex contractu magiſtratuum municipalium.* Et Ulpiani in l. 1. ff. de b. ſcrib. *ut ſcribantur eo ordine, quo quisque eorum maximo honore in municipio functus eſt, utputa qui Duumviratum geſſerunt, &c.* Et in *l. 4. §. ſi forte, juo §. præcedenti, ff. de dam. infect.* & Papiani in *l. ult.* in princip. *ff. ad muni. & Imperator in l. ult. ibi Duumviros municipales. C. de jud.* & in *l. 1. C. de emlib.* & in *l. duumviris, C. de decur. lib.* 10. & in *l. ſi ita. C. quo quis ord. con. li.* 1. Spartianus autem ſcribit in Adriano ipſum Duumvirum fuiſſe per Latina oppida, & de Duumviratu Vienenſium Plinius lib. 4. epiſt. 22. ad Sempronium. Et de his quoque intelligit, ut opinor, ipſe Ulpianus in *l. 1. in princ. ff. ſi quis jus dicen. non obtem.* ubi Albericus multum laborat in declaratione hujus magiſtratus, & in *l. injuriarum. §. ſi quis. ff. de injur.* & in *l. ſi quis uxori. §. ſi fugitivum. ff. de furt.*

3 *Et alii navales.*] Livius 1. Decad. lib. 5. ubi de C. Furio Duumviro navali. Rurſuſque eodem libro. *Tumultus,* inquit, *ejus cauſa Duumviros navales cum claſſe, Piſas ire juſſit,* & lib. 9. Alterum, *ut Duumviros navales claſſi ornandæ reficiendæque cauſa populus juberet,* & 4. Decad. lib. 10. non ſemel, ubi loquitur de L. Cornelio Dolabella Duumviro navali, & 5. Decad. lib. 1. in princ.

4 *Coloniæque deducendæ.*] Sæpius tamen ea cura triumviris mandabatur, ut poſtea dicetur.

5 *Et alios capitales.*] Livius 1. Dec. lib. 1. in hiſtoria Horatii qui ſororem interemit, & lib. 6. ubi de accuſatione & damnatione Manlii Capitolini, & Ulpianus in *l. ſi quis uxori. §. ſi fugit. ff. de furt.* ubi ita ſcribitur: *Si fugitivum meum quis quaſi ſuum à Duumviris, vel ab aliis qui poteſtatem habent de carcere, vel cuſtodia dimittere acceperit, &c.*

6 *Diem vero perduellionis.*] Vide *lib. ult. ff. ad leg. Jul. ma.* & ibi Budæum in ſuis Annotationibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pulum dicere, erat aliquem capitis accuſare, vel m… pœna reum agere. Hos quoque leviori pœna coërce… vel fuſtibus cædere poſſe: aut in carcerem duci jub… nulla controverſia eſt. Præter hos fuere [1] triumviri et… capitales, poſtquam [2] Curius Dentatus de Samnit… triumphavit, tunc primum Romæ creati, qui de crim… bus pariter cognoſcerent, & in facinoroſos ſi quid ſce… & perfidia deliquiſſent, animadverterent: [3] qui vig… per urbem diſponere, & ne qui nocturni cœtus fier… obſervare: neu qui molitores novarum rerum hoſtilia… derent, proſpicere debebant: [4] quæ cura, lapſis tem… ribus, ad præfectum vigilum translata eſt. [5] His quo…

Triumviri capitales.

Præfectus vigilum.

1 *Triumviri etiam capitales.*] De his Plautus in Amphitryone,

Quid ſi nunc tresviri me in carcerem compingerent?

Cicero in libro de Oratore: *Planeque duorum virorum judicium, aut triumvirorum capitalium, aut decemvirorum litibus judicandis dico nunquam.* Et alio quoque loco quem infra adferam, cum de Monetalibus loquar. Et in Oratione pro Cluentio Habito, ubi de Q. Manlio triumviro. Varro de ling. Latin. lib. 1. *Quæſtores à quærendo, qui conquirerent publicas pecunias & maleficia, quæ Triumviri capitales nunc conquirunt.* Saluſtius in Catilinario, *Triumviroſque ad ſupplicium poſtulabat.* Horatius Epod. Ode 4.

Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad faſtidium. ——

Livius 3. Decad. lib. 5. poſt princip. Aſconius Pedianus in 1. in Verrem act. ubi dicit hos apud columnam Meniam reos punire ſolitos. Plinius item l. 21. cap. 3. & Pomponius Juriſconſultus in *l. 2. §. eod. temp. ff. de orig. jur.* ubi ita ſcribitur, *Triumviri capitales, qui carceris cuſtodiam haberent, ut cum animadverti oporteret, eorum interventu fieret.* Et Valerius Maximus lib. 5. cap. 4. *Sanguinis*, inquit, *ingenui mulierem prætor apud tribunal ſuum capitali crimine damnatam triumviro in carcere necandam tradidit.* Et lib. 6. cap. 1. u… L. Feſcennio, & lib. 8. cap. 1. u… Alexandro ſervo Fannii. Corn… Tacitus in vita Agricolæ ſcribit … tum fuiſſe in Aurelium Ruſticu… Senecionem, & in libros eorum … gato Triumviris miniſterio, ut m… menta clariſſimorum virorum in … exurerentur. Et de his forte intel… Ovidius de ſe loquens, libro 4. T… eleg. 9. eademque ult.

Cœpimus & teneræ primos ætatis …res,
Deque viris quondam pars tribu… fui.

2 *Curius.*] Julius Florus epit… Livii lib. 11. non continenter qui…, ſed paucis quibuſdam interjectis.

3 *Qui vigilias.*] Livius 4. De… lib. 9. *Triumviris capitalibus manda… eſt, ut vigilias diſponerent per ur… ſervarentque ne qui nocturni cœtu… rent, utque ab incendiis caveretur.* E… de infra in verbo, *Non modo incend…*

4 *Quæ cura.*] Ut videre licet e… to prope *tit. ff. de offi. præfect. vig.*

5 *His quoque.*] Id eſt Trium… capitalibus ex Livio 4. Decad. lib… *Triumviri carceris Latomiarum in… tiorem cuſtodiam habere juſſi.* Iterum… l. 6. & ſupra quoque in verbo, *Tr… viri etiam capitales:* docuimus n… Juriſconſulti Pauli verbis hos car… c…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

carceribus latomiarum intentior cura ageretur, carce-
que cuſtodiam haberent: utque neci deſtinatis menſa la-
onia, machæra, & ſupplicii inſtrumenta præſto forent,
ca procuratioque impendebant: ut quum in reos anim-
verti oporteret, ipſorum interventu fieret. Qui tam-
ſi facinoroſos capitis agere & punire poſſent, [1] virgi-
s tamen, aut immaturas puellas, licet maximorum cri-
num reas, & pœnæ capitali obnoxias, triumvirali judi-
afficere non poterant: quorum cura conſilioque [2] non
odo incendia, ſed conjurationes clandeſtinæ, & inte-
na urbis mala ſæpe depulſa ſunt. Nec me præterit, poſt
annenſem cladem, propter ingruentem ærarii & mili-
m inopiam, [3] triumviros conquirendæ pecuniæ [4] mone- *Triumviri*
les [5] ſeu menſarios creatos fuiſſe, æris, argenti, atque au- *conquirendæ*
flatores: quorum munus erat, numiſmata probi auri & *pecuniæ*
genti, juſtique ponderis examinare: [6] & alios legendæ *cauſa*
juven- *creati.*

ſtodiam habuiſſe, ut cum animad-
rti oporteret, ipſorum interventu
ret, quibus verbis Alexander hic
itur.

1 *Virgines tamen.*] Tacitus lib. 5. *adunt ejus temporis auctores, quia iumvirali ſupplicio affici virginem in- ditum habebatur, à carnifice laqueum xta, compreſſam, exin obliſis faucibus l ætatis corpora in Gemonias abjecta:*)quitur autem de puella Sejani filia. De qua re etiam loquens, ſed aliter uetonius in Tiberio, cap. 61. *Nemo nitorum & non in Gemonias abjectus, acoque tractus, viginti uno die abjecti, ter eos pueri & fœminæ, immaturæ ellæ, quia more tradito nefas eſſet vir- nes ſtrangulari, vitiatæ prius à carnifi- , deinde ſtrangulatæ.*

2 *Non modo.*] De qua re ſupra in erbo, *Qui vigilias.* ex Livio, ſed cui dde Valerium Maximum lib. 8. cap. 1. x Paulum in *l.* 1. *ff. de offic. præfect. vig.*

3 *Triumviros.*] Hoc accepiſſe vide- ur ex Varrone lib. 4. ling. Latin. cujus erba poſuimus ſupra in verbo, *Trium- iri etiam capitales.*

4 *Monetales.*] Ita enim eos appellat Pomponius in *l.* 2. §. eod. temporis. *Triumviri,* inquit, *monetales æris, argen- ti, auri flatores.* Et ad hos alludere vi- detur Cicero epiſt. fam. lib. 7. epiſt. 13. ad Trebatium. *Treviros,* inquiens, *vi- tes, cenſeo: audio capitales eſſe. mallem auro, argento, ære eſſent, ſed alias joca- bimur.*

5 *Seu menſarios.*] Et ita eos quoque vocat Livius, 3. Decad. libro item 3. *Et Romæ,* inquit, *propter penuriam ar- genti Triumviri menſarii rogatione Mi- nutii Tribuni plebis facti.* & lib. 4. *Ar- cerſitoſque ſe ab Triumviris menſariis eſſe dixerunt.* & lib. 6. *Cæterum omne aurum, argentum, æs ſignatum ad Trium- viros menſarios extemplò deferamus.* Sed & quinqueviros menſarios dictos le- gimus, ut poſtea dicetur.

6 *Et alios legendæ.*] Livius 3. Decad. lib. 5. *Senatus Triumviros binos creari juſſit, alteros qui citra, alteros qui ultra quinquageſimum lapidem in plateis foriſ- que & in conciliabulis omnem copiam in- genuorum inſpicerent: & ſi qui roboris ſatis ad ferenda arma habere viderentur, etiamſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Triumviri legendæ juventutis & militiæ idoneorum. Triumviri ſacris requirendis, & ædibus reficiendis. Triumviri recognoſcendis turmis equitum. Triumviri nocturni.

juventutis, qui militiæ idoneos per oppida conquiſit aſ-
ſcriberent: quod quidem ingruente bellorum tumultu
ſæpe fieri animadvertimus. [1] Quo enim tempore ad an-
nas magna clade pugnatum eſt, conſternata republ. trium-
viris datum negocium fuit, ut non ingenuos modo ſed
ſervos ære coëmptos, & mancipia ad quatuor & viginti
millia ſacramento adigerent. [2] Etiam ſacris requirendis,
[3] & ædibus reficiendis, quandoque triumviros præfe
accepimus, [4] ſicut reipublicæ conſtituendæ, [5] & legendi
ſenatus: alioſque recognoſcendi turmas equitum cum de
curaque, [6] ab Auguſto inſtitutos, [7] plerumque aſſignando
agro [8] in coloniis & municipiis [9] quoque vigilias circuirent,
& incendiis occurrerent, [10] qui nocturni appellati, quod
noctu per urbem excubias agerent, triumviros cari
animadverſum eſt. [11] In qua re proditum memoriæ it,
M. Militium, Cn. Lollium, & L. Sextium triumviros
nocturnos, quod in ſacra via ad extinguendum incendium
præſto non fuiſſent, à tribunis plebis increpitos, mulctam
ex-

etiamſi nondum ætate militari eſſent, milites facerent. & paulo poſt, *Ex hoc Senatuſconſulto creati triumviri bini conquiſitionem ingenuorum per agros habuerunt.*

1 *Quo enim tempore.*] Valerius Max. lib. 7. cap. 6. in princ.

2 *Etiam ſacris.*] Livius 3. Dec. l. 5. *Creati ſunt Triumviri bini, uni ſacris conquirendis, doniſque perſignandis.*

3 *Et ædibus.*] Nam & Livius ad ea quæ proxime ex eo adduximus, confeſtim ſubdit, *Alteri reficiendis ædibus Fortunæ & Matris Matutæ intra portam Carmentalem, ſed & Spei extra portam, quæ priore anno incendio conſumptæ fuerant.*

4 *Sicut reipub.*] Gellius lib. 14. c. 7. auctoritate Varronis tradit, *Triumviros reipubl. conſtituendæ cauſa creatos jus conſulendi ſenatus habuiſſe.*

5 *Et legendi.*] Nam & Auguſtus Triumviratum legendi ſenatus creavit, ut ſcribit Suet. in vita ipſius, c. 37.*

COLERUS.

* Cum id munus proprie Cenſoris fuerit.

TIRAQUELLUS.

6 *Ab Auguſto.*] Ubi nuper citimus.

7 *Plerumque.*] Vide infra in verbo, *Ager dandus, &c.*

8 *In coloniis.*] Livius 1. Decad. post princip. & iterum ad fin. ruſ-que lib. 4. & 4. Decad. lib. item 4 l. 10. ad fin. & 5. Dec. l. 1. & alibi ſæ

9 *Quoque vigilias.*] Valerius Maximus lib. 8. cap. 1. *P. Bilius Triumvir nocturnus à P. Aquilio Tribuno plebis accuſatus, populi judicio concidit, quia vigilias negligentius circumierat.* Et vide ſupra in verbo, *Qui vigilias.*

10 *Qui nocturni.*] Valerius ubi ſup. & Paulus in l. 1. ff. de officio præf. & Livius 1. Dec. l. 9. ubi de Marco L nio, & Tacit. l. 5. ubi mox citabim

11 *In qua re.*] Valer. Max. l. 8. & Tacit. l. 5. ubi antea proxime cit

1 *Supp*

exviſſe, qui etiam [1] ſupplendi ſenatorum numerum, im- mitoſque amovendi plerunque jus habuere. [2] Et ſi quan- dus dicebant, non in tribunali ſella curuli, ſicut conſules ptoreſve, ſed in ſubſelliis velut tribuni & quæſtores, judabant. Quotieſque per ſenatum populumque [3] ager ddus vel dijudicandus, [4] aut coloniæ deducendæ forent, rmviros [5] qui agrarii dicti ſunt, plerumque præfuiſſe copertum eſt, [6] tametſi agrum Pontinum quinqueviros diſiſſe,& per vigintiviros ad decemviros [7] agrum Capuæ [8] Samnii diviſum, ac veteranis præmia aſſignata lega- m. [9] Proditum tamen memoriæ eſt, cum tribuni plebis ferrent

Triumviri jus ſupplendi ſenatorum numerum habuere.

Jura in ſubſelliis dabant agrarii triumviri.

Supplendi.] Livius 4. Decad. l.2. porincip. Et adde etiam ſupplendi nerum colonorum ex eodem ejuſ- deque Dec. lib. 1. ad fin.

Et ſi quando.] Aſconius Pedianus inin Verrem actione. *Sunt*, inquit, *ſulia Tribunorum, Triumvirorum, Qlorum, & hujuſcemodi minima ju- diexercentium, qui non in ſellis curu- lib, nec tribunalibus, ſed in ſubſelliis colebant.* Hæc ille.

Ager dandus.] Forte *dividendus* legdum eſt ex Varrone libro rei ru- ſtir. cap.2. *Alterum collegam tuum, Trvir qui fuit ad agros dividendos Canos, &c.* Cicerone in Orat. de le Agraria. & Livio 1. Decad. lib. 8. ulle Colonia Cales deducenda, & 5 cad. lib. 5. & Valerio Maximo l. 7. ca. ubi de ſenatu. *Idem ut ſecundum leg ejus per Triumviros ager populo vi- rii divideretur, egregie cenſuit*, & L. Fl epitome Livii lib. 59. *Seditiones à umviris de agro dividundo creatis extæ*, & eodem aut altero ejuſdem nenis epitomate 3. ubi de ſeditione Tirii Gracchi. *Sic*, ait, *Triumvir crea- tu videndis agris.* Et Plinio Secun- do is eſt, de viris illuſtribus, c.65.

Aut coloniæ.] Livius 1. Decad. l.3. ſin. & libro 4. ubi de colonia Ar- dea deducta, & lib. 5. de colonia in Veos deducta, & libro 6. de Nepete cooia deducenda, & lib. 8. de Cala- bris, & 4. Decad. l.7. de Cremonenſi- bus & Placentinis, & 5. Decad. lib. 1. ubi de Luca colonia deducenda loqui- tur.

5 *Qui Agrarii.*] Ab agro ſcilicet dividundo. Ita enim Livius 3. Decad. lib. 7. appellat. *Servilium negabant jure aut Tribunum plebis fuiſſe, aut ædilem eſſe, quod patrem ejus, quem Triumvirum agrarium occiſum à Bojis circa Mutinam eſſe, opinio per decem annos fuerat, vivere conſtabat.* Cicero autem *agrarios* ſæpe vocat fautores legis Agrariæ, ut in Philip. 7. & in Orat. in Catilinam, & in Oratione contra Rullum.

6 *Tametſi agrum Pontinum.*] Lege *Pomptinum* ex Livio, qui id tradit 1. Decad. lib. 6.

7 *Agrum Capuæ.*] Vide Suetonium in Cæſare, cap. 20. & Appianum, ubi de Cæſare loquitur.

8 *Et Samnii.*] Livius 4. Dec. lib. 1. *Exitu ejus anni cum de agris veterum militum relatum eſſet, decreverunt pa- tres, ut M. Junius prætor urbanus, ſi ei videretur, decemviros agro Samniti, A- puloque, quod ejus publicum populi Rom. eſſet, metiendo dividendoque creavit.*

9 *Proditum tamen eſt.*] Hæc uſque ad clauſul. *Quartumviros*, ſunt Cice- ronis de lege Agraria. Plutarchi in vita ipſius Ciceronis. Et adde quoque quartumviros conſtitutos fuiſſe, ut curam viarum agerent, ex Pomponio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ferrent ad populum de decemviris cum imperio ea dis, ut quicquid agri publici per Italiam, Syriam vel Aſiam eſſet, plebi divideretur, legemque promu contenderent, Ciceronem ſumma ope reſtitiſſe, & rem peſtiferam rogationem antiquaſſe, eoſque mag oratione ſic fregiſſe, ut victi obmuteſcerent. Qua viros vero creatos accepimus illos, quibus deducen coloniarum, aut ſi quid novum nunciatum foret, ut rent ne damno reſpub. afficeretur, obque varia negoci nus mandatum erat. Præter quos fuere [1] quinquevir dividundis, [2] muris turribuſque reficiundis, ſæpius ut p [3] fœnebri pecunia levarent: utque æs alienum pro l ſolvendo non eſſent, de publico ſolverent: qui m nuncupati. Quæ res quantum ad patrum plebiſque c liandos animos profuerit, difficile dictu eſt. Quippe eſſet plebs obruta fœnore, pecuniis in foro poſitis, v gentem æris alieni diſſolverunt. Poſt quos uſu exig [4] quinqueviri creati, cis Tiberim & ultra Tiberim, quo ſent veſpertinis horis vices magiſtratuum gerere, magiſtratus ad id temporis in foro eſſe non deceret. D

Quartumviri.

Quinqueviri.

Quinqueviri cis Tiberim.

Quinqueviri ultra Tiberim.

in *l.* 2. §. *eod. tempore. ff. de orig. jur.* De quartumviratu Aſinius Pollio inter epiſtolas familiares Ciceronis lib. 10. epiſt. 31. *Quatuorviratum ſibi prorogavit*: fueruntque apud Larinates quatuorviri, ut teſtis eſt Cicero in Orat. pro Aulo Cluentio Habito.

1 *Quinqueviri.*] Livius 1. Decad. lib. 6. ubi de Pomptino agro dividundo loquitur, quod & ſupra dictum eſt.

2 *Muris.*] Livius 3. Decad. libro 5. *Comitiis creati ſunt quinqueviri, muris turribuſque reficiendis.* Adde etiam *minuendis ſumptibus publicis*, ex Plinio libro epiſt. 2. epiſt. 1. & qui de finibus agnoſcerent Livio 5. Decad. lib. 5.

3 *Fœnebri.*] Livius 1. Decad. lib. 7. *Novi conſules fœnebrem quoque pecuniam quæ diſtinere unanimes videbatur, levare aggreßi, ſolutionem æris alieni in publicam curam verterunt, quinqueviris creatis, quos menſarios à diſpenſati niæ appellarunt, &c.* Sed ſupr mus, triumviros quoſdam me fuiſſe vocatos.

4 *Quinqueviri.*] Livius 4. libro 9. *Utque ab incendiis ca adjutores Triumviris quinquevir Tiberim ſuæ quiſque regionis præeſſent.* Pomponius in *l.* 2. § *ff. de orig. jur.* Et quia magi veſpertinis temporibus in p eſſe inconveniens erat, quir conſtituti ſunt cis Tiberim Tiberim, qui poſſent pro ma bus officio fungi.

5 *Denique quoties.*] Id totu ad clauſulam, *Fuitque animad* colligitur ex præcedentibus etiam ſequentibus. Nam de ſcilicet duumviris, triumviris tumviris, quinqueviris, & dec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...q quoties aliquod munus factu difficile reipubl. im...erebat, in quo præcipua aliquorum opera fideſque ex...uibatur, ubique multum ſtudii curæque opus erat: mo...lo iumviros, nunc triumviros, aut quartumviros, quin...quiros, ſexviros, aut decemviros creavere: quorum ...p consilioque injuncta munera ſæpe exequuti ſunt. Ipſi...qu negocio abſoluto, pro quo dicti creatique erant, ab ...nj cto munere quieſcebant. Fuitque animadverſum, ...qu ſi decemviros locandis vectigalibus (quod plerunque ...ſ veniebat) Romani præfeciſſent, his ubique vectigalia ...i ahendi poteſtas erat, quum aliter niſi Romæ à cen...ous vectigalia locarentur. [1] De ſeptemviris epulonum ...ratum accepimus, quod hi à principio treſviri fuere, ...ſi inter ſacerdotes, quibus togæ prætextæ jus datum, ...t pontificibus. Hi fuere C. Licinius Lucullus, T. Ro...nius, & P. Porcius Lecca, qui legem de creandis pri...m tulere, quos propter ſacrorum multitudinem, ut ...orum epulare ſacrificium conficerent, pontifices ſacris ...eſſe voluere. Qui tempore procedente, ſeptem creati ...fue. Et quia ſacris epulis præerant, cœnarumque pon...tium, quæ [2] adjiciales dictæ ſunt, curam agerent, ipſi...q [3] epulas Jovi principi deorum, cæteriſque diis indicerent,

Septemviri epulonum. Tresviri inter ſacerdotes aſciti.

Adjiciales cœnæ.

...jadictum eſt, & rurſus poſtea dice...t De ſexviris autem quicunque ii fuint, nonnihil Plutarchus in Ca...no, poſt princ.

[1] *De ſeptemviris.*] Id Livii eſt 4. Dad. lib. 3. *Romæ*, inquit, *eo primum a triumviri epulones facti C. Licinius Lucullus, T. Romulius, qui legem de creandis tulerat, & P. Porcius Lecca.* His ...mviris item, ut pontifici lege da...t, togæ prætextæ habendæ jus. & ...dem 4. Decad. lib. 10. Idem me...nit P. Manlii triumviri epulonis. ...his autem videndus eſt Cicero l. 3. ...Oratore. Unde etiam illud Lucani l. 1. *Septemvirque epulis feſtis.* Cæſa...n autem Epulonem fuiſſe, conſtat ...linio lib. 14. cap. 15.

2 *Adjiciales.*] Varro de re ruſtica lib. 3. cap. 6. Plinius lib. 10. cap. 20. & lib. 29. cap. 4. ſunt qui *aditiales* legunt. * Has *pontificiales* vocat Macrobius lib. 3. cap. 13.

COLERUS.

* Sed perperam, mea ſententia. Erat autem *adjicialis cœna*, quoties aut inaugurandi alicujus gratia, aut propter aliud quid, puta publicam lætitiam, indicebatur *Epulum adjicere*, & ita Tacitus Annal. 2. locutus eſt.

TIRAQUELLUS.

3 *Epulas Jovi.*] Feſtus Pompejus lib. 5. *Epolonos*, inquit, *dicebant antiqui, quos nunc Epulones dicimus. Datum autem eſt his nomen, quod epulas indicendi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Epulones unde dicti. Quindecimvirorum epulonum filiæ. Decemviri.

rent, epulones appellati: qui ſi qua juſta & ſolennia ſa-cris deeſſent, ad pontifices referebant: deque iorum conſilio ſententiaque, ſacra & omiſſas cæremoni[as] de-cernebant.[1] Horum filiæ, ne invitæ Veſtæ ſacerdote[s] iane, ſicut auguris & pontificis maximi, aut quindecimvi[ri] ſa-crorum, veteri privilegio immunes erant. Præt[er] hos fuere[2] decemviri ſub titulo æquandarum legum à prin-cipio ſine provocatione creati, [3]mox alii litibus [ju]di-candis, qui loco prætorum in urbe jus dicebant. [Q]uip-pe quum belli munia prætoribus deferrentur, [ob] id, urgente armorum tumultu, ab urbe avocarentu[r], ne judicia Romæ deeſſent, illis in expeditionem profectis, decemviros qui litibus dijudicandis, & noſcendis ſin[gu]lo-rum poſtulatis præſto forent, præfecerunt prætoru[m] lo-co: cui magiſtratui [4] Adrianus ante imperium pra[fuiſſe] dicitur. [5] Poſt quos fuit vigintiviratus cauſis dijudic[an]dis, quod munus magnæ indolis juvenibus conferri ſo[leb]at.

Decemviri litibus dijudicandis loco prætorum. Vigintiviratus.

inc

cendi Jovi cæteriſque diis poteſtatem haberent.

1 *Horum filiæ.*] Gellius lib. 1. c. 12. Præter illos autem ſeptemviros ſacrorum, ut id addas, fuere alii *ſeptemviri capitales* apud Ciceronem, Philippic. 5. Et de hoc aut altero Epulonum Cicero ad Atticum, lib. 15. epiſt. 9. *Dic mihi, C. Antonius voluitne fieri ſeptemvir? fuit certe dignus.* De decemvirali auctoritate Cicero Philip. 12.

2 *Decemviri.*] De his vide amplam hiſtoriam, & quomodo creati ſunt, apud Livium 1. Decad. lib. 3. & Dionyſium Halicarnaſſæum, & Pomponium in *l.* 2. §. *& cum placuiſſet. ff. de orig. jur.* Ab his 12. tabulæ perſcriptæ ſunt, ut in illis locis abunde videre poteris.

3 *Mox alii.*] Cicero in lib. de Oratore 1.

4 *Adrianus.*] Spartianus in vita illius poſt princ. *Nec multo poſt decemvir litibus judicandis datus.* Sed & de aliis decemviris præter illos Plutarchus in Cicerone. Jam aute[m] ſupra diximus de decemviris creatis [ad] dividendos agros Samnii, ex Livio [lib.] & ipſe 5. Dec. lib. 2. *Eodemque,* [...]quit, *anno, cum agri Liguſtici & Galli[ci, q]uod bello captum erat, aliquantulum [v]acare[t], S. C. factum, ut is ager viritim [div]ide-retur. Decemviros in eam rem e[t] C. creavit prætor.* Et apud Ciceron[em] in Oratione 1. pro lege Agraria, [fit] mentio *decemvirorum.* & lib. 11 [ep]iſt. famil. epiſt. 13. 19. & 20.

5 *Poſt quos.*] De *vigintivira[tu]* Cicero ad Atticum lib. 9. epiſt. 2. *[vi]ndiari ſe totum, magis etiam qua[m] in decemviratu:* ſunt tamen qui legunt *quinqueviratu.* Idem quo[que] de vigintiviris etiam ad Atticum [lib.] 2. epiſt. 2. *ubi nemo ſit præter m[e] quenquam ex vigintiviris unum e[ſſe] ſal-vum velit,* ubi etiam nonnulli [leg]unt *quinqueviris.**

COLERUS.

* De vigintiviratu vide Diom lib. 54.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…ilir enim gradum ad reliquos honores auſpicabantur viri …ci ingenio & doctrina. [1] Ad quod Tiberius Nero- …Germanici filium promoturus, quod quinquennio …atius peteret, quam per leges liceret, illum ſenatui …omendavit, & veniam petiit. [2] Et centumviri ampliſ- …rum judicium, qui jura populo aliquandiu dixere: à qui- …nulla erat provocatio, quorum [3] judicia centumvi- …alia dicta. Ex [4] ſingulis enim tribubus terni judices ſele- …populo jus dicebant. Et quamvis ex quinque & tri- …tribubus, ſupra centum ſupereſſent quinque: uſus …uit, ut ipſi centumviri, eorumque judicia centum- …ra dicta ſint: qui omnes quum jura daturi erant, haſta …poa in unum coibant, illorumque judicia [5] in duas haſtas …diu erant: ideo [6] centumviralis haſta ſermonibus celebratur:

Centumviri. *Centumviralia judicia.* *Centumviralis haſta.*

TIRAQUELLUS.

Ad quod Tiberius.] Tacitus lib. 3. *…em tempus Neronem è liberis Germa… jam ingreſſum juventam commenda… patribus, utque munere capeſſendi vigintiviratus ſolveret, & quinquennio maius quam per leges quæſturam peteret.*

COLERUS.

Vide Lipſii Commentarium.

TIRAQUELLUS.

Et centumviri.] De his centumvi… nihil omnino in noſtris legibus leg…r, præterquam quod ſcribitur in *l. §. deinde cum eſſet. ff. de orig. jur.* in… verba, *Deinde cum eſſet neceſſari… magiſtratus, qui haſtæ præeſſet, centu…ri litibus judicandis conſtituti ſu…* * Cicero autem ſæpius horum …minit, ut in lib. 1. de Oratore, & in …ratione pro Cecinna. Valerius M…mus lib. 7. cap. 8. in princip. …lus epiſt. l. 1. epiſt. 5. & l. 5. epiſt. u… & Ovid. lib. 2. Triſt. eleg. unica,

… male commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
…ſque decem decies inſpicienda viris.

D…m enim decies centum efficiunt. …Martialis lib. 10. epig. 19.

…m centum ſtudet auribus virorum.

COLERUS.

* Olim dicebatur *St litibus judicandis.* Cujacius lib. 3. cap. 32. Obſervat.

TIRAQUELLUS.

3 *Judicia centumviralia dicta.*] Varro de re ruſtica. Cicero in Oratione pro Cecinna, & lib. 1. de Oratore, & Plinius lib. 1. epiſt. 5. & 17. in fine. item lib. 5. epiſt. ult. ubi dicit, quod his unus ex prætoribus præſidebat. *

COLERUS.

* Et Feſtus: in *Centumviralia jud.*

TIRAQUELLUS.

4 *Singulis enim tribubus.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Qui omnes*, ſunt Feſti Pompeji lib. 3. quo loco de centumviralibus judiciis loquitur. Et huc pertinet quod ſcribit Varro de re ruſtica: *Centumviralis judicii numerus non fuit ad amuſſim, uti cum dicimus mille naves iviſſe ad Trojam.*

5 *In duas, &c.*] Quintilianus lib. 5. cap. 2. *Et de partibus centumviralium, quæ in duas haſtas diviſæ ſunt.*

6 *Centumviralis.*] Suetonius in Auguſto, c. 36. * Martial l. 7. epig. 62.

Hunc miratur adhuc centum gravis haſta virorum.

Hinc

Zaſius in l. 2. ff. de orig. jur.

bratur: [1] qui de hereditatibus, teſtamentis, uſucapionibus, tutelis, gentilitatibus, agnationibus, alluvionibus, nexis, mancipiis, & ſtillicidiis, quam maxime judicabant. Qui cum propter turbulentam confuſionem longiſſimum lites traherent, perraroque cauſas deciderent, [2] Divus Veſpaſianus ex tot judicibus ſelegit quoſdam, qui brevi curriculo, nec longo circuitu cauſas definirent. Domitianus quoque centumviralia decreta & conſtituta ejus ambitioſe edita, reſcidiſſe fertur. [4] Tantique exempli fuere, ut Romani adoleſcentes primæ indolis experientia à cauſis centumviralibus auſpicarentur. [5] Et cum antea ne nobiliſſimis quidem pateret aditus, niſi à conſulari viro

Iuventus in cauſis centumviralibus primum ſe exercebat.

Hincque *haſtæ judicium* vocat Valerius Maximus lib. 7. cap. 8. in princ. & rurſus ubi de Pompejo Rhegino loquitur.

COLERUS.

* Triumviros Monetales, Triumviros Capitales, Quatuorviros Viales, & Decemviros ſt litibus inſtituit Auguſtus anno D. CCXLI.

TIRAQUELLUS.

1 *Qui de hereditatibus.*] Hæc omnia ſunt Ciceronis lib. 1. de Oratore. Sed & quod de hereditatibus & teſtamentis hic dicitur, probatur etiam ex Valerio Maximo lib. 7. c. item 7. ſtatim poſt princ. & iterum ubi de filio M. Anci Carſeolani, rurſumque cap. 8. in illis duobus locis. Plinius lib. epiſt. 6. epiſt. 33. ad Romanum.

2 *Divus Veſpaſianus.*] Sueton. in vita illius c. 10.

3 *Domitianus.*] Idem Suetonius in vita illius, c. 8. ad princ.

4 *Tantique.*] Plinius enim Junior adoleſcentulus cauſas egit in centumviralium judicio, quod & quadruplex judicium vocat lib. epiſt. 1. epiſt. 18. ad Tranquillum, ſed vide omnino in ſeq.

5 *Et quum antea.*] Idem Plinius ejuſdem operis lib. 2. epiſt. 14. ad Maximum, loquens de centumviralibus judiciis. *Atque etiam*, inquit, *magna ex parte adoleſcentuli obſcuri declamandum huc tranſeunt tam irreverenter & temere, ut mihi Attilius noſter expreſſe dixiſſe videatur, ſic in foro pueros à centumviralibus cauſis auſpicari, ut ab Homero in ſcholis: Nam hic quoque ut illic primum cœpit eſſe quod maximum eſt. At hercule ante memoriam meam (majores natu ita ſolebant dicere) ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus hic locus erat, niſi aliquo conſulari producente: tanta veneratione pulcherrimum opus celebrabatur. Nunc refractis pudoris & reverentiæ clauſtris omnia patent omnibus: nec inducuntur, ſed irrumpunt.* Eo huc ſpectat, quod Auguſtus imperator, Gajum & Lucium nepotes deduxit in forum, ut ſcribit Suetonius in vita illius, cap. 26. Et Tiberius Romam reverſus Druſum filium, eodem Suetonio teſte in vita etiam ipſius Tiberii, cap. 15. in princ. Ex hoc & Cornelius Tacitus in eo lib. cui tit. eſt, An ſui ſeculi oratores antiquioribus, & quare concedant. *Ergo*, ait, *apud majores noſtros juvenis ille, qui foro & eloquentiæ parabatur, imbutus jam domeſtica diſciplina, & refertus honeſtis ſtudiis, deducebatur à patre vel à propinquis ad eum Oratorem, &c.*

haſtæ

mo favore producerentur in foro viri præclari, magnæ-que eruditionis: poſtea depravato uſu, obtentum eſt, ut ad declamandum tranſirent pueri extremæ ſortis, nullo diſcrimine aut delectu, in quibus nec facundia eſſet, nec eruditio. Præterque haſtam centumviralem, mos erat militaris, ut ſi qua civitas vi ſubacta, hoſtili incurſu diripienda foret, à duce exercitus edito in loco haſta poneretur, qua ſignificatione illam non deditione & pacto, ſed tanquam vi captam diripi licere, & in bona & perſonas graſſari deſignabat, quæ [1] haſta cruenta nuncupatur. [2] Nam captas, non deditas urbes diripi veteres voluere. [3] Tum ſi quando bona proſcriptorum, [4] hoſtiumve manubiæ aut præda venales forent, [5] vectigaliave locarentur, uſus obtinuit, ut haſta poſita venirent, [6] quæ publica dicta eſt: [7] ut bello capti, [8] quod coronati & ſervi ære comparati, quod ex edito lapide enunciabantur venales, ſub corona & de *Haſta cruenta.*

[1] *Haſta cruenta.*] Sic eam appellat Cicero 2. Offic. de bonorum tantum proſcriptione loquens, *Dum homines petiti haſtam illam cruentam, & meminerint & ſperabunt.*

[2] *Nam captas.*] Vide infra eod lib. cap.

[3] *Tum ſi quando.*] Cicero d. lib. 2. Offic. & Philip. 2. 4. & 7. & lib. epiſt. fam. 15. epiſt. 17.

[4] *Hoſtiumve.*] Valerius Maximus lib. 5. cap. 1. ubi de Africano poſteriore loquitur, & lib. 6. cap. 5. ubi de populo Romano.

[5] *Vectigaliave.*] Nam de his Livius 4. Decad. libro 9. *Vectigalia ſummis pretiis ultro, tributa infimis locaverunt, quas locationes cum ſenatus precibus & lacrymis victus induci, & de integro locari juſſiſſet, cenſores edicto ſubmotos ab haſta, qui ludificati priorem locationem erant, omnia eadem, paulatim imminutis pretiis, locaverunt:* quem locum & nos ſupra c. 13. ad aliud adduximus. Columella in præfatione lib. 1. de re ruſtica de his loquens: *Itaque in hoc Latio & Saturnia terra, ubi dii cultus agrorum progeniem ſuam docuerant, ibi nunc ad haſtam locamus, &c.* Unde illud Ovidii lib. 4. de Ponto epiſt. 5. ad Pompejum,

Aut populi reditus poſitam componet ad haſtam,
Et minui magnæ non ſinet urbis opes.

Et epiſt. 9. ad Græcinum;

Nunc longi reditus haſtæ ſupponere luſtri
Credet, & exacta cuncta locare fide.

6 *Quæ publica.*] Nam ut ſcribit Feſtus lib. 7. *Haſtæ ſubjiciebant ea, quæ publice venundabant, quo ſignum præcipuum eſt haſta.* Et hujus haſtæ, cui res venales ſubjiciebantur, ſæpe fit mentio in noſtris legibus.

7 *Sicut bello.*] Valerius Maximus duobus illis locis in verbo, *Hoſtiumve manubiæ,* citatis.

8 *Quod coronati.*] Cælius Sabinus Juriſconſultus, & Cato, & cum eis Gellius lib. 7. cap. 5. Feſtus Pompejus lib. 17. auctoritate ipſius Catonis & Plauti. *Sub corona,* ait, *venire dicuntur, qui captivi coronati venire ſolent.*

1 De

& [1] de lapide empti dicebantur, & [2] qui turmatim v
Trans mare advecti illiniti. in catasta. [3] Fuitque moris vetuſti, ut his qui tran
advecti venales forent, quo à reliquis mancipiis dig
rentur, alba creta pedes illinirent. [4] Obſervatumq
Sub pileo venditi. de ſervis ſub pileo venditis, emptori venditor nih
ſtaret, neque evictionis jure teneretur, tanquam i
forent mancipia & probatiſſima. Utque præcones
bona proſcribunt, [5] bona regis Porſenæ venalia ſ
auctionibus proclament, ex eo deductum, quod
dens ab urbe Porſena, caſtra commeatibus referta
Haſta ſalutis. diripienda dediſſet. Præter quas fuit [6] haſta ſalutis,
ſumma inopia ad levandam famem haſta poſita publi
mentum veniit. [7] Græcis vero ubi venalia produc
mancipia, cycli: ubi vero conſcendunt ut eſſent coni

1 *De lapide.*] Cicero in Oratione in Piſonem: *De me cum omnes magiſtratus promulgaſſent, præter unum prætorem, à quo non fuit poſtulandum, fratrem inimici mei, præterquam duos de lapide emptos.* Columella lib. 3. cap. item 3. De ſervo vilioris pretii loquens, *Quem vulgus*, ait, *quidem parvi æris, vel de lapide noxium comparari poſſe putat.* De cujus tamen loci intellectu lege Beroaldum in Annotationibus Columellæ, in litera L. & Cælium Rhodiginum lib. 25. cap. 22. Pollux autem Onomaſticon 3. c. 20. ex Herodoto. Lapidem hunc unde quondam ſervi vendebantur πρατήριον, καὶ πωλητήριον vocat.

2 *Qui turmatim veneunt.*] Id eſt venduntur. Cataſta autem locus eſt, ubi ſervi venales exponebantur. Ut Tibullus lib. 2. eleg. 3.

Nota loquor, regnum ipſe tenet, quem ſæpe coëgit
Barbara gypſatos ferre cataſta pedes.

Nam olim ſervi venales, habebant pedes gypſo, id eſt argentea creta illitos, ut dicetur in ſeq. ex quo etiam illud Ovidii lib. 1. Amorum, eleg. 1.

Nec tu ſi quis erit capitis me
demptus,
Deſpice gypſati crimen inane

3 *Fuitque moris.*] Plinius l
cap. 17. ad fin. vide & illud Ju
Sat. 1.

Vincant divitiæ, ſacro nec ceda
Nuper in hanc urbem pedibus q
rat albis.

4 *Obſervatumque.*] Gelliu
Sabini auctoritate lib. 7. cap. 4

5 *Bona Regis.*] Livius 1. Dec
& Plutarchus in Publicola.

6 *Haſta ſalutis.*] De qua Qui
nus, ſi is eſt, in declam. *Sed*
ponis haſtam ſalutis, & redempto
admittis, & nos admone, melius

7 *Græcis vero.*] Id ſumpſiſſe
ex Polluce lib. 19. cap. 23. ubi
aliter videtur ſcripſiſſe. At omn
confeſſo eſt, prius vocabulum i
comœdia accipi pro loco in qu
debantur mancipia, ſic dictum
in orbem & coronam circumſte
vendentes πέριξ, ἐν κύκλῳ
Poſterius autem apud Ariſtop
pro pulpito aut loco editiore,
mancipia venalia exponebantur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

onibus, trapezæ dicta ſunt. [1] Ac licet à principio quæ-ſtu functi, centumviros advocare, & ad judicia cogere couesſent, Auguſtus tamen cenſuit, ut poſtpoſitis quæ-ſtis viris, decemviri deſignarentur, qui illos in unum ccrent, & jus dicere juberent. Illud ego non prætere-ri, apud Carthaginenſes centumviros de numero ſena-tom fuiſſe ſcitos, qui rerum geſtarum & bellicæ admi-niationis rationem à ducibus exigerent. Et ab Ægyptiis trinta judices ex præcipuis civitatibus eligi ſolere, ex quus optimum eligebant, qui totius collegii caput & piceps foret. [2] Et in Algido in templo Dianæ quinde-civiros, tam divinis myſteriis & ſacrificiis ſolennibus, qn reſponſis dandis præeſſe. Et Athenis arnophagon rgioſiſſimum & ſummum judicium haberi: in quo ſe-nas & populus una coibant, quo tempore, à triginta tynnis, pene in extremum diſcrimen adductæ ſunt. [3] De-in: exactis tyrannis, decemviri rempubl. adminiſtrarunt, qrum cuique decaducho nomen erat. [4] Poſt hos aſty-nni præfuere numero decem, quinque in Pyræo, toti-dn in urbe: quibus cura Pſaltriarum imminebat & ti-bnum. [5] Mox novemvirorum magiſtratum præcipuum fecere,

Quæſturâ functi. Centumviri apud Carthaginenſes. Triginta judices Ægyptiis. Quindecimviri. Arnophagon. Decemviri apud Athenienſ. Decaduchus. Aſtynomi. Novemviri.

Ac licet.] Suetonius in vita Augi, cap. 36. *Ut centumviralem haſt. quam quæſtura functi conſueverant eo?, decemviri cogerent.*

Et in Algido.] Fuere item quindenviri apud Romanos agris dandi pud Plinium lib. 7. cap. 43.

Deinde exactis.] Iſocrates ad Cimachum. Et de his quoque deceiris loquitur Probus Æmylius in vi Thraſybuli, qui eos *prætores* voca Sed & aliquando Epheſii decemvi crearunt apud Plutarchum in Lndro.

Poſt hos Aſtynomi.] Cælius Rhod lib. 24. c. 5. qui nullum quoque aorem citat: fuit autem & hoc nom cujuſpiam memorati Pauſaniæ liro. Adde & alios fuiſſe Athenis dmviros, qui pecunias in arce Palladis poſitas ſervabant, quas ſacras & publicas appellabant auctore Suida. Et alii item, qui rei bellicæ præerant, ut ſatis conſtat ex eo quod ſcribit Plutarchus in Apophthegm. Philippi Macedonis, qui dictitabat Athenienſes beatos, ut qui ſingulis quibuſque annis decem invenirent, quos Imperatores eligerent. Nam ſe unum duntaxat Imperatorem per multos annos inveniſſe Parmenionem. Conſule autem Græcum, ut ſcias quomodo hos appellet.

5 *Mox novem virorum.*] Laërtius in Solone, Plutarchus in Pelopide, Pollux lib. 8. ἀρχόντων Ἀθήνῃσιν ὀνόματα, in princip. Et de his puto intelligit Heraclides in Politicis loquens de novem Athenienſium Principibus legiſlatoribus, qui cum cooptati ſunt, jurant ſe juſte facturos, neque munera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Archontes. Athenienſes ab archontibus, Romani à conſulibus, Lacedæmonii à tribunis numerabant annos & tempora. Polemarchus apud Ætolos.

fecere, [1] qui ſortito creabantur annis ſingulis, chontes nuncupabant: inter quos [2] primus archo marius archontum & longe princeps erat: [3] à quo nienſes, ſicut Romani à conſulibus, [4] & Lacedæ tribunis, annos & tempora dinumerabant. Eum rem, qui ſummus erat magiſtratus, [5] Hadrianus dum Athenis ageret, & mox [6] Galenus geſſiſſe Secundus à regia dignatione [7] βασιλεὺς: tertius, ductu [8] πολέμαρχος: reliqui à legum latione [9] θέται dicti ſunt, ætate & uſu docti, qui domi jura querelas accuſationeſque cognoſcebant, deque verſiis æquo examine decernebant. [10] Ætolis vero po chus claudendarum portarum & urbis curam ge claveſque noctu detinebat: interdiu autem cuſtodi tarum aſſidebat.

acccpturos, aut etiam ſtatuam erecturos. Pollux autem l.8. quo loco de nominibus Athen. magiſtratus tractat, non *æream*, ſed *auream ſtatuam* dicit.

1 *Qui ſortito.*] Plutarchus in lib. de Fortuna Alexandri.

2 *Primus Archon.*] Trebellius Pollio in vita Galienorum.

3 *A quo Athenienſes.*] Ut videre licet ex Diodoro Siculo lib. 11. & cæteris ſequentibus in infinitis locis.

4 *Et Lacedæmonii.*] Imo vero Ephoris, teſte Xenophonte lib. 2. rerum Græcanicarum, cum dicit *ſequenti anno in quem incidit Olympias, qua vicit in ſtadio Circinus Theſſalus Euclio Spartæ Ephoro, præſidente Athenis Pythodoro, &c.* Et paulo poſt: *Exeunte vere quo debellatum eſt anno vigeſimo octavo menſeque ſexto quo tempore Ephori numerantur, &c.* Sed Alexander hic eos *tribunos* vocat, quoniam *Ephori* apud Lacedæmonios eum propemodum locum tenebant, quem Tribuni apud Romanos, ut etiam ſcribit Valerius Max. lib. 4. cap. 1. ubi de Theopompo Rege Spartanorum loquitur, & nos quoque alibi dicemus.

5 *Hadrianus Cæſar.*] S & Dion uterque in vita illius.

6 *Galenus.*] *Galienus* leger ex Trebellio Pollione, qui dicit in vita ipſius.

7 Βασιλεύς.] De hoc Poll cap. 10. περὶ ὑπάρχων, & lib. βασιλεὺς ποιεῖ.

8 Πολέμαρχος.] Nam significatur belli Dux vel Prin hujus quoque meminit Pollu dem lib. 1. ubi ſupra, atque eti lib. 8. ὅσα ποιεῖ ὁ πολέμαρχος te illum Herodotus lib. 6. hunc fuiſſe magiſtratum Athe per ſuffragia electus in dand hoc eſt, in declaranda ſententi cimus eſt. Nam in dicenda ſe parem ducibus eum faciebant.

9 Θεσμοθέται.] Hi ſex Polluce d. lib. 8. Sed ut id add re quoque Athenis undecim vi bus ad ſupplicium damnati tra tur, ex Plutarcho in Phocione, que eorum qui in vinculis tene

10 *Ætolis.*] Polybius lib. & id nomen Lacedæmonio apud Pauſaniam lib. 3.

Poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XVII.

Coties contra ambitum illorum qui appetunt magiſtratus, pluribus legibus à Romanis obviam itum ſit.

POſt [1] urbem conditam longo tempore, nullam de ambitu legem fuiſſe latam, multorum literis proditum e: ſcilicet quia in dandis magiſtratibus, & conferendis honoribus, priſci Romani non largitione & ambitu, ſed vi virtute nitebantur: propterque res egregie geſtas domilitiæque meritos cives prætura, ædilitate & conſula, ampliſſimiſque honoribus honeſtabant. [2] Prima lex ctra ambitus illorum qui magiſtratus appeterent, per tunos plebis lata fuit, quo tempore poſt decemviros truni militum conſulari poteſtate reip. præfuere, qua ne calbum in veſtimentum petitionis cauſa quenquam adjice liceret, cavebatur. [3] C. deinde Petilius tribunus plebis lem tulit ad populum, qua largitiones illorum qui honor pecunia mercarentur, gravi damno & pœna mulctav: fuitque ſeveriſſima diſciplina & ſub gravi cenſura lex ſvata, qua ambitioni & cupiditati obviam ſæpe itum eſt: ut inter exempla relatum ſit, [4] Q. Coponium, quod i amphoram ei, cujus ſuffragio magiſtratum petebat, no dederat, ambitus condemnatum pœnas luiſſe. [5] Cins deinde [6] legem tulit muneralem, qua graviſſimis pnis affecit eos, qui à quovis candidato munus ſuffragii cauſa

Prima Romæ lex contra ambitum.

C. Petilii lex.

Cincii lex muneralis.

TIRAQUELLUS.

Poſt urbem.] Quod ex eo proba-, quod de prima lege ambitus in ſcribitur. Et de hujuſmodi legibus as in Oratione pro Murena, & in tione in Vatinium, Plinius Junior t. lib. 6. epiſt. 19.

Prima lex.] Hæc uſque ad clauſu-, *C. deinde*, ſunt Livii 1. Dec. li-4.

C. deinde Petilius.] Idem Livius Dec. lib. 7.

4 *Q. Coponium.*] Plinius l. 35. c. 12.

5 *Cincius deinde.*] Cicero lib. 2. de Oratore, & in lib. de Senectute, Livius 3. Decad. lib. 4. Tacitus lib. 11. Feſtus Pompejus lib. 11. ubi de Munetali lege loquitur, & late diximus in noſtris Commentariis nobilitatis, c. 29. num. 19.

COLERUS.

6 *Legem tulit.*] Ann. urbis D.XLIX. Ea autem lex renovata fuit & confirmata SC. ab Auguſto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

causa donumve acciperent.[1] Inde cautum, ut in petendis honoribus candidati ſine toga ad comitia deſcenderent, ne pecuniis in ſinu reconditis tribuum ſuffragia mercarentur. *Alia lex. Paul. Æmylii lex.* Sed quum quotidie hoc malum ſerpere videretur magis, & ambitus petentium coërceri oporteret, Paulus Æmylius conſul legem tulit ad populum, qua ne cui ſuffragii cauſa munus dare liceret, multiplici pœna interdixit.[2] *Lex Calphurnia.* Iſtea lege Calphurnia his qui mercede corrupti, aut muneribus deliniti, candidatis obviam iſſent, quique precibus ſectarentur, aut ſi prandium ad captandos animos, aut quid muneris exhibitum foret, præter pœnas legibus contentas, etiam pecuniaria mulcta dicta fuit.[3] *Lex Fabia.* Id quod Fabia lege cavebatur, qua præfinitur numerus ſectatorum proſequentium in comitiis candidatos, pœna adjecta ſi quis plures advocaret: *Lex Marii.* [4] quam legem Marius etiam in ſuo tribunatu contra illos qui tribuum ſuffragia ambirent, ſeverime tulit. *Lex Licinia, & Ebutia.* In tantumque ambitus honorum inhibitus fuit[5] ut Licinia lex [6]& Ebutia, non modo illi qui de novo creando magiſtratu ad populum ferret, ſed nec ipſius collegæ aut affini curationem poteſtatemve demandari, gravi documento ſanciverit. *Marii lex alia.* [7] Demum Marius, in conſulatu denuo ita

abi-

TIRAQUELLUS.

1 *Inde cautum.*] Plutarchus in vita Coriolani, & problem. cap. 48. ubi hanc eandem & aliam item ejus rei rationem reddit.

2 *Poſtea lege Calphurnia.*] Aſconius Pedianus in Oratione, in toga candida contra C. Antonium & Catilinam competitores, & in Oratione pro C. Cornelio majeſtatis reo.

3 *Id quod.*] Cujus meminit Cicero de petitione Conſulatus ad Q. Fratrem, & in Oratione pro Murena.

4 *Quam legem Marius.*] Vide infra in verbo, *Demum Marius.*

5 *Ut Licinia lex.*] De qua Cicero in Oratione pro Cn. Plancio, & lib. 8. epiſt. fam. epiſt. illius lib. 2. & in 2. Oratione de lege Agraria.

6 *Et Ebutia.*] Cicero in Oratione poſteriore de lege Agraria. Fuique aliæ leges de ambitu. Nam Titus ſcribit Candidatorum ambitus alias leges peperiſſe, & etiam apud Juriſconſultos tit. ad leg. Jul. de ambit. Tradiditque Florus epitome Liv. lib. 47. legem de *ambitu* latam fuiſſe, & legem *ambitus* memorat Plinius lib. epiſt. 6. epiſt. 5.

7 *Demum Marius.*] Hic, ni fallor, falſus eſt Alexander, neque enim legitur Marium in Conſulatu legem de ambitu promulgaſſe, ſed ſolum in Tribunatu, reſiſtentibus ipſo Cotta conſule & Metello, teſte Plutarcho in vita ipſius Marii, non longè poſt principium. Neque uſquam legitur Cottam fuiſſe Marii collegam in conſulatu, ſed tantum L. Cecilii Metelli.

Idem

abitum oſum habuit, ut adverſus Cottam collegam, &
Atellum tribunum pleb. legem promulgarit, ne quis
gitione aut donis magiſtratum honoreſve aſſequeretur.
[1] Mox Pompejus Magnus, quum unicus eſſet conſul, a- *Pomp. Magni lex.*
In pertulit, qua pervicax illorum cupido, qui magiſtratus
peterent, gravi cenſura mulctavit. Manſitque diu Ro-
æ hæc vitæ integritas & obſervantia diſciplinæ, ut pro-
c ambitione officium & virtus pluris quam cenſus æſti-
aretur: adeo ut poſt longa tempora [2] Catonem ambitus
um dixiſſe illis qui largitiones fecerant, pro miraculo fue-
qui ut obviam effrenatis cupiditatibus iret, ſe quibuſcun-
e qui honores mercarentur, pecuniaque aut pollicitatio-
bus ambirent, diem ad populum dicturum jurejurando
mavit. [3] Poſtea uſque adeo mores degenerarunt, itaque *Morum degeneratio.*
abitio hominum mentes pervaſit, ut ſine diſcrimine
illo pudore aut modeſtia, in aſſequendis honoribus,
ppalam [4] largitiones fierent: neque præturas, conſula-
t, aut poteſtates mercari turpe ducerent: palamque
ndidati quum ad comitia deſcenderent, [5] diviſores ha-
lrent, [6] & magiſtros curiarum, proque aſſequendis ho-
ribus [7] nummos in tribus pronunciare, [†] & pecunias
depo-

1 *Mox Pompejus Magnus.*] Cæſar . 3. belli Civil. poſt princip. & Aſnius Pedianus in Orat. 2. de lege raria. Appianus item lib. 2. bellor. v.

2 *Catonem.*] Scilicet Uticenſem ex tarcho in vita illius, ubi & ipſe dieundem Catonem Murenam inter eros ambitus accuſaſſe.

3 *Poſtea.*] Vide Plutarchum ubi ſu-.

4 *Largitiones.*] Plutarchus in Cæ. *Nam qui honores*, inquit, *petet, omni abjecta prorſus verecundia um publice largitioneſque diſtribuet in populum.*

5 *Diviſores.*] Hi dicuntur pecunian redemptores, quæ tributim dividantur à candidatis ad corrumpen ſuffragia, Ciceroni lib. 2. de Oratore, ubi loquitur de Mummio diviſore in campo Martio, & ad Atticum lib. 1. epiſt. 12. & in Oratione pro Cn. Plancio. quo loco paulo poſt citabimus, & in 2. in Verrem actione, non uno in loco. Suetonius item in Auguſto cap. 3. Vide autem Beroaldum in ſuis Annotationibus.

6 *Et magiſtros.*] Ita enim hos appellat Plautus in Aulularia,

Nam noſter noſtræ qui eſt magiſter curiæ,
Dividere ſe ait argentum in viros.

Quem locum in id expendit Aſconius in 2. in Verrem actio.

7 *Nummos.*] Cicero in d. epiſt. 1. ad Atticum, poſtquam de diviſoribus locutus eſt, hæc paulo poſt ſubdit, *Novi eſt in lege hoc, ut qui nummos in tribus pronunciaverit, ſi non dederit, impune ſit: ſin*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

deponere, [1] ac per ſequeſtrem ſpargere in turbas nc for-midarent. Et ne quid turpitudinis deeſſet, manus & qua-ras clientum & comitum audaciſſimorum ad vim & ſedi-tionem paratas haberent, ita ut ſeditioſiſſimo cuice te-meritatique & audaciæ præcipuus locus foret, quu po-pulus mercede corruptus, atque alii potentia amicum fulti, per cædes & dimicationem, perque omnem ten-tiam & audaciam, faſces, imperia, ſacerdotia & trin-phos darent: & non juſto ſuffragio, ſed armis lapidibque pro largitore certarent. [2] Tantaque exarſit ambit, ut ex hac turbulenta confuſione, octo fere menſibus ven inter populares procellas, patrum & plebis certamina lum ſeditionibus vacant, ſine lege, ſine imperio, ſine lno-ribus, diu caruiſſe magiſtratibus legamus: quæ quem res non mediocri damno dedecorique fuit. Qui mbus Athenas quoque pervaſit, nam cum antea incorruptno-res fuiſſent, [3] primus Anytus Anchemeonis filius lar-gitionibus immodicis pecunias erogaſſe, & ſuffragia er-catus fuiſſe dicitur, perniciali exemplo magnæ turpidi-nis & dedecoris inde ſubſequuti. [4] Deinde Lycurgu m-bitioſæ largitionis majus teſtimonium fecit: nam dato ſingulis magiſtratibus talento, rex Spartæ creatus it:

Urbs ſine magiſtratibus ob ſeditiones.

Athenienſis.

diec

ſin dederit, ut quoad vivat ſingulis tribubus ſextertia 435. debeat. vide infra in verbo, *Et per ſequeſtrem ſpargere.*

† *Et pecunias.*] Cicero in 2. action. contra Verrem, *Qui aut deponere, aut recipere, aut accipere, aut polliceri, aut ſequeſtres, aut interpretes corrumpendi judicii ſolent eſſe.*

1 *Ac per ſequeſtrem.*] Cicero in Oratione pro Cn. Plancio. *Qam tibi commodum eſt unam tribum delige: tu doce id quod debes, per quem ſequeſtrem, quo diviſore corrupta ſit.* Et rurſum ibi, loquens de lege ambitus, *Decuriatio tribuum, deſcriptio populi, ſuffragia largitione devincta, ſecuritatem ſenatus, & bonorum omnium vim ac dolorem excitaverunt. Hæc doce, hæc profer, huc incumbe Lateranenſis, decuriaſſe Plancium conſcripſiſſe, ſequeſtrem fuiſſe, pronuſſe, diviſiſſe.*

2 *Tantaque.*] Appianus lib. ſcri-bit tantum Romæ ambitum ex ſſe, ut inſanientibus candidatis, ferquo & igni inter ſe depugnantibus, pulo vero corrupto, ac in diverſa dia ſciſſo, comitia haberi non potu nt, atque ipſa urbs octo menſibus gi-ſtratu caruerit.

3 *Primus Anytus.*] Plutarc in Coriolano.

4 *Deinde Lycurgus.*] Non il ui-dem legiſlator, ſed alius multo te-rior, de quo hæc eadem ſcribit ly-bius lib. 4.

I nec

nec M. Tullius,[2] & mox divus Julius,[3] deinde Augu-ſt, ne qua occaſio fraudi pateret, inter cæteras quas tu-lant leges, ſevera correctione ambitus illorum qui lar-gonibus ſuffragia captabant, inhibuere. Et[4] deinde à I:cone tribuno plebis, ut qui nummos in tribus pronun-cſet & dediſſet, quoad viveret, annua ſeſtertia pœnæ mine ſingulis tribubus pendere cogeretur, ſalutari edi-ó cautum fuit. Sed cùm effrenatæ cupiditati nondum viam irent, corruptioneſque ſuffragiorum nihilominus inodicæ fierent,[5] Senatuſconſulto proviſum eſt, ut can-cati, ante inita ſuffragia, nec conviventur, nec munera rtant, neque pecunias deponant. Quibus edictis, le-gus & ſenatuſconſultis, vix tandem ambitus illorum, qui hores peterent, poſtquam diu pervagati ſunt, com-pſſere.

Senatuſconſultum in candidatos.

Donec *M. Tullius.*] Ipſe Tullius e:.ad Q. Fratrem 18. Et in oratione Vatinium. In Oratione pro Murena ‍m poſt princip. item pro Seſtio.

Et mox divus Julius.] Suetonius itaillius.

Deinde Auguſtus.] Suetonius in illius, cap. 34. & 40.

4 *Deinde, &c.*] Cicero in d. epiſt. 12. lib. 1. ad Atticum, cujus verba ſupra adduximus.

5 *Senatuſconſulto.*] Plinius Junior lib. epiſtol. 6. epiſt. 19. ad Nepotem. Tu hic denique vide Ciceronem in Oratione pro Murena, & Modeſtinum Juriſconſultum in *l.* 1. *ff. ad leg. Jul. de ambit.*

CAPUT XVIII.

Idus cujuſque menſis apud veteres Romanos maxime feſtas & feriatas fuiſſe, & quid apud exteros.

INter feſtos celebratoſque dies, quos in honore deorum vetus religio ſanxit,[1] Idus præcipue ſolennes ſemper iſſe accepimus. Nam præterquam quod omnes[2] Idus vi feriatas, & à flamine diali[3] bovem immolari ſingulis

Idus ſolennes.

TIRAQUELLUS.

1 *Idus præcipue.*] Plutarchus pro-em. cap. 23. auctoritate Jubæ ſcri-t Idus diem religioſum veteribus tatum fuiſſe.

2 *Idus Jovi feriatas.*] Macrobius b. 1. Saturn. c. 15. unde illud Ovidii lib. 1. Faſt.

Vendicat Auſonias Junonis cura calendas,
Idibus alba Jovi grandior agna cadit.

3 *Bovem.*] *Ovem* dicit Mactobius ubi ſupra. Cui convenit illud Ovidii loquentis de agna grandiore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lis Idibus perſpectum ſit: tamen præcipuæ quædam feriæ Idibus dicatæ, quas veteres coli obſervarique runt, ut illas prætermittere, & inſolennes relinque, cerent nefas. [1] Namque Idibus Januariis tibicines diem agere multa licentia & laſcivia, muliebrique per urbem vadere ſolebant: Cauſa vero traditur, quod quum honoribus ampliſſimis eſſent honeſtati, his exuti, uno agmine Tibur conceſſere: quibus revo Libertus operam dedit, qui apparatis epulis, qu rem divinam facturus, illos muliebri ornatu, ita ut comi ratique erant, vino & epulis madidos carpento R reportavit: manſitque ad poſteros feſta dies annua, habitu triduo vagantes per urbem perque forum cu tu & tibia incederent. [2] Qua die, ob Auguſti vict quodque Auguſti cognomen Octavio delatum fu, in templo Jovis opt. max. vervex à flamine immolatur. [3] Idibus Februarii in Tiberis inſula, ubi Fauni æde rat, Romani rem divinam & ſacrum annuum fecerunt: vero Martias ad Annam Perennam, quo commode [5] a & perannare liceret, feſtas genialeſque obſervarunt, la ribus poculis indulgentes. Ea enim nympha [6] ſoror Di cr

Feriæ Idibus dicatæ. Idibus Januarii.

Idibus Februarii. Idibus Martii.

1 *Namque.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Qua die*, ſunt Livii 1. Decad. lib. 9. & Valerii Max. lib. 2. c. 1. & Plutarchi in prob. c. 55.

2 *Qua die.*] Ovidius lib. 1. Faſt.

Idibus in magni caſtris Jovis æde ſacerdos,
Semimaris flammis viſcera libat ovis.
Redditaque eſt omnis populo provincia noſtro,
Et tuus Auguſto nomine dictus avus.

Avus enim Germanici, cui Ovidius illud opus dedicavit, fuit Auguſtus Tiberii adoptione pater qui Tiberius pater Germanici etiam adoptione fuit.

3 *Idibus Februarii.*] Ovidius de his loquens lib. 2. Faſtor.

Idibus agreſtis fumant altaria Fauni,
Hic ubi diſcretas inſula rumpit aquas.

4 *Idus vero Martias.*] De his Ovidius libro 3. Faſtorum.

Idibus eſt Annæ feſtum geniale Perennæ,
Non procul à ripis advena Tybris.
Plebs venit, ac virides paſſim per herbas
Potat, & accumbit cum pare quæque ſua.

Macrobius autem Saturn. lib. 1 c. 12. *hoc menſe Martio ſine ulla mente I duum publice & privatim ad Annam Perennam ſacrificatum iri, ut ann & perennare commode liceat.* Ex q tamen loco id deſumptum eſſe vi

5 *Annare, &c.*] Ex Macrobio Saturn. cap. 8. dicitur & *perenn*

6 *Soror Didonis.*] Non ſatis conſtat quæ ea dea Anna Perenna fuit, variæ enim erant ejus opiniones, una ex his erat, hanc fuiſſe A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

edita, in Aricino ſeu Laurente ſedem habuiſſe fertur, quam erpetuitate Perennam nuncuparunt: [1] quæ Idus infau- & ominoſæ poſtea fuere: placuitque illas parricidium cari, quod illis divus Cæſar conjuratorum manibus ſus occubuit. [2] Idibus Aprilis victori Jovi Q. Fabius *Idibus Aprilis.* em, quam bello Sabino voverat, cum quibus cruento rte & inteſtinis ſæpe cladibus dimicatum fuerat, dedicavit: eaque dies feſta in poſterum haberi cœpta. [3] Hæc m ædes in palatio fuit magno ſumptu & mole conſtru-. [4] Majis vero Idibus mercatorum feſtus agebatur dies, *Idibus Majis.* od ea Mercurio, qui mercimoniis præeſt, natalis foret: uodque Appio Claudio & P. Servilio conſulibus, ædes i dicata fuerat, [6] qui menſis mercimoniis ſacer in poſte- m ſemper habitus. Quippe eo menſe mercatores Majæ lercurioque ſacrum facere, & ſuem prægnantem immolare,

lonis ſororem frequentiſſime Virgo memoratam lib. 4. Æneid. Et e opinionem tangit Ovidius de hac re loquens, d. lib. 3. Faſt. his verſis,

æ tamen hæc Dea ſit, quoniam rumoribus errat
abula, propoſito nulla tenenda meo.
ſerat Æneæ Dido miſerabilis igne,
Arſerat extructis in tua fata rogis.

quæ ſequuntur.

Quæ Idus infauſtæ.] Suetonius in are, cap. 89. eodemque penult. iam, inquit, *in qua occiſus eſt obſtrui que Martias parricidium nominari, e unquam eo die ſenatus ageretur.* e autem his Idibus Martiis conſs & prætores magiſtratum inire os, uti videbimus infra hoc eod. li cap. 24.

Idibus Aprilis.] Ovidius eod. 3. Faſt.

cupat Aprilis Idus cognomine victor Jupiter, hac illi ſunt data templa die.

e item Livium 1. Dec. lib. 10.

Hæc enim.] Id eſt in Palatino nte, ex P. Victore, ſi is eſt, in 10. one urbis.

4 *Majis vero Idibus.*] Ovidius lib. 5. Faſtorum, Mercurium alloquens,

Clare nepos Atlantis ades, quem montibus olim
Edidit Arcadiis Pleïas una Jovi.

Et paulo poſt,

Templa tibi poſuere patres ſpectantia circum
Idibus ex illo eſt hæc tibi ſacra dies.
Te quicunque ſuas profitentur vendere merces
Thure dato, tribuas ut ſibi lucra rogant.
Eſt aqua. —

Et Feſtus Pompejus lib. 11. ubi de Majis Idibus loquitur. Macrobius item lib. 1. Saturn. c. 12. ubi de menſe Majo.

5 *Quodque Appio Claudio.*] Livius 1. Decad. lib. 2. Cornelius autem Labeo apud Macrobium, ubi nuper citavimus dicit, Calendis Majis hanc ædem dedicatam fuiſſe.

6 *Qui menſis mercimoniis.*] Macrobius ubi ſupra.

7 *Majæ Mercurioque.*] Idem ibi. Sed adde his, Idus Majas aliquando ſolemnes fuiſſe ineundis magiſtratibus, ut videbitur infra c. 24.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

De hoc lib. 1. cap. 22. molare, ſeque & merces ex Mercurii fonte ad Ca
luſtrare aſſuerant, ita magnos & uberes quæſtus
Idibus Iuniis. opinati. [1] Hanc ædem ad Circum maximum conſtr
dicunt fuiſſe, præcipuo opere, & magno impendio
etiam die ſcirpeas effigies, de ponte Sublicio Veſt
Tiberim dejicere produntur, cum prius homine
ſueſſent. [3] Idibus Juniis alter tibicinum dies annive
agebatur feſtus: qua die tibicines qui ſacris præcu
per urbem vadere feriatos, & ad ædem Minervæ c
Minuſculæ quinquatrus. nire ſolemne fuit: ipſaſque minuſculas quinquatrus
diem quintum poſt Idus feriatum haberent, appell
[4] ſicut triatrus, [5] ſexatrus, ſeptimatrus, [6] & decim
quo etiam tempore [7] invicti Jovis ædes dicata fuit.

1 *Hanc ædem.*] Scilicet Mercurii, ex loco Ovidii ſupra citato.

2 *Quo etiam, &c.*] Ovidius lib. 5. Faſtor.

Tum quoque priſcorum virgo ſimulachra virorum
Mittere roboreo ſcirpea ponte ſolet.

Et nos quoque diximus ſupra eod. lib. cap. 13. ubi alios auctores in id citavimus.

3 *Idibus Juniis.*] Hæc ſunt ipſius Ovidii libro 6. Faſtorum,

Nulla mora eſt veniente die, quin dicere poſſis,
Idibus invicto ſunt data templa Jovi.
Et jam quinquatrus jubeor narrare minores,
Nunc ades ô cœptis flava Minerva meis.
Cur vagus incedit tota tibicen in urbe,
Quid ſibi perſonæ, quid toga longa volunt?

Et cætera quæ ſequuntur multis verſibus. Feſtus quoque Pompejus lib. 11. *Minuſculæ,* inquit, *quinquatrus appellabantur Idus, quod is dies feſtus erat tibicinum qui colunt Minervam.* Cujus Deæ proprie feſtus dies eſt quinquatrus menſe Martio. Aliter minuſculæ quinquatrus appellantur Idus Juniæ, & vide eundem lib. 15. in duobus locis.

Quod autem quinquatrus ſit
ab Idibus dierum numerus,
ne eſt lib. 5. ling. Lat. & Gelli
c. 21. Porro Porphyrion ena
lud Horatii lib. epiſt. 2. epi
demque ult. non longe ante fi

At potius puer, ut feſtis quinq
olim.

Scribit quinquatrus à quinqu
dici, qui dies ad ferias Miner
nent, propterea quod feſtæ ſol
tes ejus Deæ per hoc ſpaciu
brantur. Sed & de quinquatr
3. Dec. lib. 6. in conſulatu
celli.

4 *Sicut triatrus.*] De ho
Pompejus dicto lib. 15. in du
cis.

5 *Sexatrus.*] De his duob
lib. 5. de ling. Lat. & Feſtus
jus ubi ſupra citatus.

6 *Et decimatrus.*] Idem Var
dem operis lib. 4. & Pompejus
ubi etiam id ſcribit dici *decena*
decimatrum. Et de his omni
ſupra lib. 2. c. 22.

7 *Invicti Jovis.*] Id jam
ex Ovidio ſupra in verbo, *Idi*
niis.

8 *Idus autem Julias.*] Hæc
ſunt partim à Livio 1. Decad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

em Julias equitum turmæ feſta fronde & olea ornatæ, *Idibus Julii.*
campo Martio inſtructæ, tanquam qui congredi acie
ant, trabeati celebrant magnis cæremoniis, ut fuit à
bio inſtitutum. Nam prætoriæ cohortes, inſtructæ
quam in hoſtes tenderent, & eques compoſitus per
mas, in armis ſtabant: in qua pompa Germanici ima-
e præcedente, equitum turmæ ſequebantur inſtructæ,
n militaribus donis, quibus in teſtimonium virtutis ob
ſtia facinora donati fuerant: [1] eademque dies, quod po-
us Romanus ducens contra Latinos mira felicitate po-
s fuerat, Caſtori & Polluci ſacra fuit & celebris: fertur-
e origo antiquiſſima, quod tunc Caſtoris ædem votam
tino bello, L. Æmylio & Cæſone conſulibus, in foro,
viſi fuerant, ſenatus dedicavit. [2] Et ex illo traditum, ut
ſenni apparatu pompa à templo matris deûm extra ur-
n ad forum uſque procederet: inde trabeati & olea
onati equites, ab æde Honoris ad Capitolium irent. *Athenienſes ὀσχοφόρια*
[3] Quem tranſvectionis morem diu intermiſſum Octavius
ocavit, cavitque ne quis in tranſvehendo (quod antea
ierat) ab accuſatore detraheretur. Qui menſis Athe- *Nonis Julii. μουνυχιών.*
nſibus quoque feſtus erat: quippe [4] Nonis Julii oſcho-
pria celebrant: in quibus oleæ ramum, pane fici, cotyla
mellis,

in. partim à Valerio Maximo libro
ndo cap. 1. ubi de ordine equeſtri
itur, partim item ex Plinio lib. 15.
4. ſed maxima ex parte ex Diony-
Halicarnaſſ. lib. 1. non longe à
pe.

Eademque dies.] Id uſque ad clau-
m, *Et ex illo*, eſt Livii 1. Decad. li-
2. & Dionyſii Halicarn. lib. 6.

Et ex illo traditum.] Vide quos
i ſupra in verbo, *Quodque Appio.*
præterea Plinium Secundum de vi-
illuſtribus, cap. 32. ubi id dicit
e inſtitutum Q. Fabii Rutiliani.

Quem tranſvectionis morem.] Sue-
ius in Auguſto, cap. 38. *Equitum
as frequenter recognovit poſt longam
capedinem reducto more tranſvectio-
nis, ſed neque detrahi quemquam in
tranſvehendo ab accuſatore paſſus eſt.*
Ejuſque rei eſt aliquod veſtigium in
l. 2. ff. de in jus voca. ubi ſcribitur,
*In jus vocare non oportere eum qui equo
publico in cauſa publica tranſvehetur.* ubi
Budæus id ſcienter, ut cætera alia ex-
pendit.

4 *Nonis Julii.*] Suidas dicit ὀσχοφόρια feſtum ramorum, quæ ὄσχεα vocantur, Latine ſic dictum, & ὀσχοφόρους duos juvenes ingenuos & divites, qui ſcilicet Minervæ ſacris eos ramos ferebant, tanquam ramigeros. Et de his quoque multa Plutarchus in Theſeo, ubi & inter cætera ſcribit Nonis Julii Theſeum Apollini perſolviſſe. Et interpres Nicandri, & Etymol.

1 Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mellis, & fructuum primitiis onuſtum, per ingenuos pue-
ros foribus appendunt civitatis. [1] Et menſis munychio-
undevigeſimo die, equeſter ordo pariter Jovi ſolem-
Idibus Auguſti. re prodibat cum pompa. [2] Idus vero Auguſti, ſervi & man-
cipia atque omnis famulatus feſtas obſervarunt, quo Ser-
vius Tullius ancilla genitus, in lucem tunc editus fuerit.
[3] quo tempore uxoribus caput lavare felix fauſtumq; pu-
Indi. tabatur, (ſicut apud Indos, quum rex capillos abl-, fe-
ſtum celebrant diem) donaque invicem miſſitant, & ci-
oſtentant: [4] qua die ſervi & ſervæ æquato jure, & nullo
diſcrimine liber an ſervus eſſet, cum dominis coll-
& feſtos dies Romæ agere ſolebant: qui dies etia- pro
natali [5] Magni Alexandri apud pleroſque eſſe cenſ-
[6] propterea religioſus & ſacer Dianæ habitus. Nam -
accenſis, in nemus Aricinum, ubi erat Dianæ temp-
Membrum virile à matronis honoratum. ab urbe diſcurrebant. [7] Quo etiam menſe res ce-
ſermonibus proditur, ut matronæ virilis membri fi-
divinis percolerent honoribus, quam extra portam -
nam, ad ædem Veneris, cum pompa ſacrorum de-
bant, [8] Ægyptiorum more: mox à caſtiſſima & ſpe-
idi-

1 *Et menſis.*] Neſcio quare hunc menſem hoc loco interpoſuerit. Sed quiſnam is fuerit, diſces infra eodem lib. c. 24. Id autem quod hic dictum eſt, unde acceperit Alexander, vide Gyraldum de annis & menſibus.

2 *Idus vero Auguſti*] Plutarchus problem. cap. 110. & Feſtus Pompejus libro 17. ubi de ſervorum die feſto loquitur.

3 *Quo tempore*] Plutarchus ubi ſupra.

4 *Qua die ſervi.*] Ad Romanos redit, ſed hoc vide ſupra lib. 2. cap. 22.

5 *Magni Alexandri.*] Plutarchus in vita illius poſt princip. ſcribit eum natum fuiſſe circa Idus Auguſti.

6 *Propterea religioſus.*] Propertius lib. 2.

Cum videt accenſis devotam currere tædis
In nemus, & Triviæ lumina fe- Dea-

Et Ovidius lib. 3. Faſt.

Sæpe potens voti frontem redim- coro-
nis,
Fœmina lucentes portat ab ur- faces.

Et Statius lib. Sylvar.

Jamque dies aderat, profugis - re-
gibus altum
Fumat Aricinum Triviæ nem- &
face multa
Conſcius Hippoliti ſplendet nem-

7 *Quo etiam menſe.*] Vide Chriſtophorum Landinum in Georg. -gilii fol. 47. pag. 2. & quos ibi alle-, & Divum Auguſtinum de Civit Dei lib. 7. cap. 21. & ibi interpreten Gyraldum item de Diis Gentiu- pag. 404. ubi de phallo priapo, & -nobium, & Tertullianum, & Lu- um, & Lactantium.

8 *Ægyptiorum more.*] Nam - his -ero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

picitiæ matrona, præter matronale decus, in ſinu Venis locaretur. [1] Idus quoque Octobres feſtas fuiſſe tradit, quo tempore in Martio campo equum qui October deretur; [2] immolari ſervatum eſt: cujus caput, ut ex eo ſguis manaret, protinus in Regiam deferre, mox cauda decta, illius cruore aram ſpargere, & in Regiam deptare, illudque panibus redimere aſſuerant: de quo int Suburranos & Sacravienſes magnis contentionibus n ſine diſcrimine certabatur. [3] Ab Athenienſibus vero ſvatum eſt, ut menſe Octobri, magnorum myſteriorn decimoquarto Calend. Novembris ſolennis agatur es, & Liber pater in Eleuſinam ex urbe tranſmittatur. ovembri vero parva, Junio autem rurſus magna celentur myſteria, quæ Cereri ſacra erant: parva Proſerpæ: in quibus maxime cognitum eſt, ut quam quis inct veſtem initiatus, eam ne amplius exueret, donec laca & pertrita foret: In aliis myſteriis traditur mos, ut tem in qua quiſpiam initiatur, templis & numinibus carent. Quæ quidem myſteria quum alieno tempore ueri nefas eſſet, Demetrius rex, ut illorum particeps ret non ſuo tempore, Januarium & Junium menſes ovembrem appellavit. [4] Idus vero Decembres ſolens fuiſſe nonnulli tradunt, quod in curſu equorum victo-

Idibus Octobris.

Magnorum & parvorum myſteriorum ſolennis dies apud Athenienſes Calend. Novembris.

Idibus Dec.

rem

odotus lib. 2. *Diem,* inquit, *feſtum* *bo Ægyptii agunt ſine porcis, fere* *omnia Græco feſto ſimilem.* Sed loco lorum, id eſt, ficulneorum veretum à collo pendentium ſunt ab excogitatæ ſtatuæ cubitales, è nerompactæ, quas fœminæ per pag, mentula, quæ propemodum ineliqui corporis in ventre, & tibia unte, quam fœminæ Bacchum cates ſequuntur. Cur autem mentu habeat juſto majorem ſtatura, & m corporis membrum agitet, redr ab eis ratio, quam & confeſtim lit. Sed & Diodorus Siculus.

Idus quoque Octobres.] Hæc uſque auſulam, *Ab Athenienſibus*, ſunt Feſti Pompeji lib. 13. quo loco de Octobri equo loquitur, qui & ipſe libro decimo quarto. non longe à princip. nonnihil de hac re dicit. *

COLERUS.

* Idem Feſtus in voce *Caviares.*

2 *Immolari ſervatum eſt.*] Id ſacrificium quinto quoque anno fiebat. De hoc & Propertius:

Qualia nunc curto luſtra novantur equo.

TIRAQUELLUS.

3 *Ab Athenienſibus.*] Et hæc uſque ad clauſulam, *Idus vero Decembres.* ſunt Plutarchi in Demetrio.

4 *Idus vero Decembres.*] Plutarchus problem. cap. 97.

1 Nonis

Nonis. rem dexterioris bigæ ſacrum Marti immolarent. [1] Nonis Faunalia & Fauni feſta pervigili anniverſario colebitur Romæ. Athenis vero decima & octava ipſius menſis die, *Æſculapii ſacra.* Æſculapii erant ſacra & feſta. [2] Quod autem dictu eſt Idus Jovi, Calendas Junoni ſacras eſſe, ſcire licet [3] certis *Εἰκάδαι.* auctoribus traditum eſſe, Epicureos ſingulis menſibus ſtatos dies habere feriatos, quas Icadas nominant, hoc eſt, vigeſimam cujuſque menſis lunam, quod ea natus Epicurus foret, quem tam ſancte habuere, ut illius imagem non modo annulis, ſed poculis, ferrent inſculptam. Et *Epicureorum Athenienſ. Neptuno Græci.* ab Athenienſibus octavam cujuſque menſis Neptuno feſtam coli & feriari: à [5] Græcis vero, ſingulis Calendis deos venerari: ſequentem poſt Calendas diem, ſemideis & heroïbus tribuere: qui etiam ſtatos dies menſium certis numinibus conſecrarunt. [6] Siquidem Neomenia quæ apud nos Calendæ ſunt, & ſeptima menſis Phœbo, quarta *Lacedæmonii.* Mercurio, octava Theſeo dicatæ fuere. [7] Apud Lacedæmonios autem ſingulis Calendis totius anni, vini quartarius, & farinæ medimnus, ac ſingula pecora regibus, aut miniſtris ſacrorum, Apollini mox immolanda, dabantur.

1 *Nonis Faunalia.*] Horatius lib. Carm. 3. Ode 13. ad Faunum,

Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi nonæ redeunt Decembres.

Nam ut ibi Acron & Porphyrion interpretes dicunt, *nonis Decembribus Faunalia, id eſt, Fauni feſta celebrabantur.*

2 *Quod autem.*] Supra in verbo, *Idus Jovi feriatas.*

3 *Certis auctoribus.*] Sc. Plin. l. 22.

4 *Et ab Athenienſibus.*] Gyraldus Syntag. 17. qui & nullum auctorem citat.

5 *Græcis vero.*] Ut patet ex ſequentibus.

6 *Siquidem neomenia.*] Gyraldus lib. 7. cap. 23.

7 *Apud Lacedæmonios.*] Vide Plutarchum in Lycurgo.

CAPUT

CAPUT XIX.

Cenſio Ulpiani definientis inſtratum quid eſſet, & quid differt pulſare a verberare, contra grammaticum illum falſo accuſantem.

IEſterno [1] die familiaris meus, in dicendo promptus & audaculus, arguebat Ulpianum Jureconſultum, ex auoritate doctoris grammatici, cujus libelli vulgo innotue, quod male definiſſet inſtratum quid eſſet, quum *Deven-bor. ſig.* one veſtimentum eſſe diceret, quod injicitur, quod *l. inſtratum* Uianus ex auctoritate Labeonis affirmat. Non enim *ff.* vamentum eſſe inſtratum dixit ille, neque ſtragulam *Vallam* vem pro hominis veſtimento, ſed pro lecti operimento *notat Elegan-* taum apud auctores inveniri: & pleraque in hanc ſen- *tiar.* teiam adduxerat. Cujus dicta quum percupide legere- *lib. 6.* m,mirum in modum auctoris incuriam admirati fuimus, *cap. 46* qicet abunde multa diſſeruiſſet non inepte, in nonnulliſamen perlicenter profatus eſt, quippe quum ſtragula non modo pro lecti operimento accipi, ſed pro hominiveſtimento apud auctores ſæpe legi inſpiciamus, Ul- *Inſtra-* piumque ſignate & vere loquutum, qui inſtratum,omne *tum.* vamentum quod injicitur, definivit. Tranquillus in None: Funeratus eſt, inquit, Nero impenſa CC. milliu ſtragulis albis auro intextis, quibus uſus Calendis Jaariis fuerat. Pompejus Feſtus, Grammaticorum loe eruditiſſimus, qui verborum proprietates vireſque adodum penſitavit, Veſtis, inquit, generaliter dicitur, utragula, ut pallium, tunica, vel penula. T. Livius teo de Macedonico bello: Et quum tibi viro liceat purpu in veſte uti ſtragula. [2] Paulus quoque Jureconſultus ex

TIRAQUELLUS.

Ieſterno die.] Hoc caput unum eſt ex, quibus Alexander Laurentium Van vellicat, ex libro Elegant. 6. ca 46. corripientem Ulpianum noſtrum in *l. inſtratum ff. de verborum ſignificatione*, & in *l. lex Cornelia. §. inter pulſationem ff. de injuriis.*

2 *Paulus quoque.*] In *l. cum & tunicam. ff. de auro & argento leg.* Adde autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ex pellibus veſtes confici dicit, cum & tunicam, ſtra-
gulam pelliceam nonnulli habeant. Ex quibus, ſtragulam
veſtem hominis deſignare, indubitata exempla ſunt. R
ſus eundem Ulpianum taxavit, quo ex auctoritate
Jureconſulti cenſuit, pulſare & verberare eo differr quia
verberat quis cum dolore, pulſat vero ſine dolore pro-
pterea Ulpiani definitionem invidioſe criminatur tan-
quam poſſit aliquis cum dolore pulſari, & ſine dolore
verberari: additque verberare eſſe verbere cædere quod
eſt inſtrumentum longum & exile, qualis eſt virg &
pleraque eo pertinentia. Sed cum iſtius auctoris enia
dixerim, Ulpiani mens alio ſpectat; quippe ſi mentem
ipſius penſitamus, procul dubio intelligemus, illum ver-
berare dici proprie, qui animale corpus verbere agit:
ipſumque ſignate & appoſite loqui, qui hominem v pe-
cus verberatum dixit, non pulſatum. Quum vero a em
ſenſu carentem ictus inferuntur, tunc pulſare dicitur,
non verberare, ut pulſo oſtium, lanam, aut veſtem ver-
bero hominem vel pecus. Neque illi aſſentior, qui xit,
[1] verberare eſſe verbere cædere, hoc eſt, fuſte longo affli-
gere: nam & pugnis & lapide verberatum quem am
Latine dicimus, ſicut fuſte vel baculo: idque Teren te-
ſtimonio vel maxime apparere. Leno enim in Ad his
quum ſe verberatum dixiſſet, mox deſignavit quo ve ere
eſſet afflictus. Uſque adeo, inquit, mihi pugnis os fregit.
[2] Aulus Gellius noctium Atticarum, Pro delectamento,
inquit, habuit manu ſua verberare. Tametſi verbari
rem anima & ſenſu carentem, apud auctores plerumque
uſurpatum legamus. [3] Plinius decimoquarto hiſtori na-
turalis,

In eundem Vallam proximo capite. Vide Alciatum l.4 de ver. ſig.

Verbero. Pulſo.

tem quod Aſconius Pedianus in 3. in Verrem actio. ad fin. ſcribit *ſtragulam veſtem pictam eſſe.*

COLERUS.

1 *Verberare eſſe.*] Ulpianus ff. de Injuriis.l. Item §.40. *Verberaſſe*, inquit, *dicitur abuſive, & qui pugnis ceciderit.*

TIRAQUELLUS.

2 *Aulus Gellius.*] Libro ſcili 10. cap. 6. Sed his exemplis adde Proper-tium lib. 2. eleg. 10. (*Ac em,*

Necnon exanimem amplectens ſeis
Candida veſana verberat ora nu.]

3 *Plinius lib.* 14. *hiſtoriæ natu is.*] Scilicet cap. 21. in fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…uis: Campaniæ vina, inquit, expoſita in cadis ſub di…, verberari Sole, Luna, imbre ac ventis, aptiſſimum: …alibi, Carthago in Africa exercetur halitu maris, & v…eratur imbri. Et pulſari rem animatam, & ſenſu par…icem quandoque comperimus. [2] Suetonius in Galba: Inter conventum matronarum correcta jurgio, inquit, &…anu pulſata ſit. Quod non proprie & ſignate, ſed …i per metaphoram accerſitum crediderim. Si tamen …es verbis & vera finitione ſignatis eloqui volumus, [3] …ſatum illud vere dici, quod ſenſu carens crebro ictu …cutitur, ſive oſtium, aut pallium, ſive quid aliud dixe…ris verberatum vero hominem, aut animal quod verbe…reficitur, dici convenire, prout Ulpianus præclare cen…ſuapud auctores probatiſſimos certum atque confeſſum eſ

…*Et alibi.*] Scilicet lib. 6. cap. 14. Se…s teſtimoniis adde Virgilium 5. Æ…d.

- Et verberat ictibus auras.

Et …2. de aquila loquens,

- Simul æthera verberat alis.

Et …ratium lib. 3. Car. Ode 1.

…n verberatæ grandine vineæ.

…Suetonius in Galba.] Scilicet cap. 5. …de Ciceronem in Verrem act. 5. *V…is pendere alios ex arbore, pulſari …am alios & verberari*, & in 7. *Sex li…s circumſiſtunt valentiſſimi, & ad pu…dos verberandoſque homines exercit…ſſimi.* Et Senecam Declam. lib. 9. de…m. 4. *Qui patrem pulſaverit, manus ei …cidatur.* Nec denique omittendu…, id verbum *pulſandi* etiam ad jus &…licium referri: ut videre licet ex *l. 2. ei quoque ff. de judic.* & *l. de ætate. §… interrogatus. ff. de inter. actio.* & *l. …§. inter. ff. locati*, *

COLERUS.

* Juvenalis: *Quem ſextus & octogeſimus annus Pulſat.* hoc eſt, admonet, ſive vellicat.

TIRAQUELLUS.

3 *Pulſatum id vere dici.*] Nam & pulſare fores dicitur Plauto in Amphitryone, & in Pœnulo, & Ovidio lib. 5. Metam. Et villam Plauto in * Rudente. & poſtes ipſi Ovidio lib. 2. Metam. & muros l. 3. de Ponto eleg. 1. Limina Statio, ſyl. lib. 1. ſyl. 2. Et alia id genus ſimilia ubique reperies. Sed illud nolui prætermittere, ut res inanimata & ſenſu carens dicitur pulſari, ita etiam pulſare. Sic enim ventum & imbrem Virgilio lib. 4. Æneid. Ligones Ovidio lib. 3. Amorum eleg. 9.

COLERUS.

* Plautus tamen plerumque habet *Pultare*, pro pulſare, antique, ut *mertus* pro merſus, *tertus* pro terſus, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XX.

Quibus legibus Romano civi data immunitas fuerit, vin- pularet: & quæ jura competant dominis in ſervos & patronis in libertos. Item in exilium mittendi ratio apud diverſos.

Servilii lex.

SErvilius [1] conſul traditur primus, qui legem tuli ne quis civem Romanum vinctum clauſumque teret, quo minus edendi nominis ei poteſtas foret. Et cum primo in cives Romanos verberibus animadverteretur, ſæpiuſque innocentes ob factionem & gratiam prius

Lex Catonis pro tergo civium.

invidiæ forent, & pœnas luerent immeritas, [2] Porcius Cato pro tergo civium ne cui impune inſultare liceret legem tuliſſe fertur: qua ſi quis verberaſſet necaſſetve Romanum civem, gravi judicio mortis cruciatus, bonorumque & exilii pœnis mulctari ſanxit, [3] quam legem Sempronius conſul aliis latis noviſque additis pœnis confirmavit, [4] quæ Porcia [5] & Sempronia dictæ: quibus legib de cive Romano, ſi quis capitis anquireretur, populi dicium erat, [6] quod fuerat duodecim tabularum lege ci- m,

Lex Sempronia & Porcia.

Lex 12. tabularum.

TIRAQUELLUS.

1 *Servilius Conſul.*] Livius 1. Dec. lib. 2. Et vide ſupra eod. lib. 5. ſuper verbo, *Apud priſcos vero Romanos.*

2 *Porcius Cato.*] Ut id condonem Alexandro, Porcium quempiam hanc legem, quæ Porcia dicta eſt, tuliſſe: non poſſim tamen illi aſſentiri, ut is Cato dictus ſit, neque ante Porcium Catonem illum Cenſorium, qui longo poſt tempore fuit, Romanus quiſpiam fuit, qui Porcius Cato appellaretur. Hujus autem legis Porciæ meminit Cicero in Oratione pro C. Rabirio perduellionis reo. Saluſtius in illa eleganti oratione, quam adverſus ipſum Ciceronem habuit. Cæſar in illa Oratione, quam habuit apud eundem Saluſtium, de Catilina & aliis conjuratoribus. Livius 1. Decad. lib. 10. Aſconius Pedianus in 2. in Ver. (a 3.) & vide ipſum Cic. in 7. in Ver.

3 *Quam legem Sempronius.*] fuit C. Sempronius Gracchus, de quo am loquitur Cicero in d. Oratione C. Rabirio.

4 *Quæ Porcia.*] Apud Cice em & alios citatos ſupra in verbo, *cius Cato.*

5 *Et Sempronia.*] Apud Cice em in 4. Oratione in Catilinam.

6 *Quod fuerat duodecim tab rum lege.*] Cujus legis verba hæc ſun pud Ciceronem libro tertio, de legib, *De capite civis, niſi per maximum c tiatum, olloſque, quos Cenſores in p ibus locaſſent, ne ferunto.* Idem Ci in Oratione pro P. Sextio, *Cur cum capite civis (non diſputo cujuſmod is) & de bonis proſcriptio ferretur:* ...

ta, ut de capite civis, niſi centuriatis comitiis decerni nil poſſet: ſed [1] nec tolli de civitate, vel à ſolo patrio regari, aut in exilium agi, niſi dicta cauſa, & centuriis comitiis poterat, quod quidem triplicis generis erat, [2] ctore Martiano. Aut enim omnium locorum interdebatur acceſſus præter unum, vel in inſulam deportabur: [3] aut ſicut Claudius Cæſar quoſdam mulctaſſe dicir, ut ultra tertium lapidem ab urbe egredi vetaret: qui em ſanxit, ut hi quibus provincia interdictum eſſet, urbe que ſummoverentur. [4] Cumque apud exteras gentes ſim vertere, & in exilium agi, pro ſupplicio minime di ſoleret, quia non pœna exilium erat, ſed ſupplicii dugium, ne pœnas jure debitas luerent: [5] ſolis Roman pro maleficio exilii pœna fuit: [6] quas poſtea leges Crnelius Sylla, oppreſſa republica, quam in dominatiem vertit, abrogavit: quippe inter gravia & acerba prima, primus Romanorum ſine populi judicio cives rte mulctavit. [7] Athenienſibus vero Cliſthenes exilii legem

Triplex genus exilio plectendi.

Cornel. Sylla legum Rom. diverſor.

Exilii lex apud Athenienſes.

ſacis legibus, & duodecim tabulis, ſancit eſſet, ut neque privilegium irrogari licet, neque de capite, niſi comitiis Centuris rogari, nulla vox eſt audita Conſu? & vide in ſeq. & quæ dicam infr. b.4. cap.6. poſt princ.

Sed nec tolli.]Cicero in Oratione pr. Seſtio, Non poſſe quenquam de ci te tolli ſine judicio: de capite nonodo ferri, ſed ne judicari quidepoſſe, niſi comitiis Centuriatis.

Auctore Martiano.] Marcellum, ni or, voluit dicere ex *l. exilium triple.ff. de interdictis & releg.*

COLERUS.

ctore Martiano.] Lib.3. Regulorun

TIRAQUELLUS.

Aut ſicut.] Id uſque ad clauſulan *Cumque apud*, eſt Suet. in Claudic apite vigeſimo tertio.

Cumque, &c.] Cicero loquens de libetis amiſſione, in Oratione pro Aulo Cecinna: *Exilium non ſupplicium eſt, ſed profugium portuſque ſupplicii: nam qui volunt pœnam aliquam ſubterfugere aut calamitatem, eo ſolum vertunt.*

5 *Solis Romanis.*] Id apud Romanos pœnam fuiſſe ſatis intelligitur ex titu. *ff. de interdict. & releg.* præſertim in *l. exilium*, & ex aliis infinitis locis juris civilis.

6 *Quas poſtea leges.*] Scilicet de verberibus & nece civis Romani, quas ipſe Sylla violavit, ut videre licet ex Plutarcho in vita illius, & Appiano libro primo, bellorum Civilium, & aliis multis.

7 *Athenienſibus vere Cliſthenes.*] Idem Cælius Rhodiginus, qui nullum quoque auctorem citat, lib. 21. c. 41. Sed hujus rei auctor eſt Phalaris in epiſtolis, ſi ejus ſit opus legitimum. Et Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 13. cap. 21. Vide Ariſtot. lib. 3. Politicôn cap 9. & Philoſtratum in vita Apollonii, libro 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

legem tulit primus, qui haud multo poſt ſua lege dana-
tus, pœnas luit. Deinde exilio quindecennali, aut den-
nali, novarum rerum molitores mulctare, invaluit ns,
ὀϛρα-κισμός quod genus [1] oſtraciſmon dixerunt, ab oſtraco ſive tu-
la, per quam ſuffragia ferebant: qui mos talis erat, in
teſtulis nomen audacis & pernicioſi civis, cujus poten m
formidabant, comitiis inſcriberent, & cujus plures ent
teſtæ in urnam conjectæ, is de concilii ſententia abris
fociſque projectus, ut à civium arceretur aſpectu, qu-
decim aut decem annorum exilio ſolum vertebat. Fuit e
conſtitutum, ut ita damnati, [2] Argivam exulatum int,
ubi bos erat æneus magnitudine viſenda: quare qui ic
Proverbium. exulabant, ſervare bovem dicebantur. [3] Quæ coma,
niſi ſupra ſex millia civium concilio ad judicii diem c-
venirent, nulla atque irrita erant. [4] Ea quidem oſtra,
non plebejorum atque ignobilium cauſa, ſed ad retunc-
dam nobiliſſimorum potentiam commenti fuere, ut-
Atheni-enſium in bene-meritos conde-mnatio-nes. torres lare & patria, quaſi in exilio conſeneſcerent. C-
re Athenienſes egregios cives & benemeritos ſæpius b
virtutem, ne quis amplius emineret, teſtula ablegar,
ſiquidem [5] præter Theſeum, quem in Scyrum exeger,
[6] Solon lator legum, [7] Ariſtides, quo nemo juſtior,
[8] Themiſtocles, [9] aliique ob illorum magnitudinem, i
exili

1 *Oſtraciſmon.*] Ariſtoteles lib. 3. Politicôn cap. 9. Probus Æmylius in Ariſtide. Plutarchus in ipſo Ariſtide, & in Nicia, & in Pericle, & in Themiſtocle & alii, quos citabimus in verbo, *Ea quidem Oſtraca.*

2 *Argivam.*] Menander in Phaſmate apud Heſychium, & Plutarchus in Collectaneis.

3 *Quæ Comitia.*] Plutarch. in Ariſtide: *Magiſtratus primum teſtarum numerum inibat: nam niſi eſſent ſex millia teſtarum, oſtraciſmus non erat perfectus.*

4 *Ea quidem oſtraca.*] Ut ſcripſerunt magna ex parte ii, quos tibi citavimus ibi, *Oſtraciſmum*, & præterea Diodorus Siculus lib. 2. non ſemel, & Philoſtratus in vita Apollonii lib. 6.

5 *Præter Theſeum.*] Plutarchu i vita illius.

6 *Solon.*] Idem in vita quoqu lius.

7 *Ariſtides.*] Cicero libro quin Thuſcul. quæſtion. ubi ob id illum tria pulſum fuiſſe dicit, quod præ modum juſtus eſſet. Plutarchus in iu vita illius, & Niciæ, & Themi clis.

8 *Themiſtocles.*] Probus Æmyliu vita illius, & Plutarchus uterque vita illius, & Diodorus Siculus l. 1

9 *Aliique.*] Ut Thucydides, ex dem Plutarcho in Pericle, & Plin libro ſeptimo, cap. trigeſimo, & m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

elium acti ſunt, [1] Milciadem vero mori coëgerunt. [2] Id em optimo cuique Athenis uſu veniebat, ut in exilium o eminentiam virtutis pelleretur. [3] Syracuſanis vero pe-tiſmus exilii genus fuit, quo efferentis ſe civis audaciam vutemque comprimerent. Hi enim non teſtula, ſed in cæ frondibus ſuſpecti civis nomen inſcribebant: & cu-jifolia plura exiſterent, illius conſpicuam magnitudinem qnquennali exilio mulctabant. Fuitque finis oſtraciſmi [4] Hyperbolo ignobili, & minimæ ſortis viro, qui ulti-rs hoc exilii genere exterminatus fuit. [5] Poſtea C. Grac-cis incolumitati civium couſulens, ne quid in eos gra-vs conſuleretur, alia ſacrata lege ſancivit, ut qui in ma-gratu & honore poſitus, civem abſque populi judicio raſſet, in eum populi animadverſio foret, quam legem ſuuti principes, ſempiterna conſtitutione ſanxerunt. Iuper ſtatuerunt, ut citra Senatus auctoritatem de nece Imani civis decernendi nulli facultas foret. [6] In eos vero, q Romani non ſunt, ne impune inſultare liceret, pluri-b legibus ſanctionibuſque obviam itum eſt: ut lege Ju-lde vi, Cornelia de ſicariis, & Aquilio plebiſcito pœnis ultifariam conſtitutis, quibus ſingulorum indemnitati-ls ſalubriter conſultum fuit. [7] Super ſervis quoque, ne in-

Syracuſani. Πεταλισμός.

Finis oſtraciſmi.

C. Gracchi lex.

Alia lex.

Lex de iis qui Rom. cives non eſſent.

in, ex eodem Plutarcho, & Probo -nylio in vita illius, & Damon Pe-ris præceptor, eodem Plutarcho in -ſtide non adeo longe à princ.

Milciadem vero.] Probus Æmylius i ita illius.

Id enim optimo.] Ut patet ex ſu-perioribus. Sed adde, & Argis quoque hc oſtraciſmum in uſu fuiſſe, teſte -ſtotele libro quarto, Polit. cap. 3.

Syracuſanis.] Id uſque ad clauſu-l, *Fuitque finis*, eſt Diodori Siculi l. 11.

In Hyperbolo.] Plutarchus in Ari-de.

Poſtea C. Gracchus.] Aſconius Pe-c in 3. in Ver. actio. Cicer. autem in Ct. pro C. Rabirio, perduellionis reo, ſcribit, ipſum C. Gracchum legem tu-liſſe, ne de capite civium injuſſu Qui-ritium judicaretur. Sed & Pomponius in *l.* 2. §. *exactis*, *ff. de origine juris.* di-cit, *Regibus exactis, duos conſules con-ſtitutos fuiſſe, qui tamen, ne per omnia regiam poteſtatem ſibi vendicarent, lege lata factum eſt, ne poſſent in caput civis Romani animadvertere injuſſu populi.*

6 *In eos, &c.*] Id totum eſt noſtri juris civilis tit. hic deſignatus: niſi quod hic dicit, Aquilio plebiſcito, in-telligi de tit. ad legem Aquil.

7 *Super ſervis.*] Plutarchus in Co-riolano & problem. cap. 70. & Dona-tus in Andria Terentii act. 3. ſcena 5. in eun locum.

Oh, tibi ego, ut credam furcifer?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Dominorum in ſervos poteſtas & animadverſio. Furca. Furcifer. Pauſicape. Nota fronti inuſta. Piſtrinum.

in eos gravius æquo domini animadverterent, pœnæ ine
conſtitutæ: ſiquidem nequam & contumax ſervus ut
plauſtri lignum, cui affigitur temo, quæ furca dicta eſt in
collo ferat, & eo quaſi jugo ſubactus, manibus poſt terga
revinctis, per ora omnium circumferatur, à ſinguli ue
furcifer appelletur, velut vincti pedes & manus incedit:
[1] nonnunquam pauſicape, qua ori manus admovere o-
hibentur, opus faciant, [2] aut candenti lamina, vel litris
frontem & ora inurantur, & vultus inſcribatur: [3] utque
nervo compedibus coërceantur, hac deformi nota vut
inſigni animadverſione affici ſolebant, ut ea ignominia
affecti, major illis verecundia eſſet ad facinus. [4] Piſtrio
quoque detrudi ſervos, & damnari mancipia inſida, el
notis barbaricis inuri, ut ob improbitatem inſignes fo
[5] Tum poſt verbera & cruciatus vinculis, nuditate, fa
ſiti, & compedibus, numelliſque, catenis, nervis, -
dicis, bojis, & ſi crimen expoſceret, cruce & lamina, -
vilem in modum affici, vetus pervulgata pœna fuit. [6] Ad
Perſas vero conſuetum erat, ut ſi ſervus ære coëmptus -
fugiſſet à domino, vinctus compedibus opus faceret ſi
autem ſponte revertiſſet, & fateretur admiſſum, flagris
cæderetur. Ipſis enim nimiam fuiſſe ſervitutem, auctores
produnt: quippe cum nulli manumittantur apud Parth,
nu-

Perſarum ſervi.

1 *Nonnunquam pauſicape.*] Pauſicapem appellant machinulam collo ſervorum circumpoſitam & orbicularem, qua ori manus admovere prohibebantur, ne farinam vorarent, quod κάπτειν vocant, intus dum operarentur, ut etiam ſcribit Cælius Rhodiginus lib. 25. cap. 22. nullo tamen auctore citato, ſed id eſt Euſtathii, Iliados lib. 22.

2 *Aut candenti.*] Vide infra in verbo, *Tum poſt verbera.*

3 *Utque nervo.*] Vide infra ibidem.

4 *Piſtrino.*] Terentius in Andria act. 1. ſcen. 2.

Verberibus cæſum te in piſtrinum
Dave dedam uſque ad necem.

Verba ſunt Simonis domini, icinantis Davo ſervo.

5 *Tum poſt verbera.*] Hæc magna parte ſunt Plauti in Aſinaria act. ſcena 2.

Perfidiæ laudes, gratiaſque habes
merito magnas,
Cum noſtris ſycophantiis, dolis, aſtu-
que,
Scapularum confidentia, virtute u-
rum freti,
Advorſum ſtimulos, laminas, cruce,
compedeſque,
Nervos, catenas, carceres, numellas
dicas, bojas,
Tortoreſque acerrimos, &c.

6 *Apud Parthos.*] Juſtinus lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nuque mancipia dempto ſervitutis jugo libera fiant. [1] Contra apud Indos & Taprobanæ incolas, quibus nulla ſervitus, omneſque una ingenuitate tenentur. Babylonios facinoroſi ſervi & contumaces per crines trahebantur ut facinoris admiſſi pœnas darent. [2] Germanis verbere ſervum afficere, aut vinclis coërcere habetur nefas: apud quos laxior ſervitus erat, & libertinis pene par: quippe ſibi acquirunt ſervi, & peculium habent. [3] Proditum tamen eſt, Hilotas à Spartanis bello ſubactos, cum rebellaſſent, ab Agide perpetua ſervitute damnatos, ut dominis eos manumittere, aut extra Spartanos fines venundare non liceret. [4] Diogenes vero Cynicus Manem ſervum, cum aufugiſſet, non modo verbere non affecit, ſed liberum ire juſſit, ac dimiſit: turpe exiſtimans, Manem ſine Diogene vivere poſſe, non autem Diogenem ſine Mane. [5] Contra Lycurgus apud Spartanos ſervorum petulantiam tam ſevere cohibuit, ut facinoroſos ſervos dominis interficiendi jus daret. [6] Deinde tam divus Pius quam ſequuti principes ſuper dominorum poteſtate in ſervos, ſalubriter conſuluerunt, ne dominis plus æquo ſævire liceret, neve inju-

Indis & Taprobanis nulli ſervi.

Babylonii.

Germani.

Agis in Hilotas.

Lycurgus.

Divus Pius.

1 *Contra apud Indos.*] Strabo l. 15. Idem Megaſthenes ſub.) dicit neminem Indorum ſervis uti. & eod. libro paulo ante dicit, Indos juvenibus pro ſervis uti, dum adoleſcunt.

2 *Germanis.*] Id uſque ad clauſulam *Proditum*, ex Tacito in libro de moribus Germanorum.

3 *Proditum.*] Strabo libro octavo. Et de his dicemus alibi plenius. Sed tu interim vide eundem Strabonem, libro ſexto, Livium, quartæ Decadis libro quarto. Plutarchum in Lycurgo.

4 *Diogenes vero Cynicus.*] Laërtius in vita illius.

5 *Contra Lycurgus.*] Plutarchus in vita ejus, & Heraclides in libello de Politiis cap. 2. In ſervos autem quatenus ſævire liceat, eſt in *l.* 1. *C. de emendat. ſervor.* & in *tit. Inſtit. de iis qui ſui vel alieni juris ſunt.*

6 *Deinde tam Divus Pius.*] Ex *l.* 1. ad fin. & *l.* 2. *ff. de his qui ſunt ſui vel alien. jur.* & §. *ſed hoc tempore.* & §. *ſeq. Inſtit.* eod. titu. & vide Macrobium libro primo, Saturn. cap. 2. poſt princip. Sed hic prætereundum non duximus, quod olim Romæ contigit, quod cum quidam paterfamilias (ejus nomen non dicitur) ſervum ſub furca cæſum medio egiſſet Circo, tum, cum ludi magni pararentur: ob quod ingens peſtilentia Romæ oborta eſt, ad quam avertendam ſenatus decrevit, ut hi ludi quam ampliſſimi fierent. Apud Dionyſium Halicarnaſſæum lib. 3. & iterum 7. & Livium 1. Decad. libro 2. & quod legibus Moſaicis non licebat in ſervos ſævire, ut ſcribitur Exod 21. & Deut. 15. De qua re etiam Plato in libro de Specialibus legibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

injuſta imperia dominorum noxæ forent, neve omni ſervos quotidianis verberibus afficerent, ſed loris æde rent. Quibus conſtitutionibus cavetur, ut in eu qui ſuum occidiſſet ſervum, haud ſecus pœna diceretur quam qui alienum necaſſet. [1] Divus quoque Hadrianus rvos à dominis occidi vetuit: ſed ſi quid deliquiſſent, pætoris judicio pœna affici præcepit, ita ut Umbriciam ntre nam, quod in ancillas ſupra modum ſæviret, in quinquen nium relegaſſe ferant: quod magis è republica ducens, permulcendo tractandoque ſervorum animos † mit fie ri, quam verbere. [2] Et tam ab his qui mancipio dicti aut ære coëmpti ſunt, quam his qui manu emiſſi libertatem meruerunt, debita jura dominis patroniſque ſer toribus conſtituit: nam jura patronatus poſt liber tem impenſam ſervo, dominis incolumia eſſe voluit, quæ ex certis cauſis patronus dominuſve amittebat: ſiquidem ſi libertum ſervumve optime meritum, dum famis pericu lum adiret, [3] patronus non aluit, aut [4] ſi invitus libertatem dedit, [5] lex Ælia Sentia & divus Pius jus patronatus patrono, & dominium domino ademit. Quod & [6] Claudius Cæſar ſanxit, ut ægra & affecta mancipia ſi [7] expo nerentur, ab omni famulatu & ſervitio immunia fcnt. [8] Item ſi ad jusjurandum libertum patronus adegit, n nu at,

Hadrianus.

† Profieri.

Patronorum jus in clientes.

Catonis in mancipia aſperitas.

Patronus in libertum ingratum.

1 *Divus quoque Hadrianus.*] In d. *l.*2.§. ult.eo.tit. vide *l.* 1. *C. de emend. ſervo.*

2 *Et tam ab his.*] Hæc omnia videbis latiſſime comprobata in noſtris Commentariis in *l. ſi unquam*, in verbo, *Libertis.* num.31.incip. *tum poſtremo.*C.de revo.donat.

3 *Patronus non aluit.*]Ex *l. D. Claudius.*§.*Imperatores ff.de jur.patro.* & *l. alimenta.* in princ.*ff. de libro agno.* & *l. ſi patronus non aluerit. ff. de bonis libert.*

4 *Si invitus libertatem dedit.*]Ex *l.ſi quis hac lege. ff. qui & à quibus manu.*

5 *Lex Ælia Sentia.*] Ex *d.l.ſi patronus aluerit.ff.de bonis libert.*

6 *Claudius Cæſar.*] Sueton in vita illius, cap. 25. & Modeſtin Juriſconſultus in *l.*2. *ff. qui ſine ma ad libert.per.* *

COLERUS.

* Vide præter Suetonium, D em quoque & Zonaram.

7 *Exponerentur.*] In Inſula (cet Æſculapii, in qua ægri ad capta um ſomnia exponebantur, ut Stra 8. Plaut.Curcul.

TIRAQUELLUS.

8 *Item ſi ad jusjurandum.*] Ex d- *igere.* in princ. & prope per totam m *l.ff. de jure patrona.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…at neve uxorem ducat, cum ad jus patronatus lex pari-
…eron admiſit. [1] Tametſi lege Julia de maritandis ordini-
…bu hæc juramenta poſtea inducta & remiſſa fuerint.
…Fuit propterea [2] Cato ſenior male audiſſe, tanquam
…aſ[p]ior & durior, quod ægra & affecta mancipia velut
…bra animalia ſenio debilitata, domo exigeret, & victum
…neret. [3] Contra vero adverſus male meritos, impuros *Edictũ apud*
…& agitioſos libertos, [4] aut ſi delatorem ſummiſiſſent, *Athe-*
…v patroni nomen detuliſſent, [6] ſeu manifeſti crimi- *nienſes in liber*
…nis rei forent, patrono jus revocandæ libertatis, & univer- *tos in-*
…ſa omerita abrogandi lege donabatur. [7] Quod ab Athe- *gratos.*
…nienſibus decretis edictiſque cautum erat, ut contu- *Apo-ſtaſium*
…m ingratuſque libertus ſub mancipio eſſe, & ſervire *Aphe-tæ.*
…cogeretur, quoniam liber eſſe neſciſſet, [8] quod apoſta- *Adeſ-*
…ſiu nuncuparunt. Servos vero libertate donatos, [9] La- *potæ.* *Erithe-*
…cedæmonii aphetas, [10] & adeſpotas, [11] atque eritheras di- *ræ.*
xerunt.

… Tametſi lege Julia.] In d. *l. adigere.* … *t.*

… Cato ſenior.] Plut. in vita illius, & ipſe et Cato rei ruſticæ c. 2. ad fin.

… *Contra vero adverſus male meritos.* … acitus lib. 13. quem poſtea citabi… in verbo, *Si manifeſti criminis.*

… *Aut ſi delatorem ſummiſiſſent.*] Ex … l. in fin. & d. *l. D. Claudius*, in pri… *ff. de jure patron.*

… *Vel patroni nomen detuliſſent.*] In d. l. in fine. Nam & idem è diverſo, ſi … onus nomen liberti detulerit, *l. … atronum* §. 1. *ff. de jur. patron.*

… *ſeu manifeſti criminis rei forent.*] Ex … cito lib. 13. *Ac criminum manifeſt … erito ad ſervitutem retrahi, ut met … erceantur, quos beneficia non commut … nt.*

… *Quod ab Athenienſibus.*] Valerius Ma… us lib. 2. cap. 1. & vide noſtros Co… entarios in d. *l. ſi unquam*, ubi ſup… itavimus.

… *Quod Apoſtaſium.*] Ariſtoteles libro … litic. 3. c. 8. quo Athenienſium Rei … deſcribit, & Lyſias ad Ariſtodem….

9 *Lacedæmonii aphetas.*] Idem Cælius Rhodiginus libro vigeſimo quinto, cap. 20. ſed nullo auctore citato, vide eundem lib. 11. cap. 39. in antiquo, verum id eſt Athenæi l. 6. dipnoſophiſtarum, cap. 7. ex Mycone Prianeo lib. 2. rerum Meſſanicarum.

10 *Et adeſpotas.*] Id eſt ſine dominio, nullius dominio ſubjectos ac velutí mancipatos, apud Lyſiam, & ex eo Pollucem lib. 3. onomaſticôn, cap. 8. & Athenæum ubi ſupra ex ipſo Mycone. Nam & hunc librum ἀδέσποτον vocat Divus Hieronymus ad Euagrium, qui nullum auctoris, aut domini titulum præfert. *Miſiſti*, inquit, *volumen ἀνώνυμον καὶ ἀδέσποτον, & neſcio utrum tu de titulo nomen ſubtraxeris, an ille qui ſcripſit, ut periculum fugeret diſputandi.* Et ἀδέσποτος ἐπιστολὴ, apud Plutarchum in vita Ciceronis, in qua ſcriptoris nomen nullum eſt. Et rumores ἀδέσποτοι, ſine auctore, apud ipſum Ciceronem libro epiſt. fam. 15. cap. 17. Et ſic de ſimilibus.

11 *Atque Eritheras.*] *Ericteras* ſcribit Cælius Rhodiginus ubi nuper citavimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Maſſilienſes. xerunt. [1] Maſſilienſibus libertus ter doli admiſſi reus adverſus patronum, velut mancipium ſervire cogebatur, per ſingulas vices libertate reſciſſa: ſi quam vero offenſam quarto admiſiſſet, domino imputabatur, & inultum ibat, quod toties deceptus patronus, quarto ſe ei crediſſet.

Claudius Cæſar. [2] Claudius vero Cæſar libertinos, qui ſe pro civibus agerent, publicavit: illos autem qui ingrati notarentur, revocavit in ſervitutem: qui etiam libertum, quod patrono delatorem ſummiſerat, ut de ſtatu ferret quæſtionem, ſervituti addixit. *Nero.* [3] Quod Nerone quoque imperante ſervatum eſt: & frequenti Senatu obtentum, de manumiſſis propter ingratitudinem in ſervitutem vocandis. *Nerva.* [4] Nerva Cæſar ſervos à quibus dominos accuſatores reperit, velut ingratos juſſit occidi. [5] Quod in ſervo Artetii proſcripti populus Romanus feciſſe proditur, quem velut ingratum in ſervitutem reddidit denuo, quod proſcripto domino bona & liberos occupavit: *Sylla.* [6] ſicut Sylla de ſaxo dejecit ſervum Sulpitii domini proditorem, ut ſibi gratificaretur. *D. Severus.* [7] Divus autem Severus cavit edicto, ne ſervi delatores dominorum audiantur, ſed pœna mulctentur ſeveriori. *Liberti qui leviter peccaſſent.* Si vero leviter offendiſſent aut contumeliam civiumque feciſſent, vel dicto minus audientes forent, trans vigeſimum lapidem in terram oramve Campaniæ relegandi, domini arbitrium erat, vel ut ferrum traderent: in

ut

vimus, nec alium quempiam citat, ſed id eſt Myconis & Athenæi ubi ſupra.

1 *Maßilienſibus.*] Valerius Maximus libro ſecundo cap. 1.

2 *Claudius vero Cæſar.*] Suetonius in vita illius, cap. 25.

3 *Quod Nerone quoque imperante.*] Cornelius Tacitus lib. 13. Cujus hæc verba ſunt, *Per idem tempus actum in Senatu de fraudibus libertorum, efflagitatumque, ut adverſus male meritos revocandæ libertatis jus patronis daretur.* & reliqua quæ ſequuntur.

4 *Nerva Cæſar.*] Dion in vita illius, poſt princ.

5 *Quod in ſervo Artetii.*] Legendum *Aterii* ex Appiano, qui id tradit lib. 4. bellorum Civilium, pagina 16. vide Græcum.

6 *Sicut Sylla.*] Plutarchus in vita illius. Cæterum Sulpitius, ſervo prodente, cæſus eſt: quem Sylla, primo libertate donatum, præcipitavit è ſaxo.

7 *D. autem Severus.*] Vide in vita illius, & alicubi in noſtris legibus. Cæterum id aliquando fallit, ut noſtri loquuntur, ut in *l. in certis. ff. de jure* ... *l. mulierem.* §. ult. *ff. de accuſatio.* & *ff. ad leg. Jul. de anno.*

 nplexus hominum vitarent & à foribus domini arce-
 rer : [1] fuitque aliquando in uſu, ut de ſervis in dominos
 quæſtio haberi, nec judicium dari poſſet. [2] quod Ta- *Taciti Cæſaris edictũ.*
 it Cæſar cavit edicto, ut ne majeſtatis quidem cauſa
 ora dominorum capita ſervi admitterentur, aut per eos
 nererent magiſtratus. Nec ſolum ſervi in dominos,
 ſed nec patroni in clientes teſtimonium valuit: quod à
 loulo primum edita lege cautum. [4] Propterea Tiberius, *Tiberius.*
 ntra Libonem per ſervorum quæſtiones inquireret,
 am legi feciſſe dicitur, quod illos emancipari, & de-
 per tormenta inquiri juſſit: donec poſt temporum
 cula [5] Cajus Imperator ſervis, ſi quid quererentur de
 nis, paſſim accuſandi, & contra eos lege agendi fa-
 tem dedit. Eſt tamen obſervatum, ut ſi quem ex ſer-
 is ominus de ergaſtulo aut vinclis relaxaret, catenas à
 nibus pedibuſque quibus vinctus fuerat, quandoque in-
 det, ut vinclorum pars in corpore maneret, quo argu-
 nto ſignabant ſervum minus juſte vinctum fuiſſe, ne-
 quam ſervitutem ſerviſſe, nullumque jus patroni do-
 ni competiiſſe, illumque priſtinæ libertati, ac ſi nun-
 quam vinctus fuiſſet, reſtitutum. [6] Et tametſi ſervos pro-
 fug leges ſuſcipi vetarent invitis dominis, tamen qui
capti

1 *Fuitque aliquando in uſu.*] Ut videretur prope per totam eam *l. ſed max. in §. Antoninus.* & alibi ſæpe not. l. tit.

2 *Quod Tacitus Cæſar.*] Flavius Vopiſc. in vita illius. verum noſtris legibus iter cautum eſt. *l. meminiſſe.* in fin. *ad leg. Jul. majeſt.* nam & audiuntur ſervi deferentes dominos liberti patronos. in hoc commun. *l. famoſi.* verſi. *ſervi quoque ff.* eod. t. & *l.* pen. in fin. *C. qui accuſ. non ſunt.*

3 *Sed nec patroni in clientes.*] Dionyſi. Halicarnaſſæus lib. 2. Plutarch. in vi ipſius Romuli. Cato Cenſorius in oratione, quam dixit apud Cenſores in Lentulum, & ex eo Gellius l. 5. cap. 13.

4 *Propterea Tiberius.*] Cornelius Tacitus lib. 2.

5 *Cajus Imperator.*] Athenienſium quoque legibus, ſervorum injuriæ & accuſationes audiebantur, ut & liberorum, ut patet ex Hiperidis Oratione contra Mantitheum, & Lycurgi in prima Oratione contra Lycophronem, & Demoſthenis contra Mediam, & ab his Athenæi lib. 6. c. 7.

6 *Et tametſi ſervos profugos.*] Apulejus lib. 6. Metam. *Legibus*, ait, *quæ ſervos alienos profugos invitis dominis vetant ſuſcipi, prohibeor.* Vide ibi Beroaldum.

I *Ad*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Servi capti ad regum imperatorumque ſtatuas confugientes. Dianæ Epheſinæ templum, Aſylum.

capti bello [1] ad imperatorum regumque ſtatuas cofugiſ ſent, velut ad aſylum, nexu ſolvebantur, & immes rant: in eos enim manus injectio non erat. [2] Nnque Epheſi templum Dianæ id juris habuit, ut ad illud ſtatuas gientes, mancipio ſolverentur: quod Alexander ſta dium produxit: poſtea ab Auguſto ſublatum, ne profita impunitatis ſpes, facinoribus cauſam daret. Primum enim Cadmus, dum Thebas conderet, aſylum aperuiſſe rtur, [3] ad quod fugientes ſine diſcrimine ſervi aut liberi, ab m pœna tuti erant. [4] Nonnulli à prognatis Herculis alum Athenis primo inſtitutum ferunt, ad quod à patrib op- preſſis confugere fas erat. [5] Poſt quod in Rhetæo tore fuit

1 *Ad Imperatorum Regumque ſtatuas.*] Noſtris legibus non ſemel fit mentio eorum, qui ad ſtatuam Cæſaris, vel ad ſtatuam ſacram confugiunt: ut in *l. quis ſit fugitivus.* §. *apud Labeonem.* verſic. *nec eum quidem ff. de ædil. edic.* & in *l.2. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. jur.* Vide ibi gloſ. & *l.1. C. de his qui ad ſtat. confug.* & §. *ult. Inſt. de his qui ſui vel alien. jur. ſunt.* Et apud alios quoque: nam Seneca, *Licet*, inquit, *ſervis ad ſtatuam confugere, quanto magis licere debet liberis & ingenuis?* Et Suetonius in Tiberio, *Noviſſime calumniatus, modo ad ſtatuam Auguſti, modo ad exercitus confugere velle, Pandatariam relegavit.* Hæc ille. Sed quod poſtremo loco dicit de exercitu, intelligit interpres alter de exercitu Germanici mariti Agrippinæ, de qua ille loquitur, ut imploraret auxilium militare adverſus Tiberium & ſeditionem concitaret. Quæ quidem interpretatio minime repudianda eſt: ſed tamen aliter intelligi poteſt, ut, ſcilicet, ad militaria ſigna confugeret, veluti ad aſylum. Ea enim aſyli vim habebant, ut ſtatuæ Auguſti, ut colligitur ex Cornelio Tacito lib.1. cujus hæc ſunt verba, *Planco maxime, quem dignitas fuga impediverat, neque aliud periclitanti ſubſidium, quam caſtra primæ religionis, illic ſigna & aquilam amplexus, religione ſe tutabatur.* Et Ammianus Marcellus libro 25. *Qui fraudum conſcius nexorum, ad militaria ſigna confugit.*

2 *Nanque Epheſi.*] Id uſque clauſulam, *Primum omnium*, eſt Stonis lib.14. Sed & quod ibi aſylum erit, planum eſt ex Cicerone in 3. Verrem actio. *

COLERUS.

* Cornelius Tacitus quoque jus aſyli meminit libro 3. Et add teſt Epigramma quoddam Græc ex Anthologia lib.4. Pauſanias li.

3 *Ad quod fugientes.*] Ad lum tria hominum genera confuge ole- bant: Servi, obærati, malefici.

TIRAQUELLUS.

4 *Nonnulli à prognatis Herculi* er- vius lib.2. Æneid. in eum locum

Et jam porticibus vacuis Junoni ylo.

Et iterum lib.8. ibi,

—— Quem Romulus acer aſyli
Rettulit. ——

Et utrobique auctoritate Statii cujus in eam rem hi verſus ſunt,

Fama eſt defenſos acie poſt buſta p
Numinis, Herculeos ſedem funda
potes.

5 *Poſt quod in Rhetæo littore.*] er- vius lib.6. Æneid. in eum locum

Tunc egomet tumulum Rhetæo in ore
inanem
Conſtitui. ——

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

it jacis aſylum, [1] & in Sigæo Achillis: [2] quorum exem-lo omulus & alii aſylum aperuere, quo accedentes im-urate donabantur. [3] Apud Moloſſos, [4] Samothraces, Ctoniatas [6] & Meſſenios [7] ac pleroſque ad deorum a-as nfugiſſe, pro aſylo habitum eſt, velut Ithacenſibus ov Servatoris ara. Delictis enim non voluntariis refu-ia eſſe aras putavere: [8] Athenienſibus Theſei ſepul-hra id juris habuit ut ſervi ad illud confugientes, nexu olventur. [9] Et Spartæ Chalciœcum Minervæ templum, d od [10] Pauſanias fugiens, obſtructo aditu, morte mul-tat fuit: & [11] aliud Calchicon, ad quod Agis confugit. t 'n Tænaro Neptuni phanum, ad quod Cleombrotus: & in

Iovis Servatoris ara.

Theſei ſepulchrum.

1 *in Sigæo Achillis.*] Strabo l. 3. Seus d. lib. 6. ubi ſupra.

2 *torum exemplo Romulus.*] Virgi-us 13. Æneid.

Hincum ingentem, quem Romulus
cer aſylum
Retit. —

tra lib. 5. Dionyſius Halicarnaſſæus b. 2 ivius 1. Decad. libro quoque 1.)vid. 3. Faſt.

Rulus ut ſaxo lucum circumdedit
alto,
ilibet, Huc, dixit, confuge, tutus
eris.

Propius lib. 4. eleg. 1.

Buca cogebat priſcos ad verba Quiri-
tes,
Cum illi in prato ſæpe Senatus
rat, &c.

Juvelis Satyr. 8.

Et ten, ut longe repetas, longeque re-
lvas
Non, ab infami gentem deducis aſylo.

Plini Secundus, aut quiſquis is eſt, de vi illuſtribus, cap. 2. ubi de Ro-mul Plutarch. in vita Romuli, Ma-crob lib. 1. Satur. cap. 6. Servius ſu-pra c. 2. Lactantius libro 2. cap. 7. Horus lib. 1. Car. Ode 12.

Roum poſt hos prius, an quietum
Poli regnum memorem, an ſuperbos
Taini faſceis, dubito, an Catonis
bile lethum.

Eutropius lib. 1. cap. 4.

3 *Apud Moloſſos.*] Plutarch. in vita Themiſtoclis, & Diodorus Siculus libro 11.

4 *Samothraces.*] Plutarch. in Paulo Æmylio non ſemel, & in Pompejo.

5 *Crotoniatas.*] Diodorus Siculus libro 12. non multo poſt princ.

6 *Et Meſſenios.*] Pauſanias lib. 4. qui de Meſſeniacis eſt.

7 *Ac pleroſque.*] Ut Corcyreos ex Diodoro Siculo lib. 12.

8 *Athenienſibus Theſei ſepulchrum.*] Plutatch. in vita illius ad fin.

9 *Et Spartæ Chalciœcum.*] Thucydides l. 1. Probus Æmylius in vita Pauſaniæ, Diod. Siculus lib. 11. Plutarch. Parallelorum, cap. 21. Ælianus de varia hiſtoria, l. 9. ad fin. Id autem templum æreum fuiſſe tradit Livius 4. Decad. lib. 5. quod & ſatis nomen ipſum indicat. *

COLERUS.

* Meminit & Cicero Epiſt. ad Atticum.

TIRAQUELLUS.

10 *Pauſanias.*] Probus Æmylius, & Plutarchus ubi ſupra.

11 *Aliud Calchicon.*] Plutarchus in vita Agidis. Vide Græcum, & an ſit id quod Calaurium alibi vocatur.

12 *Et in Tænaro Neptuni.*] Thucydides lib. 1. & Plutarch. in Pompejo.

I Ec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] & in Calauria inſula in Ægæo etiam Neptuni templum, ad quod Demoſthenes cum aufugiſſet, ab omni violenta incurſione Archiæ manſit illæſus: atque [2] in Thracia Dianæ templum inter Clitorium & Cynætham: & in Aſpendo Pamphyliæ, Tiberii ſtatuæ pro aſylo fuere, [4] ſicut Dianæ Leucophryenæ oppreſſis perfugium inviolabile fuit. [5] Palladis quoque templum velut aſylum Lacedæmonii venerantur, in quo nocentes etiam capitis damnati, incolumes fiunt. [6] Et in Aphrodiſio & Papho Veneris, [7] apud Stratonicenſes Jovis & Triviæ templa, [8] Siculis Paliſci ara, [9] in Peloponneſo Hermionæ p[illegible]num ſacrum Cereri & Proſerpinæ, [10] in Epheſo Artemiſium,

Per-

1 *Et in Calauria, &c.*] Strabo l.8. & Plutarchus in vita ipſius Demoſthenis, ubi paulo aliter id recenſet, & in vita Pompeji.

2 *In Thracia Dianæ.*] Polybius l.4. Adde & in Samo ejuſdem Dianæ, ſecundum Herodotum lib. 3.

3 *Et in Aſpendo Pamphyliæ, Tiberii.*] Philoſtratus in vita Apollonii lib.2.

4 *Sicut Dianæ Leucophryenæ.*] Cornelius Tacitus l. 3. Hujus autem Dianæ meminit Pauſanias lib. 1. & 3. ſed de aſylo nihil dicit. Meminit item Appianus Alexandrinus bellorum civilium lib. 5. non adeo longe à princip. ubi Cleopatram, Ægypti reginam, ſororem ſuam Arſinoëm ſupplicem Mileti in Leucophryenæ templo interimi juſſiſſe refert. *

COLERUS.

* *Leucophrynæ* legendum : Hujus autem cognominis cauſſam poſſumus reddere ex Arnobio l.6. *In Didymæo,* inquit, *Mileſio Cleochum dicit habuiſſe ſuprema Leandrus : funeris Leucophrynæ monumentum in fano apud Magneſiam Dianæ eſſe, Myndius profitetur, ac memorat Zeno.* Cætera vide apud Juſtum Lipſ. Commentario ad Tacitum.

Dianæ Leucophryenæ.] Hujus Dianæ templum fuit in Magnetibus. Vel, ad Tenedon Inſulam, quæ olim appellata fuit Leucophryn. Xenoph. lib. 5. ἑλληνικῶν.

TIRAQUELLUS.

5 *Palladis quoque templum &c.*] Non memini me legiſſe aliud fuiſſe Palladis templum, quod aſylum eſſet, præter illud Ghalciœcum, eſt, æreum, de quo ſupra in verbo, *Spartæ Chalciœcum.*

6 *Et in Aphrodiſio & Papho Veneris.*] Utriuſque teſtis eſt Tacit. l. 3.

7 *Apud Stratonicenſes.*] Tacitus in eodem libro ubi etiam de utroque loquitur.

8 *Siculis Paliſci ara.*] *Palici* legendum eſt ex Virgilio lib.9.

Pinguis ubi placabilis ara Palici.

Et ibi Servio & Diod. Sicu. lib. 11. paulò ante fin. Macrob. libro Sat. 5. c. 19. Lactantio Grammatico Statium lib. 12. Thebaid. & Steph. lib. de Urb.

9 *In Peloponneſo Hermionæ.*] hoc nihil comperi, niſi quod ſcribam infra in verbo, *Qui tamen Samiæ, &c.*

10 *In Epheſo Artemiſium.*] Artemiſium idem eſt ac ſi dicat, Dianium. Nam Diana Græcis ἄρθεμις dicitur, cujus appellationis cauſam tradit Plato in Cratylo, Macrobius lib. Saturnal. cap. 16. eodemque ulti. Templum autem Epheſiæ Dianæ aſylum eſſe, ſcribit Strabo lib, 24.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...gami ædes Æſculapii, in Græcia Calydoniæ Palladis ...dum, tantæ dignationis fuere, ut capitalem fraudem ...ſi aut pecunia judicati, qui ad illa confugiſſent, noxa ...ciaque exolverentur.[2] Apud Scythas qui ad Riphæos ...gissent, tanquam ſacroſanctos, ſui juris & arbitrii ...ra:[3] ſicut in Ægypto in Oſiridis aſylo juxta Saim: & ...in Conopo Herculis templo, ad quod ſervi confugien...es ſi initiati forent, opprimi aut vi cogi non poterant. ...atumque memoriæ eſt, in Libya oppidum fuiſſe, ad ...ſi quis ſervus lapidem importaſſet, liber & ſui potens ...at & Dulopolin in eadem id juris habuiſſe, ut qui ſer...us ...d eam aufugiſſet, omni nexu ſolveretur.[5] Cinna ...er civili manente bello, cum per præconem edixiſſet, ... ſvi ad eum confugientes, velut ad aſylum, liberi fo...m illoſque ad pileum vocaſſet, magnas ſervorum & ...erdiſſimorum manus coëgiſſe fertur.[6] Sed cum propter ...ylum impunitates, multa facinora admitterentur ma...na...entia, Tiberius Cæſar, ne impunita eſſent crimina, ...munitates aſylorum abrogavit, & exoletum morem anti-

Cinna.

Immunitas aſylorum per Tiberium abrogata.

1 ...rgami ædes Æſculæpii.] Corne...us 13.

2 ...ud Scythas, qui ad Riphæos con...giſſ.] Lege *Arimphæos* ex Solino, ...ujus eſt cap. 27. aut aliorum com...utatione 21. Pomponio Mela lib. 1. ...ap. ... ad fin. Plinio lib. 6. cap. 13. ...oſt ...ic. Hos autem Herodotus in ...elp...ene *Argippæos* vocat, quos ſa...ros ...dicit, & *ad quos* (inquit) *quiſ...nis ...ugit, is à nemine læditur.* At ...artius Capella libro 6. *Aryphæos* ...os n...cupat, *ad quos*, ait, *velut ad quodd...aſylum confugiunt metuentes.*

3 ...ut in Ægypto.] Strabo lib. 17. *Duob...bœnis à flumine diſtat Sais, & paulo ...ra eam eſt Oſiridis aſylum, in quo O...m jacere arbitrantur.*

4 ...n Conopo Herculis templo.] He...rodot lib. 2. *Erat* (inquit) *ad oſtium Nili ...ulis templum quod vocatur Conobicum, ad quod ſi quis cujuſcunque hominis ſervus confugiens, capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere.* Ex quo intelligis hic legendum *Conobo*, ſive *Conobico*, non *Conopo.* Vide tamen Græcum. Quanquam & ipſe Hercules dictus ſit *Conopæus*, & *Conopion*, & *Conopius*, ut jam alibi diximus.

5 *Cinna vero.*] Appianus libro bellorum civilium.

6 *Sed cum propter, &c.*] Suetonius in Tiberio, cap. 37. Cornelius Tacitus non uno in loco.

COLERUS.

7 *Immunitates aſylorum abrogavit.*] Non abrogavit, quod ex Suetonio habet Alexander: ſed tantum, non ſine multo honore, modum præſcripſit, ut ait Tacitus lib. 3.

1 *Qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

antiquavit: [1] qui tamen Samiæ Junoni, & Æſcula[illegible] bro, jus veteris immunitatis ob religionem reſtituit[illegible] omittendum, ſervis [2] apud Romanos Statii, [3] D[illegible] necnon [4] Stichi, & Heræ frequens nomen fuiſſe [5] [illegible] Athenis Davus & Geta. Cum enim Daci ante [illegible] dicerentur, ad Iſtri fontes bello ſubacti, Atheni[illegible] ſervierunt, inde ſervile nomen Davi & Getæ [illegible] reli-

Servorum nomina.

TIRAQUELLUS.

1 *Qui tamen Samiæ Junoni.*] Tacitus de his duobus libro 4. Sed præter aſyla ſupra memorata, fuere alia plurima, ſcilicet Phanum Æaci in Ægyna, ad quod cum aufugiſſet Hyperides ille orator celeberrimus, Demoſthenis æmulus, per vim detractus eſt, teſte Plutarcho in Demoſthene. Et templum Junonis Trojæ Virgilio memoratum l. 2. Æneid. non longe ante fin.

Et jam porticibus vacuis Iunonis aſylo.

Et Phanum Telluris in Hermione, apud Plutarchum in Pompejo, ubi & ipſe tradit aſyla fuiſſe in Epidauro Æſculapii: in Iſthmo, Neptuni: in Actio & Leucade, Apollinis. Et in Samo, Argis, & Lucania, Junonis. Et in Clario & Didymejo. Quibus item adde Junonis Lucinæ delubrum apud Brutios, ut ſcribit Livius 3. Dec. l. 10. Et templum Apollinis Delii quinque millia paſſuum à Tanagra diſtans, ex eodem Livio 4. Decad. lib. 5. ad fin. Et Alexandriæ aſylum damnatorum capitis & exulum apud Cæſarem l. 3. belli civil. Aliud Corinthi ex Strabone l. 10. Et in delubro Jovis apud Tanium emporium ex eodem lib. 12. Et Romæ Palladis templum Plutarcho parallelorum cap. 22. Item Athenis in templo Miſericordiæ, ut tradit Servius lib. 8. Æneid. Et aſtruit Statius lib. 12. Thebaidos illis verſibus,

Urbe fuit media nulli conceſſa potentum,
Ara Deûm, mitis poſuit clementia ſedem,
Et miſeri fecere ſacram, &c.

Aliud etiam Minervæ in ipſis Athenis aſylum fuiſſe, ex eo videri poteſt, quod ſcribit Pauſanias lib. 1. Syll[illegible], qui Ariſtionem, qui in Minervæ [illegible] aufugerat, vi extractum inter[illegible] ſet, in illius teterrimi mo[illegible] incidiſſe, quem Phthiriaſim [illegible] dicularem Latini vocant. *

COLERUS.

* His omnibus adde Lip[illegible], ad 3. Annal. Taciti. ubi de perſ[illegible], ad aram veterum, loquitur.

TIRAQUELLU[S.]

2 *Apud Romanos Statii.*] [illegible]ellius lib. 4. cap. ult. auctor ejus lib[illegible] Magiſtratibus Romanis, qui F[illegible] vulgo tribuitur, cap. 17.

3 *Dionyſii.*] Horatius int[illegible] nomina ſervorum Dionyſium poſ[illegible] lib. 1. Satyr. 6.

Tune Syri Damæ, aut Dio[illegible] filius audes
Dejicere è ſaxo cives, aut tra[illegible] Cadmo?

Et Cicero libro epiſt. familia[illegible] 13. epiſt. antepen. Dionyſii ſui [illegible] meminit.

4 *Stichi.*] Apud Plautum i[illegible]cho, ſervus eſt nomine Stichus, q[illegible] fabulæ nomen dedit. *

COLERUS.

* Unde & ὑποθετικὸν perm[illegible]it hoc nomen apud Juriſperitos.

TIRAQUELLU[S.]

5 *Sicut Athenis Davus [illegible]eta.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Ap[illegible]yros,* ſunt Strabonis libro 7. Eſt au[illegible] Davus nomen ſervi, apud Teren[illegible] Andria, & Phormione. Et Ge[illegible] etiam apud eundem in Adelphis, atq[illegible] etiam in Phormione, & Plautum i[illegible] lento.

Apud

elnerunt. [1] Apud Syros Dama, [2] in Paphlagonia Tybii, [3] apud Phryges Manes [4] & Midæ ſervile nomen fuit. Lacædemoniorum ſervi peculiari nomine [5] Helotæ, [6] Argivorum Gymnetæ, [7] Cretenſium Epharmiotæ, [8] Clarotæ [9] & Mnotæ dicuntur: [10] Theſſalorum Peneſtæ, Syracu-

1 *Apud Syros Dama.*] Horatius ſuo verbo, *Dionyſii*, poſuit & id nomen ravi inter nomina ſervorum, ut S. Pomponius in *l. in vulgari.* §. de verb. ſig. *Si quis*, inquit, *in teſtamento ſcripſerit, Si quid filio meo acciderit, Dama ſervus meus liber eſto.* Sed an id ſervi eſſet non exponit. At ex eo ratio conſtat Damam ſervi nomen fuiſſe apud quoſdam populos. *Syros* autem ſervorum natos dicemus inferius lib. cap. 13. ex Livio 4. Dec. l. 6. *

COLERUS.

*Perſius: *Momento turbinis exit Marcus Dama.*

TIRAQUELLUS.

2 *In Paphlagonia Tybius.*] Strabo d. lib.

3 *Apud Phryges Manes.*] Strabo d. libro. Erat autem Diogeni Cynico ſervo eo nomine, qui cum ab eo aufugiſſet, conſulerentque amici, ut illum quæreret, *Ridiculum eſt* (inquit) *ſi Manes abſque Diogene vivat, Diogenes abſque Mane vivere non poſſit.* Auctor Laërtius in vita illius. Id autem nomen à furore inclinatum, unde ad æneam ſtatuam tranſlatum, quam cottabo in luſui adhibebant. Ariſtophanes, χαίνει ὁ μάνης, id eſt, ἀναιδῶς καὶ μανικὸς, ut continuo declarat.

4 *Midæ.*] Idem Strab. dicto l. 7.

5 *Helotæ.*] Ariſtoteles lib. 2. Politicôn, c. 7. & 8. Heraclites in Politicis ubi de Lacedæmoniis loquitur. Herodotus libro 9. Livius 4. Decadis lib. Strabo lib. 6. & 8. & 15. Dionyſius Halicar. lib. 2. Plato lib. 6. de legibus. Plutarchus in Lycurgo. Pollux lib. Onomaſticôn lib. 8. ad fin. ubi ita de his loquitur, ut apud Lacedæmonios ſint medii inter liberos & ſervos, μεταξὺ δ' ἐλευθέρων καὶ δούλων Λακεδαιμονίων εἵλωτες. Quod & idem dicit de cæteris, in quibus illum ſtatim citabo. Et de his quoque alibi diximus. Id autem nomen duxerunt à Laconiæ civitate, quam Heles vocant, ut tradit Thucydidis interpres.

6 *Argivorum Gymnetæ.*] Pollux ubi ſupra ἀργείων γυμνῆτες.

7 *Cretenſium Epharmiotæ.*] Ariſt. lib. polit. 2. cap. 3. Vide Græcum, & Strabo lib. 15. ubi tamen eos *Ephamiotas* vocat, niſi ibi mendum ſit. ſed vide Græcum.

8 *Clarotæ.*] Pollux ubi ſupra κλαρῶται. Calliſtratus Ariſtophanis, & Ephorus lib. 3. hiſtoriarum, & Athenæus libro 6. cap. 7. ubi ejus nominis rationem reddit, quod ſcilicet ex ſorte in bello ſerviebant.

9 *Et Mnotæ.*] Pollux ubi ſupra, ex quo intelliges hic ſcribendum eſſe *Mnoitæ* μνοῖται. Nam & publicam ſervitutem Cretenſes dicebant Mnoëm, ut in ſecundo rerum Cretenſium ſcribit Soſicrates, & ex eo Athenæus ubi ſupra. Hique appellabantur Mnœus cœtus, ut tradit Strabo lib. 12. Quanquam Hermon in linguis Creticis apud ipſum Athenæum Cretenſes ſenes nobiles *Mnotas* appellat. Stephanus autem Cretenſium ſervos δμωίτας vocat.

10 *Theſſalorum Peneſtæ.*] Πενέσται. Plato libro 6. de legibus, ubi de ſervis loquitur. Ariſtoteles lib. 2. politicôn cap. 7. Strabo lib. 12. Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. Philippus Theangelenſis in Commentario de Caribus & Lelegibus, & Doſiades lib. 4. rerum Creticarum, & ex iis Athenæus Dipnoſophiſtarum 6. & 7. ubi & alios quoque citat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

racuſanorum Euſtatoni, [1] Mariandynorum ſervi Dory-
phori, [2] Sicyoniorum Corynephori appellati ſunt. [3] Pelatæ
vero & Thetes liberorum quidem nomina fuere
Iones ſervi præcipui. qui coacti inopia, ſervilia præſtabant, [4] ſicut Callyrii in
Creta, [5] & Syracuſanis Arotæ & Callyrii. [6] Præteris
autem Iones præcipui inter ſervos habiti, & vet

1 *Mariandynorum ſervi Doryphori.*] Pollux ubi ſupra. ſed de his ita loquitur Strabo d. lib. 2. ut videatur velle Mileſios ſubegiſſe & in ſervitutem redegiſſe Mariandynos, quaſi ſervi ipſorum Mileſiorum, Mariandyni dicti ſunt :ut Peneſti Theſſalorum. Sed vide Athenæum aliter id referentem ex aliis quo loco nuper citavimus. Doryphori autem liberti meminit Suetonius in Nerone, cap. 29 *. Et trium ſimulacrorum Doryphororum Plinius lib. 34. cap. 8. Primum Polycleti Sicyonii, alterum Cteſilai, tertium Ariſtodemi. Porro id vocabulum peræque eſt, ac ſi dicas haſtigeri ſive haſtiferi.

COLERUS.

* Ubi quidam rati ſunt, Doryphorum vocari potuiſſe ſatellitem Neronis, cum nomen id plane ſit pervulgatum.

TIRAQUELLUS.

2 *Sicyoniorum Corynephori.*] Pollux ubi ſupra, ſed aliter Plutarch. in Solone, vide eundem in Arato. Ea autem vox ſignificat clavigeros, ſive clavam gerentes, vel clava pugnantes. At Theopompus lib. 33. hiſtoriarum & Menæthimus lib. 2. rerum Sicyoniarum apud Athenæum d. lib. 6. cap. 7. ſcribunt ſervos catanophoros apud ipſos Sicyonios vocari, & id quoque tradit Stephanus. Et adde ſervos Strotas vocari ex Plutarcho in Pelopida. Et Gallos Ambactos ex Cæſare lib. 6. Commentariorum. Nam & Feſtus lib. 1. ſcribit apud Ennium lingua Gallica *Ambactum* ſignificare * ſervum: licet in nonnullis codicibus *Ampactum* legatur. Vide Robertum.

COLERUS.

* Sed Paulus ille, non aſſecutus eſt mentem Feſti, Nam *Ambactum* Feſtus dixit apud Ennium ſignare *ſervum Mercenarium* : à Gallis
clientem, ut legitur apud Cæſar
quod verius eſt, Feſtus tant
nio ita vocatum ſervum con
dixit, Joſeph. Scal. Gloſſæ:
δοῦλος μισθωτὸς ὡς Ἔννιος
autem dicitur *circumactus*, i
tate donatus. Perſ. Sat. 5.

— *quibus una Quiritem*
Vertigo facit.

Vide lib. 6. Cod. de Emanc. & libro 23. de Manumiſſ.

TIRAQUELLU

3 *Pelatæ vero & Thetes.*] Pollux d. lib. 3. cap. 8. paulo ante eum locum, ex quo illum ſæpe citavimus πελάται
ἢ καὶ θῆτες ἐλευθέρων ἐστὶν ὀνόματα
πενίαν ἐπ' ἀργυρίῳ δουλευόντων. Hoc eſt, *Pelatæ autem & Thetes* [illegible] *ſunt nomina, ob paupertatem mercede, ſive pecunia, vel argento ſervientium.* Plutarch. autem in Romulo tradit Romanos *clientes* appellari quos Græci vocant πελάτας. At Dionyſius Halicarnaſſæus libro 2. Athenienſes clientes θῆτας à ſervitute, Theſſalos vero πενέστας, exprobrantes e [illegible] in appellatione ipſa fortunam

4 *Sicut Callicyrii in Creta.*] Cælius Rhodiginus lib. 25. cap. 18. I vocat *Cillicyras.*

5 *Et Syracuſanis Arotæ & Callyrii.*] *Arotras* illos appellat C [illegible] ubi ſupra.

COLERUS.

Arotæ & Callyrii.] *Eros Panemeros* quoque in vetuſtiſſimis monumentis leguntur ſæpe, ſervorum nomina.

TIRAQUELLU

6 *Præ cæteris autem Iones.*] Apud

...mancipia nobilitati ſunt. [1] Quare Callicratidis Lace- *Callicratidis faceta reſponſio.*
...monii verbum fuit, qui interrogatus cujuſmodi ſibi
...dentur Iones, facetiſſime reſpondit, frugi ſervos, li-
...ero utique malos. [2] Quod Ageſilaus de Aſiaticis judi-
...vit [3] & vulgo de Caligula proditum eſt, nec ſervum
...eliorem, nec deteriorem dominum fuiſſe. [4] Athenien-
...ſes vero [5] Harmodii & Ariſtogitonis, qui Hippiam inter-
...cerant, velut devota nomina libertati, tanti fecerunt,
...le ſanxerint, ne illa ſervis indere liceret. [6] Quo
...teplo Domitianus Metium Pompoſianum, quod no-
...inMagonis & Hannibalis ſervis indidiſſet, ſupplicio
...fecit, tanquam clariſſimorum virorum nomina ſervili
...ongio polluiſſet: [7] præter quæ conſtans obſervatio Ro- *Romani cives non relegati.*
...ar fuit nimium diu ſervata, ne civis Romanus quovis
...ime obnoxius relegaretur, donec haud magno inter-
vallo

...ro um Scythæ non abs re judica-
...at ies, tanquam non liberos, ſed
...ſſis & ignaviſſimos omnium ho-
...inu, deque eis, tanquam de ſervis
...ques, mancipia dominos aman-
...eſajunt, & inſectatione digniſ-
...nos

1 *...uare Callicratidis.*] Plutarch. ...A...hthegm. Laconum, ubi de ipſo ...allitide loquitur.

2 *...uod Ageſilaus.*] Hæc enim illius ...erbant, τὰς τὴν ἀσίαν κατοικοῦντας ...λεύθερους μὲν κακοὺς εἶναι δούλους δ' ἀ-...γαθούς. Teſtis idem Plutarchus in ...pophegmatis Imperatorum, ubi ...e eo quitur in princ.

3 *...vulgo de Caligula.*] Id dictum ...ait P...eni Oratoris apud Cornelium Tacit...b. 5.

4 *...henienſes vero.*] Idem Beroal...lus in ...etonium, quo loco ſtatim ci...tabit, ſed nullo auctore citato, ve...rum proditum eſt à Gell. l. 9. c. 2.

5 *...modii.*] Idem Alexander pau...lo in ...us, cap. 26. hujus libri hanc hiſtor... aliter narrat. *Alter vero,* inqui... *...juſdem Piſiſtrati filius, Hipparchus, ...multorum tyrannorum ſævitiam anteceſſit, cum patriam & cives impotenti dominatu opprimeret, conjuratione in caput tyranni facta, ab Harmodio & Ariſtogitone, fortiſſimis juvenibus, non non ſine omnium ſalute, cæſus fuit.*

6 *Quo exemplo Domitianus.*] Suetonius in vita illius c. 10. Aliter Dion: nempe quod præter cætera haberet orbem terræ pictum in parietibus cubiculi, quodque conciones Regum & cæterorum Principum, quæ ſunt apud Livium ſcriptæ, evolveret & ſtudioſe legeret: quodque Veſpaſ. acceperat ex aliquo reſponſo eum regnaturum.

7 *Præter quæ.*] Totus hic locus uſque ad verba, *Fuitque animadverſum,* ſumptus eſt à Tullio lib. epiſt. familiarium 11. epiſt. 16. Cujus hæc verba ſunt loquentis de ipſo L. Lamia: *Nam Clodianis,* inquit, *temporibus, cum equeſtris ordinis Princeps eſſet, proque mea ſalute acerrime propugnaret, à Gabinio conſule relegatus eſt: quod ante id tempus civi Romano contigit nemini.* Quod & ipſum magna ex parte repetit ...dem Cicero ejuſdem operis epiſt. pe...ult. & in Oratione ipſius Ciceronis in Piſonem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vallo id ſervare deſiere. Primus enim L. Lamia Roma-
nus civis à Gabinio conſule relegatus fertur, & poſt eum
plures legum judiciorumque pœnis affecti: fuitque nimi-
adverſum, civilibus bellis captos, velut hoſtes in prædam
verti, & venum ire non licuiſſe, [1] ſemperque levius ſer-
vitium apud Romanos deditis, quam captis fuiſſe: [2] Græ-
coſque perraro ſervitutem ſerviſſe: quare illorum ullos
mercatoribus dabatur locus: [3] ſicut Perſarum, quos nun-
quam Romæ ſerviêre, niſi ſub Alexandro Severo Impe-
ratore, licet mox adhibito precio ad ſuos redditi ſint:
[4] Ponticoſque & Lydios ſervos, aut Phrygios gratim
Romæ venire, [5] Thracibuſque peculiare eſſe ſale em-
pta mancipia habere, [6] ſicut Lemniis vino mercari.

Levius ſervitium deditis, quam captis. Sale & vino empta mancipia.

1 *Semperque levius ſervitium.*] Vide infra lib. 4. cap. 7.

2 *Græcoſque perraro.*] Vide Apophthegm. Laconica.

3 *Sicut Perſarum.*] Ælius Lampridius in vita Alexandri Severi.

4 *Ponticoſque & Lydios.*] Appianus lib. 2. bellorum Civilium.

5 *Thracibuſque peculiare.*] Ex quo Comicus quiſpiam à Zenodoto in collectaneis relatus,

Θρᾷξ συγγενὴς εἶ, πρὸς ἁλὸς ἠγορασμένος.

Generoſus es Thrax ſale redemtus ſcilicet.

6 *Sicut Lemniis vino mercari.*] Id ſumptum eſt ex Homero lib. 7. Iliad. ad finem, ubi ſcribit Lemnios magnam vini copiam in exercitum Græcorum duxiſſe: ex quibus accipientes vinum emebant, alii ære, alii ferro, alii bobus, alii mancipiis, alii ipſis rebus. Carmen Homeri eſt hujuſmodi:

Νῆες δ' ἐκ Λήμνοιο παρέςαν οἶνον ἄγουσαι
Πολλαί.

Et paucis interjectis:

Ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοί,
Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἴθωνι σιδήρῳ,
Ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ' αὐτῇσι βόεσσιν,
Ἄλλοι δ' ἀνδραπόδεσσι.

CAPUT XXI.

Qui ludi apud Romanos frequentes fuerint, qui apud exteros, quæve ſint nuces ocellatæ apud Tranquillum

Latrunculorum ludus.

LUdus [1] calculorum veteribus præcipuus fuiſſe traditur, qui [2] & latrones dicti: hi enim in duas diviſi ... mas ... ant,

MERCERUS.

De latrunculorum, calculorum, Talorum, & Teſſerarum ludis, vide etiam convivium Romanum. Hi enim ludi uſitati erant inter convivas.

TIRAQUELLUS.

1 *Ludus calculorum.*] Extat ... artialis apophoretum calculorum ... 14. cap. 20. quo hunc ludum bel... deſcribit,

ſidio-

ra, colore diverſi, quorum alii milites, alii hoſtes: iom luſus erat, ut turmis inſtructis, velut qui congredi ciparant, hinc inde ſub hoſtium imagine procederent, cræſcripto fine, quoad quiſque progredi debeat: ita are oportebat, ut dum hoſtem quiſque invadere nitiur alterius non pateat incurſibus: [1] qui etiam ex gemma ie, viris & mulieribus frequens, à melioribus & ſumnihonoribus vel maxime cultus & celebratus, [2] quem ʔanedes inveniſſe proditur, ad comprimendas ocioſi xcitus ſeditiones. [3] Poſt quos fuere tali eburnei, ſex angu- *Tali.*

In ſorum ſi ludis bella latronum,
meus iſte tibi miles & hoſtis erit.

uæ Ovidius lib. 3. de Arte amani n minus apte.

Caque non ſtulte latronum præmia ludat,
Ut cum gemino calculus hoſte perit.
Belorque ſuo prenſus ſine compare bellet,
Aelus incœptum ſæpe recurrat opus.

Qui & latrones.] Quod patet ex llisidii & Martialis locis. Hinc ita lictquod latrones antiquis vocabanur inductitii milites ἀπὸ τῆ λα-τρεῖ, quod inſervire ſignificat, quod cili mercede bellis ſerviebant. Ququam Varro de lingua Latina libro eos dictos à latere, quaſi *laterunes* ut qui circum latera erant Regi, atq ad latera ferrum habebant. *Ab eoq* inquit, *veteres Poëtæ nonnunquamilites appellant latrones*: aut, ut poſt ſubdit, *quod latent ad inſidias facieas*. Quo etiam pertinet illud Plat in Milite,

Na Rex Saleucus me opere oravit maximo,
Ut latrones cogerem & conſcriberem.

Sed hujuſmodi calculi diminutive *latruli* dicuntur Senecæ epiſt. ad Lucm lib. 18. epiſtola 106. & aliis ſcriribus.

Qui etiam ex gemma fuere.] Ut oſteit Martialis ubi ſupra.

Quem Palamedes.] Sophocles in Palede,

Βούλιμον οὗτος τόν δ' ἀπῶσε, σὺν θεῷ,
Εἰπεῖν, χρόνου τε διατριβὰς σοφωτάτας
Ἐφεῦρε, φλοίσβου μετὰ κόπον καθημένοις
Πεσσοὺς, κύβους τε τερπνὸν ἀργίας ἄκος.

Quos verſus ita vertit Had. Junius,

Nam ille (dicam enim) procul famem Deo
Juvante, abegit, ociumque fallere
Docuit ſedentes littore in ſicco, mare
Ubi murmurat, ludo reperto teſſeræ,
Vitæ jucundo deſidis ſolatio.

Pauſanias lib. 2. itemque 10. Et Servius auctoritate Varronis lib. 2. Æneid. ibi,

Belidæ nomen Palamedis.

Philoſtratus in Heroicis. Gregorius Nazianzenus in 1. invectiva ςηλιτευτικῇ. Plato autem in Phædro tradit, Theuth priſcum quendam Deum Ægyptiorum talorum & alearum ludos inveniſſe. At Herodotus lib. 1. ſcribit Lydos primos aleæ, teſſerarumque ludum, & pilæ cæterorumque ludorum omnium genera, præterquam talorum excogitaſſe.

3 *Poſt quos fuere tali eburnei.*] Extat & Martialis apophoretum tali eburnei lib. 14. c. item 14.

Cum ſteterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna dediſſe tibi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Teſſeræ. angulorum, æquali latitudine, [1] teſſeræ vero [2] quuor namque erant figuræ, ex omni latere quadratæ, [3] qua Græci
Κύβοι. κύϐȣς vocant. [4] Sed tamen in jactu teſſeris utebant tribus, talis vero quatuor: in quibus figuræ effictæ cem numeri habebant, sed quinarius numerus non erat it talis,
Aſtragali. ſicut in teſſeris. Tali autem, [5] aſtragali Græce dic ; &

ſtra-

Nam & quod ex ebore eſſent, probat idem Martialis lib. 13. cap. 1. cujus carmen afferemus infra. & Ovidius lib. 1. de Arte amandi,

Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos,

Tu male jactato, tu bene jacta dato.

1 *Teſſeræ.**] De his teſſeris Tullius in Catone Majo. *Nobis ſenibus ex luſionibus multis talos relinquant & teſſeras.* & lib. 2. de Divinat. *Quid enim eſt ſors? idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod teſſeras, quibus in rebus temeritas & caſus, non ratio & conſilium valet.* Et Ovid. lib. 3. de Arte amandi,

Parva monere pudet, talorum dicere jactus

Ut ſciat, & vires teſſera miſſa tuas.

Et modo treis jactet numeros, modo cogitet apte

Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.

Et Livius 1. Dec. lib. 4. *Levant quidam Regis facinus in teſſerarum proſpero jactu.* Martial. lib. 14. c. 15.

Non ſim talorum numero par teſſera: dum ſit

Major, quam talis alea ſæpe mihi.

Ibid. cap. 17.

Nec mihi biſſeno numeratur teſſera puncto,

Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit.

Sed illud videtur pertinere ad illum ludum celebratum, de quo ſupra in princ.

COLERUS.

* *Teſſeræ.*] Hæ olim & *Lepuſculi* vocabantur, eo quod exſiliendo diſcurrunt. Iſidorus lib. 18. cap. 62.

TIRAQUELLUS.

2 *Quatuor.*] Quod nomen ipſum declarat. Nam & teſſera dict Græca eſt, quæ *quaternio* Latinis dici.

3 *Quas Græci κύϐȣς vocan* Gellius ex Varrone lib. 1. c. 20. Mobius in ſomnium Scipionis lib. 2. c. Vi de Dictionarium Græcum. hoc quidem Græca dictione ſig catur tam teſſera, quæ jacitur, qu punctus, & nota inſculpta redden nne rum jactorum, ac præcipue u nem qui ὄνος quoque aſini nomine itur. Nam priore illo modo accipit ena rius ille proverbialis, Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύϐοι. *Semper caduni citer Jovis cubi*, id eſt taxilli ſive t Poſteriore vero illud Euripidis Myrmidonibus, ubi teſſeris luden Heroas facit,

Βέϐληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύϐω καὶ τέτταρα.

Jecit Achilles duas uniones quatuor.

Quem & ipſum verſum uſurpav Ariſtophanes in Ranis. Cujus et rei alia teſtimonia videbis apud Hadrianum Junium, multijugæ lectio virum, Animadverſorum lib. 2. cubi & alia multa non contemnenda his ludis ſcribit. Vide Cælium Rhginum.

4 *Sed tamen in jactu.*] Cic de Divinatione lib. 2. & huc illuc Martialis ſupra citato libro 14. pite 15.

5 *Aſtragali.*] Pollux lib. 2 περὶ σφυρῶν ἀστραγάλου, σκέλους καὶ κώ & lib. 9. cap. 7. περὶ τῶν ἐν συμποσίοις παιδιῶν, &c. & alibi ſæpe, hinc hic ludus talorum *Aſtragaliſis* dici Ariſtoteli. Vide omnino Hadrianum Junium lib. 2. Animadverſorum capite 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtagalizontes, talis ludentes. Geminum vero quadra-ur, hoc eſt, octo laterum, dixere [2] Aſphalum. [3] Taxil-orm ludus ex octo punctis vel figuris conſtabat: inter qu unus [4] Steſichorius nomine, hoc eſt, octonarius, ɔrapuus erat. Qui quidem [5] turricula, ſeu quæ diceba-ur orca [7] vel fritillus, [8] ſuper patenti tabella punctis di-ſita jactabantur, ne luſoris manus jactum falleret, &ɔn caſu, ſed fraude conſiſterent. Talorum vero canis

Aſphalus. *Taxillorum ludus.* *Steſichorius.*

Aſtragalizontes, talis ludentes.] Plin de Polycleto loquens lib. 34. ap. *Duoſque pueros, item talis nu-los entes, qui vocantur Aſtragalizon-es.* ollonio Rhodio, lib. Argonau-icôs. ἀςραγάλοισι dicti ſunt Cupi-lo Ganymedes talis ludentes ἀμφ' ἀςραλοῖσι δ' τώγε χρυσείοις, ἅ τε κȣ-ροι ἰηθέες ἐψιόωντο. hinc quoque ἀςραλομάντεις Artemidoro Dal-lia lib. 2. qui ſcilicet ex talorum acturorum eventuum ſortem di-vinant. Vide Hadrianum Junium Anadverſorum lib. 4.

Aſphalum.] Vide Lexicon Græcum

Taxillorum ludus.] Unde natam eſſe parœmiam ſcribit Pollux, de hodo loquens lib. 9. cap. 7. Α'πανταοκ, id eſt, *omnia octo.*

Steſichorius.] Pollux ibi. & Eraſ in Chilia. in prover. *Omnia octo.*

Turricula.] Cujus apophoretum eſt rtialis lib. 14. c. 16.

Qit compoſitos manus improba mittere talos?
Ser me miſit, nil niſi vota facit.

Idq imitatione Græcorum, qui *Pyrgum* appellant, id eſt *turrim.* Ea enim dicte Græca in hac ſignificatione uſu Horatius lib. Serm. 2. Sat. 7.

Neret in pyrgum talos.

Ubi terpres interpretatur *fritillum,* * de mox dicetur. Et Sidonius Apolaris, *Quo, veluti claſſico, ad pyrgum cabat aleatores.* **

COLERUS.

Gloſſis eſt: *Fritillum* πυξίς.

** Idem Sidonius utitur lib. 3. epiſt.

TIRAQUELLUS.

6 *Orca.*] De qua intelligi poteſt illud Perſii Sat. 3.

— *Anguſtæ collo non fallier orcæ.*

Quanquam alii alio trahunt, ſcilicet ad vas, in quod pueri ludentes injiciebant nuces. Sed Pomponius Bononienſis antiquus poëta, huic talorum ludo tribuere videtur,

Iterum dum contemplor orcam, taxillos perdidi.

7 *Vel fritillus.*] De quo Juvenalis, loquens de alea. Sat. 14.

— *Parvoque eadem movet arma fritillo.*

Et Martial. lib. 4. epig. 14.

Dum blanda vagus alea December
Incertis ſonat hinc & hinc fritillis.

Et lib. 5. cap. 25. eodemque ult.

Jam triſtis nucibus puer relictis,
Clamoſo revocatur à magiſtro,
Et blando male perditas fritillo.

Et lib. 13. Epig. 1.

Non mea magnanimo depugnat teſſera talo,
Senio nec noſtrum cum cane quaſſat ebur.
Hæc mihi charta nuces: hæc eſt mihi charta fritillus:
Alea nec damnum, nec facit illa lucrum.

8 *Super patenti tabella.*] Cujus eſt & apophoretum Martialis lib. 14. *

COLERUS.

* *Tabula luditur pyrgo, calculis, teſſeriſque;* inquit Iſidorus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Canis. Senio. Chius. Venus. Colias. Euripides. Vulturius.

[1] canis damnoſus, ſenio [2] medius & anceps: ſiquidem ... lucra, nonnunquam damnum afferebat: is vero qua... rium numerum facit, [3] chius vero ternarium. [4] Ven... au... tem, quæ [5] ſummum continet numerum, multum ... affert: ſemperque fœlici exitu ludum terminavit. H... e... nim cani oppoſita, [6] colias dicebatur: [7] tricenariumq ab... ſolvebat numerum, [8] Euripides vero quadragenarium [9] In ... talis

TIRAQUELLUS.

1 *Canis damnoſus.*] Propertius lib. 4. eleg. 9.

Me quoque per talos Venerem quærente ſecundos,
Semper damnoſi ſubſiluere canes.

Et Ovid. lib. 2. de Arte amandi,

Seu jacies talos, victam ne pœna ſequatur,
Damnoſi, facito, ſint tibi ſæpe canes.

Et Perſius Sat. 3.

Scire erat in voto, damnoſa canicula quantum
Raderet. ——

Suetonius in Auguſto cap. 71. *Talis jactatis, ut quiſque canem, aut ſenionem miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios in medium conferebat, quos tollebat univerſos, qui Venerem jecerat.* Vide in ſequentibus.

2 *Senio medius & anceps.*] Dextrum ſenionem d. Satyr. 13.

Jure etenim id ſummum quid dexter ſenio ferret,
Sive erat in voto.

Quod adverſari videtur ei, quod numero præcedenti adduximus ex Suetonio. Ideo ſunt qui dicunt eum locum Suetonii eſſe corruptum, & ita legendum ex antiquis exemplaribus, *Talis jactatis, ut quiſque canem miſerat in ſingulos talos, ſingulos denarios conferebat in medium, quos tollebat univerſos, qui Venerem jecerat aut ſenionem.*

3 *Chius vero ternarium.*] De Chio Ariſtoteles lib. 2. de mundo, & Pollux lib. 9. quo loco ſupra citavimus, ubi hunc dicit χῶν & χῖον appellari.

4 *Venus autem.*] Supra in verbo, *Senio medius.* Quibus adde illud vetus proverbium, *Si ſæpe jacies, aliquando Venerem jacies.* de quo Tulliu... 2. de Divinat. *Quid eſt,* inquit, *min... certum? tamen nemo eſt, quin e ja... ctans, Venerem jaciat aliquando non... nunquam etiam atque iterum.* vide Ariſtot. lib. 2. de cœlo & mun..., & lib. 2. de Animal. *

COLERUS.

* Vide de hoc jactu Petrum ... rium, lect. variarum lib. 25. c. 14. & Hadr. Junium, Adag. 62. c. 5.

TIRAQUELLUS.

5 *Summum continet numerum.*] ...ron & Porphyrion in Horatium ... 2. Carm. Ode 7. in eum locum,

Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi?

6 *Colias dicebatur.*] Hic err... eſt vel auctoris, vel librarii, & *Chia*... ri... bendum, quam oppoſitam cani... tri... bit Pollux ubi ſupra, eandemque ... on appellari, ut ſupra diximus: ſ... it... que plurimos *chiam* canem app... ari... putare.

7 *Tricenariumque abſolvebat ne... rum.*] Porphyrion ubi ſupra.

8 *Euripides vero quadragenar...*] Pollux lib. 9. cap. 7.

9 *In talis quoque legimus Vultur...*] Apud Plaut. in Curcul. act. 2. Sc. 3.

Poſtquam cœnati atque appoti, ... los poſcit in manum.
Provocat me in aleam, ut ego lu... pono pallium:
Ille ſuum annulum oppoſuit, in... at Planeſium.
Ph. *Meoſne amores?* Cu. *tace p... per, jacit volturios quatuor.*
Talos arripio: invoco almam mea... tricem Herem.

I ... cu-

ali quoque legimus Vulturium & [1] Herculem baſili- *Hercules.*
tui, quæ an ſigna fuerint vel numeri, dubitatur adhuc.
[2] I teſſeris Midas fortunatiſſimus erat. [3] In taxillorum ja- *Midas.*
ctu ſex ſummam Græcis afferunt victoriam: tria vero,
ſmnum damnum. Qua quidem alea [4] Porcius Cato
luſe fertur animi laxandi cauſa, [5] & Auguſtus effuſe,
[6] Emitianus [7] & Claudius, qui etiam luſorium conſcri-
pſit

Herculem baſilicum.] Plaut ubi ſu-
pra ea quæ ex eo ſupra adduximus,
*J. baſilicum, propino magnum pocu-
m: ille ebibit.*
In teſſeris Midas fortunatiſſimus.]
Qu ſignificat proprium illud à Sui-
da rtum,
Μις ὁ ἐν κύβοισιν εὐβουλότατ@.
Mis qui in teſſeris conſultor optimus.
Eraus autem Chil. 2. cent. 9. cap.
17. onet perpendendum, num εὐ-
βολώτατ@ legi oporteat, ut verſus ſit
amus trimeter, ſic,
Μις γὰρ ἐν κύβοισιν εὐβολώτατ@.
In teſſeris jactu, Midas proſperrimus.
In taxillorum jactu.] Id eſt ex
Plate lib. de legibus ult. Polluce
lib. quo loco ſupra jam citavimus,
Suicex Æſchylo in Agamemnone
his ſibus,
Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆς ἐμῆς φρυκτωρίας.
Id e
*Ni res herorum ſaxo, ut optime ca-
ant*
Tex ubi phryctoriæ jaciam meæ.
Zen. in collectaneis ex Pherecratis
fabu cui titulus *Myrmecanthropi.* Et
vide raſmum Chi. 2. cent. 3. cap. 66.
Si atm plura ſcire cupis de his ludis
ſuperibus. vide Pollucem d. lib. 9.
ubi ira. Et ex recentioribus Beroal-
dum Annotationibus Eraſm. Chi-
liad. cent. 7. cap. 68. Cælium Rho-
digim lib. 20. cap. 27. & Hadria-
num unium lib. 2. Animad. c. 4.
Portius Cato.] Catonem quoque
Uticſem, illius pronepotem & alea
quo luſiſſe ſatis probat, quod ſcri-
bit tarch. in ejus vita, quod in cœ-
nis partes ſortiebatur, & ſi non obti-
neret, amicis ipſum prius recipere ju-
bentibus, dicebat, *Non bene ſe habere, invita Venere.* Nam ſupra oſtenſum eſt
Venerem fuiſſe in talis omnium feli-
ciſſimam. Sed vide an hic non ſit Por-
tius Cato, de quo Alexander loquitur,
& an hic etiam Portius vocabatur.
5 *Et Auguſtus effuſe.*] Suetonius in
vita illius, cap. 71. ubi illum aleæ in-
dulgentem fuiſſe dicit. Et Eutropius,
& Aurel. Victor etiam in ejuſd. vita.
6 *Domitianus.*] Suetonius in vita
illius, c. 21.
7 *Et Claudius, qui etiam luſorium
conſcripſit opus.*] Sueton. in vita illius,
cap. 33. *Alea ſtudioſiſſime luſit, de cu-
jus arte librum quoque emiſit, ſolitus et-
iam in geſtatorio ludere, ita eſſedo, alveo-
que adaptatis, ne luſus confunderetur.*
Undeque etiam illud Senecæ in ludo,
de morte ipſius Claudii,

*Voſque Poëtæ lugete novi, vos in pri-
mis,*
*Qui concuſſo magna paraſtis lucra fri-
tillo.*

Et poſtea ad finem, *Tum Æacus jubet
illum alea ludere, percuſſo fritillo. Et jam
cœperat fugientes teſſeras ſemper quære-
re & nihil proficere,*

*Jam quoties miſſurus erat reſonante
fritillo,*
*Utraque ſubducto fugiebat teſſera fun-
do.*
*Cumque recollectos auderet mittere ta-
los,*
Luſuro ſimilis ſemper, ſemperque petenti
*Decepere fidem, refugit, digitoſque
per ipſos*
Fallax aſſiduo dilabitur alea furto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ludi illuſtrium & doctorum virorum poſt ſeria negotia.

Pilæ ludus.

pſit opus. Inter reliquos [1] Theodoricus Gothoru rex cum in alea vinceret, fertur indulgentiſſimus fuiſſe ea- que momenta domeſticos promerendis gratiis capta ſo- litos, [2] ſicut cum Veſpaſianus in balneum tranſiret. Qui- bus quidem teſſeris aptiſſima fuiſſe liguſtra [3] Plinius nota- vit. Fuit quoque apud veteres ludus pilæ & folliculi, [4] præcipuæ commendationis, & magni ſtudii, c &, [5] Julius Cæſar, [6] & Octavius, [7] & alii clari viri illuſtreſque, xer-

1 *Theodoricus.*] Sidonius epiſt. libro 1. epiſt. 2. ad Agricolam. Adde & tu Artaxerxem ex Plutarch. in vita illius, & Verum Imperatorem ex Julio Capitolino in vita illius.

2 *Sicut cum Veſpaſianus.*] Suetonius in vita illius, cap. 21.

3 *Plinius notavit.*] Scilicet lib. 16. cap. 18.

4 *Præcipuæ commendationis.*] Adeo ut illi Galenus Medicorum princeps librum dicarit, in quo longe lateque hunc ludum commendat, veluti ſalubrem & corpori maxime idoneum. Idemque lib. 2. περὶ ὑγιείας, reponit hunc ludum inter celeres exercitationes. Huncque ludum olim à S. C. fuiſſe approbatum, tradit Jureconſul. in *l. 2. ff. de al. luſu, & alea.* Ex legum autem interpretibus Ang. ita conſ. 397. exorditur, *Ludus pilæ antiquiſſima res eſt, & omni jure permiſſa*, per *l. item Mella ff. ad leg. Aquil.* Cui & tu adde *l. ſi ex plagis.* eod. tit. Idque Canoniſtæ admittunt in c. clerici. de vit. & honeſt. cleric. & in cap. inter dilectos. de exceſſi. prælat. Et late Paris Pute. in tract. quem nuncupatim in materia ludi edidit col. 2. verſ. *uſus pilæ.* ubi id temperat, modo id fiat cauſa recreationis, & pro modica pecunia. Quanquam ſcio Martialem lib. 7. epig. 31. laudare atticum juvenem quod ludum pilæ devitaret,

Non pila, non follis, non te paganica thermis
Præparat, aut nudi ſtipitis ictus hebes.

Et de hoc quoque ludo item lib. 14. cap. 45. & ſeq. & Manilius lib. 5. Aſtronomicôn illis verſibus, *omnis pars, &c.* Et Firmicus Mate[rnus] lib. ejuſdem materiæ 8. capite it[em] 8. & Athenæus lib. 1. Dipnoſo cap. *

COLERUS.

* Iſidorus lib. 18. cap. ul[t]. ubi & de Pilarum generibus agit.

TIRAQUELLUS.

5 *Julius Cæſar.*] Vide in noſtro repertorio in verbo, *Alea.*

6 *Et Octavius.*] Scilicet Auguſtus Imperator ex Sueton. in vita illius, c. 83.

7 *Et alii clari viri.*] Ut Alexander Magnus ex Plutarch. in vita ill[ius], & Athenæo lib. 1. cap. 13. ubi ſcribit Athenienſes Ariſtonicum Car[yſtium], qui cum Alexandro pila ludere ſolebat, ob artem pilæ civem feciſſe, ſtatuam ei erexiſſe. Lycon Tro[adenſis], vir admodum eloquens, atque dicendo ſuaviſſimus & inclitiſſimus philoſophus ex Laërtio in vita il[lius], & Athenæus lib. 12. cap. 25. Et [Ma]rcus Antoninus Philoſophus Impera[tor], qui omnibus Imperatoribus ſancti[tate] vitæ antecelluit, pila luſit, ut a[pprime] tradit Julius Capitolinus in [vita] illius. & Alexander Severus ex [Ae]lio Lampridio in vita illius. Der[cyl]eles Theognidis Chii, ſapientis [pa]ter, Cteſibius Chalcidenſis Philoſo[ph]us & alii apud Athenæum d. lib. 1. [Dip]noſophiſt. cap. 8. Indignus aut[em] eſt Domitianus, qui inter hos n[umere]tur, quem & alea ſe oblectatum [ſol]um ocium eſſet, ſcribit Suetonius [in] vita illius. c. 21.

excendi corporis, & animi vegetandi cauſa, ſtudioſiſſimaſere. [1] Quo etiam Scævola Jureconſultus, remiſſo à negociis animo, luſiſſe proditur, nonnunquam teſſeris & calculis. [2] Quod de Dionyſio tyranno traditur, ut pila & ſiliculo aſſidue luderet. Reliqui vero clariſſimi duces, & ſapientiæ profeſſores non improbandi, animum diverſis ſtudiis jociſque remiſere; [3] quippe Socrates dum animo vacet, cum pueris minutis & facie liberali, jocari aſſuêverat [4] & Scipio Aphricanus conchas mari legendo, ſæpe depulit curas: & Cato Cenſorius cum verna & famulatu animum relaxavit: [5] qui etiam qua die tulit repulſam, in convivio luſit: [6] quod de Archita Tarentino proditur, ut cum pueris & ſervitiis luſus agitaret. [7] Heraclitus quoque Epheſius cum à negociis quieſceret, aſtragalis luſiſſe fertur. Et [8] Attalus Aſiæ rex hortum pro deliciis coluit, [9] nonnunquam fundendis ſtatuis ocium occupavit. Memoratur [10] Alexander Severus imperator per dies feſtos porcum & catulorum pugna ſe oblectaſſe, [11] & Amaſis Ægyptii rex poſt ſeria morionem egiſſe, & magnus ille [12] Ageſilaus cum infante filio arundinem aſcendiſſe. Neque prætereundum quod [13] de Demetrio proditum eſt Polior-

1 Quo etiam Scævola.] Val. lib. 8. c. 8.

2 Quod de Dionyſio tyranno.] Cic. Tuſc. quæſt. lib. 5. cujus hæc ſunt verba,: eo loquentis, *Atque cum pila ludere vellet (ſtudioſe enim id factitabat) tunicaque poneret, &c.*

3 Quippe Socrates.] Valer. Max. d. lib. cap. 8. & Ælianus lib. 12. capite.

4 *Scipio Africanus.*] Val. Max. ibid.

5 *Qui etiam qua die.*] Plutarch. in Catone Minore. Vide autem num idem cum Cenſorio.

6 *Quod de Archita Tarentino.*] Athenæus Dipnoſophiſt. lib. 12. cap. 6. Architam Tarentinum ſcribit virum cum urbanum, tum etiam philoſophum multos habentem ſervos, his gaudere ſolitum.

7 *Heraclitus quoque Epheſius.*] Diogenes Laërtius in vita illius.

8 *Et Attalus Aſiæ Rex.*] Juſtinus lib. 36. *Omiſſa deinde regni adminiſtratione, hortos fodiebat, gramina ſeminabat, &c.*

9 *Nonnunquam fundendis ſtatuis.*] Idem ibid. poſt pauca: *Ab hoc ſtudio æraria artis fabricæ ſe tradidit, cæteriſque fingendis, & ære fundendo, procudendoque oblectabatur.*

10 *Alexander Severus.*] Ælius Lampridius in vita illius.

11 *Et Amaſis.*] Herodotus lib. 2. ad fin.

12 *Magnus ille Ageſilaus.*] Plutarch. in vita illius, & in Apophtheg. ejuſdem, & Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 12.

13 *De Demetrio.*] Plutarch. in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

liorcete, qui poſt negocia bellicas machinas: [1] & de Europo Macedoniæ rege, qui in ocio lucernas fabr[illegible]avit. [2] Parthorum quoque reges cum ocium ſuperaret, cuſpides acuiſſe feruntur. Et Dionyſius junior cura belli ſolutus, plauſtella, menſas & ſedes mira arte compinxit. [3] Attalus vero Philomator pro oblectamento habuit, elleb[illegible]um, aconitum & cicutam, veneno[ſ]aſque herbas planta[re], [ut] fructum inde legeret. [4] Sed tamen pila juvenum uſus erat, frequens in Martio campo fieri ſolitus, [5] exque his altera paganica, [6] trigonalis altera, in qua ſiniſtr[æ] uſus præcipuus traditur. Namque illius impulſu magis [quam] dextræ ludus agebatur, cujus erat uſus vel maxime in corporis motu & agilitate, ut ſciret apte pilam jacere quo[que] excipere, modo incurrere, modo recurrere. [7] [Ar]mis quoque & equis, tum haſta, clava & pila, lucta, ve[ntio]-

Pila juvenum ludus.

[illegible] e &

1 *Et de Europo.*] Lege *Æropo* ex Plutarcho, qui id de illo tradit in vita ipſius Demetrii.

2 *Parthorum quoque reges.*] Plutarch. in eodem loco.

3 *Attalus vero Philomator.*] Plutarchus ibidem, & Juſt. lib. 36.

4 *Sed tamen pila juvenum.*] Plautus in Bacchide,

Ibi curſu, luctando, haſta, diſco, pugillatu,
Pila, ſaliendo ſe exercebant magis.

Et ibi vide interpretes.

5 *Exque his altera paganica.*] De qua Martial. libro 7. epig. 31. quod nos ſupra adduximus. & lib. 14. capite 45.

Hæc quæ difficili turget paganica pluma.
Folle minus laxa eſt, & minus arcta pila.

Nonnulli pro *arcta* legunt *apta*.

6 *Trigonalis altera.**] De qua etiam ipſe Martialis, qui huic dedicavit id apophoretum. eodem lib. c. 46.

Si me mobilibus ſcis expulſare ſiniſtris,
Sum tua: ſi neſcis ruſtice, redde pilam.

COLERUS.

* Inter ſpecies pilarum ſun[t Tr]igonaria, & Arenaria. *Frigonaria* qua inter tres luditur. *Arenaria*, [qu]a in grege, dum ex circulo aſtanti[um] ſpectantiumque emiſſa, ultra juſt[um] ſpatium pilam excipere, luſumq[ue] [illegible] conſueverunt, inquit Iſidorus.

TIRAQUELLUS

7 *Armis quoque, &c.*] Sili[us] [It]ali- lib. 8. declarans quomodo Sc[ipio] juvenes milites exerceret, & ad [bel]lum formaret,

Lectos rectores formabat Scipio be[llo]
Ille viris pila & ferro circumd[are] pectus
Addiderat: leviora domo de m[ore] parentum
Geſtabant tela, ambuſtas ſine [cuſp]ide cornos.
Ipſe inter medios ventura ingen[tia] [l]au- dis
Signa dabat: vibrare ſudem, tra[nsm]ittere ſaltu
Murales foſſas, undoſum frangere [na]ndo
Indutus thoraca vadum: ſpe[ct]a[cu]la tanta
Ante acies virtutis erant.

1 cub

ne& curſu exerceri Romanam juventutem vetus conſuetu) fuit: pariter ſudem torquere, equum agitare, arma rtare, [1] ſicut jactu diſci, curſu, ſaltu, jaculatione vel cau: quos ludos [2] pentathlum dixere, [3] & ludiones pcathlos [4] ſeu quinquertiones. [5] Eratque Senatuſconſulto caum, ut niſi his ludis pecunia ludere liceret. [6] Græcivero octo fuere ludi, quibus juventus exercebatur inune: [7] ſtadium, [8] diaulus, [9] dolichus, [10] hoplite, [11] pygr, [12] pancratium, [13] pale, & halma, [14] hoc eſt ſaltus. [15] :æter quos fuit harpaſtum, quod volubili rotunditate in

Exercitia Rom: juventutis. Πένταθλ. Ludi, quibus pecunia ludere licebat. Græcæ juventutis ludi. Harpaſtum.

Sicut jactu diſci.] De his quinque lu & nos quoque poſt Alexandrum di.us ſupra lib. 1. cap. 2. ubi videre po.s, & quæ nos præterea dicemus inius lib. 5. c. 20.

Pentathlum.] A numero ſcilicet qurio horum ludorum. Feſtus Pompe lib. 14. ſtatim poſt princ. *Pentathl*, inquit, *antiqui quinquertium dixer. Id autem genus exercitationis biuinque actibus conſtat, jactu diſci, cur, ſaltu, jaculatione, luctatione.*

Et ludiones pentathl.s.] Plinius loens de Myrone ſtatuario lib. 34. ca hic fecit Delphicos pentathlos.

Seu quinquertiones.] Nam & pentaon antiqui *quinquatrum*, ſive ut aligunt, *quinquertium* dicebant, ut tr Feſtus Pompejus, quo loco nupe tavimus, & iterum lib. 15. Hincqut ſcribit Livius Andronicus, *ipſos athas vocant quinquertiones.*

Eratque ſenatuſconſulto cautum.] Uribitur in *l. 2 ff. de aleat.*

Græcis vero octo fuere ludi.] Quos m declarat.

Stadium.] Quid id ſit omnibus plam eſt: tametſi dictio Græca eſt, quurriculum ſignificat. pro genere ana curſus poſuit Plato lib. 1. de legil

Diaulus.] De hoc Pollux lib. 3. ca o. quo loco περὶ δρόμου γυμνικοῦ. Id interpretantur curſum reciprocu ſive duplicem, ſcilicet obeundi ſtaum, & confeſtim redeundi. Et de hoc quoque Vitruvius libro 5. cap. 11. *In palæſtris*, inquit, *peryſtilia quadrata ſive oblonga ita ſunt facienda, uti duorum ſtadiorum habeant ambulationis circuitionem, quam Græci vocant* δίαυλον. Nam & Ariſtophanis interpres ita vocat locum, qui duo ſtadia continet, atque etiam Pauſanias lib. 1.

9 *Dolichus.*] Pollux ubi ſupra in princip. quem curſum plenum interpretantur. Suidas dicit eum fuiſſe 24. ſtadiorum, alii 12.

10 *Hoplite.*] Curſum armatum ſignificat, quod & nomen indicat.

11 *Pygme.*] De hoc idem Pollux l. 2. περὶ χειρῶν, καὶ τῆς περὶ αὐτάς. Et Plutar. in Lycurgo πυγμὴν δὲ καὶ παγκράτιον ἀγωνίζεσθαι ἐκώλυσεν. id ſignificat cæſtum, pugnum pugilatum, id eſt certaminis genus, quod cæſtibus exercebatur. De quo Virgil. lib. 5. Æneid.

12 *Pancratium.*] Id notius eſt, quam ut aliter declarari queat.

13 *Pale.*] Πάλη, id eſt, lucta, ſive luctatio, ἀπὸ τοῦ πάλλεσθαι τὸ σῶμα. Hujus meminit Plato l. 1. de legibus ubi ſcribit, gymnaſticæ artis duo eſſe genera, ſaltationem ſcilicet & luctam. Et Pindari interpretes in Iſthmiis.

14 *Et Halma.*] Saltum ſignificat, de quo & Pindari interpretes ubi ſupra, & quotquot ſcripſerunt de pentathlo.

15 *Præter quos fuit Harpaſtum.*] De quo Martialis lib. 4. epig. 19.

Seu lentum ceroma teris, tepidumve trigona,

Sive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in ſolo jactatur: qui ludus Polluce auctore fiebat, ju-venes in geminas diviſi turmas, intra lineas ſeu metas con-ſiſterent, harpaſtoque poſito in medio, quiſque co[illegible]deret, ut intra gyrum alterius lineæ immitteretur: q[illegible]d [illegible]

Diſcus. contingeret, victores erant, & diſcus. Fuit enim i[illegible] pilæ æneæ, quæ brachiorum viribus excepta, & in a[illegible]miſſa exercebat corpora animoſque, ita ut quantum [illegible]que viribus præſtaret, maxime eniteret. Namque i[illegible]tior, & præcipuo robore habebatur, qui illum ult[illegible]

Halteres. gnatum geſſiſſet ſcopum: [1] ſicut halteres: erant [illegible] circuli figura non ſphærica, ſed dimidia longiore, i[illegible]bus digiti inſeri poſſent, quos facilibus brachiis rotab[illegible] & nunc jactando, nunc rotando ludus committ[illegible]

Petauri ludus. tur. [2] Fuit quoque petauri ludus admirationis p[illegible]puæ, [3] cum per circulos quiſpiam veloci curſu tranſv[illegible]

Sive harpaſta manu pulverulenta rapis.

Et lib. 7. epig. 31.

Rara nec injecto ceromate brachia tendis,

Non harpaſta vagus pulverulenta rapis.

Et epig. 66.

Harpaſto quoque ſubligata ludit.

Eſtque ejuſdem apophoretum Harpaſti lib. 14. cap. 48. hujuſcemodi,

Hæc rapit Antei velox in pulvere Draucus,

Grandia qui vano colla labore facit.

1 *Sicut halteres.*]Idem Cælius Rhodiginus lib. 14. cap. 5. ſed nullo quoque citato auctore, ſed id eſt Pauſaniæ lib. 5. non adeo longe ad finem: *Sicut,* inquit, *halteres athletarum libramenta, circuli oblongiore figura, illa quidem non prorſus in ambitum circumducta. Nam qua pars manibus prenſatur, anſulas habet, intra quas digiti, uti intra clypeorum lora immittuntur.* Et de his Martial. 7. epig. 66.

Alteres agili rotat lacerto.

Sed ſunt qui ibi legunt,

Alterno facili rotat lacerto.

Et lib. 14. cap. 49.

Quid pereunt ſtulto fortes halter[illegible]ti?

Exercet melius vinea foſſa viro[illegible]

Vide Ariſtot. probl. alicubi.

2 *Fuit quoque petauri ludus.*]N[illegible] Marcel. ex Varrone, & Feſtus P[illegible]jus lib. 14. ubi de Petauriſtis. Ju[illegible]nalis Satyr. 14.

An magis oblectant animum jact[illegible] tauri

Corpora. ———

Et Martial. lib. 2. epig. 86.

Quid ſi per graciles vias petaur[illegible]

Invitum jubeas ſubire Ladam?

Et lib. 11. epig. 22.

Quam rota tranſmiſſo toties im[illegible] petauro:

Quam vetus à craſſa calceus [illegible] aqua.

MERCERUS.

3 *Cum per Circulos.*] Hi circuli [illegible] erant, in quas magno ſaltu ſe Pe[illegible]ſtæ conjiciebant, eo modo quo [illegible]næ ſe veſperi conjiciunt in pert[illegible] vel tabulam parieti affixam, i[illegible] ſunt pernoctaturæ. πέτϐυρον enim [illegible] πέτωυρον Julio Polluci ea perti[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...pore ita librato, ut circulum non offendat: unde petauriſtæ ludiones dicti: [1]Follis autem ludus remiſſior & ignavi habitus: eo enim ſenes imbelli ætate ludere ſolebant. [2]Horum auctores Lydos fuiſſe ferunt, qui ut famem, qua premebantur, facilius ferrent, in miſeriis hoc ſolatii invenere, ut ludo tempora tranſigerent. [3]Apud Græcos frequens ludus erat ſphæræ, qua qui viciſſet, rex dicebatur, & imperabat: victus vero, aſinus, & victoris mandata exequebatur: [4]cui ſphæromachia nomen, quo in gymnaſiis juventus exerceri conſuerat. [5]Spartanis palæſtra, Atheniensibus præter palæſtram, quam primi invenere, terræquester ludus, quem dixere [6]apobaten, quo Phocionis

Petauriſtæ. *Follis ludus.* *Sphæræ ludus.* *Sphæromachia.* *Apobatę.*

...el ...la. Eam vero rotam trajicie... petauraſtæ, nec contingebant: ... *Quam rota tranſmiſſo toties intacta ...auro.* Manil. cujus verſus infra ...ribimus. Alias tamen rotam illam ...trajiciebant, ſed in ea hærebant ...el plures ſibi mutuo adverſi: ita ...rum verſarent viciſſim, modo in ...ima reſidentes, modo ex ima ...entes, collo ad terram dejecto. Ma... utrunque ludi genus ſic explicat. ...*iam ille ciet cognata per artem Corp..., quæ valido ſaliunt excuſſa Pe...tauri Alternoſque cient motus, elatus & ille ...nc jacet, atque hujus caſu ſuſpenditur ille.* Petauriſtæ etiam dicti funambuli, qui quia è fune pendebant cap... modo in altum erecto, modo hinc modo illinc ſubjecto, modo etiam terram verſum dejecto, pro ut fun... vel pede uno vel duobus, vel hac ...l illa manu tenerent, veteribus Latinis dicti videntur Cernui. Denique ...tauriſtæ generali vocabulo dicti ...entur, quicunque ſaltibus, vel ſcen... levioribus moverentur: à græco πετ... Mirum vero mihi videtur, quo... Alex. hic eum ludum numeret int... eos, qui familiares erant civibus Ro...nis. Ad eum enim, opus erant inſi... audacia, & ut ait ille, *decebat tale ludum dicere aut ſupremo die vitæ.* Quare eo nomine parum decorus videri potuerit civibus ingenuis.

TIRAQUELLUS.

1 *Follis autem.*] Martial. l. 14. c. 47. quo follis eſt apophoretum,

Ite procul juvenes, mitis mihi convenit ætas:
Folle decet pueros ludere, folle ſenes.

2 *Horum auctores Lydos.*] Herodot. lib. 1. Vide Polydorum de rerum invent.

3 *Apud Græcos.*] Vide Senecam & alios quos ſequenti verſiculo citabimus.

4 *Cui ſphæromachia nomen.*] Vocabulum Græcum, ſignificans ſphæræ certamen, quo ex Latinis uſus eſt Seneca ad Lucil. epiſtol. 81. in princ. *Hodierno die non tantum meo beneficio mihi vaco, ſed ſpectaculi, quod omnes moleſtos ad ſphæromachiam avocavit.* Statius in præfatione lib. 4. ſylvar. *Sed & ſphæromachias ſpectamus & pilaris luſio admittitur.* Hincque σφαιρομαχεῖν, apud Platonem libro de leg. id eſt, pila, ſive ſphæra certare.

5 *Spartanis palæſtra.*] Fuit autem Spartanis tam familiaris palæſtra, ut etiam virgines in ea exercerentur: auctore Plutarcho in vita Lycurgi.

6 *Apobaten.*] Pauſanias lib. 1. qui de Atticis eſt: ubi non *Apobaten*, ſed *Hippobaten* vocat.

1 Prodi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Germanorum mos. cionis filius ſæpiſſime luſit, & victor fuit. [1] Proditurque Germanorum mos peculiaris, ut cum omnia luſ*Germanorum ludus.*ent, nihilque pecuniarum ſupereſſet, in luſu extremo de liber-tate contenderent: victuſque in alea, ſervitium pa, & addici victori velut mancipium patiebatur: apud quos frequens ludus erat, ut nudi juvenes inter gladios & infeſtas frameas ſe invicem jactitent, illaſque ſaltu tranſiant illæſi. *Encotyle.* Græcis quoque jocus erat, cui nomen [2] encotyle, quo victi, vincentium genua manibus excipientes bli-mes deferunt. *Κινδαλισμός.* [3] & alius, cindaliſmus apud plebe fre-quens, quem clavis exercebant. *Nucibus.* [4] Nucibus vero, [5] par *Par impar.* impar, [6] vel coturnicum & gallinaceorum certaine, quo

1 *Proditurque Germanorum mos.*] Hæc omnia de Germanis ſunt Corn. Taciti in libro de moribus Germanorum.

2 *Encotyle.*] Vide Pollucem. Idem Cælius Rhodiginus l. 27. cap. item 27. nullo quoque laudato auctore.

3 *Et alius, cindaliſmus.*] Idem ipſe Rhodiginus lib. 28. cap. 10. ſed eſt Pollucis lib. 9. cap. 7.

4 *Nucibus vero.*] De hoc ludo nucum Catullus in epithalamio Juliæ & Mallii,

Da nuces pueris iners
Concubina, ſatis diu
Luſiſti nucibus.

Et Perſius Satyr. 1. non multo poſt princ.

—— *Et nucibus facimus quæcunque relictis,*
Cum ſapimus patruos.

Martial. lib. 5. epig. 125.

Jam triſtis nucibus puer relictis,
Clamoſo revocatur à magiſtro.

Et lib. 14. epig. 1.

Lude, inquit, nucibus: perdere nolo nuces.

Et iterum epig. 18.

Alea parva nuces, & non damnoſa videtur:
Sæpe tamen pueris abſtulit illa nates.

Et Horat.

Poſtquam te talos Aule nuceſque
Ferre ſinu laxo donare & ludere vidi.

Multos autem ludos qui nucibus fiunt, ſigillatim declarat Ovid. libro Nuce illis verſibus,

Has puer aut certo rectas dividit ictu,
Aut pronas digito biſve ſemel petit.

Et cætera quæ ſequuntur.

5 *Et par & impar.*] Horat. Sermonum 2. Satyra 3.

Ludere par impar.

Et Suetonius in Auguſto, cap. alias 72. Et Ovid. de Nuce,

Eſt etiam, par ſit numerus, qui et cu impar:
Ut divinatas auferat augur op

Et à Græcis Ariſtophanes in Pl,

Στατῆρσι δ' εἰ θεράποντες ἠ... μεν.

Et D. Gregorius Nazianzenus, carmine de Virginitate:

Ἀλλ' ὥς τις τρεπτοῖσιν ἰαινόμενος φρένα πεσσοῖς,
Πεσσὸς μὲν προέηκε, τὸ δ' ... ἀφεῖτλον
Οὐ χέρες, αὐτόματοι δὲ λίθων φάλιγγες ἔνειμαν.

Et Pollux lib. 9. quo loco jam ſupra citavimus.

6 *Vel coturnicum & gallinaceorum.*] De his duobus Plutarch. in vita Antonii. Et Herodianus loquens de Severi

s

uondo Antonius & Octavius luſiſſe, & melioribus o-
iinus victor abiiſſe fertur: [1] aut turbine, vel micanti-
us igitis, [2] nonnunquam ocellatis nucibus, Romæ e- *Ephe-*
he pueri ludere ſolitavere. [3] Nummis quoque in ſubli- *borum*
ae ctatis, caput vel navim petere, ut quod tunc forte *puero-* *rum*
veret, & petitis reſponderet, id victoriam daret: aut *ludi.*
orıentibus oculos & ora pingere, frequens erat pue-
orū luſus. [4] Quæ quidem nuces loco aleæ fuerunt pue-
s ndum adultis, [5] quibus in Saturnalibus ludere per- *Nuces*
iiſſn, ſicut juvenibus alea, reliquo anni tempore ve- *in Sa-*
taba- *turna-* *libus.*

pti Severi: ſed vide an de duo-
is lcatur, Lucian. in lib. de Gym-
iſiisɔn adeo longe à fin. Plinius
tenɔ.10. cap.21. ſcribit Pergami
nni annis certamen gallorum
bliedi, ceu gladiatorium. Ælianus
va hiſtoria lib.2. cap.28. ſcribit
the nſes legem poſuiſſe, ut galli
llimi quotannis uno die certa-
en heatro inirent: & addit cau-
m cd ſtatutum ſit.

1 *t turbine.*] De quo Virg. lib.7.
nei

Ce nondam torto volitans ſub vertice
rbo,
Q pueri magno in gyro vacua atria
rcum
Inti ludo exercent.

it Til. libro 1. eleg. 5. ſtatim poſt
rinc

Nque agor ut per plana citus ſola
verbere turbo,
em celer aſſueta verſat ab arte
puer.

Hic atm turbo plerumque fiebat ex
uxo, de illud Virgilii de eodem lu-
lo locntis d. lib.7.

Impiſque manus mirata verbere bu-
m. Et Perſii ſatyr.3.
Neis callidior buxum torquere fla-
llo.

Is aut ludus Trochus quoque voca-
tur, tial. lib.14. cap.168.

Ind nda rota eſt, das nobis utile mu-
us,
Iſte trochus pueris, at mihi cantus
erit.

Et Horat. in Art poëtica.

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet
armis:
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive quie-
ſcit.

Ubi Acron, *Trochi*, id eſt, *rotæ, quam currendo pueri ſcutica regunt.*

2 *Nonnunquam ocellatis nucibus.*] Jam ſupra diximus de ludis nucum: ſed quod ad ocellarias nuces, pertinet vide infra.

COLERUS.

* Aliter tamen Suetonii verba diſtinguuntur, apud Lævinum Torrentium interpretem doctiſſ. Suetonii. Vide Turneb. lib.3. cap.18. Brodæus Miſcell. lib.4. cap.7. *Oſillis* vel *oſiculis* legit, ut illud genus ludi ſignificetur, quem Græci ὀςομαχίαν vocant. Sed Joſephus Scaliger Auſonian. lect. l.2. cap.26. falſum eſſe ait Brodæum, qui apud Auſonium ὀςομαχίαν pro ςομαχίῳ, & oſſicula pro oſſilla legendum putaverit. Quam Scaligeri ſententiam nemo probus non probabit.

TIRAQUELLUS.

3 *Nummis quoque.*] Macrobius l.1. Satur. cap.7.

4 *Quæ quidem nuces, &c.*] Supra in verbo, *Nucibus*.

5 *Quibus in Saturnalibus.*] Vide Macrobium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Parthorum puerorum. Nuces ocellatæ. *Tranquilli locus.*

tabatur. Parthorum vero pueris ludus erant aurei tal quibus certo anni tempore indulgere licebat. Sed quo modo eſt de ocellatis nucibus dictum, memini doctos viros ſuper nucibus ocellatis, ejuſmodi quæ eſſent, anci tem diu cogitationem duxiſſe, variaque in opinione verſa, & alios nuces avellanas, alios amygdalas putare, nequ ſatis certam ferre ſententiam, ſuper [1] Tranquilli verbis quibus Auguſtum laxandi animi cauſa cum pueris facic berali ocellatis nucibus luſiſſe dicit. Quod vero nos ſentimus, & probabilius putamus, id eſt ejuſmodi, ut [2] nuces ocellatas, nucleos, quos in Perſicis pomis ſitos inſpicimus, dicamus eſſe, quibus perſæpe ludere noſtrates pueros hodie vidimus: dictaſque ocellatas, propter ocellos foramina quibus muniuntur undique. Neque de amygdala & avellana vel oſcilla, ſicut error habet, ſed de perſicorum oſſibus, quibus tunc ludebatur, & nunc frequens puerorum luſus eſt, intelligi convenire, credimus e lo ratæ & non ambiguæ ſententiæ fore.

1 *Super Tranquilli verbis.*] Idem in vita Auguſti, cap. octuageſimo tertio, ubi vide omnino interpretes, ſuper hujus vocabuli intellectu admodum nutantes.

MERCERUS.

2 *Nuces Ocellatæ.*] Hic ludit Alex. Quaſi vero hic nucleorum ludu non veniret intelligendus nomine num: aut quaſi his nucleis pueri non rent uſi pro nucibus ut magni int erit nucum ocellatarum meminiſſ Hoc vero traxit ex Suet. in quem ſido ſum Alex. in locum explicat. Item vide comment. ad eum locum.

CAPUT XXII.

Quæ vota olim ſolennia fuere apud Romanos, & quæ apud exteros, quive vota concipere, & quomodo ſoliti ſint.

QUI mos vetuſtus [1] in votis nuncupandis olim, iæque ſolennitas concipiendorum fuiſſet, mult arie xe-

TIRAQUELLUS.

1 *In votis nuncupandis.*] Quæ vota nuncupata dicebantur, diſces ex Feſto Pompejo lib. 12. & 19. Et de hujuſmodi votorum nuncupationibus v Cicer. in 7. in Verrem act. & P P. Plinium Juniorem in Panegyr. ſæpe Liv. 4. Decad. lib. 5. Sueto nin one,

ſecuti ſunt. In primis obſervatum legimus, ut ſimulac Conſuli aut Imperatori, cui belli ſumma commiſſa erat, de eventu belli incerta ſpe fluctuanti, votum vovere collibituiſſet, ſi id inconſulto ſenatu, aut citra populi auctoritatem faceret, de manubiis vel hoſtium ſpoliis, aut ſi non ſufficerent, ſua impenſa exolvere teneretur. [1] Vovebantur enim ſæpius templa ædeſve deorum: [2] ludique diis aut ſtatuæ, quibus numina placari, aut expiari crimina putant. [4] Nonnunquam mulſi pocillum pro magno more diis votum, invenimus. In quo fuit ſervatum, [5] ut velato capite, & veſte caput opertus imperator, prætor aut conſul votum effundat, illudque [6] conceptis verbis ſuſciperet. [7] Quos quidem ludos plerumque imperatores voverunt ex anno imperii computatos, ut ſcilicet totidem dierum ludi fierent, quot illi annis imperio præfuiſſent. [8] Ideo Gaius Cæſar divictis Syris in Aſia, decennalia vota cele-

De belli eventu.

Ludi diis aut ſtatuæ.

Is erat L. Papyrius, de quo ſupra cap. 11.

Velato capite ludi ab Imp. voti.

...ere, cap. 46. * Tacitum lib. 16. ...Livi 4. Decad. lib. 6. *Alter*, inquit, *...conſ P. Cornel. Scipio Galliam provinciam ...ortitus, priuſquam ad bellum, quod ...cum is gerendum erat proficiſceretur: ...poſtulavit ab Senatu, ut pecunia ſibi prima decerneretur ad ludos, quos Proprætor in Hiſpania inter ipſum diſcrimen pugnæ ...voluit. Novum atque iniquum poſtulare viſus. Cenſuerunt ergo, quos ludos inſulto Senatu ex ſua unius ſententia voviſſet: eos vel de manubiis, ſi quam pecuniam ad id reſervaſſet, vel ſua ipſe impenſa faceret.*

COLERUS.

* ...bi (apud Suetonium) ea votorum nuncupatio intelligenda, quæ anniverſario pro ſalute principis fiebat. Torrentius. Porro de votis Cajus libro 2. de verb. ſignif. Plinius Epiſt. lib. ... Tertullianus Apolog. & alii.

TIRAQUELLUS.

1 *Vovebantur enim ſæpius templa.*] Plutarch. in Camillo, & auctores ubique.

2 *...dique diis.*] Plutarch. ibi. & Diodorus Siculus lib. 11. & Livius 1. Decad. lib. 7. ubi de voto, & 4 Decad. lib. 6. in princ.

3 *Aut ſtatuæ.*] Herodotus libro 2. loquens de Ladice Amaſis uxore: *Vovit intra ſe Veneri, ſi ea nocte ſecum coiret Amaſis, ſtatuam Cyrenas ſe illi miſſuram.* Et paulo poſt, *Et Ladice votum deæ perſolvit facta ſtatua, Cyrenaſque miſſa.*

4 *Nonnunquam mulſi pocillum.*] Id fuit L. Papyrii votum, ſi legiones hoſtium fudiſſet, apud Livium 1. Decad. lib. 10. Plinius autem lib. 14. cap. 13. dicit pauxillum vini.

5 *Et velato capite.*] Livius 1. Decad. libro 8. ubi & alia addit, ſcilicet, quo ritu quibuſve cæremoniis celebretur hæc devotio.

6 *Conceptis verbis.*] Livius 4. Dec. lib. 6. in princ. Nam præeunte Pontifice Maximo id fiebat, ut inferius dicemus.

7 *Quos quidem ludos.*] Id ex his probatur quæ ſequuntur.

8 *Ideo Galenus Cæſar.*] Trebellius Pollio in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cæremoniæ denariæ, tricenariæ, &c. *Cœnæ centenariæ.* *Porticus centenariæ.*

celebravit. [1] Theodoſius vicennalia & tricennalia, [2] cut denariæ cæremoniæ & tricennariæ : quarum ſacr di turis, decem aut triginta diebus obſervantia præci ur. [3] Et centenariæ cœnæ à centenis ſeſtertiis : [4] & vaſa mil liaria, [5] aproſque milliarios à ponderibus dictos (n perimus. [6] Porticus quoque centenarias & milliari di- cius;

1 *Theodoſius Cæſar vicennalia & tricennalia.*] Hic aberravit Alexander, neque enim is Theodoſius, ſed Conſtantinus, ex Euſebio in fine ſuorum Chronicorum, ubi ſcribit, *Vicennalia Conſtantini Nicomediæ acta, & ſequenti anno Romæ edita.* Et paulo poſt Divus Hieronymus in adjectione eorundem Chronicorum, *Tricennalibus*, inquit, *Conſtantini, Dalmatius Cæſar appellatur.* Et Paulus Oroſius lib. 7. cap. 19. poſt princ. *Conſtantinus Tricennalibus ſuis Dalmatium Cæſarem legit.* Ex quibus etiam intelligis hæc vota non fuiſſe, ut putat Alexander, ſed potius quaſdam celebritates, quæ forte viceſimo & triceſimo Imperii anno peragebantur.

2 *Sicut denariæ.*] Feſt. Pomp. l. 4.*

COLERUS.

* Et Macrobius lib. 3. cap. 3.

TIRAQUELLUS.

3 *Et centenariæ cœnæ.*] Tertullianus in Apologetico, cap. 6. & Feſtus Pompejus lib. 3. ubi ita ſcribit. *Centenariæ dicebantur, in quibus lege Licinia non plus centuſsibus, præter terra nata, impendebantur, id eſt centum aſsibus, qui erant breves nummi ex ære.* *

COLERUS.

* Sic & Tertullianus c. 3. Apologet. *Videte*, inquit, *centenarias cœnas, à centenis ſeſtertiis dicendas.* Macrob. lib. 3. cap. 17. Gellius lib. 2. cap. 24. Sed ad Feſti verba facit quidam locus Ciceronis epiſtol. ad Fab. Gallum : *dum volunt*, inquit, *lauti iſti terra nata, quæ lege excepta ſunt, in honorem adducere, fungos, heluellas, herbas omnes con diunt, ut nihil poſsit eſſe ſuavius.*

TIRAQUELLUS.

4 *Et vaſa milliaria.*] Cato caſe loquens lib. 2. de re ruſtica, cap *Inter orbem & milliarium unum cum intereſſe oportet.* Columella l. 9. *vas æneum ſimile milliario veſpere* ... *inter alios.* Palladius lib. 1. *Vas* ... *milliario ſimile, id eſt altum & anguſtum, veſpere inter alvearia collocus, & in fundo ejus ponamus lumen* ... *ſum.* De vaſis autem centenariis ... pridius in Heliogabalo, *Primus* ... *vaſa centenaria argentea habuit.*

5 *Aproſque milliarios.*] Varro re ruſtica, lib. 3. cap. 2. *Et num plur*... *tu à villa illic natos verres lanio* ... *quam hic apros milliarios * emit?* ... ca epiſtolarum ad Lucil. 19. epiſ ... nium 111. *Tunc te admirare, cu*... *tempſeris neceſſaria : non magna* ... *facis, quod vivere ſine recto* (aut, alii legunt, *regio*) *apparatu potes, quo* ... *ras milliarios apros, nec linguas p*... *copterorum, & alia portenta luxuri* ... *nota animalia faſtidientis.*

COLERUS.

* Petrus tamen Victorius apu ... ro. legit; *apros macellarios.*

TIRAQUELLUS.

6 *Porticus quoque centenarias & milliarias.*] De quibus Sueton. in Ne... cap. 31. Vide ibi interpretes & ... bert. Flavius autem Vopiſcus in ... liano, eas vocat, *milliarenſes*, niſi ... mendum : aut etiam niſi hæ ſin... Vide annotationes.

I. aſ-

…iis, [1] à paſſuum longitudine dimenſas. Veſtes etiam …conaſque ex auro & gemmis, plerumque numinibus …vot, & voto perſoluto dicatas invenimus: quæ quidem …vot [3] pro imperii æternitate, nonnunquam [4] pro ſalute …ivm verbis ſolennibus concipi ſolebant. In quo id ſerva… …ruerſt, [5] ut niſi [6] tertio die poſt [7] calendas Ianuarias, [8] pro …ah principis votum concipiatur, [9] utque ſolenne jusjurandum

Vota pro quibus concipiebantur.

COLERUS.

1 [à] *paſſuum longitudine.*] Quidam …ix diderint. Sed cum Alexandro …onſtit quoque Beroaldus & Egna…us. …orrentius vero, ne totam qui…en…eronis domum, à Palatio eſqui…as …ue, tam longitudinem habuiſſe …ut; quare mille pedum fuiſſe …ortm exiſtimandum eſſe. Sed tu …i v. plura.

TIRAQUELLUS.

2 …ronaſque.] Liv. 3. Decad. lib. 8. …e le…is Saguntinis loquens: *Jovi …pt…ax. præſidi Capitolinæ arcis non …rat… ſolum ob hæc agere juſſi ſumus, ſed …on hoc etiam, ſi vos permitteretis, co…onam auream in Capitolium victoriæ er…go ſe.*

3 …ro imperii æternitate.] Plinius in …Pan…rico, *Nuncupare vota & pro …eter…ate imperii, & pro ſalute civium: …imo …ſalute principum & propter illos …pro …rnitate imperii ſolebamus.* Ex quo …loc… …aud dubie Alexander hæc de…pro…ſit.

4 …o ſalute civium.] In eodem loco. …Ver… autem Prætor Siciliæ vota pro …impo… ſuo, communique pop. Ro…ma… …alute nuncupavit apud Cicero…nem… ipſum Verrem act. 7.

5 …rtio die poſt cal. Januarias.] Id …Caj… …riſconſulti eſt, in *l. ſi calvitur.* §. 1. …de verb. ſig. *Poſt calendas,* inquit, *J…arias die tertio pro ſalute Principis …vota …cipiuntur.* *

COLERUS.

*…t adde Cod. leg. un. de oblat. …votorum. Offerebatur autem libra auri in 7 …olidis obriſiacis, ſive obriſatis, ut …ib… …otat Cujacius.

MERCERUS.

6 *Ut niſi tertio die.*] Id quidem verum eſt de votis quæ publice ſimul à toto Populo, pro ſalute Imperii, & Imperatoris concipiebantur: & ea vota ſolemnia erant. Iſque dies dictus eſt *votorum dies.* Vota autem quæ ſigillatim ſinguli nuncupabant, vel pro amicis, vel pro familia, quare non ſint concepta alio die? Sed neque illa vota ſolemnia concipiebantur tertio die poſt Kal. ſed 3. nonas, qui eſt ſecundus poſt cal. Auctores Plutarch. in Cicerone & Capitolinus in Pertinace. Hic vero dies Feſtus erat, & lætus: nec ſolum in urbe, ſed & in principiis apud ſigna. Ibi enim etiam nuncupabantur vota. Hujus ergo diei, & lætitiæ cauſſa poſitus luctus, ut ex Spartiano annotat hic Alex. & epulatum vicatim, ut auctor eſt Tertul. Apologet.

COLERUS.

7 *Calendas Januarias.*] Vota concepta vero, III. Nonas. Plutarchus in Cicerone. Capitolinus in Pertinace.

TIRAQUELLUS.

8 *Pro ſalute Principis.*] Jam diximus de votis, quæ fiebant pro ſalute Principis, ſupra in verbo, *Pro imperii æternitate*, & in verbo, *Tertio die poſt Calendas Jan.* Sed quibus adde Cornelium Tacitum lib. 12. ad fin. *Verebatur interim Senatus, votaque pro incolumitate Principis conſules & proconſules nuncupabant:* & alio loco, quem in ſeq. adducemus. Vide Suet. in Caligula, c. 14. & Beroaldum ibi & Plinium lib. 7. cap. 48.

9 *Utque ſolenne jusjurandum.*] Corn. Tacitus lib. 15. *Quin & illa objectabat,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

randum nuncupationibus votorum præſtetur. [1] Etia pro itu & reditu, proque incolumitate principis, [2] jacere ſtem ad lacum Curtii, [3] aut ludorum celebritas, apud Ro nos votum fuiſſe compertum eſt. [4] Quotieſque pro princi in columitate concipiebatur votum, Tiberio impera id ſervatum eſt, ut in votorum nuncupatione Ner em Druſumque diis commendarent. Quæ vero dictator on ſul aut prætor vota ſuſcipiebat, [5] non aliter, niſi verbi on ceptis, [6] præeunte pontifice maximo, ne quid præp ere ca-

Pro principe Vota quæ dictator, conſul, aut prætor ſuſcipiebat.

principio anni vitare Thraſeam ſolenne juſjurandum nuncupationibus votorum non adeſſe: quamvis quindecimvirali ſacerdotio præditum nunquam pro ſalute Principis immolaſſe.

1 *Etiam pro itu & reditu.*] Sueton. in vita Tiberii, cap. 38. *Ad extremum vota pro itu & reditu ſuo ſuſcipi paſſus*, & in Caligula, cap. 14. *Vota pro reditu ſuſcepta ſunt.* Hincque etiam illud Horatii,

Voto proſequitur Cæſarem,
Profectionem parantem in ultimos
Britannos.

MERCERUS.

2 *Iacere ſtipem.*] Arbitror ea cauſſa non ſolum ad Lacum Curtii, ſed etiam in theſauros, & in ora, ac capita fontium jaci ſolitas ſtipes. Id enim familiare fuiſſe Romanis colligo ex Plinio Juniore, lib. 8. epiſt. & Seneca 7. Benefic. ac epiſt. 126. ac 4. naturalium Quæſtionum.

TIRAQUELLUS.

3 *Aut ludorum celebritas.*] Supra in verbo, *Ludique diis.*

4 *Quotieſque.*] Hæc ſunt Taciti libro 4. cujus hæc verba ſunt, *Cethego & Viſelio Varrone Coſſ. Pontifices, eorumque exemplo cæteri ſacerdotes cum pro incolumitate Principis vota ſuſciperent, Neronem quoque & Druſum iiſdem diis commendavere, non tam charitate juvenum, quam adulatione.* *

COLERUS.

* His omnibus à Tiraquello dictis adde Lipſium ad 16. Annal. Taciti.

MERCERUS.

5 *Non aliter niſi verbis concept* Hoc etiam ſervatum puta in privat oto-rum nuncupatione. Imo hoc etur unum fuiſſe ex præcipuis ſace um officiis. Senec. controverſ. 2. lil *Pro libertate vota facienda ſunt*, *mandabitis? pro pudicitia vota f nda ſunt, Proſtitutæ mandabitis? & c* on-tifex ergo, in hac votorum nu pa-tione quaſi monitor erat eoru quæ dicenda, & agenda. Ideo Ter ol. *Illuc ſuſpicientes Chriſtiani man ex-panſis quia innocuis, capite nudo quia non erubeſcimus: denique ſine m ore, quia de pectore oramus:* Ubi n um orandi Chriſtianorum oppon Ro-mano: manus expanſas, aram en-tibus: caput nudum, velato: en-tiam monitoris, præſentiæ po ficis concipientis verba voti. Mir ero quod non monuerit Alex. vo un-cupata ſignari ſolita fuiſſe, & af ſta-tuis, vel valvis templorum ejus cui vota facta erant. Quod Roma ice-bant *incerare genua*, vel *temp deo-rum.*

TIRAQUELLUS

Verbis conceptis.] Supra in bo, *Conceptis verbis.*

6 *Præeunte pontifice Max.*] v. 1. Decad. lib. 4. ubi loquitur de A. Poſthumii Tuberti Dictatoris & 4. Decad. lib. 1. & iterum l. 6. poſ inc. & 5. Decad. lib. 1. & lib. 2. & acit. lib. 20.

Ex

ficur, concipi poterant. [1] Ex incerta quoque pecunia, *Ex incerta pecunia.*
& uæ non extaret, votum concipi poſſe, plerunque aniadverſum eſt: ſi tamen ſemel votum emiſſum foret, illi denuo irritum facere non licebat. Quod ſi incerta peunia fuiſſet, pro qua votum conciperetur, eaque bello uſ non eſſet, illam reponi, nec cum alia miſceri oportel: quod niſi factum eſſet, votum non rite emiſſum, neireligione voventem exolvi putarunt. [2] Quod ſi veiacrum in magnis reipublicæ caſibus votum vovendu foret, illa infixa religio animis fuit, ut niſi ex au- *Vota ex auctoritate collegii pontificum.*
ctatate collegii pontificum votum fieret, non votum, ſecnconſulta pollicitatio cenſeretur. Hoc enim antequn emitteretur, patribus renunciari, & populi juſſu, aconſulto ſenatus, arbitratuque pontificum fieri debebai aliter rite factum conceptumve eſſe minus cenſuere Illudque à prætore vel conſule, aut pontifice maximemitti perperam. [3] In hoc enim voto, quicquid ex ſuibu ovibus & agnis inter Calendas Martias & Idus Majas api quemque natum editumve fuiſſet voto contineri dixe-

Ex incerta quoque pecunia.] Hæc uſqad clauſulam, *Quod ſi ver*, ſunt Livi. Dec. lib. 1.

Quod ſi ver ſacrum.] Et hæc quoquoque ad clauſulam, *In hoc enim*, ſumſius Livii 3. Decad lib. 2. & vide eum 4. Decad. libro 3. & Nonium Mallum de doctorum indagine, & FeſPompejum libro 19. & in voce, *Martini.*

MERCERUS.

r ſacrum.] Hæc ex Livio ſunt lib. . & 32. Dionyſ. lib. 1. Servio, Feſ Nonio, & aliis. De vere vide cap. lib. 1. adverſariorum Pithœi. Dernis autem convivium noſtrum Ro

TIRAQUELLUS.

In hoc enim voto.] Et id quoque ejum Livii d. Decad. lib. 2. & prætcr4. Déc. lib. 4. ubi ita ſcribit, *Ver ſacrum videri pecus, quod natum eſſet inter Calend. Martias, & pridie Calend. Majas.* Vide Strab. lib. 5. ante fin. Hic autem memoriam revocat ejus, quod tradit Plut. in vita Fabii Maximi ipſum Fabium Dictatorem voviſſe diis omnem ejus anni caprarum, ſuum, ovium atque boum, fœturam, quam Italiæ montes, planitieſque, ac flumina & prata ea in regione educarent, ſe mactaturum, & trecenta triginta tria ſeſtertia, totidemque denarios, adjecta inſuper tertia parte pro Muſicis ſpectaculis faciendis, in ipſa impenſa ſe collaturum. Ejuſque numeri ternarii rationem reddit. *

COLERUS.

* Siſenna lib. 4. Hiſt. *Quondam Sabini*, inquit, *feruntur voviſſe, ſi res communis melioribus locis conſtitiſſet, ſe ver ſacrum facturos.* Vide & Euſebium libro 3. de Præparat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dixerunt, [1] pueros quoque & puellas, qui inter hæc m- pora editi fuiſſent, haud dubie voto comprehendi ſed quia immolare eos turpe ducerent, hoc piaculari ſac ex- piarunt, ut adultos velarent, velatoſque extra fines ege- rent, [2] qui vernæ dicti ſunt, quo piaculo liberi religione putabantur. [3] Cujus inſtar Metapontinos votum voviſſe ferunt: nam voti compotes, auream æſtatem Aplini devoverunt, quod eſſe arbitramur, uberrimum & æ- ſtuoſiſſimum annum deo & numinibus conſecrari. [4] Fuit animadverſum, ver ſacrum antea votum, & poſt tempo- rum intervalla perſolutum, religione voventum & po- pulum exolviſſe, riteque exolutum videri. [5] Præter æ, hecatombas vovere Græcis & Romanis antiqui ris fuit olim, cum peſtilenti contagio & gravi morbo labora- rent: quod à Laconibus primum inventum fuiſſe dicit. [6] Cujus voti obſervatio talis erat, ut centum aræ u in loco aggeſto ceſpite fierent: in eiſque centum bes, centum oves, centumque ſues uno tempore imma- rent: Si vero Imperatorum votum eſſet, centum o-

Vernæ.

Metapontini.

Hecatombas vovere, & quando & quod genus ſacrificii.

S,

TIRAQUELLUS.

1 *Pueros quoque.*] Feſtus Pompejus lib. 19. ubi de Vere ſacro.

2 *Qui vernæ dicti ſunt.*] De verna Plautus in Amphitryone,

Cum cruciatu tuo iſthæc verna verba funditas.

Et Nonius Marcellus in verbo, *Vernaliter*, & in verbo, *Verna*. Noſtri autem ſervos vernas vocant, qui nec empti, nec aliter quæſiti, quam quod domi nati ſunt ex noſtris ancillis, ut aperte declarat §. *huic proxima eſt. Inſtit. de legat.* Et de hujuſmodi ſervis vernis fit mentio, in *l. ſervis urbanis.* §. *ſi alii. ff. de leg.* 3. & in *l. cum ſuper vernis. C. de rei vend.* Vide Robertum, & Nebriſſen. in diction. & Alciat. & alios.

3 *Cujus inſtar Metapontinos.*] Strabo lib. 6.

4 *Fuit animadverſum, ver ſacrum.*] Livius 3. Dec lib. 2. & 4. lib. item 4.

5 *Præter quæ Hecatombas.*] lus Æmylius ſacrum centum boum it, apud Plutarch. in vita illius. ue etiam Marius ſolemnia Hecat es ſacrificia vovit apud eundem eti in vita illius. Et longo ante tempor li- nerva monet Pandarum, ut Ap ni voveat Hecatomben agnorum pr o- geniorum apud Homerum lib. 4. Il.

Εὔχεο δ' Ἀπόλλωνι λυκηγενεῖ κλυ- τοτόξῳ
Ἀρνῶν πρωτογόνων ῥέξειν κλειτὴν ἑκατόμβην.

Idque ſæpe videre eſt apud eunde it Odyſſeæ lib. 23. & ſæpe alias, & d alios quoque, ut Strabonem lib. Julium Capitolinum ubi ſtatim a- bimus. Idque apud Luſitanos fie o- litum, teſtis eſt ipſe Strabo lib. 3

6 *Cujus voti obſervatio.*] Hæc u e ad clauſulam, *Fuitque conſtitutum,* Jul. Capit. in Maximino & Balb

I I

...es centumque aquilæ una mactarentur. [1] Fuitque con-...itum,ut cum hecatombæ vel publica vota ſolvebantur, ...i luctus & mœror deſineret. [2] Namque in luctu vo-...er, eſt mali auſpicii & deteſtabilis. [3] Eſt quoque me-...noræ proditum, non diis tantum, ſed & ventis velut ...ano numini, vota perſoluta: quippe Auguſtus Circio, ...e ulliam rapide infeſtaret, votum exolvit, [4] & ſacrum ...eci cujus tanta plerumque vis erat, ut tecta auferret. ...pri Iapygi, Apuli vento Atabulo, Athenæ Scironi, ...phylii Gagneo, ne incolas tabe afficerent, neve arva ...epularentur. [5] Præcipue Thurii magno affecti beneſi-...io oreæ uti deo vota perſolverunt, quod Dionyſii claſ-...em quam ad eorum excidium paraverat, vehementior ...ocus, funditus evertiſſet: [6] ſicut Xerxe in Græciam innu-...ebiles copias ducente, Delphicum reſpondiſſe Græcis ...alum ferunt, ut ventos precarentur ſibi auxilio adeſſe: ...ra ventis extructa, illos propitios habuerunt, tota fere

Vento vota perſoluta.

Atabulo.

Thurii.

Aræ ventis extructæ.

1 *...itque conſtitutum.*] Unde cum ...b ...nenſem cladem Roma ita eſ-...et ...ternata, ut ſacra Cereris inter-...nitt...ntur, ultra triginta dies luctus ...ſt ...tus, & ſic minutus, ſecundum ...Livi... 3. Decad. lib. 2.

2 *...amque in luctu vovere.*] Plutar-chus Fabio Max. ſcribit deos fortu-nat...m honoribus lætari. Vide Li-vi... ubi ſupra proxime.

3 *...ſt quoque memoriæ proditum.*] Maj... pars horum uſque ad clauſu-lam, *...æcipue Thurii*, ſunt Senecæ l. 5. naturium quæſt. cap. 17. Sed & quan-tum ventum Atabulum vide Plin. lib. 1 cap. 29. Et quantum ad Sciro-nem ...de eundem Plin. lib. 2. cap. 47. Sed ...od hic dicit de Gagneo, Seneca ubi ...ra non *Gagneum* vocat, ſed *Chd-geum* niſi ibi aut hic mendum ſit.

COLERUS.

* ...orrecta exemplaria Senecæ ha-bent *...t.ægis.*

4 *Et ſacrum fecit.*] Immo templum etiam ædificavit, ut ait Seneca lib. 5. Nat. cap. 17.

TIRAQUELLUS.

5 *Præcipue Thurii.*] Ælianus de va-ria hiſtoria libro 12. ubi idem dicit de Megalopoli.

6 *Sicut Xerxe.*] Herodot. lib. 7. lo-quens de hujuſmodi Xerxis expeditio-ne. *Delphi*, inquit, *Deum conſulere, de ſeipſis pariter & de Græcia, ſolliciti. His reſponſum eſt, ut ventos precarentur: il-los enim maximos fore Græciæ auxiliato-res. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere, quibus libertas cordi erat.* Et paucis interjectis: *Deinde ſtatuta ventis ara in Thyja, ubi fanum Thyjæ, Cephiſi filiæ, à qua & lo-cus hic nomen habet, hoſtias illi immola-vere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propiciant.* Sed & non longe poſt ſcribit Athenienſes Boream invocaſſe, illique ſacrificaſſe, & delu-brum extruxiſſe ad amnem Iliſſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

fere hoſtium claſſe demerſa. [1] In agro quoque Sicyonio ventis extructam aram legimus: cui quotannis noctem unam vota effundunt, ut lenita vis venti deſineret cum turbine ventorum, villæ, arbuſta, fruges paſſim deſtaurentur. Et apud Methonem [2] Palladi Anemotidi templum dicatum eſt, ne violentiores perflantes loca devaſtent.

Regum Ponti & Perſarum vovendi modus. [3] Ponti vero & Perſarum regum vovendi modus erat, ut in excelſis jugis & ſummo vertice montium pyramon conſtruat, alteramque deſuper breviorem: ipſeque ad pyram ligna rex inferat primus, [4] Jovique Militari lac & m inſpergat: & poſtquam vinum, mel & odores infuderit, velut propitiato deo, vota enunciet: pulmentoque præparato, quod aſtantibus datur, pyræ ignem inferat, quo incendio æſtuante aëre, vix illuc accedere permittitur.

Græcorum mos vovendi. [5] Græcis vero frequens uſus erat, ut ſtatuas longo ævo duraturas diis voverent: quippe [6] Nicanore ægrotante Ariſtoteles vota fecit pro incolumitate, ſtatuas ſe, Jovi Servatori unam, alteram Junoni Soſpitæ dicaturum: [7] qui loti, & pura veſte amicti, in ſuperiore domus thalamo plerunque vota effundunt, & diis ſupplicant.

Athenienſium vota. Athenienſes vero, cum in aureis & argenteis vaſis diis propinaſſent & pina

1 *In agro quoque Sicyonio.*]Pauſanias in Corinthiac. Et his adde, quod Perſæ quoque ventis ſacrificant, auctore Herodoto lib. 1. & Strab. lib. 1. de quo & infra l. 6. Et quod Scythæ ventum, ut vitæ cauſam reverentur, ut prodit Lucianus in Toxari, & quod Antæus ſacrificavit Zephyro, apud Valer. Flaccum lib. 1.

Ut Zephyris Glaucoque bovem Thetidique juvencum
Dejicit Antæus.

Et apud Virgilium lib. 3.

Nigram hyemi pecudem, Zephyris felibus albam.

Sed & idem lib. 2.

Sanguine placaſtis ventos & virgine cæſa.

2 *Palladi Anemotidi.*] Pauſanias lib. 4. qui de Meſſeniis eſt, non admodum longe à fin.

3 *Ponti vero & Perſarum R.*] Vide Appianum in Mithrid. Strabonem lib. 14. & vide ubi de Jove Militari.

4 *Jovique militari.*] Vide Lilium Gregorium, ſyntagmate 2. fol. 127. hiſtoriæ gentilium Deorum.

5 *Græcis vero.*] Quod probat exemplo ſeq.

6 *Nicanore ægrotante, Ariſtoteles.*] Laërtius in vita ipſius Ariſtotel. ubi non *Junoni*, ſed *Minervæ ſoſpitæ* legitur.

7 *Qui loti & pura veſte.*] Apuleius in 1. Apologia, *Quem quis*, inquit, *ſacrificio adhibet, cujus caput contaminat, quem puro pallio amiciat.*

Ex

pæa cecinissent, tunc demum ſanctiſſimis cæremoniis
coum ſuſpicientes, vota nuncupabant. [1] Ea autem ex
prigeniis agnis, nonnunquam [2] ex bobus, qui jugum non
ſuiſſent, frequentia fuere. In quo fuit ſervatum, ut ra- *Sacra*
m ex ſacra olea, alba lana coronatus, in emiſſione voto- *ex quibus in*
ru adhiberetur: ſicut [3] Parthorum reges & magi, qui *votis*
nyegretum quæ nyctilopa dicitur, herbam coloris hyſgi- *concipien-*
ne ut ſpinæ folia, adhibebant, magnis ſæpe laudibus ce- *dis.*
lebtam: qua non adhibita nullum votum ritè concipi *Partho-*
arrati ſunt: qui cum deos evocabant, [4] marmaritidem *rum reges &*
heam, quæ in deſertis petris & ſaxis præruptiſſimis na- *Magi.*
ſcir, admiſcebant. [5] Apud Ægyptios vero, pro pueris *Ægy-*
mbo affectis vota concipiebant, ut ſi deus voto adeſſet, *ptii.*
dectum capillum diis dedicarent. [6] Myſis niſi immolato *Myſi.*
prs equo & litato, extiſque depaſtis, vota concipere non *Solen-*
lict. [7] Inter ſolennia autem vota fuiſſe traditur, quoties *nia vo-* *ta.*
excitus duces de ſpoliis hoſtium Vulcano votum feciſ-
ſe (id enim ſolvebatur) ut fuſis fugatiſque hoſtibus, ſcu-
ta gladios & arma, ſpoliaque, nonnunquam bellorum
mhinas, curruſque & inutiles naves, uno in loco agge-
ra, pyraque extructa, circumſtante populo & frequen-
timo exercitu, velut diſpoſita acie, Dux more patrio
diinctus Vulcano, Marti & Palladi incendat: ipſeque
Lx indutus purpuram, primus ardentem facem ſumere,
abaſque manus in cœlum tendere, deinde in pyram
ſum-

Ea autem ex primigeniis agnis.] QI probat locus ille Homericus ſu- pr tatus, ubi de Hecatombe locuti ſus. Et vide omnino noſtros Com- mearios primigeniorum in præfat. m 64.

Ex bobus.] De hoc late diximus ſu eodem libro cap. 12. ubi omni- n de noſtras Annotationes.

Parthorum reges & Magi.] Plin. lil 21. cap. 11.

Marmaritidem herbam.] Plinius lil 4. cap. 17. Vide Dioſcoridem & Hermolaum Barbarum in Corollario.

5 *Apud Ægyptios.*] Diodorus Siculus lib. 2. cap. 4. poſt princip.

6 *Myſis.*] L. Florus libro quarto Epitomatôn, c. ult.

7 *Inter ſolemnia.*] Livius 1. Decad. libro 1. in regno Tarquinii Priſci, & iterum lib. 10. ubi de voto Q. Fabii adverſus Samnites & Gallos, qui ea ſpolia Jovi Victori vovit, & 3. Dec. lib. 3. ubi Marcellus hoſtiam Vulcano votam cremavit.

1 *Tametſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſummittere debeat, toto circum exercitu exultant, & percuſſis armis plaudente: pyraque & armis exuſtis & rem divinam faciant: [1] tametſi arma militaria non ſed belli more cremari ſolita legamus. [2] Apud Herm ros, inter ſolemnia vota, belli duces ſacrare diverſa em, illamque Marti & Mercurio devovere conſuev quo voto, equi, viri, ſpolia & machinæ, & cuncta quæſita, occiſioni dantur. [3] Artaxerxes pro uxoris Terræ votum faciens, ſe illam attacta humo ſolemn ce adoraturum promiſit: [4] & Berecine, ut Deo vo veret, [5] nudo pede, & abraſo capillo Hieroſolymi tribunal ſupplicavit. [6] Nonnunquam frequens apud res votum fuit, ut decima prædæ & ſpoliorum, qui ex hoſtibus captum fuiſſet, Jovi & diis devoverent, Jupiter prædator nuncupatus: [7] ſicut Camillus Vejis votum voviſſe dicitur. Id enim ſolvebatur, ut dæ parte divendita, donum diis & numinibus dica [8] Qui mos Gallorum fuit, ut belli jure quæſita, pleru

Hermunduri. *Artaxerxes.* *Berenice.* *Decimam prædæ partem diis vovebant.* *Jupiter prædator.* *Galli.*

1 *Tametſi arma militaria.*] Vide Livium libro 3. Decad. 3. ubi proxime ſupra diximus. Et eundem ejuſdem Decad. lib. 10. ubi ſic ait: *Magnaque vis armorum capta. Ea omnia Imperator Vulcano ſacrata incendit.*

2 *Apud Hermunduros.*] Apud Rom. P. Decius ſic ait, *Legiones auxiliaque hoſtium mecum diis Manibus Tellurique devoveo.*

3 *Artaxerxes.*] Plut. in ejus vita.

4 *Et Berenice.*] Joſephus lib. belli Judaici 10. alias 2. & Ægeſippus lib. 2. Callimachus in elegia, quam edidit de crinibus Berenices, & Catullus illum imitatus in elegia ejuſdem argumenti. Theon & Achilles Arati interpretes, è quibus ipſe Theon tranſcripſit initium elegiæ, quæ alioqui periit. Id autem eſt.

Ἧ με Κόνων ἔβλεψεν ἐν ἠέρι τὸν Βερενίκης
Βόστρυχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Id eſt, ad verbum,

Vel me Conon vidit in aëre Bere
Crinem, vel illa omnibus poſuit

Et vide Hyginum, & Gyraldu logiſmo 10.

5 *Nudo pede.*] Hic vide Ju apologia 2. pag. 4. & quæ ſequ & hæc eadem pene quæ hic vide

6 *Nonnunquam, &c.*] Virg. l.
Irruimus ferro, & Divos, ip
vocamus
In prædam partemque Jovem.

Quo in loco Servius, *Romani*, i *bella geſturi de parte prædæ aliq minibus pollicebantur, unde Rom plum fuit Jovis Prædatoris, præſit prædæ, ſed quia ex præda ei debetur.*

7 *Sicut Camillus.*] Livius 1. lib. 5. Plutarch. in vita ipſius C Valer. Maximus lib. 5. cap. 6. decimas ab ipſo Camillo A Delphico votas.

8 *Qui mos Gallorum fuit.*] Comment. de bello Gallico, lib

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

partem Marti devoverent: [1] in quo id erat conſtitu-
ut divina ope implorata, is plus ſpei ferret, & pro-
facilius haberet deos, qui majorem prædæ partem
evoviſſet. Qua tempeſtate [2] Crotoniatæ adverſus
enſes, graves teſtataſque inimicitias habebant, bel-
icaturi, [3] cum decimam prædæ Apollini voviſ-
Locrenſes ut voto vincerent, nonam devove-
& cum Galli Ariſtonico Duce contra Romanos
rent, deque hoſtium præda aureum torquem Marti
iſiſſent: Flaminius, ut voto vinceret, de torquibus
rum Marti trophæum poſuit. [4] Aratus vero Sicyo-
cum CCCCCC. hominum capita, ne ab adverſa-
to vinceretur, ſe Deo immolaturum voviſſet, voti
os, exolvere votum Theſſalico dolo recuſavit. [6] Fuit-
oventium mos, ut qui compotes voti fuiſſent, quo
tra ſumerent, veteribus perſolutis, novis ſe obligarent
: [7] utque pater qui ſolus auctorandi poteſtatem ha- *Deci-*
et votum filii nomine concipere, ipſumque numinibus *mę fru-*
blare poſſit. [8] Decimam quoque fructuum Herculi paſ- *ctuum Her-*
moveri, votumque effundi ſolere Romæ, in uſu com- *culi.*
peri-

1 quo, &c.] Quod patet exem-
lis.

2 rotoniatæ.] Juſtinus lib. 20.

3 cum Galli Ariſtonico Duce.] Vi-
de arch. in vita Flaminii.

4 ratus vero Sicyonius.] Hic non
Ara Sicyonius fuit, cujus vitam
deſcit Plutarch. ſed alius Theſſalus,
cui responſum oraculo fuiſſet, ca-
vere e clanculum vinceretur ab iis,
qui ore ſplendidioreque voto ora-
culu dverſus ipſum ambirent, con-
feſti votum nuncupavit, ſe centum
homum capita Deo ſacrificaturum.
Cum e obtinuiſſet id, cujus rei gra-
tia um id emiſiſſet, votum ac ſa-
cru rſolvere ſine fine cunctabatur,
tan n neque pium ſatis, neque di-
gnu pollinе. Unde natum adagium
Θεσ ῶν σόφισμα. id eſt, *Theſſalorum*
comm tum, apud Suidam, & eum,
qui gmenta Athenæi collegit. De
quo Eraſmus Chiliad. 1. cent. 3. cap.
decimo.

5 *Cum 600. hominum capita.*] Vide
Deſ. Eraſ. Roterod. proverbio, *Theſ-
ſalorum Commentum:* qui centum homi-
num capita tantum fuiſſe ſcribit.

6 *Fuitque voventium mos.*] Livius 3.
Decad. lib. 7. ubi de Ludis Apollina-
ribus idem eod. libro de ludis Magnis.
*Tum dictator & ludos fecit, & in ſe-
quens luſtrum vovit.*

7 *Utque pater.*] Ulpianus in *l.* 2. §.
1. *ff. de pollicit. Filius,* inquit, *familias
vel ſervus ſine patris dominique auctori-
tate voto non obligantur.*

8 *Decimam.*] Plutarchus Problem.
cap. 17. ubi alias rationes reddit, & in
vita Craſſi, Scyllæ. Diodorus Siculus
libro quinto cap. ſecundo. Beroaldus
item in Suetonium fol. 356. pag. 1.
ante fin. & Gyraldus de Diis Gentium
pag. 454. ubi de victore Hercule.

1 *Qua*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

perimus, quod auſpicatiſſimum duxerunt & fortunatiſſimum. [1] Qua de cauſa Lucullum peritum Romani moris & juris, quod decimam Herculi voviſſet, votumque perſolviſſet, maximis auctum opibus fortuniſque æſtimatum. [2] Illud utique verum eſt, conſules deſignatos [3] ipſo die initi magiſtratus in bellum profecturos, concionem ad populum habere, Capitolium adire, ibique ſacrificio peracto vota effundere ſolere: tunc ſuſcepto emiſſoque voto cum ſe numinibus obligarent, [4] rei voti appellati: cum tem[illegible] voti compotes, promiſſa exolviſſent, [5] damnati voti dicti ſunt. [6] Quoties gravia & acerba ac miſera & intoleranda quiſpiam pateretur indigne, voti & imprecationis genus maximum erat, ut poſitis humi genibus, ambas palmas [illegible] cre-

Conſulum poſt initum magiſtratum vota in Capitolio. *Rei voti & damnati.*

1 *Qua de cauſa, &c.*] Diodorus ubi modo citatus. Plutarchus in vita ipſius Luculli. & in Craſſi vita, ubi idem de Craſſo dicit.

2 *Illud utique verum eſt.*] Livius Decad. 5. lib. 2. *Per hos forte dies P. Licinius Cos. votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab urbe profectus eſt.*

MERCERUS.

3 *Ipſo die initi magiſtratus.*] Quaſi vero aut ſemper eo ipſo die ad bellum proficiſcerentur, aut nunquam concionem haberent die initi magiſtratus, niſi ad bellum proficiſcerentur. Dies initi magiſtratus auſpicalis erat, & dicebatur. Eoque vere munia ſui magiſtratus obibant, etſi tantum dicis cauſa. Vide quæ Lipſius ad 4. Annal. Tacit.

TIRAQUELLUS.

4 *Rei voti appellati.*] Virgilius lib. 5. Æneid.

Vobis lætus ego hoc candentem in littore taurum
Conſtituam ante aras voti reus.

Ubi Servius interpretatur, *voti reus*, id eſt, *debitor unde*, inquit, *& vota ſolventes abſolutos dicimus.* Sed & eum locum Virgilii declarans Macrobius libro 3. cap. 2. Saturn. *Hæc vox*, ait, *propria ſacrorum eſt, ut reus vocetur, qui, ſuſcepto voto ſe numinibus obligat. Damnatus autem, qui promiſſa vota non ſolvit.* Vide in ſeq.

5 *Damnati, &c.*] Livius 1. Decad. lib. 5. ubi ita ſcribitur: *Ha[illegible] id quidem eſſe, furere civitate, quæ damnata voti omnium rerum [illegible] curam, quam religione ſe exinde habeat.* Et iterum lib. 7. & 10. [illegible] Decad. lib. 7. & 4. Decad. lib. [illegible] ubi ſcribit ſe pro ægroto voviſſe [illegible] primum convaluiſſet, Bacchis eum initiaturum, damnatum voti D[illegible] benignitate exolvere id velle. E[illegible] quibus verbis intelligis, damnatum [illegible] non id ſignificare, quod Macrobius præcedenti & Alexander hic dicit: ſed tunc, cum res, pro qua votum emiſſum eſt, completa eſt, ideoque votum exolvi debere. Nec tamen o[illegible] enim illud Virgilii ecloga 5.

— Tibi ſic vota quotannis
Agricolæ facient, damnabis tu quoque votis.

Ubi Servius, *Cum præſtiteris, quia quæ homines te oraverint, reddes eos obnoxios ad vota ſolvenda. Nam [illegible] mus damnati & obnoxii antequam reddamus.*

6 *Quoties gravia.*] Hæc pr[illegible] antur ex locis, quæ in ſeq. citantur, [illegible] terea vide ubi de excommunicatione [illegible] quemur.

Qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...ebs ictibus ſolo incuteret, aut torrem ignitum januæ ...pæret, illique obvianti delibatis ſacris, madente la-...ryis ſinu, Deos ſuperos atque inferos, cælum noctem-...ue contestans, necem, exilium, diraſque calamitates, ...carmine imprecetur: & ſæva quædam numina advo-... illum cum omni ſtirpe & gente, caput, domum, ...tas devovere, & prætereuntem execrari debeat: quæ ...pcatio dici non poteſt, quam miri & efficacis ſtudii ...vim divinitatis commovendam.[1] Quibus diris Atte-... ...unus plebis execratus M. Craſſum, ad bellum Par-...ca prodeuntem, magno poſt exitio conſequuto.[2] Cre-...nſis vero acerbiſſima cenſetur imprecatio, omnibus ...expetere, ut hi quos devovemus, mala conſuetudine ...lcentur: qua imprecatione nulla eſt efficacior ad exci-...uproperandum: tanquam qui in abuſum ſemel lapſus ...amplius emendare facinus, & ad frugales mores re-...nequiret.[3] Ideo Charondas graves pœnas ſanxiſſe ...ti, ac omni ſupplicio dignos putaſſe illos, qui malis ...ucerent.[4] Apud Spartanos inter ſæviſſimas execratio-...es it [5] ἱπποτροφὴ, quam caballationem recentiores vo-...nt id eſt, equorum enutritio, eo quod magno ſtaret im-...eno, & homines ſuavi captu ad perniciem duceret. Nam ...os alendi equos, non pauperes, ut ajunt, ſed arva ...ruentifera ſectatur.[6] Extatque in veteribus monumen-...s, quod qui Opi Deæ,[7] quæ terra dicta eſt, votum concipiunt,

Calamitoſorum & injuriæ affectorum vota & imprecationes.

Cretenſium imprecationes.

Spartanorum. ἱπποτροφή.

Opi voti concipiendi ratio.

1 ...*ibus diris Attejus.*] Plutarch. ...c *Actum* vocat in vita ipſius ...aſſi & Cicero qui *Ætheum* appel-... lib. de Divinatione. è Poëtis Lu-...anus lib. 3.

—Craſſumque in bella ſecuti
Sævi tribunitiæ voverunt prælia diræ.

2 ...*etenſibus.*] Valerius Maximus lib. ...ap. 2. ad finem.

3 ...*eo Charondas.*] Diodorus Siculus ...). 12.

4 ...*pud Spartanos.*] Pauſanias au-...em ...6. ſcribit ipſos Lacedæmonios poſt ...aptionem Perſarum in Græciam Græcis omnibus equos alendi ſtudio præſtitiſſe.

5 Ἱπποτροφή.] Nam ἱπποτροφὴ, alere equos dicitur. Dioſcorides lib. 4. cap. πόαν χλωερὰν ἱπποτροφοῦσι. id eſt, *herba virenti equos ſaginant.* Et apud Strabonem lib. 6. *Hippotrophium* locus eſt equis alendis accommodus, cujuſmodi ad Syriæ Apamiam erat.

6 *Extatque in veteribus.*] Vide Gyraldum de Diis Gentium.

7 *Quæ terra dicta eſt.*] Varroni libro 4. de ling. Lat. & Macrobio lib. 1. Saturn. cap. 10. Servio in Virgilium lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Agricolæ. *Equites.* *Nautæ.* *Qui laboribus anguntur.* *Fures* *Juvenes.*

cipiunt, ſedentes votum effundere, inq; concipiendo tran tangere debeant. [1] Utque pro boum incolumitate agricolæ Sylvano vota perſolvant, farris, adorei, lardi, ac ulpæ & vini: [2] pro equis Hipponæ. [3] Caſtori & Polluci nautæ, & qui naufragium timent. Qui vero laboribus anguntur, [4] Tutano: [5] fures Lavernæ, [6] juvenes Horæ ſicut uſto-

lib. 11. in eum locum,

Velocem interea. ——

1 *Utque pro boum incolumitate.*] Cato de re ruſtica, cap. 89.

2 *Pro equis Hipponæ.*] Tertullianus in Apologetico, cap. 26. *Vos tamen,* inquit, *non negabitis, & jumenta omnia, & equos canterios cum ſua Hippona coli à vobis.* Et de hac quoque Apulejus lib. 3. Metam. ubi in ipſo meditullio Hipponæ Deæ ſimulachrum reſidens ædiculæ eſt, &c. Vide ibi Beroal. Hæc autem & Hippo dicta eſt Juven. ſat. 8

More Numæ cedit Jovi ante altaria, jurat Solam Hipponam. ——

Vide interpretes. *

COLERUS.

Vide & Turneb. lib. 24. cap. 4. qui ſolam *Eponam* ſcribi oportere adfirmat. Et ſic certe Prudentius quoque vocat, & corripit primam. Beroald. in lib. 3. Apul. de aſino aureo.

3 *Caſtori & Polluci nautæ.*] Plinius lib. 2. cap. 37. Hincque illud Senecæ libro naturalium quæſtionum 1. *In magna tempeſtate apparent quaſi ſtellæ velo inſidentes: adjuvari ſe tunc periclitantes exiſtimant Pollucis & Caſtoris numine.* & illud Catulli epig. 63. ad Mallium,

Ac velut in nigro jactatis turbine nautis,
Lenius aſpirans aura ſecunda venit.
Jam prece Pollucis, jam Caſtoris implorata,
Tale fuit nobis Mallius auxilium.

De aliis autem votis nautarum, Horatius libro 1. Carm. Ode 5.

—— *Me tabula ſacer*
Votiva paries indicat uvida,
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

Ubi vide interpretes ejus loc Virgilius lib. item 12. Æneidos,

Forte ſacer Fauno foliis oleaſte nautis,
Hic ſteterat nautis quondam venerabile lignum,
Votiva ex undis ubi figere et ſolebant,
Laurenti Divo, & votas ſundere veſtes.

Et Juvenalis ſatyra 14.

Et picta ſe tempeſtate tuetur.

Alicubi autem reperies nauta me thracibus vovere ſolitos, quo minę vocabantur Caſtor & Pollux, dicit Varro lib. 4. de lingua Lat.

4 *Tutano.*] Varro in Hercul apud Nonium Marcellum, libro de proprietate ſerm.

COLERUS.

* Satyra hæc Varronis fui ſcripta, *Hercules tuam fidem.* Ver Varronis ſic ſe habent:

Noctu Annibalis cum fugavi exercitum,
Tutanus hoc, Tutanus Romæ nuncupor.
Hoc propter, omnes qui laboran invocant.

Plinius etiam de hoc deo, lib. Vide Joſeph. Scalig. Conjectanea.

TIRAQUELLUS

5 *Fures Lavernæ.*] Acron Porphyrion in Horatium, lib. ep 1. epiſt. 17. & Nonius Marcellus verbo, *Laverna.* & Feſtus Pomp lib. 10. ubi de Lavernionibus. *

COLERUS.

* Et Auſonius Epigram.

TIRAQUELLUS

6 *Juvenes Horæ.*] Ea enim a eſt Juventutis, ut tradit Nonius Marcellus auctoritate Ennii.

Sicut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aſres Pani deo pro pecoribus : & qui [2] viam profecturi
int [3] Herculi ſupplicant. [4] Sylvano quoque in ſingula
ou capita, adoreo, lardo, & vini ſextario, ſubtaxata
eura, votum fit. [5] Ferunt paſtoritios Aphros inter vota,
pnitiarum loco, aurem pecudis præcidere, illamque
erſe adverſa ſupra domum abjicere : pro noctibus vero
rt. unguenta & coronas Veneri aut Cupidini dona
rr. [6] Cumque diis Manibus & Diti concipitur votum,
ua devotio potius dicta eſt, ovibus tribus atris Telluri
ovue ſacrum fit : [7] in quorum precatione qui rem di-
ina facit, cum Tellurem invocat, manibus terram tan-
it : um vero Jovem, ſublatis in cœlum manibus preca-
iorn peragit. [8] Cum autem votum effunditur, manus
ecri admovere præcipitur : aliter votum non rite con-
ipiſed pollui ſacra inexpiabili religione putarunt. [9] A-
nidverſum tamen eſt, pontificum decreto caveri, ut ſi
b ercitus duce, diis Manibus quiſpiam devotus & con-
ecrus foret, neque is in acie cecidiſſet, ut Diti ſatisfiat,
igm ſeptem pedes altum in terram defodi oportere :
ibie ſignum effoſſum fuiſſet, illic hoſtias immolari non
ice. [10] Et tametſi res deo devotas nemo ſibi aſciſcere
queat,

Paſtores. Viatores. Paſtores Aphrorum. Diis manibus & Diti. Cæremoniæ in votis concipiendis. Devoti à Duce exercitus.

1 *cut paſtores Pani.*] Pan enim Ovi cuſtos vel teſte Virgilio lib. 1. Gec dicitur, & Deus pecoris Ovidio te lib. 2. Faſt. ubi ſic ſcribit,

Pa Deum pecoris veteres coluiſſe fentur, &c.

COLERUS.

2 *iam profecturi ſunt.*] Vide Joſephu Scalig. ad Feſt. in verbo *Pollucere Propter viam.*

TIRAQUELLUS.

3 *lerculi ſupplicant.*] Feſtus Pompej ib. 14. in verbo, *Propter viam*, ubi nen hos dicit ſacrificare Herculi autnco, qui idem Deus eſt. Alios aut profecturos viam Herculi aut Ja ſacrificare.

4 *ylvano quoque.*] Cato de re ruſtic cap. 83.

5 *Ferunt paſtoritios Aphros, &c.*] Herodotus libro 4.

6 *Cumque Diis.*] Macrobius ex Sammonico Sereno lib. 5. rerum reconditarum, lib. 3. Saturn. cap. 9.

7 *In quorum precatione.*] Macrobius eodem loco.

8 *Cum autem, &c.*] Macrobius ibidem, ſed paulo aliter.

9 *Animadverſum tamen eſt.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Et tametſi*, ſunt Livii 1. Decad. lib. 8. paulo tamen aliter de hoc agit.

10 *Et tametſi res Deo.*] Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 7. *Cum*, inquit, *cætera ſacra violari nefas ſit, hominem ſacrum jus fuerit occidi.* Cujus rei rationem continuo ſubdit ex Trebatio libro 9. Religionum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Hominem devotum occidere impune licebat. queat, hominem tamen deo devotum, aut diis conſecratum, occidere permitti impune, eamque cædem piaculi noxæ non haberi, tanquam illius anima non ad nos, ſed ad deos pertineat. [1] Illud quoque inter auctores convenit, *Galli.* fuiſſe [2] apud Gallos inter conſceleratas preces & diria vota, quæ nec more nec jure concipiuntur, frequenti in uſu, ut in magnis diſcriminibus & extremis caſibus homines ſe diis immolaturos, [3] Romanis ferro ſe digladiaturos, aut pro alterius ſalute ſe & caput ſuum devoturos, nonnunquam in ſcenam ſe prodituros, [4] & hiſtrionicam ſaltaturos: *Græci.* [5] apud Græcos decimum quemque Apollini Delphico daturos: *Locrenſes.* Locrenſibus, virgines ſe proſtituturos: [6] apud alios, defectum crinem diis blaturos: & apud Perſas vivos homines defoſſuros vovent. *Ametridis votum.* [7] Quare Ametris Xerxis uxor, ut gratiam diis referret quod in vita diu proceſſerat, quatuordecim illuſtrium Perſarum liberos ſub terram vivos defodiſſe, & votum perſolviſſe dicitur, tanquam his votis & diris imprecationibus dii immor-

1 *Illud quoque inter auctores.*] Hoc probatur ex iis quæ ſequuntur.

2 *Apud Gallos.*] Cæſar Comment. belli Gallici libro 6.

3 *Romanis ferro ſe digladiaturos.*] Sueton. in Caligula cap. 14. *Non defuerunt qui depugnaturos ſe armis pro ſalute ægri, quique capita ſua titulo propoſito voverent.*

4 *Et hiſtrionicam ſaltaturos.*] Suet. in Nerone cap. 54. *Voverat, ſi ſibi incolumis ſtatus permanſiſſet, proditurum ſe parta victoria ludis, etiam hydraulam, & choraulam, & utricularium, ac noviſſimo die hiſtrionem ſaltaturum Virgilii Turnum.*

5 *Apud Græcos.*] Herodotus lib. 7. *Quicunque Græcis ſeſe dediſſent Perſæ, non adacti neceſſitate, eorum decimum quemque, rebus bene conſtitutis, ſe Deo qui Delphis eſt, devoturos. Ita apud Græcos jusjurandum habebat.*

6 *Apud alios, defectum crinem.*] Vide Diodorum Siculum in Ægyptiacis. Martialem libro 1. epigram.

Hos tibi, Phœbe, vovet totos a vertice crines.

Encolpus. *

COLERUS.

* Fuit & hoc moris apud veteres ut juvenes comas tonderent, eas fluminibus ejus loci primitias ferrent, notante Scholiaſte Homeri, & Pindari in 4. Odam Pythiorum. Sic Euſtathius: ἔθος ἦν, τρέφειν τοὺς νέους μέχρι τῆς ἀκμῆς, εἶτα αὐτὴν τοῖς ἐγχωρίοις ποταμοῖς,

TIRAQVELLVS.

7 *Quare Ametris Xerxis uxor.*] *Ameſtris* legendum ex Herod. lib. ubi ſic legitur: Nam & *Ameſtrim* Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, bis ſeptem illuſtrium Perſarum liberos defodiſſe, ad referendam pro ſe gratiam Deo, qui ſub terra eſſe fertur.

nortales & cæleſtia numina placentur. Ipſis enim de-
ode viventes, vulgato in uſu fuit. [1] Idomeneus vero
Crenſium rex, cum naufragus ex voto conſcelerato fi-
iuſibi obviam factum immolare diis vellet, illumque
rerum iret, à Cretenſibus pulſus, & patria ejectus fuit.
Paniasautem Lacedæmoniorum dux, ad Platæas vi-
tocontra Mardonium, cum de manubiis tripodem au-
eu Delphis votum ſolviſſet, ſuumque nomen inſcri-
er, Lacedæmonii pertæſi inſolentiam, epigramma in-
uaunt, & civitatum nomina inſcripſerunt. Neque
rarierim reſponſum Hammonis, Athenienſibus da-
ur Jovi magis cordi eſſe vota Lacedæmoniorum te-
ui & modicas oblationes pias & caſtas, quam immo-
ic & opulenta Athenienſium: atque opimis hoſtiis &
ičnis illorum fœdari aras. [3] Id quod Pythagoras cen-
uitthure & libis magis gaudere & placatiores eſſe deos
ua hecatombis & multo ſanguine aſſidue aras cumulari.

Idomeneus.

Hammonis reſponſum de Lacedæmoniorum frugalibus ſacris.

1 *meneus vero.*] Servius enarrans
ummcum Virgilii libro 3. Æneidos:

Farvolat pulſum regnis ceßiſſe pater-
s
Idonea ducem: deſertaque littora
retæ.

Et ihm in eum locum lib. 11.

— Verſoſque penates
Ianei. —

2 *auſanias.*] Probus Æmylius in
vita us.

3 *quod Pythagoras cenſuit.*] Laër-
tius vita illius. Adde autem ad ſu-
peric Cypſellum Corinthium Jovi
vovi ſi dominus civitatis fieret, quæ
Corhiorum eſſent, omnia ſe oblatu-
rum ſcribit Ariſtoteles in Oecono-
mici Et Ladicem uxorem Amaſis
Ægyorum Regis, cum maritus cum
ea concumbere non poſſet, licet ta-
men aliis uteretur, voviſſe ſe Veneri, ſi
ea nocte ſecum coiret Amaſis, ſe ſta-
tuam illi Cirenas miſſuram, conce-
ptoque ſtatim voto, cum ea coit Ama-
ſis, teſtis Herodotus lib. 2. ad fin. Et
Anacharſin Scytham voviſſe Matri
Deûm, ſi ſalvus ſoſpeſque domum ex
Cyzico reverteretur, ſacrificaturum
ſe eodem ritu, quo Cyzicenos ſacrifi-
cantes vidiſſet, & pervigilium noctis
inſtituturum, apud eundem Herodo-
tum lib. 4. Et votum Neronis apud
Suetonium in vita illius cap. 54. quo
ſcilicet vovit, ſi ſibi incolumis ſtatus
permaneret, prodíturum ſe parta vi-
ctoria ludis, etiam hydraulam, & cho-
raulam, & utricularium, ac noviſſimo
die hiſtrionem ſaltaturum Virgilii
Turnum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

CAPUT XXIII.

Conſueviſſe Romanos illorum bona, quos maximis criminibus damnarant, publicare: & quæ porticus Romæ inſignes fuerint.

Bona ſupplicio affectorum publicata. Tarquinius. C. Caſſius. Marc. Manlius Capitolinus.

ADverti ſæpe animum, conſueviſſe Romanos quos pro criminibus oppidò gravibus ſupplicio afferant, illorum bona propter criminis deteſtandum facinus publicare: illaque deſtinare publicis uſibus, ita ut domi ſupplicium bonorum publicatio ſequeretur. [1] Sic Tarquinio Rege ejecto, ager qui Tarquiniorum quondam erat, Marti dicatus, campus Martius dictus eſt: [2] ſic Caji Caſſii domus, cui ob affectati regni crimen dies perduellionis dicta fuit, everſa & demolita, area ante Telluris ædem facta eſt. Domus præterea [3] Marci Manlii Capitolini quæ quondam in arce fuerat, qui ſuſpicione regni pœnas dedit, de ſaxo dejectus, ædes atque officina monetæ fuit: [4] qua æde lintei libri, in quibus erant fata Romanorum, ſervabantur. [5] Nam Sibyllinos & Martianos, [6] ad quos decemviri, quoties dii conſulendi ſunt, adire ſolent, in Capitolini Jovis & Apollinis templo in palatio ſervari ctum eſt. [7] Inde ſenatus decreto, juſſuque populi, ne quis cem incoleret, neve Manliæ gentis homo, [8] Marci prænomen ferret, cautum fuit: ut æterna memoria dedecoris, ene- i &

TIRAQUELLUS.

1 *Sic Tarquinio.*] Livius 1. Decad. lib. 2. non multo poſt princ.

2 *Sic Caji Caſſii.*] Livius 1. Decad. lib. 2. Valerius Max. lib. 6. cap. 3.

3 *M. Manlii Capitolini.*] Livius 1. Decad. lib. 6. & iterum 7. ubi de æde Junonis Monotæ loquitur, & Valerius Max. ubi ſupra.

4 *In qua æde lintei libri.*] Gyraldus de Diis Gentium ſyntag. 3. ſed nullo quoque auctore citato. Sed id eſt Livii 1. Decad. lib. 4. non ſemel.

5 *Nam Sibyllinos & Martianos.*] Hoc ex ſequentibus patebit.

6 *Ad quos decemviros.*] Nam de Sibyllinis videri poteſt apud Livium 1. Decad. lib. 7. in conſulatu Furii Camilli, & Appii Claudii Cr. & 3. Decad. lib. 1. non longe à fine iterum lib. 2. in dictatura Q. Fab. Maximi poſt princ. & 4. Decad. lib. Et de libris Martianis apud eum 3. Decad. lib. 5.

7 *Inde ſenatus decreto*] Valerius ubi ſupra. & Livius 1. Decad. l. 6. & Plutarchus problem. cap. 91. & Quintilianus lib. 3. cap. 9. cujus verba ſtatim afferemus.

8 *Marci.*] Cicero Philip. *Ut enim*, inquit, *propter unius Manlii ſcelus, decreto gentis Manliæ neminem patricium M. Manlium vocari* l. Livius 1. Decad. lib. 6. Quintil. us li- co 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ẽnomini ſuo inuſta foret. [1] Et cum Macellus quidam ecum & criminoſus, qui in ganeo & luſtris vitam egerat, rcer latrocinia, ſordeſque vitæ, capitali ſupplicio pœ- aſediſſet, bonis publicatis, in ipſius domo ab Æmylio lvio cenſoribus macellum, ubi obſonia venderentur, oci extructum ferunt: [2] tametſi forum olitorium Ro- antiquum macellum fuiſſe tradant. [3] Sp. quoque Melii ons, quod turpiter regnum appetere conatus eſſet, oſuam capitis accerſitus, pœnas dedit, patrimonio icato, Æquimelium dicta eſt. [4] Meminimus quoque itvii Vacci, cujus in palatio domus, ob illius facinoris œm, publicata & everſa, Vacci prata loco nomen dedit. N minus M. Flacci turbulenti civis, qui cum C. Grac- editionem molitus fuit, cujus domum Quintus Catu- s manubiis Cimbricis porticum fecit, quæ Catu- ellatur: ut tantorum criminum facinora nomen deno- ar, ſuppliciique inſignis memoria foret ſempiterna. bus exemplis Sylla dictator, & mox Cajus Cæſar, le nis proſcriptorum publicandis, pernicioſas leges tu- er quæ Julia & Cornelia dictæ, unde tot ſectiones, & ns generis ſectores emerſerunt. [7] In quam porticum Cice-

Macellus. Macellum novum. Macellum antiquum. Sp. Melius. Æquimelium. Vitruvius Vaccus. Vacci prata. M. Flaccus. Porticus Catuli. Lex de bonis proſcriptorum publicandis.

ro c. 9. *Et poſt mortem*, ait, *objecta eſt amelia, ut Melio, cujus domus ſolo æqu eſt, M. q; Manlio, cujus præno- mem milia in poſterum exemptum.*

1 *cum Macellus.*] Varro lib. 4. de ling. Lat. Plutarchus problem. c. 54. Feſt Pompejus lib. 11. Donatus in Eunum Terentii, auctoritate ipſius Varis in libro Humanarum re- rum

COLERUS.

* e hac re ſupra Tiraquellus.

TIRAQUELLUS.

2 *ametſi forum.*] Vide ſupra lib. 2. cap.

3 *quoque Melii domus.*] Cicero in ione pro domo ſua ad Pontifi- ces, ro lib. 4. de ling. Lat. Livius 1. ad. lib. 4. Valerius Maximus lib. cap. 3. Quintilianus, cujus ver- ba adduximus ſupra in verbo, *Marci prænomen.* Plinius Secundus, aut quiſ- quis is eſt, de viris illuſtribus cap. 17.

4 *Meminimus.*] Livius 1. Dec. l. 8.

5 *Nec minus M. Flacci.*] Cic. in Oratione ad Pontifices pro domo ſua, & nonnihil epiſt. ad Atticum lib. 4. epiſt. 2. ubi vide interpretes. Valerius Max. lib. 6. cap. 3. Et de hac quoque Porticu Catuli Cicero ad Q. Fratrem epiſtolarum lib. 2. epiſt. 1.

6 *Quibus exemplis Sylla.*] Plutarch. in vita illius, & Appianus lib. 1. bellorum civilium.

7 *In quam porticum.*] Scilicet Catuli, necdum de alia porticu locutus eſt, Plutarchus autem in vita Ciceronis non in eam porticum, ſed in templum Libertatis domum Ciceronis mutatam fuiſſe ſcribit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Porticus complures Romæ. Pompeji. Octaviæ. Philippi. Porticus duplex ad circum Flami. Cn. Octavii. Metelli. Quirini. Lucii. Liviæ. Octaviæ.

Ciceronis domus indigno facinore everſa, juſſu Clodii mutata fertur. Sed meminiſſe oportet, præter hanc Catuli, plures Romæ porticus inſigni nomine fuiſſe; nam [1] Pompeji porticus ante ipſius curiam fuit: & altera Octaviæ juxta ædem Junonis, in qua ſigna militaria olim à Dalmatis Domitio adempta, mox ab Auguſto reſtituta, diu manſere: & [3] Philippi porticus, Herculis imago, & Helena Zeuxidis manu celebrata. [4] Porticum quoque duplicem ad circum Flaminium, ab opere Corinthio, a Cneo Octavio, qui de Perſeo navalem triumphum egit, magnifice inſtructam legimus atque munitam: [5] Metelli juxta ædem Statoris Jovis, per quas matronæ ſtare & ſpatiari ſolebant. Fuit præterea [6] porticus Quirini antiquo opere viſenda, & [7] Lucii & Caji: atque alia Liviæ & Octaviæ ab Auguſto quondam, ſed alienis nominibus conſtructæ. In qua ampla prætoria fuiſſe memorant quibus ab Auguſto demolitis, porticus [8] ſub nomine Liviæ

non

1 *Pompeji porticus.*] De hac porticu Vitruvius lib. 5. cap. 9. poſt princ. Plinius lib. 35. cap. 9. & cap. 11. non ſemel. *

COLERUS.

* Et Philander, interpres Vitruvii.

TIRAQUELLUS.

2 *Altera Octaviæ.*] Plinius dicto cap. 11. lib. 35. non ſemel, & iterum lib. 36. cap. 5. ſæpius, Feſtus Pompejus lib. 13. & vide infra in verbo, *Lucii & Caji.*

3 *Philippi porticus.*] Plinius lib. 35. cap. 10. & 11.

4 *Porticum quoque duplicem.*] Plinius lib. 34. cap. 3. Feſtus Pompejus lib. 13. ubi de Octaviæ porticu loquitur.

5 *Et Metelli.*] Cicero in 6. in Verrem actione. Vitruvius lib. 3. cap. 1. & Plinius lib. 34. cap. 6.

6 *Porticus Quirini.*] Martialis lib. 11. epig. 1.

Vicini pete porticum Quirini, &c.

7 *Lucii & Caji, &c.*] De quatuor Suetonius in Auguſto, cap. 29. Et præterea de Octaviæ porticu in vita ipſius Auguſti, & Plinius lib. 34. cap. 1. Vide autem epiſtola linii cum Commentariis fol. 4. pag. De Liviæ porticu Strabo lib. 5. & Ovidius lib. 6. Faſt.

Diſce tamen veniens ætas, ubi Livia nunc eſt
Porticus, immenſæ tecta fuere domus.

Et Dion quoque in ipſo Auguſto. Et præterea in Trajano, Plinius lib. 14. cap. 1. Plinius Junior lib. 1. epiſt. 5. Publius Victor in octava regione urbis.

COLERUS.

8 *Sub nomine Liviæ.*] Porticus Liviæ facta fuit, ex diruta domo Pollionis illius, qui teſtamento Cæſ. Pauſylepum legavit, & cujus meminit Tacitus quoque lib. 1. Annal.

minoris cultus majeſtatiſque ſuffecta eſt. [1] Et porti-
claudiæ, ubi ambulationes ſubdiales miro ingenio ela- *Claudiæ.*
oræ fuerunt. Celebratur quoque porticus Auguſti in *Auguſti.*
alio cum bibliotheca Græca Latinaque, Numidico
more per ſuam ſymmetriam extructa. [2] In qua Beli-
imagines quinquaginta, quæ maritos necaverunt, ſitæ
ra: [3] & Vipſana, [4] & ſeptorum marmore, & imagini- *Vipſanæ porticus.*
tum lauretis & magnificis operibus excultæ. [5] Athe-
iſero porticus Pœcile, & [6] altaria varia, ubi Mercu-
rius

TIRAQUELLUS.

t porticus Claudiæ.] De qua Sue-
on in vita illius cap. 21.

n qua Belidum imagines.] Unde
il Ovidii de hac porticu loquens
ib. Triſt. eleg. 1.

peregrinis ubi ſunt alterna colum-
nis,
les & ſtricto ſtat ferus enſe pater.

ai quoque, ſcilicet lib. 2. Amor.
leg.

rna vidi ſpaciantem luce puellam,
quæ Danai porticus agmen habet.

ıaræ Belides filiæ erant Danai.

t Vipſana.] Martialis epigram.
ib. Epigr. 153.

Anea Vipſanas ſpectant cœnacula
laurus.

Ub iterpretes *Vipſanas* laurus, *quæ*
ad ticum Vipſanam erant, intelli-
gur

t ſeptorum marmore.] Plinius li-
bro. cap. 40. poſt medium. Quæ
aut ſepta eſſent & dicebantur, dixi-
mu pra lib. 2. cap. 18. Sed his &
alii uibuſdam, quas infra eod. cap.
me rabo, adde & alias Romæ por-
ticu ſcilicet Porphireticam, cujus
me it Flavius Vopiſcus in Probo,
ubi le Annotationes & porticum
He is memoratam Suetonio in
Au to, cap. 72. & Flaminiam Capi-
toli in Gallieno, & Æmilii Livio
5. ad. lib. 1. quam & ipſe Æmy-
liar ocat eod. lib. paulo ante fin. &
tem Solis Flavio Vopiſco in Aure-
lian & porticum Miliarienſem ibid.
Sed hic vide quæ diximus ſupra c. 22.
in verbo, *Porticus quoque centenarias.*
Et porticum Neptuni, Ciceroni lib. 2.
de Oratore ad Q. Fratrem (ſed vide
an ea ſit Romæ) & Fabariam P. Vi-
ctori, ſi is eſt, in 13. urbis regione. &
Argonautarum eidem in 9. regione.
& Cornelii Scipionis Naſicæ, quam
in Capitolio Cenſor fecit, apud Vel-
lejum Paterculum lib. 2. Et aliam,
quam Ædiles M. Tucejus & P. Junius
Brutus de mulcta damnatorum extra
portam Trigeminam inter Lignarios
fecerunt, apud Livium 4. Decad. lib. 5.
Et porticum Minutiam, Ciceroni Phi-
lip. 2. Et Trajani Plinio in Panegyri-
co ipſius Trajani, cum ſcribit, *At*
quam magnificus in publicum es? Hinc
porticus, inde delubra, ſed verendum
eſt ne illic mendum ſit, ut pro porti-
cus, *portus* ſit legendum: neque enim
comperies Trajanum porticum quam-
piam, aut inſtauraſſe, aut ædificaſſe,
portus autem ſæpe legitur, quod & in-
terpres illic ſubodoratus eſt.

5 *Athenis vero.*] Probus Æmylius
in Milciade. Plinius lib. 35. cap. 9.
Laërtius in Xenone Cittico poſt prin-
cip. & Pauſanias lib. 1. Apulejus item
lib. 1. Metamorph. non multo poſt
princip. vide ibi Beroaldum pag. 11.

6 *Et altaria varia.*] Strabo lib. 9.
Laërtius ubi ſupra. Et Lucianus in vi-
ta Demonactis. Sed hæc lector, ne
decipiaris, videntur eſſe eadem cum
priore. *Pœcile* enim idem eſt quod va-
ria ſive variegata, ſcilicet à multiplici
pictura,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rius æneus erat, celebratiſſimæ picturæ varietate nitu-
laudibus feruntur, [1] ubi pugna Marathonia depicta, [2] alia
Pyſianactia, [3] & Pœcile in Elide, quam echum vocant.
[4] Ferturque de Olympiæ porticu, quam heptaphonon vo-
citant, diverſa ſtructuræ facie, mirum, ut vox concinata
per ſeptem orbes ruptis ſpatiis, eandem multiplicato ſono
referat: [5] ſicut in Cyzico turres ſeptem, acceptas voces
numeroſo percuſſu multiplicant. [6] Inter quas angiportus
patricia non in poſtremis fuit, juxta ædem Dianæ, ad
quam ingredi viros religio non ſinit. [7] Extra quoque por-
tam Trigeminam, unam porticum, & alteram ad portam
Fontinalem juxta Martis aram, ab ædilibus curulibus ex
mulctatitia pecunia conſtructas, [8] & Severi porticum oſt-
ea

Angiportus patricia.
Extra portam Trigeminam.
Ad portam Fontinalem.
Severi porticus.

pictura, in qua, ut hic dicit, Mercurius æneus erat, quod ex Pauſania eſt libro nempe 1.

1 *Ubi pugna Marathonia.*] Probus Æmylius & Pauſanias ubi ſupra.

2 *Alia Pyſianactia.*] De hac Plutarchus in Cimone. Sed hæc eadem eſt quæ & *Pœcile* dicitur, de qua nuper diximus, ut videre licet ex Laërtio ubi antea citavimus.

3 *Et Pœcile in Elide.*] Pauſanias libro 5. ubi etiam dicit *Pœcile* dici à picturæ varietate, qua olim parietes exornabantur. Eademque *Echum* à multis nominari, quod vocis emiſſæ imago ſepties & ſæpius reciprocat. His autem Athenienſium porticibus adde & porticum Jovis Eleutherii apud Platonem in Theage. Nam & Laërtius in Diogene memorat Jovis porticum Athenarum, ſive illa ſit, ſive alia. *Adde*, inquam, aliam, nempe Eumenici apud Vitruvium lib. 5. cap. 9. poſt princip. Et eam quæ βασίλειος, id eſt, *regia* dicta eſt apud ipſum Pauſaniam eod. lib. 1. & Harpocrationi, & Polluci lib. 8. ubi de nominibus Athenienſium magiſtratuum tractat.

4 *Ferturque de Olympiæ porticu.*] Plinius libro 36. cap. 15. Et de hac intellexiſſe videtur Lucretius libro 4.

Sex etiam aut ſeptem loca vidi reddere voces:
Unam cum jaceres, ita colles collibus ipſi
Verba repulſantes iterabant dicta referri.

Ubi vide interpretes.

5 *Sicut in Cyzico.*] Plinius ubi ſupra.

6 *Inter quas angiportus patricia.*] Plutarchus probl. cap. 3. ubi rationem reddit cur in eam ædem viris prodi non liceat.

7 *Extra quoque portam Trigeminam.*] De his duabus porticibus Liuius 4. Decad. lib. 5. circa princip. *Ædilitas,* inquit, *inſignis eo anno fuit M. Æmylii Lepidi, & L. Æmylii Pauli, multos pecuarios damnarunt, ex ea pecunia Clypea inaurata in faſtigio Jovis æde poſuerunt, porticum unam extra portam Trigeminam, emporio ad Tyberim adjecto, alteram à porta Fontinali ad Martis aram, qua in campum iter eſſet, perduxerunt.* Ex quibus intelligis priorem illam non eam eſſe de qua locuti ſumus ſupra in verbo, *Et ſeptorum.* quia iam extra portam Trigeminam facta eſt à diverſis ædilibus, & hanc illa priorem ut conſtat ex Livio, qui de utraque loquitur eod. illo lib.

8 *Et Severi porticum.*] Sp… um

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[tr]ditam fuiſſe, à multis prodita memoria eſt. [1] Sed [q]uia e Pœcile porticu loquor, ſciendum eſt, in hac Stoi[co]s philoſophari [2] ſicut Peripateticos in Lycæo. [3] Quare Lycæū. [Z]eno quod in porticu docebat, quæ Græce ϛωὰ dicitur, [au]ctor Stoicæ ſectæ perhibetur. [4] Epicurus vero ſcholam [et c]œtus in hortis habuit, ubi philoſophabatur.

[...]in vita illius, tum in vita Cara[cal]læ.

1 [Qui]a de Pœcile.] Laërtius in [vita Z]enonis Cittici poſt princ.

2 [Sicu]t Peripateticos in Lycæo.] Idem [in vita] Ariſtotelis poſt princ. Pauſanias lib. I.

3 Quare Zeno.] Scilicet Citticus ex eod. Laërtio in vita illius.

4 Epicurus vero.] Idem Laërtius in vita illius.

CAPUT XXIV.

[1] [Q]uam multiplex annus apud diverſas Gentes fuerit, & qui annus Romanis, quodve principium anni ſit.

[D]E [2] multiplici anno apud pleraſque gentes animadvertimus diſpares differentias, & multiformes ſpe[ci]es fuiſſe: alioſque alia obſervatione annum metiri, ita [u]t [qu]o quemque ingenio, & prout cuique commodum fuit,

COLERUS.

1 [Q]uam multiplex.] Scalig. de e[me]ndat. temp. lib. I.

[T]IRAQUELLUS.

2 [D]e multiplici anno.] Has anno[r]um [di]verſarum gentium differentias Ale[xan]der accepit à Xenophonte, ſi [i]s eſt libro de Æquivocis. Diodoro [S]iculo lib. I. Plinio lib. 7. cap. 48. Plutarcho in Numa Pompilio, & in [de] Plac. Philoſophorum lib. 2. Gale[n]o lib. ejuſdem tit. Qui quidem li[bri] ſ[unt] adeo ſimiles, ut alter ab altero [ſumptus] eſt, Galenus à Plutarcho (fuit [e]nim hic Galeno paulo antiquior) ſumpſiſſe videatur. ſed quod magis crediderim, Galenus non eum librum ſumptus eſt à Plutarcho, ſed qui illum primum ſcripſerunt, eum Galeno adſcripſerunt. Gellio lib. 3. cap. 16. Solino cap. 3. Macrobio in Somnio Scipionis lib. 2. cap. 11. & Saturn. libro 1. cap. 12. Cenſorino de die natali, cap. 15. & ſeq. Lactantio. Servio tum libro 1. Æneidos in eum locum,

Triginta magnos volvendis menſibus orbes.

Tum lib. 5. ibi,

Dixerat hæc, adytis cum lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros. ——

Divo Auguſtino de civitate Dei, lib. 12. cap. 10. & iterum lib. 15. cap. 12. & cap. 14. Vide autem ea quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis Retractuum tit. I. §. I. gloſ. 10. in verbo, *Intra annum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Perſæ. fuit, annum dimenſos inveniamus. [1] Perſis non obſcura
nec incelebri ratione, trecentis ſexagintaquinque diebus
Græci. annus præfinitur. Ex Græcis plerique, [2] ſingulis quatuor
menſibus annum ſtatuere: [3] nonnulli ad ſolis curſu ter-
Alii. minarunt, [4] quare lycabas dicebatur. [5] Quidam ex Barba-
Arcades. ris, trium menſium effecerunt. [6] Arcades interdum uno,
nonnunquam [7] tribus menſibus annum metiti ſunt ta ut
quadripartitis temporibus, diviſo ſolis curſu, per ſingula
Alii. tempora annum efficerent. [8] Alii æſtate unum, a
hyeme commenti fuere: plures à tribus temporibus æſta-
te, hyeme & vere, quatuor menſium annum ſtatuere,
Ægyptii. [9] Ægyptii non una facie, ſed multiplici ſorte variant, u
Cares. quandoque trium, ſæpius quatuor menſium annum ice-
Acarnanes. rent: plerumque menſis ſpatio ad curſum lunæ metian-
tur. Fuere qui crederent, [10] Cares & [11] Acarnanes alian-
do

1 *Perſis non obſcura.*] Q. Curtius libro 3. *Magos trecenti & ſexagintaquinque juvenes ſequebantur, diebus totius anni pares numero: quippe Perſis quoque in totidem dies deſcriptus eſt annus.* Idem tamen Curtius libro 9. dicit iis in 360. dies annum eſſe deſcriptum.*

COLERUS.

* Perſarum antiquitus idem annus fuit, qui hodie tricenariorum menſium duodecim, & quinque appendicum dierum. Q. Curtius lib. 3. Et hoc quoque ſciendum, Perſis, Chaldæis, Armeniis, Syris, Hebræis, Ægyptiis, unum eundemque annum fuiſſe. Qua de re adeund. Scaliger de emendat. temp. lib. 3.

TIRAQUELLUS.

2 *Singulis quatuor menſibus.*] Plutarchus in vita Numæ, Romanos initio decem tantum menſibus annum compoſuiſſe, ut quidam Barbari tribus, Arcades quatuor.

3 *Nonnulli ad Solis curſum.*] Virg. lib. 3. Æneid.

Interea magnum ſol circumvolvitur annum.

Vide Macrob. 2. libro in ſomn. Scipion. cap. 11. & Plin. lib. 18. c. 25.

4 *Quare lycabas dicebatur.*] Macrobius Saturnalior. lib. 1. cap. 1 *Annum quoque vetuſtiſſimi Græcorum λυκάβαντα* appellant, ἀπὸ τῆ λύκης, Sole, βαινόμενον καὶ μετρούμενον.

5 *Quidam ex Barbaris.*] Plutarchus in Numa Pompilio.

6 *Arcades interdum uno.*] inus cap. 3. & Macrob. l. 1. Saturn 12. non multo poſt princ. Plin. l. 7. 48. Vide item Plutarchum in Num

COLERUS.

7 *Tribus menſibus annum metiunt.*] Sicut & Ægyptii.

TIRAQUELLUS.

8 *Alii æſtate unum.*] Plinius ſupra: *Annum alii æſtate unum determinabant, & alterum hyeme.*

9 *Ægyptii non una facie.*] nophon vel quiſquis eſt, in Æquivocis, Plutarchus in Numa, Solinus 3. D. Auguſtinus de Civitate Dei l. 12. cap. 10. Cenſorinus de die Nat

10 *Cares.*] Cenſorinus & Solinus ubi ſupra.

11 *Acarnanes.*] Idem illi, & Plutarchus in Numa, Macrob. item ubi ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

o x menſium, frequentius menſtruum annum feciſſe.
Ios quoque diligenti dimenſione plena annorum ſpa- *Indi.*
ia vaſſe, menſes vero in quinosdenos dies, præter alios,
leſſe. Sed poſt omnes, variatis temporibus, [2] Ægy- *Ægyptii verum annum invenerunt.*
ti verum annum reperiſſe, atque obſervata ratione
trum ad ſolis curſum diviſiſſe ſatis conſtat, duodecim
eibus anno aſſignatis, quos CCC. dierum numero
ngos terminarunt: [3] quem propter motus converten-
es viciſſitudines, ante inventas literas ita effinxere, ut
ra curvus in ſe flexus, ſuam caudam morderet: quæ
leſiptio, quod volubili orbe circumagitur annum deſig-
iav. [4] Dixereque annum lunarem dierum dierum XXX.
alCCCLIV. effecere, [6] annumque Jovi, menſes vero *Anni ſymbolum.*
iumi dicarunt. [7] Fertur Solon ita metitus fuiſſe annum, *Annus Lunaris.*
it Lunæ curſum modo antecedentis ſolem, modo ſub-
eentis, dimenſio anni fieret: [8] quod Indos facere inve-
uns, ut ad lunæ meatus, cum ſe in cornua curvabat, tem-
ponotarent. [9] Solarem vero qui ex XII. menſibus con- *Solaris anni dimenſio.*
taCCCLX. dierum effecere, [10] Thebani vero ſacerdo-
tes

Indos quoque.] Q. Curtius lib. 8.

Ægyptios verum annum.] Herodotus. 2. *Omnium hominum*, inquit, *prim Ægyptios annum comperiſſe, diſtinxtes eum in duodecim temporum men.* *

COLERUS.

*Annum Actiacum Ægyptus acepinno Nabonaſſari 719. quo Antoni & Cleopatra ab Auguſto navali pio ad Actium promontorium victint. Iſque annus eſt Julianus. Et v quæ infra Alexander.

TIRAQUELLUS.

3 *uem prop er motus convertentes.*] Ser in lib. 5. Æneid.

4 *Dixereque annum lunarem.*] Idem Ser in lib. 3. Æneid. in eum locum

In a magnum ſol circumvolvitur annum.

Erat, inquit, *annus 30. dierum, ſcilicet unaris.*

5 *Alii CCCLIV.*] Apud Macrobium lib. 1. Saturn. cap. 12.

6 *Annumque Jovi.*] Plutarchus problem. 77.

7 *Fertur Solon.*] Vide Solinum ubi de annis, & Martianum Capellam & cæteros de annis loquentes. Plutarchus in vita Solonis nihil tale de anno loquitur, neque aliud quippiam, ſed de menſibus tantum.

8 *Quod Indos facere.*] Q. Curtius lib. 8. *

COLERUS.

* Gallorum quoque annus & Germanorum Lunaris erat, quod Cæſar teſtatur, & Cornelius Tacitus.

TIRAQUELLUS.

9 *Solarem vero.*] Curtius eod. loco.

10 *Thebani vero ſacerdotes.*] Herodotus lib. 2.

1 *Thale-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Thebani ſacerdotes. tes ex Solis curſu annum dimetientes, duodecies tricenis diebus quinos adjecere, qui vertentem annum efficerent. *Thales. Mileſius.* Sunt qui tradant [1] Thaletem Mileſium in CCCXV dies annum diviſiſſe, primumque veram dimenſionem commentum fuiſſe. [2] Omnibus autem ſideribus iiſdem recurrentibus orbem, ita ut poſt omnium ſiderum citoriſionem, ad eundem locum unde digreſſa fuerunt, reſio fieret: cum multa annorum interceſſerint millia magnum annum tradiderunt: [3] quem quidem poſt duodecim millium & nongentorum LIV. annorum ſpatia fieri ma- *Annus magnus* thematici volunt: [4] idque Arabes in primis opinantur. *Arabes.* [5] Nonnulli niſi poſt XV. annorum millia converſione majoris anni fieri judicarunt. *Alii.* Alii XXXVI. annorum millibus, [6] plerique ex ſingulis tribus millibus: [7] multi, mille CCC.

1 *Thaletem Mileſium.*] Laërtius in vita illius, non longe à princip.

2 *Omnibus autem ſyderibus.*] Feſtus Pompejus lib. 11. ubi de magno anno. *

COLERUS.

* De variis magni anni generibus, eruditiſſime diſſerit Joſephus Scalig. lib. 1. de emendat. temp. ubi loquitur de Anno. vide & Ciceronis locum ex lib. 6. de Republ. apud Macrobium.

TIRAQUELLUS.

3 *Quem quidem poſt duodecim.*] Cicero in Hortenſio, Servius ubi ſupra citatus in libro 3. Æneid. & lib. 1. in eum locum,

Triginta magnos volvendis menſibus orbes.

4 *Idque Arabes.*] Vide eoſdem auctores antea citatos.

5 *Nonnulli niſi poſt* XV.] Vide eoſdem, & quos modo citabo.

6 *Plerique ex ſingulis tribus millibus.*] Cicero libro de natura Deorum. & ab eo Servius d. lib. 3. Æneid.

7 *Multi mille, &c.*] Id Platonis eſt, qui magnum annum illum eſſe vocatum dicebat, cujus tempus implebitur, cum vagantium ſtellarum comitatus ad eundem pervenerit finem, novumque ſibi exordium & itinera per vias mundi repererit. Quod ex eo repetit Apulejus lib. 1. de dogmate Platonis. (vide inter opera Lomis) Oenopides autem Chius Aſtrologiæ peritiſſimus, cum dedicaret in Olympiis legum tabulam, inſcripſit in ea Aſtrologiam quinquaginta novem annorum, affirmans hunc magnum annum. At Meton * Lacemonius Aſtrologiæ quoque peritus columnas ſtatuit, & in eis Solis curſum annotavit, atque magnum annum (ut ipſe dicebat) adinvenit, quem intra novemdecim annorum curriculum concluſit, ut teſtis eſt utriuſque Ælianus de varia hiſtoria lib. 10. c. 7. ** Tu autem de poſtremo vide ſcripſi in noſtris Commentariis nobilitatis cap. 31. in catalogo medicorum.

COLERUS.

* De hoc Metone Phrynicus Comicus μονοτρόπῳ:

Τίς ἐστιν ὁ μετὰ ταῦτα τῶν φρον- τίδων

Μέτων ὁ λευκονοιεὺς ὅδ' ὁ τὰς κρήνας ἄγων.

Aqualiciis enim & librationibus quoque aquarum nobiliſſimus

CC. & LX. annorum circuitu terminari dixerunt, unluna & ſol aliaque ſidera poſt multa ſecula & ætates, *Annus* iiscis & originibus reſtituta forent, quem mundanum *mundanus.* nm nuncupant. [1] Galli autem poſt trigeſimum annum *Galli.* ecum fieri putant. In Italia [2] apud Lavinios tredecim *Lavinii.* ieum ſpatio, hoc eſt CCCLXXIV. diebus annus claude- ati [3] Romulus decem menſium curriculo definivit an- *Romulus.* un [4] Martiumque principium fecit, quintumque ab eo *Vide* Quilem, & reliquos deinceps nuncupavit, [5] Numa vero *Alc. in* ovilius aliquanto moroſius veſtigans, primus ad Solis *l. cum* urn, poſt Ægyptios in duodecim menſes annum di- *biſſextus. ff.* ieus fuit, Januario & Februario adjectis: Januarioque *de verb. ſig.* nitn dedit, tunc vere anni principium eſſe arbitratus, *Numa* un poſt hybernum tropicum ſol quo ulterius progre- *Pompilius.* at non habens, perfecto curſu zodiaci, per ſingulas atnes celeri meatu ad nos reverti incipit. Quem quia icis diebus per ſingulos menſes luna non perficit, ita iſpſavit intercalandos dies, ut vigeſimo anno ad me- randem Solis, unde orſi eſſent, plenis annorum ſpa- es congruerent: [6] quod erat apud Græcos aliter in- ſtitu-

on etiam induxerat Athenis. Hu- s ntionem facit Manilius. Et Fe- i Ani hi ſunt verſus:

Illi ad numeros prolixa decennia rur- n.

Aviſſe Meton Cecropea dicitur arte,

Inſque animus, &c.

en nus quoque hujus meminit.

** nterpres vetus Ariſtophanis: ὁ Φιλόχορος ἐν Κολωνῷ μὲν αὐτὸν οὐδὲν εἶναι, ψευδῶς δὲ περὶ Πυθοδώρου λίθινον ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ ἐκκλη- σίᾳ, ὡς τοῦ τείχους τοῦ ἐν τῇ πνυκί.

IRAQUELLUS.

1 *Illi autem.*] Vide Servium de- clara m diverſitatem ſeculorum in lib. Æneid. in eum locum,

Secque effœta ſenectus.

Uti m fuſius facit Cenſorinus c. 6. & c. 14.

2 *Apud Lavinios.*] Solinus cap. 3. ubi vide ejus interpretes.

3 *Romulus decem menſibus.*] Plutarchus in vita illius & Ovid. lib. 3. Faſt. de eo loquens his verſibus,

Annus erat decimum cum Luna reciperet orbem,

Hic numerus magno tunc in honore fuit.

Macrobius item Saturn. lib. 1. cap. 12.

4 *Martiumque principium fecit.*] Plutarchus ubi ſupra, Macrobius d. libro Saturn. 1. cap. 12. Feſtus Pompejus lib. 11. Ovidius d. lib. 3. Faſt.

A te principium Romano dicimus anno,

Primus de patrio nomine menſis erit.

5 *Numa vero Pompilius.*] Plutarchus in vita illius, & problem. cap. 18. & Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 13. in princ. & iterum poſtea.

6 *Quod erat apud Græcos.*] Herodotus l. 2. ſtatim poſt princ. Vide tamen Macro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Græcorum intercalatio. ſtitutum : nam ita intercalabant, ut tertio quoque anno menſem intercalarem adjicerent. [1] Ægyptii vero tricenis diebus, quibus annus claudebatur, quinos dies ſingulis annis pro intercalari adjecere : ſæpiuſque in deſcribendo intercalari variatum fuit, [2] donec Divus Auguſtus intercalario menſe ſublato, ita annum deſignavit, ut quarto quoque anno abſoluto, non autem incipiente, ut Cæſar dijudicarat, unus intercalaretur dies, ut ad ſolis curſum menſio anni congrueret. [3] Hebræi ab æquinoctio verno, Græci à ſolſtitio, Ægyptii ab autumno initium fecerunt anni, *Anni principium.* quibus September erat principium, cui Hermen xere nomen : ex quibus alii primum menſem totius anni [4] Their nuncupant : [5] alii, ut Achæi & plerique, circa ortum Vergiliarum, velut anni principio, magiſtratus & honores ineunt. [6] Ætoli poſt autumnale æquinoctium comitia faciunt. [7] Druides à ſexta quaque luna augurantur anni initium. *Annus naturalis & civilis.* [8] Eratque annus naturalis, qui duodecim [...]atio menſium claudebatur, & civilis variarum gentium ratione

Macrobium, qui aliter dicit, ubi ſupra.

1 *Ægyptii vero.*] Herodotus d. lib. 2. poſt princ.

2 *Donec Divus Auguſtus.*] Macrobius d. lib. 1. Saturn. cap. 14. Sed & de hujuſmodi intercalationibus vide Plinium lib. 18. cap. 25.

3 *Hebræi ab æquinoctio verno.*] Exodi cap. 12.

COLERUS.

Hebræi ab æquinoctio.] Anni principium duplex facit Scaliger. Aliud naturale, aliud populare.

TIRAQUELLUS.

4 *Their nuncupant.*] Lactantius l. 1. cap. 6. *Thoth* ſcribit.

5 *Alii, ut Achæi.*] Polybius l. 5. in princip. non *Vergiliarum*, ſed *Pleiadis* dicit. *Annus*, inquit, *Imperii Arati Junioris circa ortum Pleiadis perfectus eſt : ita enim tempora Achæi dimetiuntur.* Quamobrem hic quidem dimiſit. Epiratus vero ſuſcepit Imperium, quodque id certe idem eſt : nam quas Græci *Pleidas* vocant, Latini *Vergilias* dicunt, ut tradit Servius enarr. illud Virgilii lib. 1. Georg.

Pleiadas Hyadas. ——

Et Gellius lib. 3. c. 10. ſtatim [...]

6 *Ætoli poſt autumnale.*] [...]bius libro 5. dicit ineunte æſtate. [...] idem ſit.

7 *Druides à ſexta.*] Plinius [...] 16. cap. 44. eodemque ult. Quibus adde Athenienſes anni principium æſtate incepiſſe, ut videre licet ex [...] dide continuo poſt orationem [...] brem, & alibi ſæpe eod. lib. 8. [...]

COLERUS.

* Atticus annus incipiebat bruma. Cujus rei teſtis videtur Terentius Phormione : *Aruſpex vetuit à brumam aliquid novi incipere.* Scal. lib. 1.

TIRAQUELLUS.

8 *Eratque annus naturalis.*] [...] ctos noſtros Commentarios [...] ctuum, ubi ſupra num. 1. & [...]

...dinitus: [1] nam & trieteris duorum ſpatio annorum Triete-
...mbat, tertio incipiente: olympias ex quatuor, quinto ris.
...dnte: [2] Eudoxi annus octo ex noſtris continet. [3] Is Olympias.
...nd veram anni cognitionem proxime acceſſit: [4] de- Eudoxi
...Hipparchus, poſtea Ptolemæus, [5] demum Cæſar. annus.
...aicus, duodecim: [6] Metonicus, [7] undeviginti: [8] Sa-
...rni triginta annorum fuit: Jovis, duodecim: Martis,
...om. [9] Alii ſeptimum quemque obſervarunt annum,
...rea quod ætatis hominis ſignum imprimeret. Non- Anni
...ller ætates annos diſtinxere, ita ut ſingulis ætatibus per ætates
...igia annorum ſpatium darent. Itaque pro gentium ar- diſtincti.
...tri, proque voluntate, nonnunquam judicio imperitæ
...uludinis, civilis annus terminabatur, quem magnum
pleri-

...m & trieteris.] Aliter Ovidius
...ſtor. his verſibus,

...Corymbiſeri celebrabat Græcia Bacchi,
...ria quæ ſolito tempore bruma refert.

...nus lib. 3.

...onbœbo Bromioque ſacer, cui nu-...re miſto
...lpa Thebanæ referunt trieterica ...bi.

...tas interpres Statii l. 2. eo loco,

...ec trieterica vobis, &c.

...de m Diodorum Siculum lib. 5.
...Scium in lib. 4. Æneid. ibi,

—Ubi audito ſtimulent trieterica Baccho
Org —

COLERUS.

* ...eterica Bacchi ab initio bina ...lebrantur Athenis. Altera hyeme, ...tera is tempore fiebant. Verna di-...bant διονύσια ἐν λίμναις, à loco ...piditeris ſive ἄστεος. Vnde ludi-...um ...nyſiorum dicebatur ἄγων ἐν ...μνα ἄγων ἐν ἄστει. Ille ἄγων cele-...rabat ἀνθεστηριῶνος δωδεκάτη. Ut ...hucydes l. 2. Sic Heſychius Ἀνθε-...ηρια ...νύσια. Cætera vide apud Sca-...lig. li. 1. ubi agit de Periodo At-...ca.

TIRAQUELLUS.

2 *Eudoxi annus.*] Vide Servium ubi modo citabitur in ſeq.

3 *Is enim ad veram anni.*] Servius in libro 5. Æneid. ibi,

Jamque dies (ni fallor) adeſt. —

Et de hoc Eudoxi anno Lucanus l. 10:

Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus.

Vide item Strabonem lib. 14. & Laërtium alicubi.

4 *Deinde Hipparchus.*] Servius ibi. eod. loco.

5 *Demum Cæſar.*] Ibi. Vide præterea Plinium lib. 18. cap. 25. & Macrobium lib. 1. Saturn. cap. 14.

6 *Metonicus undeviginti.*] De hoc omnino vide, quæ diximus in noſtris Commentariis Nobilitatis cap. 31. in catalogo Medicorum, ubi de Metone.

COLERUS.

7 *Undeviginti.*] Unde ἐννεαδεκαετηρὶς dictus eſt.

TIRAQUELLUS.

8 *Saturni xxx. annorum fuit.*] Hæc uſque ad verſiculum, *Alii*, ſunt Plinii lib. 1. cap. 8.

9 *Alii ſeptimum.*] Vide Gellium lib. 3. cap. 10. & Macrobium lib. 1. de Somnio Scipionis cap. 9. non uno in loco.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Diverſa anni principia Roman. Comitiis & ineundis magiſtratibus.

plerique dicunt. Sed quamvis [1] anni principium Jan fecerit, [2] tamen ſequutis temporibus, quo ad coma ineundos magiſtratus diverſa Romanis anni princip re. [3] Nam Publio Ebutio & Quinto Servilio conſ calendis Sextilibus principium anni agebatur : in ei que conſules, prætores & reliqui magiſtratus ho inibant. Quo autem tempore decemviri reipublica fuere, non Sextiles calendæ, [4] ſed Idus Majæ ſole ineundis magiſtratibus fuere: [5] donec tribunis militum ſulari poteſtate creatis, cum Vejentes diutino & grav lo premerentur, ad Idus Decembres anni princ haberi cœptum fuit, quibus magiſtratus inibant, & ho- res dabant. Manſit hæc deſcriptio anni ad ſecundum cum bellum, quo Romani exitiali bello conflictat ex quo tempore [6] Idus Martias anni principium fecer piuſque ſuper anni principio Romani variarunt, ut calendis Quintilibus, [7] modo Octobribus calendis, res tempuſque poſtulabant, anni principium facere nec ad Auguſti tempora ventum eſt, in quibus rurſu ca- lendis Ianuariis, ſuſcipiendis honoribus anni princ fere.

1 *Anni principium Ianuarius.*] Ovidius lib. 1. Faſtor. Plutarchus item in Mario.

2 *Tamen ſequutis temporibus.*] Quod probat ex iis quæ ſequuntur, quantum ad tempus ineundi magiſtratus. Nam quantum ad comitia, non eadem fuere tempora quæ ineundi magiſtratus, ſed anteriora erant, quibus ii deſignabantur : non illico tamen endituri, ſed longe poſtea. Vide autem Budæum in Annotationibus. Quod & videre etiam licet ex Livio in multis locis.

3 *Nam Publio Ebutio.*] Id Livii eſt 1. Decad. lib. 3. *Comitia*, inquit, *inde habita, creati conſules, L. Ebutius, P. Servilius calendis Sextilibus, ut tunc principium anni agebatur.* Et paulo poſt, *L. Lucretius Tricipitinus, & T. Veturius Geminus ante diem* III. *Idus Sextilis conſulatum inierunt.*

4 *Sed Idus Maji.*] Livius lib. 3 & iterum 6. ejuſdem Decad.

5 *Donec tribunis.*] Livius 1. Decad. lib. 5. ſatis longe à princip.

6 *Idus Martias.*] Nam & iis IdibusConſules & Prætores magiſtratum inibant, teſte eodem Livio De- cad. lib. 2. poſt princip. ubi Cn. Servilium tunc magiſtratum iniiſſe. Et libro 6. ubi ſcribit M. Marcellum tunc conſulatum iniiſſe. Et 4. Dec. ubi, *Omnium*, inquit, *primum eam Idibus Martiis, quo die tunc conſules inibatur, P. Sulpitius Conſul retulit.* Iterum lib. 2. in princ. *Conſules prætoreſque cum Idibus Martiis magiſtratus iniiſſent, provincias ſortiti ſunt.*

7 *Modo Octobribus.*] Livius Dec. lib. 5.

8 *Calendis Januariis.*] Suetonius in Cæſare, cap. 76. *Pridie autem calendas*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſerc. Fuit tamen memoriæ proditum, [1] Nerone impe- rae cenſuiſſe ſenatum, ut Decembri menſe quo in lu- ce editus erat, anni principium fieret: ſicut Auguſto reante, officioſæ in eum urbes, quo die ad ſe primum veſſet, anni initium fecerunt. Eſt quoque illa obſervatio ſennis nimium diu ſervata, quæ quamvis principio anni nſibus variato, tamen ſicut initio ſervari cœpta, ita ad premum manet, [2] ut in aris Veſtalibus novum ignem cndis Martiis accenderent, [3] laureas virides tam in con- ſribus faſcibus, quam ædibus Regis ſacrorum, flami- m, Veſtalium, atque curiæ, veteribus mutarent, [4] merce- da magiſtris ſolverent, [5] vectigalia locarent, [6] matronæ ſeis cœnas apponerent, & feſtum diem agerent: [7] quare matro-

Initio anni quæ ſemper obſervari ſolita.

da anuarias repentina conſulis morte cetem honorem in paucas horas dedit. Euo intelligis, & id obſervatum an imperium Auguſti Cæſaris. Et dedem quoque re loquens (ni fal- loCic.l.7.epiſt.fam.epiſt.30. *In cam- peiquit, certe non fuiſti, cum hora ſe- cae Comitiis quæſtoriis inſtitutis, ſella Maximi, quem illi conſulem eſſe dice- ba, poſita eſſet, quo mortuo nunciato ſel- lablata eſt. Ille autem qui comitiis tri- bi eſſet auſpicatus, centuriata habuit, cilem hora ſeptima renunciavit, qui ne ad calendas Januarias eſſet: quæ et futuræ mane poſtridie. Ita Caninio cule ſcito neminem prandiſſe: nihil tn eo Conſule mali factum eſt. Fuit en mirifica vigilantia, qui ſuo toto Con- ſu ſomnum non viderit.* Suetonius in Caligula, cap. 17. ubi de ejus ter- tiConſulatu loquitur, quem iniit ſo- li quia ejus collega ſub calendarum di fuerat defunctus. Et omnium cſſime Plinius lib. 11. cap. 37. quo lide jecore loquitur. *Defuit & Cajo Pcipi calendis Ianuariis cum iniret Celatum, quo anno interfectus eſt.* Et Mcellus Juriſconſultus in *l. Publius,* Princip. *ff. de cond. & demonſt.* cum ſbitur, *deinde ex calendis Ianuariis Colatum ingreſſus eſt.* Et idipſum quoque aſtruit Herodianus libro 1. de hujuſmodi calendis loquens: *Cum hunc diem feſtum civitas ageret, in quo ſummi magiſtratus conſpicuam purpuram ſolem- nemque aſſumunt.*

1 *Nerone imperante.*] Corn. Tacitus l. 13. non adeo longe à princ. *Et quan- quam,* inquit, *cenſuiſſent patres, ut anni principium inciperet menſe Decembri, quo ortus erat Nero, veterem religionem calendarum Ianuariarum inchoando an- no retinuit.*

2 *Ut in aris Veſtalibus.*] Solinus c. 3. & Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 12.

3 *Laureas virides.*] Macrobius ubi ſupra.

4 *Mercedem magiſtris.*] Macrobius ibidem.

5 *Vectigalia.*] Vide ſupra hoc eod. lib. cap. 13.

6 *Matronæ ſervis.*] Solinus & Ma- crobius ubi ſupra.

7 *Quare matronalia.*] Ovidius libro Faſtorum dedicato menſe Martio,

Cum ſis officiis Gradive virilibus aptus,
Dic mihi matronæ cur tua feſta colant.

Et quibuſdam interjectis,

Inde diem primaſque meas celebrate calendas,
Oebalides matres non leve munus habent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Matronalia.

matronalia dicta: [1] muneraque viri mulieribus itte[...] rent, ut in Saturnalibus viris mulieres: comitia a pi[...] rentur. [2] Sed quod de Martio loquimur, à prim[...] ortu anni principium feciſſe: animadvertendum, io[...] bus ſeculis apud varias gentes miræ obſervationi iſſe[...] ſiquidem Numa primus, mox Albani, Aricini & Tuſ[...] culani, Martium totius anni tertium fecerunt, Sabini & [...] Peligni quartum, Laurentes & Phaliſci quintum, Hernici [...] ſextum, Equiculi decimum locum in anni conſtitutione [...] Martium habere voluerunt. [3] Athenienſibus vero Martius [...] Anaſterion dicitur, ab aliis Munychio. [4] Aprilis, Chro[...] nius [5] & Anteſterion, [6] ab Ægyptiis Pamenothus. [7] Majus [...] Metagetnion, [8] qui apud Syracuſanos Carnius, [9] ab Oſci[...] Me-

Martii menſis obſervatio. Menſium diverſorum diverſa nomina apud diverſos.

Plutarchus item in Romulo, & Servius in eum locum Virgilii libro 8. Æneid.

—— Caſtæ ducebant ſacra per urbem
Pilentis matres in mollibus. ——

Porphyrion in illud Horatii,

Martiis cœlebs quid agam calendis.

Et de his loquens Feſtus Pompejus libro 11. *Martias*, inquit, *calendas matronæ celebrabant.* Sunt autem & alia feſta *Matralia*, de quibus idem Ovidius lib. 6. ejuſdem operis,

Ite bonæ matres, veſtrum Matralia feſtum
Flavaque Thebanæ reddite liba Deæ.

De quibus etiam Feſtus Pompejus d. libro 11. *Matralia*, ait, *matris Matutæ feſta.*

1 *Muneraque viri.*] Aliter Macrobius ubi ſupra.

2 *Sed quod de Martio.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Athenienſibus*, ſunt Ovidii lib. 3. Faſtor.

Quod ſi forte vacat peregrinos inſpice faſtos:
Menſis in his etiam nomine Martis erit.
Tertius Albanis, quintus fuit ille Phaliſcis,
Sextus apud populos Hernica terra tuos.

3 *Athenienſibus vero.*] Plutarchus in Phocione, Hebræis autem [...]

4 *Aprilis, Chronius.*] Plutarchus in Theſeo.

5 *Et Anteſterion.*] Plutarchus in Sylla, & Theophilus. At Harpocration ſcribit hunc eſſe octavum menſem Athenienſium. Verum Plutarchus in A[...]ratum hunc Junium menſem apud Athenienſes tradit.

6 *Ab Ægyptiis Pamenothus.*] *Phar[...]mutus*, credo, voluit, aut certe debuit dicere ex Plutarcho in Romulo (vide tamen Græcum textum Plutar.) Ab Hebræis *Iliar*, aut *Niſan*, ut placet Socrati in hiſtoria tripartita. Sequentum ad id vide ſupra in verbo *Athenienſibus*. Delphis autem *P[...]us* ex Plutarcho problem. Laërtio in vita Platonis. & Apollodoro in Cynicis. Vide quoque Suidam & Joſephum libro 2. Antiquitatum.

7 *Majus Metagetnion.*] Plutarchus in vita Niciæ non multo ante [...] & in vita Camilli, & in libro de ex[...]. Vide item Suidam.

8 *Qui apud Syracuſanos.*] Plutarch. in d. vita Niciæ.

9 *Ab Oſcis Meſius.*] Feſtus Pompejus libro 11. ab Hebræis a[...]n Sinam.

I [...]mius

Mes nuncupatur. [1] Junius Boëdromion, [2] Panemius Juli, [3] Auguſtus Thiatis, [4] Gorpias September, [5] qui ab Ægtiis Tot, [6] ab eiſdem Choë [7] & Thybis, [8] December Poſſideo & [9] Mechiris, Januarius qui apud Iones [10] Lenæus dicitur, quod Bacchi tunc feſta fierent. [11] Tragelinus ute Februarius. [12] Eratque vetus conſtitutum apud pontific, ut ſua numina menſibus præficerent, menſeſque ngis numinibus dicarent. Quippe [13] Januarius Junoni ratcer, Neptuno Februarius, [14] Martius Minervæ, [15] Aprilis

Suum cuique menſi numen.

1 *nius Boëdromion.*]Plutarchus in hei Camillo, Ariſtide, & Demetio. Macedonibus dicitur *Doſius* ucidam, Pſellum, Theophilum ipı Plutarchum in Ariſtide, & oeo *Hippodromion*, apud eundem ntum in Theſeo, & Hebræis Tanuz

2 *nemius Iulius.*] Plutarchus in am & in Ariſtide (vide utrobiue) bræis vero dicitur *Ab.*

3 *uguſtus Thiatis.*] Plinius l. 27. ap. ſtatim poſt princ. Verum Ægypt *Meſori*, ex Plutarcho in libro e I & Oſiride, Hebræis *Elul.*

4 *rpias September.*] Plutarchus in The,

5 *ui ab Ægyptiis Tot.*] Plutarchus n Riulo. Lactantius lib. 1. cap. 6. Thoxribit, ut & ſupra diximus.

6 *Ab eiſdem Choë.*] Plutarchus autem Romulo ita dicit Decembrem vocab ipſis Ægyptiis.

7 *Thybis.*] A Bœotiis autem hic nen *Alalcomenus* dicitur, ex Plutarcho Ariſtide. Et Pergamenis *Hyperbeaus*, ex Galeno, quo loco loquitur dleatis, id eſt, Abjectis ſemine, ubi v Græcum. Et ab Hebræis Tiſri. Hic em Alexander omiſit Octobrem Novembrem, ille autem Bœotiis tur Demetrion, & Ægyptiis Athy ex Plutarcho in libro de Iſide & Ode, Macedonibus Hyperberetæus, Suida, Joſepho & Beda in lib. de Na rerum, & decretis canonicis in, de concilio Antiocheno, 18. diſt. Hebræis Macheſuau. November autem Græcis ἀνθεστηριών. Et Hebræis Kiſleu nominatur.

8 *December Poſsideo.*]Vide Plinium lib. 27. c. 12. poſt princ. & Plutarchum in libro de Iſide & Oſiride, & infra in verbo, *Lenæos.*

9 *Et Mechiris.*] Et Macedonibus *Apelleus* ex Suida. Ægyptiis *Chœar.* Hebræis *Caſleu* ex Joſepho lib. 12. Antiquitatum, aut ut aliis placet, *Tibeth.*

10 *Lenæos.*] Theophilus & Joannes Grammaticus in Heſiodum: Macedonibus autem *Andyneus* & νυχίων ex Suida, Hebræis *Schebat.* Athenienſes ποσιδεῶνα vocant, ut tradit Plutarchus in Cæſare.

11 *Tragelinus autem Februarius.*]Macedonibus autem *Peritius*, teſtibus Joſepho & Suida. Et Hebræis *Adar.* In his autem omnibus vide omnino Gyraldum in libro de annis & menſibus.

12 *Eratque vetus conſtitutum.*] Id videre licet ex Manilio.

13 *Januarius Junoni.*] Macrobius autem lib. 1. cap. 7. dicit Saturno dicatum eſſe Januarium.

14 *Martius Minervæ.*]Alii Marti dicunt, ut Macrobius lib. 1. Saturn. c. 12.

15 *Aprilis Veneri.*] Præter Manilium ubi ſupra Varro l. 5. de ling. Lat. Ovidius lib. 4. Faſt.

Sed Veneris menſem Grajo ſermone notatum
Auguror, à ſpumis eſt dea dicta maris.
Nec tibi ſit mirum, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

prilis Veneri, [1] Majus Apollini, [2] Junius Mercuri, Ju Julius, Auguſtus Cereri, Vulcano September, Ma October, November Dianæ, & [4] Veſtæ Decembe

Athen. inſtitutum.

[5] Ab Athenienſibus vero, ut Januarius, qui erat an prin cipium, utque prima & ultima dies cujuſque menſis De metrii nomine appellaretur, aliquando lege cautum fuit cum Demetrio plus nimio indulgerent, & famulentur.

Cæſares menſibus à ſe nomina impoſuerunt.

[6] Cujus exemplo nonnulli ex Cæſaribus, perpetua feli tate inſolentes, menſibus ſua nomina indiderunt, favor imperitæ multitudinis ducti: [7] nam September & Juni Germanici nomine appellati ſunt, [8] October Domitia nus, [9] Aprilis Neroneus, [10] Majus Claudius: [11] ſicut Augu ſti [12] & Julii nomina, velut ſanctiora, Divo Cæſari & Octa vio vulgi opinio & conſenſus conſecravit. [13] Tiberius ver Cæſar, ne September ſuo nomine, neve October Livi vocaretur, apud populum interceſſit & pervicit. [14] Com nod

Plutarchus in Numa, & Macrobius ubi ſupra. *

COLERUS.

* Quod & Horat. teſtatur in Odis.

TIRAQUELLUS.

1 *Majus Apollini.*] Aliter Plutar. in Numa, nempe quod Mercurio ſit ſacer, & à Maja dicatur Majus.

2 *Junius Mercurio.*] Servius tamen lib. 1. Georg. in eum locum,

Vere novo. ———

dicit Junium à Junone dictum, ubi etiam Macrobius lib. 1. Satur. cap. 12. auctoritate Cingii & Niſi. Et vide ſupra eodem lib. cap. 18.

3 *Marti October.*] Feſtus Pompejus lib. 14.

4 *Veſtæ December.*] Idem quoque Plutarchus problem. cap. 33. Verum Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 7. dicit Saturno ſacrum eſſe Decembrem.

5 *Ab Athenienſibus.*] Plutarchus in vita ipſius Demetrii.

6 *Cujus exemplo.*] Quod probatur exemplis ſequentibus.

7 *Nam September, &c.*] Suetonius in Caligula, cap. 15. & in Domitiano, cap. 13. Et præterea quo Decem brem Macrobius lib. 1. Satu cap. 1 Et quo ad Junium Tacitus l. 16.

8 *October Domitianus.*] etoni in vita Domitiani, cap. 13 Dion vita ejuſdem. Plutarchus Num Pompilio. Macrob. lib. Sat c. 1

9 *Aprilis Neroneus.*] Corn us T citus lib. 15. ad fin. & iterum b. 16

10 *Majus Claudius.*] Idem Tacit eod. lib. 16.

11 *Sicut Auguſti.*] Sueton in vi illius, cap. 31. Macrobius li Satu cap. 12. ubi verba S. C. in ic ti ad ſcribit, & Divus Hieronymu epiſ ad Euſtochium.

12 *Et Julii.*] Suetonius in a ipſiu Julii Cæſaris, cap. 76. Mac ius u ſupra. Euſebius & ante ho vidiu lib. 4. Faſt.

13 *Tiberius vero Cæſar.*] toniu in vita illius, cap. 26. Sed p alite Dion in vita ejuſdem.

14 *Commodo autem.*] Lam dius i vita illius. Sed aliter Eutrop lib. 8. cap. 7. Vide item Dionem in a ejuſ dem, & Herodianum lib. 1.

A Ta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

io autem Antonino pro Auguſto Commodum, pro
epmbri Herculem, pro Octobri Invictum, pro No-
eri Exuperatorium, pro Decembri Amazonium, aſ-
enores nomina indiderunt: [1] à Tacito vero Cæſare,
epmber Tacitus dictus eſt.

1 *Tacito vero Cæſare.*] Flavius
opis in vita illius in fin. Adde au-
m erioribus, Senatum menſes
eptorem & Octobrem, Antoni-
num & Fauſtinum appellandos decre-
viſſe, ſed id Antoninum Pium reſpuiſ-
ſe, ut in vita illius tradit Julius Capi-
tolinus.

CAPUT XXV.

Q topiarii apud Jureconſultos dicti ſint, & legato fundo inſtructo, an veniant topiarii, & quæ ſervorum ſpecies apud eoſdem.

CUm æſtate anni in Vaticano ego & Franciſcus He-
lius, & nonnulli ſtudiis & honeſtis artibus dediti, ſole
an cciduo deambularemus, & de opere topiario mentio
ier: quidam doctrina & fama celebri, & tunc in numero
atnorum allectus, homo maledicus & conviciator, quæ-
ivià me, credo explorandi cauſa, qui eſſent topiarii,
quve topiarium opus foret. Cumque ego à Jureconſul-
is, ios profitebatur, de opere topiario & topiariis multi- *Topiarii.*
mam mentionem non ambiguo ſignificatu fieri reſpon-
diſn, potuiſſe vel ab illis didiciſſe: ipſe vero id perne-
gat, & paulo commotior, haud uſquam de topiariis
apu jureconſultos mentionem fieri petulanti dicto aſſere-
bat Sed quum libri tunc copia non eſſet, ne viderer tu-
mu oſius agere, & contentionibus magis quam jure con-
tenre, in aliud tempus dilatis ſermonibus, quæ tunc mi-
hi imentem venerunt, dixi topiarios inter prædiorum
ruſtorum operarios cenſeri: dictoſque à Græcis, qui
arbculas virgultaque ductilia facili flexu in varias formas
figuſque modo humi, modo per ruris ſpatia, vario &
ſoli ingenio effingerent & concinnarent: fuiſſeque mo-
ris ſci, buxo, myrto, aut alio virgulto varias hominum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

effigies naviumque formas, aut turrium, ædium, vel
lorum ſpecies, in hortis per hujuſmodi operis m
qui topiarii dicti ſunt, effingi & concinnari ἀπὸ τῶν
hoc eſt, à locis, quæ virgultis ejuſmodi effingunt
quidem ars in hortis colendis frequens fuit, nec fal
ſedulitas: quo opere hortos noſtrates myrto, roſis
aliiſque virgultis per iſtiuſmodi operarios excult
mus. Quibus ille quum vix acquieviſſet, haud m
digreſſus eſt. Ego quoque quum me domum recepi
vi defunctus opera, non modo ab Ulpiano, ſed aliis
jureconſultis de topiariis & opere topiario, quod
negabat, mentionem multimodam abunde fieri
verti, atque reſpondiſſe Ulpianum, inter cæteros fu
ſtructo legato, non modo inſtrumenta fundi, ſed ſi
ſint, etiam topiarios accedere legato. [1]Verba ex Ul
ſponſis de inſtructo fundo hæc ſunt: Quibuſdam
bus accedunt, ſi villa cultior eſt, veluti atrienſes, ſco
etiam viridaria, topiarii: ſi fundus ſaltus paſtione
beat, greges pecorum paſtoreſque ſaltuarii. Sed qu
ſcopariis mentio fiat, non omittendum, ſervorum ſ
jureconſultis ab opera & miniſterio multiplices cen
ter quos fuere [3]atriarii, [4]focarii, qui & mediaſtini dic

Topiariorum etiam meminit Africanus in l. cum quæreret. §. fi. ff. de leg. 3. l. Inſtrumenta. in fi. ff. de fundo inſt. lega. Atriarii. Focarii. Mediaſtini.

TIRAQUELLUS.

1 *Verba ex Ulpiani reſponſis.*] Ex *l. inſtrumenta*, verſ. ult. *ff. de fund. inſtr.* vel *inſtrum. legat.* Sed & horum Topiariorum fit mentio, in *l. cum quæreretur.* §. *ult. ff. de leg.* 3. ubi ſcribitur, hos magis ornandi fundi gratia quam colendi paratos eſſe. Vide Nebriſſenſem, Albericum & Robertum Stephanum. *

COLERUS.

* Vitruvius vocat *topia* lib. 5. cap. 8. Idem Topiarii operis meminit lib. 7. cap. 5. *Ambulationibus vero propter ſpatia longitudinis, varietatibus topiorum ornarent ab certis locorum proprietatibus imagines exprimentes, &c.* Plinius libro 22. cap. 22. Acanthum topiariam herbam eſſe tradit, & vocat idem Adianton fruticem topiarium
cap. 21.

TIRAQUELLU

2 *De ſcopariis mentio fiat*
inſtrumenta, ubi ſupra.

COLERUS.

Sed quum de ſcopariis.] Sco
cium exprimit Plautus Aſina
trienſis Scopario dicit: *Juſſ*
ab janua hoc ſtercus auferri, &

TIRAQUELLU

3 *Atriarii.*] De quibus i
cæterum ſi quis. ff. naut. caupon.
& idem alibi atrienſes vocan
d. *l. Inſtrumenta*, ubi ſupra,
lege Cenſoria. §. *itemque ff. de*
gnific. Et apud Ciceronem i
ne in Piſonem: & in Parado

arii [2] & hercitæ, qui verſantur in agris. [3] Capſarios e- *Arcarii.*
ni Paulus notavit, qui veſtimenta in balneis ſervanda ſuſ- *Hercitæ.*
cipnt: [4] Ulpianus vero qui libros deferunt, [5] capſarios *Capſarii.*
apllavit, ſaccularios autem, qui vetitas exercent artes, *Saccularii.*
que, in [6] ſacculos ablata reponunt: [7] & apolides, qui *Apolides.*
nullo

...ram lib. 12. cap. 3. & Plinium li-
b... ſt. 3. epiſt. ejuſdem lib. 19. ad
Ca...um Rufum, & Apulejum in li-
bro mundo.

COLERUS.

...trienſis officium erat, vaſa eſca-
ria ...toria & reliquam ſupellectilem
di...ſere, & emundare, ſimulque
atri... nitidum uti eſſet, accurare. Ve-
tus ...oſſarium interpretatur Atrien-
ſes ...*itarios* & *diætarchas*, ut teſtatur
Tubus, & docet Jacobus Cujacius
IC inceps, lib. 19. Obſerv. cap. 34.

TIRAQUELLUS.

...*ocarii.*] In d. *l.* 1. §. *cæterum ſi quis. naut. caup. ſtabu.* (ubi vide eos om...) ubi ſcribitur hos, & illos ſci...licet triarios, Mediaſtinos eſſe. Qui aut Mediaſtini dicantur, diſces ex No... Marcello, in verbo Mediaſtini, & ...iciano. (vide Robertum Stephanum) Et horum quoque fit mentio in *l. it apud.* §. *prætor ait, ſi quid. ff. de inj.* Vide Nebriſſ. Budæum & Rhodig...

COLERUS.

Mediaſtini opponuntur artifi-cib, in *l. ult. ff. de operis ſerv.* Alias dicuntur balneorum, & ædium ad-mi...tri. Quidam vet. lib. Nonii ha-bent Mediaſtrinos. Et ſic Gloſſæ Me-dianus παρεχύτης.

TIRAQUELLUS.

Arcarii.] De quibus in *l. Thais.* §. *ult. de fideicommiſ. libert.* vide illos om... *

COLERUS.

...Et Sidonium lib. 5. Epiſt. 7.

TIRAQUELLUS.

Et hercitæ.] Vide omnes, & Lexico... Varronis & Columellæ.

3 *...pſarios enim Paulus notavit.*] In *l. ...* ... *ut.* §. *ult. ff. de offic. præf. vig.* *

COLERUS.

* Hos capſarios luculenter deſcribit Epiph. πρῶτον γὰρ φασὶ τοὺς τοιούτους, τοὺς οὐ τῆς ἐκκλησίας ὑποφωλιοὺς καὶ ἐπήλυγας ἐν ὑποκαύστοις οἰκοδομεῖσθαι. ἐν δὲ τῷ εἰσιέναι, ἱματοφύλακες εἰσί τινες πρὸς ταῖς θύραις δίκην καμψαρίων, ὑπ' αὐτῶν ἐπιτεταγμένοι. Quem locum adducit doctiſſ. Cujacius, l. 5. Obſervat. cap. 8.

TIRAQUELLUS.

4 *Ulpianus vero.*] In *l. ſi collectaneus. ff. de man. vindic.* Et ita quoque accipitur in *l. ult. ff. de jure immu.* & apud Suetonium in Nerone, cap. 36. Ubi vide etiam Beroaldum, & quæ diximus in tractatu Nobilitatis.

COLERUS.

5 *Capſarios.*] Unde Juvenalis ſat. 10.
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.

TIRAQUELLUS.

6 *Saccularios.*] Ex *l. ſaccularii.* in princip. *ff de extraordin. crimin.* Et de his quoque in *l.* 1. *verſic. ſimili modo. ff. de effract.* Vide Aſconium Pedianum p. 115. & Robert. Stephan. Crinitum lib. 17. cap. 8. Cœlium Rhodiginum, Budæum in Annot. poſter. Saccarii autem alii ſunt, ut videre eſt ex *l. qui fundum.* §. *fundi venditor. ff. de contra. empt.* *

COLERUS.

* De Sacculariis, quos Syneſius βαλλαντᾶς vocat, vide Cujac. lib. 10. Obſervat. cap. 27.

TIRAQUELLUS.

7 *Et Apolides.*] Ex *l.* 1. §. *ii quibus. ff. de leg.* 3. ubi ita ſcribitur, *ii quibus aqua & igni interdictum eſt, id eſt deportati, fideicommiſſum relinquere non poſſunt, quia nec teſtamenti faciendi jus habent, cum ſint* ἀπόλιδες. Et in *l. qui-*

 dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Inſularii. nullo jure civitatis funguntur, in opuſque [1] publi[cum de-]
Orcini. portati, ſeu ad inſulas relegati ſunt, [2] qui & inſula[res ap-pel-]
Originarii. lati, [3] orcinos dici libertos arbitrantur quidam, [quos te-]
ſtator poſt obitum liberos juſſit, ita ut heres patro[nus ſu-]
Adſcriptitii. haberet non dominus; præter quos numerantur [4] [origina-]
rii & adſcriptitii, qui adſcripti fundo quem colunt, [ſunt]
Vicarius. ut niſi cum fundo alienari queant: originarii vero, q[ui ex ad-]
Fornacarii. ſcriptitiis in ipſo ſolo quod incolunt, nati educatiq[ue ſunt.]
Amanuenſes. [5] Vicarium ſervum Ulpianus cenſuit, qui [6] ordina[rio ſub-]
eſt, & illi paret: [7] & fornacarium, qui fornaci [ca-]
Diſpenſatores. ſeu ferrariæ ſervit & invigilat. Poſt quos fuere ama-
nuenſes [9] & diſpenſatores: alteri, quorum oper[a ...]

dem. ff. de pœnis. Cujus hæc verba ſunt, *Item quidam* ἀπόλιδες *ſunt, hoc eſt ſine civitate, ut ſunt in opus publicum perpetuo dati, & in inſulam deportati.* Vide Lexicon Græcum, Budæum, Nebriſſenſem, Rhodiginum & alios.

COLERUS.

1 *Publicum deportati.*] Iis poſſumus comparare illos qui hodie ad triremes damnantur.

TIRAQUELLUS.

2 *Qui & inſularii.*] Ex *l. ſi ita. ff. de uſu & habit.* & *l. cuicunque, in princ. ff. de inſtit. arbit.*

3 *Orcinos*] Hic vide omnino quæ ſcripſimus in noſtris Commentariis in *l. ſi unquam,* in verbo, *Libertis,* num. 124. eodemque ult. *

COLERUS.

* Orcinus vocatur & Charonita, id eſt, qui directo in teſtamento manumittitur, quaſi Orci ſive Charontis libertus, ut docet Cujacius ad Vlpian. tit. 3. Nullius enim viventis eſt libertus *l. 4. ff. de bon. libert.* Sed adito potius ejuſdem Cujacii Obſervat. libro 3. cap. 23.

TIRAQUELLUS.

4 *Originarii.*] De quibus eſt tit. de municip. & orig. lib. 12. Codicis.

5 *Vicarium ſervum Ulpianus cenſuit.*] In *l. ſervus. ff. de fundo inſtruct. & inſt. leg.* Et de eo quoque in *l. ſi in re.* *§. ſi ſervus. ff. de noxali action.* de Ro[...]bertum & alios, item *l. ſi ſer[...]* *ff. de leg. 3.* & *l. ſi peculium. §* [...] *de peculi. legat.* Apud Plautu[m] A[ſi]naria, & Martialem lib. 2. ep. 18.

Eſſe ſat eſt ſervum, jam no[lo vicarius] eſſe.

6 *Ordinario.*] De quo in *l.* [...] *§. prætor ait, ſi quid ff. de inju[...]* *procuratoris. §. 1. ff. de tributar[ia] act.* & in *l. hinc quæritur. in princip. ff.* [...]

7 *Et fornacarium.*] In *l. ſi ſ[...]vum. §. ſi fornacarius. ff. ad le[g.] Aquil.* ubi vide Budæum, Nebriſſen[ſem, R]obert[um] & Alberi. Fornicarii autem [...] de quibus in *l. cum quidam. §* [...] *de uſur.* & ibi Budæus, vide R[...]

8 *Amanuenſes.*] De Amanu[enſ]ibus ſervis Suetonius in Nerone, [ca]p. 44. & hi dicuntur tanquam à man[u,] quorum ſcilicet manu & opera in [ſcri]ben[do] utimur. Nam & à manu i[n ...]dem ſignificatu uſus eſt idem Suet[oni]us in Cæſare, cap. 74. ubi memora[t P]hile[mo]nem à manu ſervum, & i[n Ve]ſpaſiano, cap. 3.

9 *Et diſpenſatores.*] De quib[us] in d. *l. item apud. §. prætor ait, ſi qu[i]s ff. de injur.* & Feſtus Pompejus lib. 4 [Ci]cero[...]nius ubi ſupra in præced. in pr[...] loco, & Plin. lib. 33. cap. 11. ubi [...]itur de Druſillano ſervo Claudii. Vi[de] [i]tem alios.

ſerarum dominus utitur: alteri, qui æra diſpenſant, impenſaque & expenſa rationibus notant, & inferunt. [1] Receptitius vero dicitur, qui ob vitium redhibetur.

1 *Receptitius.*] Ita enim ſervum receptum intelligit. Verrius Flaccus de curis Catonis lib. 2. apud Gell. lib. 17. c. 6. Verum id reprehendit Gellius. Vide item alicubi in nos Retractibus, Budæum, Robertum Steph. & alios.

COLERUS.

Receptitius vero.] Receptitius ſervus eſt, ut Gellius libro 17. capite 9. interpretatur, quem mulier de dote excipit.

CAPUT XXVI.

Cum ſummorum virorum ſomnia pares exitus habuiſſe: quive ſomnia, qualia viderant, vera fuiſſe experti ſunt.

QUod [1] olim Divo Cæſari, antequam in citeriorem Galliam moviſſet, & infeſta in urbem ferret arma, in ſomniis oblatum eſt, quum ſibi per quietem viſum fuit, matri ſtuprum intuliſſe: quo ſomnio ad ſpem ampliſſimam conjectores illum excitarunt, dominium orbis ſibi datum interpretati, [2] idem ſomnium Hippiæ Piſiſtrati filio, qui tyranni ſucceſſor, patriam crudelius occupavit, dum privatus adhuc regium affectat faſtigium, haud diſpari eventu oblatum fuiſſe memorant. Siquidem nocturna ſpecie matris, cum qua coire videbatur, ſibi per quietem oblata fertur: qua de re imperium late ſibi portendi, conjectores reſponderunt. Ipſeque ſomnio monitus, & ſpei plenus Athenarum dominio haud multo poſt potitus fuit. [3] Hic eſt enim ille Hippias, qui tyrannidem non ſine immani ſcelere aggreſſus, patre impotentior effrenatiorque qua exul ſolum vertiſſet, impia contra patriam arma inimicus fuit: denique cum Dario conſpirans, in pugna Mara-

Divi Claudii ſomnium.

Aſtyagis ſomnium.

TIRAQUELLUS.

1 *Quod olim Divo Cæſari.*] Suetonius in Cæſare, cap. ſeptimo. *In urbe etiam confuſum eum ſomnio proximæ noctis (nam viſus erat per quietem matri ſtuprum intuliſſe) conjectores ad ampliſſimam ſpem incitaverunt, arbitrium orbis terrarum portendi interpretantes.*

2 *Idem ſomnium Hippiæ.*] Herodotus libro ſexto.

3 *Hic eſt enim ille Hippias.*] Vide Herodotum lib. 5. & 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Cyri inſomnium.

Marathonia cæſus, pœnas patriæ & penatibus dedit. Alter vero ejuſdem Piſiſtrati filius Hipparchus, qui ulторum tyrannorum ſævitiam anteceſſit, quum patria & cives impotenti dominatu opprimeret, conjuratione in caput tyranni facta ab Harmodio & Ariſtogitone fortiſſimis juvenibus non ſine omnium ſalute cæſus fuit: quorum nomina devota libertati, ne quando ſervis dare liceret, Athenienſes publica deteſtatione ſanxerunt. [2] Rurſus quod Aſtyagi Aſſyriorum regi in ſomniis oblata ſpecies tulit, qui ex naturalibus filiæ vitem enatam, cujus palmite omnis Aſia obumbraretur, vidiſſe viſus erat: quare conſulti arioli, nepotem futurum, qui toti Aſiæ imperitaret, & regni ſibi reſponderunt portendi everſionem: [3] hoc nimirum Cyro Aſſyriorum regi relatum inſomnium fuit. Nam maximum filiorum Hyſtaſpis qui Darius erat, cum duabus alis, altera Aſiam, altera Europam obumbrante, per quietem ſibi intimum familiarem vidiſſe inſomnium fuerunt: cujus rei imagine nulla fuit controverſia quin poſt eum Darius regno potiretur: [4] id quod veriſſimo eventu conſequutum eſt: quippe Cyro vita functo, Darius ex conjuratis unus, interfectis magis qui regiam occuparant, ſolus Aſſyriorum regno potitus fertur: cui miro ingenio præfuit, tantumque virtute effecit, ut illum magis auctiuſque relinqueret. Cui inſomnio compar eſt

Xerxis viſio.

[5] Xerxis viſio, qui quum in Græciam duceret, oleæ cujus ramis omnis terra obumbraretur, coronari viſus erat, mox illa cum ſomnio evaneſcente. Huic ſimile accepimus,

1 *Alter vero.*] Herodotus d. libro 6.

2 *Rurſus quod Aſtyagi.*] Herodotus lib. 1. Valerius Maximus lib. 1. cap. 7. ubi de Cyro loquitur, Juſtinus item lib. 1. *

COLERUS.

* Ælianus quoque lib. 12. Oroſius lib. 1. c. 19. Cteſias in Eclogis. Xenophon κυρωπαιδεία.

TIRAQUELLUS.

3 *Hoc nimirum Cyro.*] Herodotus eod. lib. 1. non longe à fin.

4 *Id quod veriſſimo eventu.*] Herodotus lib. 3. Polyenus lib. 7. Stratagematôn, Juſtinus l. 1. Ammianus Marcellinus lib. 23. Paulus Oroſius lib. 2. Paulus Oroſius lib. 2. cap. 9.

5 *Xerxis viſio.*] Herodotus lib. 7. vide item Diodorum Siculum.

od mater Octavii uterum ferens, ſua inteſtina per om- *Octavii matris ſomnium.*
ne terræ ambitum explicari imaginata fuit, veriſſimo præ-
ſa, quo late ipſius imperium protendi eventus docuit.
urſus quod idem divo Julio viſio per quietem oblata *D. Julii viſio.*
pendit, quum ſupra nubem volitare, & cœlum verti-
contingere videbatur, parem exitum habuit [3] cum ſom- *Cambyſis ſomnium.*
n Cambyſis, quo Smerdis fratris regio ſolio ſedentis,
&cœlum vertice contingentis, oſtendere ſpecies viſa eſt.
od tamen utique exitium tuliſſe, necemque & cladem *Herodotus Smerdem vocat, Juſtinus vero Magidem.*
pendiſſe conſtat: [4] ſiquidem alter à Bruto & Caſſio
cis auctoribus oppreſſus fuit: [5] alter vero quum in ſuſpi-
cnem affectati regni veniſſet, occiſus, non cogitati for-
ſ facinoris pœnas dedit. Quod compar fuit [6] cum in- *Julii inſomnium.*
ſnio Julii Cæſaris, pridie quam periret, ſe juxta ſo-
lii Jovis conſiſtere, & è cœlo præcipitatum ſomniavit.
[7] d animadvertendum, inter inſomnia quæ aliquando
v dormienti apparent, qualia in ſomniis animo prævi-
dnt, talia in luce expertos fuiſſe nonnullos memorari:
ir quos, ne nimium multa complectar, [8] Petitius navis
gernator memoriæ proditus eſt exempli memora-
bs inter pauca, qui quum in portu ad Lariſſam ſtaret,
Pmpejum ad ſe ſqualidum mœrentemque veſte ob-
ſta & ſordida venire viſus erat: quod inſomnium quum
ſequen-

Quod mater Octavii.] Suetonius Auguſto, cap. 94.

COLERUS.

Idem è libris Sibyllinis creditum fe, & quidem eo naſciturum tempe, quo Ægyptus in Romanorum ptatem veniſſet, probat auctor certinus Cicero, libro primo Epiſtol. Lentulum, & libro ſecundo, de legis. Verum illum orbis terrarum reg quis dubitat fuiſſe Ieſum Chriſti?

TIRAQVELLVS.

Rurſus quod idem Divo Julio.] Suetonius in vita illius, cap. 8.

3 *Cum ſomnio Cambyſis.*] Herodotus libro tertio.

4 *Siquidem alter à Bruto.*] Scilicet Cæſar, ex Suetonio in vita illius, c. 82. & Plutarchus etiam in vita illius.

5 *Alter vero.*] Scilicet Cambyſes, ex Herodoto.

6 *Cum in ſomnio Julii Cæſaris.*] Nihil Suetonius, ſed tantum de illo præcedenti ſomnio, nihilque Eutropius. Vide autem Dionem, Aurelium Victorem, Valerium de ſomniis, & Plutarchum in vita illius.

7 *Sed animadvertendum.*] Quod exemplis ſequentibus probatur.

8 *Petitius navis.*] Plutarchus in vita Pompeji.

1 Specta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſequenti luce ſociis enarraret, haud multo poſt, ſuum
pugna Pharſalica terribili ſtrage profligatum, quam in
ſomniis præſagiſſet, ad ſe citato gradu properantem con-
ſpexit, ex maximo faſtigio ad extrema dejectum. [1] Spe-
ctator quoque ludorum, qui ſtans in ſubſellio, à mirmil-
lone, qualem adeſſe videbat, ſe confici in ſomnii con-
templatus erat, haud minori memoria dignus eſt: nam
ſicut confeſſoribus ſomnium vidiſſe enarravit, ita illo
fuſcina occiſus, eventu miſerabili verum inſomnium peri-
culo docuit. [2] Illud utique non eſt ab re dixiſſe, antiqui
moris fuiſſe, oracula & futurorum præſcientiam quibuſ-
dam exhibitis ſacris, per inſomnia dari, qui mos tali ra-
ut victimas cæderent: mox ſacrificio perfecto, ſub pellibus
cæſarum ovium incubantes, ſomnia captarent, quæ
lymphatica inſomnia veriſſimos exitus ſortiri. [3] Poſſent-
que pleraque felicitatis miſeriarumque exempla referri, il-
lorum qui quales ſpecies in ſomniis viderant, tales poſtea
exitus experti didicere: quæ exequi non opportunum or.
Hoc utique inter conjectores ſomniorum receptum eſt, ut
quæ [4] poſt vina & cibos, quæve repetito ſomno eveniunt
inſomnia, [5] quæve fiunt cum [6] folia ex arboribus decidunt,

ea

Oracula per inſomnia.

1 *Spectator quoque ludorum.*] Valerius Max. l. 1. c. 7. ubi de Atterio Rufo loquitur.

2 *Illud utique.*] Pauſanias l. 1. Vide Ciceronem lib. 1. de Divinatione. De oraculo autem ut eſt ſomniorum ſpecies, Macrobius lib. 1. de ſomnio Scipionis cap. 3.

3 *Poſſentque pleraque.*] Vt Somnium Pharaonis relatum Gen. cap. 41. Aliud filiæ Polycratis Samiorum tyranni apud Herodotum libro tertio. Aliud C. Fannii apud Plinium libro epiſtol. 5. epiſtol. ejus lib. 5. ad Maximum. Aliud Pompeji Magni apud Lucanum libro ſeptimo Pharſaliæ in princ.

4 *Poſt vina & cibos.*] Plato de republ. Cicero l. 1. de Divinatione non ſemel. Plinius lib. 10. cap. 75. eodemque ult. Philoſtratus in vita Apollonii lib. 2. Apulejus lib. 1. Metamor. *Nec immerito*, inquit, *quidam medici & crapula diſtentos ſæva & gravia ſomniare autumant, &c.* Vbi vide Berd. *

COLERVS.

* Vide potius doctiſſimi Jul. Scaligeri commentarium de inſomn.

TIRAQUELLUS.

5 *Quæve repetito ſomno.*] Attamen verum fuiſſe eventus comprobavit, quamvis repetito ſomno, quod arcadum alter de ſuo comite ſomniavit, apud Valerium Max. lib. 1. cap. 7.

6 *Folia ex arboribus.*] Virgilius libro ſexto Æneid.

—— Quam ſedem ſomnia vulgo
Vana tenere ferunt, foliiſque ſub omnibus hærent.

Ubi Servius.

1

aqrunque vana exiſtimari: [1] quotieſque alicui mente Quæ ſomnia vana.
conſa ſtupentique ex abrupto ſomnus auſugit, velut di-
rum in magnam ſomniantis perniciem reciſurum. [2] Illud
quque haud abnuerim, apud conjectores obſervatum
fui, ſomnia & nocturnas viſiones contrarios eventus Somnia contrarios eventus ſortiri.
ſori: flereque, vapulare & jugulari obſervatum in ſo-
mis, proſperos eventus facere: contra vero, ridere,
dubus veſci, & re Venerea frui, damna & languores.
[3] Tnere autem à ſomno, mali, & futuræ ægritudinis ſi-
gnn eſt.

Quotieſque alicui mente confuſa.] Qupatet ex eo quod ſomniavit Nabudonoſor. Daniel cap. 2. & 4. Et de ragis ſomnio vide Herodot. l. 1.

llud quoque haud abnuerim.] Apuls libro quarto. Metamorph. Cujusc verba ſunt, *Nocturnæ viſiones contrios eventus nonnunquam pronuncia. Denique flere, & vapulare, & nonquam jugulari lucroſum proſperæve proventum nunciant. Contra ride & mellitis dulciolis ventrem ſagina vel in voluptatem Veneream conver, triſtitiæ animi, languori corporis daiſque cæteris anxiatum ire prædica.* Vbi vide Beroaldum.

3 *Timere autem à ſomno.*] Alia autem de ſomniis vide apud Ciceronem l. 1. de Divinatione, Valerium Maximum lib. 5. cap. 7. Plinium lib. 7. cap. 50. Macrobium de ſomnio Scipionis l. 1. cap. 3. Sed & vide ſomnium quodpiam Mithridatis apud Plutarchum in Pompejo. Nec interim omittendum quod qui de interpretatione ſomniorum ſcripſerunt, ſcilicet Antiphon, Philocias, Artemon, & Serapion Aſcolanites aſſerunt, Laurum ſi dormientibus ad caput poſueris, vera ſomnia eſſe viſuros, quod & ex illis repetit Fulgentius Mythologicôn lib. 1. ubi de lauro loquitur.

CAPUT XXVII.

Qui Rex ſacrificulus olim apud Romanos foret, quodve illi nomen, & quæ ſacra obiret.

CUm [1] à principio urbis multa & magna ſacra Reges obirent, ad quos de religione, deque ſacrificiis & cemoniis deorum, ſacerdotes ſæpe conſultum ibant: q etiam rem divinam facientibus aderant, ne bonis auſpiis cœptum confirmatumque regium nomen, poſt exter-

TIRAQUELLUS.

Cum à principio.] Id principium hs capitis uſque ad clauſulam; *Erat- quon annuum*, eſt Livii 1. Decad. l. 2. p princ. & Dionyſii Halicarnaſſ. l. 4. & iterum 5. poſt princ. Et vide ſuper hoc etiam Plutarchum probl. c. 63. & Feſtum Pomp. l. 17. *Ubi ſacrificulus*, inquit, *Rex appellatus eſt, qui ea ſacra quæ Reges facere aſſueverant, feciſſet.*

1 Regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

exterminatos Reges, aboleretur penitus, neve deinde ſacris regium nomen expeterent, longe antiquiſſimi rati, ſacra quæ penes Reges erant, alicui demandare: Regem ſacrificulum crearunt, qui ſacrorum Rex dictus, ſine regio imperio, ſolo nomine Rex, ſacra quæ penes Reges erant, obiret, ac cæremoniis præeſſet: quem captum, aut in locum decedentis ſuffectum, ſicut reliquos ſacerdotes, inaugurari oportebat. [2] Eratque non annuum, ſed perpetuum ſacerdotium, immune ab omni bello & tumultu. [3] Neque enim Rex ſacrorum militare, ſtipendiave facere, aut caſtris & legionibus præeſſe poterat, propter ſuſpectum inviſumque regium nomen, [4] neque magiſtratum gerere, aut concionem habere, vel cum populo agere, namque ejus poteſtas ſola religione & templis continebatur. [5] Primus enim Manius Papyrius ex patriciis, lato conſule Rex creatus fuit: [6] cui jus ſacrificandi, & de ſacris decernendi reliquerunt, [7] eumque pontifici maximo objecerunt: [8] ideo in ſacris epulis, poſt Maximum Pontificem, ſupra flaminem Dialem, Martialem, & Quirinalem, accumbebat. [9] Atque licet à principio à populo crearetur ex patriciis & multis honoribus functis, poſt aliquot ætates à minore parte populi, ſelectis calatiſque comitiis (quibus fiunt ſacerdotes) ex plebe creari cœpit, tunc quum Ma-

Rex ſacrorum & ejus munus.

Manius Papyrius primus Rex ſacrorum.

us

1 *Regem ſacrificulum.*] Sed & ipſum Regem *ſacrificum* vocabant, ut videre eſt apud ipſum Livium 4. Decad. l. 10. ubi loquitur de Rege ſacrifico ſufficiendo in locum C. Cornelii Dolabellæ.

2 *Eratque non annuum, ſed perpetuum.*] Dionyſius Halicar. d. l. 4. Vide item ſupra in princ. locis citatis.

3 *Neque enim Rex ſacrorum militare.*] Dionyſius eod. loco.

4 *Neque magiſtratum gerere.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Primus enim*, ſunt Plutarchi problem. cap. 63. ubi rationem ponit.

5 *Primus enim Manius Papyrius.*] Dionyſ. Halicar. lib. 5. in princ.

6 *Cui jus ſacrificandi.*] Feſtus Pompejus lib. 17.

7 *Eumque pontifici maximo ſubjecerunt.*] Livius 1. Decad. l. 2. poſt principium ubi ejus rationem reddit. Dionyſ. Halicar. lib. 5. in princ. & Feneſtella de Sacerd. cap. 11.

8 *Ideo in ſacris epulis.*] Gellius libro 10. c. 15.

9 *Atque licet à principio.*] Livius 3. Decad. lib. 7. ſcribit poſt C. Manium Attellinum primum ex plebe creatum fuiſſe Maximum Curionem, cum nemo ante eum niſi ex patribus id ſacerdotium habuiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Curio plebejus homo, Rex ſacrorum fuit: [1] cujus uxor Regina ſacrorum hoc habet proprium, ut quoties ſa- [illegible]cit, ex malo punica virgulam, quam [2] inarculum di- [illegible]tur pro infula deferat: [3] quæ omnibus Calendis Junoni [illegible] facere, eique porcum vel agnum mactare debet in [illegible] [4] Ad quem Veſtales virgines die conſtituta annis [illegible]gis ventitare, & ne ſacra negligerentur, quæ ſuæ fidei [illegible]teque credita erant, præmonere ſolebant. [5] Erat ergo [Re]gis ſacrorum munus, quinto Idus Januarias Iano a- [illegible] immolare, dieſque faſtos prædicere & nefaſtos, [illegible]procurare, & quæ ſacrificio uſui eſſent miniſtrare. [illegible] ſacra facturi, lanam, farra & fruges, lauros & verbe- [illegible]quæque ſacrificio opportuna ſunt, Regem petunt, ad [illegible]ue tam intra quam extra pomœrium, populi civeſ- [illegible] quique in agris agunt, imperiti morum civilium, at- [illegible] agricolæ de ſacris feſtiſque diebus conſultum va- [illegible] & ſacra poſtulant. Ipſeque feriarum cauſas, & quid [illegible] menſe faciendum, à quibuſque cavendum eſſet, [p]ræcebat, præmonebatque: cui hoc proprium dicunt [illegible], ut ſacrificium in comitio peragat, quo perfecto, [illegible] cunctatione vel mora ſe ex foro proripiat: quando [illegible] divinis rebus perfectis in comitium venit, in faſtis [illegible]atur: [6] utque Calendis Martiis fores Regis ſacrorum,

Reginæ ſacrorum.

Regis ſacrorum munus.

Quod proprium regi ſacrorum.

[1] *[C]ujus uxor.*] Feſtus Pompejus libro ubi de *inarculo* loquitur.

COLERUS.

[2] *[In]arculum.*] *Arculum*, (inquit Serv[ius] in fragmentis) *virga eſt, ex malo [pu]nica incurvata: quæ fit quaſi corona: ima ſummaque inter ſe alligatur vinc[u]lo laneo albo, quam in ſacrificiis certis [Regin]a in capite habebat: Flaminica aute[m D]ialis omni ſacrificatione uti debebat.* [H]oc fragmentum citat apud Feſtu[m S]caliger.

TIRAQUELLUS.

[3] *[Q]uæ omnibus calendis.*] Vide Macro[biu]m & Ovidium in Faſtis.

[4] *[A]d quem Veſtales.*] Nam & Servius enarrans illud Virgilii l. 10. Æn.

—— Vigilaſne Deum gens
Ænea? vigila. ——

Verba, inquit, *ſunt ſacrorum. Nam Virgines Veſtæ certa die ibant ad Regem ſacrorum, & dicebant, Vigilaſne Rex? vigila: quod Virgilius jure dat Æneæ quaſi & Regi, & quem ubique & Pontificem, & ſacrorum peritum inducit.*

5 *Erat ergo Regis ſacrorum munus.*] Ex quo illud Ovidii lib. 1. Faſtor.

Utque ea nunc certa eſt: ita Rex placare ſacrorum
Numina lanigeræ conjuge debet ovis:

6 *Utque Calendis Martiis.*] Plinius quo loco modo citabimus, & Macrobius lib. 1. Satur, cap. 12. Ovidius item lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rum, flaminis & Pontificis Maximi, nova exorner
ro, [1] ſicut Palatinæ ædes & Auguſtæ quercus virid
quam lauros habuere. [2] Cujus filiæ ad ſacerdotium
invitæ eligi nequeunt: nam privilegio honoris ab h
re immunes erant: volentes vero, non vetantur. Qu
autem ejuſmodi ſacra fuerint, ſolis Regibus credita
piaculari ſacro expiarentur, licet priſcis monumen
ſcriptum fuerit: apud noſtros tamen, quia nimis
& obſoleta ſunt, memoria obſcurata, nec tradi
tum, nec nobis interpretari facile eſt.

Filiæ regis ſacrorum.

lib. 3. Faſtor.

Neu dubites primæ fuerint quin ante calendæ
Martis, ad hæc animum ſigna referre potes.
Laurea Flaminibus, quæ toto perſtitit anno,
Tollitur, & frondes ſunt in honore novæ,
Janua tunc Regis poſita viret arbore Phœbi,
Ante tuas itidem curia priſca fores.

1 *Sicut Palatinæ ædes.*] Contra tamen Ovidius lib. 3. Triſtium eleg. 1.

Cur tamen appoſita velatur janua lauro,
Cingit & Auguſtas arbor opaca fores?
An quia, &c.

Vbi vide interpretem, & l. 1. Metam. ubi de lauro,

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos,
Ante fores ſtabis, mediamq tuebere quercum.

Vbi vide ejus loci interpretes t Plin lib. 15. cap. 33. *Laurus triump propri dicatur, vel gratiſſima domibu nitrix Cæſarum Pontificumque: quola & domos exornat, & ante limina* ...

2 *Cujus filiæ.*] Scilicet Re ſacrorum ex Feneſtella in libro d acerd Rom.

3 *Quæ autem ejuſmodi ſa*] Hæ uſque ad fin. ſunt ipſius aucto Adde autem ad ſuperiora quod R ſacrorum occidi non poterat relig e impediente, ut ſcribit Servius arran eum locum l. 8. Æneid.

Nec non Tarquinium ejectum ſenna jubebat
Accipere, &c.

CAPUT XXVIII.

Thuſci unde duxerint originem, quæve duodecim u s fuerint, quarum conſilio bella gerebantur.

Thuſci terra & mari belli coſi.

THuſcorum [1] gens olim celebris fuiſſe traditur præ-
potens armis viriſque: ſiquidem plurimum ill rra,
tum

TIRAQUELLUS.

1 *Thuſcorum gens.*] Hæc omnia quæ de Thuſcorum origine dicuntur, magna ex parte ſunt Livii 1. Decad. lib. 5. Sed tu tamen ſuper his vide Myrſilum, in libro de origine Italiæ & Tyrrhenorum, & Dionyſium Halicar ſeum lib. 1. ac Paterculum lib. 1. Q us & tu adde Servium in libro 2. rgilii Georg. ad fin. enarrantem ill

Sic fortis Hetruria crevit. —

Juxta, inquit, *hiſtoriam, nam* ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

num mari valuerunt, totamque Italiæ longitudinem, b pibus ad fretum Siculum, fama nominis ſui impleve- un tantum in re militari proceſſere, ut Thuſcorum ar- nis multitudine hominum, & quia finitimi urbi erant, ul apud Italos terribiliora fuerint: Illorum origo à Ly- lis xiſſe dicitur, nam quum Mæonia quondam agrorum terate premeretur, neque alimentis ſufficeret, eaque ict caritas foret, ut patrias ſedes relinquere cogerentur: Lycum Rex, ſuperante multitudine, dimidiam populi arm ſedibus excitam ad novas ſedes quærendas Tyr- en filio tradere coactus fuit: cui prodigium factum eſt, t ineunte pueritia incanuiſſe tradatur. Qui navibus na ingreſſi, pulſis Umbris, armata juventute loca te- ue, ubi nunc Tyrrhenia dicta eſt. Eos etiam Thuſcos, Tſco Rege, qui ex prognatis Herculis fuit, ſeu à cul- orum, & ritu ſacrifico, cujus cultores [1] Thyoſcos ri vocant, dictos plerique autumant. Hi ergo pro- ctomo, & maria emenſi, ad ea loca navibus delati, & onte agrorum, & diſciplina militari magna ſobole au- ti, mirum eſt quam facile coaluerint: quippe citra A- ennum duodecim magnis urbibus præſidentes, mare in- eru Tyrrhenum vocitarunt: quantumque à Tiberi ad Macm tractus eſt, fines propagarunt: Trans Apenni- um vero totidem coloniis deductis, ab Adria ipſorum co- on Adriaticum mare dixerunt: atque in principatus diviſi luo cim, [2] Lucumones vocabulo gentis dictos, id eſt, magi-

Thuſcorum origo.

Lucumones.

onſta*ſque ad fretum Siculum omnia* ſſed. Et ei, quod poſtea de 12. ivitaus dicit, præter locum d. l. 5. oſt pc. & iterum poſtea, & alibi ape uit. Et Virgilius lib. 8. Æneid.

Galli triplex, populi ſub gente quaini.

Et Seus in eundem lib. 2. ejuſdem oper ibi,

Qircum plurima. ——

Et lil. ibi,

Sedhi ego ingentes populos, &c.

COLERVS.

1 *Thyoſcos Græci vocant.*] Sumpſit hæc à Feſto, apud quem tamen legitur Θύσκοοι pro Θύοσκοι. Vide eundem Feſtum, in voce *Turrhenos*. Cornel. Tacit. lib. 4. Annal. Strabo lib. 5. Tertullianus lib. de ſpectac. *Lydos ex Aſia tranſvenas in Etruria conſediſſe, Timæus refert, duce Tyrrheno, qui fratri ſucceſſerat regni contentione.*

TIRAQUELLUS.

2 *Lucomones.*] Vide Livium 1. Decad.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

magiſtratus, qui duodecim potentiſſimis urbibus imperi-tarent, præfecere: indeque communi rege creat, ſin-gulas urbes ſingulos lictores mittere ſervatum eſt ſicu in conventu Amphictyonum, à ſingulis urbibus [1] Pyloro mittebatur, autumni & veris tempore. [2] Unde Roman faſces, lictorem, trabeam, prætextam, curulem ſel-lam, togam pictam, & palmatam tunicam, tub & ſa crorum ritus, atque alia imperii ornamenta ſumſere. Cujus exemplo in Pamphylia & Lycia [3] Lyciacus con-ventus erat, ex tribus & viginti urbibus maximi nominis quorum ſuffragiis Lyciæ præfectus magiſtratuſque crea-bantur: quarum maxima tria fert ſuffragia: mediæ duo reliquæ ſingula. Idque erat ratum, quod plurium ſenſ niteretur. Et [4] alter Achaicus ex decem. Hæ ſunt Patræ, [5] Dymæ, Phara, Tritæa, Lenotia, Ægira Pel-lena, [7] Ceraunia, [8] & Carinia. Quorum ſuffragiis cœſto inus

Amphictyonum conventus.

Pyloros.

Lyciacus conventus.

Achaicus conventus.

cad. lib. 1. & Caton. lib. Origin. *

COLERVS.

* Feſtus: *Lucomedi à duce ſuo Lucumo dicti, qui poſtea Lucerenſes appellati ſunt.*

TIRAQUELLUS.

1 *Pyloros.*] Lege *Pylagoras.* Demoſthenes in oratione pro Corona, de Æſchine loquens, inquit: *Nemine autem rem, ut opinor, præſciente, aut cavente (quemadmodum apud vos talia fieri ſolent) deſignatus iſte Pylagoras, & tribus auctoritate ad Amphictyones venit.* Herodotus qui hos appellat *Pylagoras* lib. 7. & ſimiliter Strabo lib. 9. Dionyſius Halic. lib. 6. & lib. 9. Diodor. Siculus lib. 16.

2 *Unde Romani faſces.*] Scilicet ex Thuſcis ex Diodoro Siculo lib. 2. capite 5. *

COLERVS.

* Teſtatur idem Livius, & Saluſtius lib. de conjurat. Catil.

TIRAQUELLUS.

3 *Lyciacus conventus.*] Strabo libro 14.

4 *Alter Achaicus ex decem.*] Strabo lib. 8. dicit 12. Pellena Ægira Æge, Bura, Helice, Ægion hypæ Patræ, Phara, Olenus, Dym ritæa

5 *Dymæ.*] Vt præter Stra em bi ſupra ex Livio patet 4. D lib. 2

6 *Pellena.*] Ex eodem Liv bi ſu pra, dum loquitur de Rhiſi Pelle nenſi, cujus filius Achæorum miur-gus erat.

7 *Ceraunia.*] Rhypas han Ceraw *niam* appellant, ut intelligi ex Æ ſchylo, quem & ipſe Strabo citat

Βȣ̃ραν θ' ἱερὰν καὶ κεραυνίας ας.

Id eſt,

Buramque ſacram, Ceraunia Rhy-
pas.

8 *Et Carinia.*] Vnde A ande hanc atque etiam Lenotiam fueri inter civitates & conventus, c non recordor. Scio autem præter tates, & ab eo & à Strabone nomi s, La-cedæmonem ab Apulejo lib. Meta-morph. appellatam fuiſſe no m ci-vitatem (vide ibi Beroaldun fuiſſe-que diu magnam contention inter Lacedæmonios & Achæos, u n La-cedæmon maneret in Acha onci-lio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

inu & dux unus eligebatur. [1] Cui ſimilem accepimus orntum Tetrapolim apud Rhodios, Cabiræ, Bubonis, Balræ, & OEnoandri, quarum ſingulæ ſingulis ſuffragiislent, Cabira vero duobus. Sed quæ iſtæ duodecim urb Thuſcorum, quæ aliis præcellebant, quæque nonii fuerint, haud facile compertum tradiderim: quanum vero conjectari, & ex auctorum monumentis aſſequi icu, fuere in primis [2] Mantua, quæ principatum Hetruiæ præfecturas habuit: [3] deinde Tarquinii, à Tarconte racto urbis: [4] & Vetulonia, quæ conſularia ornamena bi dedit: [5] Peruſia, ubi Juno Hetruſcorum numen olatur eximie, oppidum armis viriſque potens, & ulnferius claritate: [6] Corytus [7] & Aretium, quæ ferneletruriæ fuerunt capita: [8] Item Cære, [9] quondam gina: [10] Veji urbs natura ſituque in primis nobilis: Fide-

Tetrapolis conventus.

Duodecim Thuſcorum civitates excellentiores.

o, ſecretum ejus unius in Pelo-onn civitatis jus eſſet: tandem ro retum fuiſſe à Senatu, ut ma-ere eo ipſo concilio Achaico, ut dercet apud Livium 4. Decad. li-ro 9. eodem autem Livio ejuſdem Dd. lib. 8. Ægium eſſe hujus onvus: uti etiam tradit Strabo pra verbo, *Dymæ*, citatus, licet ic or eam civitatem non nomi-arit

1 *i ſimilem.*] Hæc uſque ad clau-ulam *ed quæ iſtæ*, ſunt Strabonis li-ro 1ad fin.

2 *ntua.*] Servius lib. 10. Æn. n eu ocum,

Ille m patriis. —

3 *nde Tarquinii.*] De hoc oppi-do Li s 1. Decad. lib. 1.

4 *Vetulonia.*] Myrſilus Lesbius in eo ello de Origine Italiæ & Tyr-rhen m, Dionyſius Halicarnaſſæus lib.

5 *ruſia, ubi Juno.*] Appianus li-bro bellorum Civilium. *Hunc fi-nem, Peruſia habuit, vetuſtatis glo-riam dignitatis in ſe continens: quam ab Tyrrhenis jampridem in Italia conditam, inter 12. primas urbes fuiſſe memorant, & ob id Junonem Tyrrhenorum more in ea coli ſolitam.*

6 *Corytus.*] Virgilius lib. 9. Æneidos,

Nec ſatis extremas Coryti penetravit ad urbes.

Vbi vide interpretes, & Catonem lib. de Originib.

7 *Et Aretium.*] Dionyſius Halic. d. lib. 3.

8 *Item Cære.*] Livius 1. Decad. libro 1. poſt princ. & lib. 4. in fine. & plerique eorum quos citabimus in ſequentibus.

9 *Quondam Agillina.*] Strabo lib. 5. Plinius lib. 3. c. 5. Servius lib. 8. Æneid. ibi,

Prope Cæretis amnem. —

Et in eum quoque locum ejuſdem lib.

Urbis Agillinæ ſedes. —

Et lib. 10. in eum item locum,

Qui à Cærete domo.

10 *Veji urbs.*] Livius 1. Dec. lib. 4. & alibi ſæpe, Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Fidenæ, & [2] Vulſinium, Hetruſcorum opulenti[illegible]
quas validiſſimas olim Hetruriæ urbes, & inclyta[illegible]
tatis fuiſſe, celebris fama eſt. [3] Cluſium, cui Carm[illegible]
xere nomen: [4] Item Volaterræ inter Hetruri[illegible]
longe maximæ. [5] Hi ergo communiter Rege crea[illegible]
ſtili imminente tumultu, ſi qua arma ſuſcipienda[illegible]
trectanda forent, unanimi conſpiratione & conco[illegible]
ſilio conferebant: [6] quod conſilium apud Voltunę [illegible]
Hetruſcæ deæ in totius Hetruriæ medio habebatur[7] [illegible]
enim phanum Voltunæ, prope Vulſinium, ut vulg[illegible]
tant, haud procul à Ciminiis jugis: quippe in agro[illegible]
nienſi, quo facilior eſſet aditus, conventus toti H[illegible]
ſi quid conſulto opus foret, indicebatur. quod quid[illegible]
no quoque die indici ſolebat, & ob id crebra conc[illegible]
nonas multiplices apud Hetruſcos inveniri tradunt Ly[illegible]
autem ſunt, [8] qui quondam Mæones dicti, inter Ph[illegible]
& Cariam ſeu Lyciam juxta Mæandrum. [9] He[illegible]

Voltunę phanum.

Lydi.

1 *Fidenæ.*] Livius in dictis locis.

2 *Vulſinium Hetruſcorum.*] Aut, ut alii vocant, *Volſinium.* Plinius libro 2. c. 52. *Volſinii*, inquit, *oppidum Thuſcorum opulentiſſimum*, ex quo etiam Propertius in eleg.

Thuſcus ego, Thuſcis orior, nec pœnitet, inter
Prælia Volſinios deſeruiſſe focos.

Nam & Volſcorum civitas, ſive hæc ſit, ſive alia, ſub Hetruſcorum quoque poteſtate erat, ut ſcribit Servius enarrans illud lib. 11. Æneid.

Non illum tectis, non ullæ mœnibus urbes
Accepere.

Plinius item Secundus, ſi is eſt, de viris illuſtribus cap. 36. dicit, Volſinios Hetruriæ nobile oppidum. Vide item Plinium lib. 3. c. 5. & Pomponium Melam lib. 2. c. 4.

3 *Cluſium.*] Livius 1. Decad. lib. 10. Ex quo hic lege, *Cluſium, cui Carinas olim dixere nomen*, & dele vocabulum *Carmaſoli.* Dionyſius item lib. 3.

4 *Item Volaterræ.*] Dionyſius Halicarnaſſæus d. lib. 3. Sed his [illegible] turnum, quæ poſtea Capua [illegible] fuiſſe Hetruſcorum urbem [illegible] Decad. lib. 4. Et Capenato[illegible] cos ex eo ejuſdem Decad. li[illegible] princ. & Ruſellanos ex Dio[illegible] lic. ubi ſupra.

5 *Hi ergo communiter Re*[illegible] Sunt propria verba Livii de [illegible] loquentis 1. Decad. libro 1.

6 *Quod conſilium apud Vo*[illegible] *num.*] Livius 1. Dec. lib. [illegible] mel, iterumque lib. 5. atqu[illegible] poſt prin.

7 *Fuit enim phanum Voltu*[illegible]] [illegible] Gyraldus de Diis Gentium, [illegible] in fin. ubi hunc noſtrum [illegible] non nominat, ſed tacite illu[illegible]

8 *Qui quondam Mæones d*[illegible]] [illegible] bo lib. 13. & Plinius lib. 5. [illegible]

9 *Hermus.*] Virgilius lib. [illegible]

—— *Atque auro turbidus H*[illegible]

Et ibi Servius. Et Lucanus [illegible] citabimus loco ſequenti, [illegible] tem lib. 8. epig. 77.

Non illi ſatis eſt turbato ſord[illegible]

Paolus viſendi fontes, qui arenas emittunt aureas, [2] ex
inli rupe & monte Iro defluentes, uberrima loca inun-
an rumenti & pecoris, atque agrorum ubertate floren-
a [3] quibus in tota fere Aſia, nec fortior, nec magis ſtre-
uaens ulla habita eſt: in qua urbes inſignes, [4] Lepra,
Epſus, [6] Colophon, [7] Clazomenæ, [8] Phoca, [9] & Sardis
ydum caput: habitantque vicis pluribus. [10] Is vero Her-
usIyſiæ initium facit, & (ut ferunt) ex monte Dindy-
erlapſus, campos uberes perlabitur. [11] In quibus Dia-
æ nplum Colœnæ, ubi diebus ſolennibus ſimiæ ſaltare
dicun-

Heus & Heſperio qui ſonat orbe agus.

Scus c. 43. & Servius in 7. Æ-
id.,

Au ermi campo. —

t lil2. ibi,

Paciſque irrigat auro. —

d rio, quid id & ſequentia uſ-
e in. hujus c. ad idipſum perti-
an

1 *Pactolus.*] Herodotus l. 5. Vir-
liu lib. 12. ubi ſupra. Strabo lib.
3. Fatius epod. Ode 15.

Sis re, & multa dives tellure licet:

Tibe Pactolus fluat.

ib cton & Porphyrion interpre-
es. Lucanus lib. 3. Pharſaliæ.

Paſue ab auriferis tellus exire melis

Pa n, qua culta ſecat non vilior Hers.

Et J nalis Sat. 14.

Sed jus votis modo non ſuffecerat aum,

Qu agus, & rutila Pactolus volvit ma.

Et Si lib. 1.

Hic tant Pactole tibi, Duriuſque uſque.

Solin tem cap. 53. & Maximus Ty-
rius 54. & Philoſtratus in vita A-
pollo lib. 6. & Claudianus in 5.
Pane.

Di Pactolus rutilas deſpumat are

Et lib. 1. in Ruff.

— *Rudentes Pactoli aurea ſtagna.*

2 *Ex Timoli rupe.*] Legendum eſt *Tmoli*, ex quo, ut ſcribit Herodotus lib. 1. auri ramenta proveniunt. Euripides in Bacchis. ἀλλὰ ἄπλεσαι τμῶλον, ἔρυμα λυδίας, &c. Strabo, à quo Alexander id accepit lib. 13. *Pactolus*, inquit, *à Tmolo monte felici fluens olim multa auri ramenta deferebat, ex quo præclaras illas Crœſi & majorum divitias promanaſſe ferunt.*

3 *Quibus in tota Aſia.*] Scilicet Lydis, ex Herodoto lib. 1. ubi ita ſcribit: *Lydorum gente in Aſia nulla fuit, nec fortior, nec magis ſtrenua.*

4 *Lepra.*] Hæc eſt, ut opinor, quam *Lepram actam* vocat Strabo lib. 14. poſt prin.

5 *Epheſus.*] Solinus cap. 43.

6 *Colophon.*] Ibid. & Strabo lib. 14.

7 *Clazomenæ.*] Strabo ibid.

8 *Phoca.*] Idem Strabo eod. lib. tum in princ. tum poſtea, ubi tamen *Phociam* appellat.

9 *Et Sardis Lydorum caput.*] Strabo lib. 13. & lib. 14. Plutarchus in vita Solonis, & probl. c. 53.

10 *Is vero Hermus.*] Strabo d. lib. 14. non adeo longe à fin.

11 *In quibus Dianæ templum.*] Strabo d. lib. 13. ubi de his locis loquens: *ibi*, inquit, *Colœnæ Dianæ templum eſt, quod in religione maxima habetur. Hoc in loco diebus ſolennibus ſimias ſaltare dicunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Flum. aureis arenis. dicuntur: inde cum Pactolo in Phocaicum labit[ur] mare. [1] Flumina autem auriferis arenis celebria traduntu[r] Padus Italiæ, Pactolus Lydiæ, [2] Tagus in Iberia, Gang[es] in In-*Flum. gemmis celebres.*dia, atque Hebrus in Thracia. [3] Gemmas vero [fundunt] Aoſis, Mater, & Ganges.

1 *Flumina autem.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Gemmas vero*, ſunt Plinii lib. 33. cap. 4. poſt princip. ubi hos omnes fluvios auriferos nominat.

2 *Tagus.*] Juvenalis, Martialis, & Silius locis ſupra citatis, ubi de Hermo & Pactolo locuti ſumus, & idem Juvenalis Sat. 3.

—— *Tanti tibi non ſit opaci*
Omnis arena Tagi.

Et idem Mart. lib. epig. 17. & lib. 10. epig. 16. & Pomponius Mela lib. 3. cap. 1. Plinius lib. 4. cap. 22. Servius in dictum locum lib. 10. Æneid. & ante hos Catullus epig. 27.

Quem ſcit amnis aurifer Tagus.

Sed his quinque auriferis fluminibus adde & Ozum in Bactris ex Ariſtotele, ſi ejus ſit is liber, cui titulus eſt περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων. cap. 44.

3 *Gemmas vero.*] Plini[i] lib. 3[7]. cap. 13. aut, ut alii diſtin[guunt], eodemque ult. ubi in quib[uſdam co]dicibus idem dicit de *Ace[ſine]* fluvi[o], quem hic auctor *Aoſim* [...] appellat. Neque enim alibi u[...] fluvium hujus nominis (de Bo[...] tium de fluminibus) ſed *A*[...] fluvii ipſe Plinius lib. 3. c[ap]. 29. [...] & eum quoque dicit vocari [...] & *Aceſini* fluvii præter l[ocum ſupra] citatum meminit idem Pli[niu]s lib. [...] cap. 12. & lib. 6. cap. 20. lib. [...] cap. 5. In aliis autem codic[ibu]s Plin[ii] in d. c. ult. 37. *Oaxis* legit[ur], ubi [in] aliis (quod jam diximus) *A[...]* legitur, quæ dictio propius [...] eam, quæ hic *Aoſis* dicit[ur]. Vid[e] autem num alibi legatur fluvi[us] *Oaxis*.

Libri Tertii Genialium Dierum Finis.

ALEX[AN-]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ALEXANDRI AB ALEXANDRO,

JURISPERITI NEAPOLITANI,

GENIALIUM DIERUM LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Locus ex Martiale cum Joanne Veneto diſcuſſus, dum caloris incommoda ſub umbra fraxini propulſarent.

IN ſuburbanum ſuum, prædiolo meo proximum in agro Vaticano, Joannes Venetus, vir ætate noſtra multi nominis, & Græcarum literarum facundia clarus, nos & compluſculos hoſtiſſimos viros, æſtate anni, quum omnes æſtivatum coederent, ad ſe advocabat: in quo quidem rure præter miſſimum cœlum, quo præcipue nitebat, & amœna divecula, viſu jucunda, frondoſum nemus manu conſitum: & nbroſa convallis, per quam aquula per varias herbulas le murmure vagabatur, nonnihil amœnitatis decoriſque adbat, parabatque nobis interdum ipſe cœnulam ex olu lis, & à ſe lectis herbis, facetoque nos ſæpe convivio exiebat: nonnunquam ficus biferas, & poma perſica, cu acidis malis & immaturis, aſperrimi guſtus, quibus miice oblectabatur, bellaria exhibebat. Interim dum coa apparabatur, ſub fraxino patulis ramis, unde proſpectu ad urbem erat, in lætiſſimo gramine conſedebamus: ini que remittentes animum, feſtiviſſimis quæſtiunculis, lu entoque & vario ſermone, nonnunquam lectione auctis non invenuſti, caloris incommoda & flagrantem æſ n propulſabamus, velut fuit una die, quum nos una cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nonnullis earundem diſciplinarum ſectatoribus h[...] adoleſcentibus ad umbram, ut fit, in ſalubri aura [...] aſſideremus: juvenis quiſpiam Martialis epigram[...] quæ forte ſecum detulerat, admodum venuſte leg[...] cumque ipſius auctoris ſatis feſtiva carmina plera[...] ſine multo lepôre percurriſſet,[1] tale inter cætera epigramma legebatur:

Martialis locus.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modo, nunc facis maritum,
Ne lex Julia te notare poſſit:
Non nubis Proculina, ſed fateris.

Quo perlecto, converſus Joannes ad Corelium [...] doctum & ſapientem, qui una aderat, & Neapoli [...] recens advenerat: Quid tu, inquit, Coreli cenſe[...] auctorem ſentire voluiſſe, quum hanc mulierem, [...] teris conſuetudinis pertæſa, concubinum legitimum [...] duxit, non nubere, ſed fateri adulterium dixit? [...] enim ſatis perſpicere queo, in quo ſe adulteram f[...] quum legibus inhibitam conſuetudinem reliquerit, le[...] timo potius conjugio copulari voluerit: quinimo u[...] mœchando deliquiſſet, nunc venia digna foret, [...] ploſa peſſima vitæ conſuetudine, ad legitimum m[...] nium convolavit. Cumque ille ſe reputare dixiſſet qu[...] ea mulier quæ in crimen ſuſpicionemque venit cum [...] mœchari, neque id exploratum ſatis aut palam fact[...] ſi ejuſmodi ſuſpicione flagrans, concubinum virum [...] ſuſpicione procul ſublata rem palam aperta profeſſi[...] ficere, & reatum ſuum confiteri, quippe quæ orta[...] terii ſuſpicionem nuptiis confirmarit, & hoc poëtam [...] ligere ſe arbitrari reſpondiſſet: Quid ſi, inquit Jo[...] mulier hæc non in ſuſpicionem venit, neque con[...] tum diffitetur? ſiquidem non diſſimulanter, ſed [...]

TIRAQUELLUS.

1 T*Ale inter cætera epigramma legebatur.*] Super hujus epigrammatis intellectu, vide omnino quæ nos ſcripſimus in noſtro tract[...] titulum fecimus, *Ceſſante cau*[...] *effectus.* in princ.

de palam mœchata eſt. Et nunc pertæſa veteris con-
elinis, cum concubino conjugali nexu legitime co-
ulır, quibus de cauſis ipſam profiteri reatum dicere
ohus, non equidem video. Propterea, inquit, aut au-
oic loquitur perperam, aut invenuſte, qui hos verſus
icum duntaxat modum perſtrinxerit. Neque ego
en hunc tam inconſiderate loquutum arbitror, ut le-
di hoc epigramma unica tantum ſpecie, abſtruſo & re-
rto ſignificatu concluſerit, ut de ea ſolum loqui cen-
at, quæ adulterii ſuſpicione flagravit, non quæ palam
rrata fuit, quum præſertim auctor hic habeat hoc pro-
iu, ut nulla circumlocutione uſus, ſimpliciſſimis verbis
c ſuos admodum venuſte proſequatur. Et ad me con-
r, petiit, ut ſi quid aliter cenſerem, in medium affer-
Tum ego, memini inquam, niſi fallor, [1] lege Julia de
riis cautum fuiſſe, ut ſi qua mulier cum aliquo mœ-
atur, eumque poſtea conjugali copula virum duxiſſet,
eteris conſuetudinis inhoneſtæ, ſive criminis pertæſa:
propterea adulterii crimen, aut ſi quid eſſet offenſum,
l vel extingui, ſive palam, ſive clam mœchata fuiſſet,
anquam in confeſſam adulterii pœna lege exercetur,
c Jureconſulti cenſuerunt, legem Juliam interpretati:
commiſſum antea adulterium, cum quo ſe mulier
la matrimonio devinxit, velamento matrimonii non
tgui dixerunt, idque poëtam nunc ſentire me arbitrari
udi: ut ſi mulier hæc ſeveritatem legis Juliæ verita,
ena notaretur, concubinum virum duxiſſet, hoc mo-
ulterii crimen eludere poſſe arbitrata, non dilui pœ-
poëta inquit, ſed plus negocii habere: quippe quum
n illam confiteri certum ſit: ſiquidem lex Iulia per-
eam afficit, & ſupplicio dignam cenſet, ac ſi reatum
u & ſe adulteram fateretur: quod vel hoc ipſo confite-
i eſt, quum fraudem admittere, & pœnam legis elu-
dere

Martialis apertus ac minime involutus.

lex Julia de adulteriis.

l. miles. §. licet. ff. ad leg. Jul. de adult.

[1] ge *Julia de adulteriis cautum.*] omnino vide *l. miles. §. licet.* & *l. quæſitum. ff. de adulteriis.* & *l. commiſſum. C. eod.*

 1 *Teme-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Multa capita legis Juliæ. Multiplices leges Juliæ non eodem tempore latæ.

dere conata ſit. Etenim multa fuiſſe capita legis Iu... perte liquet : neque enim [1] temeratores ſolum nup... capitis lex Iulia accerſivit, ſed & eos qui neque mo... que jure legibus tradito, [2] ab uxore divertunt, grav... proſequitur. Quinetiam [3] qui dotale prædium invit... alienat, [4] aut qui turpibus libidinibus, vel impudico ... immiſcet, pœnam legis Iuliæ non evadit. Fuere enim mul-tiplices leges Iuliæ, non unis latæ temporibus, [5] ut ... ma-ritandis ordinibus, [6] lex Iulia muneralis, [7] qua mod... im-...enſa-

1 *Temeratores nuptiarum.*] De pœna adulterii, vide omnino quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connubialibus.

2 *Ab uxore divertunt.*] Unde id caput legis Juliæ acceperit ignoro.

3 *Qui dotale prædium.*] In *l.* 1. & *l.* 3. & *lege Julia.* & *l. ſi fundum. ff. de fund. dotal.*

4 *Aut qui turpibus libidinibus.*] Suetonius in Auguſto cap. 34. cum dicit de impudicitia, nam eam legem & cæteras quas ibi nominavit Julias à patre Julio Cæſare vocavit, & de his quoque quibuſdam Horatius intellexiſſe videtur, cum ſcribit Carm. lib. 4. Ode 5. Auguſtum laudans,

Mos & lex maculoſum edomuit nefas.

Quamvis interpretes ibi intelligant de lege Julia de adulteriis, ſed ſatis hanc tetigerat, * cum verſu præcedenti dixiſſet, *Nullis polluitur caſta domus ſtupris:* ut non neceſſe fuiſſet addere, *Mos & lex, &c.* Et quod hæ fuerint duæ leges, facit quod Suetonius veluti ſeparatim de his loquens, ita ſcribat d. c. 34. *Et de adulteriis & de impudicitia, ut facile credam interpretibus ejus loci, qui intelligunt hanc poſteriorem latam fuiſſe adverſus pathicos, qui ſcilicet muliebria patiuntur*, uti & hic noſter auctor intellexiſſe videtur.

COLERUS.

* Omnino lex illa Julia Auguſti fuit, quod Vlpianus atteſtatur, & Sext. Aurelius probat, cum dicit: *Cumque eſſet luxuriæ ſerviens, erat tamen ejuſdem vitii ſeveriſſimus ultor: more hominum, qui in ulciſcendis vitiis, quis ipſi vehementer indulgent, acres ...* Horat. illud quoque huc aptum ... b. 4. Od. 15. *Edicta rumpent Julia* ... leges Auguſti.

TIRAQUELLU...

5 *Ut de maritandis ordinib...* Apulejus Apolog. 2. Suetonius ... Auguſto cap. 34. & Vlpianus in *l.* 1. *ſi liberta. ff. unde vir & uxor.**

COLERUS.

* Hanc quoque legem Augus... dintegravit. Vide Gellium lib. ... c. 6. Ubi orationis meminit, quam ... lus Numidicus de ducend. ux... ad populum habuit. Vide & Hor... carmen ſeculare. Tertullianus ... get. Vlpian. *l.* 1. unde vir & u... & Inſtitut. tit. 2. Paulum l. 6. ... patron.

TIRAQUELLUS

6 *Lex Julia muneralis.*] Cre... legem intellexiſſe, quam Sueto... bi ſupra *ſumptuariam* appellavit... de hac loquens Gellius lib. 2. c. 24. ſcribit, eam ad populum pe... imperante Cæſare Auguſto. Er... & alia lex *muneralis*, de qua vi... ſcripſimus in Commentariis ... tatis c. 29. num. 19.

COLERUS.

7 *Qua modus impenſarum ...viis.*] Alii hoc ad Auguſtum ... dum putant. Sed Cicero lib. 7 ... ad Gallum, *Cæſaris legem intelli...* ait: *dum volunt iſti lauti terra ... lege excepta ſunt, in honorem ad...*

pearum conviviis præfinitur : [1] Iulia peculatus , [2] Iulia aritus, [3] repetundarumque pecuniarum , quas à provincibus quiſpiam nequiter extorſit : [4] quam L. Piſo Frugi decuniis repetundis primus tulit in eos, qui ærarium, vel princiarum pecunias , aut dona depeculati ſunt : [5] de anna, [6] de reſiduis, [7] de vi publica, [8] de veneficiis: ut ſi quis nco poculo , aut impuris medicaminibus aliquem fuerit inſtatus: [9] & majeſtatis, quæ quidem lex in eos qui contrprincipem aut rempub. hoſtile quippiam moliti fuerint, griter animadvertit. [10] Lege quoque Iulia , quid in provinciam

ViGellium lib. 2. cap. 34. Macrob. lib. cap. 17. Plinium lib. 10. cap. 5. Anæum lib. 6.

TIRAQUELLUS.

Julia peculatus.] Hujus habemus rubeculiarem *ff. ad leg. Jul. pecul.*

Julia ambitus.] Hujus quoque *ff. & ad leg. Jul. amb.* Suetonius item ubpra.

Repetundarumque.] Et hujus item *ff. C. ad leg. Jul. rep.* Et ipſius memt Cicero in Oratione in Vatini, & in Oratione pro Sextio, & in Oone in L. Piſonem. *

COLERUS.

Suetonius in Julio cap. 43. ait: *Rundarum convictos etiam ordine Seorio moviſſe.* Cicero lib. 3. de offic & lib. 6. ad Attic. epiſt. 10. libri. epiſt. 7. & lib. 11. epiſt. ad famepiſt. 17. & lib. 5. epiſt. 10.

TIRAQUELLUS.

Quam L. Piſo Frugi.] Cicero in Br libro de claris Oratoribus , & lib. Offic.

De annona.] Sed & hujus *ff. ad leg Jul. de annona.*

De reſiduis.] Quod eſt in illo ipſo *ff. ad leg. Jul. pecul. & de ſacril. & reſiduis.* ſub quo ſunt peculiares ll. jus l. videlicet l. 2. cujus initium eſt *ge Julia de reſiduis.* & *lege Julia culatus.* & *l. Julia de reſiduis.* & *l. eo. in fin.* & *l. ult.*

7 *De vi publica.*] *ff. & C. ad leg. Jul. de vi publ.*

8 *De veneficiis.*] Neſcio unde hanc legem Juliam de veneficiis ſumpſerit. Nam pœna horum tribuitur legi Corneliæ , unde extat *tit. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. & venef.* ſunt leges multæ ſub eo tit. nuncupatim de ea loquentes, videlicet *l. 1. in princ.* & *l. ejuſdem in princ.* quæ lex expreſſim loquitur de pœna veneficiorum , & §. *legis Corneliæ.*

9 *Et majeſtatis.*] *ff. & C. ad leg. Jul. majeſt.*

10 *Lege quoque Julia.*] Cicero ad Atticum lib. 5. epiſt. 16. *Scito*, inquit, *non modo nos fœnum , & quod l. Julia dari ſolet, non accipere , ſed ne ligna quidem, nec præter quatuor lectos & tectum quenquam accipere quicquam : multis locis ne tectum quidem , & in tabernacula manere plerunque* (ubi vide interpretem.) Gellius item lib. 2. cap. 15. Sed his Iul. ll. adde & aliam legem Iul. Theatralem de in 14. ordinibus ſedendo. apud Plin. lib. 33. cap. 2. Et legem Iuliam publicorum judiciorum ex *l. 2.* in princip. *ff. de cuſtod. reor.* ubi vide Pandect. Florentinas, & legem Iuliam Agrariam, de qua Cicero epiſt. ad Atticum lib. 2. epiſt. 1. & Vellejus Paterculus lib. 2. & legem Iuliam qua civitas data eſt univerſo Latio apud Gellium lib. 4. c. item 4. auctoritate item Servii Sulpitii in lib. quem ſcripſit de dotibus , & Neratii in lib. de nuptiis.

1 *Eadem-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vinciam eunti magiſtratui aut præſidi à ſociis tribu que oporteat, præfinitur. Nam præter fœnum, tect & ligna, aliud gratis nihil deberi putavit. [1]Eademque le, cui ex conſulibus prius faſces ſumendi poteſtas ſit, hau plexe definitur: præterque iſta hominum vitæ profici tia, eadem lege, multa acri & perpenſo judicio animadverſa fuere. Sed inter reliqua legis Iuliæ conſtituta, nulla (verum eloquamur) ſeveriori animadverſione coërcita quam adulterii crimina & [2] majeſtatis. His enim crimi bus obnoxios ita lex punit & proſequitur, [3] ut levi ſpi cione aſtrictos, tanquam reos deputet & convincat. quidem [4] poſt Argivum Hiectum, qui primus in adul ros legem ſanxit, [5] divus Iulius, [6] mox Auguſtus, aliq nto enixius pertulere, gravique coërcitione & multiplici pœna adulteria coërcuere.[7] & Tiberius pœnam graviorem ul teris ſanxit, quod amicitiæ fœdus ab his corrumpi pu et, adeo, ut etiam propinquis adulteræ ultra ducenteſimu la pidem exilium indixerit. [8] Domitianus quoque, & p il

Criminis adulterii & majeſtatis punitio.

im

1 *Eadempue lege.*] Gellius lib. 2. cap. 15.

2 *Majeſtatis.*] Majeſtatis reus non tantum gladio ultore perit, bonis fiſco addictis, juxta *l. quiſquis. C. ad l. Iuliam majeſt.* ſed & memoria ipſius poſt mortem damnatur. *l. meminiſſe. & l. fin. C. eod. §. publico autem judicio. Inſt. de public. judic.*

3 *Ut levi ſuſpicione aſtrictos.*] Unde hanc levem ſuſpicionem in crimine adulterii acceperit neſcio, niſi forte ex *l. ſi qui adulterii, C. ad leg. Iul. de adulter.* de qua multa diximus in noſtris Commentariis, Ceſſante cauſa, ceſſat effectus. in princip. vide tamen totum tit. de adult. Sed nec quantum ad crimen læſæ majeſtatis ulla lex eſt quæ ex ſola ſuſpicione reum puniat: nec id rationi aut juri congruit, ſed potius quo gravius atrociuſque id crimen eſt, & gravius ideo & acerbius vindicandum eſt, & in noxium ipſum, & in liberos, & in familiam, eo illius ba tio clarior & certior eſſe debet, *ult. C. de probat.*

4 *Poſt Argivum Hiectum.*] *vet- tum* legendum eſt ex Pauſania, ... id eſt lib. 9.

5 *Divus Iulius.*] Id quiden licit Alexander propterea, quod l alia dicta eſt, ſed eam ſancivit Au tus, ut modo dicetur.

6 *Mox Auguſtus.*] Sueton in Auguſto cap. 39. Plutarchus in po- phtheg. & Ulpianus in *l. 1. ff. leg. Iul. de adult.* Vide item noſtra ges Connubiales l. 13. num. 16.

7 *Et Tiberius.*] Cornel. Tac li- bro 2.

8 *Domitianus quoque.*] M alis lib. epig. 6. epig. 2. 4. & 7. *

COLERUS.

* Vide Dionem Nicænum Do- mitiano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lur[1] multi Cæſares, Iuliam legem novis editionibus in-
norunt: [2]ita ut divus Severus non ſolum pœna teneri il-
lu qui in nuptam adulterium admiſit, edicto caverit, ſed
qun ſponſam: quia nec qualemcunque ſpeciem matri-
mii violare fas eſt: [3] Sicut inceſtum admittere lex puta-
vitum, qui ſtupra virginum matronarumque attentaſſet,
etin ſine ſtupro. [4] Apud Indos vero, [5] Æthiopes, [6] Maſ-
ſagas, barbaraſque nationes, impunita adulteria fuere.
[7] Lacedæmonii adulteria non noverunt: ideo Lycurgi le-
ge adulteros nulla pœna fuit. [8] Solon vero, ut ab adul-
riiohiberetur juventus, coëmptas meretriculas Athenis
prituit primus, obviaſque in Venerem eſſe voluit, ne
monarum contagio polluerentur. [9] Troglodytarum lex
erat ut qui tyranni uxorem corrumperet, ove mulctaretur.
[10] Nomades communes habent uxores & filios: [11]apud Scy-
thas, præter enſem & cyathum, uxores & liberi in com-
mu ſunt. [12] Thracibus in uſu eſt, non aſſervare virgines,
ſecum quibus libitum eſt, commiſcere licet: in nuptas
ve ſi quid eſſet offenſum, graviſſimæ animadverſionis
pœna conſtituta. [13]In Tenedo lege erat ſancitum, ut adul-
teri

In ſponſam adulterium. Inceſtus. Stuprum. Quæ gentes adulterium non puniebant. Solon meretrices remedium adulterii proſtituit. Troglodytæ. Nomades. Scythæ. Thraces. Tenedii.

TIRAQUELLUS.

1 *Multi Cæſares.*] Ut patet ex *tit. ff. & de adult.*

2 *Ita ut D. Severus.*] Referente Papiano in *l. ſi uxor. §. Divi Severus & Antoninus & §. ſi minor. ff. ad leg. Iul. adult.*

3 *Sicut inceſtum.*] Neſcio quid hic velit dicere: niſi ſit id quod ſcribitur in *l. ſi quis non dicam. C. de epiſc. & cler.*

4 *Apud Indos.*] Strabo lib. 15. ſed vide noſtras leges Connubiales cap. 7. num. 8. incip. *quid quod.*

5 *Æthiopes.*] Non quidem omnes, ſed *Garamantici*, quos alii Garamantes ſimpliciter vocant ex Pomponio Mela lib. cap. 8. Plinio lib. 5. cap. 8. Solino c. 39. aut aliorum computo 43. & vide noſtras leges Connubial. l. 7. incip. *ut ad alia.*

6 *Maſſagetas.*] Herodot. lib. 1. ad fin. Strabo lib. 4. & 11. Ælianus lib. Animalium 5. & diximus in dictis legib. Connub. lib. 7. num. 53. incip. *ſed ut ad cæteros.*

7 *Lacedæmonii.*] Plutarchus in Lycurgo, & in Apophthegmatis ipſius.

8 *Solon vero.*] Philemon in Delphis & Nicander Colophonius, & ex iis Athenæus in Dipnoſophiſtis lib. 3. c. 9. Vide Plutarchum in vita illius, ubi & verſus ipſius Philomenis in eam rem aſſcribuntur.

9 *Troglodytarum.*] Diodorus lib. 4. cap. 4. & Strabo lib. 16.

10 *Nomades.*] Strabo lib. 7.

11 *Apud Scythas.*] Eodem lib. 7.

12 *Thracibus.*] Herodot. lib. 5. ad princ.

13 *In Tenedo.*]Heraclides in Politicis & Stephanus de urbibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Athenienſes παρατιλμός. teri mas & fœmina capite mulctarentur. [1] Apud Athenis
mugile plectebantur, [2] aut ſedes expilabatur, cui ſubli-
paratilmos nomen. [3] In Judæa lapidibus obruuntu[r.] [4] In
Iudæi. In Attide. Attide qui alterius vitiaſſet uxorem, raphanis per ob[scœna]
afficitur, ut ea ignominia notatus, à contagio alienæ xo[ris]
Cumæi. abſtineret. [5] Cumæi in adulterio deprehenſam, onibus
Germani. exhibent ſubigendam. [6] Apud Germanos adultera, ex-
ciſis crinibus maritus expellit domo, & per omnem g[…]
Lepræi. nudam verbere afficit. [7] Sicut Lepræi qui deprenſos m[œ-]
Gortyni. chari per triduum vinctos ducunt per compita. [8] Gortynis
deprenſus adulter, lana coronatur, in reliquum vitæ ignomi-
Piſidæ. nioſus. [9] Apud Piſidas inſidens aſino circumducitur.
Ægyptii. [10] Apud Ægyptios naſo plectitur. Illi vero qui liberta[m] vio-
laſſet, virilia execantur. Quod à Romanis quoque uſurpatum
Romani. legimus. [11] Nam Bibienus Carbonem deprenſum, f[…]
in modum caſtraſſe dicitur. [12] Et apud Græcos Didymos
ibi-

1 *Apud Athenas.*] Non quidem in ipſa urbe apud *Laciadas*, aut, ut alii vocant, *Placiadas* Atticæ populos, apud Plutarchum, quiſquis is eſt, in Collectaneis Adagiorum, & Suidam. Et de hac pœna Catullus ad Aurelium epigramm. 15. adverſus mœchos,

Ah tum te miſerum, malique fati,
Quem, attractis pedibus, patente porta,
Percurrent raphanique mugileſque.

Iuvenal. Sat. 10.

— *Quoſdam mœchos & mugilis intrat.* *

COLERUS.

* Vide quæ ad iſtum locum notavit Ant. Muretus.

TIRAQUELLUS.

2 *Aut ſedes expilabatur.*] Ex Ariſtophane in Pluto,

Ὁ δ᾽ ἁλοὺς γε μοιχὸς διὰ σέ που παρατίλλεται.

Alius autem captus mœchus propter te depilatur.

3 *In Judæa.*] Ex legibus Moſaicis, Levitici cap. 20. Ante autem eas leges cremabantur, ut videre eſt ex Geneſis cap. 38. ubi de Thamar & Iud[a.]

4 *In Attide.*] De hac pœna […] Ariſtophanes in Nebulis δίκαιος λόγος loquitur:

Τὶ δ᾽ ἢν ῥαφανιδωθῇ τέφρᾳ τε τιλθῇ,
Ἕξει τινὰ γνώμην λέγειν, τὸ μὴ εὐρύπρωκτος εἶναι;

Cui ἄδικος λόγος ita respond[et]:

Ἢν δ᾽ εὐρύπρωκτος ᾖ, τί πεί[σεται] κακόν;

5 *Cumæi.*] Plutarch. in prœm. c. 15. ubi tamen non *ſubigendam* ſed *ſpectandam* dicit.

6 *Apud Germanos.*] Cornel. Tacit. in Morib. Germanorum.

7 *Sicut Lepræi.*] Heraclides Politicis.

8 *Gortynis.*] Ælianus lib. 12 [V]ariæ hiſtoriæ.

9 *Apud Piſidas.*] Nicolaus […] θῶν, & ex eo Stobæus ſermone […]

10 *Apud Ægyptios.*] Diodo[rus] Siculus libro 2. capite 3.

11 *Nam Bibienus.*] Valerius [M]aximus lib. 6. c. 1.

12 *Et apud Græcos Didymos.*] [La]ert. in Diogene.

bin teſticulis ſuſpenſus, ex nomine mulctam tulit. Zeucus Locrenſis utroque oculo mulctavit adulterum. Sempronius Muſca C. Gallum flagellis cæcidit, & vere affecit. [3] Parthi nullum delictum adulterio gravius vindicant. [4] Lege autem Solonis deprenſum mœchum interimere licebat, [5] quod Platonis lege cavebatur. nt cæteros [6] Opilius Macrinus adulteros tam perici odio proſequutus fuit, ut deprenſos ignibus crearet. [7] Apud Arabes aliaſque nationes adulteris ſemper aps pœna fuit: quod plerique philoſophi prodidere, qui adulterium perjurio gravius crimen cenſuerunt, & ſeveriori pœna vindicandum. Neque enim ſatis conta aut probabilis illorum mihi opinio viſa eſt, qui in ortuendo optimo reipub. ſtatu, communes ſtatuere xos, [9] quæ Platonis, [10] Zenonis, [11] Chryſippi [12] & Diogenis opinio fuit, quum inde inteſtina odia offenſioneſque gntur. [13] Tradunt vero magos nulla lege, ſed novo omento adulteria vindicare, ut ſurculus per ranæ viſcera d transfixus, in menſtruis uxoris defigatur à marito. u enim uxorem faſtidire adulteria, & illorum tædio ffi, pro certo opinati ſunt. Cui haud abſimile eſt quod Ariſto-

Parthi. *Lex Solonis.* *Arabes.* *Magi.*

1 *leucus.*] Valerius Maximus libro ap. 5. ubi de Iuſtitia, & Ælianus varia hiſtoria lib. 13.

2 *Sempronius Muſca.*] Val. Max. eod. ubi hunc *Muſicam* appellat, & C. Gum hunc ita verberatum vocat.

3 *thi.*] Iuſtinus lib. 41.

4 *e autem Solonis.*] Plutarchus n illius, & Lyſias in defenſione atoſthenis adulteri.

5 *od Platonis lege.*] Vnde id accepe neſcio: illud ſcio, ipſius Platonis ulteros infames, & omnibus civita honoribus indignos eſſe, ut ſcrib lib. 8. de legibus.

6 *lius Macrinus.*] Iulius Capitolinus vita illius.

7 *pud Arabes.*] Strabo lib. 16. Euſe s præparationis Euangelicæ libro 6 ap. 8.

8 *Qui adulterium perjurio gravius.*] Thaletis enim Mileſii hæc fuit ſententia. Nam percontanti adultero, an juraret ſe non commiſiſſe adulterium, *Non eſt*, inquit, *perjurium adulterio gravius*, ὀ χεῖρον μοιχείας ἐπιορκία. ut tradit Laërtius in vita illius. Et vide noſtras leges Connubiales. l. 13. num. 26. incip. *Ex his autem.*

9 *Quæ Platonis.*] Apud ipſum Platonem de republ. lib 5.

10 *Zenonis.*] In lib. de Republ. apud Laërtium in vita illius.

11 *Chryſippi.*] Ἐν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ, apud ipſum Laërtium in vita illius.

12 *Et Diogenes.*] Idem Laërtius in vita illius.

13 *Tradunt vero magos.*] Id ex Plinio eſt lib. 32. cap. 5.

1 *Apud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Arbuſcula in Phaſi adverſus adulterium.

Ariſtoteles prodit, in Phaſi flumine arbuſculam naſci cujus ramus excerptus à viro, & in uxoris thalamum immiſſus, efficit ne uxor alium virum appetat. Mirumque prodi [1] apud Hebræos, ut aqua epota, in qua ſacra verba diluta erant, adulterii conſcia hydropiſi corripiatur. [2] Veteri tamen ſcito apud Romanos cavebatur, ut maritus uxorem in adulterio deprenſam impune necaret: [3] illa mihi ſi vir adulteraret, judicio agere non poſſet. Hac ... cauſa, quantum mihi datur cernere, inquam, exiſtim... tam hanc ream criminis deputare voluiſſe, quæ ut pœnam legis evaderet, illum cum quo mœchabatur, in virum duxit, eamque veluti ream adulterii, ſicut lege Iulia ſinitur, coërceri decere: neque velamento matrimonii crimen dilui vel extingui. His nos quæſtiunculis & aliis feſtivis ſermonibus dum cœnulam nobis daret, cum anno Veneto caloris incommoda & æſtus injuriam propulſabamus.

1 *Apud Hebræos.*] Ut patet ex Numerorum c. 5. paulo ante fin.

2 *Veteri tamen ſcito.*] Gellius ex Catone lib. 10. cap. 23. & noſtris quoque legibus permiſſum: ſed non paſſim nec quemlibet, ut ſcribitur in *l. marito* & *l. ſi adulterium.* §. *imperatores. ff. ad l. Jul. de adult.* & *l. Grac... chus. C. eod. tit.*

3 *Illa tamen.*] Gel. ubi ſupra, & *l. 1. C. de adult.* & vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connub. libro 1. num. 42. incip. *hinc...* & ſeq.

CAPUT II.

Quæ apud Romanos fuerint militaria ſigna, quæ apud e...roſ, quove pacto educi conſueverint, & quid teſſera, quid vexillum ſit.

SIgna militaria quæ exercitum præire conſueverant, cum acies educendæ, & manus cum hoſtibus conſerendæ forent, à principio [1] fœni manipulos fuiſſe accepimus, quos haſtis alligatos ſigniferi deferre, & illi præ-

TIRAQUELLUS.

1 *Fœni manipulos.*] Plutarch. in Romulo, & Servius lib. 11. Æneid. ad eum locum,

Disjectique duces, deſolatique manipli.

Unde

ꝑibus decernere ſolebant: [1] unde & manipulares dicti. *Manipulares unde.*
Aιo mox imperio, propagatiſque finibus, quinque
ſig ex ærario depromi, & militum acies ac legiones *Signa quinque militaria ex ærario.*
pr:e aſſuerant. [2] Hæc fuerunt, aquilæ, lupi, minotauri,
eq& apri ſimulacra: quibus præeuntibus, legiones edu-
ter & ferro decernere mos erat, inter quæ apri effigiem
uium tenuiſſe locum accepimus. Sed tamen cum di-
nadum foret, [3] ſola aquila quæ ordines præiret, è
ais educebatur, & ſub eo vexillo pugnabatur: reliqua
ern caſtris ante prætorium fixa locabantur. [4] Hoc enim *Unde aquilæ ſignum apud Romanos.*
nſni Jovem adverſus Titanas uſum ferunt, inde ad Cre-
ens, à Cretenſibus ad Trojanos, demum in Latium ab
Er tranſlatum defluxiſſe: quo poſtea Romani, velut
rapuo vexillo in bellis uſi ſunt. [5] Propius vero eſt,
uc Jove dimicante contra Saturnum, aquilæ augurio
anam felici & fortunato, regni victor evaſit: quo ex-
mo Romani aquilam velut auſpicatiſſimum ſignum ha-
ue, quam unam habuiſſe non ſatis fuit: ideo plures
edu-

1 *de & manipulares.*] Qui ſcilicet hſmodi manipulos deferebant.)vicb. 3. Faſt.

Peia ſuſpenſos portabat longa manilos,
U maniplaris nomina miles habet. *

COLERUS.

* ijus rei teſtis etiam Donat. Euucherent. Plutarchus in Romulo. ſido libro 18. capite 3. & libro 9. apit

IRAQUELLUS.

2 *cfuerunt.*] Hæc uſque ad clauulam *ed tamen*, ſunt Plinii lib. 10. cap. Sed & de Minotauro Vegetius lib. 3 p. 6. ubi ita ſcribit, *Tutiſſimum in exitionibus creditur facienda neſciri. Coc veteres Minotauri ſignum in legion habuerunt, ut quemadmodum ille intimo & ſecretiſſimo labyrintho abditt erbibetur, ita ducis conſilium ſempe ſſet occultum.* Verum Feſtus Pompejus lib. 14 loco apri, porcum ponit in quinto loco. *

COLERUS.

* Feſt. *Minotauri effigies inter ſigna militaria eſt: quod non minus occulta eſſe debent conſilia ducum, quam fuit domicilium ejus Labyrinthus.*

TIRAQUELLUS.

3 *Sola aquila.*] Plinius lib. 10. c. 4. & Joſephus de bello Judaico libro 3. cap. 5.

4 *Hoc enim inſigni.*] Cæſar in Commentariis Arati & ab eo Lactantius lib. 1. cap. 11. & Fulgentius lib. 2. Mythologicôn, ubi de Ganymede loquitur.

5 *Propius vero eſt.*] Fulgentius ubi ſupra, & Servius enarrans illud Virgilii lib. 9. Æneid.

Qualis ubi aut leporem, aut candenti corpore cygnum
Suſtulit alta petens, pedibus Iovis armiger uncis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

educere inſtitutum erat, ita ut [1] ſingulas legiones uilæ anteirent. [2] Obſervatumque, ut Romanæ legiones n ubi aquilarum jugum foret in caſtris, nunquam ſe hy- bernarent. Severiſſimaque diſciplina cohortes, q rum deſidia ſigna amiſſa forent, plectebantur. [3] C. deinde rius bello Cimbrico, reliquis depoſitis militaribus ſigni ſo- lam aquilam tenuiſſe fertur: [4] eamque argenteam agis quam auream habuiſſe, quod fulgentior ex argento que conſpectior foret: quam tanta religione coluere, [5] ut ſtis illam diebus, [6] unguentis haberent delibutam, [7] mi que ſer-

C. Marius aquilæ quo ſolum uſus. Aquila religione culta.

1 *Singulas legio es aquilæ anteirent.*] Vegetius de re militari lib. 2. cap. 6. de prima cohorte. *Hæc enim ſuſcipit aquilam, quod præcipuum ſignum eſt in Romano ſemper exercitu, & totius legionis inſigne.*

2 *Obſervatumque eſt.*] Plin. lib. 10. cap. 4. Ex eo notatum, non fere legiones unquam hibernaſſe caſtra, ubi aquilarum non ſit jugum.

3 *C. deinde Marius.*] Plut. in vita illius, Saluſtius in Jugurtha. Plin. lib. 10. c. 4.

MERCERUS.

4 *Eamque argenteam.*] Olim non ſolum Aquilam, ſed ſigna militaria argentea fuiſſe tradit Plinius. Poſtea luxus ea fecit aurea. Dio lib. 40. *Aquila quædam eſt exigua ſacelli effigies, inque ea Aquila aurea eſt collocata.* Unde colligas Aquilam dici, non ſolum corpus aquilæ (quod tam exiguum erat) ut in baltheo militari abſcondi poſſet, apud Florum lib 4. ſed etiam totus ille ornatus, qui Aquilæ circumponebatur. De quo Tacit. 15. Annalium. *Hinc agmina legionum ſtetere fulgentibus aquilis, ſigniſque, & ſimulachris in modum templi.* Sic enim locum illum Dionis malim explicare, quam Aquilæ nomen communicare illi Ædiculæ, quæ in principiis, & in qua Ara auguralis, & pecunia militaris, & ſigna reponebantur. Hæc porro Aquila pede fulmen tenebat, ut auctor eſt Dio libro 43. & Nummi.

TIRAQUELLU

5 *Ut feſtis illam diebus.*] Plin. libro 13. c. 3. *Aquilæ certe ac ſi, pulverulenta illa & cuſtodiis horri, inunguntur feſtis diebus.* *

COLERUS.

* Sicut & ſimulacra ungeba, teſte Minucio Felice in Octav.

MERCERUS.

6 *Unguentis haberent deli am.*] Non ſolum id fiebat diebus Fe, ſed iis omnibus, quos milites a a de cauſſa lætos haberent, ut cum iam irent Imperatori honoris ergo nde apud Tacitum Annali 1. nov eſt, & ominoſum, quod Druſo pinquanti quaſi per officium ob qui- dem fuere legiones, ſed non æ ut aſſolet, neque fulgentibus ſig ni- mis longum eſſet attexere ea, æ in hanc rem ſcribunt Suet. in Cl. Oroſius, Plinius lib. 12. c. 4. Ta Annal. 15. & 4. hiſt. Contra, uctu ſigna illa pulvere ſquallida era ſicut & ipſi milites. Omnino ver igna tantæ erant auctoritatis in rcitu Rom. ut ea venerarentur mili, per ea jurarent, ea diis omnibus efer- rent ut loquitur Tertul. Apol t. & Livius lib. 6.

TIRAQUELLU

7 *Miræque obſervationis.*] g. libro 11. non longe à princ.

— Ubi primum vellere ſigna ucere
Annuerint ſuperi, pubemque
caſtris.

ubi

ervationis erat, ut Romana ſigna, quæ in caſtris ante torium figebantur, non ante evellerentur, quum acie dicandum foret, quam captatis auſpiciis legiones in lium prodirent. Prælia enim majores noſtri nunquam gebant [1] niſi auſpicato. [2] Quæ, ſi quum foras educi de-bent, facili ductu evellerentur, & levia tranſlatu forent, ſperrimi augurii & indubitatæ erat victoriæ ſignum: tra vero, ſi in eximendo, magno impulſu opus foret, tc cladem & excidium futurum haud dubie præmon-ſbant. [3] Cumque in conflictu bellorum manus conſe-rant, ipſa militaria ſigna in media locabantur acie, ut p ſignis anteſignani, poſt ſigna alia pugnaret acies: non-nquam in prima fronte multiplici ſubſidio firmata, præi-bit ordines. [4] Perſis quoque aurea aquila ſupra oblon-gam

Auſpicia capta ante prælium.

Locus ſignorum in ipſo conflictu.

Perſarum ſigna.

1 Servius, *Vellere*, inquit, *proprie d, quia Romana ſigna figebantur in is: & cum ad bellum eundum fuiſ-ſe captatis auguriis evellebantur è ter-ram alibi ea figi non licebat. Sed in auguria etiam hoc habebatur, ſi avel-lem facile ſequerentur, adeo ut cum fi-lii Arabia Parthico bello ſit Craſſus ejus, qui iturus ad prælium avellere ſi vix potuit.*

Niſi auſpicato.] Cicero lib. 2. de in. Livius 1. Decad. libro 1. 4. Decad. libro 2. non multo poſt hc.

Quæ ſi cum foras.] Hæc uſque ad cſulam, *Cumque in*, ſunt Ciceronis lir. atque iterum 2. de Divinat. & Li 3. Decad. lib. 2. poſt prin. Et ad ioque referri poteſt illud Virgilii actum ſupra in verbo, *Miræque ob-ſertionis*: ubi Servius id quoque ex-pit. Cæterum Appianus in bello Phico tradit Craſſum iturum ad bum adverſus Parthos evellere ſig-nequiviſſe, ibique ipſum occiſum fe. Quod & ipſum propemodum tiderunt Plutarch. in vita illius, & Ta in Pompej. Et aliud non diſſi-le prodit Paulus Oroſius lib. 7. c. 6. *Fus*, inquit, *Camillus Scribonianus, Dalmatiæ legatus, bellum civile molitus, legiones multas fortiſſimaſque ad ſacra-menti mutationem pellexerat. Itaque die dicto, ut in unum undique ad novum Im-peratorem conveniretur, neque aquilæ ornari, neque convelli quoquo modo ſigna moverive potuerunt. Itaque*, ut conti-nuo poſt ſubdit, *Scribonianus quinto poſt die interfectus eſt.* Sed Suetonius in Claudio c. 13. hoc ipſum ante ſcripſe-rat.

3 *Cumque in conflictu.*] Livius 3. Decad. lib. 2. non multo poſt princip. in pugua, quæ fuit ad Thraſymenum lacum, cujus ſunt verba hic poſita ab illis verbis, *Ut pro ſignis.* *

COLERUS.

* Signa ſæpe etiam in hoſtes pro-jiciebantur, ut accenderentur magis milites, inde factum, ut ſæpe maximæ victoriæ fierent compotes Romani, ut apud Florum lib. 1. cap. 11. apud Cæſ. lib. 4. Belli Gallici. apud Ammianum lib. 16. apud Livium ſæpiſſime.

TIRAQUELLUS.

4 *Perſis quoque.*] Xenophon Pædiæ Cyri lib. 7. poſt princip. & iterum li-bro 1. Expeditionis Cyri minoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Athenienſium. Thebanorum. Æxæ inſulæ. Cimbrorum. Eumenis. Crateri. Neoptolemi. Cyri. Oſiris. Pori. Indorum. Ægyptioru͂. Germanorum.

gam haſtam patentibus alis militare ſignum fuit: [1] nonnun-quam Solis ſimulacrum [2] ſacerque & æternus ignis A-thenienſibus noctua, [4] Thebanis ſphyngis effigies, Ææ inſulæ marina turtur, [5] Cimbris æneus taurus, [6] Eumeni Ceres & Alexander, [7] Cratero & Neoptolemo Minerva, militiæ ſignum in bello notabatur. [8] Cyrus aureum glum affixum lanceæ, militi in acie pro vexillo dedit. [9] Ftur Oſiris canem geſtaſſe pro inſigni armorum. Et [10] rus Indorum rex Herculis ſimulacrum, quod deſeruiſſe mi-litare flagitium habebatur. [11] Indis autem regibus ſoius nulla imago aut effigies, ſed tintinabula & tympum præcedunt. [12] Ægyptii quoque animalia quæ colunt, fi-ctis tabellis, pro bellico inſigni habuere. [13] German fi-ies

1 *Nonnunquam Solis.*] Q. Curtius lib. 3. & Tertullianus in Apologetico, cap. 16.

2 *Sacerque & æternus ignis.*] Strabo lib. 15. non multo ante fin. & Q. Curtius lib. 4. & Procopius lib. 2. belli Perſici. *

COLERUS.

* Hinc fluxiſſe puto morem apud poſteriores Imperatores, quibus ignis præferebatur.

TIRAQUELLUS.

3 *Athenienſibus.*] Plutarchus in Lyſandro. Vide Adagium, *Noctuas Athenas.*

4 *Thebani Sphyngis effigies.*] Vide Plutarchum in Pelopida, & Probum Æmylium in Epaminunda.

5 *Cimbris æneus taurus.*] Plutarch. in Mario.

6 *Eumeni Ceres & Alexander.*] De utroque Plutarchus in vita ipſius Eumenis.

7 *Cratero & Neoptolemo Minerva.*] De utroque item Plutarch. ibi.

8 *Cyrus.*] Imo Artaxerxes ipſius Cyri frater, ex Plutar. in Artaxerxe.

9 *Fertur Oſiris.*] Imo vero Ambis Oſiridis filius ex Diodoro Siculo lib. 1. cap. 2. ubi & ipſe dicit Macedoni alteri ipſius Oſiridis filio lupum igne armorum fuiſſe. Et vide Macrobium lib. 1. Sat. c. 21.

10 *Porus Indorum Rex.*] Q. Curtius lib. 8.

11 *Indis autem Regibus.*] Idem eod. lib. ſed alio loco, & vide omnino infra eod. c.

12 *Ægyptii quoque.*] Diodorus Siculus lib. 1. c. 2. Ælianus autem lib. 10. cap. 15. ſcribit, Ægyptiorum bellatores in annulis inſculptum habere ſcarabeum ſolere, ex eo adumbrante legiſlatore ſolos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quod ſcarabeus caret fœmina. *

COLERUS.

* Veriſimile tamen eſt, figuras illas beſtiarum non pro nudo & muto ſigno ab Ægyptiis prælatas, ſed pro literis & ſcriptura eſſent.

TIRAQUELLUS.

13 *Germani.*] Cornelius Tacitus de Moribus Germanorum. *Effigies* inquit, *& ſigna quædam detracta lucis in prælium ferunt.* Licet is aliter ſentire videatur lib. 2. Hiſtoriarum. videlicet cum ait, *Hinc veteranarum cohortium ſigna, inde depromptæ ſylvis jugiſque ferarum imagines, ut cuique genti inire prælium mos eſt.*

gi lucis detractas præire jubent. [1] Inſubres, ſiquando pr ipua bella ſumpturi erant, aurea ſigna quæ immobilia vont, è templo Minervæ efferentes, præferunt phalan-gi. Conſueviſſe etiam ſingulas turmas, manipulos, & cortes ac legiones, proprium [3] vexillum & militare ſignn habere, vulgo proditum eſt: ut cujus eſſet legio-nis uiſque miles, & ſub quo duce militaret, facile digno-ſcetur, ne ſine ſignis, ſine imperio inordinati & incom-poi ducerentur, ſed conſpicua omnibus ſigna forent. [4] Iquibus [5] nomen imperatoris, [6] aut conſulis, [7] non-nunquam

Inſubrium.

Vexilla diverſa.

1 *Inſubres.*] Polyb. lib. 2. de iis loque Coacto itaque exercitu & ſignis eis, quæ immobilia vocitant, è tem Minervæ ſublatis, cæteriſque neceriis rebus paratis, adverſus Romai intrepide profecti, ex adverſo caſtnetati ſunt.

2 *Conſueviſſe etiam.*] Ad Romanos tedi lque eſt Vegetii lib. 2. c. 13.

MERCERUS.

3 *Vexillum.*] Vexillum, inquit Dio, l. 4 quoddam ex eorum numero eſt, quæ ſigna, & velorum ſimilia ſunt, inſcri m puniceis litteris, ad notitiam exeius, imperatoriſque faciendam. Eraro pro ſigno manipulariis cujuſcecenturiæ. Item Veteranis, qui exaorati quidem, ſed non donati miſne erant, quod frequenter contigib imperatoribus. Hinc intelliges quid ſit apud auctores hiſtoriæ Romæ ſub vexillo retineri: quid ſint vexitiones: & qui vexillationum præti: & quid vexilla Veteranorum.

TIRAQVELLVS.

4 *quibus nomen Imperatoris.*] Attam Romanos bello Cimbrico pilis &ſtis, non ſignis, Catuli nomen inſcriſſe auctor eſt Plutarch. in Mario. Cn. Pompeji milites in Hiſpania nomen ſcutis inſcripſerunt, ut teſta Appianus libro de bello Alexaino. *

COLERUS.

* De his omnibus vide, quæ de ſignilitaribus narrat vir eruditus, Godeſcalcus Steureſius: cujus ego ſcrinia temere non compilo.

MERCERUS.

5 *Nomen imperatoris.*] Non ſolum nomen, ſed etiam Imago. Colligas ex Suet. Calig. 14. Tacit. 1. & 3. hiſt. Et ob has Imagines, videntes ſæpe tumultuati Judæi, cum in templum ſuum inferrentur, ut videre poteris, apud Joſephum, Zonaram, Suidam.

TIRAQUELLUS.

6 *Aut conſulis.*] Hæc ſuperius ſunt explicata.

7 *Nonnunquam draconis.*] Ammianus Marcellinus l. 16. Trebellius Pollio in Gallienis, *Vexilla*, inquit, *centena, & præter ea, quæ collegiorum erant, dracones & ſigna templorum omniumque legionum ibant.* Ex quo & illud Claudiani lib. 2. in Ruffinum.

Manſueſcunt varii vento ceſſante Dracones.

Et illud quoque in nuptiis Honorii & Mariæ,

Stent bellatrices Aquilæ ſævique Dracones. Et,

—— Ferventeſque tument poſt terga Dracones.

Illudque Sidonii Apollinaris in Panegyri ad Anthemium,

Hic primum noſtras aquilas provincia vidit,

Deſiit hoſtiles confeſtim horrere Dracones.

Sed & hoc Draconum vexillo uſos fuiſſe Indos teſtis eſt Suidas in verbo, Ἰνδοί.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Draconarii milites. nunquam draconis efficti imago, [1] quare draconarii icti milites, [3] quod vexillum purpureum erat, [4] aliaque inſignia perſcripta erant. [5] Nanque divus Julius vexillo quintæ legionis, quod contra Jubam elephantorum victri ue-rat, elephantum inſcripſit. [6] Alioque inſigni legi arii *Imperatorum imagines.* milites, alio prætoriani, diſſimilique auxiliares utebatur. [7] Poſtea ut imperatorum imagines per imaginiferode-ferrentur in acie, pro ſignis vulgo ſervatum eſt. [8] on-

nunquam

2 *Quare Draconarii.*] Vegetius lib Rei militaris 1. c. 20. & lib. 2. c. 13. & Marcellinus libro 20. ubi loquitur de Mauro quodam hujus nominis Draconario milite. Modeſtinus de vocabulis Rei militaris.

COLERUS.

1 *Dicti milites.*] Imo in genere milites ſigniferi, qui ſigna portant, Draconarii dicti. Vegetius lib. 2. c. 7.

TIRAQUELLUS.

3 *Quod vexillum purpureum erat.*] Marcellinus lib. 15. & 16. & Glaudianus lib. 2. in Ruffinum,

—— *Lateque videres*
Surgere purpureis undantes anguibus haſtas.

4 *Aliaque inſignia.*] Nam vexillum, quo pedites evocabantur, roſeum erat: cæruleum, quo equites, Servius lib 8. Æneid. in princ.

5 *Namque D. Julius.*] Appianus libro 2. bellorum Civilium.

COLERUS.

6 *Alioque inſigni.*] Tacitus probat lib. 5. Annal. Tres eum, inquit, in Judæa legiones excepere; tradidit Syria duodecimam: comitabantur viginti ſociæ cohortes.

TIRAQUELLUS.

7 *Poſtea ut Imperatorum imagines.*] Corn. Tacitus lib. 5. non multo poſt princ. *Et quorum imagines pro vexillis ſecuti forent, Duces Imperatoreſque deligerent.* & Herodianus l. 2. de Juliano Imperatore loquens, à militibus delecto. *Tum,* inquit, *ſignis ſublatis, impoſitiſque illius imaginibus deducere omnem tendunt.* & libro 8. de Maximino Imperatore abrogato, *Ibique, a poſtquam de ſignis militaribus illius imagines detraxerant, prodeuntem mox e tentorio obtruncant.* Suet. in Caligul. c. 14. in fin. *Artabanus, Parthorum rex, tranſgreſſus Euphratem, aquilas & ſigna Romana, Cæſarumque imagines adoravit.* Et Modeſtinus in vocab. Rei militaris, ubi hos *imaginarios* vo, niſi ſit mendum: nam & ibi *aquilif* vocat, qui aquilam deferebant, ut iam Cæſar lib. 3. belli Civilis. Suet. in Cæſare, cap. 62. & in Auguſto 10. Cornelius Tacitus lib. 17. ubi legitur de aquilifero quartæ legionis. opiſcus in Aureliano. Verum n eſſe mendum in Modeſtino ſuadet get. lib. 2. cap. 7. cum hos dicit voca*maginarios* ſive *imaginiferos.* Sed de eo quod dictum eſt de imaginibus imperatorum in vexillis, intelligi poſt illud Taciti lib. 12. *Torſinem ad imaginem Cæſaris procubuiſſe.* & lib. 1 *Tyridatem apud effigiem Neronis igne regium depoſuiſſe.* *

COLERUS.

* Iſidorus libro 17. *Pilam ſigna conſtituiſſe fertur Auguſtus, prop nationes ſibi in cuncto orbe ſubjecti, ut magis figuram orbis oſtenderet.* quo loco Iſidori vide Juſtum Lipſ. a 15. Annal. Taciti.

TIRAQUELLUS

8 *Nonnunquam labans quadr m.*] Sozomenus in Tripartita hiſto l. 1. cap. 5. Tertullianus in Apolo ico, 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nuquam labans quadratum haſtæ appenſum, quod [1] Labam dixere, pro vexillo fuit. [2] Signa vero educendi exercitus, & certaminis conſerendi, in Romanis legionibu [3] concentus tubarum & cornuum: [4] & ſi quando ſileio educendæ forent, teſſeram fuiſſe accepimus. Eam vero

Signa alia atque alia per tubam, cornu aut buccinam.

Teſſera.

Prudentius in Symmachum, l. 1. de entia Crucis,

Clus purpureum gemmati textus in uro
Subat labarum.

Et ſebius, hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, lib. cap. item 9. de Conſtantino loque, *Exin*, ait, *ſignum quod in cœlo fue ſibi demonſtratum, in militaria vex transformat, ac labarum, quem dic in ſpeciem Dominicæ crucis exapta* Eutropius in Conſtantino Magno. xtatque apud noſtros titulus de praſ. *Labarum.* ita enim eum locum & . ejus tit. emendavit Alciatus. vidim ibi & in ſeq. tit. & vide Rhodigo. 6. c. 11.

MERCERUS.

abarum.] De hoc vocabulo vide Sca. in Feſtum, Palmelium in Tertul. pologet.

TIRAQUELLUS.

igna vero educendi exercitus.] De utique ſcilicet tubis & cornibus Livii. Decad. lib. 10. *Tubæ cornuaque ab manis cecinerunt: tantuſque clamortus, ut elephanti in ſuos ſiniſtro mare cornu verterent, Mauros ac Numia* De tubis quoque Virgil. lib. 9. Æn.

tuba terribilem ſonitum procul ære canoro
repuit.

Et ratius lib. 1. Car. Ode 1.

Mos caſtra juvant, & lituo tubæ
ermiſtus ſonitus.

Et eſar libro 3. belli Civilis. *Tuba ſign dari atque in hoſtem impetum fieri jt.* & iterum, *Hac habita oratione, expntibus militibus, & ſtudio pugnæ ardibus, tuba ſignum pugnæ dedit.* Vegetius lib. 2. Rei militaris, c. 22. & Servius eum locum Virg. lib. 11. enarrans,

—— Bello dat ſignum rauca cruentum
Buccina. ——

Vide Liv. 3. Decad. lib. 1. De cornibus Virg. lib. 8. in princ.

Ut belli ſignum Laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco crepuerunt cornua
cantu.

Et Liv. 3. Decad. lib. 4. ubi de obſidione Arporum, & Tacit. lib. 2. ubi de obſidione cujuſpiam caſtelli Ciliciæ.

MERCERUS.

3 *Concentus tubarum*] Multa erant alia ſigna in his erectum vexillum. Ammianus lib. 27. *Signis illico fixis ex more, cum undique ad arma conclamaretur, Imperio principis & ductorum ſtetit egibilis miles, vexillum operiens extollendum quod erat opportune ſubeundæ judicium pugnæ.* Et paulo poſt, *Signoque erecto quod ſolet ad pugnam hortari.* Qui mos etiam invaluerat tunc temporis apud Perſas. Idem Ammianus lib. 20. *Signo per flameum erecto vexillum circumvaditur civitas.*

TIRAQUELLUS.

4 *Et ſi quando ſilentio.*] Livius 3. Decad. lib. 7. de Nerone, qui noctu ad Livium contra Aſdrubalem pugnaturus acceſſit. *Nocte*, ait, *clam ingredi placuit. Teſſera per caſtra ab Livio conſule data erat, ut tribunum tribunus, &c.* *

COLERUS.

* Teſſera multis dabatur Erat enim Profectionis, Prælii, Prandii, Evocationis, Vigiliarum. De quo omni ritu vide Godeſcalc. Steureſ. ad l. 2. Veget. cap. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero tubam [1] Tyrrhenus Piſæus invenit primus æneam, quum antea ex cornu bubulo fieret. [2] Tamen bu in prætoriis caſtris ſemel, in [3] conſularibus vero bi dabatur ſignum: [4] qua tuba pedites, equites vero lituo d pugnam advocari ſæpe notatum eſt. [5] Eratque mos militaris, ut quoties movenda erant ſigna caſtrave, & reliqua belli munia, ſoli cornicines ſignum darent: excu bia

TIRAQUELLUS.

1 *Tyrrhenus Piſæus.*] Plinius lib. 7. cap. 56. Servius autem lib. 8. Æneid. in eum locum,

Tyrrhenuſque tubæ mugire per æthera clangor.

Tyrrhenum, ait, *clangorem dixit tubæ: ideo, quia apud Thuſcos conſtat tubam eſſe inventam.* Pauſanias autem lib. 2. ſcribit, Tubam inventam eſſe à Tyrrheno Herculis & Omphales filio, ſed poſtea Hegeleum, ejus filium, Dorienſes, qui Temenum ſecuti ſunt, hujus inſtrumenti clangorem docuiſſe, eamque ob cauſam Minervam Salpingem tubam docuiſſe.

2 *Tamen buccina.*] Livius Decad. 3. libro 7. *Quod ſemel in prætoriis caſtris ſignum, bis in conſularibus referebant ceciniſſe.*

MERCERUS.

3 *Conſularibus vero bis.*] Inducet te in errorem Alexander, niſi tibi caveris amice lector. Sed & quod miror Juſtus Lipſius, ſuis in Tacit. Comment. Ibi enim probat hanc Alex. ſententiam. Ea vero de re ſic habe. In Caſtris conſularibus claſſico bis ſignum dabatur, ſi ambo conſules adeſſent: ſi alter abeſſet, ſemel tantum. Itaque in eo pares erant Prætores, & conſules: Id vero colliges, & nihil amplius, ex loco Livii qui ſingularis eſt ad eum morem. Is ergo ſic habet lib. 27. *Illud veterem ducem, & aſſuetum Romano hoſti movit, quod ſemel in Prætoriis caſtris, bis in Conſularibus referebant ceciniſſe: duos profecto Conſules eſſe, &c.* Ubi ecce Aſdrubal aſſuetus Romano hoſti, colligit duos Conſules in caſtris conſularibus eſſe, ex eo quod bis claſſico datum ſignum. Quod ſi pari ratione contigiſſet, ut duo prætores in iisdem caſtris, cum ſuo quiſque exercitu, fuiſſent, bis quoque ſignum claſſico datum eſſet, ſicuti & in conſularibus. Ratio eſt, quia Claſſicum Imperii ſignum eſt, ut ait Vegetius, & canitur Imperatore præſente. Itaque præſente unico Imperatore ſemel claſſico canitur, præſentibus duobus bis, & deinceps. Porro autem ex eo loco Livii, facile eſt colligere id ſignum datum ſub Veſperam, & Initium noctis. Adeo ut non omnino vana ſit ſua conjectura viri doctiſſimi, qui ſignum cenſuit fuiſſe dimiſſi convivii. Quam tamen gratis non probo, ſed hoc plura in meo convivio.

TIRAQUELLUS.

4 *Qua tuba pedites, equites vero.*] Acron interpres Horatii lib. Carm. 1. Ode 1. ubi ſupra citavimus. de lituo libro 6. Æneid.

Et lituo pugnas inſignis obibat haſta.

Et ibi Servius. Et Juvenalis Sat. 14.

— Aut longos caſtrorum ferre labores,
Si piget, & trepido ſolvunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita. —

5 *Eratque mos militaris.*] Vegetius lib. 2 cap. 7. Vide tamen eum in eodem lib. c. 22.

6 *Excubias vero.*] Polybius lib. 6. Veget. d. c. 22. & lib. 3 cap. 8. Et in univerſum de differentiis tubarum, cornuum & buccinarum, vide omnino eundem lib. 3. cap. 5. Sed vide ſum Polybium lib. 14 ubi ſcribit eam fuiſſe Romanis conſuetudinem, ut tempore nvi-

aſero, ¹ ſomnique ² & vigiliarum tempora, ³ buccina
..ſi..arent. ⁴ Si autem legiones ducendæ in hoſtes, &
..ecernendum foret, ⁵ aut receptui canendum, & cor-
..a: tubæ eodem concentu canerent: ⁶ Si conciones
..varent, ⁷ aut ſilentium indicerent, per tibicinem in-
..catur. ⁸ Perſis vero proficiſcendi hora ſignificatur Perſæ.
..bri, ⁹ Ægyptiis ſiſtro. † Alexander Macedo, quum Ægyptii.
tubæ

..ndi cuncti tubicines ac bucci-
..ad tentorium Ducis perſona-
..d hoc ut nocturnas cuſtodias
..is per id temporis conſtitue-
..nt.

..mnique.] Ex quo Claudianus de
..ldon.

..et inceſtos turmalis buccina ſomnos.

..vigiliarum.] Tacitus lib. 15. *..ante Rege cauſas, quoties novum ..adverterat, ut initia vigiliarum ..er turionem enunciari convivium, ..dimitti.* Quo etiam ſpectat il.. ..ii 3. Decad. lib. 6. *Fulvius Tri.. ..tum imperavit uti duobus millibu.. ..itum delectis denunciarent, ut ad ..buccinam præſto eſſent.* Vegetius ..lib. 3. cap. 8. *A tubicine omnes ..committuntur. Et finitis horis à ..ne revocantur.* Et adde, quod ..buccina bella denunciabant, ex ..lib. 7. Æneid.

*– Qua buccina ſignum
..ra dedit. —*

..11. ut ſupra & ibi Servius.

MERCERUS.

Buccina deſignarent.] Hanc deſi-gnationem Vigiliarum per cantum ..næ, nonnulli cenſent reſpondere ..arum denunciationi, quæ Romæ ..per accenſos quorundam magi-ſtrum. Alioqui certe Centurio ſo-..initia vigiliarum nunciare. Te-..Cornelius Tacitus Annali 15. & ..& Polyb. lib. 4.

TIRAQUELLUS.

Si autem legiones.] Veget. d. c. 24. ..s 1. Decad. lib. 9. ubi ita ſcribitur, *..de concentu tubarum & cornuum curſu effuſo in hoſtem feruntur.* Et hinc quoque Ovid. lib. 1. Metam.

Non tuba directi, non æris cornua flexi. *

COLERUS.

* Hinc cornicines, & tubicines, quos Græci σαλπιστὰς vocant.

TIRAQUELLUS.

5 *Aut receptui canendum.*] Eraſmus Chil. 3. cent. 5. cap. 88.

6 *Si conciones advocarent.*] Hirtius lib. 8. belli Gallici. *Concilio repente cantu tubarum convocato.* Ex quo intelligis hic legendum *tubicinem*, non *tibicinem*.

7 *Aut ſilentium indicerent.*] Livius 4. Decad. lib. 3. *Et præco cum tubicine, ut mos eſt, in mediam arenam, unde ſolenni carmine ludicrum indici ſolet, proceſſit: & tuba ſilentio facto ita pronunciat:* Senatus Roman. & T. Quintius Imperator, Philippo Rege Macedonibuſque devictis, liberos immunes ſuis legibus eſſe jubet Corinthios, &c.

8 *Perſis vero.*] Q. Curtius lib. 3. *Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole, demum procedente die jam illuſtri, ſignum è tabernaculo Regis buccina dabatur.*

9 *Ægyptiis ſiſtro.*] Virgil. lib. 8. Æn. loquens de Cleopatra Ægypti Regina,

Regina in mediis patrio vocat agmina ſiſtro.

Vbi Servius tradit: *Iſidem, Ægyptiorum Reginam & deam, ſiſtrum gerere in dextra, & ſitulam in ſiniſtra.* Nam & alias ſiſtra ſunt propria & peculiaria Ægyptiis. Nam Ovidio lib. 3. Amorum eleg. 8. dicta ſunt ſiſtra Ægyptia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tubæ ſonitus tumultuante exercitu non exaudiretur juſſit perticam ex qua ſignum eminebat, quæ omnibus conſpicua foret, ſupra tabernaculum figi: quo viſo quiſq; miles paratus in hoſtem iret. [1] Quæ quidem tubæ non ſingulis modo legionibus, ſed cohortibus & turmis, prælii ſignum dare, necnon diei noctiſque horas, vigiliſque dividere ſolebant. [2] Lacedæmonii & Phryges non cornuum tubarumque ſignis, ſed tibiarum miti ſono & modulo leni temperari conſuevere. Lycurgus enim militibus tibiam pro claſſico dedit. [3] Ea enim tibia quæ Phrygia dicitur, à dextra unum, à ſiniſtra duo foramina habuit: cujus modulos non unos accepimus: quippe pro modulo ſonorum, ita animos mulcere aut accendere ſolebant, qui-

Lacedæmonii & Phryges. Tibia Phrygia.

Quid nos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra?

Et Martiali lib. 12. epig. 29. ſiſtrata turba dicitur de ſacerdotibus Ægyptiis,

Linigeri fugiunt calvi ſiſtrataque turba.

Sed & hinc illud Val. Flacci lib. 4. Argonauticôn loquentis de Iſide Ægyptiorum,

—— Hæc procul Io
Spectat ab arce poli jam divis addita, jamque
Aſpide cincta comas, & ovanti perſona ſiſtro.

Et Juvenalis ſatyr. 13.

Decernat quodcunque volet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro.

Idem Ovid. de Ponto, lib. 1. eleg. 1.

Et quis ita eſt audax, ut limine cogat abire
Jactantem Pharia tinnula ſiſtra manu?

Et Apulejus lib. 2. Aſini aurei, *Miſerere per cœleſtia ſidera & arcana Memphitica & ſiſtra Phariaca.* & libro 11. *Æreis & argenteis, imo vero aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes.* & paulo poſt, *Sacerdos appropinquabat dextra proferens ſiſtr.* Ibi enim de ſacris & ſacerdotib. Iſidis loquitur. Vide ibi Beroaldum & Ovid. lib. 9. Metamorph. ibi,

Quique premit vocem, digitoq; ſilentia ſuadet,
Siſtraque erant, nunquamque ſ. quæſitus Oſiris.

† *Alexander Macedo.*] Haſque ad clauſulam, *Quæ quidem tub.* ſunt Q. Curtii lib. 5.

1 *Quæ quidem tubæ.*] Vide Veget. lib. 2. cap. 22. & lib. 3. cap. 8. ſ ta- men adde, ad tubam everti ſæpe civitates. Ex quo Virgil. de everſione Trojæ loquens lib. 2. Æneid. il

Exoritur clamorque virum clangorque tubarum.

Vbi & id Servius annotat.

2 *Lacedæmonii.*] Thucydides lib. 3. belli Peloponneſiaci. Polybius lib. 4. Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. Plutarchus in Apophthegmat. Laconicis in Ageſilao, ubi hujus reddit rationem. Gellius lib. 1. cap. 11. Martian. Capella lib. 9. Ariſtoteles in problem.

3 *Ea enim tibia.*] Varro & ex Servius lib. 9. Æneid. eo loco.

—— Ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum.

1 Tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Siqdem Æolius modus ſimplex fuit, Aſius varius, Ly- ...ierulus, Phrygius religioſus, Dorius bellicoſus,[2] Gy- ...item hilaris & lætus,[3] Ionicus floridus.[4] Græci au- ...em rebus ſeriis ſæpe Dorium adhibuerunt. Apud quos ...iit bello modulus[5] ad tibiam Hormius[6] & Orthius, ...in ...mmeſſationibus Parœnius, Lacedæmoniis Enyaterius,

Æolius modus. Aſius. Lydius. Phrygius. Dorius. Gygius. Ionicus. Hormius. Orthius. Parœnius.

1 *...uidem Æolius.*]Hæc omnia uſque ...lauſulam, *Gygius autem*, ſunt Apu in libro 1. Floridorum, cujus hæc ba ſunt, *Seu tu velles Æolium ...mp, ſeu Aſium varium, ſeu Lydium querm, ſeu Phrygium religioſum, ſeu Dor bellicoſum*, quæ forte ut alia plura accepit à Luciano in Harmonide, cujus hæc verba ſunt, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν, τὸ ἴδιον φρυγίας ἔνθεον, τῆς λυδίας τὸ βακχικὸν, τῆς ...ίας τὸ σεμνὸν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρὸν. id eſt, *Vniuſcujuſque harmoniæ vare proprietatem, Phrygiæ divinum impetum*, quod Apulejus vertit *religium, Lydiæ furorem Bacchanalem, ...ſtentiam, Doricæ ſeveritatem, Ionicæ ...nditatem*, quod & Apulejus videt tranſtuliſſe, *varium*. Eraſmus Ch..cent.2.cap.93. Alibi idem Apul.lib.4. Metamor. ad fin. Lydii quoquomodum querulum vocat, *Sonus, intens, Zygiæ tibiæ mutatur in querulum ...dii modum.* Ante hos Plato l. 3. de pub. Harmonias querulas eſſe dicitaſque cum Ionicis ut molles & ...ches improbat. Sed ut redeamus ad ...ulejum. Is lib. 10. ejuſdem operis Doricum qnoque bellicoſum appel. *At*, inquit, *tergum tibicen hormi canebat bellicoſum*, & ibi vide Beroam, ubi de Lydiis modis. De Phiis quoque modis idem Apul. lib. ad fin. *Cantuſque Phrygii mulceris modulis exercitus procurrit obvi.* Cæterum de hujuſmodi modis Phgiis, Doriis & Lydiis vide Ariſt. lib Politicôn c. 5. & 7. & Pollucem lib. c. 9. & 10. ubi de aliis quoque m s. Caſſiodorum, qui & alios item nurat lib. 2. Variarum epiſt. incip. Cum Rex Romanorum, & de Dorio & Phrygio. Plinium lib 2. cap. 22. & Cenſorinum de Die natali, c. 26.

2 *Gygius autem.*]Vide d. lib. 4. Metamorph. & ibi Beroald. ubi loquitur de Zygia tibia.

3 *Ionicus floridus.*] De eo diximus in verbo, *Siquidem Æolius*.

4 *Græci autem.*] Vide interpretes Horatii lib. 4. Carm. in fin.

5 *Ad tibiam Hormius.*] Vide Suidam, Pollucem & Rhodiginum lib. 5. cap. 4.

6 *Et Orthius.*]Hunc modum cythara ceciniſſe Arionem cum ſe in mare dejecit, & eum delphinus dorſo excepit & in littus detulit, ſcribit Herodotus lib. 1. Et hujus quoque modi meminit Julianus in epiſtola ad Jamblichum, & Suidas (eum vide & Pollucem) & Martianus Capella, ubi declarat cujuſmodi eſſet.

7 *In commeſſationibus Parœnius.*] Horat. autem lib. 4. Carmin. Ode 15. eademque ultim. in fin. ſignificat Lydium tibiarum modis in conviviis quoque adhiberi,

Inter jocoſi munera Liberi
Cum prole, matroniſque noſtris,
Rite deos prius adprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remiſto carmine tibiis
Trojamque, & Anchiſen & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Quo in loco Acron, *Lydis*, inquit, *tibiis læta cantabantur, Phrygiis triſtia. Tres enim modos habebant tibiarum, Ionicum, Lydium & Phrygium, quem & barbarum: in honorem autem Lydorum dictum, quod ipſi primi tibias invenerunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Enyaterius. Cyclius. *Caſtorium melos.* *Lacedæmonii prælium adituri.* *Rom. tibiæ. quot foraminum.* *Tibiarum diverſa genera.* *Cretenſes.*

rius, [1] Athenienſibus Cyclius: Hunc Orthium tar[...] audientium animos accendere ferunt, [2] ut qu[...] Alexandro Timotheus concineret, velut furens [...] natus in rabiem, protinus ad arma exiliverit. Præte[...] [3] caſtorium melos Laconicum, ad excitandos milit[...] mos multum valuiſſe fertur. [4] Quinetiam in profe[...] hoſtibus effuſe fugientibus, aut ſi receptui canen[...] ſet, diverſi traduntur moduli, ad militum excitan[...] mos, aut ſedandos: [5] Qui quidem Lacedæmonii p[...] inituri, pluribus concinentibus tibiis, acies ineunt[...] modulis capti, mature incederent, ferociamque & [...] dicos animos cohiberent, neve, id quod in concu[...] gnorum præliorum uſu venit, hoſtem cupide in[...] ſæve & atrociter contra victos inſultarent, ita ut h[...] effuſi, acies confunderent & perturbarent. [6] Roma[...] ro tibiæ primo quaternis foraminibus, poſtea tot [...] excultæ fuere, ut haud multum abeſſent à tuba: q[...] diverſa traduntur genera. [7] Nam præcentoriæ era[...] [8] & Vaſcæ, quibus in ſacris præcinebant: & puellato[...] ſono clariore, ac gingrinæ & milvinæ, quæ in acut[...] eunt ſonos, ſicut à locis Lydiæ, Corinthiæ & Æg[...]tiæ, ſonis diverſis, & nominibus variis. [9] Cretenſes aute[...] ci-

tra,

1 *Athenienſibus Cyclius.*] Athenæus Dipnoſ. lib.4 cap.24.

2 *Vt cum illum Alexandro.*] Plutar. in lib. de Muſica.

3 *Caſtorium melos Laconicum.*] Plut. in eod. libro & in Lycurgo, & Pollux lib.4. cap. 10.

4 *Quinetiam.*] Id oſtenditur ex ſequentibus.

5 *Qui quidem Lacedæmonii.*] Thucydides belli Peloponneſ. lib. 3. Ariſt. in problem. Plutar. in illo libro de cohibenda iracundia, & in antiquis inſtitutis Lacedæmoniorum. Gellius libro 1. cap. 11. Clemens Alexandrinus Pædag. lib. 2. cap. 4.

6 *Romanæ vero tibiæ.*] Servius enarrans eum locum Virgilii l. 9. Æneid.

— *Vbi aſſuetis biſorem dat [...] cantum.*

Scribit auctoritate Varronis, [...] Phrygiam dextra unum habe[...] foramen, ſiniſtra duo: quorum un[...] acutum ſonum habebat, alterum g[...]em.

7 *Nam præcentoriæ.*] Hæc u[...] ad clauſulam, *Cretenſes autem*, ſu[...] lini cap. 11. Vide ibi interpretem [...] de Gingrina quoque Pollux libr[...] capite 11.

8 *Et Vaſcæ.*] Vide L. Gregor[...] in Poëtarum hiſtoria, dialogo 6. f[...]

9 *Cretenſes.*] Heraclides in [...] cis. Plutar. in d. libro de Muſica Gellius lib. 1. alias 2. cap. 11. Ma[...]nus Capella lib. 9. Polybius de ti[...] loquens lib. 4.

Pur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…fidibus & tibiis utuntur in præliis, quibus inſtructas
…ſcendunt. [1] Parthis cornua, ſæpius ingens tympa- *Parthi.*
…num ferreis tintinabulis, pugnæ acuebant animos:
…quidem lance concava, corio undique protento, &
…æneis affixum erat, quod ſimul ac diverberabant,
…& horribili ſonitu tonitrus inſtar intonabat. [2] Lydi *Lydi.*
…cum fiſtula & fidicine: [3] Indi cum cymbalorum & *Indi.*
…porum pulſu in hoſtes ducunt. Id enim erat tubarum
…co Non enim tibias habebânt Indi, niſi in regia,
… rex dormitum vadit: ſicut reges Siculi ad citharæ
…um cantus dormiebant. [5] Galatis vero barbara tu- *Galatæ.*
…bili ſono bellicum occinuit: contra [6] apud Buſi- *Buſiritæ.*
…as Lycopolitas in Ægypto, quibus tubis canere ve- *Lycopolitæ.*
…, quod ſonum aſininum redderent: ipſi enim a-
…oſsitiali odio proſequuntur, propter Typhonem aſi-
…corem præferentem. [7] Cimbri protentas vehiculo- *Cimbri.*
…les tantis pulſabant ictibus, ut ingentem fragorem
…dent. Apud Pœnos, & in caſtris Hannibalis rubram *Pœni.*
…te tabernaculo ducis protenſam, plerumque tubæ
ſoni-

… *Phis.*] Juſtinus lib. 41. & Plu-…h. Craſſo.

… *L.*] Herod. lib. 1. Gellius l. 1. … 11

3 *I.*] Q. Curtius lib. 8. Idque ve-…ilit ex Dionyſio Baccho didi-… apud eos regnavit, & uſus eſt …mpanis & cymbalis, tuba …eperta, ut ſcribit Diodorus …. c. 10. Strabo autem l. 15. …, India nullam eſſe tibiam, … inſtrumentum muſicum, …balis & tympana & crotala. …vero lib. 8. de geſtis Alexan-… *Exitionis*, inquit, *Dionyſii in …ſa urbs Indiæ non obſcurum …m eſt, tympana præterea & …bus in præliis Niſæi utuntur.* …ea tradit, Indos utique uſ-… xandri in ea loca adventum … balis tympaniſque in pu-… ſolitos.

4 *Cum Rex dormitum vadit.*] Philoſtrat. de vita Apollon. lib. 2. cap. 14. ait, Indos cum Rex vadit dormitum, ad tibiam cantantes illum admonere, ut bonis utatur ſomniis & ſubditis bene conſulens ſurgat.

5 *Galatis vero.*] Diod. Siculus lib. 6. cap. 9.

6 *Apud Buſiritas.*] Herodotus l. 2. & 4.

7 *Cimbri.*] Strabo lib. 7. Sed & hos & *Teutonos* tradit Plinius lib. 26. c. 4. terribili Marte ululare ſolitos. Adde autem ſupradictis apud Sybaritas exercitus equitatus ad ſymphoniæ cantum ſaltatione quadam moveri, apud Plinium lib. 8. c. 42. Achæos autem pugnam indipiſci non fidicularum tibiarumque concentu, verum conſpiratu tacito nitibundos, ex Homero ſcribit Servius in lib. 8. Æneidos ſtatim initio.

1 *Illy-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Illyrii. ſonitum : [1] Illyriis, linteum protentum , [2] aut rub
tunicam ſariſſæ appoſitam : [3] aliis protentam p
Signa certaminis futuri. indicium certaminis fuiſſe proditum eſt : quo viſ
miles prævideret præcaveretque , & ſe ad pugna
geret. [4] quod in Romanis caſtris obſervatum legi
Romani. [5] rubra veſte tabernaculo ducis protenta , diem pr
ſignarent. [6] Dario ſuper tabernaculum imago ſolis
Darius. lo incluſa , ſigni loco fulgebat in caſtris. [7] Apud S
Spartani. in uſu erat , ut quoties fortiter & magnis utrinqu
decernendum foret , milites capita comerent ,
barbamque depecterent : quo argumento peric
Milites comati. animæ adire , & hoſtiles ſpiritus gerere ſignabant
enim Spartani milites comati omnes , [9] ſicut Mileſ

1 *Illyriis.*]Polybius lib. 2. non longe adeo à fin.

2 *Aut rubicundam tunicam.*] Plut. in Philopœmene.

3 *Aliis protentam purpuram.*] Polybius ubi nuper citavimus, ubi dicit ſignum traditum fuiſſe ab Antigono Rege , & in ſeq.

4 *Quod in Ro. caſtris.*] Plutarch. in Pompejo. Idem tamen in Fab. Maximo veſtem purpuream ſignum prælii fuiſſe dicit.

MERCERUS.

5 *Rubra veſte.*] Hæc veſtis Tunica erat. Plutarcho in Fabio dicitur χιτὼν κόκκινος : Iſidoro Tunica ruſſata , vel Coccinea , vel punicea proponebatur ſupra prætorium. Auctor Plut. in Bruto. Ne audias Iſidorum , qui propoſitam ait ante principia: Hoc vero vexillum proponi ſolum quoties ineunda pugna. Eo ergo propoſito conclamabatur ad arma & milites corpora curabant. Adverte tamen, duplici differentia tale ſignum propoſitum. Vel ut nunciaret pugnam in diem craſtinum, ut apud Cæſarem ſæpe : vel ut moveret pugnam oportune , hoc eſt eo ipſo tempore eſſe ineundam, ut colligas ex locis Ammiani jam citatis. Tale ſignum ſi ab hoſte proponeretur , & panderetur porrectius , ſ
cohortationis ad defenſion
ditionem Imperatoris. Am
bro 29. *Sago puniceo porrec*
milites clamoribus magnis h
dant Theodoſium oportune.

TIRAQUELLS.

6 *Dario.*] Q. Curtius lib

7 *Apud Spartanos.*] Pl
Lycurgo, Philoſtratus quo
citabimus in verbo, *Sicut M*
ante hos Herodotus lib. 7.
ratus Lacedæmonius loque
nida & cæteris Spartanis, q
mopilis erant, *Ita*, inquit,
habet conſuetudo , quoties a
periculum debent , tunc capit

8 *Erant enim Spartani.*]
ubi ſupra & in Nicia , ubi
Spartano & Apophteg. La
de Lycurgo loquitur, ibique
reddit, & rurſum ubi de Pe
& aliam rationem reddit.

9 *Sicut Mileſii.*] De his t
cit Philoſtratus in vita Apol
c. 4. de Brachmanis Indorum
Comas, inquit, *nutriunt, ſicut*
Lacedæmonii, & Thurii, Taren
Mileſii & cæteri , quibus Lac
tuta placebant. Et adde Scyt
ctrianos ex Q. Curtio lib. 4.

...i, & Tarentini, ac cæteri quibus Laconica inſtituta pla-
...cent. [1] Ideo quum Perſarum duces, milites Leonidæ
...tos, & multo pectine comptos vidiſſent, ferunt il-
...ſpectui habuiſſe, velut deſides & ignavos: quum
...animi vigorem & fortitudinem fuiſſent in acie exper-
...morum præſtantiam admiratos obſtupuiſſe. [2] In na-
...item prælio vexillo ex prætoria navi in ſublimi elato,
...e ſignum militi dabatur. Nonnunquam concuſſu veli
...lamydis, adventus demonſtrabatur: excuſſo vero, diſ-
...ſi: [3] ſicut in nocte lumen: & [4] in die fumus, inſidias ad-
...ſque hoſtium, & occulta conſilia plerunq; indicarunt.
...p Athenienſes puniceo paludamento è navi prætoria
...ora Lacedæmoniorum claſſem, pugnæ ſignum ſæpe da-
...ueſt. [5] Lyſander æreo clypeo è navi elato, irruptionis ſi-
...na dedit. [6] Bruti vero navis prætoria, quo ab aliis dignoſ-
...erur, O ſignum habuiſſe fertur: [7] tametſi ſingulæ naves
deo-

Signa in prælio navali.

Athenienſes.

1 *...eo cum Perſarum Duces.*] Hæc ...eroti ſunt l. 7. & Strabonis l. 10. ...oſt...nc.

2 *...navali autem prælio.*] Id ſum-...detur ex Livio 4. Decad. lib. 7. ...uæc verba ſunt. *Et circumveniſ-...i ſigno ſublato ex prætoria nave, ...perſam claſſem in unum colligi ...t, omnes quæ in dextro cornu vice-...ves, ad opem ferendam ſuis con-curr...nt.*

3 *...icut in nocte lumen.*] Thucydides lib. ...elli Peloponeſ. Sed ab his, qui exp...abantur levati ſunt ignes Athe-...ſus, adventum hoſtium ſignifi-cant & lib. 3. *Faces hoſtilis adventus in d... Thebas verſus ſublatæ ſunt.* Et Pol...us lib. 2. *Cognito Conſulis adven-tu, ...nim per nocturnos ignes intellige-bat...*

4 *...die fumus.*] Cæſar belli Gallici libr... quinto, *Tum fumi incendiorum pro-cul ...bantur, quæ res omnem dubitatio-nem ...ventus legionum expulit.* Vide Vegetium de re militari, libro tertio, cap...

5 *...Lyſander.*] Plutar. in vita illius.

6 *Bruti vero navis prætoria.*] Plutar. in vita illius. Appianus lib. 4. eam autem turrigeram fuiſſe, teſtis eſt Lucanus lib. 3.

Et jam turrigeram Bruti comitata carinam,
Venerat in fluctus Rhodani cum gurgite claſſis,
Stœcados arva tenens.

7 *Tametſi ſingulæ naves.*] Servius enarrans illud lib. 10. Æneid.

Maſſicus ærata Princeps ſecat æquora Tigri.

Cujus, inquit, *roſtrum erat in ſimilitudinem tigridis. Namque ſolent naves vocabula accipere à pictura tutelarum.* Hinc eſt:

Hunc vehit immanis Triton.

Hæc ille, quorum prior locus eſt roſtrum, poſterior autem eſt puppis. Et huc quoque alludit Lucanus lib. 3.

—— Non robore picto
Ornata docuit fulgens tutela carinas,
Sed rudis & qualis procumbit montibus arbor,
Conſeritur ſtabulis navalibus ærea puppis.

1 Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Deorum imaginibus naves inſignitæ. Navium nomina. Græcorum naves ex inſulis nominatæ.

deorum imagines ferrent, ſub quorum eſſent tutela Nam- que aliæ Neptunum, [2] nonnullæ priſtis, [3] centau equi, [4] vel draconis inſignia habuere. [5] Græcis vero navus ex inſularum nominibus plerumque nomina fuere: ſippe [6] Gnidurgis, ex Gnido navis dicta: [7] Samena, quo ex Sa- mo

1 *Namque aliæ Neptunum.*] Addunt & alii Apollinis ex Virg. lib. 10. Æn.

— Et aurato fulgebat Apolline puppis.

Ubi Donatus dicit, puppim fuiſſe in qua erat Apollinis ſimulachrum. Ex quo Servius eod. l. 10. paulo ante enarrans eum locum,

— Æneïa puppis
Prima tenet, roſtro Phrygios ſubvecta leones.

Vult, ait, *pro jugo roſtrum navis fuiſſe: leones autem ſingulos in ſingulis navis partibus fuiſſe depictos.*

2 *Nonnullæ priſtis.*] Virgil. lib. 5. Æneid.

Velocem Mneſteus agit acri remige Priſtin.

Ubi Servius, *Vel à tutela*, ait, *depicta, vel* ἀπὸ τοῦ πρίζειν τὰ κύματα, *id eſt, à ſecandis fluctibus.* Et idem Virg. eodem lib. 5.

Parte prior partem roſtro premit æmula Priſtis.

Non longe quoque poſt,

Sic Mneſteus, ſic ipſa fuga ſecat ultima Priſtis
Æquora.

Et alibi paulo ante,

— Poſt hos æquo diſcrimini Priſtis
Centaurusque locum tendunt ſuperare priorem.
Et nunc Priſtis abit, nunc victam præterit ingens
Centaurus, nunc una ambæ junctiſque feruntur
Frontibus, & longe ſulcant vada ſalſa carinæ.

Nam ibi loquitur de certamine navali, & ex eo & Donato interprete intelligis Priſtin & Centaurum fuiſſe ſpecies navium, his effigiebus vel ſimulachris, quibus præerant, ſcilicet Mneſteus Priſti, & Sergeſtus Centauro. Idem Virgil. lib. 10.

Frons hominem præfert, in Priſtin deſinit alvus.

Et Liv. 5. Decad. lib. 4. *Acta ad hunc*, ait, *numerum quinque priſ erant.* & Polybius lib. 16. poſt prin. ibi dicit, Philippo Macedonum regi illi, qui à Romanis victus eſt, fuiſſe naves cataphractas quinquaginta tres, cum priſtibus centum quinquaginta. & libro 17. in princip. *Adeſt Philippus ex Dematriade in ſinum Melieum* ... *lembos habens quinque & priſtin unam, in qua ipſe navigabat*, πέντε μὲν ... ἰχέον, καὶ μίαν πρίστιν. Et de hoc navigii genere Nonius Marcell. de genere navigiorum, ubi ita ſcribit, *Priſtis navigii genus à forma priſtium marinarum, quæ longi corporis ſunt, ſed angu*...

3 *Centauri equi.*] Ut patet ex eo quod diximus ſupra, & item ex illo ipſius Virgil. loco lib. 5.

Sergeſtuſque, domus tenet à quo Sergia nomen,
Centauro invehitur magna. —

4 *Vel draconis inſignia.*] Supra docuimus draconis effigiem ſæpe fuiſſe in vexillis. Sed his adde navem qua Jupiter Europam rapuit, tauri effigiem habuiſſe, unde dicitur rapuiſſe tauri ſpecie, ut ſcribit Fulgentius Mythologicorum l. 2. ubi de Ganymede loquitur. De quo etiam Pollux lib. 1. c. 9. poſt prin.

5 *Græcis vero navibus.*] Quod patet ex ſeq. vide Bayſium de re nauti. Hæc autem ſcribit Cælius Rhodigin. qui auctorem quoque nullum citat l. 8. cap. 5.

6 *Gnidurgis.*] Item Rhodigin. l. 8. cap. 5.

7 *Samena.*] Thucydides lib. ... mentionem facit Salaminiæ & Pa... à ...ous,

mrotundæ figuræ: [1] Parona, quod ex Paro: & [2] Corcyri, ex Corcyra. [3] Cercuriam autem, quaſi caudatam apparunt, [4] ſicut Aphractam Rhodiorum, contra tempeſtatenbellem, [5] Dycrotam Mitylenæorum. Legimus quoqun Lybia fuiſſe navigia, quæ hirci & capri tulere nomina Barbarumque navigium frequens habuiſſe arctis lateril, quod cameram dixere, lata alvo in modum tecti occlı, pari utrinque prora, quod ſine noxa mutari, & volvi exnni latere poſſet. [6] Supparum vero, Alexandrinæ naviroprium inſigne fuit, nam ſolis Alexandrinis ſuppara verum licebat intendere, ſicut corbes onerariis navibus prſigno ſuſpendebantur. [7] Marcus vero Antonius ſucce rerum inſolens, purpureum velum prætoriæ navi ap Actium pro inſigni dedit: quo abjecto, victus fugientem

Barbarum navigium.

Alexandrini.

dıas, ut puto, gentibus. Scribit autem henæus lib. 12. c. 19. Polycratem mium tyrannum, cum primus navecisset, Samias ex patria vocaviſſ

ıarona.] Feſtus Pompejus l. 14. *Par, navium genus, ad cujus ſimilitudis Myoparo vocatur.* Eſt autem Myro navicula piratarum, mediam hab formam earum navium quæ in My e & Paro inſulis fieri ſolent, ut ſcril Nonius Marcellus in generibus navorum, auctoritate Ciceronis, Sal & Siſennæ. Gellius autem libro c. 25. inter genera navium ponit ones & myoparones.

2 *rcyrion.*] Cercyron dicit Rhodigi, ubi ſupra, à Cercyra, quæ Corcyra.

3 *ercuriam.*] Nonius Marcellus tradi Cercurum eſſe navem Aſianam prægdem, auctoritate Plauti in Sticho 2. ſcena 3.

—nſpicatus ſum interim
Cerum, quo ego me majorem non viſe cenſeo.

Et L lli ſat. 8. & 14. Et de hac quoque lux lib. 1. cap. 7. in princ. Plin. lib. ap. 56. paulo ante fin. ſcribit Cyp inveniſſe navigii genus, quod Cercuron vocant. Gell. l. 10. c. 25. inter genera navium cercuros nominat.

4 *Sicut Aphractam Rhodiorum.*] Id à Cicerone ad Attic. lib. 5. epiſt. 13. totius autem operis 99. in princ. *Navigabamus ſine timore & ſine nauſea, ſed tardius, propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem.* Ex quo intelligis *Aphractum* legendum eſſe. Rhodiorum tamen naves omnium celerrimas tradit Livius 4. Decad. lib. 7. Nam Celoces navigii genus primos illos inveniſſe ſcribit Plin lib. 7. cap. 56. paulo ante fin. Sed & Cataphractas fuiſſe naves, intelliges ex Polybio l. 5. 14. 15. & 16. non ſemel.

5 *Dycrotam.*] Vide Pollucem. Cicero ad Attic. lib. 5. epiſt. 11. *Aphracta Rhodiorum, & dycrota Mitylenæorum habebam.*

6 *Supparum.*] Seneca ad Lentulum lib. 14. epiſt. Lucanus lib. 15.

—— Summaque pandens
Suppara, velorum perituras colligit auras.

Et Stat. libro Sylvarum 3. ſyl. 3.

—— Vos ſummis convertite ſuppara velis.

7 *M. vero Antonius.*] Plutarch. in vita illius, & Plin. lib. 19. cap. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tem uxorem fuit proſequutus. [1] Id quod Alcibiades feciſſe dicitur, ut prætoriam navim cum velo purpureo habet. [2] Alexander quoque quum Indum navigaret, verſicolori velo totius claſſis inſignia variavit. [3] Fuitque obſervatum, lumen in prætoria navi, quo cætera claſſis proſequitur, ſpectatiſſimum inſigne noctu fuiſſe. [4] Quare Scipio in Africam tranſmiſſurus, velis in altum datis, ſingula roſtratæ navi, bina onerariæ, prætoriæ trina luminaria dedit. Et in navali pugna deponere ſignum aut velum, ad altius præſcriptum ſe imperata facere, & mandatis obſequi ſignificari. [6] Abjectis vero armis plauſum facere, aut nim velatam infulis occurrere, ſupplicandi genus eſſe, prodatum eſt. Sed quod modo de teſſera dictum fuit, animadvertimus [7] teſſeram ſymbolum fuiſſe bellicum, & ſignum

Lumen in prætoria navi.

Teſſera militaris.

uo

1 *Id quod Alcibiades.*] Athenæus in Dipnoſo. *Chryſogonus*, inquit, *ſtola indutus Pythica tunc* τὸ τελικελικὸν *tibia canebat, cum Alcibiades purpureis dimiſſis velis, juſſiſque remigibus remis incumbere, navibus coronatis ob victos Lacedæmonios Pyræum portum ingrediebatur.* Vide Plutarch.

2 *Alexander quoque.*] Plin. dict. lib. 19. cap. 1.

3 *Fuitque obſervatum.*] Quod patet ex ſeq. exemplo.

4 *Quare Scipio.*] Livius 3. Dec. l. 9.

5 *Et in navali pugna.*] Id ſumptum videtur ex Appiano lib. 5. bell. Civil. ubi loquens de navibus Antonii & Ænobarbi. *Jam*, inquit, *in conſpectum venerant, & rates præcedentes ex ſignorum vexillis apparebant, & ad curſum, ut ſe invicem adirent, hortabantur, cum lictor Antonio ante proram aſſidens, ut mos fuit, ſive quod ambiguum illum virum ignoraret, qui tanto exercitu proprioque ad eos navigaret, ſive à generoſitate animi id expromeret, ut inferioribus dignitate viris ſignum è navi deponere imperavit: quod ab illis factum eſt.* Quod & nos alibi ad aliud citavimus.

6 *Abjectis vero armis.*] Vide infra eodem lib. 7.

7 *Teſſeram ſymbolum.*] Virg. 7. Æneid.

It bello teſſera ſignum.

Silius lib. 5.

— *Tacitum dat teſſera ſignum.*

Livius 1. Decad lib. 7. *Cæteris omnibus teſſeram dari jubet.* Claudianus I. Panegyr. Stiliconis, non procul in.

Decretoque togæ felix legionibus i[illegible]
Teſſera, Romuleas leges rediiſſe e-
mur,
Cum procerum juſſis famulantia ni-
mus arma.

Vide Vegetium lib. 7. c. 7. Ab hu-tem *Teſſerarii* dicti ſunt Modeſtino Juriſconſ. qui teſſeram, hoc eſt ſignum bellicum, per contubernia nunciat. Vide Modeſtinum de vocabulis rei militaris, & Robertum Steph.

MERCERUS.

Teſſeram fuiſſe ſymbolum.] Tessera illa vigente repub. tabella erat è ligno brevi inſcripta, quæ ab Imperatore Tribuno dari ſolebat. Poſtea ſignum fuit modo vocale, ut habet in exemplis Alex. modo mutum, ut cum Caius, Chereæ præbuiſſe dicitur oſculandam manum gammatam, & formatam in obſcœnum modum. apud Suet. Cg.

n

q ſocii milites dignoſcebantur ab hoſtibus, ut pro quibus, & contra quos arma ſumerent, facile dignoſcerent. En fuiſſe [1] in caſtris divi Cæſaris Venerem genitricem: [2] Pompeji Magni Herculem invictum: [3] in Pompeji Juvenis, Pietatem. [4] In Antonii exercitu Lar Deus fuit, [5] Syllæ autem Apollo. [6] Neronem vero optimam matrem militibus teſſeram dediſſe tradunt. [7] Ipſeque Divus Cæſar quandoque Felicitatem, [8] nonnunquam Victoriam ntibus teſſeram propoſuit. [9] Brutus in Philippis Apollinem. [10] Cyri autem teſſera fuit, Jupiter belli ſocius & dux. [11] Divus vero Antoninus, Æquanimitatis. [12] C. Caligula Priapum & Venerem Caſſio, tanquam molli & effœmino, ſignum dedit: adeo [13] Severus Septimius, Laboremus: Perti-

TIRAQUELLUS.

In caſtris Divi Cæſaris Venerem.] Appianus libro bell. Civ. 2. Servius in 7. eid. ubi ſupra in præced.

In Pompeji Magni.] Appianus d. lib.

In Pomp. Juvenis.] Idem Appia. ibi lib. 31.

In Antonii exercitu.] Servius ubi ſup. id Marii ſignum fuiſſe dicit.

In Syllæ autem Apollo.] Idem Se ibid.

Neronem vero optimam matrem.] Suetn. in vita illius cap. 9. Corn. Tacito. 13. in princ. Propalam, inquit, omnin eam honores cumulabantur, ſignumque, more militiæ, petenti tribuno dedit, Optimæ matri.

Ipſeque Divus Cæſar.] Hircius in bel. Africano, Quod poſtquam, inquit, intellexit, incitatis militum animis, reſiſti nullo modo poſſe, ſigno Felicitatis dato, equo admiſſo in hoſtem contra principes ire tendit.

Nonnunquam Victoriam.] Et hanc quoque quorundam fuiſſe teſſeram, & ſimiliter palmam, & virtutem & Deus nobiſcum, & triumphum Imperatoris, tradit Vegetius lib. 3. cap. 5.

9 Brutus in Philippis Apollinem.) Plutar. in vita illius.

10 Cyri.] Scilicet Majoris, in Xenophonte lib. 3. iterumque 7. non longe à prin. Minoris vero teſſera erat Jupiter Servator & Victoria, ex eodem in ipſius expeditione lib. 1.

11 Divus vero Antoninus.] Scilicet Pius ex Julio Capitolino in vita ipſius ad finem. Signumque, inquit, Tribuno Æquanimitatis dedit. Sed & idem de Antonino Philoſopho tradit idem Capitol. Statimque, ait, ſigno Æquanimitatis Tribuno dato. Sed hæc, utriuſque ſcilicet Antonini, non militaria erant, ut ſuperiora, & alia inferiora: ſed inſignia vel ſigilla imperatoria, quibus, ut reor, in ſuis literis utebantur, ut videre licet ex ipſo Capitolino, qui ſcribit hos Imperatores ſub tempus mortis ipſorum eà ſigna dediſſe, & ſimul Fortunam auream, quæ in cubiculo Principum poni ſolebat, ad ſucceſſores in imperio transferri juſſiſſe, de quo & nos alibi diximus, ſcilicet l. 1. c. 13.

12 C. Caligula.] Suet. in vita illius cap. 56. & Seneca lib. 10. epiſtol. ad Serenum, & vide Pauſaniam lib. 9.

13 Severus Septimius, Laboremus.] Ælius Spartianus in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Pertinax vero, Militemus. [2] Claudius Cæſar græco verſu definivit teſſeram, in hæc verba: virum ulciſci decet, quando quiſpiam prior injuriatur, ſive moleſtus eſt. [3] Demetrius Jovem & Victoriam militibus edixit teſſeram. Fertur Antiochus cognomento Soter, adverſus Galatas ducturus, ſignum propoſuiſſe. Bene valere. Et Mæcenas quoties in caſtris ducis fungebatur officio, diſcincti teſſeram dediſſe, quam quidem, ſive quem incolumem reverti, ſive caſtrametari, aut corpora curare, & [4] prandere milites, ſeu qua vigilia educi legiones conveniret, vel quid aliud ſilentio agi oporteret, pro militari ſigno dare ſoliti ſunt. Qua data, ſatis conſtabat, non errore, ſed conſilio & imperio ducis, ea quæ jubebantur, fieri. Fuitque probatum experimentis, teſſera accepta, milites ordines ſervare frequentes: ea vero ſublata, aciem diſſipari. [5] Alii teſſeram menſuram fuiſſe, qua frumentum militibus metiebatur, non inepte arbitrati ſunt. [6] Erat præterea vexillum calci

Teſſeræ alia ſignificatio.

ſſi-

1 *Pertinax vero.*] Spartianus ibi, & præterea Jul. Capitolinus in Pertinace.

2 *Claudius Cæſar.*] Sueton. in vita illius cap. 42. *Tribuno*, inquit, *ſignum de more poſcenti non temere aliud dedit, quam*

Ἄνδρ᾽ ἐπαμύνασθαι ὅτε τίς πρότερος χαλεπαίνῃ.

3 *Demetrius.*] Plutar. in vita illius.

MERCERUS.

4 *Prandere milites.*] Prandere verbum eſt militare. Ne putes dici ſemper apud auctores, pro cibum capere medio die. Pranſus enim, bene paratus eſt: etiam apud Livium non uno loco.

5 *Alii teſſeram fuiſſe menſuram.*] Plane ridiculus hic Alex. qui putet Teſſeram fuiſſe menſuram frumenti, cum fuerit duntaxat ſymbolum accipiendi frumenti, non ſolum in caſtris, ſed etiam in Urbe.

TIRAQUELLUS.

Alii teſſeram menſuram.] Nam hinc teſſera frumentaria. Suet. in Nerone, cap. 11. & Ulpiano in *l. ſed & ſi ſuſceperit.* §. 1. *ff. de judic.* & alio in *l. mortuo.* §. 1. *ff. de leg.* 2. Et hac quoque Sueton. in Auguſto, cap. ... *Ac ne plebs frumentationum cauſa negotiis avocaretur, ter in annum quaternum menſium teſſeras dare deſtina...* Et Juvenal. ſat. 7.

Summula ne pereat, quia vilis teſſera venit
Frumenti, quippe hæc merces lallima.

Fuit & teſſera nummaria apud Suetonium in Auguſto cap. 41. in fine ... tamen videtur eſſe eadem cum priore, vide ibi interpretem, Fuit item teſſera hoſpitalis, de qua Eraſm. Chil. 1. ... tur. 10. cap. 50. Confringere teſſeram. Fuit & alia quoque de qua Veget. 2. cap. 7.

6 *Erat præterea vexillum cæri...*] Macrob. libro Saturnal. 1. cap. 16. ibi loquens de diebus præliaribus: in ... *Siquidem juſti ſunt continui tri...*

ruque coloris, quo educto, inque arce propoſito, ſatis cotabat, milites, ſi quid ſubitum ingrueret, in re præcipinon juſto delectu, ſed tumultuaria manu arma expedirex juſtitio indicto, nomina dare, [1] etiam ſine vacationis prilegio, ſaga ſumi, & inter ſe conjurare, legiones conſoi, delectum feſtinanter haberi, arma apparari oportere: qi quidem [2] tumultuaria manus, [3] & ſubitariæ legiones dibantur: quum ad ſubitos hoſtium incurſus, in præcipiceleritate, non ſatis laxamenti juſto delectui ducibus datur. [4] Juſti autem fuere dies triginta, intra quos expedini milites apparari neceſſe erat. [5] Illud autem ſatis cotat, concuſſu & crepitu armorum victoriam ſignificari, exortationes fieri. [6] Apud Græcos ἰὴ παίαν: [7] apud Aphs, injice, injice, ſeditionis ſignum fuit. [8] Pileumque inſta propoſitum, ad libertatem proclamari. [9] Manus exdire, atque alte illas efferre, conſenſio militaris erat. Manus

Tempus apparandæ expeditionis. Indicia quædam militaria.

die nibus exercitui imperato, vexillum ruſloris in arce poſitum eſt. Et Servius in 8. Æneid. in princ. ibi.

belli ſignum Laurenti Turnus ab arce
ulit.

tiam ſine vacationis privilegio.] Iſius libro Etymol. 18. c. 1. *Gravior,* inc, *eſt tumultus quam bellum: in bello tiones valent, in tumultu non valent*

Tumultuaria manus.] Vide omnino ra lib. 6. c. 22. ubi de tumultuariis litibus.

Et ſubitariæ legiones.] Livius 1. Dec. lib. 3. non multo poſt princip. *Adm,* ait, *explendum Latini Hernicique colonia Antium dare Quintio ſubitos milites (ita tum repentina auxili ppellabant) juſſi.* Et de hoc intell Lucanus lib. 1.

—*Veniat longa dux pace ſolutus*
Me cum ſubito. —

4 Juſti autem fuere dies triginta.] Ex Macbio, cujus verba ad eam rem adſcripius ſupra in verbo, *Erat præterea vexillum.* Et probatur præterea teſtimonio Livii 3. Decad. lib. 7. *Et earum coloniarum juniores jurejurando adacti, ſupra triginta dies non pernoctaturos ſe eſſe extra mœnia coloniæ, donec hoſtis in Italia eſſet.*

5 *Illud autem ſatis conſtat.*] Hoc jam dictum eſt ſupra.

6 *Apud Græcos ἰὴ παίαν.*] Thucydides lib. 2. belli Peloponn. de ipſis Peloponneſibus loquens, *Illi,* inquit, *poſterius venientes inter navigandum Pæana canebant, tanquam victores.* Virgil. lib. 6. Æneid.

— *Lætumque choro Pæana canentes.*
Et alibi ſæpe apud auctores.

7 *Apud Aphros.*] Id Polybii eſt libro 1.

8 *Pileumque in haſta propoſitum.*] Valerius Max. libro 8. cap. 6. ubi de C. Mario. Eraſm. Chiliad. 2. cent. 1. cap. 27.

9 *Manus expedire.*] Tollere manus ſignum lætitiæ eſt. Cic. Cæſ. *Suſtulimus manus & ego & Balbus: tanta fuit opportunitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Manus vero imperatori protentare milites, initiu ar-
morum: [2] & flagrante ſeditione, tumultum ſuſcitar [3] ad
arma conclamari, hoſtes adeſſe ſignificari. [4] Defectionis,
Athenio. Athenionem vocare. [5] Is enim Athenio Siculus fuit qui
Drepanetis deficientibus, cum capita factionis aſſueret,
interempto domino, & ex ergaſtulis coacta ſervoru ma-
nu, & comitibus voluntariis, regnum ſibi aſcivit. [6] uiſſe
Factiones Siciliæ. enim factiones partium in Sicilia, quemadmodum in ræ-
cia, ſatis conſtat. [7] In omni fere Græcia fuerunt tes,
Doricæ & Ionicæ: inter Dores erant Lacedæmonii inter
Atheniens. Iones Athenienſes. [8] Athenas quoque in factiones ts di-
viſas legimus, in Diachreos, Pedios, & Paralios. Ali-
quando in duas, Thucydidis unam, Periclis alteram aut
in plebejorum, cui Polyarchon: & optimatum, cu Caſ-
nder

1 *Manus Imperatori protentare.*] Tacitus lib. 2. *Poſtremo deſerunt tribunal, ut prætorianorum militum, amicorumque Cæſaris occurreret, manus intentantes, cauſam diſcordiæ, & initium armorum.*

MERCERUS.

Manus vero protentare.] Ut complodere, ſic protentare manus poteſt quis pluribus modis. Alias in ſignum iræ. Alias in ſignum humilitatis, & deditionis ſuæ. Iræ vero militaris indicium longe aliud erat ſolennius: nempe haſtis clypeos ferire.

TIRAQUELLUS.

2 *Et flagrante ſeditione.*] Sic factum eſt Antiochiæ à militibus Alexandri Severi, teſte Lampridio in eodem. Vide etiam Tacitum libro 1. in duobus locis.

3 *Ad arma conclamari.*] Livius 3. Decad. lib. 9. *Itaque velut ſi urbem extemplo aggreſſurus Scipio foret, ita ad arma eſt conclamatum.*

MERCERUS.

4 *Defectionis, &c.*] Defectionis aliud ſignum prodit Amm. lib. 26. nempe ſcuta & vexilla perverſa geſtare.

TIRAQUELLU

5 *Is enim Athenio.*] Aſcon Pedianus in 4. in Verrem actio Ter de hoc quoque Cic. in 5. in rem actio. De alio autem Athenie & ipſo tyranno, Athenæus lib. 5. 11. & de eorum altero mentione facit J. Capitolinus in vita Maximinum.

6 *Fuiſſe enim factiones partium in Sicilia.*] Thucydides lib. 3. belli Peloponneſ.

7 *In omni fere Græcia.*] Vide Sthonem lib. 14.

8 *Athenas quoque.*] Plutar in Solone, qui tamen Paralos non Paralios vocat. Ariſtot. libro Polit. 5. cap. item 5. non Pedios, ſed Pedios. At ipſe Plutar. in Politicis Paralos. Cæterum Dionyſius Halicarnaſſ libro 1. *Athenienſium*, inquit, *clam Hyperacrii vocati ſunt & Paral.* Sed is eas appellationes non ex familiis tribuere videtur, ſed quod ii in montibus habitabant, alii erant maritimi. Thucyd. belli Pelopon. 8. Paralos dicit.

9 *Aliquando in duas.*] Plutar. in Pericle.

10 *Aut in plebejorum.*] Pro Æmylius in Phocione.

Non-

ſaler præerat. [1] Nonnunquam in plures, ſcilicet Ephial-ti Myronidis, Thomidæ, Cimonis, & Leocratis. [2] Theſ-ſam vero in Egeſaretos, & Petrejos. Et in Argo, Ari-ſtpi & Ariſtæi. Et [3] apud Mileſios, una Plutis, altera Cromacha factio fuit: [4] ſicut apud Carthaginenſes Bar-cha & Hannonis. Alibi ſimultas plebejorum & pauco-ru. Quippe [5] Pericles plebem, Cimon optimates fove-ba [6] Gallia vero cum in factiones duas diviſa foret, alte-ri Hedui, alterius Sequani capita fuere. [7] Lycurgus Spar-ta in duas factiones diviſit, quas phylas & obas nuncu-pat. Etiam Peloponneſus variis nitebatur factionibus: naque Argivi, Elii, Mantinenſes, aliique finitimi Lace-dæmoniis, diverſarum factionum fuere. [8] In Chio au-te fuere factiones duæ: & quum alterius princeps Ono-meus, victoria contra alteram potitus eſſet, alterius fa-ctnis viros ab urbe minime exigendos curavit, ne inimi-corum

Theſſalorum. Argorum. Mileſiorum. Carthaginenſium. Gallorum. Spartanorum. In Peloponneſo. In Chio.

Nonnunquam in plures.] Hæc uſ-que clauſulam, *Theſſaliam vero*, ſunt Pluchi in Pericle, ex quo lege, *Tol-mi* quem hic *Tomidam* vocat. Lege tan Græcum.

Theſſaliam.] Cæſar lib. 3. belli Civ, *Caßius*, inquit, *in Theſſaliam cungione pervenit. Hic cum eſſent fa-ctio duæ, varia voluntate civium ute-bat Egeſaretus, veteris homo potentiæ, Ponjanis rebus ſtudebat: Petrejus, ſum nobilitatis adoleſcens, ſuis ac ſuo-rumbus Cæſarem enixe juvabat.*

3 *Apud Mileſios una.*] Plutarchus Pro cap. 145. At Heraclides Ponti-cus l. 2. de Iuſtitia. & ex eo Athe-næ lib. 12. cap. 8. tradunt apud eoſ-dem fuiſſe aliam factionem eorum, ſcilicet qui opes poſſidebant & popu-laris, quos illi Gergithas appella-ban

4 *cut apud Carthaginenſes.*] Livius 3. lad. lib. 1. poſt princ. & alibi ſæpe lutar. in Annibale & Scipione.

5 *Pericles plebem.*] Plutarch. in Peri

6 *Gallia.*] Cæſar lib. 6. belli Galli-ci, ubi ſcribit, quod cum in Galliam venit, omnes civitates in duas partes diviſas fuiſſe, alterius factionis Princi-pes Heduos, alterius Sequanos fuiſſe. Nec id pugnat ei, quod alibi, ſcilicet lib. 1. ejuſdem operis dixerat, Totius Galliæ duas factiones eſſe. Harum al-terius principatum tenere Heduos, al-terius Arvernos. Nam & poſtea aperte declarat eoſdem Arvernos & Sequa-nos eſſe.

7 *Lycurgus Spartam.*] Plutarchus in ipſius vita.

8 *In Chio.*] Hæc uſque ad verſicul. *Conſueviſſe quoque*, ſunt Plutarch. in lib. de utilitate ab inimicis capienda, circa finem. & iterum in Politicis ad Trajanum. Ex quibus locis intelliges, hic *Onomademum*, non *Onomadeum* eſſe legendum. Adde & duas fuiſſe Phereo-rum factiones, de quibus Ariſtot. in libro Oeconomicorum publicorum. & Meſſeniorum aliquando etiam fuiſſe duas Androclis & Antiochi ſcribit Pauſanias lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

corum metu vacuus (quod uſu plerunque venit) d[illegible]idium cum amicis ſereret. Conſueviſſe quoque Romanos milites, itaque militari diſciplina traditum ferunt, ut ſtipendii pecuniam, aut aliunde paratam, quæ unicuique ſupereſſet, pugnæ tempore apud ſigna in ſarcinulis deponerent, eamque imperatores juxta ſigna ſervari mandarent. Quod ideo conſtitutum ferunt, ut non modo patriæ & Larium, ſed fortunarum ſuarum milites defenſores paratiores, propterea que fortiores forent. [1] Et licet dimidia pars ſtipendii apud ſigna ſequeſtrari prius ſoleret, tamen Domitianus, ne ultra mille nummos deponerentur à ſingulis, edicto prohibuit. [2] Quod ab Aſiaticis Romanos ſumpſiſſe crediderim: quibus fuit in more, ut militiam ſequuti, quæ precioſa haberent, & magni cenſus, ſecum in expeditionem ferrent: ut tuendi neceſſitate quæ illis erant chariſſima, plurima & maxima prælia obirent, promptiuſque dimicarent. [3] Perſæ vero non pecuniam & gazas, ſed pellices velut chariſſima pignora, quæ ſtimulis agerent, apud ſigna deponebant, ut pro his quæ erant exoptatiſſimæ, & quas maxime diligerent, velut conjugum & patriæ memores, forti & præſenti animo mortem oppetere non dubitent. [4] Illud quoque proditum memoriæ eſt, quoties duo ſimul conſules iiſdem creati auſpiciis, contra eoſdem hoſtes ducerent legiones, tam itineris quam ineundi certaminis ſignum ab antiquiore, & conſulari, aut pluribus honoribus

Romanorum militum mos.

Aſiatici.

Perſæ.

Cum duo conſules contra eundem hoſtem ducerent legiones.

functo,

1 *Et licet dimidia.*] Suet. in Domitiano cap. 7. vide ibi Beroaldum interpretem.

2 *Quod ab Aſiaticis.*] Xenophon in Pædia Cyri libro 4.

3 *Perſæ vero.*] Quintus Curtius libro 3. Plutarchus in Alexandro. Dicæarchus libro 3. vitarum Græciæ, & ex eo Athenæus lib. 13. cap. 2. ſcribunt Darium Perſarum Regem, qui ab Alexandro fuit debellatus, trecenta ac quinquaginta pellices in omnia bella circumducere ſolitum. Vide Herodotum lib. 9.

4 *Illud quoque proditum memoriæ eſt.*] Non inficior quin id obſervetur in primo die ſive menſe (nam certum mihi eſt, diebuſne an menſibus ejus rei diviſio fieret, ut diximus in noſtris commentariis [illegible]geniorum, quæſtione 17. in prima opinione.) Sed cum aut primus dies, aut menſis ceſſiſſet antiquiori, aut alias digniori, certe poſtea alter menſis vel dies cedebat alteri: ſicque continuabant, ut alternis imperarent, ut certe conſtat ex iis, quæ diximus in eodem loco.

1 [illegible]

ino, dari conſueviſſe: quoque ſi quando patricios & ſeata advocare conſules vellent, per præconem ſingulis ominatis, aut buccina: plebejos vero tribunos plebis per nitros, non ſingulos expreſſis nominibus, ſed univerſos on advocabat.

CAPUT III.

uæ fuerint Romanis comitia centuriata, quæ curiata, quæ tributa, & quæ calata.

QUod [1] centuriatis comitiis conſules, tribuni militares, prætores, & reliqui magiſtratus, qui majora auſpia habebant, crearentur, nemini dubium fuit. Cum em quatuor eſſent comitiorum genera, ædilitia, prætoria tribunitia & conſularia, quibus poſtea addita cenſoria & 1æſtoria, centuriata fuere, quæ niſi auſpicato fieri potent, vocatis centuriis, partibus diſtributis centuriatim auributim, deſcriptis ordinibus, claſſibus, ætatibus, auditauctoribus, & re promulgata & cognita. Vocabantur em centuriæ in Martium campum, quo convenire facilii poſſent, ubi libera erat ſuffragandi poteſtas, ibique ccitiorum die ex cenſu & ætate illorum, qui ex qualibet trii in centurias ſelecti erant & in claſſes [2] (nam populus in

Centuriata comitia.

TIRAQUELLUS.

Quod centuriatis comitiis conſules.] Quis majores creabantur magiſtratuseiſdemque leges ferebantur. His coriis per claſſes inibatur ſuffragiu In quibus deſcripto ex ætate & cerpopulo, prima claſſis, quæ maximiat cenſus & optimates fere contimt, primo ferebat ſuffragium, vocat ordine ſeniorum ac juniorum ceriis. Deinde ſecunda claſſis, eodeordine, deinde tertia. Poſt quam, ſi ac variaſſet numerus, quarta: donel quintam quæ ultima erat, pervem fuiſſet, quæ jam minimi cenſusat, ac proinde vilioris turbæ ac ſuffgationis. Itaque obſervato hoc diſcrimine, centuriata graviora erant propter hunc ordinem & delectum populi. Livius 1. Decad. lib. 1. in fin. & lib. 2. poſt prin. Gel. libro 13. c. 14. Erant & curiata ſive tributa comitia (nam utroque nomine appellantur) dicta à curiis ſive tribubus, in qua diviſus erat populus: & hæc leviora & magis popularia erant, quod in his plebei fere cum nobilibus pares eſſent, tum numero etiam & multitudine ſuperiores. & in his Quæſtores & Ædiles creabantur.

2 *Nam populus in centum turmas dividebatur.*] Feſtus Pomp. lib. 3. *

COLERUS.

* Vide quæ lib. 3. notavi ex Feſto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pop. in centum turmas. in centum turmas dividebatur) non autem mixtim ex colluvione omnium per pontem ſuffragia ferebant. Quæ tamen comitia, ſi quando populus coire nollet, per patres clientesque patrum fieri poterant: [1] poſitoque vexillo in arce, exercitus præſidii cauſa imperabatur. Idque propterea cautum, quod intra urbem comitia habere, aut legem militem non decebat: quippe armatis legionibus urbem ingredi fas non erat, ne graſſatoribus obnoxia foret. *Candidatorum mos.* Candidatorum vero mos fuit, quum comitia fiunt, & in ſuffragium cives vadunt, [2] in candida veſte ſine toga campum deſcendere, cum clientibus [3] gentilibuſque, ſingulaſque tribus prehenſare [5] & circuire: [6] homineſque etiam

tuiſſi-

Et errat quidem Alexander, qui ex Feſto dicit, centum turmas pro centurias. Non enim à centum turmis comitia centuriata, ſed à centuriis appellantur.

MERCERUS.

1 *Poſitoque vexillo.*] Id vexillum in Janiculo ſtatuebatur, una cum cuſtodiis: ut narrat Dio lib. 37. Id autem uſque adeo neceſſarium erat, ut eo remoto comitia dirimerentur. Eoque aſtu, idem Dio narrat Metellum Celerem decreviſſe comitia quibus agebatur de capite Rabirii.

TIRAQUELLUS.

2 *In candida veſte.*] Hinc etiam *Candidati* dicebantur, qui ad alicujus magiſtratus aut dignitatis petitionem aſpirabant. Zaſius in *l.* 11. *ff. de orig. jur.* Candidatos vocat eos, qui nondum ſunt aſſecuti honorem, ſed ambiunt, & ſpes eſt eos aſſecuturos eſſe. Vide Budæum in Pand.*

COLERUS.

* Album enim ſive cretam petitores addebant in veſtimenta. Unde & *cretati* vocantur. Et vetus quidam Poëta *Cretulam*, quandam Comœdiam ſuam inſcripſit. Citat Nonius.

TIRAQUELLUS.

3 *Gentilibuſque.*] Vis audire magnam inter gentes Candidatorum contentionem, lege, quæ deſcripſit Livius Decad. 4 lib. 5. non admodum longe à princ. & ejuſdem Decad. lib. 9.

4 *Singulaſque tribus prenſare.*] Frequentativum ſupplicibus candidatis maxime conveniens, ad ſuffragatorum manus prehendum. Cic. 1. de Orat. introducit Craſſum ſic loquentem, *Equidem cum peterem magiſtratum, ſolebam in prehenſando dimittere à me Scævolam.* Et lib. 1. attic. epiſtol. 1. ſtatim poſt princip. *Prenſat unus P. Galba ſine fuco ac fallaciis more majorum.* Et paucis verbis interjectis, *fuit illius hæc præpropera prenſatio: nam illi ita negant vulgo, ut mihi ſe debere dicant.* Et alibi ſæpe apud auctores hoc verbum prenſandi ſive prehenſandi, ut candidatorum proprium uſurpatur.

5 *Et circuire.*] Et hoc quoque Suet. in Aug. c. 56. *Quoties magiſtratuum comitiis intereſſet, tribus cum candidatis ſuis circuibat, ſupplicabatque more ſolemni: ferebat & ipſe ſuffragium in tribu, ut unus è populo.* Livius 1. Decad. lib. 1. *His muliebribus inſtinctus furiis Tarquinius, circumire & prenſare minorum maxime gentium patres.*

6 *Homineſque etiam.*] Cicero Q. Fratrem lib. 2. & 3. Plin. lib. epiſtolar. 2. epiſt. 6. & alibi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

enſſimos & ignotos, quorum ſuffragiis nituntur, rogare, re: illos per ſe & communes amicos appellare, obſe- ra & obteſtari: quorum nomina memoriter referenda re. quod ſi qui facere nequirent, [1] adhibito nomencla- ofaciebant, tametſi cautum poſtea fuerit, [2] ne candida- isomenclatores adeſſent, [3] ſuaque merita & facinora doi foriſque commemorare, demiſſiſque & humilibus veis ſupplicare, nihil denique fraudis aut lenocinii omit- te: prehendere amicos, ambire patronos, domos ſtatio- neue circuire, admonere beneficii, perlicere donis juve- ne& ingentia polliceri, nihil reliqui facere, ut ſibi in con- ſeendis honoribus ſocii & adjutores ſint, atque in peti- tice ſuffragentur. In qua re elaborandum erat, ut adole- ſctes nobiles, & ſummo loco natos, ſtudioſos haberent, qomni ſtudio& comitate rogandi perſuadendique erant, ut amicos, [4] ſuffragatores, duces atque aſſertores exhi- bent, competitoribuſque invidiam, ſibique ſtudia homi- nu, favoremque conciliarent. Nam multos potentia & mitudine amicorum fultos, poteſtates & imperia per- viſe invenimus. Quum enim populus tam Romuli quam Tli legibus, comitiorum princeps foret, ita ut quos crea- re ma-

Nomenclatores candidatorum.

Romuli & Tulli lege populus comitiorum princeps.

Adhibito nomenclatore. *] Plut. in tone Vticen. & vide ſupra lib. 2. ca 9.

COLERUS.

Quem *fartorem* quoque dici Feſtuocet. Sic enim ait: *Fartores, nomeatores, qui clam velut infarcirent noma ſalutatorum in aurem candidati.*

TIRAQUELLUS.

Ne candidatis nomenclatores.] Plutar ubi ſupra, dicit ſolum Catonem Utnſem eam legem ſervaſſe.

Suaque merita.] Plin. lib. epiſt. 3. ep pen. ad Meſium Maximum, de caidatis loquens, *Dicebat*, inquit, *ipſo ſe, vitam ſuam explicabat, teſtes & datores dabat, vel eum ſub quo militerat, vel eum, cui quæſtor fuerat, vel utque ſi poterat.*

4 *Suffragatores, Duces atque aſſertores.*] Plinius ubi ſupra, illud quoque ſubdit, *Addebat quoſdam ex ſuffragatoribus: illi graviter & paucis loquebantur.* Suffragator autem is eſt, qui creandis magiſtratibus ſuffragium fert. Plautus in Caſin. act. 2. ſcena 4.

Ibi ego & ſuffragatores ulciſcar tuos.

COLERUS.

Suffragatores.] Suffragatores dicebantur apud majores, hi qui vulgo in uſu erant candidatis. nam ut melius apparerent, juncta ſuffragia ſuffragator, quem quiſque fieri vellet, notabat, appoſito puncto, ſcriptis candidatorum nominibus, ut ſcribit Feſtus ex Varronis lib. 7. rerum humanarum. Gloſſæ veteres: *Suffragium* ψηφοφορία, χειροτονία, ψῆφος.

1 *Non-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re magiſtratus vellet, illi poteſtas eſſet: his artibus dimire mentes, ſingulorumque animos captare oportebat. Qued licet eſſet in uſu frequens, [1] nonnulli tamen hoc ſup icari di genus velut ſordidum & parum libero homine dinum devitarunt: ſiquidem L. Craſſus nunquam adduci tuit, ut præſente Q. Scævola, more candidatorum popu ſup plicaret. [2] Phocioni quoque cum nunquam ſupplica po pulo ſuſtinuiſſet, & ideo comitiis intereſſe nollet, a ente & invito honores delati ſunt. [3] Qui etiam candidi, ut plus auctoritatis ferrent, utque juſta ſuffragation ligni haberentur, cognomenta ſæpe clariſſimarum fami rum deſumpſerunt: eaque propria & peculiaris licentia ndi datorum fuit, ut bonum nomen ferrent, & ex optim ibus judicarentur. Nec minore ſtudio his quos rogabant gere gratias: nam mirum & efficax ſtudium in agendis atiis habebatur. [4] Singulos denique prehenſare, obviaſq ma nus dare, ſalutare, & omnibus arridere debebant. ui ut conſpicui eſſent, utque à populo ſpectarentur, nundi rum tempore & mercatu frequenti, quo opifices & agreſ s ad urbem commeabant (quum nona quaque die fora cſti tuerentur) in edito colle ſpectandos ſe præbebant, po pularem gratiam favoremque aucuparentur, idquo oſt aliquot ſecula, lapſis jam & defluxis moribus, fieri va tum eſt. [5] Antea enim ſine ambitu ſuffragiorum, his lenociniis præſente ſenatu, ſummo ſilentio ipſi per an didati in comitiis vitam ſuam belli domique, decora que officia in rempublicam, & quid ſingulis univerſiſque ræ ſtitiſſent, tum majorum fortiter facta, longa & ac ata

o io-

TIRAQUELLUS.

1 *Nonnulli tamen.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Phocioni quoque*, ſunt Valerii Maximi libro 4. cap. 5.

2 *Phocioni.*] Plutarch. in vita illius.

3 *Qui etiam candidati.*] Plinius ubi ſupra.

4 *Singulos quoque prehenſare.*] Supra in verbo, *Singulaſque tribus prehenſare.* Macrob. Saturn. lib. 1. cap. 16 *Candidatis*, inquit, *uſus fuit, in c tima nundinis venire, & in colle co tere, unde coram poſſent ab univerſis v i.*

5 *Antea enim ſine ambitu.*] c uſque ad clauſulam, *Quibus quide* maxima ex parte ſunt Plinii Juni s d. epiſt. 2. eademque penult. lib. 1 *ibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…e explicabant : qua cura, qua diligentia, qua animi …udine honores geſſiſſent, teſteſque & laudatores …, qui omnes æquiſſimis animis audiebant. Quæ …geſtarum commemoratio non ficta, longe plus po…quam preces & ambita ſuffragia, quæ poſtea urbem …e. [1] Quibus quidem comitiis plerunque dictator, …aut prætor, majoreſque magiſtratus præerant. Ante …urulem ſellam candidati ſuffragia excipiebant. [2] Sci… ſuffragiorum nongenti, qui ex ordine judicum …electi, cuſtodiebant : & ne quid fraudis dolive ad…oſſet, neve quis teſſerulas in loculum conjiceret, …curabant : quippe ſingulis tribubus comitiorum die …lum cuſtodes, ſed rogatores & diſtributores præ… Deſcribebantur nomina tribuum vel centuriarum, …tra [3] cancellos, quibus Ovilia nomen erat, ut quæ…cata fuerat, ex urna ut ſors ferebat introducta, ſuf…agatur. [4] Demum tribuum ſortitione facta, in ciſtel…ſita, [5] quam ſitulam dixere, renunciabant præconis …quem quæque tribus candidatum elegiſſet. Fuitque …moris, ut Veturia, cujus erat prærogativa ſuffragio…pro ſuo candidato prius in ſuffragium iret. Namque …turiis militaribus facto iterum delectu, tam ex junio…quam veteranis, præſtantiores in proprias ſeligebant centu-

Comitiis centuriatis qui præerant.

Scita ſuffragiorum qui cuſtodiebant.

Ovilia: Suffragiorum ratio.

Veturia tribus.

1 *…ibus quidem comitiis.*] De Di…ctat… ſatis diximus ſupra lib. 1. c. 6. De …nſule & aliis dicemus quoque infr… d. cap.

2 *…ita vero ſuffragiorum.*] Lege *Ci…ſtas* Plinio, cujus hæc ſunt lib. 33. cap. in princ. *

COLERUS.

* …go tamen puto aliam mentem eſſe …xandri, quippe qui ſcita ſuffragio… ipſa ſuffragia appellitet. Græci pro… eadem ratione τὸ ψήφισμα ſcitum … decretum dicunt. Adde, quod Ale…der paulo poſt ſitulæ mentionem … cit, quæ Plinii ciſta eſſe poteſt.

TIRAQUELLUS.

3 *Cancellos, quibus Ovilia nomen erat.*] De hujuſmodi Ovilibus vide ſupra lib. 2. cap. 18.

4 *Demum tribuum ſortitione facta.*] Vide Annotat. ſeq.

5 *Quam ſitulam dixere.*] Plautus in Caſina, act. 2. ſcen. 4.

Et ſitulam huc afferte, cum aqua & ſorteis. & ſcen. 6.

— *Adſunt, quæ imperaſti omnia :*
Uxor, ſortes atque egomet.

Livius 3. Decad. lib. 5. *Teſtulis datis, tribuni populum ſummoverunt, ſitulaque allata eſt, ut ſortirentur, ubi Latini ſuffragium ferrent.*

1 Non-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

centurias: quarum erat prærogativa ſuffragiorum per... ces, quibus Veturiæ nomen datum. [1] Nonnunquam alia ſervata eſt ſuffragiorum ratio: [2] ſiquidem Lucius Caſſius Longinus tribunus plebis, Cajo Mario & Flacco conſuli- bus, ut populus per tabellas punctis diſtinctas ſuffragia fe- ret, legem tulit tabellariam, quæ diu ſancta & incorrupta manſit. Ea enim lege, ne qua invidia oriretur, & ...omi- gis animo libero vota impartirent, cautum fuit, ut non vo- ce, ſed punctis ſuffragarentur. Puncto enim in tabula ap- poſito, per ſingulas tribus, pro quo candidato ſuffragia con- ferrent, dignoſci poterat. Quibus tabellis nihil aliquando melius viſum, quum illis ambitus & concionum licenti... palam adempta fuerit. Poſtea animadvertentes, ...ia au... ...orita...

Suffragia per puncta.

Lex tabellaria.

1 *Nonnunquam alia ſervata eſt.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Nonnunquam diſcoloribus*, ſunt Cicer. lib. 3. de legibus. quo loco de ſuffragiis eleganter, ut cætera omnia, diſſerit. & in Orat. pro C. Plancio, alias Planco. in Rullum. & in Bruto. & Plinii Secundi dicto libro epiſtolarum 3. epiſt. 20. ad Maximum. & libro 4. epiſtol. 25. ad eundem Maximum.

MERCERUS.

2 *Siquidem L. Caſſius.*] Fallitur hic multis modis Alex. Primo quod arbitretur legem tabellariam Caſſiam latam fuiſſe C. Mario, & L. Flacco Coſſ. Lata enim fuit Lepido, & Mancino Coſſ. ut liquet ex Cic. lib. de claris Orat. Erroris cauſſa eſt, quod ille L. Caſſius Longinus, qui Trib. pleb. fuit Mario, & Flacco Coſſ. multas leges tulerit. Itaque ad eum retulit Alex. quod referre debebat ad ejus (ut opinor) patrem: qui item Trib. pleb. erat Lepido & Mancino Coſſ. 38. annis ante Conſulatum illum Marii, & Flacci. Deinde ille Caſſius tribuit quidem tabellam Populo, ad ſuffragia ferenda, non tamen in magiſtratibus creandis, ſed tantum in Judiciis. Neque primus tabellam dedit Populo, ſed ante illum duobus annis A. quidam Gabinius ignotus homo, & ſordidus: ...ſt ...pu... Ciceronem lib. 3. de leg. in Læli... & in Bruto. Itaque quatuor leges ta- bellas Populo Romano dederunt: Ga- binia, in creandis magiſtratibus: Caſ- ſia, in judiciis, excepta perduellione: Papyria, in ferendis legibus: Cœlia etiam in perduellione, quam Caſſia ... exceperat. Denique in eo fallitur A- lex. quod tabellas ſuffragii punctis di- ſtinguit. in Tabellis enim il... nomi- na Candidatorum ſcribebantur, non integra quidem, ſed ſemiperfecta. Un- de Orat. pro domo ſua Cic... ſcribit ... quemdam fraudem facere voluiſſe, ita ut Prætor renunciaretur ... [illegible] verſa Ædilitate: & id potuiſſe, ſi ... lo pri- ma litera competitorem haberet ali- quem: hoc eſt, ſi nomen ali... us qui Præturam petiiſſet, initium haberet ab ea littera, à qua nomen i... s frau- dulenti. Puncta vero pung... ntur à cuſtodibus in tabellis, quo ſume- bant ad hoc munus. Indic... ntque numerum ſuffragiorum, qu... iſque candidatus tulerat. Quod ... o ad- dit Alex. Populum Romanum tan- dem deſiiſſe uti tabellis in ... rendis ſuffragiis, refero ad tempor... opera- torum, quibus populi ſuffra... libera non erant, & parvi moment...

Perſæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

orit optimatum, & illorum qui honoribus præſtant, ue quam puncto haud dubie poterat, poſtpoſitis pell, ad aperta ſuffragia, & primum ordinem comitiorum riere. Nonnunquam diſcoloribus ceris ſigna ſuffragiorum, & ſententiarum notabantur: quod in judiciis quoque ſi animadvertimus. [1] Perſæpe vero univerſus populo eſo ſtudio & favore accenſus, aliquem inſignem nditum ob excellentem virtutem militarem, cujus dignitas maximæque res geſtæ fuere, cunctis ſuffragiis onſulem aut prætorem, ædilem aut cenſorem declarat, & comitiis renunciavit. Quibus in ſuffragium iſſi conſul qui præſidebat, eum qui ad honores promotus erat, primus voce renunciabat: mox præconis voce populo palam fiebat: in quo proditum memoriæ eſt, Domitianum morte affeciſſe Flavium Sabinum, quod conſularium comitiorum die, præco illum non conſulem, per errorem ad populum Imperatorem declaravit. Qui vero candidatus renunciatus deſignatuſque fuerat, antequam iniret magiſtratum, ſolemne carmen precationis præfatus, ſicut mos eſt, celebri oratione populo univerſo agere gratias, eumque honorificentiſſimis verbis alloqui, de ſe bonam ſpem polliceri debebat: quod Paulus Æmilius cum adverſus Perſen totis comitiis conſul foret renunciatus, facere recuſavit. Nam palam profeſſus eſt, nullſe gratias populo debiturum, quin ſi meliorem nacti eſſet, liberam ſe eligendi poteſtatem populo daturum dixit. Inde è campo qui deſignatus declaratuſque fuerat, in Capitolium, mox ab univerſo populo in domum ſuam deducebatur. Quod ſi primis ſuffragiis minus valere poterant parumque virium in promovendo candidato fuiſſet: quippe

Alia ratio ſuffragiorum.

Candidatus ad magiſtratum aliquem deſignatus.

Ubi primis ſuffragiis non ſucceſſiſſet candidatis.

TIRAQUELLUS.

1 *ſæpe vero univerſus populus.*] Sic cum pio Africanus Ædilis creatus eſt apud Livium 3. Decad. lib. 5. & poſtea &c. vide eundem.

2 *Domitianum morte, &c.*] Sueton. in vita Domitiani cap. 10.

3 *Qui vero candidatus.*] Hæc uſque ad verſic. *Inde è campo.* ſunt Plutarchi in vita P. Æmylii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] quippe cum bina denuo de eiſdem candidatis ſæ tia fierent, quo facilius in comitiis concordia popu retur : plerunque prolatis comitiis, fracto animo, & lachrymis demiſſi & ſupplices candidati, ſingul de plebe homines, atque humillimum quemque ſare, populoque univerſo ſupplicare ſolebant : ita prius aſſequi non poterant, pietate motus populus t Id enim in comitiis plerunque eveniebat, ut dies i ſus, rumoreſque temere diſſipati, aut fabula ficta, nima offenſiuncula, parvaque rerum momenta, tota rationem comitiorum perturbarent, & magnos m cirent. Fiebat enim ſæpenumero miſeratione, tu dore vitæ, nonnunquam gratia, aut meritis antea e ut magni caſus intercederent, fieretque repentina m ut qui modo erant repudiati, honeſtiſſima ſuffra haberentur digni, præſertim à populo, qui velut ma piterna agitatione movetur. Nonnunquam in co dis honoribus populum bis cenſuiſſe, & ſuffragia compertum eſt: centuriatiſque[2] & decuriatis comitii ſa ſuffragia contuliſſe : quod ideo fit, ut cuique liber tas foret poſtremis comitiis mutare ſuffragium, primæ ſuffragationis pœniteret. [3] Fertur tamen

Primis comitiis repudiati, ſecundis vero admiſſi.

MERCERUS.

1 *Quippe cum bina.*] Hoc vix factum legas niſi cum primis comitiis nulli magiſtratus creari potuerant.

2 *Et decuriatis comitiis.*] Lege *Curiatis*, ſed etiam de hoc nobilis eſt controverſia inter Nicol. Gruchium, & Car. Sigonium. Horum tu ſcripta evolve.

TIRAQUELLUS.

3 *Fertur tamen C. Cæſar.*] Sueton. in vita illius cap. 41. *

COLERUS.

* Poſt Cæſarem comitia in principum poteſtatem redacta ſunt. Sic igitur de pop. Rom. Juvenalis Sat. 10.

— *qui dabat olim*
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet atque duas tantum
optat. Pannum &

Ubi tamen quidam legunt, *Circenſes*, ut intelligant frum teſſeras, quas anhelabat pl Alciat. lib. 8. cap. 5. Pare tamen quoque legitur *Pana ſes.* Vide præterea quæ de p fragiis ſcribit Modeſtinus *l. Jul. de ambit.*

MERCERUS.

Fertur tamen C. Cæſar.] Comitiorum ſub C. Cæſare, guſto, Tiberio, & ſequentibu bus vide quæ Lipſius colle Commentariis in 1. Annal. Bud. Annotat. in Pandect. tempus non licet eorum b hic ſubſcribere.

Cær comitia ita cum populo partitus , ut pro parte dimidia ndidatorum , quos populus vellet , exceptis conſulatus titoribus , pro altera dimidia, quos ipſe dediſſet,pronunaret. [1] Per ſe vero in comitiis conſularibus,quia Imperores deligebantur, præter populum univerſum,etiam mil ris ordo & equites frequentiſſimo concilio advocati interant : quippe ſuffragatione militari ſummi plerunque duc delecti ſunt. [2] Scipioni enim Aphricano juſſus popul inire ſuffragium , omnis militaris ordo , omneſque cenriæ & tribus ad unum Imperium in Hiſpaniam detulere Quoties diſſimilia ſuffragia diverſis comitiis darentur lla prævalere certum eſt , quæ juſtis comitiis fierent. Prærogativa enim ſuffragiorum , ſemper juſtorum comitiom fuit. [3] Quod autem dempta toga candidatos in camum prodire obſervatum eſt , propterea conſtitutum fert, ne per occultos ſinus pecuniis abſconſis, largitione & abitu ſuffragia mercarentur : aut ſaltem ut cicatrices & vnera , quæ pro patria proque civibus pugnando paſſi ſunt conſpicua forent. [4] Proditumque memoriæ eſt , Aphriani ſuperioris filium,cum præturæ candidatus in campu deſcenderet , candidam quam induerat togam, turpitudis maculis obſolefactam oſtendiſſe , magnoque dedecor totius populi ſuffragio repulſam tuliſſe. [5] Quæ quidem centuriata comitia per cornicinem indici,curiata vero perctorem calari ſolebant. [6] Fuere autem curiata comitia,

Militaris ordo in comitiis conſularibus advocatus: Cum diverſa ſuffragia darentur.

Curiata comitia.

TIRAQUELLUS.

[1] *r ſe vero.*] Id probatur exemplo ſ

[2] *pioni enim Africano.*] Livius 3. Dec. lib. 21. & Plutarch. in vita illius n longe à princ.

[3] *od autem dempta toga.*] Plutarchus Coriolano.

[4] *oditumque eſt memoriæ.*] A Valer. ximo lib. 3. cap. 5. poſt prin.

[5] *uæ quidem centuriata.*] Gell. libro cap. 14.

[6] *ere autem curiata comitia.*] De his ero in Oratione pro Domo ſua , & de l. Agraria. & Gellius ubi ſupra. & Feſtus Pompejus lib. 3. Vide Nicolaum Gruchium lib. 3. cap. 2. de Comitiis.

MERCERUS.

Fuere autem Comitia curiata.] Hic de curiatis comitiis loquitur , quæ habebantur florente repub. Nam ante Servium Tullium , certum eſt , magiſtratus , leges, & quæ Populus agebat, juſſa fuiſſe Curiatis comitiis , utpote quæ ſola eſſent. Poſtea vero , ſaltem poſt inſtituta Tributa Comitia, aboleverunt paulatim , & adumbrata tan-

 dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tia, in quibus non de magiſtratibus conferendis, [illegible] de exercitu, de legibus, de legatis, deque ducibus delig[illegible]dis, & legionibus inter conſules partiendis, de provinci[illegible], de genere belli, deque his quæ ad rem pertinent militem, & an contra hoſtes arma ſumere expediret, decerne[illegible]tur: ut ſi rogationem probaret populus, bellum fieret: [illegible] antiquaret, ceſſaretur ab armis: in quibus ſuffragia [illegible] ex cenſu & ætate, ſicut in centuriatis, ſed ex generibu[illegible] nium ætatum & ordinum promiſcua multitudine fe[illegible] fuerant. [1] Cum enim viritim tribules dabant ſuffrag[illegible] ubi accedebat ſingulorum totiuſque vulgi opinio & con[illegible]ſus, ea comitia curiata: cum vero per ſingulas centuria[illegible]nus ferebatur calculus, centuriata dicta ſunt. [2] Ideo in c[illegible]atis omnis poteſtas ſuffragiorum, & comitiorum eventu pe-nes populum ſtetit. Nam ſingulis popularibus, etia[illegible] de-ſpectiſſimo cuique viritim ſuffragandi, proque ſuo [illegible]ndi-dato decertandi poteſtas erat. [3] In centuriatis ver[illegible]um non ſinguli cenſerent, [4] ſed per centurias ſuffragia fe[illegible]ent, in quibus copiæ aliquorum plus poterant, [5] pro eo [illegible]uod ex omni tribu præcipui opibus & dignitate, in cen[illegible]rias ſelecti, ſuffragabantur, divitum ſuffragationem præv[illegible]iſſe [illegible] c[illegible]um

Centuriata.

Divitum ſuffragia.

dem tantum fuerunt. Retentaque ſolum religionis cauſſa. Cæterum hic multa tibi caute legenda ſunt. Bellum enim a Populo juſſum Centuriatis comitiis liquet ex Livio lib. 40. 49. & 51. Duces itidem belli gerendi iis comitiis lectos ſatis conſtat. Hi enim erant Conſules, & Prætores. Nam ſi qui crearentur Proconſules, & Proprætores extra ordinem. Tributis comitiis creabantur. Excipio P. Scipionem, qui ſemel Proconſ. factus eſt Centuriatis. Solique dictatores opus habuiſſe videntur lege Curiata, ad plenitudinem imperii ſui: ſi modo id admittatur quod controverſum eſt inter Gruchium, & Sigonium. Provinciæ item ſi quæ extra ordinem decernerentur, dabantur Comitiis tributis, ut ex multis Livii locis liquet. Non nego tamen Provincias ornari ſolitas fu[illegible] lege Curiata.

TIRAQUELLU[illegible]

1 *Cum enim viritim tribule[illegible]* Gellius libro 15. cap. 27.

2 *Ideo in curiatis omnis p[illegible]las*] Dionyſius Halicarnaſſ. libro 7 [illegible]ibit in comitiis curiatis omnem [illegible]eſta-tem creandi magiſtratus fui[illegible]enes populum.

3 *In centuriatis vero.*] Ge[illegible]s lib. 15. cap. 27. & Sext. Pomp. li[illegible].

4 *Sed per centurias.*] Cicer[illegible]b. 3. de legib. & in Orat. ad Quir[illegible] poſt reditum ſuum, ſive poſt reditu[illegible]n Senatu. & in Orat. pro Milone. Feſt. Pompejus lib. 3.

5 *Pro eo quod.*] Dionyſ. H[illegible]carn. d. lib. 7.

Inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cerum eſt. [1] Interdum vero curiatis comitiis, tribunos ples, tribunoſque militares, & alios magiſtratus extra ordinem creatos invenimus: [2] tunc maxime, cum hi magiſtatus primum inventi conſtitutique ſunt. [3] Erat enim coentaneum, in novis magiſtratibus creandis, non aliquum, ſed totius populi ſuffragia poſtulari. [4] Quod niſi comitiis curiatis fieri poſſe, nemo dubitavit. [5] Fuit quoque animadverſum, leges quæ ad populum pertinerent, [6] qndoque centuriatis comitiis latas: ſiquidem L. Valerius Publicola comitiis centuriatis legem tulit, ne quis maſtratus civem provocantem verberaret, necaretve. [7] Peter quæ fuere calata comitia, quæ curiata & centuria continent. [8] Hæc enim ſunt pontificis maximi & ſacerdotum, in quibus non omnes, ſed deſcripti ſelectique convenire & ſuffragia ferre poterant. [9] Nam cum univerſum populum ſacerdotia mandare, vel quemquam ſacris præficere, propter religionem non deceret, Cn. Domitio tribu- *Calata.*

Interdum vero.] Hoc ex Gellii libro cap. 19. colligi poteſt, ſi cum eo quod Livius ait Decad. 1. lib. 3. conferas. Hic enim Tribunos pleb. à pontifice max. creatos: Ille vero comitia dici curiata quæ arbitris Pontificibus fierent affirmat.

Tunc maxime.] Idem Livius 1. Dec. lib. 1. & 2. Dionyſius Halicarnaſſæus libro 6. non longe ante finem.

Erat enim.] In populo enim omnes civitatis, omneſque ejus ordines continentur. Hæc Gellius lib. 10. cap. 20.

Quod niſi.] Sunt enim curiata comitia, cum ex generibus omnium ſuffragium fertur, ut ait idem Gell. libro 15. cap. 27.

Fuit quoque.] Vide infra hoc eodem lib. cap. 6. in princ.

MERCERUS.

Quandoque centuriatis.] Non dubium eſt quin celebriores leges his ferme comitiis latæ ſint, ut leges 12. tabularum, & aliæ. Quæ ob id Centuriatæ nonnunquam dictæ ſunt, vel ſimpliciter leges ut apud Juſtinianum 1. Inſt. & Gellium lib. 10. cap. 22. nempe ad diſtinctionem earum legum, quæ ferebantur comitiis Tributis. Quæ plebeſcita dicta. Hæc enim etſi totum Populum tenerent, tamen non decuit tantæ eſſe & auctoritatis, & dignationis, quantæ erant leges centuriatæ. Hæ enim ab univerſo populo, illa à plebe tantum jubebantur: & ſæpe ferentibus minoribus magiſtratibus. Quanquam majores etiam iis ſæpe comitiis plebem rogare ſolebant.

TIRAQUELLUS.

7 *Præter quæ.*] Gellius lib. 15. capite 27. vide librum comitiorum Nicolai Gruchii lib. 3. cap. 3.

8 *Hæc enim ſunt pontif. Maximi.*] Gellius ubi ſupra.

9 *Nam cum univerſum pop.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Ideo non plures.* ſunt Auli Gellii, ubi ſupra, quem vide, & lib. de Comitiis ubi ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tribuno plebis legem ferente cautum eſt, ut minor pars populi ſelectique vocarentur, & ab ea parte qui unus collegio foret, in ſacerdotium aſſumptus cooptatur. Ideo non plures quam decem & ſeptem tribus, in pontificis aut ſacerdotum comitiis unquam interfuiſſe compertum eſt. Quæ non comitia, ſed populi concilium dicebatur: quippe qui non populum univerſum, ſed tantum partem concilio advocarent. Cumque ſacerdotium magnæ eſſet auctoritatis, propter religionem, decuit ſacerdotes comitia habere propria, in quibus ad ſacerdotium aſ...ne-rentur. [1] His quoque comitiis calatis, quæ arbitris pontificibus fiunt: arrogationes illorum, qui cum ſui juris ſint, in alterius tranſeunt poteſtatem, fieri compertum eſt. [2] Hæc enim comitia illa ſunt calata, quæ pro collegio pontificum aut Regis ſacrorum auguriſve aut flaminis inaugurandorum cauſa fiunt: ſiquidem ut hi crearentur, & in collegium admitterentur, ſacriſve præficerentur & inaugurarentur, calatis comitiis decernebatur. [3] Calatis quoque comitiis, & [4] ſacrorum deteſtationem, & teſtamenta fieri animadverſum eſt. Tria enim veteribus fuere teſtamentorum genera: unum, quod calatis comitiis fiebat, alterum quod per æs & libram, libripende adhibito, & emptore familiæ:

Concilium populi.

Sacerdotum comitia propria.

Inſtit. de teſtamen. ordinan. in princip. Teſtamentorum tria genera.

1 *His quoque.*] *Curiatis* dicere debuit ex Gell. d. lib. 15. cap. 27.

2 *Hæc enim.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Calatis quoque comitiis*, ſunt Gellii d. lib. 15. cap. 27.

3 *Calatis quoque.*] Gellius ubi ſupra, & Juſtinianus in §. 1. *Inſt. de teſt. ord.* ubi hæc tria teſtamentorum genera deſcribit. vide ibi Zingl. & Baldum; ſed & ſupra eo quod de procinctu dicitur, vide Plutarch. in Coriolano. & Feſtum Pomp. in verbo, *In procinctu.* & Gell. l. 1. c. 11. Hanc juris ſolemnitatem Cicero in Topicis nexum appellare videtur: cujus meminit Juſtinian. in *l. unica. C. de uſuc. transfor.*

MERCERUS.

4 *Sacrorum deteſtationem.*] Intellige Conſecrationes & dedicationes omnes quas publice in concione populi fieri oportebat: Quæ ſine dubio ... factæ Calatis comitiis, ut Gellius ſcribit. Poſt legem autem Papyriam fuit poteſtas plebejis magiſtratibus faciendi Tributis comitiis. In q... latis erat denunciare Pontificibus, ... deſſent. Quibus renuentibus, pote... magiſtratus plebejus dedicationem ... perficere. Si tamen videbatur ... bant Tribuni plebis Pontifices, ut huic dedicationi intereſſent: & pro jure ſui magiſtratus poterant, ut intelligitur ex Orat. pro domo C... Hæc vero omnia, ut & teſtamentorum confectio Comitiis illis paulatim ſoleverunt.

...oſtre.

liæ tertium, quod procinctum vocabatur, cum milites itum prælium, nulla legum ſolemnitate, tribus aut quatuo adhibitis, raptim apud commilitones teſtabantur: qui os talis erat, ut milites, cum decernere parant, antequa togam circumcingerent, aut clypeos arriperent, tribus ut quatuor audientibus heredem ſibi nuncuparent, ſiqu in acie ſecus eveniret. [1] Poſtremo fuere comitia tributa quæ tunc fieri cognitum eſt, quum non ex generibus hominum, neque ex cenſu & ætate, ſed per regiones urbis butim vicatimque ſuffragabantur: in quibus intereſſe trib & ſuffragari per regiones & compita aſſuerant. Poſt aliot vero ſecula Publius Scipio Aphricanus & L. Mummi cenſores ſuffragia mutaſſe feruntur, ut regionatim ſuffragarentur, pro generibus hominum cauſiſque & quæſtib, tribus deſcribendo. [2] Quibus comitiis, ut tribuni plel minoreſque magiſtratus fierent, à Volerone primu, deinde à Lectorio tribuno plebis rogatione promuata, cavebatur, ne patricii quod vellent, tribunos perientum ſuffragia crearent, non populus. Quibus etiam tributis comitiis tribuni militares ſæpe creati fuere, [3] qui comitiati dicti: [4] in quibus ſi deeſſent ſenatorii ordinis candidati, Auguſtus Octavius illos ex equeſtri ordine ſuffit, ita ut finito honore, in utro vellent ordine permarent. [5] Et licet centuriata comitia decreto ſenatus, & auſcato, ac ſacrificio perfecto & litato, fieri minime ſolent: [6] tamen tributa comitia, quia minimorum magiſtra-

Tributa comitia.

Comitiati tribuni.

TIRAQUELLUS.

1 *ſtremo fuere.*] De quibus Cicero lib. 2. de legib. Livius 1. Decad. lib. 2. ellius d. lib. 15. cap. 27. vide lib. Comitiis.

2 *ibus comitiis.*] Livius 1. Decad. 2. Dionyſius Halicarnaſſæus libr

3 *ui comitiati.*] Aſcon. Pædianus in 2. Verrem actione.

4 *quibus.*] Sueton. in Auguſto, cap. vide ibi Beroaldum. *

COLERUS.

* Ubi tamen Torrentius à Beroaldo diſſentit. Et vult intelligi potius Tribunos plebis, quam Tribunos militares. Facit quoque Dion cum ipſo l. 45.

TIRAQUELLUS.

5 *Et licet.*] Hic legendum eſt, *Et licet centuriata, ſive decreta.* Vide Nicol. Gruchium Comitiorum lib. 1. cap. 4.

6 *Tamen tributa.*] Vide ibi. & quæ fuerint tributa Comitia vide eundem Gruchium libro 1. cap. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

giſtratuum ſunt, nec ſenatusconſulto, nec augurato nul- liſque præcedentibus ſacrificiis facta, & eadem die ſo- luta, rata erant: [1] tametſi lege Ælia & Fuſia, ne q per eos dies quibus cum populo agitur, niſi [2] de cælo pri ſer- vaſſet, agere liceret, cautum fuerit. [3] Eratque m au- ſpicandorum comitiorum, ut cum præfatione d um dearumque bonis fauſtiſque nominibus, ac diis ene juvantibus, concilia inirent. [4] Apud Argivos ve in- dictis comitiis, cum prætor in præfationis carmin Jo- vem, Apollinem, atque Herculem præfari ſoler, ut ſucceſſus darent proſperos: poſtea Philippi nomen je- cerunt præfationi, aſſentationis genus. Illud tamen on præterierim, neque [5] comitialibus diebus, more maj um, ſenatum haberi: [6] neque nundinarum tempore c itia fieri licere, ne à legibus accipiendis, quæ trinundin da- bantur, plebem avocari contingeret, [7] neve inter la- rentur nundinatores, [8] utque ruſticis qui in urbem ve int, componendi lites, & tranſigendi facultas foret. [9] Cod- que die imbribus aut turbine procelloſo, [10] aut ſi fœda m-

Mos auſpicandorum comitiorum.

Senatum & comitia quando haberi non licebat.

ſtas

1 *Tametſi.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 9. Cicero in Orat. in Vatinium, & pro Seſtio, & poſt reditum in ſenatu, de provinciis conſularibus, in Piſonem, & de reſponſis Aruſpicum, & in epiſtolarum ad Attic. lib. epiſt. 12. aut, ut alii ſupputant, 13. *Quæris ex me.* Lata autem hæc lex ab Ælio & Fuſio tribunis plebis.

COLERUS.

2 *De cœlo prius ſervaſſet.*] De cœlo ſervare, eſt auſpicato agere. Creberrime ſic loquitur Livius.

TIRAQUELLUS.

3 *Eratque mos.*] Cicero pro Murena. Gruchius libro comitiorum primo, cap. 5. Livius 3. Decad. libro 1.

4 *Apud Argivos.*] Livius 4. Decad. lib. 2.

5 *Comitialibus diebus.*] Macrob. libro 1. Saturn. cap. 16. *

COLERUS.

* *Comitiales dies*, inquit Feſtus, *appellabant, cum in comitio conve ant.* Plautus vero *Comitiales* oppon *eſa- ſtis*, illis verſibus:

Non potuiſti adducere homine agis
ad hanc rem idoneos.
Nam iſtorum nullus nefaſtu'ſt, itia-
les ſunt meri.
Ibi habitant: ibi eos conſpicias am
Prætorem ſæpius.

TIRAQUELLUS

6 *Neque nundinarum.*] Pli s libro 18. cap. 3. & Macrob. ul pra.

7 *Neve interpellarentur.*] eſtus Pompejus libro 12.

8 *Utque ruſticis.*] Macrob ubi nuper citavimus.

9 *Quodque die imbribus.*] Vi pau- lo infra ubi de Appio Pulchro

10 *Aut ſi fœda.*] Nam ut C ro li- bro 2. de Divin. *Jove*, inquit *nan- te, fulgurante, comitia populi h ene- fas.* & ibid.

Cum tonuit lævum bene tempeſtat rena.

omi-

eſt cum grandine, vel ſi tonitrua aut venti fierent, vel ſi in frequenti multitudine [1] quiſpiam morbo concideret comitiorum die, [2] & niſi ſervatum de cælo eſſet prius, quo ad centuriata comitia, cum populo agi non licebat, habita quin his & promota, tanquam fœda tempeſtate facta, dirimi oportebat augurum reſponſo, qui quid vitii interceſſiſſet, renunciabant, idque lege Ælia & Fuſia: in quo id ſit memoriæ proditum, [3] cum Appius Pulcher ad populum cauſam diceret, quod navali prælio victus, per contentum religionis claſſem amiſiſſet, omneſque tribus in eius noxam ſuffragia ferrent, beneficio tempeſtatis adjutus, pœnam effugiſſe: nam ſubito imbri & turbine coorto, ſublatis comitiis judicium evaſit. Ante vero comitia habita, quid vitii interceſſiſſet, renunciare auguri non licebat, quia divinare videbatur. [4] Quodque cum fœminis comitiorum nulla fuit communio: ideo mulieres nec comitiis intereſſe, nec ſuffragia ferre, [5] neque foro aut concionibus immiſceri, [6] & propterea nec arrogari poterant: [7] quod erat apud Athenienſes conſtitutum, ut nulla fœmina- *Fœminæ comitiis non intererant. Athenienſes.*

Comitiorum interrumpendorum cauſas e apud eundem Gruchium libro Com. 1. cap. 4. Livius 3. Decad. libro & 4. & lib. 10. tum alibi, tum ad em. Tacitus libro 17. Plutarchus in Catone Vticenſi.

1 *Quiſpiam morbo.*] Non omni quovis morbo, ſed epilepſia, quem Latini *Comitialem* * appellant, quod eo quopiam corripiente Comitia diſſolvantur: unde etiam illi morbo nomen eſt *Comitialis*, ut docet Q. Serenus his verſibus,

Eſt ſubiti ſpecies morbi, cui nomen ab illo,
Quod fieri nobis ſuffragia juſta recuſat.
Sæpe etenim membris acri languore caducis,
Concilium populi labes horrenda diremit.

COLERUS.

* Apulejus Apolog. 1. ait eum morbum Majorem & Comitialem, & divinum (ut Græci ἱερὸν νόσον dicebant) nuncupatum fuiſſe: videlicet quod animi partem rationalem, qua longe ſanctiſſima eſt, violet.

TIRAQUELLUS.

2 *Et niſi ſervatum.*] Supra ubi de lege Ælia Fuſia.

3 *Cum Appius Pulcher.*] Valerius Maximus lib. 8. cap. 1. Cic. condemnatum ſcribit lib. 2. De Nat. Deorum. Suet. in Tiberio, cap. 2. alibi fuſius diximus lib. 3. cap. 5.

4 *Quodque.*] Gellius lib. 5. cap. 19. Vide omnino noſtras leges Connubiales l. 1. num. 83. incip. *Paulo diverſius.*

5 *Neque foro.*] Vide & tu eaſdem leges, l. 10. num. 31. incip. *igitur & multis.*

6 *Et propterea.*] Gell. ubi ſupra.

7 *Quod erat apud Athenienſes.*] Vide eaſdem ll. Connubiales.

Nummi in ſuffragatores diſtributi.

minarum conciliis publicis advocetur, vel ferre ſuffragium, aut concionibus virorum intereſſe valeat, itque moris apud eos, quo frequentius comitiis aſſueſcerent, ut ſinguli ſuffragatores nummos acciperent: quod à Calliſtrate primum inventum ferunt. Nam cum propter aſſiduas bellorum expeditiones, Athenienſes à rebus urbanis diſtracti, vix foro aſſueſcerent, & per infrequentiam comitia cogi nequirent, quippe cum ex omni populo quovis arduo negocio, ultra quinque millia non convenirent, ut poſthabitis negociis ad rempublicam accederent & de publicis conſultarent, aliquo invitamento cohortandi erant. Neque ab his quorum imminutum imperium fuit, apud Romanos comitia haberi, tanquam infauſti prodigii & nefandi ominis foret: [1] neque illorum, qui rei agerentur, nomina ad petendos honores admitti, niſi crimine iudicato & abſoluto: [2] neque abſentium rationem habendam: [3] licet nonnulli legibus ſoluti, contra comitiorum morem, abſentes ſuffragia pertulerint. Quod à Locris Amphiſſæis, qui haud procul Delphis incolunt, factum meminimus: apud quos nullius abſentis habetur ratio, ſed cum concio advocatur, non ſolum pylagoræ & ſacratores ſed omnis multitudo illorum qui ſacra faciunt, convenit, & ſuffragia ferunt. [4] Quotieſque non juſtus comitiorum rogator fuiſſet, comitia inde habita, minus legitima cenſerentur: [5] & licet eum qui comitia haberet, aut illis præeſſe ad honores aſſumi non deceret: plerunque tamen qui comi-

Qui comitiis excludebantur. Abſentium nulla ratio.

Comitia illegitima.

tiis

1 *Neque illorum.*] Ex *l. libertus. §. in quæſtionibus.* & *l. Lucius. §. idem reſpondit, ſi per accuſat. ff. ad Municipal.* & *l. reus ff. de munerib. & honor.* ubi declarat quomodo id intelligendum. Nec tamen patris reatus filium impedit. *l. & qui. §. quod pater. ff. de muneribus & honoribus.*

2 *Neque abſentium rationem.*] Plutarch. in Cæſare, & alibi diximus.

3 *Licet nonnulli.*] Sic enim Lucullus abſens Ædilis creatus eſt apud Plutarchum in vita illius. Hic (adde ...um in multis locis) & L. Cornelius Lentulus ædilis quoque Curulis abſens etiam creatus apud Livium 3. Decad. lib. 9. ubi præterea dicit, quod abſens eundem honorem geſſit.

4 *Quotieſque.*] Cicero lib. 1. Divinatione: *Negaverunt juſtum comitiorum rogatorem fuiſſe.*

5 *Et licet.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Eſtque memoriæ proditum*, ſunt L. 3. Decad. lib. 7. non multo poſt pr...

i que

is p fuere, licet peſſimo exemplo, aliorum miniſterio
e ora illos aſſequi meruere. [1] Eſtque memoriæ datum,
exagnariis majores, & homines grandævæ ætatis, quod
ivilus vacarent muneribus, ad comitia ſuffragii cauſa
ete dere cogi nequire: quare dejecti de ponte, & depon-
ini nes dicti ſunt. Namque juvenes olim ſenes de pon-
e durbaſſe dicuntur, quum illis non idem maneret vi-
tor & animi ſenſus eſſet obtuſus. Quodque [2] comitia
nagratuum non ſolum per dictatorem, [3] conſulem [4] &
rærem, [5] ſed per interregem, [6] ædilem, [7] quæſtorem,
tribu-

Senes depontani. Comitia quorum auctoritate indicebantur.

1 que memoriæ proditum.] Sed & xe uie ad clauſulam, *Quodque comitiagiſtratuum*, ſunt Feſti Pompeji b. 4 i de depontanis loquitur. Vide raſin Chil. 1. centuria 5. cap. 37. exagarios de ponte dejicere. & obeum in verbo, *Depontani.* **

COLERUS.

* e quæ Scaliger, ad vocem *Sexagenar.*

** is adde Nonium quoque & facium lib. 1. Saturn. cap. 5. Varone lib. 6. Ciceronem pro Sexto Roſc. Ovid. 5. Faſt. Plutarchum Problem & in Mario. Cic. lib. 3. de legibu

TIRAQUELLUS.

2 mitia per Dictatorem.] Id enim mine dubium erat, ut patet ex iis, quæ imus ſupra lib. 1. cap. 6. & ſupra oque diximus. *

COLERUS.

* d poſtea iſta poteſtas penes ſolos ieratores erat, ut ſupra dixi, cum Tibes primus, fractis Quiritium anin, omne jus ſibi & ſenatui ſumpſit, puli nullo loco.

TIRAQUELLUS.

3 ſulem.] Nam id proprium munus e conſulum comitia edicere, ut con ex infinitis Livii locis.

4 prætorem.] Livius 4. Decad. l. 4. trad Cn. Domitium prætorem bina com in Capitolio habuiſſe. de quo & nupra lib. 2. cap. 15. & ſeq.

5 d per interregem.] Livius 1. Decad. lib. 3. ubi P. Valerius Publicola tertio die quam interregnum inierat, conſules creat L. Lucretium Tricipitinum, & T. Veturium Geminum, ſive ille Vetuſius fuit. Et diximus ſupra libro 3. cap. 3. num. item 3.

MERCERUS.

Prætorem interregem.] Quam bene hic Alex. ſentiat, alii viderint. Certe non videntur Prætores potuiſſe habere comitia ullorum magiſtratuum. Nam quorum magiſtratuum? An Conſulum? Id nefas fuiſſe infra probaturi ſumus. An Prætorum? Reclamat tota hiſtoria. negat Cicero lib. 9. epiſt. ad Atticum, epiſt. cui initium eſt *Tres epiſtolas*. Et epiſt. 11. ad Brut. An Cenſorum? non legas ullos cenſores à Prætoribus eſſe renunciatos. An denique minorum magiſtratuum? Vix legas. Certe non legi. DE INTERREGE non dubito quin habere potuerit comitia majorum, & minorum magiſtratuum. Annota tamen eum qui primus interrex fuerat, Comitia non habuiſſe: id munus fuit ſecundi interregis, vel etiam ulterioris, ut ex hiſtoria Romana Aſconius, & alii multi obſervarunt. ÆDILES comitia Ædilium habuiſſe, videtur docere Piſo, apud Gellium l. 6. cap. 9. Locus tamen mendoſus judicatur multis. Et certe tale aliquid non legas in tota hiſtoria Romana. Quid? quod Ædiles jus non habuerint vocandi Populi? niſi forte mulctæ dicendæ

 cauſſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[8] tribunum plebis, [9] præfectum urbis, tribunumqu cele-
rum, [10] aut pontificem maximum, de ſenatus ſentera ple-
biſque ſcito, nonnunquam per populum indici coper-
tum eſt: [11] ipſe tamen prætor conſularibus comitiis ictor
eſſe non poteſt, quod majus verſaretur imperium con-
ſulibus creandis, quam ut per prætorem explicetur.
[12] Cumque Cæſarum temporibus, arbitrio princip non-
nunquam tribuum ſuffragio comitia fierent, Tiberi Cæ-
ſar inter cætera conſtituta è campo ad patres illa traſferri
voluit, quorum conſilio & ſuffragio etiam ſine popu can-
didati ad honores & imperia provecti fuere: ex obus
tamen conſulibus, ei qui minor natu foret, comiorum
habendorum munus dari conſuevit. Sine autem cdulis,
prætoris vel tribuni, aut alterius magiſtratus decret, po-
pulo & plebi convenire, aut clandeſtinos cœtus, oitio-
nes

Clandeſtinæ coitiones vetitæ.

cauſſa. in quo etiam opus habuerint auctoritate poteſtatis majoris? Quid etiam? quod Piſoni repugnare videtur Livius? *QUÆSTOREM* habuiſſe comitia creandis ullis magiſtratibus non legi. De Præfecto urbis, res clara eſt ex Livio, extremo lib. 1. De Tribuno etiam Celerum, clare Dionyſ. l. 4. fidem facit. Ubi ait lege Tribunitia nempe Bruti, qui Tribunus erat Celerum, ejectos reges. Denique Pontifex maximus legitur habuiſſe comitia, & majorum, & minorum magiſtratuum. Qui licet imperare exercitum non poſſet, qui neceſſarius erat ad Comitia centuriata habenda, poterat tamen facere, ut imperaretur ab alio magiſtratu, qui eam poteſtatem haberet: quique fortaſſe centuriata comitia creandis magiſtratibus habere non poterat.

TIRAQUELLUS.

6 *Ædilem.*] Dionyſ. Halicarn. l. 6.

7 *Quæſtorem.*] Idem lib. 8.

8 *Tribunum plebis.*] Idem l. 6. Gruchius Comitiorum lib. 2. cap. 3. non longe à princ.

9 *Præfectum urbis.*] Hunc iatum vocare poſſe, teſtis eſt Gelli ucto-ritate Varronis & Atteji Citonis lib. 14. cap. ult. Sed comitia dicere Senatus aut Dictatoris erat.

10 *Aut Pont. Maximum.*] ius 1. Decad. lib. 3. Ibi extemplo tifice maximo comitia habente, unos plebis creaverunt.

11 *Ipſe tamen prætor.*] Gell l. 13. cap. 13.

12 *Cumque Cæſarum temibus.*] Cornelius Tacitus libro 1. de berio loquens, *Tum primum è campmitia ad patres tranſlata ſunt. Nam eam diem, etſi potiſſima arbitrio Icipis, quædam tamen ſtudiis tribuum bant. Neque populus ademptum jus qus eſt, niſi inani rumore: & ſenatus lationibus, ac precibus ſordidis exolutu libens tenuit, moderante Tiberio, &c.*

COLERUS.

* Vide Dionem, qui omn con-ſulum renunciationem ad Terium refert: aliorum magiſtratuu ad ſe-natum, commendatione prius in-terpoſita. Dion lib. 58.

Quo

es el conciliabula habere (ne quis malo exemplo populum vocaret, vel ſecretas conſultationes faceret) non cet.

CAPUT IV.

Quòdo primum ædilitas cœperit, & quot fuerint ædiles, & qui curules, & qui plebeii.

CIO [1] tempore exactis regibus, & conſulibus creatis, plebs contentione maxima cum patribus certarit, & tandem ut alter ex conſulibus plebejus foret, obtinu: patres pro communicato plebi conſulatu, ædilitatemſimul & præturam vendicarunt. Igitur curuli ædilitate creata, illam Cneo Quintio Capitolino, & P. Cornelii Scipioni ex patribus dederunt: [2] poſtea alternis annis modo ex plebe, nunc ex patribus ædiles creari cœpti, muſque promiſcuum fuit: donec curulis ædilitas [3] ad libertini generis homines delata eſt: tunc cum Cneus FlaviuAppii ſcriba, libertino patre natus, cum Quinto Anitio rrænestino, haud multo ante hoſte populi Romani, ædis curulis jus civile in penetralibus pontificum divulgat, dieſque faſtos in albo propoſuit, ac ædem Concoræ cum non mediocri invidia nobilium dedicavit. [4] Inum diſſidente plebe à patribus, ut duo eſſent plebis

Alter ex conſulibus plebeius.

Ædiles alternis annis modo ex plebe, modo ex patribus.

TIRAQUELLUS.

Quo tempore.] Hoc initium uſque ad cſulam, *Poſtea alternis annis*, eſt Liv. Decad. l. 6. in fin. cum princ. lib. 7.

2 *ſtea alternis annis.*] Atque etiam ex pe & patribus ex T. Livio 3. Decad. 7.

MERCERUS.

ſtea alternis annis.] Hæc ex Liviompſit non videtur tamen aſſequs ſenſum Livii. Ejus verba propo, initio lib. 7. *Verecundia inde impta eſt ſenatui, ex patribus videndi Æd Curules creari. Primo ut alternis annx plebe fierent, convenerat: poſtea promiſcuum fuit.* Ex quò non potes colligere Ædiles Curules ullo unquam tempore alternis annis è patribus, alternis etiam è plebe creatos fuiſſe.

TIRAQUELLUS.

3 *Ad libertini generis homines.*] Id uſque ad clauſulam, *Demum diſſidente plebe*, eſt Livii 1. Decad. lib. 3. ad fin. Valerii Max. lib. 2. cap. 1. Plinii lib. 33. cap. 1.

4 *Demum diſſidente.*] Erant enim duo ædiles curules & duo plebeji, quorum illi ludos Romanos inſtaurabant, hi plebejos, ex Livio 3. Decad. lib. 7. *Et ludos*, inquit, *Romanos ſemel inſtauratos ab ædilibus curulibus Q. Metello, &* C. Ser-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bis ædiles, [1] ſicut duo patricii antea fuerant, plebi e à pa-tribus conceſſum. [2] Lapſis inde temporibus, cun ulius Cæſar rerum potiretur, tunc primum ſex ædiles crea-ti, duo patricii, qui cereales dicti, [3] qui curam ere-rent annonæ forenſis, copiæque cibariorum: liqui ex plebe, quorum præcipuum munus erat, [4] urbis, [5] lium ſacrarum [6] privatarumque curam agere: [7] ad eoſc e ab-ſentibus vel impeditis conſulibus, ſumma rerum & aje-ſtas conſularis imperii ſæpe delata eſt. Hi præcipu ura-bant, [8] ut ædificia publica privataque fierent, [9] utqu em-pla,

Sex ædiles cereales.

C. Servilio: & plebejis ludis biduum inſtauratum ab Q. Manlio, & M. Cæcilio Metello ædilibus plebis. & rurſus lib. 8. *Ludi Romani ter toti inſtaurati ab ædilibus curulibus Cn. Servilio Cepione, Serv. Corn. Lentulo. Item ludi plebeji ſemel toti inſtaurati ab ædilibus plebis M. Pomponio Mathone, & Q. Manlio Thurino.* & 4. Decad. lib. 1. *Ludi Romani Scenici eo anno magnifice apparateque facti ab ædilibus curulibus L. Valerio Flacco, & T. Q. Flaminio biduum inſtaurati ſunt.* & paucis interjectis: *Et plebeji ludi ter toti inſtaurati ab ædilibus plebis L. Apuſtio Fullone, & Q. Minutio Rufo, qui ex ædilitate prætor creatus erat.* Et idem propemodum ſcribit lib. 2.

MERCERUS.

1 *Sicut duo patricii antea fuerant.*] Unde hoc Alexander ſumpſerit neſcio, ſed errat locupletiſſime, meo ſaltem judicio. Nam Ædiles plebeji multis annis creari cœperunt, ante Curules: nempe eodem fere tempore, quo creari cœperunt Tribuni plebis, ut ex Dionyſio, lib. 6. conſtat. Curules vero, circiter centum viginti ſeptem annis poſt plebejos cœperunt, L. Æmilio Mamerco & L. Sextio Coſſ.

TIRAQUELLUS.

2 *Lapſis.*] Pomponius Juriſconſultus in *l. 2. ff. de orig. jur.* & Dion l. 42.

3 *Qui curam.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 6. non longe à fin Apulejus lib. 1. Metamorph. *Ann m curamus,* ait, *& ædilem gerimus.* m & legimus apud Livium 4. Deca ib. 8. frumentarios pecunia ab libus damnatos ob annonam comp ſam. Et huc quoque ſpectat lex, i *condemnatus. ff. de compenſat.*

4 *Urbis.*] Vide Ciceronem i citabimus in verbo, *Privatarum.*

5 *Ædium ſacrarum.*] Diony Halicarnaſſæus libro 6. non long fin. Cic. in 1. in Ver. act

6 *Privatarumque.*] Cicero . in Ver. actione. Varro lib. 4. ling Latinæ, ubi hinc ædiles dictos di &c Feſtus Pompejus lib. 1.

7 *Ad eoſque.*] Livius 1. Dec l. 3. *Circuitio,* inquit, *ac cura ædilium ebis erat: ad eos ſumma rerum & erii venerat.*

8 *Ut ædificia.*] Feſtus Po jus ubi ſupra. *

COLERUS.

* Vitruvius lib. 2. cap. 8. *Ite Lacedæmone è quibuſdam parietibu am picturæ exciſæ interſectis lateribu luſæ ſunt in ligneis formis, & in co um ad ornatum ædilitatis Varronis Murenæ fuerunt allatæ.*

TIRAQUELLUS.

9 *Utque templa.*] Vide ſupra ver-bo, *Ædium ſacrarum.*

jbea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ila, theatra, ſtadia, [2] fora, porticus, curiæ, & baſilicæ, æquumœnia, [3] magnificis operibus reficerentur & ornarent: [4] quod lege veteri ſancitum erat, in hæc verba: Suntque ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque ſolenium, olliſque ad honoris ampliores gradum prius acceſſus eſto. & infra. [5] Quibus ſacrarum rerum procura-io totius urbis tutela ſæpe commiſſa eſt. [6] Ad quos etiam ſenatuſconſulta & ſcita plebis, ut in æde ſacra conderentur, deferebantur: [7] præparando convehendoque frumento & oleo, [8] ne urbs penuria annonæ, neve caritate laboraret, [9] utque commeatus, quæque bello uſui forent, in castra deferrentur, ædilium muneris erat. [10] Ideo Manius Martius & Trebius ædiles plebis, quod in ſumma caritate frumentum populo in modios aſſibus dedere, commeatuſq; invexere, ſtatuas in Capitolio & palatio cum titulis hono-

Lex de ædilibus plebejis.

1 *eatra.*] Feneſtella de magiſt. Romp. 14.

2 *ra.*] Suet. in Cæſare, cap. 10. ide Joaldum.

3 *agnificis operibus.*] Plinius l. 36. cap. ubi de Cæſare, qui poſtea dictator fi & Varrone & Murena.

4 *uod lege veteri.*] Cicero lib. 2. lias de legibus. Ex quo intelliges nic leidum, non, *prius acceſſus*: ſed, *prius cenſus*.

5 *ibus ſacrarum.*] Dionyſius Halicarnaſſæus paulo ante fin. lib. 6. *Feriarum* inquit, *& ſacrificiorum certaminumque curam Senatus commiſit ædilibus.* Cicero in 7. in Verrem actione. Cujus verba, ad hunc locum & alios multos hujus cap. pertinentia, adſcribendic duximus, *Nunc ſum deſignatus ædis: habeo rationem quid à pop. Roma acceperim: mihi ludos ſanctiſſimos, maxima cum cæremonia Cereri, Libero, Liberæque faciendos: mihi Floram matri populo plebique Rom. ludorum celebritate placandam: mihi ludos antiquiſſimos, qui primi Romani ſunt nominati, maxima cum dignitate ac religione Jovi, Junoni, Minervæque eſſe faciendos: mihi ſacrorum procurationem: mihi totam urbem tuendam eſſe commiſſam, ob earum rerum laborem & ſolicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in Senatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem, jus, imagines ad memoriam poſteritatemque prodendam.*

6 *Ad quos etiam.*] Polybius lib. 3. loquens de fœderibus Romanorum & Carthaginenſium, *Hæc* (inquit) *cum ita ſint & in hodiernum diem tabulis æneis inſcripta conſpiciantur in templo Capitolini Jovis, ubi ab ædilibus diligentiſſime cuſtodiuntur.*

7 *Præparando conveben.*] Livius 1. Decad. lib. 10. ubi de Fabii Maximi ædilitate. & 3. Decad. lib. 10. ubi de M. Valerii Falconis, & M. Fabii Buteonis ædilitate.

8 *Ne urbs penuria annonæ.*] Vide ſupra in verbo, *Qui curam annonæ.*

9 *Utque commeatus.*] Livius 3. Dec. lib. 6. *Fulvius*, inquit, *Flaccus inter Exquilinam Collinamque portam ponere caſtra: Ædiles plebis commeatum eo comportarunt.*

10 *Ideo Manius Martius & Trebius.*] Utriuſque teſtis eſt Plinius lib. 18. c. 3.

1 Et M.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

honorum meruere.[1] Et M.Servilius T.filius, ædilicurul
quod olei denas libras ſingulis aſſibus præſtitit, cebri me
moria dignus fuit.[2] Etiam in eos qui plus quam leg defini
tum erat, agri poſſiderent, diem dicere,[3] matron probri
accuſare,[4] fœneratores coërcere,[5] popinas & aneas
obſonia inhibere,[6] in facta dictaque incivilia atqu impro
ba animadvertere, atque in exilium agere,[7] ædili pote
Nero ædilis. ſtatis erat.[8] Nero tamen dum munere ædilitio ngitur

1 *Et M.Servilius.*] Idem Plinius libro 15. c. 1. qui tamen hunc nominat *M.Sejum.*

2 *Etiam in eos.*] Livius 1. Dec.l. 10. *Eo*, inquit, *anno pleriſque dies dicta ab ædilibus, quia pluſquam quod lege finitum erat agri poſſiderent: nec quiſquam eſt purgatus, vinculumque ingens immodicæ cupiditatis injectum eſt.*

3 *Matronas.*] Livius 3. Decad. lib. 5. poſt princ. *Ædiles*, ait, *plebei aliquot matronas probri accuſarunt: quaſdam ex eis damnatas in exilium egerunt.*

4 *Fœneratores coërcere.*] Livius 1. Decad. lib. 7. *Judicia*, inquit, *eo anno populi triſtia in fœneratores facta, quibus ab ædilibus dicta dies eſſet, traduntur*, & lib. 10. & 4. Decad. lib. 5.

5 *Popinas.*] Sueton. in Tiberio, cap. 34. *Annonamque macelli, Senatus arbitratu, quotannis temperandam: dato ædilibus negotio, popinas ganeaſque uſque eo inhibendi, ut ne opera quidem piſtoria proponi venalia ſinerent.* Nam & his ſumptuariarum legum cura mandata eſt apud Tacitum lib. 3. *

COLERUS.

* Popinas ejuſmodi intelligere Senecam puto, qui ſcribit ad Gallionem de vita beata ſic: *Voluptatem invenies latitantem ſæpius, ac tenebras captantem circa balnea & ſudatoria, ac loca ædilem metuentia.* Hanc tamen poteſtatem coërcendi popinas Ædilibus Claudius aliquando ademit. Sueton. cap. 38. Ut & Nero multa derogavit Ædilibus.

TIRAQUELLUS.

6 *In facta.*] Capito Attejus in Commentario de judiciis publicis, & ab eo Gellius lib. 10. cap. refert Claudiam, Appii Cæci fili, cum ludis, quos ſpectaverat, do um rediretur, & præ turba carpen difficilius egrederetur, ira comm in dixiſſe, *Utinam*, inquit, *reviv t frater aliamque claſſem in Siciliam at, que iſtam multitudinem pe tum ex quæ me male nunc miſeram vexant.* Ob hæc mulieris verba ta mproba ac tam incivilia C. Fundan & Ti Sempronius Ædil. mulcta dixerunt ei æris gravis 25. millia. quo pa tet, non in factum modo ed & in voces petulantiores fuiſſe v icatum ut dicit Gellius ibi, & id que re fert Florus Epitom. Livii 1 aleriu lib. 8. cap. 1. & Sueton. i iberio cap. 2.

COLERVS.

7 *Ædilitiæ poteſtatis erat.* Ab iſt varia poteſtate poſtea in pro b. abie runt, *Ædilitia edicta.* Un Plautu Captivis: *Euge edictiones Æ tias h quidem habet, Mirumque ad ſt, niſ fecerunt ſibi Ætoli agoranomum*

TIRAQUELLU

8 *Nero tamen.*] Et id c Nero Cæſar inſtituit, ut ſcribit ton. in vita ipſius, cap. 16. * Sed qu hic dicit, dum munere ædilitio ngitur, non intelligas tanquam N ædilis fuerit: neque enim id uſpi reperitur, ſed ita intelligi debet, n ea re uſus ſit opera ædilium, quo n ſcilicet id munus erat.

COLERUS.

* Idem fecit Claudius, te Suetonio cap. 38. & Dione, qu ſignat Clau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ql coctiin popinis veniret, præter legumina & ole-
rdixiſſe fertur. [1] Quinetiam nimiam ædilium pote-
cohibuit: ſtatuitque quantum curules, quantum
pignoris caperent, quantumque pœnæ irrogarent.
religionem, ne qui niſi Romani dii patrio more
tur, neve à vetuſtis cæremoniis decederent, ædi-
ræcipua cura fuit: quorum edictis cautum eſt, [3] ut
um Ægyptiorumque ſacra, ritus & cæremoniæ ex
llerentur & exigerentur. Senatuſconſulta excipere,
ſuper

Ædilium poteſtas nimia cohibita.

Ædilitium edictum in Judæorum & Ægyptiorum ſacra.

aud tabernas popinarias demo- ſe. Et tale quid ſub Tiberio autum fuit. Idem fecit Ve- ſiar, ut teſtatur Xiphilinus.

[T]IRAQUELLUS.

1 [Quin]etiam.] Ex Tacito, cujus pro- Alexander huc tranſcripſit verum ſit, nullum adeo ma- facinoroſum, quin aliquid quando faciat. Nam & de eo- one Martialis l. 7. epigr. 33.

Qu[i] ſit fieri modo, Severe,
Ut peſſimus omnium Charinus
Un[am] rem bene fecerit, requiris?
Di[co]: ſed cito, quid Nerone pejus?
Quid thermis melius Neronianis?
[D]e q[uo] & nos diximus in noſtris ll. [Ge]nialibus.

2 [Cir]ca religionem.] Livius 1. Dec. [li]b. 4. 3. Decad. lib. 4. poſt princ. & [e]juſdem 3. Decad. l. 5. ubi dicit, Ædi- natos à Senatu, quod non pro- ibuiſſent quædam externa ſacrificia, urbem invaſerant. & 4. Decad. [li]b. 4.

3 [Ut] Judæorum Ægyptiorumque ſa- [cr]a.] n mihi nunc occurrit locus ibi ædilitium edictum factum ſit. m, Tiberium apud Sueton. ita, cap. 36. externas cære- Ægyptios Judaicoſque ritus aiſſe, coactis, qui ſuperſtitio- nebantur, religioſas veſtes umento omni comburere. * Vide Beroaldum. Servius autem enarrans eum locum lib. 8. Æneid.

—— Hanc tanti numinis aram
Vana ſuperſtitio, veterumve ignara deorum
Impoſuit. ——

ſcribit apud Athenienſes & Romanos cautum lege fuiſſe, ne quis novas religiones introduceret. Ideoque Socratem damnatum fuiſſe, & Chaldæos & Judæos fuiſſe urbe depulſos. quod & nos alibi retulimus. Et certe eſt ex Romuli apud Dionyſium lib. 4. & Plutarchum in vita illius, *Deos peregrinos ne colunto* (vide ll. antiquas) & alia 12. Tab. apud Cic. lib. 2. de legibus: *Separatim nemo habeßit deos, neve novos colunto. Sed ne advenas, niſi publice aſcitos, privatim colunto.* Vide omnino Balduinum in 7. l. Romuli. Plinius lib. 30. cap. 1. auctor eſt Senatuſconſulto cautum fuiſſe Cn. Cornelio Lentulo & P. Licinio Craſſo Coſſ. ne novam religionem invehere liceat. Cæterum Adrianus Imperator ſacra Romana diligentiſſime curavit, peregrina contempſit, ut tradit Ælius Spartianus in vita illius.

COLERUS.

* Sic Tacitus lib. 4. Annal. *Egreſſus dein' ſenatu vitam abſtinentia finivit. Libros per ædiles cremandos cenſuere patres.* Idem tamen munus Tacitus in vita Agricolæ Triumviris adſignat. Valerius autem Maximus alicubi ad Prætorem refert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Exempla Æditiliorum edictorum vide in 21. lib. Pandect. de ædili. edict. *Ephori apud Lacedæmonios.* *Agoranomi.*

[1] ſuper emendis vendendiſque ſervis aut jumentis ex fi bona venirent, deque illorum vitio & morbo gnitio nem animadverſionemque habere, [2] thermaru curam agere, illaſque, ne eſſent immundæ, neve nimis æquarent curare, ædilitiæ cognitionis erat: [3] de menſuris uoque [4] & verrendis viis, deque alea cognoſcere, de perqu edicta proponere, [5] quæ ædilitia dicta ſunt, mul amque non parenti irrogare, [6] aut nota turpitudinis affice pote rant. [7] Horum exemplo Ephori Lacedæmoniis fue, [8] E in Theſſalia ædiles, quibus virgas lixæ præferebai, quo rum munus erat annonam & forum cupedinis cure. A pud Græcos & Ætolos [9] agoranomi, quorum edi s ven den

TIRAQUELLUS.

1 *Super emendis.*] Ut videre licet ex *l.* 1. & aliis multis. *ff. de ædil. edic.*

2 *Thermarum.*] Hoc ſatis probatur ex Seneca ad Lucilium libro epiſt. 12. epiſtola omnium 86. Sic enim inquit: *ſed, Dii boni, quam juvabat, iſta balnea intrare obſcura & gregali tectorio inducta: quæ ſtires Catonem tibi Ædilem manu ſua temperaſſe.* Et probatur quoque noſtris legibus, nam in *l. qui inſulam.* §. *ædilis in municipio qui eſt primus. ff. locati.* Sed & quod ſupradictis addes, interdum ad conciliandum populi favorem balnea conducebant, ut his gratis lavarentur. d. *l. qui inſulam.*

3 *De menſuris.*] Ut patet ex locis Perſii & Juvenalis, quos tibi citabimus infra hoc lib. ad fin.

4 *Et verrendis viis.*] Nam & Suet. in Veſpaſiano, c. 5. tradit C. Cæſarem Sabinum, fratrem ipſius Veſpaſiani, ædilem, oppletum luto, propter curam verrendis viis non adhibitam. Vide ibi Beroald.

5 *Quæ ædilitia dicta ſunt.*] Hinc ille tit. de ædilitio edicto.

COLERUS.

Quæ ædilitia dicta ſunt.] Vide quæ ſupra dixi ex Plauto.

TIRAQUELLUS.

6 *Aut nota.*] Vide tamen quid ſcribatur in l. eos. in princ. ff. de decurion. *Eos, qui utenſilia negotian & vendunt, licet ab ædilibus cæd ur, non oportet quaſi viles perſonas nigi, ne prohiberi decurionatum, vel quem honorem in ſua patria petere, enim infames ſunt. Sed nec quidem entur honoribus qui ab ædilibus flagell ſi ſunt quanquam jure ſuo ita ædil ficio illi fungantur. Inhoneſtum tame to eſſe, hujuſmodi perſonas flagellor ictibus ſubjectas in ordinem recipi,* c. Adde autem ſupradictis, ædilit curam fuiſſe ſarta tecta, & public m, & privatorum operum tueri & ocurare, ex Aſconio in 3. in Ver.

7 *Horum exemplo Ephori.*] aleriu Maximus lib. 4. c. 1. ubi de Topompo, dicit non ædilium, ſed tri orum plebis, ut & dicetur inferius c. 24. non longe à princ.

8 *Et in Theſſalia ædiles.*] Apulejo lib. 1. Meta. *Nam & lixa nquit, & virgas & habitum prorſus giſtratui congruentem in te video. nonam curamus,* ait, *& ædilem gerim & ſi quid obſonare cupis, utique comdabimus.*

9 *Agoranomi.*] Dionyſ. Halicarnaſſæus lib. 6. non adeo longe à ne. Et de his Plautus in Captivis act. ſc. 1.

Mirumque adeo'ſt, niſi hunc cerunt
ſibi Ætoli
Agoranomum.

Vide

derum & ementium rabies coërcebatur: qui hoc etiam ſubrrogarunt, de venditarum emptarumque rerum uſu & commercio, deque conventionibus & pactis cognoſcere. In tantumque honoris culmen ædilitas provecta fuit, ut urbe peſte laborante majeſtatem conſularis imperii ad ædis decidiſſe, Titus Livius auctor ſit, ac jam bonis temporibus ab optimis quibuſque ſplendor ædilitatis quæſitus fuerit. [2] Nam duo Craſſi, [3] Quintus Mutius, & [4] Publius Lentulus, [5] & Scaurus ſummis honoribus functi, ædilitatem magnificentiſſime geſſere, illamque magni muneris locoexequuti fuere. [6] Paulus quoque Æmylius quum duodecim magnis competitoribus in petitione ædilitatis prælatus fuerit, pro ſummo honore duxit. Sunt tamen exempla illorum, qui repulſam in petitione ædilitatis perpeſſi, mox conſulatus, præturas & ſummos honores meruere, inter quos [7] C. Marius, qui in duabus ædilitatis petitionibus, curulis ſcilicet & plebeiæ, una die bis repulſam tulit, ſepties deinde conſul fieri meruit. Scipio vero Æmylianus,

Honos ædilitii muneris.

Ædilitatis repulſas paſſi, ad alios tamen magiſtratus ſtatim evecti.

Vide Beroaldum in Suetonium & Apuleium. Et adde, apud Corinthios quoque fuiſſe ædiles ex Juſtino l. 21. *

COLERUS.

* e Dionyſio loquitur: Apud Ædiles verſus lenones jurgari.

TIRAQUELLUS.

1 *In tantumque.*] Ad Romanos redit. Idque Livii eſt 1. Dec. lib. 3.

2 *Nam duo Craßi.*] De Craſſo divite ſtis Cicero l. 2. officio. de altero am ipſemet, ibid.

3 *Mutius.*] Idem Cicero eod. l. 2. dicit Mutium cum L. Craſſo ædilitate ſe functum.

4 *Lentulus.*] Idem ibid.

5 *Scaurus.*] Hujus ædilitatis ſæpius meminit Plin. ſcilicet lib. 8. c. 17. & cap. 26. & lib. 9. cap. 5. in fin. & lib. cap. 7. & lib. 35. cap. 11. & l. 36. cap. & cap. 15. Adde & his Scipionem Africanum ex Livio 3. Dec. l. 5. cujus verba adferam in verbo, *Scipio vero*. Polybio lib. 10. ubi etiam dicit Lucium Scipionem ipſius fratrem ſeniorem cum eo ædilem creatum & Lucullum, ut dicetur in verbo, *L. Lucullus*, & Cæſarem ex Suetonio in vita illius, cap. 10. & Plinio lib. 33. cap. 3. & Plutarcho in vita illius, & Ciceronem, ut ipſe dicit in 1. in Verr. act. & ibi Pædianus in argumento ipſius.

6 *Paulus quoque Æmylius.*] Plutar. in vita illius poſt princ.

7 *C. Marius.*] Plutarch. in ejuſdem vita, & Apophth. Imperatorum, & Valerius Maximus lib. 6. c. 11.

8 *Scipio vero Æmylianus.*] Valerius Maxim. lib. 8. cap. 16. L. Florus Epit. Livii lib. 50. Plinius Secundus, aut quiſquis is eſt, de viris illuſtribus c. 58. Liv. 3. Decad. lib. 5. tradit alteri Scipioni, cui poſt Africano cognomen fuit, petenti ædilitatem, cum obſiſterent Trib. plebis, negantes rationem ejus habendam eſſe, quod ei nondum ad petendum legitima ætas eſſet. *Si me*, inquit, *omnes Quirites ædilem facere vo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lianus, cum candidatus ædilitatis in campum deſcelere, ab univerſo populo fructum uberrimum cepit: nn pro ædili, omnium ſuffragatione conſul factus eſt. [1] L. ucullus cum ante adultam fratris ætatem magiſtratus etere nollet, tantum gratia & favore valuit, ut abſens u cum fratre ædilis relatus fuerit. [2] Veſpaſianus vero candatus ædilitatis, quinquies repulſam paſſus demum ad im rium fuit evectus. Et quamvis ædilitas per ſe proprium unus foret, [3] ſæpe tamen magiſtros equitum [4] & tribunos lebis ſimul cum magiſterio & tribunatu ædilitatem iſſe comperimus. [5] Cn. Flavium Appii Cæci ſcribam cum tribunatu plebis ædilitatem, [6] & T. Semproniun magiſterium equitum una cum ædilitate habuiſſe c ſtat: [7] tametſi duos magiſtratus, præſertim curules, ſimu ere-re, antea interdictum fuerit. Munera etiam magn cen-

tima,

Ædilitatis munus cum alio munere conjunctum. Ludi per ædiles editi.

re volunt, ſatis annorum habeo. Tanto inde favone ad ſuffragium diſcurſum eſt, ut tribuni repente incepto deſtiterint.

1 *L.Lucullus.*] Plutarchus in vita illius.

2 *Veſpaſianus.*] Sueton. in vita illius, cap.2.

3 *Sæpe tamen.*] Quod probat exemplis ſeq.

COLERUS.

4 *Et tribunos plebis.*] Dionyſius Halicarn. ædiles tribunorum miniſtros fuiſſe ſcribit: eoſque & annonæ forenſis, ut affatim ſuppeteret, curam habuiſſe.

TIRAQUELLUS.

5 *Cn.Flavium.*] Plinius lib.33.c.1.

6 *Et Titum Sempronium.*] Hunc, aut alium ejuſdem nominis fuiſſe Magiſtrum equitum ſub M. Junio Dictatore, ſatis conſtat ex Livio 3. Decad. l.2. ſed quod ſimul aut aliter fuerit ædilis, non memini me legiſſe: niſi quis forte eundem hunc eſſe putet cum T. Sempronio ædili apud ipſum Livium 4. Decad. lib. 7. Sed inter utrumque magiſtratum interceſſerunt 38. anni, ut vix idem fuerit.

7 *Tametſi duos magiſtratu* Id ex Liv. eſt 4. Decad. l.9. ubi cur . Fulvius Flaccus jam ædilis curu deſignatus, præturam peteret, pa ribunorum plebis negare ration ejus habendam eſſe, quod duos ſi unus magiſtratus, præſertim curule eque capere poſſet, nec gerere: par ibus eum ſolvi æquum cenſere, uem vellet prætorem creandi popu oteſtas fieret. Quam ſententiam n ſenatus auctoritas complexa ſſet: populus autem Romanus cupe eum quoque prætorem creari, ta n ad ſedandam eam controverſiam uit Senatus ſatis prætorum eſſe, tum neceſſe eſſe alium prætorem eari. Legimus tamen apud Gell. l.1 .18. Catonem unum ex poſteris M atonis Cenſorii, cum ædilis curulis ſſet, in Galliam Narbonenſem pro tum ibi vita functum fuiſſe: nec ta n dicit eum ſimul fuiſſe in iis ma ratibus. Sed quod minime dubi eſt, unus ſimul prætor & ædilis e oterat. Nam P. Ælius Pætus P. llius Tappulus, hi duo cum ædiles ebis eſſent, prætores creati ſunt.

Hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tiſſia, & ludos apparatiſſimos, ad conciliandum populi favorem, per ædiles plebis aut curules, [1] nunc Romanos, nunc plebejos, [2] nonnunquam ſcenicos, publica [3] vel privata impenſa, [4] aut ex mulctatitia pecunia curari & inſtaurari, plerumque annotavimus: [5] In quibus venatione belluarum, quæque mira ſpectatu & inſolita ſunt, [6] nonnunquam gladiatorum paria qui digladiarentur, ſpectaculis exhibuere: quæ munera cum magnificentiſſime per ædiles edita fuiſſent, gradus ad ampliſſimos honores magiſtratuſque fecere. [7] Illud memoriæ datum eſt, eos qui ſcrium facerent, ad ædilitatem admitti nequiſſe: propterea Flavius ſcriba, quia ſcriptum fecerat, niſi juraſſet ſe ſcrium non facturum, ad ædilitatem admiſſus non fuiſſet. [8] Quodque ædiles, ſicut tribuni plebis, ſacroſancti ali-

Scribæ ad ædilitatem non admiſſi.

Ædiles ſacroſancti.

1 *Nunc Romanos.*] Scilicet Romanos ædilibus curulibus, plebejos ab ædilis plebis, ut diximus & probavimus in verbo, *Demum diſsidente.*

2 *Nonnunquam ſcenicos.*] Nam & Livius 3. Decad. lib. 4. tradit Q. Fabio Maximo, & T. Sempronio Graccho Coſſ. ædilibus ludos ſcenicos per quatriduum primum factos. Quanquam ipſe 4. Decad. lib. item 4. ſcribit Megaleſia, ludos ſcenicos C. Attilium Serranum, & L. Scribonium Labeonem ædiles curules primos, feciſſe. Sed ſane an illi primi curules erant plebeii.

3 *Vel privata impenſa.*] Suetonius in Cæſare, cap. 10. *Quo factum eſt, ut communium impenſarum ſolus gratiam caperet.* Vide etiam Feneſtellam lib. de magiſtratibus Roman.

4 *Aut ex mulctatitia.*] Livius 3. Decad. libro ſeptimo tradit Q. Catium, & L. Portium Licinium ædiles ex mulctatitio argento ſigna ænea ad ædem Cereris dediſſe, & ludos magnifice apparatos feciſſe.

5 *In quibus.*] Sueton. in Cæſare, cap. 10. *Venationes*, inquit, *ludoſque & cum collega & ſeparatim edidit.*

6 *Nonnunquam gladiatorum paria.*] Idem Sueton. eod. cap. adjecit inſuper Cæſar etiam gladiatorum munus, ſed aliquanto paucioribus, quam deſtinaverat, paribus.

7 *Illud memoriæ datum.*] Ex Livio 1. Decad. lib. 9. ad fin.

8 *Quodque ædiles.*] De utriſque id tradit Livius 1. Decad. lib. 3. cujus hæc verba ſunt, *Ipſis quoque tribunis, ut ſacroſancti viderentur* (cujus rei prope jam memoria aboleverat) *relatis quibuſdam ex magno intervallo cæremoniis, renovarunt, & cum religione inviolatos eos, tum lege etiam fecerunt, ſanciendo, ut qui tribunis plebis, ædilibus, judicibus, decemviris nocuiſſet, ejus caput Jovi ſacrum eſſet: familia ad ædem Cereris, liberæque venum iret.* Ex quo loco haud dubie Alexander hæc accepit. Vide tamen quæ Livius ibi ſubjungit, & Feſt. Pompejus auctoritate Catonis lib. 17. dum declarat quid ſacroſanctum ſit. *

COLERUS.

* *Sacroſancti* dicti Ædiles. Gloſſæ: Sacroſanctas ἀφιερωμένας. Et Sacroſanctum ἅγιον, ἱερὸν, καθωσιωμένον. Adde ad Feſtum *leg. ult. ff. de rerum diviſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aliquando habiti ſunt: quod licet veteri conſtet exemplo, lexque à Valerio conſule poſt decemviros, lata, tum tribunos quam ædiles, judices atque decemviros inviolatos ſanxiſſet: [1] tamen quia ædiles curules [2] neque prehenſionem nec vocationem habere, nec lectore uti, [3] eosque à privato ad majus tribunal prehendi ducique à magiſtratibus novimus, propterea ædilem non eſſe ſacroſanctum opinati ſunt: [4] quod Domitianus Cæſar facto declaravit, [5] qui tribuno plebis auctor fuit, ædilem repetundarum accuſandi, judiceſque in eum à ſenatu petendi. Qui eidem ædiles non Romæ tantum, [6] ſed in oppidis & vicis nobilibus ſæpe fuere magiſtratus, qui de menſuris & rebus minimis jura dabant. Hoc quoque notandum eſt, poſt ædiles exhauſto atque inopi ærario novum vectigal inſtituere, quo reipublicæ oneribus conſulatur. [7] Quique ſicut

Vectigalia per ædiles conſtituta.

TIRAQUELLUS.

1 *Tamen quia ædiles cur.*] Et id quoque uſque ad verſicul. *Quod Domitianus*, magna ex parte eſt ipſius Livii ubi ſupra, poſt ea quæ ex eo nuper adduximus.

2 *Neque prehenſionem.*] Id colligi poteſt ex Gellio lib. 13. cap. 12. & clarius cap. ſequent. Varronis auctoritate.

3 *Eoſque à privato.*] Quod probatur exemplo ſeq. & ex Gel. d. l. 13. c. 13.

4 *Quod Domitianus Cæſar.*] Sueton. in vita illius, cap. 8. *Ædilem*, inquit, *ſordidum repetundarum accuſandi, judiceſque in eum à Senatu petendi, tantum curæ adhibuit, ut neque modeſtiores, neque juſtiores extiterint.*

COLERUS.

5 *Qui tribuno.*] Quia tribuno Plebis ea demandata accuſatio fuit, quod plebis maxime intereſt, ut ædiles ſuo munere rite fungantur.

TIRAQUELLUS.

6 *Sed in oppidis.*] Cicero loquens de ſuo Arpinatum municipio libro epiſt. fam. 13. epiſt. 11. omnium 282. ad Brutum. *Nam conſtituendi*, inquit, *municipii cauſa hoc anno ædilem filium meum fieri volui, & fratris filium, & M. Cæſium, hominem mihi maxime neceſſarium: is enim magiſtratus noſtro municipio, nec alius ullus creari ſolet.* Et in 6. in Verrem action. loquitur de ædilibus Agrigenti oppidi Sic. Et de Aretio loquens Perſius ſatyr. ad fin.

Fregerit heminas Areti ædilis iniquas.

Et de Vlubris Juvenalis ſatyra

Et de menſura jus dicere? vaſa minora
Frangere pannoſus vacuis ædilis Ulubris.

Et de Hypata civitate Theſſaliæ Apulejus lib. 1. Metamor. ad fin. illum fuiſſe ædilem Pythiam quempiam. Et ſcribit Spartianus, *Adrianus per Latina oppida ædilis fuit.* Sed & id quoque probatur in *l. qui in inſulam. §. ædili municipio*, qui eſt primus. *ff. locati*, cujus verba ſupra eod. in verbo, *Theatrum curam agere*, adſcripſimus.

7 *Quodque ſicut.*] Id eſt Livii Decad. lib. 7. & iterum 10. Sed his omnibus adde quod ædiles plebis conſulibus, poſtquam magiſtratu abiiſſent, diem dicere poterant. Nam L. alienus ædilis plebis C. Veturio, pri-

num

tribunos plebis ad tribunatum, ita ædiles ſive curules ſeu plebejos, qui patrem haberent ſuperſtitem, ad ædilitatem minime admitti poſſe, exemplis maxime probatum eſt.

nſulatu abiit, diem dixit apud Livii 1. Decad. l. 3. Quodque ædiles eo tempore judicis partes ſuſtinere non poterant, ex Aſconio Pædiano in Verrem actio. Quod item etiam Latinarum curam ſenatus ædilis commiſit, ornatis prius prætexta ſella eburnea regiis inſignibus, ut tradit Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 6. ad fin. Quod inſuper comitia creandorum ædilium, ut tribunorum abſque auſpiciis peragebantur ſuffragio tribuum. Quod denique ædilitia dignitas apud Romanos prope illuſtriſſimum habebat juventutis principatum.

CAPUT V.

Jlicium ignavi judicis ſuper controverſo jure perperam judicantis, hauſtum aquæ per fundum alienum non deberi.

Super controverſo jure, in foro Romano, me præſente, apud ignavum judicem qui præſidebat, dum quotidia patrocinia præſtarem, aſpera & vehemens quæſtio agiri cœpta eſt. Petebatur enim à teſtatoris filio, cui hauſtus aquæ in fundo, quem alteri legaverat teſtamento, exotus fuerat, iſque fons immodicis caloribus poſtea exaerat, deinde tribus poſt annis denuo emerſerat, ex teſtatoris voluntate ſe ad illius hauſtum per fundum legatum admitti. Cui contra ſtabat fundi dominus, & deſita aqua, ſervitutem ſe nullam debere ajebat: quippe cum aqua, cujus hauſtus teſtamento exceptus fuerat, fonte areſcto, eſſe deſierit, ceſſare etiam ſervitutem, quæ praeterea debebatur, dicendum erat, & ubi hauſtus aquæ ex novo fonte illi forſan deberetur, jus tamen eundi per fundum ſuum, ſe invito, illi non eſſe: pluraque in hanc ſententiam adduxerat, quibus non diſſimulanter quæſtioni reſpondere videbatur. Contra vero teſtatoris filius, relicta patre ſervitute, & hauſtu aquæ ſibi legato, etiam aditum ad aquam, qui nullibi niſi per fundum patere poterat, relictum dicebat: cum nullus aquæ uſus foret, niſi haurire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

liceret, neque poſſe hauriri, niſi per fundum adituſſet. Quod ſi fieret ſecus, profecto cum ſibi aliunde hauri non daretur, ipſe legato præter teſtatoris voluntatem fſtratus foret: quod eſt pudendum dicere. Rurſus tametqua deſita fuiſſet, ſeu æſtu vehementi, ſeu quovis mocarefacta, ea poſtea renata, jus priſtinum ſibi deberi aſſebat: nam quandiu è fonte manaret, jus hauriendi ſibi interum eſſe dicendum erat. Cumque immodicis jurgiis dper obſtreperent, & turpibus vocibus invicem conflictartur, judex qui aſſidebat ſeverus & vehemens, amborumdicto poſtulatu, pauca interfatus, quæſivit an aqua exnte arefacto penitus fluere deſiiſſet: & quum triennio aam ex fonte manare deſiiſſe (quippe quum tenuis, non pennis foret) illamque denuo ſcaturiſſe, tabulis & teſtibulanum feciſſent, deque hoc nulla controverſia foret hoc aſſeverato, parumper ſubdubitare viſus, paulo poſt inclinavit ſententia, ut eundi per fundum alienum & aquam deſitam rurſum hauriendi, teſtatoris filio juon eſſe, ſibi liquere iniquiſſimo decreto pronunciaret. Qua injuria decreti cum vehementer ille offenſus reclamet, & propterea me adiviſſet, peteretque, ut ſibi in cauſa eſſem, utque ſuas partes propugnationemque mea curatrocinioque ſuſciperem: quæſivi ego à judice, ut na cum venia diceret mihi, quo jure, qua lege aut exenlo, iſti, cui ſervitus teſtamento relicta fuerat, jus non eſſe uriendi ex fonte renato declaraſſet: ſiquidem ſi haus aquæ teſtamento legatus erat, iter quoque ad hauſtuex æquo & bono relictum videri debet: cum niſi hare liceret, nihil præſtaret commodi legatum, nihil es: idque tam [1] Paulum & [2] Marcellum, quam [3] Neram &l-

TIRAQUELLUS.

1 *Paulum.*] Citatum in *l. & Atti-licinus.ff.de ſervit.ruſt.prædio.*

2 *Marcellum.*] Citatum quoque in *leg.* 1. §. *ſi quis propter.ff.de itin.actuque privat.*

3 *Neratium.*] Lib. 3. Membrarum, ut eum citat Ulpianus in *em ſic.§.qui habet.ff.de ſer.præd.ruſt* jus hæc verba ſunt, *Qui habet hauſtuiter quoque habere videtur ad hauriem.* Et (ut ait Neratius lib. 3. Membram)

[1] pianum de ſervitutibus ſentire aſſeveravi. Quinetiam
e ſuptibus funerum [2] idem Ulpianus cenſuit: Si in fundo
m vendito ſepulchrum mihi excepero, iter quoque ad
pulchrum exceptum videri: cum ſubſequens antecedens
ppnat. Neque repugnat, quod areſcente fonte deſita
rvis videbatur, quia ſatis habet rationis explicatæ, quod
fonte renato jus idem mihi deberi quivis poteſt intel-
ige, [3] idque Iabolenum [4] & Paulum de ſervitutibus
tia cenſuiſſe. [5] Quinetiam Attilicinus conſultiſſimus
ir ſuper hac controverſia Cæſarem Statilio Severo in
an ſententiam reſcripſiſſe dicit: idque cum lege & jure
firmare contenderem, peteremque ut more inſtitutoque
majum, ſiquid judicando deliquiſſet, caveret ne magno
alta afficeretur incommodo is qui in meam fidem clien-
elaque venerat, Judex ad me converſus, graviter, cre-
do, rens, ſe frequenti auditorio interpellatum, ſtomacha-
unis, & vultu fere minaci, Semel, inquit, deſita aqua,
oſuam fons exaruit, jus illam hauriendi pariter deſitum
vid: quippe cum aqua nulla ſit, quæ debeatur, ſervitu-
tenextinctam amplius non revocari reſpondit. Cumque
egocontradicerem, horum auctoritatibus nixus, pluraque
n ram ſententiam adducerem, præſertim cum nemo
tamdoctus ignaruſque rerum foret, vel qui primis (ut
aju) labris jura deguſtarit, qui reſtituta re in ſtatum prio-
rem,

l. item. §. 1. ff. de ſervitute ruſti. præd. l. ſi venditor. ff. de relig. & ſumpt. fun. l. Attilicinus. ff. de ſervit. ruſt. præd.

umve ei jus hauriendi & adeundi ceſſerit, utrumque habebit: ſive tantum uriendi, ineſſe ad aditum: ſive tanti adeundi ad fontem, ineſſe & hauſu.

COLERVS.

* m uno conceſſo, omnia videntur ceſſa ſine quibus id explicari non teſt. Sic *l. 6. de aliment. legat.* habi ione conceſſa, conceduntur alim ta, cibaria, & veſtitus. Et *l. 56. de curat.* tabularum inſpectione conc a, conceditur lectio. & talia ſexce a paſſim in jure occurrunt. Vide ta n Alciatum in l. 2. de juriſd.

TIRAQUELLUS.

1 *Et Ulpianum.*] Ubi ſupra.

2 *Idem Ulpianus.*] In *l. ſi venditor. ff. de relig. & ſumpt. fun.*

3 *Idque Jabolenum.*] Neſcio quo loco, niſi forte in *l. fiſtulas.* in princ. *ff. de contrahend. empt.* quæ quidem lex eſt Labeonis ex Iaboleno, præſtatque aliquod argumentum ad id de quo hic agitur.

4 *Et Paulum.*] In *l. qui fundum vendebat. §. in lege. ff. de contrah. empt.*

5 *Quinetiam Attilicinus.*] Id eſt ex d. *l. & Attilicinus. ff. de ſer. ruſt. præd.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rem, idem jus quod antea fuerat, re integra, incolumem eſſe negaret: ipſe autem egregius nebulo cum in eandem ſententiam iret, illamque nullo argumento, nec judicii diſceptatione, ut modeſti judices ſolent, dilueret vel firmaret, ſi quid probandum aut refellendum eſſet, ſed prope ad extremam inſaniam vecors excandeſceret: ego qui probe noram ſpiritum ejus, ne inſectatione & conviciis a rem, dicendi pauſam feci, ſatiuſque duxi clienti ſalutari conſilio prodeſſe, quam rationibus non proficientibus cum homine illiberali & clamoſo nequicquam diſceptare: clientique ut ad majus tribunal provocaret, perſuaſi: profuitque provocaſſe. Namque haud multo poſt, diſcuſſo negotio lege & jure, inducto judicis decreto, probabili & recto judicio pro teſtatoris filio lis data eſt. Verba vero Cæſaris Statilium Severum ex ejus epiſtola hæc fuere: Succurrendum his putavi. Itaque quod jus habuerunt tunc, cum primum ea aqua pervenire ad eos non potuit, id eis reſtitui placet.

CAPUT VI.

Quanta ſeveritate à Romanis contra licentiam magiſtratuum, & quoties occurſum ſit.

QUanta diſciplina caverint Romani, ne qui magiſtratus gererent, nimia licentia abuterentur, illud documento eſt, quod pluribus legibus, plebiſcitis & ſenatusconſultis præſcripti fines magiſtratuum, & poteſtas arctata fuit, præcipue cavendo, ne imperioſa illorum licentia, extra gyrum rationis excederet. [1] P. Valerius, qui cum L. Bruto poſt Reges exactos conſul factus eſt, acerrem

P. Valerii lex.

TIRAQUELLUS.

1 *P. Valerius.*] Qui Publicola dictus eſt. Id enim ex eo tradit Plutarchus in vita illius & Livius 1. Dec. libro 2. & Valerius Maximus lib. 4. c. 1. poſt princ. Et quod hic dicitur, *A quocunque magiſtratu*, intellige etiam à Conſulibus ex *l.* 2. §. *exactis. ff. de orig. jur.* atque ex eo quod ſcribit Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 5. Lege Valeriam à Val. Publicola latam ſententias Conſulum capitales irritas eſſe: niſi populi Romani judicium aſſiſſet, permiſſa rei provocatione ad plebis ſuffragia. Sed quod ad Dictatorem pertinet, vide quæ ſupra diximus.

Im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ora increſcentis audaciæ legem promulgavit, qua cavebati, ut à quocunque magiſtratu ad populum provocandi cui poteſtas foret: ſcilicet exiſtimans majoris imperii advcatione, nimiam magiſtratuum licentiam coarctari: [1] taetſi Regum temporibus, provocationem à regibus fuit ad populum, idque pontificalibus libris caveri, multi corndant: [2] quam legem à Murena conſule, quo tempoi Sora & Alba coloniæ deductæ ſunt, iterum latam coperior: [3] poſtea exacto decemvirorum imperio, popul Romanus ut licentiæ temeritatique obviam iret, prær auxilium tribunitium, novam ſanciendo legem, coituit, ne quis ullum magiſtratum ſublata interceſſione creet: qui creaſſet, eum jus faſque eſſet occidi. [4] Quod mc Duillius conſul alia conſtitutione innovavit, ut qui *Duillii conſtitutio.* maſtratum ſublata provocatione creaſſet, tergo & capite luet. [5] Lapſis inde temporibus cum opes plurimorum pralerent, humilioreſque à ditioribus aſſidue premerenturiſque ſuperbe avareque imperitarent, iterum Valeria *Valeria lex.* lex tanquam unicum præſidium libertatis, ante primum Pucum bellum lata fuit: qua inter cætera eum, qui provoſſet, à quovis magiſtratu, virgis cædi, & ſecuri percutretuit: pœnam tamen, ſi ſecus feciſſet, non adjecit, niſi mprobe factum videri. Cumque adhuc non ſatis innocenti

1 *Tametſi Regum temporibus.*] Quod patex Livio 1. Decad. lib. 1. ubi Horus cum duumviri à Rege creati eumndemnaſſent, ad populum provoca.

2 *Quam legem à Murena conſule.*] Livii. Decad. l. 10. in princip. tradit L. Cucio, & Ser. Cornelio conſule, ram atque Albam colonias deduct Nec reperitur Murena quiſpianuiſſe conſul: præter L. Murenanqui conſul fuit cum D. Junio Sylli*, anno poſt eas colonias deduct ducenteſimo quadrageſimo plusinuſve.

COLERUS.

* t ædilis cum Varrone.

TIRAQUELLUS.

3 *Poſtea exacto decemvirorum Imperio.*] Livius 1. Dec. l. 3. *Aliam*, inquit, *deinde conſularem legem de provocatione, unicum præſidium libertatis decemvirali poteſtate everſam* (vide num legendum ſit *everſa*) *non reſtituunt modo, ſed etiam in poſterum muniunt: ſanciendo novam legem*, Ne quis ullum magiſtratum ſine provocatione crearet. Qui creaſſet, eum jus faſque eſſet occidi: Neve cædes capitalis noxæ haberetur.

4 *Quod mox Duillius conſul.*] Idem eod. lib. non multo poſt.

5 *Lapſis inde temporibus.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Tametſi*, ſunt Livii 1. Decad. libro 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nocenti conſultum foret, & plebis libertas opprimeretur magis, ſæpiuſque hoc malum increbeſceret, inita tandem ratio eſt, qua ſalubriter tenuioribus conſultum fore. Si quidem M. Valerius conſul legem de provocatione ad populum, ab eadem familia ſæpius latam, tanquam patronus & vindicem libertatis tertio promulgavit, graviſſimiſque pœnis affecit eum, qui ſpreto more patrio, ad majus tribunal provocare inhiberet: in tantum, ut etiam de vi & majeſtate damnatis, jus provocandi ad populum dederit; [1] tametſi poſt decurſa ſecula, Caligula, ne longo ciuitii ducerentur lites, nimias provocationes inhibuerit. Sed quamvis tot legibus advocatio majoris poteſtatis, quæ ab injuria tenuiores vendicaret, permiſſa foret: nondum tamen ſatis petulantiæ & effrenatæ licentiæ proviſum erat, niſi caveretur, ne ſæpius eadem imperia gerendo, nimis aliquorum potentia inſoleſceret. [2] Ideo Quintus Martius cenſor legem tulit ad populum, ne quis eundem honorem bis ambiret. [3] Et deinde Fabius Maximus aliam rogari juſſit, quod etiam plebiſcito cavebatur, ne intra annum decem eandem poteſtatem gerere liceret. [4] L. deinde Sylla, aliquem prius prætorem quam quæſtorem fieri, aut conſulem quam prætorem, edita lege vetuit: eundemque niſi decurſo decennii ſpatio, bis uni magiſtratui præeſſe, gravi pœna interdixit: arbitratus frequentes honorum vicissitudines, nimiæ poteſtatis eſſe, & potentiæ non ferendæ. [5] Quod haud multo poſt nova conſtitutione innovatum it:

M. Valerii lex de provocatione ad populum.

Provocationes inhibitæ.

Quint. Martii lex.

Fab. Max. lex.

L. Syllæ lex.

1 *Tametſi.*] Sueton. in Caligula, cap. 16. vide ibi interpretes.

2 *Ideo Q. Martius.*] Plutarchus in Coriolano in princ.

3 *Et deinde Fabius Maximus.*] Livius 1. Decad. libro 7. & 10. hujus quoque legis meminit etiam Cic. libro 3. de legibus, ubi ejus legis verba adſcribit, *Eundem magiſtratum, nî interfuerint decem anni, ne quis capito.*

4 *L. deinde Sylla.*] Appianus lib. 1. bellorum civilium in duobus locis.

5 *Quod haud multo poſt.*] his omnibus adde quod M. Rutilius cenſorinus, iterum cenſor creatus, concionem populum vocatum, quo potuit graviſſima oratione corripuit, quod eam poteſtatem bis ſibi detuliſſet, cujus majores, quod nimis magna videretur, tempus coarctandum dicaſſent, ut tradit Valerius Maximus libro 4. cap. 1. Ubi etiam refert quod Fabius Maximus, cum à ſe quinquies, & à patre, avo, proavo, majoribusque is,

autumque, ne cui intra vigeſimum annum, muneris administratio daretur. Et cum licentia præſidum edis ſpectaculis, multo provincialibus damno & in-odo foret, quotidieque novis collationibus exhaur: [1] Nero vetuit, ne gladiatorum munus, aut ferapectaculum præſides in provinciis ederent. [2] Quo tempore ſtatutum eſt, ut qui perperam [3] ad principem

Ætas muneris pub. obeundi.

Neronis ſtatutum.

penumero conſulatum geſtum erteret: in comitiis, quibus us ſummo conſenſu Conſ. r, quam potuit conſtanter, pulo egit, ut aliquando vacahujus honoris Fabiæ genti da- n quod virtutibus filii diffide- r enim illuſtris) ſed ne maxiperium in una familia conti-. Præterea Q. Fulvius Flac- ipſe conſul in ſequentem an- erum conſul à populo creare- mitiis, Tribuni plebis interqui neque magiſtratum conti- is civile eſſe ajebant: & mul- fioris exempli, eum ipſum ui comitia haberet. Quæ con- um ad ſenatum rejecta fuiſſet, eſt, ut per veteres & expertos, peritos Imperatores Reſpu- reretur. Cæterum cum apud inenſes judices eſſent perpe- Enibal legem tulit, ut in ſingu- judices eligerentur, ne quis m continuum judex eſſet (vide oratoribus Athenienſium dixi-) d & tu omnino vide, quæ de ripſimus in noſtris Commen- *ſi unquam.* in præf. num. 24. *hæc ſane.*

1 *ro vetuit.*] Cornelius Tacitus *Ne deſignatis quidem*, inquit, *edendi gladiatores neceſſi-*. Ante vero à Jul. Cæſ. cautum de numero gladiatorum, quo rem cuiquam habere Romæ uet. in vita illius. Et Tiberius gladiatorum paria ad certum numerum egit eod. auctore in ejus vita, 3 Vide Beroaldum.

2 *Quo etiam tempore ſtatutum eſt.*] Ab ipſo Nerone Cornelius Tacitus lib. 14. *Auxitque patrum honorem, ſtatuendo, ut qui à privatis judicibus ad Senatum provocaviſſent, ejuſdem pecuniæ periculum facerent, cujus ii, qui Imperatorem appellavere. Nam antea vacuum id ſolutumque pœna fuerat.*

MERCERUS.

3 *Ad principem vel Senatum provocaſſet.*] Appellationes, ceu provocationes introductæ in rempub. videntur à Valerio Publicola. Ab eo vero tempore varie appellatum à magiſtratibus. Vel ad Trib. plebi, & ad populum: vel ad collegas eorum magiſtratuum, à quibus provocabatur. Nec ſolum à Quiritibus, hoc eſt civibus, qui in urbe habitabant, ſed etiam à Provincialibus, etſi aliter nonnullis videtur. Poſtea oppreſſa libertate, frequentius multo eſt appellatum, & ut plurimum ad principem. Adeo ut Auguſtum oportuerit delegare certos magiſtratus, qui de appellationibus cognoſcerent. Prætorem nemo, qui de urbanis: Conſulares vero, qui de Provincialibus: & ſingulos conſulares cujuſque provinciæ negotiis præficere nec mirum. Vndecunque à quibuſvis judicibus appellabatur ad principem. Imo etiam ab ipſo Senatu, ut Tacit. auctor eſt Annal. 4. adeo ut Nero quo ſe magno onere curarum levaret, edixerit ut omnes appellationes à judicibus ad ſenatum fierent. Ex quo forte jure colligas cognitionem illam Appellationum, ab Auguſto demandatam, Prætoribus, & Conſularibus, non fuiſſe diuturnam. Porro ante Neronem ſive temere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Mulcta iniquæ provocationis. Plebiſcita diverſa.

pem vel ſenatum provocaſſet, pecuniam pœnæ no[illegible] ærarium ferre, & mulctam exſolvere cogeretur. I[illegible] extant plebiſcita, quibus [1] ne duos magiſtratus, pr[illegible] curules, uno anno habere, [2] neve plebejum magi[illegible] patricio gerere liceret, cavebatur. [3] Quinetiam [illegible] giſtratu aliquid gerere inhibitum erat, niſi prius ſa[illegible] to adactus fuiſſet: quod ideo cautum ferunt, ne ſ[illegible] piditate improba, imperia & honores aſſumerent [illegible] bant enim apud conſulem vel ſenatum ſolenne j[illegible] dum per deos: [4] poſtea ut in acta principum jurare[illegible] ſarum temporibus ſervatum eſt: [5] neque enim pl[illegible] que dies, niſi qui juraſſet in legem, imperium gere[illegible] bat. [6] Si qui tamen in magiſtratu avare, ſuperbe [illegible] lenter ſe geſſiſſent: ipſos ante tempus finiti honori[illegible] rio deſiſtere, & de gradu dejici jubebant. Primu[illegible] abrogatum imperium fuerit, [7] Tarquinius Superb[illegible] ditus eſt, qui propter inſolentiam regno pulſus fuit.[illegible] exactis regibus, [8] Sergium & Virginium tribunos[illegible] lares, quod male ad Vejos pugnaſſent: [9] & Cn. Ma[illegible]

Magiſtratu & imperio dejecti.

Ser-

temere, & (ut eſt in formula) furoris audacia, ſive jure, à re judicata appellatum eſſet ad Senatum, impune id erat. Dixi ad Senatum: nam ſi appellatum eſſet ad principem, irrogabantur multa, ſi tamen injuria appellatum eſſet. vide an utrumq; colligas ex Tacito. Apud quem, Nero ſtatuit, ut qui à privatis judicibus ad ſenatum provocaſſent, ejuſdem pecuniæ periculum facerent, cujus qui Imperatorem appellavere. Nam ante id tempus vacuum id, ſolutumque pœna fuit.

TIRAQUELLUS.

1 *Nec duos magiſtratus.*] Livius 4. Decad. l. 9. & dictum eſt ſupra c. 4.

2 *Neve plebejum magiſtratum.*] Ideoque Clodius ille Pulcher, ut tribunatum plebis aſſequi poſſet, ſe arrogandum dedit plebejo.

3 *Quinetiam pro magiſtratu.*] Vide infra in verbo, *Neque enim plus quinque.*

4 *Poſtea ut in acta Princip[illegible]*] Cor. Tacitus lib. 13. non adeo lon[illegible] princip. *Claudio*, inquit, *Nerone L[illegible] Coſſ. cum in acta Principis jur[illegible] magiſtratus, in ſua acta collegam [illegible] jurare prohibuit.* De Claudi[illegible] Cæſare loquitur.

5 *Neque enim plus quinque.*] Livius 4. Dec. lib. 1. in fin. *Magiſtr[illegible]tem*, inquit, *plus quinque dies [illegible] juraſſet in leges, non licebat gere[illegible]*

6 *Si qui tamen.*] Hoc prob[illegible] exemplo ſeq.

7 *Tarquinius Superbus.*] [illegible] exequitur Livius 1. Dec. lib. Dionyſ. Halicarnaſſæus lib. 4. & [illegible] ubique.

8 *Sergium & Virginium.*] [illegible] Dec. lib. 5. non adeo longe à [illegible]

9 *Et Cn. Manlium, & Servi[illegible] Cepionem.*] Florus epitom. Livii [illegible] 67. ubi hos quidem victos fuiſſe: Cepionem ſecundum pop. Rom[illegible] juſ[illegible]tem,

Svilium Cepionem proconſules, quod ipſorum teme-
clades ingens accepta fuiſſet, & à Cimbris cæſi, &
ſt exuti eſſent: alioſque ignaviæ inſimulatos, abroga-
perio, ante tempus finiti honoris, ſenatus magiſtratu
i, & inſignia imperii dimittere coëgit. Quod & C. *C. Gracchi plebiſcitum.*
chus alio plebiſcito confirmavit, cavens, ut ſi cui ante
us propter indignitatem imperium eſſet abrogatum,
lrius adeundi honoris facultatem non haberet: neve
na imperia diuturna eſſent, quod unum officere li-
ri cognitum eſt. Magiſtratus & honores geri ultra
m [1] annaria lege prohibetur. [2] Julius vero Cæſar lege *Annaria lex.*
n, ne prætoriæ provinciæ ultra annum, neve conſula-
lus biennio obtinerentur. [3] Tiberius collatos ſemel
res non facile ademit, cum ſaturos & opulentos præ-
minus noxios provincialibus duceret. Neve finito
tratu, is qui provinciæ præfuiſſet, impune inſultaſſe
rret, triginta diebus [4] lege Cornelia ſucceſſorem ex- *Ratio adminiſtrati muneris.*
cre, & ex provincia reverſus, rationem adminiſtrati
teris [5] lege Julia reddere cogebatur. Ideo plures con-
ſules

on, ſolum, cujus temeritate clades
ce erat, damnatum, eique primo
oſt regem Tarquinium Imperium
ibrogatum ſcribit.

1 *Annaria lege prohibetur.*] Feſtus
Pompejus lib. 1. ſcribit Annariam le-
gem antiquis eam fuiſſe dictam,
quo iebantur anni magiſtratus ca-
pien. Tullius Philip. 5. Livius ab
urb. cond. lib. 7. ubi diſſerit de con-
ſulatu ſuperioris Africani, & T. Livii
& item libro 10. belli Macedonici.
Diximus in noſtris Commentariis
Principiorum in præf. nu. 168. in-
cip. *ſane Romani*. Vide Robertum in
verb. *Annaria*.

2 *Julius vero Cæſar.*] Vide Plutar-
chum in vita illius.

3 *Tiberius.*] Vide in noſtris Con-
ſuetudinibus. Sueton. in vita illius,
cap. *Reipublicæ*, inquit, *curam uſque
adeo jecit, ut poſtea non decurias equi-
tum quam ſuppleverit: non tribunos
militum, præfectoſque: non provinciarum
præſides ullos mutaverit.* Sed de ea re
latius Cornelius Tacitus lib. 1.

4 *Lege Cornelia.*] De qua Cicero ad
Appium Pulchrum lib. 3. epiſt. famil.
epiſt. 6. *Non modo ibi non fuiſti, ubi me
quam primum videre poſſes, ſed eo diſceſ-
ſiſti, quo ego te ne perſequi quidem poſſim
triginta diebus, qui tibi ad decedendum
lege, ut opinor, Cornelia conſtituti eſſent.*
Vide eundem in Orat. pro Rabirio
Poſthumo.

5 *Lege Julia.*] De qua aliter tamen,
idem Cicero ad Rufum earundem e-
piſt. lib. 5. epiſt. 20. *Deinde ſi rationum
referendarum jus vetus, & mos antiquus
maneret, me relaturum rationes, niſi te-
cum pro conjunctione noſtræ neceſſitudi-
nis contuliſſem, confeciſſemque, non
fuiſſe. Quod igitur feciſſem ad ur-
bem, ſi conſuetudo priſtina maneret, id,
quando lege Julia relinquere rationes in
provincia neceſſe erat, eaſdemque toti-
dem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Græci. Alogii rei. Athenienſes. Magiſtratu fungentes apud Carth. vino abſtinebant. Ætas fungendi magiſtratu apud Thebanos & Bithynos.

ſules prætoreſque functos honoribus, quod mente pro- ba, avare & crudeliter in provincia ſe geſſiſſent, da natos & ærarios factos invenimus. [1] Apud Græcos ve lege cavebatur, ut qui geſti muneris rationem non re ferret, alogii teneretur. Apud Athenienſes quiſquis ad re pub. acceſſiſſet, rationibus ita obnoxius erat, ut etiam ſa rdo- tes obnoxios lex juberet, apud quos computator blice eligi conſuevit, qui reditus civitatis per ſingulos ma ſtra- tus populo reſignaret: neminemque coronari liceb, qui rationibus reddendis obnoxius foret. [2] Carthagine ibus, ne inſoleſcerent magiſtratus, toto imperii tempore vini interdicebatur, ita abſtemios moderatiores fore ar rati. [3] Thebanis lex data eſt, ut ad munera publica nem cce- deret, niſi qui annis decem à mercimoniis deſtitiſſet. [4] Bi- thynis, ut minor, annis triginta, ad honores admitti qui- ret: [5] quod tamen Auguſtus ita præfinivit, ut ab ann duo- bus

dem verbis referre ad ærarium, feci in provincia. Et paucis interjectis, *Illud quidem certe factum eſt, quod lex jubebat, ut apud duas civitates, Laodicenſem & Apamenſem, quæ nobis maximæ videbantur, quoniam ita neceſſe erat, rationes confectas & conſignatas deponeremus.* Et lib. 6. ad Atticum epig. 7. *Ego Laodiceæ Quæſtorem Meſſinium expectare juſſi, ut confectas rationes lege Julia apud duas civitates poſſim relinquere.*

1 *Apud Græcos vero.*] Cælius Rhodiginus lib. 8. cap. 3. in fin. *Alogii,* inquit, *crimen eſt, cum rationem quiſpiam reddere neglexerit in magiſtratu geſtorum.* ubi nullum citat auctorem. Sed id eſt Pollucis lib. 8. cujus hæc verba ſunt, καὶ ἀλογίου δὲ δίκη ἦν κατὰ τῶν οὐκ ἀποδιδόντων λογισμοὺς, ὧν ἂν διαχειρήσωσιν. *Rationis neglectæ actio adverſus eos, qui geſti muneris rationem non reddebant.*

2 *Carthaginenſibus.*] Ariſtoteles libro 1. Oeconomicôn cap. 5. Euſebius Præparationis Euangelicæ, libro 12. c. 17. Vide quos allegat.

3 *Thebanis lex data eſt.*] Ariſtoteles lib. 3. Politicôn c. 3.

4 *Bithynis.*] Plinius lib. ſtolarum 10. epiſt. 84. *Cautum eſt* quit, *domine, Pompeja lege, quæ Bith data eſt, Ne quis capiat magiſtratum, ve ſit in ſenatu minor annorum triginta*

MERCERUS.

Bithynis ut minor, &c.] Be dixit *Bithynis.* Nam Romanis, lib qui- dem repub. annus viceſimus ſe nus, ſub Auguſto viceſimus quart, vel viceſimus quintus fuit capiend agiſtratus & ſententiam dicendi ena- tu ut multa Dionis, Taciti, S nii, Quinctiliani loca docent.

TIRAQUELLUS.

5 *Quod tamen Auguſtus.*] nius ead. epiſt. paulo poſt. *Secutum dein edictum Divi Auguſti, quo per mi- nores magiſtratus ab annis duobu vi- ginti.* Noſtris autem legibus, i d eſt tempus viginti quinque annor præ- ſcriptum. *l. non tantum.* verſ. *ve e- nim minores. ff. de decu.* niſi, u i di- citur, ex cauſa. quod Accurſ. ib cæ- teri interpretantur. & hujus que temporis eſt tex. in *l. ad Remp*

…us … viginti admoveri juvenes ad munera juberet. Q…d ſi forte finito magiſtratu quiſquam provinciam ſuc-ceſſ… tradere negaret, vel ultra juſtum tempus faſces eti…et, is velut majeſtatis reus in Principem & Rempu-blica agebatur. [2] Cui ſimile apud Thebanos accepimus: …ui ultra præſcriptum honores geſſerat, conſpiratio-…s, capite luebat. [3] Fertur tamen Epaminundas The-…ani dum patriæ conſultum vult, præturæ quam gerebat …ræfinitum tempus præfuiſſe, nec ſucceſſori exerci-…um …adidiſſe, quo tempore Lacedæmonios gravi bello …ieſtinis cladibus affecit: ne ſi honore decederet, …hani tanto progreſſu rerum fruſtrarentur: cujus rei …au…apitis anquiſitus, omnium votis abſolutus fuit. [4] Car-…agenſibus quoque tam ſevera viguit diſciplina, ut ſi …nperator aut Dux pravo conſilio, licet felici eventu …ugeſſet, fœdo ſupplicio in crucem elatus, morte pœnas …aba… Romani vero Duces, qui temeritate vel inſcitia …xer…us amiſiſſent, aut fugæ & pavoris inſimulati eſſent, …ecu…a & exilio ſæpe mulctati ſunt. [5] Lege quoque à Va-…ri… …ublicola primum lata cautum fuit, ut qui imperium …agratumve à populo non accepiſſet, capite plectere-tur:

Qui finito magiſtratu provincia abire nollet. Thebani.

Carth. ſevera diſciplina.

Romani duces mulctati ob exercitum temere amiſſum.

Valerii Publicolæ lex.

… *de ner, & honor.* Ubi, ajunt, in …renus vigeſimusquintus cœptus …o pl… habetur. *l. ſextumdecimum.* … *1. de vac. mu.* ubi de minoribus …nis. ad munera ſive ad honores …an… juſta ætas ſervanda eſt. Ve-…am …ic id temporis ad 25. annum …arctum eſſe conſtat. *l. ad rempub.* *…de …rib. & hon. l. ſextumdecimum.* *… de …eribus quoque, ff. de vacat. & …cu. …ner.* & *l. non tantum. §. neque …im. …e decurio.*

1 *…d ſi forte finito magiſtratu.*] Va-…rius …ximus lib. 5. cap. 1. ubi de Manli… …orquato loquitur. Nam & noſtri… …uoque legibus qui à provin-…ia, cui ſucceſſum eſſet, non deceſ-…erit, …etur crimine læſæ majeſtatis. *…ff. legem Juliam majeſt.* vide *l. 1. C. ut omnes jud. tam civil. quam milit. lib. 11.*

2 *Cui ſimile apud Thebanos.*] Probus Æmylius in vita Epaminundæ.

3 *Fertur tamen Epaminundas.*] Ibi, & Plutarch. in Apophtheg. Epaminundæ.

4 *Carthaginenſibus.*] Livius 3. Decad. lib. 8. in Oratione Cn. Manlii Proconſulis, *In quo conſiderem cauſæ meæ, etiam ſi non apud Romanum, ſed apud Carthaginenſem ſenatum agerem: ubi in crucem tolli imperatores dicuntur, ſi proſpero eventu, pravo tamen conſilio rem geſſerant.* Et Valerius Maximus libro 2. cap. 2. Plutarch. in Timoleone. Idem Livius 3. Dec. lib. 2. in fin.

5 *Lege quoque à Val. Publicola.*] Plutarch. in ejus vita, & Liv. Dec. 1. l. 2.

1 *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tur: [1] quod ab Athenienſibus ſervatum eſt, quib nulli erant magiſtratus, niſi ſortitione publica & ſuffra po puli, creati. Tanta videlicet cura, tantaque ſolic majores noſtri, contra inſolentiam magiſtratuum dia legum invenere.

1 *Quod ab Athenienſibus.*] Illos enim magiſtratus ſortiri ſolitos, ſatis conſtat ex Polluce. Vide q mus in lib. de Jure primige

CAPUT VII.

Qui ordo in diſponendis aciebus, & quæ norma milit Romanos olim ſervari ſolita fuerit, & quæ apud exteros.

Species militum.

MIlitum [1] ordines in Romanis caſtris plures [2] exque diverſis formis inſtrui acies conſueſſe mari ſubſidiis, ſæpe notatum eſt. Species vero mi principio ita diſtinctæ fuere, ut aut inter haſtatos, le armaturæ milites, aut in principibus, vel inter tria ſent. Et licet de inſtruendis diſponendiſque acieb lex tradi nequiret, quia ex monte, flumine, vel lo ſitu facili vel impedito, aut ex ſubjecta planitie, & ra regionis perluſtrata oculis, providens diligenſq explorato & prævifo acies dirigere, & copias adv debet: & nunc directa, nunc cuneata, vel trigo hemicycla, modo late fuſa, & protenta acie, nu drato agmine, quod frequens [3] apud Perſas & Sic fuit, in hoſtes vadere, aut hoſtium vim excipere frontem vel cuneum, nunc ſubſidia, orbem, g forfices, ſerras, turres atque alas facere: ita ut ter ſitui ſeſe accommodet, & qualitati inſinuet: tamen cu

Prudens dux ex occaſione oblata acies dirigit.

TIRAQUELLUS.

1 *Militum ordines.*] Vide omnino Vegetium lib. 2. de re militari.

COLERUS.

2 *Exque diverſis formis inſtrui acies.*] Aciem Iſidorus ait dici, quod ferro armata ſit, & acumine gladiorum. Illa habet alas, cornua, frontem nodos, cuneos, ſerras, forfice

TIRAQUELLU

3 *Apud Perſas & Siculos.*] De duobus vide Ælianum lib. de dis aciebus, ut dicetur infra *Perſæ & Siculi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

us mpusque patitur, hæc acierum forma, & turmarum leſcptio magnas ſæpe acies fudit. Nam primi erant Hati, qui haſta tantum gæſaque, & [2] Pilani, qui pilo rtis congreſſus excipiebant. [3] Fuit autem pilum ligneo aſt, & ferro quadrato, oblongo & præacuto. [4] Hi ergo indecim manipuli erant expediti & delecti pedites. ntequos jaculatores, & levis armaturæ milites, qui in pria nte ſiti, datoſigno in hoſtes incurrere, ac pilis miſſilibusehoſtem ferire, deinde gladiis cominuscongredi ſoleanin quibus tyrones qui nuper militiæ adſciti erant, mitabit, ab hiſque primi erant congreſſus, & hoſtes laceſſiri ſuant. Mos ergo Romanus erat, inſtructo paratoque xeitu, quum congredi acie parant, [6] deos primum conſulere, *Acierum & turmarum forma. Pilum. Tyronum congreſſus. Mos Rom. aggrediendi conflictus.*

1 *ſtati.*] Varro lib. 4. de lingua ... *Haſtati*, inquit, *milites dicentur qui primi haſtis pugnabant.*

2 *ni.*] Varro ibi & Feſtus Pomjus . 14. *Pilani milites dicti ſunt, i pugnabant: alio nomine Triarii pell.* *

COLERUS.

* idius lib. 3. Faſt.
tem Princeps, totidem Pilanus ebat.

IRAQUELLUS.

3 *autem pilum.*] Polybius lib. 6. cribit Romanorum caſtrametion. *Pili*, inquit, *telum, habet ngitudine plerumque bicubitali, ae digitali, ſpiculum unius ſpialmi, inquam, majoris, eouſque enum & acutum, ut mox primum t tam neceſſario flectatur, ſitque inle remittendum: alioqui commune m.* Livius 1. Decad. lib. 9. inquit, *haud paulo quam haſta ius ictu miſſuque telum.* Dioalicarnaſſæus lib. 5. *Pili*, in*la Romanorum, quæ primo conculantur, ob longa haſtilia craſquod manum compleat, tripedafeis utrinque præfixa verriculis, erro longitudine paria mediocribus jaculis.* At Veget. libro 2. cap. 15. *Item bina miſſilia, unum majus, ferro triangulo, unciarum novem, haſtili pedum quinque & ſemis, quod Pilum vocabant, nunc Spiculum dicitur.* Et paulo poſt: *Aliud minus, ferro triangulo, unciarum quinque, haſtili trium pedum & ſemis, quod tum Verriculum, nunc Verutum dicitur.* Varro ait, libro 4. ab omine pilum dictum, quod hoſtis feriret, aut periret.

4 *Hi ergo quindecim manipuli.*] Livius 1. Decad. lib. 8.

5 *In quibus tyrones.*] Imo vero tyrones locari ſolebant in medio pugnæ, ut oſtendit Virgil. de Pallante tyrone loquens lib. 8. Æneid.

—— Ipſe agmine Pallas
In medio, chlamyde & pictis conſpectus in armis.

Ubi & id Servius obſervavit, inquiens, *Hic enim mos fuit, ut tyrones ponerentur in medio, & ambirent viri fortes exercitum.* At certe honoris eſt medium, ut ipſe alibi lib. 1. Æneid. ibi,

—— Compoſuit ſponda, mediamque locavit.

6 *Deos primum conſulere.*] Hoc autem auſpiciis fiebat, ut in ſequentibus videbitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſulere, [1] mox auſpicato [2] & litato, ne incertis au[illegible] & turbatis religionibus, acies committerent, [3] Sol[illegible] venerari, & in hoſtes ducere, [4] ſicut in Syria mos erat: [illegible]que claſſico ſigno dato pugnam ineunt primo occ[illegible] ardorem excitandum, [5] ardentiſſimo clamore conc[illegible] & ſigna inferre: [6] qui ſi conſona voce editus, ne[illegible] par, varius vel diſſonus foret, haud dubie ſatis anin[illegible] ad certamen eſſe, & futuram victoriam ſpondebat. [illegible]que is erat index voluntatis & animi cujuſque. Si vo[illegible]citatior crebriorque ab hoſte ſublatus eſſet, quo e[illegible] prælii caſurus foret, inditium haud dubium præb[illegible] in qua quidem re ad ardorem animi excitandum, [illegible]lum acies, ſed ipſa quoque ſigna militaria infe[illegible] Neque enim parvi momenti fuit illa prima vis & cogreſ[illegible]ſio militaris, cum alacres & fiduciæ pleni, ardenti [illegible]

Clamor conſonus.

re ſi-

1 *Mox auſpicato.*] Livius 4. Decad. libro 4. de Marco Porcio Catone loquens, *Nocte media, cum auſpicio operam dediſſet, profectus, ut locum quem vellet, prius quam hoſtes ſentirent, caperet: præter caſtra hoſtium circumducit,* & alibi ſæpe.

2 *Et litato.*] Nam ſi non litaſſent, pugnam differebant, donec tandem litaſſent: ut Livius 1. Dec. lib. 5. ubi de Gallorum in Italiam adventu. *Tribb. militum,* inquit, *non loco caſtris antecapto, non deorum ſaltem, ſi non hominum, memores, nec auſpicato, nec litato inſtruunt aciem diductam in cornua, ne circumveniri multitudine hoſtium poſſent.*

3 *Solem venerari.*] Sic Marcellus cum Gallis pugnaturus, cum equus illius ſeſe pavore convertiſſet, Solem adoravit. auctor Plutarch. in Marcello.

4 *Sicut in Syria mos.*] De quo infra in verbo, *Syri.*

5 *Ardentiſſimo clamore.*] Vide infra in verbo, *Quare à Julio Cæſare.*

MERCERUS.

Ardentiſſimo clamore.] Hic clamor initio exilis, pedetentim in majorem protollebatur. Ammianus [illegible] *Romani quidem voce undiqu[illegible] concinentes, à minore ſolita a[illegible] protolli, quem gentilitate appell[illegible] tum, vires validas erigebant.* [illegible] non prius attolli jubet Veget[illegible] acies ſe junxerint.

TIRAQUELLU[illegible]

6 *Qui ſi conſona voce editu*[illegible] 1. Decad. lib. 4. *Clamor,* inq[illegible] *cium primum fuit quo res incli*[illegible] *ſet, excitatior crebriorque ab h*[illegible] *tus: ab Romanis diſſonus, imp*[illegible] *ſæpe iteratus, incerto clamore* [illegible] *pavorem animorum.* Et 3. Deca[illegible] *Ad hoc, dictu parva, ſed* [illegible] *dem in re gerenda momenti* [illegible] *gruens clamor à Romanis, e*[illegible] *& terribilior: diſſonæ illis,* [illegible] *multarum diſcrepantibus lingu*[illegible] Et è Græcis Homerus libro 4[illegible] de Trojanis loquens,

Οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θ[illegible]
ἴα γῆρυς.

Quod & ex eo repetit Polyb[illegible] ubi etiam dicit Romanos, [illegible] trio in prælio ſimul vociferar[illegible] diis ad ſcuta eliſis ſtrepitum [illegible]

Quare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re nul in hoſtes ibant, & ſigna inferebant, intolerabili claore, animorum uno impetu conſentiente ac virtute: qu res magnarum victoriarum plerunque cauſam dedit. Qre à Iulio Cęſare Pompejus haud immerito imperitię argtur, quod in pugna Pharſalica milites certaminis avido impetum excipere, non inferre juſſit. [2] Quod quide Cyri conſilium fuit, ut ſi hoſtes tumultuoſius irruerent, tac milites impetum exciperent: ſi autem taciturni eſſent, claore & ſtrepitu acies invaderent. [3] Galli [4] & Germani quibus inconſulta ira & furor eſt, ſi quando cum hoſte coredi parant, [5] diſſono & truci cantu, [6] quem Barritu vocant, [7] cum ululatu & tripudiis [8] ſcuta quatientes, pra inibant, [9] ex quo futuræ pugnæ fortunam augurabaur: [10] aut patrio more, nudis corporibus, horrendoquvocis ſono: nonnunquam ut auſpicium pugnæ ſumerei, captivum cum ſuo milite committebant, unde belli omen

Pompejus à Jul. Cæſar. imperitiæ accuſatus.

Cyri conſilium.

Galli & Germani.

Barritus.

Belli omen.

Quare à Julio Cæſare.] Plutarch. in Cæſaris, & ipſemet Cæſar lib. 3. l. Civil. Cujus hæc verba ſunt, Quinquit, *nobis quidem nulla ratione facta à Pompejo videtur, propterea quod eſt dam animi incitatio atque alacritas uraliter innata omnibus, quæ ſtudio næ incenditur, hanc non reprimere augere Imperatores debent. Nequeſtra antiquitus inſtitutum eſt, ut ſigndique concinerent, clamoremque unitollerent, quibus rebus & hoſtes terr, & ſuos incitari exiſtimaverunt*

Quod quidem Cyri.] Minoris ex Xehonte Expeditionis illius lib. 1.

Galli] Livius 1. Dec. lib. 5.

At Germani.] Cornel. Tacitus libro Moribus Germanorum poſt prin*Fuiſſe*, ait, *apud eos & Herculem merunt. Primumque omnium virorum forti ituri in prælium canunt.*

Diſſono & truci cantu.] Sunt propriærba Livii d. lib. 5. Dec. 1.

Quem Barritum vocant.] Scilicet Genni, ex Tacito lib. de Moribus Genn. poſt princ. *Sunt*, inquit, *illis quoque carmina, quorum relatu, quem Barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipſo cantu augurantur.* & Vegetius lib. 3. c. 18. *

COLERUS.

* Vide num huc faciat, illud quod Feſtus ſcribit, Barbaricum appellari clamorem exercitus, videlicet quod eo genere Barbari utantur. Sed Barriti illius meminit etiam Ammian. lib. 31. *Romani quidem voce undique Martia concinentes, à minore ſolita ad majorem protolli, quem gentilitate appellant Barritum.* Idem lib. 26. & lib. 16. Sunt tamen qui legant apud Tacitum *Barditum*: puto quia fuerant apud Gallos *Bardi* cantores. Quos non ſequor.

TIRAQUELLUS.

7 *Cum ululatu.*] Id enim de Gallis dicit Liv. ubi ſup.

8 *Scuta quatientes.*]Tacitus lib. 18. & lib. 21.

9 *Ex quo futuræ pugnæ.*] Idem Tacit. de Morib. Germ. poſt princ.

10 *Aut patrio more.*] Tac. d. lib. 18. atque etiam in d. lib. de Morib. German.

Germanorum mos. omen augurati, in hoſtes ibant. [1] Quibus Germanis hoc
etiam in uſu erat, non ante acies committere quam per
matresfamilias, quas plurimas educebant, in caſtris [2] (ſicut
Dionyſius, qui armatas thyrſis mulieres habuit) a de-
cernendum eſſet, ſortibus & vaticinio prædictum ret.
Ambrones. [3] Ambrones non curſu furioſo, ſed inceſſu tardo armpul-
ſantes, rhythmis cum greſſu & pulſu armorum conſan-
Ubii & Treviri. tibus ſuum nomen exprimentes, in hoſtes ducunt. [4] Ibii
& Treviri virorum cantu, & fœminarum ululatu pro-
Æthiopes. rem faciunt, & voce obtundunt. Æthiopes, cum cinit
bellicum, clamoribus diſſonis tumultuantur, & ſui oris
Syri. tripudiis exultant. Syri autem in primo congreſſu Sem
venerati, immodicis vocibus exultantes, curſu quan ci-
tatiſſimo acies ſubeunt, & in hoſtes irruunt, ita van ne-
Athenienſes & Lacedæmonii. tu deturbari & ludificari hoſtem opinati. [5] Athenienſ [6] &
Lacedæmonii pæana canentes & hymnos Iovi, conred
ſolent: [7] quod frequens apud Græcos fuiſſe notatu eſt.
[8] fuitque Spartanorum mos, ut ante hoſtium congrem,
Amori ſacra faciant, utque Reges Laconici antequa ſig-

1 *Quibus Germanis hoc etiam in uſu erat.*] Cæſar lib. 1. belli Gallici ante fin. *Apud Germanos ea conſuetudo erat, ut matresfamilias eorum ſortibus & vaticinationibus declararent, utrum prælium committi ex uſu eſſet, necne.*

2 *Sicut Dionyſius.*] Bacchus ex Diodoro libro 3. cap. 10.

3 *Ambrones.*] Plutarc. in Mario. *

COLERUS.

* *Ambronum* meminit Vegetius quoque lib. 3. reſtituente tamen illam vocem Godeſcalco Stewechio viro docto. Sed & Feſtus de Ambronibus ſic loquitur: *Ambrones fuerunt gens quædam Gallica, qui ſubita inundatione maris, cum amiſiſſent ſedes ſuas, rapinis & prædationibus ſe ſuoſque alere cœperunt. Eos, & Cimbros, Teutonoſque C. Marius delevit. Ex quo tractum eſt, ut turpis vitæ homines Ambrones dicerent.* Sed & Suetonium vide.

TIRAQUELLUS.

4 *Ubii & Treviri.*] Cor. T. de u trisque lib. 20.

5 *Athenienſes.*] Thucydid. b. 1.

6 *Et Lacedæmonii.*] Plut. in Lurg.

7 *Quod frequens apud Græco* Thucydides lib. 4. id etiam Corint s tribuit, & Bœotiis.

8 *Fuitque Spartanorum mos.* Athenæus lib. 13. cap. 5. ubi præte dicit Soſicratis teſtimonio, Cretes in acies inſtruuntur, cives ornar s pulcherrimos, per hos Amori ſac care. Cur autem Amori ſacrifice ante prælium Lacedæmonii reddi idem Athenæus ibi rationem: ut ſcet in inſtructarum acierum amiciti mnis & ſalus & victoria poſita ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

na ſerant, [1] Muſis immolent, Clementiæque & Ami-
citi, non Marti: ſatius ducentes, pactione hoſtium ani-
mo & pace incruenta conciliare, quam prælii ſubire a-
lea, & multa hoſtium cæde victoria potiri. [2] Cyrus au- *Cyrus*
tem ne hoſtium efferis clamoribus milites perculſi trepi-
dant, hymnum Polluci & Caſtori canere juſſit, quo
co ntu effecit, ne improviſa formidine caperentur.
[3] Po haſtatos ſequebantur Principes, qui viribus & æta- *Principes.*
te tiores, in quindecim pariter diſtincti manipulos,
ſcu & inſignibus armis, ſub ipſis ſignis militabant: qui
no continenter juncti erant, ſed modicis ſpaciis diſcreti,
qu in ſubſidiis poſiti: ut ſi haſtati commiſſo prælio ab
ho bus deturbati retro cederent, ad Principes & gravio-
ris ilitiæ viros receptus tutus foret. Hique cum ad ho-
ſtiu ſubitos conatus præſto eſſent, obnixe, urgentes-
qu integris viribus feſſos adorirentur, & impreſſionem
facent. [4] Poſt Principes vero triarii pluribus vexillis or- *Triarii.*
din ducebant. Erant enim veterani milites, magnæ &
exptæ virtutis, qui ſtabili genere pugnæ aſſueti, ſcuta
& ſtas tenentes humi fixas, genu dextro innixi, præ-
lii entum, & Imperatoris nutum expectabant ad inva-
denm: qui modico etiam intervallo ſejuncti à principi-
bus,

1 *Muſis immolent.*] Plutarch. in Ly-
curg & in antiquis Lacedæmonio-
rum ſtitutis.

2 *Cyrus autem.*] Major ſcilicet ex
Xenonte in Pædia illius lib. 3. non
multante fin.

3 *Poſt haſtatos ſequebantur princi-
pes.* Ad Romanos redit, & quod hi
Prines haſtatos ſequerentur, & hos
triar videbis apud Livium 3. Dec.
lib. *Ubi Scipio,* inquit, *inſtruit dein-
de pos haſtatos, poſt eos principes,
triar poſtremam aciem clauſit.* Et 4.
Dec lib. 7. *Romani,* inquit, *mediam
aciem rnua Latini tenuerunt: haſtato-
rum ma ſigna, deinde Principum e-
rant arii poſtremos claudebant.* Et de
his que Principibus Livius 1. Dec.
lib. 7. non multo poſt princ. in duo-
bus locis. Vide Vegetium ubi ſupra, &
Polybium lib. 6. *

COLERUS.

* Eundem Veget. lib. 1. & lib. 3.
cap. 12. & 13. vide, ubi in prima acie
conſtituit Principes, haſtatos in ſecun-
da. Sed, quod Alexander narrat, id
libera republ. obſervatum fuit, ut vi-
dere licet apud Ovidium, Appianum
& Livium.

TIRAQUELLUS.

4 *Poſt principes triarii.*] Jam di-
ctum eſt ſupra. ſed & idem propemo-
dum Veget. lib. 1. cap. 20. & lib. 2.
c. 16. & de his quoque vide ſupra li-
bro 1. c. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bus, conſidebant. Iiſque ordinibus cum procinct acie
ſtarent, ſi à principibus haud feliciter pugnatum eſt, nec
ad arcendam vim ſatis roboris aut virium foret, victi
perculſi, & conſternati cederent, perditis prope rebus
& deſperata ſalute, ſe ad triarios per intervalla ordinum
ſenſim referebant. At tunc exurgentes triarii, in quibus
omnis belli moles, quodque virium erat, eſſe putabatur
(namque his vincere aut mori decretum erat) confertis plu-
ribus ordinibus, firmata acie, tanquam vallo muniti, ſtri-
ctis mucronibus, ita ut vir viro, armis arma conjuncta
forent, vias claudebant: ita magno præſidio firmata ho-
ſtes ibant, ut dirumpi ea acies non poſſet. Neque enim
longum certamen, & increſcens vi diutius durare poſſet,
niſi ſecunda acies primæ, & integri feſſis ſuccederent.
[1] Cyrus quoque haud abſimili exemplo ita aciem inſtruxit,
ut qui primi in prælio, quique primarum centuriarum mi-
lites eſſent, in ſecundis pugnarent ultimi, deinde ultimi
ſuccederent ad primos, ita acie inſtructa, ut ſervo or-
dine progredi ad pugnam, & cum opus foret, pedem re-
tro ferre poſſent. [2] Germani vero per familias & propin-
quitates cuneis acies inſtruebant. [3] Sarmatæ per turmas,
quibus inſuperabiles erant: pedeſtri vero pugna nihil igna-
vius. [4] Scythæ, Thraces, & Macedones cuneo, ut me-
diam urgeret aciem, frequenter uſi ſunt. [5] Perſæ & Si-
culi, quadrato agmine. [6] Celtiberi tantum cuneo valebant,
ut

Cyri aciei inſtructio. Germanorum acies. Sarmatæ. Scythæ. Thraces. Macedones. Perſæ. Siculi. Celtiberi.

1 *Cyrus quoque.*] Major, apud Xenophontem in Pædia illius lib. 6. & alibi ſæpe.

2 *Germani vero.*] Cornel. Tacitus de Moribus Germanorum. *

COLERUS.

* Idem de Macedonibus legimus, apud Curtium lib. 5.

TIRAQUELLUS.

3 *Sarmatæ.*] Cor. Tac. lib. 17.

4 *Scythæ, Thraces, & Macedones.*] De his tribus Ælianus de inſtruendis aciebus, & præterea de Macedonibus Q. Curtius lib. 8.

5 *Perſæ & Siculi.*] De his m Ælianus ibi. & interdum Romani ex Livio 4 Decad. lib. 1. Vide noſtris Conſuetudinibus ubi de Romanis.

6 *Celtiberi.*] Livius 4. Decad. lib. 10. *Celtiberi*, inquit, *ubi ordin acie & ſignis collatis ſe non eſſe pares legionibus ſenſerunt, cuneo impreſſionem fecerunt quo tantum valent genere pugnæ, ut quacunque parte perculere impetu, ſuſtineri nequeant: tunc quoque turbatæ legiones ſunt, prope interrupta a Galli.*]

cicunque parte decurrerent, irruptionem facerent.
Ga bifronti acie pugnabant, cujus uſus talis erat, ut *Galli.*
alli militibus terga dandi ſpem oſtenderet. [2] Lacedæ- *Lacedæmonii.*
noi cum in cornu incedunt, turma in poſtremis ſequi-
ir, quæ ſe ad frontem & in latus flectere queat, & cum
pnoret, verterent ſe ſinguli ordines, & depugnarent.
Agilaus quoque quadrato agmine exercitum ſæpe *Ageſilaus.*
ux, ita ut dimidium ante, dimidium vero poſt exer-
tu haberet. [4] Theſſali rhombi figuram primi invene- *Theſſali.*
, quòd facile circumagitur, cujus ope adjuti hoſtibus *Rhombus.*
æluere. Ferunt Triballos populos omnem aciem in *Triballi.*
uor phalanges, & quicquid eſt copiarum dividere:
rim ex imbellibus, ſecundam ex optimis, qui robore
abant & viribus: tertiam ex equitibus, quartam ex
ribus, quæ in fugam converſos conviciis inceſſerent.
Lni vero populi cum antea phalanges ſimiles Mace- *Latini.*
oris facerent, poſtea diſciplina Romana edocti mani-
um acies inſtruebant. [6] Apud Spartanos in expedi- *Spartani.*
onus obeundis Reges erant primi cum cohortibus ſuis,
n ceſſu vero poſtremi. [7] Athenienſibus lege cautum *Athenienſium lex.*
ra ut polemarchus, cum acie decernitur, dextrum
ener latus teneat, indeque in hoſtes irruat. [8] The- *Thebani.*
arcum ad Leuctram ſiniſtro cornu Lacedæmonios fu-
gaht, & victoria potiti eſſent, omnibus præliis ob-
ſerva-

[1] *alli.*] Polyb. lib. 2. loquens de pa Romanor. ſub Æmylio Coſ. contGallos. *Ita cum bifrontem aciem conſtiſſent, accidit eam non modo terribilenbectu, verum etiam ad pugnandumcaciſſimam eſſe.*

[2] *cedæmonii.*] Vegetius l.3.c.17.

[3] *geſilaus quoque.*] Plutarch. in ejus, & Xenophon. in ejuſd. laudibu

[4] *eſſali.*] Ælianus de inſtruendis acie.

[5] *tini vero populi.*] Livius I. Decad. 8. de iis loquens: Et quod antea phalanges ſimiles Macedonicis, hoc poſtea manipulatim ſtructa acies cœpit eſſe.

6 *Apud Spartanos.*] Herodotus libro 6. *Ut in expeditionibus adeundis primi eant Reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint.*

7 *Athenienſibus.*] Herodotus eod. lib. 6. *Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienſes tunc poſtulabat, ut polemarchus dextrum cornu teneret.*

8 *Thebani.*] Plutar. probl. c. 78.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſervarunt, ut ſiniſtro cornu principatum darent. Erat-
Lacedæmoniorum & Athenienſium conventum. que inter Lacedæmonios & Athenienſes conventum,
ut ſi arma contra eoſdem hoſtes ferrent, Athenienſes ſi-
niſtrum, Lacedæmonii dextrum in acie tenerent: cum
tametſi in pugna adverſus Mardonium, Athenienſes dex-
trum cornu contra Perſas, Lacedæmonii ſiniſtrum contra
Bœotios & Theſſalos tenuere. Cumque adverſus Mar-
donium & Medos Athenienſes, & Tegeates ſuper in-
ſtruendis aciebus diſſiderent, dextrum cornu uſurpantibus
Athenienſibus, Ariſtidis auctoritate effectum eſt ne in-
tempeſtive contenderent, quamcunque partem in acie de-
diſſent, ſe viriliter operam navaturum profeſſus. Qui non
abſimile eſt, quod cum [2] Themiſtocles cum Eubiade
Lacedæmoniorum Duce contra Xerxem claſſem duceret,
& de ducatu orta contentio eſſet, facile ceſſit, aſſens in-
tempeſtivam contentionem è ſua republica non eſſe, ſed
Princeps. eum videri Principem, qui meliorem operam navaſſet.
[3] Apud Lacedæmonios vero milites ex Scyro inſulæ cum
ſiniſtrum ſibi locum delegiſſent in acie, ſemper ſervarunt,
Pſammetichus. runt, ut deinceps ſiniſtrum cornu tenerent. [4] Ferturque
Pſammetichus Ægypti Rex, cum pugnaturus contra Aſſy-
rios, ignominiæ loco Ægyptios in ſiniſtra, mercarios
vero & externos in dextra phalangis locaviſſet, exercitus
Romani. alienationem & diſſidium paſſus fuiſſe. [5] More tam. Ro-
nan

1 *Eratque inter Lacedæm.*] Id totum, uſque ad clauſulam, *Cui non abſimile* eſt Plutarch. in Ariſtide. Sed quod ſtatim poſt dicitur de Athenienſibus & Tegeatis, paulo aliter Herodotus lib. 9.

2 *Themiſtocles.*] Herodotus lib. 8. & Plutar. in vita ipſius Themiſtoclis.

3 *Apud Lacedæmonios.*] Thucydides lib. 5. *Tunc autem in ſiniſtro cornu Sciritæ ſoli conſtiterunt, hunc ordinem ſemper Lacedæmoniorum ſibi habentes.*

4 *Ferturque Pſammetichus Ægypti Rex.*] Diod. Siculus lib. 2. c. 2.

5 *More tamen Rom. antiquiori.*] Plutarchus in Bruto ſcribit Brutum ipſum à Caſſio poſtulaſſe, ut ſibi dextrum cornu concederet, quod ei ætate competebat. Et id etiam vetere lic ex Livio 1. Decad. libro 3. ſcrib T. Quintium Capitolinum Conſulem, apud quem ſumma imperii erat, dextrum cornu tenuiſſe ad ſus Æquos & Volſcos, & Agrippam Furium collegam ſiniſtrum. Et iter lib. 4 Mamercum Æmylium Dictatorem, prælio adverſus Vejentes, Fidates, & Faliſcos ſibi cornu dextrum ſumpſiſſe, ſiniſtrum ſuo Magiſtro equitum dediſſe. Et lib. 9. Papyrium Curſorem dex tro

antiquiori Duci dextrum cornu dari conſuevit: ſini- vero, quia minus curæ & ſolicitudinis habet, junio- minus aſſueto, [1] quamvis ſiniſtro nonnunquam ſum- Duces attributos inveniamus. [2] Tullus enim Hoſti- verſus Fidenates pugnaturus, ſiniſtrum ſibi deſum- rnu, dextrum vero Metio dedit. [3] Darius quoque ad Da- rius. am cum ſibi ſiniſtrum tuendum ſumeret, Mazeo xum aſſignavit. [4] Si tamen inter Duces de loco non Sortitio de loco. niret, plerumque de ordine agminis quem tenerent, m ſortiebantur. Cumque ſigna militaria in media tur acie, ita ut pro ſignis anteſignani, poſt ſigna alia Ubi anteſi- gnani victi cede- rent. ret acies, quoties hoſtium impetu anteſignani victi nt, ne nudarentur pugnatoribus ſigna, collato ſta- radu ex ſecunda prima fiebat acies, ita ut à ſuo quiſ- anipulo vel cohorte pugnans non recederet: qui ita docti inſtructique erant, ut ad nutum monen- nti, ad illius imperium ſe in turmas colligere, rurſus re poſſent, obſiſtere, circuire, mutare pugnam, mo- onte, nunc à cornibus occurrere, ſequi ſigna, ordi- vare, conſiſtere, & locum non deſerere, tam facile , ut ſigno dato expediti & dicto velocius mandatis t. Erant enim ita inſtructæ acies, ut faciles partien- ti, fa-

…, adverſus Samnites, ſiniſtro …ubulcum præfeciſſe. Et ibid. …e: *Coſſ. Sulpitius in dextro, Pe-* … *cornu conſiſtunt.* Et Cæſar …us adverſus Pompejum ſini- … Antonium, dextro ſe con- …pud Plutar. in Cæſare. Et in …lio Pompejus dextrum cor- … Initius ſiniſtrum habuit, ut i- …it. Antiochus quoque in pu- …ſus Romanos dextrum cor- …, & ejus filius Seleucus ſini- … *exander* (ait Livius 4. Dec. … *Granium pugnaturus adver-* …, *dextrum cornu ſibi delegit:* … *ſiniſtrum tribuit.* Darius ve- …um more, inter duo cornua …ciem tenuit, apud Arrianum rerum geſtarum Alexandri lib. 2.

1 *Quamvis ſiniſtro nonnunquam.*] Quod patet ex ſeq.

2 *Tullus enim Hoſtilius.*] Livius 1. Dec. lib. 1.

3 *Darius.*] Q. Curtius libro 4. Adde quod Tigrannes adverſus Lucullum bellaturus, ſiniſtrum cornu Adiabeno, Regi dextrum conceſſit, ipſe mediam tenuit, ut ſcribit Plutarc. in Lucullo. Similiter Scipio pugnaturus adverſus Annibalem, dextrum cornu Lælio, ſiniſtrum Octavio dedit, ſibi mediam aciem retinuit. Parique modo Annibal ſe collocavit apud Appianum in Libyco. Vide Livium.

4 *Si tamen inter Duces.*] Verba ſunt Livii 3. Dec. l. 2. non multo poſt princ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ti, faciles jungenti forent: taliſque diſciplina, ut iam
conflictu belli, & dum præliatur, miles in ſua legione, co-
horte vel manipulo maneret, ab eaque pugnans nunquam rece-
deret. [1] Hoc quoque proditum eſt, quod quoties gravis
armatura hoſtem fugaſſet, ne turmæ equitum curſu & fuga
inſequendo diſſiparentur, ſignaque & ordines relinque-
rent, levem armaturam, funditores ſagittarioſque, qui
hoſtes longius agerent, & trepidantes opprimerent, emit-
tebant. [2] Quod longe ſecus apud Lacedæmonios fuiſſe
tradunt: quippe in pugna acerrimi exiſtunt, diuque &
fortiter præliantur, dum hoſtem in fugam vertant: quibus
fugatis, effuſos inſequi neſciunt. Cum enim hoſtem da-
terga coëgiſſent, continuo redibant in ordines: neque e-
nim videbatur decorum ſatis, in fugientem hoſtem & ag-
men conſternatum inferre ſigna, & in terga dantes, ju
victoris exercere. [3] Quotieſque ad ultimum laboris & pe-
riculi ventum erat, ut ſolutis ordinibus vage diſſip... mili-
tes, forent in ſumma deſperatione & diffidentia, em...
aſperis præliis ſæpe tentatam, felici eventu multi agn...
ſtudio exequuti ſunt, ut diſſipati milites ad ſuos ... or-
dines redirent, deinde coacto agmine, omni un...
impetu impreſſionem facerent, & ultro in hoſtem rue-
rent, magnoque ardore animorum pugnam reparent...

Ubi terga verterent hoſtes.

Lacedæmonii hoſtes fugientes non inſequebantur.

In extremo periculo.

1 *Hoc quoque proditum.*] Vegetius lib. 2. cap. 17. unde hæc ad verbum deſumpſit auctor noſter, & Modeſtinus lib. de vocabulis rei militaris.

2 *Quod longe ſecus apud Lacedæm.*] Plutarch. in Apophthegmat. Lycurgi, Præcipiebat ut in bellis quotieſcunque in fugam vertiſſent hoſtes, ac viciſſent, quouſque confirmaretur victoria perſequerentur, ac ſtatim retrocederent: Neque enim Græcorum eſſe, eos interimere qui ceſſiſſent: ſed & utile quoque eſſe dicebat: nam ſcientes eos qui adverſus ſe pugnant parcere cedentibus ac repugnantes occidere, utilius fugere, quam reſiſtere putant. Nam & Pyrrhus ille Epirotarum ... inter cætera præcepta imperatoriæ ... memoriæ tradidit, Non eſſe perti... iter in... ſiſtendum hoſti, ne fortius neceſſitate reſiſteret, ſed ut poſtea ... facilius acie cederet, ratus, no... que ad perniciem fugientibus inſta... victores. Quod ſcriptum e... Julio Frontino Stratagematôn lib. ... cap. 6. in fin. Notum eſt & illud ... od huc maxime ſpectat Virgilii lib. Æneidos,

Una ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

3 *Quotieſque ad ultimum.*] ... ſæpius contigiſſe videbis apud Liv. ... Cæſ. lib. 3. bell. Gall.

quod apud Germanos frequens fuit, ut cedere loco, & Germani.
rurſus inſtare pro conſilio haberent, [2] vel ut equites dimiſſis equis ad proximos evaderent, immiſcentes ſe peditibus, cum fluctuatur acies, hoſti obviam irent: ideo ut ſpe fugæ adempta æquato omnium periculo, pedeſtri prælio acrius conſiſtent, [3] vel ut in hoſtes acrius incurrerent, detractis frenis cum effuſum curſum temperare nequirent, equos concitos agerent, & impreſſione facta, vi viam facerent, turbatique & incompoſitos adorirentur. [4] Nonnunquam ut

1 *Quod apud Germanos.*] Cornel. Tacitus de moribus Germanorum. *Acies,* inquit, *per cuneos componitur, cedere, dummodo rurſus inſtes, conſilii quam formidinis arbitrantur.*

2 *Vt equites dimiſſis equis.*] Ad Romanos redit. Sic autem fecere ipſi Romani adverſus Tarquinium & Latinos apud Livium 1. Decad. lib. 2. Sic T. Quintius Capitolinus Coſ. adverſus Volſcos & Æquos, apud Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 9. Sic & apud Livium. Decad. lib. 7. adverſus Hernicos, adverſus Hetruſcos, lib. 9. & ...que adverſus Volſcos, apud Val. Maxim. lib. 3. cap. 2. ubi de C. Sempronio. Sic & Julius Cæſar ancipiti prælio equos dimittebat, & in primis ſuum, quo major permanendi neceſſitas imponeretur auxilio fugæ adempto, ut ſcribit Suet. in vita ipſius cap. 60. De quo & ipſe lib. 1. bell. Gall. *Cæſar*, ait, *primum ſuo, deinde omnium è conſpectu remotis equis, ut æquato omnium periculo, ſpem fugæ tolleret, cohortatus ſuos, prælium commiſit.*

3 *Vt in hoſtes acrius incurrerent.*] Livius Decad. lib. 10. ſcribit, quod cum Celtiberi cuneo, quo maxime valebant, impreſſionem feciſſent, ex quo turbatæ legiones ſunt, & prope interrupta acies eſt, juſſu Fabii Flacci proconſ. equites legionarii equos effrenatos in hoſtes miſerunt, eorum cuneum diſſiparunt. *Quod ſæpe,* inquit Livius, *Romanos equites cum magna ſua laude feciſſe proditum eſt.* Nam & ſic Tarquinius adverſus Sabinos cunctantes equites, detractis frenis concitatiſque equis equites procurrere & prorumpere aciem juſſit, teſte Julio Frontino Stratagematôn lib. 2. c. 8.

4 *Nonnunquam ut vexillo ſigniferis adempto.*] Sic apud Livium 1. Decad. lib. 3. Furius Agrippa Coſ. in prælio adverſus Hernicos & Æquos fecit. Sic & apud eundem ejuſdem Dec. lib. 6. Camillus Dictator adverſus Volſcos. Sic & Vibius Accus præfectus cohortis Pelignæ apud eund. 3. Decad. lib. 5. Et Titus Pædianus Princeps primus Centurio apud ipſum Livium ubi ſupra proxime. Et Q. Victorius primipili Centurio, & C. Attinius Trib. militum & quartæ hic, ille ſecundæ legionis, rem (ut dicit idem Livius 4. Dec. l. 4.) in aſperis præliis ſæpe tentatam, ſigna adempta ſigniferis in hoſtes injecerunt. Sic C. Aquilius Coſ. ſigniferis erepta ſigna conjecit in medios hoſtes ut metu militaris pœnæ, quam daturi erant, niſi ea recepiſſent, cogerentur fortiter rem gerere, ut ſcribit Halicarnaſſæus lib. 8. Sic Servius Tullius adoleſcens, prælio, quo Tarquinius Rex adverſus Sabinos conflixit, ſigniferis ſegnius dimicantibus raptum ſignum in hoſtem miſit, cujus recipiendi gratia Romani ita ardenter pugnaverunt, ut & ſignum & victoriam retulerint, ut prodit Julius Frontinus lib. 2. c. 8. in princ. ubi ſubjungit plurimos alios id feciſſe, ut & factum eſt apud Valer. Max. l. 3. c. 2. ubi de Fabio Maximo.

1 *Apud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ut vexillo ſigniferis adempto, & in hoſtium agme
tra vallum injecto, quo acrius ſubirent, inſtando
gendo, ne illo potiretur hoſtis, majori impreſſi
cantes, ita irruerent, ut lapſam plerunque acie
Cimbri. rent. [1] Apud Cimbros in more fuit, ne fuga ſig
dines diſſiparent, turmas & robora legionum lo
nis invicem connectere, & per balteos milites
ut ita nexi firmius propugnarent. [2] In quo trad
ræ precium, quod cum Lacedæmonii contra Teg
micarent, & de victoria confiſi, vincula ſecum
quibus illos vinctos ducerent: poſtea victi & fug
Romanorum cuneus & phalanx. geatibus, eiſdem vinculis nexi & captivi ducti ſu
manis frequens uſus erat [3] cuneum facere & pha
ut invicem ſcutis annexis, [4] & ſupra capita elati
latitudine ſuccederent, unaque conſpiratione &
ſu in orbem ſe colligerent, & impreſſionem
Transfugæ. [5] Illud quoque ſalutare creditum eſt, transfugas
armis, ne quid inſidiarum ſimulata tranſitione m
ſint, in poſtremam aciem inducere: namque ill
re non facile licet. [6] Profuit quoque ſalubre co

quo

1 *Apud Cimbros.*] Plut. in Mario.

2 *In quo traditur.*] Herodotus lib. 1. Vide Plutarch. in Cleomene, & Pauſaniam in Arcadicis.

3 *Cuneum facere.*] De hujuſmodi cuneis Vegetius lib. 3. cap. 19. Livius autem 4. Decad. lib. 2. dicit idem eſſe cuneum & Phalanges apud Macedones. Cæſar belli Gallici lib. 6. *Alii cuneo facto, ut celeriter perrumpant, cenſent.*

4 *Et ſupra capita elatis.*] Livius 4. Decad. lib. 4. *Sublatis*, ait, *ſupra capita ſcutis, continuatiſque ita inter ſe, ut non modo ad cæcos ictus, ſed ne ad inſerendum quidem ex propinquo telum loci quicquam eſſet, teſtudine facta ſubibant.*

5 *Illud quoque ſalutare.*] Id haud dubie deſumptum eſt ex Val. Maximo lib. 7. c. 4. in fin. ex quo tamen intelligis id male ceſſiſſe Romanis.

6 *Profuit quoque.*] Livi
lib. 7. M. inquit, *Æmilius*
Lepidi filius, qua fugam cern
cum præſidio omni occurrit,
mo, deinde redire in pugnam
vorem & turpem fugam iner
exinde erant, in perniciem
ruere, ni dicto parerent.
ſignum ſuis, ut primos fugienti
turbam inſequentium ferro &
in hoſtes redigant. Hic maj
norem vicit: ancipiti coacti
conſtiterunt, deinde & ipſi
pugnam, &, ut patet ex
Livii verbis, victoriam re
Ex quo loco vides hunc lo
depromptum. Sed & apud
in Libycis; Scipio African
cum fugam trepidationem
vidiſſet in Carthaginis ob
quo accurrit, ſuoſque niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…d magna conſternatione, acciſis rebus, & deſperata …reà Romanis ſæpe factitatum novimus, ut diſpoſitis …itu turmis ante munimenta, fugientes temere ex …et ad caſtra milites pavidos & conſternatos pro hoſte …rent: illoſque ſtrictis gladiis invaderent, ut non mi…s ergo quam à fronte infeſtas acies viderent. Hæc …ultima deſperatio nonnunquam militum animos ita …eſſ, ut inclinatas & turpi fuga profligatas acies ple…aq repararint: tantoque ardore pugnam legamus …tum, ut milites ancipiti coacti metu, victoriam ex …ſtiu manibus ſæpe eripuerint. [1] Fuit hoc quoque no…undum acies præliantur, & armis decernunt, petere, …dencta corpora liceat ſepelire, [2] vel poſt prælium …reconceſſum de victoria videri: [3] Eos enim qui vi…runt precario aliquid ab hoſte petere non decebat: …cu onfeſſio cedentis, [5] & detrectantis certamen, ubi …ſtead pugnam elici nequeunt, pro victoria fuit. [6] Apud Gallos

Fugientes ex prælio.

Petitio ut defuncti ſepeliantur.

…t, hi proſterni, ſtratoſque juſſit …erſi qua ex re eos in pugnam re…avi vicit.

1 *Hoc quoque notatum.*] Thucy…es lib. 3. *Poſtea*, inquit, *cæteri con…ſa…bus victoria ex fœdere receptis …erunt.* & iterum libro 7. Ju…nus 6. Plinius lib. 22. cap. 4. ubi …id ſervare Germanos. Plutar…us in vita Ageſilai, iterumque in vi…Nici. Paulus Oroſius lib. 3. cap. 2. …, …it, *prælio Archidamus Dux …ed…riorum vulneratus, cum etiam …di ſuos victos videret, occiſorum …pora ſepulturam popoſcit, quod ſig…m…victæ traditæ inter Græcos haberi …et.*

2 *Poſt prælium abire.*] Thucydi…s lib. … bell. Peloponneſiaci ſcribit, …uod cu…pugna commiſſa Athenien…bus cu Corinthiis apud Megaram …quo …te diſceſſum fuiſſet, Athe…nienſes nen abeuntibus Corinthiis, …nqua…iciſſent, trophæum ſtatue…int.

3 *Eos qui vicerunt.*] Plutarch. in vita Ageſilai, ad id quod ſupra ex eo diximus, illud ſubjungit, *Qui enim vicerunt potentiores eſſe judicabantur. Itaq; eos precario quicquam ab inferioribus petere abſurdum videtur.* Quod & ipſum repetit idem Plutar. in vita Niciæ.

4 *Sicut confeſſio cedentis.*] Livius 1. Decad. lib. 2. ad fin. & apertius 3. Decad. lib. 1. in Orat. Corn. Scipionis, ubi hæc ſunt propria noſtri auctoris verba. & iterum lib. 4. cum ſcribit, *Pœnus tacita etiam confeſſione victus, caſtris ſe tenuit.*

5 *Et detrectantis certamen.*] Nam apud Thucydidem lib. 1. bel. Pelopon. *Corcyrenſes ad ſe victoriam adverſus Corinthios traxerant, trophæumque erexerant quod Corinthii ceſſim euntes, pugnam detrectaſſent.*

6 *Apud Gallos & Hiſpanos.*] Livius 3. Decad. lib. 8. non multo poſt princip. *Itaque*, inquit, *patefacta repente porta, frequentes ex oppido ſeſe ejecerunt, ſcuta præ ſe tenentes, ne tela procul conjicerentur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Gallos & Hiſpanos brachia & manus inermes
[1] apud Romanos capita ſcutis ſubdere, & [2] arm
deditionis ſignum erat: [3] quare Pompejani in pug
ſalica paſſis palmis ſalutem petiere. [4] Armis q
miſſis, ſalutationem more militari facere, ma
præſidio extitit militibus. [5] Junctis velatiſque
ſupplicare, [6] aut cum inſulis & velamentis prod

Deditionis ſigna apud diverſas gentes.

jicerentur, dextras nudas oſtentantes, ut gladius abjeciſſe appareret. Loquitur autem de Celtiberis & Hiſpanis. Sed & apud alios quoque ex Virgilio libro 1. Æneid.

Tendentemque manus Priamum conſpexit inermes.

Ubi Servius, *Aut ſine ſceptro*, inquit, *aut ſupplices. Quod tractum eſt de hiſtoria: quia enim victi ſe dedunt, inermes ſupplicant.* Et idem Virg. lib. 11.

Oremus pacem & dextras tendamus inermes.

Et Livius 4. Decad. lib. 6. loquens de Ætolis. *Itaque concurſu facto undique in muros, manus pro ſe quiſque tendentes conſonante clamore nominatim Quintium orare, ut opem ferret ac ſervaret.*

1 *Apud Rom. capita ſcutis ſubdere.*] Appianus libro 2. bellorum Civilium, *Hi autem*, inquit, *capita clypeis ſubjicientes (quod deditionis ſignum haberi ſolet) ſeipſos tradere ſignificabant.*

2 *Arma tradere.*] Q. Curtius lib. 7. ubi de Ariis loquitur. Livius de Hiſpanis loquens 3. Dec. lib. 9. non multo poſt princip. *Quibus*, inquit, *culpam in auctores belli indelebilem cæteroſque Principes, quorum plerique in acie ceciderant, conferentibus, tradentibuſque arma, & dedentibus ſeſe, reſponſum eſt, &c.*

3 *Quare Pompejani.*] Cæſar de hac pugna loquens lib. 3. bel. Civilis. *Cæſar*, inquit, *prima luce omnes eos qui in monte conſederant, ex ſuperioribus locis in planiciem deſcendere, atque arma projicere juſſit: quod ubi ſine recuſatione fecerunt, paſſiſque palmis projecti ad terram flentes ab eo ſalutem petierunt, conſolatus conſurgere juſſit.* S
Gallici de Bellovacis loc
cum ad oppidum acceſſiſſet
poneret, pueri muliereſque e
manibus, ſuo more, pacem a
tierunt. Et lib. 6. *Matres*
nudo prominentes paſſis ma
bantur Romanos, ut ſibi par

4 *Armis quoque.*] Hir
Afric. *Deſperata ſalute in*
conſiſtunt, atque armis dimi
nem more militari fecerunt.
vides Alexandrum hunc
prompſiſſe.

5 *Junctis velatiſque ma*] Pla
tus in Amphitryone act. 3
Poſtridie in caſtra ex urb
niunt flentes principes,
Velatis manibus orant, ign
catum ſuum.
Sunt tamen qui ibi legun
manibus. Arrianus quoqu
dam, κεκαλυμμένοιν χει
velatis obductiſque manib
tus eſt. Et ad id quod de
nibus hic dicit Dion in vi
Græce quidem, ſed in hu
Legati Decebali intromittun
tum, depoſitiſque armis, junc
bus, more ſervorum, pauca
quuntur.

6 *Aut cum inſulis.*] Li
cad. lib. 5. ſcribit Syracuſa
ra, & Neapoli (quæ ſunt n
tium urbis) ad Marcellum
inſulis & velamentis, prec
dibus & incendiis parci. E
bro 5. de Locrenſibus loq
ſordida veſte tenentes vela
cum. Et ejuſdem Decad. li

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…æc manus inermes dare, [1] Indis cum pateris occur…re, … vina libare, aut ex Solis ara accenſis facibus ob…modire, in fidem venire & poteſtatem, ſignum fuit. …ec enim decebat illos quum paſſis palmis in dedi…ne veniſſent, morte afficere, aut in eos velut hoſtes …ulte. [3] Dextris autem exertis, & ſublatis manibus …ede, [4] apud Græcos [5] & Perſas pacis ſignum erat: …Aſſyriis [7] & Maſſilienſibus cum infulis, [8] Græcis cum

Dedentes ſe interficere nefas.
Pacis ſigna.

…*dejonis civitates cum velamentis* …*ſtabant, metu ne hoſtiliter di*… Et ejuſdem Decad. quoque …7. *i, cum in oculis populatio eſſet,* …*eam infulis & velamentis in*… 5. Decad. lib. 5. *Ubi prima* …*dedita, tota multitudine cum* …*iam effuſa.* Cornelius Taci… lib. *At fortiſſimi viri proditoris* …*antes mox velamenta & infu*…*ris oſtentant.* Et ante hos Cæ… …vil. lib. 2. de Maſſilienſibus …*Tum hoſtes turris repentina* …*noti, inopinato malo turbati,* …*perculſi, urbis direptione per*…*ermes cum infulis ſeſe porta fo*…*proripiunt, ad legatos atque* …*ſupplices manus tendunt.* Et …lib. 16. *Mox Abydeni,* in…*ſtunt orto die ſacerdotes & illo*…*es cum vittis & infulis mitte*…*ppum, ut ſupplices facta preca*…*tatem illi traderent.*

1 *Is cum pateris.*] Q. Curtius … 8. …*gati ad Regem deſcenderunt* …*ituri. Qua impetrata, Regina* … *nobilium fœminarum grege* …*ris vina libantium proceſſit.*

2 *Ne enim decebat.*] Cambyſes …æ…m eſſe ducebat vim afferre …us, qui ſe dediderant. Apud …Halicar. lib. 8. Martius Co…alde curabat, ne quid hoſtile … dediticii. & de hoc quoque …d Diod. Siculum lib. 13. in …Nicolai Syracuſii.

MERCERUS.

3 …*tris autem exertis.*] Nec ſo…m G…is, & Perſis, ſed etiam Romanis: ut ex multis Ammiani locis patet. Sed & apud Perſas longe ſolennius fuit ſignum pacis. Ammianus libro 24. *Denique Perſæ bovem coronatum agentes, quod eſt apud eos ſuſceptæ pacis indicium, deſcendere ſuppliciter, &c.*

TIRAQUELLUS.

4 *Apud Græcos.*] Idem etiam de *Heduis* dicit Cæſar belli Gall. lib. 7. his verbis, *Ac tametſi dextris humeris exertis animadvertebantur, quod inſigne pacatis eſſe conſueverat, &c.*

5 *Et Perſas.*] Xenophon Pædiæ Cyri lib. 6. ubi de his loquens, *Quod ſi qui*, inquit, *ſublatis dextris ad vos immiſerunt, amice vos excipite.* Idque etiam apud Rom. ex Plutarcho in Othone.

6 *Sicut Aſſyriis.*] Vide eos, quos citavi in verbo, *Aut cum infulis*, an de his loquatur.

7 *Et Maſſilienſibus.*] Vide ſupra in verbo, *Aut cum infulis.* Adde & Carthaginenſibus, ex Livio 3. Decad. lib. 10. *Non procul aberat, cum velata infulis ramiſque olivæ Carthaginenſium occurrit navis, decem legati erant Principes civitatis, miſſi ad petendam pacem.* Adde, inquam, & de Abydenis ex eod. 4. Decad. lib. 1. *Principes quibus atrocior pars facinoris delegata erat, luce prima ſacerdotes cum infulis ad urbem dedendam Philippo mittunt.*

8 *Græcis cum oleæ ramis.*] De quo & nos late diximus ſupra lib. 2. cap. 19. Lucan. l. 3. de Maſſilienſibus loquens,

— *Hoſtemque propinquum*
Orant Cecropiæ prælata fronde Minervæ.

1 *Aut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cum oleæ ramis [1] aut lauro accedere, [2] & Barbari floren-
tes capite corollas geſtare. [3] Ægyptiorum mos adit
ut ſupplice veſte ſumpta, & prælatis omnibus ſa
cem deprecentur Gallorum, occurrere magiſtra
pueris & fœminis. [4] Apud Perſas, terram & aquam
ferre, deditionis ſignum erat. [5] Quare Darii le
ab Athenienſibus magnificis verbis terram & aquam pe
terent, ab eiſdem alii in barathrum, nonnulli in pute
præcipites acti ſunt. Apud Lacedæmonios ſcut poſi
manus excutere: in ſingulari pugna, vox, [6] Herbam do
ſe vi

1 *Aut lauro accedere.*] Interpres Euripidis in Oreſte ἄφυλλον σόμα dictum putat ipſi Euripidi. Et id commune eſt omnium gentium, ſi credimus Plinio lib. 15. cap. 30. *Laurus ipſa pacifera, ut quam prætendi etiam inter armatos hoſtes quietis ſit indicium.*

2 *Et Barbaris.*] Polybius lib. 3. de Annibale Alpes tranſeunte loquens, *Advenienti igitur Annibali, obviam procedunt, florentes capiti corollas geſtantes, quod fere apud Barbaros pacis atque amicitiæ ſignum eſt.*

3 *Ægyptiorum mos.*] Hircius lib. de bello Alexandrino. *Omnis enim multitudo oppidanorum, armis projectis, ſupplicum veſte ſumpta, ſacriſque omnibus prolatis, advenienti Cæſari occurrerunt, ſeque ei dediderunt.*

4 *Apud Perſas.*] Herodotus lib. 4. 5. & 7. non ſemel. & lib. quoque 8. Diodorus Siculus lib. 11. poſt princ. & alibi ſæpe eod. lib. Livius 4. Dec. lib. 5. Polybius lib. 9. Mirum eſt autem quod tradit Plin. lib. 8. cap. 5. de elephante, *Miri namque pudoris eſt, victuſque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit.*

5 *Quare Darii legati.*] Herodotus lib. 7. Polybius autem lib. 9. in Oratione Luciſci legati Acarnanorum ſcribit, quod cum Xerxes miſſo ad Lacedæmonios legato aquam peteret ac terram, ii eum qui advenerat, in puteum deturbarunt, terramque ſuperinjecerunt: ac rurſus dimiſſo mandarunt, ut Xerxi nunciar
ipſum apud Lacedæmonios j
ctum & terram & aquan
præcedentibus Macedones
dedunt, erectas haſtas
tos fuiſſe, ut tradit idem
bro 17.

6 *Herbam do.*] Plinius l
Dabatur, inquit, *viridi è gr*
pto inde ubi obſeſſos ſerva
Namque ſummum apud ant
victoriæ erat, herbam porr
hoc eſt, terra & altrice ipſa
matione etiam cedere: quem
nunc durare apud Germanos
Pompejus lib. 8. in princ
lib. 8. Æneid. ubi declara
manavit. & Nonius Mar
in id multos citat. Vide
Eraſmum in Adagiis. N
diximus ex Plinio, elephant
victori herbam porriger
quod etiam manus dare
victum eſſe. Plautus in P
ſc. 2. in fin.

— *Fateor. vobis do mani*

Cicero in Cælio, *Ad extre*
nus, vincique ſe patiatur. Et
lib. epiſtol. 2. *Ad extremum*
nus dediſti. & lib. 16. *Sap*
quod manus dediſti. quodqu
gratias egiſti. Cæſar lib. 5. d
Tandem dat Cotta manus
periore ſententia Sabini. Hor
Ode 17. in princ.

Jam jam efficaci do manus

viam fateri ſignificat : ſicut olim bello capti, cum
te peterent, in diſcrimine extremo ſalutem dicere
pent. [1] Athletarum mos erat, ut quum in certamine
ti, digitum aut manum exerendo, pacem peti oſtende-
re. [2] Fuitque ſententia Braſydæ Peloponnenſium Du-
m acies decernere parant, inſtructo exercitu,
ceam frequentem motum & galearum, à qua par-
ſuta ſit fuga, demonſtrare. [3] Eſſe quoque Romanæ
liti comperimus, ut equites in prælio duplici utantur
uoit uni fatigato, alter recens expeditusque ſuccedat :
de ſicut miles pedeſtris militiæ, arma & vallum, &
ti opus foret, [4] plus dimidiati menſis cibaria : ita
t præter arma & gladium, folliculis frumentum de-
bt. [5] In navali autem prælio conſtitutum eſt, ut
non militari ſolum fungantur munere, ſed velut
ii remigent, & per tabulata nautarum miniſteria
quntur, hoſtiumque tela excipiant, & ſcutis avertant.
Hanc

Athletæ.

Braſydæ ſententia.

Equites duos equos habebant.

Pedites & equites, quæ ferrent ſecum.

In navali prælio.

d. 13. Faſtor.
precibus, vix dedit illa mani

gil. 9. Æneid.
que ipſe manus feritate dediſſet.

eca. 2. Naturalium quæſtio-
n, *me tibi manus dare & fate-*
deaſm. Chil. 1. cent. 9. c. 79.
&pinas manus tendere è Q.
tio. 6. & ſuppliciter manum
tene è Plutarcho in Theſeo, ubi
eno, qui prior manum proten-

etarum mos erat.] Ad quem
udit Perſius Sat. 5.
nceſſit ratio, digitum exere, pus.
Martis lib. 5. epig. 63.
jam digitum ſuſtulit hoſpitibu

D. ronymus in Dialogo Luci-
ani Orthodoxi, *En tollo manum,*
e Eraſmum Chil. 3. cent. 4.
p. 14

2 *Fuitque ſententia Braſydæ.*] Thucydides lib. 5.

3 *Eſſe quoque Romanæ militiæ.*] Feſt. Pompejus lib. 14. *Paribus*, inquit, *equis, id eſt, duobus, Romani utebantur in prælio, ut ſudante altero, tranſirent in ſiccum.*

4 *Plus dimidiati menſis cibaria.*] Cicero lib. 2. Tuſculan. quæſt. *Noſtri*, inquit, *exercitus unde nomen habeant, vides. Deinde qui labor, quantus agminis: ferre plus dimidiati menſis cibaria : ferre ſi quid in uſum velint, ferre vallum: nam ſcutum, gladium, galeam in onere noſtri milites non plus numerant, quam humeros, lacertos, manus.* quod & nos alibi diximus. Apud Livium autem 5. Dec. lib. 4. in princip. Q. Martius, Philippus conſul in bello adverſus Perſeum juſſit militem menſtruum ferre ſecum.

5 *In navali prælio.*] Nam apud Thucydidem lib. 3. *milites Pachetis Athenienſium Ducis in navibus officio remigis uſi ſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Hanc diſciplinam militarem Lycurgus non o nibus f
gnificandam cenſuit. Ideo lege cavit, ne cont eoſdem
ſæpius moverent arma, ne iterum repugnand diutiu
bello aſſueſcere, & longa militia hoſtes diſcipli s erudi
contingeret, ideoque bellicoſiores & effrenatio forent.
[2] Accuſaturque Ageſilaus, quod continuis bel quibu
Bœotiam infeſtavit, Thebanos ocioſos, & bel rum ru
des, ita erudivit diſciplina & uſu amorum, ut pe ipſ
ab eiſdem in extremum vitæ diſcrimen cum tot exercit
lapſus fuerit.

1 *Hanc diſciplinam militarem Lycurgus.*] Plut. in vita Ageſilai, & rurſum in Apophthegmatis ipſius & Lycurgi.

2 *Accuſaturque Ageſ.*] Plut in dictis locis, atque e in Apophtheg. Antalcidæ.

CAPUT VIII.

An ſapienti uxor ducenda ſit, & quæ ad propaganm ſobolem indulta commoda à Romanis fuerint.

VEtus quæſtio fuit, & à prudentibus in utran ue partem agitata, & adhuc in quæſtione eſt, a apienti uxorem ducere expediat. Compater amicus me homo perfacetus, multæque venuſtatis, & multi ſalis, c n omni ſermone mira fuit urbanitas, ſemperque venu dicta ſemperque opportunos jocos habebat: ſi quem noſtra Parthenope uxorem ducere audiſſet, eum grav s con viciis, perinde ac ſi in aliquod crimen prolapſ foret incesſere ſolebat, quod homo liber, & ſui poten in ſervitutem mancipari, & ſub imperio uxorio ſervile n modum excruciari non curaſſet: habens ſemper illu in ore [1] Thaletis Mileſii, qui juvenis cur uxorem non uceret interrogatus, quia intempeſtivum erat, reſpondit teru senex cum ad conjugium urgeretur, rurſus intem tivum dixit: hac ambage verborum, ſapienti nunquam orem ducendam fore demonſtrans. Verum qui hæc p penſo judi-

Thaletis dictum de ducenda uxore.

TIRAQUELLUS.

1 *Thaletis Mileſii.*] Apud Diogenem Laërtium in vita ipſius.

Quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…explorare vult, profecto in conjugiis multa inve- *Conjugii commoda.*
…moda uſui vitæ neceſſaria, ſine quibus vix homini
…cœlibem vitam ducere expediet. Siquidem non
…jumenta ex hac ſocietate homini vel inquieto &
…ad requiem forenſium exercitationum, vel in ſe-
…rtuna ad ampliorem fructum lætitiæ, quum habeat
… congaudeat, parantur: præſertim ſi quis mora-
…non quotidiani damni, ac fœdis & pudendis vitiis
…nam fœminam nactus fuerit. Nec minus quum
… labore foris bona quæſiverit, ſupereſſe domi qui
…ntiſſime tueatur, haud mediocre præſidium vitæ
…ent. Illud quoque non parvi refert, habere in mi-
…ſtium, in periculis adjumentum, ſociamque vitæ
… calamitate, quæ te perinde ac ſe foveat & ample-
…dde mutua pignora tori genialis ſobolisſque, quam
…que poſt futuram & bonorum participem cernit:
…nque charitatem in filios, animoſque conſociatos:
…civitatis & reipublicæ præſidium, nec minus ad
…ationem nominis valent ſempiternam. [1] Quibus
…entis adductus Socrates, nec Xantippe quamvis
…& jurgioſa: nec [2] Pythagoras, [3] Crates [4] & Ari-
…le aliique ſapientiſſimi viri, conjugio carere volue-
… Quod legibus Lycurgus mandaſſe fertur: nam ſi *Lycurgi lex in cœlibes.*
…bitate & ſolitudine cœlibes vixiſſent, ea afficie-
bantur

Qui delinimentis.] Vide …-
…onnubiales in l. 7. n. 23.
… *Athenienſes*, ubi vide-
… duas uxores duxiſſe, &
… n. 15 incip. *ſed & Socra-*
… ebis Xantippes adverſus
… convicia.
Pyth…as.] Hujus enim uxor fuit
… Batini Crotoniatæ filia, ut
… ritate ſcribit Laërtius in
illius.
Crat] Et hic quoque uxorem
… Hipparchiam, ut tradit
… Laërs, tum in vita ipſius Cra-
… Hipparchiæ, & Apulejus
lib. 2. Floridorum, ubi de hac refert
pulcherrimam hiſtoriam.

4 *Et Ariſtoteles.*] Et hic item uxo-
rem habuit auctore Laërt. in vita ipſ.

5 *Quod legibus Lycurgus.*] Plutarch.
in vita illius, & in Apophthegmat. La-
conicis. Clearchus autem Solenſis ſcri-
bit in libro Proverbiorum, quod in
Lacedæmone eos, qui non haberent
uxores, mulieres per quoddam feſtum
circa aram trahentes, alapis cædebant,
ut contumeliam hujuſce rei fugientes
liberorum amore caperentur, atque
apta ætate uxores acciperent. Quod ex
eo repetit Athenæus lib. 13. cap. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bantur ignominia, ut à ludis arcerentur, per hyem[...]
Spartæ. forum nudi circuire cogerentur. Spartæ enim ta[...]
quam fero & malo marito legibus indicta pœna [...]
Cretenſes. judicia, cacogamia & obſigamia dicta. [1] Crete[...]
felici inſtituto uſurparunt, ut è grege juvenum [...]
forma conſpicuos, quos ad uxores ducendas, [...]
Thurii. damque ſobolem vi & lege compellerent. [2] T[...]
lex erat, ut juvenes primo ætatis flore ad ducend[...]
muneribus honoribuſque invitarent, qui vero e[...]
alteram ſuperduxiſſet, is inviſus & execrabilis di[...]
buſque, ab omni honoris aditu & magiſtratu [...]
Platonis leges. [3] Platonis vero legibus cavetur, ut qui ad quintum[...]
ſimum annum manſiſſet cœlebs, nullo dignus h[...]ore,
omnium poſtremus haberetur: [4] cujus rei cauſa, [...]
magiſtratus ad conjugium & prolem excitanda[...]
lum pœnis coërcere repugnantes, ſed & præmi[...]
juventutem ſæpenumero videmus. [5] Furius C[...]
Poſthumius quum cenſuram agerent, his qui a[...]
Cœlibes mulctati. tem cœlibes perveniſſent, aut viduarum nuptias [...]
viri bello ceciderant, detrectarent, mulctam pœ[...]
ne in ærarium ferre juſſerunt. [6] Quintus Metell[...]
dicus cenſor, [7] & poſteà divus Julius, [8] deinde [...]

1 *Cretenſes.*] Strabo libro decimo. Apud Cretenſes ad ejuſdem ætatis uxores capiendas cunctos compellunt, quos è puerorum grege deligunt.

2 *Thuriorum lex erat.*] Hanc legem paulo aliter recenſet Diodorus Siculus libro duodecimo. *Si quis novercam filiis propriis ſuperinduxiſſet, eum cenſuit* (loquitur de Charonda eorum legiſlatore) *à conſilio ſenatuque patriæ penitus ſubmovendum: nunquam ab eo exiſtimans patriam conſilia recta, ac ſalubria ſperare poſſe, qui liberis olim propriis male conſuluiſſet. Eos,* inquit, *quibus primæ nuptiæ ſecundis auſpiciis ſucceſſiſſent, ea perfunctos felicitate, jam in expleto ſatis priore animo conquieſcere oportere: Sin infelices primas expertus quis haud abſtiterit, ſemel admonitum [...] tentare, rurſuſq; eodem er[...] hominis id eſſe dementis ac [...]*

3 *Platonis vero legibu*[...] que iterum 6. de legibus [...]

4 *Cujus rei cauſa.*] Ut [...]

5 *Furius Camillus &* [...] Valerius Max. lib. 2. c. 4.

6 *Q. Metellus Numi*[...]] [...] Gell. lib. 1. cap. 6.

7 *Et poſtea D. Julius.* [...] eo dicta eſt lex Julia [...] ordinibus, de qua in *l.* 1. [...] *unde vir & uxor,* & alii [...] tavi ſupra eod lib. c. 1. [...]

8 *Deinde Auguſtus.*] [...] illius cap. 34. & Dion [...] ejuſdem, & Jul. Florus e[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…rorum gignendorum & ſobolis cauſa legem de maritandis ordinibus tulere, eos ad progeniem propagandam …nii & immunitatibus invitantes, ſiquidem cui tres …nt [libe]ri, vacatio muneris: cui plures, libertas donaba-…uod à Lacedæmoniis conſtitutum ferunt, ut trium …rum parens, à cuſtodia & excubiis: quatuor vero, ab …ere immunis foret. [2] Quinetiam præturas, quæ-…ras conſulatus, honoreſque & magiſtratus, Romani …niſi parentibus plurium liberorum, comitiis dede-…re exemplis palam factum novimus, plures can-…toquum ad comitia & campum deſcenderent, fictis …ibus liberos ſibi peſſimo more ementitos fuiſſe. …ſtea ſenatuſconſulto ſublatum fuit, ne ſimulata …adoptio, veris parentibus fraudi eſſet: ſemperque …& plurium liberorum parentes, in omni negocio, …cos liberos habentibus, aut ſine uxore degentibus, …ere, [3] Perſarum more, qui ingentia munera his …plus genuerant filios proponere ſoliti ſunt: [4] quorum …ges quando Perſidem adirent, ſingulis mulieribus ad …invitamenta ſingulos aureos dare conſuevere, præ-…tis vero duplices. [5] Quo Rex Ochus, quum eſſet …avaritiæ, ne quid elargiretur, adire recuſavit. [6] Mu-…buſque, quæ trium liberorum matres forent, etiam vi-

Lex de maritandis ordinibus.

Qui plures haberent liberos, aliis prælati.

Perſæ.

VO

1 *Quà Lacedæmoniis.*] Ariſtote-…icôn 2.cap.7. Sed & apud …Lrgi legibus cœlibes à ſpe-…rum prohibebantur, igno-…ficiebantur, atque eo ho-…rentia, quam juvenes ſe-…ebant, privabantur, teſte …Apophthegm. ipſius Ly-… & ibi ſubdit illud in Der-…um, *quamvis ſpectatus eſ-…, reprehendit nemo.* Illi …enienti juniorum nemo …cum dicerent pro ſe quiſ-… *tuidem, qui mihi ceſſurus ſit*, …e alicubi in noſtris Con-…udini.

2 *Quinetiam præturas.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Perſarum*, ſunt Cornel. Taciti lib. 15. & in *l. ſi unquam*, in verbo, *Suſceperit liberos.* n. 4. & 89.

3 *Perſarum more.*] Herod. l. 1. Strabo lib. 15. & vide Plutarchum in libro de claris mulieribus, cap. 5.

4 *Quorum Reges.*] Plutarch. in vita Alexandri.

5 *Quo Rex Ochus.*] Idem in eodem loco, & præterea libro de Claris mulieribus cap. 5. Herodotus lib. 1.

6 *Mulieribuſque trium liberorum.*] Id videtur accepiſſe ex §. 1. Inſtit. de S. C. Tertul. quanquam id ita ibi non ſcribatur. Vide noſtras Conſuet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vo patre teſtari, [1] & ſine curatore de bonis diſpoere, n
gociaque alia gerere permiſſum erat. Viroque cede
Romuli lex. ſine liberis, omnium bonorum heres [2] lege Romuli
erat, ſi vero cum liberis, æqualem bonorum paem cu
liberis ferebat. [3] Utque non ſevera & triſtis, ſed ta ate
Uxores ſervilia munera non obibant. hilaris illorum pudicitia foret, [4] uxoribus nec mere, n
coquere, aut alio ſervili munere fungi permiſere nupt
que pecuniarum & fortunarum viri ſacrorumque ſoc
eſſe juſſere. [6] Illoſque qui in uxorem aut liberos violen
Qui in uxorem aut liberos violentas manus intuliſſent. manus intuliſſent, velut ſanctiſſima deorum tepla vi
laſſent, impios conſceleratoſque duxerunt. [7] Vetes en
mulieres propter infirmitatem conſilii, ſub parentum t
tela cognatorumque eſſe voluere, donec viro deſponſat
conjugali copula jungerentur: tunc enim à tutela liber
[8] in virorum manu, non in ſervitio erant. [9] Ideo ma
mores pro lege habere, atque his ſe accommore co
venit. Contra decet virum curare, ad cultum vxumq
ei

1 *Et ſine curatore de bonis diſponere.*] Vnde id accepit neſcio. Illud autem certum, eos qui teſtamenta facere poſſunt, etiam minorem & curatorem habentem, poſſe libere in ſuo teſtamento, ſine curatore, de ſuis bonis diſponere, ut late docuimus in Commentariis ad *l. ſi unquam*, in verbo, *Donatione largitus.* n. 254. incip. *nam & idem*, & ſeq. *C. de revoc. donat.*

2 *Lege Romuli.*] Quod noſtris legibus intelliges ex *tit. ff. & C. unde vir & uxor.*

3 *Utque non ſevera nec triſtis.*] Verba ſunt propemodum Valerii Maximi, de alia tamen re loquentis, ſcilicet de ornatu mulierum libro ſecundo cap. 1. ubi loquitur de uſu vini mulieribus interdicto.

4 *Vxoribus nec molere, nec coquere.*] Plutarchus problem. c. 84. Tu tamen vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connubial. lib. 1. numer. 26. inc. *item & hinc*, & ſeq. in noſtris Commentariis Nobilitatis, cap. 20. n. 94. incip. *ſimiliter*, & multis ſeq.

5 *Nuptaſque pecuniarum fortunarum.*] Dionyſius Halicarnaſſæus lib & Livius 1. Decad. lib. 1. Rom & pleniſſime diximus in Commen riis Conſuetudinum Picta num, *de contraire compagnie.* § & in gibus Connubial. lib. 8. n. iten incip. *nec tamen.*

6 *Illoſque qui in uxorem* Plutar in Catone Cenſorino, & imus noſtris ll. Connubial. l. 8. inc *itaque.*

7 *Veteres enim mulieres* ullius Oration. pro Cecinna in is lo & pro L. Murena. Livius Oratio Catonis Cenſorini 4. De libro Boëtius in Topica Cicero lib. 2. diximus latiſſime in noſt ll. Co nub. l. 1. num. 72. incip. *d vero* & ſeq.

8 *In virorum manu.*] Li s 4. D l. 4. in Oratione L. Valerii b. pleb

9 *Ideo & mariti mores.*] Ariſtotel lib. 20. Oeconomicôn. c. 1

Vxo

ne id deſit : namque [1] uxori malæ tractationis contra *Uxor erga maritum, & contra.*
unctio datur. [2] Cavendumque, ne uxoris imperio ma-
atur : nam illum famoſum deſpectumque paulo
to præcipitem ageret. [3] Quare verbum Catonis
probrantis in Romanos ſæpe emanavit : Illos om- *Viri ſub uxoris imperio apud quos.*
entibus armis imperitare, ipſis vero uxores. [4] Fuit-
eo proditum in Aſſyria, Lunæ templum apud Carras
a quo qui Lunæ ſupplicaret, uxoris imperio ſubigi :
vo Luno Deo ſacrum faceret, uxori dominari fere-
tur. [5] Quibus etiam mos à Semiramide traditus perdiu *Semiramis.*
ut viris uxores dominentur. [6] Sauromatas etiam fe- *Sauromatæ.*
lc habere præcipuum, ut viri ſub imperio uxorio &
nu ſint, [7] apud Ægyptios, ut viro mulier præficiatur, *Ægyptii.*
cebatur, teſtantibus uxoribus inter ſolennia ſponſa-
in primis virum ſuo arbitrio parere oportere.[8] Spar- *Spartani.*
ulieres minime muliebris animi viris imperant, do-
ſtique negociis ſolæ præſunt, curaque omnis & pro-
ad ipſas pertinet. In quo fertur lepide dictum [9] Gor-
xoris Leonidæ, quæ quum ab hoſpite argueretur, *Leonidæ uxoris dictum.*
od læ Spartanæ viris imperitarent, Haud immerito,
nam ſolæ viros pariunt. Semper tamen bonum
a agere, quam in republica magnum virum eſſe,
teres cenſuerunt. [10] Ipſiſque ad conjugii & ſobolis
invi-

1 *Vi malæ tractationis.*] Hæc una & quentior cæteris apud declamore: videre licet apud Senecam lam. 3. declam. 7. & libro quindec. 3. Et ut refert Plutarchus Lyſaro, *Spartæ pœna ex legibus ma erat indicta.*

2 *Cavendumque ne uxoris.*] De hoc pleſime in dd. legibus Connu- lib. 1

3 *Que verbum Catonis.*] Scilicet Cenſoris Plutarcho in vita illius, & Apoptheg. Roman. De quo & nos mus dd. ll. Connub. l. 8. n. 3. inc. ubi & ſimile dictum Themiſtocli dduximus.

4 *Fuitque ideo proditum in Aſſyria.*] Id ex Æl. Spart. in Anton. Caracalla.

5 *Quibus etiam mos à Semiramide.*] De quo & tu vide noſtras ll. Connub. in leg. ſeptima, n. 67.

6 *Sauromatas.*] Nicolaus περὶ ἐθῶν, & ex eo Stobæus ſerm. 42.

7 *Apud Ægyptios.*] Diodorus Siculus libro primo Biblioth.

8 *Spartanæ mulieres.*] Ariſtoteles lib. 2. Politicôn cap. 7.

9 *Gorgonis uxoris Leonidæ.* Plutarch. in vita Lycurgi, & in Apophtheg. ejuſdem.

10 *Ipſiſque ad conjugii.*] Val. Maximus lib. 2. c. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

invitamenta, inter muliebria jura, abundanti auro, unde-
que muliebri, aureiſque ſegmentis & purpura, om buſqu
delinimentis uti permiſere. [1] Quare in maximis llis ſæ-
pe matronas auro collato inops ærarium ſublev e, &
magna reipublicæ adjumenta dediſſe, perſpectum t. Le-
gimus ſecundo Punico bello, quum reſpublica inf is ho-
ſtibus afflictaretur, ſcirentque matronæ ærariu popu
Romani bello exhauriri, ipſas cœtibus factis ſpont auru
& ornamenta ſua in ærarium contuliſſe: [2] cujus r cauſ
ut feſtis profeſtiſque diebus dum ad ſacra & lud iren
carpento veherentur, à ſenatu datum eſt. [3] Cami quo-
que tempore, cum à Gallis populum Romanum rimer
oporteret, in anguſtia ærarii, quicquid auri & orn ente
rum erat matronas publice contuliſſe, eoque ſe pulu
redemiſſe accepimus: [4] propterea ut earum, ſic viro-
rum, in funere ſolennis laudatio eſſet ſenatu onſu-
to cautum fuit: primaque Popilia à Craſſo filio uda
fertur in funere. [5] Poſtea Julius Cæſar defunctam imu
laudavit uxorem: [6] & Nero Poppeæ formam, & a for-
tunæ munera pro roſtris magnifice extulit. Aliiq dein-
ceps defunctorum laudes ad populum ſolenni tion
proſequuti ſunt. Utque perpetuum hoc conjugale dus
& ſine diſſidio foret, [7] uxori virum relinquere, & c ali

Matronarum auro inops ærarium ſublevatum.

Matronæ cur carpento vectæ, & in funere ſolenniter laudatæ.

Divortii cauſa.

opu

1 *Quare in maximis bellis.*] Hæc uſque ad verſicul. *Cujus rei cauſa*, ſunt Livii, quartæ Decadis libro quarto, in Oratione Valerii Tribuni plebis.

2 *Cujus rei cauſa.*] Sed id quidem non ob eam cauſam, ſed aliam ſimilem, quam mox dicemus de Camillo ut tradunt ii, quos ibi citabo.

3 *Camilli quoque tempore.*] Livius 1. Decadis libro quinto, & Feſtus Pompejus libro undecimo, ubi de matronis loquitur: & alii quos ſtatim citabimus.

4 *Propterea ut earum.*] Livius ibi & Plutarchus in vita Camilli, & in libro de laudibus mulierum in princ. & dictum quoque ſupra libro tertio, c. 7.

5 *Poſtea Julius Cæſar.*] arch in vita ipſius Cæſaris. Prim ſcrib Cæſarem amitam ſuam Juli Mar uxorem defunctam, luculen lauda viſſe oratione pro Roſtris, i feren do ipſius funere. Et paucis i jectis Morem patrium Romanis f , ma tronas defunctas laudare, in ju nioribus obſervari non ſol . Pri mum autem Cæſarem mor uxori laudationem edidiſſe.

6 *Et Nero Poppeæ formam.* Cornelius Tacitus lib. 16. *Laudavi* nqu *apud roſtra Poppeæ formam, &* od di *vinæ infantis parens fuiſſet, a* æ for *tunæ munera pro virtutibus.*

7 *Uxori virum relinquere.*] æc uſ que

ꝑuri nequaquam licebat: viro autem, niſi uxor in adul-
rioit veneficio, ſeu clavium adulteratione deprehenſa
rerut ſi vinum biberet, leges à Romulo latæ divertere
lli nebant: qui aliter diſſidium feciſſet, bona viri ad
ora devolvi voluere. [1] Quare L. Antonius à cenſori-
s natus, & ſenatu motus fertur, quod nullo conſilio
t ndo, quam in matrimonium duxerat, repudiaſſet:
& berius Cæſar quæſtorem gradu dejecit, quod quam
njem duxerat, tertia poſt die dimiſit. Tametſi ex le-
busauſis repudium interceſſiſſe plerumque inveniamus:
iquem Q. Antiſtius uxorem, quod cum libertina fabu-
ri verat, repudiavit: [4] & C. Sulpitius, quod invelato ca-
te fas prodiiſſet: quippe veſte à capite deducta matro-
s iedere, minime fas erat. [5] P. quoque Sempronius,
iodidos ſe inſcio ſpectaſſet, uxori repudium remiſit.
Tarurque Mæcenas inconſtantiæ, quod cum ab uxore
melivertiſſet, illamque reconciliata gratia paulo poſt
duxſet, iterum ac tertio cum ea ſimultate exorta repu-
umcit, & mox in gratiam venit. [7] Quare millies eum
xiſuxorem ferebatur, quum unam haberet. [8] Paulus
vero

Repudium ob leves cauſas.

ad ſulam, *Quare L. Antonius,* Plchi in vita Romuli.

1 *Qe L. Antonius.*] Val. Maxi- uslib cap. 4.

2 *Eiberius Cæſar.*] Suet. in vita ius c.

3 *Sidem Q. Antiſtius.*] Valerius ximib. 6. c. 3.

4 *EtSulpitius.*] Idem eodem cap. prato Plutar. probl. cap. 13.

5 *P. que Sempronius.*] Valerius & arelbi ſupra.

6 *Tanrque Mœcenas.*] De qua re neca ibro de divina providentia, *cioengo tu Mœcenatem putas, cui uribusxio & moroſæ uxoris quotidiana relia deflenti, ſomnus per ſymphoniarantum ex longinquo lene reſonantium eritur?* Et Iabolenus noter Jurinſultus in *l. vir mulieri. ff. donat inter vir. & uxor.* Cujus hæc verba ſunt, *Vir mulieri divortio facto quædam idcirco dederat, ut ad ſe reverteretur, mulier reverſa erat, deinde divortium fecerat. Trebatius inter Terentiam & Mœcenatem reſpondit, Si verum divortium fuiſſet, ratam eſſe donationem: ſi ſimulatum, contra.* Nam, ne dubites, uxori ipſius Mœcenatis Terentiæ nomen fuit, ut videre eſt apud Dionem in hiſtoria Auguſti. Sunt tamen qui eam non *uxorem,* ſed *amicam* fuiſſe, & in his Acron & Porphyrion interpretes Horatii in Epodo Ode decima quarta, *Concubinam* dicit ipſe Acron ejuſdem Epodi Ode 3.

7 *Quare millies.*] Hæc ſunt propria verba Senecæ de Mœcenate loquentis epiſtol. ad Lucil. lib. 19. epiſtola omnium 114.

8 *Paulus vero Æmylius.*] Plutarch. in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vero Æmylius quum argueretur quod poſt longum t… uxorem Papyriam fœcundam & formoſam dimiſiſſ…, di… xiſſe ferunt, neminem ſcire in qua parte calceus, lic… ſpe… cioſus foret, ſuos premeret digitos. Domitianus … Auguſtus equitem Romanum ob reductam uxorem cu… qua Martius ob adulterii crimen diſſidium fecerat, ju… albo eraſit, & nota affecit: & M. Lepidus, quod A… uxoris deſiderium poſt divortium ferre nequiret, … extabuit: [1] ſicut Antiſtia repudiata à Pompejo, ipſi… ter indignitatem ferre non valens, necem ſibi man… ſcivit. [2] Solon vero lege conſtituit, ut qui uxorem … baſſet, dotem illi reſtitueret, alioqui interuſurium … drachmale ob moram ſolvere cogeretur. [3] Primu… P. Carvilius Ruga poſt annum quingenteſimum … mum tertium, vel undevigeſimum ab urbe condita, … uxorem duxiſſet, ex qua vitio corporis liberos ſuſ… nequiſſet, ſterilitatis cauſa divortium fecit, quod ap… di… verſas gentes fiebat conditionibus variis: [4] nam Turii… hac lege permittitur, ut neutri cum juniore ſponſa a… conjugium poſtea inire liceret, ne libidine aut ill… voluptatum magis, quam cauſa divertiſſe videantur. … alios his verbis concipitur divortium, [5] ut pari voto … r & uxor invicem dicerent, [6] Tuas res tibi habeto. In ſ… ibu…

Solonis lex. Quis primus repudiarit uxorem Romæ. Thurii. Verba divortii concipiendi & ſponſaliorum dirimendorum.

1 *Sicut Antiſtia.*] Plutar. in Pompejo, & Cæſare.

2 *Solon vero.*] Plutar. in vita illius.

3 *Primus enim P. Carvilius Ruga.*] Valerius Maximus hunc *Spurium Carbilium* vocat libro ſecundo c. 1. de primo repudio, uti & Plutarchus in problemat. cap. 13. & ante hos Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. At ipſe Plutar. alibi Servilium Spurium appellat in comparatione Romuli & Theſei, ad fin. & rurſum, in comparatione Numæ & Lycurgi, Spurium Corvinum nuncupat. Vide Græcum ubique. Eundem autem eſſe Carvilium & Carbilium conſtat ex Plinio, qui eundem nunc Carvilium, nunc Carbilium vocat lib. 9. c. 11. & lib. 33. c. … quo… hinc procedit quod Græci v. … non habent, ſed pro ea b. lite… tur.

4 *Nam Thuriis.*] Diod. S… li… bro duodecimo.

MERCERUS.

5 *Ut pari voto vir & uxor.* … quam id neceſſe fuit. Satis e… ſi per libertum alter concivi alteri re… mitteret. Juven. *Collige ſarcin… clamat libertus & exi.* Indeque … dentur locutiones illæ, fre… apud auctores, *Mittere libell… repudii*, & aliæ.

TIRAQUELLU…

6 *Tuas res tibi habeto.*] In …

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ibi vero dirimendis hæc fuere verba: [1] Conditione tua
noitar. [2] Athenienſibus libello repudii porrecto à viro *Libellus repudii.*
ekore, an concedi debeat, magiſtratus decernit. [3] Apud
Gmanos ſemel cum nupta tranſigitur, cum qua ſene- *Germani.*
ſcdum erat, neque à viro divertere, neque poſt obitum
alti nubere permittitur. Id tamen memoriæ proditum
eſtuxori, concepto, nec dum edito partu, poſt divortium
alti nubere non licere. [4] Damnaturque Auguſtus Octa-
vi, quod Liviam Druſillam ex altero viro abduxit gra-
vim, quam probavit unice. [5] Neque in jus vocanti ma-
tram, ejus corpus tangere, aut à magiſtratibus ſummo-
vpermittitur, ut à tactu alienæ manus inviolata maneat.
[6] d matronæ in ſemitis viros de via decedere juſſum eſt:
qd & ſenatuſconſulto cavebatur: [7] neque dotale præ-
di, quodve dotis cauſa exhibitum eſſet, viro invita uxo- *Dos uxoria. l. 1. ff. ſoluto matri.*
reienare, (quod lege Julia vetatur) ne uxor indotata ma-
ne. [8] Expedit enim reipublicæ dotatas eſſe uxores, [9] li-
coriſcis ſeculis dos apud Romanos æs grave fuerit: mox
dem millia æris, dotes non exceſſere: poſtea corruptis
ribus, ad quadraginta millia ſupergreſſæ ſunt, in tantum,
u Megulia, quod quingenta æris millia in dotem dederat, *Megulia dotata.*
dotæ nomen tulerit. [10] Fuit tamen lege cautum, ut ſi mu-
lier

dit. Jacobus Micyllus in illud car-
nlib. 2. de Remedio Amor.
era quæ dederas, habeat ſine lite, jubeto.
Ve, inquit, *artis ſunt. Sic enim ſole-* bacere, *qui divortium faciebat, Ab-* *valeas, tuas res tibi habeas.* Plene
dnus ex aliis auctoritatibus in ll.
Cnubial. gloſſ. 8.

Conditione tua non utar.] In d. l. 2. Vc. *in ſponſalibus.*

Athenienſibus.] Plut. in Alcibiad.

Apud Germanos.] Tacitus de Mo- Germanorum, & vide noſtros ment. in *l. boves.* §. *hoc ſermone.*

Damnaturque Auguſtus.] Sueton. us vita cap. ſexageſimo ſecundo, & vita Tiberii, c. 4.

5 *Neque in jus vocandi matronam.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Sed matronæ,* ſunt Valerii Maximi lib. 2. c. 1.

6 *Sed matronæ in ſemitis.*] Plutarch. in Romulo.

7 *Neque dotale prædium.*] *L.* 1. & prope per totum tit. *ff. de fund. dota.* ubi hæc lex Julia in eam rem memoratur.

8 *Expedit enim Reipublicæ.*] Hæc eſt ſententia *l. 2. de jur. dot.* & *l. 1. ff. ſolut. matrim.*

9 *Licet priſcis ſeculis.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Fuit tamen,* ſunt Val. Maximi l. 4. c. 4. ubi de Cn. Scipione.

10 *Fuit tamen lege cautum.*] Vide in noſtris legibus Connubial. l. 4. n. 5. incip. *nec quemquam,* & ſeq. & quos ibi citavi.

1 *Prodi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lier viro in manum conveniret, omnia quæ mulieris iſ-ſent, viro accederent dotis nomine. [1] Proditumqueſt, populum Romanum Caji Fabricii, & Cn. Scipionis ac Manii Curii filias, quod ob tenuem rem familiarem ro natalibus nubere non poſſent, de publico dotaſſe: [2] ut Athenienſes Ariſtidis filias ob modicas facultates, ære ol-

Solonis & Lycurgi lex.

lato, connubio locarunt. [3] Solon vero [4] & Lycurgus u-briter conſulentes, ne ſponſæ magna conjugia inirent vi-ris dotes dare legibus vetuere.

Germanorum vetus conſtitutum.

[5] Germanorum fuit vetus conſtitutum, ut viri uxoribus dotes dare cogantur: quaon exhibita, nihil conſociatum aut fœderatum ſponſalia ha-berent.

Cantabri.

[6] Idem Cantabris, ut niſi à viro ſponſæ dos fiſet ſoluta, nullum eſſet matrimonii fœdus.

Indi.

[7] Apud Indos ari boum ſponſas mercari permittitur, [8] qui quum in plures dividantur ordines, unius tribus viro, alterius ſumere on licet.

Maßilienſes.

[9] Maſſilienſibus ultra aureos centum, dotem illi dare permittitur.

Cretenſes.

[10] Cretenſibus dimidia pars bonorum quæ fratri contingit, ſorori dotis nomine accedit.

Galli.

[11] Apud Gallos quantam pecuniam vir ab uxore accipit dotis o-mine, tantam de ſuo conferre tenetur: ut quod inde e-

Ægyptii.

dundaret, cum fructibus ſuperſtiti accederet. [12] Ægyptii ro

1 *Proditumque eſt.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Sicut Athenienſes*, ſunt Valerii Maximi lib. 4. c. 4.

2 *Sicut Athenienſes.*] Probus Æmylius, & Plutarch. uterque in Ariſtidis vita.

3 *Solon vero.*] Plutarch. in vita illius, & vide noſtras leges Connub. l. 5. num. decimo, incip. *Quæ cum ita.*

4 *Et Lycurgus.*] Idem Plutarchus in vita illius, & Apophtheg. Laconicis, & Juſtinus libro tertio. Hermippus autem in legumlatoribus, & ab eo Athenæus libro decimo tertio cap. primo, ſcribit, quod obſcurum eſt domicilium in Lacedæmone, in quo puellæ omnes concludebantur, una adoleſcentibus etiam, uxorem non habentibus, incluſis: atque quam quiſque cepiſſet, hanc ſine dote abducebat.

5 *Germanorum.*] Tacitus de ri-bus Germanorum.

6 *Idem Cantabris.*] Strabo li 3. *Apud Cantabros*, inquit, *viri* *bus dotes relinquunt.*

7 *Apud Indos.*] Strabo lib. 1

8 *Qui cum in plures.*] Arrian Ge-ſtorum Alexandri lib. 8. quod os alibi diximus.

9 *Maßilienſibus.*] Strabo lib. ibi tamen addit, *Ad veſtem quinque ad mundum quoque aureum quinque am-plius vero nullo pacto licet.*

10 *Cretenſibus.*] Strabo lib. 10 *otis magnitudo eſt, ſi quidem frater eſt fra-ternæ partis bonorum dimidium.*

11 *Apud Gallos.*] Cæſar libro ſexto belli Gallici.

12 *Ægyptii vero.*] Vide noſtra ges Connubiales.

1 F

vo adeo dotes averſati ſunt, ut qui viri dotes acciperent,
vt mancipia uxori addicerentur. Carthaginenſes non
dibus, ſed nuptiarum impenſis, quas immodicas faciunt,
ndum ſtatuere. [1] Fuitque conſtitutum apud Spartanos,
qui rei quærendæ cauſa locupletum affinitates quære-
re, pœna mulctarentur. [2] Quare Lacedæmonii qui Ly-
ſdro ſuperſtite illius filias ſe ducturos uxores promiſe-
r, & eo morte ſublato ducere recuſarant, optimo jure,
horis judicibus, pœnas dedere: quod ſpe præmiorum,
lupletum affinitatem affectaſſent. [3] Si quid vero ab uxo-
relictum eſſet, aut ſi quæ ſimultates offenſioneſve fo-
r, ſiquidem levia & per ignorantiam admiſſa, clementi
anadverſione & molliſſimis pœnis emendabant, ſi
d vero gravius, de eo vir non in judicio & foro, ſed re-
no judiciorum munere, ne litibus obſtreperent, cum
pinquis, tanquam domeſticis judicibus, cognoſcebant
qquid diſſidii foret, [4] in ſacello deæ Viriplacæ, illarum-
q contumaciam pœnis ſeverioribus aut mollioribus co-
hebant. [5] Quod etiam Tiberius Cæſar ſtatuit, ut pro-
qui & neceſſarii matronas proſtratæ pudicitiæ, quibus
aſator deeſſet, communi ſententia coërcerent. [6] Non-
nquam uxoris offenſa, mariti judicio permiſſa fuit: nam
Pponia Græcina capitis & famæ poſtulata, judicio ma-
riti

Carthaginenſes.

Spartanorum conſtitutum.

Ubi uxores deliquiſſent in maritos.

Viriplacæ deæ ſacellum.

Fuitque conſtitutum apud Sparta-
nos.] Vt patet ex ſequenti hiſtoria.
Quare Lacedæmonii.] Plutarch. in
Aphthegmatis Lyſandri in fin. *Eos,*
qui ipſius filias ſibi deſponſaſſent,
de poſt mortem, quia pauper in-
ventus eſt, aſpernarentur, Ephori mul-
ctarunt: quia, quem divitem putan-
ebant, eum & frugi & juſtum ex
tate cognoſcentes, deſpiciebant.
Hautem Lyſandri mentio in me-
m revocant aliud ad matrimo-
Lacedæmoniorum pertinens, in
ſcilicet fuiſſe animadverſum,
um primam uxorem reliquiſſet,
m formoſiorem abducere vellet,
ut teſtimonio Hermippi ſcribit Athe-
næus lib. 13. cap. 1.
3 *Si quid vero ab uxore.*] Vide hic
omnino noſtras leges Connubial. l. 1.
num. decimo tertio, incip. *Quid apud.*
4 *In ſacello deæ Viriplacæ.*] Valerius
Maximus lib. 2. cap. 1. & vide dd. ll.
Connubial. l. 15. n. 104. inc. *Et ego.*
5 *Quod etiam Tiberius Cæſar ſta-*
tuit.] Sueton. in vita illius cap. 35. *Ma-*
tronas, inquit, *proſtratæ pudicitiæ, qui-*
bus accuſator publicus deeſſet, ut propin-
qui, majorum more, de communi ſententia
coërcerent, auctor fuit.
6 *Nonnunquam uxoris offenſa.*] Ta-
citus libro decimo tertio.

I *Athe-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Magiſtratus Athenis ad conciliandum diſſidentes cum viris uxores.

riti inſons renunciata eſt. [1] Athenis vero erat magiſtratus, qui diſſidentes cum viris uxores, quæ non ſinceradein gratiam rediiſſent, ſine jurgio & ſine offenſa concil ent [2] in quo Crates Diogenis ſectator fuit, qui litium om ium & jurgiorum moderator & arbiter inter propinqu præcipue habitus eſt. [3] Sicut apud Spartanos Harmoſyn erant magiſtratus, qui mulierum petulantiam immodeſti que cohibebant. Apud alios fuere conciliatrices, quæ vir uxores, & uxoribus viros conciliarent. Adeoque more majorum muliebri pudori, ſalubri temperamento con tum fuit, [4] ut ne privatam quidem rem agere fœminas, ſi auctore parente, fratre, viroque permiſerint. Illud cer non eſt ab re dixiſſe, quod [5] quæ uno viro contentæ eran quæque matronale decus ſervaſſent incolume, haud liter quam pudicæ corona donabantur: [6] quæ vero po viri obitum conjugium iniſſet, niſi poſt decimum menſe nupſiſſet, levis & impudica, atque infamiæ inuſta putatur. [7] Ideo prægnantem bovem Numæ legibus immola, & ita facinus expiare cogebatur. [8] Neque omittendum, ondam uxores viris, & matres filiis, tunicas togaſque fere, eaſque acu & licio ac telis intexere conſueſſe: ſummique imperatores & duces à neceſſariis ſæpe veſtes con tas induiſſe. [9] Quare Alexander Macedo, † & Auguſt Octius,

Poſt viri obitum matrimonii ineuntes.

1 *Athenis vero.*] Plutarchus in Alcibiade.

2 *In quo Crates.*] Laërtius in ipſius vita.

3 *Sicut apud Spartanos Harmoſyni.*] Cælius lib. 18. cap. 3. nullo, ut hic, citato auctore. *Harmoſyni Spartæ compeſcendis mulieribus fuere magiſtratus, quo ornatius incederent.*

4 *Ut ne privatam quidem rem.*] Cato Cenſorius in ea Oratione ſupra citata apud Livium 4. Decad. lib. 4.

5 *Quæ uno viro contentæ.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. *

COLERUS.

* Tertullianus libro de Corona militis.

TIRAQUELLUS

6 *Quæ vero poſt viri obitum.*] noſtris ll. ſcilicet *l.* 1. verſic. *qui* &c. *l. genero.* in princip. *&* §. 1. & *verorum.* §. 1. & aliis multis. *ff. de* *qui notan. infam.*

7 *Ideo prægnantem bovem N legibus.*] Plutarchus in Numa.

8 *Neque omittendum.*] Quoc obat exemplis ſeq.

9 *Alexander Macedo.*] Q. rtius lib. 5. & vide noſtras leges Co ubiales l. 10. n. 42. incip. *Herodotus*

† *Et Aug.*] Suet. in vita illius 73. *

COLERUS.

* Ubi neceſſario adjunge i pretem exactum Levinum Torre m.

tis, domeſticis tunicis ab uxore, matre & ſorore, aut
confectis, uſi ſunt, [1] quas veteri more [2] in atrio do-
mum cum clientibus Romani intexebant: Græci vero in
& prooeco. [3] Quippe apud matronas quondam lani- *Lanificium matronarum.*
ficium magnæ laudi fuit, lanamque feciſſe mulierem, pudi-
citiæ & probitatis ſignum erat: [4] quod à Phrygibus inſti-
tutum, ad Romanos fluxiſſe putarim, quibus Attalus rex
primus aurum veſtibus intexere inſtituit. Unde phrygio- *Phrygiones.*
nes dicti, qui pictas veſtes intexebant. [5] Quo enim tem-
pore inter Romanos & Sabinos fœdus ictum eſt, cum Ro-
mulo & Tatio, convenit, ut Sabinæ ab omni opere, præ-
terquam lanificio, immunes forent. [6] Scribitque Varro,
lanam cum colo & fuſo Tanaquilis, & ſandalia, in templo
Anci Martii ad ſua tempora duraſſe incolumem, factam-
que

TIRAQUELLUS.

1 *Quas veteri more in atrio.*] Livius Dec. lib. 1. ubi de Lucretia. Adde veteri more in atrio texi ſoli- Aſcon. Pediano in Orat. Cicero pro Milone.

MERCERUS.

2 *atrio domus.*] Inde magna ...tronarum Romanarum erat ...ſervare, lanam facere. Quod ...pulchris nonnullarum hono- ...inſcribebatur. His nominibus ...Caja Cæcilia, quæ ad indi- ...rei, crepidas, & colum ſa- ...templo Dei *Sangi*. infra enim ...ndro ita legendum eſt, non in ...Anci Martii. Inde Matronæ ...quam *Lanipendiæ* dictæ, quam- ...pendius proprie ſit maritus, ...lam pendit uxori, & ancillis. ...utem faciebant & præſenti- ...ſentibus maritis: ſed maxime ...is. Tunc enim non ſatis erat ...matronas videri in publico. ...d Senecam Conſolat. ad Al- ...udatur neſcio quæ, quod ſe- ...nis, quibus vir ejus Ægyptum ...arat, nunquam in publico viſa erat. Et Arethuſa Propertiana gloriatur quod militante viro *raris aſſueta calendis, vix aperit clauſos una puella lares.* Porro Matronæ faciebant lanam, in lecto Geniali: ibique liberos erudiebant ſuos. Qui lectus ob eam rem magnifice ſtratus erat, & paratus, & circumſeptus imaginibus majorum. Lanam vero facere non erat matronarum Romanarum peculiare. Is mos penetravit uſque ad Gentes barbariſſimas. Siquidem apud Ammianum Marcellinum l. 31. Hunnorum uxores dicuntur veſtes viris ſuis facere ſolitas eſſe.

TIRAQUELLUS.

3 *Quippe apud matronas.*] De quo propemodum ſuperfluenter diximus in d. 10. l. Connub. n. 38. incip. *Sed & præterea*, & multis ſeq.

4 *Quod à Phrygibus.*] Plinius lib. 8. cap. 48. & Nonius Marcel. in verbo, *Phrygia veſtis.*

5 *Quo enim tempore.*] Plutarchus in Romulo.

6 *Scribit Varro.*] Apud Plinium libro 8. cap. 48. Sed quod hic *M. Ancî* ſcribit, Plinius ubi ſupra, *Sangi* dicit. Vide Plutarchum problem. cap. 29.

I Erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

quæ ab ea togam regiam virgulatam, qua Servius Tullius uſus fuit. [1] Erat tamen pagana lege ſancitum, ne mulieres in via torquerent fuſos, aut illos detectos ferrent: quoniam frugum proventibus adverſari putabatur. Utque lanificium veteribus cordi fuiſſe adnotarent, [2] ſponſam nuptiarum die colum comptam, & fuſum cum ſtamine, ad virum deferre juſſere: quem morem apud multos etiam nunc coobſervarique videmus, præcipue Iberos, quibus quicquid texunt mulieres, in commune conferunt, & virorum judicio quæ plurimum texuit, honoribus cumulatur & precio. Phæacenſes quoque Homero teſte, ſicut rei navalis viri, ita mulieres penſa trahendi, & acu veſtes intexendi periti ſunt. Non ſic Ægyptiis: nam viris domi penſa curare, fœminis vero in foro vacare uſus erat. [4] Apud Perſas autem matronas lanæ admovere manus, aut calathum & penſa tractare, probro & turpitudini dabatur.

Pagana lex. *Phæacenſes.* *Ægyptii.* *Perſæ.*

1 *Erat autem pagana lege ſancitum.*] Plinius lib. 28. cap. 2.

2 *Sponſam nuptiarum die.*] Varro, Plinius & Plutarchus ubi ſupra in verbo, *Scribit Varro.*

3 *Phæacenſes Homero teſte.*] Libro ſcilicet Odyſſeæ 6. primum ſtatim poſt princip. mentionem facit Dymantis Phæacenſis, in re nautica inclyti, cum ſcribit:

Εἰδομένη κούρῃ ναυσικλειτοῖο Δύμαν-
τος.

Et lib. 7. in univerſum de Phæacibus loquens,

Τὸν δ' ἄρα φαίηκες ναυσικλυτοὶ οὐκ
ἐνόησαν.

Et quod ad mulieres pertinet, idem illo lib. 6. loquens de Nauſicaa, Phæacum Regina,

Ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἧστο σὺν ἀμφιπόλοισι
γυναιξὶν
Ἠλάκατα στρωφῶσ' ἁλιπόρφυρα.

Et iterum poſtea,

Ἡ δ' ἧστ' ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ
Ἠλάκατα στρωφῶσ' ἁλιπόρφυρα.

Et de utriſque ipſe Homerus ille libro 7.

Τόσσον φαίηκες περὶ πάντων ἴδριες
ἀνδρῶν
Νῆα θοὴν ἐνὶ πόντῳ ἐλαυνέμεν ὣς δὲ
γυναῖκες
Ἱστὸν τεχνῆσαι.

4 *Apud Perſas.*] Q. Curt. lib. 5. de quo etiam diximus in dic. noſtris legibus Connubialibus l. 10. 42. inc. *Herodotus.*

C

CAPUT IX.

…lens miraculum rerum, quæ in Germania & Britannia, tam ex vitibus quam fluctu maris proveniunt.

PRofecto rem mirificam, & oſtento ſimilem, & quæ …ici credique vix poſſit, amicus meus ſummus nuper en…ravit mihi, quam ego his commentatiunculis meis ad…ere dubitaſſem (ita videtur eſſe rara dictu, & ſuper o…em impudentiam, prorſuſque ridiculæ vanitatis) niſi ho… pro comperto & explorato, multorum teſtimonio co…robaſſet, qui ſe non audiſſe vel legiſſe, ſed oculis vi…diſ…, & manibus attrectaſſe aſſerebant. In citeriori Ger…mania intra Danubium [1] loca eſſe, in quibus niſi contra fri…go… & gelu, ac feram ſævamque hyemem, vites maxi…ma parte anni ſub nivibus humo contectæ jaceant, quum …ul his contra immodica frigora tempeſtateſque firmitas …it, utpote in tractu gelidiſſimo prorſus algore intereant. …Eas emum liquatis nivibus æſtate anni ingruente, & ca…lore cæli, mirifice germinare, & frondes geniculatas emit…tere, ſed vini parum effundere. Interque eas nonnullas, …neſcio qua cæli temperie, ſeu occulta & cæca origine, vi…tes …ſtere peculiari miraculo, & admirationis præcipuæ: qua… claviculos & plerunque candicantia folia ex puro auro germinent, & ſimul coaleſcant, illoſque vidiſſe, & ma…nibus attrectaſſe, regibuſque & ſummis ducibus una cum parte vitis rimoſo cortice, dono datos, ingenti miraculo fuiſſe: neque id ubique & paſſim, ſed aliis atque aliis in locis & modo hîc, modo alibi fortuito eventu, & prout natu… libitum fuit, evenire: idque apud incolas pro oſten…to minime haberi: ſed quia in locis pluribus id accidere ſo…leat, quaſi inter quotidiana & frequentia reputari. Cu…jus … cauſam quærentibus nobis, & pleroſque eruditos conſ…ulentibus phyſicæ non ignaros, qui naturalium rerum momen-

Vites in Germania.

Claviculi & folia vitium ex auro.

COLERUS.

1 *Loca eſſe, in quibus.*] Quod etiam fit in toto Mœni tractu & Nicri. Minus autem in Alſatia.

momenta & cauſas didicere, nemo eorum quiſqua ſatis exploratam ferre ſententiam, aut quæſtioni ſatisfa re viſus fuit: adeo difficiles cauſas explicatuſque habeb , niſi quod ex contagio terræ & glebæ, ubi hæc pro nere, quum ibi auriſodinas eſſe certum ſit, ſubtus in ra cibus coaleſcere aurum, & una ingenitum & condenſatu occulta vi & origine, dum germina emittunt, mira li naturæ conſtituto aut decreto ſtellarum, aurum ſimu rumpere, & ita germina concipere frondesque aureas e ttere crediderunt: ſicut in Scythia auctores tradunt, in ontibus ubi minium effoditur, ex terræ contagione & c moderamine extare rubras nives. [1] Junius Dentatus rthenopeus, ingenio ornatiſſimo, vir apprime nobilis eruditus, quocum mihi à primo ætatis gradu vetus & agn amicitia fuit, referre ſolebat, pleraque prodigioſ ad mirabilia, inter quæ miraculum ingens in penitiſſ s ori Britanniæ & ſinu intimo, ubi æſtus effuſi Oceani cun di & reciproci ad Lunæ augmenta & damna, ac fr uentes fluxus maris & refluxus haud ſecus quam te eſta ſtatis vicibus littora infeſtant, ab auctoribus m ora exiſtunt, ſæpe malos & navium carinas vetuſtat abeſcentes, ad littora expoſitos, & diutina aqua made tos quoſdam veluti fungos brevi pediculo, juxta aquas gnere, paulatimque adoleſcere inter fluctus, lapſiſque ebu etiam moveri, ſed tamen à trunco minime divelli nter jecto deinde tempore, velut ad juſtam magnitudin pe venerint, mirum dictu tradit, quod omnem ſuperat dem fungos ejuſmodi ita genitos, à trunco ſponte evelli mo alis emiſſis, & penniculis enatis evolare, & marin ave exiſtere, veſcique piſciculis littoralibus, perque ma paſſim enatare, pariterque apud incolas mirum non beri Sed quia paſſim id evenire ſoleat, quotidiano uſu racu lur

Cauſa.

Nives rubræ in Scythia.

Fungi in carioſis navibus nati, qui deinde vivant. Vide Hectorem Boëtium in hiſt. Scotorum fol. 14.

TIRAQUELLUS.

1 *Iunius Dentatus.*] Vide Hectorem Boëtium, in hiſtoria Scotorum, fol 14. in deſcriptione regni. *Reſtat*, ait, *jam de anſeribus*, *quos* CLAKIS ... Hanc ipſam hiſtoriam, cum ... pictura, Geſnero tranſmiſit, qua ... ſuis libris de avibus attexuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…turiſſe deſinere. Hæc inquam mirifica viderentur, niſi …mirifica eſſe ubique ſolertis providentiſque naturæ …ope experimento videremus. Ita enim parens natura …comparavit, & opus fabricata eſt, ut ſub orbe diverſiſ…ſim, pleraque dictu admirabilia, excedentia fidem, …nexplicabili difficultate gignantur. Nam quis crederet …quod Ariſtoteles, Cicero [2] & Plinius tradunt, in Ponto …mo apud Hypanim fluvium tenues membranas aci…non modo innaſci arboribus, ex quibus mox volucris …quadrupes, quæ ultra diem vitalis non ſit, erumpere con…ſpicitur? Aut quod idem ſcribit [3] Ariſtoteles περὶ θαυ…μασίων ἀκουσμάτων in Cypro genus quoddam gigni æris, …urdoon abſimilis, quod in fruſta minutiſſima conciſum …grilæ ſerant, mox ad pluviam exoriri & coaleſcere, & …oſtquam adoleverit ad juſtam maturitatem, colligi & re…ond. [4] Vel quod idem compertum in Iberia dicit, paſto…es andoque ſylvam incendiſſe, mox tellure conſciſſa, …ulm argenti deliquati effudiſſe, judicatumque eſſe gle…am refertam venulis, orichalcum argentumque educere? …Aliæ, quæ arduæ ſunt explicationis & difficultatis im…men. Atque, ut reliqua omittantur, nonne uſu quoti…dian aſſiduoque experimento [5] didicimus, ex minimis …arvque ſeminibus levi calore fotis, animari vermiculos …nirali conſtituto, qui fronde contecti & educati, paulo …poſt m adoleverint, Sericum, unde nobis precioſarum …veſtium uſus eſt, ex ſe emittant, & demum cum adulti …erint, gignant ex ſe cucullos & follicula, in quibus re…condi immoriantur, indeque enaſcantur papiliones can…iduli qui invicem nexi, pariunt ſemina, ex quibus de-nuo

Apud Hypanim fluviū.

Æs ſeminatum in Cypro.

Vermiculi ſericum ex ſe emittentes.

Papiliones.

1 Q[uod] *Ariſtoteles.*] Lib. 5. de Animalibus 19. ad finem.

2 [Pli]*nius.*] Lib. 11. cap. 36.

3 [Ariſto]*teles περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.*] eſt, de Mirabilium auſcultationib, ſive mavis, Mirabilibus auditu, …p. 40.

4 *Vel quod idem compertum in Iberia.*] Idem Ariſtoteles ibi, cap. 81.

5 *Didicimus ex minimis.*] Vide quæ ſuper his ſcripſi in legib. Connub. l. 3. n. 18. Vide etiam Plinium l. 11. c. 23. & lib. 19. cap. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nuo naſci queant? Iſta quidem frequenti apud nc ſpe-ctaculo, quaſi quotidiana valuere: quæ ſi aliis refer tur, quibus hæc incomperta ſunt, prorſus incredibilia, fide caritura, ac fictis ſermonibus ſimilia haud dubie vi ren-tur. In qua quidem re mirari ſuccurrit quod [1] Pro pius Græcus auctor literis & monumentis recentium hi ria-rum prodidit, Juſtiniani temporibus commentu hoc Serici, ſolerti ingenio quæſitum, primum in Italia lla-tum fuiſſe, cum antea incompertum foret & incog um. Cujus dicto licet conjectari, Sericas veſtes ex ve icu-lis, quales hodie viſuntur, apud prius ſeculum & veres Romanorum non fuiſſe, [2] licet byſſus & purpura ve-ſtes Sericæ, diſſimili videlicet licio contextæ, o ium ſermonibus celebratæ ſint, quod ex frondium cani de-pectunt Seres, [3] Byſſumque apud Indos frequent gi-gni tradunt, ex arbore populo haud diſſimili, foli ero ſalici, quem in Græcia etiam naſci, [4] Pauſanias p dit: [5] apud eoſque lanigeras arbores florem emittere c nu-leo,

Sericæ veſtes quando primum emerſerint.

Byſſus.

Lanigeræ arbores.

1 *Procopius.*] Lib. 1. belli Perſici.

2 *Licet Byſſus.*] Vide Dionyſium Alexandrinum de ſitu orbis, cap. 107. & ibi Euſtathium Theſſalonicum interpretem.

3 *Byſſumque apud Indos.*] Philoſtratus in vita Apollonii lib. 2. cap. 9. *Byſſum*, inquit, *ex arbore naſci ferunt, quæ altitudine quidem populos æquat: foliis autem ſalici æquiparatur.*

4 *Pauſanias.*] Lib. 6. ad fin. quibus locis de Elide loquitur: & iterum l. 7. dicitque priori loco, *Eſt Eleorum ager & cætera ferax, & byſſum educat feliciſſime. Canabem quidem, linum & byſſum ferunt, quæ gentes idoneum ad hæc ferenda ſolum colunt: ſed enim quæ fila ad textrinam uſurpant Seres, ea nulla è ſtirpe ſunt. Naſcitur in eorum terra vermis, quem Serem Græci, ipſi longe alio appellant nomine, magnitudine eſt id inſectum dupla maximi ſcarabæi, cætera araneo ſimillimum. Hoc Seres accurate nutriunt, ſellas illis cum æſtivas, tum hybernas apte fabricantes: Pedibus (h vero octo, quot & aranea) ſub arbor textile opus facit. Annos ferme qua pa-nico alitur. Quinto demum (ne enim longior contingit vita) vi idem munt arundinem: quo pabulo beſtiola ma-xime delectatur, eo ſatur ſagin mpi-tur. Educunt inde è viſceribus innum volumina.* Lib. 5. idem ſcribit ſſum tantum in Eleo agro naſci, alibi uſpiam in tota Græcia.

5 *Apud eoſque lanigeras es.*] Herodotus lib. 5. ſcribit: *Agi s hu-juſmodi arbores pro fructu lana ren-tes, præcellentiores eſſe ovillæ tu lcri-tudine tum bonitate, qua in v rium Indi utuntur.* Strabo, auctorita ear-chi lib. 15. *Hîc*, inquit, *lan arum arborum florem nucleum habere o de-tracto, reliquum ut lana carmin.* Vide Plinium lib. 19. c. 1. *

COLERUS.

* Tertullianus libro de Pa : *ſed quoniam & arbuſta veſtiunt, & her-bida*

cle, quo detracto, reliquum ut lana carminetur. [1] At quin Perſicis inſulis arbores inſtar cotonei mali cucurbitas mittere, quæ mox ruptæ, lanuginis pilos oſtendant, ex quibus conficiuntur veſtes. [2] Et in Atlante arbores naſci, quarum comæ lanugine veſtiuntur, quæ Sericis velleris non cedant. Quod nobis quoque ſatis probabile, nec fide devium videretur: niſi apud Indos & Ægyptios bombycem Coam intexere vermes, qui aranearum more fila educant, multiplici lectione videremus.

Arbores in Perſicis inſulis.

bida: virorem lavacro niveſcunt: nec fuiſſe tunicam pangere & ſerere, ni etiam ſcari veſtitum contigiſſet. Nam & dari vellera, quæ muſcoſæ lanoſitatis utiores conchæ comant. Prorſus bantet bombycem (vermiculi genus eſt) per aërem aliquando araneorum more &c. vide Volaterranum lib. 27. Philo. ubi de Serico. & Diodorum ... iq. lib. 2. 5. Adde & elegantiſſimi Poëtæ Hieronymi Vidæ Bombycem.

TIRAQUELLUS.

1 *Atque in Perſicis inſulis.*] Plinius lib. 12. c. 10.

2 *Et in Atlante.*] Idem Plinius l. 5. c. 1. Cæterum Strabo l. 3. ad fin. ſcribit, Circa novam Carthaginem arborem eſſe, quæ de ſpina corticem emittat, ex quo telæ pulcherrimæ conficiuntur. Et de aliis arboribus laniferis, vide eundem Plinium l. 12. c. 16.

3 *Bombycem Coam.*] Vide noſtras ll. Connubiales ubi ſupra.

CAPUT X.

Loc. ex Juvenale declaratur, & quotuplex apud veteres libertatis genus fuerit, qualiterque civitas amittebatur vel dabatur.

IUvenalis ſatyra quinta, qua in eos invehitur, qui potiorum ſectatores fiunt, hos verſus poſtremos meminimus legiſſe:

——— *Omnia ferre*
Si potes & debes, pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis & tali dignus amico.

Quod plerique parum docti grammatici, verborum involucre interpretati, ita ſtudioſos demorantur, ut non ſit facile æſtimare, quæ tandem auctoris mens, & qui verborum ſenſus exiſtat: qui tamen, ſi explorato judicio exponantur, profecto manifeſti apertique fient. Et licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

aliud alii autument eruditiores, huic ego opinioni cede-rem, quæ magis ex contextu verborum redundat Quod cum antea multis criminationibus illos qui menſas oten-tiorum ſectantur, & aliena quadra ſtudent vivere oċta fuerit inſectatus: poſt multa quæ ſub alieno imperi digna atque indigna pati neceſſe eſt, ut tandem ſe in libe tem vendicent, & jugum quod, imperioſi domini feren ſer-vitium, ſponte ſubierant, demum è collo diſcutiant, ſ den-do concludat: quodque pulſandum caput vertice raſ robe arbitratur: ſcilicet modum quo liber quiſpiam à præte fit, deſignavit. [1] Fuit enim antiqui moris, ut qui ex ſervite in libertatem vocabatur, [2] raſo capite ad prætorem iret, apud quem bis terque caput percuſſus, vel per lic rem percuti juſſus, virgula quæ vindicta dicta eſt, aut ſtuca in eum jacta, [3] cum eum vertiſſet dominus, prætor uſſu ſervitute eximeretur: [4] quique libertatem eo modo ctus fuerat, manumiſſus vindicta dicebatur: quo genere nu-miſſionis libertatem una & civitatem Romanam aſſeque-batur: ſcilicet à Vindicio Vitelliorum ſeu Aquil um ſervo, cujus indicio detecta conjuratione de opprim dis conſulibus, auctore T. Livio, primus libertate & ci ate na-

Manumiſſio quibus cæremoniis fieret. l. ego. & l. pater. ff. de manumiſſ. vind.

TIRAQUELLUS.

1 *Fuit enim antiqui moris.*] Id partim relatum eſt à Boëtio in Ciceronis Topica, & ex eo ab Accurſio in §. *multis. Inſtit. de libertinis.* Vide ibi Balduinum & *l. ego.* & *l. pater. ff. de manum. vindict.*

2 *Raſo capite.*] Vide infra in verbo, *In templo Feroniæ.*

MERCERUS.

3 *Quum eum vertiſſet dominus.*] Melius dixiſſet *circumegiſſet* vel *circumduxiſſet.* Cornutus in Perſium. Quoties manumittebant eos alapa percuſſos circumagebant, & liberos pronunciabant. Claudianus de 4. Conſulatu Honorii: *Te faſtos ineunte quater, ſolennia ludit Omina libertas, deductum vindice morem Lex celebrat, famuluſque jugo laxatus herili Ducitur, & grato remeat ſecurior ictu.* Quamquam non omino inepte Alexander dixerit *Viſſet.* Nempe eo jure, quo alii circum tionem illam *Vertiginem* appellar

TIRAQUELLU

4 *Quique libertatem.*] Hæc ad clauſulam, *Cautumque fuit*, ſu ivii 1. Decad. lib 2. non multo poſ inc. & Pomponii Juriſconſulti, in *l. & cum placuiſſet. ff. de orig. jur.* & ijus quoque manumiſſionis, quæ v icta fiebat, meminit Tacitus l. 13. Perſius ſatyra 5.

Nam vindicta meus poſtquam à tore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quo que voluntas?

De hac libertate, habes in Coc tit. de vindicta libertate: exemplum am eſt in *l. 1. ff. de action. & obligat.*

Et

onus eſt. Cautumque fuit, ut qui ita libertatem aſſecuti ſſe, vindicta manumiſſi dicerentur. Raſo enim capite, lli qui liberi fiebant, quaſi tempeſtatem effugiſſent, qui bello capti, ſervitute exempti fuerant, incedere, iumphantes currum proſequi conſuevere. Obſervaie fuit, ut [2] in templo Feroniæ libertorum deæ, tam Feroniæ templum. quam addicti ex compedibus & ergaſtulo, libertorum acciperent. Non ergo inſcite, debere eos qui potentis tam ſerviliter famulantur, caput raſo vertice præiulſandum præbere, ſeque in libertatem vindicare, ra Virronis flagra patienda eſſe, poëta cenſuit: ſci- Lacedæmonii. alludens ad eos qui ex ſervitute à prætore manumiſſi, ertate donati ſunt. [3] Apud Lacedæmonios vero, qui Adſcripti. mancipio eximuntur, fronde coronati incedunt, & Apud Romanos triplices libertatum species. ra circumeunt: apud quos ii qui à tyrannis liberati ai, adſcripti vocabantur. Sed notandum, Apud Ronis libertatum triplices fuiſſe ſpecies: nam plerique manu-

1 *triumphantis currum proſequi.*] De c vide infra num. 6.

2 *templo Feroniæ.*] Plutarch. pro- Servius in lib. 8. Æneid. ibi,

Nasti cui tres animas Feronia mater

(Hendum dictu) dederat.

ere fanum communi jure Latini Sabique olim coluere: in ejus templo ri accepto pileo libertate donaban. Traditur ejus religionis ejuſmo rigo: Lacedæmonum frequentia id tempus, quo Lycurgus urbem ibus fuit munire aggreſſus, per ſeditionem eorum, qui legum ſeveritate arum æquo animo ferrent, Laconi eſſit. Hi variis caſibus diu agitati d poſtremum voviſſe dicuntur, ſe in terra, in quam primum delati eſſent ſi per incolas liceret, perpetuo maros. Tandem in Pometinos cam appulſi, ibi, ſedibus poſitis, Feroni empium condiderunt, nomenque e fecerunt, ab æquorea delatione catas terras. Mox aliqui Laconum Sabinis ſe conjunxerunt. Strabo lib. 5. ſcribit, Feroniæ numine afflatos, nudis pedibus prunas & copioſum inambulare, ſub hac dæmone, nulla læſione, cinerem. Apud Livium autem 3. Decad. lib. 2. poſt princ. *Quin & libertinæ,* inquit, *& ipſa, unde Feroniæ donum daretur, pecuniam pro facultatibus ſuis conferrent.* Ad id quoque, quod de raſo capite dicitur, pertinet illud Plauti in Amphitryone act. 1. ſcen. 1. in fin.

—— Quod ille faciat Juppiter,
Ut ego hodie raſo capite calvus capiam pileum.

Eraſmus Chil. 2. cent. 1. in proverbium, *Ad pileum vocare*, cap. 27. *

COLERUS.

* Seneca lib. 6. Epiſt. 47. *dicet nunc aliquis me vocare ad pileum ſervos.* Vide & de Pileo libertatis *l. un. C. de Lat. lib. toll.*

TIRAQUELLUS.

3 *Apud Lacedæmonios.*] Ex Græcis conſtitut. cap. ex Latinis. in §. *multis autem modis*, & §. *libertinorum*. Inſtit. de libert. vide & ibi Balduinum.

manumiſſi, liberi ſimul & cives Romani erant, quæ mo[illegible] libertas, & ex vindicta appellatur: alii teſtamento, v[illegible] *l. 1. C. de iis qui in eccleſ. manu.* æde ſacra, aut ante conſulem, ut inquit Cajus: nonnulli cenſu fiebant liberi, quo genere manumiſſionis etiam ci[illegible] tatem Romanam aſſequebantur. Cum enim ſoli c[illegible] cenſerentur, ſi quis ſervus jubente Domino in cenſum [illegible] latus eſſet, & liber & civis erat: qui tamen cenſus non[illegible] civitatis confirmabat, ſed indicabat, eum qui cenſus fuiſ[illegible] pro cive ſe geſſiſſe. [1] Quam quidem civitatem & libe[illegible] tem, niſi aut proſcriptione ſolum vertendo, aut ſi aqu[illegible] igni interdictum foret, ex decreto ſenatus, juſſuque po[illegible] li, nemo invitus amittebat. Neque enim civem Ro[illegible] num ſine auctoritate ſenatus civem eſſe deſinere fas e[illegible] [2] niſi capti ab hoſtibus fuiſſent: tunc enim quoad cap[illegible] *Poſtliminii jus. §. ſi ab hoſtib. inſtit. Quibus mod. jus pa. pot. ſol. l. poſtliminium. ff. de capti. & poſtlim. rev.* erant, jus civium & civitatem amittebant: qui ſi in urb[illegible] poſtea redirent, jura civitatis & libertatis poſtliminio re[illegible] piunt: itaque liberi & cives Romani fiunt. Fuitque m[illegible] moriæ proditum, ut quem pater aut populus vendidiſſ[illegible] [3] vel paterpatratus hoſtibus dediſſet, ſi ab hoſtibus re[illegible] ptus ſuſceptuſque fuiſſet, cum eo nullum poſtliminium [illegible] ret. Quod ſi is quem paterpatratus devoverat, recep[illegible] non ſit, cum eo poſtliminium eſſe, conſentiunt omn[illegible] [4] cum nec deditio, nec donatio ſine acceptione intell[illegible] poſſit. [5] Civitatem Romanam amitti, ſi Romanus ci[illegible] urbis alterius jura adſciverit, multi cenſuere, cum duar[illegible] civitatum jure civili nemo cenſeatur civis. [6] Animadv[illegible] ſumq[illegible]

1 *Quam quidem civitatem.*]Hic omnino vide Ciceronem pro C. Balbo.

2 *Niſi capti ab hoſtibus.*] De qua re eſt tit. proprius. *ff. de capt. & poſtl. rever.*

3 *Vel paterpatratus hoſtibus dediſſet.*]Hinc eſt quod Sp. Poſthumius cum Samnitibus eſſet deditus, & fœcialem percuſſiſſet, clara voce ait, ſe Samnitem non Romanum civem eſſe, apud Livium 1. Decad. lib. 9.

4 *Cum nec deditio.*]Cic. in Topicis.

5 *Civitatem Rom.*] Cic. pro Corn. Balbo, *Duarum civitatum civis eſſe noſtro jure civili nemo poteſt: non eſſe hu[illegible] civitatis civis, qui ſe alii civitati dica[illegible] poteſt.* Et non multo poſt, *Peritus* [illegible] *noſtri juris ac moris nemo unquam,* [illegible] *hanc civitatem retinere vellet, in ali[illegible] civitatem ſe dicavit.* Sed tamen v[illegible] *l. Labeo* & *l. aſſumptio. §. juris. ff. ad m[illegible] nicip.*

6 *Animadverſumque eſt.*]Cicer[illegible] eadem Orat. *Audebo etiam hoc cont[illegible] dere, nunquam eſſe condemnatum, qu[illegible] conſtaret ab Imperatore noſtro civit[illegible] donatum.*

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſuque eſt, eum qui ab imperatore civitate donatus eſſet, nuquam ob crimen, populi judicio fuiſſe condemnatum: [1] qui tamen rei capitis agerentur, & ob id ſolum vertere, non prius civitatem amiſiſſe cenſebantur, quam eſſe recepti in eam, quo vertendi ſoli cauſa venerant: idque non ademptione civitatis, ſed aquæ & ignis interdictione fieri. [2] Hanc vero civitatem à principio parciſſime populus Romanus dabat: [3] quippe Craſſo & Scævola conſulibus, ne jus civitatis in colluvione & quaſi promiſcuum foret, cautum fuit ne hi qui cives Romani non eſſent, pro civibus ferrent. Quare Punico ardente bello, [4] Murrina Syracuſanus ob plurima in rempubl. merita, & quod in Siciliam cum equitatu tranſierat ad noſtros, ex auctoritate ſenatus, & rogatione populi, civitate donatus fuit, loco magni muneris. [5] Mox lege Gellia & Cornelia, ut niſi quibus Cn. Pompejus civitatem dediſſet, nemo civis fieret, decretum eſt. Quo tempore [6] Theophanem Mitylenæum

Qui ab imperatore civitate donatus eſſet.

Civitatem parciſſime initio dabant Romani.

civi-

[1] *Qui tamen.*] Cicero in Oratione pro Cecinna, & in Oratione pro domo ſua.

[2] *Hanc vero civitatem.*] Vide infra in [illegible]o, *Murrina Syracuſanus.*

[3] *Quippe Craſſo & Scævola Coſſ.*] Cic. lib. 3. Offic. *Nam*, inquit, *eſſe pro cive, qui civis non ſit, rectum eſt non licere. Quam legem tulerunt ſapientiſſimi Coſſ. Craſſus & Scævola: uſu vero urbis prohibere peregrinos ſane inhumanum eſt.* Hanc legem idem Cicero pro Corn. Balbo legem *Liciniam & Mutiam*, & pro Cornelio de Majeſtate, referente Aſconio, legem *Liciniam* & *Mutiam de civibus regundis appellat*: ſcilicet à Licinio Craſſo & Mutio Scævola Coſſ. latam. De qua re idem Cicero in Bruto ubi de Lyſia loquitur.

[4] *Murrina Syracuſanus.*] *Mutines* hic legendum ex Livio id referente 3. Dec. lib. 7. *Mutines*, inquit, *etiam civis Romanus factus, rogatione ab Trib. plebis ex auctoritate patrum ad plebem lata.* Mutinum * eum vocat Aſconius Pedianus in Orat. Ciceronis in Piſonem. Sed & adde L. Manlio Tuſculano civitatem datam fuiſſe ob ingens beneficium in Rempublicam collatum, apud Livium 1. Decad. lib. 3. Et Soſidi Syracuſano & Merico Hiſpano, ex eod. Livio 3. Decad. lib. 6. Et Julio Floro Trevero & Julio Sacroviro ob majorum benefacta, cum id rarum, nec niſi virtuti precium eſſet, ut tradit Corn. Tacitus lib. 3.

COLERVS.

* Forte rectius, quam *Mutines*. Nam & Syracuſanos Latina nomina habuiſſe conſtat.

TIRAQUELLUS.

5 *Mox lege Gellia.*] Cic. pro L. Corn. Balbo, *Naſcitur, Judices, cauſa Cornelii ex ea lege, quam L. Gellius, Cn. Cornelius ex Senatus ſententia tulerunt. Qua lege videmus ſatis eſſe ſancti, ut cives Rom. ſint ii, quos Cn. Pompejus de conſilii ſententia ſigillatim civitate donaverit.* Et poſtea non ſemel eam legem vocat *Gelliam & Corneliam*.

6 *Theophanem.*] Val. Maximus l. 8. cap. 15.

civitate donavit pro concione. [1] Antea vero lege Apuleja, quam Saturninus conſule C. Mario tuliſſe dicitur, in ſingulas Latinas colonias ternos cives facere liceret, cautum erat. [2] Deinde lege Pompeja, quam Pompejus Strabo tulit, veteribus incolis tranſpadanis idem juris quod Latinis coloniis, tributum eſt, quos poſtea civitate donavit. [3] C. quoque Gracchus Italos & Romanos eodem jure cenſuit, [4] quo tempore Italicis populis pluribus civitas tributa fuit. [5] Primuſque Fulvius Flaccus conſul Italos ut in civitatem aſſumerentur, excitaſſe dicitur: [6] deinde Tyrheni, Lucani & Samnites jure civitatis donati fuere. [7] Demum Sylla illorum ſervos, qui civili bello ceciderant partium ſuarum, in libertatem vindicavit, & cives eſſe voluit: qui tametſi jus civitatis haberent, non tamen cum veteribus tribubus ſuffragia ferebant, ſed ex illis velut novicolis alias effecit tribus, in quibus ultimi ſuffragabant. Ita fiebat, ut ad illos perraro ſuffragii jus veniret. Quæ omnia poſt civile bellum, cum rerum Sylla potiretur, & ſummam imperii teneret, ſublata & inducta, in melius emendavit. Nam magnæ ſibi curæ fuit, non in colluvione omnium, neque apud exteros nomen Romanum paſſim vulgari: ideo populi juſſu comitiis centuriatis, ſingulis municipiis jus civitatis, quod antea acceperant, ademit.

Pompeii Strabonis lex.

C. Gracchi lex.

Civitate donati raro ſuffragabantur.

Quod

1 *Antea vero lege Apuleja.*]Cicero in eadem Orat. pro Corn. Balbo, *Sed cum lege Apuleja coloniæ non eſſent deductæ, qua lege Saturninus C. Mario tulerat, ut in ſingulas colonias ternos cives Romanos facere poſſet: negabat hoc beneficium re ipſa ſublata valere debere.*

2 *Deinde lege Pompeja.*] Aſconius Pædianus in Orat. in L. Piſonem. Hic autem Cn. Pompejus Strabo pater Cn. Pompeji Magni fuit, ut ille dicit.

3 *C. quoque Gracchus.*] Plutarch. in vita illius.

4 *Quo tempore Italicis populis.*] Plut. ibi, Appianus lib. 1. bellorum Civilium. L. Florus epit. Livii libro 80. in princip. *Italicis,* inquit, *populis à ſenatu civitas data eſt.*

5 *Primuſque Fulvius Flaccus*] Appianus ubi ſupra. Strabo autem libro 5. poſt princ. ſcribit, Romanos in civitatem univerſos Italos vocaſſe, eoque Romanos appellaſſe. At Plinius Secundus, ſi is eſt, Virorum illuſtrium c. 66. ſcribit Marcum Livium Drusum Tribunum plebis Latinis civitatem, plebi agros, equitibus curiam, ſenatui judicia permiſiſſe. Eutropius l. 5. Paulus Oroſius lib. 5. cap. 18. & Florus Epit. Livii lib. 71.

6 *Deinde.*] De his tribus idem Appia. ubi ſupra.

7 *Demum Sylla.*] Vide Plutarchum in ejus vita, & Appianum lib. 1.

ﬁod & Licinia lege & Mutia cavebatur. Quippe cum Itæ populi magna pars ſe pro civibus gererent, Licinius Cſſus orator, & Mutius Scævola Pont. max. ut in ſuum qique jus rediret, legem de regendis civitatibus tulerunt, cu ſumma cupiditate civitatis Romanæ Italici populi tenentur: qua lege ita alienati animi ſunt, ut principium be Italici fuerit. Itaque jus civitatis, quod cum infimis ana promiſcuum erat, apud paucos redundans, optabiliſuit. [2] Divus poſtea Cæſar medicinam profeſſos, & liealium artium doctores, præcipui muneris loco, civita donavit. [3] Qui cum Novocomenſibus jus civitatis deſſet, Marcellus conſul id irritum fecit, arreptumque derionem Novocomenſem virgis in foro pulſavit, præfat ea dediſſe verbera, ne ſe Romanum civem aliquando ceeret. Marius quoque legem tulit, ut niſi ex decreto pcli, nemini in regione eſſe liceret. Mox Syllæ exempl[4] mille homines Camertes, propter navatam inſignitepperam in bello, civitate donavit. Eratque conſtitutu ut qui in numero civium Romanorum adſciti, quique civtem Romanam populi juſſu aſſecuti fuerant (ne quid diſiminis cum veris civibus foret) pudendas artes, & hoine Romano indignas, non pertractarent, ac mutatis plosiſque veteribus nominibus, [5] P. Cornelii, Metello-

Licinia & Mutia lex.

Lex de regendis civitatibus.

Docti civitate donati.

Marii lex.

Civitate donati à pudendis artibus abſtinebant, & nomina mutabant.

Quod & Licinia lege.] Hæc uſque ad cſulam, *Itaque jus civitatis*, ſunt Aſci Pædiani in Orationem Ciceronbro C. Cornelio & dictum eſt ſupra in verbo, *Mox lege Gellia.*

2 *ivus poſtea Cæſar.*] Suetonius in vita Julii Cæſaris cap. 42. *Sed & demiverſam illam legionem ex tranſalpionſcriptam, quam vocabulo Gallice udam vocavit, * diſciplina cultomano inſtitutam, civitate donavit*; ſcribit ibi idem Sueton c. 24. tamen Cæſar propter quoſdam s homines, qui ipſius beneficia ant, tabulam, in qua nomina donatorum inciſa eſſent, refit, ut tradit Cicero Epiſtolarum fam. l. 13. epiſt. 37. omnium 307.

COLERUS.

* Cicero, milites poſtea civitate donatos, in Philippicis non ſemel *Alaudas* vocat.

TIRAQVELLVS.

3 *Qui cum Novocomenſibus.*] Id Plutarchi eſt in ejuſdem Cæſaris vita, & Appiani bell. Civilium lib. 2.

4 *Mille homines Camertes.*] Plutar. in vita Marii (alias Syllæ) & Valerius Maximus lib. 5. cap. 2. Cicero autem in Oratione pro Corn. Bal. tradit, cohortes duas univerſas Camertium à P. Craſſo civitate fuiſſe donatas.

5 *P. Cornelii.*] Cicero l. 13. epiſtol. epiſt. 37. ad Acilium, *cum Demetrio*

Mega,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tellorumque, & Claudiorum, aliorumque nobilium Romanorum priſca nomina tanquam veri cives, & cultu Romano educati, uſurparent. [1] Demum Auguſtus Cæſar vindex majeſtatis Romanæ, ne unquam tortus aut vinctus ullo libertatis genere civitatem nanciſceretur, edita lege ſtatuit: [2] ipſamqe parciſſime & velut magnum operæ precium largitus fuit. [3] Quod & Claudius Cæſar prohibuit: nam peregrinæ conditionis homines, gentilitia Romanorum nomina aſſumere vetuit, civitatemque Romanam uſurpantes, ſecuri percuſſit. Sed animadvertendum non omnes qui in civitatem adſciti erant, protinus ſuffragius in tribubus habuiſſe, vel ad magiſtratus & honores adiſſos eſſe: quia niſi jus ſuffragii à populo his impartiretur, atque in tribus admiſſi deſcriptique fuiſſent, ad dandos honores, promovendoſque magiſtratus, jus ſuffragii non habebant: ſiquidem [4] multis dabatur civitas ſine ſuffragio, pleriſque jus Quiritium, nonnullis libertas, aliquus is

Aug. Cæſaris lex.

Civitate donati ſine ſuffragio.

Mega, inquit, *mihi vetuſtum hoſpitium eſt, familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. Ei Dolabella rogatu meo civitatem à Cæſare impetravit, qua in re ego interfui. Itaque nunc P. Cornelius vocatur.* Et paulo poſt, *Eidem Dolabellæ, me audiente, Cæſar dixit, Nihil eſſe, quod de Mega vereretur: beneficium ſuum in eo manere.*

1 *Demum Auguſtus Cæſar.*] Suetonius in vita illius cap. 40. *Magni præterea*, ait, *exiſtimans, ſincerum, atque ab omni colluvione peregrini ac ſervilis ſanguinis incorruptum, ſervare populum: & civitatem Romanam parciſſime dedit, & manumittendi modum terminavit.* & paucis interjectis, *Liviæ pro quodam tributario Gallo roganti civitatem negavit, immunitatem obtulit: affirmans, ſe facilius paſſurum fiſco detrahi aliquid, quam civitati Romanæ vulgari honorem.* *

COLERUS.

* Huc trahendæ illæ Horatii laudes in Auguſtum lib. 3. Ode 6.

Fecunda culpæ ſecula nuptias
Primum inquinavere & genus & domos:
Hoc fonte derivata clades
In populum patriamque fluxit.

TIRAQUELLUS.

2 *Ipſamque parciſſime.*] Idem auctor eodem capite, ſed alio loco. [...]eſtes autem unus ex Germanorum [...]bus apud Tacitum libro primo, [...] gloriatur, quod ſe divus Auguſtus [ci]vitate donaverat.

3 *Quod & Claudius Cæſar.*] Suetonius in vita illius cap. 25. *Peregrinæ conditionis homines vetuit uſurpare [Ro]mana nomina, duntaxat gentilia, civitatem Romanam uſurpantes in campo [Ex]quilino ſecuri percuſſit.*

4 *Multis dabatur civitas ſine ſuffragio.*] Ut videbis infra in verbo, [...] *Fundanis.* Sed ad id, quod de ſti[pen]diariis dicit, pertinet quod Plinius lib. 3. cap. 8. numerat multos pop[ulo]s Siciliæ ſtipendiarios, poſt nonnullas colonias, & alias Latinæ conditio-

1 Q[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

jumunicipii & fœderis, pluribus jus Latii: alii tanquam coni, alii ſtipendiarii & vectigales habiti, nonnulli ſpiſione in amicitiam recepti fuere. [1] Quam quidem ſuffrai lationem, ſine conſulto ſenatus ſolus populus, ut beficium, tradebat. [2] Jus vero Quiritium, primum Ahagatho medico cum taberna in compito Acilio datu fuiſſe legimus: [3] municipii vero illis, qui ex alienis civiibus adſciti, munerum Romanæ civitatis participes ert, niſi quod ad ſuffragia ferenda, & magiſtratus admi non poterant: [4] ſicut Fundanis, Formianis, Cumis, [5] Acerranis, [6] Laviniis & Thuſculanis, qui haud mto poſt in civitatem admiſſi fuere. His namque [7] & Capanis equitibus civitas ſine ſuffragio data fuit: quibus poſtea

Jus Quiritium cui primo datum. Municipii jus.

Quam quidem ſuffragii lationem.] Ideec eam ſuffragii lationem Cenſoruiquam homini, nedum ordini unſo adimere poterant, ut tradit Liv 5. Decad. lib. 5.

2s vero Quiritium primum Archagati] Plinius lib. 29. cap. 1.

Municipii vero.] Hæc uſque ad clatam, *Fuitque obſervatum*, ſunt Feſompeji lib. 11. in verbo, *municipe* & *municipium*. Vide Alciatum in vo, municipes. *ff. de verb. ſignif.* quaiam & horum plurima ejuſce locint aliorum, ut ſigillatim mox dicus. *

COLERUS.

*Iis adde Feſt. in voce *municeps*, & Vonem lib. 7. de L.L. & *l.* 1. §. 1. *ff. ad municipalem*. Gloſſis eſt *Municeps* πολς.

TIRAQUELLUS.

4 *cut Fundanis.*] Horum namque triureſtis eſt Livius 1. Decad. lib. 8. *Funis*, inquit, *& Formianis, quod per s eorum tuta pacataque ſemper fuiſſvia, civitas ſine ſuffragio data. Cumas, Sueſſulanoſque ejuſdem juris condniſque, cujus Capuam, eſſe placuit.* De Cumanis idem ſcribit 3. Decad. 3. *De trecentis equitibus Campani qui in Sicilia cum fide ſtipendiis emeritis Romam venerant, delatum ad populum, ut cives Romani eſſent: item uti municipes Cumani eſſent, pridie quam populus Campanus à populo Rom. defeciſſet.*

5 *Acerranis.*] Idem Livius 1. Dec. lib. 8. *Romani facti Acerrani lege ab L. Papyrio prætore lata, qua civitas ſine ſuffragio data.*

6 *Laviniis & Thuſculanis.*] De his duobus Cicero pro Cor. Balbo, cujus ſupra in eam rem verba adduximus. Livius eod. lib. 8. ubi & idem dicit de Aricinis, Nomentanis, Pedanis, Lanuvinis & Antiatibus. Sed & adde Sabinos, qui poſt Sabinarum raptum, & fœdus factum inter Romulum & Titum Tatium recepti in urbem ſunt: ſed hac lege, ut in omnibus eſſent cives Romani, excepta ſuffragii latione: nam magiſtratus non creabant, ut ſcribit Servius l. 7. Æn. in eum locum,

—— *Poſtquam in partem data Roma Sabinis.*

Ad id illum locum referas.

7 *Et Campanis equitibus.*] Livius loquens de trecentis equitibus Campanis eodem l. 8. 1. Decad. (vide in verbo, *Sicut Fundanis.*) & iterum 3. Dec. lib. 3. Et de Campanis in univerſum, vide quid idem ſcribat ejuſdem 3. Decad. lib. 6.

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

poſtea [1] & Arpinatibus jus ſuffragii, quod antea negabatur, conceſſum ferunt. [2] Anagninis quoque civitas ſine ſuffragii latione collata eſt, conciliaque & connubia ademta, magiſtratibuſque interdictum, præterquam in curandis ſacris. [3] Et cum Puteoli, Salernum & Buxentum, pro eo quod adſcripti coloni nomina dediſſent, ſe pro civibus gererent, ſenatus judicavit non eſſe cives. [4] Nonnunquam qui ex municipiis ſuo jure & legibus utentes, muneris tantum cum populo Romano participes erant, nullis neceſſitatibus aut alia lege vel fœdere adſtricti, municipes dicti ſunt: ſicut M. Cato ſenex, T. Coruncanus, Cajus Marius, M. Tullius, & alii. [5] Tertio, qui ad civitatem Romam ita venerunt, uti municipia eſſent ſuæ cujuſque civitatis & coloniæ, ut Tiburtes, Præneſtini, Piſani, Urbinates, Narni, Bobutinenſes, Placentini, Napeſini, Sutrini, Lucenſes. [6] Fuitque obſervatum, ut ita recepti, peregrinorum loco non haberentur, ſed civium. Et tametſi jus coloniæ quam municipii ſemper majus & auctius erit, quod coloni jura inſtitutaque populi Romani, nihil ſui arbitrii habent: municipes vero ſuis utantur moribus & inſtitutis, ſine imperio populi Romani: tamen in coloniam ſemel auſpicato deductam, illa incolumi, nova colonia deduci nequit, licet illa exiſtente novi coloni duci valeant. Differt tamen colonia à municipio, quia e civitate colonia alio traducitur, municipes vero aliunde in ci-

Coloniæ à municipio differentia.

1 *Et Arpinatibus.*] Idem Livius d. lib. 8. 1. Decad. & lib. 10. in princ.

2 *Anagninis quoque.*] Livius 1. Decad. lib. 9. paulo ante fin.

3 *Et cum Puteoli.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Nonnunquam*, ſunt Livii 4. Decad. lib. 4.

4 *Nonnunquam qui ex municipiis.*] Ex Feſto Pompejo uti ſupra diximus in verbo, *Municipii vero.* *

COLERUS.

* Iſidorus lib. 8. cap. 4. *Municipes ſunt in eodem municipio nati: ab officio munerum dicti. Munia enim officia ſunt. Idem Municipales*, inquit, *originales cives & in locum officium gerentes.*

TIRAQUELLUS.

5 *Tertio, qui ad civitatem.*] Id quoque. Sed ubi hic dicitur, *Urbinates*, legendum eſt ex eodem, *Arpinates*. & ubi, *Bobutinenſes*, legendum, *Bononienſes*. & ubi, *Napeſini*, alii legunt, *Nepeſini*. Et ubi *Lucenſes*, alii, *Lunenſes*. Et hoc autem quod hic dicitur de Placentinis, vide poſtea in verbo, *Placentia*.

6 *Fuitque obſervatum.*] Ex Gellio libro 16. cap. 13.

civitatem veniunt.[1] In quo animadvertendum, plura fuiſſe coloniarum genera: namque aliæ Latinæ, aliæ civium Romanorum dictæ ſunt, aliæ ex utriſque:[2] nonnullæ ex peditibus vel equitibus, cum in agrum bello captum ſtirpis augendæ cauſa mittebantur:[3] ſiquidem Bononia, colonia Latina fuit:[4] Mutina & Parma, civium Romanorum:[5] Placentia[6] equites ſolos habuit Latinos, licet[7] Cicero Placentiam municipium, non coloniam dicat eſſe. [8]Eratque conſtitutum, ut ſingulæ coloniæ annuam penſionem populo Romano penderent, tametſi Livius Druſus tribunus plebis duodecim colonias ſine onere penſionis deduxiſſe legatur. Fertur tamen[9] populus Romanus Ilienſibus, *Coloniarum genera.*

1 *In quo animadvertendum.*] Ex Livio Decad. lib. 8. & 4. Decad. lib. 9. ad fin. Et vide omnino Aſconium Pædianum in Orat. Ciceronis in L. Piſonem princ.

2 *Nonnullæ ex equitibus.*] Quod probatur in ſequent.

3 *Siquidem Bononia.*] Livius 4. Dec. lib. paulo ante fin. & lib. 9. ad fin. Hanc autem ſimpliciter Romanorum coloniam dicit Pomponius Mela, l. 2. cap.

4 *Mutina & Parma.*] Livius 4. Dec. lib. & 9. ad fin. ubi mox idem dicit de Saturnia colonia, Pomponius autem quem nuper citavimus, dicit ſimpliciter *Mutinam* Romanorum coloniam.

5 *Placentia.*] Ea erat Rom. colonia Liv. 3. Dec. lib. 1. & 7. & 4. Dec. l. 1. & 7. Plutarcho in Annibale. & L. Floro epit. Livii l. 20. in fin. ubi idem dicit de Cremona.

6 *Equites ſolos habuit Latinos.*] Livius Dec. lib. 9. ad fin.

7 *Cicero.*] In Orat. in L. Piſonem, ubi Aſconius non longe à princ. hæſitare confitetur ſe magnopere, cur Cicero dicat, cum in Annalibus eorum qui Punicum bellum ſecundum ſcripſerunt, tradatur, Placentiam coloniam deductam pridie Cal. Januarias primo anno ejus belli, P. C. Scipione patre Africani, & T. Semp. Longo Coſſ.

8 *Eratque conſtitutum.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Fertur tamen*, ſunt Plut. in vita Gracchorum.

9 *Populus Romanus Ilienſibus.*] Calliſtratus in *l. non tantum.* §. 1. *ff.* de excuſat. tut. *Ilienſibus & propter inclytam nobilitatem civitatis, & propter conjunctionem originis Romanæ, jam antiquitus & ſenatuſconſultis, & conſtitutionibus Principum pleniſſima immunitas tributa eſt, ut etiam tutelæ excuſationem habeant, ſcilicet eorum pupillorum, qui Ilienſes non ſint.* Sed & adde tributorum & omnium onerum immunitatem illis à Claudio Cæſare conceſſam, è Suetonio in vita illius, cap. 25. * & Tacito lib. 12. Strabo autem lib. 13. tradit ipſos Ilienſes multis beneficiis Syllam affeciſſe, & Julium Cæſarem maximam de iis curam ſuſcepiſſe, & illos magnis beneficiis adornaſſe.

COLERUS.

* Romani Ilienſes, tanquam conſanguineos, maxima ſemper benevolentia proſecuti ſunt. Intellige de his Horatium lib. 3. Ode 3.

Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.

Ilienſium cauſam aliquando etiam Nero egit, ut teſtatur Suetonius & Corn. Tacitus lib. 12.

1 *Tyriis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bus, ob generis vetuſtatem, & quia auctores Romanæ ſtirpis fuerant, pleniſſimam immunitatem dediſſe, tutelæ curæque excuſationem haberent: [1] Tyriis vero libertatem, [2] ſicut Athenienſibus, [3] & Theſſalonicis, quibus etiam Divus Severus ob egregiam fidem Italicum jus dedit. [4] Cyzicenis vero, cum Mithridatico bello ob inſignem operam libertatem meruiſſent, poſtea Tiberius Cæſar, quod inſolenter in cives Romanos ſe geſſiſſent, libertatem ademit, & ſtipendiarios fecit. [5] Nero quoque univerſæ Achaiæ libertatem dedit, [6] Græciamque liberam dimiſit, [7] & nationes Alpium maritimas in jus Latii tranſtulit. Ex inſulis vero, [8] Cephalenia, Zacynthus, Ægina, liberæ fuere. In Aphrica, [9] Carthago, [10] Leptis, [11] Adruma, Ruſpinum, Tapſus: quæ etiam à divo Severo & Antonino juris Italici factæ ſunt. [12] Otho Lingonibus univerſis

Liber-tas.

Jus Latii.

TIRAQUELLUS.

1 *Tyriis vero.*] Ulpianus in *l.* 1. in princ. *ff. de cenſib.* & Paulus in *l. ult.* §. *ejuſdem juris, eod. tit.*

2 *Sicut Athenienſibus.*] Unde Alexander id accepit neſcio, vixque crediderim Septimium Severum (quem omnes Divum Septimium vocant) quia ut in vita illius ſcripſit Spartianus, is, cum Athenas petiiſſet, injuriaſque quaſdam ab Athenienſibus pertuliſſet, inimicus his factus, minuendo eorum privilegia, jam Imperator ſe ultus eſt. Ante vero Antoninus illis jus integrum libertatemque cum immunitate tradidit: teſtis Seneca lib. 5. de beneficiis.

3 *Et Theſſalonicis.*] Appianus lib. 2. bell. civil. ſcribit Cæſarem Theſſalos, qui cum eo depugnaverant in acie Pharſalica, liberos eſſe juſſiſſe. Verum hi alii ſunt à Theſſalonicis.

4 *Cyzicenis vero.*] Suetonius in Tiberio, cap. 37. *Cyzicenis*, inquit, *in cives Rom. violentius quædam auſis, publice libertatem ademit, quam Mithridatico bello meruerant.* *

COLERUS.

* Ademerat his libertatem Auguſtus quoque. Vide Dionem.

TIRAQUELLUS.

5 *Nero quoque univerſæ Achaiæ.*] Corn. Tacitus lib. 15. & alibi.

6 *Græciamque liberam dimiſit.* ac alibi adnotata ſunt.

7 *Et nationes Alpium.*] Tacitus libro 15. cujus hæc propria verba ſunt, *Eodem anno Cæſar nationes Alpium maritimarum in jus Latii tranſtulit.*

8 *Cephalenia.*] Plinius lib. 4. cap. 12.

9 *Carthago.*] Plutarchus in Cæſare, & Paulus in *l. ult.* §. *ult. ff. de cenſib.*

10 *Leptis.*] Paulus ubi ſupra. Hirtius in bello Africano non multo poſt princ. & vide Spartianum in Septimio Severo in princ. Plinius quo loco ſtatim citabo.

11 *Adruma, Ruſpinum, Tapſus.*] Harum trium civitatum Libyæ, quæ ſunt in Africa, meminit Strabo lib. 17. & hæc oppida, Leptis, Adrumetum, Ruſpina, Tapſus, libera eſſe dicit Plinius lib. 5. cap. 4. ubi Adrumetum vocat, quod hic Adruma appellat.

12 *Otho Lingonibus.*] Cornel. Tacitus lib. 17. *Lingonibus*, inquit, *univerſis civitatem Romanam, provinciæ Bœticæ Maurorum civitates dono dedit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſis vitatem dedit. Ex finitimis, [1] Oſtia, [2] Antium, [3] Minturnæ, Tarracina, & aliæ plures, militiæ aliorumque munerum vacatione fungebantur. In Sicilia, quia [4] prima omnium provincia facta eſt, [5] Mamertina civitas & [6] Tauromitana, fœderatæ: liberæ vero & immunes, Centuripinum, [7] Alexina, [8] Segeſtana, [9] Aletienſis, & Panormitana. [10] Inter quas Centuripini & Segeſtani Latinitatis jura obtinebant. [11] Eratque vetus mos, ut qui jus Latii haberent, alios ſumere magiſtratus aut præſides non tenerentur niſi Romanos cives. [12] Nemauſenſes enim cum jus Latii obtinerent, ad ædilitatem & quæſturam alioſque honores, nullos niſi Romanos cives admiſere. [13] Poſtea liberali-

Privilegium eorum qui jus Latii haberent.

1 *Oſtia.*] Eam ſane coloniam fuiſſe ſcribit Plinius lib. 3. cap. 4. & iterum 5. ubi ait eam fuiſſe à Romano Rege conditam.

2 *Antium.*] Suetonius in Nerone, cap. *Antium coloniam deduxit, adſcriptis veteranis è prætorio, additiſque per domicilii tranſlationem ditiſſimis primipilarium, ubi & portam operis ſumptuoſiſſimi fecit:* ibi vide interpretes. Antium quoque coloniam eſſe ſcribit Plinius lib. 3. cap. 4. & 5. & eam Strabo l. 5. tradit ad ocium rerumque urbanarum vacationem Principibus quondam eſſe. * Sed non id eſt, quod Alexander hic dicit.

COLERUS.

* Et Nero aliquando Imperium eo transferre cogitavit.

TIRAQUELLUS.

3 *Minturnæ.*] Et hanc fuiſſe coloniam teſtis eſt Plinius ubi ſupra.

4 *Prima omnium provincia.*] Cicero in 4. Verrem actio. ſtatim poſt principium, *Primum,* inquit, *quod omnium nationum exterarum Princeps Sicilia, ſe ad amicitiam fidemque populi Rom. applicuit: prima omnium, id quod ornamentum imperii eſt, provincia eſt appellata.* Et Sextus Ruffus in libro de hiſtoria Romanorum, *Prima,* inquit, *provinciarum facta Sicilia.* Livius autem 3. Decad. lib. 8. tradit Hiſpaniam primam earum, quæ continentis ſunt, factam eſſe provinciam. Plutarchus vero in vita Scipionis prodit Hiſpaniam ex regionibus continentis primam victam fuiſſe, ſed poſtremam in provinciæ formam fuiſſe redactam à Julio Cæſare.

5 *Mamertina.*] Hanc civium Rom. eſſe ſcribit Plinius lib. 3. cap. 8. cum dicit, *Oppidum Meſſana civium Rom. qui Mamertini vocantur.*

6 *Taurominitana.*] Taurominium coloniam eſſe tradit Plinius ubi ſupra.

7 *Alexina.*] Halexinos Siciliæ inter ſtipendiarios ponit Plinius lib. 3. cap. 9.

8 *Segeſtana.*] Cicero 7. in Ver. act. & vide infra.

9 *Aletienſis.*] Halicyenſes Siciliæ populos, ſive hi ſint, ſive alii, inter ſtipendiarios ponit Plinius ubi ſupra.

10 *Inter quas.*] Plinius de his duobus lib. 3. cap. 8. ubi nuncupatim dicit eas Latinæ conditionis fuiſſe. Cicero autem in 6. in Verrem act. ſcribit Centuripinos & Aleſianos Siciliæ populos immunes fuiſſe.

11 *Eratque vetus mos.*] Ut patet ex ſeq.

12 *Nemauſenſes.*] Strabo lib. 4.

13 *Poſtea liberalitate populi Romani.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Lapſis deinde temporibus,* magna ex parte ſunt Cornelii Taciti lib. 11. in Oratione Clau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Liberalius deinde civitatem dabant Romani.

De jure latinitatis vide elegantem locum Alc. libro 2. dispunct. c. 21.

Jus civitatis latius propagatum.

beralitate populi Romani, ex omni genere, omniqu[e] na-tione terrarum, benemeritos de nomine Romano, quo-rum virtus enituit, in civitatem adſciſcere, & fide ac ſo-cietate jungere, uſus invaluit. Eſtque inter exempla, non ſtipendiarios modo, ſed hoſtes populi Romani, qui ad noſtros Imperatores profugiſſent, aut magno uſu reipubl. fuiſſent, quinetiam ſervos bene de republ. meritos, ci-tate donatos eſſe. Itaque Thuſculanos, Æquos, Volſcos, Hernicos bello victos, poſt victoriam civium numero Rom. adſcivere, ſuæque tutelæ duxere, & veluti pa-ni clientes, in fidem accepere, cognationeque & hoſpitio junxere. Sic Julios Alba, Coruncanos Camerino, Por-cios Thuſculo oriundos, in ſenatum acciverunt. [1] Lapſis deinde temporibus latius hoc jus propagatum fuit, i ut in Hiſpania oppida Latio antiquitus donata, undetriginta numerentur: libertate, ſex: fœdere, tres: ſtipendiaria, centum viginti. In citeriori vero, oppida civium Roma-norum, tredecim: Latinorum veterum, octodecim e-runt, fœderatum unum, ſtipendiaria centum triginta quinque. [2] Inter quas, Pacenſes & Emeritenſes in Luſi-tania juris Italici fuere. [3] In Aphrica civium Roma-rum, quindecim. Denique republica variis caſibus agi-ta, [4] Veſpaſianus univerſæ Hiſpaniæ jus Latii tribuit.

(10

dii Imperatoris: & partim Ciceronis in Orat. pro Corn. Balbo. *Nam & ſtipendiarios*, ait, *ex Africa, Sicilia, Sardinia, cæteris provinciis multos civitate donatos videmus: & qui hoſtes ad noſtros Imperatores perfugiſſent, & magno uſui reipublicæ noſtræ fuiſſent, ſcimus civitate fuiſſe donatos. Servos denique, quorum vis & fortunæ conditio infima eſt, bene de Republica meritos, perſæpe libertate, id eſt, civitate publice donari videbamus.* Et quibuſdam interjectis: *Itaque & ex Latio multi, & Tuſculani & Lanuvini, & ex cæteris generibus gentes univerſæ in civitatem ſunt receptæ, ut Sabinorum, Volſcorum, Hernicorum.* Et de Hernicis quoque teſtis eſt Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 8. Sed hi[s] gen-tibus, quæ hic numerantur, ad Al-banos, Latinos & Sabinos ex Li[vio] 4. Decad. libro 10. in Orat. Q. Cæcilii Metelli.

1 *Lapſis deinde temporibus.*] H[æc] uſ-que ad clauſulam, *inter quas*, ſunt in. l. 3. c. 8. & Pomponii Melæ & S[oli]ni.

2 *Inter quas.*] Teſtis harum du[arum] Paulus in *l.* ult. in princ. *ff. de cen[ſ.]*

3 *In Africa.*] Livius lib. 2. [...] 4. ubi ea nominat. Omnibus aut[em] A-fricæ civitatibus datam Rom. [civi]ta-tem ſatis patet ex Ælio Spartia[no] in vita Severi in princ.

4 *Veſpaſianus.*] Plinius lib. 3. [c.] 3. in fin.

Otho Lingonibus univerſis civitatem dedit. [2] Claudius vero Cæſar, omnes Græcos, Gallos, Hiſpanos, Britannos, Sauromatas, civitate donare, & togatos videre fuit. Quinetiam non modo in jura civium, ſed in imperium ſæpe externos Romani adſcivere. [3] Primus enim Trajanus externus, [4] & deinceps alii ad imperium provecti feruntur. [5] Solon vero Athenienſibus, præter eos qui ſacra & genus aut ſtirpem antiquiſſimam haberent, jus civitatis nulli peregrino dari mandavit, niſi ei qui aut perpetuo exilio patria pulſus eſſet, aut alicujus artis cauſa cum penatibus & domo Athenas commigraſſet. [6] Poſtea Pericles legem tulit, ut hi ſoli Athenienſes fierent, qui utroque parente Athenienſi cive nati forent: [7] in tantum, ut Evagoras vix propter multiplicia beneficia civitate donari meruerit. [8] Qui etiam auctor fuit, ut ex non legitimo matrimonio editi, civium non cenſerentur numero: licet contra legem à ſe editam, illegitimum filium ſibi ſuperſtitem, civis loco haberi voluerit. [9] Deinde inquilini & advenititii paſſim in civitatem adſciti fuere, coacti, tributi nomine drachmas duodecim quotannis pendere: fœminæ vero,

In imperium adſciti.

Athenienſes.

Periclis lex.

Otho.] Id jam dictum eſt ſupra in ...vo, *Otho Lingonibus.*

Claudius vero Cæſar.] Tacitus lib. 1. Sed & ante Julius Cæſar Hiſpanos & Græcos in civitatem Rom. ...advit, teſte Livio 4. Decad. lib. 4.

Primus enim Trajanus.] Fuit enim ex urbe Tudertina, ut ſcribit Aurelius Victor in vita illius. At Paulus Oroſius historiarum l. 7. cap. 12. & Eutropius lib. ... dicunt illum fuiſſe Hiſpanum.

Et deinceps alii ad imperium.] Nam & Septimius Severus Afer fuit, teſte Spartiano in vita illius in princ.

Solon vero.] Plutar. in illius vita. ...amen Athenienſes Dipetem patrem Mneſthei illius, qui ad Trojam ...averat, & civem & Regem ſuum fecerunt, ut tradit Diodorus Siculus lib. 1. Bibliothe. cap. 2. non longe à fin. ubi & idem de Erichtheo & Ægyptio ſcribit. Sed & ipſi Rhodii civitatem, ut & illis Rhodii dedere apud Livium 4. Decad. lib. 1. Et Cotyn quoque Regem civitate donaverunt ex Valer. Maximo lib. 3. cap. 7. Et Philippum Macedonem ex Plutar.

6 *Poſtea Pericles.*] Plutarchus in vita illius. Demoſthenes in Oratione contra Eubulidem, & in Oratione contra Næeram, & Ælianus de Varia hiſtoria lib. 6. & 13. & diximus in noſtris Commentariis Nobilitatis c. 18. num. 35.

7 *In tantum ut Evagoras.*] Vide Iſocratem in vita illius.

8 *Qui etiam auctor fuit.*] Scilicet Pericles, ex Plutarcho in vita illius, & Æliano d. lib. 13.

9 *Deinde inquilini.*] Plutarchus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Lacedæmonii.

vero, ſex. [1] Lacedæmonii vero Lycurgi legibus, [2]
Thebani, novos incolas & peregrinam ſtirpem non
miſere: ſed jus civitatis & urbis uſum peregrinis int-
dixere, victoſque armis pro alienis arcuere. [3] Finitim
Helotæ. tamen, quos Helotas nuncupant, [4] pari jure vixiſſe, à
Inhoſpitalitas. Procli & Euryſthenis Heraclidibus deſcendentes, in ci-
tatem adſcitos fuiſſe comperimus. [5] Quinetiam pereg-
Dirinoxeni. nis Spartam adire, omni tempore non licuit, quod il-
rum commercia vitarent: [6] quare Dirinoxeni, quaſi
Quid Lacedæmoniis & Atheniensibus fuerit exitio. lentes hoſpitem, dicti ſunt. [7] Nec ſolum Spartæ pereg-
nos & convenas non admiſerunt: ſed ſi quis civis Spa
diſcedens, apud exteros moraretur, capite luebat: [8] q-
bus nec peregrinari licitum erat, ne verſutias & dolo
peregrinis haurirent. [9] Neque aliud Lacedæmoniis & -
thenie-

1 *Lacedæmonii.*] Dionyſius Halicarnaſſæus libro ſecundo, cujus verba adducam in ſequent. Tacitus libro 11. Ælianus Variæ hiſtoriæ lib. 13. ubi & idem dicit de Apolloniatis, & Nicolaus περὶ ἐθῶν. & ex eo Stob. Serm. 42. & Philoſtr. ejus rei rationem reddens in vita Apoll. l. 6. c. 10. & vide Herod. lib. 1. & quod dicemus in ſeq.

2 *Et Thebani.*] Dionyſius Halicarn. lib. 2. Græce quidem, ſed in hunc ſenſum ſcribit, quod Thebani ob retinendam nobilitatem generis vel nullos, vel raros in jus ſuæ civitatis admittebant: ut interim taceam morem pellendi hoſpites, nec ipſorum jactantiæ convenientem, & damnoſum etiam in rebus pleriſque. Spartani certe poſt acceptam ad Leuctra cladem, amiſſoſque mille & ſeptingentos viros, nunquam poſtea potuerunt civitatem ſuam in integrum reſtituere, ſed turpiter amiſerunt Imperium. Itidem Thebani atque Athenienſes unico prælio victi ad Chæroneam à Macedonibus, mulctati in libertate ſimul & principatu Græciæ.

3 *Finitimos tamen.*] De Lacedæmoniis tantum loquitur, quorum *Helotæ* peculiari vocabulo agreſtes dicuntur, de quibus ſæpius dictum eſt in c opere: ſed quantum ad id, de quo agitur vide Livium 4. Decad. lib. 4 i *Ilotas* eſſe dicit jam inde antiqu castellanos, agreſte genus.

4 *Pari jure vixiſſe.*] Strabo lib. Plutarchus in Lycurgo.

5 *Quinetiam peregrinis.*] Plutar in Agide, & in Apophtheg. Lacon, quo loco antiqua Lacedæmonion inſtituta deſcribit. Nicolaus & -bæus ubi ſupra.

6 *Quare Dirinoxeni.*] Διεινόξ, à vocabulo Spartano δ[illegible], id eſt, conviciari, injuriam facere ſcribit Favorinus in vocabulario *Dirinoxeni* ſunt appellati, quod ho-tibus injuriam facerent.

7 *Nec ſolum Spartæ.*] Plutarc, Nicolaus & Stobæus ubi ſupra, & p-terea idem Plutarchus in Lycurgo.

8 *Quibus nec peregrinari.*] Pluta in ejuſdem Lycurgi vita, non longe à fin. & in inſtitutis anti Lacedæmoniorum, quæ poſuit i eorum Apophthegmata.

9 *Neq; aliud Lacedæmoniis & A-nienſibus.*] Id jam diximus ſupr verbo. *Et Thebani*, ex Dionyſio H-carnaſſæo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

thienſibus fuiſſe fertur exitio, (quanquam multum armis varent) niſi quod victos bello, oſos haberent, nulloque camercii jure dignos ducerent. [1] Qua de re Phocion Aenienſibus ſubiratus fuit, quod filium Spartam ad pereina noſcenda inſtituta dimiſiſſent. [2] Tyrtæum tamen pœam Lacedæmonii civitate donarunt, contra inſtituta morum: quod ideo factum Pauſanias ait, ne quando illi objici poſſet, quod peregrino duce uſi fuiſſent. [3] Athenienſibus quandoque lege cautum fuit ne quis Athenienſis Megaram pedem inferret, mulcta capitis indicta, qui odio eos proſequerentur perniciali: Pœnis, ſi quis vi impeſtatis, aut hoſtium impetu ad eorum littora applicuet, intra quintum diem abire cogebatur. [4] Carthaginces quoque adeo peregrinos oſos habebant, ut qui in Sainiam aut Herculis columnas adnavigabant, mari demergerent. [5] Quod de Scythis quoque proditum eſt, qui adeo peregrinos inſectati fuerunt, ut eos omni commercio prohiberent: [6] Anacharſim quod ſacra Græco

Tyrtæus poëta.

Athenienſium lex.

Carthaginenſes.

Scythę.

Qua de re Phocion.] Hic Alexander memoria lapſus eſt: nam contra Phocion filium ſuum Lacedæmonem addit, ut illic inſtitueretur: ob quod infenſi illi fuerunt Athenienſes, quod peregrinam diſciplinam illorum moribus prætuliſſet, ut tradit Plutarchus in ejus vita.

2 *Tyrtæum tamen poëtam.*] Plutar. in Aphthegmatis Pauſaniæ Cleombroti ed & idem Spartiatæ (ut id addas) Tiſamenum Eleum & Hegiam ejus fratrem, quod his majorem in modum egerent, civitate donarunt, & eos quidem ſolos, ex Herodoto libro nono. Sed poſtea Dionem ex Plutarc in vita illius. Nec id interim omittendum quod ſcribit Seneca libro de beneficiis primo, quod Alexandro Mag, victori Orientis, Corinthii per legatos gratulati ſunt, & civitate illum ſua donaverunt. Cum riſiſſet Alexander hoc officii genus, unus ex legatis, *nulli*, inquit, *civitatem unquam dedimus alii quam tibi, & Herculi.* Libens accepit delatum honorem, & legatos invitatione, aliaque humanitate proſecutus, cogitavit, non cui civitatem darent, ſed cui dediſſent.

3 *Athenienſibus quandoque.*] Plutarchus in Pericle. Aliter Gellius libro ſexto capite 10. *Decreto* (inquit Gellius) *ſuo Athenienſes caverant, ut qui Megaris civis eſſet, ſi intuliſſe Athenas pedem prehenſus eſſet, ut ea res ei homini capitalis eſſet. Tanto Athenienſes odio flagrabant finitimorum omnium Megarenſium.* & Diodor. Siculus lib. 12.

4 *Carthaginenſes.*] Strabo l. 17.

5 *Quod de Scythis.*] Et quod inhumanius erat, eos immolabant, auctore Herodoto libro 4. & Strabone lib. 7.

6 *Anacharſim.*] Laërtius in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Scythotauri. Græco more faceret, occiderunt. [1] Idem de S- thotauris, qui pro hoſtiis advenas immolabant, pro- tum eſt. Inter cæteros feruntur [2] *Gamphaſantes.* Gamphaſantes in i- mis Libyæ oris, adeo hominum commercia fugere, t nulli ſe peregrino miſceri ſinant: [3] *Seres.* & Seres, qui cœtus congreſſus fugiunt hominum, ita ut rerum precia oc s æſtimantes, ſua tradant, aliena non emant: ſcilicet arbit- ti, jura civium cum peregrinis communicari non oporte- [4] *Indi.* Apud Indos quoque, niſi triduo, hoſpitem divertere m- nime licebat, ne cives longo uſu diſſimiles mores imb- rent, & in alienas leges rituſque tranſirent. [5] *Ægyptii.* In Ægyp quoque apud Buſirim & Cynoſpolim, hoſpites non div- tebant, neque admittebantur alieni, [6] qui omnibus fe barbaris mos exoletus erat, ut hoſpites finibus pellere,

Cl.

1 *Idem de Scythotauris.*] Lactantius lib. 1. cap. 21. & dicam plenius lib. 6. cap. omnium poſtremo.

2 *Gamphaſantes.*] Plinius libro 5. capite 8. *Gamphaſantes*, ait, *nudi, præliorumque expertes, nulli externo congregantur.*

3 *Et Seres.*] Solinus c. 53. aut aliorum computatione 63. *Seres*, inquit, *ipſi quidem mites, & inter ſe quietiſſimi. Alias vero reliquorum mortalium cœtus refugiunt, adeo ut cæterarum Gentium commercia abnuant. Primum eorum fluvium mercatores ipſi tranſeunt, in cujus ripis nullo inter partes linguæ commercio, ſed diſpoſitarum rerum pretia oculis æſtimantes ſua tradunt, noſtra non emunt.* Marcellini verba de Seribus pervenuſta adſcribere placuit ex lib. 23. *Agunt*, inquit, *ipſi quietius Seres armorum ſemper & præliorum expertes, utque hominibus ſedatis & placidis eſt ocium voluptabile, nulli finitimorum moleſti.* Et aliquot interjectis, *ipſi præter alios frugaliſſimi, pacatioris vitæ cultores, vitantes reliquorum mortalium cœtus. Cumque ad coëmenda fila, vel quædam alia fluvium tranſierint advenæ, nulla ſermonum vice propoſitarum rerum pretia ſolis oculis æſtimantur. Et ita ſunt abſtinentes, ut apud ſe tradentes gignentia, nihi comparent advectitium.*

4 *Apud Indos.*] Philoſtratus in Apollonii lib. 2. cap. 11. in pr *Dum iſti*, inquit, *talia inter ſe colloqu tur, miſſi à Rege nuncii, una cum in prete ſupervenere, nunciantes Regem dui hoſpitem ſibi aſciviſſe Apolloni Neque enim licet diutius peregrin urbe morari.*

5 *In Ægypto quoque apud Buſir* Strabo lib. 7. auctoritate Eratoſth ſcribit, Communem Barbaris on bus conſuetudinem eſſe, ut hoſp pellant.

6 *Qui omnibus fere Barbaris.*] S- bo ubi ſupra proxime. Nam & Brit nos olim quidem Barbaros, ut ho tibus feros inceſſit Horatius lib. C 3. Ode 4.

Viſam Britannos hoſpitibus feros.

Solinus cap. 34. eam gentem in manam incolarum ritu aſpero ap lat. Strabo lib. 4. *Longe magis*, inc *quam Britanni Sylveſtres illius ſunt læ, Anthropophagi, id eſt, hominum ne veſcentes, manduconeſque magni.* forſan talis fuit olim: nunc autem gens nulli alii cedit humanitate, pitalitate & rerum omnium diſcip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

¹ Claudius quoque Cæſar peregrinos ferre gentilia Romanam nomina vetuit edicto. ² Proditumque eſt de Epidaiis mirum, quod quum Illyricos mores oſos haberent, nillorum commercia vitare poſſent, ut ſe à contagione aolarum ſervarent immunes, ita caviſſe, ut unum ſeligere ætate gravem qui ſolus ad illos penetraret, cum quo comercium haberent, quem poletem dixerunt. ³ Contra vo Germanis jus hoſpitii ſanctiſſimum erat, hoſpitiiſque itnixe indulgebant, ut quemquam hoſpitum cum quo mſa fuiſſet communis & ſacrificia, arcere tecto, aut averſa, nefas ducerent. ⁴ Idem apud Lucanos, quibus lege cæbatur, ut ſi quis Sole occaſo divertentes hoſpites notcgnotoſque domo exigeret, κακοξενίας teneretur, mulcinque eo nomine pendere cogeretur. ⁵ Calabri quoque hoites comi hoſpitio benigne invitant, pyra illis affatim apnendo. ⁶ Traditum tamen memoriæ eſt, quum inter Mgarenſes & Corinthios de imperio certaretur, captivos inello tam leniter habuiſſe, ut illos velut hoſpites invicem

Claudii edictum. *Epidaurii.* *Poletes.* *Jus hoſpitii apud Germanos.* *Lucani.* Κακοξενία. *Calabri.*

Claudius quoque Cæſar.] Sueton. in a illius cap. 26.

Proditumque eſt de Epidauriis.] Plrchus problem. cap. 142.

Contra vero Germanis.] Cæſar libr. Commentariorum Belli Gallici. Pomponius Mela lib. 3. c. 3. ubi de Gnania, *Jus in viribus habent adeo, ut latrocinii quidem pudeat, tantum hoſpibus boni, miteſque ſupplicibus.* Tacit lib. de moribus German. *Quemcuue mortalium*, inquit, *arcere tecto nefhabetur. Pro fortuna quiſque apparatepulis excipit. Cum defecere, qui mohoſpes fuerat, monſtrator hoſpitii & co, proximam domum non invitati adit. Nec intereſt, pari humanitate acuntur, notum ignotumque, quantud jus hoſpitii, nemo diſcernit.* Hanc hotalitatem, ut alia pleraque, quoru Tacitus meminit, etiamnum incroili humanitate Helvetii hodie cuſtiunt.

4 *Idem apud Lucanos.*] Ælianus de varia hiſtoria lib. 4. in princ. Heraclides in Politicis.

5 *Calabri.*] Adde quod apud Celtas gentem noſtram gravius in illum animadvertebatur, qui peregrinum quam qui civem occidebat. huic enim exilium, illi mors pœna ſtatuebatur, ut ſcribit Nicolaus περὶ ἐθῶν, & ab eo Stobæus Ser. 42. Gretenſes quoque eorum quæ cœnantibus apponebantur, à peregrinis & hoſpitibus exordium faciebant: poſt hoſpites Principi portiones quatuor præbebant, unam, quam etiam reliquis, alteram principalem, tertiam familiæ, quartam utenſilium, ut ſcribit Heraclides, apud ipſos Cretenſes magna humanitate peregrinos haberi, atque etiam ad gerendos magiſtratus ſæpe vocari.

6 *Traditum tamen memoriæ eſt.*] Id uſque ad clauſulam, *Græcis quoque*, eſt Plutarchi Problem. cap. 130.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cem tractarent, & ſine precio dimiſſos, doryxenos ap[illegible]

Jupiter Xenius. larent. Illis enim Jupiter Ξένιος in præcipuo cultu erat id est, hoſpitalis. Quare milites cum hoſtibus extra acie familiaria jura ſervabant, in acie vero pugnabant vehementiſſime. [1] Græcis quoque diſſimiles & longe diſpar libertatis ſpecies fuere: ſiquidem non pari libertate fruuntur, aut vectigali & tributo premuntur omnes: quippe [2] Tenedii & Hæmii vectigales erant, [3] Chii tributorum immunes & liberi, navibus tantummodo præſtandis obnoxii: [4] Cythera Laconiæ inſula, hoc tantum premebatur onere, ut è Sparta præfectum quotannis acciperet ad reddendum jura. [5] Lacones præter amicorum miniſteria, aliud nihil tributi nomine pendebant. [6] Vici quoque circa Babyloniam ad præbenda cibaria canibus Regum cogebantur, reliquis exempti oneribus. [7] Æthiopes vero tertio quoq; anno binos ſemodios auri rudis Dario Regi pendere dicuntur, ducenos faſces ebeni, quinos pueros, & elephantorum dentes vigenos. [8] Sicut Colchi centenos pueros & totidem virgines, reliquorum tributorum immunes. [9] Indi autem æquali omnes premuntur onere: nam quartam fructuum partem regibus annis ſingulis pendere coguntur,

Apud Græcos qui à vectigalibus immunes, & qui non.

Tri

1 *Græcis quoque diſſimiles.*] Id probat ſeq. exemplis.

2 *Tenedii.*] *Hæmii.*] De his duobus ſic Thucydides lib. 7. loquitur: *Tenedii atque Hæmii vectigales erant.*

3 *Chii.*] Idem Thucydides eod. libro 7. *Chii*, ait, *tributorum immunes ſunt, tantum navibus præſtandis obnoxii, cætera liberi.*

4 *Cythera.*] Idem Thucydides libro 4. de ea loquens: *Et ad quam magiſtratus ad jus dicendum quotannis ex Sparta tranſibat.*

5 *Lacones.*] Strabo lib. 8. *At priſtina*, inquit, *nonnihil dignitate reparata, præcipuo in honore fuerunt, & ſua in libertate manſerunt. Ut præter amicorum miniſteria, aliud nihil tributi nomine conferrent.*

6 *Vici quoque circa Babylonia*] Herodotus lib. 1. *Præterea canum [illegible]corum tanta alebatur multitudo, [illegible] præbenda ejus cibaria, quatuor in e[illegible] planitie magni vici attributi eſſent, [illegible]rum tributorum immunes.*

7 *Æthiopes vero.*] Herodot. li[illegible] & ex eo Plinius lib. 12. cap. 4. *Seſ[illegible] Ægypti Rex primum Æthiopes, q[illegible] Meridiem ſpectant, aggreſſus, vi[illegible]cie tributum pendere compulit, [illegible]num, aurum & elephantorum de[illegible]*, ut ſcribit Diodorus Siculus libr[illegible] cap. 1.

8 *Sicut Colchi.*] Herodotus d. li[illegible] *Colchi quoque*, inquit, *inter dona fe[illegible]tes repoſiti erant.*

9 *Indi autem.*] Diodor. Sicul[illegible] bro 3. cap. 10.

I[illegible]

ri (ut inquit Ulpianus) à quartodecimo maſculi, à duodimo fœminæ ad quintum & ſexageſimum annum triba conferunt. [2] Leptis in Aphrica tantum vectigalibus vuit, ut ſingula indies talenta Carthaginenſibus vectigal pderet. [3] Sicut ex effoſſione æris in Macedonia, ſingula tenta in ſingulos dies Alexandro pendebantur. [4] Et Babylon

Syri, ut inquit Ulpianus.] In *l. ætas ff. de cenſib.*

Leptis.] Adde quod ſub Romanum imperio libera fuit, auctore Ho libro de bello Africo, & Plinio lil quinto, capite quarto. Tandem à io tricies centenis millibus pondous olei in annos ſingulos mulctatex eodem Hirtio eod. libro in fine.

Sicut ex effoſſione æris in Macedo-ni. Nam & circa Philippos in Maceda ferunt metalla inveniri, quorum ranta creſcant disjecta, aurumque nifeſtum producant, ut tradit Ariſt Mirab. auſcultationum.

Et Babylon.] Herodotus lib. 1. Et ac quod Cappadoces Perſis quotannendebant, præter argentum, mille &ingentos equos, mulorum duo ma, ovium quinquaginta millia. Et dum fere horum Medi pendebant. Aor utrorumque Strabo lib. 11. Andii Dario quinquaginta talenta, &quos tributi nomine dare ſoleb, ut prodit Arrianus Geſtor. Alexari libro 1. Sed & eidem Dario Ies, Magnetes, qui in Aſia incoleb, Æoles, Cares, Lycii, Melyenſes, &mphylii (unum enim erat idemqumpoſitum illis tributum) pendeba quadringenta argenti talenta. Mautem, Lydi, Alyſonii, Cabalii &lygennenſes quingena talenta. Plges, Thraces, qui Aſiam incoleba Paphlagones, Mariandeni & Syrii ecena & ſexagena talenta. Cilices eqs albos trecenos ſexagenos, in diingulos, necnon talenta argenti qigena, quorum centena & quadrena erogabantur in eam Cilicregionem, quæ equos producit: trena autem & ſexagena ad Darium ibant. Urbs Poſſideum, præter Arabum partem (hæc enim erat immunis) trecena & quinquagena. Ægyptus & Aphri illi contermini, Cyrena & Barca, ſeptingenta talenta, præter pecuniam ex piſcario proventu lacus Mœrios, Sattagydæ, Gandarii, Dadycæ & Apparytæ centena & ſeptuagena. Suſiani & cætera Ciſſiorum regio trecena. Babylon & reliqui Aſſyrii millena, præterea pueros caſtratos quingenos. Ecbatani, & ab regione Medica, Parycani & Orthocorybantes quadragena & quinquagena talenta. Caſpii, Pauſicæ, Penthimati & Daritæ ſimul conferentes ducenta talenta. Bactriani ad Æglos uſque trecena & ſexagena. Pactynii & Armenii, eorumque contermini Euxino tenus ponto talenta quadringena. Sagartii, Saranges, Thamanæi, Utii, Meci, & hi, qui rubri maris inſulas incolunt, ſexcenta talenta. Sacæ, Caſpii ducena & quinquaginta. Parti, Choraſinii, Sogdi & Arrii tricena. Paricanii & qui ex Aſia ſunt Æthiopes quadringena talenta. Mantieni, Saſpiri & Alarodii ducena. Moſchi, Tybareni, Moſynœci & Mardi trecenta. Indi tricena ſexagena aureorum ramentorum. Et hæc quidem Herodot. lib. 3. Qui & paulo poſt ſubdit, Arabes millena quotannis talenta thuris pendere Perſis ſolere. Thucydides autem lib. 1. belli Peloponneſ. non adeo longe ad fin. tradit Magneſtam Aſiæ quotannis quinquagena talenta Artaxerxi pependiſſe. Ariſtoteles Mirabilium Auſcultationum, cap. 34. tradit Pœones Regi pendere duas glebas auri, quarum altera duas, altera tres libras appenderet. Cherſoneſus Mithridati Eupatori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bylon Regi Perſarum, ſingulis diebus ſingulas argeo plenas artabas ſolvebat. Apud Romanos vero qui po li liberi erant, tributi nihil conferebant, [1] ſtipendiarii autn ad militum opus ſtipendia pendere cogebantur: [2] licet x Cæſaribus plerique vectigalia nova & inaudita propoſ- rint, ut pro eduliis quæ tota urbe venirent, pro litibus - que judiciis quadrageſimam ſummæ: [3] ſicut Caligula - egit ex gerulis octavam, ex proſtitutis quantum unaqu- que uno concubitu mereret. [4] Veſpaſianus quoque ve- galia revocavit nova, & gravia provinciis auxit. [5] Alex- der Severus braccariorum, linteonum, citrariorum, p- lionum, plauſtrariorum, argentariorum, aurificum, & a- rum artium vectigal inſtituit: ex quo thermas quas fun- verat, pluribus uſibus ornavit. [6] Antiquis etiam Roma- rum, ex agris & novalibus decima ſeminum dabatur ve- galis nomine: namque aratores decimam frumenti po- lo Romano pendere cogebantur. [7] Tiberius Cæſar c- teſimam rerum venalium, in ducenteſimam relaxaſſe d-

Romanorum vectigalia.

patori modiorum 180. millia frumenti tributi nomine ſolvebat, cum ducentis argenti talentis, ex Strabone lib. 7. Et quod Cæſar Galliæ tributi nomine annuum imperavit ſeſtertium quadringenties, ut tradit Eutropius de geſtis Rom. lib. 6. c. 5. ad fin.

1 *Stipendiarii autem.*] Cic. 1. in Verrem action. *Socii ſtipendiariique pop. Rom. afflicti, miſeri.* Idem pro Cornelio Balbo: *Quæ pateant ſtipendiariis, pateant hoſtibus.*

2 *Licet ex Cæſaribus.*] Quod probat exemplis ſeq.

3 *Sicut Caligula.*] Sueton. in vita illius cap. 40. in princip. *Vectigalia,* inquit, *nova atque inaudita primum per publicanos, deinde, quia lucrum exuperabat, per Centuriones Tribunoſque prætorianos exercuit, nullo rerum, aut hominum genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret. Pro eduliis, quæ tota urbe venirent, certum ſtatumque exigebatur. Pro litibus atque judiciis, ubicunque conceptis, quadrageſima ſummæ, de qua litigar, nec ſine pœna ſi quis compoſuiſſe, ve- naſſe negotium convinceretur. Ex - lorum diurnis quæſtibus pars octava capturis proſtitutarum, quantum que uno concubitu mereret.*

4 *Veſpaſianus.*] Suetonius in a illius cap. 16. in princ.

5 *Alexander Severus.*] Ælius L- pridius in vita illius.

6 *Antiquis etiam Romanorum.*] Philippus Macedo Thraces validis- piis aggreſſus, aliquot præliis com- ſis, ſemper victor, debellatos ad compulit, ut decimas regno Mac- niæ exolverent, ut tradit Diod. S- lus lib. 16. c. 18.

7 *Tiberius Cæſar.*] Cornelius T- tus lib. 2. ubi de Cappadociæ re loquens, *Regnum,* inquit, *in provin redactum eſt, fructibuſque ejus le poſſe centeſimæ vectigal profeſſus C. ducenteſimam in poſterum ſtatuit.* tamen eundem ad fin. lib. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] Et Nero in initio ſui principatus, quo gratiam populam aucuparetur, quintam & vigeſimam venalium mancipiorum remiſiſſe, [2] & Trajanus vectigal vigeſimarum ſuſtuliſſe. [3] Proditumque memoriæ eſt, quum in dubium veniret, qui liberi eſſent populi, quive ſtipendiarii, à M. Antonino publicos tabellarios inſtitutos, ut ſi in provincia quipiam cauſam liberalem diceret, per eos teſtationes libertatis, & alia immunitatis documenta Romam ferrent. [4] Minorem vero libertatem, ſeu mediam, ii aſſequi dicebatur, [5] qui manu à prætore emiſſi, non Romani cives, ſed Latini *Minor ſeu media libertas.*

Et Nero.] Cor. Tacitus lib. 13.

Et Trajanus.] Sed non omnino, ut licere licet ex Plinio in Panegyrico, cujus hæc verba ſunt, *His vigeſima reſta eſt, tributum tolerabile, & facile hæredibus duntaxat extraneis, domeſticis ve. Itaque illis irrogatum eſt: his remiſſum: videlicet quod manifeſtum erat quanto cum dolore laturi, ſeu potius non laturi homines eſſent, diſtringi aliquid & abradi bonis, quæ ſanguine, gentilitate, ſacrorum denique ſocietate meruerunt: quæque nunquam, ut aliena & ſperanda: ſed ut ſua ſemperque poſſeſſa, ac deinceps proximo cuique tranſmittenda cepiſſent.*

Proditumque memoriæ eſt.] Jul. Capitolinus in vita M. Antonini Philoſophi, qui tamen paulo aliter ſcribi

Minorem vero libertatem.] Poſtlimo veluti redit ad principale ſuum inſtitutum. Supra enim poſt princip. dixerat apud Romanos tres fuiſſe libertatum ſpecies. Primam, quæ major dicatur, quam ſupra late exequutus eſt adjectis multis appendicibus. Nunc ad minorem accedit. Idque totumque ad clauſulam, *Fuitque obſervatum*, deprompum eſt ex Græcis & Latinis Inſtitutionibus; ubi ſupra citatus in majori libertate.

MERCERUS.

Qui manu à Prætore emiſſi.] Dubium Prætoris auctoritas interceſſerit hac manumittendi ſpecie potiſſimum in libertate, quæ data inter amicos. Nam quæ teſtamento dabatur juſta libertas nonnullis videtur contra quam hic Alexander ſenſerit. Vetus eſt fragmentum, neſcio cujus Juriſconſulti à Puteano vulgatum. *Hi qui Domini voluntate in libertate erant, manebant ſervi & manumiſſores audebant in ſervitutem eos denuo per vim ducere. Interveniebat Prætor, & non permittebat Manumiſſum ſervire.* Ubi quod ait, *manebant ſervi*, pertinere videtur ad tempora præcedentia legem Juniam Norbanam. Quibus ſervi inter amicos Manumiſſi, forte raro liberi fiebant. Libertatem inter amicos parvifacit Meſſenio Plautinus, ac ſibi dicit meliore eſſe opus auſpicio, ut liber maneat. Quaſi rata non foret talis manumiſſio, niſi poſtea confirmaretur, ac idem in tali manumiſſione eveniret, quod in Donatione aurei annuli, à Vitellio facta cuidam liberto, inter cœnam, hoc eſt quaſi ſequentibus diebus rogatores eſſent mittendi ad dominum, qui impetrarent confirmationem donatæ libertatis, ſicut fecit ille libertus Vitellianus. Lex autem Junia Norbana videtur fuiſſe ſervis eo modo manumiſſis. Idem fragmentum ejuſdem Juriſconſulti. *Sed nunc habent propriam libertatem, qui inter amicos, hoc eſt per epiſtolam, vel in convivio, vel alio familiari congreſſu amicorum manumittuntur: & ſint Latini Juniani.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Latini nominis tantum ex lege Junia Norbana fiebant e ſuprema voluntate domini teſtamento, ſi eum hoc expr o manumiſiſſet : aut ſi inter amicos dextra apprehenſum d ſe convertens , liberum eſſe juſſiſſet. Hi enim his imm- nitatibus , quæ Latinis populis ſocietate & fœdere jur is indulta erant, fungebantur. Nam & in urbe ut Latini c- ſebantur , & in caſtris ut milites ex Latinis coloniis , n ut externi, aut levium armorum auxiliarii, ſtipendia me- bant. [1] Fuitque obſervatum, ut qui jus civitatis habere ſi Latinas colonias incoleret, non ideo ſolum vertiſſe, aut is civitatis amiſiſſe putaretur. [2] Et quamvis in Romanis - ſtris, qui militabant, ſi quid deliquiſſent, ſi externi, flage s

Externi milites virgis, Romani vitibus cædebantur. Minima libertas.

& virgis : ſi vero Romani cives forent , vitibus cæder- tur : [3] tamen Livius Druſus & C. Gracchus tribuni pl e liceret quempiam Latini nominis virgis afficere , ſed v- bus , plebiſcito ſanxerunt , in hac re Latinos populos R- manis coæquantes. [4] Tertiam denique libertatem , qu minimam dixere, aſſequuntur hi , qui manumiſſi , nec c- tatem , nec jus Latii habentes , dedititiorum numero c- ſentur : qui nullis privilegiis fulti, viventes liberi erant , [5] velut ingenui munia publica privataque obire , magiſt- tuſ

TIRAQUELLUS.

1 *Fuitque obſervatum.*] Nam civitas univerſo Latio lege Julia data eſt, ut tradidere Serv. Sulpitius in libro de Dotibus , & Neratius in lib. de Nuptiis, & ex hís Gellius lib. 4. cap. 4. ut & alibi diximus.

2 *Et quamvis.*] Plinius lib. 14. c. 1. Cornelius Tacitus lib. 1. & Juvenalis de Mario loquens ſat. 8.

Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si levius pigra muniret caſtra dolabra.

3 *Tamen Livius Druſus & C. Gracchus.*] Plutarchus in Gracchis.

4 *Tertiam denique libertatem.*] Ex dictis Inſtitutionibus.

MERCERUS.

5 *Velut ingenui , &c.*] Quod erat Latinæ libertatis proprium , dedititiæ tribuit. Salvianus lib. 3. ad Eccle Cathol. *Servos ſuos non bene de ſe m- tos, quia civitate Romana indignos - cant, jugo Latinæ libertatis addicunt, ſcilicet jubent quidem ſub libertoru- tulo agere viventes, ſed nolunt quicq habere morientes.* Dedititii autem l- ge pejore conditione erant. Ergo diſcriminis dicitur eſſe inter ded- tios & Latinos libertos : quod Lat etſi cives non ſint, poſſint tamen c fieri, & ingenui. Dedititii autem, - que ſint, neque fieri poſſint cives. - tini vivunt ut liberi, moriuntur ut - vi : dedititii moriuntur ut ſervi, plane vivunt ut liberi , ſed fruun umbra tantum libertatis. Ex quo plici diſcrimine , apparet quam d cerit Alexandrum ſua memoria , c ſcripſit dedititios viventes liberos fi ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tiue & cætera dignitatis ornamenta, quæ libero deben-
tuaſſequi poterant: morientes autem, vitam una & liber-
tam amittebant: ideo decedentes neque teſtari poterant,
neue poſt obitum de bonis diſponere, præter patroni vo-
luntem, adeo ut eorum bonis, quaſi ſervi peculio, manu-
misores potirentur. Quod etiam cum Latinæ libertatis
hoinibus multi commune dixerunt. [1] Fuere autem de- *Dedi-*
ditii, qui victi armis, & in fidem recepti, tantum ne ſer- *titii.*
vint, neve ſub mancipio eſſent, immunes facti ſunt: cu- *l. 7. C.*
juſciam generis feruntur ſervi, qui poſt admiſſa crimina *de lati.* *liberta.*
ſupliciis ſubditi, aut publice pro criminibus cæſi, vel in *toll &*
quum facie [2] notæ ſervitutis impreſſæ fuerant. [3] Diuque *libro 7.* *C. de*
hadiſcrimina libertatum & diſſimiles ſpecies fuere: [4] do- *dedit.* *liber.*
nec *toll.*

ſe, velut ingenuos munia publica obi & magiſtratus capere potuiſſe. Nec enim Latini ea præſtare potuerun qui tamen multo meliore erant corione. Etenim cives non erant, & erant in ſervitutem retrahi. Ideo ẜmodi libertas, dicitur non juſta Serꝛ lib. de vita beata. Et Suet. Auguſto.

TIRAQUELLUS.

Fuere autem dedititii.] Inſtit. de libenis. §. *libertinorum autem.* Dedititiitem ſervi ſunt, qui ex obſidione ſe dederunt in poteſtatem victoris.

COLERUS.

Fuere autem dedititii.] Dedititii à plenlibertate in perpetuum repellebantur, dicti ad eorum ſimilitudinem, qui illo victi ſe ſuaque victori dedun quorum in fœderibus peſſima conditio eſt.

MERCERUS.

Notæ ſervitutis, &c.] Non ſervituti ſimpliciter; nam hæ notæ non ſolent inuri ſervis quibuſlibet, ſed, fugitivis, aut ſervitutem detrectantibus um. Petronius, *Notum fugitivorum epigramma.* Quintilianus, *Si quis fugitivo ſtigmata ſcripſerit.* Solebant etiam fugitivis pedes proſcindi, vel amputari: ut qua parte peccaverant, eadem punirentur. Illæ vero notæ, & epigrammata fugitivorum in fronte deſcribi ſolebant non ſolum, ſed etiam in tota facie. Petronius, *Implevit Eumolpus frontes utriuſque ingentibus litteris, & notum fugitivorum epigramma, per totam faciem liberali manu duxit.* Neque ſolis fugitivis ſervis hæ notæ inſcriptæ, ſed etiam liberis hominibus, in pœnam alicujus criminis. Seneca de Ira: *Varia genera pœnarum, lacerationes membrorum, inſcriptiones frontium, &c.* Petronius, *ut videamini ſtigmate eſſe puniti.* Et lege Remnia, calumniatores ea pœna afficiuntur.

TIRAQUELLUS.

3 *Diuque hæc diſcrimina.*] Hæc videre licet ex dd. Inſtit. ubi ſupra: & præterea in §. *ult. inſtit. de ſucceſſ. libert.* & *l. 1. C. de dedit. lib. tol.* & *l. 1. per totum. C. lat. libert. tol.*

MERCERUS.

4 *Donec ſequuti principes.*] Nempe Juſtinianus, qui videtur omnino ſuſtuliſſe conditionem libertinorum. Novella 78. edixit ut manumiſſi omnes eſſent ingenui, maxime ſi manumiſſor jus patronatus remiſiſſet. Saltem ſi hic princeps non fecit omnes libertinos plene ingenuos, effecit ſaltem ut eſſent Cives Romani.

1 *Sena-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nec ſequuti principes, pertæſi multiplices variaſque li- tates dari, veteribus legibus abrogatis, noviſque adſcit & cooptatis, exæquato omnium jure, ſtatuerunt, ut manumiſſi apud prætorem, plenam aſſequantur civitatem & libe- tem: unde abuſus invaluit poſtea, depravatis moribus ut multi ſervi per rapinas & furta quæſitis pecuniis libertam à dominis emerent, ſtatimque liberi & cives Romani fierent.

Manumiſſorum plena libertas.

CAPUT XI.

Qui fuerit modus conſulendi ſenatus, & ubi haberi, & quo pacto. ſuffragia ferri ſolerent, & quid apud exteros.

Patres centum. Patricii. Patres ducenti. Patres trecenti. Patres minorum gentium.

SEnatores [1] à Romulo centum creatos fuiſſe, qui ob honorem patres, eorumque progenies patritii di- ſunt: quorum conſilio reſpublica niteretur domi foriſq; multi prodidere. Deinde communicata urbe cum Sabinis & Tatio, idem Romulus alios centum legit in patres, im- plens numerum ducentorum: [3] Poſtea Tarquinius Priſcus, in orbitate ſenatus legiſſe centum alios fertur, minorum gentium appellatos, [4] tametſi à Bruto familias minorum gentium inventas nonnulli credant. [5] Primus enim Va- rius Publicola, poſt exactos Reges, patrum numeru à Superbo cædibus imminutum explevit, & ampliſſimn

oi-

TIRAQUELLUS.

1 *Senatores à Romulo.*] Id princi- pium uſque ad clauſulam, *Poſtea Tarquinius*, eſt Livii 1. Dec. lib. 1. & Plutarchi in Romulo.

2 *Ob honorem patres.*] Vel, ut dicit ipſe Plutarchus, quod hi ſolum qui legitimi patres forent, creari poſſent: vel hinc adeo quod illi patres ſuos oſtendere poſſent: quod non multis contigit ex primis illis convenis. Vel à patrocinio id nomen fluxit, quod exiſtimarent Patronum quendam fuiſſe, ex his, qui Euandrum conſequuti ſunt, qui imbecillorum curam geſſiſſet, eiſque præſidio fuiſſet, ab eo ic rei ejuſmodi appellationem man- Vel, quod ſibi probabilius vide, quod primores & potentes oport paterno officio & indulgentia, hu- liorum cauſam in fidem curamque ſu- cipere.

3 *Poſtea Tarquinius Priſcus.*] Livius d. 1. Decad. lib. 1. & Dionyſius Ha- lic. lib. 3.

4 *Tametſi à Bruto.*] Cornel. Tac. in Oratione Claudii Cæſaris.

5 *Primus enim Val. Publicola.*] Plu- tarch. in vita illius. Livius 1. Dec. post princ.

inem auxit, quatuor [1] & ſexaginta ſupra centum ex
eſtri ordine in concilium cooptatis, [2] ita ut trecento-
n numerum faceret, [3] qui adlecti dicti ſunt. Quos enim *Adlecti.*
p exterminatos Reges, ætate graves, ſpectatæque pro-
bitis videbant, ſenatui tanquam graviſſimo ſanctiſſimo-
q concilio adſcribebant. Quos quidem quum alii in lo-
cu decedentium ſuffecti, & in ſenatum literis adſcripti
ent, [4] conſcriptos vocarunt, [5] modo plures, modo pau- *Patres conſcripti.*
cres, ita ut frequens ſenatus, & quicquid erat patrum, ex
fe trecentis ſenatoribus conſtaret. [6] Et quum Julius Cæ- *Senatores Rom. 1000. Jul. Cæſar. Aug. Octav.*
ſupra mille ſenatores, belli caſibus imminuto ordini
aciviſſet, Auguſtus Octavius ſelectos & perpurgatos
dbus lectionibus, remotis indigniſsimis, in priſtinum
dorem revocavit. [7] Hique veluti præſides & reipub. cu-
ſdes, tantæ auctoritatis fuere, ut ſi populus Regem aut
ngiſtratum quempiam juſsiſſet, id ſic ratum foret, ſi ſe- *Senatus auctoritas.*
nus auctor fieret. [8] Leges quoque à populo latæ, haud
aer ratæ fuerunt, quam ſi patrum conſenſu approbaren-
t. In reliquis vero ita præſcripta ſenatus poteſtas erat,
judicium populi auctoritate ſenatus reſcindi non poſſet. *Athenis quingentorum.*
[9] Athenis vero ſenatus fuit quingentorum, qui una cum
tribu-

Et ſexaginta ſupra centum.] Plu-
tarch. ubi ſupra, & Feſtus Pomp. li-
b 15.

Ita ut trecentorum numerum.] Li-
v 1. Decad. libro 2. poſt princ. Dio-
n Halicarn. lib. 7. Plut. in Gracchis.

Qui adlecti dicti ſunt.] Feſtus
Pomp. lib. 10. Lectos autem ſimpli-
ci vocatos dicit Livius ubi ſupra.

Conſcriptos vocarunt.] Feſtus Pom-
peius ubi ſupra. Plutarchus tamen
Problem. c. quinquageſimo octavo, & in
Romulo, ex plebe electos & in ſe-
natum adſcriptos, Conſcriptos voca-
tos fuiſſe dicit.

Modo plures, modo pauciores.] Nam
Cicero in Oratione quam pro reditu
ſuo habuit, quadringentos decem an-
numerat, & vide in ſeq.

6 *Et cum Julius Cæſar.*] Id uſque ad
clauſulam *Hique veluti*, ſunt Suetonii
in Auguſto, cap. 35.

7 *Hique veluti præſides.*] Livius 1.
Decadis libro primo. *Decreverunt e-
nim, ut cum populus Regem juſsiſſet, id
ſic ratum eſſet, ſi patres auctores fie-
rent.*

8 *Leges quoq; à populo latæ.*] Liv. ad
ea, quæ ex eo diximus in præcedenti-
bus hæc addit, *Hodieque in legibus ma-
giſtratibuſque rogandis uſurpatur idem
jus, vi ademptum, priuſquam popu-
lus ſuffragium ineat, in incertum comitio-
rum eventum Patres auctores fiunt.*

9 *Athenis vero.*] Plutarchus in De-
metrio, Pollux lib. 8. Onomaſticôn.
Pauſanias lib. 1. ubi eos dicit fuiſſe an-
nuos.

1 *Poſtea*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Areopagitæ. Eumolpidæ & Præcones. Arnophoron. Lacedæmonum ſenatus 28. Epidaurii. Artini. Conipodes. Carthaginenſes. Uticenſes. Maſſilienſes.

tribunis & quæſtoribus, ſeneſque cum junioribus, de- bus ſingulis decernebant. [1] Poſtea Areopagitæ ſanc[tior] ſenatus à Solone delectus eſt: quorum conſilio libr[a] moderatione, civitatis jura ſervabantur, bella indiceb[an]tur, lites explicabantur. [2] Nonnunquam Eumolpidæ [&] præcones publico concilio præfuere. [3] Maximum vero [à] mille & quadringentis gerebatur, cui Arnophoron dix[e] nomen: in quo una & ſenatus & populus aderat. [4] La[ce]dæmoniorum ſenatus ex duodetriginta ſenibus conſtab[at], [5] qui niſi ſexageſimum impleſſent annum, in ſenatum [a]- ſcribi non poterant. [6] Apud Epidaurios centum octog[in]ta rempublicam adminiſtrabant, ex quibus nobiliſſim[os] popularium deligebant ſenatores, quos artinos vocaba[nt], & conipodes. [7] Carthaginenſibus pro ſenatu præfuere [se]niores, nonnunquam judicum ordo qui perpetuus e[rat] magiſtratus, & nunquam niſi cum vita deſinebat. [8] C[ato] apud Uticam trecentorum concilium legit. [9] Maſſilien[ſes] ſexce-

1 *Poſtea Areopagitæ.*] Cicero lib. 1. Offic. non ſemel. Plutarchus in Solone. Ariſtot. autem lib. 2. Politicôn cap. 10. non à Solone, ſed ante eum ab alio ſenatum delectum fuiſſe.

2 *Nonnunquam Eumolpidæ.*] Vide Plutarchum in Alcibiade non adeo longe à princ. nec in uno tantum loco. Eumolpidæ autem dicti ſunt ſacerdotes, ſeu magiſtratus Athenis, in memoriam & honorem Eumolpi Regis, quem Ægypti generis fuiſſe Diodorus refert.

3 *Maximum vero.*] Plutarchus in Pericle ſcribit Agonem (vide Græcum) decreviſſe, Athenis à mille & quadringentis judicibus judicium fieri, cum quis furti, aut ambitus, aut injuriarum litem æſtimari vellet.

4 *Lacedæmoniorum ſenatus.*] Herodotus lib. 6. Ariſtotel. lib. 2. Politicôn cap. 7. & Plutarchus in vita Lycurgi.

5 *Qui niſi ſexageſimum.*] Vide eoſdem. Sed & apud eoſdem erant trecenti, inter quos cum Pædaretus non eſſet adſcriptus, qui honos apud Sp[ar]tanos primam dignitatem obtineb[at], repulſus diſceſſit hilaris ac ridens: [re]vocantibus autem Ephoris, quidque[ri]deret percontantibus, *Gratulor*, inq[uit], *huic reipublicę, quę trecentos habeat c[ives] multo me meliores.* Plutarchus aucto[r in] Apophthegmatis Pædareti, & ex Eraſmus.

6 *Apud Epidaurios.*] Plutarch. p[ro]blem. 114.

7 *Carthaginenſibus.*] Livius 3. [De]cad. lib. 10. & 4. Dec. lib. 4. ad fi[n].

8 *Cato apud Uticam.*] Scilicet U[ti]cenſis, apud Plutarch. in vita illius, [&] Appianum bellorum Civilium 2.

9 *Maſſilienſes ſexcentos.*] Str[abo] lib. 4. non multo poſt princip. *Ma[ſſi]lienſes*, inquit, *rem urbanam per optim[a]tes & Ariſtocratiam regentes, om[nes] legum æquitate ſuperant, concilium ſ[excen]centis ex viris inſtituentes, qui qu[oad] vita ſuperſit, id honoris genus habe[nt], quos timuchos, id eſt honorificos appella[nt]* & Val. Maximus lib. 2. c. 1. & Luc[ia]nus in Toxari.

1 Nen

ſexentos, quos thymuchos appellarunt: ex quibus quindem Principes, tres præſides erant, auctoritate & opibulonge primi: [1] nemoque thymuchus fieri poterat, niſiqui juſtos filios haberet. [2] In Gnido ſexaginta præfue ex optimatibus, Amnemones appellati, ad quos de rebs maximis referebant: qui vero ſententiam rogabat, apſter dictus eſt. [3] Achæi commune concilium, arnario vocarunt, qui de rebus publicis conſulturi, in Iovis ducÆnario coibant, cui decem præſidebant, [4] quos deinigos vocatos ferunt. [5] Sicut Bithyni & Galatæ concilu trecentorum [6] in locum Dryminetum advocabant. [7] Aud Argivos octoginta viri. Idem apud Mantinenſes. Inlide autem ſexaginta ſenatus vice fungebantur. [8] Creters decem habuere præfectos, qui de rebus maximis dernebant. [9] Apud Bithynos minorem annis triginta inenatum adſciſcere non licet. Ætolorum concilium mũplex fuit, [10] quod apolectum nuncupant. [11] Maximum vero

Thymuchi. Gnidi. Amnemones. Apheſter. Arnarion. Demiurgi. Bythyni. Galatæ. Argivi. Mantinenſes. Elienſes. Cretenſes. Ætoli. Apolectum.

1 *moque Thymuchus.*] Idem Strabo ubi ra paulo poſt, *Verum*, inquit, *ex hemo Timuchus creatur, qui liberos habet, neve de civium ſanguine, terti per generationem ortus ſit.* Ex quo elliges Timuchos Τιμέχες eſſe legeum, id eſt honore præditos.

2 *n Gnido.*] Plutarchus problem. cap 16.

3 *Achæi.*] Strabo lib. 8. *Commune, inqt, concilium una in curia cogebant, quod rnarium vocabant.*

4 *uos demiurgos.*] Livius 4. Dec. lib. & lib. 8.

5 *cut Bithyni & Galatæ.*] Strabo de duobus lib. 12.

6 *locum Dryminetum.*] Livius 4. Dec libro 2. & 8. Strabo ubi ſupra. Duocim Tetracharum concilium, qui nt viri trecenti, & in locum coniebant nomine Drynæmetum, conum de ſanguine, de rebus cæteris tuchæ ac judices judicabant.

7 *Apud Argivos.*] Hæc uſque ad claulm, *Cretenſes*, ſunt Thucydidis.

8 *etenſes.*] Ariſtoteles lib. 2. Politicôn cap. 8. & Strabo lib. 10.

9 *Apud Bithynos.*] Appianus libro quarto, ubi eam legem latam eſſe dicit à Pompejo, victo Mithridate, Ne quis in ſenatu legi poſſit minor 30. annorum. Cujus legis etiam meminit Plinius libro epiſtol. decimo, epiſt. 84. incipiente *Cautum eſt.*

10 *Quod Apolectum.*] Livius, qui Apocletum (niſi mendum ſit) nuncupat, ubi dicit, *Concilium quidem univerſæ gentis poſt dimiſſos Romanos non habuerunt, per apocletos autem (ita vocant ſanctius concilium, quod ex delectis conſtat viris) id agebant.* Rurſumque poſtea eodem lib. ubi hos triginta fuiſſe dicit lib. 6. Apolectos, ut hic Alexander vocat. *Ubi*, inquit, *in concilio delectorum, quos apolectos vocant.* Horum quoque meminit Suidas.

11 *Maximum vero Crotoniatarum.*] Valerius Maximus lib. 8. cap. 16. ubi loquitur de Pythagora, *Enixo Crotoniatæ ſtudio ab eo petierunt, ut ſenatum ipſorum, qui mille hominum numero conſtabat, conciliis ſuis uti pateretur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Crotoniatæ. vero Crotoniatarum concilium erat, nec facile explicatu, & turbulentæ confuſionis, in quo ſi quid conſulto ſtatuendum erat, mille delectos conſulebant viros, ubi præ tumultu minus decerni quicquam lege poterat. [1] Sicut apud *Seres.* Seres maximus ordo ex quinque millibus conſiliariis fiat, qui in apparatu belli elephantem ſinguli præſtare tenentur. [2] Q. Hortenſius tribunus pleb. [3] deinde Philo dictator legem tulere, ut plebiſcita omnes Quirites tenerent, *Q. Hortenſii & Philonis lex.* [4] utque leges à populo latæ, rite promulgatæ non eſſent, [5] niſi poſt initum populi ſuffragium patres auctores fierent. [6] A primo vero urbis ortu, poſt exactos reges, de nulla re populus dijudicaſſe, aut ſuffragia tuliſſe traditur, niſi ex conſulto ſenatus. Prius enim jubebat populus, deinde confirmabat ſenatus, *Senatus auctoritas.* [7] quod ævo ſubſequente fieri deſitum eſt: nam de his quæ plebs ſcivit, non ſenatus, ut prius dijudicabat: ſed depravato uſu, de his quæ ſenatus cognoverat,

pu-

1 *Sicut apud Seres.*] Strabo lib. 15.

2 *Q. Hortenſius Trib. pleb.*] Hic deceptus eſt Alexander, neque enim Hortenſius Trib. plebis, ſed Dictator eam legem tulit. Plinius lib. 16. c. 10. & Gell. lib. 15. cap. 37. Vide Livium Decad. 1. lib. 3. & hujus legis meminit Pomponius in *l.* 2. §. *deinde cum eſſet.* & Juſtinianus in §. *Plebiſcitum. Inſt. de jure nat. gent. & civili.* L. Florus Epit. Livii lib. 11. & D. Auguſtinus de civit. Dei lib. 3. c. 17.

3 *Deinde Philo Dictator.*] Livius 3. Dec. lib. 8.

4 *Utque leges à populo latæ.*] Aliter videtur dicere Livius ubi proxime citavimus. ſed vide ſupra in verbo, *Legeſque à populo.* & infra in verbo *Paceſque & fœdera.*

MERCERUS.

5 *Niſi poſt initum Populi ſuffragium.*] Etſi de hoc eſt controverſia inter Livium, & Dionyſ. Maluiſſem tamen hic ſcribere, *Niſi ante lectum Populi ſuffragium patres auctores fierent.* Livius lib. 1. *Priuſquam Populus ſuffragium ineat, in incertum comitiorum eventum, patres auctores fiunt.* & 8. *Lata lex eſt, ut legum quæ centuriatis comitiis ferrentur, ante initum ſuffragium patres auctores fierent.* Quam legem dicitur L. Sylla Conſul renovaſſe apud Appian. lib. 1. Idque ſervatum eſſe paſſim hiſtoria Romana docet. Livius lib. 2. *Victi patres, ut de connubiis ferretur conceſſere & alibi ſæpe.* Totus vero hic Alexandri ordo eſt perturbatus, nec bene elicio quid ipſe velit.

TIRAQUELLUS.

6 *A primo vero orbis ortu.*] Vide in eodem illo verbo, *Legeſque à populo.*

7 *Quod ævo ſubſequente.*] Vide Dionyſium Halicarnaſſæum lib. 2. ita ſcribit, *Ferebat autem ſuffragia non univerſus populus, ſed per curias, & quid viſum fuiſſet pluribus curiis ad ſenatum referebatur: qui mos noſtra ætate mutatus eſt.* Non enim ſenatus plebiſcita, ſed plebs Senatuſconſulta ſuo aſſenſu comprobat. utra vero conſuetudo ſit potior, aliis conſiderandum relinquimus.

Intra

pulus judex erat: quod à Lacedæmoniis ſervari memi- *Lacedæmonii.*
mus, ut ſententiam quam ſenatores regeſque cenſuerant,
pulo decernendi corrigendique facultas foret, jubente
Lcurgo, qui cooptandi ſenatus, & legendi quos vellet
mgiſtratus, jus populo dedit. [1] Contra Athenienſes, ju- *Athenienſes.*
bte Alcibiade: nam omne regimen & ſummam imperii
à populo ad ſenatum tranſtulere. [2] Sylla quoque dum re-
ru potiretur, trecentos legit ſenatores, ſanxitque ut niſi ex
cſulto ſenatus, nihil ad populum ferretur. [3] Erat igitur *Senatoris officium.*
ſetoris officium, tam de promovendis magiſtratibus,
pvinciiſque adminiſtrandis, quam de bellis, triumphis,
ſplicationibuſque decernendis, deque præſidibus in
pvincias, & auxiliis ſummittendis, de lege, de fœ-
de & pactionibus, ac tota gerenda repub. libere ſen-
ti, ac fortem conſtantemque ſententiam dicere. [4] Ne-
qenim in adminiſtranda republica gerendoque impe-
ri quicquam bello vel pace decerni poterat, niſi pa-
tr auctoritate, & decreto ſenatus. [5] Quippe ſena-
tule rebus omnibus decernendi libera facultas erat, ni-
ſi magiſtratibus creandis, & legibus ſanciendis, aut
ſi hoſtes arma movenda, vel à bello recedendum,
[6] peſque & fœdera ineunda forent. Tunc enim ſi-
ne

Contra Athenienſ.] Vide Plutarc. in cibiade.

Sylla quoque.] Plutarchus in vita illi

Erat igitur ſenatoris officium.] Super s omnibus quæ ſenatus aut ſenatori poteſtatem concernunt, vide omno Polybium lib. 6.

Neque enim in adminiſtranda Repub Neque etiam bellum, niſi conſul ſenatu, indici poterat, teſte Livio Dec. lib. 5.

Quippe ſenatui.] Hæc uſque ad clailam, *Paceſque & fœdera*, ſunt Dioſ. Halicar. lib. 2. loquentis de Rolo. *Plebi autem*, inquit, *tria hæc comit, Magiſtratus facere, leges ſervare, bello referente Rege decernere*; ita tamen ut ſenatus quoque in his accedat auctoritas. Et lib. 4. *Diximus*, inquit, *antea, quod jam olim penes populum trium horum erat arbitrium, creandi magiſtratus tam domi, quam militiæ, leges abrogandi, vel confirmandi, bellum pacemve decernendi.* Et lib. 6. *Scitis ſane legem nobis eſſe jam inde ab urbe condita, quæ omnia in ſenatus poteſtate facit, præter magiſtratuum creationem, legum lationem, & belli inferendi finiendive arbitrium. Horum trium poteſtatem eſſe penes ſuffragia populi.* Sed & quod hic dicitur de bellis inferendis & finiendis, eſt Polybii dicto lib. 6.

6 *Paceſque & fœdera.*] Polybius ubi ſupra, *in populi voluntate* (ait) *& pax conſiſtit & bellum: & de ſociorum auxilio,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Populi prærogativum.

ne populi juſſu ſenatum nihil ſentire vel decernere ſe liquet. [1] Provinciarum tamen decernendarum, imperatoriſque deligendi judicium, atque [2] ærarii diſpenndi munus, ad ſenatum ſine populo ſemper ſpectaſſe, emo dubitavit, [3] tametſi populum Romanum contra ſtatus decreta provincias nonnunquam demandaſſe legatis. [4] Pacta quoque ſponſioneſque injuſſu populi facta, ſi per ſenatum poſtulata aut conſules, populum non tene, nulliuſque roboris eſſe haud dubium eſt. [5] Senatores quoque, vel à dictatore, legendi ſenatus cauſa, [6] vel à cenſoribus, [7] ſeu triumviris, qui jus legendi ſenatus habebant, & eos [8] ex gente patritia, Romanos primum cives, ſuma dignitate & [9] amplis honoribus functos, legi & optari ſolitos invenimus: [10] Deinde, ex ordine eque[...]: [11] Poſtremo, plebejos & ultimæ ſortis, per gratiam & li-

Qui & quomodo ſenatores eligebantur.

lio, conciliatione & fœderibus judicat. Et paulo poſt, *Populi eſt, conciliationes & fœdera vel confirmare, vel irrita reddere.* Et Livius 3. Dec. lib. 10. ubi loquitur de fœdere inito inter Romanos & Carthaginenſes:& dicetur infra lib. 5. cap. 3.

1 *Provinciarum tamen decernendarum.*] Cicero in Piſonem: *Quam provinciam P. Lentulus, amiciſſimus huic ordini, quum & auctoritate ſenatus & ſorte haberet.*

2 *Ærarii diſpenſandi munus.*] Polybius lib. 6. *Senatus primum ærarii poteſtatem habet. Etenim in ipſius arbitrio ſunt & reditus & ſumptus.*

3 *Tametſi populum Rom.*] Livius 3. Decad. l. 8. *Et acturum ſe id per populum aperte ferret, ſi ſenatus adverſaretur.*

4 *Pacta quoque.*] Livius 1. Dec. libro 9. *Sponſione obſtrinxi: qua tamen, quando injuſſu populi facta eſt, non tenetur populus Rom.*

5 *Senatores quoque.*]Liv. 3. Dec. l. 7.

6 *Vel à cenſoribus.*] Livius 3. Dec. lib. itidem 7. ubi loquitur de M. Cornelio Cethego, & P. Sempronio Tuditano Cenſoribus.

7 *Seu Triumviris.*] Gell. 14. c. 7. dicit Triumviros reipub. conſtitu[...] cauſa creatos, jus conſulendi ſen[...] habuiſſe.

8 *Ex gente patritia.*] Primum [...] ſenatores non niſi ex gente pa[...] deligebantur.

9 *Amplis honoribus functos.*] L[...] 3. Dec. lib. 3. ubi loquitur de [...]ctis loco Senatorum, qui apud Ca[...] occubuerunt.

10 *Deinde ex equeſtri ordine.*] [...]ro in Conſulatu ſuo ſcribit, *A[...] tempore plane hoc tertium corpus i[...] pub. factum eſt, cœpitque adjici ſe[...] pop. Rom.* Equeſtrem ordinem, S[...]narium ſenatorum eſſe, dicebat [...]xander Severus apud Ælium Lan[...]dium in vita ipſius. *Ideoque, in[...] nunquam libertinos in eum locum [...]git.*

11 *Poſtremo plebejos.*] Suetoni[...] Auguſto c. 35. *Senatorium afflu[...] numerum deformi & incondita [...] (erant enim ſuper mille, & quidam [...]gniſſimi, & poſt necem Cæſaris per g[...] & præmium allecti, quos abortivo[...]gus vocabat) ad modum priſtinum, [...]*

1 A[...]

lidinem, cenſus habita ratione, non morum: nonnquam libertinorum filios. [1] Appius enim Claudıs Cæcus, dum cenſuram ageret, [2] filiis libertinorum ienatum adſcitis, ordinem inquinaſſe dicitur primus. [3] ec longo poſt intervallo, exteræ gentes & tranſalpin nationes, ſenatorum jura in urbe adipiſci, & in ſenum admitti meruere. [4] Primique Hedui, qui jurfraternitatis cum Romanis habebant: [5] deinde alii illora exemplo admiſſi in ſenatum, & jus ſuffragii habuiſſe funtur. [6] Nero vero, quamvis præceps & furibundus, lrtinorum filios diu in curiam non adſcivit, admiſſosque gdu dejecit. [7] Auguſtus Octavius tanti ſenatores fecit, ut ſin-

Appius Claud. ordinem ſenatorium inquinavit.

Exteri in ſenatum admiſſi.

Senatorum honos.

Appius enim Claudius Cæcus.] Lis 1. Decad. lib. 9. in fin. Plutarcl in Fabio Maximo. Sed vide Suetc in Claudio, cap. 24. Sabellicus li). Enneadis 4. in fin. Plinius Secius, ſi is eſt, cap. 32. & 34. Mert quoque Volaterranus libro 16. car.

MERCERUS.

Filiis libertinorum.] Libertini aliqdo dicuntur, qui ex ſervitute manittuntur: & in hac ſignificatione, pemis temporibus hæc vox uſurp ut apud Suet. Claud. 24. & Cic. pCluent. *Popilium quod erat Libertinius in ſenatum non legit.* Alias Libni erant, non qui manumittebantu ſed qui ex his naſcebantur. Videtiam Libertinos aliquando dict non qui ipſi, vel quorum parente ſed quorum avi, vel abavi, vel pri manumiſſi eſſent. Ut ergo ad reveniamus. Eos libertinos Appilegit in ſenatum, non qui ipſi, vel quum parentes manumiſſi eſſent, ſequorum avus ad minimum eſſet mumiſſus. Horatius ſat. 6. lib. 2. *Cerque moveret Appius ingenuo ſi non eſſpatre natus.* Infra vero ubi Nero diur Libertinorum filios diu à ſenaremoviſſe, Libertini ſunt qui ipſi mumiſſi ſunt.

TIRAQUELLUS.

2 *Nec longo intervallo.*] Ut conſtat ex ſeq.

4 *Primique Hedui.*] Cornelius Tacitus lib. 11. in Oratione Claudii Cæſaris, *Primi*, inquit, *Hedui ſenatorum in urbe jus adepti ſunt. Datum id fœderi antiquo, & quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Roman. uſurpant.*

5 *Deinde alii.*] Nam Annius Verus, proavus paternus M. Antonini Philoſophi Imperatoris, prætorius ex Succubitano municipio ex Hiſpania factus eſt ſenator Rom. ut tradit Jul. Capitolinus in vita M. Antonini in princ.

6 *Nero vero.*] Suetonius in vita illius, cap. 15. *In curiam libertinorum filios diu non admiſit, admiſſiſque à prioribus principibus honores denegavit.* Sed & longo ante tempore Q. Fabius Rullus, aut, ut alii vocant, Rutilianus, Cenſor, divites quoſdam viros ex libertinis genitos è ſenatu amovit. Ex quo Maximi cognomen, quod tot victoriis non pepererat, hac ordinum temperatione quæſivit. Plutarchus in Pompejo, & Livius Decad. 1. libro 9.

7 *Auguſtus.*] Suetonius in ejuſdem Auguſti vita, cap. 53.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſingulos nominatim ſedentes in curia ſalutaret : & di-
dens, nullo ſe movente , vale diceret. [1] Veſpaſianus q-
que non oportere maledici Senatori, remaledici autem
eſſe reſpondit. [2] Alexander Severus Imperator nullu
ſenatum admiſit, neque laticlavum ademit, aut pœna a
paſſus fuit, niſi de conſilio ſenatus. Quod divus [3] Nerv
[4] Hadrianus juraverat, ſe nunquam ſenatorem niſi ex c-
ſulto ſenatuspuniturum: [5] qui cum libertum ſuum inter
ſenatores medium ambulantem vidiſſet, miſit qui ill
colapho cæderet, indignum arbitratus, præripere illis
norem, quorum poterat eſſe ſervus. Tantæque digna
nis habiti ſunt, ut [6] Tiberius Cæſar illis quandoque a
geret, & de via decederet. [7] Claudius quoque tanti ſe
tores fecit, ut de majore negocio acturus in ſenatu,
dius inter conſulum ſellas tribunitio ſubſellio ſede
Contra [8] Heliogabalus univerſum ſenatum adeo flocc
cit, ut ſenatores omnes urbe expulerit, illoſque ſer
togatos eſſe dixerit. [9] Qui tamen non ſtatim, ut in ſe-
tum lecti erant, jus ſuffragii habebant : ſiquidem qu
poſtremis ſcripti fuerant, neque ſuffragari, neque pe
cenſere aliquid poterant : ſed in ſententiam quam P
ceps in ſenatu dixiſſet, ire oportebat. [10] Si qui tamen p
turam cenſuramque, aut alios magiſtratus non ſenat
geſſiſſent, jus propterea ſuffragandi, [11] aut in curiam eu

Senatorum contemptus. Senatores electi non ſtatim ſuffragabantur, ſed in ſententiam ibant.

in

1 *Veſpaſianus.*] Hæc de eo Sueton. cap. 9. ſcribit, Non oportere maledici ſenatoribus, remaledici civile, faſque eſſe.

2 *Alexander Severus.*] Ælius Lampridius in vita illius.

3 *Nerva.*] Dion in ejuſdem vita, *Juravit*, inquit, *in ſenatu, nullum è ſenatoribus ſuo juſſu interfectum iri : idq́, jusjurandum facta etiam conjuratione contra ſe, ratum habuit.*

4 *Hadrianus.*] Ælius Spartianus in vita illius.

5 *Qui cum libertum ſuum.*] Ex eodem Spartiano in Hadriano, & vide noſtros Commentarios de jure Principiorum in præfatione num. 117 ... cip. *Suetonius.*

6 *Tiberius Cæſar.*] Sueton. in ... dem c. 33.

7 *Claudius quoque.*] Suetoni... ejuſdem vita, cap. 23.

8 *Heliogabalus.*] Lampridius i... ta illius.

9 *Qui tamen non ſtatim.*] G... lib. 3. c. 18.

10 *Si qui tamen præturam.*] Gel... ſupra, dicit contrarium.

MERCERUS.

11 *Aut in curiam eundi.*] Caut... tell...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

m habebant. Non enim quia prætor aut quæſtor fuerat, io in ſenatum admitti, aut publici concilii particeps fieri perat, [1] neque is ſenator, cui abrogatum imperium fuiſ- ſ. Siquidem Lucius Caſſius tribunus plebis, C. Mario L. Caſſii lex. L. Flacco conſulibus, legem tulit, ut quem populus dnaſſet, is de gradu dejectus, jus in ſenatum veniendi, a ſuffragandi non haberet. [2] Senatores quoque qui ho- ribus functi eſſent, quique curules geſſerant magiſtra- t, curuli ſella in ſenatum & curiam vehi, & cum ſceptris, Duces aut viri conſulares fuiſſent: qui vero non geſſiſ- ſent,

ge. Cum Prætor in vetere Repu- h collega Conſulis foret, & patri- , & abſentibus Conſulibus, Con- ſre munus obiret, vocaret etiam ſe- rum, & conſuleret, jus ſententiam endi, aut in curiam eundi non ha- rit? Certum eſt præterea, qui ltores, imo qui Ædiles curules e- r vel fuerant: & qui erant Quæſto- rjus habuiſſe veniendi in ſenatum: orum cauſa in vocando ſenatu, lo- c fuiſſe huic formulæ, *Quibuſque in ſtu ſententiam dicere liceret.* ut apud l libro trigeſimo ſexto: *P. Corne- l Coſ. edixit, Qui ſenatores eſſent, qui- bue in ſenatu ſententiam dicere lice- aut qui minores magiſtratus erant, ne eorum ab urbe abiret.* Quare hoc tum concede Alexandro, non om- qui Prætores, Ædiles, Quæſtoreſve rant, ſenatores fuiſſe: hoc eſt, aſcri- s in albo, & numero ſenatorum, & los in ſenatum. Siquidem apud Li- m, libro vigeſimotertio: *Dictator nato vetere ſenatu, Inde primum in ortuorum locum legit, qui poſt L. Æ- ium, & C. Flaminium Cenſores, cu- m magiſtratum cœpiſſet, necdum in tum lecti eſſent. Tum legit qui Ædi- Tribuni, & Prætores fuerant.* Sed hoc concede Alexandro per ea tan- h tempora, quibus Prætura plebi communicata. Tunc enim, etſi (ut let) non neceſſario ſenatores fo- t, jus tamen veniendi in ſenatum ebant. Imo forte & hoc privile- gium, ut à legente ſenatum præteriri ſine cauſſa non poſſent. Innuit Livius libro vigeſimo ſecundo: *Octoginta præ- terea ſenatores cæſi, aut qui eos magiſtra- tus cœpiſſent, unde in ſenatum legi debe- rent.* Soli Quæſtores, poſt abſolutum annum magiſtratus, non poterant jure Magiſtratus geſti venire in ſenatum: quod declarat hiſtoria Q. Fabii apud Valerium. Eſt tamen de Prætoribus quod animadvertas: videri eos priva- tos jure veniendi in ſenatum, & di- cendæ ſententiæ in ſenatu, ſub impe- rio Auguſti. Apud Dionem libro quinquageſimo quinto: *Prætoribus cum indigne ferrent, ſe cum honore Tribunos plebis anteirent, in ſenatu ſententiam di- cendi jus non habere, Auguſtus id con- ceſſit.* Quod tamen eiſdem denuo abſtulit. Et hoc fortaſſe fefellit Ale- xandrum.

TIRAQUELLUS.

1 *Neque is ſenator.*] Aſcon. Pædia- nus in Orat. Ciceronis pro L. Corne- lio.

2 *Senatores quoque.*] Hæc uſque ad verſic. *Qui tametſi*, ſunt Gellii au- ctoritate C. Baſſi lib. 3. c. 18. & Feſti Pompeji lib. 14. ubi de Pedario ſena- tore loquitur. *

COLERUS.

* In Gloſſis: Eſt pedarius judex χαμαιδικαστής. Sed dubito num is alius ſit à ſenatore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſent, pedibus ire in curiam, & quod videbatur è reput‑ censere: & ideo pedarios nuncupari perſpectum eſt: tametſi in ſenatu deeſſe non ſolerent, cum de triumphis ſupplicationibus agitur, tamen ſi cum ſenatus coger foret, ad conſulis edictum non convenirent, aut con macius parerent, [2] pignoribus & mulcta plectebant. [3] Si qui tamen Senatores quintum & ſexageſimum ann ætatis exceſſiſſent, eos cogi invitos, aut contumaces p nore vel pecunia plecti non decebat. Senatori enim ſe genario ad eam ætatem in ſenatum non veniſſe, nulli fr di fuit: [4] ſemper tamen in ſenatum frequentem veniſſe, fortem ſententiam dixiſſe, boni ſenatoris eſt habitu. [5] Fertur vero Cato major, tametſi annis gravior eſ, cum in eo vigeret vis ingenii conſiliique, nulla re, nul que negocio adduci potuiſſe, ut in frequentem ſenatu venire moraretur: [6] ſicut de Nicia ferebatur, qui aſſidu ſemper in Athenienſium ſenatu erat. [7] Tametſi ſenato pleru

Pedarii ſenatores.

Senator ſexagenarius onere reipub. exemptus.

Cato major.

Nicias.

TIRAQUELLUS.

1 *Qui tametſi in ſenatu.*] Cicero Philip. 1.

2 *Pignoribus & mulcta.*] Cicero ubi ſupra non ſemel. & Gel. lib. 14. cap. 7. ex lib. Varronis epiſtolicarum quæſtionum. Dion in Auguſto, tradit hujuſmodi: *Cæſar*, inquit, *nomina ſenatorum omnium ſcripta in albo propoſuit, quod ex eo tempore quotannis fieri ſolet, iiſque qui ſine cauſa deſiiſſent in ſenatum venire, mulctam dixit: Poſt vero quoniam jam ſolebant impune relinqui, propter magnam multitudinem eorum, qui in pœnam inciderant, juſſit quoties multi deliquiſſent, ut inter eos ſortes ducerentur: quibus ductis, quintus quiſque pœnas perſolveret.* Et huc quoque alludit Apulejus lib. 6. aſini aurei: *Sic fatus*, inquit, *Jupiter, jubet Mercurium deos omnes ad concionem convocare protinus. Ac ſi quis cœtu cœleſtium defuiſſet, in pœnam decem millium nummorum conventum iri pronunciare.* Vide ibi Beroaldum interpretem.

3 *Si qui tamen.*] Seneca in lib brevitate vitæ, cap. ult. *Lex*, inqui *quinquageſimo anno militem non cogit ſexageſimo ſenatorem non citat.* Co Nepos in vita Pompon. Attici, *Inc Cæſarianum civile bellum, cum hab annos circiter ſexaginta: uſus eſt æt vacatione, neque ſe quoquam movit urbe.* Quanquam hic poſterior lo ad vacationem militiæ pertinere deatur, ut & nos alibi diximus ſu lib. 1. c. 16.

4 *Tamen ſemper.*] Quod liquet emplo ſeq.

5 *Fertur vero Cato*] Plutarchus vita illius.

6 *Sicut de Nicia.*] Plutarchus in ta illius, *In curia*, inquit, *ſemper uſq ad noctem permanebat, atque in ſenatu primus veniebat, omnium poſtremus re debat.* Adde & Q. Scævolam, Aug rem, ſenem & debilem primum ven ſe in curiam, ut ſcribit Cic. Philip.

7 *Tametſi ſenatores.*] Valer. Max mus lib. 2. cap. 1. de Senaculo maj rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

prunque in ſenaculo ſtationem habere, & inde citato gdu, non expectato edicto, in curiam ire ſolitos legars. [1] Sed animadvertendum, non cuicunque convocdi ſenatus, vel conſultum faciendi jus poteſtatemque ffſe, quia ſolis magiſtratibus, qui vocationem prehenſionque habebant, ut dictatori, conſuli & [2] prætori, aut ouno plebis, tribunoque militari, vel urbis præfecto, aut ierregi, convocandi ſenatus jus poteſtaſque fuit. Privatenim hominibus advocandi ſenatum facultas non dabat. [3] Neque in loco prophano ſenatores convenire ad cſultandum, [4] ſed in loco auguſto & ſacro, [5] & ubi deorum

Senaculum.

Qui ſenatum convocabant.

Ubi ſenatus haberetur, & quando.

rı. *Antea*, inquit, *ſenatus aßiduam ſtnem eo loci peragebat, qui hodie quoq. Senaculum appellatur: nec expectabant edicto contraheretur, ſed inde cita protinus in curiam veniebat, ambigaudis civem exiſtimans, qui debitis Rp. officiis, non ſua ſponte, ſed juſſus fungeretur.* Feſtus Pompejus lib. 17. di, Senaculum locum eſſe ſenatorı. Alibi quoque eodem lib. deſcribıia Romæ Senacula.

Sed animadvertendum.] Hæc uſqud verſic. *Neque in loco*, ſunt Gellib. 14. cap. 7. ubi ſcribit auctoritaVarronis, Senatum haberi ſolere, m majorum, per Dictatorem, C. Prætores, Trib. plebis, Interreg, præfectum urbi: neque alii, prætchos, id jus fuiſſe. Poſteaque ſubdi Deinde extraordinario jure Tribos quoque militares, qui pro Conſuus fuiſſent. Item Decemviros qus imperium Conſulare tum eſſet. It triumviros Reipublicæ conſtitulæ cauſa creatos, jus conſulendi Setum habuiſſe. Sed & de Prætore que probatur ex Tacito, & Livio loallegatis ſupra lib. 2. cap. 15. Et dibuno plebis ex Tullio Epiſt. fam. lil 10. epiſt. 27. omnium 206. ad Tonium, ubi inquit, *Nam cum Senm ad 13. Cal. Januarias Trib. plebicaviſſent, deque alia re referrent, tga Remp. ſum complexus, egique acerrime.* Et lib. 11. epiſt. 6. omnium 219. ad Brutum Imp. *Cum Tribuni plebis edixiſſent, Senatus adeſſet ad 14. Cal. Jan. haberentque in animo de præſidio conſulum deſignatorum referre.* Et idem Gell. illo eod. lib. 14. cap. 8. eodemque ult. auctoritate Capitonis. De qua re Dionyſ. Halicarn. lib. 10. *Antea*, inquit, *tantum in concionibus regnabant Tribuni, Senatum vocare, aut ſententiam dicere eis non licuit, ſed Conſulum is honos fuit. Hujus anni Tribuni primi Senatum convocare auſi ſunt, auctore Icilio, qui ejus collegii Princeps erat, vir induſtrius & pollens Ro. facundia.* Et de urbis præfecto ex Livio 1. Dec. lib. 3. ubi dicit Senatum abſentibus Coſſ. convocatum fuiſſe à Q. Fabio præfecto urbis.

MERCERUS.

2 *Prætori.*] Id jus erat Prætori, abſentibus tamen Conſulibus, & cum res nova, & quæ præſenti conſilio egeret, evenerat. Alioqui negotia interrupta diſceſſu Conſulum, diſceptanda & conſultanda differebantur, in eorum reditum, niſi aliud reipublicæ poſtularet neceſſitas.

TIRAQUELLUS.

3 *Neque in loco prophano.*] Gellius d. libro 14. cap. 7.

4 *Sed in loco auguſto & ſacro.*] Majeſtatis pleno. Servius enarrans illud Virgilii Æneid. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rum templa eſſent. [1] Neque ante lucem vel poſt occa[...] diei factum Senatuſconſultum, valere aut ratum eſſ[...] quet. [2] Debereque prius auſpicari, & ab ingreſſu ho[...] immolari apud aram illius dei, in cujus templo conv[...] rent: quorum exta tribunis ærariis venire mos erat: [...] [3] ſicut Auguſtus cenſuit, thure & mero [4] ſupplicare, ut[...] ſe[...]-

Auſpicato.

— Auguſta ad mœnia Regis
Ire jubet, ramis velatos Palladis omnes.

Auguſta, ait, *augurio conſecrata.* Hinc paulo poſt,

Tectum auguſtum, ingens, centum ſublime columnis.

Et niſi in loco auguſto, Senatus conſilium habere non poterat. Unde templum Veſtæ non fuit augurio conſecratum, ne illuc conveniret Senatus, ubi erant virgines: nam hæc fuerat regia Numæ Pompilii. Ad atrium autem Veſtæ conveniebatur, quod à templo remotum fuerat, quod alibi, ni fallor, dictum eſt.

5 *Et ubi deorum templa erant.*] Ut in templo Jovis Capitolini, apud Herodianum lib. 7. *Convenerunt igitur in templum Capitolini Jovis, quod in arce ſumma præcipuæ venerationis Rom. habent, ibi clauſis foribus, ſoli Senatores, quaſi teſte & conſeſſore, atque adeo rerum omnium inſpectore Deo, ſelectis, qui ætate ac dignitate cæteros anteirent, duos ex omni numero, Maximum & Balbinum plurimis ſuffragantibus, Imperatores creavere.* Item in templo Jovis Statoris, quod erectum fuit contra ædem Veſtæ in Palatini radicibus, clare monſtrante Ovidio 6. Faſtorum,

Tempus idem Statoris erit, quod Romulus olim
Ante Palatini condidit ora jugi.

Et in æde Concordiæ, quæ fuit in clivo Capitolino non procul à Junonis templo. ex Jul. Capitolino in Maximo & Balbino in princ. & Cic. Philippic. 2. *Cum in hac ſella Concordiæ, ô Dii immortales, in qua, me Conſule, ſalutares ſententiæ dictæ ſunt.* Et in æde Telluris eid. Cicer. Philip. 1. in princip. Et iterum poſtea & Appian[...] bro 2. bel. Civil. *Ex eo die quo in [...] Telluris convocati ſumus.* Fuit a[...] Telluris templum ad forum Ro[...] viam ſacram, non procul à Capi[...] & Palatio. Et in æde Apollinis [...] Cælium inter epiſt. fam. Cice[...] lib. 6. epiſt. ejus lib. 4. & totius [...] Et in æde Caſtorum ex Trebellio [...] lione in Valerianis poſt princip. S[...] adde alibi quoque, quam in te[...] aut ædibus deorum ſcilicet in Ca[...] Martio, & in pratis Flaminiis [...] Livium 1. Dec. lib. 3. & in curia [...] ſtilia 3. Decad. lib. 2. & Gel. u[...] pra. & ad portam Capenam, eju[...] Decad. lib. 3. & in foro, ejuſdem [...] cad. lib. 6. & in Capitolio, ejuſd. [...] cad. lib 8. Et in curia Pompej[...] Cicer. lib. 2. de divinat.) & J[...] poſtquam ea templa ab Augu[...] ſunt conſtituta ex Gell. ubi ſupra [...] in Palatio apud Tacitum libro 2. [...] ejuſdem palatii atrio apud Serviu[...] bro 11. ibi,

— Alta inter limina cogit.

Et in curia Calabra, apud eun[...] Servium lib. 8. ibi,

Romuleoque recens horrebat regia[...] mo.

1 *Neque ante lucem.*] Gell. ex [...] rone lib. 14. cap. 7. *Senatuſconſul[...]* inquit, *ante exortum, aut poſt occ[...] ſolem factum, ratum non fuiſſe.*

2 *Debereque prius auſpicari.*] I[...] Gell. paulo poſt, Immolareque [...] ſtiam prius, auſpicarique debere [...] Senatum habiturus eſſet.

3 *Sicut Auguſtus cenſuit.*] Su[...] nius in vita ipſius cap. 35.

MERCERUS.

4 *Supplicare.*] Hoc ſacrifici[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſatuſconſultum fiat, [1] exemplo Athenienſium, qui omnis publicis conciliis Mantes ſacerdotes, qui ſacra facert, adhibebant: [2] & Lacedæmoniorum, qui ſenatui ſuper augurem adeſſe voluere. [3] Senatuſque conſultum per ſingulorum ſententias exquiſitas, & per calculos ejectos in urnas, quum de quoquo negocio quid quiſque ſtit conſulitur, & ſuo loco rogatus ſententiam dicit, aut qm verbo aſſentitur, fieri adnotatum eſt. Et in perrogandſententiis, poſt relationem conſulis debere à conſulari gdu incipi, [4] & principem in ſenatu [5] aut conſulem deſnatum, prius, deinde ordine reliquos rogari. Nonnquam obſervatum eſt, [6] ut ex conſularibus ævo maximi

Athenienſes. *Lacedæmonii.* *Senatus conſultum.*

n fiebat ſine tibicine, ut colligas ex S. Tib. 7. Mos vero erat ſenatoribntrantibus Curiam, ita ſacrificaretiamſi non eſſet faciendum ſenatonſultum. Auctor Suetonius. Ubi dnſtituto Auguſti ſuper hoc loquit

TIRAQUELLUS.

Exemplo Athenienſium.] *Athenſes* (ſcribit Cicero lib. 1. de Divi*)omnibus ſemper publicis conciliis di quoſdam ſacerdotes, quos Mantes nt, adhibuerunt.*

Et Lacedæmoniorum.] Idem Cic. *Lacedæmonii*, inquit, *regibus ſuis urem aſſeſſorem dederunt: itemque Sbus, ſic enim concilium publicum appnt, augurem intereſſe voluerunt.*

Senatuſque conſultum.] Gell. l. 14. c 7.

Et Principem in ſenatu.] Gell. l4. cap. 10. & lib. 14. cap. 7. Trebius Pollio in Valerianis poſt princ. *rimum prætor edixit, quid vobis vir Patres Conſcripti, de cenſore delilo: atque eum, qui erat Princeps, cum ſtus ſententiam rogaſſet, abſente Valno (nam illle in procinctu ſuo cum iotunc agebat) omnes una voce dixe, interrupto more dicendæ ſententiæ: riani vita cenſura eſt. Ille de omniudicet, qui eſt omnibus melior.*

Aut conſulem deſignatum.] Gell. dicto lib. 4. cap. 10. Saluſt. in Catilina cum ſcribit, *Tum Syllanus ſententiam rogatus, quod eo tempore Coſ. deſignatus erat.* Tacitus lib. 3. *Exemit etiam Druſum Conſulem deſignatum dicendæ primo loco ſententiæ.* Et Cælius inter Epiſtolas famil. Cicer. libro 8. epiſt. 4. *Ego tamen ſi nihil expecto quam modo Paulum Coſ. deſignatum ſententiam dicentem.*

6 *Ut ex Conſularibus ævo maximi.*] Cic. lib. de Senectute, ubi ita ſcribit, *Multa in noſtro collegio præclara ſunt, ſed hoc, de quo agimus, in primis, quod ut quiſque ætate antecellit, ita ſententiæ principatum tenet.* Et Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 6. & 7. tum alibi, tum poſtea his verbis, *Cum jam*, inquit, *dicendæ eſſent ſententiæ, primi ſeniores & honoratiores citati ordine à Coſſ. aſſurgebant, deinde his ætate dignitateque proximi, poſtremi juniores, non ut dicerent aliquid (indecorum tunc apud Rom. erat hoc, nemine juvene exiſtimante ſe ſapientiorem ſenibus) ſed ut diſcederent in conſularium ſententias.* & iterum lib. 11. & vide omnino noſtros Commentarios de jure Primigeniorum in præfat. num. 112. incip. *Decimo ſeniores*, & duobus ſeq. Neſcio autem quo pacto fieret, ut tempore Imperatorum eſſet unus ex ſenatoribus, qui primæ ſententiæ dicebatur, ut apud Julium Capitolinum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mi rogarentur primi, deinde inferiores: juvenes vero rogati, quaſi pudor eſſet juvenem ſene ſapientiorem vid [1] Et ſi certaretur ſententiis, nec ſatis liqueret, tunc differri conſultationem, vel ſi duæ ſenatum diſtinerent ſ-tentiæ, cum aliud alii cenſeant, id quod ſenatus maxi pars decerneret, id ratum fieri: [2] aut ſi non probaretur ſ-tentiam dividi: hoc erat, ut ſi plures cauſæ in diſquiſi-nem venirent, ut de ſingulis referatur, poſtulare: & qu in parte placeret, id ſequi. [3] Vel per diſceſſionem, t cum unius exquiſito voto, cæteri qui in ſuffragium i erant, [4] in illius ſententiam pedibus irent, vel ſi man porrigerent, aut cum de ſcripto ſententiam dicerent.

Ubi ſententiis certaretur. Dividere ſententiam. Per diſceſſionem.

pitolinum in Maximo & Balbino, *Cum duo conſulares, & eminentes quidem viri, Maximus & Balbinus ingreßi eſſent curiam, ac præ ſe timorem Maximi adventu ferrent, oſtenderentque, referente Coſ. de aliis rebus, qui primam ſententiam erat dicturus, ſic orſus eſt.* Sed expreſſius Flavius Vopiſcus in Aureliano, *Tum ſurrexit primæ ſententiæ Ulpius Syllanus, atque ita locutus eſt.* Et rurſus, *Quibus recitatis Aurelianus Tacitus primæ ſententiæ ſenator ita locutus eſt.* Et idem quoque Vopiſcus in Tacito Imperat. *Poſt hæc cum Tacitus, qui erat primæ ſententiæ conſularis, ſententiam incertum quam vellet dicere, omnis ſenatus acclamavit.* Sed & idem in Probo Imp. *Poſt hæc Manlianus Statianus, qui primæ ſententiæ tunc erat.* Et Treb. Pollio in Piſone 29. Tyranno, *Aurelius Fuſcus conſularis primæ ſententiæ, qui in locum Valeriani ſucceſſerat.* Et Sex. Aurelius Victor, in Claudio II. *Claudius vero cum ex fatalibus libris, quos inſpici præceperat, cognoviſſet ſententiæ in ſenatu dicendæ primi morte remedium deſiderari.*

1 *Et ſi certaretur ſententiis.*] Plinius libro epiſtol. 9. epiſt. ad Ariſtonem. Quarum ſententiarum tanta diverſitas erat, ut non poſſent eſſe niſi ſingulæ. Et Tacitus libro 1. *Certatum inde ſententiis, cum alii, &c.* Vide Bud in prioribus annotat. in Pandect.

2 *Aut ſi non probaretur.*] Aſco Pædianus in Orat. Cic. pro Mil nam hæc eadem ſunt verba illius. & de hac diviſione Cicer. pro Do ſua, *Quæ eſt,* inquit, *quaſi alia vis, ſententia Cæciliæ legis & Didiæ, hæc, ne populo neceſſe ſit in conjuncti-bus compluribus, aut id quod nolit, -pere, aut id quod velit, repudiare?* lib. 3. de legibus hanc legem de-bit, *Nec pluſquam de ſingulis rebus ſulito.* Et vide omnino Plinium Ju-rem lib. epiſt. 8. epiſt. 14. ad Ari-nem per totam epiſtolam.

3 *Vel per diſceßionem.*] Gell. d. l. c. 7. in duobus locis, & vide in ſeq

4 *In illius ſententiam pedibus eu* Sueton. in Tiberio, cap. 31. *Cum S per diſceßionem forte fieret, tranſeun eum in alteram partem, in qua pauci erant, ſecutus eſt nemo.* Vide ibi in-pretes. Saluſtius in Catilin. poſt O-tionem Cæſaris. Sed expreſſius T-tus lib. 15. *Et poſtquam,* inquit, *diſ-ſionem Coſſ. permiſerat, in ſentent ejus iere paucis exceptis.* Gell. lib. cap. 18. & nonnihil Cic. famil. ep lib. 1. epiſt. 4.

5 *In quo fuit.*] Gellius ex Varr lib. 14. cap. 7.

1 *Nonn*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

co id ſuit traditum, ut de divinis rebus prius, & de repu-
lica infinite, aut ſingulis rebus finite ad ſenatum refera-
t, ſi quid publici privatique negocii foret ſtatuendum.
Nonnunquam licuit ſenatori, priuſquam ordine ſenten-
t rogarentur, poſtulare, ut extra ordinem de republica
cere liceret. [2] Apud Athenienſes vero in frequenti ſe- *Athenienſes.*
ru pro cujuſque ætate ſententiæ rogabantur. [3] Regibus
aem Lacedæmoniorum binos calculos ponendi, cum *Reges Lacedæmonii.*
ſtentiam dicunt in ſenatu, facultas erat: tertium vero, ſi
cd pro ſe decerni vellent. [4] Græcis & pleriſque genti-
b fabis ſuffragia dabantur. Syracuſanis nemo ſententiam *Calculis.*
dt rogatus, ſed ut quiſque ætate & honore anteit, ita ſua *Fabis.*
ſnte quid ſui conſilii ſit, in medium affert non rogatus: *Mores rogandi ſententiam apud diverſos.*
a ſi tacent omnes, ſorte dicere coguntur: [5] quibus in uſu
et, ut in concionem prodituri per literarum elementa
ſce educerentur. [6] Quare Dionyſius prodituruſ, cum M.
ſcitus fuiſſet, futuram ſibi monarchiam cavillatus eſt.
Lcurgus vero, cum eſſent adoleſcentes loquaciores, & in *Lycurgi edictũ.*
c ciliis obſtreperent, cavit edicto, ut nemo in foro nec
iublico conſeſſu diceret, niſi rogatus. [7] Apud Heduos *Hedui.*
ſi conſtitutum, ut qui in ſenatu ſententiam dicit, ex ea-
di familia rogare neminem poſſit, quid eſſet ſententiæ
&pinionis ſuæ: proditumque memoriæ eſt, [8] Germanos *Germani.*
con-

Nonnunquam licuit ſenatori.] Idem
G. lib. 4. cap. 10.

Apud Athenienſes.] Demoſthe-
nn Orat. κατὰ λέπτινην, & illius in-
tees eo loco.

Regibus autem Lacedæmoniorum.]
Hdotus libro 6. *Si in ſenatum non*
acſerint eorum maxime propinqui duo
ſeores jus regium obtineant duos cal-
cuponendi, tertium pro ſeipſis.

Græcis.] Plutarchus in lib. de li-
bs educandis, interpretans illud
Pagoræ ſymbolum, κυάμων ἀπέ-
χε id eſt, *A fabis abſtineto.* Vide
Enum Chil. 1. cent. 1. De Athe-
niſibus autem privatim Herodotus
lib.

5 *Quibus in uſu erat.*] Quod probat
exemplo ſequenti.

6 *Quare Dionyſius.*] Plutarch. in
Apophthegmatis, *Dionyſius*, inquit,
cum magiſtratus per literas ſorte crearen-
tur, & ipſi contigiſſet litera M. dicenti
cuidam per jocum, Morio es Dionyſi. Imo,
inquit, *Monarcha ero. Et adeptus magi-*
ſtratum protinus Imperator electus eſt à
Syracuſanis.

7 *Apud Heduos.*] Cæſar libro 7.
belli Gallici de Heduorum ſeditione
ac diviſione loquens, *Cum*, inquit, *le-*
ges duos ex una familia, vivo utroque,
non ſolum magiſtratus creari vetarent, ſed
etiam in ſenatu eſſe prohiberent.

8 *Germanos.*] Cornelius Tacitus
de Mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

concilio coacto, ſi quid quod minus placeret, propoſitu
eſſet, murmure & fremitu diſſentire, & ſententiam aſp-
nari: ſiquid vero complacitum fuiſſet, frameas & tela c-
Macedones. cutere, ſonoque armorum & tripudiis approbare. [1] Ma-
donum quoque fuit mos, ut in publica conſultatione ſi qd
improbarent, haſtis ſcuta quatientes obſtreperent, & av-
Lacedæmonii. ſarentur. [2] Lacedæmonii ſummis clamoribus agunt, n
calculis ſententiam dicunt, nec admurmuratione ſuffra
ferunt: aut ſi cujus partis clamor contentior eſſet, ut m
facile dignoſcerent, in duas partes ſuffragatores tranſ
jubent, ut quæ pars major eſſet, animadverterent. Ap
quos uſu receptum erat, ut ſinguli in concionibus bacul
Belgæ. ferrent. [3] Belgæ vero contra: nam ſi quid publico conſi
ſtatuendum erat, miro ſilentio decernunt: ſi quis aute
Galli & Germani. fremeret aliquo concionante, parte veſtis mulctaba
[4] Gallis & [5] Germanis, ut in publicis conſultationibus a
Tyrii. mati conveniant, & quid facto opus ſit decernant, in mo
Atheniensium fatum. fuit: & ſi tumultuarentur, ſilentium ſacerdotes indiceba
[6] Apud Tyrios ſecus, apud quos ſi quis cum telo concio
intereſſet, capite luebat. [7] Id tamen Athenienſibus fa
datu

de Moribus German. *Si diſplicuit ſententia fremitu aſpernantur: ſin placuit, frameas concutiunt. Honoratiſſimum aſſenſus genus eſt armis laudare.*

1 *Macedonum quoque mos fuit.*] Q. Curtius lib. 10. *Nulli placebat oratio. Itaque ſuo more haſtis ſcuta quatientes, obſtrepere perſeverabant.*

2 *Lacedæmonii ſummis clamoribus.*] Thucydides belli Pelopon. lib 1.

3 *Belgæ vero contra.*] Strabo lib. 4. *Si quis alio concionante vel tumultuetur, vel obſtrepat, miniſter ſtricto occurrit enſe, & minitabundus ſilentium imperat: qui ſi non deſierit, ſecundo ac tertio idem factitat: denique tantum abſcindit è ſagulo, ut quod reſiduum eſt, reddatur inutile.*

4 *Gallis.*] Cæſar belli Gallici lib. 5. prope fin. *Armatum concilium indicit. Hoc more Gallorum eſt initium bellorum, quo lege communi omnes puberes arm convenire conſueverunt.*

5 *Germanis.*] Tacitus d. lib. de M rib. German. *Ut*, ait, *turbæ placuit, c ſidunt armati. Silentium per ſacerdo quibus tum & coërcendi jus eſt, impe tur.*

6 *Apud Tyrios.*] Valer. Maxim. l titul. 5. & Diodor. Siculus lib. 12.

7 *Id tamen Athenienſibus.*] Eraſm Chil. 1. cent. 8. c. 44. in adagio, ἡ Ἀθηναίων δυσβουλία. id eſt, *Atheni ſium inconſulta temeritas.* Id olim vul tributum eſt Athenienſibus, quod i quidem ſocorditer conſultarent, p rumque perſpicerent: verum Miner civitatis præſes, illorum male inſtit ta, bene vertere conſuevit. Simile huic, quod hodie vulgo dicunt, *Eſt f tunatior quam prudentior*, de quopia non ſuapte induſtria, ſed fortun

commo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dam erat, ut abuſi ingenio, ſi quid publico conſilio decernendum foret, in deteriorem partem plerumque ſtatuant, ſeperque quod in diſcrimen adducit conſilium ſequantur. [1] Quare verbum Anacharſis fuit, ſapientes in concionibus ſententiam dicere apud Græcos, ſtultos vero dijudicare. [2] Perſarum vero mos fertur, inter epulas, poſtquam vino incaluerant, haud ſecus quam reliqui in concionibus, concilium habere, & de rebus maximis decernere. [3] Sed tamen non idem ſemper ordo rogandi ſenatus fuit: ſiquidem modo primus rogabatur, [4] qui princeps lectus erat in ſenatu à cenſoribus. [5] Is autem legi debebat princeps ſenatus,

Anacharſis dictũ.

Perſæ.

Diverſus ordo rogandi ſenatus.

Princeps ſenatus.

…conoditate ſucceſſu rerum utente. Eupolis apud Suidam, & Athenæum lib. in Athenienſium mores,

οἱ δ' οὐκ ἂν εἵλεθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
νῦν στρατηγοὺς λβύσομεν. ὦ πόλις πόλις,
ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. Id eſt,

Quos antehac nec præfici convivio
Uſquam tuliſſet, nunc videmus ſcilicet
Duces. O civitas, ô civitas,
Fortuna ut es feliciore quam ſapis.

Porro Athenienſium incogitantiam notat & Ariſtophanes hoc verſu in Nubus,

φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇ ͗ πόλει προσεῖναι.

Mala conſilia ferunt huic adeſſe civitati.

Quo loco interpres adſcribit fabulam huiuſmodi, Cum Neptunus à Minerva victus, non poſſet Attica regione potiri, iratus immiſit illis δυσβουλίαν, id eſt, prava ſtultaque conſilia: hoc deinde proprium Athenienſibus ἐπιχώριον, hoc eſt, vernaculum fuiſſe, idque Minervam non mutaſſe. Cæterum quod illi male ſtatuiſſent, illa in bonos exitus vertebat.

1 *Quare verbum Anacharſis.*] Plutarchus in Solone. Et ſimile quippiam de eo ſcribit Laërtius in ipſius vita, ſcilicet, quod ſe mirari dicebat, quomodo apud Græcos artifices certarent, judicarent autem qui artifices non eſſent. Eraſmus in Apophtheg. id dilucidius ſcribit.

2 *Perſarum vero mos fertur.*] Strabo lib. 15. ad fin. *De rebus*, inquit, *maximis inter vinum conſultant, quas ipſi firmiores putant, quam quæ in ſobrietate fuerint deliberatæ.* Maximus Tyrius ſerm. 12. & Xenodotus in proverb. νόμος καὶ χώρος.

3 *Sed tamen non idem.*] Ad Romanos redit, & id probat ex ſeq.

4 *Qui Princeps lectus.*] Idem ſupra dixerat in verbo, *Et Principem in ſenatu.*

5 *Is autem legi debebat Princeps.*] Livius 3. Decad. lib. 7. *Senatus lectionem contentio inter cenſores de Principe legendo tenuit.* Sempronii lectio erat. Cæterum Cornelius morem traditum à patribus ſequendum ajebat, ut qui primus cenſor iis, qui viverent, fuiſſet, eum Principem legerent. is T. Manlius Torquatus erat. Sempronius, cui dii ſortem legendi dediſſent, ei jus liberum eoſdem dediſſe deos. ſe id ſuo arbitrio facturum, lecturumque Q. Fabium Max. quem tum Principem Roman. civitatis eſſe, vel Annibale judice victurus eſſet. Cum diu certatum eſſet verbis, concedente collega, lectus à Sempronio Princeps in ſenatu Q. Fabius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

natus, [1] qui ex cenſoriis viris, qui cenſuram antea geſſent, antiquior ſuperviveret: [2] nonnunquam conſules deſignati, [3] aut viri conſulares ævo maximi, ſummis honoribus functi: [4] ſæpe aliqui extra ordinem à conſulibus ſtudio & neceſſitudine ductis rogabantur primi. [5] Obſervatumque fuit, ne quem [6] citra conſularem locum extra ordinem primum conſul rogaret. [7] Quem tamen ordinem rogari-

Fabius Max. Coſ. Vide Plutarchum in Scipione.

MERCERUS.

1 *Qui ex Cenſoriis viris.*] Is mos videtur ſervatus Romæ, uſque ad Cenſuram M. Cornelii Cethegi, & P. Sempronii Tuditani. Id certe Livius libro vigeſimo ſeptimo docet. Apud quem Cethegus Cenſor, cum collega litigat, cenſetque legendum principem ſenatus, eum qui è Cenſoriis antiquior viveret. Sempronius vero eo remittente, Q. Fabium Maximum principem in ſenatu legit. Indeque videtur manaſſe conſuetudo, ut non qui inter Cenſorios viros vetuſtiſſimus eſſet, ſed qui ſapientiæ, & rerum geſtarum gloria emineret, princeps in ſenatu legeretur.

TIRAQUELLUS.

2 *Nonnunquam Coſſ. deſignati.*] De hoc quoque jam dictum eſt ſupra in verbo, *Aut conſulem deſignatum.*

3 *Aut viri conſulares ævo maximi.*] Et de hoc ſupra in verbo, *Ut ex conſularibus ævo maximi.*

4 *Sæpe aliqui extra ordinem.*] Gell. lib. 4. c. 10. ubi ſcribit, *Quidam è Coſſ. ſtudio, aut neceſſitudine aliqua adducti, quem iis viſum erat honoris gratia extra ordinem ſententiam primum rogabant.* Et lib. 14. cap. 7. Ubi ex M. Varrone, poſtquam ſcripſit, Ex quo gradu ſemper quidem antea primum rogari ſolitum, qui Princeps in Senatum lectus eſſet. Tum autem, cùm hæc ſcriberet, novum morem inſtitutum refert per ambitionem gratiamque, ut is primus rogaretur, quem rogare vellet, qui haberet Senatum. Verum (quod pace tanti viri dixerim) longo ante tempore ea ambitio, ſive gratia, locum tenuit. Nam apud Dionyſium Halicarnaſſæum lib. 11. *Appius Claudius decemvir, de bello in Æquos & Sabinos, quemadmodum celerrime pulcherrimeque hoſtibus repugnemus ſententias poſtulans progredientes dicere: primum quidem (ut conſuetum eſt vobis & decens) ſeniores, deinde mediæ ætatis viros, ultimos vero juvenes.* Et his dictis primum rogavit patruum ſuum C. Claudium, qui exurgens, hujuſmodi orationem habuit, *Poſtquam, Patres, vult me Appius primum ſententiam dicere, me honorans ob cognationem (ut ei convenit) & poſtquam opus eſt, me quæ ſentiam dilucido dicere, &c.* Sed & adde nonnunquam Ædiles primum dicendæ ſententiæ locum obtinuiſſe, ut conſtat ex Cicerone in Verrem act. 7. ubi pro præmio eorum, quæ ſibi Ædili deſignato incumbebant, inter cætera, id enumerat.

5 *Obſervatumque fuit.*] Gell d. l. cap. 7.

MERCERUS.

6 *Citra Conſularem locum.*] Ad Ciceronem 5. Philip. Q. Fuſius Calenus, qui nondum Conſul fuerat, à [illegible] ſa primus rogatus ſententiam dicit: quia fortaſſe ejus ſocer erat, ut conjicere poteſt ex Philip. 8. & 10.

7 *Quem tamen ordinem.*] Id (fateor) tradit expreſſis verbis Suet. Sed id verum, quomodo potuit fieri, ut is qui conſul deſignatus eſſet, primus rogaretur ſententiam? Id tamen ſæpe factum etiam agnoſcit Alex. Conſules autem non deſignabantur ante menſem [illegible] tilem.

Q 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

r,andi ſententias, Calendis Januariis ſervare cœperat, is
to anno perpetim ſervabatur. [1] Divum tamen Augu-
ſtn ſententias de majore negocio, non ordine nec more,
ſi prout libuiſſet, rogaſſe ferunt. [2] Germani vero pro æ- *Germani.*
te & nobilitate in concionibus audiuntur primi, ſi qua
cnſultatio foret.[3] Rogabant ergo ſententiam conſules, qui- *Conſules & patres quomodo ſententiam rogabant.*
q ſenatui præerant, patres qui conſilio aderant, ipſoſque
dn de re quapiam conſultant, dumque diſſerendo alter-
cdoque ſententiam dicunt, quicquid è fide ſua ducerent,
[4] ſtantes eſſe oportere: poſt vero ſententiam aſſidere.
[5] In quo fuit prohibitum, ne poplites alternis genibus im-
plerent: quod eos eſſe ocioſos, & non præparatis ani-
mi deſignaret: quod Athenis quoque ſervatum memi-
nmus, ut præcone pronunciante in theatro vel curia,
ſtntes ſinguli decernant quid ſuæ opinionis foret. [6] Jus
taen ſenatori erat, ut rogatus ſententiam, perpetua ora-
tione,

TIRAQUELLUS.

Quem tamen ordinem.] Suetonius in Cæſare, cap. 21. *Poſt novam affinitatem, Pompejum primum rogare ſententias cœpit, quum Craſſum ſoleret, eſſetque conſuetudo, ut quem ordinem interrogandi ſententias Coſſ. Calend. Januarii inſtituiſſet, eum toto anno conſervare*

Divum tamen Auguſtum.] Suet. in vita illius, cap. 35. Tiberius autem Cæſar apud Tacitum lib. 3. Aurelium Cottam Coſ. primum ſententiam rogat.

Germani vero.] Ex Tacito de Moribus Germ. ubi tamen non ita omnino dicit. Hæc ejus verba ſunt, *Mox Rex vel princeps, prout ætas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia eſt audiuntur, auctoritate ſuadendi magis quam jubendi poteſtate.*

Rogabant ergo ſententiam Coſſ.] Clarum eſt ex omnibus auctoritatibus locis in hoc cap. citatis.

Stantes eſſe oportere.] Id ſatis colligitur ex Saluſtio in Catilina, qui relata recitata ac finita Caronis oratione, confeſtim ſubdit, *Poſtquam Cato aſſedit, Conſulares omnes, itemque Senatus magna pars ſententiam ejus laudant.* Et Dionyſ. Halicarnaſſ. in loco ſupra citato in verb. incip. *ut ex conſularibus ævo maximi.*

5 *In quo fuit prohibitum.*] Plinius, ſed qui aliam rei rationem reddit libro 28. cap. 6. nempe quod omnem actum impedirent.

6 *Jus tamen ſenatori erat.*] Ad Romanos redit. Et vide quæ ſcribit Gellius l. 4. cap. 10. Cujus hæc verba ſunt ex Attejo Capitone, *C. Cæſar Coſ. M. Catonem ſententiam rogavit. Cato rem, quæ conſulebatur, quoniam non è Republica videbatur, perfici nolebat. Ejus rei gratia ducendæ longa oratione utebatur, eximebatque dicendo diem. Erat enim jus ſenatori, ut ſententiam rogatus, diceret ante quicquid vellet alius rei, & quoad vellet. Cæſar Coſ. viatorem vocavit: eumque, cum finem non faceret, prehendi loquentem, & in carcerem duci juſſit.* Plinius 2. epiſt. 11. *Itaque Tirius Cerealis conſularis jure ſenatorio poſtulavit, ut Priſcus certior fieret, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tione, & quam voluit diu dicendo diem abſumeret: ad,
ut nonnullos horis ſeptem pleroſque dies totos conc.
nem in ſenatu habuiſſe tradant. [1] In foro autem lege c.
vebant, ut ſex horæ accuſatori, reo vero darentur nove,
ne paucioribus clepſydris tempore præſcripto præcipi.
rent cauſas. [2] Ex quibus nonnulli, ne orationes præm.
ditatas memoriæ mandarent, nimiumque in eo temp
abſumerent, deſcriptas conciones è libello lectitaru,
[3] poſtea Cn. Pompejus quaſi frenos eloquentiæ dedit,
quo tempore intra pauciſſimas, neque ultra tres horas p.
orare cogebantur. Nam duæ horæ accuſatori, tres reo c.
bantur: unaque die ab accuſatore & reo perorari juſſu:
quia multi data opera in ſerum rem trahebant, tempuſq.
diffundebant, rebus non definitis. Si tamen aliquoru
opinioni aſſentiri vellent, poterant etiam ſedentes, illi o.
nioni cui viſum erat, ſtudio & voluntate accedere. [4] J.
tamen fuit ſenatori à ſententia quam ſemel dixerat, ſi pr.
babile quid contra afferretur, deduci: aut ſi ambigua for.
nec facilis explicatu illam interpretari. Id tamen notatu
eſt, parum fuiſſe in ſenatu, breviter cenſere, & recte ſen.
re, niſi facunde ſententiam tueretur, & argumentis firm.

Sex horæ accuſatori, reo autem novem conſtitutæ. Conciones è libello legere. Duæ horæ accuſatori, tres reo conceſſæ. Sedentes aliorum opinioni aſſentiebantur. Senatoris jus.

r

1 *In foro autem lege cavebant.*] Plinius epiſtol. lib. 4. epiſt. ejus lib. 9. ad Urſum.

2 *Ex quibus nonnulli.*] Sic enim Q. Fabius Pictor legatus à Delphis Romam rediit, reſponſumque ex ſcripto recitavit apud Livium 3. Decad. lib. 3. Suetonius autem de Auguſto in vita ipſius, c. 84. *Nam deinceps neque in ſenatu, neque apud populum, neque apud milites locutus eſt unquam, niſi meditata & compoſita oratione: quamvis non deficeret ad ſubita extemporali facultate. Ac ne periculum memoriæ adiret, aut in ediſcendo tempus abſumeret, inſtituit recitare omnia. Sermones quoq; cum ſingulis, atque etiam cum Livia ſua graviores, non niſi in ſcriptis, & è libello habebat: ne plus minuſve loqueretur ex tempore.*

3 *Poſtea Cn. Pompejus.*] Aſcon. Pædianus in Orat. Ciceronis pro M. lone. *Pompejus*, inquit, *legem prom gavit, qua prius teſtes dari per tridu deinde uno die atque eodem & ab ac ſatore & ab reo perorari jubebat: ita horæ duæ accuſatori, tres reo darent* Cor. tamen Tacitus lib. 3. in accu tione necis Germanici, tradit bidu criminibus objiciendis ſtatutum, que ex dierum ſpacio interjecto r per triduum defenderetur.

4 *Jus fuit tamen ſenatori.*] Nam apud Saluſt in Cati. *Syllanus, qui a ſuam ſententiam depromſerat, aud Cæſaris ſententia ſuam ipſius ſententi mutavit.*

I i

r. [1] Poſt omnes vero rogari, & noviſſimum dicere ſen-tiam, ignominiæ loco eſt habitum. In qua re ſuccurrit notare, quod literis proditum eſt, [2] Marcum Perpen-nam & Lucium Voluſium Saturninum, omnibus quos in ſtatu ſententiam rogaverant, ſuperſtites fuiſſe. [3] Cumque antea Senatuſconſulta pro voluntate conſulum ſupprimerentur, vel enunciarentur, poſtea à Lucio Valerio & Marco Horatio conſulibus ſtatutum fuit, ut ampliſſimi ordinis decreta ad ædem Cereris ab ædilibus deferrentur: deinde dnum, ut in ærarium deponerentur. [4] Quod etiam Augustus cavit, ne [5] ſenatus acta publicarentur, neve magiſtratus depoſito honore ſtatim [6] in provincias mitterentur. [7] Ex his tamen quædam fuere tacita ſenatuſconſulta, quæ palam enunciare non licebat, quæ in ſanctiore ſenatu & con-

Noviſſimum ſententiam dicere.

Senatuſconſulta in ærarium depoſita.

Tacita ſenatus conſulta.

Poſt omnes vero rogati.] Sueton. in Claudio c. 9. *Atque ex eo*, inquit, *nunquam non in Senatu noviſſimus conſularis ſententiam dixit, ignominiæ cauſa, omnes interrogatus.*

M. Perpennam.] Val. Maximus l. 8. Plinius lib. 7. c. 48.

Cumque antea.] Hæc uſque ad clauſulam, *Quod etiam Auguſtus*, ſunt Livii. Decad. l. 3. *Inſtitutum eſt*, inquit, *eiſdem Coſſ. L. Valerio & M. Horatio, ut ſenatuſconſulta in ædem Cereris ad ædiles plebis deferrentur, quæ ante arbitrio Conſulum ſupprimebantur vitiabanturque.*

Quod etiam Auguſtus.] Sueton. in Vitellius, cap. 36.

MERCERUS.

Senatus acta.] Hæc à ſenatuſconſultis diverſa. Inſtituta dicuntur à Julio Cæſare. Vide quæ de his collegit Justus Lipſius Comment. in 5. Annal. Taciti.

COLERUS.

In provincias mitterentur.] Ut eo tempore intervallo remitterent animos, quos continuata imperia extollere ſolent. Tale aliquid conſtituit Pompejus apud Dionem lib. 40.

TIRAQUELLUS.

7 Ex his tamen quædam fuere tacita.] Capitolinus in vita Gordianorum. Dicit Junius Cordus, Iſtud S. C. fuiſſe tacitum, quod quale ſit, & quare ſic appellatum, brevi exponam. Omnino exemplum Senatuſconſulti taciti non aliud eſt hodie, quam quod veſtra clementia, convocatis ad interiora majoribus, ea diſponit, quæ non ſunt omnibus publicanda: de quibus etiam ſoletis adjurare, ne quis ante rem completam quicquam vel audiat, vel intelligat. Hunc autem morem apud veteres neceſſitates publicæ repererunt, ut ſi forte aliqua vis ab hoſtibus immineret, quæ vel cogeret humilia captare conſilia: vel aliqua conſtituere, quæ non prius oporteret dici quam effici: vel ſi nollent ad amicos aliqua permanare, S. C. tacitum fieret: ita ut non ſcribæ, non ſervi publici, non cenſuales illis actibus intereſſent, ſenatores exciperent, ſenatores omnium officia cenſualium ſcribarumque complerent, ne quid forte proderetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

concilio arcano, tanquam in receſſu ſemoto ſervabant
quibus decernendis neque ſcribæ, neque ſervi publici
tererant, ne communicatio conſilii foret: cavebaturq;
ne quis enunciaret. [1] Apud Carthaginenſes vero, trigi
Sanctius concilium.
ſenatorum Principes, ſanctiori concilio & arcanis nego
præpoſiti erant, quæ tanquam cæleſte arcanum, dici n
poteſt quam alto ſilentio obtegerentur. [2] Qui etiam ſ
Sanctior ſenatus.
ctior ſenatus Athenis fuiſſe proditur, ſine cujus conc
aliquid gravius decerni, aut ferri ad populum, Solonis le
vetabatur. [3] Syracuſani autem ſanctiorem ſenatum non
bebant, ſed ſi quid arduum & perdifficile imminebat, ſol
Timoleonis ſummi Ducis, velut ſancto arcanoque con
Apolecti.
lio, judicio decernebant. [4] Ætolis Apolecti ſanctiſſim
& arcanarum rerum fuere concilium: quorum conſul
tione, ſi quod inſtaret periculum, decerni oportebat. [5] C
Decreta ſenatus ad principem pertinentia.
ſarum vero temporibus, decreta ſenatus, quæ ad Prin
pem pertinerent, non arcano ſenatui, ſed libris elephan
nis mandabantur: qui ſumma curia in Ulpia bibliothe
ut eſſent perpetuo monumento, ſervabantur. [6] Quæ q
dem arcana patrum conſilia quanto ſilentio obtegerent
illud argumento eſt, quod Q. Fabius Maximus, cum
tertio Punico bello, quod in arcano concilio decretu
erat, Craſſo in itinere obnunciaſſet, à ſenatu graviter inc
Senatuſconſulta non tacita.
pitus & conviciis affectus fuit. Alia vero conſulta, q
tacita non erant, poſtquam mature ſtatuta fuerant,
concilii ſententia in concione, quæ pro veſtibulo cur
obve

1 *Apud Carthaginenſes.*] Livius 3. Decad. lib. 10. *Carthaginenſes*, inquit, *oratores ad pacem petendam mittunt 30. Seniorum Principes: id erat ſanctius apud eos concilium, maximaque ad ipſum ſenatum regendum vis.*

2 *Qui etiam ſanctior ſenatus Athenis.*] Plutarch. in Solone.

3 *Syracuſani.*] Probus Æmylius in Timoleone, & Plutarchus in eodem.

4 *Ætolis Apolecti.*] Livius 4. Dec. libro 5. ſed jam de hoc ſupra diximus eod. cap. in verbo, *Quod Apolectum*

5 *Cæſarum vero temporibus.*] V in vitis Cæſarum. *

COLERUS.

* Ex Tacito lib. 13. & 14. Ann notum fit, Senatum ad Princip conſulta referre ſolitum.

TIRAQUELLUS.

6 *Quæ quidem arcana.*] Hæc uſq ad clauſulam, *Alia vero conſulta*, ſu Val. Maximi lib. 2. c. 1.

1 *Tum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

verſabatur, recitari & publice edi poterant. Erant ...tur ſenatoris inſignia, [1] tunica [2] & purpura [3] & laticla... s, [4] jus ſpectandi in orcheſtra, [5] & epulandi publice, ...n in epulo Jovis in Capitolio, quam ludorum cauſa. Qui quidem laticlavus propria veſtis ſenatoris erat, qua ...natus dignitas, & ampliſſimus ordo notabatur. Non... nquam ſenatoribus uti penulis, quanquam tenuiſſimo ...tu forent, indultum fuit: quippe Alexander Severus ...perator, ut ſenatores ingraveſcenti ætate, frigoris cauſa ...nulis uti poſſent, privilegio indulſit: ſæpiuſque aliis inſigni-

Inſignia ſenatoris & veſtes. Laticlavus Penula.

Tunica.] Plin. lib. 33. *Annuli diſcere alterum ordinem à plebe, ſicut ...ca ab annulis Senatum tantum.* Quin...tn. lib. 11. *Cui lati clavi jus non erit, ...ingatur, ut tunicæ prioribus oris infra ...ga paulum, poſterioribus ad medios ...pites uſque perveniant.*

Et purpura.] Livius 4. Dec. lib. 4. *...ura viri utimur prætextati, in ma...gatibus, in ſacerdotiis: liberi noſtri ...pextis purpura togis utuntur.*

Et laticlavus.] Sueton. in Auguſto ...c3. in Tiberio 35. Claudio 24. Tu...r erat purpurea prætexta, laxior tu...n vulgari, qua Senatores utebantur. ...atius Ser. lib. 1. Satyr. 5.

...ndos Aufidio luſco prætore libenter
...quimus, inſani ridentes præmia
ſcribæ,
...extam & latum clavum.

In Satyr. 6. per latum clavum ſena...tm deſignat,

– Et latum demiſit pectore clavum.

...l. Triſt. lib. 4. eleg. 9.

...luiturque humeros cum lato purpura
clavo.

...eus in l. ult. ff. de ſenat. *

COLERUS.

Gloſſis: Latus clavus eſt πλάτυμ@. Hinc Laticlavii, hoc eſt, ca...pendis honoribus deſtinati. Sed & ...lii ſenatorum lato clavo induebantur una cum virili toga: Statius 3. Silva

...tus adhuc tantum majoris munere
clavi.

Sed Alexander noſter cur non lato clavo adjunxit etiam *Lunatos calceos*, quos certe ibi innuit Suetonius.

TIRAQUELLUS.

4 *Jus ſpectandi in orcheſtra.*] Suet. in Auguſto, cap. 35. & ibi Beroaldus. Quod jus etiam alii pro magno beneficio conceſſum eſt, apud eundem in Claudio, c. 25. Orcheſtra autem ſpectandi locus primus in theatro erat, Senatoribus ad ſpectandum deſignatus.

5 *Et epulandi publice.**] Idem Suet. in Aug. cap. 35.

COLERUS.

* Hanc cænam Seneca vocat *Dialem* lib. 22. epiſt. 124. *Hæc qualiſcunque*, inquit, *cæna, diali jucundior erit.* Erat enim hoc Epulum Jovis, quod in Capitolio Senatus cænabat. Erat autem inter has cænas Triumphalis quoque, Pontificalis, & Auguralis. De quibus Val. Max. lib. 2. cap. 1. Gellius l. 12. cap. 8. Livius lib. 38.

MERCERUS.

6 *Qui quidem Laticlavus.*] Xiphilinus in Trajano, Senatorem auget veſte purpurea, (Neſcio an intelligat togam prætextam, an Laticlavum) & corona. Quare hæc etiam numeranda in inſignibus ſenatoriis. Eo videtur alludere Senec. *Vulgus autem tam coronatos, quam Chlamydatos voco.* Et Caſſiod. *Optamus P. C. coronam veſtram diverſorum faſcium flore depingi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Inſignia alia atque alia conceſſa bene de republ. meritis.

ſignibus uti licere datum eſt. [1] Nam Cajo Duillio, qui vali prælio Carthaginenſium claſſem fudit, præter curul ſellam, ut [2] quoties à cœna rediret, funale præferretur, tibicen præcineret, conceſſum fuit. [3] Et Marco Valer Voleſi filio, quod Sabinos fudit fugavitque, & caſtris uit, locum in circo ad ſpectandum cum ſella curuli poſteriſque permiſſum novimus. [4] Lucio quoque Metel qui oculis orbam ſenectutem egit, ut quoties in ſenat iret, curru veheretur, fuit pro munere datum. [5] Nonnu quam antiquior ſententiæ dicendæ locus, [6] toga [7] prętex [8] ſella curulis, jus imaginis, in memoriam poſterita [9] & in veſte purpurea ſpectandi, pro magnis officiis re-

TIRAQUELLUS.

1 *Nam C Duillio.*] Frontinus Stratagematon lib. 1. cap. 5. & 2. cap. 3. legit *Cneum*, ſed cæteri fere omnes non Cneum, ſed C. Duillium vocant. Hujus militarem fortitudinem leges apud Florum lib. 2. cap. 2. Oroſium l. 4. c. 7. Eutropium lib. 2. cap. 5. & Frontinum ubi ſupra.

2 *Quoties à cœna rediret.*] Plinius Secundus, ſi is eſt, virorum illuſtrium cap. 38. *Duillio,* inquit, *conceſſum eſt, ut prælucente funali & præcinente tibicine, à cœna publice rediret.* Qua de re Cicero in Oratore ad Brutum & in Catone majore. Val. Maximus lib. 3. cap. 6. Silius Italicus lib. 6. in fine.

Exuvias Marti, donumque Duillius alto
Ante omnes merſa Pœnorum claſſe dicabat.
Cui nocturnus honos funalia clara, ſacerque
Poſt epulas tibicen adeſt, caſtoſque penates
Inſignis læti repetebat murmure cantus.

3 *Et M. Valerio.*] Livius 1. Decad. lib. 2. *Dictator triumphans urbem invehitur, ſuper ſolitos honores locus in circo ipſi, poſteriſque ad ſpectaculum datus, ſella in eo loco curulis poſita.*

4 *L. quoque Metello.*] Sed adde, Paulo Æmylio, iterum conſuli, Perſem, Philippi filium, Regem cedonum, apud Samothracas victi cepit, conceſſum fuiſſe & à popul à ſenatu, ut ludis Circenſibus triu phali veſte uteretur. Auctor Plini aut quiſquis is eſt, de viris illuſt. c.

5 *Nonnunquam antiquior.*] De jam ſupra dictum eſt. Et ſimplic jus dicendæ inter conſulares ſent tiæ, ex Suet. in Claudio, c. 6.

6 *Toga.*] Unde illud Ciceronis, *dant arma togæ.* Saluſt. in Orat. co Ciceron. Et Cic. Philip. 8. *Equiden C. quanquam hoc honore, id eſt, conſul uti togati eſſe ſolent, cum eſt in ſagi vitas.*

7 *Prætexta.*] Macrobius Satur lib. 1. cap. 6. ubi Papyrii prætextati ſtoriam narrat ex Gell. lib. 1. c. 23.

COLERUS.

* Plinius lib. 9. diſtinguit ab equ curiam. Ubi alludit ad Prætextam

TIRAQUELLUS.

8 *Sella curulis.*] Gellius lib. 3. c.

9 *Et in veſte purpurea ſpectand* Plinius de viris illuſt. cap. 56. ſcr L. Æmylio Paulo, ob devictum P ſem, à ſenatu & populo conceſ fuiſſe, ut ludis Circenſibus triumph veſte uteretur.

1 *Fuit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ropublicam ſenatoribus munera data ſunt. Tantæque dnationis fuere ſequutis temporibus, ut in oppidis per la & conventus umbraculis uterentur, indultum ſit. Px ſequuti Cæſares eum ordinem ampliſſimis honoribus heſtarunt, præcipue Alexander Severus, ut dignitas cſpectior fieret argentatis rhedis carruciſque ſenatori upermiſit: utque ſanctior reverentiorque ordo putaretur, eſenatoribus illos, qui principali dignitate inſignes fo-rt, in ordinem patriciatus, quæ major ampliorque di-gtas habetur, multos adſcivit & provexit. Sed hoc poſt rltas ætates noviſſimo invento. [1] Fuitque lege ſancitum, nmulieres cujuſvis negocii cauſa ſenatum aut curiam adi-rt, niſi quod Heliogabalus ſenaculum mulierum in col-lQuirinali conſtituit primus: qui præter mores inſtituta-œ majorum, ut in ordine ſenatorio mater admitteretur ænatu, pervicit: [2] ſicut de Meſa Varia ejuſdem Helio-gali avia, proditum eſt: cui tributum ferunt, ut fœmi-nin ſenatu ſederet, patres conſuleret, ſententiam di-cet, cæteraque ſenatoris munia obiret. [3] Quod de Xer-xauctores tradunt, qui in arcano concilio, cum delectos Iſarum proceres conſuleret, Artemiſiam ſæpe ad con-ſtandum accerſivit, cujus ſententiam ſequutus fuit. [4] An-tvero Claudii & Neronis tempore, cum non pro di-gnitate

Umbracula ſenatorum. *Argentatæ rhedæ & carrucæ.* *Ordo patriciatus.* *Mulieres ſenatum adire vetabantur.* *Senaculum mulierum.* *Meſa ſedit in ſenatu.* *Artemeſia.*

Fuitque lege ſancitum.] Lamprid in Heliogabalo, & P. Victor in 6. rone urbis Romæ: ſed plenius poſt Iegionem, ubi deſcribit quatuor ſe-nila, & poſtremum id de quo hic lcitur Alexander. Et ex his intelli-g hic *ſenatulum*, non *ſenaculum* eſſe lendum.

Sicut de Meſa Varia.] Lampridius uſupra.

Quod de Xerxe.] Herodotus l. 8. *Em in concilium vocaſſet delectos Per-ſen proceres, placuit ei Artemiſiam que ad conſultandum arcerſiri, quam ſoi conſtabat antea quæ facienda eſſent inlexiſſe.*

4 *Antea vero Claudii & Neronis tempore.*] Cornel. Tacitus lib. 13. poſt princip. *Quod quidem adverſante Agrippina, tanquam acta Claudii ſubverterentur, obtinuere patres, qui in palatium * ob id vocabantur, ut aſtaret abditis à tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus non adimeret.*

COLERUS.

* Ubi obſerva: Senatum in Palatium, in templum ſcilicet Apollinis Palatini vocari ſolitum. Idem Tacit. lib. 2. *Quatuor filiis ante limen Curiæ adſtantibus cum in Palatio Senatus haberetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Agrippina. gnitate videretur, Agrippinam patrum conſultationibus
mitti, decrevere patres, ut à tergo abditis foribus ſtar,
velo diſcreta, quod viſum arceret, aditum admitter,
Lacedæmonii & Germani fœminas conciliis admittunt. [1] Lacedæmoniis vero mulieres adhibere publicis concil,
illaſque frequenti curia in exequendis negociis ſocias at-
mere, uſus erat: [2] apud quos fœminarum arbitrio dec-
nuntur multa. [3] Idem apud Germanos, ut ubi plurim
negocii ſit, fœminarum conſiliis regantur: quarum p-
raſque ut deas colunt. [4] Neque omittendum quod de T-
glodytis traditur, quibus tanti exempli fuere mulieres
Troglodytæ. in conflictu bellorum, matronarum intercurſu infeſ
acies dirimant: adeo ut ipſis intercedentibus præliari du-
Germani. rent nefas. [5] Quod etiam apud Germanos frequens fi,
ut illarum fœminæ, quas plurimas in caſtris habeba
labentem ſæpe aciem reſtituant, aut infeſtiſſimos anim
Celtæ & Galli. concilient. [6] Celtæ vero & Galli, non ſolum mulier
conciliis admittunt, ſed quicquid eſt contentionis, fo
minarum judicio decernunt, ita ut inteſtina ſæpe odia
larum interventu ſedaſſe ferantur. Proditumque memor
eſt, in fœdere cum Hannibale & Gallis icto, caveri,
ſocietas ſtaret eo jure, quod ſi Carthaginenſis aliquod a
Gallicæ mulieres judices. miſſum pateretur à Gallis, ejus rei judicium penes G
licas mulieres foret: ſi vero Gallus à Carthaginenſi, p
nes magiſtratum Carthaginenſem cognitio eſſet. [7] Utq
Pueri in ſenatu. pueri prætextati cum parentibus ſenatoribus, boni exen
pli cauſa, in ſenatum ventitarent: quod poſt Papyriu
Prætextatum, ne quis in ſenatu geſta enunciaret, long
exin

TIRAQUELLUS.

1 *Lacedæmoniis vero.*] Plutarchus in Comparatione Numæ & Lycurgi, & in vita Agidis.

2 *Apud quos.*] Ariſt. lib. 2. Politicôn c. 7.

3 *Idem apud Germanos.*] Tacitus libro de moribus German.

4 *Neque omittendum quod de Troglodytis.*] Diod. Siculus lib. 4. c. 3.

5 *Quod etiam apud Germanos.*] T citus de moribus Germ.

6 *Celtæ vero & Galli.*] Hæc uſq ad clauſulam, *Utque pueri*, ſunt Plut chi in libro de virtutibus mulierum. Polyæni lib. 7. Stratagematôn.

7 *Utque pueri prætextati.*] Id uſq ad verſi. *Neque illud*, eſt Catonis Oratio. qua uſus eſt ad milites con Galbam apud Gellium lib. 1. c. 23.

1 *Neq*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ex de tempore fieri deſitum eſt. [1] Neque illud præter-
eundum, memoriæ datum fuiſſe, legatis exteriſque gen-
tib in ſenatum admiſſis, Romanos conſules niſi Latine
reonſa dare conſueſſe. [2] Quibus admiſſis, more tradito
tribus, poteſtatem ſi quid vellent, ſenatus faciebat.
Gci vero concilio indicto, per præcones, ſi quis quid
peret, enunciabant: [3] ſicut Atrebates & Bellovaci, tu-
bam cantu, concilium advocabant. [4] Si quid vero pro-
pr ſermone loqui vellent, his in ſenatum admiſſis, in-
teretes dabantur: per quos quæ opus erant proponebant,
eoſdemque conſulta ſenatus & reſponſa accipiebant.
Et tametſi Molo rhetor in ſenatu Græce declamaſſe dica-
tur primus, [6] Tiberius tamen adeo Græcum ſermonem
odin habuit, ut in ſenatu neſcio quid Græce prolaturus,
veam petierit. Et [7] Claudius Cæſar, Græcæ provinciæ
Pıcipem, quod Latine neſciret, albo judicum eraſit,
& eregrinatum miſit. [8] Invaluitque mos, ut menſe Fe-
bruario

Reſponſa Latine dabantur legatis.

Atrebates. Bellovaci.

Græcus ſermo Romanis inviſus.

Neque illud prætereundum.] Val. Mlib. 2. c. 1. ubi de Eumene Rege.

Quibus admiſſis.] Id ubique compes apud Liv.

Sicut Atrebates.] A. Hirtius libr le bello Gallico 8. *At Bellovaci,* int, *reliquæque civitates repente ex paucis, atque his vulneratis, receptis, qulvarum beneficio caſum evitaverucoilio repente tubarum cantu convoo, conclamant ut legati obſideſque ad Cæem mittantur.*

Si quid vero proprio ſermone.] Ad Rc redit, idque eſt Valerii Max. l. 2. cal. ubi de Majeſtate & obſervantia lirae Rom.

Et tametſi Molo.] Idem eodem, ube C. Mario, *Molo Rhetor, qui ſtudia. Cicer. acuit: eum namque ante om exterarum gentium in ſenatu ſine interete auditum conſtat. quem honoreon immerito cœpit, quoniam ſummevim Rom. eloquentiæ adjuverat.*

Tiberius tamen.] Sueton. in vita illi, cap. 71. Dion in eodem, *Cum* quinquit, *poſtea dubitaretur à quibuſdam, an ea quoque, quæ haberent emblemata, interdicta eſſent, de hoc etiam edixit: & quanquam Latine id proprie ſignificare non poterat, tamen id verbum, propterea quod Græcum erat, edicto inſeri noluit. Centurioni quoque volenti Græce in ſenatu teſtimonium dicere non permiſit, etſi enim antea in eo complures cauſas audierat Græco ſermone & multas examinaverat.* & cætera quæ ibi ponuntur. *

COLERUS.

* Vide & Tryphonium JC. l. 48. de re jud. ubi ait, decreta à Prætoribus Latine interponi debere.

TIRAQUELLUS.

7 *Claudius Cæſar.*] Sueton. in vita illius, cap. 16.

8 *Invaluitque mos.*] Cic. lib. epiſtol. famil. & 1. ad Q. Frat. lib. 2. epiſt. 11. cujus in utroque loco verba aſſcribimus inferius in verbo, *Quodque comitialibus diebus*: & eodem quoque libro epiſt. 3. ad prin. *A Cal. Februariis legationes in Idus Feb. rejiciebantur, eo die res confecta non eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

bruario uſque ad calendas Martias [1] per conſules deſig-
tos, ſenatus legatorum audiendis poſtulatis, & ſocior
querimoniis quotidie detur, ne tædio aut longa expecta-
ne & mora fruſtrarentur: quæ quidem decreta ſenatus n
provincias quiſque ſuas cum ſingulis actis referebant. [2]

Cenſus ſenatorius.

lud quoque ſatis conſtat, cenſum ſenatorium ad numm
octingentorum millium olim fuiſſe, quem Cæſar Au-
ſtus & ſequuti Principes ad duodecies centies ſeſterti
auxerunt: & ne quis eorum inops aut egens foret, il
largo viatico & magnis muneribus proſequuti ſunt. [3]
berius vero, præterquam quod cenſum ſenatorium juvit,
honeſtam paupertatem innocentium ſublevavit: prodig
tamen & egentiſſimos, vel ſenatu movit, aut loco ce
re coëgit. [4] Fertur tamen Claudius laudaſſe illos, qui
rei familiaris anguſtiam ſenatorio ordini ſponte ceſſiſſe
[5] Et Nero ſenatoribus qui tenui re familiari eſſent, ann
ſalaria ſtatuiſſe: [6] & Marcus Antoninus Philoſophus,
ſenatores peregrini quartam bonorum & fortunarum
tem in Italia poſſiderent, lege ſanxiſſe. [7] Quotieſque am
conſules adeſſent, ſenatum unius juſſu convocari n
licuiſſe: [8] quodque comitialibus diebus ex lege Pup

Antonini philoſophi lex. Quando ſenatum non haberi decebat lege Pupia.

a

MERCERUS.

1 *Per Conſules deſig.*] Id certe fieri non potuit, poſtquam invectus eſt mos ineundi conſulatum Kal. Januariis. Tum enim nulli deſignati conſules erant ante menſem Sextilem.

TIRAQUELLUS.

2 *Illud quoque ſatis conſtat.*] Suet. in Aug. cap. 41. Vide Budæum & Beroaldum. Maximus autem cenſus apud Athenienſes erat quingentorum modiorum, ut tradit Plutarchus in Ariſtide poſt princ.

3 *Tiberius vero.*] Cor. Tacitus lib 2.

4 *Fertur tamen Claudius.*] Tacit. libro 11.

5 *Et Nero.*] Suet. in vita illius, c. 10. *Senatorum nobiliſſimo cuique, ſed à re familiari deſtituto, annua ſalaria, & quibuſdam quingena conſtituit.*

6 *Et M. Antoninus Philoſophus.*]
lius Capitolinus in vita illius.

7 *Quotieſque ambo Coſſ.*] Id q
intelligi poteſt ex eo quod ſcribit D
nyſ. Halicarn. lib. 10. non adeo lo
à fin. *Neceſſe*, inquit, *habuit Sextius*
lus ſenatum cogere: Quoniam Menen
collega propter morbum aberat.

8 *Quodque comitialibus diebus.*] L
gis Pupiæ meminit Cic. lib. 1. epiſt.
mil. epiſt. 4. *Senatus*, inquit, *haberi a*
Cal. Februarias per legem Pupiam,
quod ſcis, non poteſt, neque menſe Febr
rio toto, niſi perfectis aut rejectis lega
nibus. Et libro 1. epiſt ad Q. Frat
epiſt. 11. *Comitialibus diebus, qui Q*
rinalia ſequuntur, Appius interpreta
non impediri ſe lege Pupia, quo minus h
beat ſenatum, & quod Gabinia ſanct
ſit, etiam cogi ex Cal. Februariis uſq
ad Ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

æ tetris & nefaſtis, [2] ſeu cum tonuiſſet, [3] aut ventorum procellæ tempeſtateſve fuiſſent, ſenatum haberi non decebat. [4] His tamen comitialibus qui Quirinalia ſequuntur, ſatum non impediri nonnulli putant: id quod Athenis que & Syracuſis præcipuè obſervatum fuit. Nam terræmotu facto, aut tempeſtate ingruente, concilium diſſolvi oportebat. [5] Fuitque annotatum, poſt horam decimam, novam cognitionem cauſæ in ſenatu haberi non licere, [6] neque patrum decreta in ærarium ante lucem deferri poſſe: quod ſenatuſconſulto, Tiberio poſtulante, cavebatur. [7] quo tempore comitia è campo ad patres translata fuere, quum ad eam diem etſi arbitrio Principis niterentur, plura tamen ſuffragiis tribuum fierent. [8] Auguſtus tamen Octavius, ut bis in menſe legitimus ſenatus haberetur, calendis ſcilicet & Idibus, edicto cavit. [9] Ac niſi exacto quarto & vigeſimo ætatis anno, in ſenatum quempiam admitti non licere, præter admodum paucos, quibus ob egregiam virtutis indolem hoc à ſenatu indultum fuit. [10] Tametſi Auguſtus, quo celerius liberi ſenatorum *Edictum Auguſti.*

rum

1 *Martias ſenatum legatis quotidie* ... Hæc ibi. Sed & idem ejuſdem ... epiſt. 2. *Conſecuti ſunt dies Comitiales, quos ſenatus haberi non poterat.*

... *Aut tetris, aut nefaſtis.*] Gell. l. 5. ... *Pontifices decreverunt nullum iis ... ſacrific. recte futurum.* Unde colligere poſſumus tunc ſenatum haberi non debere, cum nonniſi auſpicato ſacrificioque prius facto non habeatur.

... *Seu cum tonuiſſet.*] Plutar. in Catone Minore: *Tum Pompejus ſubito mentitus tonitru audiſſe, turpiſſime comitia ... erat enim in conſuetudine poſitum, ut ſi de cœlo eſſet ſervatum, nihil ...retur.*

... *Aut ventorum procellæ tempeſtateſve.* Hinc Appius Claudius ſubito imbris beneficio damnationem ..., ut refert Valerius Max lib. 8. ..., inquit, *cui marina tempeſtas cauſationem contraxerat, cœleſtis ſalutem ...ulit.*

4 *His tamen comitialibus qui Quirinalia ſequuntur.*] Ut patet ex eo loco Ciceronis lib. 2. Epiſtol. epiſt. 11. ad Q. Frat. cujus verba adduximus ſupra in verbo, *Quodque comitialibus.*

5 *Fuitque annotatum.*] Vide locum in ſeq. allegatum.

6 *Neque patrum.*] Tacitus libro 3. *Igitur factum ſenatuſconſultum, ne decreta patrum ante diem ad ærarium deferrentur, idque vitæ ſpatium damnatis prorogaretur.*

7 *Quo tempore comitia.*] Tac. l. 1. An.

8 *Auguſtus tamen.*] Sueton. in vita illius, cap. 35.

9 *Ac niſi exacto quarto.*] Hic omnino vide quæ ſcripſi in Commentariis Primigeniorum in præfat. n. 168. incip. *& ſane*, & multis ſequ. uſque ad num. 180.

10 *Tametſi Auguſtus.*] Hæc ad verbum deſumpta ſunt ex Suetonio in vita Auguſti, c. 38.

1 *Fuitque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rum ſenatui aſſueſcerent, juvenibus poſt virilem tog protinus laticlavum dediſſe, & curiæ admiſiſſe ferat [1]Fuitque vetus conſtitutum, ut adoleſcentes ſenatorum f primo flore ætatis parentes & neceſſarios in veſtibulo c riæ operiantur, illoſque ſenatu egreſſos domum reduca & comitentur: [2] ſenatoribuſque ad plebem tranſire & ju patrum amittere, & plebeja ſubire licuiſſe: [3] quod præt Marcum Manlium, qui primus à patribus ad plebem c fecit, [4] aliis pluribus datum & permiſſum fuit.

Senatores domum reducti per filios & cognatos.

1 *Fuitque vetus conſtitutum.*] Valer. Maximus lib. 2. cap. 1.

2 *Senatoribuſque ad plebem tranſire.*] Quod patet exemplo ſeq.

3 *Quod præter M. Manlium.*] Liv 1. Dec. lib. 6. non ſemel.

4 *Aliis pluribus.*] Vt P. Clodius alii, de quib. dicetur inferius l. 6. c.

CAPUT XII.

Quæ origo fuerit ſacrorum Lupercalium, & quomodo cel brari, quandoque coli ſolerent, & quam variæ deorum effigies fuerint.

Lupercalia.

DE [1] origine Lupercalium diverſa ab auctoribus pro dita ſunt: quippe à Romulo & Remo, poſtquam Numitore avo occiſo, Amulio regnum reſtitutum eſt, ipſ que condendæ urbis locum in regionibus, in quibus geni educatique erant, nacti ſunt, ſacra ejuſmodi inſtituta fe runt, quum capti epulis & vino, incincti pellibus hoſtia rum, [2] per luxum & laſciviam currerent: quæ Inuum vo cavere. [3] Multi ab Arcadibus, qui cum Euandro in hæ loca venerant, hoc ſolenne ludicrum [4] in honorem Lycæ Pano

TIRAQUELLUS.

1 *De origine Lupercalium.*] De his vide Ovid. lib. 2. Faſtor. Livium 1. Decad. lib. 1. non adeo longe à princ. Valerium Maximum lib. 2. cap. 1. Plutar. in vita Romuli, & Antonii, Juſtinum l. 43. D. Auguſtinum de Civitate Dei, lib. 13. cap. 34.

2 *Per luxum & laſciviam.*] Id totum eſt Livii ubi ſupra.

3 *Multi ab Arcadibus.*] Livius ubi ſupra & Plut. in Romulo & in Cæſare

4 *In honorem Lycæi Panos.*] Pan enim, cui hæc ſacra dedicata erant Inuus vocabatur, ut ſcribit Servius libro 6. Æneid.

Pometios caſtrumque Inui.

Pan Inuus ab ineundo appellatus eſt

Idem Virg. lib. 8. ibi.

— Et gelida monſtrat ſub rupe Lupercal,

Parrhaſio dictum Panos de more Lycæi

Ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…nos allatum fuiſſe autumant. [2] Sunt qui putent Romu-
lu & Remum, quum Fauno ſacra facerent, clamore pa-
ſtum excitos, quorum oves abactæ erant, in latrones
pda onuſtos incurriſſe nudos, prædamque detraxiſſe: quâ
ptquam potiti ſunt, ſacra inſtituiſſe, ut nudi juvenes, in-
cti pellibus, per ludum & laſciviam currerent: [3] ex quibus
al[4] Faviani, nonnulli Quintiliani dicti. [5] Quod ſacrum *Luper-*
calia ad inferos pertinent.
exiationis cauſa inventum, ad inferos pertinere, argu-
mto eſt, quod menſe Februario, hoc eſt, xv. calend.
Mtias, quo populus purgatur, & inferorum placantur
mes, hoc ſacrum celebrari tradant: quodque Junoni *Cæremoniæ Lupercalium.*
Fbruatæ tunc ſacra fiant, cujus feriæ Lupercalia ſunt: in
q licet antea adoleſcentes paſſim currerent, [6] poſtea
Auſtus Octavius dum pudori conſultum voluit, ne im-
boes curſitarent, decreto ſancivit. [7] In eo quoque ca-
præ

Servius, *Sub monte,* inquit, *Palatino* ...dam *ſpelunca, in qua de capro lue-* ...*id eſt, ſacrificabatur: unde & Lu-* ...*perdictum nonnulli putant. Alii vero* ...*dic, quod illic lupa Remum & Romu-* ...*nutrierit. Alii (quod eſt veriſimi-* ...*cum hunc eſſe ſacratum Pani, Deo* ...*liæ: cui etiam mons Lycæus eſt* ...*atus, quod Λύκȣς, id eſt lupos, non* ...*n oves ſævire.*

COLERUS.

Panos.] Quem Græci πᾶνα, La-
...*upercum* vocabant.

TIRAQUELLUS.

Sunt qui putent.] Vide quos cita-
... ſupra in princ. Servius in lib. 8.
...d. in enarratione ejus loci,

... exultantes Salios, nudoſque Lu-
percos.

Qu..., inquit, *in honorem Panos, Luper-* ...*m ſolennitas celebraretur, pecora* ...*morum ſubito à latronibus rapta* ...*Illi, projectis veſtibus, proſequuti* ...*trones: quibus oppreſſis, & rece-* ...*imalibus, propter rem à nudis pro-* ...*eſtam, permanſit conſuetudo, ut* ...*Lupercalia celebrarent.* Hæc Ser.
Al... autem aliam adferunt cauſam,
... Faunus per veſtes ab Hercule de-
luſus fuerit: aut quod cæſo Amulio, Romulus & Remus fœdati vultibus ſanguine, nudatis gladiis, & veſtibus ſuccincti, ab Alba uſque ad ficum Ruminalem concurrerint, unde in Lupercalibus ſervatum fuit, ut nobiles adoleſcentes faciem ſanguine fœdarent, & alii accurrerent, abſterſuri tabem lana lacte madida. Vide Plutar. in Cæſare.

3 *Ex quibus alii Faviani.*] Feſtus Pomp. lib. 6. ubi de Favianis.

MERCERUS.

4 *Faviani nonnulli Quintiliani.*] Forte *Fabiani* legendum eſt. His autem duabus ſodalitatem tertiam *Julianorum*, in honorem C. Julii Cæſaris additam, ſcribit Dio. lib. 44. Confirmat Suet. in Julio 76. Vide Turneb. c. 5. lib. 7. Adverſar.

TIRAQUELLUS.

5 *Quod ſacrum expiationis cauſa.*] Hæc ſunt Plutar. probl. c. 68. & Feſti Pomp. ubi ſupra.

6 *Poſtea Auguſtus.*] Suetonius in vita illius c. 31.

7 *In eoque capræ immolantur.*] Hæc uſque ad ea verba, *Nudique & uncti,* ſunt Plutarchi in Romulo.

I Quos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

præ immolantur candidæ, quæ ſolennis victima in Lupcalibus habetur: quibus immolatis, viri honeſto loco n, [1] quos Lupercos dicunt, duo ibi ſiſterent, quorum frons & ora cultro ſanguine hoſtiarum infuſo, invicem intin-rent, mox lana lacte madida ſanguinem detergerent, q-bus de more in riſum effuſis, dum cachinnant, tergorn lora inciderent, [2] nudique & uncti, [3] amicti caprina pe, in orbem diſcurrerent, vultu hilari uſque ad ineptias, viamque turbam eiſdem loris impeterent: [4] quare Crepi-cti. [5] Obſervatumque, ut à ficu Ruminali, ubi Romus & Remus expoſiti fuerant, curſum inceptarent, conci-que gradu per urbem vaderent: [6] quibus mulieres occ-rere, & palmas feriendas præbere, aſſuerant, fœcundi-tem & partus facilitatem propterea ſibi dari arbitra. [7] Quod ſacrum in Palatino monte, ubi Panos templi fuit, colebatur: [8] cujus ſimulacrum caprina facie, rubro-

Luperci. *Crepi Luperci.* *Panos ſimulacrum.*

lo,

COLERUS.

1 *Quos Lupercos dicunt.*] Var. lib. 4. de L. L. *Luperci*, inquit, *quod Lupercalibus in lupercali ſacra faciunt*. Vide eundem Varro. l. 5. & apud Auguſtinum lib. 18. cap. 17.

TIRAQUELLUS.

2 *Nudique & uncti.*] Plutarch. in Antonio.

3 *Amicti caprina pelle.*] Juſtinus libro 43.

4 *Quare Crepi dicti.*] Feſtus Pomp. lib. 3.

5 *Obſervatumque.*] Plutar. in Theſeo.

6 *Quibus mulieres occurrere.*] Plut. in Romulo *

COLERUS.

* Et Feſtus in voce, *Crepus*.

TIRAQUELLUS.

7 *Quod ſacrum in Palatino monte.*] Juſtin. d. libro 43.

8 *Cujus ſimulacrum.*] Herodotus libro 2. ſcribit, *Panos ſimulacrum & pictores pingunt, & ſtatuarii ſcalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie hircinique cruribus, haudquaquam exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem c-ris diis.* Silius Italicus, lib. 13. P-corum.

Pan Jove miſſus erat ſervari tecti-lente
Troïa, pendenti ſimilis Pan ſemper uno
Vix ulla inſcribens terræ veſtigia c
Dextera laſcivit cæſa Tegeatide ca
Verbera læta movens feſta per com cauda.
Cingit acuta comas & opaca tem pinus,
Ac parva erumpunt rubicunda co fronte.
Stant aures, ſummoque cadit barba h-da mento.
Paſtorale Deo baculum, pelliſque ſt um
Velat grata latus teneræ de corpore mæ.
Nulla in præruptum tam prona & hoſpita cautes,
In qua non librans corpus, ſimiliſque lenti
Cornipedem tulerit præciſa per plantam.

Interc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lo, hirtis cornibus, pectore ſideribus radiante, infima parte hiſpida, & caprino pede fuit: altera manu fiſtula tenens, altera pedum incurvum. [1] In cujus etiam ſacris canem immolari tradunt: quippe Pan magnum & ſanctimum habebatur numen. [2] Ægyptiis enim ex octo diis hætur maximus: [3] qui & Jovis ſimulacrum arietis facie efinxere. [4] Mendeſii Pana ſummis percolunt honoribus, ao ut hircum pro deo colant, mulieresque cum hircis cre dicantur: caprariique, maximo in honore ſint. [5] Apud Tebanos arietes tanti fuere, ut non mactarentur, ſed eſſe ſacroſancti. [6] Arcades Pani & Jovi Lycæo ſtata die huana victima ſacrificant: [7] in cujus templo umbras non cere, opinio fuit. Athenienſes annuis hoſtiis & ardenti cdelabro litant. In Parthenio monte Panos delubrum erat, *Panos numen maximum.* *Jovis ſimulacrum.*

ardum inflexus medio naſcentia tergo
bicit arridens hirtæ ludibria caudæ:
undenſque manum ſolem infervеſcere fronti
cet, & umbrato perluſtrat paſcua viſu.
Scus in Virgilii eclog. 2. ibi,
cum una in ſylvis imitabere Pana canendo.
n primus calamos cera conjungere plures
ituit, Pan curat oves, oviumque magiſtros.
P, inquit, *Deus ruſticus in naturanilitudinem formatus, unde dicitur P. omne: habet enim cornua, in ſimilitnem Solis radiorum & Lunæ cornu. Rubet ejus facies ad ætheris imitarem. In pectore habet nebridem ſtellat, ut ſtellas imitetur. Pars inferior hiſla, propter arbores, virgulta, feras. Canos habet pedes, ut oſtendat terræ ſoltatem. Fiſtulam habet ſeptem calamon, propter harmoniam ex ſeptem ſoni. Pedum habet propter annum, quem in recurrere fingunt Poëtæ: cum Amore, luctatum eſſe, & ab eo victum: quomnia vincit Amor.* Lucianus lib. de Sacrificiis ad fin. ubi dicit, & Phurnutus.

1 *In cujus etiam ſacris canem.*] Plutarchus in Romulo.

2 *Ægyptiis enim.*] Herod. lib. 2. Diodor. Siculus lib. 1. cap. 2.

3 *Qui & Jovis ſimulacrum.*] Herod. d. libro 2. & Lucianus ubi ſupra.

4 *Mendeſii.*] Herod. ubi ſupra. *Mendeſii capras & hircos non mactant, quod Pana inter octo deos numerent, quos octo ajunt priores duodecim diis extitiſſe.* Et paulo poſt: *Vocatur autem & hircus & Pan Ægyptiace Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium, Hircus cum muliere coiit propalam, quod in oſtentationem hominum pervenit.* Idem Strabo lib. 17. ſcribit. Diod. Siculus lib. 1. c. 2. & Suidas.

5 *Apud Thebanos.*] Intellige Ægyptios ex Herodoto d. lib. 2. qui poſtquam hujus rei rationem reddit, inquit, *Ob hanc rem Arietes non mactantur à Thebanis, ſed eis ſacroſancti ſunt.*

6 *Arcades.*] Plinius lib. 8. c. 22. & Pauſanias lib. 8. qui eſt de Arcadicis.

7 *In cujus templo.*] Scilicet Panos. Vide Gyraldum de Diis Gent.

I *Vbi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Aula animalium aſylum.

erat, [1] ubi locus nomine Aula, omnibus animalibus v
aſylum, quem leones & lupi, dum feras inſectantur, a
non audent, ſed protinus ſubſiſtunt, & feras relinqu

Dianæ Ætoliæ lucus. *Mænali.*

[2] Sicut in Dianæ Ætoliæ luco in Venetis, fabulantur, ca
dum feras inſequuntur, ubi ad lucum confugerint, ab i
ctatione quieſcere. Idem in montibus, quos Græci M
nalos vocant, [3] Ariſtoteles prodit: ad quos ubi feræ à
nibus impetuntur, tanquam in tutiſſimam arcem ſe r
piunt: ipſique ultra præſcriptum progredi non aud

Bœotiæ perdices.

[4] Quod de Bœotiis perdicibus memoriæ proditum eſt
præſcriptum finem & quaſi metas habeant in aëre, u
quas meare non poſſunt. [5] Mirumque evenire in Ped
regione Cariæ, ut quum Jovi Lycæo ſtata die ſacrifice
capram è Pedaſo ſua ſponte ad ſacrificii locum venire,
ſe immolandam præbere dicant.

Vejovis ſimulacrum. *Apollinis.*

[6] Romanis vero pra
alios deos fuit Vejovis ſimulacrum, quem dixere Ap
nem, cujus caput ornatur cornibus, ſagittaſque manu-
net, juxta quem aries jacet: [7] ſicut imago Apollinis Sm-
thæi, premens murem effingitur. [8] Atque in Ægypt
templo Vulcani, ejus ſimulacrum cum mure appreh
conſpicitur: propterea qui Arabes, quum regionem in-
ſiſſent, Vulcanus magnam vim murium effudiſſe, arcu
& habenas corrodi feciſſe, atque ita hoſtes fugaſſe dici.
[9] Fauno quoque capram immolari novimus, quamvis ſe-
d:

1 *Ubi locus nomine Aula.*] Idem Gyraldus de Diis Gentium ſyntagm. 15. ſed nullo auctore citato. At id eſt Æliani de Animal. lib. 11. c. 6.

2 *Sicut in Dianæ Ætoliæ.*] Idem Gyraldus ubi ſupra.

3 *Ariſtoteles.*] In libro mirabilium auſcultationum.

4 *Quod de Bœotiis perdicibus.*] Plinius libro 10. cap. 29.

5 *Mirumque evenire in Pedaſia.*] Ariſtot. ſi is eſt, Mirabilium Auſcultat. c. 34. Vide Strabonem de Lycio Jove.

6 *Romanis vero.*] Gellius libro 5. cap. 12.

7 *Sicut imago Apollinis.*] Strabo libro 13. Ælianus de Animalibus li. cap 10.

8 *Atque in Ægypto.*] Herod. lib. 2.

9 *Fauno quoque.*] Ovid. Faſtor lib. 2.

Cornipedi Fauno cæſa de more cape
Venit ad exiguas turba vocata d

Et hœdus quoque illi immolab, Horatio libro Carm. 3. Ode 18. ita ipſum alloquitur,

Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ: vetus ara multo
Fumat odore.

1 A

o: cujus ædes una ad forum olitorium, [1] altera ad Tiris ripam Jovis & Fauni. [2] Vejovis templum inter duos tos erat, Capitolium & Palatium. [3] Præter quæ fuit ſpita Juno Lavini, cujus ſimulacrum caprina pelle velar annis ſingulis. Sed quia de imaginibus ſermo eſt, non nittendum id, quod [4] à Tyriis obſervatum legimus, ut orum ſimulacris vincula annectant, ne evocarentur & arent, quum eos hoſtili carmine evocatos, abituros tierent. [5] Romani quoque Saturni effigiem toto anno nctam laneo vinculo habuere, feſtis ſolum diebus Saturliorum vinculis exolventes. [6] Ægyptii quum Oſirim, em Solem, & maximum deorum nuncupant, effinre contendunt, ſceptrum in cujus ſummo oculi ſpees inerat, effinxerunt. [7] Serapidi vero modium appont ſupra caput. [8] Perſæ figurant Solem leonis rictu, cum

Vejovis templum. *Juno Soſpita.* *Simulacris deorum vincula annexa.* *Saturni effigies.* *Oſiridis.* *Serapidis.* *Solis.*

1 *Altera ad Tyberis ripam.*] Scilicet inſula Tiberina, cujus adhuc veſti-, (ut ſcribit Bartholomæus Marlia-) quædam cernuntur. Ovidius Fa-. 2.

ibus agreſtis fumant altaria Fauni
Hic ubi diſcretas inſula rumpit aquas.

ius 4. Decad. lib. 3. ſcribit Cn. Doium Ænobarbum & Cn. Scribom, Ædiles, multos pernarios ad uli judicium traxiſſe, treſque ex his ndemnatos fuiſſe, & ex eorum multitia pecunia hanc ædem in inſula iſſe.

2 *Vejovis templum.*] Gellius lib. 5. 2.

3 *Præter quæ fuit ſoſpita Juno Lavi-* Livius 3. Dec. lib. 2. poſt princ. e Gyraldum.

4 *A Tyriis.*] Idem Gyraldus de s Gentium ſyntagm. 1. ubi etiam lum citat auctorem: ſed id eſt Pluchi in vita Alexandri & Problem. . 61. & Q. Curtii geſtorum Alex. 4. & vide inferius lib. 6. c. 4.

5 *Romani quoque.*] Macrobius auritate Verrii Flacci, & Apollodori urnal. libro 1. cap. 8.

6 *Ægyptii cum Oſirim.*] Macrob. eod. lib. 1. cap. 2. *Hinc Oſirim*, inquit, *Ægyptii, ut ſolem eſſe aſſerant, quoties hieroglyphicis literis ſuis exprimere volunt, inſculpunt ſceptrum: inque eo ſpeciem oculi exprimunt, & hoc ſigno Oſirim monſtrant: ſignificantes hunc Deum ſolem eſſe, regalique poteſtate cuncta deſpicere, quia ſolem Jovis oculum appellat antiquitas.*

7 *Serapidi vero.*] Suidas ubi de Serapide. Aliter eum effingit idem eodem lib. 1. cap. 20. Sed iidem Ægyptii Canopi ſimulacrum formabant, pedibus perexiguis, attracto collo, & quaſi ſugillato, ventre tumido in modum hydriæ, cum dorſo æqualiter tereti, ut ſcribit Ruffinus Aquilienſis presbyter lib. 2. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 26. ubi declarat qui & unde is deus dictus ſit.

8 *Perſæ figurant ſolem.*] Statius l. 1. Thebaidos in fin.

—— Seu præſtat Oſirim
Frugiferum: ſeu Perſei ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua mitram.

Ttt Ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cum tiara, utraque manu cornua premente. [1] Indi gryph jungunt Solis quadrigæ. [2] Phœnicibus Solis ſimulacru lapis eſt niger, ab imo rotundus tenuatur in cuneum. [3] Ap Pæones diſcus brevis longo ligno oppoſitus, pro Sole c lebatur. [4] In Attica Apollo verticoſus exurgit in pyran dem. [5] Iſis vero apud Suevos in modum liburnæ, [6] & J piter Labradæus cum ſecuri, [7] ſicut Terrę ſimulacrum cu clavi. [8] Paphia quoque Venus fuit non humana effigie, ſ informi, latiore initio, metæ in modum faſtigiata. [9] E Venerem hirco inſidentem, altero pede teſtudinem pr mente, effinxere. [10] Et Pygalienſes Cererem habitu m lieris in petra jacentis capite & juba equina, tunica ve demiſſa. [11] Apud Celtas Hercules fuit cognomen ὄγκιος, imagine decrepiti ſenis, capite incompto, pe rug

Iſidis. Jovis Labradæi. Terræ. Paphiæ Veneris. Cereris. Herculis apud Celtas.

Ubi Lactantius interpres ſcribit ſimulacrum * Mitræ, qui & Sol eſt, apud Perſas in antro coli leonis vultu, & Perſico habitu cum tiara, utriſque manibus reluctantis tauri cornua comprimentis, quo ſignificatur luna ab eo lumen accipere, cum cœperit ab ejus radiis ſegregari.

COLERUS.

* De Mitra ſatis ſupra à me dictum.

TIRAQUELLUS.

1 *Indi gryphos jungunt.*] Vide eundem & Philoſtratum lib. 3. & Arrianum lib. 8. & Gyraldum de Diis Gentium.

2 *Phœnicibus.*] Idem Gyraldus ſyntag. 1. nullo auctore citato: ſed id eſt ex Herodiano lib. 5. non multo poſt princ.

3 *Apud Pæones.*] Maximus Tyrius ſerm. 38.

4 *In Attica Apollo.*] Pauſanias libro 1. ubi κάρινος dicitur, id eſt, ut vertit Domitius, *verticoſus*.

5 *Iſis vero apud Suevos.*] Corn. Tacitus de moribus German.

6 *Et Jupiter Labradæus.*] Plutarchus problem. cap. 158.

7 *Sicut Terræ ſimulachrum.*] Servius libro 10. Æneid. eo loco,

Alma parens Idæa deûm, cui Din ma cordi,
Turrigeræque urbes, bijugique ad fr leones.

Terram, inquit, *conſtat eſſe mat deûm, unde & ſimulacrum ejus cum vi pingitur. Nam terra aperitur ve hyemali clauditur tempore.*

8 *Paphia quoque Venus.*] Tac lib. 18. *Simulacrum*, ait, *deæ* (de eatem loquitur) *non effigie humana. tinuus orbis, latiore initio tenuem in bitum metæ modo exurgens.* Maxi autem Tyrius ſerm. 38. ſcribit ad Paphios Venerem fingi ſpecie alba ramidis, cujus materia omnino ig ta erat.

9 *Elei Venerem.*] Plutarchus in ceptis Connubialibus cap. 33. & libro de Iſide & Oſiride, & Pauſa lib. 6. Vide noſtras leges Connu l. 10. num. 16.

10 *Et Pygalienſes.*] *Phigalenſes* le dum eſt ex Pauſania lib. 8. qui de Arcadicis, ubi id ſimulachrum de bit.

11 *Apud Celtas.*] Lucianus in H cule Gallico, ſed hic legendum ὄγκιος, ſed ὄγμιος ex eod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…oſa, dextra clavam tenens, ſiniſtra protentum arcum, …ntos mortales catenis vinctos ducens: [1]quibus altiſſima quercus erat Jovis ſignum, [2] Sicut Palladis Atticæ, [3] & Ceris Farræ, informe ſignum. [4] In Cypro Venus bar-…ba, virili ſpecie, & habitu muliebri: [5] apud Tuſſas in …gypto, cum cornibus bubulis effingebatur. [6] Fuitque apud Aſcalon Syriæ Derceta dea facie hominis, cujus po-…ſtrema deſinebant in piſcem. [7] Mercurii imago Græcis …ferur quadrato ſtatu, capite ſolum effícto, tali ſpecie plu-…ris figuratis, quos pro immortali gloria magnis ſæpe du-…cibus dicabant. [8] Eratque opinio Pythagoræ, non ex om-…nigno exſculpi Mercurios decere. [9] Hammonis vero …efies umbilico ſimilis habetur. [10] Et apud Arabes lapis tetra-

Veneris in Cypro.

Dercetæ.

Mercurii.

Hammonis.

Dei apud Arabes.

…*Quibus.*] Scilicet Celtis; ex Max. Ty… ſer. 38.

…*Sicut Palladis Atticæ.*] De hujus ſim…cro, in Attica, vide Pauſaniam lib. & Apulejum l. 10. Aſini aurei.

…*Et Cereris Farræ.*] Non memini leg… quemquam de *Cerere Farra*, ve-…rum e ejus ſimulacro vide Pauſaniam … d. l. 1.

…*In Cypro Venus barbata.*] Macro-bi… lib. 3. Saturn. cap. 8. *Signum,* in-qui… *hujus eſt Cypri, barbatum corpore, ſed* …*ſte muliebri, cum ſceptro ac ſtatura vir… Et putant eandem marem ac fœmi-naſſe.* Ariſtophanes eam ἀφρόδιτον ap…pellat.

…*Apud Tuſſas in Ægypto.*] Idem Gy…dus de Diis Gentium ſyntag. 13. & … ſed neutro loco auctorem citat. At …erodotus lib. 2. non de Venere, ſed … Iſide loquens, ſcribit Iſidis ſi-mu…lachrum apud Ægyptios muliebre eſſe … bubulis præditum cornibus, quemadmodum Io Græci deſcribunt.

…*Fuitque apud Aſcalon.*] Diod. Si-cul… l. 2. c. 2. in princ. *Eſt Syriæ urbs A…ſcalon: haud procul ab hac ſtagnum eſt piſcibus plenum, juxtaque templum in-ſigne …eæ, quam appellant Dercetam, fa-cie … hominis, reliqua parte corporis piſcem.* Ovi… 4. Metam. illis verſibus,

Illa quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat, & dubia eſt, de te Babylonia narret
Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna Palæſtini credunt coluiſſe figura.

Lucianus lib. de Syria dea. Et de hac quoque Plinius lib. 5. cap. 13. & 23. Gyraldus lib. de Diis Gent.

7 *Mercurii imago.*] Macrobius l. 1. Saturn. cap. 19. ubi & præterea tradit Athenienſes primos è Græcis à Pelaſgis edoctos ſtatuas Mercurii erectis virilibus habuiſſe. quod & ante eum ſcripſerat Herodot. lib. 2. quem tamen non citat, ejuſque rei rationem reddit. Lucianus autem in lib. de Sacrificiis ad fin. ſcribit Ægyptios facie canina effingere.

8 *Eratque opinio Pythagoræ.*] Apulejus Apologia 1. Magiæ. Vide Eraſmum in Chil. 2. cent. 5. cap. 47. Non è quovis ligno Mercurius fiat.

9 *Hammonis.*] Q. Curtius lib. 4.

10 *Et apud Arabes lapis tetragonus.*] Et is quidem informis, ut tradit Arnobius adverſus Gentes lib. 5. *Sed Idææ mater Peſſinunta ſacer lapis erat quem Romani deducere curarunt*, apud Livium 3. Decad. lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Olympii Jovis. *Minervæ Trenalis.* *Matris deûm.* *Boni eventus.* *Pluti.* *Juſtitiæ.* *Oſiridis.* *Dionyſii.*

tetragonus pro deo. [1] Olympii autem Jovis in Attic ex ebore auroque conſtat : reliquum corpus ex luto & pſo, [2] ſupra cujus caput Horæ & Parcæ viſuntur. [3] Sic nervæ Trenalis os erat ligneum, manus & pedes marm-rea. [4] Matris deûm ſimulacrum, nec qua ſit materia ſpecie, nec à quo artifice, noſcebatur. [5] Boni eventus f-cies erat pauperis habitu, dextra pateram, ſiniſtra ſpica tenens. [6] Divitiarum vero Deus Spartæ, & cæci & jac-tis facie colebatur. [7] Juſtitia apud Ægyptios fuit ſine ci-te. [8] Oſiris vero canino. [9] Dionyſii forma una barbi, al a

1 *Olympii autem Jovis in Attica.*] Pauſanias lib. 1. ſcribit, *Ipſius quidem Jovis os auro & ebore conſtat : reliquum vero corpus è gypſo & fictili eſt materia.* Strabo autem libro 8. id Jovis ſimulacrum *ex auro* ſolidum fuiſſe ſcribit: At Plinius libro 34. cap. 8. *ex ebore.*

2 *Supra cujus caput.*] Idem Pauſanias ibi.

3 *Sic Minervæ Trenalis.*] Pauſanias lib. 7. qui de Achaicis eſt, refert tale fuiſſe ſimulachrum quale Alexander hic deſcribit apud Ægiram. Sed quare Minervam Trenalem vocat, neſcio, nec Pauſanias ſcribit.

4 *Matris deûm.*] Herod. libro 1. Arnobius autem lib. 5. dicit Peſſinuntios informem lapidem pro matre deûm colere, & Samios Puteum pro Junone.

5 *Boni eventus ſpecies.*] Plinius libro 34. cap. 8. *Et ſimulachrum*, inquit, *boni eventus dextra pateram, ſiniſtra ſpicam ac papaver tenens.* Ex quo intelligis, Alexandrum hic deceptum fuiſſe dum dicit, *Pauperis habitu.* nam *papaveris* dicere debuit : quanquam nec id convenit verbis Plinii.

6 *Divitiarum vero Deus.*] Plutarchus libro de cupidit. divitiarum. *In una*, inquit, *urbium quæ ſub ſole ſunt, divitiarum Deum ſervari & cæcum & jacentem, ut picturam inanimatam ac immobilem.* Vide Pauſaniam. Omnes autem ubique Plutum divitiarum deum cæcum faciunt, ut Theocrit. Idyllio 10. & ejus ibi interpres. Ariſtophan Pluto. & Cælius Rhodig. lect. a q. lib. 10. cap. 18. Cicero lib. 2. da tura Deorum.

7 *Juſtitia apud Ægyptios.*] m Gyraldus de Diis Gentium ſynta. ſed nullo auctore præter hunc ſtrum Alexand.

8 *Oſiris vero canino.*] Imo A ipſius Oſiridis filius ex Diod. S lib. 2. cap. 10. & Apul. lib. ult. tam. *Attollens*, inquit, *cervices* *Anubis*. Servius exponens illud lib. Æneid.

Omnigenumque deûm monſtra & la-
tor Anubis.

Quia, inquit, *capite canino pin hunc volunt eſſe Mercurium : ideo nihil eſt cane ſagacius.* Latrans & pertio dicitur lib. 3. eleg. 11.

Auſa Jovi noſtro latrantem oppre
Anubim.

Et Ovid. lib. 9. Metam. ubi de c tibus Iſidis,

Et regale decus, cum qua latrator
bis.

Euſebius ejus rei meminit lib. 2. paratiionis Euangelicæ ſcribens, d qui apud Ægyptios Anubis appa-tur, caninum habere caput : ea oſtendi, cuſtodem ipſum Oſi fuiſſe, tam belluas, quam impo obviam factos coërcentem.

9 *Dionyſii forma.*] Diodor. lus lib. 5. Macrobius d. lib. 1. Sa cap. 18.

I *Ara*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ːera cornuti, [2] tertia adoleſcentis viſebatur. [3] Mirumq; prodi de Memnonis ſtatua, ut quum matutino ſolis *Memnonis.* rio illuſtratur, æris tinnitum & ſpeciem loquentis præbt: [4] ſicut de Serapidis ſimulachro in Ægypto, templo *Serapidis.* iextructo, ut exoriens Sol os & labra illuſtraret. [5] Nec ptereundum quod Æthiopibus in uſum venit, ut deorum ſiulacra minio illinirent, illa pro majeſtate numinum ſan-

Altera cornuti.] Diod. libro 5. Cbus locis declarant cur illi dantur ceua. Ex hocque illud Horatius Carnum lib. 2. Ode 19. in Bacchum caina in ſecretis nemoribus docent,

vidit inſons Cerberus aureo
rnu decorum.

Acron & Porphyrion interpretes ronem reddunt. Et illud quoque Clii in Epiſt. Sapphus,

cedant capiti cornua Bacchus eris.

Tertia adoleſcentis.] Macrob. d. lir. cap. 18. *Item Liberi patris ſimula partim puerili ætate, partim juveningunt, præterea barbata ſpecie, ſeaquoque.*

Mirumque prodi de Memnonis ſtati] Plinius lib. 35. cap. 7. Cornelius Titus lib. 2. *Memnonis*, inquit, *ſaxea eies, ubi radiis ſolis icta eſt, vocalem ſom reddens: disjectaſque inter & vix pias arenas, inſtar montium eductæ ramides certamine & opibus Regum, laſque effoſſa humo ſuperfluentis Nili rptacula, atque alibi anguſtiæ & profila altitudo, nullis inquirentium ſpatipenetrabiles.* Philoſtratus in vita Allonii lib. 6. cap. 3. *Memnonis ſtatiadoleſcentis impuberis imaginem refi Eſt autem ex nigro lapide fabricata, ad ſolis radios converſa, utroque pede cm attingens, juxta Dædali ſtatuarū artem. Erectæ autem manus ſedi innitur hominis ſurgere volentis ſimilitinem exprimentes. Oculorum autem totius oris imaginem, quaſi loquentis binis, eſſe perhibetur, & hæc quidem aa minorem ipſi dabant admirationem, quod non nimium elaborata videretur, & quantum artis operi ineſſet ignoraret. Cum vero ſolis radius ſtatuam attingeret (id autem circa ſolis ortum evenire perhibent) tum vero ſupra modum admirabilis viſa eſt. Tunc enim ſtatuam loqui per'ibent, ubi primum ſolis radius ad ejus os pervenit. Ejus oculi ſplendentes, latique ad ſolem expoſiti ſunt, ſicut eorum, qui valde ſolis aſpectum tolerare poſſunt.*

4 *Sicut de Serapidis ſimulacro.*] Cornel. Tacitus d. lib. 2. Ruffinus Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib. 2. cap. 23. *Feneſtra*, inquit, *perexigua ab ortu ſolis ita erat aptata, ut die qua fuerat inſtitutum ſimulacrum ſolis ad Serapim ſalutandum introferri, diligenter temporibus obſervatis, ingrediente ſimulacro radius ſolis per eandem feneſtram directus, os & labra Serapidis illuſtraret: ita ut inſpectante populo oſculo ſalutatus Serapis videretur à Sole.*

5 *Nec prætereundum quod Æthiopibus.*] Plin. lib. 3. cap. 7. ſcribit Romanos Jovis ſimulacri faciem diebus feſtis minio illinire ſolitos triumphantumque corpora, ſicque Camillum triumphaſſe. Hac religione etiam nunc addi in unguenta cœnæ triumphalis, & à Cenſoribus imprimis Jovem miniandum locari. Cujus rei equidem cauſam miror: quanquam & hodie id expeti conſtat Æthiopum populis, totoſque eo tingi proceres, huncque ibi deorum ſimulacris colorem eſſe. Idem lib. 35. cap. 12. tradit Jovis effigiem fictilem fuiſſe, & ideo miniari ſolitam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſanctiora & auguſtiora arbitrati : [1] & apud Ægyptios [2]
Alæ diis additæ. Saturni. Phœnices, ut ſingulis diis ſingulas alas adderent: [3] Satu
vero quatuor, duas protentas, duas vero remiſſas, & o-
los quatuor, ut ſignarent ipſum dormientem vigilare,
vigilantem dormire conſueſſe. [4] Quodque Athenien,
Athletarum victorum. ſi quem athletarum victorem deſignabant, ſtatuam illi -
nixo genu cum ſcuto, porrecta haſta impetum excip
effinxerunt : pro eo quod Chabrias milites Ageſilai
ſtatu impetum excipere docuit, & victor fuit. Fertur -
Alabandei. cinius in Alabandæos facetiſſime cavillatus, quod ſtat
quæ erant in balneis, eſſent habitu jura dantium & cau
agentium : quæ vero in foro, omnes diſcos tenerent. -
lud quoque non in poſtremis fuerit, [5] Rhodi ſupra ſept-
genta tria millia ſignorum, [6] nec pauciora Athenis, [7] D-
phis, [8] atque Olympiæ fuiſſe : Romæ vero tantum ſtat-
rum, ut alter populus lapideus videretur.

1 *Et apud Ægyptios.*] Gyraldus de Diis Gentium.
2 *Et Phœnices.*] Idem ibid.
3 *Saturno vero quatuor.*] Idem.
4 *Quodque Athenienſes.*] Id uſque ad clauſulam, *Fertur Licinius*, eſt Probi Æmylii in vita Chabriæ.
5 *Rhodi.*] Plinius libro 34. -pite 7.
6 *Nec pauciora Athenis.*] M ibi fuiſſe conſtat ex Pauſania lib. 1 de Atticis eſt.
7 *Delphis.*] Idem.
8 *Atque Olympiæ.*] Idem.

CAPUT XIII.

Quæ vitia ex loci natura aut cœli climate quibuſdam genti ita innata ſint, ut illa habeant propria & perpetua.

L. Parthenopæus. LUcius Parthenopæus, deliciæ, amor & decus noſtru, ingenio fuit homo eleganti, ſermoneque perquam -cto & exculto, vultu hilari & feſtivo, præditus omni ur-nitate, & omni ſale : ſed cultu corporis invenuſto, veſ-que humili & inhoneſta, adeoque omnium rerum ho-numque contemptor, ut ſummæ nobilitatis viros ne c-greſſu quidem ſuo dignaretur : & niſi literatos, quos t pectore fovebat, reliquos floccipenderet & nihili ducer

de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

que nulli obnoxius, liber & ſuo arbitratu vivebat. Is, du Neapoli eſſemus, doctis juvenibus comitatus ad nos veitabat: congreſſuque hominis eloquentiſſimi & mihi arciſſimi fruebamur totos fere dies. Dumque, ut fit, diverſarum gentium mores apud nos ſcite ſubtiliterque penſitet, memini ipſum dicere ſolere, [1] quod ſicut quædam regiones ſunt quæ acuta ingenia & ſolertia gignunt, ut quibus eſt aër purus & tenuis, [2] velut Athenis: aliæ, quæ retu & hebetiora, ut quibus craſſus & pinguis, ſicut [3] Thebis: ita ex cœli rigore vel clementia, nonnunquam ex ſiderum ſtatu vel influxu, virtutes vitiaque gentibus innaſci, quæ ingenita adeo loci incolas afficiunt, itaque corporibus animiſque inſident, ut illa habeant propria & perpetua. [4] Siquidem Campani ſuperbi natura & bonitate agrorum mitiſſimo cœlo & affluenti copia voluptatum terreſtrium maritimarumque rerum, ſemper habiti ſunt. Domicilium enim ſuperbiæ (ut [5] Cicero inquit) penes Campos fuit. [6] Argivi [7] & Brutii ex more inſito genti, latrones.

Campani.

Argivi & Brutii.

TIRAQUELLUS.

Quod ſicut.] Hic omnino vide quin hanc ſententiam congeſſimus legibus Connubialibus l. 7. num. princip. *ſed & quod.* & multis ſeq.

Velut Athenis.] Vide quos allegavi in dictis legibus Connubialibus.

Thebis.] Ibid.

Siquidem Campani.] Livius 1. Decad. lib. 8. non in uno loco, & lib. 9. ubi dicit, Superbiam ingenitam Campanis. & 3. Decad. lib. 5. ubi dicit eam gentem ſuopte ingenio eſſe ſuperbam. Pomponius autem Mela de Gallis loquens lib. 3. cap. 2. *Gentes, inquit, ſuperbæ, ſuperſtitioſæ, aliquando etiam immanes, adeo ut hominem optimum & gratiſſimam diis victimam crederent, manent veſtigia feritatis jam abolitæ atque ut ab ultimis cædibus temperant, ita nihilominus, ubi devotas altaribus admovere, delibant: habent tamen facundiam ſuam, magiſtroſque ſapientiæ Druidas.* *

COLERUS.

* Campana ſuperbia, Proverb. ſuſtulit. Et Auſonius ſcribit:

Mox ut in occaſum vitiis communibus acti
Corruerant, Pœni luxu, Campania faſtu.

TIRAQUELLUS.

5 *Cicero.*] In Orat. 2. de lege Agraria.

6 *Argivi.*] Euſtathius in libro 2. Iliad. in Catalogo, tradit eos notatos fuiſſe, ut ſycophantas & litium avidos, citatque in id adagium ex Pauſania ἀργεία φωροί. Cujus etiam meminit Diogenianus in Collectaneis. Sed & eos Herodotus lib. 3. tradit cæteris Græcis muſicæ præſtitiſſe.

7 *Et Brutii.*] Livius 3. Decad. l. 9. *Spes*, ait, *affectandæ ejus rei ex minima re affulſit: quod latrociniis magis quam juſto bello in Brutiis gerebantur res, principio ab Numidis & Brutiis, non ſocietate magis Punica, quam ſuopte ingenio promptis in eum morem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nes. Illorum namque ingenia latrociniis læta ſunt, & pinis gaudent. *Rhegini.* [1] Rhegini pavidi & formidoloſi. *Itali.* [2] Itali n- bilitate præſtant, & regali quadam magnificentia laut magni ſunt. *Galli.* [3] Galli ſuper inſitam genti vanitatem, [4] mo- les [5] & ſtolidi, [6] contentionis avidi, conſiliiſque capiens non ratione, ſed [7] impetu feruntur: tamen [8] religioni de- tos eſſe, haud dubium eſt. *Hiſpani.* [9] Hiſpani jactabundi, [10] dur parci, abactoreſque acerrimi, ad inediam laboreſque, - que ad mortem parati. *Græci.* [11] Græci licet ingenio & facuna pi-

1 *Rhegini pavidi.*] Quod ſatis indicat vetus illud proverbium ῥηγίνων δειλότερος, id eſt, *Rheginis timidior* & formidoloſior, apud Zenodotum in Collectaneis auctoritate Xenarchi.

2 *Itali.*] Firmicus Maternus, cujus eadem prope verba ſunt lib. Aſtronomicôn 1. cap. 1.

3 *Galli.*] Liv. 1. Dec. l. 5. dicit eam gentem in vanos tumultus natam.

4 *Mobiles.*] Trebellius Pollio in Gallienis inſitam Gallis levitatem ſcribit, ac res novas affectare. Cæſar lib. 3. belli Gal. dicit his ſubita & repentina conſilia eſſe. & lib. 4. poſt princip. in conſiliis capiendis mobiles eſſe, & novis plerunque rebus ſtudere. Quod & aſtruit idem Pollio in Poſthumio ſecundo, dum eos dicit rerum novarum ſemper cupidos. Strabo libro 4. ſcribit Gallos eſſe ſimplices, ac nulla morum malignitate. Propterea Martialis lib. 5. epig. 1. in fin.

Et tumidus, Galla credulitate fruar.

Vide Rhodiginum lib. 18. cap. 21.

5 *Et ſtolidi.*] Firmicus Maternus d. lib. 1. cap. 1.

6 *Contentionis avidi.*] Ammianus Marcellin. lib. 15. *Celſioris ſtaturæ,* inquit, *& candidi pene Galli ſunt omnes, & rutili, luminumque torvitate horribiles, avidi jurgiorum & ſublatius inſoleſcentes.*

7 *Impetu feruntur.*] Strabo l. 4. quod don admodum diſtat ab eo, quod ſupra iximus ex Cæſare l. 4. belli Gallici.

8 *Religioni deditos eſſe.*] Cæſar ejuſdem operis libro 6. *Natio eſt omn Gallorum admodum dedita religion: atque ob eam cauſam, qui ſunt af gravioribus morbis, quique in prælii riculiſque verſantur, aut pro victimi mines immolant, aut ſe immolaturo vent, adminiſtriſque ad ea ſacri Druidibus utuntur, quod pro vita h nis, niſi vita hominis reddatur, non deorum immortalium numen placari a trantur: publiceque ejuſdem generis bent inſtituta ſacrificia.* Livius 1. l. lib. 5. *In Capitolium,* inquit, *ad ſuo diit, ſeu attonitis Gallis miraculo auda, ſeu religione etiam mortis, cujus h quaquam negligens gens eſt.* Sed & a præcedentibus, eos impotentes eſſ eod. Livio eod. l. *& feroces & ingen vidi ad pugnam* ex eod. 1. Dec. l. 7. & Dec. l. 1. & 4. Dec. l. 8. & vini avi ſimos ex poſtremo illo loco. Et pig ris ingenii ex Servio l. 6. Æneid.

Principio cœlum ac terras campo
liquenteis.

9 *Hiſpani jactabundi.*] Matern d. lib. 1. cap. 1.

10 *Duri.*] Hæc omnia uſque ad cl ſulam, *Græci,* ſunt Juſtini lib. 44. quod hic dicit *abactores*, legendum eodem Juſtino *bellatores*, quod lib rii, ut puto, magis error eſt quam ctoris. Sed his adde, *inquieti avidi in novas res,* ex Liv. 3. Dec. l. 2. *Sed p terquã quod ipſorum Hiſpanorum inq ta avidaque in novas res ſunt ingenia.*

11 *Græci licet.*] Cicer. de Aruſp. R ſponſ. *Quam volumus licet P. C. ipſi amem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

pæſtent, eos tamen nationis vitio [1] (unde Græca fides in *Cappadoces.* pverbium venit) [2] aſſentatores, [3] leves [4] atque infideles *Cilices.* æ manifeſtum eſt. [5] Cappadoces, [6] Cilices, & [7] Cretenſes, *Cretenſes.*

amus: tamen nec numero Hiſpanos, nec ..re Gallos, nec calliditate Pœnos, nec ..bus Græcos, nec denique hoc ipſo hujus ..is ac terræ domeſtico nativoque ſenſu ..os ipſos ac Latinos, ſed pietate ac re.. ..ne omnes gentes nationeſque ſupera..us.

.. *Unde Græca fides.*] Apud Auſo..m epiſt. 2. ad Paulum ad fin.

..iſcum invenies catenoplia, **ſi libet uti ..on Pœna, ſed Græca fide.*

..e Eraſ. Chil. 1. cent. 8. c. 27.

COLERUS.

* Legend. κελενώπια. Et videtur ..exander errare, dum Græcam fidem ..d Auſonium putat eſſe levem & ..tam; cum ſit Græca fide perſolvere, ..ſenti pecunia.

TIRAQUELLUS.

2 *Aſſentatores.*] Cic. ad Q. Fra..m: *Græci fallaces & leves & diutur.. ſervitute ad nimiam aſſentationem ..diti.* *

COLERUS.

* Idem Cicero in Piſonem: *ut aſ..tatorem, ut Græculum.*

TIRAQUELLUS.

3 *Leves.*] Firmicus d. lib. 1. cap. 1. Servius in libro 6. Æneid. loco ſu..rius deſignato ſcribit, *Afros verſi..les, Græcos leves, Gallos pigrioris eſſe ..enii, idque climatum naturam facere, ..ut Ptolemæus deprehendit, qui dicit, ..anſlatum ad aliud clima hominum na..ram ex parte mutare.* Aſcon. Pædia..s in 3. in Ver. act.

4 *Atque infideles.*] Supra paulo ..te in verbo, *Unde Græca fides.* Sed ..de lingua magis ſtrenuos quam for..s ex Livio 1. Decad. lib. 8. Et otioſi, ..od plane innuit Cic. in d. in Ver. 3. ..t. cum dicit, *Ad ſummum Græcorum ..ium,* quod in id expendit Aſcon. eum ..cum enarrans.

5 *Cappadoces.*] De Cappadocum ..alis moribus extant duo Demodoci epigrammata lib. 2. epig. Græcor. c. 43.

6 *Cilices.*] Ad hoc alludens Martialis lib. 6. epig. 71. ait,

Fur notæ nimium rapacitatis
Compilare Cilix volebat hortum:
Ingenti ſed erat, Fabulle, in horto
Præter marmoreum nihil Priapum.
Dum non vult vacua manu redire,
Ipſum ſurripuit Cilix Priapum.

Pyrrho autem Helienſis apud Laërtium hos dicit latrociniis gaudere.

7 *Cretenſes.*] Epimenidis ſententiam in eam rem attulit D. Paulus in epiſt. ad Titum cap. 1. *Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri.* Divus Hieronymus in Commentariis, quos in hanc ſcripſit epiſtolam, indicat hunc verſiculum repertum in opere Epimenidis, cui titulum fecit, de Oraculis. Unde & Paulus prophetam vocat ſive per jocum, ſive ob argumentum. Hujus autem carminis initium uſurpavit Callimachus poëta Cyrenenſis in hymno in laudem Jovis, ac vanitatis eos arguens, quod jactarent illius ſepulcrum eſſe apud ſe, cum eſſet immortalis. Et Ovidius l. 1. de Arte amandi,

Nota cano: non hoc, quæ centum ſuſtinet urbes,
Quamvis ſit mendax Creta, negare poteſt.

Et lib. 3. ejuſdem operis,

Cretes erunt teſtes, nec fingunt omnia Cretes.

Et Statius lib. 1. Thebaidos,

— Mentitaque manes
Creta tuos. —

Et huc alludit Claudianus de Victoria Stiliconis contra Alaricum, ſive de bello Getico,

Cretaque (ſi vere narratur fabula) vidit
Minoum rupto puerum prodire ſepulcro.

Hincque apud Græcos κρητίζειν, pro *mentiri* proverbialiter dici ſolet. Vide quæ dicemus in ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſes, ſuopte ingenio fraudulenti & mendaces: quippe p
miſſi fidem fallunt, & perjurio ſe adſtringunt: in quor
Aphri. notam [1] Græcum illud eſt, τρία κάππα κάκιϛα. [2] Ap
ſubdoli & mendaces: cum enim multum claſſe rebuſ
maritimis valeant, uſu & commercio multarum gentiu
ad fallendum proni & ſolertes ſunt. Apud eos enim f
quenter mercatores ventitant, & ſtudio quæſtus, quæ u
Numidæ. ſunt merces important. [3] Numidæ vero leviſſimæ fi
Chii. ingenia. [4] Chii petulantiſſimi. Nam cum tribunal Eph
rorum fœdaſſent, ob petulantiam qua naturæ vitio lab
Galatæ. rant, ab Ephoris impune tulere. [5] Galatæ minaces, [6] S
Syri. cupidi & avari, præter modum rerum appetentes, ge
inqu

1 *Græcum eſt illud, τρία κάππα κάκιϛα.*] Id eſt, *Tria cappa peſſima,* quod plerique omnes de his tribus nationibus intelligunt, quarum nomina à litera cappa incipiunt. Verum Divus Auguſtinus in lib. 3. de Grammatica ſcribit fuiſſe tortum in tres Cornelios, ſcilicet Cornelium Syllam, Cornelium Cinnam, & Cornelium Lentulum. Sed quod ad Cretenſes privatim pertinet ultra ea, quæ jam de iis diximus, ſunt alia quædam proverbia, horum improbitatem, fallaciam, & perfidiam indicantia, ſcilicet ὁ κρὴς τὸν κρῆτα, *Cretenſis Cretenſem.* & illud κρὴς πρὸς αἰγινήτην, id eſt, *Cretenſis cum Æginetа.* & illud item, πρὸς κρῆτα κρητίζειν, *cum Cretenſi cretizare,* apud Polybium lib. 8. de quibus vide Eraſmum Chil. 1. cent. 2. cap. 26.27. & 29. Polybius autem lib. 2. ſcribit, in univerſum turpis lucri & avaritiæ ſtudium uſque adeo locum apud eos obtinet, ut inter cunctos mortales ſolis Cretenſibus nullus quæſtus turpis eſſe videatur. Sed & lib. de Eolide Cretenſi loquens, *Eolis,* inquit, *cum Cretenſis eſſet, & natura verſutus, rem omnem indagabat.*

2 *Aphri ſubdoli.*] Maternus ubi ſupra, & Livius 3. Decad. lib. 3. Servius ubi ſupra, ubi & eos verſipelles dicit. Hincque Virgil. lib. 1. Æneid. Tyrios, qui & Afri ſunt, *bilingues* vocat, id
fallaces, ut interpretatur idem Serv
Liv. autem 3. Decad. lib. 8. non m
to poſt princip. dicit eam gentem
omnem auram ſpe mobili & in
mente exiſtere.

3 *Numidæ vero.*] Livius 3. Dec
lib. 5. ad finem, gentem fallacem
cat. & expreſſius lib. 8. in Orat.
pionis, *Carthagine,* inquit, *nihil ci*
roboris eſt, mercede paratos milites
bent, Afros Numidaſque leviſſima
tandæ fidei ingenia. Adde autem &
ante omnes in Venerem effuſos ex
dem 3. Decad. lib. 9. &, ut idem
cit ejuſdem Decad. lib. 10. in Ve
rem præcipites.

4 *Chii petulantiſſimi.*] Plutarch.
Apophtheg. Laconicis. Cælius R
diginus lib. 26. cap. 33. eodem
ult. Sed aliter Ælianus variæ hiſto
lib. 2. cap. 15. de Ephororum ſub
liis fuligine tinctis, id Clazome
tribuit.

5 *Galatæ minaces.*] Diodorus Si
lus lib. 6. cap. 9. *Minaces,* inquit,
detrectatores ſunt opinioneque infla
acuti ingenio, & à doctrina minime
ni. Sed & de his quoque inferius
verbo, *Et Galatæ.*

6 *Syri cupidi & avari.*] Mater
d. l. 1. cap. 1.

1 *Avi*

iquieta, [1] avidaque in novas res. [2] Alexandrini deriſores *Alexandrini.*
dicaces. [3] Indi & Perſæ ocioſi: neque enim abs re pro-
ıum eſt, ocium fratrem eſſe libertatis. [4] quod de Ætolis *Indi.*
oque traditur, qui nullius imperio paruerunt. Hi enim *Perſæ.* *Ætoli.*
n perpetuo liberi ſint, in ocio degunt. [5] Contra vero *Lydi.*
dos & Phryges, quum regibus ſerviant, negociis inten- *Phryges.*
s eſſe, & laborioſos. Emporitani imbelles & barbari, [6] Æ- *Emporitani.*
toli *Ætoli.*

1 *Avidaque in novas res.*] Hero-
nus lib. 2. *Eſt autem*, inquit, *Syro-*
n gens natura levis, pronaque ad res
andas. & lib. 3. ubi de Saturnino
ibuno loquitur: *Erat enim genere Sy-*
, ac ſunt ferme ad Orientem mortales
rrimis ingeniis. T. Q. Flaminius
ad Livium 4. Dec. lib. 5. ante fin.
lta nomina gentium inauditarum, Da-
s & Medos & Caduſios & Elymæos,
os omnes eſſe: haud paulo mancipio-
n melius, propter ſervilia ingenia,
tm militum genus. & ejuſd. Dec. 1.6.
i & Aſiatici Græci ſunt, leviſſima
era hominum & ſervituti nata. Nam
Xenophon lib. 2. de factis & dictis
cratis, non adeo longe à princip.
ter nationes ſervientes Syros po-
it.

2 *Alexandrini.*] Herodianus lib. 4.
nt (de Alexandrinis loquens, ſcri-
t) *homines ſuapte natura dicaces, at-*
e ad deſcribendum illudendumque
axime facti, jactantes in optimum
emque & potentiſſimum dicteria quæ-
m, ut quidem ipſi putant, feſtiva: ut
tem videntur iis, in quos dicuntur lon-
graviſſima. Quippe hujuſcemodi joco-
m vel maxime illa permovent, quibus
icti veritas arguitur. Eoſdem paulo
te, dicit leviſſimos ſuapte natura &
nnibus momentis expoſitos. Socra-
s Scholaſticus Eccleſiaſticæ hiſtoriæ
. 7. cap. 13. *Populus Alexandrinus,*
quit, *præ aliis populis ſeditionibus de-*
tatur, & ſi aliquando occaſionem ſe-
ionis fuerit nactus, ad intolerabilia
la prorumpit, nec ſine ſanguine ſeda-
: & feroces & ſemper inquietos, ex
ſebio lib. 7. cap. 18. Et Euagrio
lib. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ 2. cap. 8.
Et ad proditionem aptiſſimos ex A.
Hirtio de bello Alexandrino lib. 4.
non longe poſt princ. *Et fallacem gen-*
tem, ſemperque alia agitantem, alia ſimu-
lantem, eod. lib. Cælius Rhodiginus li-
bro 16. cap. 3. eoſdem fallaces vocat
ex Ammiano Marcellino.

3 *Indi & Perſæ ocioſi.*] De utriſque
Ælianus de Varia hiſtoria lib. 10. c. 13.
de Pigritia. *Socrates*, inquit, *dicebat ſo-*
rorem libertatis eſſe pigritiam: teſteſque
hujus rei fortiſſimos, maximæque liberta-
tis populos adducebat Indos & Perſas,
qui utrique ſegniſſimi eſſent ad laboran-
dum, Phrygas vero & Lydos ad opus fa-
ciendum promptiſſimos eſſe, qui cum ſer-
vitute degerent.

4 *Quod de Ætolis.*] Strabo Ephori
auctoritate lib. 10. Hos quoque ſuapte
natura audaces ſatis innuit Polybius
lib. 3. cum dicit, *Theodotus magna ac*
plane Ætolica audacia uſus eſt.

5 *Contra vero Lydos & Phryges.*] Vi-
de Eraſmum Chil. 2. centuria 7. ca-
pite 72. Hos inter populos ſervien-
tes poſuit Socrates apud Xenophon-
tem, ubi ſupra in verbo, *Avidaque in*
novas res.

6 *Ætoli.*] Nam eos ingenio mobili
& infido dicit Arrianus Hiſtoriæ Ale-
xand. lib. 1. & feroces in verbis, non
in factis eſſe, & in conſiliis magis con-
cionibuſque eſſe, quam in acie appa-
rere, ſcribit Livius 4. Decad. lib. 5.
paulo ante fin. Et gentem vaniſſimam
& ingratiſſimam idem Livius ejuſdem
Decad. lib. 6. & inquietos ejuſd. 4.
Decad. lib. 3. Et latrocinio obnoxios
ejuſd. 4. Decad. lib. 4.

1 Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Locrenſes. Druidæ.

toli[1] & Locrenſes fœdifragi.[2] Druidæ religioſi & male ci, ſupra, quam dici poteſt: nam dedita ſuperſtitionib gens, in ſacris hominem immolant, & cruore captivoru adolent aras: [3] viſcumque & alia dictu nefanda pro nun nibus colunt.[4] Fuere enim Druidæ gens Gallica in Belg apud Gallos præ omnibus ſacri. Sicut enim [5] apud Per magi,[6] in Græcia philoſophi,[7] in Babylonia Chaldæi,[8] ap Indos Brachmanes,[9] in Æthiopia gymnoſophiſtæ,[10] ap Scyth

1 *Et Locrenſes.*] Eraſmus Chil. 2. centuria 2. in proverbio, *Locrenſe pactum.*

2 *Druidæ.*] Cæſar lib. 6. Bell. Gal. Strabo lib. 4. & 14. Diod. Siculus libro 5. Plinius lib. 30. cap. 1. * & vide infra lib. 6. cap. omnium poſtremo.

COLERUS.

* Et lib. 16. cap. ult. ubi de Etymo Druidarum agit.

TIRAQUELLUS.

3 *Viſcumque.*] Plin. lib. 16. cap. 44. eodemque ult.

4 *Fuere enim Druidæ.*] Præter eos, quos citavimus Plinius lib. 16. c. ult. & Laërtius in procemio in princ. Ammianus lib. 15.

5 *Apud Perſas Magi.*] Cic. lib. 1. de Divinat. & lib. 2. de legibus. Laërtius ubi ſupra. Xenophon Pædiæ Cyri lib. 8. & alibi ſæpe. Strabo lib. 15. & ſeq. Appianus lib. 2. bellor. Civilium. Juſtinus lib. 1. Apulejus Apol. 1. ubi hos apud Perſas dici Magos, quos alii Sacerdotes vocant.

6 *In Græcia Philoſophi.*] Laërtius ubi ſupra & omnes ubique.

7 *In Babylonia Chaldæi.*] Diod. Siculus libro 1. cap. 2. Strabo lib. 26. poſt princ. & alibi. & lib 17. Q. Curtius lib. 10. Laërtius ubi ſupra.

8 *Apud Indos Brachmanes.*] Strabo lib. 15. Apulejus lib. 2. Floridorum. Philoſtratus in vita Apollonii lib. 1. cap. 1. & 13. & lib. 3. cap. 4. ubi eorum habitationem & inſtituta deſ bit. Apollonius bell. Civil. lib. 2. ſebius ex Bardeſane lib. Euangel præparationis cap. 8. Sed adde eoſd fuiſſe, ex ipſo Strabone lib. 5. Syl colas nuncupatos: ex eo quod in vis degant, ex frondibus & ſylveſ bus fructibus viventes, veſtes ex ar rum corticibus habere, vini & Ve ris expertes.

9 *In Æthiopia Gymnoſophiſtæ.*] P loſtratus lib. 1. cap. 1. & lib. 6. cap ubi eorum habitationem & inſtit graphice deſcribit. Sed & eos Indor fuiſſe dicit Strabo lib. 16. (alias 1 Philo Judæus in lib. de Abrahamo rundem ritus & mores ſcribit. Plin lib. 7. cap. 2. Solinus 65. aut alior computat. 55. Tertullianus in Apolo tico cap. 42. & alii plurimi. Sed in Gymnoſophiſtas, & Brachmanes, & ipſi Indorum ſunt, ut diximus præced. hoc intereſt, quod Gymno phiſtæ ſunt eorum ſapientes, qui ſi neris ſucceſſione in ſtudio religio & ſapientiæ præcederent, Brachm nes dicebantur, ut ſcribit Porphyri Sed & Gymnoſophiſtas fuiſſe Æg ptiorum, videre eſt ex ipſo Philoſtr to, dicto libro primo & ſexto, & ali ſæpe.

10 *Apud Scythas Agrippæi.*] Her dotus libro 4. *His nemo mortalium juriam affert. Sacri enim dicuntur e nihilque Martiorum armorum poßide Iidem finitimorum controverſias di munt. Ad quos quiſquis confugit, nemine læditur. Nomen eis eſt Agr pæi.*

...thas Agrippæi, [1] Abii, [2] Calvi, [3] in Ægypto Heliopoli-
...tani, [4] apud Hyperboreos Arymphæi, [5] atque in Hiſpa-
...nia Turdetani, ſacri habentur: [6] ſic apud Gallos Drui-
...dæ magno in precio ſunt, & divinis prope laudibus ce-
...lebrati. [7] Emporitani autem in ora minoris Syrtis, juxta *Emporitani.*
...Aſtros Numidaſque degunt, agri huberis & fertilis ſoli. *Germani.*
[8] Germani vero [9] & Cimbri, duri & laborioſi, latrociniis *Cimbri.*
tamen

Abii.] Abiorum meminit Homerus lib. 13. Iliad. in princ. ubi hos homines juſtiſſimos vocat, quod in pace ſine bello degant, vel quod ex corporali victu utantur,

λακτοφάγων, Ἀβίων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Nicolaus περὶ ἐθῶν, & ex eo Stobæus ſerm. 5. quo tractat de Temperantia, dicunt Scytharum gentem eſſe, eoſque Abios, vel quia terram non colant, vel quia domibus carent: vel quod ſoli arcubus uterentur. Arcum enim Homerus Bion appellat. Et vide in eod. lib. cap. 17. poſt princ.

Et Calvi.] Vide num ii ſint Myconii, qui quoniam calvitio laborant, Calvi quoque dicti ſunt. De quibus in lib. 5. cap. 18. (& vide quos ibi allego, an dicant eſſe Scytharum gentem & qualem.)

In Ægypto Heliopolitani.] Herodotus lib. 2. in princip.

4 *Apud Hyperboreos Arymphæi.*] Vereor ne hic lapſus ſit Alexander. Nam Arymphæi non ex Hyperboreis ſunt, ſed alii non admodum ipſis Hyperboreis diſſimiles moribus, ut patet ex Plinio lib. 6. cap. 13. Nam & utroſque eos, ut diverſos memorat Pomp. Mela lib. 1. cap. ult. in fin. cujus verba ſcribere libuit, *Tum continuis rupibus ... ate aſpera & deſerta regio, ad Arymphæos uſque permittitur. His juſtiſſimi mores, pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda ... capita.* Et lib. 3. ubi de Scythia loquitur, & plerique omnes.

5 *Atque in Hiſpania Turdetani.*] Strabo lib. 3. de his loquens non multo poſt princ. *Hi*, inquit, *inter Hiſpaniæ populos ſapientia putantur excellere, & literarum ſtudiis utuntur, & memorandæ vetuſtatis volumina habent, poëmata, leges quoque verſibus conſcriptas, è ſex annorum millibus.* Sed & adde ſuperioribus, fuiſſe Galatas Philoſophos & Theologos, quos illi vocant Saronidas, qui præcipue ab illis colebantur, auctore Diodoro Siculo lib. 6. cap. 9.

6 *Sic apud Gallos Druidæ.*] Cæſar Commentariorum belli Gall. lib. 6.

7 *Emporitani autem.*] Strabo lib. 13.

8 *Germani vero.*] Cæſar l. 6. Commen. Pomp. Mela lib. 3. cap. 3. *Jus*, inquit, *in viribus habent adeo, ut ne latrocinii quidem pudeat.* Sed & adde pecuniæ in primis avidos, ſi credimus Herodiano lib. 6. non multo ante fin. Et magno & elato animo, ut ſunt etiam grandi corpore, ex Arriano in vita Alexandri lib. 1. & proinde arrogantes, ut ipſe Alexander ibi dicit. Et natum mendacio genus, ut ſcribit Vellejus Paterculus lib. 2.

9 *Et Cimbri.*] Strabo lib. 7. & Feſtus Pompejus lib. 3. qui & hos dicit lingua Gallica latrones nuncupari. * Diodorus Siculus lib. 6. cap. 9. *Jam*, inquit, *priſco more dant latrociniis operam, rapientes aliena, cæteris omnibus contemptis.* Et his adde Sicambros ex Cæſare lib. 6. belli Gallici. *Non hos palus in bello latrociniiſque natos, non ſylvæ morantur.*

COLERUS.

* Non magis Cimber latronem ſignificat, quam Iſaurus Piratam: Ambro, diſſolutum ac voracem: Opicus, obſcœnum. Sed quia tales fuerunt eæ

nationes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tamen & rapinis, quarum nullam infamiam putant, à puer[...] deditis: [1] quare Cimbros Germani prædones vocant, qu[...]rum vires ad impetum validæ ſunt, ſed momento tempo[...] dilabuntur. [2] Corſi diri & immanes, horridis ingeni[...] quippe qui ipſas beluas crudelitate vincant, truci ore ing[...]nitam immanitatem præferentes. [3] Scythæ quoque rap[...] & feroces, & dira feritate graſſantes, ſuis tamen rebus co[...]tenti, nihil alienum appetentes, [4] apud quos nihil eſt fu[...]to gravius. [5] Aſiani, [6] Iones, [7] Abydeni, [8] Medi, [9] Ar[...] be[...]

Corſi. *Scythæ.* *Aſiani.* *Iones.* *Abydeni.* *Medi.*

nationes, de earum nomine vocamus, qui tales ſunt, inquit, Scaliger. Iſauri autem dicuntur l. 20. Cod. de feriis.

TIRAQUELLUS.

1 *Quare Cimbros Germani.*] Plutar. in Mario, idque eſt quod in præced. diximus ex Feſto Pompejo.

2 *Corſi.*] Strabo lib. 5. *Corſica vero, inquit, quam Græci Cyrnum appellant, maligne colitur, aſpera, & plurimis in partibus prorſus inacceſſibilis: adeo, ut qui ejus montes habitant, ex latrociniis vitam degentes, ſuperent ipſas immanitate beluas.*

3 *Scythæ.*] Maternus d. lib. 1. cap. 1.

4 *Apud quos.*] Juſtinus lib. 2. Scribit tamen Q. Curtius lib. 4. Scythas rapto vivere aſſuetos.

5 *Aſiani.*] Maternus ubi ſupra. ubi & hos leves, futileſque ſemper eſſe dicit. Sed & hos uti & Syros (de quibus jam diximus) leviſſima hominum genera, & ſervituti nata eſſe dicit.

6 *Iones.*] Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. prodidit, Ionas primos unguenti, coronarumque in convivio dandarum, & ſecundæ menſæ ponendæ conſuetudinem, haud parva luxuriæ irritamenta reperiſſe. Maximus Tyrius in diſſertatione, cui titulus, Quis ſit philoſophiæ finis: *Crotoniates*, inquit, *Olympiacum oleaſtrum adamat, Spartiates armaturam, venationes Cretenſes, luxum Sybarites, Ion choros.* Hinc Horatius lib. Car. 3. Ode 6.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

Laſcivas ſaltationes & parum deco[...] geſticulationes, quas primi Iones i[...]venerunt, ſignificans. Unde & ap[...] Ariſtophanem ἰωνικῶς, pro eo qu[...] eſt ἁϐρῶς, id eſt, molliter ac delica[...] Cælius Rhodig. lib. 18. c. 25. & l.[...] cap. 33. Et id quoque intelligi pot[...] ex eo quod de Alcibiade dicit Plut[...] in ipſius vita, illum ſeſe accommoda[...]ſe omnium gentium moribus quib[...] cum vivebat, ut cum in Ionia eſſ[...] magis delicatus erat Ionibus. In Spa[...]ta cum temperantiam diligentiamq[...] aliorum imitaretur, Lacones ipſos [...]peravit, ac Thraces merum biben[...] vicit. Athenæus auctoritate Satyri li[...] Dipnoſoph. 12. cap. 16. idem lib. 1[...] cap. 12. docet, ſaltationis genus oli[...] fuiſſe laſcivum ac petulans, quod Io[...] cum diceretur. Vide Eraſm. Chil. [...] cent. 5. cap. 69. Riſus Ionicus.

7 *Abydeni.*] Cælius Rhod. lib. 2[...] cap. 21. Eraſm. Chil. 4. cent. 6. cap. 1[...]

8 *Medi.*] Ex Xenophonte in Cyro[...]pædia l. 1. c. 6. & Athenæo l. 12. c. 23.

9 *Arabes.*] Virgil. lib. 1. Georg.

India mittit ebur, molles ſua thura Sa[...]bæi.

Hi enim ſunt Arabes ex Strabone libro 16. & aliis. Manilius,

— Aſiamque potentem,
Et molles Arabas. —

Et Catullus lib. 1. eleg. 12.

Sive in Hircanos Arabaſque molles.

Claud. de quarto Honorii conſulatu,

Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent.

1 *Tart*[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

be [1] Tarentini [2] & Galatæ, molles, & effœminati, *Tarentini.* envatis animis, ad inertiam nequitiamque parati, omni- *Galatæ.* bu imbuti delinimentis, in gymnaſiis & turpibus amoribus exerciti. Illecebræ enim luxuriæ ad extinguendum vigorem animi apud eos ſunt. [3] Addebat etiam Siculos va- *Siculi.* fros & monſtrifico ingenio, & [4] Aſtos ſupra Byzantium, dolosos maxime, [5] contra vero Cumanos in Æolia, hebe- *Cumani.* tes & inſulſos: quippe qui pluviæ tempore, niſi admoneantur voce præconis, porticus non ſubeant. [6] Sicut Bœotios *Bœotii.* [7] & Thebanos, qui plus habere virium quam ingenii ferun- *Thebani.* tur.

Tarentini.] De quibus ut vinolentis meminit Plato l. 1. de legibus. Vide etiam de iis Athenæum l. 12. c. 7. *

COLERUS.

Et Horatium, qui *molle* vocat.

TIRAQUELLUS.

Et Galatæ.] Diodorus Siculus l. 6. cap. & de his vide ſupra in verbo, *Gat minaces.*

Addebat etiam Siculos.] Hos acutosſe dicit Firmicus ubi ſupra. Olim au proverbialiter dicebatur, Σικυλίζειν, *Siculiſſare*, de vafris & improbis: de quo Eraſmus Chil. 3. cent. 5. ca 7. Cicero autem in 1. in Ver. act. facit Siculos hominum genus nimis acum & ſuſpicioſum. Idem multum faos eſſe dicit in libro de Oratore 2. & action. in Verrem 6.

Aſtos.] Vnde id auctor deſumpſit vix dici poteſt. Cæterum (teſte So Pompejo lib. 1.) *aſtus* apud poëtas aſtutiam ſignificat, cujus origo ex Gr:o, ab oppido ἄϛυ deducitur, in qui converſati aſſidue ſint, cauti ate acuti eſſe videantur. De hac eta civitate loquitur Probus Æmylius in Alcibiade. *

COLERUS.

Omnino Aſtu illud Atticum dicere vult: de quo Terent. quoque Eunuch. ac. ſc 6. Accius: *ſat in aſtu, & fal- les callet.* Ennius: *Aſtu atque A- thenis antiquum, opulentum oppidum.* Meminit hujus & Diodorus & Stephanus, cum Donato.

TIRAQUELLUS.

5 *Contra vero Cumanos.*] Strabo libro 13. putat eos vulgo male audiſſe, tanquam ſtupidos atque inſulſos, ob hanc cauſam, quod ducentis annis portus vectigalia exegerint, hoc nomine, ut urbem ædificarent, quæ dare tamen non deſierunt, cum jam urbs eſſet extructa. Adjicit & aliam fabulam, Cumanos publica pecunia mutuo accepta, porticus conſtruxiſſe: deinde cum pecuniam eam ad diem præſcriptum non reddidiſſent, à deambulatione fuiſſe prohibitos. Aliquanto poſt, cum ingens eſſet pluvia, creditores ludibrii cauſa præconem miſiſſe, qui publicaret edictum, uti Cumani porticus ſubirent. Atque ita voce præconis admonitos fuiſſe: inde natum adagium, Sero ſapere Cumanos, qui non niſi moniti ſenſerint defugiendam eſſe pluviam. Eraſm. Chil. 1. cent. 5. c. 61. Proverbium autem non ſentit de Cuma Italiæ, ſed Æolidis.

6 *Sicut Bœotios.*] Probus Æmylius in Alcibiade. De his eſt vetus adagium, ἡ Βοιωτία ὗς, *Bœotica ſus*, quod in inſenſatos & penitus rudes dici ſolebat apud Athenæum lib. 10. cap. 11. Vide Eraſm. Chil. 1. cent. 10. cap. 6. & Pauſaniam. Hinc illud Horatii lib. 2. epiſtol. epiſt. ad Auguſtum,

Bœotum in craſſo jurares aëre natum.

7 *Et Thebanos.*] De iis ſupra in verbo, *Thebis.*

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Syracuſani. tur. ¹Et Syracuſanos variæ multipliciſque naturæ: aut ei excellentiſſimos eſſe, & omni virtutum genere prædi, *Athenienſes.* aut improbiſſimos, & omnibus vitiis depravatos: ² q de Athenienſibus quoque proditur. ³ Atque Heduos *Hedui.* cundos & temerarios, turbulenti & concitati animi. ⁴ *Ligures.* Ligures duros, agreſtes, ⁵ & fallaces ſuapte natura, &

ſte

1 *Et Syracuſanos.*] De Siculis ſupra in univerſum dictum eſt: ſed privatim Syracuſanorum (qui & ipſi Siculi ſunt) mores diſces ex Plut. in Dione.

2 *Quod de Athenienſibus.*] Plutar. ubi ſupra ad fin. Sed & de his Orator ille Rhodius apud Livium 5. Dec. lib. item 5. *Athenienſium*, inquit, *populum, fama eſt, celerem & ſupra vires audacem eſſe ad conandum.* Et Philo Judæus in eo lib. cui titulus eſt, *Quod omnis probus liber*, ſcribit, *Athenienſes, me judice, acutiſſimi hominum (quod enim in oculo pupilla, in anima ratio, hoc Athenæ ſunt in Græcia) quando Pompam ducunt Eumenidibus, neminem ſervum admittunt, ſed per ingenuos viros ac fœminas peragunt omnia ſolemnia, & ne eos quidem vulgares, ſed inculpatæ vitæ homines.*

3 *Atque Heduos.*] De his Cæſar l. 6. belli Gallici, *Impedit*, inquit, *alios avaritia, alios iracundia ac temeritas, quæ maxime illi hominum generi eſt innata.* Sed & eos perfidos eſſe dicit ejuſdem operis lib. 7.

4 *Et Ligures duros.*] Diod. Siculus libro 6. cap. 9. Nam & illos durum in armis genus eſſe dicit Livius 3. Decad. lib 7. Et Jul. Florus Epitomatôn l. 2. ubi de bello Liguſtico loquitur. Sed & hos bellicoſos & ob vicinitatem Romanorum bellandi peritos dicit Plut. in Paulo Æmylio.

5 *Et fallaces.*] Cato l. 2. Originum, & ejus auctoritate Servius lib. 11. Æn. in eum locum,

Appenninicolæ bellator filius Auni.

Et ſatis oſtendit ipſe Virgilius verſu ſeq.

Haud Ligurum extremus dum fallere fata ſinebant.

Et paulo poſt,

Vane Ligur, fruſtraque animis elat
perbis,
Nequicquam patrias tentaſti lub
artes:
Nec fraus te incolumem fallaci per
Auno.

Nam & ante dixerat,

Conſilio verſare dolos ingreſſus &

Eoſdem quoque latrones appellat Livius 4. Decad. lib. 10. Sed & add omnia præcedentia Parthos timi ſeditioſos, fraudulentos ſua na fuiſſe, ex Juſtino l. 41. Ægyptio niſſimos, ex epiſtola Phlegontis libi Hadriani Cæſaris apud Spartianu aut, ut alii contendunt, Saturniu vita ipſius. Et Q. Curtio lib. 4. *Ægyptii*, inquit, *vana gens, & nova quam gerendis rebus aptior.* Sed & dem atque etiam Phœnices qua avidos pronunciat Plato de Repub bro 4. Et Philo Judæus in Flac non adeo longe à princ. ſcribit Æ ptios eſſe natura irritabiles, & è m ma ſcintilla ſuetos magnas ſeditio accendere. Et non multo poſt ſcri Invidiam nativum eſſe illis vitium in lib. de Agricultura. *Cæterum*, inq *Ægyptiorum gens innatam & inſig habet jactantiam, ut vel modica felic tis aura aſpirante, irrideat faſtidia plebejorum hominum in victu para ſtudium, & diligentiam.* Samnites laces ex Floro lib. 1. Epitomatôn. tulos audaces ex Virgilio lib. 4. Æn de illis loquente, non multo ante

At bello populi audacis vexatus &
mis.

Et alibi ſemper, ut ibi dicit Serviu los inducit audaces. Illyricos & T ces rapto vivere aſſuetos eid. Cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtili agro & aſpero quem incolunt, nihil ferendo niſi ma-
go labore partum. Sed cum Ligurum quidam Firmates,
nulli Apuani, plerique Montani, alii Hilvaces, alii
ſinates dicantur, hoc non convenire niſi tranſmontanis
Luribus aſſerebat. His enim cum longe ab hominum
mmercio & cultu diſtent, & in arido ſolo luctentur,
ale evenire, ut agreſtes, duri & immanes fiant. Hoc
ndo Lucius noſter apud nos ſermocinatus, peracri judi-
ci, locorum mores examinabat, vitiaque & virtutes ri-
matur. Sed quia mentio locorum, & morum diſtinctio
a eſt, hoc dicere auſim longa obſervatione probatum,
s regiones quæ cæli clementia & affluenti copia gau- *Regio fertilis hebetiores, contra difficilis ingenioſiores producit.*
de, ſenſu hebetes & obtuſa mente plerunque homines
giere: quæ vero difficiles & agreſtes ſunt, ſingulari in-
gio viros educare. Ita enim parens natura, ſive ille effe-
ct mundi deus comparavit, ut ubi rerum hubertas & co-
piit, ibi bonarum artium ſtudia ſæpe & ingenia deſint.
ſit tamen Ariſtoteles, eos qui Scythiam verſus loca
derta incolunt, animo quidem abundare, ingenii non ſa-
abere: qui vero mitiorem plagam, ingenio & arte
præ-

lib. & præterea ipſos Thraces, ubi noiment, truculentos, Thucydidi lib belli Peloponneſ. Mardos cultu aſperos & latrociniis aſſuetos ei-de Curtio lib. 6. Caduſios genus hominum ferox & bellicoſum Plutarcho in taxerxe. Rhodios ſuperbos: ita illos, veluti proprio ac peculiari voculo, appellat Homerus Iliados lib. in Catalogo,

Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν Ῥοδίων ἀγε-
ρώχων.

Et rum impotentiſſimæ ſuperbiæ exolum habes apud Livium 5. Dec. lib. ubi legatos Romam miſerunt ſupe admodum minitantes, ſe Perſeo gi Macedoniæ auxilio futuros, niſi im eo Senatus populuſque Romas pacem & amicitiam jungeret. Cu, ſuperbiæ poſtea pœnituerunt, pœnaſque dederunt. Lacedæmonios faſtuoſos ex Plutarcho in Nicia non multo ante fin. Et bellicis tantum rebus incumbentes, in hiſque tantum laborantes, idque ſolum in precio habentes, Philoſtrato in vita Apollonii lib. 4. Sed cunctatores, & vix in ea, in quibus fidunt, ingredientes, ex Livio in orat. legatorum Rhodiorum 5. Decad. lib. 5. Vide inferius lib. 5. cap. 11. Luſitanos inſidioſos, ſcrutatores, veloces, agiles, verſatiles, ex Strabone lib. 3.

1 *Eas regiones, quæ cœli clementia.*] Hæc omnia uſque ad clauſulam, *Senſit tamen Ariſtoteles*, videbis aperte comprobata ex his, quæ ſcripſimus in noſtris legibus Connubialibus lib. 7.

2 *Senſit tamen Ariſt.*] Vide dd. ll. Connubiales.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Maximus Tyrius de diverſarum gentiũ peritia peculiari. Adagia à civitatum moribus ſumpta.

præſtare. [1] Neque omiſerim, quod Maximus Tyrius Græcus auctor cum primis prodidit, [2] Crotoniatas palæſtra gymnico certamine valere, Lacedæmonios autem pedeſtri, Athenienſes vero navali, [3] venatu Cretenſes, [4] Sybarites luxu, [5] Thebanos vero tibiis, [6] Iones autem choro cantu. Qui etiam adnotavit vulgari adagio ferri, Medica mollitiem, [7] Sardanapali luxum, [8] delicias Ionicas, [9] Siculas menſas, [10] ſaltationes Sybariticas, [11] Corinthias meret

c

1 *Neq; omiſerim quod Maximus Tyrius.*] Quanquam ea omnia, quæ ſubdit, non ſint ipſius Maximi: ſed ea tantum quæ ſpeciatim tibi deſignabo.

2 *Crotoniatas.*] Ipſe Maximus ſer. 7. dum dicit hos amare oleaſtrum. Id enim proprium erat victoriæ in palæſtra. Vide eum in ſer. cui titulus eſt, *Quis finis Philoſophiæ.*

3 *Venatu Cretenſes.*] Max. d. ſer. 7. Cælius lib. 18. cap. 10. *At Creticæ*, inquit, *exercitationes venationibus conſtant præcipue, ac montanis itineribus, item curſu ac jaculatione.* At Polybius lib. 4. tradit Cretenſes terreſtribus ac navalibus præliis ad inſidias, furta, rapinas, nocturnos inſultus, & omnia doli genera promptiſſimos eſſe. In prælio vero diſpoſitis cohortibus, ſegnes, timidos, ac prorſus inutiles.

4 *Sybarites luxu.*] Idem ſerm. 11. & 31. ad fin. & ſerm. 3. de voluptate. Athenæus lib. 12. cap. 6. & Ælianus var. hiſt. l. 1. Et de eorum quoque luxu vide quæ ſcribam inferius l. 5. c. 21.

5 *Thebanos vero tibiis.*] Idem Maximus ſerm. 7. Cælius ubi ſupra, dicit Thebanis tibiarum familiare ſtudium eſſe. Vide etiam Athenæum l. 4. c. 25.

6 *Iones.*] Idem ſerm. 21. Indeque illud Horatii 3. Carm. Ode 6.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

7 *Sardanapali luxum.*] Maximus ſer. 19. & 29. De luxu autem Sardanapali ample videbis apud Herodotum lib. 2. Juſtinum lib. 1. & prope omnes qui de luxu aliquid ſcripſerunt.

8 *Delicias Ionicas.*] Nihil de his Maximus, niſi quod ſupra dictum in verbo, *Iones.* Sed de his vide Maximum l. 2. cap. 1. & quæ dixi ſupra eod. cap. in verbo, *Iones*, pric

9 *Siculas menſas.*] Nec idem de ſed vide inferius lib. 5. cap. 21.

10 *Saltationes Sybariticas.*] Id, fallor, voluit excerpere ex eodem Maximo ſer. 21. qui id tamen non di. Sed eum vide ſerm. cui titulus eſt, Philoſophiæ finis. & ſerm. 3. qui eſt voluptate. *Sybaritæ* (auctor Rhodinus lib. 5. cap. 3.) *in convivia equos introducebant ita imbutos, ut incinente tibiæ cantu audito, ſtatim arrigerentur pedibus ipſis prioribus, vice manuum geſtus quoſdam chironomiæ, motuſque referent ad numerum ſaltatorios.* De etiam ſcribit Athenæus l. 12. c. 6.

11 *Corinthias meretrices.*] Strabo & 12. oſtendit Corinthum, quod Iſthmo eſſet, duoſque haberet portus, alterum adverſus Aſiam, alterum Italiæ oppoſitum, negociatorum frequentia locupletiſſimam fuiſſe. In ea templum fuiſſe Veneri ſacrum, atque locupletatum, ut plus mille puellas haberet, quas Corinthii Veneri conſecrarant, ut in ejus honorem ſtarent. Itaque harum gratia frequens in urbem multitudo undique confluebat, unde civitas majorem in modum ditabatur: quinetiam negociatores, hoſpites ac nautæ, propter urbis luxum deliciaſque immoderatos ſumptus facientes exhauriebantur. Atque hinc manaſſe vulgo proverbium,

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς.

(od

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...ci [1] Artium quoque diſciplinas Menander dixit nativa ...cdſuetudine diſtingui nationibus variis: [2] Namque Mitylæi cithara delectantur, [3] Thebani tibia, [4] Alexandrini geometria valent, [5] Athenienſes ſtatuaria & pictura, [6] Crotoniatæ medicina, [7] Æginetæ athletarum pugna. Quod ...pxime accedit ad id, quod Euſtathius memoriæ prodi... diforſan mutuatus ab illis, Bœoticos circa palæſtram re...liaſque artes gymnicas valde probari, [8] Athenienſes in ...nalibus, [9] Theſſalos in equeſtri, [10] (quippe cum ex equo ...pinum pugnare docuerint) [11] Lacedæmonios legibus valere, *Euſtathius.*

...Qui ita vertit Horatius Epiſtol. l. 1. ...ad vam,

...cuivis homini contingit adire Corinthum.

...Atnæus Dipnoſophiſtôn l. 13. c. 11. ...Et od Plato lib. 3. de Repub. vitu...per Corinthium luxum blandimen...tum meretricularum.

... *Artium quoque diſciplinas Menan-der* Athenæus.

... *Namque Mitylenæi.*] Cælius l. 16. cap. auctoritate Menandri Rhetoris in ...ididicticorum ratione, ſcribit, ...Mienæos citharœdica plurimum glori, eaque re ſibi in primis placui...

... *Thebani tibia.*] Jam ſupra paulo ant...dictum eſt in verbo, *Thebanos verotis.*

... *Alexandrini geometria.*] Cælius auctitate ejuſdem Menandri d. l. 16. cap. ſcribit Alexandrinos arte grammaa maxime præcelluiſſe, itemque Geetria & Philoſophia.

... *Athenienſes ſtatuaria.*] Idem Cælius idem, *Statuaria*, inquit, *præcipue Atienſes gloriam ſibi vendicarunt, ac pura.*

... *Crotoniatæ medicina.*] Herodotus lib. quo loco de Democede Crotoniaum medico loquitur. Idem Cælius ...i ſupra.

... *Eginetæ.*] Cælius ibi, Æginetas & ...rmopolitas fuiſſe Athletas per...inſies memoriæ traditur.

8 *Athenienſes in navalibus.*] Quod ſupra dictum eſt. Sunt qui hanc laudem & gloriam rerum maritimarum dant Phœnicibus Tyriis, & ex his ortis Pœnis, ut videre licet ex Pauſania lib. 1.

9 *Theſſalos in equeſtri.*] Quod & ipſum tradit Maximus Tyrius ſerm. 3. & 7. Livius 1. Decad. lib. 9. in comparatione Alexandri & Romanorum. Strabo lib. 11. Q. autem Curtius lib. 3. vocat Theſſalos equites, & Acarnanes Ætoloſque invictam bello manum. Polybius vero lib. 4. *Theſſalicos*, inquit, *equites, conſerto prælio, inſuperabiles eſſe conſtat. Eoſdem, ſi per partes attentaveris, lacerare, capereque facillimum erit.* Vide Athenæum lib. 12. cap. 16. ubi de Alcibiade. & infra verſ. ult. *

COLERUS.

* Theſſalos Palephatus lib. 1. Incredibilium prodit, ipſos à Lapithis creditos dictoſque fuiſſe Centauros, eo quod diſcurrentes in bello equites, veluti unum corpus equorum & hominum viderentur. Oroſius l. 1. c. 12. Tale quiddam produnt de Inſulanis quibuſdam Americis.

TIRAQUELLUS.

10 *Quippe cum ex equo primum.*] Plinius lib. 7. cap. 56.

11 *Lacedæmonios legibus valere.*] Polybius lib. 6.

lere, [1] Cyrenæos in ephectica ſcientia. Quod autem d

Theſſalus equitatus.

Theſſalo equitatu dictum eſt, qui conferto prælio inſupe rabiles erant, non prætereundum, [2] Philippum Macedo nem, qui totius Græciæ communis hoſtis & prædo habit eſt, ut Theſſalos equites, velut firmiſſimum robur, & lo ge optimos bello, ſuæ phalangi adjungeret, Theſſalia propterea invaſiſſe, illamque incendiis & ruinis deſo maſſe.

1 *Cyrenæos in Ephectica ſcientia.*] Gellius lib. 11. cap. 5. σκεπτικοὶ, ἐφεκτικοὶ, ἀπορητικοὶ Philoſophi qui dicantur ſcribit. Adde ſuperioribus quod Seneca ex Cæſtio ſcribit lib. 1. Suaſoriarum cap. 2. *Omnibus ſua decora ſunt: Athenæ eloquentia inclytæ ſunt, The ſacris, Sparta armis.*

2 *Philippum Macedonem.*] Diod. culus l. 8. Sed & alii quoque equit plurimum valebant, & in his Iazy Sarmatiæ populi, apud C. Tacit. l.

Caput XIV.

An ſit idem deprecari, quod recuſare, contra quorundam grammaticorum opinionem.

Quid [1] in mentem venerit nonnullis grammaticis, non temperantes maledictis, multa nec perpenſo dic,

TIRAQUELLUS.

1 *Quid in mentem venerit.*] Hoc caput & ex iis eſt, quæ in Laurentium Vallam emiſſa ſunt, cujus in id locus eſt lib. 6. Elegantiarum cap. 4. His autem auctoribus, in eam rem citatis, adde & tu Livium 1. Decad. lib. 8. *Ubi,* inquit, *cum deprecantibus primoribus patrum atque univerſo ſenatu, perſtaret in incepto immitis animus.* Et ibid. non adeo longe, *Jam ipſe adoleſcens, jam pater M. Fabius contentionis obliti, procumbere ad genua, & iram deprecari dictatoris.* Et 4. Decad. lib. 10. in Oratione Demetrii ad Philippum patrem, Regem Macedonum, *Nec hodie ut proſit mihi gratia Romanorum poſtulo: ne obſit, tantum deprecor.* Et paulo infra, *Ego ſi quid impie in te pater, ſi quid ſcelerate in fratrem admiſi, nullam deprecor pœnam: ſi innocens ſum, ne invidia conflagrem, cum crimine non poſſim, deprecor.* Et rurſum paucis interjectis, *Si pater ſuccenſeret, te majorem fratrem minore deprecari oportebat.* Et Sene lib. 2. Natur. quæſtionum, *Terti propiciandos deos, quos bona rogare tet, mala deprecari.* Et Suetoniu Auguſto, cap. 5. *Cum C. Lectorius leſcens patricii generis, in deprec graviore adulterii pœna, propter at atque natales, hoc quoque Patribus ſcriptis allegaret, ſe eſſe poſſeſſorem velut æditum ſoli, quod primum D. guſtus naſcens attigiſſet.* & cap. 52. *ctaturam magna vi offerente populo, nixus, dejecta ab humeris toga, nud ctore, deprecatus eſt.* Et Corn. Taci *De adulterio ſatis caveri lege Juli ſum. Sed Tiberius Cæſar adulterii viorem pœnam deprecatus, ut ex majorum, propinquis ſuis ultra duce mum lapidem removeretur ſuaſit.* bro 12. *Cum magnitudinem onerum*

Sen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

dio, nec examinato modo digeſta, præcipere non veren-
cu, non ſatis conjicio. Nuper cum in commentariolos
obſervationum grammatici cujuſpiam, quos de Latina di-
cendi norma vivens ediderat, forte incidiſſem, in quibus
gri cenſura antiquiſſimum quemque auctorem taxat, ita
ipm loquutum offendimus, ut diceret A. Gellium male
ſeiſſe, quod deprecari, abominari vel deteſtari eſſe dixit:
ceſuitque deprecari nihil eſſe aliud, quam dicto vel facto
recuſare: quaſi multum diſcriminis foret inter abominari
&recuſare: idque Ovidii auctoritate probare nixus fuit,
de Ponto:

ſæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem,
Ne mea Sarmaticum contegat oſſa ſolum.

Quibus verſibus deprecari pro recuſare intelligit: quod
vois pluribus affirmare contendit, quæ conſulto præter-
eins. Sed libet interrogare, num proprio ſignificatu La-
tii dixerim, Scipio fœdus cum Hannibale inire depreca-
tuquia paciſci cum Hannibale recuſat: aut, Romani cum
Pyrrho pacem deprecantur, quia pacem abnegarunt. Con-
true hanc verbi ſignificationem ſecus ab auctoribus di-
ctam, & verbum deprecari in alio ſenſu accipi videmus.
Titus Livius ſexto ab urbe condita: Non præripiam, in-
quit, gratiam publici officii deprecandi. Cicero prima
actione in Verrem: Si libere quæ ſentio de republica di-
xero, primum deprecor ne iraſcatur. Suetonius in Cæſare:
Senatum literis deprecatus eſt: & veterum auctoritatibus
pluribus, in quibus ſi deprecari recuſare dixeris, profecto
abſurde & barbare loquêris. Hic enim deprecari idem eſt
quod valde precari. [1] De enim præpoſitio, adjecta verbo,
plerum-

Laur. Vallenſis taxatus lib. 6. cap. 4.

De præpoſitio adjecta verbo.

*...ſeum deprecarentur, cuncta repetive-re, ſi à fœdere quod nobiſcum icerant.**

COLERUS.

Precari ne ſibi aliquid accidat, hoc, deprecari proprie. Itaque recte veteres Latini dicebant, *deprecari à cap & fortunis ſuis malam rem aut periculum*: ad verbum id Græcis eſt [illegible]. Scalig. ad illud Epigramma Catulli, ubi item Gellium contra Vallam defendit.

TIRAQUELLUS.

1 *De enim præpoſitio.*] Ulpianus in *l.* 1. in princ. *ff. depoſ.* vel com. *Depoſitum*, ait, *eſt, quod cuſtodiendum alicui datum eſt: dictum ex eo, quod ponitur.*

 Præpo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

plerumque auget, ut demirari, defraudare, dejerare. R. ſus quod ille, auctoritate Ovidii motus, voluit depreci idem eſſe quod recuſare, idem Livius exploratius oſtent tertio de Macedonico bello: At hercule non jus, ſed juriam deprecantur. Suetonius in Tiberio: Claudium quit, adeo violentum & contumacem, ut ne capitis quidn reus deprecari ſuſtinuerit. Cicero in legem Agrariam ſi quid deliquero, nullæ ſunt imagines quæ me à vobis precentur. Quibus in locis non ſignate nec proprie loc tur, qui deprecari recuſare dixerit. Sed vetus probab que ſenſus eſt, tam in Ovidio, quam proximis auctorib, id eſſe deprecari, quod ſuppliciter petere, & precibus poſcere, ne quid fiat quod tu vitare cupis, & contendi e eveniat. Mortem ergo Ovidius deprecatur, non ſimi- citer recuſans mortem, ſed ſuppliciter expoſcens ne n s contingat inter tot truces immaneſque homines. Et e injuriam vel ſupplicium deprecatur, videlicet rogat ne feratur injuria, neve convicium fiat. Multum longe e diſtat deprecari à recuſare: quippe deprecari eſt precis rogare, & ſummiſſe obteſtari ne quid fiat: recuſare vi, jure & manu contendere, & quadam mentis vecordia naciter magis quam precibus expoſcere. Cæſar comm- tario quinto: Hedui nec deprecandi nec recuſandi ca legatos ad Cæſarem mittere volebant. Cicero Thuſc- narum quæſtionum ſecundo: De Anaxarcho, inquit, mocritoque cogitetur, qui cum in manus Cyri Nicocre- tis incidiſſet, nullum genus ſupplicii deprecatus eſt, ne e recuſavit. Pluribuſque patet exemplis, ſi cui illa perſe i libeat, ex quibus ſine controverſia liquet, deprecari id e quod precari, ſed dupliciter: uno modo, vehementi

Deprecari à recuſare multum diſtare.

Præpoſitio enim, De, auget poſitum: ut oſtendat, totum fidei ejus eſſe commiſſum, quod ad cuſtodiam rei pertinet. Lactantius Placidus enarrans eum locum libro 6. Thebaidos,

Deſerpitque genis nec ſe lanugo fatetur
Intonſæ ſub nube comæ.

Præpoſitio, inquit, *De, aut addit aut minuit, aut mutat.* Idem lib. 8. in locum,

—— Nec deprecor umbram
Accipere. ——

1 U

o & enixe precari ut quid fiat, & tunc De præpoſitio au-
g, ut primis auctoritatibus, quas ſupra memoravi, oſten-
ſin eſt: altero, precibus eniti & rogare ne quid fiat ſeu
eniat tale, quod tu nolles evenire, & futurum deteſtaris,
ut eſt proxime dictum. Et tunc De præpoſitio, non au-
ndi, ſed vim potius minuendi habet. De enim adjecta
rbo, duplicem ſignificatum, licet diverſum, capit, ut ple-
nque ſolet. plurimumque intereſt, in utro accipias ſigni-
atu. Quonam modo & utro magis conveniat ſenſu, ex
ſa lectione & contextu verborum, prout obvia ſunt, cui-
s vel mediocriter erudito facile eſt dignoſcere.

CAPUT XV.

iplex quæſitum ſuper nonnullis verbis Juriſconſultorum ſubobſcuris, quis ſit illorum ſignificatus, quæve pecuniæ olim fuerint.

CUm Romæ Palatini fori judicia opperiremur, quidam non ex plebe homo, pollens eruditione & doctrina, me adiit, & percontatus eſt, quid ſibi vellet [1] Ulpianus *Ulpiani locus l. nequicquam, §. nec adeo. ff. de off. procon.* officio proconſulis, æſtimans, eum qui provinciæ præ-ſet, diſſimulare non debere, ſi quos cauſarum concinna-res, aut litium redemptores deprehendiſſet. [2] Quis eſſet ium concinnator, [3] & quis redemptor, quærebatur. Et ia facilis explicatu quæſtio erat, levi functus opera, re-ondi, concinnatorem litium eum dici, qui novas lites *Concinnator litium.* nulatis captionibus & cavillis improbis, in longum du-cere

TIRAQUELLUS.

1 *Ulpianus.*] In *l. nec quidquam.* §. *ca advocatos. ff. de offic. proconſ.*

2 *Quis eſſet litium concinnator.*] A-ander Neapolitanus concinnatores ium interpretatur eos, qui novas li-s ſimulatis captionibus & cavillis probis in longum ducere moliun-r, cum eis jure agere non liceret.

3 *Et quis redemptor.*] Vide Budæum in Comment. ling. Græcæ. *

COLERUS.

* Græcis dicitur ἐργολάβος. qui eſt Harmenopulo ὁ χρήματα δεδωκὼς ἐπὶ τῷ ἐγχωρηθῆναι ἀγωγήν. Adde *l.* 20. *Cod. mand. l. litem. C. de procur. l.* 5. *C. de poſt. l. ſumtus. ff. de pact. l.* 1. §. *ſi cui caut. ff. de ext. cog.* Sed vide principem Juriſconſult. lib. 8. Obſer. cap. 31.

[*Concinnare.*] cere molitur, cum ſibi jure agere non liceret. [1] Concin
nare enim eſſe, rem effictis mendaciis, omnibus lenocini
perpolire, ſicut is qui unguentis delibutus, madenti com
[*Vitilitigatores.*] & capillo compoſito conſpicitur, quos [2] M. Cato vitilit
gatores nuncupat, [3] Græce autem κρατὴς δικῶν, qua
[*Redemptor cauſarum.*] ſector litium. [4] Redemptoremque cauſarum eum dic
qui lites quotidianas pecunia mercari, illaſque pactionibu
muneribuſque pellicere conaretur, haud ſecus quam q
domos ædificiumque faciendum utendumve precio co
[*Quadruplator Interceptor alienæ litis.*] ducit: [5] qui etiam quadruplator & interceptor alienæ lit
dictus eſt, [6] quos homines tanquam inciviles, & malaru
artium artifices, jureconſulti jure inceſſere. Iterum quæſ
vit ex me, quid eſſet [7] quod Alphenus legem Aquiliam i
terpretatus, inquit: Quod ſi tabernarius à prætereunte
[*Alpheni locus l. ſi ex plagis. ff. ad l. Aquil.*] flagello in quo dolor eſſet, fuiſſet cæſus, ſi illi repugnand
oculum eruiſſet gladio, propter id admiſſum Aquilia no
teneri: quod diceretur flagellum in quo dolor eſſet, qua
rebatur. Cumque nonnulli falſa opinione perſuaſi, flage
lu

TIRAQUELLUS.

1 *Concinnare.*] Concinnare, auctore Feſto, eſt apte * componere: nam cinnus, ut ait, commiſtio eſt. Plinius lib. 14. cap. 20. *Cato jubet vina concinnari cineris lixivii.* Inde Concinnatorius, a, um, res ad concinnandum apta. Paulus in *l. inſtrumentum. ff. de penu. lega. Vaſa*, inquit, *concinnatoria in penu non continentur.* Hæc Nebriſſenſis.

COLERVS.

* Legitur hodie apud Feſtum: *apte componere.* Emendo: *Concinnare eſt arte componere.* Quod autem de Cinno addit, in Feſto non legi.

TIRAQUELLUS.

2 *M. Cato vitilitigatores nuncupat.*] Dicti ſunt vitioſi litigatores, hoc eſt, calumniatores, obtrectatores: ex vitiis & litigatoribus compoſita dictio. Συκοφάντ). Qui enim ſola pravitate contentionem quærunt, vitilitigatores proprie dicuntur. M. Cato *Vitilitigatores* appellat litium avidos, alienoru operum calumniatores. Plinius procemio Naturalis hiſtoriæ ad fin. *E go ſecuri etiam contra vitilitigatores, q Cato eleganter ex vitiis & litigatori compoſuit: quid enim illi aliud quam tigant, aut litem quærunt?*

3 *Græce autem.*] Budæus in Comm linguæ Græcæ.

4 *Redemptoremque cauſarum.*] Ide Budæus ibidem.

5 *Qui etiam quadruplator & inte ceptor.*] Sunt verba Livii 1. Decad. l. ad fin. *Populum*, ait, *Roman. quadr platoris & interceptoris litis alienæ pe ſonam laturum.* & vide infra eod. li cap. 22.

6 *Quos homines tanquam inciviles L. terminato.* in fin. *C. de fruc. & lit. e penſ. l. ſub ſpecie. C. de re jud. l. ſi non tulit. § ait prætor. ff.* eod. tit. & *l. ſupp care.* in fin. *ut lit. pend.*

7 *Quod Alphenus.*] In *l. ſi ex plag §. 1. ff. ad leg. Aquil.*

1 *Dol*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tu quod dolorem afferat, ideo dolorem in eo eſſe aſſere- re, dixi ego mendum in hac dictione fuiſſe, ingenue me artrari, neque jureconſultum tam inſcite locutum, ut in flaello dolorem eſſe dicat, pro eo quod flagris inflictis dorem afferat: cum jureconſulti non per metaphoras, n circuitu longo, ſed munde admodum & circumciſe lo- quntur: ſed pro eo quod dolor eſſet, ſcriptum fuit, [1] do- loeſſet, dicendum fuiſſe: neque aliter à jureconſulto ſcri- pm, veris patere argumentis. Dolonem enim lignum v fuſtem ſignare, in quo ferrum acuta cuſpide lateret, d haud ſecus quam gladius vulnera ingerat, ut [2] Varro- ni teſtimonio probatur. In eo enim latens pugio ita ſitus er, ut foris minus appareret: idque coarguitur facili ar- gmento, quod non erat conſentaneum, ut ſi à prætereun- te vi flagello tabernarius ictus foret, illi repugnando fer- ro cecernere, & oculum eruere liceret, prout in quæſtio- neſt. Quippe inculpata tutela non eſſet, cum non pari, ſe majore impetu armorum injuriam propulſaret, quod e lege vetitum. Dicendum ergo fuit, aliquid occulti teli inagello latuiſſe, quo percuſſus tabernarius, impune præ- teuntem gladio repercutere, & illi oculum eruere valuit. Hoc

Dolon.

Dolon eſſet, dicendum fuiſſe.] Sue- tonis in Claudio, cap. 13. *Reperti & eqtris ordinis duo, in publico cum do- lone venatorio cultro præſtolantes, alter ut eſſum theatro, alter ut ſacrificantem ap Martis ædem adoriretur.* & ibi Be- roclus probat, nec abs re hic legen- dueſſe *dolon.* Idem Budæus in An- notionibus in Pandectas, & ita le- gi in Pandectis Florentinis.

Varronis teſtimonio.] Atque etiam Sei lib. 7. Æneid. in eum locum,

Sævoſque gerunt in bella dolones.

D, inquit, *eſt aut flagellum, intra cu- jurgam latet pugio: aut* (ſecundum Vonem) *ingens contus cum ferro bre- vio. Dolones autem à fallendo dicti ſu quod decipiant ferro, cum ſpeciem ferant ligni.* Aliter tamen accipit Datus in Eunuchum Terentii act. 3. ſc. 3. Aliter item Livius 4. Decad. l. 4. cum dicit, *Sublatis raptim dolonibus Epheſum petunt fuga.* Ibi enim pro ornamentis navis accepiſſe videtur. Et libro ſexto non multo ante fin. *Jam ferme 30. in fronte erant: quibus ut æquaret lævum cornu, dolonibus erectis altum petere intendit.* Et paulo poſt, *Polyxenidas enim ut virtute militum haud dubie ſuperari ſe vidit, ſublatis dolonibus effuſe fugere intendit.* In illis autem locis de bello navali loquitur. Budæus in dicta *l. ſi ex plagis.* *

COLERUS.

* Iſidorus l. 18. c. 9. *dolones,* inquit, *ſunt vaginæ ligneæ, inter quas latet pugio ſub baculi ſpecie. Dolones autem à dolo dicti ſunt, quod fallant & decipiant ferro, cum ſpeciem præferant ligni. Hos vulgus Græco nomine oxos appellat, id eſt, acutos.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

l. properandum §. cumautem eremodicium. C. de judic.

Judicium eremodicium apud Juſtinianum

De eremodicio vide Budæũ in Annotat. & Alciatum lib. 4. de verbor. ſignific.

Apud veteres diu pecuniarum uſum, argenti item & auri non fuiſſe.

[1] Hoc dolone Tiberium Gracchum, ne opportunus inj
riæ foret, accinctum proceſſiſſe in forum, auctores tradun
quo honeſtius & diſſimulato telo in curiam iret. Et Cla
dium Cæſarem à duobus equeſtris ordinis, cum dolone
venatorio cultro præſtolantibus, pene oppreſſum Suet
nius refert. Tertio conſuluit me, quod eſſet judicium er
modicium, de quo [2] apud Juſtinianum fit mentio frequen
contra quod reſtitutionem [3] dari leges voluere. Cumq
aliquorum diſcreparet ſententia, pervici tandem, [4] erem
dicium dici judicium, cum quid reo abſente in diſquiſiti
nem venit, ſuperque jure controverſo mota lite, ſol
actor nullo ſe opponente exercuit, contraque reum, ind
cta cauſa, lis data fuit: ἀπὸ τῆς ἐρήμου, hoc eſt, ſolit
dine, eo quod ſolus actor nullibi reo comparente, n
ſignis collatis (ut ajunt) obtinuit: contra quod reſciſſi
nem plerunque dari leges voluere. Demum cum ſern
incidiſſet, quid emptio, quid permutatio eſſet, quæſitu
fuit, quo in loco [5] Homerus meminit Achivos non pec
nia, nec ære ſignato, ſed rudi maſſa æris vel ferri vinu
mercari, & cum mancipiis permutare conſueſſe: [6] cuj
auctoritate Ulpianus de contrahenda emptione, etiam ſi
pecunia fieri emptionem aſſeverat. Dixi id, de quo con
lebamur, mihi in promptu non ſuccurrere: ſed tamen m
miniſſe me, tam apud exteros, quam Romanos, æris ſign
ti argentique & pecuniarum longo tempore nullum uſu
fuiſ

TIRAQUELLUS.

1 *Hoc dolone Tiber. Gracchum.*] Plut. in vita illius.

2 *Apud Juſtinianum.*] In *l. properandum. §. ſin autem reus.* & §. *cum autem eremodicium. C. de judic.*

3 *Dari leges voluere.*] Scilicet in *l. ait prætor.* ſive, ut alii diſtinguunt, *l. etſi ſine.* §. item & in *eremodiciis.* quæ eſt ult. *ff. de minorib.*

4 *Eremodicium.*] Budæus in *l.* poſteriore. ff. de orig. jur. *Vadimonium deſertum,* inquit, ἐρήμην δίκην *dicitur à Demoſthene ſæpiſſime. unde uno verbo Eremodicium dicitur, quod in tit. de m rib. 25. ann. l. etſi. §. fi. & l. properand §. ſin autem reus. C. de jud. Heremod corrupte legitur.* Vide Alciat. lib. 4 verb. ſignif.

5 *Homerus.*] Lib. 7. Iliados, ad f ſed hic omnino vide, quæ ſcripſi Comment. Retractuum titul. 1. §. gloſſ. 1.

6 *Cujus auctoritate Ulpianus.*] I Paulus in 1. *ff. de contrah. emptione.*

COLERUS.

* De voce *Emptionis* vide Cu lib. 9. Obſerv. cap. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſſe, mercesque non pecuniæ interventu, nec ſignato
æ, ſed rebus commutare conſueſſe. Siquidem Armeni,
cythæ,[2] Seres &[3] Sarmatæ, non interceſſu pecuniæ res
aere, ſed rerum commercio permutare aſſuerant. De-
ſta enim & vacua cultoribus loca hominibuſque infre-
entia, magis quam urbes incolebant.[4] Indi quoque illi
nitiſſimi,[5] & Eſſeni idem factitarunt: nam fuſo ære ute-
intur, aut orichalco ([6] quippe cum veteres orichalcum
peciosus auro ducerent) percuſſo vero minime.[7] Luſita-
gravi ſarcina æris, vel fruſto argenti ſæpius nummi loco
fuere.[8] Lacedæmonii Lycurgi legibus omnem auri
gentique uſum amoventes, ferrum & rudem maſſam va-
ponderis pro pecunia habuere,[9] ſicut Byzantii ferri
aſſam pro nummo appendebant. Maſſyli vero in Aphri-
populi, pecora & mapalia pecuniæ loco habuiſſe ferun-
, cum quibus merces ſæpe mercatores commutabant.
In Britannia[11] gens inhoſpita, juxta Scyliram inſulam,
rmutando dare neceſſaria & accipere conſuerant.[12] Re-
liqui

TIRAQUELLUS.

1 *Scythæ.*] Juſtinus lib. 2.

2 *Seres.*] Ammianus Marcellinus
ro ſuæ hiſtoriæ 23. & Solinus c. 53.

3 *Sarmatæ.*] Strabo lib. 7.

4 *Indi quoque.*] Strabo lib. 15. *Indi
metallorum & fuſilium imperiti, qui-
abundent neſciunt, idcirco rem ſim-
cius tractant.* Et Pauſanias libro 3.
*in & hoc ipſo tempore ab Indis refe-
t, pro Græcorum, quæ illuc comportatæ
rint, rebus, reponi Indicas merces: nu-
m vero illos ignorare.*

5 *Et Eſſeni.*] Plinius lib. 5. c. 17. &
linus cap. 38.

6 *Quippe cum veteres.*] Servius l. 12.
neid. in eum locum,

*pſe dehinc auro ſquaientem, alboque
orichalco
ircumdat loricam humeris.*

7 *Luſitani.*] Strabo lib. 3. *Hi loco
mmorum, gravi admodum ſarcinarum
rmutatione utuntur, vel extenſi argen-
aminæ fruſtum abſciſſum exhibent.* De
Baſtetanis autem Hiſpaniæ populis lo-
quitur, qui an Luſitani ſint, Alexander
viderit.

8 *Lacedæmonii.*] Plutarch. in vita
Lycurgi & in Apophthegm. ipſius at-
que etiam in vita Lyſandri, & Pollux
lib. 9. c. 25. ſed vide quæ de illis pau-
lo poſt dicemus.

9 *Sicut Byzantii.*] Pollux d. lib. 9.
cap. 25.

10 *In Britannia.*] Solinus c. 25. aut
aliorum computat. 35. *Mutationibus,*
inquit, *neceſſaria potius quam pretiis
parant.* Ubi hanc inſulam, de qua lo-
quitur auctor noſter, non *Scyliram* vo-
cat, ſed *Silurum.* vide interpretem.

11 *Gens inhoſpita.*] Ita eam appellat
Solinus ubi ſupra poſt princ. *Gens in-
hoſpita,* ait, *& bellicoſa, ſanguine inter-
emptorum hauſto prius, victores vultus
ſuos oblinunt.* ſed vide quæ diximus ſu-
pra eod. lib. cap. 10.

12 *Reliqui.*] Neſcio quos hic reliquos
dicit.

I *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

liqui ære aut annulis ferreis ad certum pondus delibrat
[1] Quod apud Baleares fuit in more, ut omnem auri, a
argenti materiam execrati, nullius generis nummos ad
afferri ſinerent. Idem de Carmanis [2] & Bambycatiis, q
in Tigri ſunt, memoriæ proditum eſt, ut omnia meta
genera coëmentes, illa in profunda terrarum, & abdit
ſolitudines ſuffodiant, ne pecuniæ commercio enervaret
animi indoles, ingeniique. [3] Quod de Indis [4] & Æthiop
bus traditum accepimus, qui auri materiam tam vili æſt
marunt, ut catenas noxiorum tantum ex illo conflaren
Omnes denique gentes nationeſque apud prius ſeculu
mercibus res invicem commutare, vel coriis boum nun
morum loco, aut bobus pecudibuſque, ac ferreis virgis uſ
comperimus, [5] Homeri teſtimonio, qui res cenſu & æſt
matione dignas, non pecunia, ſed boum & pecudum n
mero taxavit, cum nihil tunc impenſo precio venire
[6] Primi igitur Lydi aureum & argenteum nummum, cu
tunc nullus foret, inveniſſe traduntur: [7] tametſi Ægin
argentum primo ſignatum nonnulli credant. [8] Alii apu
Eleos pondera & ex argento nummos à Phædone inve
te

Aurei & argentei nummi inventores.

1 *Quod apud Baleares.*] Diodorus Sicul. lib. 6. c. item 6.

2 *Et Bambycatiis.*] Plinius l. 6. c. 27. *Ibi mortalium ſolis aurum in odio: contrahunt id, defodiuntque, ne quo cui ſit in uſu.*

3 *Quod de Indis.*] Vide quæ paulo ſupra ex Strabone diximus, in verbo, *Indi quoque.*

4 *Et Æthiopibus.*] Herodotus lib. 3. & idem de Automelis, qui & ipſi ex Æthiopibus ſunt. Pomponius Mela lib. 3. cap. 10. ſtatim poſt princ. *Ære* (de eiſdem loquens, inquit) *exornantur, auro vincula ſontium fabricant.* Et de Macrobiis, qui item Æthiopes ſunt, Solinus cap. 43. aut aliorum computat. 33. *Macrobii*, inquit, *juſtitiam colunt, amant æquitatem, plurimum valent robore, præcipua decent pulchritudine. Ornantur ære, auro vincula faciunt noxi rum.* Sed & adde Satarchas qui uſu a ri argentique in æternum ſe à publi avaritia abdicarunt, ex Solino cap. 2 aut aliorum computatione 20.

5 *Homeri teſtimonio.*] D. lib. Iliad. ad fin. Id quod etiam tradit Plini lib. 33. cap. 30.

6 *Primi igitur Lydi.*] Herod. lib. 1

7 *Tametſi Æginæ.*] Strabo, auctor tate Ephori, libro 8. tradit, primo Ægina à Phidone ſignari cœptum a gentum. Vide Polydorum Virgiliu de Rerum inventor. lib. 2. c. 20.

8 *Alii apud Eleos.*] Idem Stra eodem libro memoriæ prodidit Ph donem menſuras excogitaſſe, à q etiam Phædoniæ vocitantur: & po dera, & nummum cum alium, tu argenteum ſignari docuiſſe.

1 *Ap*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

toutant. [1] Apud Perſas vero Darius ex auro monetam
peuſſit primus. [2] In Latio Saturnus æreum nummum
reriſſe traditur. [3] Romanis quoque auri argentique ſi-
gri longo tempore nullus uſus fuit. Pecudibus enim &
juentis bobuſque res permutare, ſonteſque plectere ſole-
ba: [4] æſtimabaturque bos centuſſibus, ovis vero decuſſi-
bt [5] Coriis vero boum numinos percuſſos à primis ori-
gibus judicare licet, quod Numa Pompilius ſcorteos
ſis congiarium populo dediſſe fertur. [6] Poſt quos Dio-
nyſius

Nummi ex coriis boum.

Apud Perſas vero Darius.] Hero-
do lib. 4. *Siquidem videns Darium*
ve memoriam ſui relinquere opere quod
lo alio Regum factum eſſet, id ſibi
inndum putavit, donec mercedem ac-
Etenim Darius ex auro quam po-
turgatiſſimo monetam percuſſit. Vide
in, ibi, *Et ſtateres Darici.*

In Latio Saturnus.] Æs Ianus pri-
mſignavit. Macrobius Saturn. l. 1.
ca7. *Hic igitur Ianus cum Saturnum*
pervectum excepiſſet hoſpitio, & ab
eoctus peritiam ruris, ferum illum &
rm ante fruges cognitas victum in me-
liedegiſſet, regni eum ſocietate mune-
. Cum primus quoque & æra ſigna-
ſervavit & in hoc Saturni reveren-
, ut quoniam ille navi fuerat adve-
, ex una quidem parte ſui capitis effi-
g, ex altera vero navis exprimeretur:
Saturni memoriam etiam in poſteros
pagaret. Ovidius quoque teſtatur in
aſt. ſcribens,

ulta quidem didici: ſed cur navalis in ære
ltera ſignata eſt, altera forma biceps?

Deinde infert,

t bona poſteritas puppem formavit in ære,
Hoſpitis adventum teſtificata Dei.

tropius autem ſecus ſentit, in primo
ibens, Saturnum nummos æreos
inis primum inſtituiſſe, Polydorus
gil. ubi ſupra. *

COLERUS.

[1] Apud Romanos Servius primus
ſignavit.

TIRAQUELLUS.

3 *Romanis quoque.*] Plinius lib. 3.
cap. 3.

4 *Æſtimabaturque bos.*] Vide in no-
ſtris Conſuetudinibus.

5 *Coriis vero boum*] Plutarch. in vita
ipſius Numæ. Donatus in Virg. lib. 1.
Æneidos ibi,

Taurino quantum poſſent circundare tergo.

tradit pecuniam ex corio bubulo pri-
ſcis temporibus fuiſſe, hincque pecu-
niam dictam, quod ex pecore origi-
nem duceret. Unde & illud D. Hiero-
nymi in Rufinum, *Ut cum montes auri*
pollicitus fueris, ne ſcorteum quidem
nummum de theſauris tuis proferas. La-
cedæmonii etiam ſcorteo numiſinate
utebantur, ut tradit Nicolaus περὶ
ἐθῶν, & ex eo Stobæus Collectaneo-
rum capite 42. Et Seneca de bene-
ficiis libro 5. capite 13. cujus hæc ver-
ba ſunt, *Æs alienum habere dicitur,*
& qui aureos debet, & qui corium for-
ma publica percuſſum, quale apud Lace-
dæmonios fuit, quod uſum numeratæ pe-
cuniæ præſtat.

6 *Poſt quos Dionyſius.*] Ariſtoteles
libro 2. Oeconomicorum. Sed Pollux
Onomaſticôn lib. 9. c. 6. ſcribit Syra-
cuſiis ſtannum argenti loco habitum
fuiſſe Dionyſii teſtimonio, non autem
dicit Dionyſium conflaviſſe. Rhodigi-
nus libro 10. capite 2. *Dionyſius*, in-
quit, *Syracuſanos perpulit ſtanneo num-*
mo uti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nyſius ex ſtanno conflavit nummos. [1] Interjecto dein
tempore, ære gravi Romanos uſos comperimus, quo
penſo non numerato, debita exolvebant. [2] Quo tempo
Pecunia unde. Servius Tullius rex, primus nota pecudum æs ſignaſſe pi
ditur, [3] unde & pecunia dicta. [4] Cujus rei cauſa in ve
ſtiſſimis nummis, bovis, pecudis, aut ſuis ſignum incuſſi
apparet. Sed quamvis à Servio Tullio pecunia percu
[5] non propterea à gravi ære precii nomine, quod inter
centem ementemque convenit, exolvendo deſitum e
quippe poſt decemviros, etiam ære gravi Romanos u
fuiſſe, debitaque exolviſſe, auctores tradunt, quod æs g
ve, maſſa æris fuit, non percuſſa aut ſignata: appendi, n
Nummorum apud Romanos inſignia. numerari ſolita. [6] Sequutis mox temporibus, Servio C
pione & Cneo Sempronio conſulibus, poſt Attilium R
gulum, argenteo nummo primum figurato Romæ, alte
par

1 *Interjecto deinde tempore.*] Liv. 1. Decad. lib. 4. ad fin. *Et quia*, inquit, *nondum argentum ſignatum erat, æs grave plauſtris quidam ad ærarium contrahentes, ſpecioſam eam collationem faciebant.* Nam & ante eod. M. Poſthumius ob rem male geſtam in Vejos decem millibus æris gravis damnatus eſt. Et ejuſdem Decad. lib. 5. *His*, inquit, *creationibus incitata plebs, denis millibus æris gravis condemnavit.* Et rurſum, *Et peſſimo exemplo innoxii denis millibus gravis æris condemnati ſunt.* Et Plinius lib. 3. cap. 3. *Libralis, unde nunc libella dicitur, & dipondius appendebantur aſſis. Quare æris gravis pœna dicta.* Gellius lib. 10. cap. 6. Auctoritate Atteji Capitonis, ſcribit tempore primi belli Punici Appii Claudii Cæci filiæ, ob dictum quodpiam petulantius mulctam æris gravis 25. millia dictam, quod & nos ſupra alibi diximus. *

COLERUS.

* Feſtus: *Grave æs dictum à pondere, quia deni aſſes, ſinguli pondo libras efficiebant denarium, ab hoc ipſo numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus preſſus ære alieno, ex ſingulis aſſibus librariis ſenos fecit, qui tantundem va rent. Item nummi Quadrigati & Bi à figura cælaturæ dicti.* Vide eund Feſt. in voce *Sextantarii*, & Plini lib. 33. cap. 3.

TIRAQUELLUS.

2 *Quo tempore Servius Tullius Re* Plin. lib. 33. cap. 3.

3 *Unde & pecunia dicta.*] Idem P ibidem. Donatus aliter, ut diximus pra in verbo, *Coriis vero boum.*

4 *Cujus rei cauſa.*] Plutarch. pro cap. 40. & quantum ad bovis ima nem, idem Plutarch. ejuſdem op cap. 39. & in Publicola, & Plin. lib. cap. 3.

5 *Non propterea à gravi ære.*] Ut tet ex locis Livii & Plinii ſupra cit in verbo, *Interjecto deinde tempore.*

6 *Sequutis mox temporibus.*] Hæc que ad clauſulam, *Tametſi quinque*, Plinii ubi ſupra, Plutarchi probl. Draconis Corcyrenſis, & ex eo At næi in Dypnoſophiſtis, Macrobius Satur. cap. 7. Lactantius lib. 1. cap. unde illud Ovidii lib. Faſt. 1. in ver *In Latio Saturnus.*

1 Tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

…pæ Ianus bifrons, altera navis prora incuſſa fuit: [1] tametſi quinque annis ante primum Punicum bellum argenteum nummum Romæ ſignatum nonnulli credant: [2] demum poſt annos duos & ſexaginta, aurei apud Romanos eadem …na incuſſi fuere. [3] Deinde bigæ, & quadrigæ, ac victo-riæ: quare victoriati, bigati, & quadrigati dicti. [4] Fertur tamen Livius Druſus in tribunatu tertiam æris partem argento miſcuiſſe, & ſigno victoriæ pariter nummum percuſſiſſe, cui Victoriato nomen. [5] In triente autem & quadrante Romani rates incuſſere, [6] Perſæ ſtateres Daricos numiſmata habere dicuntur. [7] Græci & Athenienſes Tetracinam, & [8] Ciſtophoros, [9] ac Philippeos nummos, qui bovis

Perſarum ſtateres.

Græci. Athenienſes.

Tametſi quinque annis.] Plinius ubi ſupra.

Demum poſt annos duos & ſexagi…] Idem Plinius ubi ſupra.

Deinde bigæ.] Hæc uſque ad clauſu…, *Fertur tamen*, ſunt Plinii d. loco. …ed & de bigatis Tacitus in libro de moribus Germanorum. Et Livius 3. …cad. lib. 3. & de quadrigatis idem …3. Decad. lib. 2. & de victoriatis id… Livius 5. Decad. lib. 1. in triumph… C. Claudii Pulchri. Adde & Anto…nos, & Aurelianos apud Vopiſc… in Aureliano, & in Probo, & V…ianos, & Salonianos apud Trebe…um Pollionem in Claudio Secun-d… ad fin. *

COLERUS.

Vide Feſt. in Grave æs. Corn. Taci… de morib. Germ. meminit, *Serra-…n nummorum.* Sed ibi Lipſius, una cu… doctis aliis, nihil extricat.

TIRAQUELLUS.

Fertur ramen Livius Druſus.] Plini… l. lib. 33. c. 3. & Livius 3. Decad. lib. … non ſemel.

In triente autem & quadrante.] Pl… ubi ſupra.

Perſæ ſtateres Daricos.] Vide paulo … ſerius in verbo, *Et ſtateres Daric…*

…ræci & Athenienſes Tetracinam.] R…liginus lib. 10. cap. 2. ex Livio, ubi legendum *Tetradrachma*, non *Tetracina*, probant eruditiores.

8 *Ciſtophoros.*] Livius 4. Decad. l. 7. ubi de triumpho M. Acilii, & iterum ad fin. ejuſdem lib. 1. in triumphis L. Æmylii Regilli, & Scipionis Aſiatici. & lib. 9. non multo poſt princip. in Triumpho Cn. Manlii. Et Cicero in Oration. pro domo ſua, & ad Atticum l. 2. epiſt. 2. epiſt. 6. & iterum epiſt. 16. ad finem, & lib. 11. epiſt. 1. Sunt qui in *l. Publia.* §. *Titius. ff. depoſiti*, Ciſtophoros putent reponendos, ubi mendoſe legantur modo *coſtrophinati.* Ciſtophorum fuiſſe legimus quatuor millium & quingentorum denariûm, ſicuti & Rhodium talentum. Dici opinantur Ciſtophorum, ab inſigni ferentis ciſtam: ſicut coronati modo vocantur nummi, à coronæ imagine. Ex c. 2. lib. 10. Lect. Antiq. Rhodig.

9 *Ac Philippeos.*] Rhodig. ubi ſupra. Plautus in Bacchidibus act. 4. ſc. 8.

Ducentos nummos aureos Philippos probos
Dabin'?

Et in Trinummo, act. 1. ſc. 1.

— *Nummorum Philippeûm ad tria millia.*

Horatius libro epiſt. 2. epiſt. 1. ad Auguſtum,

Gratus Alexandro, Regi Magno, fuit ille

Chœrilus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Elei. *Noctua in numiſmate Athenienſi.* *Trœzenii.* *Perſæ.* *Germani.* *Dardani.* *Rhegini.*

bovis imaginem longo tempore habuere incuſſam, t
primum [1] à Theſeo inventos, ut ab armis ad agrorum c
tum cives avocaret: cujus formæ Eleis numiſma fuit,
quo bovis imago deſignabatur. [2] Præter quos fuere
ſcenſes [3] & ſtateres Darici, Philippei & [4] Alexandrei,
ex auro cudebantur, in quibus mulæ cum curru videban
effictæ. [5] Poſtea noctua cum Minervæ facie Athenis
cudi cœpta: unde illud proditum eſt, [6] Gilippi ſerv
ephoris detuliſſe, multas ſub tectis cubare noctuas, qu
Lyſandri pecuniam, quam Gilippus fuerat depeculat
ſub tecto condiderat. [7] Trœzenii cum Neptunum præ
puum colant, tridentem nummo effictum habuere. [8] Pe
cus vero nummus ſagittarium incuſſum habuit, [9] qui D
cus etiam dictus. [10] Germani Serram, [11] qui Serrati. [12] D
dani duos inſculpſere gallos, [13] Rhegini leporem & c
ru,

Chœrilus, incultis qui verſibus, & male natis,
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.

Rhodiginus ubi ſupra, & Pollux l. 9. cap. 6.

1 *A Theſeo inventos.*] Plutarch. in Theſeo, & idem Rhodig. ibid.

2 *Præter quos fuere Oſcenſes.*] De quibus Livius 4. Decad. l. 10. in triumpho Q. Fulvii ex Hiſpania.

3 *Et ſtateres Darici.*] Pollux ubi ſupra & Plutar. in Artaxerxe. Dicti autem ſunt à Dario, veluti ab ipſo accurate facto in purgationem auri, ut tradit idem Pollux lib. 3. & Plutarch. in Apophthegm. Sed id non eſſe verum, teſtimonio eſt Xenophon, Pædiæ Cyri lib. 5. non ſemel, dum Perſas & alios Daricis nummis uſos fuiſſe tradit tempore Cyri illius antiquioris, qui longo ante tempore præceſſit Darium antiquiorem. At Darius tamen ex auro, quam potuit puriſſimo, monetam percuſſit teſte Herodoto lib. 4.

4 *Alexandrei.*] Pollux ubi ſupra.

5 *Poſtea noctua.*] Plutar. in Lyſandro. Interpres Ariſtophanis auctoritate Dæmonis, & Pollux dicto lib

6 *Gilippi ſervum.*] Plutar. in Lyſandro.

7 *Trœzenii.*] Plutar. in Theſe Pauſanias in Corinthiacis.

8 *Perſicus vero nummus.*] Idem tar. tum in vita, tum in Apopht matis Ageſilai, & in vita Artaxe & Cicero in Orat. pro Seſtio.

9 *Qui Daricus etiam dictus.*] I in loco poſtremo ſupra citato.

10 *Germani ſerram.*] Tacit. lib Moribus German. memoriæ prod Germanos pecuniam probare vete & diu notam, Serratos Bigatoſqu

COLERUS.

* Notavi ad illud: *deinde Bigæ*

TIRAQUELLUS.

11 *Qui Serrati.*] De nummis ſe tis Livius 4. Decad. lib. 9. alias 1

12 *Dardani duos inſculpſere gal*] Adde *pugnantes* ex Polluce lib. 9. cujus tit. eſt, περὶ εἰδῶν καὶ μερῶν ονο των πάλαντε, &c.

13 *Rhegini leporem & currum.*] lux ubi ſupra.

1 Ce

ru, [1] Cephalenes equum, Thaſii Perſen, Argivi murem, Mylenæi Sapphus imaginem, [2] Tarentini nummi Taran ptuni filium, qui Delphino vectabatur, Aſpendii palæ- ſts, [3] Locri autem & Ozolæ heſperum ſtellam effinxere. [4] pud Chios ænea moneta fuit, cui nomen Homerus. loponneſiorum numiſma teſtudinis figuram habuit, cui Celoni dixere nomen: Cyziceni altera parte Cybelen, alra leonem: [6] Tenedii ſecurim, & facies duas eadem cer- vi prominentes: [7] Corinthiaci, qui Poli dicebantur, Pe- gam: [8] Gergithii autem qui in Phrygia minore ſunt, Si- biæ imaginem, quod inde eſſet oriunda, hoc ſempiternæ ali fore arbitrati. [9] Poſtea vero novitio invento, ut ima- ges Cæſarum cum inſcriptione & titulis, nummis adſcri- bentur, obſervatum eſt. [10] Quare Nero Cæſar in habitu citha-

Cephalenes. Thaſii. Argivi. Mitylenæi. Tarentini. Aſpendii. Locri. Chii. Peloponneſii. Cyziceni. Tenedii. Corinthiaci. Gergithii. Nummi cum Cæſarum inſcriptione.

Cephalenes equum.] Idem Pollux lib. Cælius Rhodig. lib. 10. cap. 3.

Tarentini.] Pollux ubi ſupra au- ctate Ariſtotelis in Republica Ta- renorum. Hoc quoque idem refert, ſeullo auctore citato, Nicolaus Leo- ni de Varia hiſtoria lib. 1. c. 18.

Locri autem & Ozolæ.] De his duus Strabo lib. 9. ſed ut intelligas Oas eſſe ex Locris, ut alibi diximus.

Apud Chios.] Pollux ubi ſupra. Sto l. 14. *Homerum*, inquit, *poëtam Chmaximi ſibi vendicant, unde & nuus quidam æneus apud eos Home- rvocatur.*

Peloponneſiorum.] Pollux item ubi ſu, Eupolidis auctoritate, & illius canis proverbium, quo ſignificatur teſlines, id eſt pecuniam, vincere virem & ſapientiam. Id eſt ejuſ- m,

ν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικᾶντι χελῶναι.

Id,

Virtus teſtudinibus, & ſapientia cedit.

Vi Eraſ. Chil. 2. cent. 4. c. 87.

Tenedii ſecurim.] Heraclides in Po cis, & Stephanus in Urbium ca- talo. Plutarchus in Commentario de Pythiis oraculis, oſtendit ſecurim typum atque inſigne fuiſſe Tenedio- rum, idque propter cancros, qui ſunt apud illos in loco, qui dicitur Aſte- rium. Verba Plutarchi ſunt hæc: ὥσπερ ἀμέλει σελινούντιοί ποτε χρυσοῦν σέλινον ἀναθεῖναι λέγονται. καὶ τενέδιοι τὸν πέλεκυν, ἀπὸ τῶν καρκίνων τῶν γινομένων περὶ τὸ καλούμενον ἀστέριον παρ' αὐτοῖς, μόνοι γὰρ ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χελωνίῳ τύπον πελέκεως ἔχουσι. Eraſmus Chil. 1. cent. 9. cap. 27. Vide in noſtris legibus Connubial. ubi de pœnis adulterii.

7 *Corinthiaci.*] Pollux d. lib. 9.

8 *Gergithii.*] His autem adde, Bru- tum numiſma percuſſiſſe ipſius ima- gine cum pileo & duobus pugionibus, ſignificans à ſe & Caſſio patriam ſer- vitute liberatam fuiſſe, occiſo Julio Cæſare, ut ſcribit Dion lib. 47. Lyſi- machi quoque numiſma erat ipſius fa- cie cornigera inſignitum, ob taurum de ſacrificio Alexandri Magni vincu- lis elapſum, ab eo retentum ambabus manibus & occiſum, ut tradit Appia- nus in Syriacis.

9 *Poſtea vero.*] Id probatur exem- plis ſeqq.

10 *Quare Nero Cæſar.*] Suetonius in vita illius, cap. 25. *Statuas ſuas*, inquit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

citharœdi ſe nummo inſculpſit: [1] & Severus Imperat habitu Alexandri nummos figuravit. [2] Galenus poſt oc- ſos ſatrapas Perſarum, monetam, qua Perſas captos du- bat, percuti juſſit. [3] Auguſtus Octavius nota ſideris cap- corni, ſub quo in lucem editus erat, argenteum numm percuſſiſſe dicitur. [4] Denique, quum apud prius ſecul nullus nummorum uſus foret, judicare licet, Homeri te- poribus non pecunia, nec ære ſignato, ſed mercibus ir- cem Achivos vinum, æs & ferrum armis & manci s emere conſueſſe. Cum vero hac admonitione attentr factus, ἐν τῇ κ, τῆς Ἰλιάδος Ὁμήρου ῥαψωδίᾳ verſarer, s verſus haud multo negocio comperi: qui tales ſunt,

In fin. lib. 7. Iliados.

Ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες ἀχαιοὶ,
Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἴθωνι σιδήρῳ,
Ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ' αὐτοῖσι βόεσσιν,
Ἄλλοι δ' ἀνδραπόδεσσι, τίθεντο δὲ δαῖτα θάλειαν.

Id eſt,

Unde reportabant criniti vina Pelaſgi,
Æris quidam, alii fulgentis munere ferri,
At ſcutis, pars bobus mancipiiſve
Mutabant paſſim, & convivia læta parabant.

*citharœdico habitu: * qua nota etiam nummum percuſſit.*

COLERUS.

* Tales nummi adhuc viſuntur ærei & aurei, cum hac inſcriptione. PONTIF. MAX. TRPOT. IMP. PP.

TIRAQUELLUS.

1 *Et Severus Imperator.*] Non is Septimius Severus ſed Alexander Severus ex Ælio Lampridio in vita illius.

2 *Galenus.*] *Gallienus* ſcribendum: eſtque Trebellii Pollionis in vita illius, *Gallienus*, inquit, *ubi comperit ab Odenato Perſas vaſtatos, redactam Niſibin & Carras in poteſtatem Romanam, omnem Meſopotamiam noſtram, den Cteſiphontem eſſe perventum, fugiſſe gem, captos ſatrapas, plurimos P rum occiſos: Odenatum, partic imperio, Auguſtum vocavit, ejuſ monetam, qua Perſas captos trah cudi juſſit.*

3 *Auguſtus.*] Sueton. in vita ill cap. 94. in fin. *Tantam mox fiduc fati Auguſtus habuit, ut thema ſ vulgaverit, nummumque argenteum ſideris capricorni, quo natus eſt, perc rit.*

4 *Denique cum apud prius ſeculu* Hoc caput finit verſibus Homeric x Iliados libro 7, ad fin. ut ſupra c mus.

CAP

CAPUT XVI.

Quæ portæ urbis Romanæ præcipuæ fuerint, & unde nomina ſumpſerint, & ex quibus cauſis cognomenta.

URbis Romæ ſicut ſæpiſſime pomœrium prolatum fuit, ita multiplices portas pro murorum ambitu exuctas fuiſſe, facile eſt conjectari. Nam quum à prima igine fundamenta urbis in Palatino monte fuerint, cujus dicibus antiquiſſimum pomœrium terminabatur, [1] tribus rtis tunc urbs contenta erat: hæ fuerunt, [2] Carmentalis æ Scelerata, [3] Pandana [4] quæ Libera dicta eſt, [5] & Munia [6] quam Trigoniam à tribus angulis vocatam ferunt. d autem pomœrium quod Romulus poſuit, à foro boario

Tres portæ. Carmentalis. Pandana. Mugonia.

TIRAQUELLUS.

Tribus portis.] Plinius libro tert, cap. 5. ſcribit, *Urbem treis portas entem Romulus reliquit, aut (ut plures tradentibus credamus) quatuor.* I nominat Georgius Fabricius Cmnicenſis in libello, cui titulus e *Roma.*

Carmentalis.] Et aliis nominibus Tpeja, Vejentana, & (ut ex Plinio li8. c. 42. conjici poteſt) aliquando Eumena. Cur autem Scelerata dicit, vide paulo infra in verbo, *Quæ Scelerata.*

Pandana.] Quæ & Saturnia, & Fnanula, & libera dicta eſt. Dicta eutem Pandana Varroni l. 1. aut ut alomputant 4. de lingua Latina à Pdo, quod ſemper pateret ad res qin urbem ferebantur. Idem Feſt. Ppejus lib. 14.

Quæ Libera dicta eſt.] A libertate, auores Feſtus & Varro ubi ſupra, dict tradunt.

Et Mugonia.] Varro lib. 4. de ling. La *Intra muros*, inquit, *video portas diin palatio Mucionis à mugitu, quod ea us in Bucitatum antiquum oppidum exhant.* Mugionam eam vocat Feſtus lib. 11. non à Mugitu, ſed à Mugio quodam, qui huic portæ aliquando præfuiſſe creditur.

6 *Quam Trigoniam.*] Quod eſſet trium angulorum Verrio appellata.

7 *Id autem pomœrium.**] Liv. 1. Decad. lib. 1. Pomœrium, verbi vim ſolam intuentes, poſt mœnium interpretatur eſſe. Eſt autem magis circamœrium, locus, quem in condendis urbibus quondam Hetruſci, qua murum ducturi erant, certis circa terminis inaugurato conſecrabant: ut neque interiore parte ædificia mœnibus continuarentur, quæ nunc vulgo etiam conjungunt: & intrinſecus puri aliquid ab humano cultu pateret ſoli. Hoc ſpacium, quod neque habitari, neque arari fas erat, non magis quod poſt murum eſſet, quam quod murus poſt id, Pomœrium Romani appellarunt, & in urbis incremento ſemper, quantum mœnia proceſſura erant, tantum termini hi conſecrati proferebantur. Varro lib. 4. de ling. Lat. *Principium*, inquit, *quod erat, poſt murum, Pomœrium dictum: ejuſque ambitu auſpicia urbana finiuntur.* Feſtus, *Pomœrium, quaſi poſt murium, id eſt, proximum muro.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rio procedens ad magnam Herculis aram: inde per in
montis [1] Palatini [2] ad aram Conſi, mox ad curias vetere
& demum ad ſacellum Larium, protendebatur, & cu
eſſet tunc [3] Roma quadrata, ad forum Romanum proc
debat. [4] Varro autem à ſylva, quæ erat in area Apollir
in palatio, uſque ad ſupercilium ſcalarum Caci in Ave
tino, occidentem verſus, & ad tugurium Fauſtuli, ubi ca
Romuli fuit, prima urbis fundamenta protendi aſſevera
[5] Adjecto deinde Capitolino colle à Tito Tatio, que
Arcades Saturnium vocarunt, ſatis conſtat portam illic e
citati caſtelli, [6] Saturniam nuncupaſſe, quæ Pandana,
quod ſemper pateret, dicta eſt. Cumque infima Capit
lini montis habitaculum fuerint, [7] inde Carmentali por
nom

Saturnia. Pandana unde. Carmentalis.

Gellius libro 13. cap. 14. in princip. *Pomœrium eſt locus intra agrum effatum, per totius urbis circuitum pone muros regionibus certis determinatus, qui facit finem urbani Auſpicii. Antiquiſſimum autem pomœrium, quod ab Romulo inſtitutum eſt, Palatini montis radicibus terminabatur. Sed id pomœrium pro incrementis Reipublicæ, aliquoties prolatum eſt, & multos editoſque colles circumplexum eſt. Habebat autem jus proferendi pomœrii, qui populum Rom. agro de hoſtibus capto auxerat.*

COLERUS.

* Etymon eſſe à *poſt* & *mœrus* nemo dubitat. Sic enim ſcribebant *œ* pro *u* veteres. Certe mœrus à Græco *μοῖρα*, id eſt, ſors, munus. Gloſſarius ὁ περὶ τὸ τεῖχος τόνος.

TIRAQUELLUS.

1 *Palatini.*] Marlianus lib. 1. c. 3. *Urbs*, inquit, *deſignari cœpta eſt à foro boario: inde certis ſpatiis interjecti lapides per ima montis Palatini, ad aram Conſi: mox ad Curias veteres: tum ad ſacellum Larium forumque Romanum meta ducta, mœniis locus & urbi ſpatium deſignatum fuit. Neptunus equeſtris, alio nomine Conſus appellatus, quod conſiliorum ſecretorum Deus eſſet, ut qui hominum conſilia celet vel prodat.* Vide Marlianum lib. 4. c. 12. Gyrald. de
Gent. Syntagm. 5.

2 *Ad aram Conſi.*] Idem Alexa
infra, lib. 5. cap. 26. *Fuit enim Con*
ait, *Conſilii Deus, cujus ara in Circo*
ximo.

3 *Roma quadrata.*] Feſtus Po
lib. 5. Plutarchus in Romulo. Vid
noſtris Conſuetudinibus, ubi de F
tenaio loquor. *

COLERUS.

* Vide & Dionyſ. lib. 1. Solin
cap. 2. Tacitum lib. 12.

TIRAQUELLUS.

4 *Varro autem.*] Lib. 4. de lin
Lat.

5 *Adjecto deinde Capitolino.*] S
nus c. 2. Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5.
bit, Omnia, ad hoc uſque tempus
in Sicilia & in occiduis oris edit
loca Saturnia dicta fuiſſe.

6 *Saturniam.*] Solinus eod. c
Caſtelli quoque, inquit, *quos excita*
rant, portam Saturniam appellaver
quæ poſtea Pandana vocata eſt.

7 *Inde Carmentali.*] Idem Sol
ibid. *Pars autem infima Capitolini*
tis habitaculum Carmentis fuit, ubi
mentis nunc fanum eſt, à quo Carme
portæ nomen datum eſt. Dionyſ. H
carn. lib. 1. Euandro & Carm
Ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nen datum, [1] quæ & Scelerata, eo quod CCC. & ſe- *Scelerata.*
pm Fabii inde prodeuntes, infauſto prælio ad Cremeram
ones à Vejentibus oppreſſi, & miſeranda nece cæſi fue-
[2] Juxta quam ædes Martis, [3] Matutæ [4] & Bellonæ,
columna ex qua dabatur belli ſignum, ſiquando contra
htes prævalentes ſumebantur arma. [6] Ad hanc portam
matro-

Rianos quotannis ſacrificare, Carntæque aram apud Carmentalem pam ſub Capitolio ædificatam fuiſſeibit: quam aram Solinus hic fami nominat. Nunc Sanctæ Cathai, ſub rupe Tarpeja.

Quæ & Scelerata.] Ovid. l. 2. Faſt.

mentis portæ dextra eſt via proxima Jano:
Ire per hanc noli quiſquis es, omen habet.
fama refert Fabios exiſſe trecentos:
Porta vacat culpa, ſed tamen omen habet.

Lis 1. Decad. lib. 2. Feſt. Pompeub. 16. Servius lib. 8. Æneidos ibi,

— Monſtrat & aram
Carmentalem Romano nomine portam.

Eximus etiam ſupra lib. 2. c. 6. porinc.

Juxta quam ædes Martis.] Hujus eli meminit Ovidius lib. Faſt. 5. lumnis adornatum fuiſſe dicit, & Mianus Topog. lib. 5. c. 8.

Matutæ.] In foro Holitorio C. Cælius Coſ. bello Gallico ædem Joni Matutæ vovit: quam quidem Pea Cenſor locavit in eo loco, ubi dede D. Andreæ, cognomento in Mtuza, templum fuit. Marlianus Aquit. Rom. lib. 4. cap. 2. & 7. & . 3. cap. 15. & alibi. Hæc etiam Ju cognominata eſt. Gyraldus de di Gentium Syntag. 3. & Leucothoë id lib. 7.

Et Bellonæ.] Bellonam Poëtæ dea belli faciunt, ſororem & aurigam Martis, vulneribus & ſtrage gaudeem. Vocatur etiam Enyo. Martilib. 2. de Othonis morte,

n dubitaret adhuc belli civilis Enyo.

Gyraldus de diis Gentium ſyntag. 10. & Pallas. Virgil. lib. 8. Æneid.

Quam cum ſanguineo ſequitur Bellona flagello.

Huic proprio ſanguine ſacerdotes ſacrificabant. Unde Lucanus lib. 1.

— Tunc quos ſectis Bellona lacertis
Sæva movet, cecinere deos.

Ovidius lib. Faſt. 6.

Hoc ſacrata die Tuſco Bellona duello
Dicitur, & Latio proſpera ſemper adeſt.

Ædes Bellonæ, inquit Anton. Conſtant. interpres Ovidii, *quæ hoc tempore dedicata eſt, non fuit extra urbem, ut quidam falſo exiſtimant: ea videlicet, ubi Scipioni reverſo ex Hiſpania, pulſis Carthaginenſibus, Senatus datus eſt, auctore Plutarch. in Sylla: ſed in urbe, ac non longe à Circo maximo: ubi columnella fuit, quæ Bellica dicebatur.* Et Marlian. Topographiæ urbis Rom. lib. 5. c. 8.

5 *Et columna.*] Huic columnæ proximam ædem Bellonæ fuiſſe docet Feſtus his verbis, *Bellona dicebatur dea bellorum, ante cujus templum erat columnella, quæ Bellica vocabatur: ſuper quam haſtam jaciebant cum bellum indicebatur.* Hujus ædis auctor Appius Claudius fuit (auctore Liv. 1. Decad. lib. 10.) cum Hetruſcos bello domuiſſet. Sane Bellona, teſte Varrone lib. 6. ling. Lat. ab duello quoque Duellona dicebatur. Pompejus quoque hujus columnulæ meminit, & Marlianus ubi ſupra.

6 *Ad hanc portam.*] Ibidem fanum (ut ſupra dictum eſt) à matronis Romanis exædificatum fuiſſe memoriæ prodidit Marlianus Antiq. Rom. lib. 4. cap. 2. Hæc primum Nicoſtrata, ſed quia carminibus oracula reddebat, Carmenta eſt vocata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

matronas Carmentæ nymphæ [1] (quæ mater Euandri fui annuas hoſtias immolare & ſacrum facere produnt. [2] Se cum Tarquinius Priſcus quadrato ſaxo primus, & deinc Servius Tullius pomœrium protuliſſent, duoſque urbi co

Urbs ſeptem collium.

les adjeciſſent, ita ut ſeptem collium urbs fieret, qui ult mus urbis ambitum auxiſſe fertur, ac reliqui Reges urbe parum mœnibus validam, aggere & foſſis muniviſſen portarum quoque numerum augeri conſentaneum fui eoque magnitudinis urbs proceſſit, ſæpius aucto dilatoq

Portæ 34. urbis Romæ. Exquilina. Viminalis. Quirinalis.

pomœrio, [3] ut IIII. & XXX. portas per omnem ambitu Romæ fuiſſe legamus: ipſumque pomœrium [4] Aureli num Cæſarem tandem definiſſe, ut ad millia paſſuu XXX. mœnia protenderet; [5] tametſi Nero Oſtiam ten mœnia promovere, atque inde foſſa mare veteri urbi ſt tuiſſet inducere. [6] Exquilinam ergo, [7] Viminalem, Quir nalei

1 *Quæ mater Euandri fuit.*] Plutarc. Probl. cap. 56. ubi reddit rationem, quare Romanæ matronæ Carmentæ fanum ædificaverint. Livius 1. Decad. lib. 1. non adeo longe à princ. *Euander*, inquit, *tum ea, profugus ex Peloponneſo, auctoritate magis quam imperio regebat loca: venerabilis vir miraculo literarum, rei novæ inter rudes artium homines: venerabilior divinitate credita Carmentæ matris, quam fatiloquam ante Sibyllæ in Italiam adventum, miratæ hæ gentes fuerant.* Strabo lib. 5.

2 *Sed quum Tarquinius Priſcus.*] Liv. Dec. 1. lib. 1. ſcribit Tarquinio Priſco, qui urbem lapideo muro circumdare paraverat, defuncto, eam curam Servium Tullium ſuſcepiſſe, urbiſque ampliaſſe pomœrium.

3 *Ut IV. & XXX. portas.*] Plin. lib. 3. cap. 5. dicit hodie eſſe numero XXXVII. ita ut XII. portæ ſemel numerentur, prætereanturque ex veteribus VII. quæ eſſe deſierunt.

4 *Aurelia. Cæſarem.*] Flavius Vopiſcus in Aurel.

5 *Tametſi Nero.*] Suetonius in vi illius c. 31.

6 *Exquilinam.*] De hac Cicero de Oratore, & in Oratione in Piſ nem, & pro Cluentio Habito. Stra libro 5. Livius 1. Decadis libro 1. & 3. & 3. Decadis libro 1. & 4. (ſi 4. Decadis libro 3.) & libro 6. & Decadis lib. 1. Cornelius Tacitus bro 2. & Porphyrion interpres Hora Epod. Ode 17.

7 *Viminalem.*] De hac quoque Fe Pompejus lib. 12. poſt princ. ubi l quitur de ſacello Nemiæ deæ & M crobius lib. 1. Saturn. cap. 9. ubi ha dicit poſtea Janualem * dictam fuiſ Strabo lib. 5.

COLERUS.

* De hac porta Varro lib. 4. de L. quæ clauſa ſemper fuit, niſi cum b lum eſſet. Unde à Plut. & aliis app latur πολέμȣ πύλη. Et Virgil. *ſunt g minæ belli portæ.* Et iterum Plutarch. Fortuna pop. Rom. ἰανȣ̃ δίπυλον πολέμȣ τύχην καλȣ̃σι.

1 Et (

nem portas, [1] & Cælimontanam à collibus urbis, ubi ſitæ ent, vetuſto nomine denominarunt: [2] quamvis quod Cirini ſacello foret proxima, Quirinalem dictam nonnli ferant, [3] juxta quam Veneris Erycinæ templum. Cæ quidem Viminalis [4] aliquando Numentana dicta eſt: ſicut Exquilinam Taurinam à capite Tauri inſculpto, vocatam

Cælimontana. *Numētana.* *Taurina.*

TIRAQUELLUS.

Et Cæliomontanam.] De qua Cicein Piſonem. Livius 4. Decad. l. 5. Hc nunc vulgo Aſinariam vocatam dt Leonardus Aretinus de bello Chorum lib. 3. Nunc à templo, portancti Joannis, vel porta Laterana.

Quamvis quod Quirini ſacello.] As nominibus Collina & Agonia ſAgonenſis. Anton. Conſtant. Ovi interpres in eum locum Faſtor. lit1.

oxima lux vacua eſt, at tertia dicta Quirino:
Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit.

amvis, inquit, *alii à templo Quirino dum exiſtiment, à quo portæ Quirinali nn eſt inditum, quod proxime eam rini ſacellum eſſet, vel quod ea in rm Quirinalem iretur.* * Hodie vulg Rom. à duobus equis marmoreis, liæ & Praxitelis operibus, in hoc ce ſitis, Montem cavallum appell.

COLERUS.

* Feſtus Pompejus.

TIRAQUELLUS.

Juxta quam Veneris Erycinæ tempi.] Strabo lib. 6. *Eryx quoque collis elſus habitatur, in quo Veneris tempa locatum eſt, quod ſingulari veneraæ colitur, antiquitus mulierum frequtia refertum, illius miniſterio dicam, quas & è Sicilia & externis ex onibus multi locarant. Hac vero tempate, ſicut & ipſa colonia viduata cole eſt: ſic & templum deſolatum, & ſtorum hominum copia defecit.* * Eſt Romæ ante portam Collinam, deæ lus ædificium, quod Veneris Erycitemplum dictitant, cui cum æde ſacra inſignis adjacet porticus. De quo Ovidius Faſtor. 4.

Templa frequentari Collinæ proxima portæ
Nunc decet, à Siculo nomina colle tenet.
Utque Syracuſas Arethuſidas abſtulit armis
*Claudius, & bello te quoque cepit Eryx.***

COLERUS.

* Erat templum hoc in monte Eryce. Virg. lib. 5.

Tum vicina aſtris Erycino in vertice ſedes
Fundatur Veneri Idaliæ.

Vide & Polybium.

** De hoc templo non ſemel tantum Livius.

TIRAQVELLVS.

4 *Aliquando Numentana.*] Quod per eam in agrum Numentanum eſſet iter. Hæc & ex eventu Janualis vocata eſt. auctor Macrob. Saturn. lib. 1. capite 10. ubi cauſam reddit. Hæc & Figulenſis, nunc S. Agnetis. Strabo l. 5.

5 *Sicut Exquilinam, Taurinam.*] A Procopio Prænestina, à Fulvio & aliis recentioribus Tiburtina, à bovis capite, quod ſupra eam eſt, nunc Taurina: à templo ſuburbano, vulgo S. Laurentii antiquiſſimo nomine Metia: id enim inde conjicio, quod idem de Metia ſcribit Plautus, quod de Exquilina Horatius: nec diſſentiat ab utroque Corn. Tacitus qui lib. 2. Annalium ait, *Sumptum, priſco more, extra Exquilinam de nocentibus ſupplicium.* * Plautus in Caſina act. 1.

Illum ædepol videre ardentem te extra portam Metiam,
Credo ecaſtor velle. ——

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Capena. catam ferunt. [1] Capenam vero conſtat [2] affluentium aqua
Pluviæ excitandæ modus. rum multiplices habuiſſe decurſus. [3] Illinc enim ad Marti
ædem ſemita fuit, quadrato ſaxo, ubi & Manalis lapis, qu
in urbem delatus, pluvias excitare dicebatur: [4] ſicut aqu
i

Horat. lib. 5. Epod.

Poſt inſepulta membra different lupi:
Et Exquiliæ alites.
Neque hoc parentes heu, mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

In quem locum annotavit Porphyrion, in regione Aggeris, quæ eſt extra portas Exquilinas, ſolita fuiſſe pauperum corpora vel comburi vel projici. Combuſta fuiſſe indicat Plautus, projecta Horatius. Hæc Georgius Fabricius in Roma.

COLERUS.

* Porta enim Eſquilina ſuppliciorum locus fuit. Plautus:

Extra portam Metiam currendum eſt prius,
Lanios inde arcerſam duo cum tintinnabulis.

Suetonius in Claudio: *Civitatem Romanam uſurpantes in campo Eſquilino ſecuri percuſſit.* Et Horat. Epod. Vide Lipſ. ad lib. 1. Tacit. Annal.

TIRAQUELLUS.

1 *Capenam vero.*] De qua Livius 1. Decad. lib. 1. 3. & 10. & 3. Decad. lib. 3. & 5. & 4 Dec. lib. 3. ſive 3. Decad. lib. 4. & 4. Decad. lib. 8. & Valerius Maximus lib. 3. cap. 7. ubi de Senatu Romano, & Feſt. Pompejus l. 16. ubi de Rediculis, & lib. 17. ubi de ſenaculo. Servius lib. 7. Æneid. in eum locum,

—— *Lucoſque Capenos.*

Scribit hanc portam quæ juxta Camenas eſt, à Lucis Capenis nomen accepiſſe. Hanc Appiam vocatam fuiſſe ſcribit Frontinus in lib. de Aquæductibus celeberrima apud Poëtas fuit. Propert. lib. 4. eleg. 3. ad fin.

Armaque cum tulero portæ vicina Capenæ. *

COLERUS.

* Camena etiam dicta fuit h
porta: quia extra eam Lucus Camen
rum, & aquæ Camenæ, quarum ſæp
Martialis meminit. Eadem porta Fo
tanalis à fontibus dicta eſt.

TIRAQUELLUS.

2 *Affluentium aquarum.*] Nam
hinc eam madidam vocat Juvenal
Sat. 3.

Subſtitit ad veteres arcus, madidamq
Capenam.

Hincque etiam illud Martialis lib.
epig. 94.

Capena grandi porta, qua pluit gutta,
Phrygiumque matris alvo qua lavat fe
rum.

Strabo lib. 5.

3 *Illinc ad Martis ædem.*] Feſt
Pompejus lib. 11. *Manalem vocaba*
lapidem, petram quandam, quæ erat e
tra portam Capenam, juxta ædem Ma
tis. * Livius 1. Decad. *Cum omnes ext*
portam Capenam ad Martis ædem conv
nire armatos juniores juſſiſſet. Rurſu
que ejuſd. Decad. lib. 10. *Semitamq*
ſaxo quadrato à Capena porta ad Mar
ſtraverunt. Et 4. Dec. lib. 8. *Viam ſil*
ſternendam à porta Capena ad Mar
ædem locaverunt. Hincque etiam ill
Ovid. lib. 6.

Lux eadem Marti eſt, quem proſpic
extra
Appoſitum tectæ porta Capena viæ.

COLERUS.

* Aliter tamen ibi Scaliger. Que
conſule, ſi vis erudiri.

TIRAQUELLUS.

4 *Sicut aqua in Lycæi Jovis fonte.*
Cælius Rhodiginus lib. 24. cap. 1
ex Pauſania in Arcadicis, ſive lib.
Fonti, inquit, *Agno, qui in Lycæo mon*
eſt, Iſtro flumini hybernæ æſtivæque n
tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

..ycæi Jovis fonte, ſi quando ſiccitate laboraretur, ſa-
..cdotis manu querno ramo agitata, cogebat nubes, lar-
..gque effundebat imbres. Et Athenis Terræ fuiſſe ſimu-
..lacrum [1] Pauſanias prodit, ſuppliciter à Jove aquam expe- *Jupiter pluvius.*
..tis vero eventu, cujus ara in monte Hymetto viſebatur,
..qm ἴμβειον, quaſi pluvium Jovem dixere. [2] Et apud
..lios in arce quam magi incolunt, dolium vidiſſe Apollo-
..ns tradit, quo aperto, in defectu aquarum nebulæ emit-
..titur, quæ totam Indiam imbribus humectant. Quod
..em documentum [3] Democriti fuit, ut ad imbres exci-
..tdos, caput & collum chamæleontis, ligno roboris uri
..pceperit. [4] Ad eandemque Capenam aqua Mercurii *Aqua Mercurii.*
erat,

..tquam ſimillimus: *Quod ſi forte ſic-*
..tie ſolum laboret, atque ex eo ſegetes
..ſtirpes exareſcant, ibi Lycæi Jovis
..ſados ad aquam ejus fontis cum preca-
..ti converſus, riteque re divina macta-
..hoſtiis peracta, è quercu ramum non
..al ſed in ſummam aquam porricit. Exi-
..ſtrepente commota aqua ater halitus
..næ perſimilis, neque ita multo poſt
..m attollitur, moxque plurium nubium
..adione, obducto cœlo, Arcadum fines
..pis imbribus perfunduntur.

Pauſanias prodit.] In l. 1. qui de At-
..ti eſt, & 9. qui Bœotica inſcribitur.

Et apud Indos.] Philoſtratus in
..vi Apollonii Tyanei libro cap. 3. ſic
..ſoit, *Gemina quoque illic dolia ſe vi-*
..d refert Apollonius, unum imbrium,
..rum ventorum: & is quidem, qui di-
..ci eſſe imbrium, ubi nimia ſiccitate In-
..d premitur, ſi fuerit apertus nebulas
..ttit, quæ univerſam terram hume-
..et: ſin vero nimia fuerit pluvia, idem
..clſus imbres cohibet. Alterum autem,
..ventorum eſſe dicitur, idem facit quod
..ut Æoli facere putantur. Adaperto
..ex dolio ventus regionem perflat, unde
ſalubritas in terra gignitur.

Democriti.] Plinius lib. 28. c. 8.
..ildem dicit, præter caput & collum,
..decore in tegulis uſto.

Ad eandemque Capenam.] Ovid.
..lil. Faſt. de Mercurio loquens,

Templa tibi poſuere patres ſpectantia Circum
Idibus, ex illo eſt hæc tibi ſacra dies.
Te quicunque ſuas profitentur vendere merces,
Thure dato, tribuas ut ſibi lucra, rogant.
Eſt aqua Mercurii portæ vicina Capenæ:
Si juvat expertis credere, numen habet.
Huc venit incinctus tunica mercator, & urna
Purus, ſuffuſam, quam ferat, haurit aquam.
Uda fit hinc laurus: lauro ſparguntur ab uda,
Omnia quæ dominos ſunt habitura novos.
Spargit & ipſa ſuos lauro rorante capillos,
Et peragit ſolita fallere voce preces.
Ablue præterita perjuria temporis, inquit,
Ablue præterita perfida verba die.
Sive ego te feci teſtem, falſove citavi,
Non audituri nomina vana Jovis.
Sive deum prudens alium, divamve feſelli
Abſtulerint celeres improba verba noti.
Da modo lucra mihi, da facto gaudia lucro:
Et face ut emptori verba dediſſe juvet.

Et Macrobius lib. 1. cap. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

erat, magnis ſtudiis celebrata: qua mercatores Idibus M
jis ſe inſpargebant & ſua, uberes quæſtus propterea face
Alcmon. arbitrati. [1] Et Alcmon aquæ rivulus, cujus aqua ſacerd
tes furore veſano inter ſe digladiantes, Cybelis ſimul
crum ex Peſſinunte advectum, quotannis abluebant. [2] ju
ta quam M. Marcellus ſecundo Punico bello, ædem Virt
Mutionis. tis antea votam, dedicavit, [3] Mutionis vero, à Mutione c
Minutia. illi aliquando præfuit, [4] & Minutia, quia Minutii ſacel
erat proxima, quem pro Deo vetuſtas coluit. [5] Et Saluta
Salutaris. ab æde Salutis. [6] Et Rhautumena, ab auriga Rhautumen
Rhautumena. qui Vejis curſu vicerat, quo è curru effuſo, equi citatiſſi
cum palma in Capitolium contenderunt, portæ dictæ d
nominatæque ſunt. [7] Catulariam vero dixere, quod jux
Catularia. eam ad placandum Caniculæ ſidus frugibus inimicum, i
Piacularis. molarentur ruffæ canes. [8] Et Piacularem, propter oſten
& piacula quæ illic fiebant aſſidue, dici Pompejus mem
Collina ſeu Agonenſis. rat. [9] Collina quoque, [10] quæ Agonenſis dicta eſt, propt
anſi

1 *Et Alcmon.*] Ovid. lib. 4. Faſtorum,

Eſt locus, in Tyberim qua lubricus influit Almo,
Et nomen magno perdit in amne minor.
Illic purpurea canus cum veſte ſacerdos
Almonis dominam ſacraque lavit aquis.

&c. quæ ſequuntur. Unde liquet *Almon*, non *Alcmon* eſſe legendum.

2 *Juxta quam.*] Scilicet juxta portam Capenam ex Livio 3. Decadis libro 9.

3 *Mutionis vero.*] Supra eod. cap. in verbo, *Et Mugonia.* in princ. cap.

4 *Et Minutia.*] Feſtus Pompejus libro 11.

5 *Et Salutaris.*] Idem lib. 17.

6 *Et Rhautumena.*] Idem lib. 16. Et Plinius qui eam *Ratumenam* vocat l. 8. c. 42. Plutarch. qui *Rhatumeniam* vocat in vita Publicolæ.

7 *Catulariam vero.*] Feſt. Pompejus lib. 2.

8 *Et Piacularem.*] Idem lib. 14. Piatrix dicebatur, ſacerdos expiare lita, quam & Sagam appellarunt.

9 *Collina quoque.*] De qua St bo lib. 5. Liv. 1. Decad. lib. 2. mu locis, & ejuſd. Decad. lib. 4. & 8. & Dec. lib. 6. Plinius lib. 5. c. 18. a 15. alter Plinius Secundus, ſi is cap. 75. Appianus lib. 1. bellorum vilium. Plutarch. in Numa. Ovid. lib Faſtor. ibi,

Templa frequentari Collinæ proxi portæ
Nunc decet. —

Blondus lib. 1. de Rom. inſtaur Lucanus lib. 2.

Aut Collina tulit ſtratas quot porta tervas.

10 *Quæ Agonenſis dicta eſt.*] Liv 1. Decad. lib. 8. Feſtus Pompejus l Marlianus lib. 1. c. 6. *

COLERUS.

* Hujus portæ meminit & Vit vius lib. 3. cap. 1. Eam hodie Galari vocari volunt.

1 *Vene*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

amictus multiplices, quod partim edita, partim declivia eſſent loca, nomen ſortita dicitur: extra quam [1] Veneris Erycinæ, [2] & Quietis templa fuere, [3] & juxta campus cui Scelerati nomen fuit: [4] in quo inceſti damnatas, vivas defodere Veſtales aſſuevere. [5] Romanulam vero, [6] & Collatinam: alteram, quod ex Sabinis Romam patens via foret: alteram, quod illinc Collatiam expeditum iter eſſet, deno-

Campus Sceleratus, in quo Veſtales defodiebantur. Romula.

TIRAQUELLUS.

Veneris Erycinæ.] Supra in verbo *juxta quem Veneris Erycinæ.* ejuſdem cap. Livius 3. Dec. lib. 2. Tum ... otæ Veneri Erycinæ. Idem Dec. lib. 3. *Interea Duûmviri creati ... Q. Fabius Maximus & T. Octacilius Craſſus, ædibus dedicandis, Menti Otacilius, Fabius Veneri Erycinæ, utraque Capitolio eſt, canali uno diſcretæ.* ... Dec. 4. lib. 10. *Ædes duæ eo anno dedicatæ ſunt: Una Veneris Erycinæ ad portam Collinam. Dedicavit L. Porcius ... F. Licinius duumvir. Vota erat ab ... Porcio Liguſtino bello. Deæ ſimulachrum dedicavit Sulpitia.* Plinius lib. 7. cap. 5. *Pudiciſſima*, inquit, *fœmina ſemel matronarum ſententia judicata eſt ... a Paterculi filia, uxor Fulvii Flacci, electa ex centum præcipuis, quæ ſimulachrum Veneris ex Sibyllinis libris dedicar...*

Et Quietis.] Divus Auguſtinus de Civitate Dei, lib. 4. c. 16. Livius 1. Dec. lib. 4. *Cum hæc agerentur, jam ... Copia Lavicana ad Fanum Quietis ... Nunc S. Petri & Marcellini eſt ... templum à Conſtantino in meliorem uſum converſum, qui matrem ſuam prope illud in mauſoleo ſepeliri voluit, quod in Sylveſtro primo aſſerit Platina.*

Et juxta campus cui Scelerati.] Livius 1. Dec. lib. 8. *Eo anno Minutia Veſtalis ſuſpecta primo, propter mundiorem juſto cultum, inſimulata deinde apud pontifices ab indice ſervo, cum decreto eorum juſſa eſſet ſacris abſtinere, familiamque poteſtate habere: facto judicio, viva ſub terram ad portam Collinam dextra via ſtratam defoſſa Scelerato campo.* Credo ab inceſto id ei loco nomen factum.

4 *In quo inceſti damnatas.*] Veſtales autem virgines inceſti damnatas vivas ad portam Collinam defodi ſatis conſtat, tum ex Livii ſuperiore exemplo, tum ex ejuſdem Livii Dec. 3. lib. 2. ubi *Territi etiam*, ait, *ſuper tantas clades cum cæteris prodigiis, tum quod duæ Veſtales eo anno, Opimia atque Floronia, ſtupri compertæ: & altera ſub terram, ut mos eſt, ad portam Collinam necata fuerat: altera ſibimet ipſa mortem conſciverat.* Plutar. in Fab. Max. Feſt. Pomp. lib. 7. Paulus Oroſius lib. 4. c. 2. in fin.

5 *Romanulam vero.*] Romanam idem Pompejus lib. 16. *Romana porta inſtituta eſt à Romulo in infimo clivo Victoriæ, qui locus gradibus in quadratum formatus eſt. Appellata eſt autem Romana à Sabinis præcipue, quod ea proximus aditus erat Romam.* Romanulam autem ac Mutionem Palatii fuiſſe portas aſſerit Varro lib. 5. his verbis, *Hoc ſacrificium fit in Velabro, qua in novam viam exitur, ut ajunt quidam, ad ſepulcrum Accæ, ut quod ibi prope faciunt diis manibus ſervilibus ſacerdotes, qui uterque locus extra urbem antiquam fuit, non longe à porta Romanula.*

6 *Collatinam.*] Poſt Flumentanam proximo loco eſt Collatina, cui à Collatia oppido, in quod aliarum civitatum opes fuere collatæ, nomen inditum eſſe, ſcribit Feſtus lib. 2. *

COLERUS.

* Huic portæ olim nomen *Pincianæ* fuit.

1 *Sicut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ferentina. Gabiuſa. Collatina ſeu Pinciana. Romula ſive Romanula. Querculana. Randaſculana.

denominarunt : [1] ſicut Ferentinam, quod Ferentinum fe
ret : & [2] Gabiuſam,quod Gabios. Hanc vero Collatina
aliquando [3] Pincianam dictam nonnulli volunt, quod n
men adhuc manet, à proximo palatio deductum, unde d
molita marmora [4] Theodoricus rex Ravennam deport
vit. [5] Fuit quoque Romula porta, quam Sabini Roman
lam vocaverunt, quod per eam proximus Romam adit
eſſet, quæ gradus ad novalia & Volupiæ ſacellum habu
[6] Et Querculana, quod quercum proximam haberet. [7]]
Randaſculana, quod ære munita foret : ſiquidem à vete

b

TIRAQUELLUS.

1 *Sicut Ferentinam.*]Marlianus l. 1. c. 8. Topographiæ urbis Rom. ſic ſcribit, cum Strabo lib. 5. in via Latina Ferentinam urbem fuiſſe aſſerat, crediderim portam hanc eam eſſe, quam Plutarchus Ferentinam nominavit. Nam Romulus, inquit, expiationibus civitatem expurgavit, quas adhuc etiam Ferentinam ad portam obſervari tradunt. Sic vero appellatam opinamur, quod iter ea eſſet, qua ad Ferentinos Hernicorum populos proficiſceretur. Et de hac quoque Julius Obſequens Prodigiorum cap. 1.

2 *Gabiuſam.*] Hanc portam Cœlimontanam (quam fulmine ictam ſcribit Liv. 4. Dec. lib. 5.) plerique omnes fuiſſe arbitrantur. Sicque dictam quod iter aperiret in Gabios, cujus oppidi jam diu demoliti loco, Gallicanum, quod hodie vocant, ſucceſſit. Vide tamen an *Gabiniam* legendum ſit ex eod. Livio 1. Decadis libro 2. Per hanc rivus Appiæ urbem influit.

3 *Pincianam dictam.*]Marlianus ubi ſupra.

4 *Theodoricus Rex.*] Theod. ſi Caſſiodoro credimus, Gothorum Rex, qui Romam duodequadraginta annos ſubactam tenuit, plurima ædificia publica inſtauravit, & inter alia aliquos ductus aquarum.

5 *Fuit autem Romula porta.*] Id uſque ad clauſulam, *Et Querculana*, eſt
Varronis lib. 4. de lingua Lat. Et F
ſti Pompeji lib. 21. (alias 16. in pri
cip.)

6 *Et Querculana.*] Plin. lib. 1
c. 10. Feſtus Pomp. qui eam vo
Querquetulanam lib. 15. niſi me
dum ſit. Hæc nunc in vinetis ja
clauſa, ad quam per viginti grad
aſcenditur. Marlianus lib. 2. c. 8. ſc
bit, Aliquos velle Querquetulanam
monte Cœlio ſtetiſſe: quoniam Co
nelius Tacit. libro 4. ſcribit mont
iſtum Querquetulanum prius vo
tum.

7 *Et Randaſculana.*] Varro lib.
de ling. Latin. *Randuſculam* vocat.
enim ſcribit, *Deinde porta Randuſcu
quod ærata fuit. Æs randus dictum:
eo in veteribus manubiis ſcriptum, R
duſculo libram ferito.* Val. Max. lib.
cap. 6. de Genitio Cippo. Dicta
Randuſculana, quod olim randa a
dicebantur. Feſtus Pompejus, qui ea
Roduſculanam vocat, lib. 16. & Vict
in 12. regione urbis. *

COLERUS.

* Recte Feſtus *Roduſculanam* v
cat. Idem enim eſt Rodus & Raud
Fallitur igitur Tiraquellus cum A
xandro, quia vel Feſtum vel alios ſc
pſiſſe putant *Randuſculana*, qua vo
nihil ineptius eſt. Dein' Raudum
ſive rodum, non (ut ait Tiraquel
Randus dictum. Sed plura apud F
ſtum lege in voce *Rodus*.

1 *Gen*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

biæs randus dicebatur. In qua caput æneum longo tempe ſtetiſſe memorant, poſtquam [1] Genutius Typus præ coraculo monitus, ne regno potiretur, illinc ingredi noluit, acceſſumque denegavit. [2] Sicut Ianualis à Iani ſigno ibem affixo nomen vindicavit: quæ ſub colle Viminali fuiſſe traditur, per quam vim aquarum ingentem magnis procellis contra Sabinos fluxiſſe, illoſque violentiſſimis tepeſtatibus oppreſſiſſe memorant. Quam Romulam, Ianalem, & Mutionis non in pomœrio, ſed intra urbis aditum ſitas nonnulli volunt. [3] Nam de Trigemina & Lavernali ſatis conſtat, alteram propter trigeminorum pugnam, quum regnante Tullo, inter Romanos & Albanos à trigeminis pugna commiſſa fuit: [5] alteram, quod ad lucum Lavernæ facilis inde via foret, nomina tuliſſe. Et enim Laverna furum dea, in cujus luco ut impunita ſint furta, prædam fures ſortiri, & rapaciſſimum quenq immolare tradiderunt. Eſt tamen literis proditum, Latinos populos annis ſingulis ad Trigeminam Euandro veluti

Randus.

Ianualis.

Trigemina.

Lavernalis.

Laverna.

TIRAQUELLUS.

Genutius Typus.] Valerius, qui id ...nat ubi ſupra, hunc vocat *Genitium ...Cum*, ut jam diximus.

Sicut Janualis.] Id uſque ad clauſum, *Quam Romuliam*, ſunt Varronis lib. 4. & Macrobii lib. 1. c. 9. ubi eandem fuiſſe quam Viminalem & ab eventu ſic dictam, ut ſupra diximus, & Fi Pomp. L. Piſo etiam in Annalibus memoriæ prodidit, Janualem dictam ab Jano: & ideo ibi poſitum Jani ſignum, & jus inſtitutum à Numa Pompilio, ut ſit ſemper clauſa, niſi cum bellum ſit. & hanc intra muros fuiſſe ſcribit Varro.

Nam de Trigemina.] Vide quos ſtim citabo. Et de ea quoque Plaut. a 1. ſc. 1.

... extra portam ire Trigeminam ad ſacculum licet.

...ius 1. Dec. lib. 4. & 4. Dec. lib. 5. 8. Dec. lib. 1. & Val. Max. lib. 4. c. Plinius lib. 34. Solin. c. 2.

4 *Lavernali.*] Lavernalis porta auctore Varr. lib. 4. L. L. dicitur ab ara Laverna, quod ibi ara ejus deæ eſſet.

5 *Alteram, quod ad lucum Lavernæ.*] Feſtus Pompejus lib. 10. Acron Horatii interpres in eum Horatii locum epiſt. lib. 1. epiſt. 17.

Labra movet metuens audiri, pulchræ Laverna,
Da mihi fallere, da juſtum, ſanctumque videri,
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Sic ſcribit, *Laverna in via Salaria lucum habet. Eſt autem dea furum & ſimulacrum ejus fures colunt, aut qui conſilia ſua volunt tacita: dicta à lavando. Nam fures lavatores dicuntur.*

6 *Latinos populos.*] Dionyſ. Halicar. Antiquitatum Roman. lib. 1. ſic ſcribit, *Euandro Romanos ſacrificare quotannis comperi, quemadmodum reliquis heroibus ac dæmonibus apud Aventinum collem prope portam Trigeminam.* Et Gyraldus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Sanqualis. Libitinenſis. Mugonia ſeu Trigillia. Nevia. Lavicana. Metia. Flumentana.

veluti Deo ſacrum facere: [1] ſicut matronæ apud Carm[...] talem, Carmentæ. [2] Sanqualis proxima ædibus Anci [...] gis porta fuit non incelebris. [3] Et altera Libitinenſis, [...] quam fato defuncti efferebantur. [4] & Mugonia, à bo[...] mugitu, qui illic frequentes erant, denominata: [5] ju[...] quam Tarquinius Priſcus habitaſſe fertur, [6] quæ [...] Trigillia dicta eſt: [7] præter quas fuere Nevia, [8] Lacana, [9] Metia, & [10] Flumentana, juxta quam flux[...] Til-

raldus ſyntag. 15. ubi de Euandro & Themi dea.

1 *Sicut Matronæ.*] Idem Dionyſius l. 1. Gyraldus ſyntag. 15. ubi de Euandro & Themi dea fatidica, quam Carmentam fuiſſe aſſerit. & Plutarchus Problem. 56. diximus jam ſupra.

2 *Sanqualis.*] Marlianus lib. 1. c. 6. inquit, Animadvertendum apud Sex. Pomp. lib. 17. Sanqualis pro Saginalis, & Anci, pro Sangi legi, idque ex alio loco conjicimus: ubi ſic inquit, *Propter viam fit ſacrificium, quod eſt proficiſcendi gratia Herculi, aut Sango, quiſquis idem eſt Deus.* Alii profecturi viam, Herculi aut Jano ſacrificabant. Eſt & Janus, ſecundum aliquos, Sabina lingua Sangus. de quo Plinius lib. 8. cap. 48. *Lanam cum colo & fuſo Tanaquilis, quæ eadem Caja Cæcilia vocata eſt, in templo Sangi duraſſe, prodente ſe, auctor eſt M. Varro: factamque ab ea togam regiam undulatam in æde Fortunæ, qua Ser. Tullius fuerat uſus.* Varro lib. 4. de ling. Lat. *Ælius*, inquit, *Gallus Dius Fidius dicebat Diovis filius, ut Græci, Διόσκουρον, Caſtorem, & putabat hunc eſſe Sangum ab Sabina lingua, Herculem ab Græca.* *

COLERUS.

* Sancus dicebatur Deus, qui & Hercules. Unde propter cognationem literæ c & g, Sangus etiam ſcribitur. Ab ejus divi æde porta Sancalis ſeu Sangalis fuit appellata, & Sancalis avis, ſive Sangalis, ut apud Plinium ſcribitur, quæ in ejus Dei tutela. Rectius igitur utrovis hoc modo ſcribi ajo, quam Sanqualis. Error inde. Sancalis ſcribebatur primitus: ind[...] barbare ingerebatur, ut fieret San[...]lis. Poſtremo factum Sanqualis. [...] hodieque in veteribus libris pro[...]cue legimus acua, oblicuum, arcus, [...] aqua, obliquum, arquus.

TIRAQUELLUS.

3 *Et altera Libitinenſis.*] Lamp[...] in Commodo.

4 *Et Mugonia.*] Feſtus Pomp[...] qui Mugoniam eam vocat lib. 11. [...] aliam cauſam hujus appellationis [...]cit. & de hac quoque Dion Halic[...] lib. 2. & jam ſupra diximus.

5 *Juxta quam Tarquinius Priſc[...]* Solin. c. 2.

6 *Quæ & Trigillia.*] Vide n[...] *Trigonia* dicendum ſit. Eſt autem ([...]ctore Perotto) Trigonia, hoc eſt tri[...]angulorum porta cognominata. V[...] etiam Marlianum lib. 1. c. 4.

7 *Præter quas fuere Nevia.*] Va[...] ubi ſupra. *Sequitur*, inquit, *porta Ne[...] quod in nemoribus Neviis. Nevius e[...] loca, ubi ea ſic dicta, coluit.* Livius 1. D[...]cad. lib. 2. Jul. Obſequens Prodig[...]rum c. 104. Marlianus lib. 1. c. 8.

8 *Lavicana.*] Plinius lib. 36. cap[...] Hanc nonnulli arbitrantur eand[...] eſſe cum Nevia. hodie vocatur po[...] Major, ab ædificii magnificentia, p[...]pter ductum aquæ Claudiæ, cujus [...] veſtigia apparent.

9 *Metia.*] Exquilina antiquiſſi[...] nomine Metia dicta eſt.

10 *Flumentana.*] De qua Liv. 1. D[...] l. 6. & 3. Dec. l. 6. & 4. Dec. l. 5. n[...] ſemel. & alii, quos ſtatim memora[...] Nunc vulgo porta populi dicitur.

1 *Tiber*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Tiberim volunt.[2] Ex hac enim ad Petelinum lucum mo-ca via erat.[3] Et Triumphalis, per quam triumphi die, au-ri currus, captiva præda, & pompa triumphi proce-bat.[4] Aurelia,[5] Vaticana, & [6] Portuenſis, quæ [7] Septi-ana novitia denominatione, [8] ac Fontanilis trans Ti-rim, quod haud procul inde fontium ſacra, fontibus puteis coronatis, fierent, dictæ nominatæque ſunt. Sed

Triumphalis. Aurelia. Vaticana. Portuenſis. Fontanilis.

Tiberim fluxiſſe volunt.] Cic. ad Acum lib. 5. & Horatius lib. 1. ep. Plinius lib. 1. epiſt. epiſt. 17. Li-v 4. Decad. lib. 6. *Tiberis*, ait, *in-ſere quam priore impetu illatus urbi, pontes, ædificia multa, maxime cir-portam Flumentanam evertit.* Feſt. Pejus lib. 6.

Ex hac enim ad Petellinum.] Ad entanam portam lucum Peteli-m fuiſſe, teſtatur his verbis Livius ec. lib. 6. *Ita producta die, in Pe-tem lucum, extra portam Flumenta-, unde conſpectus in Capitolium non concilium populi indictum eſt.* Cum l. Petelinum ſcribit Livius.

Et Triumphalis.] Joſeph. lib. 7. Judaici c. 23. Et de hac Suet. in uſto c. 100. & Corn. Tac. l. 1.

Aurelia.] Marlianus lib. 2. c. 8. *dam portam Janiculi, nunc S. Pan-, Aureliam dictam volunt, ab Au-viro conſulari: vel ab Aurelio Impe-: vel à via Aurelia, quod eſt ve-ilius.* Siquidem ſupra oſtendimus, mina viarum per abuſionem fere ibus portis eſſe attributa.

Vaticana.] Trans Tiberim, nunc Ripæ, vel Vinaria, quod extra vina externa, maxime tamen pana & Tuſca vendantur.

Portuenſis.] Hanc quod ad por-à Claudio Imperat. extructum du-appellarunt. Sed quod nomen obtineret (ſcribit Marlianus l. 1. ignorare videntur. Nos vero Na-obtinuiſſe affirmamus: quoniam ac Sex. Pompejus ſic meminit, *alis porta à vicinia Navalium di-** Quibus cum nulla alia ſit prior, Navalem eſſe, nemini dubium eſſe debet.

COLERUS.

* Feſti verba ſanavit Scalig. *Navalis porta regionis decimæ quartæ à Navalium vicinia appellata.*

TIRAQUELLUS.

7 *Quæ Septimiana novitia.*] Marlianus ubi ſupra. *Tertiæ*, ait, *portæ Janiculi, in ordine ultimæ, Septimianæ nomen fuit: idque etiam nunc ſervat: quod Septimio imperatore referunt accepiſſe, quia Spartianus ait, ipſum excitaſſe thermas in Janiculo ad portam ſui nominis.* Affirmant inſuper in ipſius portæ frontiſpicio Septimii nomen inſcriptum, ibique Janum Septimianum Septimianamque aram fuiſſe. Georgius Fabricius ſcribit quod per hanc ingreſſi Fronsbergio & Borbonio Ducibus Germani, Romam diripuerunt, Clemente VII. Hetruſco Pontifice.

8 *Ac Fontanilis.**] *Fontinalis* legendum ex Livio 4. Dec. lib. 5. non adeo longe à princ. *Porticum unam extra portam Trigeminam, emporio ad Tiberim adjecto: alteram à porta Fontinali ad Martis aram, qua in campum iter eſſet, produxerunt.* & 5. Dec. lib. 1. Marlianus d. lib. 1. cap. 8. Septimianam portam priſco nomine Fontinalem vocatam, id eſt deabus fontium ſacram, ſcribit. De hac Feſtus Pompejus ita meminit, *Fontinalia fontium ſacra: unde & Romæ Fontinalis porta. Fontinalia*, inquit Varro lib. 5. *à fonte, quod is dies feriæ ejus. ab eo autem tum & in fontes coronas jaciunt, & puteos coronant.*

COLERUS.

* Vide quæ dixi jam de *Fontinali*.

1 Cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Mœnia civitatum ſancta. l. 1. & l. fi. ff. de rerum diviſi. §. ſanctæ. Inſtit. eod. tit.

Apud exteros portæ.

Sed præ cæteris unam legimus fuiſſe, [1] cui Feneſtræ d… dere nomen, vel quod humilis & anguſta foret: ſi… quod Tarquinio Priſco regnante, quum à paſtoribus o… preſſus fuiſſet ex inſidiis, Tanaquil inde populum al… quuta, ipſius interitum tam diu diſſimulavit, donec S… vium Tullium regni ſucceſſorem fecit. [2] Eſt quoque … lud animadvertere, quod quum mœnia civitatum ſa… cta ſint, proptereaque illa tranſgredi ſine piaculo fas n… ſit, certiſque præfinitis ſpatiis, pomœrio inaugurat… fuerint conſecrata: ita ut quicquid circa ea ſoli eſſet, n… que habitari, neque arari liceret: portas tamen ſanc… haberi minime decebat, quippe quum ingredi & exire, … defuncta corpora illinc efferre, aliaque prophana face… cuivis permiſſum fuerit. Apud exteros vero portæ præ… pua denominatione iſtæ feruntur: [3] Scæa apud Troja…

TIRAQUELLUS.

1 *Cui feneſtræ nomen dedere.*] Totum id uſque ad clauſulam, *Eſt quoque*, eſt Plutarchi Probl. cap. 35. Idem autem in lib. de fortuna Romanorum. Hanc portam Feneſtellam vocat Ovidius Faſt. lib. 6.

Nocte domum parva ſolita eſt intrare feneſtra,
Unde Feneſtellæ nomina porta tenet.

Eam portam Antonius interpres fuiſſe arbitratur in eo muro, quo Tarquinius Priſcus urbem circundedit. Sed his portis adde alias hic non numeratas, ſcilicet Stercorariam, quæ fuit in Clivo Capitolino, de qua Feſtus Pompejus lib. 17. ſic loquitur, *Stercus ex æde Veſtæ 17. Cal. Julias defertur in Angiportum medium fere clivi Capitolini, qui locus clauditur porta Stercoraria.* Salariam quoque ita nuncupatam, quod per eam Sabini ſal à mari deferebant, apud eundem Pompejum d. lib. 17. Et Transtiberinam, cujus meminit Spartianus in Septimio Severo. Et Carmentalis apud Dionyſ. Halicarn. lib. 10.

2 *Eſt quoque illud animadvertere.*] Hæc uſque ad clauſulam, *apud exte… vero*, ſunt Plutarchi in Romulo… Probl. c. 26.

3 *Scæa apud Trojam.*] Strabo lib… Dares Phrygius, ſi is eſt, in lib. de… cidio Trojæ non multo poſt princ… quo illud Virgilii lib. 2. Æneid.

— Hic Juno Scæas ſæviſſima …
tas
Prima tenet. Et lib. 3.

— Et arentem Xanthi cognom…
rivum
Agnoſco: Scææque amplector lim…
portæ.

Ubi Servius ita hanc vocari dicit à … davere Laomedontis: hoc eſt, ἀπ… σκηνώματος, quod in ejus fuerat ſup… liminio. Illudque Homeri l. 3. Iliad…

Αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανον ὅθι σκαιαὶ π…
λαι ἦσαν.

Et paulo poſt,

Εἵατο δημογέροντες ἐπὶ σκαιῇσι π…
λῃσι.

Et lib. 6. ejuſdem operis,

Ἕκτωρ δ' ὡς σκαιάς τε πύλας, καὶ …
φηγὸν ἵκανεν.

Et lib. 11.

Ὄφρα δ' ἐγώ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

cujus ſuperliminio Laomedontis cadaver ſepulchro
conditum erat: [2] ſicut murus & amnis ejuſdem nominis
fere. [3] Alexandriæ Canopica, Athenis Pyraica [4] & Sacræ, [5] & Charonia, per quam damnati ferebantur ad ſupplicium: & [6] Dipylus omnibus patentior, [7] atque aliæ
Nymphades nomine. [8] Megaris fuit Triaſia, quæ Diplon
dicta. [9] Corinthi Teneatica, [10] Thebarum portæ Homoloidæ

In cujus ſuperliminio.] Id jam diximus in præcedentibus ex Servio, qui idem quoque dicit in 2. lib. Æneid. prope princ. ibi,

—— Fracti bello fatiſque repulſi
Ductores Danaum.

Auctoritate Plauti in Bacchidibus act. 4. ſcen. 9.

...tria audivi fuiſſe fata, quæ illi exitio forent,
...arce ſignum ſi periſſet: alterum etiam eſt mors Troili:
...tium, quum portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur.

...is Trojæ portis adde & alias, ſcilicet, Antenoridam, Dardaniam, I...am, Catumbriam & Trojanam, ex ...com Darete Phrygio, ubi ſupra.

Sicut murus & amnis.] Strabo libr 3. *Multa apud Troës & Thraces ...iiſdem nominibus appellantur, ut Scæi Thraces quidam, & Scæus amnis, & Scæ murus, & Scææ Trojanæ portæ.*

Alexandriæ Canopica.] Strabo lib. 7. *E Canopica porta exeunti ad dextram eſt foſſa quæ lacui jungitur & Canopon fert.*

Et Sacra.] Plutarchus poſteriore ... Fuit & Romæ Sacra via inter ...nas celeberrima, in qua Numæ re...fuit, ut ex Aſconio act. 2. in Verrem conſtat. In eadem via, teſtantibus Varrone, Ovidio & Propertio, res ...s propter frequentiam vænibant, ...ma, flabella, teſſeræ, tali. Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. idcirco ſacram viam appellatam dicit, quod in ea ...ter Romulum & Tatium ſacrum ...foes ictum fuerit. Alias cauſas denominationis hujus apud Feſtum Pompejum lib. 17. reperire licet. Hic in ſumma Sacra via habitavit Ancus Martius Rex, prope ædem Larium, ut ſcribit Solinus cap. 2. Eſt & Sicyone porta ejuſdem nominis apud Pauſaniam lib. 2.

5 *Et Charonia.*] Julius Pollux l. 8. Onomaſt. cap. 25. *Una autem*, inquit, *carceris janua, Charonia dicebatur, per quam ad mortem ducebantur.*

6 *Dipylus.*] Livius 4. Decad. lib. 1. *Philippus ad Dipylon acceſſit. Porta ea, velut in ore urbis poſita major aliquanto patentiorque quam cæteræ eſt: & intra eam extraque latæ ſunt viæ, ut & oppidani dirigere aciem à foro ad portam poſſent: & extra limes mille ferme paſſus in Academiæ gymnaſium ferens, pediti equitique hoſtium liberum ſpacium præberet.*

7 *Atque aliæ Nymphades.*] Item aliæ Hypadæ apud Plutarchum in vita Hyperidis. Et forte hæ ſunt, quas Nymphades vocat hic Alexander, paucis literis immutatis. Item & Diocharis, Straboni lib. 9. cujus hæc ſunt verba, *Sunt igitur lucentis aquæ potuique ſuaviſſimæ, fontes, ut ajunt, extra portas, quas Diocharis appellant juxta Lycæum.* Et Melitides Pauſaniæ lib. 1.

8 *Megaris fuit Triaſia.*] Id totum eſt Plutarchi in Pericle.

9 *Corinthi Teneatica.*] Pauſanias libro 2. *Ab Acrocorintho, qua in montanam partem divertitur, eſt porta Teneatica, & Lucinæ fanum.*

10 *Thebarum portæ Homoloidæ.*] Una tantum ex ſeptem portis, quæ in ea urbe erant, ita vocabatur: aliæ aliis nominibus, ſcilicet Electridem, ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

loidæ nuncupatæ ſunt: [1] apud Sicyonios quoque Sacra fui ubi Epopei viſebatur monumentum. [2] In Argo Diamp res, apud Leontinos Iracea, [3] in Cyzico Thracia, [4] apu Tibur Rarana: [5] Capuæ Iovis, [6] ubi platea Seplaſia, in qu unguentarii negociantur: [7] Cremonæ Brixiana, [8] Taren Tem

Electra Cadmi ſorore: Prætidem à Præto homine indigena: Neitidem nominarunt, quod in cithara chordarum unam, cui Nete nomen, Amphion ante hanc portam inveniſſe dicitur. Jam Craneam portam Altiſſimam vocant, quod eſt ad eam portam Jovis altiſſimi cognomine ſacellum. Præter eas, quas connumeravimus portas, eſt quæ Ogygia, & omnium poſtrema Homolois: Cujus nomen ita nuperrimum eſſe facile apparet, ut Ogygiæ antiquiſſimum. Dicta vero eſt Homolois ab Homole, omnium, qui in Theſſalia ſunt, montium maxime fertili & aquis irriguo. Id videre eſt apud Pauſaniam, libro 9. qui eſt de Bœoticis. Nam & hæ Thebæ ſeptem portarum erant in Bœotia: aliæ centum in Ægypto, de quibus inferius lib. 6. cap. 2. Vide Nicolaum Leonicum, de varia Hiſtoria lib. 2. c. 82. Apollodorus autem in lib. 3. Bibliotheces, has eaſdem Thebarum portas fuiſſe dicit, Hemonoidem, Ogygiam, Prætidem, Onchaidem, Hyſiſtam, Helectram, Crenidem.

1 *Apud Sicyonios quoque Sacra fuit.*] Pauſanias lib. 2. *Jam*, inquit, *qui hinc ad portam, quæ Sacra dicitur, diverterint, templum Minervæ non longe ab ipſa porta videant, Epopeus olim dedicavit. Id magnitudine & ornamentis, omnibus ejus temporis operibus præſtitit. Verum & hujus famam vetuſtas oblivione obruit: de cœlo tactum conflagravit. Ara tantum, quod illi uni fulmen pepercit, qualem Epopeus fecit, adhuc manet. Ante aram Epopeo monimentum, aggeſta in tumulum terra, extructum.*

2 *In Argo Diampares apud Leontinos.*] Plutarch. in Pyrrho.

3 *In Cyzico Thracia.*] Plinius l. 36. cap. 15. poſt princ. Sed & Thraci portas fuiſſe Byzantii, teſtatur Xen phon Rerum Græcanicarum lib. 1. verbis, ubi de Byzantinis loquit *Illi igitur cum omnia compoſita eſſe nocte apertis portis, quæ Thraciæ app lantur, Alcibiadem cum univerſo in bem recepere exercitu.*

4 *Apud Tibur Rarana.*] Livius.

5 *Capuæ Jovis.*] Livius 4. Deca lib. 6.

6 *Ubi Platea Seplaſia.*] Cicero in Agraria, *Jam vero*, inquit, *qui met erat tunicatorum illorum? & in Alba & in Seplaſia quæ concurſatio percontatium quid prætor edixiſſet? ubi cœnare quid enunciaſſet?* Idem in Piſonem *Seplaſia*, inquit, *mehercule, ut dici a diebam, te, ut primum aſpexit, Camp num Conſulem repudiavit.* Ubi Aſc Pædianus ſcribit, Platæam eſſe Capu quæ Seplaſia appellatur, in qua u guentarii negociari ſint ſoliti. Huj meminit Val. lib. 9. c. 1. ubi de A nibale: *Tum demum fracta & contu Punica feritas, cum Seplaſia ei & Alb na caſtra eſſe cœperunt.*

7 *Cremonæ Brixiana.*] Corn. Ta tus lib. 19.

8 *Tarenti Temenitida.*] Livius Decad. lib. 5. Et Polybius, eas *Tem nidas* vocat, lib. 8. ad fin. non ſem his verbis, *Circa Meſoncæum ad lat Orientale & portas, quas Temenidas v cant, ignem in tumulo accendere oporter* Item non ſemel eod. lib. tradit alia ejus urbis portam Rhinopylam voc tam. *Et cum ad portam veniſſet, q ad portum ducit, cuſtoſque Rhinopyla aperuiſſet, per eam effugiens, piſcatoria navim, ex illis quæ navali ſtatione era una cum ſuis aſcendit, & in arcem portatur.*

1 Syr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

menitida, [1] Syracuſis Meniditæ, [2] Trogillorum, [3] & gradianæ: extra quas frequentia ſepulchra viſebantur. [4] abyloniæ vero licet plures celebrentur, tamen præcipe, [5] Semiramidis [6] Ninorum, [7] Chaldæorum, [8] Belidis, [9] & Ciſſiæ.

Syracuſis Meniditæ.] Vide Thucydidem, & Plutarchum in Nicia.

Trogillorum.] Livius Decad. 3. lib. 5. *Ad colloquium de redemptione emiſſis medius maxime, atque utriſque opportunus locus ad portam Trogillorum turrim, quam vocant Galagram, eſt visus.*

Et Agradianæ.] *Agragianæ* legendum eſt ex Cicer. lib. 5. Tuſcular. quæstion. ubi ita ſcribit de Syracuſanis loquens, *Ego autem quum omnia collustrem oculis (eſt enim ad portas Agragianas magna frequentia ſepulcrorum) animadverti columellam non multum è dumis eminentem, in qua inerat ſphæræ figura & cylindri.*

Babyloniæ vero licet plures.] Herodotus lib. 1. de Babylone loquens, inquit, *per ambitum centum portæ ſunt, areæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque.*

Semiramidis, Ninorum, Chaldæorum, Belides, Et Ciſsiæ, } Herod. lib. 3.

Sed adde ſuperioribus Uticæ portam fuiſſe, quæ Bellica dicebatur, apud Cæſarem lib. 2. belli Civil. *Hoc explorato loco, Curio caſtra Vari conſpicit muro oppidoque conjuncta ad portam, quæ appellatur Bellica, admodum munita natura loci.* Et Adramyttias Lydias portas apud Strabonem lib. 13. *Myſia itaque,* inquit, *Adramyttium eſt, ea olim ſub Lydis erat, & adhuc ab ipſo Adramyttio Lydiæ portæ appellantur, cum urbs, ut dicunt, ab Lydis fuerit condita.* Et Sicyone portam Cliſtheniam apud Pauſaniam lib. 2. ubi ita ſcribit, *Eodem in loco curiam ædificarunt & porticum, cui à conditore nomen Cliſtheniæ. Eam enim de manubiis extruxit Cliſthenes, cum belli contra Scironem geſti ſocius Amphictryonibus fuiſſet.* Et Sardorum duas portas Perſidos dictas apud Polybium lib. 7. ad princ. Et Naucrate multi figuli ſunt, à quibus propinqua etiam figulinarum porta vocatur Ceramica, ubi ita fictilia tingunt, ut argentea videantur, ut ſcribit Athenæus lib. 11. cap. 9. Et Megalopoli portam Pholeam apud Polybium lib. 9.

CAPUT XVII.

Quo ritu quibuſque cæremoniis hoſtia apud priſcos diis immolabatur, & quomodo fiebant ſacra, & quid apud exteros.

QUi [1] mos ſacrorum fuerit, quoque ritu, aut quibus exemplis hoſtia cæderetur, & res divina fieret, veteri-

TIRAQUELLUS.

Qui mos ſacrorum.] Totum id principium uſque ad clauſulam, *Siquidem omnibus*, probatur ex his, quæ ſigillatim poſtea hoc toto cap. deſcribuntur. Sed tamen hic ſpeciatim vide, quæ dicta ſunt lib. 3. c. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

teribus monumentis interciſe perſcriptum eſt. Et tamet ſingulis fere diis ſua ſacra inſtituta forent, quæ transgre aut præterire ducerent nefas: neque deos omnes eiſde ſacris ſemper, ſed alios aliis ritibus cæremoniiſque plac ri deceret: tamen in omni ſacrificio ſtatas cæremonias ſolita ſolennia convenit obſervari: quas ſi præterean haud dubie piaculum fieri, & ſacra pollui putabant. S quidem in omnibus ſacris ſacerdos, quum diis immolat, rem divinam facit, prius [1] corporis ablutione purgatu [2] & à Venere abſtinet, ut lautus puruſque accedat: [3] quip pe je

Singulis diis ſua ſacra.

Sacerdos lotus & caſtus.

1 *Corporis ablutione purgatur.*] Tullius lib. 1. de legibus, aſperſione aquæ labem corpoream tolli & præterea caſtimoniam præſtari tradit. Virg. lib. 2. Æneid.

Tu genitor cape ſacra manu, patrioſque
penates:
Me bello ex tanto digreſſum & cæde
recenti,
Attrectare nefas, donec me flumine
vivo
Abluero. —

Servius in eodem libro 6. ejuſdem operis in eum locum,

— *Corpuſque recenti*
Spargit aqua.

Quibus addes etiam Didonis verba ſacra Diis inferis inſtituentis lib. 4. Æneid.

Dic corpus properet fluviali ſpargere
lympha.

Ubi Servius inquit, *Inferis ſacrificantes aqua aſpergebantur*, ut lib. 6. ejuſd.

— *Ter ſocios pura circumtulit unda*
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ.

Superis abluebantur, ut
Donec me flum. &c.

Et plene diximus in noſtris Commentariis Nobilitatis cap. 31. num. 588. incip. *Sed & alio quoque.* Vide Macrobium Saturn. lib. 3. cap. 1. *

COLERUS.

* De ablutione manuum ante ſacrificia vel precationem, vide Tertull. lib. de Oratione.

MERCERUS.

Corporis ablutione.] In ſacris deoru ſuperorum, totum corpus abluebatu ut annotat Servius in illud Virgil. *D nec me flumine vivo abluero.* In ſacris a tem deorum inferorum, ſatis erat ſo aſperſio. Auctor idem Servius.

TIRAQUELLUS.

2 *Et à Venere abſtinet.*] Tullius l. de legibus & pleniſſime diximus i noſtris ll. Connubial. l. 15. num. 11 incip. Ovid. lib. Amorum 3. & nu 120. incip. *Nam & apud Rom.* *

COLERUS.

* Tibul. lib. Eleg. 1.

Vos quoque abeſſe procul jubeo (diſc
dite ab aris)
Queis tulit heſterna gaudia nocte V
nus.

Sed totum initium iſtius Elegiæ ap huc facit.

TIRAQUELLUS.

3 *Quippe jejunii.*] Nam apud Ath nienſes inter ſacra Cereris mulieres j junabant auctore Herodoto lib. 2. L lius Gyraldus in libro de Diis Gen ſyntag. 12. ſic ſcribit, *In Cereris de honorem jejunia antiqui inſtituerunt: qu in ejus celebritate jejunium indicebatu vel ab ea inſtituta fuere: vel ea cauſa, ab eis inventis abſtinerent: vel quod penuria quadam, quo ſementem face poſſent homines, abſtinuiſſe dicuntur, ipſius deæ honorem, & propterea eo ten pore ejus quoque celebritas agebatur. A propter filiæ deperditæ memoriam inſt*

tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

… jejunii & caſtimoniæ ſacra adituris miram obſervatio- *Jejunium.*
…m fuiſſe, auctores tradunt. [1] Legimus Numam Pompi-
…m, quum pro frugibus faceret, eſu carnium & Venere
…tinuiſſe. [2] Et Iulianum Cæſarem oleribus leguminibus-
…e contentum ſæpe cœnitaſſe, ob religionem: [3] atque
…s qui [4] Iſidis ſacris initiandi erant, dies decem parcere
…nibus & vino: [5] & Ægyptios feſtis quibuſdam diebus *Ægyptii.*
…junia ſervare. [6] Aquæ vero aſperſione corporis labem *Aquæ aſperſio.*
…li, & caſtimoniam præſtari putabant. [7] præterque
…yſos [8] & Eſſenos, [9] alioſque qui ob religionem ani-
…ntibus abſtinent, cœlibemque vitam agunt, [10] qui
Abii

… *jejunia aſſerunt, atque ideo verno … tempore cum luſu & lætitia virides …bas ei offerebant, quaſi quod filiam …r inveniſſet.* Hujus meminit Ovid. … Faſt. 4.

Legimus Numam Pompilium.] A-… Ovid. 4. Faſt.

…ſus abeſt Veneris, nec fas, animalia menſis
…nere, nec digitis annulus ullus ineſt.

Et Julianum Cæſarem.] Theodo-…ri Eccleſiaſt. hiſtoriæ lib. 3. cap. 2. & …ſe Pomponius Lætus in vita ejuſ-d….

Atque eos qui ſacris Iſidis.] Apu-le… lib. Met. 11. circa fin.

MERCERUS.

Iſidis ſacris initiandi.] Non ſo-lu… initiandi, ſed etiam qui ei deæ ſa-c…are volebant. Meretrices ſæpe eo …utebantur, in tractandis iis quos …exerant in amorem ſui. Teſtis Pro-p… Iſid. nempe dicebant adeſſe Iſi-d…ies, qui puri eſſe debebant: vel ſe … ſacrificare velle mentiebantur.

TIRAQUELLUS.

Et Ægyptios.] Herodot. lib. 2. *…eaquam jejunaverunt pridie feſti, atque obdormierunt vaccam immolant, eamque corio exuunt, & tota alvo vacuant.* & iterum lib. 4.

6 *Aquæ vero aſperſione.*] Tullius 1. de legib. & vide in dd. noſtris Comment. Nobilitatis, ubi ſupra.

7 *Præterque Myſos.*] Strabo lib. 7. ex Poſſidonio. *Scribit,* inquit, *Poßidonius, Myſos religioni indulgentes ab animantibus abſtinere, & eam ob cauſam pecus omne vitare: melle vero & lacte & caſeo veſci: Cumque tranquillam exagitent vitam, ob deorum culturam, Deicolæ & Capnobatæ, id eſt, fumi conſcenſores, nominantur.*

8 *Et Eſſænos.*] Sive Eſſæos, ut alii vocant, ex Joſepho lib. Antiquitat. 18. cap. 2. & de bello Judaico lib. 2. cap. 7. & in Appionem, & D. Hieronymo lib. 2. in Jovinianum. Qui de Eſſæis plura noſſe volunt, legant Euſebium cap. 4. libro 8. & cap. 1. 9. Præparat. Euang.

9 *Alioſque.*] Ut Germanes Indorum Philoſophos ex Strabone lib. 15. ubi tradit eos vini & Veneris expertes: diximus in noſtris ll. Connubial. l. 15. num. 115. incip. *Illud quoque antiquorum.*

10 *Qui Abii.*] Strabo lib. 7. paulo poſt ea, quæ in verbo, *Præterque Myſos,* diximus: & vide ſupra eod. libro c. 13. & in noſtris ll. Connubial.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Abii. Anymphi. Cybeles ſacerdotes.

Abii & [1] Anymphi dicti ſunt, [2] conſtat ſacerdotes ma tris deûm Samiā teſta ſibi virilia amputare: atque illo qui maxima ſacra obibant, ut in caſta religione man rent, & procul à mulierum contagio vitam ageren [3] herbis quibuſdam emaſculari, & virilitatem amitter Utque nulla niſi ſacrorum maneret cura, nudique & v cui religioni intenderent, cunctarum rerum dominio abdicare. Quod jure pontificio cavebatur, [4] cujus verb ſunt: Ad divos adeunto caſte, pietatem adhibento, op amovento, qui ſecus faxit, deus ipſe vindex erit. Qua caſtimoniam apud exteros quoque ſervari meminimu [5] quippe in Theſmophoris matronæ Athenienſes, ut V neris ictus cohiberent, foliis virilium cubilia ſubſterneban nonnulli garo ex piſcibus, qui ſquamam non habent, quo incendia libidinum reprimeret, & irritos conatus faceret in ſacris uſi ſunt: [6] quod Ageſilaus putabat deos non minu religioſis operibus, quam ſacrificiis caſtis delectari. Le gimus quoque [7] Hierophantas Athenienſium, poſtquan i

Antidota adverſus Venerem. Ageſilai ſententia. Hierophantæ Athenienſium.

1 *Et Anymphi.*] Vide in d.ll. Connub.

2 *Conſtat ſacerdotes Matris deûm.*] Plin. lib. 11. cap. 49. & lib. 35. c.12. ad fin. Unde illud Juvenal. Sat.6.

—— Ecce furentis
Bellonæ, matriſque deûm chorus intrat, & ingens
Semivir obſcœno facies reverenda minori,
Mollia qui rupta ſecuit genitalia teſta.

Nam & hos ſemimares vocat Ovid. l. 4. Faſtor.

Ibunt ſemimares, & inania tympana tundent,
Æraque tinnitus ære repulſa dabunt.

Divus Auguſtinus lib. 7. de Civitate Dei ſcribit, abſciſſos matri deûm ſervire, ut ſignificaretur, eos qui ſemine indigeant, terram ſequi oportere, quæ mater deûm nominatur. Lucretius vero lib. 2. Gallos miniſterio Cybeles (quæ mater deûm appellatur) ideo dici additos; quoniam qui violant matrem, digni ſunt ut emaſculentur, qu minus poſſint vivam procreare prog niem. Diximus in noſtris ll. Connul lib. 15. num. 121. incip. *Quid quod l gimus.*

3 *Herbis quibuſdam emaſculari.* Scilicet cicuta, ut dicetur inferius i verbo, *Hierophantas*, & in d. noſtr ll. ubi ſupra.

4 *Cujus verba ſunt.*] Apud Cice lib. 2. de legib.

5 *Quippe in Theſmophoris.*] Dioſc rides lib. 1. cap. 26. Plinius lib. 24. c. 9 Galenus lib. 6. de ſimplicium medica mentorum facultatibus: & diximus i noſtris legibus Connubialibus, lib. 15 num. 94. incip. *Galenus*, lib. & num. 16 incip. *Ovidius lib. Amor.* 3.

6 *Quod Ageſilaus putabat.*] Xen phon in ea oratione, quam eleganti ſime, ut cætera omnia, de ipſius Ag ſilai laudibus edidit.

7 *Hierophantas.*] D. Hieronymus i Jovinianum lib. 1. & in lib. de Mono gami

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ipontificatum evecti erant, ut caſtiſſime ſanctiſſimeque trum facerent, cicutæ ſorbitione caſtrari: [1] & Ægyptos ſacerdotes, negociis omiſſis, mulieribus nunquam dulgere, carnibuſque & vino abſtinere, [2] atque gymnoſophiſtas adeo abſtinentiæ ſtudioſos, ut pomis ſolum, iza & farina alantur. [3] In Creta quoque Euripides teſtar, quos vocant Jovis prophetas, non modo carnibus, d ne coctis quidem veſci, [4] & Indorum magos, qui ad olis ſacerdotium evecti erant, carnibus abſtinere, & nquam ſub tecto eſſe, ſed lineis velari, & ſub dio vim agere. Quinetiam obſervatum invenimus, ut qui m divinam facturus erat, ad ſuam levandam culpam, in primis reum dicere debeat, & noxæ pœnitere, ac fari admiſſum, vultumque ſummittere, & ad omnem moſtiam fingere: [5] deinde ipſe, aut publicus præco præcens ſacra, [6] Hoc age, clamitet, voceque excitet populum, ac vir-

Jovis prophetæ. *Indorum magi.* *Rem divinam facturus.* *Tacitur nitas in deorum ſacris.*

mia ad Geruntiam, *Hierophanta*, init, *apud Athenas evirat virum, & erna debilitate fit caſtus.*

1 *Et Ægyptios ſacerdotes.*] Idem Dis Hieronymus auctoritate Chæreonis lib. 2. in Jovinianum: & Apuus lib. 11. Metam.

2 *Atque Gymnoſophiſtas.*] Plinius). 12. cap. 6. docet, quo cibo veſcentur Indorum ſapientes.

3 *In Creta quoque Euripides.*] Et us auctoritate Divus Hieronymus in lib. 2. ad Jovinianum.

4 *Et Indorum magos.*] Diog. Laërus in procemio. Sed & Magi Perſam nihil præter farinam & olus in bo ſumebant, ut idem D. Hieronyus teſtatur ubi ſupra.

5 *Deinde ipſe erat publicus præco.*] utarch. in Numa Pompilio. *In proſtis*, inquit, *& omnino in ſacerdotum ſtis, per urbem præcones præcedebant, ui ut quieſcerent, & ab operibus deſiſtent, jubebant.* Et in Coriolano, *Numa uidem cum aliarum rerum, tum Pontifii juris prudentiſſimus expoſitor, hoc Roanis ad ſummum religionis ornamentum inſtituiſſe videtur, ut cum Principes aut ſacerdotes rem divinam faciunt, Præco ingenti voce præcedens clamet, HOC AGE: animos ſacrificio ſcilicet adhiberi jubens, ne ullis interjectis operibus, quæ plurima humanis in rebus vi & neceſſitate fieri contingit, divinus averteretur cultus.* Et huc quoque pertinet illud Apuleji lib. 11. Metam. *Et plerique qui facilem ſacris viam dari prædicarent.* Sed alibi hæc verba, *Hoc age*, vel agite, pro animadvertite, intenti eſtote, attendite, ut apud Plautum in prologo Aſinariæ in princ.

Hoc agite, ſultis ſpectatores nunc jam.

Et in Perſa act. 5. ſc. 2. & apud Terent. in Eunucho act. 1. ſcen. 2. & in Phormione act. 2. ſc. 3. ad fin. & utrobique Donatus præſertim in priori loco.

MERCERUS.

6 *Hoc age.*] Hac voce monebat vel Popam, vel aſtantes ut attenderent animum ad ea quæ fierent. Sic Conſul cum jubere volebat ſenatores attendere ad ea quæ vocarentur in deliberationem, utebatur hac formula, *Hoc agamus P. C.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Commentaculum. ac virga turbam ſummoveat, quæ [1] commentaculum dicta eſt: ſilentiumque indicat, ne mala vox obſtrepat, neve quid triſte auribus accipiat, & ſacris favere, & intentos eſſe jubeat: nanque in deorum ſacrificiis [2] taciturnitate in primis, & intentis animis opus erat: [3] quia ſi opus facientem ſacerdos inter ſacra vidiſſet, temerari & pollui putabantur religione inexpiabili. Ideo cuſtos dabatur, qui ſacra inſpiceret, & alter qui [4] linguis favere juberet. [5] Græcis autem, ad ſacrificium acceſſurus, hoc præfatur primum, τίς τῇδε, hoc eſt, Quis hic? Qui vero interſunt ſacris, referunt: πολλοὶ, κἀγαθοὶ, quod eſt dicere, Multi, & boni.

Quibus ſacris adeſſe non licebat.

TIRAQUELLUS.

1 *Commentaculum.*] Feſtus Pomp. lib. 3.

COLERUS.

* Adde eundem in verbo *Culticula.*

TIRAQUELLUS.

2 *Taciturnitate imprimis.*] Pythagoricorum & Ægyptiorum dogma ſapientum id fuit, quum deum innuerent ſilentio colendum, à quo ſunt rerum primordia. Cæl. Rhodig. Antiq. lection. lib. 15. cap. 23. & lib. 21. c. 46. & Gyrald. Hiſt. Deor. ſyntag. 1. & 17. Virgil. Æneid. 7.

—— Hinc fida ſilentia ſacris.

3 *Quia ſi opus facientem ſacerdos.*] Plin. lib. 28. c. 2. *Tibicinem,* ait, *canere, ne quid aliud exaudiatur: utraque memoria inſigni, quoties ipſæ diræ obſtrepentes nocuerint, quotieſve precatio erraverit: ſic repente extis adimi capita, vel corda, aut geminari, victima ſtante.* Gyraldus de Diis Gentium ſyntag. 17.

4 *Linguis favere juberet.*] Cicero de Divin. lib. 1. *Idcirco,* ait, *omnibus rebus agendis, quod bonum, fauſtum, felix, fortunatumque eſſet, præfabantur: rebuſque divinis, quæ publice fierent, ut faverent linguis, imperabatur: inque feriis imperandis, ut litibus & jurgiis ſe abſtinerent.* Hinc illud Horatii lib. Carm. 3. Ode 1. in princ.

Odi prophanum vulgus & arceo,
Favete linguis, carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos
Virginibus puериſque canto.

Quo in loco Acron & Porphyrion interpretes ſcribunt eam vocem dici ſolitam in ſacrificiis, qua ſignificarent, ut bona omina haberentur. Illudque Juvenal. Satyra 12.

Ite igitur pueri linguis animiſque faventes,
Sertaque delubris, & ſarra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamque virentem,
Jam ſequar, & ſacro, quod præſtat, rite peracto
Inde domum repetam.

Tibullus lib. 2. epig. 2. in princ.

Dicamus bona verba, venit natalis ad aras,
Quiſquis ades, linguæ vir mulierque fave.

Plinius lib. 18. c. 2. Ipſe enim de ſacrificiis & precationibus loquens, *Alium vero,* ait, *præponi, qui favere linguis jubeat.* *

COLERUS.

* Favere linguis, eſt cum ſilentio audire, audientiam dare. Unde apud Comicos Favorem populi, interpretor ſilentium & audientiam populi.

TIRAQUELLUS.

5 *Græcis autem.*] Hic omnino vide Eraſmum Adag. Chil. 1. cent. 6. c. 31. Idem Gyrald. ſyntag. 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

...boni. Nam polluti homicidio, aut ſanguine infecti humano, hominesque turpiſſimarum ſordium, ſacris arcebatur: neve aras contingerent, aut ſacrificio intereſſent, ...e vetabantur. [1] Et quia à quibuſdam ſacris mulieres in...aptas, aut ſervitio preſſos, vel ære coëmptos, abeſſe ...ortebat: ideo in ſacrorum apparatu lictor præfabatur, ...oſtis vinctus, mulier virgo exeſto. [3] In Chæronea ve...ſacerdos lorum tenens, pro ædibus Matutæ clamitat, *Chæronenſes. Magi.* ...m ſervum ingredi, non ſervam, non Ætolum, non Ætola: quum his ſacrificio adeſſe non liceret. [4] Apud Mag..., qui lentigines habent, tanquam inviſi diis immor...ibus, ab aris procul fiunt: & hi qui elati revixerunt, ...busque viventibus exequiæ factæ ſunt, velut prophani, ...cris arcebantur: [5] ſicut à ſacerdotio bis nupti. [6] Apud ...rmanos, qui ſcutum amiſiſſent in acie ſacris intereſſe ...n poterant. [7] Et apud Ægyptios ſubulcis univerſis templa *Germani. Ægyptii.*

Et quia à quibuſdam ſacris.] Vide ...um Rhodiginum Antiq. lect. li... 2. cap. 2. Idem Gyrald. ibid. Vi...a noſtris ll. Connub. l. 2. num. 59. ... *Ex his exiit lex.*

MERCERUS.

Hoſtis vinctus.] Hoc tantum cave...t in ſacris reſolutoriis, hoc eſt ad ... niſi ſolutis nodis fas non erat ac...cere. Qualia erant ſacra Junonis Lu...ci, & alia nonnulla quæ fiebant ab ...icibus. Certe Feſtus, Verbo *Ex...*hanc cautionem agnoſcit, tantum ...nibuſdam ſacris.

TIRAQUELLUS.

In Chæronea.] Gyrald. ubi ſupra.

Apud Magos, qui lentigines ha...] Plinius lib. 30. cap. 7. *Lentigi...* inquit, *habentibus non obſequi nu... ut cerni non poſſunt.* Idem lib. 28. ca... 12. *Invenio,* inquit, *apud auctores, ...i lentiginem habeant negari Magicæ ...ciorum uſum.* Cui concinit Apul. in ...olog. 1. qui ſcribit, puerum Ma...gi carmine initiandum, oportere ...eli, inter cætera decorum. Lentigo ...n eſt macula ſubrufa, & nigra in facie ad lentis ſimilitudinem. *

COLERUS.

* *Lentiginoſus* eſt, quem Terentius indigetat *ſparſo ore*, hoc eſt, ut Gloſſarium interpretatur φακοψις.

TIRAQUELLUS.

5 *Sicut à ſacerdotio bis nupti.*] Diod. Siculus lib. 2. c. 3. D. Hieronymus locis à me allegatis in noſtris Commentariis ad *l. boves.* §. *hoc ſermone, regula,* num. 143. & multis ſeqq.

6 *Apud Germanos.*] Cornelius Tacitus lib. de Moribus German. ſcribit, Scutum reliquiſſe præcipuum flagitium: nec aut ſacris adeſſe, aut concilium inire ignominioſe fas eſt, multique ſuperſtites bellorum infamiam laqueo finierunt. Eraſ. Chil. 2. cent. 2. c. 97. deſcribit quam olim ignominioſum fuerit clypeum abjicere.

7 *Et apud Ægyptios.*] Herod. lib. 2. *Soli omnium ſubulci, etſi indigenæ, tamen nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cujuſpiam eorum filiam in matrimonium ducere. Ipſi inter ſe ſubulci dant, accipiuntque filias.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Hebræi. Scythę. Mulieres in ſacris, & rem divinã facturus, capite velato.

pla interdicta fuere: [1] & Hebræis menſtruatis, & his q
impetiginem habent. [2] Scythis quoque, qui nullum h
ſtem interfeciſſet in acie, in ſolennibus libare non pot
rat: reliqui initiati adeſſe non vetantur. [3] Romanis ve
ſi quæ ſacrificio mulieres interſunt, capita velant. Cu
que adorat qui rem divinam facit, [4] velato capite, ne ave
ſus animus à ſacris fiat, [5] dexteram ad oſculum ferr
&

1 *Et Hebræis menſtruatis.*] Lege Moſaica deformia & maculoſa vetabantur offerri, vel immolari Domino, Levit. c. 2. & Deuter. 15. item alia lex, Ne qui eſſet corpore deformis, vel vitiatus, panes Deo ſuo offerret, neque ejus ad miniſterium accederet, ut ampliſſime ſcribitur Levit. c. 21. & repetitur in cap. hinc etenim 49. diſtin. ubi D. Gregorius luculenter probat corporum vitia & maculas habere ſymbolum vitiorum animi. Cujus item ſententiæ fuit D. Hieronymus ad Fabiolam de veſte ſacerdotali. *Præcipitur*, inquit, *ſacerdotibus ut nulla debilitate inſignes ſint, ne truncis auribus, læſo oculo, ſimis naribus, claudo pede, cutis colore mutato: quæ omnia referuntur ad animi vitia.* Quibus conſonat Ro. mos, apud quos virginem Veſtalem capi fas non erat, quæ aliqua corporis labe inſignita eſſet: ut ex auctoritate Antiſtii Labeonis prodidit Gell. lib, 1. c. 9. & Feneſtella de Magiſtratib. c. 7. Dionyſ. Halicarnaſſ. Antiq. lib. 7. laudat Romulum Romanorum legumlatorem, quod ſacerdotia non venalia, nec ſorte dividenda fecit: ſed è ſingulis curiis binos creavit annum quinquageſimum egreſſos, qui virtute ac genere præcellerent cæteros, cenſumque ſufficientem haberent, & integro eſſent corpore.

2 *Scythis quoque.*] Herodot. lib. 4. Gyrald. Hiſtoriæ deor. ſyntag. 17.

3 *Romanis vero.*] Plut. Probl. c. 13.

4 *Velato capite.*] Virgil. lib. 3. Æneidos, Helenus Æneam admonet de profectione, ſeu fuga facienda, his verbis,

Quin ubi tranſmiſſæ ſteterint trans
quora claſſes,
Et poſitis aris jam vota in littore ſol
Purpureo velare comas adopertus a
ctu,
Ne qua inter ſanctos ignes in honore
rum
Hoſtilis facies occurrat & omina turb
Hunc ſocii morem ſacrorum, hunc
teneto:
Hac caſti maneant in relligione nepo

Quo in loco Servius, *Sacrificantes*, quit, *omnibus diis ſoliti ſunt caput v re, ne ſe inter religionem vagis aliq offerret obtutibus, excepto ſolum Satur ne numinis imitatio eſſe videretur.* idem Servius lib. 2. ejuſdem operis eum locum,

Fatale aggreſſi ſacrato avellere te
Palladium, cæſis ſummæ cuſtodibus
cis
Corripuere ſacram effigiem.

Vide Plutarch. Problem. c. 10. & pra lib. 2. c. 14.

5 *Dextram ad oſculum ferre.*] P lib. 11. c. 45. & clarius lib. 28. cap ubi ita ſcribit, *In adorando dexter ad oſculum referimus, totumque co circumagimus.* Apul. lib. 14. Meta *Et admoventes oribus ſuis dextera priore digito in erectum pollicem reſid te: ut ipſam deam Venerem religi adorationibus venerabantur.* Idem A in Apologia, *Si fanum aliquod prater nefas habet, adorandi gratia manum bris admovere.* Et huc ſpectat quod Hieronymus in Pſalterio, quod d tur *Deoſculamini*, interpretatus eſt, *orate: quia*, ut ejus verbis utar, *qui orant, ſolent deoſculari manum & ca ſubm*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſe in orbem circumagere, ² prout Numa inſtituit, neceſſum

ſultere. Quod ſe D. ille Job c. 31. in ementis & idolis feciſſe negat, dias, *Si vidi ſolem cum fulgeret, & lunam incedentem clare, & lætatum eſt in condito cor meum, & oſculatus ſum manum meam ore meo, quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum.* Hebræi, juxta linguæ ſuæ proprietatem, Deoſculationem ponunt pro veneratione.

MERCERUS.

exteram ad oſculum ferre.] In hoc loco plures ritus adorandi agnoſcas, addas etiam alias ceremonias in adoratione Gentilium. Alias enim capite velabant, circumvertebant ſe, tum procumbebant. Quo geſtu Vitellius primum adoraſſe Caligulam, apud Suet. Vit. 2. Et de hoc adorandi modo, dius lib. 5. Plutarch. in Numa, in Camillo, & in Marcello. Alias tantum manum ad oſculum referebant, geſtu, ut prior digitus (qui alias eſt index), reſideret in pollicem. Apul. 4. Miſ. *Et admoventes oribus ſuis dexteram priore digito in erectum pollicem reſidente, ut ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.* Minutius Felix, *Cæcilius ſimulachro Serapis viſo, ut vulgus ſuperſtitioſus ſolet, manum ori admovens, oſculum labiis preſſit.* Aliqui cum hac relatione manus ad os, ſolebant capita ſummittere. Hieronymus Apol. 1. ad Ruffin. *Qui adorant ſolent deoſculari manum, & capita ſubmittere.* Aliquando tamen ſolum capita ſubmittebant. Lamprid. in Al. *Salutabatur hoc nomine, aut Alexander. Si quis caput flexiſſet, aut blandi aliquid feciſſet, vel abjiciebatur vel ridebatur, &c.* In hoc eum, Lamprid. innuat quod paulo poſt ſcribit Alexandrum vetuiſſe ſe adorari. Alias genua flectebant, preces ſuas fundentes coram Idolis ſuis, & aram tenebant. Quorum rituum multos ſi quis velit conjunctos in adoratione aliqua ſolenniori, non repugnabo: Sunt vero præter ea, quæ moneam. Primum, in ſolemnibus adorationibus Romanos ſi penulati forent, depoſuiſſe penulas. Auctor mihi Tertull. lib. de Orat. *Ut eſt quorundam depoſitis penulis orationem facere. Sic enim adeunt ad idola nationes.* Secundum ad Orientem ſolitos ſe convertere, quod tamen omnibus familiare non erat. Tertul. Apologet. *Sed & plerique veſtrum, affectatione aliquando & cæleſtia adorandi, ad ſolis ortum labia vibratis.* Ut colligere poſſis id imitatione Chriſtianorum Gentes feciſſe: & prioribus illis ſæculis receptum non fuiſſe. Poſterioribus tamen ſæculis omnibus communis fuit is ritus. Drepanius Panegyr. ad Theodoſ. *Nam ut divinis rebus operantes in eam cæli plagam ora convertimus, à qua lucis exordium eſt, &c.* Tertium eſt. Quod Alex. paulo ſuperius monuit, Romamanos capita velare ſolitos inter adorandum, ut intentus ſacris eſſet animus, non ita viſum eſſe Tert. qui Apologet. inſinuat capita Romanos velaſſe, pudoris celandi cauſſa. Nam ubi comparat modum orandi Chriſtianorum, cum modo Gentilium: *Chriſtiani*, inquit, *oramus capite nudo, quia non erubeſcimus, &c.* Poſtremum eſt. Cum Romani inter adorandum circumvertebant ſe, id faciebant ad dexteram. Unde neſcio quis apud Plautum Curc. alteri dicenti, *Quo me vertam neſcio*, reſpondet, *Si deos ſalutas, dextrovorſum cenſeo.* Quod Galli religioſius cenſebant fieri levorſum, apud Plin. capite 20. lib. 20. Ad adorationis vero ritus fortaſſe pertinet & is, quo ad genua advolvebantur eorum, quos adorarent, eorumque manus oſcularentur. Sed de hoc alio loco dicturi ſumus.

TIRAQUELLUS.

1 *Et ſe in orbem circumagere.*] Plin. in poſteriore illo loco. Nam & inter ſymbola Pythagoræ illud erat, προσκυνεῖν περιφερόμενον, id eſt, *adorandum circumactu corporis.* Nimirum ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti. Eraſ. Chil. 1. cent. 1. in prover-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ceſſum habet. [1] Quodque tibicines & citharœdi, qui lyr
ſeptichordes tenderent, in deorum ſacrificiis cum can
& longis tibiis præcinant, & ne quid aliud agatur exaudi
turque moneant: [2] illudque jus in æde veſcendi habean
priſca eſt religione ſervatum: [3] quę quidem tibiæ ſacrorun
ex buxo: quæ vero ludis præcinebant, ex oſſe aſinino a
argento fiebant: quod illæ miti ſono ad rem divinam, iſt
Tibiarum variæ ſpecies. ſtridenti & acuto ad prælium accenderent. Fuere enim t
biarum ſpecies plurimę, ad uſus varios: [4] nam Libyes pl
gialon † vocant, [5] quę ex loto fit: [6] Elymos ex buxo & la
† Legendum, Plagiaulon. ro. Celtæ ex calamis utuntur fiſtula, Ægyptii ex ſtipu
hordeacea, Scythæ & Arimaſpi ex aquilarum & vultu
rum oſſibus: [7] ex quibus aliquæ erant Serranæ, quæ æqua
les habent cavernas: aut Phrygiæ, quæ impares & in
æquales. [8] Poſt aliquot vero tempora ne tibiæ præcine
rer

proverbio, *Adorato circumactus.* Plut. autem in Camillo non longe à princ. *Cum hæc*, inquit, *dixiſſet, ut mos eſt Romanis preces agentibus ſe ad dexteram volvere, circumnectens cecidit.* Vide Servium in 6. Æneid. ibi,

— Ter ſocios pura circumtulit unda.

2 *Prout Numa inſtituit.*] Plutarch. in Numa.

1 *Quodque Tibicines.*] Livius 1. Decad. lib. 9. *Tibicines*, inquit, *quia prohibiti à proximis Cenſoribus erant in æde Jovis veſci, quod traditum antiquitus erat, ægre paſſi, Tibur uno agmine abierunt: adeo, ut nemo eſſet qui ſacrificiis præcineret. Ejus rei religio tenuit Senatum, legatoſque miſerunt, ut darent operam, ut hi homines Romanis reſtituerentur.* Tibias in ſacris adhiberi ſatis oſtendimus Ovidii & aliorum auctoritate ſupra lib. 3. c. 7.

2 *Illudque jus in æde veſcendi.*] Livius ubi ſupra. Macrob. lib. 3. c. 11. Herodot. lib. 2.

3 *Quæ quidem tibiæ.*] Gyraldus Hiſtor. deor. ſyntag. 17. & in multiplici poëtarum hiſtoria, ubi de ſcena agit. Athenæus Dipnoſ. lib. 4. c. 24.

4 *Nam Libyes plagialon.*] Pollux Onomaſticôn lib. 4. c. 9. & 10. Ath næus lib. 14. c. 14. Cælius Rhod. A tiq. lect. lib. 9. c. 7. in princ.

5 *Quæ ex loto fit.*] Nam ex loto t bias frequenter fieri, tradit Feſt. Po pejus l. 10. *Lotos* (auctore Plinio l. 1 c. 17.) *ad tibiarum cantus expetitur*

6 *Elymos ex buxo & lauro.*] *Ce ex calamis.*] *Ægyptii ex ſtipula horde cea.*] *Scythæ & Arimaſpi.*] Pollux u ſupra. Plinius lib. 16. cap. 36. Soli c. 11. ubi vide interpretem. Cæl. Rh dig. ant. lect. lib. 9. c. 7.

7 *Ex quibus aliquæ.*] Hæc uſque verſic. *Poſt aliquot*, ſunt Servii in lib. Æneid. in eum locum,

— Biforem dat tibia cantum.

8 *Poſt aliquot vero tempora.*] Tibia rum conſuetudo cœpiſſe videtur po Medicas victorias, cum Græci jam c ſe magnifice ſentirent, deſita vero A thenis diſciplina ea, Alcibiade auct re, cum percrebuiſſet, ab illo abject infractaſque tibias pudefacto defo mitate oris. Quod in Commentar Pamphilæ nono & vigeſimo ſcriptu fuiſſe, adnotatum reliquit Gellius N ctium Atticarum lib. 15. c. 17. Rh dig. Antiq. lect. lib. 9. c. 4.

1 *Ægypt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re in ſacris, fuit lege cautum. [1] Ægyptiis in uſu erat, non tias, ſed cantus adhibere in ſacris, quibus ſeptem vo-ces deos modulata voce collaudare, tibiarum & citharæ io fuit. [2] Judæi in ſacris non modo tibia, ſed tympanis cecinunt. Utque ſuæ hoſtiæ diis dicatæ ſint, & [3] ſuperis ale, [4] inferis vero nigræ immolentur, [5] neque duobus diis unam

Ægyptiis pro tibiis cantus in ſacris adhibitus.

Judæi.

Suæ cuique deorum hoſtiæ.

Ægyptiis in uſu erat.] Gyrald. hiſt. de ſyntag. 17. Cælius Rhod l. 9. c. 2.

Judæi in ſacris.] Num. 10. Le-vi 6. Exod. 28. 39.

Superis albæ.] Idem Horat. lib. Cn. 3. Ode 8. ibi,

octe ſermonis utriuſque linguæ
veram dulces epulas, & album
bero caprum prope funeratus
Arboris ictu.

Acron idem dicit quod Alexan-dic & in ſeq. dicit. Virgil. l. 3. Æn.

atus meritos aris mactavit honores:
rum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo,
ram Hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.

Serv. dicit, hoſtias pro qualitate nis immolari, ut hic. Idem Virg. lib.

tatuam ante aras aurata fronte juvencum
dentem, pariterque caput cum matre ferentem,
n cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam.

Servius, *Juvencum, ſecundum Ro-mos ceremonias dixit. Jovi enim de non immolabatur: niſi cum trium-phomine ſue vel tauro fiebat: quod ta-madmiſſum eſt, quia non tantum Jo-vid aliis diis, qui præſunt, ſacrifica-ba.* Juvenal. Sat. 10.

—— Duc in Capitolia magnum
etatumque bovem. ——

Inferis vero nigræ.] Jam diximus in præced. Acronem id dixiſſe. Et id em probat illud Virgilii loquentis de atre Eumenidum & magna ſoro-red eſt, Nocte & Terra diis inferis lib. Æneid.

—— Ipſe atri velleris agnam
Æneas matri Eumenidum, magnæque ſorori
Enſe ferit, ſterilemque tibi Proſerpina vaccam.

Ubi Donatus, *Omnia*, inquit, *nigra inferis mactat, & ſterilem vaccam: quia nihil ab inferis naſcitur: demonſtrat quatuor, colorem, genus animalis, quum primo vellere intactum: ergo non attonſum & Veneris immune.* Et illud Tibulli lib. 3. eleg. 5. in fin.

Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et nivei lactis pocula miſta mero.

Et Virgilii lib. 5.

—— Huc caſta Sibylla
Nigrarum multo pecudum te ſanguine ducet.

Illud item Valerii Maximi lib. 2. c. 1. de Valerio Publicola, apud eandem aram publice nuncupatis votis cæſiſque atris bobus, Diti maribus, fœminis Proſerpinæ, lectiſternioque ac ludis trinoctio factis, aram terra, ut ante fuerat, obruit. Nam & Plutarchus in Lucullo ſcribit, *Aderant Proſerpinalia feſta, nec bovem nigrum, qualis in his ſacris mactari ſolebat, ob circumfuſum hoſtem parare potuerunt, ſed pro bove placentam altaribus offerendam conficiunt.*

5 *Neque duobus diis.*] Livius 3. Decad. lib. 7. *Marcellum aliæ atque aliæ objectæ animo religiones tenebant, in quibus, quod cum bello Gallico ad Claſtidium ædem Honori & Virtuti voviſſet, dedicatio ejus à pontificibus impediebatur: quod negabant unam cellam amplius quam uni Deo recte dedicari: quia ſi de cœlo tacta, aut prodigii aliquid in ea factum eſſet, difficilis procuratio foret: quod utri Deo divina res fieret, ſciri non poſſet. Neque enim duobus niſi certis diis rite una hoſtia fieri.*

1 *Namque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

unam hoſtiam mactari, quia utri deo res divina fiere facile non dignoſcerent, in omni ſacrificio vulgo ſervatu eſt. [1] Namque aliena hoſtia, [2] vel debili & manca, [3] qua que reluctatur, & ſe admoveri altaribus non ſinit, dii n placantur: [4] fugientemque hoſtiam, quæque altaria d trectaret, ubicunque nanciſcerentur, mactari oportebat ne piaculum fieret. Et ſicut ſuæ hoſtiæ numinibus dica ſu

Quæ hoſtia dii non placabantur.

1 *Namque aliena hoſtia.*] Plin. lib. 8. cap. 45. ad fin. ſcribit, *Hoc quoque notatum, vitulos ad aras humeris hominis allatos non fere litare, ſicut nec claudicantem: nec aliena hoſtia placari, nec trahente ſe ab aris.*

2 *Vel debili aut manca.*] Plinius ib. quod aſſumptum videri poteſt à Judæis, quibus Deus Opt. Max. juſſit ſibi offerri meliora pulchrioraque & robuſtiora: non cæca, non clauda, non languida, non debilia, ut ſcribitur Deut. cap. 15. & 17. & Malachiæ 1. non ſemel alibi ſæpe. Quod & Ethnici & Gentiles obſervaverunt, ex quibus Euripides in Iphigenia ἐν ταύροις tradit Agamemnonem voviſſe Dianæ, ſe immolaturum quicquid pulcherrimum annuus proventus produxiſſet. Ariſtoteles in Sympoſio, Nihil, ait, mutilum ac diminutum diis offerimus, ſed integra omnia, atque abſoluta. Hucque ſpectat illud Virgilii lib. 3. Georg.

Aut ſi quam ferro mactaverat ante ſacerdos:
Inde neque impoſitis ardent altaria fibris,
Nec reſponſa poteſt conſultus reddere vates.

Id enim de morboſo animali intelligitur, cujus caro non coquitur, ut dicit Plinius, morboſa caro non coquitur. *Futura autem*, ut ait Servius in eum Virgilii locum, *niſi ex ſana victima colligi non poſſunt.* Donatus autem enarrans eum locum Virg. l. 9. Æneid.

Ipſe tibi ad tua templa feram ſolennia dona.

ſcribit, hoſtiam nec macie, nec ætate confectam eſſe debere.*

COLERUS.

* Seneca lib. Controv. 4. Cont *Sacerdos non integri corporis quaſi n ominis res vitanda eſt. Hoc in victi notatur: quanto magis in ſacerdotibu*

TIRAQUELLUS.

3 *Quæque reluctatur.*] Plinius ſupra. Ex quo illud Lucani lib. 7.

Admotus ſuperis diſcuſſa fugit ara
Taurus, & Emathios præceps ſe jeci agros.

Et Ammianus Marcellinus libro *Abunde*, inquit, *ratus poſt hæc pro ritates ſimilem adventare, complures ſtias Marti parabat Ultori, & ex ta pulcherrimis decem ad hoc perductis, n dum aris admoti voluntate ſua no procubuere triſtiſſimi: decimus vero, diffractis vinculis lapſus, ægre redu eſt, mactatus ominoſa ſigna monſtravi*

4 *Fugientemque hoſtiam.*] Valer Maxim. lib. 1. cap. 6. ubi de Pomp loquitur, ita ſcribit, in prin. *Cn. Po pejum Jupiter omnipotens abunde nuerat, ne cum C. Cæſare ultimam fortunam experiri contenderet: egreſ Dyrrachio adverſa agmini ejus fulm jaciens, examinibus apum ſigna obſcur do, ſubita triſtitia implicatis militum a mis, nocturnis totius exercitus terrori ab ipſis altaribus hoſtiarum fuga.* Serv lib. 2. Æneid. ibi,

—— Et magno mercentur Atridæ.

Quia, inquit, *ſacrorum eſt, ut victi fugiens, ubicunque inventa fuerit, o datur, ne piaculum committatur.* Plin ubi ſupra.

1 Su

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſit, ita & aræ fuerunt. [1] Superis enim, à terra exaltatis ri: terreſtribus, in terra, inferis vero, ſub effoſſa terra, ſaa facere convenit: quod [2] apud Indos fuit diu ſervatu, ut terreſtribus diis in cavernis, Soli vero in ſublimi ſaum faciant. [3] Nonnunquam ſine ara, in nudo ſolo & pimento ſacra peregiſſe Græcos, compertum eſt. [4] Eunus apud Homerum ſuper eſcharam, victimam fecit. rabes arulam ſuper aram conſtituunt, in illaque Soli mmolare, & thus adolere ſolent. [6] Hæ enim ad norm quadratæ fuerunt: ſuperque eis ſacra facturi, [7] ceſpem ex gramine, [8] ſeu verbenas apponunt. Iſtæ enim fatæ in omnibus ſacris habitæ, [9] quas ex ſacro loco decer-

Suæ cuique aræ.

Indorum, ſacra.

Odyſ. 14.

Arabes.

Verbenæ fauſtæ in ſacris.

Superis enim à terra.] Luctatius dus Grammat. interpres Statii in Thebaid. eo loco,

Totidemque ſatis Acheronte nefaſtos
inibus jubet eſſe focos: tibi rector Averni
mquam infoſſus humo, ſuperat tamen agger in auras
us, hunc juxta cumulo minor ara profundæ
itur Cereri. ——

emoriæ prodidit, *Tria ſunt in ſais loca, per quæ expiationem faci- Scrobiculo facto inferis aris tribus ficamus, Cæleſtibus extructis focis: etiam nominata ſunt altaria, ad ſacrificantes manus porrigimus in ln.* Cæl. Rhodiginus lib. 12. c. 1.

Apud Indos.] Feſtus Pompejus lib. prope fin. *Antiqui diis ſuperis ificiis à terra exaltatis ſacra facieba, diis terreſtribus in terra, diis inferibus in effoſſa terra.*

Nonnunquam ſine ara.] Cælius ubi ſu.

Eumæus apud Homerum.] Libro Offeæ 14.

δ' ὐκ εἰσῆγον μάλα πίονα πενταέτηρον,
μ ἐπεὶτ' ἔςησαν ἐπ' ἐχάρῃ.

Ahnder hic Græcam dictionem relq: D. autem Juſtinopolitanus *craticulam* vertit. Eſt enim Græcis & ἐχάρα, & ἐχαρὶς, ejuſdem fere ſignificationis.

5 *Arabes arulam.*] Strabo lib. 16. non multo ante fin. de Arabibus loquens ſcribit, *Solem colunt, arulam ſuper aram conſtituentes, & quotidie in ea immolant, & thus adolent.*

6 *Hæ enim ad normam.*] Vide ibi Strabonem.

7 *Ceſpitem ex gramine.*] Virg. l. 12. Æneid.

In medioſque focos & diis communibus aras
Gramineas, alii fontemque ignemque ferebant
Velati lino & verbena tempora vincti.

Ubi Servius, *Romanis enim,* inquit, *moris fuerat ceſpitem aræ ſuperimponere & liba ſacrificare.*

8 *Seu verbenas apponunt.*] Vide quæ ſcribam infra lib. 5. cap. 27. *

COLERVS.

* *Verbenæ* illæ erant frondes arborum certarum, quæ dicebantur & *Scopæ* apud Plinium: ſive etiam *Scapi*, qui Græcis ſunt θαλλοί. Feſtus *Sagmina* vocat. Unde Gloſſæ Sagmina θαλλὸς, σπονδεία. Et Sagminarius σπονδειάρχης.

TIRAQUELLUS.

9 *Quas ex ſacro loco decerpere convenit.* Plinius lib. 22. c. 2. & lib. 25. c. 9.

Donatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Aræ frondibus diis ſacratis ornatæ.

cerpere convenit. Ipſaſque aras ſuorum numinum frond ornare, [1] ut Jovi eſculo, [2] Apollini lauro, [3] Minervæ ole [4] Veneri myrto, [5] Herculi populo, [6] Baccho edera, [7] Pa ver

Donatus in Andriam Terentii act. 4. ſc.4. annotavit ibi,

—— Ex ara hinc ſume verbenas tibi,
Atque eas ſubſterne.

Catachriſticω̃s omnes herbas & frondes feſtas ad aras coronandas ex puro loco decerptas, *Verbenas* appellari.

1 *Ut Jovi eſculo.*] Plinius lib. 12. cap. 1. & lib. 16. cap. 4. Virgil. lib. 2. Georg.

—— Nemorumque Jovi, quæ maxima frondet
Eſculus. ——

Sed & adde & quercu ex Luctatio interprete Statii, in libro 4. Thebaidos. Quod & probat illud ipſius Virg. l. 3. Georg.

Sicubi magna Iovis antiquo robore quercus
Ingentes tendat ramos.

Et ibi Servius ſcribit, quod omnis quercus eſt Iovi conſecrata, & omnis lucus Dianæ. Et Ovidii lib. 1. Metamorph.

Et quæ deciderant patulæ Iovis arbore frondes.

Servius autem in 1. Eleg. non multo poſt prin. ibi,

De cœlo tactas memini prædicere quercus.

Dicit quercum eſſe in tutela Iovis. Idem Servius in eum locum ejuſdem Virgil. lib.6.

Atque umbrata gerunt civili tempora quercu.

Querceam, inquit, *coronam accipiebant, qui & in bello civem ſervaſſent: ideo, quia ante cauſa vitæ in hac arbore hominibus fuit, qui glandibus veſcebantur.* Gell. lib. 5. c. 6.

2 *Apollini lauro.*] Plinius d. lib. 12. cap. 1. Diodor. Siculus l. 1. c. 2. Acron interpres Horatii lib. Car. 3. Ode 4. ibi,

—— Ut premerer ſacra
Lauroque collataque myrto,
Non ſine dìs animoſus infans.

Unde & illud Virgilii eclog. 7. alias

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Ia cho,
Formoſæ myrtus Veneri, ſua laur Phœbo.

3 *Minervæ olea.*] Plinius ubi ſupr Ovid. lib. Metamor. 6.

Illinc incumbens cum Palladis arb palmæ,
Edidit invita geminos Latona noverc

Ubi Raphaël Regius interpres ann tavit Latonam & palmæ & olivæ i nixam peperiſſe.

4 *Veneri myrto.*] Virgilius, Diod rus, Plinius & Acron locis nuper c tatis, & præterea idem Virgilius lib. Georg.

—— Solido Paphiæ de robore myrtus.

Et ibi Probus rationem reddit. Plut in Marcello: ubi myrtum pacis e ſymbolum dicit, & Probl. c. 19. *My tum,* inquit, *quaſi Veneri dicatam, re gioſam habent.* Ovid. Faſtorum 4. u de Venere loquitur.

—— Leviter mea tempora myrto
Contigit. ——

Unde Imperatores (teſte A. Gel. l. cap.6.) corona Myrtea utebantur, q ovantes urbem introibant, quibuſq incruenta victoria obvenerat. Ath næus lib. 15. c. 6. Servius in lib. 5. Æ ibi,

Unde genus ducis.

Iterum rationem reddit, cur Myrt Veneri ſacratur.

5 *Herculi populo.*] Virg. citatus ſ pra in verbo, *Apollini lauro,* & ibi Pr bus interpres. Et rurſum idem Vir lib. 8.

—— Herculea bicolor cum populus u bra.

Et ibi Servius, *Herculi,* inquit, *con crata, qui cum ad inferos deſcendens tigaretur labore, dicitur de hac arbor corona facta, caput velaſſe: unde folioru pars temporibus cohærens, capiti prohib ſudorem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſrem : pars vero exterior , propter infeum colorem, nigra permanſit, & hone pependit populus , id eſt corona de ſvo. & paulo poſt,

uleis adſunt evincti tempora ramis.

Eſe quoque Virgil. lib. 5. Æneidos,

cera populea velatur fronde juventus.

Pl lib. 12. c. 1. in princ. Macrob. lib. Sat. 3. cap. 12. *Unde*, inquit, *recte o noſter ad tempora reſpexit , quibus Evander ante urbem conditam, apud eam ar maximam ſacra celebrabat, & utebar populo utique Alcidæ gratiſſima.* Panias lib. 5. ubi rationem reddit. Pchyrion interpres Horatii Car. l. 1. O 7. ibi,

pora populea fertur vinxiſſe corona.

Vil. Georg. 2.

Herculeæque arbos umbroſa coronæ.

Ibi quoque Probus & Serv. interprs. Et Ovid. in epiſt. 9. ad Deianira

ior Herculeæ populus alba comæ.

Baccho edera.] Diodorus Siculus lib cap. 2. Plinius lib. 16. c. 34. & 35. Tillus lib. 3. eleg. 6.

dide Liber ades : ſic ſit tibi myſtica vitis,
edera ſemper tempora vincta feras.

Ov Faſt. lib. 1.

Et corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
tia quæ ſolito tempore bruma refert.

Hu rei rationem reddens l. 3. Faſt. itaquit,

Cedera hæc cincta eſt ? edera eſt gratiſſima Baccho :
c quoque cur ita ſit , dicere nulla mora eſt,
Nadas nymphas , puerum quærente noverca,
hc frondem cunis oppoſuiſſe ferunt.

Idc lib. 1. Triſtium eleg. 6.

De meis ederas , Bacchica ſerta , comis.

Macrobius Satur. lib. 1. cap. 19. *Colitur* inquit, *apud Lacedæmonios ſimulacri Liberi patris haſta inſigne , non thy. Sed cum thyrſum tenet, quid aliud qualatens telum geritur , cujus mucro edelambente protegitur? quod oſtendit, vino quodam patientiæ obligando impetus belli. Habet enim edera vinciendi obligandique naturam.* Unde & poëtæ præcipui Bacchi cultores edera coronabantur, ut ſcribit Plin. lib. 16. c. 34. & Probus rationem reddens in lib. 2. Virgil. Et illud Virgil. eclog. 7.

Paſtores edera creſcentem ornate poëtam
Arcades , invidia rumpantur ut ilia Codro.

Et eclog. 8.

Inter victrices ederam tibi ſerpere lauros.

Et ibi Servius. Et Horat. libro Car. 1. Ode 1.

Me doctarum ederæ præmia frontium,
Dîs miſcent ſuperis.

Et ibi quoque interpretes. Et Propertius lib. 4. eleg. 1.

Ennius hirſuta cingat ſua dicta corona :
Mî folia ex edera porrige Bacche tua.

Ovid. lib. 3. Amorum eleg. 8. in qua Tibulli mortem deflet,

Obvius huic venies edera juvenilia cinctus
Tempora cum Calvo docte Catulle tuo.

Et 3. de Arte Amandi loquens de Poëtis,

Nunc ederæ ſine honore jacent : operataque doctis
Cura vigil Muſis , nomen inertis habent.

Juvenalis ſatyr. 7.

Qui facis in parva ſublimia carmina cella,
Ut dignus venias ederis, & imagine ſacra.

Martialis l. 8. epig. 82. eodemque ult.

Non quercus te ſola decet , nec laurea Phœbi ·
Fiat & ex edera civica noſtra tibi.

Feſtus Pompejus lib 8. *Edera in tutela Liberi patris putabatur eſſe : quia ut ille ſemper eſt juvenis , ita hæc ſemper viret.*

7 *Pani vero pino.*] Propertius lib. 1. eleg. 18.

Vos eritis teſtes, ſi quos habet arbor honores
Fagus, & Arcadio pinus amata Deo.

Et Ovidius de Lupercalibus, qui erant ſacerdotes Panis, lib. 2. Faſt.

Ipſe ego Flaminiam poſcentem Februa vidi,
Februa poſcenti pinea virga data eſt.

Zzz Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Laurus ad aram maximam Herculis. Thraces. Judæi. Cappadoces. Ægyptii. Druidæ.

vero pino, [1] Diti autem cupreſſo. Quanquam [2] ad ara maximam Herculi ſacra facturi, ſola lauro, neque alia c ronentur fronde. [3] Thraces & [4] Judæi pro lege habe in omnibus ſacris hedera coronari, [5] Cappadoces Ambr ſia. Apud Ægyptios hedera vitibus præfertur. [6] Drui nullum ſacrum ſine roboris fronde conficiunt: [7] Ptol mæus heliochryſo coronavit deos. [8] Thraces vero n ſolum coronati, ſed ſcuta & gladios hedera ornati, in lennit

Sed & adde Proſerpinæ ſacram pinum eſſe, ut tradit Servius lib. 3. Æneid.

—— *Sylva alta Jovis lucuſve Dianæ:*

Et Matri Deûm & Fraudi, idem Servius lib. 2. Æneid. poſt. princ. ibi,

—— *Sectaque intexunt abite coſtas.*

Pinus, inquit, *in tutela eſt Matris deum & fraudis: quia ejus poma cadentia per fraudem interimunt.* Et iterum lib. 9. ibi,

Pinea ſylva mihi multos dilecta per annos.

1 *Diti autem cupreſſo.*] Plin. lib. 16. c. 33. *Cupreſſus*, ait, *Diti ſacra, & ideo funebri ſigno ad domos poſita*, *& Feſtus Pompejus lib. 3. & vide ſupra l. 3. c. 7. Sed adde eam quoque Proſerpinæ dicatam Servio lib. 3. Æneid. loco nuper deſignato. Et vide Liv. 3. Dec. lib. 10. ad fin. Et Marti myrtus quoque eidem Servio lib. 3. Æneid. in princ. ibi,

Forte fuit juxta tumulus, quo cornea ſummo
Virgulta, & denſis haſtilibus horrida myrtus.

Adde item ſuperioribus ipſi Marti gramine, ut tradit idem Servius libro 12. Æneid. eo loco,

—— *Et diis communibus aras*
Gramineas. ——

Harpocrati Perſica, ut probat Plutarch. in libro de Iſide & Oſiride, & Junoni malo Punico, ut tradit Philoſtratus, in vita Apollonii lib. 4. c. 9.

COLERUS.

* Cur hoc Plinius dicat, docet Servius nondum editus, his verbis: *Romani moris fuit, propter ceremonias ſacrorum quibus pop. Roman. obſtrictus erat, ut potiſſimum cupreſſus, quæ ex renaſci non ſolet, in veſtibulo mortu neretur, ne quis imprudens funeſtam mum rem divinam facturus introëat quaſi attaminatus ſuſcepta peragere poſſit.* Hunc locum Scaliger apud ſtum refert.

TIRAQUELLUS.

2 *Ad aram maximam Hercu* Macrob. Saturn. lib. 3. c. 12. ubi ra nem reddit cur Virgil. lib. 8. Æn Herculi Salios aſſignarit, ſic ſcri *Cum ad aram maximam, ſola lauro c ta, & alia fronde non vinciant.*

3 *Thraces.*] Plinius lib. 16. cap. ubi de edera.

4 *Judæi.*] Cornel. Tacitus lib ubi de ritu & inſtitutis eorundem ſerit.

5 *Cappadoces.*] Plinius lib. 17 ubi varia ambroſiæ nomina ſcri *Ambroſia*, inquit, *vagi nominis eſt circa alias herbas fluctuati: fruticem habet denſum, ramoſum, tenuem, t fere palmorum, tertia parte radice viorem, foliis rutæ. Circa imum ca in ramulis ſemen eſt uvis dependent odore vinoſo: qua de cauſa botrys à buſdam vocatur, ab aliis artemiſia. C nantur illa Cappadoces.*

6 *Druidæ.*] Plin lib. 16. cap. 44 ult. ad fin. *Druides*, inquit, *jam p roborum eligunt lucos, nec ulla ſacra ea fronde conficiunt, ut inde appe quoque interpretatione Græca po Druides videri.*

7 *Ptolemæus heliochryſo.*] Idem nius lib. 22. cap. 35.

8 *Thraces.*] Idem lib. 16. cap. 3

1 *Iſia*

nnibus libant. [1] Iſiaci, abſinthii marini ramum virgultis *Iſiaci.*
eteris præferunt. [2] Ægyptii in Iovis pompa, [3] & Magi
yrica, [4] Hermionenſes hyacintho coronantur in ſacris. *Her-*
Parthi ex diverſo gramine coronata agna, odores incen- *mio-*
int. [6] Ferunt Ægyptios agreſti herba manibus decerpta, *nenſes. Parthi.*
loraſſe, [7] & papyri flore coronaſſe deos. [8] Veſpaſianus
ro coronas ex cinnamomo interraſili auro ſæpe templis
cavit. Apud alios autem [9] fagi cortex religioſus fuit.
Non ſic Thebis & Athenis: namque in Palladis templo *Theba-*
ud facile quiſquam hederam invenit, [11] Ea vero hedera *ni &*
uæ fert racemos labruſcæ modo, quam ſimilacem nomi- *Athe- nien-*
nt, & arbores quæ nec ſeruntur, nec fructum ferunt, *ſes. Herbæ*
fauſtæ omnibus habentur ſacris, & damnatæ religionis: *infau-*
apud Perſas non modo qui ſacrificat, ſed hoſtia, & qui *ſtæ in*
ris interſunt, feſta ornantur fronde. [13] Indis contra: *ſacris. Perſæ.*
nque ex his coronatus ſacrificat nemo. [14] Perſæ tamen *Indi.*
nec

Iſiaci.] Idem lib. 27. cap. 7. ad fin.
Ægyptii. / *Magi.* / *Hermionenſes.* / *Parthi.* } Idem ſcribit Gregor. Gyraldus in varia & multiplici Deorum hiſtor. ſtag. 17. ſed nullum citat auctorem.

Ferunt Ægyptios.] Quæ ea ſit, non mini me legiſſe. Diodorus autem lus lib. 2. c. 1. poſt prin. ſic ſcribit, *ſcis victum Ægyptiis herbas ac paluis caules radiceſque, quas guſtu expermprobaſſent, fuiſſe tradunt, eamque m Agriſim dicunt, herbam tum præa dulcedine, tum hominibus ac juntis utilis in primis uſus. Ejus utilitanemores ad hoc uſque tempus viri, ac nibus decerpta devorant, exiſtimantes inem limoſum ac paluſtre animal eſſe, ta conjectura tum ab ejus humili natilique ortu, tum quia magis humidis n ſiccis egeat cibis.* Ex quo intelligis hc Alexandri locum ſumptum fuiſſe.

Et papyri flore.] Plin. l. 13. c. 11. aldus ubi ſupra.

Veſpaſianus.] Plinius libro 12. c. 19. *Coronas,* inquit, *ex cinnamomo rraſili auro incluſas, primus omnium in templis Capitolii atque Pacis dicavit Imperator Veſpaſianus Auguſtus.*

9 *Fagi cortex.*] Plin. lib. 16. cap. 9. *Nec non,* ait, *in quodam uſu ſacrorum religioſus eſt fagi cortex.*

10 *Non ſic Thebis.*] Hæc omnia uſque ad clauſulam, *Ea vero,* ſunt Plutarchi problem. c. 112.

11 *Ea vero edera.*] Plin. lib. 16. c. 35. ubi ederam eam dicit infauſtam eſſe omnibus ſacris & coronis: quoniam ſit lugubris, virgine ejus nominis, propter amorem juvenis Croci, mutata in hunc fruticem. Hinc puto factum, quod ederam Flamini diali neque tangere, neque nominare fas erat, auctore Sexto Pompejo lib. 5. eos enim locum ubi buſtum ſit ingredi non licet, nec mortuum attingere, ut ait Gellius lib. 10. c. 15.

12 *Apud Perſas.* / 13 *Indis contra.* } Gregor. Gyrald. ubi ſupra.

14 *Perſæ tamen.*] Herodotus lib. 1. Strabo lib. 15. non multo ante fin. Cicero lib. 2. de legib. *Nec ſequor,* inquit, *Magos Perſarum: quibus auctoribus Xerxes inflammaſſe templa Græciæ dicitur,*

 quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nec deorum imagines habent, nec templa erigunt ([1] erant enim ædium ſacrarum & ſimulacrorum everſores) ſed in loco mundo & excelſo, cum precatione diis victimas immolant: quod à pleriſque uſurpatum invenimus. [2] Nam Carmeli deus colebatur, cui nec templum erat, nec ſimulacrum, ſed ara tantum, & divinus cultus. [3] Iudæi mente ſola unum numen colunt: ideo nulla apud eos ſimulacra, non modo templis, ſed nec urbibus inſunt. [4] Germani quoque nullam humani oris ſpeciem diis, præ eorum magnitudine, dederunt: nec templa dicarunt, ſed lucos & nemora deorum nominibus appellant, illa velut ſacra templa venerati. [5] Sacerdos autem, & qui victimam facit, pura in veſte [6] & candida (nam color albus deo gratus in primis) [7] in textili tela, nec majoris operæ quam menſtruæ,

Judæi.

Germani.

Veſtis ſacerdotis ſacrificaturi.

quod parietibus includerent deos, quibus omnia deberent eſſe patentia ac libera, quorumque hic mundus omnis templum eſſet & domus.

1 *Erant enim.*] Hæc parentheſis eſt Aſconii Pædiani in 3. in Verrem act.

2 *Nam Carmeli deus.*] Corn. Tacitus lib. 17. Et adde nec Coronidi deæ Sicyoniorum templum fuiſſe, auctore Pauſania in Corinthiacis, cujus ſtatua nuſquam in templo infixa eſt.

3 *Judæi mente ſola.*] Dion in Pompejo. Tacit. lib. 30.

4 *Germani quoque.*] Cornelius Tacitus in lib. de Morib. German. Hincque illud Plinii lib. 12. c. 1. de arboribus loquentis in princ. *Hæc fuere numinum templa, priſcoque ritu ſimplicia rura etiam nunc Deo præcellentem arborem dicant: nec magis auro fulgentia atque ebore ſimulacra, quam lucos, & in iis ſilentia ipſa adoramus.*

5 *Sacerdos autem.*] Cicero lib. 2. de legib. & Virg. lib. 12. Æneid.

—— Puraque in veſte ſacerdos
Setigeræ fœtum ſuis, intonſamque bidentem.
Attulit, admovitque pecus flagrantibus aris.

Ubi Donatus, *pura*, inquit, *colore albo, nec purpuræ variata picturis.* Subdit tamen quod qui ſacrorum ritus ſcrupuloſius intuentur, induunt contagione omni & criminum macula liberam & immunem. Servius vero ibi dicit, puram veſtem impollutam, qua feſtis diebus uti conſueverant ſacra celebraturi. Verum Feſtus Pompejus lib. 14. interpretatur puram veſtem, non obſitam, non fulguritam, non funeſtam, non maculam habentem. *

COLERUS.

* Ibi tamen Scalig. legit *obſtitam* non *obſitam*, quod eſt, fulguritam. Significat obſtitum fulgur obliquum, quale eſt cæleſte, ut Plinius ait lib. 2. Servius in fragmentis de pura veſte ſic ſcribit: *Sane*, inquit, *in ſacris pura veſtis appellatur, quæ neque funeſta ſit, neque maculam habeat ex homine mortuo.*

TIRAQUELLUS.

6 *Et candida.*] Cicero 2. de legibus: *Color*, inquit, *albus præcipue decorus Deo eſt, tum in cæteris, tum maxim[e] in textili.* Et Donatus ubi nuper.

7 *In textili tela.*] Idem Cicero d[e] lib. 2. de legibus paulo ante id, quo[d] ex eo ſupra dictum eſt, *In delubris communibus*, inquit, *textile, nec operoſi[us] quam mulieris opus menſtruum.*

1 *Non*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ruæ, [1] nonnunquam in purpura & auro. [2] Triumphales *Triumphales viri.* ri, & qui amplos honores geſſerant, in triumphi ornatu, t in prætexta lotis manibus, & fronde coronati, ſacri venerabiles, [3] nudis pedibus, & tonſa coma, ad rem vinam accedebant: [4] idque à Pythagora traditum [5] Lacedæmonii *Lacedæmonii.* obſervarunt, qui nudis pedibus adorandum rificandumque cenſuerunt. Pura autem & religioſa di- *Pura & religioſa veſtis.* batur veſtis, qua rem divinam facturi, feſto utuntur die. ı quidem erat [6] ſoluta omni vinculo, nullis maculis nec nalore obſita, nec funeſta aut fulgurata, [7] Quod ſi quis *Homicidii expiatio.* ıce aliqua pollutus fuiſſet, bis ſeptem vicibus inundatiobuſque veſtes abluebat aqua, his piamentis ab immundia emaculari arbitratus. [8] Ægyptii vero laneas veſtes *Ægyptii.* non

1 *Nonnunquam in purpura & auro.*]
Triumphales viri.] Gyraldus hiſiæ Deorum, Syntagmate 17.

Nudis pedibus & tonſa coma.] Vide his duobus ſupra lib. 3. c. 22. ubi Berenice.

Idque à Pythagora traditum.] Gyr. dialogiſmo 10. Vide ejuſdem Pyagoræ carmina.

Lacedæmoniorum.] Idem ibi.

Soluta omni vinculo.] Servius in 12. Æneid. in eum locum.

ripui (fateor) letho me & vincula rupi.

qui, inquit, *ſolutæ ſunt hoſtiæ, cum pulum ſit, in ſacrificio aliquid eſſe reſum*, citatque illud ejuſdem lib. 4. ejdem operis,

um exuta pedem, vinclis in veſte recincta
tatur moritura deos.

& idem Servius, *Quia*, inquit, *ut diximus, in ſacra nil ſolet eſſe prægum.* Et alibi idem Servius in 12. lib.

— Vincla omnia rupi.

Elligionis, ait, *& fœderis eſt.* Sed huic coradicere videtur illud Juvenal. ſa. 2. ad princ.

procul extenſum petulans quatit hoſtia funem
Tarpejo jurata Iovi, frontemque coruſcat,
Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
Spargenduſque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.

Et quod tradit Iſidorus libro Etymologiarum 6. cap. 19. Victimam à quibuſdam dictam, quod vincta ad aras ducebatur. Sed hunc ſcrupulum diſcutiens Servius, primo illo loco ſcribit, Victimas ipſo tempore ſacrificiorum minime ligatas eſſe oportere: ſed antea, ſcilicet, cum ducerentur, ligabantur.

7 *Quod ſi quis nece.*] Gyrald. libro de Sacrificiis ſyntag. 17. hac hiſtoria nihil omnino notius apud auctores dicit, ſed nullo citato auctore.

8 *Ægyptii vero.*] Herodot. l. 2. Nam & Apulejus Apologia 1. ſcribit, linum puriſſimum eſſe rebus divinis velamentum. Quippe lana ſegniſſimi corporis excrementum pecori detracta, jam inde Orphei & Pythagoræ ſcitis, profanum veſtimentum eſſe. Sed enim mundiſſima lini ſeges inter optimas fruges terra exorta non modo indutui & amictui ſanctiſſimis Ægyptiorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

non inferunt in deorum templa, nec cum his cadavera ſe-
Hoſtiæ ornatus. peliunt. [1] Hoſtia ſi major erat, auratis cornibus, ſi minor
coronata illius Dei fronde, cui ſacra fiunt, incedebat
[2] infulaque lanea & [3] candida vitta circumdata, [4] ante aras
nullo vinculo ligata ſiſtebatur: neque enim in ſacris vin
Senones. ctum quid eſſe poterat. [5] Contra vero apud Senones: nan
lucun

ſacerdotibus, ſed opertui quoque rebus ſacris uſurpatur, Philoſtratus in vita Apollonii lib. 3. c. 4.

1 *Hoſtia, ſi major erat, auratis cornibus.*] Plinius lib. 33. cap. 3. in princ. *Deorum vero*, inquit, *honori in ſacris nihil aliud excogitatum eſt, quam ut auratis cornibus hoſtiæ majores duntaxat immolarentur*, & dictum eſt plenius ſupra lib. 3. cap. 12. ubi Alexander idem ſcripſit.

2 *Infulaque lanea.*] Virg. l. 3. Georg.

Sæpe in honore deûm medio ſtans hoſtia ad aras,
Lanea dum nivea circundatur infula vitta,
Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros.

Varro lib. 3. aut, ut alii computant, 6. *Infulas*, ait, *dictas in hoſtiis, quod velamenta è lana, quæ adduntur, infulæ, intra hoſtiarum cornua velamenta erant.*

3 *Candida vitta.*] Ut probatur illo eodem loco Virgilii, cum niveam vittam dicit. Vitta autem victimas caput vinciri ſolitas intelligitur ex illo Virgil. loco, & ex alio lib. 2. Æneid.

Et ſalſæ fruges & circum tempora vittæ.

Et rurſum lib. 3. ejuſdem operis in funere Polydori, Priami filii.

—— Stant manibus aræ
Cærulæis mœſtæ vittis.

Et rurſum eodem libro,

Hic Helenus cæſis primum de more juvencis,
Exorat pacem divûm, vittaſque reſolvit
Sacrati capitis. ——

Et Valerii Flacci lib. 1. Argonaut.

—— Tibi cæruleis in littore vittis
Et Zephyris, Glaucoque bovem Thetidique juvencum
Dejicit Ancæus.

& alibi eodem lib. non multo ante fi

—— Veteris ſub nocte cupreſſi
Sordidus, & multa pallens ferrugi taurus
Stabat adhuc, cui cæruleæ per corn vittæ.

Et Juvenalis ad hoc alludens ſatyr. 12 ad fin. ſic inquit:

Alter enim, ſi concedas mactare, vov bit
De grege ſervorum magna & pulche rima quæque
Corpora, vel pueris & frontibus anci larum
Imponet vittas: & ſiqua eſt nubilis i
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus

In quo illud animadvertendum, vi tas in ſacrificiis non ſemper candid fuiſſe: ſed & aliquando cæruleas, patet ex illo Virgilii loco in fune Polydori, & illis duobus Valerii Fla ci, niſi forte cæruleæ eſſent in funer libus, in aliis candidæ. *

COLERUS.

* Quod veriſſimum eſt. Cærule enim color eſt maxime funebris. Gr cis dicitur κυάνεος. Latini, ſi Gloſ credimus, vocant *ferrugineum*. Virg. *Cæruleam advertit puppim*: quam ali *Ferrugineam cymbam* vocat. Idem e dem libro: *Informi linio glaucaque r ponit in ulva.* Quia ſcilicet in infer Theognis, de Portis inferorum: Κυ νέας τε πύλας. Apparet igitur liquid cur ferrugineus, glaucus, & cærule color ſacer in funere.

TIRAQUELLUS.

4 *Ante aras nullo vinculo ligat.* Vide ſupra ibi, *Soluta omni vinculo.*

5 *Contra vero apud Senones.*] E *Sennones* Cor. Tacit. libro de Mori Germanor. vocat, ubi ita ſcribit, *tuſtiſſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lum ſacrum venerantur: quem niſi vinculo ligatus ingre-
nemo poterat: qui ſi forte prolapſus corruiſſet, attolli
nime licebat, ſed per humum reptare neceſſum erat.
n Scythia quoque Marti ſacrum fit, in quo victima pri- *Scythæ.*
s pedibus ligata, ad aram ſiſtitur, cui laqueum in collo
iciunt, ac baculo circumducto ſtrangulant, ſine preca-
ne & votis. [2] Quam quidem aquam de fonte Iuturnæ, *Aquæ ſacris adhibitæ apud diverſos.*
i circa Numicium labitur, quæque in omnibus ſacris
hibetur, in primis inſpergebant: [3] eam vero aquam
ber terram poſuiſſe, piaculum & triſte omen erat. [4] Ideo
vas

iſſimos ſe nobiliſſimoſque Suevorum Snones memorant, & paulo poſt, *Eſt, a alia luco reverentia. Nemo, niſi vin-c ligatus, ingreditur, ut minor & po-tem numinis præ ſe ferens. Si forte papſus eſt, attolli & inſurgere haud um. Per humum evolvuntur.*

In Scythia quoque.] Herod. lib. 4. Scythis loquens, *Simulacra*, inquit, *aras & delubra facienda non putant, terquam Marti. Idem ſacrificium rſus apud omnia templa fieri, eodem lo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima primoribus implicita pedibus ſiſtitur, us à tergo ſtans immolator, amota in nis infula, pecudem ferit, eaque con-ente, Deum invocat, cui illam ma-t, deinde circundat laqueum collo, tum ecto baculo circumducit, hoſtiamque angulat, non incenſo igne, non votis ncupatis, non ſumptis libamentis: ſed pecudem ſtrangulavit, eique pellem traxit, ad cocturam ſe convertit.*

2 *Quam quidem aquam.*] Ad Romanos revertitur. Id autem eſt Servii .12. Æneid. in loco,

— Stagnis quæ fluminibuſque ſonoris Præſidet. ——

ujus verba afferemus infra ibi. Ex c aqua ægros curari. Idem autem rvius enarrans hunc locum ipſius rgil. lib. 7.

— Hæc fontis ſtagna Numici.

tradit, Veſtæ libari non niſi de hoc umici fluvio licuiſſe.

3 *Eam vero aquam ſuper terram poſuiſſe.*] Lutatius interpres Statii lib. 8. Thebaidos, in eum locum,

Sicut Achemenius ſolium genteſque paternas
Excipit. ——

Futile, inquit, *vas eſt quoddam, lato ore, fundo anguſto, quo utebantur in ſacris deæ Veſtæ: quia aqua ſacra Veſtæ in terra non ponitur: quod ſi fiat, piaculum eſt.*

4 *Ideo vas.*] Donatus in And. Terent. act. 3. ſcen. 5. ibi,

Servon' fortunas meas commiſiſſe futuli?

Vas, inquit, *quod futile dicitur, quod non deponunt miniſtri ſacrorum, quod eſt acuto fundo & patulo ore, eoquè inſtabile eſt.* Citatque Virgilium, non deſignato tamen loco, ſed eſt lib. 11. Æneid.

— Conſiliis habitus non futilis auctor.

Quo in loco Servius, *Futilis*, inquit, *quoddam eſt vas lato ore, fundo anguſto, quo utebantur in ſacris Veſtæ: quia aqua ad ſacra hauſta, in terra* (ut ſupra diximus) *non ponitur: quod ſi fiat, piaculum eſt, unde & excogitatum vas eſt, quod ſtare non poſſet, ſed poſitum ſtatim effunderetur.* Sed & ipſe Donatus, ut ad eum redeamus, idem prope ſcribit in Phormionem ipſius Terentii act. 5. ſc. 1. ibi,

— Ne vos forte imprudentes foris
Effutiretis. —

Tranſlatio à vaſe, futili nomine, quod patulo ore, fundo acuto, inſtabile, nihil prorſus retinet.

vas lato ore, & fundo anguſto, in quo hauriretur, n ſtare poſſet, in ſacris adhibebant, [1] cui cadum, [2] alii ſcyphum dixere nomen. Illudque manibus tenere oportebat Quod quidem flamin cæ virgines ſacrorum miniſtræ, au Veſtalium famulæ, nonnunquam pueri flaminum miniſtri

Camilli. [3] quos Camillos appellant, patrimi & matrimi omnes coronati tenebant manibus. [4] Ex hac aqua ægros curari, & bonæ valetudini reſtitui putabant. [5] Apud Athenienſe vero aqua erat ex Callirhoë fonte, magnæ religionis i maximis ſacris & ſponſalitiis cæremoniis, in quibus alian adhi

1 *Cui cadum.*] Cadus enim eſt forma turbinata: ſcilicet inſtar turbinis, qui hujuſmodi eſt, ut in imo ſit acutus, in ſummo latus, ut deſcribere videtur Ovidius lib. 1. Metamor.

— Cava buccina ſumitur illi
Tortilis in lacum, quæ turbine creſcit ab imo.

Ex quo Plinius de aloë loquens l. 27. cap. 4. *Ob id*, ait, *in turbinibus cadorum eam ſervant.*

2 *Alii ſcyphum.*] Id genus eſſe vaſis potorii omnibus manifeſtum eſt. Diximus ſupra lib. 3. cap. 10. *Scyphus*, auctore Macrobio lib. Satur. 5. cap. 2. *Herculis poculum eſt, ita ut liberi patris cantharus.* Sed quod hac forma fuerit, in præſentiarum non memini me legiſſe.

3 *Quos Camillos appellant.*] Plutar. in Numa Pompilio. Macrob. lib. 3. Saturn. cap. 7. ſcribit, Romanos pueros puellaſve nobiles, & inveſtes, Camillos & Camillas appellaſſe, Flaminicarum & Flaminum præminiſtros, Servius in lib. 11. Æneid. in eum locum,

Ipſe pater famulam voveo.

Ubi de Camilla loquens: ſcribit, Miniſtros & miniſtras impuberes, Camillos & Camillas in ſacris vocatos fuiſſe: unde & Mercurius Hetruſca lingua Camillus dictus eſt, quaſi miniſter deorum. Sed idem eodem libro dicit ſimpliciter, Camillum proprie appellari ingenuum puerum. Sed quod magis accedit ad priorem ſignificationem, Feſtus Pompejus l. 6. *Flaminius* inquit, *Camillus puer dicebatur ingenuus, patrimus & matrimus, qui Flamini Diali ad ſacrificia præminiſtrabat. Antiqui enim miniſtros Camillos dicebant.* Subditque, alios dicere, Omnes pueros ab antiquis Camillos appellatos, ſicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura præciperet:

Hyberno pulvere, verno luto, grandia farra Camille metes.

Præterea vide Varronem lib. 3. aut, ut alii computant, lib. 6. *

COLERUS.

* De his *Camillis* ſatis puto ſupra dixi.

TIRAQUELLUS.

4 *Ex hac aqua ægros curari.*] Servius in 12. lib. Æneid. quo loco citavimus ſupra ibi, Quam quidem aquam Juturna (nam de hac loquitur Alexander, ut ex ſuperioribus patet) fons eſt in Italia ſaluberrimus juxta Numicum fluvium, cui nomen à juvando inditum eſt. Cum enim omnis aqua naturaliter noxia ſit extraneorum corporibus, hic omnibus ſaluberrimus fons eſt. De hoc autem fonte Romam ad omnia ſacrificia aqua afferri conſueverat. Id quod & ſupra dictum eſt.

5 *Apud Athenienſes aqua erat ex Callirhoë.*] Hæc, iiſdem ferme verbis, ſcribit Lilius Gyraldus Hiſt. deor. ſyntag. 17. ubi de Supplication. & lectiſterniis.

1 *Græci*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ahibere nefas habebatur. Fertur in Delii Apollinis tem-
p præcipua aqua fuiſſe, ſacrificantium uſui accomoda,
cum ad alios uſus hauſiſſe, magni criminis inſtar erat.
Græci in ſacrificiis & expiationibus, Eleutheri aquam
fquentes adhibent: [2] Trœzeni ex Hippocrene, [3] Per-
ſi reges ex Choaſpide, quam peregre profecturi ſecum
funt. [4] Arabum reges ex Euleo, qui ortus à Medis,
recipuo nitore fluit: [5] præ cæteris vero Ægyptii, tanti
lli aquam fecere, ut cum hydria ad templum humeris fe-
batur, omnes procumberent, & ſublatis manibus diis
atias agerent. [6] Feruntque Babylonios reges ex Nilo &
ro aquas inter gazas condere aſſueviſſe, velut hoc argu-
entum ſuæ magnitudinis oſtenderent, cum per tot ſpa-
terrarum, totque invias regiones advectæ fuerint. Ipſe
ro ſacerdos [7] lanea infula velatus, & fronde coronatus,
aram

Sacerd. ſacrificantis cæremoniæ.

Græci in ſacrificiis.] Pauſan. lib. 2. de Corinthiacis eſt, ubi de Clytæmneſtræ & Ægyſthi ſepulcro loqui- *In itinere,* inquit, *aqua manat, quam Eleutherion, id eſt, liberam appellant, qua utuntur ad piaculorum purgationes templi miniſtræ, quæque ſacrificiis occulte ...dant.*

Trœzeni ex Hippocrene.] Pauſanias ... libro non multo ante fin. ubi ſcri... hac aqua luſtratum purgatumque ...ſſe Oreſtem.

3 *Perſici Reges.*] Herod. lib. 1. *Por...ur,* inquit, *aqua ex flumine Choaſpe, ...ſa præterfluente, quo uno ex omnibus ...minibus rex potat. Cujus Choaſpis ...uam decoctam, & in argentea vaſa ...fuſam, ferentes permultæ carrucæ ...atuor rotarum mulis trahentibus, aſſi...e comitantur, quocunque ille proficiſci...*. Plinius lib. 6. cap. 27. & maxime ...jus rei meminit lib. 3. cap. 3. Solin. ...p. 15. Vide omnino quæ ſcripſimus ... noſtris Commentariis Primigenio...n in præfatione num. 30. incip. *apud autem.* Ex quibus vides *Coaſpe*, non ...*aſpide* legendum.

4 *Arabum Reges ex Euleo.*] Solin. cap. 46. ubi de Arabia. *Habitatur,* ait, *in colle manu facto inter flumen Tigrim & flumen Euleum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclytum eſt, ut inde omnes reges non alias, quam ejus aquas bibant.* Plinius cap. 3. lib. 31. *Parthorum Reges ex Coaſpe & Euleo tantum bibunt, & eæ quamvis in longinqua comitantur illos. Et horum placere potum, non quia ſint amnes apparet: quoniam nec è Tigri, nec Euphrate, nec è multis aliis bibunt.*

5 *Præ cæteris vero Ægyptii.*] Gyraldus iiſdem verbis ubi ſupra, ſed nullo citato auctore.

6 *Feruntque Babylonios Reges.*] Plutarchus, Dimonis auctoritate, in vita Alexandri Magni. Superioribus autem adde, ſacerdotes in Ægypto non quavis aqua, nec alia, quam ex qua Ibidem bibiſſe credant. Norunt enim egregie, hanc avem nunquam guſtare aquam ſordidam, aut ullis infectam venenis, ut quam divinationis non expertem, veluti avem ſacram exiſtimant.

7 *Lanea infula velatus.*] De hoc ſupra dictum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] aram manibus tenens, [2] ad Orientem verſus, (quipp
Tempus ſacrificiis idoneum. matutinum tempus ſacrificiis idoneum æſtimarunt, cu
deos tunc aſſidere templis, & matutinis ſalutationibu
adeſſe opinio foret, [3] Magorum & Perſarum exempl
Magi & Perſæ. quibus in more fuit, primo ſemper diluculo canere dii
hymnoſque & laudes dare, orientemqe Solem venerar
meditato & ſolemni precationis carmine, [4] verbis priſc
ex annalium vetuſtate erutis, numina & deos precatu
vota effundebat: [5] quam precationem plerunque ter ge
Indi & Gymnoſophiſtæ. minabat. [6] Indi vero & gymnoſophiſtæ in meridie, &
ubi multum diei proceſſerat, immolare diis uſurparun
[7] Quod Mercurius in Aſclepio exiſtimavit, ut adorante
medio die convertantur in auſtrum, occiduo in occaſum:
vero primum oriatur Sol, in ortum. [8] Fuitque Apollon
Tyanæi opinio, ſummo diluculo cum diis verſari: proce
Hebræi. dente mox die, de diis loqui oportere. [9] Moſes autem &
Hebræi occidentem ſpectari cenſuerunt. [10] Ea vero inſul
Infula ſacerdotis. ex lana alba & cocco fuit, inſtar faſciæ, plerunque lata, non
nun

1 *Aram manibus tenens.*] Virg. l. 4. Æneid.

Talibus orantem dictis, araſque tenentem
Audiit Omnipotens. —

Et libro 6.

Talibus orabat dictis araſque tenebat.

Ubi Servius, *Rogabant*, inquit, *deos ararum anſas tenentes.* Et lib. 12.

Tango aras, medios ignes, & numina teſtor.

Quibus ex locis Macrobius lib. 3. Satur. c. 2. idem dicit quod hic Alexander.

2 *Ad Orientem verſus.*] Virg. l. 12. Æneid.

Illi ad ſurgentis converſi lumina ſolis
Dant fruges manibus ſalſas, & tempora ferro
Summa notant pecudum, pateriſque altaria libant.

3 *Magorum & Perſarum exemplo.*] Herod. lib. 1.

4 *Verbis priſcis.*] Gyraldus Hiſtor. deor. ſyntag. 17. ubi de Supplication bus & lectiſterniis.

5 *Quam precationem.*] Vide inf ibi, Et Domitianus Palladem.

6 *Indi vero & gymnoſophiſtæ.*] Gy raldus ubi ſupra.

7 *Quod Mercurius in Aſclepio.*] I eſt, in dialogo Hermetis Triſmegiſt cui titulus eſt Aſclepius, quem Lati num reddidit Apulejus, cujus paul ante finem eſt hæc Alexandri noſtr ſententia.

8 *Fuitque Apollonii Tyanæi.*] Apu Philoſtratum in vita ipſius, l. 1. c. 12 *Cum ſacerdotibus* (inquit) *habitabat, & Oriente ſole ſacra quędam in occulto facie bat, quæ ſolum illis quatuor communica bat, qui ſecum in ſilentio ſe exercuerant*

9 *Moſes autem & Hebræi.*] Gyrald ubi ſupra.

10 *Ea vero infula.*] Ad Romanos re dit. Gyraldus ubi ſupra ſcribit, quod vittæ, quæ hinc & inde diffluebant, Teniæ dicebantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

mquam tortilis & rotunda, ex qua vittæ hinc inde de-
ſebant. [1] Principiumque precationis à Iano & Veſta,
e in omnibus ſacris præcipua numina ſunt, quæque in
vis nuncupandis præfationem perpetuam meruere, fieri
ortebat: ut per eos ad reliquos deos aditus pateat, qui-
s thus & merum offerebat in primis. [2] In qua precatio-
obſervatur, ut Iupiter pater optimus maximus, Vul-
nus, Apollo, Mercurius, omnes denique dii ſacro car-
ne patres advocentur. [3] Quod in omni ſacro conſtitu- *Conſtitutum in omni ſacro.*
m fuit, ut cuivis Deo ſacrificetur, neceſſe foret, poſt
ium reliquos advocari, ut hi volentes & propitii, votis
precationibus adſint. [4] Antoninus vero Imperator deum
eliogabalum, quem magni numinis loco habuit in præ-
tione ſacrorum reliquis diis præponi voluit: [5] & Domi-
nus Palladem velut genitricem, & ſe Palladis filium
r ſacrificulos in primis juſſit advocari. [6] In Peloponneſo
autem

1 *Principiumque precationis.*] Cicer. b. 2. de natura deor. & Zenon l. 1. rum Italicarum, & ejus auctoritate crobius lib. 1. Saturn. cap. 9. poſt nc. tradit Ianum primum diis tem- feciſſe, & ritus inſtituiſſe ſacro- m: ideo eum in ſacrificiis præfatio- m meruiſſe perpetuam. Et Servius lib. 1. Æneid. eo loco,

Cana fides & Veſta, Remo cum fratre Quirinus
Jura dabunt. ——

eſta, inquit, *religionem ſignificat: quia llum ſacrificium fit ſine igne: unde ipſa Ianus omnibus ſacrificiis invocantur.* t de Iano Fab. Pictor lib. 1. *Vinum,* quit, *& far primus illos docuit Ianus, l ſacrificia & religionem magis, quam l eſum & potum: primus enim aras & mœria & ſacra docuit, & ob id illi in mni ſacrificio perpetua præfatio præmit- itur, farque illi ac vinum primo præliba- ur. Uxor illi fuit Veſta, quæ prima ſa- orum regina ſempiternum ſacrificiorum gnem virginibus credidit.*

2 *In qua precatione.*] Vide precatio- nem qua Decius ſe pro ſalute populi Romani devovit, apud Livium Dec. 1. lib. 8.

3 *Quod in omni ſacro.*] Gyrald. ubi ſupra.

4 *Antoninus vero.*] Scilicet Varus, cognomento Heliogabalus ex Ælio Lampridio in vita illius, & Herodiano l. 5. & Dione in Avito, qui & Pſeudantoninus & Sardanapalus dicitur.

5 *Et Domitianus Palladem.*] Philoſtratus in vita Apollonii lib. 7. cap. 12. *Cum,* inquit, *alius propterea ſe accuſatum quereretur, quod Tarenti, ubi dominabatur ſacrificans publicis precibus non addiderat Domitianum Palladis filium eſſe. At enim,* inquit, *arbitrabaris fortaſſe Palladem non peperiſſe, cum ſemper habita ſit virgo. Ignorabas autem (ut opinor) deam ipſam draconem quandoque Athenienſibus peperiſſe.* Et adſtruunt Quintilianus lib. 3. cap. 9. & Sueton. cap. 4. & Martialis in pluribus locis.

6 *In Peloponneſo autem Meliſſa nympha.*] Idem Lilius Gyraldus de diis Gentium ſyntag. 17. & Cælius Rhodiginus lib. 18. c. 27. Tu interim vide Lactantium lib. 1. cap. 22.

1 *Eundem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Meliſſa nympha.

autem Meliſſa nympha, quæ uſum mellis gentibus dedi in omni præfatione ſacrorum principium precationis feci Quam quidem precationem plerunque ter repetebar ſicut libationem. Diis deinde & votis rite nuncupati [1] eundem Ianum in fine precationis denuo advocare nece ſum erat, ut is Deus precationis caput & finem facere [2] Sine precatione autem victimas cædere, aut deos rit

Sua cuique deorum carmina & precationes. Quid precandum à diis.

conſuli, fas non putarunt. [3] Itaque ſua carmina ſuæqu precationes ſingulis diis inſtitutæ ſunt, quas plerunque ne quid præpoſtere dicatur, aliquis ex ſcripto præire, & ad verbum præferre ſolebat. [4] Fertur tamen Pyrrhus Epi rota ubi immolabat nullas effundere precationes ſolitus niſi quod ſanitatem & bene valere precabatur à diis. [5] A pud Indos hi qui Pedalii vocantur, inter vota preceſqu ſolam juſtitiam petere in uſu habent, quaſi hoc munere deûm ampliſſimum eſſet mortalibus datum. [7] Socrates in Phædro, ut pulcher intus fiat, utque bona animi & cor poris bene haberent, & ut dentur optima, precari docuit [7] Apollonius Tyanæus à diis poſcebat, ut bonos cogno ſceret, malos vitaret. Interdum pauca habere, & nulliu indigere, precatio fuit: quam quidem precationem nunc ſacrâ præcedere, nunc ſubſequi, plerunque finem clau

Precantes aram tenebant.

dere, nonnulli volunt. [8] Manibuſque precantem aram tenere oportebat: quia niſi teneretur ara, ſolas preces non

1 *Eundem Ianum in fine.*] Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 9.

2 *Sine precatione.*] Plinius l. 28. c. 2. *Quippe*, inquit, *victimas cædi ſine precatione, non videtur referri, nec deos rite conſuli.*

3 *Itaque ſua carmina.*] Gyraldus ubi ſupra. Livius 1. Decad. lib. 8. ubi de Decii devotione meminit. Plinius ubi ſupra.

4 *Fertur tamen Pyrrhus.*] Lucianus in libro, pro eo quod inter ſalutandum lapſus fuerat.

5 *Apud Indos ii, qui Pedalii vocantur.*] Stobæus ſerm. 9. ἐκ τῶ Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς, *In Pedaliis, Indica gente, non ſacerdos, ſed qui præſentium prudentiſſimus fuerit, ſacris præficitur. Petit autem à diis nihil quam juſtitiam.*

6 *Socrates in Phædro.*] Scilicet Platonis in eo libro, cui Phædrus eſt titulus.

7 *Apollonius Tyanæus.*] Apud Philoſtratum in vita illius, lib. 1. cap. 8.

8 *Manibuſque precantem aram tenere.*] Jam de hoc dictum eſt ſupra non multo ante, in verbo, *Aram manibus tenens.*

1 *Pellex*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

no litare perſpectum eſt. [1] Pellex tamen, Numæ legi-
baram tangere vetabatur, quam ſi tetigiſſet, agnum
ſotis crinibus cædere cogebatur. [2] Precibuſque peractis, *Precibus peractis.*
&ite deprecato numine, qui rem divinam facit, ſe ad
deeram volvere, & circumvertere, [3] manumque, prio-
digito in erectum pollicem reſidente, ori admovere,
inde ſedere vetuſto more debet, velut diis ratas preces
hentibus. [5]Galli vero ſe ad lævam vertere religioſius pu-
tant. [6] Græci poſt effuſas preces, manus oſculantur. [7] Id
quod Romani factitarunt, qui prætereuntes phanum ali-
quid, manum labris admovent, tanquam deos venerarent-
ur & timerent, rataſque preces ſignificarent. [8] Frugeſque
in caput victimæ, aut molam ex farre molito & ſale, [9] de-
inde

Pellex tamen Numæ legibus.] Hu-
jus legis verba poſuit Gellius l. 4. c. 3.
& t. Pomp. l. 14. Hæc autem ſunt, *Pellex aram Iunonis non tangito: Si tangit Junoni, crinibus dimiſſis, agnum fœminam cædito.* Quanquam apud Gellium non *aram*, ſed *ædem* legatur.

Precibuſque peractis.] Idem Gyraldus de diis Gentium ſyntag. 17. nullo que auctore citato. ſed id totum Plinii lib. 28. cap. 2. Plutarchus autem Numa dicit, ex ipſius Numæ legis adorantium morem eſſe, in orbem ſe vertere, deinde vero ſedere.

Manumque priore digito.] Idem Gyraldus ubi ſupra.

MERCERUS.

Deinde ſedere.] Prius quam ſederent adſignabant orationem, hoc eſt in ſchedulis deſcriptam ſignabant annulo, & affigebant vel genibus, vel femori Idoli, quod adoraverant. Tertulliane Orat. *Item quod aſſignato oratione aſſidendi mos eſt quibuſdam.* Et paulo poſt. *Porro cum perinde, faciant nationes, adoratis ſigilaribus ſuis reſidere, &c.*

TIRAQUELLUS.

Galli vero.] Plinius d. lib. 28. c. 2. *In adorando*, inquit, *dexteram ad oculum referimus, totumque corpus circumagimus: quod in lævum feciſſe, Galli religioſius credunt.*

6 *Græci.*] Honoris gratia id factitatum fuiſſe, quod ex Homero & aliis ſe obſervaſſe ſcribit idem Lilius Gyrald. ubi ſupra. quod etiam nunc eſt in frequenti non ſacrorum modo, ſed & profanorum etiam uſu.

7 *Id quod Romani.*] Apulejus in 1. Apologia, *Si phanum*, inquit, *aliquod prætereat, nephas habet, adorandi gratia, manum labris admovere.*

8 *Frugeſque in capite victimæ.*] Virgil. lib. 12. Æneidos,

Illi ad ſurgentis converſi lumina ſolis,
Dant fruges manibus ſalſas.

Ubi Servius, *Quibus rebus victimæ aſpergebantur.*

9 *Deinde novum vinum.*] Virg. l. 4. Æneid.

Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido
Candentis vaccæ media inter cornua fundit.

Et libro 6.

Quattuor hic primum nigrantes terga juvencos
Conſtituit, frontique inſpergit vina ſacerdos.

Et Ovidius lib. 7. Metam.

--- *Dum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

inde novum vinum, [1] aut coſtum, [2] & maſcula thu inter cornua fundebat, mactatam eſſe hoſtiam voce gnificans: [3] quod quidem ad victimarum probatione proficere credebant, ut ſi non obſtupuiſſent, ſacrific probarentur idoneæ. [4] Græci autem non fruges, ſ ho

—— Dum vota ſacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum.

Et lib. Faſtor. 1.

Rode Caper vitem: tamen hinc cum ſtabis ad aram,
In tua quod ſpargi cornua poßit, erit.

Qui ultimi verſus ſumpti ſunt ex Furio Eueno, antiquo poëta,

Κἤν με φάγης ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω
Ὅσσον ἐπισπεῖσαι σοὶ τράγε θυομένῳ.

Et ad id alludens quiſquis is fuit, qui diſtichon illud edidit apud Suetonium in Domitiano cap. 14.

Κἤν με φάγης ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω
Ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ.

In quibus pro trago, id eſt, capro, Cæſaris nomen ſubſtitutum eſt, veluti Domitianus taxaretur, tanquam morti deſtinatus, ut victima. *

COLERUS.

* Vide Ang. Polit. Miſc. cap. 26.

TIRAQUELLUS.

1 *Aut coſtum.*] Coſti uſum eſſe in ſacrificiis & ſupplicationibus teſtis eſt Plinius lib. 22. cap. 24. ad fin. *Thure,* inquit, *ſupplicamus & coſto.* Et Ovidius lib. 1. Faſtorum, ubi loquitur de his, quæ adhibebantur in ſacrificiis:

Thura nec Euphrates, nec miſerat India coſtum,
Nec fuerant rubri cognita fila croci.
Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
Et non exiguo laurus aduſta foco.

Sed quod ſpargeretur inter cornua victimæ non memini me legiſſe.

2 *Et maſcula thura.*] Thura quoque ſacrificiis adhibita, & præſertim maſcula, omnibus in confeſſo eſt: & p bat illud Virgilii eclog. 8. quæ Dam vel Pharmaceutria dicitur:

Effer aquam, & molli cinge hæc alta vitta,
Verbenaſque adole pingues, & maſc thura. *

Et Plinii lib. 12. cap. 14. loquentis thure, *Quod ex eo rotunditate gutta pendit, maſculum vocamus, cum a non fere mas vocetur, ubi non ſit fœmi Religioni tributum ne ſexus alter uſur retur. Maſculum aliqui putant à ſp teſtium dictum.* ** Hæc Plinius. Ne etiam recordor alicubi legiſſe me fundi in cornua victimæ.

COLERUS.

* Arnob. lib. 7. *Non ſi mille tu p dera maſculi thuris incendas, cælum hoc totum redundantium vaporum ne loſitate claudatur.*

** Inter quos Iſidorus, qui ſic ſc bit lib. 17. cap 8. *Appellatur apud maſculum, eo quod ſit natura rotundi in modum teſticulorum. Reliquum num pene ſcabroſum, minus optim* Ubi forte legend. *minus opimum.*

TIRAQUELLUS.

3 *Quod quidem ad victimarum pro tionem.*] Servius enarrans ea loca V gilii ſupra ibi, *Deinde novum vinu* adducta ex lib. 4. Æneid. ſcribit, *N ſacrificium eſt, ſed exploratio hoſti utrum apta ſit.* & lib. 6. *Hæc,* inqu *pertinent ad victimarum exploratione ut ſi non ſtupuerint, aptæ probentur.*

4 *Græci autem non fruges, ſed h deum.*] Cælius Rhodiginus Antiq. le lib. 12. cap. 1. ſcribit, Hordeum ſ conſperſum, ante ſacrificium aris i ſpergi. Curque id fieret paulo poſt r dit rationem, ſed nullum citat auc rem. Idem ſcribit Gyraldus Hiſto de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rdeum ſale conſperſum, aris inſpergebant. [1] Ad Terei ſulcrum Megaris, dum ſacrum fit, calculis pro hordeo ntur. [2] Dianæ vero Propyleæ mulieres Eleuſinæ, nulla niſi ex hordeo ibi nata molam conficere poſſunt. [3] roditumque memoriæ eſt, Iliacis temporibus, veteres n thure, nec coſto, ſed cedri & citri fumo deos adoleſe, [4] atque Sabæos cum omnia odorum genera diis accnulent, de myrrha tamen nihil impartiri, quaſi numinis ſubiratos, quod ſolam myrrham ex omnibus odoribus ud ſe gigni non ſiviſſent. [5] Sine mola enim ſalſa nullum s ſacrificium ratum fieri putabant, in ea efficaciorem vim pcandis numinibus & commovendæ divinitatis eſſe nati. Vinum vero antequam funderet ſacerdos, propinabat *Nullum ſacrum abſque mola ſalſa.*

r. ſyntag. 17. dicitque ſine hordeo inſperſo & in primis aris infuſo, s cæremoniis, nullum ſacrum l Græcos fieri.

Ad Terei ſepulcrum.] Pauſanias b 1. qui de Atticis eſt, non adeo ge à fin. Cælius Rhod. lib. 18. c. 23. n. ex Pauſania ſcribit, conſtructum eo ſepulcrum & ſacra inſtituta anrſaria, in quibus hordei loco, cal- utuntur. Pauſaniæ tamen interpes pro *hordeo* ſcribunt, *Mola & Fe.*

Dianæ vero Propyleæ.] Idem Pauſas eod. lib. 1. ſed alio in loco.

Proditumque memoriæ eſt.] Plinius l. 13. cap. 1. in princ. *Unguenta quis pus invenerit non traditur. Iliacis poribus non erant, nec thure ſupplicetur: cedri tantum & citri ſuorum ficum in ſacris fumo convolutum nidoriverius quam odorem noverant, jam ſucco reperto.* Unde & Arnobius li. 7. *Neque*, ait, *temporibus (quemadum creditur) heroicis quidnam eſſet t, ſcitum eſt, ut à priſcis ſcriptoribus corobatur, quorum in libris poſita nullus mentio reperitur: neque genitrix mater ſuperſtitionis Hetruria opinione ejus novit, aut famam.* Et, paucis iectis, ſcribit, *Neque Romulum, neque Numam ipſum thus in ſacris noviſſe.* *Poſtea vero thure dii conciliati ſunt. Unde illud eſt Lucretii lib. 2.

Thuricremas propter mactatus concidit aras.

Et illud Macrobii Saturn. lib. 1. cap. 7. *Nunquam fas fuit Ægyptiis pecudibus aut ſanguine, ſed precibus & thure ſolo placare deos.*

COLERUS.

* Alexandri quoque Magni tempore rarum fuiſſe Thus, illud argumento eſſe poteſt. Nam cum Alexander reprehenſus eſſet à Leonida, quod minus copioſe thura adoleret, victa Saba navem thure onuſtam Leonidæ miſit, ſcribens ut tum diis parcus eſſe deſineret.

TIRAQUELLUS.

4 *Atque Sabæos.*] Plinius l. 12. c. 15. de Sabæis loquens, *Non dant*, ait, *ex Myrrha portiones Deo, quoniam & apud alios naſcitur.*

5 *Sine mola enim ſalſa.*] Plinius l. 3. cap. 7. *Maxime tamen*, inquit, *in ſacris intelligitur auctoritas, quando nulla conficiuntur ſine mola ſalſa.* *

COLERUS.

* De *mola ſalſa* Arnob. lib. 5. Plaut. Amphit. Tibullus. Feſt.

1 *Simpulo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Propinatio in ſacris. pinabat prius [1] ſimpulo aut ſimpuvio ligneo, vel ficti admodum parvo, quod in ſacrificali apparatu erat cyath haud diſſimile: illudque ſecundum libationem aſtantib circumferebat, ut pariter libarent. [2] Tum ſetas inter co *Cæremoniæ in victimis litandis.* nua victimæ manu excerptas, tanquam prima libamin in ignem mittere, [3] obliquumque cultrum à fronte a caudam victimæ ducere, & [4] ſe ad Orientem vertere d *Sacrificii partes quatuor.* bebat, quod in ſacrificio habebatur primum: [5] ſiquider prima ſacrificii pars erat, libare diis: ſecunda, immolar tertia, reddere: quarta, litare: [6] facibuſque adhibitis e ted

TIRAQUELLUS.

1 *Simpulo aut ſimpuvio.*]Feſt.Pomp. lib.17. non longe à fin. *Simpulum vas parvum non diſsimile cyatho, quo vinum in ſacrificiis libabatur. Unde & mulieres rebus divinis deditæ, Simpulatrices dicuntur.* Varro autem lib. 4. ling. Lat. *A ſumendo,* ait, *ſimpulum nominavere.* * Nonius Marcellus de generibus vaſorum ſcribit, ſimpuvium dici vas ligneum & vile poculum.** Bayſius libro de Vaſculis inter cætera contendit legendum *ſimpullum*, ea forma qua ampullam dicimus: ſed nullum eſt ejus rei vetus teſtimonium. Nam ubique apud auctores legitur vel *ſimpulum* cum ſimplici *l*, vel *ſimpuvium*. De ſimpuvio Juvenal. ſat.6.

—— Aut quis
Simpuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
Aut Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat. ——

Vide omnino ErasmumChil.2.cent.2. cap.73. & quæ dicam infra.

COLERUS.

* *Sumere* enim *bibere* eſt. Cicero, *ſi ſumſerit meracius.* Eſſe origine Syriacum Scaliger putat, quem videConject. ad Varronem.

** Apud Arnobium legitur *ſympinium* lib.4. adverſ. Gentes: *In ceremoniis veſtris, rebuſque divinis, poſtulationibus locus eſt, & piaculis dicitur eſſe contracta commiſsio, ſi per imprudentiæ lapſum, aut in verbo quiſpiam, aut ſympinio deerrarit.* Et lib. 7. *Date quæſo immortalibus diis bibant, ſcyphos, brias, pateras, ſympiniaque depromite.* Hocq erat ἀπὸ τοῦ συμπίνειν.

2 *Tum ſetas.*] Virg.lib.6. Æneid

Et ſummas carpens media inter corn ſetas,
Ignibus imponit ſacris libamina prim

Quod ſumptum videtur ex Homero l bro 14. Odyſſ.

Ἀλλ' ὅγ' ἀπαρχόμενος κεφαλῆς τρ
χας ἐν πυρὶ βάλλεν
Ἀργιόδοντος ὑός.

3 *Obliquumque cultrum à fronte caudam.*] Virgil. lib.12.Æneid.

Dant fruges manibus ſalſas & temp ferro
Summa notant pecudum, pateriſque taria libant.

Ubi Servius, *Quibus rebus,* inquit, *c tri aſpergebantur & victimæ. Erant a tem probationes, utrum eſſet anim aptum ſacrificio: obliquum etiam cultr à fronte uſque ad caudam ante immol tionem ducere conſueverant.* & Luc. l.

—— Obliquoque molas inducere cultro.

4 *Se ad Orientem vertere.*] De h dictum eſt ſupra.

5 *Siquidem prima ſacrificii pars.* Totum id uſque ad clauſulam, *Facib que*, eſt Luctatii Grammatici interp tis Statii in lib.4. Thebaidos, ibi,

—— Tunc innuba Mantho
Exceptum patris prælibat ſanguinem.

6 *Facibuſque adhibitis ex tedæ gno.*] Gyraldus Hiſtor.deor.ſyntag.1

1 Neq

læ ligno, ut in quocunque ſacro fieri mos erat, quas niſi
ares ferre alius nemo poterat, & igne accenſo ſuper aras
(neque enim ſine igne ullum ſacrificium fieri licebat,
um etiam ſabbatis lucernas accendere diis priſco more
ſvatum ſit) accinctos miniſtros, qui ſacrificanti præſto
erant, victimam immolare jubebat, [3] qui victimarii
u cultrarii, [5] nonnullis popæ & [6] agones dicti ſunt: qui
m ſupra verticem, plerunque infra jugulum feriebant.
ndi vero victimam non jugulare, ſed præcluſo ſpiritu
necare

Nullum ſacrum abſque igne. *Victimarii.* *Cultrarii.* *Popæ.* *Agones.* *Indi non jugulabant victimam.*

Neque enim ſine igne.] Hæc parenthis eſt Servii in lib. 1. Æneid. ibi,

ra fides & Veſta.

i ſupra ibi, *Principium precationis.*

Cum etiam ſabbatis.] Probus, ſeu helius, ſeu quiſque ille fuit, qui um eſt interpretatus in eum Perſicum ſatyr. 5. ad fin.

... At cum
odis venere dies, unctaque feneſtra
oſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ.

vant, inquit, *Judæi & Sabbatum, ie lucernas accenſas & violis coro in feneſtris ponunt.* Dionyſ. Halica lib. 7. & 11. meminit accenſio luminum. Item Herod. l. 2. & 7.

Qui victimarii.] Apud Livium, be duabus arcis lapideis in agro L. ei ſcribæ repertis, ſcribit, *Libri*, ait, *itio, igne à victimariis facto, in ectu populi cremati ſunt.* & 5. Dec. lib. Val. Max. lib. 1. cap. 1. ubi de P. Cœlio loquitur. Plin. lib. 7. cap. 12. ſtratum Juriſconſultum in *l. ult. cur. immunit.* Lamprid. in Commo.

Seu cultrarii.] Apud Suet. in Caligi, cap. 32. cujus verba adferam infra ſequentibus.

A nonnullis popæ.] Propertius l. 4. eleg.

ies hornis cædem denunciat agnis,
cinctique calent ad nova lucra popæ.

ſius ſatyr. 6.

—Mihi trama figuræ
Sit reliqua, aſt illi tremat omento popa venter?

Nam ibi ventrem, popam appellat, velut guloſum, cujuſmodi ſolebant eſſe hi popæ victimarii. Suet. in Caligula d. cap. 32. *Admota*, inquit, *altaribus victima, ſuccinctus poparum habitu, elato alte malleo, cultrarium mactavit.* Sic enim, meo periculo, & ita mavult Beroaldus, legendum, non *pomparum*. Ælius Spartianus in Geta, *Cum infantis Getæ natalem Severus commendare vellet, hoſtiam popa, nomine Antonias, percuſſit.* *

COLERUS.

* Vide Iſidorum l. 15. c. 14. Gloſſæ, *Popa* θύτης. id eſt, immolator. Alibi Gloſſis iiſdem eſt *popa* πλακοῦς, hoc eſt, placenta quæ diis offertur. πόπανα Græci vocant, Latini *liba*.

TIRAQUELLUS.

6 *Agones dicti ſunt.*] Luctatius, interpres Statii in 4. lib. Thebaidos in eum locum,

—Et frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges.

Sacerdotum, inquit, *conſuetudo talis eſt, ut aut ipſi percutiant victimas, & Agones appellantur: aut ſic tenentes cultrum alter impingat: & ideo dicuntur, Victimatores.* *

COLERUS.

* Dicuntur & *victimarii*, id eſt, μοσχοθύται, μοσχοτόμοι.

TIRAQUELLUS.

7 *Indi vero.*] Strabo libro 15. ubi Indorum cultus & mores ſcribit.

necare aſſuerant, ne quid deperiret, neve, quid manci,
Græci. deo offerretur. [1] Græcis autem moris erat, ſi cœleſtib
diis victimam facerent, ſic hoſtiæ caput ſtatuere, ut c-
lum ſpectaret: ſi vero inferis, ut terram deſpiceret. Q-
bus quidem miniſtris, [2] niſi juſſi eſſent, mactare non-
cebat. [3] Ideo ſuccincti nutum imperiumque expectant,
[4] Agon dicebant. Interim cæſa victima, [5] alii vaſa ut cru-
rem exciperent, cadenti hoſtiæ ſupponebant, [6] alii dec-
riabant. Mox aruſpex, flamen, aut ſacerdos [7] cultro f-
reo viſcera & jecinora rimabatur, in illiſque deos con-
Galatæ. lebat, & an perlitatum foret, explorabat attente. [8] Apd
Culter ſacrificii. Galatas vero non aruſpex, ſed philoſophus aderat, ſe
quo ſacrum diis nullum exhiberi poterat. [9] Is autem cul r
ferr s

1 *Græcis autem.*] Apollonii interpres in 1. Argonauticôn.

2 *Niſi juſſi eſſent.*] Ovid. lib. 1. Faſtorum,

Nominis eſſe poteſt ſuccinctus cauſa miniſter,
Hoſtia cœlitibus quo feriente cadit.
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguine cultros,
Semper agatne, rogat, nec niſi juſſus agit.

Et nonnihil attigit Aſinius Pollio apud Senecam Controverſiarum lib. 1. Suaſoria 12. *Cum*, inquit, *filius cervicem porrigat, carnifex manum tollat, deinde reſpiciat ad patrem & dicat, Agon'? quod fieri ſolet in victimis.*

3 *Ideo ſuccincti.*] Id jam eſt ex eo loco Ovidii in præceden. citato, atque ex illis locis Propertii & Suetonii ſupra quoque citatis, ibi, *A nonnullis popæ.* Quibus adde Lucanum lib. 1.

Cornua ſuccincti premerent cum torva miniſtri.

4 *Agon dicebant.*] Ita legendum, *Agon'*, id eſt, *agone* ex illo eodem loco Ovidii.

5 *Alii vaſa, ut cruorem exciperent.*] Virgil. lib. 6. Æneid. iis, quæ ex eo adduximus ſupra in verbo, *Tum ſetas*, uno tantum interpoſito verſu ſubdit,

Supponunt alii cultros, tepidumque cr-
rem
Suſcipiunt pateris. ——

Ubi Servius, *Victimas*, inquit, *ceat. Eſt autem ſacrorum in quibus mali om s verba vitamus.*

6 *Alii decoriabant.*] Neſcio un id ſumpſerit, nec id verbum ſatis i-num mihi videtur, pro eo quo ſt pellem detrahere. Sueton. in Tib o, cap. 32. in fin. *deglubere* dicit. *

COLERUS.

* *Excoriare* Latinum eſt: non in, *decoriare.* Niſi tamen μεταφορικῶς ſcripſerit Alexander, *decorticabant* e-corticare enim proprie eſt ἐκλέπειν τὸ δένδρον.

TIRAQUELLUS.

7 *Cultro ferreo.*] Ferreum en o-ſtendit illud Virgilii lib. 12. Æne s, ſupra à nobis citatum,

—— *Et tempora ferro*
Summa notant pecudum.

8 *Apud Galatas.*] Diodorus Si. 6. cap. 9. ubi rationem reddit, quo x-iſtimabant per divinæ naturæ co os ſacra fieri oportere, tanquam dii o-pinquiores. Horum interceſſion o-na ab diis cenſent petenda.

9 *Is autem culter ferreus.*] Ja de hoc diximus ſupra ibi, *Cultroferr* ed
& od

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

erreus erat & oblongus, manubrio eburneo, clavis æneis, re Cyprio, & capulo argenteo ornatus, [1] namque manu iſcera tangere non decebat, ne qua offenſa, pollutis ſaris, contraheretur. Apud Delphos fuit uſurpatum, ut ultro quo diis immolabant, de nocentibus ſupplicium imerent. [2] Perſæ & Cappadoces non gladio, ſed ſtipite actabant hoſtias. [3] Romani etiam malleo, [4] apud Homerum querno trunco. [5] Quibus inſpectis, ex omni viere & membro primitias, parteſque deſectas farina farſ involvere: & in calathis ſacrificanti offerre debebat. unc hoſtia perfecta dicebatur, quas ſacerdos aris imponens, foculo accenſo comburebat. [6] Hoc enim in omnibus ſacri-

Delphi.

Cappadoces.

Romani.

Servatum in omni ſacrificio.

quod ad totum hunc verſic. pertiit uſque ad verſic. *Nanque manu.* ſt. Pompejus lib. 17. Seceſpitam divocari cultrum ferreum oblongum, anubrio eburneo rotundo, ſolido, ncto ad capulum auro argentoque, o clavis æneis, ære Cyprio, quo flaines, flamineæque virgines, Pontifiſque ad ſacrificia utebantur. Dicta tem eſt ſeceſpita à ſecando. Hæc ille. æ omnia Alexander huc tranſtulit, eter appellationem *ſeceſpitæ*. Qua in hac ſignificatione uſus eſt quoe Sueton. in Tiberio, cap. 25. *Nam inter pontifices ſacrificanti ſimul, pro eſpita plumbeumque cultrum ſubjicienn curavit.* Alibi autem idem Feſtus dem lib. 17. *Seceſpitam*, ait, *alii ſeim, alii dolabram æneam, alii culteli putant.*

1 *Nanque manu viſcera tangere.*] ic rei contrarium eſt, quod ait Pluchus in Arato, in hunc modum, *Eo n aſcendiſſet, ſacriſque eſſet operatus, eruſpice ad ſe allata exta utraque maexcipiens Arato & Demetrio Phario ſtravit.*

2 *Perſæ & Cappadoces.*] Strabo li15. paulo ante fin. de utriſque menit, cum ſcribit, *in Cappadocia, ubi cimo eſt magorum multitudo, qui Pioi vocantur, & multa Perſicorum deon templa, non cultro, ſed ſtipite quodam ctant, tanquam malleo verberantes.*

3 *Romani etiam malleo.*] Suetonius in Caligula, cap. 32. *Admota altaribus victima, ſuccinctus poparum habitu, elato alte malleo cultrarium mactavit.*

4 *Apud Homerum.*] Lib. 14. Odyſſ. ubi loquitur de ſacrificio,

Κόψε δ' ἀνασχόμενος σχίζῃ δρυός.

5 *Quibus inſpectis.*] Vide Gyraldum de diis Gentium ſyntag. 16.

6 *Hoc enim ſacrificio.*] Contrarium innuere videtur Virgil. lib. 6. Æneid.

Et ſolida imponit taurorum viſcera flammis.

Quo loco Servius, *Solida ergo*, ait, *id eſt, holocauſtum, quod detractis extis, aræ ſuperimponebatur: quæ nunquam abluta, elixa etiam reddebantur: unde infert.*

—— Fundens ardentibus extis.

Joſephus lib. 3. Antiquitatum cap. 13. in princip. *Quando*, ait, *totum quod immolatur, incenditur: id ſacrificium holocauſti*, ſive, ut alii vertunt, *nomen holocauſtomatis habet, id eſt, totum incenſum.* Iſidorus dicit holocauſtum eſſe ſacrificium, quod totum igne conſumitur dum offertur. Et id quidem, ut hoc illis addas, nomen ipſum holocauſti ſatis oſtendit, quod ita dicitur velut, ὅλον καυςὸν, id eſt, *totum ambuſtum*, ſive incenſum, ſive totum igne abſumptum. *

COLERUS.

* Ὁλόκαυςον *Adolitum*, Gloſſis. Et ὁλοκαύτωσις *Flagrantia*, *Holocauſtoma*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

oblatis, aut deo immolatis, particulas tanquam libamin
Ægy-ptii. ut holocauſtum fiat, in ignem mitterent. [1] Ægyptii ſace
dotes, immolata victima, caput abſcindunt. Illudqu
diris carminibus execrati, in flumen dejiciunt, cum pr
catione ſolenni, ut ſi quid adverſi caſurum foret, in cap
Græci. illud redundaret. [2] Apud Græcos ex cæſa victima, no
nunquam capite & ventre excepto, cætera dabantur di
Ignis ſacrifi-ciorum ex quo ſtru-ctus. linguæ vero præconibus. Hunc vero ignem ex olea, la
ro, vel quercu craſſioris corticis, aut cujus caudex cav
fungoſuſque foret, accendere, vel numinibus adole
nefas erat. Hæc enim ligna tanquam dira malique omin
deteſtati ſunt. Quem ignem ſubdita face accendeban
eumque partim ex fumo, quas vertigines faceret, quantu
que ſe attolleret, [4] partim ex flamma, ſi lucidior, aut o
Capno-man-tes. tuſior, & qua ſpecie foret, multi obſervarunt, [5] qui ca
nomantes dicti. [6] Si autem mortuo carbone ſacrificet
ſignum neglectæ religionis fore & perniciosum, nemo d
Perſæ. bitavit. [7] Perſis ligna arida, dempto cortice, ſacrificio a
ponere, deſuperque oleum fundere, & arvinam pingue,
ignemque appoſitum, non flatu, ſed ventulo excitare
uſu fuit. [8] Solique, velut deorum maximo, cum virgul-

rn

TIRAQUELLUS.

1 *Ægyptii ſacerdotes.*] Herod. lib. 2. ubi tamen paulo aliter refert. Sic enim ſcribit, *Pecude, quæ obſignata eſt, ad aram, ubi immolatur, adducta, pyram incendunt: deinde ſupra pecudem libato contra templum vino ac deo invocato, eam mactant: mactatæ caput aſportant in forum: ſi nundinæ ſint, & eis Græci negotiatores adfuerint, illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumen abjiciunt.*

2 *Apud Græcos.*] Gyrald. de diis Gent. ſyntag. 17.

3 *Eumque partim ex fumo.*] Ex quo illud Statii lib. 4. Thebaidos,

Thurea nec ſupra volitante altaria fumo.

4 *Partim ex flamma.*] Gyraldus ubi ſupra.

5 *Qui capnomantes dicti.*] Ea vox ſignificat tanquam ſi dicas *fumidivinos,* ſive *fuminates,* à καπνὸς, id eſt, *fu*, & μάντης, vel μάντις, id eſt *vates* ſcilicet ex fumi disjectione ſuper , futura captabant, res omnino ſu-ſtitioſa & à dæmonibus inventa.

6 *Si autem mortuo carbone.*] In Gyraldus ubi ſupra.

7 *Perſis ligna arida.*] Idem G-dus ibi, nullo etiam auctore cit : ſed id eſt Strabonis lib. 15. paulo-te fin. ubi, de Perſarum ſacrificiis i-bit, ſic ait, *Præcipue igni & aquæ ſ-ficant, igni arida ligna imponentes d-empto cortice, & arvina ſuperinj : deinde infuſo oleo, ſuccendunt, non bi-rantes: ſed ventilantes.*

8 *Solique velut deorum Max.*] Ho-dot. lib. 1. *Soli lunæque ſacrifican & telluri, igni, aquæ atque ventis.* Ju-lib. 1. *Nam & Solem unum Deum*

ſ

ım faſces apponunt, & incendium ſuſcitant, his verbis
roloqui, [1] Ede ignis domine. [2] Apud Siculos in colle *Siculi.*
'ulcanio, juxta Petrenſium ſtagnum, dum ſacrum ſit,
rmentorum faſces ſuper aras ſuas ſponte ignem concipe-
:, & nullo flante halitu incendium fieri fabulantur: [3] Sic-
: de Seleuco traditur, qui cum Jovi in Pella victimam
ceret, ligna aris impoſita ultro arſerunt. [4] Et de Egnatia *Egnatia*
ympha in Appulis, in cujus ara lignis extructis ignem ſua *nympha.*
ɔonte excitari opinio erat. [5] Tradunt Magos apud Perſas,
ım ſacrum fit, carnes ſuper myrto & lauro appoſitas ſub- *Magi.*
ibus virgis adurere. Atque Eretrienſes mulieres in Ce- *Eretrienſes.*
alibus obſervare, ut cæſa victima, carnibus non igne
ɔctis, ſed ſole torridis veſcantur. Et [6] apud Schythas *Scythæ.*
crum fieri Marti, ubi victimarum carnes ipſarum oſſi-
ıs aduruntur. [7] Luſitani vero ignitis lapidibus ſacrificales *Luſitani.*
rnes coquunt. [8] Ioſides, licet ex omni ligno incendant *Ioſides.*
as, ſpinas tamen aſparagi aut ſtramina in ſacrificiis cre-
are, nefas habent. [9] Mox farra viſceribus ſpargens, pro-
bata

eſſe credunt, & equos eidem Deo ſatos ferunt.

1 *Ede ignis Domine.*] Φαγέτω πῦρ με. Vide L. Gregorium, Syntagma- 17. fol. 741. A. hiſtoriæ Deorum ıtilium.

2 *Apud Siculos.*] Gyraldus ubi ſu- l.

3 *Sicut de Seleuco traditur.*] Hæc ad 'bum deſumpta ſunt ex Pauſania li- ɔ 2. qui de Atticis inſcribitur.

4 *Et de Egnatia nympha.*] Plinius ɔ 2. cap. 107. *In Salentino oppido ıatia, impoſito ligno in ſaxum quod- n ibi ſacrum, protinus flammam ex- re.*

5 *Tradunt Magos.*] Strabo lib. 15. n longe à fin. *Poſtea carnibus ſuper rto laurove impoſitis, eas Magi ſubti- s virgis comburunt.* Simile quiddam ıit Horatius ſatyr. 5. lib. 1. Sermo- m, eſſe apud Egnatiam urbem lo- n, in quo ajunt abſque igne in ſacri- o thura liqueſcere,

—— Dehinc Egnatia, lymphis
Iratis, extructa dedit riſuſque jocoſque:
Dum flamma ſine thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit.

Solinus cap. 11.

6 *Apud Scythas.*] Idem Gyraldus ubi ſupra, nullo quoque teſte citato, verum id eſt ex Herodoto lib. 4.

7 *Luſitani vero.*] Et id quoque Gyrald. ibi. Sed Strabo lib. 3. ſcribit eos ad calefaciendum uti ignitis lapidibus & frigida lavari, & nihil præterea.

8 *Ioſides.*] Idem Gyraldus ibi, nec auctore quoque laudato. Id vero eſt ex Plutarcho in Theſeo: ubi tamen eos *Ioxides* appellat.

9 *Mox farra.*] Apud antiquos poſt glandes & arbuta uſus farris in honore fuit, in tantum, ut ſacrificium non fieret ſine ſale & farre. Feſtus Pompejus lib. 9. *Immolare eſt mola, id eſt, farre molito, & ſale hoſtiam perſperſam ſacrare.* Idem lib. 11. in dictione, *Mola.*

 1 *Exta*

bata libataque [1] exta lancibus impoſita, aræ ſuperpor-
bat: [2] viſceraque, detractis extis, flammis & focu,
mittebat deſuper thus & coſtum. Ea quidem viſcera lic
Porricere hoſtiam. nunquam abluta, [3] elixa per ſe fiebant: [4] vinumque a
poſtea fundebat, [5] & tunc porrici hoſtia dicebatur. [6] Per
Perſæ. vero ex immolata victima [7] nihil diis adolent, ſola anim
des

1 *Exta lancibus impoſita.*] Hinc eſt quod Virgilius l. 8. Æneid. ſic ſcribit,

Dona ferunt, cumulantque oneratis lancibus aras.

Ubi vide interpretes.

2 *Viſceraque detractis extis.*] Servius in lib. 6. Æneidos cujus verba adduximus ibi, *Hoc enim ſacrificio.*

MERCERUS.

3 *Elixa per ſe fiebant.*] Quid ſit hoc non ſatis intelligo. Hoc unum ſcio. priſco more carnes adoleri diis non ſolitas, niſi elixas. Qui tamen mos mutatus ſub rege Tullo hoſtilio. Arnob. lib. 2. *Cum Romulo, Pompilioque regnantibus percocta plane, ac madida concremarentur, diis exta, nonne rege ſub Tullo ſemicruda cœpiſtis, & leviter animata porricere, priſca obſervatione contempta?*

TIRAQUELLUS.

4 *Vinumque aris.*] Herodot. lib. 2.

5 *Et tunc porrici hoſtia dicebatur.*] Plautus in Pſeudolo act. 1. ſc. 3.

—— Nam ſi ſacrificem ſummo Iovi,
Atque in manibus exta teneam, ut porriciam: interea loci
Si lucri quid detur, potius rem divinam deſeram.

Virgilius lib. 5. Æneidos,

Dii quibus imperium eſt pelagi, quorum æquora curro,
Vobis lætus ego hoc, candentem in littore taurum
Conſtituam ante aras voti reus, extaque ſalſos
Porriciam in fluctus, & vina liquentia fundam.

Ubi Servius, *Exta porriciuntur, id eſt, porriguntur: niſi forte dicamus, & -ctibus maris offerri, quod ſi eſt projici,* id eſt, *porro jaciam legendum eſt.* Q- an recte dixerit intelliges ex his, - poſtea dicentur. Sed ut redeam, i- Virgil. eod. lib. 5.

Ipſe caput tonſæ foliis evinctus oliv-
Stans procul in prora, pateram tenet, -taque ſalſos
Porricit in fluctus, ac vina liquen- fundit.

Quo in loco Servius nihil dicit. M-crobius autem illum priorem loc- interpretans lib. 3. Satur. cap. 2. *Ex -ſciplina*, ait, *aruſpicum & ex præc- pontificum, verbum hoc* (ſcilicet, po-ciam) *ſolemne ſacrificantibus eſt: - Veranius ex 1. lib. Pictoris ita diſſe-tionem hujus verbi executus eſt: Et porriciunto, diis danto in altaria, aram, focumve, eove quo exta dari debeb-.* Porricere ergo, non projicere, p-prium ſacrificii verbum eſt. Sed - adde Livium 3. Decad. lib. 9. *Secun- eas preces cruda exta cæſa victima - mos eſt) in mare porricit, tubaque ſig- dedit proficiſcendi.*

6 *Perſæ vero ex immolata victim-*] Strabo lib. 15. non longe à fin. *(- vero Magus, qui ſacrificio præeſt, m-bratim carnes in quemque diviſerit, -eunt, nulla parte diis relicta. Dicunt e- deum nihil velle, præter hoſtiæ anim-*

MERCERUS.

7 *Nihil diis adolent.*] Nihil qui- carnis adolebant Perſæ, ſed tan- omenti partem aliquam perexigu-. Auctor Strabo. Ideo Catul. *Gnat- accepto veneretur carmine divos, O-tum in flamma pingue liquefaciens.*

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eos contentos eſſe rati. [1] Luſitani quoque ex hoſtia im- *Luſitani.*
nolata nihil concidunt, ſed exta perſpiciunt, & divinant.
Thiſetæ in Aſia & Argini, oſſa victimæ tantum in ignem *Thiſetæ & Argini.*
nittunt, & deflagrant: ipſi autem veſcuntur carnibus.
Apud Ægyptios invaluit mos, ut immolata victima, dum *Ægyptii.*
crificium ardet, omnes ſe diverberent, & flagris affi-
iant. [4] Quare verbum Xenophanis phyſici proditur non *Xenophanis dictum.*
venuſtum, qui cum Ægyptios ſeſe converberantes,
: lugentes in ſacris vidiſſet, admonuit, ut ſi deos
ſe crederent, quibus ſacra miniſtrabant, ne lugerent:
vero homines, ne ſacrificarent. [5] Quod fere à La- *Adoleſcentes in ſacris Lacedæmoniorum flagellati.*
edæmoniis uſurpatum fuit, ut in adoleſcentes ephe-
os circa aras flagris deſæviant. [6] Ex reliquis vero hoſtiæ
nembris cœnam apparabant, quibus qui ſacris inter-
ere, veſci licebat. [7] Græci vero ſatis habent femora
oſtiæ in duo fruſta conciſa igni ſubjicere, ut ex his ho- *Græci.*
cauſtum fieret, viſceribuſque ſuper prunas aſſis, pro
ntaculo, mox carnibus veru decoctis, diſcumbentes ve-
i. Quibus ex legis præſcripto portiunculam ad domeſti-
os afferre, & amicis partes victimarum impartire licebat:
traneos autem ad ſacra adhibere, fas non erat. Apud
acedæmonios autem in publica viſceratione primi reges *Lacedæmonii.*
ant, quibus duplum quam cæteris dabatur, privilegioque
noris, præter libamina, immolatorum quoque anima-
lium

TIRAQUELLUS.

1 *Luſitani.*] Idem Gyraldus, ſine au-
re, ubi ſupra: At id eſt ex Strabone
3. *Luſitani ſacrificiis dediti, exta
ſpiciunt, nihilque concidunt. Inſpe-
nt autem ex lateribus fibras & con-
ſtantes ventura conjectant.*

2 *Thiſetæ in Aſia & Argini.*] Idem
oque Gyraldus ibi.

3 *Apud Ægyptios.*] Herodotus l. 2.
m ſacrificium, inquit, *ardet, omnes
berantur.*

4 *Quare verbum Xenophanis.*] Idem Cælius Rhodiginus Antiquarum lectionum libro 13. capite 23. nullo auctore citato.

5 *Quod fere à Lacedæmoniis.*] Cicero l. 2. Tuſcul. quæſt. cujus verba alibi retulimus.

6 *Ex reliquis vero hoſtiæ membris.*] Ad Ægyptios redit, de quibus & id dicit Herod. ubi ſupra.

7 *Græci vero ſatis habent.*] Pauſanias lib. 1. de ſtatua Phrixi, arietem, à quo eſt in Colchos delatus, immolantis, loquens. *Succiſa Phrixus Græco ritu femora dum torrentur, intuetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lium coria debebantur, [1] hordeaceaſque pultes, libaque & far,

1 *Hordeaceaſque pultes.*] Ad Romanos revertitur. Nam & hæc de Romanis loquens Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 2. *Vidi ego quidem in ſacris Laribus cœnas diis appoſitas in menſis ligneis in vetuſtis caniſtris & fictilibus hordeaceas pultes & liba & farra & fructuum quorundam primitias.* Et paulo poſt, *Vidi etiam libamina infuſa non in argenteis aut aureis vaſis, ſed in teſtaceis calicibus & urceis.* Sed & quod ad totam clauſulam uſque ad illam, *Hoſtiaque immolata*, pertinet, Plinius lib. 3. cap. 12. non continenter, ſed ſparſim, & quibuſdam aliis interpoſitis, hæc ſcribit, *Fictilem fuiſſe Jovis Capitolini effigiem. Hæc enim cum effigies deûm erant laudatiſſimæ. Nec pœnitet nos illorum, qui tales coluere. Aurum enim & argentum ne diis quidem conficiebant. Durant etiam nunc pleriſque in locis talia ſimulacra. In ſacris quidem etiam inter has opes non murrhinis cryſtalliniſque, ſed fictilibus prolibatur ſimpuviis.* Seneca ad Lucilium epiſt. 3. *Exurge quoque, & te dignum finge Deo. Finges autem non auro, non argento. Non poteſt enim hac materia Dei imago exprimi.* Sed & ep. 95. quæ eſt ult. lib. 15. ad fin. ad hæc alludens, *Tuberonis*, inquit, *ligneos lectulos cum in publicum ſternerentur, hœdinaſque pro ſtragulis pelles, & ante ipſius Iovis cellam propoſita conviviis vaſa fictilia.* Et lib. 16. epiſt. ejuſd. 3. de eodem Tuberone loquens, *Tubero paupertatem & ſe dignam & Capitolio judicavit, cum fictilibus in publica cœna uſus, oſtendit debere his hominem eſſe contentum, quibus dii etiamnum uterentur.* Quæ duo poſtrema loca alibi ad aliud citavimus. Idem quoque in lib. de Conſolatione ad Albinam. *Itaque tunc per fictiles deos religioſe jurabatur.* Apulejus Apologia 1. *Eadem paupertas etiam populo Roman. imperium fundavit, proque eo in hodiernum diis immortalibus ſimpulo & catino fictili ſacrificat.* Ante eos Cicero lib. 6. de Republica apud Nonium Marcellum Oratio extat Lælii, quam omnes habemus in manis, quam ſimpuvia pontificum diis i- mortalibus grata ſint, Samiæque c- dines. Et in paradoxo, id eſt, ad l- tum, *Quid Numa Pompilius? Min[e] gratas diis immortalibus capedines fictiles urnulas fuiſſe, quam delicat[as] al- teras arbitramur.* Livius 4. Dec. lil in oratione Catonis Cenſorii, *Inf[e] mihi credite, ſigna ab Syracuſanis il[l]a ſunt huic urbi, jam nimis multos a Corinthi & Athenarum ornamenta - dantes mirantesque, & ante fixa fic[tilia] deorum Romanorum ridentes. Ego s malo propitios, & ita ſpero futuros, ſuis manere ſedibus patiemur.* Sed ante hos quoque Plautus in Capt[ivis] act. 2. ſc. 2.

— Genio ubi ſuo quando ſacrificat,
Ad rem divinam quibus eſt opus, -
miis utitur vaſis.

Nam, ut id intelligas, quod perti[net] ad illas Samias capedines Cicero[n], Ex Samio vaſa fictilia erant, vel te Auſonio in illo Agathoclis epigrammate,

Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agatho[clea] Regem,
Atque abacum Samio ſæpe oner[aſſe] luto.

Sed ut redeamus, non ſolus po Plautus huc alluſit, ſed & Propert lib. 4. eleg. 1.

Fictilibus crevere deis hæc aurea te[mpla],
Non fuit opprobrio facta ſine arte c[a]

Juvenal. Sat. 11.

Ponebant igitur Tuſco farrata catino
Omnia tunc, quibus invideas, livi[dus ut ſis.]
Templorum quoque majeſtas præſ[en]tior.

Et paulo poſt,

Hanc rebus Latiis curam præſtare ſo[le]bat
Fictilis & nullo violatus Juppiter a[u]ro.

Nam & Tuſcum catinum appella quod ex Tuſcia quoque hæc vaſa fict[i]lia pr

ra, ac fructuum primitias non auro vel argento, ſed fictili na & catino, aut ſimpulo, vel ligneo ſcypho, qui ne carie ſumeretur, pice oblitus erat, aut gutto fagino, ſicut Ma- s Curius, diis prolibare ſoliti ſunt, vetuſtiſſimam reli- onem, qua in deorum ſacrificiis fictilibus utebantur, de- nantes, qui pietate, religione, & juſtis precibus, non nſu, deos placari putabant. Quippe tunc maxime dii opitii eſſe crediti ſunt, cum fictiles erant. Hoſtiaque imolata, & myſteriis peractis, qui ſacris intererant, [1] vi- & farre appoſito, [2] cum rotundis paniceis, quas in ho- nore

brocesſerant, ut videre licet ex Pli- i d. lib. 35. cap. 12. Ex quo etiam lius Sat. 2. invehens in luxum ſuo- r temporum, quod remoto à tem- ære & fictilibus, aurum in uſum dni cultus uſurpaverant,

rum, vaſa Numæ, Saturniaque im-
pulit æra,
taleſque urnas, & Tuſcum fictile
mutat.

le eſt illud Martialis libro 14. epi- g1. 95.

etina nimis ne ſpernas vaſa mone-
mus,
utus erat Tuſcis Porſena fictilibus.

Eum reſpexiſſe & Q. Septimium Tullianum in Apologetico adver- ſulentes putarim, cap. 25. quando ficit, *Nametſi à Numa concepta eſt citas ſuperſtitioſa: nondum tamen imulacris, aut templis res divina a- p Romanos conſtabat: frugi religio & pares ritus, & nulla capitolia certan- tialo: ſed temeraria de ceſpite altaria, & ſa adhuc Samia, & nidor ex illis.* Dureis, argenteis, & fictilibus vaſis plu videre licet apud Athenæum l. 6. cap. & 3. Quod autem in hac clau- ſul icitur de M. Curio eſt Val. Maxi- mi. 4. capite 3. hic legendum eſſe *Mas* Curius, non *Marius*: ſed hoc Lilrii mendum eſt.

1 *Viſco & farre.*]* Hoc utique ſum- ptu eſt à Suetonio in Vitellio, c. 13. cuji hæc verba ſunt, *Ut autem homo non fundæ modo, ſed intempeſtivæ quoque, ac ſordidæ gulæ, ne in ſacrificio quidem unquam, aut itinere ullo tempe- ravit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus, & farra pene rapta è foco mande- ret, circaque popinas fumantia obſonia, vel pridiana atque ſemeſa.* Sed hic fœde lapſus eſt Alexander cum *viſco* dicit: nam *viſcere* dicere debuit. Hoc enim intereſt inter viſcus, quod facit in genitivo viſci, & viſcus quod viſceris: illud enim eſt maſculini generis, & glutinum ſignificat, nec eſui eſt. Hoc autem neutri, ſignificatque quicquid inter oſſa & cutem eſt. unde viſceratio dicitur convivium, quod fit de carne. Ita enim ſcribit Servius enarrans eum locum lib. 6. Æneid.

Et ſolida imponit taurorum viſcera
flammis.

Ex quo etiam loco intelligis & viſcera ad ſacrificia pertinere, de quibus ibi Virgilius loquitur.

COLERUS.

* Sumpſit (ut vides) ex Suetonio Alexander. Sed docti viri, quibus aſſentior, apud Suetonium, *viſcus & farta* legunt, ſive *ferta*. Quod omnino verum eſſe, res ipſa loquitur. *Fertum,* inquit Feſtus, *genus libi dictum, quod crebrius ad ſacra ferebatur, nec ſine ſtrue, altero genere libi.* Et Iſidori Gloſſæ: *Fertores, fertolibantes.*

TIRAQUELLUS.

2 *Cum rotundis paniceis.*] Quid panicei ſint, ignoro: nec me quicquam de his legiſſe recordor: niſi loquatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nore deorum adhibebant, ſtantes veſcebantur. [1] Siquidem in ædibus deorum & epulari ſimul, & ſacrum fieri ſolatum eſt: [2] nam menſæ in ſacris ædibus, ararum vicem præbebant. Quibus quidem extis & carnibus ſacrificalibus, niſi rite ſacrificio perfecto, veſci non licebat. [3] Delphis vero aſſuetum eſt, ut immolantes victimam, excluſis cæteris veſcantur: ad quam extraneos admittere, nefas erat. Contra in ſacris Hecatæ: in quibus qui ſacrum fecit de ſacrificio veſci non permittitur. [4] Quæ quidem exta cruda aſſa apponebantur ſemper, cum heroicis temporibus non veſcerentur elixis. [5] Arietis tamen non veru cocta, ſed elixa in olla apponunt: aliter ritu præpoſtero ſacrum fieret. [6] Interque veſcendum laudes diis canere aſſueverantis, ui-

Menſæ pro aris.

Delphi.

Hecatę ſacra.

Laudes deorum inter veſcendum.

de panico, de quo ita ſcribit Plinius lib. 18. cap. 7. Et Cæſar lib. 2. belli Gallici. ubi Maſſilienſes gravi peſtilentia, ex diutina concluſione & mutatione victus, conflictatos, panico vetere atque hordeo corrupto, quod in hujuſmodi caſus antiquitus paratum in publicum contulerant, altos, ſeu nutritos fuiſſe ſcribit. Verum de hac re lector judicet. *

COLERUS.

* Neque mihi heic liquet. Sed legitur apud Feſtum: *ſtrues genera liborum ſunt, digitorum conjunctorum non diſſimilia, qui ſuperjecta panicula in tranſverſum continentur.*

TIRAQUELLUS.

1 *Siquidem in ædibus deorum.*] Hæc ſecum diſſidere videntur. Nam primum dicit, epulari ſimul & ſacrum fieri licuiſſe: deinde extis, niſi rite ſacrificio peracto, veſci non licuiſſe.

2 *Nam menſæ in ſacris.*] Suetonius in Claudio cap. 33. *Cognoſcens quondam in Auguſti foro, victuſque nidore prandii quod in maxima Martis æde Saliis apparabatur, deſerto Tribunali, aſcendit ad ſacerdotes, unaque diſcubuit.*

3 *Delphis vero.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quæ quidem exta,* ſunt Plutarchi in Sympoſiacis.

4 *Quæ quidem exta.*] Plato lib. 3. de Republ. & Servius enarrans illum locum Virgilii lib. 1. Æneid.

Pars in fruſta ſecant, verubuſque trementia figunt.

Et late diximus in noſtris Commentariis Nobil. cap. 31. num. 173. *ſic heroas quoque.*

5 *Arietis tamen non veru cocta.*] Unde etiam & boum exta non aſſa, ſed elixa in olla fuiſſe apud Livium Decad. lib. 1. ubi ſic ait, *Et expoſitum patribus conſcriptis, bovis ſeſcenaris cum immolaviſſet, jecur defluxiſſe: id ſacrificatio mario nuntianti parum credentem, cum aquam effundi ex olla, ubi exta coquerentur, juſſiſſe, &c.*

6 *Interque veſcendum laudes diis canere.*] Laudes diis veteres canere ſolitos, his quibus ſacrificium fieret, Virgilius lib. 8. Æneid. ſatis ample, oſtendit, ubi de Herculis ſacris meminit his verbis,

Tum Salii ad cantus incenſa altaria circum,
Populeis adſunt evincti tempora ramis.
Hic juvenum chorus, ille ſenum qui carmine laudes
Herculeas & facta ferunt.

I di-

ıbus ſacrum fieret: [1] pedibuſque circum aras pſallere ad ınerum, carminaque & hymnos canere, ac cymbala pulıtes, choros agitare. [2] Fuitque obſervatum, ut ſacrificanı aras circumcurrerent, curſum auſpicati à læva dextrorın, quod religioſius putarunt, mox à dextra lævorſum. ımque hymnorum plures ſpecies forent, quibus pſalleıht diis, hi tamen fuere in uſu frequentes: [3] Hypingos ıanæ, [4] Apollini pæan [5] & Proſodia, [6] Dionyſio dithyınbus, [7] Cereri Julus, [8] Veneri eroticus, id eſt, amatoıs: præter quos fuere, [9] proſodion, [10] hyporchema, & ſtaſi-

Hymnorum genera. Vide L. Gregor. de poëticæ dialog. 1. fol. 100. & 101.

Pedibuſque circum aras pſallere ad nerum.] Gyrald. Hiſtor. deor ſynt 17. ſed nullo auctore citato. Cæl. ıdig. Antiq. lect. lib. 5. cap. 3.

Fuitque obſervatum.] Cælius l. 5. c3. ſcribit, quod ubi ſaltantes aram cant, ita more condito ſervabant, ıb ſiniſtris dextrorſum pergerent ps, zodiaci quadam imagine, cujus nus cœlo diverſus appareat, ab occad exortum: inde à dextris lævorſipro ratione cæleſtis vertiginis.

Hypingos Dianæ.] Cælius Rhodıus lib. 7. cap. 5. *ubi cantus*, ait, *diis accommodatos laudibus, dici quiduniverſum Pæanas & hymnos: priva vero non unam eſſe ejus rei nomencleam. Siquidem Dianæ hymnus dicitypingos: Apollonis hyporchema, vel Pı, qui maxime concinebatur, ut peſtis las graſſantis reprimeretur vis.* Vide Parch. in Muſica.

Apollini Pæan.] Id etiam canebı veteres Apollini parta victoria. Mi autem antequam cum hoſte mus conſererent. Apollo autem dicı Pæan (ut loco ſupra citato ſcribıem Cælius) ſive à feriendo, quod παν dicitur, Veſtalibus ita indigitabus, Apollo Medice, Apollo Pæan. Cıbant etiam ad rerum proſperos cvtus. Virgil. 6. Æneidos,

ımque choro Pæana canentes.

Et Proſodia.] Dianæ & Apollinıymnus, Proſodia nuncupatur, ut ſcıt idem Rhodiginus ubi ſupra.

6 *Dionyſio Dithyrambus.*] Cicero lib. 3. de Oratore, *Dithyrambus*, inquit, *hymnus eſt ad Bacchum.* Plato libro 4. de legibus, καὶ ἄλλο Διονύσου γένεσις οἶμαι διθύραμβος, λεγόμενος: id eſt, *Eſt & aliud carmen Bacchi natalis atque genitura, Dithyrambos, ut opinor, appellatur.* Dicitur etiam Liber pater Dythirambus, quoniam per duas portas exiit in lucem: unam matris Semeles, alteram femoris Jovis. Θύρα quidem porta eſt. Vide Cælium ubi ſupra. Dithyrambum Arion Methymnæus citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus, primus hominum, & fecit & nominat & docuit Corinthi, auctore Herodoto libro 1.

7 *Cereri Julus.*] Rhodiginus lect. Ant. lib. 7. c. 5. *

COLERUS.

* Adde & Scalig. libro de re Poëtica.

TIRAQUELLUS.

8 *Veneri eroticus.*] Rhodig. ubi ſupra proxime. *Venereos*, inquit, *invenio hymnos appellari Eroticos, tanquam amatorios dicas.*

9 *Proſodion.*] Rhodiginus libro 5. cap. 3. ſcribit apud antiquos tria hymnorum fuiſſe genera. Proſodion, hyporchema, ſtaſimon. Proſodion λιτανεία, ſive ſupplicatio, dicebatur cum hymno, ubi deos adirent, ac ſacrificium ad altare proferrent. Sunt qui cantum putent modo, qui Dei hymnum contineat: nam & Athenienſes (auctore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] ſtaſimon. [2] Quod [3] ideo inventum eſt, nequa pars cor-poris religione vacaret, quaſi penitus ſacro numine afflati, quodam furore capti forent. [4] Memphitæ vero in Oſiridis templo dum ſacrificant, præter aliorum morem, nec ca-nere tibias, nec pſallere ſoliti ſunt. Et Græcorum plerique cum nulla numinis afflatione ſacrificia perficiunt, ſed ani-mo remiſſo abſque tibia vel cantu. [5] Contra apud Indos, quibus nulla fuit numinis conſalutatio, vel ſacrificium, niſi adhibita ſaltatio foret. [6] In Delo quoque abſque ſaltatione vel muſica, ſacrum nullum fiebat. [7] Fertur Antoninus Cæ-ſar cum deo Heliogabalo ſacrum faceret, mulieres Phœ-niſſas, quæ in orbem curſitarent, cymbalaque & organa muſica circum aras pſallerent, adhibuiſſe. [8] Et Cybeles ſa-cerdos cum tinnitu cymbalorum & ſonitu tympanorum ſacrum facere. [9] Apud Curetas quoque nullum fit ſacrum

Græci. *Indi.* *Delii.* *Curetes.*

ne

(auctore Plutarcho) Demetrio adven-tanti pæanas concinebant & proſo-dia. Genere autem fœminino proſo-dia cantus eſt, ſi muſicum accedat in-ſtrumentum.

10 *Hyporchema.*] De quo Lucianus in Libro περὶ ὀρχήσεως, id eſt, *de ſalta-tione:* & Plutarchus in libro de Muſica. Eſt autem genus poëmatis & ſaltatio-nis. *Hypoichemata*, ut inquit Cælius ubi ſupra, *concinebant ſaltantes in alta-ris ambitu, ubi jam igni admota forent ſacra.* Celebrantur Critica Hyporche-mata ex Cretenſium ſaltandi ſtudio, uti ſcribit Athenæus, lib. 14. cap. 13.

1 *Staſimon.*] Cælius d. lib. 5. capi-te 3.

2 *Quod.*] Scilicet dictum in clau-ſula, *Fuitque obſervatum.*

3 *Ideo inventum eſt.*] Servius in 5. eclog. Virgilii, quæ Daphnis dicitur, ibi,

Saltantes Satyros imitabitur Alpheſi-bæus.

Ideo in religionibus, inquit, *ſaltabant majores: quia nullam corporis partem eſſe voluerunt, quæ non ſentiret religionem. Nam cantus ad animum, ſaltus ad mobi-litatem pertinet corporis.*

4 *Memphitæ vero.*] Strabo lib. 17. *In Oſiridis templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec pſaltæ, canere, quem-modum mos eſt aliis deis.*

5 *Contra apud Indos.*] Hinc eſt quod dicit de iis Philoſtratus in vita Apol-lonii. *Poſt hæc in aquam ſeſe pro en-tes lavère, lotique ad templum aſſe-runt coronati & hymnum cantantes in-ſtar choreæ in gyrum compoſiti.*

6 *In Delo.*] Lucianus in lib de Saltatione. Cælius Rhodiginus di-cto lib. 5. cap. 3. ſcribit in Delo nul-lum obiri ſacrificium ſine ſaltatione. *Prodibant enim*, inquit, *puerorum chori, tibiis ac cithara præcinentibus, è quibus ſelecti peritiſſimus quiſque ſaltabat. Eo-rum item cantilenæ ab ſaltationis ad-dicebantur* ὑπορχήματα.

7 *Fertur Antoninus Cæſar.*] li-cet Heliogabalus, ex Ælio Lampridio in vita illius.

8 *Cybelis ſacerdos.*] Gyrald. Hiſt. deor. ſyntag. 4. ex Varrone apud Au-guſtinum lib. 7. de Civ. Dei.

9 *Apud Curetas.*] Hi etiam Cory-bantes dicebantur, ut inquit Strabo li-bro 20. & in Ida, monte Phrygiæ, Cy-beles ſacra, cum multo æris ſonitu per-agent.

ſtrepitu & fragore, tympanis una tubiſque pulſanti-
bus. Re igitur divina & cæremoniis concelebratis, ſacer-
dos tunc [1] ILICET, ſucclamabat: qua voce illos, qui in- *Ilicet.*
terfuerant, miſſos faciebat. Apud Græcos vero functus
minterio ſacerdos, ſic renunciat, [2] λαοῖς ἄφεσις quaſi
populum miſſum faceret. Si qua tamen myſteria in ſacris
inauguranda forent, initiati manebant, [3] Prophanos autem *Prophani à myſteriis exacti.*
foras exigebant. Namque hoc erat uſu frequens, [4] ut om-
nia myſteria ſecreta ſint, ſummaque in his ſilentii fides ha-
beatur, [5] ſicut in Samothraciis & [6] Eleuſinis. Illud utique
in

agant. Virgil. lib. 3. Æneid.

Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaque æra,
Idæumque nemus.

Hiro correpri furore, cymbala pulſabant, capitaque ſaltando jactantes (ut idem Strabo d. lib. 10.) alios in ſimilem rabiem agebant. Ovidius Faſt.

Quæ jamdudum reſonat tinnitibus Ida,
Tutus ut infanti vagiat ore puer.

Id, teſte Diomede, excogitato novo ius genere concurrebant æneis inte clypeolis tinnitumque æris faciebant, non ſine rhythmica pedis dactyli compoſitione.

1 *Ilicet ſucclamabat.*] Servius lib. 6. Æneid. in eum locum,

Decorantque ſuper fulgentibus armis.

Et is ſemper ea vox ſignificat rem pertam, ut oſtendit illud Plauti in Ciſtellaria act. 4. ſc. 2.

Ilicet: Actu'eſt

Illudque Terentii in Eunucho act. 2. ſcen.

Actum eſt, ilicet.
Iſti, eludet.

Ubi Donatus, *Ilicet*, inquit, *ſemper in tranſactæ rei ponitur.* Et in Phormione act. 1. ſc. 4.

Hoc nihil eſt Phædria: ilicet.
Quid conterimus operam fruſtra? quin abeam.

Ubi ſe Donatus, *Semper ilicet finem rei ſignificat, ut actum eſt. Per ſyncopam dictum. Sic judices de conſilio dimittebantur, ſuprema dicta, cum præco, Ilicet, quod ſignificat ire licet.*

2 Λαοῖς ἄφεσις.] Id eſt, populis miſſio. Vide noſtras Conſuetudines.

3 *Profanos autem exigebant.*] Ex quo illud Virgil. lib. 6. Æneid.

Adventante dea, Procul, ô procul eſte profani,
Conclamat vates, totoque abſiſtite luco.

Ubi Serv. interpretatur Profani, *id eſt, non initiati ſacris.* Et illud Horat. lib. 3. Carm. Ode 1. in princ.

Odi profanum vulgus & arceo.

Ubi Acron interpres dicit eam vocem in ſacrificiis frequentari, dicitque etiam ab eo Porphyrion, hos dici ſacris non initiatos. Vide Gyrald. ſyntag. 14.

4 *Ut omnia myſteria ſecreta ſint.*] Sacra ſecluſa dicebantur Græcis myſteria, quod ea intus oporteat occludere, nec cuiquam profano explicare. De myſteriorum duobus generibus Cæl. Rhod. lib. 16. cap. 10. Macrob. in Somnio Scip. cap. 2.

COLERUS.

* Feſtus: *ſecluſa ſacra dicebantur, quæ Græci myſteria appellabant.*

TIRAQUELLUS.

5 *Sicut in Samothraciis.*] Strabo libro 10. Abiiſſe autem iſtos in Samothraciam, quæ prius Melita dicebatur, eorum vero actiones myſticas eſſe.

6 *Et Eleuſinis.*] Adeo ſecreta atque arcana

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

in ſacrificiis ſervatum nequaquam præterierim, [1] ut mola ſalſa & farre non modo frons victimæ, ſed foci cultique aſpergantur una: quodque immolata victima, ſi non taſſent, [2] hoſtias denuo augeri iterum ac ſæpius, & moribus hoſtiis ſacrum inſtaurari debebat, donec inventa ace deûm, & propitiato numine, rite perlitatum æſtimarit.

arcana fuere hæc ſacra, ut vulgo proverbium jactaretur in ſecretos & tacitos Aʼτικοὶ τὰ ἐλδυσίνα. Pauſan. l. 8. qui de Arcadicis eſt, ea vulgari fas non eſſe ſcribit. Divus Gregorius Nazianzenus in ſermone Epiphaniorum, *Neque nobis*, inquit, *virgo aliqua rapitur, nec Ceres vagatur, nec Celeos aliquos inducit, & Triptolemos & dracones, & hæc quidem facit, & hæc patitur. Pudet enim me per diem dare noctis ſacrificium & pudorem facere myſteriorum. Novit hæc Eleuſis & qui tacendas res & ſilentio dignas ſpectant. Iſtiuſmodi ſacris intereſſe non licebat prophanis & peregrinis in quibus præcinebatur* ἑκὰς, ἑκὰς ὅστις ἀλιτρός. *Id eſt, procul, ô procul eſte prophani.* Hæc & plura vide apud Gyrald. ſyntag. 15. ubi de Cerere & Triptolemo.

1 *Ut mola ſalſa & farre non modo frons.*] Quod hoſtiæ mola, id eſt, ſale & farre aſpergerentur, auctor Feſtus Pompejus lib. 11. Atque etiam exta: Valer. Max. lib. 2. cap. 1. de modo comedendi antiquiorum quitur, *Ideoque*, inquit, *in ſacrifici mola, quæ vocabatur, ex farre & ſale ſtat, exta farre ſparguntur.* Sed Serv, ex quo Alexander id ſumpſit, qu hic ſcribitur, enarrans illud Virgil. 2. Æneidos,

Et ſalſæ fruges, & circum tora
vittæ.

Hæc ſcribit ex Salluſtio, *Et far uod dicitur mola ſalſa, qua & frons v mæ & foci aſpergebantur, & cultri, ex horna fruge & horno ſale.*

2 *Hoſtias denuo augeri.*] Vide ni no quæ ſcripſimus in noſtris mmentariis in *l. boves.* §. *hoc ſeone*, in prima limit. num. 22. incip. *illud item.* & multis ſeq. *ff. de ve ſignif.*

CAPUT XVIII.

Quæ militibus, operam in bello navantibus, militaria dona ab Imperatoribus olim dari ſolita fuerint.

Militaria dona. PRiſcis [1] temporibus militaria dona, quæ militibus rtem operam navantibus in bello à ducibus dabantur, hoi-

MERCERUS.

De Coronis fuſe egerunt Polybius lib. 6. hiſt. Plinius lib. 16. cap. 4. & lib. 18. cap. 2. & lib. 21. cap. 2. & libro 35. cap. 2. & lib. 22. cap. 3. 4. 5. & 6. & Gellius lib. 5. cap. 6. Zonaras tomo 1. Annal. Petrus Valerius in ſuis hieroglophycis. Petrus Meſſius. Polid. Virgil. lib. 2. de Inventorib. c. 17. Et alii. Quorum veſtigia ſublere non eſt ocium mihi.

TIRAQUELLUS.

1 *Priſcis temporibus.*] Hoc pri eſt Plinii lib. 18. cap. 3. cujus hæc ba ſunt, *Dona ampliſſima Imperator ac fortium civium, quantum quis u die plurimum circumaraviſſet. Item q ta- rii farris, aut heminæ conferente po*

I nde

[illegible]minæ vel quartarii farris fuere, [1] (unde adorea, laus bel[illegible] dicta) binaque jugera, aut tantum agri quantum uno [illegible] circumaraſſent, ampliſſima dona putavêre. Precia enim [illegible]litiæ hæc habita ſunt maxima, ut poſt exhauſtos labores, [illegible]lites emeritis ſtipendiis, ſanguine & ſudore partis agris [illegible]arentur. hos enim lætiſſimos fructus, velut opimam [illegible]dam, laborum periculorumque accipiebant: quippe [illegible]niciosum civem putabant, cui bina aut ſeptem jugera [illegible] eſſent ſatis. [2] Præter quæ, ut ad decora militiæ magis [illegible]nderent animos, quoque honoratior teſtatiorque eo[illegible] virtus foret, mercede propoſita, obſidionalem, civi[illegible], muralem, navalem, caſtrenſem, & aureas coronas, [illegible]pliſſimaque alia honoris genera invenere, quibus dona[illegible]tur, qui urbes, caſtra, aut exercitus obſidione liberaſſent, [illegible]emve ſervaſſent, vel primi obſeſſæ urbis muros ſub[illegible]int. [3] Primus enim Aul. Poſthumius dictator ad lacum Regil-

Adorea.

Perniciosus civis.

Coronæ militibus dari ſolitæ.

A. Poſthumius primus coronam dedit.

Unde adorea, laus bellica dicta.] [illegible]us d. lib. 18. cap. 3. *Gloriam de[illegible]ni ipſam, à farris honore, adoream ap[illegible]peant.* Ad idem propemodum ſcri[illegible]bieſt. Pompejus lib. 1. non longe [illegible]pc. Acron vero & Porphyrion in [illegible]cium libro 4. Carm. Ode 4. in [illegible]ocum.

[illegible]i primus alma riſit adorea.

[illegible]it adoream eſſe laudem publicam, [illegible]t alii legunt) *bellicam: eo quod [illegible] à victis adorarentur.* Quid au[illegible]t Ador, vel Adoreum, vide apud [illegible]m Feſtum eodem lib. 1. Nonium [illegible]llum in duobus locis. Servium [illegible] Æneid. in eum locum,

[illegible]nuntque dapes, & adorea liba per herbas
[illegible]ciunt epulis.

Et [illegible]e hos Varronem lib. Rei ruſticæ, & [illegible]lumellam lib. 2. cap. 6. *

COLERUS.

[illegible]riſci vocabant etiam *Adoream*, [illegible]m ex agris proventum. Plautus [illegible]itr.

[illegible]ræda atque agro adoreaque affecit populares.

Ubi notandum veteres etiam prædam vocaſſe, id quod in locationibus & rebus mancapi & aliis ejuſmodi publice canebatur.

TIRAQUELLUS.

2 *Præter quæ.*] De his omnibus coronis Plinius lib. 16. cap. 4. & l. 22. c. 3. & Gellius lib. 5. c. 6. & præterea de murali Livius 3. Decad. lib. 6. & libro 10. in Oratione Hannibalis. Plutarchus in Scipione. Vopiſcus in vita Aureliani. & è poëtis Lucretius lib. 2.

Muraliq́; caput ſummum cinxere corona.

Et Silius Italicus lib. 13.

—— Gradivi cape victor honorem
Tempora murali cinctus turrita corona.

Et de navali Feſtus Pompejus lib. 12. ubi dicit *hac corona donati, qui primus maritimo prælio in hoſtium navem armatus vi tranſilierat.* quod & idem tradit Gellius d. lib. 5. cap. 6.

3 *Primus enim A. Poſthumius.*] Plinius libro 33. cap. 2. *A. Poſthumius Dictator apud lacum Regillum caſtris Latinorum expugnatis, ei, cujus maxime opera capta eſſent, hanc auream coronam ex præda dedit.*

I Mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Regillum caſtris expugnatis, magni muneris loco aurum coronam dediſſe fertur. [1] Mox ſecuti duces militibus ut eſſent re & fortuna auctiores, alias largiti fuere, quas iidem frequenti prætorio egregiis laudibus cumulatis, in præfatione virtutum militibus tradebant. *Græci.* Apud Græcos, duces in unum coëuntes, in concilio agitant, & ſententiis decernunt, quem primum, quem ſecundum, qui depulsas hoſtium copias longius egerit, & quo præmio aut honore dignus ſit, dijudicant: [2] idque apud deorum aras in Iſthmo, inclyto Neptuni templo, ſumpto ab ara ſuffragio, ut erant ſententiæ, ſic agro & vacatione donare, ac pro merito præmia largiri ſolebant. *Indi.* Apud Indos vero nullo militari dono aut hoſtili præda donabatur miles, niſi qui hoſtis caput retuliſſet in caſtra. *Civica corona cui dabatur.* [3] Sed præ cæteris corona civica maximi fuit ornatus, cui cedunt aureæ, murales, caſtrenses, atque roſtratæ: eratque proprium jus civicæ, ut illa donatus, perpetuo eam geſtare liceret, & ludos ineunti, à populo & ſenatu univerſo aſſurgeretur, jus ſpectandi inter ſenatores, munerum vacatio ſibi, patrique & avo paterno. *Obſidionalis.* [4] Præcipua vero obſidionalis, tanquam virtutis præſens ſpectatiſſimum inſigne, æſtimatione immenſa, longe præcellere credita eſt: [5] hæc enim ex illo fiebat gramine, ubi cives obſidione eſſent liberati: [6] qua nulla nobilior publica militari lege diffinitur: [7] quippe cæteras, Imperatores ut Duces ſingulis militibus tradunt: graminea vero, velut multo maximum decus præferens, niſi ab univerſo exercitu, ſervatori ſuo concedi minime poterat. *Civica ex quo Muralis.* [8] Civica ex quercu

1 *Mox ſecuti duces.*] Ut patebit ex ſequent.

2 *Idque apud Deorum aras in Iſthmo.*] De hoc Neptuni templo in Iſthmo, meminit Strabo libro 8.

3 *Sed præ cæteris.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Præcipua*, ſunt Plin. l. 16. c. 4.

4 *Præcipua vero obſidionalis.*] Feſtus Pompejus lib. 3.

5 *Hæc enim ex illo fiebat gramine.*] Pompejus ibi, & Gell. d. lib. 5. c. 6.

6 *Qua nulla nobilior.*] Plinius lib. 22. cap. 3. 4. & 6. Et ut dicit Fus lib. 7. ubi de Gradivo Marte loquitur, *Hæc corona graminea in re militari maximæ eſt honorationis.*

7 *Quippe cæteras.*] Plin. ubi ſupra præſertim vero d. c. & Pomp. d. 3.

8 *Civica ex querna fronde.*] Virgilius libro 6. Æneid.

Atque umbrata gerunt civili tempora quercu.

Cli,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıerna fronde fit: [1] muralis in pinnarum ſimilitudinem, naualis inſtar navium roſtri: [3] quæ vero caſtrenſis, velut ficto vallo figurabatur. [4] Hac obſidionali Q. Cincinnatus

Navalis. Caſtrenſis. Obſidionalem quis primus adeptus.

ıili, id eſt, *civica*, ut ibi interpreta- Servius: qui reddit rationem quare c corona ex quercu erat, nempe, ia ante vita in hac arbore homini- ; fuit, qui glandibus veſcebantur. n. Secundus, ſi is eſt, de Viris illu- b. c. 26. *Ob hoc*, inquit, *ab exercitu ica corona de quercu, quæ dabatur ei, cives in bello ſervaſſet, donatus eſt.* er. Maximus lib. 2. c. 3. in fin. ubi Sylla meminit. Plutarchus ejus que rei rationem reddens in vita iolani, & problematum c. 92. Gel- l dicto lib. 5. c. 6. Lucanus lib. 1. Irſaliæ,

— Summi tum munera pili
lius, emeritique gerens inſignia domi,
vati civis referentem præmia quercum.

dianus in Panegyrico Olibrii:

e duces meritis bello tribuere coronas:
ıc cingit muralis honos, hunc civica quercus
xuit.

Et 3. Panegyrico ad Stiliconem,

erat in veterum caſtris, ut tempora quercu
ret, validis fuſo qui viribus hoſte,
rum potuit morti ſubducere civem.
tibi quæ poterit pro tantis civica reddi
ibus?

Quvis Martialis & hanc civicam coram ex hedera fuiſſe videri voluerit, m ſcribit lib. 8. epig. 82. eodemque t.

quercus te ſola decet, nec laurea Phœbi:
t & ex hedera civica noſtra tibi.

Sidus Apollinaris ex lauro in Panegco Majorani paulo ante fin.

Pinina placet, cum victor ſcandere rrum
Incipies, crinemque ſacrum tibi, more priorum,
Nectet muralis, vallaris, civica laurus.

Plinius autem lib. 6. cap. 4. ſcribit hujuſmodi coronam primo fuiſſe ilignam, poſtea magis placuiſſe ex eſculo Jovi ſacra, variatumque & cum quercu eſſe: ubique tamen cuſtodito honore glandis.

1 *Muralis in pinnarum ſimilitudinem.*] Gellius d. lib. 5. c. 6. Hinc illud Silii,

Gradivique cape.

ſupra jam citati. Ea autem corona muralis aliquando aurea fuit, ex Livio 3. Dec. lib. 3. cum dicit, *Poſtero die omnium animi ad oppugnandum accenduntur, utique poſteaquam corona aurea muralis propoſita eſt.*

2 *Navalis inſtar navium roſtri.*] Gellius ubi ſupra. Et hinc illud Virgilii lib. 8. Æneidos,

— Cui belli inſigne ſuperbum
Tempora navali fulgent roſtrata corona.

Et Claudianus ubi ſupra, addens ad ea, quæ nuper citavimus,

— Hunc domitis navis roſtrata carinis.

3 *Quæ vero caſtrenſis.*] Gell. in illo loco, & Feſtus Pompejus lib. 3. ubi prætérea dicitur eam coronam ei dari ſolitam, qui primus caſtra hoſtium pugnando introivit, dicitque Pompejus id vallum quod illius inſigne erat, ex auro fuiſſe, & quod illis addes, ea corona Vallaris dicitur, ut patet ex Liv. 1. Dec. lib. 10. & 3. Dec. lib. 10. Plinio lib. 22. cap. 3. in princ. & Suetonio in Auguſto, cap. 25. Vopiſco in vita Probi, & Trebellio Pollione in vita Claudii Secundi.

4 *Hac obſidionali Q. Cincinnatus.*] Plinius ſive is Suetonius fuit, ſive Cornelius Nepos in lib. de Viris illuſtribus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tus à Minutio & toto exercitu, quod illius opera obſidion liberati fuerant, primus donatus fertur. [1] Et deinde M. V: lerius conſul contra Samnites P. Decium tribunum mil tum, quod ejus conſilio & miniſterio exercitus ex ſalt anguſto & arctiſſimis faucibus evaſerat, præter gram neam, qua ab univerſo exercitu & ſuo præſidio donatu fuit, etiam aurea corona & centum bobus, eximioque ur albo opimo auratis cornibus, donavit. Eademque obſ dionalis [2] Fabio Maximo Imperatori, quod cunctand rempub. & cives ſervaſſet, à toto exercitu, ſenatuque populo, communi conſpiratione & conſenſu tributa e [3] Et bello Cimbrico, Cn. Tejo Atinati, quod cunctante primipilum interfecerat, ipſeque arrepto vexillo, per caſt hoſtium eruperat, exercitumque incolumem eduxer præter gramineam, ut prætextatus ad tibicinem immolar foculo accenſo, conceſſum fuit. Contigitque idem hon ſemel [4] L. Sicinio Dentato, [5] & M. Calphurnio tribun quod M. Attilium Regulum, primo Punico bello in Sici cum exercitu, hoſtium excidio liberaſſet. [6] Deinde Scip Æmylianus bello Aphricano, [7] mox Sylla bello Marſic demu

1 *Et deinde M. Valerius.*] Totum id eſt Livii 1. Decad. lib 7. non adeo longe à fin. & partim Plinii lib. 22. cap. 5. & alterius Plinii Secundi de Viris illuſtribus cap. 26. & Feſti Pompeji lib. 13. ubi de obſidionali corona loquitur.

2 *Fabio Maximo.*] Plinius ubi ſupra, & Gellius lib. 5. cap. 6. *Hanc*, inquit, *coronam gramineam S.P.Q.R.Q. Fab. Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quod urbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet.*

3 *Et bello Cimbrico Cn. Tejo.*] Plin. d. lib. 22. cap. 6. in princ. ubi hunc non *Tejum*, ſed *Petrejum* vocat.

4 *L. Sicinio Dentato.*] Plinius dict. lib. 22. c. 5. ubi hunc *Siccium*, non *Sicinium* vocat, & Feſt. Pomp. d. l. 13. *

COLERUS.

* Certe in omnibus Feſti exemplaribus quotquot vidi, legitur, *Sicinnius*. Et quis neſcit Sicinnios fui Dentatos ?

TIRAQUELLUS.

5 *Et M. Calphurnio.*] Idem Plin d. lib. 22. cap. 6. in princip.

6 *Deinde Scipio Æmilianus.*] Id Plin. d. cap. 6. auctoritate Varron & alter Plinius Secundus, ſi is eſt, Viris illuſtribus cap. 58. *P. Scipio Æ lianus, Tribunus in Africa ſub Tito M nilio Imperatore, cohortes octo obſidi vallatas conſilio & virtute ſervavit quibus eſt corona obſidionali donatus.*

7 *Mox Sylla.*] Plinius d. lib. cap. 6. *Scripſit*, inquit, *& Sylla di tor, ab exercitu ſe quoque* (hac cor obſidionali ſcilicet) *donatum apud T lam, legatum bello Marſico.* Idque eti in villa ſua Tuſculana, quæ poſtea ceronis fuit, pinxit.

Dem

demum Julius Cæſar in expugnatione Mytilenarum, & Auguſtus, obſidionali & civica donati fuere. [3] Ea enim ivica, ſingularis ſalutis ſignum erat: obſidionalis vero, uni-erſorum. Roſtratam vero accepit [4] primus M. Varro bello iratico, donante Cn. Pompejo: [5] & deinde Agrippa, bello iculo ab Auguſto, quod in conflictu navalis pugnæ, in aves hoſtium inſiliiſſent primi. [6] Corniculaſque, [7] & au-ꝛas coronas, [8] phaleraſque argenteas, [9] & aureos torques, tum

Roſtratam quis primum acceperit.

1 *Demum Julius Cæſar.*] Sueton. in ta illius cap. 2. ubi tamen non *obſi-onali*, ſed *civica* donatum fuiſſe dicit.

2 *Et Auguſtus.*] Plin. dict. lib. 23. i tamen ita loquitur, non ut civica, d obſidionali, veluti honoratiore do-tus ſit. Ejus hæc verba ſunt, *Ipſum uguſtum cum M. Cicerone filio conſu-a Idibus Septembribus Senatus obſi-nali donavit: adeo civica non ſatis vi-batur.*

3 *Ea enim civica.*] Feſt. Pompejus lib. 13. ubi ſupra in fin.

4 *Primus M. Varro.*] Plinius l. 7. p. 30. & iterum lib. 16. cap. 4.

5 *Et deinde Agrippa.*] Virgil. lib. 8. neidos non longe à fin.

arte alia ventis, & diis Agrippa ſe-
cundis,
Arduus, agmen agens, cui belli inſigne
ſuperbum
empora navali fulgent roſtrata corona.

ibi Servius, & Plin. lib. 16. c. 4. & lius Florus epitome Livii 127. & llejus Paterculus lib. 2. *Inſigne*, in-it, *coronæ claſſicæ, quo nemo unquam manorum donatus erat, hoc bello A-ppa ſingulari virtute meruit.* Et Se-ca de beneficiis lib. 3. *Agrippa na-i corona inſignis, unicum adeptus inter a militaria decus.* *

COLERUS.

* His omnibus quæ de Coronis ta, adde Tertull. libro de Corona litis. Et Cic. Verrinis. Et corona-n genus ultimum à Caligula inven-n, Coronas Exploratorias, quæ So-l Lunæ, ſiderumque ſpecie diſtin-ebantur, ut Suetonius in ejus vita.

TIRAQUELLUS.

6 *Corniculaſque.*] Liv. 1. Dec. l. 10. non multo ante fin. *Papyrius Conſul, equites omnes, ob inſignem multis locis operam, corniculis armilliſque argenteis donat:* & Plinius Secundus, ſi is eſt, Virorum illuſtrium c. 72. ubi tamen corniculum appellat. *Primo*, ait, *in Hiſpania corniculum meruit.* *

COLERUS.

* Cur non potius *Corniculi* quam *Corniculæ*.

TIRAQUELLUS.

7 *Et aureas coronas.*] Livius 1. Decad. libro 7. *Conſul*, inquit, *concione advocata laudatum tribunum decem bobus aureaque corona donat.* Et libro decimo non multo ante fin. *Sp. Papyrium fratris filium, & quatuor centuriones, manipulumque haſtatorum, armillis, aureiſque coronis donavit.* & 3. Dec lib. 6. & 10. Val Maxim. lib. 3. c. 2. ubi de L. Sicinio Dentato.

8 *Phaleraſque.*] Valerius ubi ſupra Suetonius in Auguſto c. 25. *Dona, militaria*, ait, *aliquanto facilius, phaleras, & torques, quicquid auro argentoque conſtaret, quam vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent, dabat.* C. Calphurnius (ut ſcribit Livius 4. Dec. lib. 9.) prætor equites laudatos, phaleris donavit: pronunciavitque, eorum maxime opera hoſtes fuſos. Ex quo Juvenalis ſatyra 16. eademque ult. in fin.

Ut qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem.
Ut læti phaleris omnes, & torquibus
omnes.

COLERUS.

* Solinum adde cap. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] tum armillas, [2] adde vexilla cærulea, honoris cauſa ob n. vatam inſigniter in bello operam, & ob multa rei milita; facinora, militibus quam ſæpiſſime ab imperatoribus d adnotatum eſt. [3] Sed auxiliares & externi aureis, Roma argenteis torquibus donabantur. Contra vero armillas n externis, ſed civibus tradebant. [4] Auguſtus tamen Oct vius facilius phaleras & torques, & quicquid auro conſt ret, quam murales, caſtrenſes, aut civicas coronas mune dedit. [5] C. autem Caligula novi generis coronas, Solis Lunæ ac Siderum ſpecie, commentus fuit. Scipio ve Æmylianus regum & ſociorum munera oblata pro trib nali recipiens, in publicas tabulas per quæſtorem refe juſſa, poſtmodum fortibus viris, pro meritis tradebat. Pra terque aureos torques, [6] etiam duplicem annonam, [7] inte dum militiæ vacationem, & immunitatem ob virtutis pra mium, [8] nonnunquam duplex ſtipendium imperatores la gi

Alia dona militaria.

Novi generis coronæ à Caligula excogitatæ.

Alia dona.

TIRAQUELLUS.

9 *Et aureos torques.*] Valerius, & Suetonius, & Juvenalis ubi nuper, & Vegetius lib. 2. c. 7. & Flavius Vopiſcus in vita Probi in quadam epiſtola Valeriani Imperatoris. *

COLERUS.

* Veget. lib. 2. cap. 7. Tacitus. 2. Annal.

TIRAQUELLUS.

1 *Tum armillas.*] Livius 1. Dec. lib. 10. ad fin. cujus verba nuper citavimus. Valer. Max. ubi ſupra, & lib. 8. cap. 15. in mentione Scipionis cujuſdam equitis, ubi loquitur de aureis & argenteis armillis. Feſtus Pompejus libro 1. in *Armillis*, Vopiſcus ubi ſupra.

2 *Adde vexilla cærulea.*] Auguſtus enim M. Agrippam in Sicilia, poſt navalem victoriam cæruleo vexillo donavit, ut refert Sueton. in Auguſto, cap. 25. & vix alibi ſimile reperies. Adde autem & vexilla pura ex Vopiſco in Probo enumerante dona militaria ipſi Probo à Valeriano data, inter quæ vexilla pura quatuor nominat. Item vexilla bicoloria ex eodem i Aureliano.

3 *Sed auxiliares.*] Id uſque ad cla ſulam, *Auguſtus*, eſt Plinii lib. 3. c pite 2.

4 *Auguſtus tamen.*] Suetonius i vita illius, cap. 25.

5 *C. autem Caligula.*] Idem in vi Caligulæ, cap. 43.

6 *Etiam duplicem annonam.*] Ut d plex frumentum apud Livium 4. De lib. 7. *Militibus & ſtipendium militar & frumentum duplex poſt triumph datum.*

7 *Interdum militiæ vacationem.*] L vius 3. Decad. lib. 3. ubi de Præneſt nis militibus, qui in præſidio Caſelin fuerant, quibus Senatus Romanus d plex ſtipendium & quinquennii mil tiæ vacationem decrevit.

8 *Nonnunquam duplex ſtipendium.* Nam & illis ipſis Præneſtinis milit bus duplex ſtipendium decretum e apud eund. Livium ubi ſupra. Et mil tibus poſt partam Indibilis & Hiſpa norum victoriam, ejus anni duple ſtipendium imperatum apud eunden ejuſdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

iti ſunt: [1] æraque multiplicia, [2] ſagaque & tunicæ ſingulis ıilitibus, qui rebus fortiter geſtis interfuere, [3] plerunque ıs civitatis ex lege Calphurnia: [4] vel ſenatoria fungi dinitate inter patres, [5] aut diebus ſolennibus coronatum inedere, velut præmia victoriæ, haud quaquam ſpernenda ıunera fuere. Neque dubium, illos quorum opera inſignis bello ſtetiſſet, perditæque & afflictæ res reſtitutæ eſſent, uries donis muneribuſque honeſtari. [6] C. Sicinius Dentus, clarus vir ingenio factiſque, ob egregia facinora miaria, præter octo aureas coronas, obſidionali una, murapus tribus, civicis quatuor, torquibus tribus & octoginta, ſtis puris duodeviginti, armillis plus centum ſexaginta ınatus fuit. Habeturque inter exempla, hunc Sicinium ılitaribus donis, omnium honores & virtutum præmia teiſſe. Hæ quidem haſtæ, quod nullo ferro munitæ forent,

C. Sicinius Dentatus opime donatus.

idem 3. Decad. lib. 9. & 4. Decad. l 10. Et ſcribit Vopiſcus in Probo rianum Imperatorem ipſi Probo lex ſalarium conſtituiſſe.

Æraque multiplicia.] Æra militamilitibus data fuiſſe, ſcribit Livius Decad. libro 5. in duobus locis.

Sagaque & tunicæ.] Livius ubi ſa ibi, Nonnunquam duplex ſtipen. oſtremo loco. *Saga*, inquit, *& exercitui imperata*. Sed & idem 1. lad. lib. 7. ſcribit milites, qui duce Decio Trib. militum, Conſulem & ercitum Rom. ab obſidione Samniliberaverant ultra alia dona, binimis tunicis donatos fuiſſe.

Plerumque jus civitatis ex lege Calphnia.] Cicero in Oratione pro L. Cælio Balbo. Vide autem num ex legic *Cornelia* ſit legendum, pro *Calphia*. Sic enim ait ibi Cicero. Ac ſiq eſſet, lex id Gellia & Cornelia quæ definite poteſtatem Pompeivitatem donandi dederat ſuſtuliſſ

Vel ſenatoria fungi poteſtate.] Velleji aterculus lib. 2. *Habuit in hoc quoquello mediocritas noſtra ſpecioſi miniſtri locum. Finita equeſtri militia deſignatus Quæſtor, necdum ſenator æquatus ſenatoribus.*

5 *Aut diebus ſolennibus coronatum incedere.*] Hinc eſt quod Papyrius Maſſo poſtquam in Albano triumphaſſet, pro laurea corona, cum alicui ſpectaculo intereſſet, myrtea uſus eſt, auctore Valerio Maximo lib. 3. c. 6.

6 *C. Sicinius Dentatus.*] Valerius Maximus, qui hunc non C. ſed L. appellat lib. 3. cap. 2. Plinius qui & illum L. vocat libro 7. c. 28. & nonnihil libro 6. cap. 4. & libro 22. cap. 5. Gellius lib. 2. cap. 11. Feſtus Pompejus libro 13. ubi ſæpius ſupra citavimus. Fulgentium ad Chalcidium de Vocum antiquarum interpretatione, quo loco de Nefrendibus ſuibus loquitur. Dion. Halicarn. lib. 10. ubi hunc Siccium Dentatum vocat, eumque ſcribit ex pugnis diverſis dona retuliſſe 14. civicas, tres murales, octo aureas coronas, præterea torques aureos 83. armillas aureas 60. haſtas puras 18. phaleras 25. & ex his novem ex provocatione proſtrato hoſte ſingulari certamine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Haſtæ puræ quæ dicebantur.

Murali corona quis primum donatus.

Alia dona.

rent, [1] puræ dictæ ſunt, [2] quibus donabantur plerunqu milites, qui tunc primum militare facinus in bello adm ſiſſent. Cui proximus fuit [3] Manlius Capitolinus, qui v decimo & ſeptimo ætatis anno bina ex hoſtibus ſpolia tu lit, primuſque murali corona donatus, civicas ſex, militar dona ſex & viginti meruit ob virtutem. [4] Probus quoque qui poſtea in imperio aſſumptus fuit, quum bello Sarmat co jam tribunus multa fortiter feciſſet, haſtis puris quatuo coronis vallaribus duabus, corona civica una, vexillis pu ris quatuor, armillis aureis duabus, torque uno, & pate ſacrificali aurea quinque libris, una pro concione donatu fuiſſe memoratur. Quinetiam illud perſpectum eſt, in an nonæ caritate, & rebus anguſtiſſimis, militem, ob rei mi litaris ſingularem ſcientiam, collato frumento [5] & pecor donari. [6] Manipulumque haſtatorum ob inſignem operan corniculis armilliſque argenteis. [7] Sp. que Nautium à Pa pyrio conſule bello contra Samnites, etiam coronis aurei donatum. Præterque aureas pateras, ſellaſque curule eburneas, & ſcipionem eburneum, haſtæ quoque, [8] tunica palma

1 *Puræ dictæ ſunt.*] Servius & Donatus in 6. Æneid. eo loco.

Ille, vides, pura juvenis qui nititur haſta? *

COLERUS.

* Feſtus in voce *haſta*, & *optionatus*. Ubi *Donaticas haſtas* appellat, ut & *Donaticas coronas*, quas Tertullianus vocat *Provinciales*.

TIRAQUELLUS.

2 *Quibus donabantur.*] Ut patet exemplis ſeq. & præterea ex Servio loco ſupra citato.

3 *Manlius Capitolinus.*] Livius, qui majora dicit 1. Decad. lib. 6. & Plinius lib. 7. cap. 28. & alter Plinius Secundus, aut quiſquis eſt, in lib. de Viris illuſtribus c. 2.

4 *Probus.*] Fl. Vopiſcus in vita illius.

5 *Et pecore.*] Nam apud Livium 1. Decad. lib. 7. P. Decius, de quo nuper loquuti ſumus, præter militaria dona, centum bobus donatus eſt: quos & ipſe militibus dono dedit, bovemqu eximium, inſignibus aureis decora tum, Marti immolavit. Et Plin. de eo dem loquens lib. 22. c. 5. *Siquiden* ait, *donatus bovem album Marti imm lavit, & centum fulvos, qui ei virtut cauſa dati fuerant, ſimul ab obſeſſis.* I apud ipſum Livium 3. Dec. lib. 6. *Sc pio Africanus, capta Carthagine nov C. Lælium, præfectum claſſis, inter cæt ra, triginta bobus donavit.*

6 *Manipulum.*] Livius 1. Dec. l. 1 non adeo longe à fin.

7 *Sp. que Nautium.*] Livius eode loco.

8 *Tunicæ palmatæ.*] De tunicis ſin pliciter dictum eſt ſupra, ſed de pa matis vide infra ibi, *Si tamen regib fœderatis*, ex Livio 3. Decad. lib. 1 ubi de donis à Scipione Africano M ſaniſſæ datis meminit.

1 E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lmatæ, [1] & pictæ, atque in bello navali vexilla cærulea, onnunquam altioris dignitatis gradus aut militaris ordi- prærogativa, militibus qui ſtrenuam operam navarunt, unera tributa fuere. [3] Summis vero ducibus triumphalis tua, [4] aut conſularia ornamenta. In quo animadverſum , [5] populum Athenienſem perraro virtutis præmium quibus ſtatuas dediſſe, in quibus illorum nomina inſcri- rent, ut populi hoc videretur beneficium, non illorum id meruiſſent. Nemoque qui præclarum aliquod geſſe- facinus, prout cujuſque meritum virtuſque fuit, milita- us donis indonatus abiiſſe fertur, [6] adeo ut Quintius præ-

Dona ſummorum ducum. Athenienſes. Nemo bene meritus de republ. in Rom. excercitu indonatus.

Et pictæ.] Vide infra eod loco. de & purpureæ. Nam apud Appia- n lib. 5. belli Civil. Cæſar Tribu- purpuream veſtem dedit: ſed vide n eæ & aliæ ſint eædem.

Nonnunquam altioris dignitatis dus.] Sic Marius cum obſcuris eſſet us parentibus, ita bellicis virtutibus cuit, ut ad ſextum conſulatum pri- evaſerit: de quo vide Plutarch. in vita. Sic Ventidius Pompeji Mag- n triumphum ductus, tandem Ro- n. Imperator factus de Parthis pri- triumphavit. Hæc Val. Max. lib. 6. c 10. & Appianus in Parthico.

Summis vero ducibus.] Plinius in legyrico tradit ſtatuas ob egregia in npub. merita etiam privatis decer- alias quoque multas aliis, ut apud . lib. 34. c. 5. Sueton. in vita Titi, 4. in princ. *Tribunus militum, in- , & in Germania, & in Britannia uit ſumma induſtria, nec minore mo- dia & fama: ſicut apparet ex imagi- n ejus multitudine, ac titulis per u- tque provinciam.* *

COLERUS.

Sic Horatio Cocliti, Mutio Scæ- e, ſtatuæ poſitæ, ut Liv. Dionyſ. lius, Plin. & alii meminere. Ne- ducibus tantum hic honos habi- Sueton. Tito: Tribunus militum, Germania & in Britannia me- ſumma induſtria, nec minore mo- deſtia, & fama: ſicut apparet ex imaginum ejus multitudine & titulis, per utramque provinciam. Vide & Ammianum lib. 19.

MERCERUS.

4 *Aut conſularia ornamenta.*] Inventum hoc eſt Cæſarum, ut quos vellent honoratos, ſine periculo ſuo, donarent vel Prætoriis, vel Conſularibus, vel triumphalibus ornamentis: & plerumque ſtatuis laureatis quæ pro triumpho dari ſolebant, ut loquitur Tacit. in vita Agricolæ: etiamſi Prætores, Conſuleſve, non eſſent, nec etiam triumpharent. Nam triumphare aliquem vix paſſi ſunt, ſaltem poſtquam Agrippa triumphum recuſavit, ob eam cauſſam quam Dio. narrat.

TIRAQVELLVS.

5 *Populum Athenienſem.*] Hic populus propemodum ſtatuarum prodigus fuit. Nam nulli plures ſtatuas dicatas arbitror (teſte Plin. lib. 34. c. 6.) quam Phalereo Demetrio Athenis. Siquidem 360. ſtatuere, quas mox laceraverunt, nondum anno hunc numerum dierum excedente.

6 *Adeo ut Quintius.*] Liv. 4. Decad. lib. 9. *Quintius*, inquit, *alter prætor ſuos equites catellis ac fibulis donavit.* Ex quo intelligis non *fiſtulis* hic legendum eſſe, ſed *fibulis*. Nam & alias quoque fibulas pro virtute militari donari conſueſſe, patet eodem ex Li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

prætor, devictis Hiſpanis, equites novo genere hono-
catellis & fiſtulis donarit. Proditum tamen eſt, Fulv
Nobiliori à Catone objectum, quod leviſſimis de cauſ,
utpote quod puteum ſtrenue effoderant, aut vallum cu-
rant, coronis milites donaſſet. Cæſari quoque Augu
multiplicia hæc munera largienti, objectum à militib
fuit, puerilia hæc deliramenta eſſe. Namque exercitui p
cunia & agris, non his honoribus opus erat. [1] Legibus v
Solonis lex de filiis, quorum parentes in bello perierant. ro Solonis apud Athenienſes cavebatur, ut præter ea do
quæ militibus duces impartiti fuerant, illorum filii qui be
lo occubuiſſent, publice alerentur, & bonis diſciplinis i
ſtruerentur. [2] Quod Piſiſtratus caviſſe dicitur, ut filii p
rentum, quorum virtus inſignis in bello fuerat, dona acc
perent. [3] Frequens tamen illis munus erat, [4] corona e
auro, [5] nonnunquam tæniis & vittis caput ornare, aut p
Ceramicus. blica ſepultura in [6] Ceramico: namque intra mœnia ſ
pelire non licebat, niſi qui ob ſingularem excellentian
præcipuum hoc donum meruiſſent. [7] Legimus Syracuſ
nu

vio 3. Decad. libro 7. ubi loquitur de muneribus à Scipione datis Maſaniſſæ nepoti à Rom. capto. *Tum puero*, inquit, *annulum aureum, tunicam latoclavo cum Hiſpano ſagulo, & aurea fibula.*

1 *Legibus vero Solonis.*] Ariſtoteles lib. 2. Politicôn c. 6. tradit Hippodamum, Mileſiorum legiſlatorem, legem tuliſſe, ut filii eorum, qui pro patria bellando occubuiſſent, ex publico alerentur: quaſi id nondum apud alios fuiſſet lege proviſum: nam eſt Athenis ea lex nunc, & in aliis quibuſdam civitatibus. Vide Plutarchum in Solone.

2 *Quod Piſiſtratus.*] Plutarchus autem in Solone ſcribit, Piſiſtratum legem tuliſſe, ut qui oculos in bello amiſiſſent, publice alerentur.

3 *Frequens tamen.*] Scilicet Athenienſibus, ut patet ex Diogene Laërtio in Zenone Cittico, dum loquitur de ſepultura illius. *Athenienſes*, ait, *illum in Ceramico ſepelierunt, decretiſq;*

honoraverunt, virtutis illi teſtimoniu addentes.

4 *Corona ex lauro.*] Cornel. Taci libro 2. ſcribit, Apud Nabathæoru Regem aureas coronas Cæſari & A grippinæ, leves Piſoni & cæteris obla tas fuiſſe.

5 *Nonnunquam tæniis & vittis.* Feſt. Pompejus lib. 18. *Tænias Gr cam vocem ſic interpretatur Verrius,* dicat ornamentum eſſe laneum capitis h norati, ut ſit apud Cæcilium in Adr gyno:*

Sepulchrum plenum tæniarum ita ut ſo let.

6 *Namque intra mœnia.*] Cic. l. 4 epiſt. famil. epiſt. incip. Etſi ſcio non jucundiſſimum. *Ab Athenienſibus lo cum ſepulturæ intra urbem, ut darent impetrare non potui, quod religione ſe im pediri dicerent: neque tamen id ante cuiquam conceſſerant.* Vide quæ dicun tur in verbo, *Atque eos qui pro patria*

7 *Legimus Syracuſanum Dionem*] Plutar

ım Dionem, parta victoria, militibus aurea, [1] & Themi-
ɔclem, quod Græciam liberaſſet à Lacedæmoniis, coro-
ı oleagina, & curru eximio donatos, laudatoſque magni- *Oleagina.*
ɛe: [2] ac Milciadem ob pugnam Marathoniam, in qua ul-
a centum millia Perſarum una acie vicit, ab Athenienſi-
ıs conſequutum, ut in Pœcile porticu, ſua imago in præ- *Pœcile.*
rum numero exſculperetur inter primores. [3] Agamem-
ɔn vero, Homeri teſtimonio, Ajacem, quod cum Hecto- *Iliados*
pugnaſſet, bovis immolati tergore & cornibus: [4] Achil- *7.*
m vero, præter ſeptem tripodes, & viginti lebetes, de-
ɛmque auri talenta, equorum duodecim, & ſeptem Leſ- *Iliados*
dum fœminarum munere donavit. Platæenſibus ob na- *19.*
ıtam inſigniter operam in bello Perſico, munus octogin- *Scythæ.*
talenta [5] largitus fuit. [6] Scythis vero mos erat, his qui *Romanorum*
ɔſtem ſuperaſſent, ſemel annis ſingulis cratere regio vi- *uſus*
ım bibere, quod victoribus circumferebat: qui vero plu- *de his,*
ɔus cæſis victor fuiſſet, duobus calicibus potare. [7] Roma- *quorum*
s vero traditur uſus, ut quorum parentes reipub. cauſa *parentes ce-*
ɛcubuiſſent, liberi præmia ferrent, quæ illis deberentur. *eidiſſent in*
Si *bello.*

ıtarchus & Probus in vita illius.
ɛmetrius (ut legitur in Regeſtis
egorii 7. Rom. Pont.) Græciæ Dal-
ıtiæque Rex creatus, vexillo, ſce-
ɔque & corona inveſtitus fuit.

1 *Et Themiſtoclem.*] Herodot. lib. 8.
ıtarch. in vita illius.

2 *Ac Milciadem.*] Probus Æmyl.
vita illius.

3 *Agamemnon vero.*] Homerus lib.
ıd. 7. quo deſcribit eam pugnam
ctoris & Ajacis: refertque Aga-
ɛmnonem ob eam Jovi bovem ſa-
ficaſſe, Ajacemque magnis muneri-
s donaſſe, quæ aliter non declarat.

4 *Achillem vero.*] Idem Homerus
. 19. ejuſdem operis, unde ſumptum
illud Briſeidis ad ipſum Achillem
ad Ovid.

ɩginti fulvos operoſo ex ære lebetes,
Et tripodas ſeptem pondere & arte
pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta,
Biſſeni aſſueti vincere ſemper equi.
Quodque ſupervacuum eſt, forma præſtante puellæ
Leſbides everſa corpora capta domo.

Et quod ad tripodas pertinet, eſt illud
Horatii lib. 4. Carm. Ode 8.

Donarem tripodas, præmia fortium
Grajorum.

5 *Largitus fuit.*] Sed quiſnam iſte
ſit, quæritur.

6 *Scythis vero.*] Herodotus libro 4.
ubi Scytharum mores & ritus ſcribit.

7 *Romanis.*] Cicero Philip. 14. in
fin. Utque, quæ præmia Senatus mili-
tibus ante conſtituit, ea ſolvantur eo-
rum, qui hoc bello pro patria occide-
runt, parentibus, liberis, conjugibus,
fratribus, iiſque tribuantur, quæ mili-
tibus ipſis tribui oporteret, ſi illi vixiſ-
ſent, qui morte vicerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Dona confœderatorum. *Ceramicus extra Athenas.*

[1] Si tamen regibus fœderatis, aut ſociis mittenda dona f. rent, ſcipio eburneus, toga picta, & palmata tunica cu ſella curuli, frequentia fuere. [2] Erat autem Ceramicus e- tra Athenas locus, in quo deorum hominumque excelle- tium ſimulacra & ſtatuas publico decreto erigere, [3] atq eos qui pro patria occubuiſſent ſepelire, illiſque erectis t- mulis, inſcriptiones & elogia, decretaque ac titulos app- nere aſſuerant, [4] inter quas Chryſippi imago porrecta m- nu viſebatur, aliorumque philoſophorum, diverſo geſtu modo. Singulis enim ſepulchris ſingulæ columnæ affig- bantur, cum inſcriptionibus & titulis, quos ob egregia qu- que facinora meruiſſet, ibique velut monumentis & tı- pæis celebrata illorum memoria fuit. [5] Alter vero Ce- micus intra urbem locus erat Athenis, diverſorium ſcc- toru,

Ceramicus alter in urbe.

1 *Si tamen regibus fœderatis.*] Hæc ferme ex Liv 3. Decad. libro 7. non multo poſt princ. qui ita ſcribit, *Senatus non legatis modo benigne reſpondit, ſed & ipſe legatos cum donis ad Regem* (de Syphace loquitur) *miſit L. Genutium, P. Petellium, P. Popilium. Dona tulere, togam & tunicam purpuream, ſellam eburneam, pateram auream ex quinque pondo factam. Protinus & alios Africæ regulos juſsit adire: iis quoque, quæ darentur, portata, togæ prætextæ, & ternum pondo pateræ aureæ. Et Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatramque Reges M. Attilius & M. Acilius legati ad commemorandam renovandamque amicitiam miſsi dona tulere: Regi togam & tunicam purpuream cum ſella eburnea, Reginæ pallam pictam cum amiculo purpureo.* Et lib. 10. ejuſdem Decad. de Scipione, cui poſtea Africa nomen dedit, *Ibi*, ait, *Maſaniſſam primum Regem appellatum eximiiſque ornatum laudibus, aurea corona, aurea patera, ſella curuli, & ſcipione eburneo, toga picta & palmata tunica donat.* Et 4. Decad. l. 1. *Dona*, inquit, *ampla, quæ ferrent Regi: vaſa aurea argenteaque toga purpurea, & palmata tunica cum eburneo ſcipione, & toga prætexta cum curuli ſella.* Palmatæ etiam veſtis meminit Suetoni Claudio c. 17. & Auguſti c. 94.

2 *Erat autem Ceramicus.*] Plin libro 36. cap. 5. ubi tradit Atheni Ceramico ſtatuas & ſimulachra Pr- telis eſſe. Pauſanias lib. 1. qui de - ticis eſt, recenſens multorum cla- rum virorum ſepulturas, ſcribit in - ramico, urbis via, fictiles aliquot - tuas eſſe, ut Theſei Scironem in m abjicientis, & Auroræ Cephalu, egregia ſpecie juvenem, rapientis.

3 *Atque eos qui pro patria.*] Suis ubi de Ceramicis ſcribit his verb, *Athenis Ceramici loci duo erant, extra civitatem, in quo qui in bello c- diſſent, publico ſumptu ſepeliebantur, - nebrique oratione ornabantur. Qui in urbe erat, certa conſtitutaque era- des meretricibus.*

4 *Inter quas Chryſippi.*] Cicero- bro 1. de finibus. *Statua eſt*, inquit *Ceramico Chryſippi ſedentis porrecta - nu, quæ manus ſignificat illum in hac rogatiuncula delectatum.*

5 *Alter vero Ceramicus.*] Su ubi ſupra. Plutarch. in Phocione adeo longe à fin. & de hoc quo Diogenes Laërtius in vita Zeno Cittici poſt princ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſum, [1] cui nomen Caſalvio: [2] ſicut Græcis Celoſta, [3] & ɔmæ Summenium, ubi proſtabant meretriculæ, quæ ɪribus notatæ nominibus fuere: [4] nam & Sphinctæ, ;aſalvades, [6] Lecaſtriæ, Caſorides, & Caſoritæ dictæ: ɪpud Latinos lupæ. [8] Poſtea ſequuti Cæſares, centurio- s legatoſque legionum, pro magnis officiis in rempub. nſularibus ornamentis, aut equo publico, nonnunquam trium-

Caſalvium. Celoſta. Summenium. Sphinctæ. Caſalvades. Lecaſtriæ. Caſorides. Caſoritæ. Lupæ.

Cui nomen Caſalvio.] Vide num legendum ſit *Calloria*, nam hoc vo- ulo καλλώεια pro lupanari uſus eſt ophron. Vide tamen infra in ver- *Caſalvades.*

Sicut Græcis Celoſta.] Sed & ipſe ophron pro lupanari κηλωςὲ uſur- it & κηλωτά.

; *Et Romæ Summenium.*] Sunt qui bunt *Summœnium*, quod fere ſub enibus eſſet: quaſi (ut inquiunt) *nœnium.* At hinc meretrices dictæ t, *Summœnianæ* Martiali libro 3. g. 40. in princip.

nvivia quiſquis Zoili poteſt eſſe:
ımmœnianas cœnet inter uxores.

lib. 12. epig. 32. ad fin.

ec plena turpi matris olla reſina,
ımmœnianæ qua pilantur uxores.

l adde: in Suburra, una ex regioni- Romæ, olim fuiſſe lupanar, oſten- Martialis lib. 6. epig. 65.

ımæ non nimium bonæ puellam
ɥales in media ſedent Suburra,
endebat modo præco Gellianus.

qua quidem Suburra dictum eſt ra lib. 4. c. 18. * Sunt tamen qui eo loco Martialis legant *Saburra*, e vox ſignificat arenam illam craſ- tem vilioremque, qua naves onerari ent apud Virgil. lib. 4. Georg.

——— *Et ſæpe lapillos,*
t cymbæ inſtabiles fluctu jactante ſaburram,
ollunt. ———

Plin. lib. 10. c. 29. Sed non video od in hac ſignificatione accipi poſ- locus ille Martialis.

COLERUS.

* Menianus, Gloſſis eſt ἐκθετὴς. Et alibi ἐκθέτης. *Protectus, Aggrunda.* Nonius in Meniana.

TIRAQUELLUS.

4 *Nam & ſphinctæ.*] Sphinges meretriculæ vocabantur. & Sphinctæ cinædi, & molles dicebantur, ut dicit Suidas.

5 *Caſalvades.*] Græcis enim κασαλβὰς & κασωύεα, dicitur ſcortum, πόρνη, κασωρὶς, meretrix, & κασάλβιον, lupanar, πορνεῖον. Ariſtophanes autem in Equitib. κασωύριον ponit pro lupanari, cum ſcribit:

Ἐν κασωρείοις λείχων τὴν ἀπόπλυςον δρόσον.

Sed & apud Antiphanem, κάσαυρα, & κασῶρις meretrix dicitur. Unde & κασωύριος, meretricarius & ſcortator dicitur.

6 *Lecaſtriæ.*] *Læcaſtriæ* legendum eſt, λαικάςρεια enim meretrix ab indecoro ornatu dicitur. Nam λα, intendit, & κάζειν, ornare eſt. Hinc λαικαςὴς, ſcortum, cynædus: λαικάζω, ſcortor.

7 *Apud Latinos Lupæ.*] Livius 1. Decad. lib. 1. poſt princ. *Sunt*, inquit, *qui Laurentiam vulgato corpore lupam inter paſtores vocatam putent.* Et ita vocatur Plauto in Epidico, act. 3. ſc. 3.

Devortunt mores virgini longe, ac lupæ.

8 *Poſtea ſecuti Cæſares.*] Tacitus libro 17. *Poſtquam id Romæ compertum, M. Aponius Mœſiam obtinens, triumphali ſtatua: Fulvius Aurelianus, & Julianus Titius ac Numiſius Lupus legati legionum conſularibus ornamentis donantur.* Plin. epiſt. 3. lib. 2. *Heri à ſenatu Veſtritio Spurina, principe auctore triumphalis ſtatua decreta eſt.*

1 *Namque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

triumphali ſtatua donavere. Quod à Macedonibus ante fuit uſurpatum; [1] namque Alexander Macedo centum viginti equites, qui in campis Adraſtæis ceciderant, propter multa belli decora, equeſtribus ſtatuis donavit: illorumque filios patrum ſtipendia ferre juſſit. [2] Illud tamen haud indignum eſt quod annotetur, quod viri triumphales, qui triumphalia ornamenta meruiſſent, præcipuo honoris privilegio, eadem ipſi dona aliis fortiter dimicantibus lege militari impartiri poterant: [3] quodque vigente hoſte, & niſi debellato, dona militaria duces largiri non ſolebant. Et licet milites in caſtris perexiguo ad veſcendum argento uterentur, militarique diſciplina horridus miles non celatus auro & argento, ſed ferro & animis debet eſſe munitus: tamen ejuſmodi dona, quibus virtutis gratia miles donabatur, veluti invitamenta virtutum, permulcendis militum animis tanti fuere, itaque animos ad res magnas acuebant, ut his honoribus aucti & confirmati, quiſque ſuum decus faceret, [4] deſtinarentque animis vincere aut mori, mortemque potius quam ignominioſam ſervitutem præoptarent, vitam denique & quæcunque pericula nihili penderent.

Alia dona militaria. Ornamenta virtutis militaris ferebant in caſtris.

1 *Namque Alexander Macedo.*] Sed & ad id, quod de equeſtribus ſtatuis dicit, adde quod apud Romanos quoque L. Furio, C. Mœnio Coſſ. triumpho additus eſt honos (ut tradit Livius 1. Decad. lib. 8.) ut ſtatuæ equeſtres eis (rara illa ætate res) in foro ponerentur.

2 *Illud tamen haud indignum.*] Suetonius Auguſto, cap. 25. *Solos triumphales, quanquam & ſocios expeditionum, & participes victoriarum ſuar, nunquam donis impertiendos puta: quod ipſi quoque jus habuiſſent tribu i ea quibus vellent.*

3 *Quodque urgente hoſte.*] Gel lib. 5. cap. 6. in Oratione Cato. *Nam principio, quis vidit corona do quenquam, cum oppidum captum non ſet? aut hoſtium caſtra non incenſa eſſ*

4 *Deſtinarentque animis.*] Li verba 4. Decad. lib. 9.

CAPUT

CAPUT XIX.

Deluſiones dæmonum malorum à multis expertas fuiſſe, qui diverſis imaginibus homines deluſere.

NOn eſt profecto fabuloſum, quod apud ſanctos viros auctores memorant,ut cum tetris ſpiritibus, quos mones vocant, congreſſum habuerint, illoſque dirſis imaginibus, ac multiplici ſpecie prope deluſerint: uidem noſtra quoque memoria id eveniſſe compertum . Nuper amicus meus ſummus, ingenio & fide ſinguli, rem dictu admirabilem, hæc prodentibus nobis, ſibi eniſſe enarravit: quod quum credi vix poſſet, illam altorum teſtimonio comprobavit: ſe quum apud conjctiſſimum & ſibi familiarem Neapoli diverteret, & ctis ſilentio clamantis de via, & opem implorantis vom hominis audiſſet, quum accenſo lumine accurriſſet, quid rei eſſet inquireret, ibi dæmonem, & dirum quodm numen, tetra & horribili ſpecie conſpexiſſe, qui junem quempiam clamantem, & reluctantem, in via inſis manibus invadere quærebat. Quo conſpecto, quum er ille ad ipſum quem prope videbat accurriſſet, & ne rehenderetur, quanto poterat nixu ipſius veſtem & num apprehendiſſet, ſe, divino ſæpius advocato nune, quum multum diuque fruſtra fuiſſet reluctatus, vix dem dæmonem abegiſſe: quo demum abacto, quum jenem animo conſternatum in domum recepiſſet, nunam quod ſe dimitteret, aut pallium relaxaret, efficere ſſe: tantaque eum torpedo invaſit, ut mente evicta, ſui npos non eſſet quum ſibi prorſus repræſentari & anoculos obverſari illa ſpecies videretur. Tandem ad ſe ditus, rem quo pacto ſe habuerat, enarravit. Conbat enim pravis illum moribus & incivilibus cum Dei temptu diu vixiſſe, in parenteſque tunc jurgatum, conhelias & intoleranda probra dixiſſe, devotionibus exetionibuſque diris ab his agitatum abiiſſe. Sed ne cui hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vana vel ficta ſermonibus videantur, auctor eſt Thomas monachus, homo minime malus, cujus ego fidem probitatemque pluribus in rebus expertus didici, qui ſ[illegible] mihi retulit, quod quum in monaſterio & ſacris ædibus, quæ in Lucanis montibus ſunt, cum pluribus jurgatus [illegible]ret, & poſt immodica convicia & rixas, animo perturbato inde ſe proriperet: quum per nemora iter ſolus tenderet, ſpeciem hominis vultu tetro, nigra barba, promiſſis tunicis, vultu aſpectuque deformi & ſævo obvium habuiſſe: quem quum compellaret, quid ille ſolus per [illegible] via errabundus incederet, dixit, equum quo vectabatur amiſiſſe, atque in proximos campos illum evaſiſſe credere: cumque per ſinus invios equum una quæſitum pergeret, ad profluentem, in cujus alveo gurgites magni & formidabiles redundabant, deveniſſe. Et quum monachus, ut aquam trajiceret, calceos ſibi eximere appararet, illum magnopere coëgiſſe, & tandem perviciſſe, ut ſuper ſcapulas ſuas aſcenderet, potiusque à ſe qui corpore major erat, vectaretur: qui acquieſcens, quum ſuper illius ſcapulas, ut ſuccollaretur monachus, aſcenderet, ille [illegible] jam aquam ingredi appararet, dum vada exquirit, illius pedes non humana, ſed tetra & deformi ſpecie conſpe[illegible]. Quo animadverſo, horribili terrore percitus, Deum [illegible] ſibi præſto adeſſet, acclamavit. Mox dæmonem & dim[illegible] illam ſpeciem, divino audito verbo, ſtridore querul[illegible] vi maxima quanta dici poteſt, ita è conſpectu abiiſſe di[illegible], ut imminentem quercum ingenti impetu colliſerit, ac p[illegible]fractis ramis funditus everterit, ipſeque conſternatus [illegible]que exanimis diu jacuerit. Credebat enim, quod à vo[illegible] non abhorret, niſi prævidiſſet, illum in rapidiſſimos vortices & voragines fluminis præaltas ſe fuiſſe necaturum. Sed præ omnibus quæ audiverim aut viderim, res eſt [illegible] miratione digna, quam recenti memoria eveniſſe com[illegible]rimus Romæ. Quippe nota res eſt, quum apud Gab[illegible] quidam infimæ ſortis & obſcuris natalibus adoleſce[illegible]

vanus & furioſus, cujus pravi mores & vita facinoroſa
frat, in parentem gravibus jurgiis conviciatus foret,
pt jurgia immodica, quum furiis agitatus, advocato dæ-
mne, cui ſe devoverat homo ille improbus & impurus,
fore cæcus & amens diſceſſiſſet, & Romam petere
cpiſſet eo conſilio, ut aliquod dirum facinus in patrem
nliretur: dum iter faceret, dæmonem facie hominis
tculenta, ſordida barba & capillo, veſteque obſoleta &
ſalida, obviam habuiſſe: quò quum ſimul pergerent,
ilm interrogaſſe juvenem, quem animo anxio & ſolicito
vebat, quid tam triſtis incederet: atque ille, quum quid
ſi jurgii cum patre fuiſſet, quodque aliquid ſceleſti faci-
nis patrare cuperet, reſpondiſſet: dæmonem illum ſe
oque ſimili caſu percitum fuiſſe dicere: proinde per-
gent, & ſuas injurias ultum irent. Cumque nocte ap-
pente, ad urbem applicuiſſent, in proximo hoſpitio di-
vtiſſe, atque in cubiculum, quod à caupone utrique ex-
htum fuit, haud multo poſt cubitum iviſſe: cumque
u cubarent, peſtem illam immanem, cum illum ſomno
oreſſum videret, infeſtis manibus jugulum hominis ap-
phendiſſe, ut eliſis faucibus necaret, quem jam oppreſ-
ſet, nî expergefactus ille, Dei opem & auxilium advo-
cet: quo audito, furiam illam teterrimam ſtridore &
tuultu maximo, tantoque impetu cubiculum, unde e-
vt, dicitur colliſiſſe, ut tigna & tectum everterit, tegu-
laue penitus perfregerit: quo ſtrepitu cum magiſter ho-
ſpi excitatus ſurgeret, & quid ruinæ & ſtrepitus eſſet
inamaret, allato mox lumine, rem ſicuti erat, adole-
ſcis ille quem ſolum & ſeminecem invenerat, enarravit:
teumque colliſum & perfractum, unde dæmon è con-
ſpctu abiit, demonſtravit: quo malo perterritus, cum
ſi turpitudinis, & anteactæ vitæ non ſolum pigeret, ſed
pieret: divino afflatus ſpiritu, peroſus ſcelera, boni
empli & procul à populari tumultu, vitam egit. Multas
quque malorum dæmonum illuſiones perſæpe apud ſan-
ctos

ctos viros fuiſſe legimus, quas noſtra non ſemel vidit æ s. Quibus ſalutaribus exemplis admonemur, ut præmu ti adverſus illorum inſidias ſimus, qui nobis inimici infe i- que ſunt, & tanquam in ſpecula in inſidiis ſtant: neve - ſides & ignavi, concepta opinione populari, illorum iſta minime credunt, in aliquod diſcrimen dilabamur.

TIRAQUELLUS.

Hoc caput nihil aliud quam miras quaſdam dæmoniorum deluſion & præſtigia ſui temporis enarrat.

CAPUT XX.

Quando dies tam apud Romanos quam exteras gentes incip: & qui dies atri, quive fauſti ſint.

Ægyp. & Athenienſes. Pervulgatum [1] fere eſt, Ægyptios & Athenienſes d à Solis occaſu facere, & ad alterum occidentem - minare: ita ut quod ſpatii inter duplicem occaſum , integrum diem putarent. *Perſæ. Babylonii.* Perſæ & Babylonii contra: diem ab ortu Solis incipere, & ad alterum terminari di- runt. *Umbri. Hetruſci.* Umbri & Hetruſci, à ſexta hora ad alterius ſext . *Romani.* Romani, à media nocte ad mediam ſequentem, ita ut q d inter duas dimidiatas noctes temporis fuit, [2] integrum di facerent. *Vulgus.* Vulgus omne ab oriente luce ad tenebras: *Galli. Germani.* G- li & Germani ita ſunt metiti diem, ut temporum ſpa , non dierum numero, ſed per noctium viciſſitudines co- putarent, noctesque diebus anteferrent. Ipſi enim noc s ante diem fuiſſe arbitrati ſunt. *Solon.* Fertur Solon Athenie - bus ſuaſiſſe, ut non ad ſolis, ſed lunæ meatum die tempora denumerarent. *Thebæi.* Thebæi vero contra: nam s non ad lunæ, ſed ſolis curſum metiti ſunt. Fuitque t Græ-

TIRAQUELLUS.

1 *Pervulgatum.*] Hæc ex Plinio libro 2. cap. 27. Plutarch. probl. c. 84. Gellio lib. 3. c. 2. de Diei initio. Cenſorino in lib. de Die natali. Macrobio lib. Saturn. cap. 3. Servio in lib. 5. Æneid. & nos quoque de hoc latiſſime diximus in tract. Retractuum tit. 1. §. 1. gloſſ. 2. in verbo, *Et diem*, nu . & multis ſeq.

COLERUS.

2 *Integrum diem facerent.*] E *Meridiem*, mediam noctem voca τὸ μεσονύκτιον. Sicut & Æquidiale æquinoctio. Varro Marcipore Nonium.

I *Qui s*

ræcorum quam Siculorum mos, in primis curare, ut ſui es menſeſque cum ſolis & lunæ ratione congruerent: & quid diſcreparet, tunc unum diem aut biduum ex ſinlo menſe adjicere, vel adimere. Dierum vero quidam ſti & agendis rebus felices, quidam atri, & triſti omine ames habiti: [1] quibus aliquid moliri, [2] aut novæ rei inotare, eventus exitialis erat. [3] In his exercitum conſcriere, legiones educere, manus cum hoſte conſerere, ſponſa inire, peregre proficiſci, aut quicquam publicæ vel vatæ rei moliri, inceptu fœdum & exitiale æſtimarunt. bſervatumque fuit, ut qui hoſtes bello tentare, vel acies tempore committere curarent, rem in non mediocre riculum diſcrimenque adducerent, magno poſtea exitio aſequuto. [4] Fuiſſe autem atros duxere dies, poſt Idus Quin-

Græci & Siculi.

Dies fauſti & infauſti.

Dies atri.

TIRAQUELLUS.

Quibus aliquid moliri.] Livius Decad. lib. 6. poſt princ. cujus verbon multo poſt adducemus.

Aut novæ rei inceptare.] Gellius li. c. 9.

In his exercitum conſcribere.] Macr libro 1. Saturnal. cap. 16. de his diis loquens, *Propterea*, inquit, *non m prælium committi, verum etiam delea rei militaris cauſa habere, ac milit proficiſci, navem ſolvere, uxorem libm quærendorum cauſa ducere, religine eſt.* Feſtus Pompejus & de his itloquens lib. 11. *Hos*, inquit, *dies renſos judicaverunt, eam ob cauſam quis diebus ea, quæ occulta & abdita relnis deorum Manium eſſent in lucem aderent, nihil in eo in Remp. geri voluent. Itaque per hos dies non cum hoſte mam conſerebant, non exercitus ſcribetur, non comitia habebantur, non aliquicquam niſi quod ultima exigeret neitas adminiſtrabatur.*

Fuiſſe autem atros.] Plutarch. in Lulo. Gellius lib. 5. cap. 17. Macrlib. Saturnal. 1. cap. 16. & ante hoLivius d. 1. Decad. lib. 6. paulo porinc. cujus hæc verba ſunt: *Tum de diebus religioſis agitari cœptum, diemque ad 15. Calendas Sextiles, duplici clade inſignem, quo die ad Cremeram Fabii cæſi: quo deinde ad Alliam cum exitio urbis fœde pugnatum: à poſteriore clade Allienſem appellarunt, inſignemque nulli rei publice privatimque agendæ fecerunt.* Corn. Tacitus, *Funeſti*, inquit, *ominis loco acceptum eſt, quod maximum Pontificatum adeptus Vitellius, de ceremoniis publicis 15. Cal. Aug. edixiſſit, antiquitus infauſto die Cremerenſi Allienſique cladibus.* Dionyſ. Halicar. libro 9. ubi eadem prope dicit. Et de hac quoque die Cicero ad Atticum libro epiſtol. 9. epiſt. 4. *Majores*, inquit, *noſtri funeſtiorem diem eſſe voluerunt Allienſis pugnæ, quam urbis captæ, quod hoc malum ex illo: itaque alter religioſus etiam nunc dies, alter in vulgus ignotus.* Feſt. Pompejus lib. 1. Plutarchus problem. cap. 24. Plinius Secundus, ſi is eſt, in lib. de Viris illuſt. c. 23. Et ex Poëtis Ovid. lib. in Ibin,

Hæc erat in faſtis cui dat gravis Allia
nomen.

Et lib. 1. de Arte,

Tu licet incipias, qua flebilis Allia
luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit.

 Et

Quintiles, ad quintumdecimum calend. Sextiles, duplici clade inſignes, quo ad Cremeram Fabii cæſi, & quod Alliam fœde Romani à Gallis fuſi fugatique fuere: quibus graviter afflicta, & in extremum diſcrimen adducta humana res fuit. [1] Quare Vitellio pontificatum maximum adepto, quod diem ad quintumdecimum calend. Sextiles cæremoniis publicis ſacram concilio edixiſſet, dirum omen fuit: qua calamitate doctus populus Romanus, illum diem nullius publicæ vel privatæ rei inſignem & notabilem fecit. [2] Cujus exemplo etiam poſtridie Calendas, Nonas & Idus menſis cujuſque, religioſos & ominales ac infauſtos putavere: propterea quod maximis cladibus & infamis contumeliis populum Romanum tunc affectum fuiſſe liquet. [3] Dies quoque manibus ſacros, quum mundus pa-te

Dies manibus ſacri.

Et lib. 1. de Remedio.

— *Nec te peregrina morentur*
Sabbata, nec damnis Allia nota ſuis.

Silius Italicus lib. 8. ad fin.

Major & horrificis ſeſe extulit Allia ripis.

Lucanus lib. 7.

Et damnata diu Romanis Allia faſtis,
Tempora ſignavit leviorum Roma malorum.

Et ante hos Virgilius libro 7. Æneidos,

Quoſque ſecans infauſtum interluit Allia nomen.

1 *Quare Vitellio.*] Corn. Tacitus libro 17, Cujus verba adduximus ſupra lib. 2. Et Suetonius in vita ipſius Vitellii c. 11. *

COLERUS.

* Idem Tacitus lib. 2. Hiſtor. *Funeſti ominis loco acceptum eſt, quod maximum Pontificatum adeptus Vitellius, de ceremoniis publ. XV. Kal. Aug. edixiſſet, antiquitus infauſto die, Cremerenſi Allienſique cladibus.*

TIRAQUELLUS.

2 *Cujus exemplo etiam poſtridie.*] Livius ubi ſupra, qui ad ea verba, quæ eo ex adduximus, hæc addit, *Quidam, quod poſtridie Idus Quintiles non litaſſet Sulpitius Trib. militum, neque inventa pace deûm poſt diem tertium objectus hoſti exercitus Romanus eſſet, etiam poſtridie Idus rebus divinis ſuperſederi juſſum: inde ut poſtridie Calendas quoque ac Nonas eadem religio eſſet, traditum putant.* Et de his quoque diebus poſtridianis Gellius, Verrii Flacci auctoritate, d. lib. 5. c. 17. Plutarchus etiam ubi ſupra, alias ejus rei rationes adfert. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 15. in fi. & 16. auctoritate Gellii lib. 15. Annalium & Caſſii Heminæ lib. 2. Hiſtoriarum.

3 *Dies quoque Manibus ſacros.*] &c uſque ad clauſul. *Etiam menſe* ... ſunt Feſti Pomp. lib. 11. *

COLERUS.

* Gell. lib. 13. cap. 18. & *l.* 2. §. 8. *in fin. ff. de reg. jur.* Et *l.* 4. §. 1. de *verbor. oblig.* Varro apud Macrob. in Feſto dicit: *Mundus cum patet, deorum triſtium atque inferûm quaſi janua patet. Propterea non modo prælium committi, verum etiam delectum rei militaris eſſe habere, ac militem proficiſci: navem ſolvere uxorem liberûm quærendorum cauſa ducere religioſum eſt.*

1 Em

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

re dicitur, quibus occulta deorum manium ſacra appa-nt, plerique omnes veluti atros & ominoſos obſerva-unt: illoſque veluti fœdi exitus & ancipitis fortunæ de-ſtati ſunt. Hi fuere dies poſtridie Vulcanalium, & ante rtium Nonas Octobris, & ante ſextum Idus Novem-is. [1] Etiam menſe Majo dies quibus Remuria celebran-r, ut occiſi Remi umbra placaretur: [2] & Nonis Julii, 1æ Caprotinæ dictæ ſunt, qua die Romulus apparere ſiit. [3] Et dum Feralia ſeu Parentalia diis manibus fiunt, ıc impuris diebus, quibus ancilia nondum condita in nplo Martis erant, tam nuptiis quam itineri ominoſos, itiales & evitabiles duxerunt. [5] Et qua ante quartum onas Sextiles populus Romanus ardente Punico bello Cannas inſignem cladem paſſus fuit, etiam ante quar-n Nonas, Calendas & Idus cujuſque menſis, veluti ſti eventu infelices, pari ſuperſtitione devitarunt. [6] Fe-s quoque Latinis ſtatis, vel communibus, aut Saturnali-s, ac diebus feſtis & ſacris, ludiſque publicis, licet fauſti

Remuria.

TIRAQUELLUS.

1 *Etiam menſe Majo.*] Ovid. lib. 5. torum.

mulus obſequitur lucemque Remuria dixit
llam, qua poſitis juſta feruntur avis.
ſpera mutata eſt in lenem tempore longo
ittera, quæ toto nomine prima fuit.

aulo poſt,

na tamen veteres illis clauſere diebus,
It nunc ferali tempore operta vides.
ec viduæ tædis eadem, nec virginis apta
empora, quæ nupſit non diuturna fuit.
ac quoque de cauſa, ſi te proverbia tangunt,
Ienſe malas Majo nubere vulgus ait.

Tarchus alias afferens rationes cur menſe uxores non ducantur, probl. 8 Porphyrion interpres Horatii lib. epiſt. 2. epiſt. quoque 2. ad fin. Cui cum Ovidio & noſtro auctore convenit. Hanc tamen rem, ut ſuperſtitioſam, decidit D. Auguſtinus de Civit. Dei lib. 5.

2 *Et Nonis Julii, quæ Caprotinæ.*] Vide omnino Macrob lib. 1. Saturn. cap. 11. & Dionyſ. Halicarnaſſæum, & Plutarchum in Romulo, & Varronem ling. Lat. l. 2. aut aliorum computatione, 6.

3 *Et dum Feralia.*] Ex Ovidio libro 5. Faſtorum, cujus verba in eam rem adduximus ſupra lib. 2. c. 5. non longe à fin.

4 *Ac impuris diebus.*] Idem dicit ſupra dicto lib. 2. cap. 5.

5 *Et qua ante 4. Nonas Sext.*] Macrob. d lib. 1. cap. 16. auctoritate Q. Claudii Annalium lib. 5.

6 *Feriis quoque Latinis.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Præter hos*, ſunt Macrobii, Varronis auctoritate, lib. 1. Saturn. cap. 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

fauſti feliceſque forent, tamen prælium committi, vel i
militaris delectum haberi, aut quoquam peregre prof-
ſci, tanquam piaculari die, ominoſum erat, dirum atce
Dies profeſti, faſti, intercſi, & præliares. peſtiferum. Præter hos fuere dies profeſti, faſti, interci,
& præliares: [1] quia feriis publicis quibuſdam hoſtem-
ceſſere vetabatur. Quippe diviſa tempora voluptatis
laborum, remiſſionum & curarum, Romani veteres -
buere. [2] Profeſtis enim diebus, quaſi procul à religio,
Profeſti dies. rempubl. & privatam gerere licet, quia comitiales, co-
perendinos, & præliares continent. [3] Comitiales fue,
Comitiales dies. quibus cum populo agi licebat, concilio coacto, ni i
quæ feriæ conceptæ eſſent, quibus non liceret. Com-
Comperendini dies. rendini, quibus vadimonium dicere & vadare permiſſu:
fuitque animadverſum, in profeſtis etiam faſtos contin,
Faſti. [4] quibus fari jus erat. [5] Feſti vero dies, diis dicati fuere, i
Feſti. quibus forenſibus negociis omiſſis, ſacrificia, ferias, lud,
epulaſque ſollennes celebrare, ac inter vota & ſacra, f-
ſtaque omnia verſari, verbiſque prophanis abſtinere c-
Intercifi. venit. [6] Intercifi autem dicti, in quibus deorum ſimul-
que hominum res agere licet: nam mane & veſpere i
inhibetur, medio tempore inter cæſam hoſtiam & p-
Faſti. rectam fari permittitur. Faſti etiam dies, in quibus jus-
Nefaſti. tur, id eſt, dicitur: [7] nefaſti, in quibus non redditur j,
c

1 *Quia feriis publicis.*] Varro in Augurum libris, & ex eo Macr. ubi ſupra.

2 *Profeſtis enim diebus.*] Feſt. Pomp. lib. 14. Nonius Marcellus in differentiis dictionum.

3 *Comitiales fuere.*] Macrobius ubi ſupra. & Feſtus Pompejus lib. 3.

4 *Quibus fari jus non erat.*] Scilicet faſtis diebus ex Varrone lib. 5. linguæ Latinæ non ſemel. Cicerone in Orat. pro Murena. Ovidio lib. 1. Faſtor.

Faſtus erit, per quem lege licebit agi.

Et Priſciano lib. 8. c. 2. quo tractat de ſignificationibus & generibus verborum.

5 *Feſti vero dies.*] Macrob. ubi ſupra. & Plutarch. problem. cap. 24. Feſtos autem & faſtos, ne id neſcias -dem eſſe dicit Feſtus Pomp. lib. 6

6 *Intercifi.*] Varro & Macrobius ubi ſupra.

7 *Nefaſti.*] Varro, Macrobius & Priſcianus ubi ſupra. Plutarchus in a- millo. Feſtus Pompejus lib. 6. Ne- *ſti, inquit,* *dies N. litera notabantur quos dies ea verba fari jus non eſt: ſi prætores ea fati ſint, piaculum facit* *
Et hinc eſt illud Ovidii Faſtoru li- bro 1.

Ille nefaſtus erit, per quem tria ba ſilentur.

Tria autem verba hæc appellat, Do, Dico, Addico. *Do* quidem dicen, cum dabant poteſtatem citand li- qu:

:c fari licet. [1] Profeſtos etiam dies, qui erant ante faſtos, ›nnulli dictos volunt. [2] Idus quoque Martias, quod illis , Cæſar conjuratorum manibus cæſus occubuit, placuit rricidium vocari, ideo inter atros & ominoſos receptæ. Quotieſque incurrente anno dies cœpit, qui adjectus ındinis foret, totum annum luctuoſis caſibus, & diro entu infelicem incurrere opinati ſunt. Proditum tamen ɛmoriæ eſt, ſtatos dies anni, infelices aut fortunatos, ad varias gentes pro multiplici eventu, non una ratione ſervari. Siquidem Chalcedonii cujuſque menſis vigeſiam primam diem funeſtam & portentoſam habuere, od illa Darii præfectus ipſorum pueros caſtravit, & in rſidem miſit. [4] Parthi diem qua Arſaces Seleucum vi-, tanquam initium libertatis, fauſtum felicemque obſvarunt. [5] Cyrus diem qua Scythas & Sacas clade afflixit, ao felicem habuit, ut eam Sacam appellarit: [6] ſicut Aſi feſtam diem Mutiam nuncuparunt, quod Q. Mutius am ſingulariter rexerat: [7] Athenienſes quartam Hecombæonis, qui menſis erat ſoli ſacer, duplici victoria ignem, velut fortunatam, obſervandam præceperunt, q ad Leuctram & Gereſtum feliciter pugnatum eſt. [8] Iidı quartam decimam Boëdromionis, aut ſecundum Botios, ſextam & vigeſimam Panemi menſis, quod Aabazum & Perſas è Græcia fugarunt, felices habuere: qdie liberatori Jovi victimas cædunt, & ſacrum faciunt.

Idus Martii. *Apud exteros.* *Chalcedonii.* *Parthi.* *Cyrus.* *Aſiani.* Ἑκατομβαιών. Βοηδρομιών. Πάνεμος.

Perſæ

qu: *Dico*, cum pronunciabant ſenteım, in cauſa, quam cognoverant. *Aico* vero, cum quis in jure cedebat. Dɛibus Aſconius Pædianus in Ver. act.

COLERUS.

Vide tamen, ut Scalig. iſta verba ıminat & emendat.

TIRAQUELLUS.

Profeſtos etiam.] Profeſti dies, teſte ›nio, dicuntur, qui vacui ſunt à feſtitate.

Idus quoque Martias.] Suetonius in Cæſare, cap. 88. *Curiam, in qua occiſus eſt, obſtrui placuit: Iduſque Martias parricidium nominari, ac ne unquam eo die Senatus haberetur.*

3 *Quotieſque incurrente anno.*] Ut patet ex ſequentibus.

4 *Parthi.*] Juſtinus lib. 41.

5 *Cyrus.*] Strabo lib. 11.

6 *Sicut Aſiani.*] Aſconius Pædianus prima in Ver. actione.

7 *Athenienſes.*] Plutarchus in Camillo.

8 *Iidem.*] Id uſque ad clauſulam, *Perſæ vero*, eſt Plutarchi in Ariſtide.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Perſæ. [1] Perſæ vero tertiam & ſextam menſis Boëdromior, tanquam lugubres & defamatiſſimas devitarunt, quib diebus in pugna Marathonia, & ad Platæas, & ad Mycale, à Græcis conflictati, & magnas clades perpeſſi ſunt. [2] Ci etiam diem qua Magi qui regnum occuparant, interemi ſunt, tam ſolennem habuerunt, ut illam Magophonia, hoc eſt, Magorum occiſionem, appellarent, qua die ni Magorum extra limen prodire fas eſt. [3] Menſis quoq; Thargelion pleriſque manifeſtum infortunium fecit: i quo Alexander Macedo apud Granicum Duces Re Thargelionis & Darium clade afflixit: & Carthaginens à Timoleonte in Sicilia victi, fuſi, fatigatique fuere. Con vero ſextus Thargelionis dies, multis auſpicatiſſimus er. [4] In eo enim Socratis natalis dies proditur fuiſſe, [5] & Al xandri Macedonis, qui qua die in lucem editus, eadem vi functus fertur: [6] ſicut de Magno Pompejo, qui altera pc natalem ſuum die, & Attalo, qui ipſo natali die morte ſu lati fuere, proditum eſt. [7] Quam diem [8] Philippus Mac do, ut lætam & fortunatam mirifice obſervavit, quo t plici gaudio delibutus fuit: nam quadrigas ſuas ea die (lympia viciſſe accepit, & Parmemionem ducem hoſtes i diſſe, natumque ſibi Alexandrum filium fuiſſe. [9] Qua n

Μαγο-φονία.

Θαρ-γηλιὼν.

Sextus Thargelionis dies felix.

C

1 *Perſæ vero.*] Plutarchus in Camillo, & Ælianus de Varia hiſt. l. 2.

2 *Qui etiam ducem.*] Herodotus libro 2.

3 *Menſis quoque Thargelion.*] Id uſque ad clauſulam, *Contra vero*, eſt Plutarchi in Camillo.

4 *In eo enim Socratis natalis dies.*] Ælianus de Varia hiſtoria lib. 2. ubi de ſexta Februarii. Apollodorus in Chronicis, & ex eo Laërtius in vita Socratis, ubi tradit, eo die Athenienſes luſtrare civitatem, Delioſque Dianam natam fuiſſe tradere.

5 *Et Alexandri Macedonis.*] Ælian. ubi ſupra.

6 *Sicut de Magno Pompejo.*] Plutarchus in Camillo.

7 *Quam diem.*] Id ei ſubjungit, qu nuper de Alexandro dixit.

8 *Philippus Macedo.*] Plutarchus vita Alexandri, & Juſtinus lib. 12. fin.

9 *Qua nocte.*] Cicero lib. 2. de n tura Deorum, & lib. 1. de Divin Plutarch. in vita Alexandri poſt pri *Natus eſt*, inquit, *Alexander circa Id Auguſti. Ipſo natali die templum Ep ſiæ Dianæ concrematum eſt, ſicut He ſias ille Magneſius vociferatus eſt, cu adeo truculenta extitit inclamatio, ac gida, ut ipſum extinguere debuerit inc dium. Jure enim Dianæ templum arſ ajebat, quæ in Alexandri ortu obſtet cando fuiſſet occupata.* Solinus cap. 4 aut aliorum computatione 53. *Not* tr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

e deflagraſſe templum Dianæ Epheſiæ auctores memo-nt, [1] ab Heroſtrato incenſum, ut famam nominis ſcelere opagaret. [2] Qua etiam die iterum Perſæ ad Platæas in-nti clade ſuperati traduntur: [3] atque ideo ex voto Milcia-ı capras trecentas Athenienſes quotannis immolare.[4] Ip-quoque Carthaginenſes nonum diem menſis Metagit-onis, pluribus calamitatibus inviſum & deteſtabilem ha-ere, qua magnis infelicitatibus & infortuniis oppreſſi ſunt. ontra vero Syracuſani, quartam ſupra vigeſimam menſis aii: quem illi Carnium vocant, quod Athenienſes cum to exercitu ad Aſinaram flumen memorabili clade pro-garant, præcipue felicem habuerunt. In qua re proditum moriæ eſt, [6] Timoleontem Syracuſanorum ducem ecipuas victorias ſemper Syracuſanis natali ſuo dediſſe, eo ut ipſius natalis diem omnes Siculi velut multiplicis ctoriæ auctorem, feſtum agerent: ſicut de Iulio Cæſare pditur, qui Idus Julii natalem ſuum fortunatas ſemper habuit

Car-thagi-nenſes. Μεταγειτνιών. *Syra-cuſani.* *Dies natalis Timo-leontis.* *Julii.*

t inquit, *eadem die conflagraviſſe tılum Epheſi, qua Alexander Mag-n Pella natus eſt.* ubi interpres non en *die* legendum: ſed *eadem nocte* ſcit. Idem Arrianus lib. 1. Geſtor. Aandri.

Ab Heroſtrato incenſum.] Strabo li14. *Cum Heroſtratus quidam Ephe-ſiianæ templum incendio conſumſiſſet, al præſtantius conſtruxerunt, mulie-rnamentis, & multis opibus ad id cois, refectiſque prioribus columnis.* Ait idem Strabo Artemidori teſti-rio, Alexandrum impenſas omnes pleo templo reſtituendo fuiſſe pol-liım, dummodo ipſe titulum habe-re Illos autem noluiſſe. Solinus ubi ſu.& Valerius Maximus lib.8.c.15. ule Cupiditate gloriæ. Gellius l. 2. c.6. *Quondam,* ait, *à communi conſi-liſiæ decretum eſt, uti nomen ejus, qui tclum Dianæ Epheſiæ incenderat, ne qullo in tempore nominaret.*

Qua etiam die iterum Perſæ.] Non irligit de ea die, qua natus eſt Ale-xder, de qua poſtremo loco locutus eſt: ſed de ea tertia vel ſexta menſis Boëdromionis, de qua paulo ante. Nam & altera eorum Perſæ devicti ſunt ad Platæas, ut ſcribit Plutar. in Camillo, & Ælian. l. 2. Variæ hiſt. ubi de ſexta Februarii. Octavo Idus ejuſ-dem menſis (ſcilicet Februarii) ajunt ad Platæas prælium commiſſum eſſe, Græcoſque ſuperiores evaſiſſe. Perſæ enim fuſi atque fugati ſunt.

3 *Atque ideo ex voto Miltiadis.*] Probus Æmylius in Milciade.

4 *Ipſi quoque Carthaginenſes.*] Plu-tarchus in Camillo dicit Carthaginen-ſes vigeſimum primum diem hujus menſis, μεταγειτνιῶνος, tanquam plu-rimas maximaſque omnium clades at-tuliſſet, infauſtum habuiſſe.

5 *Contra vero Syracuſani.*] Plutar-chus in Nicia. *Euricles legem tulit, ut dies quo Nicias captus fuit, feſtus eſſet, eoque ab operibus vacantes Aſinaria fe-ſtivitatem ſolennem celebrarent: fuit is dies 24. Carnii menſis, &c.*

6 *Timoleontem Syracuſ.*] Probus Æ-mylius in vita illius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Xerxis.

habuit & felices. [1] Xerxes vero diem, qua rex dictus f[…] tanquam imperii natalem, ſingulis annis inſignem ce[…]bravit, qua diademate ornatus, gaudio delibutus, c[…]nam proceribus dabat, cui Titan dixere nomen: [2] fuit[…] adnotatum, diem qua Alcibiades Athenas ab exilio […]meavit, certiſſimum illi præſignaſſe exitium, quod fu[…]ſta tunc colerentur ſacra, qua templi ornamenta depone[…] pavimenta tegere, & juſtitio indicto à negociis quieſce[…]

Quintadecima Julii.

mos erat. [3] Sicut quintadecima Julii mœſtiſſima fuit, q[…] mulieres Athenis jejunium ſervant, [4] & cum ſacra Ad[…]nia celebrant, & apud Romanos ſexto calendas April[…] quo die cultores matris deum plangere & lamentari in[…]piunt.

Poſtridie nũdinarum, aut Nonis.

[5] Auguſtus vero mirum in modum obſervavit, […] poſtride nundinarum quoquam proficiſceretur, aut No[…] quicquam rei feriæ inchoaret, quod illas infortunatas m[…]tis fuerat expertus exemplis.

Cretenſes.

[6] Apud Cretenſes obſerv[…] tu[…]

1 *Xerxes vero.*] Herodotus lib. 9. Quæ cœna ſemel quotannis eo die quo Rex creatus eſt, inſtruebatur. Cœnæ nomen Perſice *Ticta*, Græce τέλειον, id eſt, *perfecta*: in qua Rex ſolum caput ornatur, Perſaſque ſtrenis donat. Hic autem conſtat *Tictam*, non *Titan* legendum eſſe.

2 *Fuitque adnotatum.*] Plutarchus in Alcibiade, hæc feſta πλυντήρια vocat.

3 *Sicut quintadecima Julii.*] Vide ſupra, ubi de jejunio.

4 *Et cum ſacra Adonia.*] Plutarchus in Alcibiade, & Nicia, *Mulieres*, ait, *Athenienſes forte Adoni ſacra celebrabant, atque idcirco multis in partibus civitatis cadaverum ſimulachra, & ſepulchrorum imagines poſitæ erant, circa quæ plangentium mulierum greges verſabantur,*

5 *Auguſtus.*] Sueton. in vita ipſius, cap. 92. *Obſervabat*, inquit, *& dies quoſdam, ne aut poſtridie nundinas quoquam proficiſceretur: aut Nonis quicquam rei feriæ inchoaret: nihil in hoc quidem aliud devitans, ut ad Tiberium ſcribit, quam* δυσφημίαν *ominis*, ubi i[…]terpretes *Nonas*, non *Nundinas* legu[…]

* Vide Macrob. lib. 1. Satur. cap. 1[…]

COLERUS.

* Primus Beroaldus, *Nonas* leg[…] Sed iſta lectio & receptior & germ[…]na magis. Turnebus lib. 24. cap. 1[…] Ominis δυσφημίαν in verbo *poſtrid*[…] conſtituit; quod poſtridie omnia ſe[…] & intempeſtiva ſint; quare & poſt[…]diani Calend. Id. & Nonarum d[…] inominati habeantur. Sed diſſen[…] longum Torrentius, & in re ipſa v[…]boque *Nundinas*, omen latere arbit[…]tur: quod cum fere proficiſcantur h[…]mines, ut ipſis nundinis interſint; q[…] poſtridie iter inſtituat præpoſtere ag[…]re, ac veluti poſt bellum machinas p[…]rare, videatur.

TIRAQUELLUS.

6 *Apud Cretenſes.*] Horatius lib. […] Car. Ode 36.

Creſſa ne careat pulchra dies nota.

Creſſa igitur, id eſt, *Cretenſi*, ut exp[…]nit Acron. *Cretenſibus enim mos era*[…] *dies lætos albis calculis, nigris contrari*[…] *numerare, ex lectorum dierum numer*[…] *un*[…]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

um eſt, ut albis lapillis lætos dies, lugubres nigris calcu- *Thra-*
s adnotarent. [1] Idem apud Thraces. [2] Romani quoque *ces.* quid *Roma-ni.*

a & tempus metiri: malos enim in orum numerum non ducebant.* In id oque eum locum Horatii citat Cortus in Commentariis Perſii, Sat. 2. tio,

unc Macrine diem numera meliore lapillo.

le Eraſmum in Proverbiis, *Album ulum addere*, & *Creta notare.* *

COLERUS.

* Apud Horatium tamen Jacobus uquius legit, ut & alii eruditi, *Threſ-* pro *Creſſa.*

TIRAQUELLUS.

1 *Idem apud Thraces.*] Plinius l. 7. .40. *Vana mortalitas & ad circumbendum ſeipſam ingenioſa, computat e Thraciæ gentis: quæ calculos colore inctos, pro experimento cujuſque diei rnam condit, ac ſupremo die ſeparalinumerat, atque ita de unoquoque unciat. Quid, quod iſte calculi can-e illo laudatus dies, originem mali ha-t? Quam multos accepta afflixere im-ta?* Hactenus Plinius. Hincque ex loco Horatii pro *Creſſa* legunt *ſſa.* Sed in hoc loco nolui prætertere, alba ſemper læta & auſpicata ſe credita, ut ex his patet, quæ dixi- ſupra l. 3. c. 5. Sed quibus addes, os dies dici infauſtos Macrobio lib. 1. Satur. cap. 15. in fin. & Nonio cello & omnibus qui de atris dieloquuntur. Ex quo & illud Virgilib. 6. Æneid.

— Ab ubere raptos
Abſtulit atra dies.

Hinc *albos* deorum filios appellab, ut ſcribit Plato lib. 5. de Repubi. & ex eo Plutarchus in libro de rimine adulatoris & amici. Ex q poſſet videri Virg. Eclog. 5. Cæſar candidum vocaſſe, tanquam deorum filium,

ndidus inſuetum miratur lumen olympi.

Clidus, inquit Servius, *id eſt, deus, ut contra mortuos, nigros dicimus.* Horat. lib. 1. ſer. Sat. 4.

Hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.

Sed is locus magis ad animum pertinet, quam ad alia. Nam & Acron & Porphyrion ibi interpretantur *Niger*, id eſt, *malevolus, malus, venenatus.* Citatque Porphyrion illud Virgilii lib. 4. Æneidos,

— Nigri cum lacte veneni.

Ubi Servius interpretatur, *Nigri*, id eſt, *noxii.* Sed quid ad interpretationem Servii, qui nigros appellari mortuos dicit, pertinet? Id certe probat Juvenalis Satyr. 1.

Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas,
Per famam & populum nigros efferre maritos.

Nam & *mortem nigram* * vocat Statius lib. 9. Thebaidos cum dicit,

— Urgent præſagia mille
Funeris, & nigræ præcedunt nubila mortis.

Verum ut redeamus, ſunt, qui eum locum Virgilii eclog. 5. interpretantur, ut per candidum, bonum intelligant: Nam paulo inferius dicit,

— Amat bonus ocia Daphnis.

Et Seneca ad Lucilium epiſt. 3. *Omnes candidatos viros bonos diximus.* Et ad hæc quoque ſpectat illud Horatii epiſt. lib. epiſt. 2. ad fin.

Quodque capit vultu mutabilis, albus & ater. **

Id eſt, ut interpretatur Porphyrion, *bonus & malus*, dicitque id proverbialiter. De quo vide ampliſſime Eraſmum Chil. 1. cent. 6. c. 99. Pythagoras autem dicebat id quod eſſet colore candido ad boni naturam pertinere, quod atro mali: μὴ γεύεσθαι τῶν μελανού-ρων, quo prohibet guſtari ex his, quibus cauda eſt nigra. Interpretatur Plutar. in Commen. de Liberis inſtituendis, *Ne commercium habeas cum improbis, & iis, qui ſunt nigris & infamibus moribus.* Hiſque etiam convenit illud Adagium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ephemerides. quid quaque die lucri damnive feciſſent, literis deſign-bant, quæ ephemerides dictæ. Nam vetuſti moris era- *Annales.* unumquemque domeſticam rationem totius vitæ ſuæ p- dies ſingulos adnotare. [3] Cæſar autem in conſulatu diurn- *Acta diurna.* acta ſenatus & populi publicari mandavit, teſtantia ſiv- lætum quid, ſive triſte cecidiſſet. [4] Fuitque ex dignitat- *Dierum obſervatio à quibus contempta.* populi Romani, res illuſtres ſemper annalibus, quotidia- nas vero [5] diurnis actis mandare literis. [6] Sed tametſi à r- bu-

Juvenalis Satyr. 13.

—— *Quia tu gallinæ filius albæ.*

De quo Eraſinus Chil. 1. cent. 1. c. 78. Apud Athenienſes ſacra ob lætitiam quampiam faciens, alba veſte induebatur, ut de Demoſthene tradit Plut. in vita illius, qui & in Cicerone tradit, Cornelium Lentulum Prætorem, ob facinus conjurationis eo ſe magiſtratu abdicare & purpuream veſtem deponere, & atram & ſuæ fortunæ convenientem aſſumere, coactum fuiſſe. Nam & rei criminis atram veſtem ſumebant, quod Cicero delatus à Clodio fecit, apud eundem Plutarch. Quod ſi quis id non feciſſet, id nimiæ gloriæ attribuebatur, ac nonnunquam accuſatis obfuit, ut de Milone dicit idem Plutarch. in ejuſdem Ciceronis vita. Apulejus lib. 2. Metamor. ſcribit matronam flebilem fuſca veſte contectam: veluti id ſignum eſſet doloris & fletus. Sed & eodem libro proverbialiter dicit, *Fuſcis avibus*, pro *infauſto & improſpero augurio. Peragrata*, inquit, *cuncta Theſſalia fuſcis avibus, Lariſſam acceſſi.* Nam & cornices, corvi, bubones, nigro ac fuſco colore aves, inter inauſpicatas numerantur Plinio, l. 10. c. 12. Quod miror fuiſſe prætermiſſum ab Eraſino, in ſuis Chil. Cæterum *albedo* omen victoriæ eſſe, ſignificat Virg. lib. 3. Æneid.

Quattuor hic (primum omen) equos in gramine vidi
Tondentes campum late candore nivali.

Ex quo Servius id annotavit quod diximus. Sed & adde hic quæ ſupra diximus lib. 3. de voto Theſei.

COLERUS.

* Ipſum ἔτυμον nigri à νεκρὸς eſt.
** Et alibi.

—— *Hic niger eſt, hunc tu Romane ca- veto.*

TIRAQUELLUS.

2 *Romani quoque.*] Cicero in Ora- pro Quintio. *Diſcedens in memoriam rediit Quintius, quo die Roma in Ga- liam profectus ſit: ad ephemeridem re- vertitur, invenitur dies profectionis, pri- die Cal. Februarii.* Propertius libro 3 eleg. 22.

Me miſerum his aliquis rationem ſcri- bit avari,
Et ponit duras inter ephemeridas. *

COLERUS.

* *Ephemeridas* vocat *Calendaria.* O- vid. imitatur Propertium:

Inter Ephemerides melius tabulaſqu- jacerent.

TIRAQUELLUS.

3 *Cæſar autem.*] Suetonius in vit- illius, c. 20.

4 *Fuitque ex dignitate populi Rom.*] Tacitus lib. 13. *Cum ex dignitate popu- Romani repertum ſit res illuſtres annali- bus, talia diurnis actis urbis mandare.*

MERCERUS.

5 *Diurnis actis.*] Hæc ex Tacito, Ann. 13. Diurna acta, non alia quam populi Acta ſunt, Doctiſſimo Lipſio in 5. Annal. Tacit. ubi multa habet de Actis, & ſenatus, & populi. Horum uſum dicitur Jul. Cæſar apud Suet. 20. inſtituiſſe. *Inito* (inquit) *honore, primus omnium inſtituit, ut tam ſenatus, quam populi diurna acta conficerentur, & publicarentur.* Nec abnuit eo loco Tacit.

ıs arduis ominoſa dies deterreat, nonnulli tamen omnem
anc religionem ludificati ſunt: proſperoque eventu con-
a vulgi opinionem minime obſervandam cenſuerunt.
C. Cæſar cum admoneretur ne ante brumam copias in *C. Cæſar.*
Aphricam tranſmitteret, nulla religionis cura feliciter
anſmiſit. [8] L. etiam Lucullus cum contra Tigranem *L. Lucullus.*
uceret legiones, nulla fati religione motus, quin pridie
Nonas Octobris (quæ dies atra forte inciderat) contra in-
umerabiles Parthorum copias prælio decerneret, aſſerens
e ex atro & lugubri feliciſſimum illum diem facturum.
ec eventus defuit. Nam prælium ingreſſus, parva manu
ngentes hoſtium copias incredibili felicitate ſuperavit:
nilitesque imperium auſpiciumque ſequuti ſuum, memo-
abili victoria Tigranis regia & regno pariter potiti ſunt.
Dion quoque Syracuſanus, quum contra Dionyſium *Dion.*
ıoturus, luna eclipſim pateretur, & tota deliteſceret,
ullo prodigio aut oſtento moratus fuit, quin ejecto ty-
anno, crudeli dominatu Syracuſas liberaret. [10] Quod de *Pelopidas.*
Pelopida dum contra Alexandrum Pheræum ducit, & aliis *Alexander.*
memo-

ıcit. Quod ſi verum eſt, habes quo-
odo hunc Alexandri locum debeas
telligere. Ante Cæſarem vero, An-
les magna cura perſcribebantur. Ea
ra pertinebat ad Pontificem maxi-
um. Et hi Annales videntur tum
iſſe eo loco, quo poſtea fuerunt acta
a diurna & populi, & ſenatus. Niſi
ıod Annalibus minutiſſima multa
n inſerebantur, quæ in acta poſtea
ferre mos erat. Prioribus vero illis
culis, ſinguli magiſtratus ſingula ſibi
cta, & diurna ut opinor conficie-
nt, in quæ referebant minutatim
nnia, quæcunque geſſerant reipub.
mine. Illa vero religioſe tum ipſi,
m etiam poſteri ſervabant, una cum
ajorum imaginibus. Videor mihi id
o jure colligere, ex hoc Plinii c. 2.
35. *Tablina codicibus implebantur, monumentis rerum in magiſtratu ge-ſtum.* Fitque mihi veriſimile, ſin-
gulas familias, in illa acta rettuliſſe
tandem quæcumque in familia digna
memoria contigerant. Suſpicatus ſum
olim, Julium Cæſarem hunc morem
aboleviſſe, & voluiſſe ut pro privatis
illis, quæ privatim aſſervabantur fie-
rent publica totius populi, quæ etiam
publicarentur. Nondum tamen nactus
ſum ullam confirmationem conjectu-
ræ meæ.

TIRAQUELLUS.

6 *Sed tametſi.*] Ut patet exemplis ſeqq.

7 *C. Cæſar.*] Sueton. in vita illius, cap. 59.

8 *L. Lucullus.*] Id uſque ad clauſulam, *Dion*, eſt Plutarchi in Lucullo & Camillo.

9 *Dion Syracuſanus.*] Plutarchus in vita illius.

10 *Quod de Pelopida.*] Plutarch. in ejus vita.

3 *Romu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

memoriæ proditum eſt. [1] Romulo quoque, licet felic augurio nato, in ortu tamen & obitu ſolem defeciſſe dicunt. [2] Alexander vero Macedo cum ducturus contra Darium, luna eclipſim pateretur, & ob id milites trepidarent, Ægyptios adſcivit vates, cauſasque defectionis exprome re juſſit: qui dum contra Perſas dimicaturus, Junio menſe exercitum duceret, quod apud Macedones luctuoſum erat, contempta religione feliciter dimicavit, aſſerens menſem Junium, ſecundum Majum appellari juſſiſſe. Sunt tamen exempla, Romanis eandem diem luctuoſam, & mox felicem intercedentibus annis eveniſſe. [3] Nam qua die Craſſus magno dedecore profligatus à Parthis, cæſus fuit, eadem, licet aliquot decurſis annis, Ventidius Pacorum & Parthos ſingulari victoria magnis cladibus interfecit: [4] & die qua à Cimbris profligato exercitu, Romani cæſi fuere ingenti clade, eadem poſtea Lucullus contra Tigranem & Armenios, quos magna cæde debellavit, & caſtris exuit, gloriam tulit inſignem. [5] Auguſto quoque Octavio, idem dies ſuſcepti imperii primus, & vitæ ſupremus fuiſſe traditur. Quinto vero Fulvio contigit, ut qua die priore anno ex prætura triumpharat, eadem poſtea de Liguribus bello victis triumphans urbem iniret. Græci

Qui eundem diem luctuoſum, & paulo poſt felicem habuere.

1 *Romulo.*] Plutarch. in vita illius.

2 *Alexander Macedo.*] Id uſque ad clauſulam, *Sunt tamen,* eſt Plutarchi in vita Alexandri.

3 *Nam qua die Craſſus.*] Vide Appianum in Parthico.

4 *Et die qua à Cimbris.*] Plutarch. in Lucullo.

5 *Auguſto quoque.*] Corn. Tacitus lib. 1. Verum Suetonius in Auguſto, cap. 100. aliter dicit, nempe, eundem illi fuiſſe diem nativitatis & mortis. Quod ſi uterque verum dicit, fuit illi eadem dies nativitatis, imperii & mortis. Nec longe diſſimile eſt, quod de Sidonio Antipatro ferunt, qui omnibus annis uno die tantum natali corripiebatur febre, & eo conſumptus eſt longa ſenecta, ut ſcribit Plinius libro 7. c. 51. in fin. & Val. Maximus l. 1. cap. 8. Ut interim non prætermittam Henrico II. huic Regi noſtro eundem fuiſſe diem & nativitatis & regni. Diem ſcilicet poſtremam menſis Martii, eo enim die natus eſt anno Domini 1518. & mortuus eſt ejus pater Franciſcus anno 1546. quo anno Henricus natus erat annum 28. qui numerus quatuor ſeptenarios, aut ſi mavis ſeptem quaternarios facit, omnium numerorum auſpicatiſſimum & fortunatiſſimum, quod & nos aliquando diximus in liminari illa epiſtola ad ipſum Regem, in noſtris Commentariis Nobil.

1 *Græci*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Græci quoque qua die ad Platæas contra Mardonium eliciter dimicarunt, eadem licet intercedentibus annis, d Mycalen vicerunt. [2] Sed ſciendum, populum Romanum quoties hoſtium vim propulſarent, aut illatam injuiam laceſſiti depellerent, quominus arma ſumerent, & noſtibus obviam irent, nulla religione teneri, atroſque tque evitabiles dies nullos cenſere, illoſque tantum obervare, quum inferenda in hoſtes arma, non propulſanda orent. Feriatis ſiquidem diebus vim cuiquam inferre piaulare eſt, propulſare non utique. [3] Illud etiam ſuccurit, ad octavum calendas Aprilis, Romanos lætitiæ diem olere quem Hilaria nuncupant, quo tempore ſol Zodiai peragrato ſpatio per omnes ſignorum ſtationes, ad nos evertens, longiores noctibus efficit dies, quibus feſta olennia, & ludos publicos, ac dies hilares concelebrant: uo menſe mulieres Veneri ſacrum facere, & myrto coonatas lavare tradunt Athenis, Lunæ hebdomadibus ſtos agere dies, & juvenes convivari ſolenne fuit. Apud Indos erat patrius mos, ut quum dies primum aueri incipiunt, rex cum regio comitatu ad flumen lavatuis accedat, equoſque & nigros tauros diis immolet, veli felices & fortunatos. Ipſi enim nigrum albo prætuleunt, & ſanctius duxerunt. [5] Quodque Sextilibus calendis

Rom. quantis atris diebus à re quapiam auſpicanda abhorrerent, & contra.

Hilaria.

1 *Græci quoque.*] Ælianus de varia t. lib. 2.

2 *Sed ſciendum pop. Roman.*] Hæc que ad clauſulam, *Illud etiam*, ſunt acrob. Saturn. lib. 1. c. 16. cujus hæc it verba, *Sciendum eſt tamen eligenad pugnandum diem Romanis tunc ſſe licentiam, ſi ipſi inferrent bellum. t cum exciperent, nullum obſtitiſſe m, quo minus vel ſalutem ſuam, vel blicam defenderent dignitatem. Quis im obſervationi locus, cum eligendi fatas non ſuperſit?*

3 *Illud etiam ſuccurrit.*] Idem Mabius lib. 1. c. 21. *Simulatione,* inquit, *us peracta, celebratur lætitiæ exorm ad octavum Calendas Aprilis: quem diem Hilaria appellant, quo primum tempore Sol diem longiorem nocte protendit.* Flavius Vopiſcus in Aureliano, & Lampridius in Alexandro.

4 *Apud Indos.*] Strabo lib. 15.

5 *Quodque Sextilibus Calendis.*] Quod plane oſtendit Cicero lib. epiſt. ad Q. Fratrem 2. epiſt. 2. ad fin. cum ſcribit, *Domus tibi ad Lucum Piſonis Liciniana conducta eſt: ſed ut ſpero, paucis menſibus poſt Calen. Quintiles in tuam commigrabis. Tuam in Carinis mundi habitatores Lamiæ conduxerunt.* Et alibi in quadam epiſtola, *Calendis,* inquit, *Julii remigrandum eſt.* Suetonius in Tiberio, cap. 35. *Senatori latum clavum ademit, cum cognoviſſet ſub Calend. Julii demigraſſe*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Domibus quando migrarent Romani. dis ex veteribus domibus migrare, & novas incolere R. mani conſuerant, illaſque veluti boni eventus & fortun. tas obſervarunt. [1] Neque præterierim, diebus atris & i. fauſtis, pontificum juſſu, [2] non modo à bellis gerendis, reipublicæ cura, ſed à rebus divinis & ſacrificiis deoru *Diebus infauſtis etiam in ſacris abſtinebatur.* ſuperſederi juſſum. Quippe diebus inauſpicatis & omin ſis nullum ſacrificium rite fieri pontifices putarunt, n hordæ, hoc eſt, prægnantes immolarentur boves, q *Hordales dies.* Hordales dies nuncupati. [3] Romanoſque à primis origi bus ad primum Punicum bellum, ortus tantum & occaſ dierum

demigraſſe in hortos, quo vilius poſt diem ædes in Urbe conduceret. Martialis l. 12. epig. 32. in prin.

O Juliarum dedecus Calendarum,
Vidi Vacerra ſarcinas tuas, vidi:
Quas non retentas penſione pro bina
Portabat uxor ruffa crinibus ſeptem.

Et hoc quoque probatur in *l. cum in plures.* in prin. *ff. locati.* cujus hæc verba ſunt, *Cum in plures annos domus locata eſt, præſtare locator debet, ut non ſolum habitare conductor ex Calendis Juliis cujuſque anni, &c.* id quod noſtri interpretes non intellexerunt.

MERCERUS.

Quodque Sextilibus Kal.] Id non arbitror factum, ob ullam religionem, ſed quia olim Julius primus anni menſis fuerat. A quo tempore retentus fuerit mos mutandi Domicilii eo menſe.

TIRAQUELLUS.

1 *Neque præterierim.*] Varro lib. 2. rei ruſticæ cap. 5. *Quæ ſterilis eſt vacca, taura appellatur: quæ prægnans, horda. Ab eo in faſtis dies, Hordicalia, nominantur, quod tunc hordæ boves immolantur.* Ex quo intellige, hic Alexandrum atros pro faſtis poſuiſſe: quanquam diverſi ſunt, ut patet ex Varrone lib. 2. aut aliorum computa. 5. de ling. Lat. & his, quæ ſupra dicta ſunt. Sed ut redeamus, Feſtus Pompejus lib. 8. de hac re ita loquitur, *Horda, prægnans. Unde dies, quo gravidæ hoſtiæ immolantur, Hordacia dicta.* Sed & de his Ovid lib. 4. Faſtor.

Tertia poſt Veneris, cum lux ſurrexe
Idus,
Pontifices forda ſacra litate bove.
Forda ferens bos eſt: fœcundaque dic
ferendo.
Hinc etiam fœtus nomen habere p
tant.

Cui concinens ipſe Varro libro 2. a aliorum computatione 5. *Fordicid.* ait, *à fordis bobus. Bos forda, quæ fert ventre, quod ea die publice immolant boves prægnantes in curiis complures: fordis cædendis, Fordicidia dicta.* C lumella lib. 6. c. 24. *Poſt unum concul tum forda non admittit taurum.* Ex qu bus vides antiquos auctores fordam hordam promiſcue pro bove prægna te intellexiſſe.

2 *Non modo à bellis.*] Quod ſup dictum eſt in verbo, *Aut novæ rei,* v bo, In his exercitum conſcrib.

3 *Romanoſque.*] Plinius lib. 7. c. 6 eodemque ultim. *Duodecim tabulis tus tantum & occaſus, poſt aliquot ann adjectus eſt & meridies, Accenſo Con lum id pronunciante.* Et paulo poſt, *S hoc ſerenis tantum diebus uſque ad pr mum Punicum bellum.* Hæc ille. Et hi utique eſt verſus ille antiquus à Varr ne memoratus l. 2. aut, ut dictum e aliorum computatione 5. non longe fine.

Ubi primum Accenſus clamarit mer
diem.

1 Max

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ierum: poſtea meridiem, Accenſo pronunciante, no-are conſueviſſe. Ævo poſtea ſubſequente, diem in horas, oſtemque in vigilias diviſiſſe, ita ut [1] maximam diem in luodecim, minimam vero in decem horas partirentur. Noctem vero ita metiti ſunt, ut modo in horas duode-im, [2] nunc in quatuor vigilias etiam longiſſimas noctes acili diviſione diſtinguerent: [3] Veſper, conticinium, a-ias intempeſtatem, gallicinium, & luciferum: ſicut in ernas horas, ſingulas vigilias penſitarunt. Diem vero 1 luciferum, mane, ortum, meridiem, & occaſum: tam-tſi diem ſimul & noctem nonnunquam in horas viginti-uatuor dimenſas, veteres obſervaſſe legamus. [4] Horam-que

Dierum ratio apud Romanos. Noctis partes. Diei partes.

Horæ balnei.

1 *Maximam diem in duod.cim.*] Ali-r Plinius lib. 6. c. 34. eodemque ult. lib. 18. c. 25. Macrob. lib. 1. c. 3.

2 *Nunc in quatuor vigilias.*] De his atuor vigiliis Suidas, qui has φυλα-ὶς vocat. Vegetius l. 3. Rei militaris p. 8. *Et quia*, inquit, *impoßibile vide-tur, in ſpeculis per totam noctem vigi-ites ſingulos permanere, ideo in quatuor rtes ad clepſydram ſunt diviſæ vigiliæ, non amplius quam tribus horis noctur-t neceſſe ſit vigilare. A tubicine om-r vigiliæ committuntur. Et finitis horis ornicine revocantur.* Quæ & ipſe quo-e iiſdem verbis ſcripſit Modeſtinus libello de Vocabulis rei militaris, ita unus ab altero accepiſſe videatur. Et te Vegetius qui tempore Valenti-ani Imperatoris, & ad eum ſcripſit, Iodeſtino accepit, qui ſcripſit ad Ta-um Imperatorem, qui longo tem-te præceſſit Valentinianum. Et idem oque dicit Divus Hieronymus in l. Harum autem vigiliarum ſæpe mentio à ſcriptoribus. Et primæ idem meminit Livius Decad. 3. l. 1. *c erit locus*, Magoni ait Annibal, *m teneas. Delige centenos viros ex ni pedite atque equite, cum quibus ad vigilia prima venias.* Secundæ, Ci-o epiſt. famil. lib. 7. epiſt. 3. & de intelligitur illud Lucani lib. 5.

Tertia jam vigiles commoverat hora ſe-cundos.

Tertiæ, idem Cicero in Oratione 3. in Catilinam. & Cæſar l. 1. belli Gal-lici. & Apulejus l. 3. Metam. Quartæ, Plinius lib. 10. cap. 21. ubi has vigilias Caſtrenſes appellat. *

COLERUS.

* Adde Cenſorinum, & hunc ipſum Alexandrum ſup. lib. 1. c. 12.

TIRAQUELLUS.

3 *Veſper, conticinium.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Tametſi diem*, ſunt maxi-ma ex parte Varronis lib. 2. & 3. aut aliorum computatione 5. & 6. Macro-bii lib. 1. Saturn. c. 3. Cenſorini de die Natali c. 19. & Servii lib. 2. Æneid. in eum locum,

Tempus erat, quo prima quies mortali-bus ægris
Incipit, & dono divûm gratißima ſer-pit.

Sed & præterea ad id quod de *intempe-ſtate* hic dicitur, vide Servium in illud Virgilii lib. 1. Georg.

Illic (ut perhibent) aut intempeſta ſilet nox
Semper.

Et in illud ejuſdem Virg. lib. Æneid. 3.

Et lunam in nimbo nox intempeſta tene-bat.

4 *Horamque balnei.*] Plinius libro epiſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

que balnei, hyeme nonam, æſtate vero octavam fuiſ
[1] ipſamque umbris poſtea [2] & clepſydris notare conſue
ſe, ita ut tribus clepſydris aut paulo plus, hora finiretu
Horarum quoque duo genera fuere: namque ex his [3] qu
dam æquinoctiales, [4] iſomerinæ dictæ, quæ pro qualita
temporum, licet uniformes eſſent, diem à nocte diſſim
numero variarunt: aliæ temporales ſeu vulgares, q
Græcis cæricæ, quibus ſinguli dies æſtu pariter atque hy
me, duodenis horis continentur. [5] Solaria enim antiq
eo libramento habuere diſtincta, ut ſexta diei hora, me
dies: noctis quoque ſexta hora, media nox deſignaretu
[6] Quum enim lege naturæ radii ſolares, alii hyberni, a
æſtivi ſint, ita umbræ aliæ æquinoctiales, aliæ æſtiv
aliæ hybernæ fuere. Erant enim horologia figurata,
ea finitione deſcripta, ut æquinoctialis, brumalis, & ſo
ſtitialis dies, in partes duodecim aſſidue diviſus fore
horaſque pro qualitate temporum & dierum, modo m
jores, nunc minores, nonnunquam creſcentes, aliquan
breviores oſtenderent: [6] quod commentum Anaximen
Mileſius excogitaſſe dicitur primus, quas quidem enunci
re Romanis, puerorum munus erat. Sed quia de balne
ment

Umbræ. Clepſydræ. Horæ duplices.

Meridies. Media nox.

Horologia.

Quando balnea ingredi licebat.

epiſt. 3. epiſt. 1. *Ubi hora balnei nunciata eſt. eſt autem hyeme nona, æſtate octava: in ſole, ſi caret vento, ambulat nudus: deinde movetur pila vehementer & diu.* Martialis horam nonam indifferenter dicit.

1 *Ipſamque umbris.*] Macrob. lib. 1. Satur. c. 3.

2 *Et clepſydris.*] Ex Plinio libro 2. epiſt. ad Arrianum epiſtol. ejus lib. 11. cujus hæc verba ſunt, *Dixi horis pene quinque. Nam duodecim clepſydris, quas ſpatioſiſſimas acceperam, ſunt additæ quatuor*, quanquam nonnulli ibi pro *duodecim* legunt 20. De Clepſydris vide Cælium Rhodiginum libro 18. capite 39. *

COLERUS.

* Et Vegetium lib. 3. cap. 6.

TIRAQUELLUS.

4 *Quædam æquinoctiales.*] De q
bus Plinius lib. 28. c. 25.

4 *Iſomerinæ.*] Cælius Rhodig. l.
cap. 9.

5 *Solaria.*] De his Cenſorinus
Die natali c. 19.

COLERUS.

Solaria.] Primus ſolarium M. Va
rius ex Sicilia advectum in foro ad r
ſtra in columna poſuit. Vide & Va
ron. lib. 5. de ling. Lat.

TIRAQUELLUS.

6 *Quod commentum Anaximene*
Plinius l. 2. c. 72. *Umbrarum hanc*
tionem, & quam vocant Gnomonicen,
venit Anaximenes Mileſius, Anaxim
dri (de quo diximus) diſcipulus: prim
que horologium, quod appellant Scioteric
Lacedæmone oſtendit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ıentio facta eſt. [1] non omittendum, balnea apud majores
ɔcte, aut ante auroram nulli patuiſſe, utque ſine metu
ıiquam lavare liceret, à primis tenebris ad auroram, ſe-
ıentem clauſa fuiſſe: ſiquidem noctu lavare veteribus
terdictum erat. [2] Hadrianus vero Cæſar ante octavam,
ſi valetudine laboraret, publicis balneis neminem ad-
iſit. [3] Tempuſque lavandi à meridie ad veſperam de-
navit (quo tempore proſtare meretricibus permiſſum)
avacraque pro ſexibus ſeparavit, [5] Alexander poſtea
everus, ne quid populo incommodaretur, nocturna con-
ſſit balnea, oleo pro luminibus præbito. [6] Quæ cum
tea promiſcua eſſent viris æque & mulieribus, ipſe [7] poſt
ıtonium Philoſophum lavacra miſta ſummovit, [8] ſæpe-
ıe cum populo in thermis una lavit: [9] quod de T. Veſ-
ſiano legitur, ut plerunque in thermis admiſſa plebe
varet. [10] Et licet à primis originibus, cum pauca eſſent
lnea, & nullius cultus, Romani raro lavarent, bra-
ıiaque & crura labore fatigati tantum abluerent, & toti
ı in nundinis lavarent: [11] tamen poſt aliquot ætates bal-
a & thermæ publicis uſibus multimodæ fuerunt, magna
ɔle & ſumptu conſtructæ, Alexandrino & Numidico
mar-

Quo tempore meretricibus proſtare permiſſum.

Balnea virorum & mulierum diſtincta.

Nundinis toti ſolummodo lavabant initio.

Nom omittendum, balnea.] Quod
equentibus patebit.

Hadrianus vero Cæſar.] Ælius
Stianus in vita illius, *Ante octa-*
s, inquit, *horam in publico neminem,*
ægrum, lavari paſſus eſt.

Tempuſque lavandi.] Vitruvius li-
b. 4. cap. 10. ſcribit tempus lavandi
ıime à meridiano ad veſperam
ſtitutum eſſe.

Lavacraque pro ſexibus.] Ælius
Stianus in Adriano. Dion autem
em in ejus vita, ita de hac re loqui-
t *Dona in theatro, & Circo viris at-*
q mulieribus ſeparatim in ſphæris de-
d nam & ne mulieres cum viris lava-
tur vetuit.

Alexander poſtea Severus.] Ælius
Lpridius in vita illius.

Quæ cum promiſcua.] D. Hierony-
mus in Jovinianum lib. 2. non multo
ante fin. Gellius lib. 10. cap. 3.

7 *Poſt Antoninum Philoſophum.*] Ju-
lius Capitolinus in vita illius.

8 *Sæpeque cum populo.*] De Alexan-
dro Severo loquitur ex Lampridio in
vita illius.

9 *Quod de T. Veſpaſiano.*] Sueton.
in vita ipſius cap. 8. *Ne quid popularitatis prætermitteret, nonnunquam in thermis ſuis, admiſſa plebe, lavit.*

10 *Et licet à primis originibus.*] Seneca libro epiſt. 13. epiſt. 1. *Nam, ut ajunt, qui priſcos mores urbis tradiderunt, brachia & crura quotidie abluebant, quæ ſcilicet ſordes opere collegerant: cæterum toti nundinis lavabantur.*

11 *Tamen poſt aliquot.*] Ut patet ex
ſeq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Thermæ à Cæſaribus ſtructæ.

marmore, latis ſpecularibus, mira cælatura & arte. Na
[1] præter Agrippinas, [2] Neronianas, [3] Veſpaſiani [4] & Ti
celebrantur [5] Domitianæ, Alexandrinæ, [6] Gordian
[7] Severianæ, [8] Aurelianæ & Conſtantinianæ, ſolidiſſin
ſtructura & ſumptu profuſo. [9] Conſtatque Marcum Agri

Agrippa centum ſeptuaginta balnea ſtruxit Romanis.

pam, ut populo placeret, centum ſaptuaginta balnea ſ
lacus in provinciarum formam, Romæ gratuita præbuiſ
[10] in quibus etſi calida prius abluerent, poſtea ut à balne
corpora multa frigida ſtringerent, conſtitutum ferun
n

1 *Præter Agrippinas.*] Martialis libro 3. epigr. 20. & P. Victor, ſi is eſt, in 9. Regione urbis, & vide Plinium lib. 35. c. 4. & lib. 36. c. 25.

2 *Neronianas.*] De quibus Martial. lib. 2. epig. 48.

Hæc præſta mihi, Ruffe: vel Bitontis,
Et thermas tibi habe Neronianas.

Et lib. 7. epig. 33. & lib. 12. epig. 84. P. Victor in d. 9. Regione, ubi & has poſtea dicit Alexandrinas vocatas. Caſſiodorus, qui idem dicit in libro Conſulum Rom. Lamprid. qui has diverſas facit in Alex. Sever. Euſebius Chronographus.

3 *Veſpaſiani.*] P. Vict. in 8. regione urbis Romæ.

4 *Et Titi.*] Suetonius in vita illius, cap. 7. *Amphitheatro dedicato, thermiſque juxta celeriter extructis, munus edidit apparatiſſimum, largiſſimumque.* Dion in ejuſdem vita. Martialis lib. 3. epig. 20.

Titine thermis, an lavatur Agrippæ? *

Caſſiodorus in Conſulibus, ubi hos appellat *Titianos*. P. Victor in 3. Regione, & Euſebius, qui & eas *Titianas* vocat in Chronicis Olymp. 217.

COLERUS.

* Idem Martialis,

—— Decima vel ſerius hora
Te ſequar Agrippæ cum laver ipſe Titi.

TIRAQUELLUS.

5 *Domitianæ.*] Plutar. in Publicola.

6 *Gordianæ.*] Julius Capitolinus in Gordiano Juniore.

7 *Severianæ.*] Spartianus in vita Severi. P. Victor in 1. Regione, ubi
verias eas vocat. Caſſiodorus in C
Rom. Euſebius in Chronicis.

8 *Aurelianæ.*] P. Victor in 6. R
gione. Sed his adde thermas Traj
& Philippi Cæſaris ex eod. Victore
3. Regione. & Caſſiodoro in Coſſ. R
ubi eas poſtremas (ſcilicet Conſta
tinianas) Trajanas appellat. De quib
etiam Euſebius in Chronicis Olym
217. Et thermas Olympiadis ex i
Victore, & thermas Adriani ex e
in 9. Regione. Et Varianas ibi in
Regio. Et Diocletianas ex Fl. Vopi
in Probo Imperat. Et Commodia
ex Caſſiodoro in Coſſ. & Euſe
Chronographo, & Lampridio in v
Commodi. Et Antonini Caracal
ex Caſſiodoro & Eutropio in ip
vita, & Euſebio in ipſis temporib
& Decianas ex ipſo Caſſiodoro, & I
ſidianas in Bajano, & Ciceronia
Plinio lib. 31. cap. 2.

9 *Conſtatque M. Agrippam.*] P
lib. 36. cap. 15. De lavacro autem
grippæ Spartianus in vita Adriani t
dit, Trajanum Romæ inſtauraſſe P
theum, ſepta, Baſilicam Neptuni:
cras ædes plurimas, forum Auguſti,
vacrum Agrippæ: eaque omnia p
priis & veterum nominibus con
craſſe.

10 *In quibus etſi calida prius la-
rent.*] Dion tamen in Auguſto ſcr
Mœcenatem omnium primum,
nea calidarum aquarum in Urbe c
ſtruxiſſe.

I c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nec prius ungi, niſi laviſſent, cumque pro ſingulis olim daretur quadrans, [3] divus Antoninus ob popularem gra-iam balneum ſine mercede exhibuit. [4] Commodus vero mperator tanto ſtudio balnea proſequutus fuit, ut ſepties tque octies diebus ſingulis lavaret. [5] Quod de Gordiano & Galeno proditum eſt, qui æſtate quinquies, hyeme ero bis in die lavere. Illud certe [7] ſatis conſtat, Cartha-inenſibus diſtincta fuiſſe balnea patriciorum & plebejo-um: Moremque prævaluiſſe, ut in quibus patricii lava-ant, ad illa plebeii non accederent. Græcis vero contra: ulla enim diſtinctio ordinis fuit aut perſonarum: divites umque cum pauperibus lavare, & patricios cum plebeiis ullo diſcrimine licebat. In quibus tanta plerumque ho-inum cujuſque ordinis concurrebat turba, ut balneatores, vulgi major vis ingrueret, pertæſi frequentiam, æræ anum quod vertigines facit, carbonibus injicerent, ut tædio

Balneum ſine mercede ab Antonino exhibitum.

Imperatores balneis dediti.

Patriciorum & plebejorum diſtincta balnea apud Carthaginenſes.

Græci promiſcue lavabant.

1 *Nec prius ungi, niſi laviſſent.*] Plu-c. Probl. 39. Hincque illud ejuſdem itarchi in Pompejo, *Cum cœnæ tem-affuiſſet, & apparaviſſet gubernator tum aderant, videns Phaonius Pom-im abſque ſervorum miniſterio ſe ab-le, procurrit, eumque abluit, unxitque.* Apuleji lib. 4. Metam. *Nudati & imæ largiſſimæ vapore recreati, cali-ue perfuſi, & oleo peruncti, menſas ibus largiter inſtructas accumbunt.* Illud Ennii antiqui poëtæ,

in' Tarquinium bona fœmina lavit
& unxit.

mvis alii id ad corpus mortuum ant, ut & nos alibi diximus. *

COLERUS.

Seneca lib. 13. epiſt. 87. ubi plu-i habes de balneis.

TIRAQUELLUS.

Daretur quadrans.] Horatius l. 1. Satyr. 3.

Dum tu quadrante lavatum
ibis. ——

Et Juvenal. Satyr. 6.

Cere Sylvano porcum, quadrante la-
vari.

Martial. l. 1. epig. 27.

Dat Bajana mihi quadrantes ſportula
centum,
Inter delicias quid facit iſta fames?

Et lib. 10. epig. 70.

Balnea poſt decimam laſſo, centumque
petuntur
Quadrantes. ——

Et ex oratoribus, Cicero in Oratione pro Cælio. Niſi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat balneatori. Et Seneca lib. 13. epiſt. ad Lucilium epiſt. 1. & totius operis 86. Balneum rem quadrantariam vocans. *Cur enim ornaretur res quadrantaria, in uſum, non in oblectamenta reperta?* ſic enim legendum, & non *quadratoria*, ut vulgo legitur.

3 *Divus Antoninus.*] Pius ſcilicet, ex Julio Capitolino in vita illius.

4 *Commodus vero.*] Ælius Lampridius in vita illius.

5 *Quod de Gordiano.*] Seniore, ex Julio Capitolino in vita ipſius.

6 *Et Galeno.*] Lege, *Gallieno* ex Trebellio Pollione in vita illius.

7 *Satis conſtat Carthaginenſibus.*] Val. Maximus lib. 9. c. 5. in fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Germani. tædio odoris diffugerent. [1] Germani vero non in balne,
ſed fluminibus lavabant. Ideo nandi periti, & ſum i
urinatores habiti. [2] Si quando tamen lavarent balne,
Dardani. Illyrii. Luſitani. calida abluebantur, lautique veſcebantur. [3] Dardanis c
Illyriis ter ſolum lavare permittitur, primo ſcilicet nat i
die, ſecundo in nuptiis, tertio in obitu cujusque. [4] Lu-
tanis frigida tantum lavare licet, [5] ſicut die, Spartai,
Apollonii Tyanei in Spartanos dictum. quibus calida corpus abluere vetitum eſt: [6] quos cum Ap-
lonius Tyaneus molles & vnguento delibutos videret, a-
vocatis ephoris balnea interdixit, ſenectam hominn
calida appellans balnea. [7] Cumque Epheſii balneis pr-
poſitum lapidibus appeterent, quod illa non calefeciſſ,
ſummopere reſtitit, cum frigida lavare ſatius ducer.
Æth-

1 *Germani vero.*] Herodianus. lib. 7. de Germanorum natandi peritia ſcribens, *Sunt enim*, inquit, *Germani periti ſsimi natandi, ut qui tantummodo in fluminibus laventur*, & Cæſar de Suevis, qui & ipſi ex Germanis ſunt, lib. 4. belli Gallici, poſt prin. ita ſcribit, *Atque in eam ſe conſuetudinem adduxerunt, ut locis frigidiſsimis neque veſtitus, præter pelles habeant (quarum propter exiguitatem, magna eſt pars corporis aperta) & laventur in fluminibus*, & iterum lib. 6.

2 *Siquando.*] Cor. Tacitus de moribus German. De balneis autem calidis vide Eraſm. Adag. Chil. 2. cent. 3. cap. 65.

3 *Dardanis & Illyriis.*] De utriſque Ælianus de Varia hiſtoria lib. 12. in princ. & Nicolaus de moribus Gentium, & ex eo Stobœus ſerm 1. qui dicunt Dardanos eſſe gentem Illyriæ.

4 *Luſitanis.*] Strabo lib. 3. Luſitanorum ritus & mores ſcribens, inquit, *Ad calefaciendum ignitis utuntur lapidibus: & frigida lavantur.*

5 *Sicut Spartanis.*] Plutarchus in Alcibiade. Idem autem in Apophtheg. Laconicis: quo loco deſcribit Lacedæmoniorum inſtituta, tradit eos balneis abſtinere. Adde autem quod C-
rinus Imperator balneis ita frig s
uſus eſt, ut ſolent eſſe cellæ ſuppoſi-
riæ, frigidariis ſemper nivalibus. C
hyemis tempore ad quendam loc
veniſſet, in quo fons erat aqua pe-
pida, ut ſolet per hyemem naturali,
eaque in piſcina uſus eſſet, dixiſſe l-
neatoribus fertur, *Aquam mihi m-
brem præparatis.* Atque hoc ejus -
riſſimum dictum efferri ibi ſub.
Nam ipſe alias erat omnibus del s
& voluptatibus deditiſſimus.

6 *Quos cum Apollonius Tyane*]
Philoſtratus in vita illius lib. 1. c.
ad fin. *Inde*, inquit, *quod ſatis v
eſſet, cum illis locutus, ſecedebat ad -
neum aquæ frigidæ, ſenectam homi
balnea appellans, quibus incluſi -
tiochenſes vitiis maximis indulgeren*

7 *Cumque Epheſii.*] Idem Philoſ-
tus eod. libro &c. paulo poſt, *Eph
vero*, inquit, *balneorum principem l-
dibus cædere volentibus, propterea q
balnea non calefeciſſet, Vos*, inquit, -
*pollonius, balneorum principem accuſ
quia male lavamini: ego autem vos, a
lavamini.* Hiſpani autem aqua ca
lavari poſt ſecundum bellum Puni n
à Romanis didicere, ut ſcribit Ju-
nus lib. 44.

1 *Æt-*

Æthiopes Macrobii fonte abluuntur, in quo loti, perin- *Æthiopes. Macrobii.*
e ac oleo vincti, membris agiles fiunt, & violam olent.
Scythæ nullo fonte lavant, ſed uxoribus aquam funden- *Scythæ.*
bus corpora ſcabro lapide conterunt, cupreſſo, cedro,
: thuris ligno confricantes. [3] Aſſyriis, licet lavare die- *Aſſyrii.*
is ſingulis peculiare ſit, tamen à coitu & in morte præ-
æcipuum. [4] Apud Celtiberos vero obſervatum eſt, ut *Celtiberi.*
balneis non aqua, ſed lotio diu ſervato lavent, den-
ſque & gingivas pumicent: quod & Cantabri factitarunt, *Cantabri.*
nc optimam curationem, & exhauſtis viribus mire pro-
:ere arbitrati.

1 *Æthiopes Macrobii.*] Herodotus Thalia, qui eſt lib. 3. *Cum ſpecula-s de numero annorum mirarentur, ad em quendam eos deduxit, in quo loti ·iuntur perinde atque inuncti, violam tes.* Solinus cap. 43. de Macrobiis ıens. *Eſt & ibidem*, inquit, *lacus, perfuſa corpora velut oleo niteſcunt.* hoc lacu potus ſaluberrimus.

: *Scythæ.*] Herodotus lib. 4.

3 *Aſſyriis.*] Strabo lib. 16.

4 *Apud Celtiberos.*] Hæc uſque ad fin. hujus cap. ſunt Strab. lib. 3. Sed & adde ſuperioribus. Ægyptiorum ſacerdotes lavari quotidie frigida, interdiu ter, noctu bis, ex Herod. lib. 2. Et apud Romanos Mœcenatem primum aquæ calidæ balneum in Urbe conſtruxiſſe, ut tradit Dion in Auguſto.

CAPUT XXI.

ocus Martialis in diſtichis elucidatur, in quo plerique interpretes Grammatici lapſi ſunt.

NIcolaus Perottus Sipontinus præſul, homo fuit accu- *Nicolai Perotti & Domitii Calderini hallucinatio.*
rato ingenio, & lectione multa exercitus: eum
omitius Calderinus, vir, ut in ea tempeſtate, doctus,
æmulatione doctrinæ, & morum diſſimilitudine oſum
bebat: jurgiiſque & conviciis apud ſuos ſectatores ple-
ique inceſſebat, ſæpiuſque apud ſtudioſos in invidiam
ım crimenque vocabat: & ut ſunt fere ingenia, in ex-
candis auctoribus ſi quid in controverſiam veniret, u-
tque potius, quo pacto diverſus ab altero diſſentiret,
ım quid veræ lectionis eſſet, rimabatur. Cum autem
iſcholis Romæ eodem tempore Martialis apophoreta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

publice lectitarent, [1] cujus hoc diſtichon fuit:

In precio ſcopas teſtatur palma fuiſſe,
Ocia ſed ſcopis nunc analecta dabunt.

Perottus in Cornucopia ſecus interpretatur, quam hîc accuſatur.

Ita iſtos verſus uterque interpretatus eſt, ut poſt multa d- blatterata verba, vix aliquem ſenſum illorum ex dic- elicere queas, cum modo mendum in verſu poſtrem- fuiſſe alter aſſeveret, & pro ocia, precium poni oporte- modo aſarota, non ab à privativa, ſed intentiva dic- eſſe affirmet: alter ita pleraque nugalia jurgiis & male- ctis plena effundat, ut equidem ſingula enarrare & refer- pigeat. Qui verſus ſi penſitati recte fuerint, abſque mu- to verborum volumine plani expeditique fient. Cum- nim analecta reliquias eſſe ciborum qui è menſa cadunt pavimentum, nemo dubitet, ipſaque purgamenta cœn- quæque everri ſolent in pavimentis, veluti ibi relicta e- ſent, è parvulis minutiſque teſtulis per calculos colore d- ſtinctos, opere lithoſtroto ita effingi, ut vera videantu- [2] Plinius auctor ſit: atque ideo aſarota quaſi inverribil- dicta: quippe cum σάϱον Græce ſcopa dicatur: non re, ipſa nunc analecta ſeu purgamenta, ocia ſcopis da- auctor affirmat: cum ea in pavimento è parvis teſtulis - ficta, talia forent, ut ſcopis everri nullo modo valean- & ideo ocia ſcopis dare neceſſe ſit, cum his everren- nullus ſcoparum uſus foret. Ipſi vero pertinaci odio diſ- dent,

Analecta.

Aſarota.

TIRAQUELLUS.

1 *Cujus hoc diſtichon eſt.*] Lib. ſcilicet 14. epig. 82. & adde eundem lib. 7. epig. 19.

Colligere longa turpe nec pudet dextra
Analecta quicquid & canes reliquerunt.

Et quod Analectes, qui colligit aut verrit ipſa analecta dicitur apud Senecam lib. epiſt. 3. epiſt. 27. * paulo ante fin. per tranſlationem in eos, qui minutiſſima quæque colligunt, ex auctoribus, *Suaſit illi, ut Grammaticos haberet Analectas.* De Calviſio enim Sabino loquitur, qui ſervos literatos in conviviis ad pedes habebat, ut verſus, q- referret, ſuggererent. Vide etiam - loquitur de Satellio Sabino Quadra- & de Achille & Ulyſſe.

COLERUS.

* De Analectis vide præterea C. Rhodig. lib. 13. cap. 31. & Junium I- drian. in Nomenclatore.

TIRAQUELLUS.

2 *Plinius auctor ſit.*] In l. 36. c. - Atque etiam, ut hoc illi addas, Sta- lib. 1. ſylvar. ſyl. 3.

—— Varias ubi picta per artes
Gaudet humus, ſuperantque novis -
rota figuris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

lentes, non quæ effingi ſolebant purgamenta cœnæ, :ogitarunt: ſed de veris analectis & reliquiis cœnarum liſceptantes, quæ cadunt è menſa, in aſſequendo aucto- is ſenſu multipliciter laborarunt. Depicta ergo purga- nenta cœnæ, ita ſolo hærere dixit, ut ocia ſcopis dare ne- eſſe foret, quem ſenſum ita expoſitum, aperte liquere, ieminem fallit.

CAPUT XXII.

:xempla legis Juliæ & Papiæ, quibus, quæ lege Julia indulta erant, lege Papia fuere prohibita.

QUod [1] lege Julia de maritandis ordinibus apud vete- res cautum fuit, ut hi quibus vigor juvenilis foret, rimo flore ætatis ad uxores ducendas liberoſque educan- os, propagandamque ſobolem non ſolum præmiis invi- ıri, ſed pœna deterriti, [2] cogerentur, id [3] lege Papia & 'ompeja certo ætatis gradu interdictum erat: quippe ſexa- enariis & ſupra eam ætatem ducere uxores, fuit hac le- : vetitum. Turpe enim viſum eſt, & fœdiſſima res ſe- ectuti, ut quibus ad eam ætatem ſors liberos non dediſ- t, aut cælibes vixiſſent, his quaſi emeritis, ætate af- cta, aliunde liberos quærere libido foret. [4] Hanc poſt- ea

Lex Julia de maritandis ordinibus.

Sexagenariis & ſupra eam ætatem uxorem ducere prohibebatur.

TIRAQUELLUS.

1 *Quod lege Julia de maritandis.*] :c lex omnibus inviſa & præcipue ıeſtri ordini, ab Auguſto emendata , atque reſtituta. Tranquil. in Aug. ›. 34.

MERCERUS.

2 *Cogerentur.*] Vellem aperuiſſet em annum nuptiis præſcripſerint n Juliæ tum Pappiæ leges. Puber- em certe in fœminis anno duode- no: in maribus decimoquarto de- raverunt, ſed iis annis non obliga- ıt cives Romanos, vel ad Uxorii ıſionem, vel ad conciliandas nu- ıs. Et in eo anno præſcribendo, in- gentiores etiam dicuntur fuiſſe le- Juliæ, quam Pappia. Tertul. Apo- log. *Nonne vaniſſimas leges Papias, quæ ante liberos ſuſcipi cogunt, quam Julias matrimonium contrahi, &c.*

TIRAQUELLUS.

3 *Lege Papia & Pompeja.*] Legen- dum eſt *Pappia Poppea*, & vide omni- no quæ ſcripſi in noſtris legibus Con- nubialibus l. 6. num. 20. incip. *Ideoque lege Pappia Poppea.*

4 *Hanc poſtea legem Claudius Cæſar.*] Sueton. in Claudio, c. 23. *

COLERUS.

* De moderanda lege Papia Popp. aliquid etiam ſub Tiberio relatum fuit, ut teſtatur Tacitus l. 3. De Clau- dio vero Lactantius l. 1. Divin. inſtit. cap. 16. ex Seneca ſcribit his verbis: *Quid ergo eſt, quare apud Poëtas ſalaciſ-*

 ſimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſtea legem Claudius Cæſar abrogavit nam ſexagenaric & ultra, liberos gignere, & prolis cauſa ad conjugiur admitti, decere arbitratus eſt. [1] Rurſus quod eadem le Julia cavit, quod liberta quæ patrono nupſit, eo invitc ab eo divertiſſet non modo poſt divortium alii nuberc invito patrono, prohibetur: ſed patroni conjugium it lex tutata eſt, & ratum habuit, ut eo etiam volent alterius conjugii facultatem eripuerit. [2] Id etiam lege Pa pia inhibitum fuit: ſiquidem ſenatorem ejusque liberc libertinas ducere uxores, perpetua conſtitutione proh buit, ita ut inter virum ſenatorium & libertam, aut libe tini ſtatus mulierem nullum matrimonium cenſuerit eſſ ſenatorium videlicet ſanguinem libertino admiſtum, qua contagio pollui arbitrata. [3] Eademque lege Papia, cert

Delatoribus præmia lege Papia conſtituta.

delatoribus præmia conſtituta ſunt, nam quum facinoro & perditi homines clandeſtina facinora admitterent, qu ad aliorum perniciem & commune tendebant exitium utileque videretur, plures delatores eſſe, qui offenſas ſpe cularentur in principem, ne quid impune perditiſſimi ho mines moliri poſſent, delatoribus certa præmia conſtitui eaque quum dimidium illatæ mulctæ antea fuiſſent, Ner princeps delatorum licentiam volens comprimere, eaden

Quadruplatores unde dicti.

præmia ad quartas revocavit: [4] quare quadruplatores di cti, quod quartam partem de proſcriptorum bonis, quo detu

ßimus Jupiter deſierit liberos tollere? utrum ſexagenarius factus eſt, & illi lex Papia fibulam impoſuit? An impetravit Jus trium liberorum?

TIRAQUELLUS.

1 *Rurſus quod eadem lege Julia cavit.*] Ex *l. in eo jure. ff. de rit. nupt.* in princ.

2 *Id etiam lege Papia.*] Ex *l. lege Papia.* & *l. ſi quis in ſenatorio,* & *l. lege Julia.* & aliis compluribus. *ff. de rit. nupt.*

3 *Eademque lege Papia.*] Suetonius in Nerone, cap. 10. *Præmia*, inquit, *delatorum Papia lege ad quartas redegi diviſis populo viritim quadringenis nu mis.* Corn. Tacitus lib 4. ſic ſcribit, *Pl beis congiarium quadrigeni nummi vir tim dati.* Delatores iſtos in univerſu ſuſtulit Trajanus, auctore Plinio i Panegyrico, Uldericus Zazius, in cat logo legum antiquarum.

4 *Quare quadruplatores dicti.*] A ſconius Pædianus 1. in Ver. act iterum que 4. Quadruplatores eos vocari tr dit, qui eo quæſtu ſe tuebantur, ut ea res perſequerentur, quarum ex legibu quadrupli actio erat. Quæ fuit etiar ſententia Feſti Pompeji lib. 15.

1 *Tibe*

etulerant, conſequerentur. [1] Tiberius vero Cæſar, cau-
ı præcipui quæſtus, tantum delatoribus tribuit, ut nemi-
i fidem abrogaret, ſive quid veri, ſive vani referrent.
Nam ebriorum ſermo excipiebatur, ſimplicitas iocantium,
: quodcunque dictum capite & fortunis luebatur, [3] adeo
t capitale eſſet, circa Auguſti ſimulacrum ſervum cecidiſ-
:, veſtem mutaſſe, [4] effigiemque impreſſam nummo
el annulo, latrinæ aut lupanari intuliſſe, dictum factum-
ue ejus aliqua æſtimatione læſiſſe, ita ut primores ſena-
ıs, & magna hominum vis infimas delationes exercerent.
Cumque ſenatus de præmiis accuſatorum abrogandis
liquando agendum putaret, Tiberius dictitans jura ſub-
erti, ſi cuſtodes legum amoverentur, tantum licentiæ
elatoribus dedit, ut plerique criminis poſtulati, ante ju-
icium ſupplicium prævenerint. [6] Vitellius quoque dela-
ɔs mathematicos, inauditos capite punivit. [7] Domitia-
nus

Impe-ratores qui de-latori-bus auſculta-runt.

1 *Tiberius vero Cæſar.*] Corn. Taci-
s lib. 5. Sueton. in vita illius c. 61.
2 *Nam ebriorum ſermo.*] Verba ſunt
:necæ de hoc ipſo loquentis libro
rtio, de Beneficiis cap. 26.
3 *Adeo ut capitale eſſet.*] Sueton. in
). Tiberio, cap. 58.
4 *Effigiemque impreſſam.*] Et hoc
ıoque eſt Senecæ dict. lib. 3. de Be-
:ficiis, & Sueton. ubi ſupra proxime.
5 *Cumque Senatus.*] Id uſque ad
auſulam, *Vitellius*, eſt Taciti lib. 4.
6 *Vitellius.*] Suetonius in vita illius
ıp. decimo quarto.
7 *Domitianus.*] Sueton. in ejuſdem
ta, cap. 12. Unde & de eo loquens
inius Secundus in Panegyrico ad
rajanum, *Vidimus*, inquit, *delatorum
licium, quaſi graſſatorum, quaſi latro-
m.* Quanquam Martialis l. 1. epig. 4.
ibit Domitianum initio principa-
s delatores graviſſima pœna affeciſ-
, his verbis,

*rba gravis paci, placidæque inimica
quieti,*
Quæ ſemper miſeras ſollicitabat opes,
aditaGetulis, nec cœpit arena nocentes:
Et delator habet quod dabat exilium.
*Exulat Auſonia profugus delator ab
urbe,*
*Impenſis vitam principis annume-
res.*

Idem ſcribit Tranquillus in ejuſdem
Domitiani vita cap. 9. *Fiſcales calum-
nias magna calumniantium pœna repreſ-
ſit: ferebaturque vox ejus: Princeps, qui
delatores non caſtigat, irritat. Sed neque
in clementiæ, neque in abſtinentiæ tenore
permanſit: & tamen aliquanto celerius
ad ſævitiam deſcivit, quam ad cupidita-
tem. Nam* (auctore eodem Tranquil.
cap. 12.) *nihil penſi habuit, quin prædа-
retur omni modo. Bona vivorum ac mor-
tuorum uſquequaque, quolibet & accuſa-
tore & crimine corripiebantur. Satis erat
objici qualecunque factum dictumque ad-
verſus majeſtatem Principis, &c.* Hinc
eſt, ut conqueratur Juvenalis ſat. 1.

—— Et poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa
*Quod ſupereſt: quem Maſſa timet, quem
munere palpat*
*Carus & à trepido Thymele ſummiſſa
Latino.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nus dum rapinis intendit animum, ita aures delatorib
patefecit, ut nihil cuiquam tutum eſſet, delatorque d
latorem timeret, & cauſidici cauſarum actionibus poſth
bitis, ad delationes ſe conferrent. [1] Quod de Conſtantin
traditur, ut delatores omni tempore admitteret, eoſqu
ingenti ſtudio foveret. [2] Non ſic Veſpaſianus & Titu
qui adeo illos inſectati fuerunt & odio proſequuti, vel
publico exitio deſtinatos, ut flagellis cæſos per Amph
theatri arenam ſpectandos traducerent, ut pœnis coërcit
à noxiis deferendis abſtinerent. [3] Pius vero Antoninus d
latores, ſi non probarent, capitali pœna affecit: ſi pro
barent, oblato præmio dimiſit infames. Idem factun
memoratur [4] de Opilio Macrino Imperatore, ut delatore
minime admitteret, ſed undique conquiſitos, pœnis &
damno mulctaret. [5] Fuitque veteri ſanctione conſtitutum
ut neque mulieri, neque damnato criminis, neque militi
aut veteranis, neque viris clariſſimis ob dignitatem crimi
noſum deferre licitum eſſet. [6] Fertur Dionyſius tyrannu
cum

Qui Imperatores delatores averſati.

Et ſatyra 4.

Unde fit ut malim fraterculus eſſe gigantum.

Ejus crudelitatem taxat iterum Plin. in Panegyr. Trajani. *Quum nuper immaniſſima belua, velut quodam ſpecu incluſa, nunc propinquorum ſanguinem lamberet, nunc ſe ad clariſſimorum civium ſtrages cædeſque proferret, &c.*

1 *Quod de Conſtantino.*] Pomponius Lætus in vita illius, & Ruffinus Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro 19. Adde & de Maximo apud Herodianum libro ſeptimo.

2 *Non ſic Veſpaſianus & Titus.*] Suetonius in vita Titi, c. 8. ad finem, & Dion in ejuſdem Titi vita.

3 *Pius vero Antoninus.*] Julius Capitolinus in vita illius. Euſebius hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 4. c. 9. Idem præſtitit Aurelius Cæſar, ut ſcripſit idem Euſebius d. lib. 4. cap. 19.

4 *De Opilio Macrino.*] Julius Capitolinus in vita illius, Herodianus l. 5. ſic ſcribit, *Delatores autem & ſervi omnes, quicunque dominos detulerant, patibulo affixi, totaque urbs, atque adeo Romanum imperium ſceleratis hominibu perpurgatum, partim ſupplicio affectis partim exilio mulctatis.* Adde quod Plinius in Panegyric. laudat Trajanun quod idem factitaverit, quod delatores, quos impunitos reliquerat Nerva puniverit, quorum turba inſulas com plevit, quorum ſupina ora retortaſqu cervices ſpectavere Romani, cum vel ut piaculares victimæ ad ſupplicia ducerentur. Sed & Pertinax (auctore eod Herodiano lib. 2.) delatores urbe exegit, & ubi ubi invenirentur puniri imperaverat: cavens ne cui de vanis criminibus periculum conflaretur. Gordianus item eos omnes exilio affecit, ut ſcribit idem Herodianus lib. 7.

5 *Fuitque veteri ſanctione.*] *L. deferre. ff. de jure fiſci.* & *C. de delat. l.* ult. lib. 10.

6 *Fertur Dionyſius tyrannus.*] Cælius

:um in cives nullo placatiore animo eſſet, Sagogidas diſ-poſitos habuiſſe, qui ſingulorum dicta factaque referrent. Circa patroni quoque ad bona liberti admiſſionem, & patronatus jura, eadem lex ſatis commode providit: nam i libertus, cui centum millium ſeſtertiorum cenſus fuiſſet, luos, unumve liberos poſt obitum reliquiſſet, ad virilem onorum partem patronum admittebat: ſi vero tres aut ıltra haberet filios ſuperſtites, nihil ex bonis liberti hac ege patrono debebatur. [2] Fuere quoque & alia legis Pa-piæ ſalubriter conſtituta, inter quæ ut viginti Veſtales irgines, quæ ſacri & æterni ignis perennem curam age-ent, pontificis maximi ſcitu ad ſacerdotium eligerentur, & cooptarentur. [3] Vtque nemo ad honores magiſtratuſve dmitteretur, niſi civis effici, aut civitate donari antea me-uiſſet. [4] Propterea Marco Perpennæ probrum objectum uit, falſoque conſul fuiſſe creditus eſt, quod contra le-gem Papiam, priuſquam admitteretur ad civitatem, con-ul factus fuit. Procedente mox tempore, cum jus civi-atis paſſim & ſine delectu etiam infimæ ſortis hominibus laretur, idque fœdum, neque ex imperii majeſtate viſum oret, lege Papia cautum, ut peregrini urbe Romana uti rohiberentur, ad eamque alienigenæ non admitterentur. Sed quamvis lex Julia libertinarum conjugia priori con-titutione admiſerit, lapſis poſtea temporibus eadem lex ibertinas, & ludicram aut ſcenam exercentes, ſenatorio iro admiſceri gravi pœna interdixit, videlicet, ne ſena-torius

us Rhodiginus libro Antiquarum le-tio. 22. cap. 17. ad fin. ſcribit Diony-um habuiſſe Proſagogidas, impios omines, quorum opera emiſſitia ca-tabat, quod quiſque de tyranno vel entiret, vel loqueretur. Hos Plutar. libro de Curioſitate ad fin. vocat τακουστὰς, id eſt *accuſatores*. Vide E-ıſmum in proverbio *Midas*.

1 *Circa patroni quoque.*] *L.* 1. & *l. ſi bertus præterito*, §. ult. *ff. de bon. dam-at.* & alibi eod tit.

2 *Fuere quoque & alia.*] Gellius li-bro 1. c. 12.

3 *Utque nemo ad honores.*] Tranquil-lus in Auguſto, cap. 47. & Dionyſius Halicar. lib. 2.

4 *Propterea M. Perpennæ.*] Valerius Maxim. lib. 3. cap. 4.

5 *Sed quamvis lex Julia.*] Hæc om-nia uſque ad clauſulam, *Poſt aliquot*, ſunt Pauli Juriſconſulti in *l. lege Julia.* in princip. *ff. de rit. nupt.* ubi & verba ipſius legis, ut hic poſita ſunt.

1 *Aure-*

torius ordo contagio libertinarum pollueretur. Verba e ea lege hæc ſunt: Qui ſenator eſt quive filius, nepoſve e filio, pronepoſve ex filia natus, cujus eorum eſt, eritve ne quis eorum ſponſam uxorem neſciens dolo malo habet libertinam, aut eam quæ ipſa, cujuſve pater materve ar tem ludicram facit feceritve, ſponſa nuptave ſciens dol malo eſto. Neve quis eorum, dolo malo ſciens, ſpon ſam uxoremve habeto. Hactenus lex Julia. Poſt aliquo vero ætates, [1] Aurelianus Cæſar conſtitutiones legis Pa piæ velut vaniſſimas induxit & abrogavit. [2] Claudius ve ro Cæſar adeo liberarum mulierum, quæ ſervis nubunt conjugium odio proſequutus fuit, ut præter legem inge nuitatis, præterque inſtituta majorum, filios inde editos, non ingenuæ conditionis, ſed libertinos eſſe, juraque libertorum nanciſci, & ingenuitatis amittere, lege ſanciverit: ipſaque, ſi maritus ignoraſſet, ſerva eſſet: ſi autem conſcius fuiſſet, liberta. [3] Divus vero Veſpaſianus ſtatuit edicto, ut libera quæ ſe alieno ſervo junxiſſet, ancilla haberetur: [4] contra vero alia conſtitutione cavit, ut ſi ſerva mulier hac lege væniret, ne proſtitueretur: ſi contra legem venditionis proſtituta foret, ut eſſet libera: proſtituenſque jus patronatus non haberet. [5] Ægyptiis autem nullus ex ſerva genitus, habetur ſervus, aut illegitimus

Lex Papia ab Aureliano abrogata.

Claud. lex in liberas ſervis nubentes.

Veſpaſiani edictum.

Ægyptii quos ſervos æſtimarint.

1 *Aurelianus Cæſar.*] Vopiſcus in vita illius.

2 *Claudius vero Cæſar.*] Corn. Tacitus lib. 5.

3 *Divus vero Veſpaſianus.*] Sueton. in vita illius, cap. 11. Repertor hujus relationis fuit Pallas ille libertorum potentiſſimus. Nam ſi turpis domini exiſtimatur concubitus cum ancilla, longe turpior videri dominæ conſuetudo cum ſervo: *quoniam*, ut inquit Quintilianus in quinto, *non idem eſt, dominum cum ancilla coiſſe, quod dominam cum ſervo.* Apud Jureconſultos *tit. ad legem Juliam de adulteriis*, tractatur de ſervo adulterii accuſato: jubet lex eos ſervos, de quibus quæſtio adulterii habita ſit, publicos eſſe. Apud Ægyptios mulier deprehenſa naſo mutilabatur, ut ea parte mulctaretur, qua maxime facies exornatur: in adulterio deprehenſus virgis ad mille plagas cædebatur. Diodorus auctor in ſecundo Bibliotheces c. 3.

4 *Contra vero alia.*] Vide *l. Divus Veſpaſianus. ff. de jure patron.* quæ de hac re loquitur, ſed paulo aliter, & *l. ſed ſi hac. §. 1. ff. de in jus vocan.* & *l. ſi quis ſub hoc pacto. ff. de contrah. nupt.* & *l. Titius.* verſ. *quod ſi prior. C. de ſer. export.* & *l. 1.* & *2. C. ſi mancip. ita væn. ne proſtit.*

5 *Ægyptiis autem.*] Idem Diodorus ibidem paulo poſt ad fin.

1 *Pericles*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

imus: quia ſolum patrem ingenuitatem & genus præſtare, natrem vero natalibus nihil conferre putabant. [1] Pericles utem Athenis auctor fuit, ut qui ex ſerva, aut non legiimo conjugio nati eſſent, vel turpi nota affecti forent, ivium non haberentur numero, ſed externorum. *Pericles.*

1 *Pericles.*] Plutarchus in vita illius, de quo & nos alibi diximus.

CAPUT XXIII.

Quod jus, quæve poteſtas dictatoris Romæ & exteris fuerit, & à quibus dici & quanto tempore debuerit.

QUI de creando dictatore exploratum jus habuere, hoc quoque adnotarunt, dictatorem dici, qui [1] apud veteres magiſter populi vocabatur: [2] idque libris auguralius extare, magno argumento, quod ab eo magiſter equiım dicitur. [3] In eo enim jus majeſtatis & totius imperii it, cujus ductu & auſpicio ſæpe reſpublica & imperium etit, [4] quem magiſtratum ex Albanis deductum autuıant, plerique à Græcis, quos illi [5] αἰσυμῆτας, [6] aut, à Laedæmoniis, quos ἁρμοςάς, [7] Theſſali archos dixere, ui parem regiæ dignitati poteſtatem habent, [8] Hedui ergobretum, ſummum magiſtratum, qui vitæ neciſque nperium tenet: Iberi, Ibem vocant: [9] Pœni ſuffetem, Ægyptii *Dictator quis.* *Vergobretus.* *Ibis.* *Suffes.*

TIRAQUELLUS.

1 *Apud veteres magiſter populi.*] Ciro lib. 3. de finibus, & in lib. de Rebl. & ab eo Seneca Epiſtolarum ad ıcilium lib. 19. epiſtola ejus lib. 1. & ınium 108. & Varro lib. 1. aut aliom computatione 4. Vide Cælium hodiginum Lect. antiq. libro 12. cae 17.

2 *Idque libris Auguralibus.*] Seneca i nuper citavimus.

3 *In eo enim jus majeſtatis.*] Hæc bantur ex iis, quos infra citabiıs.

4 *Quem magiſtratum ex Albanis.*] onyſius Halicarn. lib. 5. non longe te fin.

5 Αἰσυμῆτας.] Αἰξυμνῆτας ſcribendum ex Dionyſio in eodem loco, & vide infra in verbo, *Hi vero Æſymnetæ.*

6 *Aut à Lacedæmoniis.*] Dionyſius ibi. Sed tu vide quæ dicam inferius libro 6.

7 *Theſſali Archos dixere.*] Dionyſius item ibi.

8 *Hedui Vergobretum.*] Cæſar libro primo belli Gallici.

9 *Pœni ſuffetem.*] Livius 3. Decad. lib. 8. atque item 10. & iterum 4. Dec. lib. 4. ad fin. Feſtus Pompejus lib. 17. *Suffes*, ait, *conſul lingua Pœnorum. Claudius, Senatus*, inquit, *cenſuit referentibus Suffetis.*

Diœcetes. Megiſtanes. Chiliarchus. Hipparchi. Aſiarchæ. Magnetarchæ. Diorigius. Demiurgus. Archinus. Medix.

[1] Ægyptii diœcetem, qui poſt regem totius regiæ curatio nem habet: [2] ſicut apud Perſas megiſtanes [3] & chiliarchu [4] Hi vero æſymnetæ veluti tyranni quandoque imperita runt, [5] qualem Mitylenæi Pittacum elegêre: [6] & hipparcl apud eoſdem, & [7] Trallianis aſiarchæ: [8] Apud Magnete magnetarches: [9] ab Achæis diorigius & demiurgus, [10] Thebanis archinus, [11] ab Oſcis medix, ſummi magiſtratu appellati: [12] apud Carthaginenſes dionyſiarchus, [13] Capu media

1 *Ægyptii Diœcetem.*] Cicero in Orat. pro C. Rabirio Poſthumo in duobus locis. Latine *diſpenſator* dici poteſt.

2 *Sicut apud Perſas Megiſtanes.*] Ammianus Marcellinus tradit, apud Perſas neminem conſiliorum eſſe conſcium præter *Megiſtanas*. Vide omnino in noſtris Commentariis Nobilitatis cap. 37. num. 30. incip. *Magnates*. Id etiam adde & apud Armenios ex Cor. Tacito lib. 15. Sed, ut non omittas, quod ſcribitur Marci cap. 6. Herodem in natali ſuo *megiſtanas* adhibuiſſe: Eraſmus vertit, *primates*, ſive *primores*.

3 *Et Chiliarchus.*] Probus Æmylius in Conone. Strabo lib. 4. ubi dicit, Reges ita vocari veluti potentes. Herodotus autem lib. 7. dicit Chiliarchas apud Perſas dici, qui mille, ut myriarchæ qui decem millibus præerant. At Servius enarrans illud Virg. lib. 9. Æneidos,

— *Aſt illos centeni quenque ſequuntur*
Purpurei criſtis juvenes. —

Ex numero, inquit, *militum, qui eos ſequuntur, gradus dignitatis apparet ex more Romanæ militiæ. Unde & milites dicti à mille: & tribuni militum dicti ſunt* χιλίαρχοι.

4 *Hi vero Æſymnetæ.*] Ariſtoteles lib. 3. Politicôn cap. 10. & eundem vide cap. ſeq. & iterum lib. 4. c. 10.

5 *Qualem Mitylenæi Pittacum.*] Dionyſ. Halic. lib. 5. paulo ante fin. ſæpius auctoritate Theophraſti in commentario de Regno.

6 *Et Hipparchi apud eoſdem.*] Scil cet Mitylenæos, atque etiam apu Athenienſes ex Julio Polluce libro cap. 35. & Halicarnaſſæo lib. 6. in prin cip. & Pauſania lib. 1. Eſt autem hip parchia præfectura & quaſi magiſt rium equitum.

7 *Trallianis Aſiarchæ.*] Strabo l bro 14.

8 *Apud Magnetes Magnetarches.* Livius 4. Decad. l. 5. in duobus loci

9 *Ab Achæis diorigius & demiu gus.*] Livius 4. Decad. lib. 2. ſtati poſt orationem Ariſtheni prætoris A chæorum, *Tum inter magiſtratus gent (demiurgos vocant: decem numero crean tur) certamen nihilo ſegnius, quam inte multitudinem eſſe*, & iterum ejuſden Decadis libro octavo.

10 *A Thebanis Archinus.*] Paulu Æmylius in Pelopida dicit *Teſarchon* niſi ibi mendum ſit.

11 *Ab Oſcis Medix.*] Ennius d Oſcis, Italiæ populis, loquens,

Summus ibi capitur Medix, occiditu
alter.

Et ex eo Feſtus Pompejus lib. undeci mo non multo ante finem.

12 *Apud Carthaginenſes Dionyſiar chus.*] Hic idem magiſtratus apud Par thios Siciliæ populos ſummus erat, u tradit Cic. in 6. in Verrem actione

13 *Capuæ Mediatuticus.*] Legendun *Mediaſtuticus*, ex Liv. 3. Decad. lib. 4 iterumque 6. *Mediaſtuticus*, inquit *qui ſummus magiſtratus apud Campano eſt, eo anno Seppius Læſius homo, loco ob ſcuro, tenuique fortuna ortus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

nediatuticus, [1] Neapoli Demarchus, [2] Tarenti Democra-es, [3] in Cappadocia ſatrapes, [4] in Paphlagonia Dynaſtes, apud Longobardos exarchus, [6] Cretenſibus coſmi fuere, qui

Mediatuticus. Demarchus. Democrates. Satrapes. Dynaſtes. Exarchus. Coſmi.

1 *Neapoli Demarchus.*] Ælius Spar-anus in vita Adriani, ita ſcribit, *A-d Neapolim Demarchus in patria ſua inquennalis fuit, Athenis Archon.* icitur autem δήμαρχος princeps ɔpuli & Tribunus plebis.

2 *Tarenti Democrates.*] Emoriar Alexander hic lapſus ſit. Democra-s enim proprium nomen fuit ejus, i primum præfectus claſſis Hanni-lis fuit: deinde ab eo præpoſitus æſidio Tarentinorum, ubi fortiter micans interemptus fuit. Livius 3. ecad. lib. 7.

3 *In Cappadocia Satrapes.*] Strabo ɔro 12. poſt princ. ſic ſcribit, *Mace-nes Cappadociam in duas ſatrapias à rſis diviſam accipientes, partim ſpon-ei, partim inviti, ex ſatrapiis in regna legerunt.* Conſtat etiam ſatis ex Tre-llio Pollione in Gallienis & aliis iltis ſcriptoribus Satrapes Perſa-n fuiſſe. Nam & ea dictio proprie rſica eſt. qua ſæpe uſi ſunt Curtius Plinius.

4 *In Paphlagonia Dynaſtes.*] Probus nylius in Datamis vita poſt princip. l & adde aliorum quoque fuiſſe nc magiſtratum ſive imperium, ut tet ex Strabone lib. 9. & Euſebio de mporibus, dum loquitur de Ægy-orum politia & dynaſtia. Dynaſta-n meminit Cic. in epiſt. ad Attic. 2. epiſt. 9. ejus lib. & 25. totius o-ris: *Etenim quantum auguramur, erit ulo iſte cum iis Dynaſtis in gratia,* & lippica 2. *Itemque ſi cæteri Reges archæ, Dynaſtæque feciſſent.* Cæſar l 3. belli Civilis, ubi tradit Pom-ium magnam vim auri imperaſſe æ, Syriæ, Regibuſque omnibus, & Dynaſtis & Tetrarchis, & liberis aiæ populis pecuniam maximam giſſe. Hirtius lib. 4. belli Alexan-ui tradit Cæſarem Reges, Tyran-, Dynaſtas provinciæ, qui ad eum concurrerant, in fidem recepiſſe. Sue-ton. in Tiberio c. 26. *Ac ne Auguſti nomen, quanquam hæreditarium, ullis niſi ad Reges ac Dynaſtas, epiſtolis addi-dit.* Græci (auctor eſt Strabo) vocant Dynaſtas dominos ac potentes, & Dy-naſtiam ipſam vim & principatum, propterea quod plurimum poſſunt, pollentque, & populos, quo velint, aut vi, aut perſuaſione perducant. Me-minit & horum Joſephus Antiquitat. lib. 19. cap. 7. eodemque ult. non ſe-mel, & lib. 20. c. 1. ad fin. & cap. 2. & alibi ſæpe.

5 *Apud Longobardos Exarchus.*] Vo-laterranus Geographiæ lib. 4. ubi de Gallia Togata, ſic ſcribit, *Hæc ſedes quondam Exarchatus, qui magiſtratus cœpit anno* 620. à Juſtino primum ex-cogitatus, ut Imperatoris quodammo-do vicarius in Italia foret, eaque fuit auctoritate, ut Pontifex Romæ creatus ab eo probaretur. Duravitque annos 164. Sed his adde apud Samothraces Theondam ſummum magiſtratum fuiſſe, Liv. 5. Dec. lib. 5. poſt princ. Arabes, Arabarches habent, * de qui-Juvenalis ſat. 11.

Atque triumphales inter quos auſus ha-bere,
Neſcio quis titulos Ægyptius aut Ara-barches.

Ex quo Cic. Attico lib. 2. epiſt. 17. & totius operis 33. ad fin. Pompejum A-barchen appellat, quod eam Arabiæ partem, quæ Syriæ conjuncta eſt, do-muiſſet: quanquam ſunt, qui hanc Ci-ceronis appellationem ad M. Anto-nium referant: & inter cæteros Al-ciat. Prætermiſſorum lib. 1. & Cælius Rhodiginus lib. 18. cap. 35. in fin. In noſtris etiam legibus *Arabarchiæ* fit mentio, in *l. uſurpationem, C. de vectig. com.* ubi ita ſcribitur, *Iidem A A A. eidem Comiti ſac. largit. Uſurpationem totius licentiæ ſubmovemus circa vectiga-lia Ara-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Platææenſium princeps. Perſarum rex per vitam regnabat. Argi. Athenienſium democratia. Lacedæmones.

qui vice regum imperitarunt: quibus in uſu erat, ut nu- quam caput raſitarent, ſed barbam capillumque ſumm- terent: [1] ſicut Platæenſium princeps, ferrum tangere, a aliam veſtem quam candidam induere, perpetua lege v tabatur. [2] Perſis unus Rex ſummæ poteſtatis perpet præerat, & nunquam niſi morte mutabatur. Argis lic unus foret, tamen annis ſingulis amoveri ſervatum e. [3] Athenienſes quum regali antea regerentur imperio, po- ea regio dominatu abrogato, libertatem tuentes, popu- rem ſtatum delegere. [4] Apud Lacedæmonios vero, q ſummum gerebat imperium, aliquando Rex fuit, qui Heraclidarum genere eligebatur, ex quo noviſſimi Spar regnarunt imperio illibato, aut ex Euricionitidis & Agi fam-

lia Arabarchiæ per Ægyptum atque * *Auguſtaneam conſtitutum.* Ex quo potes intelligere Arabarchen dictum fuiſſe eum, qui præfectus eſſet hujuſmodi vectigali. Apud Rhodios Prytanis, Livio 5. Dec. lib. 2. *Hergeſilus, cum in ſummo magiſtratu eſſet (Prytanym ipſi vocant) multis rationibus pervicerat Rhodios ut, &c.* Apud Bœotios *Bœotarchus* eidem Livius 4. Dec. l. 3. & 5. Decad. lib. 2. uti etiam apud Thebanos Æliano variæ hiſtoriæ lib. 13. ubi de Epaminunda. Apud 12. populos Tuſciæ, fuerunt & 12. Lucumones, ſcilicet ſingulos ſinguli, qui lingua Etruſca Reges ſunt: ut ſcribit Servius lib. 2. Æneid. in eum locum,

— *Quæ circum plurima muros*
Accepit patrios. —

COLERVS.

* Fallitur certe Tiraquellus. Neque enim *Arabaches* habent Arabes, neque Arabarches uſpiam recte legi, verum eſt. Juvenalis igitur & Cicero, Itemque *l. 9. C. de vect. & Com.* emendanda eſt. & legendum (ſic enim reſtituit optime optimus Juriſconſultorum) *Alabarches*, & *Alabarchia.* Juſtinian. Edict. XI. τῷ κατὰ καιρὸν Α'λαβάρχῃ, & paulo poſt: προεςῶτες Α'λαβαρχῶν. Alabarchia autem eſt vectigal, quod pro tranſductione pecorum infertur. ἄλαβα eſt *ſcriptura* ſive gumentum, quo ſcribimus, ut ait P vorinus. Sic Latine vectigaliorum tio *ſcriptura* dicta eſt, & vectigalib præpoſitus magiſter ſcripturæ ſive *labarches* qua ratione Cicero M. An nium Alabarchen vocat, quod mu vectigalia exegiſſet Ægypto, non A barchen quod domuiſſet Arabiæ p tem. Hæc Cujacius lib. 6. Obſer cap. 37.

** Vide, num (*atque Auguſtacam*) legendum.

TIRAQUELLUS.

6 *Cretenſibus Coſmi fuere.*] Ariſ lib. 2. Politicôn cap. 8. dicit Coſi apud Cretenſes eandem vim & po ſtatem habuiſſe, quam Ephori a Lacedæmonios, niſi quod Ephori t tum quinque erant, Coſini aut decem. Et quod illi ex omni pop eligebantur, hi ex certis quibuſd familiis.

1 *Sicut Platæenſium princeps.*] P tarchus in Ariſtide.

2 *Perſius unus Rex.*] Herodotus bro 3.

3 *Athenienſes.*] Ælianus in lib. Politiis. Plutarchus in lib. de tri repub. generibus.

4 *Apud Lacedæmonios.*] Pauſa lib. 3.

I *Pr*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

amilia, ſæpius duo ex ſtirpe [1] Procli & Euriſthenis, pro-
gnatis Herculis, ex quarum altera in alteram tranſire non
icebat: [2] qui tamen non ut reges ſummum jus habebant,
quia juris omnis publici poteſtas penes ſenatum erat. Sic
n Papho ex Ciniraſorum gente, [3] & Athenis ex Erichthei *Paphii.*
magiſtratus ad ſacra Cereris fiebant. [4] In Ionia quoque *Athe-nien-*
iſi ex Codri progenie Rex eſſe nemo poterat: & apud *ſes.*
Mileſios niſi ex Scamandri Hectoris filii, & Aſcanii Æneæ. *Iones. Mile-*
Idem apud Marcomannos [6] & Quados, ex Marobudui & *ſii.*
Tudri genere, [7] exemplo Rheginorum, quibus princeps ex *Marco-manni.*
Meſſeniorum ſtirpe fit. [8] Perſici quoque reges ex Ache- *Quadi.*
menidarum familia ſoli fiunt. Et apud Siculos ex Teline *Rhegi-ni.*
rognati, inferorum deorum longo tempore ſacrificuli *Perſæ.*
rant, qui à duobus quæſtoribus regi ſolebant ſummæ po- *Siculi.*
eſtatis, uno Lilybætano, altero Syracuſano. [9] Etiam Co- *Corin-thi.*
rinthi

1 *Procli & Euriſthenis.*] *Euriſthei* gendum eſt ex Herod. lib. 5. ubi de A-xandride Spartanorum Rege loqui-r. Sed hic tamen eundem vide l. 7. ubi onidæ Regis Spartani genealogiam clarat. Et lib. 8. ubi etiam Leonthy-dis Spartanorum Regis genealo-m deſcribit, ubi inter cæteros *Pro-* meminit.

2 *Qui tamen non ut Reges.*] Idem rodotus libro 6.

3 *Et Athenis ex Erichthei ſtirpe.*] merus lib. 2. Iliados in Catalogo t princ. Athenas populum Erich-i appellat.

ἱ δ' ἄρ Ἀθήνας εἶχον ἐϋκτίμενον
πτολίεθρον,
ῆμον Ἐρεχθῆος.

Virgil. in Cyri poſt princ.

*ualis Erichtheis olim portatur Athe-
nis.*

hc autem fuiſſe Regem Athenarum cſtat ex Herodoto lib. 8. & Pauſan. li 1.

In Ionia.] Ex Herodoto lib. 1. & Sbone lib. 4. in principio.

Idem apud Marcomannos.] Taci-tin lib. de Moribus Germanorum, & Strabo lib. 7.

6 *Et Quados.*] Idem Cornel. Tacitus eod. lib.

7 *Exemplo Rheginorum.*] Strabo libro 6. *Quocirca Rheginorum Principes uſque ad Anaxilai tempora ſemper Meſſeniorum ſtirpe conſtituti fuere.*

8 *Perſici quoque Reges.*] Herodotus lib. 3. & Plato in libro de Natura hominis, & hinc Perſarum Reges *Achemenii* vocabantur. Claudianus de Raptu Proſerpinæ libro tertio:

*Cujus Achemenio Regi ludibria natos
Avexit tremebundus eques.*

Sedulius etiam de Perſarum Rege loquens,

*Cujus Achemeniam rabies accenderat
iram
Plus fornace ſua.*

9 *Etiam Corinthi.*] Strabo libro 8. ubi de ludis Iſthmicis, qui Corinthi celebrabantur loquens, ſic ſcribit, *ipſi quoque Bacchiadæ annis ferme ducentis urbem dominatione tenuerant, & tyranni locupletiſſimi & numero plurimi & genere clari evadentes, & emporium ipſum adempto metu fructuoſum poſſedere. Cypſelus autem hiſce deſtructis, tyrannidem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

rinthi Bacchiadum familia annis ducentis imperitavit, quo
Cypſelus tyrannus poſtea exegit, cujus factionis Demara
tus & Tarquinius domo ejecti, regnum Romæ tenuerun
Nonnunquam ſeniores & nobiliſſimi popularium, Lace
Parthi. dæmoniis ampliſſimum geſſere magiſtratum. Parth
quandoque ex duobus collegiis, cognatorum ſcilicet &
In Meroë. magorum binos reges crearunt. [1] In Meroë nemo ſum
mum gerebat imperium, niſi qui prævalido corpore cæte
Gordii. ris anteſtaret. [2] Gordii regem quam obeſum & præpin
guem eſſe voluere, quod ex corporis mole animi indolen
Medi. dijudicarent. [3] Apud Medos, niſi qui viribus excellere
præcipuoque robore cæteris emineret, jure gentis no
Libyes. mo Rex eligitur, & in Libya ſolum qui citiſſimo cur
Cathei. ſu valeret, pro rege imperitavit: [4] ſicut apud Catheos In
dicam gentem, qui inſigni corporis forma cæteris anteiret
[5] in quo traditur mirum, ex tot millibus armatorum, quo
Xerxes in Græciam duxit, neminem ſibi corporis magni
Æthiopes. tudine aut ſpecie præſtitiſſe. [6] Æthiopes quoque ſi quand
regiæ ſtirpis vir deeſſet, maximarum virium, quique op
bu

occupavit, ejuſque domus divitias, oblatum Olympico templo Cypſeli donum teſtatur, &c.

1 *In Meroë.*] Nam & Automolæ, qui & ipſi ſunt ex iis, qui Meroëm habitant, pulchri forma, æqui corporis, parumque veneratiores, veluti optimarum alumni virtutum: in illis mos eſt, cui potiſſimum pareant, ſpecie ac viribus legere. Ex Pomponio Mela libro 3. cap. 10.

2 *Gordii.*] Zenodotus in proverbio νόμος ϗ χώρα, ubi etiam tradit, Syracos ei coronam deferre, qui proceritate corporis reliquos antecellat, atque, ut quidam narrant, cui caput ſit longiſſimum.

3 *Apud Medos.*] Strabo libro undecimo, *Medorum hoc*, inquit, *eſt, quanquam non omnium, ſed montanorum, eum in Regem eligere, qui fortiſſimus ſit.*

4 *Sicut apud Catheos.*] Strabo l. 1
& Diod. Siculus l. 17. Cæteri aute
Indi, ſi quando non eſſent ſuis regib
liberi, qui in regno ſuccederent, tu
unum aliquem inter ſe virtute pr
ſtantem deligebant, ut ſcribit Arri
nus Geſt. Alexandri lib. 8.

5 *In quo traditur mirum.*] Herod
tus lib. 7. loquens de numero exerc
tus ipſius Xerxis, qui prope infinit
erat, *In quo*, ait, *cum tot virorum mill
eſſent, nemo aut ſpecie aut magnitudi
corporis erat, qui cum Xerxe ipſo poſ
contendere, tanquam dignior eſſet, q
illud imperium obtineret.*

6 *Æthiopes.*] Hic omnino vide, q
ſcripſi in legibus Connubialibus lib.
num. 44. incip. *ſed ut redeamus*, & pr
terea Herodotum lib. 2. Verum ali
horum Reges creari dicit Diodorus
bro 4. c. 1. ut inibi videre poteris,
aliter Herod. lib. 3.

I *Si*

bus & robore præcelleret, regem eligebant. [1] Sidonii con- *Sidonii.*
tra: nam niſi regia ſtirpe ortus foret, neminem dominari
ſinunt. [2] Sabæis poſt conſtitutum regem, primus ex no- *Sabæi.*
bilioribus jure gentis ad ſucceſſionem adſpirat regni, [3] cui
hoc proprium eſt, ut extra ſepta prodire non audeat, quo
venerationis plus ineſſet: quod ſi extra regiam conſpicitur,
lapidibus impetitur. [4] Fuitque obſervatum in Taprobane, *Taprobani.*
ut qui liberos haberet, in regem aſſumi non poſſet, ne reg-
num hereditario jure ſibi vendicaret: [5] & apud Germa- *Germani.*
nos, ut ex generis nobilitate rex fieret, dux vero ex virtute.
[6] Apud Perſas vero, ut Rex fiat nemo, niſi qui magorum *Perſæ.*
diſciplinis imbutus eſſet, [7] quibus nefas erat, illegitimum
tenere regnum, ſi legitimus ſuperviveret. [8] Utque in re-
gem ſumptus, in principio dominatus quodcunque opta-
ret à populo donum ferat. Proditumque memoriæ eſt,
[9] Sitonum gentibus juxta Suevos & Germanos, vetuſto *Sitones.*
more,

1 *Sidonii contra.*] Q. Curtius l. 4. erum geſtarum Alexandri.

2 *Sabæis.*] Vide num hic dicat *Sacis* pro *Chatramotritis*, de quibus trabo lib. 16. *Succedit apud eos*, inuit, *in regno non filius patri: ſed qui primus è nobili genere poſt conſtitutum Rem naſcitur. Nam ſimul ac aliquis in imerio conſtitutus eſt, omnes nobilium virorum uxores prægnantes conſcribuntur, & ſtodes apponuntur, qui obſervent quæ ima pepererit, nam ejus filius ex lege ſumitur, & ad regni ſucceſsionem regaer educatur.* Paulo autem ante Strabo Sabæis locutus fuerat, quod cauſam tori Alexandro præbuit. Nam & alir Sabæi Reges habebant, ſcilicet, ex neris ſucceſſione, eos quibus multido honores diſtribuit bonis maliſie immixtos, ut ſcribit Diodorus Silus l. 4. c. 3. non adeo longe à fin.

3 *Cui hoc proprium eſt.*] Scilicet Sais ex Strabone & clarius ex Diodo- Siculo ubi ſupra.

4 *Fuitque obſervatum in Taprobane.*] nius lib 6. cap. 22. Solinus c. 66. aliorum comput. 56. & Martianus Capella lib. 6. ubi de India.

5 *Et apud Germanos.*] Corn. Tacitus de Moribus Germanorum.

6 *Apud Perſas.*] Cicero lib. 1. de divinat. & lib. 5. de Finibus bon. Sed & is continuo quam in Regem aſſumptus eſſet, ſacris à ſacerdotibus initiabatur, ut tradit Plutarc. in Artaxerxe, ubi ita de eo loquitur, *Nec ita multo poſt Darii mortem Rex Paſſagradas profectus eſt, ut à Perſarum ſacerdotibus, more regio, ſacris initiaretur.*

7 *Quibus nefas erat illegitimum.*] Herod. l. 3. poſt princ. Et ſatis quoque intelligi poteſt ex Plutarc. in Artaxerxe. Sed nec apud Phryges ex genere regio eſſe cenſebatur, niſi qui eſſet ex legitimis uxoribus, ut ſcribit Dares Phrygius in libro de Excidio Trojæ non multo poſt princ.

8 *Utque in Regem ſumptus.*] Herodotus lib. 3. & Plutarchus in Artaxerxe: ubi tamen non ſimpliciter dicit à populo, ſed ab eo, qui Regem conſtituiſſet.

9 *Sitonum gentibus.*] Corn. Tacitus de Moribus Germanorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Regium nomen diu inviſum. more, non virum, ſed fœminam dominari: [1] Regiumqu nomen tam Græcis [2] quam Romanis longo tempore inv ſum fuiſſe, [3] à nulliſque in Græcia uſurpatum, [4] niſi à Phi lippi & Alexandri poſteris. Atque ex Alexandri ducibu [5] Eumene vivente neminem regium nomen ſibi vendica ſe: ſed præfectos appellari ſolitos, donec Eumene deſun cto, [6] Athenienſes Antigono & Demetrio immodice ob ſequentes, inter plurimos honores regium illis nomen velut altius faſtigium, detulere: [7] licet Sicyoniis primun Ægialeum regnum in Græcia tenuiſſe, multi aſſeveren

Socii. Amici. [8] Romani quoque ſocium atque amicum, niſi benemerito & ma

1 *Regiumque nomen tam Græcis.*] Præterquam Athenienſibus & Lacedæmoniis, qui priſcis temporibus parebant legibus, ut dictum eſt ſupra.

2 *Quam Romanis.*] De quo vide ſupra lib. 1. cap. 18. & quam regni nomen Romanis inviſum fuerit, utpote libertati inimicum, diſces ex Ciceron. Anton. 1.

3 *A nulliſque.*] Intellige poſteaquam Athenienſes & Lacedæmonii ſub regibus eſſe deſierunt. Codrus enim Athenienſium ultimus Rex fuit, qui pro republica ſe devovit. Cujus filius primus Archon Athenis fuit, qui magiſtratus poſtea ſummus fuit, ut alibi dictum eſt. Codri autem & Medontis teſtis eſt Vellejus Paterculus libro ſecundo. Quis autem fuerit Lacedæmoniorum Rex ultimus diſce ex Pauſania in Laconicis.

4 *Niſi à Philippi & Alexandri poſteris.*] Juſtinus lib. 15. & Plutarchus in Demetrio, ubi dicit Lyſimachum & Seleucum ex Alexandri ſucceſſoribus diademata primos ferre cepiſſe. Caſſandrum autem pene ſolum id nomen regium neglexiſſe.

5 *Eumene vivente.*] Probus Æmylius in vita illius ad fin.

6 *Athenienſes.*] Plutarch. in Demetrio. Contra autem Lacedæmonii legatum quendam, quem ad Antigonum, ipſius Demetrii filium, miſerant, mulctavere quod illum accepiſſent Re gem eum vocaſſe, licet ſingulos triti modios ſinguli in magna frumenti pe nuria ab rege ipſo accepiſſent: aucto Plutarchus in Apophtheg. Laconum

7 *Licet Sicyoniis.*] Pauſanias lib. 2

8 *Romani quoque.*] Livius 4. Decad lib. 1. *Verminæ*, inquit, *filio Syphac Regis per legatos petenti, ut Rex ſociuſ que & amicus ab Senatu appellaretu reſponſum fuiſſe, Pacem illi prius peten dam à populo Romano eſſe, quam ut Re ſociuſque & amicus appelletur: nomin ejus honorem pro magnis erga ſe Regu meritis dare populum Romanum conſue ſe.* Idem 5. Dec. lib. 5. *Sociis & amic dare & alia comiter atque hoſpitalit præſtare Romanos & Senatum conſueſ Rhodios non ita meritos eo bello, ut am corum ſociorum numero habendi ſint.* Ca ſar quoque l. 1. belli Gallici ſcribit A rioviſtum magno beneficio fuiſſe affe ctum, quod amicus à Senatu appella tus eſſet. Et iterum paulo poſt: Cæſa initio orationis, ſua ſenatuſque bene ficia commemoravit, quod Rex appel latus eſſet, quod amicus, quod mune ra ampliſſime miſſa. Quam rem 8 paucis contigiſſe, & à Romanis pr magnis hominum beneficiis conſue viſſe tribui docebat, Erat autem, u conſtat ex eodem Livio 3. Decad. l. 3 certa forma, qua alii reciperentur in ſocios Romanorum. Nam ibi Lamp ſacenis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& magnis officiis devinctos, nullos appellarunt. [1] Et tametſi democratiam, hoc eſt, popularem potentiam, aliqui præcipue commendarint: & alii ariſtocratiam, id eſt optimatium regimen: tamen unius imperium pietate & religione inclytum, ſub quo non gravis dominatus, ſed juſtum & legitimum imperium eſſet, omnium conſenſu præferretur cæteris. [2] Eum ergo dictatorem primo, [3] vel ab uno ex conſulibus [4] auctoritate patrum, [5] etiam ſine populo, [6] vel ex ſenatuſconſulto, [7] aut ex ſcito plebis à populo, vel à conſulibus juſſu populi, [8] & ſi inter conſules non convenit, ſortiri eum qui dicat, [9] vel à tribunis militum conſulari po-

Δημοκρατία. Ἀριστοκρατία. Imperium unius laudatum. Dictatorem qui dicerent.

acenis petentibus, ut in eorum amiciiam reciperentur, eos in ſociorum ormulam referre juſſus eſt à Senatu Q. Mævius, Prætor: & alibi quoque juſdem Decad. lib. 4. *Ea*, inquit, *introductus in Senatum cum memoraſſet, enatus in formulam ſociorum eum referri iſſit.*

1 *Et tametſi.*] Vetus eſt quæſtio & multis ſeculis longius repetita, ut dere licet apud Herodotum lib. 1. bi poſt multas rationes in id diſceſm eſt, ut monarchia eſſet potior: & riſt. ſæpe in Politicis & Plutarchum Marcello.

2 *Eum ergo dictatorem.*] Ad Roanos & privatim ad Dictatoris maſtratum longo veluti poſtliminio dit. Id autem in Marcello Plutari.

3 *Vel ab uno ex Conſulibus.*] Livius 1. ecad. libro 4. ubi de Cincinnato tatore creato. Et libro 9. ubi de bio Ambuſto. Et 3. Decad. lib. 9. de Q. Cæcilio Metello. & alibi e.

4 *Auctoritate patrum.*] Livius 1. cadis libro 7. ubi de creatione Titi nlii Torquati. Et ejuſdem Decad. o 8. ubi de Æmylii Mamerci creae.

Etiam ſine populo.] Ut patet exem- prioribus. Vel etiam ab ipſo populo auctoritate Senatus apud Livium 3. Decad. lib. 4. ubi de creatione Q. Fulvii dictatoris.

6 *Vel ex Senatuſconſulto.*] Livius 1. Dec. libro 4. *Dictator*, ait, *ex Senatuſconſulto dictus eſt, Q. Servilius Priſcus.*

7 *Aut ex ſcito plebis à populo.*] Quanquam Livius 3. Decad. lib. 2. ſcribit quod populus dictatorem creare non poterat, tradit tamen Plutarchus in Fabio Maximo, illum novo exemplo populum Romanum dictatorem dixiſſe, cum Conſul Servilius Romam venire non potuiſſet, omnibus viis obſeſſis.

8 *Et ſi inter conſules.*] Livius 1. Dec. lib. 4. *Sors*, ait, *ut dictatorem diceret (nam ne id quidem inter collegas convenerat) T. Quintio evenit, is A. Poſthumum Tubertum, ſocerum ſuum, ſeveriſſimi imperii virum, dictatorem dixit.* Et diximus in noſtris Commentariis Primigeniorum quæſt. 17. in 1. opin. num. 49. incip. *Apud ipſum.*

9 *Vel à tribunis militum.*] Livius ejuſdem 1. Decad. libro 4. ubi ſcribit Mamercum Æmylium dictatorem creatum fuiſſe ab A. Cornel. Tribuno militum Conſulari poteſtate. Et rurſum eodem libro, ubi tradit P. Cornelium dictatorem dictum ab Hala Servilio, etiam Tribuno militum conſulari poteſtate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Dictatorem quis dicebat, & quo loco.

ri poteſtate, [1] nonnunquam à prætore dici mos erat. Quotieſque alteri ex conſulibus dicendi dictatorem poteſtas fuit, ſemper illi [2] qui faſces haberet, [3] & niſi virum conſularem, [4] & in foro Romano, [5] oriente nocte, [6] & ſilentio dicere

1 *Nonnunquam à Prætore.*] Nam & Cæſar lib. 2. belli Civilis ſcribit ſe dictatorem dictum fuiſſe à M. Lepido Prætore.

MERCERUS.

Nonnunquam à Prætore.] Negare id videtur Cic. 9. Epiſt. ad Attic. Epiſt. cujus initium eſt, *Cum dediſſe. Volet eum credo Senatuſconſultum facere. Volet Augurium decretum. Rapiemur, aut abſentes vexabimur: vel ut Conſules regat Prætor, vel dictatorem dicat. Quorum neutrum jus eſt. At ſi Sylla potuit efficere, ut ab interrege diceretur, &c.* Quod ſi mos majorum tuliſſet, ut Prætor dictatorem diceret, quare Pop. Romanus non juſſit aliquem è Prætoribus dicere Dictatorem, eo anno quo Q. Fulvius à Populo dictator eſt creatus? Tum enim populus obſtinate Dictatorem volebat dici: Conſules dicere nolebant. Aut cur non dictator, ſed Prodictator appellatus eſt Q. Fabius, qui hunc honorem à Populo accepit? Aut cur apud Livium lib. 4. Populo Rom. eligio videtur obſtare, ne Dictator non poſſit niſi à Conſule dici? non item à Tribunis militaribus conſulari poteſtate? Eorum certe major erat poteſtas, quam Prætorum. Forte id induxit in errorem Alex. quod Julius Cæſar à M. Lepido Prætore ſit renunciatus Dictator. At hic modus dicendi Dictatorem, extraordinarius erat, & contra leges Romanas. Sed nec proprie Lepidus dixit Cæſarem Dictatorem. Habuit enim ſolum comitia, quibus Cæſar à populo Dictator eſt creatus. Quod vero addit Alexand. Prætores ante conſulatum dictos dictatores, neſcio an ſit probandum. Certe lex de Dictatore creando jubebat conſularem dici. Livius lib. 2. *Conſulares legere. Ita lex jubebat de creando Dictatore lata.* Quod vero nonnulli, ut eſt apud Livium lib. 2. contendunt primum Dictatorem fuiſſe, M. Valerium, M. Filium, qui nondum Conſul fuerat, non placet ipſi Livio. Sed & Prætor non fuerat. Alios ante conſulatum dictatores fuiſſe non legi. Fortaſſe potuit Alex. in eos auctores incidiſſe, in quos ego nondum inciderim.

TIRAQUELLUS.

2 *Qui faſces haberet.*] Livius 1. Decad. libro 8. *Æmylius, cujus tum faſces erant, collegam dictatorem dixit.*

3 *Et niſi virum conſularem.*] Livius 1. Decad. libro octavo de dictatore & magiſtro equitum loquens. Apud veterrimos tamen auctores T. Largium dictatorem primum, Sp. Caſſium magiſtrum equitum creatos invenio. *Conſulares legere ita lex jubebat de dictatore creando lata, &c.*

4 *Et in foro Romano.*] Adverte tamen dictatorem C. Julium in Caſtris creatum apud Livium 1. Decad. lib. 7. Sed & extra terram Romanam dictum fuiſſe teſtatur Livius Dec. 1. l. 5. in creatione Camilli, & Decad. 3. l. 9. ubi de Q. Cæcilio Metello dictatore. Vide autem, num & in agro Romano dicere debuerit Alexander. Nam ſic ait Livius 3. Decad. lib. 7. de Q. Fulvio dictatore: *Patres extra Rom. agrum (eum autem in Italia terminari) negabant dictatorem dici poſſe.*

5 *Oriente nocte.*] Livius 1. Dec. l. 4. ubi de creatione A. Servilii, & iterum ubi de creatione P. Cornelii, & lib. 8. ubi de creatione M. Marcelli, & lib. 9. ubi Fabius L. Papyrium dictatorem dicit, & 3. Decad. lib. 3. ubi de creatione M. Fabii Buteonis.

6 *Et ſilentio.*] Livius 1. Dec. lib. 8. ubi ſupra.

1 *Tametſ*

dicere licuit. [1] Tametſi conſularem ſive collegam dixiſſe, & prætores ante conſulatum ſæpe dictos fuiſſe compertum ſit. [2] Poteratque ſecundo, tertio, & deinceps idem dictator dici. [3] Inde quia dictus eſſet, non creatus, nec comitiis electus, ut reliqui magiſtratus, dictatorem dici volunt: qui non apud Romanos tantum, [4] ſed Carthaginenſes, [5] Fidenates, [6] Lavinienſes, [7] Albanos, [8] Tuſculanos, [9] Samnites, [10] & omne fere Latium, multæ erat poteſtatis, & ſummi imperii. [11] Is autem dictator [12] ſimulatque dictus

Dictatorum ſumma apud diverſas gentes poteſtas.

1 *Tametſi conſularem.*] Halicarnaſſ. ad fin. lib. 5.

2 *Poteratque ſecundo.*] Nam Mamercus Æmylius ter dictator creatus eſt, teſte Liv. 1. Decad. lib. 4. & Camillus quater & quinquies apud eundem 1. Decad. lib.6. L. Quintus Cincinnatus bis Plinio Secundo de Viris Illuſtribus cap. 17. C. Marius ſepties conſul Valerio Max. lib. 8. tit. 16.

3 *Inde quia dictus.*] Varro lib. 1. aut aliorum computatione 4. de lingua Latina. Plutarc. in Marcello. Alii ita dictum volunt quod ejus dicto omnes audientes eſſent, vel quod futuros dictare magiſtratus ſolitus ſit. Fenestella lib. de Magiſtratibus, & Zaſius in *l. 2. ff. de origine juris.*

4 *Sed Carthaginenſes.*] Cælius ex origine M. Catonis apud Gellium libro 10. cap. 24. *Igitur*, inquit, *dictatorem Carthaginenſium magiſter equitum monuit, Mitte mecum Romam equitatum, die quinti in Capitolio tibi cœna cocta erit.* Livius 3. Decad. lib. 3. ubi dicit dictatorem Carthaginenſium cum Magone in Hiſpaniam præmiſſum ad adducendum exercitum, & Juſtin. lib. 19. ubi de Haſdrubale.

5 *Fidenates.*] Macrob. Saturnal. lib. 1. cap. 11: ubi loquitur de Poſthumio Livio eorum dictatore.

6 *Lavinienſes.*] Vide num. ſeq.

7 *Albanos.*] Dionyſius Halicarn. antiquitatum lib. 3. poſt princip. in duobus locis, ubi loquitur de Cluilio & Metio Suffetio Albanorum dictatoribus, Livius 1. Decad. lib. 1. ubi de eodem Metio Suffetio dictatore, & paulo ante dixerat ab Lavinio Albanos eſſe oriundos, ut veriſimile ſit & Lavinii ante dictatores fuiſſe.

8 *Tuſculanos.*] Livius 1. Dec. lib. 3. Dionyſ. Halicar. lib. 10. ubi loquitur de L. Manilio dictatore Romanis auxilium ferente. Et iterum idem Livius ejuſdem Decad. lib. 6. *Dictator*, ait, *Tuſculanis ita verba fecit.*

9 *Samnites.*] Neſcio an acceperit à Livio 3. Dec. l. 2. quo loco loquitur de Mamerco Samnite, qui juſſu dictatoris octo millia peditum, & equites ducentos adduxit in caſtra Romanorum. Sed, ni fallor, non intelligit de dictatore Samnitum, ſed de Q. Fabio Maximo tum Romanorum dictatore.

10 *Et omne fere Latium.*] Nam Spartianus in vita Adriani Imperat. ſcribit per Latina oppida fuiſſe Dictatorem. Et de Sabinis privatim teſtis eſt Livius 1. Dec. lib. 2. Sed & adde apud Syracuſanos ex Diodoro Siculo l. 13. non adeo longe à princ.

11 *Is autem dictator.*] Livius 3. Dec. lib. 3. & alibi ſæpiſſime: & Aurelius Arcadius Juriſconſultus in *l. 1. ff. de offic. præf. præt.* Aliquando tamen creatus fuit Dictator ſine Magiſtro militum ex Senatuſconſulto: cujuſmodi fuit M. Fabius Buteo apud eundem Livium eodem lib. Licet Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 5. ad fin. dicat Dictatorem ad ſuam uſque ætatem nullum creatum fuiſſe ſine Magiſtro militum.

MERCERUS.

12 *Simulatque dictus erat.*] Obſervat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Magiſter equitum una cum dictatore dictus.

ctus erat, magiſtrum equitum velut imperii ſocium nom nabat, cui ſumma rei bellicæ dabatur. Tametſi à ſenat [1] vel populo una plerumque dictos inveniamus. [2] Titu Largium bello Latino quum in ancipiti terrore eſſet ſen tus, dictatorem, & una Spurium Caſſium magiſtrum equ tum dixit, qui velut magiſter conſiliorum dictatori adera atque ad ipſius præſcriptum parere oportebat, [3] ita ut quando abeſſe contingeret, ejus vices gerere & munia ob ire poſſet. [4] Et licet ante Quintum Fabium Maximun neminem niſi à ſenatu vel conſule dictum inveniamus: t men ſecundo Punico bello, quum acerrimo prælio & ma ximo reſpublica affligeretur, novo exemplo populus ſin patribus (quod nunquam factum antea) eundem Fabiun dictatorem, & Quintum Minutium magiſtrum equitun dixit. [5] Cumque à principio patricii tantum & conſulare dicerentur, haud longis poſt temporibus plebejos dicto comperimus. Cum enim omne nomen Hetruſcum, Tar quinienſibus & Faliſcis ducibus, infeſto exercitu in Roma nos copias admoverent, adverſus tantam belli molem, pri mus de plebe dictator dictus Cajus Martius Rutilius fuit qui magiſtrum equitum Cajum Plautium de plebe homi nem ſibi cooptavit: [6] & exinde jus arbitriumque dictatori crean-

Dictator à populo ſine patribus dictus.

Plebeii dictatores.

Onuphrius ſemel, ſecundo bello Punico Dictatorem fuiſſe, ſine magiſtro equitum.

TIRAQUELLUS.

1 *Vel populo.*] Ut patebit infra.

2 *Titum Largium.*] Livius 1. Decad. lib. 2. dicit hunc T. Largium primum dictatorem, Sp. Caſſium Magiſtrum equitum creatos fuiſſe, * nec tamen aperit an ſimul à populo aut Senatu creati fuerint. Halicar. verum ita ſcribit d. lib. 5. ad fin. *Mox ut magiſtratum* (Largius ſcilicet, primus Dictator) *iniit, equitum Magiſtrum creavit Sp. Caßium, qui conſulatum geſſerat Olympiad.* 70.

COLERUS.

* Anno nono poſt reges exactos.

TIRAQUELLUS.

3 *Ita ut ſi quando.*] Polybius lib. 3. loquens de Q. Fabio Maximo Dictatore, & M. Minutio Ruffo ipſius Magiſtro equitum. *Qui*, inquit, *magiſtratus imperio Dictatoris ſubjectus eſt, tenetque in exercitu ejus locum, ſi quando abeſſe illum neceßitas cogit.*

4 *Et licet.*] Livius 3. Decad. lib. 2. Plutarchus tum in vita Fabii Maximi, tum Hannibalis. Sed Livius non Dictatorem illum, ſed Prodictatorem creatum fuiſſe, dicit.

5 *Cumque à principio.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Et exinde*, ſunt Livii 1. Decad. lib. 7.

6 *Et exinde.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Quo exemplo*, ſunt Plutar. in Sylla.

1 *Dicta-*

creandi, ſenatui populoque tributum eſt, donec procedente tempore, Cornelius Sylla, qui victam armis rempublicam in dominationem vertit, contra mores inſtitutaque majorum, [1] dictatorem ſeipſum dixit, illiuſque imperium in annos centum ſibi prorogavit. [2] Quo exemplo Cajus Cæſar perpetuæ dictaturæ munus ſibi vendicavit. [3] Erat igitur ſummum dictatoris imperium: [4] nam & capite mulctare, & [5] conſulatu dejicere, [6] honoreſque aliis abrogare, aliis conferre poterat. [7] Qui tantæ poteſtatis erat, ut liceret ei ſine ſenatus aut populi conſilio Romanos cives in vincula conjicere, atque indemnatos morte afficere: nam ſalus civium univerſorum, jus de tergo vitaque, leges, judicis libertas, aræ, foci, & dii penates, inſuper bona conjugis, & liberorum pudor, pudicitia, ejus tutelæ, poteſtati fideique credebantur: cognationes quoque capita rerum habere, in exilium agere, bonis interdicere, capite mulctare, bellum, pacem, fœdera ſocietateſque etiam injuſſu populi facere & dirimere, ſui arbitrii & juris erat. Nam ſi quid collibuiſſet, ſive delectum habere, ſive ad hoſtes ducere, aut aliquos auxilio juvare, ipſius dicto parere oportebat, cujus erat arbitrium pro numine, [8] nullique provocare licebat.

Cornelius Sylla dictatorem ſeipſum dixit.

Dictatoris ſummum imperium & poteſtas.

MERCERUS.

1 *Dictatorem ſeipſum dixit.*] Ab interrege dictum eſſe putavit. Cic. loco ſupra citato. Idem confirmat Appianus.

TIRAQUELLUS.

2 *Quo exemplo C. Cæſar.*] Plutarch. in vita illius, & Sueton. c. 77.

3 *Erat igitur ſummum.*] Polybius loquens de creatione Q. Fabii Maximi Dictator. lib. 3. Livius 3. Dec. l. 2. Aurelius Arcadius in *l. 1. ff. de offic. præf. præt.* & Pomponius Juriſconſultus in *l. 2. §. populo. ff. de orig. juris.*

4 *Nam capite mulctare.*] Pomponius Juriſconſult. ubi ſupra, & Feneſtella lib. de Magiſt. & alii.

5 *Conſulatu dejicere.*] Sic L. Quintius Cincinnatus Dictator L. Minutium abdicare ſe Conſulatu coëgit apud Livium 1. Dec. lib. 3.

6 *Honoreſque aliis abrogare.*] Ut factum eſt à Cincinnato (ut diximus proxime) & à L. Papyrio Curſore, qui Q. Fabium Maximum Rutilianum Magiſtrum equitum vetuit quicquam pro magiſtratu agere, ut habet Livius 1. Dec. lib. 8.

7 *Qui tantæ poteſtatis.*] Plutarch. in Fabio Max.

8 *Nullique provocare licebat.*] Livius 1. Decad. lib. 3. Pomponius in d. *l.* 2. §. *populo ff. de orig. juris.* & alibi diximus.

MERCERUS.

9 *Nullique provocare.*] Alexandro repugnat Feſtus, verbo, *Optima lege. Poſtquam*, inquit, *provocatio ab eo magiſtratus ad Populum data eſt, quæ ante non erat, deſitum eſt dici, ut optima lege*

cebat. Neque enim ut in conſulibus, qui pari ſunt poteſtate, & iiſdem auſpiciis creati, alterius auxilium ſperare licebat. [1] Denique dictatore creato omnium juriſdictio ceſſat & connivet: conſules, prætores, ædileſque & magiſtratus ſub illius imperio conticeſcunt, præter tribunos plebis. [2] Illique non duodecim faſces, ut conſuli, ſed quatuor & viginti lictores cum ſecuribus faſcibuſque apparebant: [3] qui etiam tantæ majeſtatis erat, ut ſi quando in conſulis provinciam iret, ut ſupremus ordo notaretur, ſine lictoribus, aut aliquo inſigni honorum, conſul veritus majeſtatem viri, ſolus procedebat, privatuſque ubi dictator erat, & ſine magiſtratu cenſebatur. Et quia maximum dictatoris imperium, poteſtaſque imperioſa erat, [4] pactiones vel fœdera injuſſu ſuo inita, nullarum virium fuiſſe liquet: illaque ſuo juſſu abrogari poterant & induci. Sed quamvis eo excellentiæ creverit dictator, ut ſummum teneret imperium, præcipuaque majeſtate polleret, [5] ipſi tamen equo vehi minime jus erat. Id enim veteri lege exceptum fuerat: ſcilicet, ut inhibita nimia poteſtate, tantus honor aliquo fine præſcriptus, populi ſuffragio indigeret. Ideo ſi quando in expeditionem eques ire vellet, ut equum ſibi aſcendere liceret, [6] ad populum ferebat, exque permiſſu populi

Dictatori equo vehi non licebat.

utpote imminuto jure priorum magiſtratuum. Et certe in hoc, Feſto fidem habendam eſſe cenſeo. Etſi quod prius dixerat Manium Valerium primum Dictatorem fuiſſe, Livius non probet.

TIRAQUELLUS.

1 *Denique Dictatore creato.*] Hæc uſque ad clauſulam, *Illique non*, ſunt Livii, ubi nuper citavimus & Polybii libro 3. & Plutarch. in Fab. Max. & in Antonio, & problem. c. 81. & alibi dictum eſt ſupra.

2 *Illique.*] Dionyſius Halicarnaſſ. libro decimo, ubi loquitur de L. Quintio Cincinnato dictatore. Plutarchus in eodem Fabio Maximo, & Polybius dict. libro tertio, & alibi quoque dictum eſt.

3 *Qui etiam tantæ majeſtatis erat.*] Plutarch. ibi, & Livius 3. Dec. lib. 2.

4 *Pactiones vel fœdera.*] Nam & Furius Camillus Dictator, fœdus initum à Senatu cum Gallis, qui urbem ceperant, quod non juſte factum fuiſſet, irritum fecit, apud Livium 1. Decad. lib. 5.

5 *Ipſi tamen equo vehi minime jus erat.*] Livius 3. Decad. lib. 3. ubi de M. Junio Dictatore loquitur. Plutarch. in Fabio Max. ubi tamen dicit ipſum Fabium à Senatu impetraſſe, ut id ſibi liceret.

MERCERUS.

6 *Ad populum ferebat.*] Id jus primo conceſſum eſt Q. Fabio, quem Pop. Prodictatorem creavit, ut annotat Plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

populi equo vehi poterat. [1] Quod tamen Cato Junior, licet in ſummo eſſet magiſtratu, minime curavit. Nam maxima itinera & longas vias pedibus ſemper, nonnunquam cantherio ſarcinis adoperto, obivit expeditus, [2] ſicut de Ageſilao proditur.[3] Cumque ad ſex menſes dictaturæ munus antea præfinitum foret, multos debellatis & domitis hoſtibus & munere abſoluto, [4] citra menſem dictatura exceſſiſſe comperimus: nonnullis etiam ultra annum, per denos vicenoſque dies, prorogatum fuiſſe: alios oblatum dictaturæ munus renunciaſſe, ſicut [5] de Terentio Varrone, qui ad Cannas inſigni ſtrage profligatus fuit, proditum eſt. [6] Alios cum dictatura ſimul conſulatum geſſiſſe, [7] quod de Sylla [8] & Cæſare legimus. [9] Quotieſque ſe abdicare & munere abſolvi volebat, prius magiſtrum equitum abire magiſtratu neceſſum erat, ne dictatore deſito, equitum magiſter, qui proximum gerebat imperium, in ſummo ſolus honore aliquid moliretur. [10] Neque ante dictatura ſe abdicare illum ſinebant, quam juſſu patrum prius conſulibus creatis, qui reipublicæ præeſſent, imperium dimitteret: [11] quo dimiſſo, poſtquam honore abiit, pauca & modice

Dictaturæ tempus præſcriptum.

ıt Plutarch. Conceſſum tamen à Populo, non à Senatu auctor eſt Plutarhus.

TIRAQUELLUS.

1 *Quod tamen Cato Junior.*] Plutar. n vita illius.

2 *Sicut de Ageſilao proditur.*] Pluırch. in Ageſilao.

3 *Cumque ad ſex menſes.*] Livius . Dec. lib. 3. in Dictatura M. Fabii uteonis, & Plutarchus in Camillo. 'omponius in d. *l.* 2. §. *populo ff. de rig. juris.*

4 *Citra menſem.*] Livius 1. Decad. b. 3. & 9. Nam & L. Quintius Cinnnatus dictator, intra ſextum deciıum diem, ex quo magiſtratum acceerat, profligato hoſte, ſummam poteatem, quam in ſex menſes acceperat, atim depoſuit, teſte Dionyſio Halic. b. 10. & Plinio ſecundo, ſi is eſt, de Viris illuſtribus c. 17.

5 *De Terentio Varrone.*] Livius 3. Decad. lib. 2. Plutarch. in Fab. Maximo & Hannibale. Val. Max. lib. 4. capite 5.

6 *Alios cum dictatura.*] Quod probat duobus exemplis ſequentibus.

7 *Quod de Sylla.*] Appianus Civilium bellorum libro 1.

8 *Et Cæſare.*] Sueton. in vita ipſius cap. 76.

9 *Quotieſque ſe abdicare.*] Nam apud Livium 1. Decad. lib. 4. *Mamercus Dictator juſsit primum Magiſtrum equitum ſe magiſtratu abdicare, moxque ſe abdicavit.*

10 *Neque ante.*] Livius 1. Decad. lib. 8.

11 *Quo demiſſo.*] Idem Liv. 1. Dec. lib. 2. ubi de M. Valerio Dictatore, Voluſii filio loquitur.

1 *Niſi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

modice loquutus, à populo & primoribus patrum frequen ti amicorum officio ſtipatus, cum gratulatione & gaudi domum deducebatur. Quod fere omnibus magiſtratibu commune fuit, [1] niſi quod Cicero diſceſſurus conſulatu de rebus à ſe geſtis, à Quinto Marcello prohibitus eſt con cionari. [2] Proditum tamen memoriæ eſt, quoſdam depo ſita dictatura ſe conſules dixiſſe (quamvis peſſimo exem plo) & cum collega conſulatum geſſiſſe. Quod malum n ſerperet latius, tam conſulto ſenatus, quam tacito conſen ſu ſublatum fuit. [3] Illud certe convenit inter omnes, di ctatorem ſine magiſtro equitum creari non licere. [4] Sicu enim à prima antiquitate tribunus Celerum Regi aderat cujus ope Rex nitebatur, [5] & legatus conſuli, [6] ac prætor quæſtor auxilio & adjumento erant: [7] ſic dictatori magi ſter equitum [8] & Imperatori præfectus prætorio. Quibus abſentibus, hi quaſi ſuffecti, honori præſidioque erant: ut ſi quan-

Tribunus Celerum adeſt regi. Legatus conſuli aderat. Quæſtor prætori. Magiſter equitum dictatori. Præfectus imperatori.

1 *Niſi quod Cicero.*] Nam & ipſe Cicero id ſcribit in Oratione in L. Piſonem, *Ego*, inquit, *cum in concione abiens magiſtratu, dicere à Tribuno plebis prohiberer, quæ conſtitueram: cumque is mihi tantummodo, ut jurarem permitteret, ſine ulla dubitatione juravi, Remp. atque hanc urbem mea unius opera eſſe ſalvam.* Quem locum enarrans Aſconius, *Diximus*, ait, *jam antea à Q. Metello Nepote Trib. pleb. Ciceronem Conſulatu abeuntem prohibitum eſſe concionari de rebus, quas in eo magiſtratu geſſerat.*

2 *Proditum tamen memoriæ eſt.*] Livius 1. Decad. libro 7. ubi de L. Furio Camillo: *Simul dictatorem increpabant, qui legis Liciniæ ſpretæ mercedem conſulatum privata cupiditate, quam publica injuria fœdiorem, cœpiſſet, ut ſe ipſe conſulem dictator crearet.*

3 *Illud certe convenit.*] Livius 3. Decad. lib. 3. Sed vide quæ diximus ſupra in verbo, *Is autem Dictator.*

4 *Sicut enim à prima antiquitate.*] Pomponius Juriſconſ. in d. *l.* 2. §. *quod ad magiſtratus*, & §. *populo. ff. de orig. juris.*

5 *Et legatus conſuli.*] Ulpianus in *l. ſolet. ff. de offic. proconſ. & legat.*

MERCERUS.

Legatus Conſuli.] Ne arbitreris legatum Conſuli ſemper datum. Id factum eſt tantum, quando foris bellum Conſul gereret.

TIRAQUELLUS.

6 *Ac Prætori Quæſtor.*] Cicero in Verrem act. 1. ita ſcribit: *Sic enim à majoribus noſtris accepimus, Prætorem Quæſtori ſuo parentis loco eſſe oportere: nullam neque juſtiorem, neque graviorem cauſam neceſſitudinis poſſe reperiri, quam conjunctionem ſortis, quam provinciæ, quam officii, quam publicam muneris ſocietatem.*

7 *Sic Dictatori.*] Id uſque ad clauſulam, *Quibus*, eſt Aurelii Arcadii in *l.* 1. *ff. de offic. præf. præt.* & Pomponii in d. *l.* 2. §. *populo ff. de orig. jur.*

8 *Et Imperatori præfectus prætorio.*] Aurelius Arcadius & Pomponius ubi ſupra, & Budæus in *tit. de offic. præf. præt.* & Cic. ad Q. Fratrem Aſiæ Proconſulem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

i quando abeſſe, aut graviori morbo laborare contingeret, ipſorum vicem gererent, & munia obirent: ac quædam inter eos ſocietas & conjunctio imperii, virtutis & gnaviæ cujuſque teſtes forent. [1] Apud Lacedæmonios à Lycurgo inſtitutum ferunt, ut octo & viginti ſeniores regi adeſſent, ac duo propinquiores, & contubernales, quos pſe elegerat, qui phytii appellantur, ut ſi quid caſurum oret, animadverterent, ipſiuſque munia & officium obrent. [2] Nonnunquam ephori in expeditionem profecto egi cuſtodem & imperii ſocium dedere, [3] tametſi augur erpetuus regum aſſeſſor foret. [4] In Meroë Rex quadrainta rectores accipit. [5] Getæ cogeonum qui regi adeſſet ecere. Qui tantæ dignationis erat, ut divina mente præitus haberetur. [6] Apud Abateos, qui intimus regi præſto derat, frater dicebatur, qui prudentia anteibat cæteris. Sed quod eſt de præfecto prætorio dictum, animadverndum, temporis curſu procedente, ex longo intervallo Cæſaribus fuiſſe inſtitutum, ut qui ſenator eſſet, ad præcturam prætorii evehi non poſſet: qui quum per ſenatum itea eligeretur, Auguſtus Cæſar habitu ſuffragiorum ſuecto, ſtatuit ut præfectus prætorio, de numero prætom ſorte eligeretur. [8] Cui, dum aſſumitur, Princeps glaum præcingit pro imperio & poteſtate. [9] In quo fertur ;regium Trajani verbum, dum præfecto prætorio enſem

Octo & 20. ſeniores regi Lacedæmoniorum aderant.

Φύτιοι.

Augur regum aſſeſſor.

In Meroë.

Getæ.

Præfectus prætorio.

Cæſarum inſtitutum.

1 *Apud Lacedæmonios.*] Plutarchus Lycurgo. Herodotus in Erato, ubi Pytiis, quos Phytios vocat Alexan-e.

2 *Nonnunquam Ephori.*] Idem Pluth. in Cleomene.

Tametſi augur.] Livius 1. Decad. 1. de Accio Navio loquens, *Augurcerte ſacerdotioque augurum tantus bs acceſſit, ut nihil belli domique poſteiſi auſpicato gereretur.*

In Meroë.] Id de Meroë non meni me legiſſe: ſed de Taprobane al Solinum cap. 66. aut aliorum putatione 56. iiſdem verbis, quibus hic Alexander utitur, ut conſtet aperte ab eo id ſumpſiſſe: ait enim, *Quadraginta ergo rectores accipit, ne in cauſis capitum ſolus judicet.*

5 *Getæ.*] Strabo lib. 7.

6 *Apud Abateos.*] *Nabateos* voluit, aut certe debuit dicere, ex Strabone, qui id de illis refert lib. 16.

7 *Sed quod eſt de Præfecto præt.*] Ex Julio Capitolino in vita Pertinacis.

8 *Cui dum aſſumitur.*] Quod patet ex proximo exemplo.

9 *In quo fertur egregium Trajani verbum.*] Dion in vita illius, & Caſſiodorus lib. Variarum 8. incip. *Securus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ſem cingeret, ut ſi juſte imperaret, pro ſe, ſin injuſte, con tra ſe illum ſumeret, admonentis. [1] Cumque antea unu foret, [2] Commodus Imperator, velut nimiæ potentiæ duos eſſe voluit, eam poteſtatem velut in partes diviſam tutiorem arbitratus: [3] quo etiam tempore tres præfect prætorio fuere, [4] donec Severus Alexander Imperator, n non ſenator de ſenatore judicaret, præfectos prætorio ſe natores juſſit eſſe. Ad eos enim ſenatorum cognitio, & judicium, juſque & animadverſio ſpectavit. [5] Heliogaba lus vero adeo præfecturam inquinavit, ut ſaltatorem, & hiſtrionicam profeſſum, præfectum prætorii faceret.

Præfecti prætorio.

1 *Cumque antea unus foret.*] A tempore Claudii Cæſaris, qui duos ad unum redegit, teſte Tacito l. 11. Nam ante Auguſtus duos crearat, ut tradit Dion in vita illius.

2 *Commodus Imperator.*] Herodianus lib. 1.

3 *Quo etiam tempore.*] Ælius Lampridius in vita ipſius Commodi.

4 *Donec Severus Alexander.*] Ide Lampridius in vita illius.

5 *Heliogabalus vero.*] Idem quoqu Lampridius in ejus vita. Alia auten quæ ad dictaturam pertinent, vide ſu pra lib. 1. c. 6.

CAPUT XXIV.

Quid mina, quid drachma, quid aſſis, denarius, ſeſtertiu & talentum apud gentes diverſas valuerit.

IN ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ Terentii comici, Chreme Menedemo conſilium dans, ut amanti filio, quam m nimo diſpendio conſulat, ipſum his verbis affatur:

Et tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt, quam illo minam.

Putabant nonnulli ſtudioſi, minam modicæ ſummæ mo netam fuiſſe, ita ut vix denarii pondus æquaret: quo fere ex ſenſu verborum conſtare videbatur: ſed cum i pleraque non ignobilium auctorum lectione verſaremu invenimus minarum diverſa genera, qualitateſque mult plices, ita ut nummorum inexplicabiles ſpecies perſcru tati in magnis verſaremur anguſtiis, cum ſumma eſſ diſſenſio, nihilque explorati animadverti diffinirique po

Minæ diverſæ.

ſe

ſet. [1] Nam minarum quaſdam ex drachmis ſeptuaginta quinque conſtare legimus, quaſdam Atticas, quarum ſexaginta parvum talentum efficiunt: aliquam ponderis majoris quæ ex centum fere & viginti denariis fit: [2] aliam apud Athenienſes ſeptuaginta trium drachmarum numero taxari: [3] nonnullas Euboicas, quarum ſeptuaginta Babylonicum efficiunt talentum. Ex quo judicare licet, non tam modici valoris minam apud priſcos fuiſſe. [4] Ea enim μνᾶ dicitur Græce, quæ tum nummi, tum libræ nomen habet: [5] apud quos ſiclis ſexaginta communi æſti- *Siclus.*
matione appendebat, qui obolos mille ducentos pariunt. [6] Nam viginti obolos ſiclum efficere haud dubium eſt. [7] Drachmarum quoque multiplicia fuere ge- *Drachmarum diverſa genera.*
nera, ex quibus aliquæ denos efficiunt aſſes, aliquarum duæ & dimidiata integrum ſeſtertium: [8] conſtititque drachmam Atticam & argenteum denarium Roma- *Denarius Romanus.*
num paris æſtimationis fuiſſe: nummumque, drachmam & de-

TIRAQUELLUS.

1 *Nam minarum quaſdam.*] Vide Plinium lib. 21. cap. 34. Budæum de Aſſe, & Georgium Agricolam, ut ſupra, hujus lib. 2. c. 20.

2 *Aliam apud Athenienſes.*] Plut. in Solone tradit eum centum drachmarum minam conſtituiſſe, cum ante ſeptuaginta trium fuiſſet.

3 *Nonnullas Euboicas.*] Herodotus lib. 3. Valet autem Babylonicum talentum 70. mnas Euboicas.

4 *Ea enim μνᾶ.*] Cælius Rhodiginus libro antiq. lect. 10. cap. 2. minæ, ſive mnæ dimidium hemimnæum appellari ſcribit. *

COLERUS.

* Adde Iſidorum lib. 16. cap. 24.

TIRAQUELLUS.

5 *Apud quos ſexaginta.*] Siclus didrachmum eſt, id eſt, nummus continens duas drachmas, quarta pars ſtateris argenti 1. Reg. c. 9. Ioſephus Antiquit. lib. 3. ait, Hebræorum numiſma eſſe, quatuor drachmas Atticas valens, Budæus lib. 5. de Aſſe.

6 *Nam viginti oboli.*] Exodi 30. cap. ita legitur, *Siclus viginti obolos habet, media pars ſicli offeretur Domino.*

7 *Drachmarum quoque.*] Vide Pollucem lib. 9. & Servium enarrantem illud Virgilii lib. 5. Æneid. *Auri argentique talenta*, ubi talentum ſecundum varias gentes, varii eſſe ponderis dicit. *

COLERUS.

* *Talentum*, inquit Iſidorus, *ſummum eſſe pondus perhibetur in Græcis. Nam nihil eſt Chalco minus, nihil talento majus.* Idem ait apud Romanos talentum eſſe LXXII. librarum, ſicut Plautus oſtendit, qui ait, dico talenta eſſe CXLIV. libras.

TIRAQUELLUS.

8 *Conſtititque drachmam Atticam.*] Livius 4. Decad. lib. 4. *Tetradrachmam*, inquit, *vocant* (de Atticis autem loquitur) *trium fere denariorum, in ſingulis argenti eſt pondus*, & Plinius lib. 21. c. 34. *Drachma*, inquit, *denarii argentei habet pondus.* Budæus lib. de Aſſe, paulo poſt princ.

1 *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

& denarium idem valuiſſe: quamvis alii contra, qui duas drachmas & dimidiam, decem nummos noſtrates efficere contendunt. Dion vero drachmas pro aſſibus accipit: centumque drachmis, centum denariis argenteis æquar cenſuit, qui libram efficiunt, [1] quod Plutarchus & ali teſtati ſunt. [2] Communi tamen æſtimatione, drachma ſex obolis, aut æreis ſignatis appendebat, qui ſinguli quaternis quadrantibus valebant. [3] Obolus vero ſex ſiliquas. [4] Siliquamque & ſcrupulum idem eſſe opinati ſunt [5] drachmamque in ponderibus partem unciæ octavam feciſſe, continere enim ſcrupulos tres, ſiliquas vero octodecim: [6] nam ſingulos ſcrupulos, ſex ſiliquas habere conſtitit. [7] Drachma tamen Æginenſium major Attica, decem obolis permutabatur. [8] Denariorum quoque diverſa fuere genera: nam & denos aſſes ſingulos pondo denarios efficere legimus; [9] quod æs grave dicebatur, [10] unde ex decem æreis denarius: [11] duoſque ciſtophoros, denarii pondus pendere. [12] Nonnulli denarium ex ſiliquis viginti- quatuor

Obolus. Siliqua. Scrupulus. Drach. Æginenſium. Denariorum genera.

1 *Quod Plutarchus.*] In Catone majore.

2 *Communi tamen æſtimatione*] Plinius lib. 21. cap. 34. quem hic omnino vide.

3 *Obolus vero ſex ſiliquas.*] Servius ubi ſupra, ex Varrone, dicit obolum continere ſex æra. *

COLERUS.

* Obolus ſiliquis tribus appenditur, habens cerates duos, chalcos quatuor. Fiebat enim olim ex ære ad inſtar ſagittæ. Unde & nomen à Græcis accepit, hoc eſt, ſagitta.

TIRAQUELLUS.

4 *Siliquamque & ſcrupulum idem eſſe.*] Priſcianus, aut quiſquis eſt, in eo libro de Ponderibus & menſuris poſt princ.

Semina ſex alii ſiliquis latitantia curvis
Attribuunt ſcrupulo.

5 *Drachmamque in ponderibus.*] Vide Budæum in libro de Aſſe, Julium Pollucem lib. 9.

6 *Nam ſingulos ſcrupulos.*] Plinius libro 33. c. 3.

7 *Drachma tamen Æginenſium.*] Budæus lib. 4. de Aſſe poſt princ. ex Polluce.

8 *Denariorum quoque.*] Idem Budæus ibid.

9 *Quod æs grave dicebatur.*] Liv. 1 Decad. l. 4. *Patres*, inquit, *bene cœptam rem perſeveranter tueri, conferre ipſi primi: & quia nondum argentum ſignatum erat, æs grave plauſtris quidam ad ærarium convehentes, ſpecioſam etiam collationem faciebant.* Æris gravis meminit Plinius lib. 33. cap. 3.

COLERUS.

* Adde Feſtum, in *Grave æs*, & *Sextantarium.*

TIRAQUELLUS.

10 *Unde ex decem æreis.*] Plutarch. in Camillo.

11 *Duoſque ciſtophoros,*] Cælius Rhodiginus lib. 10. cap. 2.

12 *Nonnulli denarium.*] Philippus Beroaldu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

uatuor confecere, alii ex octodecim, [1] drachmamque &
lenarium idèm eſſe, [2] ſexque millia denariorum integrum *Solidus*
olidum efficere, [3] &, hoc eſſe talentum Achaicum arbi- *inte-*
ger.
rati ſunt. [4] Primo tamen Punico bello populus Romanus, *Talen-*
um ærarium laboraret, aſſes unciales fecit, placuitque *tum*
Achai-
ereum denarium ſedecim aſſibus permutari, quinarium *cum.*
octonis, ſeſtertium vero quaternis aſſibus valere, ita ut *Aſſes*
uncia-
eſtertius nummus drachmas quaternas faceret. [5] Nota- *les.*
ue denariorum, bigæ & quadrigæ fuere: quare bigati & *Aſſes*
ſemi-
uadrigati dicti. [6] Poſtea vero lege à Papyrio lata, aſſes *uncia-*
emiunciales facti. [7] In militari vero ſtipendio, denarius *les.*
ro aſſibus decem militibus dabatur, [8] antea vero libralis *Libralis*
ſſis, & dipondius æque appendebat. [9] Quo autem tem- *aſſis.*
Dipon-
ore decemviri legum ferendarum cauſa imperitarunt, *dius.*
lomoni librariis aſſibus uſi fuere: [10] tametſi Quintus Fa-
ius Maximus aſſes triunciales feciſſe dicatur. [11] Cumque *Aſſes*
ecundo Punico bello librarii aſſes fierent, ut populus ære *triun-*
lieno non magno incommodo levaretur, debitaque ex- *ciales.*
olverentur, ex ſingulis aſſibus librariis ſenos percuſſere,
a ut ex librariis ſextarii fierent, qui demptis tribus unciis,
ntundem valerent. Plerunque tamen compertum eſt,
enos aſſes pondo ſingulas libras efficere. [12] Sed tamen *Aſſis*
ſem minorem eſſe monetam & haud multo æſtimari, *minor*
mone-
argu- *ta.*

aldus in Caligula, cap. 46. dicit de-
rium ſedecim aſſibus permutari ſo-
um, ut quinarium octonis.

1 *Drachmamque.*] Budæus in libro
Aſſe non uno loco: quamvis Agri-
a in lib. de Ponderibus, hoc putet
tereſſe inter denarium & drach-
am, ut ſeptem denarii octo drach-
is, ſive unciam expleant.

2 *Sexque millia denariorum.*] Feſt.
npejus l. 18. Atticum (non Achai-
ci) ſex millium denariûm.

Et hoc eſſe.] *Atticum* legendum
eſto, ut proxime diximus.

Primo tamen.] Plin. d. l. 33. c. 3.

Notaque denariorum, bigæ.] Plin.
& ibi ſupra eodem lib. c. 15.

6 *Poſtea vero.*] Plinius ibi.

7 *In militari ſtipendio.*] Budæus au-
ctoritate Vitruvii lib. 5.

8 *Antea vero.*] Plinius ubi ſupra,
& vide Varronem lib. 4. de lingua La-
tina, & Juriſconſultum in *l. item*, ut
Sabinus ait, §. *ult. ff. de heredibus inſt.*
& §. *etſi plures unciæ. Inſtit.* eod. tit.

9 *Quo autem tempore.*] Gellius l. 20.
cap. 1.

10 *Tametſi Q. Fabius.*] Plinius d. li-
bro 33. c. 3.

11 *Cumque ſecundo bello Punico.*] Fe-
ſtus lib. 17. ubi de ſeſtentariis aſſibus.
vide tamen Plinium ubi ſupra.

12 *Sed tamen.*] Quod in ſequentibus
probat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Obolus. Stipes. Chalcus. Semiobolus. Diobolus. Triobolus. Quadrantes. Dichalca. Oboli unde dicti. Seſtertiorum genera. Minor ſeſtertius. Minimus ſeſtertius.

argumento eſt, quod in mulcta à prætore irroganda [1] bos centuſſibus æſtimabatur, ovis vero decuſſibus.[2] Hos tamen aſſes Græci obolos, alii ſtipes dixere, quos exigui valoris fuiſſe haud dubie conſtat. Nam ſinguli quaternis aſſibus valebant, & octo chalcis: tametſi Plinius decem chalcis obolum æſtimari dixerit.[4] Tres enim obolus frequens continet ſiliquas, nonnunquam ſex: ea enim quadrageſimam ſupra centeſimam partem unciæ facit.[5] Eratque ſemiobolus, diobolus, triobolus, qui etiam quadrantes, dichalca & trichalca dicti. Obolique nomen tulit, [6] quod vetus Athenienſium nummus obeliſcum incuſſum habuit. [7] Seſtertiorum vero quidam majores, quidam minores fuere: qui ex quaternis aſſibus conſtabant. [8] Erat enim is ſeſtertius quarta denarii pars, quo tempore decuſſis valebat: [9] ex quibus apparet, ex ſedecim quoque aſſibus denarium conſtare, duaſque drachmas & dimidiam, ſeſtertium conflare. [10] Alii ex duobus aſſibus & tertio ſemiſſe ſeſtertium efficiunt, quem minimum appellant, quia non duos aſſes tantum, ſed ſemiſſem quoque tertii aſſis continebat. Fuit enim illius multiplex variaque natura. Ejuſmodi ſeſtertios fuiſſe opi namur

1 *Bos centuſsibus.*] *Centuſsi* (inquit Varro lib.4.) *majus æris vocabulum non eſt.* De centuſſi vide Budæum in dicto libro de Aſſe in duobus locis, & Pompejus Feſtus lib. 1. *Æſtimata pœna ab antiquis ab ære dicta eſt, quod eam æſtimaverunt ære: ovem decuſsis, bovem centuſsis, hoc eſt decem, vel centum aſsibus.**

COLERUS.

* Vide eundem Feſt. In mulctam, Ovibus, Peculatus: & Gellium lib. 11. cap. 1.

TIRAQUELLUS.

2 *Hos tamen aſſes.*] Donatus in Andriam Terentii act.2. ſcen.2. Vide Varronem lib.4. de ling. Lat.

3 *Tametſi Plinius.*] Lib.21. c.34.

4 *Tres enim.*] De hac rei nummariæ tione Budæus lib.5. de Aſſe.

5 *Eratque ſemiobolus.*] De his vid omnino Pollucem lib.9.

6 *Quod vetus.*] Imo vero Laceda moniorum, ex Plutarch. in Lyſandro.

COLERUS.

* Aliud etymon oboli ex Iſidor ſupra adſcripſi.

TIRAQUELLUS.

7 *Seſtertiorum vero.*] Budæus.

8 *Erat enim.*] Feſtus Pompejus d lib.17.

9 *Ex quibus apparet.*] Denarium ar genteum fuiſſe, & denis aſſibus va luiſſe, ſcribit Budæus in lib. de Aſſe 2 in princ.

10 *Alii ex duobus aſsibus.*] Seſter tium ſtatim ab initio duos aſſes & ſe miſſem valuiſſe ſcribit idem Budæu d.lib.2. & Plinius d.lib.33.c.3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

namur, [1] quos Julius Cæſar noviſſimo teſtamento ſuo viritim trecentos populo legavit, cum amplioris ſummæ neque erogari potuiſſent, & ad exhibendum ſingulis tantam pecuniam vix ullius ſufficerent facultates. Major vero ex centum drachmis Achaicis ſeu denariis conſtabat. Romani vero ex argenti libra, aut paulo infra, tria efficiunt ſeſtertia, ita ut centum ſeſtertia libris triginta argenti appenderent. [2] Alii ſeſtertium ex dipondio & ſemiſſe conficiunt, qui duas libras & dimidiam facit. Quare vigintiquatuor ſeſtertia talentum Atticum efficere relatum eſt, quod (teſte Varrone) ſexaginta argenti libris taxabatur: quo fit, ut ejuſmodi ſeſtertius nummus duas libras & dimidiam contineat. Sunt qui putent ex auri libra quadraginta millia ærium ſignari, [3] quod & Plinius arbitratus eſt. Mille quoque ſeſtertiis unum aureum computari, noviſſimis Cæſarum temporibus, à Jureconſultis legem Papiam interpretantibus, relatum accepimus: is autem aureus chryſius dicebatur: quorum ſeptuagintaquinque in ſingulas expendebant libras. [4] Præter quos fuere ſtateres aurei, qui mina permutabantur: alii argentei, quorum decem chryſium efficiunt. [5] Talentum quoque veteribus multiplex fuiſſe invenimus, nec unius generis, ſed aliud Atticum, ſex millium denariorum: aliud Alexandrinum, duodecim: Neapolitanum ſex: Syracuſanum trium ſummam

Vide Tranquillum in vita Julii circa finem. Major ſeſtertius. Romani. Talentum Atticum. De aureo vide Alci. lib. Diſpunct. 3. c. 9. & in l. Etiam aureos. ff. de verb. ſigni. Aureus. Chryſius. Stateres.

Talentum multiplex. Atticum. Alexandrinum. Neapolitanum. Syracuſanum.

1 *Quos Julius Cæſar.*] Sueton. in vita illius, c.83. *

COLERUS.

* Ibi Plutarchus 75. drachmas vertit, hoc eſt, totidem denarios. Nam quatuor ſeſtertii denarium faciunt.

TIRAQUELLUS.

2 *Alii ſeſtertium.*] Vide Gellium lib.3.c.17. & lib.5. cap.2. & Budæum lib. de Aſſe.

3 *Quod & Plinius.*] Lib.33.c.3.

4 *Præter quos.*] Pollux lib.9.c.6.

5 *Talentum quoque veteribus multiplex.*] Multiplicium talentorum genera videbis apud Pollucem, ubi ſupra, & Feſtum Pompejum lib.18. Servium lib.5. Æneid. ubi ſupra & l.9. in eum locum,

—— *Auri duo magna talenta.*

Ubi Virgilius enumerat Aſcanii dona pulcherrima, quorum ſpe ad memorabile facinus faciendum adoleſcentes, Euryalum & Niſum, alioqui per ſe ſatis paratos, invitat. Et omnium copioſiſſime & ſcientiſſime Budæum in libris de Aſſe.

Euboicum. Achaicum. Ptolemaicum. Syrium. Antiochenum. Babylonium. Talentum parvum & magnum ex Prisciano.

mam non exceſſit. [1] Euboicum vero quatuor millium Romanæ monetæ, [2] & Achaicum etiam ſex millium fuiſſe aſſerunt: præter quod fuit [3] Ptolemaicum, Syrium, & Antiochenum, [4] & Babylonium, quod duabus minis Atticis taxabatur. Erantque talentorum ſpecies multimodæ, ita ut ſicut libra & pondo non æqua omnibus, ita diſſimilia talenta fuerint. Eſt tamen proditum memoriæ, ex mille ſeſtertiis talenta Attica paulo minus quadraginta effici, ex qua adnumeratione fit, ex vigintiquinque ſeſtertiis talentum Atticum conflari: communi tamen æſtimatione, talentum decuplo majus mina taxabatur.[5] Auctor idem eſt Priſcianus, talentum parvum minarum ſexaginta: magnum vero, octoginta trium, & unciarum quatuor: Atticum vero magnum talentum, octoginta libras Romani ponderis pendere: parvum vero, ſexaginta minis Atticis taxari. [6] Procedente mox tempore talentum Atticum vigintiquatuor ſeſtertiis Romanis ęſtimatum fuit. Ea ſumma eſt vigintiquatuor nummorum millium: ſiquidem mille nummi, Romanorum quoque ſeſtertium efficiunt. Quinetiam Atticum talentum quandoque ſexdecim ſeſtertiis taxari, [7] Varro ſignificat, [8] Ægyptiumque octoginta ponderibus pendere.[9] In tributorum vero taxatione

Seſtertium Romanum.

1 *Euboicum.*] Feſtus Pompejus l. 5. & de hoc Livius 4. Decad. lib. 7. *Pro impenſis*, inquit, *deinde in bellis factis 15. millia talentûm Euboicorum dabitis, quingenta præſentia, &c.*

2 *Achaicum.*] Idem Bud. ubi ſupra.

3 *Ptolemaicum.*] Plin. d. l. 33. c. 3.

4 *Et Babylonium.*] Id Herodotus libro 3. ſcribit valere 70. minas Euboicas. Ælianus autem de Varia hiſtoria lib. 1. tradit id talentum conficere 72. minas Atticas.

5 *Auctor eſt Priſcianus.*] Is in libro de Ponderibus & menſuris, id tantum ſcribit de talento,

Cecropium ſupereſt poſt hæc docuiſſe talentum,
Sexaginta minas, ſeu vix ſex millia drachmas,
Quod ſummum doctis perhibetur pondu[s]
Athenis.

6 *Procedente mox tempore.*] Gell. libro 3. c. 17.

7 *Varro ſignificat.*] Apud Plinium lib. 35. c. 11.

8 *Ægyptiumque.*] Idem Varroni[s] auctoritate lib. 33. c. 3. & Servius d[e] lib. 5.

9 *In tributorum vero.*] Hæc uſqu[e] ad clauſulam, *Idemque in vectigalibus* ſunt Livii 4. Decad. lib. 8. cujus hæ[c] verba ſunt, *In fœdere ipſius Antiochi Argenti probi Attica talenta 12. milli[a] dato intra 12. annos penſionibus æquis talentum ne minus pondo 80. Roman[is] ponderibus pendat.*

1 I[n]

tione adhibitum Romanis talentum, haud minus pondo
octoginta Romanis ponderibus pendebat. Cujus generis
talenta, cum leges pacis Antiocho datæ ſunt, Romanis
æquis penſionibus exhibita fuere. Idemque in vectigali-
bus & portoriis ſervari comperimus. [1] In qua quidem re
fuit memoriæ proditum, Romanos victis gentibus natio-
nibuſque tributi nomine argentum, non aurum, indixiſſe.
Sunt tamen exempla, centum talenta nonnunquam duo-
decim pondo Romanis ponderibus effeciſſe. [2] Pondo au- *Pondo.*
tem idem eſſe quod libra, omnes conſentiunt. Quod qui-
dem talentum plerunque non ex pecunia percuſſa, ſed ex *Talenta non ex pecunia percuſſa.*
maſſa argenti [3] aurive, aut eboris, ferri quoque & alumi-
nis, [4] aut ebeni, quod tributi loco ab Æthiopibus & Perſa-
rum regibus appendebatur, conſtare volunt. [5] Legimus ſin-
gula millia talentûm thuris annua Arabes regibus Perſarum
penſitaſſe: [6] ipſoſque Æthiopes vicenos dentes elephan-
torum eiſdem pendere conſueſſe: [7] Romanoſque à Cor-
ſis centum millia pondo ceræ, tributi nomine exegiſſe:
Cappadoces, Perſis quingentos equos, & mulorum duo
millia annua dediſſe. Plerunque ex pecunia percuſſa, quod *Ex pecunia percuſſa.*
frequens fuit: nam ex tribus aureis etiam talentum con-
ſtare. [8] Pollux auctor eſt, quod aureis tribus Atticis va-
lebat. [9] Aureum autem duabus drachmis Atticis taxaba- *Aureus.*
tur, argenteum vero minis Atticis ſexaginta. Babyloni- *Argenteus.*
cum

1 *In qua quidem.*] Ut videre licet ex eo loco Livii, & ex Gellio l. 6. c. 5.

2 *Pondo autem.*] Quintil. l. 6. c. 4.

3 *Aurive aut eboris.*] De his duobus Herod. lib. 3. qui Thalia inſcribitur, ubi de talento Babylonico & muneribus & tributis, quæ Perſarum regibus quotannis afferebantur, & Plinius libro 12. cap. 4.

4 *Aut ebeni, quod tributi loco.*] Herodotus & Plinius, ubi ſupra.

5 *Legimus.*] Apud Herodotum dict. lib. 3. & ejus auctoritate Plinium l. 12. cap. 17. ante fin.

6 *Ipſoſque Æthiopes.*] Herodotus d. lib. 3. de Æthiopibus eorumque finitimis loquens, ſic ſcribit, *Pertantque uſque ad meam memoriam binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes*, & ab eo Plinius d. lib. 12. c. 4.

7 *Romanoſque à Corſis.*] Livius 4. Decad. lib. 2. dicit ducenta millia pondo. Hanc autem ceram Corſicam habere vim quandam medicaminis, quoniam ex buxo fit, ſcribit Plinius l. 21. cap. 14.

8 *Pollux auctor eſt.*] Lib. 9.

9 *Babylonicum autem.*] Herod. d. l. 3.

cum vero, ſæpe duo millia & ſeptingentas minas Attic[illegible] effeciſſe volunt.[1] Ipſum tamen Romanum talentum quan[illegible] ſæpiſſime ſeptuaginta librarum fuit. Apud alios vero mi[illegible] nimæ ſummæ, & parvi æſtimabatur, [2] Homero teſte, q[illegible] in ludis funebribus Patrocli, cum primus victor boven[illegible] accepiſſet donum, ultimus duo talenta præmium tuli[illegible] [3] Hoc quoque ex auctoribus conſtat, quod à condita urb[illegible] ad Pyrrhum Regem populus Romanus argento ſignat[illegible] minime uſus fuit, rudi enim ære appenſo, non numerato utebantur, poſtque percuſſam monetam placuit denariun[illegible] pro decem libris æreis, quinarium pro quinque, ſeſter[illegible] tium pro dipondio & ſemiſſe computari. [4] Fuiſſeque i[illegible] veteri nummo æreo altera parte Janum bifrontem, alter[illegible] proram navis exſculptam, & in antiqua moneta, bovi ovisque

Talentum Romanorum. Iliad. 23.

A condita urbe ad Pyrrhum nullæ monetæ fuerunt.

1 *Ipſum tamen Romanum.*] Servius auctoritate Plauti in lib. 5. Æneidos eo loco,

Auri argentique talenta.

Et lib. 9. ibi,

Auri duo magna talenta.

2 *Homero teſte.*] Idem Servius d. l. 5. ubi imitatione Homerica munera ante oculos ponit, à quo Alexander id accepit, ſed uterque aberravit. Neque enim tunc cum bovem ante propoſuiſſet præmii loco, poſtea ultimo duo talenta præmii loco data ſunt: ſed ἡμιτάλαντον, id eſt, *ſemitalentum*. Ejus id carmen eſt ex lib. 23. Iliadós,

Δευτέρῳ δ᾽ αὖ βοῦν θῆκε μέγαν καὶ πίονα δημῷ,
Ἡμιτάλαντον δὲ χρυσοῦ λοισθήϊ ἔθηκε.

Sed alium locum ejuſdem Homeri vide eo ipſo libro 23. in quo neutiquam bos, neque aurum, neque aliarum rerum præmium fuit, ſed alia quæpiam. Ejus in eam rem hi verſus ſunt,

Ἱππεῦσι μὲν πρῶτα ποδώκεσιν ἀγλα᾽ ἄεθλα
Θῆκε γυναῖκα ἄγεσθαι ἀμύμονα ἔργ᾽ εἰδυῖαν,
Καὶ τρίποδ᾽ ὠτώεντα δύω καὶ εἰκοσίμετρον
Τῷ πρώτῳ. ἀτὰρ αὐτῷ δευτέρῳ ἵππον ἔθηκεν
Ἑξέτ᾽, ἀδμήτην βρέφος ἡμίονον κυέουσαν.
Αὐτὰρ τῷ τριτάτῳ ἄπυρον κατέθηκε λέβητα,
Καλὸν, τέσσαρα μέτρα κεχανδότα λευκὸν ἔτ᾽ αὔτως,
Τῷ δὲ τετάρτῳ θῆκε δύο χρυσοῖο τάλαντα.

Sed is tamen locus ſatis probat, quo[illegible] Servius & Alexander probare volue[illegible]runt. Nam ſi tertio, qui hunc præce[illegible]debat, pro præmio datus eſt novus le[illegible]bes quatuor metrarum, ſatis conſe[illegible]quens, ut ſequens tam magnum acce[illegible]piſſet præmium, ſcilicet, duorum au[illegible] talentorum. Ex quo fit quod dici[illegible] Servius, ut talentum minimum qui[illegible] ſignificet. Et eum poſtremum Home[illegible]ri locum in id quod diximus expendi[illegible] ipſe Servius lib. 9. ibi,

Auri duo magna talenta.

3 *Hoc quoque.*] Id totum uſque ad verſi. *Fuiſſeque in veteri*, eſt Plinii libro 33. c. 3.

4 *Fuiſſeque in veteri nummo.*] Sed & hoc, uſque ad verſicul. *Neque omittendum*, eſt Plinii ubi ſupra, & præterea Plutarchi probl. c. 40.

1 *Nequ*

ovíſque imagines: quæ res, Romanos gregibus olim & pecudibus valuiſſe, argumento fuit, quare pecunia dicta eſt. Jani autem bifrontis nota, & navis prora, ideo inſculpta feruntur, ut priſcos Latinos tunc efferum genus, cum paſtoritiam vitam agerent, è fera agreſtique vita legibus & omni rerum affluentia, quæ illuc terra marique importabantur, à Jano, qui cultioris vitæ modum invenit, excultos denotaret. [1] Neque omittendum quod Plinius naturalis hiſtoriæ retulit, Serviliorum familiam trientem ſacrum coluiſſe, illique ſtatis diebus nova religione ſacrum feciſſe: qui quum varia ſpecie & forma diſſimili videretur, modo acceſſionem & fortunæ incrementa, nonnunquam damna familiæ præſignabat. Illud quoque admonitu non inutile dixerim, [2] Lugduni Romanos Imperatores argentum aurumque, & monetæ omne genus ſignare conſueſſe: ſive quod prompta ibi ad cudendum metalli copia foret, ſeu quod munitiſſimus locus, & acceſſu difficilis ad confluentes, quod ibi Rhodano Arar commiſcetur, eſſe cenſebatur.

Notæ & imagines nummorum apud veteres Romanos.

Serviliorum familia trientem coluit. Vide Plin. l. 34. c. 13. natur. hiſtor.

Lugduni omne monetæ genus à Rom. cudebatur.

1 *Neque omittendum quod Plinius.*] Lib. 54. cap. 13.

2 *Lugduni Rom.*] Id uſque ad fin. eſt Strab. lib. 4.

CAPUT XXV.

* *Quæ theatra Romæ fuerint, & qui circi, quorumque extent veſtigia, & quæ penitus conciderint.*

IN conventu eruditorum, præſente me, ſermo haberi cœptus eſt de [1] theatris, quæ multa in urbe fuere, cur paucorum veſtigia extent, cum plurima legamus fuiſſe, Roma-

COLERUS.

* *Quæ theatra Romæ fuerint.*] Vide Juſti Lipſii Amphitheatrum, & Tertulliani lib. de Spectaculis. Martialem libro Spectaculorum ſive de Amphitheatro & in illum libellum doctiſſ. commentatorem, Theodorum Marcilium.

TIRAQUELLUS.

1 *De Theatris.*] De his in univerſum vide Vitruvium lib. 5. c 3. & 6. & Plinium lib. 36. cap. 15. Et ex recentioribus Andream Fulvium Sabinum libro 4. de Urbis antiquitat. capite 2. & ſeq. titulo, *de Theatris & amphitheatris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Romanosque bellis confectis, adeo ſpectaculis deditos: ut illa apparatiſſime exhibentes, quovis magiſtratu aut honore dignos ducerent. Cumque ex his quidam [1] Populum Romanum pedibus ſtantem, ſine ſcena diu ſpectaſſe aſſererent, [2] mox ſub tabernaculis ligneis, aut arundine fultis, [3] quod ſenatuſconſulto intra urbem, propiusve mille paſſus theatra habere, aut ludos niſi ſtantem ſpectare non liceret: ideo rara fuiſſe, illorumque ſubſtructiones & diruta veſtigia nunc extare: plures tamen fuere, qui plurimorum, quæ ſequutis temporibus extructa ſunt, non ſpecies modo, ſed ne ruinas quidem apparere dicant. [4] Licet enim

P. Cornelius Naſica theatrum demoliri fecit.

poſt ſecundum Punicum bellum, P. Cornelius Naſica, cum à cenſoribus locatum ſpectandis ludis theatrum extrueretur, velut publicis moribus nociturum demoliri fecerit, populuſque ſtans aliquandiu ſpectaverit: [5] & Auguſti tempore tria theatra ſolum, & amphitheatrum Romæ fuerint: tamen ſubſequente ævo, quin theatra, circi & porticus ingentis operis plura & celebria Romæ fuerint, nemo dubitavit: nunc maxime cum urbs Roma eo

Marcelli theatrum.

excellentię & felicitatis crevit, ut ędificiorum magnitudine ad ſummum majeſtatis faſtigium devenerit. Conſtat enim veterum monumentis, [6] Marcelli theatrum operis ſumptuoſiſ-

1 *Populum Romanum pedibus ſtantem.*] Cornel. Tacitus lib. 14. ubi de Quinquennali Ludicro, quod Romæ inſtitutum eſt, Nerone quartum & Cornelio Coſſo Coſſ. & ex eo idem Fulvius ubi ſupra, & Bartholomæus Marlianus Topographiæ urbis Romæ libro tertio, cap. decimo ſeptimo, tit. *de Circo.*

2 *Mox ſub tabernaculis ligneis.*] C. Curio, qui bello Civili in Cæſarianis partibus obiit, theatra duo juxta fecit ampliſſima è ligno, cardinum ſingulorum verſatili ſuſpenſa libramento. Plinius lib. 36. c. 15.

3 *Quod Senatuſconſulto.*] Valerius lib. 2, tit. de Inſtitutis antiquis ad fin. cap. de uſu velitum primo reperto.

4 *Licet enim poſt ſecundum bellum Punicum.*] Plinius lib. 36. cap. 15. Florus Epitome lib. 68. & Divus Auguſtinus de Civitate Dei, libro primo, cap. 31.

5 *Et Auguſti tempore.*] De tribus Romæ theatris Strabo libro 5. ubi de Campo Martio & ejus amœnitatibus & Amphitheatro, & Ovid. de Arte amandi lib. 3.

Viſite conſpicuis terna theatra locis.

6 *Marcelli theatrum.*] Plin. l. 7. c. 36. & lib. 8. c. 17. Tacitus lib. 3. Plutarch. in Marcello in fin. & in lib. de Induſtria animalium. Aſconius Pedianus in Orat. Cicer. pro M. Scauro. Lampridius in Alexandro, Suetonius in Auguſto. cap, 29. Servius in libro 7. Æneid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ptuoſiſſimi, ad infimum Argileti, juxta templum Pietatis, conditum fuiſſe, quod Auguſtus Marcelli nomine inſcripſit. [1] Octavia vero mater, Auguſti ſoror, ejus memoriæ bibliothecam addidit præcipui ſumptus. [2] Hic eſt enim ille Marcellus, cui cum filiam Auguſtus deſponſaſſet, haud multo poſt egregius adoleſcens acerbo funere ſublatus fuit. Et theatrum Scauri, quod in ædilitate fecerat, triplici ſcena trecentarum ſexaginta columnarum, ſignisque æneis tribus millibus conſpicuum, cujus cavea [3] (ut auctor Plinius eſt) ſupra hominum octoginta millium capax erat. [4] Aut Curionis, qui poſt homines natos theatrum verſatile & temporaneum mirabili commento conſtruxit, operum longe maximnm & conſpiciendum. [5] Primus enim Lucius Mummius, exacto Achaico triumpho, theatrum temporaneum, & ſcenam lignea compage poſuiſſe fertur. [6] Cumque apud Fidenas theatrum memorabili caſu cum magna hominum pernicie & ingenti ſtrage corruiſſet, ſenatuſconſulto cautum fuit ne quis in poſterum theatra niſi ſolidæ firmitatis extrueret. [7] Antea enim Pompejus Magnus perpe-

Bibliotheca Octaviæ.

Scauri theatrum.

Curionis theatrum.

Theatra temporanea.

Theatrum apud Fidenas lapſum.

Pompeii theatrum.

Æneid. Virgilii, ibi,

Sunt geminæ belli portæ (ſic nomine dicunt)
Relligione ſacræ.

Ubi & id dicit, Numam Pompilium illud ſacrarium, de quo ibi, feciſſe circa vicum Argiletum, juxta theatrum Marcelli. Ex quo Alexander hic anſam accipit, ut diceret Marcelli theatrum fuiſſe ad infimum Argileti, quod tamen aliud eſt. Dion hiſtoriæ Romanæ lib. 43. & 54. ſcribit, Theatrum Marcelli Marcellianum dictum fuiſſe.

1 *Octavia vero.*] Plutarchus in Marcello, Sueton. in Auguſto c. 29.

2 *Hic eſt enim ille Marcellus.*] De quo Virg. lib. 6. Æneid. ad fin.

Heu miſerande puer, ſi qua fata aſpera rumpas,
Tu Marcellus eris.

Et Suet. in Auguſt. cap. 63. & Plinius lib. 19. c. 1. ad fin.

3 *Ut auctor eſt Plinius.*] Libro ſcilicet 36. c. 15.

4 *Aut Curionis.*] Plinius ubi ſupra.

5 *Primus enim L. Mummius.*] Corn. Tacitus lib. 14. & ex eo idem Fulvius Sabinus lib. 4. cap. 2.

6 *Cumque apud Fidenas.*] Corn. Tacitus lib. 4. non adeo longe ante fin. & aliquid Paulus Oroſius lib. 7. c. 2. paulo ante fin.

7 *Antea Pompejus Magnus.*] Id ex Cornel. Tacito eſt, lib. 14. cujus hæc verba ſunt, *Quippe erant qui Cn. quoque Pompejum incuſatum à ſenioribus ferrent, quod menſuram theatri ſedem poſuiſſet. Nam antea ſubitariis gradibus & ſcena in tempus ſtructa, ludos edi ſolitos: vel ſi vetuſtiora repetas, ſtantem populum ſpectaviſſe: ſi conſideret, theatro dies totos ignavia continuaret.* Idem paulo poſt, *Sed & conſultum parſimoniæ quod perpetua ſedes theatro locata ſit,*

perpetuo manſurum ſolida materia ædificavit primus: [1] in cujus dedicatione ludos dedit in circo & elephantorum pugnam: quod illi fuit vitio & crimini datum, cum antea ligneis gradibus ſcena fieret: quod à Pompejo magna ex parte cœptum, [2] Caligulam perfeciſſe, [3] Neronemque in adventu Tyridatis Armeniorum Regis inauraſſe legimus. [4] Juxta quod Jovis ſtatua viſenda magnitudine, [5] cui arcus marmoreus à Claudio Cæſare Tiberio dicatus, proximus erat: [6] cujus exemplo [7] Julius Cæſar molem amphitheatri ingentem, in campo Martio ſubſtructionibus maximis erexit: quam poſtea Auguſtus mauſoleum ædificaturus (teſte Tranquillo) demolitus fuit. [8] Et Cornelii Balbi theatrum, cui quatuor columnæ ex ophite lapide pro miraculo

Amphitheatrum à Jul. Caſ. extructum. Corn. Balbi theatrum.

potius quam immenſo ſumptu ſingulos per annos conſurgeret ac ſtrueretur. De hoc Pompeji theatro Plutarch. & Dion in vita Pompeji, Cicero in Piſonem, & ibi Aſconius Pedianus, Plin. lib. 7. c. 3. Sueton. in Nerone, cap. 46. Appianus bellorum Civilium l. 2. Lucanus l. 7. in princ. ubi de ſomnio Pompeji.

Nam Pompejani viſus ſibi ſede theatri
Innumeram effigiem Romanæ cerne,e
plebis.

Caſſiodorus Variarum lib. 4. epiſt. ult. ubi dicit Pompejum ob id theatrum à ſe conſtructum Magnum fuiſſe appellatum, quod vix alibi reperies. *

COLERUS.

* Perpetuum theatrum Pomp. condidit primus, an. urb. DCLXXXXIX. ante ſubitaria erant, & cenſorum arbitrio obnoxia. Tertul. de Spectac. Donec ipſi Cenſores extruxerunt. Val. Maxim. lib. 2. cap. 4. Et Appianus Civil. bell. lib. 1. De ſubitariis, Auſonius intelligendus, in illo Judicio ſeptem ſapient.

Ædilis olim ſcenam tabulatam dedit
Subito excitatam, nulla mole ſaxea.

TIRAQUELLUS.

1 *In cujus dedicatione.*] Aſconius & Dion ubi ſupra.

2 *Caligulam perfeciſſe.*] Suetonius in vita illius, cap. 21.

3 *Neronemque.*] Plinius lib. 33. c. 3.

4 *Juxta quod Jovis ſtatua.*] Plinius lib. 34. cap. 7. Talis in campo Martio Jupiter à Claudio Cæſare dicatus, qui vocatur Pompejanus à vicinitate theatri. *

COLERUS.

* Hujus Jovis opinor meminit Sextus Rufus in nona regione Urbis, ubi vocat Jovem Pompejanum.

TIRAQUELLUS.

5 *Cui arcus marmoreus à Claudio Cæſare.*] Suetonius in vita Claudii Cæſaris, cap. 11. ſic ſcribit, *Tiberio marmoreum arcum, juxta Pompeji theatrum, decretum quidem olim à Senatu, verum omiſſum peregit.*

6 *Cujus exemplo.*] Scilicet Pompeji.

7 *Julius Cæſar.*] Cornel. Tacitus ſcribit primum à C. Cæſare in Campo Martio conſtitutum fuiſſe. Tranquillus in eod. cap. 44. deſtinatum fuiſſe duntaxat, atque apparatum omnem ab Antonio in Mauſolei dedicatione diſjectum. Dion in Julio ſcribit, theatrum quod à Julio Cæſare extructum erat, amphitheatrum poſtea appellatum fuiſſe, quod ſedes abſque ſcena undequaque haberet.

8 *Et Cornelii Balbi.*] Plin. l. 36. c. 7.

1 *Et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

culo fuere, quorum nulla prorſus veſtigia cernimus. [1] Et Pompeji amphitheatrum ampla magnitudine & mole: quippe tam profuſi ſumptus fuit, ut hominum XL. millia commode ſedibus acciperet. [2] Necnon amphitheatrum Tauri ſumma impenſa extructum: nec minus caſtrenſe, quod in Exquiliis fuit: [3] & Neronis, cujus ne imago quidem extat. Cæſaris vero theatrum juxta Capitolium, cujus tantum ſemiruta veſtigia videmus: tanti ſplendoris fuit, ut urbem atque imperium honeſtaret. Quantæ autem admirationis fuiſſe amphitheatrum urbe media credimus, [4] mirificum opus à Veſpaſiano fundatum, cum ipſius fere demoliti nunc ruinas ſolidiſſima ſtructura demiremur? In quo extruendo omnes Imperatores Regeſque magnificentia anteceſſit, quibus monumentis illud decus majeſtatis & imperii, quo urbs Romana floruit, facile eſt conjectari. [5] Quid de theatro lapideo, juxta quod ædem equeſtris fortunæ fuiſſe memorant, cujus ne veſtigium quidem reli-

Pomp. amphitheatrum. Tauri amphitheatrum. Caſtrenſe. Neronis. Cæſaris. Veſpaſiani.

Theatrum lapideum juxta ædem Veneris.

1 *Et Pompeji amphitheatrum.*] Plin. eod. lib. 6. c. 15.

MERCERUS.

Et Pompeji Amphitheatri.] Hoc ſumptum eſt ex Plinii lib. 36. cap. 18. Hiſtoriæ tamen nullibi mentionem faciunt hujus Amphitheatri. Vide ergo an probanda Correctio Lipſii ſit legentis eo loco apud Plin. *Et Pompejani theatri.* Quomodo cum Plinio erit emendandus Alex.

TIRAQUELLUS.

2 *Necnon amphitheatrum Tauri.*] Scilicet Statilii Tauri, ex Suetonio in Caligula, cap. 18. *

COLERUS.

* De quo theatro præterea Suetonius Auguſto cap. 29. & cap. 43.

MERCERUS.

3 *Et Neronis.*] Neronem crediderim non unum, ſed plura theatra, temporanea tamen extruxiſſe. Siquidem dicit Xiphil. Neronem in honorem matris Ludos dediſſe, modo quinque, modo ſex theatris ſimul, idque per plures dies. Eo autem tempore, tria tantum erant Theatra firma, & manſura in urbe. Nempe Theatra Pompeji, Marcelli, & Balbi.

TIRAQUELLUS.

4 *Mirificum.*] Suetonius in vita illius, cap. 9.

5 *Quid de theatro lapideo.*] Sed & fuere alia theatra Romæ, videlicet id quod à Trajano extructum fuit, quod poſtea ab Adriano eſt deſtructum, ut ſcribit Spartianus in vita ipſius Adriani. Aliud in pratis Vaticanis inter pontem Milvium & molem Adrianam, de quo Procopius. Guilielmus Poſtellus in libro de Magiſtratibus Athenienſium, c. 18. ſcribit ſe vidiſſe theatri, ſicut & hippodromi reliquias Conſtantinopoli, in foro Theodoſii. *Locus,* ait, *latus eſt circiter centum paſſus ſeſquialtera, aut ampliori longitudine: in extrema parte erat theatrum, in medio aliquot columnæ, cum obeliſco Ægyptiaco.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Circus maximus Tarquinii.

relictum eſt? [1] Circum vero maximum celebratiſſimum trium ſtadiorum longitudine, à Tarquinio Priſco locum ſpectaculis deſignatum, ubi Iunonis & Dianæ templa erexit, & mox à Cæſare dictatore mirifico opere inſtauratum videmus, illiuſque adhuc veſtigia extare: [2] ubi Veneris ædes, quam Fabius ex mulctatitia pecunia faciendam curavit, [3] Liberique & Liberæ, [4] Iuventutis [5] & Cereris: quas Aul. Poſthumius dictator voverat, [6] atque Herculis phanum, [7] Soliſque [8] & Mercurii, [9] Bellonæ [10] & Floræ ædes fuere:

1 *Circum vero.*] De Circis in univerſum vide Varronem lib. 1. aut aliorum dinumeratione 4. de ling. Latina. Vitruvium lib. 3. cap. 2. & Ovidium lib. 2. Faſtorum his verſibus:

Hic ubi nunc fora ſunt, lintres errare videres,
Quaque jacent valles Maxime Circe tuæ.

Et Livium 1. Decad. libro primo, in Tarquinio Priſco poſt princip. his verbis, *Tum primum circo, qui nunc maximus dicitur, deſignatus locus eſt, loca diviſa patribus equitibuſque, ubi ſpectacula ſibi quiſque facerent, fori appellati.* Vide præterea Dionyſium Halicarn. lib. 3. & Plinium lib. 36. c. 15.

2 *Ubi Veneris ædes.*] Scilicet Gurges ex Livio, cujus verba ex 1. Decad. libro decimo, hic adſcribimus, *Eo anno Q. Fabius Gurges Conſulis filius, aliquot matronas ad populum ſtupri damnatas pecunia mulctavit, ex quo mulctatitio ære Veneris ædem, quæ prope Circum eſt, faciendam curavit.*

3 *Liberique.*] Tacitus lib. 2. *Iiſdem temporibus deum ædes vetuſtate aut igni abolitas, cœptaſque ab Auguſto, dedicavit Libero, Liberæque & Cereri, juxta Circum maximum, quas A. Poſthumus voverat.* At id ipſum prius dixerat Diodorus Siculus l. 6. non longe à fin.

4 *Juventutis.*] Livius 4. Dec. lib. 6. *Item Juventutis ædem in Circo Maximo C. Licinius Lucullus duumvir dedicavit, voverat eam ſexdecim annis ante M. Livius Coſ. quo die Aſdrubalem exercitumque ejus cecîdit. Idem cenſor eam faciendam locavit M. Cornelio & T. Sempronio Coſſ.* Hujus ædis Juventutis meminit Plinius duobus in locis, nempe libr. 29. c. 4. in prin. & lib. 35. c. 10.

5 *Et Cereris.*] Jam diximus ſupra in verbo, *Liberique*, ex Cor. Taciti lib. 2. & Plin. lib. 35. c. 12.

6 *Atque Herculis phanum.*] Hoc templum in Aventino conſtructum fuiſſe, ſcribit Bartholomæus Marlianus, redditque cauſam, quare nunc D. Alexio dedicatum ſit à ſuis majoribus. Fuit & aliud templum Herculis Cuſtodis, ubi nunc D. Luciæ templum eſt, in aditu Circi Maximi, vel (ut aliis placet) Flaminii, de quo Ovid. Faſtorum lib. 6.

Altera pars Circi cuſtode ſub Hercule tuta eſt,
Quod Deus Euboico carmine munus habet.

Multæ fuerunt ædes Herculis Romæ, quarum ea, cujus nunc meminit Ovid. condita eſt ad Circum Maximum, à L. Sylla, monitu carminis Sibyllini, & pridie nonas Junii dedicata. Huic idem Sylla decimas obtulit, auctor Plutar. in Sylla.

7 *Soliſque.*] Cornelius Tacitus libro 15.

8 *Et Mercurii.*] Ovidius libro Faſtorum 5. Mercurii templum ſpectaſſe eundem Circum Maximum ait his verbis:

Templa tibi poſuere patres ſpectantia Circum
Idibus, ex illo eſt hæc tibi ſacra dies.

9 *Bellonæ.*] Templi Bellonæ auctorem

fuere : [1] ibique Lupercal, [2] & circum Flaminium vidimus aliquando, quorum vix ſemiruta veſtigia licet inſpicere. Atque hic circus Flaminius eſt, [3] quondam prata Flaminia, [4] juxta quem Apollinis ædes [5] inter ipſum & olitorium forum, [6] in qua ſenatus haberi conſueverat, [7] ac Iovis Statoris templum, [8] licet alterum in Porticu Metelli, & ter-

rem Appium Claudium fuiſſe ait Ovidius lib.6. Faſt.

Hoc ſacrata die Tuſco Bellona duello
Dicitur, & Latio proſpera ſemper adeſt, &c.

Titus Liv. 1. Decad. lib. 10. ſic ſcribit, *Dicitur Appius in medio pugnæ diſcrimine, ita ut inter prima ſigna manibus ad cœlum ſublatis conſpiceretur, ita precatus eſſe, Bellona ſi hodie victoriam duis: aſt ego templum tibi voveo.* Erat autem & aliud templum Bellonæ extra urbem ad portam Carmentalem, in quo dabatur Senatus Coſſ. & aliis qui provinciis debellatis triumphum petebant & legatis aliarum nationum, de quo nos alibi diximus.

10 *Et Floræ.*] Tacitus lib. 2. ubi loquitur de ædibus Liberi & Liberæ, ut upra diximus, continue de æde Floræ hæc ſubjungit, Eodemque in loco edem Floræ ab Lucio & Marco Puliciis ædilibus conſtitutam. Hæc à Græcis χλωϱὶς dicitur. Ovid. 5. Faſt.

Chloris eram, quæ Flora vocor, corrupta Latina
Nominis eſt noſtri littera Græca ſono.

1 *Ibique Lupercal.*] Servius in illud irgilii Æneid. 8.

Ergo iter inceptum celerant rumore ſecundo.

icus, inquit, *Ruminalis, ad quam ejecti nt Remus & Romulus, fuit ubi nunc Lupercal in Circo. Hac enim labebatur yberis, antequam Neptuno factis ſacriiis averteretur.* Dionyſ. Halicarnaſſeus lib 1. *Cæterum*, ait, *Arcades acptis ſub colle ſedibus* (de Aventino loitur) *ex ædificatis more patrio domici, templa quoque conſtruunt, primum cæo Pani, jubente Themide (Arcadi enim antiquiſſimus & honoratiſſimus eſt Pan) in loco quem Romani Lupercal nominant, nos Lycæum dicere poſſumus.*

2 *Et Circum Flaminium.*] De quo Cicero epiſt. ad Attic. l. 1. & in 3. in Ver. act. & ibi Aſcon. Pedianus. Varro lib. 4. ling. Lat. Vitruvius lib. 4. cap. 7. Livius 1. Decad. lib. 3. & 3. Decad. l. 8. Martialis lib. 12. epig. 76. Plutarch. probl. c. 66. Jul. Florus epit. Livii l. 20. Feſtus Pomp. lib. 6. Plin. lib. 34 c. 3. & lib. 36. c. 5. & P. Victor in 9. Urbis regione, & Jul. Obſequens c. 114.

3 *Quondam prata Flaminia.*] Livius 1. Decad. lib. 3. *Ea omnia in pratis Flaminiis concilio plebis acta, quem nunc Circum Flaminium appellant.* Vide in ſeq.

4 *Iuxta quem Apollinis ædes.*] Idem Livius d. lib. 3. ſed alio loco, *Itaque inde Coſſ. ne criminationi locus eſſet, in prata Flaminia, ubi nunc ædes Apollinis eſt (Circum jam tum Apollinarem appellabant) avocavere Senatum.*

5 *Inter ipſum.*] Aſcon. Pedianus in 4. in Ver. act.

6 *In qua Senatus.*] Scilicet æde Apollinis, ut conſtat ex loco poſteriori in verbo, *Juxta quem Apollinis ædes.*

7 *Ac Jovis Statoris.*] Macrobius lib. 3. Saturn. c. 4. poſt princ. auctoritate Varronis lib. 8. rerum Divinarum. Dionyſ. Halicarnaſ. libro 2. *Extructis quoque templis aras conſecraverunt Diis, quibus in pugna voverant, Romulus Iovi Statori, apud portam Mugoniam ducentem è via ſacra ad palatium, quod exercitum ipſius fugientem Deus poſt preces ſtare feciſſet & uti viribus.*

8 *Licet alterum.*] Vitruvius l. 3. c. 1. ubi de Periptero æde diſſerit. Hæc ædes ad finem Circi Flaminii fuit à Q. Metello

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

[1] & tertium in radice Palatii fuiſſe legamus, quod à Romulo in pugna cum Tatio & Sabinis votum eſſe dictitant. [2] Fuit quoque Neronis circus in Vaticano, [3] & circus Floræ juxta ipſius templum: [4] & intimus, quem juxta urbis murum fuiſſe Varro ſignificat: cujus licet intermortua memoria ſit, tamen figulos ibi proximos, & myrtetum, à quo ſacellum Veneris Myrteæ, quæ Murtia dicta eſt, [5] & illius aram ſub Aventino antiquiſſimam legimus. Hoc quoque non in poſtremis fuerit, prioribus ſeculis non modo ſpectaculis & ludis publicis veteres theatra habuiſſe frequentia, ſed quum conciones, aut populi concilium haberi, vel toti plebi aliquid exhiberi vellent, id in theatro, ubi concionantem exaudire, & quo convenire frequentius poſſent, ex alto ſuggeſtu ſedentibus & ſilentibus cunctis, facere conſueſſe: [6] idque Græcis præcipuo in more fuiſſe, licet Athenis theatrum locus legitimæ concionis non eſſet: [7] quo malo vetus

Circus Neronis. Circus Floræ. Venus Murtia. Theatra non modo ludis & ſpectaculis ſerviebant. Græcorum theatra.

tello Macedonico facta, de qua Vellejus Paterculus lib. 2. Fuit & aliud Jovis Statoris templum in radicibus Palatini, ubi nunc ædes D. Mariæ de Pœnis inferni.

1 *Et tertium.*] Scilicet templum Iovis Statoris ex Livio 1. Decad. lib 1. & Plutarch. in Romulo. Dion. Halicarn. lib. 2.

2 *Fuit quoque Neronis Circus.*] Plinius lib. 36. c. 11. & hic eſt, ut opinor, quem idem Plinius Circum Vaticanum vocat lib. 16. c. 40.

3 *Et Circus Floræ.*] De æde Floræ juxta Circum Maximum diximus. An autem fuerit alius Floræ Circus juxta ipſum templum, nunc non recordor me legiſſe, niſi quod P. Victor, ſi is eſt, collocat Floræ templum & Circum in ſexta Urbis regione.

4 *Et intimus.*] Scilicet Circus ex Varrone, cujus hæc omnia, uſque ad clauſulam, *Et illius aram*, ſunt lib. 4. de lingua Latina. Sed & id quod dicitur de Venere Myrtea, quæ & Murtia dicebatur, vide Plinium lib. 15. c. 29. & Plutar. probl. c. 19. in fin.

5 *Et illius aram.*] Plinius ubi ſupra, *Ara*, inquit, *vetus fuit Veneri Myrteæ, quam nunc Murtiam vocant*, ſed is non dicit eam fuiſſe ſub Aventino: verum id ſatis innuere videtur Livius 1. Dec. lib. 1. cum ſcribit, *Tum quoque multis militibus Latinorum in civitate acceptis, quibus ut jungeretur Palatio Aventinus ad Murtiæ datæ ſedes.* Feſtus autem Pompejus lib. 11. *Murtiæ deæ ſacellum erat ſub monte Aventino, qui antea Murtius dicebatur.*

6 *Idque Græcis.*] Valer. Max. lib. 2. cap. 1. ubi de conſtantia legatorum Roman. *In theatrum (ut eſt conſuetudo Græciæ) introducti, legationem quibus acceperant verbis, peregerunt.*

7 *Quo malo.*] Strabo libro 3. alias cauſas everſionis veteris Græciæ ſcribit. Sed ſuperioribus addas fuiſſe & Athenis theatra & inter cætera Dionyſiacum ex Thucydide l. 8. & Odeum dictum à cantilenis (quaſi catilenarium dicas) ex Pauſania in Atticis, in cujus veſtibulo Ægyptiorum Regum ſunt ſtatuæ.

1 *Inſa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

tus illa Græcia concidit, in quorum theatris concilio populi indicto, ubi rudes & ignavi promiſcue conſederant, confuſa populari & militari turba, variis & diſſonis clamoribus inſanæ concionis, bella ſuſcipiebant, cives proſcribebant, prætores eligebant, præmiaque bene meritis civibus, interdum pœnas circumductis urnulis, inferebant.

CAPUT XXVI.

Qui fuerit medius unguis, & infamis digitus, quibuſque digitis quæ fuerint qualitates & nomina.

PErſuaſum habent plerique, in verſu Juvenalis decimæ, dum inquit: *Juvenalis locus Satyr. 10.*

quum Fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumque oſtenderet unguem:

per hæc verba id notari, quod vulgo omnes contumeliis conciti faciunt, ubi interjecto pollice inter medios proximos digitos, obſcœnum in modum, probrum objiciunt: quo argumento illum faſtidire & deſpicere oſtendunt, quod tamen longe ſecus in veteri uſu fuiſſe apparet: quippe [1] infamis digiti objectu, qui medius eſt, ipſum in quem objicitur, infamem notari duxerunt. [2] Fuit enim priſci moris, ut ſi quos floccipenderent, aut inſigni contumelia vel deformi convicio afficerent, id objectu medii digiti protenti, non autem compreſſi, denotarent: quod eſt à Græcis uſurpatum, ut contractis reliquis digitis, medium ignominiæ cauſa protenderent, quod [3] σκιμαλίζαι dixere. σκιμαλίζειν enim, prætentare eſt digito an gallinæ ova conce- *Σκιμαλίζειν.*

TIRAQUELLUS.

1 *Infamis digiti.*] Perſius ſatyra 2. unc infamem appellat,

Infami digito & luſtralibus ante ſalivis
Expiat.

t impudicum auctor Priapejorum uiſquis is fuit,

Derides quoque fur: & impudicum
Oſtendis digitum mihi minanti.

Martialis lib. 9. epig. 69.

Oſtendit digitum, ſed impudicum,
Alconti, Daſioque Symmachoque.

Qua autem ratione, intelliges ex Diogene Laërtio in Diogene Cynico.

2 *Fuit enim.*] Vide infra eod. c.

3 Σκιμαλίσαι.] Rhodiginus l. 17. cap. 12.

1 *Sicut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Ἀθερίζειν. Καταπύγος. *Voces ignominioſæ apud diverſos.*

ceperint : [1] ſicut ἀθερίζειν, ubi quempiam floccifacere oſtendunt. [2] Quare ab Athenienſibus medius catapygos, quaſi cinædus & ſcortum, adnominatur, quod infamiam incuteret, & convicium faceret. [3] Apud Græcos ſycophanta aut hodidocos, quaſi obſeſſor viarum & latro, vel propudium, convicium cenſebatur maximum : [4] ſicut Perſis, mulierem virum ignaviorem appellare, nulla inſignior contumelia fuit. Apud Ægyptios, aſini nomen objectare, magnum eſt ingerere probrum, quod Typhonis hoſtis Oſiridis colorem ferret. [5] Quare quum Perſarum Regem Ochum ſummi dedecoris locó Ægyptii aſinum appellarent, in tantum exarſit, ut diceret : Faciam ut hic aſinus veſtrum bovem depaſcatur, qui haud multo poſt, ingenti coacta manu, occupata Ægypto, Apim immolavit. In quo annotare ſuccurrit, [6] quod tradit Herodotus, quod quum Scytharum equitatus, quo præcipue valent, in Ægyptios irrueret, rugitu aſinorum & mulorum inſolito (quippe quum apud Scythas nulli ſint, Ægyptiis vero frequentes) adeo equos Scytharum fuiſſe conſternatos, ut protinus fugam fecerint, Ægyptiiſque inſignem victoriam dederint. [7] Id quoque à Martiale non inſcite oſtenſum eſt :

Rideto multum, qui te Sextile cinædum
Dixerit, & digito porrigito medium.

Velut eo argumento virum improbiſſimæ nequitiæ deſignaret. Ex quinque enim digitis, [8] quos ſacros Minervæ religio ſanxit, cuique ſuum nomen inditum fuit, & qualitas, neque ab re nominati ſunt. [9] Pollex enim primus, quia alii

Pollex.

1 *Sicut ἀθερίζειν.*] Idem Rhodiginus lib.26.c.21.

2 *Quare ab Athenienſibus.*] Rhodiginus l.15.c.11. & l.17.c.12.

3 *Apud Græcos Sycophanta.*] Vide omnino Athenæum Dipnoſophiſtarum lib.3. cap.3. Rhodig.lib.18.c.9. ad fin. Eraſmum in proverbio *Sycophanta.*

4 *Sicut Perſis.*] Herod.lib.9.de quo & nos diximus in noſtris legibus Connubialibus lib.9.

5 *Quare cum Perſarum Regem Ochum.*] Rhodiginus lib.30.cap.21.

6 *Quod tradit Herodotus.*] In Melpomene, qui eſt liber 4.

7 *Id quoque à Martiale.*] Lib. ſcilicet 2. epig.28.

8 *Quos ſacros Minervæ.*] Servius i 7.eclog. Virgil. & alibi dictum eſt.

9 *Pollex enim.*] Macrob. lib.7. Sa cap.13.

1 *Apu*

aliis major & longe princeps eſt, quodque reliquis anteſtat, & prope dominatur, dictus, quippe cujus adjumento reliqui reguntur: itaque non immerito is [1] apud Græcos ἀντίχειρ, quaſi altera dicebatur manus, quum in unaquaque re ſocius & adjutor ſit. [2] Hunc premere antiqui jubent, quum alicui bene precantur & propitii ſunt, bonum omen & efficaces preces futuras interpretati: [3] utrunque vero pollicem jungere, vehementius laudare eſt: [4] vertere autem pollicem, male precari. [5] Cumque pollex monocondylus ſit, reliqui fuere dicondili, id eſt, duplicis commiſſuræ: [6] ubi vero in digito non erat flexus, phalanx dicebatur. In pedibus autem, pollici ſcandenti proximum, à ſaliendo [7] halluci dixere nomen. [8] Reliqui in pedibus digiti, monocampi, hoc eſt, unius flexus fuere. In qua qui-

ἀντίχειρ. Pollicem premere. Pollicem utrumque jungere. Pollicem vertere. Pedum digiti. Hallucus.

1 *Apud Græcos ἀντίχειρ.*] Macrob. ubi ſupra, & Pollux lib. 2. Onomaſticôn.

2 *Hunc premere.*] Plinius lib. 28. cap. 2. *Pollices*, inquit, *cum faveamus, premere etiam proverbio jubemur. Antiquitus in pollice erat favoris ſtudiique ſignificatio: qui faveret, pollicem premebat, qui contra male alicui cuperet, pollicem convertebat.* Eraſmus in proverbio, *Premere pollicem, convertere pollicem.*

3 *Utrunque vero.*] Horatius lib. epiſt. 1. epiſt. 8.

Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Et ibi Acron & Porphyrion interpretes. Eraſm. ubi ſupra.

4 *Vertere autem pollicem.*] Juvenalis Satyr. 3.

— Et verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter.

Et Prudentius in heroïco carmine adverſus Symmachum in fine libri poſterioris,

Et quoties victor ferrum jugulo inſerit, illa
Delitias ait eſſe ſuas, pectuſque jacentis
Virgo modeſta jubet converſo pollice rumpi.

5 *Cumque pollex.*] Ariſtot. lib. 1. Animalium cap. 15.

6 *Ubi vero in digito.*] Φάλαγξ enim eſt internodium in digitis, id eſt digiti pars rigida, & quæ non flectitur, quæ inter duos articulorum nodos eſt, ut τὸ τοῦ δακτύλου καμπτικὸν ſit κόνδυλος, τὸ δ' ἄκαμπτον φάλαγξ.

7 *Halluci dixere nomen.*] Feſtus Pompejus lib. 1. *Allex*, inquit, *pollex ſcandens digitum proximum, quod velut inſiluiſſe in alium videatur, quod Græce dicitur ἅλλομαι.* *

COLERUS.

* Legitur tamen apud Feſtum in quibuſdam libris, *Allus*. Et ita Gloſſæ: Allus ὁ ποδὸς μέγας δάκτυλος. Contra Gloſſæ Iſidori, *Allex, pollex in pede.*

TIRAQUELLUS.

8 *Reliqui in pedibus digiti.*] Gaza ex Ariſtotele, ubi ſupra proxime, μονόκαμπτοι (inquit) *dicuntur omnes digiti pedum, qui unico inflexu adducuntur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Pyrrhi pollex pedis. Lamiſci tertius digitus pedis lupinus. Artaxerxes Macrochir. Index.

quidem re memoriæ proditum eſt, [1] Pyrrhi pollicem dext pedis divinam vim habuiſſe, ut ſplene laborantibus præ ſentiſſimo remedio ſuccurreret: [2] qui etiam in pyra cun reliquo corpore abſumi nequivit: [3] ſicut de Lamiſco pro ditur, qui apud Lucanos regnavit, cui tertius digitus pedi lupinus erat. [4] Et de Artaxerxe, qui manu altera longior Macrochir nomen tulit. [5] Proximus vero à pollice, indici nomen habet, [6] qui etiam ſalutaris vocabatur: [7] quo or admo

1 *Pyrrhi pollicem.*] Plutarchus in vita illius, poſt princip. Plinius libro ſeptimo, cap. ſecundo & libro 28. cap. 4.

2 *Qui etiam in pyra.*] Plutarchus & Plinius in eiſdem locis.

3 *Sicut de Lamiſco.*] Heraclides in Politicis.

4 *Et de Artaxerxe.*] Plutarchus in vita illius in princ. & in Apophtheg. ejuſdem. Et idem quoque de Dario, ut id cognominis aſſequutus ſit à brachiorum & ulnarum longitudine, quæ tanta erat, ut genua contingeret, ſcribit Strabo lib. 15. ad fin. Eſt autem μακρόχειρ tanquam dicas Longimanus. In hac autem pollicis tractatione non eſt prætermittendum, olim milites pollicibus elevatis, ſacramentum militare elevare ſolitos. Ideo, qui militiam detrectare volebant, ſibi pollices amputabant, ne ad ſacramentum adigi poſſent. Propterea Auguſtus equitem Romanum, quod duobus filiis adoleſcentibus, cauſa detrectandi ſacramenti, pollices amputaſſet, ipſum bonaque ejus haſtæ ſubjecit, ut ſcribit Suetonius in vita ipſius Auguſti capite 24. Hanc enim rationem pollicis amputandi afferunt; ſed ego malo cum aliis eam eſſe, quod pollicibus amputatis inutiles & minus idonei ad arma tractanda redderentur. Apud Fortunatianum autem Acromos hujuſmodi eſt de decem militibus accuſatis læſæ reipublicæ, quod tempore belli pollices ſibi amputaſſent. Ammianus Marcellinus libro 15. ad finem, ſcribens d moribus Gallorum ſic ait, *Nec eorum aliquando quiſquam, ut in Italia, munus Martium pertimeſcens, pollicem ſib præcidit, quos jocaulariter Murcos appellant.* *

COLERUS.

* Cujacius lib. 15. Obſer. cap. ult.

TIRAQUELLUS.

5 *Proximus vero à pollice.*] Horat. lib. Serm. 2. Satyr. 8. eademque ult.

— *Quid ſi quid forte lateret,*
Indice monſtraret digito.

Ubi Porphyrion interpres. Plinius lib. 28. cap. 2. ad fin. ſic ſcribit, *Ungues reſecari nundinis Romanis tacenti atque à digito indice, multorum pecunia religioſum eſt:* Quintilianus autem lib. 11. cap. 3. qui de Pronunciatione eſt, id ei nomen ab indicando datum tradit.

6 *Qui etiam ſalutaris vocabatur.*] Sueton. in Auguſto, cap. 80. Martianus Capella de Nuptiis Philologiæ *Quidam*, inquit, *redimitus puer ad o compreſſo digito ſalutari, ſilentium annuebat.* Trebellius Pollio in vita Martii Septimii, cujus verba paulo poſt adducemus. Et hunc ita vocari puta Beroaldus interpres Suetonii, quo ſilentium indicet: nam ſermoni par ci, ut inquit eleganter, & vere Plinius, multis de cauſis ſalutare eſt.

7 *Quo ori admoto.*] Id jam pate ex illo loco Capellæ: Sed & ex e Apulejus lib. 1. Metam. *At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admo ven.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

admoto, ſilentium indicimus: ſcilicet nil ſanctius ad ſalutem, oris ſilentio æſtimantes. [1] Ideo ſacellum Angeronæ, quæ dea præſul ſilentii, obſignato ore effingitur, ac inter antiquiſſimas religiones Romæ colebatur. [2] Hoc digito ſalutari Martium Septimium, qui ex fabro ferrario imperium tenuit, tantum valuiſſe dicunt, ut currus ex adverſo nitentes repulerit, & fortiſſimum quemque colliſerit. [3] Tiberius quoque articulis ita firmis fuiſſe fertur, ut recens malum ſalutari digito terebraret. [4] Quod de Claudio ſecundo Cæſare traditur, qui digitis ita validis fuit, ut ictu digitorum aut pugno ſæpe equi dentes excuſſerit. [5] Contra vero Auguſtus illo perſæpe laboravit, ita ut vix cornei circuli ſupplemento, ſcripturæ admoveret. [6] Hoc etiam indicamus, quare indicis nomen tulit: [7] exprobramus, [8] & minas inferimus. [9] Tertius, qui medius & reliquis major eſt,

Angerona. *Qui digitis valuerunt.*

ens, & in ſtuporem attonitus, Tace, tace, inquit. Is digitus in exprobrando & indicando, unde ei indicis nomen eſt, plurimum valet. Quo uſum fuiſſe optime Craſſum oratorem, Cicero lib. 2. de Orat. Quintilianuſque lib. 11. cap. 3. notificant. Hucque nonnihil pertinet illud Juvenalis Satyr. 1.

— Digito compeſce labellum,
Accuſator erit, qui verum dixerit, hic eſt.

Atque illud Ovidii lib. Metam. 9. non longe à fin. ubi Harpocratem ſilentii ſignificat, qui digito ad os appoſito fingebatur,

Quique premit vocem digitoque ſilentia ſuadet.

1 *Ideo ſacellum Angeronæ.*] Plinius lib. 3. cap. 5. Solinus cap. 1. C. Sempronius in lib. de Italiæ diviſione. Macrobius lib. 1. Satur. cap. 10.

2 *Hoc digito ſalutari M. Septimium.*] Trebellius Pollio in vita Septimii. *Illius*, inquit, *manus vel ad feriendum, vel ad impellendum fortiores fuiſſe, cum in digitis nervos videretur habuiſſe, non venas. Nam & carra venientia digito ſalutari repuliſſe dicitur: & fortiſſimos quoſque uno digito ſic afflixiſſe, ut quaſi ligni, vel ferri obtuſioris ictu percuſſi dolerent.* Hæc ille, qui & illum fuiſſe fabrum ferrarium dicit.

3 *Tiberius.*] Suetonius in vita illius cap. 68.

4 *Quod de Claudio Secundo.*] Trebellius Pollio in vita illius, *Digitis*, ait, *uſque adeo fortibus fuit, ut ſæpe equis & mulis ictu pugni dentes excuſſerit.*

5 *Contra vero Auguſtus.*] Suetonius in vita illius cap. 80.

6 *Hoc etiam indicamus.*] Supra dictum eſt. Nam & ab indicando dictus eſt, ut etiam ſcribit Quintilianus lib. 11. cap. 3. quod de pronuntiatione eſt.

7 *Exprobramus.*] Vide ſupra ibi, *Quo ori admoto.*

8 *Et minas inferimus.*] Quintilianus ubi ſupra de manibus in univerſum loquens, ſic ſcribit, *An non his poſcimus? pollicemur? vocamus? demittimus? minamur? ſupplicamus? &c.*

9 *Tertius.*] Dictum eſt ſupra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

eſt, famoſus habetur, petulans & libidinoſus, [1] cujus objectu (ut modo ſignificavi) probrum objectamus, alteriuſque famam lædimus & deteſtamur: & quia deſes & ignavus in medio ſitus, nulli rei adjumento eſt, idcirco deſpectiſſimus habitus: [2] Qui etiam verpus dicebatur: namque Judæis uſque eo eviluit, ut interanea exulcerata, & putreſcentia viſcera, illo reconderent & foverent. [3] Fuitque adnotatum apud veteres Græcorum, ut qui medio digito tanquam per indicem aliquem oſtenderent, arguerentur inſaniæ. Quare verbum Diogenis proditur, multos per digitum inſanire, quod medio digito ſe philoſophantes peregrinis demonſtrarent. Cumque reliquos auro gemmiſque inſignirent, [4] hunc priſci Romani nudum & honore deſtitutum reliquere, veluti infami contumelia notaretur. [5] Galli vero & Britanni medio tantum annulos adjiciunt, illum præcipuo honore excolentes. [6] Proditum

Digitus infamis ſeu verpus.

Diogenis dictum.

1 *Cujus objectu.*] Nam, ut ſcribit Diogenes Laërtius, *Diogenes ille Cynicus peregrinis quibuſdam videre Demoſthenem cupientibus, medium huic intendens digitum, Hic ait, vobis eſt ille Athenienſium orator.* Innuens ſcilicet, Demoſthenem eſſe mollem & effœminatum.

2 *Qui etiam verpus.*] Medius digitus *verpus* à verrendo podice dicitur, quod protenſis duobus aliis utrinque proximis complicatis digitis, inguinis ſpeciem quandam referat.* Ob quam etiam cauſam *infamis* à Perſio, ubi ſupra num. 1. & *impudicus* à Martiale appellatur. Quo fit ut Judæi peculiari vocabulo *Verpi* dicantur, qui præſcripto legis præputium pueris præcidunt. Martialis Epigram. lib. 7. Epigr. 81.

Dum ludit media, populo ſpectante, palæſtra,
Delapſa eſt miſero fibula, Verpus erat.

Juvenal. Satyr. 14.

—— Eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere Verpos.

COLERUS.

* Gloſſarium: Verpus Δείλος, καὶ ὁ μέσος δάκτυλος τῆς χειρὸς λέγεται, καὶ ὁ λειπόδερμος.

TIRAQUELLUS.

3 *Fuitque adnotatum.*] Id totum uſque ad clauſulam, *Cumque reliquos,* videtur fuiſſe ſumptum ex illo loco Laërtii nuper à nobis ſupra ibi, *Cujus objectu*, adducto: ſed aliter Diogenes retulit.

4 *Hunc priſci Romani nudum.*] Ut ſatis intelligitur ex Plinio lib. 33. c. 1. dum ſcribit, eos primum geſtaſſe digitis, qui ſunt minimis proximi, poſtea proximis pollici, poſtremo & minimis.

5 *Galli vero & Britanni.*] De utriſque Plinius d. lib. 33. cap. 1.

6 *Proditumque eſt memoriæ.*] Plinius lib. 28. cap. 6. *Plerique annulum è ſiniſtra in longiſſimum dexteræ digitum transferre, &c.* ibi loquitur de sternutamento.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

ditumque eſt, annulum è ſiniſtra in longiſſimum dextræ transferri, ſæpe ſingultus & gravedines levare. [1] Græcis verò medius, non famoſi nomen habet, ſed medici. Digitis *Medicus.* enim apud illos hæc indita nomina fuere, ἀντιχεὶρ, δεικτικός, ἰατρός, δακτυλιώτης, ὠτίτης, ac ſi dicas, pollex, index, medicus, annularis, auricularis. [2] Apud Pollucem hæc fuere nomina: Micros, hoc eſt, parvus, deindè parameſos qui ſequitur, poſtea meſos, deinde lichanos, demum antichir aut megas. [3] Romani verò proximum minimo, annularem ſeu medicum nuncupant. [4] Illo enim, quum ve- *Annularis.* niam poſcimus à diis, locum Nemeſeos ([5] quæ dea ultrix *Nemeſis.* malorum fuit, fautrix verò bonorum) poſt aurem dextram obſignamus. Ipſa enim Rhamnuſia dicta, ibi locum venerationis habet. [6] Rhamnes enim à Marathone haud plus ſexaginta ſtadiis abeſt, [7] ubi Nemeſis phanum memoratu *Nemeſeos ſimulacrum.* præcipuum, ab Adraſco ædificatum, [8] cujus ſimulacrum altera

1 *Græcis vero medius.*] Sic annotait Jac. Tuſanus in ſuo lexico, in dictione ἰατρός.

2 *Apud Pollucem.*] Lib. ſcilicet 2. cap. 4. & iterum cap. 50.

3 *Romani.*] Gellius lib. 10. cap. 10. Macrob. lib. 7. Satur. cap. 13. Porphyrion in Horatium lib. Sermon. 2. Satyr. 8. eademque ult. ubi ita omnes digitos nuncupat, *Pollicem, indicem, famoſum, medicum, minimum.*

4 *Illo.*] Plinius lib. 11. cap. 14. *Eſt poſt aurem æque dextram Nemeſios, quo referimus tacto ore proximum à minimo digitum, veniam ſermonis à diis ibi recondentes.*

5 *Quæ dea.*] Catullus Epigr. 47. ad Licinium,

—— Preceſque noſtras
Oramus cave deſpuas ocelle:
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te.

Et Ovidius lib. Triſtium 5. eleg. 9.

Exigat ac dignas ultrix Rhamnuſia pœnas
Impoſito calcas qui mea fata pede.

Idem Ovidius *memorem* appellat libro 14. Metamorph. quod ulciſcitur ſuperbos, cum ait,

—— Memoremque time Rhamnuſidis iram.

Ammianus Marcellinus hoc graphice deſcribit lib. 14. in fin.

6 *Rhamnes enim à Marathone.*] Pauſanias in Atticis, qui eſt lib. 1.

7 *Ubi Nemeſis phanum.*] Antimachus poëta Græcus, ex quo, atque etiam ex Strab. l. 13. his verbis,

Eſt dea quam Nemeſim dicunt, dea magna potenſque,
Quæ bona cœleſtum conceſſu cuncta deorum
Poſſidet: huic primus ſacratam condidit aram
Fluminis Æſapi gelidas Adraſtus ad undas:
Atque ibi nunc colitur, ſervatque Adraſtia nomen.

Intelligis hîc non *Adraſco*, ſed *Adraſto* legendum eſſe. Nam & ipſe Strabo hanc Nemeſim Adraſtiam nuncupatam fuiſſe tradit. Vide Ammian. Marcel. ubi ſupra.

8 *Cujus ſimulacrum.*] Pauſanias in Atticis & Suidas in Rhamnuſia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

altera manu fraxineum ramum, altera phialam geſtat: [1] quem locum qui eam venerantur attingunt, quum in ipſa aure memoriæ locus foret. [2] Eundemque minimo proximum in ſponſalibus annulo exornamus, quia tenuiſſimam venam inde ad cordis ima penetrare arbitrantur. Hunc Ægyptii tanquam ſacrum multis odoribus delibutum habere aſſuerant: habuiſſeque hoc proprium ferunt, ut complicatus, [3] ſenarium, qui perfectiſſimus eſt, numerum deſignaret. Minimum vero, quia omnibus minor, minus officii habet, quodque ejus ope minus indigemus, propterea dici autumant: [4] cui etiam auriculari nomen eſt, quod illius ope aurium ſordes, quæque in his incommoda ſunt, adimimus & levamus: tarditatique aurium, aut ſi quid in eis putidi fuerit vel purulenti, ſuccurrimus. [5] Fuitque literis proditum, crebro ſcabere aurem dextram minimo, furoris ſignum eſſe: [6] ejuſque tinnitum crebriorem, morbum corpori adactum præmonſtrare. [7] Si quem tamen dimicationi vel

Minimus ſeu auricularis.

Minimo aurem dexteram ſcabere.

1 *Quem locum.*] Plinius l. 11. c.45. ex quo hunc locum corriges.

2 *Eundemque minimo proximum.*] Gellius lib. 10. cap. 10. Macrob. lib. 7. Satur. cap. 13.

3 *Senarium.*] Macrobius d. lib. 7. cap. 13. ubi reddit cauſam, cur annulus in digito eo geratur, qui in ſiniſtra manu minimo eſt proximus. *Complicatus enim*, inquit, *ſenarium numerum digitus iſte demonſtrat, qui omnifariam plenus, perfectus atque divinus eſt.*

4 *Cui etiam auriculari.*] Nam & Græcis ὠτίτης & digitum minimum & aurem ſignificat.

5 *Fuitque literis proditum.*] Ex Apulejo libro 6. cujus hæc verba ſunt, *Quam ubi primum inductam, oblatamque conſpexit Venus, lætiſſimum cachinnum extollit, & qualem ſolent furenter irati: caputque quatiens & adſcalpens aurem dextram, &c.* *

COLERUS.

* Fuit etiam indicium mollitiei, digito caput ſcabere. Sic Pompejus olim à Cinna Poëta perſtrictus fuit:

Faſciolâ qui crura tegit, digito caput uno
Scalpit: quid credas hunc ſibi velle? virum.

De quo idem narrat Marcellinus l. 17. Seneca lib. 7. epiſt. 53. *Impudicum inceſſus oſtendit, & manus mota & relatus ad caput digitus.* Et lib. 7. Controverſ. 4. de Calvo. dicit de Pompejo: *digito caput uno Scalpit: quid credas hunc ſibi velle? virum.*

TIRAQUELLUS.

6 *Ejuſque tinnitum.*] Conſule medicos.

7 *Si quem tamen dimicationi.*] Horatius lib. 1. Serm. Satyr. 4. in princ.

Criſpinus minimo me provocat, accipe ſi vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.

Ubi Acron & Porphyrion interpretes dicunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

vel pugnæ veteres laceſſebant, minimo provocante invitabant. [1] Eſt quoque animadvertere, quod qui minimo geſtatur annulus, achates dicitur: quo vero index ornatur, coriannos. [2] Latini autem levis materiæ annulum, qui minimo geſtatur, æſtivum nuncupant. [3] In auctionibus & locationibus attollere digitum, ſe emptorem & conductorem: [4] in certamine & pugna, deditionem: [5] manum vero protendere, pacem peti, ſignificabant: quibus in uſu erat, ritu priſco, ut qui forenſia ſtipendia auſpicabatur, brachium extra togam exerere non auderet.

Minimo provocare. Achates. Coriannos. Annulus æſtivus. Digitum tollere.

dicunt, eos ſolere minimo digito alios provocare, qui volunt oſtendere, plus eſſe virium in ſuo minimo digito, quam in alterius toto corpore.

1 *Eſt quoque.*] Id uſque ad clauſulam, *Latini autem*, eſt Pollucis l. 5. cap. 16. quo tractat de ornatu muliebri. Ex quo intelliges hic legendum *acanes*, non *achates*: & *corianon*, non *coriannum*.

2 *Latini vero.*] Cælius Rhodiginus lib. 6. cap. 12. ſed quo auctore non magis prodit quam Alexander. Non recordor autem me alibi legiſſe. Vide tamen interpretem Juvenal. Satyr. 1. ibi,

Ventilat æſtivum digitis ſudantibus aurum.

3 *In auctionibus & locationibus.*] Cicero 3. in Verrem act. *Ne multa*, inquit, *loquuturum ſe eſſe confirmat.* & paulo poſt, *Locare incipit non proſcripta, neque edicta die, alieniſſimo tempore, ludis ipſis Rom. foro ornato. Itaque renunciat Rabonius illam deciſionem tutoribus: accurrunt tamen ad tempus tutores, digitum tollit Junius patruus.*

4 *In certamine & pugna.*] Perſius Satyr. 5.

Nil tibi conceſſit ratio? digitum exere, peccat.

Nam & ad id eum locum trahit Eraſmus Chil. 3. cent. 4. cap. 14. Atque etiam illud Divi Hieronymi in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, *En tollo manum, cedo, viciſti.* Sunt tamen qui eum locum Perſii aliter intelligunt. de quo vide ibi interpretes, & quæ diximus ſupra eod. lib. cap. 7.

5 *Manum vero protendere.*] Quintil. lib. 11. cap. 3. quod eſt de Pronuntiatione, *Fit & ille habitus, qui eſſe in ſtatuis pacificator ſolet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure protenſo, manum infeſto pollice protendit.* Quamvis ſunt qui ibi *extendit* legunt, quod tamen non longe abeſt.

FINIS TOMI PRIMI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
185 O 23 vol. 1